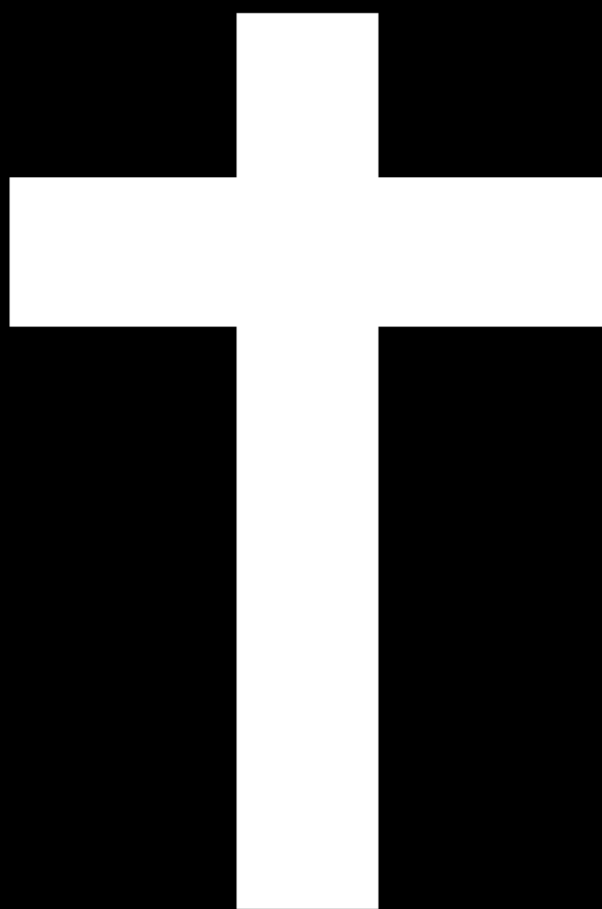

BIBOLO DABUŋ

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

BIBOLO DABUŋ
The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Copyright © 1980 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Jabem (Yabem)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 22 Dec 2018
447e01c5-a375-5452-ae54-b3f890293eeb

Contents

Bibolo Dabuŋ	1
Biŋ Tasam Êmuŋŋa	3
GĒNESIS	12
EKSODUS	66
LEWITIKUS	91
NAMBA	97
DAITERONOMI	109
JOSUA	131
GÔLIŊWAGA	140
RUT	155
SAMUELNÊ 1	159
SAMUELNÊ 2	186
KIŊNÊŊ 1	205
KIŊNÊŊ 2	227
MIŊ	242
ESRA	244
JOB	249
PESALEM	265
ŊACMÊTÊ TAU	394
JESAIA	397
JEREMIA	440
TAŊIBOA	467
ESEKIEL	469
DANIEL	479
HOSEA	491
JOEL	496
AMOS	503
JONA	515
MIKA	518
HABAKUK	527
HAGAI	531
SAKARIA	533
MALEAKI	535
MATAI	539
MARKA	581
LUKA	607
JOAŊ	649
APOSTOLO	679
ROM	716
KORINTI 1	735
KORINTI 2	752
GALATA	763
EPESE	770
PILIPI	776
KOLOSO	781
TESALONIKI 1	786
TESALONIKI 2	790
TIMOTE 1	793
TIMOTE 2	798
TITI	802
PILEMON	805

JAKOBO	807
PETERE 1	812
PETERE 2	817
JOAÑ 1	820
JOAÑ 2	825
JOAÑ 3	826
JUDA	827
GEQC LASÊ	829
ÑAÊ TO ÑALÔ ÑAM	850

Bibolo Dabun

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Bibolo Dabun

The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea

© 1980, The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 1980 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
2015, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share – to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *The Bible Society of Papua New Guinea* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice – For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narepela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

Table of Contents

page

Biñ Tasam Êmuñña

Sêpuc Bibolo tonec ñalên teñ kêtôm, tañ sêpuc aêacnên Biñlênsêm Wakuc nañ atom. Aêac tec tasam ñapuc ñagec tonec gebe epeñ nêñ kauc lasê e tajala katô kwananjenman.

Sêjam Biñlênsêm Langwa ñabuku samob ôkwi tomalagen ma sêpuc gêc Bibolo tonec atom. Ñam amboac tonec gebe Lau Israel langwa nêñ biñsu to nêñ om ma nêñ da to ñasakin ñagôlin gwalêkin kepeñ aêac lau galocña amboac lau Juda tau nê atom. Anôtô kêkên biñ tonan ñai gêdên lau têm tônênagen gebe sejop. Biñ amboac tonan tec lau-sêjalin-biñwaga sêwi siñ gêcña. Dedec gêcña ñapucmêgen atom. Sêpuc biñ dambê kêtú ñapeleñ gêjô baliñ, tê sêgêli gêcña nê su. Lau teñ embe taên ênam sebe sêsam to sêjala biñ, tê sêgeli gêcña nê, nañ sêkac Bibolo English me Tok Pisin me aweñña teñ ma sêsam.

Bibolo ñamête ñajamanô teñ gebe sêwa buku samob ñam sa dambêgen ma sêpuc gêmuñ buku tau gêdên-gêdênjen. Go ñadênan teñ gêc gêwiñ Biñlênsêm Wakucña, tañ têtênan biñ ñatênagen gêc awê solop.

Ñalôtêna kêkô miñ to biñ ñagêdô samob ñaô. Buku ñagêdô ñaê ma ñamôkêlatu to ñamadiñ ñanamba embe ênêc ñalôtêna teñ ñalabu, nañ êkên puc aêac gebe sêpuc biñ tau gêc buku tonan ñai gêwiñ.

Sêpuc môkêlatu ñanamba ec kapôênjen kêkô gêdên gasêña, tañ sêjac m biñ tau nañ. Ñamadiñ ñanamba gêc ñataliña amboac gêmuñña kêtiam atom. Sêwi siñ ma sêpuc ñanamba ec sauñ gêjô ñatalô madiñña / su. Ñanambagen tec gen ñamadiñ samob gêñgic-gêñgic. Embe talic namba luagêc êkô ñamadiñ ñagêdô ñasawa, nañ epeñ nêñ kauc lasê gebe biñ samuc tagen, tec sêjac gêñgic atom, sêpuc ñamadiñ luagêc me têtêac kêpi tagen.

Biñ ñagêdô, tañ aposolo to lau teto e kêkwa tau gêc nêñ buku gêdên-gêdênjen nañ, tasam gebe paralel gebe biñ tau ñam me kêkwa tau. Anğa aêacnên Biñlênsêm Wakuc ñamataña samob sêpuc paralel tau ñabuku ñaê dambê ma môkêlatu to ñamadiñ ñanamba gêc ñatali kêkanôn biñ tau solop. Ñamête ñajam tonan sêwi siñ anğa Bibolo tonec ma sêsa lêt teñ. Sêpuc paralel gêc saite tau ñatali ñalabuñagen. Ñapuc teñ gêwiñ atom. Aêac tauñ taên ênam ma tasala namba, tê sêpuc gêc ñalabuña nê. Sêpuc paralel ñamôkêlatu ñanamba ec kapôên, tec kêkô awê ñajam.

Ñatalô teñ amboac utitalata embe sêpuc ênêc êkwa biñ ñalô teñ, nañ êkên puc aêac gebe sêwa ñalô tonan ñam sa sêpuc gêc saite tonan ñalabu me tatap ñalô tonan sa anğa buku ñatêku gêc ñaê to ñalô ñam.

Ñamadiñ ñagêdô kêsêp gandon (...) ñalêlôm. Ñam amboac tonec gebe Lau-tetowaga langwa ñagêdô samob teto ñamadiñ togandon tonan gêc nêñ papia gêwiñ atom, lau ñagêdôgen teto gêc nêñ buku gêwiñ. Aêac embe tasam Mêtê, tañ tasam biñ me ñalô, tê gandon kêkapiñ tôñ nê êwiñman, gebe gêwa biñ tau ñam sa gêwiñ.

Embe atap ñatalô amboac tonec sa "...", go ajala gebe galoc kêsôm-biñwaga nê awa tau tonec, sêjac miñ ênê miñ ñaômagen atom.

Anğa buku tonec ñatêku oc atap biñ ñagêdô sa. Teñ ñaê to ñalô ñam, tañ gêwa biñ to ñalô ñagêdô ñam sa. Môkêlatu to ñamadiñ ñam, tañ têtênan gebe tatap lau to gên ñagêdô-gêdô nêñ biñ to ñam sa anğa ñamala, tê takac Bibolo tonec ñalêlôm ondoc-ondoc. Miñanô ñatêm têtênan ñatênagen. Tonan gêwa aêacnên kauc sa gebe gên to miñ ñajala samob, tañ kêsa-kêsa kêpi kin to propete nêñ biñ ñagêdô-gêdô nañ, kêdaguc tau amboac ondoc.

Nom ñakatu Biñlênsêm Langwa to Wakucña oc tatap sa amboac tonanjen.

Aêac tandôn tauñ e tajala Buku dabuñ tonec êtu tôñ ma takac nêñ Biñlênsêm Langwa to Wakucña todañge ma totêntac wapigen êtôm bêcgenman. Apômtau Jesu gêlên biñ aêac gebe "Mêtê tañ teto gêc nañ, amac apuc atu dôbgen amoa abe anğôn matem jali teñgen ñam jakêsêp biñ tonan, ma biñ tonan ñai gêwa aê ñam sagoc" (Joan 5:39). Lau tolau ñagêdô sêjam koleñ ñanô gebe Bibolo aêac tauñ aweñña êsêp aêac lemeñ. Tec

tanam danje Anôtô gebe “Aômnêm biñ kêtû ockainj ñadawerj, ma ja terj kêpô ñoc intêna” (Pes 119:105). Lanem to lambinj êndênj Apômtau Jesu Kilisi enderj tôngerj. Biñjanô.

Ñalôandanj

BUKU 70 KÊTU BUKU SAMUC TAGEJ

ÑAÊ BIBOLO ÑAM

Ñaê Bibolo kêsêp Grik aweng. Êsêac sêsam buku tagej gebe biblos ma biblia buku ñagêdô me taêsam. Sejoñ buku 66 sa ma sêsi kêpi tagej gêc Bibolo ñalêlôm, tec sê ñaê biblia kêpi. Go lau Rom to lau ñamuña toê-toê sêsap ñaê tonaj toñ tec gelom-gelom lau kêtôm nom ñagamêngeñ gêja. Englis sêsam ña tauñ aweng gebe Bible (Baibel) ma Jabêm aweng Bibolo. Ñaê tau tonaj kepeñ buku tagej, tañ sêjac buku taêsam sa gêc ñalêlôm nañ.

PAPIA ÑAMATAANÔ SAMOB GÊJAJA

BIJ ÑALÔ TAU (TEXT)

Lau andanjenña teto Bibolo ñabuku ñagêdô samob ña Hebolai aweng ma luagêcgeñ ña Aramai aweng. Go teto Biñlênsêm Wakuc ña Grik awenggeñ. Papia tobôc ñaôlic (parchment), nañ tetowaga ñamatana tauñ lemeñ teto biñ kêsêp nañ, ñaterj mêngegom aêac atom, sêjana samob. Ñam gebe papia langwa kêtû manê, tec lau têm terña, tañ jasêsi tetowaga ñamatana nêñ têmña nañ, teto biñ tau gelom papia wakuc. Papia tañ teto Mêtê tau ñakôninña kêtiam-kêtiam nanjen ñagêdô tec gêc ñapanj. Biñlênsêm Wakuc ñapapia langwa tonaj tomalagenj tec sêc. Papia teto ña lemengenña tonaj têtap ñagêdô sa anja monasteri, ñagêdô anja gamên sawa ñaganjac ñalêlôm, ma ñagêdô anja pocgêsunj. Pocgêsunj terj, tañ ñawae kêtôm gamên samob gêja nañ, gêdênj 1947 ñapalê Arabianja terj gejob noninj gêmoea Qumran (Kumran) ñalôc kêsi Gwêc Matêña. Eñ gesom noninj gêbôm terj e jagêd lasê pocgêsunj terj, tañ tetoc ku ñagêdô kêkô nañ. Papia toluñ langwaanô taêsam gêc ku tau ñalêlôm. Lau teto Biñlênsêm Langwa ñabuku ñagêdô kêsêp papia ñaluñ tonaj gêja, go sêpoanec kêsêp ku gêja ma sêbaob auc, gocgo sêsiniñ ôkwi tokugeñ kêkô pocgêsunj tonaj. Kêkô ñajala amboac 2,000 me, go têtap sa. Sêkênj jalau kwalam langwa sê dôñ biñ Hebolai aweñña kêpi biñ, tec sêpuc gêc aêacnênj Biñlênsêm Langwa nec, tec sêlic gebe lulu kêkwa tau ñajamgeñ. Ñabukugeñ tec têtap ñagêdô sa todim-todim, mago Bibolo samuc, me Biñlênsêm samuc tec têtap sa tosawa-tosawa. Papia ñapopocgeñ to ñagêngeñ, ñagêdô ec kapôênj, ñagêdô saunjanô amboac lemeñ ñaja taêsam gelom aêac. Mago dedec gênj lênu-lênu tonaj ñaterj gêcña atomanô, sejoñ samob sa tomalagenj, gebe gêjam kwalam langwa, tê kôm tau gêjac êsêac ñawae nê, sa gêdênj sêwaka Bibolo ñabinj ñalô tau sa e sêlic jakêtôm, tê ñatetowaga ñamatana teto nê. Lau tau sêjam kôm tonaj sêsiniñ sugerj tec sêmoea. Mêtê tê teto gêdênj andanjenj su nê, galoc gêc aêacña amboac tomalagenj kêtiam. Têtap papia teto ña lemengenña langwaanô tonaj 1,000 to 1,000 sa, tec sêwaka Mêtê ñalo tau sa kêtû tônjac. Lau sêjam Bibolo ôkwi ña lau têm galocña aweñ nec sêsap papia langwa ñabinj ñalô tau tonaj tôngeñ.

BIBOLO GÊJAC LAU TAÊSAM LEMEJ ÑAWAE

BIJ TAU GELOM-GELOM

Ñamalac têtap sêpuc papia ña masine ñamêtê sa sebeñ atom. Mêngegdênj jala

1 to 1500 lau teto papia kêtû taêsam ñamêtê tagej gebe teto ña lemengenj. Teto biñ samob ñakôninña jagelom papia wakuc kêtiam-kêtiam, tec kêtû taêsam. Ñamêtê terj gêc atom, tonanjenj, tec kêtû kôm kapôênjanô gêdênj lau-tetowaga. Ma gênj, tê teto biñ tau kêsêp nê, keso-keso tau. Lau gamênj oc kêpiña sepeñ nêñ biñ ñalô kêsêp poc, me sêkôc ka dambê-dambê kêtû kêlêpê jateto ñatalô kêsêp nomku palê-palê. Lau gamênj ñagêdô sêmasañ nêñ kêlêpê tokainj-tokainj ma teto biñ kêpi bôc ñaôlicgeñ me sêmasañ sinj ñasêbê kêtû nêñ papia, nañ teto nêñ biñ kêsêp.

Lau gêmunŋa tônê teto biŋ ŋamêtê amboac tec. Teto biŋ tomôkê-tomôkê kêsi taugen kêpi papia ŋalaun ec kapôeŋ teŋ e gêlôc. Daê dôŋ êpi sêpuc aêacnêŋ nuspaper ŋamêtê, gebe tajala katôgeŋ. Go selom ŋaluŋ wakuc teŋ teto e gêlôc. Sêgôm kêtôm tônêgeŋ. Teto-teto e sêjac dabiŋ, go sêsi ŋalaun tau samob gêdêŋ ŋataligen, sêjac têku-sêjac têku e kêtôm papia samuc tageŋ baliŋ amboac meta teŋ me luagêc. Papia baliŋ tonan tec sêluŋ sa amboac lac teŋ ma sêpoanec kêsêp gasuc me ku teŋ gêja gebe ênêc lanŋwa-lanŋwa. Embe taêŋ ênam sebe sêsam, nan têtaiŋ luŋ tau sa mênŋsêjac lêtêŋ ma sêsam biŋ tau gêc êsêac lanŋônêŋ ŋajamgeŋ. Bibolo ŋabuku samob nec gêmunŋeŋ toluŋ amboac tonan.

Lau lanŋwa gamêŋ ŋagêdôŋa teto nêŋ biŋ gelom papia kêtôm aêacnêŋ buku galocŋa ŋamêtê. Sêsam buku tau gebe Kodeks, ŋam gebe papia me buku lanŋwa teto ŋa lemeŋgeŋ. Sêkêŋ ŋalaun gêsac tau ŋaô ma sêsi kêpi tageŋ amboac buku galocŋa. Mêtê kêlaiŋ tau, tec buku kaiŋ tonangeŋ kêlaiŋ tau gêwiŋ-gêwiŋ. Judanêŋ lau mêtê tokauc, nan kêtôm têm lanŋwa samobgeŋ (B.C. kêtôm Before Christ ŋam gebe gêdêŋ taŋ Apômtau Jesu têna kêkôc eŋ gêmêŋ nom atomgeŋ nan) teto-teto Biŋlênsêŋ Lanŋwa kêsêp papia toluŋ mênŋgelom aêac nan, ma moniki to lau, taŋ têtôm têm ŋasawa ŋamuŋa teŋ (Middle Ages, jala

500-1500) teto Bibolo samuc ŋakôninŋa kêtiam-kêtiam nan, sêlic nêŋ koleŋ tonan kêtôm nêŋ sakiŋ gêdêŋ Anôtô tau, tec teto biŋ samob ŋapepsawa to jagêdêŋgeŋ.

BIBOLO ŊABUKU TO BUKU SAMUC TAU ŊABIŊ

BIBOLO ŊAMATA TÊLÊAC

Sêwa Bibolo ŋabuku gêja mata têtêac kêtôm biŋ kaiŋ têtêac, taŋ kêjaliŋ tau sa gêc awê anŋa Biŋlênsêŋ agêc ŋalêlôm nan (1) Miŋ, (2) Têdôn to sêlêŋ biŋŋa, ma (3) Seoc biŋ lasêŋa.

Lau Hebolai lanŋwa sêjac Biŋlênsêŋ Lanŋwa gêŋgic ma têtêanaŋ ŋabuku kêtôm biŋ mata têtêac tonan su. Sêkêŋ Biŋsu (Tora), taŋ tasam gebe Mosenê Buku Lemeŋteŋ me Pentatoik (Buku toluŋ 5) nan, gêc ŋamata. Êsêac sêsam Josua e jagêdêŋ Kiŋnêŋ Buku sebe Propete Ŋamataŋa nêŋ. Sêjac propete ŋagêdô nêŋ miŋ gêjam buku tonan ŋai auc, tec sêsam amboac tonan ma sêkêŋ kêsi Mosenê. Go Propete Ŋamuŋa Jesaia e Maleaki nêŋ buku kêdaguc ŋatonan. Jeremianê Taŋi to Danielnê buku ac sêsam sêwiŋ toŋ tonan atom. Ma buku ŋagêdô samob kêtû toŋ teŋ tauŋa, nan sêkêŋ gêc ŋamuŋa. Ac têtêanaŋ amboac taŋ kêtôm lau Juda taun tetoc buku tau gêdêŋ-gêdêŋgeŋ sa nan.

Dr. M. Luther gêsunŋ buku kaiŋ teŋ ŋatonan gêc Biŋlênsêŋ Lanŋwa to Wakuc ŋasawa kêtû toŋ teŋ tauŋa. Eŋ kêsam buku tonan gebe Apokripi. Ŋaê tonan Grik aweŋ, tanam ôkwi gebe Ŋam kêsiŋ tau. Eŋ gêwa buku tau sa gebe “Buku nan tatoc sa êtôm Bibolo ŋabuku tau nan atom, mago embe tasam, oc êmoasiŋ aêac ŋajam êwiŋ”.

Apokripi tonan gêc Bibolo Hebolai aweŋŋa atom. Mago sêkêŋ gêc Bibolo Grik to Rom aweŋŋa. Êsêac sêgaluŋ buku tonan kêsêp buku ŋagêdô ŋalêlôm. Apokripi masi anŋa Hebolainêŋ Bibolo, tec Luther gêjac sa kêtû toŋ teŋ tauŋa. Bibolo Englis to aweŋ ŋagêdô sêpuc gêc Biŋlênsêŋ agêc ŋasawa ma ŋagêdô masi.

BIBOLO ŊASÊBU SAUŊ TO SAUŊANÔ ŊABIŊ

Sêwa Bibolo kêkôc kêtôm ŋamata kapôeŋŋageŋ atom, sêjac gêŋgic-gêŋgic kêtôm ŋasêbu sauŋ to sauŋanô nec gêwiŋ. Aêac tasam ŋasêbu tonan gebe Môkêlatu to Madiŋ. Tetowaga lanŋwa taun sêjac gêŋgic amboac galoc talic gêc nec kwanangeŋ atom. Lau gêmunŋa teto biŋ ŋamêtê teŋ. Ac teto biŋ ŋalô to ŋatalô kêsi-kêsi taugen gêja, e ŋalô me ŋaê teŋ kêkô awê amboac galoc nec atomanô. Englisnêŋ bisop teŋ gêjac biŋ to miŋ samuc-samuc sa kêtû môkêlatu teŋ tauŋa (1350) su. Go ŋac Fransŋa teŋ gêjac m ŋamadiŋ kêtû ŋamata gêdêŋ 1551. Eŋ gêgôm kêpi Biŋlênsêŋ Wakuc teŋ, nan eŋ kêpuc Grik to Rom aweŋ e kêkanôn tau nan. Gêjac biŋ gêŋgic-gêŋgic kêtôm ŋamadiŋgeŋ ma keto ŋanamba gêja. Lau sêlic ŋajam, tec malô acgom, go samob sêpuc nêŋ Bibolo tomôkêlatu ma toŋamadiŋ kêtôm tônêgeŋ.

Ŋalôtêna kapôênj to sauŋ, taŋ kêkô biŋ ŋagêdô ŋaô ma geŋ gêngic naŋ, lau langwa teto kwanaj atom, lau galocŋa sêkêŋ gebe sênam lau-sêsamwaga sa.

ANÔTÔ GÊWIŊ NÊ LAU ŊAMIŊ

BIŊLÊNSÊM LAŊGWA ŊAM

Teto Biŋlênsêŋ Laŋgwa ŋabuku ŋamataŋa sa sebeŋ atom. Lau sêjac ŋamiŋ samob tulu jagelom nêŋ wakuc sêsôm gêc awenŋeŋ ŋasawa baliŋ e nêŋgeŋ sêmoa acgom. Teto papia (toluŋ) ŋamataŋa gêdêŋ kiŋ Dawidi agêc Salomo nêŋ têngeŋ. Mago aêac embe taêŋ ênam dabe tandênaŋ Biŋlênsêŋ Laŋgwa ŋabuku êtôm têm, tê teto-teto buku tau nê, oc dangôm ŋawapac.

Lau Juda nêŋ lau mêtê tokauc to nêŋ biŋsutau sejoŋ papia dabuŋ sa-sa sêjac m gêdêŋ jala 300 to 400 B.C. ŋasawa, go sêkêŋ kêpi tagenŋ amboac sêgôm Mosenê Buku Lemenŋeŋ naŋ. Sêjac Biŋlênsêŋ Laŋgwa tau ŋabuku sa nec gêbacnê gêdêŋ jala 200 A.D. (Anno Domini tonaj kêtôm têm, taŋ Apômtau Jesu gêmêŋ nom su naŋ, me Apômtaunê jala). Aêac tec talic gebe sêkôc kôm tau sa e sêjac dabiŋ nec, ŋajala amboac 1,000 gêjaŋa acgom, go sêjac dabiŋ.

Lau tau ŋagêdô nêŋ ŋalêlôm gêja lu kêtû ŋabuku ŋagêdôŋa, tec biŋsutau ŋagêdô sêkac tauŋ sa gêdêŋ jala 100 A.D. gebe sêsêm biŋ tau êtu katô gebe Buku ondoc mênêšêp Bibolo Hebolai awenŋa ŋalêlôm êwiŋ ma ondoc êšêp êwiŋ atom. Samob sêlôc kêtû têtŋ gebe Apokripi êšêp Bibolo ŋalêlôm atom. Go sêsôm biŋ ŋalô tau ŋabiŋ e tomalageŋ gêwiŋ. Biŋ taŋ êšêac sêsôm kêtû têtŋ naŋ, Gôlôac Dabuŋ kêsô ŋalabu. Amboac tonaj ŋalô Hebolai awenŋa, taŋ êšêac sêwaka sa gêc naŋ, kêtû Biŋlênsêŋ Laŋgwa ŋanombaŋ e mênŋgêdêŋ oc tonec. Lau teŋ embe sênam Biŋlênsêŋ ôkwi, oc têtêdênaŋ biŋ tau tonanŋeŋ.

BIŊLÊNSÊM LAŊGWA ŊABUKU TAU

Ŋaê Biŋlênsêŋ ŋam kêsêp lau Rom awenŋ (Testament). Englis sêsam sebe Testament amboac taŋ. Ŋaê tau ŋam gebe poac. Ŋaê Biŋlênsêŋ Laŋgwa kepeŋ aêacnêŋ kauc lasê gebe Biŋlênsêŋ Wakuc teŋ gêc amboac tonaj. Poac laŋgwa ŋam kêsêp poac, taŋ Anôtô kêmotaŋ gêdêŋ lau Israel aŋga lôc Sinai naŋ. Poac tonaj kêtû anô kêpi lau tau gêdêŋ taŋ sêlôc kêtû têtŋ gebe taŋeŋ wamu êndêŋ Anôtônê Biŋ, tec sêkêŋ bôc kêtû da gêdêŋ eŋ kêtû ŋakamaclauŋ (Biŋsu ŋapoac, Eks 24:7,8). Poac wakuc ŋam kêsêp Anôtô gêjac mata nê moasiŋ gêjac ŋamalac tapaônŋeŋ ŋawae. Sênŋgôn materŋ jali ŋam kêsêp Jesu kêkêŋ tau kêtû da gêdêŋ Tama gêjô samob su. Lau taŋ sêkêŋ gêwiŋ eŋ naŋ, Anôtô gêlic êšêac têtû lau gêdêŋ. (Moasiŋ ŋapoac.)

Ŋaê Buku Miŋŋa nê kêkwa buku samob, taŋ sêjac Anôtô kêkalem Israel laŋgwa nêŋ abeŋi to gêwê ma kêwaka êšêac sa ŋamiŋ gêjam auc naŋ. Ac sê Mosenê ŋaê kêpi buku ŋamataŋa 5 nê, ŋam kêsêp ŋac tau nê koleŋ gêwê lau tauŋa ŋamiŋ gêjam sêga aŋga buku tau têtê. Sêjac m buku tau kêpi Anôtô kêkêŋ undambê to nom ma ŋamalac ŋamiŋ. Ac sêjac Israelnêŋ biŋ gêmunŋa ŋamiŋ baliŋeŋ ma teto Anôtô gêjam êšêac kêsi ma gêwê êšêac sêwi Aiguptu siŋ ŋamiŋ e tomalageŋ. Miŋ tonaj ŋai kêgi poac, taŋ Anôtô to nê lau sêmoatiŋ gêdêŋ tauŋ naŋ, to Biŋsu Lemenlu, taŋ toŋam kêlêlêc su naŋ. Lau têtôm nom ŋagamênŋeŋ sênô Biŋsu 10 tonaj ŋawaegac. Go sêjac mata Mosenê Buku Lemenŋeŋ teto Mose jakêkô lôc Nebo gêlic gamêŋ, naŋ Anôtô gêjac mata gêdêŋ nê lau nasêmoa êtu têtê naŋ, mago gêjac jao Mose tec jagêô lasê gamêŋ tau gêwiŋ atom.

Josua to Gôliŋwaga teto lau Israel nêŋ miŋ gêdêŋ taŋ lau tau sêbiŋ tauŋ têtŋ têtû lau-m kapôênj su atom naŋ. Israelnêŋ siŋsêlêc to nêŋ laumata ma gôliŋwaga towae sêjam gôliŋ êšêac gêdêŋ ŋasawa têtê, tec ŋamiŋ gêjam buku tonaj ŋai auc. Sêwaka Israelnêŋ gôliŋ kiŋŋa sa ŋamiŋ e Dawidi agêc Salomo sêboa gamêŋ tau sa kêtû kapôênj ma Israel kêpô lêtêŋ gêdêŋ ŋac, taŋ gêjô Salomo su naŋ, gêwa gamêŋ tau kêkôc gêja luagêc kêtû Juda to Israel nêŋ gamêŋ. Sêjac miŋ biŋ tonaj ŋai e jagêdêŋ lau Asiriaŋa sêku Israel tulu ma lau Babilonŋa sêku Juda tulu naŋ. Lau-tetowaga sêpuc gênŋwapac tonaj ŋai kêtap lau tau sa naŋ kêsêp êšêac taŋeŋpêc gêdêŋ Anôtônê Biŋsuŋa. Esra agêc Nehemia teto lau Juda aŋga

gamêñ kapoacwalôña sêmu sêmên mênjsêkwê lôm dabuñ sa ança Jerusalem ma sêjac m to sêboa Judanên gamên teñ tauña sa kêtiam ñamiñ.

Buku Têdôn Biñña to Sêga Wênja nê kékwa tau atom, gebe biñ, tañ teto gêc buku tonan ñai ñalêlôm nan, kêtôm tau amboac onan teto gêc buku miñña to seoc lasêña nan atom. Ança buku Job sêpuc Anôtônê biñgêdên ñam. Anôtô eñ ñac gêdên, ma amboac ondoc lau mansan ñajam taêsam sêoc ñandan to gêmac ma gêñwapac kékôniñ êsêac tôngeñ. Biñ tonan kêlênsôn lau kêtôm têm to nom ñagamêngeñ ñapan. Pesalem nec buku wênja teñ. Mec 150 tonan ñagêdô baliñ ma ñagêdô dambê. Lau mansan gêdên-gêdêngeñ tetên sêmoa nêñ tauña me gôlôac sêjam kêtû nêñ wê gêdên sêlic nêñ omña. Go Biñgôliñ to ñacmêtê Tau nê sejon biñ ñalô to lêñ ñagôliñ ñajam-ñajam sa, tañ sê kiñ tokauc Salomo nê ñaê kêpi. Wêmôkê nan ñapalêo to ñac têtac gêwiñ tauña nêñ wê. Sêlic wê tau kêtôm Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña ñadôndôn, tec sêkên kêtû Bibolo ñabuku teñ gêwiñ.

Aêac tatap Propetenên Buku 16 sa gêc aêacnên Bibolo. Sêwa buku tau kêkôc ma sêsam gebe propete kapôn to sauñ nêñ. Propete Kapôn nêñ tonec gebe Jesaia agêc Jeremia ma Ezeiel agêc Daniel nêñ buku, ma Propete Sauñ nêñ tonec gebe Hosea e jagêdên Maleaki. Sêsam buku tonan sebe Propete 12 nêñ Buku gêwiñ. Buku ñadani tec sêsam sebe kapôn, ma wapi sêsam sebe sauñ. Propete tonan ñai sêjam dôn nêñ lau, tê sêmoa êsêac ñalêlôm gêdên tauñ nêñ têm nê, nêñ lêñ kêpi Anôtônê Biñsu. Go êsêacnên kôm teñ tonec gêwiñ gebe seoc biñ lasê kêtôm Anôtô gêoc êsêac awên sa ma gêgôm katuñ kaiñ teñ kêsa e sêlic gêñ ñakatu to dôn nan, tec sêsôm to teto. Propetenên biñ gelom aêac nec ñalên tonec gebe ac tauñ me nêñ kêpuctônwaga teto ñalô, tê kêsa-kêsa êsêac awên suñ nê sa. Propete sêsôm lau ñadoma to laumata nêñ geo lasê gêdên êsêac solopgeñ ma sêjô êsêac gebe Anôtô ocgo êmêtôc to ênac êsêac ñagêjô. Mago sêsôm biñ tonan geñ atom, ac sêsôm Anôtô taê labu to taê walô nê lauña ñajaen lasê gêdên êsêac gêc awê amboac tonan geñ gebe gêjac mata nê moasiñ gêdên samob, tañ sêsap ênê poac, tañ kêmooatiñ gêdên Israel tôñ ma gebe lau tau sênanja atom nan. Sêsôm ñajaen tonec lasê gêdên samob sêñô gebe Anôtô oc ênam Israel to lau nomña pebeñ kêsi êñgôm ñanô êsa amboac tonec gebe Eñ êkên Dawid wakuc teñ mênjêtu moasiñ ñakiñ. Têm ñamuña teñ acgom, go Gôlôac Dabuñ sêwa propetenên biñ ñalô tonan ñam sa gebe kepeñ Jesu Kilisi tau, gebe Mesia Dawidinê Latu eñ.

JESU KILISI KÊTU LAU PEBEÑ SÊKÊÑ MATEÑ EÑ ÑAÑANÔ

BIÑLÊNSÊM WAKUC ÑAM

Aposolo Paulu nê papia kêtû Biñlênsêm Wakuc ñabuku, tañ eñ keto gêmun buku ñagêdô samob su. Biñ tañ Apômtau kêsôm to gêñ, tañ eñ gêgôm-gêgôm nan, lau sêjac ñamiñ gêc awêngeñ gelom kêtôm malacgeñ gêja. Sêsôm sêmoa ñasawa baliñ e ñêngeñ acgom, go lau ñagêdô nêñ ñalêlôm kêkac êsêac ma teto miñ tonan ñai sa. Kêtû tonanña tec teto Jesunê ñawae ñajam kêsêp papia gêja.

Teto Biñlênsêm Wakuc ñabuku ñagêdô samob gêdên jala 50 to 100 ñasawa. Gêdên têm tônê lau ñagêdô teto buku gwalêkiñ, nan sêkên ñalôtêna gêwa buku tau sa gebe ñawae ñajam me aposolonên miñ ma sêsakiñ gêdên gôlôac gêwiñ, mago teto Jesu Kilisi nê ñawae ñajam to biñ, tañ aposolo têdôn nan, keso miñ ñanô tau, gebe sêgalun kauc jaba kêsêp ñalêlôm gêjam auc. Amboac tañ tec kêtû kôm gêdên Gôlôac Dabuñ gebe sêpuc papia tonan ñai ñam e sêmasuc buku dansan ma sêjaliñ Mêtê ñawa ñabuku taugen sa ma sêkên kêsêp Biñlênsêm Wakuc. Kôm tonan gêbacnê gêdên jala 400. Laumata sêkac tauñ sa ma sêsôm buku, tañ êsêp Biñlênsêm Wakuc nan, ñabiñ kêtû tôñ. Sêsôm biñ tau kêtû tôñ tec gêc ñapan.

BIÑLÊNSÊM WAKUC ÑABUKU

Jesu Kilisi gêjam lau gêdên-gêdêngeñ to ñamalac gamên-gamên tapaôngeñ kêsi, tec sêwaka biñ tau sa gêc awêgeñ ança Biñlênsêm Wakuc ñabuku 27 ñalêlôm.

Ñawae ñajam aclê to Gêñ Tañ Aposolo Sêgôm Nan kêtû Biñlênsêm Wakuc ñabuku miñña. ñawae ñajam ñamatana têlêac, tañ sê Matai agêc Marka ma Luka nêñ ñaê kêpi

nañ, ñam kêsêp papia lau andanjen tetu ña lemenña ñaton tagen. Embe tasam ñawae ñajam tonan ma tapuc ñam ñapepen, oc tajala bin, nañ tetowaga sebe sêwaka sa ênêc awê êndên nêñ lau-sêsamwaga. Go ñawae ñajam kêtú aclêña gêjac têku bin, tañ tetu gêc ñamataña têlêac nañ. Joan kêwaka bin tonec sa gebe Bin tajala Anôtô ñamña ma gên, tañ taên kêka anga ênêña nañ, samob ñanô kêsa kêpi Jesu Kilisi sugac.

Luka keto ñawae ñajam kêtú têlêacña su, go gêjac êsêac, tañ sêwaka Gôlôac Dabun sa ma sêsôm ñawae ñajam kêlain tau kêtôm Romnên gamên samobgen gêja nañ, ñamin gêc Gên Tañ Aposolo Sêgôm Nañ.

Binlênsêm ñabuku Têndôn To Sêlên Binña nec aposolonên papia, tañ tetu gêdên gôlôac to lau tagen-tagen nañ. Papia tonan ñaton luagêc kêjalín tau sa amboac tonec gebe Paulunê papia, tañ gêjac gôlôac ñagêdô ñawae solopgen nañ, ma papia, tañ gêjac gôlôac samob tapaônjen ñawae nañ, tec sêsam sebe Papia Gôlôac Tapaônjenña.

Paulu keto nê papia gêjac gôlôac ñawae solop ma gêwa takên gêwiñ Jesu Kilisi ñam sa gêdên êsêac tomalagen gêc papia tau ñalêlôm. Lau buña sêsa nêñ lên jadêdac gên, tañ kêlênsôn nêñ kauc ma kêkên wapac êsêac nañ, tec sêjam kênac bin tau ñam gêdên en. Go en gêjô êsêac awen keto kêsêp nê papia ma kêsakin gêdên êsêac sêja. Gôlôac ñamataña sêjam kôm Misionña jasêsôm ñawae ñajam kêtú tapa e bin jaba tokain-tokain kêpoa lasê ma gebe êmbôc Mêtê ñalên auc. Paulu tec gêjac sin ñajana gebe êkônin mêtê-geo tokain-tokain tôn. En gêjam talañ Jesu Kilisi nê ñawae ñajam ñawa-tau gêdên bin geo to lau geo samob nê, ñalô dabun ten anga ênê papia gêdên lau Galatana kêtôc gêc awê gebe “Anô acgom, aêac me anela undambêña ten embe asôm ñawae ñajam ten lasê êndên amac eso ñawae ñajam, tañ aêac asôm lasê sugac nañ, Anôtô oc êpuc boa en” (Gal 1:8).

Petere agêc Joan ma Jakobo agêc Juda to lau ñagêdô tetu Papia Gôlôac Tapaônjenña, tañ gêjac gôlôac malac-malac samob ñawae nañ. Bin amboac tec gêc papia tonan ñai gebe tawaka takên gêwiñ ñawa tau sagen to tajop tauñ êndên mêtê geo ma tatin su to tasa lên buña mansanjen ma tanam nêñ sakin êndên gôlôac buña to êndên tauñ nêñ gôlôac êpi kôm, tec gêjac aêac ñawae nec, ma êndên nêñ lau, tañ tamo a êsêac ñalêlôm anga nêñ malacmôkê ma anga tauñ nêñ gamên amboac tonanjen nañ.

Binlênsêm Wakuc ñabuku Propetena tagen tec gêc. Buku tau ñaê gebe Bin Kilisi Geoc Lasê Gêdên Joanña. Embe tanam dôn êpi propete Binlênsêm Langwana nêñ buku oc naêtôm tau atomanô. Sêjac m Geoc Lasê ña bin 7 gêdên gôlôac Asia Saunña, tañ ketowaga kêkêli to gêlên bin êsêac ma gêjac êsêac têtac tôn nañ. Gên nañ en katu kain ten kêsa jagêlic ñakatu ma keto gêjam môkêlatu ñamuña ñagêdô auc nañ, samob ñam tagen tonec gebe Gôlinwaga nomña sêgôm gênlêlôm gebe sêkônin Gôlôac Dabun tôn, mago kêtú ñamu Anôtô gêjam sa e kêku ñacjo samob tulu. Joan oc keto nê buku Geoc Bin Lasêña gêdên ñasawa ten kêdabin jala 100. Bin tau gêjac gôlôac Asia Saunña ñawae gêdên têm, tañ sêjanda to sêlêsu êsêac nañ.

ANÔTÔNÊ BIN ñA AÊAC TAUñ AWEñ

SÊJAM MÊTÊ ÔKWI

Kêtôm têm, tañ Bibolo gêc nañ, lau sêjam Anôtônê Bin Hebolai to Grik awenña ôkwi ña lau gamên ñagêdô awen. Gêdên jala 250-130 B.C. sêjam Binlênsêm Langwa ôkwi ña Grik awen. Binlênsêm Langwa tonan gêjac lau Juda gamên Aiguptuña ñawae, gebe sêsôm Grik awenjen kêtú tôn êsêac. Lau mêtê tokauc 72 sêjam kôm tonan, tec sêsam Binlênsêm Langwa tonan gebe Septuagint. ñaê tau ñam gebe 70 sêjam ôkwi. Binlênsêm Langwa Grik awenña tonan kêtú lau buña ñamataña nêñ Bibolo. Mêtê wakuc kêlain tau kêtôm Romnên gamên gêja e jagêdô lasê êsêacnên gamênbôm gêwiñ, tec sêjam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdô ôkwi ña lau-m towae ñagêdô awen gêwiñ. Go gêdên jala 400 A.D. Hieronimus gêjam Bibolo samuc ôkwi ña Rom tau awen Latin. Bibolo tonan ñaê Vulgata (ñam gebe kêtú tapa gêja). Katolik sêsap tôn e mênghêdên galoc.

Wulfila kêtú lau Goten nêñ bisop. En gêjam Bibolo ôkwi ña lau Serman awen ten kêtú ñamata. En kêwaka alpapet (bin ñatalô) wakuc sa acgom, go gêgôm. Mago ñac

tau gêjam Bibolo samucgej ôkwi ma kêkêj kêsêp nê lau Goten lemej atom. ñam gebe lau tau sesegej sebe sênac tauñja. Amboac tonaj ej kêkêli sij ñamiñ anja Biñlênsêm Langwaja gebe êkêli êsêac êtu sênac siñja atom.

Sêjam Bibolo ôkwi ña lau-m wakuc awej ñakôm kapôêj nec, sêjac dabiñ su atom tagej. Sêgôm kôm tau sêmoa e mênjgêdêj 1975 sêjam ñabuku ñagêdô ôkwi ña lau 1577 awej, ma Bibolo samuc tau nec ña lau-m 261 gej awej. Biñlênsêm Wakuc tec sêjam ôkwi ña lau-m 645 awej su. Anja nom samuc nec lau gamêj-gamêj 3,000 sêsôm tauñ awej gêdêj-gêdêjgej tec sêmoa.

SÊJAM BIBOLO ÔKWI ÑA BIÑ JABÊM

Biñsu ñamataña mênjsêo lasê aêac gêdêj 1886. Anôtônê lau jaej êsêac, tec taêj gêjam kêtú tøj gebe sêkalem lau Niuginiña sa têtú Anôtônê lau sêwiñ. Sêboalec biñ Jabêm sêmoagej, mago sejoj ñapalê sa sêsô lôm papia anja Simban ma têdøj êsêac. Biñsu sêsôm biñ Jabêm kêtú tøj êsêac ñagec su acgom, go sêsôm Mêtê (Miñ Dabuñ) lasê kêtôm omgej ma têdøj lau lêñja e êsêac ñagêdô sêliñ sanju. Lau buña têtú taêsam ma gôlôac buña sêwaka tauñ sa kêtôm malacgej gêja. Go sêkwê lôm papia sa kêtú têtøj gôlôac saurña. Sêsam papia kêtú tøj êsêac, tec biñsu sêjam Biñlênsêm Langwa to Biñlênsêm Wakuc ñamiñ ñanôgej ôkwi kêtú Miñ Dabuñ. Malôgej acgom, go sêjam ñawae ñajam ñagêdô ôkwi amboac tañ ma sêpuc kêsêp Jaenñajam jalau sêsam-sêsam kêtôm nêj andugej. Sêjam Mêtê ôkwi sêjam kôm tau sêsiñ sugêj sêmoa e gêdêj 1924 sêpuc Biñlênsêm Jabêm aweñja ñamataña anja London. Sêbênôc sêmoa e 1935 sêpuc kêtiam (Stuttgart, Sermani). Sij Kapôêj Iñja gêbacnê, go sêpuc Biñlênsêm Wakuc tonagej kêtiam gebe masi anja lau taêsam nêj. Gêdêj jala 1965 sêsuñ kôm bênôcña gêdêj lau toj teñ. Ac sêjac dabiñ kôm tau, tec sêpuc Biñlênsêm Wakuc anja Hong Kong e gêbacnê gêdêj 1973.

Lau toj tonagej selom Biñlênsêm Langwa ma sêjam Genesis ôkwi. Kristen Press Madang sêpuc Gêj Samob ñam ñabuku, Mosenê buku ñamataña gêdêj 1970. Su go lau tonagej selom Biñlênsêm ñabuku ñagêdô gêwiñ. Biñsu ñagêdô sêjam buku tagej-tagej ôkwi gêdêj ñasawa teñ su, tec sebe sênac dabiñ kôm tau. Lau toj tagej têtôm kôm kapôêjanô tonaj atom, tec sêkalem lau toj teñ sêkôc nêj kôm sa amboac tonaj. Sêjam kôm tau sêmoa e 1979 sêjac dabiñ. Sêpuc Biñlênsêm Langwa to Biñlênsêm Wakuc anja Sydney, Australia ma sêsi lulu kêpi tagej, tec Bibolo samuc kêsêp aêac lemej gêdêj jala 1980.

BIBOLO ÑAKÔM ÑAKÔNIÑJA

TANAM BIBOLO ÔKWI ÑAKÔNIÑJA ÑAM

Embe sênam Bibolo ôkwi ña lau teñ awej su, nañ dendec gacgej ênêcña atom. Sêkêj êtu kôm êndêj lau teñ sênam ôkwi êsêp ñasawa êtiam-êtiam. ñam gebe lau teñ awej amboac biñ Jabêm nec gêjmatê teñ atom, gêj mata jali teñgoc. Lau wakuc sêsôm biñ tau têtôm lau langwa gêmurña sêsôm nañ ñapan atom. Sêwi biñ ñalô langwa ñagêdô sij ma sêsôm wakuc gêjô langwa su. Kêtú tonajna tec tanam Bibolo ôkwi êtôm biñ, tê lau wakucgej sêsôm-sêsôm sêmoa nê. Embe danjôm atom, lau wakuc oc sêpô lêna tauñ e sêjala Mêtê naeo ma sebe sêjô atom. Mêtê ñanô tau nec, lau teñ sebe sêpô ôkwi atom, biñ ñalôgej tec tasôm êtu wakuc-êtu wakuc êjô langwa, tê tajala kwalec nê su. Go ñam teñ gêwiñ. Bibolo ñakwalam langwa sêpuc ñapapia andangeñja ñam sêmoa, tec têtap ñalô wakuc ñagêdô sa, tê sêkêj gêjô ñakeso langwa su. Kêtú tonajna tec sêkêj ñapuc amboac tonec gebe Bibolo teñ embe ênêc êtôm jala 30 me 50 su, nañ taêj ênam gebe tanam ôkwi ñakôniñja teñ êtiam. Embe masi, lau ñagêdô oc sêjala sapu. Biñsu sêgôm kôm tonaj kêpi Biñlênsêm Wakuc Jabêm aweñja dim ñagêdô su, tec galoc ajala ñamgac.

ANDU TEÑ EMBE BIBOLO ÊNÊC ATOM, LAU TAU OC SÊMOA ÑAJAM ATOM. (Dr. M. Luther)

BIBOLO KÊLAIÑ TAU GÊMOA

Bibolo gêjac ñamalac peberj ñawae, tec Gôlôac Dabuñ to lau buña kêtôm nom ñagamêngeñ sêbiñ tauñ tôñ gebe sêmansañ Bibolo êlainj tau ñalêñ. Lêñ tonañ gêjac kôm têtêac ñawae. Tec gebe sêkêñ lau sênam Bibolo ôkwi ña lau gamêngeñ awenj. Teñ gebe sêmbaliñ nêñ mone êna gebe sêpuc Bibolo tau e ñaôli saunânôgeñ. Go teñ gebe sêkêñ Bibolo naêô lasê lau tau. Baibel Sosaiti gejob kôm tonañ. Sêjam kôm tau anja gamên amboac 100 tec sêmoa. Sêbiñ tauñ tôñ, tec têtôm kôm kapôên tonañ. Gôlôac Dabuñ to lau buña gamên ñagêdôña tauñ têtôm Bibolo ñakoleñ sênam ôkwi ma sêpuc to sênac sam êtu tapanã tonañ atom, ñam gebe gêjac mone taêsam ñawae. Kêtu tonañña Baibel Sosaiti gamên tolêlômña sêjam Baibel Sosaiti gamên ñalêlôm sawaña sa, tec kôm tau kêsêlêñ ñajam. Baibel Sosaiti sêjam gôliñ kôm tau, tec sêjam Bibolo ôkwi to sêkêñ kêtu tapa sêgôm sêlêsucgêdôgeñ. Ñanamba ñagêdô tonec kêtôc gêc awê gêdên aêc

Sêjam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdôgeñ ôkwi:

jala 1800 1860 1920 1976

awenj jala 71 1900 299 1950 830 1960 1577 1975

Sêjac sam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdôgeñ:

ñanamba 8 000 000 22 000 000 35 000 000 44 000 000

BIBOLO NEC BUKU TEÑ TAUÑJA SAMUCGEÑ

ÑAMALAC AWEÑ KÊTU ANÔTÔNÊ BIÑ ÑASABAÑ

Bibolo nec buku teñ, nañ lau sêpuc to sêjam ôli ma sêsam-sêsam amboac buku ñagêdô nañ. Mago buku ñagêdô samob kêtôm Bibolo nec atomanô. Bibolo nec buku taujala teñ, tec sêsam sebe Buku Tau. Ñam amboac ondoc, tec sêsam Bibolo sebe Buku Tau, tañ ñamalac kêtôm nêñ têtôm to nêñ gamêngeñ sêsam-sêsam e nêñ ñalêlôm gêwiñ biñ tau. Ma ñam amboac ondoc, tec Gôlôac Dabuñ toê-toê samobgeñ sêsô Bibolo ñalabu ma sêkêñ kêtu nêñ ñagôliñ. Embe takac Bibolo paliñpaliñgeñ, oc talic amboac buku ñagêdôña teñ. Sêjac Anôtô kêkêñ undambê to nom ma gên, tê lau tentenlatu dêdac-dêdac nê ñaminj. Miñ tau kêpi lau, nañ sêngôn gêdên gêmuj andanengeña. Sejoñ lau langwa gamên teñña nêñ biñsu to ñagôliñ sêmoa sêwiñ tauñña sa-sa. Aêc tasam biñ tonañ ñai e ñagêdô kêlênsôn aêacnêñ kauc to tapô lêna tauñgeñ. Biñ tonañ kêtu Bibolo ñabiñ taujala tau nec atom. Biñ taujala nê asageñ.

Bibolo ñabiñ taujala tau tonec gebe ñatetowaga sêjac ñamalac ma gên, tañ ac dêdac-dêdac nañ, ñaminj kêtôm sêlic Anôtô tau gêwê to gêjam gôliñ êsêac nañgeñ. Lau-teto-Bibolowaga têtôm lau, tañ Anôtô kêkam êsêac tôñ nañ. Ac sêlic Anôtô gêjam gôliñ nom to ñagên samob ma ñamalac to nêñ lêñ gêwiñ. Ênê biñ kêtu tôñ. Eñ gêgôm samob ñanô kêsa. Ac sêlic gêc awê gêdên êsêac, tec teto nêñ biñ têtôm lau sêkêñ gêwiñ eñ to ôliñ andan eñña. Ac sêjala Anôtô kêtu tôñ amboac tonañ, tec taên gêjam kêtu tôñ gebe sêwê lau ñagêdô sêkêñ êwiñ eñ amboac tañ, me sebe sêpuc êsêacnêñ sêkêñ gêwiñ eñña tôñ. Êsêac sebe ñamalac samob sêjala biñ tonec êtu katô gebe Sêmoa maten jali me sêmac êndu nê, ñam kêsêp Anôtôñageñ, tañ gedec biñ geo samob ma têtac têtowiñ to gê biñ tôñ ñamadiñ masigeñ nañ. Lau tañ teto Biñlênsêm Wakuc ñabuku nañ, sêjala kêtu tôngac gebe Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña mênkêtu awê kêpi Jesu Kilisi. Ñam gebe ac sêlic eñ kêsa nê lêñ kêtôm ñac teñ, tañ kêkêñ tau kêsô Anôtô ñalabu kêtu nê biñ samobña samucgeñ nañ. Eñ gêmac êndu ma gêdi sa anja ñacmatênên, tec sêjala Anôtô kêtôm gebe êsuc ñamalacnêñ tañepêc to nêñ tôp ôkwi, ma kêtôm gebe êkêli êsêac sêsa nêñ lêñ totêntac êpa sugen êtiam, ma kêtôm gebe êtôc sêngôn maten jali tengeñ êtu nêñ lêñ ñatêpôê naênêc awêgeñ êndên êsêac.

Lau taêsam sê tañeñ jaen, tañ lau-teto-Bibolowaga sêsôm lasê gêdên êsêac nañ, ma sêmêtôc nêñ lêñ kêtôm Mêtê tau sêjac ñawae. Ac sêñô to sêsam lau tonañ nêñ biñ to nêñ miñ kêtôm Anôtô kêsôm biñ gêdên êsêac solopgeñ. Lau taêsam sêsaê sêmoa gebe amboac tonañ e mêngeñ galoc ñapan. Lau sêñô Mêtê e atên gêmô êsêac ma nêñ ñalêlôm kêtu malô to têtac kêpa su, ma kêkêli êsêac e sêjala gacgeñ gebe sêngôn nom nec ñaômagen atom.

Bibolo tau gêwa tau sa gebe Anôtônê Bij nec, aêac ñamalac nêj kauc kêtôm gebe tapuc tôj me danserj su nec atom. Propete sêsôm nêj jaerj lasê todim-todim sêjac m bij tau gebe “Apômtau awa tau tonec”, tec lau têm tônêja ñagêdô sêjô tonêj ñalêlôm gêja lu-gêja lu kwananjerj su. Aêac têtac lulu atommanj. Apômtau Jesu kêsôm gêc Joaņnê ñawae ñajam gebe “Aêjoc mêtê kêtû tauc ñoc gêj atom, ñac taņ kêsakiņ aê gamêj naņ, nê gêj. Tej embe taê ênam gebe êjgôm Anôtônê Bij êtu tôj, oc êjala ñoc mêtê ñam gebe aņga Anôtônê me aê kasôm tauc ñoc bij” (7:16-17). Anôtô kêsôm bij aņga Bibolo ñalêlôm nec, aêac tajala kêtû katô atom, tasô bij tau ñalabu ma daņgôm ñanô êsa êpi taunj nêj lêj acgom. Embe taņô Bibolo ñakalem e takêj êwiņ Mêtê ma ôliņ andaņ Anôtô tonêj ñalêlôm taêj êka eņ samucgerj, oc tatap ñanô sa e daê taêj todim-todim. Lau tê sêmoa sêmuņ aêac to onec sêmoa sêwiņ aêac nec, nêj taêsam ñanô lasê sêjalagac gebe Bibolo buku taujala tej, ma aêac taunj ocgo tajala amboac tonanjerj. Oc tajala Bibolo gebe Buku Tau, taņ daņgônj materj jali ñam kêsêp naņ, tec kêlêlêc buku ñagêdô samob su bijñanôgerj.

Gêñ Samob ñam ñabuku

Ñañê Genesis ñam gebe ñam me ñamôkê. Buku tau gêjac undambê to nom ñam ñamin ma gêwa ñamalacnêñ ñam sa amboac tonanğen. Go kêpuc ñamalac sêgôm sec to sêôc gêñwapac anğa nom nec ñam sa ma kêwaka Anôtô gêjam gôlinğ ñamalac tapaônğen ñalên sa gêwiñ.

Aêac tawa buku ñamôkêlatu kêkôc gêja ñasêbu kapôên luagêc gebe

1. Môkêlatu 1-11 gêwa undambê to nom ñam sa ma gêjac miñ ñamalacnêñ lên andanğenğa. Aêac tatap Adam agêc Ewa ma Kain agêc Abel to Noa nêñ miñ sa ma tañô bu kêsurğ ñatêna to andu ñatêpôê soso baliñ anğa Babel ñaminğ amboac tonanğen.
2. Môkêlatu 12-50 gêjac miñ lau Israel nêñ mimi nêñ lên andanğenğa ñaminğ. Nêñ mimi ñamataña tau Abraham. Eñ ñac towae kêkêñ gêwiñ to taña wamu Anôtôña. Eñ latu Isak to dêbu Jakob nêñ miñ kêdaguc. Jakob, tañ nê ñañ teñ gebe Israel nañ, nê latu 12 têtû lau Israel nêñ gôlôac 12 nêñ ñamôkê. Êsêacnêñ teñ Josep. Buku tau gêjac miñ ênê lên kêgêlucğen ma gêwa Jakob tonê gôlôac sênğônğ gamênğ Aiguptuña ñam sa amboac tonanğen.

Biñnanô, buku tonec gêjac miñ biñ ñamalacña, mago buku tau ñamanô tau tonec gebe kêwaka kôm, tañ Anôtô tau gêgôm nañ, sa gêc awêğen. Gêjac m miñ tau gebe Anôtô kêkêñ undambê to nom, tañ buku tau kêpuc miñ tau tônğ nañ. Ma gêjac dabiñ ñaminğ Anôtô gêjac mata biñ gebe ênam jaom nê lau Israel enderğ tônğenğa.

Anôtô kêtû buku tonec ñagôlinğtêna. Eñ kêmetôc ñamalac to gêjac êsêac kêtû nêñ secña, eñ gêwê nê lau to gêjam êsêac sa ma eñ gêjam gôlinğ nê lau sêsa nêñ lên sêmoa nom nec.

Êsêac teto buku lanğwaanô tonec ñam gebe sênac lau-m teñ nêñ sêkêñ gêwiñ Anôtôña ñaminğ gebe elom lau ñamuña ma êpuc êsêac tônğ e sêkêñ gêwiñ tau tonanğ mata jaligenğ ênêc êtôm tônêğenğ ñapañ.

Anôtô kêkêñ undambê to nom

¹ Gêdênğ ñamatanô Anôtô kêkêñ undambê to nom.

² Nom tau sawa to ñagêlênğ ma ñakesec kêkôm gwêc ñamsêga auc ma Anôtônê ñalau kêlao gêmoa bu ñañ. ³ Ma Anôtô kêsôm gebe “ñawê êsa”, e ñawê kêsa. ⁴ Anôtô gêlic ñawê gebe ñajam. Ma Anôtô gêwa ñawê to ñakesec kêkôc. ⁵ Anôtô kêsam ñawê gebe “Geleñğa” ma ñakesec gebe “Gêbêcauc.” Tec gêbêcauc to geleñğa tonanğ kêtû bêc ñamataña.

⁶ Go Anôtô kêsôm gebe “Lênсанğ teñ êniñ bu êñğic ma êwa bu êkôc.” ⁷ Ma Anôtô kêmasanğ lênсанğ ma gêwa bu kêkôc, ñagêdô kêpoac lênсанğ ñalabu ma ñagêdô kêpoac ñañ. ⁸ Ma Anôtô kêsam lênсанğ tau gebe “Umboñ.” Gêbêcauc to geleñğa tonanğ kêtû bêc kêtû luagêcña.

⁹ Go Anôtô kêsôm gebe “Bu, tañ kêpoac umboñ ñalabu nañ, êlêc sa naêpoac tauña e gamênğ ñakeleñ êsa.” Ma ñanô kêsa. ¹⁰ Ma Anôtô kêsam gamênğ ñakeleñ gebe “Nom” ma bu ñatoñ gebe “Gwêc.” Ma Anôtô gêlic gebe ñajam. ¹¹ Go Anôtô kêsôm gebe “Gêñ êlêc ñamatac anğa nom, gêñ tolaunğ tañ êkêñ ñawê êtôm ñakaiñğenğ nañ, ma ka tañ sênam ñanô êtôm ñakaiñğenğ nañ.” Ma ñanô kêsa. ¹² Tec gêñ gêlêc ñamatac anğa nom, gêñ tolaunğ, tañ kêkêñ ñawê kêtôm ñakaiñğenğ nañ ma ka tañ sêjam ñanô kêtôm ñakaiñğenğ nañ. Ma Anôtô gêlic gebe ñajam. ¹³ Gêbêcauc to geleñğa tonanğ kêtû bêc kêtû têlêacña.

¹⁴ Go Anôtô kêsôm gebe “Ja ñanô sêkô umboñ ñalênсанğ e sêwa geleñğa to gêbêcauc êkôc ma têtû têm to bêc ma jala ñabelo. ¹⁵ Ma ja ñanô sêkô umboñ ñalênсанğ gebe sêpô nom ñawê êsa.” Ma ñanô kêsa. ¹⁶ Tec Anôtô kêkêñ ja kapôênğ luagêc, ja kapôênğsêga teñ gêjam gôlinğ geleñğa ma ec saunğ teñ gêjam gôlinğ gêbêcauc ma utitalata sêwiñ. ¹⁷ Ma Anôtô kêkêñ gêñ tau sêkô umboñ ñalênсанğ gebe sêpô nom ñawê êsa, ¹⁸ gebe sênam

gôliņ geleņņa to gêbêcauc to sêwa ņawê to ņakesec êkôc. Ma Anôtô gêlic gebe ņajam.
¹⁹ Gêbêcauc to geleņņa tonarj kêtû bêc kêtû aclêņa.

²⁰ Go Anôtô kêsôm gebe “Bu to gwêc sêkôc gêj materj jaliņa palac-palacgeņ to moc sêlôp sêmoa nom to umborj ņasawa,” e ņanô kêsa. ²¹ Tec Anôtô kêkêj gêjnsêga gwêcņa to gêj materj jali samob, tarj sêmoa bu to gwêc palac-palacgeņ ma kêkêj moc tomagê tokaiņ-tokaiņ. Ma Anôtô gêlic gebe ņajam. ²² Go Anôtô gêjam mec êsêac ma kêsôm gebe “Asu ņalatu ma atu taêsam e anam bu to gwêc auc ma moc têtû taêsam sêmoa nom.”

²³ Gêbêcauc to geleņņa tonarj kêtû bêc kêtû lemeņ teņņa.

²⁴ Go Anôtô kêsôm gebe “Nom êkôc gêj materj jali tokaiņ-tokaiņ, gêj masiņ ma gêj, tarj sêgalab to sêlêgeņ narj ma bôc saleņņa tokaiņ-tokaiņ.” Ma ņanô kêsa. ²⁵ Tec Anôtô kêkêj bôc nomņa tokaiņ-tokaiņ, gêj masiņ tokaiņ-tokaiņ to gêj, tarj sêgalab to sêlê narj, tokaiņ-tokaiņ. Ma Anôtô gêlic gebe ņajam.

²⁶ Go Anôtô kêsôm gebe “Takêj ņamalac têtôm aêac tauņ katurj, têtôm aêac. Êsêac têtû i gwêcņa to moc umborj ņalabuņa ma gêj masiņ to bôc saleņņa samob ma gêj, tarj sêgalab to sêlêgeņ samob, tarj sêmoa nom narj ņatau.” ²⁷ Ma Anôtô kêkêj ņamalac kêtôm eņ tau katu, kêkêj eņ kêtôm Anôtô katu solop. Eņ kêkêj êsêagêc ņac to awê. ²⁸ Ma Anôtô gêjam mec êsêagêc ma kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Aka gôlôac lasê e atu taêsam ma anam nom auc. Nom êsô amac ņalabu. Ma atu i gwêcņa to moc umborj ņalabuņa ma gêj materj jali samob, tarj sêmoa nom narj, ņatau.” ²⁹ Ma Anôtô kêsôm gebe “Alicgac, aê kakêj gêj tolaun samob tarj kêkêj ņawê kêtôm ņakaiņgeņ narj to ka samob, tarj sêjam ņanô kêtôm ņakaiņgeņ narj, tec kêtû amacnêm gêj aniņņa. ³⁰ Mago gêgwanj to gêj matac ņagêdô samob aê jakêj êndêj bôc nomņa samob to êndêj moc umborj ņalabuņa samob ma gêj materj jali samob, tarj sêgalab to sêlê sêmoa nom narj.” Ma ņanô kêsa. ³¹ Ma Anôtô kêsala gêj samob, tarj eņ kêkêj narj, ma gêlic gebe ņajamanô. Ma gêbêcauc to geleņņa.

2

¹ Amboac tonarj undambê to nom ņagêj materj jali totau-totau samob ņanô kêsa. ² Ma Anôtô gêjac dabiņ nê kolej, tarj gêjam su narj, gêdêj bêc lemeņ teņ ņanô luagêcņa ma kêlêwanj tau gêdêj bêc kêtû ņanô luagêcņa kêtû kolej samob, tarj gêgôm narjņa. ³ Ma Anôtô gêjam mec bêc kêtû ņanô luagêcņa to gêjam dabuņ, gebe gêdêj bêc tonarj Anôtô kêlêwanj tau aņga nê kolej, tarj gêjam e gêjac dabiņ narj. ⁴ Anôtô kêkêj undambê to nom ņanô kêsa ņamiņ tau tonec.

Bij Paradisja

Gêdêj tarj Apômtau Anôtô kêkêj nom to undambê ⁵ gêj tolaun teņ kêpi atom to gêngaga teņ kêkô kôm atom tageņ gebe Apômtau Anôtô kêkêj kom kêsêp nom atom tageņ. Ma ņamalac teņ gebe êņgaluņ nom popocņa gêmoa atom. ⁶ Ma bu nom ņalêlômņa kêlêni mênkêpi ma kêmalôm nom ņawambuc kêsa. ⁷ Gêdêj tonarj Apômtau Anôtô kêkôc nom aņga kôm ma kêlêsob ņamalac to gêju awajaô mata jaliņa kêsô eņ lususuņ, tec ņamalac kêtû gêj mata jali.

⁸ Go Apômtau Anôtô kêsê kôm aņga Eden, tarj gêc gêmu kêsa gamêj oc kêpiņa narj, ma ketoc ņamalac, tarj kêlêsob narj, gêmoa kôm tau. ⁹ Ma Apômtau Anôtô kêkêj ka kêpi aņga nom, ņakatu gêjac mataanô ņajam ma ņanô tau kêmoasiņ awasuņ. Ma ka danğonj materj jaliņa kêpi aņga kôm ņaluņ to ka tajala ņajam to secņa amboac tonarjgeņ.

¹⁰ Bu teņ ņamôkê gêc Eden gebe êmalôm kôm tau. Aņga kôm ņalêlôm bu tonarj gêwa tau kêkôc gêja ņasêli aclê. ¹¹ ņasêli ņamata ņaê gebe Pison. Bu tonarj kêgi gamêj Hawila, tarj gold gêc narj, ¹² ma gamêj tonarj ņagold ņajamanô. Katêkwi toņamalu ņajam ņaê gebe bedelium to pocawa kokoc ņaê gebe soham gêc gamêj tonarj amboac tonarjgeņ. ¹³ Bu ņasêli kêtû luagêcņa ņaê gebe Gihon. Bu tonarj kêgi gamêj Kus. ¹⁴ Bu ņasêli kêtû têlêcņa ņaê gebe Hidekel, narj kêpoac Asuria ņagamêj oc kêpiņa. Ma bu ņasêli kêtû aclêņa ņaê gebe Euprat.

¹⁵ Apômtau Anôtô kêkôc ņamalac ma ketoc eņ gêmoa kôm Eden gebe ênam kôm êpi nom ma ejop kôm tau. ¹⁶ Ma Apômtau Anôtô kêjatu ņamalac ma kêsôm gebe “Kaņanô

peberj, tañ kékô kôm nañ, ôniñmanj. ¹⁷ Mago kañanô tajala ñajam to secña ôniñ atom. Embe ôniñ kañanô tau, oc ômac êndu êndênj bêc tonañ.”

¹⁸ Go Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Ñamalac taugerj êmoa oc ñajam atom. Aê gabe jakênj kêpuctôño tej êndênj eñ, tañ êtôm eñ nañ.” ¹⁹ Tec Apômtau Anôtô kékôc nom ma kêmasañ bôc saleñña samob to moc umboñ ñalabuña totau-totau ma kékênj gênj tau gêdênj ñamalac ma gebe êñô ñaê, tañ ñamalac ê êpi gênj totau-totau tonañ. Ma ñaê, tañ ñamalac gê kêpi gênj totau-totau samob kêtômgerj nañ, tec kêtû êsêacnênj ñaê. ²⁰ Ñamalac gê bôc malacña samob nêñ ñaê to kêsam moc umboñ ñalabuña nêñ ñaê ma bôc saleñña amboac tonañ, mago kêtap ñamalacnê kêpuctôño tej gebe êtôm eñña sa atom. ²¹ Tec Apômtau Anôtô gêgôm ñamalac tau gêc bêc e kêliñj tau siñj ma kékôc ênê ñabi tej sa ma ñamêsôm gêoc ñamala auc. ²² Ñabi tañ Apômtau Anôtô kékôc aña ñamalacnê nañ, eñ kêmasañ kêtû awê ma kékênj gêdênj ñamalac. ²³ Go ñamalac kêsôm gebe “Kecgoc, galoc katap ñatêkwa aña aêñoc sa ma ñamêsôm aña aêñoc amboac tonañ. Aê gabe jaê ênê ñaê gebe ‘Ñamalaco’ gebe sêkôc aña ñamalacnê.”

²⁴ Kêtû tonañña ñamalac êwi tama agêc têna siñj ma êsap nê awê tônj ma êsêagêc têtû ôli tagenj. ²⁵ Ma ñaclagêco sêmoa ôliñ ñaôma ma majenj gêdênj tauñ atom.

3

Ñamalac sêkac tauñ su aña Anôtônê

¹ Ma moacnê kauc ñagaô kêlêlêc bôc saleñña ñagêdô samob, tañ Apômtau Anôtô kékênj nañ nêñ su. Ma eñ kêsôm gêdênj awê gebe “Anôtô oc kêsôm gebe ‘Aniñ kôm ñakaanô tej atom’ me.” ² Go awê kêsôm gêdênj moac gebe “Aêac aniñ kôm ñakaanô, ³ tagenj ka, tañ kékô kôm ñaluñ nañ ñanô, tec Anôtô kêsôm gebe ‘Aniñ atom. Amoasac atom amboac tonañ gebe amac êndu atom.’ ” ⁴ Tec moac kêsôm gêdênj awê gebe “Op, agêc oc amac êndu atomgoc. ⁵ Mago Anôtô kêjala gebe amagêc embe aniñ, go matemanô êpoa lasê ma atôm eñ tau ma ajala ñajam to sec.” ⁶ Ma awê gêlic kañanô ma taê gêjam gebe ñalêwê ñajam e gêjac mataanô ñajam amboac tonañgerj. Tec têtac gêboañ gebe êwa nê kauc sa ma kékôc kañanô tau mêngeñ, go kékênj ñagêdô gêdênj nê akwenj amboac tonañ, ma genj. ⁷ Tec agêc mateñanô kêpoa lasê ma sêjala tauñ gebe ôliñ ñaôma, tec sêginj kalaunj mênjsêkic kêtû nêñ ladôm.

⁸ Oc kêtû luc acgom, go Apômtau Anôtô kêsêlênj gêmôa kômliêlôm. Agêc sênô eñ ma ñamalac agêc nê awê sêsiñj tauñ sêsô ka, tañ sêkô kôm nañ, ñalabu gebe Apômtau Anôtô êlic êsêagêc atom. ⁹ Go Apômtau Anôtô gêmôêc ñamalac ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Gômôa ondoc.” ¹⁰ Eñ kêsôm gebe “Aê ganjô aôm gômôa kôm ñakicsêa e katêc tauc gebe aê ôlic ñaôma tec kasiñj tauc.” ¹¹ Go Anôtô kêsôm gebe “Asa kêsôm gêdênj aôm gebe ôlim ñaôma. Aôm goeñ kañanô, tañ gajac jao gêdênj aôm gebe ôniñ atom nañ, me masi.” ¹² Ñamalac kêsôm gebe “Awê, tañ kôkênj gebe êwiñj aê nañ, kékênj kañanô tau gêdênj aê, tec gaenj.” ¹³ Go Apômtau Anôtô kêsôm gêdênj awê gebe “Aôm gôgôm asagerj tonañ.” Awê gêjô eñ awa gebe “Moac kêtîm aê, tec gaenj.”

¹⁴ Ma Apômtau Anôtô kêsôm gêdênj moac gebe

“Aôm gôgôm tonañ,
tec japuc boa aôm êlêlêc bôc malacña
to bôc saleñña samob su.

Aôm ôkênj ña têtac walôgerj
ma ôniñ kekop e ômac êndu.

¹⁵ Ma aê gabe jakênj amagêc awê
to nêñ wakuc akênj kisa êndênj taôm.

Eñ êka aôm môkêmapac popoc
ma aôm ôñac eñ êsêp agêbi.”

¹⁶ Eñ kêsôm gêdênj awê gebe
“Aê jakênj ñandanj taêsam êndênj aôm êndênj noc ôkêkam ñapalêña.
Ôkôc ñapalê tonandanjgerj.

Aôm matam katu nê akweŋ,
mago eŋ êtu nêmatan.

¹⁷ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ Adam gebe
“Aôm kôkêŋ taŋam nêmatan awênê biŋ
ma goeŋ ka ŋanô,
taŋ gajac jao gêdêŋ aôm
gebe ôniŋ atom naŋ.
Kêtu tonanŋa aê japuc boa nom êtu aômŋa.
Ônam kôm ôim taôm sugeŋ êtôm bêc samob,
taŋ ômoa naŋ, go nom êlôm aôm.

¹⁸ Gêŋ têtwa-têtwa to waôn êtu nêmatan kôm ŋanô
ma ôniŋ ŋagêŋgaga.

¹⁹ Ônam kôm towaenŋeŋ,
go ôtap mo sa
e ôtu nom êtiam
gebe aômniem ŋam gêc nom.

Aôm nom,
tec ômu ôndêŋ nom ôna êtiam.

²⁰ Ma ŋamalac gê nê awênê ŋaê gebe Ewa gebe eŋ kêtû lau materŋ jali samob teneri.

²¹ Ma Apômtau Anôtô kêmasaŋ bôc ŋaôlic kêtû ŋakwê ma kêtêŋ gêdêŋ ŋamalac agêc nê awê sêsô.

²² Ma Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alic acgom, ŋamalac kêtôm aêac ma kêjala ŋajam to sec. Galoc tec tajop eŋ gebe êmêtôt lêma naêpip kaŋanô anŋa ka danŋôn materŋ jaliŋa ma êniŋ e êmoa tenŋeŋ nec atom.” ²³ Kêtû tonanŋa Apômtau Anôtô kêtinŋ eŋ su anŋa kôm Eden gebe êkaliŋ nom, taŋ kêtû ênê ŋam naŋ. ²⁴ Ma eŋ kêmasuc ŋamalac ma kêtêŋ kerub tosiŋ ŋaôsic-ôsic sêkô kôm Eden ŋagamêŋ oc kêpiŋa gebe seŋop ka danŋôn materŋ jaliŋa ŋaintêna. *

4

Kain agêc Abel

¹ Adam gêmôa gêwiŋ nê awê Ewa e taê ma kêtêc Kain. Ma eŋ kêsôm gebe” Apômtau gêjam aê sa, tec kakêc latuc teŋ.” ² Ma kêtêc ŋapalê teŋ kêtiam, lasi Abel. Abel kêtû gejobwaga bôcŋa ma Kain gêjam kôm moŋa. ³ Têm ŋagêdô gêjaŋa, tec Kain kêtêc nê kôm ŋanô kêtêŋ kêtû da gêdêŋ Apômtau. ⁴ Ma Abel kêtêc bôc teŋ anŋa nê bôc tau ŋamêcgeŋ, gêjac endu ma kêtêŋ ŋalêsi kêtû da. Ma Apômtau gêlic Abel to nê da ŋajam. ⁵ Mago gêlic Kain to nê da atom. Tec Kain têtac ŋandanŋ kêsa to laŋôanô kêbêlê. ⁶ Apômtau kêsôm gêdêŋ Kain gebe “Aôm têtmac ŋandanŋ to laŋômanô kêbêlê kêtû asageŋŋa. ⁷ Biŋ tau amboac tonec me masi gebe Aôm embe ôŋgôm êndêŋ, go ôsa laŋômanô sa. Embe ôŋgôm eso, go sec êndib aôm ênêc katamdêmôê. Sec mata katu aôm, mago aôm ôku sec tulumaŋ.”

⁸ Go Kain kêsôm gêdêŋ lasi Abel gebe “Tana kôm.” Agêc sêô lasê kôm su, go Kainnê ŋalêlôm gêli sa ma gêjac lasi Abel êndu. ⁹ Go Apômtau kêsôm gêdêŋ Kain gebe “Lasim Abel gêmôa ondoc.” Eŋ kêsôm gebe “Aê gajam kauc. Aê katu lasicnê gejobwaga me.”

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aôm gômôm asageŋ. Lasimnê dec awa gêmôêc anŋa nom kêpi gêdêŋ aê gêmêŋ. ¹¹ Ma galoc aê japuc boa aôm anŋa nom, taŋ gêŋa awasuŋ ma gêmôm lasimnê dec anŋa aôm lêmam naŋ. ¹² Aôm embe ônam kôm, go êŋgamiŋ ŋanô êndêŋ aôm. Matam kanôn ôsêlêŋ ôŋônŋeŋ ônac laoc gamêŋŋeŋ.” ¹³ Ma Kain kêsôm gêdêŋ Apômtau gebe “Ŋoc keso ŋagêjô kapôêŋ kêlêlêc ôlicwalô su. ¹⁴ Gôlicgac me, galoc aôm kôtinŋ aê su anŋa nom ma jasiŋ tauc ôkwi anŋa laŋômnêŋa. Matoc kanônŋ jasêlêŋ ôŋônŋeŋ janac laoc gamêŋŋeŋ ma lau, taŋ têtap aê sa naŋ, sênac aê êndu.” ¹⁵ Mago Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Amboac tonanŋ atom. Teŋ embe ênac Kain êndu, naŋ êtap

* 3:24: Adam ŋam gebe ŋamalac.

ņagêjô êtôm dim 7ņa sa.” Ma Apômtau kêkêņ ņabelo teņ gêdêņ Kain gebe ņac teņ embe êtap eņ sa, naņ ênac eņ êndu atom. ¹⁶ Amboac tonaņ Kain kêtaiņ tau su aņga Apômtau laņônêmņa gêmoa gamêņ Nod, taņ gêc Eden ņagamêņ oc kêpiņa naņ.

Kainnê wakuc

¹⁷ Kain gêmoa gêwiņ nê awê e taê ma kêkôc Enok. Ma Kain kêkwê malac teņ sa ma eņ gê latu Enoknê ņaê kêpi malac tau. ¹⁸ Enok latu Irad, Irad kêka Mehujael lasê, Mehujael kêka Metusael lasê ma Metusael kêka Lamek lasê. ¹⁹ Ma Lamek gêjam awê luagêc, teņ nê ņaê gebe Ada ma teņ nê ņaê gebe Sila. ²⁰ Ada kêkôc Jabal. Eņ kêtu lau, taņ sêņgôn becobo to sêmoa sêwiņ nêņ bôc naņ, nêņ mimi. ²¹ Lasi ņaê gebe Jubal. Eņ kêtu lau, taņ sêjac gêņ wêņa to lau-sêju-gasucwaga nêņ mimi. ²² Ma Sila kêkôc gôlôac amboac tonaņ, ênê ņaê gebe Tubal-Kain. Eņ kêtu lau-sêpac-kiwaga, taņ sêmasaņ gêņ ņa ki kokoc to jejec naņ, nêņ mimi. Tubal-Kain luo Nama.

²³ Ma Lamek kêsôm gêdêņ nê awê luagêc gebe
“Ada agêc Sila, aņô aê aoc.

Lameknê awêlagêc, akêņ taņem ņoc biņ.

Biņņaņô, aê gajac ņac teņ êndu gêjô ņoc kamoc
ma ņapalê teņ gêjô ņoc sêmmala.

²⁴ Teņ embe ênac Kain êndu,
oc sêkêņ ņagêjô êtôm dim 7ņa.

Mago teņ embe ênac aê, Lamek, nec êndu,
oc sêkêņ ņagêjô êtôm dim 77ņa.”

Setnê wakuc

²⁵ Ma Adam gêmoa gêwiņ nê awê kêtiam ma eņ kêkôc latu teņ, taņ kêsam eņ gebe Set, ņam gebe “Anôtô kêkêņ latuc teņ gêdêņ aê gêjô Abel, taņ Kain gêjac eņ êndu naņ su.” ²⁶ Ma Set kêka latu teņ lasê ma gê eņ gebe Enos. Gêdêņ têm tonaņ lau aweņ gêjac Apômtau kêtu ņamata. * †

5

Ņamalac ņamatayņa nêņ dênay

¹ Adamnê wakucnêņ ņadênaņ tau tonec. Gêdêņ taņ Anôtô kêkêņ Adam naņ, kêkêņ eņ kêtôm eņ tau. ² Eņ kêkêņ êsêagêc ņac to awê ma gêjam mec êsêagêc. Ma gêdêņ eņ kêkêņ êsêagêc naņ kêsam êsêagêc gebe “Ņamalac.” ³ Gêdêņ taņ Adamnê jala kêtu 130 naņ, kêka latu teņ lasê kêtôm eņ ma kêtôm eņ tau katu ma gê ênê ņaê gebe Set. ⁴ Ma Adam kêka Set lasê su acgom, go gêmoa nom jala 800 gêwiņ ma kêka latuio to ņac ņagêdô lasê. ⁵ Adamnê jala kêtu 930, go gêmac êndu. ⁶ Gêdêņ taņ Setnê jala kêtu 105 naņ, kêka latu Enos lasê. ⁷ Eņ kêka Enos lasê su acgom, go gêmoa nom jala 807 gêwiņ ma kêka latuio to ņac ņagêdô lasê. ⁸ Amboac tonaņ Setnê jala kêtu 912, go gêmac êndu.

⁹ Gêdêņ taņ Enosnê jala kêtu 90 naņ, kêka Kenan lasê. ¹⁰ Eņ kêka Kenan lasê su acgom, go gêmoa nom jala 815 gêwiņ ma kêka latuio to ņac ņagêdô lasê. ¹¹ Amboac tonaņ Enosnê jala kêtu 905, go gêmac êndu.

¹² Gêdêņ taņ Kenannê jala kêtu 70 naņ, kêka Mahalalel lasê. ¹³ Eņ kêka Mahalalel lasê su acgom, go gêmoa nom jala 840 gêwiņ ma kêka latuio to ņac ņagêdô lasê. ¹⁴ Amboac tonaņ Kenannê jala kêtu 910, go gêmac êndu.

¹⁵ Gêdêņ taņ Mahalalelnê jala kêtu 65 naņ, kêka Jared lasê. ¹⁶ Eņ kêka Jared lasê su acgom, go gêmoa nom jala 830 gêwiņ ma kêka latuio to ņac ņagêdô lasê. ¹⁷ Amboac tonaņ Mahalalelnê jala kêtu 895, go gêmac êndu.

¹⁸ Gêdêņ taņ Jarednê jala kêtu 162 naņ, kêka Enok lasê. ¹⁹ Jared kêka Enok lasê su acgom, go gêmoa nom jala 800 gêwiņ ma kêka latuio to ņac ņagêdô lasê. ²⁰ Amboac tonaņ Jarednê jala kêtu 962, go gêmac êndu.

* 4:26: Ewa ņam gebe Gêņ mateņ jali samob ņamôkê. † 4:26: Kerub têtû Anôtônê aņela toņ teņ.

²¹ Gêdênj taŋ Enoknê jala kêtû 65 naŋ, kêka Metusala lasê. ²² Enok kêsa nê lêtj to Anôtôgeŋ ma kêka Metusala lasê su acgom, go gêmoa nom jala 300 gêwiŋ ma kêka latuio to ŋac ŋagêdô lasê. ²³ Amboac tonarj Enoknê jala kêtû 365. ²⁴ Enok kêsa nê lêtj to Anôtôgeŋ e laŋômê gebe Anôtô kékôc eŋ su.

²⁵ Gêdênj taŋ Metusalanê jala kêtû 187 naŋ, kêka Lamek lasê. ²⁶ Metusala kêka Lamek lasê su acgom, go gêmoa nom jala 782 gêwiŋ ma kêka latuio to ŋac ŋagêdô lasê. ²⁷ Amboac tonarj Metusalanê jala kêtû 969, go gêmac êndu.

²⁸ Gêdênj taŋ Lameknê jala kêtû 182 naŋ, kêka latu teŋ lasê. ²⁹ Eŋ gê ênê ŋaê gebe Noa ma kêsôm gebe “Ŋac tonec ênam aêac kêsi aŋga nêŋ koleŋ to gêŋwapac, taŋ kêtap aêac lemeŋ sa kêtû kôm, taŋ Apômtau kêpuc boa naŋŋa.” ³⁰ Lamek kêka Noa lasê su acgom, go gêmoa nom jala 595 gêwiŋ ma kêka latuio to ŋac ŋagêdô lasê. ³¹ Amboac tonarj Lameknê jala kêtû 777, go gêmac êndu.

³² Gêdênj taŋ Noanê jala kêtû 500 naŋ, kêka Sem agêc Ham ma Japet lasê.

6

Ŋamalacnêŋ sec gêjam sêga

¹ Gêdênj taŋ ŋamalac sêjac m gebe têtû taêsam aŋga nom naŋ, sêka latuŋio lasê, ² ma lau undambêŋa sêlic ŋamalac latuŋio gebe ŋajam, tec sêjaliŋ nêŋ lauo sa aŋga êsêacnêŋ ma sêjam. ³ Go Apômtau kêsôm gebe “Aêŋoc Ŋalau êmoa êwiŋ ŋamalac endenj têtjgeŋ atom gebe eŋ toôli nomŋa tec ênê jala êtôm 120geŋ.” ⁴ Gêdênj têtj, taŋ lau undambêŋa sêjam ŋamalac latuŋio e êsêac sêkôc ŋapalê naŋ, lau waso-waso kaiŋ teŋ sêmoa nom. Ma gêdênj têtj, taŋ kêdaguc naŋ, amboac tonarjgeŋ. Lau ŋaclai towae têtj andarjgeŋanôŋa tau tonec.

⁵ Apômtau gêlic gebe ŋamalacnêŋ sec gêjam sêga aŋga nom ma êsêac sêlao kêtû biŋ secŋa ŋapaŋ. ⁶ Ma Apômtau geŋ oliŋ gebe kékêŋ ŋamalac sêmoa nom wageŋ e nê ŋalêlôm ŋawapacgosu. ⁷ Tec Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe janseŋ ŋamalac, taŋ kakêŋ naŋ, su aŋga nom, ŋamalac to bôc ma gêŋ, taŋ sêgalabgeŋ naŋ, to moc umborj ŋalabuŋa gebe aêŋoc ŋalêlôm ŋawapac kêtû gaim tauc su ŋaômageŋ kêtû êsêacŋa.” ⁸ Mago Noa gêjac Apômtau mataanô ŋajam.

Noa gêsô waŋ

⁹ Noanê miŋj tau tonec gebe Noa eŋ ŋac gêdênj, biŋ teŋ kêtap eŋ sa aŋga nê lau ŋalêlôm atom. Eŋ kêsa nê lêtj toAnôtôgeŋ. ¹⁰ Ma Noa kêka ŋapaŋ têtjêac lasê, Sem agêc Ham ma Japet. ¹¹ Mago Anôtô gêlic nom kêtû sec sugac ma biŋ alôb-alôb gêjam nom auc. ¹² Ma Anôtô kêtuc kêniŋ nom ma gêlic gebe sec gêjam aucgeŋ gebe gêŋ mateŋjali samob aŋga nom sêsa lêtj secgeŋ.

¹³ Ma Anôtô kêsôm gêdênj Noa gebe “Aê taêc gêjam kêtû têtj gebe janac gêŋ mateŋjali samob nêŋ lêtj pep tageŋ gebe ŋamalacnêŋ biŋ alôb-alôb gêjam nom samucgeŋ auc. Kêtû tonarjŋa aê gabe janseŋ êsêac tonomgeŋ su sênaŋa. ¹⁴ Ônsô waŋ kapôtj teŋ ŋa ka balaŋ. Ômansaŋ tobalêm-tobalêm ma openj sip aŋga dêmôtj to lêtjgeŋ. ¹⁵ Ônsô waŋ tau amboac tonec gebe ŋalêsij baliŋ amboac saka 60, takôcŋa amboac saka 10 ma ŋaô amboac saka 6. ¹⁶ Ômansaŋ waŋ tau ŋasalôm ma katam kapôtj ênêc lêsijŋa. Ôwa ŋalêlôm êkôc êna deŋ têtjêac, deŋ ŋalabuŋa to deŋ êtu luagêcŋa ma deŋ êtu têtjêacŋa. ¹⁷ Gôlicgac me, galoc aê jakêŋ bu êsuŋ ŋatêna êpoac nom gebe janseŋ gêŋ mateŋjali samob, taŋ sêwê kaiŋ awajaô mata jali aŋga umborj ŋalabu naŋ, su sênaŋa, gêŋ nomŋa samob sêmac êndu. ¹⁸ Mago aê gabe jamoatiŋ ŋoc poac êndênj aôm. Amboac tonarj ôsô waŋ ŋalêlôm ôna, aôm taôm to latômi ma nêŋ awê to lawamio wakuc sêwiŋ aôm. ¹⁹ Ma bôc samob to gêŋ mateŋjali tokaiŋ-tokaiŋ naŋ, ôkêŋ luagêc-luagêc sêsô waŋ sêna gebe sêmoa mateŋjali sêwiŋ aôm, ôkêŋ kapoac teŋ ma têtj teŋ. ²⁰ Moc tokaiŋ-tokaiŋ ma gêŋ, taŋ sêgalabgeŋ naŋ, tokaiŋ-tokaiŋ ŋaluagêc-luagêc sêsô waŋ sêna sêwiŋ aôm gebe sêmoa mateŋjali. ²¹ Ma aôm ônac gêŋ taniŋŋa tokaiŋ-tokaiŋ sa, gebe êpuc aôm to êsêac samob

tôḡ.” ²² Ma Noa gêgôm gêḡ samob. Eḡ gêgôm kêtôm Anôtô kêjatu eḡ naḡ solopgeḡ. * gebe “Ênam sa,” ma

7

Bu kêsuy ḡatêna

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêḡ Noa gebe “Ôsô waḡ ôna, aôm to nêḡ gôlôac samob gebe aê galic aôm amboac ḡac gêdêḡ gômoa aê laḡôcnêḡ aḡga lau tonāḡ ḡalêlôm. ² Ôkôc bôc 7-7 aḡga bôc selec samob nêḡ, kapoac to têna. Mago ôkôc bôc luagêc-luagêc aḡga bôc, taḡ selec atom naḡ, kapoac teḡ ma têna teḡ. ³ Moc umboḡ ḡalabuḡa amboac tonāḡ. Ôkôc 7-7 êtômgeḡ, kapoac to têna gebe sênac ḡawê tôḡ aḡga nom. ⁴ Gebe bêc 7 ênaḡa acgom, go jakêḡ kom ênac êtôm eleḡḡa 40 to êmbêcauc 40 ma gabe janseḡ gêḡ mateḡ jali samob, taḡ kakêḡ naḡ, su aḡga nom.” ⁵ Ma Noa gêgôm gêḡ samob ḡanô kêsa kêtôm Apômtau kêjatu eḡ.

⁶ Noanê jala kêtû 600, go bu kêsuy ḡatêna kêtap nom sa. ⁷ Ma Noa to latui ma nê awê to lawaio wakuc sêsô waḡ sêja gebe sêc bu su. ⁸ Bôc selec to bôc selec atom ma moc to gêḡ, taḡ sêgalabgeḡ naḡ, aḡga nom samob, ⁹ kapoac teḡ to têna teḡ sêsô waḡ sêwiḡ Noa kêtôm Anôtô kêjatu naḡ.

¹⁰ Bêc 7 gêjaḡa, go bu kêsuy ḡatêna kêtap nom sa. ¹¹ Gêdêḡ taḡ Noanê jala kêtû 600 naajôḡ luagêc ma ḡabêc 17 naḡ, bumata nom ḡalêlômḡa samob kêpulu kêpi ma katam umboḡḡa gêlêc su ¹² ma kom kêsêwa kêsêp nom geleḡḡa 40 to gêbêcauc 40. ¹³ Gêdêḡ bêc tonāḡ Noa to latui Sem agêc Ham ma Japet ma nê awê to lawaio wakuc têlêac sêwiḡ êsêac sêsô waḡ sêja. ¹⁴ Êsêac ma bôc saleḡḡa tokaiḡ-tokaiḡ to bôc malacḡa tokaiḡ-tokaiḡ ma gêḡ, taḡ sêgalabgeḡ aḡga nom samob tokaiḡ-tokaiḡ to moc tokaiḡ-tokaiḡ, moc to gêḡ tomagê samob, ¹⁵ gêḡ samob tonāḡ ḡai sêsô waḡ sêwiḡ Noa, gêḡ mateḡ jaliḡa luagêc-luagêc. ¹⁶ Gêḡ mateḡ jaliḡa samob, kapoac teḡ to têna teḡ sêsô waḡ kêtôm Anôtô kêjatu eḡ. Ma Apômtau kêlai eḡ auc.

¹⁷ Bu kêsuy ḡatêna kêpoac nom gê tōḡgeḡ kêtôm bêc 40 ma bu kêsuy kapôêḡ ma kêsuy waḡ sa kêpigeḡ jakêpoac. ¹⁸ Ma bu kêsuy kêpi-kêpi e gêjam sêga aḡga nom ma waḡ kêpoac bu ḡaô. ¹⁹ Bu kêsuy ḡatêna e gêḡôm lôc baliḡ, taḡ kêkô umboḡ ḡalabu naḡ auc samucgeḡ. ²⁰ Bu taḡ gêḡôm lôc ḡatêpôê auc naḡ e amboac saka samuc têlêac. ²¹ Tec gêḡ mateḡ jali, taḡ sêmoa nom naḡ, samob sêjaḡa, moc ma bôc malacḡa to bôc saleḡḡa ma gêḡ samob, taḡ sêgalab to sêlêgeḡ sêjam nom auc naḡ, ma ḡamalac amboac tonāḡgeḡ. ²² Gêḡ samob, taḡ sêsê aweḡ sêmoa masāḡgeḡ naḡ, sêmac êndu. ²³ Amboac tonāḡ geseḡ gêḡ mateḡ jali, taḡ sêmoa nom naḡ su samob, ḡamalac to bôc ma gêḡ, taḡ sêgalab to sêlêgeḡ naḡ to moc aḡga umboḡ ḡalabu samobgeḡ sêjaḡa aḡga nom. Noa taugeḡ gêmoa to êsêac, taḡ sêwiḡ eḡ sêmoa waḡ ḡalêlôm. ²⁴ Ma bu kêsuy ḡatêna kêpoac nom kêtôm bêc 150. * luagêc. Toḡ teḡ tec sêsam gebe Bôc selec, ma teḡ sesam gebe Bôc ḡatêmui. Bôc selec nêḡ ḡagêdô gebe domba to bulimakao. Bôc tonāḡ êsêac sêkêḡ têtû da, ma bôc selec tonāḡgeḡ êsêac seḡ kêtû nêḡ gwada. Bôc ḡatêmui amboac bôc susu êsêac sêḡ atom ma sêkêḡ têtû da atom.

8

Bu kêtaiḡ su

¹ Ma Anôtô taê gêjam Noa ma bôc saleḡḡa to malacḡa, taḡ sêmoa sêwiḡ eḡ sêmoa waḡ ḡalêlôm naḡ. Ma Anôtô kêkêḡ mu kêsêlêḡ aḡga nom ma bu tau kêtaiḡ su. ² Ma bumata nom ḡalêlômḡa to katam umboḡḡa ḡajaḡa kêsa. Kom gêjac kêtiam atom ³ ma bu kêtaiḡ su aḡga nom. Bu kêpoac bêc 150, go kêtaiḡ su ⁴ ma gêdêḡ ajôḡ kêtû 7ḡa ḡabêc 17 waḡ jagêlôc lôc Ararat. ⁵ Bu kêtaiḡ-kêtaiḡ e gêdêḡ ajôḡ kêtû 10ḡa. Gêdêḡ ajôḡ tonāḡ ḡabêc ḡamataḡa lôc ḡagêdô ḡatêpôê mênkêpi.

* 6:22: Noa ḡam gêc awê samucgeḡ atom. Lau ḡagêdô sêwa sa

* 7:24: Lau Israel sêwa bôc toê-toê samob kêkôc gêja toḡ

⁶ Bêc 40 gêjaña, go Noa gêlêc wañ ñakatam saurj, tañ eñ kêmasarj nañ, su ⁷ ma kêkêñ aoco teñ gêlôb kêsâ gêja. Moc tonarj gêlôb gêja-gêmu, gêja-gêmu e bu kêpa anja nom. ⁸ Ma Noa kêsâ e bêc 7, go kêkêñ balôsi teñ gêlôb kêsâ gêja gebe êlic bu oc kêtaiñ su anja nom me masi. ⁹ Mago balôsi kêtap ñamala êlêwan tañja teñ sa atom, tec gêlôb gêmu gêdêñ eñ gêja kêtiam, gebe bu gacgeñ kêpoac gêjam nom samucgeñ auc. Tec eñ kêmêtôc lêma kêsâ jakêkôc moc kêsô wañ ñalêlôm gêja gêwiñ eñ. ¹⁰ Go kêsâ e bêc 7 kêtiam, go kêkêñ balôsi tau gêlôb kêsâ gêja kêtiam. ¹¹ Gêdêñ kêtulala moc gêmu gêdêñ eñ gêmêñ ma keserj katêkwi ñalaunj matac teñ. Gêdêñ tonarj Noa kêjala gebe bu kêtaiñ su anja nom. ¹² Eñ kêsâ e bêc 7 kêtiam ma kêkêñ balôsi gêlôb kêsâ gêja, mago gêmu gêdêñ eñ gêmêñ kêtiam atom.

¹³ Gêdêñ tañ Noanê jala kêtû 601 ñaajôn ñamatana ñabêc ñamatana nañ, bu kêpa anja nom. Tec Noa kêkac wañ ñasalôm su e gêlic nom ñakelêñ kêsâ. ¹⁴ Gêdêñ ajôn kêtû luagêcña ñabêc 27 nom ñakelêñ kêsâ samucgeñ. ¹⁵ Go Anôtô kêsôm gêdêñ Noa gebe ¹⁶ “Ôwi wañ siñ ôsa ôna, amagêc nêma awê ma latômi to lawamio wakuc sêwiñ aôm, ¹⁷ ma bôc samob, tañ sêwiñ aôm nañ, gêñ materj jaliña samob, moc to bôc ma gêñ, tañ sêgalabgeñ sêmoa nom nañ, samob, ôwi êsêac siñ sêwiñ aôm asa ana gebe seola nom auc ma sêsu ñalatu e têtû taêsam anja nom.” ¹⁸ Ma Noa gêwiñ nê latui to nê awê ma lawaio wakuc sêsa sêja ¹⁹ ma bôc saleñña to malacña samob, moc samob to gêñ, tañ sêgalabgeñ sêmoa nom nañ, samob tokaiñ-tokaiñ sêsa anja wañ sêja.

²⁰ Ma Noa gêboa Apômtaunê altar teñ sa ma kêkôc bôc selec ñagêdô to moc selec ñagêdô ma kêkêñ kêtû daja gêsac altar ñaô. ²¹ Ma Apômtau gêñu ñamalu ñajam ma kêsôm gêdêñ tau gebe “Aê gabe japuc boa nom êtu ñamalacña êtiam atomanô gebe ñamalacnêñ geo ñapalêgeñña tec gêc. Aê gabe janseñ gêñ materj jali êtiam amboac gagôm su nê atom. ²² Êtôm nom ñatêm samob sêsê ñawê ma sejonj ñanô, malô to ñandanj, ocêsa to komô, elerj to êmbêc êjô tau êjô tau.”

9

Anôtô kêmoatiñ poac gêdêñ Noa

¹ Ma Anôtô gêjam mec Noa to nê latui ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aka gôlôac lasê e atu taêsam ma anam nom auc. ² Mago bôc nomña samob to moc umboñ ñalabuña samob ma gêñ materj jali, tañ sêgalabgeñ sêmoa nom nañ, samob to i samob, tañ sêmoa gwêc nañ, têtêc amac to materj golec êsa. Ma aê kakêñ êsêac sêsêp amac lemêm. ³ Gêñ materj jaliña samob, tañ sêmoa nañ, têtû amacnêma gêñ aniñña. Aê kakêñ gêñ tolaunj gêdêñ amac su, tec gêñ ñagêdô samob amboac tonanjenj. ⁴ Tagenj aniñ bôc ñamêsôm tonê katugeñ atom. Bôcnê katu tau gebe dec. ⁵ Êtu amac taôm nêma decña aê jaê biñ ñagêjônja tôñ. Aê jaê biñ ñagêjônja tôñ êpi bôc samob ma êpi ñamalac. Aê jaê ñamalacnêñ katunj ñabiñ ñagêjônja tôñ êpi lau samob nêñ lasitêwai amboac tonanjenj. ⁶ Teñ embe êkêc ñamalacnêñ dec siñ, nañ ñamalac sêkêc ênê dec siñ êjô, gebe Anôtô kêkêñ ñamalac kêtôm tau katu. ⁷ Amac tec aka gôlôac lasê to atu taêsam anam nom auc to atu nom ñatau.”

⁸ Go Anôtô kêsôm gêdêñ Noa to nê latui, tañ sêwiñ eñ nañ, gebe ⁹ “Alic acgom, aê tec jamoatiñ poac êndêñ amac to nêma wakuc, tañ sêdanguc nañ, ¹⁰ ma êndêñ gêñ materj jali samob, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, êndêñ moc to bôc malacña to saleñña samob, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, êndêñ gêñ samob, tañ sêsa anja wañ sêmêñ nañ. ¹¹ Aê gabe jamoatiñ poac êndêñ amac gebe Bu êsunj ñatêna teñ enserj gêñ materj jali su êtiam atomanô ma bu êsunj ñatêna teñ enserj nom su êtiam atom amboac tonanjenj.”

¹² Ma Anôtô kêsôm gebe “Poac, tañ jamoatiñ êndêñ amac to gêñ materj jali, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, ñabelo tonêc ênêc tenjenj ma tenjenj gebe ¹³ Jakêñ ñoc kasômbuc êkô tao ñasawa êtu poac, tañ kamoatiñ gêdêñ nom nañ, ñabelo. ¹⁴ Aê embe jakêñ tao êkô nom ñaô ma jalic kasômbuc ênsac tao ñaô, ¹⁵ go taêc ênam poac, tañ kamoatiñ gêdêñ amac to gêñ materj jali samob nañ, ma bu êsa e êsunj ñatêna enserj gêñ materj jali samob su êtiam atom. ¹⁶ Kasômbuc embe ênsac tao ñaô, go jasala gêñ tau ma taêc ênam poac

tengeŋŋa, taŋ kamoatiŋ gêdêŋ gêŋ mateŋ jali samob, taŋ sêmoa nom naŋ.” ¹⁷ Ma Anôtô kêsôm gêdêŋ Noa gebe “Poac, taŋ kamoatiŋ gêdêŋ gêŋ mateŋ jali samob, taŋ sêmoa nom naŋ, ŋabelo tau tonec.”

¹⁸ Noa latui, taŋ sêsa aŋga waŋ sêmêŋ naŋ, nêŋ ŋaê tonec gebe Sem agêc Ham ma Japet. Kanaan tama Ham. ¹⁹ Noa latui têlêac tonaŋ. Ma êsêac têtû lau nom samucgeŋŋa nêŋ ŋamôkê. ²⁰ Noa gêjam kôm kêpi nom kêtu ŋamata. Eŋ kêsê kôm wainŋa teŋ. ²¹ Eŋ gênôm wain e kêjaŋiŋ eŋ ma gêc nê becobo toôli ŋaôma. ²² Ma Kanaan tama Ham gêlic tama ôli ŋaôma ma kêsa jakêsôm biŋ tau gêdêŋ têtû. ²³ Go Sem agêc Japet sêkôc ŋakwê teŋ sêkêŋ gêsac magiŋm ma sêsêlêŋ sênu tauŋgeŋ jasêsaŋ tameŋi ôli ŋaôma auc. Agêc sêkac laŋôŋanô ôkwi sebe sêlic tameŋi ôli ŋaôma atom. ²⁴ Gêdêŋ taŋ wain ŋaŋaclai gêbacnê ma Noa gêdi sa naŋ, eŋ gêŋô biŋ, taŋ ŋac sauŋ gêgôm gêdêŋ eŋ naŋ, ²⁵ tec kêsôm gebe “Aê japuc boa Kanaan, eŋ êtu lasitêwainêŋ sakiŋwaganêŋ gêŋôma.”

²⁶ Eŋ kêsôm teŋ gêwiŋ gebe
“Apômtau, aêŋoc Anôtô, ênam mec Sem
ma êŋgôm Kanaan êtu ênê gêŋôma.

²⁷ Anôtô êkêŋ ŋasawa êndêŋ Japet
gebe êmoa êwiŋ Sem aŋga nê becobo.
Mago Kanaan êtu ênê gêŋôma.”

²⁸ Bu kêsuy ŋatêna kêpa ma Noa gêmôa nom jala 350 gêwiŋ. ²⁹ Noanê jala samob kêtu 950, go gêmâc êndu.

10

Noanê wakuc nêŋ dênaŋ

¹ Lau tonec têtû Noa latui Sem agêc Ham ma Japet nêŋ wakuc. Êsêac saka gôlôac lasê gêdêŋ taŋ bu kêsuy ŋatêna gêbacnê. ² Japet latui tonec Gomer, Magog, Madai, Jawan, Tubal, Mesek ma Tiras. ³ Gomer latui tonec Askenas, Ripat ma Togarma. ⁴ Jawan latui tonec Elisa, Tarsis, Kitim ma Dodanim. ⁵ Lau gwêcŋa sêsa aŋga lau tonaŋ nêŋ. Lau tonec têtû Japetnê wakuc têtôm nêŋ gamêŋ to aweŋ gêdêŋ-gêdêŋgeŋ ma têtôm nêŋ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêŋ-gêdêŋgeŋ.

⁶ Ham latui tonec Kus, Aiguptu, Put ma Kanaan. ⁷ Kus latui tonec Seba, Hawila, Sabta, Rama ma Sabteka. Rama latui tonec Seba agêc Dedan. ⁸ Kus kêka Nimrod lasê, taŋ kêtu nom ŋaapômtau toŋaclai ŋamataŋa. ⁹ Eŋ kêtu ŋac lêma gwadaŋa towae gêmôa Apômtau laŋônêmŋa. Kêtu tonaŋŋa biŋdêm laŋgwa gêc gebe “Kêtôm Nimrod, taŋ kêtu ŋac lêma gwadaŋa towae gêmôa Apômtau laŋônêmŋa.” ¹⁰ Eŋ gêjac m nê gôliŋ kiŋŋa aŋga Babel to Ereka ma Akad, taŋ gêc gamêŋ Sinar. ¹¹ Eŋ gêwi gamêŋ tonaŋ siŋ ma gêja Asuria ma kêkwê malac Niniwe to Rehobot-Ir ma Kala ¹² ma malac teŋ gêc Niniwe to Kala ŋasawa ŋaê gebe Resen, taŋ kêtu malac kapôêŋ. ¹³ Aiguptu kêka Ludim, Anamim, Lehabim, Naptuhim, ¹⁴ Patrusim, Kasluhim, taŋ kêtu Pilistinêŋ mimi naŋ, ma Kaptorim lasê.

¹⁵ Kanaan kêka nê ŋacsêga Sidon agêc lasi Het lasê. ¹⁶ Eŋ kêtu lau gamêŋ Jebus, Amor, Girgas, ¹⁷ Hib, Ark, Sin, ¹⁸ Arwad, Semar ma Hamatŋa tameŋi. Kêtu ŋamu gôlôac, taŋ sêsa aŋga Kanaannê naŋ sesewec. ¹⁹ Lau Kanaan nêŋ gamêŋ gêc Sidon gêmu kêsô gêdêŋ Gerar ma Gasa to gêmu kêsô gêdêŋ Sodom to Gomora ma Adma to Seboim e gêdêŋ Lasa. ²⁰ Lau tonec têtû Hamnê wakuc têtôm nêŋ gamêŋ to aweŋ gêdêŋ-gêdêŋgeŋ ma têtôm nêŋ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêŋ-gêdêŋgeŋ.

²¹ Japet têtû Sem, taŋ kêtu Ebernê gôlôac abeŋi naŋ, kêka gôlôac lasê amboac tonaŋgeŋ. ²² Sem latui tonec Elam, Asur, Arpaksad, Lud ma Aram. ²³ Aram latui tonec Us, Hul, Geter ma Mas. ²⁴ Arpaksad kêka Sela lasê, ma Sela kêka Eber lasê. ²⁵ Eber kêka latui luagêc lasê, ŋac teŋ nê ŋaê gebe Peleg, ŋam gebe gêdêŋ ênê têtû lau nomŋa sêwa tauŋ kêkôc, agêc lasi Joktan. ²⁶ Joktan kêka Almodad, Selep, Harsarmawet, Jera, ²⁷ Hadoram, Usal, Dikla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ Opir, Hawila ma Jobab lasê. Lau samob tonec Joktan latui êsêac. ³⁰ Êsêacnêŋ gamêŋ sêŋgôŋŋa gêc Mesa ma gêmu kêsô gêdêŋ Separ to gêdêŋ

lôc dênañ, tañ kêkô gamêñ oc kêpiña. ³¹ Lau tonec têtù Semnê wakuc têtôm nêñ gamêñ to aweñ gêdêñ-gêdêñgerñ ma têtôm nêñ gôlôac to gôlôacmôkê gêdêñ-gêdêñgerñ.

³² Noanê wakuc nêñ gôlôac têtôm nêñ ñam to gôlôacmôkê êsêac. Bu kêsuj ñatêna kêpa, tec êsêac têtù lau nomña samob nêñ ñamôkê.

11

Ñamalac sêkwê andu baliñ tej

¹ Lau nomña samob sêsôm biñ aweñ tageñ to ñalô tageñ. ² Gêdêñ tañ êsêac dêdi anğa gamêñ oc kêpiña nañ, sêsêlêñ e têtap gaboañ tej sa gêc gamêñ Sinar ma sêñgôn tonañ. ³ Ma êsêac sêôc tauñ gebe “Ajôc, tamansañ nomku têkê-têkê ma tapac e ñajaña êsa.” Ma êsêac sêkôc poc nomkuña gêjô poc anô ma sêkôc kolda kêtù sêsap poc tôñña. ⁴ Go sêsôm gebe “Ajôc, takwê nêñ malac tej sa to andu baliñ tej e ñatêpôê soso êpi undambê gebe tamboa nêñ ñaê sa, gebe têtâ aêac salij-saliñ tanam nom samuc auc atom.” ⁵ Go Apômtau kêsêp gêmêñ gebe êlic malac to andu soso, tañ ñamalac latuñi sêkwê sa nañ. ⁶ Ma Apômtau kêsôm gebe “Kec, êsêac lau m tageñ ma samob sêsôm aweñ tageñ. Ma kôm, tañ sêjac m nañ, oc sênac têtù ma gêñ samob, tañ êsêac taêñ ênam gebe sêñgômña nañ, ñateñ oc êkêñ wapac êsêac atom. ⁷ Ajôc, tasêp tana ma tanğaluñ êsêac aweñ gebe sêñô tauñ nêñ biñ sapu.” ⁸ Ma Apômtau kêtâ êsêac salij-saliñ e jasêjam nom samucgerñ auc ma êsêac sêpô kôm sêkwê malac saña siñ. ⁹ Kêtù tonañña sê malac tau ñaê gebe Babel, ñam gebe Apômtau kêğaluñ lau nomña samob aweñ anğa ônê ma kêtâ êsêac salij-saliñ e sêjam nom samucgerñ auc.

Semnê wakuc

¹⁰ Semnê wakuc tau tonec. Bu kêsuj ñatêna kêpa ma jala luagêc gêbacnê, go Semnê jala kêtù 100, ma kêka Arpaksad lasê. ¹¹ Arpaksad têtâ kêkôc eñ su ma Sem gêmôa nom jala 500 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹² Arpaksadnê jala kêtù 35 ma kêka Sela lasê. ¹³ Sela têtâ kêkôc eñ su ma Arpaksad gêmôa nom jala 403 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁴ Selanê jala kêtù 30 ma kêka Eber lasê. ¹⁵ Eber têtâ kêkôc eñ su ma Sela gêmôa nom jala 403 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁶ Ebernê jala kêtù 34 ma kêka Peleg lasê. ¹⁷ Peleg têtâ kêkôc eñ su ma Eber gêmôa nom jala 430 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ¹⁸ Pelegnê jala kêtù 30 ma kêka Reu lasê. ¹⁹ Reu têtâ kêkôc eñ su ma Peleg gêmôa nom jala 209 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁰ Reunê jala kêtù 32 ma kêka Serug lasê. ²¹ Serug têtâ kêkôc eñ su ma Reu gêmôa nom jala 207 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²² Serugnê jala kêtù 30 ma kêka Nahor lasê. ²³ Nahor têtâ kêkôc eñ su ma Serug gêmôa nom jala 200 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁴ Nahornê jala kêtù 29 ma kêka Tara lasê. ²⁵ Tara têtâ kêkôc eñ su ma Nahor gêmôa nom jala 119 gêwiñ, go kêka latuio to ñac ñagêdô lasê. ²⁶ Taranê jala kêtù 70 ma kêka Abram agêc Nahor ma Haran lasê.

Taranê wakuc

²⁷ Taranê wakuc tau tonec. Tara kêka Abram agêc Nahor ma Haran lasê. Ma Haran kêka Lot lasê. ²⁸ Haran gêmâc êndu gêmuj tama Tara anğa nê malacmôkê Ur anğa Kaldea. ²⁹ Ma Abram agêc Nahor sêjam awê sa. Abramnê awênê ñaê gebe Sarai, Nahornê awênê ñaê gebe Milka, eñ Haran latuo, Haran, tañ kêka Milka agêc Iska lasê nañ. ³⁰ Ma Sarai eñ awê kapoac, eñ kêkôc ñapalê tej atom.

³¹ Tara kêkôc latu Abram agêc dêbu Lot, nañ Haran latu ma lawao Sarai, latu Abram nê awê, ma êsêac sêwi Ur anğa Kaldea siñ gebe sêna gamêñ Kanaan. Mago gêdêñ tañ êsêac sêô lasê Haran nañ sêñgôn têtâ. ³² Taranê jala kêtù 205 ma Tara gêmâc êndu anğa Haran.

12

Anôtô kêkalem Abram

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Abram gebe “Ondec nêñ gamêñ to nêñ lau sêmôa ma tamamnê andu êkônña ma ôna gamêñ, nañ aê gabe jatôc êndêñ aôm. ² Aê gabe jañgôm

aôm ôtu laum kapôên ma gabe janam mec aôm ma janğôm nêma ñaê êtu kapôên gebe ôtu moasiñ ñamôkê. ³ Aê gabe janam mec êsêac, tañ sênam mec aôm ma êsêac, tañ sêpuc boa aôm nañ, aê gabe japuc boa. Gôlôac nomña samob têtap mec ñamoasiñ sa êtu aômña.”

⁴ Amboac tonañ Abram gêdi kêtôm Apômtau kêjatu eñ, ma Lot gêdi gêwiñ eñ. Gêdên tañ Abram gêwi Haran siñ nañ, nê jala kêtú 75. ⁵ Ma Abram kékôc nê awê Sarai to lasinê latu Lot ma nêñ waba samob, tañ têtap sa nañ, ma lau, tañ têtú nêñ sakiñwaga aña Haran nañ, ma dêdi gebe sêsêlên sêna gamên Kanaan. Ma gêdên tañ sêo lasê gamên Kanaan tau nañ, ⁶ Abram kêsêlên-kêsêlên e jagêo lasê malac Sikem to kamem, tañ kékô More nañ. Gêdên têm tonañ lau gamên Kanaan ña sênğôn gamên tau. ⁷ Go Apômtau geoc tau lasê gêdên Abram ma kêsôm gebe “Aê gabe jakên nom tonec êndên nêma wakuc.” Tec eñ gêboa altar teñ sa gêdên Apômtau, tañ geoc tau lasê gêdên eñ nañ. ⁸ Go eñ gêdi kêpi lôc aña Betel ñagamên oc kêpiña ma gê becobo kékô Betel, tañ gêc gamên oc kêsêpña ma Ai, tañ gêc gamên oc kêpi ña nañ ñasawa. Ma aña tônê eñ gêboa Apômtaunê altar teñ sa ma awa gêjac Apômtaunê ñaê. ⁹ Ma Abram gêdi kêsêlên lanğô gêlac Negebgeñ gêja.

Abram gêmoa Aiguptu

¹⁰ Ma tóbôm kêsá gamên tonañ. Tec Abram kêsêp Aiguptu gêja gebe êsêlên-êsêlên êmoa tônê gebe tóbôm kapôên gêc gamên tau. ¹¹ Gêdên tañ kédabiñ gebe êo lasê Aiguptu nañ, eñ kêsôm gêdên nê awê Sarai gebe “Aê kajala gebe aôm awê êjam. ¹² Lau Aiguptu embe sêlic aôm, go sêsôm gebe ‘Ênê awê tonec,’ go sênac aê êndu, ma oc sendec aôm ômoa. ¹³ Ôsôm gebe aênoc luco aôm e sêlêwan aê êtu aômña.” ¹⁴ Gêdên tañ Abram gêo lasê Aiguptu nañ, Aiguptuwaga sêlic awê tau gebe awê êjam. ¹⁵ Paraonê laumata sêlic eñ ma sêlambiñ eñ ñanô gêdên Parao. Ma sêkôc awê tau sêsô Paraonê andu sêja. ¹⁶ Ma kêtú eñña Parao kêmoasiñ Abram ma kékên domba to bulimakao ma doñki kapoac ma sakiñwagao to ñac ma doñki têna to kamele gêdên eñ.

¹⁷ Mago Apômtau gejoñ Parao to nê andu ña gênwapac ñanôgeñ kêtú Abramnê awê Saraiña. ¹⁸ Tec Parao kékalem Abram ma kêsôm gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Kêtú agenña kôsôm lasê gêdên aê gebe nêma awê eñ nec atom. ¹⁹ Kêtú agenña aôm kôsôm gebe ‘Aê luco eñ,’ tec kakôc eñ kêtú ñoc awê. Amboac tonañ nêma awê tau tonec, ôkôc eñ ma ôêc ôna.” ²⁰ Ma Parao kêjatu lau kêtú eñña gebe sêsêlên sêwiñ êsêagêc nê awê to ênê waba samob.

13

Abram agêc Lot nêñ biñ

¹ Ma Abram agêc nê awê tonên waba samob sêwi Aiguptu siñ sêmu sêja Negeb. Ma Lot gêwiñ êsêac. ² Abram kêtú ñac tolêlôm bôc ma silber to goldña. ³ Ma eñ kêsêlên-kêsêlên gêmoa Negeb e gêo lasê Betel e gêdên gamên, tañ gêmunğeñ gê becobo kêsêp, gêc Betel ma Ai ñasawa nañ, ⁴ gêdên gamên, tañ gêboa altar sa. Go Abram awa gêjac Apômtaunê ñaê aña tônê. aña tônê. ⁵ Ma Lot, tañ gêwiñ Abram nañ, nê domba to bulimakao sêmoa ma nê becobo sêkô amboac tonañgeñ. ⁶ Ma gamên kêtôm gebe êsêagêc lulugeñ sênğôn sêwiñ tauña atom, gebe êsêagêcnên waba to bôc taêsam ñanô gebe sênğôn sêwiñ tauñ tec kêtôm atom. ⁷ Ma Abramnê bôc ñagejobwaga to Lotnê bôc ñagejobwaga awensuñ gêoc ka tau. Gêdên têm tonañ lau gamên Kanaan to Perisña sênğôn gamên tonañ.

⁸ Go Abram kêsôm gêdên Lot gebe “Biñ awensuñ êoc ka tauña ênêc aêagêc ñasawa to agêcnên gejobwaga ñasawa atom gebe aêagêc ñam tageñ. ⁹ Gamên samuc tonec gôlic atom me. Ôsu taôm su aña aê. Embe ôkôc gamên gasêña, go aê jana anôñaña. Embe ôkôc gamên anôña, go aê jana gasêñaña.” ¹⁰ Ma Lot gêoc mataanô sa ma gêlic bu Jordan ñagaboañ gebe nom ñalêsi ñajam kêtôm Apômtaunê kôm tau, kêtôm gamên Aiguptu e gêdên Soar. Gêdên tonañ Apômtau gesen Sodom to Gomora su atom tageñ. ¹¹ Tec Lot kêjaliñ bu Jordan ñagaboañ sa kêtú nê gamên ma Lot kêsêlên gêmu gêdên oc kêpiña gêja. Gêdên tonañ êsêagêc sêwa tauñ kékôc. ¹² Abram gênğôn gamên Kanaan ma Lot

gêngôn malac gaboan̄a ŋasawa ma gêjam bebec e gêdên Sodom. ¹³ Mago lau Sodom̄a lau secanô ma sêgôm gên alôb-alôb gêdên Apôm̄tau.

¹⁴ Lot kêsû tau su an̄ga Abram̄nê, go Apôm̄tau kêsôm gêdên Abram gebe “Ôc matamanô sa ma ôlic gamên samob, tañ kêgi aôm auc nañ, gêmu kêpi go gêmu kêsêp ma gêmu kêsô to gêmu kêsana ¹⁵ gebe gamên samob tonañ, tañ gôlic nañ, aê gabe jakên êndên aôm to nêw wakuc êtu amacnêw êndên tôngeñ. ¹⁶ Aê gabe jañgôm nêw wakuc têtû taêsam amboac gañac gwêcña. Lau embe têtôm gebe sêsa gañac gwêcña ŋanamba sa, go têtôm gebe sêsa nêw wakucnên namba sa amboac tonañgeñ. ¹⁷ Ôndi ôsêlên e naôndên gamên ŋamadiñ makeñ-makeñ, gebe aê gabe jakên êndên aôm.” ¹⁸ Tec Abram gêbuc nê bec sa ma jagêô lasê kamem an̄ga Mamre, tañ kêkô Hebron ŋagala nañ, ma gê nê bec, go gêboa Apôm̄taunê altar teñ sa an̄ga tônê.

14

Abram gêjam Lot sa

¹ Gêdên tañ Amrapel kêtû kiñ Sinar̄na ma Ariok kêtû kiñ Elasar̄na ma Kedorlaomer kêtû kiñ Elam̄na ma Tidal kêtû kiñ Goiim̄na nañ, ² êsêac sêjac siñ gêdên Bera, tañ kêtû kiñ Sodom̄na ma Birsa, tañ kêtû kiñ Gomorañna ma Sinab, tañ kêtû kiñ Admañna ma Semeber, tañ kêtû kiñ Seboim̄na ma gêdên kiñ Belañna (ñaê teñ gebe Soar). ³ Êsêac samob sêpi tageñ sêsêlên sêwê Sidim ŋagaboan̄ (ñaê teñ gebe Gwêc ŋaton). ⁴ Êsêac sêsô Kedorlaomer ŋalabu to sêjam sakiñ eñ jala 12 ma jala kêtû 13ña êsêac sêkac tauñ su. ⁵ Jala kêtû 14ña Kedorlaomer to kiñ, tañ sêwiñ eñ nañ, sêmên ma sêkônin̄ Repaim an̄ga Asterot-Karnaim to Susim an̄ga Ham ma Emim an̄ga Sawe-Kiriataim ⁶ to lau gamên Horna an̄ga nêñ lôc Seir e gêdên El-Paran, tañ gêc kêsî gamên sawa nañ. ⁷ Go sêkac tauñ ôkwi sêmu sêja En-Mispas (ñaê teñ gebe Kades) ma sêkônin̄ lau Amalek nêñ gamên samob ma lau gamên Amor̄na, tañ sêngôn Hasason-Tamar nañ, amboac tonañgeñ. ⁸ Go kiñ Sodom̄na to kiñ Gomorañna ma kiñ Admañna to kiñ Seboim̄na ma kiñ Belañna (ñaê teñ gebe Soar) sêja ma sêdênau tauñ an̄ga gaboan̄ Sidim̄na gebe sênac siñ. ⁹ Sênac siñ êndên Kedorlaomer, tañ kêtû kiñ Elam̄na to Tidal, tañ kêtû kiñ Goiim̄na ma Amrapel, tañ kêtû kiñ Sinar̄na to Ariok, tañ kêtû kiñ Elasar̄na. Kiñ aclê sêjac siñ gêdên kiñ lemeñ teñ. ¹⁰ Ma kolda ŋagêsun̄ gêjam gaboan̄ Sidim̄na auc. Ma gêdên tañ kiñ Sodom to Gomorañna sêc siñ nañ, nêñ ŋagêdô sêw tauñ sêsêp gêsun̄ tonañ ma lau ŋagêdô sêc sêpi lôc sêja. ¹¹ Tec ŋacjo sêjan̄go Sodom to Gomora nêñ waba to nêñ gên taniñna samob su ma sêc sêmu sêja nêñ gamên. ¹² Abram̄nê lasi latu Lot gêngôn Sodom, tec êsêac sêkôc eñ tonê waba amboac tonañ ma sêc sêja. samob, tañ sêkôc su ma latu Lot to nê waba ma lauo to lau samob gêmu gêja amboac tonañgeñ.

¹³ Ma ŋac teñ kêsêp siñ sawa jagêjac miñ gêdên ŋac Ebolai Abram, tañ gêngôn ŋac gamên Amor̄na Mamre nê kamem ŋagala. Mamre lasiagêc Eskol agêc Aner. Lau tonañ sêmoatin̄ poac sêwiñ Abram gebe sênam tauñ sa. ¹⁴ Abram gênô sêkôc latu tôn̄ ŋawae, go kêdênau nê siñwaga 318, tañ teneri sêkôc êsêac têtû ênê sakiñwaga nañ, ma sêjanda êsêac e gêdên Dan. ¹⁵ Ma gêdên gêbêc eñ gêwa nê siñwaga kêkôc ma eñ to nê lau sêjac êsêac ma sêjanda êsêac e gêdên Hoba, tañ gêc Damaskus gêmu kêpin̄na nañ. ¹⁶ Eñ kêjan̄go waba samob, tañ sêkôc su nañ su ma latu Lot to nê waba ma lauo to lau samob gêmu gêja amboac tonañgeñ.

Melkisedek gêjam mec Abram

¹⁷ Abram kêku Kedorlaomer to kiñ, tañ sêwiñ eñ nañ, tulu ma gêmu gêja. Go kiñ Sodom̄na kêpuc eñ tôn̄tôn̄ an̄ga gaboan̄ Saweña (ñaê teñ gebe Kiñnê Gaboan̄). ¹⁸ Ma kiñ Salem̄na, Melkisedek, kêkôc polom to wain gêja. Eñ kêtû Lôlôc ŋatau Anôtô nê dabun̄waga. ¹⁹ Ma eñ gêjam mec eñ to kêsôm gebe “Lôlôc ŋatau Anôtô, tañ kêkên undambê to nom nañ, ênam mec Abram.

²⁰ Aweñ êoc Lôlôc ŋatau Anôtô,

tañ kékêñ nêñ ñacjo sêsô aôm lêmam ñalabu.”

Ma Abram kékôc gêñ lemeñ lu-lemeñ lu ñatageñ-tageñ sa kékêñ gêdêñ eñ. ²¹ Ma kin Sodomña kêsôm gêdêñ Abram gebe” Ôkêñ ñamalacgeñ sêndêñ aê ma ôkôc waba êtu nêñ gêñ.” ²² Mago Abram kêsôm gêdêñ kin Sodomña gebe “Aê katôc lemoc gêdêñ Lôlôc Ñatau Apômtau Anôtô, tañ kékêñ undambê to nom nañ, ²³ gebe jakôc aômnêñ nia me lêkôn me aômnêñ gêñ ñateñ atomanô. Moae aôm ôsôm gebe ‘Aê kakêñ Abram kêtù ñac tolêlôm.’ ²⁴ Aê gabe jakôc gêñ teñ atom, mago gêñ tageñ tañ lau matic señ nañ to gêñ Aner agêc Eskol ma Mamre, tañ sêwiñ aê nañ, sêwê kain, tec sêkôc nêñ gêñmañ.” *

15

Anôtô kêmoatiñ poac gêdêñ Abram

¹ siñ tonañ gêbacnê, go Abram katu gêlic Apômtau ma awa gêjac eñ gebe “Abram, ôtêc taôm atom. Aê katu aômnêñ lautuc. Moasiñ kapôêñ êtap aôm sa.” ² Mago Abram kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aôm gobe ôkêñ asageñ êndêñ aê. Aêñoc gôlôac masianô ma Elieser anga Damaskus êtu ñac oc êwê kain aêñoc gêñlênsêñ.” ³ Ma Abram kêsôm gebe “Ôlic acgom, aôm kôkêñ gôlôac gêdêñ aê atom ma gêñôma teñ, tañ têna kékôc eñ anga ñoc andu nañ, oc êtu ñac êwê kain aêñoc gêñlênsêñ.” ⁴ Mago Apômtaunê bin gêdêñ eñ gebe “Ñac tonec êwê kain nêñ gêñlênsêñ atom, aôm latôm solop êtu ñac êwê kain nêñ gêñlênsêñ.” ⁵ Go gêwê eñ kêsa awê gêja ma kêsôm gebe “Matam endec umboñ ma embe ôtôm gebe ôsa utitalata sa, go ôsa samañ.” Go kêsôm gêdêñ eñ gebe “Nêñ wakuc oc têtôm tonañ.” ⁶ Ma eñ kékêñ gêwiñ Apômtau, tec gêlic eñ ñac gêdêñ.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê Apômtau, tañ kakôc aôm anga Ur Kaldearja gebe jakêñ gamêñ tonec êndêñ aôm ôwê kain.” ⁸ Mago Abram kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aê jajala amboac ondoc gebe jawê kain gamêñ tau.” ⁹ Eñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôkôc bulimakao têna ñajala kêtù têlêac to noniñ têna ñajala kêtù têlêac ma domba kapoac ñajala kêtù têlêac ma balôsi teñ to moñgôm ñalatu teñ, go ômôêñ.” ¹⁰ Ma eñ kékôc gêñ samob tonañ ma kêsêlê kékôc gêja luagêc-luagêc ma kêdêñañ makeñ-makeñ kêkanôn tau, mago moc, tec kêsêlê atom. ¹¹ Ma moc, tañ señ gêñ todec nañ, sêpôp sêsêp sebe sêniñ gwada, tec Abram gesoc.

¹² Oc jakêsêp ma Abram gêc bêc e kêliñ tau siñ ma nê ñalêlôm ôluñ-ôluñgeñ to ñakesec kékôm eñ auc. ¹³ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Abram gebe “Ôñô, ma ôjala êtu tôn gebe nêñ wakuc oc têtù lau jaba anga gamêñ, tañ êsêac tauñ sêwê kain atom nañ, ma têtù gêñôma ma sêkônin êsêac êtôm jala 400. ¹⁴ Mago aê jamêtôc lau, tê sênam sakiñ êndêñ êsêac nê, go êsêac sêwi gamêñ tau siñ towaba taêsam ñanô lasê. ¹⁵ Mago aôm taôm tec ôndêñ tamami ôna tobiñmalôgeñ ma nêñ jala êtu taêsam acgom, go sênsuñ aôm. ¹⁶ Ma nêñ gôlôac ñaton têtù aclêña oc sêmu sêmêñ gamêñ tonec êtiã, gebe lau gamêñ Amorña nêñ alôb-alôb gêjac pep atom tageñ.”

¹⁷ Oc jakêsêp ma gamêñ ñakesec kêsa, go ku tojadauñ teñ ma dawêñ teñ gelom lasê gêmôa bôc tau ñasawa. ¹⁸ Gêdêñ bêc tonañ Apômtau kêmoatiñ poac gêdêñ Abram ma kêsôm gebe “Aê kakêñ gamêñ tonec gêdêñ nêñ wakuc su anga bu Aiguptuña e gêdêñ bu kapôêñ Euprat, ¹⁹ gamêñ tañ lau Ken to Kenis ma Kadmon ²⁰ to Het ma Peris to Repaim ²¹ ma Amor to Kanaan ma Girgas to Jebus sêwê kain.”

16

Hagar agêc Ismael

¹ Ma Abram nê awê Sarai kékôc ñapalê teñ atom. Ma ênê sakiñwagao Aiguptuña teñ gêmôa, nê ñaê gebe Hagar. ² Ma Sarai kêsôm gêdêñ Abram gebe “Aôm gôlicgac gebe Apômtau kêgamiñ ñapalê gêdêñ aê gebe jakôc atom. Tec naômôa ôwiñ sakiñwagao, moae jatap ñoc ñapalê sa anga ênê.” Ma Abram kékêñ taña Sarai awa. ³ Abram gêmôa Kanaan jala 10 su, go Sarai kékôc nê sakiñwagao Aiguptuña Hagar ma kékêñ gêdêñ nê

* 14:24: Melkisedek ñam gebe Bin gêdêñ ñakiñ.

akwerj Abram gebe ênam êtu ênê awê. ⁴ Ma eñ gêmôa gêwiñ Hagar e kêkêkam ñapalê. Gêdêñ tañ eñ kêsâê tau gebe taê nañ, gêlic nê ñatauo ña matapanagenj. ⁵ Ma Sarai kêsôm gêdêñ Abram gebe “Keso tec sêgôm gêdêñ aêma nec êpi aôm. Aê tauc kakêñ ñoc sakiñwagao kêsêp aôm lêmam. Ma galoc kêsâê tau gebe taê, tec gêlic aê ña matapanagenj. Apômtau êmêtôc aêagêcnêñ biñ ñasawaña.” ⁶ Mago Abram kêsôm gêdêñ Sarai gebe “Ôlic acgom, nêñ sakiñwagao kêtû aômnêm gêngac. Ôñgôm gêñ, tañ taêm ênam nañ, êndêñ eñ.” Ma Sarai kêkônij eñ, tec gêbôm gêja.

⁷ Apômtaunê añela kêtap eñ sa gêngôn bumata, tañ kêpoac gamêñ sawa nañ, bumata tau kêpoac intêna Surña. ⁸ Ma eñ kêsôm gebe “Sarainê sakiñwagao Hagar, aôm gômôênj aña ondoc ma gobe ôna ondoc.” Eñ gêjô eñ awa gebe “Aê gabôm aña ñoc ñatauonê tec gamêñ.” ⁹ Go Apômtaunê añela kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ômu ôndêñ nêñ ñatauo ôna êtiam naôsô eñ ñalabu.” ¹⁰ Apômtaunê añela kêsôm gêdêñ eñ gêwiñ gebe “Aê gabe janngôm nêñ wakuc têtû taêsam e sêsa êsêac sa naeo.” ¹¹ Ma Apômtaunê añela kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm taêm ma ôkôc ñapalê ñac. Ôê ênê ñaê gebe Ismael gebe Apômtau kêkêñ tana nêñ gêñwapac. ¹² Eñ êtu ñac teñ, tañ êtôm bôclai teñ ma eñ lêma ejoñ lau samob ma lau samob lemeñ ejoñ eñ. Eñ oc êngôn êwiñ tawañ atom.” ¹³ Hagar kêtû kênac tau gebe “Amboac ondoc, aê galic Anôtô, tañ gêlic aê nañ, biññanô aña tonec me masi.” Tec kêsam Apômtaunê ñaê gebe “Aôm Anôtô tomatamanô kaiñ teñ.” ¹⁴ Kêtû tonañña lau sêsam bumata tonañ gebe Ber-Lahai-Roi. Bumata tau kêpoac Kades to Bered ñasawa. ¹⁵ Ma Hagar kêkôc Abramnê latu teñ ma Abram gê latu, tañ Hagar kêkôc nañ, nê ñaê gebe Ismael. ¹⁶ Gêdêñ tañ Hagar kêkôc Ismael nañ, Abramnê jala kêtû 86. * nañ.”

17

Anôtônê poac ñabelo

¹ Gêdêñ tañ Abramnê jala kêtû 99 nañ, Apômtau geoc tau lasê gêdêñ eñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñajaña ñatauo Anôtô aê, ôsa ñoc lêñ ômansañ taôm ñapep. ² Ma aê gabe jamoatiñ poac teñ êndêñ aôm ma gabe jakêñ aômnêm wakuc têtû taêsam ñasec.” ³ Go Abram gêu tau lanñanô jagêdêñ nom ma Anôtô kêsôm gêdêñ eñ gebe ⁴ “Gôlicgac, ñoc poac tau tonec gebe jakêñ aôm ôtu gôlôacmôkê taêsam tamenji. ⁵ Sêsam aômnêm ñaê Abram êtiam atom, sêsam aôm gebe Abraham gebe aê kakêñ aôm kôtu gôlôacmôkê taêsam tamenji. ⁶ Aê gabe jakêñ aômnêm wakuc têtû taêsam ñasec ma nêñ wakuc têtû gôlôacmôkê taêsam ma kiñ sêsa aña aômnêm. ⁷ Aê jamoatiñ poac êndêñ aôm to nêñ wakuc, tañ sêndanguc aôm nañ, nêñ gôlôac to gôlôac ma poac tau ênêc teñgeñ ma teñgeñ gebe aê jatu amac to nêñ wakuc, tañ sêndanguc aôm nañ, nêñ Anôtô. ⁸ Ma aê jakêñ gamêñ Kanaan, tañ aôm gômôa amboac ñac jaba nañ, samucgeñ êndêñ aôm to nêñ wakuc, tañ sêndanguc aôm nañ, gebe êtu amacnêm endêñ tóngeñ ma aê jatu êsêacnêñ Anôtô.” ⁹ Ma Anôtô kêsôm gêdêñ Abraham gebe “Aôm to nêñ wakuc, tañ sêndanguc aôm nañ, ma êsêacnêñ gôlôac to gôlôac ajop ñoc poac. ¹⁰ Aêñoc poac tau tonec gebe sêsa ñapalê ñac samob. Biñ tonañ kamoatiñ gêdêñ aôm to nêñ wakuc, tañ sêndanguc aôm nañ, gebe ajopña. ¹¹ Sêsa amacnêm utimôlic. Poac, tañ kamoatiñ gêdêñ aôm nañ, ñabelo tau tonañ. ¹² Ñapalê ñac teñ aña aômnêm, tañ nê bêc êtu 8 nañ, sêsa eñ êtôm nêñ gôlôacmôkêgeñ. Lau, tañ teneñji sêkôc aña taôm nêñ andu me ajam ôli ña mone aña lau jaba nêñ, tañ sêsa aña aômnêm ñawê atom nañ, ¹³ sêsa êsêagêc lulugeñ, ñac tañ têna kêkôc eñ aña taôm nêñ andu nañ, to ñac, tañ gôjam ôli ña mone nañ. Tec ñoc poac ênêc amac ôlim êtu poac teñgeñña. ¹⁴ Mago ñac samuc teñ, tañ sêsa utiôlic atom nañ, senseñ eñ su aña ênê launêñ gebe eñ gêgôm ñoc poac popoc.”

¹⁵ Ma Anôtô kêsôm gêdêñ Abraham gebe “Aômnêm awê Sarai, nañ ôsam eñ gebe Sarai êtiam atom, ênê ñaê gebe Sara. ¹⁶ Aê gabe janam mec eñ e aôm ôtap latôm sa aña ênê êwiñ. Aê gabe janam mec eñ e eñ êtu gôlôacmôkê teneñji ma lau to-m-to-m nêñ kiñ sêsa aña ênêña.” ¹⁷ Ma Abraham gêu tau lanñanô jagêdêñ nom ma kêômac ma taê gêjam

* 16:16: Ber-Lahai-Roi ñam gebe “Ñac mata jali, tañ gêlic aê

gêc tauņa gebe “Aê ñamalacanô, tañ ñoc jala kêtú 100 sugac nañ, oc jaka ñapalê lasê me. Ma Sara, tañ nê jala kêtú 90 nañ, êkôc gôlôac me.”¹⁸ Ma Abraham kêsôm gêdêñ Anôtô gebe “Ojae, Ismael êsa nê lêñ êmoa aôm lañômnêmñamañ.”¹⁹ Mago Anôtô kêsôm gebe “Masi, nêm awê Sara oc êkôc nêm latôm teñ. Ôê ênê ñaê gebe Isak. Ma aê gabe jamoatiñ ñoc poac êndêñ eñ êtu poac ênêc teñgeñña êndêñ ênê wakuc, tañ sêndanğuc eñ nañ.²⁰ Ismaelnê biñ, tec gañô sugac. Gôlicgac me, aê janam mec eñ ma jakêñ gôlôac to gôlôac êndêñ eñ e têtú taêsam ñanô. Eñ êka kasêga 12 lasê ma aê gabe jakêñ eñ êtu laum kapôêñ.²¹ Mago ñoc poac, tec gabe jamoatiñ êndêñ Isakgeñ. Sara êkôc eñ êndêñ jala ônê ñatêm amboac tonec.”²² Anôtô kêsôm biñ gêdêñ Abraham su, go gêwi eñ siñ ma gêc kêpi gêja.²³ Go Abraham kêkôc latu Ismael to nê gêñôma samob, tañ teneñi sêkôc êsêac aña ênê andu ma êsêac samob, tañ gêjam ôli ña mone nañ. Eñ kêkôc ñacwaga samob, tañ sêmoa sêwiñ eñ aña nê andu ma kêsá nêñ utiñôlic gêdêñ bêc tônêgeñ kêtôm Anôtô kêjatu eñ.²⁴ Abrahamnê jala kêtú 99 ma sêsa eñ.²⁵ Latu Ismael nê jala kêtú 13 tec sêsa eñ.²⁶ Gêdêñ bêc tônêgeñ êsêac sêsa Abraham agêc latu Ismael,²⁷ ma ñacwaga samob, tañ sêmoa ênê andu, lau, tañ teneñi sêkôc êsêac aña andu tau to êsêac, tañ eñ gêjam ôli ña mone aña lau jaba nêñ nañ, sêsa êsêac sêwiñ eñ.*

18

Anôtô gêjac mata Isak

¹ Ma Apômtau gêoc tau lasê gêdêñ Abraham aña kamem Mamreña. Abraham gêñgôn becobo ñasacgêdô gêdêñ oc kêkô ñaluñ. ² Eñ gêoc mataanô sa e gêlic lau têlêac sêkô eñ lañônêmña. Eñ gêlic êsêac ma kêlêti aña becobo ñasacgêdô gêdêñ êsêac gêja. Eñ gewec gêdêñ êsêac ³ ma kêsôm gebe “Ñoc apômtau, embe ôlic aê ñajam, go ôc lêlêc nêm sakiñwaga atom. ⁴ Êsêac sêkôc bu sêmêñ gebe akwasin emkain êsêpña, go alêwan taôm añağôn ajuñtêna, ⁵ go aê jakôc gêñ ñagec mênaniñ tekweñ êsa. Anin su acgom, go asêlêñ nêm lêñ êtiã gebe mênãô lasê nêm sakiñwaga sugac.” Ma êsêac sêsôm gebe “Ôñgôm amboac kôsôm.” ⁶ Ma Abraham kêlêti kêsô becobo ñalêlôm gêdêñ Sara gêja ma kêsôm gebe “Ôkôc polom laclu têlêac ôñgamuc ma ôpac ñagaôgeñ.” ⁷ Ma Abraham kêlêti gêdêñ bulimakao gêja, kêkôc bulimakao ñalatu ñajam toñalêsi teñ ma kêkêñ gêdêñ sakiñwaga, tañ kêkacgeñ gebe eno matajajageñ. ⁸ Go kêkôc su gêjac anô to su ñakana ñajam ma bulimakao, tañ eñ kêmasarñ nañ, ma kêkêñ gêdêñ êsêac. Êsêac señ geñ ma eñ tau gêjam sakiñ êsêac gêmoa ajuñtêna. ⁹ Go êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe” Nêm awê Sara gêmoa ondóc.” Ma eñ kêsôm gebe “Tec gêmoa becobo ñalêlôm.” ¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Êndêñ ocêsa aê oc jamu jandêñ aôm jamêñ êtiã ma Sara oc êkôc latu teñ êndêñ têm tonañ.” Ma Sara kêkô becobo ñakatam lêlômgeñ ma tañasurñ gêjac. ¹¹ Mago Abraham agêc Sara têtú lauo ñanô to ñac sugac, nêñ jala têtú taêsam ma lauonêñ mêtê sêjam ôli ajuñña gêwi Sara siñ su. ¹² Kêtu tonañña Sara kêômac kêñgingeñ ma kêsôm gêdêñ tau gebe “Aê kamêlin sugac ma ñoc apômtau kêtú ñamalacanô su amboac tonañgeñ, tec aêagêc atu samuc tauñ amboac ondóc.” ¹³ Tec Apômtau kêsôm gêdêñ Abraham gebe “Kêtu ageñña Sara kêômac ma kêsôm gêdêñ tau gebe ‘Katu awêanô sugac, tec jakôc ñapalê amboac ondóc.’ ¹⁴ Gêñwapac teñ gêc, tañ kêlêlêc Apômtau su me. Êndêñ ocêsa aê jamu jandêñ aôm jamêñ êtiã ma Sara oc êkôc latu êndêñ têm tonañ.” ¹⁵ Sara kêpa tau ma kêsôm gebe “Aê kaômac atom,” gebe kêtêc tau. Mago Apômtau kêsôm gebe “Magobe, kôômacgac.”

Abraham ketey kêtú Sodomña

¹⁶ Go lau tau dêdi ma sêc sêja. Ma êsêac mateñ gê Sodom. Ma Abraham kêsêlêñ gêwiñ êsêac gebe êkêñ êsêac aña intêna. ¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jansañ gêñ, tañ gabe jañgôm nañ, auc êndêñ Abraham oc êtôm me. ¹⁸ Kajalagac gebe Abraham êtu laum kapôêñ to ñajaña, ma lau tom-tom samob têtãp mec ñamoasiñ sa aña ênê, ¹⁹ gebe aê

* 17:27: Isak ñam gebe Eñ kêômac.

kajaliņ eņ sa gebe êjatu nê latui to nê lau samob, taņ sêndaņguc eņ naņ, gebe sejop aêņoc intêna ma sêņgôm ñoc biņ ñanô êsa to sêmêtôc lau naêndêņgeņ gebe aê jakêņ gêņ, taņ gajac mata gêdêņ Abraham naņ, êndêņ eņ.” ²⁰ Go Apômtau kêsôm gebe “Ñaonda kêpi Sodom to Gomora kêtû kapôêņ ma êsêacnêņ sec gêjam sêga. ²¹ Tec aê gabe jasêp jana jalic acgom, êsêac samob sêgôm kêtôm ñaonda, taņ gaņđ naņ, me masi. Embe masi, mago gabe jajala.”

²² Ma lau tau sêsêlêņ sepeņ Sodom, mago Apômtau gacgeņ kêkô gêwiņ Abraham. ²³ Go Abraham kêtû gasuc ma kêsôm gebe “Aôm gobe onseņ lau gêdêņ to lau sec su êtômgeņ biņņanô me. ²⁴ Embe lau gêdêņ 50 sêņgôn malac tau, oc gobe onseņ malac su amboac tonaņgeņ me ôsuc malac ñasec ôkwi êtu lau 50, taņ sêņgôn malac naņņa. ²⁵ Ônac jaê biņ amboac tonaņ, aôm ôņgôm gêņ amboac tonec gebe onseņ lau gêdêņ sêwiņ lau sec naņ atom. Embe ôņgôm, ñacgêdêņ oc êndac êtôm ñac sec. Ônac jaê biņ amboac tonaņ. Ñac-kêmêtôc-nomwaga êmêtôc naêndêņ-geņmaņ.” ²⁶ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê embe jatap lau gêdêņ 50 sa sêņgôn malac Sodom, oc jasuc malac samucgeņ ñabiņ ôkwi êtu êsêacņa.” ²⁷ Abraham gêjô eņ awa gebe “Aêma katôm kekop to wao, mago katoc tauc sa gebe janam biņgalôm jawiņ Apômtau. ²⁸ Moae lau gêdêņ 50 solop atom, moae lemeņ teņ masi. Aôm gobe onseņ êsêac su êtu lemeņ teņ masiņa me.” Ma eņ kêsôm gebe “Aê embe jatap 45geņ sa, oc janseņ êsêac su atom.” ²⁹ Abraham awa gêjac eņ kêtiam ma kêsôm gebe “Moae ôtap 40geņ sa aņga ônê.” Eņ gêjô eņ awa gebe “Êtu 40ņa aê gabe jaņgôm gêņ tau ñanô êsa atom.” ³⁰ Go Abraham kêsôm gebe “Apômtau, ôlic aê sec atom, aê jasôm biņ teņ êwiņ. Moae ôtap 30geņ sa aņga ônê.” Eņ gêjô eņ awa gebe “Aê embe jatap 30geņ sa, oc jaņgôm gêņ tau ñanô êsa atom.” ³¹ Abraham kêsôm gebe “Op, aê katoc tauc sa gebe janam biņgalôm jawiņ Apômtau, moae ôtap 20geņ sa aņga ônê.” Eņ gêjô eņ awa gebe “Aê janseņ êsêac su atom êtu 20geņņa.” ³² Go Abraham kêsôm gebe “O Apômtau, ôlic aê sec atom, aê jasôm biņ tageņ tonec êwiņ. Moae ôtap 10geņ sa aņga ônê.” Eņ gêjô eņ awa gebe “Aê janseņ êsêac su atom êtu 10geņņa.” ³³ Apômtau gêjam biņgalôm gêwiņ Abraham e su ma gêc gêja. Ma Abraham tau gêmu gêja nê gamêņ.

19

Sodom to Gomora gêjaņa

¹ Ma aņela luagêc sêo lasê Sodom gêdêņ kêtulala. Lot gêņgôn malac ñasacgêdô. Eņ gêlic êsêagêc ma gêdi sa gebe êpuc êsêagêc tônia tônia ma gewec laņđanô jagêdêņ nom ² ma kêsôm gebe “O apômtauagêc, aê jateņ amagêc gebe anam nêma lêņ ôkwi api nêma sakiņwaganê andu. Akwasiņ emkaiņ to anêc bêc. Êndêņ bêbêc kanucgeņ, go andi ma asêlêņ nêma intêna.” Mago êsêagêc sêsôm gebe” Masi, aêagêc anêc malacluņ tonec.” ³ Mago eņ kêkac êsêagêc ñapaņ, tec agêc sêjam nêņ lêņ ôkwi sêwiņ eņ sêpi ênê andu. Ma Lot kêmasaņ moasiņ gêdêņ êsêagêc to kêpac polom ñaluc ma agêc seņ. ⁴ Êsêagêc sêc bêc atom tageņ ma ñacwaga malacm, ñacwaga aņga Sodom tau, wakuc to laņgwa sêwiņ tauņ. Lau samob tomalageņ sêgi andu tau auc. ⁵ Ma êsêac sêmôêc Lot ma sêsôm gebe “Ñacwaga, taņ sêo lasê aôm gêdêņ gêbêc naņ, sêmoa ondoc. Ôkôc êsêagêc sêsa sêndêņ aêac sêmêņmaņ gebe ajala êsêagêc.” ⁶ Go Lot kêsa gêdêņ êsêac gêja gê katam gêc muņa ⁷ ma kêsôm gebe “O lasitêwaiac, aņgôm sec amboac tonaņ atom. ⁸ Alicgac me, latucoagêc sêmoa, taņ sêjam kauc ñacwaga. Aê gabe jakêņ êsêagêc sêndêņ amac. Aņgôm êsêagêc amboac têtac gêwiņ. Mago aņgôm ñaclagêc tonaņ sec atom, gebe êsêagêc sêsô ñoc salôm ñalabu sugac.” ⁹ Mago êsêac sêsôm gebe “Aôm ôêc su.” Ma sêsôm gebe “Ñac tonec gêo lasê amboac ñac jaba ma galoc ketoc tau sa gebe êtu ñac-êmêtôc-biņwaga. Amboac tonaņ, aêac aņgôm aôm sec êlêlêc êsêagêc su.” Ma êsêac guluc-gulucgeņ sebe sêkôc Lot tônia ma sebe têtuc katam popoc. ¹⁰ Mago ñaclagêc sêmêtôc lemeņ ma sê Lot kêsô andu gêdêņ êsêagêc gêja ma sêsaņ katam auc. ¹¹ Ma sêgôm ñacwaga sauņ to kapôêņ, taņ sêmoa katam dêmôêņa naņ, materpec kêsa e seso katam elêmê. ¹² Go ñaclu sêsôm gêdêņ Lot gebe “Aôm nêma lau ñagêdô sêmoa tonec me masi. Aôm nêma lawami to latômio ma

nêm lau, ñagêdô, tañ sêmoa malac nañ, ôwê êsêac awi malac tonec siñ. ¹³ Gebe aêagêc abe anseñ malac tonec su gebe Apômtau gêñô êsêacnêñ biñ gêjam sêga ma kêsakiñ aêagêc gebe anseñ êsêac su.” ¹⁴ Ma Lot kêsa gêja ma kêsôm gêdêñ lawai, tañ sebe sênam latuoagêc gebe “Ajôc, awi malac tonec siñ gebe Apômtau oc enseñ su.” Mago lawai sêlic eñ amboac ñac kêsôm biñ makic teñ.

¹⁵ Gêu bôn ma añela sêkac Lot ma sêsôm gebe “Ôndi, ôkôc nêm awê to latômoagêc, tañ sêmoa tonec nañ, gebe ñagêjô, tañ êtap malac sa nañ, enseñ aôm su ôwiñ atom.” ¹⁶ Lot kêlênageñ, tec ñaclu sêkam êsêagêc nê awê to latuoagêc lemeñ gebe Apômtau gebe ênam êsêac sa ma sêwê eñ gêwi malac siñ ma sêkêñ eñ kêlêwan tau gêñgôn malac ñamagê. ¹⁷ Êsêagêc sêkêñ êsêac sêmoa awê ma sêsôm gebe “Ôêc ônam katôm kêsi, ôkac taôm ôkwi atom to ôkô ôniñ awam aña gaboañ tonec atom. Ôêc ôpi lôc ôna gebe ônaña atom.” ¹⁸ Mago Lot kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “O apômtauagêc, masianô. ¹⁹ Amagêc amoasiñ nêm sakiñwaga ma taêm walô aê tec ajam aê kêsi gebe janaña atom. Mago aê katôm gebe jaêc japi lôc atom. Gêñwapac oc êtap aê sa ma jamac êndu. ²⁰ Alic acgom, malac tônê gêc ñagala kêtôm gebe jaêc jana tônê, ma malac tau saurjanô. Ôlôc sa gebe jaêc jana tônê. Malac tau saurjanô atom me. Jaêc jana tônê, go jamoa matoc jali.” ²¹ Apômtau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Amboac tonañ, aê gabe jalôc sa ma janseñ malac, tañ kôsôm ñabiñ nañ, su atom. ²² bêc ôna tônê ñagaôgenmaj. Aê janğôm gêñ teñ ñagaô atom e ô lasê malac tônê su acgom.” Kêtu tonañña sêsam malac ñaê gebe Soar. ²³ Oc kêpi kêpô nom ma Lot gêô lasê Soar.

²⁴ Go Apômtau kêkêñ talao to ja aña undambê gêjac Sodom to Gomora aña Apômtaunê. ²⁵ Ma eñ gesen malac tonañ to gamêñ gaboañ ma malac to ñalau peber to gêñ, tañ kêpi aña nom nañ. ²⁶ Mago Lotnê awê, tañ kêdaguc eñ nañ, kêkac tau ôkwi, tec kêtu pocğwêc. ²⁷ Ma bêbêc kanucgeñ Abraham gêdi ma jakêsa gamêñ, tañ eñ kêkô Apômtau lanğônêmña nañ, ²⁸ ma mata gê Sodom to Gomora ma gamêñ gaboañña samob ma gêlic jadauñ kêpi amboac ja geñ kôm.

²⁹ Gêdêñ tañ Anôtô gesen malac gaboañña su nañ, eñ taê gêjam Abraham ma gêwê Lot gêc gamêñ, tañ gêjaña nañ su. Biñ tau kêsa gêdêñ Anôtô gesen malac, tañ Lot gêñgôn nañ su.

Lau Moab to Amon ñam

³⁰ Ma Lot gêwi Soar siñ jakêpi lôc gêwiñ latuoagêc gebe eñ kêtêc tau, tec gêwi Soar siñ. Ma eñ gêwiñ latuoagêc jasêngôn pocğêsun teñ. ³¹ Ma awêsêga kêsôm gêdêñ awê sauñ gebe “Tameñi kêtu ñamalacanô sugac ma ñac teñ gêmôa nom tonec atom gebe êmoa êwiñ aêagêc amboac sêgôm-sêgôm kêtôm gamêñgeñ. ³² Ajôc, aêagêc takêñ wain êndêñ tameri ênôm e êjanij eñ, go tanêc dawij eñ gebe nêñ wakuc sêsa aña tamerinê.” ³³ Tec gêdêñ gêbêc sêkêñ wain gêdêñ tameri gênôm e kêjanij eñ. Ma awêsêga kêsô gêja gêc gêwiñ tama. Gêc gêwiñ eñ ma gêdi sa, mago tama kêsaê atom. ³⁴ ñageleñ awêsêga kêsôm gêdêñ awê sauñ gebe “Gêdêñ gêbêc aê gaêc gawij tamoc ma êndêñ êmbêc takêñ wain êndêñ eñ ênôm êtiam. Su, go aôm ôsô naônêc ôwiñ eñ gebe tatap nêñ wakuc sa aña tamerinê.” ³⁵ Tec gêdêñ gêbêc sêkêñ wain gêdêñ tameri e kêjanij eñ kêtiam. Ma awê sauñ gêdi jagêc gêwiñ eñ. Gêc gêwiñ eñ ma gêdi sa, mago tama kêsaê atom. ³⁶ Tec Lot latuoagêc lulugeñ taêñ aña tamerinê. ³⁷ Ma awêsêga kêkôc ñapalê ñac ma gê ênê ñaê gebe Moab. Eñ kêtu lau Moab têm galocña nêñ abeñi. ³⁸ Ma awê sauñ kêkôc ñapalê ñac amboac tonañgeñ ma gê ênê ñaê gebe Ben-Ami. Eñ kêtu lau gamêñ Amonña têm galocña nêñ abeñi. * † ‡

20

Abraham agêc Abimelek nêñ biñ

* 19:38: Soar ñam gebe Gêñ sauñ. † 19:38: Moab ñam gebe Aña tamocnê. ‡ 19:38: Ben-Ami ñam gebe ñoc tawañ latu.

¹ Abraham gêdi anja ônê kêsêlên kepej gamên Negebgej ma jagêngôn Kades to Sur nasawa. Eñ gêmoa gamên Gerar amboac ñac jaba. ² Ma Abraham kêsôm kêpi nê awê Sara gebe “Aê luco eñ.” Ma kiñ Gerarja, Abimelek, kêsakiñ lau gebe sêkôc Sara. ³ Mago gêdên gêbêc Anôtô gêsuj mê gêdên Abimelek ma kêsôm gêdên eñ gebe “Ôlic taôm, aôm ômac êndu êtu awê, tañ aôm kôkôc nañña, gebe ñac teñ nê awê eñgoc.” ⁴ Mago Abimelek kêdabiñ eñ atom tageñ, tec kêsôm gebe “Apômtau, aôm gobe onserj lau tobiñmê su me. ⁵ Abraham tau kêsôm gêdên aê gebe ‘Aêñoc luco eñ.’ Ma awê tau kêsôm gebe ‘Ñoc lucñac eñ.’ Aê gagôm gêñ tau toñoc ñalêlôm ñañên ma tolemoc selecgeñ.” ⁶ Go Anôtô kêsôm gêdên eñ gêdên tañ gêc mê nañ, gebe “Aec, aê kajala gebe gôgôm gêñ tau tonêm ñalêlôm ñañêngeñ tec aê tauc gabôc aôm auc gebe ôngôm sec êndên aê atom. Kêtu tonañña gajac jao aôm gebe ômoasac eñ atom. ⁷ Amboac tonañ ôkên Abrahamnê awê êmu êna gebe eñ propete teñ. Ma eñ eteñ êtu aômña gebe ômoa matam jaligeñ. Mago aôm embe ôkên eñ êmu êna atom, go ôjala gebe ômac êndu biññanôgeñ, aôm to nêm lau samob.”

⁸ Gêdên bêbêc kanucgeñ Abimelek gêdi sa ma gêmôc nê sakiñwaga samob ma gêjac miñ biñ samob tonañ ñai gêdên êsêac e têtêc tauñ ñanô. ⁹ Go Abimelek kêkalem Abraham ma kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm gôgôm asageñ gêdên aê. Aê gagôm aôm sec amboac ondoc, tec kôsabi sec kapôên kêpi aê to ñoc gamên kiñña. Gêñ, tañ sêjac jao gebe dançôm atom nañ, aôm gôgôm gêdên aê.” ¹⁰ Ma Abimelek kêsôm gêdên Abraham gebe “Aôm taêm gêjam biñ amboac ondoc, tec gôgôm gêñ amboac tonañ.” ¹¹ Ma Abraham kêsôm gebe “Aê gajam kauc gebe lau gamên tonecña têtêc Anôtô atom, tec êsêac sênac aê êndu êtu ñoc awêña, tec gagôm gêñ tau. ¹² Ma eñ aêñoc luco biññanôgeñ, gebe eñ tamocnê latuo, mago tinocnê latuo atom. Ma eñ kêtú ñoc awê. ¹³ Gêdên tañ Anôtô kêkalem aê ma gawi tamocnê andu siñ nañ, kasôm gêdên eñ gebe Aôm embe têtmac êwiñ aê, go ôwa aê ñam sa ma ôsôm êndên lau gamên samobña gebe ‘Ñoc lucñac eñ.’” ¹⁴ Go Abimelek kêkôc domba to bulimakao ma sakiñwagao to ñac ma kêkên gêdên Abraham ma kêkên Sara gêmu gêdên eñ gêja. ¹⁵ Ma Abimelek kêsôm gebe “Gôlicgac, ñoc gamên gêc lañômñemña, ôngôn gamên, tañ gêjac matamanô ñajam nañ.” ¹⁶ Ma kêsôm gêdên Sara gebe “Gôlicgac, aê kakên silber 1,000 gêdên lômñac gebe êwaka aôm waem sa êndên lau samob, tañ sêwiñ aôm nañ, ma sêlic aôm awê gêdên.” ¹⁷ Go Abraham keteñ mec gêdên Anôtô ma Anôtô gêgôm Abimelek ôli ñajam kêsã ma gêgôm ênê awê to sakiñwagao ôliñ ñajam kêsã amboac tonañgeñ gebe sêkôc gôlôac êtiam, ¹⁸ gebe Apômtau gêbôc lauo, tañ sêmoa Abimeleknê andu nañ, têtacêlêlôm auc kêtú Abrahamnê awê Saraña.

21

Sara kêkôc Isak

¹ Apômtau kêtú ñacleñ Sara amboac kêsôm su, ma gêgôm biñ, tañ gêjac mata nañ, ñanô kêsã kêpi Sara. ² Abraham kêtú ñamalacanô su, go Sara taê ma kêkôc Abrahamnê latu-teñ gêdên noc, tañ Anôtô kêsam gêdên eñ nañ. ³ Abraham gê latu, tañ kêka lasê ma Sara kêkôc eñ nañ, nê ñaê gebe Isak. ⁴ Isaknê bêc kêtú 8 ma Abraham kêsã latu amboac Anôtô kêjatu eñ nañ. ⁵ Abrahamnê jala kêtú 100 ma Isak mênkêsã. ⁶ Ma Sara kêsôm gebe “Anôtô gêgôm aê kaômac. Lau, tañ sêñô biñ tau ñawae, oc sêômac sêwiñ aê.” ⁷ Ma eñ kêsôm gebe “Asa oc kêjala kêtú tôn ma êsôm êndên Abraham gebe Sara oc êkên su êndên ñapalê dedec sênôm. Mago aê kakôc ênê latu gêdên tañ eñ kêtú ñamalacanô sugac.”

Têtij Hagar agêc Ismael su

⁸ Ma ñapalê kêtú kapôên e gêwi têtanê su siñ. Ma gêdên bêc Isak gêwi têtanê su siñ nañ, Abraham geno moasiñ kapôên. ⁹ Ma Sara gêlic awê Aiguptuña Hagar, nê latu, tañ Abraham kêka lasê nañ, gêjam dôa-dôa gêwiñ latu Isak. ¹⁰ Tec kêsôm gêdên Abraham gebe “Ôtiñ sakiñwagao tonec nê latu su gebe sakiñwagao tonec nê latu êwê kaiñ gêñlênsêm êwiñ latuc Isak atom.” ¹¹ Mago Abrahamnê ñalêlôm ñawapac kêtú latuña. ¹² Mago Anôtô kêsôm gêdên Abraham gebe “Nêm ñalêlôm ñawapac êtu ñapalê tau to nêm sakiñwagaona atom. Ôngôm biñ samob, tañ Sara kêsôm nañ, ñanô êsã gebe sêsam

nêm wakucnêj ñaê sêndanɣuc Isaknê ñaêgej. ¹³ Ma aê jangôm sakinwagaonê latunê wakuc têtû laum kapôên tej amboac tonaj, gebe ej kêsâ anɣa aômnmê.”

¹⁴ Tec Abraham gêdi gêdêj bêbêc kanucgej ma kêkôc polom to bu kêsêp bôc ñaôlic ma kêkêj gêdêj Hagar gêôc gêwiñ ñapalê ma kêsakin ej gêja. Ma ej jakêlêsa gêmôa gamêj sawa anɣa Ber-Seba.

¹⁵ Gêdêj taj bu kêpa anɣa bôc ñaôlic nan, ej gêwi ñapalê siñ gêc gamêj dani. ¹⁶ Ma ej jagêngôn sic anɣa ñasawa kêtôm ñac talamña êpê nê sôb naêsêpña ma taê gêjam gebe “Aê jalic ñapalê êmac êndu êndên aê matocanô atom.” Ej gêngôn kêkanôn ej ma ñapalê awa kêpi ma kêtaj. ¹⁷ Anôtô gêjô ñapalê kêtaj ma Anôtônê anjela awa gêjac Hagar anɣa undambê ma kêsôm gêdêj ej gebe “Asagej gêgôm aôm, Hagar. Ôtêc taôm atom gebe Anôtô gêjô ñapalê awa anɣa gamêj nan. ¹⁸ Ôndi sa, ôsip ej sa ma ôkôc ej ñajana gebe aê gabe jakêj ej êtu laum kapôên tej.” ¹⁹ Go Anôtô gêgôm ej mata gêlac e gêlic bumata tej ma ej jakêkati bu kêsêp bôc ñaôlic ma kêkêj gêdêj ñapalê gênôm. ²⁰ Ma Anôtô gêwiñ ñapalê ma ej kêtû kapôên. Ej gêmôa gamêj sawa ma kêpê talam lêma kata sec. ²¹ Ej gêmôa gamêj sawa Paran ma têna kêkôc ênê awê tej anɣa gamêj Aiguptu.

Abraham agêc Abimelek sêmoatiñ poac gêdêj tauj

²² Gêdêj ñasawa tonaj Abimelek agêc nê siñwaganêj ñac ñamatana Pikol sêsôm gêdêj Abraham gebe “Anôtô gêwiñ aôm to nêm kôm samob. ²³ Kêtu tonajna tec galoc ôtôc lêmam êndên Anôtô matocanô jalic gebe ôngôm aê to ñoc wakuc me wakucnêj wakuc sec atom. Aê kamoasiñ aôm, amboac tonaj ôjô moasiñ tonaj êndên aê to êndên gamêj, taj mênngômoa ñac jabanagej nan.” ²⁴ Ma Abraham kêsôm gebe “Aê gabe jatôc lemoc.”

²⁵ Ma Abraham kêtôc biñ Abimelek kêtû bumata tej, taj Abimeleknê sakinwaga sêjanɣo su nanja. ²⁶ Ma Abimelek kêsôm gebe “Aê gajam kauc lau, taj sêgôm gêj tonaj. Aôm kôsôm biñ tej gêdêj aê atom, ma aê ganô biñ tej atom e mênngêdêj galoc.” ²⁷ Tec Abraham kêkôc domba to bulimakao ma kêkêj gêdêj Abimelek ma ñac lu sêmoatiñ poac tej gêdêj tauj. ²⁸ Go Abraham kêkêj domba ñalatu 7 sêkô taujna ²⁹ tec Abimelek kêtû kênac Abraham gebe “Domba ñalatu 7, taj kôkêj sêkô taujna nan, ñam amboac ondoc.” ³⁰ Ej kêsôm gebe “Ôkôc domba ñalatu 7 tonaj su anɣa lemoc ec têtû ñabelo êndên aôm ôjala gebe aê tauc tec kakwê bumata tau.” ³¹ Kêtu tonajna sêsam gamêj tonaj gebe Ber-Seba gebe êsêagêc lulu têtôc lemej. ³² Êsêagêc sêmoatiñ poac anɣa Ber-Seba su, go Abimelek agêc Pikol, ênê siñwaganêj ñac ñamatana, dêdi ma sêmu sêja Pilistinêj gamêj kêtiam. ³³ Mago Abraham kêsê ka gamêj sawana tej ñaê gebe tamarisk anɣa Ber-Seba ma awa gêjac Apômtau Anôtô tengej nê ñaê. ³⁴ Ma Abraham gêmôa Pilistinêj gamêj ñasawa ec ñêngej. * †

22

Anôtô kêjatu Abraham gebe êkêj Isak êtu da

¹ Gêj samob tonaj su acgom, go Anôtô kêsê Abraham ma awa gêjac ej gebe “Abraham.” Ma ej kêsôm gebe “Aê tec gamoa.” ² Ma Anôtô kêsôm gebe “Ôkôc nêm latôm tagej Isak, taj têtac gêwiñ ej nan, ma ôna gamêj Moria. Anɣa ônê ôkêj ej êtu daja anɣa lôc tej ñatêpôe taj gabe jatôc êndên aôm nan.” ³ Tec Abraham gêdi gêdêj bêbêc kanucgej kêkôc nê donki mênkêpô ômbinɣap kêsêp. Ej kêkôc sakinwaga wakuc luagêc sêwiñ êsêagêc latu Isak. Ej gêga ka kêtû dajana ma gêdi gêja gamêj, taj Anôtô kêsôm ñabiñ gêdêj ej nan. ⁴ Gêdêj bêc kêtû têtêlacña Abraham gêôc mataanô sa ma gêlic gamêj tau gêc jaêcgej. ⁵ Go Abraham kêsôm gêdêj nê sakinwagaagêc gebe “Amoa tonec awiñ donki. Aêagêc ñapalê ana ônê. Ateñ mec su acgom, go amu amên êtiam.” ⁶ Ma Abraham kêkêj ka dajana gêdêj latu Isak gêôc. Ma ej tau gegen ja ma kêmêgôm bôjan. Ma agêc sêsêlêj sêwiñ tauj sêja. ⁷ Ma Isak awa gêjac tama Abraham gebe “Tamoc.” Ma ej kêsôm gebe “Latucenec, aê tec gamoa.” Ma ej kêsôm gebe “Ja to ka tec gêc, mago

* 21:34: Alic 17:19; Isak ñam gebe Ej kêômac. † 21:34: Ber-Seba ñam gebe Bumata têtôc lemej.

domba dajana gêmôa ondoc.”⁸ Ma Abraham kêsôm gebe “Latucenec, Anôtô tau oc ênsun domba dajana.” Ma agêc sêsêlêj sêwiñ tauñ sêja.

⁹ Agêc sêô lasê gamêj, tañ Anôtô kêsôm nabij gêdêj eñ nañ, ma Abraham gêboa altar sa ma gêjac pac ka. Go gêsô latu Isak tøj ma ketoc eñ gêsac altar topac ñaô.¹⁰ Go Abraham kêmêtôc lêma gebe êkôc bôjañ ma êmbuc latu.¹¹ Mago Apômtaunê añela gêmôêc eñ aña undambê ma kêsôm gebe “Abraham, Abraham.” Ma eñ gêlôc gebe “Aê tec gamoa.”¹² Ma eñ kêsôm gebe “Lêmam êndêj ñapalê atom ma ôngôm gêj teñ êndêj eñ atom, gebe aê galic aôm kôtêc Anôtô ma kôgamiñ nêma latôm tagen gêdêj aê atom.”¹³ Ma Abraham gêôc mataanô sa e gêlic domba kapoac teñ kêkô eñ dêmôêmu ñajabo gêjac kêsô odani. Tec Abraham gêja ma kêkôc domba kapoac jakêkêj kêtü daja gêjô latu su.¹⁴ Abraham kêsam gamêj tonañ ñaê gebe “Apômtau gebe ênam sa êndêj ñanoc,” amboac sêsôm-sêsôm e mênjgêdêj galoc gebe “Aña lôc Apômtau gebe ênam sa êndêj ñanocña.”

¹⁵ Go Apômtaunê añela gêmôêc Abraham aña undambê kêtü dim luagêcña¹⁶ ma kêsôm gebe “Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm gôgôm tonañ ma kôgamiñ nêma latôm nañ atom, tec katôc lemoc kêpi tauc gebe¹⁷ janam mec aôm biññanôgen, ma nêma wakuc têtü taêsam têtôm utitalata umboñ ñalabuña to têtôm ganjac gwêcña. Ma nêj ñacjonêj malac ñasacgêdô êtü nêma wakucnêj.¹⁸ Ma êtü nêma wakucña laum nomña samob têtap moasiñ sa kêtü tañam wamu aêña.’ ”¹⁹ Amboac tonañ Abraham gêmu gêdêj nê sakiñwagaagêc gêja ma ac dêdi sêwiñ tauñ sêja Ber-Seba. Ma Abraham gênjôn Ber-Seba kêtü têlê.

Nahornê wakuc

²⁰ Gêj samob tonañ su acgom, go biñ gêdêj Abraham gebe “Gôlicgac, Milka kêkôc gôlôac amboac tonañ kêtü lasim Nahornê.”²¹ ñacsêga Us agêc lasi Bus ma Kemuel, tañ kêtü Aram tama²² ma Kesed, Haso, Pildas, Jidlap to Betuel²³ Betuel kêtü Rebeka tama. Lau 8 tonañ Milka kêkôc gêdêj Abraham lasi Nahor.²⁴ Ma Milka anao, nê ñaê gebe Reuma, kêkôc Teba, Gaham, Tahas to Maka.

23

Sara gêmâc êndü. Abraham gêjam ôli sêô

¹ Sara gêmôa e nê jala kêtü 127. Saranê jala tau tonañ.² Ma Sara gêmâc êndü aña Kiriât-Arba (ñaê teñ gebe Hebron) aña gamêj Kanaan. Ma Abraham kêsô gebe êpuc tañboia sa ma êtañ êtü Saraña.³ Su, go Abraham gêdi gêwi nê ñacmatê siñ ma kêsôm gêdêj lau gamêj Hetña gebe⁴ “Aê ñac jaba to ñac ñasawaña mênjgânjôn gawij amac. Akêj nêma gamêj teñ êndêj aê jawê kainê êtü gamêj sêôña gebe jansun ñoc ñacmatê ênêc.”⁵ Lau gamêj Hetña sêjô Abraham awa gebe⁶ “O apômtau, ôkêj tañam ma biñ. Aôm gômoa gôwiñ aêac amboac kasêga towae teñ. Ônsun nêma ñacmatê êsêp ma sêô ñajamanô tau. Aêacma ñac teñ êngamiñ nê sêô êndêj aôm me êkô aôm auc êtü ônsun nêma ñacmatê êsêpña atom.”⁷ Abraham gêdi ma gewec gêdêj lau gamêj Hetña, tañ têtü gamêj ñatau nañ.⁸ Ma eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac embe alic êtôm gebe jansun ñoc ñacmatê ênêc, go akêj tañem ñoc biñ ma atenj Sohar latu Epron ajô aê su⁹ gebe êkêj pocgêsun Mak-Pela, tañ kêtü ênê gêj nañ, êndêj aê. Gêsun tau gêc kêsi ênê kôm ñamadiñ. Aê jakêj ñaôli samucgen êndêj eñ jakô amac lañômñemña ma eñ êkêj êtü aênoc gêj êtü jansun ñacmatê sêsêpña.”

¹⁰ Mago Epron tau gênjôn gêwiñ lau gamêj Hetña ma ñac Hetña Epron gêjô Abraham awa e lau Hetña tañ sêmêj sênjôn malac ñasacgêdô nañ samob sênjô ma kêsôm gebe¹¹ “O apômtau, masianô. Ôñô ñoc biñ. Aê jakêj kôm to jakêj ñapocgêsun, tañ gêc kôm tau nañ, ñaômagenj êndêj aôm. Aê kakô ñoc lau lañônñemña, tec jakêj gêj tau ñaômagenj êndêj aôm. Ônsun nêma ñacmatêmañ.”¹² Go Abraham gewec gêdêj gamêj ñatau.¹³ Ma eñ kêsôm gêdêj Epron e gamêj ñatau sênjô sêwiñ gebe “Aê jatenj aôm gebe ôkêj tañam aê. Aê jakêj kôm ñaôli êndêj aôm. Ôkôc ñaôli aña aê lemoc gebe jansun ñoc ñacmatê aña tonañ.”¹⁴ Epron gêjô Abraham awa gebe¹⁵ “O apômtau, ôñô ñoc biñ. Aêagêc tasôm

biñ taêsam êpi gamêñ, tañ ñaôli amboac dôñ silberña 400geñ nañ, êtu ageñña. Ônsuñ nêñ ñacmatêmañ.”¹⁶ Abraham gêlôc gêdêñ Epron. Ma Abraham gêjam dôñ silber gêdêñ Epron, tañ eñ kêsam lau gamêñ Hetña sêñô nañ, dôñ silberña 400. Eñ gêjam dôñ kêtôm lau-têtulu-gêñwaga sêjam dôñ gêdêñ tañ.

¹⁷ Amboac tonañ Epronê kôm Mak-Pela, tañ gêc Mamre ñagamêñ gêmu oc kêpiña nañ, kôm to ñapocgêsuñ ma gêñkaiñ, tañ kêkô kôm ñagamêñ samucgeñ auc nañ,¹⁸ kêtû Abrahamnê. Lau gamêñ Hetña samob, tañ sêô lasê ênê malac ñasacgêdô nañ, sêlic.¹⁹ Su, go Abraham kêsûñ nê awê Sara kêsêp pocgêsuñ, tañ gêc kôm Mak-Pela nañ, gêc Mamre (ñaê teñ gebe Hebron) ñagamêñ oc kêpiña aña gamêñ Kanaan.²⁰ Lau gamêñ Hetña sêkêñ kôm to ñapocgêsuñ tonañ kêtû Abrahamnê gêñ gebe ênsuñ ñacmatê sêsêpña. * sacgêdô gêc intênagêsuñ. Gamêñ tonañ kêtû êsêacnêñ malêñ sêkac sarja.

24

Isaknê miñ gêjam awêña

¹ Abraham kêtû ñamalacanô sugac ma nê jala kêtû taêsam. Ma Apômtau gêjam mec Abrahamnê gêñ samob.² Ma Abraham kêsôm gêdêñ nê sakiñwaga ñamataña, tañ gejob ênê gêñ samob nañ, gebe “Ôkêñ lêmam êsô lambic³ ma ôtôc lêmam êndêñ Apômtau, tañ kêtû undambê to nom ñaAnôtô nañ, gebe ôkêñ awê teñ êndêñ latuc aña lau gamêñ Kanaanña, tañ gamoa êsêac ñaluñ nañ, nêñ ñapalêonêñ atom.⁴ Aôm ôna ñoc malacmôkê ôndêñ ñoc lau naôkôc latuc Isak nê awê teñ aña ônê.”⁵ Ma sakiñwaga kêsôm gêdêñ eñ gebe “Amboac ondoc, awê tau embe endec ma êndañguc aê êmêñ gamêñ tonec atom, go jakôc latôm êmu êna gamêñ, tañ aôm gôwi siñ nañ, me.”⁶ Abraham kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôlic taôm, ôkêñ latuc êna ônê atom.⁷ Apômtau, Anôtô undambêña, tañ gêwê aê aña tamocnê andu ma aña ñoc gôlôacnêñ gamêñ nañ, gêjam biñgalôm gêwiñ aê ma kêtôc lêma gebe Aê gabe jakêñ gamêñ tonec êndêñ nêñ wakuc. Eñ oc êsakiñ nê aña êmuñ aôm ma aôm ôkôc latucnê awê teñ aña ônê.⁸ Mago awê tau embe endec ma êndañguc aôm atom, go biñ, tañ ôtôc lêmam nañ ênêcña. Mago ôkêñ latuc êmu êna ônê êtiam atom.”⁹ Go sakiñwaga kêkêñ lêma kêsô nê ñatau Abraham lambi ma kêtôc lêma gebe êñgôm ênê biñ ñanô êsa.

¹⁰ Go sakiñwaga kêkôc nê ñataunê kamele 10 to nê ñataunê gêlôn ma awa tokaiñ-tokaiñ ma gêdi gêja. Eñ kêsêlêñ gêja Mesopotamia e gêô lasê Nahornê malac.¹¹ Eñ kêkêñ kamele sêlêwan tañ aña bumañ, tañ kêpoac malac ñagala nañ, gêdêñ kêtula, gêdêñ têm, tañ lauo sêsa gebe têtê buña.¹² Ma eñ kêsôm gebe “O Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, aê jateñ aôm gebe ôlôc gebe jatap kôm ñanô sa ma ôwaka nêñ têmtac gêwiñ ñoc ñatau Abrahamña sa.¹³ Ôlic acgom, aê mênjakô bumata ñatali ma malacm latuñio oc sêsa mênjtê. ¹⁴ Ñapalêo, tañ jasôm biñ êndêñ eñ gebe ‘Ôlêwan ku gebe mênjanôm bu’ nañ, embe êsôm gebe ‘Wacônôm ma jakêñ bu êndêñ nêñ kamele sênôm amboac tonañgeñ,’ nañ jajala gebe tecenec aôm kôjaliñ sa kêtû nêñ ñacsakiñ Isakña. Biñ tonañ êtu ñabelo êndêñ aê e jajala gebe kôwaka têmtac gêwiñ ñoc ñataunã sa.”

¹⁵ Eñ kêsôm biñ gêmoa, tec Rebeka kêsã gêoc nê ku buña. Eñ Betuel, tañ Abraham lasi Nahor nê awê Milka kêkôc nañ, latuo eñ.¹⁶ Ñapalêo tau lañô ñajamanô, eñ awêtakiñ teñ, nañ kêtap ñac teñ sa atom tageñ. Eñ kêsêp bumata jakête bu su ma kêpi gêmêñ.¹⁷ Go sakiñwaga kêlêti gebe êpuc eñ tôniañ ma kêsôm gebe “Aê gabe jateñ aôm ôkêñ bu ñagec mênjanôm aña nêñ ku.”¹⁸ Eñ kêsôm gebe “Ñoc ñatau, ônômman.” Ma sebeñ kêlêwan ku kêsêp lêma ma kêkêñ bu gêdêñ eñ gênôm.¹⁹ Kêkêñ bu gêdêñ eñ gênôm, go kêsôm gebe “Aê jatê bu mênjakêñ êndêñ nêñ kamele sênôm e êoc êsêac tôniañ eñ.”²⁰ Amboac tonañ eñ kêkêc bu kêsêp bôcnêñ suc kêtê-kêtê bu gêja gêmu mênjakêñ gêdêñ kamele samob sênôm.²¹ Ma ñac tau kêsala eñ ñabiñmêgeñ gebe êjala Apômtau oc gêjam gôliñ ênê lêñ me masi.²² Kamele sênôm bu e kêtôm, go ñac kêkôc gêlôn goldña teñ, gold tau ñawapac kêtôm gold ñadôn ñamakeñ ma joc luagêc, tañ ñawapac kêtôm gold ñadôn 10ña

* 23:20: Lau ñanô sêboa tuñbôm kêgi nêñ malac auc. Sêmasañ

²³ ma kêsôm gebe “Asanê latuo aôm. Ôsôm acgom, ñasawa gêc tamamnê andu êtôm aêc anêcña me masi.” ²⁴ Eñ gêjô eñ awa gebe “Milka agêc Nahor laturji Betuel latuo aê.” ²⁵ Ma kêsôm biñ ñagêdô gêdêñ eñ gêwiñ gebe “Oba to gêgwan taêsam tê gêc to gamêñ kêtôm gebe anêcña tê gêc.” ²⁶ Ñac tau gewec ma awa gêc Apômtau ²⁷ e kêsôm gebe “Aê jalambij Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, tañ kêgamin nê têtac gêwiñ to biñ ñañêñ gêdêñ ñoc ñatau atom. Ma Apômtau gêwê aê katôgeñ gadêñ ñoc ñataunê lasitêwainêñ andu.”

²⁸ Ma ñapalêo kêlêti jagêjac miñ biñ tonañ gêdêñ tênanê lau. ²⁹ Rebekanê lunac teñ gêmoa, ênê ñaê gebe Laban. Ma Laban kêlêti gêja bumata gêdêñ ñac tau. ³⁰ Eñ gêlic gêlôn to joc, tañ luu kêka nañ, ma gêjô biñ, luu kêsôm gebe Ñac tau kêsôm biñ amboac tonec gêdêñ aê. Tec eñ kêlêti gêdêñ ñac tau gêja ma kêtap eñ sa kêkô bumata gêwiñ nê kamele. ³¹ Ma eñ kêsôm gebe “O ñatau, tañ Apômtau gêjam mec nañ, kôkô awê kêtú asageñña. Ôsô ômôêñmañ, aê kamasañ andu su to gamêñ kêtú kamelêña.” ³² Amboac tonañ ñac tau kêsô andu gêja ma Laban kêkôc kamelenêñ waba su ma kêkêñ oba to gêgwan gêdêñ kamele. Go kêkôc bu gebe Abrahamnê sakiñwaga to nê lau sêkwasin enkainê êsêpña, ³³ go sêkêñ gêñ taniñña gêdêñ sakiñwaga gebe êniñ. Mago kêsôm gebe” Aê janiñ gêñ teñ atom, aê jawa ñoc biñ sa êmuñ acgom.” Laban kêsôm gebe “Amboac tonañ ôsômman.”

³⁴ Tec eñ gêwa tau sa gebe “Abrahamnê sakiñwaga aê. ³⁵ Apômtau gêjam mec ñoc ñatau ñañôgeñ e kêtú kapôêñ. Eñ kêkêñ domba to bulimakao ma silber to gold ma sakiñwago to ñac ma kamele to donki gêdêñ eñ. ³⁶ Ma ñoc ñataunê awê Sara nê jala kêtú taêsam su ma kêkôc latu teñ ma ñoc ñatau kêkêñ gêñlênsêñ samob gêdêñ eñ gêwê kain. ³⁷ Ma eñ kêsôm gêdêñ aê gebe jatôc lemoc ma kêsôm gebe ‘Aôm ôkôc latucnê awê teñ anga lau Kanaanña, tañ aê gamoa nêñ gamêñ nañ, latuñionêñ atom, ³⁸ aôm ôndêñ tamocnê andu to ñoc lasitêwai ôna ma ôkôc latucnê awê teñ anga ônê.’ ³⁹ Aê kasôm gêdêñ ñoc ñatau gebe ‘Awê embe êndançuc aê atom, go amboac ondoc.’ ⁴⁰ Tec eñ kêsôm gêdêñ aê gebe ‘Apômtau, tañ kasêlêñ gamoa eñ lañônêñ nañ, êsakiñ nê anjela êwiñ aôm to ênam gôliñ nêñ lêñ e aôm ôkôc latucnê awê anga ñoc launêñ to anga tamocnê andu. ⁴¹ Embe ô lasê ñoc lasitêwai ma êsêac sêkêñ awê êndêñ aôm atom, go biñ, tañ kôtôc lêmam nañ ênêcña.’

⁴² “Ocsalô aê gaô lasê bumata ma kasôm gebe ‘O Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô aôm, galoc ônam gôliñ ñoc lêñ, tec kasa nec. ⁴³ Ôlic aê, galoc kakô bumata. Ñapalêo, nañ êsa êmêñ gebe êtê bu ma jasôm biñ êndêñ eñ gebe “Aê jateñ aôm ôkêñ bu ñagec anga nêñ ku mênjanôm,” ⁴⁴ ma embe êsôm êndêñ aê gebe “Ônômman, ma aê gabe jatê êndêñ nêñ kamele amboac tonañ,” nañ awê tecenañ êtu awê tañ Apômtau kêjaliñ eñ sa kêtú ñoc ñataunê latuña.’

⁴⁵ “Aê taêc gêjam biñ tonañ gêbacnê su atomgeñ, tec Rebeka kêsá gêmêñ gêc nê ku jakêsêp bumata ma kêtê bu. Ma aê kasôm gêdêñ eñ gebe ‘Ôkêñ bu mênjanôm.’ ⁴⁶ Eñ sebeñ kêlêwan ku su ma kêsôm gebe ‘Ônômman, ma aê gabe jakêñ bu êndêñ nêñ kamele sênôm amboac tonañgeñ.’ Tec aê ganôm ma eñ kêkêñ bu gêdêñ kamele sênôm amboac tonañ. ⁴⁷ Go aê katu kênac eñ gebe ‘Aôm asanê latuo.’ Eñ kêsôm gebe ‘Nahor latu Betuel, tañ Milka kêkôc eñ nañ, latuo aê.’ Tec aê kakêñ gêlôn geñ kaleñ eñ lususun ma kakêñ joc eñ kêka. ⁴⁸ Go aê gawec ma aoc gêc Apômtau ma kalambij Apômtau, ñoc ñatau Abraham nê Anôtô, tañ gêwê aê kasa intêna solop e katap ñoc ñataunê lasinê latuo sa kêtú ênê latuña. ⁴⁹ Ma galoc amac embe têtac êwiñ ñoc ñatau ma atoc eñ sa, go asôm ñawae êndêñ aê. Embe masi, go asôm amboac tonañgeñ, ec jajala gebe anô ê aê me gasê ê aê.”

⁵⁰ Go Laban agêc Betuel sêjô eñ awa gebe “Biñ tonañ gêmêñ anga Apômtaunê. Aêac atôm gebe asôm biñ ñajam me sec teñ êndêñ aôm atom. ⁵¹ Gôlicgac, Rebeka kêkô aôm lañômnmê, ôkôc eñ ôna ma ôkêñ eñ êtu nêñ ñataunê latunê awê êtôm Apômtau kêsôm.” ⁵² Gêdêñ tañ Abrahamnê sakiñwaga gêjô biñ tonañ nañ, eñ gêu tau gêdêñ Apômtau. ⁵³ Ma sakiñwaga kêkôc gêlôn silber to gold ma ñakwê jakêkêñ gêdêñ Rebeka. Ma kêkêñ gêñ mata êjamgeñ gêdêñ lunac to têna amboac tonañgeñ. ⁵⁴ Ma eñ to nê lau, tañ sêwiñ eñ nañ, señ to sênôm gêñ ma gêdêñ gêbêc tonañ sêc sêwiñ êsêac. Ñageleñ êsêac dêdi sa

ma enj kêsôm gebe “Asakinj aê jamu jandênj ñoc ñatau jana.”⁵⁵ Mago têna agêc lu sêsôm gebe “Ôlôc gebe ñapalêo êmoa êwiñ aêac bêc ñagêdô amboac bêc 10 su, go aêc ana.”⁵⁶ Tagenj enj kêsôm gebe “Akôc aê tônj atom gebe Apômtau gêjam gôlinj ñoc lênj. Asakinj aê, gebe jaêc jamu jandênj ñoc ñatau jana.”⁵⁷ Êsêac sêsôm gebe “Aêac amôêc ñapalêo to atu kênac enj tau.”⁵⁸ Ma êsêac sêmôêc Rebeka ma sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gobe ôwiñ ñac tonec me masi.” Enj kêsôm gebe “Aê gabe jawiñ.”⁵⁹ Tec êsêac sêkênj lunjo agêc ênê jaomwagao to Abrahamnê sakinjwaga to nê lau sêja.⁶⁰ Ma êsêac sêjam mec Rebeka ma sêsôm gêdênj enj gebe “O awêenec, ôtu lau taêsam teneñi ma lau, tañ sêkênj kisa nênm wakuc nañ, nênj malac êtu nênm wakucnênj.”⁶¹ Go Rebeka to nê sakinjwagao dêdi ma sêpi kamele ma têdaguc ñac tau sêja. Amboac tonanj sakinjwaga kêkôc Rebeka ma gêc gêja.

⁶² Ma Isak gêja gamênj, tañ bumata Ber-Lahai-Roi kêpoac nañ, jagêngôn gamênj Negeb.⁶³ Gêdênj kêtula teñ Isak kêsêlênj gêmoa kôm ñalêlôm gebe taê ênam nê biñ ñagêdô e gêôc mataanô sa ma gêlic kamele sêmênj.⁶⁴ Ma Rebeka gêôc mataanô sa ma gêlic Isak. Tec kêsêp anja kamele⁶⁵ ma kêsôm gêdênj sakinjwaga gebe “Asa tê kêpuc aêac tônjôn nê.” Sakinjwaga gêjô enj awa gebe “Ñoc ñatau tau tônê.” Tec enj kêkôc nê obo ma kêgêduc tau.⁶⁶ Ma sakinjwaga gêjac miñ biñ samob, tañ gêgôm nañ, gêdênj Isak.⁶⁷ Go Isak gêwê Rebeka kêsô têna Sara nê becobo gêja ma kêkôc enj kêtû ênê awê ma têtac gêwiñ enj. Isak têna gêmâc êndu, mago biñ tonanj gêjam malô ênê ñalêlôm. * tonanj.

25

Abrahamnê wakuc, tañ Ketura kêkôc

¹ Abraham gêjam awê teñ, ênê ñaê gebe Ketura.² Enj kêkôc Simran, Joksan, Medan, Midian, Isbak to Sua.³ Joksan kêka Seba agêc Dedan lasê. Dedan latui lau Asurim to Letusim ma Leumim.⁴ Midian latui tonec Epa, Eper, Hanok, Abida to Elda. Lau samob tonanj ñai têtû Keturanê gôlôac.⁵ Ma Abraham gêwi nê gêñ samob siñ gêdênj Isak.⁶ Mago Abraham kêkênj awamata gêdênj nê lauo ñagêdô nênj gôlôac ma kêsakinj êsêac sêja gamênj oc kêpiña sêmoa jaêc latu Isak. Biñ tonanj enj gêgôm gêdênj gêmoa mata jaligenj.

Abraham gêmâc êndu to sêsuj enj

⁷ Abrahamnê bêc to jala gêmoanja kêtôm jala 175.⁸ Ma katu gêwi Abraham siñ ma gêmâc êndu. Abraham gêboa nê jala sa têtû taêsam ma kêtû ñamalac su e kêsaê gebe kêtôm enjac. Tec Apômtau kêkalem enj jagêwiñ nê lau, tañ sêmâc sêmuñ enj nañ.⁹ Latuagêc Isak agêc Ismael sêsuj enj kêsêp pocgêsuj Mak-Pela, tañ gêc ñac gamênj Hetña Sohar latu Epronê kôm gêc Mamre ñagamênj oc kêpiña nañ.¹⁰ Kôm tonanj Abraham gêjam ôli su anja lau gamênj Hetña nênj. Anja ônê sêsuj Abraham gêc gêwiñ nê awê Sara.¹¹ Abraham gêmâc êndu ma Anôtô gêjam mec latu Isak. Isak tec gêmoa bumata Ber-Lahai-Roi ñagala.

Ismaelnê wakuc

¹² Saranê sakinjwagao Aiguptuo Hagar latu Ismael, tañ Abraham kêka enj lasê nañ, nê wakuc tonec.¹³ Ismael latu i nênj ñaê tonec. Ac têdênanj ñaê kêtôm teneñi kêkôc êsêacña. Ismaelnê ñacsêga Nebajot ma Kedar, Adbel, Mibsam,¹⁴ Misma, Duma, Masa,¹⁵ Hadad, Tema, Jetur, Napis to Kedema.¹⁶ Ismael latui tau tonanj ma êsêacnênj ñaê tau kêtôm nênj malac to gamênj sêngônña. Kasêga 12 têtôm nênj gôlôacmôkê.¹⁷ Ismaelnê jala gêmoa nomña tonec gebe 137. Katu gêwi enj siñ ma gêmâc êndu jagêwiñ nê lau.¹⁸ Nê wakuc sêngôn gamênj Hawila to Sur, tañ gêc kêkanônj Aiguptu gêmu kêsô Asurianja nañ ñasawa. Ac sêngônj sêwiñ tawanj atom.

Esau agêc Jakob nênj biñ

¹⁹ Abraham latu Isak nê wakuc tau tonec. Isak tama Abraham.²⁰ Isaknê jala kêtû 40, go gêjam Rebeka kêtû ênê awê. Rebeka enj ñac Aram ña anja Mesopotamia Betuel latuo, ñac Aramña Laban nê lu.²¹ Ma Isak keteñ mec gêdênj Apômtau kêtû nê awêña gebe

* 24:67: Lau ñanô nênj mêtê sêsôm biñ êtu tônja teñ

en awê kapoac teŋ. Apômtau kékêŋ taŋa ênê mec e ênê awê Rebeka taê. ²² Ôliŋbôm sêmônari taun sêmoa en têtacclêlôm ma en kêsôm gebe “Embe amboac tonaŋ, naŋ jamoa êtu asagenŋa.” Tec gêja gebe êtu kênac Apômtau. ²³ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ en gebe “Gôlôacmôkê luagêc sêmoa aôm têtacclêlôm

ma aôm ôkôc laum luagêc,

mago sêwa taun êkôc.

Teŋ toôliwalô êlêlêc teŋ su

ma ŋacsêga ênam sakiŋ ŋacsauŋ.”

²⁴ Gêdêŋ ŋanoc êkôc ŋapalêŋa, tec kékôc ôliŋbôm. ²⁵ ŋac ŋamata, taŋ kêsa naŋ, kokoc ma ôlilu amuc-amuc, tec sê ênê ŋaê gebe Esau. ²⁶ Go lasi kêsa ma lêma kékôc Esau agêbi tônŋ, tec sêsam en gebe Jakob. Isaknê jala kêtû 60, tec teneŋi kékôc êsêagêc.

²⁷ ŋapalê têtû kapôêŋ ma Esau kêtû ŋac lêma gwadaŋa, taŋ kêpê talam lêma kata gêjac laoc gamêŋgeŋ. Ma Jakob kêtû ŋac wapac to ŋaŋêŋ, taŋ gêŋgôn becobô. ²⁸ Isak têtac gêwiŋ Esau gebe en geŋ gwada gêjac ŋawae. Mago Rebeka têtac gêwiŋ Jakob.

²⁹ Gêdêŋ ŋasawa teŋ Jakob geno gabab ma Esau aŋga kôm gêmêŋ totêkwa gêbacgeŋ

³⁰ ma Esau kêsôm gêdêŋ Jakob gebe “Ôkêŋ gêŋ kokoc tonaŋ sebeŋ êndêŋ aê mênjaniŋ gebe aê tekoc gêbac.” Kêtû tonaŋŋa sêsam en gebe Edom. ³¹ Mago Jakob kêsôm gebe”

Ôkêŋ nêŋ gêŋlênsêŋ ŋacsêgaŋa êndêŋ aê jawê kaiŋ acgom.” ³² Esau kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê oc jamac êndu. Gêŋlênsêŋ ŋacsêgaŋa ênam aê sa amboac ondôc.”

³³ Jakob kêsôm gebe “Ôtôc lêmam êmuŋ acgom.” Ma en kêtôc lêma ma kékêŋ nê gêŋlênsêŋ ŋacsêgaŋa gêdêŋ Jakob gêwê kaiŋ. ³⁴ Go Jakob kékêŋ polom to gabab gêdêŋ en. Ma en geŋ to gênôm gêŋ su, go gêdi ma gêc gêja. Tec Esau gêlic gêŋlênsêŋ ŋacsêgaŋa amboac gêŋ ŋaôma. *

26

Isak gêmôa gamêŋ Gerar to Ber-Seba

¹ Ma tóbôm teŋ kêsa aŋga gamêŋ tonaŋ. Tóbôm, taŋ kêsa gêdêŋ Abrahamnê têm naŋ, teŋ. Ma Isak gêdêŋ Pilistinêŋ kiŋ Abimelek gêja Gerar. ² Ma Apômtau geoc tau lasê gêdêŋ en ma kêsôm gebe “Ôsêp Aiguptu ôna atom. Ômoa gamêŋ, taŋ jasôm ŋabiŋ êndêŋ aôm naŋgeŋ. ³ amoa gamêŋ tau amboac ŋac jaba ma aê gabe jawiŋ aôm to janam mec aôm. Aê gabe jakêŋ gamêŋ tonaŋ samob êndêŋ aôm to nêŋ wakuc ma gabe jaŋgôm biŋ, taŋ katôc lemoc gêdêŋ tamam Abraham naŋ ŋanô êsa. ⁴ Aê gabe jaŋgôm nêŋ wakuc têtû taêsam ŋanô lasê têtôm utitalata umbonŋa ma gabe jakêŋ gamêŋ samob tonaŋ ŋai êndêŋ nêŋ wakuc ma laum nomŋa samob têtap nêŋ wakucnêŋ mec ŋamoasiŋ sa, ⁵ gebe Abraham taŋa wamu aê aoc ma kêmasaŋ ŋoc ŋagôliŋ to ŋoc biŋsu ma ŋoc biŋ to ŋoc jatu.” ⁶ Tec Isak gêmôa Gerar.

⁷ Gêdêŋ taŋ lau malac tonaŋŋa têtû kênac en kêtû nê awêŋa naŋ, en kêsôm gebe “Aê luco en,” gebe en kêtêc tau, tec kêsôm gebe “Aêŋoc awê en” atom. En taê gêjam gebe Moae lau gamêŋ tonecŋa sênac aê êndu êtu Rebekaŋa, gebe en awê ŋajam. ⁸ En gêmôa gamêŋ tau ŋasawa ec baliŋ su, tec bêc teŋ Pilistinêŋ kiŋ Abimelek kêtuc kênêŋ kêsa katam sauŋ ma gêlic Isak kêtû samuc Rebeka. ⁹ Tec Abimelek gêmôc Isak ma kêsôm gebe “Amboac ondôc, en aôm nêŋ awêgoc. Aôm kôsôm gebe aôm lômo en naŋ amboac ondôc.” Isak kêsôm gêdêŋ en gebe “Aê gaboc moae jamac êndu êtu enŋa.” ¹⁰ Abimelek kêsôm gebe “Aôm gôgôm aêac amboac ondôc. Aêŋoc launêŋ teŋ embe êmoa êwiŋ nêŋ awê, go aôm nêŋ keso ŋagêjô êtap aêac sa.” ¹¹ Tec Abimelek gêjac biŋsu lau samob gebe “Lau, taŋ sêmoasac ŋac tonec me nê awê naŋ, sênac êsêac êndu.”

¹² Ma Isak kêsê gêŋ kêsêp gamêŋ tonaŋ ma gêjam ŋanô kêlêlêc ŋêŋgeŋ su. Apômtau gêjam mec en, ¹³ tec ŋac tau kêtû ŋac tolêlôm ma nê awa kêtû kapôêŋ e kêsalê en auc.

¹⁴ Ênê domba to bulimakao taêsam sêmoa ma sakiŋwaga gwalêkiŋ. Pilisti sêlic e têtac sec. ¹⁵ Bumata samob, taŋ tamanê sakiŋwaga sêkwê gêdêŋ tama Abraham nê têm naŋ,

* 25:34: Edom ŋam gebe Kokoc.

Pilisti sêsuñ auc ma sêkên nom kêsêp. ¹⁶ Ma Abimelek kêsôm gêdên Isak gebe “Ôêc ôna gebe aôm kôtu ñaclai ñatau kôlêlêc aêac su.”

¹⁷ Amboac tonañ Isak gêwl gamên ôné siñ jagêjam bec anga gaboañ Gerar ma gêngôn tônê. ¹⁸ Ma Isak kégawê bumata, tañ sêkwê gêdên tama Abraham nê têm nañ sa kêtiam. Abraham gêmâc êndu, tec Pilisti sêsuñ bumata tonañ auc. Ma eñ gê ñaê, tañ tama Abraham gê su nañ sa kêtiam. ¹⁹ Mago gêdên tañ Isaknê sakiñwaga sêkwê bumata anga gaboañ e têtap bu sa nañ, ²⁰ gejobwaga bôcña anga Gerar sêsôm Isaknê gejobwaga bôcña gebe “Bu tonec aêacma.” Tec eñ kêsam bumata tau gebe “Esek,” gebe êsêac sêsôm eñ. ²¹ Ma êsêac sêkwê bumata teñ kêtiam ma sêsôm tauñ kêtû bu tonañña amboac tonañgeñ. Tec eñ kêsam bumata tau gebe “Sitna.” ²² Ma eñ gêwi gamên tônê siñ ma kêkwê bumata wakuc teñ. Êsêac sêsôm tauñ kêtû bu tonañña atom, tec kêsam ñaê gebe “Rehobot,” + ma kêsôm gebe “Galoc Apômtau kêkên ñasawa gêdên aêac gebe tatu taêsam anga gamên tau.”

²³ Anga ôné Isak jakêpi Ber-Seba. ²⁴ Ma Apômtau geoc tau lasê gêdên eñ gêdên gêbêc tonañ ma kêsôm gebe “Tamam Abraham nê Anôtô aê. Ôtêc taôm atom gebe aê jawiñ aôm ma gabe janam mec aôm to jakên nêm wakuc têtû taêsam kêtû ñoc sakiñwaga Abrahamña.” ²⁵ Ma Isak gêboa altar teñ sa ma awa gêjac Apômtaunê ñaê, go gê becobo. Ma Isaknê sakiñwaga sêkwê bumata teñ.

Isak agêc Abimelek sêmoatiñ poac

²⁶ Go Abimelek anga Gerar gêdên eñ gêja. Nê ñac Ausat to nê siñwaganên ñac ñamataña Pikol sêwiñ eñ. ²⁷ Isak kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac têtmac gedec aê, tec ajanda aê anga nêm gamên ma galoc amên kêtû agerña.” ²⁸ Êsêac sêsôm gebe “Aêac alic gêc awêgeñ gebe Apômtau gêwiñ aôm, tec taên gêjam gebe awiñ aôm ma tatôc lemeñ ma tamoatiñ poac êndên tauñ, ²⁹ gebe aôm ôngôm aêac sec atom êtôm aêac amoasac aôm atom ma agôm aôm ñajamgeñ e asakiñ aôm tobiñmalôgeñ gôc gômôên. Apômtaunê mec kêpi aôm sugac.” ³⁰ Tec Isak geno moasiñ gêdên êsêac señ to sênôm. ³¹ Gêdên bêbêc kanucgeñ ac dêdi ma têtôc lemeñ gêdên tauñ ma Isak kejoñ êsêac ma êsêac seboñ tauñ tobiñmalôgeñ.

³² Gêdên bêc tonañ Isaknê sakiñwaga dêdên eñ sêja ma sêkên ñawae gêdên eñ kêtû bumata, tañ sêkwê nañña, ma sêsôm gêdên eñ gebe “Aêac atap bu sa.” ³³ Eñ kêsam bumata tau gebe “Siba,” ñam gebe Tatôc lemeñ. Kêtû tonañña malac ñaê gebe Ber-Seba e mên gêdên galoc.

³⁴ Esaunê jala kêtû 40 ma eñ gêjam ñac gamên Hetña Beri nê latuo Judit to ñac Hetña Elon nê latuo Basemat têtû ênê awê agêc. ³⁵ Ma êsêagêc sêgôm Isak agêc Rebeka nêñ ñalêlôm ñawapac sec. * † ‡ §

27

Jakob gêjam geñgeñ tamanê mec

¹ Isak kêtû ñamalacanô ma mataanô kêtû waô e gêlic gamên kêtôm atom. Gêdên tonañ eñ gêmôêc nê ñacsêga Esau ma kêsôm gêdên eñ gebe “Latucenec.” Ma eñ gêjô eñ awa gebe “Aê tec gamoa.” ² Ma eñ kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê katu ñamalacanô sugac ma gajam kauc ñoc bêc jamac ênduñ. ³ Tec ôkôc nêm waba gwadaña, nêm talam to sôb naôtap gwada sa anga saleñ êtu aêña ⁴ ma ômansañ gêñ tau êtôm aê têtac êwiñ, go ôkôc mênjaniñ gebe janam mec aôm su acgom, go jamac êndu.”

⁵ Ma Rebeka tanasun gêjac biñ, tañ Isak kêsôm gêdên latu Esau nañ. Esau gêja saleñ kêtû êkôc gwadaña su acgom, ⁶ go Rebeka kêsôm gêdên latu Jakob gebe “Aê ganô tamam kêsôm biñ gêdên têtam Esau gebe ⁷ ‘Ôkôc gwada êtu aêña, mênômansañ gêñ tau gebe janiñ ma janam mec aôm êmuñ jakô Apômtau lañônêmña, go jamac êndu.’ ⁸ Kêtû tonañña, latucenec, tanam wamu ñoc biñ, tec jajatu aôm nec. ⁹ Ôna ôkôc noniñ ñalatu

* 26:35: Esek ñam gebe Kisa. † 26:35: Sitna ñam gebe Siñ. ‡ 26:35: + Rehobot ñam gebe ñasawa. § 26:35: Ber-Seba ñam gebe Bumata têtôc lemeñña. Alic 21:31.

kapoac luagêc anja natorj mênjamansarj tamamnê gêj êtôm têtac êwiñ ¹⁰ ma ôkêj êndêj tamam êniñ gebe ênam mec aôm êmuñ, go êmac êndu.” ¹¹ Mago Jakob kêsôm gêdêj têna Rebeka gebe “Aôm gôlic gebe teoc Esau eñ nac ôlilu amuc-amuc, mago aê ôlic selec. ¹² Moae tamoc êmoasac aê e ênsaê gebe kasau eñ ma êpuc boa aê êjô mec su.” ¹³ Têna kêsôm gêdêj eñ gebe “Latucenec, biñ êpuc boa aômña êpi aê. Aôm tanam wamu ñoc biñ naôkôc gêj tau ômôêj.” ¹⁴ Tec eñ gêja ma kêkôc gêj luagêc jakêkêj gêdêj têna. Ma têna kêmasarj gêj kêtôm tama têtac gêwiñ. ¹⁵ Go Rebeka kêkôc ñacsêga Esau nê ñakwê omña, tarj gêc tênanê andu narj, ma kêkêj gêdêj ñac saurj Jakob kêsô. ¹⁶ Ma kêkwa Jakob lêma to gêsutêkwa auc ña noniñ ñaôlic. ¹⁷ Go kêkêj gwada to polom, tarj eñ kêmasarj narj, kêsêp latu Jakob lêma.

¹⁸ Ma eñ kêsô gêdêj tama jakêsôm gebe “Tamoc.” Ma eñ kêsôm gebe “Aê tec gamoa. Latucenec, aôm asa.” ¹⁹ Jakob kêsôm gêdêj tama gebe “Nêm ñacsêga Esau aê. Aê gagôm biñ, tarj kôsôm gêdêj aê narj, ñanô kêsa. Galoc ôndi sa ma ôniñ ñoc gwada gebe ônam mec aê.” ²⁰ Mago Isak kêsôm gêdêj latu gebe “Latucenec, amboac ondoc, tec kôtap gwada sa seberj.” Eñ gêjô eñ awa gebe “Ñam gebe Apômtau, aômnmêm Anôtô tau, kêkêj gêdêj aê.” Go Isak kêsôm gêdêj Jakob gebe ²¹ “Latucenec, ômôênmarj, gebe jamoasac aôm e jajala gebe latuc Esau aôm biññanô me masi.” ²² Tec Jakob jakêsa tama Isak ñagala. Eñ kêmoasac eñ ma kêsôm gebe “Awam kêtôm Jakob awa, mago lêmam kêtôm Esau lêma.” ²³ Ma eñ kêjala eñ atom gebe lêma amuc-amuc kêtôm têwa Esau lêma, tec gêjam mec eñ. ²⁴ Eñ kêsôm gebe “Aôm latuc Esau biññanô me masi.” Eñ gêjô eñ awa gebe “Aê tau tonec.” ²⁵ Go eñ kêsôm gebe “Ôkêj gêj êndêj aê mênjaniñ latucnê gwada ma janam mec aôm.” Tec eñ kêkêj gêj gêdêj eñ geñ ma kêkêj wain gêdêj eñ gênôm. ²⁶ Go tama Isak kêsôm gêdêj eñ gebe “Latucenec, mênôtu gasuc ma ôlêsoj aê.” ²⁷ Ma eñ kêtû gasuc to kêlêsoj eñ. Ma Isak gêñu ênê ñakwê ñamalu ma gêjam mec eñ to kêsôm gebe “Gôlicgac me, latucnê ñamalu kêtôm kôm, tarj Apômtau gêjam mec narj, ñamalu gêjam sarjñ.

²⁸ Anôtô êkêj maniñ umbonña êsêlô êpi aôm to nom ñalêsi ma polom to wain ñanô lasê.

²⁹ Eñ êkêj tentenlatu sênam sakiñ aôm to laum sewec êndêj aôm.

Ôtu lasiminêj ñatau

to tênam latui sewec êndêj aôm.

Aê japuc boa lau, tarj sêpuc boa aôm

to janam mec êsêac, tarj sênam mec aôm.”

³⁰ Isak gêjam mec Jakob su ma Jakob gêwi tama Isak siñ dambêgerj, ma têwa Esau anja salerj gêmêj. ³¹ Eñ kêmasarj nê gwada amboac tonarj ma kêkêj gêdêj tama. Ma eñ kêsôm gêdêj tama gebe “O tamoc, ôndi sa ma ôniñ latômnmê gwada gebe ônam mec aê.” ³² Tama Isak kêsôm gêdêj eñ gebe “Aôm asa.” Eñ gêjô eñ awa gebe “Aôm latôm ñacsêga aê, Esau.” ³³ Go Isak kêtakê ñanôgerj ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, aôm gômôên atomgerj ma asa kêtap gwada sa to kêkêj gêdêj aê gaerj ma gajam mec eñ su. Biññanô, mec kêpi eñ sugac, oc êwê kaiñ.” ³⁴ Esau gêñô tamanê biñ tonarj ma kêwakic to kêtaj lasê ma kêsôm gêdêj tama gebe “O tamoc, ônam mec aê amboac tonarjgerjmarj.” ³⁵ Mago eñ kêsôm gebe “Lasim gêmêj kêbôli tau kêpi aôm ma kêjanjo aômnmêm mec su.” ³⁶ Ma Esau kêsôm gebe “Ac sê ênê ñaê gebe Jakob jagêdêjgerj gebe eñ kêsau aê kêtû dim luagêc sugac. Eñ kêjanjo ñoc gêñlênsêm ñacsêgaña ma galoc eñ kêjanjo ñoc mec su gêwiñ.” Go eñ kêsôm gebe “Aôm kôgamiñ mec teñ kêtû aêña me masi.” ³⁷ Isak gêjô Esau awa gebe “Ôlic acgom, aê kakêj eñ kêtû nêm ñatau ma kakêj lasii samob gêdêj eñ gebe têtû ênê sakiñwaga ma kakêj polom to wain gêdêj eñ gêwê kaiñ. O latucenec, aê janam aôm sa ña gêj amboac ondoc.” ³⁸ Esau kêsôm gêdêj tama gebe “O tamoc, aômnmêm mec tagerjgerj gêc me masi. O tamoc, ônam mec aê amboac tonarjgerjmarj.” Ma Esau gêôc awa sa ma kêtaj lasê.

³⁹ Go tama Isak gêjô eñ awa gebe

“Malam ôngôñña ênêc jaêc kôm tonjalêsi
to gamênj maniñ umbonña êsêlô êsêpña.

⁴⁰ Nêm siñ êlôm aôm
ma ônam sakiñ lasim.
Mago embe ôngôm ôtu wakac,
go bêc teñ ônsaic ênê sakiñ su
êkônin aôm tônj êtiam atom.

Isak kêsakiñ Jakob gêja Haran

⁴¹ Galoc Esau têtac gedec Jakob kêtù mec, tañ kêtap sa anja tamanê nanña. Ma Esau kêsôm gêdênj tau gebe “Bêc tatañ tanjiboa êtu tamocña kêdabinj. Su, go janac lasic Jakob êndu.” ⁴² Rebeka gêñô latusêga Esau nê binj tonañ naboña, tec kêsakiñ binj gêdênj ñac saunj Jakob ma kêkalem eñ ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Ôlic acgom, têwam Esau gebe êkac kamocgôc. Eñ gebe ênac aôm êndu, tec kêkic aômnêm binj. ⁴³ Kêtù tonañña, latucenec, tañam wamu aê aoc. Ôndi ôêc ôndênj lucñac Laban ôna Haran. ⁴⁴ Ômoa ôwiñ eñ têm ñagêdô e têwamnê ñalêlôm êtu malô ⁴⁵ e têtac ñandanj êônj su ma êlinj binj, tañ gôgôm gêdênj eñ nanj siñ, ocgo jasakiñ binj êwac gebe ômu ômôênj. Êtu asagerña amagêc lulugeñ anañ awi aê siñ êndênj bêc tageñ.”

⁴⁶ Ma Rebeka kêsôm gêdênj Isak gebe “Aê ôlic ñakam kêtù lau gamênj Hetña nêñ lauonja. Jakob embe ênam lau Hetña nêñ awê teñ êwiñ êtôm laocoagêc, awê teñ anja lau gamênj tonecña nêñ, go aê jamoa nom êtu agenña.”

28

Jakob gêdi gêja gamênjbôm

¹ Go Isak gêmôêc Jakob ma gêjam mec eñ, go kêjatu eñ ma kêsôm gebe “Ônam awê gamênj Kanaanja teñ êtu nêm awê atomanô. ² Ôndi ôêc ôna Mesopotamia ôndênj tênam tama Betuel nê andu ma ônam awê teñ anja tênamnê luñac Laban nê latuionênj. ³ Ñajana ñatau Anôtô ênam mec aôm gebe ôtap gôlôac wakuc sa e ôtu taêsam ma ôtu lau tomtom. ⁴ Eñ êkênj Abrahamnê mec ñanô êndênj aôm to nêm wakuc, gebe nom, tañ Anôtô kêkênj gêdênj Abraham ma aôm gômoa amboac ñac jaba nanj, êtu aômnêm gêñ.” ⁵ Amboac tonañ Isak kêsakiñ Jakob gêja Mesopotamia gêdênj ñac Aramña Betuel latu Laban, Esau agêc Jakob teneñj Rebeka nê luñac.

Esau gêjam awê teñ

⁶ Esau gêlic gebe Isak gêjam mec Jakob ma kêsakiñ eñ gêja Mesopotamia gebe ênam awê anja ônê ma gêdênj tañ gêjam mec eñ nanj, kêjatu eñ gebe “Ônam awê gamênj Kanaanja teñ êtu nêm awê atomanô,” ⁷ ma Jakob tañja wamu tama agêc têna ma gêc gêja Mesopotamia. ⁸ Tec Esau kêjala gebe tama Isak gêlic lauo gamênj Kanaanja ñajam atom ⁹ ma Esau gêdênj Ismael gêja ma gêjam Abraham latu Ismael latuo, Nebajot luu Mahalat kêtù ênê awê gêwiñ awêlu, tañ eñ gêjam su nanj.

Jakob gêc mê anja Betel

¹⁰ Jakob gêdi anja Ber-Seba kêsêlênj kepeñ Haran gêja ¹¹ e kêsa ñasawa teñ jagêc gebe oc kêsêp su. Eñ kêkôc poc, tañ sêc gamênj tonañ nanj, ñaterj gederj kêtù nê kwalim ma kêsa tau sic gebe ênêc bêc. ¹² Ma gêc mê gebe têcwale teñ kêkô nom ma ñatêpôê jadinjengeñ undambê. Ma Anôtônê anjela sêpi-sêsêp sêmoa têc. ¹³ Ma gêlic Apômtau kêkô têcônja ma kêsôm gebe “Apômtau, tamamagêc Abraham agêc Isak nêñ Anôtô aê. Nom, tañ gôêc nanj, aê gabe jakênj êndênj aôm to nêm wakuc. ¹⁴ Ma aômnêm wakuc oc ñanô lasê têtôm ganjac gwêcña ma sêlainj tauñ sêmu gamênj oc kêsêp to oc kêpi ma gamênj gêmu kêsêp to gêmu kêpiña sêna ma aôm to nêm wakuc nêm mec ñamoasiñ êmoasiñ gôlôac to gôlôac êtôm nom ñagamênjengeñ êna. ¹⁵ Gôlicgac me, aê gawin aôm ma gabe jajop aôm êtôm nêm lênj ôsaña samobgeñ ma gabe jawê aôm e ômu ômôênj gamênj tonec êtiam, gebe aê jawi aôm siñ atom e janngôm binj, tañ gajac mata gêdênj aôm nanj ñanô êsa acgom.” ¹⁶ Jakob gêc

bêc e mata gêlac ma kêsôm gebe “Biññanôgeñ, Apômtau gêmoa gamêñ tonecgoc ma aê gajam kauc.”¹⁷ Ma eñ kêtêc tau ma kêsôm gebe “Gamêñ tonec gamêñ dabunçoc. Anôtô tau nê andu ma undambê ñasacgêdô tonec.”

¹⁸ Gêdêñ bêbêc kanucgeñ Jakob gêdi sa ma gêjac poc, tañ gedêñ kêtú nê kwalim nañ, sa kêkô kêtú ñabelo ma kêkêc niptêkwi kêpi poc tau. ¹⁹ Eñ kêsam gamêñ tau ñaê gebe Betel. Gêmungeñ sêsam malac tonañ ñaê gebe Lus. ²⁰ Ma Jakob gêjac mata biñ amboac tonec gebe “Anôtô embe êwiñ aê ma ejop aê ança intêna, tec jasa nec, ma êkêñ mo aê janiñ to ñakwê aê jasôña êndêñ aê²¹ e jaô lasê tamocnê andu tobiñmalôgeñ êtiam, go Apômtau êtu ñoc Anôtô. ²² Poc tonec gajac sa kêkô kêtú ñabelo êtu Anôtônê andu. Ma gêñ samob, tañ aôm ôkêñ êndêñ aê nañ, aê jakêñ gêñ 10-10 ñateñ ñanô-teñ ñanô êtômgeñ êmu êndêñ aôm êwac.”*

29

Jakob gêjam sakiñ Laban gêjô Rahel agêc Lea

¹ Go Jakob gêdi ma kêsêlêñ e gêô lasê lau oc kêpiña nêñ gamêñ. ² Mata geso gamêñ, tec gêlic bumata teñ kêpoac kôm ma domba toñ têlêac sêc ñagala gebe domba têtap nêñ bu sa ança bumata tau. Poc kapôêñ kêgadê bumata tau. ³ Domba ñatonñ samob embe sêpi tagêñ su, go ñagejobwaga sêoc poc su ança bumata ma sêkêñ bu êndêñ domba sênôm. Su, go sêkêñ poc êmu ñamala naênçandê bu auc êtiam.

⁴ Ma Jakob kêsôm gêdêñ êsêac gebe “O ñoc lasitêwaiac, amac ança ondoc.” Êsêac sêsôm gebe “Aêac ança Haran.” ⁵ Eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac ajala Nahor latu Laban me masi.” Êsêac sêsôm gebe “Aêac ajala ençac.” ⁶ Eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Eñ gêmoa ñajam me masi.” Êsêac sêsôm gebe “Gêmoa ñajam. Ôlic eñ latuo Rahel gêmêñ gêwiñ domba.” ⁷ Eñ kêsôm gebe “Amboac ondoc, oc kêkô ñaluñ, tec bôc sêsô sapa sêna atomgeñ, akêñ bu êndêñ êsêac, go aêc ana gebe sêniñ gêgwarñmañ.” ⁸ Mago êsêac sêsôm gebe “Aêac atôm atom tagêñ. Domba ñatonñ samob sêpi tagêñ acgom, go aôc poc su ança bumata ma akêñ bu êndêñ domba sênôm.”

⁹ Eñ gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac gêmoa, ma Rahel gêô lasê gêwiñ tamanê domba gebe eñ gejob êsêac. ¹⁰ Jakob gêlic sa lançwa Laban nê latuo Rahel to nê domba, go gêja gêôc poc su ança bumata ma kêkêñ bu gêdêñ sa lançwa Laban nê domba sênôm. ¹¹ Go Jakob kêlêsoñ Rahel ma kêtañ lasê. ¹² Go Jakob gêwa tau sa gêdêñ Rahel gebe “Tamamnê gôlôacnêñ teñ aê, gebe tinoc Rebeka.” Tec Rahel kêlêti jakêsôm ñawae gêdêñ tama.

¹³ Laban gêñô lu latu Jakob ñawae ma kêlêti gebe êkôc eñ sa. Eñ kêmboêñ to kêlêsoñ eñ, go gêwê eñ kêsô nê andu. Jakob gêjac nê lêñ samob ñamiñ gêdêñ Laban ¹⁴ ma Laban kêsôm gêdêñ eñ gebe “Biññanô, aênoc ñatê ñagêdô aôm.” Ma Jakob gêmoa gêwiñ eñ ajôn teñ.

¹⁵ Go Laban kêsôm gêdêñ Jakob gebe “Aôm ança ñoc gôlôacnêñ, tec ônam sakiñ aê ñaôma me. Ôsômmanñ, jakêñ ñagêjô amboac ondoc êndêñ aôm êjô nêñ kôm.” ¹⁶ Ma Labannê latuoagêc sêmoa, awêsêganê ñaê gebe Lea ma awê sauñ nê gebe Rahel. ¹⁷ Lea lançanô tutuc, mago Rahel ôli to lançanô latu-latu. ¹⁸ Ma Jakob têtac gêwiñ Rahel, tec eñ kêsôm gebe “Aê gabe janam sakiñ aôm jala 7 êjô latômo sauñ Rahel su.” ¹⁹ Laban kêsôm gebe “Jakêñ eñ êndêñ aôm oc ñajam êlêlêc jakêñ eñ êndêñ ñac jaba teñ su. Amboac tonañ ômoa ôwiñ aê.” ²⁰ Tec Jakob gêjam sakiñ jala 7 kêtú Rahelña. Eñ têtac gêwiñ eñ ñanô, tec gêlic ñasawa tonañ kêtôm bêc luagêcgeñ.

²¹ Go Jakob kêsôm gêdêñ Laban gebe “Ôkêñ ñoc awê êndêñ aê gebe jamoa jawiñ eñ gebe ñoc têtac gêbacnê.” ²² Ma Laban kêkalem lau malacña samob sêpi tagêñ ma geno moasiñ teñ. ²³ Mago gêdêñ kêtulala eñ kêkôc latuo Lea ma gêwê eñ gêdêñ Jakob gebe êmoa êwiñ eñ. ²⁴ (Laban kêkêñ nê sakiñwagao Silpa gêdêñ latuo Lea gebe ênam sakiñ eñ.) ²⁵ Ma gêdêñ bêbêcgeñ Jakob gêlic gebe Lea. Ma eñ kêsôm gêdêñ Laban gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Aê gajam sakiñ aôm kêtú Rahel ña atom me. Aôm kôsau aê kêtú

* 28:22: Betel ñam gebe Anôtônê andu.

asageŋŋa.”²⁶ Laban gêjô eŋ awa gebe “Aêacma mêtê gebe awê sauŋ ênam ŋac êmuŋ awêsêga nec gêc atom.”²⁷ Agêc amoa awiŋ taôm e woke tonec êmbacnê, go aêac akêŋ awê teŋ êndêŋ aôm êwiŋ. Ma aôm ônam sakiŋ aê jala 7 êtiam êjô awê tau.”²⁸ Jakob gêlic ŋajam ma agêc sêmoa sêwiŋ tauŋ e woke tau gêbacnê, go Laban kêkêŋ latuo Rahel gêdêŋ eŋ gêjam.²⁹ (Laban kêkêŋ nê sakiŋwagao Bilha gêdêŋ latuo Rahel gebe ênam sakiŋ eŋ.)³⁰ Ma Jakob gêmoa gêwiŋ Rahel amboac tonanŋeŋ ma têtac gêwiŋ Rahel kêlêlêc Lea su. Ma eŋ gêjam sakiŋ Laban jala 7 gêwiŋ.

Jakobnê wakuc

³¹ Apômtau gêlic gebe Jakob têtac gedec Lea, tec kêkêŋ eŋ kêkêkam ŋapalê. Mago Rahel eŋ awê kapoac.³² Ma Lea taê ma kêkêc ŋapalê ŋac ma gê ênê ŋaê gebe Ruben gebe eŋ kêsôm gebe” Apômtau mata gê ŋoc gêŋ wapac ma galoc ŋoc akweŋ oc têtac êwiŋ aê.”³³ Eŋ taê kêtiam ma kêkêc ŋapalê ŋac teŋ ma kêsôm gebe “Apômtau gêŋô su gebe têtac gedec aê, tec kêkêŋ latuc tonec gêwiŋ.” Ma gê ênê ŋaê gebe Simeon.³⁴ Eŋ taê-kêtiam ma kêkêc ŋapalê ŋac teŋ ma kêsôm gebe “Galoc ŋoc akweŋ êsap aê tôn gebe aê kakêc ênê latui têlêac.” Kêtu tonanŋa eŋ gê ênê ŋaê gebe Lewi.³⁵ Ma eŋ taê kêtiam ma kêkêc ŋapalê ŋac teŋ ma kêsôm gebe “Galoc aê gabe jalambiŋ Apômtau.” Kêtu tonanŋa eŋ gê ênê ŋaê gebe Juda. Go kêkêc gôlôac kêtiam atom. *

30

¹ Rahel kêsâe gebe eŋ oc êkêc ŋapalê êjô Jakob atom, tec gêjam lêmuŋ têwao ma kêsôm gêdêŋ Jakob gebe “Ôka ŋoc gôlôac lasê. Embe masi, oc jamac êndu.”² Jakob têtac ŋandanŋ kêsâ gêdêŋ Rahel ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aê gajô Anôtô su me. Eŋ kêgamiŋ têtac lêlôm ŋanjanô gêdêŋ aôm.”³ Go eŋ kêsôm gebe “Ŋoc sakiŋwagao Bilha tonec. Ômoa ôwiŋ eŋ gebe êkêc ŋapalê êŋgôn aê labucm gebe jatap latuc teŋ sa anŋa ênê.”⁴ Tec kêkêŋ nê sakiŋwagao Bilha gêdêŋ Jakob kêtu ênê awê ma Jakob gêmoa gêwiŋ eŋ.⁵ Ma Bilha taê e kêkêc ŋapalê ŋac gêjô Jakob.⁶ Go Rahel kêsôm gebe “Anôtô kêmêtôc aê ma kêkêŋ taŋa aê aoc, tec kêkêŋ latuc gêdêŋ aê.” Kêtu tonanŋa eŋ gê ênê ŋaê gebe Dan.⁷ Ma Rahelnê sakiŋwagao Bilha taê kêtiam ma kêkêc latu kêtu luagêcŋa gêjô Jakob.⁸ Ma Rahel kêsôm gebe “Aêagêc teoco amônaj tauŋ ŋajanageŋ e kaku eŋ tulu.” Tec gê ŋapalênê ŋaê gebe Naptali.

⁹ Lea kêsâe gebe oc êkêc gôlôac êtiam atom, tec kêkêc nê sakiŋwagao Silpa ma kêkêŋ eŋ gêdêŋ Jakob kêtu ênê awê.¹⁰ Ma Leanê sakiŋwagao Silpa kêkêc latu teŋ gêjô Jakob.¹¹ Ma Lea kêsôm gebe “Aê katap ŋoc ŋajam sa.” Ma gê ênê ŋaê gebe Gad.¹² Go Leanê sakiŋwagao Silpa kêkêc latu kêtu luagêcŋa gêjô Jakob.¹³ Ma Lea kêsôm gebe “Aê gamoa totêtac wapigeŋ. Biŋjanô, lauo sêlambiŋ aê.” Tec gê ênê ŋaê gebe Aser.

¹⁴ Gêdêŋ têm sejoŋ kôm ŋanô saŋa naŋ, Ruben gêja kôm ma kêtap kaŋanô ŋagêdô sa, taŋ lauo kapoac sêkêc êtu sêkêkam ŋapalêŋa. Eŋ kêkêŋ gêdêŋ têna Lea. Ma Rahel kêsôm gêdêŋ Lea gebe “Ôkêŋ latômnê kaŋanô êndêŋ aêmanŋ.”¹⁵ Ma Lea kêsôm gebe “Amboac ondoc, aôm kôjanŋo ŋoc akweŋ su, nec gôlic amboac gêŋ ŋaôma me. Ma galoc gobe ôkêc latucnê ka ŋanô su amboac tonanŋeŋ me.” Ma Rahel kêsôm gebe “Amboac tonaj êmbêc tonec êmoa êwiŋ aôm êjô latômnê ka ŋanô.”¹⁶ Gêdêŋ kêtula Jakob gêmu gêmêŋ anŋa kôm ma Lea kêpuc eŋ tôtôtôŋ ma kêsôm gebe “Ôndêŋ aê ômôênmanŋ gebe aê gajam ôli aôm ŋa latucnê ka ŋanô.” Tec gêmoa gêwiŋ eŋ gêdêŋ gêbêc tonaj.¹⁷ Ma Anôtô kêkêŋ taŋa Lea e taê ma kêkêc latu kêtu lemeŋ teŋŋa gêjô Jakob.¹⁸ Ma Lea kêsôm gebe “Anôtô kêkêŋ latuc teŋ gêdêŋ aê gêjô aê kakêŋ ŋoc sakiŋwagao gêdêŋ ŋoc akweŋ.” Ma gê ênê ŋaê gebe Isakar.¹⁹ Go Lea taê kêtiam ma kêkêc latu kêtu 6ŋa gêjô Jakob.²⁰ Ma Lea kêsôm gebe “Anôtô kêkêŋ gêŋ ŋajam gêdêŋ aê. Galoc ŋoc akweŋ etoc aê sa gebe aê kakêc latuci 6 gêjô eŋ.” Ma eŋ gê ênê ŋaê gebe Sebulon.²¹ Tonaj su, go eŋ kêkêc latuo teŋ ma gê ênê ŋaê gebe Dina.

* 29:35: Lau tonaj sêlic nêŋ om awê to ŋacŋa woke samuc teŋ.

²² Go Anôtô taê gêjam Rahel ma kêkênj taña ej ma gêlôc sa gebe êkôc ñapalê. ²³ Ej taê ma kêkôc ñapalê ma kêsôm gebe “Anôtô gesenj ñoc biñ majocña su,” ²⁴ ma gê ênê ñaê gebe Josep ma kêsôm gebe “Apômtau êkênj latuc tej mênêwiñ.”

Jakob kêmasañ biñ gêdênj Laban

²⁵ Rahel kêkôc Josep su, go Jakob kêsôm gêdênj Laban gebe “Ôsakiñ aê jamu jana ñoc malac to ñoc gamênj. ²⁶ Ôkênj ñoc lauo to ñoc gôlôac êndênj aê gebe aê gajam sakiñ aôm kêtú êsêacña. Ôlôc, go jaêc jana. Aôm kôjala sakiñ, tañ gajam gêdênj aôm nanjac.” ²⁷ Ma Laban kêsôm gêdênj ej gebe “Ôlic aê ñajammañ. Aê kapuc kapoac ma katap sa gebe Apômtau gêjam mec aê kêtú aômña. ²⁸ Ôsam nêm ñaôli ma aê gabe jakênj êndênj aôm.” ²⁹ Ma Jakob kêsôm gêdênj ej gebe “Taôm kôjala sakiñ, tañ gajam nañ, ma gôlic nêm bulimakao to bôc ñagêdô sêmoa ñalênj gêdênj aê gajob êsêacña, ³⁰ gebe luagêcgeñ sêmoa gêdênj aê gamênj atomgeñ ma galoc têtú taêsam, ma Apômtau gêjam mec aôm gêdênj ñasawa, tañ aê gamoa gawiñ aôm nañ. Mago galoc amboac ondóc. Aê janam kôm janam tauc ñoc gôlôac sa êndênj ondócgeñ.” ³¹ Ma Laban kêsôm gebe “Amboac tonañ aê jakênj asageñ êndênj aôm.” Ma Jakob gêjô ej awa gebe “Ôkênj gênj tej êndênj aê atom. Aôm embe ôlôc êndênj ñoc biñ tonéc, go aê jatu gejobwaga ma jajop nêm bôc êtiam. ³² Galoc aê janac nêm bôc pebeñ kêsi ma jajaliñ bôc ôliñ komokom to tictêla-tictêla samob sa ma domba jejec to noniñ komokom to tictêla-tictêla amboac tonanjenj ma gênj tonañ têtú ñoc ñaôli. ³³ Êtu ñamu biñ tonéc êwaka aê sa gebe aê ñac gêdênj gebe Aôm embe ômôênj gebe ônac ñoc ñaôli kêsi ma ôlic noniñ, tañ ôliñ komokom to tictêla-tictêla atom to domba, tañ jejec atom nañ ñateñ, go ôlic aê amboac ñac geñgeñ.” ³⁴ Laban kêsôm gebe “Ñajam, amboac tonañ nêm biñ êtu tônj.” ³⁵ Mago gêdênj bêc tecenañ Laban kêkôc noniñ kapoac talô-talô to tictêla-tictêla ma noniñ têna ôliñ komokom to tictêla-tictêla samob su, samob, tañ ôliñ sêpsêp ñagec gêc nañ, to domba jejec samob amboac tonañ ma kêkênj gêdênj latui sejop. ³⁶ Ma gêc gêja e intêna ñasawa kêtôm bêc têlêac geñ êsêagêc Jakob kêsi ma Jakob gejob Labannê bôc ñagêdôgeñ.

³⁷ Go Jakob kêkôc kalatu anja kaleloñ to otic ma kaopo ma geberj ñaôlic ñatalô tictêla-tictêla. ³⁸ Ej kêkôc kalatu, tañ kêmasañ su nañ, jaketoc kêkô busawa, kêkô suc, tañ bôc sêmênj sênôm bu kêsêpña nañ, kêkô bôc lañônênmña solop. Go gêdênj noc sênôm buña bôc sêgêli taunj sêmoa. ³⁹ Bôc sêgêli taunj sêmoa sêkanônj gamênj, tañ kalatu sêkô nañ, tec sêsu ñalatu ôliñ talô-talô to komokom ma tictêla-tictêla. ⁴⁰ Domba tonañ sêmoa taunja ma Jakob kêkênj bôc ñagêdô lañônj gêdênj bôc ôliñ komokom to tictêla-tictêla, tañ sêmoa Labannê bôc ñatonj ñalêlôm nañ. Ma ej kêjaliñ tau nê bôc ñatonj ñagêdô sa ma kêkênj nê gênj sêwiñ Labannê atom. ⁴¹ Embe bôc toôliñwalô sêngêli taunj, go Jakob naetoc kalatu ênêc bôc lañônênmña êsêp suc ñalêlôm gebe sêlic kalatu ma sêngêli taunj. ⁴² Mago embe bôc toôliñ secsec, go naetoc kalatu êkô atom. Kêtú tonañja bôc toôliñ secsec têtú Labannê ma bôc toôliñwalô têtú Jakobnê. ⁴³ Tec ñac tau kêtú ñac tolêlôm ma kêtap nê bôc ma sakiñwagao to ñac ma kamele to donki taêsam sa.

31

Jakob gêwi Laban siñ

¹ Ma Jakob gênjô Laban latui sêsôm-sêsôm gêdênj taunj gebe “Jakob kêjanjo tamenjinê gênj samob su. Anja tamenjinê gênj ej kêtap waba taêsam sa e kêtú ñac tolêlôm.” ² Ma Jakob kêsaê Laban lañôanô e gêlic kêtôm gêmunjenj kêtiam atom. ³ Tec Apômtau kêsôm gêdênj Jakob gebe” Ômu tamamî to nêm tawañ nêñ gamênj ôna ma aê oc jawiñ aôm.” ⁴ Ma Jakob kêsakiñ biñ gêja ma gêmôcêc Rahel agêc Lea sêmênj kôm, tañ nê bôc sêmoa nañ, ⁵ ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Aê galic tamemi lañôanô amboac tej, ej gêlic aê ñajam amboac gêmunja kêtiam atom. Mago tamocnê Anôtô gêmoa gêwiñ aê. ⁶ Amagêc ajala gebe gajam sakiñ tamemi tonoc ñaclai samucgeñ. ⁷ Mago tamemi kêsau aê ma gêjam ñoc ñaôli ôkwi kêtú dim 10. Mago Anôtô kêkô ej auc gebe êñgôm aê sec atom. ⁸ Gêdênj tañ ej kêsôm gebe ‘Bôc toôliñ komokom têtú nêm ñaôli’ nañ, bôc samob sêsu ñalatu toôliñ

komokom. Ma gédêñ tañ eñ kêsôm gebe 'Bôc toôliñ tictêla-tictêla têtù nêñ ñaôli' nañ, bôc samob sêsu ñalatu toôliñ tictêla-tictêlagen. ⁹ Amboac tonañ Anôtô kékôc bôc su anja tameminê ma kékêñ gédêñ aê.

¹⁰ "Gédêñ têm tañ bôc sêgêli taunña nañ, aê gaôc matocanô sa ma gaêc mê teñ ma galic noniñ kapoac, tañ sêgêli noniñ têna nañ, ôliñ komokom to tictêla-tictêla ma talô-talô. ¹¹ Go Anôtônê anjela awa gêjac aê gédêñ tañ gaêc mê gaêc nañ, gebe 'Jakob.' Ma aê kasôm gebe 'Aê tec gamoa.' ¹² Ma eñ kêsôm gebe 'Ôc matamanô sa ma ôlic. Noniñ kapoac samob, tañ sêgêli noniñ têna nañ, ôliñ komokom to tictêla-tictêla ma talô-talô gebe aê galic gêñ samob, tañ Laban gêgôm gédêñ aôm nañ. ¹³ Aê Anôtô, tec gaoc tauc lasê gédêñ aôm anja Betel nañ, gédêñ tañ aôm goeñ oso poc ma gôjac mata biñ gédêñ aê nañ. Galoc ôndi ôwi gamêñ tonec siñ ma ômu ôna gamêñ, tañ tênam kékôc aômña nañ.' "

¹⁴ Ma Rahel agêc Lea sêjô eñ awa gebe" Aêagêc awê kaiñ gêñ ñagêdô to gêñlênsêm ñagêdô gêc tamemainê andu me. ¹⁵ Eñ gêlic aêagêc amboac lauo jaba. Eñ kêtulu aêagêc ma kêjaiñ awa, tañ gêjô aêagêc nañ, su. ¹⁶ Waba samob, tañ Anôtô kékôc su anja tamemainê nañ, kêtù aêagêc to ma gôlôac ma gêñ. Kêtù tonanña ôngôm biñ samob, tañ Anôtô kêsôm gédêñ aôm nañ, ñanô êsamañ."

¹⁷ Tec Jakob gêdi ma kékêñ latui to nê lauo sêngôn kamele ñaô. ¹⁸ Ma eñ gêwê nê bôc to gêñ matenñ jali samob, tañ kêtap sa nañ, bôc samob, tañ têtù ênê gêñ gédêñ eñ gêmôa Mesopotamia nañ, gebe êndên tama Isak êna gamêñ Kanaan.

¹⁹ Laban gêja gebe êkapiñ domba ñaôlilu. Ma Rahel gêjam geñgeñ tamanê anôtô gwam. ²⁰ Ma Jakob gêwê ñac Aramña Laban auc gebe kékêñ tau êc êna nec ñawae teñ gédêñ eñ atom. ²¹ Eñ gêc tonê waba samobgeñ gêja, go gêdi jagelom bu Euprat ma kêsêlêñ lanô gêlac gamêñ lôcña Gilead.

Laban kêjanda Jakob

²² Bêc têlêac gêjaña, go sêsôm gédêñ Laban gebe Jakob gêc gêja. ²³ Tec eñ kejoñ nê tawan sêwiñ eñ ma kêjanda Jakob bêc 7 e gê eñ tôn anja gamêñ lôcña Gilead. ²⁴ Mago gédêñ gêbêc Anôtô jagêsunñ mê gédêñ ñac Aramña Laban ma kêsôm gédêñ eñ gebe "Ôlic taôm, ôsôm biñ ñajam me sec êndên Jakob atom."

²⁵ Ma Laban kêka lêlêc Jakob. Jakob gê nê becobo kékô lôc ma Laban to nê tawan jasêlêwan tañ sêmoa gamêñ lôcña Gilead. ²⁶ Ma Laban kêsôm gédêñ Jakob gebe "Aôm gôgôm asageñ, tec gôwê aê auc ma kêjanjo latucoagêc su amboac siñwaga sêjanjo ñacjo, tañ sêku êsêac tulu nañ su. ²⁷ Kêtù asageñña aôm gôwê aê auc ma gôc kelecgeñ gômôên. Aê gabe jamboñ aôm ña wê to onñ ma dauc, mago aôm kôsôm biñ teñ gédêñ aê atom. ²⁸ Ma kêtù asageñña aôm godec gebe jalêsôp latucoagêc to dêbuci alinânô atom. Aôm gôgôm gêñ meloc. ²⁹ Aê katôm gebe janjôm aôm sec. Mago tamamnê Anôtô kêsôm biñ gédêñ aê gédêñ gêbêc tonañ gebe 'Ôlic taôm, ôsôm biñ ñajam me sec teñ êndên Jakob atom.' ³⁰ Ma galoc aôm gôc gômôên gebe gôjam awam su tamamnê andunña. Mago kêtù asageñña aôm gôjam geñgeñ aêñoc anôtôi gwam." ³¹ Jakob gêjô Laban awa gebe "Aê katêc tauc gaboc aôm ôjanjo latômio su anja aêñoc. ³² Aôm embe ôtap nêñ anôtôi gwam sa anja ñac teñ nê, nañ oc êmoa mata jali atom. Aêacnêñ tawan sêmoa, tec ômbêlêm ñoc waba e ôtap nêñ gêñ sa ma ôkôc êsêac sêlic." Jakob gêñô Rahel gêjam geñgeñ gêñ tau ñawae atom.

³³ Amboac tonañ Laban kêsô Jakobnê bec gêja ma kêsô Leanê bec ma kêsô sakiñwagao luagêc nêñ bec amboac tonanjenñ, mago kêtap gêñ tau sa atom. Go kêsa anja Leanê bec jakêsô Rahelnê. ³⁴ Ma Rahel kékôc anôtôi gwam tau jakêsij ôkwi gêc kamelenênñ waba lau sêngôn ñaôña ñalêlôm ma eñ tau gêngôn ñaô. Ma Laban kêbêlêm bec ñagêñlêlôm samob ma kêtap gêñ tau sa atom. ³⁵ Ma Rahel kêsôm gédêñ tama gebe "O ñoc ñatau, aê gadi sa kakô aôm lanjômñêm jakatôm atom, tec têtac ñandanñ êndên aê atom, gebe kakôc ajônñ." Tec gesom-gesom, mago kêtap anôtôi gwam tau sa atom.

³⁶ Go Jakob têtac ñandanñ kêsa ma kêsôm Laban. Ma Jakob kêsôm gédêñ Laban gebe "Aê gagôm sec amboac ondoc. Aê gagôm keso ondoc tec kêjanda aê gômôên nec. ³⁷ Aôm

kôbêlêm ñoc waba samob. Aôm kôtap nêm waba ondoci sa. Otoc gêñ tau ênêc awêgen êndên aênoc tawan to aômnêm tawan lajônñem gebe sêlic ma sêmêtôc aêagêcnên biñ. ³⁸ Aê gamoa gawiñ aôm jala 20. Nêm domba têna to noniñ têna sêjam ñalatu su atom ma aê gaen domba kapoac teñ anga nêm domba ñaton atom. ³⁹ Gêñ, tañ kêam sec sêkac gêñgic nañ, aê kakên gêdên aôm gebe ôlic nañ atom, aê tauc gajô anga aênoc. Aôm kôkac aê gebe jajô gêñ samob, tañ sêjam gengeñ gêdên ocsalô ma ônê, tañ sêjam gengeñ gêdên gêbêc nañ amboac tonanjen. ⁴⁰ Aê gamoa amboac tonanjen. Gêdên ocsalô oc kêpac aê êndu ma gêdên gêbêc malo gêjam aê. Ma bêc gedec matocanô. ⁴¹ Jala 20 aê gamoa gawiñ aôm anga nêm andu. Aê gajam sakiñ aôm jala 14 gêjô latômoagêc. Ma jala 6 gêjô nêm bôc. Mago aôm gôjam ñoc ñaôli ôkwi kêtû dim 10. ⁴² Tamocnê Anôtô, Abrahamnê Anôtô ma Isaknê kêtêc tau ñamôkê embe êmoa êwiñ aê atom, go aôm ôsakiñ aê tolemoc sawagen jana. Anôtô gêlic ñoc gêñwapac to lemoc ñakôm ma kêmêtôc nêm biñ gêdên gêbêc tonec.”

Jakob agêc Laban sêmoatiñ poac

⁴³ Go Laban gêjô en awa ma kêsôm gêdên Jakob gebe “Lauo tonec aênoc latucio, gôlôac tau aênoc gôlôac, bôc ñaton aênoc bôc ñaton ma gêñ samob, tañ aôm gôlic nañ, aênoc gêñgoc. Mago ocsalô tonec aê jangôm asagen êndên latucio me êndên nêñ gôlôac, tañ êsêac sêkôc nañ. ⁴⁴ Ajôc, aêagêc tamoatiñ poac teñ. Poac tau êtu ñabelo êwa aêagêc saña teñ.” ⁴⁵ Tec Jakob kêkôc poc teñ jagêjac sa kêkô kêtû ñabelo. ⁴⁶ Ma Jakob kêsôm gêdên nê tawan gebe “Ajon poc sa.” Ma êsêac sêkôc poc ma sêboa sa kêtû ton teñ. Ma êsêac señ gêñ sênjôn poc tau ñaô. ⁴⁷ Laban kêsam ton tau gebe Jegar-Sahaduta, mago Jakob kêsam gêñ tau gebe Galed. ⁴⁸ Laban kêsôm gebe “Ton tonanjen kêtû ñabelo êwa aêagêc saña êkô ñasawa.” Kêtû tonanjen en kêsam gêñ tau gebe Galed, ⁴⁹ ma alê poc gebe Mispa gebe en kêsôm gebe “Aêagêc embe tamoa jaêc tauñ, go Apômtau ejop aêagêc. ⁵⁰ Aôm embe ôtu kasec aê latucio me ônam lauo ñagêdô mênjêwiñ latucio, nañ ôlic katômanjen gebe ñamalac teñ tec mênjêwiñ aêagêc atom nec, mago Anôtô oc êjala gebe gejob aêagêc.”

⁵¹ Go Laban kêsôm gêdên Jakob gebe “Ôlic ton to alê poc tonec, tañ aê gajac sa kêkô aêagêc ñasawa nañ. ⁵² Ton tau to alê poc tonec êtu ñabelo gebe aê jangêli ton tonec wacjalom nêm gamên atom, ma aôm ôñgêli ton to alê poc tonec mênjolom aênoc gamên êtu ôñgôm aê secña atom. ⁵³ Abrahamnê Anôtô to Nahornê Anôtô ma agêc tamenjinê Anôtô êtu ñac-mêtôcwaga êkô aêagêc ñasawa.” Ma Jakob kêtêc lêma gêdên tama Isak nê kêtêc tau ñamôkê. ⁵⁴ Ma Jakob kêkên da teñ anga lôc tonanjen ma kêkalem nê tawan gebe sênin polom. Ma êsêac señ polom ma sêmoa lôc tau gêdên gêbêc samuc tonanjen.

⁵⁵ Gêdên bêbêc kanucgen Laban gêdi ma kêlêsoñ dêbui to latuio aliñanô to gêjam mec êsêac. Go gêwi êsêac siñ ma gêmu gêja nê gamên. * †

32

Jakob kêmasañ tau gebe êndac Esau

¹ Ma Jakob kêkôc nê lên sa amboac tonanjen. Ma Anôtônê anjela dêdac en. ² Jakob gêlic êsêac ma kêsôm gebe “Anôtônê siñwaga êsêac.” Tec kêsam gamên tau ñaê gebe Mahanaim.

³ Go Jakob kêsakiñ nê lau jaen sêmunj dêdên têwa Esau sêja, tañ gêñgôn Edomnê gamên Seir. ⁴ Ma en kêjatu êsêac gebe “Asôm êndên ñoc ñatau Esau amboac tonec gebe Aômnêm sakiñwaga Jakob kêsôm biñ tonec gebe Aê gamoa gawiñ Laban e mênjêdên galoc. ⁵ Ma aê katap bulimakao to dorñki ma bôc ñaton ma sakiñwagao to ñac sa. Ma galoc kakên jaen gêdên ñoc ñatau gebe ôlic aê ñajamña.”

⁶ Lau jaenña sêmu dêdên Jakob sêja ma sêsôm gebe “Aêac aô lasê têwam Esau. En gêdi gebe êpuc aôm tôñtôn to lau 400 sêwiñ en.” ⁷ Tec Jakob kêtakê ñanô ma gêmoa tonjalêlôm ñatutucgen ma gêwa lau, tañ sêwiñ en nañ, ma bôc ñaton to bulimakao ma kamele kêkôc

* 31:55: Jegar-Sahaduta ñam gebe Ton tañ kêtû ñabelo. † 31:55: Galed tonec Ebolai aweñ ñam gebe Ton tañ kêtû ñabelo.

gêja toj luagêc. ⁸ Eñ taê gêjam gêc tauja gebe “Esau embe êndac toj teñ ma ensey su, go toj teñ gacgeñ sêc sêna.”

⁹ Ma Jakob kêsôm gebe “O tamoc Abraham nê Anôtô ma tamoc Isak nê Anôtô, o Apômtau, aôm kôsôm gêdêñ aê gebe ‘Ômu ôna nêñ gamêñ to nêñ gôlôac ma aê gabe jamoasiñ aôm.’ ¹⁰ Aê gêñ ñaôma nec katôm nêñ moasiñ to nêñ biñ ñañêñ, tañ kôkêñ gêdêñ nêñ sakiñwaga aê nañ atom. Aê galom bu Jordan tonec tec kamêgôm ñoc tôcgeñ ma galoc katu toj luagêc. ¹¹ Aê jateñ aôm gebe ônam aê kêsî êndêñ teoc Esau lêma, gebe aê katêc eñ. Moae êmêñ e ênac aêac samob êndu, ensey teneñi to nêñ gôlôac êtômgeñ. ¹² Mago aôm kôsôm gebe ‘Aê gabe jamoasiñ aôm to jakêñ nêñ wakuc têtôm gañac gwêcña, tañ lau teñ sêsa sa têtôm atom.’”

¹³ Ma eñ gêmôa ôñê gêdêñ gêbêc tonañ ma kêkôc nê gêñ samob, tañ kêtap sa nañ, ñagêdô su gebe êwi siñ êndêñ têwa Esau ñaôma. ¹⁴ Eñ kêkôc noniñ têna 200 to kapoac 20 ma domba 200 to kapoac 20, ¹⁵ ma kamela 30 tonêñ ñalatugeñ, tañ sênôm su nañ, bulimakao tana 40 to kapoac 10, doñki têna 20 to kapoac 10. ¹⁶ Bôc toton-toton tonañ eñ kakêñ sêsêp sakiñwaga lemeñ gêdêñ-gêdêñgeñ ma kêsôm gêdêñ nê sakiñwaga gebe “Amac amuj aê ma akêñ ñasawa êsi tau êniñ toñ êndêñ-êndêñ-geñña êngic êtômgeñ.” ¹⁷ Eñ kêtatu ñac ñamataña gebe “Teoc Esau embe êndac aôm ma êtu kênac aôm gebe ‘Aômnêñ ñatau asa. Aôm ôna ondóc. Gêñ, tañ gêmuñ aôm nañ asanê,’ ¹⁸ go ôsôm gebe ‘Êsêac têtü nêñ sakiñwaga Jakobnê gêñ. Eñ gebe êkêñ gêñ tau êndêñ ñoc ñatau Esau ñaômageñ. Eñ tau kêdaguc aêac.’” ¹⁹ Eñ kêtatu biñ tonañgeñ gêdêñ ñac kêtü luagêcña to têtêacña ma êsêac samob, tañ têtadaguc bôc ñaton gêdêñ-gêdêñgeñ nañ. “Amac embe andac Esau, go asôm biñ tageñ tonañgeñ êndêñ eñ ²⁰ ma asôm teñ tonec êwiñ gebe ‘Nêñ sakiñwaga Jakob kêdaguc aêac.’” Jakob taê gêjam gebe “Aê jaê wama eñ ña gêñ, tañ gabe jakêñ ñaômageñ êndêñ eñ nañ, êmuñ acgom, go jalic eñ lañôanô êtu ñamu. Moae êkôc aê sa.” ²¹ Tec gêñ, tañ gebe êkêñ ñaômageñ êndêñ Esau nañ, kêsêlêñ gêmuñ eñ ma eñ tau gêmôa bec ñamala gêdêñ gêbêc tonañ.

Jakob agêc ñac teñ sêmônañ tauñ anga Peniel

²² Gêdêñ gêbêc tonañgeñ Jakob gêdi ma kêkôc nê awêagêc to nê sakiñwagoagêc ma nê gôlôac 11 gebe selom buselêñ Jabok. ²³ Eñ kêkôc êsêac ma kêsakiñ êsêac selom bu tonê gêñ ñagêdô amboac tonañgeñ. ²⁴ Ma eñ taugerêñ gêmôa ñamakerêñ. Ma ñac teñ jaagêc sêmônañ tauñ e gêu bôn. ²⁵ Gêdêñ tañ ñac tau gêlic gebe oc êku Jakob tulu êtôm atom nañ, kêtap Jakob kêsêp magi e magi kêsü gêdêñ agêc sêmônañ tauñ sêmôa nañ. ²⁶ Ma eñ kêsôm gebe “Ôwi aê siñ gebe gêu bônjac.” Mago Jakob kêsôm gebe “Aê jawi aôm siñ atom e ônam mec aê êmuñ acgom.” ²⁷ Ma ñac tau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Nêñ ñaê amboac ondóc.” Ma eñ kêsôm gebe “Jakob.” ²⁸ Go eñ kêsôm gebe “Sêsam aôm gebe Jakob êtiam atom, sêsam aôm gebe Israel, gebe aôm gôjac siñ gêdêñ Anôtô to ñamalac ma kôku êsêac tulu.” ²⁹ Ma Jakob kêtü kênac eñ gebe “Ôsam nêñ ñaê êndêñ aê.” Mago eñ kêsôm gebe “Aôm kôtü kênac ñoc ñaê kêtü asageñña.” Ma eñ gêjam mec Jakob anga tônê. ³⁰ Go Jakob kêsam gamêñ tau ñaê gebe Peniel ma kêsôm gebe “Aê lañôcanô gêdêñ Anôtô lañôanô ma gacgeñ gamoa tomatoc jaligeñ.” ³¹ Gêdêñ tañ kêka lêlêc Peniel nañ, oc kêpi. Ma eñ kêka gwecgeñ gêja kêtü magiña. ³² Kêtü tonañña lau Israel señ bôc ñalabu atom e mêngeñgeñ galoc gebe ñac tau kêtap Jakob kêsêp magi.

33

Jakob agêc Esau sê wama tauñ

¹ Ma Jakob gêc mataanô sa e gêlic Esau to lau 400 sêwiñ eñ sêmêñ. Tec eñ gêjac sam nê gôlôac gêdêñ Lea agêc Rahel to sakiñwagoagêc luagêc. ² Ma eñ kêkêñ sakiñwagoagêc to nêñ gôlôac sêkô ñamata. Lea to nê gôlôac têtadaguc, ma Rahel agêc Josep sêkô êsêac samob ñamu. ³ Eñ tau gêwê êsêac ac têtü oloñ-oloñ sêja. Eñ gewec e jakêtap labôc kêtü dim 7 e jagêjac têwa sa.

⁴ Mago Esau k  l  ti g  d  n e  jage lo e  t n to k mb  n e  k s p g sut kwa, ma k l s p e  alian . Ma ag c t ta . ⁵ G d n ta  Esau g c mataan  sa e g lic lauo to g l ac na , e  k s m gebe “Asa lau, tec s wi  a m.” Ma Jakob k s m gebe “G l ac, ta  An t  k k n  s ac k tu  moasi  n m saki waga a na .” ⁶ Ma saki wagaoag c to n n g l ac m nt dabi  ma sewec. ⁷ Go Lea to n  g l ac m nt dabi  ma sewec amboac tonan . Gocgo Josep ag c Rahel m nt dabi  ma sewec t tu  amu. ⁸ Ma Esau k s m gebe “A m ta m g jam bi  amboac ondoc k pi ton kap n, ta  gadac na .” Jakob g j  e  awa gebe “A  gabe  oc  tau  lic a   jam a.” ⁹ Mago Esau k s m gebe “O lasicenec, a noc g n k t m a .  k c n m g nma .” ¹⁰ Jakob k s m gebe “O masi. A m embe  lic a   jam, go  k c g n tonan  nga a noc gebe a  galic lan man  e k t m galic An t  tau lan an  gebe a m k k c a  sa  jamge . ¹¹ A  jate  a m gebe  k c g n, ta  kak n g d n a m g wac na , gebe An t  k moasi  a   an ge  ma kakoc  oc g n k t m a  su.” E  k pi kap Esau amboac tonan e k k c g n tau su.

¹² Go Esau k s m gebe “Aj c, dandima  ma tasêlên. A  jasêlên jama  a m.” ¹³ Ma Jakob k s m gebe “O  oc  tau, a m gôlicgac gebe gôlôac t tu kap n su atom ma a  ga  go domba to bulimakao tonalatu na . Embe sensoc  s ac sêsêlên ec bali  sêngôm b c tage ,  aton samucge  oc s na a. ¹⁴ Amboac tonan,  oc  tau,  s l n  mu  a ac. A  jaw  bulimakao mal -mal ge  jandan uc  t m b c to gôlôac  asec- asec s k n a  e wacj  las   oc  taun  gam n Seir.”

¹⁵ Tec Esau kas m gebe “A  jawi lau, ta  s wi  a  na ,  ag d  si  s wi  a m.” Mago e  kas m gebe “S wi  a ac  tu agen a.  oc  tau, embe  lic a   jam, go  t m.” ¹⁶ Tec Esau k kac tau  kwi g d n b c tonan  ge mu g ja Seir k tiam. ¹⁷ Ma Jakob k s l n jag   las  Sukot ma k kw  n  andu te , ma g jam bec k tu n  b c a. K tu tonan a e  k sam gam n tau gebe Sukot.

¹⁸ Go Jakob to li samucge  g o las  malac Sikem, ta  g c gam n Kanaan na . E  k s l n  nga Mesopotamia g m n ma g jam n  bec k k  malac  mag . ¹⁹ Ma e  g jam  li nom, ta  n  bec kak  na ,  nga Sikem tama Hamor latuin . E  g jam  li  a mone 100. ²⁰  nga tonan e  g boa altar te  sa ma k sam altar tau gebe An t , Israelnên An t  e . *

34

Si  k sa Sikem

¹ B c te  Lea latuo Dina, ta  Jakob k ka las  na , kêsêlên gebe  lic lauo gam n tonan a. ² Ma  ac gam n Hib a te , ta  k tu gam n  tau na , Hamor latu Sikem, g lic e  ma g lo e  t n ma g moa g wi  e  e g g m e  k tu sec. ³ Mago n   lal m k sap Jakob latuo Dina t n. E  t tac g wi   pal o tau ma k s m bi   jamge  g d n e . ⁴ Tec Sikem k s m g d n tama Hamor gebe “ mansa  bi  gebe  pal o tonan  tu  oc aw .” ⁵ Ma Jakob g n  gebe e  g g m latuo Dina k tu sec. Tage  latui sejop b c s moa k m, tec Jakob g jam tau t n e  s ac s mu s m n acgom. ⁶ Ma Sikem tama Hamor g d n Jakob g ja gebe  nam bi gal m  wi  e . ⁷ Jakob latui  nga k m s m n ma s n  bi  tau  wae e gege   s ac sa ma t ntac  ndan  n  gebe Sikem g g m sec g d n Israel ma g moa g wi  Jakob latuo, gebe lau te  sêngôm g n amboac tonan atoman .

⁸ Mago Hamor g jam bi gal m g wi   s ac ma k s m gebe “Latucn   lal m g wi  latômo samucge , tec gabe jate  a m  k n e   nd n e   tu  na aw . ⁹ Tanam taunma . Amac ak n latômio  nd n a ac ma ak c a ac latu io  j . ¹⁰ Amoa awi  a ac atu t l . Ma gam n  tu amacnêm gam n. Amoa gam n tau ma atulu g n e atu lau tolêlôm.” ¹¹ Ma Sikem k s m bi  g d n aw  tama to lui gebe “Alic a   nac mateman   jamma . Ma g n samob, ta  atea  nga a noc na , a  gabe jak n  nd n amac. ¹² Amac embe ajatu   li kap n sec to awalaun, oc jak n  t m t  ajatu n ge . Tage  ak n  pal o tau  tu  oc aw .”

* 33:20: Sukot  am gebe Bec.

¹³ Jakob latui sêjô Sikem agêc tama Hamor awen sêbanac bingey gebe ey gêgôm luñio Dina kêtú sec. ¹⁴ Êsêac sêsôm gêdên êsêagêc gebe “Aêac atôm atom gebe akên luñio êndên ñac samuc teñ, tañ sêsa ey atom nañ. Biñ amboac tonañ êngôm aêac majey. ¹⁵ Anğôm biñ tonec êtu tòn êmuñ acgom, gebe asa nêñ ñacwaga samob e amac mênjatôm aêac acgom, go aêac alôc êndên nêñ biñ ¹⁶ ma akên latuñio êndên amac ma aêac akôc amac latômio to amoa awiñ e tatu laum tageñ. ¹⁷ Mago amac embe akên tañem ma biñ ma asa taôm atom, go aêac akôc latuñio su ma aêc ana.”

¹⁸ Êsêacnên biñ tonañ kêmoasiñ Hamor agêc Hamor latu Sikem. ¹⁹ Ma ñac wakuc tau gêgôm gên tau ñanô kêsá sebeñ gebe ey têtac gêwiñ Jakob latuo. ñac tau nê gôlôac tetoc ey sa kêlêlêc nên lau ñagêdô su. ²⁰ Ma Hamor agêc latu Sikem sêd lasê nên malac ñasacgêdô ma sêjam biñgalôm sêwiñ ñacwaga malacña ma sêsôm gebe ²¹ “Lau tonañ sê sêlêb gêdên aêac, Amboac tonañ alôc gebe sêmoa aêacnên gamên ma têtulu gênmañ. Alic acgom, gamên tau kapôên kêtôm êsêac sênğônña. Aêac tanam êsêac latuñio ma takên nên latuñio êndên êsêac sênmañ. ²² Tageñ êsêac oc sêmoa aêac ñaluñ tatu laum tageñ atom, aêac talôc sa gebe êsêacnên biñ tecenec êtu tòn acgom gebe Tasa nên ñacwaga samob êtôm êsêac sêsa tauñ nañ. ²³ Ma êsêacnên bulimakao to waba ma bôc samob oc têtú aêacnên atom me. Tageñ tecenec gebe talôc êndên êsêacnên biñ, go êsêac sêmoa sêwiñ aêac.” ²⁴ Ma êsêac samob, tañ sêsô-sêsa ênê malac ñasacgêdô sêmoa nañ, sêkên tañey Hamor agêc latu Sikem nên biñ. Ma sêsa ñacwaga samob, tañ sêsô-sêsa ênê malac ñasacgêdô sêmoa nañ.

²⁵ Gêdên ñabêc kêtú têlêac kamoc kêtúñ êsêac. Tec Jakob latuagêc Simeon agêc Lewi, Dinanê luñacagêc, sêkôc nên siñ ma kelecgeñ sêja malac jasêjac ñacwaga samob êndú. ²⁶ Êsêac sêjac Hamor agêc latu Sikem ña siñ amboac tonañey, ma sêkôc Dina su anğa Sikemnê andu ma sêc sêja. ²⁷ Ma Jakob latui sêjac lau gêmác ma sêjanğo waba malac tonañña su gebe êsêac sêgôm luñio kêtú sec. ²⁸ Êsêac sêjanğo nên domba to bulimakao ma donki ma gên, tañ sêmoa malaclêlôm to kôm nañ su. ²⁹ Êsêac sêkôc waba samob ma nên gôlôac ñasec-ñasec samob to nên lauo ma sêwê êsêac sêc sêja ma sêjam geñgeñ gên samob, tañ gêc nên andu nañ. ³⁰ Ma Jakob kêsôm gêdên Simeon agêc Lewi gebe “Amagêc akalem gên togêjô kêpi aê, gebe êngôm lau gamên tonañña, lau Kanaan to Perisña, têtac sec êndên aê êtu amacña. Aênoc lau luagêcgeñoc. Êsêac embe sêmbiñ tauñ tòn êtu sênac siñ êndên aênña, oc senseñ aê tauc to ñoc gôlôac samucgeñ su tanaña.” ³¹ Mago êsêagêc sêjô ey awa gebe “Ey êngôm luñio amboac mockaiño teñ me.”

35

Anôtô gêjam mec Jakob anğa Betel

¹ Anôtô kêsôm gêdên Jakob gebe “Ajôc, ôndi ôpi Betel ôna naônğôn ônê ma ômboa altar teñ sa êndên Anôtô, tañ geoc tau lasê gêdên aôm gêdên tañ gôc têwam Esau su nañ.”

² Tec Jakob kêsôm gêdên nê gôlôac to lau samob, tañ sêmoa sêwiñ ey nañ, gebe “Awi anôtô gwam, tañ sêc amacña nañ, siñ to akwasin nêñ ñatêmui samob su ma asô nêñ ñakwê wakuc. ³ Su, go aêac dandi tapi Betel tana. Ma aê jamboa altar sa êndên Anôtô, tañ kêkên taña aê gêdên bêc, tañ gamoa tonoc ñalêlôm ñatutucgeñ ma mênğewiñ aê anğa intêna samob, tañ aê kasa nañ.” ⁴ Go êsêac sêkên anôtô gwam samob, tañ sêc êsêacña nañ, gêdên Jakob to salasa, tañ geñ kaleñ tañeylauñ nañ, ma Jakob kêsuy gên tau auc gêc kamem, tañ kêkô Sikem ñagala nañ ñalabu.

⁵ Go êsêac dêdi. Ma Anôtô gêgôm lau malac ñamagê-magêña samob têtêc tauñ e sêjanda Jakob latui atom. ⁶ Ma Jakob to nê lau samob sêd lasê Lus (Betel tau tonañ), tañ gêc gamên Kanaanña. ⁷ Ma anğa tônê ey gêboa altar teñ sa ma kêsam gamên tau gebe “El-Betel,” gebe Anôtô geoc tau lasê gêdên ey anğa tônê gêdên tañ ey gêc têwa su nañ. ⁸ Ma Rebekanê jaomwagao Debora gêmác êndú ma sêsuy ey gêc kamem, tañ kêkô Betel ñalabu nañ, ñaajuñ. Ma êsêac sêsam ka tau gebe “Kamem Tañiboa.”

⁹ Ma Anôtô geoc tau lasê gêdên Jakob kêtiam gêdên tañ eñ anğa Mesopotamia gêmên tañ gêjam mec eñ. ¹⁰ Ma Anôtô kêsôm gêdên eñ gebe “Aômnêm ñaê Jakob, mago sêsam aôm gebe Jakob êtiam atom, sêsam aômnêm ñaê gebe Israel.” Tec sêsam eñ gebe Israel. ¹¹ Ma Anôtô kêsôm gêdên eñ gebe “Ñajana ñatau Anôtô aê. Ôka gôlôac lasê e têtû lau taêsam. Laum kapôên teñ ma lau toê-toê sêsa anğa aômnêm. Ma kiñ sêsa anğa aômnêm amboac tonanğen. ¹² Nom, tañ kakên gêdên Abraham agêc Isak nañ, aê gabe jakên êndên aôm to gabe jakên nom tau êndên nêm wakuc, tañ sêsa sêndanğuc aôm nañ.” ¹³ Go Anôtô gêwi gamên, tañ gêjam biñgalôm gêdên eñ nañ, siñ kêpi lôlôc gêja. ¹⁴ Ma Jakob kêsun alê teñ sa kêtû ñabelo kêkô gamên, tañ Anôtô gêjam biñgalôm gêdên eñ nañ. Alê poc tau eñ kêkêc wain kêpi kêtû da ma kêkêc niptêkwi kêpi. ¹⁵ Ma Jakob kêsam gamên Anôtô gêjam biñgalôm gêwiñ eñna tau gebe Betel.

Rahel gêmâc êndu

¹⁶ Go êsêac dêdi anğa Betel. Ac sêsêlên têdabiñ Eprat ma ñapalê kêtun Rahel secanô. ¹⁷ Gêdên tañ ñandan kêtun eñ ñanô nañ, ênê jaomwagao kêsôm gêdên eñ gebe “Ôtêc taôm atom. Aôm ôkôc ñapalê ñac teñ êtiam.” ¹⁸ Mago gêdên tañ kêdabiñ gebe awa êtu dambê ma êmac êndu nañ, eñ gê ênê ñaê gebe Benoni. Mago nê tama kêsam eñ gebe Benjamin. ¹⁹ Ma Rahel gêmâc êndu. Ac sêsun eñ gêc intêna Epratña (ñaê teñ gebe Betlehem) ñatali. ²⁰ Ma Jakob kêsun alê poc teñ kêkô sêô ñaô. Alê tau kêtû Rahelnê sêô ñabelo, tañ kêkô e gêdên galoc. ²¹ Go Israel gêdi ma gêjam nê bec kêkô andu soso Ederña ñamakeñ.

Jakobnê wakuc

²² Gêdên tañ Jakob gênğôn gamên ônê nañ, Ruben gêja gêmôa gêwiñ tênanê anao Bilha. Ma Jakob gênğô biñ tau ñawae.

Jakob latui 12. ²³ Lea latui gebe Ruben (Jakobnê ñacsêga), Simeon, Lewi, Juda, Isakar ma Sebulon. ²⁴ Rahel latu gebe Josep agêc Benjamin. ²⁵ Rahelnê sakiñwagao Bilha latui gebe Dan agêc Naptali. ²⁶ Leanê sakiñwagao Silpa latui gebe Gad agêc Aser. Jakob latui tau tonanğen, teneñi sêkôc êsêac anğa Mesopotamia.

Isak gêmâc êndu

²⁷ Ma Jakob gêô lasê tama Isak anğa Mamre (me Kiriath-Arba, ñaê teñ gebe Hebron) Abraham agêc Isak nên gamên sêmoaña. ²⁸ Isaknê jala kêtû 180. ²⁹ Ma katu gêwi eñ siñ e gêmâc êndu, go sêkên eñ gêc gêwiñ nê lau. Eñ kêtû ñamalacanô su ma ênê jala gêbacnê tomalagen. Ma latuagêc Esau agêc Jakob sêsun eñ. * † ‡

36

Esaunê wakuc

¹ Esau (nê ñaê teñ gebe Edom) nê wakuc tau tonec. ² Esau gêjam lauo anğa lau gamên Kanaan latuñio nên. Ñac gamên Hetña Elon latuo Ada ma Ana latuo Oholibama. Ana eñ ñac gamên Hibña Sibeon latu. ³ Ma Ismael latuo Basemat, Nebajot luo eñ. ⁴ Ma Ada kêkôc Esau latu Elipas ma-Basemat kêkôc Reuel. ⁵ Ma Oholibama kêkôc Jeus, Jalam ma Kora. Esau latui tau tonanğen, tañ teneñi sêkôc êsêac anğa gamên Kanaan.

⁶ Go Esau kejoñ nê lauo ma latuio to ñac ma nê lau samob, nê bulimakao to nê bôc samob ma nê waba, tañ kêtap sa gêdên tañ eñ gêmôa gamên Kanaan nañ, ma gêc lasi Jakob su gêja gamên jaêc. ⁷ Gebe êsêagêcnên waba taêsam ñasec, tec êsêagêc têtôm gebe sêmoa sêwiñ taunğen atom ma gamên, tañ êsêagêc sêmoa nañ, kêtôm gebe êlôm nên bôc atom. ⁸ Kêtû tonanğen Esau jagênğôn gamên lôcña Seir. (Esaunê ñaê teñ gebe Edom.)

⁹ Lau Edom tameri Esau, tañ gênğôn gamên lôcña Seir nañ, nê wakuc tau tonec. ¹⁰ Esau latui nên ñaê tau tonec gebe Esaunê awê Ada latu Elipas, Esaunê awê Basemat latu Reuel. ¹¹ Elipas latui Teman, Omar, Sepo, Gatam ma Kenas. ¹² (Esau latu Elipas nê awê teñ gebe

* 35:29: El-Betel ñam gebe Anôtô tañ gêmôa Betel. † 35:29: Benoni ñam gebe Ñoc ñandan latu. ‡ 35:29: Benjamin ñam gebe Moasiñ latu.

Timna. Eñ kékôc Elipas latu Amalek.) Esaunê awê Ada latui tau tonañ. ¹³ Reuel latui tau tonec gebe Nahat, Sera, Sama ma Misa. Esaunê awê Basemat latui tau tonañ. ¹⁴ Esaunê awê Sibeon latu Ana latuo Oholibama nê latui tonec. Eñ kékôc Esau latui Jeus, Jalam ma Kora.

¹⁵ Esau latuinêñ kasêga tonec. Esaunê ñacsêga Elipas latui tonec gebe kasêga Teman, Omar, Sepo, Kenas, ¹⁶ Kora, Gatam ma Amalek. Elipasnê kasêga êsêac, tañ sêngôn gamêñ Edom. Ada latui êsêac. ¹⁷ Esau latu Reuel latui tonec gebe kasêga Nahat, Sera, Sama ma Misa. Reuelnê kasêga êsêac, tañ sêngôn gamêñ Edom. Esaunê awê Basemat latui êsêac. ¹⁸ Esaunê awê Oholibama latui tonec gebe Jeus, Jalam ma Kora. Esaunê awê Ana latuo Oholibama kékôc kasêga tonañ. ¹⁹ Esau (nê ñaê teñ gebe Edom) latui to nêñ kasêga tonañ.

Seirnê wakuc

²⁰ ñac gamêñ Horña Seir latui, tañ sêngôn gamêñ tonañ nañ, tonec gebe Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, ²¹ Dison, Eser ma Disan. Seir latui êsêac, tañ têtú lau gamêñ Horña nêñ kasêga anga gamêñ Edom. ²² Lotan latui tau tonec gebe Hori agêc Heman. Lotan luu Timna. ²³ Sobal latui tau tonec gebe Alwan, Manahat, Ebal, Sepo ma Onam. ²⁴ Sibeon latui tau tonec gebe Aia agêc Ana. Eñ Ana, tañ katap bumata ñandañ sa gêdêñ tañ gejob tama Sibeon nê donki anga gamêñ sawa. ²⁵ Ananê gôlôac tonec gebe Dison agêc Oholibama, Ana latuo. ²⁶ Dison latui tonec gebe Hemdan, Esban, Itran ma Keran. ²⁷ Eser latui tonec gebe Bilan, Sawan ma Akan. ²⁸ Disan latui tonec gebe Us agêc Aran. ²⁹ Lau gamêñ Horña nêñ kasêga tau tonec gebe Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, ³⁰ Dison, Eser ma Disan. Lau gamêñ Horña nêñ kasêga tonañ têtôm êsêacnêñ gôlôac anga gamêñ Seir.

Kiñ Edomña

³¹ Kiñ, tañ sêjam gôliñ gamêñ Edom gêdêñ têtú, tañ kiñ teñ gêjam gôliñ lau Israel atom tager nañ, tau tonec. ³² Beor latu Bela gêjam gôliñ Edom. Ênê malac ñaê gebe Dinhaba. ³³ Bela gêmác êndu ma Sera anga Bosra latu Jobab gêjam gôliñ gêjô eñ su. ³⁴ Jobab gêmác êndu ma Husam anga lau Teman nêñ gamêñ gêjam gôliñ gêjô eñ su. ³⁵ Husam gêmác êndu ma Bedad, tañ kêku Midian tulu anga Moabnêñ gamêñ nañ, latu Hadad gêjam gôliñ gêjô eñ su. Ênê malac ñaê gebe Awit. ³⁶ Hadad gêmác andu ma Samla anga Masreka gêjam gôliñ gêjô eñ su. ³⁷ Samla gêmác êndu ma Saul anga Rehobot, tañ gêc bu Euprat ñatali nañ, gêjam gôliñ gêjô eñ su. ³⁸ Saul gêmác êndu ma Akbor latu Bal-Hanan gêjam gôliñ gêjô eñ su. ³⁹ Akbor latu Bal-Hanan gêmác êndu ma Hadar gêjam gôliñ gêjô eñ su. Ênê malac ñaê Pau. Ênê awênê ñaê Mehetabel. Eñ Mesahab latuo Matred nê latuo.

⁴⁰ Esaunê kasêganêñ ñaê tau tonec têtôm nêñ gôlôac to nêñ gamêñ sêngônña. Kasêga Timna, Alwa, Jetet, ⁴¹ Oholibama, Ela, Pinon, ⁴² Kenas, Teman, Mibsar, ⁴³ Magdiel, Iram. Edom (ñaê teñ gebe Esau, tañ kêtú Edom tama) nê kasêga tonañ kêtôm nêñ gamêñ sêngônña anga tauñ nêñ nom.

37

Josep to têtúwai

¹ Jakob gêngôn gamêñ Kanaan, gamêñ, tañ tama gêngôn amboac ñac jaba nañ. ² Jakobnê gôlôacnêñ miñ tau tonec.

Josepnê jala kêtú 17. Eñ gejob bôc gamoa gêwiñ têtúwai. Eñ ñapalê matacgeñ gêmóa gêwiñ tamanê lau Bilha agêc Silpa nêñ latuñi. Ma Josep kêdôn êsêacnêñ biñ keso gêdêñ tamenji. ³ Ma Jakob têtac gêwiñ Josep kêlêlêc nê gôlôac ñagêdô su, gebe eñ gêlic eñ amboac latu, tañ kêka eñ lasê gêdêñ kêtú ñamalacanô su. Ma eñ kêsí êna ñakwê baliñ teñ toñalêma. ⁴ Mago gêdêñ tañ têtúwai sêlic gebe tamenji têtac gêwiñ eñ kêlêlêc latui ñagêdô samob su nañ, êsêac têtac sec gêdêñ eñ ma sêsôm biñ malô teñ gêdêñ eñ atom.

⁵ Gêdêñ ñasawa teñ Josep gêc mê teñ. Eñ gajac miñ biñ tau gêdêñ têtúwai ma êsêac têtac sec ñanôgeñ gêdêñ eñ. ⁶ Eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akêñ tañem mê, tañ aê gaêc nañ. ⁷ Aêac tajak lagic polom toñakaiñ tamoa kôm, tec aêñoc lagic gêjac sa jakêkô

ma amacnê mênșêgi aêñoc auc ma sewec gêdêñ ñoc lagic.”⁸ Têwai sêsôm gêdêñ ej gebe “Aôm gobe ônam gôliñ aêac ma ôtu aêacma kiñ me.” Ma êsêac têtac sec samucgen gêdêñ ej kêtú ênê ma to biñña.⁹ Go ej gêc mê teñ kêtiam ma jagêjac miñ gêdêñ têwai ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê gaêc mê teñ kêtiam. Oc to alôn ma utitalata 11 sewec gêdêñ aê.”¹⁰ Biñ tonañ ej gêjac miñ gêdêñ tama to têwai. Tec tama gec biñ ej ma kêsôm gêdêñ ej gebe “Mê, tañ aôm gôcêc nañ, ñam amboac ondóc. Aêagêc tênam to têtami wacapôn aenduc êndêñ aôm biññanôgen me.”¹¹ Ma têwai sêjam lêmuj ej, mago tama taê gêjam biñ tau gêc nê ñalêlôm.

Lau Aiguptu sêjam ôli Josep

¹² Ma têwai jasejop tamerjinê bôc sêmoa Sikem ñagala. ¹³ Ma Israel kêsôm gêdêñ Josep gebe “Aôm gôlicgac me, têtami sejop bôc sêmoa Sikem. Ômôên acgom, aê gabe jasakiñ aôm ôndên êsêac ôna.” Ma Josep kêsôm gêdêñ ej gebe “Aê tec gamoa.”¹⁴ Tec ej kêsôm gêdêñ ej gebe “Galóc ôna ma ônac têtami to bôc kêsú ma ômu ômôên ôkên ñawae êndên aê.” Tec kêsakiñ ej anğa gaboañ Hebronña e jagêo lasê Sikem. ¹⁵ Ma ñac teñ kêtap ej sa geo gêmoa kôm ñalêlôm. Ma ñac tau kêtú kênac ej gebe “Aôm gosom asagen.”¹⁶ Ej kêsôm gebe “Aê gasom teoci. Ôsôm êndên aêmañ, êsêac sejop bôc sêmoa ondóc.”¹⁷ Ma ñac tau kêsôm gebe “Êsêac sêc sêja gebe aê ganô êsêac sêsôm gebe ‘Taêc tana Dotanmañ.’ ” Tec Josep kêdaguc têwai e jakêtap êsêac sa sêmoa Dotan. ¹⁸ Êsêac sêlic ej kêsú jaêcgen, mênkêdabiñ êsêac atom tagen, ma ac sêkic ênê biñ gebe sênac ej êndú. ¹⁹ Êsêac sêsôm gêdêñ tañ gebe “Op, mê ñatau gêmênğac. ²⁰ Ajôc, tanac ej êndumañ ma tambaliñ ej êsêp sê teñ, go tasôm gebe bôc sec teñ gen ej su ma talic ênê mê ñanô acgom.”²¹ Mago Ruben gênô biñ tau ma gebe ênam ej kêsú anğa êsêac lemeñ, tec kêsôm gebe “Dansen ej su atom.”²² Ma Ruben kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akêc dec siñ atom, naambaliñ ej êsêp sê tônê êmoa gamên sawa, mago lememeñ ej atom.” Ej gebe ênam ej sa anğa êsêac lemeñ e êsakiñ ej êmu êndên tama êna êtiam, tec kêsôm biñ tonañ. ²³ Gêdêñ tañ Josep mênğêo lasê têwai nañ, êsêac sêkwalec ênê ñakwê baliñ su, ñakwê baliñ tau, tañ ej kêsô nañ tonalêma, ²⁴ ma sêkôc ej tôn jasêbaliñ ej kêsêp sê teñ gêja. Sê tau ñakelen, bu kêpoac ñalêlôm atom.

²⁵ Go êsêac sênğôn sic gebe sêninğen. Ac sêoc materjanô sa e sêlic lau Ismael pom teñ anğa Gilead tonên kamele sêmên, tañ sejon katêkwi to gênmalu ma niptêkwi sebe sêsêp Aiguptu sêna. ²⁶ Go Juda kêsôm gêdêñ nê lasitêwai gebe “Aêac embe tanac lasinği êndú to tasiñ ênê dec ôkwi, oc tatap ñanô amboac ondóc sa. ²⁷ Ajôc, takên ej êndên lau Ismael sênám ôli ej ma aêac lemeñ êpi ej atom gebe ej kêtú aêac lasinği. Aêacnên dec tagen.” Ma ênê lasitêwai sêkên taneñ ej. ²⁸ Ma têtulu-gênwaga anğa Midian sêsêlên sêoc lêlêc êsêac. Go Josep têwai sê ej sa anğa sêlêlôm ma sêkên ej gêdên lau Ismael sêjam ôli ej ña silber ñadôn 20. Ma êsêac sêkôc Josep sêja Aiguptu.

²⁹ Ma Ruben gêmu gêja sê e gêlic Josep jaôb tagen, tec kêkac nê ñakwê gênğic ³⁰ ma gêmu gêdêñ lasii jakêsôm gebe “Ñapalê malamê. Ma aê, aê oc jaêc jasa ondóc jana.” ³¹ Go êsêac sêkôc Josepnê ñakwê jasêjac noninğ teñ êndú ma sêsac ñakwê tau tôn kêsêp ñadec. ³² Ma êsêac sêsakiñ ñakwê baliñ tonalêma ma sêkên gêdên tamerji ma sêsôm gebe “Aêac atap gên tonec sa. Ôlic acgom, latômnê ñakwê me masi.” ³³ Ma ej kêjala gên tau ma kêsôm gebe “Latucnê ñakwêgoc. Bôc sec teñ kêkac Josep popoc ma gen ej biññanôgen.” ³⁴ Go Jakob kêkac nê ñakwê gênğic ma kêsô talu kêtú nê ñakwê ma kêtanğ latu ñatanğboia gêmoa bêc taêsam. ³⁵ Latuio to ñac samob dêdi sebe sênám malô-malô ej, mago ej gedec gebe sênám malô ej ma kêsôm gebe “Masi, aê totanğboagenğ jasêp lamboam jawinğ latuc jana.” Tama kêtanğ-kêtanğ ej amboac tonañ. ³⁶ Kêtanğ gêmoa ma lau Midianña sêkên Josep gêdên Potipar anğa Aiguptu gêjam ôli ej. Ej Paraonê gejobwagasêga teñ, tañ kêtú lau siñwaga nênğ laumata. * sêsô ñakwê lanğwa me talu.

* 37:36: Lau ñanô embe têtap gênğwapac sa, go têtap tanğboia ma

38

Juda agêc Tamar nêj bij

¹ Gêdên ñasawa tonan Juda gêwi nê lasitêwai sinj-ma jakêsap ñac gamên Adulamña tenj tòn, nê ñaê gebe Hira. ² Anja ônê Juda gêlic ñac gamên Kanaanja Sua latuo. Enj gêjam enj kêtú ênê awê ma gêmoa gêwiñ enj. ³ Ma enj kékêkam ñapalê e kékôc latu tenj. Ma enj gê ênê ñaê gebe Er. ⁴ Go enj kékêkam ñapalê tenj kêtiam e kékôc latu tenj ma gê ênê ñaê gebe Onan. ⁵ Ma kékôc latu tenj kêtiam ma gê ênê ñaê gebe Sela. Gêdên tañ kékôc Sela nañ, enj gêmoa Kesib. ⁶ Ma Juda kêjalij awê tenj sa ma kékênj gêdên ñacsêga Er. Ênê ñaê gebe Tamar. ⁷ Mago Juda latu ñacsêga Er gêjac Apômtau mataanô ñajam atom, tec Apômtau gesen enj su. ⁸ Go Juda kêsôm gêdên Onan gebe “Ôndên têwamnê awê ôna ma ônam enj ôjô têwam ma ôkênj ñawê ajô têwam su.” ⁹ Mago Onan kêjala gebe ñapalê oc têtú ênê atom, tec gêdên tañ enj gêmoa gêwiñ têwanê awê nañ, kékêc sulu kêsêp nom gebe têwa êtap wakuc sa atom. ¹⁰ Mago Apômtau gêlic gên, tañ enj gêgôm nañ, ñajam atom ma gesen enj su amboac tonan. ¹¹ Go Juda kêsôm gêdên lawao Tamar gebe “Ôngônj tamamnê andu amboac awêruc tenj e latuc Sela êtu kapônj acgom.” Gebe enj kêtêc tau gebe moae Sela êmac êndu amboac tonan êtôm têwaagêc. Amboac tonan Tamar gêja gêngônj tamanê andu.

¹² Jala ñagêdô gêjaña acgom, go Sua latuo, tañ Juda gêjam nañ, gêmac êndu. Gêdên tañ Juda kékac kaukac su nañ, êsêagêc nê ñac Hira anja Adulam sêpi Timna dêdên nê lau sêkapiñ-domba-ñaôliluwaga sêja. ¹³ Ma êsêac sêsôm gêdên Tamar gebe “Lawam kêpi Timna gêja gebe êkapiñ nê domba ñaôlilu.” ¹⁴ Tec enj kékac nê abec su ma gi tau auc ña obo lala ma gêngônj Enaim ñasacgêdô, tañ gêc intêna Timnaña nañ. Enj gêlic Sela kêtú kapônj su, mago sêkênj enj kêtú ênê awê su atom tagen. ¹⁵ Gêdên tañ Juda gêlic enj nañ, gêjam kauc gebe awê mockaiño tenj, gebe gêsaj lañôanô auc. ¹⁶ Enj gelom gêdên enj gêja intêna ñamakerj jakêsôm gebe “Ômônj, aê gabe jamoa jawiñ aôm.” Gebe enj kêjala atom gebe lawao. Ma awê tau kêsôm gebe “Aôm embe ômoa ôwiñ aê, go ôkênj asagenj êndênj aê êjô.” ¹⁷ Enj kêsôm gebe “Aê gabe jasakiñ noniñ kapoac ñalatu anja bôc ñatonj êndênj aôm.” Ma enj kêsôm gebe “Aôm gobe ôkênj kamaclañ tenj êndênj aê e êndênj ñanoc ôsakiñ gênj tauña me masi.” ¹⁸ Enj kêsôm gebe “Aê jakênj asagenj êtu kamaclañ êndênj aôm.” Enj gêjô enj awa gebe “Ôkênj nêma ñatalô êwa aôm saña, tañ sepeñ kêsêp ki nañ, tonjalêkônjenj ma nêma tôc, tañ kômêgôm nañ, êndênj aê.” Tec enj kékênj gênj tau gêdên enj ma gêmoa gêwiñ enj e taê. ¹⁹ Go awê tau gêdi ma gêc gêja. Ma enj kékac nê obo lala su ma gêjam abec kêtiam.

²⁰ Ma Juda kêsakiñ nê ñac anja Adulam kékôc noniñ ñalatu gêja gebe êkôc kamaclañ anja awênê êmu êmênj, mago kêtap enj sa atom. ²¹ Tec enj kêtú kênac lau malacña gebe “Awê mockaiño, tañ gêngônj intêna Enaimña natali nañ, gêmoa ondóc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Awê mockaiño tenj gêmoa tonec atom.” ²² Tec enj gêmu gêdên Juda jakêsôm gebe “Aê katap enj sa atom ma lau malacña sêsôm gebe awê mockaiño tenj gêmoa tonec atom.” ²³ Ma Juda gêjô enj awa gebe “Amboac tonan êkôc gênj tau êtu ênê gênmanj, gebe lau sêômac aê atom. Aôm gôlicgac gebe aê kasakiñ noniñ ñalatu gêja su, mago aôm kôtap enj sa atom.”

²⁴ Ñasawa amboac ajônj têlêac gêjaña, tec sêjac miñ gêdên Juda gebe “Lawamo Tamar gêgôm gênj mockaiñoña e galoc kékêkam ñapalê gêmoa.” Ma Juda kêsôm gebe “Akôc enj êsa êna ma akênj ja êniñ enj.” ²⁵ Ma êsêac sêwê enj kêsa gêja, tec enj kêsakiñ bij gêdên lawa gebe “Ñac, tañ kêtú gênj tonan ñatau nañ, kêtú ñapalê tama.” Ma enj kêsôm gebe “Ôsala gênj tau ñapepgeñ. Ñatalô êwa ñatau saña, tañ sepeñ kêsêp ki nañ tonjalêkônj ma tôc nec ñatau asa.” ²⁶ Ma Juda kêjala gênj tau ma kêsôm lasê gebe “Enj awê gêdênj kêlêlêc aê su gebe aê kakênj latuc Sela gêdênj enj atom.” Ma enj gêmoa gêwiñ enj kêtiam atom.

²⁷ Gêdên enj êkôc ñapalê ñanoc nañ kékôc ôlinjbôm. ²⁸ Gêdên tañ ñapalê kêtunj enj gêmoa nañ, ñapalê tenj kékênj lêma kêsa gêmênj. Ma jaomwagao kékôc lêkônj kokoc ma kékic tônj kêpi ñapalê lêma ma kêsôm gebe “Tonec gêô lasê kêtú ñamata.” ²⁹ Mago enj

kêtaiy lêma su ma nac tey kêsâ gêmên ma jaomwagao kêsôm gebe “Aôm gôc nê intêna gêngicgac.” Tec sê ênê njaê gebe Peres. ³⁰ Go lasi kêdaguc tolêkôn kokoc gêc lêma, ma sê ênê njaê gebe Sera.

39

Josep gêjam sakiy Potipar

¹ Ma êsêac sêkôc Josep sêsêp Aiguptu sêja ma Paraonê kasêga tey, nac Aiguptu na Potipar, tañ gejob siñwaga toñ tey nañ, gêjam ôli ey anga lau Ismael, tañ sêkôc ey gêja ônê nañ nêñ. ² Apômtau gêwiñ Josep, tec gêjam kôm samob toñanôgey gamoa nê natau, nac Aiguptu na, nê andu. ³ Ma ênê natau gêlic gebe Apômtau gêwiñ ey ma kêmoasiñ ey, tec gêgôm gêñ samob napep sawa. ⁴ Kêtu tonanña ey gêlic ey najam ma kêkên ey kêtû tau nê sakiñwaga ma ey gêgôm ey kêtû ênê andu nagejobwagasêga ma kêkên ey gejob ênê waba samob. ⁵ Gêdên têm tañ ey kêkên ey kêtû andu to êna waba samob nagejobwagasêga nañ, Apômtau gêjam mec nac Aiguptu na nê andu kêtû Josep na. Apômtau gêjam mec ênê waba samob anga andu to kôm kêtômgey. ⁶ Kêtu tonanña ey kêkên gêñ samob kêsêp Josep lêma ma taê kêka eygey, gê go tau kêtû nê gêñ nageđôna atomanô, nê gêñ êniñna tagen, tec tau gejob.

Josep ey nac najam ma nac tolanô. ⁷ Têm nageđô gêjana, tec ênê nataunê awa mata ola Josep ma kêsôm gebe “Mênônêc ôwiñ aê.” ⁸ Mago ey gedec ma kêsôm gêdên nê nataunê awê gebe “Ôlic acgom, noc natau taê kêka aêgey ma gê go tau nê andu nageñlêlôm teñna atom ma ey kêkên gêñ samob kêsêp aê lemoc. ⁹ Ey nac kapôên kêlêlêc aê anga andu tonec atom ma kêgamiñ gêñ tey gêdên aê atom, aôm taômgey gebe aôm kêtû ênê awê. Tec aê janğôm gêñ alôb-alôb kapôên tonec ma janğôm sec êndên Anôtô êtu asageñna.” ¹⁰ Ey kêsôm biñ gêdên Josep katôm bêcgey, mago ey kêkên tana awê atom ma gêc to gêmôa gêwiñ ey atom. ¹¹ Bêc tey Josep jakêsô andu gebe ênam nê kôm ma nac tey gêmôa andu nageđôm gêwiñ atom. ¹² Tec awê gê ênê nawkê tôn ma kêsôm gebe “Ônêc ôwiñ aê.” Mago ey gêwi nê nawkê siñ kêsêp ey lêma ma gêc kasa anga andu gêja. ¹³ Ma gêdên tañ awê gêlic ey gawi nê nawkê siñ kêsêp ey lêma ma gêc kêsâ anga andu gêja nañ, ¹⁴ ey gêmôc nê sakiñwaga ma kêsôm gêdên êsêac gebe” Alic acgom, noc natau kêkên nac Ebolainja tey gêmôa gêwiñ aêac gebe êngôm aêac majey êsa. Ey kêsô gêdên aê gamên gebe ênêc êwiñ aê. Mago aê gamôc aoc kapôên. ¹⁵ Ey gêñô aê kawakic to gamôc, tec gedec nê nawkê gêcna ma gêc kêsâ anga andu gêja.” ¹⁶ Go awê ketoc Josepnê nawkê gêc gêwiñ ey e nê natau gêmû gamên. ¹⁷ Ma ey gajac miñ biñ tonanğey gêdên ey ma kêsôm gebe “Sakiñwaga Ebolainja, tañ kôkên ey gêmôa gêwiñ aêac nañ, kêsô gamên gebe anğôm aê majoc êsa. ¹⁸ Mago gêdên tañ aê kawakic to gamôc nañ, ey gedec nê nawkê gêcna ma gêc kêsâ anga andu gêja.”

¹⁹ Ênê natau gêñô biñ, tañ nê awê kasôm gêdên ey nañ, gebe “Aômnêm sakiñwaga gêgôm aê amboac tonan,” tec ey têtac nandan kêsâ. ²⁰ Ma ey kêkôc Josep gêja ma kêbaliñ ey kêsêp kapoacwalô, gamên, tañ kiñnê lau kapoacwalôwaga sênğôn nañ. Ma ey gêñğôn kapoacwalô tonan. ²¹ Mago Apômtau gêwiñ Josep e lau têtac gêwiñ ey ma kapoacwalô nagejobwaga gêlic ey najam. ²² Ma kapoacwalô nagejobwaga kêkên lau kapoacwalôna samob, tañ sênğôn kapoacwalô nañ, sêsêp Josep lêma. Ma kôm samob, tañ sêgôm nañ, ey kêtû natau. ²³ Kapoacwalô nagejobwaga gê go tau kêtû kôm, tañ kêsêp Josep lêma nañna, atomanô, gebe Apômtau gêwiñ Josep ma kêmoasiñ ênê kôm samob e napep sawa.

40

Josep gêwa lau kapoacwalôna nêñ njam sa

¹ Tonan su, ma têm nageđô gêjana acgom, go kiñ Aiguptu na nê nac kêpip wain nanôna to nê nac kêpac polomna sêgôm keso tey gêdên nêñ natau, kiñ Aiguptu na tau. ² Ma Parao têtac nandan gêdên nê laumata luagêc tonec, gêdên laumata wainna to laumata polomna ³ ma ey kêkên êsêagêc sêsô siñwaganên kapitainê andu gebe sejopna. Andu

kapoacwalôña tau, nañ Josep gêngôn nañ. ⁴ Ma siñwaganêñ kapitai kékên Josep gêjam sakin êsêagêc. Ma êsêagêc sêngôn kapoacwalô ñasawa ec teñ.

⁵ Ma gêdên gêbêc tageñ êsêagêc lulugeñ sêc ma teñ-kiñ Aiguptuña nê ñac kêpip wain ñanôña agêc ñac kêpac polomña, tañ sêngôn kapoacwalô nañ — agêc sêc nêñ mê keso tau ma agêc lulugeñ nêñ ma ñam keso tau amboac tonangeñ. ⁶ Gêdên bêbêcgeñ Josep gêdên êsêagêc gêja ma gêlic êsêagêc semoa tonêñ ñalêlôm ñawapacgeñ. ⁷ Ma eñ kêtú kênac Paraonê laumata, tañ sêngôn ênê ñataunê andu sêwiñ eñ gebe sejob êsêacña nañ, gebe “Agêc lanjômanô bêlê-bêlê kêtú asageñña.” ⁸ Agêc sêsôm gêdên eñ gebe “Aêagêc aêc mê ma ñac êwa mê ñam saña teñ gêmôa atom.” Ma Josep kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Kôm dawa ma saña gêjac Anôtô ñawae. Anac miñ mê tau êndên aêmañ.”

⁹ Go laumata wainña gêjac miñ nê mê gêdên Josep ma kêsôm gêdên eñ gebe “Aê gaêc mê ma galic wain ñamôkê teñ kékô. ¹⁰ Wain ñamôkê tau ñalaka têlêac kékô. Ma gêñ tau kêpô katôm e ñaola kêsa seberñ ma gêjam ñanô. ¹¹ Aê kakôc Paraonê laclu. Go kakôc wain ñanô ma kapip ma katêwiñ ñatêkwi kêsap Paraonê laclu ma kakên laclu tau kêsêp Parao lêma.” ¹² Ma Josep kêsôm gêdên eñ gebe “Mê tonañ ñam amboac tonec gebe ñalaka têlêac kêtôm bêc têlêac. ¹³ Bêc têlêac ênaña acgom, go Parao êsa aôm têmbêlam sa ma êkên aôm ônam sakin eñ êtiam. Aôm ôkên laclu êsêp Parao lêma êtiam êtôm gôgôm gêdên têm, tañ kôtu ênê ñac kêpip wain ñanôña nañ. ¹⁴ Mago aôm embe ômoa ñajam, go taêm ênam aê. Taêm walô aê ma ôkên aê ñawae andañ Parao ma ônam aê sa gebe jawi andu tonec siñ. ¹⁵ Gebe êsêac sêjam geñgeñ aê anga Ebolainêñ gamêñ, ma aê gagôm gêñ sec teñ anga gamêñ tonec kêtôm gebe sêmbaliñ aê jasêp gêsuriña atom.”

¹⁶ Laumata polomña gêñô gebe gêwa mê ñam sa ñajamgeñ, tec kêsôm gêdên Josep gebe “Aê gaêc ma teñ amboac tonangeñ. Aê kakuc gadob polomña têlêac. ¹⁷ Ma gêñ tokaiñ-tokaiñ, tañ sêpac kêtú Paraonê nañ, kêsêp gadob ñaôña. Mago moc mênseñ gêñ anga gadob, tañ aê kakuc nañ.” ¹⁸ Ma Josep gêjô eñ awa gebe “Ñam amboac tonec gebe Gadob têlêac kêtôm bêc têlêac. ¹⁹ Bêc têlêac ênaña acgom, go Parao êsa aôm têmbêlam sa gebe êkên aôm ôñkaleñ ka teñ ma moc sêkac nêñ ñamêsôm.

²⁰ Bêc kêtú têlêacña kêtú Paraonê bêc têna kékôc eñña, tec geno moasiñ gêdên nê sakinwaga samob ma kêsa ñac kêpip wain ñanôña agêc ñac kêpac polomña teñbeleñ sa gêdên nê sakinwaga. ²¹ Eñ kékên sakin wainña gêdên ñac kêpip wain ñanôña gêwê kaiñ kêtiam, tec kékên laclu kêsêp Parao lêma. ²² Mago eñ kékên ñac kêpac polomña geñkaleñ ka kêtôm Josep gêwa sa gêdên êsêagêc su nañ. ²³ Tageñ ñac kêpip wain ñanôña taê gêjam Josep atom, kêlin eñ siñ gacgeñ.

41

Josep gêwa Paraonê mê ñam sa

¹ Jala samuc luagêc gêjaña ma Parao gêc mê gebe kékô bu Nil ñatali ² ma gêlic bulimakao ñajam to têtôp ñajam 7 sêpi anga bu Nil mênseñ siñ ñalañ sêmoa. ³ Gocgo bulimakao sec toôlin ñasañ kaiñ teñ 7 sêpi anga bu Nil têdaguc êsêac mênsekô sêwiñ bulimakao ñagêdô sêmoa bu Nil ñatali. ⁴ Ma bulimakao sec toôlin ñasañ têdangôn bulimakao ñajam to têtôp ñajam tau su e Parao mata gêlac. ⁵ Ma eñ kêlin tau siñ kêtiam e gêc mê kêtú luagêcña gebe Mopolom teñ ñakaiñ tageñ gêjam ñanô ñajam to kesewec kapôên 7. ⁶ Su, go gêlic ñanô sec to ñapaôma 7 mênkêpi, tañ mu anga oc kêpiña kêlêsañ nañ. ⁷ Go ñanô sec kêdangôn ñanô ñajam to kapôên 7 tau su e Parao mata gêlac ma kêsêa gebe gêc mê. ⁸ Gêdên bêbêc eñ gamoa tonê ñalêlôm ñawapacgeñ. Kêtú tonañña eñ kêsakin biñ gêdên lau seoc biñ lasêwaga to gêdên lau tokauc samob, tañ sêmoa Aiguptu nañ, gebe sêmên ma gêjac miñ nê mê gêdên êsêac. Mago êsêacnêñ ñac teñ kêtôm gebe êwa mê ñam sa êndên Parao atom.

⁹ Gêdên tonañ go ñac kêpip wain ñanôña kêsôm gêdên Parao gebe “Ocsalô tonec aê taêc gêjam ñoc keso. ¹⁰ Gêdên tañ Parao têtac ñandañ gêdên nê sakinwaga ma kékên aêagêc ñac polomña anjôn siñwaganêñ kapitainê andu gebe sejob aêagêcña nañ, ¹¹ aêagêc aêc ma gêdên gêbêc tageñ ma aêagêcma ma keso tau to ñam keso tau

amboac tonanjen. ¹² Hacsenjom Ebolainja tenj gêngônj gêwijn aêagêc. Enj kêtû sinwaganênj kapitainê sakinwaga tenj. Aêagêc ajac minj ma ma gêdênj enj ma enj gêwa mê nam sa gêdênj aêagêc. Enj gêwa sa gêdênj aêagêc gêdênj-gêdênjenj katôm ma ma tau. ¹³ Ma binj tau, tanj gêwa sa gêdênj aêagêc nanj, nanô kêsa. Sêsunj hoc sakinj gêdênj aê kêtiam ma sêkênj hac kêpac polomja genkalej ka.”

¹⁴ Tec Parao kêsakinj lau gebe sêmôêc Josep. Êsêac sêkôc enj seberj sa anja gêsuj. Enj kêkalinj tau ma kêsô njakwê wakuc sa su acgom, go kêsô jakêkô Parao lanjônêm. ¹⁵ Tec Parao kêsôm gêdênj Josep gebe “Aê gaêc ma tenj ma namalac tenj kêtôm gebe êwa ma tau nam sanja gamoa atom. Mago aê ganjô aôm njawae gebe aôm embe ônjô ma tenj, go ôtôm gebe ôwa nam sa solop.” ¹⁶ Josep gêjô Parao awa gebe “Binj amboac tonanj gêc aênja atom. Anôtô tau êjô aôm awam ma awa nêm ma sa njamgenj.” ¹⁷ Go Parao kasôm gêdênj Josep gebe “Aê gaêc ma gebe kakô bu Nil njatali ¹⁸ ma bulimakao njam to têtôp njam 7 sêpi anja bu Nil mênsej sinj njalauj sêkô. ¹⁹ Ma bulimakao 7 kêtiam sêpi têdaguc êsêac. Êsêac ôlinj nasanj to sec ma njatêkwa njôma. Aê galic gên tenj amboac tonanj sêmoa Aiguptunênj gamênj atomanô. ²⁰ Ma bulimakao ôlinj nasanj to sec gacgenj têdangônj bulimakao namatana 7, tanj têtôp njam nanj su. ²¹ Mago gêdênj tanj têdangônj êsêac su nanj, talic êsêac amboac têdangônj gên tenj atom, ôlinj nasanj njômagej sêmoa katôm gêmujja. E matoc gêlac. ²² Ma aê gaêc ma tenj kêtiam nanj galic mopolom njakainj tagenj gêjam nanj 7. Nanj tau njam to kapôênj. ²³ Ma galic nanj 7 gêuc mênkêpi kêdaguc. Gên tau kêmêlinj ma njapaôma to mu anja oc kêpija kêlêsanj. ²⁴ Ma nanj njapaôma kêdangônj nanj njam 7. Aê gajac minj binj tonanj gêdênj lau-seoc-binj-lasêwaga, mago êsêacnênj hac tenj kêtôm gebe awa ma tau nam sa atom.”

²⁵ Ma Josep kêsôm gêdênj Parao gebe “O Parao, nêm mê luagêc tau nam tagenj. Anôtô geoc binj, tanj enj gebe êngôm nanj, lasê gêdênj aôm. ²⁶ Bulimakao njam 7 to polom nanj njam 7 têtôm jala 7. Ma lulu tau nam tagenj. ²⁷ Ma bulimakao njatêkwa njôma to sec 7, tanj mênsepi têdaguc êsêac nanj, têtôm jala 7. Nanj 7 njapaôma to mu anja oc kêpija kêlêsanj atôm jala 7 totôbôm amboac tonanj. ²⁸ Amboac kasôm gêdênj aôm su gebe Anôtô kêtôc gên, tanj gebe êngôm nanj, gêdênj aôm. ²⁹ alic acgom, galoc jala 7 tomoasu ênêc Aiguptu njagamênj samucgenj. ³⁰ Mago tonanj su, go jala totôbôm 7 mênêsa ma êsêac salinj têtêm moasuja sinj samucgenj anja Aiguptu. Tôbôm ensej gamênj su. ³¹ Ma êsêac sênâm kauc moasu anja gamênj tau atu tôbôm, tanj mênêsa êndanguc nanja, ma tôbôm tau oc anam sêga. ³² Aôm gôêc mê kêtû dim luagêc nam gebe Anôtô taê gêjam binj tau kêtû tônj sugac, ma saunjenj, go Anôtô êngôm gênj tau nanj êsa. ³³ Amboac tonanj galoc aôm ôjalinj hac wapac ma hac tokauc tenj sa ma ôkênj enj ênam gôlinj gamênj Aiguptu. ³⁴ Aôm ôkênj gejobwaga êtôm gamênj samobgenj. Êndênj jala tomoasu 7 tonanj lau embe têtap polom talu lemenj tenj-lemenj tenj sa, go sêkôc talu tagenj-tagenj su anja êsêacnênj atôm gamênj Aiguptuja samob. ³⁵ Ôjatu gebe sênac polom sasa êndênj jala njam, tanj mênêsa nanj, ma sênac polom tau tônj sênâm aôm lanjôm. Sejonj polom nanj samob sêpi malacsêgagenj êna ma sejonj tônj. ³⁶ Gênj masê tonanj ênêc e êlôm lau gamênj tonanjja êndênj jala totôbôm 7, tanj mênêsa anja Aiguptu nanj, gebe tôbôm ensej gamênj tau popoc atom.”

Josep kêtû gôlinjwaga Aiguptuja

³⁷ Parao to nê sakinwaga samob sênjô binj tonanj njam. ³⁸ Ma Parao kêsôm gêdênj nê sakinwaga gebe “Aêac oc tatap hac, tanj Anôtônê njalau gêjam enj auc kêtôm hac tonec nanj, tenj sa me masi.” ³⁹ Tec Parao kasôm gêdênj Josep gebe “Anôtô kêtôc gên samob tonanj gêdênj aôm, kêtû tonanjja hac wapac ma hac tokauc tenj kêtôm aôm gamoa atom. ⁴⁰ Aôm ôtu hoc andu njatau ma hoc lau samob tanjenj wamu aôm nêm binj. Lêpônj kinja tagenj êkênj aê jalêlêc aôm su.” ⁴¹ Go Parao kêsôm gêdênj Josep gebe “Ôlic acgom, aê kakênj aôm kêtû gamênj Aiguptuja samucgenj njatau.” ⁴² Ma Parao kêkôc nê rinj tonjatalô êwa enj sanja mênkêkênj gêdênj Josep kêka. Enj kakênj njakwê njam-njam gêdênj enj kêsô ma kêkênj kapoacwalô gold enj gênônj. ⁴³ Go kêkênj enj gêngônj nê kareta kêtû luagêcja ma êsêac sêmôêc sêsêlênj sêmunj gebe “Apônj aemduc.” Amboac tonanj Parao kêkênj enj kêtû

gamêñ Aiguptuñja samucgeñ ñatau. ⁴⁴ Ma Parao kêsôm gêdêñ Josep gebe “Aê Parao, mago ñac teñ anğa gamêñ Aiguptuñja ênam kôm teñ me êngôm gêñ teñ êôc lêlêc aôm atom.” ⁴⁵ Ma Parao kêsam Josepnê ñaê gebe Sapenat-Panea. Ma eñ kêkêñ dabuñwaga anğa On Potipera latuo Asenat gêdêñ eñ gêjam kêtú ênê awê. Su, go Josep gêwi Parao siñ ma gêjac gamêñ Aiguptuñja kêsí.

⁴⁶ Gêdêñ tañ Josepnê jala kêtú 30 nañ, eñ kêkôc kôm anam sakin kiñ Aiguptuñja Parao sa. Ma Josep gêwi Parao siñ ma gêjac laoc gamêñ Aiguptuñja. ⁴⁷ Gêdêñ jala tomoasu 7 nañ kôm gêjam ñanô taêsam. ⁴⁸ Ma eñ kejoñ jala tomoasu 7 ñapolom samob sa anğa gamêñ Aiguptuñja to gêjac gêñ tau sa kêkô kêtôm malacsêgagen. Eñ gêjac kôm, tañ kêgi malac auc kêtômgen nañ, ñañanô sa kêkô malac gêdêñ-gêdêñgen. ⁴⁹ Tec Josep gêjac polom taêsam sa kêtôm ganac gwêcña. Eñ gedec gebe ênam dôn to êsa gêñ tau sa atom gebe ñamalac teñ kêtôm gebe ênam dôn to êsa gêñ amboac tonañ ñai sa nec atomanô.

⁵⁰ Jala tóbômña gêô lasê atom tagen ma Josep kêka ñapalê luagêc lasê. Dabuñwaga Onña Potipera latuo Asenat kêkôc êsêagêc. ⁵¹ Josep gê ñacsêganê ñaê gebe Manase ma kêsôm gebe “Gaê ênê ñaê Manase gebe Anôtô gêgôm aê kaliñ ñoc gêñwapac to tamocnê andu ñagôlôac samob siñ.” ⁵² Gê ñac kêtú luagêcña nê ñaê gebe Epraim gebe “Anôtô kêkêñ gôlôac gêdêñ aê anğa gamêñ ñoc gêñwapacña.” ⁵³ Jala tomoasu 7, tañ gêc gamêñ Aiguptuñja nañ, mêngeñac pep ⁵⁴ ma jala totóbôm 7 mênkêsa kêtôm Josep kêsôm nañ. Ma tóbôm gêjam gamêñ ñagêdô samob auc, anğa gamêñ Aiguptuñja tagen, tec têtap nêñ polom sa. ⁵⁵ Gêdêñ tañ lau Aiguptuñja sêôc tóbôm nañ, lau têtap polom gêdêñ Parao. Ma Parao kêsôm gêdêñ lau Aiguptuñja samob gebe “Andêñ Josep ana ma biñ samob, tañ eñ êsôm nañ anğôm.” ⁵⁶ Ma gêdêñ tañ tóbôm gêjam gamêñ samucgeñ auc nañ, Josep gêlêc katam su andu gêñ ñanôña ma kêkêñ gêñ gêdêñ lau Aiguptuñja sêjam ôli gebe tóbôm kapôêñ gêc gamêñ Aiguptuñja amboac tonañgen. ⁵⁷ Tóbôm gêjam sêga, tec lau gamêñ pebeñña sêja Aiguptu sebe sênam ôli polom anğa Josepnê, gebe tóbôm kapôêñ gêjam nom ñagamêñ samob auc. * jali. † tetoc oc sa kêtú nêñ anôtô jaba.

42

Josep têwai sêsêp Aiguptu sebe sênam ôli polom

¹ Gêdêñ tañ Jakob gêñô polom gêc Aiguptu ñawae nañ, eñ kêsôm gêdêñ latui gebe “Matemanô gêdêñ-gêdêñ taôm kêtú asagenña.” ² Ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê ganô ñawae gebe polom gêc Aiguptu. Asêp ana ma anam ôli nêñ polom anğa tônê gebe tamoa mateñ jali ma tamac êndu atom.” ³ Amboac tonañ Josep têwai 10 sêsêp sêja sebe sênam ôli polom anğa Aiguptu. ⁴ Mago Jakob kêsakin Josep lasi Benjamin gêwiñ atom gebe eñ kêtêc gebe gêñwapac êtap eñ sa. ⁵ Amboac tonañ Israel latui sêô lasê sebe sênam ôli polom, sêmoa lau ñagêdô, tañ sêmêñ nañ, ñalêlôm gebe tóbôm gêjam gamêñ Kanaanña auc samucgeñ.

⁶ Ma Josep kêtú ñacgôlînsêga gamêñ tonañña. Eñ tau kêkêñ polom gêdêñ lau gamêñ samobña sêjam ôli. Ma Josep têwai sêô lasê jatêtap labôc sêc eñ lañônêmña. ⁷ Josep gêlic têwai e kêjala êsêac, mago eñ gêgôm êsêac amboac lau jaba ma kêsaic biñ êsêac. Eñ kêsôm gebe “Amac anğa ondóc amêñ.” Êsêac sêsôm gebe “Anğa gamêñ Kanaanña, abe anam ôli mo.” ⁸ Josep kêjala têwai, mago êsêac sêjam kauc eñ. ⁹ Ma Josep taê gêjam mê, tañ eñ gêc kêpi êsêac nañ, ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Kêmsewaga amac, tec amêñ abe alic gamêñ kwanañgen.” ¹⁰ Êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “O apômtau, masianô, nêñ sakinwaga aêac tec amêñ abe anam ôli mo. ¹¹ ñac tagen latui aêac samob. Aêac lau mansañ. Aômñêm sakinwaga atu kêmsewaga atom.” ¹² Eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Masianô, amac amêñ abe alic gamêñ kwanañgen.” ¹³ Ma êsêac sêsôm gebe “Aômñêm sakinwaga aêac lasitêwai 12, ñac Kanaanña teñ latui aêac. ñac sauñ gacgeñ gêmoa gêwiñ tamemai ma teñ gêjaña.” ¹⁴ Tec Josep kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amboac tê kasôm gêdêñ amac su nê gebe Amac kêmsewaga. ¹⁵ Aê gabe jansaê amac êpi biñ tonec ma jasôm

* 41:57: Sapenat-Panea ñam gebe Anôtô kêsôm gebe eñ gêmoa mata † 41:57: On kêtú lau Aiguptu nêñ malac dabuñ towae. Êsêac

biñnanô êtu Parao gêmeoña gebe amac oc awi gamêñ tonec siñ atom e amacnêm lasimi sauñ êô lasê tonec êwiñ acgom. ¹⁶ Asakiñ amacnêm teñ gebe êkôc lasimi êmêñ ma amac ñagêdô anğôn kapoacwalô acgom. Aê gabe jansaê amacnêm biñ e jajala gebe amac lau biñnanôña me masi. Embe masi, go aê jasôm êtu Parao gêmeoña gebe kêmsecwaga amacgoc.” ¹⁷ Go kêkêñ êsêac samob sênğôn kapoacwalô bêc têlêac.

¹⁸ Ñabêc kêtú têlêacña go Josep kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anğôm tonec, go amoa matem jali gebe aê katêc Anôtô. ¹⁹ Amac embe lau mansañ, go awi nêm teñ siñ êñğôn kapoacwalô êjô amac ma amac ñagêdô akôc polom andêñ nêm gôlôac ana gebe mo êjô êsêac êndu atom. ²⁰ Ma akôc lasimi sauñ andêñ aê amêñ, go amacnêm biñ êwaka tau sa gebe biñnanô ec amac êndu atom.” Ma êsêac sêgôm amboac tonañ. ²¹ Go êsêac sêsôm gêdêñ tañ gebe “Biñnanôgoc, gêñ tañ dagôm gêdêñ lasiñ nañ ñagêjô tonec. Aêac talic eñ gêmeo toñalêlôm ôluñ-ôluñgeñ ma keteñ aêac, mago takêñ tañeñ eñ atom. Kêtu tonañña gêñwapac tonec kêtap aêac sa jagêdêñgeñ.” ²² Ma Ruben gêjô êsêac aweñ gebe “Aê tec kasôm gêdêñ amac gebe anğôm ñapalê sec atom. Nec kasôm me masi. Mago amac abe akêñ tañem atom. Kêtu tonañña ênê dec ñagêjô kêpi aêac galoc.” ²³ Êsêac sêjam kauc gebe Josep gêñô êsêac aweñ atom gebe ñac ênam biñ ôkwiña teñ kêkô êsêac ñasawa. ²⁴ Ma eñ gêbuc dêmôê êsêac ma kêtañ. Kêtañ su ma gêmu jagêjam biñgalôm gêdêñ êsêac kêtiam. Ma eñ kêkôc Simeon anğa êsêacnêñ ma gêsô eñ tôn ma ac sêlic.

Josep têwai sêmu sêja Kanaan

²⁵ Go kêjatu gebe polom êsêp êsêacnêñ talu e mênêc êtômgeñ to nêñ ñaôli êmu êna êtiam ma sêkêñ gêñ êpuc êsêac tôn anğa intênaña êndêñ êsêac êwiñ. Ma sêgôm amboac tonañ. ²⁶ Go êsêac sêpô nêñ polom gêsac donki ñaô ma sêc sêja.

²⁷ Ma gêdêñ tañ êsêacnêñ teñ gêjac nê talu lêtêñ gebe êkêñ gêñ êndêñ nê donki êniñ anğa gamêñ sênêcña nañ, gêlic nê bôlêñ gêc taluawa ²⁸ ma kêsôm gêdêñ nê lasitêwai gebe “Sêkêñ bôlêñ gêmu gêmêñ, onec gêc ñoc taluawa.” Sêlic e katuñ gêjaña, ma têtênêp ma sêsôm gebe “Ojæ, Anôtô gêgôm asageñ gêdêñ aêac.”

²⁹ Gêdêñ tañ sêô lasê dêdêñ tamenj Jakob anğa gamêñ Kanaan ña nañ, ac sêjac miñ biñ samob, tañ kêtap êsêac sa nañ, gêdêñ eñ ma sêsôm gebe ³⁰ “Ñac, tañ kêtú gamêñ tônê ñatau nañ, kêsaic biñ aêac ma geboc aêac atu gamêñ tau ñakêmsecwaga. ³¹ Mago aêac asôm gêdêñ eñ gebe ‘Aêac kêmsecwaga atom, aêac lau mansañ. ³² Aêac lasitêwai 12, tamemai latui. Ñac teñ gêjaña ma ñac sauñ gacgeñ gêñğôn gêwiñ tamemai gêmeo Kanaan.’ ³³ Mago ñac, tê kêtú gamêñ ñatau nê, kêsôm gêdêñ aêac gebe ‘Aê jajala amac lau mansañ êndêñ tonec gebe awi nêm teñ siñ êmoa êwiñ aê ma akôc polom andêñ nêm gôlôac ana, gebe tóbôm gêc. ³⁴ Akôc lasimi sauñ andêñ aê amêñ, go jajala amac gebe lau mansañ ma kêmsecwaga amac atom. Su, go jakêñ nêm lasitêwa êmu êndêñ amac êtiam ma amac atôm gebe atulu gêñ amoa gamêñ tonec.’ ” ³⁵ Gêdêñ tañ êsêac sêjac nêñ talu lêtêñ nañ, samob sêlic nêñ bôlêñ tosabañ-tosabañ kêsêp nêñ talu gêdêñ-gêdêñgeñ. Êsêac to tamenj sêlic nêñ bôlêñ tosabañ-tosabañ ma têtêc tañ. ³⁶ Ma tamenj Jakob kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac ajañgo ñoc gôlôac su. Josep gêjaña, Simeon gêjaña, ma galoc abe akôc Benjamin su êwiñ. Biñ samob tonañ kêpi aêgeñ.” ³⁷ Tec Ruben kêsôm gêdêñ tama gebe “Ôkêñ eñ êsêp aê lemoc, aê jakôc eñ jamu jandêñ aôm jamêñ. Aê embe jakôc eñ jamu jamêñ atom, go ônac ñoc latucagêc êndu.” ³⁸ Mago eñ kêsôm gebe “Latuc êsêp êwiñ amac atom gebe têwa gêmac êndu su ma eñ taugen tec gêmeo. Gêñ wapac embe êtap eñ sa anğa intêna, tañ abe asêlêñ nañ, go amac akêñ aê tomôdêgeñ jasêp lamboam toñoc ñalêlôm ñawapacgeñ jana.”

43

Josepnê lasitêwai sêsêp Aiguptu kêtú luagêcña

¹ Tóbôm kapôêñ kêkônij gamêñ tôn ñanôgeñ. ² Êsêac señ polom, tañ sêkôc anğa Aiguptu nañ, e gêbacnê su, go tamenj kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amu ana êtiam gebe anam ôli aêacnêñ mo ñagêdô.” ³ Tec Juda kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñac tonañ kêjatu aêac

ɲajara ma kêsôm gebe 'Amac alic aê laɲôc atom, e lasimi êwiɲ amac acgom.' ⁴ Aôm embe ôsakiɲ lasiɲi êwiɲ aêac, go asêp naanam ôli nê m mo. ⁵ Embe ôsakiɲ eɲ êwiɲ atom, go aêac asêp atom gebe ɲac tau kêsôm gêgêɲ aêac gebe 'Amac alic aê laɲôc atom, e lasimi êwiɲ amac acgom.' ⁶ Israel kêsôm gebe "Amac agôm aê sec ma asôm lasimi ɲawae gêdêɲ ɲac tau kêt u asageɲɲa." ⁷ Êsêac sêjô eɲ awa gebe "ɲac tau kêkip aêac to ma gôlôac ɲam sa ɲapep ma kêsôm gebe 'Tamemi gacgeɲ gêgôɲ mata jali me masi. Amacnê m lasitêwai teɲ gêgôɲ me masi.' Biɲ, taɲ aêac ajac miɲ gêdêɲ eɲ naɲ, gêjô kênac tonanɲeɲ. Aêac ajala biɲ, tê eɲ kêsôm kêdaguc gebe 'Akôc lasimi andêɲ aê amêɲ' nê, kwananɲeɲ amboac ondocgeɲ." ⁸ Ma Juda kêsôm gêdêɲ tama Israel gebe "Ôsakiɲ ɲapalê tau êwiɲ aê, go andi ma asêlêɲ gebe tamoa mateɲ jali ma aôm to aêac ma nêɲ gôlôac ɲasec-ɲasec amboac tonanɲeɲ, tamac ênd u atom. ⁹ Aê jatu lautuc eɲ, ma eɲ ê lamu aê. Ôtu kênac eɲ êndêɲ aê lemoc. Aê embe jakôc eɲ jamu jawac to jakêɲ eɲ êkô aôm laɲôm nê m atom, go jawê biɲ tonanɲ ɲakaiɲ endeɲ tônɲeɲ. ¹⁰ Biɲɲanô, aêac embe tajaiɲ tê m atom, oc aêac amu amêɲ wanêcgeɲ su."

¹¹ Go tameri Israel kêsôm gêdêɲ êsêac gebe "Embe amboac tonanɲ, naɲ aɲgôm amboac tec gebe Akôc gamêɲ tonecɲa ɲagêɲ mata êjamgeɲ êsêp nê m talu ma ajorɲ êndêɲ ɲac tônê awi siɲ êndêɲ eɲ ɲaômageɲ, amboac gêɲmalu ɲagec, to lêp ɲagec, ma ka ɲagêdô ɲatêkwi, ma kaɲa to lanip. ¹² Ma akôc bôlêɲ luagêc êwiɲ tau. Bôlêɲ, taɲ sêkêɲ gêc nê m taluawa naɲ, akôc amu ana amboac tonanɲeɲ. Oc moae sêgôm kêgôliɲ. ¹³ Akôc lasimi amboac tonanɲ ma andi amu andêɲ ɲac tau ana. ¹⁴ Embe akô ɲac tau laɲônê m, go ɲajara ɲatau Anôtô taê walô amac gebe êsakiɲ nê m lasitêwai teɲ agêc Benjamin sêwiɲ amac sêmu sê mêɲ. Ma aêma nec embe jamoa togôlôacmêgeɲ, go jamoa amboac tonanɲ." ¹⁵ Kêsôm su, go lau tau sêkôc gêɲ sêkêɲ ɲaômageɲɲa to sêkôc bôlêɲ luagêc gêwiɲ tau ma Benjamin gêwiɲ. Ac dêdi ma sêsêp Aiguptu sêja ma sêkô Josep laɲônê m.

¹⁶ Josep gêlic Benjamin gêwiɲ êsêac, tec kêsôm gêdêɲ gejobwaga anduɲa gebe "Ôwê lau tonec sêsô andu sêna. Ôɲguɲ bôc teɲ ma ono gebe lau tonec sêniɲ gêɲ sêwiɲ aê êndêɲ ocsalô tonec." ¹⁷ ɲac tau gêgôm kêtôm Josep kêjatu naɲ ma gêwê lau sêsô Josepnê andu sêja. ¹⁸ Ac sêkêɲ lau tau sêsô Josepnê andu, tec têtêc tauɲ ma sêsôm gebe "Êsêac sêkôc aêac tasô tonec kêt u ɲaôli, taɲ sêkêɲ kêsêp aêacnêɲ talu gêdêɲ tamêɲ kêt u ɲamata naɲɲa. Êsêac sebe sênac siɲ êndêɲ aêac e sêku aêac tulu ma sêkôniniɲ aêac tatu gêɲôma to sêjaɲgo aêacnêɲ doɲki su." ¹⁹ Ma êsêac têt u gasuc dêdêɲ ɲac, taɲ gejob Josepnê andu naɲ, ma sêjam biɲgalôm sêwiɲ eɲ sêkô andu ɲasacgêdô ²⁰ ma sêsôm gebe "O ma apômtau, aêac asêp amêɲ tê m teɲ sugac gebe anam ôli mo. ²¹ Gêdêɲ taɲ aêac aô lasê gamêɲ aniɲ aweɲɲa ma ajac ma talu lêtêɲ naɲ, atap ma bôlêɲ sa tomalageɲ gêc taluawa gêdêɲ-gêdêɲgeɲ. Tec aêac akôc gêɲ tau amu amêɲ kêtiam. ²² Ma aêac akôc bôlêɲ ɲagêdô gêwiɲ amboac tonanɲ abe anam ôli mo. Aêac ajam kauc ɲac, taɲ kêkêɲ ma bôlêɲ kêsêp ma talu." ²³ Eɲ gêjô êsêac aweɲ gebe "Atêc taôm atom. Nê m Anôtô to tameminê Anôtô oc kêkêɲ awa kêsêp nê m talu. Aê tec katap nê m bôlêɲ sa sugac." Ma eɲ kêkôc Simeon gêdêɲ êsêac gêja. ²⁴ Go eɲ gêwê lau tau sêsô Josepnê andu sêja ma kêkêɲ bu gêdêɲ êsêac gebe sêkwasiɲ eɲkaiɲ ma kêkêɲ gêɲ gêdêɲ nêɲ doɲki seɲ. ²⁵ Êsêac sêɲô ɲawae gebe sêniɲ gêɲ aɲga tônê, tec sêmasaɲ gêɲ, taɲ sebe sêkêɲ ɲaômageɲ naɲ, ma sêsaê Josep gebe êo lasê êndêɲ ocsalô.

²⁶ Gêdêɲ taɲ Josep gêo lasê nê andu naɲ, êsêac sêkôc gêɲ, taɲ sêmasaɲ naɲ, jasêsô dêdêɲ eɲ ma têtap labôc sêc eɲ akaiɲɲa. ²⁷ Mago eɲ awa gêjac êsêac ma kêsôm gebe "Tamemi langwa, taɲ ajac ênê miɲ gêdêɲ aê naɲ, gêmoa ɲajam me masi. Eɲ gêmoa mata jali me masi." ²⁸ Êsêac sêjô eɲ awa gebe "Aôm nê m sakiɲwaga, aêac tamemai gêmoa ɲajam. Eɲ gêgôɲ mata jaligeɲ." Ma êsêac sewec to têtap labôc. ²⁹ Eɲ mata gedec ma gêlic lasi Benjamin, eɲ tau tênanê latu teɲ ma kêsôm gebe "Lasimi sauɲ, taɲ ajac ênê miɲ gêdêɲ aê naɲ, tau tonec me." Go kêsôm gêdêɲ eɲ gebe "Latucenec, Anôtô êmoasiɲ aôm." ³⁰ Go Josep kêkacgeɲ gebe êwi êsêac siɲ gebe nê ɲalêlôm gêjam awa su lasi ma kêdabiɲ gebe êtaɲ lasê. Eɲ jakêsô nê balê m teɲ ma kêtaɲ gêmoa tônê. ³¹ Eɲ kêkwasiɲ laɲôanô su,

go kêsâ gêja. Eñ kêpuc tau tôñ ma kêsôm gebe “Akôc gêñ taniñña amênmañ.”³² Êsêac sêjam sakiñ eñ tauña to êsêac tauñña ma lau Aiguptu, tañ señ gêñ sêwiñ eñ nañ, tauñña amboac tonanğen, gebe lau Aiguptu nêñ jao kêkô gebe sêniñ gêñ sêwiñ lau Ebolai atom. Gêñ tonañ lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb.³³ Ma Josep têwai to lasi sênğôn eñ nêma. Ñacsêga gênğôn mala, tañ gêjac eñ ñawae nañ, ma ñac saunğ gênğôn mala, tañ gêjac eñ ñawae. Ma lau tau sêsala tauñ e sênğac lemeñ.³⁴ Sêkên gêñ taniñña gêdên êsêac anğa Josepnê tebo, mago sêkên gêñ taniñña gêdên Benjamin kêlêlêc êsêac ñagêdô nêñ su. Êsêac ñagêdô têtap laclu tagen sa ma Benjamin kêtap nê laclu lemeñ teñ sa. Ma êsêac sênôm sêwiñ eñ e têtac ñajam kêsâ.

44

Josep kêsâ nê têwai to lasi

¹ Go Josep kêjatu nê andu ñagejobwaga gebe “Ôkên polom êsêp lau tau nêñ talu e mênêc êtôm sêmbalañña ma ôkên êsêacnên bôlên ênêc taluawa.”² Mago ñoc laclu silber nañ ôkên ênêc ñac saunğ nê taluawa êwiñ ênê bôlên polomña.” Ma eñ gêgôm kêtôm Josep kêsôm gêdên eñ nañ.³ Gêu bôn aćgom, go sêkên êsêac to nêñ donki sêja.⁴ Êsêac sêwi malac siñ saunğen ma ñasawa kêtû baliñ atom tagen, tec Josep kêsôm gêdên nê andu ñagejobwaga gebe “Ajôc, ôjanda lau tau. Embe ôê êsêac tôñ, go ôsôm êndên êsêac gebe ‘Amac akên sec gêjô ñajam kêtû aģenña. Amac aćam ģenğen aēñoc laclu silber nec kêtû aģenña.’⁵ Ñoc ñatau ģênôm ģên kêsêp ģên tau tonañ to kêpuc kapoac ña ģên tonañ. Amac aģôm ģên tonañ, tec aģôm keso ñanô.’”

⁶ Eñ ģêoc lêlêc êsêac ma ģakêsôm biñ tonanğen ģêdên êsêac.⁷ Êsêac sêjô eñ awa gebe “Aêacma apômtau kêsôm biñ amboac tonañ kêtû asaģenña. Biñ amboac tonañ ênac ģaê nêñ sakiñwaga aêac. Biñ amboac tonañ aêac oc anğôm atom.”⁸ Ôlic aćgom, bôlên, tañ aêac atap sa ģêc ma taluawa nañ, aêac akôc amu amên anğa ģamên Kanaan akên ģêdên aôm, tec aêac anam ģenğen silber me gold anğa nêñ ñataunê andu amboac ondoc.⁹ Aôm embe ôtap ģên tau sa anğa nêñ sakiñwaganên teñ nê, nañ êmac êndu ma aêac ñagêdô atu ma apômtaunê sakiñwaga amboac tonanğen.”¹⁰ Ma eñ kêsôm gebe “Amboac tonañ, biñ, tañ asôm su nañ, êtu tôñ. Ñac, nañ ģatap ģên tau sa anğa ênê nañ, êtu ñoc ģênğoma, ma amac ñagêdô aêc ana tobiñmêģen.”¹¹ Go ģaôģen êsêac samob sêlêwanğ nêñ talu ma sêjac nêñ talu lêtên.¹² Ma eñ kêbêlêñ talu ģêjac m anğa ñacsêģanê e ģêdên ñac saunğ nê. Ma kêtap laclu tau sa ģêc Benjaminnê talu.¹³ Ma êsêac sêkac nêñ ñakwê ģênģic e sêkên talu ģêsac nêñ donki ñaô kêtiam ma sêmu sêja malac.

¹⁴ Juda to nê lasitêwai sêô lasê Josepnê andu ma ñac tau ģacģen ģêmoa. Ma êsêac têtap labôc sêc eñ akaiñña.¹⁵ Josep kêsôm ģêdên êsêac gebe “Amac aģôm ģên amboac ondoc. Amac aćam kauc gebe ñac amboac aê oc ģapuc ģên ñam ģatôm atom me.”¹⁶ Ma Juda kêsôm gebe “Aêac asôm biñ ondoc êndên ñoc apômtau. Aim awenğunğ su êtu aģenña. Aêac awaka tauñ sa amboac ondoc. Anôtô kêķip nêñ sakiñwaga aêac ma keso sa sugac. Ģôlicģac, aêac atu ñoc apômtaunê ģênğoma, aêac to eñ, tañ têtap laclu sa ģêc eñña nañ, amboac tonañ.”¹⁷ Mago Josep kêsôm gebe “Biñ amboac tonañ ênac ģaê aê. Ñac tagen, tañ têtap laclu sa ģêc eñña nañğen êtu ñoc ģênğoma. Mago amac ñagêdô, amac aêc tobiñmalôģen andên tamemi ana.”

Juda gebe ênam Benjamin kêsâ

¹⁸ Tec Juda ģêdên eñ ģêja ma kêsôm gebe “O apômtau, aê ģabe ģaten aôm ģebe nêñ sakiñwaga aê ģasôm biñ teñ êsô ñoc ñatau tañasunğ ma têtac ñandanğ êndên nêñ sakiñwaga atom, gebe aôm kôtôm Parao tau.”¹⁹ Ñoc apômtau kêtû kênac nêñ sakiñwaga gebe ‘Amac tamemi me lasimi teñ ģêmoa me masi.’²⁰ Ma aêac asôm ģêdên ñoc ñatau gebe ‘Tamemai ģêmoa, eñ kêtû ñamalacanô sugac, ma lasiñi saunğ teñ ģêmoa, tañ eñ kêka lasê ģêdên kêtû ñamalacanô su nañ. Ñac tau têwa ģêmac êndu su, tec eñ taģen ģêmoa, têtananê ģôlôac ñagêdô masi. Ma tama têtac ģewiñ eñ.’²¹ Go aôm kôsôm ģêdên nêñ sakiñwaga gebe ‘Akôc eñ asêp amên ģebe matocanô êpi eñ.’²² Aêac asôm ģêdên ñoc

apômtau gebe 'Ŋapalê tau kêtôm gebe êwi tama siŋ atom. Embe êwi tama siŋ, oc tama êmac êndu.' ²³ Go aôm kôsôm gêdêŋ nêŋ sakiŋwaga gebe 'Lasimi sauŋ embe êwiŋ amac êsêp êmêŋ atom, oc alic aê laŋôc êtiam atom.' ²⁴ Gêdêŋ taŋ adêŋ nêŋ sakiŋwaga, tamoc tau, amu aja naŋ, ajac miŋ ŋoc apômtaunê biŋ gêdêŋ eŋ gêŋô. ²⁵ Ma gêdêŋ taŋ tamemai kêsôm gebe 'Ana êtiam, gebe anam ôli aêacnêŋ gêŋ ŋagec' naŋ, ²⁶ aêac asôm gebe 'Aêac asêp ana atôm atom. Embe lasiŋi sauŋ êsêlêŋ êwiŋ aêac, go asêp ana, gebe aêac oc alic ŋac tau laŋôanô atôm atom, e lasiŋi sauŋ êwiŋ aêac acgom.' ²⁷ Go nêŋ sakiŋwaga, aê tamoc, kêsôm gêdêŋ aêac gebe 'Taôm ajalagac gebe ŋoc awê kêkôc ŋoc ŋapalê luagêcgeŋ. ²⁸ Teŋ gêwi aê siŋ e kasôm gebe Biŋŋanô, gêŋ teŋ kêkac eŋ popocgeŋ ma aê galic eŋ kêtiam atom e mênŋgêdêŋ galoc. ²⁹ Amac embe akôc ŋac tonec su aŋga aêŋoc amboac tonanŋeŋ ma gêŋwapac êtap eŋ sa, go akêŋ aê tomôdêgeŋ jasêp lamboam jana tonoc ŋalêlôm ŋawapacgeŋ.' ³⁰ Kêtu tonanŋa aê embe jaô lasê nêŋ sakiŋwaga, aê tamoc, ma ŋapalê, taŋ kêtû eŋ gêŋgôn mata jali ŋamôkê naŋ, êwiŋ aêac atom, ³¹ eŋ embe êlic ŋapalê mênêwiŋ aêac atom, oc êmac êndu. Ma nêŋ sakiŋwaga aêac akêŋ nêŋ sakiŋwaga, aêac tamemai, tomôdêgeŋ êsêp lamboam êna tonalêlôm ŋawapacgeŋ. ³² Gebe nêŋ sakiŋwaga aê kasôm gêdêŋ tamoc gebe jatu ŋapalê tonec nê lautuc ma eŋ ê lamu aê. Ma kasôm gebe Aê embe jakôc eŋ jamu jandêŋ aôm jawac atom, go jawê biŋ tonanŋ ŋakaiŋ endenŋ tônŋeŋ. ³³ Kêtu tonanŋa tec galoc jateŋ aôm gebe nêŋ sakiŋwaga aê jatu ŋoc apômtaunê gêŋôma jamoa tonec jajô ŋapalê tau su. Ma ondec ŋapalê tau êwiŋ têwai êmu ênamaŋ. ³⁴ Gebe ŋapalê tau embe êwiŋ aê atom nec, oc jamu jandêŋ tamoc jana amboac ondoc. Aê katêc tauc gabe jalic gêŋwapac, naŋ êtap tamoc sa naŋ jawiŋ atom."

45

Josep gêwa tau sa

¹ Ma Josep kêkô lau samob laŋôŋnêŋŋa e kêpuc tau tônŋ jageo. Tec eŋ gêmôêc gebe "Lau samob sêwi aê siŋ sêsa sêna." Amboac tonanŋ gêdêŋ taŋ Josep gêwa tau sa gêdêŋ lasitêwai naŋ, lau teŋ sêmoa sêwiŋ êsêac atom. ² Ma eŋ kêtaŋ lasê e lau Aiguptu sêŋô ma Paraonê lau sêŋô ŋawae amboac tonanŋeŋ. ³ Ma Josep kêsôm gêdêŋ nê lasitêwai gebe "Aê Josep. Tamoc gêŋgôn mata jali me masi." Mago lasitêwai sêjô eŋ awa kêtôm atom, gebe eŋ kêtakê êsêac ŋanôgeŋ.

⁴ Tec Josep kêsôm gêdêŋ nê lasitêwai gebe "Atu gasuc aêmaŋ." Ma êsêac dêdêŋ eŋ sêja. Ma eŋ kêsôm gebe "Lasimi aê Josep, taŋ akêŋ aê gadêŋ lau Aiguptu sêjam ôli aê. ⁵ Mago galoc têtmac ŋawapac atom to amoa tonêŋ ŋalêlôm ŋatutuc êtu akêŋ aê gadêŋ lau tonec sêjam ôli aêŋa atom, gebe Anôtô kêsakiŋ aê gamuŋ amac gebe ênam amac kêsi aŋgônŋ matem jali. ⁶ Tôbôm gêc gamêŋ tau jala luagêc su. Ma jala lemeŋ teŋ gacgeŋ gêc taŋ lau sêsap nom ma sejoŋ kôm ŋanô sa atom. ⁷ Ma Anôtô kêsakiŋ aê gamuŋ amac gebe janam amacnêŋ ŋagêdô kêsi aŋga nom ma jajop lau taêsam sêŋgônŋ materŋ jali êtu amacŋa. ⁸ Kêtu tonanŋa amac asakiŋ aê gamêŋ tonec atom, Anôtô taugenŋ. Eŋ kêkêŋ aê katu Parao tama to ênê andu ŋatau ma gamêŋ Aiguptuŋa samob ŋagôliŋwaga. ⁹ Andi ŋagaôgeŋ. Andêŋ tamoc api ana ma asôm êndêŋ eŋ gebe 'Latôm Josep kêsôm biŋ amboac tonec gebe Anôtô kêkêŋ aê katu gamêŋ Aiguptuŋa samob ŋatau. Ôsêp ôndêŋ aê ômôêŋ ma ônam gamêŋ tônŋ atom. ¹⁰ Aôm ôŋgônŋ gamêŋ Gosen ma ômoa aê ŋagala, aôm to nêŋ gôlôac ma nêŋ gôlôacnêŋ gôlôac ma nêŋ domba to bulimakao ma gêŋ samob, taŋ kêtû aôm nêŋ naŋ. ¹¹ Aê gabe janam aôm sa aŋga tonec e aôm to nêŋ lau ma gêŋ samob, taŋ kêtû aôm nêŋ naŋ, apô lêna taôm êtu gêŋ teŋŋa atom, gebe tôbôm ênêc jala lemeŋ teŋ êwiŋ.' ¹² Ma galoc amac matemano alic to lasic Benjamin mataano gêlic amboac tonanŋeŋ gebe aê tauc aocsuŋ kasôm biŋ gêdêŋ amac. ¹³ Anac miŋ ŋoc ŋawasi aŋga gamêŋ Aiguptuŋa to gêŋ, taŋ alic naŋ, ŋawae êndêŋ tamoc. Andi ŋagaôgeŋ ma akôc tamoc êsêp gamêŋ tonec êmêŋ." ¹⁴ Ma agêc lasi Benjamin sêmbôêŋ tauŋ ma têtaŋ kêpi tauŋ. ¹⁵ Ma eŋ kêlêsoŋ têwai samob ma kêmboêŋ êsêac to kêtaŋ. Su, go lasitêwai sêjam biŋgalôm sêwiŋ eŋ.

¹⁶ Gêdênj tañ sêjô ñawae anja Paraonê andu gebe Josepnê lasitêwai sêmênj nañ, Parao to nê sakinwaga sêjô ñajamgenj. ¹⁷ Ma Parao kêsôm gêdênj Josep gebe “Ôsôm êndênj nêm lasitêwai gebe Angôm amboac tonec gebe akênj nêm waba ênsac nêm bôc ñaô ma amu ana gamênj Kanaan. ¹⁸ Ma akôc tamemi to nêm gôlôac samob andênj aê amênj ma aê gabe jakênj Aiguptu ñagamênj ñajamanô tau êndênj amac gebe anij nom tonañ ñañalêsi. ¹⁹ Ôjatu êsêac amboac tonec êwiñ gebe Angôm tonec gebe Akôc kareta anja gamênj Aiguptuña êtu nêm ñasec-ñasec to nêm lauonja ma akôc tamemi amênjmañ. ²⁰ Ma taêm walô nêm waba anduñja atom, gebe Aiguptu ñagamênj ñajamanô tau êtu amacnêm.”

²¹ Ma Israel latui sêgôm kêtôm tonañ, go Josep kêkênj kareta gêdênj êsêac kêtôm Paraonê jatu ma kêkênj mo gebe êpuc êsêac tônj anja intênana. ²² Eñ kêkênj ñakwê omña tagenj-tagenj gêdênj êsêac samob kêtômgenj, Benjamin taugenj tec kêkênj silber ñadônj 300 to ñakwê omña lemeñ teñ gêdênj eñ. ²³ Eñ kêsakinj gênj amboac tonec gêdênj tama gêja gebe donki kapoac 10 togênj mata êjam Aiguptuña ma donki têna 10 topolom ma mo to gênj taniñña êtu êpuc tama tônj anja intênana. ²⁴ Go kêsakinj lasitêwai sêja ma gêdênj tañ kêkam êsêac lemeñ nañ, kêsôm gêdênj êsêac gebe “Asôm taôm anja intêna atom.” ²⁵ Tec êsêac sêwi Aiguptu sinj sêpi gamênj Kanaan jasêô lasê dêdênj tamenj Jakob. ²⁶ Ma êsêac sêjac miñ gêdênj eñ gebe “Josep gêngônj mata jali ma eñ kêtû gamênj Aiguptuña samob ñagôliñwaga.” Mago têtac kêkac eñ atom, gebe eñ kêkênj gêwiñ êsêac atom. ²⁷ Mago gêdênj tañ sêjac miñ Josepnê biñ samob, tañ kêsôm gêdênj êsêac nañ, gêdênj eñ ma gêdênj tañ eñ gêlic kareta, tañ Josep kêsakinj gebe êkôc eñña nañ, tec tamenj Jakob têtac kêpô su ma nê ñalêlôm gêdi sa kêtiam. ²⁸ Ma Israel kêsôm gebe “Kêtômgaç. Latuc Josep gêngônj mata jali. Aê gabe najalic eñ acgom, go jamac êndu.”

46

Jakob langwa kêsêp Aiguptu gêja

¹ Amboac tonañ Israel gêdi ma kêkôc nê gênj samob gêwiñ gêja. Eñ gêô lasê Ber-Seba ma kêkênj da gêdênj tama Isak nê Anôtô. ² Ma gêdênj gêbêc Anôtô geoc tau lasê gêdênj Israel ma gêjam biñgalôm gêdênj eñ ma kêsôm gebe “Jakob, Jakob.” Ma eñ kêsôm gebe “Aê tec gamoa.” ³ Go eñ kêsôm gebe “Aê Anôtô, tamamnê Anôtô aê. Ôsêp Aiguptu ôna tonêm ñalêlôm ñatutuc atom, gebe aê gabe jañgôm aôm ôtu laum kapôênj teñ anja ôné. ⁴ Aê gabe jasêp Aiguptu jawiñ aôm. Ma aê gabe jakênj aôm ômu ôpi ômôênj êtiam ma Josep lêma êmbaob aôm matamgasi.” ⁵ Go Jakob gêdi anja Ber-Seba. Ma Israel latui sêkênj tamenj Jakob to nê ñasec-ñasec ma nêñ lau sêpi kareta, tañ Parao kêsakinj kêtû êkôc eñña. ⁶ Êsêac sêkôc nêñ bôc to waba, tañ têtap sa anja Kanaan nañ, ma sêô lasê Aiguptu, Jakob to nê gôlôac samucgenj sêwiñ eñ. ⁷ Eñ kêkôc latui to latuio sêwiñ eñ ma dêbui to dêbuio to nêñ wakuc samob sêwiñ eñ sêja Aiguptu.

⁸ Israelnê wakuc, tañ sêô lasê Aiguptu nañ, nêñ ñaê tau tonec gebe Jakob to nê latui. Jakobnê ñacsêga Ruben ⁹ to Ruben latui Hanok, Palu, Hesron ma Karmi. ¹⁰ Simeon latui Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Sohar ma Saul, awê Kanaanja teñ latu eñ. ¹¹ Lewi latui Gerson, Kohat ma Merari. ¹² Juda latui Er, Onan, Sela, Peres ma Sera (mago Er agêc Onan sêmac êndu anja gamênj Kanaan). Ma Peres latui Hesron agêc Hamul. ¹³ Isakar latui Tola, Puwa, lob ma Simron. ¹⁴ Sebulon latui Sered, Elon ma Jalel. ¹⁵ (Lea latui tau tonañ, tañ Jakob kêka lasê anja Mesopotamia sêwiñ latuo Dina. Êsêac latuñjo to ñac samob sêpi tagenj têtôm 33.) ¹⁶ Gad latui Sipion, Hagi, Suni, Esbon, Eri, Arodi ma Areli. ¹⁷ Aser latui Imna, Iswa, Iswi, Beria ma luñjo Sera. Ma Beria latui Heber agêc Malkiel. ¹⁸ (Silpa latui tau tonañ. Laban kêkênj eñ gêdênj latuo Lea. Ma Jakob kêka êsêac lasê, lau 16 sêpi tagenj.) ¹⁹ Jakobnê awê Rahel latui Josep agêc Benjamin. ²⁰ Ma anja gamênj Aiguptu Josep kêka Manase agêc Epraim lasê, tañ dabuñwaga Onja Potipera latuo Asenat kêkôc nañ. ²¹ Ma Benjamin latui Bela, Beker, Asbel, Gera, Naman, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ma Ard. ²² (Rahel latui tau tonañ, tañ Jakob kêka lasê, lau 14 sêpi tagenj.) ²³ Dan latu Husim. ²⁴ Naptali latui Jasel, Guni, Jeser ma Silem. ²⁵ (Bilha, tañ Laban kêkênj gêdênj latuo Rahel

nañ, latui tonañ, tañ Jakob kêka lasê, lau 7 sêpi tager.) ²⁶ Jakobnê lau samob, tañ sêo lasê Aiguptu nañ, ma sêsa anga eñ tau nê sêpi tager 66, mago Jakob latuinêñ lauo sêwiñ namba tonañ atom. ²⁷ Ma Josep latui tañ kêka lasê anga Aiguptu nañ, luagêc, tec lau samob anga Jakobnê gôlôac, tañ sêo lasê Aiguptu nañ, sêpi tager 70.

²⁸ Jakob kêsakiñ Juda gêdêñ Josep gêmuñ eñ gebe eteñ Josep êo lasê Gosen êmuñ. Ma êsêac sêo lasê gamêñ Gosen. ²⁹ Go Josep kêmasañ nê kareta ma kêpi gêja gebe êpuc tama Israel tôñtôn anga gamêñ Gosen. Ma gêdêñ tañ eñ gêlic tama nañ, kêmbôdêñ eñ kêsêp gêsutêkwa ma kêtañ ñasawa baliñ gêsac eñ gêsutêkwa. ³⁰ Israel kêsôm gêdêñ Josep gebe “Galoc gabe jamac êndu gebe aê galic lañômanô ma kajala gebe gônggôn matam jali.” ³¹ Josep kêsôm gêdêñ lasitêwai to gêdêñ tamanê lau gebe “Aê gabe japi jakêñ amac ñawae êndêñ Parao ma jasôm êndêñ eñ gebe ‘Ñoc lasitêwai to tamocnê lau, tañ sêmoa gamêñ Kanaan nañ, dêdêñ aê sêmêñ su. ³² Lau tau gejobwaga bôcña gebe êsêac sengeñ bulimakao ma sêkôc nêñ domba to bulimakao ma nêñ gêñ ñagêdô samob sêmêñ.’ ³³ Parao embe êkalem amac ma êtu kênac amac gebe ‘Amacnêm kôm amboac ondoc,’ ³⁴ go asôm gebe ‘Aômnêm sakiñwaga aêac angeñ bulimakao gêdêñ aêac ñapalêgeñ e mêngeñ galoc, atôm tamemai.’ Asôm biñ tonañ ec êlôc gebe amoa gamêñ Gosen gebe lau Aiguptuñ sêlic gejobwaga bôcña samob amboac gêñ alôb-alôb.”

47

Jakob langwa kêtôc tau gêdêñ Parao

¹ Amboac tonañ Josep kêsô jakêkêñ ñawae gêdêñ Parao ma kêsôm gebe “Tamoc to ñoc lasitêwai ma nêñ domba to bulimakao ma nêñ gêñ samob sêmêñ anga gamêñ Kanaan jasêngôn gamêñ Gosen.” ² Eñ kêkôc têwai lemeñ teñ sêwiñ eñ ma kêtôc êsêac gêdêñ Parao. ³ Parao kêsôm gêdêñ eñ têwai gebe “Amac ajam kôm amboac ondoc.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ Parao gebe “Nêm sakiñwaga aêac ajop dombageñ atôm tamemai.” ⁴ Go êsêac sêsôm gêdêñ Parao gebe “Aêac amêñ gebe amoa gamêñ tonec amboac lau jaba gebe nêm sakiñwaga aêac ma gamêñ alôm ma dombañ teñ gêc gamêñ Kanaan atom gebe tóbôm gêjam gamêñ auc samucgeñ. Tec aêac aterê aôm gebe ôlôc gebe nêm sakiñwaga aêac angeñ gamêñ Gosenmañ.” ⁵ Go Parao kêsôm gêdêñ Josep gebe “Tamam to nêm lasitêwai dêdêñ aôm sêwac. ⁶ Gamêñ Aiguptuñ kêtû aômnêm gêñ. Ôjaliñ gamêñ ñajamanô teñ sa ma ôkêñ êndêñ tamam to nêm lasitêwai sêngôn. Ôkêñ êsêac sêngôn gamêñ Gosenmañ. Ma aôm embe ôlic lau tokauc anga êsêacnêñ, go ôkêñ êsêac sejob ñoc bulimakao sêwiñ.”

⁷ Josep gêwê tama jakêkêñ gêdêñ Parao ma Jakob gêjam mec Parao. ⁸ Ma Parao kêtû kênac Jakob gebe “Aômnêm jala tendocgeñ.” ⁹ Jakob gêjô Parao awa gebe “Jala, tañ gamoa nom amboac ñac jaba teñ nañ 130. Jala, tañ gamoa nom ñatêm tau dambê to ñawapac ma taêsam kêtôm tamocinêñ jala sêmoa nom amboac lau jabañ nañ atom.”

¹⁰ Ma Jakob gêjam mec Parao ma gêwi eñ siñ kêsâ gêja.

¹¹ Go Josep kêkêñ gamêñ gêdêñ tama to nê lasitêwai gebe sêngônna ma kêkêñ nom gêdêñ êsêac kêtû êsêacnêñ gêñ anga gamêñ Aiguptuñ, kêkêñ nom ñajamanô tau gêdêñ êsêac anga gamêñ Rameses kêtôm Parao kêjatu. ¹² Ma Josep gêlôm tama to nê lasitêwai ma tamanê lau samob kêtôm êsêacnêñ gôlôacnêñ nambageñ.

Josep gêjam gôliñ Aiguptu

¹³ Mo teñ gêc gamêñ samuc tonañ atom, gebe tóbôm kapôdêñ sec e mo gêjô lau gamêñ Aiguptu to Kanaanña êndu. ¹⁴ Ma Josep kejoñ awa, tañ gêc gamêñ Aiguptu to Kanaanña nañ, samob sa gêjô polom, tañ lau sêjam ôli nañ. Ma Josep kêkêñ ñaawa kêsô Paraonê andu.

¹⁵ Ma gêdêñ tañ awa samob gêbacnê anga gamêñ Aiguptu to gamêñ Kanaan nañ, lau Aiguptu samob dêdêñ Josep sêja ma sêsôm gebe “Ôkêñ mo êndêñ aêac. Aêac amac êndu anêc aôm lañômnêmña êtu ageñña, gebe ma awa gêbacnê.” ¹⁶ Ma Josep kêsôm gebe “Amacnêm awa embe êmbacnê, go akêñ nêm bôc ma aê gabe jakêñ mo êndêñ amac êjô

nêm bôc.” ¹⁷ Tec êsêac sêkên nêj bôc gêdên Josep ma eñ kêkên mo gêjô hos to bulimakao ma domba to dorji. Tec gêdên jala tonar eñ gêlôm êsêac ña mo gêjô nêj bôc samob.

¹⁸ Jala tonar gêbacnê, tec gêdên jala kêtû luagêcña êsêac sêmu dêdên eñ jasêsôm gêdên eñ gebe “Aêac asiñ biñ tonec ôkwi êndên ma ñatau atôm atom gebe awa gêbacnê ma bôc ñaton kêtû ma ñataunê gên sugac. Amboac tonar ma gên akên êndên ma ñatauñ teñ gêc atom, aêac ôliñ to ma nom tager. ¹⁹ Aêac to ma nom anaña anêc aôm lañômñmña êtu agerña. Ônam ôli aêac to ma nom ma ôkên mo êjô, go aêac to ma nom anam sakiñ êndên Parao. Ôkên polom ñawê êndên aêac gebe aŋgôn mater jali ma amac êndu atom ma aêacma nom êtu gasar atom.”

²⁰ Amboac tonar Josep gêjam ôli nom samob aŋga Aiguptu kêtû Paraonê gên, gebe lau Aiguptuñ samob sêkên nêj nom gêdên eñ gêjam ôli gebe tóbôm kapôn sec gêc, tec nom tau kêtû Paraonê gên. ²¹ Mago lau tau tec kêkên êsêac têtû gênôma aŋga Aiguptu ñamadiñ ñamakeñ e gêdên ñamakeñ. ²² Dabuñwaga taunger nêj nom tec gêjam ôli atom, gebe dabuñwaga têtap nêj ñaôli sa aŋga Paraonê, tec ñaôli tau, tañ Parao kêkên gêdên êsêac nañ, gêlôm êsêac. Kêtû tonarña êsêac sêkên nêj nom gêdên eñ gêjam ôli atom.

²³ Ma Josep kêsôm gêdên lau gebe “Amboac tonar, ocsalô tonec aê gajam ôli amac to nêj nom atu Paraonê gêngac. Galoc akôc polom ñawê tonec ma asê êsêp kômman.

²⁴ Mago kôm ñanô tau awa êkôc êna toñ lemeñ teñ ma akên toñ teñ êndên Parao. Toñ aclê êtu amacnê gebe asê êsêp kôm wakuc ma aniñ êtu amac to nêj gôlôac ma nêj ñasec-ñasec nêj mo.” ²⁵ Êsêac sêsôm gebe “Aôm gôjam aêac sa aŋgôn mater jali. Ma ñatau, embe ôlic aêac ñajam, go anam sakiñ Parao anêc ñawaeger.” ²⁶ Tec Josep kêkên biñ tonar kêtû ñagôliñ teñ gêc e mêngêdên galoc gêjam gôliñ lau Aiguptuñ nêj nom gebe sêwa kôm ñanô êkôc êna toñ lemeñ teñ ma sêkên ñateñ êndên Parao. Dabuñwaga taunger nêj nom kêtû Paraonê gên atom.

Jakob laŋgwa kêmasar biñ kêtû tauña

²⁷ Amboac tonar Israel sêngôn gamên Aiguptu ñagamên Gosen. Ac sêngôn têtû têlê ma sêka gôlôac lasê e têtû taêsam ñanô lasê. ²⁸ Ma Jakob gêngôn gamên Aiguptu jala 17 e ênê jala kêtû 147. ²⁹ Israelnê noc êmac ênduñ kêdabiñ nañ eñ kêkalem latu Josep ma kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm embe ôlic aê ñajam, go ôkên lêmam êsô lambic ma ôsôm êtu tôn gebe ômansar aê ñapep ma totêmtac êwiñger gebe ônsuñ aê aŋga Aiguptu atom.

³⁰ Mago ôkên aê janêc jawiñ tamoci. Ômbalañ aê aŋga Aiguptu naônsuñ aê aŋga nêj sêô.” Eñ gêjô eñ awa gebe “Aê gabe jaŋgôm êtôm biñ, tañ kôsôm nañger.” ³¹ Ma Israel kêsôm gebe “Ôtôc lêmam.” Ma Josep kêtôc lêma. Go Israel gewec gêdên nê mê ñagêdô môkêapacña.

48

Jakob laŋgwa gêjam mec Josep latuagêc

¹ Tonar su acgom, go sêkên ñawae gêdên Josep gebe “Ôlic acgom, tamam gêmac gêc.” Tec eñ kêkêc latuagêc Manase agêc Epraim sêwiñ eñ jasêô lasê Jakob. ² Ma sêkên ñawae gêdên Jakob gebe “Latôm Josep gêdên aôm gêwac.” Go Israel kêpuc tau tôn ma gêdi gêngôn nê mê. ³ Ma Jakob kêsôm gêdên Josep gebe “Ñajana ñatau Anôtô geoc tau lasê gêdên aê aŋga Lus, tañ gêc gamên Kanaan nañ, to gêjam mec aê ⁴ ma kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakên aôm ôka gôlôac lasê e têtû lau taêsam. Aê gabe jaŋgôm aôm ôtu laum kapôn ma jakên gamên tonec êndên nêj wakuc êtu nêj gên ender tônger.’ ⁵ Ma galoc latomagêc, tañ kôka êsêagêc lasê aŋga Aiguptu gêdên tañ aê gamên Aiguptu atomger nañ, têtû aênoc. Epraim agêc Manase têtû aênoc kêtôm Ruben agêc Simeon. ⁶ Gôlôac, tañ kôka lasê têdaguc êsêagêc nañ, têtû aômñm, ma êsêac sêwê kaiñ gênlênsêm sêwiñ tewerjiagêc. ⁷ Gêdên aê gawi Mesopotamia siñ gaô lasê Kanaan nañ Rahel gêmac êndu aŋga intêna, tañ kêdabiñ Eprat ma aê kasuñ eñ aŋga intêna Epratña ñatali,” ñaê teñ gebe Betlehem.

⁸ Israel gêlic Josep latuagêc ma kêsôm gebe “Asaagêc tonec.” ⁹ Josep gêjô tama awa gebe “Aê latucagêc, tañ Anôtô kékênj gêdênj aê anja tonec.” Go Israel kêsôm gebe “Ôkôc êsêagêc têtû gasuc sêmênmanj gebe janam mec êsêagêc.” ¹⁰ Israel kêtû ñamalacanô su tec mataanô kêtû waô e gêlic gamênj amboac gêmunja atom. Ma Josep gêwê êsêagêc dêdênj enj sêja, ma enj kêlêsoj êsêagêc aliñanô ma kêmboênj êsêagêc. ¹¹ Go Israel kêsôm gêdênj Josep gebe “Aê gaboc oc jalic aôm lanjomanô êtiam atom, mago galoc Anôtô kékênj aê galic aômnêm gôlôac amboac tonanjenj.” ¹² Go Josep kêkam êsêagêc sa anja ênê labum ma gewec e lanjomanô jagêdênj nom.

¹³ Ma Josep kêkam êsêagêc, kêkam Epraim ña lêma anôña, tañ kêkanônj Israel lêma gasêña to Manase ña lêma gasêña, tañ kêkanônj Israel lêma anôña ma gêwê êsêagêc têtû gasuc enj. ¹⁴ Mago Israel gêjac lêma keso tau ma kêmêtoç lêma anôña jagêu gêsac ñac saun Epraim môkêapac ma lêma gasêña gêsac Manase môkêapac. Manase enj ñacsêga. ¹⁵ Ma enj gêjam mec Josep ma kêsôm gebe “Anôtô, tañ tamocagêc Abraham agêc Isak sêsa nêj lêtj sêmoa enj lanjônêmña, Anôtô, tañ kêtû ñoc ñacgejob gêdênj ñoc bêc samob e mênjgêdênj galoc, ¹⁶ anjela, tañ gêjam aê kêsî gêdênj gênwapac samob nanj, ênam mec ñapalêagêc gebe ñoc ñaê to tamocagêc Abraham agêc Isak nêj ñaê elom-elom anja êsêagêcnênj e têtû taêsam ma seola nom ñagamênj auc.”

¹⁷ Josep gêlic gebe tama gêu lêma anôña gêsac Epraim môkêapac e keso ênê ñalêlôm, tec kêkôc tama lêma anja Epraim môkêapac gebe naênsac Manase môkêapac. ¹⁸ Ma Josep kêsôm gêdênj tama gebe “O tamoc, amboac tonanjenj atom. ñac tonec ñacsêga, tec u lêmam anôña ênsac enj môkêapac.” ¹⁹ Mago tama gedec ma kêsôm gebe “Aê kajala, latucenec, aê kajalagac. ñac tonec oc êtu laum amboac tonanjenj ma êtu kapôênj, mago lasi êtu kapôênj êlêlêc enj ma ênê wakuc têtû laum taêsam.” ²⁰ Tec gêjam mec êsêagêc gêdênj bêc tonanjenj ma kêsôm gebe” Lau Israel sêsam amagêcnêm ñaê gebe sênam mec tauñ ma sêsôm gebe’ Anôtô êngôm aôm ôtôm Epraim agêc Manase.’” Kêsôm amboac tonanjenj tec ketoc Epraim sa kêlêlêc Manase. ²¹ Go Israel kêsôm gêdênj Josep gebe “Ôlic acgom, galoc jamac êndu, mago Anôtô êwiñ amac ma êkênj amac aô lasê tameminênj gamênj êtiam. ²² Ma aê jatoc aôm sa êlêlêc nêm lasitêwai su ma jakênj gamênj ñabau, tañ kajanjo su anja lau gamênj Amornja nêj ña ñoc sij to talam nanjenj êndênj aôm.”

49

Jakob lanjwa geoc bij lasê kêpi nê gôlôac

¹ Go Jakob kêkalem latui ma kêsôm gebe “Akac taôm sa api tagenjenj gebe jasôm bij, tañ êtap amac sa êndênj têm, tañ gêc nêm ña nanjenj, lasê êndênj amac.

² “Jakob latuiac, akac taôm sa ma akênjenj tañjem tamemi Israel awa.

³ “Ruben, aôm kôtu ñoc ñacsêga, ñoc ñaclai to ñoc ôlicwalô ñamêc. ñac ñamata waenja to ñac ñamata ñaclaiña.

⁴ Aômnêm lêtj êtôm bu, tañ gêc ñasamac nanjenj, tec ôtu ñac ñamata atom gebe aôm kôpi tamamnê mê ma gôgôm mê, tañ aôm kôpi nanjenj, kêtû sec.

⁵ “Simon agêc Lewi êsêagêc lasitêwai. Êsêagêcnênjenj sij kêtû ñaclai sec ñawaba.

⁶ O ñoc katuc, naô lasê êsêacnênjenj sêkac sa atom. O ñoc ñalêlôm, ôwiñ êsêacnênjenj lau atom gebe êsêac embe têtac ñandanjenj, go sênac ñamalac êndu.

⁷ Aê japuc boa nêjenj têtac ñandanjenj,

gebe têntac nandan nawaôboa
to nêj nalêlôm kêmoatin najaŋa.
Aê gabe jawa êsêac êkôc anŋa Jakobnê gamêj
ma jata êsêac salin-salin anŋa Israel.

⁸ “O Juda, lasitêwai oc sêlambin aôm.
Aôm lêmam êkam nacjo êndêj gêsutêkwa.
Tamam latui oc sewec êndêj aôm.

⁹ Juda kêtôm lewe nalatu.
O latucenec, aôm kôjanŋo gêj,
tec gêlôm aôm kôtu kapôj.
Ej kêluj tau jakêlêwan tau amboac lewe,
kêtôm lewe têna tej. Asa gebe ensoc ej êndi sa.

¹⁰ Kiŋnê gêbôm oc endec Juda atom
ma tôc gôlinŋa endec asawa atom
e elom nac, tan gêjac gêj tau nawae nan,
ma tentenlatu oc tanen wamu êndêj ej.

¹¹ Ej kêkô nê donki tôj kêpi wain namôkê
to nê donki nalatu kêpi wain nalaka.
Ej kêkwasiŋ nê obo kêsêp wain
to nê nakwê kêsêp wain nanô natekwi.

¹² Wain gêgôm mataanô nawasi kêsa
ma su gêgôm luluj kêtû sêp.

¹³ “Sebulon êngôn gwêctali.
Ej êtu wan nasêcluj to ênê namadin
ênêc e naêndêj Sidon.

¹⁴ “Isakar ej natêkwa kêtôm donki,
tan jakêlêwan tau gêmôa domba nalêlôm.

¹⁵ Ej gêlic gebe mala lêwanŋa najam
to gamêj tau têtac kêsa lanŋwagej,
tec ej gewec gebe êôc gêj wapac
ma kêtû gêjôma gêjam kôm e kêkônin ej.

¹⁶ “Dan êmêtôc nê lau
amboac Israelnêj gôlôacnêj ton tej.

¹⁷ Dan êtu moac tej, tan gêc intêna,
êtu moacwêm, tan kêkêj gêjac intêna nataliger nan,
ma ênac hos êsêp agêsu e nac,
tan gêngôn hos naô nan, emben êsêp muja êna.

¹⁸ O Apômtau, aê gaôn aôm gebe ônam aê kêsi.

¹⁹ “Sêjanŋowaga sêjanda Gad,
mago ej êjanda êsêac êjô.

²⁰ “Asernê mo tonjalêsi najam
ma êmansan gêj êtôm kin sênin.

²¹ “Naptali kêtôm mojava, tan kêlêti nagaôger nan.
Bin najam kêsa ej awasuj.

²² “Josep kêtôm ka wakuc, tan gêjam nanô,

ka wakuc, tañ gêjam ñanô ma kêkô bumata nañ,
ênê ñalaka jagê gêsac tunbôm.

²³ Siñwaga totalam sêlênsôn eñ
to sêpê nêñ sôb ma sêjac siñ gêdêñ eñ.

²⁴ Mago ênê talam ñajaña
ma eñ lêma kata
gebe Jakobnê ñajaña ñatau gêjam eñ sa
to ñacgejob, lau Israel nêñ poclabu, kêpuc eñ tôn.

²⁵ Tamamnê Anôtô ênam aôm sa
to ñajaña ñatau Anôtô ênam mec aôm
êkêñ mec ñamoasiñ anğa undambê ôña
to mec ñamoasiñ anğa ñagêdimbob, tañ kêpoac ñalabuña nañ,
ma mec ñamoasiñ, tañ kêsa su to têtacclêlôm nañ.

²⁶ Tamamnê mec ñamoasiñ tolêlôm-tolêlôm
kêlêlêc lôc tengeñña ñamec ñamoasiñ su,
kêlêlêc gamêñ ñabau lanğwa sec ñamoasiñ.
Gêñ tonañ ñai ênsac Josep môkêapac ñaô,
ênsac ñac, tañ gêmoa jaêc lasitêwai nañ ñaô.

²⁷ “Benjamin kêtôm kêam sec, tañ kêkac gêñ gêngic-gêngic nañ.

Êndêñ bêbêcgeñ eñ êndanğôn nê gwada
ma êndêñ êtula ênac sam gêñ, tañ kêjanğo nañ.”

²⁸ Israelnêñ gôlôac 12 tau tonañ. Ma biñ, tañ tamenji kêsôm gêdêñ êsêac nañ tonañ.
Ma eñ gêjam mec êsêac, eñ gêjam mec êsêac gêdêñ-gêdêñgeñ ña mec gêdêñ-gêdêñgeñ.

Jakob lanğwa gêmec êndu ma sêsuñ eñ

²⁹ Ma eñ kêjatu êsêac to kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Anôtô embe êkalem aê najawiñ ñoc
lau, go ansuñ aê jawiñ tamoci anğa pocgêsuñ, tañ gêc ñac gamêñ Hetña Epron nê kôm,
³⁰ anğa pocgêsuñ, tañ gêc kôm Mak-Pela gêmu kêsô Mamreña anğa gamêñ Kanaan, kôm,
tañ Abraham gêjam ôli anğa ñac gamêñ Hetña Epron nê gebe êtu gamêñ sêôña. ³¹ Anğa
ônê êsêac sêsuñ Abraham agêc nê awê Sara. Anğa ônê êsêac sêsuñ Isak agêc nê awê
Rebeka. Anğa ônê aê kasuñ Lea. ³² Kôm to pocgêsuñ, tañ gêc ñalêlôm nañ, êsêac sêjam
ôli anğa lau gamêñ Hetña nêñ.” ³³ Jakob kêjatu biñ tonañ ñai gêdêñ latui e gêbacnê, go
Anôtô kêkalem eñ jagêwiñ nê lau. Eñ gê akaiñ kêpi mê ma gêwi katu siñ.

50

¹ Go Josep gêu tau gêsac tama lanğanô ñaô ma kêtañ kêpi eñ to kêlêlôm eñ. ² Ma
Josep kêjatu dokta, tañ têtû ênê sakiñwaga nañ, gebe sêmansañ tama. Tec dokta señ oso
Israelnê ñawêlêlar. ³ Ac sêjam bêc 40, gebe kôm taniñ oso ñawêlêlarña kêtôm ñasawa
amboac tonañ. Ma lau Aiguptu têtan tañjiboa kêtôm bêc 70 kêtû eñña.

⁴ Têm tañjiboaña gêbacnê, go Josep kêsôm biñ gêdêñ Paraonê gôlôac gebe “Amac embe
alic aê ñajam, go jateñ amac gebe amansañ biñ êndêñ Parao ma asôm gebe ⁵ “Tamoc
kêsôm gebe Kêdabiñ gebe jamac êndu, tec ônsuñ aê jasêp ñoc sêô, tañ kasap kêsêp poc
anğa gamêñ Kanaanña. Tec katôc lemoc gêdêñ tamoc gebe janğôm ñanô êsa. Kêtu
tonañña aê jateñ aôm gebe ôlôc gebe japi najansuñ tamoc, go jamu jamêñ êtiam.” ⁶ Ma
Parao gêjô eñ awa gebe “Ôpi ôna, ônsuñ tamam amboac kôtôc lêmam gêdêñ eñ.” ⁷ Tec
Josep kêpi gêja gebe ênsuñ tama, ma Paraonê sakiñwaga samob to ênê gejobwaga anduña
ma gamêñ Aiguptu ñagejobwaga samob sêpi sêwiñ eñ sêja. ⁸ Ma Josepnê andu ñagôlôac
to nê lasitêwai ma tamanê andu ñagôlôac sêwiñ amboac tonañ, tageñ nêñ gôlôac ñasec-
ñasec ma nêñ bulimakao to domba tec gacgeñ sêwi siñ sêmoa gamêñ Gosen. ⁹ Kareta
to lau tohos sêpi sêwiñ eñ sêja amboac tonañgeñ. Lau tau tônê nêñ toñ kapôênanô.
¹⁰ Gêdêñ tañ sêô lasê polom ñamala Atadña, tañ gêc bu Jordan ñamakeñ ônêña nañ,
êsêac sêpuc tañjiboa sa ma têtan ñanô tonêñ ñalêlôm ñawapacgeñ. Josep kêmasañ biñ

gebe lau têtanj tañiboa êtôm bêc 7 êtu tamaña. ¹¹ Ma malacm tau, lau gamêj Kanaanja, sêñô tañiboa kêpi anja polom ñamala Atadja ma sêsôm gebe “Lau Aiguptu têtanj tañiboa kapôên anja ônê.” Tec sê gamêj tau ñaê gebe Abel-Misraim. Gamêj tau gêc bu Jordan ñamakej ônêja. ¹² Tec Jakob latui sêgôm biñ, tañ ej kêjatu êsêac nañ, kêtû anô ¹³ gebe latui sêbalañ ej sêja gamêj Kanaan ma sêsuñ ej kêsêp pocgêsuñ, tañ gêc kôm Mak-Pela ñalêlôm, tañ gêc gêmu kêsô Mamreja. Abraham gêjam ôli pocgêsuñ tau tokômgeñ anja ñac gamêj Hetja Epron nê gebe êtu ênê gamêj sêôja. ¹⁴ Josep kêsuj tama su, go ej to nê lasitêwai ma lau samob, tañ sêpi sêwiñ ej sêja gebe sêsuñ tamaña nañ, sêmu sêja Aiguptu kêtiam.

Josep kêsuc têtawainêj biñ ôkwi

¹⁵ Josepnê lasitêwai sêlic gebe tamenj gêmac êndu su, tec sêsôm gebe “Moa Josep êkên kisa aêac ma êkên ñagêjô êjô sec samob, tañ dagôm gêdên ej nañ.” ¹⁶ Amboac tonañ êsêac sêsakiñ biñ gêdên Josep gêja ma sêsôm gebe “Kêdabiñ gebe tamam êmac êndu, tec kêkên jatu tonec gebe ¹⁷ Asôm êndên Josep gebe ‘Aê jateñ aôm êtu têtawainja gebe êsêac sêgôm aôm sec. Mago ôsuc êsêacnên keso to sec ôkwimañ.’ Ma galoc aêac atej aôm gebe ôsuc tamamnê Anôtônê sakiñwaga aêac ma keso ôkwi.” Gêdên tañ sêsôm biñ gêdên ej sêmoa nañ, Josep tau kêtanj. ¹⁸ Têtawai samob dêdên ej sêja jasêu tauñ sêc ej lañônemña ma sêsôm gebe “Gôlicgac me, aêac atu nê sakiñwaga.” ¹⁹ Mago Josep kêsôm gêdên êsêac gebe “Atêc taôm atom. Aê jajô Anôtô su me. ²⁰ Amac abe anjom aê sec, mago Anôtô gêjam keso tau ôkwi kêtû moasiñ. Ej gebe êngôm gên tônê gebe lau taêsam sêngônj mateñ jali amboac talic gêdên galoc. ²¹ Amboac tañ, atêc taôm atom, aê gabe janam amac to nê ñasec-ñasec sa.” Ej gêjam malô êsêac amboac tonañ ma gêjac êsêac têtac tônj.

Josep gêmac êndu

²² Amboac tonañ Josep to tamanê gôlôac sêngônj Aiguptu ma Josepnê jala kêtû 110. ²³ Ma Josep gêlic Epraim latui to dêbui, ma Manase latu Makir nê gôlôac, tenenj sêkôc êsêac sêngônj Josepnê labum. ²⁴ Ma Josep kêsôm gêdên nê lasitêwai gebe “Kêdabiñ gebe jamac êndu. Mago Anôtô ênam amac kêsi ma êwê amac awi gamêj tonec siñ e aô lasê gamêj, tañ Anôtô gêc lêma sa ma kêsôm kêtû tônj gebe êtu Abraham agêc Isak ma Jakob nêj nañ.” ²⁵ Go Josep awa gêjac Israel latui gebe têtôc lemeñ ma kêsôm gebe “Anôtô embe ênam amac kêsi, go ambalañ ñoc ñatêkwa anja tonec api ana.” ²⁶ Tec Josep gêmac êndu, nê jala kêtû 110, ma êsêac señ oso ênê ñawêlêlañ ma sêkên ej kêsêp wañ anja Aiguptu.

*

* 50:26: Abel-Misraim ñam gebe Aiguptunêj tañiboa.

Eksodus

LAU ISRAEL SÊWI AIGUPTU SIJ ÆAMIJ ÆABUKU

Æaê Eksodus ñam gebe Sêwi sij. Sêjaliñ ñaê tau sa gebe ñamij samob kepeñ Israelnêñ miñ towae kapôêñanô tageñ gebe sêwi gamêñ Aiguptuña sij, tañ kêkônij êsêac tøn têtú lau gêñôma sêngôn nañ.

Buku tau ñamij gêwa tau kêkôc gêja ñasêbu têlêac.

1. Môkêlatu 1-18 Anôtô kêgaboac lau Ebolai su aña koleñ gêñômaña ma gêwê êsêac jasêo lasê Lôc Sinai.
2. Môkêlatu 19-24 Anôtô kêmooatij nê poac gêdêñ lau Israel kêkêñ biñsu to ñagôliñ gêdêñ êsêac gebe sêsa nêñ lêñ to sênam gôliñ tauñ ma sêlic nêñ-om sêsô biñ tau ñalabugeñ.
3. Môkêlatu 25-40 Lau Israel sêkwê nêñ gamêñ sênam sakiñ Anôtôña teñ sa ma sêjac Lômbec ñagêñlêlôm sakiñña sa, go biñsu ñagêdô gêdêñ daburwaga sejob ma gêdêñ lau Israel sêlic Anôtônê om êtôm sakiñ dabur.

Mago miñ ñanô tau, tañ buku tonec gêwa sa nañ, tonec gebe Anôtô kêgaboac nê lau su aña sakiñ gêñômaña ma gêbiñ êsêac tøn têtú lau-m teñ, tañ sêkêñ mateñ têm to lêñ nêñña totêntac kêpa sugêñ nañ.

Ñamalac tañ nê miñ gêjam sêga aña buku tau nañ Mose. Æac tau tañ Anôtô kêjaliñ eñ sa gebe êwê nê lau sêwi Aiguptu sij nañ. Mose kêtú ñamalac tapaôngeñ nêñ ñac towae kapôêñ teñ.

Buku tau ñabiñ, tañ lau gamêñ-gamêñ samob sêñô ñawae su nañ, Biñsu Lemenlu, tañ sêpuc gêc môkêlatu 20 nañ.

Gêñwapac, tañ kêtap lau Israel sa aña Aiguptu nañ

¹ Israel latui, tañ sêja Aiguptu sêwiñ Jakob nañ, nêñ ñaê tonec. Êsêac samob sêja tonêñ gôlôacgeñ. ² Ruben agêc Simeon ma Lewi agêc Juda, ³ ma Isakar agêc Sebulon ma Benjamin, ⁴ ac to Dan agêc Naptali ma Gad agêc Aser. ⁵ (Jakobnê gôlôac samob sêpi tageñ lau 70.) Josep tau gêmoo Aiguptu kwanangeñ. ⁶ Sêmoa acgom, go Josep tau to nê lasitêwai ma nêñ gôlôac samob sêmac êndu. ⁷ Mago lau Israel nêñ wakuc sêka gôlôac lasê e têtú taêsam ñanô. Êsêac ñalêlêma atom, sesewec toñaclaigeñ e sêjam gamêñ tau auc.

⁸ Gêdêñ tonañ kiñ wakuc mênkêsa aña Aiguptu. Æac tau gêjam kauc Josep. ⁹ Eñ kêsôm gêdêñ nê lau gebe “Alic acgom, lau Israel têtú taêsam ñanô ma sesewec toñaclai sêlêlêc aêac sugoc. ¹⁰ Ajôc, dangôm nêñ gêñ tokaucgeñ gebe têtú taêsam sêlêlêc aêac atom. Embe sij êsa, oc moae sêwiñ aêacnêñ ñacjo ma sênac sij êndêñ aêac e sêwi aêacnêñ gamêñ sij ma sêc sêna.” ¹¹ Kêtú tonañña êsêac sêkêñ gejobwaga kômña gebe sêkônij lau Israel ña kôm ñawapac. Tec lau Israel sêkwê malac Piton to Rameses sa. Malac luagêc tonañ kêtú Paraonê malac ênac kôm ñanô saña. ¹² Lau Aiguptu sêkônij lau Israel tøn ñanôgeñ, mago êsêac têtú taêsam ñanô e sêjam gamêñ auc. Tec lau Aiguptu têtêc lau Israel ñanôgeñ. ¹³ Amboac tonañ lau Aiguptu sêkac lau Israel gebe sênam kôm kapoacwalôña. ¹⁴ Êsêac sejob lau Israel ña kôm ñawapacgosu. Lau Israel sêkwê andu ña poc, tañ sêmasañ ña nomku nañ, to kolda ma sêjam kôm tokôm. Lau Aiguptu sêkac êsêac gebe sênam kôm samob tonañ ñai toñaôli masigeñ.

¹⁵ Go kiñ Aiguptuña kêsôm biñ gêdêñ lau Ebolai nêñ jaomwagao. Awê teñ nê ñaê gebe Sipra ma teñ nê ñaê Pua. ¹⁶ Eñ kêsôm gebe “Amagêc embe anam Ebolainêñ lauo sa êndêñ têm sêkôc ñapalêña, go ajop ñapep. Awê teñ embe êkôc ñapalê ñac, nañ anac êndu. Embe êkôc awê, go andec êmoa.” ¹⁷ Mago jaomwagaoagêc têtêc Anôtô, tec sêgôm kiñ Aiguptuña nê biñ ñanô kêsa atom, agêc dedec ñapalê ñac sêmoa mateñ jali amboac tonangeñ. ¹⁸ Tec kiñ Aiguptuña kêkalem jaomwagaoagêc ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Amagêc adêc ñapalê ñac sêmoa mateñ jali kêtú asageñña.” ¹⁹ Jaomwagaoagêc sêsôm

gêdên Parao gebe “Ebolainên lauo têtôm lauo Aiguptuņa atom. Êsêac ôlinwalô kainj tenj. Jaomwagao sêdê lasê dêdên êsêac atomgenj ma sêkôc ñapalê su.”²⁰ Anôtô kêmooasij jaomwagao ma lau Israel têtû taêsam ma sesewec toņaclaigenj.²¹ Jaomwagao têtêc Anôtô, tec Anôtô kêkênj gôlôac gêdên êsêac.²² Go Parao kêjatu nê lau samob gebe “Ñapalê ñac samob, taņ Ebolainên lauo sêkôc naņ, ambalinj samob sij sêsêp bu Nil sêna, ma ñapalêogenj tec andec sêmoa.”

2

Mose têna kêkôc enj

¹ Ñac tenj aņga Lewinê gôlôac gêjam awê tenj. Awê tau aņga Lewinê gôlôac amboac tonaj. ² Awê tau taê ma kêkôc ñapalê ñac tenj. Enj gêlic gebe ñapalê tau ñajam, tec kêsinj enj ôkwi kêtôm ajônj têlêac. ³ Gêdên taņ têna kêtôm gebe êsinj enj ôkwi êtiam atom naņ, enj kêkôc katapa, taņ sêmasaņ ña talu naņ, ma kepeņ sib, go kêkênj ñapalê tau kêsêp ma ketoc katapa tau kêkô bu Nil ñatali ñasinj ñalêlôm. ⁴ Ñapalê luo kêkô ec jaêc saunjenj, gebe êlic gênj ondoc oc êtap ñapalê tau sa.

⁵ Gêdên tonaj Parao latuo mênjgêdê lasê gebe êlinj bu. Ênê sakinjwagao sêsêlênj sêmoa butali. Awê tau gêlic katapa kêkô sij ñalêlôm, go kêsakinj nê sakinjwagao tenj gebe êkôc gênj tau. ⁶ Parao latuo kêkac baob sa e gêlic ñapalê tenj. Ñapalê tau kêtaņ, tec taê walô enj ma kêsôm gebe “Ebolainên ñapalê tenj tonec.” ⁷ Tec ñapalê luo jakesôm gêdênj Parao latuo gebe “Amboac ondoc, aê najamôêc Ebolainênj lasulawê tenj gebe êkênj su ñapalê tau ênôm êtu aômņa me masi.” ⁸ Parao latuo kêsôm gêdênj enj gebe “Ônamaņ.” Tec ñapalê luo gêja jagêmodêc ñapalê tau têna. ⁹ Go Parao latuo kêsôm gêdênj enj gebe “Ôkôc ñapalê tonec ma ôkênj su êndênj enj êtu aêņa. Aê oc jakênj ñaôli êndênj aôm êjô nêm kôm.” Tec awê tau kêkôc ñapalê ma gêlôm enj. ¹⁰ Gêdênj taņ ñapalê tau kêtû kapôênj su naņ, têna kejoņ enj gêdênj Parao latuo gêja. Ma enj kêkôc ñapalê tau su kêtû ênê latu ma kêsôm gebe “Aê gaê enj sa aņga bu,” tec gê ênê ñaê gebe Mose.

Mose gêc gêja Midian

¹¹ Mose kêtû kapôênj su ma bêc tenj enj gêja gebe êlic nê lau ma gêlic kôm ñawapac, taņ kêkôninj êsêac tôņ naņ. Ma gêlic ñac Aiguptuņa tenj gêjac Ebolai tenj. Enj Mosenê launênj tenj. ¹² Mose mata geso gamênj e gêlic tenj gêmooa atom, tec gêjac ñac Aiguptuņa tau êndu ma kêgawê gaņac ma kêsuņ enj. ¹³ Ñabêbêc Mose kêsa gêdênj nê lau gêja kêtiam ma gêlic Ebolai luagêc sêjac tauņ. Ma enj kêsôm gêdênj ñac, taņ gêgôm keso naņ, gebe “Gôjac nêm ñac kêtû asageņņa.” ¹⁴ Mago ñac tau gêjô enj awa gebe “Asa kêkênj aôm kôtu aêacma gôlinjwaga to mêtôcwaga. Oc gobe ônac aê êndu amboac gôjac Aiguptu tau naņ me.” Go Mose kêtakê ma taê gêjam gebe “Binjanô, binj tau ñapuc kêsa sugac.” ¹⁵ Gêdênj taņ Parao gênjô ñawae naņ, enj gêgôm gênjêlôm gebe ênac Mose êndu.

Mago Mose gêc Parao su jagêmoa gamênj Midianņa. Ma enj jagênjgônj bumata tenj. ¹⁶ Ma daburjwaga Midianņa nê latuio 7 sêmoa. Êsêac sêsa jasêkati bu jasêsêwa kêsêp suc, gebe tamerjinê domba sênôm. ¹⁷ Mago gejobwaga bôcņa sêmênj ma têtinj êsêac su. Tec Mose gêdi jagêjam êsêac sa ma kêkênj bu gêdênj nênj domba sênôm. ¹⁸ Su, go êsêac dêdênj tamerji Reuel sêja, ma enj kêsôm gebe “Amboac ondoc, tec ocsalô tonec amu amênj ñagaôgenj nec.” ¹⁹ Êsêac sêsôm gebe “Ñac Aiguptuņa tenj gêjam aêac sa aņga gejobwaga bôcņa ma kêkati bu gêjô aêac su jakêkênj gêdênj domba sênôm.” ²⁰ Go tamerji kêsôm gêdênj latuio gebe “Enj gêmooa ondoc. Adec ñac tau kêkô tônê kêtû asageņņa. Amôêc enj gebe êninj gênj êwinj aêacmaņ.” ²¹ Mose gêlic kêtôm gebe êmoa êwinj Reuel, tec ñac tau kêkênj latuo Sipora gêdênj Mose gêjam. ²² Awê tau kêkôc ñapalê tenj, ma Mose kêsôm gebe “Aê katu ñaclej gamoa gamênj jaba.” Tec gê ênê ñaê gebe Gerson.

²³ Ñasawa balinj tonaj gêbacnê ma kinj Aiguptuņa gêmooa êndu. Mago lau Israel seņ olinj taņj kêtû nênj kôm ñawapacņa ma sêmôêc gebe Anôtô ênam êsêac sa. Ma êsêacnênj taņjiboa kêtû kôm ñawapacņa kêpi gêdênj Anôtô gêja. ²⁴ Ma Anôtô kêkênj taņa nênj olinj

tau ma taê gêjam poac, tañ kêmoatiñ gêdên Abraham agêc Isak ma Jakob. ²⁵ Ma Anôtô gêlic lau Israel ma kêwaka tau sa gêdên êsêac.

3

Anôtô kêkalem Mose

¹ Ma Mose gejob lawa dabuwaga Midianña Jetro nê domba. Eñ gêwê domba kêsa gamên sawa kêsêlên ec nêngen e gêô lasê Anôtônê lôc Horeb. ² Ma Anôtônê anjela geoc tau lasê gêdên eñ ña jawaô. Ja ñawaô tau kêsa gamêndani ñalêlôm. Mose gêlic ja kêsa gamêndani, mago ja geñ gamêndani tau su atom. ³ Ma Mose kêsôm gebe “Aê gabe jana najalic gêñsêga tonec. Ja geñ gamêndani su atom ñam amboac ondoc.” ⁴ Apômtau gêlic eñ kêdabiñ gamêndani gebe êlic ñam, tec Anôtô gêmôêc gêdên eñ anja gamêndani gebe “Mose, Mose.” Ma eñ gêjô eñ awa gebe “Aê tec gamoa.” ⁵ Go Anôtô kêsôm gebe “Ôtu gasuc ômôên atom. Ônu nêma atapa su anja amtapa gebe gamên, tañ aôm kôkô nañ, nom dabuñ.” ⁶ Ma kêsôm teñ gêwiñ gebe “Tamamnê Anôtô aê, ma Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aêgoc.” Mose gêsaj lañdanô auc gebe kêtêc tau, gebe êlic Anôtô atom.

⁷ Go Apômtau kêsôm gebe “Aê galic ñoc lau sêmoa jageo ñanô anja Aiguptu. Aê ganjô êsêac sêmoêc kêtú nêñ gejobwaga kapoacwalônña sêlêsu êsêacña. Biññanô, aê kajala êsêacnêñ ñandan. ⁸ Aê kasêp gamên gebe janam êsêac kêsi anja lau Aiguptu lemeñ ma jawê êsêac sêwi gamên tonaj siñ nasêpi gamên ñajam to kapôên teñ. Anja gamên tau tônê su to lêp keseleñ. Galoc lau Kanaan to Het ma Amor to Peres ma Hib to Jebus sêngôn gamên tau. ⁹ Aê ganjô lau Israel nêñ taji mañkêsô aê tañocsuñ ma galic lau Aiguptu sejoñ êsêac ñanô. ¹⁰ Amboac tonaj aê gabe jasakiñ aôm ôndên Parao ôna gebe ôwê ñoc lau Israel sêwi Aiguptu siñ.”

¹¹ Mago Mose kêsôm gêdên Anôtô gebe “Aê asa, tec jandên Parao jana ma jawê lau Israel sêwi Aiguptu siñ nec.” ¹² Anôtô gêjô eñ awa gebe “Aê oc jawiñ aôm. Ma gabe jakên ñabelo tonec êndên aôm gebe ôjala, gebe aê tauc tec kasakiñ aôm. Ñabelo tau tonec gebe Êndên tañ ôwê lau sêwi Aiguptu siñ su nañ, oc anam sakiñ Anôtô anja lôc tonec.”

¹³ Go Mose kêsôm gêdên Anôtô gebe “Embe jandên lau Israel jana ma jasôm êndên êsêac gebe ‘Tameminên Anôtô kêsakiñ aê tec gamên,’ ma êsêac embe têtú kênac aê gebe ‘Ênê ñaê amboac ondoc,’ oc jasôm amboac ondoc êndên êsêac.” ¹⁴ Go Anôtô kêsôm gêdên Mose gebe “Aêñoc ñaê gebe Aê-Gamoa-Amboac-Gamoa.” Ma Anôtô kêsôm teñ gêwiñ gebe “Ôsôm biñ tonec êndên lau Israel gebe ‘Aê-Gamoa kêsakiñ aê’ tec gadên amac gamên.” ¹⁵ Ma Anôtô kêsôm gêdên Mose gêwiñ gebe “Ôsôm êndên lau Israel gebe ‘Apômtau, amac tameminên Anôtô, Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô kêsakiñ aê gadên amac gamên.’ Ñaê tonec kêtú ñoc ñaê teñgeñ ma teñgeñña ma gôlôac to gôlôac wakuc samob awen ênac aê ña ñaê tonecgeñ. ¹⁶ Ôna ma ôkalem lau Israel nêñ laumata sa sêpi tagen, go ôsôm êndên êsêac gebe ‘Apômtau, amac tameminên Anôtô, geoc tau lasê gêdên aê. Eñ Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô. Ma eñ kêsôm gêdên aê gebe ‘Aê gajac amac kêsi ma galic gêñ samob, tañ lau Aiguptu sêgôm gêdên amac nañ. ¹⁷ Tec aê taêc gêjam kêtú tôn gebe jawê amac awi gêñwapac Aiguptuñ siñ ma aô lasê lau Kanaan to lau Het ma Amor to Peres ma Hib to Jebus nêñ gamên. Anja gamên tônê su to lêp keseleñ.’ ¹⁸ Lau Israel nêñ laumata oc sêkên tañgeñ nêma biñ ma sêwiñ aôm andên kiñ Aiguptuñ ana ma asôm êndên eñ gebe ‘Apômtau, Ebolainên Anôtô, mêngejam biñgalôm gêwiñ aêac, tec galoc aten aôm gebe ôwi aêac siñ gebe asêlên béc têlêac asa gamên sawa ana ma akên da êndên aêacma Apômtau Anôtô.’ ¹⁹ Aê kajalagac gebe kiñ Aiguptuñ oc êwi amac siñ atom e ñaclai teñ êkac eñ acgom. ²⁰ Amboac tonaj aê oc jamêtôc lemoc to janac Aiguptu ña gêñtalô tokaiñ-tokaiñ anja gamên tau. Gêñtalô tau êmbacnê acgom, go êwi amac siñ ana. ²¹ Aê jañgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñajam ma embe ana, go ana tolemem sawageñ atom. ²² Amacnêma lau samob êndên-êndêngeñ teteñ nêñ lauo sackapoac gêdên tauñña to lauo, tañ sêngôn andu tagen sêwiñ tauñ nañ, gebe sêkên

gêlôn silber to goldña ma ñakwê êndên êsêac. Ma amac akên nêmlatômio to ñac sêsô to sênôn gêñ tau. Amboac tonar ajanggo gêñ su anga lau Aiguptuña.”

4

¹ Go Mose gêjô er awa gebe “Mago lau Israel embe sêkên êwiñ aê atom to sêkên tarer ñoc biñ atom ma sêsôm êndên aê gebe ‘Apômtau geoc tau lasê gédên aôm atom,’ go jangôm amboac ondoc.” ² Apômtau kêtû kênac er gebe “Aôm lêmam kômêgôm asager.” Ma Mose gêjô er awa gebe “Kamêgôm tôc.” ³ Go Apômtau kêsôm gebe “Ômbaliñ naênêc nom.” Ma Mose kêbaliñ tôc jagêc nom e kêtû moac. Ma kêtakê e gênu tau su. ⁴ Mago Apômtau kêsôm gédên Mose gebe “Ômêtôc lêmam ma ômênngôm moac ñalênuc.” Tec er kêmêtôc lêma ma kêmêgôm moac tôñ jakêtu tôc kêtiam kêsêp er lêma. ⁵ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôngôm amboac tonar e sêkên êwiñ gebe Apômtau er êsêac tameninên Anôtô. Er Abrahamnê Anôtô ma Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô geoc tau lasê gédên aôm.”

⁶ Go Apômtau kêsôm biñ ñagêdô gédên er gebe “Ônsêmuñ lêmam êsô nêmlakwê.” Er kêsêmuñ lêma kêsô ma gédên tar kêtair sa kêtiam nar, gêlic gebe kamocbôm gêjac têt lêma auc e kêtû sêp kêtôm labi. ⁷ Go Apômtau kêsôm gebe “Ônsêmuñ lêmam êmu êsô nêmlakwê êtiam.” Tec Mose kêsêmuñ lêma gêmu kêsô nê ñakwê kêtiam, Ma gédên tar kêtair sa kêtiam nar, gêlic gebe ñajam kêsâ kêtôm ôli ñagêdô. ⁸ Ma Anôtô kêsôm gebe “Êsêac embe sêkên êwiñ aôm atom ma gêñtalô ñamatarña embe ênam êsêac ôkwi atom, go sêkên êwiñ gêñtalô êtu luagêcña. ⁹ Ma êsêac embe sêkên êwiñ gêñtalô luagêc tonar to sêkên tarer nêmlbiñ atom, go ôkati bu anga bu Nil ma mênjôkêc êsêp nom, go bu, tar ôkati anga bu Nil nar, oc êtu dec ênêc nom.”

¹⁰ Mago Mose kêsôm gédên Apômtau gebe “Oe, ñoc Apômtau, aê aoc sob atom. Gêmuñger aê gamoa amboac tonar ma galoc kêsôm biñ gédên aê, tar katu nêmlsakinwaga nar, mago aoc sob kêsâ atom amboac tonarner. Aê kasôm biñ malô-malô to imbeloc ñawapac sec.” ¹¹ Go Apômtau kêsôm gédên er gebe “Asa kêtên ñamalac awasun. Asa kêtên er awamê me tarasunbic me gêlic gamên me matapec. Aê Apômtau kakên atom me. ¹² Amboac tonar ôna ma aê jawiñ aôm to janam aôm awam sa ma jandôn biñ ôsômña êndên aôm.” ¹³ Mago Mose kêsôm gebe “O Apômtau, aê jater aôm gebe ôsakin lau ter.”

¹⁴ Go Apômtau têtac ñandar kêsâ gédên Mose ma kêsôm gebe “Têwam Aron anga Lewinê gôlôac gêmoa atom me. Aê kajala er awa sob. Ôlic acgom, er gêdi kêpuc aôm tôñtôn gêmên. Er embe êlic aôm, oc têtac ñajam êsa ñanô. ¹⁵ Amboac tonar ônam biñgalôm êndên er ma ôwa nêmlbiñ sa êndên er gebe êsôm lasê. Ma aê gabe jawiñ amagêc to janam amagêc awer sa ma jandôn gêñ ôngômña êndên aôm. ¹⁶ Er êjô aôm su êsôm biñ êndên lau ma êtu aôm awam. Ma er êlic aôm amboac Anôtô. ¹⁷ Ma aôm ômênngôm tôc tonec gebe ôngôm gêñtalôña.”

Mose gêmu gêja Aiguptu

¹⁸ Ma Mose gêmu gédên lawa Jetro gêja jakêsôm gédên er gebe “Aê jater aôm gebe ôlôc sa ma aê jamu jandên ñoc lau jana Aiguptu najalic êsêac sêmoa mater jali me masi.” Ma Jetro kêsôm gédên Mose gebe “Ôêc tobiñmalôger ôna.” ¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gédên Mose anga Midian gebe “Ômu ôna Aiguptu gebe lau samob, tar sebe senseñ aôm nar, sêmac êndu su.” ²⁰ Amboac tonar Mose kêtôc nê awê to latu ma kêtên êsêagêc sênngôn dorñki ter ñan ma gêja gamên Aiguptuña. Ma er kêmêgôm Anôtônê tôc.

²¹ Ma Apômtau kêsôm gédên Mose gebe “Ôlic acgom, aôm embe ô lasê Aiguptu, go ôngôm gêñtalô samob, tar kakên ñaclai gédên aôm gebe ôngômña nar, ôkô Parao lanônênña. Mago aê oc jangôm ênê ñalêlôm ñadani êsa, gebe êwi lau siñ atom. ²² Go aôm ôsôm êndên Parao gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe ñoc latuc ñacsêga tau Israel, ²³ ma aê jasôm êndên aôm gebe “Ôwi latuc siñ gebe naênam sakin aê.” Ôlic acgom, embe ondec ma ôwi er siñ atom, go janser aôm latôm ñacsêga su.’ ”

²⁴ Êsêac sêsêlêñ sêmoa intêna e sêô lasê gamêñ sênêc bêcña teñ. Ma Apômtau gêdac Mose anğa tônê ma kêsaê gebe ênac eñ êndu. ²⁵ Go Sipora kêkôc bôjañ poc ñagaôger ma kêsa latu utiôlic jakêmoasac Mosenê lambi ña ñaôlic tau tonañ ma kêsôm gebe “Binñanô, aôm kôtu ñoc ñac-gebe-ênam-awêwaga todec.” ²⁶ Go Apômtau gêwi eñ siñ gêmoa mata jali. Gêdêñ tonañ awê tau kêlêwiñ biñ sêsa lauña gebe “Ñac-gebe-ênam-awêwaga todec.”

²⁷ Apômtau kêsôm gêdêñ Aron gebe “Ôpuc Mose tontôtñ ôsa gamêñ sawa ôna.” Tec eñ gêja ma gêdac Mose anğa Anôtônê lôc ma kêlêsoñ eñ alianô. ²⁸ Go Mose gêjac miñ biñ samob, tañ Apômtau kêsôm gêdêñ tañ kêsakiñ eñ nañ, to gêñtalô samob, tañ Apômtau kêjatu eñ gebe êñgômña. ²⁹ Go Mose agêc Aron sêja ma sêkalem lau Israel nêñ laumata samob sa sêpi tagen. ³⁰ Ma Aron kêsôm biñ samob, tañ Apômtau kêsôm gêdêñ Mose nañ, ma gêgôm gêñtalô lau sêlic. ³¹ Ma lau tau sêkêñ gêwiñ. Gêdêñ tañ sêñô ñawae gebe Apômtau kêtü ñacleñ lau Israel ma gêlic êsêacnêñ gêñwapac nañ, êsêac sewec ma teteñ mec.

5

Mose agêc Aron sêkô Parao lañônêmña

¹ Tônê su, go Mose agêc Aron dêdêñ Parao sêja ma sêsôm gebe “Apômtau, Israelnêñ Anôtô, nê biñ tonec gebe ‘Ôwi ñoc lau siñ gebe sêlic nêñ om teñ anğa gamêñ sawa êtu tetoc aê saña.’” ² Mago Parao gêjô êsêagêc awen gebe “Apômtau tau asa, tec jakêñ tañoc eñ ma jawi Israel siñ. Aê gajam kauc Apômtau tonañ, ma aê gadec gebe jawi Israel siñ.” ³ Go êsêagêc sêsôm gebe “Êbolainêñ Anôtô gêjam biñgalôm gêwiñ aêagêc, tec aten aôm gebe ôwi aêac siñ. Aêac asa gamêñ sawa ana asêlêñ bêc têlêacger ma akêñ da êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô. Embe masi, oc êsêp êndêñ aêac êmêñ ña kole to siñ.” ⁴ Mago Parao kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Mose agêc Aron, amagêc abe akôc lau su anğa nêñ kôm kêtü asagenña. Aec su andêñ nêñ koleñ ana.” ⁵ Ma Parao kêsôm teñ gebe “Agêc alic acgom, galoc lau tau têtü taêsam su, ma amagêc abe akô êsêac auc anğa nêñ kôm ma akêñ êsêac sêlêwan tañ.” ⁶ Gêdêñ bêc tonanğen Parao kêjatu lausêlêsuwaga to gejobwaga gebe ⁷ “Akêñ oba êndêñ lau amboac agôm nañ, êtiam atom. Êsêac tañ nasejoñ oba gebe sêmansañ nomku têkê-têkê. ⁸ Mago nomku têkê-têkê ñanamba, tañ sêmansañ kêtôm bêcgen nañ, êkôgen, êtu sauñ atom, gebe êsêac ojomtêna, tec sêmôcê gebe ‘Ôwi aêac siñ gebe akêñ da êndêñ aêacma Anôtô.’ ⁹ Akêñ kôm ñawapac êkônin lañ tonañ e ênam êsêac auc ma têtap nêñ ñasawa sêkêñ tañen biñ agwa-agwana sa atom.”

¹⁰ Amboac tonañ lau-sêlêsuwaga to launêñ gejobwaga sêsa sêja ma sêjac miñ gêdêñ lau gebe “Parao kêsôm biñ tonec gebe ‘Aê jakêñ oba êndêñ amac êtiam atom. ¹¹ Galoc amac taôm naajoñ oba anğa gamêñ, tañ atap oba saña nañ. Mago nomku têkê-têkê, tañ amac oc amansañ nañ, ñanamba êtu sauñ atom, êtôm namba lañgwa.’” ¹² Amboac tonañ lau sêsêlêñ sêjam gamêñ Aiguptu samucgen auc, gebe sejoñ oba êtu sêmansañ nomku têkê-têkêña. ¹³ Lausêlêsuwaga sêkac êsêac ma sêsôm gebe “Anam nêñ kôm êtôm bêcgenña e atap nomku têkê-têkê ñanamba sa êtôm namba, tañ atap sa gêdêñ têm sêkêñ oba gêdêñ amacña nañ.” ¹⁴ Paraonê lausêlêsuwaga sêjac launêñ gejobwaga, tañ êsêac sêjalin sa gebe sejoñ tañ nêñ lau nañ, ma têtü kênac êsêac gebe “Gêdêñ ocsalô tonec amac atap kôm ñanô sa kêtôm gêmurña atom, nec ñam amboac ondoc.”

¹⁵ Go lau Israel nêñ gejobwaga dêdêñ Parao sêja ma têtan gebe “Amboac ondoc aôm gôgôm aêac, tañ atu nêñ sakiñwaga nañ, amboac tonañ. ¹⁶ Êsêac sêkêñ oba teñ gêdêñ nêñ sakiñwaga atom, mago sêjatu gebe ‘Amansañ nomku têkê-têkê.’ Ma galoc ôlic, êsêac sêjac nêñ sakiñwaga gêwiñ. Ñakeso gêc aôm taôm nêñ launagen.” ¹⁷ Mago eñ kêsôm gebe “Amac ojomtêna, amac ojomtêna. Kêtü tonanğña amac asôm gebe ‘Ôwi aêac siñ gebe akêñ da êndêñ Apômtau.’” ¹⁸ Aêc su, anam nêñ kôm. Ac sêkêñ oba êndêñ amac atom, mago amac amansañ nomku têkê-têkê ñanamba êtôm gêmurña.” ¹⁹ Lau Israel nêñ gejobwaga sêmoa jageo ñanô kêtü jatu tonecña gebe “Ajoñ taôm, gebe nomku têkê-têkê ñanamba êtôm bêcgenña êtu sauñ atom.” ²⁰ Gejobwaga sêsa anğa Paraonê andu sêja ma têtap Mose agêc Aron sa. Êsêagêc sêñ êsêac sêmoa. ²¹ Ma gejobwaga sêsôm gêdêñ

êsêagêc gebe “Apômtau mata ê amagêc e êmêtôc amagêc, gebe amagêc agôm Parao to nê lau têtac gedec aêac ma akêj sij kêsêp êsêac lemej, gebe sênac aêac êndu.”

Mosenê mec

²² Go Mose kêkac tau ôkwi kêtiam gêmu gêdêj Apômtau gêja ma kêsôm gebe “O Apômtau, amboac ondoc tec gôgôm lau tonec sec. Aôm kôsakiñ aê gamêj kêtû asageñja. ²³ Aê kasô gadêj Parao gaja ma kasôm biñ gajam aôm lanjôm, mago eñ gêjô e gêgôm lau tonec sec, ma aôm tec gôjam nêmu lau kêsi atomanô.”

6

¹ Mago Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Galoc aôm oc ôlic gêj, tañ aê gabe janjôm êndêj Parao nañ. Eñ oc êkac êsêac toñaclaigen gebe sêwi gamêj siñ, ma êjanda êsêac toñaclaigen gebe sêwi ênê gamêj siñ.”

Anôtô kékalem Mose ñakônijja

² Ma Anôtô kêsôm gêdêj Mose gebe “Aê Apômtau. ³ Aê gaoc tauc lasê gêdêj Abraham agêc Isak ma Jakob gebe ñaniniñ ñatau aê, mago aê kawaka tauc sa gêdêj êsêac ña ñoc ñaê Aê-Gamoa-Amboac-Gamoa nec atom. ⁴ Aê kamoatiñ poac gêdêj êsêac gebe jakêj gamêj Kanaan êndêj êsêac. Gamêj tau, tañ êsêac sêmoa têtôm lau jabagen nañ. ⁵ Ma aê ganjô lau Israel, tañ lau Aiguptu sêlêsu êsêac ña kôm ñawapac nañ, nêj tanjboa ma taêc gêjam ñoc poac. ⁶ Kêtû tonañja ôsôm êndêj lau Israel gebe ‘Aê Apômtau tau. Aê gabe jaê amac sa anja Aiguptunêj kôm ñawapac, tañ kêkônij amac nañ, to janjamboc amac su anja êsêacnêj sakiñ gêjômaña ma jamêtôc lemoc gebe janam amac sa to janjôm gêjsêga gebe jamêtôc êsêac. ⁷ Aê gabe jakôc amac sa atu ñoc lau ma gabe jatu nêmu Anôtô. Amac ajalamañ gebe aê Apômtau, amacnêmu Anôtô, tañ gaê amac sa anja Aiguptunêj kôm ñawapac. ⁸ Aê gabe jawê amac aê lasê gamêj, tañ katôc lemoc gebe jakêj êndêj Abraham agêc Isak ma Jakob. Aê gabe jakêj gamêj tau êndêj amac êtu amacnêmu nom. Aê Apômtau oc janjôm.’ ” ⁹ Mose kêsôm biñ tonañ gêdêj lau Israel, mago êsêac sêkêj tanêj Mosenê biñ atom, gebe nêj ñalêlôm popoc ma kôm tau ñawapacgosu.

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe ¹¹ “Ôsô naôsôm êndêj Aiguptunêj kiñ Parao gebe êlôc ma lau Israel sêwi ênê gamêj siñ.” ¹² Mago Mose kêsôm gêdêj Apômtau gebe “Ôlic acgom, lau Israel sêkêj tanêj ñoc biñ atom, ma Parao oc êkêj taja aê, tañ aocsuñ ñawapac nañ, amboac ondoc.” ¹³ Go Apômtau gêjam biñgalôm gêwiñ Mose agêc Aron ma kêjatu êsêagêc gebe sêsôm êndêj lau Israel to êndêj Aiguptunêj kiñ Parao gebe agêc awê lau Israel sêwi gamêj Aiguptuñja siñ.

6:14-27 ñamadiñ tonec kêkip Mose agêc Aron nêj ñam sa. Êsêagêc sêsa anja Lewinê gôlôac. Aronnê wakuc ñagêdô nêj ñaê kêsêp ñamadiñ tonec gêwiñ.

Anôtônê Jatu gêdêj Mose agêc Aron

²⁸ Gêdêj bêc, tañ Apômtau kêsôm biñ gêdêj Mose anja gamêj Aiguptuñja nañ, ²⁹ Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Aê Apômtau tau. Ôsôm biñ samob, tañ aê jasôm êndêj aôm nañ êndêj Aiguptunêj kiñ Parao.” ³⁰ Mago Mose kêsôm gêdêj Apômtau gebe “Ôlic acgom, aê aocsuñ ñawapac, tec Parao oc êkêj taja aê amboac ondoc.”

7

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôlic acgom, aê jakêj aôm ôtu Paraonê anôtô ma têwam Aron êtu nêmu propete. ² Aôm ôsôm biñ samob, tañ aê jajatu nañ, êndêj Aron, ma eñ êsôm êndêj Parao, gebe êlôc gebe lau Israel sêwi ênê gamêj siñ sêc sêna. ³ Mago aê gabe janjôm Paraonê ñalêlôm ñadani êsa. Aê oc janjôm gêntalô to gêjsêga taêsam anja gamêj Aiguptuñja, ⁴ tagen Parao oc êkêj taja amagêcnêmu biñ atom. Go aê lemoc êpi Aiguptu ma ñoc toñ, ñoc lau Israel tau tonañ, sêwi gamêj Aiguptuñja siñ, ma janjôm gêjsêga gebe jamêtôc lau Aiguptu. ⁵ Aê embe jamêtôc lemoc gebe janac Aiguptu ma jawê lau Israel sa anja êsêac ñalêlôm, go lau Aiguptu sêjala gebe aê Apômtau.” ⁶ Ma Mose agêc

Aron tañeñ wamu ma sêgôm biñ kêtôm Apômtau kêjatu êsêagêc. ⁷ Gêdêñ tañ sêsôm biñ gêdêñ Parao nañ, Mosenê jala kêtû 80 ma Aronnê kêtû 83.

Aronnê tôc

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose agêc Aron gebe ⁹ “Parao embe êsôm êndêñ amagêc gebe ‘Awaka taôm sa ña gêñtalô teñ,’ go ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ôkôc nêñ tôc ma ômbaliñ naênêc Parao lañônêmña gebe êtu moac.’ ” ¹⁰ Amboac tonañ Mose agêc Aron dêdêñ Parao sêja ma sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu êsêagêc. Aron kêbaliñ nê tôc jagêc Parao to nê sakiñwaga lañôñnêmña e tôc tau kêtû moac. ¹¹ Go Parao kêkalem lau tokauc ma lau mectomañña, ma Aiguptunêñ lau mectomañña tonañ nêñ ñaclai kaiñ teñ, tec sêgôm gêñtalô tônê amboac tonañgeñ. ¹² Êsêac samob gêdêñ-gêdêñgeñ sêbaliñ nêñ tôc jagêc nom e kêtû moac. Mago Aronnê tôc kêdañgôn êsêacnêñ tôc samob su. ¹³ Mago Paraonê ñalêlôm ñadani ñapañ, tec kêkêñ taña êsêagêcnêñ biñ atom, kêtôm Apômtau kêsôm lasê kwanañgeñ.

Bu kêtû dec ñagêñwapac

¹⁴ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Paraonê ñalêlôm ñadani kêsagac, eñ gedec gebe êwi lau siñ. ¹⁵ Bêbêcgeñ Parao êsa bu êna, go aôm ôndêñ eñ ôna ma ônsaê eñ ôkô butali. Ômêñgôm tôc, tañ gêjam tau ôkwi kêtû moac nañ. ¹⁶ Go ôsôm êndêñ eñ gebe ‘Apômtau, Ebolainêñ Anôtô, kêsakiñ aê gadêñ aôm gamêñ. Eñ kêsôm gebe “Ôwi ñoc lau siñ sêna, gebe sênam sakiñ aê aña gamêñ sawa, mago ôlic acgom, aôm tañam wamu atom tageñ.” ¹⁷ Apômtau kêsôm teñ amboac tonec gebe “Ôlic acgom, aê janac bu, tañ kêpoac bu Nil nañ, ña tôc, tañ kamêgôm nañ, ma bu ênam tau ôkwi êtu dec. Biñ tau êwaka aê sa e ôjala gebe aê Apômtau. ¹⁸ Ma i aña Nil oc sêmac êndu ma bu Nil tau ñabu ñasu êsa ma lau Aiguptu oc sendec bu ma sênôm atom.” ’ ” ¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ôkôc nêñ tôc ma ômêtôc lêmam êndêñ bu Aiguptuña samob, êndêñ bu, tañ keseleñ nañ, to êndêñ busawa ma bu ñatoñ to bu saboac, gebe bu samob ênam tau ôkwi êtu dec aña gamêñ Aiguptuña samucgeñ. Bu êtu dec aña suc to kupoc amboac tonañgeñ.’ ”

²⁰ Mose agêc Aron sêgôm kêtôm Apômtau kêjatu. Aron gêôc tôc sa ma gi bu, tañ kêpoac bu Nil nañ, Parao to nê sakiñwaga samob sêlic. Ma bu samob, tañ kêpoac bu Nil nañ, gêjam tau ôkwi kêtû dec. ²¹ Ma i, tañ sêmoa bu Nil nañ, sêmac êndu, ma bu Nil ñasu kêsa e lau Aiguptu têtôm gebe sênôm bu aña bu Nil êtiam atom. Dec gêjam gamêñ Aiguptuña samucgeñ auc. ²² Mago lau mectomañ Aiguptuña sêgôm gêñ tônê amboac tonañgeñ ña nêñ ñaclai kaiñ teñ. Amboac tonañ Paraonê ñalêlôm ñadani geder tónggeñ ma eñ kêkêñ taña êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwanañgeñ. ²³ Parao kêkac tau ôkwi kêso nê andu gêja ma biñ tonañ gêgôm nê ñalêlôm ñawapac kêsa atom. ²⁴ Ma lau Aiguptu samob sêgawê bu sênômña sêmoa bu Nil ñatali, gebe êsêac têtôm gebe sênôm bu Nil atom. ²⁵ Apômtau gi bu Nil ma gêñwapac tau gêc bêc 7.

8

Ôpoac ñagêñwapac

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsô ôndêñ Parao ôna ma ôsôm êndêñ eñ gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ, gebe nasênam sakiñ aê. ² Mago embe ondec ma ôwi êsêac siñ atom, go jakêñ ôpoac sêlênsôn nêñ gamêñ samucgeñ. ³ Ôpoac sênam bu Nil auc. Êsêac sêpi nêñ andu ma sêsô nêñ balêñ bêcña ma sêñêc nêñ mê. Êsêac sêpi nêñ sakiñwaga to nêñ lau samob nêñ andu. Êsêac sêsô nêñ ki apac polomña ñalêlôm to sêñêc nêñ suc aña galuñ polomña. ⁴ Ôpoac oc sêñgalab sêpi aôm to sêpi nêñ lau ma nêñ sakiñwaga samob.” ’ ” ⁵ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ômêtôc lêmam to nêñ tôc êndêñ bu to busawa ma bu ñatoñ ma ôkêñ ôpoac sênam gamêñ Aiguptuña auc.’ ” ⁶ Amboac tonañ Aron kêmêtôc lêma gêdêñ Aiguptu ñabu samob ma ôpoac sêpi e sêjam gamêñ Aiguptuña auc. ⁷ Mago lau mectomañña sêgôm

gêñ tônê ña nêñ ñaclai kainj tej ma sêkêñ ôpoac sêpi gamêñ Aiguptuñja sêmêñ amboac tonanğen.

⁸ Go Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gebe “Aterj Apômtau gebe êkôc ôpoac su anğa aê to ñoc lau ma jawi lau siñ nasêkêñ da êndêñ Apômtau.” ⁹ Mose kêsôm gêdêñ Parao gebe “Aê jaterj aôm gebe taôm ôsam bêc ôpoac sêwi aôm to nêñ andu samob siñja, go jaterj êtu aôm to nêñ sakinwaga ma nêñ lauñja. Ma ôpoac oc sêmoa bu Nil tagerj.”

¹⁰ Ma Parao kêsôm gebe “Elenğa.” Mose kêsôm gebe “Biñ, tañ aôm kôsôm nañ, oc ñanô êsa, ec ôjala gebe ñac tej kêtôm Apômtau, aêacma Anôtô, gêmoa atomanô. ¹¹ Ôpoac oc sêwi aôm to nêñ andu ma nêñ sakinwaga to nêñ lau samob siñ. Êsêac oc sêmoa bu Nil tagerj.” ¹² Go Mose agêc Aron sêwi Parao siñ, ma Mose awa gêjac Apômtau kêtü ôpoacña, kêtôm tañ ej kêmasañ biñ gêwiñ Parao nañ. ¹³ Ma Apômtau gêgôm kêtôm Mosenê biñ. Ôpoac sêmac êndu anğa andu to malacluj ma kôm. ¹⁴ Ma êsêac sêboa ôpoac sa totoñ-totoñ e ñasu kêpônñ popoc gêjam gamêñ samucğen auc. ¹⁵ Mago gêdêñ tañ Parao kêsaê gebe gêñwapac kêlêwanğ ej nañ, ej gêgôm nê ñalêlôm ñadani kêsa e kêkêñ taja êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwananğen.

Kawanğ ñagêñwapac

¹⁶ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsôm êndêñ Aron gebe ‘Ômêtôc nêñ tôc ma ôi nom ñakekop e êtu kawanğ ênam gamêñ Aiguptuñja samucğen auc.’” ¹⁷ Ma êsêagêc sêgôm amboac tonanğ. Aron kêmêtôc lêma tonê tôc ma gi nom ñakekop, ma kawanğ kêpi e gêñac ñamalac to bôc. Nom ñakekop samucğen kêtü kawanğ gêjam gamêñ Aiguptuñja auc samucğen. ¹⁸ Lau mectomañña sêsaê gebe sêkêñ kawanğ amboac tonanğ ña nêñ ñaclai kainj tej, mago sêgôm têtôm atom. Amboac tonanğ kawanğ gêjac têc ñamalac to bôc auc. ¹⁹ Ma lau mectomañña sêsôm gêdêñ Parao gebe “Anôtônê lêma ñakôm tonec.” Mago Paraoñê ñalêlôm ñadani kêsa e kêkêñ taja êsêagêcnêñ biñ atom kêtôm Apômtau kêsôm kwananğen.

Danğuc ñagêñwapac

²⁰ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôndi sa êndêñ bêbêc kanucğen ma ônsaê Parao êsa bu êna, go êsôm êndêñ ej gebe ‘Apômtaunê biñ tau tonec gebe “Ôwi ñoc lau siñ, gebe nasênam sakinğ aê. ²¹ Ôlic acgom, embe ôwi ñoc lau siñ atom, go jasakiñ danğuc êpi aôm to nêñ sakinwaga ma nêñ lau ma êsô nêñ andu amboac tonanğ. Ma danğuc tolêsôb-tolêsôb ênam lau Aiguptu nêñ andu auc ma ênac têc nom, tañ ñamalac sêmoa nañ, auc amboac tonanğen. ²² Êndêñ bêc tonanğ aê janğôm gamêñ Gosen amboac tej. ñoc lau sêmoa gamêñ tonanğ, tec danğuc tej êmoa atom e ôjala gebe aê Apômtau gamoa gamêñ tau ñalêlôm. ²³ Amboac tonanğ aê jawa ñoc lau to nêñ lau êkôc. Biñ tonanğ êsa êndêñ elenğa.” ’ ’ ²⁴ Ma Apômtau gêgôm biñ tonanğ ñanô kêsa. Danğuc tolêsôb-tolêsôb kêsô Parao to nê sakinwaga nêñ andu. Ma gamêñ Aiguptuñja samucğen kêtap danğuc ñagêñwapac sa.

²⁵ Go Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gebe “Ajôc, akêñ da êndêñ nêñ Anôtô anğa gamêñ tonec.” ²⁶ Mago Mose kêsôm gebe “Biñ amboac tonanğ oc êtôm atom, gebe gêñ, tañ aêac oc akêñ êtu da êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô, nañ, lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb. Ma aêac embe akêñ gêñ, tañ lau Aiguptu sêlic amboac gêñ alôb-alôb nañ, êtu da êsêac sêlic, oc têtuc aêac ña poc êndu atom me. ²⁷ Aêac asêlêñ êtôm bêc têlêac asa gamêñ sawa ana, go akêñ da êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô, êtôm ej tau kêjatu aêac nañ.” ²⁸ Tec Parao kêsôm gebe “Aê jawi amac siñ naakêñ da êndêñ Apômtau, amacnêñ Anôtô, anğa gamêñ sawa. Tagerj amac ana jaêcğen atom. Awem ênac Apômtau êtu aêña.” ²⁹ Go Mose kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê jawi aôm siñ jasa najaterj mec êndêñ Apômtau gebe elenğa danğuc tolêsôb-tolêsôb êwi Parao to nê sakinwaga ma nêñ lau siñ. Tagerj aôm ônsau aêac êtiam atom ma ôñgamiñ lau gebe sêkêñ da êndêñ Apômtau nec atom.” ³⁰ Ma Mose kêsa anğa Paraoñê jaketerj mec gêdêñ Apômtau. ³¹ Ma Apômtau gêgôm biñ, tañ Mose keteñ nañ, ñanô kêsa ma kêkôc danğuc tolêsôb-tolêsôb su anğa

Parao to nê sakinwaga ma nê lau nêj. Danguc teŋ gêmoa kêtiam atom. ³² Mago Parao gêgôm nê ŋalêlôm ŋadani kêsa kêtiam ma gêwi lau siŋ atom.

9

Bôc têtap gêŋwapac sa

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôsô ôndêj Parao ôna ma ôsôm êndêj eŋ gebe ‘Apômtau, Ebolainêj Anôtô, nê biŋ tau tonec gebe “Ôwi ŋoc lau siŋ, gebe nasênam sakin aê. ² Ôlic acgom aôm embe ondec gebe ôwi êsêac siŋ ma ôkôc êsêac tôj ŋapaŋ, ³ go Apômtau lêma ênac aômnêm bôc, taŋ sêmoa kôm naŋ, hos to donki ma kamele to bulimakao ma domba. Samob têtap gêmec sec kaiŋ teŋ sa. ⁴ Ma Apômtau êwa lau Israel to Aiguptu nêj bôc êkêc, ma lau Israel nêj bôc teŋ êmac êndu atom.” ’ ’ ⁵ Ma Apômtau kêkêj noc ma kêsôm gebe “Elenŋa Apômtau gebe êŋgôm biŋ tau ŋanô êsa aŋga gamêj tonec.” ⁶ Ma gelenŋa Apômtau gêgôm gêj tau. Lau Aiguptu nêj bôc samob sêmac êndu, mago lau Israel nêj bôc teŋ gêmec êndu atom. ⁷ Ma Parao kêsakin lau gebe sênac lau Israel nêj bôc kêsi ma êsêac sêlic gebe nêj bôc teŋ gêmec êndu atom. Mago Paraonê ŋalêlôm ŋadani kêsa ma gêwi lau siŋ atom.

Kamocmatu ŋagêjwapac

⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose agêc Aron gebe “Akôc ŋagasi aŋga ki ano gêjŋa êsêp amagêc lemema ma Mose êpalip gêj tau êpi umbon ma Parao êlic. ⁹ ŋagasi tau oc ênam tau ôkwi êtu kekop ênam gamêj Aiguptuŋa samucgeŋ auc e êŋgôm kamocmatu ênam ŋamalac to bôc nêj ôliŋ auc aŋga gamêj Aiguptuŋa samucgeŋ, ma kamocmatu tau êu lasê e êtu kamoc.” ¹⁰ Amboac tonaŋ êsêagêc sêkôc ŋagasi tau ma sêkô Parao laŋônêmŋa. Ma Mose kêpalip kêpi umbon e ŋamalac to bôc têtap kamocmatu sa, tec kamocmatu tau gêu lasê e kêtu kamoc. ¹¹ Lau mectomaŋŋa têtôm gebe sêkô Mose laŋônêmŋa atom, gebe kamocmatu gêjam êsêac auc kêtôm gêjam lau Aiguptu ŋagêdô samob auc. ¹² Mago Apômtau gêgôm Paraonê ŋalêlôm ŋadani kêsa e kêkêj taŋa êsêagêcnêj biŋ atom kêtôm Apômtau kêsôm gêdêj Mose kwananŋeŋ.

Kompoc ŋagêjwapac

¹³ Go Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôndi êndêj eleŋ bêbêc kanucgeŋ ma ôkô Parao laŋônêmŋa ma ôsôm êndêj eŋ gebe ‘Apômtau, Ebolainêj Anôtô, nê biŋ tau tonec gebe “Ôwi ŋoc lau siŋ gebe nasênam sakin aê. ¹⁴ Gebe galoc aê oc jasakin ŋoc gêjwapac samob êkônij nêj ŋalêlôm to nêj sakinwaga ma nêj lau e ôjala, gebe ŋac teŋ kêtôm aê gêmoa nom atomanô. ¹⁵ Wanêcgeŋ aê embe jaôc lemoc sa ma janac aôm to nêj lau ŋa gêmec sec, oc galoc amac anaŋa aŋga nom su. ¹⁶ Mago aê gaseŋ aôm su atom, gebe jatôc ŋoc ŋaclai êndêj aôm ma jaŋgôm ŋoc ŋaê ŋawae êsa êtu tapa aŋga nom samucgeŋ. ¹⁷ Aôm kotoc taôm sa gêdêj ŋoc lau ŋapaŋ ma gôwi êsêac siŋ atom. ¹⁸ Ôlic acgom, eleŋŋa ŋaockatu amboac tonec aê jakêj kompoc ênac kapôêjŋanô. Gêdêj têm, taŋ Aiguptu kêsa e mênjgêdêj galoc kompoc amboac tonaŋ gêjac kêsêp Aiguptu atomanô. ¹⁹ Amboac tonaŋ ôsakin ŋawae gebe nêj bôc samob to gêj samob, taŋ gêmoa kôm naŋ, sêlamu gadê teŋ, gebe kompoc oc ênac ŋamalac to bôc samob, taŋ sêmoa kôm ma nêj gadê masi naŋ, sêmac êndu.” ’ ’ ²⁰ Go Paraonê sakinwaga ŋagêdô, taŋ têtêc Apômtaunê biŋ naŋ, sêkêj nêj gêjôma to nêj bôc sêc jasêlamu nêj andu. ²¹ Mago êsêac, taŋ Apômtaunê biŋ kepeŋ nêj ŋalêlôm atom naŋ, dedec nêj gêjôma to nêj bôc gacgeŋ sêmoa kôm.

²² Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ômêtôc lêmam êndêj undambê gebe kompoc ênac êpi ŋamalac to bôc ma gêj kômŋa aŋga gamêj Aiguptuŋa samucgeŋ.” ²³ Go Mose kêmêtôc lêma totôc gêdêj undambê, ma Apômtau kêkêj wapap to kompoc gêjac ma ôsic kêkac kêsêp nom gêmêj. Ma Apômtau kêkêj kompoc gêjac gamêj Aiguptuŋa. ²⁴ Kompoc gêjac ma ôsic kêkac gê tôngeŋ kêsêp kompoc ŋalêlôm. Gêdêj têm samob, taŋ ŋamalac Aiguptuŋa sêbiŋ tauŋa tôj têtô lau-m kapôêj naŋ, kompoc kapôêjŋanô amboac tonaŋ gêjac atomanô. ²⁵ Kompoc kêtuc gêj samob, taŋ gêmoa kôm naŋ, aŋga gamêj

Aiguptuŋa samucgeŋ. Gêjac ŋamalac to bôc kêtômgeŋ ma gêjac gêŋ kômŋa samob to kêtuc ka samob, taŋ kêkô kôm naŋ, tulu. ²⁶ Gamêŋ Gosen tageŋ, taŋ lau Israel sêŋgôn naŋ, tec kompoc kêsêp atom.

²⁷ Go Parao kêsakiŋ biŋ gêdêŋ Mose agêc Aron gebe sêmêŋ ma kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Aê gagôm sec gêdêŋ ŋasawa tonec. Apômtau eŋ ŋac gêdêŋ ma aê to ŋoc lau agôm gêŋ keso. ²⁸ Aterŋ Apômtau gebe wapap to kompoc êmbacnê, gêjac kêtômgec. Aê gabe jawi amac siŋ ana, amac oc amoa tonec baliŋanô atom.” ²⁹ Mose kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Êndêŋ taŋ jawi malac siŋ su, go jalam lemoc êndêŋ Apômtau, ma wapap êmbacnê ma kompoc ênac êtiam atom, ec ôjala gebe Apômtau kêtû nom ŋatau. ³⁰ Mago aê kajala gebe aôm to nêŋ sakiŋwaga atêc Apômtau Anôtô atom tageŋ.”

³¹ (Kompoc gesêŋ gêŋ kômŋa, taŋ kêtû gagweŋ naŋ su, ³² gêŋ kômŋa ŋagêdô, taŋ kêpoa atom tageŋ naŋ, gêjaŋa atom.)

³³ Amboac tonarŋ Mose kêsa aŋga Paraonê jagêwi malac siŋ ma gêlam lêma gêdêŋ Apômtau, tec wapap to kompoc gêbacnê, ma kom kêsêwa kêsêp nom kêtiam atom. ³⁴ Gêdêŋ taŋ Parao gêlic gebe kom to kompoc ma wapap gêbacnê naŋ, eŋ gêgôm sec kêtiam ma eŋ tau to nê sakiŋwaga sêgôm nêŋ ŋalêlôm ŋadani kêsa. ³⁵ Amboac tonarŋ Paraonê ŋalêlôm ŋadani ma gêwi lau Israel siŋ atom kêtôm Mose kêsôm kwanŋeŋ gêjam Apômtau awa.

10

Wagô ŋagêŋwapac

¹ Su, go Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Ôsô ôndêŋ Parao ôna gebe aê gagôm eŋ to nê sakiŋwaga nêŋ ŋalêlôm ŋadani kêsa gebe jatôc ŋoc gêŋtalô tonec ŋai êndêŋ êsêac ² ma gagôm gêŋ tau gebe aôm ônac miŋ êndêŋ latômi ma dêbômi sêŋdô aê gagôm lau Aiguptu têtû meloc to gagôm gêŋsêga kaiŋ teŋ aŋga êsêacnêŋ gebe amac ajala gebe aê Apômtau tau.”

³ Amboac tonarŋ Mose agêc Aron sêsô dêdêŋ Parao sêja ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Apômtau, Ebolainêŋ Anôtô, nê biŋ tau tonec gebe ‘Aôm gobe ônac jao taôm e êndêŋ ondocgeŋ, go ômbu taôm êndêŋ aê. Ôwi ŋoc lau siŋ gebe nasênam sakiŋ aê. ⁴ Ôlic acgom, aôm embe ondec ma ôwi ŋoc lau siŋ atom, go eleŋŋa aê jakêŋ wagô êsa nêŋ gamêŋ. ⁵ Gêŋ tau ênac têc nom auc e talic nom sapu. Wagô êniŋ gêŋ, taŋ kompoc gesêŋ su atom naŋ, to êniŋ nêŋ ka samob, taŋ kêkô kôm naŋ. ⁶ Gêŋ tau êpi aôm to nêŋ sakiŋwaga ma lau Aiguptu samob nêŋ andu e êlôc. Gêdêŋ têm, taŋ tamami to dêbômi sêŋgôn gamêŋ tonec e mêŋgêdêŋ galoc êsêac sêlic gêŋ amboac tonarŋ teŋ atomanô.’ ” Go Mose kêkac tau ôkwi ma kêsa gêja.

⁷ Ma Paraonê sakiŋwaga sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ŋac tonec êtu aêac tamoa jageo ŋamôkê e enderŋ ondocgeŋ. Ôwi lau tau siŋmarŋ nasênam sakiŋ Apômtau, êsêacnêŋ Anôtô. Aiguptu gêjaŋa nec aôm nêŋm kauc kêsa atom me.” ⁸ Amboac tonarŋ êsêac sêkôc Mose agêc Aron sêmu dêdêŋ Parao sêja, ma Parao kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Ana anam sakiŋ Apômtau, amacnêŋ Anôtômarŋ. Mago asa lau oc sêna.” ⁹ Ma Mose kêsôm gebe “Aêac oc ana toma lau wakuc ma lau ŋanô, toma latuŋio to ŋac ma toma bulimakao to domba, gebe aêac alic Apômtaunê om.” ¹⁰ Parao kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Apômtau êwiŋ amacmarŋ, mago aê jawi amac tonêŋm lau ma nêŋm gôlôac ŋasec-ŋasec siŋ atom. Biŋ tonec gêc awê, gebe amac taêm gêjam biŋ sec gêc nêŋm ŋalêlôm. ¹¹ Masianô. Amac ŋacwaga taômgeŋ ana ma anam sakiŋ Apômtau, gebe biŋ tonec tec abe aŋgôm.” Ma sesoc êsêagêc sêsa aŋga Parao sêja.

¹² Go Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Ômêtôc lêmam êpi gamêŋ Aiguptuŋa gebe wagô êsa gamêŋ Aiguptuŋa êmêŋ ma êniŋ gêŋ tolaŋ samob, taŋ kompoc gesêŋ su atom naŋ.” ¹³ Amboac tonarŋ Mose kêmêtôc nê têtôc kêpi gamêŋ Aiguptuŋa ma Apômtau kêkêŋ mu kêsêlêŋ aŋga gamêŋ oc kêpiŋa kêsa gamêŋ tau gêdêŋ oc samuc tonarŋ ma gêbêc samuc tonarŋ. Ma ŋageleŋ mu tau kejoŋ wagô gêmêŋ. ¹⁴ Ma wagô gêjam nom Aiguptuŋa

auc samucgeñ ma gêjac têt gamêñ Aiguptuñ auc samucgeñ. Lau teñ sêlic wagô totoñ-totoñ amboac tonañ su atomanô me oc sêlic teñ êtiam atom amboac tonañgeñ. ¹⁵ Gêñ tau gêjac têt nom auc samucgeñ e jecôma ma geñ gamêñ ñagêñ matac samob to kañanô, tañ kompoc gesen su atom nañ, e gêbacnê Ka to gêñ kômña ança gamêñ Aiguptuñ ñalaun gêjana samucgeñ. ¹⁶ Go Parao kêkalem Mose agêc Aron kêkacgeñ ma kêsôm gebe “Aê gagôm sec gêdêñ Apômtau, amacnêm Anôtô, ma gêdêñ amagêc. ¹⁷ Tec galoc gabe jateñ amagêc gebe asuc ñoc sec ôkwi tageñ tecenec êwiñ, gebe atep Apômtau, amacnêm Anôtô, ma êkôc gêñwapac tonec su ança aê, gebe janaña atom.” ¹⁸ Go Mose kêsa ança Paraonê jaketeñ Apômtau. ¹⁹ Ma Apômtau gêjam mu ôkwi e kêsêlêñ kapôêñ kêsa ança gamêñ oc kêsêpña. Mu tonañ kejoñ wagô sa ma kêbaliñ kêsêp Gwêckoc gêja e wagô teñ gêmoa gamêñ Aiguptuñ kêtiam atom. ²⁰ Mago Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma eñ gêwi lau Israel siñ atom.

Gêsunbôm ñagêñwapac

²¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe” Ômêtôc lêmam êpi umboñ gebe gêsunbôm êkôm gamêñ Aiguptuñ auc e lau têtôm gebe sêmoasac gêsunbôm tau.” ²² Ma Mose kêmêtôc lêma kêpi umboñ e gêsunbôm ñadani sec kêkôm gamêñ Aiguptuñ samucgeñ auc kêtôm bêc têlêac. ²³ Lau Aiguptu sêlic tauñ sapu ma dêdi ança maleñ atom kêtôm bêc têlêac. Mago lau Israel samob têtap ñawê sa ança nêñ gamêñ. ²⁴ Go Parao kêkalem Mose ma kêsôm gebe “Anam sakiñ Apômtau. Nêm ñapalêo to ñac sêwiñ amac, tageñ nêm bulimakao to domba gacgeñ sêmoa tonec.” ²⁵ Mago Mose kêsôm gebe “Amboac tonañ aôm taôm ôkêñ bôc gebe akêñ êtu da to daja êndêñ Apômtau, aêacma Anôtô. ²⁶ Aêacma bulimakao samob sêwiñ aêacmañ, ñateñ êmoa tonec atom, gebe aêac ajaliñ ñagêdô sa êtu anam sakiñ Apômtau, aêacma Anôtôña. Aêac ajam kauc anam sakiñ Apômtau ña gêñ ondod. Aêac aô lasê gamêñ tau su acgom, go ajala.” ²⁷ Ma Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma eñ gêwi êsêac siñ atom. ²⁸ Go Parao kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôêc su. Ôlic taôm gebe ôlic aê lañôcanô êtiam atom. Êndêñ bêc ôlic aê lañôcanô êtiamña, aôm oc ômac êndu.” ²⁹ Mose kêsôm gebe” Aôm kôsôm gac. Aê oc jalic aôm lañômanô êtiam atom.”

11

Ñamêc samob sêmac êndu ñapuc

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aê gabe jakêñ gêñwapac tageñgeñ êwiñ êkônin Parao to Aiguptu. Tonec êmbacnê, go êwi amac siñ. Embe êwi amac siñ, go êjanda amac aêc gacgeñ ana. ² Galoc ôsôm êndêñ nêm lau gebe ñacwaga samob teteñ nêñ lau sacgêdô gêdêñ tauñña to lauo samob teteñ nêñ lauo sacgêdô gêdêñ tauñña gebe sêkêñ gêlôn silber to gold êndêñ êsêac.” ³ Ma Apômtau gêgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel ñajam. Ma Mose tau amboac tonañ. Paraonê sakiñwaga to lau tau sêlic eñ amboac ñac towae kapôêñ ança gamêñ Aiguptuñ.

⁴ Ma Mose kêsôm gebe “Apômtaunê biñ tau tonec gebe Êndêñ êmbêc êna lugeñ, go aê jasêlêñ janac laoc gamêñ Aiguptuñ. ⁵ Ma gamêñ Aiguptuñ ñagêñ ñamêc samob sêmac êndu. Janac m ança Paraonê ñacsêga, tañ oc êngôn Paraonê lêpôn kiñña nañ, e êndêñ sakiñwagao, tañ kêlêsa polom popoc nañ, nê ñacsêga. Ma bôc ñamêc samob sêmac êndu amboac tonañgeñ. ⁶ Lau oc têtat tañiboa kapôêñanô amboac têtat gêmuniña atom ma oc têtat êtiam amboac tonec atomanô. ⁷ Mago lau Israel amboac teñ. Kêam teñ oc êkêñ Iêsu ñamalac to bôc atom, gebe ajala Apômtau gêwa lau Aiguptu to lau Israel kêkôc. ⁸ Go nêm sakiñwaga samob tonañ sêsêp sêndêñ aê sêmên ma sewec êndêñ aê ma sêsôm gebe ‘Ôkôc taôm sa ma nêm lau samob sêndançuc aôm.’ Su, go jawi gamêñ siñ.” Ma Mose kêsa ança Paraonê totêtac ñandan kapôêñgeñ gêja. ⁹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Parao oc êkêñ taja aômnêm biñ atom e aêñoc gêñtalô êtu taêsam ança gamêñ Aiguptu acgom.”

¹⁰ Mose agêc Aron sêgôm gêntalô samob tonaj ñai sêkô Parao lajônêmña. Ma Apômtau gêgôm Paraonê ñalêlôm ñadani kêsa ma gêwi lau Israel siñ anja nê gamên atom.

12

Bij Pasaja

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose agêc Aron anja gamên Aiguptuña gebe ²“Ajôn tonec êtu nê ajôn samob ñamata. Amac anac m nê Jala ña ajôn ñamata tonaj. ³ Asôm êndên Israelnên gôlôac gebe Êndên ajôn tonec ñabêc 10 ñacwaga samob sêkôc domba ñalatu tager-tager êtôm nê gôlôacmôkêgen, sêkôc domba tager-tager êtôm andugen. ⁴ Ma lau andu teñña embe nê toñ saur, nañ têtôm gebe sênij domba ñalatu teñ e êmbacnê atom, go êsêac to lau, tañ sêngôñ mênbañ tauñ nañ, sêpi tager, ec têtôm gebe sênij domba ñalatu tau. Lau tau nê namba êtôm gebe sênij domba ñalatu teñ e êmbacnê. ⁵ Aômnêm domba ñalatu tau ñageo teñ ênêc atomanô. Ôkôc kapoac teñ ñajala tager. Ôkôc domba me nonij ñalatu teñ. ⁶ Ajop bôc ñalatu tau e êndên ajôn tonec ñabêc 14. Êndên ñabêc tonaj ñaêtula Israelnên gôlôac samob sêmbuc nê domba ñalatu êtômgen. ⁷ Go sêkôc ñadec ñagêdô nasênsê êpi andu, tañ sêngôñ ma sênij gêñ nañ, ñasagintêkwa sacgêdôña to kagêbôc. ⁸ Êsêac sêpac domba ma sênij êndên êmbêc tonaj êwiñ polom ñaluc to gêngaga ñamakic. ⁹ Anij bôc tau matac atom ma ano êsêp ku, go anij atom amboac tonajgen. Apacgen ma anij. Apac samucgen, ñamôkê to ñaakaiñ ma ñatê. ¹⁰ Ma andec ñapopoc ênêc e eleñña lasê atom. ñagêdô embe ênêc, go akên ja êniñ su. ¹¹ Anij gêñ tau ñalên amboac tonec gebe Ajandiñ nêmbinjakap to asô atapa ma amênngôm tôc ma anij gêñ ñagaôgen. Moasiñ tonaj kêtû Apômtaunê Pasa. ¹² Êndên êmbêc tonaj aê jasêlên janac laoc gamên Aiguptuña ma janac gêñ ñamêc samob êndu, ñamalac ma bôc. Ma aê jamêtôc Aiguptunên anôtôi samob. Aê Apômtau. ¹³ Dec, tañ ansê êpi nê andu nañ, êtu amacnêm ñabelo. Embe jalic, oc jaôc lêlêc amac. Êndên tañ janac Aiguptu nañ, gêñwapac teñ êpi amac to enseñ amac su atom.

¹⁴ “Bêc tonaj êtu amacnêm bêc taêm ênamña ma amac alic bêc tau amboac Apôm-taunê om teñ. Bij tonaj êtu amacnêm gôlôac to nê gôlôac nê ñagôliñ teñ ênêc enderj tônjen. ¹⁵ Amac anij polom ñaluc êtôm bêc 7. Êndên bêc ñamataña amac akôc jist su anja nê andu, gebe ñac teñ embe êniñ polom tojist êndên bêc ñamataña to bêc êtu 7ña ñasawa, nañ têtij eñ su anja Israelnên. ¹⁶ Êndên bêc ñamataña gôlôac dabuñ sêkac sa. Ma êndên bêc êtu 7ña gôlôac dabuñ sêkac sa êtiam. Êndên bêc tonaj lau teñ sênâm kôm atom, kôm amansañ gêñ aniññaña tager, tec êtôm gebe anam. ¹⁷ Ma amac matem êndij Om Polom ñalucña ñapep, gebe êndên bêc tonajen aê jawê amacnêm toñ samob sêwi Aiguptu siñ, tec amacnêm gôlôac to nê gôlôac mateñ êndij bêc tonaj êtu nê om. Bij tonaj êtu ñagôliñ teñgenña teñ. ¹⁸ Êndên ajôn ñamataña ñabêc 14 ñaêtula amac anij polom ñaluc ñapan e êndên ajôn tonaj ñabêc 21 ñaêtula. ¹⁹ Êndên bêc 7 tonaj jist ñagec ênêc amacnêm andu atom. ñac jaba teñ me Israel tauñ nê ñac teñ embe êniñ polom tojist, nañ têtij eñ su anja Israelnên gôlôac. ²⁰ Anij gêñ tojist teñ atom, anij polom ñalucgen anja nê andu samob.”

²¹ Go Mose kêkalem Israelnên laumata samob ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Ajaliñ domba ñalatu sa êtôm nê gôlôacgen ma ambuc domba Pasaja. ²² Akôc sôbolec ôndôc teñ ma asac tôn êsêp dec, tañ êpoac laclu nañ, go ansê ñadec êpi kagêbôc to sagintêkwa sacgêdôña. Amacnêm teñ êsa nê andu ñasacgêdô êna atom e eleñña lasê. ²³ Gebe Apômtau êsêlên ênac laoc gamên gebe ênac Aiguptu. Embe êlic dec anja kagêbôc to sagintêkwa sacgêdôña, go êoc lêlêc sacgêdô tonaj ma êkô anjela siñña auc gebe êsô nê andu êna ma ênac amac atom. ²⁴ Sakiñ tonaj amac matem êndij êtu ñagôliñ teñgenña teñ êndên amac to nê gôlôac wakuc. ²⁵ Ma amac embe aô lasê gamên, tañ Apômtau gebe êkên êndên amac amboac gêjac mata su nañ, go ajop sakiñ dabuñ tonaj. ²⁶ Ma amacnêm gôlôac embe têtû kênac amac gebe ‘Sakiñ dabuñ tau ñam amboac ondoc,’ ²⁷ go

asôm êndênj êsêac gebe 'Pasa njada, tañ akênj êndênj Apômtau nañ tonec. Da tau njam gebe Eñ gêoc lêlêc lau Israel nêñ andu anja Aiguptu. Gêdênj tañ gêjac Aiguptu nañ, eñ gêjam aêacnênj andu kêsi.' ” Ma lau sewec to teteñ mec gêdênj Apômtau.

²⁸ Go lau Israel sêja ma sêgôm biñ, tañ Apômtau kêjatu gêdênj Mose agêc Aron nañ, njanô kêsa.

Gêñwapac njamuja. Njamêc sêmac êndu

²⁹ Gêdênj gêbêcauc gêja lu Apômtau gêjac launênj njacsêga samob êndu anja gamênj Aiguptuñ. Eñ gêjac Paraonê njacsêga, tañ êwê kaiñ ênê lêpônj kinja to njac kapoacwalôña, tañ gêngônj gêsuj kapoacwalôña nañ, nê njacsêga ma bôc njamêc samob. ³⁰ Ma Parao to nê sakiñwaga ma lau Aiguptu samob dêdi sa gêdênj gêbêc ma tañjiboa kapônj kêpi anja Aiguptu gebe njacmatê sêc kêtôm andu samobgeñ. ³¹ Ma gêdênj gêbêc tonanjenj Parao kêkalem Mose agêc Aron ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Andi ma aêc ana. Amagêc to lau Israel awi njoc lau siñ. Aêc su naanam sakiñ Apômtau amboac asôm. ³² Akôc nêñ domba to bulimakao sêwiñ amac êtôm asôm ma ana. Ma atenj Apômtau gebe ênam mec aê amboac tonanjenj.”

³³ Lau Aiguptu sêkac lau Israel gebe sêwi gamênj siñ njagaôgenj gebe sêsôm gebe “Êsêac embe sêwi aêac siñ atom, go aêac samob tamac êndu.” ³⁴ Amboac tonañ lau Israel sêsabañ nêñ suc topolom njaluc matac kêsêp nêñ njakwê ma sêbic sa sebe sêsêlênj. ³⁵ Lau Israel sêgôm kêtôm Mose kêsôm gêdênj êsêac ma teteñ Aiguptu, tec sêkênj gêlônj silber to gold ma njakwê gêdênj êsêac. ³⁶ Ma Apômtau gêgôm lau Aiguptu sêlic lau Israel njam e sêkênj gênj, tañ Israel teteñ nañ, gêdênj êsêac. Tec lau Israel sêjanjo gênj su anja lau Aiguptu nêñ.

Lau Israel sêwi Aiguptu siñ

³⁷ Ma lau Israel dêdi anja Rameses sêsêlênj sêja Sukot. Êsêacnênj namba amboac 600,000, mago sêsa lau to nêñ gôlôac sa sêwiñ atom. ³⁸ Ma lau jaba taêsam sêwiñ êsêac, ma domba to bulimakao toton-toton sêwiñ amboac tonanjenj. ³⁹ Ma lau Israel sêkôc polom matac, tañ sêmasañ anja Aiguptu nañ, anja nêñ suc ma sêpac polom njaluc. Polom tau njaluc gebe lau Aiguptu sesoc êsêac, tec nêñ njasawa sêkênj jist êsêpñja masi. Êsêac sêmasañ gênj sênij anja intênaña gêwiñ atom amboac tonanjenj.

⁴⁰ Lau Israel sêngônj Aiguptu kêtôm jala 430. ⁴¹ Ma gêdênj bêc jala 430 gêbacnêña solopgenj Apômtaunê lau samob sêwi gamênj Aiguptuñ siñ. ⁴² Gêdênj gêbêc tonañ Apômtau gêjam jali ma gêwê êsêac sêsa anja Aiguptu sêja. Kêtu tonanña lau Israel nêñ gôlôac to nêñ gôlôac samob sênam jali êndênj êmbêc tonañ ma taênj ênam Apômtau.

12:43–13:16 Anja njasêbu tonec biñsu sêlic om Pasa to om Polom Njalucña njapeñña gêc. Biñsu njagêdô kêkanônj lau Israel nêñ njapalê njamêc to nêñ bôc kapoac njamêc Anôtô gêwa sa gêdênj êsêac gebe njamêc tau têtû ênê gênj.

13

Tao majañ to tao ja

¹⁷ Gêdênj tañ Parao gêwi lau Israel siñ nañ, Anôtô gêwê êsêac sêsa lau Pilisti nêñ gamênj njaintêna atom. Intêna tau tonañ dambê, mago Anôtô taê gêjam gebe lau embe sêndac siñ, oc moae sêkac taunj ôkwi sêmu sêna Aiguptu êtiã. ¹⁸ Tec Anôtô gêwê lau sêsa intêna gamênj sawañ sepeñ Gwêckoc sêja. Lau Israel dêdi anja Aiguptu tonênj laukasapgenj. ¹⁹ Ma Mose kêkôc Josepnê njatêkwa gêwiñ kêtôm Josep kêtôc lêma ma kêmasañ biñ gêdênj lau Israel gebe “Anôtô oc ênam amac kêsi. Êndênj tonañ amac akôc njoc njatêkwa anja tonec êwiñ.” ²⁰ Ma êsêac sêwi Sukot siñ jasê bec anja Etam, tañ gêc gamênj sawa njamagê nañ. ²¹ Ma Apômtau kêsêlênj gêmuj êsêac gêmoa tao majañ njalêlôm gêdênj ocsalô gebe êwê êsêac ma gêdênj gêbêc gêmoa tao ja njalêlôm gebe êpô êsêac e têtôm gebe sêsêlênj êndênj ocsalô ma êndênj êmbêc. ²² Tao majañ kêsêlênj gêmuj gêdênj ocsalô ma tao ja gêdênj gêbêc njapanjenj.

14

Lau Israel selom Gwêckoc

¹ Go Apômtau kêsôm gédênj Mose gebe ² “Ôsôm êndênj lau Israel gebe sêkac tauj ôkwi sêmu sêna Pihahirot nasê bec anja gamênj, taj gêc Migdol to gwêc njasawa êkanônj Balsepo nanj. Aê bec êkanônj malac tonanj anjôn gwêctaligenj. ³ Parao oc taê ênam gebe lau Israel sêlêsa sêmoa ma gamênj sawa oc kêlênsônj êsêac. ⁴ Go aê jangôm Paraonê njalêlôm njadani êsa e êjanda êsêac. Go jaku Parao to nê siwjaga samob tulu e njoc njawasi êsa. Ma lau Aiguptu oc sêjala gebe aê Apômtau.” Ma êsêac sêgôm amboac tonanj.

⁵ Gédênj taj sêjac minj gédênj kinj Aiguptunja gebe lau Israel sêc sêja nanj, Parao to nê siwjaga nênj njalêlôm gêjam tau ôkwi ma taênj gêjam binj tej kêpi Israel. Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac dagôm asagenj tonec, tec dawi Israel sij e sêjam sakinj aêac kêtiam atom.”

⁶ Amboac tonanj Parao kêjatu gebe sêmansanj kareta sijnja ma kejoj nê siwjaga sa sêwinj enj. ⁷ Enj kêkôc kareta sijnja 600, taj tau kêjalij sa nanj, to kareta njagêdô samob, taj kêtap sa anja Aiguptu nanj, ma kêkênj siwjaganênj laumata sêpi kareta tonanj kêtômgenj. ⁸ Ma Apômtau gêgôm kinj Aiguptunja Parao nê njalêlôm njadani kêsa e kêjanda lau Israel, taj sêsa anja Aiguptu sêja toôlij kêpigenj. ⁹ Lau Aiguptu sêjanda êsêac ma Aiguptunênj hos to kareta ma lau, taj sêngônj hos njadô nanj, to siwjaga samob jasêoc lêlêc lau Israel, taj sê nênj bec sêngônj gwêctaligenj anja Pihahirot kêkanônj Balsepo.

¹⁰ Gédênj taj Parao kêdabinj êsêac nanj, lau Israel sêoc materjanô sa ma sêlic lau Aiguptu sêsêlênj sepej êsêacgenj, ma êsêac têtêc tauj njanô. Ma lau Israel têtaj gédênj Apômtau.

¹¹ Ma êsêac sêsôm gédênj Mose gebe “Amboac ondoc, sêô masi anja gamênj Aiguptunja, tec gôwê aêac asa amênj gebe amac êndu anja gamênj sawa nec me. Aôm gôgôm aêac amboac ondoc, tec gôwê aêac awi Aiguptu sij nec. ¹² Aêac amoa Aiguptugenj, tec asôm binj tonec gédênj aôm gebe ‘Ondec aêac, aêac abe anam sakinj lau Aiguptu.’ Anam sakinj Aiguptu tec njajam kêlêlêc amac êndu anja gamênj sawanja su. Aêac asôm binj tonanj atom me.” ¹³ Ma Mose kêsôm gédênj lau gebe “Atêc taôm atom, akô njajanja, go alic Apômtau ênam amac kêsi njakôm, taj gebe ênam êndênj ocsalô tonec êtu amacnja nanj. Lau Aiguptu, taj ocsalô tonec alic êsêac nanj, oc alic êsêac êtiam atom. ¹⁴ Apômtau oc ênac sij êjô amac su ma amac taôm amoa gamênj êmacgenj.”

¹⁵ Go Apômtau kêsôm gédênj Mose gebe “Aôm gômôêc aê kêtû asagenjja. Ôsôm êndênj lau Israel gebe sêndi sêsêlênj. ¹⁶ Ôc nênj tôc sa to ômêtôc lêmam êsa gwêc ma ôwa êkôc gebe lau Israel sêsêp ma sêsêlênj gamênj kelegenj. ¹⁷ Ma aê jangôm lau Aiguptu nênj njalêlôm njadani êsa e sêsêp sêndanjuc êsêac, go jangôm njoc njawasi êsa jaku Parao to nê siwjaga samob ma nê kareta to lau, taj sêngônj hos njadô nanj tulu. ¹⁸ Aê embe jangôm njoc njawasi êsa jaku Parao to nê kareta ma nê lau, taj sêngônj hos njadô nanj, tulu su, go lau Aiguptu sêjala gebe aê Apômtau.”

¹⁹ Go Anôtônê anjela, taj kêsêlênj gêmunj lau Israel nênj toj nanj, gêwi mala sij jakêdaguc êsêac. Ma tao majanj gêwi nêmnja sij jakêkô êsêac dêmôênjmuja, ²⁰ ma genj lau Aiguptu nênj toj to Israelnênj toj gêngic. Ma tao majanj tau kêkênj gêsunjbôm ma toj luagêc têtaj tauj sa atom gédênj gêbêcauc samuc tonanj.

²¹ Go Mose kêmêtôc lêma kêsa gwêc ma Apômtau kêkênj mu gêbuc anja gamênj oc kêpija gédênj gêbêc samuc tonanj ma gêgôm gwêc njakelenj kêsa. Enj gêwa gwêc kêkôc, ²² ma lau Israel sêsêp gwêc njalêlôm jasêsêlênj sêmoa gamênj njakelenj. Ma gwêc tau gêlêc sa kêtôm tunjbôm kêkô makerj-makerj. ²³ Lau Aiguptu sêjanda êsêac ma Paraonê hos samob to nê kareta sijnja ma nê lau, taj sêngônj hos njadô nanj, têtadaguc êsêac sêsêp gwêc njalêlôm sêja. ²⁴ Gêu bônj kêsa ma Apômtau, taj gêmoa tao majanj to tao ja njalêlôm nanj, kêtuc kêninj kêsêp lau Aiguptu nênj toj ma kêlênsônj êsêac. ²⁵ Enj gêbôc nênj kareta auc e kareta kêsêlênj njawapac sec. Tec lau Aiguptu sêsôm gebe “Taêc lau Israel sumanj, gebe Apômtau tau gêjac sij gédênj aêac gêjô êsêac.”

²⁶ Go Apômtau kêsôm gédênj Mose gebe “Ômêtôc lêmam êsa gwêc gebe gwêc êjô tau mala ma ênsalê lau Aiguptu to nênj kareta sijnja ma nênj lau sêngônj hos njadôna auc.”

²⁷ Amboac tonaŋ Mose kêmêtôc lêma kêsa gwêc, tec gêdêŋ geley mata gwêc gêjô tau mala kêtiam. Lau Aiguptu, taŋ sêc su naŋ, sêlêti sêsêp gwêc ŋalêlôm ma Apômtau kêkêŋ gwêc kêsalê lau Aiguptu auc. ²⁸ Gwêc gêjô tau mala ma kêmakop Paraonê kareta to lau sêŋgônŋ hos ŋaôŋa ma nê toŋ samob, taŋ têdaguc lau Israel sêsêp gwêc sêja naŋ. Êsêacnêŋ teŋ gêmoa kêtiam atom. ²⁹ Mago lau Israel sêsêp gwêc jasêsêlêŋ sêmoa gamêŋ ŋakeleŋ. Gwêc tau gêlêc sa kêtôm turjôm kêkô makeŋ-makeŋ.

³⁰ Gêdêŋ bêc tonaŋ Apômtau gêjam lau Israel kêsi aŋga lau Aiguptu lemeŋ ŋalêŋ tonaŋ. Ma lau Israel sêlic lau Aiguptu nêŋ ŋacmatê sêc ambêô. ³¹ Ma lau Israel sêlic kôm kapôêŋ, taŋ Apômtau gêjam gêdêŋ taŋ gesen lau Aiguptu su naŋ, e têtêc Apômtau. Ma êsêac sêkêŋ gêwiŋ Apômtau to nê sakiŋwaga Mose.

15

¹ Go Mose to lau Israel sêjam wê tonec gêdêŋ Apômtau gebe
 “Aê gabe janam wê êndêŋ Apômtau, gebe eŋ kêwaka nê ŋawasi sa.
 Eŋ kêbaliŋ hos to lau sêŋgônŋ ŋaôŋa sêsêp gwêc sêja.

² Apômtau kêtû ŋoc ŋaclaimôkê to ŋoc wê ŋam.

Eŋ kêtû moasiŋ ênam aê kêsiŋa.

Aêŋoc Anôtô eŋgoc, tec gabe jalambiŋ eŋ.

Eŋ kêtû tamocnê Anôtô, tec gabe jatoc eŋ sa.

³ Apômtau eŋ siŋsêlêc langwa.

Ênê ŋaê gebe Apômtau.

⁴ “Eŋ kêbaliŋ Paraonê kareta to nê siŋwaga sêsêp gwêc sêja.

Ma siŋwaga, taŋ Parao kêjaliŋ sa naŋ, sênôm Gwêckoc su sêjaŋa.

⁵ Gwêc ŋadembom kêmakop êsêac auc.

Êsêac sênê sêsêp gêdimbob amboac poc.

⁶ O Apômtau, aôm lêmam anôŋa kêwaka ŋaclai sa,

O Apômtau, aôm lêmam anôŋa kêtuc ŋacjo popoc.

⁷ Aôm ŋaniniŋ to ŋawasi ŋatau kôku nêŋ soŋo-soŋo tulu.

Aôm têtmac ŋandaŋ kêsa, tec geŋ êsêac amboac ja geŋ oba.

⁸ Aôm gôju awamjaô kêsa ma gwêc gêlêc tau sa

e kêkô kêtôm turjôm

ma gwêc ŋadimdani tau ŋajaŋa kêsa kêkô.

⁹ ŋacjo kêsôm gebe ‘Aê jajanda e jaôc lêlêc êsêac.

Aê janac sam waba, taŋ jajango anga êsêacnêŋ naŋ,

ma matoc katu gêŋ teŋ êtiam atom.

Aê jambuc ŋoc siŋ sa ma lemoc enseŋ êsêac su.’

¹⁰ Aômnêŋ mu gêbuc e gwêc kêmakop êsêac auc.

Êsêac sênê sêsêp gwêc kapôêŋ sêja têtôm ki gênê.

¹¹ “O Apômtau, anôtôinêŋ asa kêtôm aôm.

Asa ŋaniniŋ to dabuŋ ma gêgôm gêŋsêga toŋaclai

to gêgôm gêŋtalô kaiŋ teŋ kêtôm aôm.

¹² Aôm kômêtôc lêmam anôŋa

ma nom kêdaŋgônŋ êsêac.

¹³ “Aôm gôwê lau, taŋ kôjaliŋ sa naŋ, totêmtac gêwiŋ teŋgeŋŋa,

Aôm gôwê êsêac ŋa nêŋ ŋaclai sêô lasê nêŋ gamêŋ dabuŋ.

¹⁴ Lau tomôkê-tomôkê sêŋô ŋawae e têtêŋêp.

Lau, taŋ sêŋgônŋ Pilistinêŋ gamêŋ naŋ, sêmoa tonêŋ ŋalêlôm ôluŋ-ôluŋgeŋ.

¹⁵ Gêdêŋ têt tonaŋ lau Edom nêŋ kasêga têtakê,

lau Moab nêj laumata têtênêp,
ma lau samob, tañ sêngôn Kanaan nañ, nêj ñalêlôm kêtû palê.

¹⁶ Êsêac têtakê ma têtêc tañ ñanô.

O Apômtau, aôm lêmam ñaçaclai gêgôm êsêac awenmê kêsa têtôm poc
e aômnêm lau sêoc lêlêc êsêac,
e lau, tañ aôm gôjam gôliñ nañ, sêoc lêlêc êsêac.

¹⁷ Aôm gobe ôwê êsêac e ôsa êsêac sêsêp aôm taôm nêlôm.

O Apômtau, aôm ôsa êsêac sêsêp nom, tañ kêtû nêlôm gamên nañ.

O Apômtau, gamên tonañ êtu nêlôm lôm dabuñ, tañ lêmam kêmasañ nañ.

¹⁸ Apômtau êtu kin teñgeñ ma teñgeñ.”

¹⁹ Paronê hos to nê kareta ma lau sêngôn hos ñaôña sêsêp gwêc sêja, mago Apômtau kêtêñ gwêc gêjô tau mala jakêmakop êsêac auc. Ma lau Israel sêsêlên sêmoa gamên ñakeleñ sêmoa gwêc lêlômgeñ sêja.

²⁰ Go Aron luo, Miriam, tañ kêtû teñ nañ, kêtêc on saur teñ ma lauo samob têtadag eñ toongeñ ma têtê wê. ²¹ Ma Miriam gêjam wê gêdên êsêac gebe Anam wê êndên Apômtau, gebe eñ kêwaka nê ñawasi sa, Eñ kêbaliñ hos to lau sêngôn ñaôña sêsêp gwêc sêja.

Mara ñabu ñamakic

²² Go Mose kêjatu lau Israel gebe sêndi ança Gwêckoc ma gêwê êsêac sepeñ gamên sawa Surña. Êsêac sêsêlên bêc têtêc sêmoa gamên sawa ma têtap bu teñ sa atom. ²³ Gêdên tañ sêo lasê Mara nañ, êsêac têtôm gebe sênôm bu Maraña atom, gebe bu tau ñamakic. Gamên tau ñaê Mara ñam gebe Bu ñamakic. ²⁴ Ma lau sêli awen sa gêdên Mose ma sêsôm gebe “Aêac anôm asageñ.” ²⁵ Ma eñ gêmôêc gêdên Apômtau. Ma Apômtau kêtêc ka teñ gêdên eñ. Mose kêbaliñ ka tau kêsêp bu ma bu tau ñaluc kêsa.

Ança tônê Apômtau kêtêñ ñagôliñ to jatu gêdên êsêac ma kêsaê êsêac. ²⁶ Eñ kêsôm gebe “Aôm embe tañam wamu Apômtau, aôm nêlôm Anôtô, nê awa ma ôngôm ênê ñagôliñ êtu tôn, go jakên gêmac, tañ kakên gêdên lau Aiguptu nañ, ñateñ êngôm aôm atom, gebe aê Apômtau, tañ gagôm aôm ôlim ñajam kêsa nañ.”

²⁷ Go êsêac jasêo lasê Elim. Bumata 12 kêpoac gamên tonañ ma nip 70 kêtêc. Ma êsêac sê nêj bec sêmoa bu ñagala.

16

Anôtô kêtêñ mana

¹ Êsêac dêdi ança Elim ma Israelnêñ gôlôac samob sêo lasê gamên sawa Sin, tañ gêc Elim to Sinai ñasawa. Êsêac sêwi Aiguptu siñ ma sêmoa gamên sawa e têtap ajôn kêtû luagêcña ñabêc 15 sa, ma sêo lasê gamên tonañ. ² Ma Israelnêñ gôlôac samob sêli awen sa gêdên Mose agêc Aron ança gamên sawa ³ ma sêsôm gêdên êsêagêc gebe “Aêac abe Apômtau lêma enseñ aêac su ança gamên Aiguptuñamañ. Gêdên tonañ aêacma ku togwada kêtêc to ançôn moasu ñaô. Amagêc awê aêac asa gamên sawa amên gebe mo êjô aêac samob êndu.”

⁴ Go Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôlic acgom, aê gabe jakên polom êndên amac ança undambê amboac kom. Ma lau sêsa sêna to sejon polom êtôm bêcgeñña êndên bêc samob, gebe jansaê êsêac gebe sêmoa ñoc biñsu ñalabu me masi. ⁵ Êndên bêc êtu 6ña embe sêmansañ polom, tañ sejon sa nañ, oc polom bêc tagerña tau êtu taêsam êtôm bêc luagêcña.” ⁶ Go Mose agêc Aron sêsôm gêdên lau Israel samob gebe “Êndên êtula amac oc ajala gebe Apômtau gêwê amac asa ança gamên Aiguptuña amên. ⁷ Ma êndên eleñ bêbêc amac oc alic Apômtaunê ñawasi, gebe eñ gênô amac ali awem sa gêdên eñ tau, gebe aêagêc asa, tec ali awem sa gêdên aêagêc.” ⁸ Ma Mose kêsôm gebe “Êndên êtula Apômtau êkên gwada êndên amac anin, ma êndên eleñ bêbêc êkên amac ançôn moasu ñaô. Gebe Apômtau tau gênô amac ali awem sa gêdên eñ. Aêagêc asa. Amac ali awem sa gêdên aêagêc atom, ali awem sa gêdên Apômtau.”

⁹ Go Mose kêsôm gêdên Aron gebe “Ôsôm êndên lau Israel nêj gôlôac samob gebe ‘Amên atu gasuc andên Apômtau amên, gebe en gênjô amac ali awem sa sugac.’ ” ¹⁰ Ma gêdên tarj Aron kêsôm binj gêdên lau Israel nêj gôlôac narj, êsêac sêkac tauj ôkwi gêdên gamên sawa ma sêlic Apômtaunê njawasi geoc tau lasê nj tao tej. ¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ¹² “Aê ganjô lau Israel sêli awen sa. Ôsôm êndên êsêac gebe ‘Êndên êtula amac oc anij gwada ma êndên elej bêbêc anjgôn moasu njô. Gocgo ajala gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, aê.’ ”

¹³ Gêdên kêtula kêmbico mênjsêsa e sêjam gamên, tarj bec kêkô narj, auc. Ma gêdên bêbêcgej manij gêjam gamên tau auc. ¹⁴ Manij gê su acgom, go gên njasec-njasec to kuku kêtôm mêcgauc gêc nom. ¹⁵ Lau Israel sêlic gên tau ma sêsôm gêdên tauj gebe “Tonec asagenj.” Gebe êsêac sêjam kauc gên tau. Ma Mose kêsôm gêdên êsêac gebe “Polom, tarj Apômtau kêkên gêdên amac gebe anij narj, tonec. ¹⁶ Ma Apômtau tau kêjatu binj amboac tonec gebe ‘Amac samob êndên-êndêngej ajonj gên sa êtôm amac anijna. Ajonj lita luagêc sa êtôm njacanôgej. Amboac tonarj asa lau, tarj sênjgôn amacnêm bec sêwij amac narj sa, go ajonj sa êtôm namba tau tonarjgej.’ ” ¹⁷ Ma lau Israel sêgôm kêtôm tonarj. Lau njagêdô sejonj ec kapôên, njagêdô sejonj ec njagec. ¹⁸ Mago gêdên tarj sêjam dônj gên tau nj dônj laclu narj, njac tarj kejonj ec kapôên narj, kêkôc kêlêlêc laclu tej su atom, ma njac, tarj kejonj ec njagec narj, kêpô lêna atom. Êsêac samob sejonj sa kêtôm êsêac sênijna solopgej. ¹⁹ Ma Mose kêsôm gêdên êsêac gebe “Njac tej êkên njagêdô ênêc e elejna atom.” ²⁰ Mago êsêac sêkên tarjgej enj atom. Lau njagêdô tetoc njapopoc gêc e gelejna, tec gên tau kêtû sec ma têmoa gêjam auc ma njasu kêsa. Ma Mose têtac njandarj kêsa gêdên êsêac. ²¹ Kêtôm bêbêcgej samob êsêac sejonj gên tau sa e kêtôm êsêac gebe sênijnjagej. Mago gêdên tarj oc njandarj kêsa narj, gên tau gêwê.

²² Gêdên njabêc kêtû 6nja êsêac sejonj polom kêtôm bêc luagêcna. Êsêac sejonj laclu luagêc-luagêc kêtôm njacanôgej. Ma gôlôacnênj laumata dêdênj Mose jasêjac njaminj gêdên enj. ²³ Ma enj kêsôm gêdên êsêac gebe “Binj tonec Apômtau kêjatu gebe ‘Elejna bêc talêwanj taujna tej. Bêc tau kêtû Apômtaunê sabat dabuj. Gên tarj amac abe apac narj, apacmarj. Ma gên, tarj amac abe ano narj, anomarj. Ma gên njagêdô, tarj gacgej gêc narj, ênêc e elejna acgom.’ ” ²⁴ Amboac tonarj êsêac dedej gên njagêdô gêc e gelejna, kêtôm Mose kêjatu êsêac. Ma gên tau kêtû sec atom ma têmoa kêsêp atom. ²⁵ Mose kêsôm gebe “Ocsalô anij gên tau gebe ocsalô kêtû Apômtaunê sabat. Ocsalô amac oc atap gên tej sa anja kôm atom. ²⁶ Ajonj gên tau sa êtôm bêc 6, mago êndên bêc êtû 7nja, tarj êtû sabat narj, oc atap gên tej sa atom.” ²⁷ Gêdên bêc kêtû 7nja lau njagêdô sêsa sêja sebe sejonj gên tau, mago têtap gên tej sa atom. ²⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Amac adec njoc jatu to binjsu ma asô njalabu atom e êndênj ondocgej. ²⁹ Ôlic acgom, aê Apômtau kakênj sabat gêdên amac. Kêtû tonarjna kakênj polom kêtôm bêc luagêc gêdên bêc kêtû 6nja. Êndênj bêc êtû 7nja amacnêm lau samob sênjgôn nêj malenjenj. Njac tej êwi nê mala sij atom.” ³⁰ Amboac tonarj lau sêlêwanj tauj gêdên bêc kêtû 7nja.

³¹ Ma lau Israel sêsam gên tau gebe Mana. Gên tau sêpsêp kêtôm mêcgauc ma njasaê kêtôm polom tolêp. ³² Ma Mose kêsôm gebe “Apômtau kêjatu binj tonec gebe ‘Akôc gên tau laclu tej ma amansarj ênêc gebe nêm gôlôac njamuja sêlic polom, tarj kakênj gêdên amac aenj anja gamên sawa gêdên tarj gawê amac asa anja gamên Aiguptunja amên narj.’ ” ³³ Ma Mose kêsôm gêdên Aron gebe “Ôkôc ku tej ma ôkênj mana laclu tej êsêp ma otoc ku tau êkô Apômtau lanjônêmna gebe ênêc e nêm gôlôac njamuja sêlic amboac tonarjgej.” ³⁴ Amboac tonarj Aron ketoc ku tau kêkô katapa poacna njanêmna gebe ênêc kêtôm tarj Apômtau kêjatu gêdên Mose narj. ³⁵ Ma lau Israel sej mana tau kêtôm jala 40 e sêô lasê gamên, tarj njamalac sênjgôn narj. Êsêac sej mana e sêô lasê gamên Kanaan njamadinj. ³⁶ (Dônj sêjam dônj gên njakelenja gêdênj têm tonarj kêkôc kêtôm 20 lita.)

¹ Lau Israel nêj gôlôacmôkê samob dêdi anja gamêj sawa Sin. Êsêac sêsêlêj ma sêlêwanj taunj tosawa-tosawa kêtôm Apômtaunê jatu e sê nêj bec anja Repidim. Mago bu gebe lau sênômja masi. ² Kêtu tonanjja êsêac sêli awenj sa gêdêj Mose ma sêsôm gebe “Ôkêj bu êndêj aêac anôm.” Ma Mose kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac ali awem sa gêdêj aê kêtû asagenja. Amac asaê Apômtau kêtû asagenja.” ³ Ma bu gêjô lau anja tônê, tec sêli awenj sa gêdêj Mose ma sêsôm gebe “Aôm gôwê aêac asa anja Aiguptu mênasa tonec gebe bu êjô aêac to ma gôlôac ma bulimakao samob êndu kêtû asagenja.” ⁴ Amboac tonanj Mose gêmôêc gêdêj Apômtau gebe “Aê janjôm lau tonec amboac ondoc. Saunjen, go têtuc aê ja poc êndu.” ⁵ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Ôkôc lau Israel nêj laumata njagêdô ma asêlêj aoc lêlêc’ lau naamuj. Ômênjôm tôc, taj kôkôc gêdêj gôjac bu Nil nanj, ma ôsêlêj. ⁶ Ôlic acgom, aê jakô aôm njamata anja poc kapôêj Horebja ma aôm ônac poc tau, go bu êsa gebe lau sênôm.” Mose gêgôm amboac tonanj, ma lau Israel nêj laumata sêlic. ⁷ Ej gê gamêj tonanj njê gebe Masa to Meriba, njam gebe sêli awenj sa gêdêj Mose to sêsaê Apômtau ja biñ, taj sêsôm gebe “Apômtau gêmoa gêwiñ aêac me masi.

Lau Israel sêjac sij gêdêj lau Amelek

⁸ Go lau Amelek sêd lasê ma sêjac sij gêdêj lau Israel anja Repidim. ⁹ Ma Mose kêsôm gêdêj Josua gebe “Ôjalij lau sa ma elenj bêbêc asêlêj naanac sij êndêj lau Amelek. Aê tauc jamênjôm Anôtônê tôc najakô gamêj njabau.” ¹⁰ Amboac tonanj Josua gêgôm biñ, taj Mose kêsôm gêdêj ej nanj, njanô kêsa ma gêjac sij gêdêj lau Amelek. Ma Mose agêc Aron ma Hur jasêpi gamêj njabau tau sêja. ¹¹ Gêdêj taj Mose gêôc lêma sa nanj, lau Israel sêjac lau Amelek njapanj. Mago gêdêj taj Mose kêlêwanj lêma njasawa njagêdô nanj, lau Amelek sêjac lau Israel. ¹² Mago Mose lêma gêmâc. Amboac tonanj tec Aron agêc Hur sêkôc poc tej mênjêkêj Mose gênjôn njô, go êsêagêc sêsip ej lêma sa. Nac tej kêkô njamakej ma tej kêkô njamakej. Tec sêôc Mose lêma tôn njanênjenj e oc jakêsêp. ¹³ Ma Josua gesenj Amelek to nê lau su ja sij njamata.

¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Oto biñ tonec êsêp buku tej, gebe lau taenj ênam ma ôndônj êndêj Josua e êtu tônj ej, gebe aê jansenj lau Amelek nêj waenj anja umboñ njalabu su ênaña samucgenj.” ¹⁵ Ma Mose gêboa altar tej sa ma kêsam njê gebe “Apômtau kêtû njoc gêbôm,” ¹⁶ ma kêsôm gebe” Lemenj êndêj Apômtaunê gêbôm. Apômtaunê sij oc ênêc gôlôac togôlôacgenj êtu lau Amalekja.”

18

Mosenê lawa Jetro gêwa lênj tej sa gêdêj ej, tec Mose kêjalij lau njanênj njagêdô sa têtû mêtôcwaga gebe sêmansanj to sêmêtôc launênj biñ njasawaña.

19

Lau Israel sêmoa Lôc Sinai njalabu

¹ Lau Israel sêwi gamêj Aiguptuja sij e njajônj kêtû têlêac, go sêd lasê gamêj sawa Sinaija. ² Êsêac dêdi anja Repidim ma sêsêlêj e sêd lasê gamêj sawa Sinaija ma sê nêj bec anja gamêj sawa tonanj sênjônj sêkanônj lôc tau. ³ Ma Mose kêpi lôc gêdêj Anôtô gêja. Ma Apômtau awa gêjac ej anja lôc ma kêsôm gebe “Ôsôm biñ amboac tonec êndêj Jakobnê gôlôac to ôkêj njawae êndêj lau Israel gebe ⁴ Amac taôm alic gên, taj gagôm gêdêj lau Aiguptu. Amac alic, gebe aê kabalanj amac amboac momboanj kêbalanj njalatu sênjônj nê magê njô, ma kajonj amac adênj aê amênj. ⁵ Amboac tonanj amac embe tanjem wamu aê aoc ma ajop njoc poac, go atu aê tauc njoc gên anja lau nomja samob nêj, gebe nom samucgenj njatau aê. ⁶ Amac oc atu njoc gamêj kinja njadabuñwaga to atu njoc lau dabuñ m tej. Biñ tau tonanj aôm ôsôm êndêj lau Israel.”

⁷ Amboac tonanj Mose gêdêj lau gêja ma gêmôêc êsêacnênj laumata ma kêkêj biñ samob, taj Apômtau kêjatu ej nanj, njawae gêdêj êsêac. ⁸ Go lau samob sêlôc selenjenj ma sêsôm gebe “Biñ samob, taj Apômtau kêsôm nanj, aêac abe anjôm njanô êsa.” Ma

Mose gêjac miñ launêñ biñ tonañ gêdêñ Apômtau. ⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôlic acgom, aê jandêñ aôm jawac jamoa tao majañ ñalêlôm. Ma embe jasôm biñ êndêñ aôm, go lau sêñô ma sêkêñ êwiñ aôm enderj tôngeñ.”

Ma Mose gêjac miñ launêñ biñ gêdêñ Apômtau. ¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôndêñ lau ôna ma ôsôm êndêñ êsêac gebe sênam dabuñ tauñ êndêñ galoc ma eleñña. Êsêac sêkwasiñ nêñ ñakwê, ¹¹ ma êndêñ bêc êtu têlêacña êsêac sêmansañ tauñ e êmbacnê, gebe êndêñ bêc êtu têlêacña tonañ aê Apômtau jasêp lôc Sinai jawac ma lau samob sêlic. ¹² Ônac belo êñgi lôc auc êtu madiñ ma ôsôm êndêñ lau gebe ‘Ajop taôm gebe api lôc tau atom ma amoasac ñamadiñ tau atom. Ñac, tañ êmoasac lôc nañ, senseñ eñ su ênaña. ¹³ Lau teñ lemeñ sêmoasac eñ atom. Êsêac oc têtuc eñ ña poc me sêpê eñ êndu. Bêc me ñamalac, tañ sêmoasac lôc nañ, sêmoa atom, sênaña.’ Êndêñ tañ dauc êtañ ê têtj balingeñ nañ, êsêac sêpi lôc sêmêñ.”

¹⁴ Amboac tonañ Mose kêsêp anga lôc gêdêñ lau gêja ma kêsôm gêdêñ êsêac, gebe sênam dabuñ tauñ. Ma êsêac sêkwasiñ nêñ ñakwê. ¹⁵ Ma eñ kêsôm gêdêñ lau gebe “Amansañ taôm e êmbacnê êndêñ bêc êtu têlêacña ma andambin lau atom.”

¹⁶ Gêdêñ bêc kêtù têlêacña ñabêbêcgeñ nañ, wapap gêjac to ôsic kêkac ma tao majañ teñ kêkôm lôc auc. Ma dauc kêtañ kapôêñ e lau samob, tañ sêngôn gamêñ becña nañ têtênêp. ¹⁷ Go Mose gêwê lau sêsa anga gamêñ becña sêja gebe sêpuc Anôtô têtjôn. Ma êsêac sêkô lôc tau ñalabu. ¹⁸ Jadauñ kêkôm lôc Sinai auc gebe Apômtau kêsêp lôc gêmêñ gêmoa ja ñalêlôm. Ma jadauñ kêpi kêtôm ja geñ oba ma lôc kêwiwic tau ñasec. ¹⁹ Dauc kêtañ kêtù kapôêñ-kêtù kapôêñ e ñadiñdiñ sec. Ma Mose kêsôm biñ, go Anôtô gêjô eñ awa ña wapap. ²⁰ Ma Apômtau kêsêp lôc Sinai ñatêpôê gêmêñ. Ma Apômtau gêmôêc Mose gebe êpi lôc ñatêpôê êna, ma Mose kêpi gêja. ²¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôsêp ôndêñ lau naôkêñ puc êsêac gebe sêngêli ñamadiñ êtu sêlic aêña nec atom. Embe sêngôm, oc taêsam sênaña. ²² Ma ôsôm êndêñ dabuñwaga, tañ sêndambin aê nañ, gebe sênam dabuñ tauñ amboac tonañgeñ. Embe masi, go aê janac êsêac êwiñ.” ²³ Ma Mose kêsôm gêdêñ Apômtau gebe” Lau tau têtôm gebe sêpi lôc Sinai atom, gebe aôm kôjatu gebe ‘Anac belo angi lôc auc êtu madiñ ma anam dabuñ lôc tau.’ ” ²⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôsêp ôna ma ôkôc Aron agêc api amêñ êtiam. Mago dabuñwaga to lau sêngêli ñamadiñ êtu sêpi sêndêñ aê sêmêñña nec atom. Embe sêngôm, go janac êsêac.” ²⁵ Amboac tonañ Mose kêsêp gêdêñ lau jakêkêñ ñawae gêdêñ êsêac.

20

Biñsu lemeñ lu

¹ Ma Apômtau kêsôm biñ samob tonec ñai gebe ² “Apômtau, aômñêm Anôtô, aê. Aê gawê aôm kôsa anga gamêñ Aiguptuña gômôêñ, kôsa anga andu gêñômaña.

³ “Ônam sakin anôtôi jaba êwiñ atom, ônam sakin aê taucgeñ.

⁴ “Ôñgôm gêñ, tañ gêmoa undambê me gêmoa nom me gêmoa bu, tañ kêpoac nom ñalêlôm nañ, ñaterj ñakatu ênam gêñ tau lañô atom. ⁵ Owec êndêñ gwam tonañ to ônam sakin gêñ tau atom, gebe aê Apômtau, aômñêm Anôtô, gajob ñoc lau gebe têtac êwiñ aê taucgeñ nec. Aê jakêñ lau, tañ têtac gedec aê nañ, nêñ geo ñagêjô êpi êsêac latuñi to dêbuñi ma abeñi. ⁶ Mago aê jakêñ moasiñ êndêñ lau, tañ têtac gêwiñ aê to sêmasañ aêñoc biñsu nañ, nêñ gôlôac to gôlôac ñêñgeñ êna.

⁷ “Ôjain Apômtau, aômñêm Anôtô, nê ñaê atom gebe Apômtau oc êmêtôc ñac, tañ êjain ênê ñaê nañ.

⁸ “Taêm ênam sabat gebe dabuñ ma ômansañ ñapep. ⁹ Êndêñ bêc 6 aôm ônam kôm to ôñgôm nêñ gêñ samob. ¹⁰ Mago bêc êtu 7ña êtu Apômtau, aômñêm Anôtô, nê sabat. Êndêñ bêc tonañ aôm ônam kôm teñ atomanô. Aôm to nêñ latômio to ñac ma nêñ sakinwagao to ñac ma nêñ bulimakao to lau jaba, tañ sêngôn sêwiñ aôm nañ, anam kôm teñ atom amboac tonañgeñ. ¹¹ Gebe gêdêñ bêc 6 Apômtau kêkêñ undambê to nom ma

gwêc to ñagêñ samob, tañ sêmoa materñ jali nañ. Ma gêdêñ bêc kêtú 7ña nañ, eñ kêlêwan tau. Kêtu tonañña Apômtau gêjam mec sabat tau ma gêjam dabuñ.

¹² “Otoc tamam agêc tênam sa, gebe ômoa ñasawa baliñ anga gamêñ, tañ Apômtau, aômñêm Anôtô, êkêñ êndêñ aôm nañ.

¹³ “Ônac ñamalac êndú atom.

¹⁴ “Ôngôm gêñ mockairño to mockairña atom.

¹⁵ “Ônam geñgeñ atom.

¹⁶ “Ônga biñ êpi lau wacbañ aôm atom.

¹⁷ “Matam katu lau wacbañ aôm nêñ andu atom. Matam katu lau wacbañ aôm nêñ awê to sakinwagao to ñac ma bulimakao to donki ma gêñ ñagêdô teñ atom.”

Lau têtêc tauñ

¹⁸ Lau samob sêsaê wapap gêjac to ôsic kêkac ma dauc kêtarñ ñakicsêa to jadauñ kêsa lôc tau ma têtêc tauñ e têtênêp ma sêkô jaêcgeñ. ¹⁹ Ma êsêac sêsôm gêdêñ Mose gebe “Aôm taôm ôsôm biñ êndêñ aêac ma aêac akêñ tañeñ. Anôtô embe êsôm biñ êndêñ aêac, oc amac êndú.” ²⁰ Ma Mose kêsôm gêdêñ lau gebe “Atêc taôm atom, gebe Anôtô gêmêñ gebe ênsaê amac, ec taêm ênam biñ atêc eñña ñapañ gebe anğôm sec atom.”

²¹ Gêdêñ tañ Mose kêtú gasuc tao majañ, tañ Anôtô gêmoa ñalêlôm nañ, lau sêkô jaêcgeñ.

20:22–23:33 Biñsu to ñagôliñ ñagêdô kêsêp ñasêbu tonec. Biñsu ñagêdô kêmasañ launêñ lêñ sêmoasiñ nêñ lau jabañ êsêacña ñapep. Biñsu ñagêdô gêwa lêñ tamêtôc lau, tañ sêgôm sec tokaiñ-tokaiñ nañ, jagêdêñgeñña sa. ñagôliñ ñagêdô kêkanônñ lau-sêmêtôc-biñwaganêñ kôm. ñagêdô kêmasañ lêñ tajô launêñ gêñ, tañ dagôm kêtú sec nañña. Ma ñagêdô kêjatu om ñasakinñ to sakinñ om toê-toê, tañ lau Israel sêlic kêtôm jalageñ nañña.

24

Sêmoatiñ poac kêtú tôñ

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Amagêc Aron ma Nadab agêc Abihu ma Israelnêñ laumata 70 api andêñ aê amêñ ma ateñ mec akô jaêcgeñ. ² Mose taugerñ êtu gasuc aê. Lau ñagêdô têtú gasuc atom ma lau sêpi sêwiñ eñ sêmêñ atom.”

³ Go Mose gêdêñ lau gêja ma kêkêñ Apômtaunê biñsu to ñagôliñ samob ñawae gêdêñ êsêac. Ma lau samob sêlôc sa aweñ tageñ gebe “Biñ samob, tañ Apômtau kêsôm nañ, aêac abe anğôm ñanô êsa.” ⁴ Ma Mose keto Apômtaunê biñ samob sa. Ma gêdêñ bêbêc kanucgeñ eñ gêdi sa ma gêboa altar teñ sa kêkô lôc ñalabu ma gêjac alê poc 12 sa kêtôm lau Israel nêñ gôlôacmôkê 12. ⁵ Go eñ kêjatu lau Israel nêñ lau wakuc ñagêdô gebe sêkêñ daja ma sêmbuc bulimakao kapoac wakuc ma sêkêñ têtú dawama êndêñ Apômtau. ⁶ ñadec ñamakerñ Mose kêkêñ kêsêp laclu teñ. ñadec ñamakerñ eñ kêpalip kêpi altar. ⁷ Go kêkôc poac ñabuku ma kêsam lasê gêdêñ lau sêñô. Ma êsêac sêsôm gebe” Biñ samob, tañ Apômtau kêjatu nañ, aêac abe anğôm ñanô êsa ma tañeñ wamu biñ tau.” ⁸ Go Mose kêkôc dec, tañ kêpoac laclu nañ, jakêpalip kêpi lau ma kêsôm gebe “Alic acgom, poac, tañ Apômtau kêmoatiñ gêdêñ amac kêdaguc biñ samob tonañ ñai nañ, ñadec tau tonec.”

⁹ Go Mose agêc Aron ma Nadab agêc Abihu to Israelnêñ laumata 70 sêpi lôc sêja, ¹⁰ ma êsêac sêlic Israelnêñ Anôtô. Ma gamêñ, tañ eñ kêkô nañ, amboac masac pocawa ma ñakêñkêñgosu kêtôm undambê tau. ¹¹ Ma Apômtau lêma gêjac lau Israel nêñ kasêga tonañ atom. Êsêac sêlic Anôtô ma señ to sênôm gêñ.

Mose gêmoa lôc Sinai

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôpi lôc ôndêñ aê mênjôñ ômoa tonec acgom. Aê gabe jakêñ poc tapa tau êndêñ aôm. Aê kato biñsu to jatu kêsêp gebe lau sêjala.”

¹³ Amboac tonañ Mose gêdi tonê sakinwaga Josua ma sêpi Anôtônê lôc sêja. ¹⁴ Ma Mose kêsôm gêdêñ laumata gebe “Amoa tonec e aêagêc amu amêñ êtiam. Aron agêc Hur sêmoa sêwiñ amac. ñac teñ nê biñ teñ embe êlênsônñ, go êndêñ êsêagêc êna.”

¹⁵ Go Mose kêpi lôc gêja ma tao kékôm lôc tau auc. ¹⁶ Apômtaunê ñawasi kêsêp lôc gêmên, ma tao kékôm lôc tau auc kêtôm bêc 6. Gêdên bêc kêtû 7ña Apômtau awa gêjac Mose kêsâ anğa tao ñalêlôm. ¹⁷ Gêdên tonañ lau Israel sêlic Apômtaunê ñawasi kêtôm ja ñawaô gêlan-gêlan anğa lôc ñatêpôê. ¹⁸ Ma Mose kêsô tao ñalêlôm jakêpi lôc. Ma eñ gêmoa lôc kêtôm geleñña 40 ma gêbêcauc 40.

25

25:1–31:17 ñasêbu tonec gêwa Lômbec ñadôn to ñakôm ma ñagênlêlôm samob sa. Gêwa sakiñ dabuñ ñawaba ma dabuñwaganên ñakwê to gêlôn sa. ñagôliñ sênâmec dabuñwagaña kêsêp ñasawa tonañ amboac tonañgeñ. Biñ tonañ kêjatu da to takis tokaiñ-tokaiñ. Gêñ samob tonañ ñai gebe ênam lau Israel sa gebe sêkwê nêñ Lômbec to sênac Lôm tau ñagênlêlôm sa ma sêlic nêñ om êtôm ñagôliñgeñ.

31

Bulimakao ñakatu

¹⁸ Apômtau gêjac dabiñ nê biñ gêdên Mose anğa lôc su, go kékên biñsu ñatabele luagêc, poc tapa luagêc, tañ Anôtô tau lêma keto biñ kêsêp nañ.

32

¹ Gêdên tañ lau sêlic gebe Mose kêsêp anğa lôc gêmên atom e ñêngeñ nañ, êsêac sêkac tauñ sa sêgi Aron auc ma sêsôm gêdên eñ gebe “Ajôc, ômansañ ma anôtô teñ, gebe êsêlên êmuñ aêac. Aêac ajam kauc asageñ gêgôm Mose, ñac tau, tañ gêwê aêac anğa Aiguptu amên nañ.” ² Ma Aron kêsôm gêdên êsêac gebe “Akôc nêma lau ma latômio to ñac nêñ salasa gold su ma ajoñ andên aê amên.” ³ Amboac tonañ lau samob sêkôc salasa gold su ma sejoñ dêdên Aron sêja. ⁴ Ma eñ kékôc gold tau su anğa êsêac lemeñ ma kêpac kêsêp ku e gêwê ma gêgôm bulimakao ñalatu ñakatu teñ. Go êsêac sêsôm gebe “O Israel, nêma anôtô, tañ gêwê aôm anğa gamên Aiguptuña gômôên nañ, tau tonec.” ⁵ Aron gêlic gêñ tonañ, go gêboa altar teñ kékô ñakatu tau lañônêmña ma kêsôm gebe “Eleñña aêac talic om tatoc Apômtau saña teñ.” ⁶ Ma êsêac dêdi gêdên bêbêc kanucgeñ ma sêkên daja to dawama. Ma lau sênğôn sic señ to sênôm gêñ ma dêdi sa sebe sênğôm dôa-dôa.

⁷ Go Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôsêp ôna, gebe nêma lau, tañ gôwê anğa Aiguptu sêmên nañ, sêgôm tauñ têtû sec. ⁸ Êsêac sêkac tauñ su sebeñ anğa intêna, tañ kajatu êsêac gebe sêsaña nañ. Êsêac sêmasañ bulimakao ñalatu ñakatu teñ ña gold, tañ gêwê nañ, ma teteñ mec to sêkên da gêdên gêñ tau ma sêsôm gebe ‘O Israel, aôm nêma anôtô, tañ gêwê aôm anğa Aiguptu gômôên nañ, tau tonec.’ ” ⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Aê galic lau tonañ ma kajala êsêac gebe lau gêsuntêkwa ñatoñ sec. ¹⁰ Amboac tonañ ôwi aê siñ jamoa ñoc tauña, gebe aê têtac ñandañ ñaja êkwanam êsêac. Tageñ aôm, tec jakên aôm ôtu lau-m kapôên.”

¹¹ Mago Mose keteñ nê Apômtau Anôtô gebe “O Apômtau, êtu ageñña aôm têtmac ñandañ ñaja enseñ nêma lau, tañ gôwê êsêac toñaclai kapôên ma lêmam ñajaña sêsa anğa gamên Aiguptuña sêmên nañ su. ¹² Amboac ondoc lau Aiguptu oc sêsôm gebe ‘Kec, eñ kêsau êsêacgoc. Eñ gêwê êsêac sêsa sêja, gebe ênac êsêac êndu anğa lôc to enseñ êsêac su anğa nom ñagamên samob.’ Tec ôwi aôm têtmac ñandañ kapôên siñ ma ônam nêma ñalêlôm ôkwi ma ôngôm sec, tañ gobe ôngôm êndên nêma lau nañ atom. ¹³ Taêm ênam nêma sakiñwaga Abraham agêc Isak ma Jakob. Aôm kôtôc lêmam kêpi aôm taôm ma kôsôm gêdên êsêac gebe ‘Aê gabe jakên nêma wakuc têtû taêsam têtôm utitalata umbon ñalabuña, ma gamên samob, tañ gajac mata gêdên amac nañ, aê gabe jakên êndên nêma wakuc êtu êsêacnên nomlênsêm endên tôngeñ.’ ” ¹⁴ Amboac tonañ tec Apômtau gêjam nê ñalêlôm ôkwi ma gêgôm sec, tañ gebe êngôm êndên nê lau nañ atom.

¹⁵ Go Mose kékac tau ôkwi ma kêsêp anğa lôc gêja. Eñ kékôc biñsu ñapoc tapa luagêc. Apômtau keto biñ kêsêp poc tapa makeñ-makeñ, keto kêsêp ñamakeñ nêma to muña kêtôm taugen. ¹⁶ Anôtô tau gêjam poc tapa tonañ ñakôm, ma biñ tau Anôtô keto. Eñ

tau keperj natalô kêsêp poc tapa. ¹⁷ Gêdênj tañ Josua gêñô lau sêjam lasê ñakicsêa nañ, eñ kêsôm gêdênj Mose gebe “Siñ ñakicsêa kêpi anğa gamênj becña.” ¹⁸ Mago Mose kêsôm gebe “Tonec wê siñ atom, ma ñacjo sêku êsêac tulu ñatanjiboa atom amboac tonanğen. Têtê wê ñaonda tec ganğô.” ¹⁹ Eñ kêdabinğ gamênj becña ma gêlic bulimakao ñakatu to lau têtê wê, tec sep tagenğ Mose têtac ñandanğ kêsâ ma kêbaliğ poc tapa siñ e popoc anğa lôc ñalabu. ²⁰ Ma eñ kêkôc bulimakao ñakatu, tañ êsêac sêmasanğ nañ, ma kêkênj ja genğ to kêlêsîm popoc, go kêpalip ñataê kêsêp bu ma kêkênj gêdênj lau Israel sênôm.

²¹ Go Mose kêsôm gêdênj Aron gebe “Lau tonanğ sêgôm asagenğ gêdênj aôm, tec gôgôm êsêac sêwê kaiğ sec kapôênj amboac tonanğ.” ²² Aron kêsôm gebe “O ñatau, têtac ñandanğ êsa atom. Aôm taôm kôjala gebe lau tonanğ taênğ gêjam secgenğ. ²³ Êsêac sêsôm gêdênj aê gebe ‘Ajôc, ômansanğ ma anôtô teğ, gebe êsêlênğ êmuğ aêac nañ. Aêac ajam kauc asagenğ gêgôm Mose, ñac tau, tañ gêwê aêac anğa Aiguptu amênj nañ.’ ²⁴ Ma aê kasôm gêdênj êsêac gebe ‘Lau samob, tañ nêğ gold gêc nañ, sêkôc su.’ Tec êsêac sêkênğ gêdênj aê, ma aê kabaliğ kêpi ja gêja ma bulimakao ñakatu tonanğ mênjkêsâ.”

²⁵ Mose gêlic gebe lau têtü meloc ma sesenğ ñagôliğ su, gebe Aron gêlôc sa, gebe sêsa lênğ amboac tonanğ e nêğ ñacjo sêmajec êsêac, ²⁶ tec eñ jakêkô gamênj becña ñasacgêdô ma gêmôec gebe “Asa lau sêsap Apômtau tônğ. Asa andênj aê amênj.” Ma Lewinê wakuc samob sêkac sa dêdênj Mose sêja. ²⁷ Ma eñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Apômtau, Israelnênğ Anôtô, nê biğ tau tonec gebe Amac samob ajandiğ ômbinğkap tosiğ, go asêlênğ ana-amênğ-ana-amênğ anğa gamênj becña ñasacgêdô ñasawa ma anac nê m lasitêwai to nê m lau ôlim andanğ ma lau wacbanğ amacña êndü.” ²⁸ Lewinê wakuc sêgôm kêtôm Mosenê biğ kêjatu êsêac. Ma gêdênj bêc tonanğ lau amboac 3,000 sêjana. ²⁹ Ma Mose kêsôm gebe” Ocsalô tonec amac akênğ latômi to nê m lasitêwai sêjô mec dabunğwagaña gebe anam sakiğ Apômtau, gebe eñ ênam mec amac êndênğ bêc tonec.”

³⁰ ñageleğ Mose kêsôm gêdênj lau gebe “Amac agôm sec kapôênj. Galoc aê gabe japi jandênğ Apômtau jana. Moae jatôm gebe jaê wama eñ, gebe êsuc nê m sec ôkwi.”

³¹ Amboac tonanğ Mose gêmu gêdênğ Apômtau gêja ma kêsôm gebe “Ojae, lau tonanğ sêgôm sec kapôênğanô. Êsêac sêmasanğ nêğ anôtô jaba ña gold. ³² Mago galoc aê jateğ aôm, gebe ôsuc êsêacnênğ sec ôkwi. Embe masi, go jateğ aôm, gebe onseğ ñoc ñaê anğa nê m buku, tañ koto nañ, su.” ³³ Apômtau gêjô Mose awa gebe” Lau samob, tañ sêgôm sec gêdênğ aê nañ, oc janseğ êsêacnênğ ñaê anğa ñoc buku su. ³⁴ Galoc ôna ma ôwê lau sêna gamênğ, tañ kasôm ñabiğ gêdênğ aôm nañ. Ôlic acgom, ñoc aņela êsêlênğ êmuğ aôm. Mago êndênğ ñanoc janac êsêac kêsîña, oc jakênğ ñagêjô êjô nêğ sec.”

³⁵ Ma Apômtau kêkênğ gêmac sec teğ gêdênğ lau kêtü teteğ mec gêdênğ bulimakao ñalatu, tañ Aron kêmasanğ nañ.

33

Jatu sêwi gamênj siğña

¹ Go Apômtau kêsôm gêdênğ Mose gebe” Ôndi, ôwi gamênğ tonec siğ, aôm to lau, tañ gôwê êsêac sêsa anğa gamênğ Aiguptuña sêmênğ nañ. Asêlênğ e aô lasê gamênğ, tañ katôc lemoc gêdênğ Abraham agêc Isak ma Jakob ma kasôm gebe ‘Aê gabe jakênğ nom tonec êndênğ nê m wakuc.’ ² Aê gabe jasakiğ ñoc aņela teğ êsêlênğ êmuğ aôm ma jajanda lau Kanaan to Amor ma lau Het to Peres ma lau Hib to Jebus gebe sêwi gamênğ tau siğ. ³ Api gamênğ, tañ su to lêp keseleğ nañ. Mago aê tauc japi jawiğ amac atom. Embe jawiğ amac, oc moae janseğ amac su anğa intêna anaña, gebe amac lau gêsôm têtewa ñatonğ.”

⁴ Gêdênğ tañ lau sênğ biğ ñawapac tonanğ nañ, êsêac têtanğ lasê ma ñac teğ gêjam gêlônğ tau atom, ⁵ gebe Apômtau kêsôm gêdênğ Mose gebe “Ôsôm êndênğ lau Israel gebe ‘Amac lau gêsôm têtewa ñatonğ. Aê embe japi jawiğ amac êndênğ ñasawa dambêgeğ oc janac amac eb tagenğ anaña. Amboac tonanğ akôc nê m gêlônğ su, ec jajala gebe aê jangôm amac amboac ondoc.’” ⁶ Amboac tonanğ lau Israel sêkôc nêğ gêlônğ su anğa lôc Horeb ma sêsêlênğ ñaômageğ.

Becobo sêkac saña

⁷ Ma Mose kêkôc becobo elêmê ma gê bec tau kêkô jaêc gamêñ, tañ bec ñagêdô kêkô nañ. Eñ kêsam becobo tau gebe Becobo takac saña. Lau teñ embe sensom Apômtau, go sêsa sêna becobo sêkac tañ saña, tañ kêkô jaêc gamêñ, tañ bec ñagêdô kêkô nañ. ⁸ Elêmê embe Mose êsa êndêñ becobo tau êna, go lau samob sêndi sa sêkô nêñ bec ñakatam ma materj êndiñ Mose ñapañ e êsô becobo ñalêlôm êna. ⁹ Mose embe êsô becobo ñalêlôm êna su, go tao majarj êsêp êmêñ êkô becobo tau ñasacgêdô. Ma Apômtau ênam biñgalôm êwiñ Mose. ¹⁰ Lau embe sêlic tao majarj êsêp êmêñ êkô becobo tau ñasacgêdô, go samob sêndi ma teteñ mec êndêñ Apômtau aña nêñ bec ñasacgêdô êndêñ-êndêñgeñ. ¹¹ Amboac tonarj Apômtau gêjam biñgalôm gêwiñ Mose agêc lañôñanô gêdêñ tañ amboac ñac teñ, tañ gêjam biñgalôm gêwiñ nê ñac ôli andarj eña. Ma gêdêñ tañ Mose gêmu gêja gamêñ, tañ becobo ñagêdô kêkô nañ, nê sakiñwaga gêwi becobo tau siñ atom. Ñac wakuc tau Nun latu Josua.

Apômtau gêjac mata gebe êmoa êwiñ lau

¹² Go Mose kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Ôlic acgom, aôm taôm kôsôm gêdêñ aê gebe ‘Ôwê lau tonec sêpi sêna.’ Mago aôm kôsâm ñac, tañ gobe ôsakiñ êwiñ aê nañ, nê ñaê lasê gêdêñ aê atom. Mago aôm kôsôm gebe ‘Aê kajala aômñêm ñaê ma aôm gôjac matocanô ñajam. ¹³ Amboac tonarj galoc aê jaterj aôm gebe aê embe janac matamanô ñajam, go ôtôc nêm intêna êndêñ aê e jajala aôm êtu tônia ma janac matamanô ñajam. Ma taêm ênam tonec êwiñ gebe lau-m tonec têtû aômñêm laugac.” ¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê tauc oc jasêlêñ jawiñ aôm ma jakêñ aôm ôlêwarj taôm.” ¹⁵ Ma Mose kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm taôm embe ôsêlêñ ôwiñ aêac atom, go ôsakiñ aêac awi gamêñ tonec siñ ma api ana atom. ¹⁶ Aôm embe ôsêlêñ ôwiñ aêac atom, go ajala amboac ondoc gebe aê to ñoc lau ajac aôm matamanô ñajam. Aôm embe ôsêlêñ ôwiñ aêac, go êwaka aê to nêm lau sa êndêñ lau nomña ñagêdô samob.”

¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Biñ tecenarj, tañ aôm kôsôm nañ, aê oc janğôm ñanô êsa, gebe aôm gôjac aê matocanô ñajam ma aê kajala aômñêm ñaê sugac.” ¹⁸ Mose kêsôm gebe “Aê jaterj aôm gebe oc nêm ñawasi lasê êndêñ aê.” ¹⁹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe jakêñ ñoc ñawasi êô lasê aôm lañômñêmña ma jasôm ñoc ñaê lasê êndêñ aôm ôñô. Ñoc ñaê gebe Apômtau. Ma oc jamoasiñ ñac, tañ gabe jamoasiñ eñ nañ, to taêc walô ñac, tañ gabe taêc walô eñ nañ.” ²⁰ Ma kêsôm teñ gebe “Mago aôm ôtôm gebe ôlic aê lañôcanô atom, gebe ñac, tañ êlic aê nañ, oc êmoa mata jali atom.” ²¹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, ñasawa teñ tec gêc kêdabiñ aê. Ôpi mênôkô poc kapôêñ ñaô. ²² Ma êndêñ aôm ôkô poc ñasawa ma janğandê aôm auc ña lemoc e jaôc lêlêc aôm su acgom, ²³ go jakôc lemoc su e ôlic dêmôêctêkwa, mago ôlic lañôcanô atom.”

34

Poc tapa kêtû luagêcña

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôpa poc tapa luagêc êtôm ñamatana, go jato biñ, tañ kato kêsêp poc tapa ñamatana, tê kôtuc popoc nê, êsêp poc tapa tonec amboac tonarjgeñ. ² Ômansarj taôm êndêñ eleñ bêbêcgeñ. Ma eleñ bêbêcgeñ ôpi lôc Sinai ômôêñ ma ôtôc taôm êndêñ aê aña lôc tau ñatêpôê. ³ Ñac teñ êpi êwiñ aôm atom ma teñ êmoa lôc ñagala atom. Domba to bulimakao sêniñ gêgwarj sêmoa lôc ñagala atom amboac tonarjgeñ.” ⁴ Amboac tonarj Mose kêpa poc tapa luagêc kêtôm poc tapa ñamatana. Ma gêdêñ bêbêc kanucgeñ eñ gêdi jakêpi lôc Sinai kêtôm Apômtau kêjatu eñ, ma kêkôc poc tapa luagêc gêwiñ. ⁵ Ma Apômtau kêsêp gêmêñ gêmoa tao ñalêlôm e kêkô jabañ Mose. Ma Mose awa gêjac Apômtaunê ñaê. ⁶ Go Apômtau jakêlêlêc eñ gêja ma gêmôêc gebe “Apômtau, Apômtau, eñ Anôtô, moasiñ to taê walô ñatau, eñ têtac ñandarj seberj atom. Eñ ñac tolêlôm têtac gêwiñ ñamalacña to ñac biññanôña. ⁷ Eñ têtac gêwiñ lau 1,000 to 1,000 to kêsuc êsêacnêñ geo to sêgêli biñña ma sec ôkwi. Mago eñ kêmêtôc lau geo amboac tonarjgeñ ma kêkêñ tamenji sêgêli biñ ñagêjô kêpi latunji to dêbuñi ma abenji to

nêj gôlôac.”⁸ Go Mose gewec sebej to keterj mec gêdêj Apômtau⁹ ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê embe janac aôm matamanô njam, go jaterj noc Apômtau aôm, gebe ôsêlêj ômoa aêac njalêlôm ôwiñ. Biñnanô, êsêac lau gêsuntêkwa naton, mago ôsuc aêac agêli biñ to ma sec ôkwi ma ôkôc aêac sa atu nêj gêj.”

Poac ñakônijña

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê jamoatiñ poac teñ. Aê oc jañgôm gêñtalô nêj lau samob sêlic. Gêñtalô amboac tonec kêsâ anja nom ñagamêj to anja lau-m teñ atomanô. Ma lau samob, tañ sêwiñ aôm nañ, oc sêlic gêj, tañ Apômtau êñgôm nañ. Ma gêj, tañ gabe jañgôm êndêj aôm nañ, gêsêga kaiñ teñ.

¹¹ “Ojop biñ, tec galoc jajatu aôm nec. Ôlic acgom, aê jajanda lau Amor to Kanaan ma lau Het to Peres ma lau Hib to Jebus sêc sêna. ¹² Ôlic taôm gebe ômoatiñ poac ôwiñ lau, tañ sêñgôn gamêj aôm ô lasêña nañ atom. Embe ôñgôm, go êtu nêj lakô. ¹³ Ônsêlô êsêacnêj altar su to ôsap nêj alê poc tulu ma ôtuc nêj anôtônê ñakatu popoc. ¹⁴ Aôm oterj mec êndêj anôtô jaba teñ atom, gebe Apômtau eñ Anôtô, tañ gêjam lêmuñ nê lau gebe têtac êwiñ eñ taugerj nañ. Ênê ñaê gebe Aê gajob noc lau têtac gêwiñ aêña. ¹⁵ Ôlic taôm, gebe ômoatiñ poac ôwiñ lau gamêj tônêña atom. Êsêac embe sêñgôm mockaiñña êndêj nêj anôtô to sêkêj da êndêj nêj anôtô, oc moae sêkalem aôm gebe ôniñ da ôwiñ êsêac, ¹⁶ ma aôm oc moae ôjaliñ nêj latuñio sa gebe sênam latômi. Ma êsêac latuñio embe sêñgôm mockaiño êndêj nêj anôtô, oc sêlêtôm aôm latômi gebe sêñgôm mockaiñ êndêj êsêacnêj anôtô amboac tonanjerj.

¹⁷ “Ôpac ki êwê ma ômansañ anôtô jaba atom.

¹⁸ “Ôlic Om Polom ñalucña ñapep. Êndêj bêc 7 aôm ôniñ polom ñaluc êtôm kajatu aôm nañ. Ôniñ êndêj ñanoc. tañ kakêj gêdêj aôm nañ, êndêj ajôn Abib, gebe gêdêj ajôn Abib tau tonañ aôm gôwi Aiguptu siñ. ¹⁹ ñamêc samob têtû aêñoc gêj, aômnêj bôc kapoac ñamêc samob, nêj bulimakao to domba kapoac ñamêc. ²⁰ Donki ñamêc, nañ ônac da ña domba ñalatu. Embe ondec gebe ônac da gêj tau atom, go ôpôn gêsutêkwa tulu. Ma ônac da nêj latômi ñamêc samob. Ma ñac teñ êô lasê aê tolêma sawa atom.

²¹ “Ônam kôm êndêj bêc 6, mago êndêj bêc êtu 7ña ôlêwan taôm. Ôlêwan taôm êndêj bêc tonañ êndêj têm ôkac nom ôkwiña ma êndêj têm ojon kômñanô saña amboac tonanjerj. ²² Aôm ôlic Om Wokeña êndêj noc ôniñ gêj lasêña. Ma êndêj jala ñabêc ñamuña aôm ôlic Om Ojon Kômñanô saña. ²³ Nêj ñacwaga samob sêô lasê sêkô aê Apômtau Anôtô, tañ katu Israelnêj Anôtô nañ, lañôcnêmña êtu dim têlêac êtôm jalagerj. ²⁴ Aê oc jajanda lau tomôkê-tomôkê sêc su ma aê jañgôm nêj gamêj esewec êtu kapôêj. Ma êndêj tañ ôpi ôna ô lasê ôkô aê Apômtau, aômnêj Anôtô, lañôcnêmña êtu dim têlêac êtôm jalagerj nañ, ñac teñ oc êjanjo nêj gamêj su atom.

²⁵ “Ôkêj polom tojst êwiñ daja ñadec atom. Ma Om Pasa ñada ñagêdô ênêc e eleñña atom. ²⁶ Ôkôc nêj kôm ñamêc ñajamanô tau ôndêj aê Apômtau, aômnêj Anôtô, noc andu ôna. Ono domba ñalatu ña têtanê su atom.” ²⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdêj Mose gebe “Oto biñ tonañ sa gebe biñ tonañ kêtû poac, tañ kamoatiñ gêdêj aôm to Israel nañ, ñagôliñ.” ²⁸ Ma Mose gêmoa gêwiñ Apômtau geleñña 40 ma gêbêcauc 40. Eñ geñ mo atom to gênôm bu atom. Ma eñ keto poac ñabiñ kêsêp poc tapa, eñ keto biñsu lemeñ lu.

Mose kêsêp anja lôc gêmêj

²⁹ Gêdêj tañ Mose kêsêp anja lôc Sinai gêmêj nañ, eñ kêkôc biñsu ñapoc tapa luagêc. Ma gêdêj tañ eñ kêsêp anja lôc gêmêj nañ, kêjala tau gebe lañôanô ñawasi kaiñ teñ nec atom. Eñ lañôanô ñawasi kaiñ teñ tonañ ñam gebe eñ gêjam biñgalôm gêwiñ Apômtau. ³⁰ Gêdêj tañ Aron to lau Israel samob sêlic Mose nañ, tec sêlic lañôanô ñawasi kaiñ teñ ma têtêc gebe nasêndambiñ eñ atom. ³¹ Mago Mose kêkalem êsêac, tec Aron to gôlôacnêj laumata samob sêmu dêdêj eñ sêja, ma Mose gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac. ³² Tonañ su, go lau Israel samob têtû gasuc eñ ma eñ kêkêj biñsu samob, tañ Apômtau kêsôm gêdêj eñ anja lôc Sinai nañ, gêdêj êsêac. ³³ Mose kêsôm biñ gêdêj êsêac su, go kêkêj obo

lala teŋ gêsaj laŋôanô auc ³⁴ Kêtôm têm samob, taŋ Mose kêsô bec gêdêŋ Apômtau gêja gebe ênam biŋgalôm êwiŋ er naŋ, er kêkac obo lala su e gêmu kêsâ kêtiam. Ma gêdêŋ taŋ kêsâ gêmêŋ naŋ, er gêjac miŋ biŋ, taŋ Apômtau kêjatu naŋ, gêdêŋ lau Israel. ³⁵ Ma lau Israel sêlic Mose laŋôanô gebe ŋawasi kain teŋ. Go Mose gêsaj laŋôanô auc ŋa obo lala ŋapaŋ e gêmu kêsô gêja kêtiam gebe ênam biŋgalôm êwiŋ Apômtau.

35

35:1–40:16 Lau Israel sêkêŋ nêŋ da gebe sêkwê Lômbec sa ma sêmansaj Lômbec ŋagêŋlêlôm. Kôm tau kêsêlêŋ kêtôm Anôtô kêjatu gêdêŋ Mose gebe sêkwê Lômbec tau sa ma sênac kawi.

40

Sêkwê lômbec sa

¹⁷ Gêdêŋ jala kêtû luagêcŋa ŋaajôn ŋamataŋa ŋabêc ŋamataŋa êsêac sêkwê lômbec tau sa. ¹⁸ Mose kêkwê lômbec sa. Er kêkêŋ nombaj to kêmasaj sagiŋtêkwa ma kêkêŋ budeŋ gêsac ŋaô ma kêkwê alê ŋalêlômŋa. ¹⁹ Go gê obo kêpi lômbec tau ma kêmasaj obo teŋ gêsac ŋaô kêtû salôm, kêtôm Apômtau kêjatu er. ²⁰ Go Mose kêkôc poc tapa ma kêkêŋ kêsêp katapa poacŋa. Su, go kêmasaj katapa ŋata ma kêkêŋ ŋagadê gêsac katapa tau ŋaô. ²¹ Ma er kêkôc katapa kêsô lômbec gêja ma kêkêŋ obo baliŋ geŋkaleŋ gêsaj katapa poacŋa auc, kêtôm Apômtau kêjatu er.

²² Go ketoc tebo kêkô bec sêkac tauŋ saŋa. Tebo tau kêkô obo baliŋ nêŋŋa kêkanônŋ gamêŋ gêmu kêpiŋa, ²³ ma kêdênaŋ polom, taŋ sêkêŋ gêdêŋ Apômtau kêtû da naŋ, gêsac tebo ŋaô, kêtôm Apômtau kêjatu er. ²⁴ Ma er ketoc jakaiŋ kêkô bec sêkac tauŋ saŋa ŋalêlôm, kêkô tebo ŋamakeŋ kêkanônŋ lômbec ŋagamêŋ gêmu kêsêpŋa, ²⁵ go kêkêŋ ja ŋalêsi kêkô Apômtau laŋônêŋŋa, kêtôm Apômtau kêjatu er. ²⁶ Go ketoc altar gold kêkô obo baliŋ ŋalêlôm aŋga bec sêkac tauŋ saŋa tau. ²⁷ Go kêkêŋ ja geŋ gêŋ ŋamalu, taŋ gêsac altar ŋaô naŋ, kêtôm Apômtau kêjatu er. ²⁸ Go kêkêŋ obo baliŋ geŋkaleŋ lômbec ŋasacgêdô. ²⁹ Ma ketoc altar dajaŋa kêkô bec sêkac tauŋ saŋa tau ŋakataŋ nêŋŋa ma kêkêŋ daja to da gêŋ kêpuc ŋamalac ôliŋ tôŋŋa gêsac ŋaô, kêtôm Apômtau kêjatu er. ³⁰ Go ketoc laclu kapôêŋ kêkô bec sêkac tauŋ saŋa to altar ŋasawa ma kêkêŋ bu kêsêp êtu sêkwasiŋ lemeŋ to erkaŋiŋ ŋa bu tau tonaj. ³¹ Mose ma Aron to latui sêkwasiŋ lemeŋ to erkaŋiŋ ŋa bu tau tonaj. ³² Kêtôm têm samob, taŋ êsêac sêsô bec sêkac tauŋ saŋa to sêndambiŋ altariŋa naŋ, sêkwasiŋ tauŋ, kêtôm Apômtau kêjatu Mose. ³³ Ma er gêjac balaŋ malacluŋ to lômbec ma altar auc ma kêkêŋ obo geŋkaleŋ malacluŋ ŋasacgêdô amboac tonaj. Tec Mose gêjac dabiŋ nê kôm tau.

Tao gêsaj lômbec auc

³⁴ Go tao gêsaj bec sêkac tauŋ saŋa auc ma Apômtaunê ŋawasi gêjam lômbec ŋalêlôm auc. ³⁵ Ma Mose kêtôm gebe êsô bec sêkac tauŋ saŋa êna atom, gebe tao kêkôm auc ma Apômtaunê ŋawasi gêjam lômbec ŋalêlôm auc. ³⁶ Kêtôm têm samob, taŋ lau Israel sêsêlêŋ sêmoa intêna naŋ, tao embe êôn sa aŋga lômbec, go êsêac sêndi ma sêsêlêŋ. ³⁷ Mago tao embe êôn sa atom, go sêndi sêsêlêŋ atom, sêôn e tao êôn sa acgom. ³⁸ Kêtôm têm samob, taŋ lau Israel sêsêlêŋ sêmoa intêna naŋ, Apômtaunê tao kêkôm lômbec auc gêdêŋ geleŋŋa, ma ja gêjam tao auc gêdêŋ gêbêc. Israelnêŋ gôlôac samob sêlic.

Lewitikus SÊJAM SAKIJ ANÔTÔ ÆAÏAGÔLIÏ

Lewitikus nec dabuŋwaga, taŋ sêsa aŋga Lewiné gôlôac naŋ, taŋ nêj buku. Æabin ŋagêdô tec kepeŋ dabuŋwaga tau solop, go Æabin ŋagêdô kêpi nêj sakiŋ tokaiŋ-tokaiŋ naŋ. Kôm tonec gêjac dabuŋwaga tonan ŋawae gebe sêlic lau Israel langwa tônê nêj om ma têndôŋ Anôtônê biŋ êndêŋ lau tau gebe sêsa nêj lêŋ to aweŋ êôc Anôtô sêsô biŋ tau ŋalabugeŋ.

Biŋ Anôtô dabuŋŋa kêtû ŋalôtênasêga gêjam gôliŋ buku tau gêjam aucgeŋ. Amboac tonan ŋagôliŋ tonec gêdêŋ Anôtônê lau Israel gebe sêlic nêj om to sêsa nêj lêŋ ŋaŋêŋ, ec sêmbiŋ taŋ tôn tamiŋ Israelnêŋ Anôtô Dabuŋ tau enden tôngeŋ.

Buku tau ŋasêbu lemenŋeŋ gebe

1. Môkêlatu 1–7 Biŋsu da to dajaŋa.
2. Môkêlatu 8–10 Sêjam mec Aron to latui gebe sênam kôm dabuŋwagaŋa ŋamiŋ.
3. Môkêlatu 11–15 Æagôliŋ lau sêŋgôn selecŋa to sênam dabuŋ taurŋa.
4. Môkêlatu 16 Omsêga Wama ŋagôliŋ.
5. Môkêlatu 17–27 Æagôliŋ gêdêŋ lau gebe sêsa nêj lêŋ to sêlic nêj om sênam dabuŋ taŋ ŋapep.

Æalô towae, taŋ kêsêp buku tonec ŋalêlôm naŋ, teto gêc 19:18. Apômtau Jesu kêsam ŋalô tau gebe Biŋsu kêtû luagêcŋa, taŋ kêtôm biŋsu kapôêŋ ŋamatana. Biŋsu tau gebe “Têmtac êwiŋ lau wacbaŋ aôm amboac têmtac gêwiŋ taôm.”

1:1–15:33 Biŋsu, taŋ gêjam gôliŋ lau Israel nêj sakiŋ omŋa ma nêj lêŋ sêkêŋ da to dajaŋa naŋ, kêsêp môkêlatu 1–7. Êsêac sêjam mec Aron to latuagêc ŋamiŋ kêsêp môkêlatu 8–10. Môkêlatu 11–14 gêwa biŋ tatu selec to biŋ ŋatêmuiŋa sa. Bôc, taŋ lau Israel têtôm gebe sêniŋ to bôc, taŋ sêjac jao gebe sêniŋ atom naŋ, nêj ŋaê kêsêp môkêlatu tonan amboac tonanŋeŋ. Biŋ ŋagêdô gêwa lauo, taŋ sêkôc ŋapalê naŋ, nêj lêŋ têtû selecŋa sa. Ma biŋsu ŋagêdô kêkanôn lau tokamocbôm ma gêwa êsêacnêŋ lêŋ têtôc taŋ êndêŋ dabuŋwaga ma dabuŋwaganêŋ kôm sêwaka lau tonan saŋa sa.

16

Omsêga Pasana

¹ Gêdêŋ Aronnê latuagêc sêmac êndu kêtû sêkêŋ daja dabuŋ atomŋa gêdêŋ Apômtau, eŋ kêsôm gêdêŋ Mose gebe ² “Ôsôm êndêŋ têwam Aron gebe eŋ êsô gamêŋ dabuŋanô, taŋ obo baliŋ gêsaŋ auc naŋ, êna paliŋ-paliŋgeŋ atom gebe gamêŋ tonan aê maloc, taŋ gaoc tauc lasê ŋa tao gêsac poac ŋakatapa, lêpôn taê labuŋa, ŋaô, gebe êmac êndu atom. ³ Eŋ êsô gamêŋ dabuŋanô tau ŋalêŋ tageŋ tonec gebe êkôc bulimakao kapoac wakuc teŋ êtu dawamaŋa to domba kapoac teŋ êtu dajaŋa êna. ⁴ Eŋ êliŋ bu su acgom, go êsô ŋakwê kwalam-kwalam baliŋ ma ŋakwê akaiŋŋa kwalam-kwalam dambê. Eŋ êjandiŋ ômbiŋkap kwalam-kwalam ma embec obo gasuc. Gêŋ samob tonan tec kêtû ŋakwê dabuŋ tau. ⁵ Ma eŋ êkôc noniŋ kapoac luagêc aŋga lau Israel nêj êtu dawama ma domba kapoac teŋ êtu daja.

⁶ “Ma Aron êkêŋ bulimakao kapoac tau êtu dawama êtu eŋ taŋŋa ma ê wama tau to nê gôlôac su acgom. ⁷ Go eŋ êkôc noniŋ luagêc tonan naetoc lulugeŋ êkô Apômtau laŋônêmŋa aŋga becobo ŋakatam dêmôêŋa. ⁸ Aŋga tonan eŋ êpuc kapoac êpi noniŋ luagêc tau, teŋ êtu Apômtauŋa ma teŋ êtu Asaselŋa. ⁹ Go Aron êkêŋ noniŋ taŋ kêpuc kapoac kêtû Apômtauŋa naŋ êtu dawama. ¹⁰ Mago noniŋ, taŋ kêpuc kapoac jakêsêp Asaselŋa naŋ, eŋ êkôc tomata jaligeŋ ma etoc êkô Apômtau laŋônêmŋa, go êsa sakiŋ asuc sec ôkwiŋa êpi eŋ ma êjanda noniŋ tau êsa gamêŋ sawa êndêŋ Asasel êna.

¹¹ “Aron êkêŋ bulimakao kapoac tau êtu dawama êtu eŋ tau to nê gôlôacŋa nêj secŋa, eŋ ênac bulimakao tonan êtu dawama êtu eŋ taŋŋa. ¹² Go êkôc ja ŋalana aŋga Apômtauê

altar naêkêñ êsêp laclu teñ ma êngain gêñmalu, tañ sêlênsim popoc nañ, lêma luagêc êkôc êmêñ gamêñ dabujanô tau. ¹³ Anğa Apômtaunê lañônêmña eñ êkêñ gêñmalu tau êpi ja ma gêñmalu ñajadauñ ênam lêpôn taê labuña auc gebe êmac êndu atom. ¹⁴ Ma eñ êkôc bulimakao kapoac ñadec ñagêdô ma êpalip êpi lêpôn ñagadê to katapa poacña nêmña ña nê lêma latu êtu dim 7.

¹⁵ “Tonañ su acgom, go êmbuc noniñ, tañ êtu da ensey launêñ secña nañ, ma êkôc ñadec êsô gamêñ dabujanô tau êna ma êpalip êpi katapa poacña ñagadê to nêmña êtôm tê eñ gêgôm ña bulimakao kapoac ñadec su nê. ¹⁶ Eñ êngôm amboac tonañ tec eñ ê wama êtu gamêñ dabuñ ma lau Israel nêñ ñatêmui to nêñ sêgêli biñsu ma nêñ sec samobña. Ma êngôm amboac tonanğeñ êtu becobo poacña, tañ gacgeñ kêkô êsêacnêñ môm ñalêlôm nañ. ¹⁷ ñac teñ êmoa becobo ñalêlôm êndêñ tañ eñ êsô gamêñ dabujanô e êsa êmêñ ma ênac da tau to nê gôlôac ma lau Israel samob nañ, atom. ¹⁸ Go eñ êsa êndêñ altar, tañ kêkô Apômtau lañônêmña nañ, êna ma ênac da êtu altar tauña ma eñ êkôc dec ñagêdô anğa bulimakao to noniñ nêñ ma ênsê êpi altar ñajabo ênam aucgeñ. ¹⁹ Ma êpalip dec ñagêdô êpi altar tau êtu dim 7 ña nê lêma latu gebe êngôm gêñ tau êtu selec to dabuñ ma ensey lau Israel nêñ ñatêmui su.

Noniñ kapoac gêc sec sa

²⁰ “Êndêñ tañ eñ ênac da gamêñ dabuñ to becobo poacña ma altar êmbacnê nañ, go eñ êkôc noniñ mata jali tau êmêñ. ²¹ Go Aron êkêñ nê lêma lulugeñ ênsac noniñ mata jali tau môkêapac ñaô ma êsôm keso samob, tañ lau Israel sêgôm to sêgêliña ma nêñ sec samob nañ, lasê ma êkêñ êpi noniñ môkêapac. Go ñac, tañ kêmasañ tau su kwananğeñ nañ, êwê noniñ tau êc êsa gamêñ sawa êna. ²² Noniñ tau êc êsêacnêñ sec samob êpi tau êna gamêñ gasañ teñ ma (ñac tau) esoc noniñ tau anğa gamêñ sawa.

²³ “Go Aron êsô becobo poacña ñalêlôm êna ma êkôc ñakwê kwalam-kwalam, tañ eñ kêsô sa gêdêñ tañ kêsô gamêñ dabujanô gêja nañ, su ma êkêñ ênêc tonañ. ²⁴ Ma eñ êliñ bu anğa gamêñ dabuñ ñabalêm teñ ma êsô taunê ñakwê ma êsa êmêñ, go êkêñ daja êtu eñ tau to lauña ma ê wama tau to lau samob. ²⁵ Ma ñalêsi da êjô launêñ secña eñ êkêñ ja êniñ anğa altar tau. ²⁶ Ma ñac, tañ êwê noniñ êndêñ Asasel êna nañ, êkwasiñ nê ñakwê ma êliñ bu su acgom, go êmu êsô malac êmêñ êtiam. ²⁷ Ma bulimakao to noniñ, tañ êtu da êjô secña nañ, nêñ dec, tañ sêkôc sêsô gamêñ dabujanô tau sêna gebe ê wama nañ, nêñ ñaôlic to ñamêsôm ma ñatêkwa sêmbaliñ êsa malac ñamagê êna ma sêkêñ ja êniñ su. ²⁸ Ma ñac, tañ êkêñ ja êniñ gêñ tau nañ, êkwasiñ nê ñakwê ma êliñ bu su acgom, go êmu êsô malac êmêñ êtiam.

Sêlic om sê wama êsêacña ñalêñ

²⁹ “Ma tonec êtu ñagôliñ ênêc endeñ tønğeñña teñ êndêñ amac gebe êndêñ ajôn êtu 7 ñabêc 10 amac taôm to lau jaba, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, anam dabuñ taôm ma anam kôm teñ atom. ³⁰ Gebe êndêñ bêc tonañ oc sê wama amac gebe atu selec. Nêm sec ênaña ma atu selec samucgeñ akô Apômtau lañônêm. ³¹ Om tonañ êtu amacnêm Omsêga anam dabuñ taômña teñ. Tonañ êtu ñagôliñ ênêc endeñ tønğeñña teñ. ³² Ma sakiñ daê wamaña gêjac dabuñwaga, tañ señ oso to sêjam mec eñ gebe êjô tama su nañ, ñawae. Eñ êsô ñakwê kwalam-kwalam, tañ kêtü ñakwê dabuñ nañ. ³³ Ma ê wama êtu gamêñ dabuñ to becobo ma altarnya ma êngôm êtu dabuñwaga to gôlôac ñalau samobña êwiñ amboac tonanğeñ. ³⁴ Lêñ tonañ êtu amacnêm ñagôliñ ênêc endeñ tønğeñña teñ gebe asa sakiñ wamaña êtu lau Israel nêñ sec samobña êtu dim tager êtôm jalager.”

Ma Mose gêgôm kêtôm Apômtau kêjatu eñ.

17:1–18:30 Biñsu tañ kêsêp môkêlatu tonañ nañ, kêjatu lau gebe sêkêñ nêñ da anğa lôm dabuñ taugen. Biñsu ñagêdô gêjac jao gebe lau sênôm dec to sêniñ bôc ñamêsôm todecgeñ. Biñsu tañ kêsêp môkêlatu 18 nañ, gêwa lauo to ñac nêñ lêñ sêmoa sêwiñ tauñña sa ma gêjac jao nêñ lêñ mockaiñña ñagêdô.

19

Bijsu dabuj to gêdêŋŋa

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe ² “Ôsôm êndêŋ gôlôac Israel ŋalau samob gebe amac atu lau dabuj gebe Apômtau, amacnêŋ Anôtô, aê tauc dabuj. ³ Amac samob êtôm ŋacanôgeŋ atoc tenemi to tamemi sa ma taêm ênam om gebe dabuj ma amansaj ŋapep, gebe Apômtau, nêŋ Anôtô aê. ⁴ Amac akac taôm ôkwi andêŋ anôtô gwam ana atom. Ma apac ki êwê ma amansaj anôtô jaba teŋ atom, gebe Apômtau, nêŋ Anôtô aê.

⁵ “Embe akêŋ da danŋe êndêŋ Apômtau, go akêŋ ŋalêŋ gebe ênac Apômtau mataanô ŋajamgeŋ. ⁶ Êndêŋ bêc, taŋ akêŋ da tau naŋ, to bêc, taŋ êndanŋuc naŋ, aniŋ da tau e êmbacnê. Gêŋ ŋagêdô-gêdô, taŋ ênêc e êndêŋ bêc êtu têlêac naŋ, ja êniŋ su. ⁷ Ma embe aniŋ êndêŋ bêc êtu têlêac, naŋ oc êtu gêŋ geŋeŋ ma oc ênac aê matocanô ŋajam atom. ⁸ Ma teŋ embe êniŋ, oc êtu tôp êndêŋ eŋ gebe eŋ gêgôm Apômtaunê gêŋ dabuj teŋ kêtu sec, ma senseŋ eŋ su anŋa nê lau nêŋ.

⁹ “Ma êndêŋ taŋ amacnêŋ gamêŋ ŋakôm ŋanô êsa naŋ, go anac sa e êndêŋ kôm ŋamadiŋ samucgeŋ atom, ma ajoj gêŋ ŋasaliŋ-saliŋ sa êtu ŋamu atom. ¹⁰ Anŋa nêŋ kôm wainŋa amboac tonanŋeŋ ajoj gêŋ ŋasaliŋ-saliŋ ma akôc ŋanô, taŋ kêsêlô kêsêp nom naŋ, sa atom. Awi siŋ êndêŋ lau ŋalêlôm sawa to lau jaba gebe Apômtau, amacnêŋ Anôtô aê.

¹¹ “Anam geŋeŋ atom, ma anam launêŋ bôlêŋ auc atom to ansau auc lau atom. ¹² Atôc lememe ansau anam aê laŋôc ma anŋôm amacnêŋ Anôtônê ŋaê êtu sec ŋa lêŋ amboac tonanŋ atom gebe Apômtau aê.

¹³ “Akônij nêŋ lau wacbaŋ amacŋa ma ajaŋgo nêŋ gêŋ su atom. Anŋamiŋ nêŋ sakiŋwaga nê ŋaôli kômŋa e êndêŋ ŋaeleŋ atom. ¹⁴ Apuc boa ŋac taŋasunŋbic to akêŋ gêŋ teŋ êmbôc ŋac matapec nê intêna auc atom. Atêc nêŋ Anôtô, gebe Apômtau aê.

¹⁵ “Amêtôc biŋ eso atom. Ma ambu lau ŋalêlôm sawa ma atoc lau tolêlôm sa êlêlêc atom, mago amêtôc nêŋ lau wacbaŋ amac ŋa biŋgêdêŋgeŋ. ¹⁶ Ôŋga biŋ êpi nêŋ lau atom. Ma embe ôkô mêtôcwaga laŋônêŋ naŋ ôkic nêŋ ŋac wacbaŋ aôm nê biŋ ôwiŋ atom gebe Apômtau aê.

¹⁷ “Têmtac endec lasitêwa atom, awa biŋ sa êndêŋ ŋac wacbaŋ amac gebe awê kaiŋ sec êtu eŋŋa atom. ¹⁸ Ôkêŋ ŋagêjô ma ôê têmtac ŋandanŋ êndêŋ taôm nêŋ lau teŋ tôŋ atom, mago têmtac êwiŋ lau wacbaŋ aôm amboac têmtac gêwiŋ taôm, gebe Apômtau aê.

¹⁹ “Ajop aêŋoc ŋagôliŋ tonec gebe akêŋ bôc kaiŋ luagêc sêŋgêli taunŋ atom. Ma apaliŋ ŋawê kaiŋ luagêc êsêp kôm tageŋ atom, ma asô ŋakwê, taŋ sêwa ŋa gam kaiŋ luagêc kêsêp taulêlôm naŋ atom.

²⁰ “Embe ŋac teŋ ênêc êwiŋ awê teŋ, taŋ sê eŋ gêdêŋ ŋac teŋ gebe ênam ôli êtu ênê gêŋômao, mago gêjam ôli su me sêwi eŋ siŋ su atom tageŋ naŋ, go akêŋ ŋagêjô, mago êsêagêc sêmac êndu lulugeŋ atom, gebe sêwi awê siŋ kêtû taunê ŋatauo su atom tageŋ. ²¹ Mago ŋac tau êkôc domba kapoac teŋ êna becobo ŋakatam gebe êkêŋ êtu datôp êndêŋ Apômtau êtu eŋ tauŋa. ²² Ma dabujwaga ê wama ŋac tau ŋa domba kapoac datôpŋa tonanŋ êkô Apômtau laŋônêŋ êtu sec, taŋ eŋ gêgôm naŋŋa. Ma Anôtô oc êsuc sec, taŋ ŋac tau gêgôm naŋ, ôkwi.

²³ “Êndêŋ taŋ asê gamêŋ tau ma asê ka ŋanô aniŋŋa tokaiŋ-tokaiŋ naŋ, go alic ŋanô tau amboac gêŋ selec êtôm aniŋŋa atom e jala têlêac êmbacnê acgom. ²⁴ Ma êndêŋ jala êtu aclê ŋanô samob êtu gêŋ dabuj ma êtu da lambiŋŋa êndêŋ Apômtau. ²⁵ Mago êndêŋ jala êtu lemeŋteŋ aniŋ kajanô tau gebe ênam ŋanô taêsam êndêŋ jala samob, taŋ êndanŋuc naŋ. Apômtau, amacnêŋ Anôtô aê.

²⁶ “Aniŋ gêŋ todec teŋ atomanô. Aoc biŋ lasê to anŋôm mectomaŋ atom. ²⁷ Akapiŋ nêŋ môkêmlaunŋ su anŋa môkêmapac atom ma êm ŋasaô êtu dambê atom. ²⁸ Asa nêŋ ôlim êtu ŋacmatêŋa me anac bô teŋ êpi taôm ôlim atom gebe Apômtau aê.

²⁹ “Ôkêñ latômo êtu awê mockainjo gebe mockainj ênam gamêñ auc e sec ênam sêga anga gamêñ tau atom. ³⁰ Taêm ênam ñoc om gebe dabuñ ma ômansañ ñapep ma otoc ñoc andu dabuñ sa gebe Apômtau aê.

³¹ “Naandên lau, tañ sêkalem lau katuñ nañ, to lau mectomañña ana atom. Embe anğôm oc anğôm amac selec ñapaliñ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô aê.

³² “Ôndi sa êtu ñac tomôdêña to otoc ñamalacanô sa ma ôtêc aômnêm Anôtô gebe Apômtau aê.

³³ “Embe ñac jaba teñ êmoa êwiñ aôm anga nêm gamêñ, go ôtu kasec eñ atom. ³⁴ ñac jaba êmoa êwiñ aôm êtôm nêm lasitêwa teñ ma aôm têtmac êwiñ eñ amboac têtmac gêwiñ taôm, gebe amac taôm atu lau jaba gêmuniña anga gamêñ Aiguptu, gebe Apômtau, amacnêm Anôtô aê.

³⁵ “Amêtôc lau eso atom. Anam dôñ gêñ baliñ to ñawapac ma taêsamña ôkwi gebe ansau lau atom. ³⁶ Nêm dôñ gêdêñ ênêc êtu gêñ ñawapacña ma gadob to laclu anam dôñ gêñ êsêpña nañ, solop amboac tonanğeñ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, tañ gawê amac anga gamêñ Aiguptu amêñ nañ, aê. ³⁷ Ma ajop ñoc ñagôliñ to ñoc jatu samob ma anğôm ñanô êsa gebe Apômtau aê.”

20:1–22:33 Môkêlatu tonañ ñabiñsu gebe ênam lau to dabuñwaga sa e têtlu lau dabuñ ñanô.

23

Om ñagôliñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ² “Ôsôm êndên lau Israel gebe Apômtaunê om toê-toê, tañ amac asam gebe dabuñ ma akac taôm sa nañ, tonec. ³ Anam nêm kôm êtôm bêc 6, mago êndên bêc êtu 7 êtu bêc lêwanña ñanô akac saña dabuñ teñ. Anam kôm teñ atom. Bêc tonañ êtu Apômtau tau nê om anga nêm gamêñ samob. ⁴ Bêc tonec kêtlu Apômtaunê om toê-toê, tañ eñ kêkên nañ. Akalem lau sa êndên ñanoc gebe akac taôm sa ma alic om dabuñ tau.

Omsêga Pasa

⁵ “Êndên ajôn ñamataña ñabêc 14 ñaêtulala nañ alic Apômtaunê Om Pasa. ⁶ Ma êndên ajôn tonanğeñ ñabêc 15 alic Apômtaunê om Polom ñalucña. Êndên bêc 7 aniñ polom ñaluc. ⁷ Êndên bêc ñamataña tonañ akac sa to alic om dabuñ. Anam kôm teñ atom. ⁸ Mago akên daja êndên Apômtau êtôm bêc 7 tonañ ma êndên bêc êtu 7 oc alic om dabuñ teñ êtiam ma anam kôm atom.”

⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ¹⁰ “Ôsôm êndên lau Israel gebe êndên tañ aô lasê gamêñ tau, tañ aê jakên êndên amac ma aniñ gêñ lasê nañ, go amac akên kôm ñanô ñamêc êndên dabuñwaga ¹¹ ma eñ ênsuñ nêm gêñ tonañ êndên Apômtau êna gebe eñ êlic amac ñajam. Sabat su ma ñaeleñ dabuñwaga êngôm gêñ tau. ¹² Ma êndên bêc, tañ ansuñ nêm gêñ tonañ nañ, akên domba ñalatu kapoac ñajam teñ ñajala tageñña êtu daja êndên Apômtau êwiñ. ¹³ Ma akên da keleñ tonec êwiñ gebe polom matac êtôm gêñ 10 ñaluagêc sênğaluñ êwiñ katêkwi êtu daja êndên Apômtau gebe êñu ñamalu ñajam ma akên wain ñatêkwi kekec teñ êwiñ êtu da. ¹⁴ Aniñ polom matac ma sigob me kêsôcña teñ anga kôm wakuc atomanô e êndên bêc, tañ amac akên nêm da êndên nêm Anôtô su acgom. Biñ tonañ êtu ñagôliñ ênêc enden tønğeñña teñ êndên gôlôac to gôlôac êtôm nêm gamêñgeñ.”

Om Tajoy Kôm ñanô Saja

¹⁵ “Sabat, tañ amac akên da onañ su nañ, ñaeleñ go asa woke sa e êtôm woke samuc 7. ¹⁶ Asa bêc 50 sa e êtap bêc, tañ êndanğuc Sabat êtu 7 nañ sa, go akên da polom wakucña teñ êndên Apômtau. ¹⁷ Akôc polom sigob luagêc anga nêm andu amêñ gebe êtu da. Sêmansañ polom tonañ ña polom matac ñajam ma sêpac ña jist êtu kôm ñanô ñamêc êndên Apômtau.

¹⁸ “Ma akêñ domba ñalatu ñajam 7 ñajala tageñ ma bulimakao kapoac wakuc teñ ma domba kapoac luagêc êwiñ polom tonañ êtu daja êndêñ Apômtau. Êwiñ da gêñ kômña to da gêñ têkwiña oc êtu daja, tañ ñamalu ênac Apômtau mataanô ñajam nañ. ¹⁹ Ma akêñ noniñ kapoac teñ êtu da êjô secña to domba ñalatu kapoac luagêc, tañ ñajala tageñ nañ, êtu dawamaña teñ. ²⁰ Ma dabuñwaga ênsuñ gêñ tonañ êwiñ polom ñamêc êtu da daiñdaiñ êndêñ Apômtau êwiñ domba ñalatu luagêc. Gêñ tau êtu Apômtaunê gêñ ma dabuñwaga êwê kaiñ. ²¹ Êndêñ bêc tau amac akac taôm sa gebe êtu om dabuñ ma anam kôm kapôên atom. Tonañ êtu ñagôliñ ênêc enderj tôngeñña teñ êtu nêñ wakucña êtôm amacnêñ gamêñ samob.

²² “Ma êndêñ tañ amac anac nêñ kôm ñanô sa nañ, go anac sa e êndêñ kôm ñamadiñ samucgeñ atom, ma ajoñ gêñ ñasaliñ-saliñ sa êtu ñamu atom. Awi siñ êndêñ lau ñalêlôm sawa to lau jaba gebe Apômtau, amacnêñ Anôtô aê.”

Om Jala Wakucña

²³ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ²⁴ “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe ajoñ êtu 7 ñabêc ñamataña êtu bêc lêwañña ñanô teñ êndêñ amac. Akac sa ma alic om dabuñ tau toôndugeñ. ²⁵ Anam kôm teñ atom, mago akêñ da kelej teñ êndêñ Apômtau.”

Omsêga Wama

²⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ²⁷ “Ajoñ êtu 7 tonañ ñabêc 10 êtu bêc Omsêga Wamaña. Êtu bêc dabuñ, tañ amac akac taôm sa ma anam dabuñ mo to akêñ daja êndêñ Apômtau nañ. ²⁸ Ma anam kôm êndêñ bêc tonañ atom gebe bêc Omsêga Wamaña, ma sê wama amac êndêñ Apômtau, amacnêñ Anôtô. ²⁹ Gebe teñ embe ênam dabuñ mo êndêñ bêc tonañ atom, oc senseñ eñ su aña nê lau nêñ. ³⁰ Ma teñ embe ênam kôm êndêñ bêc tonañ, aê oc janseñ eñ su aña nê lau nêñ amboac tonañgeñ. ³¹ Anam kôm teñ atom. Tonañ êtu ñagôliñ ênêc enderj tôngeñña teñ êndêñ amacnêñ wakuc samob êtôm gamêñgeñ. ³² Bêc tonañ êtu bêc lêwañña ñanô teñ êndêñ amac ma anam dabuñ mo. Alic om tau anac m êndêñ ajoñ tonañ ñabêc 9 ñaêtulala, ma amansañ nêñ sabet e naêndêñ ñabêc 10 ñaêtulala.”

Om Bec

³³ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ³⁴ “Ôsôm êndêñ lau Israel gebe Êndêñ ajoñ tonañgeñ ñabêc 15 êtu Apômtaunê om sêsam gebe Om Bec. Alic om tonañ êtôm bêc 7. ³⁵ Êndêñ bêc ñamataña akac taôm sa gebe alic om dabuñ teñ. Anam kôm teñ atom. ³⁶ Êndêñ bêc 7 tonañ akêñ daja êndêñ Apômtau. Ma êndêñ bêc êtu 8 amac akac taôm sa gebe alic om dabuñ teñ êtiam ma akêñ daja teñ êndêñ Apômtau. Bêc tonañ êtu bêc dabuñ akac saña, tec anam kôm teñ atom.

³⁷ “Apômtaunê om toê-toê tau tonañ, tañ amac asôm lasê gebe akac sa ma anam sakiñ Apômtau gebe akêñ daja to da kelej ma da têkwi. Da samob tonañ akêñ êndêñ Apômtau êtôm ñanoc solopgeñ. ³⁸ Alic om tonañ naêwiñ Apômtaunê sabet to êwiñ nêñ gêñ ñagêdô, tañ ajac mata ma akêñ kêtú nêñ ñalêlôm kêkac amacña gebe akêñ êndêñ Apômtau nañ.”

Bij Om Becña ñagêdô kêtiam

³⁹ “Êndêñ ajoñ 7 ñabêc 15 embe anac nêñ kôm ñanô samob sa êmbacnê nañ, alic Apômtaunê om êtôm bêc 7. Bêc ñamataña êtu bêc lêwañña ñanô teñ ma bêc êtu 8 amboac tonañgeñ. ⁴⁰ Êndêñ bêc ñamataña amac ajoñ ka ñanô ñajam-ñajam to tômtôm ñalauñ ma lêsô ma atu samuc amoa Apômtau, amacnêñ Anôtô, lañônêñ êtôm bêc 7. ⁴¹ Alic Apômtaunê om êtôm bêc 7 êtôm jalageñ. Tonañ êtu ñagôliñ ênêc enderj tôngeñña teñ êndêñ nêñ wakuc samob. Alic om tau êndêñ ajoñ êtu 7ña. ⁴² Añgôn bec êtôm bêc 7 tonañ. Lau Israel ñanô samob sêñgôn becgeñ. ⁴³ Gebe nêñ wakuc to nêñ wakuc sêjala gebe aê kakêñ lau Israel sêñgôn bec gêdêñ tañ aê kakôc êsêac sêsa aña gamêñ Aiguptuña sêmêñ nañ. Apômtau, amacnêñ Anôtô aê.”

⁴⁴ Amboac tonañ Mose kêkêñ om, tañ Apômtau kêjatu nañ, ñawae gêdêñ lau Israel.

24:1–27:34 Biɲsu tokaiɲ-tokaiɲ kêsêp môkêlatu tonaiɲ. Biɲsu ɲagêdô kêmasaiɲ sakiɲ omɲa, ɲagêdô kêmetôc lau, taiɲ sêsôm biɲ alôb-alôb, ɲagêdô kêjatu lau gebe sêsa nêɲ lêɲ bisnis to kômɲa ɲapep ma sêɲgôɲ sêwiɲ taiɲ tomêtêgeɲ, ɲagêdô kêmetôc lau, taiɲ taiɲepêc gêdêɲ Anôtônê biɲsu naiɲ ma ɲagêdô kêmasaiɲ lêɲ tatôc lemeɲ ma tanac mata gêɲ êndêɲ Anôtônâ.

Namba LAU ISRAEL SÊMOA GAMÊJ SAWA ÆAMIJ

Buku Namba tonec gêjac miñ lau Israel nêñ lêt, tañ sêsêlêt gêdêt tañ sêwi lôc Sinai siñ e jasêo lasê gamêj têt Anôtô gêjac mata gebe êkêt êndêt êsêac nê, ñamadiñ gêmu oc kêpiña nañ. Têm ñasawa tau kêdabiñ jala 40. Buku tonec ñaê kêkanôn miñ towae, tañ kêsêp buku tau nañ. Mose kêsa lau Israel sa aña lôc Sinai gêmuñ êsêac dêdi aña tônê. Ma eñ kêsa êsêac sa kêtiam aña Moabnêt gamêj, tañ gêt bu Jordan ñamakeñ gêmu oc kêpiña nañ. Êsêac sêwi lôc Sinai siñ ma sêsêlêt sepeñ Moab sebeñ atom. Êsêac sêo lasê gamêj Kades-Barnea, tañ gêt Kanaan ñamadiñ gêmu kêsêpña nañ. Êsêac sebe selom ñamadiñ tau e nasêsa Kanaan, mago têtôm atom, tec sêmoa gamêj tônê jala taêsam. Kêtu ñamu êsêac sêwi Kades Barnea siñ jasêo lasê bu Jordan ñagamêj gêmu oc kêpiña ma lau ñamakeñ sêngôn tonañ têt wakac ma ñagêdô sêmasañ tauñ gebe selom bu nasêsa gamêj Kanaan gebe sêngônña.

Buku Nambaña tau gêjac miñ lau, tañ gêtwapac gêgôm êsêac ma sêmoa tonêt ñalêlôm ñagogo to ñatutucgeñ kêsêp ñasawa elêmê nañ, nêt miñ. Êsêac sêli aweñ sa gêdêt Anôtô to gêdêt Mose, tañ Anôtô tau kêjaliñ eñ sa gebe êwê êsêac nañ, amboac tonañgeñ. Miñ tau gêwa sa gebe Anôtônê lau têt palê to tanêpêc, mago Anôtô gejob êsêac ñapep to ñañgeñgeñ ma gêwa Mose sa gebe eñ kêt môtî kêsêp ñasawa, mago gêtjam sakiñ Anôtô to nê lau ñañgeñgeñ.

1:1–6:21 Miñ tañ kêsêp môkêlatu tonec nañ, tau tonec: Mose kêsa lau Israel sa aña lôc Sinai. Biñsu ñagêdô gêwa lau Lewi nêt kôm, tañ gêjac êsêac ñawae nañ, sa tomalageñ. Biñsu ñagêdô kêtôc Anôtônê lau nêt lêt têt dabuñña.

6

Mec dabuñsêga ênam mec gôlôacña

²² Apômtau kêsôm gêdêt Mose gebe ²³ “Ôsôm biñ êndêt Aron to latui gebe Anam mec lau Israel ma asôm amboac tonec gebe

²⁴ ‘Apômtau ênam mec aôm ma ejop aôm.

²⁵ Apômtau êkêt lañdanô êpô aôm ma taê labu aôm.

²⁶ Apômtau êsa lañdanô sa êndêt aôm ma êkêt têtmac êtu malô.’

²⁷ “Êsêac sêkêt ñoc ñaê ênsac lau Israel ñaô, go aê gabe janam mec êsêac.”

7:1–9:14 ñasêbu tonec kêkêt da, tañ lau sêkêt gebe sênam sakiñ omña sa aña Lômbec nañ, ñawae gêdêt êsêac. Lêt sênam mec lau Lewi êtu sakiñ dabuñña ma miñ lau señ Pasa aña lôc Sinainja kêsêp môkêlatu tonec amboac tonañgeñ.

9

Tao kêkô lômbec ñaô

¹⁵ Gêdêt bêc, tañ sêkwê lômbec tau sa nañ, tao majañ mêt kêgadê Anôtônê biñsu ñabec tau. Ma gêdêt kêtula tao mêt kêkô andu ñaô amboac ja e geleñña. ¹⁶ Tao majañ kêgadê andu gêdêt ocsalô ma tao ja kêkô ñaô gêdêt gêbêc gêtô tau-gêtô tau ñapan. ¹⁷ Tao embe êôn sa aña lômbec, go lau Israel sêndi. Ma embe naêsêp gamêj teñ, go lau Israel sê nêt bec aña tonañ. ¹⁸ Apômtaunê biñ kêjatu lau Israel, gebe sêndi ma Apômtaunê biñ kêjatu êsêac, gebe sê nêt bec. Êsêac sêmoa gamêj tau êtôm bêc, tañ tao êngandê lômbec auc nañ. ¹⁹ Tao embe êngandê lômbec auc bêc taêsam, go lau Israel sêso Apômtaunê biñ ñalabu ma sêndi atom. ²⁰ ñasawa ñagêdô tao kêgadê lômbec auc bêc gwalêkiñ atom, tec êsêac sêmoa gamêj tau kêtôm Apômtaunê biñ kêjatu ma dêdi kêtôm Apômtaunê jatu. ²¹ ñasawa ñagêdô tao kêkô gêdêt kêtula e gêdêt bêbêcgeñ ma gêdêt tañ gêôn sa gêdêt bêbêcgeñ nañ, êsêac dêdi. Me tao embe gacgeñ êkô êndêt ocsalô teñ ma êmbêc teñ, ma

embe êdê sa êndê tonar, go sêndi amboac tonar. ²² Tao embe êngandê lômbec auc bêc luagêc me ajôñ samuc ter me ñasawa baliñ ec, go lau Israel sêmoa gamêñ tau ma sêndi atom. Mago tao embe êdê sa, nar êsêac sêndi amboac tonar. ²³ Êsêac sê nêñ bec kêtôm Apômtaunê jatu ma dêdi kêtôm Apômtaunê jatu. Êsêac sêsô Apômtaunê biñ ñalabu kêtôm Apômtaunê jatu, tar Mose kêsôm lasê nar.

10:1-32 Lau Israel dêdi anja lôc Sinai ma sêwi gamêñ sawa sir ma sepeñ gamêñ, tar Anôtô gêjac mata gebe êkêñ êndêñ êsêac ñaminê kêsêp ñasawa tonec.

10

Lau Israel sêli aweñ sa anja gamêñ sawa

³³ Amboac tonar êsêac dêdi anja Apômtaunê lôc ma sêsêlêñ bêc têlêac ma Apômtaunê katapa poacña kêsêlêñ bêc têlêac gêmur êsêac gebe têtac gamêñ sêlêwar taunña tar sa.

³⁴ Kêtôm têm samob, tar êsêac dêdi nar, Apômtaunê tao kêkô êsêac ñadê gêdêñ ocsalô.

³⁵ Gêdêñ tar sêbalañ katapa poacña sa nar, Mose kêsôm gebe “O Apômtau, ôndimañ, ma nêm ñacjo sêc êliñ-êliñ ma êsêac, tar têtac gedec aôm nar, sêc su anja lañôm-nêmña.” ³⁶ Ma gêdêñ tar sêlêwar katapa kêkô nar, Mose kêsôm gebe “O Apômtau, ômu ôndêñ lau Israel nêñ tar 1,000 to 1,000 ômôñ.”

11

¹ Ma lau sêli aweñ sa kêtû gêñ masiña jakêsô Apômtau tarasur. Apômtau gêñô biñ tau e têtac ñandañ kêsa. Ma Apômtaunê ja gelom anja êsêac ñalêlôm e geñ gamêñ, tar sê bec kêsêpña nar, ñamagê su. ² Go lau têtac gêdêñ Mose ma Mose keten Apômtau, tec ja gêmac. ³ Êsêac sêsam gamêñ tonar gebe Tabera gebe Apômtaunê ja gelom anja êsêac ñalêlôm.

⁴ Lau jaba, tar sêwiñ lau Israel nar, têtû meloc gwada ma lau Israel têtac kêtiam amboac tonar ma sêsôm gebe “Ojae, asa êkêñ gwada êndêñ aêc taniñ. ⁵ Aêc taen gêjam i, tar taen ñadmagen anja gamêñ Aiguptuna nar, ma katim to melen ma laki to anian ma lomboc. ⁶ Mago galoc nêñ ôliñwalô gêbacnê. Gêñ ñajam tar gêc atom. Mater gê mana tagen.”

⁷ Mana tau kêtôm mêcgauc ma ñalajô kêtôm uc ñatêkwi, tar ñajana kêsa nar. ⁸ Lau sêsêlêñ-sêsêlêñ ma sejoñ gêñ tau sa jasêlêsa popoc me sepeñ kêsêp tonar. Go seno kêsêp ku ma sêpac polom tapa-tapa. Gêñ tau ñasaê kêtôm polom tapa-tapa, tar sêpac ña ñalêsi nar. ⁹ Gêdêñ gêbêc manin kêsêp nêñ gamêñ becña ma mana kêsêp gêwiñ.

¹⁰ Mose gêñô launêñ gôlôac têtac gêdêñ-gêdêñgen sêngôn nêñ bec ñasacgêdô, tec Apômtau têtac ñandañ kêsa ñanô ma Mose gêlic sec amboac tonar. ¹¹ Go Mose kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Aôm gôgôm nêm sakiñwaga sec kêtû asagenña. Ma aê gajac matamanô ñajam atom kêtû asagenña, tec kôkêñ lau samob tonec nêñ gêñwapac kêkônin aê. ¹² Aê kakêkam lau samob tonar e kakôc êsêac me, tec aôm kôsôm gêdêñ aê gebe ‘Ôsip êsêac sa êtôm jaomwagao kêsip ñapalê dedec, tar gênôm su nar, ma ôkêñ êsêac sêna gamêñ, tar aê katôc lemoc, gebe jakêñ êndêñ tamenñ nar.’ Amboac tonar me. ¹³ Aê jakôc gwada anja ondoc, gebe jakêñ êndêñ lau tonec sêniñ. Êsêac têtac gêdêñ aê ma sêsôm gebe ‘Ôkêñ gwada êndêñ aêc aninman.’ ¹⁴ Aê taucgen jaôc lau samob tonar nêñ gêñwapac jatôm atom, gebe ñawapac sec. ¹⁵ Mago aôm embe taêm ênam gebe ôngôm aê amboac tonar, nanjo ônac aê êndu, go jajala gebe gajac matamanô ñajam ma jalic gêñwapac, tar êtap aê sa nar, atom.”

¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Ôjaliñ ñoc lau 70 sa anja lau Israel nêñ laumata, tar kôjala êsêac têtû launêñ laumata to gejobwaga. Ôwê êsêac sêna lômbec ma ôndênañ êsêac sêkô tônê sêwiñ aôm. ¹⁷ Su, go aê jasêp jawac ma janam biñgalôm jawin aôm. Go jakôc ñalau, tar kêpi aôm nar, ñagêdo su ma jakêñ elom êsêac ma êsêac sêc launêñ gêñwapac sêwiñ aôm, gebe aôm taômgen ôc gêñwapac tau êtiam atom.

¹⁸ “Go ôsôm êndên lau gebe ‘Anam daburj taôm êtu eleyenja, go atap gwada sa, gebe amac atanj kêsô Apômtau tarjasurj gebe “Asa oc êkên gwada êndên aêac anij. Anja Aiguptu tec amoa njamgen.” Kêtu tonanja Apômtau êkên gwada êndên amac anij. ¹⁹ Enj êkên gwada bêc tagen me luagêc me lemej tey me 10 me 20 atom, ²⁰ amac anij gwada ajôn samuc tey e ôlim nakam êsa ma nê m nâlêlôm êli amac. Bij tonaj êtap amac sa gebe atij Apômtau, tec gêmoa gêwiñ amac nec, su ma atanj to asôm gêdên enj gebe “Aêac awi Aiguptu sij kêtû asagerja.” ’ ’ ²¹ Ma Mose kêsôm gebe “Aê gamoa gawij sinwaga 600,000 ma aôm kôsôm gebe ‘Aê oc jakên gwada êndên amac anij êtôm ajôn samuc tey.’ ²² Êsêac sêmbuc domba to bulimakao e êtôm êsêac me. Me i gwêcña samob sêpi tagen, go êtôm êsêac me.” ²³ Mago Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Amboac ondoc, Apômtau lêma kêtû dambê me. Galoc aôm oc ôlic gebe ñoc bij, tanj gajac mata gêdên aôm nan, oc ñanô me masi.”

Sêkên laumata 70 sêjam Mose sa

²⁴ Go Mose kêsâ gêja ma kêsôm Apômtaunê bij gêdên lau, ma kêjalij lau 70 sa anja lau Israel nêñ laumata ma kêdênaj êsêac sêkô sêgi lômbec auc. ²⁵ Su, go Apômtau kêsêp gêmên totaogên mênkêsôm bij gêdên Mose ma kêkôc ñalau, tanj kêpi Mose nan, ñagêdô su, ma kêkên gelom laumata 70. ñalau gelom êsêac e sep tagen seoc bij lasê ñapanj.

²⁶ Ma ñac luagêc gacgenj sêmoa gamên becña. ñac tey nê ñaê Eldad, ma tey nê Medad. Ma ñalau gelom êsêagêc gêwiñ. Êsêagêcnên ñaê kêsêp laumatanên ñaêmôkê gêwiñ, tagenj êsêagêc sêsa lômbec sêja sêwiñ atom. Mago êsêagêc seoc bij lasê sêmoa gamên becña. ²⁷ Ma ñapalê tey kêlêti gêdên Mose gêja ma kêsôm gêdên enj gebe “Eldad agêc Medad seoc bij lasê sêmoa gamên becña.” ²⁸ Go Mosenê sakiñwaga Nun latu Josua, tanj Mose kêjalij enj sa gêwiñ laumata nan, kêsôm gebe “O ñoc ñatau Mose, ônac jao bij tau êndên êsêagêc.” ²⁹ Mago Mose kêsôm gêdên enj gebe “Aôm gobe ômêtôc êsêagêc ôjô aê su me. Aê gabe Apômtau êkên nê ñalau êpi nê lau samob e samob seoc bij lasê.” ³⁰ Su, go Mose to lau Israel nêñ laumata sêmu sêja gamênj kêtiam.

Kêmbico

³¹ Go Apômtau kêkên mu kêsêlên ma kejonj kêmbico anja gwêc gêmên. Mu tau kêpalip kêmbico kêsêp gamên becña e gêjam gamên, tanj kêgi gamên becña nan, auc samucgenj. Lau embe sêselên oc samuc tey sêmu sêsa me oc samuc tey sêmu sêso, oc têtap kêmbico sa ñapanj. Kêmbico sênngôn tauñ ñaô-ñaô e ñadani kêtôm kêdabinj meta samuc tey luagêc. ³² Tec lau dêdi gêdên bêc tonaj ma sejonj kêmbico oc samuc ma gêbêc samuc ma ñageleñ oc samucgenj kêtiam. Lau, tanj sejonj sêjac ñawae atom nan, têtap gadob 10 sa. Êsêac têta gên tau e gêjam nan gamên becña auc gebe ñakelenj êsa. ³³ Êsêac sêsac gwada tau e têdanngôn su atom, ma Apômtau têtac ñandanj kêsâ gêdên lau tau, tec gêjac êsêac ña gêmâc kapôn tey. ³⁴ Kêtu tonanja sêsam gamên tonaj gebe Kibrot-Hatawa, gebe sêsunj lau materj katu gwadana anja tonaj. ³⁵ Êsêac dêdi anja Kibrot-Hatawa ma sêlêlên sêja Hasarot. Ma êsêac sêmoa Hasarot tau.

12

¹ Miriam agêc Aron sêli awerj sa gêdên Mose kêtû awê Kusña, tanj enj gêjam kêtû nê awê nan, gebe enj gêjam awê Kusña tey. ² Ma êsêagêc sêsôm gebe “Apômtau kêsôm bij gêdên Mose taugenj binjanô me masi. Enj kêsôm gêdên aêagêc gêwiñ atom me.” Ma Apômtau gênô bij tau. ³ Mose enj ñac malô kêlêlêc lau samob, tanj sêmoa nom ñagamên nan, su. ⁴ Ma ñagaôgenj Apômtau kêsôm gêdên Mose agêc Aron ma Miriam gebe “Amac lau têlêac asa andên becobo takac saña ana.” Ma êsêac têlêac sêsa awê sêja. ⁵ Ma Apômtau kêsêp totaogên mênkêkô becobo ñakatam ma gêmôêc Aron agêc Miriam, go êsêagêc sêsa jatêtu gasuc enj. ⁶ Go enj kêsôm gebe “Anjô aênoc bij. Embe propete tey êmoa amac ñalêlôm, go aê Apômtau jaoc tauc lasê êndên enj ña gên ñakatu ma janam binjalôm jawiñ enj ña mê. ⁷ Mago lêñ jaoc tauc lasê êndên ñoc sakiñwaga Mose êtôm tonaj atom. Aê kakên enj gebe ejop aênoc andu ñagênlêlôm samob. ⁸ Aêagêc ajam binjalôm aôc tauñma awerjasi. Aê

kasôm biñ gêc awêgeñ ma kasin biñ teñ ôkwi atom. Eñ gêlic Apômtau kêpi ñanô. Kêtu asageñña amagêc atêc taôm atom ma asôm biñ kêpi ñoc sakinwaga Mose.”

12:9-16 Miriam gêli awa sa gêdêñ Mose ma ñagêjô kêtap eñ sa ñaminj.

13

Mose kêsakinj kelejwaga 12 sêja Kanaan

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe ² “Osakinj lau gebe sêkêñ kelej gamêñ Kanaan, tañ gabe jakêñ êndêñ lau Israel nañ. Ôsakinj nêñ laumata tageñ-tageñ êtôm tamenjinêñ gôlôacmôkêgeñ.” ³ Amboac tonaj Mose kêdaguc Apômtaunê jatu ma kêsakinj lau, tañ têtû lau Israel nêñ laumata nañ, dêdi anja gamêñ sawa Paran sêja.

13:4-24 Kelejwaga, tañ sêja Kanaan nañ, nêñ ñaê kêsêp ñamadinj tonec. Ma Mose kêjatu kôm gêdêñ êsêac.

Kelejwaga sêmu sêmêñ

²⁵ Êsêac sêkêñ kelej gamêñ tau kêtôm bêc 40 su, go sêmu sêja kêtiam. ²⁶ Êsêac sêsêlêñ e sêô lasê dêdêñ Mose agêc Aron ma lau Israel nêñ gôlôac samob anja Kades, tañ gêc gamêñ sawa Taran nañ. Êsêac sêjac miñ nêñ biñ gêdêñ êsêac to gôlôac samob ma têtôc gamêñ tau ñakananô gêdêñ êsêac.

²⁷ Ma êsêac sêjac miñ gêdêñ Mose ma sêsôm gebe “Aêac jaaô lasê gamêñ tau kêtôm aôm kôsakinj aêac. Gamêñ tau gamêñ, tañ su to lêp keseleñ nañ. Ma gamêñ tau ñakananô tonec. ²⁸ Mago lau, tañ sêngôn gamêñ tau nañ, lau ñajana ma tuñbôm kêgi nêñ malac kapôêñ auc. Ma teñ, aêac alic Anaknê wakuc. ²⁹ Lau Amalek sêngôn gamêñ Negeb, lau Het to Jebus ma Amor sêngôn lôc ma lau Kanaan sêngôn gwêclêndanj to bu Jordan ñatali.”

³⁰ Mago Kaleb gêjam malô launêñ ñalêlôm kêkô Mose lañônêmña ma kêsôm gebe “Aêac tapi gamêñ tau sebeñ tana ma tajanjo gamêñ su, gebe aêac tatôm gebe taku gamêñ tau tulu.” ³¹ Go lau, tañ sêpi gamêñ tau sêwiñ eñ sêja nañ, sêsôm gebe “Aêac tatôm gebe tapi dandêñ lau tônê tana atom, gebe êsêac lau ñajana sec sêlêlêc aêac su.” ³² Êsêac sêgôlinj biñ kêpi gamêñ, tañ jasekelej nañ, ma sêsôm gêdêñ lau Israel gebe “Gamêñ, tañ aêac ajac laoc to akelenj nañ, gamêñ kainj teñ, tañ gesenj lau gamêñ taña su. Ma lau samob, tañ alic anja gamêñ nañ, lau waso-waso sec. ³³ Ma aêac alic lau ñadambê kapôêñ sec anja tônê. Lau tau Anaknê lau. Ma aêac asaê tañ gebe saunjanô atôm wagô, ma êsêac sêlic aêac saunjanô atôm wagô amboac tonanjenj.”

14

Lau sêli awen sa gêdêñ Apômtau

¹ Go lau samob sêpuc tañiboa sa ma têtanj gêdêñ gêbêc samuc tonaj. ² Ma lau Israel samob sêli awen sa gêdêñ Mose agêc Aron ma samob sêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Ojae, aêac tamac êndu anja Aiguptumanj me tamac êndu anja gamêñ sawa tonecmanj. ³ Apômtau gebe êwê aêac natasa gamêñ tônê êtu agenña. Eñ gebe sinj ensenj aêac su to ñacjo sêjanjo aêacnêñ lauo to gôlôac ñasec-ñasec me. Aêac embe tamu tana Aiguptu, oc êmoasinj aêac êlêlêc su atom me.”

⁴ Go sêsôm gêdêñ tañ gebe “Aêac tajalinj nêñ laumata teñ sa ma tamu tana Aiguptu.” ⁵ Go Mose agêc Aron sêu tañ e lañônjanô jagêdêñ nom lau Israel nêñ gôlôac samob sêlic. ⁶ Ma Nun latu Josua agêc Jepune latu Kaleb, ñaclagêc, tañ sekelenj gamêñ tau sêwiñ lau ñagêdô nañ, sêkac nêñ ñakwê gêngic ⁷ ma sêsôm gêdêñ lau Israel nêñ gôlôac samob gebe “Gamêñ, tañ aêac ajac laoc ma akelenj nañ, gamêñ ñajamanô. ⁸ Apômtau embe êlic aêac ñajam, go êwê aêac tasa gamêñ tau tana ma êkêñ êndêñ aêac. Su to lêp keseleñ ñamala tônê. ⁹ Tageñ ali awem sa êndêñ Apômtau atom, ma atêc lau gamêñ tônêña atom, gebe êsêac oc têtû aêacnêñ mo ma nêñ lamu gêc su anja êsêacnêñ. Ma Apômtau gêmoa gêwiñ aêac. Atêc êsêac atom.” ¹⁰ Ma gôlôac samob sêsôm sebe têtuc êsêagêc ña poc êndu.

Go Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê gêdêñ lau Israel samob anja lômbec. ¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aê gagôm gêñtalô anja êsêacnêñ, mago lau tau lañônj

gelo aê napanj to sêkênj gêwiñj aê atom nec, sebe sêngôm e êndênj ondocgeñ. ¹² Aê gabe jakônij êsêac ña kole to jansenj êsêac su ma jakênj aôm ôtu lau-m kapôñj to ñaclai ôlêlêc êsêac su.” ¹³ Mago Mose kêsôm gêdênj Apômtau gebe “Lau Aiguptu oc sêñjô ñawae gebe aôm gôwê lau tonec tonjaclaigenj sêsa anja êsêacnênj sêmênj. ¹⁴ Êsêac oc sêsôm biñj tau ñawae êndênj lau, tañ sêngônj gamênj tônê nanj. O Apômtau, êsêac sêñjô ñawae gebe aôm taôm gômoa lau tonec ñalêlôm ma goc taôm lasê gêdênj êsêac sêlic ña materjanô. Êsêac sêñjô gebe nêmao kêkô lau Israel ñaô ma nêmao majanj kêsêlênj gêwiñj êsêac gêdênj ocsalô to tao ja gêdênj gêbêc. ¹⁵ Embe onseñj lau tonec su weñj tageñj êtôm ñac tageñj, go lau tomôkê-tomôkê, tañ sêñjô aôm ñawae nanj, oc sêsôm gebe ¹⁶ ‘Kec, Apômtau gêjac mata gamênj gêdênj lau Israel ma kêtôc lêma gebe êkênj gamênj tau êndênj êsêac, mago eñj kêtôm atom, gebe êwê êsêac nasêsa gamênj tau, tec gesenj êsêac su anja gamênj sawa.’ ¹⁷ O Apômtau, galoc aê jateñj aôm gebe ôwa nêmao ñaclai sa êtôm biñj, tañ taôm kôsôm nanj gebe ¹⁸ ‘Apômtau eñj gê biñj tônj ma nê têtac gêwiñj tengeñja ñatêku masi. Eñj kêsuc launênj sec to sêgêli biñja ôkwi. Mago eñj oc êlic biñj ñagêjônja siñj samucgeñj atom. Eñj oc êkênj tameninênj sec ñagêjô êndênj latunji to dêbuñj ma aberji.’ ¹⁹ Aê jateñj aôm, ôsuc lau tonec nênj sec ôkwi êtu nêmao têtac gêwiñj tengeñj kapôñjja ma êtu kôsuc lau tonec nênj biñj ôkwi gêdênj tañ sêwi Aiguptu siñj e mênjgêdênj galoc nanja.”

Apômtau kêmêtoç lau Israel

²⁰ Apômtau kêsôm gebe “Aê oc kasuc êsêacnênj biñj ôkwi kêtôm nêmao biñj. ²¹ Mago aê gamoa matoc jali ma aênjoc ñawasi oc ênam nom ñagamênj samob auc, tec jasôm biñjanôgeñj gebe ²² Lau samob, tañ sêlic ñoc ñawasi to ñoc gêñtalô, tê gagôm anja Aiguptu to gamênj sawa nê, ma sêsaê aê kêtû dim 10 su to sêñjô aê aoc atom nanj, ²³ oc sêlic gamênj, tañ gajac mata gêdênj tamerji to katôc lemoc gebe têtap sa nanj, atom. Ma lau samob, tañ lañônj gelo aê nanj, oc nasêô lasê gamênj tau atom. ²⁴ Mago ñoc sakinwaga Kaleb gêwê kainj ñalau kainj teñj ma eñj tañja wamu aê ñapep sawa. Kêtû tonanja aê gabe jawê eñj êsô gamênj, tañ eñj jakêsa su nanj êna, ma gamênj tau êtu ênê wakuc nênj gamênj. ²⁵ Galoc lau Amalek to Kanaan sêngônj gaboan, tec elenja andi ma akac taôm ôkwi amu asa gamênj sawa asêlênj asa intêna Gwêckocña ana.”

²⁶ Ma Apômtau kêsôm biñj gêdênj Mose agêc Aron gebe ²⁷ “Gôlôac sec tonec sêli aweñj sa êndênj aê e êndênj ondocgeñ. Aê ganjô lau Israel nênj biñj sêli aweñj saña, tañ sêgôm gêdênj aê nanj. ²⁸ Ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm gebe ‘Aê gamoa matoc jali, tec jasôm biñjanô. Aê gabe janjôm amacnêmao biñj, tañ ganjô amac asôm kêsô aê tañocsunjanj, ñanô êsa. ²⁹ Amac samob, tañ nêmao jala kêtû 20 su ma ali awem sa gêdênj aê nanj, nêmao ôlim ê su anja gamênj sawa. ³⁰ Biñjanô, amac asa gamênj, tañ katôc lemoc gebe anjônj nanj, atom. Jepune latu Kaleb agêc Nun latu Josua taunjenj nasêô lasê. ³¹ Ma nêmao gôlôac ñasec-ñasec, tañ asôm gebe ñacjo oc sêjanjo êsêac su nanj, tec jawê êsêac nasêsa gamênj tau e sêlic gamênj, tañ amac adec nanj. ³² Amac taôm nêmao ñawêlêlanj oc ênanja anja gamênj sawa tonec. ³³ Ma amac latômi sejop bôc sêmoa gamênj sawa êtôm jala 40 ma sêôc amacnêmao tañempêc ñagêjô e amac samob aê su anja gamênj sawa. ³⁴ Amac akelenj gamênj tau kêtôm bêc 40, tec aôc nêmao keso ñagêjô êtôm jala 40. Jala teñj êjô bêc teñj e nêmao kauc êsa êpi gênwapac, tañ ñam kêsêp gawi amac siñja nanj.’ ³⁵ Aê Apômtau kasôm biñj tonec. Biñjanô, biñj tonec oc janjôm ñanô êsa êndênj gôlôac sec, tañ sêboa taunjan sa gêdênj aê. Anja gamênj sawa tonec êsêac samob oc sênanja ma samob oc sêmac êndu anja tonec.”

Kelenwaga 10, tañ sêkênj gêwiñj atom nanj, sêmac êndu

³⁶ Mago lau, tañ Mose kêsakinj êsêac gebe sekelenj gamênj ma sêmu sêmênj e sêgôlinj biñj sec kêpi gamênj tau ma sêli gôlôac samob nênj ñalêlôm sa gêdênj Mose nanj, ³⁷ lau tau, tañ sêgôlinj biñj sec kêpi gamênj tau nanj, sêmac êndu sep tageñj, gebe Apômtau gêjac êsêac. ³⁸ Lau, tañ sêja gebe sekelenj gamênj nanj, samob sêmac êndu, Nun latu Josua agêc Jepune latu Kaleb taunjenj tec sêmoa materjanj jali.

Ñacjo sêku lau Israel tulu anja Horma

³⁹ Mose gêjac miñ biñ tonañ gêdên lau Israel samob, go êsêac têtanj tañjiboa kapôên.
⁴⁰ Ma gêdên gelen mata êsêac dêdi jasêpi lôc ñatêpôê ma sêsôm gebe “Ôlic acgom, aêac tec amoa ma abe api gamên, tañ Apômtau gêjac mata gêdên aêac nañ, gebe aêac agôm sec.”
⁴¹ Mago Mose kêsôm gebe “Amac abe aŋgêli Apômtaunê biñ êtu asageñña. Amac oc atôm atom.”
⁴² Api ana atom, nê m ñacjo oc sênac amac, gebe Apômtau gêmoa gêwiñ amac atom.
⁴³ Oc andac lau Amalek to Kanaan ma nêñ siñ enseñ amac su, gebe amac akac taôm su aŋga Apômtaunê, tec Apômtau êmoa êwiñ amac atom.”
⁴⁴ Mago êsêac tetoc tañ sa ñanôgeñ, tec sêpi lôc ñatêpôê sêja, tageñ Apômtaunê katapa poacña ma Mose sêwi gamên becña siñ atom.
⁴⁵ Go lau Amalek to Kanaan, tañ sêñgôn gamên lôcña nañ, sêsêp mênjsêku êsêac tulu ma sêjanda êsêac êliñ-êliñ e jagêdên Horma.

15:1–19:22 Da to daja ñabiñsu ñagêdô gêc môkêlatu tonec ñalêlôm. Biñsu ñagêdô gêwa dabuñwaga to lau Lewi nêñ kôm sa ma kêjatu lau gebe sêpuc êsêac tôñ. Biñsu ñagêdô kêmasañ lau, tañ sêmoasac ñacmatê teñ e têtôm gebe sêlic om sêwiñ gôlôac atom nañ, nêñ lêñ têtû selec êtiamña. Ma miñ teñ kêsêp môkêlatu tonec gêwiñ gebe Kora gêli awa sa gêdên Mose agêc Aron ma kêtap ñagêjô sa.

20

Bu kêsa aŋga poc

¹ Gêdên ajôn ñamataña lau Israel nêñ gôlôac samob sêo lasê gamên sawa Sin ma lau sêlêwan tañ sêñgôn Kades. Ma Miriam gêmâc êndu ma sêsun eñ aŋga tônê.

² Ma gôlôacnêñ bu masi, tec sêkac sa jasêli aweñ sa gêdên Mose agêc Aron. ³ Ma lau sêoç gêdô Mose ma sêsôm gebe “Ojae, aêac anaña awiñ ma lasitêwai, tañ Apômtau gêjac êsêac nañman. ⁴ Amagêc awê Apômtaunê gôlôac mênjaô lasê gamên sawa tonec gebe aêac amac êndu toma bulimakaogeñ êtu asageñña. ⁵ Amagêc awê aêac awi Aiguptu siñ e aô lasê gamên sec tonec kêtû asageñña. Aêac atôm gebe asê gêñ teñ atom. Jambô to wain ma aiñ masi. ma bu anômña masi amboac tonañgeñ.”
⁶ Go Mose agêc Aron sêwi gôlôac siñ sêja lômbec ñasacgêdô ma sêu tañ lañôñanô jagêdên nom. Go Apômtaunê ñawasi geoc tau lasê gêdên êsêagêc. ⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ⁸ “Ôkôc nê m tôc ma amagêc têwam Aron akac gôlôac sa sêpi tageñ. Go ôsôm biñ êndên poc ôkô êsêac lañôñnê m gebe poc êkên bu. Amboac tonañ ôñgôm bu êsa aŋga poc êtu êsêacña ma ôkên êndên gôlôac to nêñ bulimakao sênôm.”
⁹ Ma Mose kêkôc tôc, tañ gêc Apômtaunê gamên nañ, kêtôm Apômtau kêjatu eñ.

¹⁰ Go Mose agêc Aron sêkac gôlôac sa sêpi tageñ sêkô sêwiñ poc ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac gêsôm têtewa-ñatonwaga, aŋô acgom. Aêac oc atôm gebe aŋgôm bu êsa aŋga poc ma akên êndên amac me masi.”
¹¹ Go Mose gêoç lêma sa ma gêjac poc ña nê tôc kêtû dim luagêc, ma bu kapôên kêsa, ma gôlôac to nêñ bulimakao sênôm e kêtôm. ¹² Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose agêc Aron gebe “Amagêc akên gêwiñ aê atom to awa aê sa e lau Israel sêlic aê amboac ñac dabuñ atom, tec amagêc awê gôlôac tonec e nasêsa gamên, tañ kakên gêdên êsêac nañ, atom.”
¹³ Bu tonec bu Meriba, gebe lau Israel sêli aweñ sa gêdên Apômtau, ma eñ gêwa tau sa gebe eñ ñac dabuñ.

Lau Edom sêjac jao nêñ gamên gêdên lau Israel

¹⁴ Go Mose kêsakiñ lau jaenña aŋga Kades dêdên kiñ Edomña sêja, ma sêsôm gebe “Aôm lasim Israel gebe êsôm êndên aôm gebe Aôm kôjala gêñwapac samob, tañ kêtap aêac sa naŋgac. ¹⁵ Aêac tamemai sêsêp Aiguptu sêja ma aŋgôn Aiguptu ñasawa baliñ. Mago lau Aiguptu sêgôm aêac toma tamemai sec. ¹⁶ Tec aêac aweñ gêjac Apômtau ma eñ kêkên taña aêac aweñ to kêsakiñ aŋela teñ. Aŋela tau gêwê aêac asa aŋga Aiguptu amên. Ma galoc aêac aŋgôn malac Kades, tañ gêc nê m gamên ñamadiñ nañ. ¹⁷ Ma galoc aêac ateñ, gebe ôlôc ma aêac asô nê m gamên awac. Aêac oc asa nê m kôm moña to kôm wainña atom ma anôm bu aŋga bumata atom. Aêac oc asêlêñ amoa intênasêgageneñ. Aêac oc awi intêna siñ amu anôña me gasêña atom e aô lasê nê m gamên ñamadiñ ôñêña.”
¹⁸ Mago Edom kêsôm gêdên eñ gebe “Ôsa ñoc gamên ômôên atom. Embe ôsa ômôên, oc ôndac

aênoc siŋ.”¹⁹ Ma lau Israel sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aêac asêlêŋ amoa intênasêgagêŋ. Ma aêac to ma bulimakao embe anôm nêmbu, oc anam ôli bu tau. Aêac abe atêŋ tagêŋ tonêc, gebe asêlêŋ amoa intênasêgagêŋ e aô lasê ŋamadiŋ ônêŋa.”²⁰ Mago eŋ kêsôm gebe “Aôm ôsa tonêc ômôêŋ atom.” Ma Edomnê lau taêsam sêsa dêdêŋ êsêac sêja tonajajagêŋ.²¹ Amboac tonaj Edom gedec ma gêlôc, gebe lau Israel sêsa nê gamêŋŋagêŋ sêna atom, tec lau Israel sêjac jaê eŋ.

Aron gêmac êndu aŋga lôc Horeb

²² Lau Israel to nêŋ gôlôac samobgêŋ sêsêlêŋ e sêô lasê lôc Horeb.²³ Aŋga lôc Horeb, taŋ kêkô lau Edom nêŋ gamêŋ ŋamadiŋ naŋ, Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose agêc Aron gebe ²⁴ “Aron naêwiŋ nê lau, gebe eŋ êsa gamêŋ, taŋ kakêŋ gêdêŋ lau Israel naŋ, atom. Eŋ êsa atom gebe amagêc ali awem sa to taŋempêc gêdêŋ ŋoc jatu aŋga bu Meriba.”²⁵ Amboac tonaj ôkôc Aron agêc latu Eleasar ma ôwê êsêagêc sêpi lôc Horeb sêna.²⁶ Go ôkwalec Aronnê ŋakwê su ma ôkêŋ êndêŋ latu Eleasar êsô sa. Ma Aron êmac êndu aŋga tônê naêwiŋ nê lau.”²⁷ Mose gêgôm Apômtaunê jatu ŋanô kêsa ma êsêac sêpi lôc Horeb sêja ma gôlôac samob sêlic.²⁸ Ma Mose kêkwalec Aronnê ŋakwê su ma kêkêŋ gêdêŋ ênê latu Eleasar kêsô sa. Go Aron gêmac êndu aŋga lôc ônê. Ma Mose agêc Eleasar sêsêp aŋga lôc sêmêŋ.²⁹ Gêdêŋ taŋ gôlôac samob sêlic gebe Aron gêmac êndu naŋ, lau Israel nêŋ gôlôac samob têtaj taŋiboa kêtû eŋŋa kêtôm bêc 30.

21

Lau Kanaan sêjac siŋ gêdêŋ lau Israel

¹ Gêdêŋ tonaj ŋac Kanaanja teŋ kêtû kiŋ Aradja. Eŋ gêŋgôn gamêŋ Negeb. Eŋ gêŋô, gebe lau Israel sêsêlêŋ sêsa intêna aŋga Atarimja sêmêŋ, tec gêjac siŋ gêdêŋ Israel, ma kêkôc lau Israel ŋagêdô tôn jakêkêŋ êsêac sêŋgôn kapoacwalô.² Go lau Israel têtôc lemeŋ gêdêŋ Apômtau ma sêsôm gebe “Aôm embe ôkêŋ lau tônê sêsêp aêac lemeŋ, oc anseŋ êsêacnêŋ malac samob su samucgêŋ.”³ Apômtau kêkêŋ taŋa lau Israel aweŋ ma gêwi lau Kanaan siŋ sêsêp êsêac lemeŋ. Tec lau Israel sesêŋ êsêac tonêŋ malac samob su ma sêsam gamêŋ tau gebe Horma.

Moac ŋaclai

⁴ Lau Israel dêdi aŋga lôc Horeb ma sêsêlêŋ sepeŋ Gwêckoc sebe sênac jaê gamêŋ Edom. Êsêac sêsêlêŋ sêmoa intêna e lau ôliŋ ŋakam kêsa.⁵ Êsêac sêli aweŋ sa gêdêŋ Apômtau agêc Mose gebe “Amagêc awê aêac awi Aiguptu siŋ gebe amac êndu aŋga gamêŋ sawa kêtû agenŋa. Gebe mo to bu masi aŋga tonêc ma aêac ôliŋ ŋakam gêŋ ŋasêpam, taŋ aey amoa naŋ.”⁶ Go Apômtau kêsakiŋ moac ŋaclai gêdêŋ lau. Moac tau sêŋjac lau Israel e taêsam sêmac êndu.⁷ Ma êsêac dêdêŋ Mose jasêsôm gebe “Aêac agôm sec gebe ali aweŋ sa gêdêŋ amagêc Apômtau. Oteŋ Apômtau, gebe êkôc moac su aŋga aêacma.” Amboac tonaj Mose keteŋ Apômtau kêtû laŋa.⁸ Go Apômtau kêsôm gêdêŋ Mose gebe “Ômansaj moac ŋaclai teŋ ŋakatu ma ôjac sa naêkô. Ma lau samob, taŋ moac gêŋjac êsêac naŋ, embe mateŋ ê moacki tau, naŋ sêmoa mateŋ jali.”⁹ Amboac tonaj Mose kêmasaj moacki teŋ ma gêjac sa jakêkô. Ma moac embe êŋjac ŋac teŋ, go ŋac tau mata ê moacki tau ma êmoa mata jali.

21:10-35 ŋamadiŋ tonêc kêsa gamêŋ to malac samob, taŋ lau Israel sêô lasê gêdêŋ taŋ sêsêlêŋ sêmoa gamêŋ sawa naŋ sa. *

22

Balak kêkalem Bileam

¹ Go lau Israel dêdi jasê nêŋ becobo kêkô Moabnêŋ gaboaj aŋga Jordan ŋamakeŋ ônêŋa kêkanôn malac Jeriko.² Ma Sipor latu Balak gêlic gêŋ samob, taŋ lau Israel sêgôm gêdêŋ lau Amor naŋ.³ Ma lau Moab têtêc lau Israel gebe lau taêsam ŋasec ma êsêac sêmoa tonêŋ ŋalêlôm ŋatutuc kêlêlêc su kêtû lau Israelja.⁴ Ma êsêac sêsôm gêdêŋ lau Midian

* 21:9: Horma ŋam gebe sesêŋ sêjaŋa.

nêj laumata gebe “Ojae, galoc lau Israel nêj tonj kapôênj oc sêniñ gêj samob, tañ gêc aêacña nañ, su amboac bulimakao señ gêgwañ anga kôm.” Ma Sipor latu Balak kêtú lau Moab nêj kiñ gêdêj ñasawa tonañ. ⁵ Ma eñ kêsakiñ lau jaenña gêdêj Beor latu Bileam, tañ gêngôn malac Petor, tañ gêc gamêj Amaña anga bu Euprat ñatali. Lau jaenña sebe sêkalem eñ ma sêsôm gêdêj eñ gebe “Ôlic acgom, lau-m teñ sêwi Aiguptu siñ sêmêj sêjam gamêj auc samucgeñ mênjsênjôn sêkanôn aêac. ⁶ Amboac tonañ ômôênj sebeñ mênjôpuc boa lau tônê êtu aêña, gebe lau tau ñajaña sêlêlêc aê su. Embe ôpuc boa êsêac, oc moae jatôm, gebe jaku êsêac tulu ma jajanda êsêac e sêwi gamêj siñ, gebe aê kajalagac aôm embe ônam mec ñac teñ, oc êtap mec ñanô sa, ma embe ôpuc boa ñac teñ, oc êtap kôpuc boa ñañanô sa amboac tonañgeñ.”

⁷ Ma lau Moab to lau Midian nêj laumata dêdi ma sêkôc ñaôli Bileam eoc biñ lasêña gêwiñ. Êsêac jasêo lasê dêdêj Bileam ma sêsôm Balaknê biñ gêdêj eñ. ⁸ Ma eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Anêc awiñ aê êndêj êmbêc tonec, go jasôm biñ êndêj amac êtôm Apômtau êsôm êndêj aê.” Tec lau Moab nêj kasêga sêmoa sêwiñ Bileam. ⁹ Ma Anôtô gêdêj Bileam jakêsôm gebe “Asa lau sêmoa sêwiñ aôm.” ¹⁰ Bileam kêsôm gêdêj Anôtô gebe “Sipor latu Balak, lau Moab nêj kiñ, kêsakiñ biñ teñ gêdêj aê gebe ¹¹ ‘Ôlic acgom lau-m teñ sêwi Aiguptu siñ sêmêj sêjam gamêj auc samucgeñ. Amboac tonañ ômôênj mênjôpuc boa êsêac, moae jatôm, gebe janac siñ êndêj êsêac ma jajanda êsêac e sêwi gamêj siñ.’ ” ¹² Mago Anôtô kêsôm gêdêj Bileam gebe “Ôsêlêj ôwiñ êsêac atom ma ôpuc boa lau tau atom amboac tonañgeñ, gebe aê gajam mec êsêac su.” ¹³ Gêdêj bêbêcgeñ Bileam gêdi sa ma kêsôm gêdêj Balaknê kasêga gebe “Aêc amu ana nêm gamêj êtiam, gebe Apômtau gedec gebe aê jasêlêj jawiñ amac.” ¹⁴ Go lau Moab nêj kasêga dêdi jasêo lasê gêdêj Balak ma sêsôm gebe “Bileam gedec gebe êsêlêj êwiñ aêac êmênj.”

¹⁵ Tec Balak kêsakiñ kasêga ñagêdô kêtiam. Êsêac lau taêsam to lau towae sêlêlêc lau ñamataña su. ¹⁶ Êsêac sêo lasê dêdêj Bileam ma sêsôm gêdêj eñ gebe “Sipor latu Balak kêsôm biñ tonec gebe ‘Ôndêj aê ômôênjmanj, gêj teñ êkô aôm auc atom. ¹⁷ Aê gabe jatoc aôm sa ñanôgeñ ma jañgôm biñ samob, tañ aôm ôsôm êndêj aê nañ, ñanô êsa. Amboac tonañ ômôênj mênjôpuc boa lau tônê.’ ” ¹⁸ Mago Bileam gêjô Balaknê sakiñwaga aweñ gebe “Silber to gold êsô Balaknê andu e mênjêc gebe êkêj êndêj aê, mago jatôm gebe jañgêli aênoc Apômtau Anôtô nê biñ ñagec atomanô. ¹⁹ Tajeñ anêc awiñ aê êndêj êmbêc tonec, gebe jajala biñ ñagêdô, tañ Apômtau oc êsôm êndêj aê nañ.” ²⁰ Ma gêdêj gêbêc Anôtô gêdêj Bileam jakêsôm gêdêj eñ gebe “Lau tonañ sêmêj gebe sêkôc aôm me. Amboac tonañ ôndi ma ôsêlêj ôwiñ êsêac. Mago ôñgôm biñ, tañ aê jajatu aôm nañgeñ, ñanô êsa.”

Añela ma Bileamnê doñki

²¹ Amboac tonañ Bileam gêdi gêdêj bêbêc kanucgeñ. Eñ kêpô ômbiñkap kêsêp nê doñki ma kêsêlêj gêwiñ lau Moab nêj kasêga. ²² Mago Apômtau têtac ñandanj kêsá gêdêj eñ gebe eñ gêdi gêja. Ma Apômtaunê añela kêkô intêna auc eñ, tañ gêngônj doñki ñaô ma nê sakiñwaga luagêc sêsêlêj sêwiñ eñ nañ. ²³ Doñki gêlic Apômtaunê añela kêkô intêna auc ma añela kêmêgôm siñ ñamata teñ. Tec doñki gêwi intêna siñ ma kêsêlêj kêsêp kômllêlôm. Tec Bileam gêjac eñ gebe êmu êsa intêna êna êtiam. ²⁴ Go Apômtaunê añela jakêkô intêna gasuc-gasuc, tañ kêsá kôm wainña ñalêlôm nañ, gebe tunbôm kêkô intêna makerj-makerj. ²⁵ Doñki gêlic Apômtaunê añela, tec jagêjac tunbôm ñamakerj e kêkapiñ Bileam akaiñ tôn tamiñ tunbôm, tec Bileam gêjac eñ kêtiam. ²⁶ Go Apômtaunê añela gêmuj gêja kêkô gamêj, tañ intêna ñasawa kêtú sauñ nañ, ma ñasawa teñ gebe doñki êmônij êsa anô me gasêña gêc atom. ²⁷ Doñki gêlic Apômtaunê añela, go gêu tau kêsêp jagêc. Ma Bileam têtac ñandanj kêsá ma gêjac doñki ña nê tôc. ²⁸ Go Apômtau gêña doñki awasuj ma kêsôm gêdêj Bileam gebe “Aê gagôm asageñ gêdêj aôm, tec gôjac aê kêtú dim têlêac nec.” ²⁹ Bileam kêsôm gêdêj doñki gebe “Aê gajac aôm gebe gôjam ôwê gêdêj aê. Aê gabe embe jakôc siñ teñ êsêp lemoc, oc janac aôm tomatêgeñ.” ³⁰ Go doñki kêsôm gêdêj Bileam gebe “Aê katu nêm doñki, tañ gônjônj ñaô gedêj tóngeñ e mênjgêdêj galoc

me masi. Aênoc mêtê gebe jangôm aôm kwalec amboac tonec me.” Ma enj kêsôm gebe “Masi.”

³¹ Go Apômtau gêgôm Bileam mataanô kêpoa lasê e gêlic Apômtaunê anjela kêkô intêna to lêma kêmêgôm siñ ñamata. Ma enj gewec to gêu tau jagêc lanjônô gêdênj nom. ³² Go Apômtaunê anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gôjac nê m donki kêtú dim têlêac kêtú agenña. Ôlic acgom, aê tec gamênj gebe jakô aôm auc, gebe aê galic aôm kôsa intêna keso. ³³ Donki gêlic aê ma gêjac jaê aê kêtú dim têlêac. Embe ênac jaê aê atom, oc janac aôm êndu biñjanôgeñ, ma donki tau oc êmoa mata jali.” ³⁴ Go Bileam kêsôm gêdênj Apômtaunê anjela gebe “Aê gagôm sec. Aê gajam kauc gebe kôkô intêna auc aê atom, Amboac tonañ embe ôlic sec, nanjo jamu jana êtiam.” ³⁵ Go Apômtaunê anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Ôsêlênj ôwiñ lau tau. Mago ôsôm biñ tagenj, tanj aê oc jajatu aôm nanjenj.” Amboac tonañ Bileam kêsêlênj gêwiñ Balaknê kasêga.

Bileam agêc Balak

³⁶ Balak gênô Bileam gêmênj ñawae, tec gêdi kêpuc enj tontônj gêja Moabnê malac, tanj gêc bu Amon ñatali anja gamênj tau ñamadiñ jaêcgeñ nanj. ³⁷ Balak kêsôm gêdênj Bileam gebe “Aôm gôdênj aê gômôênj atom kêtú asagenña. Aê kakênj jaenj to kakalem aôm atom me. Aôm gobe aê oc katôm gebe jatoc aôm sa atom me.” ³⁸ Bileam gêjô enj awa gebe “Ôlic acgom, aê tec gadênj aôm gamênjac. Mago aê oc katôm gebe jasôm biñ me masi. Aê oc jasôm biñ tagenj, tanj Anôtô êkênj êsêp aocsuñ nanjenj, lasê.” ³⁹ Go Bileam kêsêlênj gêwiñ Balak e sêdê lasê Kiriati-Husot. ⁴⁰ Ma Balak kêkênj bulimakao to domba kêtú da ma kêsakiñ ñagêdô gêdênj Bileam to kasêga, tanj sêmoa sêwiñ enj nanj. ⁴¹ Ma gêdênj bêtêcgeñ Balak kêkôc Bileam jakêpi Bamot-Bal. Anja ônê enj gêlic lau Israel nêñ gamênj becña ñagêdôgeñ.

23

¹ Ma Bileam kêsôm gêdênj Balak gebe “Ômboa altar 7 sa êtu aênja, go ôkênj-bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7 êndênj aê.” ² Balak gêgôm kêtôm Bileam kêsôm ma agêc sêkênj bulimakao kapoac teñ ma domba kapoac teñ kêtú daja gêsac altar 7 tau ñaô kêtômgeñ. ³ Ma Bileam kêsôm gêdênj Balak gebe “Ôkô ôwiñ nê m daja, ma aê gabe jana. Moae Apômtau oc mênjêlic aê. Ma biñ, tanj enj êtôc êndênj aê nanj, oc janac miñ êndênj aôm.” Go enj kêpi lôc sawa teñ gêja.

Bileam gêjam mec lau Israel

⁴ Ma Anôtô mênjêlic Bileam ma Bileam kêsôm gêdênj enj gebe “Aê gaboa altar 7 sa ma kakênj bulimakao kapoac teñ ma domba kapoac teñ kêtú daja gêsac altar 7 ñaô kêtômgeñ.” ⁵ Ma Apômtau kêkênj biñ kêsêp Bileam awasuñ su, go kêsôm gêdênj enj gebe “Ômu ôndênj Balak ôna ma ôsôm biñ tonec êndênj enj.” ⁶ Go Bileam gêmu gêdênj Balak gêja ma Balak to lau Moab nêñ kasêga samob sêkô sêwiñ ênê daja. ⁷ Go Bileam gêôc awa sa ma kêsôm gebe

“Lau Moab nêñ kiñ Balak kêkôc aê anja lôc oc kêpiña Aram gamênj ma kêsôm gebe ‘Ômôênj ôpuc boa Jakob êtu aênja.

Ômôênj ônac jatu Israel.’

⁸ Mago aê japuc boa ñac, tanj Anôtô kêpuc boa enj atom nanj, amboac ondocgeñ.

⁹ Gebe aê kakô lôc ñatêpôê ma galic enj,

kakô gamênj ñabau ma matoc gê enj.

Lau-m teñ, tê sênjgônj nêñ ñasawa teñ tauñña nê,

sedec gebe sênjgônj sêwiñ lau samuc.

¹⁰ Asa kêtôm gebe êsa Jakobnê kekop sa.

Asa kêtôm gebe êsa Israelnê lau ñatorj sa.

Aê jamac êndu jatôm lau gêdênj

ma janac dabiñ ñoc lênj êtôm êsêac sêjac dabiñ nêñmanj.”

¹¹ Go Balak kêsôm gêdên Bileam gebe “Aôm gôgôm aê amboac ondoc. Ôlic acgom, aê kakên biñ aôm gebe ôpuc boa ñoc ñacjo, mago galoc aôm gôjam mec êsêac.” ¹² Bileam gêjô eñ awa gebe “Amboac ondoc, aê tañoc wamu ma jasôm biñ, tañ Apômtau kêkên kêsêp aê aocsuñ nañ, atom me.”

¹³ Balak kêsôm gêdên eñ gebe “Mênôwiñ aê ma aêagêc tana gamên teñ. Añga ôné aôm oc ôlic Israel, mago ôlic samucgeñ atom, ôlic ñagêdô, tañ mênkêsi aêacña nañgeñ. Ma aña tônê ôpuc boa êsêac êtu aêña.” ¹⁴ Ma eñ gêwê Bileam kêpi dibwaganên kôm, tañ gêc lôc Pisga ñatêpôê nañ, gêja. Go eñ gêboa altar 7 sa ma kêkên bulimakao kapoac teñ ma domba kapoac teñ kêtú daja gêsac altar 7 tau ñaô kêtômgeñ. ¹⁵ Go Bileam kêsôm gêdên Balak gebe “Ôkô ôwiñ nêma daja, ma aê najalic Apômtau aña lôc ñamaken ònêña.” ¹⁶ Ma Apômtau mêngeñ Bileam ma kêkên biñ kêsêp eñ awasuñ ma kêsôm gebe “Ômu ôndên Balak ôna ma ôsôm biñ tonec.” ¹⁷ Go Bileam gêmu gêdên Balak gêja ma Balak to lau Moab nêñ kasêga samob sêkô sêwiñ êné daja. Ma Balak kêsôm gêdên eñ gebe “Apômtau kêsôm biñ amboac ondoc.” ¹⁸ Go Bileam gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tau gebe “O Balak, ôndi ma ôñô biñ.

O Sipor latu, ôkên tañam aê.

¹⁹ Anôtô eñ ñamalac atom, gebe ênsau biñdansañ.

Eñ ñamalac teñ latu atom, gebe ênam nê biñ ôkwi.

Biñ, tañ eñ kêsôm nañ, gêgôm kêtú anô atom me.

Biñ, tañ eñ gêjac mata nañ, gêgôm ñanô kêsá atom me.

²⁰ Ôlic acgom, eñ kêjatu aê gebe janam mec.

Eñ gêjam mec su, tec katôm, gebe janam mec tau ôkwi atom.

²¹ Gêñwapac teñ gêc Jakob ñalêlôm atom,

ma ñakeso teñ gêc Israel ñalêlôm atom amboac tonañgeñ.

Nê Anôtô gêmôa gêwiñ eñ

ma lasê kêtañ kêtú êné kiñña.

²² Anôtô, tañ gêwê eñ gêwi Aiguptu siñ nañ,

kêkên ñaclai gêdên eñ kêtôm bôcgabuñ ñajabo.

²³ Biñ beñña teñ kêtôm gebe enseñ Jakob atom,

ma biñ sêpuc boaña teñ enseñ Israel atom.

Galoc sêsôm kêpi Jakob to Israel gebe

‘Anôtô gêgôm gêñsêga kaiñ teñ.’

²⁴ Alic lau tau acgom. Êsêac têtôm lewe têna gêdi sa.

Êsêac têtôm lewe kêpuc tau gêdi kêkô.

Eñ êlêwanñ tau atom e êniñ gwada su

ma ênôm gwada, tañ gêjac nañ, ñadec.”

²⁵ Go Balak kêsôm gêdên Bileam gebe “Aôm kôpuc boa êsêac atom, tec ônam mec êsêac atom amboac tonañgeñ.” ²⁶ Bileam gêjô eñ awa ma kêsôm gêdên Balak gebe “Biñ samob, tañ Anôtô kêjatu nañ, aê oc jañgôm ñanô êsa. Aê kasôm biñ tonec gêdên aôm me masi.”

²⁷ Balak kêsôm gêdên Bileam gebe “Ômôên acgom, aê gabe jawê aôm ôna gamên teñ.

Moae Anôtô oc êlic ñajam gebe aôm ôpuc boa êsêac êtu aêña aña ôné.” ²⁸ Go Balak gêwê

Bileam kêpi lôc Peor ñatêpôê gêja. Aña ôné eñ gêlic gamên sawa. ²⁹ Ma Bileam kêsôm

gêdên Balak gebe “Ômboá altar 7 sa êndên aê aña tonec ma ôkôc bulimakao kapoac 7

to domba kapoac 7.” ³⁰ Balak gêgôm kêtôm Bileam kêsôm ma kêkên bulimakao kapoac teñ to domba kapoac teñ kêtú daja gêsac altar 7 tau ñaô kêtômgeñ.

24

¹ Bileam gêlic gebe Apômtau gêlic ñajam, gebe ênam mec Israel, tec gêja kêtôm têm ñagêdô gebe êtap puc saña atom. Eñ lañôanô gêdên gamên sawageñ. ² Eñ gêoc mataanô sa ma gêlic Israel sêñgôn totonñ-totonñ têtôm nêñ gôlôacmôkêgeñ. Ma Anôtônê ñalau mênkêpi eñ, ³ go gêoc awa sa ma kêsôm nê biñ tau gebe “Beor latu Bileam, ñac, tañ mata gêlac nañ, nê biñ tonec.

⁴ Ɲac, taŋ gêŋô Anôtônê biŋ to gêlic gêŋ, taŋ Ɲaniniŋ Ɲatau geoc lasê ma gêu tau jagêc tomata gêmôbgeŋ atom naŋ, nê biŋ tonec.

⁵ O Jakob, nê m becobo e Ɲajamanô.

O Israel, nê m gamêŋ gôŋgôŋŋa e Ɲajam êndu,

⁶ kêtôm gaboaŋ tapa baliŋ,

kêtôm kôm, taŋ gêc bugala naŋ,

kêtôm môsê, taŋ Apômtau kêsê naŋ,

kêtôm kaseda aŋga bu Ɲatali.

⁷ Êsêacnêŋ kôm moŋa êpô lêna bu atom,

gebe bu oc êpoac kôm Ɲalêlôm.

Êsêacnêŋ kiŋ kapôêŋ kêlêlêc Agag su

ma tetoc ênê gôliŋ kiŋŋa Ɲawae sa êlêlêc su.

⁸ Anôtô, taŋ gêwê eŋ gêwi Aiguptu siŋ naŋ,

kêkêŋ Ɲaclai gêdêŋ eŋ kêtôm bôcgabuŋ tojabo.

Eŋ oc êndaŋgôŋ lau tomôkê-tomôkê, taŋ têtû ênê Ɲacjo naŋ,

ma oc êtuc nêŋ Ɲatêkwa e popoc-popocgeŋ,

ma nê sôb oc esenêŋ nêŋ Ɲacjo.

⁹ Eŋ kêluŋ tau gêc kêtôm lewe,

kêtôm lewe têna. Asa gebe êkalom e êndi sa.

Ma Ɲac, taŋ êpuc boa aôm naŋ, êtap êpuc boa aôm Ɲagêjô sa.”

¹⁰ Go Balak têtac Ɲandaŋ kêsâ gêdêŋ Bileam, tec kêtuc lêma kêpi tau ma kêsôm gêdêŋ

Bileam gebe “Aê kakalem aôm, gebe ôpuc boa Ɲoc Ɲacjo, mago aôm gôjam mec êsêac kêtû

dim têlêac. ¹¹ Ôêc su, ômu ôna nê m gamêŋ. Aê gabe jatoc aôm sa, mago Apômtau tau

kêgamiŋ aôm waem.” ¹² Bileam gêjô eŋ awa gebe “Aê kasôm gêdêŋ nê m lau jaenŋa, taŋ

kôsakiŋ dêdêŋ aê sêmêŋ naŋ, su gebe ¹³ ‘Silber to gold embe êsô Balaknê andu e mênêc,

gebe êkêŋ êndêŋ aê, mago jatôm gebe jaŋgêli Apômtaunê biŋ atom. Aê oc jaŋgôm sec to

Ɲajam êtôm Ɲoc Ɲalêlôm êkac aêŋa jatôm atom amboac tonanŋeŋ. Aê jasôm biŋ tageŋ,

taŋ Apômtau kêsôm nanŋeŋ.’ ¹⁴ Ma galoc jamu jandêŋ Ɲoc lau jana êtiam. Amboac tonanŋ

ômôêŋ gebe jasôm biŋ, taŋ lau tônê sênŋôm êndêŋ nê m lau êtu Ɲamu naŋ, lasê êndêŋ

aôm.” ¹⁵ Ma Bileam gêoc awa sa ma kêsôm nê biŋ tau gebe

“Beor latu Bileam, Ɲac, taŋ mata gêlac naŋ, nê biŋ tonec.

¹⁶ Ɲac, taŋ gêŋô Anôtônê biŋ to kêjala Lôlôc Ɲatau nê kauc ma gêlic gêŋ,

taŋ Ɲaniniŋ Ɲatau geoc lasê naŋ,

e gêu tau jagêc tomata gêmôbgeŋ atom naŋ, nê biŋ tonec.

¹⁷ Aê galic Ɲac tau, mago gêmôa galoc atom.

Matoc gê eŋ, mago gêmôa Ɲagala atom.

Utitalata teŋ oc mênêpi aŋga Jakobnê,

ma tôte gôliŋŋa teŋ mênêsa aŋga Israelnê.

Ma tôte tau êtuc lau Moab teŋbeleŋ

to êku Set latui samob tulu.

¹⁸ Gamêŋ Edom oc êtu ênê gêŋ,

ma eŋ êjaŋgo nê Ɲacjo Seir nêŋ gamêŋ su,

ma Israelnê Ɲaclai êsa.

¹⁹ Jakob ênam gôliŋ nê Ɲacjo ma enseŋ lau,

taŋ sêsêp siŋ sawa naŋ su.”

²⁰ Gêdêŋ taŋ Bileam gêlic lau Amalek naŋ, gêoc awa sa ma kêsôm nê biŋ tonec gebe

“Amalek kêtû lau tomôkê-tomôkê samob nêŋ Ɲamata,

mago êtu Ɲamu eŋ oc ênaŋa.”

²¹ Gêdêŋ taŋ eŋ gêlic lau Kain naŋ, eŋ gêoc awa sa ma kêsôm nê biŋ tonec gebe

“O Kain, nê m gamêŋ, taŋ gôŋgôŋ naŋ, Ɲajaŋa.

Aôm gôjac nê m sac gêsac poc kapôêŋ Ɲaô.

²² Mago Ɲacjo oc senseŋ Kain su.

Têm kêdabir, go lau Asur sêwê aôm naôngôn kapoacwalô.”

²³ Bileam gêôc awa sa kêtiam ma kêsôm nê bir tonec gebe
“Ojae, Anôtô embe êngôm bir tonec ñanô êsa,
asa oc êmoa mata jali.

²⁴ Wañ oc êmên anga Kitim, ma êsêac oc sêkônir Asur to Eber tôñ.
Ma êsêac oc sênaña amboac tonanğen.”

²⁵ Go Bileam gêdi ma gêc gêmu gêja nê gamên. Ma Balak gêc kêsa nê intênaña gêja
amboac tonanğen.

25:1–27:11 Ñasêbu tonec ñamir amboac tonec gebe Anôtô kêpuc boa sakin Balja ma
kêkên ñagêjô gêdên lau, tañ sêjam sakin anôtô jaba tonanğ. Mose kêsa lau Israel nêñ
ñacwaga toôliñ walôña sa ma gêjac sam nom, tañ Anôtô gêjac mata gêdên lau Israel nañ,
gêdên gôlôacmôkê kêtôm ñacwaga tonanğ nêñ nambagen. *

27

Mose kêjalir Josua sa gebe êjô en su

¹² Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôpi lôc Abarim ônamañ ma ôsala gamên, tañ
kakên gêdên lau Israel nañ. ¹³ Embe ôlic gamên tau su, go naôwir nêm lau amboac têwam
Aron jagêwir êsêac. ¹⁴ Bir tonec êtap amagêc sa gebe tañempêc anga gamên sawa Sin.
Gôlôac sêli awen sa gêdên aê, ma amagêc akô êsêac lañônêmña ma awa aê sa anga bu
gebe aê ñac dabuñ nec atom.” Bu tau bu Meriba anga gamên sawa Sin ñamalac Kades.

¹⁵ Ma Mose kêsôm gêdên Apômtau gebe ¹⁶ “Aê jaten Apômtau, gên mateñ jali samob
nêñ awenjaô ñaAnôtô, gebe êjalir ñac teñ sa gebe ênam gôliñ gôlôac. ¹⁷ Ñac tau êsô-êsa
êmuñ êsêac ma êwê êsêac sêsô-sêsa, gebe Apômtaunê gôlôac tau têtôm toñ dombaña, tañ
ñacgejob masi nañ, atom.” ¹⁸ Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôkôc Nun latu Josua. En
ñac toñalau ma u lêmam ênsac en. ¹⁹ Ôwê en naêkô dabuñwaga Eleasar to gôlôac samob
lañônêm ma ôsakin en lau samob sêlic. ²⁰ Ôkên nêm ñaclai ñagêdô elom en, gebe lau
Israel nêñ gôlôac samob tañen wamu en. ²¹ En naêkô dabuñwaga Eleasar lañônêm gebe
êtu kênac Urim gebe êtap Apômtaunê taê gêjam sa. Josua êjatu ma Israel nêñ gôlôac
samob sêsô-sêsa sêwir en.” ²² Mose gêgôm bir, tañ Apômtau kêjatu nañ, ñanô kêsa ma
kêkôc Josua to gêwê en jakêkô dabuñwaga Eleasar to gôlôac samob lañônêm ²³ ma gêu
lêma gêsac en to kêsakin en kêtôm Apômtau kêsôm gêjam Mose awa.

28:1–36:13 Bir tokair-tokair kêsêp môkêlatu tonec. Bir teñ gebe da to daja, tañ gêjac
om to têm toê-toê ñawae nañ. Bir teñ kêkanôn lauonên lên têtôc lemeñña. Môkêlatu
teñ gêjac miñ kêpi Israel sêjac siñ gêdên lau Midian ma sêku êsêac tulunja. Ruben agêc
Gad nêñ gôlôac ma Manasenê gôlôac ñamaken têtû wakac anga bu Jordan ñagamên
gêmu oc kêpiña ñamir kêsêp môkêlatu teñ. Môkêlatu teñ kêsa gamên to malac, tañ
lau Israel sêô lasê to sêlêwan tañ gêdên sêwi Aiguptu siñ e sêô lasê gamên Kanaan nañ,
sa tomalagen. Môkêlatu ñagêdô gêwa gamên Kanaan ñamadiñ sa ma kêmasañ lên sênac
sam nom êndên gôlôacmôkê ñagêdônja. Bir ñamuña kêmasañ bir sêmêtôc lauña to bir
nomlênsêmña. *

* 24:25: Agag, ôlic Sam 1. 15:8-33. * 27:23: Urim kêtû lau Israel nêñ kapoac.

Daiteronomi BIJSU ÆAKÏNIÏA ÆABUKU

Gêdên tañ lau Israel nêñ intêna gamên sawaña kêdabinj gebe ênac pep nañ, êsêac sêo lasê lau Moab nêñ gamên ma sêmoa tonañ. Êsêac sêsaê gebe selom bu Jordan ma nasêsa gamên Kanaan ma sêjañgo su. Gêdên ñasawa tonañ Mose gêjac bijsu to gêjam mêtê nê lau ma ênê biñ tonañ kêsêp buku Daiteronomi tonec.

Buku tau ñasêbu aclê gêc awê gebe

1. Mòkêlatu 1-4 Mose gêjac miñ kêpi gêñsêga, tañ lau Israel sêsaê gêdên tañ sêwi Aiguptu siñ e mênjsêsa Moabnêñ gamên nañ. Eñ gêjac bijsu nê lau gebe taên ênam Anôtô gêwê êsêac aña gamên sawa tec tañej wamu eñ to sêsô eñ ñalabu.
2. Mòkêlatu 5-28 Mose gêwa bijsu lemenlu ñakônijña sa. Eñ gêlên biñ lau kêtú bijsu ñamataña ma gêjac bijsu lau gebe sênam sakiñ Apômtau taugenj. Eñ taê gêjam bijsu toê-toê ñagêdô, tañ ênam gôliñ lau Israel nêñ lên aña gamên. tañ Anôtô gêjac mata gêdên êsêac nañ, amboac tonanjenj.
3. Mòkêlatu 29-30 Mose gêlên biñ lau gebe taên ênam poac, tañ Anôtô kêmoañ gêdên êsêac nañ, ñam ma kêjatu êsêac gebe sêlôc êtu tônj gebe sêngôm biñ tau ñanô êsa.
4. Mòkêlatu 31-34 Mose gêjam mec Josua gebe êjô eñ su ma êtu Anôtônê lau nêñ kasêga. Mose gêjam wê tej ma kêlambij Anôtô gebe eñ ñac ñañênjosu. Su, go gêjam mec Israelnêñ gôlôacmôkê ma gêmac êndu aña Moabnêñ gamên, tañ gêc bu Jordan ñagamên gêmu oc kêpiña.

Buku tau ñalôtêna towae tonec gebe Anôtô têtac gêwiñ nê lau, tañ kêjaliñ êsêac sa nañ, ma gêjam êsêac sa to gêjam mec êsêac. Nê lau taên ênam biñ tonañ ma têtac êwiñ to tañej wamu eñ gebe sêmoa mateñ jali ma têtac Anôtônê moasiñ sa ñapañ.

Ñamadiñ towae tau gêc 6:4-6. Apômtau Jesu kêsam ñalô daburj tonec gebe Bijsu kapôênj kêlêlêc ñagêdô su. Bijsu tau gebe “Têmtac êwiñ Apômtau, aômñêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm ñaclai samuc êwiñ enjenj (Mat 22:37).”

Mose kêsôm Apômtaunê biñ, tañ gêjac mata aña Horeb nañ, lasê kêtiam

¹ Biñ tonec Mose kêsôm gêdên lau Israel samob aña Jordan ñamakenj ôñêña gêdên tañ sêmoa gamên sawa Araba, tañ gêc gamên Paran to Topel ma Laban to Hesarot ma Disahab ñasawa kêkanônj gamên Sup nañ. ² Tasêlên aña lôc Horeb tasa intêna lôc Seirña e taô lasê malac Kades-Barnea ñasawa kêtôm bêc 11. ³ Ma gêdên jala kêtú 40 ñaajônj 11 ñabêc ñamataña Mose kêsôm biñ samob, tañ Apômtau kêjatu eñ nañ, lasê gêdên lau Israel. ⁴ Gêdên tañ Apômtau kêku kiñ Amorña Sihon, tañ gêngônj Hesbon ma kiñ Basanña Og, tañ gêngônj Astarot to Edriña nañ, tulu. ⁵ Aña gamên Moabña, tañ gêc Jordan ñamakenj ôñêña nañ, Mose gêjac m gebe êwa bijsu tonec sa gebe ⁶ “Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kêsôm gêdên aêac aña lôc Horeb gebe ‘Amac amoa lôc tonec kêtômgac. ⁷ Andi ma anac têku nêm lên êtiam ma asêlên ana lau Amor nêñ gamên ñabau to êndênj êsêacnêñ lau jabaña, tañ sêngônj Araba ma gamên ñabau to gaboañ ma Negeb to gwêctali ma gamên Kanaan to Lebanon e êndênj bu kapôênj Euprat nañ. ⁸ Alic acgom, aê kakênj nom tonañ gêdên amac sugac. Asô ana ma akôc ma awê kaiñ nom, tañ Apômtau kêtôc lêma ma gêjac mata gêdên amac tamemi, gêdên Abraham agêc Isak ma Jakob gebe êkênj êndênj êsêac to nêñ wakuc, tañ têndañguc êsêac nañ.’”

1:9–3:39 Mose taê gêjam gêñsêga ñagêdô, tañ kêsá gêdên tañ lau Israel sêwi lôc Sinai siñ jasêwê sêmoa gamên sawa nañ.

¹ Go Mose kêsôm kêtiam gebe “O Israel, galoc akêñ tañem ñagôliñ to biñsu, tañ jandônj êndênj amac nañ, ma anğôm ñanô êsa gebe amoa matem jali ma asa gamênj, tañ Apômtau, amac tameminênj Anôtô gebe êkênj êndênj amac nañ, ana ma awê kaiñ gamênj tau êtu nêm gamênj. ² Anac têku biñ, tañ aê kajatu amac nañ ñateñ atom to akôc ñalô teñ su atom amboac tonanğej. Anğôm Apômtau, amacnêm Anôtô, nê biñsu, tañ kajatu amac nañ, ñanô êsa. ³ Amac taôm alic gênj, tañ Apômtau gêgôm anğa Bal-Peor nanğac. Lau samob, tañ sêsap Bal anğa Peorña tônj nañ, Apômtau, amacnêm Anôtô gesenğ êsêac su anğa amac ñalêlôm. ⁴ Mago amac, tañ asap Apômtau, amacnêm Anôtô, tônj ñajana nañ, tec amoa matem jali e mênğedênj galoc. ⁵ Alic acgom, aê kadônj ñagôliñ to biñsu gêdênj amac kêtôm Apômtau, aênoc Anôtô, kêjatu aê, gebe amac anğôm ñanô êsa anğa gamênj, tañ oc asa gebe awê kaiñ êtu amacnêm gamênj nañ. ⁶ Amboac tonanğ ajop biñsu tau ñapep ma anğôm ñanô êsa, gebe biñsu tonanğ êwaka amacnêm kauc to nêm ajala mêtênja sa êndênj tentenlatu sêlic. Êsêac embe sênğ ñagôliñ samob tonanğ ñai, oc sêsôm gebe ‘Lau-m kapôênj tonanğ êsêac lau tokauc ma lau sêjala mêtênja biññanôğoc.’ ⁷ Biññanô, lau-m kapôênj ondoc oc nênj anôtô gêmoa êsêac ñagala kêtôm Apômtau, aêacnênj Anôtô, gêmoa aêac ñagala gêdênj têm samob, tañ aweñ gêjac eñ nañ. ⁸ Ma lau-m kapôênj ondoc oc têtap ñagôliñ to biñsu gêdênj sa, kêtôm biñsu samob, tañ ocsalô tonec kakênj gêdênj amac nañ.

Israel taênj ênam biñ samob, tañ kêsana anğa lôc Horeb nañ

⁹ “Mago ôlic taôm to ojop katôm ñapep. Ôliñ biñ, tañ gôlic ña matamanô nañ, siñ atom, ma taêm ênam biñ tonanğ êtôm bêc ômoa matam jaliña samob. Ônac miñ biñ tau êndênj nêm gôlôac to nêm gôlôacnênj gôlôac. ¹⁰ Gêdênj bêc, tañ kôkô Apômtau, aômñêm Anôtô, lañônêmña anğa Horeb nañ, Apômtau kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ôkac lau sa dêndênj aê sêmênj gebe jakênj êsêac sênğ ñoc biñ ma jandônj êsêac gebe têtêc aê êtôm bêc samob, tañ sêmoa matenğ jali anğa nom nañ, ma têndônj biñ tau êndênj nênj gôlôac amboac tonanğej.’ ¹¹ Ma amac tec atu gasuc jaakô lôc ñalabu. Ma ja gelom anğa lôc tau e jagêdênj undambê, tañ ñakesec to tao ma gêsunğbôm kêkôm auc nañ. ¹² Go Apômtau awa kêsana gêdênj amac anğa ja ñalêlôm. Amac anğô biñ ñakicsêa, mago alic ñanô atom, anğô awagenğ. ¹³ Ma eñ geoc nê poac lasê gêdênj amac ma kêjatu amac, gebe ajop. Poac tau biñsu 10, tañ eñ keto kêsêp poc tapa luagêc. ¹⁴ Ma Apômtau kêjatu aê gêdênj bêc tonanğ gebe jandônj ñagôliñ to biñsu êndênj amac, gebe anğôm biñ tau ñanô êsa anğa gamênj, tañ oc asa ana nañ, gebe awê kaiñ êtu amacnêm gamênj.

Lau Israel sejop taunğ êndênj anôtôi jaba

¹⁵ “Amboac tonanğ ajop taôm ñapep. Gêdênj bêc, tañ Apômtau awa kêsana gêdênj amac anğa ja ñalêlôm anğa Horeb nañ, amac alic ñanô teñ atom. ¹⁶ Amboac tonanğ alic taôm gebe anğôm biñ alôb-alôb ma asap gênj tokaiñ-tokaiñ ñakatu êtu taômña atom. Asap gwam ñac me awê ñakatu atom. ¹⁷ Asap bôc nomña to moc, tañ gêlôb gêmoa umboñ ñalabu nañ, ñateñ ñakatu atom. ¹⁸ Asap gênj, tañ kêgalab gêmoa nom nañ, to i, tañ gêmoa bu nom ñalêlômña nañ, ñateñ ñakatu atom. ¹⁹ Ma embe ôc matamanô sa e ôlic oc to ajônj ma utitalata ma undambê ñagêlônj samob, go êlêtôm aôm e oteñ mec to ônam sakiñ gênj tau atom. Apômtau, aômñêm Anôtô, kêkênj gênj tau gêdênj lau samob, tañ sêmoa umboñ ñalabu nañ, sêwê kaiñ. ²⁰ Mago Apômtau kêkôc amac ma gêwê amac asa anğa Aiguptu, tañ kêtunğ amac kêtôm ja geñ ki gêwê nañ, amênj, gebe atu eñ taugenğ nê lau, kêtôm tañ amoa e gêdênj galoc. ²¹ Ma Apômtau têtac ñandanğ gêdênj aê kêtunğ amacña. Eñ kêtôc lêma ma kêsôm kêtunğ tônj gebe aê jalom bu Jordan atom ma jasa gamênj ñajam, tañ Apômtau, amacnêm Anôtô, gebe êkênj êndênj amac êtu nêm nomlênsêm nañ atom. ²² Tec aê jamac êndunğ anğa gamênj tonec, jalom Jordan atom. Amac taômgenğ alom e awê kaiñ gamênj ñajam tau êtu amacnêm gamênj. ²³ Amboac tonanğ ajop taôm ma alinğ poac, tañ Apômtau, amacnêm Anôtô, kêmoatinğ gêdênj amac nañ, siñ atom. Asap gênj tokaiñ-tokaiñ ñakatu atom, Apômtau, amacnêm Anôtô, gêjac jao gebe anğôm atom. ²⁴ Gebe Apômtau, aômñêm Anôtô, eñ ja êndanğac gênjña, eñ Anôtô, tañ gêjam lêmunğ nê gênj, gebe têtac êwiñ eñ taugenğ.

²⁵ “Amac embe akac gôlôac to gôlôacnêj gôlôac lasê to atu wakac anja gamêj tônê ma embe asap gêj tokaij-tokaij nakatu êtu gwam to anjom gêj, taj Apômtau, amacnêj Anôtô, êlic amboac gêj alôb-alôb nan, e ênjôm ej têtac nandan êsa, ²⁶ go ocsalô tonec jakalem lau undambê to nom sêjô gebe amac malemmê wej tagej anja gamêj, taj êtu amacnêj gamêj êndêj taj alom bu Jordan nan. Amac oc amoa gamêj tau nasawa bali j atom, oc ana ja samucgej. ²⁷ Ma Apômtau êsa amac êlij-êlij asêp lau tomôkê-tomôkê njâlêlôm. Ma amac, taj Apômtau kêpalip amac asêp lau tomôkê-tomôkê njâlêlôm nan, nêj lau njapocgej oc gacgej sêmoa lau tomôkê-tomôkê nasawa. ²⁸ Ma anja tônê oc anam saki j anôtôi, taj njamalac lemej sêsap kêsêp ka to poc nan. Anôtôi tonaj sêlic gamêj atom, sêjô bi j atom, se j gêj atom, sêju gêj njamalu atom. ²⁹ Mago anja lau tomôkê-tomôkê njâlêlôm aôm oc onsom Apômtau, aôm nêj Anôtô. Ma aôm embe onsom ej tonêj njâlêlôm samuc ma nêj katôm samuc, oc ôtap ej sa. ³⁰ Êndêj bêc njamu embe gêjwapac samob êpi aôm e ôpô lêna njanô, go ômu ôndêj Apômtau, aôm nêj Anôtô, ôna ma tanam wamu ej awa. ³¹ Gebe Apômtau, aôm nêj Anôtô, ej Anôtô taê walôja. Ej oc êwi aôm si j to ensej aôm su ma êlij poac, taj kêmoati j gêdêj tamemi to kêtôc lêma nan, si j atom.

³² “Ôkip têm, taj gêja ja su to gêmuj aôm nan, njabi j sa acgom. Ônac m êndêj bêc Anôtô kêkêj njamalac sêmoa nom nan ma ôtu kênac lau, taj sêngôj umbor njalabu njamakej tonec ja e êndêj njamakej tônêja nan, gebe gêjsêga amboac tonec oc kêsa ma lau sêjô bi j te j amboac tonec njawae su me masi. ³³ Lau-m te j sêjô Anôtô awa kêsa anja ja njâlêlôm gêmêj kêtôm aôm gôjô, ma sêmoa mate j jali me. ³⁴ Me anôtô te j gêmoa, taj kêsaê gebe naêjango lau-m te j su anja lau-m te j njâlêlôm êtu ej tau ja ma kêsaê êsêac to gêgôm gêjtalô ma gêjsêga to gêjac si j ja lêma njaja, taj kêmetôc nan, ma kêtakê êsêac ja gêjwapac kai j te j kêtôm Apômtau, amacnêj Anôtô, gêgôm kêtô amac ja anja Aiguptu, amac taôm matemanô alic nan, me. ³⁵ Ej kêtôc bi j samob tonaj gêdêj aôm, gebe ôjala gebe Apômtau ej Anôtô bi jnanôgej, ma anôtô te j gêmoa gêwi j atomanô. ³⁶ Ej kêkêj aôm gôjô ej awa kêsa anja undambê gebe êndôj aôm ma kêkêj aôm gôlic ênê ja kapôêj anja nom to gôjô ênê bi j kêsa anja ja njâlêlôm. ³⁷ Ej têtac gêwi j aôm tamami to kêjali j êsêacnêj wakuc sa, ma gêwê aôm kôsa anja Aiguptu gômôêj. Ej tau gêmoa gêwi j aôm ma gêgôm gêj tonaj ja nê njac lai kapôêj. ³⁸ Ej kêjanda lau-m kapôêj-kapôêj to njaja sêlêlêc aôm su gêmuj aôm, gebe êwê aôm ôsa êsêacnêj gamêj ôna ma êkêj gamêj tau êtu nêj nomlênsêj, kêtôm tec gêc galoc nec. ³⁹ Amboac tonaj ocsalô tonec ôjala ma taêm ênam bi j tau ênêc nêj njâlêlômgej gebe Apômtau taugen ej undambê to nom ja Anôtô. Anôtô te j gêmoa atom. ⁴⁰ Kêtô tonaj ja aôm ônjôm ênê njagôli j to bi jsu, taj ocsalô tonec kajatu aôm nan, njanô êsa gebe aôm to nêj gôlôac, taj sêndan guc aôm nan, amoa njam to anjom nasawa njêngej anja gamêj, taj Apômtau, aôm nêj Anôtô, êkêj êndêj aôm endêj tøjgej nan.”

4:41–5:33 *Njasêbu tonec teto malac, nan sêsam têtô malac sê lamuja anja Jordan njamakej oc kêpi ja nan, jaê, go têdênan Bi jsu Lemejlu njakônija kêtiam (alic Eksodus 20).*

6

Bi jsu towae

¹ Go Mose kêsôm gebe “Bi jsu to njagôli j ma jatu tau, taj Apômtau, amacnêj Anôtô kêjatu aê, gebe jandôj êndêj amac gebe anjom njanô êsa anja gamêj, taj alom ana gebe awê kai j êtu amacnêj gamêj nan, tonec. ² Gebe aôm ma latômi to dêbômi atêc Apômtau, aôm nêj Anôtô, ma anjom bi jsu to njagôli j samob, taj kajatu amac nan, njanô êsa êndêj nêj têm amoa matem jali ja, gebe anjom nasawa njêngej anja nom. ³ Amboac tonaj amac lau Israel, anjô bi jsu tau to anjom njanô êsa njapep, gebe amoa njamgej ma atu taêsam anja gamêj, taj su to lêp keselej nan, êtôm taj amac tameminêj Anôtô gêjac mata gêdêj amac nan.

⁴ “O Israel, ôkêñ tañmamaj. Apômtau, aêacnêñ Anôtô, eñ Apômtau tageñ. ⁵ Têmtac êwiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm ñaclai samuc. ⁶ Ma oto biñ, tec galoc jajatu aôm nec, êsêp nêm ñalêlôm. ⁷ Ôndôn biñ tau êndên nêm gôlôac ma embe ôlêwan taôm ôñgôn nêm andu me ôsêlên ômoa intêna me êndên noc ônêc bêc to ôndi saña nañ, ôsôm biñ tau ñakôninña amboac tonageñ. ⁸ Ôkic biñ tau tôñ êpi lêmam êtu ñabelo to ombec biñ tau êtôm ñatalô. ⁹ Oto biñ tau êpi nêm andu ñasagiñtêkwa sacgêdônja to êpi nêm katam tau.

¹⁰ “Êndên tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êwê aôm naô lasê gamên, tañ eñ kêtôc lêma gêdên tamamî Abraham agêc Isak ma Jakob gebe êkên êndên aôm nañ, ma êkên malac kapôên to ñajam, tañ aôm kôkwê atom nañ, ¹¹ ma êkên andu toawa tokaiñ-tokaiñ, tañ aôm kotoc gêc andu tau atom nañ, ma êkên kôm wain to katêkwiña, tañ aôm kôsê atom nañ, ma êndên tañ ôniñ gên tau e êôc aôm tôñ nañ, ¹² Ojop taôm gebe ôliñ Apômtau siñ atom, gebe eñ tec gêwê aôm kôsa aña gamên Aiguptuña, tañ kêtôm andu kapoacwalônja nañ, gômôên. ¹³ Ôtêc Apômtau, aômnêm Anôtô, to ônam sakiñ eñ ma ôtôc lêmam ña ênê ñaê. ¹⁴ Andançuc lau tomôkê-tomôkê, tañ sêgi amac auc nañ, nêñ anôtôi jaba atom, ¹⁵ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, tañ gêmoa amac ñalêlôm nañ, gêjam lêmuñ nê lau, gebe têtac êwiñ eñ taugen. Embe andançuc anôtôi jaba, oc Apômtau, amacnêm Anôtô, têtac ñandanç êsa êndên amac e enseñ amac su anaña aña nom.

¹⁶ “Ansaê Apômtau, amacnêm Anôtô, amboac asaê eñ aña Masa nec atom. ¹⁷ Ançôm Apômtau, amacnêm Anôtô, nê biñsu to ñagôliñ ma jatu, tañ kêjatu amac nañ, ñanô êsa. ¹⁸ Ma ôñgôm gên gêdên to ñajam ênac Apômtau mataanôger òmoa ñajamger ma ôsa gamên ñajam ôna gebe ôwê kaiñ êtu aômnêm gamên êtôm Apômtau kêtôc lêma, gebe êkên êndên tamamî. ¹⁹ Eñ êjanda nêm ñacjo êmuñ aôm êtôm eñ tau gêjac mata.

²⁰ “Embe latôm êtu kênac aôm êtu ñamu gebe ‘Biñsu to ñagôliñ ma jatu, tañ Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kêjatu amac nañ, ñam amboac ondoc,’ ²¹ go ôsôm êndên latôm gebe ‘Aêac atu Paraonê sakiñwaga, ma Apômtau gêwê aêac ña lêma ñajana asa aña Aiguptu amên. ²² Ma Apômtau kêtôc gênjalô to gênçsêga kapôên, tañ kêtakê lau Aiguptu ma Parao to nê gôlôac samob gêdên aêac materjanô alic. ²³ Mago eñ gêwê aêac asa aña ônê amên, gebe êkên aêac naaô lasê gamên, tañ kêtôc lêma gêdên tamenî, gebe êkên êndên aêac nañ. ²⁴ Ma Apômtau kêjatu aêac gebe dançôm ênê biñsu samob tonec ñai ñanô êsa to tatêc Apômtau, aêacnêñ Anôtô, gebe tamoa ñajam ñapan ma eñ ejop aêac tamoa materjali êtôm tec galoc tamoa nec. ²⁵ Ma aêac embe dançôm biñsu samob tonañ ñanô êsa e ñapepger takô Apômtau, aêacnêñ Anôtô, lañônêmña êtôm tec kêjatu aêac nec, go tatu lau gêdên.’

7

Anôtônê lau dabuñ

¹ “Êndên tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êwê aôm ô lasê gamên, tañ galoc koper gômoo nañ, gebe ôwê kaiñ êtu aômnêm gamên nañ, eñ oc êjanda lau tomôkê-tomôkê êmuñ aôm. Eñ êjanda lau-m 7, tañ nêñ namba to ñaclai kêlêlêc aômnêm su nañ, lau Het to Girgas ma Amor to Kanaan ma Peres to Hib ma Jebus. ² Ma êndên tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êkên êsêac sêsêp aôm lêmam ma aôm ôku êsêac tulu nañ, onseñ êsêac su samucger sênaña. Ômoatiñ poac ôwiñ êsêac to taêm walô êsêac atomanô. ³ Ômansañ biñ awê to ñac sênam tauñña ôwiñ êsêac atom. Ôkên latômio sênam êsêac latuñi atom to ôkôc êsêac latuñio sênam aôm latômi atom. ⁴ Gebe êsêac oc sênam latômi ôkwi e sêndançuc aê êtiam atom ma sênam sakiñ anôtôi jaba. Embe amboac tonañ, go Apômtau têtac ñandanç êsa êndên amac e enseñ amac su anaña sebeñ. ⁵ Ançôm êsêac amboac tonec gebe anseñ nêñ altar su to atuc nêñ alêpoc popoc ma asap nêñ gwam tulu to akên nêñ anôtôi jaba nêñ ñakatu êsa ja êniñ su.

⁶ “Gebe amac atu Apômtau, amacnêm Anôtô, nê lau dabuñ. Apômtau, amacnêm Anôtô, kêjaliñ amac sa aña lau tomôkê-tomôkê nomña samob, gebe atu eñ taugen nê

lau. ⁷ Apômtau têtac gêwiñ amac to kêjaliñ amac sa kêtû nêma namba kapôênj kêlêlêc lau-m ñagêdô nêñ suña nec atom. Masi, amacnêma namba sauñanô kêlêlêc lau tomôkê-tomôkê samob nêñ su. ⁸ Apômtau gêwê amac ña lêma ñajaña asa amêñ ma kégaboac amac su aña andu kapoacwalôña to aña kin Aiguptuña Parao lêma, gebe eñ têtac gêwiñ amac ma gêgôm biñ, tañ kêtôc lêma gêdêñ amac tamemi nañ, ñanô kêsa. ⁹ Amboac tonañ ajala gebe Apômtau, amacnêma Anôtô, eñ Anôtô ñanô. Eñ Anôtô ñañêñ, tañ kêsap nê poac tôñ ma têtac gêwiñ êsêac, tañ têtac gêwiñ eñ ma sêmansañ ênê biñsu nañ, oc êmoasiñ êsêac gôlôac to gôlôac ñêñgeñ êna. ¹⁰ Mago Anôtô êkêñ ñagêjô êndêñ êsêac, tañ têtac gedec eñ nañ, êpi êsêac tauñ ôliñ ma enseñ êsêac su. Eñ ê lau, tañ têtac gedec eñ nañ, nêñ biñ tôñ atom. Masigoc, êkêñ ñagêjô êpi êsêac tauñ ôliñ solopgeñ. ¹¹ Amboac tonañ ôñgôm biñsu to ñagôliñ ma jatu, tañ galoc kajatu aôm nañ, ñanô êsaman.

Anôtô ênam mec lau tañeñ wamuña

¹² “Añô to añañgôm ñagôliñ tonañ ñanô êsa, ma Apômtau, amacnêma Anôtô, êsap poac tau tôñ to têtac êwiñ amac êtôm kêtôc lêma gêdêñ tamemi. ¹³ Eñ oc têtac êwiñ aôm ma ênam mec aôm to êñgôm aôm ôtu taêsam. Eñ ênam mec aôm ôlim ñañanô to nêma nom ñanô amboac polom to wain ma katêkwi. Eñ ênam mec nêma bulimakao têtû taêsam to domba ñalatu amboac tonañ. Eñ êñgôm gêñ tau aña gamêñ, tañ kêtôc lêma gêdêñ tamemi, gebe êkêñ êndêñ aôm nañ. ¹⁴ Eñ ênam mec aôm êlêlêc lau-m ñagêdô samob su. Nêma ñacwaga samob sêka gôlôac lasê to nêma lau kapoac teñ sêmoa atom. Ma nêma bulimakao samob sêsu ñalatu amboac tonañgeñ. ¹⁵ Apômtau gebe êmbalañ gêmac tokaiñ-tokaiñ auc êndêñ aôm ma lau Aiguptu nêñ gêmac, tañ ajala kêtû tôñ nañ, ñateñ êtap aôm sa atom. Ma Apômtau ênac lau samob, tañ têtac gedec aôm nañ, ña gêmac tau tonañ. ¹⁶ Aôm onseñ lau-m samob, tañ Apômtau, aôm nêma Anôtô, êkêñ êsêp aôm lêmam nañ, su. Taêm walô êsêac atom to ônam sakiñ nêñ anôtô atom amboac tonañgeñ, gebe oc êtu lakô ênac aômña.

¹⁷ “Aôm moae ôsôm êndêñ taôm gebe ‘Lau-m tonec nêñ namba kêlêlêc aêñoc su, oc jajanda êsêac amboac ondocgeñ.’ ¹⁸ Ôtêc êsêac atom. Taêm ênam gêñ, tañ Apômtau, aôm nêma Anôtô, gêgôm gêdêñ Parao to gamêñ Aiguptuña samucgeñ nañ. ¹⁹ Taêm ênam gêñwapac to gêñsêga ma gêñtalô, tañ matamanô gôlic nañ, ma taêm ênam Apômtau, aôm nêma Anôtô, lêma ñajaña, tañ kêmêtôc ma gêwê aôm kôsa gômôênj nañ. Apômtau, aôm nêma Anôtô, oc êñgôm lau-m samob, tañ aôm kêtêc êsêac nañ, êtôm tonañ. ²⁰ Ma eñ êñgôm gêñ teñ êlêlêc su êwiñ, eñ êsakiñ banic kapôênj-kapôênj êndêñ êsêac e enseñ lau ñapopoc, tañ gacgeñ sêmoa to sêsiñ tauñ êndêñ aôm nañ, su amboac tonañgeñ. ²¹ Ôtêc êsêac atom, gebe Apômtau, aôm nêma Anôtô, gêmoa aôm ñalêlôm. Eñ Anôtô kapôênj ma kaiñ teñ. ²² Ma Apômtau, aôm nêma Anôtô, oc êtiñ lau-m tonañ su malô-malô êmuñ aôm. Aôm oc ôtôm gebe onseñ êsêac su sep tagerñ atom. Embe ôñgôm, oc bôc salerña têtû taêsam ma sêkêñ wapac aôm. ²³ Mago Apômtau, aôm nêma Anôtô, oc êkêñ êsêac sêsêp aôm lêmam ma êlênsônj êsêac e nêñ meloco êsa ma sênaña. ²⁴ Eñ oc êkêñ êsêacnêñ kin sêsêp aôm lêmam ma aôm onseñ êsêacnêñ ñaê su aña nom. Ñac teñ êtôm gebe êkô aôm auc atom e onseñ êsêac samob su. ²⁵ Ôkêñ êsêacnêñ anôtô gwam ja êniñ su. Matam katu silber to gold, tañ kêtû ñakatu tau ñagêlônj nañ, ma ôkôc su atom, gebe oc êtu lakô ênac aômña, gebe Apômtau, aôm nêma Anôtô, gêlic gêñ tonañ amboac gêñ alôb-alôb. ²⁶ Ôkêñ gêñ alôb-alôb êsô nêma andu êna atom. Apômtau kêpuc boa gêñ tau ma eñ oc êpuc boa aôm amboac tonañgeñ. Ôlic gêñ tau amboac gêñ ñatêmui to alôb-alôb, gebe Apômtau kêpuc boa gêñ tau su.

8

Lau Israel têtap nêñ gamêñ ñajam sa

¹ “Ajop ñapep gebe añañgôm biñsu samob, tañ galoc kajatu amac nañ, ñanô êsa, gebe amoa matem jali to atu taêsam ma asa gamêñ, tañ Apômtau, amacnêma Anôtô, kêtôc lêma gebe êkêñ êndêñ tamemi nañ, e awê kaiñ gamêñ tau êtu amacnêma gamêñ. ² Ma

taêm ênam intêna samob, tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, gêwê aôm gêdêñ tañ gômoa gamêñ sawa kêtôm jala 40 nañ, gebe êkônij aôm to ênsaê aôm e êjala biñ, tañ gêc nêñ ñalêlôm nañ, ma êjala aôm oc ôñgôm ênê biñsu ñanô êsa me masi. ³ Eñ kêkônij aôm to kêkêñ mo gêjô aôm, go kêkêñ mana, tañ aôm gôjam kauc nañ, gêdêñ aôm goeñ. Aôm tamami sêjam kauc mana amboac tonanğeñ. Eñ gêgôm gêñ tonanğ, gebe ôjala gebe mo tageñ gêôc ñamalac tôñ atom. Biñ samob, tañ kêsa anğa Apômtau awa nanğeñ, tec gêôc ñamalac tôñ. ⁴ Gêdêñ jala 40 tonanğ aômnêm ñakwê, tañ kôsô nañ, kêtü manê atom ma amkaiñ kêtij atom amboac tonanğeñ. ⁵ Amboac tonanğ ôjala ênêc nêñ ñalêlômgeñ, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, kêmêtôc aôm kêtôm ñac teñ kêmêtôc latu. ⁶ Tec ôñgôm Apômtau, aômnêm Anôtô, nê biñsu ñanô êsa ma ôsa ênê lêñ to ôtêc enğeñ. ⁷ Biññanô, Apômtau, aômnêm Anôtô, gêwê aôm, gebe naô lasê gamêñ ñajam teñ. Bu to bumata kêpoac gamêñ tau, ma bu kêpulu anğa gaboanğ to lôc. ⁸ Gêñ tokaiñ-tokaiñ gêjam ñanô ñajam anğa nom tau. Polom to janğom ma wain to jambô ma aiñ to katêkwi ma lêp. ⁹ Anğa gamêñ tonanğ aôm ôniñ polom e êôc aôm tôñ ma ôpô lêna gêñ teñ atom. Gamêñ tau ñapoc gêdêñ ki jejec ma aôm oc ôkwê ki kokoc anğa gamêñ tau ñalôc. ¹⁰ Aôm ôniñ gêñ e êôc aôm tôñ ma ôlambiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, gebe kêkêñ gamêñ ñajam gêdêñ aôm.

Lau Israel sejoj taunğ gebe sêlij nêñ Anôtô sij atom

¹¹ “Ojop taôm gebe ôlij Apômtau, aômnêm Anôtô, sij atom. Amboac tonanğ ôñgôm ênê biñsu to ñagôlij ma jatu, tañ galoc kajatu aôm nañ, ñanô êsa. ¹² Aôm embe ôniñ gêñ e êôc aôm tôñ to ôñgôn andu ñajam, tañ kôkwê nañ, ¹³ ma embe nêñ bulimakao to domba ñatonğ têtü taêsam ma nêñ silber to gold êtü kapôêñ to nêñ gêñ samob êtü taêsam, ¹⁴ go nêñ ñalêlôm etoc tau sa e ôlij Apômtau, aômnêm Anôtô, sij atom, gebe eñ tec gêwê aôm kôsâ anğa Aiguptu, tañ kêtü andu kapoacwalôña nañ, gômôêñ. ¹⁵ Eñ gêwê aôm golom-golom gamêñ sawa kapôêñ to kaiñ teñ. Moac ñaclai to alidêbu sêmoa gamêñ tau ma bu masi e nom gêôc kêkôc-kêkôc. Mago eñ kêkêñ bu kêsa poctêmui aôm gônôm. ¹⁶ Eñ gêlôm aôm anğa gamêñ sawa ña mana, tañ tamami sêjam kauc nañ, gebe êkônij to ênsaê aôm, ma êmoasiñ aôm êtü ñamu. ¹⁷ Ôlic taôm gebe ôsôm biñ tonec ênêc nêñ ñalêlôm gebe Aênoc ñaclai to lemoc ñajana kêkêñ aê katu ñac tolêlôm, nec atom. ¹⁸ Taêm ênam Apômtau, aômnêm Anôtô, gebe eñ tec kêkêñ ñaclai gêdêñ aôm, tec kôtu ñac tolêlôm. Eñ gêgôm gêñ tau gebe êñgôm poac, tañ kêmoatiñ gêdêñ tamami nañ, ñanô êsa amboac asaê galoc. ¹⁹ Galoc aê jakêñ puc aôm, gebe aôm embe ôlij Apômtau, aômnêm Anôtô, sij to ôndanğuc anôtôi jaba ma ônam sakiñ êsêac to oteñ mec êndêñ êsêac, go ônaña biññanôgeñ. ²⁰ Aôm embe tañam wamu Apômtau, aômnêm Anôtô, awa atom, oc ônaña ôtôm lau tomôkê-tomôkê, tañ Apômtau kêsêlêñ gêmuñ aôm ma gesenğ êsêac su nañ.

9

Apômtau oc ensej bu-m Kanaanğ su

¹ “O Israel, ôñô acgom, galoc aôm gobe olom bu Jordan gebe naôsa gamêñ tau ma ôjanda lau tomôkê-tomôkê kapôêñ to ñajana sêlêlêc aôm su ma ôku malac kapôêñ totunğôm baliñ, tañ ñatêpôê jadiñgeñ undambê nañ, tulu. ² Oc ôjanda lau Anakim. Aôm kôjala êsêac gebe lau-m kapôêñ to lau waso-waso. Aôm gônô lau sêsôm biñ kêpi êsêac gebe ‘Asa oc êtôm gebe êkô ñajana êtü Anak latuiña.’ ³ Amboac tonanğ galoc ôjala, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, elom êmuñ aôm. Eñ kêtôm ja, tañ kêdanğac gêñ nañ. Eñ êsêlêñ êmuñ aôm ma ensej êsêac su to êku êsêac tulu, tec aôm ôjanda êsêac to onsej êsêac su sebeñ êtôm Apômtau, aômnêm Anôtô, gêjac mata gêdêñ aôm.

⁴ “Êndêñ tañ Apômtau, aômnêm Anôtô, êsêlêñ êmuñ aôm ma êjanda êsêac su nañ, ôsôm biñ tonec ênêc nêñ ñalêlôm gebe Apômtau kêkêñ gamêñ tonec kêtü aêacnêñ gamêñ gêjô aêacnêñ ñajam nec atom. Apômtau êsêlêñ êmuñ aôm to êjanda lau-m tonanğ su êtü êsêacnêñ secña. ⁵ Aôm ôsa gamêñ tonec e êtü aômnêm gamêñ êtü nêñ biñ

gêdênja me êtu nê m ñalêlôm ñakênkênja atom, masianô. Apômtau, aômnêm Anôtô, êsêlênj êmuja aôm ma êjanda lau-m tonanj êtu êsêacnênj secja. Ma tenj, enj gebe êngôm biñ, tanj kêtôc lêma gêdênj tamami Abraham agêc Isak ma Jakob nanj, ñanô êsa.

Lau Israel sêli aweñ sa anja lôc Horeb

⁶ “Amboac tonanj ôjala gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, êkênj gamênj ñajam tonec êtu aômnêm gamênj êtu nê m biñ gêdênja atom, gebe aôm ñac gêsômtêkwa ñatonj. ⁷ Taêm ênam ma ôlij sij atom, gebe gôgôm Apômtau, aômnêm Anôtô, têtac ñandanj kêsa anja gamênj sawanja. Gêdênj tanj awi Aiguptu sij e mênjaô lasê gamênj tonec nanj, ali awem sa gêdênj Apômtau ñapanj. ⁸ Amac agôm Apômtau têtac ñandanj kêsa anja lôc Horeb e têtac ñandanj ñanô ma gebe enserj amac su. ⁹ Aê kapi lôc gaja gebe jakôc poc tapa. Poc tapa tau poac, tanj Apômtau kêmoatinj gêdênj amac nanj, ñapoc tapa. Aê gamoa lôc geleñja 40 to gêbêcauc 40 ma gaenj to ganôm gênj tenj atom. ¹⁰ Ma Apômtau kêkênj poc tapa luagêc tonanj gêdênj aê. Anôtô tau lêma keto biñ kêsêp. Enj keto biñ samob, tanj kêsôm gêdênj amac kêsa anja ja ñalêlôm gêmênj gêdênj bêc, tanj akac sa amoa lôc nanj. ¹¹ Geleñja 40 to gêbêcauc 40 gêbacnê, go Apômtau kêkênj poc tapa luagêc, tanj kêtû poac tau ñapoc tapa nanj, gêdênj aê. ¹² Go Apômtau kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ajôc, ôndi, ôsêp sebenj ôna, gebe nê m lau, tanj gôwê êsêac anja Aiguptu sêmênj nanj, sêgôm sec. Êsêac sêwi intêna, tanj aê kajatu êsêac gebe sêsa nanj, sij sebenj. Êsêac sêpac ki gêwê ma sêmasanj nêñ ñakatu tenj.’

¹³ “Ma Apômtau kêsôm biñ tenj gêwiñj gêdênj aê gebe ‘Aê galic lau tônê ma kajala êsêac gebe lau gêsuntêkwa ñatonj sec. ¹⁴ Ôwi aê sij gebe jansenj êsêac tonênj ñaêgenj su anja umbonj ñalabu. Go jakênj aôm ôtu lau-m kapôênj to ñajanja ôlêlêc êsêac su.’ ¹⁵ Amboac tonanj aê kasêp anja lôc gamênj, ma ja kêsa lôc tau. Ma aê kakôc poc ñapoc tapa luagêc ña lemoc lulugenj. ¹⁶ Go galic gênj tau. Amac agôm sec gêdênj Apômtau, amacnêm Anôtô. Amac apac ki gêwê ma amasanj nê m bulimakao ñalatu ñakatu to awi intêna, tanj Apômtau kêjatu amac gebe asanja nanj, sij sebenj. ¹⁷ Tec aê kakôc poc tapa luagêc tau ña lemoc lulugenj ma kabalinj gênj tau sij e gêjac popoc gêc amac lanjôm nê mja. ¹⁸ Go aê gau tau gaêc Apômtau lanjônê mja geleñ 40 to gêbêcauc 40 kêtôm gagôm gêdênj ñasawa tenj su. Aê gaenj to ganôm gênj tenj atom kêtû amacnêm sec samob, tanj agôm nanja. Amac asa lênj, tanj gêjac Apômtau mataanô ñajam atomanô nanj, e agôm enj têtac ñandanj kêsa. ¹⁹ Gebe aê katêc Apômtaunê têtac ñandanj to têtac kêbôli auc gêdênj amacja, tanj kêkac enj gebe enserj amac su nanj. Mago Apômtau kêkênj tanja aê gêdênj ñasawa tonanj kêtiam. ²⁰ Ma Apômtau têtac ñandanj gêdênj Aron gêwiñj ma gebe enserj enj su amboac tonanjenj. Tec gêdênj ñasawa tonanj kateñ enj kêtû Aronja gêwiñj. ²¹ Go aê kakôc bulimakao ñalatu, amac lemec ñakôm sec tonanj ma kakênj ja genj, go katuc popoc ma kalêsim e kêtôm kekop, ma kapalip ñakekop tau kêsêp bu, tanj keselenj anja lôc kêsêp gêmênj nanj.

²² “Anja Tabera to Masa ma Kibrot-Hatawa amac agôm Apômtau têtac ñandanj kêsa amboac tonanjenj. ²³ Ma gêdênj tanj Apômtau kêsakinj amac anja Kades-Barnea nanj, kêsôm gebe ‘Api ana ma akôc gamênj, tanj kakênj gêdênj amac, gebe êtu amacnêm gamênj nanj,’ amac ali awem sa gêdênj Apômtau, amacnêm Anôtô, nê biñsu ma akênj gêwiñj enj to tanjem wamu enj awa atom. ²⁴ Aê kajala amac ali awem sa gêdênj Apômtau wanêcgenj e mênjgêdênj galoc. ²⁵ Amboac tonanj aê gau tauc gaêc Apômtau lanjônê mja kêtôm geleñja 40 to gêbêcauc 40, gebe Apômtau kêsôm, gebe oc enserj amac su. ²⁶ Ma aê kateñ mec gêdênj Apômtau gebe ‘O Apômtau Anôtô, onserj nê m lau to nê m gênj lêsêm su atom. Aôm gôjam êsêac kêsi ña nê m ñaclai kapôênj to gôwê êsêac ña lêmam ñajanja sêsa anja Aiguptu sêmênj. ²⁷ Taêm ênam nê m sakinjwaga Abraham agêc Isak ma Jakob. Matam ê lau tonanj nêñ gêsuntêkwa ñatonj to nêñ geo ma nêñ sec atom, ²⁸ gebe lau anja gamênj, tanj aôm gôwê aêac asa amênj nanj, oc sêsôm gebe “Êsêacnênj Anôtô kêtôm, gebe êwê êsêac nasêô lasê gamênj, tanj gêjac mata gêdênj êsêac nanj, atom. Enj têtac gedec êsêac, tec gêwê êsêac sêsa gamênj sawa sêja, gebe ênac êsêac êndu anja tônê.” ²⁹ Mago êsêac têtû nê m lau to nê m gênj lêsêm sugac. Aôm kômê têtac lêmam ma gôwê êsêac ña nê m ñaclai kapôênj sêsa sêmênj.’

10

Apômtau kêmasañ poc tapa kêtù luagêcña

¹ “Gêdên ñasawa tonañ Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôpa poc tapa luagêc êtôm ñamataña, go ôpi lôc ôndên aê ômôên ma ômansañ katapa tej ña ka. ² Ma aê gabe jato biñ, tañ kato kêsêp poc tapa ñamataña, tê gôjac popoc nê, êsêp poc tapa tau su, go ôkên êsêp katapa tau.’ ³ Tec aê kamasañ katapa ña kaleloñ ma kapa poc tapa luagêc kêtôm ñamataña, go kakôc poc tapa luagêc tau ña lemoc ma kapi lôc gaja. ⁴ Ma eñ keto biñ kêsêp poc tapa tonañ kêtôm keto kêsêp poc tapa ñamataña. Apômtau keto biñsu 10, tañ kêsôm gêdên amac kêsa anña ja ñalêlôm gêmên gêdên tañ akac sa amoa lôc nañ. Keto su, go kêkên gêdên aê. ⁵ Go kakac tauc ôkwi ma kasêp anña lôc gamên e kakên poc tapa luagêc kêsêp katapa, tañ kamasañ nañ. Poc tapa gêc katapa gêc, kêtôm Apômtau kêjatu aê.”

⁶ (Lau Israel dêdi anña Berot-Bene-Jakan sêsêlên sêja jasêsa Mosera. Anña tônê Aron gêmec êndu. ⁷ Anña tônê êsêac dêdi jasêsa Gudgoda. Anña Gudgoda êsêac dêdi jasêsa Jotbata, anña gamên tonañ bu ñagêdô kêpoac. ⁸ Gêdên ñasawa tonañ Apômtau kêjaliñ Lewinê gôlôacmôkê sa, gebe sêmbalañ Apômtaunê katapa poacña ma sêkô Apômtau lañônêmña to sênam sakiñ eñ ma sênam mec lau ña ênê ñaê. Kôm tonañ êsêac sêjam e mênghêdên galoc. ⁹ Kêtù tonañña Lewi gêwê kaiñ nom to gêñlênsêm gêwiñ nê lasitêwai atom. Apômtau tau kêtù nê gêñlênsêm kêtôm Apômtau, aômnêm Anôtô, tau kêsôm gêdên eñ.)

¹⁰ “Aê gamoa lôc geleñña 40 to gêbêcauc 40 kêtôm ñamataña ma Apômtau kêkên taja aê gêdên ñasawa tonañ kêtiam. Apômtau gebe enseñ aôm su atom. ¹¹ Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôndi, ôsêlên ômun lau tonec gebe sêsa gamên, tañ katôc lemoc gêdên êsêac tamenj, gebe jakên êndên êsêac nañ, ma gamên tau êtu êsêacnên gamên.’

Gên, tañ Anôtô taê kêka gebe Israel sênghôm nañ

¹² “O Israel, galoc Apômtau, aômnêm Anôtô, taê kêka gêñ ondoc anña aômnêm. Eñ taê kêka tagen tonec gebe ôtêc Apômtau, aômnêm Anôtô, ma ôsa ênê lên samob, têmtac êwiñ eñ ma ônam sakiñ Apômtau, aômnêm Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ¹³ ma ômansañ Apômtaunê biñsu to ñagôliñ, tañ galoc kajatu aôm nañ, êtu tôn gebe ômoa ñajamgen. ¹⁴ Ôlic acgom, Apômtau, aômnêm Anôtô, kêtù undambê to undambê ñaundambê ma nom to gêñ nomña samob ñatau. ¹⁵ Mago Apômtau kêkên nê ñalêlôm gêdên tamamigen to têtac gêwiñ êsêacgen. Ma eñ kêjaliñ êsêacnên wakuc, amac taômgen, sa anña lau tomôkê-tomôkê samob nên e mênghêdên galoc. ¹⁶ Amboac tonañ anam taôm ôkwi e nêm ñalêlôm êtu selec ma awi gêsômtêkwa ñator sijnmañ. ¹⁷ Gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, eñ anôtôinên Anôtô to apômtaunên Apômtau. Eñ Anôtô kapôên ma ñajaja kaiñ tej. Eñ kêpuc opeñ lau atom to gedec lau sêjac papac eñ ña nên awa. ¹⁸ Eñ kêmetôc mosêbu to awêtuc nên biñ solopgen. Eñ têtac gêwiñ ñac jaba ma kêkên mo to ñakwê gêdên eñ. ¹⁹ Amboac tonañ têmtac êwiñ lau jaba amboac tonanjen, gebe amac amoa amboac lau jaba gêdên tañ angnên gamên Aiguptuña nañ. ²⁰ Ôtêc Apômtau, aômnêm Anôtô, ma ônam sakiñ eñ to ôsap eñ tôn ma otoc lêmam ôsam eñ taugen nê ñaê. ²¹ Eñ kêtù aômnêm lambiñ ñam. Eñ kêtù aômnêm Anôtô, tañ gêgôm gêñsêga kaiñ tej nañ, matamanô gôlic. ²² Aôm tamami sêsêp Aiguptu sêja, êsêac lau 70gen. Ma galoc Apômtau, aômnêm Anôtô, kêkên aôm kôtu taêsam amboac utitalata undambêña.”

11: 1-32 Mose gêlên biñ lau Israel gebe sêliñ Anôtônê gêñsêga ñamoasiñ sijn atom. Ma eñ gêwa sa gêdên êsêac gebe êsêac embe tanen wamu Anôtô oc têtap ênê moasiñ toê-toê sa.

12

Sênam sakiñ Anôtô anña ñamala tagenjen

¹ Go Mose kêsôm gebe “Bijsu to ñagôliñ gebe anğôm ñanô êsa anğa gamêñ, tañ Apômtau, amac tamemi nêñ Anôtô, kêkêñ gêdêñ amac awê kaiñ nañ, tau tonec. Ajop biñ tau êndêñ bêc samob, tañ amac amoa matem jali anğa nom nañ. ² Anseñ tentenlatui, tañ amac oc aku tulu nañ, nêñ gamêñ sêjam sakiñ nêñ anôtôi jabaña anğa lôc ñatêpôê to ñabau ma ajuntêna su samucgeñ biññanô. ³ Akac nêñ altar su ma atuc nêñ alê popoc to akêñ ja êniñ nêñ ñakatu Aseraña ma amakiñ nêñ anôtôi nêñ ñakatu to anseñ êsêacnêñ ñaê su anğa gamêñ tonañ. ⁴ Amac anğôm êndêñ Apômtau, nêñ Anôtô kêtôm êsêac sêgôm nañ, atom. ⁵ Mago amac oc andêñ gamêñ, tañ Apômtau, êjaliñ sa êtu amacnêñ gôlôacmôkê samob nêñ nañ, gebe êtu ênê ñaê ñamala. ⁶ Andêñ gamêñ tonañgeñ ajop nêñ daja to da ñagêdô ma nêñ gêñ lemeñlu-lemeñlu ñatageñ-tageñ ñada to nêñ da samob, tañ abe akêñ nañ, ma da dançe to da tôpña ma da bôc ñamêc samobña ana. ⁷ Ma anğa tonañ amac aniñ gêñ amoa Apômtau, nêñ Anôtô lañônêmña to atu samuc to nêñ gôlôacña êtu gêñ samobña, tañ anğôm ma Apômtau gêjam mec amac nañ. ⁸ Anğôm gêñ tau êtôm aêac dagôm gêdêñ ocsalô tonec nec atom, gebe amac samob anğôm nêñ gêñ kêtôm taôm taêm gêjam to alic ñajam nañ. ⁹ Gebe amac jaalêwan taôm to atap nêñ nomlênsêm, tañ Apômtau, nêñ Anôtô gebe êkêñ êndêñ amac nañ, sa su atom tageñ. ¹⁰ Mago embe alom bu Jordan ma anğôn gamêñ, tañ Apômtau, nêñ Anôtô êkêñ êndêñ amac awê kaiñ nañ, ma enseñ amacnêñ ñacjo samob, tañ sêñgi amac auc nañ, su gebe alêwan taôm e amoa towamageñ. ¹¹ Go akôc nêñ gêñ samob, tañ kajatu amac nañ, amêñ gamêñ tau, tañ Apômtau, nêñ Anôtô, êjaliñ sa gebe êtu ênê ñaê ñamala nañ. Akôc nêñ daja to da ñagêdô ma nêñ gêñ lemeñlu-lemeñlu ñatageñ-tageñ ñada to nêñ da, tañ ñalêlôm êkac amac gebe akêñ nañ, to da, tañ akêñ êtu dançe to tôp anac mata êndêñ Apômtau nañ. ¹² Ma amac to nêñ latômio to ñac ma nêñ sakiñwagao to ñac ma lau Lewi, tañ sêñgôn nêñ malac, mago sêwê kaiñ nomlênsêm sêwiñ amac atom nañ atu samuc Apômtau, amacnêñ Anôtô. ¹³ Ojop taôm gebe ôkêñ nêñ daja anğa gamêñ, tañ ôlic nañ paliñ-paliñgeñ atom. ¹⁴ Ôkêñ nêñ daja anğa gamêñ tageñ, tañ Apômtau oc êjaliñ sa anğa nêñ gôlôacmôkê nêñ teñ. Anğa tonañ amac akêñ nêñ daja ma anğôm gêñ samob, tañ kajatu amac nañ, ñanô êsa.

¹⁵ “Mago aôm ôtôm gebe ômbuc to ôniñ ñamêsôm anğa nêñ malac samob êndêñ-êndêñgeñ êtôm nêñ ñalêlôm êkac aômña ma êtôm moasiñ, tañ Apômtau, nêñ Anôtô kêkêñ gêdêñ aôm. Lau selec to selec atom nañ lulugeñ têtôm gebe sêniñ tonañ amboac noniñ saleñña to mojava. ¹⁶ Tageñ dec tec ôniñ atom, ôkêc siñ êsêp nom amboac kôkêc bu siñ. ¹⁷ Aôm ôniñ polom ma ônôm wain to katêkwi lemeñlu-lemeñlu ñatageñ-tageñ anğa nêñ malac atom. Ma ôniñ bulimakao to domba ñamêc ma da dançe to da, tañ nêñ ñalêlôm êkac aômña gebe ôkêñ nañ, ma gêñ ñagêdô, tañ gobe ôkêñ êtu da nañ, anğa nêñ malac atom amboac tonañgeñ. ¹⁸ Mago aôm to nêñ latômio to ñac ma nêñ sakiñwagao to ñac ma ñac Lewi, tañ êñgôn nêñ malac êwiñ aôm nañ, aniñ amoa Apômtau, nêñ Anôtô lañônêm anğa gamêñ, tañ Apômtau, nêñ Anôtô êjaliñ sa ma amac atu samuc amoa Apômtau, nêñ Anôtô lañônêmña êtu lememe ñakôm ñanôña. ¹⁹ Ajop taôm gebe aliñ nêñ ñac Lewi siñ êndêñ ñasawa samucgeñ, tañ amoa nêñ gamêñ nañ atom.

²⁰ “Apômtau, nêñ Anôtô embe êkêñ gamêñ esewec êtu kapôêñ êtôm eñ gêjac mata gêdêñ aôm ma bôc êjô aôm e ôsôm gebe ‘Aê gabe janiñ bôc,’ nañ ôniñ êtôm ñalêlôm êkac aômña. ²¹ Mago gamêñ, tañ Apômtau, nêñ Anôtô êjaliñ sa gebe ênê ñaê ênêc anğa tonañ nañ, ênêc jaêcgeñ êlêlêc aôm, go aôm taôm ôtôm gebe ômbuc nêñ bôc teñ, tañ Apômtau êkêñ êndêñ aôm êtôm aê kajatu aôm nañ. Ma aôm ôtôm gebe ôniñ anğa taôm nêñ malac êtôm nêñ ñalêlôm êkac aômña. ²² Ôniñ amboac sêniñ noniñ saleñña to mojava. Lau selec me selec atom lulugeñ têtôm gebe sêniñ. ²³ Mago ojop gebe ôniñ dec êwiñ atom gebe tamoa mateñ jali ñam kêsêp dec ñalêlôm, tec ôniñ mateñ jali ñam êwiñ ñamêsôm atom. ²⁴ Ôniñ atom, ôkêc siñ amboac tasêwa bu siñ êsêp nom. ²⁵ Ôniñ atom. Embe ôñgôm gêñ, tañ ênac Apômtau mataanô ñajam, go aôm to nêñ wakuc amoa ñajam. ²⁶ Mago gêñ, tañ aôm gôjac mata ma gôjam dabuñ gêdêñ Apômtau nañ, aôm ôkôc ôna gamêñ, tañ Apômtau êjaliñ sa nañ. ²⁷ Ma ôkêñ nêñ daja ñamêsôm to dec ênsac Apômtau, nêñ

Anôtô nê altar ñaô. Dec tau oc sêkêc êpi Apômtau, nê Anôtô nê altar, mago ñamêsôm tau aôm ôtôm gebe ôniñ. ²⁸ Mago ojop taôm to ôkêñ tañam biñ samob, tañ kajatu aôm nañ ñapep. Embe ôñgôm gêñ samob, tañ Apômtau, nê Anôtô êlic to ênac eñ mataanô ñajam nañ, go aôm to nê wakuc amoa ñajam ñapangeñ.”

Jao kêtú lau samuc nêñ sakiñ anôtôi jabaña

²⁹ “Êndên tañ Apômtau, nê Anôtô, enser tentenlatui êmuñ aôm anga gamên, tañ aôm ôsêlên ôsa gebe ôku êsêac tulu nañ, ma êndên tañ aôm ôku êsêac tulu ma ôñgôn nêñ gamên nañ, ³⁰ go ojop taôm gebe lakô, tañ gêjac êsêac nañ, ênac aôm atom. Apômtau êku êsêac tulu êmuñ aôm, tec ôtêku êsêac ma ôkip êsêacnên anôtôi jaba ñam sa atom. Mago asôm biñ tonec gebe ‘Lau tonañ sêjam sakiñ nêñ anôtôi amboac ondoc. Aê gabe janngôm êtôm êsêac sêgôm nê atom.’ ³¹ Ôñgôm tonañ êndên Apômtau, nê Anôtô atom. Êsêac sêgôm gebe gêñ samob, tañ Apômtau, nê Anôtô têtac gedec ma gêlic amboac gêñ alôb-alôb nañ, gêdên nêñ anôtôi jabaña. Êsêac sêkêñ nêñ latuñio to ñac ja geñ kêtú tetoc nêñ anôtôi jaba saña su. ³² Gêñ samob, tañ aê kajatu aôm gebe ôñgôm nañ, ôñgôm ñanô êsa ñapepgeñ. Ônac têku biñ teñ ma onser biñ teñ su atomanô.

13

¹ “Embe propete teñ êndi sa anga amac ñalêlôm me ñac teñ, tañ gêc mê nañ, êtôc gêñsêga me gêñtalô teñ êndên aôm ² ma gêñsêga to gêñtalô, tañ eñ kêtôc gêdên aôm nañ ñanô êsa ma eñ embe êsôm gebe ‘Tandanruc anôtôi jaba ñagêdô ma tanam sakiñ êsêac’, tañ ajam kauc êsêac gêmuñ nañ, ³ go ôkêñ tañam propete me ñac tañ gêc mê tonañ nê biñ atomanô, gebe Apômtau, amacnê Anôtô kêsâe amac e ajala gebe têtac gêwiñ Apômtau, nê Anôtô tonêñ ñalêlôm samuc ma nêñ katôm samuc me masi. ⁴ Andanruc Apômtau, nê Anôtô ma atêc eñ to ajop ênê biñsu ma tañem wamu ênê awa to anam sakiñ eñ ma asap eñ tôn. ⁵ Mago propete me ñac, tañ gêc mê tonañ êmac êndu gebe eñ gêli nêñ ñalêlôm sa gêdên Apômtau, amacnê Anôtô, tañ kêkôc amac su anga gamên Aiguptuña ma gêjam aôm kêsî anga andu kapoacwalôña nañ, ma eñ kêkêli aôm gebe ôwi lên tau, tañ Apômtau, nê Anôtô kêjatu aôm gebe ôsa nañ siñ. Amboac tonañ aôm onser sec, tañ gêc amac ñalêlôm nañ su.

⁶ “Lasim, tênam latu me nêñ latômto to ñac me nêñ awê, tañ têtac gêwiñ eñ nañ, me nêñ ñac teñ, tañ gôlic eñ amboac taômnêñ ñatê ñagêdô nañ embe êlêtôm aôm kelecgeñ ma êsôm gebe ‘Tana ma tanam sakiñ anôtôi jaba mañ’ ⁷ lau tañ sêñgôn sêgi aôm auc sêñgôn dambê me jaêc me sêmoa nom ñamakeñ tonec me ônê nañ, nêñ anôtôi ñagêdô, tañ aôm me nêñ tamami sêjam kauc nañ, ⁸ go ôkêñ êwiñ eñ me ôkêñ tañam eñ me taêm walô eñ me ônam eñ kêsî me ônsa eñ auc atom, ⁹ mago ônac eñ êndumañ. Aôm lêmam êpi eñ êtu ñamata gebe eñ êmac êndu ma lau samob sênac eñ sêwiñ. ¹⁰ Ôtuc eñ êndu ña poc gebe eñ kêsâe gebe êkac aôm su anga Apômtau, nê Anôtô, tañ kêkôc aôm kôsa anga gamên Aiguptuña, anga andu kapoacwalôña nañ. ¹¹ Go lau Israel samob sêñô biñ tonañ e têtêc tauñ gebe sêñgôm gêñ teñ amboac tonañ anga amac ñalêlôm êtiam atomanô.”

13:12–18:13 Biñsu to ñagôliñ, tañ ênam gôliñ lau Israel nêñ lên nomña to nêñ sakiñ omña nañ, ñakôninña kêsêp môkêlatu tonec.

18

Anôtô gêjac mata propete teñ amboac Mose. Propete ñanô to propete dansañ

¹⁴ “Go Mose kêsôm gebe “Lau tañ aôm ôkôc nêñ gamên su nañ, samob sêkêñ tañeñ gêdên lau-seoc-biñ-lasêwaga to mectomañ, mago Apômtau, nê Anôtô, kêkêñ gêwiñ gebe ôñgôm gêñ amboac tonañ atom. ¹⁵ Apômtau, nê Anôtô, oc êñu nêñ propete teñ sa anga nêñ lasitêwai nêñ êtôm aê. Akêñ tañem eñmañ. ¹⁶ Biñ tonañ aôm taôm koter anga Apômtau, aômnêñ Anôtô nê gêdên noc akac saña anga lôc Horeb. Aôm kôsôm gebe ‘Aê gabe janô Apômtau, aêñoc Anôtô, nê awa êtiam atom to jalic ja kapôên tonec êtiam atom, gebe jamac êndu atom.’ ¹⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Biñ samob,

tañ êsêac sêsôm nañ, sêsôm jagêdêngeñ. ¹⁸ Aê oc jañu êsêacnêñ propete teñ sa aña nêñ lasitêwai nêñ êtôm aôm, ma jakêñ ñoc biñ êsêp eñ awasuñ ma êsôm biñ samob, tañ jajatu eñ nañ, êndên êsêac sênô. ¹⁹ Ma lau samob, tañ sêkêñ tañeñ aênoc biñ, tañ eñ oc êsôm ênam aê aoc nañ atom, aê tauc oc jajatu êsêac gebe sêwa nêñ biñ sa. ²⁰ Mago propete teñ embe êsôm biñ, tañ kajatu nañ atom ênam aê aoc, me êsôm biñ ênam anôtôi jaba aweñ nañ, propete tonañ eñ êmac êndu ênaña.' ²¹ Aôm embe taêm ênam ênêc nêñ ñalêlômgeñ gebe 'Aêac tajala biñ, tañ Apômtau kêsôm atom nañ, êpi asageñ', ²² go aña acgom, propete teñ embe êsôm biñ ênam Apômtau awa, mago biñ tau êtu anô me êtu tônia atom, go ajala gebe biñ tonañ Apômtau kêsôm atom. Propete amboac tonañ ketoc tau sa, tec ôtêc eñ atom."

19:1-14 Mose kêjatu nê lau gebe sêjaliñ malac ñagêdô sa aña Kanaan êtu malac lamuña. Lau tañ sêjac ñamalac teñ êndu, mago sêgôm amboac lêlêgeñ nañ têtôm gebe sê lamu malac tonañ ma lau-sêkac-kamocgôcwaga têtôm gebe sênac êsêac êjô atom.

19

Lau-sêwa-biñ-sawaga nêñ ñagôlin

¹⁵ Go Mose kêsôm gebe "Ñac teñ embe êngôm sec teñ ma êtap ñakeso to geo teñ sa, go ñac-gêwa-biñ-sawaga tagengeñ êtôm atom gebe eñ taugenêwa biñ tonañ sa. Ñac luagêc me têtêac, tañ sênô to sêlic gên tau sêwiñ nañ, sêpuc biñ tau tônia amboac tonañgeñ acgom. ¹⁶ Embe ñac-êwa-biñ-sawaga alôb-alôb teñ êndi sa ma ênga biñ teñ êpi ñac teñ gebe kêgêli biñsu, ¹⁷ go ñac tobiñ lulugeñ mênșêkô Apômtau lañônêñ ma dabuñwaga agêc mêtôcwaga, tañ sênam kôm êndên bêc tonañ nañ, sêwiñ êsêagêc. ¹⁸ Lau mêtôcwaga sêkip biñ sa ñapegeñ ma ñac-gêwa-biñ-sawaga embe ñac dansañ teñ ma ênga biñ eso, ¹⁹ go amac añaôm gên, tañ eñ taê gêjam gebe êngôm êndên nê lasitêwa nañ, êpi eñ taugenê ma onseñ gên sec, tañ gêc amac ñalêlôm nañ, su amboac tonañgeñ. ²⁰ Ma lau ñagêdô sênô ma têtêc tauñ gebe sênngôm gên sec teñ amboac tonañ ênêc amac ñalêlôm êtiam atom. ²¹ Têmtac êtu lêsi atom. Ñamalac êjô ñamalac. Mataanô êjô mataanô. Ma luluñ êjô luluñ to lêma êjô lêma ma akaiñ êjô akaiñ."

20:1-23:20 Biñsu ñagêdô ñakôniaña kêsêp môtêlatu tonec. Biñsu ñagêdô kêkanônia biñ siñña, ñagêdô kêmasañ biñ gênlênsêmña, ñagêdô gêwa lauo to ñac nêñ lêñ sêmoa sêwiñ tauñ tonêñ ñalêlôm ñawageñña sa.

24

Lauo to ñac nêñ biñ sêwi tauñ siñña

¹ "Ñac teñ embe ênam awê sa ma êmoa êwiñ eñ e awê tau ênac ñac mataanô ñajam atom, gebe kêtap awênê keso kaiñ teñ sa, nañ eto papia sêwi tauñ siñña teñ ma êkêñ êsêp awê tau lêma to êsakiñ eñ êwi ênê andu siñ. ² Ma awê tau embe êwi ñacnê andu siñ ma ênam ñac wakuc teñ, ³ ma ñac wakuc tau embe endec eñ to eto papia sêwi tauñ siñña ma êkêñ êsêp awê tau lêma to êsakiñ eñ êwi ênê andu siñ amboac tonañ, me ñac wakuc, tañ gêjam eñ kêtú nê awê nañ, embe êmac êndu, ⁴ go awênê akweñ ñamatana, tañ kêsakiñ eñ gêc gêja nañ, ênam awê tau êtu nê awê êtiam atom, gebe awê kêtú sec su. Apômtau gêlic gên amboac tonañ kêtôm gên alôb-alôb. Añaôm gamên, tañ Apômtau, amacnêñ Anôtô, kêkêñ gêdên amac kêtú nêñ nomlênsêm nañ, êtu sec atom.

⁵ "Ñac, tañ gêjam awê wakuceñ nañ, ênac siñ êwiñ siñwaga to êwê kaiñ kôm gôlôacña teñ atom. Eñ êmoa ñaôma jala samuc teñ, gebe êsêagêc nê awê, tañ gêjam nañ, têtú samuc tauñ.

⁶ "Aôm embe ôkêñ gên teñ êndên ñac teñ êtu ênê tônia, nañ ôkôc ênê poc êlai polomña êtu kamaclañ atom. Embe ôngôm amboac tonañ, oc ôkôc ênê gên, tañ êpuc eñ tônia gebe êmoa mata jali nañ su.

⁷ "Ñac teñ embe êjañgo ñac Israeña teñ su ma êkêñ eñ êtu gênôma me êkêñ lau sênam ôli eñ, nañ eñ êmac êndu. Ôngôm amboac tonañ gebe onseñ lêñ sec tonañ su aña nêñ ñalêlôm.

⁸ “Embe kamocbôm êngôm aôm, nañ ojop taôm gebe ôndanguc biñ samob, tañ dabuñwaga sêsôm êndên aôm nañ. Ôngôm êsêacnên biñ ñanô êsa tomalageñ êtôm ñagôliñ, tañ aê kakên gêdên êsêac nañ. ⁹ Taêm ênam gên, tañ Apômtau, nêñ Anôtô, gêgôm gêdên Miriam gêdên tañ amac asa anga Aiguptu amên nañ.

Biñsu ñagêdô

¹⁰ “Aômnêm ñac wacbañ aômña embe êpô lêna gên teñ ma eter aôm, gebe ônam eñ sa e tau êtap gên sa gebe êkên êjô gên, tañ kêkôc anga aômnêm nañ, go ôpi ênê andu ôna ma ôkôc tốp ñakamaclañ atom. ¹¹ Ôkô olongeñ, ma ñac, tañ keteñ gên anga aômnêm nañ, êkôc kamaclañ êndên aôm êwac. ¹² Eñ embe ñac ñalêlôm sawa ma êkên nê ñakwê êtu kamaclañ, go ônêc bêc tonakwê tau atom. ¹³ Êndên tañ oc naêsêp nañ, ôkên ênê kamaclañ êmu êndên eñ êna, gebe ênêc bêc tonê ñakwêgeñ ma ênam mec aôm. Embe ôngôm amboac tonañ, go Apômtau, aômnêm Anôtô, êlic aôm amboac ñac gêdên.

¹⁴ “Ôkônij sakiñwaga ñalêlôm sawa, tañ kêpô lêna gên ma gêjam kôm kêtù ñaôliña nañ, atom. Sakiñwaga tau embe nêñ lasitêwa teñ, me ñac jaba teñ, tañ gêngôn nêñ malac nañ, ôkônij eñ atom. ¹⁵ Oc êsêp atomgeñ, ma ôkên ñaôli êndên eñ êjô ênê kôm bêc tonañña su. Gebe eñ ñac ñalêlôm sawa, tec kêkên mata ñaôli tau. Embe ôngôm atom, oc eñ awa ênac Apômtau êtu aômña e aôm ôwê kaiñ sec.

¹⁶ “Lau sênac tamenj êndu sêjô latunji nêñ geo atom ma sênac latunji êndu sêjô tamenjinêñ geo atom. Lau sênac lau êndu êtu tañ nêñ secñageñ.

¹⁷ “Ônam ñagôliñ mêtôcña ôkwi êndên tañ ômêtôc ñac jaba to mosêbu nañ atom ma ôkôc awêtucnê ñakwê êtu kamaclañ atom. ¹⁸ Taêm ênam acgom, anga gamênj Aiguptuña aôm kêtù gênôma e Apômtau, aômnêm Anôtô, gêjam aôm kêsî anga tônê. Kêtù tonañña aê kajatu aôm, gebe ôngôm biñ tonec ñanô êsa.

¹⁹ “Aôm embe ônac kôm ñanô sa ma ôliñ polom lagic teñ siñ êkô kôm, go ômu ôna gebe ôkôc gên tau atom. Gên tau êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gên, gebe Apômtau, aômnêm Anôtô, ênam mec aôm to lêmam ñakôm samob. ²⁰ Ma embe okoloñ katêkwi ñalêwê su, go okoloñ ñakônijña êtiã atom. Kañanô ñagêdô tonañ êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gên. ²¹ Ma embe ojorj wain ñalêwê anga kôm wainña sa, go amboac tonañgeñ, ojorj ñakônijña êtiã atom. Ñanô ñagêdô tonañ êtu lau jaba to mosêbu ma awêtuc nêñ gên. ²² Taêm ênam acgom, anga Aiguptu aôm kôtù gênôma, kêtù tonañña aê kajatu aôm, gebe ôngôm biñ tonec ñanô êsa.

25

¹ “Embe ñac luagêc nêñ biñ teñ êlênsôn, go sêna sêmêtôc biñ ñamala, ma mêtôcwaga sêmêtôc êsêagêc. Êsêac sêwi ñac tobiñ masi siñ ma sêkên ñagêjô êndên ñac tobiñ. ² Mêtôcwaga embe êlic êtôm gebe ñac tobiñ êtap ñandan sa, go êsôm êndên ñac tau, gebe êtap labôc ênêc eñ lañônêmña ma si eñ ña sêm êtôm ênê keso. ³ Mêtôcwaga êlôc sa gebe si eñ êtu dim 40, si eñ êlêlêc dim 40 su atom. Embe si eñ êlêlêc dim 40 su, go sêngôm aôm lasim tonañ maja êsa.

⁴ “Akic bulimakao kapoac, tañ kêka polom ñanô gêmôa nañ, awasuj auc atom.

Lasi ênam têwanê awêtuc ñabiñsu

⁵ “Lasitêwai ñagêdô embe sêngôn andu tagerj ma teñ embe latu masi ma êmac êndu, go ñac gêmâc nê awêtuc ênam ñac jaba gamênj teñña atom. Nê akweñ lasi êmôa êwiñ eñ e ênam eñ êtu nê awê êjô têwa su. ⁶ Awê tau embe êkôc latu ñacsêga, go ñapalê tau êwê kaiñ awênê akweñ ñamatana, tañ gêmâc êndu nañ, nê ñaê, gebe ênê ñaê êmbacnê anga lau Israel nêñ atom. ⁷ Ma lasi embe endec ma ênam têwanê awêtuc atom, go têwanê awêtuc êna malacgêdô sêmêtôc biñña ma êsôm êndên laumata gebe ‘Ñoc akweñ lasi gedec, gebe têwanê ñaê ênêc teñgeñ anga lau Israel nêñ. Eñ gedec gebe ênam aê êjô têwa su.’ ⁸ Go laumata malacña sêmôêc ñac tau to sêlêñ biñ eñ, ma eñ embe êkô ñajana ma êsôm gebe ‘Aê gadec gebe janam awê tonec,’ ⁹ go têwanê awêtuc êndên eñ êna anga laumata lañônêmña ma ênu atapa su anga ñac tau akaiñ to êkasôp êpi eñ lañônê ma

êsôm gebe 'Bij amboac tonarj dangôm êndênj lau samob, tarj sendec gebe sêkwê tewerjinê andu sa narj.' ¹⁰ Lau Israel sê nac amboac tonarj nê gôlôacnênj njaê gebe 'Nac, tarj sênu atapa su narj, nê gôlôac.'

Bijnu jagêdô

¹¹ "Embe nac luagêc sênac tarj sêmoa ma nac tenj nê awê ênsaê gebe ênam nê akwey kési anja nê sojo-sojo nê ma êkôc nac tau utianô tônj, ¹² go taêm walô enj atom, ôndim ênê lêma êngic beb tagenj.

¹³ "Kidêbu kainj luagêc, njawapac to njagaô, ênêc nêma atali njalêlôm atom. ¹⁴ Ôkênj dônj tanam dônj gênjja kainj luagêc saunj to kapôênj ênêc nêma andu atom. ¹⁵ Ôkôc kidêbu njanô to jagêdênj ma dônj njanô to jagêdênj gebe aôm ômoa matam jali balingenj anja gamênj, tarj Apômtau, nêma Anôtô, kékênj gêdênj aôm narj. ¹⁶ Apômtau têtac gedec lau samob, tarj sêgôm gênj dansenj ma sêsau lau narj.

Jatu gebe sêkênj njagêjô êndênj lau Amalek

¹⁷ "Taêm ênam gênj, tarj lau Amalek sêgôm gêdênj aôm gêdênj tarj kôsa anja Aiguptu gômôênj narj. ¹⁸ Êsêac têtêc Anôtô atom ma sêjac sinj gêdênj aôm gêdênj tarj aôm têkwam gêbac ma ôlim walô masi narj, ma sêjac nêma lau samob, tarj sênu tarj su-su sêmoa njamu narj êndu. ¹⁹ Amboac tonarj êndênj tarj Apômtau, nêma Anôtô, êlêwanj aôm anja nêma njacjo, tarj sêngônj sêngi aôm narj ma êkênj aôm ôngônj nom êtu têlê, tarj enj gêjac mata gêdênj aôm gebe êtu nêma lênsêma narj, go onsenj Amalek su e njamôkê êmakop gebe njamalac tenj taê ênam êsêac êtiam atomanô. Ôlinj bij tonarj sinj atomanô. * njawapacnja.

26

Sêninj mo lasê to sêkênj kôm njanô tenj njanô-tenj njanô njagôlinj

¹ "Êndênj tarj ô lasê gamênj tau, tarj Apômtau, aômnêma Anôtô, gebe êkênj êndênj aôm êtu nêma nomlênsêma narj, ma êndênj tarj gamênj tau êtu aômnêma gamênj su e ôngônj ôtu wakac narj, ² ôkôc kôm njanô samob njamêc njagêdô, tarj ojonj sa anja nêma gamênj, tarj Apômtau, aômnêma Anôtô, êkênj êndênj aôm narj, ma ôkênj êsêp gadob tenj. Go ôna gamênj, tarj Apômtau, aômnêma Anôtô, oc êjaliñ sa, gebe êtu ênê njaê njamala narj, ³ ma ôndênj dabunwaga, tarj sakinj bêc tonarjja ênac enj njawae narj, ôna ma ôsôm êndênj enj gebe 'Aê mênjgaô lasê gamênj, tarj Apômtau kêtôc lêma gêdênj aêac tamenj gebe êkênj êndênj aêac narj.' ⁴ Go dabunwaga êkôc gadob su anja lêmam ma etoc ênêc Apômtau, aômnêma Anôtô, nê altar njanêmja.

⁵ "Go ôc awam sa ma ôsôm ôkô Apômtau, aômnêma Anôtô, lanjônêmja gebe 'Aê tamoc enj nac Aramja, tarj kêsêlênj gêjac laoc gamênjenj. Enj kêsêp Aiguptu jagêmoa gamênj tau amboac nac jaba tenj, nê lau luagêcgenj. Ma anja tônê enj kêtuj lau-m kapôênj to njajana ma nê lau têtuj taêsam. ⁶ Mago lau Aiguptu sêgôm aêac kwalec to sêkôninj aêac tônj ma sejonj aêac nja kolenj njawapac njanô. ⁷ Go tamôc gêdênj Apômtau, aêac tamenjinênj Anôtô, ma Apômtau kékênj tarja aêac awenj. Enj gêlic aêac tamoa jageo to tajam kolenj njawapac ma sêkôninj aêac. ⁸ Go Apômtau kêmêtôc lêma njajana to gêwê aêac dawij Aiguptu sinj. Enj gêgôm gênj kainj tenj kêtakê lau ma gêgôm gênjtalô to gênsêga. ⁹ Ma enj gêwê aêac taô lasê gamênj tonec ma kékênj gamênj tau, tarj su to lêp keselenj narj, gêdênj aêac. ¹⁰ Ma galoc, o Apômtau, aê kakôc nom, tarj aôm kôkênj gêdênj aê narj, njakôm njanô njamêc gamênj.' Go otoc gênj tau ênêc Apômtau, aômnêma Anôtô, lanjônêmja ma otenj mec êndênj Apômtau, aômnêma Anôtô. ¹¹ Ma aôm to Lewinê gôlôac ma lau jaba, tarj sêmoa sêwinj aôm narj, atu samuc gênj njajam samob, tarj Apômtau, amacnêma Anôtô, kékênj gêdênj amac to nêma gôlôac samob narj.

¹² "Êtôm jala têlêac-têlêacgenj aôm ôkôc gênj 10-10 njatagenj-tagenj sa ma ôkênj êtu da. Embe ôkênj da tonarj su êndênj Lewinê gôlôac to lau jaba ma mosêbu to awêruc, tarj sêngônj nêma malac narj, sêninj e êc êsêac tônj, ¹³ go ôsôm ôkô Apômtau, aômnêma Anôtô

* 25:19: Kidêbu lau njanô nênj njaê kêtuj dônj tanam dônj gênj

lanjônêmna gebe 'Aê kakôc gêj dabuj samob su anja noc andu ma kakêj gêdêj Lewinê gôlôac to lau jaba ma mosêbu to awêtuc kêtôm nê bijsu samob, taj kôjatu aê nañ. Aê kagêli nê bijsu tej atom to kaliñ nateñ siñ atom amboac tonanñej. ¹⁴ Gêdêj taj gaoc wapac kêtû nacmatêna nañ, gaen gêj tau nateñ atom. Gêdêj taj gamoa selec atom nañ, kakôc gêj tej su atom. Ma kakêj gêj tau nateñ kêtû da gêdêj lau ñanô katuñ atom amboac tonanñej. Aê tajoc wamu Apômtau, aênoc Anôtô, awa ma gagôm gêj samob, kêtôm taj aôm kôjatu aê nañej. ¹⁵ Ôtuc kêniñ anja nê andu dabuj undambêna ma matam ê aêac ma ônam mec nê lau Israel to nom, taj kôkêj gêdêj aêac nañ, kêtôm kôtôc lêmam gêdêj aêac tamemai. Kôkêj gamêj, taj su to lêp keselej nañ.'

Apômtaunê lau dabuj

¹⁶ "Ocsalô tonec Apômtau, aômnê Anôtô, kêjatu aôm gebe ôngôm bijsu to ñagôliñ tonec ñanô êsa, tec ojop taôm gebe ôngôm biñ tau ñanô êsa tonê ñalêlôm samuc ma nê katôm samuc. ¹⁷ Ocsalô tonec aôm kôsôm kêtû tôn, gebe Apômtau kêtû aômnê Anôtô ma aôm gobe ôsa ênê lêj to ôngôm ênê bijsu to ñagôliñ ma jatu ñanô êsa ma tajam wamu ej awa. ¹⁸ Ma ocsalô tonec Apômtau kêsôm kêtû tôn, gebe amac atu lau, ênê laugac kêtôm gêjac mata gêdêj amac, ma anjôm ênê bijsu samob ñanô êsa. ¹⁹ Ej oc etoc amac sa alêlêc lau tomôkê-tomôkê samob, taj ej kêkêj nañ, su e sêlambiñ amac to sêsôm amac waem lasê ma tetoc amac sa. Ma amac atu Apômtau, amacnê Anôtô, nê lau dabuj êtôm ej kêsôm su."

27:1-29:29 Biñ kêpuc boaña ñagêdô kêsêp ñasêbu tonec. Bijsu kêpuc boa lau, taj tajenpêc gêdêj Apômtaunê biñ nañ. Lau amboac tonanñ têtap nêj ñagêjô sa. Mago lau tajen wamuña têtap moasiñ sa anja Apômtaunê. Môkêlatu 29 gêjac miñ poac, taj Anôtô kêmoatiñ gêdêj nê lau anja Moabnêj gamêj kêtiam nañ.

30

Lêj, taj lau Israel sêsa e Apômtau ênam mec êsêac nañ

¹ Go Mose kêsôm kêtiam gebe "Êndêj taj biñ Anôtô ênam mec to êpuc boa amacña, taj kakêj gêc amac lanjônêmna nañ, ñanô êsa êpi amac, ma amac embe taêm ênam biñ tau anja gamêj, taj Apômtau, aômnê Anôtô, êjanda amac nañ, amoa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm, ² ma amac to nê gôlôac amu andêj Apômtau ana to tajem wamu ej awa ma anjôm biñ samob, taj ocsalô tonec kajatu amac nañ, ñanô êsa tonê ñalêlôm samuc ma nê katôm samuc, ³ go Apômtau, amacnê Anôtô, ênam nê kapoacwalô ôkwi to taê walô amac. Ej êsa amac êliñ-êliñ amoa lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm ma oc ênac amac sa anja lau tomôkê-tomôkê ñalêlôm e api tageñ êtiam. ⁴ Apômtau, amacnê Anôtô, embe êsa amac êliñ-êliñ e naêndêj umboñ ñamadiñ, oc ênac amac sa ma êkôc amac anja ônê êtiam. ⁵ Go Apômtau, amacnê Anôtô, êwê amac e aô lasê gamêj, taj tamemi sêwê kaiñ nañ, gebe êtu amacnê gamêj êtiam. Ma ej oc êmoasiñ amac êlêlêc su to êngôm amac atu taêsam alêlêc tamemi su. ⁶ Ma Apômtau, aômnê Anôtô, oc ênam nê ñalêlôm to nê wakucnêj ñalêlôm ôkwi êtu selec e têtac êwiñ Apômtau, aômnê Anôtô, tonê ñalêlôm samuc ma nê katôm samuc, gebe ômoa matam jali. ⁷ Ma Apômtau, aômnê Anôtô, oc êsôm biñ êpuc boaña tonanñ êpi nê ñacjo to nê soño-soño, taj sêjanda aôm nañ. ⁸ Ma aôm oc tajam wamu Apômtau awa êtiam ma ôngôm ênê bijsu samob, taj ocsalô kajatu aôm nañ, ñanô êsa. ⁹⁻¹⁰ Aôm embe tajam wamu Apômtau, aômnê Anôtô, awa to ôngôm ênê bijsu to ñagôliñ, taj teto gêc bijsu ñabuku tonec nañ, ñanô êsa, ma embe ônam taôm ôkwi êndêj Apômtau, aômnê Anôtô, tonê ñalêlôm samuc ma nê katôm samuc, go Apômtau, aômnê Anôtô, êmoasiñ lêmam ñakôm êlêlêc ñenñej su. Ej êmoasiñ nê wakuc to êmoasiñ nê bulimakao e têtû taêsam. Ma nê nom ênam ñanô êlêlêc su. Gebe Apômtau êtu samuc aôm êtiam, tec ênsêwa moasiñ êpi aôm êtôm kêtû samuc tamami.

¹¹ "Gebe bijsu, taj ocsalô tonec kajatu aôm nañ, ñawapac ñanô kêlêlêc aôm su atom me gêc jaêc aôm atom. ¹² Gêc undambê atom, gebe aôm ôsôm gebe' Asa êpi undambê

êna êjô aêac su naêkôc biñ tau êndên aêac êmên, gebe añô to añgôm ñanô êsa.’ ¹³ Me gêc gwêc ñamakerj ônêña atom, gebe aôm ôsôm gebe ‘Asa elom gwêc êjô aêac su naêkôc biñ tau êndên aêac êmên, gebe añô to añgôm ñanô êsa.’ ¹⁴ Masianô, biñ tau gêc aôm ñagala, gêc aôm awamsuñ ma nêñ ñalêlôm, tec kôtôm gebe ôñgôm ñanô êsa.

¹⁵ “Ôlic acgom, ocsalô tonec aê katoc ôñgôn matam jali to moasiñ ma ômac êndu to gên sec gêc aôm lañômñêmña. ¹⁶ Aôm embe têtac êwiñ Apômtau, aômñêm Anôtô, to ôsa ênê lên ma ôñgôm ênê biñsu to ñagôliñ ma jatu ñanô êsa, oc êwa aôm sa gebe tañam wamu Apômtau, aômñêm Anôtô, nê biñsu, tañ ocsalô aê kajatu aôm nañ. Embe amboac tonañ, go ômoa matam jali to ôtu taêsam ma Apômtau, aômñêm Anôtô, oc ênam mec aôm aña gamên, tañ ôsa ôna, gebe ôwê kaiñ êtu aômñêm gamên nañ. ¹⁷ Mago aômñêm ñalêlôm embe eo gala ma embe ôkên tañam eñ atom, ôwi eñ siñ ma oteñ mec to ônam sakiñ êndên anôtôi jaba, ¹⁸ oc ocsalô tonec aê jasôm êndên aôm, gebe oc ônaña. Aôm oc ômoa matam jali to ôñgôn gamên, tañ olom Jordan ma ôsa ôna, gebe êtu aômñêm gamên nañ, ñêngeñ atom. ¹⁹ Ocsalô tonec aê jakalem undambê to nom gebe sêlic to sênô biñ sêwiñ, gebe sêwa aê sa. Aê katoc ômoa matam jali to ômac êndu ma biñ janam mec to japuc boa aômña gêc aôm lañômñêmña. Amboac tonañ ôjaliñ ômoa matam jaliña sa, gebe aôm to nêñ wakuc amoa matem jali, ²⁰ ma têtac êwiñ Apômtau, aômñêm Anôtô, to tañam wamu eñ awa ma ôsap eñ tôn. Biñ tonañ kêtú ômoa matam jali to ôñgôn ñêngeñ aña gamên, tañ Apômtau kêtôc lêma gêdên tamami Abraham agêc Isak ma Jakob, gebe êkên êndên êsêac nañ, ñam.”

31

Josua êjô Mose su

¹ Mose kêsôm biñ tonañ gêdên lau Israel samob su, ² go kêsôm biñ tonec gêwiñ gebe “Ocsalô tonec aênoc jala kêtôm 120. Aênoc lên galoc gêbacnê ma katôm gebe jasô-jasa êtiam atom. Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Aôm oc olom bu Jordan ôna atom.’ ³ Apômtau, aômñêm Anôtô, tau oc elom êmuñ aôm. Eñ êsêlên êmuñ aôm ma enseñ lau tomôkê-tomôkê tonec su, gebe ôjanço êsêacnên gamên su. Ma Josua oc elom êtu nêñ ñamata kêtôm Apômtau kêsôm su. ⁴ Ma Apômtau êñgôm êsêac êtôm gêgôm lau Amor nên kiñ Sihon agêc Og to nên gamên gêdên tañ gesen êsêac su nañ. ⁵ Apômtau êkên êsêac sêsêp amac lememe ma amac añgôm gên êtôm biñsu samob, tañ kajatu amac nañ, êndên êsêac. ⁶ Akô ñajana totêmtac êpa sugen. Atêc taôm atom ma matem golec êtu êsêacña atom, gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, oc êwiñ amac. Eñ êwi amac siñ atom ma êtaiñ tau su aña amacnêm atom.”

⁷ Go Mose kêkalem Josua mênkêsôm gêdên eñ kêkô lau Israel samob lañônñêmña gebe “Ôkô ñajana totêmtac êpa sugen, gebe aôm ôwiñ lau tonec asa gamên, tañ Apômtau kêtôc lêma gêdên êsêac tamenji, gebe êkên êndên êsêac nañ ana. Ma aôm ôkên êsêac têtú gamên ñata. ⁸ Apômtau tau êsêlên êmuñ aôm. En oc êmoa êwiñ aôm. Eñ oc êwi aôm siñ atom ma êtaiñ tau su aña aôm atom. Ôtêc taôm atom ma ôtakê atom.”

⁹ Ma Mose keto biñsu tonec sa ma kêkên biñ tau gêdên Lewi latui, tañ têtú daburwaga ma sêbalañ Apômtaunê katapa poacña nañ, to gêdên lau Israel nên laumata samob. ¹⁰⁻¹¹ Ma Mose kêjatu êsêac gebe “Êtôm jala êtu 7ña samob, êndên jala, tañ amac añaamboac gênôma su nañ, asam biñsu tonec lasê êndên lau Israel samob sênô. Asam lasê êndên Om Lômbecña, êndên tañ lau Israel samob sêkac sa sêkô Apômtau lañônñêmña aña gamên, tañ eñ oc êjaliñ sa nañ. ¹² Ôkac lau samob sa, lauo to ñacwaga ma gôlôac saur to lau jaba, tañ sênçon nêñ malac nañ, gebe sênô biñ tau êtu tôn êsêac e têtêc Apômtau, amacnêm Anôtô, ma sejop tañ gebe sênçon biñsu tonec ñabiñ samob ñanô êsa. ¹³ Êsêacnên gôlôac saur, tañ oc sênam kauc biñsu nañ, sênô amboac tonañ ma êndên êsêac gebe têtêc Apômtau, amacnêm Anôtô, êtu tôn êtôm têm samob, tañ añgôn gamên, tañ oc alom Jordan ma naasa, gebe êtu nêñ gamên nañ.”

Apômtau kêdôn biñ ñamuña gêdên Mose

¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôlic acgom, nêmbêc ômac ênduŋa kêdabiŋgac. Ômôêc Josua ma agêc naakô bec akac saŋa ŋalêlôm, gebe jakêŋ kôm êndên eŋ.”

¹⁵ Tec Mose agêc Josua jasêkô bec sêkac saŋa ŋalêlôm ma Apômtau, geoc tau lasê aŋga bec gêmôa tao ŋalêlôm. Tao tau kêkô bec tau ŋasacgêdô.

¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe “Ôlic acgom, noc kêdabiŋ gebe ônêc ôwiŋ tamami. Ma lau tonec oc sêndi to sêŋgôm mockaiŋ êndên anôtôi jaba aŋga gamêŋ, taŋ oc sêsa sêna naŋ. Êsêac sêwi aê siŋ ma sênac ŋoc poac, taŋ kamoatiŋ gêdên êsêac naŋ, popoc. ¹⁷ Êndên bêc tônê aê têtac ŋandaŋ êsa êndên êsêac. Aê oc jawi êsêac siŋ to jansaŋ laŋôcanô auc êndên êsêac e sênaŋa. Sec to gêŋwapac tokaiŋ-tokaiŋ êtap êsêac sa ma êndên bêc tônê êsêac sêsôm gebe ‘Apômtau, aêacnêŋ Anôtô, gêmôa gêwiŋ aêac atom, tec gêŋwapac samob tonec kêpi aêac.’ ¹⁸ Biŋŋanôgeŋ, êndên bêc tônê aê jansaŋ laŋôcanô auc êtu sec samob, taŋ êsêac sêŋgôm naŋŋa, gebe êsêac oc sênam tauŋ ôkwi dêndên anôtôi jaba sêna. ¹⁹ Amboac tonaŋ galoc oto wê tonec sa ma ôndôn wê tau êndên lau Israel. Ôkêŋ êsêp êsêac aweŋsuŋ ma wê tau êwa aê sa êndên lau Israel. ²⁰ Aê oc jakêŋ êsêac sêo lasê gamêŋ, taŋ katôc lemoc gebe jakêŋ êndên êsêac tamerŋi, gamêŋ, taŋ su to lêp keseleŋ naŋ. Êsêac oc sêniŋ gêŋ e êôc êsêac tôn ma têtôp e nêŋ ŋadambê kapôêŋ-kapôêŋ acgom, go sênam tauŋ ôkwi dêndên anôtôi jaba sêna ma sênam sakiŋ êsêac. Ma têtij aê su to sênac aêŋoc poac popoc. ²¹ Êndên taŋ sec to gêŋwapac êpi êsêac naŋ, wê tonec ênam malô êsêac ma êwa aê sa. Wê tau ênêc nêŋ wakuc aweŋgeŋ ma sêliŋ siŋ atom. Biŋŋanô, aê kakêŋ êsêac jasêo lasê gamêŋ, taŋ katôc lemoc, gebe jakêŋ êndên êsêac naŋ atomgeŋ, ma kajala biŋ, taŋ êsêac taêŋ gêjam gêc nêŋ ŋalêlôm naŋ.” ²² Amboac tonaŋ gêdên bêc tonaŋgeŋ Mose keto wê tau sa ma kêdôn gêdên lau Israel.

²³ Ma Apômtau kêsakiŋ Nun latu Josua ma kêsôm gebe “Ôkô ŋajaŋa to têtac êpa sugeŋ, gebe aôm oc ôwê Israel latui nasêo lasê gamêŋ, taŋ katôc lemoc gebe jakêŋ êndên êsêac naŋ. Aê oc jawiŋ aôm.”

²⁴ Gêdên taŋ Mose keto biŋsu tonec ŋabiŋ kêsêp buku teŋ e gêjac dabiŋ su naŋ, ²⁵ eŋ kêjatu lau Lewi, taŋ sêbalaŋ Apômtaunê katapa poacŋa naŋ, gebe ²⁶ “Akôc biŋsu ŋabuku tonec ma atoc ênêc êsi Apômtaunê katapa poacŋa, gebe êwa aê sa êndên amac. ²⁷ Gebe aê kajala amacnêmbê ali awem sa to gêsôm têtêkwa ŋatoŋ. Alic acgom, galoc aê gamôa matoc jali gawiŋ amac, mago ali awem sa gêdên Apômtau. Ma embe jamac êndu, oc aŋgôm taêsam êlêlêc. ²⁸ Akalem nêmbê gôlôacmôkê ŋalaumata to nêmbê kasêga, gebe jasôm biŋ tonec êsô êsêac taŋeŋsuŋ ma jakalem undambê to nom gebe sêŋô sêwiŋ, ec sêwa aê sa. ²⁹ Aê kajalagac, gebe aê jamac êndu su ma amac oc aŋgôm sec anac ŋawaegeŋ to awi lêŋ, taŋ kajatu amac, gebe asa naŋ siŋ. Go êtu ŋamu gêŋwapac êtap amac sa, gebe aŋgôm gêŋ, taŋ ênac Apômtau mataanô ŋajam atom naŋ. Amac lemembê ŋakôm oc êŋgôm eŋ têtac ŋandaŋ êsa.”

Mosenê wê

³⁰ Go Mose kêsôm wê tonec ŋabiŋ kêsô lau Israel samob, taŋ sêkac sa naŋ, taŋeŋsuŋ e gêbacnê.

32

¹ “O undambêac, akêŋ taŋem, aê gabe jasôm biŋ, ma nom êŋô aê aoc.

² ŋoc mêtê, taŋ kadôn naŋ, êsêp amboac kom, ŋoc biŋ êsêp êmêŋ amboac maniŋ, êtôm kom, taŋ kêmalôm nom to kêsêli gêgwaŋ.

³ Gebe aê oc jasôm Apômtaunê ŋaê lasê. Atoc aêacnêŋ Anôtô samaŋ.

⁴ “Eŋ poctêna. Eŋ gêjam nê kôm ŋajam êndugeŋ, gebe nê lêŋ samob jagêdên.

Ej Anôtô ñaŋêŋ ma nê keso masi,
ej ñac gêdêŋ to ñakêŋkêŋ.

⁵ Êsêac, taŋ têtû ênê gôlôac naŋ,
sêgôm ej sec ñanô.

Êsêac lau sec to geo.

⁶ O amac lau meloc to kaucmêac,
amac ajam daŋge Apômtau ña lêŋ amboac tonaj me.
Amac tamemi ej, taŋ kêkêŋ amac naŋ, atom me.
Ej kêlêsob to kêmasaŋ amac atom me.

⁷ Taêm ênam têm andaŋgeŋŋa,
asala jala, taŋ gôlôac to gôlôac sêmoa naŋ.
Ôtu kênac tamam ma ej oc êwa sa êndêŋ aôm.
Ôtu kênac nêm lau ñanô, go sênac miŋ êndêŋ aôm.

⁸ Gêdêŋ taŋ Lôlôc ñataŋ kêkêŋ nomlênsêm gêdêŋ lau tomôkê-tomôkê samob,
gêdêŋ taŋ ej gêwa ñamalac latuŋi kêkôc naŋ,
ej kêmasaŋ lau nomŋa samob nêŋ gamên ñamadiŋ
kêtôm Anôtônê aŋela nêŋ namba.

⁹ Mago Apômtau tau tec gêwê kaiŋ lau toŋ teŋ tauŋa,
Jakob kêtû ênê gêŋlênsêm.

¹⁰ “Ej kêtap Jakob sa aŋga gamêŋ sawa
gêŋgôn gamêŋbôm ñakicsêa ñalêlôm,
tec kêkwa ej auc to gêlôm ej
ma gejob ej kêtôm tau nê matalakôp.

¹¹ Ej kelelo amboac momboaj gejob ñalatu
kêkô êsêac ñaô.

Ej gêlam nê magê gebe êpuc Jakob tôŋ,
ma kêsip ej sa ña nê magê.

¹² Apômtau taugeŋ gêwê ej,
anôtô jaba teŋ gêwiŋ ej atom.

¹³ Ej gêwê ej kêpi nom ñagamêŋ ñabau
ma kêkêŋ kôm ñanô gêdêŋ ej geŋ.
Ej kêkêŋ lêp kêsa aŋga poc ej kêlib
to kêkêŋ ñalêsi kêsa aŋga poctêmui.

¹⁴ Ej kêkêŋ su gêjac anô aŋga bulimakao
ma su ñakana aŋga domba ma ñalêsi aŋga domba ñalatu to domba kapoacŋa.
Ej kêkêŋ bulimakao gamêŋ Basanŋa to noniŋ
ma polom ñajam êndu.

Ma kêkêŋ wain ñanô ñatêkwi kêtû wain aôm gônôm.

¹⁵ “Amboac tonaj Jakob geŋ gêŋ e gêôc ej tôŋ.
Mago Jesurun kêtôp ma kêtû kapôêŋ to ôli kêpi.
Aôm kôtôp ma kôtû kapôêŋ ma ôlim ñawasi.
Go gêwi Anôtô, taŋ kêkêŋ ej naŋ, siŋ
to kêsu nê poctêna, taŋ gêjam ej kêsi naŋ, susu.

¹⁶ Êsêac sêsap anôtôi jaba tôŋ, tec biŋ tonec gêli ênê ñalêlôm sa e gêjam lêmuŋ êsêac.
Êsêac sêgôm gêŋ alôb-alôb tonaj, tec sêlakoc ej.

¹⁷ Êsêac sêkêŋ da gêdêŋ ñalau sec, sêkêŋ gêdêŋ Anôtô tau atom,
sêkêŋ gêdêŋ anôtô jaba, taŋ êsêac sêjala atom naŋ,
sêkêŋ gêdêŋ anôtôi wakuc, taŋ galocgeŋ dêdi sa naŋ.
Amac tamemi têtêc êsêac atomanô.

¹⁸ Aôm taêm gêjam poc, taŋ kêka aôm lasê naŋ, atom.

Aôm kôliŋ Anôtô, taŋ kêtû aôm tamam naŋ siŋ.

¹⁹ “Apômtau gêlic biŋ tonec tec kêtiŋ êsêac su,
gebe eŋ latuio to ŋac sêgôm eŋ têtac ŋandaŋ kêsa.

²⁰ Ma eŋ kêsôm gebe ‘Aê gabe jansaŋ laŋôcanô auc êndêŋ êsêac,
ma jansaê gêŋ amboac ondoc oc êtap êsêac sa êtu ŋamu.

Gebe êsêac lau geo,
êsêac têtôm ŋapalê, taŋ sêmoa ŋaŋêŋ atom naŋ.

²¹ Êsêac sêli ŋoc ŋalêlôm sa, tec gajam lêmuŋ êsêac
kêtû gêŋ, taŋ anôtô atom naŋŋa.

Êsêac sêlakoc aê ŋa nêŋ gwam.
Amboac tonaŋ aê oc jali nêŋ ŋalêlôm sa e sênam lêmuŋ aê
êtu lau, taŋ têtû ŋoc lau atom naŋŋa.

Aê oc jalakoc êsêac ŋa lau-m meloc teŋ.

²² Gebe aêŋoc têtac ŋandaŋ kêtûŋ ja teŋ gelom,
ma ja tau gelom e gêdêŋ lamboam ŋalêlôm
ma kêkwanam nom to nom ŋagêŋ samob
to kêtûŋ lôc ŋamôkê gelom.

²³ “ ‘Aê oc jamboac gêŋwapac êpi êsêac ênsac gêŋwapac ŋaô
ma japê ŋoc sôb samob êpi êsêac.

²⁴ Mo êjô êsêac êndu
ma gêmac ôliŋ ŋandaŋŋa to gêmac sec gelom-gelomŋa enseŋ êsêac su.
Aê oc jasaŋ bôc saleŋŋa toluŋluŋ kaiŋ teŋ êndêŋ êsêac,
to gêŋ, taŋ kêgalab gêmoa nom naŋ, ŋamalic.

²⁵ Siŋ oc enseŋ lau, taŋ sêmoa awê naŋ, su
Ma lau, taŋ sêmoa balêm ŋalêlôm naŋ, têtakê e sêmac êndu.
Awêtakiŋ to ŋacseŋom ma ŋapalê dedec to lau tomôdê samob oc sênaŋa.

²⁶ Aê gabe jasôm gebe “Aê gabe japa êsêac êliŋ-êliŋ,
ma lau nomŋa taêŋ ênam êsêac êtiam atom.”

²⁷ Mago aê katêc ŋacjonêŋ tetoc tauŋ saŋa,
gebe moae êsêacnêŋ ŋacjonêŋ kauc êsa atom.
ma taêŋ ênam gebe “Aêac lemeŋ aku êsêac tulu,
Apômtau gêgôm tonaŋ atom.” ’

²⁸ “Gebe êsêac lau teŋ, taŋ nêŋ jala masi naŋ,
ma sêjala gêŋ teŋ atomanô.

²⁹ Embe nêŋ kauc ênêc, oc sêjala biŋ tonec ŋam
ma nêŋ kauc êsa êpi gêŋ, taŋ oc êtap êsêac sa êtu ŋamu naŋ.

³⁰ Lau tau nêŋ poctêna embe êkêŋ êsêac dêndêŋ lau sênam ôli atom,
ma Apômtau embe êwi êsêac siŋ atom,
oc ŋac tageŋ êjanda êsêacnêŋ lau 1,000 amboac ondoc,
ma ŋac luagêc têtakê nêŋ lau 10,000 e sêc su amboac ondoc.

³¹ Gebe êsêacnêŋ poctêna kêtôm aêacnêŋ Poctêna atom,
aêacnêŋ ŋacjo tauŋ sêwa biŋ tonec sa.

³² Gebe êsêacnêŋ wainmôkê ŋam kêsêp wainmôkê Sodomŋa,
gêmêŋ aŋga kôm Gomoraŋa.

Êsêacnêŋ wain ŋanô ŋamalic sec,
ma ŋanô tau ŋamakic ŋanô.

³³ Êsêacnêŋ wain kêtôm moac ŋamalic,
kêtôm moacwêm ŋaawasulu sec.

³⁴ “Bij amboac tonañ kêsiñ tau gêc aêña
ma kalai auc gêc ñoc balêm awamatarja atom me.

³⁵ Êndên tañ êsêac sêka selelec nañ,
aê taucgeñ oc jakac kamocgôc to jakên ñagêjô êndên êsêac,
gebe bêc êsêac sênañña kédabiñgac,
gêñ enseñ êsêac suña kêlêti gêmên

³⁶ Biññanô, Apômtau oc êmêtôc nê lau naêndêngeñ
ma eñ taê walô nê sakiñwaga.

Eñ gêlic gebe nêñ ñaclai samob gêbacnê
ma nêñ lau kapôên to sauñ samob gêbacnê.

³⁷ Go eñ oc êsôm gebe ‘Êsêacnêñ anôtôi sêmoa ondoc,
pocêna, tañ êsêac sêlamu nañ, kêkô ondoc.

³⁸ Asa geñ êsêacnêñ da ñañalêsi
to gênôm êsêacnêñ da, tañ sêkêc siñ nañ, ñawain.
Êsêac sêndi sa to sênam amac samañ,
êsêac têtú amacnêm lamumañ.

³⁹ “ ‘Galoc alicgac, gebe aê, aê tauc tonec tec Apômtau,
ma anôtô teñ gêmôa gêwiñ aê atomanô.
Aê tec janac lau êndú ma aê jañu lau sa sêmoa materj jali.
Aê janac lau e kamoc êsa ma aê jañgôm kamoc emo.
Ñac teñ oc êtôm, gebe ênam lau sa aña lemoc gêmôa atom.

⁴⁰ Biññanô, aê jatôc lemoc êpi undambê
ma jasôm gebe Aê tec jamoa teñgeñ,

⁴¹ embe jauc ñoc siñ ñaôsic-ôsic ñamata êsa
ma embe jakôc kôm mêtôcña sa,
go jakac kamocgôc êndên ñoc ñacjo
ma jakên ñagêjô êndên lau têtac gedec aêña.

⁴² Aê jakên dec êjañiñ ñoc sôb
ma ñoc siñ êndanğôñ gwada.
Dec tau êmên aña lau, tañ sêjac êsêac êndú to lau kapoacwalôña nêñ,
oc êmên aña ñacjonên siñsêlêc môkênñapac.’

⁴³ “O amac lau tomôkê-tomôkê samob, alambij ênê lau,
gebe eñ êkên ñagêjô êjô nê sakiñwaganên dec
to êkac nê ñacjonên kamocgôc
ma eñ êngôm nê launên gamên êtu selec.”

⁴⁴ Mose agêc Nun latu Josua sêlê ma sêsôm wê tonec ñabij samob lasê gêdên lau
sênô. ⁴⁵ Ma gêdên tañ Mose gêjac mata nê bij tonañ gêdên lau Israel nañ, ⁴⁶ kêsôm gêdên
êsêac gebe “Bij samob, tañ galoc gawa sa gêdên amac nañ, ênêc nêm ñalêlôm, ma ajatu
nêm gôlôac, gebe sêngôm biñsu tonec ñabij samob ñanô êsa ñapepgeñ, ⁴⁷ gebe bij tau
êtu bij ñaôma atom, bij tau kêtú amac amoa matem jali ñamôkê. Ma bij tonec êngôm
amac añañ ñêngeñ aña gamên, tañ êtu amacnêm gamên êndên tañ alom bu Jordan su
nañ.”

Apômtau kêtôc gamên Kanaan gêdên Mose

⁴⁸ Gêdên bêc tonanğeñ Apômtau kêsôm gêdên Mose gebe ⁴⁹ “Ôpi gamên lôcña Abarim
ñalôc Nebo, tañ kêkô lau Moab nêñ gamên kêkanôn malac Jeriko ôna ma ôsala gamên
Kanaan, tañ jakên êndên lau Israel gebe êtu nêñ gamên nañ. ⁵⁰ Su, go ômac êndú aña
lôc, tañ ôpi ôna nañ, naôwiñ nêm lau ôtôm têtam Aron gêmác êndú aña lôc Horeb
jagêwiñ nê lau. ⁵¹ Bij tonañ kêtap amagêc sa gebe akên gêwiñ aê kwalec amoa lau Israel
ñalêlôm aña gamên sawa Sin gêdên tañ añañ bu Meribat-Kades nañ, ma awaka aê sa

gêdên lau Israel, gebe aê ñac dabuñ nec atom. ⁵² Ômoa jaêcgeñ ma ôlic gamên tau, mago naôsa gamên, tañ jakên êndên lau Israel nañ atom.” * lau nomña tomôkê-tomôkê samob nêñ gejobwaga gêdên-gêdêngeñ. †

33

Mose gêjam mec Israelnêñ gôlôac

¹ Mec, tañ Anôtônê ñac Mose gêjam mec lau Israel nañ, tonec. Mec tau kêtú ênê awamu. ² Eñ kêsôm gebe

“Apômtau gêmên aña Sinai.

Eñ kêpi mênkêpô aêac aña Seir.

Ênê ñawê kêsá aña lôc Paran.

Eñ mêngeô lasê aña Meribat-Kades

to ja ñawaô kêsí eñ lêma anôña.

³ Biññanô, eñ têtac gêwiñ nê lau,

nê lau dabuñ samob sêsêp eñ lêma.

Êsêac sêpuc aôm wañam

to sêsêlên têtadaguc nêm biñ.

⁴ Mose kêkên biñsu gêdên aêac.

Biñsu tau kêtú gôlôac Jakobña nêñ biñlênsêm.

⁵ Gêdên tañ launên laumata sêkac

to Israelnêñ gôlôac samob sêpi tageñ nañ,

Apômtau kêtú kiñ aña Jesurun.

⁶ “Ruben êmoa mata jali, eñ êmac êndu atom, ma nê siñwaganên namba êtu sauñ atom.”

⁷ Biñ tonec Mose kêsôm kêpi Juda gebe

“O Apômtau, ôkên tañam Juda awa

ma ôwê eñ naêô lasê êndên nê lau.

Aôm lêmam ênac siñ êjô eñ

to ônam eñ sa aña nê ñacjonên.”

⁸ Ma eñ kêsôm biñ tonec kêpi Lewi gebe

“Ôkên nêm Tumim to nêm Urim êndên Lewi.

Eñ ñac, tañ gêjac matamanô ñajam nañ.

Aôm kôsaê eñ aña Masa

to gôjac siñ gôwiñ eñ aña bu Meribaña.

⁹ ñac tau kêsôm kêpi têna agêc tama gebe

‘Aê kajala êsêagêc atom’.

Eñ gêlic nê lasitêwai atom

ma gêjam kauc nê latuio to ñac.

Biññanô, êsêac mateñ gêdiñ nêm biñ

to sejop nêm poac.

¹⁰ Êsêac oc sêndôn nêm ñagôliñ êndên Jakob

ma nêm biñsu êndên Israel.

Êsêac sêkên gêñ ñamalu êndên aôm ôñu

to tetoc daja ênsac nêm altar ñaô.

¹¹ O Apômtau, ônam mec ênê waba samob

ma ôkôc eñ lêma ñakôm sa.

Ôtuc ênê ñacjo to lau, tañ sêkên kisa eñ nañ, magiñ êsu,

gebe sêndi sa êtiam atom.”

¹² Ma kêsôm biñ tonec kêpi Benjamin gebe

* 32:52: Lau ñanô sêkên gêwiñ gebe aña tageñ-tageñ têtú † 32:52: Jesurun-Jakobnê ñaê teñ.

“Ŋac Apômtau têtac gêwiŋ eŋŋa,
eŋ gêŋgônŋ tomalô.

Lôlôc Ŋatau ejop eŋ êtôm bêcgeŋ,
go êŋgônŋ ênê lôc ŋadeŋ êwiŋ eŋ.”

¹³ Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Josep gebe
“Apômtau ênam mec ênê nom
ŋa ŋanô ŋajam, taŋ êsêp aŋga undambê
ma êpi aŋga nom ŋalêlôm naŋ.

¹⁴ Oc êpô kôm e ênam ŋanô ŋajamanô,
ma ŋanô esewec ŋajam êtôm ajôngeŋ.

¹⁵ Lôc laŋgwa sec êkêŋ kôm ŋanô ŋajam êndu
to gamêŋ ŋabau teŋgeŋŋa ênam ŋanô êlêlêc su.

¹⁶ Nom to ŋagêŋ samob êkêŋ ŋanô ŋajam-ŋajam,
ma ŋac, taŋ gêmoa gamêŋ dani naŋ, êlic Josep ŋajam.

Biŋ samob tonarŋ ŋai ŋanô êsa êpi Josep,
êpi ŋac, taŋ kêtû nê lasitêwainêŋ kasêga naŋ, nê sunsuŋ ŋaô.

¹⁷ Nê bulimakao kapoac ŋamêc kêtap ŋawasi sa
ma ênê jabo kêtôm bulimakao saleŋŋa nê.
Eŋ êsuc lau tomôkê-tomôkê ŋa jabo tonarŋ
e naêndêŋ nom ŋamadiŋ.

Epraimnê lau 10,000 to 10,000 tau tonarŋ,
ma Manasenê lau 1,000 to 1,000 tau tonarŋ.”

¹⁸ Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Sebulon gebe
“O Sebulon, têtmac ŋajam êsa êtu nêŋ lêŋ lagajaŋa
Ma aôm Isakar, têtmac ŋajam êsa êtu nêŋ becoboŋa.

¹⁹ Êsêac sêkalem lau tomôkê-tomôkê sêpi êsêacnêŋ lôc sêna.
Aŋga tônê oc sêkêŋ da gêdêŋ,
gebe êsêac sejoŋ gwêc ŋagêŋlêlôm totau-totau ŋaawamata,
to gaŋac ŋaawamata, taŋ kêsiŋ tau naŋ sa.”

²⁰ Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Gad gebe
“Aê aoc êoc ŋac, taŋ kêkêŋ ŋasawa gêdêŋ Gad.
Gad kêluŋ tau kêtôm lewe,
eŋ kêkac gêŋ ŋalêma to ŋamôkêapac gêŋgic.

²¹ Eŋ kêjaliŋ gamêŋ ŋajamanô sa kêtû tauŋa.
Eŋ gêlic kasêganê nomlênsêŋ gêc kêtû eŋŋa.
Eŋ jagêwiŋ launêŋ laumata
ma gejob, gebe Apômtaunê mêtôc êtu anô
to ênê biŋ êtu tôŋ êpi Israel.”

²² Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Dan gebe
“Dan kêtôm lewe ŋalatu,
taŋ gêboarŋ kêsa aŋga Basan gêmêŋ naŋ.”

²³ Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Naptali gebe
“O Naptali, moasiŋ gêjam sêga aŋga aôm nêŋ
to Apômtaunê mec gêjam aôm auc.
Aôm ôwê kaiŋ bugêjactorŋ to gamêŋ gêmu kêsêpŋa.”

²⁴ Ma kêsôm biŋ tonec kêpi Aser gebe
“Aser kêtû Israel latuinêŋ ŋac, taŋ kêtap mec sa kêlêlêc naŋ.
Nê lasitêwai têtmac êwiŋ eŋ ŋanômarŋ,
ma eŋ êsac akaiŋ tôŋ êsêp ŋalêsi.

²⁵ Sênsô tuŋ aôm auc ŋa ki jejec to kokoc,
ma nêŋ ŋaclai ênaŋa atom e ômac êndu.

²⁶ “O Jesurun, ŋac teŋ kêtôm Anôtô, taŋ gêŋgônŋ tao ŋaô tonê ŋawasi

me kêlêti gêmôa undambê gebe ênam aôm saña nañ, gêmôa atom.

²⁷ Anôtô taugerê kêtü nêmu lamuanô,
 eñ kêsip aôm sa ña lêma tengeña.
 Eñ kêtin ñacjo su gêmun aôm
 ma kêsôm gebe Onseñ sumañ.

²⁸ Tec Israel gêngôn tomalô,
 Jakobnê bumata êpoac tauña
 anğa gamên, tañ gêjam ñanô polom to wain.
 Biññanô, ênê undambê kêpalip manin kêsêp gêmên.

²⁹ O Israel, aê aoc êoc aôm. Asa kêtôm aôm.
 Apômtau tau gêjam aôm sa.
 Eñ kêtü lautuc gêjam aôm kêsina
 to sin êku nêmu ñacjo tuluña,
 Nêmu ñacjo sêo lasê aôm to sênac papac aôm,
 ma aôm ôsêlên ômoa êsêacnên lôc ñaô.” * † ‡ tañ sêlac wañ kêtü têtulu gêña.

34

Mose gêmâc êndu

¹ Ma Mose gêdi anğa gaboañ Moabña jakêpi lôc Nebo ñatêpôê Pisga, tañ kêkô kêkanôn Jeriko nañ. Ma Apômtau kêtôc gamên samob gêdên eñ anğa Gilead e jagêdên Dan, ² kêtôc Naptalinê gamên samob to Epraim agêc Manase nên gamên ma Judanê gamên samob e gêdên gwêc oc kêsêpña, ³ ma kêtôc gamên Negeb to gaboañ Jerikona e jagêdên Soar gêdên eñ. Jeriko tau kêtü malac nipña. ⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdên eñ gebe “Gamên tonec tec katôc lemoc ma kasôm gêdên Abraham agêc Isak ma Jakob gebe ‘Aê oc jakên gamên tau tonec êndên nêmu wakuc,’ nañ gamên tau tonec. Aê kakên matamanô gôlic gamên tau su, mago aôm taôm oc naôsa tônê atom.” ⁵ Amboac tonañ Apômtaunê sakinwaga Mose tau gêmâc êndu anğa gamên Moabña kêtôm Apômtaunê biñ. ⁶ Ma Apômtau kêsun eñ gêc gaboañ, tañ gêc gamên Moabña nañ, kêkanôn Bet-Peor, mago ñac teñ kêjala ênê sêo atom e mêngeñ galoc. ⁷ Mosenê jala 120, go gêmâc êndu. Eñ mataanô kêtü waô atom, ma ôliwalô gêjaña atom. ⁸ Ma lau Israel têtan tañiboa kêtü Moseña sêmoa gaboañ Moabña kêtôm bêc 30, go bêc têtan tañiboa kêtü Moseña gêbacnê.

⁹ Ma ñalau tokauc tatu mêtê tauña gêjam Nun latu Josua auc, gebe Mose gêu lêma gêsac eñ. Amboac tonañ lau Israel tañen wamu eñ ma sêgôm biñ, tañ Apômtau kêjatu Mose nañ, ñanô kêsa. ¹⁰ Ma propete teñ gêdi sa anğa Israel kêtôm Mose, tañ êsêagêc Apômtau lañônânô gêdên tañ nañ, atom e mêngeñ galoc. ¹¹ Teñ gêgôm gênsêga to gêntalô kêtôm Mose, tañ Apômtau kêsakin eñ gebe êngôm anğa gamên Aiguptuña êndên Parao ma ênê sakinwaga to ênê gamên samob nañ atom. ¹² Ma ñac teñ gêwê kain Mosenê ñaclai to ñajaña ma nê gênsêga kain teñ, tañ Mose gêgôm anğa lau Israel samob lañônênña nañ atom.

* 33:29: Israelnên ñaê teñ. † 33:29: Tumim to Urim Israelnên kapoac ñaê. ‡ 33:29: Sebulon ñac êlac wañña. ñalô “lagaja” kêpi lau,

Josua

Josua gêwê lau Israel gêjô Mose su jasêku lau Kanaan tulu ma sêjanjo gamêj tau su naminj gêc buku, tec sê Josuanê ñaê kêpi nec ñalêlôm.

Buku tau ñasêbu kapôêj têlêac gebe

1. Môkêlatu 1-12 Lau Israel selom bu Jordan jasêsa Kanaan ma sêkôc nom tau su anja malacm nêj.
2. Môkêlatu 13-22 Lau Israel sêpuc kapoac gebe gôlôacmôkê ñagêdô 9 to Manasenê gôlôac ñamakej têtap nêj nom sa anja gamêj, taj gêc bu Jordan ñamakej gêmu oc kêsêpña nañ.
3. Môkêlatu 23-24 Josua kêsâê gebe nê noc êwi nom siñja kêdabij, tec kêkalem lau Israel sêkac sa ma gêlêj bij êsêac kêtû dim luagêc. Lau Israel sêsôm kêtû tøj kêtiam gebe sejop Anôtônê poac ma sênam sakinj ej taugerj enderj tøjgerj.

Lau Israel sêmasaj tauj gebe sêsa gamêj Kanaan sêna

¹ Apômtaunê sakinwaga Mose gêmac êndu su, go Apômtau kêsôm bij gêdêj Mosenê sakinwaga Nun latu Josua gebe ² “Ñoc sakinwaga Mose gêmac êndu, amboac tonarj ôndi olom bu Jordan tonec. Lau samob sêwiñ aôm, ma naaô lasê gamêj, taj galoc jakêj êndêj lau Israel nañ. ³ Gamêj samob, taj emtapa aka nañ, aê jakêj êndêj amac êtôm gajac mata gêdêj Mose. ⁴ Gamêj samob, taj gêc gamêj sawa to lôc Lebanon ma bu kapôêj Euprat, taj kêtû lau Het nêj gamêj nañ, e gêdêj gwêc kapôêj, taj kêpoac gêmu oc kêsêpña nañ ñasawa, gamêj samob tonarj êtu amacnêm nom. ⁵ Êtôm têm ômoa matam jaliña nañ, ñac teñ êtôm gebe êkô aôm auc atom. Aê jamoa jawiñ aôm êtôm gamoa gawiñ Mose. Aê oc jañgaminj tauc êndêj aôm to jawi aôm siñ atom. ⁶ Ôkô ñajaja totêmtac êpa sugerj, gebe aôm taômgerj ôkêj lau tonec sêwê kaiñ gamêj, taj katôc lemoc gêdêj êsêac tamerj gebe jakêj êndêj êsêacña nañ. ⁷ Amboac tonarj ôkô ñajaja totêmtac êpa sugerj ma ojop taôm gebe ôñgôm biñsu samob, taj ñoc sakinwaga Mose kêjatu aôm nañ, ñanô êsa. Ôwi biñsu tau siñ ma o sic ômu anô me gasêja atom, ec ôtap nêm lêj ñanô ñajam sa. ⁸ Biñsu ñabuku ñabij ênêc aôm awamsuñ ñapañgerj. Taêm ênam bij tau ênêc nêm ñalêlôm êtôm elej to êmbêc, ec ôñgôm bij samob, taj teto gêc buku tau nañ, ñanô êsa tomalagerj. Embe ôñgôm amboac tonarj, go ôsa nêm lêj e ônac dabiñ ñapep ma ôtap nêm lêj ñanô ñajam sa. ⁹ Aê kajatu aôm gebe ôkô ñajaja totêmtac êpa sugerj. Ôtêc taôm atom ma katôm ôluñ-ôluñ atom, gebe Apômtau, aôm nêm Anôtô, oc êmoa êwiñ aôm êtôm lêj samob, taj ôsa ôna nañ.”

¹⁰ Go Josua kêjatu launêj kasêga gebe ¹¹ “Asa gamêj becña ana ma ajatu lau gebe ‘Amansaj nêm gêj aniñja gebe êpuc amac tøj anja intêna. Bêc têlêac ênaña acgom, go alom bu Jordan tonec naakôc nom, taj Apômtau, amacnêm Anôtô, gebe êkêj êndêj amac nañ su, gebe êtu amacnêm gamêj.’”

¹² Go Josua kêsôm gêdêj lau Ruben to Gad ma lau Manase ñamakej gebe ¹³ “Taêm ênam bij, taj Apômtaunê sakinwaga Mose kêjatu amac nañ, gebe ‘Apômtau, amacnêm Anôtô, oc êkêj gamêj alêwañ taômña êndêj amac, ma gebe êkêj nom tonec êndêj amac.’ ¹⁴ Amacnêm lauo to nêm gôlôac ñasec-ñasec ma nêm bulimakao sêmoa gamêj, taj Mose kêkêj gêdêj amac gêc bu Jordan ñamakej tonecña nañ. Mago amacnêm lau ñaclai sêja laukasap sa naselom bu sêmuñ nêm lasitêwai ma sênam êsêac sa ¹⁵ e Apômtau êkêj nêm lasitêwai sêlêwañ tauj têtôm amac ma sêñgôj têtû wakac anja gamêj, taj Apômtau êkêj êndêj êsêac nañ. Su, go amac amu amêj nom, taj kêtû amacnêm gamêj nañ. Apômtaunê sakinwaga Mose kêkêj gamêj, taj gêc bu Jordan ñamakej gêmu oc kêpiña nañ, gêdêj amac.” ¹⁶ Ma êsêac sêjô Josua awa gebe” Bij samob, taj kôjatu aêac nañ, aêac abe anjôm ñanô êsa, ma asa gamêj samob, taj ôsakinj aêac nañ ana. ¹⁷ Aêac tañerj wamu aôm êtôm tañerj wamu Mosenê bij samob. Bij tagerj tonec gebe Apômtau,

aômnêm Anôtô êmoa êwiñ aôm êtôm gêmoa gêwiñ Mose. ¹⁸ Lau samob, tañ sêli awerj sa êndên aômnêm jatu to tañeñpêc aômnêm biñ, tañ ôjatu êsêac nañ, oc sênac êsêac êndu. Biñ tañeñ tonec gebe ôkô ñajana ma têtac êpa su.”

2

Josua kêsakiñ keleywaga sêja Jeriko

¹ Go Nun latu Josua kêsakiñ ñac luagêc kelecgerj anga gamênj Sitim, gebe sêkênj keley gamênj. Eñ kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Ajôc, amagêc akênj keley gamênj to malac Jeriko amboac tonanjen.” Ma êsêagêc sêja jasêô lasê mockainjo teñ nê andu ma sênğônj tônê. Awê tau nê ñaê gebe Rahab. ² Ma lau sêkênj ñawae gêdênj kiñ Jerikoña ma sêsôm gebe “Ôlic acgom, gêdênj gêbêc lau Israel nêñ lau ñagêdô sêô lasê tonec gebe sêlic gamênj.” ³ Go kiñ Jerikoña kêsakiñ lau dêdênj Rahab jasêsôm gebe “Ôkênj lau, tañ sêpi nêñ andu dêdênj aôm sêwac nañ, sêsa sêmênj. Êsêac sêmênj gebe sêkênj keley gamênj.” ⁴ Mago awê kêkôc ñaclagêc sa jakêsiniñ êsêagêc ôkwi ma kêsôm gebe “Biññanô, lau dêdênj aê sêmênj, mago aê gajam kauc êsêac sêmênj anga ondoc. ⁵ Gêdênj tañ gamênj ñakesec kêsma ma kêdabiñ gebe sênsañ malac ñakatam auc nañ, lau tau sêc sêja. Gamênj tañ êsêac sêja nañ, aê gajam kauc. Andanğuc êsêac ñagaôgerj, oc aê êsêac tônj.” ⁶ Mago awê tau gêwê êsêagêc sêpi salôm ñaô jakêsiniñ êsêagêc sêc mê ñalauñ, tañ eñ kêta gêc salôm ñaô nañ ñalêlôm. ⁷ Amboac tonañ lau tau têtadaguc êsêagêc sêsa intêna Jordanna sêja e jadêdênj buselenj. Lau tonañ sêwi malac siñ, ma sêsanj katam auc.

⁸ Ñaclagêc tau sêc bêc atom tagerj ma awê kêpi salôm gêdênj êsêagêc gêja ⁹ ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Aê kajalagac gebe Apômtau kêkênj gamênj tonec gêdênj amac, ma aêac samob atêc amac, ma lau gamênj tonecña nêñ ñalêlôm kêtú palê sugac. ¹⁰ Gebe aêac anô ñawae, gebe Apômtau kêkênj Gwêckoc kêtú keley kêtú amacña gêdênj tañ awi Aiguptu siñ nañ. Ma anô gênj, tañ agôm gêdênj lau Amor nêñ kiñ luagêc Sihon agêc Og anga Jordan ñamakenj ôñêña. Amac asenj êsêagêc su samucgerj. ¹¹ Gêdênj ñasawa, tañ aêac anô biñ tonañ nañ, aêacma ñalêlôm kêtú palê kêtú amacña, ma ñajana teñ gêc lau teñ kêtiam atom, gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, eñ undambê lólôcña ma nom elonğa ñaAnôtô. ¹² Amboac tonañ atôc lememeñ êndênj Apômtau ma asôm êndênj aê gebe taêm walô tamocnê gólôac êtôm aê tauc taêc walô amagêc. Ma akênj ñabelo ñanô teñ êndênj aê. ¹³ Aôc lememeñ tônj êndênj tinoc agêc tamoc ma lasicio to ñac ma êsêacnênj lau samob, ma anam aêac sa gebe amac êndu atom.” ¹⁴ Ma ñaclagêc sêsôm gêdênj eñ gebe “Amac embe aoc aêagêcma biñ tonec lasê atom, go aêagêc anac da amac. Êndênj tañ Apômtau êkênj gamênj tau êndênj aêac nañ, taênj walô amac to amoasiñ amac.”

¹⁵ Go awê tau kêlêwanj êsêagêc ña lêpoa sêsêp katam saun, gebe nê andu kêtú tunbôm malacña gêwiñ, tec tunbôm kêtú ênê andu. ¹⁶ Ma eñ kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Api lôc ana, gebe sêjandawaga têtap amagêc sa atom. Asiniñ taôm amoa tônê êtôm bêc têtêac e sêjandawaga sêmu sêmênj su acgom, go amagêc asa nêñ intêna ana.” ¹⁷⁻¹⁸ Go ñaclagêc sêsôm gêdênj eñ gebe “Ôlic acgom, êndênj tañ aêac asa gamênj tonec amênj nañ, ômoatiñ gam kokoc tonec eñkalerj katam saun, tañ kôlêwanj aêagêc asêp amênj nañ. Ma têtam agêc tamam to lômi ma tamamnê gólôac samob sêpi tagerj anga nêñ andu. Embe ôngôm tonec atom, go biñ, tañ aôm kôsôm gebe atôc lemeñ êpi nañ, ênsêlô. ¹⁹ Ñac teñ embe êwi nêñ andu siñ êsa intêna êna, nañ eñ tau êwê nê dec ñakaiñ, aêac atom. Mago ñac teñ, tañ êmoa andu ñalêlôm êwiñ aôm nañ, embe êtap gênwapac sa, go aêac awê ênê dec ñakaiñ. ²⁰ Ma aôm embe ôsôm aêagêcma biñ tonañ lasê, go biñ, tañ aôm kôsôm gebe aêagêc atôc lemeñ êpi nañ ênsêlô.” ²¹ Ma awê tau kêsôm gebe “Biñ tañ asôm su nañ, ñanô êsa.” Go kêsakiñ êsêagêc gebe sêc sêna, tec êsêagêc sêwi eñ siñ ma sêja. Ma eñ tau kêmoatiñ gam kokoc gerjalerj katam saun tau.

²² Êsêagêc sêwi awê tau siñ jasêpi lôc ma sêmoa tônê kêtôm bêc têtêac e sêjandawaga sêmu sêja. Sêjandawaga sesom gamênj, tañ gêc intêna makenj-makerj nañ, mago têtap lau teñ sa atom. ²³ Go ñaclagêc sêsêp anga lôc sêmênj kêtiam jaselom bu ma sêô lasê dêdênj

Nun latu Josua, go sêjac miñ biñ samob, tañ kêtap êsêagêc sa nañ, gêdên en. ²⁴ Ma sêsôm gêdên Josua gebe “Apômtau kékên gamên samob kêsêp aêac lemeñ biññanôgeñ. Ma biñ teñ, lau gamên tauña samob sêmoa tonên ñalêlôm ñatutucgeñ kêtû aêacña.”

3

Lau Israel selom bu Jordan

¹ Gêdên bêbêc kanucgeñ Josua gêdi ma gêwi Sitim siñ ma lau Israel samob sêwiñ en. Êsêac sêo lasê bu Jordan ma sê becobo anğa tônê, selom seber atom. ² Bêc têlêac gêbacnê, go siñwaganên laumata sêsêlên sêmoa gamên becña ñalêlôm ³ ma sêjatu lau gebe “Amac embe alic Apômtau, amacnêm Anôtô, nê katapa poacña, tañ lau Lewi nêñ dabuñwaga sêmbalañ nañ, go andi ma andanguc katapa tau, ⁴ ec ajala intêna, tañ asa nañ, gebe amac asa intêna tonec kwananğen atom. Mago ñasawa êniñ katapa to amac êngic. ñasawa tau amboac saka 500. Andambiñ katapa tau atom.” ⁵ Ma Josua kêsôm gêdên lau gebe “Anam dabuñ taôm, gebe eleyenña Apômtau gebe êngôm gênjalô anğa amac ñalêlôm.” ⁶ Ma Josua kêsôm gêdên dabuñwaga gebe “Aôc katapa poacña sa ma asêlên amuñ.” Tec êsêac sêoc katapa poacña tau sa ma sêsêlên sêmuñ lau.

⁷ Ma Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe “Ocsalô aê gabe jatoc aôm sa lau Israel samob sêlic e sêjala gebe aê oc jamoa jawiñ aôm êtôm gamoa gawiñ Mose. ⁸ Ma aôm ôjatu dabuñwaga, tañ sêmbalañ katapa poacña nañ, gebe “Êndên tañ aô lasê Jordan ñatali nañ, akô ñañêngeñ anğa bu ñalêlôm.”

⁹ Go Josua kêsôm gêdên lau Israel gebe “Ajôc, atu gasuc amên, ma akên tañem Apômtau, amacnêm Anôtô, nê biñ.” ¹⁰ Ma Josua kêsôm gebe “Biñ tonec êwa sa êndên amac gebe Anôtô mata jali gêmoa gêwiñ amac ma en êsêlên êmuñ amac ma êjanda lau Kanaan to Het ma lau Hiw to Peris ma lau Girgas to Amor ma Jebus biññanôgeñ. ¹¹ Alic acgom, Apômtau, tañ kêtû nom samucgeñ ñatau nañ, nê katapa poacña elom bu Jordan êmuñ amac. ¹² Ma galoc ajaliñ lau 12 sa anğa Israelnên gôlôacmôkênên, ñac tageñ-tageñ êtôm gôlôacmôkêgeñ. ¹³ Ma êndên tañ lau dabuñ, tañ sêmbalañ Apômtau, nom samucgeñ ñatau, nê katapa nañ, sêu ençapa êsêp bu Jordan, go bu tau enselen êtiam atom êpoac ma bumôkê êlêc sa naêkô amboac lênsañ teñ.”

¹⁴ Amboac tonañ gêdên tañ lau dêdi anğa nêñ becobo sebe selom bu Jordan nañ, dabuñwaga sêbalañ katapa poacña sêmuñ lau. ¹⁵ Ma gêdên tañ dabuñwaga, tañ sêbalañ katapa nañ, sêo lasê Jordan ma gêdên tañ lau-sabalañ-katapawaga tau sêu ençain kêsêp bu, tañ kêsâlê Jordan ñatali auc gêdên têm sêjac kôm ñanô saña nañ, ¹⁶ bumôkê gêlêc sa jakêsun tôn kêkô Jaêcgeñ amboac lênsañ kêkanôn malac Adam, tañ gêc Sareta ñagala nañ. Ma bu aêña, tañ kêsa gwêc Arabaña, tañ sêsam teñ gebe Gwêcmatê nañ, kêpa samucgeñ. Ma lau selom sêsêp gamên, tañ kêkanôn Jeriko nañ. ¹⁷ Ma gêdên tañ lau Israel samob sêsêlên sêmoa gamên kelegen jasêpi bumakeñ nañ, dabuñwaga, tañ sêbalañ katapa poacña nañ, sêkô gamên ñakelen anğa bu Jordan ñaluñ e lau samob selom bu Jordan gêbacnê.

4

Poc 12, nañ sêkôc anğa Jordan

¹ Lau samob selom bu Jordan jasêpi su acgom, go Apômtau kêsôm gêdên Josua gebe ² “Ôjaliñ lau 12 sa anğa launên, ñac tageñ-tageñ êtôm gôlôacmôkêgeñ, ³ ma ôjatu êsêac gebe ‘Akôc poc 12 anğa Jordan ñaluñ tonec, akôc anğa gamên, tañ dabuñwaga ençapa sêka nañ, ma akôc poc tau amên bumakeñ ma atoc poc tau êkô gamên, tañ êmbêc anêc nañ.’” ⁴ Go Josua kêkalem lau 12 tau anğa lau Israel nêñ, tañ kêjaliñ sa nañ, ñac tageñ-tageñ kêtôm gôlôacmôkêgeñ. ⁵ Ma Josua kêsôm gêdên êsêac gebe “Asêlên naamuñ Apômtau, amacnêm Anôtô, nê katapa êsêp bu Jordan ñaluñgeñ ma aôc poc tageñ-tageñ êtômgeñ ma poc tau ñanamba êtôm Israelnên gôlôacmôkê. ⁶ Poc tonañ êtu ñabelo êkô amac ñalêlôm. Ma embe nêm ñapalêo to ñac têtû kênac amac êtu ñamu gebe ‘Poc tonec gebe êwa asageñ sa êndên amac,’ ⁷ go anac miñ êndên êsêac gebe Bu Jordan gêlêc sa

ma kêkêñ ñasawa gêdêñ Apômtaunê katapa poacña. Gêdêñ tañ katapa tau gelom Jordan nañ, ñabu gêlêc sa. Tec poc tonec êtu ñabelo tengeñña êndêñ lau Israel.”

⁸ Ma lau tau sêgôm biñ, tañ Josua kêjatu nañ, ñanô kêsa ma sêkôc poc 12 anga Jordan ñalungeñ kêtôm lau Israel nêñ gôlôacmôkênêñ toñ, kêtôm tañ Apômtau kêsôm gêdêñ Josua nañ. Ma êsêac sêôc poc tau selom jasêpi gamêñ, tañ sebe sênêc nañ, ma tetoc poc tau sêngôn tonañ. ⁹ Ma Josua gêboa poc 12 sa kêkô Jordan ñalungeñ anga gamêñ, tañ dabuwaga sêbalañ Apômtaunê katapa ma enjapa sêka nañ, ma poc tau kêkô tônê e mêngeñ galoc. ¹⁰ Ma Apômtau kêjatu Josua gebe êsôm biñ, tañ Mose kêjatu Josua nañ, êndêñ lau Israel. Ma dabuwaga, tañ sêbalañ katapa nañ, gacgeñ sêkô Jordan ñalungeñ e biñ samob, tañ Apômtau kêjatu Josua nañ, ñanô kêsa.

Ma lau selom sêkac taungeñ sêja bumakeñ. ¹¹ Ma gêdêñ tañ lau samob selom jasêpi ñamakeñ su nañ, Apômtaunê katapa to dabuwaga selom amboac tonangeñ sêmuñ lau. ¹² Rubennê wakuc ma Gadnê wakuc to Manasenê gôlôac ñamakeñ selom tolaukasapgeñ sêmuñ lau Israel kêtôm Mose kêjatu êsêac. ¹³ Siñwaga tolaukasap amboac 40,000 selom jasêpi Jeriko ñagamêñ gaboanña sêja. Êsêac sêmasañ tauñ gebe sênac siñ sêmoa Apômtau lañônêñña. ¹⁴ Gêdêñ bêc tonañ Apômtau ketoc Josua sa anga lau Israel lañônêñ ña ma êsêac têtêc eñ kêtôm têm, tañ gêmoa mata jali nañ, kêtôm têtêc Mose.

¹⁵ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe ¹⁶ “Ôjatu dabuwaga, tañ sêbalañ katapa poacña nañ, gebe sêpi anga Jordan sêmêñ.” ¹⁷ Amboac tonañ Josua kêjatu dabuwaga gebe “Api anga Jordan amêñ.” ¹⁸ Ma gêdêñ tañ dabuwaga, tañ sêbalañ Apômtaunê katapa poacña nañ, sêpi anga Jordan ñalun su ma êsêac enjapa sêka gamêñ ñakeleñ nañ, bu Jordan gêjô tau mala e kêsâlê butali auc kêtiam kêtôm gêmunña.

¹⁹ Lau mênsepi anga Jordan gêdêñ ajôn ñamataña ñabêc kêtû 10 ma sê nêñ bec sêngôn Gilgal, tañ gêc malac Jeriko ñagamêñ oc kêpiña nañ. ²⁰ Ma Josua gêboa poc 12, tañ êsêac sêkôc anga Jordan nañ, sa anga Gilgal. ²¹ Ma eñ kêsôm gêdêñ lau Israel gebe “Amacnêm ñapalêo to ñac embe têtû kênac tamenji êtu ñamu gebe ‘Poc tonec ñam amboac ondoc,’ ²² go awa sa êndêñ êsêac ma asôm gebe ‘Lau Israel selom bu Jordan tonec sêmoa gamêñ kelengeñ,’ ²³ gebe Apômtau, amacnêm Anôtô, gêgôm bu Jordan kêpa kêtû amacña e alom mênjapi ñamakeñ kêtôm gêgôm gêdêñ Gwêckoc, tañ gêgôm kêpa kêtû aêacña e alom mênjapi ñamakeñ. ²⁴ Eñ gêgôm gên tonañ, gebe lau tomôkê-tomôkê nomña sêjala, gebe Apômtau lêma ñajaña ma gebe amac atêc Apômtau, amacnêm Anôtô, enden tôngeñ.”

5

¹ Lau Amor nêñ kiñ samob, tañ sêmoa bu Jordan ñamakeñ kêsi gamêñ oc kêsêpña nañ, ma lau Kanaan nêñ kiñ samob, tañ sêngôn gwêctali nañ, sêñô ñawae gebe Apômtau gêgôm bu Jordan kêpa kêtû lau Israelña e selom bu su, tec nêñ ñalêlôm kêtû palê ma nêñ ñaclai gêbacnê kêtû lau Israelña.

Josua kêsa lau ma êsêac sêlic om Pasa anga Gilgal

² Gêdêñ ñasawa tonañ Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe “Ômansañ bôjan poc ma ôsa lau Israel êtiam êtu luagêcña.” ³ Amboac tonañ Josua kêmasañ bôjan poc ma kêsa lau Israel anga Gibeat-Haralot. ⁴ Josua kêsa êsêac kêtû ñam amboac tonecña gebe lau to siñwaga samob, tañ sêwi Aiguptu siñ nañ, sêmac êndu anga intêna gamêñ sawaña gêdêñ tañ sêwi Aiguptu siñ su nañ. ⁵ Êsêac sêsa lau samob, tañ sêmêñ nañ, mago lau samob, tañ tenenji sêkôc êsêac gêdêñ tañ sêwi Aiguptu siñ su ma sêmoa intêna gamêñ sawaña nañ, tec sêsa êsêac atom. ⁶ Gebe lau Israel sêsêlêñ sêmoa gamêñ sawa kêtôm jala 40 e lau samob to siñwaga samob, tañ sêwi Aiguptu siñ nañ, sêjaña anga gamêñ sawa kêtû êsêac sêkên taneñ Apômtau awa atomña, tec Apômtau kêtôc lêma gebe êsêac sêlic gamêñ, tañ Apômtau gêjac mata gêdêñ aêac tamenji gebe êkên gamêñ, tañ su to lêp keselen êndêñ aêac nañ atom. ⁷ Amboac tonañ Josua kêsa êsêac gebe êsêac sêsa lau tonañ anga intêna atom.

⁸ Gêdênj tañ sêsa lau samob su nañ, sêngônj nêj gamêj becoboñagej e kamoc gemo.
⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdênj Josua gebe “Ocsalô tonec aê kakac biñ majej Aiguptuñja su aña amacnêm.” Tec sê gamêj tau ñaê gebe Gilgal e mêngêdênj galoc.

¹⁰ Lau Israel sê nêj becobo sêngônj Gilgal ma gêdênj ajônj tonañ ñabêc kêtú 14 ñagêbêc êsêac sêlic om Pasa. Êsêac sêmoa malac Jeriko ñagamêj gaboañja. ¹¹ Señ Pasa su ma ñagelej êsêac señ gamêj tau ñakôm ñanô, señ polom ñaluc to polom ñanô, tañ sêpac nañ, gêdênj bêc tonañgej. ¹² Ma mana tau gêbacnê gêdênj bêbêcgej tonañ, gêdênj tañ señ gamêj tau ñakôm ñanô nañ. Ma lau Israel têtap mana sa kêtiam atom, señ gamêj Kanaan ñakôm ñanô gêdênj jala tonañ.

Josua agêc ñac tosiñ

¹³ Gêdênj tañ Josua gêmoa Jeriko ñamalac gala nañ, eñ gêôc mataanô sa ma gêlic ñac teñ kêkô eñ lañônêmña. Ñac tau gê nê siñ sa ma kêmêgôm siñ tau ña lêma. Josua gêdênj eñ gêja ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Aêacma ñac aôm me ma ñacjonêj ñac aôm.” ¹⁴ Ma eñ kêsôm gebe “Masi, aê Apômtaunê siñwaganêj laumata. Galocgej tec gamêj.” Go Josua gêu tau jagêc lañôanô gêdênj nom ma ketej mec to kêsôm gêdênj eñ gebe “Ñoc apômtau êjatu biñ ondoc êndênj nê sakiñwaga.” ¹⁵ Ma Apômtaunê siñwaganêj laumata kêsôm gêdênj Josua gebe “Ônu atapa su aña amtapa, gebe gamêj, tañ kôkô nañ, gamêj dabuj.” Ma Josua gêgôm kêtôm tonañ.*

6

Lau Israel sêku malac Jeriko tulu

¹ Ma lau Jeriko sêbalañ nêj malac auc ñapep kêtú lau Israelña. Lau teñ sêsô-sêsa atom.
² Ma Apômtau kêsôm gêdênj Josua gebe “Ôlic acgom, aê kakêj Jeriko to ñakiñ ma siñwaga tonaçlai sêsêp aôm lêmam. ³ Amboac tonañ amac siñwaga samob asêlêj aña malac tau auc êtu dim tagej. Ma añaôm amboac tonañ êtôm bêc 6. ⁴ Ma dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 sêsêlêj sêmuñ katapa poacña. Ma êndênj bêc êtu 7ña amac asêlêj aña malac auc êtu dim 7 ma dabujwaga sênac dauc êtañ. ⁵ Ma êsêac embe sênac dauc êtañ ê tøj baliñgej, ma amac embe aña dauc êtañ amboac tonañ, go lau samob sênam lasê toaligej ma malac ñatuñbôm êku sa ma lau samob gacgej sembo sêsa malaclêlôm sêna.” ⁶ Amboac tonañ Nun latu Josua kêkalem dabujwaga ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aôc katapa poacña sa ma dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 ma sêsêlêj sêmuñ Apômtaunê katapa poacña.” ⁷ Ma eñ kêsôm gêdênj lau gebe “Ajôc, asêlêj aña malac auc ma siñwaga tolaukasap sêsêlêj sêmuñ Apômtaunê katapa.”

⁸ Ma lau sêgôm biñ, tañ Josua kêjatu nañ, ñanô kêsa. Dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 ma sêsêlêj sêmuñ sêmoa Apômtau lañônêmña. Êsêac sêjac dauc kêtañ ma Apômtaunê katapa poacña kêsêlêj kêdaguc êsêac. ⁹ Ma siñwaga tolaukasap sêsêlêj sêmuñ dabujwaga, tañ sêjac dauc kêtañ ñapañ. ¹⁰ Ma Josua kêjatu lau gebe “Anam lasê atom, anam taôm tøjgej, asôm biñ teñ êsa awemsuñ atom e êndênj bêc aê jasôm êndênj amac gebe Anam lasê, go anam lasê.” ¹¹ Amboac tonañ eñ kêsakiñ Apômtaunê katapa kêgi malac tau auc kêtú dim tagej. Su, go sêo lasê gamêj becoboña kêtiam ma sêc bêc aña tonañ.

¹² Gêdênj bêbêc kanucgej Josua gêdi sa ma dabujwaga sêbalañ Apômtaunê katapa. ¹³ Ma dabujwaga 7 sêkôc dauc 7 sêsêlêj sêmuñ Apômtaunê katapa ma sêjac dauc ñapañ. Ma siñwaga tolaukasap sêsêlêj sêmuñ êsêac ma lau ñagêdô têtadaguc Apômtaunê katapa, ma dauc kêtañ ñapañ. ¹⁴ Ma gêdênj bêc kêtú luagêcña êsêac sêsêlêj sêgi malac auc kêtú dim tagej amboac tonañgej ma sêmu sêja gamêj becoboña. Sêgôm amboac tonañ kêtôm bêc 6.

¹⁵ Gêdênj bêc kêtú 7ña êsêac dêdi gêdênj gelej mata ma sêsêlêj sêgi malac auc amboac sêgôm-sêgôm kêtú dim 7. Gêdênj bêc tagej tonañgej tec êsêac sêsêlêj sêgi malac auc kêtú dim 7. ¹⁶ Ma gêdênj tañ sêgi malac auc kêtú dim 7ña ma dabujwaga sêjac dauc kêtañ nañ, Josua kêsôm gêdênj lau gebe “Anam lasêmañ, gebe Apômtau kêkêj malac tau gêdênj

* 5:15: Gilgal ñam gebe Takac su.

amac. ¹⁷ Ma malac to ñagêñ samob êtu Apômtaunê gêñ ensey suña. Mockaiño Rahab to nê lau samob, tañ sêmoa sêwiñ ey anğa ênê andu nañ, taunjen go sêmoa materñ jali, gebe ey gêsa lau jaenña, tañ aêac tasakiñ êsêac nañ auc. ¹⁸ Ma amac ajop taôm êndên gêñ, tañ gêjac ansey suña ñawae. Matem katu gêñ tau e akôc ñagêdô, tañ kêtú Apômtaunê nañ, su atom. Embe anğôm, go lau Israel nêñ gamêñ becoboña êwê kaiñ biñ, tañ êtap malac Jeriko sa nañ, êwiñ ma êtap gêñwapac ñanô sa. ¹⁹ Ma silber to gold samob ma laclu, tañ sêmasañ ña ki kokoc to jejec nañ, êtu Apômtaunê gêñ dabuñ naêsêp Apômtaunê kanom.” ²⁰ Amboac tonañ lau sêjam lasê ma sêjac dauc kêtañ. Gêdên tañ lau sêñô dauc kêtañ nañ, sêjam lasê ma tunbôm kêku sa, ma lau sêpi malac sêja. Lau samob gacgeñ sebo sêsa malac sêja ma sêku malac tau tulu. ²¹ Go sesey malac samucgeñ su. Êsêac sesey ñac to awê ma lau matic to lau ñanô, sesey bulimakao to domba ma donki. Êsêac sesey gêñ samob su ña siñ ñamata.

²² Ma Josua kêsôm gêdên ñaclagêc, tañ sêkên kelen gamêñ nañ, gebe “Asô awê mockaiño nê andu ana ma akôc awê tau to nê lau samob, tañ sêmoa sêwiñ ey nañ, sêsa sêmên amboac atôc lememe gêdên ey nañ.” ²³ Amboac tonañ ñac wakuc luagêc tau, tañ sêkên kelen gamêñ nañ, sêso andu sêja ma sêkôc Rahel to têna agêc tama ma lui to nê lau samob, tañ sêñgôn sêwiñ ey nañ, sêsa sêmên. Êsêac sêkôc ênê lau samob ma sêkên êsêac sêñgôn lau Israel nêñ gamêñ becoboña ñamagê. ²⁴ Ma êsêac sêkêc malac to ñagêñ samob ja geñ. Tagerñ silber to gold ma ku, tañ sêmasañ ña ki kokoc to jejec nañ, sêkên jakêsêp kanom, tañ kêkô Apômtaunê andu nañ. ²⁵ Josua gêjam awê mockaiño Rahab to tamanê gôlôac ma nê lau samob, tañ sêwiñ ey nañ sa. Ey gêñgôn lau Israel ñalêlôm e mênğêdên galoc, gebe ey gêsa lau jaen, tañ Josua kêsakiñ gebe sêkên kelen malac Jeriko nañ auc.

²⁶ Gêdên têm tonañ Josua kêjatu lau gebe têtôc lemeñ sêkô Apômtau lañônêmña ma kêsôm gebe “Aêac tapuc boa ñac, tañ êndi mênğêkwê malac Jeriko tonec sa êtiam nañ. Ey ênac da alê ñamatana ña nê ñacsêga.

Ma ênac da malac ñakatam ña nê ñac saun.”

²⁷ Amboac tonañ Apômtau gêwiñ Josua ma ênê wae gêjam gamêñ samucgeñ auc.

7

1-26 *

8

1-35 *

9

1-27 *

10

Lau Israel sêku lau gamêñ gêmu kêsêpña tulu

¹ Kiñ Jerusalemña Adonisedek gêñô Josua kêku malac Ai tulu to gesey malac tau samucgeñ su ñawae. Josua gêgôm malac Ai to ñakiñ kêtôm gêgôm gêdên malac Jeriko to ñakiñ. Kiñ tau gêñô biñ teñ gêwiñ gebe Lau Gibeonña sê wama gêdên lau Israel ma sêmoa sêwiñ êsêac. ² Ey gêñô biñ tonañ ma kêtêc tau gebe Gibeon malac kapôên kêtôm kiñnêñ malac ñagêdô, ma malac tau kapôên kêlêlêc Ai su ma nêñ lau samob lau tonçlai. ³ Kêtu tonañña kiñ Jerusalemña Adonisedek kêsakiñ biñ gêdên kiñ Hebronña Hoham to gêdên kiñ Jarmutña Piram ma gêdên kiñ Lakisña Japia to gêdên kiñ Eglonña Debir ma kêsôm gebe ⁴ “Api andên aê amênman ma anam aê sa. Aêac tanac Gibeon gebe êsêac sê wama gêdên Josua to lau Israel.” ⁵ Go lau Amor nêñ kiñ lemeñ teñ tonec, kiñ Jerusalemña

* 7:1-26: 7:1-9:27 Josua gêwê lau Israel nêñ siñwaga sêpi Kanaan ñagamêñ lôcña ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatiñ poac teñ sêwiñ lau Gibeon ñamiñ gêc tonec. * 8:1-35: 7:1-9:27 Josua gêwê lau Israel nêñ siñwaga sêpi Kanaan ñagamêñ lôcña ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatiñ poac teñ sêwiñ lau Gibeon ñamiñ gêc tonec. * 9:1-27: 7:1-9:27 Josua gêwê lau Israel nêñ siñwaga sêpi Kanaan ñagamêñ lôcña ma sêku malac Ai tulu. Êsêac sêmoatiñ poac teñ sêwiñ lau Gibeon ñamiñ gêc tonec.

to kiñ Hebronja ma kiñ Jarmutja to kiñ Lakisja ma kiñ Eglonja sêkac nêñ siñwaga sa ma êsêac tonêñ siñwaganêñ toñ samob sêpi jasêgi malac Gibeon auc ma sêjac siñ gêdêñ malac tau.

⁶ Ma lau Gibeonja sêkêñ biñ gêdêñ Josua gêja Gilgal ma sêsôm gebe “Ôñgamiñ taôm êndêñ nêñ sakiñwaga atom. Ôpi ôndêñ aêac ômôêñ sebeñ ma ônam aêac kêsi to ônam aêac sa. Gebe lau Amor nêñ kiñ samob, tañ sêngôn gamêñ lôcña nañ, sêkac sa sêmêñ gebe sênac siñ êndêñ aêac.” ⁷ Ma Josua gêdi anja Gilgal ma kêpi gêja. Siñwaga to lau toñaclai samob sêsêlêñ sêwiñ eñ. ⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Josua gebe “Ôtêc êsêac atom, gebe aê kakêñ êsêac sêsêp aôm lêmam sugac. Êsêacnêñ ñac teñ oc êkô aôm auc atom.” ⁹ Josua gêdi anja Gilgal ma kêsêlêñ gêdêñ gêbêc samuc tonañ ma gêô lasê gêdêñ êsêac e têtakê. ¹⁰ Ma Apômtau gêgôm êsêacnêñ meloco kêsa e sêc lau Israel, tañ sêjac êsêac ñanô anja Gibeon nañ su. Lau Israel sêjanda êsêac sêsêp intêna Bet-Horonja, ma sêjac êsêac e jadêdêñ Aseka to Makeda. ¹¹ Gêdêñ tañ êsêac sêc lau Israel su sêsêp intêna Bet-Horonja sêja nañ, Apômtau tau kêbaliñ poc kapôêñ anja undambê jakêruc êsêac e jasêô lasê Aseka, ma êsêac sêmac êndu. Lau tañ sêmac êndu kêtû kom pocña nañ, taêsam sêlêlêc lau, tañ lau Israel sêjac ña siñ êndu nañ su.

¹² Gêdêñ bêc, tañ Apômtau kêkêñ lau Amor sêsêp lau Israel lemeñ nañ, Josua kêkô lau Israel lañônêñ ma kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Aôm oc, ôkô ñañêñ anja Gibeon ma aôm ajôn, anja gaboañ Aijalon.”

¹³ Ma oc kêkô ñañêñ ma ajôn kêkô amboac tonañgeñ e lau sêkac kamocgôc gêbacnê.

Biñ tonañ teto gêc Jasarnê buku gebe Oc tau kêkô umbonñ ñaluñ ma kêkac tau gebe naêsêp atom, kêkôgeñ kêtôm bêc samuc teñ. ¹⁴ Bêc teñ kêtôm tonañ gêc gêmuy atom ma gêc atom e mêngeêdêñ galoc. Gêdêñ bêc tonañ Apômtau kêkêñ taja ñac teñ awa ñam gebe Apômtau gêjac siñ gêjô Israel.

¹⁵ Go Josua ma lau Israel samob sêc sêmu sêja nêñ gamêñ Gilgal kêtiam. ¹⁶⁻⁴³ *

1-23 *	11
1-24 *	12
1-33 *	13
1-15 *	14
1-63 *	15
1-10 *	16

* 10:16-43: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ. * 11:1-23: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ. * 12:1-24: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ. * 13:1-33: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ. * 14:1-15: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ. * 15:1-63: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ. * 16:1-10: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêñ Kanaan samucgeñ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêñ gôlôacmôkê têtap nêñ nom ñasawa sa kêtômgeñ.

1-18 *

17

1-28 *

18

1-51 *

19

1-9 *

20

1-45 *

21

1-34 *

22

1-16 *

23

24

Josuanê awamu

¹Go Josua kêkac lau Israel nêḡ gôlôacmôkê samob sa anḡa Sikem. Eḡ kêkalem lau Israel nêḡ lau ḡnanô to laumata ma nêḡ gôliḡwaga to kasêga samob sa jasêkô Anôto laḡônêḡ. ²Go Josua kêsôm gêdêḡ lau samob gebe “Apômtau, lau Israel nêḡ Anôto, kêsôm biḡ tonec gebe ‘Gêdêḡ andanḡeḡ amac tamemi Abraham agêc Nahor tameḡi Tara sêḡḡôḡ bu Euprat ḡamakeḡ ḡnêḡa, ma sêḡam sakeḡ gêdêḡ anôtoḡi jaba. ³Go aê kakôc amac tamemi Abraham su anḡa bu ḡamakeḡ ḡnêḡa ma gawê eḡ kêsêlêḡ kêtôm gamêḡ Kanaanḡa samob. Aê kakêḡ ênê wakuc têtú taêsam. Aê kakêḡ Isak gêdêḡ eḡ. ⁴Ma kakêḡ Jakob agêc Esau gêdêḡ Isak. Aê kakêḡ gamêḡ lôcḡa Seir gêdêḡ Esau gêwê kaiḡ, mago Jakob to nê latui sêsêp Aiguptu sêḡa. ⁵Go kasakeḡ Mose agêc Aron ma kakônḡi Aiguptu ḡa gêḡwapac, taḡ gagôm anḡa gamêḡ tau naḡ. Su, go gawê amac asa amêḡ. ⁶Aê gawê amac tamemi sêsa anḡa Aiguptu sêmêḡ e aô lasê gwêc. Ma lau Aiguptu sêḡanda amac tamemi ḡa kareta to hos e jadêdêḡ Gwêckoc. ⁷Ma êsêac aweḡ gêḡac Apômtau ma eḡ kêkêḡ gêsunḡbôm geḡ amac to lau Aiguptu kêsi to gêḡôm gwêc kêmakop e kêsalê êsêac auc. Amac matemanô alic gêḡ, taḡ aê gagôm gêdêḡ Aiguptu naḡ su. Amac amoa gamêḡ sawa ḡasawa baliḡ. ⁸Go aê gawê amac aô lasê lau Amor, taḡ sêḡḡôḡ Jordan ḡamakeḡ ḡnêḡa naḡ, nêḡ gamêḡ. Gêdêḡ taḡ kakêḡ êsêac sêsêp amac lememe ma amac akôc êsêacnêḡ gamêḡ su naḡ, aê gasenḡ êsêac gamuḡ amac. ⁹Go kiḡ Moabḡa Sipor latu Balak gêdi ma gêḡac siḡ gêdêḡ Israel. Eḡ kêsakeḡ biḡ gêdêḡ Beor latu Bileam gebe êmêḡ ma êpuc boa amac. ¹⁰Mago aê kakêḡ taḡoc Bileam atom, tec eḡ gêḡam mec amac. Gagôm amboac tonanḡ, tec gajam amac kêsi anḡa Balak lêma. ¹¹Go amac alom bu Jordan e aô lasê malac Jeriko. Ma lau Jerikoḡa sêḡac siḡ gêdêḡ amac. Mago lau Jeriko taunḡeḡ atom, lau Amor to Peres ma Kanaan to Het ma Girgas to Hiw ma Jebus amboac tonanḡeḡ. Mago aê kakêḡ êsêac sêsêp amac lememe. ¹²Aê kasakeḡ banic gêmumu ma kêḡanda lau Amor nêḡ kiḡ luagêc gêmuḡ

* 17:1-18: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ. * 18:1-28: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ. * 19:1-51: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ. * 20:1-9: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ. * 21:1-45: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ. * 22:1-34: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ. * 23:1-16: 10:16-23:16 Lau Israel sêku gamêḡ Kanaan samucgeḡ tulu. Êsêac sêpuc kapoac e nêḡ gôlôacmôkê têtáp nêḡ nom ḡasawa sa kêtômgeḡ.

amac. Amacnê m siŋ to talam gêgôm atom. ¹³ Aê kakêŋ gamêŋ teŋ, taŋ ajam kôm kêpi atom naŋ, gêdêŋ amac ma kakêŋ malac, taŋ amac akwê sa atom naŋ, gêdêŋ amac aŋgôŋ. Amac a eŋ kôm wainŋa to katêkwi, taŋ asê atomanô naŋ ŋanô.’

¹⁴ “Amboac tonaŋ galoc atêc Apômtau to anam sakiŋ eŋ têtmtac makeŋ ma tonê m ŋalêlôm ŋaŋêŋgeŋ. Atiŋ anôtôi jaba, taŋ tamemi sêjam sakiŋ aŋga bu ŋamakeŋ ô nêŋa to aŋga Aiguptu naŋ su, ma anam sakiŋ Apômtau. ¹⁵ Mago amac embe andec gebe anam sakiŋ Apômtau, go ocsalô tonec ajaliŋ anôtôi, taŋ abe anam sakiŋ naŋ sa. Abe anam sakiŋ anôtôi, taŋ tamemi sêjam sakiŋ aŋga bu ŋamakeŋ ô nêŋa naŋ, me lau Amor, tec aŋgôŋ êsêacnêŋ gamêŋ nec, nêŋ anôtôi me. Mago aê to ŋoc gôlôac abe anam sakiŋ Apômtaugeŋ.”

¹⁶ Go lau tau sêjô eŋ awa gebe “Biŋ tonec gebe awi Apômtau siŋ ma anam sakiŋ anôtôi jaba nec ênac jaê aêac, ¹⁷ gebe Apômtau, aêacnêŋ Anôtô, gêwê aêac to tamenŋ tapi aŋga Aiguptu tamêŋ ma gêwê aêac daw i andu kapoacwalôŋa siŋ. Eŋ gêgôm gêŋsêga kaiŋ teŋ aêac talic ma gejob aêac aŋga intêna samob, taŋ tasa naŋ, ma gejob aêac gêdêŋ taŋ tasêlêŋ tasêp lau tomôkê-tomôkê ŋalêlôm naŋ. ¹⁸ Ma Apômtau kêjanda lau tomôkê-tomôkê gêmuŋ aêac, eŋ kêjanda lau Amor, taŋ sêŋgôŋ gamêŋ tonec naŋ, amboac tonanŋeŋ. Kêtu tonaŋŋa aêac abe anam sakiŋ Apômtau amboac tonanŋeŋ, gebe eŋ kêtu aêacnêŋ Anôtô.”

¹⁹ Mago Josua kêsôm gêdêŋ lau tau gebe “Amac atôm gebe anam sakiŋ Apômtau atom, gebe eŋ Anôtô dabuŋ. Eŋ gêjam lêmuŋ lau gebe têtmtac êwiŋ eŋ taugenŋ. Eŋ oc êsuc amacnê m biŋ agêli biŋsuŋa to nê m sec ôkwi atom. ²⁰ Eŋ kêmoasiŋ amac su, mago amac embe awi eŋ siŋ ma anam sakiŋ anôtôi jaba, go ênam dê môtê amac ma êŋgôm amac sec to enseŋ amac su.” ²¹ Ma lau sê sôm gêdêŋ Josua gebe “Masi, aêac abe anam sakiŋ Apômtau.” ²² Ma Josua kêsôm gêdêŋ lau gebe “Amac taôm awa taôm sa gebe ajaliŋ Apômtau sa gebe anam sakiŋ eŋ.” Ma êsêac sê sôm gebe “Aêac awa tauŋ sa sugac.” ²³ Eŋ kêsôm gebe “Amboac tonaŋ, go atiŋ anôtôi jaba, taŋ sêc amac ŋalêlôm naŋ su, ma akêŋ nê m ŋalêlôm êndêŋ Apômtau, Israelnêŋ Anôtô.” ²⁴ Ma lau sê sôm gêdêŋ Josua gebe “Aêac anam sakiŋ Apômtau, aêacnêŋ Anôtô, to taŋeŋ wamu ênê awa.” ²⁵ Tec gêdêŋ bêc tonaŋ Josua kêmoatiŋ poac gêwiŋ’ lau ma kêmasaŋ biŋsu to ŋagôliŋ kêtu êsêacŋa aŋga Sikem. ²⁶ Ma Josua keto biŋ tonaŋ kêsêp Anôtônê biŋsu ŋabuku. Ma eŋ kêkôc poc kapôêŋ teŋ jagêjac sa aŋga kamem, taŋ kêkô Apômtaunê gamêŋ dabuŋ naŋ ŋalabu. ²⁷ Ma Josua kêsôm gêdêŋ lau samob gebe “Alic acgom, poc tonec êtu ŋabelo êwa aêac saŋa, gebe gêŋô Apômtaunê biŋ samob, taŋ eŋ kêsôm gêdêŋ aêac naŋ gêwiŋ. Kêtu tonaŋŋa amac embe ansa nê m Anôtô auc, go poc tau êtu ŋabelo êwa amac saŋa.” ²⁸ Go Josua kêsakiŋ lau sêc sêja nêŋ nomlênsê m gêdêŋ-gêdêŋgeŋ.

Josua agêc Eleasar sêmac êndu

²⁹ Biŋ tonaŋ gêbacnê, go Apômtau nê sakiŋwaga Nun latu Josua gêmac êndu. Ênê jala kêtu 110. ³⁰ Ma êsêac sêsuŋ eŋ aŋga tau nê nomlênsê m ŋamalac Timnat-Serat, taŋ gêc lôc Gas ŋagamêŋ gêmu kêpiŋa aŋga Epraim ŋagamêŋ lôcŋa.

³¹ Ma lau Israel sêjam sakiŋ Apômtau gêdêŋ bêc Josua gêmoa mata jaliŋa samob. Eŋ gêmac êndu su ma laumata ŋagêdô, taŋ sêlic kôm, taŋ Anôtô gêjam kêpi lau Israel naŋ, gacgeŋ sêmoa. Tec lau Israel sêjam sakiŋ Apômtau gêdêŋ laumata tonaŋ nêŋ bêc sêmoa mateŋ jaliŋa samob amboac tonanŋeŋ.

³² Josepnê ŋatêkwa, taŋ lau Israel sêkôc aŋga Aiguptu sê mên naŋ, sêsuŋ aŋga Sikem kêsêp nom, taŋ Jakob gêjam ôli ŋa mone silber 100 gêdêŋ Sikem tama Hamor latui naŋ, ŋasawa teŋ. Gamêŋ tau kêtu Josepnê wakuc nêŋ nomlênsê m teŋ.

³³ Ma Aron latu Eleasar gêmac êndu ma sêsuŋ eŋ aŋga latu Pinehas nê malac Gibe a. Êsêac sêkêŋ malac, taŋ gêc Epraim ŋagamêŋ lôcŋa naŋ, gêdêŋ eŋ.

Gôliŋwaga

Lau Israel sêku Kanaan tulu e sêwaka sakinj kinŋa sa ŋaminj gêjam lau Gôliŋwaga nêj buku tonec auc. Miŋ tau ŋai kêpi Israelnêj siŋsêlêc, taŋ sêsam êsêac sebe Gôliŋwaga naŋ, nêj gêj siŋsêlêcŋa. Lau tonaŋ ŋagêdô samob gôliŋwaga ŋanô êsêac atom, laumata êsêac sêwê nêj lau sêjac siŋŋa to kêsiwaga, taŋ sêjam nêj lau sa-sa gêdêj ŋacjo sêkônij êsêac tôj naŋŋa. Gôliŋwaga ŋac towae kêlêlêc ŋagêdô samob su naŋ Simson, taŋ sêjac ênê gêjnsêga ŋaminj gêc môkêlatu 13-16.

Biŋ kapôênj tec buku tau kêdônj nec tonec gebe Lau Israel sêsap Anôtô tôj ŋaŋêj, tec gêjam êsêac sa sêjgônj nêj ŋajam Ma sêsap tauŋ su aŋga Anôtônê, tec gedec êsêac dêdac gêjŋwapac e sêjgônj jageo.

Mago biŋ ŋanô teŋ kêsiŋ tau gêc lêlôm gêwiŋ gebe Lau tau embe sêsap tauŋ su aŋga Anôtônê e dêdac gêjŋwapac, mago eŋ embe êlic êsêac sêmbu tauŋ to sêkac tauŋ ôkwi êtiam, eŋ taê labu nê lau to gêjam êsêac kêsi gêjac ŋawaegenj.

1:1-36. Josua gêmac êndu su acgom, go lau Israel nêj gôlôacmôkê ŋagêdô sêjac siŋ jasêku Kanaannêj malac ŋagêdô tulu ŋaminj.

2

Apômtaunê aŋela geoc tau lasê aŋga Bokim

¹ Apômtaunê aŋela gêwi Gilgal siŋ gêja Bokim ma kêsôm gêdêj lau Israel gebe “Aê kakôc amac aŋga Aiguptu ma gawê amac mênjaô lasê gamêj, taŋ katôc lemoc gebe jakêj êndêj tamemi naŋ. Aê kasôm gebe ‘Aê janac poac, taŋ kamoatiŋ gêdêj amac naŋ, popoc atomanô. ² Ma amac amoatiŋ poac teŋ êndêj lau, taŋ sêjgônj gamêj tonec naŋ atom. Atuc êsêacnêj altar popoc.’ Mago amac taŋem wamu aêjoc jatu tonaŋ atom. Amac agôm asagenj. ³ Amboac tonaŋ aê jasôm êndêj amac gebe Aê jajanda lau tomôkê-tomôkê jamuŋ amac atom. Êsêac oc têtû nêj ŋacjo ma nêj anôtôi jaba têtû amacnêj lakô.” ⁴ Apômtaunê aŋela kêsôm biŋ tonaŋ gêdêj lau Israel samob su, go lau tau sêpuc taŋjiboa sa ma têtaj. ⁵ Ma sê gamêj tonaŋ ŋaê gebe Bokim ma sêkêj da gêdêj Apômtau aŋga tônê.

Josua gêmac êndu

⁶ Josua kêlêwaj lau Israel sêmu dêdêj nêj nomlênsêj gêdêj-gêdêjŋeŋ sêja, gebe sêjgônj têtû wakac. ⁷ Ma lau Israel sêjam sakinj Apômtau kêtôm têm Josua gêmôa nomŋa. Josua gêmac êndu su, go êsêac sêjam sakinj Apômtau sêmôa kêtôm têm, taŋ laumata, taŋ sêjala gêj samob, taŋ Apômtau gêgôm gêdêj lau Israel naŋ, sêmôa materj jali naŋ. ⁸ Ma Nun latu Josua, taŋ Apômtaunê sakinjwaga naŋ, nê jala kêtû 110 ma gêmac êndu. ⁹ Êsêac sêsuŋ eŋ aŋga tau nê nomlênsêj ŋamalac Tinat-Heres, taŋ gêc lôc Gas ŋagamêj gêmu kêpiŋa aŋga Epraim ŋagamêj lôcŋa. ¹⁰ Lau taŋ sêmôa sêwiŋ Josua naŋ, sêmac êndu amboac tonaŋ, ma lau wakuc mênjsêsa, naŋ êsêac sêjam kauc Apômtau to nê kôm, taŋ gêjam kêtû lau Israelŋa naŋ.

Lau Israel sêwi Apômtau siŋ ma gôliŋwaga sêkôc kôm sa

¹¹ Go lau Israel sêgôm gêj, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ, gebe sêjam sakinj Bal. ¹² Êsêac sêwi Apômtau, tamerjinêj Anôtô, taŋ kêkôc êsêac su aŋga Aiguptu naŋ, siŋ ma sêsap lau, taŋ sêgi êsêac auc naŋ, nêj anôtôi jaba tôj. Êsêac sêpônj eŋduc gêdêj anôtôi tonaŋ ma sêgôm Apômtau têtac ŋandaŋ kêsa. ¹³ Êsêac sêwi Apômtau siŋ ma sêjam sakinj Bal agêc Astarte. ¹⁴ Apômtau têtac ŋandaŋ ŋanô gêdêj lau Israel, tec kêkêj êsêac sêsêp kêjajowaga lemeŋ, gebe sêjajango êsêacnêj gêj su. Eŋ kêkêj nêj ŋacjo, taŋ sêgi êsêac auc naŋ, gebe sêkônij êsêac e lau Israel têtôm gebe sênam tauŋ sa êtiam atom. ¹⁵ Kêtôm têm samob, taŋ êsêac dêdi sebe sênac siŋ naŋ, Apômtau gêjam dêmôê êsêac kêtôm eŋ kêsôm ma kêtôc lêma gebe êjgôm naŋ. Ma êsêac sêpô lêna tauŋ ŋanôgeŋ.

¹⁶ Go Apômtau k  k  n g  liŲwaga, taŲ s  jam lau Israel sa aŲga k  jaŲgowaga lemeŲ.
¹⁷ Mago   s  ac s  k  n taŲeŲ n  n g  liŲwaga atom.   s  ac s  k  n taŲuŲ d  d  n an  t  i jaba to s  p  n aenduc g  d  n   s  ac.   s  ac tameŲi taŲeŲ wamu Ap  mtaun   biŲsu, mago   s  ac taŲuŲ s  wi tameŲin  n l  n tonaŲ siŲ sebeŲ ma s  sa k  tiam atom. ¹⁸ K  t  m t  m samob, taŲ Ap  mtau k  k  n g  liŲwaga g  d  n   s  ac naŲ, eŲ g  moa g  wiŲ g  liŲwaga tau ma eŲ g  jam lau tau sa aŲga n  n Ųaċjo lemeŲ k  t  m t  m samob, taŲ g  liŲwaga g  moa g  wiŲ   s  ac naŲ. Ap  mtau ta   wal     s  ac k  tu n  n taŲiċoa, taŲ t  taŲ k  tu n  n Ųaċjo sêlêsu to s  k  niŲ   s  ac naŲŲa. ¹⁹ Mago g  d  n taŲ g  liŲwaga g  mac   ndu naŲ, lau s  mu s  ja n  n intêna laŲgwa kêtiam e s  g  m sec k  l  l  c lau g  muŲŲŲa su.   s  ac t  daguc an  t  i jaba ma s  jam sakiŲ   s  ac to s  p  n aenduc g  d  n   s  ac ma s  wi n  n l  n tonaŲ siŲ atom, s  sa tog  sunt  kwa ŲatonŲeŲ s  moa. ²⁰ Ap  mtau t  tac ŲandaŲ sec g  d  n lau Israel ma k  s  m gebe “Lau tonec seseŲ poac, taŲ kajatu g  d  n   s  ac tameŲi gebe s  sap t  n naŲ, su ma taŲeŲ wamu a   atom, ²¹ tec a   jajanda lau tom  k  -tom  k  , taŲ Josua k  ku tulu atom ma g  mac   ndu naŲ, n  n teŲ   tiam atom. ²² A   jaŲg  m g  n tonec gebe jansa   lau Israel e jajala   s  ac s  sa Ųoc l  n t  t  m tameŲi s  sa n  n me masi.” ²³ Amboac tonaŲ Ap  mtau g  l  c gebe lau tom  k  -tom  k  , taŲ s  s   Josua l  ma Ųalabu atom naŲ, s  nŲg  nŲeŲ. EŲ k  janda   s  ac sebeŲ atom.

3:1-31 Lau Israel s  wi Ap  mtau siŲ k  tu dim t  l  ac, tec Ap  mtau k  k  n   s  ac s  s   n  n Ųaċjo Ųalabu. G  d  n taŲ   s  ac teteŲ eŲ naŲ, eŲ k  sakiŲ gêjamsawaga teŲ. * † ‡

4

Debora ag  c Barak s  ku Sisera tulu

¹ G  liŲwaga Ehud g  mac   ndu su, go lau Israel s  g  m g  n, taŲ Ap  mtau g  lic sec naŲ kêtiam. ² Amboac tonaŲ Ap  mtau k  k  n   s  ac s  s  p Jabin l  ma. EŲ lau Kanaan n  n kiŲ, taŲ g  jam g  liŲ   s  ac g  nŲg  n malac Hasor naŲ.   n   siŲwagan  n laumata Sisera, taŲ g  nŲg  n lau samuc n  n malac Haroset. ³ Jabinn   kareta ki 900 ma eŲ gejoŲ lau Israel secan   k  t  m jala 20. Tec lau Israel aweŲ g  jac Ap  mtau gebe   nam   s  ac sa.

⁴ Lapidotn   aw   Debora eŲ propeteo teŲ k  tu lau Israel n  n g  liŲwagao g  d  n Ųasawa tonaŲ. ⁵ EŲ g  nŲg  n n   nip, taŲ k  k   Rama to Betel Ųasawa aŲga gam  n l  cŲŲa Epraim naŲ, Ųalabu ma lau Israel s  ja t  n   gebe eŲ   m  t  c êsêacnên biŲ. ⁶ Debora k  sakiŲ biŲ g  d  n Abinoam latu Barak aŲga Naptalinê gam  n Ųamalac Kedes gebe   m  n ma k  s  m g  d  n eŲ gebe “Ap  mtau, lau Israel n  n An  t  , k  jatu a  m gebe ‘  na ma   w   n  m lau s  pi l  c Tabor s  na.   k  c lau 10,000 aŲga Naptali ag  c Sebulon n  n g  l  ac. ⁷ A   gabe jal  t  m Jabinn   siŲwagan  n laumata Sisera gebe   nac siŲ   nd  n a  m aŲga bu Kison. EŲ   m  n ton   kareta ki ma n   siŲwaga, mago a   gabe jak  n eŲ   s  p a  m l  mam.’ ” ⁸ Barak k  s  m g  d  n Debora gebe “A  m embe   wiŲ a  , go jana, mago a  m embe   wiŲ a   atom, oc jana atom amboac tonaŲeŲ.” ⁹ Debora g  j   eŲ awa gebe “Amboac tonaŲ a   jawiŲ a  m, mago intêna, taŲ a  m   sa naŲ,   waka a  m waem sa atom, gebe Ap  mtau   k  n Sisera   s  p aw   teŲ l  ma.” Go Debora g  di jag  wiŲ Barak s  ja Kedes. ¹⁰ Barak k  kalem Sebulon ag  c Naptali n  n g  l  ac s  pi tageŲ aŲga Kedes, go lau 10,000 t  daguc eŲ, ma Debora jag  wiŲ eŲ amboac tonaŲeŲ.

¹¹ Kenn   wakuc teŲ, Heber, k  kac tau su aŲga lau Ken n  n ma g   n   becobo k  k   kamem SananimŲa, taŲ k  k   Kedes Ųagala naŲ Ųalabu. Lau Ken tonaŲ Mosenê lawa Hobab n  ’ wakuc.

¹²   s  ac s  s  m Ųawae g  d  n Sisera gebe Abinoam latu Barak k  pi l  c Tabor g  ja. ¹³ Tec Sisera k  kalem n   kareta ki 900 to n   lau samob ma k  jatu   s  ac gebe s  wi lau samuc n  n malac Haroset siŲ s  na bu Kison. ¹⁴ Go Debora k  s  m g  d  n Barak gebe “Aj  c,   ndi gebe b  c tonec Ap  mtau   k  n Sisera   s  p a  m l  mam. Ap  mtau   w   a  m.” Tec Barak g  di aŲga Tabor k  s  p g  ja ma n   lau 10,000 t  daguc eŲ. ¹⁵ G  d  n taŲ Barak ton   siŲwaga s  

* 2:23: Bokim Ųam gebe Lau-t  taŲwaga. † 2:23: Bal k  tu lau Kanaan n  n an  t   jaba towae teŲ. ‡ 2:23: Astarte k  tu n  n an  t   towae teŲ.

lasê nan, Apômtau kêlênsôn Sisera to nê kareta samob ma nê lau. Sisera gêboan kêsêp anga nê kareta e gacgej gêc su gêja. ¹⁶ Barak kêjanda kareta to siŋwaga e jagêdên lau samuc nêj malac Haroset ma siŋ gesen siŋwaga samob su, ñac teŋ gêwê sa atom.

¹⁷ Sisera kêlêti gêja Kennê wakuc Heber nê awê Jael nê becobo, gebe kiŋ Hasorŋa Jabin to Hebernê gôlôac sêmoa sêwiŋ tauŋ towamagen. ¹⁸ Jael kêsâ gêja gebe êpuc Sisera tôŋtôn ma kêsôm gêdên en gebe “O apômtau, ôsô ômôên, ôsô ñoc becobo ômôênmaŋ. Ôtêc taôm atom.” Amboac tonan en kêsô gêja ma awê tau kêgaduc en ña belarjke. ¹⁹ Ma ñac tau kêsôm gêdên awê gebe “Aê jaten aôm gebe ôkên bu ñagec êndên aê janôm gebe bu gêjô aê.” Awê tau kêkac bulakôp bôcôlic, taŋ su kêpoac ñalêlôm nan, ñasuŋ su jakêkên su gêdên en gênôm ma kêgaduc en auc kêtiam. ²⁰ Go ñac tau kêsôm gêdên en gebe “Ôkô becobo ñasacgêdô ma ñac teŋ embe êô lasê ma êtu kênac aôm gebe ‘Ñac teŋ gêmôa tonec me masi’, go ôsôm gebe ‘Masi.’”

²¹ Sisera têkwa gêbac ñanô, tec gêc bêc e kêliŋ tau siŋ gêc. Ma Hebernê awê Jael kêkôc hama to biakim becoboŋa teŋ ma kêsô kelecgeŋ gêdên en gêja ma gêjac biakim tau kêsêp Siseranê mom palalap e jagêjam nom ma gêmâc êndu tomatêgeŋ. ²² Gêdên tonan Barak gêô lasê. En gesom Sisera. Ma Jael kêpuc en tôŋtôn jakêsôm gêdên en gebe “Ômôên tonec, aê gabe jatôc ñac, taŋ aôm gosom en nan, êndên aôm.” Amboac tonan Barak kêsô becobo gêwiŋ en ma gêlic Sisera tomatêgeŋ gêc ma biakim kêkô nê mom.

²³ Gêdên bêc tonan Anôtô kêku lau Kanaan nêj kiŋ Jabin tulu gêjô lau Israel su. ²⁴ Ma lau Israel sêkônij lau Kanaan nêj kiŋ Jabin ñajana sec e sesen en su samucgeŋ.

5

Debora agêc Barak nêj wê

¹ Gêdên bêc tonan Debora agêc Abinoam latu Barak sêjam wê tonec gebe

² “Alambiŋ Apômtau,
gebe lau Israel sêmasan biŋ kêtû tôŋ gebe sênac siŋ,
ma lau sêlôc sa tonan ñalêlômgeŋ.

³ Amac kiŋac, aŋô biŋ tau,
amac kasêgaac, akên taŋem.
Aê janam wê to janac gên wêŋa
êndên Apômtau, lau Israel nêj Anôtô.

⁴ O Apômtau, gêdên taŋ kôsêp anga Seir ñalôc gômôên,
ma gêdên taŋ kôsa anga gamên EDOMŋa gômôên nan,
nom kêtênêp ma undambê kêsêwa,
biŋnanô, bu kêsêwa anga tao gêmên.

⁵ Lôc kêtênêp kakô Sinai ña Apômtau laŋônêmŋa,
kêkô Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, laŋônêmŋa.

⁶ “Gêdên Anat latu Samgar nê têm gêdên Jaelnê têm,
lau sêwê sêmoa intênasêga kêtiam atom,
ma lau, taŋ sêsêlên nan, sêjac jaê intênasêga.

⁷ O Debora, lau Israel nêj malac kêtû gasan
e mêngeŋ aôm gôdi.
Aôm gôdi amboac lau Israel teneŋi.

⁸ Anôtônê siŋwaga awerŋmê kêsâ
ma siŋ jakêpi gamên.
Lau 40,000, taŋ sêmoa Israel nan,
nêj teŋ gêjac lautuc ma gêôc kêm atom.

⁹ ñoc ñalêlôm gêwiŋ lau Israel nêj laumata,
gêwiŋ lau, taŋ sêlôc sa tonên ñalêlômgeŋ.
Alambiŋ Apômtau.

¹⁰ “Amac laumata, taŋ api donki kwalam-kwalam
ma aŋgôn ɲabelanke ɲaô,
ma amac siŋwaga, taŋ asêlêngen amoa intêna naŋ,
anac miŋ biŋ tau.

¹¹ Aŋô acgom, lau taŋ sêjam biŋgalôm sêmoa bumata naŋ,
sêsôm Apômtau kêku nê ɲacjo tulu ɲawae,
sêsôm lau Israel sêku nêŋ ɲacjo tulu ɲawae.
Go Apômtaunê lau sêwê sêsêp aŋga nêŋ malac sêmêŋ.

¹² “O Debora, ajôc, ajôc.
Ajôc, ôpuc wê teŋ samaŋ.
O Barak, ôndimaŋ,
o Abinoam latu,
ôwê lau kapoacwalôŋa ma aêc ana.

¹³ Go lau ɲaŋêŋ sêsêp dêdêŋ nêŋ laumata sêja,
Apômtaunê lau dêdêŋ eŋ sêja sebe sênac siŋ.

¹⁴ Êsêac sêsêp gaboan sêmêŋ aŋga Epraim
têdaguc Benjaminnê gôlôac to nêŋ lau.
Kasêga sêsêp aŋga Makir sêmêŋ
to laumata sêmêŋ aŋga Sebulon.

¹⁵ Isakarnê gôlôac nêŋ laumata sêwiŋ Debora sêmêŋ,
biŋŋanô, Isakarnê gôlôac sêwiŋ Barak sêmêŋ.
Êsêac têdaguc eŋ sêsêp gaboan sêja.
Tageŋ Rubennê gôlôac sêwa tauŋ kêkôc,
êsêac têtôm gebe sêsôm biŋ katô tauŋ atom.

¹⁶ Kêtu asageŋŋa êsêac sêmoa sêwiŋ nêŋ domba ɲatonŋen.
Sêmoa gebe sêŋô laugejob têtêlam nêŋ domba ɲaton me.
Biŋŋanô, Rubennê gôlôac sêwa tauŋ kêkôc,
êsêac têtôm gebe sêsôm biŋ katô tauŋ atom.

¹⁷ Gadnê gôlôac sêmoa Jordan ɲamaker eŋ oc kêpiŋa,
ma kêtu asageŋŋa Dannê gôlôac sêjam kôm warŋa.
Asernê gôlôac sêŋgôn gwêctali,
sêŋgôn nêŋ sêclunŋen.

¹⁸ Mago lau Sebulon to Naptali sêjac kapoac tauŋ
totaêŋ kêpa tauŋ sugen sêmoa siŋ mala.

¹⁹ “Kiŋ sêmêŋ ma sêjac siŋ
aŋga Tanak, taŋ gêc bu Megidonŋa naŋ.
Lau Kanaan nêŋ kiŋ sêjac siŋ,
mago sêjaŋgo silber teŋ atom.

²⁰ Utitalata undambêŋa sêjac siŋ.
Êsêac sêsa nêŋ lêŋ ma sêjac siŋ gêdêŋ Sisera.

²¹ Bu Kison gêc ɲasamac kapôên e gêc êsêac su.
Bu Kison gêc, gêc ɲasamac kapôên.
O katuc tau, ajôc, ôndi toŋaclaigen.

²² Go hos eŋkaiŋ kêka nom
ma sêboan-sêboan.

²³ “Apômtaunê aŋela kêsôm gebe ‘Apuc boa malac Meros,
apuc boa êsêac, taŋ sêŋgôn malac tau naŋ ɲanôgen,
gebe êsêac sêmêŋ kêtu sênam Apômtau saŋa atom,
ma sêmêŋ gebe sêwiŋ Apômtaunê siŋwaga atom.’

²⁴ “Anôtô ênam mec Kennê wakuc Hebernê awê Jael, ênam mec eŋ êlêlêc lauo samob, taŋ sêŋgôn becoo naŋ su.

²⁵ Sisera keteŋ bu, mago eŋ kêkêŋ su gêdêŋ eŋ, kêkêŋ su ŋakana kêsêp laclu ŋajamanô teŋ gêdêŋ eŋ.

²⁶ Awê tau kêmêgôm biakim kêsêp lêma ŋamakeŋ ma kêmêgôm kamundanê hama kêsêp lêma anôŋa. Eŋ gêjac Sisera e gêjac môkêapac popoc.

Eŋ gêguŋ ênê mom palalap ma gêjac popoc.

²⁷ Sisera gebeŋ e gêu tau gêc awê tau akaiŋŋa.

Eŋ gêu tau jagêc awê tau akaiŋŋa.

Eŋ gebeŋ kêsêp nom tomatêgeŋ jagêc.

²⁸ “Sisera têna gewec kêsa katam sauŋ, eŋ gêjam tuc kêsa lala.

‘Kêtu asageŋŋa ênê kareta gêmêŋ sebeŋ atom nec.

Kêtu asageŋŋa ênê hos sêsêlêŋ malô-malô sec’.

²⁹ Sisera têna nê sakiŋwagao tokauc kêlêlêc gêjô eŋ awa, ma eŋ tau kêsôm biŋ tonec ŋakôniŋŋa ŋapaŋ gebe

³⁰ ‘Êsêac oc têtap awa sa ma sêjac sam gêdêŋ tauŋ sêmoa.

Sêjac sam ŋapalêo tageŋ me luagêc gêdêŋ siŋwaga gêdêŋ-gêdêŋgeŋ.

Sisera tau oc kêtap ŋakwê ŋajam sa

ma obo, taŋ sêsi ŋa gam talô-talô naŋ,

gebe êkêŋ êndêŋ ŋatauo ênôŋ’.

³¹ “O Apômtau, aômnêm ŋacjo samob sênaŋamaŋ, mago nêŋ lau têtôm oc kêpi toŋaclai.”

Amboac tonarŋ wama gêjam gamêŋ auc kêtôm jala 40.

6

Anôtô kêkalem Gideon

¹ Lau Israel sêgôm gêŋ, taŋ Apômtau gêlic sec naŋ, tec Apômtau kêkêŋ êsêac sêsêp lau Midian lemeŋ kêtôm jala 7. ² Lau Midian lemeŋ kêkôniŋ lau Israel, tec lau Israel sêsŋ taŋ kêtô êsêacŋa sêŋgôn pocgêsuŋ to poclabu aŋga gamêŋ lôcŋa. ³ Kêtôm têm lau Israel sêsê gêŋŋa samob lau Midian ma lau Amalek to lau gamêŋ sawaŋa sêô lasê sebe sênac êsêac. ⁴ Êsêac sê nêŋ-becobo kêsêp Israelnêŋ gamêŋ ma seserŋ êsêacnêŋ kôm samob su e jagêdêŋ gamêŋ ŋalabuŋa kêkanôŋ malac Gasa. Êsêac sêwi gêŋ taniŋŋa teŋ siŋ kêtô lau Israel sêniŋŋa atom, sêkôc domba to bulimakao ma dorŋki samob. ⁵ Êsêac sêô lasê tonêŋ bulimakao ma nêŋ becobogeŋ sêwê têtôm lêsêc. Lau teŋ sêsa êsêac to nêŋ kamele sa têtôm atom. Êsêac sêô lasê ma seserŋ gamêŋ tau ŋagêŋ samob su. ⁶ Tec lau Israel sêpô lêna taŋ ŋanô kêtô êsêacŋa ma lau Israel aweŋ gêjac Apômtau gebe ênam êsêac sa.

⁷ Gêdêŋ taŋ lau Israel aweŋ gêjac Apômtau kêtô lau Midianŋa naŋ, ⁸ Apômtau kêsakiŋ propete teŋ gêdêŋ êsêac ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Apômtau, lau Israel nêŋ Anôtô, kêsôm biŋ tonec gebe Aê kakôc amac asa aŋga Aiguptu amêŋ to gawê amac awi andu gêŋômaŋa siŋ. ⁹ Aê gajam amac sa aŋga lau Aiguptu lemeŋ to aŋga lau samob, taŋ sêkôniŋ amac naŋ, lemeŋ amboac tonarŋgeŋ ma kajanda êsêac gamuŋ amac ma kakêŋ lau tau nêŋ gamêŋ gêdêŋ amac. ¹⁰ Aê kasôm gêdêŋ amac gebe ‘Aê Apômtau, amacnêm Anôtô. Amac aŋgôn lau Amor nêŋ gamêŋ, mago anam sakiŋ lau Amor nêŋ anôtô jaba atom.’ Mago amac akêŋ taŋem ŋoc biŋ atom.”

¹¹ Go Apômtaunê aŋela mêngeô lasê ma gêŋgôn kamem, taŋ kêkô malac Opar ŋagala naŋ ŋalabu. Joas aŋga Abiesernê gôlôac kêtô ka tau ŋatao. Joas latu Gideon kêka polom kelecgeŋ gêmôa sêka wain ŋamala, gebe êsiŋ polom ôkwi kêtô lau Midianŋa. ¹² Ma Apômtaunê aŋela gêô lasê gêdêŋ eŋ ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “O siŋsêlêc, Apômtau

gêwiŋ aôm.” ¹³ Ma Gideon kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “O ŋatau, Apômtau embe êwiŋ aêac, go gêŋwapac samob êtap aêac sa êtu asageŋŋa. Ma gêŋsêga samob, taŋ tameŋi sêjac miŋ gêdêŋ aêac naŋ ma sêsôm gebe ‘Apômtau kêkôc aêac asa aŋga Aiguptu amêŋ atom me, gêŋsêga tonarŋ ŋanô ondoc.’ Galoc Apômtau kêtiŋ aêac su to kêkêŋ aêac asêp Midian lemeŋ.” ¹⁴ Go Apômtau kêjatu eŋ gebe “Aê tauc jasakiŋ aôm ôna tonêm ŋajaŋa, taŋ gêc aômŋa naŋ, gebe ônam lau Israel sa aŋga lau Midian lemeŋ.” ¹⁵ Gideon gêjô eŋ awa gebe “O Apômtau, aê oc janam lau Israel sa amboac ondoc. Ôlic acgom, aêŋoc lau têtû Manasênê gôlôacnêŋ lau ômbôêŋ-ômbôêŋ ma aê tauc katu ŋoc launêŋ ŋac ŋamuŋa tau.” ¹⁶ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm kôtôm gebe ôŋgôm gêŋ tau gebe aê oc janam aôm sa. Aôm oc ôku lau Midian tulu amboac kôku ŋac tageŋ tulu.” ¹⁷ Gideon gêjô eŋ awa gebe “Aê embe janac aôm matamanô ŋajam, naŋgo ôwaka taôm sa ŋa gêŋtalô teŋ, gebe aôm taôm tec kôsôm biŋ gêdêŋ aê. ¹⁸ Aê jateŋ aôm gebe ôwi gamêŋ tonec siŋ atom e jamu jandêŋ aôm jamêŋ êtiam acgom. Aê gabe jakêŋ moasiŋ teŋ êtu da êndêŋ aôm.” Ma eŋ kêsôm gebe “Aê oc jamoa e ômu ômôêŋ.”

¹⁹ Amboac tonarŋ Gideon kêsô nê andu gêja ma geno noniŋ ŋalatu teŋ ma kêkôc polom matak laclu kapôêŋ teŋ gebe êpac polom, mago kêkêŋ jist kêsêp atom. Eŋ kêkêŋ gwada kêsêp gadob ma sulu kêsêp ku, kêkôc gêŋ tau gêdêŋ Apômtaunê aŋela gêja kamem ŋalabu. ²⁰ Go Apômtaunê aŋela kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Otoc gwada to polom ŋaluc ênsac poc tonec ŋaô ma ôkêc sulu êpi.” Ma Gideon gêgôm amboac tonarŋ. ²¹ Ma Apômtaunê aŋela kêmêtôc lêma ma kêmoasac gwada to polom ŋaluc ŋa tôc, taŋ eŋ kêmêgôm naŋ ŋatêpôê. Ma ja kêsâ aŋga poc mêngeŋ gwada to polom ŋaluc tau su. Go Apômtaunê aŋela malamê.

²² Go Gideonnê kauc kêsâ, gebe gêlic Apômtaunê aŋela ma eŋ kêtakê ma kêsôm gebe “Op, Apômtau Anôtô, aêagêc aŋela laŋôŋanô gêdêŋ tauŋgoc.” ²³ Mago Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôtêc taôm atom, ômoa tobiŋmalôgeŋ, aôm oc ômac êndu atom.” ²⁴ Gideon gêboa altar teŋ sa gêdêŋ Apômtau aŋga tônê ma kêsam altar tau gebe Apômtau eŋ biŋmalô ŋam. Altar tau kêkô Opra, taŋ kêtû Abiesernê gôlôacnêŋ malac naŋ, e gêdêŋ galoc.

²⁵ Gêdêŋ gêbêc tonarŋ Apômtau kêsôm gêdêŋ Gideon gebe “Ôkôc tamam nê bulimakao kapoac êwiŋ bulimakao kapoac teŋ, taŋ nê jala kêtôm 7 ma onseŋ tamamnê altar Balŋa su ôsap alê gwam, taŋ kêkô altar ŋagala naŋ tulu. ²⁶ Su, go ômboa altar teŋ sa êndêŋ Apômtau, aôm nê Anôtô, êkô poc tau ŋaô. Ômboa altar tau sa êtôm ŋagôliŋgeŋ. Go ôkôc bulimakao kêtû luagêc ŋa ma ôkêŋ êtu daja êwiŋ alê gwam, taŋ ôsap tulu naŋ.” ²⁷ Amboac tonarŋ tec Gideon kêkôc nê sakiŋwaga 10 ma gêgôm biŋ, taŋ Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ naŋ, ŋanô kêsâ. Mago eŋ kêtêc tau nê gôlôac to lau malac tonecŋa, tec gêgôm gêŋ tau gêdêŋ ocsalô atom, gêgôm gêdêŋ gêbêcgeŋ.

²⁸ Gêdêŋ taŋ lau malacŋa dêdi sa gêdêŋ bêbêc kanucgeŋ naŋ, êsêac sêlic gebe Balnê altar to alê gwam tau gêjaŋa ma ja geŋ bulimakao kêtû luagêcŋa gêsac altar teŋ, taŋ sêboa sa naŋ ŋaô. ²⁹ Êsêac sêsôm gêdêŋ tauŋ gebe “Asa gêgôm gêŋ tonec.” Êsêac sêkip biŋ tau sa e têtap sa gebe “Joas latu Gideon gêgôm.” ³⁰ Go lau malacŋa sêsôm gêdêŋ Joas gebe “Ôkôc latôm ômôêŋ tonec gebe anac eŋ êndu. Eŋ gesêŋ Balnê altar su ma kêsap alê gwam, taŋ kêkô altar ŋagala naŋ tulu.” ³¹ Mago Joas kêsôm gêdêŋ lau samob, taŋ sêgi eŋ auc naŋ, gebe “Amac abe anac siŋ êjô Bal ma abe anam eŋ sa me. Eleŋŋa atomgeŋ ma ŋac, taŋ ênac siŋ êjô Bal naŋ, oc ênaŋa. Gebe Bal embe anôtô teŋ, go ênam tau kêsi ma ênac siŋ êndêŋ ŋac, taŋ gesêŋ ênê altar su naŋ.” ³² Gêdêŋ ŋasawa tonarŋ sêsam Gideon gebe Jerubal gebe Joas kêsôm gebe “Bal ênam tau kêsi ma ênac siŋ êndêŋ ŋac, taŋ gesêŋ ênê altar su naŋ.”

³³ Go Midian to Amelek ma lau gamêŋ sawaŋa mênŋsêpi tageŋ ma selom bu Jordan jasê nêŋ becobo kêkô gaboarŋ Jesrelŋa. ³⁴ Ma Apômtaunê ŋalau gêjam Gideon auc. Ma eŋ gêjac dauc e kêkalem Abiesernê gôlôac gebe sêndaŋguc eŋ. ³⁵ Eŋ kêsakiŋ lau jaenŋa sêjac laoc Manasênê gôlôacnêŋ gamêŋ samob, gebe sêkalem êsêac mênŋsêndaŋguc eŋ ma

en kêsakiŋ lau jaenŋa gêdêŋ Aser to Sebulon ma Naptali nêŋ gôlôac e êsêac mênŋsêwiŋ amboac tonanŋen.

³⁶ Go Gideon kêsôm gêdêŋ Anôtô gebe “Aôm embe taêm ênam gebe ônam lau Israel kêsi ŋa aê lemoc amboac tê kôsôm nê, ³⁷ nan ôlic acgom, aê gaja domba ŋaôlilu gêc gamêŋ aka polom ŋa. Êndêŋ elenŋ ŋa embe maniŋ ênêc domba ŋaôlilugenŋ ŋaô ma nom ŋakelenŋ, go jajala êndêŋ tonanŋ gebe aôm taêm kêka aê ŋanôgenŋ, gebe ônam lau Israel kêsi ŋa aê lemoc, amboac tê kôsôm su nê.” ³⁸ Biŋ tau ŋanô kêsa. Gêdêŋ taŋ Gideon gêdi sa gêdêŋ bêbêc kanucgenŋ nan, en kêpip ŋaôlilu tau ma kêmôgiŋ kêsêp laclu tenŋ e mênŋgêc. ³⁹ Go Gideon kêsôm gêdêŋ Anôtô gebe “Têmtac ŋandanŋ êndêŋ aê atommanŋ, aê jasôm biŋ tagenŋ tonec êwiŋ. Aê jatenŋ aôm gebe jansaê domba ŋaôlilu ŋalêŋ tagenŋ êtiam. Ôŋgôm ŋaôlilu ŋakelenŋ ênêc ma maniŋ êsêp nomgenŋ.” ⁴⁰ Ma gêdêŋ gêbêc Anôtô gêgôm amboac tonanŋ. Ŋaôlilu ŋakelenŋ ma maniŋ kêsêlô e gêjam nom auc.

7

Gideonnê lau sêku lau Midian tulu

¹ Go Jerubal, Gideonnê ŋaê tenŋ tonec, to nê lau samob dêdi gêdêŋ bêbêc kanucgenŋ ma sê nêŋ becobo kêkô bumata Harod ŋagala. Lau Midian sê nêŋ becobo kêkô gaboanŋ gêmu kêpiŋa anŋa lôc More ŋalabu.

² Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ Gideon gebe” Lau, taŋ sêwiŋ aôm nan, taêsam kêlêlêc, tec katôm gebe jakêŋ lau Midian sêsêp êsêac lemenŋ atom. Moae lau Israel oc tetoc tauŋ sa êndêŋ aê ma sêsôm gebe ‘Aê tauc ŋoc lemoc gêjam aê kêsi.’ ³ Amboac tonanŋ ôkêŋ ŋawae êndêŋ lau gebe’ Ŋac tenŋ embe êtêc tau to nê ŋalêlôm ŋatutuc, nan êmu êna nê malac.’” Ma Gideon kêsaê êsêac ma lau 22,000 sêmu sêja, ma lau 10,000genŋ sêmoa sêwiŋ enŋ.

⁴ Apômtau kêsôm gêdêŋ Gideon gebe “Lau tau taêsam kêlêlêc gacgenŋ sêkô ŋapanŋ. Ôwê êsêac sêsêp bu sêna ma aê gabe jawa êsêac êkôc jajô aôm. Embe jasôm êndêŋ aôm gebe ‘Ŋac tonec êwiŋ aôm’, nan enŋ êwiŋ. Embe jasôm êndêŋ aôm gebe’ Ŋac tonec êwiŋ aôm atom’, nan enŋ êwiŋ atom.” ⁵ Tec Gideon gêwê êsêac sêsêp bu sêja, ma Apômtau kêsôm gêdêŋ enŋ gebe “Lau, taŋ imbeleŋ gêjac bu amboac kêam nan, sêmoa nêŋ tauŋŋa, ma êsêac, taŋ sêpônŋ aenŋduc ma sênôm nan, sêmoa nêŋ tauŋŋa amboac tonanŋenŋ.” ⁶ Lau 300 sêmoa, taŋ imbeleŋ gêjac bu nan, lau ŋagêdô samob sêpônŋ aenŋduc ma sênôm. ⁷ Go Apômtau kêsôm gêdêŋ Gideon gebe “Aê gabe janam amac kêsi ŋa lau 300, taŋ imbeleŋ gêjac bu nan, ma jakêŋ lau Midian sêsêp aôm lêmam. Lau ŋagêdô samob sêmu sêna nêŋ malac.” ⁸ Gideon kêmasanŋ biŋ gêdêŋ lau gebe sêkêŋ gêŋ taniŋŋa to nêŋ dauc êndêŋ enŋ ma kêsakiŋ lau samob sêmu sêja nêŋ malac, lau 300 tônêgenŋ tê sêmoa sêwiŋ enŋ. Lau Midian nêŋ becobo kêkô lau Israelnêŋ bec ŋalabu anŋa gaboanŋ.

⁹ Gêdêŋ gêbêc tonanŋenŋ Apômtau kêsôm gêdêŋ Gideon gebe “Ajôc, ôndi ma ôsêp gamêŋ becŋa ôna. Aê jakêŋ gamêŋ tau êsêp aôm lêmam. ¹⁰ Mago embe ôtêc taôm gebe ônac siŋ, nanŋo ôsêp lau Midian nêŋ gamêŋ becŋa ma nêŋ sakiŋwaga Pura êwiŋ aôm. ¹¹ Aôm oc ôŋô biŋ, taŋ êsêac sêsôm nan, e têtac êpa su ma ônac siŋ êndêŋ êsêac.” Amboac tonanŋ Gideon agêc nê sakiŋwaga Pura sêsêp sêja e sêô lasê gamêŋ becŋa ŋamagê. ¹² Lau Midian to Amelek ma lau, taŋ sêmoa gamêŋ sawa nan, sêjam gaboanŋ auc amboac lêsêc, ma nêŋ kamele taêsam ŋasec têtôm ganŋac gwêcŋa. ¹³ Gêdêŋ taŋ Gideon gêô lasê malac ŋamagê nan, gêŋô ŋac tenŋ gêjac miŋ nê mê, taŋ gêc nan, gêdêŋ nê ŋac tenŋ, ma kêsôm gebe “Aê gaêc mê tenŋ. Aê galic êsêac sêkôc polom matac ma sêpac polom kuku. Polom kuku tau kêsabi kêsêp lau Midian nêŋ gamêŋ becoboŋa. Polom tau mênkêtuc becobo e becobo tau kêku sa jakêso gedec ma kêtû tapa gêc nom.” ¹⁴ Nê ŋac gêjô enŋ awa gebe “Mê tonanŋ ŋam tagenŋ tonec gebe ŋac Israelŋa Joas latu Gideon nê siŋ. Anôtô kêkêŋ enŋ gebe êku lau Midian to nêŋ siŋwaga samob tulu.”

¹⁵ Gêdêŋ taŋ Gideon gêŋô mê ŋam ŋawae nan, kêpônŋ aduc gêdêŋ Anôtô. Go gêmu gêja lau Israel nêŋ gamêŋ becoboŋa ma kêsôm gebe “Ajôc, andimanŋ, Apômtau kêkêŋ lau Midian nêŋ siŋwaga sêsêp amac lemem sugac.” ¹⁶ Enŋ gêwa lau 300 kêkôc gêja mata têlêac ma kêkêŋ dauc to ku sawa gêdêŋ êsêac gêdêŋ-gêdêŋenŋ ma kêkêŋ dawenŋ kêsêp

ku tau ŋalêlôm. ¹⁷ Eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Matemanô êndêŋ aêgeŋ, ma aŋgôm gêŋ, taŋ aê jaŋgôm naŋgeŋ. Êndêŋ taŋ daô lasê êsêacnêŋ gamêŋ becoboŋa ŋamagê naŋ, go aŋgôm gêŋ samob êtôm aê jaŋgôm. ¹⁸ Aê to ŋoc lau embe anac ma dauc, go amac, taŋ aŋgi gamêŋ becoboŋa auc naŋ, anac nêŋ amboac tonanŋeŋ ma anac mu gebe ‘Apômtau ma Gideon nêŋ siŋ.’”

¹⁹ Gideon to nê lau 100 sêô lasê malac ŋamagê gêdêŋ om-m kêsa atomgeŋ, ma lau-sejop-malacwaga sêjô tauŋ su ma ŋasawa dambêgeŋ. Go Gideon to nê lau sêjac dauc to têtuc ku, taŋ sêkôc naŋ popoc. ²⁰ Siŋwaga mata têlêac samob sêjac dauc to têtuc ku popoc. Êsêac sêkôc dawêŋ kêsêp êsêac lemeŋ gasêŋa ma dauc kêsêp lemeŋ anôŋa gebe sênac ma sêjac mu gebe “Apômtau ma Gideon nêŋ siŋ.” ²¹ Lau samob sêkôc maleŋgeŋ sêgi gamêŋ becoboŋa auc. Ma Midiannêŋ siŋwaga samob sêlêti to sêwakic ma sêc sêja. ²² Lau 300 sêjac nêŋ dauc kêtaŋ gê tôngeŋ sêmoa, ma Apômtau gêgôm lau aŋga gamêŋ becoboŋa nêŋ kauc kêlênsôn e sêjac tauŋ. Ma siŋwaga samob sêc e jagêdêŋ Betsita sêkanôn Serera ma sêô lasê malac Abel-Mehola, taŋ gec Tabat ŋagala.

²³ Ma êsêac sêkalem lau Israel aŋga Naptali to Aser nêŋ gôlôac ma lau Manase samob sa ma sêjanda lau Midian. ²⁴ Gideon kêsakiŋ lau jaerŋa sêjac laoc gamêŋ Epraim, taŋ gec gamêŋ lôcŋa naŋ, ma sêsôm gebe “Asêp amêŋ, anac siŋ êndêŋ lau Midian. Akô lau Midian auc gebe selom bu Jordan to bu ŋagêdô e naêndêŋ Bet-Bara atom.” Amboac tonanŋeŋ lau Epraim samob sêpi tageŋ ma sejop bu Jordan to bu ŋagêdô e jagêdêŋ Bet-Bara. ²⁵ Êsêac sêkôc lau Midian nêŋ kasêga luagêc Oreb agêc Seb tôn, ma sêjac Oreb êndu aŋga Orebnê poc ma Seb aŋga Sebnê sêka wain ŋamala. Êsêac sêjanda lau Midian sêmoa ma sêkôc Oreb agêc Seb môkêŋapac dêdêŋ Gideon, taŋ gêmoa Jordan ŋamakeŋ oc kêpiŋa naŋ sêja.

8

¹ Ma lau Epraim sêsôm gêdêŋ Gideon gebe “Amboac ondoci, aôm gôjac siŋ gêdêŋ Midian, mago kôkalem aêac atom kêtû asageŋa. Kêtû asageŋa aôm gôgôm aêac amboac tonanŋeŋ.” Ma êsêac sêlic eŋ sec ŋanô. ² Mago eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Embe janam dôŋ gêŋ, taŋ aê gagôm naŋ, êpi gêŋ, taŋ amac agôm naŋ, go jalic ŋoc gêŋ ŋanô masi. Gêŋ sauŋ, taŋ amac lau Epraim agôm naŋ, ŋanô kêlêlêc gêŋ, taŋ aê to ŋoc gôlôac agôm naŋ. ³ Anôtô kêkêŋ lau Midian nêŋ kasêga Oreb agêc Seb gêdêŋ amac. Aê gagôm asageŋ kêlêlêc su gebe janam dôŋ êpi gêŋ tau.” Eŋ kêsôm biŋ tonec, go nêŋ têtac ŋandaŋ gêbacnê.

Gideon kêkôc lau Midian nêŋ kiŋ tôn

⁴ Gideon to nê lau 300 sêô lasê bu Jordan ma selom bu tau. Êsêac tekweŋ gêbac, mago sêjanda ŋacjo sêmoa. ⁵ Tec kêsôm gêdêŋ lau aŋga malac Sukot gebe “Aê jateŋ amac gebe akêŋ polom ŋagêdô êndêŋ ŋoc lau. Êsêac tekweŋ gêbac ma aê kajanda lau Midian nêŋ kiŋ Seba agêc Salmuna tec gamoa.” ⁶ Mago malac Sukot ŋalaumata sêsôm gebe “Aêac akêŋ mo êndêŋ nêŋ siŋwaga êtu asageŋa. Aôm kôkôc Seba agêc Salmuna tôn atom tageŋ.” ⁷ Ma Gideon kêsôm gebe “Amboac tonanŋeŋ. Apômtau êkêŋ Seba agêc Salmuna sêsêp aê lemoc su acgom, go jai amac ôlim ŋa gêŋ têkwa-têkwa to okêŋ gamêŋ sawaŋa.” ⁸ Gideon gêwi malac tonanŋeŋ siŋ gêja malac Penuel ma kêsôm biŋ tonanŋeŋ gêdêŋ lau aŋga ônê. Mago lau Penuelŋa sêjô eŋ awa kêtôm lau Sukotŋa. ⁹ Tec eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aê embe janam samuc ma jamu jamêŋ, go janseŋ andu soso tonec su.”

¹⁰ Seba agêc Salmuna to nêŋ siŋwaga sêŋgôn Karkor. Lau gamêŋ sawaŋa nêŋ siŋwaga 120,000 sêjaŋa, ma siŋwaga amboac 15,000 geŋ tec sêmoa. ¹¹ Êsêac sêlêwaŋ tauŋ e sêliŋ tauŋ siŋ ma Gideon kêsa intêna, taŋ gec Noba to Jogbeha gêmu oc kêpiŋa naŋ, gêmoa gamêŋ sawa ŋataligeŋ gêja jagêjac siŋ gêdêŋ êsêac. ¹² Lau Midian nêŋ kiŋ luagêc, Seba agêc Salmuna sêc sêja, mago eŋ kêjanda êsêagêc e kêkôc êsêagêc tôn ma kêsa siŋwaga samob êliŋ-êliŋ.

¹³ Go Joas latu Gideon gêmu aŋga siŋŋa kêsêlêŋ kêsêp intêna Heresŋa gêja. ¹⁴ Eŋ kêkôc ŋapalê matak Sukotŋa teŋ tôn ma kêtû kênac eŋ ma ŋac tau keto Sukot ŋakasêga to

ŋalaumata 77 nêŋ ŋaê sa ma kêkêŋ gêdêŋ Gideon. ¹⁵ Go Gideon gêdêŋ lau Sukot gêja ma kêsôm gebe “Alic acgom, Seba agêc Salmuna tau tonec. Amac asu aê susu kêtû êsêagêcŋa ma asôm gebe ‘Seba agêc Salmuna sêsêp aôm lêmam sugac, tec aêac akêŋ polom êndêŋ nêŋ lau, taŋ tekweŋ gêbac naŋ me.’” ¹⁶ Go eŋ kêkôc gêŋ têkwa-têkwa to okêŋ gamêŋ sawaŋa ma kêmêtôc Sukot ŋalaumata. ¹⁷ Ma eŋ gesen andu soso aŋga Penuel su ma gêjac malac tau ŋalau êndu.

¹⁸ Go Gideon kêtû kênac Seba agêc Salmuna gebe “Lau, taŋ ajac êndu aŋga Tabor naŋ, laŋôŋanô amboac ondoc.” Êsêagêc sêjô eŋ awa gebe “Êsêac têtôm aôm. Êsêac samob laŋôŋanô amboac kiŋ teŋ latui.” ¹⁹ Gideon kêsôm gebe “Ŋoc teoci to lasici êsêac, aê tinoc latui solop. Aê jatôc lemoc ma jasôm gebe Amagêc embe anam êsêac kêsî sêmoa mateŋ jali, oc janac amagêc êndu atom.” ²⁰ Go kêsôm gêdêŋ latu ŋacsêga Jeter gebe “Ôndi ônac êsêagêc êndumaŋ.” Mago ŋapalê tau gê nê siŋ sa atom. Eŋ kêtêc tau gebe eŋ ŋapalê wakuc. ²¹ Ma Seba agêc Salmuna sêsôm gebe “Ajôc, aôm taôm ôndi ma ônac aêagêc êndumaŋ. Ŋacwaganêŋ kôm gêjac ŋacwaga ŋawae.” Amboac tonaŋ Gideon gêjac Seba agêc Salmuna êndu ma kêkôc gêlôn, taŋ agêcnêŋ kamele sênôn naŋ su.

Gideonnê lêŋ ŋagêdô ŋamiŋ

²² Go lau Israel sêsôm gêdêŋ Gideon gebe “Onam gôliŋ aêac, aôm to latômi ma dêbômi, taŋ sêndaŋguc aôm naŋ, amboac tonaŋgeŋ, gebe aôm gôjam aêac kêsî aŋga lau Midian nêŋ.” ²³ Gideon gêjô êsêac aweŋ gebe “Aê oc janam gôliŋ amac atom, ma latuci oc sênam gôliŋ amac atom amboac tonaŋgeŋ. Apômtau oc ênam gôliŋ amac.” ²⁴ Ma kêsôm biŋ ŋagêdô gebe “Aê gabe jateŋ biŋ teŋ êndêŋ amac. Amac samob akêŋ salasa, taŋ amac ajaŋgo su naŋ, êndêŋ aê. Lau Midian nêŋ salasa goldgeŋ gebe êsêac lau gamêŋ sawaŋa.” ²⁵ Lau sêjô eŋ awa gebe “Aêac oc akêŋ gêŋ tau êndêŋ aôm totêntac ŋajamgeŋ.” Êsêac sêja obo teŋ ma êsêac samob, sêbaliŋ salasa, taŋ êsêac sêjaŋgo su naŋ, kêsêp obo tau. ²⁶ Salasa gold, taŋ Gideon keteŋ naŋ, ŋawapac kêtôm kilo 30. Gêlôn, taŋ lau Midian nêŋ kiŋ sêkôc to sênôn naŋ, ma ŋakwê asôsamuc gêwiŋ atomgeŋ, ma kamelenêŋ gêlôn, taŋ sênôn naŋ, gêwiŋ atom amboac tonaŋgeŋ. ²⁷ Gideon kêmasaŋ gwam teŋ ŋa gold tonaŋ ma kêkêŋ gwam tau kêkô nê malac Opra. Ma lau Israel samob sêwi Anôtô siŋ jateteŋ mec gêdêŋ gwam tonaŋ. Gwam tau kêtû lakô, taŋ gêjac Gideon to nê gôlôac naŋ.

²⁸ Lau Israel sêku lau Midian tulu ma lau Midian ôliŋ kêpi kêtiam atom. Wama gêjam gamêŋ auc kêtôm jala 40, kêtôm têm, taŋ Gideon gêmôa mata jali naŋ.

Gideon gêmâc êndu

²⁹ Joas latu Gideon jagêŋgôn tau nê andu. ³⁰ Ênê latui 70 gebe eŋ gêjam lauo taêsam. ³¹ Ma nê awê teŋ aŋga Sikem kêkôc ŋapalê teŋ amboac tonaŋ, ma Gideon gê ênê ŋaê gebe Abimelek. ³² Gideon kêtû ŋamalacanô ma gêmâc êndu. Êsêac sêsuŋ eŋ gêc tama Joas nê sêo aŋga Abiesernê gôlôacnêŋ malac Opra.

³³ Gideon gêmâc êndu su acgom, go lau Israel sêwi Anôtô siŋ kêtiam ma sêjam sakiŋ Bal. Êsêac sêgôm Bal-Berit kêtû nêŋ anôtô. ³⁴ Lau Israel taêŋ gêjam nêŋ Apômtau Anôtô, taŋ gêjam êsêac sa aŋga nêŋ ŋacjo, tê sêgi êsêac auc nê, kêtiam atom. ³⁵ Ma êsêac sêjam danŋe Gideonnê gôlôac gêjô kolenŋ ŋajam, taŋ eŋ gêjam gêdêŋ lau Israel naŋ, su atom. *

9

Abimelek gêjam gôliŋ gamêŋ

¹ Jerubal latu Abimelek gêdêŋ sai gêja Sikem ma kêsôm gêdêŋ êsêac to tênanê lau samob gebe ² “Atu kênac lau Sikemŋa samob gebe ‘Amac oc têtmac êwiŋ biŋ ondoc êlêlêc su, Jerubal latui 70 sênam gôliŋ amac me ŋac tageŋ ênam gôliŋ amac.’ Taêm ênam gebe amacnêŋ ŋatê ŋagêdô aê.” ³ Tênanê lau sêjam biŋgalôm kêpi biŋ tonaŋ kêtû eŋŋa sêwiŋ lau Sikemŋa. Ma nêŋ ŋalêlôm gêwiŋ Abimelek gebe êsêac sêsôm gebe “Eŋ aêac lasiŋi teŋ.” ⁴ Êsêac sêkôc mone silber 70 aŋga Bal-Berit nê lôm dabuŋ ma sêkêŋ gêdêŋ eŋ. Eŋ

* 8:35: Salasa gold kêtû lau gamêŋ sawaŋa nêŋ gêbôm.

kêkôc mone tau ma gêjam ôli lau bôja-bôja to wauc-wauctêna ñagêdô gebe sêndanjug enj. ⁵ Go enj gêja tamanê andu anja Opra ma gêjac tama Jerubal latui 70 êndu anja poc tenj ñaô. Jerubalnê latu ñamu Jotam taugenj tec gêmoa, gebe enj kêsinj tau. ⁶ Go lau Sikem to Betmiloña samob jasêkac tauñ sa sêmoa kamem dabuñ, tañ kêkô Sikem nañ, ma sêkênj Abimelek kêtü kiñ.

⁷ Gêdênj tañ Jotam gênô biñ tonañ ñawae nañ, gêja ma kêkô lôc Garisim ñaô to gêmôêc gêdênj êsêac gebe “O amac lau Sikemña, akênj tañjem aê acgom, gebe Anôtô êkênj taña amac. ⁸ Gêdênj bêc tenj ka sêsa sêja sebe sêjalij nêñ kiñ tenj sa, ma êsêac sêsôm gêdênj katêkwi gebe ‘Ôtu ma kiñ.’ ⁹ Katêkwi gêjô êsêac awenj gebe ‘Amboac ondoc, oc jawi ñoc ñatêkwi toñalêsi, tañ lau sêkôc kêtü tetoc anôtôï to ñamalac saña nañ, siñ ma janam gôlij amac me.’ ¹⁰ Ma ka sêsôm gêdênj jambô gebe ‘Ômôênj mênôtu ma kiñ.’ ¹¹ Mago jambô gêjô êsêac awenj gebe ‘Amboac ondoc, oc jawi ñoc ñanô ñajam to ñakana siñ ma janam gôlij amac me.’ ¹² Tec ka sêsôm gêdênj wain gebe ‘Ômôênj mênôtu ma kiñ.’ ¹³ Mago wain gêjô êsêac awenj gebe ‘Amboac ondoc, oc jawi ñoc wain, tañ gêgôm anôtôï to ñamalac têtac ñajam kêsa nañ, siñ ma janam gôlij amac me.’ ¹⁴ Go ka samob sêsôm gederj okêm gebe ‘Ômôênj mênôtu ma kiñ.’ ¹⁵ Go okêm gêjô êsêac awenj gebe ‘Amac embe têtac êwiñ ñanôgenj gebe jatu amacnêm kiñ, go amênj aê lamu aênjoc ajuñ. Embe amênj atom, ja êsa anja okêm ma êniñ kaseda anja lôc Lebanon.’ ”

¹⁶ Jotam gêjac têku nê biñ gebe “Amboac tonañ amac akênj Abimelek kêtü amacnêm kiñ tonêm ñalêlôm samuc ma toñanôgenj me masi. Amac amoasiñ Jerubal to nê gôlôac ñapep ma akênj ñagêjô gêdênj enj kêtôm koleñ, tañ enj gêjam nañ, me masi. ¹⁷ Taêm ênam acgom, tamoc gêjac siñ gêjô amac ma gim tau su gebe ênam amac sa anja lau Midian lemenj. ¹⁸ Mago galoc akênj kisa gêdênj tamocnê gôlôac. Amac ajac latui 70 êndu anja poc ñaô ma akênj sakiñwagao latu Abimelek kêtü kiñ Sikemña gebe amacnêm lasitêwa tenj enj. ¹⁹ Amboac tonañ, gênj tañ amac agôm galoc gêdênj Jerubal to nê gôlôac nañ, embe anjôm tonêm ñalêlôm samuc ma toñanôgenj, go amoa totêtac ñajamgenj awiñ Abimelek, ma enj êmoa totêtac ñajamgenj êwiñ amac. ²⁰ Mago embe masi, go ja êsa anja Abimeleknê e êniñ lau Sikem to Betmiloña su. Ma ja êsa anja lau Sikem to Betmiloña e êniñ Abimelek su.” ²¹ Go Jotam gêc gêja jagênjgônj Ber, gebe kêtêc têwa Abimelek. ²² Abimelek gêjam gôlij Israel jala têlêac.

9:23–12:15 Abimelek gêmac êndu su, go gôlijwaga ñagêdô sêjô tauñ-sêjô tauñ ma sêjam gôlij Israel amboac jala 75.

13

Simson têna kêkôc enj

¹ Lau Israel sêgôm gênj, tañ Apômtau gêlic sec nañ kêtiam, ma enj kêkênj lau Pilisti sêjam gôlij êsêac kêtôm jala 40.

² Ma ñac tenj gênjgônj malac Sora. Enj anja Dannê gôlôacnênj, ênê ñaê gebe Manoa. Nê awê enj awê kapoac ma kêkôc gôlôac atom. ³ Ma Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdênj awê tau ma kêsôm gêdênj enj gebe “Ôlic acgom, aôm awê kapoac ma kôkôc gôlôac atom. Mago aôm oc taêm ma ôkôc latôm tenj. ⁴ Amboac tonañ ojop taôm ma ônom wain to bu ñajana tenj atom to ôniñ gênj, tañ sêjac jao nañ, atom amboac tonanjenj. ⁵ Gebe aôm oc taêm ma ôkôc latôm tenj. Ôkapiñ enj môkêlauñ atom, gebe êndênj bêc aôm ôkôc enja ñapalê tau oc êtu Anôtônê ñac dabuñ tenj. Enj ênac m kôm ênam lau Israel kêsi anja lau Pilistinênja.” ⁶ Go awê tau jagêjac miñ gêdênj nê akwenj ma kêsôm gebe “Anôtônê ñac tenj gêdênj aê gêmênj ma lañôanô kêtakê aê amboac Anôtônê anjela tenj lañôanô. Aê katu kênac enj gebe enj gêmênj anja ondoc nec atom, ma enj kêsam nê ñaê atom amboac tonanjenj. ⁷ Mago enj kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ôlic acgom, aôm oc taêm ma ôkôc latôm tenj. Amboac tonañ galoc ônom wain to bu ñajana atom ma ôniñ gênj, tañ sêjac jao nañ, atom amboac tonanjenj, gebe ñapalê tau êtu Anôtônê ñac dabuñ êtôm têm êmoa nomña.’ ”

⁸ Go Manoa keterj mec gêdênj Apômtau gebe “O Apômtau, aê jaterj aôm, gebe ôsakinj Anôtônê njac êmu êndênj aêac êmênj êtiam, gebe êndônj kôm anam jaom njapalê tau êndênj noc têna êkôc enja êndênj aêagêc.” ⁹ Anôtô gêgôm bij, taj Manoa keterj naj, njanô kêsa ma ênê anjela gêô lasê gêdênj awê tau kêtiam gêdênj taj enj gêngônj kôm naj. Ênê akwej gêwiñ enj atom. ¹⁰ Tec awê tau kêlêti seberj jakêsôm gêdênj nê akwej gebe “Ôlic acgom, njac taj gêdênj aê gêmênj gêdênj bêc ônê naj, mênjgêô lasê gêdênj aê kêtiam.” ¹¹ Manoa gêdi kêdaguc nê awê e gêô lasê gêdênj njac tau ma kêtû kênac enj gebe “Aôm njac, taj kôsôm bij gêdênj njoc awê naj me.” Enj gêjô enj awa gebe “Aêc.” ¹² Go Manoa kêsôm gebe “Amboac tonaj, bij taj aôm kôsôm naj, embe njanô êsa, go njapalê tau êsa lênj amboac ondoc. Enj êngôm asagenj.” ¹³ Apômtaunê anjela gêjô Manoa awa gebe “Aômnêm awê êngamiñ tau êndênj gênj samob, taj gajac jao gêdênj enj naj. ¹⁴ Enj êniñ gênj, taj gêmênj anja wain njakairj naj, njaterj atom. Enj ênôm wain to bu njajaja ma êniñ gênj, taj sêjac jao naj, atom amboac tonanjenj. Enj êngôm gênj samob, taj kajatu enj naj, njanô êsa.”

¹⁵⁻¹⁶ Manoa gêjam kauc Apômtaunê anjela. tec kêsôm gêdênj enj gebe “Aê jaterj aôm ôêc ôna atom, aêagêc ano noniñ njalatu tej gebe ôniñ.” Mago anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Aê embe jamoa, oc janiñ nêm gênj atom. Mago embe taêm ênam gebe ôkênj da tej, nanjo ôkênj gênj tau êsa ja êniñ êtu da êndênj Apômtau.” ¹⁷ Manoa kêsôm gêdênj Apômtaunê anjela gebe “Aômnêm njê amboac ondoc, gebe atoc aôm sa êndênj têm aômnêm bij njanô êsaja.” ¹⁸ Anjela kêtû kênac enj gebe “Aôm kêtû kênac njoc njê kêtû asagenja. Njê tau genj, taj kêsiniñ tau gêc lêlômgenja naj njaterj.” ¹⁹ Amboac tonaj Manoa kêkôc noniñ njalatu to polom njagêdô ma kêkênj gênj tau kêtû da gêsac altar poc gêdênj gênj, taj kêsiniñ tau gêc lêlômgenja naj, njApômtau. ²⁰ Ma gêdênj taj jawaô kêpi anja altar naj, Manoa agêc nê awê sêlic Apômtaunê anjela kêpi undambê gêja gêwiñ jawaô. Ma êsêagêc sêu tauñ jasêc lanjônanô gêdênj nom. ²¹ Manoa agêc nê awê sêlic Apômtaunê anjela kêtiam atomanô. Tec Manoanê kauc kêsa gebe Apômtaunê anjela enjoc.

²² Ma Manoa kêsôm gêdênj nê awê gebe “Aêagêc oc tamac êndu, gebe talic Anôtô.” ²³ Mago nê awê gêjô enj awa gebe “Apômtau embe taê ênam gebe ênac aêagêc êndu, go êkôc aêagêcnênj da sa atom ma êtôc gênj samob tonaj njai to êsôm bij kaiñ tej tonaj êndênj aêagêc atom.”

²⁴ Ma awê tau kêkôc njapalê njac ma gê ênê njê gebe Simson. Njapalê tau kêtû kapôênj ma Apômtau gêjam mec enj. ²⁵ Apômtaunê Njalau gêjac m nê kôm êkac Simsonja gêdênj taj enj gêmôa Dannê gamênj becobaña, taj gêc Sora to Estaol njasawa naj.

14

Simson agêc awê Timnaña

¹ Simson kêsêp malac Timna gêja ma gêlic lau Pilisti nêñ njapalêo tej anja tônê. ² Enj gêmu gêja nê malac kêtiam ma kêsôm gêdênj têna agêc tama gebe “Aê galic lau Pilisti nêñ njapalêo tej. Amansañ bij êtu enja, gebe janam enj êtu njoc awê.” ³ Mago têna agêc tama sêsôm gêdênj enj gebe “Aôm gosom awê anja lau samuc Pilisti nêñ kêtû asagenja. Aôm oc ôtap njapalêo tej sa anja tauñ nêñ tawanj me tauñ nêñ lau nêñ atom me.” Mago Simson kêsôm gêdênj tama gebe “Aê têtac gêwiñ awê tonanjenj, tec ôkôc enj ômôênj, gebe janam enj.”

⁴ Têna agêc tama sêjala gebe Apômtau tau gêjam gôliñ bij tonec, tec Simson gêgôm nec atom, gebe gêdênj têm tonaj lau Pilisti sêjam gôliñ lau Israel, tec Apômtau gesom intêna ênac siñ êndênj êsêacña.

⁵ Simson kasêp Timna gêja ma têna agêc tama sêwiñ enj. Êsêac sêô lasê lau Timna nêñ kôm wainja ma Simson gênjô lewe wakuc kêlênjêc luluj gebe ênjac enj. ⁶ Mago Apômtaunê Njalau gêjam enj auc, tec enj kêkac lewe kêkôc kêtôm njac tej kêkac noniñ njalatu kêkôc. Enj kêkôc gênj tej kêsêp lêma atom. Mago enj gêjac miñ bij, taj enj gêgôm naj, gêdênj têna agêc tama atom.

⁷ Go Simson gêja ma gêjam biñgalôm gêwiñ njapalêo ma têtac gêwiñ enj. ⁸ Bêc njagêdô gêjaja, go Simson gêmu gêja kêtiam gebe ênam enj êtu nê awê. Enj gêwi intêna siñ ma

kêsô gebe naênac lewe, taŋ eŋ gêjac êndu naŋ, kêsi e gêlic gêŋ kainj teŋ, gebe kêtap lêp tonabu sa gêc lewe ŋawêlêlaŋ. ⁹ Eŋ kêgajŋ lêp tau kêsêp lêma, go kêsêlêŋ ma geŋ gêŋ tau gêmôa intêna. Eŋ gêdêŋ têna agêc tama gêja jakêkêŋ lêp ŋagêdô gêdêŋ êsêagêc seŋ amboac tonanŋeŋ. Êsêagêc seŋ lêp tau, mago Simson gêjac miŋ kêkôc lêp anŋa lewe ŋawêlêlaŋ ŋabiŋ gêdêŋ êsêagêc atom.

¹⁰ Go tama kêsêp awê tau nê andu gêja, ma Simson geno moasiŋ teŋ anŋa tonar, kêtôm lau wakuc sêgôm sêmoa. ¹¹ Gêdêŋ taŋ lau Pilisti sêlic eŋ naŋ, êsêac sêkôc lau wakuc 30 gebe sêmoa sêwiŋ eŋ. ¹² Ma Simson kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aê gabe jasôm biŋgôliŋ teŋ êndêŋ amac. Amac embe atap biŋ tau ŋam sa êndêŋ moasiŋ tau ŋabêc 7 êmbacnê, go jakêŋ obo ŋajam 30 to ŋakwê omŋa 30 êndêŋ amac. ¹³ Embe atap sa atom, go amac akêŋ obo ŋajam 30 to ŋakwê omŋa 30 êndêŋ aê.” Ma êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôsôm nêmi biŋgôliŋ taumaŋ gebe aêac anô. ¹⁴ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Gêŋ taniŋŋa kêsa anŋa ŋac-awa-geŋwagaŋa. Gêŋ ŋakana kêsa anŋa ŋactêkwanê.”

Bêc têlêac gêjaŋa ma êsêac têtap biŋ tonar ŋam sa atom.

¹⁵ Gêdêŋ bêc kêtû aclêŋa êsêac sêsôm gêdêŋ Simsonnê awê gebe “Ôsôm biŋ banac-banac êndêŋ nêmi akweŋ e êwa nê biŋgôliŋ ŋam sa êndêŋ aêac. Embe masi, oc akêŋ ja êniŋ tamamnê andu ma akêŋ aôm ôsa ja amboac tonanŋeŋ. Amagêc akêŋ jaer aêac gebe ajaŋgo aêacma gêŋ me.” ¹⁶ Amboac tonar Simsonnê awê gêdêŋ eŋ gêja tomatasulugeŋ ma kêsôm gebe “Aôm têtac gêwiŋ aê atom, aôm têtac gedec aê. Aôm kôsôm biŋgôliŋ gêdêŋ ŋoc lau, mago gôwa ŋam sa gêdêŋ aê atom.” Eŋ kêsôm gêdêŋ awê tau gebe “Ôlic acgom, aê kasôm biŋ teŋ gêdêŋ tinoc agêc tamoc atom. Ma jawa ŋam sa êndêŋ aôm êtu asageŋŋa.” ¹⁷ Eŋ kêtaŋ kêli eŋ kêtôm bêc samuc 7 e noc moasiŋŋa gêbacnê. Ma gêdêŋ bêc kêtû 7ŋa Simson gêwa biŋ tau ŋam sa gêdêŋ eŋ, gebe awê tau kêkac eŋ ŋapaŋ. Go awê tau jagêjac miŋ biŋ tau gêdêŋ nê lau. ¹⁸ Tec gêdêŋ bêc kêtû 7ŋa gêdêŋ taŋ Simson gebe êsô nê balêm bêcŋa êna naŋ, lau malacŋa jasêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gêŋ ondoc ŋakana ŋajam kêlêlêc lêp.

Gêŋ ondoc ŋatêkwa kêlêlêc lewe.”

Simson gêjô êsêac aweŋ gebe

“Amac embe akac nom ôkwi ŋa ŋoc bulimakao atom, oc ajala biŋ tau ŋam atom.”

¹⁹ Go Apômtaunê ŋalau mênŋêjam eŋ auc e ôliwalô kêsa ma eŋ kêsêp gêja malac Askalon ma gêjac lau 30 êndu ma kêjaŋgo nêŋ ŋakwê omŋa jakêkêŋ gêdêŋ lau, taŋ sêwa ênê biŋgôliŋ ŋam sa naŋ. Go gêmu gêja tau nê malacmôkê totêtac ŋandaŋ secanô kêtû biŋ, taŋ kêtap eŋ sa naŋŋa. ²⁰ Go sêkêŋ nê awê gêdêŋ ŋac, taŋ Simson tau kêjaliŋ sa gebe êtu ênê ŋac êwa eŋ saŋa naŋ. * saŋa kêpi bulimakaonê kom kêkac nom ôkwiŋa.

15

¹ Têmi ŋagêdô gêjaŋa ma lau sêjac polom sa sêmoa, tec Simson gêja gebe êtu ŋacler nê awê ma eŋ kêkôc noniŋ ŋalatu teŋ gêwiŋ. Go eŋ kêsôm gêdêŋ awê tama gebe “Aê gabe jasô ŋoc awênê balêm jana.” Mago eŋ tama gêlôc gebe eŋ êsô êna atom. ² Ênê tama kêsôm gêdêŋ Simson gebe “Aê gajam kauc gebe aôm têtac gedec eŋ, tec kakêŋ eŋ gêdêŋ nêmi ŋac. Mago lasio tec ŋajam kêlêlêc eŋ su, ônam eŋ êjômaŋ.” ³ Simson kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Galoc embe jaŋgôm lau Pilisti sec, oc aêŋoc keso atom.” ⁴ Tec gêja ma gêlô kêam saleŋŋa 300. Eŋ kêkôc luagêc-luagêc ma kêkic ŋalêŋuc tôŋ kêpi tageŋ ma kêsêmuŋ dawer kêsêp ŋasawa. ⁵ Go eŋ kêtuj dawer ma gesoc kêam saleŋŋa sêlêti sêsêp lau Pilisti nêŋ kôm polomŋa sêja. Tec eŋ kêkêŋ polom, taŋ sêjac sa naŋ, to polom, taŋ gacgeŋ kêkô kôm naŋ, ja geŋ su gêwiŋ katêkwi to kôm wainŋa amboac tonanŋeŋ. ⁶ Go lau Pilisti têtû kênac gebe “Asa gêgôm gêŋ tonar.” Êsêac sêjô êsêac aweŋ gebe “Ŋac anŋa Timna nê lawa Simson. Eŋ gêgôm gêŋ tau gebe lawa laŋgwa kêkêŋ latuo gêdêŋ ênê ŋac.”

* 14:20: Simson gêjam dôŋ nê awênê kom kêkip biŋgôliŋ ŋam

Tec lau Pilisti sêkên ja geŋ awê tau agêc tama to nêŋ lau su. ⁷ Simson kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê jatôc lemoc gebe Amac embe aŋgôm gêŋ amboac tonaŋ, go jakac kamocgôc su acgom, go biŋ êmbacnê.” ⁸ Eŋ gêjac êsêac secanô e nêŋ ŋatêkwa popocgeŋ su, go kêsêp jagêŋgôn pocgêsuŋ aŋga Etam.

Simson kêku lau Pilisti tulu

⁹ Lau Pilisti sêô lasê gamêŋ Juda to sê nêŋ becobo aŋga tônê ma sêjac siŋ gêdên malac Lehi. ¹⁰ Lau aŋga Juda têtû kênac êsêac gebe “Amac ajac siŋ gêdên aêac kêtû asageŋŋa.” Êsêac sêjô êsêac aweŋ gebe “Aêac amêŋ gebe ansô Simson tôn ma aŋgôm gêŋ, taŋ eŋ gêgôm gêdên aêac naŋ, êndên eŋ.” ¹¹ Go lau 3,000 aŋga Juda sêsêp pocgêsuŋ aŋga Etam jasêsôm gêdên Simson gebe” Aôm kôjala lau Pilisti sêjam gôliŋ aêac nec, me masi. Aôm gôgôm aêac amboac ondoc.” Eŋ gêjô êsêac aweŋ gebe “Gêŋ taŋ sêgôm gêdên aê naŋgeŋ, tec gagôm gêdên êsêac.” ¹² Êsêac sêsôm gêdên eŋ gebe “Aêac amêŋ tonec gebe ansô aôm tôn ma akêŋ aôm ôsêp lau Pilisti lemeŋ.” Simson kêsôm gêdên êsêac gebe “Atôc lememe êndên aê acgom gebe amac taôm anac aê êndu atom.” ¹³ Êsêac sêsôm gêdên eŋ gebe “Masi, aêac ansô aôm tôngeŋ ma akêŋ aôm ôsêp lau Pilisti lemeŋ. Aêac anac aôm êndu atom.” Amboac tonaŋ êsêac sêsô eŋ tôn ŋa lêpoa wakuc luagêc, go sêwê eŋ aŋga pocgêsuŋ sêpi sêja.

¹⁴ Gêdên taŋ gêô lasê Lehi naŋ, lau Pilisti sêlêti dêdên eŋ sêja tolasêgeŋ. Ma Apômtaunê ŋalau gêjam Simson auc, ma lêpoa, taŋ sêsô eŋ tôn naŋ, gêŋgic amboac ja geŋ gam. ¹⁵ Ma eŋ kêtap doŋki ŋasê wakuc teŋ sa, tec kêmetôc lêma jakêkôc gêŋ tau sa ma gêjac lau 1,000 êndu ŋa gêŋ tau. ¹⁶ Go Simson kêsôm gebe “Aê gaboa êsêac sa totoŋ-totoŋ ŋa doŋki ŋasê. Aê gajac lau 1,000 êndu ŋa doŋki ŋasê.”

¹⁷ Kêsôm biŋ tau su, go kêbaliŋ ŋasê tau siŋ, tec sêsam gamêŋ tau gebe Ramat-Lehi.

¹⁸ Ma bu gêjô Simson ŋasec, tec awa gêjac Apômtau ma kêsôm gebe “Aôm kôkêŋ nêŋ sakiŋwaga aê kaku ŋacjo tulu ma galoc bu êjô aê êndu e jasêp lau samuc lemeŋ me.”

¹⁹ Go Anôtô kêkêŋ gêsuŋ teŋ aŋga Lehi ma bu kêpulu kêpi aŋga nom mên Simson gênôm e têkwa saki kêsa kêtiam. Ma sêsam bumata tau gebe Hakore. Bumata tau kêpoac Lehi e mêngeŋgaloc.

²⁰ Ma Simson gêjam gôliŋ lau Israel kêtôm jala 20 gedêŋ lau Pilisti nêŋ têm. *

16

Simson gêja Gasa

¹ Simson gêdi aŋga ônê ma gêja Gasa. Eŋ gêlic mockaiŋo teŋ aŋga tônê ma kêsô ênê andu gêja. ² Lau Gasana sêŋô Simson gêmôa nêŋ malac ŋawae, tec sêgi gamêŋ tau auc ma sêwa eŋ aŋga malac ŋasacgêdô gêdên gêbêc samuc tonaŋ. Êsêac sêmôa gamêŋ gêmacgeŋ gêdên gêbêc samuc ma sêsôm gêdên taŋ gebe “Aêac tansaê e êu bôn acgom, go tanac eŋ êndu.” ³ Mago Simson gêc e gêjac ulugeŋ, go gêdi gêja e lêma kêsêp malac ŋakatam, go gêbuc katam to ŋaalê luagêc ma balaŋ to ŋagêŋlêlôm samob sa. Eŋ gêôc gêŋ tau kêsa magim ma kêbalaŋ kêpi lôc, taŋ kêkanôn Hebron naŋ, ŋatêpôê gêja.

Simson agêc Delila

⁴ Tonaŋ su, go têtac gêwiŋ awê teŋ aŋga gaboŋ Sorekŋa, ênê ŋaê gebe Delila. ⁵ Lau Pilisti nêŋ laumata dêdên awê tau sêja ma sêsôm gêdên eŋ gebe “Ôsôm biŋ banac-banac êndên eŋ e ôtap ênê ŋaclai ŋam sa, go ajala lêŋ êkônŋ eŋ tônŋa ma ansô eŋ tôn e aku eŋ tulu. Aêac samob oc akêŋ mone silber 1,100 êndên aôm êtôm aêacgeŋ.”

⁶ Go Delila kêsôm gêdên Simson gebe “Aê jateŋ aôm, ôwa nêŋ ŋaclai ŋam sa êndên aêmaŋ. Lau teŋ embe taêŋ ênam gebe sênsô aôm tôn to sêku aôm tulu, oc sêŋgôm amboac ondoc.” ⁷ Simson gêjô eŋ awa gebe “Êsêac embe sênsô aê tôn ŋa talam ŋatikoc 7, taŋ ŋakeleŋ kêsa atom naŋ, go ŋoc ŋaclai ênaŋa ma jatôm lau ŋagêdô.” ⁸ Amboac tonaŋ

* 15:20: Ramat-Lehi ŋam gebe Lôc ŋasêŋa.

lau Pilisti nêj laumata sêkênj talam ŋatikoc 7, taŋ ŋakelenj kêsa atom naŋ, gêdênj Delila ma eŋ gêsô Simson tônj. ⁹ Awê tau kêsiŋ lau sêmoa balêm teŋ ma gêmôêc gebe “O Simson, lau Pilisti sêmênj.” Mago eŋ kêmônaj tikoc gêŋgic amboac ja geŋ lêpoa. Amboac tonaj tec ênê ŋaclai ŋam kêsiŋ tau gêdênj êsêac ŋapaŋ.

¹⁰ Ma Delila kêsôm gêdênj Simson gebe “Ôlic acgom, aôm kôsu aê susu to kôsôm biŋdansaj gêdênj aê. Aê jateŋ aôm gebe ôsôm êndênj aê acgom, lau sêkôc asageŋ, go sênsô aôm tônj.” ¹¹ Eŋ kêsôm gêdênj awê tau gebe “Embe sênsô aê tônj ŋa lêpoa matac, taŋ sêsô gêŋ teŋ atom naŋ, go ŋoc ŋaclai ênaŋa ma jatôm lau ŋagêdô.” ¹² Tec Delila kêkôc lêpoa wakuc ŋagêdô ma gêsô eŋ tônj. Su, go gêmôêc gebe “O Simson, lau Pilisti sêmênj.” Lau sêsaê sêmoa balêm teŋ. Mago eŋ kêmônaj lêpoa gêŋgic aŋga lêma amboac gam.

¹³ Delila kêsôm gêdênj Simson gebe “Aôm kôsu aê susu to kôsôm biŋdansaj gêdênj aê e mênjgêdênj galoc. Ôsôm êndênj aê acgom, lau sêkôc asageŋ ma sênsô aôm tônj.” Eŋ kêsôm gêdênj awê tau gebe “Aôm embe ônam ŋoc môkêclauj gêmôê 7 êwiŋ gam ŋagêdô ma wê tônj e ŋagêgêb ma ôkic tônj êpi bêlêm ka, go ŋoc ŋaclai ênaŋa ma jatôm lau ŋagêdô.”

¹⁴ Gêdênj taŋ Simson gêc bêc naŋ, Delila gêjam môkêclauj gêmôê 7 gêwiŋ gam ŋagêdô ma gê e ŋagêgêb to kêkic tônj kêpi bêlêm ka ma gêmôêc gebe “Simson, lau Pilisti sêmênj.” Ma Simson gêdi to gê bêlêm to môkêclauj su.

¹⁵ Tec awê tau kêsôm gêdênj eŋ gebe “Amboac ondoc tec kôsôm gebe ‘Aê têtac gêwiŋ aôm’, mago nêŋ ŋalêlôm gêwiŋ aê atom. Aôm kôsu aê susu kêtû dim têtêac ma gôwa nêŋ ŋaclai ŋam sa gêdênj aê atom tageŋ.” ¹⁶ Awê tau kêtû Iêsu eŋ ŋapaŋ tobêc-tobêc. Eŋ kêkac eŋ e Simson ôli ŋakam ênê biŋ ma gebe êmac êndu. ¹⁷ Ma kêtû ŋamu eŋ kêsôm nê ŋalêlôm lasê gêdênj awê tau gebe “Kapiŋ teŋ kêsac aê môkêcapac atomanô. Gêdênj taŋ tinoc kêkôc aê naŋ, aê katu Anôtônê ŋac dabuŋ teŋ. Embe sêkapiŋ aê môkêclauj, go ŋoc ŋaclai endec aê to ŋoc ŋajana ênaŋa ma aê jatôm lau ŋagêdô samob.”

¹⁸ Delila kêsaê gebe Simson kêsôm nê ŋalêlôm lasê gêdênj eŋ, tec kêkênj jaŋj gêdênj lau Pilisti nêj laumata ma kêsôm gebe “Amu amênj dim tageŋ tonec êwiŋmaŋ. Eŋ kêsôm nê ŋalêlôm lasê gêdênj aê.” Go lau Pilisti nêj laumata sêpi dêdênj eŋ sêja tomonegeŋ. ¹⁹ Delila gêoc Simson e gêc bêc gêsac ênê labum ma awê tau gêmôêc ŋac teŋ, gebe ênsêmbuŋ Simsonnê môkêclauj gêmôê 7 su. Ma Simson kêtû palê ma nê ŋaclai gêwi eŋ siŋ. ²⁰ Delila gêmôêc gebe “Simson, lau Pilisti sêmênj.” Tec eŋ gêdi sa ma taê gêjam gebe “Aê jamônaj tauc su, go jaêc jana êtôm têm ŋagêdô.” Eŋ gêjam kauc gebe Apômtau gêwi eŋ siŋ atom. ²¹ Lau Pilisti sêkôc eŋ tônj ma sêkip eŋ matalakôp sa. Êsêac sejoŋ eŋ sêsêp Gasa sêja ma sêsô eŋ tônj ŋa kapoacwalô ki. Go sêkênj eŋ gêjam kôm kêtêsa polom popocŋa aŋga andu kapoacwalôŋa. ²² Mago môkêclauj, taŋ sêsêbuŋ su naŋ, kêpuc kêtiam.

Simson gêmac endu

²³ Lau Pilisti nêj laumata sêkac taŋ sa sebe sêkênj da êndênj nêj anôtô Dagon to sêlic nêj om têtac ŋajamaŋ teŋ, gebe êsêac sêsôm gebe “Aêacnêj anôtô kêkênj nêj ŋacjo Simson kêsêp aêac lemeŋ.” ²⁴ Gêdênj taŋ lau sêlic nêj anôtô naŋ, êsêac sêlambiŋ eŋ ma sêsôm gebe “Aêacnêj anôtô kêkênj nêj ŋacjo, taŋ gesenj aêac, nêj gamênj su to gêjac nêj lau taêsam êndu naŋ, kêsêp aêac lemeŋ.” ²⁵ Êsêac têtû samuc, tec sêsôm gebe “Amôêc Simson gebe êŋgôm biŋ makic êndênj aêac.” Amboac tonaj êsêac sêmôêc Simson aŋga kapoacwalô gêmênj, ma eŋ gêgôm biŋ makic gêdênj êsêac ma sêkênj eŋ kêkô andu ŋaalê poc ŋasawa. ²⁶ Ma Simson kêsôm gêdênj ŋapalê, taŋ kêkam eŋ lêma naŋ, gebe “Ôwê aê najamoasac alê, taŋ kêpuc andu tônj naŋ, gabe jajac alê tau.” ²⁷ Lauo to ŋacwaga taêsam ŋasac sêsô e andu tau gêlôc. Lau Pilisti nêj laumata sêmoa amboac tonajgeŋ ma lau amboac 3,000 sêkô salôm ŋaô sebe sêlic Simson gêgôm biŋ makic.

²⁸ Go Simson awa gêjac Apômtau ma kêsôm gebe “O Apômtau Anôtô, aê jateŋ aôm gebe taêm ênam aê. O Anôtô, aê jateŋ aôm gebe ôkênj ŋaclai êndênj aê dim tageŋ êtiam, gebe jakênj ŋagêjô êndênj lau Pilisti guluj tageŋ êjô matocanô luagêc su.” ²⁹ Simson kêmboênj alêsêga luagêc, taŋ kêpuc andu tau tônj naŋ tônj, lêma anôŋa kêmboênj alê teŋ ma gasêŋa kêmboênj teŋ to kêsuc alê tau toŋajajageŋ ³⁰ ma kêsôm gebe “Ôkênj aê jamac êndu jawiŋ

Pilisti.” Go gewec ma kêsuc toŋajanageŋ e andu kêku sa ma kêkônij laumata to lau ŋagêdô samob, taŋ sêmoa ŋalêlôm naŋ. Lau taŋ eŋ geserj êsêac su gêdêŋ têm gêmâc ênduŋa naŋ, nêŋ namba kêlêlêc lau, taŋ eŋ gêjac êndu gêdêŋ têm gêmôa mata jaliŋa naŋ, ŋêŋgeŋ su.

³¹ Ênê lasitêwai to gôlôac samob sêsêp sêja sebe sêkôc ênê ŋawêlêlaŋ. Êsêac sêkôc ŋawêlêlaŋ tau sêpi sêja ma sêsuj eŋ aŋga Sora to Estaol ŋasawa kêsêp tama Manoa nê sêô. Eŋ gêjam gôliŋ lau Israel kêtôm jala 20. *

17:1–21:25 Môkêlatu ŋamuŋa tonec gêjac miŋ biŋ ŋagêdô kêpi lau Israel nêŋ lêŋ e jagêdêŋ nêŋ kiŋ ŋamataŋa nê têm.

---

* 16:31: Hakore ŋam gebe ŋac, taŋ gêmôêc naŋ, nê bumata.

Rut

Rutnê miñ njam to malô kesa gédên tañ Gôliwaga sêjam gôliñ Israel nañ. Awê Moabña Rut gêjam ñac Israelña teñ. Gédên tañ nê akweñ gêmac êndu nañ, Rut kêsap lawao langwa tòn ñañêngeñ ma gêjam sakin lau Israel nêñ Anôtô tonê ñalêlôm samucgeñ. Kêtu ñamu eñ gêjam nê akweñ langwa nê lasitêwai teñ ma kêtu lau Israel nêñ kin towae Dawid nê mimio.

Gôliwaganêñ miñ gêwa sa gebe Anôtônê lau embe sêkac tauñ su anga Anôtônê, nañ têtap gêñwapac sa ma sec êoc êsêac sa. Rutnê miñ gêwa sa gebe Lau jaba, tañ sêkêñ gêwiñ lau Israel nêñ Anôtô nañ, têtap moasiñ sa e têtú Anôtônê lau ñañên nêñ ñagêdô.

Rut agêc Naomi

¹ Gédên tèm, tañ gôliwaga sêjam gôliñ gamên nañ, tóbôm teñ kesa. Ma ñac teñ anga Betlehem Judaiña gêdi gebe naêngôn gamên Moabña amboac ñac jaba. Ênê awê to latuagêc sêwiñ eñ. ² Ñac tau nê ñaé gebe Elimelek, nê awênê ñaé Naomi ma latuagêcnên ñaé Malon agêc Kilion. Êsêac lau Epraim anga malac Betlehem Judaiña. Êsêac jasêdê lasê gamên Moabña ma sêngôn tônê. ³ Ma Naominê akweñ Elimelek gêmac êndu, ma awê tau to latuagêc gacgeñ sêmoa. ⁴ Êsêagêc sêjam lau Moab nêñ awê, teñ nê ñaé gebe Orpa ma teñ nê ñaé Rut. Êsêac sêngôn gamên tau amboac jala 10. ⁵ Malon agêc Kilion sêmac êndu lulugeñ amboac tonanengeñ, tec awê tau latuagêc ma nê akweñ sêwi eñ siñ su ma taugen gêmoa.

⁶ Tec Naomi ma lawaoagêc dêdi sebe sêwi gamên Moabña siñ sêmu sêna ênê gamên, gebe eñ gêñô ñawae anga gamên Moab, gebe Apômtau taé walô nê lau ma kêkên mo gédên êsêac. ⁷ Amboac tonan eñ gêdi anga malac, tañ gêñgôn nañ, ma lawaoagêc sêwiñ eñ. Êsêac sêselên sêsa intêna gamên Judaiña sêja. ⁸ Ma Naomi kêsôm gédên lawaoagêc gebe “Ajôc, agêc aéc amu andên tenemiagêcnên andu ana. Apômtau êmoasiñ amagêc êtôm amagêc amoasiñ aê to ñoc ñacmatê. ⁹ Apômtau êkên amagêc atap nêñ ñaciagêc sa ma alêwan taôm anga êsêagêcnên andu.” Go eñ kêlêsoñ êsêagêc alijanô. Êsêagêc têtap lasê ¹⁰ ma sêsoñ gédên eñ gebe “Masi, aêagêc abe awiñ aôm tamu dandên nêñ lau tana.” ¹¹ Mago Naomi kêsôm gebe “O latucoagêc, amu anamañ. Amagêc abe awiñ aê êtu asagenña. Ñapalê ñagêdô sêc aê têtac lêlôm gebe jakôc têtú amagêcnên ñaciagêc me. ¹² O latucoagêc, amu anamañ. Asa nêñ lên, gebe aê katu awêanô sugac, oc janam ñac teñ êtiam atom. Aê embe jasôm gebe aê taéc kêka ñapalê ma aê embe jatap ñoc akweñ sa êndên êmbêc tonec ma jakêkam ñapalê, ¹³ amagêc oc aôn e êsêagêc têtú kapôn me. Oc angamis taôm êndên lên sênam tauñña me. O latucoagêc, masianô. Apômtau lêma mênkêtap aê sa, tec kêkên wapac aê ñanôgeñ kêtu amagêcña.” ¹⁴ Go êsêagêc têtap lasê kêtiam ma Orpa kêlêsoñ lawao langwa alianô, mago Rut kêmboñ eñ tôn.

¹⁵ Ma Naomi kêsôm gédên eñ gebe “Ôlic acgom, nêñ boaluo gêmu gédên nê lau to nê anôtôi gêja. Ôndanuc nêñ boaluo ômu ôna amboac tonanengeñ.” ¹⁶ Mago Rut kêsôm gebe “Ôkac aê, gebe jawi aôm siñ to jandanuc aôm êtiam atom nec atom.

Gamên tañ aôm ôna nañ, aê gabe jana.

Gamên tañ aôm ôñgôn nañ, aê gabe jangôn.

Aômnên lau têtú aênoc lau

ma aômnên Anôtô êtu aênoc Anôtô.

¹⁷ Gamên tañ aôm ômac êndu nañ, aê gabe jamac êndu,

ma sênsuñ aê anga tonan.

Apômtau êwê aê êtôm eñ taé gêjam,

tagen gêmacanô taugen tec êkac aê su anga aômnên.”

¹⁸ Gédên tañ Naomi gêlic gebe awê tau taé gêjam kêtu tôn gebe êwiñ eñ, tec kêsôm bin teñ kêtiam atom.

¹⁹ Amboac tonarj tec agêc lulugerj sêsêlêrj e jasêô lasê Betlehem. Sêô lasê Betlehem e malacm samob têtakê kêtû êsêagêcra ma lauo sêsôm gebe “Naomi tau tonec me.” ²⁰ Awê tau kêsôm gêdêrj êsêac gebe “Naomi atom, asam aê gebe Mara, gebe ŊaniniŊ Ŋatau kêkêrj ŋamakic taêsam kêpi aê. ²¹ Aê gawi ŋoc gamêrj siŋ toawê tolêlôm, ma Apômtau gêwê aê gamu gamêrj toŋalêlôm sawagerj. Apômtau gêwa aê sa gebe gawê kainj biŋ ma ŊaniniŊ Ŋatau kêlêsu aê, tec asam aê Naomi kêtû asagerŋa.” ²² Naomi agêc lawao Moabo Rut sêmu sêmêrj aŋga gamêrj Moabŋa ŋamiŋ tau tonarj. Êsêagêc jasêô lasê Betlehem gêdêrj tarj lau sêkôc kôm sêjac polomŋa sa. * †

2

Rut kejoŋ polom ŋasaliŋ-saliŋ sa aŋga Boasnê kôm

¹ Ma Naominê akweŋnê lasitêwa terj gêmoa. Erj ŋac tolêlôm aŋga Elimeleknê gôlôacnêrj. Ênê ŋaê Boas. ² Ma Moabo Rut kêsôm gêdêrj Naomi gebe “Ôlôc ma jana kôm najajoŋ polom ŋasaliŋ-saliŋ sa jandaguc lau, tarj sêlic aê ŋajam ma têtirj aê atom narj.” Ma Naomi kêsôm gêdêrj erj gebe “Latucoenec, ônamarj.” ³ Tec gêdi jakejoŋ polom ŋasaliŋ-saliŋ aŋga kôm terj kêdaguc lau-sêsapwaga. Ma kôm tau tonarj Boasnê. Erj Elimeleknê gôlôacnêrj ŋac terj. ⁴ Gêdêrj tonarjgerj Boas mêngrêô lasê kôm. Erj awa gêjac lau-sêsapwaga gebe “Apômtau êwirj amac.” Ma êsêac sêjô erj awa gebe “Apômtau ênam mec aôm.” ⁵ Go Boas kêsôm gêdêrj nê sakiŋwaga, tarj gejob lau-sêsapwaga narj, gebe “Asanê ŋapalêo tônê.” ⁶ Ma sakiŋwaga, tarj gejob lau-sêsapwaga narj, gêjô erj awa gebe “Erj Moab ŋapalêo, tarj gêwirj Naomi aŋga gamêrj Moabŋa gêmêrj narj. ⁷ Awê tau kêsôm gebe ‘Aê jaterj gebe alôc gebe jajoŋ polom ŋasaliŋ-saliŋ jamoa logic ŋasawa jandaguc lau-sêsapwaga.’ Amboac tonarj tec gêmêrj ma gêjam kôm ŋaparj gêdêrj bêbêc kanucgerj e mêngrêdêrj galoc ma kêlêwarj tau ŋagec atom.”

⁸ Go Boas kêsôm gêdêrj Rut gebe “Latucoenec, ôkêrj tarjam aê acgom. Ojoŋ polom aŋga kôm terj ma ôwi tonec siŋ atom. Ôwirj aêŋoc sakiŋwagao banbanjerj. ⁹ Ma matam êsap kôm, tarj êsêac sêsap sêmoa narj, ma ôndaguc êsêacgerj. Aê gajac biŋsu sakiŋwaga gebe sêlênsôŋ aôm atom. Bu embe êjô aôm, go ôndêrj ku naônôm bu, tarj sakiŋwaga têtê narj.” ¹⁰ Go Rut gêu tau larjôanô jagêdêrj nom ma kêsôm gêdêrj Boas gebe Aê awê jabao nec gajac matamanô ŋajam ma matam gêdirj aêgerj kêtû asagerŋa.” ¹¹ Boas gêjô erj awa gebe “Gêŋ samob, tarj aôm gôgôm gêdêrj lawamo langwa gêdêrj tarj nê m akweŋ gêmec êndu e mêngrêdêrj galoc narj, sêjac miŋ gêdêrj aê tomalagerj. Aôm gôwi tênam agêc tamam to nê m malacmôkê siŋ mêngrêô lasê gamêrj terj, tarj gêmurjgerj gôjam kauc narj. ¹² Apômtau êmoasiŋ aôm êjô gêŋ, tarj gôgôm narj, ma Apômtau Israelnêrj Anôtô, tarj gôê lamu ênê magê gômôêrj tonec narj, êkêrj moasiŋ totau-totau êndêrj aôm êjô. ¹³ Go awê tau kêsôm gebe “O ŋoc apômtau, aôm kômooasiŋ aê ŋanô to gôjac aê têtac tôn. Aômnê m sakiŋwagao ŋanô terj aê atom, mago kôsôm biŋ ŋajamgerj gêdêrj nê m sakiŋwagao aê.”

¹⁴ Gêdêrj noc sêniŋ gêŋŋa Boas kêsôm gêdêrj awê tau gebe “Ômôêrj mêngrêniŋ polom ma ôsac nê m polom ŋagêdô tôn êsêp wain.” Amboac tonarj Rut gêŋgrêŋ gêwirj lau-sêsapwaga ma Boas kêkêrj polom sigob gêdêrj erj gerj. Ma awê tau gerj e gêôc erj tôn ma ŋagêdô gacgerj kêkô. ¹⁵ Gêdêrj tarj awê tau gêdi gebe ejoŋ polom ŋasaliŋ-saliŋ narj, Boas gêlêrj biŋ nê sakiŋwaga gebe Andec erj ejoŋ polom êmoa logic ŋasawa ma anac jao êndêrj erj atom. ¹⁶ Ma ataiŋ ŋakaiŋ ŋagêdô su aŋga logic ma awi siŋ ênêc, gebe erj ejoŋ sa ma aec biŋ erj atom.”

¹⁷ Amboac tonarj tec kejoŋ gêmoa e kêtula, go kêsêlô polom, tarj kejoŋ sa narj, e ŋadôn amboac talu tagerj. ¹⁸ Ma erj kêkôc ŋanô tau sa gêja malac jakêtôc gêŋ, tarj kejoŋ sa narj, gêdêrj lawao langwa ma kêkôc gêŋ, tarj gerj e gêôc erj tôn narj, ŋagêdô jakêkêrj gêdêrj erj. ¹⁹ Ma lawao langwa kêsôm gêdêrj erj gebe “Ocsalô tonec aôm kojoŋ polom ŋasaliŋ-saliŋ sa aŋga ondoc ma gôjam kôm gômoa ondoc. Anôtô ênam mec ŋac, tarj mata gêdirj aôm narj.” Tec Rut gêjac ŋac, tarj gêjam ênê kôm narj, nê miŋ gêdêrj lawao langwa ma

* 1:22: Naomi ŋam gebe Mataêjamo. † 1:22: Mara ŋam gebe Ŋamakico.

kêsôm gebe “Ïac tañ gajam kôm gawiñ eñ gêdên ocsalô tonec nañ, nê ñaê Boas.” ²⁰ Go Naomi kêsôm gêdên lawao gebe “Apômtau tañ kêgamiñ nê moasiñ gêdên lau materj jali to ñacmatê atom nañ, anam mec eñ.” Naomi kêsôm biñ tonec gêdên eñ gêwiñ gebe “Ïac tau aêagêcnên lasitêwainên teñ eñ kêtû aêacnên nomlênsêm ñakêsiwaga teñ gêwiñ.” ²¹ Ma Moabo Rut kêsôm gebe “Eñ kêsôm biñ teñ gêdên aê gêwiñ gebe ‘Ôsap ñoc sakiñwagao tônia ñapañ e sênac ñoc kôm ñanô samob sa êmbacnê.’” ²² Ma Naomi kêsôm gêdên lawao Rut gebe “O latucoenec, ñajam gebe ôsêlên ôwiñ ênê sakiñwagao, gebe teñ êlênsônia aôm anga kôm ñagêdô atom.” Amboac tonañ Rut kejoñ polom ñasaliñsaliñ sa kêsap Boasnê sakiñwagao tônia ñapañ e sêjac polom to polom sa gêbacnê. Ma eñ gêngôn gêwiñ lawao lanğwa. * lasitêwainên nomlênsêm, gebe lau jaba sêjanğo su atom.

3

Rut agêc Boas sêmoa gamên sêka polomña

¹ Go Rut lawao lanğwa Naomi kêsôm gêdên eñ gebe “Latucoenec, amboac ondoc aê oc jansom nêmalam ôngôn ñajamña teñ, gebe ômoa ñajamgeñ me. ² Boas tañ gôwiñ ênê sakiñwagao nañ, aêacnên lasitêwainên teñ eñ. Ôlic acgom, êmbêc tonec eñ oc ekoloñ polom ñapa anga gamên sêka polomña. ³ Amboac tonañ ôliñ bu to ôniñ oso taôm ma ôsô nêmalakwê ñajam tau, go ôsêp ôna gamên sêka polomña. Mago ôtôc taôm ôndên ñac tau atom e êniñ to ênôm gên êmbacnê acgom. ⁴ Ma êndên tañ eñ êsa tau sic naênêc nañ, matam êndiñ gamên, tañ eñ gêc nañ, naôkac belanğke akaiñña sa ma ôsa taôm sic. Go eñ êsôm gên, tañ eñ gebe êngôm nañ, êndên aôm.” ⁵ Ma awê tau gêjô Naomi awa gebe “Biñ samob, tañ kôsôm nañ, oc janğôm.”

⁶ Amboac tonañ eñ kêsêp gamên sêka polomña gêja ma gêgôm kêtôm biñ, tañ lawao lanğwa kêsôm gêdên eñ nanğeñ. ⁷ Boas geñ to gênôm gên su, go gêmoa totêtac ñajamgeñ jakêsa tau sic gêc polom totoñ ñamagê. Go awê tau kêsêlên sacgeñ-sacgeñ gêdên eñ gêja ma kêkac belanğke akaiñña sa, go kêsas tau sic gêc. ⁸ Gêdên gêbêcauc ñaluñ, go ñac tau kêtakê ma kêkac tau ôkwi e gêlic awê teñ gêc eñ akaiñña. ⁹ Eñ kêtû kênac gebe “Aôm asa.” Ma awê tau gêjô eñ awa gebe “Nêmal sakiñwagao aê Rut. Ôlam nêmal obo mênğensañ nêmal sakiñwagao, gebe aôm kôtû aêacma nom lênsêm ñakêsiwaga.” ¹⁰ Ma eñ kêsôm gebe “O latucoenec, Apômtau ênam mec aôm, gebe aôm gôgôm gênğlêlôm gêdên lau tolêlôm me lau ñalêlôm sawa nêñ ñapalê wakuc atom. Biñ tonec kêtû aôm têtmtac gêwiñ ñanô ñabelo kapôên kêlêlêc belo ñamataña su. ¹¹ Latucoenec, amboac tonañ tec ôtêc taôm atom. Aê oc janğôm gên samob, tañ oteñ nañ, gebe aênoc lau Betlehemña samob sêlicgac, gebe aôm awê mansañ teñ. ¹² Ma galoc, biñjanô, nêmal nomlênsêm ñakêsiwaga teñ aê, mago nom lênsêm ñakêsiwaga ñanô teñ gêmoa. ¹³ Ômoa êmbêc tonec ma êndên bêbêcgeñ eñ embe ênam kôm, tañ gêjac nom lênsêm ñakêsiwaga ñawae nañ, oc ñajam, êngômmanñ. Mago eñ embe endec ma ênam kôm tau atom, nanğo aê janam kôm, tañ gêjac nom lênsêm ñakêsiwaga ñawae nañ. Aê jasôm biñ êtu tônia êtôm Apômtau gêmoa mata jali. Ônêc bêc e eleñña acgom.”

¹⁴ Go Rut gêc bêc gêc Boas akaiñña e geleñ mata, go eñ gêdi gêdên tañ lau sêlic tauñ sapu-sapu nañ. Boas taê gêjam gebe awê tau gêc sêka polom ñamala nec ñapuc êsa atommanñ, ¹⁵ tec kêsôm gebe “Ôkôc obo, tañ kôgadê nañ, mênğlam.” Ma Rut gêlam obo, go eñ gêjam dônia polom laclu 6 jakêsêwa kêsêp obo tau ma kêkên gêdên awê tau gêoc sa ma gêc gêja malac. ¹⁶ Eñ jagêô lasê andu ma lawao gêjam kênac eñ gebe “Latucoenec, biñ amboac ondoc.” Go Rut gêjac miñ biñ samob, tañ ñac tau gêgôm gêdên eñ nañ, ¹⁷ ma kêsôm gebe “Polom laclu 6 tonec eñ kêkên gêdên aê ma kêsôm gebe ‘Ôêc tolêmam sawageñ ôndên lawamo ôna atom.’” ¹⁸ Rut lawao gêjô eñ awa gebe “Latucoenec, ônsaê malôgeñ e ôjala biñ tau êtu katô acgom, gebe ñac tonañ oc êwi biñ tau siñ atom, ocsalô oc êmansañ biñ tau êtu solop.” * lasitêwainên awêruc.

* 2:22: Nomlênsêm ñakêsiwaga êsêac lau, tañ sejoñ

* 3:18: Nomlênsêm ñakêsiwaga nê kôm teñ, gebe ênam nê

4

Boas gêjam Rut sa

¹ Ma Boas kêpi malac ñasacgêdô gêja jagêngôn tonaj. Gêngôn ma gêlic nom ñakêsiwaga, taj Boas kêsôm ênê bij naj, kêsêlêj gêmêj. Tec Boas kêsôm gebe “O ñoc ñac, ômôênmarj, mênôngôn sic ôngôn tonec.” Ma ej jagêngôn sic gêwiñ Boas. ² Go ej kêkalem lau mata 10 anja malac ma kêsôm gebe “Mênangôn tonec.” Ma êsêac jasêngôn sic. ³ Go Boas kêsôm gêdên nom ñakêsiwaga tau gebe “Naomi taj anja Moabnên gamên gêmu gêmên naj, kêkên aêagêcnên ñac Elimelek nê nom ñamakenj gebe lau sênam ôli. ⁴ Amboac tonaj tec taêc gêjam gebe jakên ñawae êndên aôm ma jasôm gebe ‘Ônam ôli nom tau ma lau, tec sêngôn nec, to ñoc launên laumata sêlic. Aôm embe ôsi nom tau su, go ôsi su. Mago embe masi, go ôsôm bij katô aê gebe jajala, gebe nom ñakêsiwaga tej gêmoa atom, aôm taômgenj, ma aê kadaguc aôm.’” Ma ñac tau kêsôm gebe “Aê gabe jasi nom tau su.” ⁵ Go Boas kêsôm gebe “Êndên bêc, taj ônam ôli nom su anja Naomi lêma naj, ônam ôli ñac gêmac nê awêtuc Moabo Rut êwiñ, gebe daôn ñac gêmac nê ñaê sa êpi ênê nomlênsêm êtiam.” ⁶ Go nom ñakêsiwaga kêsôm gebe “Embe amboac tonaj, go aê oc jatôm gebe jasi nom su êtu ñoc gên atom. Embe jasi su, go jajainj tauc ñoc nomlênsêm. Aôm taôm ôsi nom tau su ôjô aê, gebe aê katôm gebe jasi su atom.”

⁷ Gêdên andangenj lau Israel nên mêtê lanjwa tej amboac tonec gêc, gebe ñac tej embe êsi nom su me êkên gên êjô gên tej, go ênu atapa tej su ma êkên andên nê ñac tej. Mêtê tonaj gêwa sa gebe genj, taj sêgôm naj, kêtú tôngac. ⁸ Amboac tonaj gêdên taj nom ñakêsiwaga kêsôm gederj Boas gebe “Aôm taôm ônam ôli nom tau naj,” ej gênu atapa tej su. ⁹ Ma Boas kêsôm gêdên laumata to lau samob gebe “Ocsalô tonec amac samob alic su, gebe aê gajam ôli Elimeleknê gên samob ma Kilion agêc Malon nên gên samob su anja Naomi lêma. ¹⁰ Ma gajam ôli Malonnê awêtuc Moabo Rut amboac tonaj, gebe êtu ñoc awê, gebe jaôn ñac gêmac tau nê ñaê sa êpi ênê nomlênsêm, gebe sênac ñac gêmac nê ñaê ênjic anja nê lasitêwainên to anja nê malacmôkê ñasacgêdô atom. Ma amac atu aênoc lau-awa-bij-sawaga.” ¹¹ Go lau samob, taj sêngôn sacgêdô naj, to laumata sêsôm gebe “Aêac alic gên tau sugac. Apômtau êkên awê tau, taj êpi nêm andu naj, êtôm Rahel agêc Lea, taj sêboa gôlôac Israel sa sêwiñ tau naj. Ôtu ñac tolêlôm anja Eprata ma nêm waem êsa anja Betlehem. ¹² Ma nêm wakuc, taj Anôtô êkên awê matak tau êkôc naj, sêkên nêm gôlôac têtôm Peresnê, taj Tamar kêkôc kêtú Juda latu naj.”

¹³ Amboac tonaj tec Boas gêjam Rut kêtú nê awê. Ej gêmoa gêwiñ ej e Apômtau kêkên ej taê ma kêkôc latu tej. ¹⁴ Go lauo sêsôm gêdên Naomi gebe “Talambij Apômtau, taj kêgaminj nom ñakêsiwaga gêdên aôm atom naj. Lau Israel sêngôm ênê ñaê ñawae êsa. ¹⁵ Ej oc êlau aôm têkwam saki êsa ma êndên taj ôtu awêanô naj, ej êlôm aôm, gebe lawamo, taj têtac gêwiñ aôm to gêjac matamanô ñajam kêlêlêc latômi 7 su naj, kêkôc ej.” ¹⁶ Go Naomi kêsip ñapalê tau sa mênketoc ej gêsac labum ma kêtú ênê jaomwagao. ¹⁷ Ma nê lauo jabanj enja sê ênê ñaê tej gebe “Naomi kêtap latu tej sa.” Ma sêsam ej gebe Obed. Ej Dawid tama Isai nê tama.

¹⁸ Peresnê wakuc tau tonec. Peres kêka Hesron lasê. ¹⁹ Hesron kêka Ram lasê, Ram kêka Aminadab lasê. ²⁰ Aminadab kêka Nason lasê, Nason kêka Salmon lasê, ²¹ Salmon kêka Boas lasê, Boas kêka Obed lasê, ²² Obed kêka Isai lasê, ma Isai kêka Dawid lasê.

Samuelnê Buku Hamatana

Binj tarj kêsêp buku tonec narj, gêjac miñ lau Israel nêñ lêtj sêwi têtêm gôlinwagaña siñ jaselom têtêm kinjra. Lau têtêac sêjam gôlinj lêtj, tarj gêjam lau Israel ôkwi narj. êsêacnêñ ñaê gebe Samuel, tarj eñ êsêacnêñ gôlinwaga ñamuña narj, agêc Saul, tarj kêtj lau Israel nêñ kinj hamatana narj, ma Dawid. Dawidnê binj kêsêp Samuel agêc Saul nêñ miñ ñalêlôm. Dawid kêtj kinj atomgeñ, mago teto ênê lêtj kainj teñ ñagêdô to ênê gêñsêga ñamiñ kêsêp Samuelnê buku hamatana gêwiñ.

Buku tau ñalôtêna kêtôm Binjlênsêm Langwa ñabuku miñña ñagêdô ñalôtêna gebe Lau tarj sêsap Anôtô tôñ narj, têtap moasiñ sa, mago sec êôc êsêac, tarj tarjêpêc narj sa. Apômtaunê binj gêdêñ dabuñwaga Eli gêwa ñalôtêna tonarj sa gebe “Aê jatoc êsêac, tarj tetoc aê sa narj sa ma êsêac, tarj lañôñ gelo aê narj, oc jalic êsêac amboac lau meloc” (2:30).

Lau sêlic Apômtau Anôtô kêtj lau Israel nêñ kinj ñanô (8:7), tec ñac-keto-bukuwaga gê go gebe Israel embe sêjalij nêñ kinj teñ sa, oc sêwi Anôtô siñ me masi. Mago gêdêñ tarj têtap nêñ kinj sa narj, êsêac sêmasarj ñagôlinj towae tonec gebe kinj to lau samob sêso Anôtônê gôlinj to mêtôc ñalabu (2:7-10). ñagôlinj tonarj ejop gebe êmoasiñ lau saurj to kapôêñ ma lau towae to lau ñaôma êtôm taugenj.

Elkana to nê gôlôac semoa Silo

¹ ñac teñ gêmoa malac Ramataim. Eñ ñac Supña anga Epraim ñagamêñ lôcña, nê ñaê Elkana. Eñ Jeroham latu, narj Elihu latu, narj Tohu latu, narj Sup latu, êsêacnêñ ñam gêc Epraimña. ² Eñ gêjam awê luagêc, teñ nê ñaê Hana ma teñ nê ñaê Penina. Penina kêkôc gôlôac ma Hana eñ awê kapoac.

³ ñac tonarj anga nê malac kêpi gêja Silo kêtôm jalagenj gebe eteñ mec to êkêñ da êndêñ lau siñ undambêña nêñ Apômtau. Eli latuagêc Hopni agêc Pinehas têtj Anôtônê dabuñwaga anga tonarj. ⁴ Gêdêñ bêc, tarj Elkana kêkêñ da narj, eñ kêkêñ da ñagêdô-gêdô gêdêñ Penina ma latuio to ñac. ⁵ Eñ têtac gêwiñ Hana, mago kêkêñ ñamêsôm ñagêdô tagenjenj gêdêñ eñ ñam gebe Apômtau gêbôc têtacêlêlôm auc gebe êkôc gôlôac atom. ⁶ Tec anao kêkôc binjalom gebe êngôm eñ maja êsana gebe Apômtau gêbôc eñ auc. ⁷ Kêtôm jalagenj gêñ tonarj kêtap Hana sa. Kêtôm têtêm samob êsêac sêpi Apômtaunê lôm dabuñ sêja narj, anao kêkôc binjalom eñ ñapanj. Tec Hana kêtarj ñanô ma gedec gebe êniñ gêñ. ⁸ Go nê akweñ Elkana kêsôm gêdêñ eñ gebe “Hana, aôm kôtarj ma goeñ gêñ atom nec ñam amboac ondoc. Nêm ñalêlôm ñawapac kêtj asagenña. Aôm gôlic aê ñajam kalêlêc latômi 10 su atom me.”

Hana agêc Eli

⁹⁻¹⁰ Gêdêñ tarj señ to sênôm gêñ su acgom, go Hana gêdi tonê ñalêlôm ñawapacgosu jakêkô Apômtau lañônêmña ma keteñ mec gêdêñ eñ to kêtarj ñanô. Gêdêñ tonarj dabuñwaga Eli gêñgônj nê lêpônj kêsi Apômtaunê lôm ñakatam. ¹¹ Ma Hana gêjac mata binj teñ ma kêsôm gebe “Lau siñ undambêña nêñ Apômtau, aôm embe taêm walô nêm sakinwagao aê to taêm ênam aê ma ôlinj aê siñ atom, ma ôkêñ ñapalê ñac teñ êndêñ nêm sakinwagao aê, go jansuñ ñapalê tau samucgenj êndêñ Apômtau wacêmoa êtu ênê gêñ e êmac êndu, ma kekec teñ oc êsac môkêlauñ atomanô.”

¹² Eñ keteñ mec ñasawa ec baliñ gêmoa Apômtau lañônêmña. Gêdêñ tonarj Eli mata gê eñ gêdôôlic. ¹³ Hana keteñ mec gêc lêlômgenj, ma gêdôôlic kêboa-kêboa, mago sêñô awa atom. Tec Eli gêjam kauc gebe gêñ kêjanij awê tau. ¹⁴ Ma kêsôm gêdêñ Hana gebe “Êndêñ ondoc nêm meloc gêñ kêjanij aômña êmbacnê. Ôwi wain meloc tonarj siñmarj.” ¹⁵ Hana gêjô eñ awa gebe “O ñoc apômtau, amboac tonarj atom. Aê awê gêñwapac kêkônij aê tôñña. Aê ganôm wain to gêñ kêjanijña teñ atom. Aê kasêwa ñoc ñalêlôm sa gêdêñ Apômtau tau. ¹⁶ Ôlic nêm sakinwagao aê amboac awê sec atom. Gêdêñ ñasawa tonec aê

kasôm ñoc ñalêlôm ñawapac to kêbuli aucña lasê tec gamoa.” ¹⁷ Go Eli gêjô eñ awa gebe “Ôna totêmtac malôgeñ ma Israelnêñ Anôtô oc êngôm biñ, tañ koteñ nañ, ñanô êsa.” ¹⁸ Hana kêsôm gebe “Ôlic nêñ sakiñwagao aê ñajammañ.” Go eñ gêc gêja ma geñ gêñ totêtac kêpa sugen.

Hana kêkôc Samuel tau

¹⁹ Bêbêc kanucgeñ êsêac dêdi ma teteñ mec gêdêñ Apômtau. Su acgom, go sêmu sêja malac Rama kêtiam. Elkana gêmoea gêwiñ nê awê Hana ma Apômtau taê gêjam eñ. ²⁰ Tec Hana kêkêkam ñapalê ma gêdêñ ñanoc eñ kêkôc ñapalê ñac teñ ma gê ênê ñaê Samuel. Samuel ñam gebe “Aê kateñ eñ aña Apômtaunê.”

²¹ Gêdêñ tañ Elkana to nê gôlôac samob sêpi sêja kêtiam gebe êkêñ da jalaña êndêñ Apômtau to êngôm nê biñ gêjac mataña ñanô êsa nañ, ²² Hana gêwiñ atom. Eñ kêsôm gêdêñ nê akweñ gebe “Ñapalê êwi su siñ acgom, go aê japi ma jakôc eñ êwiñ gebe eñ êkô Apômtau lañônêmña ma êmoa êwiñ eñ endeñ tôneñ.” ²³ Ma ênê akweñ Elkana gêjô eñ awa gebe “Ôngôm êtôm biñ, tañ aôm taêm gêjam gebe ñajam nañ. Ômoa e ñapalê êwi su siñ acgom. Tageñ Apômtau êngôm nê biñ ñanô êsa.” Amboac tonañ awê tau gêmoea nê andu ma kêkêñ su gêdêñ ñapalê e gêwi siñ. ²⁴ Ñapalê gêwi su siñ, go Hana kêkôc eñ agêc sêpi sêja. Ma kêkôc bulimakao kapoac, tañ ñajala têlêac nañ teñ ma polom matac suc teñ ma bôc ñaôlic teñ towain. Ñapalê tau saungeñ ma têna kêkôc eñ gêja Apômtaunê lôm dabuñ aña Silo. ²⁵ Sêjac bulimakao tonañ êndu ma sêkôc ñapalê tau gêdêñ Eli. ²⁶ Hana kêsôm gêdêñ eñ gebe “O ñoc ñatau, aê jasôm biññanôgeñ êndêñ aôm gebe aê awê tau, tañ kakô aôm lañônêm ma kateñ mec gêdêñ Apômtau nañ tonec. ²⁷ Aê kateñ kêtü ñapalê tecenecña ma Apômtau kêkêñ taña aê ma gêgôm ñoc mec ñanô kêsa. ²⁸ Kêtu tonañña aê gasuñ eñ gêdêñ Apômtau. Eñ êtu ênê gêñ e êmac êndu.”

Go êsêac teteñ mec gêdêñ Apômtau.

2

Hananê wê

¹ Go Hana keteñ nê mec amboac tonec gebe
 “Ñoc ñalêlôm kêtü samuc Apômtau
 aê têtac kêpa su kêtü Apômtauña.
 Aê aocsuñ kêsü ñoc soño-soño susu
 gebe aê katu samuc kêtü aôm gôjam aê saña.

² “Ñac dabuñ teñ kêtôm Apômtau gêmoea atom.
 Apômtau teñ gêmoea atom, aôm taômgeñ.
 Lamuanô teñ kêtôm aêacma Anôtô gêmoea atom.

³ Asôm biñ tembelem añañ teñ êtiam atom.
 Biñ atoc taôm saña êsa awemsuñ atom,
 gebe Apômtau eñ Anôtô kêjala gêñña
 ma eñ gêjam dôñ ñamalac nêñ kôm.

⁴ Lau ñactêkwa nêñ talam tulu,
 mago lau palê-palê sêjandiñ ñaclai sa.

⁵ Êsêac tañ sêngôn nêñ masê ñaô su nañ, sesom kôm gebe têtap gêñ sêniñña ñagec-ñagec sa.

Ma êsêac, tañ gêñ gêjô êsêac su nañ, galoc gêñ gêôc êsêac tôneñ.

Awê kapoac kêkôc ñapalê 7,
 mago awê, tañ kêkôc gôlôac taêsam nañ, nê ôli kêmêliñ.

⁶ Apômtau gêjac êndu to gêñu mata jali kêsa.
 Eñ gêwê lau sêsêp lamboam sêja ma gêwê êsêac sêpi sêmêñ kêtiam.

⁷ Apômtau kêkêñ lau ñagêdô têtü lau ñalêlôm sawa ma ñagêdô lau tolêlôm.
 Eñ kêkônîñ ma ketoc sa.

⁸ Eñ kêsip lau ñalêlôm sawa sa aña kekop

ma gêoc lau sêpô lénawaga sa anga waomôkê,
gebe kékêj êsêac sêngôn sêwiñ gôlinwaga towae
ma sêwê kain lêpôn tetoc lau saña.
Gebe Apômtau kêtú nom ñaalê ñatau
ma kékwe nom kékô alê tau ñaô.

⁹ “Eñ oc ejop nê lau dabuñ enkain,
mago lau alôb-alôb oc sênaña sêmoa ñakesec ñalêlôm gebe ñac teñ etoc tau sa êtu tau
nê ñaclainja atom.

¹⁰ Apômtau oc êtuc nê ñacjo popoc
ma Lôlôc ñatau êkêj wapap ênac anga undambê.
Apômtau oc êmêtôc nom e naêndêj ñamadiñ.
Eñ oc êkêj ñajana êndêj nê kin ma oc etoc nê ñac-geñ-oso-enwaga nê ñaclai sa.”

¹¹ Go Elkana gêmu gêja nê malac Rama kêtiam gêwiñ nê gôlôac samucgeñ, ma ñapalê
tau gêjam sakin Apômtau gêmoa dabuñwaga Eli lañônemña.

Elinê latui

¹² Eli latuagêc sêgôm gêj wauc-waucboa, êsêagêc sêwi Apômtau auc. ¹³ Ma sêgêli
ñagôlin dabuñwagana amboac tonanjen. Gêdêj tañ ñac teñ kékêj da gêmoa nañ,
dabuñwaga nê sakinwaga mêngeô lasê tosala ñamata têlêac. ¹⁴ Bôc tau eletoc êmoa,
go êsêli sala êsêp ku me pane me laclu me kuki. Gêj samob, tañ sala kêsêp nañ, êtu
dabuñwaganê gêj. Êsêac sêgôm amboac tonanjen gêdêj lau Israel samob, tañ sêkêj da
anga Silo nañ. ¹⁵ Mago gêdêj Eli latuagêc nêj têm, gêdêj tañ ja geñ ñalêsi atomgeñ nañ,
dabuñwaganê sakinwaga mêngeô lasê ma kêsôm gêdêj ñac, tañ kékêj da gêmoa nañ,
gebe “Ôkêj dabuñwaganê bôc êndêj aê gebe japac sigobgeñ. Eñ gebe êkôc bôc senonja
teñ anga aômnêm atom, gebe êkôc bôc matacgeñ.” ¹⁶ Ma ñac tau embe êsôm êndêj
en gebe “Ja êniñ ñalêsi su acgom, go ôkôc êtôm têtac êwiñ”, go sakinwaga asôm gebe
“Masianô, galocgeñ ôkêj, ma embe masi, go Jajango su.” ¹⁷ Apômtau gêlic lau wakuc nañ
mêtê sec samucgeñ gebe sêsu Apômtaunê da susu.

¹⁸ ñapalê Samuel gêjam sakin Apômtau gêmoa. Eñ kêjandiñ obo sakinña teñ. ¹⁹ Katôm
jalageñ Samuel têna kêsî ñakwê ôliña sauñ teñ kêtú enña. Ma gêdêj tañ êsêagêc nê
akweñ sêpi sêja gebe sêkêj da nañ, en kékêj ñakwê tau gêdêj Samuel. ²⁰ Go Eli gêjam
mec Elkana agêc nê awê ma kêsôm gebe “Apômtau êkêj awê tonec êkôc nêm ñapalê sêjô
ñac, tañ kékêj gêdêj Apômtau nañ su.” Go agêc sêmu sêja nêj gamên kêtiam.

²¹ Ma Apômtau taê gêjam Hana ma en kékôc ñapalê ñac têlêac ma awê luagêc. Ma
ñapalê Samuel kêtú kapôên gêmoa-Apômtau lañônemña.

²² Eli kêtú ñamalacanô su ma gêjô latuagêc nêj bin samob, tañ sêgôm gêdêj lau Israel
nañ, to sêgôm mockain gêdêj lauo, tañ sêjam sakin anga katam lôm becña nañ. ²³ Ma
kêsôm gêdêj êsêagêc gebe “Amagêc agôm gêj amboac-tonanjen kêtú asageñña. Gebe aê
ganô lau samob sêsôm amagêc nêm gêj alôb-alôb ñawaegac. ²⁴ O latucagêc, awi sinman
gebe aê ganô Apômtaunê lau sêsôm amagêcnêm lên ñawae ñajam teñ atom. ²⁵ ñac teñ
embe êngôm ñac teñ sec, Anôtô oc êmêtôc gêj tonanjen. Mago ñac teñ embe êngôm sec
êndêj Apômtau, asa oc êtôm gebe eteñ êtu ñac tonanjen.” Tajeñ êsêagêc sêkêj tajeñ
tameñi awa atom, gebe Apômtau taê gêjam kêtú tôn gebe ênac êsêagêc.

²⁶ Samuel kêtôp kêtú kapôên gamoa ma Apômtau to ñamalac têtac gêwiñ en.

Apômtau geoc Elinê gôlôac nêj bin lasê

²⁷ Go Anôtônê ñac teñ gêdêj Eli gêmên ma kêsôm gêdêj en gebe “Apômtaunê bin
tonec gebe ‘Aê gaoc tauc lasê gêdêj nêm miminê gôlôac gêdêj tañ sêmoa Aiguptu sêsô
Parao to nê gôlôac ñalabu nañ. ²⁸ Aê kajalin en sa anga Israel samob nêj gôlôacmôkê gebe
êtu ñoc dabuñwaga. Eñ êpi êndêj ñoc altar êna gebe ênsôb jadauñ ma êsô ñakwê dabuñ
êkô aê lañôcnemña. Ma aê kakêj lau Israel nêj daja samob gêdêj miminê gôlôac. ²⁹ Kêtú
asageñña aôm matam katu ñoc daja ma da samob, tañ kajatu sa nañ. Kêtú asageñña

aôm kotoc latômagêc sa kêlêlêc aê su naŋ, e alôm taôm ŋa da, taŋ ŋoc lau Israel sêkêŋ naŋ, ŋagêŋ mataêjamgeŋ.’ ³⁰ Kêtu tonanŋa Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, kêsôm gebe ‘Aê gajac mata su gebe nêŋm gôlôac to tamamnê gôlôac sêsô-sêsa aê laŋôcnêŋ enden tîŋgeŋ.’ Mago galoc Apômtau kêsôm gebe ‘Biŋ tonanŋ ênêcŋa. Lau taŋ tetoc aê sa naŋ, aê oc jatoc êsêac sa ma êsêac, taŋ sêpêc gêdô aê naŋ, oc jalic êsêac amboac gêŋ ŋaôma. ³¹ Ôlic acgom, bêc oc mênêdê lasê, naŋ jasap aôm nêŋm ŋaclai to tamamnê gôlôac nêŋ ŋaclai su e ŋamalacanô teŋ êmoa nêŋm gôlôac ŋalêlôm êtiam atom. ³² Êndên onanŋ oc ôsala moasiŋ, taŋ jansêwa êpi lau Israel naŋ, tomatam katugeŋ, ma ŋamalacanô teŋ oc êmoa nêŋm gôlôac ŋalêlôm êtiam atom enden tîŋgeŋ. ³³ Aôm nêŋm ŋac tageŋ aê jatiŋ eŋ su anŋa ŋoc altar atom, eŋ êmoa gebe êtaŋ tomatasulugeŋ e têkwa êmbac-êmbac to nê ŋalêlôm ôluŋ-ôluŋgeŋ. Mago ŋamalacnêŋ siŋ oc enseŋ nêŋm gôlôac nêŋ lau wakuc su. ³⁴ Gêŋ taŋ êtap latômagêc Hopni agêc Pinehas sa naŋ, êkêŋ puc aôm gebe êsêagêc lulugeŋ oc sêmac êndu bêc tageŋ. ³⁵ Ma aê oc jakêŋ taucŋoc dabuŋwaga ŋanêŋ teŋ. Eŋ oc êŋgôm geŋ êtôm aêŋoc taêc gêjam to ŋoc ŋalêlôm. Aê oc jakwê ênê andu teŋgeŋna teŋ sa ma eŋ êsêlêŋ êsô-êsa êmoa ŋoc ŋac, taŋ gaenŋ oso eŋ naŋ, laŋônêŋna enden tîŋgeŋ. ³⁶ Ma nêŋm gôlôac ŋapopoc samob oc sêndên eŋ sêna ma teteŋ eŋ êtu moni me polom teŋna ma oc sêsôm gebe “Aê jateŋ aôm gebe ôkêŋ kôm sakiŋ dabuŋna teŋ êndên aê gebe janiŋ polom ŋapopoc ŋagecmaŋ.” ’ ’ ’

3

Apômtaunê kalem gêdên Samuel

¹ Amboac tonanŋ ŋapalê Samuel gêjam sakiŋ Apômtau ma Eli gêjam jaom eŋ. Gêdên ŋasawa tonanŋ Apômtau kêgamiŋ nê biŋ ma geoc tau lasê ŋa ŋakatu atom. ² Gêdên têm tonanŋ Eli, taŋ mataanô kêtu waô ma gêlic gêŋ ŋapep atom naŋ, gê nê balêm. ³ Anôtônê lam gêmac atomgeŋ ma Samuel gêc Apômtaunê lôm dabuŋ ŋalêlôm, taŋ Anôtô nê poac ŋakatapa kêkô naŋ. ⁴ Gêdên tonanŋ Apômtau gêmôêc gebe “Samuel, Samuel”, ma Samuel gêjô eŋ awa gebe “Aê tec gamoa.” ⁵ Go kêlêti gêdên Eli gêja ma kêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamêŋ.” Eli kêsôm gebe “Masi, aê gamôêc aôm atom, ômu naônêc bêc êtiam.” Amboac tonanŋ eŋ gêmu jakêsa tau sic kêtiam. ⁶ Ma Apômtau gêmôêc kêtiam gebe “Samuel.” Tec eŋ gêdi gêdên Eli gêja ma kêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamêŋ.” Mago Eli gêjô eŋ awa gebe “O latucenec, aê gamôêc aôm atom, ômu naônêc bêc êtiam.” ⁷ Gêdên tonanŋ Samuel kêjala Apômtau su atom tageŋ. Ma Apômtaunê biŋ geoc tau lasê gêdên eŋ su atom tageŋ. ⁸ Ma Apômtau gêmôêc Samuel kêtiam kêtu dim têlêacŋa. Go eŋ gêdi ma gêdên Eli gêja jakêsôm gebe “Gômôêc aê, tec gamêŋ.” Gêdên tonanŋ Elinê kauc kêsa gebe Apômtau gêmôêc ŋapalê. ⁹ Tec kêsôm gêdên Samuel gebe “Ômu naênêc bêc ma eŋ embe êmôêc aôm êtiam, go ôsôm gebe ‘Apômtau, ôsôm biŋ mênêŋm sakiŋwaga êŋô.’ ” Amboac tonanŋ Samuel gêmu jakêsa tau sic gêc nê mala.

¹⁰ Apômtau jakêkô kêdabiŋ eŋ ma gêmôêc kêtiam tê gêmôêc nê, gebe “Samuel, Samuel.” Ma Samuel gêjô eŋ awa gebe “Ôsôm biŋ mênêŋm sakiŋwaga êŋô.” ¹¹ Go Apômtau kêsôm gêdên Samuel gebe “Ôŋô acgom, aê gabe jaŋgôm gêŋ teŋ anŋa Israel lau samob sêŋô e taŋeŋsuŋ êtaŋ. ¹² Êndên bêc ônê aê oc jaŋgôm biŋ samob, taŋ kasôm kêpi Elinê gôlôac naŋ, ŋanô êsa êpi eŋ tomalageŋ. ¹³ Ma aê jasôm êndên eŋ gebe Aê jakêŋ ŋagêjô êndên ênê gôlôac enden tîŋgeŋ gebe eŋ kêjala latuagêc sêgôm sec to sêsôm biŋ alôb-alôb kêpi Anôtô naŋ, mago eŋ kêmetôtoc êsêagêc ŋajaŋa atom. ¹⁴ Kêtu tonanŋa aê katôc lemoc kêpi Elinê gôlôac gebe daja to da ŋagêdô oc enseŋ nêŋ sec su atomanô.”

¹⁵ Samuel gêc e geleŋna lasê, go jagêlêc Apômtaunê lôm ŋakatam su. Eŋ kêtêc tau gebe ênac miŋ Apômtau geoc tau lasê gêdên eŋna ŋamiŋ êndên Eli atom. ¹⁶ Mago Eli gêmôêc Samuel gebe “Latucenec Samuel.” Ma Samuel gêjô eŋ awa gebe “Aê tec gamoa.” ¹⁷ Ma Eli kêtu kênac eŋ gebe Apômtau kêsôm biŋ amboac ondod gêdên aôm. Ônsa ŋalô teŋ auc êndên aê atom. Aôm embe ônsa biŋ, taŋ Apômtau kêsôm gêdên aôm naŋ, ŋateŋ auc, go ôndac êtôm tonanŋ ma êlêlêc su.” ¹⁸ Amboac tonanŋ Samuel gêjac miŋ biŋ samob

tomalagerj gêdênj Eli ma gêsa ñalô tej auc atom. Ma Eli kêsôm gebe “Ej Apômtau, ej êngôm êtôm êlic ñajamra.”

¹⁹ Samuel kêtôp kêtû kapôênj ma Apômtau gêmoa gêwiñ ej ma gêgôm nê bij samob, taj geoc lasê nañ, ñanô kêsa. ²⁰ Ma lau Israel anja Dan e gêdênj Berseba sêjala gebe Apômtau kékênj Samuel kêtû ênê propete. ²¹ Amboac tonañ Apômtau gêô lasê anja Silo kêtiam, gebe ej geoc tau lasê gêdênj Samuel anja tonañ ma kêsôm bij gêdênj ej.

4

¹ Ma lau Israel samob sênjô Samuelnê bij.

Lau Pilisti sêjanjo Apômtaunê poac ñakatapa su

Gêdênj ñasawa tonañ lau Israel dêdi sêja gebe sênac siñ êndênj lau Pilisti. Êsêac sê nêj becobo sênjgônj Ebeneser, ma lau Pilisti sê nêj becobo sênjgônj malac Apek ñagala. ² Go lau Pilisti têdênaj tau su ma sebo sêsa gêdênj lau Israel. Siñ kapôênj kêsa e lau Pilisti sêku lau Israel tulu ma sêjac lau amboac 4,000 êndu sêc siñ ñamala.

³ Ma gêdênj taj lau Israel nêj siñwaga sêmu sêmênj maleñ su nañ, Israel nêj laumata sêsôm gebe “Kêtû asageñja Apômtau kékênj lau Pilisti sêku aêac tulu gêdênj ocsalô tonec. Ajôc, takôc Apômtaunê poac ñakatapa anja Silo êmênj gebe mênjêmoa aêac ñaluñ ma ênam aêac kêsi anja nêj ñacjo lemeñ.” ⁴ Amboac tonañ sêsakiñ lau sêja Silo ma sêkôc Apômtau, lau siñ undambêña nêj ñatau, taj gêngônj kerubim ñaô nañ, nê poac ñakatapa sêmênj. Ma Eli latuagêc Hopni agêc Pinehas sêwiñ poac ñakatapa.

⁵ Gêdênj taj poac ñakatapa jagêô lasê lau Israel nêj malac becoboña nañ, lau Israel samob sêjam lasê to ñaclaigenj e nom kêwiwic. ⁶ Lau Pilisti sênjô ñaôndu tonañ ma têtû kênac tauñ gebe “Sêjam lasê toñaclaigenj anja Ebolainênj gamênj tonañ ñam amboac ondóc.” Sênjô gebe Apômtaunê poac ñakatapa mênjgêô lasê ⁷ tec têtêc tauñ ñanô gebe êsêac sêsôm gebe “Anôtô mênjgêô lasê êsêacnênj malac. Ojae aêacmênj. Gênj amboac tonañ talic tej su gêmuñ atomanô. ⁸ Ojae aêacmênj. Asa ênam aêac kêsi anja Anôtô ñaclai tonañ lêma. Anôtô tonañ kêku lau Aiguptu tulu ña gêñwapac tokaiñ-tokaiñ anja gamênj sawa. ⁹ O Pilisti, ajôc, apuc taôm tônj. Anac siñ amboac ñacgeñ. Embe masi, go atu lau Ebolai nêj gêñôma, êtôm êsêac têtû amacnêm gêñôma. Akô amboac ñac ma anac siñ.”

¹⁰ Amboac tonañ lau Pilisti sêjac siñ ma sêku lau Israel tulu e sêc siñ su sêlêti sêja nêj andu gêdênj-gêdênjgeñ. Siñ tau kapôênj ma lau Israel nêj siñwaga 30,000 sêjana bêc tageñ. ¹¹ Ma sêjanjo Apômtaunê poac ñakatapa su ma sêjac Eli latuagêc Hopni agêc Pinehas êndu.

Eli gêmac endu

¹² ñac Benjaminja tej kêsu anja siñ ñamala ma kêlêti e mênjgêô lasê malac Silo gêdênj oc tageñ tonañ. Nê ñakwê gêngic ma nom gê ej môkêapac. ¹³ Gêdênj taj ñac tau gêô lasê nañ, Eli gêngônj nê lèpônj, mataanô gêdênj intêna gêsunjenj gebe nê ñalêlôm ñatutuc kêtû Apômtaunê poac ñakatapaña. Gêdênj taj ñac tau kêsa malac ma gêjac miñ bij nañ, lau malacña samob têtaj lasê. ¹⁴ Eli gêñjô tanjiboa ma gêjam kênac gebe “Gamênj ñadiñdij tonañ ñam amboac ondóc.” Go ñac tau kêlêti gêdênj Eli ma kêsôm bij tau lasê gêdênj ej. ¹⁵ Elinê jala kêtû 98 ma mataanô kêtû waô e gêlic gamênj atom. ¹⁶ Go ñac tau kêsôm gêdênj Eli gebe “Aê ñac, taj gamênj anja siñ ñamala. Aê gaêc siñ gêdênj ocsalô tonec.” Ma Eli kêtû kênac gebe “Latucenec, bij amboac ondóc.” ¹⁷ ñac jaenja gêjô ej awa gebe “Lau Israel sêc lau Pilisti ma siñ gesenj lau taêsam su. Aôm latômagêc Hopni agêc Pinehas sêmac êndu ma sêjanjo Apômtaunê poac ñakatapa su amboac tonanjenj.” ¹⁸ Gêdênj taj ej kêsam Apômtaunê poac ñakatapa nañ, Eli gêu tau kêsô gedecgeñ anja lèpônj, taj kékô kêsi malac ñasacgêdô nañ, ñamuña e kêpônj gêsû tulu ma gêmac êndu, gebe ej kêtû ñamalacanô ma ñawapac kêsa. Ej gajam gôliñ Israel jala 40.

¹⁹ Eli lawao, Pinehasnê awê, taê e kêdabiñ gebe akôc ñapalê. Ej gêñjô ñawae gebe sêjanjo Apômtaunê poac ñakatapa su to lawa agêc nê akweñ sêmac êndu nañ, ma ej

gewec gebe ñapalê kêtuj enj e kêkôc ñapalê su. ²⁰ Gêc e kêdabinj gebe êmac êndu ma lauo, tanj sêjam jaom enj nanj, sêsôm gebe “Ôtêc taôm atom. Aôm kôkôc ñapalê ñac tenj.” Mago enj gêjô binj atom ma kêkênj tanja binj, tanj êsêac sêsôm nanj atom. ²¹ Enj gê ñapalênê ñaê gebe Ikabod, ñam gebe” Ñawasi kêkac tau su anja lau Israelnêj”, gebe sêjanjo Anôtônê poac ñakatapa ma kêtuj lawa to nê akweñja. ²² Ma enj kêsôm gebe “Ñawasi kêkac tau su anja Israelnêj gebe sêjanjo Anôtônê poac ñakatapa su.”

5

Poac ñakatapa kêkô gamênj Pilistiãja

¹ Gêdênj tanj lau Pilisti sêjanjo Anôtônê poac ñakatapa su nanj, êsêac sêbalañ gênj tau anja malac Ebeneser jasêo lasê malac Asdod. ² Mago sêbalañ katapa tau sêsô anôtô Dagon nê lôm e tetoc kêkô kêsî Dagon tau. ³ Ñagelej gêdênj tanj lau Asdod dêdi sa gêdênj bêbêcgeñ nanj, êsêac sêlic gebe Dagon gêu tau gêc masac gêc Apômtaunê poac ñakatapa ñanêmña gêc nom. Amboac tonanj sêkôc enj ma tetoc enj gêmu jakêkô ñamala kêtiam. ⁴ Mago ñagelej êsêac dêdi e sêlic gebe Dagon geberj kêtiam gêc Apômtaunê poac ñakatapa ñanêmña, lañôanô gêdênj nom ma môkêapac to lêma makeñ-makeñ tulu gêc tauña kêsâ taonj ñaô ma ñadambê ñaômageñ gêc. ⁵ Tonanj ñam gebe Dagonnê dabunwaga to lau samob embe sêsô Dagonnê lôm oc sejob tauñj gebe sêka Dagon anja Asdod nê andu ñataonj atomanô e mênjgêdênj galoc.

⁶ Apômtaunê lêma gejonj lau Asdod ña gênjwapac. Enj kêtakê to kêkônij malac to ñagamênj samucgeñ ña kamocmatu. ⁷ Lau Asdod sêlic gênj tonanj ma sêsôm gebe “Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa êkô êwiñ aêac atom, gebe enj lêma kêkônij aêac to aêacnênj anôtô Dagon tônj.” ⁸ Amboac tonanj êsêac sêsakiñ binj sêkac lau Pilisti nêj gôliñwaga sêpi tageñ ma sêsôm gebe “Aêac danjôm asageñ êtu Israelnêj Anôtônê poac ñakatapaña.” Lau gôliñwaga sêjô êsêac aweñ gebe “Akênj Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa naêkô Gat.” Tec sêkôc katapa tau jakêkô tonanj. ⁹ Gêo lasê su, go Apômtau nê lêma kêkênj gênjwapac kêkônij malac tonanj. Enj kêtakê lau Gat kapôênj to sauñ samob ma gêjac êsêac ña kamocmatu. ¹⁰ Tec sêsakiñ Anôtônê poac ñakatapa gêja malac Ekron. Gêdênj tanj Anôtônê poac ñakatapa gêo lasê Ekron nanj, lau Ekron sêjac wali gebe “Êsêac sêkôc Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa sêmênj gêdênj aêac gebe ênac aêac to ma gôlôac êndu.” ¹¹ Amboac tonanj sêkalem lau Pilisti nêj gôliñwaga sêkac sa sêpi tageñ ma sêsôm gebe “Asakiñ Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa êmu êndênj taunê gamênj êna gebe ênac aêac to nêj lau samob êndu atom.” Malac tau ñalau têtakê tauñj êndu-êndu gebe Anôtônê lêma kêkônij êsêac ñanôgeñ. ¹² Lau tanj sêmac êndu atom nanj, têtap kamocmatu sa. Amboac tonanj lau malac tonec nêj wali kêpi e gêdênj undambê.

6

Sêsakiñ poac ñakatapa gêmu gêja Israel kêtiam

¹ Apômtaunê poac ñakatapa kêkô gamênj Pilistiãja ajônj 7 su acgom, ² go lau Pilisti sêkalem nêj dabunwaga to lau sêpuc kapoacwaga sêkac sa ma sêsôm gebe “Aêac danjôm asageñ êtu Apômtaunê poac ñakatapaña. Asôm êndênj aêac acgom, aêac tasakiñ gênj tau êmu êna ñamala êtiam ñalênj ondoc.” ³ Go êsêac sêjô êsêac aweñ gebe “Embe asakiñ Israelnêj Anôtônê poac ñakatapa êmu êna, go asakiñ ñaômageñ atom. Anac da taôm êwiñ acgom, go amac ôlim ñajam êsa ma amac ajala Apômtau Anôtô lêma kêkônij amac gêwiñ sinj atom ñam.” ⁴ Êsêac têtuj kênac kêtiam gebe” Aêac anac da tauñj ña asageñ.” Tec êsêac sêjô êsêac aweñ gebe “Kamocmatu ñakatu gold lemenjtenj to moadec ñakatu lemenjtenj êtôm lau Pilisti nêj gôliñwaga nêj namba gebe gênjwapac tonanj kêtap amac to nêmu gôliñwaga sa kêtôm taugenj. ⁵ Amansañ nêmu kamocmatu to moadec, tanj gesenj gamênj samob nanj ñakatu ma atoc Israelnêj Anôtô sa, oc moae enj êkôc nê lêma ñawapac su anja amacnêmu to anja nêmu anôtôi nêmu ma anja nêmu gamênj. ⁶ Amac abe nêmu ñalêlôm ñadani êsa êtôm Parao to nê lau Aiguptu nêj êtu asageñja. Taêm ênam binj, tanj Anôtô

tonañ gëgôm êsêac têtù meloc e sêwi lau Israel siñ sac sêja nañ. ⁷ Galoc amansañ kareta wakuc teñ ma akôc bulimakao têna luagêc, tañ sêkên su gêdên ñalatu sêmoa ma sêjala sê kareta teñ su atom tageñ nañ. Ma akên bulimakao tonañ sê kareta, mago akên ñalatu sêmu sêna sapa. ⁸ Ma akên Apômtaunê poac ñakatapa êkô kareta ñaô ma akên ñakatu gold, tañ êtu da nañ, êsêp gadob teñ êkô êwiñ katapa, gocgo awi êsêac siñ taunjen sêna. ⁹ Ma alic acgom, embe sêsa intêna malac Betsemesña, oc ajala gebe Anôtô tau kakônij amac ña gêñwapac. Embe masi oc ajala gebe gêñ tonañ ênê lêma gêjac aêac atom, kêtap aêac sa ñaômagen.”

¹⁰ Tec lau sêgôm amboac tonañ. Êsêac sêkôc bulimakao luagêc, tañ sêkên su gêdên ñalatu sêmoa nañ, ma sêkên sa kareta ma sêkôc ñalatu tau su sêmoa sapa. ¹¹ Go sêkên Apômtaunê poac ñakatapa kêkô kareta ma gadob tomoadec gold ma tokamocmatu ñakatu gold gêwiñ. ¹² Bulimakao têna sêsêlên gacgen sepeñ malac Betsemes. Sêsêlên tatan-têtan ma sêwi intêna siñ sêmu anô me gasêña sêja atomanô. Gôliñwaga Pilistiña têdaguc êsêac e dêdên lau Betsemes nêñ madiñ. ¹³ Gêdên tonañ lau Betsemesña sejoñ mopolom ñanô sêmoa gamên gaboañ. Sêoc matenânô sa ma sêlic poac ñakatapa tec tatu samuc ma sêpuc kareta tôn-tôn sêja. ¹⁴ Bulimakao sê kareta tau jagêô lasê Josua anga Betsemes nê kôm ma kêkô. Poc kapôên teñ kêkô ñagala. Amboac tonañ êsêac sêga kareta ñaka popoc ma sêkên bulimakao têna luagêc tonañ katu daja gêdên Apômtau. ¹⁵ Lau Lewit sêkôc Apômtaunê poac ñakatapa to gadob, tañ da goldña kêsêp ñalêlôm nañ, su ma tetoc kêkô poc kapôên tonañ ñaô. Ñacwaga Betsemesña sêkên daja to da sêniñ sêwiñña gêdên Apômtau gêdên bêc tonañ. ¹⁶ Lau Pilistiña nêñ gôliñwaga lemeñteñ sêsala gêñ samob tonañ su, go sêmu sêja Ekron gêdên bêc tonañgen.

¹⁷ Kamocmatu ñakatu gold, tañ lau Pilisti sêsakiñ kêtù sêjac da taunña gêdên Apômtau nañ, malac Asdod to Gat ma Askalon to Gasa ma Ekron. Tageñ-tageñ kêtom êsêacnên malacgen. ¹⁸ Moadec gold gêjô lau Pilisti nêñ malac samob, tañ gôliñwaga lemeñteñ tonañ sêjam gôliñ nañ, malac turjbôm ma turjbôm masi. Poc tau kapôên, tañ êsêac tetoc Apômtaunê poac ñakatapa kêkô ñaô nañ, gêñgôn Josua Betsemesña nê kôm ñagala. Poc tonañ kêtù ñabelo gêñgôn gêdên tonê e gêdên galoc.

¹⁹ Ma Apômtau gêjac lau Betsemesña ñagêdô gebe êsêac têtù kênij kêsêp Apômtaunê poac ñakatapa ñalêlôm. Eñ gêjac êsêacnên ñacwaga 70 êndu. Ma lau têtan tañiboa gebe Apômtau gêjac êsêac secanô.

Poac ñakatapa mênkêkô Kiriati-jearim

²⁰ Go êsêac ñacwaga Betsemesña sêsôm gebe “Asa êtôm gebe êkô Apômtau, Anôtô dabuñ tonañ lañônêm. Aêac tasakiñ gêñ tau êndên asa lau gebe êmoa êwiñ aêac atom.”

²¹ Go êsêac sêsakiñ biñ gêdên lau Kiriati-jearim gebe “Lau Pilistiña sêkên Apômtaunê poac ñakatapa gemu gêmên. Asêp amên ma akôc êpi êndên amac êwac.”

7

¹ Go lau Kiriati-jearim sêja sêkôc Apômtaunê poac ñakatapa su. Sêkôc jasêkên gêdên Abinadabnê andu, tañ kêkô gamên ñabau ma sêjam mec ênê latu Eleasar gebe ejop Apômtaunê poac ñakatapa. ² Ñasawa baliñanô amboac jala 20 poac ñakatapa kêkô malac Kiriati-jearim, ma lau Israel samob têtan Apômtau.

Samuel kêtù gôliñwaga

³ Amboac tonañ Samuel kêsôm biñ gêdên gôlôac Israelña samob gebe “Embe amu andên Apômtau ana tonêm ñalêlôm samucgen, go awi anôtôi jaba, tañ ajam sakiñ amoa nañ, to alê gwam siñ ma nêm ñalêlôm epeñ Apômtaugen ma anam sakiñ eñ taugen. Go eñ oc ênam amac kêsî anga lau Pilisti lemeñ.” ⁴ Amboac tonañ lau Israel sêwi anôtôi Bal to alê gwam siñ ma sêjam sakiñ Apômtau taugen.

⁵ Go Samuel kêsôm gebe “Akac lau Israel samobgen sa anga Mispa gebe jaterñ mec êndên Apômtau êtu amacña.” ⁶ Amboac tonañ êsêac sêkac taun sa anga Mispa, sêkati bu, go sêsêwa kêsêp nom sêkô Apômtau lañônêmña ma sêjam dabuñ mo gêdên oc samuc

tonañ. Ma sêsôm lasê gebe “Aêac dagôm sec gêdêñ Apômtaugoc.” Samuel kêmêtôc lau Israel ança Mispa. ⁷ Gêdêñ tañ lau Pilisti sêñô gebe lau Israel sêkac tauñ sa ança malac Mispa nañ, êsêacnêñ gôliñwaga sêpi dêdêñ êsêac sêja. Lau Israel sêñô biñ tonañ ma têtêc tauñ kêtú lau Pilistiña. ⁸ Ma lau Israel sêsôm gêdêñ Samuel gebe “Awam ênac Apômtau endenñ tòngeñ êtu aêacña gebe Apômtau ênam aêac kêsi ança lau Pilisti lemeñ.” ⁹ Amboac tonañ Samuel kêkôc domba ñalatu teñ, tañ gênôm su gêmoa nañ, ma kêkêñ samucgeñ kêtú daja gêdêñ Apômtau. Ma eñ kêtañ gêdêñ Apômtau gêjô lau Israel su ma Apômtau kêkêñ taña ênê mec. ¹⁰ Gêdêñ tañ Samuel kêkêñ daja tau gêmoa nañ, ma lau Pilisti jatêdabiñ Israel gebe sênac siñ êndêñ êsêac. Mago Apômtau nê wapap gêjac kapôêñ gê tòngeñ gêsac lau Pilisti ñaô e gêjam êsêac saliñ-saliñgeñ, tec lau Israel sêku êsêac tulu. ¹¹ Go lau Israel sêwi Mispa siñ jasêjanda lau Pilisti to sêjac êsêac e jakêsêp gêdêñ malac Bet-Kar ñalabuña.

¹² Go Samuel kêkôc poc teñ jagêjac sa kêkô Mispa to Jesana ñasawa ma gê poc tau ñaê gebe Eben-Eser, ma kêsôm gebe “Apômtau gêjam aêac sa e mêngeñ tonec.” ¹³ Apômtau kêkôninñ lau Pilisti amboac tonañ, tec êsêac sêmu sêmênñ Israel nêñ gamênñ kêtiam atom. Ma Apômtau lêma gejoñ êsêac gêdêñ têm samob, tañ Samuel gêmoa mata jali nañ. ¹⁴ Malac tañ lau Pilisti sêjañgo su ança Israel nañ, kêtú lau Israel nêñ gênñ kêtiam ança Eskron e jagêdêñ Gat. Ma lau Israel sêjam nêñ gamênñ kêsi ança lau Pilisti lemeñ. Ma wama gêc Israel ma lau Amor ñasawa amboac tonanğeñ.

¹⁵ Ma Samuel kêtú lau Israel nêñ gôliñwaga kêtôm têm samob, tañ eñ gêmoa mata jali nañ. ¹⁶ Kêtôm jalageñ eñ kêsêlêñ gêjac laoc malac Betel to Gilgal ma Mispa ma kêmêtôc lau Israel nêñ biñ kêtôm malac tonañ ñai. ¹⁷ Go gêmu jagêñgônñ Rama kêtiam gebe ênê andu kêkô malac tônê. Ança tônê eñ gêjam gôliñ lau Israel amboac tonanğeñ. Ma eñ gêboa Apômtaunê altar teñ sa kêkô tônê.

8

Lau Israel tetey kin teñ

¹ Gêdêñ tañ Samuel kêtú ñamalacanô su nañ, eñ kêkêñ latui têtú gôliñwaga Israelña. ² Latu ñacsêga nê ñaê Joel ma ñac kêtú luagêcña nê ñaê Abija. Êsêagêc têtú gôliñwaga sêñgônñ malac Berseba. ³ Mago eñ latuagêc sêpuc tamenñi waña atom. Êsêagêc mateñ katu mone. Sêkôc awa ñalêsina ma sêjam mêtôc gêdêñ ôkwi.

⁴ Go lau Israelnêñ laumata samob sêkac sa dêdêñ Samuel sêja Rama. ⁵⁻⁶ Ma sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm kôtu ñamalacanô su ma latômagêc sêpuc aôm wañam atom. Amboac tonañ ôkênñ kin teñ êndêñ aêac gebe ênam gôliñ aêac êtôm tentenñlatu samob nêñ kin sêgôm.” Êsêacnêñ biñ gebe” Ôkênñ kin teñ êndêñ aêac gebe ênam gôliñ aêac” nañ, kêmoasiñ Samuel atomanô, ma eñ keteñ mec gêdêñ Apômtau. ⁷ Ma Apômtau gêjô Samuel awa gebe “Ôkênñ tañam launêñ biñ, tañ sêsôm nañ, gebe êsêac têtinñ aôm atom, têtinñ aê ma sedec gebe jatu êsêacnêñ kin. ⁸ Êsêac sêwi aê siñ ma sêjam sakinñ anôtôi jaba. Gênñ samob, tañ sêgôm gêdêñ aê gêdêñ tañ kakôc êsêac su ança Aiguptu e mêngeñdêñ ocsalô tonec nañ, sêgôm gêdêñ aôm amboac tonanğeñ. ⁹ Ôkênñ tañam êsêacnêñ awenñ, tageñ ôlêñ biñ êsêac ñajana ma ôndônñ kin, tañ ênam gôliñ êsêac nañ, nê ñagôliñ êndêñ êsêac.”

¹⁰ Go Samuel kasôm Apômtaunê biñ samob gêdêñ lau, tañ tetey kin teñ gêdêñ eñ nañ. ¹¹ Ma kêsôm gebe “Kinñ tau oc ênam gôliñ amac ñalêñ amboac tonec gebe Eñ oc êkôc amac latômi ma êkênñ êsêac sênam gôliñ êna kareta siñña to sêñgônñ hos ñaô ma êkênñ êsêac sêlêti sêmuñ ênê kareta siñña. ¹² Ñagêdô eñ oc êkênñ êsêac tatu siñwaga 1,000 nêñ kapitai ma ñagêdô têtú siñwaga 50 nêñ kapitai. Ñagêdô sêkac ênê nom ôkwi to sejoñ ênê kôm ñanô sa. Ñagêdô oc sêmansañ laukasap siñña ma ênê kareta siñña ñagênñlêlôm. ¹³ Eñ oc êkôc amac latômio gebe sêmansañ gênñmalu to seno ma sêpac gênñ. ¹⁴ Eñ oc ejoñ nêñ kôm to wain ma katêkwiña ñañanô mataêjam samob su ma ênac sam gênñ tau êndêñ nê sakinñwaga. ¹⁵ Eñ oc êkôc gênñ lemeñlu-lemeñlu ñatageñ-tageñ su ança nêñ kôm polom

to wainja gebe êkên êndên nê gejobwaga to sakinwaga. ¹⁶ Eñ oc êkôc nê sakinwaga to ñac ma nê bulimakao to dorji ñajamanô su anja amacnê ma êkên sênam ênê kôm. ¹⁷ Eñ oc êkôc nê domba lemeñlu-lemeñlu ñatageñ-tageñ ma amac taôm oc atu ênê gêñôma. ¹⁸ Ma êndên bêc tonaj amac oc ataj lasê êtu nê m kiñ, taj taôm ajaliñ sa nanja, mago Apômtau oc êkên taja amac êndên bêc tonaj atom.”

¹⁹ Mago lau dedec gebe sênô Samuelnê biñ. Êsêac sêsôm gebe “Masianô, aêac abe akôc kiñ teñ ênam gôliñ aêac. ²⁰ Go aêac atôm lau tenterlatu samob. Aêacma kiñ ênam gôliñ aêac to êwê aêac ma ênac aêacma siñ.” ²¹ Biñ samob, taj êsêac sêsôm nañ, Samuel gêñô ma kêsôm lasê kêtiam gêdên Apômtau. ²² Ma Apômtau kêsôm gêdên Samuel gebe “Ôkên tajam êsêacnên biñ ma ôkên kiñ teñ êndên êsêac.” Go Samuel kêsôm gêdên lau Israel nên ñacwaga gebe “Amu andên nê malacmôkê êndên-êndêngeñ ana.”

9

Sêjaliñ Saul sa kêtû kiñ

¹ Ñac teñ anja Benjaminnê gôlôac gêmoa nê ñaê Kis. Eñ Abiel latu, nañ Seroro latu, nañ Bekorat latu, nañ Apia latu anja toñ Benjaminja. Eñ ñac tolêlôm. ² Eñ latu teñ gêmoa ñaê Saul. Eñ ñac matac ñajam. Ñac Israelja teñ lañdanô ñajam kêtôm eñ gêmoa atom. Môkêapac kelej gamên su.

³ Bêc teñ Saul tama Kis nê dorji têna ñagêdô sêbôm. Amboac tonaj Kis kêsôm gêdên latu Saul gebe “Ôkôc sakinwaga teñ êwiñ aôm ma andi naansom dorji têna tau.”

⁴ Êsêagêc sêsêlên jasêsa gamên lôcña Epraim, go sêsêlên jasêsa gamên Salisaña, mago têtap bôc tau sa atom. Sêsêlên jasêsa gamên Salimja, mago sêmoa tonaj atom. Go agêc sêsêlên jasêsa gamên Benjaminja, mago sesom elêmê amboac tonajgeñ.

⁵ Gêdên taj jasêsa gamên Supja nañ, Saul kêsôm gêdên sakinwaga, taj gêwiñ eñ nañ, gebe “Ajôc, aêagêc tamu tana. Tamoc oc êwi dorji têna ñabiñ siñ ma ê go tau êtu aêagêcña.” ⁶ Ma sakinwaga tonaj gêjô eñ awa gebe “Anôtônê ñac teñ gêngôn malac tonec. Eñ ñac, taj lau tetoc eñ sa nañ. Biñ samob, taj eñ kêsôm nañ, ñanô kêsa. Aêagêc dandên eñ tana. Oc moae eñ êsôm biñ katô aêagêc êtu lên tec tasêlên tamoa necña.” ⁷ Go Saul kêsôm gêdên nê sakinwaga gebe “Aêagêc embe tana, go takên asageñ êndên ñac tau. Polom taj gêc nên talu nañ, gêbacnê. Ma gêñ ñagêdô gebe takên êndên Anôtônê ñac tauja gêc atom. Aêagêc nên asageñ gêc.” ⁸ Sakinwaga tau gêjô eñ awa gebe “Ôlic acgom, aê kakôc silber 50 toea, aê oc jakên tonaj êndên Anôtônê ñac gebe êwa aêagêcnên lên sa.” ⁹ (Anja Israel andajgeñ embe ñac teñ taê ênam gebe êtu kênac Anôtô êtu gêñ teñja, nañ êsôm gebe “Dandên ñac-gêlic-gênwaga tana.” Gebe ñac taj sêsam eñ galoc gebe Propete nañ, andajgeñ sêsam eñ gebe Ñacgêlic-gênwaga.) ¹⁰ Saul kêsôm gebe “ñajam, dandên eñ tana.” Amboac tonaj tec agêc sêsa malac, taj Anôtônê ñac gêmoa nañ sêja.

¹¹ Gêdên taj êsêagêc sêpi malac, taj gêc gamên ñabau sêja nañ, êsêagêc dêdac ñapalêo ñagêdô sêsa sêmên sebe sêkati bu, tec têtû kênac êsêac gebe “Gêlic-gênwaga gêmoa me masi.” ¹² Êsêac sêjô êsêagêc awerj gebe “Aec, eñ kêsêlên gêmurj amagêc. Galocgeñ eñ mêngeô lasê malac gebe ocsalô tonec lau sêkên da teñ anja gamên ñabau. ¹³ Êndên taj asa malac nañ, oc ataj eñ sa. Eñ gebe êpi gamên ñabau naênij gêñ. Gebe lau oc sênij gêñ atomgeñ e eñ êô lasê ma ênam mec da su acgom, go lau, taj sêkalem êsêac nañ, sênij gêñ. Api anamañ, oc ataj eñ sa solopgeñ.” ¹⁴ Amboac tonaj êsêagêc sêpi malac sêja ma gêdên taj êsêagêc sêsa malac nañ, sêlic Samuel kêsêlên kêsa gêdên êsêagêc gêmên gebe êpi gamên ñabau êna.

¹⁵ Bêc taj gêmurj bêc Saul gêô lasêña nañ, Apômtau geoc biñ lasê gêdên Samuel ma kêsôm gebe ¹⁶ “Eleñja êndên taj oc êkô amboac kêkô galoc nañ, aê oc jasakiñ ñac teñ anja gamên Benjaminja êndên aôm êwac. Ôniñ oso eñ êtu ñoc lau Israel nên kiñ. Eñ oc ênam ñoc lau kêsi anja lau Pilisti lemeñ. Aê galic gêñwapac, taj ñoc lau sêoc nañ, gebe nên tajiboa kêsô aê tajocsurj sugac.” ¹⁷ Gêdên taj Samuel gêlic Saul nañ, Apômtau kêsôm gêdên eñ gebe “Ñac tau, taj kasôm ênê biñ gêdên aôm nañ tonec. Eñ ñac, taj

oc ênam gôliņ ȳoc lau.”¹⁸ Go Saul kêtũ gasuc Samuel anġa malac ȳasacġêdô ma kêsôm ġêdêņ eņ ġebe “Aê jaterņ aôm ġebe ôtdc ġêlic-ġêņwaga nê andũ êndêņ aê.”¹⁹ Samuel ġêjô eņ awa ġebe “ȳac-ġêlic-ġêņwaga tau aê. Ômuņ aê ôpi ôndêņ ġamêņ ȳabau ôna ġebe ocsalô tec oc ôniņ ġêņ ôwiņ aê. Ma êndêņ bêbêcġeņ oc jakêņ aôm ôna ma ġasôm biņ tau, taņ ġobe ôtu kênac êndêņ aê naņ, lasê êndêņ aôm.”²⁰ Ôpô sim taôm êtu doņki têna, taņ sêbôm ġêdêņ ȳabêc kêtũ têlêac ġêjaņa su naņ atom ġebe têtap êsêac sa su. Mago lau Israel nêņ awamata samob ġêjac asa ȳawae. ġêjac aôm to tamam nê ġôlôac samob ȳawae atom me.”²¹ Saul ġêjô eņ awa ġebe “Aê ȳac Benjaminņa, lau Israel nêņ ġôlôacmôkê saunânô tau, ma aêņoc ġôlôac kêtũ Benjamin nê ġôlôacmôkê nêņ ġôlôac ȳamuanô tau. Aôm kôsôm biņ tonañ ġêdêņ aê kêtũ aġeņņa.”

²² Go Samuel ġêwê Saul aġêc nê sakiņwaga sêsô andũ sêniņ ġêņņa sêja ma kêkêņ êsêagêc sêņġoņ lau, taņ sêkalem êsêac naņ ȳamata. Lau tau naņ namba amboac 30.²³ Go Samuel kêsôm ġêdêņ-ȳac-ġeno-ġêņņa ġebe “Ôkôc ġêņ, taņ kakêņ ġêdêņ aôm ma kasôm ġebe otoc ênêc tau ȳa naņ ômôêņ.”²⁴ Tec ġeno-ġêņwaga kêkôc akaiņ samuc to ȳailêno ma ketoc kêkô Saul laņônêmņa ma Samuel kêsôm ġebe “Ôlic ġêņ ȳagec tonec, tec tetoc kêkô aôm laņômnêmņa nec ôniņ. ġêņ tonec sêmasañ kêtũ aômņa ġebe ênêc e êndêņ ȳanoc ġebe ôniņ ôwiņ ȳaclêņ.”

Amboac tonañ Saul ġeņ ġêņ ġêwiņ Samuel ġêdêņ bêc tonañ.²⁵ ġêdêņ taņ êsêac sêsêp anġa ġamêņ ȳabau ġasêô lasê malac naņ, êsêac sêja mê teņ ġêc andũ ȳasalôm tapa-tapa ȳaô kêtũ Saulņa ma eņ ġêc bêc ġêc tonañ.

Samuel ġeņ oso Saul kêtũ kiņ

²⁶ ġêdêņ taņ ġêũ bôn naņ, Samuel ġêmôêc kêpi ġêdêņ Saul ġebe “Ôndi sa, aê ġabe jakêņ aôm ôna.” Saul ġêdi ma êsêagêc Samuel lulugeņ sêsa intêna sêja.

²⁷ Sêsa malac ȳamadiņ, go Samuel kêsôm ġêdêņ Saul ġebe “Ôsôm êndêņ nêm sakiņwaga ġebe êsêlêņ êmuņ aêagêc. Eņ êoc lêlêc aêagêc su, go aôm taôm ômoa saunġeņ acġom, ġebe ġasôm Anôtô nê biņ êndêņ aôm ôņô.”

10

¹ Go Samuel kêkôc ȳoplakôp toniptêkwi ma kêkêc kêpi Saul môkêapac ma kêlêsoņ eņ alianô ma kêsôm ġebe “Apômtau ġeņ oso aôm ġebe ôtu ênê lau Israel nêņ kiņ. Aôm oc ônam ġôliņ Apômtaunê lau to ônam êsêac kêsĩ anġa nêņ ȳacjo, taņ sêġĩ êsêac auc naņ. ġêņtalô tonec êwa sa êndêņ aôm ġebe Apômtau ġeņ oso aôm ġebe ôtu ênê ġêņlênsêm ȳakiņ.”² Galoc embe ôwi aê siņ, oc ôndac ȳac luagêc anġa Rahelnê sêô, taņ ġêc ġamêņ Benjamin ȳamalac Selsa naņ. Êsêagêc oc sêsôm êndêņ aôm ġebe “Têtap doņki têna, taņ ġosom naņ, sa su. Ma galoc tamam taê ġajam doņki têna kêtiam atom, mago ġê go tau kêtũ aômņa ġêmoa ma kêsôm ġebe “Aê jaņġom asageņ êtu ȳoc latucņa.”³ Anġa tonañ aôm ġacġeņ ôna e ô lasê kamem Taborņa, go lau têlêac oc dêndac aôm. Êsêac oc sêpi malac Betel sêna ġebe sêkêņ da êndêņ Anôtô. Teņ êkôc noniņ ȳalatu kapoac têlêac. Teņ êkôc mopolom têlêac ma teņ êkôc bôc ȳaôlic towain.⁴ Êsêac oc sê moalêc aôm ma sêkêņ mopolom luagêc êndêņ aôm. Aôm oc ôkôc su anġa êsêac lemeņ.⁵ Go aôm ô lasê malac Gibeia Elohim, taņ lau Pilisti nêņ malac ġêc naņ. Aôm oc ôndac propete ȳatorņ teņ anġa malac ȳasacġêdô. Êsêac anġa ġamêņ ȳabau sêsêp sêmêņ. ġêņ wêņa togam to ġegob ma oņ to gasuc ȳakicsêa êwê êsêac ma nêņ katuņ kaiņ teņ amboac propete nêņ ġêġôm êsêac.⁶ Ma Apômtaunê ȳalau oc ênam aôm auc êlêlêc su ma nêm katôm kaiņ teņ êsa êtôm propete taurņ nêņ, go aôm ôtu ȳac wakuc teņ samucġeņ.⁷ Êndêņ taņ ġêņtalô tonañ samob êtap aôm sa su naņ, ôņġôm êtôm nêm ȳalêlôm êkac aôm ġebe Apômtau tau oc êwiņ aôm.⁸ Ôsêp malac Gilgal ôna ômuņ aê, go aê jandêņ aôm jawac ġebe jakêņ daja to dawama. Ônsaê aê bêc 7 acġom, go jandêņ aôm jawac ma ġasôm ġêņ, taņ ôņġômņa naņ, êndêņ aôm.”

⁹ ġêdêņ taņ Saul kêkac tau ôkwi ġebe êwi Samuel siņ naņ, go Anôtô kêkêņ ȳalêlôm wakuc ġêdêņ eņ ma ġêņtalô samob tonañ ȳanô kêsã ġêdêņ bêc tageņ tonañ.¹⁰ Ma ġêdêņ

tañ êsêagêc sêô lasê malac Gilgal nañ, propete nêñ teñ teñ kêpuc eñ têt-têt. Ma Anôtônê ñalau gêjam eñ auc kêlêlêc su e katu kaiñ teñ kêsa ma jakêsêp êsêac ñalêlôm. ¹¹ Lau samob, tañ sêjala eñ gamuñ ma sêlic ênê katu kaiñ teñ kêsa amboac propete nêñ nañ, sêsôm gêdêñ tañ gebe” Asageñ gêgôm Kis latu Saul. Eñ kêtû propete nêñ teñ amboac tonañ me.” ¹² Ma ñac teñ aña gamêñ tonañ kêsôm gebe “Êsêacnêñ tamenji asa.” Tec sêsôm tonec gebe “Saul kêtû propetenêñ teñ amboac tonañ me.” ¹³ Gêdêñ tañ katu kaiñ teñ kêsa su nañ, eñ gêja nê malac Gibeaa.

¹⁴ Go Saul sa langwa kêsôm gêdêñ eñ to nê sakiñwaga gebe “Amagêc aja ondoc.” Tec eñ gêjô eñ awa gebe “Aêagêc asom donki têna ma gêdêñ tañ atap sa atom nañ, adêñ Samuel aja.” ¹⁵ Sa langwa kêsôm gebe “Ôsôm acgom, Samuel kêsôm asageñ.” ¹⁶ Saul gêjô eo awa gebe “Eñ kêsôm gêdêñ aêagêc gebe têtap donki têna sa su.” Mago biñ kiñña, tañ Samuel kêsôm nañ, eñ gêjac miñ gêwiñ atom.

Lau tetoc nêñ kiñ Saul sa

¹⁷ Gêdêñ ñasawa tonañ Samuel kêkalem lau Israel sêpi tageñ dêdêñ Apômtau aña malac Mispa. ¹⁸ Ma kêsôm gêdêñ lau Israel gebe “Apômtau, Israel nêñ Anôtô nê biñ amboac tonec gebe ‘Aê gawê Israel sêpi aña Aiguptu sêmêñ. Aê gajam amac kêsi aña lau Aiguptuña ma aña gamêñ kiñña samob, tañ sêkônij amac nañ.’ ¹⁹ Mago amac atij nêñ Anôtô, tañ gêjam amac sa aña nêñ gêñwapac to gêñ lênsônij samob nañ, su gêdêñ ocsalô tonec ma asôm gebe ‘Masi, ôkêñ kiñ teñ ênam gôliñ aêac.’ Amboac tonañ andênañ taôm akô Apômtau lañônêñña êtôm nêñ gôlôacmôkê to nêñ sackapoacgêdêñ.”

²⁰ Samuel kêkêñ Israelnêñ gôlôacmôkê samob sêsa sêmêñ ma kêpuc kapoac e jakêsêp Benjaminña. ²¹ Go kêkêñ gôlôacmôkê Benjamin nêñ sackapoacgêdêñ gêdêñ-gêdêñgeñ sêsa sêmêñ. Eñ kêpuc kapoac e jakêsêp sackapoacgêdêñ Matri. Go kêkêñ sackapoacgêdêñ Matri nêñ ñac tageñ-tageñ sêsa sêmêñ ma kêpuc kapoac e jakêsêp Kis latu Saul. Mago gêdêñ tañ sesom eñ nañ, eñ gêmôa atom. ²² Tec têtû kênac Apômtau kêtiam gebe “Ñac tau gêmêñ tonec me masi.” Ma Apômtau gêjô êsêac aweñ gebe “Aec, eñ kêsiñ tau gêmôa waba ñalêlôm.” ²³ Amboac tonañ sêlêti sêja ma sêkôc eñ aña tonañ. Ma gêdêñ tañ eñ kêkô lau ñalêlôm nañ, eñ ñac waso-waso kêlêlêc êsêac samob su. ²⁴ Go Samuel kêsôm gêdêñ lau samob gebe “Alic ñac tau, tañ Apômtau kêjaliñ sa nañ me masi. Ñac teñ kêtôm eñ gêmôa lau samob ñalêlôm atom.” Go lau samob sêjam lasê ma sêmôêc gebe “Kiñ tau êmoa ñajamôn.”

²⁵ Ma Samuel gêwa mêtê to ñagôliñ kiñña sa gêdêñ lau ma keto biñ samob kêsêp buku teñ ma ketoc gêc Apômtau lañônêñña. Tonañ su, go Samuel kêsakiñ lau samob sêmu sêja nêñ andu gêdêñ-gêdêñgeñ. ²⁶ Saul tau gêmu gêja malac Gibeaa amboac tonañgeñ ma siñwaga, tañ Anôtô kêkac nêñ ñalêlôm nañ, jasêwiñ eñ. ²⁷ Mago lau sec ñagêdêñ sêmôa nañ sêsôm gebe “Ñac tonañ oc ênam aêac sa amboac ondoc.” Êsêac sêpêc gêdêñ eñ ma sêkêñ gêñ teñ gêdêñ eñ atom. Tageñ Saul gêgôm amboac gêlic atom.

11

Saul kêku lau Amon tulu

¹ Lau Amon nêñ kiñ Nahas kêpi gêmêñ ma kêgi malac Jabes-Gilead auc. Go lau Jabes sêsakiñ biñ gêdêñ Nahas gebe “Ômoatiñ poac teñ ôwiñ aêac, go anam sakiñ aôm.” ² Mago ñac Amon Nahas gêjô êsêac aweñ gebe “Aê jamoatiñ poac tageñ tonec jawiñ amac gebe jakip amac matemlakôp anônja sa ma jañgôm Israel samob majerêsa.” ³ Go lau Jabes-Gilead nêñ kasêga sêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôkêñ ñasawa êtôm bêc 7 êndêñ aêac gebe asakiñ lau jañña êtôm malac-malac Israelnêñ samob sêna ma embe lau teñ sênam aêac sa atom, go akêñ tañ andêñ amac.”

⁴ Gêdêñ tañ lau jañña jasêô lasê malac Gibeaa, tañ Saul gêñgôn ma sêkêñ ñawae tau nañ, lau samob sêpuc tarjiboa sa ma têtat. ⁵ Gêdêñ tonañ Saul gêwê bulimakao gêmu aña kôm gêmêñ ma kêtû kênac gebe “Lau têtat tarjiboa tônê ñam amboac ondoc.” Go êsêac sêjac miñ lau Jabes nêñ biñ gêdêñ eñ. ⁶ Gêdêñ tañ Saul gêñô biñ tau nañ, Anôtônê

Ŋalau gêjam eñ auc ma eñ têtac ŋandan sec. ⁷ Ma eñ kékôc bulimakao luagêc ma kêsa gêngic-gêngic, go kêsakiñ lau jaerña gebe sênac sam êtôm gamêñ Israelña samobgen ma sêsôm biñ tonec gebe “Lau tañ sêndi nasêndançuc Saul agêc Samuel atom nañ, nêñ bulimakao oc têtap biñ tonançen sa.” Go Apômtau gêgôm êsêac têtakê ŋanô, tec êsêac dêdi tomalagen sêja. ⁸ Go Saul kékac êsêac sa ança malac Besek. Lau Israel nêñ ŋacwaga 300,000 to lau Juda nêñ 30,000. ⁹ Ma eñ kêsôm geden lau, tañ sêkôc jaer sêmêñ nañ, gebe “Asôm êndên lau Jabes-Gilead gebe ‘Elerñ oc ŋandan êsa, go nêñ gêñwapac ŋagaô êsa.’” Gêdên tañ lau jaerña sêo lasê malac nañ, lau Jabes sênjô biñ tau e êsêac têtac kêpô su. ¹⁰ Go lau Jabes sêkên biñ gêdên Nahas gebe “Elerña aêac oc ansurñ tañ awac, go amac ançôm aêac atôm taêm ênam.” ¹¹ Gêdên geleñmata Saul gêwa nê lau kékôc sêja toñ têtac ma geden bebec kanucgen êsêac sêo lasê ŋacjonên becobo ma sêjac lau Amon e oc ŋandan kêsa. Ma lau ŋapopoc sêc êliñ-êliñ e ŋac luagêc sêmoa sêwiñ tañ atom.

¹² Go lau sêsôm gêdên Samuel gebe “Lau ondoc sêsôm gebe ‘Saul ênam gôliñ aêac atom.’ Ôkên êsêac dandên aêac gebe tanac êsêac êndu.” ¹³ Mago Saul kêsôm gebe “Êndên ocsalô tonec ŋac teñ êmac êndu atom, gebe galoc Apômtau gêjam nê lau Israel kêsi.” ¹⁴ Go Samuel kêsôm gêdên lau gebe “Ajôc, aêac tapi malac Gilgal ma tawaka mêtê kiñña sa.” ¹⁵ Lau samob sêpi jasêo lasê Gilgal ma sêkên Saul kêtû kiñ sêkô Apômtau lañônêmña. Ma sêkên da moasiñña gêdên Apômtau ma Saul to lau Israel samob têtac ŋajam kêlêlêc.

12

Samuel kêsôm biñ gêdên lau samob

¹ Go Samuel kêsôm biñ gêdên lau Israel samucgen gebe “Aê kakên tañoc amacnêm biñ atênña samob ma kakên kiñ teñ gêdên amac gebe ênam gôliñ amac. ² Ma galoc kiñ tau oc êwê amac. Aê katu ŋamalacanô su ma môdê kêpi aê ma aê latuci sêmoa sêwiñ amac. Aê gawê amac gêdên aê ŋapalêgen e mênçgêdên galoc. ³ Aê tec gamoa. Aênoc biñ teñ embe ênêc amacña, nañ asôm lasê galoc tamoa Apômtau to ŋac, tañ gen oso eñ nañ, lañônêmña. Aê kajañgo asanê bulimakao su. Aê kakôc asanê donki su. Aê gagôm keso gêdên ŋac ondoc ma kakônin asa. Ŋac ondoc kékên awa ŋalêsina gêdên aê gebe ênac aê matoc su. Asôm lasê gebe jakên gêñ tau ŋagêjô.” ⁴ Êsêac sêjô ênê biñ gebe “Aôm gôgôm keso teñ gêdên aêac atom to kôkônin aêac atom ma kôkôc awa ŋalêsina teñ ança lau teñ nêñ atom.” ⁵ Go eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Apômtau tau kêjala ma ênê ŋac gen osoña gêlic gêdên ocsalô tonec amboac tonançen gebe amac atap gêñ teñ sa gêc aê lemoc atom.” Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Aec, Apômtau kêjala.”

⁶ Go Samuel kêsôm gêdên lau gebe “Apômtau tañ kékên Mose agêc Aron ma sêwê nêñ tamemi sêpi ança Aiguptu sêmên nañ kêjala. ⁷ Amboac tonañ andi mênçakô gebe dawa nêñ biñ sa takô Apômtau lañônêm ña ma aê jawa Apômtaunê moasiñ samob, tañ kékên gêdên amac to nêñ tamemi nañ sa. ⁸ Gêdên tañ Jakob kêsêp Aiguptu gêja ma lau Aiguptu sêkônin eñ ña gêñwapac nañ, amac tamemi sêmôêc gêdên Apômtau. Go eñ kêsakiñ Mose agêc Aron, tañ sêkôc tamemi su ança Aiguptu ma sêkên êsêac sênçôn gamên tonec. ⁹ Mago êsêac sêliñ Apômtau, nêñ Anôtô siñ, tec Anôtô gêwi êsêac siñ sêsêp kiñ Hasor ança Jabin nê siñsêlêc Sisera ma lau Pilisti to lau Moab nêñ kiñ, tañ sêjac siñ gêdên êsêac nañ lemeñ. ¹⁰ Gêdên tonañ êsêac têtac gêdên Apômtau ma sêsôm gebe ‘Aêac agôm sec, aêac awi Apômtau siñ ma ajam sakiñ Bal agêc Astarot. Mago galoc ônam aêac kêsi ança ma ŋacjo nêñ ma aêac anam sakiñ aômgen.’ ¹¹ Amboac tonañ Apômtau kékên Jerubal agêc Balak ma Jepta agêc Samuel sêjam amac kêsi ança nêñ ŋacjo, tañ sêgî amac auc nañ, lemeñ ma amac amoa ŋajam.

¹² “Ma gêdên tañ alic lau Amon nêñ kiñ Nahas gêmên gebe ênac siñ êndên amac nañ, amac aliñ nêñ kiñ ŋanô Apômtau, amacnêm Anôtô, siñ ma asôm gadên aê gebe ‘Masi, kiñ teñ anam gôliñ aêac.’ ¹³ Amboac tonañ kiñ, tañ ajaliñ sa to ater eñ nañ, Apômtau kékên eñ gebe ênam gôliñ amac. ¹⁴ Embe atoc Apômtau sa ma anam sakiñ eñ akên tañem ênê biñ ma ali awem sa êndên Apômtaunê biñsu atom, embe amac to nêñ kiñ tau, tec gêjam gôliñ amac nec andançuc Apômtau, nêñ Anôtô, go amoa ŋajam. ¹⁵ Mago amac embe

akêñ tañem Apômtaunê biñ atom, ma embe ali awem sa êndêñ ênê biñsu, go Apômtaunê lêma oc enserj amac êtôm gêgôm gêdêñ tamemi. ¹⁶ Amboac tonañ atu gasuc amêñ ma alic gêñtalô kapôêñ nañ, Apômtau oc êñgôm êndêñ amac matemanôgeñ. ¹⁷ Galoc noc tanac mopolom ñanô saña me. Aê oc jateñ Apômtau ma eñ êkêñ wapap to kom ênac, go alic to ajala gebe Apômtau gêlic nêñ biñ atêñ kêtú kiñña sec.” ¹⁸ Go Samuel ketêñ Apômtau, ma Apômtau kêkêñ wapap to kom gêjac gêdêñ oc tonañ. Ma lau samob têtêc Apômtau agêc Samuel ñanôgeñ. ¹⁹ Ma sêsôm gêdêñ Samuel gebe “Oteñ Apômtau, aômnêñ Anôtô, ôjô nêñ sakiñwaga aêac su, gebe ênam aêac sa ec amac êndú atom. Gebe ma sec gêc kwananğeñ ma agôm keso tonañ jagêwiñ gebe atêñ kiñ teñ.” ²⁰ Samuel kêsôm gêdêñ lau gebe “Atêc taôm atom. Amac agôm sec samob tonañ biññanôgeñ, tageñ andanğuc Apômtau awi siñ atom, anam sakiñ Apômtau ña nêñ ñalêlôm samucgeñ. ²¹ Akac taôm su anğa ênê atom gebe anam sakiñ gwam, tañ sênam lau sa to sênam lau kêsî sêñgôm êtôm atom nañ, gebe ñanô masî. ²² Apômtau oc êtiñ amac su atom kêtú ênê ñaê kapôêñña. Eñ kêsôm kêtú têtêñ gebe êkêñ amac atu ênê lau. ²³ Aê tauc amboac tonañ. Aê janac jaê biñ tonec gebe janğôm sec êndêñ Apômtau ma jawi mec êtu amacña siñ atom. Masianô, aê oc jandôn intêna ñajam to solop êndêñ amac jamoa. ²⁴ Tageñ atêc Apômtau to anam sakiñ eñ ñañêñ to nêñ ñalêlôm samucgeñ. Asala gêñsêga samob, tañ eñ gêgôm kêtú amacña nañ. ²⁵ Mago embe anğôm sec amoa, go amac anaña to nêñ kiñgeñ.”

13

Saul gêjac siñ gêdêñ lau Pilisti

¹ Saulnê jala kêtú ... ma eñ kêtú kiñ, ma eñ gêjam gôliñ Israel jala ... ² Eñ kêjaliñ ñacwaga 3,000 sa anğa Israel. 2,000 sêmoa sêwiñ eñ sêñgôn malac Mikmas to gamêñ lôc Betelña. Ma 1,000 sêmoa sêwiñ Jonatan sêñgôn malac Gibeá Benjaminña. Lau siñ ñagêdô samob Saul gêwi siñ sêmu sêja nêñ malac.

³ Go Jonatan gêjac lau Pilisti nêñ gejobwaga, tañ gêñgôn Gibeá nañ êndú. Lau Pilisti sêñô biñ tonañ ñawae. Go Saul kêjatu lau sêjac dauc kêtatñ kêtôm gamêñgeñ ma kêjatu gebe “Lau Hebrai sêkêñ tañeñmañ.” ⁴ Lau Israel samob sêñô Saul gêjac Pilisti nêñ gejobwaga êndú ñawae ma sêñô gebe nêñ waen kêtú sec anğa lau Pilisti nêñ. Ma Saul kêkalem lau samob gebe sêndanğuc eñ sêna malac Gilgal.

⁵ Lau Pilisti sêkac tauñ sa sebe sênac siñ êndêñ Israel. Êsêacnêñ kareta siñña 3,000 to lau sêñgôn hos ñaôña 6,000 ma lau siñ ñagêdô taêsam ñanô lasê kêtôm ganac gwêcña. Êsêac sêpi jasê nêñ becobo anğa malac Mikmas, tañ gec Bet Awen ñamakeñ oc kêpiña nañ. ⁶ Gêdêñ tañ lau Israel sêlic gebe lau Pilisti oc sêôc êsêac popoc gebe sêkapiñ êsêac sa ñanôgeñ nañ, êsêac sêsiñ tauñ ôkwi semoa poclabu to nom gêsuiñ ma poc kapôêñ-kapôêñ ñasawa to sê tuc ma sê buña. ⁷ Ma ñagêdô selom bu Jordan jasêmoa Gad to Gilead ñagamêñ. Saul gacgeñ gêmoa malac Gilgal ma lau samob, tañ têtêdaguc eñ nañ, têtêc tauñ ñasec.

⁸ Saul kêsae bêc 7, kêtôm tañ Samuel kêsam gêdêñ eñ gebe naêndac eñ nañ, mago Samuel jagêdô lasê Gilgal atom. Amboac tonañ lau sêwi Saul siñ-siñ sêja. ⁹ Tec Saul kêsôm gebe “Akôc daja to dawama andêñ aê amêñ.” Ma eñ tau kakêñ daja tonañ. ¹⁰ Saul kêkêñ da tau gêbacnê su, go Samuel mênğêdô lasê. Saul kêpuc eñ têtê-têtê gebe ê moalêc eñ. ¹¹ Mago Samuel kêsôm gebe “Aôm gôgôm asageñ.” Ma Saul gêjô eñ awa gebe “Aê galic lau sêwi aê siñ ma aôm gômôêñ kêtôm gôjac noc nañ atom ma lau Pilisti sêkac tauñ sa anğa Mikmas. ¹² tec taêc gêjam gebe lau Pilisti oc sêsêp Gilgal mênşsênac aê êmuñ noc jamansañ biñ êndêñ Apômtau êtu êlic aê ñajamña. Amboac tonañ ñoc ñalêlôm kêkac aê ma kakêñ daja tau.” ¹³ Go Samuel kêsôm gêdêñ Saul gebe “Aôm gôgôm gêñ meloc, gôgôm Apômtau, aômnêñ Anôtô, nê biñsu, tañ kêjatu aôm nañ, ñanô kêsá atom. Embe ôñgôm ñanô êsa oc Apômtau ênac dabiñ aôm gebe ôtu Israelnêñ kiñ ender têtêñgeñ. ¹⁴ Mago galoc nêñ gôliñ kiñña oc ênêc ender têtêñgeñ atom. Apômtau kêjaliñ nê ñac teñ sa kêtôm ênê ñalêlôm ma kêkêñ eñ kêtú ênê launêñ gôliñwaga gebe aôm gôgôm biñ, tañ Anôtô kêjatu aôm nañ, ñanô kêsá atom.” ¹⁵ Ma Samuel gêdi anğa Gilgal jakêpi malac Gibeá Benjaminña.

Saul kêsa lau, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ sa. Lau tau amboac 600 geñ. ¹⁶ Saul agêc latu Jonatan ma lau, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, jasênngôn malac Gibeab Benjaminña ma lau Pilisti sênngôn nêñ becobo anga malac Mikmas. ¹⁷ Anga tonañ lau Pilisti sêsakiñ siñwaga gebe sêjanngo launên gên. Êsêac sêwa tañ kêkôc gêja mata têlêac. Mata teñ gêja malac Opra, tañ gêc gamên Sualña. Mata teñ gêja malac Bet Horon ¹⁸ ma teñ kepeñ gamên ñabau, tañ sêkô ma sêlic gaboañ Seboim to gamên sawa nañ.

¹⁹ Anga gamên Israel samucgeñ ñackêpac-kiwaga teñ gêmoea atom gebe lau Pilisti sêsôm gebe” O moae lau Ebolai sêmansañ siñ to kêm ki”. ²⁰ Tec lau Israel samob dêdên lau Pilisti sêja gebe sêuc êsêacnên sakweñ ki to kinom ma ki to bôjan jalô. ²¹ Lau Pilisti embe sêuc sakweñ ki me kinom, go lau Israel sênam ôli ña mone têlêac, ma embe sêuc ki me bôjan jalô, go sênam ôli ña mone tageñ. ²² Amboac tonañ gêdên siñ kêsa lau samob, tañ sêmoa sêwiñ Saul agêc Jonatan nañ, nêñ teñ kêkôc siñ me kêm ki atom, Saul agêc Jonatan taungeñ tec sêkôc. ²³ Lau Pilisti sêsakiñ siñwaga ton teñ gebe sejop intêna ñamanji Mikmasña. *

14

Jonatan kêkili siñwaga Pilistiña

¹ Bêc teñ Saul latu Jonatan kêsôm gêdên ñac, tañ gêoc ênê laukasap nañ gebe “Ajôc, dandên Pilistinên siñwaga, tañ sênngôn ñamaken ònêña nañ tana.” Mago kêsôm ñawae gêdên tama atom. ² Gêdên tonañ Saul kêkô ka ñanô teñ ñalabu anga malac Migron, tañ gêc Gibeab nañ, ma lau 600 sêmoa sêwiñ eñ. ³ Ma Ahija, Iskiabod nê lasi Ahitub latu eñ kêsô ñakwê dabuñ. Ahitub eñ Apômtaunê dabuñwaga Eli, tañ gênngôn Silo nañ, nê latu Pinehas latu eñ. Lau teñ sênô Jonatan gêja ñawae atom. ⁴ Anga intêna ñamanji, tañ Jonatan kêsa gebe naêo lasê lau Pilisti nêñ siñwaga nañ, poc soso baliñ luagêc kêkô maken-maken, sêsam teñ gebe Beses ma teñ gebe Sene. ⁵ Teñ kêkô gêmu kêsô Mikmasña ma teñ kêkô gêmu kêsa Gebaña.

⁶ Jonatan kêsôm gêdên ñac, tañ gêoc ênê laukasap nañ, gebe “Ajôc, talom dandên lau samuc nañ siñwaga tana. Oc moae Apômtau ênam kôm êtu aêagêcña. Eñ kêtôm gebe êkên aêagêc taku ñacjo tulu ma ñacjo taêsam me luagêcgeñ têtôm gebe sêkô eñ auc atom.” ⁷ Ma ênê ñac, tañ gêoc ênê laukasap nañ, gêjô eñ awa gebe “Ôngôm êtôm aôm taêm gêjam. Ônamañ. Aê oc jawiñ aôm. Biñ tañ aôm taêm gêjam nañ, aê taêc gêjam amboac tonanengeñ.” ⁸ Jonatan kasôm gebe “Ñajam, talom natatôc tañ êndên êsêac sêlic aêagêc. ⁹ Êsêac embe sêsôm êndên aêagêc gebe ‘Akô tonañ e aêac awac’, go aêagêc takô malerñ ma dandên êsêac tana atom. ¹⁰ Mago embe sêsôm gebe ‘Api andên aêac amên’, go aêagêc tapi tana gebe biñ tonañ oc êkên puc aêagêc gebe Apômtau kêkên lau Pilisti sêsêp aêagêc lemeñ.” ¹¹ Amboac tonañ êsêagêc têtôc tañ gêdên Pilisti nêñ siñwaga sêlic êsêagêc. Ma lau Pilisti sêsôm gebe “Alic acgom, Ebolai sêsa anga gêsun, tañ sêsiniñ tañ sêmoa nañ sêmên.” ¹² Go sêmôc gêdên Jonatan agêc nê ñac, tañ gêoc ênê laukasap nañ, gebe “Api andên aêac amên. Aêac abe atôc gên teñ êndên amagêc.” Jonatan kêsôm gêdên nê ñac gebe “Ajôc, ôndanuguc aê. Apômtau kêkên êsêac sêsêp Israel lemeñ sugac.” ¹³ Jonatan kêgalap kêpi ña akaiñ to lêma gêmuñ ma nê ñac kêdaguc eñ. Jonatan kêsôlo lau Pilisti jagwac-jagwac jasêc ma nê ñac gêjac êsêac êndu kêdaguc-kêdaguc. ¹⁴ Jonatan agêc nê ñac sêjac siñ kwapuc ma sêjac lau amboac 20 êndu anga nom ñasawa sauñ teñ. ¹⁵ Pilisti nêñ siñwaga selendec ñanô ma lau Pilisti samob amboac tonañ. Siñwaga to sêjanngowaga katuñ uñ tageñ. Ôjô gêjam ma Anôtô kêtakê êsêac ñanôgeñ.

Sêku lau Pilisti tulu

¹⁶ Saulnê dibwaga anga malac Gibeab Benjaminña sêlic Pilisti sêwê sêlêsageñ. ¹⁷ Amboac tonañ Saul kêsôm gêdên lau, tañ sêwiñ eñ nañ gebe “Asa lau sa ma alic asa gêwi aêac siñ.” Sêsa lau sa e sêlic gebe Jonatan agêc ñac, tañ gêoc ênê laukasap nañ, sêmoa atom. ¹⁸ Tec kêsôm gadên Ahija gebe “Ôkôc Anôtônê poac ñakatapa ômôên.” Gêdên

* 13:23: Anga Hebolai awen namba jalana gêc awê atom.

ņasawa tonañ êsêac sêbalañ Anôtônê poac ñakatapa gêwiñ lau Israel. ¹⁹ Saul kêsôm biñ gêdên dabuñwaga gêmoa ma ñaonda anğa Pilisti nêñ gamên becobaña kêtü kapôên. Tec Saul kêsôm gêdên dabuñwaga gebe “Ôpuc kapoac dabuñ atom.” ²⁰ Go Saul gêwiñ lau samob, tañ sêmoa sêwiñ nañ, tédênañ tañ sebe sênac siñ. Êsêac sêlic gebe lau Pilisti sêjac tañ sejoğeñ ma ñalênsôn kêtü kapôên. ²¹ Ma lau Ebolai, tañ sêmoa sêwiñ Pilisti kwananğeñ ma sêwiñ êsêac jasênğôn gamên becobaña nañ, sêwi êsêac siñ ma sêkac tañ ôkwi jasêwiñ Saul agêc Jonatan. ²² Ma lau Israel samob, tañ sêsiñ tañ sêmoa lôc Epraim nañ, sênô ñawae gebe lau Pilisti sêc siñ su sêja, tec êsêac jasêwiñ ma sêjanda lau Pilisti amboac tonanğeñ. ²³ Amboac tonañ Apômtau gêjam Israel kêsî gêdên bêc tonañ ma sêjac siñ e jasêlêlêc malac Bet Awen su.

Siñ gêbacnê ma biñ kêsa

²⁴ Lau Israel sêjac siñ e tekweñ gêbac samucgeñ, gebe gêdên bêc tonañ Saul kêtôc lêma ma kêjatu nê lau gebe “Aê japuc boa ñac, tañ êniñ gêñ e oc naêsêp ma aê jakac ñoc kamocğôc êpi ñoc ñacjo.” Amboac tonañ lau teñ awenşuñ kêsac gêñ taniñña teñ atomanô. ²⁵ Ma lau samob jasêo lasê maleñ ma têtap lêp sa gêc nom. ²⁶ Mago lau, tañ têtap sa ma sêlic lêp tau gêwê nañ, nêñ teñ kêmêtôc lêma jakêkôc mênğeñ ñagec atom gebe têtêc Saul nê biñ kêpuc boaña. ²⁷ Mago Jonatan gênô tama kêsôm biñ êpuc boa laña tonañ atom. Tec eñ kêmêtôc nê têt, tañ kêmêgôm nañ, jakêsac ñatêpôê kêsêp lêp, go kêkêñ kêsô awasun ma gêñ tau kêlau eñ. ²⁸ Go lau tau nêñ ñac teñ kêsôm gêdên eñ gebe “Tamam gêjac jao gêñ tonañ to kêtôc lêma gêwiñ ma kêsôm gebe ‘Aê japuc boa ñac, tañ êniñ gêñ êndên ocsalô tonec.’ Tec lau samob tekweñ gêbac.” ²⁹ Go Jonatan kêsôm gebe “Aê tamoc gêgôm keso gêdên aêacnêñ lau, Alic acgom, aê matocanô ñawa kêsa gebe gaen lêp tonec ñagecgeñ. ³⁰ Ocsalô tonec lau embe sêniñ gêñ, tañ sêjanğo su anğa ñacjo nêñ nañ, oc ñajam êlêlêc, oc sênac lau Pilisti popoc samucgeñ.”

³¹ Gêdên bêc tonañ lau Israel sêku lau Pilisti tulu to sêjanda êsêac anğa Mikmas e gêdên Aijalon. Mago lau tekweñ gêbac ñanô. ³² Tec êsêac jasêkac domba to bulimakao ñalatu, tañ sêjanğo su nañ ñagaôgeñ, ma sêjac êndü gêc nom ñaoma paliñ-paliñgeñ ma señ ñamêsôm todecgeñ. ³³ Go êsêac sêsôm gêdên Saul gebe “Ôñô acgom, lau sêgôm sec gêdên Apômtau ma señ gêñ todec.” Eñ kêsôm gebe “Amac agôm secğoc. Ansambi poc kapôên teñ êmên tonec.” ³⁴ Go Saul gêjac têku nê biñ gebe “Andên lau naasôm êndên êsêac gebe ‘Lau samobgeñ sêkôc nêñ bulimakao to domba dêndên aê sêmên gebe sêmbuc anğa tonec ma sêniñ. Mago anğôm sec êndên Apômtau gebe aniñ gêñ todecgeñ atom.’” Amboac tonañ gêdên gêbêc lau samob sêkôc nêñ bulimakao gêdên-gêdêngeñ sêmên ma sêbuc anğa tonañ. ³⁵ Ma Saul gêboa Apômtaunê altar teñ sa ma altar tau kêtü Saulnê altar ñamataña, tañ gêboa gêdên Apômtau nañ.

³⁶ Go Saul kêsôm gebe “Ajôc, tasêp tandanğuc lau Pilisti tana êndên êmbêc ma tajanğo êsêacnêñ gêñ su e oc êpi, ma êsêacnêñ ñac teñ êwê aêac sa atom.” Lau samob sêjô eñ awa gebe “Ôñgôm gêñ, tañ taêm gêjam gebe ñajam nañ.” Mago dabuñwaga kêsôm gebe “Tatu gasuc dandên Apômtau tana acgom.”

³⁷ Amboac tonañ Saul kêtü kênac Anôtô gebe “Aê jasêp najanda lau Pilisti me masi. Aôm oc ôkên êsêac sêsêp Israel lemeñ me masi.” Mago Anôtô gêjô eñ awa gêdên bêc tonañ atom. ³⁸ Tec Saul kêsôm gebe “Amac lau nêñ kasêga samob, amên ma akip biñ sa e ajala gebe asa gêgôm keso gedeñ ocsalô tonec biñjanôgeñ. ³⁹ Aê jasôm êtu tôn êtu Apômtau, Israelnêñ kêsîwaga, tañ gêmoa mata jali nañña, gebe biñ tau embe anêc aê latuc Jonatanña eñ oc êmac êndü biñjanô.” Mago lau nêñ teñ gêjô eñ awa atom. ⁴⁰ Go Saul kêsôm gêdên lau Israel samob gebe “Amac lau samob akô ñamakeñ ma aêagêc latuc Jonatan akô ñamakeñ.” Ma lau samob sêjô eñ awa gebe “Ôñgôm gêñ, tañ gôlic gebe oc ñajam nañ.” ⁴¹ Tec Saul kêsôm gebe “O Apômtau, Israelnêñ Anôtô, amboac ondod tec gôjô nêñ sakiñwaga awa gêdên ocsalô tonec atom. O Apômtau, Israelnêñ Anôtô, têt tau embe ênêc aê me latuc Jonatan, go ôkên Urim, mago embe têt tau ênêc nêñ lau Israelña,

go ôkêñ Tumim.” Ma Jonatan agêc Saul sêwê kaiñ tôp ma lau Israel sêmoa. ⁴² Go Saul kêsôm kêtiam gebe “Apuc kapoac êtu aêagêc latuc Jonatanña.” Ma kêtap Jonatan sa.

⁴³ Go Saul kêsôm gêdêñ Jonatan gebe “Ôsôm êndêñ aê gebe gôgôm asageñ.” Tec Jonatan kêsôm lasê gêdêñ eñ gebe “Biññanô, aê gaen lêp ñagec, tañ kêsap tôc, tañ kamêgôm nañ tôñ. Aê tec kakô aê jamac êndumañ.” ⁴⁴ Ma Saul kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm embe ômac êndu atom, go Anôtô enseñ aê sumañ.” ⁴⁵ Go lau sêsôm gêdêñ Saul gebe” Jonatan tañ kêku ñacjo tulu toñaclaigeñ anğa Israel ñalêlôm nañ, oc êmac êndu me. Masianô. Aêac asôm êtu tôñ êtu Apômtau, tañ gêmoa mata jali nañña gebe ênê môkêlauñ tageñ êu tau êsêp nom atom.” Amboac tonañ lau sêjam Jonatan kêsî gebe êmac êndu atom. ⁴⁶ Go Saul kêjanda lau Pilisti kêtiam atom ma gêc gêja. Ma lau Pilisti sêc sêmu sêja nêñ gamêñ.

Saulnê gôliñ to gôlôac

⁴⁷ Gêdêñ tañ Saul kêtî kiñ Israelña su nañ, eñ gêjac siñ gêdêñ nê ñacjo anğa gamêñ samob. Eñ gêjac siñ gêdêñ lau Moab to Amon ma Edom, gêjac siñ gêdêñ kiñ Sobaña ma gêdêñ lau Pilisti. Anğa gamêñ samob, tañ eñ gêjac siñ kêsî nañ, eñ kêku êsêac tulu. ⁴⁸ Eñ kêtôt nê ñaclai ma kêku lau Amalek tulu, ma gêjam Israel kêsî anğa lau sêjanğowaga nêñ.

⁴⁹ Saul latui nêñ ñaê tonec gebe Jonatan agêc Iswi ma Malkisua. Ma latuio nêñ ñaê tonec gebe awêsêga nê ñaê Merab, ma awê sauñ nê Mikal. ⁵⁰ Saul tau nê awê nê ñaê gebe Ahinoam, eñ Ahimas latuo. Ênê siñwaganêñ ñac siñsêlêc nê ñaê Abner. Eñ Saul tama sauñ Ner latu. ⁵¹ Saul tama Kis ma Abner tama Ner êsêagêc nêñ tamerji Abiel.

⁵² Gêdêñ têm samob, tañ Saul gêmoa nom nañ, eñ gêjac siñ ñajana sec gêdêñ lau Pilisti ñapañ. Ma eñ embe êlic ñactêkwa to ñaclai teñ, nañ eñ êkêñ eñ naêwiñ ênê siñwaga. * †

15

Siñ gêdêñ lau Amalek

¹ Samuel kêsôm gadêñ Saul gebe “Apômtau kêsakiñ aê gebe janiñ oso aôm ôtu ênê lau Israel nêñ kiñ. Amboac tonañ galoc ôkêñ tañam Apômtau awa acgom. ² Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe ‘Aê gabe jakêñ ñagêjô êndêñ Amalek êjô gêñ, tañ êsêac sêgôm gêdêñ Israel. Êsêac sêkô intêna auc êsêac gêdêñ tañ sêpi anğa Aiguptu samañ nañ. ³ Galoc ôna ma ônac Amalek ma onseñ êsêac to nañ gêñ samob su. Taêm walô êsêac atom. Ônac samob êndu, ñacwaga to lauo ma ñapalêo to ñac ma ñapalê dedec, bulimakao to domba ma kamel to donki.’”

⁴ Tec Saul kakalem lau sêpi tageñ anğa Telaim. Êsêac siñwaga Israelña 200,000 ma Judawaga 10,000. ⁵ Saul mênğêo lasê Amaleknêñ malacsêga ma gêwa êsêac gêc nêñ gamêñña gaboañ. ⁶ Go Saul kêsakiñ biñ gadêñ lau Ken gebe “Andi, awi Amalek siñ, aêc asêp ana gebe janseñ amac su awiñ êsêac atom, gebe amac amoasiñ lau Israel gadêñ tañ sêpi anğa Aiguptu sêmêñ nañ.” Amboac tonañ lau Ken sêwi lau Amalek siñ. ⁷ Go Saul kêku lau Amalek tulu anğa malac Hawila e gêdêñ Sur, tañ gêc kêkanôñ Aiguptu ñagamêñ oc kêpiña nañ. ⁸ Eñ kakôc lau Amalek nañ kiñ Agag tôñ tomata jaligeñ ma gesen lau samob su ña siñ. ⁹ Mago Saul to nê lau taên walô Agag ma domba to bulimakao ñalatu ñajam-ñajam to domba ñalatu ma gêñ ñagêdô samob, tañ sêlic ñajam nañ, tec sebe senseñ su sênaña atom. Mago êsêac sesen gêñ sec-sec to ñatêkê samobgeñ su.

Saul tañapêc ma Anôtô kêtîñ eñ su

¹⁰ Tec Apômtau nê biñ gêdêñ Samuel gebe ¹¹ “Aê gaen oliñ gebe kakêñ Saul kêtî kiñ owageñ gebe eñ gêbuc dêmôê aê ma gêgôm aênoc jatu ñanô kêsî atom.” Samuel nê ñalêlôm ñawapac ma kêtaj gêdêñ Apômtau gêdêñ gêbêc samuc tonañ. ¹² Ñabêbêc kanucgeñ Samuel gêdi gebe êpuc Saul tôñ-tôñ gêja. Go biñ tonec gêdêñ Samuel gebe “Saul kêpi lôc Karmel ma jagêboa ñabelo teñ sa kêtî eñ tauña anğa tonañ, go kêkac tau ôkwi kêsêp malac Gilgal gêja.” ¹³ Samuel jakêtap Saul sa ma Saul gê moalêc eñ gebe

* 14:52: ñakwê tau Ebolai sêsam gebe Epod. † 14:52: Tumim to Urim Israelnêñ kapoac ñaê.

“Apômtau ênam mec aôm. Aê gagôm Apômtaunê jatu ñanô kêsagac.” ¹⁴ Mago Samuel kêsôm gebe “Ñam amboac ondoc, tec ganô domba kêtañ kêsô tañocsuñ ma bulimakao kêtañ mênğanô.” ¹⁵ Saul gêjô eñ awa gebe “Lau sêkôc gêñ tau ança Amaleknêñ. Êsêac taêñ walô domba to bulimakao ñajam-ñajam tonec gebe sêkêñ êtu da êndêñ Apômtau, aômnêm Anôtô. Gêñ ñagêdô aêac aseñ su samucgeñ.” ¹⁶ Ma Samuel kêsôm gêdêñ Saul gebe “Kêtômgac. Aê gabe jasôm biñ, tañ Apômtau kêsôm gêdêñ aê gêdêñ gêbêc nañ, êndêñ aôm.” Ma eñ gêjô eñ awa gebe “Ôsôm acgom.”

¹⁷ Ma Samuel kêsôm gebe “Aôm gôlic taôm amboac ñac ñaôma, mago kôtu gôlôacmôkê Israelña nêñ laumata ma Apômtau geñ oso aôm kôtu Israelnêñ kiñ. ¹⁸ Ma Apômtau kêsakiñ aôm gebe naonseñ lau alôb-alôb Amalek su ma ônac siñ êndêñ êsêac e sênaña samucgeñ. ¹⁹ Kêtu asageñña aôm tañam wamu Apômtau awa atom. Kêtu ageñña nêm ñalêlôm kêboañ kêtu êsêacnêñ awamataña ma gôgôm gêñ, tañ Apômtau gêlic sec nañ.”

²⁰ Saul gêjô Samuel awa gebe “Aê tañoc wamu Apômtau. Aê gaja kêtôm Apômtau kêsakiñ aê. Ma aê kakôc lau Amalek nêñ kiñ Agag gamêñ ma gasen Amalek ñagêdô samob su sêjaña. ²¹ Mago lau sêkôc domba to bulimakao ança awa siñña ñajamanô tau, tañ Apômtau kêjatu gebe sênaña nañ, gebe sêkêñ êtu da êndêñ Apômtau, aômnêm Anôtô ança malac Gilgal.”

²² Go Samuel kêsôm gebe “Apômtau mataanô gêlic daja to da ñagêdô ñawa kêtôm takêñ tañeñ Apômtau awa me. Ôlic acgom, tañeñ wamu kêlêlêc da su ma takêñ tañeñ nañ kêlêlêc domba kapoac ñalêsi su amboac tonañ. ²³ Tañeñpêc tau gêñ sec kêtôm beñ ma gêsun têkwa ñatorñ kêtôm sakiñ gwamña. Aôm kôtiñ Apômtaunê biñ su, tec Apômtau kêtiñ aôm su. Kôtu kiñ kêtômgac.”

²⁴ Go Saul kêsôm gêdêñ Samuel gebe “Aê gagôm secgoc gebe kagêli Apômtaunê jatu to aômnêm biñ. Aê katêc lau ma kakêñ tañoc êsêac awen. ²⁵ Mago galoc jateñ aôm gebe ôsuc ñoc sec ôkwi ma ôwiñ aê, agêc tamu tana gebe janam sakiñ êndêñ Apômtau.” ²⁶ Mago Samuel gêjô eñ awa gebe “Oc jawiñ aôm atom, gebe aôm kôtiñ Apômtaunê biñ su, tec Apômtau kêtiñ aôm su gebe ôtu Israelnêñ kiñ êtiam atom.” ²⁷ Go Samuel kêkac tau ôkwi gebe êc êna ma Saul gê eñ tôn kêsêp nê ñakwê ñalêsu e gêñgic. ²⁸ Tec Samuel kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ocsalô tonec Apômtau kêkao sakiñ kiñña su ança aômnêm amboac tonañ ma kêkêñ gêdêñ ñac wacbañ aôm ña teñ, tañ ñajam kêlêlêc aôm su nañ. ²⁹ Israelnêñ Anôtô ñawasi kêsau biñ to gêjam tau ôkwi atom. Eñ ñamalac gebe ênam tau ôkwi-ôkwi nec atom.” ³⁰ Go Saul kêsôm gebe “Aê kajala gebe gagôm secgoc. Mago otoc aê sa ñoc launêñ laumata to lau Israel sêlic ma ôwiñ aê, agêc tamu tana gebe janam sakiñ Apômtau, aômnêm Anôtô.” ³¹ Go Samuel kêkac tau ôkwi kêdaguc Saul. Ma Saul gêjam sakiñ gêdêñ Apômtau.

³² Su, go Samuel kêsôm gebe “Akôc Amaleknêñ kiñ Agag andêñ aê amêñ.” Agag kêsêlêñ gêdêñ eñ tojalêlôm ñatutucgeñ ma kêsôm gêc tau gebe “Tamac êndu kêtu gêñ ñamakicgoc.” ³³ Ma Samuel kêsôm gebe “Kêtôm aômnêm siñ gesen lauonêñ ñapalê su, tec aôm tênam nê ñapalê masi amboac tonanjen.” Ma Samuel gêjac Agag popoc-popocgeñ kêkô Apômtau lanjônemña ança Gilgal.

³⁴ Go Samuel gêja Rama ma Saul kêpi gêja nê andu ança Gibe. ³⁵ Samuel gêlic Saul kêtiam atom e gêmac êndu, mago Samuelnê ñalêlôm ñawapac kêtu Saulña. Ma Apômtaunê ñalêlôm gêbuc dêmôê gebe kêkêñ Saul kêtu Israelnêñ kiñ wagen.

16

Samuel geñ oso Dawid kêtu kiñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêñ Samuel gebe “Nêm ñalêlôm ñawapac êtu Saulña e êndêñ ondocgeñ. Aê katiñ eñ su gebe êtu Israelnêñ kiñ êtiam atom. Ôkêc niptêkwi êsêp nêm ñoplakôp ma ôsêlêñ. Aê jasakiñ aôm ôndêñ ñac Betlehemña Isai ôna gebe kajaliñ latuinêñ teñ sa gebe êtu kiñ.” ² Mago Samuel kêtu kênac gebe “Aê oc jana amboac ondoc. Saul embe êñô ñawae, oc ênac aê êndu.” Go Apômtau gêjô eñ awa gebe “Ôkôc bulimakao

têna wakuc teñ êwiñ ma ôsôm gebe ‘Aê gamêñ gabe jakêñ da êndêñ Apômtau.’ ³ Go ôkalem Isai êniñ da ñamoasiñ êwiñ. Aê oc jaoc biñ, tañ ôñgômña nañ, lasê êndêñ aôm. Ma aôm ôniñ oso ñac, tañ aê oc jasam êndêñ aôm nañ.” ⁴ Samuel gêgôm kêtôm Apômtau kêsôm gêdêñ eñ ma gêja malac Betlehem. Malac tau ñagejobwaga sêpuc eñ tòn-tòn tonêñ ñalêlôm ñatutucgeñ ma sêsôm gebe “Kôsêlêñ biñ ñajamña me.” ⁵ Eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Aec, aê gamêñ kêtû biñ ñajamña. Aê gamêñ gabe jakêñ da êndêñ Apômtau. Anam dabuñ taôm gebe mênêwiñ aê ma takêñ da tau.” Go eñ tau gêjam mec Isai to latui ma keterêñ êsêac gebe mênêsêkêñ da sêwiñ.

⁶ Êsêac sêô lasê ma Samuel gêlic Eliab, tec geboc Apômtaunê ñac êniñ oso eñña tau. ⁷ Mago Apômtau kêsôm gêdêñ Samuel gebe “Ôê taêm eñ ôliñ ñawasi to waso-waso atom. Aê katiñ eñ su, gebe aê galic gêñ kêtôm ñamalac sêlic nañ atom. Ñamalac sêlic gêñ, tañ gêc dêmôêña nañ ma Apômtau gêbi ñalêlôm lêtêñ.” ⁸ Isai gêmôêc Abinadab ma kêkôc eñ gêdêñ Samuel gêja. Mago eñ kêsôm gebe “Apômtau kêjaliñ eñ sa atom amboac tonanğeñ.” ⁹ Go Isai kêkêñ Sama gêja, mago Samuel kêsôm gebe “Apômtau kêjaliñ eñ sa atom amboac tonanğeñ.” ¹⁰ Isai kêkêñ latui 7 dêdêñ Samuel sêja. Ma Samuel kêsôm gêdêñ Isai gebe “Apômtau kêjaliñ êsêac tonec ñai nêñ teñ sa atom.” ¹¹ Go Samuel kêtû kênac Isai gebe “Latômi tecenanğeñ me.” Ma Isai gêjô eñ awa gebe “Ñac sauñ gacgeñ gêmoa, eñ gejob domba gêmoa.” Samuel kêsôm gêdêñ Isai gebe “Ôkêñ lau nasêkôc eñ sêmêñ. Aêac oc danğôn sic atom e eñ êmêñ acgom.” ¹² Amboac tonanğ kêkêñ lau jasêkôc eñ sêmêñ. Eñ lanğanô ñajamanô to mataanô ñakêñkêñ ma ôli e ñawasi langwageñ. Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Samuel gebe “Ajôc, ôniñ oso eñ, ñac tau tonec.” ¹³ Samuel kêkôc niptêkwi ñanoplakôp ma geñ oso Dawid anğa têtai ñalêlôm. Go Apômtaunê ñalau kêsêp Dawid ñalêlôm jagêjam eñ auc gêdêñ bêc tonanğ ma gê tòngeñ gêja. Samuel gêdi ma gêc gêja Rama.

Dawid gêjac gêñ wêña kêtû Saulña

¹⁴ Apômtaunê ñalau gêwi Saul siñ ma ñalau sec teñ anğa Apômtaunê kêlêsu eñ. ¹⁵ Go Saulnê sakiñwaga sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm kôjala gebe ñalau sec anğa Anôtônê kêlêsu aôm gêmoa. ¹⁶ Amboac tonanğ ma ñatau, ôjatu nêm sakiñwaga aêac gebe ansom ñac gêjac gêñ wênawaga teñ. Ma embe ñalau sec anğa Anôtônê mênêlêsu aôm eñ oc ênac gêñ wêña ma nêm ñalêlôm êtu malô êtiam.” ¹⁷ Saul kêsôm gêdêñ nê sakiñwaga gebe “Ñajam, ansom ñac-gêjac-gêñ-wênawaga teñ ma akôc eñ andêñ aê amêñ.” ¹⁸ Sakiñwaganêñ teñ kêsôm gebe “Aê galic Isai anğa Betlehem nê latu teñ gêjac gêñ wêña ñajamanô. Eñ ñactêkwa to ñaclai ma kêsôm biñ tokauc to lanğanô ñajam ma Apômtau gêmoa gêwiñ eñ.” ¹⁹ Amboac tonanğ Saul kêsakiñ lau dêdêñ Isai sêja ma kêsôm gebe “Ôsakiñ latôm Dawid, tañ gejob domba gêmoa nañ, êndêñ aê êmêñ.” ²⁰ Tec Isai kêkôc dorñki teñ jakêkêñ polom gêsac ñaô to wain kêsêp ñaôlic teñ ma noniñ ñalatu kapoac teñ ma kêsakiñ latu Dawid gebe êkêñ gêñ tau êndêñ Saul. ²¹ Amboac tonanğ Dawid gêdêñ Saul gêja ma gêjam sakiñ eñ. Ma Saul têtac gêwiñ Dawid ñanôgeñ ma kêkêñ eñ kêtû ñac, tañ gêôc ênê laukasap nañ. ²² Ma Saul kêsakiñ biñ gêdêñ Isai ma kêsôm gebe “Ôkêñ latôm Dawid ênam sakiñ aê êmoa gebe aê galic eñ ñajam.” ²³ Ma kêtôm têm samob, tañ Anôtônê ñalau sec kêlêsu Saul nañ, Dawid kêkôc nê geñ wêña ma gêjac e kêmoasiñ Saul ma ôli ñajam kêsâ ma ñalau sec gêwi eñ siñ.

17

Goliat kêkili lau Israel

¹ Lau Pilisti sêkac nêñ lau siñña sa sêpi tageñ anğa malac Judanğ teñ ñaê Soho. Êsêac sê becobo kêsêp Soho ma Aseka ñasawa anğa Epes-Damim. ² Saul to lau Israel sêkac sa sêpi tageñ amboac tonanğeñ ma sê becobo anğa gamêñ Ela. Go êsêac têtêdênañ tauñ sebe sênac siñ enderêñ lau Pilisti. ³ Lau Pilisti sêkô lôc ñamakerêñ ma Israel sêkô lôc ñamakerêñ ma gaboanğ gêc ñaluñ. ⁴ Go lau Pilistinêñ ñac siñsêlêc kêsâ anğa êsêacnêñ tonğ gêmêñ, ênê ñaê Goliat anğa malac Gat. Eñ ñac waso-waso baliñ sec kêtôm saka samuc teñ ma

ņasêku. ⁵ Eñ kékuc kululuñ ki ma kêsô ñakwê ki. ñakwê ki tau ñawapac kêtôm 75 kilo. ⁶ Eñ kékwa atékwa auc ña ki ma gêôc kêm ki. ⁷ Kêm ñadambê kêtôm sap ma kêm ñamata ki ñawapac kêtôm 10 kilo. Ma ênê ñac teñ gêja ênê lautuc kêsêlêñ gêmunñ eñ. ⁸ Eñ kêsâ mênkêkô ma gêmôêc gêdênñ lau Israel gebe “Kêtu asageñña amac amênñ abe anac siñ. Aê Pilisti teñ ma Saulnê sakiñwaga amac atom me. Ajaliñ nêñ ñac teñ sa êsêp êndênñ aê êmênñ. ⁹ Eñ embe êtôm gebe ênac aê êndu, nañgo atu amacnêñ sakiñwaga. Mago aê embe jaku eñ tulu ma janac eñ êndu, nañgo amac atu aêacma sakiñwaga ma anam sakiñ aêac.” ¹⁰ Ma Pilisti tau kêsôm gebe “Ocsalô tonec aê kasu lau Israel susu gebe akênñ ñac teñ mênâagêc anac tauñ.” ¹¹ Saul to Israel samob sêñô Pilisti nê biñ tonañ e nêñ ñalêlôm ñagogo ma têtêc tauñ ñanô.

Dawid gêô lasê siymala

¹² Dawid eñ ñac Epra ança Betlehem Judaña latu. ñac tau nê ñaê Isai. Isai latui 8. Ma gêdênñ Saulnê têm ñac tau kêtû ñamalacanô su. ¹³ Nê latui ñamataña têlêac têdaguc Saul kêtû siñña. Lau têlêac tau nêñ ñaê tonec ñacsêga Eliab ma ñac kêtû luagêcña nê ñaê Abinadab ma ñac kêtû têlêacña Sama. ¹⁴ Dawid eñ ñac ñamuña. Tagerñ lau ñamataña têlêac tonañ têdaguc Saul sêja. ¹⁵ Ma Dawid gêwi Saul siñ kêsêp ñasawa ñagêdô ma gêmu gêja Betlehem gebe ejop tamanê domba. ¹⁶ Kêtôm bêc 40 ñabêbêc to ñakêtula samob Pilisti Goliat tonañ kêsâ jakêkô nê mala.

¹⁷ Gêdênñ bêc teñ Isai kêsôm gêdênñ latu Dawid gebe “Ôkôc gadob topolom sigob ma polom 10 tonec ôndênñ têwami ôna gamênñ becobaña, ¹⁸ ma ôkênñ su-gêjac-anô 10 tonec êndênñ êsêacnêñ gôliñwaga. Ma ôlic têwami oc sêmoa amboac ondoc, go ôkôc gênñ teñ, tañ êwa sa gebe sêmoa ñajam nañ, ômu ômôênñ.”

¹⁹ Saul to êsêac ma lau Israel samob sêjac siñ gêdênñ lau Pilisti sêmoa gaboañ Ela. ²⁰ Dawid gêdi gêdênñ bêbêc kanucgeñ ma gêwi domba siñ gêdênñ ñac teñ gejob ma kejoñ gênñ gêja kêtôm tama Isai kêjatu eñ. Eñ jagêô lasê siñ ñamala tau ma lau siñ têdênñ tauñ gebe sêsa êtu siñña ma sêjam lasê. ²¹ Israel to Pilisti têdênñ tauñ towalañ-towalañ. ²² Dawid kêlêwawñ nê waba su kêsêp ñac gejob wabaña lêma ma kêlêti gêdênñ lau towalañ ma kêtû kênac têwai gebe sêmoa amboac ondoc. ²³ Êsêac sêjam biñgalôm gêdênñ tauñ sêmoa ma ñac waso-waso Goliat tau kêsâ jagêmoêc biñ, tañ gêmunñña gêmôêc gêdênñ êsêac nañ, kêtiam ma Dawid gênñô biñ tau.

²⁴ Gêdênñ tañ lau Israel sêlic ñac tau nañ, êsêac têtêc tauñ ma sêc. ²⁵ Êsêac sêsôm gebe “Amac alic ñac, tañ kêsâ gêmênñ nañ, me masi. Eñ kêsâ gêmênñ kêtû êsu Israel susuña. ñac tañ ênac eñ êndu nañ, kiñ oc êkênñ waba taêsam êndênñ eñ êtu ñac tolêlôm to êkênñ latuo êndênñ eñ ênam ma ênac tamanê gôlôac êngic gebe sêkênñ takis êtiam atom.” ²⁶ Go Dawid kêtû kênac lau, tañ sêkô têdabiñ eñ nañ, gebe “ñac samuc Pilisti tê mênkêsu Anôtô mata jali nê siñwaga susu nê asa. Teñ embe ênac eñ êndu ma enseñ biñ susuña su ança Israel oc sêmoasiñ eñ ña asageñ.” ²⁷ Tec lau tau sêjô eñ awa ma sêsôm biñ ñakôninñña gebe ñac, tañ ênac eñ êndu nañ, oc sêmoasiñ eñ ña gênñ amboac tonañ.

²⁸ Têwa ñacsêga Eliab gênñô Dawid gêjam biñgalôm gêwiñ lau ma têtac ñandanñ kêsâ ma kêsôm eñ gebe “Aôm kôsêp gômôênñ tonec kêtû agenñña. Ma gôwi domba ñapopoc ança oba ônê siñ gêdênñ asa gebe ejop. Aê kajala gebe aôm kotoc taôm sa ma nêñ ñalêlôm sec tau tonec gebe gômôênñ gobe ôlic siñ tonec.” ²⁹ Dawid gêjô biñ tonañ gebe “Aê gagôm asageñ keso. Aê gajam kênac ñaômagenñ.” ³⁰ Go eñ kêkac tau ôkwi ança ênê gêdênñ ñac teñ ma kêtû kênac biñ tagerñ tonañ kêtiam. Ma lau sêjô awa kêtôm ñamataña.

³¹ Biñ tañ Dawid kêsôm nañ, lau sêñô ma têdônñ gêdênñ Saul. Ma eñ kêsakiñ biñ gêdênñ Dawid gebe “Ôndênñ aê ômôênñ.” ³² Ma Dawid kêsôm gêdênñ Saul gebe “Ñoc ñatau, lau sênâam golec sa êtu ñac ônêña amboac secgeñmañ. Nêñ sakiñwaga aê gabe naaêagêc Pilisti tônê anac tauñ.” ³³ Tagerñ Saul kêsôm gêdênñ Dawid gebe “Masi, aôm naônac siñ êndênñ Pilisti tonañ atom. Aôm kôtôm Pilisti tau atom, gebe aôm ñac wakuc ma eñ ñac siñsêlêc lanğwa.” ³⁴ Mago Dawid kêsôm gêdênñ Saul gebe “Nêñ sakiñwaga aê gajob tamocnê domba. Gêdênñ tañ lewe me bôclai ber gêmênñ ma gêjam geñgeñ domba teñ nañ,

³⁵ aê kajanda kadaguc eñ e kajango domba su anğa eñ awasuj. Ma embe êsa tau sa êndên aê, go aê jakôc ênê êm tôn ma jamakiñ eñ êndu. ³⁶ Nêm sakiñwaga aê gajac lewe to ber ñagêdô êndu su ma ñacsamuc Pilisti tônê oc êtap gên tagen tônê sa amboac tonañ gebe kêsü Anôtônê lau siñ susu.” ³⁷ Ma Dawid kêsôm biñ teñ gêwiñ gebe “Apômtau tañ gêjam aê kêsü anğa lewe to bôclai ber nêñ ñaclai nañ, oc ênam aê kêsü anğa Pilisti tau nê ñaclai êwiñ.” Go Saul kêsôm gêdên Dawid gebe “Amboac tonañ ôna, ma Apômtau êmoa êwiñ aôm.” ³⁸ Go Saul kékên tau nê ñakwê siñña gêdên Dawid. Kékên kululuñ ki Dawid kékuc ma kékên eñ kêsô ñakwê ki ñagala. ³⁹ Ma Dawid kêtandiñ Saulnê siñ gêsac ñakwê ñaô ma kêsêlên gebe ênsaê e gêgôm elêmê, gebe eñ kêtôm gên tau atom. Tec Dawid kêsôm gêdên Saul gebe “Aê katôm gebe jasêlên tolaukasap samucgen tonec atom, gebe katôm gên tau atom.” Amboac tonañ Dawid kêsêlô gên samob tonañ su kêtiam. ⁴⁰ Go kêmêgôm nê tôc kêsêp lêma ma kêtaliñ daban matu ñawasi lemeñteñ anğa bumañ sa ma kékên kêsêp atali. Lêma kêmêgôm nê daban tôn ma gêdên Pilisti tau gêja.

Dawid gêjac Goliat endu

⁴¹ ñac Pilisti kêtü oloñ-oloñ gêdên Dawid gêmên ma ênê ñac gêja lautuc gêmun eñ. ⁴² ñac tau gêlic Dawid ma kêpuc mata tôn eñ e kêsü eñ susu gebe eñ ñac matac tolanôanô ñajamanô. ⁴³ Ma Pilisti tau kêsôm gêdên Dawid gebe “Aê kêam me, tec kôkôc tôcgen gôdên aê gômôên.” Ma kêpuc boa Dawid kêsam nê anôtôinên ñaê. ⁴⁴ Ma Pilisti tau kêsôm gêdên Dawid gebe “Ômôênmañ, aê, oc jakên aôm ôtu moc to bôclai nêñ gwada.” ⁴⁵ Dawid gêjô eñ awa gebe “Aôm gôc siñ to kêm ma gôja lautuc gôdên aê gômôên ma aê nec gadên aôm gajam lausiñ undambêña nêñ Apômtau to lau Israel nêñ siñwaga nêñ Anôtô, tañ kôsu eñ susu nañ lañô. ⁴⁶ Ocsalô tonec Apômtau oc êkên aôm ôsêp aê lemoc ma aê oc janac aôm êndu ma jandim aôm gêsômtekwa êngic. Ma jakên lau Pilisti nêñ ñawêlêlan êtu moc umboñ ñalabuña to bôclai nomña nêñ gwada. Go lau nomña samob sêjala gebe Israelnên Anôtô gêmoa. ⁴⁷ Ma lau samob, tec sêkac sa anğa tonec nec sêlic gebe Apômtau kêpô lêna tubac to kêm ênam lau saña atom, gebe siñ tonec kêtü Apômtaunê siñ ma eñ oc êkên amac asêp aêac lemeñ.”

⁴⁸ Gêdên tañ Pilisti tau kêtü gasuc Dawid nañ, Dawid kêlêti ñagaôgen gêdên eñ gêja. ⁴⁹ Eñ kékên lêma kêsêp nê atali ma gic dabanmatu teñ sa ma kêdaiñ e jagêjac Pilisti têbêla palap tagen. Poc tau kêtuc eñ môkêapac popoc ma gêu tau lanôanô jagêdên nom.

⁵⁰ Amboac tonañ Dawid kêku Pilisti tulu ña daban topoc. Eñ gêjac Goliat e gêu tau ma gêmac êndu ma siñ teñ kêsêp Dawid lêma atom. ⁵¹ Go Dawid kêlêti gêdên eñ jakêsô palap eñ ma gêbuc ênê siñ sa gêjac eñ êndu go gêdim eñ gêsutêkwa êngic. Lau Pilisti sêlic gebe nêñ siñsêlêc gêmac êndu su, tec sêc. ⁵² Ma lau Israel to Juda dêdi sêjam lasê ma sêjanda lau Pilisti e gêdên Gat to Ekron nêñ tuñbôm ñakatam. Ma lau Pilisti, tañ siñ gêjac êsêac ôliñ lasê nañ, sêc intêna-intêna anğa Saraim e gêdên Gat to Ekron. ⁵³ Go lau Israel sêkac tañ ôkwi sêmu sêmên ma sêjanço lau Pilisti nêñ waba, tañ gêc nêñ gamên becoboña nañ, samob su. ⁵⁴ Ma Dawid kékôc Goliat nê môkêapac ma kékôc gêja Jerusalem ma kékên ênê laukasap gêc taunê becobo.

⁵⁵ Gêdên tañ Saul gêlic Dawid kêsâ gêja gebe ênac Pilisti tau nañ, eñ kêtü kênac nê ñac siñsêlêc Abner gebe “Abner, ñac matac tônê asanê latu eñ.” Ma Abner gêjô eñ awa gebe “O kiñ, aê gajam kauc eñ biññanôgen.” ⁵⁶ Ma kiñ kêsôm gebe “Ôkip ñac matac tau nê ñam sa. Asanê latu eñ.” ⁵⁷ Amboac tonañ gêdên tañ Dawid gêjac Pilisti êndu ma gêmu gêmên nañ, Abner kékôc eñ gêdên Saul gêja. Dawid gegeñ Pilisti nê môkêapac tôñgen. ⁵⁸ Ma Saul kêtü kênac eñ gebe “Ñacnec, asa latu aôm.” Ma Dawid gêjô eñ awa gebe “Nêm sakiñwaga Isai anğa Betlehem nê latu aê.”

18

Jonatan kêmoatiñ poac gêwiñ Dawid

¹ Dawid gêjam biñgalôm gêdên Saul su acgom, go Jonatan agêc Dawid sê sêlêb gêdên tañ ma Jonatan têtac gêwiñ eñ kêtôm têtac gêwiñ tau. ² Ma Saul kékôc Dawid tôn

gêmoa gêwiñ eñ gederj tòngeñ ma gêwi eñ siñ gêmu gêja tamanê andu kêtiam atom. ³ Go Jonatan kêmoatiñ poac gêdên Dawid gebe eñ têtac gêwiñ Dawid amboac têtac gêwiñ tau. ⁴ Jonatan kêkwalec ñakwê, tañ eñ tau kêsô nañ, su kêkênj gêdên Dawid ma kêkênj nê laukasap to nê siñ ma talam to ômbiñkap gêwiñ. ⁵ Kêtôm tèm samob, tañ Saul kêsakiñ kêtü kôm tokaiñ-tokaiñña nañ, Dawid gêjam kôm tau tonjanôgeñ. Kêtu tonañña Saul kêkênj eñ kêtü nê lau siñña nêñ siñsêlêc. Biñ tonañj gêjac lau samob matenjanô ñajam ma Saulnê sakiñwaga sêlic ñajam amboac tonañgeñ.

Saul gêjam lêmuñ Dawid

⁶ Gêdênj tañ Dawid gêjac Pilisti tau êndu ma lau siñ sêmu sêja nêñ gamênj nañ, lauo anja malac Israel ña samob sêsa sêja sebe sêpuc Saul tòn-tônj. Êsêac sêjam wê têtac ñajam ña toonj ma gegob ma têtê wê. ⁷ Lauo têtü samuc ma sêjam wê sêjô-sêjô tañj gebe “Saul gêjac nê ñacjo 1,000 ma Dawid gêjac nê 10,000.”

⁸ Saul gêñô biñ tonañ ñajam atom ma têtac ñandanj secanô. Eñ kêsôm gebe “Êsêac sêkênj 10,000 gêdênj Dawid ma 1,000 geñj gêdênj aê. Tec galoc kêtap geñj samob sa su, geñj tagenj nañ masi eñ nañ, tonec gebe êtu kiñj.” ⁹ Gêdênj bêc tonañ Saul gêlic Dawid sec ma gê tòngeñj gêja. ¹⁰ ñageleñ Anôtônê ñalau sec tej kêlêsu Saul ma kêlêti gêmoa nê andu ñalêlôm amboac meloc kêtê eñ. Dawid gêjac geñj wêña gêmoa kêtôm eñ gêgôm-gêgôm ma Saul kêmêgôm nê kê. ¹¹ Saul kêkôtênj nê kê ma kêsôm gebe “Aê jandiñ Dawid tònj tamij sagij.” Mago Dawid kêtêc kê su kêtü dim luagêc.

¹² Ma Saul kêtêc Dawid gebe Apômtau gêwiñ eñ ma gêwi Saul siñ su. ¹³ Saul gêwi Dawid siñj gebe êmoa lañônêmña êtiam atom ma kêkênj eñ kêtü tonj lausij 1,000ña nêñ kasêga. Amboac tonañ eñ gêwê nê lau kêsô kêsa. ¹⁴ Gêñj samob, tañ Dawid gêgôm nañ, ñanô kêsa gebe Apômtau gêmoa gêwiñ eñ. ¹⁵ Saul gêlic Dawidnê kôm samob ñanô kêsa, tec kêtêc eñ kêlêlêc. ¹⁶ Mago Israel to Juda samucgeñ têtac gêwiñ Dawid gebe eñ gêwê êsêac kêsô kêsa.

Dawid gêjam Saul latuo kêtü nê awê

¹⁷ Go Saul kêsôm gêdênj Dawid gebe “Aê latuco awêsêga Merab tec gêmoa. Aê oc jakênj eñ êndênj aôm ônam êtu nê awê. Ma aôm ônam sakiñ aê totêmtac êpa sugenj to ônac Apômtaunê siñj.” Gebe Saul taê gêjam gêc taugenj gebe “Aê lemoc êpi eñ atom. Lau Pilisti lemerj êpi eñmañj.” ¹⁸ Dawid kêsôm gêdênj Saul gebe “Aê asa, ma aênoc lasitêwai to tamocnê gôlôac lau towae amboac ondoc anja Israel, tec aê jatu kiñj lawa nec.” ¹⁹ Mago gêdênj tèm, tañ sebe sêkênj Saul latuo Merab êndênj Dawid nañ, Saul kêkênj eñ gêdênj Adriel anja Meholaña gêjam eñ kêtü nê awê.

²⁰ Mago Saul latuo Mikal têtac gêwiñ Dawid. Êsêac têtônj biñ tonañj gêdênj Saul ma eñ gêlic ñajam. ²¹ Saul taê gêjam gêc taunja gebe “Aê jakênj latuco êndênj Dawid gebe êtu ênê lakô tej ma lau Pilisti senseñ eñ su.” Ma Saul kêsôm gêdênj Dawid kêtü dim luagêcña gebe “Aôm oc ôtu aê laoc.” ²² Ma Saul kêjatu nê sakiñwaga gebe.” Anam biñgalôm awij Dawid kelecgeñ ma asôm gebe ‘Gôlicgac me, kiñj gêlic aôm ñajam ma ênê sakiñwaga samob têtac gêwiñ aôm amboac tonañ galoc ôtu kiñj lawa.’ ” ²³ Ma Saulnê sakiñwaga têtônj biñ tau gêdênj Dawid. Mago Dawid kêsôm gebe “Amac alic amboac ondoc, jatu kiñj lawa nec geñj sauñ tej me. Aê ñac ñalêlôm sawa to ñac ñaôma.” ²⁴ Saulnê sakiñwaga jasêjac mij biñ, tañ Dawid kêsôm nañ, gêdênj Saul. ²⁵ Tec Saul kêsôm gebe “Asôm biñ tonec êndênj Dawid gebe ‘Kiñj taê kêka awê ñaôli atom. Eñ keteñj lau Pilisti 100 nêñ utiñôlic gebe aôm ôkac kiñj nê kamocgôc êndênj ênê ñacjonênj.’ ” Gebe Saul taê gêjam gêc taunja gebe lau Pilisti senseñ Dawid su. ²⁶ Saulnê sakiñwaga têtônj biñ tonañj gêdênj Dawid ma Dawid gêlic ñajam gebe êtu kiñj lawa. Noc ênam awêña gêcgeñ ²⁷ ma Dawid gêdi gêwiñ nê lau gêja ma gêjac lau Pilisti 200 êndu. Go Dawid kêkôc utiñôlic mênketoc tomalagenj gêc kiñj lañônêmña. Amboac tonañ eñ kêtü kiñj lawa ma Saul kêkênj latuo Mikal gêdênj eñ gêjam kêtü nê awê.

²⁸ Saul gêlic ma kêjala gebe Apômtau gêmoa gêwiñ Dawid ma lau Israel samob têntac gêwiñ erj. ²⁹ Tec kêtêc Dawid kêlêlêc ma kêtû ênê soño-soño gederj tòngerj. ³⁰ Kêtôm têm samob nañ lau Pilisti nêñ gôliñwaga sêsa sêmênj kêtû sênac siñña nañ, Dawid gêjac siñ toñanô kêlêlêc Saulnê sakiñwaga samob su. Amboac tonañ Dawidnê wae kêsa e gêjam sêga.

19

Saul gebe ênac Dawid endu

¹ Saul gêjam biñgalôm gêwiñ latu Jonatan to nê sakiñwaga samob gebe senseñ Dawid su. Mago Saul latu Jonatan têtac gêwiñ Dawid kêlêlêc. ² Tec gêjac miñ biñ tau gêdênj Dawid ma kêsôm gebe “Tamoc Saul gêgôm gênjêlêlôm gebe enseñ aôm su. Ojop taôm êndênj elenj bêbêcgerj ma ôsiñ taôm ôkwi ñapep anga gamênj ñakêsiñ teñ ma ômoa tonañ. ³ Aê oc jasa jawiñ tamoc jawac gamênj, tañ aôm ômoa nañ, ñagala ma janam biñgalôm êndênj tamoc êtu aômña. Ma embe janô biñ teñ oc jakênj ñawae êndênj aôm.” ⁴ Ma Jonatan kêlanem Dawid gêdênj tama Saul ma kêsôm gêdênj erj gebe “O kiñ, ôngôm sec êndênj nêm sakiñwaga Dawid atom gebe erj gêgôm sec teñ gêdênj aôm atom ma gêjam sakiñ aôm ñajamanô. ⁵ Erj gêjac môkê tau ma gêjac Pilisti Goliat êndu ma Apômtau kêku Israelnênj ñacjo tulu. Aôm gôlic ma kêtû samuc ma amboac ondoc gobe ôngôm sec êndênj ñac lañônêm sawa ma ônac Dawid êndu ñaômagenj.” ⁶ Saul kêkênj taña Jonatan awa ma kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Apômtau gêmoa mata jali biññanôgerj, tec Dawid êmac êndu atom.” ⁷ Amboac tonañ Jonatan gêmôêc Dawid ma gêjac miñ biñ samob tonañ gêdênj erj. Go gêwê Dawid gêdênj Saul ma Dawid gêjam nê sakiñ kiñ kêtôm gêmunña kêtiam.

⁸ Siñ teñ kêsa kêtiam ma Dawid gêdi gêwiñ jagêjac siñ gêdênj lau Pilisti. Ma erj gêjac êsêac ñanôgerj, tec sêwi siñ siñ ma sêc erj su sêja.

⁹ Go Apômtaunê ñalau sec teñ gêjam Saul auc gêdênj tañ erj gênjônj nê andu ma kêmêgôm kêm teñ. Dawid gêjac gênj wênja gêmoa. ¹⁰ Ma Saul kêsaê gebe êndiñ Dawid tamiñ sagiñ ña kêm, mago Dawid kêtêc su e kêm jakêpi sagiñ. Dawid gêc gêja ma gêjam samuc.

¹¹ Gêdênj gêbêc tonanjenj Saul kêsakiñ lau sêja Dawidnê andu gebe dêndib erj ma taê gêjam gebe ênac erj êndu êndênj bêbêcgerj. Mago Dawidnê awê Mikal kêkênj puc erj gebe “Embe ôêc êndênj êmbêc tonec atom oc sênac aôm êndu êndênj bêbêc.” ¹² Ma Mikal kêlêwanj Dawid kêsêp katam saurj ma erj gêc gêja, tec gêjam samuc. ¹³ Go Mikal kêkôc gwam teñ ma ketoc gêc mê go kêkênj noniñ ñaôlilu gêsac gwam môkêapac ñaô ma kêgadê auc ña obo. ¹⁴ Ma gêdênj tañ Saul kêsakiñ lau gebe nasêkôc Dawid nañ, Mikal kêsôm gebe “Gêmac gêgôm erj.” ¹⁵ Go Saul kêsakiñ lau gebe sêlic Dawid ma kêjatu êsêac gebe” Ambalanj erj to mêgerj andênj aê amênj gebe janac erj êndu.” ¹⁶ Lau tonañ sêsô andu sêja e sêlic gwam tau gêc mê ma noniñ ñaôlilu gêsac môkêapac ñaô. ¹⁷ Saul kêsôm gêdênj Mikal gebe “Kêtu asagerjña kôsau aê ma gôwi ñoc soño-soño siñ jagêmoa toôli samuc.” Mago Mikal kêsôm gêdênj Saul gebe” Erj kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ôkênj aê jaêc jana. Embe masi, oc janac aôm êndu.’ ”

¹⁸ Dawid gêc gêmoa toôli samuc jagêô lasê gêdênj Samuel anga Rama, go gêjac miñ biñ samob, tañ Saul gêgôm gêdênj erj nañ. Go êsêagêc Samuel sêja Naiot ma sêmoa tonañ. ¹⁹ Ñawae kêtap Saul sa gebe “Dawid gêmoa Naiot Ramaña.” ²⁰ Tec erj kêsakiñ lau gebe nasêkôc Dawid sêmênj. Ma gêdênj tañ êsêac sêlic toñ propeterja, tañ katuñ kaiñ teñ kêsa ma Samuel jagêjam gôliñ êsêac nañ, Anôtônê Ñalau gêjam Saulnê lau auc ma katuñ kaiñ teñ kêsa gêwiñ amboac tonanjenj. ²¹ Biñ tonañ ñawae gêdênj Saul gêja, tec kêsakiñ lau toñ teñ, mago êsêac katuñ kaiñ teñ kêsa amboac tonanjenj. Ma Saul kêsakiñ lau kêtiam kêtû dim têlêac ma êsêac katuñ kaiñ teñ kêsa gêwiñ amboac tonanjenj. ²² Go erj tau gêja Rama jagêô lasê bumata kapônj, tañ gêc Seku nañ, ma kêtû kênac gebe “Samuel agêc Dawid sêmoa ondoc.” Ñac teñ kêsôm gêdênj erj gebe “Êsêagêc sêmoa Naiot Ramaña.” ²³ Gêdênj tañ Saul kêsêlênj gebe êna Naiot Ramaña nañ, Anôtônê Ñalau gêjam erj auc amboac tonanjenj ma erj kêsêlênj ma geoc biñ lasê e jagêô lasê Naiot Ramaña. ²⁴ Go erj

kêkwalec nê ñakwê su ma gêmôa Samuel lajônêmña ma geoc biñ lasê amboac tonarj ma gêc ôli ñaôma oc samuc ma gêbêc samuc tonarj. Tec biñ tonec kêtû biñgalôm gebe “Saul gêmôa gêwiñ propete amboac tonarj me.”

20

Jonatan gêjam Dawid sa

¹ Dawid gêc anja Naiot Ramaña gêmu gêmênj ma kêsôm gêdênj Jonatan gebe “Aê gagôm asagerj. Aênoc keso ondoc. Aê gagôm sec ondoc gêdênj tamam, tec gebe ensej aê su nec.” ² Jonatan gêjô ej awa gebe “Masianô. Aôm oc ômac êndu atom. Ôlic acgom, tamoc kêsij gênj kapôênj me sauñ, tañ gebe êngôm ña nañ, ñaterj ôkwi gêdênj aê atom. Tamoc ênam biñ amboac tonarj auc êndênj aê êtu asagerjña. Biñ amboac tonarj tej gêc atom.” ³ Mago Dawid gêjô ej awa gebe “Aôm tamam kêjala kêtû tøj su gebe aôm gôlic aê ñajam, tec taê gêjam gêc taujagerj gebe ‘Jonatan ênjô biñ tonarj atom, oc êngôm ênê ñalêlôm ñawapac êsa.’ Aê jasôm biñjanô êtu Apômtau gêmôa mata jali to aôm gômôa matam jaliña gebe aê kasa pañ sêawa.” ⁴ Go Jonatan kêsôm gêdênj Dawid gebe “Biñ samob, tañ ôsôm nañ, aê jañgôm ñanô êsa êtu aômña.” ⁵ Dawid gêjô ej awa gebe “Elenja ajônj mênjgêô lasê ma aênoc noc janiñ gênj jawiñ kiñ tauja. Mago jaterj aôm gebe ôwi aê siñ najasiñ jamoa kôm e bêc êtu têlêac ñaêtula.” ⁶ Tamam embe êlic aê malocmê go ôsôm gebe ‘Dawid keterj aê ñanôgerj gebe êlic nê malacmôkê Betlehem gebe nê lau sêkênj da jalarna êtu nêñ gôlôacña.’ ⁷ Ma tamam embe êsôm gebe ‘Ñajam’, go nêñ sakiñwaga aê jamoa ñajam. Mago embe ej têtac ñandañ, go ôjala gebe ênê biñ sec tônê oc êtu tøj. ⁸ Ômoasiñ nêñ sakiñwaga aê amboac tonarj gebe aôm kômôatiñ poac gêdênj nêñ sakiñwaga kôkô Apômtau lajônêmña. Mago keso tej embe ênêc aêña, go aôm taôm ônac aê êndu. Gobe ôkênj aê jandênj tamam êtu asagerjña.” ⁹ Jonatan kêsôm gebe “Biñ amboac tonarj êtap aôm sa atom. Aê embe jajala gebe tamoc êsôm biñ êtu tøj gebe ensej aôm su, oc aê jakênj ñawae êndênj aôm atom me.” ¹⁰ Go Dawid kêsôm gêdênj Jonatan gebe” Tamam embe ênsaic biñ aôm, asa oc êkênj ñawae êndênj aê.” ¹¹ Tec Jonatan kêsôm gêdênj Dawid gebe “Tana kôm acgom.” Tec êsêagêc sêwiñ tauñ sêja kôm.

¹² Ma Jonatan kêsôm gêdênj Dawid gebe “Aê jasôm biñ tonec jakô Apômtau, Israelnênj Anôtô lajônêmña gebe elenja me ñaelerj tej ñaockatu amboac tonec embe jajala tamocnê ñalêlôm gebe êlic Dawid ñajam, go jasakiñ biñ êndênj aôm êwac. ¹³ Mago ej embe taê ênam êtu tøj gebe ensej aôm su, ma aê embe jakênj puc aôm ma jasakiñ aôm ôêc toôlim samucgerj atom, go Anôtô ensej aê su amboac tonarj. Apômtau êwiñ aôm êtôm gêwiñ tamoc. ¹⁴ Embe jamoa matoc jali êndênj tonarj, go taêm walô aê êtu Apômtauña gebe jamac êndu atom. ¹⁵ Ma ôkôc nêñ moasiñ su anja ñoc gôlôacnênj atomanô. Apômtau embe ensej Dawidnê ñacjo samob tomalagerj su anja nom, ¹⁶ go Jonatannê ñaê êkac tau su anja Dawidnê gôlôacnênj atom. Ma Apômtau êkênj ñagêjô êndênj Dawidnê ñacjo.” ¹⁷ Go Jonatan keterj Dawid gebe êtôc lêma êtiam êtu nê têtac gêwiñ ej ñanôña gebe ej têtac gêwiñ Dawid amboac têtac gêwiñ tau.

¹⁸ Go Jonatan kêsôm gêdênj ej gebe “Elenj ajônj oc mênjêô lasê. Oc sensom aôm gebe malac sawa. ¹⁹ Ma elenj ñaelerj oc sensom aôm ñanôgerj. Êndênj tonarj aôm ôna gamênj, tañ kôsiñ taôm gêdênj bêc tej su nañ, ma ôsiñ taôm ômoa poc totoñ ñamuña. ²⁰ Ma aê oc japê sôb têlêac êsêp poc totoñ ñamakerj jañgôm amboac japô sokoc. ²¹ Ôkênj tañam ñapep. Aê oc jasakiñ ñapalê tau ma jasôm gebe ‘Nasom sôb.’ Aê embe jasôm êndênj ñapalê gebe ‘Ôlic sôb kêsêp aôm nêñ ñamakerj tonecña, ôkôc samarj, go ômôênj.’ Aê jasôm biñjanô êtu Apômtau, tañ gêmôa mata jali nañña gebe oc ômoa ñajam ma gênjwapac tej êtap aôm sa atom. ²² Mago embe jasôm êndênj ñapalê tau gebe ‘Ôlic sôb gêc ñamakerj ônê’ nañ ôêc ôna gebe Apômtau kêsakiñ aôm gebe ôna. ²³ Ma Apômtau oc êmbiñ aêagêc tøj enderj tøjgerj êtu biñ, tañ aêagêc tamasañ gêdênj tauñ nañ.”

²⁴ Amboac tonarj Dawid kêsij tau ôkwi gêmôa kom. Ma gêdênj tañ ajônj mênjgêô lasê nañ, kiñ gênjgônj sic gebe êniñ gênj. ²⁵ Kiñ gênjgônj nê mala, gênjgônj kêdabiñ sagiñ kêtôm

gêgôm-gêgôm. Jonatan gêngôn kêkanôn er ma Abner gêngôn kêsi Saulja. Tager Dawid mala sawa.

²⁶ Mago gêdên bêc tonar Saul kêsôm biñ teñ atom. Er taê gêjam gebe “Biñ teñ kêtap Dawid sa, tec er kêtü selec atom.” ²⁷ Mago ajôn mêngeô lasê ñabêc kêtü luagêcña nar Dawid mala sawa kêtiam. Tec Saul kêsôm gêdên latu Jonatan gebe “Kêtü asageña Isai latu mêngeñ gêñ gêdên nôgeñ to galoc atom.” ²⁸ Go Jonatan gêjô Saul awa gebe “Dawid keter aê ñanôgeñ gebe jawi er siñ êna Betlehem ²⁹ ma kêsôm gebe ‘Aê jater gebe jana gebe aêacma gôlôac sêkên da anga malac. Ma teoc kêjatu aê gebe jawiñ. Amboac tonar embe ôlic aê ñajam, go ôkên aê jana gebe jalic teoci.’ Kêtü biñ tonarja tec er gêmên gêngôn kiñné tebo atom.”

³⁰ Go Saul têtac ñandar sec gêdên Jonatan ma kêsôm gêdên er gebe “Awê sec to mockaiño ñalatu aôm. Aê kajala gebe amagêc Isai latu abiñ taôm tôñ, tec gêgôm aôm taôm majam kêsa to kômajec tênam amboac tonarjeñ. ³¹ Êtôm têm samob, tar Isai latu êmoa mata jali anga nom nar, aôm ômoa atom ma nêm gôliñ kiña oc ênêc ñarên atom amboac tonarjeñ. Tec ôsakiñ lau gebe sêkôc er dëndên aê sêmên. Er êmac êndü.” ³² Go Jonatan gêjô tama Saul awa ma kêsôm gêdên er gebe “Er êmac êndü êtu asageña. Er gêgôm asageñ keso.” ³³ Tec Saul kêkôtên kêm gebe êngur er. Tec Jonatan kêjala gebe tamanê biñ kêtü tôñ gebe ênac Dawid êndü. ³⁴ Ma Jonatan têtac ñandar sec ma gêdi sa anga tebo ma geñ gêñ teñ gêdên ajôn mêngeô lasê ñabêc kêtü luagêcña atom, gebe ênê ñalêlôm ñawapac kêtü Dawidja gebe tama gêbu er.

³⁵ Gêdên bêbêcgeñ Jonatan kêsa kôm gêja kêtôm kêmasar biñ gêdên Dawid su ma kêkôc ñapalê saur teñ gêwiñ er. ³⁶ Er kêsôm gêdên ñapalê tau gebe “Ôlêti ma onsom sôb, tar galoc japê nar.” ñapalê kêlêti ma er kêpê sôb teñ kêka lêlêc ñapalê tau gêja. ³⁷ ñapalê jagêô lasê gamên, tar Jonatan nê sôb kêsêp nar, go Jonatan gêmôêc biñ kêdaguc ñapalê tau gebe “Sôb tonar kêka lêlêc aôm gêja ônê.” ³⁸ Jonatan kêkac ñapalê tau gebe “Ôlêti ñagaôgeñ, ônam gamên tôñ atom.” Amboac tonar ñapalê kejoñ sôb sa ma gêmu gêdên nê ñatau gêmên. ³⁹ Mago ñapalê kêjala biñ samob tonar ñam atom. Jonatan agêc Dawid taungeñ sêjala. ⁴⁰ Go Jonatan kêkên nê laukasap gêdên nê ñapalê ma kêsôm gêdên er gebe “Ôkôc ôna malac.” ⁴¹ Gêdên tar ñapalê gêja nar, go Dawid gêdi anga poc totor muña mêngeu tau lanôanô gêdên nom ma gewec gêdên er kêtü dim têlêac. Go agêc sêlêsoñ tar alinanô ma têtar tar, ma Dawid kêtar kêlêlêc. ⁴² Go Jonatan kêsôm gêdên Dawid gebe “Ôêc tobiñmalôgeñ ôna. Biñ tar tamoatiñ tajam Apômtau lanô nar, êtu tôñ. Apômtau êkô aêagêc ñasawa ma êkô aênoc wakuc to aômnêm wakuc ñasawa amboac tonarjeñ ender tôngeñ.” Dawid gêdi gêc gêja ma Jonatan gêmu gêja malac.

21

Dawid gêc Saul

¹ Go Dawid jagêô lasê Nob gêdên Anôtônê daburwaga Ahimelek anga malac Nob. Ahimelek kêpuc Dawid tôñ-tôñ to nê ñalêlôm ñatutuc ma kêsôm gêdên er gebe “Aôm taômgeñ gômôên ma teñ gêwiñ aôm atom kêtü ageña.” ² Ma Dawid kêsôm gêdên daburwaga Ahimelek gebe “Kiñ kêjatu aê biñ teña ma kêsôm gêdên aê gebe ‘Aê jasakiñ aôm êtu jaer teña ma jajatu aôm biñ teña, mago ñac teñ êñô biñ tonar ñawae teñ atom.’ Amboac tonar gajac noc ñoc lau gebe sêmên gamên teñ. ³ Galoc gêñ teñ embe ênêc aômña amboac polom 5 me gêñ taniña ñagêdô nar, ôkên êndên aê.” ⁴ Mago daburwaga gêjô Dawid awa gebe “Polom ñaôma teñ gêc aêña atomanô. Polom dênar daburwageñ tec gêc. Nêm lau wakuc embe têtü mêtê lauonja, go sêniñ polom tau.” ⁵ Dawid gêjô daburwaga awa gebe “Biñjanô, sêjac jao lauo gêdên aêac bêc ñagêdô su. Gêdên tar aê gadi nar, lau sêjam dabur tar. Ocsalô kôm kaiñ teñ gêjac aê ñawae, tec sêjam dabur tar ñapep sawageñ.” ⁶ Amboac tonar daburwaga kêkên polom dabur gêdên er.

21:7–23:29 Saul kêjanda Dawid gêmôa mago Dawid kêbuli Saul auc ma kejon sijwaga tonj teŋ sa. Êsêac sêsap Dawid tôŋ ma sêjac sij genjen.

24

Dawid taê walô Saul

¹ Saul kêjanda lau Pilisti su ma gêdêŋ taŋ gêmu gêja nê malac naŋ, êsêac sêjac minj gêdêŋ eŋ gebe Dawid gêmôa gamêŋ sawa Engedi. ² Amboac tonarj Saul kêkôc lau sij 3,000, taŋ kêjalij êsêac sa aŋga lau Israel samob nêŋ naŋ, ma jagesom Dawid to nê lau aŋga pocdênarj Nonij gêbôm ŋagamêŋ kêsi oc kêpiŋa. ³ Saul jagêô lasê pocgêsuŋ teŋ, taŋ gêc dombanêŋ sapa ŋaintêna ŋamagê naŋ. Eŋ kêsô gêja gebe ênam tau ôkwi. Dawid to nê lau sêsiŋ taŋ sêŋgôn pocgêsuŋ tonarj ŋalêlôm. ⁴ Go Dawidnê lau sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Galoc bêc tau, taŋ Apômtau kêsôm ŋabiŋ gêdêŋ aôm naŋ, gebe ‘Ôlic acgom, aê gabe jakêŋ nêŋ ŋacjo êsêp aôm lêmam gebe ôŋgôm êtôm aôm taêm ênam.’” Ma Dawid gêdi jakêsêbuŋ Saul nê ŋakwê baliŋ ŋalêsu su kelecgen. ⁵ Su, go Dawidnê ŋalêlôm keperj eŋ kêtû kêsêbuŋ Saulnê ŋakwê baliŋ ŋalêsu gêŋgic. ⁶ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ nê lau gebe “Apômtau ênac jao aê gebe jaŋgôm ŋoc ŋatau, taŋ Apômtau genj oso eŋ naŋ, sec ma jakêŋ lemoc êpi eŋ, taŋ kêtû Apômtaunê ŋac genj oso eŋŋa.” ⁷ Ma Dawid gêjam saic nê lau ŋa biŋ tonarj ma gêlôc gebe êsêac sênac Saul êndu atom. Ma Saul gêdi sa ma gêwi pocgêsuŋ tau sij kêsa gêja.

⁸ ŋasawa saurjenj, go Dawid kêdaguc eŋ kêsa awê gêja amboac tonarjenj ma gêmôêc kêdaguc Saul ma kêsôm gebe “O ŋoc ŋatau kiŋ.” Saul kêkac tau ôkwi ma Dawid gewec laŋdanô gêdêŋ nom ma ketoc Saul sa. ⁹ Ma Dawid kêsôm gêdêŋ Saul gebe “Aôm kôkêŋ taŋam lau, taŋ sêsôm gebe ‘Dawid gebe enseŋ aôm su’ naŋ, nêŋ biŋ kêtû agenŋa. ¹⁰ Bêc tonec aôm taôm gôlic ŋa matamanô gebe Apômtau kêkêŋ aôm kôsêp aê lemoc aŋga pocgêsuŋ. Ma lau ŋagêdô sêsôm gêdêŋ aê gebe janac aôm êndu. Mago aê gagôm atom. Aê kasôm gebe aê oc jakêŋ lemoc êpi ŋoc ŋatau atom gebe Apômtau genj oso eŋ. ¹¹ O tamoc, ôlic nêŋ ŋakwê baliŋ ŋalêsu, tec gêc aê lemoc nec. Aê kasêbuŋ ŋakwê baliŋ ŋalêsu tonec su, mago gajac aôm êndu atom. Tonarj êkêŋ puc aôm ma aôm ôjala gebe aê taêc gêjam biŋ sec teŋ atom ma biŋ jali tauc sa êndêŋ aômŋa gêc ŋoc ŋalêlôm atom. Aê gagôm sec gêdêŋ aôm atom, mago aôm kôjanda aê gebe ônac aê êndu. ¹² Apômtau êmêtôc aêagêcnêŋ biŋ. Apômtau êkêŋ ŋagêjô êndêŋ aôm êjô aê su. Mago aê lemoc êmoasac aôm atom. ¹³ Êtôm biŋgôlij laŋgwa kêsôm gebe ‘ŋac alôb-alôb êŋgôm gêŋ alôb-alôb’, mago aêŋoc lemoc êmoasac aôm atom. ¹⁴ Israelnêŋ kiŋ gêmêŋ kêtû asaŋa. Kôjanda asa. Kôjanda kêam ŋamatê teŋ me. Me kôjanda tec teŋ me. ¹⁵ Amboac tonarj Apômtau êtu ŋacmêtôc ma êmêtôc biŋ, taŋ gêc aêagêc ŋasawa. Eŋ êtuc kêniŋ aêŋoc ŋam ma ênam aê kêsi aŋga aôm lêmam.”

¹⁶ Dawid kêsôm biŋ tonarj gêdêŋ Saul su, go Saul kasôm gebe “O latuc Dawid, aôm awam tonarj me.” Ma Saul gêu taŋjboa lasê ma kêtaŋ. ¹⁷ Ma kasôm gêdêŋ Dawid gebe” Aôm gôgôm jagêdêŋ kêlêlêc aê. Gebe aê kakêŋ sec gêdêŋ aôm, mago aôm kôkêŋ moasiŋ gêjô su. ¹⁸ Ocsalô tonec Apômtau kêkêŋ aê kasêp aôm lêmam, mago gôjac aê êndu atom. Tec gêwa aôm sa gebe kômoasiŋ aê ŋanô. ¹⁹ ŋac teŋ embe êtap nê ŋacjo sa oc awi eŋ sij êc toôli samucgenj ana me. Amboac tonarj Apômtau êmoasiŋ aôm êjô gêŋ, taŋ ocsalô tonec gôgôm gêdêŋ aê naŋ. ²⁰ Ma galoc ôlic acgom, aê kajala gebe aôm oc ôtu kiŋ ma Israelnêŋ gôlij kiŋŋa tonarj êsêp aôm lêmam ŋalêlôm. ²¹ Amboac tonarj ôtôc lêmam ôkô Apômtau laŋônêŋ gebe embe jamac êndu su, go onseŋ ŋoc wakuc su atom ma ômbuŋ ŋoc ŋaê su aŋga tamocnê gôlôac nêŋ atom. ²² Ma Dawid kêtôc lêma gêdêŋ Saul. Go Saul gêmu gêja nê malac ma Dawid to nê lau sêpi malac ŋajaŋa sêja.

25

Samuel gêmâc êndu

¹ Gêdêŋ tonarj Samuel gêmâc êndu. Ma lau Israel samob sêkac taŋ sa ma têtâŋ taŋjboa kêtû eŋŋa, go sêsuŋ eŋ aŋga taunê andu aŋga Rama.

25:1b–27:12 Dawid gêjam Abigail. Er awê lajôêjam ma awê tokauc njagaô. Saul kêjanda Dawid gêmoa. Dawid kêkêj sec gêjô sec atom, er taê walô Saul kêtiam. Su, go gêja lau Pilisti nêj gamêj ma gêjam sakinj êsêacnêj kinj tej.

28

Saul agêc awê, tañ kêtû kênac lau katuj

¹ Gêdêj njasawa tonañ lau Pilisti sêkalem nêj sinwaga samob sêpi tagerj sebe sênac sinj êndêj lau Israel. Ma nêj kinj Akis kêsôm gêdêj Dawid gebe “Aôm kôjala gebe aôm to nêma lau oc anac sinj awinj aê.” ² Dawid kêsôm gêdêj Akis gebe “Ñajam, aôm oc ôlic gêj, tañ nêma sakinwaga ocgo êngôm nañ.” Ma Akis kêsôm gêdêj Dawid gebe “Ñajam, aê gabe jakêj aôm ôtu aê taucjoc sinwaga ejop aê enderj têngenja.”

³ Gêdêj njasawa tonañ Samuel gêmac êndu su ma lau Israel samob têtanj tanjiboa kêtû enja ma sêsunj er anja taunê malac Rama. Ma Saul kêtinj lau, tañ sêkalem njacmatê katuj to lau mectomañja nañ, su anja lau Israelnêj gamêj. ⁴ Lau Pilisti sêkac tauj sa mênjê nêj becobo kêkô Sunem, ma Saul kêkac lau Israel samob sa sê nêj becobo kêkô gamêj njabau Gilboa. ⁵ Gêdêj tañ Saul gêlic lau Pilisti nêj sinwaga taêsam nañ, er kêtêc tau njasec ma nê njalêlôm njatutuc njanô. ⁶ Go Saul kêtû kênac Apômtau, mago Apômtau gêjô er awa nj mê me kapoac me propete awerj atom. ⁷ Amboac tonañ Saul kêsôm gêdêj nê sakinwaga gebe “Ansom awê teñ, tañ êtôm gebe êtu kênac njacmatê katuj nañ. Aê gabe najatu kênac erj.” Ma nê sakinwaga sêjô er awa gebe “Awê teñ gêmoa Endor, tañ kêtôm gebe êtu kênac njacmatê katuj nañ.”

⁸ Tec Saul kêsô njakwê njâma teñ gêjam lau njâma lajônj ma nê njac luagêc sêwinj er sêja. Êsêac jasêo lasê dêdêj awê tau gêdêj gêbêc ma Saul kêsôm gebe “Ôkalem njacmatê katuj êtu aêja. Ma ômôêc njac, tañ aê jasam êndêj aôm nañ, nê katu êmêj.” ⁹ Mago awê tau gêjô er awa gebe “Aôm taôm kôjala gêj, tañ Saul gêgôm nañ. Er kêtinj lau, tañ sêkalem njacmatê katuj to lau mectomañ su anja gamêj tonec. Aôm gobe ôwa lakô aê gebe onserj aê su kêtû asagenja.” ¹⁰ Mago Saul kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Aê jasôm binjanôgerj jakô Apômtau mata jali lajônêmja gebe aôm ôwê binj tonañ njakainj atom.” ¹¹ Go awê tau kêtû kênac gebe “Jakalem asa êmêj êtu aôm njac.” Ma Saul gêjô er awa gebe “Ôkalem Samuel êmêj.” ¹² Gêdêj tañ awê tau gêlic Samuel nañ, er kêwakic ma kêsôm gêdêj Saul gebe “Aôm Saul tau. Kôsau aê kêtû asagenja.” ¹³ Tec kinj kêsôm gêdêj er gebe “Ôtêc taôm atom. Gôlic asagerj.” Awê tau gêjô Saul awa gebe “Aê galic njalau teñ kêpi anja nom njalêlôm gêmêj.” ¹⁴ Saul kêtû kênac gebe “Ñalajôn kêtôm asagerj.” Awê gêjô er awa gebe “Ñamalacanô teñ tec kêpi gêmêj ma njakwê baliñ kêkwa er auc.” Go Saul kêjala gebe Samuel tau tônê, tec gewec lajônânô gêdêj nom ma ketoc er sa.

¹⁵ Go Samuel kêsôm gêdêj Saul gebe “Aôm kôlêlônj aê ma gômôêc aê gamu kapi gamêj kêtû asagenja.” Saul gêjô er awa gebe “Aê kêpô lêna tau njanôgerj. Lau Pilisti sêjac sinj gêdêj aê ma Anôtô gêbuc dêmôê aê ma gêjô aê aoc kêtiam atom. Er kêkêj propete seoc binj lasê me gêsuj mê teñ gêdêj aê atom. Tec aê kakalem aôm gebe ôsôm gêj, tañ jangôm nañ, êndêj aê.” ¹⁶ Samuel kêsôm gebe “Apômtau kêgaminj tau gêdêj aôm to kêtû nêma njacjo su ma aôm kôtu kênac aê kêtû asagenja.” ¹⁷ Apômtau gêgôm binj, tañ kasôm lasê kêsa aê aoc nañ, njanô kêsa kêpi aôm. Er kêkac gôlinj kinja su anja aôm lêmam ma kêkêj kêpi njac wacbarj aômja Dawid. ¹⁸ Aôm tanjam wamu gêdêj Apômtau awa atom ma gôgôm ênê têtac njandanj gêdêj lau Amalek njanô kêsa atom, tec galoc Apômtau gêgôm gêj tonañ gêdêj aôm. ¹⁹ Ma Apômtau êkêj aôm taômgerj ôsêp lau Pilisti lemerj atom, êkêj lau Israel samob sêwinj. Ma êndêj eleñja aôm to latômi oc mênjamo aawinj aê ma Apômtau oc êkêj Israelnêj sinwaga sêsêp lau Pilisti lemerj amboac tonañgerj.”

²⁰ Saul gêjô Samuelnê binj tonañ e nê katu kelendec ma er gêu tau gêc nom. Er ôliwalô gêjana gebe gerj gerj atom bêc samuc teñ to gêbêc samuc teñ. ²¹ Go awê tau gêdêj Saul gêja e gêlic erj kêsabigerj gêc, tec kêsôm gêdêj er gebe “Nêma sakinwagao aê kakêj tanjoc aôm nêma binj. Ma gajac môkêc tauc gebe janaña, tec kasô nêma binj njalabu. ²² Galoc ôkêj

tañam nê m sakinwagao aê. Ôlôc go jakêñ gêñ taniñña ñagec êndên aôm ôniñ têkwam saki êsa gebe ôsêlên.”²³ Mago eñ gedec ma kêsôm gebe “Masi, aê janiñ gêñ atom.” Tec ênê sakinwaga jasêwiñ awê tau ma sêkac eñ e kêkêñ taña nêñ biñ, go gêdi ança nom mêngeñgôn mê.²⁴ Awê tau kêkôc bulimakao ñalatu tañeñ teñ, tañ kêkô nê andu nañ, ma gêjac êndu ma kêsa. Go kêkôc polom matac mênkêgamuc ma kêpac polom ñalucgeñ²⁵ mênkêkêñ gêdên Saul to nê sakinwaga. Señ gêñ su, go ac sêdi ma jasêc sêja gêdên gêbêc tonañ.

29:1–30:31 Lau Pilisti nêñ laumata siñwagaña sedec gebe Dawid tonê lau sênac siñ êndên lau Israel sêwiñ êsêac. Tec Dawid gêmu gêja malac Siklag ma kêtap sa gebe lau Amalek sêjac siñ gêdên malac tau su. Kêtu tonañña eñ kêjanda êsêac e kêku êsêac tulu.

31

Saul to latui sêmac êndu

¹ Lau Pilisti sêjac siñ gêdên lau Israel ma sêjam lau Israel êliñ-êliñ to sêjac taêsam êndu sêc lôc Gilboa. ² Lau Pilisti sêjanda Saul to nê latui e sêjac Saul latui Jonatan agêc Abinadab ma Malkisua êndu. ³ Ma ñacjo sêgi Saul auc e lau talamña sêpê eñ ña sôb. ⁴ Amboac tonañ eñ kêsôm gêdên ñac wakuc, tañ gêoc ênê laukasap nañ, gebe “Ômbuc nê m siñ sa ma ôñgunj aê êndu gebe lau samuc tonañ mênjsênac aê êndu ma sêsu aê susu atom.” Mago ñac tau gedec gebe eñ kêtêc tau ñanô. Go Saul kêkôc tau nê siñ ma gêu tau kêsêp. ⁵ Gêdên tañ nê ñac-gêoc-ênê-laukasapwaga gêlic Saul gêmac êndu nañ, eñ tau jagêgunj tau ma gêmac êndu gêwiñ Saul. ⁶ Amboac tonañ Saul gêmac êndu to nê latui têlêac ma nê ñac-gêoc-ênê-laukasapwaga to nê lau samob sêmac êndu gêdên bêc tageñ tonañ. ⁷ Lau Israel, tañ sêngeñ gaboañ Jesrel ñamakeñ to bu Jordan ñagamên oc kêpiña nañ, sêlic Israelnên siñwaga sêc êliñ-êliñ ma sêjac Saul to latui êndu, tec êsêac sêwi nêñ malac siñ ma sêc su amboac tonañeñ. Ma lau Pilisti mênjsêngeñ êsêacnên malac tau.

⁸ ñageñ lau Pilisti sebe sêjango ñacmatê nêñ gêñ siñña su ma têtap Saul to nê latui têlêac nêñ ñawêlêlañ sa sêc lôc Gilboa. ⁹ Êsêac dêdim Saul gêsutêkwa gêngec ma sêjango ênê laukasap su, go sêsakiñ lau jaerñ sêjac laoc Pilisti nêñ gamên samucgeñ gebe sêsôm ñawae ñajam tonañ lasê êndên nêñ anôtôi to lau sênô. ¹⁰ Êsêac tetoc Saulnê laukasap gêc anôtôi jaba Astarot nê lôm dabuñ ma sêjac ênê ñawêlêlañ tôn geñkaleñ malac Betsan ñaturbôm. ¹¹ Ma gêdên lau Jabes-Gilead sênô biñ, tañ lau Pilisti sêgôm gêdên Saul nañ ñawae ¹² êsêacnên lau ñaclai samob dêdi ma sêsêlên gêdên gêbêc jasêkôc Saul to nê latui nêñ ñawêlêlañ su ança Betsan ñaturbôm ma sêkôc sêmên malac Jabes, go sêkên ja geñ. ¹³ Ma sêkôc êsêacnên ñatêkwa jasêsurñ eñ gêc ka kamem ança Jabes ñalabu ma sêjam dabuñ mo bêc 7.

Samuelnê Buku Kêtu Luagêcya

Samuelnê Buku Kêtu Luagêcya gêjac têku miñ, tañ kêsêp buku ñamataña. Dawid kêtú kiñ ma gêjam gôliñ gamêñ Judaña gêmurj (môkêlatu 1-4) e kêtú lau Israel samob nêñ kiñ (môkêlatu 5-24). Dawid gêjac siñ gêdên nê ñacjo gebe êngôm nê gamêñ kiñña esewec. Ênê ñacjo ñamakeñ sêmoa lau Israel ñalêlôm, ñamakeñ sêmoa gamêñ ñamagêña. Buku tonec gêjac miñ Dawidnê siñ tonañ ñabiñ, mago buku tau gêwa Dawidnê biñ ñagêdô sa gêwiñ. Eñ ñac gêdên, tañ kêkêñ gêwiñ Anôtô ma gêjam sakiñ eñ tonê ñalêlôm samucgeñ. Nê lau têtac gêwiñ eñ ma tetoc eñ sa. Mago buku tonec gêsañ Dawidnê biñ, tañ kêlênsôn to kêkêñ wapac eñ nañ, auc atom amboac tonañgeñ Kêsêp ñasawa eñ têtac ñandañ to têtac ñakalac ma ketoc tau sa. Tagen gêdên tañ Anôtônê propete Natan kêtôc ênê sec gêdên eñ nañ, eñ geoc nê keso lasê ma kêsô Apômtaunê mêtôc ñalabu.

Lau Israel sê taêñ ênê lêñ to kôm ñanô e kêtú ñamu gêdên tañ gêñwapac kêkônij êsêac nañ, êsêac sêkêñ materj kiñ teñ, tañ êsa aña Dawidnê gôlôacnêñ ma êtôm eñ tau. Êsêac taêñ kêka Dawidnê latu teñ.

Dawid gêñô Saul gêmac êndu ñawae

¹ Saul gêmac êndu su ma Dawid kêku lau Amalek tulu. Eñ gêmu gêmên mênğêmoa Siklag bêc luagêc. ² Ma gêdên bêc kêtú têlêacña ñac teñ mênğêdô lasê aña Saulnê siñwaga nêñ tonê ñakwê gênğic ma kekop gi eñ môkêapac. Gêdên tañ eñ gêdô lasê gêdên Dawid nañ, ñac tau gêu tau gêc nom ma ketoc eñ sa. ³ Dawid kêtú kênac eñ gebe “Gômôên aña ondoc.” Tec eñ gêjô ênê biñ gebe “Aê gaêc aña Israelnêñ siñwaga nêñ, tec gamêñ.” ⁴ Ma Dawid kêsôm gêdên eñ gebe “Biñ amboac ondoc. Ôsômmanj.” Ma eñ kêsôm gêdên Dawid gebe “Siñwaga sêc su aña siñmala ma ñacjo sêjac taêsam êndu. Saul agêc latu Jonatan sêmac êndu amboac tonañgeñ.” ⁵ Go Dawid kêtú kênac ñac matac tau, tañ kêkôc ñawae gêmên nañ gebe “Saul agêc Jonatan sêmac êndu ñawae kêtap aôm sa ñalên amboac ondoc.” ⁶ ñac matac gêjô ênê biñ gebe “Aê tauc gamoa lôc Gilboa gamoa ma galic Saul gesen guñ tau tônia nê kêm kêkô ma ñacjonên kareta to lau, tañ sênğôn hos ñaô nañ, sêkapiñ eñ sa. ⁷ Gêdên tañ eñ kêkac tau ôkwi nañ, gêlic aê ma gêmôêc aê. Aê gajô eñ awa gebe ‘Aê tec gamoa.’ ⁸ Eñ kêtú kênac aê gebe ‘Aôm asa.’ Ma aê gajô eñ awa gebe ‘Aê ñac Amalek teñ.’ ⁹ Go eñ kêsôm gêdên aê gebe ‘Ômôên ma ônac aê êndu. Matocanô kêtú talô su, tagen matoc jali gamoa.’ ¹⁰ Amboac tonañ aê katu gasuc eñ jagajac eñ tomatêgen gebe aê kajala gebe eñ oc êmoa atom. Go aê kakôc sunsunj kiñña su aña môkêapac ma joc aña lêmadambê tec kajon gadên aôm, ñoc apômtau gamêñ.”

¹¹ Go Dawid lêma kêsêp nê ñakwê ma kêkac gênğic ma lau samob, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, sêgôm amboac tonañgeñ. ¹² Ma sêpuc tañiboa sa ma têtan to sêjam dabun mo e oc jakêsêp kêtú Saul agêc nê latu Jonatan ma Apômtaunê lau Israel, tañ siñ gesen êsêac su nañña. ¹³ Ma Dawid kêsôm gêdên ñac matac, tañ kêkôc ñawae gêmên nañ gebe “Aôm aña ondoc.” Ma eñ gêjô eñ awa gebe “Ñac jaba Amalek teñ latu aê, mago gamoa nêñ gamêñ.” ¹⁴ Go Dawid kêsôm gêdên eñ gebe “Amboac ondoc tec kôtêc taôm atom ma lêmam kêpi Apômtaunê ñac, tañ geñ oso eñ nañ, ma gôjac eñ êndu.” ¹⁵ Go Dawid gêmôêc lau matac nêñ ñac teñ gêmên ma kêsôm gebe “Ôna, ônac eñ êndu.” Amboac tonañ eñ jagêjac ñac Amalekña tonañ e gêmac êndu. ¹⁶ Dawid kêsôm gêdên eñ gebe “Nêñ dec êpi aôm taôm gebe aôm taôm kôkic nêñ biñ ña taôm awamsunj gêdên tañ kôsôm gebe ‘Aê gajac Apômtaunê ñac, tañ geñ oso eñ nañ êndu nañ.’”

Dawid kêtan tañiboa kêtú Saul agêc Jonatanña

¹⁷ Go Dawid gêga wê tañiboaña tonec kêpi Saul agêc latu Jonatan ¹⁸ ma kêjatu gebe têtônôn wê tau êndên lau Juda ma teto kêsêp Jasarnê buku.

¹⁹ “Ojae Israel, sêjac nêñ waem êndu gêc nêñ lôc ñaô.

Ojae, nê m sijsêlêc nactêkwa sêjanagoc.

²⁰ Asôm lasê anga Gat atom
ma anac miñ anga Askalon namalac luñ atom
gebe lauo Pilisti têtú samuc atom
ma lau samuc latuñio sên am lasê atom.

²¹ “Amac lôc Gilboa, maniñ to kom
êpi amac atom, atu gamêñ gasañ.
Gebe sesen sijsêlêcnê lautuc nãdabuñ su
ma sen oso Saulnê lautuc nã niptêkwi kêtiam atom.

²² “Jonatannê sôb keso nãcjo atomanô
ma Saulnê siñ gêjam kôm nãôma atom.
Gêjac lau sijsêlêc popoc
ma gesen nãcjo su.

²³ “Saul agêc Jonatan têtac gêwiñ tauñ to sêlic tauñ nãjam
sêmoa maten jali sêwiñ tauñ ma sêmac êndu sêwiñ tauñ amboac tonanjen.
Sêlêti nãgaô kêlêlêc momboan gêlôb
ma nêñ nãclai kêlêlêc lewe nêñ su.

²⁴ “O amac Israel latuñio, atan êtu Saulnã
gebe en kêkêñ nãkwê asôsamuc nãjam-nãjam gêdên amac ma kêkêñ gêlôn gold gen kalen
nê m nãkwê.

²⁵ “Ojae, lau nactêkwa sêjana anga siñ nãlêlôm.
Sêjac Jonatan êndu tomatêgen gêc lôc nãô.

²⁶ “O teocenec Jonatan, atêc gêmô aê kêtú aôm nã.
Ojae, nãc gênenec.
Nê m têtac gêwiñ aênã kêmoasiñ aê nãnôgen
kêlêlêc lauo têtac gêwiñ aênã su.

²⁷ “Ojae, siñ gesen lau nactêkwa su ma nêñ laukasap gêjana.”

2

Dawid kêtú kiñ Judana

¹ Tonañ su, go Dawid kêtú kênac Apômtau gebe “Aê oc Japi najangôn malac Judana ten me masi.” Apômtau gêjô ênê biñ gebe “Ôna.” Dawid kêtú kênac kêtiam gebe “Jana malac ondoc.” Ma Apômtau gêjô en awa gebe “Ôna Hebron.” ² Amboac tonañ Dawid gêwiñ nê awêlagêc Ahinoam anga Jesrel agêc Nabalnê awêtuc Abigail anga Karmel jakêpi Hebron. ³ Dawid kêkôc lau, tañ sêmoa sêwiñ en nañ, to nêñ gôlôac sêwiñ jasên gôn malac Hebron nãgamên nãgêdô. ⁴ Go nãcwaga Judana sêmên ma sen oso Dawid kêtú gôlôac Judana nêñ kiñ anga tonañ.

Nãwae gêdên Dawid gêmên gebe lau Jabes-Gilead sêsuñ Saul su. ⁵ Tec Dawid kêsakiñ biñ tonac gêdên êsêac gebe “Apômtau ênam mec amac gebe têtac gêwiñ nê m nãtau Saul amboac tonañ ma asuñ en. ⁶ Apômtau êtôc nê têtac gêwiñ tenjen nã êndên amac to taê walô amac ma aê gabe jamoasiñ amac amboac tonanjen êjô gên, tañ amac agôm nañ. ⁷ Ma galoc têtac êpa su ma awa taôm sa amboac nãcgen. Gebe nê m nãtau Saul gêmac êndu su ma lau Juda sen oso aê gebe jatu êsêacnên kiñ.”

2:8–4:12 Saulnê siñwaganên kasêga Abner kêkêñ Saul latu Isboset kêtú kiñ anga gamên gêmu kêpi nã. Siñ kêsã ma lau Israel nêñ gôlôacmôkê, tañ sên gôn gamên gêmu kêpi nã to êsêac, tañ sên gôn gamên gêmu kêsêp nã nañ, sêjac tauñ. Siñ gesen Abner agêc Isboset

su, tec Dawid kêtü gamêj samucgej ñakiñ Eñ gêbiñ gamêj Israelña to gamêj Judaña tôñ sêpi tagej.

5

Sêkêj Dawid kêtü Israel samob nêj kiñ

¹ Go Israelnêj gôlôacmôkê samob sêô lasê gadêj Dawid ança Hebron ma sêsôm gêdêj eñ gebe “Aêacma ñatê ñagêdô aôm. ² Gêmuñña gêdêj tañ Saul kêtü kiñ nañ, aôm gôwê lau Israel kêtü siñña sêja ma kôkôc êsêac sêmu sêmêj kêtiam. Ma Apômtau kêsôm gêdêj aôm gebe ‘Aôm oc ôtu aêñoc lau Israelnêj gejobwaga ma ôtu êsêacnêj gôliñwaga.’” ³ Go lau Israelnêj kasêga samob sêô lasê gêdêj kiñ ança Hebron ma kiñ Dawid kêmoatiñ poac gêwiñ êsêac ança Hebron semoa Apômtau lañônêm, go señ oso Dawid kêtü kiñ Israelña gêwiñ. ⁴ Dawidnê jala kêtü 30 ma kêtü kiñ. Ma eñ gêjam gôliñ êsêac jala 40. ⁵ Eñ kêtü kiñ Judaña ança Hebron kêtôm jala 7 ma ajôn 6 ma ança Jerusalem eñ kêtü Israel to Juda samobnêj kiñ kêtôm jala 33.

Dawid kêku Jerusalem tulu

⁶ Kiñ to nê lausiñ sêja Jerusalem gebe sênac lau Jebus, tañ têtü malac ñatau nañ. Êsêac sêsôm gedej Dawid gebe “Aôm ôsô tonec ômôêj atomanô, lau mateñpec to puliñ oc sêkô aôm auc.” Biñ tonañ ñam gebe Dawid oc êku malac tulu atomanô. ⁷ Mago Dawid kêku malac totuñbôm ñajaña tulu, tec sêsam malac tau gebe Dawidnê malac. ⁸ Gêdêj bêc tonañ Dawid kêsôm gebe “Ñac tañ êsêli êsô gasuc buña naênac lau Jebus ma ensej lau puliñ to mateñpec Dawid gedec ñanôgej nañ su, go êtu ñac ñamataña.” Kêtü tonañña sêsôm biñ tonec sêmoa gebe “Mateñpec to puliñ oc sêsô Apômtaunê andu atom.” ⁹ Dawid gêngôn malac totuñbôm ñajaña tau ma kêsam gamêj tau gebe Dawidnê malac. Eñ kêkwê malac tau kêgigej gêjam m ança Milo ma kêsô gêja. ¹⁰ Amboac tonañ Dawidnê ñaclai kêpi ec-kêpi ec gebe Apômtau lausiñ undambêña nêj Anôtô gêmoa gêwiñ eñ.

Kiñ Hiram ketoc Dawid sa

¹¹ Lau Tirus nêj kiñ Hiram kêsakiñ lau jaenña gêdêj Dawid. Eñ kêsakiñ kaseda to kamunda ma sêsap-pocwaga ma sêkwê Dawidnê andu. ¹² Tec Dawid kêjala gebe Apômtau kêkêj eñ kêtü kiñ Israelña biññanôgej-ma ketoc ênê gôliñ kiñña sa kêtü ênê lau Israelña.

Dawidnê latuio to ñac, tañ teneji sêkôc êsêac ança Jerusalem nañ

¹³ Gêdêj tañ Dawid gêwi Hebron siñ jagêngôn Jerusalem nañ, eñ gêjam lauo ñagêdô mênswiñ, tec sêkôc ênê latuio to ñac ñagêdô. ¹⁴ Latui tañ teneji sêkôc ança Jerusalem nañ, nêj ñaê tonec Samua agêc Soba ma Natan agêc Salomo ¹⁵ ma Ibkar agêc Elisua ma Nepeg agêc Japia ¹⁶ ma Elisama agêc Eliada ma Elipelet.

Dawid kêku lau Pilisti tulu

¹⁷ Gêdêj tañ lau Pilisti sêñô gebe señ oso Dawid kêtü kiñ Israelña nañ, lau Pilisti samob sêwê sêpi sêja gebe sêkôc Dawid tôñ. Mago Dawid gêñô biñ tau ñawae ma kêsêp jagêngôn malac totuñbôm ñajaña tau. ¹⁸ Lau Pilisti sêô lasê gaboañ Repaim ma sêngôn gamêj aucgej. ¹⁹ Go Dawid kêtü kênac Apômtau ma kêsôm gebe “Aê oc japi jandêj lau Pilisti jana ma aôm ôkêj êsêac sêsêp aê lemoc me masi.” Ma Apômtau gêjô eñ awa gebe “Aec, ôpi ôna, gebe aê oc jakêj lau Pilisti sêsêp aôm lêmam biññanôgej.” ²⁰ Amboac tonañ Dawid gêô lasê Bal-Perasim ma kêku êsêac tulu ança tonañ. Go eñ kêsôm gebe “Apômtau gêjac ñoc ñacjo gêmuñ aê amboac bu kêsap lendar.” Kêtü tonañña sêsam gamêj tonañ gebe Bal-Perasim (Apômtau kêku tulu). ²¹ Lau Pilisti sêwi nêj anôtôi gwam siñ sêc tonañ ma Dawid to nê lau sêkôc sa ma sêc sêja.

²² Go lau Pilisti sêpi jasêô lasê gaboañ Repaim kêtiam ma sêngôn sêjam gamêj aucgej. ²³ Gêdêj tañ Dawid kêtü kênac Apômtau kêtiam nañ, Apômtau gêjô eñ awa gebe “Ôpi ôna atom. Ômbuc ômoa êsêac dêmôêjmuñagej ma ônac êsêac ança gamêj, tañ kêkanôn ka môsê kêkô nañ. ²⁴ Ma embe ôñô lau sêsêlêñ ñakicsêa ança ka lolôcña, go ôlêti gebe êndêj

tonaŋ Apômtau êsêlêŋ êmuŋ aôm gebe ênac Pilisti nêŋ lausiŋ.”²⁵ Dawid gêgôm kêtôm Apômtau kêjatu eŋ ma gêjac lau Pilisti aŋga Geba e gêdêŋ Geser.

6

Dawid kêkôc poac ŋakatapa gêmêŋ Jerusalem

¹ Tonaŋ su, go Dawid kêkac Israelnêŋ laumata siŋŋa 30,000 sa kêtiam. ² Dawid gêdi gawiŋ lau samob tonaŋ gêja malac Bal-Juda gebe êkôc Anôtônê poac ŋakatapa, taŋ sêsam lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau, taŋ gêŋgôŋ kerub ŋaô naŋ, nê ŋaê kêpi naŋ. ³ Êsêac tetoc Anôtônê poac ŋakatapa kêkô kareta wakuc teŋ ŋaô ma sêkôc sêsa aŋga Abinadabnê andu, taŋ kêkô gamêŋ ŋabau naŋ, ma Abinadab latuagêc Usa agêc Ahio sêjam gôliŋ kareta tau. ⁴ Usa kêsêlêŋ gêwiŋ poac ŋakatapa ma Ahio kêsêlêŋ gêmuŋ. ⁵ Dawid to lau Israel samob têtê wê toôliŋ walôgeŋ sêmuŋ Apômtau ma sêjam wê ma sêjac gêŋ wêŋa togam ma sekoloŋ gegob ma sêjac dauc ma oŋ.

⁶ Gêdêŋ taŋ êsêac jasêô lasê Nakonnê sêka polom ŋamala naŋ, bulimakao sêka selelec, tec Usa kêmêtôc lêma jakêpuc Anôtônê poac ŋakatapa tôn. ⁷ Go Apômtau têtac ŋandaŋ gêdêŋ Usa ma gêjac eŋ gebe kêmêtôc lêma gêdêŋ Apômtaunê poac ŋakatapa. ⁸ Dawid têtac ŋandaŋ kêtü Apômtau kêkac Usa su amboac tonanŋeŋ, tec sêsam gamêŋ tau gebe Peres-Usa e mêngeêdêŋ galoc. ⁹ Gêdêŋ bêc tonaŋ Dawid kêtêc Apômtau ma kêsôm gebe “Apômtaunê poac ŋakatapa êndêŋ aê êmêŋ amboac ondoc.” ¹⁰ Tec Dawid gedec gebe Apômtaunê poac ŋakatapa êna ênê malac, ma kêkôc katapa tau kêsô Obed-Edom aŋga malac Gat nê andu gêja. ¹¹ Amboac tonaŋ Apômtaunê poac ŋakatapa kêkô Obed-Edom nê andu aŋga malac Gat kêtôm alôn têlêac. Ma Apômtau gêjam mec Obed-Edom to nê gôlôac samucgeŋ.

¹² Ma êsêac sêsôm ŋawae gêdêŋ kiŋ Dawid ma sêsôm gebe “Apômtau gêjam mec Obed-Edom nê gôlôac to nê gêŋ samob kêtü Anôtônê poac ŋakatapaŋa”, tec Dawid gêja jakêkôc Anôtônê poac ŋakatapa totêtac ŋajamgeŋ aŋga Obed-Edom nê andu gêmêŋ taunê malac. ¹³ Gêdêŋ taŋ lau sêbalaŋ katapa sa ma sêu eŋkaiŋ sêsêlêŋ kêtü dim 6 naŋ, Dawid kêkêŋ bulimakao kapoac teŋ ma domba toŋalêsi teŋ kêtü da. ¹⁴ Ma Dawid kêtê wê to nê ŋalêlôm samucgeŋ gêmuŋ Apômtau. Eŋ kêjandiŋ obo dabuŋgeŋ. ¹⁵ Dawid to lau Israel samob sêkôc Apômtaunê poac ŋakatapa sêmêŋ ŋalêŋ amboac tonaŋ sêjam lasê to sêjac dauc kêtaŋ toôndugeŋ.

¹⁶ Gêdêŋ taŋ Apômtaunê poac ŋakatapa mêngeê lasê Dawidnê malac naŋ, Saul latuo Mikal gêjam tuc kêsa katam sauŋ ma gêlic kiŋ Dawid kêtê wê gêboanŋ-gêboanŋ gêmuŋ Apômtau, tec eŋ kêpêc gêdô eŋ gêc lêlômgeŋ. ¹⁷ Sêkôc Apômtau nê poac ŋakatapa mênssêô becobo, taŋ Dawid gê naŋ, ma tetoc kakô ŋamala. Ma Dawid kêkêŋ daja to dawama gêdêŋ Apômtau. ¹⁸ Kêkêŋ daja to dawama tonaŋ su acgom, go gêjam mec lau gêjam Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô laŋô, ¹⁹ gocgo kêsôm ŋabiŋ ma sêjac sam polom teŋ ma bôc ŋagêdô teŋ ma polom ŋakana teŋ gêdêŋ lau Israel nêŋ lauo to ŋac kêtômgeŋ. Su, go lau samob sec êliŋ-êliŋ sêmu sêja nêŋ gamêŋ kêtiam.

²⁰ Dawid gêmu gêja nê andu amboac tonanŋeŋ gebe ênam mec nê gôlôac. Go Saul latuo Mikal kapuc eŋ tôn-tôn ma kêsôm gebe “Ocsalô tonec Israelnêŋ kiŋ kêwaka tau sa ŋajamanô. Eŋ kêsêlêŋ toôli ŋaômageŋ gêmoa nê sakiŋwaganêŋ sakiŋwagao ŋalêlôm tomaja gêbacgeŋ kêtôm ŋac ŋaôma teŋ.” ²¹ Dawid gêjô Mikal awa gebe “Aê katê wê gebe jatoc Apômtau sa. Eŋ kêjaliŋ aê sa gajô aôm tamam ma gajô ênê gôlôac samob. Eŋ kêkêŋ aê katu ênê lau Israel nêŋ kiŋ. Aê oc jatê wê to jatoc Apômtau sa jamoa. ²² Ma aê oc jakôniŋ tauc êlêlêc galocŋa e jalic tauc amboac geŋ ŋaôma. Mago ŋapalêo, taŋ aôm kôsôm biŋ kêpi êsêac naŋ, oc tetoc aê sa.” ²³ Ma Saul latuo Mikal kêkôc ŋapalê teŋ atom e gêmac êndu. *

* 6:23: Peres-Usa ŋam “kêkac su”.

7

Anôtô kêmoatiŋ poac gêdêŋ Dawid

¹ Gêdêŋ taŋ Apômtau kêkêŋ kiŋnê ŋacjo sêsô eŋ ŋalabu naŋ, kiŋ tau kêlêwan taŋ gêŋgôn nê andu. ² Ma kiŋ kêsôm gêdêŋ propete Natan gebe “Ôlic acgom, galoc aê ganŋgôn andu kaseda tonec, mago Anôtônê poac ŋakatapa kêkô becobogey.” ³ Ma Natan kêsôm gêdêŋ kiŋ gebe “Ŋajam, ôna ma ôŋgôm gêŋ samob, taŋ gêc nêŋ ŋalêlôm naŋ, ŋanô êsa gebe Apômtau gêwiŋ aôm.”

⁴ Mago gêdêŋ gêbêc tonanŋey Apômtau gêsuy biŋ gêdêŋ Natan ma kêsôm gebe ⁵ “Ôna ma ôsôm êndêŋ ŋoc sakiŋwaga Dawid gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Aôm gobe ôkwê andu teŋ êtu aê janŋônŋa me. ⁶ Gêdêŋ taŋ aê gawê lau Israel anŋa Aiguptu sêpi sêmêŋ e mênŋgêdêŋ galoc naŋ, aê ganŋgôn andu teŋ ŋalêlôm atomanô. Aê gajac laoc gamêŋgeŋ ma ganŋgôn becobogey kêtû ŋoc andu. ⁷ Amboac ondoc gêdêŋ ŋasawa samob, taŋ gajac laoc gamêŋ gawiŋ lau Israel naŋ, aê kasôm biŋ teŋ gêdêŋ Israelnêŋ gôliŋwaga, taŋ kajatu êsêac gebe sejop ŋoc lau Israel naŋ, nêŋ teŋ gebe Amac akwê andu kasedanŋa teŋ êtu aêŋa atom, kasôm me masi.’ ⁸ Ma galoc aôm ôsôm êndêŋ ŋoc sakiŋwaga Dawid gebe Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm gojob domba gômoa gamêŋ wale-wale, tec aê kakôc aôm su gebe ôtu ŋoc lau Israel nêŋ gôliŋwaga. ⁹ Ma aê gamoa gawiŋ aôm anŋa gamêŋ samob, taŋ kôsêlêŋ kôsa naŋ, ma gasey nêŋ ŋacjo samob su gamuy aôm ma gabe jakêŋ aôm nêŋ ŋaê êtu kapôêŋ êtôm lau kapôêŋ nomŋa nêŋ. ¹⁰ Ma aê jajaliŋ gamêŋ teŋ sa êtu ŋoc lau Israelna ma oc jasê êsêac sêsêp gebe êtu êsêacnêŋ gamêŋ sêŋgônŋa ma ŋacjo sêlênsônŋa êsêac êtiam atom, ma lau ŋaclai sec sêkônŋiŋ êsêac êtôm sêgôm gêdêŋ gêmuŋŋa êtiam atom. ¹¹ Sêgôm gêdêŋ taŋ aê kakêŋ gôliŋwaga sêjam gôliŋ ŋoc lau Israel naŋ. Aê oc jakêŋ nêŋ ŋacjo sêsô aôm ŋalabu ma ôŋgôn tomalô. Apômtau gêjac mata gêdêŋ aôm gebe eŋ tau oc êmboac nêŋ gôlôac sa. ¹² Nêŋ têm embe êmbacnê ma ônêc nêŋ bêc ôwiŋ tamami, naŋ oc jakêŋ latôm, taŋ mênŋêsa anŋa aôm naŋ, êjô aôm su, ma oc janac dabiŋ ênê gamêŋ kiŋŋa. ¹³ Eŋ oc êkwê andu teŋ êtu ŋoc ŋaêŋa ma jakêŋ ênê lêpôn kiŋŋa êkô endey tônŋey. ¹⁴ Aê oc jatu eŋ tama ma eŋ êtu aê latuc. Eŋ embe êŋgôm sec aê oc jamêtôc eŋ êtôm tama teŋ kêmetôc latu. ¹⁵ Mago aê oc jakôc ŋoc moasiŋ su anŋa ênê êtôm kakôc su anŋa Saul, taŋ katu kiŋ gêmuŋ aôm naŋ atom. ¹⁶ Tagerŋ aôm nêŋ gôlôac to nêŋ gôliŋ kiŋŋa êmoa aê laŋôcnêŋŋa teŋgeŋ ma teŋgeŋ. Ma nêŋ lêpôn kiŋŋa êkô endey tônŋey.’” ¹⁷ Natan kêsôm biŋ samob, taŋ Anôtô geoc lasê gêdêŋ eŋ naŋ gêdêŋ Dawid.

Dawidnê mec danŋeŋa

¹⁸ Go kiŋ Dawid kêsô lômbec jagêŋgôn Apômtau laŋônêŋŋa ma ketey mec gebe “O Apômtau Anôtô, aê asa ma ŋoc gôlôac asa tec gôwê aê e mênŋgêdêŋ tonec. ¹⁹ Mago moasiŋ tonanŋ, aôm Apômtau Anôtô, gôlic amboac kêtôm su atom, tec kôsôm biŋ, taŋ oc mênŋêsa êtu ŋamu naŋ, kêpi nêŋ sakiŋwaganê gôlôac gêwiŋ. O Apômtau Anôtô, aôm kôtôc gôlôac to gôlôac, taŋ ocgo mênŋêsa naŋ gêdêŋ aê. ²⁰ O Apômtau Anôtô, aê oc jasôm asageŋ êwiŋ. Aôm taôm kôjala nêŋ sakiŋwaga. ²¹ Aôm gôgôm gêŋsêga samob tonanŋ ŋai kêtû biŋ, taŋ gôjac mata naŋ, ma katu nêŋ ŋalêlôm kêkac aômŋa gebe ôsôm gêŋ tau lasê êndêŋ nêŋ sakiŋwaga aê jajala. ²² O Apômtau Anôtô, aôm ŋac kapôêŋanô ma teŋ kêtôm aôm gêmoa atom. Anôtô teŋ gêmoa atom, aôm taômgeŋ, kêtôm biŋ samob, taŋ aêac anô kêsô aêac taŋeŋsuŋ naŋ. ²³ Ma lau nomŋa ondoc têtôm aôm nêŋ lau Israel, taŋ anôtô teŋ gêjam êsêac kêsi gebe têtû ênê lau naŋ, ma êwaka taunê ŋaê sa to êŋgôm gêŋsêga to gêŋtalô êtu êsêacŋa. Ma êtiŋ lau to nêŋ anôtô jaba su êmuŋ nê lau. ²⁴ Mago aôm kôkêŋ lau Israel têtû nêŋ lau gedey tônŋey ma aôm, Apômtau, kôtu êsêacnêŋ Anôtô.

²⁵ “O Apômtau Anôtô, galoc ôkêŋ biŋ, taŋ gôjac mata kêpi nêŋ sakiŋwaga to nê gôlôac naŋ, êtu tônŋ endey tônŋey, ma ôŋgôm gêŋ, taŋ kôsôm naŋ ŋanô êsa. ²⁶ Go aôm nêŋ ŋaê oc êtu kapôêŋ endey tônŋey ma sêsôm gebe ‘Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau katu Israel nêŋ Anôtô.’ Ma nêŋ sakiŋwaga Dawid nê gôlôac sêmoa aôm laŋôm nêŋŋeŋgeŋ. ²⁷ Gebe aôm, lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau, Israelnêŋ Anôtô, goc biŋ lasê gêdêŋ nêŋ

sakiywaga ma kôsôm gebe 'Aê oc jamboa nê m gôlôac sa', tec nê m sakiywaga aê têtac kêpa su e katerj mec tonec gêdêj aôm.

²⁸ "Ma galoc, o Apômtau Anôtô, aôm taômgej Anôtô ma nê m biy kêt u biyjanô. Aôm gôjac mata biy najamanô tonec gêdêj nê m sakiywaga. ²⁹ Amboac tonaj ôlic najam ma ônam mec nê m sakiywaga nê gôlôac gebe sêmoa aôm lajôm nê mja endej tôngej, gebe aôm Apômtau Anôtô kôsôm biy tau ma nê m mec êpi nê m sakiywaga nê gôlôac endej tôngej."

8:1-18 Dawid kêku lau-m najêdô, taj semoa Israel najagê naj, tulu ma kêt u lau Israel samob nêj kij.

9

Dawid kêmoasij Mepiboset

¹ Ma Dawid kêt u kênac gebe "Saulnê gôlôac nêj tej gêmoa gebe jamoasij ej êtu Jonatanja me masi." ² Saulnê gôlôac najakiywaga tej gêmoa, nê nê Sib a. Êsêac sê môtêc ej gêdêj Dawid gêmêj. Ma kij tau kêt u kênac ej gebe "Aôm Sib a me." Ma ej gêjô kij awa gebe "Nê m sakiywaga tec gamoa." ³ Ma kij kêsôm gebe "Saulnê gôlôac nêj tej gêmoa gebe jatôc Anôtônê moasij êndêj ej me masi." Go Sib a gêjô kij awa gebe "Jonatannê latu tej tec gêmoa. Ej akaij lulugej kêt u palê gêjgôj." ⁴ Kij kêsôm gêdêj ej gebe "Ej gêmoa ondoc." Ma Sib a gajô kij awa gebe "Ej gêjgôj Amiel latu Makir nê andu anja malac Lodabar." ⁵ Go kij Dawid kêsakiy lau jasêkôc ej anja Amiel latu Makir nê andu anja Lodabar sê mên. ⁶ Ma Saul latu Jonatan nê latu Mepiboset gêdêj Dawid gêmêj ma gêu tau jagêc ej lajônê m ma ketoc ej sa. Ma Dawid kêsôm gebe "Mepiboset". Ma ej gêjô awa gebe "Aec, nê m sakiywaga aê tec gamoa." ⁷ Dawid kêsôm gêdêj ej gebe "Ôtêc taôm atom gebe aê gabe jamoasij aôm êtu tamam Jonatanja. Ma aê oc jakêj dêbôm Saulnê nom samob endej aôm êtiam. Ma aôm oc ôni j gêj anja aêjoc tebo najaj." ⁸ Ma Mepiboset kêpôn aduc ma kêsôm gebe "Nê m sakiywaga aê asa tec gobe ônam jaom aê, taj katôm kêam najamatê tej naj."

⁹ Go kij gêmôtêc sakiywaga Sib a ma kêsôm gêdêj ej gebe "Saulnê gêj samob to nê gôlôacnêj gêjlênsê m samob aê kakêj gêdêj nê m najatau latu. ¹⁰ Aôm to nê m latômi ma nê m sakiywaga anam kôm êtu ejja ma akôc najô amêj gebe nê m najatau nê gôlôac têtaj nêj gêj sêni jja sa, mago nê m najatau latu Mepiboset oc êni j gêj anja aêjoc tebo najaj." Sib a latui 15 ma nê sakiywaga 20 sêmoa. ¹¹ Go Sib a kêsôm gêdêj kij gebe "Nê m sakiywaga oc êjgôm gêj samob, taj njoc apômtau kij kêjatu naj." Amboac tonaj Mepiboset gej gêj anja Dawidnê tebo kêtôm kij nê latui nêj tej. ¹² Mepiboset latu sauj tej gêmoa, ênê nê Mika. Ma samob, taj sêjgôj Sib anê andu naj, têt u Mepibosetnê sakiywaga. ¹³ Amboac tonaj Mepiboset gêjgôj Jerusalem gebe ej gej gêj anja kij nê tebo najaj. Ma ej akaij lulugej kêt u palê.

10:1-19 Dawidnê sijwaga totoj-totoj sêku lau Amon to lau Suria tulu.

11

Dawid agêc Batseba

¹ Ockêsa kêdabi j, kij nêj tê m sê nac sijja mênj kêsa. Tec Dawid kêsaki j Joab to nê sakiywaga ma lau Israel samob jasesej lau Amon nêj nom su ma sêgi malac Raba auc. Mago Dawid gacgej gêmoa Jerusalem.

² Najêtula tej Dawid gadi anja nê mê ma kêsêlêj gêmoa nê andu najalôm tapa-tapa najô. Gêdêj tonaj Dawid gêlic awê tej gêlij bu. Ma awê tau najamanô. ³ Tec Dawid kêsaki j lau gebe têt u kênac awê tonaj nê nam. Ma naj tej gêwa sa gêdêj ej gebe "Ej Eliam latuo Batseba, naj Hetja Uria nê awê." ⁴ Go Dawid kêsaki j lau gebe sêkôc ej sê mên. Tec sêkôc ej dêdêj Dawid sêja ma ej gêc gêwi j ej. Gêdêj tonaj awê tau gêlij busenjom su ma kêt u selec. Go gêmu gêja nê andu kêtiam. ⁵ Awê tau taê, tec kêsaki j bi j ma kêsôm gêdêj Dawid gebe "Aê taêc tec gamoa."

⁶ Amboac tonañ Dawid kêsakiñ biñ gêdêñ Joab gebe “Ôsakiñ ñac Hetña Uria êndêñ aê êmêñ.” Ma Joab kêsakiñ eñ gêja. ⁷ Gêdêñ tañ Uria mêngeô lasê geder Dawid nañ, Dawid tau kêtú kênac eñ gebe “Joab gêgôm asageñ ma lau samob sêmoa ñajam me masi. Ma siñ ñabiñ amboac ondoc.” ⁸ Su, go Dawid kêsôm gêdêñ Uria gebe “Ôna nêmandu ma ôkwasiñ amkaiñ.” Uria kêsá aña kiñnê andu gêja, go kiñ kêsakiñ moasiñ teñ kédaguc eñ. ⁹ Mago Uria gêja nê andu atom. Eñ gêwiñ nê ñataunê sakiñwaga ñagêdô gêc bêc gêc kiñnê andu ñasacgêdô. ¹⁰ Êsêac sêjac miñ biñ tau gêdêñ Dawid ma sêsôm gebe “Uria gêja nê andu atom.” Tec Dawid kêtú kênac Uria gebe “Aôm kôsêlêñ intêna baliñ. Kêtú asageñña gôja nêmandu atom.” ¹¹ Tagen Uria gêjô Dawidnê biñ gebe “Poac ñakatapa ma lau Israel to Juda sêngeñ becobo ma ñoc ñatau Joab to ñoc ñataunê sakiñwaga samob sêsa jasêc awêgeñ ma aê najangôn ñoc andu, janiñ to janôm gêñ ma janêc jawiñ ñoc awê me. Aê jatôc lemoc ma jasôm êtu tôñ gebe aê oc jangôm gêñ amboac tonañ atomanô.” ¹² Go Dawid kêsôm gêdêñ Uria gebe “Amboac tonañ ômoa ocsalô tonec êwiñ ma eleñ oc jawi aôm siñ ômu ôna.” Amboac tonañ Uria gêmoa Jerusalem bêc tonañ ma ñageleñ gêwiñ. ¹³ Dawid keteñ eñ gebe êniñ to ênôm gêñ êwiñ eñ ma gêgôm e gêñ kêjañ eñ. Mago gêdêñ gêbêc eñ gêja nê andu atom, eñ gêc bêc gêc nê mê gêwiñ nê ñataunê sakiñwaga aña andu ñasacgêdô.

¹⁴ Gêdêñ bêbêcgeñ Dawid keto papia teñ gêdêñ Joab ma Uria kêkôc papia tau gêja. ¹⁵ Ma eñ keto biñ tonec gêc papia tau gebe “Ôkêñ Uria êkô siñmata, go ataiñ taôm su gebe ñacjo sênac eñ êndu.” ¹⁶ Tec gêdêñ tañ Joab kêgi malac tau auc nañ, eñ kêkêñ Uria kêkô ñasawa, tañ eñ kêjala gebe lau ñactêkwa ñanô sêkô nañ. ¹⁷ Ma lau malacña sêsa jasêjac siñ gêdêñ Joab. Gêdêñ tonañ sêjac Dawidnê sakiñwaga ñagêdô êndu. Ma ñac Hetña Uria gêmac êndu amboac tonañgeñ. ¹⁸ Go Joab kêsakiñ biñ ma gêjac miñ siñ ñabiñ gêdêñ Dawid. ¹⁹ Ma eñ gêjac biñsu ñac jaenña gebe “Êndêñ tañ ônac miñ biñ siñña êndêñ kiñ su nañ, ²⁰ kiñ embe têtac ñandanê sêsa ma êsôm êndêñ aôm gebe ‘Kêtu asageñña amac atu gasuc jaadabiñ malac gebe anac siñ. Amac ajala gebe sêkô tuñbôm ñaô ma oc sêpê amac nec atom me. ²¹ Asa gêjac. Jerubset latu Abimelek êndu. Awê teñ kêkôc poc sêlêsa polomña teñ ma kêkô tuñbôm ñaô, go kêbaliñ jakêruc eñ êndu aña Tebes. Kêtu asageñña amac atu gasuc jaadabiñ tuñbôm amboac tonañ.’ Kiñ embe êtu kênac biñ amboac tonañ, go ôsôm êndêñ eñ gebe ‘Nêmandu sakiñwaga ñac Hetña Uria gêmac êndu amboac tonañgeñ.’”

²² Amboac tonañ ñac jaenña jagêjac miñ biñ samob, tañ Joab kasakiñ eñ gebe êsôm nañ, êndêñ Dawid. ²³ ñac jaenña kêsôm gêdêñ Dawid gebe “Lau tôñê sêlêlêc aêac ma sêsa aña malac sêmêñ gebe sênac aêac aña awêña. Go aêac ajac êsêac ma alêsuc êsêac dêdêñ malac ñasacgêdô sêja. ²⁴ Go lau talamña sêkô tuñbôm ñaô ma sêpê nêmandu sakiñwaga ñagêdô êndu. Nêmandu sakiñwaga ñac Hetña Uria gêmac êndu amboac tonañgeñ.” ²⁵ Go Dawid kêsôm gêdêñ ñac jaenña gebe “Ônac Joab têtac tôñ ña biñ tonec gebe ‘Biñ tonañ êkêñ wapac aôm êlêlêc su atom, gebe siñ gesen ñac teñ galoc ma teñ oc êndêñ ñasawa teñ. Ônac siñ ñajana êndêñ malac tau e ôku tulu su.’”

²⁶ Gêdêñ tañ Urianê awê gêñô ñawae gebe nê akweñ Uria gêmac êndu nañ, eñ kêtañ tañiboa kêtú nê akweñña. ²⁷ Gêdêñ tañ kêkac abec su nañ, Dawid kêsakiñ ñac teñ jakêkôc Batseba gêmêñ ênê andu ma gêjam eñ kêtú nê awê ma awê tau kêkôc ênê latu teñ. Mago gêñ, tañ Dawid gêgôm nañ, gêjac Apômtau mataanô ñajam atom.

12

Natan gêbu Dawid

¹ Ma Apômtau kêsakiñ propete Natan gêdêñ Dawid gêja. Eñ gêô lasê ma kêsôm gêdêñ Dawid gebe “Ñac luagêc sêmoa malac teñ. Teñ ñac tolêlôm ma teñ ñac ñalêlôm sawa. ² ñac tolêlôm nê domba to bulimakao taêsam ñasac. ³ Mago ñac ñalêlôm sawa nê gêñ masi, domba ñalatu têna tagengeñ, tañ eñ gêjam ôli. Ma eñ gêlôm nê gêñ e kêtú kapôên gêwiñ eñ to nê ñapalêo to ñac. Agêc señ to sênôm gaen kêsêp tagen ma gêc bêc gêsac

ej labum ma natau gêlic ej kêtôm latuo tej. ⁴ Bêc tej naclej tej mêngêô lasê gêdêj nac tolêlôm. Ma nac tau gedec gebe êkôc taunê domba me bulimakao nêj tej gebe êmansaj êtu naclej, taj jagêô lasê gêdêj ej najja. Mago ej kêkôc nac njalêlôm sawa nê domba tagenjen su ma kêmasaj kêtû naclej, taj gêmênj gêdêj ej najja.” ⁵ Go Dawid têtac njandaj njanô gêdêj nac tonaj ma kêsôm gêdêj Natan gebe “Aê jatôc lemoc êndêj Apômtau mata jali gebe nac, taj gêgôm gênj amboac tonaj naj ênaja. ⁶ Ma ej oc êjô domba tonaj êtu dim aclê, gebe gêgôm gênj amboac tonaj ma taê walô njagec gêc enja atom.”

⁷ Natan kêsôm gêdêj Dawid gebe “Nac tau aôm taômogoc. Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, kêsôm amboac tonec gebe ‘Aê gaerj oso aôm kôtu lau Israel nêj kinj ma gajam aôm sa anja Saul lêma. ⁸ Ma kakênj nêj natau nê andu gêdêj aôm gôwê kainj ma ênê lauo toônjenj wacsênjgônj aôm labômm njô to kakênj gôlôac Israel to Juda dêdêj aôm. Ma embe tonaj êtôm atom nanjo jakênj gênj njagêdô wacênsac njô. ⁹ Aôm lanôm gelo Apômtaunê bij ma gôgôm gênj sec, taj gêjac matocanô njajam atom naj, kêtû asajenja. Aôm gôjac nac Hetja Uria ja sij êndu ma gôjam ênê awê kêtû nêj awê. Aôm gôjac ej ja lau Amon nêj sij êndu. ¹⁰ Amboac tonaj sij tau oc êwê nêj wakuc sij atomanô gebe lanôm gelo aê ma kôkôc nac Hetja Uria nê awê su gebe êtu aômnêj awê.’ ¹¹ Tec Apômtau kêsôm gebe ‘Ôlic acgom, aê oc jakalem gênjwapac êpi aôm anja aôm taômnêj gôlôac nêj. Ma oc jakôc aômnêj lauo su ma jakênj êndêj nêj nac wacbanj aôm ma ej oc ênêc êwij nêj lauo ênêc awêgenj êndêj oc êkôgenj. ¹² Gebe aôm gôgôm gênj tau kelecgenj, mago aê oc janjôm gênj tonaj êndêj lau Israel samob sêlic êndêj ocsalô.’” ¹³ Go Dawid kêsôm gêdêj Natan gebe “Aê gagôm sec gêdêj Apômtau.” Natan gêjô Dawid awa gebe “Amboac tonaj Apômtau kêsuc nêj sec ôkwi, aôm oc ômac êndu atom. ¹⁴ Mago kôsu Apômtau susu ja bij tonaj, tec nêj njapalê, taj têna êkôc ej naj, oc êmac êndu.” ¹⁵ Go Natan gêmû gêja nê andu.

Dawidnê latu gêmâc êndu

Ma Apômtau gêjac Dawidnê njapalê, taj Urianê awê kêkôc naj, e gêmâc gêgôm ej. ¹⁶ Amboac tonaj Dawid ketenj Apômtau kêtû njapalêja ma gajam dabuj mo ma kasô nê balêm gaja jagêc nom kêtôm gêbêc samob. ¹⁷ Ma ana laumata sêkô sêwij ej sebe sêsuj ej sa, mago ej gedec ma genj gênj gawij êsêac atom amboac tonajenj. ¹⁸ Gêdêj bêc kêtû 7ja njapalê tau gêmâc andu. Ma Dawidnê sakinjwaga têtêc gebe sêsôm njapalê gêmâc endu njawae êndêj ej. Êsêac taerj gêjam gebe “Gêdêj taj njapalê gêmâc mata jaligenj naj, aêac tasôm bij gêdêj ej, mago kêkênj taaja aêac atom. Aêac tasôm njapalê gêmâc êndu su njawae lasê êndêj ej amboac ondoc. Oc moae ej ênjôm tau palij.” ¹⁹ Mago gêdêj taj Dawid gêlic êsêac sêjac bij kesec-kesec gêdêj tau naj, ej kêjala gebe njapalê gêmâc êndu su ma kêtû kênac nê sakinjwaga gebe “Njapalê gêmâc êndu me.” Êsêac sêjô ej awa gebe “Aec, gêmâc êndu.” ²⁰ Go Dawid gêdi sa anja nom ma gêlij bu to genj oso ôli ma kêsô njakwê tej. Go kêsô Apômtaunê lômbec jaketenj mec. Su, go gêmû gêja taunê andu ma ketenj gênj tanija. Tec sêkôc gênj dêdêj ej jagenj. ²¹ Ma ênê sakinjwaga sêsôm gêdêj ej gebe “Gôgôm amboac tonaj njam amboac ondoc. Njapalê mata jali gêmâc ma gôjam dabuj mo to kôtaj njanô kêtû enja. Ma gêdêj taj njapalê gêmâc êndu su naj, gôdi sa ma goenj gênj.” ²² Ma ej gêjô êsêac awenj gebe “Gêdêj taj njapalê mata jali gêmâc naj, aê gajam dabuj mo to katarj tanjiboa gebe taêc gêjam amboac tonec gebe ‘Asa kêjala Apômtau, oc moae taê walô aê ma êkênj njapalê êmoa mata jali.’” ²³ Galoc gêmâc êndu su, tec janam dabuj mo êtu agenja. Oc jakôc ej êmû êmênj êtiam me. Aê oc jandêj ej jana, mago ej oc êmû êndêj aê êtiam atomanô.”

²⁴ Go Dawid gêjam malô nê awê Batseba ma kêsô jagêc gêwij ej. Ma ej kêkôc njapalê nac tej ma gê ênê njae gebe Salomo. Ma Apômtau têtac gêwij ej ²⁵ ma kêsakinj propete Natan gebe ê ênê njae gebe Jedidia (njam gebe Anôtô têtac gêwij) kêtû Apômtauja.

12:26–14:20 Dawid kêku lau Amon nêj malacsêga tulu. Mago Dawidnê gôlôacnêj bij kêlênsônj. Dawid latu Absalom gêjac lasi têna tejja êndu kêtû gêgôm sec gêdêj Absalom

lasio Tamarja. Absalom gëc su jagëmoa gamêj Gesur jala tëlêac. Joab kêkac Dawid gebe êkalem Absalom êmu êmêj.

14

Dawid agêc Absalom sê sêlêb tauj kêtiam

²¹ Go kij kêsôm gêdêj Joab gebe “Gôlicgac, aê jakêj êwiñ nêmbiñ, tañ koterj nañ. Naôkôc ñac wakuc Absalom êmu êmêj êtiam.” ²² Ma Joab gëu tau lañôanô gêdêj nom ma ketoc kij sa to gëjam mec eñ. Ma Joab kêsôm gebe “Ocsalô nêmbiñ sakiñwaga aê kajala gebe ñoc ñatau kij gêlic aê gajac mataanô ñajam ma kij tau gêlôc kêtubiñ, tañ katej nañña.” ²³ Amboac tonaj Joab gêdi gëja Gesur ma kêkôc Absalom gëmu gëmêj Jerusalem kêtiam. ²⁴ Ma kij tau kêsôm gebe “Eñ êngôn taunê andu ma êmoa tauja. Eñ êmêj êkô aê lañôcnêmja atom.” Tec Absalom gëmoa nê tauja gëngôn ênê andu ma jakêkô kij lañônêmja atom.

²⁵ Ñac lañôêjam teñ kêtôm Absalom gëmoa Israel ñalêlôm atom. Lañôanô latu-latu ma ôli ñageo gëc atomanô. ²⁶ Gêdêj tañ jala gëjac pep nañ, eñ kêkapiñ nê môkêlauñ gebe môkêlauñ ñawapac kêsa. Ma kêkêj môkêlauñ kêpi dôj ma gêlic ñawapac kêtôm kiñnê dôj kilo 2. ²⁷ Ma Absalomnê latui tëlêac ma latuo tagen, ñaê Tamar. Awê tonaj awê êjam ñanô.

²⁸ Amboac tonaj Absalom gëmoa Jerusalem jala samuc luagêc ma kêsa kij lañônêm ñagec atomanô. ²⁹ Go Absalom kêsakiñ biñ gêdêj Joab gebe êmêj ma Absalom êsakiñ eñ êndêj kij êna. Mago Joab gedec ma gëja atom. Ma eñ kasakiñ biñ kêtiam kêtubiñ luagêcña, mago Joab gëja atom. ³⁰ Tec eñ kêsôm gêdêj nê sakiñwaga gebe “Alic acgom, Joabnê kôm gëc kêsi aêñoc kôm ma eñ kêsê polom kêkô tonaj. Ana ma akêj ja êniñ kôm tau.” Amboac tonaj Absalomnê sakiñwaga sêkêj ja geñ kôm tau. ³¹ Go Joab gêdi gêdêj Absalom nê andu gëja ma kêsôm gêdêj eñ gebe “Aômnêm sakiñwaga sêkêj ja geñ aêñoc kôm kêtubiñ agerña.” ³² Absalom gëjô Joab awa gebe “Gôlicgac me, aê kasakiñ biñ gêdêj aôm gebe Ômôdêj gebe jasakiñ aôm ôndêj kij ôna ma ôtu kênac eñ gebe ‘Aê gamu gamêj aña Gesur kêtubiñ agerña. Aê gacgeñ jamoa tônêmanj oc ñajam êlêlêc. Amboac tonaj ôlôc gebe najakô kij lañônêmja ma embe jawê kaiñ biñ teñ, go eñ ênac aê êndumanj.’ ” ³³ Go Joab gêdêj kij gëja ma gëjac miñ biñ gêdêj eñ. Ma kij gëmôc Absalom. Amboac tonaj eñ gêdêj kij tau gëja ma gewec lañôanô kêsêp nom gëc kij lañônêmja. Ma kij kêlêsôp Absalom alianô.

15

Absalom gëli tau sa gêdêj Dawid

¹ Tonaj su, go Absalom gëjam ôli kareta to hos ma kêkôc lau 50 gebe sêlêti sêmuñ eñ. ² Kêtôm têm samob Absalom gêdi gêdêj bêbêcgeñ jakêkô intêna kêsi malac ñasacgêdôña. Ma elêmê ñac teñ embe êmêj gebe êlic kij êtu êmêtôc ênê biñ ñasawaña, nañ Absalom oc êmôc eñ ma êtu kênac gebe “Aôm aña malac ondoc.” Ma eñ embe êjô eñ awa gebe “Nêmbiñ sakiñwaga aê aña Israelnêj tonj teñ”, ³ go Absalom oc êsôm êndêj eñ gebe “Ôlic acgom, nêmbiñ ñajam to gêdêj, mago kiñnê ñac gebe êñô aômnêm biñña gëmoa atom.” ⁴ Ma Absalom kêsôm gëwiñ gebe “Oe, sêkêj aê jatu ñacmêtôc aña gamêj tonecmanj, go lau samob, tañ nêj biñ ênêc nañ, dêndêj aê sêmêj ma jamêtôc nêj biñ naêndêjgeñ.” ⁵ Ma ñac teñ embe êndambij gebe êpôn aduc êndêj eñ, go Absalom êmêtôc lêma ma êkam eñ sa to êlêsôp eñ alianô. ⁶ Absalom gëgôm amboac tonaj gêdêj lau Israel samob, tañ sêmêj gebe kij êmêtôc êsêacnêj biñ nañ, ma gëjam lau Israel nêj ñalêlôm ôkwi gêdêj eñ tau.

⁷ Jala aclê gëjaña, go Absalom kêsôm gêdêj kij gebe “Aê jateñ aôm gebe ôlôc gebe jana Hebron ma jañgôm biñ, tañ gajac mata gêdêj Apômtau nañ, ñanô êsa. ⁸ Gêdêj tañ gangôn Gesur Aram nañ, nêmbiñ sakiñwaga gëjac mata biñ ma kasôm gebe ‘Embe Apômtau êkêj aê jamu jana Jerusalem biññanôgeñ, go janam sakiñ eñ aña Hebron.’ ” ⁹ Ma kij tau kêsôm gêdêj eñ gebe “Ôna tobiñmalôgeñ.” Amboac tonaj Absalom gêdi ma gëja Hebron.

¹⁰ Mago Absalom kêsakiñ lau jaenña kelecgeñ kêtôm Israelnêñ gôlôacmôkê samob sêja ma sêsôm gebe “Amac embe anjô dauc êtañ, go anam lasê to asôm gebe ‘Absalom kêtui kiñ anga Hebron.’” ¹¹ Absalom keteñ lau 200 anga Jerusalem gebe têtui ñaclen en, tec sêsêlên sêwiñ en. Êsêac sêjam kauc biñ samob tonañ ñai ma sêwiñ en tonên ñalêlôm sawa biñnagen sêja. ¹² Gêdên tañ Absalom kêkên da gêmoa nañ, en kêsakiñ biñ gêja malac Gilo gebe Dawidnê ñac gêwa biñ sarja Ahitopel êndên en êmên. Ma biñ sêli tauñ sarja kêtui kapôên ma lau totor-totor sêwiñ Absalom.

Dawid gêwi Jerusalem siñ

¹³ Ma ñac jaenña teñ mêngeô lasê gêdên Dawid ma kêsôm gebe “Lau Israel nêñ ñalêlôm gêjam tau ôkwi jakêsap Absalom tôn.” ¹⁴ Go Dawid kêsôm gêdên nê sakiñwaga samob, tañ sêmoa sêwiñ en anga Jerusalem nañ, gebe “Ajôc, taêc. Embe taêc atom, oc tawê Absalom sa atom. Anjom ñagaô. Embe masi, oc Absalom mêngeô lasê tonec sebeñ ma êkônin aêac to ênac lau malacm tau ña siñ êndu.” ¹⁵ Ma kiñnê sakiñwaga sêjô en awa gebe “O ma ñatau kiñ, nêñ sakiñwaga aêac, tec anjom nêñ biñ ñanô êsa.” ¹⁶ Amboac tonañ kiñ gêdi gêja ma nê gôlôac sêwiñ en. Ma kiñ gêwi nê lauo 10 siñ gacgeñ sêmoa gebe sejop andu. ¹⁷ Ma kiñ gêdi gaja ma lau samob tédaguc en ma anga andu ñamuña êsêac sêka tôn sêkô sêlêwar tañ. ¹⁸ Go nê sakiñwaga samob sêoc lêlêc en sêja. Ma siñwaga Keret to Peletña, tañ sejop en ñapañ nañ, to lau Git 600, tañ tédaguc en anga Gat nañ, jasêoc lêlêc kiñ.

¹⁹ Go kiñ tau kêsôm gêdên ñac Gitña Itai gebe “Aôm gobe ôwiñ aêac êtu asagenña. Ômu ôna ma ômoa ôwiñ kiñ wakuc gebe aôm ñacjaba ma têtin aôm su anga nêñ malacmôkê mêngeogôn gamên jaba. ²⁰ Nôgeñ tec gômôên ma ocsalô tonec oc jakac aôm gebe ônac laoc gamên ôwiñ aêac me. Aê jana, tagen gajam kauc jana ondoc. Ôkac taôm ôkwi to nêñ lasitêwaigen amu ana. Apômtau têtac gêwiñ aôm ma êmoa êwiñ aôm ñanêngeñ.” ²¹ Go Itai gêjô kiñ awa ma kêsôm gebe “O ñoc kiñ, aê jasôm êtu tôn jakô Apômtau mata jali lañônên ña gebe gamên, tañ aôm ôna nañ, aê jawiñ ma embe jamac êndu oc jamac êndu.” ²² Tec kiñ kêsôm gêdên Itai gebe “Amboac tonañ ôsêlên ômuñ aê.” Tec ñac Gitña Itai to nê lau samob ma nêñ gôlôac sauñ samob, tañ sêmoa sêwiñ en nañ, sêsêlên sêmuñ Dawid sêja. ²³ Ma gêdên tañ lau samob sêoc lêlêc Dawid sêja nañ, lau samob têtan ñanô ma kiñ gelom bu Kidron ma lau samob sêmuñ en sepeñ gamên sawagen sêja.

²⁴ Ma Abiatar agêc Sadok sêwiñ lau Lewit samob, tañ sêbalañ Anôtônê poac ñakatapa nañ, sêo lasê amboac tonañ. Ma êsêac tetoc Anôtônê poac ñakatapa kêkô e lau samob anga malac sêsa sêmên. ²⁵ Go kiñ tau kêsôm gêdên Sadok gebe “Ôkôc Anôtônê poac ñakatapa êmu êsô malac kapôên êna êtiam. Embe Apômtau êlic aê ênac mataanô ñajam, go êkên aê jamu jamên ma jalic katapa tau to ênê gamên êtiam. ²⁶ Mago embe êsôm gebe ‘Aê matocanô galic aôm ñajam atom’, go êngôm aê êtôm en taê ênam. Aê tec gamoa.” ²⁷ Go kiñ kêsôm biñ teñ gêdên dabuñwaga Sadok gêwiñ gebe “Ôlic acgom, ômu ôna malac tobiñmalôgeñ, amagêc Abiatar awiñ nêñ latômiagêc, nêñ latôm Ahimas agêc Abiatar latu Jonatan. ²⁸ Ôlic acgom, aê oc jansaê anga buselen, tañ gêc gamên sawa nañ, e jatap ñawae teñ sa anga amacnêñ.” ²⁹ Amboac tonañ Sadok agêc Abiatar sêbalañ Anôtônê poac ñakatapa sêmu sêja Jerusalem ma gacgeñ sêmoa tonañ.

³⁰ Mago Dawid jakêpi lôc Katêkwi totañoageñ. En kêsêlên ña atapa ñaômagen to gêsar lañôanô auc. Ma lau samob, tañ sêwiñ en nañ, sêsar lañôjanô auc ma sêsêlên sêpi sêja totañoageñ amboac tonañgeñ. ³¹ Ma ñawae gêdên Dawid gebe “Ahitopel gêwiñ lau sêli tauñ sarja gêmoa gêwiñ Absalom.” Go Dawid gêmôc gebe “O Apômtau, aê jateñ aôm, ônam Ahitopelnê biñ ôkwi êtu biñ meloc.”

³² Gêdên tañ Dawid gêo lasê gamên, tañ sêjam sakiñ Anôtô sêmoa anga lôc ñatêpôe nañ, nê ñac Ark Husai gêdac en. En kêkac nê ñakwê gêngic ma nom gi en môkêapac. ³³ Ma Dawid kêsôm gêdên en gebe “Aôm embe ôwiñ aê oc ônam aê sa êtôm atom. ³⁴ Mago aôm embe ôna malac ma ôsôm êndên Absalom gebe ‘O kiñ, aê gabe jatu nêñ sakiñwaga amboac gêmungeñ katu tamamnê.’ Embe ôngôm amboac tonañ, go ônam aê sa ma onseñ Ahitopelnê biñ su. ³⁵ Dabuñwaga Sadok agêc Abiatar sêmoa sêwiñ aôm. Amboac tonañ

biñ samob, tañ ôñô anğa kiñnê andu nañ, ôndôn êndên dabuñwaga Sadok agêc Abiatar. ³⁶ Êsêagêcnên latuñiagêc Sadok latu Ahimas agêc Abiatar latu Jonatan sêmoa sêwiñ êsêagêc ma aôm ôsakiñ êsêagêc tobiñ samob, tañ aôm ôñô nañ, dëndên aê sêmên.” ³⁷ Tec gêdên têm, tañ Absalom jakêsô Jerusalem nañ, Dawidnê ñac Husai jagêô lasê amboac tonanğen.

16

Dawid agêc Siba

¹ Gêdên tañ Dawid jakêlêlêc lôctêpôê ñagêc su nañ, Mepibosetnê sakiñwaga Siba kêpuc eñ tòn-tôn todonki luagêc ma waba. Polom 200 ma wain kwalim 100 ma kañanô 100 ma bôc ñaôlic towain teñ gêsac donki ñaô. ² Ma kiñ kêtü kênac Siba gebe “Gên tonañ ñam amboac ondoc.” Go Siba gêjô eñ awa gebe “Donki sênam kiñnê gôlôac sa gebe sênğôn ñaô. Ma lau wakuc sênin polom to kañanô ma êsêac, tañ tekweñ gêbac anğa gamên sawa nañ, sênôm wain.” ³ Go kiñ kêtü kênac gebe “Ma nêm ñataunê latu gêmôa ondoc.” Tec Siba gêjô kiñ awa gebe “Eñ gênğôn Jerusalem gebe eñ kêsôm gebe ‘Ocsalô tonêc gôlôac Israel oc sêkên tamocnê gamên kiñña êmu êndên aê.’” ⁴ Tec kiñ kêsôm gêdên Siba gebe “Amboac tonañ gên samob, tañ kêtü Mepibosetnê nañ, êtu aôm nêm.” Ma Siba kêsôm gebe “Ñoc ñatau kiñ, aê jasô aôm ñalabu, matamanô êlic aê ñajammañ.”

Dawid agêc Simei

⁵ Gêdên tañ kiñ Dawid mênğêô lasê malac Bahurim nañ, ñac teñ anğa Saulnê gôlôac, Gera latu Simei kêsa anğa tonañ gêmên gebe êpuc eñ tòn-tôn. Eñ kêsêlên tonê ñalêlôm secgeñ gêmôa ma kêpuc boa Dawid gêmôa intêna. ⁶ Dawidnê lau samob to siñsêlêc sêgi eñ auc, mago Simei kêtuc Dawid to nê sakiñwaga ña poc. ⁷ Ma Simei kêpuc boa eñ ma gêmôec gebe “Ônaña, ônaña, dec kêsap aôm lêmam tòn, aôm ñac alôb-alôb. ⁸ Aôm kôjanğo Saulnê gôlin kiñña su ma kôkêc Saulnê gôlôac nêñ dec taêsam siñ. Tec Apômtau kêkên ñagêjô kêpi aôm ma kêkên nêm gamên kiñña kêsêp latôm Absalom lêma. Kec, ñagêjô kêtap aôm, tañ lêmam siñdec nañ sa sugac.” ⁹ Go Seruia latu Abisai kêsôm gêdên kiñ gebe “Kêam ñamatê tonañ oc êpuc boa êoc ñatau kiñ êtu agenña. Ôsôm ma najandim eñ gêsutêkwa êngic.” ¹⁰ Mago kiñ gêjô eñ awa gebe “Seruia latui amac, aêacnên asagen ñagêdô gêdên tauñ. Eñ embe êpuc boa aê gebe Apômtau kêsôm gêdên eñ gebe ‘Ôpuc boa Dawid,’ go asa êtôm gebe êsôm gebe ‘Gôgôm tonañ kêtü asagenña.’” ¹¹ Ma Dawid kêsôm gêdên Abisai to nê sakiñwaga samob gebe “Alicgac me, aê tauc latuc kêkic ñoc biñ ma ñac Benjaminña tonañ oc êngôm atom me. Andec eñ êpuc boa aêman gebe Apômtau kêjatu eñ. ¹² Oc moae Apômtau êlic aênoc gênwapac ma êkên moasiñ êjô biñ kêpuc boa ocsalô tonecña su.” ¹³ Amboac tonañ Dawid to nê lau sêsêlên sêmoa intêna ma Simei kêsêlên gêwiñ gêmôa lôcdênan, tañ kêkanôn kiñ nañ, ma kêpuc boa eñ to kêtuc eñ ña poc ma kêpalip kekop kêpi gêgôm geder tönğen gêja. ¹⁴ Ma kiñ tau to lau samob, tañ sêwiñ eñ nañ, sêô lasê Jordan totekweñ gêbacgeñ ma anğa tonañ eñ kêlêwan tau.

Absalom gêmôa Jerusalem

¹⁵ Absalom to lau Israelnên ñacwaga samob sêô lasê Jerusalem ma Ahitopel gêmôa gêwiñ eñ. ¹⁶ Ma gêdên tañ Dawidnê ñac Ark Husai jagêô lasê gêdên Absalom nañ, eñ awa gêoc Absalom gebe “Kiñ êmoa teñgeñ, kiñ êmoa teñgeñ.” ¹⁷ Ma Absalom kêsôm gêdên Husai gebe “Aôm têmtac gêwiñ nêm ñac amboac tonañ me. Kêtü asagenña aôm gôwiñ nêm ñac gôja atom.” ¹⁸ Ma Husai kêsôm gêdên Absalom gebe “Masi, aê jatu ñac, tañ Apômtau to lau tonec ma ñacwaga Israel peben sêjalij eñ sa nañ, nê gên ma aê jamoa jawin engeñ. ¹⁹ Ma teñ êwiñ, aê janam sakiñ asa. Oc janam sakiñ ñoc ñatau latu atom me. Janam sakiñ aôm êtôm gajam sakiñ tamam.”

²⁰ Go Absalom kêsôm gêdên Ahitopel gebe “Ôwa sa acgom, galoc aêac dangôm asagen.”

²¹ Ahitopel gêjô Absalom awa gebe “Aôm ôsô ôndên tamamnê awênê anaio, tañ gêwi êsêac siñ gebe sejop andu tau nañ ôna. Go Israel samucgeñ sênô ñawae gebe kôkên taôm kôtu tamamnê ñacjo, go samob, tañ sêsap aôm tòn nañ, tekweñ saki êsa.” ²² Amboac

tonañ êsêac sê becobo teñ kêtû Absalomña kêkô andu ñasalôm tapa-tapa ñað. Ma Absalom kêsô gêdêñ tamanê awênê anaio ma Israel samob sêlic. ²³ Gêdêñ ñasawa tonañ Ahitopel embe êwa biñ teñ sa, nañ tetoc biñ tau sa ma sêlic amboac anğa Anôtô taunê. Dawid agêc Absalom lulugeñ tetoc Ahitopel nê biñ sa kêtôm tonañ.

17

Husai gesen Ahitopelnê biñ

¹ Go Ahitopel kêsôm gêdêñ Absalom gebe “Tajaliñ lau 12,000 sa ma aê jandi ma jandanğuc Dawid êndêñ êmbac tonec. ² Aê oc jandac eñ êndêñ tañ eñ têkwa êmbac ma têtac ñatutuc ma jatakê eñ to lau samob, tañ sêwiñ eñ nañ sêc sêna. Aê oc janac kiñ tauger ³ ma jakôc lau samob sêmu dêdêñ aôm sêmêñ amboac awê teñ gêmu gêdêñ nê akweñ gêmêñ. Aôm gobe ônac ñac tagenğen ma lau samob sêmoa tobiñmalôğen.” ⁴ Ma biñ tau kêmoasiñ Absalom to Israel nêñ launjanô samob.

⁵ Go Absalom kêsôm gebe “Amôêc ñac Ark Husai amboac tonanğen ma tañô biñ, tañ eñ taê gêjam nañ.” ⁶ Ma gêdêñ tañ Husai mênğgê lasê gêdêñ Absalom nañ, Absalom kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ahitopel kêsôm amboac tonañ. Aêac danğôm êtôm eñ kêsôm me masi. Embe masi, go ôwa biñ tau sa.” ⁷ Go Husai kêsôm gêdêñ Absalom gebe “Biñ tañ Ahitopel kêsôm gêdêñ aôm gebe danğômña nañ, ñajam atom.” ⁸ Ma Husai kêsôm gêwiñ gebe “Aôm kôjala gebe tamam to ñacwaga, tañ sêwiñ eñ nañ, lau ñactêkwa ma êsêac têtac ñandanğ sec amboac bôclai têna teñ, tañ gêmoa saleñ ma sêjanğo ñalatu su anğa ênê nañ. Ma biñ teñ Aôm tamam eñ siñsêlêc lanğwa ma kêjala siñ ñagôliñ. Eñ oc êkêñ nê lau sêlêwanğ taunğ êndêñ êmbêc atom. ⁹ Taêm ênam, Dawid galocğen oc kêsiniñ tau ôkwi anğa pocğêsuniñ me gamêñ teñ. Ma embe siñ êsa ma sênac nêñ lau ñagêdô êndu, go lau tañ sêñô ñawae nañ, oc sêsôm gebe ‘Lau taêsam tañ têtadaguc Absalom nañ sêjanğ.’ ¹⁰ Go ñac têtac kêpa suña, tañ nê ñalêlôm amboac lewe nê nañ, oc êtu palê ma êtêc tau ñanôğen. Gebe Israel samucğen sêjala gebe aôm tamam eñ ñac siñsêlêc to êsêac, tañ sêwiñ eñ nañ, lau toñaclaigen. ¹¹ Mago biñ tañ aê taê gajam gebe danğôm nañ, tonec gebe Israel samucğen anğa Dan e êndêñ Berseba sêkac taunğ sa sêpi tagenğ dêndêñ aôm. Êsêac lau taêsam ñanô lasê amboac ganğac gwêcña ma aôm taômğen ôwê êsêac sênac siñ. ¹² Aêac embe tatap Dawid sa anğa nê ñasawa teñ, go aêac takôm eñ auc amboac maniñ kêsêlô kêsêp nom ma eñ tonê lau, tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, nêñ teñ oc êwê sa atom. ¹³ Eñ embe êtaiñ tau su naêlamu malac totunğbôm teñ, go Israel samucğen sêkôc lêpoa sêna malac tonañ ma sê malac tau êsêp gaboanğ to senseñ su ênanğ e têtap ñapoc tagenğen sa êtiam atom.” ¹⁴ Ma Absalom to Israelnêñ ñacwaga samob sêsôm gebe “Ñac Ark Husai nê biñ ñajam kêlêlêc Ahitopelnê su.” Apômtau gebe enserñ Absalom su, tec kêkêñ êsêac sêwiñ Ahitopelnê biñ ñajam siñ gêcña.

¹⁵ Go Husai gêjac miñ biñ, tañ Ahitopel kêsôm gêdêñ Absalom to lau Israelnêñ kasêga ma biñ, tañ eñ tau kasôm gêdêñ êsêac nañ, gedenğ dabunğwagaagêc Sadok agêc Abiatar. ¹⁶ Ma kêsôm biñ tonec gêwiñ gebe “Asakiñ biñ ñagaôğen êna ma asôm endenğ Dawid gebe êmoa buselenğ gamêñ sawanğ êndêñ êmbêc atom. Selom bu sêna ñamakenğ gebe gênğwapac êtap kiñ to lau samob, tañ semoa sêwiñ eñ nañ sa atom.”

¹⁷ Jonatan agêc Ahimas sêsaê sêmoa bumata Enroğel. Sakiñwagao teñ gêja ma kêsôm biñ gêdêñ êsêagêc gebe êsêagêc nasêsôm ñawae êndêñ kiñ Dawid. Êsêagêc taunğ têtôm gebe sêsa malac tau sêna e lau sêlic êsêagêc nec atom. ¹⁸ Mago ñapalê teñ gêlic êsêagêc, tec jagêjac miñ gêdêñ Absalom. Amboac tonañ agêc sêwiñ gamêñ tonañ siñ ñagaôğen ma jasêdê lasê ñac teñ anğa malac Bahurim nê andu. Ênê sê buña teñ gêc nê malacluñ, tec êsêagêc sêsêp sê tau ñalêlôm sêja. ¹⁹ Ma ñac tau nê awê jakêgadê sê awa auc ma keta mopolom ñanô gêsac gadê ñað e gên teñ gêc awê atom. ²⁰ Gêdêñ tañ Absalom nê sakiñwaga jasêdê lasê dêdêñ awê tau anğa andu tonañ nañ, êsêac têtû kênac gebe “Ahimas agêc Jonatan semoa ondoc.” Awê tau gêjô êsêac awenğ gebe “Êsêagêc selom bu sêja.” Ma êsêac sesom elêmê, mago têtap êsêagêc sa atom. Tec sêmu sêja Jerusalem kêtiam.

²¹ Sêc sêja su acgom, go êsêagêc sêpi anğa sê sêmênj kêtiam ma sêja sêkênj nãwae gêdênj kiñ Dawid tau. Êsêagêc sêsôm gêdênj Dawid gebe “Ôndi ma sebeñ olom bu ñamakenj ôna.” Go sêjac miñ biñ, tañ Ahitopel kêsôm kêtú enña nañ. ²² Tec Dawid to lau samob, tañ sêmoa sêwiñ enñ nañ, dêdi selom bu Jordan su sêwi nêñ ñac teñ siñ gêmoa ñamakenj ônêña atom.

²³ Ahitopel gêlic gebe sêgôm ênê biñ samob ñanô kêsá atom, tec kêmasañ nê donki ma gêc gêja taunê malacmôkê. Enñ kêmasañ nê biñ to gêñ samob gêbacnê ma jagêbic tau êndu ma sêsuj enñ anğa tamanê sêô.

Dawid gêmoa malac Mahanaim

²⁴ Go Dawid jagêô lasê Mahanaim ma Absalom to lau Israel nêñ ñacwaga samob selom bu Jordan sêja. ²⁵ Absalom kêkênj Amasa kêtú siñwaganênj ñamata gêjô Joab su. Amasa tonañ enñ ñac Ismael Itra latu. Itra tau gêjam Nahas latuo Abigail. Enñ Joab têna Seruia lasio. ²⁶ Absalom to lau Israel sê nêñ becobo sêmoa gamênj Gilead.

²⁷ Gêdênj tañ Dawid gêô lasê Mahanaim nañ, Nahas latu Sobi anğa Amon nêñ malac Raba agêc Amiel latu Makir anğa Lodebar ma ñac Gileadña Barsilai anğa Rogelim, ²⁸ sêkôc mê to laclu ma ku to mopolom tokaiñ-tokaiñ ma polom sigob to gabab ma gêngaga ñagêdô. ²⁹ Êsêac sêkôc lêp to ñalêsi ma su gêjac anô sêmênj gebe Dawid to lau siñña, tañ sêmoa sêwiñ enñ nañ sêniñ. Êsêac sêsôm gebe “Lau sêmoa gamênj sawa e mo to bu gêjô êsêac ma tekweñ gêbac.”

18

Absalom gêmac êndu

¹ Go Dawid gêjac nê lau, tañ sêmoa sêwiñ enñ nañ, kêsi ma kêkênj êsêacnênj laumata siñña ñagêdô sêjam gôliñ lau 1,000 ma ñagêdô sêjam gôliñ lau 100. ² Go Dawid gêwa lau siñña kêkôc gêja toñ têlêac. Toñ ñamataña Joab gêjam gôliñ. Toñ teñ Seruia latu Joab lasi Abisai gêjam gôliñ. Ma toñ teñ ñac Gitña Itai gêjam gôliñ. Ma kiñ kêsôm gêdênj lau gebe “Aê tauc oc jawiñ amac amboac tonañgeñ.” ³ Mago êsêac sêsôm gebe “Aôm ôwiñ aêac atom. Aêac embe aêc ñacjo su oc lau taênj ênam biñ taêsam atom. Embe aêacma ñamakenj sêmac êndu oc lau taênj ênam biñ taêsam atom amboac tonañgeñ. Mago aôm tec kôlêlêc ma lau 10,000 su. Amboac tonañ aôm embe ômoa malac ma ôpuc aêac toñ oc ñajam êlêlêc.” ⁴ Tec kiñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Gêñ tañ amac alic ñajam nañ, aê gabe jasô ñalabu.” Amboac tonañ kiñ kêkô kêsi malac ñasacgêdô ma siñwaga samob sêsêlênj sêsa sêja totoñ-totoñ. Toñ ñagêdô ñalau têtôm 100 ma toñ ñagêdô ñalau têtôm 1,000. ⁵ Ma kiñ kêjatu Joab agêc Abisai ma Itai gebe “Anğôm ñac wakuc Absalom saic-saicgeñ atom êtu aêña.” Ma lau samob sêñô jatu tonañ, tañ kiñ kêkênj gêdênj êsêac laumata siñña samob kêtú Absalomña nañ.

⁶ Amboac tonañ Dawidnê siñwaga sêsa awê gebe nasêndac lau Israel. Ma sêjac siñ tau kêsá anğa saleñ Epraimña. ⁷ Ma Dawid nê siñwaga sêku Israel tulu anğa tonañ. Sêjac siñ kapôênjanô gêdênj bêc tonañ. Lau 20,000 sêmac êndu. ⁸ Siñ tonañ gelom gêjam gamênj tonañ auc ma gêdênj bêc tonañ saleñ kêdanğônj lau taêsam kêlêlêc lau, tañ siñ gesenñ nañ su.

⁹ Ma Absalom kêtap Dawidnê sakiñwaga sa. Absalom gêngônj nê donki ñaô ma donki tau jagêboañ kêsô kamem kapôênj ñalaka ñalêlôm gêja. Ma Absalom nê môkêlauñ gêjac kêsô ñalaka ma enñ gacgeñ geñ kalerñ ma donki tau, tañ Absalom gêngônj ñaô nañ, gêboañ su gêc gêja. ¹⁰ ñac teñ gêlic gêñ tau ma kêsôm gêdênj Joab gebe “Ôlic acgom, aê galic Absalom geñ kalerñ kamem ñalaka.” ¹¹ Joab kêsôm gêdênj ñac, tañ kêsôm biñ tau nañ gebe “Aôm gôlic enñ me. Kêtú asageñña gôjac enñ kêsêp nom gêmênj atom. Aê oc jakênj silber 10 êndênj aôm ma ômbiñkap teñ êwiñ.” ¹² Mago ñac tau kêsôm gêdênj Joab gebe “Aê embe jatap silber 1,000 sa êsêp aê lemoc, mago oc jakênj lemoc êpi kiñ latu atom. Gebe aêac anô kiñ gêjac biñsu amagêc Abisai ma Itai gebe ‘Anğôm ñac wakuc Absalom saic-saicgeñ atom êtu aêña.’ ¹³ Ma aê embe jañgôm gêñ teñ kelecgeñ êndênj enñ katu oc êsiñ tau êndênj kiñ atom ma aôm taôm oc ônam aê kêsi atom.” ¹⁴ Joab kêsôm gebe” Aê

gabe jajainj têm jawinj aôm atom.” Go eñ kêkôc kêm tâlêac jagêgunj Absalom kêsô bôdagi gêdênj tañ eñ mata jaligenj gerj kalerj kamem ñalaka nañ. ¹⁵ Ma lau matac 10, tañ sêôc Joabnê laukasap nañ, sêgi Absalom auc ma sêjac eñ êndu.

¹⁶ Go Joab gêjac dauc kêtañ ma lau sinja, tañ sêjanda Israel nañ, sêwi sinj ma sêmu sêmênj gebe Joab kêkô êsêac auc. ¹⁷ Ma êsêac sêkôc Absalomnê ñawêlêlanj ma sêbalinj kêsêp sê kapôênj tej aña saleñ ma sêboa poc toñ kapôênj tej sa kêkô sê tau ñaô. Ma lau Israel samob sêc sêja nêñ andu gêdênj-gêdênjgerj.

¹⁸ Gêdênj tañ Absalom gêmôa mata jali nañ, eñ kêkôc alê poc tej jagêjac sa kêtü eñ taña kêkô kinjê gaboañ gebe eñ kêsôm gebe “Aê latuc masi gebe lau taênj ênam aê.” Eñ gê taunê ñaê kêpi alê poc tonañ ma sêsam gênj tau gebe Absalomnê ñabelo e gêdênj ocsalô tonec.

Sêsôm Absalom gêmôc êndu ñawae gêdênj Dawid

¹⁹ Go Sadok latu Ahimas kêsôm gêdênj Joab gebe “Ôkênj aê jalêti najakênj ñawae êndênj kinj tau gebe Apômtau gêjam eñ kêsî aña nê ñacjo nêñ ñaclai.” ²⁰ Ma Joab kêsôm gêdênj eñ gebe “Aôm ôkôc ñawae ôna êndênj ocsalô tonec atom. Moae oc ôkôc ñawae ôna êndênj bêc tej, mago galoc aôm ôna atom gebe kinj latu gêmôc êndu.” ²¹ Go Joab kêsôm gêdênj nê sakinjwaga ñac Kusña gebe “Ôna ôkênj ñawae êndênj kinj êtu gênj, tañ gôlic nañña.” ñac Kusña gewec gêdênj Joab ma kêlêti gêja. ²² Go Sadok latu Ahimas kêsôm gêdênj Joab kêtiam gebe “Gênjwapac tej embe êtap aê sa, go êtap samañ. Mago ôkênj aê jalêti jandaguc ñac Kusña jana.” Ma Joab gêjô eñ awa gebe” ñoc latucenec, ôlêti êtu asagenja. Aôm oc ôtap ñagêjô ñajam tej sa êtu ôkênj ñawaenja atom.” ²³ Eñ kêsôm kêtiam gebe “Gênjwapac tej embe êtap aê sa, go etap sa, mago gabe jalêti jana.” Tec Joab kêsôm gêdênj eñ gebe “Ôlêtimañ.” Go Ahimas kêlêti kêdaguc intêna gaboañña jagêôc lêlêc ñac Kusña su.

²⁴ Dawid jagênjgônj tunjôm ñasacgêdô. Ma dibwaga tau kêpi tunjôm jakêkô sacgêdô ñasalôm ñaô. Eñ gêôc mataanô sa e gêlic ñac tej taugenj kêlêti gêmênj. ²⁵ Ma gêmôêc to kêsôm ñawae gêdênj kinj. Ma kinj kêsôm gebe “Embe eñ taugenj oc moae kêkôc ñawae ñajam gêmênj.” ñacjaenj tau kêlêti mênjêdabij. ²⁶ Go dibwaga gêlic ñac tej kêlêti gêmênj kêtiam. Tec eñ gêmôêc bij gêdênj gejobwaga sacgêdôña gebe “Ôlic acgom, ñac tej taugenj kêlêti gêmênj kêtiam.” Kinj kêsôm gebe “Eñ kêkôc ñawae ñajam tej amboac tonañgerj.” ²⁷ Ma dibwaga kêsôm gebe “Aê galic ñac, tê kêlêti kêtü ñamata nê, amboac Sadok latu Ahimas.” Ma kinj kêsôm gebe “Eñ ñac ñajam ma oc kêkôc ñawae ñajam.”

²⁸ Go Ahimas gêmôêc gêdênj kinj gebe “Gênj samob ñajamgenj.” Go eñ gewec gêdênj kinj lanjônô gêdênj nom ma kêsôm gebe “Aweñ êôc Apômtau, aômnêm Anôtô, tañ kêkênj lau, tê sêôc lemerj sa gêdênj ñoc ñatau kinj nê, sêsô aôm ñalabu nañ.” ²⁹ Ma kinj kêtü kênac gebe “Ñac wakuc Absalom gêmôa ñajam me masi.” Ahimas gêjô eñ awa gebe “Gêdênj tañ nêm laumata Joab kêsakinj nêm sakinjwaga aê nañ, aê galic lau taêsam sêjac seso tañ, mago gajam kauc ñam.” ³⁰ Ma kinj kêsôm gebe “Mênjôkô tonec.” Amboac tonañ eñ kêkac tau ôkwi ma kêkô ñañênj.

³¹ Go ñac Kusña mênjgêô lasê ma kêsôm gebe “Ñawae ñajam kêtü ñoc ñatau kinjña. Ocsalô tonec Apômtau kakênj lau, tañ sêli taurj sa gêdênj aôm nañ, sêsô aôm ñalabu.”

³² Kinj tau kêsôm gêdênj ñac Kusña gebe “Ñac wakuc Absalom gêmôa ñajam me masi.” Ma ñac Kusña gêjô eñ awa gebe “O ñoc ñatau kinj, aê gabe nêm ñacjo samob to lau samob, tañ sêli taurj sa gêdênj aôm nañ, oc tatôm ñac wakuc tonañgerj.” ³³ Kinj tau atê gêmô eñ ma kêpi balêm, tañ gêc malac ñasacgêdô ñaô nañ, gêja ma kêtañ gebe “O ñoc latuc Absalom, latucenec Absalom. Jamac jajô aômmanj. O ñoc latuc Absalom, ñoc gênjenec.”

Joab kêsôm Dawid

¹ Go sêkênj ñawae gêdênj Joab gebe “Ôlic acgom, kinj kêtañ tañiboa kêtü Absalomña.”

² Amboac tonañ gêdênj bêc tonañ bij sêku ñacjo tuluña tau gêjam tau ôkwi kêtü tañiboa

gêdên lau samob gebe lau sênô nawae gebe kiñ kêtañ tañiboa kêtû latuñ. ³ Gêdên bêc tonañ lau siñña sêsa malac sêmên kelecgeñ sêgôm amboac lau, tañ majerñ kêtû têtaiñ taun su anga siñña nañ. ⁴ Kiñ gêsañ lañôanô auc ma kêtañ toawa-toawa gebe “O latuc Absalom, o Absalom latucenec, o gêñenec.”

⁵ Go Joab kêsô andu gêdên kiñ gêja ma kêsôm gebe “Ocsalô tonec aôm gôgôm nêm sakiñwaga samob, tañ sêjam aôm to nêm latômio to ñac ma nêm lauo to aneñio kési amoa matem jali nañ, majerñ kêsa. ⁶ Aôm têtmac gêwiñ êsêac, tañ têtmac sec gêdên aôm nañ, ma têtmac gedec êsêac, tañ têtmac gêwiñ aôm nañ. Ocsalô tonec aôm gôwa taôm sa gebe gôlic lau siñsêlêc to nêm sakiñwaga samob amboac gêñ ñaôma. Galoc aê kajala gebe Absalom embe êmoa mata jali ma aêac samob amac êndu, go ôlic ñajam. ⁷ Amboac tonañ galoc ôndi sa naôsôm biñ ñajam teñ êndên nêm sakiñwaga. Embe masi, go aê jatôc lemoc jakô Apômtau lañônêm gebe êndên êmbêc tonec ñac teñ oc êmoa êwiñ aôm atomanô. Biñ tonañ oc êtu biñ sec êlêlêc biñ samob, tañ kêtap aôm sa gêdên aôm ñapalêgeñ e mêngeñdên galoc nañ su.” ⁸ Go kiñ gêdi sa jagêngeñ malac ñasacgêdô. Ma nawae gêdên lau samob gebe “Alic acgom, kiñ gêñgeñ malac ñasacgêdô” ma lau samob sêsa dêdên eñ.

Dawid gêmu gêja Jerusalem

Gêdên ñasawa tonañ Israelnên lau samob sêc dêdên taunên andu gêdên-gêdêngeñ sêja. ⁹ Ma lau samob sêoc gêdô taun gêdên-gêdêngeñ kêtôm Israelnên gôlôacmôkêgeñ ma sêsôm gebe “Kiñ gêjam aêac kési anga aêacnên ñacjo lemeñ ma gêjam aêac sa anga lau Pilisti lemeñ. Ma galoc eñ gêwi gamên siñ ma gêc gêja kêtû Absalomña. ¹⁰ Ma Absalom, tañ aêac taerñ oso eñ nañ, siñ geserñ eñ su. Ma amboac ondoc amac ajam taôm tôñ ma asôm biñ teñ gebe akôc kiñ tau êmu êmênña atom.”

¹¹ Kiñ Dawid gêñô lau Israel sêmasañ biñ kêtû eñña nawae, tec kêsakiñ biñ gêdên dabunwagaagêc Sadok agêc Abiatar gebe “Asôm êndên lau Juda nên laumata gebe ‘Amboac ondoc, tec amac amasañ biñ kêtû akôc kiñ êmu êwac nê anduñ kêtû ñamu nec. ¹² Aênoc lasitêwai amac, ñoc ñatêkwa to ñoc ñamêsôm amac. Amboac ondoc tec abe akôc kiñ êmu êwac êtu ñamugerñ nec.’ ¹³ Ma asôm êndên Amasa gebe ‘Ñoc ñatêkwa to ñoc ñamêsôm aôm atom me. Aê embe jakên aôm ôtu ñoc siñwaga nên laumata ôjô Joab su atom oc Anôtô enserñ aê su janaña.’” ¹⁴ Ma eñ gêjam lau Juda samob nên ñalêlôm ôkwi e têtmac tagerñ ma sêsakiñ biñ gêdên kiñ gebe “Aôm to nêm sakiñwaga samob amu amên.” ¹⁵ Amboac tonañ kiñ tau gêmu gêmên bu Jordan ma lau Juda sêpuc kiñ tôñ-tôn sêmên Gilgal sebe sêkôc kiñ tau elom bu Jordan ñamakerñ êmên.

¹⁶ Ma ñac Benjaminña Gera latu Simei anga Bahurim kêsêp ñagaôgeñ gêmên gêwiñ lau Judaña gebe êpuc kiñ Dawid tôñ-tôn amboac tonanğeñ. ¹⁷ Ma lau Benjaminña 1,000 sêwiñ eñ. Ma Saulnê gôlôacnên sakiñwaga Siba to latui 15 ma nê sakiñwaga 20 sêlêti sêsêp jasêo lasê bu Jordan sêmuñ kiñ. ¹⁸ Ma êsêac selom buselerñ tau sebe sêkôc kiñnê gôlôac sêmên ñamakerñ ma sebe sêngeñ gêmên, tañ kiñ êlic êmoasiñ eñ nañ. Ma gêdên tañ kiñ gebe elom bu Jordan tau nañ, Gera latu Simei gêu tau gec eñ lañônêmña ¹⁹ ma kêsôm gêdên eñ gebe “O ñoc ñatau, taêm ênam biñ, tañ nêm sakiñwaga aê gagôm keso gêdên bêc, tañ gôwi Jerusalem siñ nañ, ma ôlic aê sec atom. O kiñ, ôê biñ tau tôñ ênêc nêm ñalêlôm atom. ²⁰ Nêm sakiñwaga aê kajala gebe gagôm keso. Mago galoc ôlic acgom, aê tec kasêp gamên katu Josepnê gôlôac nên ñac ñamatana gebe japuc ñoc ñatau kiñ aôm tôñ-tôn.” ²¹ Go Seruia latu Abisai gêoc awa sa ma kêsôm gebe “Simei êmac êndu êtu kêpuc boa ñac, tañ Apômtau geñ oso eñ nañña atom me.” ²² Mago Dawid kêsôm gebe “Seruia latui amac, aêacnên asageñ ñagêdô gêdên taun, tec ocsalô tonec amac alêtôm aê. ñac teñ oc êmac êndu anga Israel ocsalô tonec me. Aê kajala gebe katu kiñ Israelnê gêdên ocsalô tonec.” ²³ Ma kiñ kêtôc lêma ma kêsôm gêdên Simei gebe “Aôm oc ômac êndu atom.”

²⁴ Ma Saul dêbu Mepiboset kêsêp gêmên gebe êndac kiñ tau. Eñ kêkwasiñ akaiñ to kêkapiñ nê êm ma kêkwasiñ nê ñakwê atomanô gêdên tañ kiñ gêwi gamên siñ nañ, e gêmu gêmên toôli samucgeñ kêtiam. ²⁵ Gêdên tañ Mepiboset anga Jerusalem mêngeñ lasê gebe êndac kiñ nañ, kiñ tau kêsôm gêdên eñ gebe “Mepiboset, kêtû asageñña aôm

gôwiñ aê gôja atom.” ²⁶ Eñ gêjô eñ awa gebe” O ñoc ñatau ma ñoc kiñ, aê ñac puliñ. Aê kasôm gêdên ñoc sakiñwaga gebe êmansañ dorñki teñ êtu aêña gebe jañgôn ñað ma jawiñ kiñ jana. Mago ñoc sakiñwaga kêsau aê. ²⁷ Eñ kêgôliñ biñ kêpi nêñ sakiñwaga aê gêdên ñoc ñatau kiñ. Mago ñoc ñatau kiñ kêtôm Anôtônê añela. Amboac tonañ ôñgôm gêñ, tañ aôm gôlic ñajam nañ. ²⁸ Gebe ñoc ñatau kiñ gêlic tamocnê gôlôac samucgeñ amboac lau gêbac jagêdên, mago aôm kôkên nêñ sakiñwaga aê gañgôn êsêac, tañ señ gêñ aña nêñ tebo nañ ñalêlôm. Aêñoc biñ ñajam ondoc gêc gebe jateñ êndên kiñ.” ²⁹ Ma kiñ kêsôm gêdên eñ gebe “Ôsôm biñ taêsam êwiñ êtu asageñña. Aê kasôm biñ kêtù têtñ gebe Amagêc Siba awa nomlênsêm êkôc.” ³⁰ Ma Mepiboset kêsôm gêdên kiñ gebe “Ñoc ñatau kiñ gêmu gêmên toôli samucgeñ, tec Siba êkôc gêñ taumañ.”

³¹ Ñac Gileadña Basilai kêsêp aña Rogelim gêmên ma kêsêlên gawiñ kiñ e jasêo lasê bu Jordan gebe êkên eñ elom êna ñamakeñ. ³² Basilai kêtù ñamalacanô su, ênê jala kêtù 80. Eñ gêjam kiñ tau sa ña geñ taniñña gêdên ñasawa, tañ eñ gêmoa Mahanaim gebe eñ ñac tolêlôm ñanô teñ. ³³ Ma kiñ kêsôm geden Basilai gebe “Ômôên ôñgôn Jerusalem ôwiñ aê ma aê jamoasiñ aôm aña tônê.” ³⁴ Mago Basilai kêsôm geden kiñ gebe “Aêñoc jala jamoa matoc jaliña tendocgeñ gêc, tec jawiñ kiñ japi Jerusalem jana. ³⁵ Ocsalô tonec aêñoc jala kêtù 80. Aê katôm gebe jansaê ñajam to sec me. Aê katôm gebe jansaê gêñ, tañ janiñ me janôm nañ me. Aê katôm gebe jañô lau awerñ sênã wêña me. Êtu asageñña nêñ sakiñwaga wacêtu gêñwapac teñ êndên ñoc ñatau kiñ êwiñ. ³⁶ Nêñ sakiñwaga gebe êsêlên êwiñ kiñ dambêgeñ e êndên Jordan ñamakeñ. Kiñ êmoasiñ aê amboac tonañ êtu asageñña. ³⁷ Aê jateñ aôm gebe ôkên nêñ sakiñwaga êmu êna gebe jamac êndu aña taucñoc malacmôkê ma aña tamoc agêc tinoc nêñ sêo ñagala. Nêñ sakiñwaga Kimham tec gêmoa. Ôkên eñ êsêlên êwiñ ñoc ñatau kiñ tau ma ôñgôm gêñ, tañ gôlic ñajamgeñ nañ, êndên eñ.” ³⁸ Ma kiñ gêjô eñ awa gebe “Kimham êwiñ aê êna ma aê oc jañgôm gêñ, tañ aôm ôlic ñajam nañ, êndên eñ ma jañgôm gêñ samob, tañ aôm oteñ nañ, amboac tonangeñ.” ³⁹ Go lau samob selom bu Jordan ma kiñ gelom amboac tonangeñ. Ma kiñ kêlêsoñ Basilai alianô ma gêjam mec eñ ma Basilai gêmu gêja taunê malac. ⁴⁰ Kiñ tau gêja Gilgal ma Kimham gêwiñ eñ. Ma lau Juda samob to lau Israel ñamakeñ amboac tonangeñ sejoñ kiñ sêmoa intêna.

⁴¹ Go lau Israel samob dêdên kiñ sêja ma sêsôm gêdên eñ gebe “O kiñ, kêtù asageñña aêacnên lasitêwai Judaña sêjam geñgeñ aôm ma sêkôc aôm to nêñ gôlôac ma nêñ lau samob amên Jordan ñamakeñ tonecña.” ⁴² Lau Judaña sêjô lau Israel awerñ gebe “Kiñ kêtù aêacma ñagêdô teñ. Kêtù asageñña amac têtmtac ñandañ kêtù biñ tonañña. Aêac aen kiñnê gêñ teñ me. Me eñ kêkên gêñ teñ ñaðmageñ gêdên aêac me.” ⁴³ Ma lau Israel sêjô lau Juda nêñ biñ gebe “Aêac awê kaiñ kiñ Dawid alêlêc amac su gebe aêac lau Israel ma gôlôacmôkê 10. Kêtù asageñña amac alic aêac sec. Aêac asôm biñ gebe akôc aêacnên kiñ amu amênña kêtù ñamata atom me.” Mago lau Juda awerñ ñajaña kêlêlêc lau Israel nêñ su.

20:1–21:22 Dawid kêtap gêñwapac tokaiñ-tokaiñ sa. Lau Israel ñagêdô sêli taun sa, nê wakuc sêlênsôn taun, tóbôm kêsã ma nê ñacjo sêjac siñ gêdên eñ. Mago gêñwapac samob tonañ ñai kêku Dawid tulu atom.

22

Dawidnê wê dangenja

¹ Dawid gêga wê tonec gêdên Apômtau, gêdên bêc, tañ Apômtau gêjam eñ sa aña nê ñacjo samob lemeñ to aña Saul lêma nañ. ² Eñ kêsôm gebe “Apômtau kêtù ñoc lamuanô to ñoc tuntêna ma ñoc gêjam-sawaga.

³ Aêñoc Anôtô kêtù ñoc lôm, tañ gaê lamu nañ. Eñ kêtù ñoc lautuc ma ñoc moasiñ ñabulakôp. Eñ kêtù ñoc lêmôp to ñoc lômlabu ma ñoc kêsawaga, tañ gêjam aê sa aña gêñ saic-saic nañ.

4 Aê aoc gêjac Apômtau, tañ talanem eñ nañ,
ma eñ gêjam aê kêsi aña ñoc ñacjonêñ.

5 “Gebe gêmacanô ñadembom gênôm aê auc
to gêñ gebe enseñ aêña ñasamac kêtakê aê.

6 Lamboam ñalêpoa gêsô aê tôñ
gêmacanô gêwa lakô aê.

7 Gamoa e katuc uñ tageñ ma aoc gêjac Apômtau
ma gamôêc gêdêñ ñoc Anôtô gebe ênam aê sa.
Eñ gêñgôn nê gamêñ dabuñ ma gêñô ñoc môêc
ma gê taña aêñoc tanjiboa, tañ katan gêdêñ eñ nañ.

8 “Go nom wiwic to kôtêñ-kôtêñgen, undambê ñataoñ kêtênêp e kôjô-kôjôgen
gebe eñ têtac ñandañ kêsa ñanô.

9 Jadauñ kêsa eñ lususuñ to ja ñawaô kêsa eñ awasuñ
ma ñalana ñamôsi kêpêlan aña ênê kêsa gêja-gêja.

10 Eñ kêwê undambê sêlilib kêsêp gêmêñ.

Tao ñamajañ gêc eñ akaiñ ñalabu.

11 Eñ gêlôb gêñgôn kerub ñaô.

Eñ gêñgôn mu ñamagê ñaô ma gêlôb wip tageñ.

12 Eñ kêkêñ gêsunbôm kêtû nê becobo.

Kom ñamajañ to tao tokatap-tokatap kêkôm eñ auc.

13-14 ñalana ñamôsi kêpêlan kêsa

aña ñawasi, tañ gêmuñ eñ nañ.

“Apômtau kêkêñ nê wapap gêjac aña undambê.

Ma Lôlôc ñatau kêkêñ nê awa kêsa.

15 Eñ kêpê nê sôb ma kêpalip nê ñacjo êliñ-êliñ.

Ôsic kêtakê êsêac sêc gôliñ-gôliñgen.

16 Gwêc ñagêdimbob gêôc tau sa kêtû awê

ma nom ñataoñ kêwaka tau sa.

Gebe Apômtau gêjam wambañ

ma ñawajaô kêsa eñ lususuñ.

17 “Eñ kêmetôc lêma aña lôlôc mênkêkam aê tôñ
ma gê aê sa aña ñasamac kapôêñ ñalêlôm.

18 Eñ kêjanço aê su aña ñoc ñacjo ñaclai nê
to aña ñoc gobi, tañ nêñ ñaclai kêkôm aê auc nañ nêñ.

19 Êsêac sebo sêsa dêdêñ aê gêdêñ ñoc bêc ñawapacña,
mago Apômtau kêpuc aê tôñ.

20 Eñ kêkam aê sa jakakô gamêñ kwalam.

Eñ kêsaic aê sa kasa gaja gebe eñ têtac gêwiñ aêgac.

21 “Apômtau kêmoasiñ aê kêtôm lañôcnêm sawaña.

Eñ gêjam aê sa kêtôm lemoc selecña.

22 Gebe aê kasa Apômtaunê lêñ ñapep

ma kakac tauc su aña ñoc Anôtônê ñaucñagen atom.

23 Ênê biñgêdêñ samob kêkô aê lañôcnêm

ma gajam dêmôêc ênê biñsu atom.

24 Aê kasa ñoc lêñ ñapep e eñ gêlic aê ñajam.

Ma gajob tauc ñapep gêdêñ gêñ sec.

25 Amboac tonañ Apômtau kêmoasiñ aê kêtû gamoa ñañêñña,
kêtû ñoc ñalêlôm selec gamoa eñ lañôcnêmña.

²⁶ “Aôm gôwa taôm sa gêdêñ ñac ñajam gebe aôm ñac gabêjam, gêdêñ ñac larjônêm sawarja gebe aôm taôm ñac larjônêm sawa.

²⁷ Aôm gôwa taôm sa gadêñ ñac mansañ gebe aôm taôm mansañ mago gêdêñ keso-keso, tec kôtôc taôm amboac kainj teñ.

²⁸ Aôm gôjam lau, tañ sêkônij tauñ nañ sa ma kôkônij lau, tañ tetoc tauñ sa nañ.

²⁹ Biññanô, o Apômtau, aôm kôtu ñoc ja. ñoc Anôtô kêpô ñoc ñakesec ñawê kêsa.

³⁰ Biññanô, aôm embe ôwiñ aê oc janac lausij popoc ma ñoc Anôtô embe êwiñ aê oc jamboañ jañgêli nêñ tuñbôm.

³¹ Anôtô tonañ tec gêjam gôliñ gêñ samob tomalagenj. Biñ tañ Apômtau gêjac mata nañ, kêtû anô. Eñ kêtû lau samob, tañ sê lamu eñ nañ, nêñ lautuc.

³² “Apômtau taugenj eñ Anôtô.

Ma aêacnêñ Anôtô taugenj eñ lamu ñanô.

³³ Anôtô tau tonañ kêtû ñoc lamu ñajarja tau to kêmasañ ñoc intêna gebe jasa toôlic samucgenj.

³⁴ Eñ gêgôm ñoc ockainj kêtôm mojawâ nê. Eñ ketoc aê kakô lôc ñamoatêc ñaô toôlic samucgenj.

³⁵ Eñ kêdônj lemoc siñña tec lemoc jakêkam talam ñamadi.

³⁶ Aôm kôkêñ lautuc ênam aê kêsiña. Aômnêm moasiñ ketoc aê sa.

³⁷ Aôm kômasañ intêna ñasawa kapôênj gebe jasa ma japô ocgêsu ôkwi atom.

³⁸ Aê kajanda ñoc ñacjo e gasenj êsêac su ma kakac tauc ôkwi atom e êsêac sêjarja.

³⁹ Aê gajac êsêac piñpañ ma sebe sêndi e sêgôm jageo. Ac sêc ockainj ñalabu.

⁴⁰ Aôm kôjandij aê ña ñaclai gebe janac siñ ñanô. Aôm kôkônij ñoc ñacjo sêmoa aê ñalabu.

⁴¹ Aôm kôpuc ñoc ñacjo sa tec sêc aê e gasenj êsêac samob, tañ têtac sec gêdêñ aê nañ su.

⁴² Êsêac sesom nêñ gêjam sa teñ, mago teñ gajam sa atom. Êsêac sêmôêc gêdêñ Apômtau, mago eñ gêjô êsêac awenj atom.

⁴³ Aê kalêsa êsêac e têtôm nom ñakekop. Aê kaka êsêac tônj kêtôm kaka lêsap aña intêna.

⁴⁴ “Aôm gôjam aê sa aña siñ tomôkê-tomôkê e kôkêñ aê katu lausamucnêñ gôliñwaga. Lau tañ kajala êsêac atom nañ, sêjam sakinj aê.

⁴⁵ Lau jaba sewec dêdêñ aê.

Aê embe jakac aocsuñ sa jamoa ma oc tañenj wamu êndêñ aê.

⁴⁶ Lau jaba latuñj katuñ gêjarja ma sêsuñ tauñ têtênêp-têtênêpgeñ sêsa aña nêñ tuñbôm sêmênj.

⁴⁷ “Apômtau gêmoa mata jali. Aê aoc êoc ñoc lamu.

Aê jatoc ñoc ñacmoasiñ Anôtô sa.

⁴⁸ Anôtô tau tec kêpuc aê tônj e kakac ñoc kamocgôc. Eñ kêkônij malac-malac tônj sêsô aê ñalabu.

⁴⁹ Ma eñ gêjam aê kêsi gêdêñ ñoc ñacjo. Aôm kotoc aê sa kêlêlêc ñoc soño-soño, ma gôjam aê sa aña lau ñaclai nêñ.

⁵⁰ “O Apômtau, kêtû tonarjha aê gabe jalambiñ aôm jamoa lausamuc ñalêlôm ma janam wê lanemjha êpi nêma ñaê.

⁵¹ Aôm tonarj kotoc nêma kinj sa ñanô ma kôtôc nêma têtac gêwiñ tengeñja gêdên ñac, tañ señ oso eñ nañ, gêdên Dawid to nê wakuc gedey tôñgeñ.”

23

Dawidnê awamu

¹ Biñ tonec kêtû Dawidnê awamu
“Isai latu Dawid kêsôm biñ.

Ñac tañ tetoc eñ sa nañ, kêsôm biñ.

Jakobnê Anôtô nê ñac señ oso eñja.

Ñac gêga Israelnê wê ñajamwaga.

² “Apômtaunê ñalau kêsôm biñ kêsâ aê aoc, ma ênê biñ gêc aê imbeloc.

³ Israelnêñ Anôtô kêsôm biñ.

Israelnêñ lamu kêsôm biñ gêdên aê.

Ñac tañ kêtêc Anôtô

ma gêjam gôlinj ñamalac ñañêñgeñ nañ,

⁴ kêpô êsêac kêtôm ñawê bêbêcgeñja,

kêtôm oc, tañ kêpi tonagêlôm masi nañ, ma gêgôm gêgwanj, tañ kom gêjac nañ kêpuc.

⁵ Aêñoc gôlôac sêmoa sêwiñ Anôtô

gebe eñ kêmoatinj poac tengeñja tenj gêwiñ aê ma kêmasañ gêñ samob ñapep ma ênêc tengeñ,

gebe eñ oc êkênj aê gebe jamoa ñajam

ma gêñ tañ ñoc ñalêlôm têtac gêwiñ nañ, eñ êngôm esewec.

⁶ Mago lau, tañ sêmoa jaêc Anôtô nañ, têtôm gêñ têtka-têtka,

tañ tambalinj sinj nañ, gebe tatôm gebe takôc ña lemerj atom.

⁷ Mago ñac tañ gebe ejoñ gêñ tau sa nañ,

êkôc sinj to kêma ñadambê ma ja êniñ gêñ tau êmbacnê samucgeñ.”

23:8–24:25 Dawidnê sinjêlêc langwa towae nêñ ñaê kêsêp ñasêbu tonec. Dawid kêsâ nê lau sa, mago Anôtô gêlic ñajam atom, tec kêkênj gêmac sec kêtap lau Israel sa. Kêtû ñamu Anôtô taê walô nê lau kêtiam ma kêkôc gêmac sec tau su.

KiÏnêÏ Buku Ïamatana

KiÏnêÏ Buku Ïamatana tonec gêjac têku lau Israel nêÏ kiÏ nêÏ miÏ, taÏ kêsêp Samuelnê buku luagêc naÏ. Buku tau gêwa tau kêkôc gêja Ïasêbu tâlêac gebe

1. Môkêlatu 1-2 Salomo kêtû lau Israel to Juda nêÏ kiÏ gêjô Dawid su. Dawid gêmac êndu ÏamiÏ.
2. Môkêlatu 3-11 Salomo gêjam gôliÏ lau Israel to ênê kôm Ïanô ÏamiÏ. Ênê kôm towae gebe kêkwê lôm dabuÏ anÏa Jerusalem.
3. Môkêlatu 12-22 GamêÏ Israel gêwa tau kêkôc gêja gamêÏ luagêc, sêsam teÏ gebe Israel ma teÏ gebe Juda. KiÏ taÏ sêjam gôliÏ gamêÏ luagêc tonanÏ naÏ, nêÏ miÏ kêsêp môkêlatu tonanÏ e jagêdêÏ têm Jehosapat kêtû kiÏ anÏa Juda ma Ahasia gêjam gôliÏ Israel.

KiÏnêÏ buku luagêc kêkip kiÏ samob nêÏ lêÏ taÏeÏ wamu gêdêÏ Anôtôna sa. KiÏ, taÏ taÏeÏ wamu Anôtô naÏ, sêjam gôliÏ lau jagêdêÏ ma têtap kôm Ïanô Ïajam sa. Mago êsêac, taÏ sêjam sakiÏ gwam to sêbuc dêmdêÏ Anôtô naÏ, nêÏ gôliÏ gêôc sec sa. KiÏ samob, taÏ sêjam gôliÏ gamêÏ gêmu kêpiÏa naÏ, seso Anôtônê jatu. GamêÏ Juda ÏakiÏ Ïagêdô sêsô Anôtônê ÏagôliÏ Ïalabu, Ïagêdô sêkac taÏ su anÏa Anôtônê.

Lau Ïatêkwa toÏ teÏ nêÏ miÏ kêsêp buku tau amboac tonanÏeÏ. Êsêac têtû Apômtaunê jaenÏwaga. Aêac tasam êsêac gebe Propete. Êsêac sêkêÏ puc gêdêÏ lau samob ma sêjac jao sakiÏ gwamÏa to taÏeÏpêc. ÊsêacnêÏ Ïac towae teÏ Elia. Ênê miÏ towae kêsêp môkêlatu 18. EÏ to Balnê dabuÏwaga aweÏsuÏ gêôc ka taÏ anÏa lôc Karmel gebe Anôtô ondôc Ïanô.

Abisag gêjam sakiÏ Dawid

¹ GêdêÏ taÏ kiÏ Dawid kêtû Ïamalacanô teÏ ma nê jala kêtû taêsam naÏ, êsêac sêkwa eÏ auc Ïa belanÏke, mago malo gêgôm eÏ ÏapanÏ. ² Amboac tonanÏ ênê sakiÏwaga sêsôm gêdêÏ eÏ gebe “O kiÏ, sensom Ïapalêo teÏ êtu aômÏa gebe ênam sakiÏ aôm ma êtu aômnmêm jaomwagao. EÏ ênêc awiÏ aôm oc êjandanÏ aôm.” ³ Tec sesom awêtakiÏ Ïajamanô teÏ anÏa gamêÏ IsraelÏa samucgeÏ e têtap awê SunemÏa Abisag sa ma sêkôc eÏ dêdêÏ kiÏ sêja. ⁴ Ma awêtakiÏ tonanÏ eÏ Ïajamanô ma kêtû kiÏ nê jaomwagao ma gêjam sakiÏ eÏ, mago kiÏ gêjam eÏ atom.

Adonia gebe êjanÏo lêpôn kiÏÏa su

⁵ Dawid agêc Hagit nêÏ latuÏi Adonia ketoc tau sa ma kêsôm gebe “Aê gabe jatu kiÏ.” Ma eÏ kêkôc kareta to lau, taÏ sêÏgônÏ hos ÏaônÏa naÏ, to lau 50 gebe sêlêti sêmuÏ eÏ. ⁶ Ma eÏ tama gêjac jao ma kêtû kênac eÏ gebe “Kêtû asageÏÏa aôm gôgôm gêÏ amboac tonanÏ” naÏ atom. EÏ Ïac tolanÏanô Ïajam teÏ amboac tonanÏ ma têna kêkôc eÏ kêdaguc Absalom. ⁷ Adonia gêjam biÏgalôm gêwiÏ Seruia latu Joab agêc dabuÏwaga Abiatar ma êsêagêc têdaguc Adonia ma sêjam eÏ sa. ⁸ Mago dabuÏwaga Sadok agêc Jehoiada latu Benaia ma propete Natan to Simei agêc Rei ma Dawid nê siÏsêlêc samob, taÏ seÏop eÏ naÏ, sêwiÏ Adonia atom.

⁹ Adonia kêkêÏ domba to bulimakao kapoac ma bulimakao Ïalatu, taÏ segeÏ e kêtôp Ïajam naÏ, kêtû da anÏa Poc moacÏa, taÏ gêc kêsi Enrogel naÏ, ma kêkêÏ jaenÏ gêdêÏ nê lasitêwai, kiÏ latui, samob ma kiÏ nê lau kapônÏeÏ anÏa Juda gebe têtû ÏacleÏ eÏ. ¹⁰ Mago eÏ kêkêÏ jaenÏ gêdêÏ propete Natan agêc Benaia ma siÏsêlêc me lasi Salomo atom.

¹¹ Go Natan kêsôm gêdêÏ Salomo têna Batseba gebe “Aôm gônô su gebe Hagit latu Adonia kêtû kiÏ ma aêacnêÏ Ïatau Dawid gêjam kauc biÏ tau me masi. ¹² Amboac tonanÏ ômônÏeÏ ma aê gabe jawa lêÏ teÏ sa êndêÏ aôm gebe ônam taôm to latôm Salomo katômi kêsi. ¹³ Aôm ÏagaônÏeÏ ôsô ôndêÏ kiÏ Dawid ôna ma ôsôm êndêÏ eÏ gebe ‘O Ïoc Ïatau kiÏ, aôm kôtôc lêmam gêdêÏ nêm sakiÏwagao aê ma kôsôm gebe “Aômnmêm latôm Salomo êtu kiÏ êjô aê su ma êÏgônÏ aêÏoc lêpônÏ” aôm kôsôm me masi. Kêtû asageÏÏa Adonia kêtû

kiÏ.’¹⁴ Aôm ôsôm biÏ êndên kiÏ ômoa, go aê oc jasô jandaguc aôm ma japuc nêmbiÏ tônia.”

¹⁵ Amboac tonaÏ Batseba kêsô kiÏnê balêm gêja (kiÏ tau kêtû ñamalacanô su ma Abisag anÏa Sunem gêjam sakiÏ en). ¹⁶ Batseba gewec ma gêu tau gêc kiÏ akaiÏña. Ma kiÏ kêtû kênac gebe “Ñalêlôm kêkac aôm kêtû asageÏña.” ¹⁷ En gêjô en awa gebe “Ñoc ñatau, aôm kôtôc lêmam gêdên nêmbiÏ sakiÏwagao aê kôkô Apômtau, aôm nêmbiÏ Anôtô, laÏônêmbiÏ ma kôsôm gebe ‘NêmbiÏ latôm Salomo oc ênam gôliÏ êjô aê su ma en oc êngôn ñoc lêpôn.’” ¹⁸ Ma galoc, ôlic acgom, Adonia kêtû kiÏ, ma aôm kiÏ gôjam kauc gêÏ tau. ¹⁹ En kêkên bulimakao to ñalatu, taÏ segeÏ e kêtôp ñajam naÏ, ma domba taêsam ñasec kêtû da ma kêkên jaen kiÏ latui samob to dabuÏwaga Abiatar ma siÏwaga nêÏ ñac ñamatana Joab, mago latôm Salomo tec keteÏ en gêwiÏ atom. ²⁰ O ñoc ñatau kiÏ, galoc lau Israel samob sêkên mateÏ aôm gebe ôsôm êndên êsêac gebe asa êngôn aêñoc ñatau kiÏ nê lêpôn êjô aôm su. ²¹ Embe masi oc êndên taÏ ñoc ñatau kiÏ ênêc nê bêc êwiÏ tamai naÏ aêagêc latuc Salomo oc atap ñagêjô sa.”

²² Gêdên taÏ en gêjam biÏgalôm gêdên kiÏ gêmoa naÏ, propete Natan gêô lasê. ²³ Ma êsêac sêkên ñawae gêdên kiÏ tau gebe “Propete Natan tec gêmoa tonec.” Ma gêdên Natan kêsô gêdên kiÏ gêja naÏ, en gewec gêdên kiÏ, laÏôanô gêdên nom. ²⁴ Ma Natan kêsôm gebe “Ñoc ñatau kiÏ, aôm oc kôsôm gebe Adonia êtu kiÏ êjô aê su ma êngôn aêñoc lêpôn me masi. ²⁵ Gebe en kêsêp gêja gêdên ocsalô tonec ma kêkên bulimakao kapoac to ñalatu, taÏ segeÏ e kêtôp ñajam naÏ ma domba taêsam ñasec kêtû da ma kêkên jaen kiÏ latui ma siÏwaga nêÏ ñac ñamatana Joab ma dabuÏwaga Abiatar. Ma ôlic acgom, êsêac seÏ to sênôm sêwiÏ en ma sêsôm gebe ‘KiÏ Adonia êmoaôn. ²⁶ Mago en kêkên jaen gêdên nêmbiÏ sakiÏwaga aê to gêdên dabuÏwaga Sadok ma Jehoiada latu Benaia agêc latôm Salomo atom. ²⁷ O ñoc ñatau kiÏ, aôm kômasaÏ biÏ amboac tonaÏ ma kôkên ñac, taÏ êngôn ñoc ñatau nê lêpôn êjô aôm su naÏ, ñawae gêdên nêmbiÏ sakiÏwaga aêac atom me.”

Sêkên Salomo kêtû kiÏ

²⁸ Go kiÏ Dawid gêjô Natan nê biÏ gebe “Ômôêc Batseba êndên aê êmên.” Amboac tonaÏ en kêsô gêdên kiÏ jakêkô en laÏônêmbiÏ. ²⁹ Ma kiÏ kêtôc lêma to kêsôm gebe “Kêtû Apômtau gêngôn mata jali ma gêjam aê katuc kêsî gêdên gêñwapac samobña, ³⁰ tec jaÏgôm biÏ, taÏ katôc lemoc gêdên aôm gajam Apômtau, Israel nêÏ Anôtô laÏô to kasôm gebe ‘NêmbiÏ latôm Salomo ênam gôliÏ êjô aê su êngôn ñoc lêpôn êjô aê’ naÏ oc ñanô êsa êndên ocsalô tonec.” ³¹ Go Batseba gewec laÏôanô gêdên nom ma ketoc kiÏ tau sa ma kêsôm gebe “Ñoc ñatau kiÏ Dawid êmoa teÏgeÏ.”

³² KiÏ Dawid kêsôm gebe “Ômôêc dabuÏwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia dêndên aê sêmên.” Amboac tonaÏ êsêac dêdên kiÏ tau sêja. ³³ Ma kiÏ tau kêsôm gêdên êsêac gebe “Akôc nêmbiÏ ñatau nêmbiÏ sakiÏwaga sêwiÏ amac ma akên latuc Salomo êngôn aê taucñoc donki ñac akôc en asêp andên bumata Gihon ana. ³⁴ Ma dabuÏwaga Sadok agêc propete Natan sêniÏ oso en anÏa tonaÏ êtu IsraelnêÏ kiÏ. Go anac dauc êtaÏ ma amôêc gebe ‘KiÏ Salomo êmoa teÏgeÏ. ³⁵ Go amac api andaguc en ma en mênêngôn ñoc lêpôn ñaô gebe en oc êtu kiÏ êjô aê su. Gebe aê kakên en kêtû lau Israel to Juda nêÏ gôliÏwaga.” ³⁶ Ma Jehoiada latu Benaia gêjô kiÏ awa gebe” BiÏñanô, Apômtau, ñoc ñatau kiÏ nê Anôtô kêsôm amboac tonaÏ. ³⁷ Apômtau êmoa êwiÏ Salomo êtôm gêmoa gêwiÏ ñoc ñatau kiÏ tau ma êngôm ênê gôliÏ êtu kapôên alêlêc ñoc ñatau kiÏ Dawid nê su.”

³⁸ Amboac tonaÏ dabuÏwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia ma lau Keret to Pelet sêsêp sêja ma sêkên Salomo gêngôn kiÏ Dawid nê donki ma sêkôc en dêdên bumata Gihon sêja. ³⁹ AnÏa tonaÏ dabuÏwaga Sadok kakôc ñoplakôp katêkwiÏa anÏa becobo ma geÏ oso Salomo. Go sêjac dauc ketaÏ ma lau samob sêsôm gebe “KiÏ Salomo êmoa teÏgeÏ.” ⁴⁰ Ma lau samob, taÏ têdaguc en naÏ, sêju gasuc to sêjac on ma têtû samuc toñabêlêc kapôên, e nom gêoc kêkôc kêtû êsêacnêÏ ñaônduja.

⁴¹ Adonia to nê ṣacleṣ samob, taṣ sêmoa sêwiṣ eṣ naṣ, sêṣô biṣ tau gêdêṣ taṣ seṣ moasiṣ tau gêbacnê. Ma gêdêṣ taṣ Joab gêṣô dauc kêtaṣ naṣ, eṣ kêtû kênac gebe “Ṣaonda aṣga malac nec ṣam amboac ondod.” ⁴² Gêdêṣ taṣ eṣ kêsôm biṣ gêmoa naṣ, dabuṣwaga Abiatar latu Jonatan gêmêṣ ma Adonia kêsôm gebe “Ôsô ômôêṣ gebe aôm ṣac mansaṣ tec kôkôc ṣawae ṣajam gômôêṣ.” ⁴³ Jonatan gêṣô Adonia awa gebe “Aec, gebe ṣoc ṣatau kiṣ Dawid kêkêṣ Salomo kêtû kiṣ. ⁴⁴ Ma kiṣ tau kêsakiṣ dabuṣwaga Sadok agêc propete Natan ma Jehoiada latu Benaia sêwiṣ lau Keret to Pelet ma êsêac sêkêṣ eṣ gêṣgôṣ kiṣnê dorṣi ṣaô ⁴⁵ ma dabuṣwaga Sadok agêc propete Natan seṣ oso eṣ kêtû kiṣ aṣga bumata Gihon ma êsêac sêmu sêṣi aṣga tonasṣeṣeṣ e malac samucgeṣ ṣadindiṣ kêsa. Ṣakicsêa taṣ amac aṣṣô naṣ, ṣam tau tonasṣ. ⁴⁶ Salomo jagêṣgôṣ lêṣpôṣ kiṣṣa. ⁴⁷ Ma kiṣ nê sakiṣwaga sêṣa sêsôm biṣ êmoa ṣajamṣa gedeṣ aêacnêṣ ṣatau kiṣ Dawid ma sêsôm gebe ‘Nem Anôtô êwaka Salomo nê ṣaê sa êlêlêc aômniêm ma êṣgôm ênê gôliṣ êtu kapôêṣ êlêlêc aômniêm su.’ Ma kiṣ tau gêṣgôṣ nê mê ma gewec. ⁴⁸ Ma kêsôm amboac tonac gebe ‘Aê aoc êoc Apômtau, lau Israel nêṣ Anôtô, taṣ galoc kêkêṣ aê galic ṣa tauc matocanô gebe ṣoc wakuc nêṣ teṣ gebe êṣgôṣ ṣoc lêṣpôṣ naṣ.’ ”

⁴⁹ Go Adonia nê ṣacleṣ samob têtakê ma dêdi e sêc êliṣ-êliṣ sêṣa. ⁵⁰ Ma Adonia kêtêc Salomo. Tec eṣ gêdi jakêkam jabo altarṣa tôṣ. ⁵¹ Ṣawae gêdêṣ Salomo gebe “Ôlic acgom, Adonia katêc kiṣ Salomo ma eṣ jakêkam jabo altarṣa tôṣ ma kêsôm gebe ‘Kiṣ Salomo êtôc lêma sa êndêṣ aê gebe ênac aê ṣa siṣ atom.’ ” ⁵² Tec Salomo kêsôm gebe “Eṣ embe êwaka tau sa gebe eṣ ṣac ṣaṣêṣ, go teṣ êmoasac eṣ môkêlauṣ teṣ atom. Mago embe têtap ênê sec sa, go eṣ êmac êndu.” ⁵³ Amboac tonasṣ kiṣ Salomo kêsakiṣ lau ma sêkôc eṣ su aṣga altar. Ma êsêac sêmêṣ, go eṣ gêṣ tau gêdêṣ kiṣ Salomo. Ma Salomo kêsôm gedeṣ eṣ gebe “Ôêc ôndêṣ nêṣ andu ôna.”

2

Dawid kêjatu Salomo kêtû gêṣ ṣagêdôṣa

¹ Gêdêṣ taṣ Dawid nê noc êmac ênduṣa kêtû dambê naṣ, eṣ kêjatu latu Salomo ma kêsôm gebe ² “Aê oc jasa intêna, naṣ gêṣ nomṣa samob sêṣa-sêṣa naṣ jana. Ôkô ṣajana ôtôm ṣacgeṣ. ³ Ôṣgôm nêṣ kôm ṣaṣêṣgeṣ êtu Apômtau, aômniêm Anôtôṣa. Ôsa ênê lêṣ ma ôṣgôm ênê jatu to biṣsu ma gôliṣ ṣanô êsa êtôm teto gêc Mosenê biṣsu gebe ômoa ṣajamgeṣ gebe ôtap nêṣ kôm to lêṣ samob ṣaṣanô sa. ⁴ Gebe Apômtau êṣgôm biṣ, taṣ gêṣac mata gêdêṣ aê naṣ ṣanô êsa. Eṣ gêṣac mata biṣ gebe ‘Nêṣ latômi embe seṣoṣ nêṣ lêṣ e sêsêlêṣ semoa aê laṣocnêṣṣa ṣaṣêṣgeṣ tonalêlôm samucgeṣ ma tokatuṣ samucgeṣ, go aôm ôṣô lêna nêṣ wakuc teṣ gebe êṣgôṣ Israel nêṣ lêṣpôṣ êṣô aôm nec atom.’

⁵ “Aôm taôm kôjala gêṣ, taṣ Seruia latu Joab gêṣgôm gêdêṣ aê ma gêṣ, taṣ eṣ gêṣgôm gêdêṣ Israelnêṣ siṣwaga nêṣ siṣsêlêc laṣgwa luagêc, Ner latu Abner agêc Jeter latu Amasa. Eṣ gêṣac êsêagêc êndu gêdêṣ têṣ wamaṣa gêṣô dec, taṣ êsêagêc sêkêc siṣ gêdêṣ têṣ siṣṣa naṣ. Ma kêtṣi lau laṣôṣnêṣ sawa nêṣ dec gi aêṣoc ômbiṣkap to ṣoc atapa. ⁶ Ôṣgôm êtôm nêṣ kauc, mago ôkêṣ êwiṣ gebe eṣ êsêṣ lamboam êna towamageṣ atom. ⁷ Mago ômoasiṣ ṣac Gileadṣa Barsilai latui. Êsêac sêniṣ nêṣ gêṣ sêṣgôṣ nêṣ tebo gebe êsêac sêmoasiṣ aê amboac tonasṣgeṣ gêdêṣ têṣ, taṣ aê gaêc têwam Absalom su naṣ. ⁸ Ma Gera latu Simei, ṣac Benjaminṣa aṣga Bahurim gêmoa gêwiṣ aôm. Ṣac tonasṣ kêṣuc boa aê secanôtêna gêdêṣ bêc, taṣ aê gaja Mahanaim naṣ. Mago gêdêṣ taṣ eṣ kêsêṣ jagêdac aê aṣga bu Jordan naṣ, aê katôc lemoc eṣ kakô Apômtau laṣônêṣ ma kasôm gebe ‘Aê oc janac aôm êndu ṣa siṣ atom.’ ⁹ Mago aôm ôlic eṣ amboac ṣac tobiṣmê atom. Aôm ṣac tokauc, aôm kôjala gebe oc ôṣgôm asageṣ êndêṣ eṣṣa gebe ôkêṣ eṣ êsêṣ lamboam êna todecgeṣ.”

Dawid gêmac êndu

¹⁰ Go Dawid gêc nê bêc gêwiṣ tamai ma sêsuṣ eṣ aṣga Dawidnê malac. ¹¹ Ma têṣ, taṣ Dawid gêṣam gôliṣ Israel naṣ, kêtôm jala 40. Eṣ gêṣam gôliṣ jala 7 aṣga Hebron ma jala

33 anġa Jerusalem. ¹² Amboac tonar Salomo ġeġġoġ tama Dawid nê lêpôn ma nê ġolij kiġna nġaġa kêsâ.

Salomonê ġolij kiġna kêtû tøj

¹³ Ma Hagit latu Adonia ġedêġ Salomo têna Batseba ġêġa. Ma awê tau kêsôm ġebe “Aôm ġômôêġ towamagerġ me masi.” Ma Adonia kêsôm ġebe “Aê ġamêġ towama.” ¹⁴ Go ġac tau kêsôm ġebe “Aê ġabe ġasôm biġ teġ êndêġ aôm.” Ma Batseba kêsôm ġebe “Ôsômmanġ.” ¹⁵ Eġ kêsôm ġebe “Aôm kôġala ġebe ġolij kiġna kêtû aêġoc ma lau Israel samob sêsâê ġebe aê ġatu kiġ tau. Mago ġaloc ġeġ tonar ġêġam tau ôkwi ma ġolij kiġna kêtû ġoc lasicnê, ġebe Apômtau ġêġôm amboac tonar. ¹⁶ Ma ġaloc aêġoc biġ tagerġerġ ġêc ġebe ġaterġ êndêġ aôm ġebe onserġ ġoc biġ atom.” Batseba kêsôm ġedêġ eġ ġebe “Ôsôm acġom.” ¹⁷ Eġ kêsôm ġebe “Ônam biġġalôm êndêġ kiġ Salomo, eġ oc enserġ aômnmêm biġ atom, ġebe eġ êkêġ Abisag anġa Sunem êndêġ aê ġanam eġ êtu ġoc awê.” ¹⁸ Batseba kêsôm ġebe “Ĥġam, aê ġabe ġanam biġġalôm êndêġ kiġ êtu aômġa.”

¹⁹ Tec Batseba kêsô ġedêġ kiġ Salomo ġêġa ġebe ênam biġġalôm êndêġ eġ êtu Adoniaġa. Ma kiġ tau ġedi sa ma kêpuc eġ tøj-tøj ma ġewec ġedêġ eġ, ġo ġeġġoġ nê lêpôn ma sêkêġ lêpôn teġ kêtû kiġ tênaġa ġewiġ ma ġeġġoġ sic ġeġġoġ kiġ nê anôġa. ²⁰ Go eġ kêsôm ġebe “Aê kakôc biġ sauġ teġ ġebe ġaterġ êndêġ aôm. Onserġ aê atom.” Kiġ tau ġêġo eġ awa ġebe “O tinoc, oterġ acġom. Aê oc ġanserġ aôm atom.” ²¹ Go eġ kêsôm ġebe “Takêġ Abisag anġa Sunem êndêġ aôm têwam Adonia ênam êtu nê awê.” ²² Go kiġ Salomo ġêġo têna awa ma kêsôm ġebe “Kêtû asagerġa aôm koterġ Abisag anġa Sunemġagerġ kêtû Adoniaġa. Oterġ ġolij kiġna êtu eġġa êwiġmanġ. Eġ kêtû aê teocġoc ma dabuġwaga Abiatar aġêc Seruia latu Joab sêkô ġabaġ eġ.” ²³ Ma kiġ Salomo kêtôc lêma ġedêġ Apômtau ma kêsôm ġebe “Anôtô êġġôm ġeġ, taġ taê ġêġam naġ, êndêġ aê, mago Adonia êmac êndu êġo nê biġ tonar. ²⁴ Apômtau kêkêġ aê ġaġġoġ tamocnê lêpôn ma ġêġac m aêġoc ġolôac kêtôm eġ ġêġac mata naġ. Kêtû Apômtau ġêmoa mata ġaliġa, tec ocsalô tonerġerġ Adonia êmac êndu.” ²⁵ Amboac tonar kiġ Salomo kêsakiġ Jehoiada latu Benaia ma eġ ġaġêġac Adonia êndu.

Dabuġwaga Abiatar aġêc Joab têtap nêġ ġaġêġo sa

²⁶ Ma kiġ tau kêsôm ġedêġ dabuġwaga Abiatar ġebe “Ôna Anatot ôndêġ nêm andu ġebe ġojac ġawae ġebe aôm ômac êndu, mago aê ġabe ġamac aôm êndu ġaloc atom ġebe aôm kôbalaġ Apômtau Anôtô nê poac ġakatapa kôsêlêġ ġômuy aê tamoc Dawid ma ġoc ġeġwapaġ samob ġowiw tamoc.” ²⁷ Amboac tonar Salomo kêtij Abiatar ġebe êtu Apômtaunê dabuġwaga êtiam atom, ġebe Apômtaunê biġ ġnanô êsa, taġ kêsôm kêtû Elinê ġolôac anġa Silo naġ.

²⁸ ġedêġ taġ ġawae kêtap Joab sa naġ, (ġebe Joab kêpuc Adonia tøj, mago kêpuc Absalom tøj atom) eġ ġêc ġedêġ Apômtaunê becobo ġakêkam ġabo altarġa tøj. ²⁹ Ma êsêac sêsôm ġawae ġedêġ kiġ Salomo ġebe “Joab ġêc ġedêġ Apômtaunê becobo ġêġa ma ôlic acġom, eġ kêkô kêsî altar.” Tec Salomo kêsakiġ ġacġaerġ teġ ġedêġ Joab ma kêtû kênac eġ ġebe “ġôêc ġodêġ altar ġôġa katu asagerġa.” Joab ġêġo eġ awa ġebe ġêc ġadêġ Apômtau ġebe kêtêc Salomo. Amboac tonar Salomo kasakiġ Jehoiada latu Benaia ma kêsôm ġebe “Ôna ma ônac eġ êndu.” ³⁰ Amboac tonar Benaia ġaġêo lasê Apômtaunê becobo ma kasôm ġadêġ Joab ġebe “Kiġ tau kêġatu ġebe ‘Ôsa ômôêġ.’” Mago eġ kêsôm ġebe “Masi, aê ġabe ġamac êndu anġa tonerġ.” Go Benaia ġakêsôm biġ tau ġedêġ kiġ kêtiam ma kêsôm ġebe Joab kêsôm amboac tonar ma eġ ġêġo aê aoc amboac tonerġ. ³¹ Kiġ tau ġêġo eġ awa ġebe “Ôġġôm êtôm eġ kêsôm. Ônac eġ êndu ma ônsuy eġ. Ma ġeġ tonar êkac tøj su anġa aê to tamoc nê ġolôac êtu dec, taġ Joab kêkêc siġ ġam masiġa naġ. ³² Apômtau êkêġ eġ taunê dec êpi eġ tau ġebe tamoc Dawid ġêġam kauc ma eġ ġêġac ġac ġedêġ to ġaġam luagêc, taġ sêlêlêc eġ tau naġ, ġa siġ êndu, siġwaga Israelġa nêġ laumata Ner latu Abner aġêc Jeter latu Amasa. ³³ Amboac tonar êsêagêc nêġ dec êmu naêpi Joab to nê wakuc. Mago Apômtau êkêġ wama êndêġ Dawid to nê wakuc ma nê ġolôac to nê

lêpôn kiṣṣa ender tōṅger.” ³⁴ Go Jehoiada latu Benaia kêpi gêja ma gêjac Joab êndu. Ma sêsuṅ er aṅga er tau nê andu, taṅ kêkô gamêṅ sawa naṅ. ³⁵ Kiṅ tau kêkêṅ Jehoiada latu Benaia kêtû siṅwaga nêṅ ṅac ṅamataṅa gêjô Joab su ma kêkêṅ dabuṅwaga Sadok gêjô Abiatar su.

³⁶ Go kiṅ tau kêsakiṅ biṅ gêdêṅ Simei to gêmôêc er ma kêsôm gêdêṅ er gebe “Ôkwê nêṅ andu teṅ êkô Jerusalem ma ômoa tonec ma aṅga tonec aôm ôwi gamêṅ tonec siṅ naôsa gamêṅ teṅ atomanô. ³⁷ Taêm ênam ṅapep, êndêṅ bêc taṅ aôm ôsa naolom bu Kidron naṅ, aôm ômac êndu. Ma dec êpi aôm taôm.” ³⁸ Ma Simei kêsôm gêdêṅ kiṅ gebe “Biṅ taṅ kôsôm naṅ, ṅajam. Nêṅ sakiṅwaga êṅgôm êtôm ṅoc ṅatau kiṅ kêsôm.” Amboac tonar Simei gêṅgôn Jerusalem ṅasawa ṅêṅger.

³⁹ Mago gêdêṅ taṅ jala têlêac gêjaṅa naṅ, Simeinê gêṅôma luagêc sêbôm dêdêṅ kiṅ Gatṅa Maka latu Akis sêja. Ma Simei gêṅô ṅawae gebe “Gôlicgac me, nêṅ gêṅôma luagêc jasêmoa malac Gat.” ⁴⁰ Tec Simei gêdi kêmasaṅ nê doṅki ma gêdêṅ Akis aṅga Gat gêja gebe ensom nê gêṅôma. Simei gêja ma kêkôc nê gêṅôma aṅga Gat gêmu gêmêṅ. ⁴¹ Salomo gêṅô ṅawae gebe Simei aṅga Jerusalem gêja Gat ma gêmu gêmêṅ. ⁴² Tec kiṅ tau kêsakiṅ biṅ gêdêṅ Simei ma gêmôêc er ma kêsôm gêdêṅ er gebe “Aê kakêṅ aôm kôtôc lêmam gêdêṅ Apômtau ma gajac biṅsu aôm atom me. Aê kasôm gêdêṅ aôm gebe taêm ênam ṅapep, êndêṅ bêc tau, taṅ aôm ôsa gamêṅ teṅ ôna naṅ, aôm ômac êndu. Ma aôm gajô aê aoc gebe ṅajam, aê gaṅôgac. ⁴³ Kêtu asageṅṅa aôm gôgôm biṅ, taṅ kôtôc lêmam gêdêṅ Apômtau naṅ, to biṅsu taṅ kakêṅ gêdêṅ aôm naṅ, ṅanô kêsa atom.” ⁴⁴ Ma kiṅ kêsôm gêdêṅ Simei gebe “Aôm taôm kôjala gêṅ sec samob, taṅ aôm gôgôm gêdêṅ aê tamoc Dawid. Galoc Apômtau êkêṅ aôm nêṅ sec êpi aôm taôm môkêmapac. ⁴⁵ Mago er oc ênam mec kiṅ Salomo ma Dawidnê lêpôn êkô ṅajaṅa ma êkô Apômtau laṅônêṅṅa ender tōṅger.” ⁴⁶ Ma kiṅ tau kêjatu Jehoiada latu Benaia, taṅ kêsa gêja ma gêjac Simei êndu.

Gêdêṅ tonar gôliṅ kiṅṅa gêc Salomo lêma kêtû tōṅ.

3

Salomo gêjam Parao latuo kêtû nê awê

¹ Go Salomo kêmoatiṅ poac gêwiṅ lau Aiguptunêṅ kiṅ Parao ma gêjam Parao latuo kêtû nê awê ma kêkôc er jagêṅgôn Dawidnê malac acgom, e er gêjac dabiṅ tau nê andu kapôṅ to Apômtaunê lôm dabuṅ ma tuṅbôm, taṅ kêgi Jerusalem auc naṅ, ṅakôm. ² Mago lau sêkêṅ da aṅga gamêṅ ṅabau ṅapaṅ gebe gêdêṅ ṅasawa tonar sêkwê andu teṅ kêtû Apômtaunê ṅaêṅa su atom tageṅ. ³ Mago Salomo têtac gêwiṅ Apômtau ma kêsêlêṅ kêtôm tama Dawid nê ṅagôliṅ, tageṅ er kêkêṅ da to gêsôb jadauṅ aṅga gamêṅ ṅabau gêwiṅ.

Salomo nê da to mec aṅga Gibeon

⁴ Gêdêṅ ṅasawa teṅ kiṅ gêja Gibeon gebe êkêṅ da aṅga tonar, gebe gamêṅ tonar kêtû gamêṅ ṅabau towae kapôṅ kêlêlêc. Salomo kêkêṅ daja 1,000 aṅga altar tonar. ⁵ Aṅga Gibeon Apômtau geoc tau lasê gêdêṅ Salomo ṅa mê gêdêṅ gêbêc ma Anôtô kêsôm gebe “Oteṅ gêṅ teṅ, taṅ jakêṅ êndêṅ aôm naṅ.” ⁶ Salomo kêsôm gebe “Aôm kômosiṅ nêṅ sakiṅwaga aê tamoc Dawid ṅanôṅer gebe er kêsêlêṅ gêmoa aôm laṅômnêṅ tobiṅgêdêṅ ma laṅônêṅ sawager. Ma aôm gôjac têku nêṅ moasiṅ tonar ma kôkêṅ latu, taṅ galoc gêṅgôn ênê lêpôn naṅ, gêdêṅ er. ⁷ O Apômtau, ṅoc Anôtô, galoc aôm kôkêṅ nêṅ sakiṅwaga kêtû kiṅ gêjô aê tamoc Dawid su, mago aê amboac ṅapalê sauṅ teṅ tec gamoa. Aê kapô lêna lêṅ jasa to jasô janaṅa. ⁸ Ma nêṅ sakiṅwaga aê kakô nêṅ lau, taṅ aôm kôjaliṅ sa naṅ, ṅalêlôm. Êsêac lau-m kapôṅṅanô e ṅac teṅ êtôm êsa êsêac sa to êsam nêṅ ṅanamba lasê êṅgôm êtôm atom. ⁹ Amboac tonar ôkêṅ ṅalêlôm tokauc êndêṅ nêṅ sakiṅwaga aê gebe janam gôliṅ nêṅ lau ṅapep to jajala ṅajam to sec gebe asa êtôm gebe ênam gôliṅ nêṅ lau-m kapôṅ tonec.”

¹⁰ Apômtau gêṅô biṅ, taṅ Salomo keteṅ naṅ ṅajam. ¹¹ Ma Anôtô kêsôm gêdêṅ er gebe “Aôm koteṅ gêṅ tonar ma koteṅ kêtû ômoa nom e ṅêṅger me ôtap awa taêsam sa me

ôku nêṃ ṣajjo tuluj̃a nec atom. Mago koteṃ mêtê tokauc̃ṣa gebe ôjala g̃eṃ ṣajam to g̃êdêṃṣa. ¹² Tec ôlic acgom, galoc aê jaṃgôm biṃ, taṃ koteṃ naṃ, ṣanô êsa. Ôlic acgom, aê oc jakêṃ ṣalêlôm tokauc, taṃ êjala biṃ naêndêṃṣeṃ êndêṃ aôm. Ṣac teṃ kêtap ṣalêlôm amboac tonaṃ sa g̃êmuṃ aôm atom ma teṃ oc êndaṃguc aôm atom amboac tonaṃṣeṃ. ¹³ Ma g̃eṃ taṃ koteṃ atom naṃ, aê gabe jakêṃ êndêṃ aôm amboac tonaṃ. Aê oc jakêṃ awamata to waem, taṃ kiṃ teṃ kêtap sa atom tageṃ naṃ. ¹⁴ Ma aôm embe ôsa aêṃoc lêṃ ma ojop ṣoc ṣagôliṃ to biṃsu êtôm tamam Dawid kêmasaṃ naṃ, go aê gabe janac têku nêṃ têṃ ômoa matam jaliṃ ṣeṃṣeṃ êwiṃ.

¹⁵ Ma Salomo mata g̃êlac ma g̃êlic gebe g̃êc mêtê teṃ. Go eṃ g̃êmu g̃êja Jerusalem ma jakêkô Apômtaunê poac ṣakatapa ṣanêṃṣa ma kêkêṃ daja to dawama ma geno moasiṃ kapôêṃ teṃ kêtû nê sakiṃwaga samobṃa.

Salomo kêmêtôc biṃ ṣawapac teṃ

¹⁶ Gêdêṃ tonaṃ mockaiṃṣo luagêc dêdêṃ kiṃ sêja ma sêkô eṃ laṃônêṃ. ¹⁷ Ma awê teṃ kêsôm gebe “O ṣoc ṣatau, ôṃô acgom. Aêagêc awê tonec aṃgôṃ andu tageṃ. Eṃ g̃êmoa ma aê kakôc ṣapalê teṃ. ¹⁸ Bec têlêac g̃êjaṃ, gocgo eṃ kêkôc teṃ kêdaguc. Aêagêc aṃgôṃ awiṃ tauṃ ma teṃ g̃êmoa andu tau g̃êwiṃ atom. Aêagêc tauṃṣeṃ tec amoa. ¹⁹ Gêdêṃ g̃êbêc teṃ awê tonec nê ṣapalê g̃êmac êndu gebe eṃ g̃êlac eṃ êndu. ²⁰ Ma eṃ g̃êdi g̃êdêṃ g̃êbêcauc ma kêkôc ṣoc ṣapalê su aṃga aê g̃êdêṃ taṃ nêṃ sakiṃwagao g̃êc su naṃ, ma kêkêṃ g̃êlô tau nê su ma ketoc nê ṣapalê ṣamatê g̃êc g̃êwiṃ aê. ²¹ Gêdêṃ bêbêc gadi sa gebe jakêṃ su ṣoc ṣapalê e galic gebe eṃ g̃êmac êndu su. Mago g̃êdêṃ bêbêc, g̃êdêṃ taṃ kasala eṃ ṣapep naṃ, aê kajala gebe ṣoc latuc, taṃ kakôc naṃ atom.” ²² Mago awê teṃ kêsôm gebe “Masi, aêṃoc ṣapalê mata jali ma aôm nêṃ ṣapalê ṣamatê.” Ma awê ṣamataraṃ kêsôm gebe “Masi, aôm nêṃ ṣapalê g̃êmac êndu ma mata jali aêṃoc.” Êsêagêc sêsôm amboac tonaṃ sêmoa kiṃ laṃônêṃṣa.

²³ Go kiṃ tau kêsôm gebe “Awê teṃ kêsôm ṣapalê, taṃ g̃êmoa mata jali tonec naṃ, aêṃoc ma aôm latôm g̃êmac êndu matêṣeṃ. Ma awê teṃ kêsôm gebe Masi, aôm nêṃ ṣapalê g̃êmac êndu ma aê latuc tec mata jali g̃êmoa.” ²⁴ Ma kiṃ kasôm gebe “Akôc siṃ teṃ êndêṃ aê.” Amboac tonaṃ sêkôc siṃ teṃ dêdêṃ kiṃ sêja. ²⁵ Ma kiṃ tau kêsôm gebe “Asêlê ṣapalê mata jali êkôc êna luagêc ma akêṃ ṣamakeṃ êndêṃ awê teṃ ma ṣamakeṃ êndêṃ teṃ.” ²⁶ Go awê, taṃ nê latu mata jali g̃êmoa naṃ, taê walô nê ṣapalê ma kêsôm g̃êdêṃ kiṃ gebe “O ṣoc ṣatau, ônac ṣapalê êndu atom, eṃ mata jaligeṃ êndêṃ awê tonaṃ.” Ma awê teṃ kêsôm gebe “Ṣapalê êtu aêṃoc to ênê atom, asêlêṃaṃ.” ²⁷ Go kiṃ tau g̃êjô êsêagêc aweṃ ma kêsôm gebe “Anac ṣapalê êndu atom, akêṃ eṃ tomata jaligeṃ êndêṃ awê ṣamataraṃ gebe eṃ ṣapalê têna.” ²⁸ Israel samob sêṃô mêtôc tonaṃ, taṃ kiṃ tau kêmêtôc naṃ, ṣawae ma êsêac têtêc nêṃ kiṃ gebe êsêac sêjala gebe Anôtônê kauc g̃êwiṃ eṃ ma kêmêtôc biṃ jagêdêṃṣeṃ.

4:1-34 Môkêlatu tonec kêsâ Salomonê laumata towae sa, taṃ sêjam sakiṃ sêmoa Salomo ṣalabu naṃ. Sêwa Salomo nê awa sa ma kêsôm biṃ kêtû Salomonê kauc towae kapôêṃṣa.

5

Salomo kêmasaṃ tau gebe êkwê lôm dabuṃ

¹ Gêdêṃ taṃ kiṃ Tirusṃa Hiram g̃eṃô gebe seṃ oso Salomo kêtû kiṃ g̃êjô tama su naṃ, eṃ kêsakiṃ nê sakiṃwaga g̃êdêṃ Salomo gebe Hiram têtac g̃êwiṃ Dawid ṣapaṃ. ² Ma Salomo kêsakiṃ biṃ g̃êdêṃ Hiram gebe ³ “Aôm kôjala gebe aê tamoc Dawid kêtôm gebe êkwê nê Apômtau Anôtô nê ṣaê ṣaandu teṃ atom gebe siṃ to ṣajjo kêgi eṃ auc e Apômtau kêkêṃ êsêac sêsô eṃ akaiṃ ṣalabu. ⁴ Mago galoc Apômtau, ṣoc Anôtô, kêkêṃ wama g̃êdêṃ aê aṃga gamêṃ makeṃ-makeṃ ma ṣajjo me g̃eṃwapac teṃ sêmoa atom. ⁵ Amboac tonaṃ aê gabe jakwê andu Apômtau, aêṃoc Anôtô nê ṣaê ênêc̃ṣa teṃ kêtôm Apômtau kêsôm g̃êdêṃ aê tamoc Dawid gebe ‘Aôm latôm, taṃ aê gabe jakêṃ êṃgôṃ nêṃ lêpôn kiṃṣa êjô aôm su naṃ, eṃ êkwê andu teṃ êtu aêṃoc ṣaêṃa.’ ⁶ Tec ôjatu gebe sêsap kaseda aṃga Lebanon êtu aêṃa. Aêṃoc sakiṃwaga sênam aôm nêṃ sakiṃwaga sa. Ma aê oc janam ôli aôm êtu

nĕm sakiṅwagaṅa êtôm aôm ôsam êndĕṅ aê. Gebe aôm kôjala gebe ṅac teṅ gĕmoa aêac ṅalĕlôm, taṅ kĕjala kôm sĕsap kaṅa kĕtôm lau Sidonṅa naṅ atom.”

⁷ Gĕdĕṅ taṅ Hiram gĕṅô Salomonĕ biṅ naṅ, eṅ kĕtu samuc ṅanôgeṅ ma kĕsôm gebe “Ocsalô tonec aoc êôc Apômtau gebe kĕkĕṅ latu tokauc teṅ gĕdĕṅ Dawid gebe ênam gôliṅ lau towae tonanṅ.” ⁸ Ma Hiram kĕsakiṅ biṅ gĕdĕṅ Salomo ma kĕsôm gebe “Aê gaṅô biṅ, taṅ kôsakiṅ gĕdĕṅ aê naṅ. Aê katôm gebe jaṅgôm gĕṅ samob, taṅ ṅalĕlôm kĕkac aôm kĕtu kaseda to katĕṅṅa naṅ, ṅanô êsa. ⁹ Aĕṅoc sakiṅwaga oc sĕkôc ka tau aṅga Lebanon sĕsĕp gwĕc sĕna. Go jambec kwambônṅ gebe êpoac ma sĕnam sĕmoa gwĕcgeṅ sĕna gamĕṅ, taṅ aôm ôsôm naṅ, ma aê jajatu lau gebe sĕndim ṅao su aṅga tonanṅ ma aôm ôtap ka tau sa. Go aôm ôṅgôm biṅ, taṅ taĕc gĕjam naṅ, ṅanô êsa ma ôkĕṅ gĕṅ taniṅṅa êndĕṅ aĕṅoc gôlôac to lau.” ¹⁰ Amboac tonanṅ Hiram kĕkĕṅ kaseda to katĕṅ samob gĕdĕṅ Salomo kĕtôm eṅ ketĕṅ, ¹¹ ma Salomo kĕkĕṅ polom ṅanô talu 20,000 kĕtu gĕṅ taniṅṅa gĕdĕṅ Hiram nĕ gôlôac to nĕ lau ma niptĕkwi gasuc kĕtôm 20,000. Salomo kĕkĕṅ gĕṅ tonanṅ gĕdĕṅ Hiram kĕtôm jalageṅ. ¹² Apômtau kĕkĕṅ kauc gĕdĕṅ Salomo kĕtôm eṅ gĕjac mata. Ma wama gĕc Hiram agĕc Salomo ṅasawa, ma êsĕagĕc sĕmoatiṅ poac teṅ sĕwiṅ tauṅ.

¹³ Kiṅ Salomo kĕkac lau Israel gebe sĕkĕṅ ṅacwaga kĕtu kômṅa. Ma lau tau nĕṅ namba tau kĕtôm 30,000. ¹⁴ Ma eṅ kĕsakiṅ êsĕac sĕja Lebanon, 10,000 sĕjô tauṅ-sĕjô tauṅ kĕtôm ajônṅeṅ. Sĕmoa ajônṅ teṅ aṅga Lebanon ma ajônṅ luagĕc aṅga nĕṅ malacmôkĕ. Adoniram gĕjam gôliṅ lau kômṅa tonanṅ. ¹⁵ Salomo kĕkôc lau 70,000 amboac tonanṅ kĕtu sĕbalaṅ wabaṅa ma 80,000 kĕtu sĕsap poc aṅga gamĕṅ lôcṅa. ¹⁶ Ma Salomo kĕkĕṅ lau 3,300 tĕtu gejobwaga kômṅa, taṅ sĕjatu lau kômṅa. ¹⁷ Salomo kĕjatu ma êsĕac sĕkôc poc ṅajamanô kapôĕṅ-kapôĕṅ sĕmĕṅ gebe êtu nombanṅ lôm dabuṅṅa. ¹⁸ Amboac tonanṅ Salomo agĕc Hiram nĕṅ lau sĕkwĕwaga sĕwiṅ lau Gebalṅa sĕsap to sĕpa ka to poc gebe sĕkwĕ andu tau.

6

Salomo kĕkwĕ Apômtaunĕ lôm

¹ Jala 480 gĕjaṅa su gĕdĕṅ taṅ lau Israel sĕwi gamĕṅ Aiguptuṅa siṅ sĕsa sĕmĕṅ naṅ, ma Salomo gĕjam gôliṅ Israel jala aclĕ su. Gĕdĕṅ jala tonanṅ ṅaajônṅ kĕtu luagĕcṅa, taṅ sĕsam gebe Siw naṅ, Salomo gĕjac m gebe êkwĕ Apômtaunĕ lômṅa. ² Lôm tau, taṅ kiṅ Salomo kĕkwĕ kĕtu Apômtauṅa naṅ, ṅadônṅ amboac tonec gebe ṅalĕsiṅṅa kĕtôm saka samuc 15, ṅatakôcṅa kĕtôm saka 5 ma ṅaatĕkwa kĕtôm saka 8. ³ Ma andu seleb, taṅ gĕc anduanô tau ṅanĕmṅa naṅ, ṅadônṅ saka 5, kĕtôm lôm tau ṅakalopawa ma kĕdaguc sagiṅ baliṅ anduanônṅa kĕtôm ṅadônṅ saka samuc 2 ma ṅasĕku. ⁴ Aṅga lôm tau ṅasagiṅ êsĕac sĕkĕṅ katam sauṅ ṅagĕdô gĕc talic sauṅ aṅga awĕṅa, mago kĕsô gedec aṅga lĕlômṅa. ⁵ Eṅ gĕjac tĕku lômanô tau ṅasagiṅ baliṅ makeṅ-makeṅ ma ṅakalopawa ṅamuṅa amboac tonanṅeṅ. Ma kĕkwĕ ṅadenṅ tĕlĕac tobalĕm-tobalĕm.

⁶ ṅadĕṅ ṅalabuṅa ṅakalopawa kĕtôm ṅadônṅ saka samuc tageṅ. Deṅ kĕtu luagĕcṅa kĕtôm ṅadônṅ saka samuc teṅ to ṅasĕku lĕmatuc teṅ, ma deṅ kĕtu tĕlĕacṅa ṅadônṅ saka teṅ ma ṅamakeṅ. Eṅ kĕkĕṅ dembonṅĕdô kĕtu baliṅ gĕc kwananṅeṅ gebe sĕnac tĕku gĕṅ sĕmoa dĕmôĕṅageṅ.

⁷ Gĕdĕṅ taṅ sĕkwĕ lôm naṅ, êsĕac sĕkôc poc, taṅ sĕpa sĕmoa gamĕṅ sĕkôc pocṅa kwananṅeṅ su naṅ. Tec gĕdĕṅ taṅ sĕkwĕ lôm dabuṅ sĕmoa naṅ, lau sĕṅô hama me ki me waba kômṅa ṅakicsĕa teṅ atom.

⁸ Lôm tau ṅadenṅ ṅamataṅa ṅakatam gĕc lôm dabuṅ ṅamakeṅ gĕmu kĕsĕpṅa. Aṅga tônĕ tĕcwale teṅ kĕpi deṅ kĕtu luagĕcṅa ma tĕcwale teṅ kĕpi aṅga tônĕ jagĕdĕṅ deṅ kĕtu tĕlĕacṅa. ⁹ Amboac tonanṅ Salomo kĕkwĕ lôm tau e gĕbacnĕ ma eṅ kĕmasanṅ masac jaba ṅaônṅa ṅa gamĕṅtĕkwa to katapa kaseda. ¹⁰ Eṅ kĕkwĕ ṅatĕku kĕgi lôm auc. ṅatĕku tau gĕmu kĕpiṅa amboac saka samuc tageṅ ma gamĕṅ tĕkwa kaseda kĕtu ṅawalô teṅ jagĕdiṅ ṅatĕku tau tônṅ tamiṅ anduanô tau.

¹¹ Ma Apômtaunĕ biṅ gĕdĕṅ Salomo gebe ¹² “Aôm embe ôsĕlĕṅ êtôm ṅoc jatu to ômansanṅ ṅoc ṅagôliṅ samob ma taṅam wamu ṅoc biṅsu to ôsa lĕṅ êtôm tonanṅ, go jaṅgôm

ṛoc biṅ, taṅ gajac mata gêdêṅ tamam Dawid naṅ, ṅanô êsa êpi aôm. ¹³ Aê wacjanggôn lau Israel ṅalêlôm aṅga lôm, tec kôkwê gômoa nec, ma jawi ṛoc lau Israel siṅ atomanô.” ¹⁴ Go Salomo kêkwê lôm e gêjac dabiṅ.

Sêmasaṅ lôm dabuṅ ṅalêlômṅa

¹⁵ Eṅ kêkwa sagiṅ ṅalêlômṅa auc ṅa katapa kaseda aṅga masac ṅalabuṅa e gêdiṅ kêsô ṅagadê ṅaôṅa. Eṅ kêkwa masac ṅalabuṅa tau ṅa katapa katêṅ. ¹⁶ Aṅga lôm ṅalêlômṅa eṅ gêjam dôṅ saka samuc lemeṅ teṅ aṅga sagiṅ ṅamuṅa ma kêpiṅ ṅasawa tonarṅ auc aṅga masac ṅalabuṅa e jagêdêṅ masac jaba ṅaôṅa ṅa katapa kaseda. Balêm tonarṅ kêtû Gamêṅ Dabuṅanô tau. ¹⁷ Gamêṅ Dabuṅ, taṅ gêc Gamêṅ Dabuṅanô tau ṅanêṅṅa naṅ, baliṅ amboac ṅadôn saka 10. ¹⁸ Aṅga lôm ṅalêlôm talic poc teṅ atomanô, sêkwa sagiṅ auc ṅa kasedageṅ. Ma sêsap walô to ṅaola gêjac lêtêṅ ṅakatu gêjam katapa tau auc. ¹⁹ Eṅ kêmasaṅ gamêṅ Dabuṅanô tau gêc andu ṅalêlôm tau gebe etoc Apômtaunê poac ṅakatapa êkô tonarṅ. ²⁰ Gamêṅ Dabuṅanô tau ṅasagiṅ baliṅ kêtôm saka samuc 5, ṅakalopawa kêtôm saka samuc 5 ma ṅasawa, taṅ geṅ masac ṅalabu to ṅaôṅa gêṅgic naṅ, kêtôm saka samuc 5 amboac tonarṅgeṅ. ṅalêlôm tau Salomo kêkwa auc samucgeṅ ṅa gold ma kêmasaṅ altar teṅ ṅa kaseda. ²¹ Ma Salomo kêkwa andu ṅalêlôm auc ṅa gold. Ma gêjac balaṅ Gamêṅ Dabuṅanô tau ṅa kapoacwalô gold. ²² Ma Salomo kêkwa andu ṅalêlôm samucgeṅ auc ṅa gold e gêbacnê, ma altar, taṅ kêkô Gamêṅ Dabuṅanô tau ṅalêlôm naṅ, amboac tonarṅgeṅ.

²³ Aṅga Gamêṅ Dabuṅanô tau ṅalêlôm eṅ kêkôc ka katêkwi ṅadambê luagêc ma kêsap kêtû aṅela kerub ṅakatu luagêc. ṅakatu tau baliṅ kêtôm saka luagêc ma ṅasêku lulugeṅ. ²⁴ Kerub tau nê magê taṅ kêtôm saka samuc teṅ ma ṅasêku ma magê ṅamakeṅ kêtôm tonarṅgeṅ. Ma ṅasawa, taṅ geṅ aṅela teṅ nê magê luagêc gêṅgic naṅ, kêtôm saka luagêc ma ṅasêku. ²⁵ Kerub teṅ baliṅ kêtôm saka luagêc amboac tonarṅgeṅ. Kerub ṅakatu lulugeṅ ṅadôn to ṅalanô kêtôm tau. ²⁶ ṅakatu lulugeṅ baliṅ kêtôm saka luagêc ma ṅasêku kêtôm taugêṅ. ²⁷ Eṅ ketoc kerub tonarṅ sêkô Gamêṅ Dabuṅanô tau. Kerub nêṅ ṅamagê gêlam e teṅ nê ṅamagê gêdiṅ sagiṅ ṅamakeṅ. Ma teṅ nê gêdiṅ sagiṅ ṅamakeṅ ônêṅa. Êsêagêc nêṅ ṅamagê ṅamakeṅ gêdiṅ tau aṅga andu tau ṅaluṅgeṅ. ²⁸ Ma eṅ kêkwa aṅela kerub tau auc samucgeṅ ṅa gold.

²⁹ Eṅ kêsap kerub to nip ma ṅaola ṅakatu e gêjam andu ṅasakiṅ samob auc ³⁰ ma kêkwa masac balêm luagêcṅa tonarṅ auc ṅa gold.

³¹ Eṅ kêmasaṅ katam Gamêṅ Dabuṅanôṅa ṅa katapa katêkwiṅa. Katam tau ṅakêclêsu lemeṅteṅ. ³² Eṅ kepeṅ kerub to nip ma ṅaola gêjac lêtêṅ ṅakatu gêjam katam lulugeṅ auc ṅa gold. Ma gold kêpi kerub ma nip ṅakatu amboac tonarṅgeṅ.

³³ Eṅ kêmasaṅ Gamêṅ Dabuṅṅa ṅasacgêdô ṅakatam têkê-têkê ṅa katapa katêkwiṅa aclê. ³⁴ Eṅ kêmasaṅ katam luagêc ṅa katêṅ. Katam luagêc tonarṅ talêc su dandibgeṅ. ³⁵ Ma eṅ kêsap kerub to nip ma ṅaola gêjac lêtêṅ ṅakatu gêjam katam auc ma kêkwa ṅakatu samob auc ṅa gold e ṅapep. ³⁶ Ma eṅ kêboa tuṅbôm kêgi malacluṅ ṅalêlômṅa auc. Eṅ kêkêṅ poc dênaṅ têlêac-têlêac, taṅ sêpa ṅatip kêsa naṅ, gêsac tau ṅaô ma kêkêṅ kaseda kêtû tuṅ tau ṅakanô.

³⁷ Gêdêṅ jala katu aclê ṅaajôn Siw êsêac sêkêṅ Apômtaunê andu tau ṅanombaṅ. ³⁸ Ma gêdêṅ jala kêtû 11ṅa ṅaajôn Bul, taṅ kêtû jala ṅaajôn 8ṅa naṅ, êsêac sêjac dabiṅ gêṅ samob, taṅ gêjac andu tau ṅawae naṅ, kêtôm sêmasaṅ kwanarṅgeṅ. Amboac tonarṅ Salomo kêkwê lôm dabuṅ kêtôm jala 7, go gêjac dabiṅ ṅakôm. * †

7:1-51 Môkêlatu tonec gêwa Salomonê andu, taṅ kêkwê kêtû eṅ taunṅa naṅ sa to gêṅ ṅagêdô, taṅ sêmasaṅ ṅa kopa kêtû lôm dabuṅṅa naṅ. (Eṅlis sêsam gebe Silinṅ).

8

Salomo kêkôc poac ṅakatapa gêmêṅ lôm dabuṅ

* 6:38: Saka tageṅ kêtôm 1.8 meta. † 6:38: Masac jaba sêsabaṅ demboṅ to lêlôm, me lêsa to salôm

¹ Go Salomo kêkalem gejobwaga Israelña to lau Israel nêj gôlôacmôkê nêj laumata samob sêpi tager sêmênj gêdênj ej anğa Jerusalem gebe sêkôc Apômtaunê poac ñakatapa anğa Dawidnê malac, tañ sêsam gebe Sion nañ, sêpi lôm dabuñ sêna. ² Gêdênj ajônj kêtú 7ña ñaê Etanim ñacwaga Israelña samob sêkac tauñ sa dêdênj kiñ Salomo jasêlic ombec. ³ Gêdênj tañ gejobwaga Israelña samob sêô lasê su nañ, dabuñwaga sêôc poac ñakatapa sa. ⁴ Dabuñwaga to lau Lewi sêbalañ Apômtaunê poac ñakatapa to becobo takac saña ma laclu samob, tañ gêc becobo ñalêlôm nañ, sêpi sêja. ⁵ Ma kiñ Salomo to gôlôac Israelña samob, tañ sêkac tauñ sa dêdênj ej nañ, sêkô poac ñakatapa nêmña ma sêkênj bulimakao to domba kêtú da. Teñ kêtôm gebe êsa bulimakao to domba nêj namba sa atom. ⁶ Go dabuñwaga sêkôc Apômtaunê poac ñakatapa sêja lôm dabuñ ñaGamênj Dabuñanô tau ma tetoc kakô kerubnênj magê ñalabu. ⁷ Kerub sêlam nêj magê kêpi poac ñakatapa ñamala kêtôm sêjam ajuñ poac ñakatapa to ta. ⁸ Ma ta tau kêsa baliñ sêlic ñatêpôê anğa Gamênj Dabuñ, tañ gêc Gamênj Dabuñanô tau ñanêmña nañ, mago sêlic anğa awêña atom. Ma ta tau sêc tonañ e gêdênj galoc. ⁹ Gêñ teñ kêsêp poac ñakatapa ñalêlôm atom, poc tapa luagêcgerj, tañ Mose kêkênj kêsêp anğa lôc Horeb nañ. Anğa tônê Apômtau kêmoatiñ poac gêwiñ lau Israel gêdênj tañ êsêac sêsa anğa gamênj Aiguptu sêmênj nañ. ¹⁰ Ma gêdênj tañ dabuñwaga sêsa anğa Gamênj Dabuñ sêmênj nañ, tao teñ gêjam Apômtaunê lôm dabuñ auc. ¹¹ Tec dabuñwaga têtôm gebe sêkô ma sênam sakiñ kêtú tao tonañña atom, gebe Apômtaunê ñawasi gêjam lôm dabuñ auc.

Salomo kêsôm biñ gêdênj lau

¹² Go Salomo kêsôm gebe
 “Apômtau kêkênj oc kêkô umbonj,
 mago kêsôm gebe ej tau êngônj gamênj ñakesec.
¹³ Aê kakwê nêm andu dabuñ teñ,
 nêm malam teñ gebe ômoa enderj tôngerj.”
¹⁴ Go kiñ tau kêkac tau ôkwi gêdênj lau Israel samob, tañ sêkô nañ, ma gêjam moc êsêac
¹⁵ ma ej kêsôm gebe “Aê aoc êôc Apômtau, lau Israel nêj Anôtô, tañ lêma gêgôm biñ, tañ gêjac mata gadênj aê tamoc Dawid ña awasuñ nañ, ñanô kêsa. Ej kêsôm gebe ¹⁶ ‘Gêdênj bec, tañ aê kakôc ñoc lau Israel sêsa anğa Aiguptu sêmênj nañ, aê kajaliñ malac teñ anğa Israel nêj tonj samob sa gebe sêkwê andu teñ ñoc ñaê ênêcña atom, mago aê kajaliñ Dawid sa gebe ênam gôliñ ñoc lau Israel.’ ¹⁷ Ma aê tamoc Dawid taê gêjam gebe êkwê Apômtau, Israelnênj Anôtô, nê ñaê ñaandu teñ. ¹⁸ Mago Apômtau tau kêsôm gêdênj aê tamoc Dawid gebe ‘Aôm taêm gêjam gebe ôkwê andu teñ êtu aêñoc ñaêña nañ, ñajam gebe taêm gêjam ñabiñ tau gêc nêm ñalêlôm, ¹⁹ mago aôm oc ôkwê andu tau atom, tagerj nêm latôm, tañ têna êkôc ej nañ, ej êkwê andu êtu aêñoc ñaêña.’ ²⁰ Galoc Apômtau gêgôm nê biñ, tañ gêjac mata nañ, ñanô kêsa gebe aê gadi gajô tamoc Dawid su ma ganğônj lêpônj Israelña katôm biñ, tañ Apômtau gajac mata nañ, ma kakwê andu tau kêtú Apômtau, Israelnênj Anôtô nê ñaêña. ²¹ Ma kakênj ñamala teñ katu katapa, tañ Apômtaunê poac, tañ ej kamoatiñ gêwiñ aêacnênj tamerji gêdênj ej kêkôc êsêac sasa anğa gamênj Aiguptu sêmênj nañ kêsêp.”

Salomo keteñ mec

²² Go Salomo jakêkô Apômtaunê altar nêmña lau Israel samob sêlic ma ej gêlam lêma gêdênj undambê ²³ ma keteñ mec gebe “O Apômtau, Israelnênj Anôtô, anôtô teñ kêtôm aôm gêmoa undambê ñaôña me nom ñalabu ña atom. Aôm gojob poac ma kêtôc nêm têtmac gêwiñ teñgerjña gêdênj nêm sakiñwaga, tañ sêsa nêj lêñ sêmoa aôm lañômnêm tonênj ñalêlôm samucgerj nañ. ²⁴ Aôm taêm gêjam biñ, tañ kôsôm gêdênj aê tamoc, nêm sakiñwaga Dawid nañ ñapanj. Biññanô, aôm kôsôm ñabiñ ña awamsuñ ma gôgôm ñanô kêsa ña lêmam gêdênj ocsalô tonec. ²⁵ O Apômtau, Israelnênj Anôtô, ôngôm biñ, tañ gôjac mata gêdênj nêm sakiñwaga aê tamoc Dawid nañ ñanô êsa. Aôm kôsôm gebe ‘Aôm latôm embe ejop tagerj tonec gebe êsa nê lêñ êmoa aê lañôcnêmña êtôm aôm tañam wamu gômoa aê lañôcnêmña, go aôm ôpô lêna nêm ñac teñ êmoa aê lañôcnêmña gebe êngônj

lêpôn Israelṣa atom.’²⁶ O Israelnêṣ Anôtô, amboac tonarj ônac dabiṣ nêṣ biṣ, tarj kôsôm gêdêṣ nêṣ sakiṣwaga aê tamoc Dawid narj.

²⁷“Mago Anôtô oc êṅgônṣ nom biṣṣanôṅerṣ me masi. Alic acgom, undambê to undambê ṣaônṣa samucṣerṣ kêtôm aôm atom, ma andu tecenec kakwê su narj, oc êtôm atom amboac tonarjṣerṣ. ²⁸ Mago o Apômtau, ṣoc Anôtô, mênṣôkêṣ tarjṣam nêṣ sakiṣwaga aê ṣoc mec to ṣoc biṣ, tarj aê katerṣ narj. Ôṅô môêc to mec, tarj nêṣ sakiṣwaga aê katerṣ gêdêṣ aôm gêdêṣ galoc. ²⁹ Ma nêṣ matam ê andu tonec êndêṣ êmbêc to elerṣ, malac tau, tarj kôsôm biṣ kêpi gebe ‘Aêṣoc ṣaê oc ênêc tonec’ narj, gebe aôm ôkêṣ tarjṣam mec, tarj nêṣ sakiṣwaga aê katerṣ arjga gamêṣ tonec narj. ³⁰ Ma ôkêṣ tarjṣam biṣ, tarj nêṣ sakiṣwaga to nêṣ lau Israel asuṣ êndêṣ aôm arjga gamêṣ tonec êndêṣ tarj aterṣ mec êndêṣ aôm narj. Ôkêṣ tarjṣam arjga undambê, gamêṣ tarj ṣônṣgônṣa ma embe ôṅô, go ôsuc ôkwi.

³¹“Embe ṣac terṣ êṅgôm sec êndêṣ nê ṣac jabaṣ erṣa ma têtû kêṣnac erṣ gebe êtôc lêma ma erṣ mênṣtêtôc lêma êkô nêṣ altar nêṣṣa arjga andu tonec, ³² go ôṅô arjga undambê ma ômêtôc nêṣ sakiṣwaga. Ôkêṣ ṣac tobiṣ nê sec êpi erṣ tau môkêapac ma ôṣam ṣac gêdêṣ sa ma ôṣuc nê biṣ tônṣ ma ôkêṣ ṣagêjô êtôm nê biṣgêdêṣ.

³³“Embe ṣacjo sêku nêṣ lau Israel tulu êtû sêṣôm sec gêdêṣ aômṣa narj, ma êsêac sêṣam tauṣ ôkwi êndêṣ aôm êtiam to tetoc nêṣ ṣaê sa ma teterṣ mec to sêsuṣ nêṣ biṣ êndêṣ aôm arjga andu tonec, ³⁴ go ôkêṣ tarjṣam arjga undambê ma ôsuc nêṣ lau Israel nêṣ sec ôkwi ma ôkôc êsêac sêṣu sêṣmêṣ gamêṣ, tarj aôm kôkêṣ gêdêṣ nêṣ tamerṣi narj êtiam.

³⁵“Embe ôkêṣ ṣêṣwapac êndêṣ êsêac ma ôlai undambê auc to kom ênac atom kêtû êsêac sêṣôm sec gêdêṣ aômṣa narj, ma êsêac teterṣ mec sêkanônṣ gamêṣ tonec to tetoc nêṣ ṣaê sa ma sêwi nêṣ sec siṣ, ³⁶ go ôkêṣ tarjṣam nêṣ mec arjga undambê ma ôsuc nêṣ sakiṣwaga Israel nêṣ sec ôkwi. Ôndônṣ lêṣ ṣajam êndêṣ êsêac gebe sêsaṣa narj ma ôkêṣ kom ênac arjga nêṣ gamêṣ, tarj kôkêṣ gêdêṣ nêṣ lau gebe êtû nêṣ ṣêṣlêṣsêṣ narj.

³⁷“Embe tóbôm êsa arjga gamêṣ tau me ṣêṣmac sec êtap lau sa me mo ṣwa ênac me mo ṣakaṣ me wagô me moac tamoac enserṣ nêṣ ṣêṣ taniṣṣa me nêṣ ṣacjo sêṣṣi êsêac auc arjga nêṣ malac narj, ṣêṣwapac me ṣêṣmac tokaiṣ-tokaiṣ êtap êsêac sa ³⁸ ma teterṣ mec me ṣac tagerṣ me nêṣ lau Israel tapaônṣerṣ embe sêsuṣ nêṣ biṣ terṣ gebe sêjala nêṣ ṣêṣwapac ṣalêlômṣa ma sêlam lemerṣ êndêṣ andu tonec, ³⁹ go ôkêṣ tarjṣam arjga undambê, arjga gamêṣ, tarj ṣônṣgônṣ narj, ma ôsuc nêṣ sec ôkwi to ôṣam êsêac sa ma ôkêṣ ṣagêjô êndêṣ êsêac, tarj sêjala nêṣ ṣalêlôm narj, êtôm nêṣ lêṣ êndêṣ-êndêṣerṣerṣ gebe aôm, aôm taômṣerṣ kôjala ṣamalac latuṣi samob nêṣ ṣalêlôm, ⁴⁰ gebe êsêac têtêc aôm êtôm bêc samob, tarj sêṣṣônṣ materṣ jali arjga nom, tarj kôkêṣ gêdêṣ aêac tamerṣi narj.

⁴¹“Ma ṣacjaba, tarj arjga lau Israel nêṣ atom narj, embe mênṣêô lasê arjga gamêṣ jaêcsêga êtû ṣêṣô nêṣ ṣaê ṣawaerṣa ⁴² gebe lau oc sêṣô aômṣnêṣ ṣaê to lêṣmam ṣajaraṣ, tarj kômêtôc narj ṣawae, erṣ embe amêṣ ma eterṣ mec arjga andu tonec, ⁴³ go ôkêṣ tarjṣam arjga undambê, arjga gamêṣ, tarj ṣônṣgônṣa narj, ma ôṅgôm ṣêṣ samob, tarj ṣac jaba eterṣ êndêṣ aôm narj, ṣanô êsa gebe lau nomṣa sêjala aômṣnêṣ ṣaê to têtêc aôm, êtôm tarj nêṣ lau Israel sêṣôm narj. Ma êsêac oc sêjala gebe andu tonec tarj aê kakwê narj, sêṣam aômṣnêṣ ṣaê kêpi.

⁴⁴“Aôm embe ôjatu nêṣ lau gebe nasêṣnac siṣ êndêṣ nêṣ ṣacjo ma embe teterṣ mec êndêṣ aôm larjônṣanô êndêṣ malac kapôêṣ, tarj aôm kôjaliṣ sa to andu, tarj aê kakwê kêtû nêṣ ṣaêṣa narj, ⁴⁵ go ôkêṣ tarjṣam êsêacnêṣ mec to biṣ, tarj sêsuṣ êndêṣ aôm narj, arjga undambê ma ôṣam êsêac kêsi.

⁴⁶“Embe êsêac sêṣṣôm sec êndêṣ aôm, gebe ṣac terṣ ṣêṣmoa atom, tarj ṣêṣôm sec atom narj, ma aôm têtṣtac ṣandaṣ êndêṣ êsêac ma ôkêṣ êsêac êndêṣ ṣacjo, tarj sêkêṣ êsêac sêṣṣônṣ kapoacwalô arjga nêṣ gamêṣ jaêc me gamêṣ dambê ⁴⁷ ma êsêac embe taêṣ êṣam tauṣ arjga gamêṣ kapoacwalônṣa ma sêṣam tauṣ ôkwi to têtṣarṣ êndêṣ aôm arjga nêṣ ṣacjo nêṣ gamêṣ ma sêṣôm gebe ‘Aêac arjgôm sec to ṣeo ma awi Anôtô siṣ.’ ⁴⁸ Ma êsêac embe sêṣam tauṣ ôkwi êndêṣ aôm to nêṣ ṣalêlôm makeṣerṣerṣ ma tokatuṣ samucṣerṣ arjga nêṣ

ņacjo, taņ sêkêņ êsêac sêņgôn kapoacwalô naņ, ma teterj êndêņ aôm laņônjanô êndêņ gamêņ, taņ aôm kôkêņ gêdêņ êsêacnêņ tameri naņ, to êndêņ malac kapôêņ tau, taņ aôm kôjaliņ sa naņ, ma êndêņ andu tau, taņ aê kakwê kêtû nêմ դաêņa naņ, ⁴⁹ go ôkêņ taņam êsêacnêņ mec to taņi aņga undambê, taņ gônġôn naņ, to ônam êsêac sa. ⁵⁰ Ma ôsuc nêմ lau, taņ sêgôm sec gêdêņ aôm naņ, nêņ geo to sêgêli nêմ biņņa ôkwi. Ma taêm walô êsêac gebe lau, taņ sêkêņ êsêac sêņgôn kapoacwalô naņ, sêlic ma taêņ walô êsêac amboac tonarġeņ. ⁵¹ Gebe êsêac têtû nêմ lau to nêմ ġêrġlênsêմ, taņ kôkôc êsêac aņga ja ņalakoc sec Aiguptuņa sêmêņ naņ. ⁵² O Apômtau Anôtô matam ê nêմ sakiņwaga aê ņoc mec to nêմ lau Israel nêņ mec to ôkêņ taņam aêac êndêņ noc amôêc êndêņ aômņa. ⁵³ Gebe aôm kôjaliņ aêac sa aņga lau nomņa samob nêņ gebe atu nêմ ġêrġlênsêմ, kêtôm kôkêņ nêմ sakiņwaga Mose kêsôm lasê gêdêņ taņ aôm kôkôc aêacma tameri sêsa aņga Aiguptu sêmêņ naņ.”

Salomo keteņ mec ņakôniriņņa

⁵⁴ Gêdêņ taņ Salomo keteņ mec to ġêsur biņ samob tonec gêdêņ Apômtau su naņ, eņ ġêdi sa aņga Apômtaunê altar nêմ դա, taņ eņ kêpôn aduc ma kêmêtôc lêma ġadêņ undambê naņ. ⁵⁵ Go eņ kêkô ma ġêjam mec lau Israel, taņ sêkac sa sêkô naņ, դա awa kapôêņ ma kêsôm gebe ⁵⁶ “Aê aoc êôc Apômtau, taņ kêkêņ nê lau Israel seņ aweņ kêtôm biņ samob, taņ eņ ġêjac mata ma biņ teņ gebeņ aņga nê biņ, taņ ġêjac mata gêdêņ nê sakiņwaga Mose naņ atom. ⁵⁷ Apômtau, aêacnêņ Anôtô êmoa êwiņ aêac êtôm eņ ġêmoa ġêwiņ aêac tameri. Eņ êwi aêac siņ to êkac tau su aņga aêacmêņ atom. ⁵⁸ Eņ ê aêacnêņ ņalêlôm êndêņ eņ gebe tasa ênê lêņ samob ma tamansaņ ênê biņsu ma ênê jatu to ênê ņagôliņ, taņ eņ kêjatu gêdêņ aêac tameri naņ. ⁵⁹ Apômtau, aêacnêņ Anôtô taê ênam mec to biņ, taņ kateņ ġêdêņ eņ naņ, endeņ tônġeņ ma ênam nê sakiņwaga to nê lau Israel sa êtôm bêcġeņ ⁶⁰ e lau nomņa samob sêjala gebe Apômtau taueņ kêtû Anôtô ma teņ ġêwiņ eņ ġêmoa atom. ⁶¹ Amboac tonarġeņ nêմ ņalêlôm ņarġêņ êsa êndêņ Apômtau, aêacnêņ Anôtô, ma asêlêņ êtôm ênê ņagôliņ to amansaņ ênê biņsu êtôm aġôm ġêdêņ ocsalô tonec.”

Sêjac kawi lôմ dabuņ tau

⁶² Go kiņ to lau Israel samob sêwiņ tauņ sêkêņ da gêdêņ Apômtau. ⁶³ Salomo kêkêņ bulimakao kapoac 22,000 to domba 120,000 gêdêņ Apômtau kêtû dawama. Amboac tonarġeņ kiņ to lau Israel samob sêjac kawi Apômtaunê lôմ dabuņ. ⁶⁴ Gêdêņ bêc tonarġeņ kiņ ġêjam mec lôմ ņamalacluņ ņaluņ, taņ ġêc Apômtaunê lôմ ņanêմņa naņ. Aņga tonarġeņ eņ kêkêņ daja ma da kôm ņanôņa to ņalêsi dawamaņa gebe altar kopa, taņ kêkô Apômtau laņônêմņa naņ, kêtôm da samob tonarġeņ atom.

⁶⁵ Tec gêdêņ ņasawa tonarġeņ Salomo ġêlic om ma Israel samob sêwiņ eņ. Êsêacnêņ toņ kapôêņanô. Êsêac sêmêņ aņga Hamat ņamadiņ e gêdêņ bu Aiguptuņa ma sêmoa Apômtau, aêacnêņ Anôtô laņônêմņa kêtôm bêc 7. ⁶⁶ Gêdêņ bêc kêtû 8 Salomo kêkêņ lau sêc êliņ-êliņ. Ma êsêac sêjam mec kiņ ma sêja nêņ malac totêntac ņajamġeņ ma têtû samuc kêtû moasiņ samob, taņ Apômtau kêtôc gêdêņ nê sakiņwaga Dawid to nê lau Israel naņ.

9

Apômtau ġeoc tau lasê gêdêņ Salomo kêtû dim luagêcņa

¹ Salomo ġêjac dabiņ lôմ dabuņ to kiņnê andu kapôêņ ma ġêņ samob, taņ taê ġêjam gebe êņġômņa naņ, ġêbacnê su, ² go Apômtau ġeoc tau lasê gêdêņ eņ kêtû dim luagêcņa kêtôm taņ eņ ġeoc tau lasê gêdêņ eņ aņga malac Gibeon naņ. ³ Ma Apômtau kêsôm gêdêņ eņ gebe “Aê ġarġô nêմ mec to taņi, taņ koteņ ġêdêņ aê naņ. Aê kakêņ andu, taņ kôkwê sa naņ, kêtû ņoc andu dabuņ gebe ņoc ņaê ênêc tonarġeņ endeņ tônġeņ ma matocanô to ņoc ņalêlôm êmoa êwiņ andu tau. ⁴ Embe aôm ôsa ņoc lêņ êtôm tamam Dawid kêsa to laņômnêմ sawageņ ma toņalêlôm ņarġêņġeņ gebe ôņġôm ġêņ samob, taņ kajatu aôm naņ, ma taņam wamu êndêņ ņoc ņagôliņ to jatu, ⁵ go ġakêņ nêմ lêpôn ġôliņ Israelņa êkô

ender tōṅger êtôm gajac mata gêdên tamam Dawid ma kasôm gebe 'Aôm oc ôpô lêna ṅac ter gebe êṅgōṅ nēm lēpōṅ naṅ atom.' ⁶ Mago aôm to nēm wakuc embe akac taôm su aṅga aê ma amansaṅ aêṅoc biṅsu to ṅagôliṅ, taṅ kakêṅ gêdên amac naṅ atom ma andên anôtô jaba ana ma anam sakiṅ to atej mec êndên êsêac, ⁷ go aê oc jansaṅ Israel su aṅga gamêṅ, taṅ kakêṅ gêdên êsêac naṅ, ma jatiṅ andu tau, taṅ gajam mec gebe ṅoc ṅaê ênêcṅa naṅ, su aṅga laṅôcnêmṅa. Ma lau-m samob sêsu Israel susu ma sêpêlê êsêac. ⁸ Ma andu tonec êtu gêṅ ṅapopoc ma lau samob, taṅ mēṅsêlêlêc gamêṅ tau naṅ, nêṅ ṅalêlôm elendec ma sêpêlê biṅ. Ma embe têtû kênac gebe 'Kêtu asageṅṅa Apômtau gêgôm gêṅ amboac tonaj gêdên gamêṅ to andu tau,' ⁹ go sêjô biṅ amboac tonaj gebe 'Êsêac sêwi Apômtau nêṅ Anôtô, taṅ gêwê êsêac aṅga gamêṅ Aiguptuṅa sêsa sêmêṅ naṅ, siṅ ma sêsap anôtô jaba tōṅ to teteṅ mec ma sêjam sakiṅ gêdên êsêac, tec Apômtau kêkêṅ gêṅwapac samob tonaj êsêac sêoc sa.' "

9:10-28 Salomo agêc kiṅ Tirusṅa Hiram sê sêlêb gêdên tauṅ. Salomo kêkac lau jaba gebe sênam ênê kôm toṅaôli masigeṅ.

10

Kwin aṅga Seba kêtû ṅacleṅ gêdên Salomo

¹ Gêdên taṅ kwin aṅga Seba gêṅô Salomonê wae kêpi Apômtaunê ṅaêṅa naṅ, eṅ gêja gebe ênsaê eṅ ṅa kênac ṅawapac ṅagêdô. ² Eṅ gêô lasê Jerusalem tonê lau taêsam, kamel sêbalaṅ gêṅmalu to gold taêsam ṅanô lasê to pocawa gwalêkiṅ. Ma gêdên taṅ eṅ gêô lasê gêdên Salomo naṅ, eṅ gêjac kênac biṅ samob, taṅ eṅ taê gêjam naṅ. ³ Ma Salomo gêjô ênê kênac samob, gêṅ teṅ kêsiṅ tau gêdên Salomo atom. Eṅ gêwa gêṅ samob sa tomalageṅ gêdên eṅ. ⁴ Ma gêdên taṅ kwin aṅga Seba gêlic Salomonê kauc samob to andu, taṅ eṅ kêkwê naṅ ⁵ ma gêṅ taniṅṅa aṅga nê tebo to nê laumata nêṅ ṅadênaṅ ma nê kômwaga nêṅ sakiṅ to nêṅ ṅakwê ma nê lau-sejop-lacluwaga to nê daja, taṅ kêkêṅ kêtû da aṅga Apômtaunê lôm naṅ, eṅ gêṅjac lêma ṅanôgeṅ.

⁶ Ma eṅ kêsôm gêdên kiṅ tau gebe "ṅawae taṅ gaṅô aṅga taucṅoc gamêṅ kêtû aômnmêṅ gêṅ to nēm kaucṅa naṅ, biṅṅanô. ⁷ Mago aê kakêṅ gêwiṅ ṅawae tonaj atom e tauc gamêṅ tec taucṅoc matocanô galic. Ôlic acgom, biṅ ṅamakeṅgeṅ tec sêjac miṅ gêdên aê. Mago nēm kauc to awa kêlêlêc ṅawae, taṅ aê gaṅô naṅ su. ⁸ Aê aoc êoc nēm lauo. Aê aoc êoc nēm sakiṅwaga, taṅ sêkô aôm laṅômnêmṅa to sêṅô nēm kauc ṅapaṅ naṅ. ⁹ Aê aoc êoc Apômtau, nēm Anôtô, taṅ gêlic aôm ṅajam to kêkêṅ aôm gōṅgōṅ lau Israel nêṅ lēpōṅ kiṅṅa. Gebe Apômtau têtac gêwiṅ Israel gêdên tōṅger, eṅ kêkêṅ aôm kôtu kiṅ gebe aôm ômêtôc biṅ êndêngeṅ." ¹⁰ Go eṅ kêkêṅ gold ṅadôṅ kêtôm 120 gêdên kiṅ to gêṅ ṅamalu taêsam ṅasec ma pocawa. Gêṅmalu taêsam amboac kwin Sebaṅa kêkêṅ gêdên kiṅ Salomo naṅ, sêlic amboac tonaj kêtiam atom.

¹¹ Ma Hiram nê waṅ taêsam, taṅ sejoṅ gold aṅga Ofir sêmêṅ naṅ, tetoloṅ ka môsê taêsam ṅanô lasê to pocawa gêmêṅ aṅga Ofir. ¹² Ma kiṅ kêmasaṅ ka balaṅ katu Apômtaunê lôm to kiṅnê anduṅa ṅa ka môsê tonaj ma gêṅ wêṅa togam kêtû lau-sêjam-wêwagaṅa amboac tonageṅ. Ka môsê taêsam amboac tonaj gêmêṅ gamêṅ tonec teṅ kêtiam atom to sêlic teṅ kêtiam atom e mēṅgêdên galoc.

¹³ Ma kiṅ Salomo kêkêṅ gêṅ samob, taṅ kwin Sebaṅa têtac gêwiṅ naṅ, gêdên eṅ. Kêkêṅ gêṅ aṅga kiṅ Salomo nê waba taêsamṅa kêtôm sêgôm-sêgôm jagêwiṅ geṅ samob, taṅ eṅ keteṅ naṅ. Go kwin to nê sakiṅwaga sêc sêmu dêdên tauṅ nêṅ gamêṅ sêja.

Salomonê awa to wae

¹⁴ Gold taṅ Salomo kêtap sa gedeṅ Jala teṅ naṅ, ṅawapac kêtôm ṅadôṅ goldṅa 666 ¹⁵ ma gold tonaj ṅagêdô gêmêṅ aṅga lau têtulu gêṅwaga to lau bôlêṅṅa, taṅ sêkêṅ takis naṅ, ma ṅagêdô aṅga kiṅ Arabiaṅa samob to gôliṅwaga gamêṅ ṅagêdôṅa. ¹⁶ Kiṅ Salomo kêmasaṅ lautuc kapôêṅ-kapôêṅ 200 ṅa gold, taṅ sêsac naṅ. Gold taṅ eṅ kêmasaṅ lautuc tageṅ naṅ, ṅadôṅ amboac 7 kilo. ¹⁷ Go eṅ kêsap lautuc saun 300 ṅa gold, taṅ sêsac naṅ, tageṅ ṅa ṅadôṅ amboac 2 kilo. Ma kiṅ kakêṅ gêṅ samob tonaj kêsô andu, taṅ sêsam gebe

Andu Saleṣ Lebannonṣa. ¹⁸ Ma kiṣ kēmasaṣ lēpônṣ kapôṣṣ teṣ ṣa jabo ma kēkwa auc ṣa gold ṣakēṣkēṣ amboac tonanṣeṣ. ¹⁹ Lēpônṣ tonanṣ ṣatēṣṣoṣ 6 ma bulimakao mōkēapac ṣakatu kēkō lēpônṣ tau ṣamu. Ma anṣa lēpônṣ makeṣ-makeṣ sēmasaṣ lēma ṣaadenṣ to lewe ṣakatu luagēṣ kēkō kēsi lēma ṣaadenṣ tonanṣ. ²⁰ Ma lewe ṣakatu 12 sēkō tēṣṣoṣ 6 tonanṣ, sēkō tēṣṣoṣ makeṣ-makeṣ kētōmṣeṣ. Sēmasaṣ ṣeṣ kaiṣteṣ amboac tonanṣ teṣ anṣa kiṣ teṣ nē ṣamēṣ ṣeṣmuṣ su atomanō. ²¹ Kiṣ Salomo nē laclu ênōm ṣeṣ êsēṣṣa samob tonanṣ gold ma waba kōmṣa samob anṣa Andu Saleṣ Lebannonṣa gold ṣakēṣkēṣ. Sēmasaṣ teṣ ṣa silber atom. Sēlic silber amboac ṣeṣ ṣaōma ṣeṣ ṣadēṣ Salomonē tēm. ²² Ma kiṣnē waṣ ômbala Tarsisṣa sēpoac ṣwēṣ sēwiṣ Hiramnē. Katōm jala tēlēacṣeṣ waṣ Tarsisṣa tonanṣ mēṣsejoṣ gold to silber ma bōṣ ṣajabo to moṣki ma moc kaiṣteṣ ṣaē pikok.

²³ Amboac tonanṣ kiṣ Salomo nē awamata to kauc kēlêlêṣ kiṣ nomṣa samob nēṣ su. ²⁴ Ma nom ṣalau samob sēlic Salomo gebe sēṣō ênē kauc, taṣ Anôtō kēkēṣ ṣeṣ ṣadēṣ eṣ naṣ. ²⁵ Êsēac samob, taṣ sēmēṣ naṣ, sēkōṣ ṣeṣ tokaiṣ-tokaiṣ gebe sēkēṣ êndēṣ Salomo. Êsēac sēkēṣ ṣeṣ silber to gold ma obo to ṣeṣṣmalu ma laukasap to hos ma doṣki. Tonanṣ sēṣōm kētōm jalageṣ.

²⁶ Ma Salomo ṣeṣjac kareta siṣṣa 1,400 to lau sēṣṣōṣ hos ṣaōṣa 12,000 sa, eṣ kēkēṣ êsēac sēṣṣōṣ malac karetaṣa ma ṣagēdō sēmoa sēwiṣ eṣ anṣa Jerusalem. ²⁷ Ma kiṣ kēkēṣ silber taēsam ṣeṣ Jerusalem amboac poclō ma kaseda kētu taēsam amboac jambō, taṣ sēkō gaboṣ naṣ. ²⁸ Ma Salomo kēkōṣ hos ṣeṣmēṣ anṣa Aiguptu to Koa. Ênē lau tētulu ṣeṣṣwaga sēṣam ôli hos anṣa Koa ṣa moni solopṣeṣ. ²⁹ Kareta teṣ, taṣ sēkōṣ anṣa Aiguptu naṣ, ṣaōli kētōm silber ṣadōṣ 600 ma hos teṣ kētōm silber ṣadōṣ 150. Ma Salomo nē lau-tētulu-ṣeṣṣwaga sēkēṣ ṣagēdō kiṣ Hetṣa to kiṣ Suriaṣa sēṣam ôli amboac tonanṣeṣ.

11:1-25 Salomo ṣeṣjam lauo jaba taēsam. Êsēac sēlētōm eṣ e kēkac tau su anṣa Anôtōnē. Tec Anôtō kēsōm ṣeṣ ṣadēṣ eṣ gebe êkac ṣamēṣ kiṣṣa su anṣa eṣ latunē ma êwi ṣolôacmōkē tageṣeṣ siṣ êndēṣ eṣ.

11

Anôtō ṣeṣjac mata biṣ ṣeṣ ṣadēṣ Jerobeam

²⁶ Ṣac Epraimṣa teṣ anṣa malac Sereda Nebat latu Jerobeam kētu Salomonē sakiṣwaga teṣ, mago ṣeṣli tau sa ṣeṣ ṣadēṣ kiṣ. Ênē tēna awētuc teṣ nē ṣaē Seruat. ²⁷ Ma ṣeṣli tau sa ṣeṣ ṣadēṣ kiṣ ṣam amboac tonec gebe Salomo kēkwē andu ṣajana Milo kēsēṣ ṣasawa, taṣ ṣeṣ tama Dawid nē malac naṣ. ²⁸ Jerobeam tonanṣ eṣ ṣac ôlipalē ṣanō. Ma ṣeṣ ṣadēṣ taṣ Salomo ṣeṣlic gebe ṣac wakuc tonanṣ ṣeṣjam kōm kētu dōbṣeṣ naṣ, eṣ kēkēṣ eṣ kētu lau anṣa Josepnē ṣolôacmōkē, taṣ sēṣṣkap êsēac gebe sēnam kōm ṣaōli masigeṣ naṣ, nēṣ ṣeṣjobwaga. ²⁹ Ma ṣeṣ ṣadēṣ tēm, taṣ Jerobeam ṣeṣwi Jerusalem siṣ naṣ, propete ṣac Siloṣa Ahija kētap eṣ sa anṣa intēna. Ahija kēsō ṣakwē wakuc teṣ ma êsēagēṣ taṣṣeṣ sēmoa ṣamēṣ tonanṣ. ³⁰ Go Ahija kēkēṣ lēma kapi ṣakwē wakuc, taṣ eṣ kēsō naṣ, ma kēkac ṣeṣṣṣic ṣeṣja ṣagēṣṣic 12. ³¹ Ma kēsōm ṣeṣ ṣadēṣ Jerobeam gebe “Ôkōṣ ṣagēṣṣic 10 su êtu aōmnēm gebe Apōmtau, Israelnēṣ Anôtō kēsōm amboac tonec gebe ‘Ôlic acgom, aē gabe jakac ṣamēṣ kiṣṣa su anṣa Salomonē ma gabe jakēṣ ṣolôacmōkē 10 êndēṣ aōm. ³² Mago Salomo oc êkōṣ ṣolôacmōkē tageṣ êtu ṣoc sakiṣwaga Dawidṣa to êtu malac Jerusalemṣa, taṣ kajaliṣ sa anṣa Israelnēṣ ṣolôacmōkē samobṣa naṣ, ³³ gebe eṣ ṣeṣwi aē siṣ ma ṣeṣjam sakiṣ lau Sidon nēṣ anôtō Astart ma lau Moab nēṣ anôtō Kemos to lau Amon nēṣ anôtō Milkom ma kēsa aēṣoc lēṣ atom. Ṣeṣṣōm ṣeṣ ṣeṣjac aē matocanō ṣajam atom to kēmasaṣ ṣoc ṣagōliṣ to jatu kētōm ênē tama Dawid ṣeṣṣōm naṣ atom. ³⁴ Mago aē gabe jakōṣ ṣamēṣ kiṣṣa samucṣeṣ su anṣa ênē lēma atom, eṣ ênam ṣolliṣ ṣamēṣ êmoa êtōm nē tēm êṣṣōṣ mata jaliṣa êtu ṣoc sakiṣwaga Dawid, taṣ kajaliṣ eṣ sa ma eṣ kēmasaṣ ṣoc biṣsu to ṣoc ṣagōliṣna naṣṣa. ³⁵ Mago aē oc jakōṣ ṣamēṣ kiṣṣa su anṣa Salomonē latu lēma ma jakēṣ ṣolôacmōkē 10 ṣeṣ êndēṣ aōm. ³⁶ Tageṣ aē oc jakēṣ ṣolôacmōkē tageṣ êndēṣ Salomo latu gebe ṣoc sakiṣwaga Dawid nē ja teṣ elom ênēc aē laṣōcnēm anṣa Jerusalem, anṣa

malac, taṅ kajaliṅ sa gebe ṅoc ṅaê ênêcṅa naṅ. ³⁷ Ma aê gabe jakôc aôm sa ôtu kiṅ Israelṅa ma aôm oc ônam gôliṅ gamêṅ samob, taṅ têtmac gêwiṅ naṅ. ³⁸ Ma embe ôkêṅ taṅam biṅ samob, taṅ jajatu aôm naṅ, ma ôsa ṅoc lêṅ to ôṅgôm gêṅ, taṅ ênac matocanô ṅajam ma ômansaṅ ṅoc ṅaôliṅ to biṅsu kêtôm ṅoc sakiṅwaga Dawid gêgôm naṅ, go aê oc jawiṅ aôm. Ma gabe jamboa nêṅ wakuc sa ṅanôgeṅ amboac aê gaboa Dawidnê sa ma jakêṅ Israel êndêṅ aôm. ³⁹ Ma aê gabe jakôniṅ Dawidnê wakuc, mago jaṅgôm endêṅ tōṅgeṅ atom.’ ”

⁴⁰ Ma Salomo kêtû kêka-kêka gebe ênac Jerobeam êndu êtu biṅ tonanṅa. Mago Jerobeam gêdi ma gêc gêdêṅ kiṅ Aiguptuṅa Sisak jagêmoa tonanṅ e Salomo gêmac êndu.

Salomo gêmac endu

⁴¹ Salomonê kôm to nê kauc ṅamiṅ ṅagêdô êsêac teto gêc Salomo nê miṅ ṅabuku. ⁴² Salomo gêjam gôliṅ Israel samob gêṅgônṅ Jerusalem kêtôm jala 40. ⁴³ Go Salomo gêc nê bêc gêwiṅ tamai ma sêsuṅ eṅ aṅga tama Dawidnê malac ma ênê latu Rehabeam kêtû kiṅ gêjô eṅ su.

12

Israel gêli tau sa

¹ Rehabeam gêja Sikem gebe lau Israel samob sêkac tauṅ sa aṅga tonanṅ gebe sêkêṅ eṅ êtu kiṅ. ² Nebat latu-Jerobeam, taṅ gêc kiṅ Salomo su jagacgeṅ gêmoa Aiguptu naṅ, gêṅô ṅawae ma gêmu aṅga Aiguptu gêmêṅ. ³ Ma lau Israel sêsakiṅ biṅ sêmôc eṅ gamêṅ. Go sêwiṅ tauṅ jasêsôm gêdêṅ Rehabeam gebe ⁴ “Aôm tamam kêkôniniṅ aêac ṅa ta gêṅwapacṅa. Tec aôm ôlêwanṅ tamamnê sakiṅ ṅajanaṅ to gêṅwapac gêsac aêac tōṅṅa, go aêac oc anam sakiṅ aôm.” ⁵ Eṅ gêjô êsêacnêṅ biṅ gebe “Amoa bêc têlêac acgom, go amu andêṅ aê amêṅ êtiam.” Amboac tonanṅ lau sêc sêja.

⁶ Go kiṅ Rehabeam kêkac launânô, taṅ sêpuc ênê tama Salomo tōṅ gêdêṅ taṅ eṅ gêmoa mata jaligeṅ naṅ, sa ma katu kênac biṅ ma kêsôm gebe “Amac taêm gêjam gebe jajô lau tōnê nêṅ biṅ amboac ondoc.” ⁷ Ma êsêac sêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Embe aôm ôtu lau tonanṅ nêṅ sakiṅwaga êndêṅ galoc ma ônam sakiṅ to ôsôm biṅ malôgeṅ êndêṅ êsêac êndêṅ noc, taṅ ôjô êsêacnêṅ biṅ naṅ, go êsêac oc sênam sakiṅ aôm endêṅ tōṅgeṅ.” ⁸ Mago Rehabeam gesêṅ biṅ, taṅ launânô sêkêṅ gêdêṅ eṅ naṅ, ma kêtû kênac lau matac, taṅ têtû kapôêṅ sêwiṅ eṅ to sêpuc eṅ tōṅ naṅ, ⁹ ma kêsôm gebe “Ma amac taêm gêjam aê jajô lau tōnê nêṅ biṅ amboac ondoc. Êsêac sêsôm gêdêṅ aê gebe ‘Ôṅgôm gêṅwapac, taṅ tamam kêkêṅ gêsac aêac naṅ, ṅagaô êsa.’ ” ¹⁰ Ma lau matac, taṅ têtû kapôêṅ sêwiṅ eṅ naṅ, sêjô ênê biṅ gebe “Ôsôm biṅ tonêc êndêṅ lau, taṅ sêsôm gêdêṅ aôm gebe ‘Aôm tamam kêkôniniṅ aêac ṅa gêṅwapac, mago aôm ôlêwanṅ gêṅwapac’ naṅ gebe ‘Lemoc sêlêkic ṅajanaṅ êlêlêc tamoc magi su. ¹¹ Ma aê tamoc kêkôniniṅ amac ṅa gêṅwapac, galoc aê gabe jakêṅ ṅagêdô wacêwiṅ. Tamoc gi amac ṅa sêm, ma aê tec jai amac ṅa okêm.’ ”

¹² Amboac tonanṅ Jerobeam to lau samob dêdêṅ Rehabeam sêja gêdêṅ bêc kêtû têlêacṅa kêtôm kiṅ kêsôm gebe “Bêc êtu têlêacṅa oc amu andêṅ aê amêṅ êtiam.” ¹³ Ma kiṅ gêjam saic lau ma gêwi kauc, taṅ launânô sêsôm gêdêṅ eṅ naṅ siṅ. ¹⁴ Eṅ kêsôm biṅ gêdêṅ êsêac kêtôm lau matac sêkêṅ kauc eṅ ma kêsôm gebe “Tamoc kêkôniniṅ amac ṅa gêṅwapac, mago aê gabe jakêṅ ṅagêdô wacêwiṅ. Tamoc gi amac ṅa sêm, ma aê tec oc jai amac ṅa okêm.” ¹⁵ Amboac tonanṅ kiṅ kêkêṅ taṅa lau nêṅ biṅ atom gebe Apômtau kêmasaṅ ṅalêṅ amboac tonanṅ gebe nê biṅ, taṅ eṅ kêsôm kêsa ṅac Siloṅa Ahija nê awasuṅ gêdêṅ Nebat latu Jerobeam naṅ, ṅanô êsa.

¹⁶ Ma Israel samob sêlic gebe kiṅ kêkêṅ taṅa êsêac atom, tec sêjô ênê biṅ gebe “Aêacnêṅ asageṅ ṅagêdô gêdêṅ Dawid, nêṅ asageṅ ṅagêdô gêdêṅ Isai latu. Ajôc, lau Israel, amu ana nêṅ gamêṅ. O Dawid, galoc ojop taômgeṅ nêṅ gôlôac.” tauṅnêṅ andu sêja. ¹⁷ Mago Rehabeam gêjam gôliṅ lau Israel, taṅ sêṅgônṅ malac Judaṅa naṅ. ¹⁸ Go kiṅ Rehabeam kêsakiṅ Adoram. Eṅ kêtû lau, taṅ sêkac êsêac

gebe sênam kiṣnê kôm ṣaômageṣ naṣ, nêṣ gejobwaga. Ma lau Israel samob têtuc eṣ êndu ṣa poc. Kiṣ Rehabeam gacgeṣ kêpi nê kareta ma jagêc Jerusalem.
¹⁹ Amboac tonaṣ lau Israel sêli tauṣ sa gêdêṣ Dawidnê gôlôac e mêngeṣ galoc.
²⁰ Ma gêdêṣ taṣ Israel samob sêṣo gebe Jerobeam gêmu gêmêṣ su naṣ, êsêac sêsakiṣ biṣ to sêmôc eṣ gêdêṣ nêṣ sêkac saṣa ma sêkêṣ eṣ kêtṣ Israel samob nêṣ kiṣ. Teṣ kêdaguc Dawidnê gôlôac atom, gôlôacmôkê Juda tauṣgeṣanô sêsap Dawid tôṣ.

²¹ Gêdêṣ taṣ Rehabeam mêngeṣo lasê Jerusalem naṣ, eṣ kêkalem gôlôac Juda to gôlôacmôkê Benjaminṣ sêpi tagerṣ ma kêjaliṣ siṣwaga 180,000 sa gebe ênac siṣ êndêṣ Israel nêṣ gôlôac. Eṣ gebe êmboa gamêṣ kiṣṣa sa atu Salomonê latu Rehabeam êtiam.
²² Mago Anôtônê biṣ gêdêṣ propete Semaia gebe ²³ “Ôsôm êndêṣ kiṣ Judaṣa Salomo latu Rehabeam ma êndêṣ gôlôacmôkê Juda ma Benjamin ma êndêṣ lau ṣagêdô gebe
²⁴ ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Api naanac siṣ êndêṣ nêm lasitêwai, lau Israel, atom. Amac samob aê amu ana nêm malac gebe aê gagôm gêṣ tonaṣ ṣai.’ ” Amboac tonaṣ êsêac sêkêṣ taṣeṣ Apômtaunê biṣ ma sêmu sêṣa nêṣ malac kêtiam.

Jerobeam gêwê lau Israel ma sêgôm sec

²⁵ Go Jerobeam kêkwê malac Sikem aṣga gamêṣ lôc Epraimṣa kêtṣ malac ṣajaja ma gêṣgôn tonaṣ. Ma aṣga tonaṣ eṣ kêkwê malac Penuel kêtôm tonaṣgeṣ. ²⁶ Ma Jerobeam kêsôm aṣga taunê ṣalêlôm gebe “Gamêṣ kiṣṣa oc êmu êndêṣ Dawidnê gôlôac êna. ²⁷ Lau tonaṣ embe nasêpi gebe sêkêṣ da aṣga Apômtaunê andu aṣga Jerusalem, go nêṣ ṣalêlôm ênam tau ôkwi êndêṣ nêṣ ṣatau, kiṣ Judaṣa Rehabeam, ma êsêac oc sênac aê êndu ma sêmu dêndêṣ kiṣ Judaṣa Rehabeam sêna êtiam.” ²⁸ Kiṣ taê gêṣam biṣ tonaṣ ma kêmasaṣ bulimakao ṣalatu luagêc ṣa gold. Ma eṣ kêsôm gêdêṣ lau gebe “O Israel, amac api Jerusalem aja kêtômṣac. Alic nêm anôtô, taṣ sêkôc amac api aṣga gamêṣ Aiguptuṣa amêṣ naṣ tonec.” ²⁹ Ma eṣ kêkêṣ ṣakatu teṣ kêkô Betel, ma teṣ kêkô Dan. ³⁰ Ma gêṣ tonaṣ kêtṣ Israelnêṣ sec gebe lau dêdêṣ teṣ sêṣa Betel to dêdêṣ teṣ sêṣa Dan. ³¹ Eṣ kêkwê andu aṣga gamêṣ ṣabau amboac tonaṣ ma kêkêṣ dabuṣwaga aṣga Lewinê gôlôac atom, kêkôc êsêac aṣga lau ṣagêdô nêṣ. ³² Ma Jerobeam kêkêṣ om teṣ êsêac sêlic gêdêṣ aṣôn 8 ṣabêc 15 kêtôm omsêga, taṣ sêlic aṣga Jerusalemṣa ma eṣ kêkêṣ da gêsac altar. Eṣ gêgôm tonaṣ aṣga Betel, kêkêṣ da gêdêṣ bulimakao ṣalatu gold, taṣ tau lêma kêmasaṣ naṣ. Eṣ kêkêṣ dabuṣwaga gamêṣ ṣabaṣa sêmoa Betel, taṣ eṣ kêkwê sa naṣ. ³³ Eṣ kêpi gêdêṣ altar, taṣ eṣ gêboa sa aṣga Betel naṣ, gêṣa gêdêṣ aṣôn 8 ṣabêc 15, taṣ eṣ tau kêjaliṣ sa gêc nê ṣalêlôm naṣ, ma geno moasiṣ kapôêṣ gêdêṣ lau Israelṣa ma kêkêṣ da ṣamalu.
* †

13:1–16:28 Apômtaunê propete sêlêṣ biṣ Israelnêṣ kiṣ Jerobeam gebe ejop tau êndêṣ sakiṣ gwamṣa. Mago eṣ gedec gebe ênam tau ôkwi. Gêdêṣ tonaṣ lau Juda nêṣ kiṣ Rehabeam gêmâc êndu ma Abijam gêṣo eṣ su. Abijam gêmâc êndu amboac tonaṣ ma Asa gêṣo eṣ su. Jerobeam gêmâc êndu amboac tonaṣ ma kiṣ ṣagêdô sêṣo-sêṣo tauṣ sêṣam gôliṣ gamêṣ gêmu kêpiṣa.

16

Ahab gêṣam gôliṣ

²⁹ Gêdêṣ taṣ kiṣ Judaṣa Asa gêṣam gôliṣ gamêṣ jala 38 su naṣ, Omri latu Ahab kêtṣ Israelnêṣ kiṣ. Eṣ gêṣgôn Samaria ma gêṣam gôliṣ nê gamêṣ kêtôm jala 22. ³⁰ Ma Omri latu Ahab gêgôm sec gêmôa Apômtau laṣônêm kêlêlêc êsêac samob, taṣ sêmuṣ eṣ naṣ su. ³¹ Eṣ kêsa Nebat latu Jerobeam nê lêṣ sec. Mago eṣ gêgôm sec gêsac sec tonaṣ ṣa ma gêṣam kiṣ Sidonṣa Etbal nê latuo Jesebel kêtṣ nê awê ma jagêṣam sakiṣ anôtô dansaṣ Bal ma keteṣ mec gêdêṣ eṣ gêwiṣ. ³² Eṣ gêboa altar teṣ sa aṣga Balnê andu, taṣ eṣ kêkwê aṣga malac Samaria naṣ. ³³ Ma Ahab kêmasaṣ altar ṣakatu ma gêgôm gêṣ ṣagêdô, taṣ gêgôm Apômtau, lau Israel nêṣ Anôtô têtac ṣandaṣ kêsâ naṣ kêlêlêc Israelnêṣ kiṣ

* 12:33: Amboac tonaṣ êsêac sêmu dêdêṣ † 12:33: Jos 6:26

samob, taṅ sêmuṅ eṅ naṅ su. ³⁴ Gêdêṅ ênê têm Hiel aṅga Betel kêkwê Jeriko sa kêtiam. Gêdêṅ taṅ eṅ kêkôc kôm sa naṅ, nê latu ṅacsêga Abiram gêmâc êndu ma gêdêṅ taṅ kêkêṅ katam gêja naṅ, nê latu sauṅ Segub gêmâc êndu kêtôm Apômtaunê biṅ, taṅ eṅ kêsôm gêdêṅ Nun latu Josua naṅ.

17

Elia kêsôm lasê gebe kom ênac atom

¹ Go propete Elia aṅga malac Tisbet Gileadṅa kêsôm gêdêṅ Ahab gebe “Apômtau, Israelnêṅ Anôtô, taṅ gajam sakiṅ eṅ gamoa naṅ, gêṅgôṅ mata jali. Êndêṅ jala tonec ṅai maniṅ to kom êsêp atomanô e aê jasôm acgom.” ² Ma Apômtaunê biṅ gêdêṅ eṅ gebe ³ “Wêc aṅga tonec ma ôna gamêṅ oc kêpiṅa naôsîṅ taôm ômoa bu Kerit, taṅ kapoac bu Jordan ṅamakeṅ oc kêpiṅa naṅ. ⁴ Aôm oc ônom bu Kerit tau ma aê kajatu aoco gebe sêlôm aôm aṅga tônê.” ⁵ Amboac tonanṅ Elia gêja ma gêgôm kêtôm Apômtaunê biṅ. Eṅ jagêṅgôṅ bu Kerit, taṅ kêpoac bu Jordan ṅamakeṅ oc kêpiṅa naṅ. ⁶ Ma aoco sejoṅ polom to gwada gêdêṅ bêbêc ma kêtula ma eṅ gênôm bu Kerit tau. ⁷ Ma gêdêṅ bêc teṅ bu tau kêpa gebe kom gêlac aṅga gamêṅ tau atom.

Elia agêc awêtuc Sareptaṅa

⁸ Go Apômtaunê biṅ gêdêṅ Elia gebe ⁹ “Ajôc, ôndi ma ôna Sarepta, taṅ gêc gamêṅ Sidon naṅ, ma ômoa ônê. Aê kajatu awêtuc teṅ aṅga ônê gebe êlôm aôm.” ¹⁰ Amboac tonanṅ Elia gêdi gêja Sarepta. Ma gêdêṅ eṅ gêo lasê malac ṅasacgêdô eṅ gêlic awêtuc teṅ kejoṅ ka gêmoa tonanṅ ma Elia gêmôêc gêdêṅ eṅ gebe “Ôkêṅ bu ṅagec êsêp laclu mênjanôm.” ¹¹ Ma gêdêṅ taṅ awêtuc gêja gebe êkôc bu tau naṅ, Elia gêmôêc gêdêṅ eṅ ma kêsôm gebe “Ôkôc polom ṅapopoc ṅagec êsêp lêmam êwiṅ.” ¹² Ma awêtuc gêjô eṅ awa gebe “Apômtau, nêm Anôtô, gêmoa mata jali, polom teṅ gêc aêṅa atom. Mopolom matac ṅagec to niptêkwi ṅakeneṅ, tec kêpoac laclu. Aê galoc kajonṅ ka luagêc gebe najamansanṅ êtu aêagêc latuc aniṅ su ma amac êndu.” ¹³ Tec Elia kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Ôtêc taôm atom, ôna ma ôṅgôm êtôm kôsômgaç, mago ôpac mopolom sauṅ teṅ êtu aêṅa êmuṅ acgom, go ôkôc ômôêṅ. Go ôpac êtu amagêc latômṅa êndanṅuc. ¹⁴ Gebe Apômtau, Israelnêṅ Anôtô kêsôm amboac tonec gebe ‘Ku mopolomṅa oc sawa atom ma niptêkwi oc êpa aṅga ṅalakôp atom amboac tonanṅeṅ e êndêṅ bêc, taṅ Apômtau êsakiṅ kom ênac êsêp nom êtiam.’” ¹⁵ Ma awêtuc gêja ma gêgôm kêtôm Elia kêsôm. Go Elia ma awêtuc agêc latu seṅ gêṅ bêc taêsam. ¹⁶ Ku mopolomṅa sawa atom ma niptêkwi kêpa aṅga ṅalakôp atom kêtôm Apômtaunê biṅ, taṅ kêsôm gêdêṅ Elia naṅ.

¹⁷ Tonanṅ su, go andu ṅatauo tau nê latu gêmâc kêtap eṅ sa e ênê gêmâc kêtû kapôêṅ ma kêsi awa kêtôm atom, tec gêmâc êndu. ¹⁸ Ma awêtuc kêsôm gêdêṅ Elia gebe “O Apômtaunê ṅac, aêagêc asageṅ ṅagêdô gêdêṅ tauṅ. Aôm gôdêṅ aê gômôêṅ gebe ṅoc sec êoṅ sa êtiam enseṅ aê latuc su.” ¹⁹ Ma Elia gêjô eṅ awa gebe “Ôkêṅ nêm latôm êndêṅ aê acgom.” Ma eṅ kêsip eṅ sa aṅga têna labum ma jakêpi balêm ṅaô, taṅ eṅ gêṅgôṅ naṅ, ma ketoc eṅ gêc taunê mê. ²⁰ Go eṅ gêmôêc gêdêṅ Apômtau gebe “O Apômtau, ṅoc Anôtô, kêtû asageṅṅa aôm taêm gêjam biṅwapac kêtû awêtuc, taṅ gaṅgôṅ gawiṅ eṅ naṅṅa, tec gôjac eṅ latu.” ²¹ Go eṅ kêmetôc tau ma jagêu tau gêsac ṅapalê kêtû dim têlêac ma gêmôêc gêdêṅ Apômtau gebe “O Apômtau, ṅoc Anôtô, ôkêṅ ṅapalê tonec nê katu êmu êsô eṅ êna êtiam.” ²² Ma Apômtau kêkêṅ taṅa Elia nê awa ma ṅapalênê katu gêmu kêsô eṅ gêja kêtiam ma mata jali kêsa kêtiam. ²³ Ma Elia kêkôc ṅapalê tau ma kêkêṅ eṅ aṅga balêm ṅaôṅa kêsêp jakêsô andu ma kêkêṅ eṅ gêdêṅ têna gêja. Ma Elia kêsôm gebe “Ôlic acgom, latôm gêmoa mata jali.” ²⁴ Ma awê gêjô Elia awa gebe “Galoc tec kajala gebe Anôtônê ṅac teṅ aôm ma Apômtaunê biṅ, taṅ gêc awamsuṅ naṅ, biṅṅanô tau.”

18

Elia gêmu gêdêṅ Ahab gêja

¹ Bêc taêsam gêjaṅa su acgom, go Apômtaunê biṅ gêdêṅ Elia gêdêṅ jala kêtû télêacṅa ma kêsôm gebe “Naôtôc taôm êndêṅ Ahab. Ma aê gabe jakêṅ kom ênac êsêp nom êtiam.”

² Amboac tonaṅ Elia gêja gebe êtôc tau êndêṅ Ahab. Gêdêṅ têm tonaṅ tôbôm kêsa kapôêṅanô aṅga Samaria. ³ Ma Ahab gêmôêc Obadia, taṅ gejob kiṅnê andu naṅ. Obadia ketoc Apômtau sa ṅanô. ⁴ Gêdêṅ taṅ Jesebel gesêṅ Apômtaunê propete su naṅ, Obadia kêkôc propete 100 ma kêsij 50 ôkwi aṅga pocgêsuṅ teṅ ma 50 aṅga pocgêsuṅ teṅ ma gêlôm êsêac ṅa polom to bu. ⁵ Ahab kêsôm gêdêṅ Obadia gebe “Agêc tanac laoc gamêṅ ma bumata samob to bumaṅ samob kêsî, oc moae tatap gêgwaṅ sa gebe tanam hos to doṅki sa sêmoa mateṅ jali ec sêmac êndu atom.” ⁶ Amboac tonaṅ êsêagêc sêwa gamêṅ kêkôc gêdêṅ tauṅ. Ahab ênac laoc ṅamakeṅ ma Obadia ênac laoc ṅamakeṅ.

⁷ Ma gêdêṅ taṅ Obadia kêsêlêṅ gêmôa naṅ, eṅ gêdac Elia. Obadia kêjala eṅ tec gêu tau gêc eṅ laṅônêṅ ma kêsôm gebe “O ṅoc ṅatau Elia, aôm tonaṅ me.” ⁸ Ma Elia gêjô eṅ awa gebe “Aê tauc tonec. Ôna ma ôsôm êndêṅ nêṅ ṅatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa.’” ⁹ Ma eṅ gêjô Elia awa gebe “Aê gagôm sec ondoc, tec gobe ôkêṅ nêṅ sakiṅwaga aê êsêp Ahab lêma gebe ênac aê êndu. ¹⁰ Apômtau, aômnêṅ Anôtô gêmôa mata jali, tec lau-m teṅ sêmoa atom ma gamêṅ kiṅṅa teṅ gêc atom naṅ ṅoc ṅatau kêsakiṅ lau sêja gebe nasensom aôm. ¹¹ Ma galoc aôm-kôsôm gebe Naôsôm êndêṅ nêṅ ṅatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa’.” ¹² Ma aê embe jawi aôm siṅ, naṅ seberṅ Apômtaunê ṅalau oc êkôc aôm su ôna gamêṅ, taṅ kajala atom naṅ. Amboac tonaṅ embe aê jaô lasê ma jasôm aôm ṅawae êndêṅ Ahab ma eṅ embe êtap aôm sa atom oc ênac aê andu. Mago nêṅ sakiṅwaga aê ṅapalêgeṅ gajam sakiṅ Apômtau. ¹³ Sêjac miṅ gêṅ, taṅ gagôm naṅ, gêdêṅ ṅoc ṅatau aôm atom me. Gêdêṅ taṅ Jesebel gêjac Apômtaunê propete êndu naṅ, aê kasiṅ Apômtaunê propete 100 ôkwi. 50 sêṅgôn pocgêsuṅ teṅ ma 50 sêṅgôn teṅ ma galôm êsêac ṅa polom to bu. ¹⁴ Ma galoc kôsôm gebe Naôsôm êndêṅ nêṅ ṅatau gebe ‘Ôlic acgom, Elia tau tec gêmôa’, go eṅ oc ênac aê êndu.” ¹⁵ Elia gêlô eṅ awa gebe “Lau undambêṅa nêṅ Apômtau, taṅ gajam sakiṅ eṅ naṅ, gêmôa mata jali tec aê gabe jatôc tauc êndêṅ kiṅ êndêṅ ocsalô tonec biṅṅanôgoc.” ¹⁶ Amboac tonaṅ Obadia gêja gebe êlic Ahab. Eṅ kêtap eṅ sa ma kêsôm biṅ tau gêdêṅ eṅ. Ma Ahab gêja gebe êndac Elia.

¹⁷ Gêdêṅ taṅ Ahab gêlic Elia naṅ, eṅ kêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Aôm ṅac, taṅ kêlênsôn Israel elêṅê naṅ tonaṅ me.” ¹⁸ Tec Elia gêjô eṅ awa gebe “Aê kêlênsôn Israel atom. Aôm to tamam nê gôlôac alênsôn êsêac kêtû awi Apômtaunê biṅ siṅṅa ma adaguc anôtô dansaṅ Bal. ¹⁹ Amboac tonaṅ ôkêṅ biṅ ma ôkac lau Israel samob sa dêndêṅ aê sêṅmêṅ lôc Karmel ma Balnê propete 450 to anôtôo Asera nê propete 400, taṅ seṅ gêṅ sêṅgôn Jesebelnê tebo naṅ, sêṅmêṅ amboac tonaṅgeṅ.”

Sêjam dôṅ tauṅ aṅga lôc Karmel

²⁰ Amboac tonaṅ Ahab kakalem biṅ gadêṅ lau Israel samob ma kêkac propete samob sa aṅga lôc Karmel. ²¹ Ma Elia kêsa jakêkô lau samob laṅônêṅma ma kêsôm gebe “Amac abe aka gwecgeṅ amoa biṅ luagêc ṅasawa e êndêṅ ondocgeṅ. Apômtau embe Anôtô, go andanṅuc eṅ. Ma embe Bal, naṅ andanṅuc eṅ.” Mago lau sêjô ênê biṅ teṅ atom. ²² Ma Elia kêsôm gêdêṅ lau gebe “Apômtaunê propete teṅ gêmôa atom, aê, aê taucgeṅanô, mago Balnê propete 450. ²³ Sêkêṅ bulimakao kapoac luagêc êndêṅ aê sêṅmêṅ acgom. Ma êsêac sêjalij bulimakao kapoac teṅ sa ma sêsa sêselê êkôc-êkôc ma sênac pac nasêkêṅ ênsac ṅaô ma sêuc ja êsô atom. Ma aê jamansaṅ bulimakao teṅ ma jakêṅ ênsac pac ṅaô ma jauca ja êsô atom. ²⁴ Ma amac awem ênac nêṅ anôtônê e ma aê aoc ênac Apômtaunê ṅaê. Anôtô naṅ ajô biṅ ṅa ja naṅ, eṅ Anôtô ṅanô.” Ma lau samob sêjô eṅ awa gebe “ṅajam, amboac tonaṅ.” ²⁵ Go Elia kêsôm gêdêṅ Balnê propete gebe “Ajaliṅ nêṅ bulimakao kapoac teṅ ma amansaṅ êtu ṅamata gebe amac lau taêsam. Ma awem ênac nêṅ anôtô, mago auc ja êsô atom.” ²⁶ Êsêac sêkôc bulimakao kapoac teṅ, taṅ sêkêṅ gêdêṅ êsêac naṅ, ma sêmasaṅ gêṅ tau. Go awêṅ gêjac Balnê ṅaê sêjac m gêdêṅ bêbêcgeṅ e oc kêkô ṅaluj ma sêsôm gebe “O Bal, ôkêṅ taṅjam aêacmaṅ.” Mago awa teṅ kêsa atom ma teṅ gêjô biṅ atom. Ma êsêac sêka pelendec-pelendec sêgi altar, taṅ sêboa naṅ. ²⁷ Gêdêṅ taṅ oc kêkô

ṅaluṅ naṅ, Elia kêsû êsêac susu ma kêsôm gebe “Amôêc apuc sagerṅ. Eṅ anôtô tenḡoc. Oc taê gêjam biṅ teṅ gêmoa me gêjam tau ôkwi, me oc kêtû ṅacleṅ me oc gêc bêc gêc, tec aṅu eṅ sa acgom.”²⁸ Ma êsêac sêmôêc sêpuc sagerṅ ma sêbuc tauṅ ṅa bôjaṅ to sêḡuṅ tauṅ ṅa kêm kêtôm êsêacnêṅ mêtê e ôliṅ dec-decḡeṅ.²⁹ Êsêac sêḡôm-sêḡôm gêdêṅ taṅ oc kêkô ṅaluṅ e gêdêṅ oc geberṅ kwalam, noc takêṅ da gêṅ keleṅṅa, mago awa teṅ masianô, teṅ gêjô biṅ atom, teṅ kêkêṅ taṅa atom.

³⁰ Go Elia kêsôm gêdêṅ lau samob gebe “Andêṅ aê amêṅ.” Ma lau samob dêdêṅ eṅ sêja. Ma eṅ kêbênôc Apômtaunê altar, taṅ têta salij-salij naṅ.³¹ Elia kêkôc poc 12 kêtôm Jakobnê latuinêṅ namba. Jakob eṅ ṅac, taṅ Apômtau kêsôm biṅ gêdêṅ eṅ gebe “Galoc nêṅ ṅaê teṅ gebe Israel.”³² Ma eṅ gêboa altar sa ṅa poc tau kêtû Apômtaunê ṅaêṅa. Go kêkwê busawa kêḡi altar tau. Busawa gebe sêkêc bu ec kapôêṅ êsêp.³³ Ma eṅ gêjac pac su, go kêsêlê bulimakao kapoac kêkôc-kêkôc ma ketoc bôc tau jagêsac pac ṅaô. Ma eṅ kêsôm gebe “Akati bu ṅa bulakoṅ 4 ma ansêwa êpi daja to êpi ka.”³⁴ Ma eṅ kêsôm gebe “Aṅgôm êtu dim luagêc.” Tec êsêac sêḡôm kêtû dim luagêc. Go eṅ kêsôm gebe “Aṅgôm êtu dim têlêac.” Tec êsêac sêḡôm kêtû dim têlêac.³⁵ Ma bu keseleṅ kêḡi altar tau ma kêpoac busawa tau gêwiṅ.

³⁶ Ma gêdêṅ noc sêkêṅ daja propete Elia kêtû gasuc gêdêṅ altar ma keteṅ mec gebe “O Apômtau, Abraham agêc Isak ma Jakob nêṅ Anôtô, mênôwa taôm sa êndêṅ ocsalô tonec gebe aôm kôtu Israelnêṅ Anôtô ma aê katu nêṅ sakiṅwaga, tec gagôm gêṅ samob tonec ṅai kêtôm aômnêṅ biṅ.³⁷ O Apômtau, ôkêṅ taṅam aêma, gebe lau tonec ṅai sêjala aôm Apômtau gebe aôm Anôtô ṅanô ma ônam êsêacnêṅ ṅalêlôm ôkwi êndêṅ aôm êtiam.”³⁸ Go Apômtaunê ja kêsêp mênḡeṅ daja to ka ma poc to nom ma bu, taṅ kêpoac busawa naṅ su.³⁹ Gêdêṅ taṅ lau samob sêlic gêṅ tonaṅ naṅ, êsêac jatêtap labôc sêc nom ma sêmôêc gebe “Apômtau eṅ Anôtô ṅanô Apômtau eṅ Anôtô ṅanô.”⁴⁰ Go Elia kêsôm gêdêṅ êsêac gebe “Akôc Balnê lau tôṅ, nêṅ teṅ êwê sa atom.” Ma lau sêkôc êsêac tôṅ ma Elia gêwê êsêac dêdêṅ bu Kison ma jasêjac êsêac êndu aṅga tonaṅ.

Elia keteṅ mec gebe kom ênac êtiam

⁴¹ Ma Elia kêsôm gêdêṅ Ahab gebe “Galoc naônij to ônom gêṅ gebe aê gaṅô kom gêjac ṅakicsêa sugac.”⁴² Amboac tonaṅ Ahab gêja gebe ênij to ênom gêṅ. Ma Elia kêpi lôc Karmel ṅatêpôê gêja. Eṅ kêpônṅ aduc ma kêkêṅ laṅôanô kêsô aduc ṅasawa.⁴³ Go eṅ kêsôm gêdêṅ nê sakiṅwaga gebe “Ôpi ôna galoc ma matamanô enso gwêc.” Eṅ kêpi jakêsala gwêc ma kêsôm gebe “Aê galic gêṅ teṅ atom.” Ma Elia kêjatu eṅ gebe “Ôna ômu êtu dim 7 êtiam.”⁴⁴ Go gêdêṅ dim kêtû 7ṅa tonaṅ sakiṅwaga kêsôm gebe “Ôlic acgom, tao teṅ kapôêṅ amboac ṅac teṅ lêma kêpi aṅga gwêc-m gêmêṅ.” Ma Elia kêsakiṅ nê sakiṅwaga gebe “Naôndêṅ Ahab ma ôsôm gebe ‘Ômansaṅ nêṅ hos to kareta ma ôsêp ôna gebe kom êkô aôm auc atom.’”⁴⁵ ṅasawa sauṅḡeṅ ma kom to mu ṅamajaṅ kêkêṅ kanuc gamêṅ e kom gêjac ṅanô. Ma Ahab gêṅḡôn kareta ma gêja malac Jesrel.⁴⁶ Ma Apômtaunê lêma gêmoa gêwiṅ Elia ma eṅ gêlêc nê ṅakwê sa ma kêgambam tau ma kêlêti gêmuj Ahab e jagêô lasê malac Jesrel.*

19

Elia gec Jesebel gêja lôc Horeb

¹ Ahab kêdônṅ biṅ samob, taṅ Elia gêḡôm to gêjac propete samob andu ṅa sij naṅ, gêdêṅ nê awê Jesebel.² Tec Jesebel kêsakiṅ biṅ teṅ gêdêṅ Elia ma kêsôm gebe “Eleṅṅa êndêṅ ockatu êtôm tonec aê embe jaṅgôm gêṅ, taṅ aôm gôgôm gêdêṅ êsêac naṅ, êndêṅ aôm atom, go anôtôi sêṅgôm gêṅ, taṅ êsêac taêṅ gêjam naṅ, êlêlêc êpi aê.”³ Go Elia kêtêc tau ma gêdi gêc gêjam katu kêsi e jagêô lasê malac Berseba Judaṅa ma gêwi nê sakiṅwaga sij gêmoa tonaṅ.

⁴ Tageṅ eṅ tau kêsêlêṅ bêc samuc teṅ kêsa gamêṅ sawa e jagêṅḡôn ka pulij-pulij teṅ ṅalabu. Go eṅ keteṅ mec gebe êmac êndu ma kêsôm gebe “O Apômtau, kêtômḡac. Ôkôc

* 18:46: Amboac 4 oklok.

katuc su êwao gebe aê ṇac ṇajam kalêlêc tamoci su atom.”⁵ Kêsôm su ma kêsâ tau sic ma gêc bêc gêc ka puliṇ-puliṇ tonarṇ ṇalabu. Ma aṇela teṇ kêmoasac eṇ ma kêsôm gebe “Ôndi, ôniṇ gêṇ.”⁶ Elia mata gêlac e gêlic polom sigob ma bu ku teṇ kêkô eṇ môkêapacṇa. Eṇ geṇ to gênôm gêṇ su ma gêc bêc kêtiam.⁷ Ma Apômtaunê aṇela gêmêṇ kêtiam kêtû dim luagêcṇa, kêmoasac eṇ ma kêsôm gebe “Ôndi, ôniṇ gêṇ gebe intêna baliṇ tec gêc.”⁸ Eṇ gêdi geṇ to gênôm gêṇ e têkwa kêsâ ma kêsêlêṇ geleṇṇa 40 ma gêbêcauc 40, go gêô lasê Anôtônê lôc Horeb.

⁹ Aṇṇa tonarṇ eṇ kêtap poclabu teṇ sa ma gêṇgôṇ tonarṇ. Go Apômtaunê biṇ gêdêṇ eṇ jakêsôm gebe “Elia, aôm gôgôm asageṇ aṇṇa tonec.”¹⁰ Eṇ gêjô Apômtau awa gebe “Aê gagôm Apômtau, lau undambêṇa nêṇ Anôtô nê biṇ topalêgeṇ gebe lau Israel sêwi aôm nêṇ poac siṇ to sesêṇ nêṇ altar su ma sêjac nêṇ propete ṇa siṇ êndu. Ma aê taucgeṇ tec gamoa, ma sêgôm gêṇlêlôm gebe sênac aê amboac tonarṇgeṇ.”¹¹ Ma Anôtô kêsôm gebe “Ôsa mênjôkô Apômtau larṇônêṇ aṇṇa lôc tonec.” Ma Apômtau gêôc lêlêc eṇ gêja. Go mu gêbuc ṇatêna teṇ ma kêkac lôc gêṇgic-gêṇgic to gêjac poctêna popoc-popocgeṇ, mago Apômtau gêmoa mu ṇalêlôm atom. Mu gêôṇ sa ma ôjô gêjam, mago Apômtau gêmoa ôjô ṇalêlôm atom.¹² Ôjô kêtû malô ma ja ṇawaô kêsâ, mago Apômtau gêmoa ja ṇalêlôm atom. Ja gêmâc ma mulêli kêsêlêṇ.¹³ Gêdêṇ taṇ Elia gêṇô mu tonarṇ naṇ, eṇ gêsarṇ larṇônê auc ṇa nê ṇakwê ma kasa jakêkô poclabu ṇaawa. Ma awa teṇ gêdêṇ eṇ aṇṇa tonarṇ ma kasôm gebe “Elia, aôm gôgôm asageṇ aṇṇa tonec.”¹⁴ Ma eṇ gêjô ṇabiṇ gebe “Aê gagôm Apômtau, lau undambêṇa nêṇ Anôtô nê biṇ topalêgeṇ gebe lau Israel sêwi aôm nêṇ poac siṇ to sesêṇ aôm nêṇ altar su ma sêjac nêṇ propete ṇa siṇ êndu. Ma aê, aê taucgeṇ tec gamoa ma sêgôm gêṇlêlôm sebe sênac aê amboac tonarṇgeṇ.”¹⁵ Apômtau kêsôm gêdêṇ eṇ gebe “Ôsêlêṇ ômu gamêṇ sawa Damaskusṇa ôna êtiam. Embe ô lasê, go naôniṇ oso Hasael êtu kiṇ Suriaṇa¹⁶ to ôniṇ oso Nimsi latu Jehu êtu kiṇ Israelṇa ma Sapat latu Elisa aṇṇa Abel-Mehola êtu propete êjô aôm su.¹⁷ Teṇ embe êwê Hasaelnê siṇ sa naṇ Jehu oc ênac eṇ. Ma teṇ embe êwê Jehunê siṇ sa, naṇ Elisa oc ênac eṇ.¹⁸ Ma aê oc jawaka Israel nêṇ lau 7,000, taṇ sêpôn eṇduc gêdêṇ Bal to sêlêsoṇ eṇ atom naṇ sa.”

Kalem gêdêṇ Elisa

¹⁹ Amboac tonarṇ Elia gêwi gamêṇ tonarṇ siṇ ma kêtap Sapat latu Elisa sa kêkac nom ôkwi ṇa bulimakao kioṇ 12 sêsêlêṇ sêmuṇ eṇ. Ma eṇ tau kêsêlêṇ gêwiṇ bôc kêtû 12ṇa. Gêdêṇ taṇ Elia gebe êôc lêlêc Elisa naṇ, eṇ gau nê ṇakwê baliṇ gêsac eṇ.²⁰ Ma eṇ gêwi bulimakao siṇ ma kêlêti kêdaguc Elia ma kêsôm gebe “Ôkêṇ aê najalêsôp tamoc agêc tinoc aliṇanô, go jandarṇguc aôm.” Ma Elia kêsôm gêdêṇ eṇ gebe “Ômu ôna êtiam, mago taêm ênam gêṇ, taṇ gagôm gêdêṇ aôm naṇ.”²¹ Eṇ gêwi eṇ siṇ gêmu gêja ma kêkôc bulimakao kioṇ teṇ ma gêjac lulugeṇ êndu ma geno nêṇ ṇamêsôm ṇa kioṇ bulimakaonṇa ma kêkêṇ gêdêṇ lau seṇ. Go eṇ gêdi kêdaguc Elia ma gêjam sakiṇ eṇ.*

20:1-43 Kiṇ Suriaṇa Benhadad kêgi gamêṇ Israel ṇamalacsêga Samaria auc ma gêjac siṇ gêdêṇ malac tau. Mago Israelnêṇ kiṇ Ahab kêku lau Suria tulu kêtû dim luagêc. Go propete teṇ geoc lasê gêdêṇ Ahab gebe êmac êndu, gebe eṇ taê walô kiṇ Benhadad ma gêjac eṇ êndu atom.

21

Ahab kêjanṇo Nabotnê kôm wainṇa su

¹ Ṇac Jesrelṇa teṇ ṇaê Nabot nê kôm wainṇa teṇ gêc Jesrel kêsi kiṇ Samariaṇa Ahab nê andu.² Ma Ahab kasôm gêdêṇ Nabot gebe “Ôkêṇ nêṇ kôm wainṇa tonarṇ êndêṇ aê. Aê gabe jakôc êtu kôm gêṇ gaganṇa teṇ gebe gêc kêdabiṇ ṇoc andu. Aê oc jakêṇ kôm wainṇa ṇajamanô êlêlêc teṇ êndêṇ aôm êjô me embe taêm ênam teṇ, go jakêṇ mone êjô.”³ Mago Nabot kêsôm gêdêṇ Ahab gebe “Aê katêc Apômtau, tec oc jakêṇ tamoci nêṇ kôm lênsêṇ

* 19:21: Kioṇ ṇam gebe ka gêbiṇ bulimakao luagêc-luagêc tôṇ.

êndên aôm atom.”⁴ Ahab têtac ñandan ma tolanôsiger kêsô nê andu jagêc nê mê ma kékac nê lanjôanô ôkwi ma gebe êniñ gêñ atom kêtú biñ, tañ ñac Jesrelña Nabot kêsôm gêdên eñ gebe “Aê oc jakên tamocinên kômlênsêm êndên aôm atom” nanña.

⁵ Mago nê awê Jesebel gêdên eñ jakêsôm gebe “Aôm têtac ñandan e godec gêñ kêtú asageñña.”⁶ Eñ gêjô awê tau awa gebe “Aê gajam biñgalôm gawiñ ñac Jesrelña Nabot ma kasôm gebe ‘Ôkên nêm kôm wainña janam ôli ña mone me embe ôlic ñajam oc jajô ña kôm wainña teñ.’ Ma eñ gêjô aênoc biñ gebe ‘Aê gabe jakên ñoc kôm wainña êndên aôm atom.’”⁷ Go nê awê Jesebel kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm Israelnên kiñ me masi. Ôndi ôniñ gêñ ma têtac ñajam êsa. Aê gabe jakên Nabotnê kôm wainña êndên aôm.”

⁸ Amboac tonañ eñ keto papia gêjam Ahab awa ma kepeñ Ahabnê ñatalô kêpi ma kêsakiñ papia dansañ gêdên gejobwaga to gôliñwaga, tañ sêngôn Nabotnê malac nanñ.⁹ Ma eñ keto biñ amboac tonec gêc papia tau gebe “Akên noc anam dabuñ moña teñ ma atoc Nabotnê sa êngôn lau samob ñamata.”¹⁰ Ma akên kalomtêna luagêc sêngôn sêkanôn eñ ma êsêagêc sêngôliñ biñ êpi Nabot gebe ‘Aôm kôpuc boa Anôtô to kiñ.’ Go akôc eñ asa awê ana ma atuc eñ ña poc êndu.”¹¹ Gejobwaga to gôliñwaga sêgôm Jesebelnê biñ ñanô kêsâ kêtôm biñ gêc papia, tañ eñ kêsakiñ gêdên êsêac nanñ.¹² Êsêac sêmasañ noc sênam dabuñ moña teñ ma sêkên Nabot gêngôn lau samob ñamata.¹³ Ma kalomtêna luagêc sêsô jasêngôn sêkanôn eñ. Ma êsêagêc sêgôliñ biñ kêpi Nabot sêmoa lau samob lanjônêmña ma sêsôm gebe “Nabot kêpuc boa Anôtô to kiñ.” Amboac tonañ sê eñ ança malac sêsa jatêruc eñ ña poc êndu.¹⁴ Go êsêac sêsakiñ biñ gêdên Jesebel gebe “Têruc Nabot ña poc êndu ma gêmac êndu su.”

¹⁵ Jesebel gêñô biñ tau gebe têtuc Nabot ña poc êndu ma gêmac êndu su, go sebeñ kêsôm gêdên Ahab gebe “Ôndi sa, ôkôc ñac Jesrelña Nabot nê kôm wainña, tañ eñ gedec aôm ônam ôli nanñ, gebe Nabot gêmôa mata jaliña kêtiam atom, eñ gêmac êndu sugac.”¹⁶ Ahab gêñô Nabot gêmac êndu ñawae, tec sebeñ gêdi sa jakêsêp gêdên Nabotnê kôm wainña gebe êkôc êtu ênê gêñ.

¹⁷ Go Apômtaunê biñ gêdên ñac Tisbetña Elia amboac tonec gebe¹⁸ “Ôndi naôsêp ôndac kiñ Israelña Ahab, tañ gêngôn Samaria nanñ. Ma ôlic acgom, eñ jagêmoa Nabotnê kôm wainña. Eñ gêja gebe êkôc kôm tau su êtu ênê gêñ.¹⁹ Ma aôm oc ôsôm êndên eñ gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Aôm gôjac ñamalac êndu ma kôjanço launên gêñ su kêtú aôm nêm me.’ Ma aôm oc ôsôm êndên eñ gebe ‘Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Ança gamên, nanñ kêam têdamôê Nabotnê dec nanñ, oc têdamôê aôm taôm nêm dec amboac tonançen.’”

²⁰ Ahab kêsôm gêdên Elia gebe “Ñoc o aôm, kôtap aê sa me.” Elia gêjô ênê biñ gebe “Aê katap aôm sa. Aôm kôkên taôm gêdên gêñ, tañ gêjac Apômtaunê mataanô sec samucgeñ nanñ.²¹ Ôlic acgom, aê oc jakên gêñwapac êpi aôm. Aê gabe jansên aôm nêm gôlôac ñac samucgeñ ma oc jandim nêm lau wakuc to lançwa êngic tomalagen ança Israel.²² Ma aê oc jansên aôm nêm gôlôac êtôm gagôm gêdên Nebat latu Jerobeam ma Ahija latu Basa nêñ gôlôac nanñ, gebe aôm gôgôm aê têtac ñandan kêsâ ma kôlêtôm lau Israel e sêgôm sec.’²³ Ma Apômtau kêsôm biñ kêpi Jesebel gebe ‘Kêam oc sêniñ eñ ança gamên Jesrel ñalêlôm.’²⁴ Ahabnê teñ embe êmac andu ança malac ñalêlôm, nanñ kêam oc sêniñ, ma teñ embe êmac êndu ança awêña, nanñ moc umboñ ñalabuña oc sêniñ.”

²⁵ Ñac sec teñ kêtôm Ahab gêmôa atom. Nê awê Jesebel kêkêli eñ e kêkên tau-êngôm gêñ, tañ Apômtau gêlic sec nanñ,²⁶ Eñ gêgôm gêñ alôb-alôb gebe kadaguc anôtôi gwam kêtôm lau Amor, tañ Apômtau gesên êsêac su ança Israel lanjônêmña nanñ.

²⁷ Gêdên tañ Ahab gêñô biñ tonañ nanñ, eñ kékac nê ñakwê gêngic ma kêsô talu ñagonen ma gêbu tau ñanôgeñ, gêjam dabuñ mo ma gêc bêc totalugeñ ma gêmôa tonê ñalêlôm ñatutucgeñ.²⁸ Ma Apômtaunê biñ gêdên ñac Tisbetña Elia gebe²⁹ “Aôm gôlic Ahab kêpôn tau tulu-tulu gêmôa aê lanjônêmña nec me masi. Kêtu eñ gêbu tau gêmôa aê lanjônêm ña aê jakên gêñwapac êndên ñasawa eñ êmoa mata jaliña nanñ atom. Jakên gêñwapac êndên eñ latui nêñ têm.”

22

Propete Mikaia geoc Ahab nê biṇ lasê

¹ Wama gêc Suria to Israel ṇasawa kêtôm jala tâlêac. ² Ma gêdên jala kêtû tâlêacṇa tonarṇ kiṇ Judarṇa Jehosapat gêdên kiṇ Israelṇa Ahab gêja. ³ Ma kiṇ Israelṇa kêsôm gêdên nê laumata gebe “Amac ajala gebe Ramot-Gilead kêtû aêacnên malac, mago aêac jamaṇṇen dangôn ma takôc malac tau su anṇa kiṇ Suriaṇa lêma atom kêtû asageṇṇa.” ⁴ Ma eṇ kêsôm gêdên Jehosapat gebe “Aôm oc ôwiṇ aê natanac siṇ anṇa Ramot-Gilead me masi.” Ma Jehosapat gêjô eṇ awa gebe “Aê katôm aôm, ṇoc lau têtôm aômṇêm lau, ṇoc hos têtôm aômṇêm hos.”

⁵ Ma Jehosapat keteṇ kiṇ Israelṇa gebe “Ôtu kênac Apômtau êmuṇ acgom.” ⁶ Go Ahab kêkalem propete amboac 400 sêpi tageṇ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê najanac siṇ êndên Ramot-Gilead me ênêcṇa.” Ma êsêac sêmôêc gebe “Ôpi ôna, gebe Apômtau oc êkên malac tau êsêp lêmam.” ⁷ Mago Jehosapat kêtû kênac gebe “Apômtaunê propete teṇ gêmoa tonec gebe aêac tatu kênac eṇ me masi.” ⁸ Ma Ahab gêjô eṇ awa gebe “Ṇac teṇ gêmoa gebe aêac tatu kênac eṇ êtu Apômtauṇa. Imla latu Mikaia tec gêmoa, mago aê gadec eṇ gebe eṇ geoc biṇ ṇajam teṇ lasê kêtû aêṇa atom, kêsôm gêṇwapac ṇaômageṇ.” Ma Jehosapat gêjô ênê biṇ gebe “Ôsôm amboac tonarṇ atom.” ⁹ Go Ahab gêmôêc laumata teṇ ma kêsôm gebe “Naôkôc Imla latu Mikaia êmên seberṇ.” ¹⁰ Kiṇ Ahab agêc Jehosapat tonên gêlôn kiṇṇa sêṇṇôn nêṇ lêpôn, taṇ kêkô gamên sêsac mopolomṇa anṇa malac Samaria ṇasacgêdô naṇ, ma propete samob seoc biṇ lasê sêmoa êsêagêc laṇôṇnêmṇa. ¹¹ Ma Kenan latu Sedekia kêmasarṇ jabo ki luagêc kêtû tauṇa ma geoc biṇ lasê gebe “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm oc ôsuc lau Suriaṇa piṇpaṇ ṇa jabo tonarṇ e sênarṇa.’” ¹² Ma propete samob têdaguc ênê biṇṇeṇ ma sêsôm gebe “Ôpi Ramot-Gilead ôna ma ôku malac tau tulu. Apômtau oc êkên malac tau êsêp aôm lêmam.”

¹³ Ma ṇacjaerṇ, taṇ gêja gebe êmôêc Mikaia naṇ, kêsôm gêdên eṇ gebe “Ôṇô acgom, propete samob tomalageṇ seoc biṇ ṇajam lasê gêdên kiṇ. Amboac tonarṇ aôm ôsôm êtôm êsêac sêsôm ma ôsôm biṇ ṇajamgeṇ.” ¹⁴ Mago Mikaia kêsôm gebe “Apômtau gêmoa mata jali, tec biṇ, taṇ Apômtau êsôm êndên aê naṇ, aê oc jasôm lasê.” ¹⁵ Gêdên taṇ gêô lasê gêdên kiṇ naṇ, kiṇ tau kêsôm gêdên eṇ gebe “Mikaia aêac oc ana Ramot-Gilead gebe anac siṇ me ênêcṇa.” Ma eṇ gêjô ênê biṇ gebe “Ôpi ôna ma ôku tulu. Apômtau oc êkên malac tau êsêp aôm lêmam.” ¹⁶ Mago kiṇ gêjô ênê biṇ gebe “Aê janac biṇsu aôm êtu dim tendocgeṇ gebe aôm ôsôm biṇṇanôgeṇ êndên aê ônam Apômtau laṇô.” ¹⁷ Ma Mikaia gêjô eṇ awa gebe “Aê galic lau Israel sêc êliṇ-êliṇ anṇa lôc amboac domba, taṇ ṇacgejobmê naṇ, ma Apômtau kêsôm gebe ‘Êsêacnên ṇatau masi, samob sêmu sêna nêṇ andu towamageṇ.’” ¹⁸ Go Ahab kêsôm gêdên Jehosapat gebe “Kec, aê kasôm gêdên aôm su gebe eṇ oc êsôm biṇ ṇajam teṇ êtu aêṇa atom. Oc êsôm biṇwapacgeṇ.” ¹⁹ Ma Mikaia kêsôm gebe “Amboac tonarṇ ôṇô Apômtaunê biṇ. Aê galic Apômtau gêṇṇôn nê lêpôn ma lau undambêṇa samob sêkô ênê anô to gasêṇa. ²⁰ Ma Apômtau kêsôm gebe ‘Asa oc êlêtôm Ahab gebe êpi êna ma êmac êndu anṇa Ramot-Gilead.’ Ma anṇa teṇ kêsôm biṇ teṇ ma teṇ kêsôm teṇ. ²¹ Go ṇalau teṇ kêsô jakêkô Apômtau laṇôṇnêmṇa ma kêsôm gebe ‘Aê gabe jalêtôm eṇ.’ ²² Ma Apômtau kêtû kênac eṇ gebe ‘Gobe ôṇṇôm amboac ondoc.’ Ma eṇ gêjô ênê biṇ gebe ‘Aê gabe jana ma jatu ṇalau dansarṇa teṇ jamoa ênê propete samob awerṇsuṇ.’ Ma Apômtau kêsôm gebe ‘Aôm ôlêtôm eṇ ma eṇ oc e 50 aôm ṇalabu. Ôna ma ôṇṇôm amboac tonarṇ.’ ²³ Amboac tonarṇ gôlicgac me, Apômtau kêkên ṇalau dansarṇa teṇ gêc aômṇêm propete tonec ṇai nêṇ awerṇsuṇ. Apômtau kêkic aômṇêm biṇ.”

²⁴ Go Sedekia jakêtu gasuc Mikaia ma kêtap eṇ kêsêp alianô ma kêsôm gebe “Apômtaunê Ṇalau gêwi aê siṇ ma kêsôm biṇ gêdên aôm amboac ondoc.” ²⁵ Ma Mikaia gêjô eṇ awa gebe “Biṇṇanô, aôm oc ôjala biṇ tonarṇ êndên bêc, taṇ ôsô balêm ṇalêlômṇa gebe ôsiṇ taôm ôkwiṇa naṇ.” ²⁶ Ma Ahab kêjatu gebe “Akôc Mikaia tôṇ ma akôc eṇ andên gôliṇwaga malacṇa Amon agêc kiṇ latu Joas ana ²⁷ ma asôm gebe ‘Kiṇ kêjatu amboac tonec gebe ‘Akên ṇac tonec êṇṇôn kapoacwalô ma alôm eṇ ṇa polom to bu ṇagec-ṇagec

e aê jamu jamêṣ towamagerṣ.” ’ ’ ” ²⁸ Ma Mikaia kêsôm gebe “Aôm embe ômu ômôêṣ towamagerṣ, go Apômtau kêsôm biṣ ṣa aê aoc atom.” Ma eṣ gêṣac têku nê biṣ gebe “Amac lau samob aṣô biṣ tau.”

Ahab gêmâc êndu

²⁹ Amboac tonâṣ Ahab agêc Jehosapat sêwê sêṣi Ramot-Gilead sêṣa. ³⁰ Ma Ahab kêsôm gêdêṣ Jehosapat gebe “Aê gabe jasô siṣwaga ṣaôma nêṣ ṣakwê, go janac siṣ. Mago aôm ônac siṣ tonêm gêlôn kiṣṣa.” Ma kiṣ Ahab gêgôm kêtôm taê gêṣam ma gêṣac siṣ. ³¹ Kiṣ Suriâṣa kêṣatu nê laumata karetâṣa gebe “Anac siṣ êndêṣ lau ṣaôma to laumata atom êndêṣ kiṣ Israel ṣa taugerṣ.” ³² Ma gêdêṣ taṣ laumata karetâṣa sêlic Jehosapat naṣ, êsêac sêsôm gebe “Tonâṣ kiṣ Israelṣa biṣṣanôgerṣ.” Tec samob sêkac tauṣ ôkwi sebe sênac siṣ êndêṣ eṣ. Go Jehosapat kêwakic lasê. ³³ Gêdêṣ taṣ laumata karetâṣa sêlic gebe kiṣ Israelṣa tonâṣ atom naṣ, êsêac sêkac tauṣ ôkwi ma sêṣanda eṣ kêtiam atom. ³⁴ Mago siṣwaga Suriâṣa teṣ kêkêkam nê talam jakêṣêṣ paliṣṣaliṣṣeṣ e kêtâṣ kiṣ Israelṣa Ahab sa kêsêṣ ṣakwê ki ṣagala. Tec kiṣ kêsôm gêdêṣ ṣac, taṣ gêṣam gôliṣ kareta naṣ, gebe “Aê katâṣ kamoc sa sugac, tec ôkac ôkwi ma daêc siṣ su.” ³⁵ Siṣ ṣandaṣ kêsa gêdêṣ bêc tonâṣ ma lau sêṣuc kiṣ tôn kêkô kareta ṣaô laṣôanô gêdêṣ lau Suriâṣa e gêdêṣ kêtula eṣ gêmâc êndu. Ma ênê kamoc ṣadec keseleṣ kêsêṣ jakêṣoac kareta ṣalêlôm. ³⁶ Ma gêdêṣ oc jakêsêṣ wali teṣ kêtâṣ siṣwaga samob sêṣô gebe “Lau samob dêndêṣ nêṣ malac ma nêṣ gamêṣ êndêṣ-êndêṣeṣ sêna.” ³⁷ Amboac tonâṣ Ahab gêmâc êndu ma sêkôc eṣ sêmêṣ Samaria ma sêsuṣ eṣ aṣṣa tonâṣ. ³⁸ Êsêac sêkwasiṣ kareta sêmoa bu-gêṣac-toṣ Samariaṣa ma kêam têdamôê ênê dec ma lauo mockaiṣoṣa sêliṣ bu tau kêtôm biṣ, taṣ Apômtau kêsôm lasê naṣ. ³⁹ Gêṣ ṣagêdô samob, taṣ Ahab gêgôm ma andu, taṣ eṣ kêkwê ṣa jabo naṣ, to malac samob, taṣ eṣ kêkwê naṣ, êsêac teto ṣabiṣ gêc kiṣ Israelṣa nêṣ miṣ ṣabuku. ⁴⁰ Amboac tonâṣ Ahab gêc nê bêc gêc gêwiṣ nê tamai ma eṣ latu Ahasia gêṣam gôliṣ gêṣo eṣ su.

22:41-53 Jehosapat gêṣo Asa su ma kêtû Judanêṣ kiṣ, ma Ahasia gêṣo Ahab ma gêṣam gôliṣ Israel.

KiÏnËÏ 2

KiÏnËÏ Buku KËtu LuagËcÏa tonec gËjac tËku KiÏnËÏ Buku ÏamataÏa ma gËjac miÏ lau Israel nËÏ gamËÏ luagËc ÏabiÏ ÏagËdô.

Buku tau ÏasËbu luagËc gebe

1. MÔkËlatu 1-17 GamËÏ IsraelÏa ÏamiÏ e gËdËÏ Ïacjo sesËÏ malacsËga Samaria su ma sËku gamËÏ tulu gËdËÏ jala 721 gËmuÏ Kilisi gËmËÏ nomÏa kËsËp ÏasËbu ÏamataÏa tonec.
2. MÔkËlatu 18-25 GamËÏ JudaÏa ÏamiÏ ÏagËdô kËsËp ÏasËbu kËtu luagËcÏa tonec. GamËÏ IsraelÏa gËbacnË, mago Ïacjo sËku gamËÏ JudaÏa tulu sebeÏ atom. Mago gËdËÏ jala 586 gËmuÏ Kilisi gËmËÏ nomÏa kiÏ BabelÏa Nebukadnesar gesËÏ malac Jerusalem su ma kËkËÏ Gedalia kËtu gôliÏwaga JudaÏa. JudanËÏ kiÏ ÏamuÏa Jojakim nË miÏ kËsËp mÔkËlatu ÏamuÏa amboac tonanÏeÏ.

KiÏnËÏ Buku ÏamataÏa kËsôm lasË su gebe gËÏwapac êtap gamËÏ Israel to Juda sa êtu kiÏ to lau sËwi Anôtô siÏÏa. Ïacjo sesËÏ malacsËga Jerusalem su to sËwË Judawaga taËsam jasËÏgôn kapoacwalô anÏa Babel. BiÏ tonanÏ gËjam lau Israel nËÏ lËÏ ôkwi samucÏeÏ.

Propete Elisa, taÏ gËjô propete Elia su nanÏ, nË miÏ gËjam sËga gËc KiÏnËÏ Buku KËtu LuagËcÏa.

1:1-18 Elia geoc biÏ lasË gebe IsraelnËÏ kiÏ Ahasia êmac êndu. EÏ gËmac êndu su, go Jehoram gËjô eÏ su.

2

Elia kËpi undambË gËja

¹ GËdËÏ Ïasawa, taÏ Apômtau gebe êkôc Elia Ïa mu ilai êpi undambË êna nanÏ, Elia agËc Elisa dËdi anÏa Gilgal ma sËsËlËÏ sËja. ² Elia kËsôm gËdËÏ Elisa gebe “Aê jateÏ aôm gebe ômoa Gilgal tonec gebe Apômtau kËsakiÏ aê gebe jana Betel.” Mago Elisa gËjô eÏ awa gebe “Apômtau gËÏgôn mata jali ma aôm gômoe matam jali, tec aê oc jawi aôm siÏ atomanô.” Amboac tonanÏ êsËagËc sËwiÏ tauÏ sËsËp Betel sËja. ³ Ma propete toÏ teÏ, taÏ sËmoa Betel nanÏ, sËsa dËdËÏ Elisa sËmËÏ ma sËsôm gËdËÏ eÏ gebe “Aôm oc kôjala gebe ocsalô tonec Apômtau gebe êkôc nËm Ïatau su anÏa aôm nËm nec me masi.” Tec eÏ kËsôm gebe “Aec, aê kajalagac, asôm atom.”

⁴ Elia kËsôm gËdËÏ eÏ gebe “Elisa, aê jateÏ aôm gebe ômoa tonec gebe Apômtau kËsakiÏ aê gebe jana Jeriko.” Mago eÏ kËsôm gebe “Apômtau gËÏgôn mata jali ma aôm gômoe matam jali, tec aê oc jawi aôm siÏ atom.” Amboac tonanÏ êsËagËc jasËô lasË Jeriko.

⁵ Propete toÏ teÏ, taÏ sËmoa Jeriko nanÏ, tËtu gasuc dËdËÏ Elisa ma sËsôm gËdËÏ eÏ gebe “Aôm oc kôjala gebe ocsalô tonec Apômtau gebe êkôc nËm Ïatau su anÏa aôm nËm nec me masi.” Tec eÏ gËjô êsËac aweÏ gebe “Aec, kajalagac, asôm atom.”

⁶ Go Elia kËsôm gËdËÏ eÏ gebe “Aê jateÏ aôm gebe ômoa tonec gebe Apômtau kËsakiÏ aê gebe jana bu Jordan.” Mago eÏ kËsôm gebe “Apômtau gËÏgôn mata jali ma aôm gômoe matam jali, tec aê oc jawi aôm siÏ atomanô.” Amboac tonanÏ agËc sËsËlËÏ sËja.

⁷ Propete 50 sËja amboac tonanÏeÏ ma êsËac sËkô Ïasawa jaËcÏeÏ gËdËÏ taÏ êsËagËc sËkô bu Jordan Ïatali nanÏ. ⁸ Go Elia kËkôc nË ÏakwË baliÏ jakËluÏ sa ma gi kËsËp bu e bu gËlËc sa makeÏ-makeÏ ma agËc selom gamËÏ kelenÏeÏ sËja ônËÏa.

⁹ GËdËÏ taÏ selom jasËpi ônËÏa su nanÏ, go Elia kËsôm gËdËÏ Elisa gebe “Apômtau gebe êkôc aê su anÏa aôm nËm ma gobe jaÏgôm asageÏ êtu aômÏa.” Ma Elisa kËsôm gebe “Aê jateÏ aôm gebe jawË kaiÏ nËm Ïalau mËÏelom aê êtu dim luagËc.” ¹⁰ Ma eÏ kËsôm gebe “Aôm koteÏ gËÏwapac teÏ, mago aôm embe ôlic sËkôc aê su anÏa aôm nËm Ïa matamanô oc biÏ tau Ïanô êsa. Mago embe ôlic aê atom, go biÏ tau Ïanô êsa atom.” ¹¹ SËsËlËÏ ma sËjam biÏgalôm sËmoa ma sep tageÏ kareta ja tohos ja mËÏgËwa êsËagËc kËkôc. Ma Elia

ṇa mu ilai kêpi undambê gêja. ¹² Elisa gêlic e gêmôêc gebe “O tamoc, tamoc, Israelnêṇ laukasap to lautucgoc.” Ma gêlic eṇ jaôb tagen.

Elisa gêjô Elia su

Go eṇ kêkac nê ṇakwê gêṅgic gêja luagêc. ¹³ Go kêkôc Elia nê ṇakwê baliṇ, taṇ geberṇ anṅa ênê naṇ, sa gêmu jakêkô bu Jordan ṇatali. ¹⁴ Eṇ kêkôc Elianê ṇakwê baliṇ, taṇ geberṇ naṇ, jagi kêsêp bu ma kêsôm gebe “Apômtau, Elianê Anôtô gêmôa ondoc.” Ma gêdêṇ taṇ eṇ gi ṇakwê kêsêp bu tau naṇ, bu gêlêc sa makeṇ-makeṇ ma Elisa gelom gêmêṇ ṇamakeṇ.

¹⁵ Gêdêṇ taṇ propete toṇ teṇ, taṇ sêmoa Jeriko naṇ, sêlic eṇ gêmu gêdêṇ êsêac gêmêṇ naṇ, êsêac sêsôm gebe “Elianê ṇalau gêsac Elisa ṇaô.” Ma êsêac sêpuc eṇ tôṇ-tôṇ mênsewec laṇôṇanô kêsêp nom. ¹⁶ Go êsêac sêsôm gêdêṇ eṇ gebe “Gôlicgac me, lau ṇaclai 50 tec sêmoa sêwiṇ nêṇ sakiṇwaga aêac. Aêac atenṇ aôm, gebe ôkêṇ êsêac nasensom nêṇ ṇatau. Oc moae Apômtaunê ṇalau gêôc eṇ sa e jagêwi eṇ siṇ gêmôa lôcdênaṇ ṇaô me gêmôa busawa teṇ.” Ma eṇ kêsôm gebe “Asakiṇ lau atom.” ¹⁷ Mago êsêac sêkac eṇ ṇapaṇ e eṇ maja kêsa, tec kêsôm gebe “Asakiṇ êsêac sêna.” Tec êsêac sêsakiṇ lau 50. Ma êsêac sesom eṇ bêc têlêac e têtap eṇ sa atomanô. ¹⁸ Elisa gacgeṇ gêmôa Jeriko ma êsêac sêmu dêdêṇ eṇ sêja ma eṇ kêsôm gêdêṇ êsêac gebe “Aê kasôm gêdêṇ amac gebe ‘Ana atom’ me masi.”

¹⁹ Lau malacṇa sêsôm gêdêṇ Elisa gebe “Ôlic acgom, malac tonec ṇagêṇ samob ṇajamanô, kêtôm ṇoc ṇatau tau gêlic, mago bu tau ṇajam atom ma gêjam lauonêṇ ṇapalê su.” ²⁰ Eṇ kêsôm gebe “Akêṇ gwêc êsêp laclu wakuc teṇ ma akêṇ êndêṇ aê êmêṇ.” Amboac tonanṇ êsêac sêkôc gêṇ tau gêdêṇ eṇ sêja. ²¹ Go eṇ gêja ma kêpalip gwêc kêsêp bumata tau ma kêsôm gebe “Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Aê gagôm bu tonec ṇajam kêsa. Gêmacanô me sênam ṇapalê suṇa êsa tonec atomanô.’” ²² Amboac tonanṇ bu tau ṇajam kêsa e mêngeṇdêṇ ocsalô tonec kêtôm biṇ, taṇ Elisa kêsôm naṇ.

²³ Eṇ anṅa tonanṇ kêpi Betel gêja ma gêdêṇ taṇ eṇ kêsêlêṇ kêpi gêmôa naṇ, ṇapalê ṇasec-ṇasec ṇagêdô sêsa anṅa malac mênsewê eṇ susu sêmôêc gedenṇ eṇ gebe “Môkêṇkaṇ, ôpi ômôêṇ. Môkêṇkaṇ, ôpi ômôêṇ.” ²⁴ Tec eṇ kêkac tau ôkwi ma gêdêṇ taṇ eṇ gêlic êsêac naṇ, eṇ kêpuc boa êsêac gêjam Apômtau laṇô. Ma bôc saleṇṇa ber têna luagêc sêsa anṅa saleṇ sêmêṇ ma sêkac ṇapalê 42 tonanṇ popoc. ²⁵ Eṇ anṅa tonanṇ gacgeṇ kêpi lôc Karmel gêja ma anṅa tonanṇ gêmu gêja malac Samaria.

3:1–4:7 Israel to Juda ma Edom nêṇ kiṇ sêjac siṇ gêdêṇ Moab, mago sêku eṇ tulu atom.

4

Elisa agêc awê Sunemṇa

⁸ Gêdêṇ bêc teṇ Elisa gêja Sunem. Awê tolêlôm teṇ gêmôa tonanṇ. Eṇ kêkac eṇ gebe êniṇ gêṇ anṅa ênê. Amboac tonanṇ gêdêṇ têṇ samob, taṇ eṇ kêsa intêna tonanṇ naṇ, kêsô gêdêṇ eṇ gêja gebe êniṇ gêṇ. ⁹ Ma awê tau kêsôm gêdêṇ nê akweṇ gebe “Ôlic acgom, aê kajala gebe ṇac tône eṇ Anôtônê ṇac dabuṇ teṇ, taṇ kêsa aêacnêṇ intêna ṇapanṅeṇ naṇ. ¹⁰ amansaṇ balêṇ sauṇ teṇ tosagiṇ anṅa ṇadeṇ ṇaôṇa ma takêṇ mê to tebo ma lêpôṇ to lamp teṇ êkô êtu eṇṇa. Ma eṇ embe êndêṇ aêac êmêṇ, go êṇgôṇ tonanṇ.”

¹¹ Gêdêṇ bêc teṇ eṇ gêô lasê tonanṇ ma kêsô nê balêṇ gêja ma kêlêwanṇ tau. ¹² Ma eṇ kêsôm gêdêṇ nê sakiṇwaga Gehasi gebe “Ômôêc awê Sunemṇa tonanṇ.” Eṇ gêmôêc awê tau mênkêkô eṇ laṇônêṇṇa. ¹³ Ma Elisa kêsôm gêdêṇ Gehasi gebe “Galoc ôsôm êndêṇ awê tau gebe ‘Gôlicgac me, aôm gôgôm gêṇlêlôm taêsam tonec kêtu aêagêcṇa, tec aê jakêṇ asageṇ êndêṇ aôm êjô. Aê jamansaṇ biṇ teṇ endenṇ kiṇ êtu aômṇa me êndêṇ ṇac siṇsêlêc me masi.’” Awê tau gêjô eṇ awa gebe “Aê gamoa gawiṇ ṇoc lau.” ¹⁴ Ma Elisa kêtu kênac Gehasi gebe “Jangôm gêṇ asageṇ êtu eṇṇa.” Eṇ gêjô ênê biṇ gebe “Êne latu masi, ma nê akweṇ kêtu ṇamalacanô sugac.” ¹⁵ Go Elisa kêsôm gebe “Ômôêc eṇ.” Gêdêṇ taṇ eṇ gêmôêc eṇ naṇ, awê tau kêkô sacgêdô. ¹⁶ Ma Elisa kêsôm gebe “Êndêṇ jala teṇ, ṇasawa amboac galoc aôm oc ôsip latôm teṇ.” Ma awê tau kêsôm gebe “O ṇoc ṇatau,

kôtu Anôtônê ṣac. Ônsau nêṃ sakiṣwagao aê atom.” ¹⁷ Mago awê tau taê e kêkôc latu teṣ gêdêṣ têṃ komô gêbacnê, kêtôm têṃ, taṣ Elisa kêsôm gêdêṣ eṣ naṣ.

¹⁸ Ṣapalê tau kêtû kapôêṣ ma gêdêṣ bêc teṣ eṣ gêwiṣ tama kêsâ gêdêṣ lau sêjac kôm ṣanô saṣa gêja. ¹⁹ Ma eṣ kêtâṣ gêdêṣ tama gebe “Joe, ṣoc môkêcapac, ṣoc môkêcapac.” Tec tama kêsôm gêdêṣ nê sakiṣwaga gebe “Ôkôc eṣ ôndêṣ têṃa êṃa.” ²⁰ Go eṣ kêsip ṣapalê sa jakêkêṣ eṣ gêdêṣ têṃa. Ṣapalê gêṣgôṣ eṣ labum e gêdêṣ oc kêkô ṣaluṣ ma gêmâc êṃdu. ²¹ Awê tau kêpi jaketoc ṣapalê gêc Anôtônê ṣac nê mê, go gêsâṣ katam auc ma kêsâ gêja. ²² Go gêmôêc nê akweṣ ma kêsôm gebe “Ôsakiṣ sakiṣwaga teṣ êṃdêṣ aê êṃêṣ ma doṣki teṣ êwiṣ gebe aê ṣagaôgeṣ jandêṣ Anôtônê ṣac jana ma jamu jamêṣ êṃtiam.” ²³ Eṣ kêtû kênâc gebe “Aôm galoc ôndêṣ eṣ ôṃa êṃu asageṣṣa. Galoc bêc ajôṣ mêṣgêô lasê me sabat kêsâ atom nec.” Awê gêjô eṣ awa gebe. “Kêtôm, ôsôm taêsam atom.” ²⁴ Go eṣ kêkêṣ waba gêsâc doṣki ma kêsôm gêdêṣ nê sakiṣwaga gebe “Ôkâc doṣki gebe êsêlêṣ ṣagaôgeṣ, êṃu malô êṃu aêṣa atom e jasôm êṃdêṣ aôm acgom.” ²⁵ Amboac tonâṣ eṣ gêdi ma jagêô lasê gêdêṣ Anôtônê ṣac aṣga lôc Karmel.

Gêdêṣ taṣ Anôtônê ṣac gêlic awê tau gêmêṣ naṣ, eṣ kêsôm gêdêṣ nê sakiṣwaga Gehasi gebe “Ôlic acgom, awê Sunemṣa gêmêṣ. ²⁶ Ôlêṃi naôpuc eṣ tôṣ-tôṣ ma ôṃu kênâc eṣ gebe ‘Aôm gôṃoa ṣajam me. Ma nêṃ akweṣ gêmôa ṣajam me. Nêṃ ṣapalê gêmôa ṣajam me.’ ” Ma eṣ gêjô êṃê biṣ gebe “Samob sêṃoa ṣajam.” ²⁷ Ma gêdêṣ taṣ eṣ gêô lasê gêdêṣ Anôtônê ṣac aṣga lôc tau naṣ, eṣ gêlô eṣ akaiṣ tôṣ. Ma Gehasi gêmêṣ gebe êkâc eṣ su, mago Anôtônê ṣac kêsôm gebe “Ôṃdec eṣ gebe galic eṣ katu ôluṣ-ôluṣgeṣ. Apômṃtau kêsip biṣ tau ma kêsôm lasê gêdêṣ aê atom.” ²⁸ Go awê tau kêsôm gebe “Aê kateṣ ṣapalê teṣ gêdêṣ ṣoc ṣatau aôm me masi. Aê kasôm gebe ‘Aôm ôṃsau aê ṣaômageṣ naṣ atom me.’ ” ²⁹ Go Elisa kêjatu Gehasi ma kêsôm gebe “Ôjandiṣ nêṃ ôṃbiṣkap tôṣ ma ôṃmêṣgôm ṣoc tôc êsêp lêṃam ma ôsêlêṣ. Embe ṣac teṣ êṃdac aôm naṣ, awam êṃac eṣ atom. Ma embe teṣ ê moalêc aôm, naṣ ôjô eṣ awa atom. Ôkêṣ ṣoc tôc êṃsâc ṣapalê laṣṃanô ṣaô.” ³⁰ Go ṣapalê têṃa kêsôm gebe “Apômṃtau gêmôa mata jali ma aôm taôm gôṃoa matam jali, tec aê oc jawi aôm siṣ atom.” Amboac tonâṣ ṣac tau gêdi ma gêwiṣ awê tau gêja. ³¹ Gehasi gêṃuṣ ma kêkêṣ tôc tau gêsâc ṣapalê laṣṃanô ṣaô, mago gêṣṣô ṣapalê nê awa teṣ me kêsâê ṣapalê mata jali êsa ṣapuc teṣ atom. Tec eṣ gêṃu gêja gebe êṃap Elisa sa ma êsôm êṃdêṣ eṣ gebe ṣapalê mata jali kêsâ atom.

³² Gêdêṣ taṣ Elisa mêṣgêô lasê andu naṣ, eṣ gêlic ṣapalê tomatêgeṣ gêc êṃê mê. ³³ Amboac tonâṣ eṣ kêsô jagêsâṣ katam auc ma keteṣ mec gêdêṣ Apômṃtau. ³⁴ Go eṣ kêpi mê jakêṃêṃtôc tau gêsâc ṣapalê tau ṣaô, kêkêṣ awasṣ gêdêṣ eṣ awasṣ, mataanô gêdêṣ êṃê mataanô ma lêṃa gêsâc êṃê lêṃa ma gêdêṣ taṣ eṣ jagêsâc ṣapalê ṣaô naṣ, ṣapalê tau ôli ṣandaṣ kêsâ. ³⁵ Go eṣ gêdi sa kêtiam ma kêsêlêṣ gêja ma gêmêṣ aṣga andu lêlôm kêtû dim tageṣ, go jakêṃêṃtôc tau gêsâc ṣapalê tau kêtiam. Ṣapalê kêsâṃuc kêtû dim 7 ma mata gêlac. ³⁶ Go eṣ gêmôêc Gehasi ma kêsôm gêdêṣ eṣ gebe “Ôṃôêc awê Sunemṣa.” Amboac tonâṣ eṣ gêmôêc eṣ. Ma awê tau gêdêṣ Elisa gêmêṣ, tec eṣ kêsôm gebe “Ôkôc latôm sa.” ³⁷ Eṣ kêtû gasuc jagêṃ tau gêc Elisa akaiṣṣa laṣṃanô gêdêṣ nom. Go kêkôc latu sa ma kêsâ awê gêja.

4:38-44 Propete Elisa nê miṣ luagêc kêsêp ṣamadiṣ tonec.

5

Naemannê kole kêsêlô

¹ Kiṣ Suriaṣa nê siṣwaga nêṣ ṣac siṣsêlêc teṣ gêmôa ṣaê Naeman. Eṣ ṣac towae ma nê ṣatau ketoc eṣ sa gebe Apômṃtau kêkêṣ eṣ kêku lau Suriaṣa nêṣ ṣacjo tulu. Ma kole gêjac têc eṣ auc. ² Gêṃuṣgeṣ gêdêṣ taṣ lau Suria sêjac siṣ naṣ, êsêâc sêjaṣgo ṣapalêo teṣ aṣga gamêṣ Israelṣa sêja. Ṣapalêo tonâṣ jasêkêṣ gêjam sakiṣ gêdêṣ Naemannê awê. ³ Eṣ kêsôm gêdêṣ nê ṣatau gebe “Ṣoc ṣatau êṃdêṣ propete, taṣ gêṣgôṣ Samaria naṣ, êṃamaṣ oc êṣgôm êṃê kole êṃsêlô.” ⁴ Amboac tonâṣ Naeman jakêsôm gêdêṣ nê ṣatau

gebe “Ṣapalêo Israelṣa kêsôm biṣ amboac tonarṣ.” ⁵ Tec kiṣ Suriaṣa gêṣo eṣ awa gebe “Ônamarṣ, ma aê gabe jasakiṣ papia teṣ êndêṣ kiṣ Israelṣa.”

Amboac tonarṣ eṣ gêṣa. Eṣ kêkôc silber 3,000 to gold 6,000 ma ṣakwê moasiṣṣa 10 gêwiṣ. ⁶ Ma eṣ kêkêṣ papia tau gêdêṣ kiṣ Israelṣa. Biṣ tonec gêc papia tau gebe “Embe papia tonec êtap aôm sa, go ôjala gebe aê kasakiṣ ṣoc sakiṣwaga Naeman gêdêṣ aôm gebe aôm ôṣgôm ênê kole ṣajam êsa.” ⁷ Gêdêṣ kiṣ Israelṣa kêsam papia tau su narṣ eṣ kêkac nê ṣakwê gêṣṣic ma kêsôm gebe “Aê Anôtô me, tec janac êndu to jangôm sêṣgôṣ materṣ jaliṣa nec. Ṣac tonarṣ kêsakiṣ biṣ gêdêṣ aê gebe jangôm ṣac kole tonarṣ ôli ṣajam êsa. Alic to ajala acgom, eṣ gebe êkalom siṣ.”

⁸ Gêdêṣ tarṣ Anôtônê ṣac gêṣo gebe kiṣ Israelṣa kêkac nê ṣakwê gêṣṣic narṣ, eṣ kêsakiṣ biṣ gêdêṣ eṣ ma kêsôm gebe “Kêtu asageṣṣa kôkac nêṣ ṣakwê gêṣṣic. Ôkêṣ eṣ êndêṣ aê êmêṣ, go êjala gebe propete teṣ gêṣgôṣ Israel.” ⁹ Amboac tonarṣ Naeman to nê hos ma kareta gêdêṣ Elisa gêṣa ma kêka kareta tôṣ kêkô Elisanê andu ṣasacgêdô. ¹⁰ Go Elisa kêsakiṣ ṣacjaeṣ teṣ gêdêṣ eṣ ma kêsôm gebe “Naôliṣ bu êtu dim 7 arṣa bu Jordan, go ôlim êtu selec êtiam.” ¹¹ Mago Naeman têtac ṣandarṣ kêsa ma gêc gêṣa ma kêsôm gebe “Aê taêc gêṣam gebe eṣ tau êsa êndêṣ aê êmêṣ ma awa ênac Apômtau, nê Anôtônê ṣaê to êkêṣ lêma ênsac kole ṣamala ma êṣgôm ôlic tau ṣajam êsa. ¹² Bu Damaskusṣa Abana to Parpar ṣajam kêlêlêc bu Israelṣa atom me. Aê katôm gebe jaliṣ bu tônê ma ôlic ṣajam êsa atom me.” Amboac tonarṣ eṣ kêkac tau ôkwi gêc gêṣa totêtac secgeṣ. ¹³ Mago ênê sakiṣwaga têtû gasuc eṣ ma sêmac biṣ eṣ gebe “O tamoc, propete embe êjatu aôm gebe ôṣgôm gêṣ kapôṣ teṣ oc aôm ôṣgôm atom me. Tec ôṣgôm biṣ, tarṣ eṣ kêsôm gêdêṣ aôm gebe ‘Ôliṣ bu, go ôlim êtu selec’ narṣ marṣ.” ¹⁴ Amboac tonarṣ eṣ gim kêsêṣ bu Jordan kêtu dim 7 kêtôm Anôtônê ṣac nê biṣ ma nê ôli kêtu selec kêtôm ṣapalê wakuc teṣ nê ôli.

¹⁵ Go eṣ to nê lau samob, tarṣ sêwiṣ eṣ narṣ, sêmu dêdêṣ Anôtônê ṣac tau sêṣa. Eṣ gêo lasê to kêkô eṣ larṣônêṣ ma eṣ kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kajala arṣa nom ṣagamêṣ samob Anôtô ṣanô teṣ gêmôa atomanô, lau Israel nêṣ tageṣ. Amboac tonarṣ ôkôc gêṣ ṣaômageṣṣa arṣa nêṣ sakiṣwaganê acgom.” ¹⁶ Mago Elisa kêsôm gebe “Apômtau tarṣ aê gajam sakiṣ eṣ narṣ, gêmôa mata jali, tec aê gabe jakôc gêṣ teṣ atomanô.” Ma Naeman kêkac eṣ gebe êkôc, mago eṣ gêṣac jao tau samucgeṣ. ¹⁷ Go Naeman kêsôm gebe “Embe masi, go ôlôc gebe sêkêṣ nom êndêṣ nêṣ sakiṣwaga êtôm donki luagêc sêmbalaṣ gebe êndêṣ ṣamu nêṣ sakiṣwaga gebe êkêṣ daja me da ṣagêdô êndêṣ anôtô teṣ atomanô, Apômtau tageṣ. ¹⁸ Tageṣ Apômtau êsuc nêṣ sakiṣwaga nê biṣ tonecgeṣ ôkwi gebe êndêṣ tarṣ aê jawiṣ aêṣoc ṣatau êsô Rimonnê andu gebe ênam sakiṣ Rimon ma aê japô janduc jamoa Rimonnê andu narṣ, Apômtau êsuc aêṣoc biṣ tonarṣ ôkwi.” ¹⁹ Elisa kêsôm gêdêṣ eṣ gebe “Ôna tobijmalôgeṣ.”

Mago gêdêṣ tarṣ Naeman gêwi eṣ siṣ ma kêsêlêṣ intêna ṣasawa dambêgeṣ narṣ, ²⁰ Anôtônê ṣac Elisa nê sakiṣwaga Gehasi taê gêṣam gêc tau gebe “Gôlicgac me, ṣoc ṣatau kêgamiṣ lêma kêtu ṣac Suriaṣa Naeman nê gêṣ, tarṣ kêkôc gêmêṣ narṣṣa. Apômtau gêmôa mata jali, aê gabe jalêti jandarṣguc eṣ ma jatap gêṣ ṣagêdô sa arṣa ênê.” ²¹ Amboac tonarṣ Gehasi kêdaguc Naeman. Ma gêdêṣ tarṣ Naeman gêlic ṣac teṣ kêlêti kêdaguc eṣ narṣ, eṣ kêsêṣ arṣa kareta gebe êpuc eṣ tôṣ-tôṣ ma kêtu kênac gebe “Gêṣ samob gêc ṣajam me masi.” ²² Ma eṣ gêṣo eṣ awa gebe “Geṣ samob ṣajam. Ṣoc ṣatau kêsakiṣ aê gebe jasôm amboac tonec gebe ‘Lau propete arṣa gamêṣ lôc Epraimṣa nêṣ ṣac wakuc luagêc dêdêṣ aê sêmêṣ galocgeṣ, tec jateṣ gebe ôkêṣ awa silber ṣamatu teṣ ma ṣakwê omṣa luagêc êndêṣ êsêagêc.” ²³ Ma Naeman kêsôm gebe “Jateṣ aôm gebe ôkôc awa ṣamatu luagêc.” Ma eṣ kêkac eṣ ma kêmasarṣ awa ṣamatu silber kêsêṣ talu luagêc to ṣakwê omṣa luagêc gêwiṣ ma kêkêṣ gêdêṣ nê sakiṣwaga luagêc sêbalaṣ sêmuṣ ma Gehasi kêdaguc. ²⁴ Ma gêdêṣ tarṣ eṣ jakêpi gamêṣ ṣabau narṣ, eṣ kêkôc gêṣ tau su arṣa êsêagêc lemeṣ ma kêkêṣ kêsô andu gêṣa. Go kêsakiṣ ṣaclagêc tau sêmu sêṣa. ²⁵ Go eṣ kêsô jakêkô nê ṣatau larṣônêṣ. Ma Elisa kêsôm gêdêṣ eṣ gebe “Gehasi, aôm gôṣa ondoc.” Ma eṣ gêṣo biṣ gebe “Nêṣ sakiṣwaga aê gaja gamêṣ teṣ atom.” ²⁶ Mago Elisa kêsôm gêdêṣ eṣ

gebe” Aēṣoc ṅalau kēsêlêṅ gēwiṅ aôm gêdêṅ taṅ ṅac tau gēwi nê kareta siṅ gebe êpuc aôm tôṅ-tôṅ naṅ atom me. Tonaṅ ṅasawa ṅajam gebe takôc mone to ṅakwê ma kôm kaṅanôṅa to kôm wainṅa ma domba to bulimakao ma sakiṅwagao to ṅac me. ²⁷ Amboac tonaṅ Naeman nê kole wacêsap aôm to nêṃ wakuc tôṅ enderṅ tôṅgerṅ.” Amboac tonaṅ Gehasi kêsa aṅga eṅ laṅônêṃṅa ma kole gêṅjac têc eṅ e boboma amboac labi.

6

Elisa gêgôm ki nakabasi gêdam

¹ Go propete nêṅ toṅ teṅ sêsôm gêdêṅ Elisa gebe “Ôlic acgom, gamêṅ taṅ aêac aṅgôṅ aôm ṅalabu naṅ, saurjanô, kêtôm aêac atom. ² Ôkêṅ aêac ana bu Jordan ma akôc ka ṅadambê tageṅ-tageṅ kêtôm ṅacanôgeṅ ma akwê gamêṅ teṅ sa êtôm aêac samob aṅgôṅ.” Ma eṅ gêṅjô êsêacnêṅ biṅ gebe “Aec, ana.” ³ Go êsêacnêṅ teṅ kêsôm gebe” Aôm ôlic aêac ṅajam ma ôwiṅ nêṃ sakiṅwaga.” Eṅ gêṅjô biṅ tau gebe “Aec, oc jawiṅ.” ⁴ Ma eṅ kēsêlêṅ gēwiṅ êsêac. Gêdêṅ taṅ êsêac sêô lasê bu Jordan tau naṅ, êsêac sêsap ka. ⁵ ṅac teṅ kêsap ka ṅadambê teṅ gêmoa e nê ki nakabasi kêsû ma geberṅ kêsêp bu ma ṅac tau gêmôêc gebe “Ojae, apômtau, aê kakôc ṅac teṅ nê ki gebe janam kôm.” ⁶ Ma Anôtônê ṅac kêtû kênac gebe “Geberṅ kêsêp ondóc gêja.” Ma gêdêṅ taṅ eṅ kêtôc gamêṅ tau naṅ, Elisa kêsap ka ṅagêdô sauṅ teṅ me kêbaliṅ jakêpoac gamêṅ, taṅ ki kêsêp naṅ, ma ki nakabasi tau gêôṅ sa mênṅgêdam kêpoac. ⁷ Go eṅ kêsôm gebe “Ôkôc gêṅ tau sa.” Go ṅac tau kêmêtôc lêma ma kêkôc ki nakabasi tau sa.

Elisa to lau Suriana

⁸ Gêdêṅ ṅasawa teṅ kiṅ Suriana ma kiṅ Israelṅa sêjac siṅ gêdêṅ tauṅ. Ma kiṅ Suriana kêmasaṅ biṅ gêdêṅ nê siṅsêlêc ma kêsôm gebe “Asiṅ taôm ma andib ṅacjo aṅga gamêṅ tonec, taṅ tasôm ṅabiṅ su naṅ.” ⁹ Mago Anôtônê ṅac kêsakiṅ biṅ gêdêṅ kiṅ Israelṅa ma kêsôm gebe “Ojop taôm gebe ôsa gamêṅ tonaṅ atom gebe lau Suriana dêdib aôm sêmoa tonaṅ.” ¹⁰ Tec kiṅ Israelṅa kêsakiṅ nê lau sêja gamêṅ tau, taṅ Anôtônê ṅac kêsôm lasê gêdêṅ eṅ naṅ. Amboac tonaṅ Elisa kêkêṅ puc eṅ gêmoa gebe ejop tau, gêgôm kêtû dim tageṅ me luagêcgeṅ atom, gêgôm ṅapanṅeṅ.

¹¹ Kêtû tonaṅṅa kiṅ Suriana gesom mala ôkwi tec gêmôêc nê siṅsêlêc kêpi tageṅ ma kêtû kênac êsêac gebe “Amac atôm gebe asôm biṅ tonec êndêṅ aê me masi gebe Asa geoc aêac lasê gêdêṅ kiṅ Îsraelṅa.” ¹² Ênê sakiṅwaga nêṅ teṅ gêṅjô ênê biṅ gebe “O ṅoc ṅatau to kiṅ, masianô. Mago propete Elisa, taṅ gêmoa Israel naṅ, kêsôm biṅ, taṅ aôm kôsôm aṅga nêṃ balêṃ bêcṅa naṅ, lasê gêdêṅ kiṅ Israelṅa.” ¹³ Go eṅ kêsôm gebe “Ana ma alic eṅ gêmoa ondóc gebe jasakiṅ lau nasêkôc eṅ tôṅ.” Ma êsêac sêsôm gêdêṅ eṅ gebe “Eṅ gêmoa Dotan.” ¹⁴ Amboac tonaṅ eṅ kêsakiṅ hos to kareta ma siṅwaga taêsam sêja malac tau. Êsêac sêô lasê gêdêṅ gêbêc ma sêgi malac tau auc.

¹⁵ Gêdêṅ taṅ Anôtônê ṅac nê sakiṅwaga gadi sa gêdêṅ bêbêc kanucgeṅ ma kêsa gêja naṅ, gêlic siṅwaga toṅ kapôêṅ to hos ma kareta sêwa malac auc e kêsô tau. Ma sakiṅwaga jakêsôm gebe “Ojae, ṅoc ṅatau, aêac oc daṅgôm asageṅ.” ¹⁶ Eṅ gêṅjô ênê biṅ gebe “Ôtêc taôm atom, lau taṅ sêmoa sêwiṅ aêac naṅ, sêlêlêc lau, taṅ sêwiṅ êsêac naṅ.” ¹⁷ Go Elisa keteṅ mec ma kêsôm gebe “O Apômtau, aê jateṅ aôm gebe ôṅgôm eṅ mataanô êpoa lasê gebe êlic gêṅ.” Amboac tonaṅ Apômtau gêgôm ṅac wakuc tonaṅ mataanô kêpoa lasê ma eṅ gêlic. Ma gêlic hos to kareta toja sêgi Elisa auc sêkô lôc tonaṅ. ¹⁸ Gêdêṅ taṅ lau Suriana mênṅtêdabiṅ Elisa naṅ, eṅ keteṅ mec gêdêṅ Apômtau gebe “Aê jateṅ aôm gebe ôṅgôm lau tonaṅ materṅpec êsa.” Ma eṅ gêgôm êsêac materṅpec kêsa kêtôm Elisaneṅ biṅ. ¹⁹ Mago Elisa kêsôm gêdêṅ êsêac gebe “Intêna tau tonec jagêdêṅ atom ma malac tau atom. Andaṅguc aê. Aê gabe jawê amac êndêṅ ṅac, taṅ asom eṅ amoa naṅ ana.” Ma eṅ gêwê êsêac sêja Samaria.

²⁰ Gêdêṅ taṅ êsêac sêô lasê Samaria naṅ, Elisa kêsôm gebe “O Apômtau, ôṅgôm lau tonec materṅ êlac gebe sêlic gamêṅ.” Ma Apômtau gêgôm êsêac materṅ gêlac e sêlic gebe sêmoa malac Samaria ṅalêlôm. ²¹ Gêdêṅ taṅ kiṅ Israelṅa gêlic êsêac naṅ, eṅ kêtû kênac

Elisa gebe “Tamoc, aê janac êsêac me masi.” ²² Ma eṇ gêjô eṇ awa gebe “Ônac êsêac atom. Aôm oc gôjac lau, taṇ kôkôc tôṇ sêṅgôn kapoacwalô naṇ, ṇa siṇ to kôpê êsêac ṇa talam me masi. Ôkêṇ gêṇ êndêṇ êsêac gebe sêniṇ to sênôm, go ôkêṇ êsêac sêmu dêndêṇ nêṇ ṇatau sêna êtiam.” ²³ Amboac tonaṇ eṇ kêsôm gebe seno moasiṇ kapôêṇ êtu êsêacṇa. Ma gêdêṇ taṇ êsêac seṇ to sênôm gêṇ su naṇ, eṇ gêwi êsêac siṇ ma êsêac sêc sêmu gêdêṇ nêṇ ṇatau sêja. Gêdêṇ tonaṇ lau Suriaṇa nêṇ kelerwaga sêmêṇ gamêṇ Israeṇa kêtiam atom.

Ṇacjo sêgi Samaria auc

²⁴ Tonaṇ su, go kiṇ Suriaṇa Benhadad kêsala nê siṇwaga samob ma kêpi gêja gebe aṅgi Samaria auc. ²⁵ Gêdêṇ taṇ sêgi malac tau auc ma tôbôm kapôêṇ gêc aṅga Samaria naṇ, e lau sêjam ôli doṅki ṇamôkê teṇ ṇa silber ṇamatu 80 ma sêjam ôli balôsi ṇatac ṇagec ṇa silber ṇamatu 5. ²⁶ Gêdêṇ bêc teṇ, taṇ kiṇ Israeṇa tau kêsêlêṇ gêmôa tuṇbôm ṇaô naṇ awê teṇ kêtaṇ ma gêmôêc gêdêṇ eṇ gebe “O ṇoc ṇatau kiṇ, ônam aê sa.” ²⁷ Ma eṇ gêjô eṇ awa gebe “Embe Apômtau ênam aôm sa atom, go aê janam aôm sa amboac ondoc. Jakêṇ gêṇ aṅga andu tanac kôm ṇanô saṇa ma aṅga gamêṇ tapip wainṇa me.” ²⁸ Ma kiṇ kêtû kênac eṇ gebe “Aôm gobe oteṇ asageṇ.” Ma eṇ gêjô ênê biṇ gebe “Awê tonec kêsôm gêdêṇ aê gebe ‘Ôkêṇ nêṇ latôm êmêṇ gebe aêagêc taniṇ eṇ êndêṇ ocsalô tonec ma eleṇṇa aêagêc oc taniṇ aêṇoc latuc.’” ²⁹ Amboac tonaṇ aêagêc ano aêṇoc latuc ma aeṇ su. Mago gêdêṇ nôgeṇ aê kasôm gêdêṇ eṇ gebe ‘akêṇ nêṇ latôm êmêṇ gebe taniṇ eṇ.’ Mago eṇ kêsiniṇ latu ôkwi.” ³⁰ Gêdêṇ taṇ kiṇ gêṇô awênê biṇ tonaṇ naṇ, eṇ kêkac nê ṇakwê gêṅgic. Gêdêṇ tonaṇ eṇ kêsêlêṇ gêmôa tuṇbôm ṇaô. Ma lau samob sêlic gebe kiṇ kêsô talu gêsaiṇ ôli. ³¹ Ma eṇ kêsôm gebe “Embe sêndim Sapat latu Elisa nê môkêapac su êndêṇ ocsalô tonec atom, go Anôtô ênac aê êndu.”

³² Elisa gêṅgôn nê andu ma launêṇ gejobwaga sêṅgôn sêwiṇ eṇ. Go kiṇ kêsakiṇ ṇac teṇ aṅga êsêac, taṇ sêmoa sêwiṇ eṇ naṇ. Mago ṇacjaeṇ gêô lasê atomgeṇ ma Elisa kêsôm gêdêṇ gejobwaga gebe “Amac alic ṇac lêma dec tonaṇ kêsakiṇ lau gebe sêndim aê môkêcapac êṅgic. Alic acgom, ṇacjaeṇ embe êmêṇ, go ansaiṇ katam auc ma apuc tôṇ ṇajajageṇ, oc taṇô ênê ṇatau nê akaiṇ ṇakicsêa kêdaguc eṇ me masi.” ³³ Eṇ kêsôm biṇ gêdêṇ êsêac gêmôa ma kiṇ gêô lasê ma kêsôm gebe “Gêṇwapac tonaṇ aṅga Apômtaunê. Aê jaôṇ Apômtau jamoa ṇasawa êwiṇ êtu asageṇṇa.” *

7

¹ Mago Elisa gêjô ênê biṇ gebe “Ôṇô Apômtaunê biṇ. Apômtau kêsôm amboac tonec gebe ‘Êndêṇ eleṇ ṇaockatu amboac galoc, go sêkêṇ lau sênam ôli polom sêpsêṇ ṇadôn tageṇ ṇa silber ṇamatu tageṇ ma sêkêṇ polom jejec ṇadôn luagêc ṇa silber tageṇ aṅga Samaria ṇasacgêdô.’” ² Go ṇac taṇ gêwiṇ kiṇ naṇ, gêjô Anôtônê ṇac awa gebe “Apômtau embe êlêc undambê ṇakatam su, tageṇ biṇ tonaṇ oc ṇanô êsa atom.” Mago Elisa kêsôm gebe “Aôm oc ôlic gêṇ tau ṇa taôm matamanô, mago aôm oc ôniṇ gêṇ tonaṇ teṇ atomanô.”

Siṇwaga Samariaṇa sêc su

³ Lau 4 taṇ kole gêjac têc êsêac auc naṇ, sêmoa sacgêdô awêṇa. Êsêac sêsôm gadêṇ tauṇ gebe “Aêac tamoa tonec e tamac êndu êtu asageṇṇa. ⁴ Aêac embe taêṇ ênam gebe tasa malac tana oc tatap tôbôm sa ma oc tamac êndu. Embe tamoa tonec oc tamac êndu amboac tonaṇgeṇ. Ajôc, dandêṇ lau Suriaṇa nêṇ malac becoboṇa tana. Embe êsêac sendec aêac tamoa, go tamoa mateṇ jali. Embe sênac aêac êndu, go tamac êndu.” ⁵ Tec êsêac dêdi gêdêṇ dala-dala kêsa gebe sêna lau Suriaṇa nêṇ malac becoboṇa. Mago gêdêṇ taṇ êsêac sêô lasê lau Suriaṇa nêṇ malac becobo ṇamagê naṇ, lau teṇ sêmoa tonaṇ atom. ⁶ Gebe Apômtau gêgôm lau Suriaṇa nêṇ siṇwaga sêṇô kareta to hos ṇakicsêa to siṇwaga ṇatonṇ kapôêṇanô ṇaôndu. Tec sêsôm gêdêṇ tauṇ gebe “Alicgac me, kiṇ Israeṇa gêjam ôli kiṇ Hetṇa agêc kiṇ Aiguptuṇa gebe mênssênac aêac.” ⁷ Amboac tonaṇ êsêac sec gêdêṇ

* 6:33: Balôsi ṇatac, oc moae sêsam kêpi lakibôm teṇ ṇae.

gamêṣ dala-dala kêsa sêja ma sêwi nêṣ becobo to nêṣ hos ma nêṣ doṅki siṅ sêmoa ma dedec nêṣ becobo to gêṣ samob kêkô ma sêc siṅ su gebe sêmoa materṅ jali. ⁸ Ma gêdêṣ taṅ lau tokole tonarṅ sêo lasê becobo ṅamagê narṅ, êsêac sêso becobo teṅ ṅalêlôm sêja ma seṅ to sênom gêṣ ma sêkôc silber to gold ma ṅakwê ṅagêdô su ma jasêsiṅ ôkwi. Go sêmu sêmêṣ ma sêso becobo teṅ ma sêkôc gêṣ aṅga tonarṅ su jasêsiṅ ôkwi amboac tonarṅeṅ.

⁹ Go êsêac sêsôm gêdêṣ taṅṅ gebe “Aêac dagôm gêṣ gêdêṣ atom. Bêc tonec katu bêc ṅawae ṅajam ṅa teṅ. Embe aêac jamarṅeṅ tamoa tansaê e oc êpi oc ṅagêjô êtap aêac sa. Amboac tonarṅ galoc tana ma tasôm ṅawae tau êndêṣ kiṅ nê lau.” ¹⁰ Amboac tonarṅ êsêac mêṅsêmôêc biṅ gêdêṣ lau sejop sacgêdô malacṅa ma sêjac miṅ biṅ tau gêdêṣ êsêac gebe “Aêac jaaô lasê lau Surianaṅ nêṣ becobo, mago alic gêṣ teṅ ma aṅô biṅ teṅ atomanô. Aêac alic sêkô hos to doṅki tôṅ ma becobo kakô ṅaômageṅ.”

¹¹ Go gejobwaga sacgêdôṅa sêmôêc biṅ ma sêsôm biṅ tau ṅawae gadêṣ lau, taṅ sêṅgôṅ kiṅnê andu ṅalêlôm narṅ. ¹² Kiṅ tau gêdi sa gêdêṣ gêbêc ma kêsôm gêdêṣ nê sakiṅwaga gebe “Aê gabe jasôm andarṅ amac gebe lau Surianaṅ sêmasarṅ taṅṅ gebe sênac aêac. Êsêac sêjala gebe gêṣ gêjô aêac. Tec sêwi nêṣ becobo siṅ gebe sêsiṅ taṅṅ sêmoa gamêṣ ṅamagêṅeṅ. Êsêac taêṅ gêjam gebe êndêṣ êsêac sêsa aṅga malac sêmêṣ, go aêac takôc êsêac tôṅ tomaterṅ jaligêṅ ma tasa nêṣ malac tana.” ¹³ Tec ênê sakiṅwaga nêṣ teṅ kêsôm gebe” Tasakiṅ lau ṅagêdô sêkôc hos 5, taṅ gacgeṅ sêmoa materṅ jali narṅ, nêṣ ṅagêdô sêna sêlic acgom gebe embe sêmoa malac oc sênaṅa têtôm ṅagêdô, taṅ sêjaṅa su narṅ.”

¹⁴ Amboac tonarṅ êsêac sêjalij lau ṅagêdô sa ma kiṅ kêsakiṅ kareta luagêc ma kêjatu êsêac gebe sêndarṅguc Surianêṅ siṅwaga ma kêsôm gebe “Ana ma alic acgom.” ¹⁵ Tec êsêac têdaguc lau Surianaṅ sêja e dêdêṣ bu Jordan ma sêlic gebe ṅakwê to waba siṅṅa ṅagêdô-gêdô gajam intêna auc samucgeṅ. Lau Surianaṅ sêbaliṅ gêṣ tonarṅ siṅ gêdêṣ taṅ sêc sêkacgeṅ narṅ. Ma kelerṅwaga sêmu sêmêṣ jasêjac miṅ biṅ tau gêdêṣ kiṅ.

¹⁶ Go lau samob sêsa sêja ma sêjaṅgo waba aṅga lau Surianaṅ nêṣ becobo su. Amboac tonarṅ polom sêpsêp matak ṅadôṅ tagerṅ sêjam ôli ṅa mone silber ṅamatu tagerṅ ma polom jejec ṅadôṅ luagêc ṅa mone silber ṅamatu tagerṅ amboac tonarṅ kêtôm Apômtaunê biṅ.

¹⁷ Kiṅ kêiatu ṅac, taṅ gawiṅ eṅ gêmuṅ narṅ gebe eṅ eṅ jeṅ sacgêdô. Ma lau sêka eṅ aṅga sacgêdô tonarṅ e eṅ gêmac êndu kêtôm Apômtaunê ṅac kêsôm lasê gêdêṣ taṅ kiṅ kêsêp gêdêṣ eṅ gêja narṅ. ¹⁸ Gebe gêdêṣ tonarṅ Anôtônê ṅac kêsôm gêdêṣ kiṅ gebe “Êndêṣ eleṅ ṅaockatu amboac tonec lau sênam ôli polom matak sêpsêpṅa ṅadôṅ tagerṅ ṅa mone silber ṅamatu tagerṅ ma polom jejec ṅadôṅ luagêc ṅa mone silber ṅamatu tagerṅ aṅga malac ṅasacgêdô.” ¹⁹ Ma lau mata siṅṅa tau gêjô Anôtônê ṅac nê biṅ gebe “Embe Apômtau tau êlêc undambê ṅakatam su gêṣ amboac tonarṅ oc ṅanô êsa atom.” Ma Elisa gêjô eṅ awa gebe “Aôm oc ôlic gêṣ tau ṅa taôm matamanô, mago aôm oc ôniṅ gêṣ tau atomanô.”

²⁰ Amboac tonarṅ biṅ tau ṅanô kêsa kêpi eṅ gebe lau sêka eṅ aṅga malac ṅasacgêdô e gêmac êndu.

8:1–13:13 Miṅ ṅagêdô, taṅ kêsa aṅga gamêṣ Juda to Israelṅa gêdêṣ kiṅ ṅagêdô sêjam gôlij gamêṣ tonarṅ narṅ, kêsêp môkêlatu tonec.

13

Elisa geoc biṅ lasê kêtu ṅamu

¹⁴ Gêdêṣ taṅ Elisa kêtap gêmac, taṅ gebe enseṅ eṅ suṅa sa narṅ, kiṅ Israelṅa Joas kêsêp gêdêṣ eṅ gêja ma kêtaṅ e gêlij matasulugeṅ gêmoa eṅ laṅônêṃṅa ma kêsôm gebe “O tamoc. tamoc, aôm kôtu launêṅ laukasap to lautucgoc.” ¹⁵ Ma Elisa kêsôm gêdêṣ eṅ gebe “Ôkôc talam teṅ to sôb ṅagêdô.” Amboac eṅ kêkôc talam to sôb ṅagêdô. ¹⁶ Go eṅ kêsôm gadêṣ kiṅ Israelṅa gebe “Ôkêkam talam.” Tec eṅ kêkêkam talam tau. Ma Elisa kêkêṅ lêma gêsac kiṅ lêma ṅaô. ¹⁷ Go kêsôm gebe “Ôlêc katam saṅṅ gêmu oc kêpiṅa su.” Ma eṅ gêlêc su. Go Elisa kêsôm gebe “Ôpê.” Ma eṅ kêpê. Ma Elisa kêsôm gebe “Apômtaunê sôb kêku ṅacjo tulunaṅ tau tonarṅ. Sôb kêku lau Surianaṅ tulu. Gebe aôm oc ônac siṅ êndêṣ lau Surianaṅ aṅga malac Apek e aôm onseṅ êsêac su.” ¹⁸ Ma eṅ kêsôm gebe “Ôkôc sôb

ṣagêdô.” Tec eṣ kêkôc. Go eṣ kêsôm gêdêṣ kiṣ Israelṣa gebe “Ônac nom tau ṣa sôb.” Tec eṣ gêjac kêtû dim tâlêac ma gêwi siṣ. ¹⁹ Go Anôtônê ṣac têtac ṣandarṣ gêdêṣ eṣ ma kêsôm gebe “Aôm ôna êtu 5 me 6 acgom, go ônac Suria e onseṣ su samucgeṣ, mago galoc oc ônac Suria êtu dim tâlêacgeṣ.”

²⁰ Amboac tonarṣ Elisa gêmac êndu ma êsêac sêsuṣ eṣ. Kêtôm jalageṣ gêdêṣ tarṣ komô kêdabiṣ gebe êmbacnê narṣ, lau Moab nêṣ sêṣarṣgowaga ṣagêdô mênṣêlêṣônṣ gamêṣ Israelṣa. ²¹ Ma gêdêṣ tarṣ sêsuṣ ṣac teṣ narṣ, êsêac sêlic toṣ sec teṣ amboac tonarṣ ma sêbaliṣ ṣacmatê tonarṣ kêsêṣ Elisaneṣ sê. Ma gêdêṣ tarṣ ṣacmatê jagêjac Elisaneṣ ṣatêkwa ṣaṣ narṣ, sep tageṣ ṣac tau mata jali kêsa ma gêdi sa kêkô.

13:22–18:8 Kiṣ gamêṣ luagêcṣa nêṣ miṣ ṣagêdô kêsêṣ ṣasawa tonec. Lau Asuria sêṣ lasê gamêṣ Israelṣa ma ṣacjo tonarṣ sêku malac Samaria tulu ma sêwê lau Israel taêsam jasêṣgônṣ kapoacwalô arṣa Asuria.

18

Seseṣ Samaria su

⁹ Gêdêṣ tarṣ kiṣ Heseṣkia nê jala kiṣṣa kêtû aclê narṣ, ma kiṣ Israelṣa Ela latu Hosea nê jala kiṣṣa kêtû 7 narṣ, kiṣ Asuriaṣa Salmanaser gêmêṣ Samaria ma kêgi malac tau auc, ¹⁰ e jala tâlêac gêbacnê su acgom, kêku malac tau tulu. Biṣ tonarṣ kêsa gêdêṣ tarṣ Heseṣkia nê jala kêtû 6 ma kiṣ Israelṣa Hosea nê jala kêtû 9 narṣ. ¹¹ Kiṣ Asuriaṣa kêkôc lau Israel su sêṣa Asuria ma kêkêṣ êsêac sêṣgônṣ malac Hala to bu Gosarṣa Habor ṣatali ma lau Meder nêṣ malac kapôêṣ ṣagêdô, ¹² gebe êsêac tarṣeṣ wamu Apômtau, nêṣ Anôtô nê awa atom ma sêgôm ênê poac popoc to sêgêli Apômtaunê sakiṣwaga Mose nê biṣsu samob. Êsêac sêkêṣ tarṣeṣ ma tarṣeṣ wamu atomanô.

Lau Asuria sejoṣ malac Jerusalem

¹³ Gêdêṣ tarṣ kiṣ Heseṣkia nê jala kiṣṣa kêtû 14 narṣ, kiṣ Asuriaṣa Senakerib kêpi malac Judaṣa ṣaṣaṣa samob gêmêṣ ma kêku tulu. ¹⁴ Ma Judanêṣ kiṣ Heseṣkia kêsakiṣ biṣ gêdêṣ kiṣ Asuriaṣa gêṣa malac Lakis ma kêsôm gebe “Aê gagôm keso. Ôwê aê siṣ. Biṣ samob, tarṣ aôm embe ôsôm gebe jarṣgômṣa narṣ, oc jarṣgôm. “Ma kiṣ Asuriaṣa kêsôm gebe êkôc silber ṣadônṣ 300 ma gold ṣadônṣ 30 arṣa kiṣ Judaṣa Heseṣkia nê. ¹⁵ Ma Heseṣkia kêkêṣ silber samob, tarṣ gêc Apômtaunê lôm dabuṣ to kiṣnê andu ṣakanom narṣ gêdêṣ eṣ. ¹⁶ Gêdêṣ ṣasawa tonarṣ Heseṣkia kêkac gold, tarṣ eṣ tau gêjac kêkwa Apômtaunê lôm dabuṣ ṣakatam to sagiṣtêkwa katam ṣa auc narṣ su ma kêkêṣ gêdêṣ kiṣ Asuriaṣa. ¹⁷ Ma kiṣ Asuriaṣa kêsakiṣ siṣwaga toṣ kapôêṣ teṣ arṣa Lakis gebe ênac siṣ êndêṣ Heseṣkia arṣa Jerusalem. Ênê siṣsêlêc tâlêac tonec Tartan agêc Rabsaris ma Rabsake sêṣam gôliṣ lau tau. Gêdêṣ tarṣ êsêac sêṣ lasê Jerusalem narṣ, êsêac sêkô intêna, tarṣ lau sêmasarṣ ṣakwêwaga sêṣam kôm sêmoa narṣ, to busawa, tarṣ bu keseleṣ arṣa bugêjactorṣ ṣaṣṣa kêsa gêmêṣ narṣ. ¹⁸ Go êsêac sêmôêc kiṣ Heseṣkia gebe êmêṣ. Tec kiṣnê lau tâlêac tonec Hilṣia latu Eliakim, tarṣ gejob kiṣnê andu narṣ, agêc kêlêpêwaga Sebna ma Asap latu Joa, tarṣ gejob andu papiarṣa narṣ, dêdêṣ êsêac sêṣa.

¹⁹ Ma Rabsake kêsôm gêdêṣ êsêac gebe “Asôm êndêṣ Heseṣkia gebe kiṣ kapôêṣ Asuriaṣa kêsôm amboac tonec gebe ‘Aôm taêm kêka asa tec gômoa. ²⁰ Aôm oc taêm gêṣam gebe biṣ agwaagwageṣ oc kêtôm gebe êkêṣ kauc to ṣaclai siṣṣa me. Aôm taêm kêka asa tec gôli taôm sa gêdêṣ aê. ²¹ Ôlic acgom, aôm kôkêṣ matam Aiguptu, tarṣ kêtôm siṣ, tarṣ tulu ma gêguṣ lau samob, tarṣ sêpuc kêtû tôc narṣ, lemeṣ lasê narṣ. ²² Kiṣ Aiguptuṣa Parao gêgôm tonarṣ gêdêṣ lau samob, tarṣ taêṣ kêka eṣ narṣ. Ma abe asôm êndêṣ aê gebe “Aêac taêṣ kêka ma Apômtau Anôtô.” Amboac ondoc Heseṣkia gesêṣ Anôtô tau nê gamêṣ ṣabau to altar su ma kêṣatu lau Juda to Jerusalem gebe “Amac anam sakiṣ arṣa altar Jerusalemṣageṣ”. ²³ ṣaṣam, alic acgom, aôm embe ôtôm gebe ôtap lau sa têtôm gebe sêṣgônṣ hos ṣaṣ êtu tôṣ, go ṣoc ṣatau, kiṣ Asuriaṣa, oc êkêṣ hos 2,000 êndêṣ aôm. ²⁴ Aôm taêm kêka lau Aiguptu nêṣ kareta to lau, tarṣ sêṣgônṣ hos ṣaṣ narṣ ma gobe ôṣanda ṣoc ṣatau nê sakiṣwaga ṣasec tageṣgeṣ amboac ondoc. ²⁵ Ma teṣ gêwiṣ. Aê kapi

gamêṣ tonec gebe janserṣ malac tonec su ma Apômṣtau gêlôc atom me. Apômṣtau kêsôm gêdêṣ aê gebe “Ôṣi gamêṣ tonarṣ naonserṣ su.” ’ ’ ”

²⁶ Go Hilkia latu Eliakim agêc Sebna ma Joa sêsôm gêdêṣ Rabsake gebe ac aterṣ aôm gebe ôsôm biṣ ṣa awerṣ Aramai êndêṣ nêṣ sakiṣwaga aêac gebe aêac arṣo awerṣ tonarṣ kêtû tôṣ. Ôsôm biṣ ṣa awerṣ Ebolai êndêṣ aêac atom gebe oc lau, tarṣ sêṣoa tuṣbôm ṣaô narṣ sêṣô.” ²⁷ Mago Rabsake kêsôm gêdêṣ êsêac gebe “Aêṣoc ṣatau kêsakiṣ aê gebe jasôm biṣ samob tonarṣ êndêṣ aôm to nêṣ ṣataugerṣ me. Aê kasôm biṣ gêdêṣ lau, tarṣ sêṣgôṣ tuṣbôm ṣaô ma oc sêṣiṣ tauṣṣnêṣ tac to sêṣôm tauṣṣnêṣ mêṣ têtôm amac oc arṣgôm narṣ, amboac tonarṣerṣ.”

²⁸ Go Rabsake kêkô ma gêmôêc biṣ kapôêṣ ṣa awerṣ Ebolaiṣa gebe “Arṣo lau Asuriaṣa nêṣ kiṣ kapôêṣ nê biṣ. ²⁹ Kiṣ kêsôm amboac tonec gebe ‘Akêṣ êwiṣ Hesekia atom gebe erṣ kêsau gêôc amac gebe erṣ oc êtôm atom gebe êṣam amac kêsî arṣa aê lemoc. ³⁰ Hesekia embe êkac amac gebe taêm êka Apômṣtau ma êsôm gebe “Apômṣtau oc êṣam aêac kêsî biṣṣanôgerṣ ma oc êkêṣ malac tonec êsêṣ kiṣ Asuriaṣa lêṣa atom” narṣ, akêṣ êwiṣ atom.’

³¹ Akêṣ tarṣem Hesekia atom. Gebe kiṣ Asuriaṣa kêsôm amboac tonec gebe ‘Asa amêṣ arṣa nêṣ malac ma akêṣ taôm êndêṣ aê, go amac samob oc aniṣ taômṣnêṣ wain ṣanô to ka ṣanô ma anôm bu arṣa taômṣnêṣ bu mata ³² e aê jawac ma jakôc amac ana gamêṣ, tarṣ kêtôm amac taômṣnêṣ gamêṣ narṣ. Polom to wain ma mo to kôm wainṣa ma ka katêkwi to lêṣ gêc gamêṣ tonarṣ gebe amac oc amoa matem jali ma amac êṣdu atom. Hesekia embe êṣsau amac ma êsôm gebe “Apômṣtau oc êṣam aêac kêsî,” narṣ akêṣ tarṣem atom. ³³ Lau tenterṣlatu ṣagêdô nêṣ anôtô oc sêṣam nêṣ gamêṣ kêsî arṣa kiṣ Asuriaṣa nê lêṣa me masi. ³⁴ Hamat ma Argad nêṣ anôtô sêṣoa ondóc. Sepawaim to Hena ma Iwa nêṣ anôtô sêṣoa ondóc. Êsêac sêṣam Samaria kêsî arṣa aê lemoc atom. ³⁵ Gamêṣ samob tonarṣ nêṣ anôtô nêṣ teṣ gêṣam nê gamêṣ kêsî arṣa aê lemoc me masi, tec abe Apômṣtau oc êṣam Jerusalem kêsî arṣa lemoc nec.’ ”

³⁶ Mago lau tau sêṣam tauṣ tôṣ ma sêṣo ênê biṣ teṣ atom gebe kiṣ gêṣac jaô êsêac gebe “Ajô ênê biṣ atom.” ³⁷ Go Hilkia latu Eliakim, tarṣ geṣob kiṣṣnê andu narṣ, agêc kêlêṣêwaga Sebna ma Asap latu Joa, tarṣ geṣob andu papiaṣa narṣ, tonêṣ ṣakwê gêṣṣicṣa dêdêṣ Hesekia sêṣa ma sêsôm Rabsake nê biṣ gêdêṣ erṣ.

19

Kiṣ kêtû kênac Jesaia kêtû biṣ tonarṣa

¹ Gêdêṣ tarṣ kiṣ Hesekia gêṣo biṣ tau narṣ, erṣ kêkac nê ṣakwê gêṣṣic to kêsô talu ma gêdêṣ Apômṣtaunê andu gêṣa. ² Ma erṣ kêsakiṣ Eliakim, tarṣ geṣob kiṣṣnê andu narṣ, agêc kêlêṣêwaga Sebna ma dabuṣwagasêga, tarṣ sêsô talu amboac tonarṣerṣ narṣ, dêdêṣ Amos latu propete Jesaia sêṣa. ³ Êsêac sêsôm gêdêṣ erṣ gebe “Hesekia kêsôm amboac tonec gebe ‘Bêc tonec kêtû bêc gêṣwapac ma ṣagêṣo to majerṣa. Aêac tatôm awê, tarṣ ṣapalê kêturṣ erṣ narṣ, mago nê ôliwalô masi gebe êkôcṣa. ⁴ Oc moae Apômṣtau, aômṣnêṣ Anôtô, gêṣo Rabsake, tarṣ nê ṣatau kiṣ Asuriaṣa kêsakiṣ gebe êṣu Anôtô mata jaliṣa susu narṣ, nê biṣ ma êkêṣ ṣagêṣo êtu biṣ, tarṣ Apômṣtau, aômṣnêṣ Anôtô, gêṣo narṣ. Amboac tonarṣ oterṣ mec êndêṣ Anôtô êtu aêacnêṣ lau ṣapopoc, tarṣ gacgerṣ sêṣoa narṣa.’ ” ⁵ Gêdêṣ tarṣ kiṣ Hesekia nê sakiṣwaga sêô lasê dêdêṣ Jesaia narṣ ⁶ erṣ kêsôm amboac tonec gêdêṣ êsêac gebe “Asôm êndêṣ nêṣ ṣatau gebe Apômṣtau tau kêsôm amboac tonec gebe ‘Ôtêc taôm êtu biṣ alôb-alôb, tarṣ kiṣ Asuriaṣa nê sakiṣwaga sêsôm kêṣi aê ma aôm gôṣo narṣ atom. ⁷ Ôlic acgom, aê gabe jakêṣ ṣalau teṣ êsêṣ ênê ṣalêlôm e êṣo biṣ jaô-jaô ma êc êṣu taunê gamêṣ êṣa arṣa tonarṣ ma aê jakêṣ sêṣac erṣ êṣdu ṣa siṣ.’ ”

⁸ Rabsake gêṣu gêṣa ma gêṣo gebe kiṣ Asuriaṣa gêwi Lakis siṣ ma gêṣac siṣ gêdêṣ malac Libna gêṣoa. ⁹ Gêdêṣ tarṣ kiṣ gêṣo ṣawae gebe kiṣ Aitiopiaṣa Tirhaka gêdi gebe êṣac siṣ êndêṣ erṣ narṣ, erṣ kêsakiṣ laujaerṣ gêdêṣ kiṣ Judaṣa Hesekia ma kêsôm gebe ¹⁰ “Asôm êndêṣ kiṣ Judaṣa Hesekia gebe Anôtô, tarṣ aôm taêm kêka erṣ narṣ, kêsôm gêdêṣ aôm gebe Jerusalem oc êsêṣ kiṣ Asuriaṣa lêṣa atom. Nêṣ Anôtô êṣsau aôm atom. ¹¹ Aôm

gônô gêṣ, taṣ kiṣ Asuriaṣa sêgôm naṣ ṣawae. Êsêac seserṣ gamêṣ samob su sêṣaṣa. Ma aôm taômgerṣ gobe ônam samuc me. ¹² Aê tamoci seserṣ malac Gosen to Haran ma Resep to lau Beteden, taṣ sêmoa Telasar naṣ. Ma êsêacnêṣ anôtôi têtôm gebe sênam êsêac kêsi atom. ¹³ Ma kiṣ aṣga Hamat to Arpad ma Separwaim to Hena ma Iwa sêmoa ondoc.”

¹⁴ Kiṣ Heskia kêkôc papia tau sa aṣga laujaerṣ lemeṣ ma kêsam. Go Heskia kêpi Apômtaunê andu gêṣa ma kêlainṣ papia tau gêc Apômtau laṣônêṣ, ¹⁵ ma keteṣ mec gêdêṣ Apômtau ma kêsôm gebe “O Apômtau, lau Israel nêṣ Anôtô, taṣ gônṣgôn lêpônṣ kêkô kerub ṣaô naṣ. Aôm taômgerṣ kôtu nom ṣagamêṣ kiṣṣa samob ṣaAnôtô. Aôm kôkêṣ undambê to nom. ¹⁶ O Apômtau, ôkêṣ taṣam ma ôṣṣ. O Apômtau, matam êlac ma ôlic. Ôṣṣ biṣ, taṣ Senakerib kêsôm gebe êsu aôm Anôtô matam jali susu naṣ. ¹⁷ O Apômtau, kiṣ Asuriaṣa sêṣac lau-m taêsam êndu ma seserṣ seserṣ nêṣ gamêṣ biṣṣanôgoc, ¹⁸ ma sêbaliṣ nêṣ anôtôi kêsa ja gebe nêṣ anôtôi anôtôi ṣanô atom, ṣamalac lemeṣ ṣakômgerṣ, ṣamalac sêmasaṣ ṣa ka to poc. Tec seserṣ samob su sêṣaṣa. ¹⁹ O Apômtau aêacma Anôtô, ônam aêac kêsi aṣga erṣ lêma gebe lau nomṣa samob sêṣala gebe aôm Apômtau taômgerṣ kôtu Anôtô.”

Jesaianê biṣ gêdêṣ kiṣ

²⁰ Go Amos latu Jesaia kêsakiṣ biṣ teṣ gêdêṣ kiṣ Heskia ma kêsôm gebe “Apômtau, lau Israel nêṣ Anôtô, kêsôm amboac tonec gebe Aê gaṣô nêṣ mec, taṣ koteṣ gêdêṣ aê kêtû kiṣ Asuria Senakeribṣa naṣ. ²¹ Ma biṣ tonec Apômtau kêsôm kêkanônṣ erṣ gebe ‘Sion latuo, awêtakiṣ tau, gêbu aôm ma kêsu aôm susu, Jerusalem latuo kêdaiṣ gêsu kêtû aômṣa. ²² Aôm kôsu asa susu ma kôsôm biṣ alôb-alôb kêpi asa. Aôm kôsaic biṣ asa ma matampaṣa gêṣac asa. Gêṣ samob tonarṣ ṣai gôgôm gêdêṣ Israelnêṣ ṣac dabuṣ aê. ²³ Aôm kôsakiṣ nêṣ laujaerṣ gebe ôsu Apômtau susu ma kôsôm gebe “Aê kapi lôc baliṣ gaja toṣoc kareta siṣṣa taêsam, kapi Lebanon ṣatêpôê gaja gêwiṣ. Aê kasap Lebanon ṣakaseda baliṣanô to ṣakêmesic ṣajamanô. Aê kabêlêṣ saleṣ ṣagamêṣ jaêcsêga to ṣadani. ²⁴ Aê kakwê sê buṣa ma ganôm bu gamêṣ jabaṣa ma octapa kêka bu Aiguṣtuṣa samob e kêpa.”

²⁵ “Aôm gônô gebe gêdêṣ andanṣerṣ kamasanṣ gêṣ samob tonarṣ su atom me. Ma galoc aê gagôm ṣanô kêsa ma kakêṣ aôm gebe onserṣ malac totuṣbôm popoc. ²⁶ Lau taṣ sêmoa tonarṣ naṣ, nêṣ ôliṣwalô masi. Êsêac têtêc tauṣ ma katuṣ gêṣaṣa. Êsêac têtôm gêgwaṣ, taṣ kêkô kôm naṣ, ma waônṣ, taṣ kêpi kêkô salôm naṣ. Oc kêpac gêṣ tau ma kêmêliṣ ma kêtû kapôêṣ atom.

²⁷⁻²⁸ “Aôm embe ôndi sa me ôṣṣgônṣ sic, embe ôsa ôna me ôsô ômôêṣ me embe têtmtac êmbuli auc êndêṣ aê naṣ kajalagac. Aôm têtmtac kêbuli auc gêdêṣ aê ma kotoc taôm sa ṣawae mênkêsô aê taṣocsuṣ, tec gabe jakêṣ kawaṣṣonṣ êsêp lusumsuṣ to ṣoc gôliṣ ṣamôkê êsêp awamsuṣ ma jawê aôm ômu ôsa intêna, taṣ kôsa gômôêṣ naṣ ôna.’

²⁹ “Ma gêṣ tonec êtu ṣabelo êndêṣ aôm Heskia gebe Jala tonec to jala teṣ aôm oc ôniṣ gêṣ, taṣ tau êpi, mago êndêṣ jala êtu têlêacṣa amac oc asê gêṣ ma aṣonṣ ṣanô sa, amac asê wain ma aniṣ ṣanô tau. ³⁰ Lau Juda ṣapopoc, taṣ gacgerṣ sêmoa naṣ, oc sêkêṣ nêṣ ṣawakac êsêp nom êtiam ma ṣanô amboac gêṣ kômṣa teṣ, ³¹ gebe lau ṣapopoc sêsa aṣga Jerusalem sêna ma lau toṣ teṣ, taṣ gacgerṣ sêmoa mateṣ jali naṣ, sêsêp aṣga lôc Sion sêna. Apômtaunê ṣalêlôm oc êkac erṣ gebe êṣṣôm gêṣ tonarṣ.

³² “Biṣ tonec Apômtau kêsôm kêkanônṣ kiṣ Asuriaṣa gebe ‘Siṣwaga oc sêsa malac kapôêṣ tonec ma sêpô sôb tagerṣ êsô malac tau atom. Siṣwaga tolautuc oc sêndambiṣ malac ma êsêac sêmboa nom sa êṣṣi malac tau auc atom. ³³ Intêna taṣ erṣ kêsa gêmêṣ naṣ, erṣ oc êsa êmu êna amboac tonanṣerṣ ma êsô malac ṣalêlôm êna atom’ Apômtau kêsôm biṣ tonarṣ. ³⁴ Gebe aê oc janac siṣ janam malac tonec sa êtu aê taucṣoc waec ma êtu ṣoc sakiṣwaga Dawidṣa.”

³⁵ Gêdêṣ gêbêc tonanṣerṣ Apômtaunê aṣela gêṣa malac, siṣwaga Asuriaṣa sêṣṣonṣ naṣ, ma gêṣac siṣwaga 185,000 endu. Ma gêdêṣ oc kêpi êsêac samob tomatêgerṣ sêc. ³⁶ Go kiṣ Asuriaṣa Senakerib gêc gêṣa nê gamêṣ jagêṣṣonṣ malac Niniwe. ³⁷ Ma gêdêṣ taṣ erṣ gêṣam sakiṣ gêmoa nê anôtô Nisrok nê andu naṣ, ênê latuagêc Adramelek agêc Sareser sêṣac

ej êndu ɲa siɲ ma sêc sêja gamêɲ Ararat. Ma ênê latu teɲ ɲaê Esarhadon kêtɹ kiɲ gêjô ej su.

20:1–21:26 Judanêɲ kiɲ Hiskia kêtap gêmac kapôêɲ sa, mago ôli ɲajam kêsa kêtiam ɲamiɲ kêsêp môkêlatu 20. Môkêlatu 21 gêjac miɲ biɲ, taɲ kêsa gêdêɲ taɲ Judanêɲ kiɲ Manase agêc Amon sêjam gôliɲ gamêɲ tau naɲ.

22

Kiɲ Josia aɲga Juda

¹ Josianê jala kêtɹ 8 gêdêɲ taɲ ej kêtɹ kiɲ ma gêjam gôliɲ gamêɲ jala 31 aɲga Jerusalem. Ênê têna nê ɲaê Jedida, ej Adaja aɲga Boskat nê latuo. ² Josia gêgôm gêɲ, taɲ Apômtau gêlic ɲajam naɲ. Ej kêdaguc nê mimi kiɲ Dawid nê lêɲ ma taɲa wamu gêdêɲ Anôtônê biɲsu ɲapep sawa.

Têtap biɲsu ɲabuku sa

³ Gêdêɲ taɲ kiɲ Josia nê jala katu 18 naɲ, ej kêsakiɲ ɲac kêlêpêɲa Asalia latu ma Mesulam dêbu Sapan gêja lôm dabuɲ ma kêsôm gêdêɲ ej gebe ⁴ “Ôndêɲ dabuɲwagasêga Hilkia ôna ma ej êmansaɲ mone samob, taɲ lau sêkêɲ aɲga Apômtaunê lôm dabuɲ to lau sejob ɲasacgêdôɲa sejob aɲga launêɲ naɲ. ⁵ Ôsôm êndêɲ ej gebe êkêɲ mone tonaj êndêɲ lau, taɲ sejob kôm sêbênôc lôm dabuɲna naɲ. Ma êsêac sênam ôli koleɲwaga, taɲ sêjam Apômtaunê lôm ɲakôm naɲ. ⁶ Êsêac sêkêɲ êndêɲ kamunda to êndêɲ lau sêkwê anduwaga ma êndêɲ lau sêpa pocɲa ma sênam ôli ka to poc êtu sêmbênôc anduɲa. ⁷ Gejobwaga kômɲa êsêac lau mansaɲ, tec sêwa mone, taɲ kêsêp êsêac lemeɲ naɲ, ɲam sa atom.”

⁸ Sapan kêkêɲ kiɲnê awa gêdêɲ Hilkia. Ma Hilkia kêsôm gêdêɲ ej gebe “Aê katap Biɲsu ɲabuku sa aɲga Apômtaunê lôm.” Hilkia kêkêɲ buku tau gêdêɲ Sapan gebe êsam. ⁹ Go gêmu gêdêɲ kiɲ gêja ma kêkêɲ ɲawae gêdêɲ ej gebe “Nêm sakiɲwaga sêkôc mone, taɲ gêc lôm dabuɲ naɲ, ma sêkêɲ gêdêɲ lau, taɲ sejob kôm lôm dabuɲna naɲ.” ¹⁰ Go kêlêpêwaga Sapan kêsôm gêdêɲ kiɲ gebe “Dabuɲwaga Hilkia kêkêɲ buku teɲ gêdêɲ aê.” Ma Sapan kêsam buku tau lasê gêdêɲ kiɲ.

¹¹ Gêdêɲ taɲ kiɲ gêɲô ɲalô, taɲ gêc biɲsu ɲabuku tau naɲ, ej kêkac nê ɲakwê gêɲgic. ¹² Ma kiɲ gêmôêc dabuɲwaga Hilkia agêc Sapan latu Ahikam ma Mikaia latu Akbor agêc kêlêpêwaga Sapan ma kiɲnê sakiɲwaga Asaia ma kêsôm gebe ¹³ “Ana ma atu kênac Apômtau ajô aê to ɲoc lau ma Juda samucgeɲ êtu ɲalô, taɲ gêc buku tonec, taɲ têtap sa naɲna. Gebe Apômtau têtac ɲandaɲ gêdêɲ aêac gebe aêac tamenɲi taɲeɲ wamu buku tonaj ɲabiɲ ma sêgôm biɲ samob, taɲ teto gêc naɲ, ɲanô kêsa atom.”

¹⁴ Amboac tonaj dabuɲwaga Hilkia agêc Ahikam ma Akbor agêc Sapan ma Asaia dêdêɲ propeteo Hulda sêja. Hulda ej Tikwa latuo ma Harhas dêbuo Salumnê awê. Salum tau gejob ɲakwê dabuɲ aɲga lôm dabuɲ. Ma awê tau gêɲgôɲ Jerusalem ɲamalacgêdô wakuc. Ma êsêac sêjam biɲgalôm sêwiɲ ej. ¹⁵ Ma ej kêsôm gêdêɲ êsêac gebe sêmu dêndêɲ kiɲ sêna ma sêkêɲ ¹⁶ Apômtaunê biɲ tonec gebe “Ôlic acgom, aê oc jakêɲ ɲagêjô êndêɲ Jerusalem to ɲalau samob êtôm buku ɲabiɲ tau, taɲ sêsam lasê gêdêɲ kiɲ gêɲô naɲ. ¹⁷ Gebe êsêac têtin aê su ma sêkêɲ da gêdêɲ anôtôi jaba gebe nêɲ lemeɲ ɲakôm gêgôm aê têtac ɲandaɲ kêsa. Aê têtac ɲandaɲ êlakoc gamêɲ tonec ma gêɲ teɲ êsi aê têtac ɲandaɲ êndu atom. ¹⁸ Tageɲ asôm biɲ tonec êndêɲ kiɲ Judaɲa, taɲ kêsakiɲ amac gebe atu kênac Apômtau naɲ, gebe Apômtau, Israelnêɲ Anôtô, nê biɲ tonec gebe Aôm gôɲô biɲ, taɲ aê kasôm naɲ. ¹⁹ Ma gêdêɲ taɲ aôm gôɲô biɲ, taɲ aê kasôm kêkanôɲ malac tonec to ɲalau gebe lau embe têtakê ma embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonaj ɲaê naɲ. Gêdêɲ taɲ aôm gôɲô biɲ tonaj naɲ, aôm gôjam taôm ôkwi ma gôbu taôm. Ma aôm kôkac nêɲ ɲakwê gêɲgic to kôtaɲ taɲiboa, tec gaɲô aôm. ²⁰ Tec ôlic acgom, aê gabe jajoɲ aôm ôwiɲ tamami ma ôsêp nêɲ sa tobiɲmalôgeɲ ma matamanô êlic gêɲwapac sec samob, taɲ jakêɲ gebe êkônin malac tonaj naɲ atom.” Ma êsêac jasêkôc biɲ tonaj sêmu dêdêɲ kiɲ sêja.

23

Josia gesej sakin anôtôi Jabaja su

¹ Go kij kêkalem lau Juda to Jerusalem nêj laumata gebe sêkac sa sêwiṅ eṅ. ² Ma kij kêpi Apômtaunê lôm dabuṅ gêja gêwiṅ lau Juda to Jerusalemṅa samob ma dabuṅwaga to propete ma lau ṅagêdô samob, lau kapôṅ to lau sauṅ kêtômgeṅ. Ma kij tau kêsam Biṅsu ṅabuku, taṅ têtap sa aṅga lôm dabuṅ naṅ lasê. ³ Ma kij kêkô kêsi alê ma kêmoatiṅ poac teṅ gêwiṅ Apômtau gebe taṅja wamu eṅ ma êmansaṅ ênê biṅsu to jatu ma ṅagôliṅ tonê ṅalêlôm samuc ma tonê katu samuc ma êṅgôm poac ṅabiṅ samob, taṅ teto gêc buku tau naṅ, ṅanô asa. Ma lau samob sêmoatiṅ poac tonaj sêwiṅ.

⁴ Go kij Josia kajatu dabuṅwagasêga Hilkia to nê dabuṅwaga ṅagêdô ma lau-sejop-lôm-dabuṅ-ṅasacgêdôwaga gebe sêkôc gêj samob, taṅ gêjac sakin Bal to anôtôo Asera ma utitalata ṅawae naṅ êsa aṅga lôm dabuṅ êna. Kij tau kêkêj ja geṅ gêj samob tonaj aṅga malac Jerusalem ṅamagê, aṅga gaboṅ Kidronṅa. Go kêsôm gebe sêkôc ṅataê sêna Betel. ⁵ Ma eṅ kêkôc anôtôi jaba ṅadabuṅwaga, taṅ kij Judaṅa sêjatu gebe sêkêj da êndêj anôtôi jaba aṅga lau Juda nêj malac to gamêj kêdabiṅ Jerusalem naṅ, ma dabuṅwaga, taṅ sêkêj da gêdêj Bal to oc ma ajoj to utitalata naṅ samob su. ⁶ Go eṅ kêkôc Aseranê ṅakatu su aṅga Apômtaunê lôm dabuṅ jakêsa Jerusalem ṅamagê gêdêj gaboṅ Kidronṅa gêja ma kêkêj ja geṅ su, go kêsac ṅagasi popoc kêtû kekop ma kêpalip kêpi gamêj sêdṅa. ⁷ Eṅ kêtuc lau mockaiṅo to mockaiṅṅa nêj andu, taṅ gêjac têku Apômtaunê lôm dabuṅ naṅ popoc. Aṅga tonaj lauo sêwa obo, taṅ geṅ kalej gêsṅ anôtôo Asera nê ṅakatu auc. ⁸ Ma eṅ kakôc dabuṅwaga samob, taṅ sêmoa malac kapôṅ Judaṅa naṅ, su sêmêj Jerusalem ma eṅ gêsêj altar, taṅ êsêac sêkêj da naṅ, su aṅga Geba e gêdêj Berseba. Eṅ gesej ṅalau sec nêj altar su amboac tonajgeṅ. Altar tau kêkô kêsi gôliṅwaga malacṅa Josua nê sacgêdô ṅagasêṅa. ⁹ Gamêj ṅabau ṅadabuṅwaga tonaj têtôm gebe sênam sakin aṅga Apômtaunê lôm dabuṅ aṅga Jerusalem atom, mago êsêac têtôm gebe sêniṅ polom ṅaluc sêwiṅ nêj lau dabuṅwaga ṅagêdô. ¹⁰ Kij Josia gesej gamêj Topet aṅga gaboṅ Hinonṅa ṅadabuṅ su gebe teṅ êkêj nê latu me latuo êtu daja êndêj anôtô Molok êtiam atom. ¹¹ Eṅ kêkôc hos samob, taṅ kij Judaṅa sêkêj kêkô lôm dabuṅ ṅasacgêdô to laumata Natan Melek nê andu ṅagala gebe tetoc oc sa naṅ su ma kêkêj ja geṅ kareta, taṅ gêjac sakin ocṅa ṅawae naṅ. ¹² Kij Judaṅa sêboa altar ṅagêdô sa aṅga balêm, taṅ kêkô Ahasnê andu ṅasalôm ṅaô naṅ, ma Manase gêboa altar ṅagêdô sa aṅga Apômtaunê andu ṅamalacluṅ luagêc. Kij Josia kêtuc altar samob tonaj popoc ma kêbaliṅ altar ṅapopoc kêsêp bu Kidron. ¹³ Ma Josia gesej gamêj ṅabau ṅaaltar, taṅ kij Salomo kêkwê kêkô Jerusalem ṅaoc kêpi ṅa ma lôc Katêkwi gêmu kêsaṅa ṅadabuṅ su. Gamêj ṅabau tonaj gêjac lau Sidon nêj anôtôo alôb-alôb Astarte ma lau Moab nêj anôtô alôb-alôb Kemos ma lau Amon nêj anôtô alôb-alôb Milkom ṅawae. ¹⁴ Kij Josia kêtuc alê gwam popoc ma kêsap anôtôo Asera nê ṅakatu tulu go kêkêj ṅamalac nêj ṅatêkwa gêjam gêj alôb-alôb tonaj ṅamala aucgeṅ.

¹⁵ Nebat latu Jerobeam, taṅ gêwê lau Israel sêgôm sec naṅ gêboa gamêj ṅabau to altar teṅ sa aṅga Betel. Gamêj ṅabau to altar tonaj Josia gesej su ma kêtuc altar ṅapoc tau popoc e lêsim-lêsimgeṅ. Ma kêkêj Aseranê ṅakatu ja geṅ su. ¹⁶ Ma gêdêj taṅ Josia kêkac tau ôkwi naṅ, eṅ gêlic sêd ṅagêdô gêc gamêj ṅabau. Tec kêsakiṅ lau gebe sêkôc ṅatêkwa su ma sêkêj ṅatêkwa tau kêsa ja aṅga altar ṅaô. Kêtû tonajṅa eṅ gesej altar tau ṅadabuṅ su kêtôm Apômtaunê biṅ, taṅ propete kêsôm lasê gêdêj taṅ Jerobeam gêlic om ma kêkô kêsi altar tau naṅ. Kij Josia kêsala gamêj e gêlic propete tau, taṅ geoc biṅ tau lasê naṅ, nê sêd gêc. ¹⁷ Eṅ kêtû kênac gebe “Asanê sêd tonaj.” Ma lau malacṅa sêjô eṅ awa gebe “Anôtônê ṅac, taṅ gêmêj aṅga Juda ma geoc gêj tau lasê, taṅ aôm gôgôm gêdêj altar Betelṅa naṅ, nê sêd tonaj.” ¹⁸ Josia kêsôm gebe “Eṅ ênêcṅa, ṅac teṅ êmoasac ênê ṅatêkwa atom.” Amboac tonaj sêjam ênê ṅatêkwa ôkwi atom. Ma sêkôc propete, taṅ gêmêj aṅga Samaria naṅ, nê atom amboac tonajgeṅ. ¹⁹ Josia gesej gamêj sakin jabaja, taṅ kij Israelṅa sêmasaṅ e sêgôm Apômtau têtac ṅandaj kêsa ṅa gêj tonaj naṅ,

su anġa Israel nêj malac kapôêj samob tomalagej. Eñ gêgôm gêj, tañ gêgôm anġa Betel nañ, gêdêj altar samob. ²⁰ Eñ gêjac gamêj ñabau ñadabuñwaga, tañ sêmoa nañ, êndu sêsac altar ñaô ma kêkêj ñamalac ñatêkwa ja geñ gêsac altar tau ñaô amboac tonanġeñ. Go eñ gêmu gêja Jerusalem kêtiam.

Josia kêmasañ Pasa

²¹ Ma kiñ kêjatu lau gebe “Atoc Apômtau, amacnê m Anôtô, sa ma alic om Pasa êtôm teto gêc Poac ñabuku.” ²² Gebe sêlic om Pasa gêdêj lau gôliñ waga, tañ sêjam gôliñ Israel nañ, nêj têm e gêdêj kiñ Israel me Judaña nêj têm atom amboac tonanġeñ. ²³ Mago gêdêj tañ Josia gêjam gôliñ gamêj jala 18 su nañ, êsêac tetoc Apômtau sa ma sêlic om Pasa anġa Jerusalem.

²⁴ Ma teñ gêwiñ. Josia gesen lau-seoc-biñ-lasêña to mectomañ ma ñakatu to anôtô jaba ma gêj alôb-alôb samob, tañ kêtap sa anġa gamêj Judaña to Jerusalem nañ su. Eñ gêgôm gêj tonanġeñ gebe êngôm biñ, tañ teto gec Poac ñabuku, tañ dabuñwaga Hilkia kêtap sa anġa Apômtaunê andu nañ, ñanô êsa. ²⁵ Kiñ teñ gêjam sakiñ Apômtau tonê ñalêlôm samuc, tonê katu samuc ma tonê ñaclai samuc ma taña wamu Mosenê ñalô kêtôm eñ gêmoa gêmuñ eñ ma teñ kêdaguc eñ atom amboac tonanġeñ.

²⁶ Mago Apômtau gêwi nê têtac ñandañ sec, tañ kêlakoc lau Juda nañ, siñ atom gebe Manasenê lêj geo gêgôm eñ têtac ñandañ kêsa ñanôgeñ. ²⁷ Ma Apômtau kêsôm gebe “Aê jatiñ lau Juda su anġa lañôcnê m amboac katiñ Israel su ma jambaliñ malac Jerusalem, tañ kajaliñ sa nañ, to andu, tañ kasôm gebe ñoc ñaê anêc ñalêlôm nañ siñ.”

²⁸ Gêj ñagêdô samob, tañ kiñ Josia gêgôm nañ, teto gêc kiñ Judaña nêj miñ ñabuku. ²⁹ Gêdêj tañ Josia kêtû kiñ nañ, kiñ Aiguptuña Neko gêwê nê siñwaga sêja bu Euprat gebe ênac siñ êndêj kiñ Asuriaña. Kiñ Josia gebe naêndac eñ, tec Parao Neko gêlic eñ ma gêjac eñ êndu anġa Megido. ³⁰ Ma Josianê sakiñwaga sêkêj ênê ñawêlêlanġeñ gêsac kareta anġa Megido ma sêkôc eñ sêja Jerusalem ma sêsuñ eñ anġa taunê sêô. Ma lau Juda sêjaliñ Josianê latu Joahas sa ma sen oso eñ kêtû kiñ gêjô tama su.

23:31–24:7 ñamadiñ tonec gêjac miñ biñ tañ kêsa gêdêj tañ Judanêj kiñ Joahas to Joiakim, tañ gêjô eñ su nañ, sêjam gôliñ gamêj Judaña.

24

Kiñ Judaña Jehoiakin

⁸ Jehoiakinnê jala kêtû 18 ma eñ kêtû kiñ ma gêjam gôliñ gamêj ajon têtêacgeñ gêngôn Jerusalem. Ênê têtanê ñaê Nehusta, eñ Elnatan anġa Jerusalem latuo. ⁹ Jehoiakin kêdaguc tamanê lêj ma gêgôm gêj, tañ Apômtau gêlic sec nañ.

¹⁰ Gêdêj ñasawa tonanġeñ kiñ Babilonña Nebukadnesar nê siñwaga sêpi Jerusalem jasêgi malac tau auc. ¹¹ Gêdêj tañ siñwaga sêgi Jerusalem auc nañ kiñ Babilonña Nebukadnesar mênġêô lasê Jerusalem amboac tonanġeñ, ¹² ma kiñ Judaña Jehoiakin agêc têtana to nê sakiñwaga ma laumata to gejobwaga andu kapôêjña sêkêj taunġeñ dêdêj kiñ Babilonña. Nebukadnesar gêjam gôliñ gamêj jala 8 gêmoa, tec kêkôc Jehoiakin kêtû ñac kapoacwalôña. ¹³ Ma eñ kejon awamata samob, tañ gêc lôm dabuñ to kiñnê andu nañ, ma sêga laclu gold, tañ kiñ Israelña Salomo kêmasañ anġa Apômtaunê lôm dabuñ nañ, popoc-popoc kêtôm Apômtau kêsôm lasê gamuñ su. ¹⁴ Ma Nebukadnesar gêwê lau Jerusalemña samob to kasêga ma siñsêlêc amboac lau 10,000 têtû lau kapoacwalô, ma lau lemeñ mêtêña to lau sêpac kiwaga sêwiñ. Lau ñalêlôm sawa taunġeñ tec sêmoa nêj gamêj. ¹⁵ Nebukadnesar kêkôc Jehoiakin gêja malac Babilon gêwiñ ênê têtana to nê lauo ma nê gejobwaga to gamêj ñalaumata têtû lau kapoacwalôña. ¹⁶ Nebukadnesar kêkôc lau towae 7,000 ma lau lemeñ mêtêña to lau sêpac kiña 1,000 sêngôn kapoacwalô anġa Babilon. Êsêac samob tonanġeñ lau ñajaña, tañ têtôm gebe sênac siñ nañ. ¹⁷ Go kiñ Nebukadnesar kêkêj Jehoiakin tama sauñ Matania kêtû kiñ Judaña ma gêjam ênê ñaê ôkwi kêsam eñ gebe Sedekia.

¹⁸ Sedekia nê jala kêtû 21 gêdêṅ eṅ kêtû kiṅ Judaṅa ma gêjam gôliṅ gamêṅ jala 11 aṅga Jerusalem. Ênê têna nê ṅaê Hamutal, eṅ Jeremia aṅga malac Libna latuo. ¹⁹ Eṅ kêdaguc Jehoiakin nê lêṅ ma gêgôm gêṅ, taṅ Apômtau gêlic sec naṅ. ²⁰ Apômtau têtac ṅandaṅ kêsa gêdêṅ lau Jerusalem to Judaṅa, tec kêtîṅ êsêac su aṅga laṅônêmṅa.

Jerusalem gebeṅ

Sedekia gêli tau sa gêdêṅ biṅ Babilon Nebukadnesar.

25

¹ Sedekia gêjam gôliṅ gamêṅ jala 9 ma ajôn 10 ma bêc 10, go kiṅ Babilonṅa gêwiṅ nê siṅwaga samob gêmêṅ gebe sênac siṅ êndêṅ Jerusalem ma sêgi malac tau auc. Êsêac sê nêṅ becobo kêkô malac ṅamagê ma sêboa nom sa ma sêgi malac tau auc. ² Ma êsêac sêgi malac auc e gêdêṅ Sedekia nê gôliṅ ṅajala kêtû 11. ³ Gêdêṅ jala tonar ṅaajôn 4 ṅabêc 9 tôbôm gêjam sêga ma launêṅ gêṅ taniṅṅa masianô samucgeṅ. ⁴ Gêdêṅ bêc tonar ṅacjo têtuc tuṅbôm popoc. Lau Kaldea sêgi malac auc, mago kiṅ Judaṅa to nê siṅwaga samob sêc sêja gêdêṅ gêbêc. Êsêac sêsa sacgêdô, taṅ gêc tuṅbôm luagêc ṅasawa kêsi kiṅnê kôm sauṅ naṅ, ma sepeṅ gaboar Arabageṅ sêja. ⁵ Mago Kaldeanêṅ siṅwaga sêjanda kiṅ ma sê êsêac tôn aṅga gaboar Jerikoṅa ma ênê siṅwaga samob sêc êliṅ-êliṅ. ⁶ Go êsêac sêkôc Sedekia tôn ma sêkêṅ eṅ gêdêṅ kiṅ Babilonṅa aṅga malac Ribla ma eṅ kêmetôt Sedekia. ⁷ Êsêac sêjac ênê latui êndu aṅga eṅ tau laṅônêmṅa, go sêkip Sedekia mataanô sa to sêso eṅ tôn ṅa kapoacwalô ma sêkôc eṅ gêja Babilon.

Seseṅ lôm dabuṅ su

⁸ Gêdêṅ taṅ kiṅ Nebukadnesar nê gôliṅ ṅajala kêtû 19 ṅaajôn 5 ma ṅabêc 7 naṅ kiṅ Babilonṅa nê sakiṅwaga teṅ Nebusaradan taṅ kêtû siṅwaga sejob kiṅṅa nêṅ kasêga naṅ, kêso Jerusalem gêja. ⁹ Eṅ kêkêṅ ja geṅ lôm dabuṅ to kiṅnê andu ma andu Jerusalemṅa samob su. ¹⁰ Ma Kaldeanêṅ siṅwaga, taṅ sêwiṅ siṅwaga sejob kiṅṅa nêṅ kasêga naṅ, seseṅ Jerusalem ṅatuṅbôm su samucgeṅ. ¹¹ Go kasêga Nebusaradan kêkôc lau ṅapopoc, taṅ gacgeṅ sêmoa malac naṅ samob, lau lemeṅ mêtê ṅagêdô, taṅ gacgeṅ sêmoa naṅ ma êsêac, taṅ sêsuṅ tauṅ gêmuṅ gêdêṅ êsêac lau Babilon su naṅ, sêja Babilon. ¹² Mago eṅ gêwi lau ṅalêlôm sawa ṅagêdô siṅ gacgeṅ sêmoa, gebe sejob kôm wainṅa to sênam kôm moṅa.

¹³ Ma lau Kaldea sêjac Apômtaunê andu ṅaalê kopa ma laclu kapôêṅ buṅa, taṅ sêmasaṅ ṅa kopageṅ naṅ, popoc ma sêkôc kopa samob sêja Babilon. ¹⁴ Ma êsêac sêjaṅgo ku to siac ma bôjaṅ to laclu ma waba kopaṅa samob, taṅ gêjac sakiṅ lôm dabuṅṅa ṅawae naṅ su. ¹⁵ Ma kasêga kêkôc gêṅmalu ṅabulakôp to suc ma ṅagêṅlêlôm samob, taṅ sêmasaṅ ṅa gold to silber naṅ, su amboac tonar. ¹⁶ Alê luagêc ma bukom to sac, taṅ Salomo kêmasaṅ kêtû lôm dabuṅṅa naṅ, ṅakopa ṅawapac sec, tec sêjam dôn kêtôm atom. ¹⁷ Alê tau baliṅ kêtôm saka 5 ma sêmasaṅ alê ṅatêpôê ṅa kopa baliṅ amboac saka samuc tager. Ma sêsas kopa kêtû o to walô ma kaṅanô ṅakatu gêjam ṅamôkê tau auc ma alê kêtû luagêcṅa kêtôm tonar.

Sêkôc lau Juda sêja Babilon

¹⁸ Go siṅwaganêṅ kasêga Nebusaradan kêkôc ṅac dabuṅsêga Seraia agêc dabuṅwaga, taṅ kêso eṅ ṅalabu naṅ, Sepania ma gejobwaga sacgêdôṅa têlêac tôn. ¹⁹ Aṅga malac eṅ kêkôc gejobsêga, taṅ gêjam gôliṅ siṅwaga naṅ, to lau lemeṅ teṅ taṅ ôliṅ andar kiṅ ma gacgeṅ sêmoa malac naṅ, tôn ma siṅsêlêc laṅgwa nê kêlêpêwaga, taṅ gejob siṅwaganêṅ ṅaêmôkê naṅ, to lau towae 60 gamêṅ ṅagêdôṅa, taṅ eṅ kêtap sa aṅga Jerusalem tau. ²⁰ Kasêga Nebusaradan kêkôc êsêac gêdêṅ kiṅ Babilonṅa, taṅ gêmoa malac Ribla. ²¹ Ma aṅga malac Ribla, taṅ gêc gamêṅ Hamat naṅ, kiṅ Babilonṅa kêjatu lau gebe sênac êsêac êndu. Amboac tonar êsêac sêwê lau sêwi nêṅ gamêṅ siṅ jasêṅgôn gamêṅ Babilon.

Gôliṅwaga Judaṅa Gedalia

²² Kiṅ Babilonṅa Nebukadnesar kêkêṅ Ahikam latu ma Sapan dêbu Gedalia kêtû lau ṅagêdô, taṅ Nebukadnesar gêwi siṅ gacgeṅ sêmoa gamêṅ Judaṅa naṅ, nêṅ gôliṅwaga.

²³ Gêdêṣ taṣ lau Juda nêṣ laumata to nêṣ siṣwaga samob sêṣô gebe kiṣ Babilonṣa kêkêṣ Gedalia kêtṣ gôliṣwaga naṣ, êsêac dêdêṣ Gedalia sêṣa Mispa. Lau tau tonarṣ nêṣ ṣaê tonec gebe Netania latu Ismael agêc Karea latu Johanan ma Tanhumet latu Seraia arṣa malac Netopat, agêc Jasia arṣa Maka. ²⁴ Ma Gedalia kêtôc lêma gêdêṣ êsêac to nêṣ lau ma kêsôm gebe “Atêc taôm êtu lau Babilon nêṣ laumataṣa atom. Arṣôṣ gamêṣ tonec ma anam sakiṣ kiṣ Babilonṣa, go amoa ṣajam.” ²⁵ Mago gêdêṣ jala tonarṣeṣ ṣaajôṣ 7 Netania latu ma Elisama dêbu Ismael arṣa kiṣnê gôlôac ṣam gêmêṣ Mispa gêwiṣ lau 10 ma sêṣac Gedalia to lau Juda ma lau Kaldea, taṣ sêmoa sêwiṣ eṣ naṣ, êndu arṣa Mispa. ²⁶ Go lau samob, lau tolêlôm to lau ṣalêlôm sawa kêtômgeṣ, sêwiṣ siṣwaganêṣ laumata sêwi gamêṣ siṣ ma sêsêp Aiguptu sêṣa gebe êsêac têtêc Kaldeawaga.

Sêwi Jehoiakin siṣ arṣa kapoacwalô

²⁷ Gêdêṣ taṣ kiṣ Judaṣa Jehoiakin nê jala gêṣgôṣ kapoacwalôṣa kêtṣ 37 ṣaajôṣ kêtṣ 12 ma ṣabêc 27 naṣ, Ewilmerodok kêkôc nê gôliṣ kiṣṣa sa, tec eṣ kêmosiṣ kiṣ Judaṣa Jehoiakin ma kêgaboac eṣ su arṣa kapoacwalô. ²⁸ Eṣ kêmosiṣ eṣ ma gêmac-gêmac biṣ gêdêṣ eṣ ma kêkêṣ eṣ gêṣgôṣ lêpôṣ teṣ ṣaô ma ketoc eṣ sa kêlêlêc kiṣ ṣagêdô, taṣ sêmoa Babilon sêwiṣ eṣ naṣ su. ²⁹ Jehoiakin kêkwalec ṣakwê kapoacwalôṣa su ma geṣ gêṣ gêṣgôṣ kiṣnê tebo kêtôm têm samob e gêmac êndu. ³⁰ Gêdêṣ têm samob, taṣ eṣ gêmoa mata jaliṣa naṣ, eṣ kêtap nê gêṣ, taṣ kêpô lêna naṣ sa kêtôm bêcgeṣ arṣa kiṣnê.

Minj

Minj ñabuku Luagêc gêjac minj biñ, tañ kêsêp Samuelnê buku luagêc to Kiñnêñ buku luagêc nañ, ñakôninña, mago ñac-keto-bukuwaga gêjac minj biñ amboac tenj. Eñ keto lau Israel nêñ kiñnêñ minj kêtú ñam luagêcña.

Ñam tenj gebe êwa sa gebe gêñwapac, tañ kêtáp gamêñ kiñña Israel to Judaña sa nañ, kêtôm gebe enseñ Anôtônê biñ gêjac mataña su atom. Lau ñapopoc, tañ sêñgôn gamêñ Juda nañ, sênaña atom, Anôtô êpuc êsêac tôn e sêñgôm ênê biñ ñanô êsa. ñac-keto-biñwaga taê gêjam Dawid agêc Salomo nêñ gêñsêga ma Jehosapat agêc Hesekia ma Josia sêwaka sakiñ Anôtônña sa kêtiam to lau, tañ sêsap Anôtô tôn ñañêñ, tec kêkêñ gêwiñ ñajaña gebe Anôtô taê walô nê lau, tañ sêñgôn gamêñ Judaña nañ to êñgôm nê biñ samob ñanô êsa.

Ñam tenj gebe eñ gebe êkip sakiñ lôm dabuñña ñam sa ma gebe êwaka dabuñwaga to lau Lewi nêñ kôm ñagôlinj to kôm ñalêñ sa amboac tonañgeñ gebe lau tau tonañ sêwê kaiñ sakiñ omña. ñac-keto-biñwaga gêlic Dawid amboac ñac, tañ kêtú lôm dabuñ to sakiñ dabuñ toê-toê ñamôkê, tager eñ tau kêkwê lôm dabuñ sa atom. Kôm tonañ latu Salomo gêjam kêtôm Kiñnêñ buku gêjac minj.

33

Kiñ Manase anña Juda

¹ Manasenê jala kêtú 12 gêdêñ eñ kêtú kiñ Judaña ma gêjam gôlinj jala 55 gêñgôn Jerusalem. ² Eñ gêgôm gêñ, tañ Apômtau gêlic gêjac mataanô ñajam atom. Eñ kédaguc lau tenterlatu, tañ Apômtau kêtin êsêac su gêmuñ lau Israel nañ, nêñ mêtê alôb-alôb. ³ Gebe eñ kêkwê gamêñ ñabau, tañ eñ tama Hesekia gesen su nañ, sa kêtiam ma kêkwê anôtô jaba Bal nê altar sa ma kêmasañ anôtôo Asera nê ñakatu to gêjam sakiñ gêdêñ utitalata undambêña samob. ⁴ Eñ kêkwê altar jaba anña Anôtônê lôm ñalêlôm, anña gamêñ, tañ Apômtau kêsôm gebe “Anña Jerusalem aêñoc ñaê oc ênêc enden tóngeñ” nañ. ⁵ Anña Apômtaunê lôm dabuñ ñamalaclunj lulugen eñ gêboa altar sa gebe lau sênam sakiñ utitalata undambêña. ⁶ Ma eñ kêkêñ nê latui têtú daja anña Gaboan Hinomña ma gêgôm mectomañ to kêsôm mec jaba tokaiñ-tokaiñ ma kêtú kênac lau sêmôêc ñacmatê katunña. Eñ gêgôm gêñ secsêga gêmoa Apômtau lañônemña e gêli Apômtaunê têtac ñandan sa. ⁷ Ma kêsôm gebe sêmansañ ñakatu tenj ma kêkêñ gêñ tau kêkô Apômtaunê lôm dabuñ, kêkô anña gamêñ, tañ Apômtau kêsôm biñ kêpi gêdêñ Dawid agêc latu Salomo nañ, gebe “Anña andu tonec to Jerusalem, tañ aê kajalinj sa anña Israelnêñ gôlôacmôkê samob nêñ nañ, aê gabe jakêñ ñoc ñaê ênêc enden tóngeñ. ⁸ Ma lau Israel embe tañeñ wamu aêñoc jatu to sêmansañ biñsu samob, tañ aêñoc sakiñwaga Mose kêkêñ gêdêñ êsêac nañ, go aê jalôc gebe sêjanda ñoc lau anña gamêñ, tañ aê kakêñ gêdêñ nêñ tameri nañ, êtiam atom.” ⁹ Manase kêtin lau Juda to lau Jerusalem e sêgôm sec sêlêlêc lau tenterlatu, tañ Apômtau gesen êsêac su ma lau Israel sêlic nañ.

Manase gêjam tau ôkwi

¹⁰ Apômtau gêlêñ biñ Manase to nê lau kêsa propete awenñsunj, mago êsêac sêkêñ tañeñ atom. ¹¹ Kêtú tonañña Apômtau kêkêñ kiñ Asuriaña nê siñwaga nêñ laumata mênñsêgac Manase ña lêngêc to sêsô eñ tôn ña kapoacwalô ma sêkôc eñ sêja Babilon. ¹² Eñ kêtáp ñandan sa, go awa gêjac Apômtau, nê Anôtô gebe taê walô eñ êtiam ma kêkôninj tau ñanôgeñ gêdêñ tamainêñ Anôtô. ¹³ Ketenj mec gêdêñ eñ, go Anôtô kêkôc ênê mec sa ma kêkêñ taña ênê tañi e kêkêñ eñ kêtú kiñ anña Jerusalem kêtiam. Tec Manase kêjala gebe Apômtau tau eñ Anôtô ñanô.

¹⁴ ñasawa tenj acgom, go kêkwê tunbôm tenj sa kêkô Dawidnê malacsêga ñamagê gêdêñ ñamakeñ oc kêsêpña kepenj Gihonña, kédaguc gaboanjenj e jagêdinj kêsô “Katam Ina”, tec kêgi Opel ma sêboa kêpi e ñêngeñ gêja. Go kêkêñ siñwaganêñ laumata jasêñgôn têtôm

malac natunbôm gamêñ Judaiaña samobgeñ. ¹⁵ Ma eñ kêkôc anôtôi jaba to nêñ ñakatu su anğa Apômtaunê andu to altar, tañ eñ gêboa sa anğa lôc, tê Apômtaunê andu kêkô nê, ma anğa Jerusalem tau nañ, eñ gêjac samob sa ma sêbaliñ siñ kêsêp malac ñamagê gêja. ¹⁶ Eñ kêbênôc Apômtaunê altar kêtiam ma jakêkêñ da wama to da dançe ma eñ kêjatu Judawaga gebe sênam sakiñ êndêñ Apômtau, Israel nêñ Anôtôgeñ. ¹⁷ Lau sêkêñ da anğa gamêñ ñabau ñagêdô gêwiñ, mago sêkêñ gêdêñ Apômtau, nêñ Anôtô taugen.

Manasenê gôliñ gêjac pep

¹⁸ Gêñ ñagêdô samob, tañ Manase gêgôm mec tañ eñ keten gêdêñ nê Anôtô ma biñ, tañ propete sêsôm gêdêñ eñ sêjam Apômtau, lau Israel nêñ Anôtô lañô nañ, teto sa samob gêc “Kiñ Israelña nêñ miñ” ñalêlôm. ¹⁹ Manase nê mec to Anôtônê ñagêjô, nê sec ñalêñ, tañ eñ gêgôm gêmun gêjam tau ôkwiña nañ, ma gamêñ sakiña to anôtôo Asera nê ñakatu, tañ eñ kêmasañ to anôtôi jaba samob, tañ eñ gêjam sakiñ nañ, samob teto sa gêc “Propetenêñ Miñ”. ²⁰ Manase gêc nê bêc gêc gêwiñ tamai ma sêsun eñ anğa nê andu kapôñ ma nê latu Amon kêtü kiñ gêjô eñ su.

* kêtiam atom.

---

* 33:20: Buku luagêc tonañ tañô ñaêgeñ, ñanô tau gêc

Esra

Esranê buku tonec gêjac têku Minjtau njabuku luagêc. Lau Juda, tañ sênggôn kapoacwalô anjga Babel nañ, nêñ njagêdô sêmu sêja nêñ malacmôkê ma sêkwê nêñ malac Jerusalem sa to sêwaka sakinj omña sa kêtiam.

Êsêac têdênañ minj tau kêsêp nasêbu têlêac gebe

1. Mòkêlatu 1-2 Lau Persia nêñ kinsêga Kirus kêjatu lau Juda nêñ toñ njamataña gebe sêmu sêna nêñ gamêñ.
2. Mòkêlatu 3-6 Êsêac sêkwê lôm dabuñ sa kêtiam ma sêjac kawi lôm tau. Su, go sêwaka Anôtônê sakinj omña sa kêtiam.
3. Mòkêlatu 7-10 Jala njagêdô gêjaña acgom, go Esra gêwê lau Juda nêñ toñ teñ sêd lasê Jerusalem amboac tonañ. Esra kêjala Anôtônê biñsu kêtú tòn eñ, tec kêmasañ lèñ teñ gebe lau Juda sêwi nêñ lauo jaba, tañ sêjam nañ, siñ gebe sejop lau Israel nêñ biñlênsêm, tañ gêjam gôlinj nêñ sakinj dabuñ njalêñ nañ.

Kij Kirus nê jatu

¹ Gêdêñ jala njamataña, tañ Kirus kêtú kij Persiaña nañ, Apômtau kêkac kij Persiaña Kirus nê njalêlôm gebe êngôm biñ, tañ Apômtau kêkêñ gêdêñ propete Jeremia geoc lasê nañ, njanô êsa. Kirus kêkêñ biñ ña awasun ma keto papia gêwiñ kêtôm nê gamêñ gôlinjña gêja gebe

² “Kij Persiaña Kirus kêsôm biñ amboac tonec gebe Apômtau, Anôtô undambêña, kêkêñ nom njagamêñ samob kêsô aê njalabu. Ma eñ kêjatu aê gebe jakwê ênê andu teñ sa anjga Jerusalem, tañ gêc gamêñ Judaña nañ. ³ Anôtô êwiñ nê lau, tañ sêmoa sêwiñ amac nañ, ma sêndi ma sêpi Jerusalem, tañ gêc gamêñ Judaña nañ, sêna gebe sêkwê Apômtau, Israelnêñ Anôtô nê andu sa êtiam. Eñ Anôtô tañ gênggôn Jerusalem nañ. ⁴ Ma nê lau njapopoc, tañ sêmoa malac gêdêñ-gêdêngeñ amboac lau jaba nañ, têtáp moasinj sa anjga lau malac tauña. Lau sêkêñ silber to gold ma waba to bôc êndêñ êsêac ma sêkêñ da êtôm nêñ njalêlôm êkac êsêacña êtu Anôtônê andu anjga Jerusalemña.”

Lau kapoacwalôña sêmu sêja Jerusalem

⁵ Go gôlôacmôkê Juda to Benjamin nêñ laumata dêdi sêwiñ dabuñwaga to lau Lewi. Êsêac lau tañ Anôtô kêkac êsêac gebe sêpi sêna ma sêkwê Apômtaunê andu sa anjga Jerusalem nañ. ⁶ Ma lau malacm samob sêjam êsêac sa ma sêkêñ silber to gold ma waba to bôc ma awamata êjamgeñ gêwiñ gêñ, tañ êsêac sêkêñ kêtú njalêlôm kêkac êsêacña nañ. ⁷ Kij Kirus kêkôc Apômtaunê andu njalacu, tañ Nebukadnesar kêjanjo su anjga Jerusalem ma kêkêñ kêsô ênê anôtônê andu gêja nañ, kêsa gêmêñ amboac tonanjen. ⁸ Kij Persiaña Kirus kêkêñ lacu tau gêdêñ kanomwaga Mitradat ma eñ kêsa sa gêdêñ gôlinjwaga Judaña Sesbasar. ⁹ Ma waba tau njanamba amboac tonec gebe suc gold 1,000 ma suc silber 1,000 ma lacu da jadaunja 29. ¹⁰ Lacu gold 30 ma silber 2,410 ma lacu njagêdô 1,000. ¹¹ Lacu gold to silber samob kêpi tageñ kêtôm 5,469. Gêdêñ tañ sêwê lau kapoacwalôña anjga Babilon sêpi sêja Jerusalem sêja nañ, Sesbasar kêkôc gêñ samob tonañ ñai gêwiñ.

2:1-70 Lau tañ sêwi kapoacwalô anjga Babel siñ ma sêmu sêja Juda nañ, nêñ gôlôacmôkênêñ ñaê to nêñ namba kêsêp mòkêlatu tonec.

3

Sêmasañ sakinj njagôlinj

¹ Lau Israel sênggôn nêñ malac gêdêñ-gêdêngeñ su acgom, go gêdêñ ajôn kêtú 7 mênggêd lasê êsêac samob sêkac tauñ sa anjga Jerusalem. ² Go Josadak latu Jesua to nê dabuñwaga ma Sealtiel latu Serubabel to nê lasitêwai dêdi ma sêboa Israelnêñ Anôtô nê altar sa gebe sêkêñ daja ênsac ñaô kêtôm teto gêc Anôtônê ñac Mose nê biñsu. ³ Êsêac sêboa altar tau kêkô ñamala langwa gebe têtêc tauñ kêtú lau gamêñ tonanja. Ma sêkêñ daja

gêsac altar gêdêj Apômtau tau kêtôm bêbêc to kêtulagej. ⁴ Êsêac sêlic Om Bec kêtôm teto gêc, go sêkêj daja kêtôm bêcgej kêtôm jatu ñadêna. ⁵ Tonañ su, go êsêac sêkêj daja kêtôm bêcgejña sêmoa to sêkêj daja ajôn mêngeô lasêña ma gêdêj Apômtaunê om samob kêtôm ñajatu gêc nañ, ma da tañ ñac teñ êkêj êndêj Apômtau êtôm nê ñalêlôm êkac eñ nañ. ⁶ Gêdêj ajôn kêtû ⁷ ñabêc ñamataña êsêac sêjac m gebe sêkêj daja gêdêj Apômtau. Mago sêkêj nombañ kêtû Apômtaunê lôm dabuñña su atom tageñ. ⁷ Amboac tonañ êsêac sêkêj mone gêdêj sêpapocwaga to kamunda ma gêj sêniñ to sênômña ma katêkwi gêdêj lau Sidon to Turu gebe semborej kaseda anğa lôc Lebanon sêsêp gwêc sêna Jope êtôm tañ kiñ Persiaña Kirus gêlôc sa nañ.

Sêjac m kôm sêkwê lôm dabuñña

⁸ Gêdêj jala kêtû luagêcña, tañ êsêac sêô lasê Anôtônê andu ñamala anğa Jerusalem su nañ, ñaajôn kêtû luagêcña Sealtiel latu Serubabel agêc Josadak latu Jesua sêjac m kôm tau sêwiñ nêj lasitêwai ñagêdô ma dabuñwaga to lau Lewi ma êsêac samob, tañ anğa kapoacwalô sêmu sêmêj Jerusalem nañ. Êsêac sêkêj lau Lewi, tañ nêj jala kêtû 20 ma kêlêlêc nañ, gebe sejob kômwaga, tañ sêkwê Apômtaunê andu nañ. ⁹ Ma Jesua gêwiñ latui to nê tawañi ma Juda latu Kadmiel to nê latui sejob Anôtônê andu ñakômwaga sêwiñ Henadad latui to lau Lewi nêj latuñi to nêj tawañi.

¹⁰ Ma gêdêj tañ sêkwêwaga sêu nombañ Apômtaunê lôm dabuñña nañ, dabuñwaga sêsô nêj ñakwê dabuñ ma sêwê todauc ma Asap latui, lau Lewi, tooñgej gebe sêlambiñ Apômtau kêtôm ñagôliñ, tañ kiñ Israelña Dawid kêkêj nañ. ¹¹ Ma êsêac sêjam wê sêjô tauñ awej, sêlambiñ to sêjam danje gêdêj Apômtau

“Gebe eñ ñac gabêjam

ênê têtac gêwiñ Israelña ênêc enden tôngej.”

Gêdêj tañ êsêac sêlambiñ Apômtau nañ, lau samob sêjam lasê sêpuc awej sagej gebe sêu Apômtaunê andu ñanombañ sugac. ¹² Mago dabuñwaga to lau Lewi ma laumata gôlôacmôkêña nêj lau ñanô taêsam, tañ sêlic lôm dabuñ ñamataña su nañ, sêlic andu wakuc tonec ñanombañ ma têtaj tañiboa kapôênanô. Mago nêj ñagêdô taêsam sêjam lasê kapôên kêtû têtû samucña. ¹³ Amboac tonañ lau têtôm atom gebe sêwa sêjam lasê ñabêlêc to launêj tañiboa êkôc gebe lau sêjam lasê ña awej kapôên ma sêjô ñaôndu gêja ñêngej.

4:1–5:17 Lau Juda sêkôc kôm sêkwê lôm dabuñña sa, mago nêj ñacjo sebe sensej êsêac. Tageñ propete Hagai agêc Sakaria sêpuc êsêac tônj. Gêdêj tañ ñacjo sêlênsônj êsêac ñapañ nañ, lau Persia nêj gôliñwaga, tañ sejob gamêj Judaña nañ, teto papia gêdêj nêj kiñ Darius, tañ gêjô Kirus su nañ ma teteñ eñ gebe êmbêlêm kiñ Kirus nê miñkatoñ, oc êtap Kirusnê jatu sa gebe lau Juda sêkwê nêj lôm dabuñ sa êtiam me masi.

6

Sêkwê lôm dabuñ sa. Lôm dabuñ ñakôm

¹ Go kiñ Darius kêjatu biñ gebe sensom andu papiaña ôkwi gebe sêjac miñkatoñ samob sa gêc andu tonañ. ² Ma anğa Media ñamalacsêga Ekbatana êsêac têtap papia luñ teñ sa. Biñ tañ teto kêsêp papia tau nañ gebe “Miñkatoñ. ³ Gêdêj kiñ Kirus nê gôliñ ñajala ñamataña kiñ Kirus tau kêjatu biñ tonec gebe Biñ tonec kêkanônj Anôtônê andu anğa Jerusalem. Êsêac sêkwê andu tau sa êtu gamêj sêkêj da to dajaña êtiam. Lôm ñasagiñ êmu êpi amboac saka 15 to ñagêbôcña amboac saka 15 amboac tonañgej. ⁴ Êsêac sêkêj poc dênaj têlêac ênsac tau ñaô ma sênsac ka palaj êtu sagiñ ñakanô. Kôm ñaôli samob êsa anğa kiñnê kanom. ⁵ Ma akêj Anôtônê andu ñalaclu gold to silber, tañ Nebukadnesar kêjanjo su anğa lôm dabuñ Jerusalemña ma kejoj gêmêj Babilon nañ, êmu êna lôm dabuñ, tañ êkô Jerusalem nañ êtiam. Akêj samob êkô ñamala anğa Anôtônê andu.”

Kiñ Darius kêjatu gebe sêkôc kôm sa êtiam

⁶ Go kiñ Darius kêsakiñ biñ tau ñagêjô amboac tonec gebe “Êndêj gôliñwaga gamêj, tañ gêc bu ñamakej ônêña nañ, Tatenai agêc Sedarboseni to nê lau ñagêdô, tañ anğônj

gamêñ ñamakeñ ònêña nañ. Amoa jaéc gamêñ tonañ. ⁷ Aliñ Anôtônê andu ñakôm su êndên lau Juda nêñ gôliñwaga to kasêga tauñgeñ. Êsêac sêkwê Anôtônê andu sa êtiam êkô ñamala langwa. ⁸ Aê kajatu biñ ñagêdô, tañ kêkanôn amacnêm lêñ anam lau Juda nêñ kasêga saña gebe sêkwê Anôtônê andu sa êtiam. Akêñ ñaôli samucgeñ êndên lau tonañ ma anam ñagêdô tôn atom. Akôc mone, tañ lau anga bu ñamakeñ ònêña sêkêñ êtu takis nañ, sa anga kiñnê kanom ma anam ôli lau tonañ solop ma êtôm ñanocgeñ. ⁹ Ma gêñ samob, tañ êsêac sêpô lêna gebe sêkêñ êtu dajaña sêkêñ êndên Anôtô undambêña amboac bulimakao ñalatu kapoac ma domba kapoac to ñalatu akêñ êndên êsêac. Ma akêñ polom ñanô to gwêc ma wain to niptêkwi êtôm tañ dabuñwaga Jerusalemña sêsôm nañ, akêñ êndên êsêac topalêgeñ êtôm bêcgeñ. ¹⁰ Gebe êsêac sêkêñ da ñajamanô êndên Anôtô undambêña ma teteñ mec êtu kiñ to latuinja gebe sêmoa mateñ jali. ¹¹ Aêñoc jatu teñ gêc gebe ñac teñ embe ênam biñ tonec ôkwi, go sêkip ka gêbôc teñ sa anga ênê andu ma sênac eñ êpi ka tau ma nê andu êtu lënduc teñ êtu ênê kesonja. ¹² Ma Anôtô, tañ kêkêñ nê ñaê gêc andu tonañ nañ, êku kiñ to lau samob, tañ sêmêtôc lemeñ gebe sêngêli jatu tonec ma senseñ Anôtônê andu, tañ kêkô Jerusalem nañ, tulu sênaña tomalageñ. Aê Darius kajatu biñ tonec. Sêngôm ñanô êsa toôliñ palêgeñ.”

Sêjac kawi lôm dabuñ tau

¹³ Go gôliñwaga bu ñamakeñ ònêña Tatenai agêc Sedarbosena ma êsêagêcnêñ laumata, tañ sêwiñ êsêac nañ, sêgôm gêñ samob, tañ kiñ Darius kêjatu sa nañ, ñanô kêsa toôliñ palêgeñ. ¹⁴ Ma lau Judanêñ laumata sêkwê andu tau têtù wakac kêtù propete Hagai agêc Ido latu Sakaria nêñ biñ seoc lasêña. Êsêac sêjac dabiñ andu tau kêtôm Israelnêñ Anôtô nê jatu to kiñ Persiana Kirus agêc Darius ma Artakerkes sêjatu. ¹⁵ Ma êsêac sêjac dabiñ andu tau gêdên ajôn Adar ñabêc kêtù têlêacña. Gêdên tonañ kiñ Darius nê gôliñ ñajala kêtù 6.

¹⁶ Ma lau Israel to dabuñwaga ma lau Lewi to êsêac ñagêdô, tañ sêmu sêmên anga kapoacwalô nañ, sêlic nêñ om sêjac kawi Anôtônê lôm dabuñña totêntac ñajamgeñ. ¹⁷ Gêdên tañ êsêac sêjac kawi Anôtônê andu tonañ nañ, êsêac sêkêñ bulimakao kapoac 100 to domba kapoac 200 ma domba ñalatu 400 kêtù daja, kêtù da enseñ lau Israel samob nêñ sec suña. Ma êsêac sêkêñ noniñ kapoac 12 kêtôm Israel nêñ gôlôacmôkê ñanamba. ¹⁸ Ma êsêac têdênan dabuñwaga to lau Lewi nêñ toñ kêtù sênam sakiñ Anôtô anga Jerusalemña kêtôm teto gêc Mosenê buku nañ.

Señ Pasa

¹⁹ Gêdên ajôn ñamata ñabêc 14 êsêac, tañ sêmu sêmên anga kapoacwalô nañ, sêlic om Pasa. ²⁰ Gebe dabuñwaga to lau Lewi sêjam dabuñ tauñ kêtù têtù selecña. Êsêac samob têtù selec su, amboac tonañ sêjac domba Pasaña kêtù lau kapoacwalô samob, tañ sêmu sêmên nañ, kêtù nêñ dabuñwaga ñagêdô ma êsêac tauñña gêwiñ. ²¹ Ma lau Israel samob, tañ sêmu anga kapoacwalô sêmên nañ, to êsêac samob, tañ sêbiñ tauñ tôn sêwiñ êsêac ma sêkac tauñ su anga lau gamêñ tonañña nêñ ñatêmui gebe sênam sakiñ Apômtau, Israelnêñ Anôtô nañ, samob señ Pasa tau. ²² Ma êsêac sêlic om polom ñalucña tonañ kêtôm bêc 7 totêntac ñajamgeñ gebe Apômtau gêgôm êsêac têntac ñajam kêsa to gêjam kiñ Asuriana nê ñalêlôm ôkwi gêdên êsêac. Amboac tonañ kiñ tau gêjam êsêac sa kêtù kôm Anôtô, Israelnêñ Anôtô nê lôm dabuñña. * March ñasawa.

7

Esra to lau sêmên Jerusalem

¹ Gêñ tonañ su acgom, go Esra kêpi anga Babilon gêmên gêdên tañ kiñ Persiana Artakerkes gêjam gôliñ gamêñ nañ. Esra eñ Asaria latu, nañ Kilkia latu, ² nañ Salum latu, nañ Sadok latu, nañ Ahitub latu, ³ nañ Amaria latu, nañ Asaria latu, nañ Meraiot latu, ⁴ nañ Serajah latu, nañ Usi latu, nañ Buki latu, ⁵ nañ Abisua latu, nañ Pinahas latu,

* 6:22: Adar katu lau Juda nêñ ajôn ñamuña nañ February to

naŋ Eleasar latu, naŋ dabuŋwaga Aron latu. ⁶ Esra tau tonanŋ aŋga malac Babilon kêpi Jerusalem gêja. Enj kêtû biŋsutau teŋ, taŋ kêjala Mosenê biŋsu, taŋ Apômtau, Israelnêŋ Anôtô kékêŋ naŋ, tomalageŋ, Ma kiŋ kékêŋ gêŋ samob, taŋ enj keteŋ naŋ, gebe Apômtau, ênê Anôtônê lêma gejob enj.

⁷ Gêdêŋ taŋ kiŋ Artakerkes nê jala gôliŋŋa kêtû 7 naŋ, lau Israel nêŋ ŋagêdô sêpi Jerusalem sêja amboac tonanŋen ma dabuŋwaga to lau Lewi ma lau wêŋa to gejobwaga sacgêdôŋa ma sakiŋwaga lôm dabuŋŋa sêwiŋ. ⁸ Ma Esra gêô lasê Jerusalem gêdêŋ kiŋnê jala gôliŋŋa kêtû 7 ŋaajôn kêtû lemeŋteŋŋa. ⁹ Gêdêŋ ajôn ŋamata ŋabêc ŋamataŋa enj gêdi aŋga Babilon ma gêdêŋ ajôn kêtû lemeŋteŋ ŋabêc ŋamataŋa enj gêô lasê Jerusalem gebe ênê Anôtônê lêma ŋajam kékêŋ ajuŋ enj. ¹⁰ Esra nê ŋalêlôm kékac enj gebe êndônŋ tau e êjala Apômtaunê biŋsu to êŋgôm ŋanô êsa ma êndônŋ ŋagôliŋ to jatu aŋga Israel.

Papia taŋ kiŋ Artakerkes kékêŋ gêdêŋ Esra naŋ

¹¹ Biŋ tonec kêsêp papia, taŋ kiŋ Artakerkes kékêŋ gêdêŋ dabuŋwaga to biŋsutau Esra, taŋ kêjala Apômtaunê biŋsu to ŋagôliŋ, taŋ Anôtô kékêŋ gêdêŋ Israel naŋ kêtû toŋ. ¹² “Kiŋ samob nêŋ kiŋ Artakerkes nê papia êndêŋ dabuŋwaga Esra, Anôtô undambêŋa nê biŋsu ŋabiŋsutêna. ¹³ Aê kajatu biŋ tonec gebe lau Israel nêŋ teŋ me nêŋ dabuŋwaga to ŋac Lewi teŋ, taŋ gêmôa ŋoc gamêŋ kiŋŋa ma nê ŋalêlôm êkac enj gebe êna Jerusalem naŋ, êtôm gebe êwiŋ aôm êna. ¹⁴ Aê kiŋ to ŋoc lau seŋeŋ 7 asakiŋ aôm gebe ônac gamêŋ Juda to Jerusalemŋa kêsi ma ônam dôŋ ŋabiŋ êpi aômniêm Anôtônê biŋsu, taŋ kêsêp aôm lêmam naŋ. ¹⁵ Ôkôc silber to gold, taŋ aê kiŋ ma ŋoc lau seŋeŋŋa akêŋ toma ŋalêlôm samucgeŋ gêdêŋ Israelnêŋ Anôtô, taŋ gêŋgônŋ Jerusalem naŋ, ôna amboac tonanŋeŋ. ¹⁶ Ôkôc silber to gold samob, taŋ aôm oc ôtap sa aŋga gamêŋ Babilonŋa samucgeŋ naŋ ma da, taŋ lau Israel to nêŋ dabuŋwaga sêkêŋ tonêŋ ŋalêlôm samucgeŋ êtu nêŋ Anôtônê andu aŋga Jerusalem naŋ. ¹⁷ Mone tonanŋ aôm ôkôc ma ônam ôli bulimakao kapoac to domba kapoac ma domba ŋalatu êwiŋ da keŋeŋ to wain, taŋ sêkêc êtu da naŋ. Ôkêŋ gêŋ tau êtu da ênsac aômniêm Anôtônê andu ŋaaltar, taŋ kékô Jerusalem naŋ. ¹⁸ Ma aôm to nêŋ lasitêwai aŋgôm silber to gold, taŋ gacgeŋ gêc naŋ, êtôm amac alic ŋajam ma êtôm amacnêŋ Anôtônê biŋ naŋ. ¹⁹ Laclu taŋ sêkêŋ gêdêŋ aôm kêtû Anôtônê andu ŋasakiŋ naŋ, aôm oc ôkêŋ tomalageŋ ênêc Anôtô laŋônêŋŋa aŋga Jerusalem. ²⁰ Gêŋ ŋagêdô samob, taŋ embe ôpô lêna êtu Anôtônê anduŋa naŋ, ma gêŋ taŋ gêjac aôm ŋawae gebe ônam ôliŋa naŋ, ôkôc ŋamone sa aŋga kiŋnê kanom.

²¹ “Ma aê, kiŋ Artakerkes, ŋoc jatu gêdêŋ kanomwaga samob, taŋ sêmoa bu ŋamakeŋ ônêŋa naŋ, gebe akêŋ gêŋ samob, taŋ dabuŋwaga Esra, Anôtô undambêŋa nê biŋsu ŋabiŋsutêna eteŋ êndêŋ amac naŋ topalêgeŋ. ²² Akêŋ silber e naêtôm talu 10 to polom ŋanô ŋadônŋ 100 ma wain ŋagasuc 100 to niptêkwi ŋagasuc 100 ma gwêc akêŋgeŋ. ²³ Gêŋ samob, taŋ Anôtô undambêŋa kêjatu sa naŋ, aŋgôm ŋanô êsa toôlim palêgeŋ êtu Anôtô undambêŋa nê anduŋa gebe ênê têtac ŋandanŋ êsa êtu kiŋnê gamêŋ to nê latuiŋa atom. ²⁴ Ma aêac akêŋ ŋawae êndêŋ amac amboac tonanŋeŋ gebe ajac jao gebe amac akôc takis tokaiŋ-tokaiŋ aŋga êsêac dabuŋwaga to lau Lewi ma lau wêŋa to gejobwaga katamŋa ma sakiŋwaga lôm dabuŋŋa to sakiŋwaga Anôtônê anduŋa samob nêŋ teŋ atom.

²⁵ “Ma aôm Esra ôjaliŋ gôliŋwaga to mêtôcwaga sa êtôm nêŋ Anôtônê kauc, taŋ gôwê kaiŋ naŋ gebe sêmêtôc lau samob, taŋ sêŋgônŋ bu ŋamakeŋ ônêŋa naŋ. Êsêac sêmêtôc lau samob, taŋ sêjala Anôtônê biŋsu su naŋ to êsêac, taŋ sêjala biŋsu su atom tageŋ naŋ, ôndônŋ êsêac acgom. ²⁶ Ma êsêac taŋ taŋeŋ wamu nêŋ Anôtônê biŋsu to kiŋnê jatu atom naŋ, sêmêtôc êsêac solopgeŋ, êsêac sêmac êndu me sêmasuc êsêac me sênam ôli nêŋ keso ŋa nêŋ waba me sêŋgônŋ kapoacwalô.”

Esra kêlanem Anôtô

²⁷ Esra kêsôm gebe “Aweŋ gêôc Apômtau, aêac tameŋinêŋ Anôtô, taŋ kékêŋ kauc amboac tonanŋ kêsêp kiŋnê ŋalêlôm gebe êŋgôm Apômtaunê andu, taŋ kékô Jerusalem naŋ, ŋawae êsa. ²⁸ Ma kêmoasiŋ aê e kiŋ to nê lau seŋeŋ ma nê lau ŋactêkwa sêlic aê

ɳajam. Aê têtac kêpa su gebe Apômtau, ɳoc Anôtô nê lêma gêwiɳ aê ma gajac laumata Israelɳa sa gebe sêpi sêwiɳ aê sêna.”

8:1–10:44 Esra gêwê lau Juda sêmu sêja Jerusalem ma kêmasaɳ biɳsu gebe Judawaga sênam lauo jaba êtiam atom ɳamiɳ kêsêp ɳasêbu tonec.

Job

Sadañ kêsasê Jobnê kékêñ gêwiñ

¹ Ñac teñ gêmoa gamêñ Usra, ênê ñaê gebe Job. Ñac tau kêsasê nê lêñ tolañônêm sawageñ ma eñ ñac gédêñ. Eñ ketoc Anôtô sa to gejob tau gédêñ sec. ² Ênê latui 7 to latuio têtêac. ³ Ênê domba 7,000 to kamele 3,000 ma bulimakao 1,000 to donki 500 sêmoa. Ma sakiñwaga taêsam sêmoa, tec eñ kêtú ñac tolêlôm kêlêlêc lau ñagêdô, tañ sênggôn gamêñ oc kêpi ña nañ, su ñêñgeñ.

⁴ Eñ latui seno moasiñ gêjô tau-gêjô tau aña nêñ andu kêtôm ñanocgeñ ma sêkalem luñio têtêac mênseñ moasiñ sêwiñ taun. ⁵ Ma gédêñ bêc samob, tañ moasiñ tonañ gêbacnê nañ, Job gêdi sa gédêñ bêbêc kanucgeñ ma kékêñ daja kêtôm êsêacnêñ namba, kêtú nê gôlôac têtú selecña. Eñ gêgôm gêñ tonañ ñapañ, gebe eñ taê gêjam gebe “Moae latuci sêgôm sec ma sêsêm biñ alôb-alôb kêpi Anôtô aña nêñ ñalêlôm.”

⁶ Gédêñ bêc teñ lau undambêña jasêpi tagerñ gebe sêkô Apômtau lañônêmña. Ma Sadañ gêdô lasê gêwiñ êsêac amboac tonañgeñ. ⁷ Apômtau kêtú kênac eñ gebe “Ma aôm gômôêñ aña ondoc.” Sadañ sêjô eñ awa gebe “Aê gaja ônê ma gamêñ onec to gajac laoc nom ñagamêngeñ.” ⁸ Go Apômtau kêsôm gédêñ Sadañ gebe “Aôm gôlic ñoc sakiñwaga Job me masi. Ñac teñ kêtôm eñ gêmoa nom atom. Eñ kêsasê nê lêñ lañônêm sawageñ ma eñ ñac gédêñ. Eñ ketoc aê sa ma gejob tau gédêñ sec.” ⁹ Sadañ gêjô Apômtau awa gebe “Job tau ketoc aôm sa ñaômageñ me. ¹⁰ Aôm lêmam kôpiñ eñ to nê gôlôac ma nê gêñ samob auc. Aôm gôjam mec kôm samob, tañ eñ gêjam nañ, ma nê bulimakao to domba seola gamêñ auc. ¹¹ Mago galoc ômêtôc lêmam ma ômoasac ênê gêñ samob acgom, go eñ êpuc boa aôm êpi têmbêlamgeñ.” ¹² Tec Apômtau kêsôm gédêñ Sadañ gebe “Amboac tonañ ênê gêñ samob kêsêp aôm lêmam, mago eñ tau ôli tagerñ, tec ômoasac atom.” Tec Sadañ gêwi Apômtau lañônêmña siñ.

Jobnê latuñio to ñac ma awa samob gêjaña

¹³ Gédêñ bêc teñ Job latuio to ñac señ moasiñ sênggôn ñacsêganê andu, ¹⁴ ma ñac teñ kêlêti jagaô lasê gédêñ Job ma kékêñ ñawae tonec gebe “Bulimakao sêkac nom ôkwi ma donki têna señ gêgwan sêmoa êsêac ñagala, ¹⁵ go lau Saba mênseñañgo bôc samob su ma sêjac nêñ sakiñwaga samob ña siñ êndu. Aê taucgeñ, kasêp siñ sawa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.” ¹⁶ Eñ kêsôm biñ gêmoa ma ñac teñ mêngeô lasê ma kêsôm gebe “Ôsic kêkac e geñ domba to ñagejobwaga samob su. Aê taucgeñ gawê sa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.” ¹⁷ Eñ kêsôm biñ gêmoa ma ñac teñ mêngeô lasê ma kêsôm gebe “Lau Kaldea nêñ sêjañgowaga toñ têtêac sêjac siñ gédêñ aêc ma sêkôc kamele samob su to sêjac nêñ sakiñwaga samob endu, aê taucgeñ kasêp siñ sawa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.” ¹⁸ Eñ kêsôm biñ gêmoa ma ñac teñ mêngeô lasê ma kêsôm gebe “Aôm latômio to ñac señ moasiñ sênggôn ñacsêganê andu, ¹⁹ go mu ilai kêsasê aña gamêñ sawa. Mu ilai jakêpi andu ñakêclêsu aclê ma andu kêku sa jakêkôniñ lau wakuc tau e samob sêmac êndu. Aê taucgeñ gawê sa, tec gamêñ gebe jakêñ ñawae êndêñ aôm.”

²⁰ Go Job gêdi e kakac nê ñakwê gêñgic to kékaliñ môkêlauñ su ma gêu tau gêc nom ma keteñ mec. ²¹ Eñ kêsôm gebe “Tinoc kêkôc aê toôlic ñaôma ma jawi nom siñ toôlic ñaômageñ amboac tonañ. Apômtau kékêñ ma Apômtau kêkôc su. Aê jalambin Apômtaunê ñaê.”

²² Gêñwapac samob tonañ ñai kêtap Job sa, mago eñ gêgôm sec teñ atom me kêtin biñ kêpi Anôtô atom.

¹ Gêdên bêc tej lau undambêña jasêpi tagerj kêtiam gebe sêkô Apômtau lanjônêmña. Ma Sadanj gêô lasê gêwiñ êsêac amboac tonanjgerj. ² Apômtau katu kênac Sadanj gebe “Ma aôm gômôên anja ondoc.” Sadanj gêjô Apômtau awa gebe “Aê gaja ônê ma gamênj onec to gajac laoc nom ñagamênjgerj.” ³ Go Apômtau kêsôm gêdênj Sadanj gebe “Aôm gôlic ñoc sakinwaga Job me masi. ñac tej kêtôm ej gêmoa nom atom. Ej kêsa nê lêng tolanjônêm sawagenj ma ej ñac gêdênj. Ej ketoc aê sa ma gejob tau gêdênj sec. Aôm kôkac aê e galôc sa gêdênj aôm, gebe onsej ej su ñabiñmêgenj. Mago ej kêsap nê kêkênj gêwiñ tøj ñapanj.” ⁴ Sadanj gêjô Apômtau awa gebe “Ñaôlic êjô ñaôlic. ñamalac ênac da tau ña gênj samob, tanj gêc enja nanj, gebe êmoa mata jali. ⁵ Galoc ômêtôc lêmam ma ômoasac Job ôli to nê ñatêkwa acgom, go ej êpuc boa aôm êpi têmbêlamgenj.” ⁶ Tec Apômtau kêsôm gêdênj Sadanj gebe “Amboac tonanj, ej kêsêp aôm lêmam, tagerj onsej ej su ênaña atom.”

⁷ Go Sadanj gêwi Apômtau lanjônêmña sij ma kêkênj kamoc gêjac têt Job ôli auc. ⁸ Ma Job kêkôc ku ñapopoc tej ma kêgabe nê kamoc ñatêkwi gêngônj wao ñaô. ⁹ Ma nê awê kêsôm gêdênj ej gebe “Aôm kôsap nê kêkênj gêwiñ tøj ñapanj me. Ôpuc boa Anôtô ma ômac êndumanj.”

¹⁰ Job gêjô ej awa gebe “Aôm kôsôm biñ kêtôm awê meloc tej. Aêac takôc moasinj anja Anôtônêgenj, ma takôc gêñwapac atom me.” Gêñwapac samob tonanj ñai kêtap Job sa, mago ej kêsôm biñ sec tej kêsa awasuj atom.

Jobnê ñac têtêac têtú ñaclej ej

¹¹ Ma Jobnê lau têtêac sêmoa, Elipas anja malac Teman agêc Bildad anja gamênj Sua ma Sopar anja gamênj Nama. Êsêac sênjô gêñwapac kêtap Job sa ñawae, tec sêmasanj biñ sêwiñ tauñ ma dêdi sebe sênac ej kêsi to sênac ej têtac tøj. ¹² Êsêac sêsa jaécgenj ma sêlic Job, mago sêjala ej atom. Gêdênj tanj sêjala ej nanj, êsêac sêpuc tanjiboa sa ma têtanj ñanô. Êsêac sêkac nanj ñakwê gêngic ma sêpalip kekop kêpi gêja ma kêsêp mênjgêsac êsêac môkênjapac. ¹³ Go sênjgônj sic sênjgônj nom sêwiñ ej kêtôm bêc 7 to gêbêcauc 7, ma lau tau nêñ tej kêsôm biñ gêdênj ej atom, gebe êsêac sêlic gebe ênê ñandanj kapôênjanô.

3

Job kêtanj tanjiboa kêtú têtú kêkôc enja

¹ ñasawa tonanj gêbacnê, go Job gêôc awa sa ma kêpuc boa bêc têtú kêkôc enja ² ma ej kêsôm gebe

³ “O Apômtau, ôpuc boa bêc tinoc kêkôc aênja ma ôpuc boa gêbêc tamoc kêka aê lasênja.

⁴ O Anôtô, ônam bêc tau ôkwi e ñakesec êsa ma ñawê êpô bêc tau to taêm ênam bêc tau êtiam atom.

⁵ Gêmac ñakanuc to gêsunjbôm êkôm bêc tau auc, ma tao ñakesec ênsanj auc.

Oc ênam kanuc êtakê bêc tonanj.

⁶ Ôkênj gêsunjbôm êndanjgônj gêbêc tonanj su, gebe sêsa gêbêc tonanj sa êwiñ jala ñabêc ñagêdô atom, ma sêndênanj bêc tau êsêp ajônj ñabêc atom amboac tonanjgerj.

⁷ Gêbêcauc tonanj ênam ñanô tej atom, ma lau têtú samuc to sênam lasê êtu gêbêc tonanjña atom.

⁸ Lau-sêpuc-boawaga sêpuc boa bêc tonanj, êsêac têtôm gebe sêkalem gêñsêga tonjaclai.

⁹ Ônsanj gêbêc tonanj ñautitalata geleñ matanja auc ma êkênj mata gebe êu bônj elêmé to êlic gamênj elendenj gêlôm atomanô.

¹⁰ Ôpuc boa gêbêcauc tonanj, gebe gêbêc tinoc têtacclêlôm auc atom, ma gêsanj gêñwapac auc gêdênj matocanô atom.

- 11 Aê gamac êndu gêdêñ tinoc kêkôc aê nañ
ma kasa gamêñ tomatêgeñ atom kêtú agerña.
- 12 Tinoc kêkêñ aê gaêc eñ labum ñaô
ma kêkêñ su gêdêñ aê ganôm kêtú agerña.
- 13 Gêñ amboac tonañ embe masi,
go galoc jamañgeñ tec janêc ma jalêwañ tauc.
- 14 Aê oc janêc jawiñ kiñ to gôliñwaga nomña,
tañ sêboa nêñ sêô sa nañ.
- 15 Aê oc janêc jawiñ kasêga tolêlôm goldña,
tañ sêboa silber sa kêpi nêñ andu e mêngec nañ.
- 16 Aê jatôm ñapalê, tañ têna gêjam eñ su ma sêsun kelecgeñ nañmañ,
jatôm ñapalê dedec, tañ sêlic ñawê atomanô nañ.
- 17 Anğa gamêñ tônê lau sec sênğôm sec êtiam atom,
ma lau, tañ sim tauñ su e tekweñ gêbac nañ, sêlêwañ tauñ.
- 18 Lau kapoacwalôña sêmoa tobiñmalôgeñ anğa gamêñ tônê,
ma nêñ gejobwaga kapoacwalôña sêkac êsêac êtiam atom.
- 19 Lau sauñ to kapôêñ sêmoa tônê têtôm tauñgeñ
ma sakinwaga êsô nê ñatau ñalabu êtiam atom.
- 20 “Anôtô kêkêñ ñawê kêpô ñac, tañ gêôc gênwapac nañ,
ma mata jali gêdêñ ñac, tañ gêmoa toñalêlôm ñamakic nañ, kêtú agerña.
- 21 Êsêac sêjam aweñ su gêmacanô, gebe êmên, mago gêmên atomanô.
- 22 Êsêac sesom gêmacanô kêlêlêc lau sesom awamata su.
Êsêac embe têtap sêlêlôm sa, go têtú samuc ñanôgeñ.
- 23 ñawê kêpô ñac, tañ Anôtô kêsiñ ênê lên ôkwi to kêbalañ ênê intêna auc nañ, kêtú
agerña.
- 24 Aê gajam de kêtú ñoc mo
ma aênoc tañiboa kêsa gê tôngeñ kêtôm bu keseleñ.
- 25 Gêñ samob, tañ katêc nañ, mênkêtap aê sa.
Gêñ tañ gêgôm aê katakê nañ, mênkêkônîñ aê tôn.
- 26 ñoc biñmalô masi to kalêwañ tauc ma gamoa ñañêñ atom,
gênwapac gêjô tau-gêjô tau ñapañ.”

4

Elipas gêlêñ biñ Job

- 1 Go Elipas anğa malac Teman gêjô eñ awa gebe
- 2 “Ñac teñ embe êsôm biñ êndêñ aôm, oc êli aômñêm ñalêlôm sa me masi.
Mago asa kêtôm, gebe ênam tau tôngeñ.
- 3 Ôlic acgom, aôm kôdôn lau taêsam
ma kôpuc lau-lemeñ-palê-palêwaga tôn.
- 4 Aômñêm biñ kêkam ñac, tañ kêka keso nañ sa
ma gêgôm aduc kêsu ñajaña kêsa.
- 5 Mago galoc gênwapac tau mêngeê lasê aôm,
tec têkwam gêbac.
Gêñ tau mênkêtap aôm taôm sa, tec kôtakê.
- 6 Aôm kotoc Anôtô sa kêtú nêm taêm kêka ñam me masi.
Aôm kôsa nêm lên tolañômñêm sawageñ kêtú nêm kôkêñ matam ñam me masi.
- 7 “Galoc taêm ênam acgom, ñac tobiñmê teñ gêjaña su me masi.
Me seser lau gêdêñ su ñaômager anğa ondoc.
- 8 Aê galic lau sêsap sec ñakôm
ma sêsê biñ alôb-alôb kêtú ñawê,

tec êsêac têtap bij alôb-alôb to sec ñanô sa.

⁹ Anôtô awajaô enserj êsêac

ma ênê têtac ñandanj oc êndanjac êsêac su.

¹⁰ Lau alôb-alôb têtanj e awenj têtôm lewe.

Mago Anôtô gêgôm êsêac awenjmê kêsâ ma kêtuc nêñ luñluñ popoc.

¹¹ Êsêac sêmac êndu têtôm lewe, tanj têtap gwada sa atom nanj,
ma têtâ nêñ wakuc salinj-salinj.

¹² “Galoc bij tej kêtap aê tanjocsunj sa kelecgenj,
ganjô kêsô tanjocsunj amboac mugenj.

¹³ Bij tau kêtôm mê, tanj gaêc gêdênj gêbêc e kêtakê aê
gêdênj tanj gaêc bêc e kaliñ tauc sinj nanj.

¹⁴ Aê katakê to katênêp
e ñoc ñatêkwa wiwicgenj.

¹⁵ Mu ñajaôjaô gêju aê kêpi lanjôcanô
ma ôliclu gêli.

¹⁶ Aê galic gênj tej kêkô aê lanjôcnêmña,
mago kajala ñalanjô atom.

Gênj amboac ñamalac kêkô aê lanjôcnêmña.

Gamênj ñanênj kêsâ, go ganjô awa tej gebe

¹⁷ ‘Anôtô gêlic ñac dalamatê kêtôm ñac gêdênj me masi.
Ñac tej kêtôm gebe êwaka tau sa êndênj ñac-kêkênj-erwaga,
gebe ênê ñalêlôm ñakênj kênj me masi.

¹⁸ Ôlic acgom, Anôtô kêkênj gêwiñ nê sakinwaga atom,
ma enj kêtap nê anjelanênj ñakeso sa.

¹⁹ Embe amboac tonanj, go enj êkênj êwiñ êsêac,
tanj sênjgônj andu nom nanj, amboac ondoc.
Êsêacnênj ñam kêsêp kekop, ma sêpip êsêac êndu têtôm moclêlêp.

²⁰ Êsêac sêmoa materj jali êndênj bêbêcgenj,
êtula atomgenj ma sênanja.

Êsêac malenjmê endenj tônjgenj, mago ñac tej taê ênam êsêac êtiam atom.

²¹ Embe sêndim êsêacnênj becobo ñalêpoa ênjgic,
oc sêmac êndu ñamêtê tokauc masigenj.’

5

¹ “Ômôêcmanj. Ñac tej oc êjô aôm awam me masi.

Oc nawê lamu ñac dabunj ondoc.

² Ñac meloc nê têtac sec enserj enj su
ma kauc gêbôc nê lêmunj ênac enj êndu.

³ Aê galic ñac meloc gêmôa gamênj tej e ñawakac jagêjam,
mago aê kapuc boa ênê andu sep tagenj.

⁴ Ênê latui têtap gamênj sêmoa ñanênjnanj tej sa atom.

Lau sêkôninj êsêac tônj anja sêmêtôc bij ñamala
ma ñac tej gêjam êsêac sa atom.

⁵ Ñac tanj mo gêjô enj nanj, oc êninj ñac meloc nê kôm ñanô.
Enj oc êkôc ñanô tau sa anja gamênjdani amboac tonanjgenj.
Ma ñac, tanj bu gêjô enj nanj, mata katu ênê awamata.

⁶ Gebe gênjwapac gêmênj anja kekop atom,
ma ñalêlôm ñawapac gêlac anja nom atom.

⁷ Masi, ñamalac tau kêka gênjwapac lasê,
kêtôm ja ñamôsi gêlôb kêpi anja ja.

- 8 “Aê embe jatôm aôm, oc jaê lamu Anôtô,
ma jansurj ñoc biñ samob êndênj engerj êna.
9 Enj gêgôm gêñsêga, tañ takip ñam sa naeo.
Enj gêgôm gêñtalô, tañ tasa sa tatôm atom nañ.
10 Enj kêkênj kom gêjac kêsêp nom
ma kêkênj bu kêmalôm kôm.
11 Enj kêsip lau sawa sa
ma gêgôm lau tonênj ñalêlôm ñawapac têtac ñajam kêsa.
12 Enj kêlênsônj lau, tañ sêsau sêoc lau nañ, nêñ kôm ñalênj, tañ sêmasañ nañ,
e êsêac lemeñ ñakôm ñanô masi.
13 Enj gêwa laumêtênênj kauc kêtú tañ nêñ lakô,
gebe biñ, tañ êsêac sêmasañ tokaucgerj nañ, ênaña sep tagerj.
14 Êsêac têtac gamênj ñakesec sa êndênj ocsalô
ma sêlênsagerj êndênj oc êkô ñaluñ amboac sêlêsa gêdênj gêbêc.
15 Mago Anôtô gêjam mosêbu sa aña lau awerjsurj
ma gêjam lau-sêpô-lêna-taurjwaga sa aña lau tonjaclai lemeñ.
16 Amboac tonañ tec lau ñalêlôm sawa sêkênj mateñ
ma lau alôb-alôb sêkaptic awerjsurj.
- 17 “Aê aoc êoc ñac, tañ Anôtô kêmetôc erj nañ,
tec ôlic ñaniniñ ñataú nê metôc sec atom.
18 Gebe erj kêkênj kamoc, mago kêsabañ.
Enj gêjac aôm, mago erj lêma gêgôm ôlim ñajam kêsa kêtiam.
19 Enj ênam aôm sa aña gêñwapac taêsam ñalêlôm
ma ejop aôm gebe gêñ sec teñ êmoasac aôm atom.
20 Êndênj noc tóbômña erj oc ênam aôm sa gebe ômac êndu atom
ma êndênj noc siñña erj oc ejop aôm êndênj siñ ñañaclai.
21 Enj êkwa aôm auc êtu lau imbeleñ ñamalícña
ma êndênj tañ senseñ gêñ waucwaucgerj nañ, aôm ôtêc taôm atom.
22 Êndênj tañ senseñ gêñ su waucwaucgerj ma sêoc tóbôm nañ, aôm oc ôjômac.
Ma aôm ôtêc bôc saleñña atom.
23 Waônj aña nêñ kôm oc êkênj wapac aôm atom
ma bôc saleñña oc sê wama aôm.
24 Aôm oc ôñgônj nêñ bec tobiñmalôgerj
ma nêñ domba ñatonj sêmoa tomalagerj.
25 Aôm oc ôlic nêñ wakuc têtú taêsam,
êsêac oc sêpuc amboac gêgwañ.
26 Nêñ têm nomña ênac pep acgom, go ôsêp nêñ sê ôna,
ôtôm kôm ñanô, tañ sejoñ sa gêdênj ñanoc nañ.
27 Ôlic acgom, biñ tonañ aêac atap sa gebe biññanô,
amboac tonañ ôkênj tañam ma taêm ênam e êmoasiñ aôm.” *

6:1–13:28 Job gêjô Elípas awa. Go Bildad agêc Sopar sêsôm nêñ biñ gêdênj Job gêdênj-gêdênjgerj, ma Job gêjô êsêagêc awerj amboac tonangerj. Êsêacnêñ biñgalôm ñamatanañ gêjac pep kêsêp môkêlatu 14.

14

Job kêsala ñamalacnê bêc gebe dambê

- 1 ñamalac tañ awê kêkôc erj su
nañ, nê bêc nomña jauc atom
ma êmoa naeo tec kêlêlêc.
2 Enj kêpi amboac ñaola ma êmbêlê e ênsêlô.

* 5:27: Enj kêlêwiñ aña kêpi ñac dabuñ.

Ej êmoa denderj atom, ê su werj tagerj.

³ Aôm Anôtô oc matam êsap ñac amboac tonarj me ôkêj ej êkô aôm lajômniem gebe ômêtôc ej me masi.

⁴ Asa oc êtôm ej êkô aôm lajômniem gebe ômêtôc ej me.

Ñac amboac tonarj gêmoa atom,

⁵ gebe nê bêc aôm kôsa sa su ma nê ajôn ñanamba gêc aômña.

Ma aôm kôkêj ênê noc, tarj ej êngêli atom narj.

⁶ Ôwi ej sij ma ej êmoa nê gêj

gebe ej têtac ñajam êsa êtu nê bêc lêwanña amboac kômwaga sêgôm-sêgôm sêmoa narj.

⁷ “Embe sêsap ka tarj su, oc ka tau êmac samucgerj atom gebe ênê mata jali oc êmbacnê atom, ñasêli oc êpuc êtiam.

⁸ Embe nê ñawakac êtu namu anña nomlêlôm

ma nê ñakatuc êtu palê ênaña,

⁹ mago embe êlib bu oc êpuc

ma oc êkêj ñalaka amboac ka wakuc tarj.

¹⁰ Mago ñamalac êmac êndu ma oc ênaña.

Ej êwi nom sij ma êmoa ondoc.

¹¹ “Amboac bu êpa anña bu-gêjactorj

ma bu e su e êtu gamêj ñakelerj.

¹² ñamalac êmac êndu ma êndi sa êtiam atom.

Ej oc mata êlac êtiam atom e undambê ênaña

ma sêju ej sa anña nê bêc atom.

¹³ Ojae, ôsij aê ôkwi jamoa lamboam, tarj kêtû katurj nêj malej narjmarj.

Ônac lênsôn aê e nêmtac ñandarj êmbacnê acgom,

go ôkêj noc tarj êndêj aê ma taêm ênam aê êtiam.

¹⁴ Embe ñamalac tarj êmac êndu, oc mata jali êsa êtiam me masi.

Ñoc bêc samob, tarj jamoa narj, aê oc jansaê e noc ênam aê saña mênjêô lasê.

¹⁵ Go aôm ômôêc ma aê jajô awam.

Aôm oc ônam awam su êtu nêmtac gêj, tarj lêmam kêkêj narj.

¹⁶ Gebe aôm oc ojop ñoc lêj

ma oc ôsala ñoc sec, tarj gagôm narj atom.

¹⁷ Aôm oc ôkic ñoc geo tôj êsêp talu ma aôm oc ômbuj ñoc sec samob su.

¹⁸ “Mago lôc oc êndib-êndib e êku

ma poc kapôêj-kapôêj sêwi malej sij.

¹⁹ Bu oc êlêsa poc ma ñasamac êmbuj nom su ênaña

ma aôm onserj bij, tarj ñamalac sêkêj materj narj, su amboac tonarjgerj.

²⁰ Aôm ôku ej tulu e ênaña.

Aôm ônam ênê lajôanô ôkwi ma ôsakiñ ej êc êna.

²¹ Nê latui têtû lau towae, mago ej ênam kauc bij tau.

Êsêac semberj ma ej êjala atom.

²² Ej ênsaê ej tau nê ñandarj ôliña

ma ej têtac ñawapac êtu ej tauñarjgerj.”

15:1–18:21 Biñgalôm kêtû luagêcña ñagêdô kêsêp ñasawa tonec. Elipas agêc Job ma Bildad sêsôm nêj bij. Job kêtanj gebe êsêac samob sêkac bij sa kêpi engerj e ñac tagerjgerj, tarj gêngôn undambê narj masi.

19

Job kêkêj gêwiñ gebe Anôtô oc ewaka ej sa

¹ Go Job gêjô êsêacnêj bij gebe

² “Amac abe alêsu aê to alêsa aê popoc ña nêmbi
e êndênj ondocgeñ.

³ Amac amajec aê todim-todim.
Amac majem masi, tec agôm aê sec nec.

⁴ Ma aê embe jañgôm sec biññanôgeñ,
go aê taucgeñ jawê ñoc sec ñakainj.

⁵ Amac atoc taôm sa
ma abe akip ñoc keso sa me.

⁶ Ajalagac, gebe Anôtô gêgôm aê sec,
eñ kêgi aê auc ña nê uc.

⁷ Aê gamôêc gebe ‘Êsêac sêlêsu aê,’
mago ñac teñ gêjô aê aoc atom.
Aê gamôêc gebe ‘Anam aê saman,’
mago biñgêdênj teñ gêc atom.

⁸ Eñ kêbalañ ñoc intêna auc,
amboac tonañ tec katôm, gebe jañgêli balañ tau atom.
Eñ kêkênj ñakesec gêsañ ñoc lênj auc.

⁹ Eñ kêjañgo aê waec ñajam su
ma kêkac sunsuñ su aña mômêcapac.

¹⁰ Eñ kêpônj aê tulu-tulugeñ e gajaña.
Eñ gêbuc ñoc biñ kakênj matocña sa amboac ka teñ.

¹¹ Anôtô têtac ñandañ gêdênj aê
ma kêsam aê gawinj ênê ñacjo.

¹² Ênê siñwaga sêmênj toñaclaigenj
sebe sênac siñ êndênj aê mênjsêgi ñoc bec auc.

¹³ “Eñ kêkênj ñoc lasitêwai sêmoa jaêc aê
ma lau, tañ sêjala aê kêtú tônj nañ, sêlic aê amboac ñac jaba samuc teñ.

¹⁴ ñoc tawañ to ñoc lau ôlinj andañ taunña sêc sêja.

¹⁵ ñaclej tañ sêngônj ñoc andu nañ, sêlinj aê siñ.

ñoc sakinwagao sêlic aê amboac ñac jaba,
êsêac sêlic aê amboac ñac lañô matac teñ.

¹⁶ Aê gamôêc ñoc sakinwaga, mago eñ gêlôc gêjô aê aoc atom,
eñ kêsaê gebe aê jateñ eñ acgom.

¹⁷ Aê aoc-u katinj ñoc awê su,
ma ñoc lasitêwai sêlic aê katôm gênj sec.

¹⁸ ñapalê matenpaña gêjac aê.

Embe jandi sa, go sêsu aê susu.

¹⁹ ñoc lau ôlinj andañ taunña sê kanônj aê,
ma êsêac, tañ aê têtac gêwinj êsêac nañ, sêkênj kisa aê.

²⁰ ñoc ñaôlic gedec ñatêkwa, ma gêmacanô kêku aê tulu su, mago gawê sa.

²¹ O ñoc lauac, taêm walô aê, taêm walô aê, taêm walô aêmanj
gebe Anôtô lêma kêtap aê sa.

²² Amac ajanda aê kêtôm Anôtô kêjanda aê nec kêtú agenña.
Amac akênj ñandañ gêdênj aê ôlic ñapañ kêtú agenña.

²³ “Ojae, ñac teñ eto ñoc biñ saman,
eto ñoc biñ samob êsêp buku teñ.

²⁴ Ojae, sepeñ ñoc biñ ña kêlêpê ki êsêp pocmanj,
gebe ênêc enderj tôngeñ.

²⁵ Mago aê kajalagac, gebe ñoc kêsiwaga tê gêmôa mata jali
ma eñ êsêp êmênj êtu ñamu ma ênam aê sa.

²⁶ Ma gêmac embe ensej aênoc ñaôlic su,
ma ôlic embe ê su, oc jalic Anôtô.

²⁷ Aê oc jalic eñ êkô êwiñ aê,
ma tauc matocanô êpi eñ, ñac teñ êlic eñ atom.
Ñoc ñalêlôm gêjam awa su noc tonaj.

²⁸ Amac embe asôm gebe ‘Tajanda eñmanj,
ma takip biñ tau ñam sa anja ênêmanj’,

²⁹ go atêc taôm êtu sinja
gebe sinj kêtú Anôtônê têtac ñandanja ñagêjô,
ec ajala gebe mêtôc tec gêc.”

20:1–30:31 Job to nê sêlêb nêñ biñgalôm kêtú têlêacña kêsêlêñ e gêbacnê. Mòkêlatu 28 kêtôm wê teñ, tañ sêga kêpi mêtê tokauc nañ. Job gêwa nê biñ sa kêtú ñamu kêsêp mòkêlatu 29 to 30 ma gêjac mata nê biñ kêsêp mòkêlatu 31.

31

Job kêwaka nê lêñ gêdêñ sa

¹ “Aê kamoatiñ poac gêdêñ matocanô,
gebe matoc katu awêtakiñ teñ atomanô.

² Embe jangôm, go Anôtô êkêñ asageñ êndêñ aê,
ma jawê kaiñ Lôlôc ñatau nê gêñlênsêm amboac ondoc.

³ Ñac-alôb-alôbwaga oc ênanja
ma kêjangowaga oc êtap gêñwapac sa atom me.

⁴ Anôtô gêlic ñoc intêna samob
ma kêsa ñoc lêñ samob sa atom me.

⁵ “Aê kasêlêñ kasa lêñ keso
ma ockaiñ kasêlêñ kepeñ biñdansaj me.

⁶ Anôtô ênam dôñ aê naêndêñgeñ
e êtap sa, gebe aênoc biñ teñ gêc atom.

⁷ Aê embe jao sic ma ñoc ñalêlôm embe êkêñ êwiñ matocanô
to sec ñajec teñ embe êsap lemoc tôñ,

⁸ go ñac teñ êniñ gêñ ñanô, tañ aê kasê nañ,
ma êmbuc ñoc gêñ, tañ kêpi nañ sa.

⁹ “Ñoc ñalêlôm embe êtu palê êndêñ awê teñ
ma aê embe jandib jamoa ñoc ñac sackapoagêdô gêdêñ taurja nê katam,

¹⁰ go ñoc awê eno ñac teñ nê gêñ
ma lau teñ sênac sêwiñ eñ.

¹¹ Gebe biñ amboac tonaj oc êtu sec alôb-alôb,
ma mêtôcwaga oc sêmêtôc sec kapôêñ tonaj.

¹² Biñ amboac tonaj oc êtôm ja, tañ êniñ gêñ e naêndêñ lamboam nañ,
ma êndanjac ñoc kôm ñanô samob su.

¹³ “Gêdêñ tañ ñoc sakiñwagao to ñac sêmêñ, gebe sêsôm ñoc keso êpi aê
ma aê embe jatiñ êsêac su,

¹⁴ go jangôm asageñ êndêñ noc Anôtô êndi saña
ma jajô eñ awa amboac ondoc êndêñ noc êtu kênac aêña.

¹⁵ Ñac tañ kêmasaj aê anja tinoc têtacclêlôm nañ,
kêmasaj ñoc sakiñwaga gêwiñ atom me.

Ñac tageñ tonaj kêmasaj aêagêc lulu atom me.

¹⁶ “Aê kagamiñ gêñ, tañ lau ñalêlôm sawa teteñ nañ,

ma gagôm awêtuc mata kêlic-kêlic me.

¹⁷ Aê taucgeŋ gaerj ɲoc mo ɲapopoc
ma kakêŋ gêdêŋ mosêbu geŋ gêwiŋ atom me.

¹⁸ Eŋ ɲapalêgeŋ, tec gajob eŋ amboac tama
ma aê gawê awêtuc amboac luŋac.

¹⁹⁻²⁰ Aê galic ɲac teŋ malo gêjam eŋ, gebe nê ɲakwê masi,
tec kakêŋ ɲakwê ma ênê ɲalêlôm kêlambiŋ aê atom me.

Aê galic ɲac ɲalêlôm sawa tonê gadê masigerj,
tec ɲoc domba ɲaôlilu kêjandaŋ eŋ atom me.

²¹ Aê gaôc lemoc sa, gebe jatap mosêbu
ma taêc kêka, gebe mêtôcwaga sênam aê sa aŋga mêtôc ɲamala me.

²² Aê embe jaŋgôm gêŋ tonaŋ, go magiclaŋ êsâ ma lemoc tulu e ênsêlô.

²³ Gebe aê katêc Anôtônê têtac ɲandaŋ,
ma aê oc jakô ênê ɲawasi laŋônêm amboac ondoc.

²⁴ “Aê embe taêc êka gold ma jaê lamu awa goldɲa,

²⁵ aê embe têtac ɲajam êsa êtu ɲoc awamata taêsamɲa
me êtu lemoc ɲakôm ɲanô taêsamɲa,

²⁶ aê embe matoc ê oc êndêŋ ocsalô
me ajôn, taŋ kêsa nê lêŋ toŋawasi naŋ,

²⁷ ma ɲoc ɲalêlôm embe êkac aê
e jawec êndêŋ gêŋ samob tonaŋ ɲai,

²⁸ go jawê kaiŋ biŋ alôb-alôb amboac tonaŋ
ma mêtôcwaga oc sêmêtôc aê,
gebe oc jansa Anôtô Lôlôcɲa auc.

²⁹ “Aê têtac ɲajam kêsa gêdêŋ taŋ ɲac têtac gedec aêŋa gêjaŋa naŋ
ma katu samuc gêdêŋ taŋ gêŋwapac kêtap eŋ sa naŋ, me masi.

³⁰ Aê gajob aocsuŋ, gebe êŋgôm sec atom
ma apuc boa ɲac tau gebe ênaŋa atom amboac tonaŋgeŋ.

³¹ Lau taŋ sêŋgôn ɲoc bec sêwiŋ aê naŋ, sêsôm biŋ tonec me masi gebe
‘Asa gêmôa, taŋ ênê gwada gêôc eŋ tôŋ atom naŋ.’

³² Lau jaba sêc intêna atom,
aê galêc ɲoc andu ɲakatam su gêdêŋ êsêac.

³³ “Aê gasaŋ ɲoc sec auc gêdêŋ lau sêlic atom
ma kasiŋ ɲoc keso ôkwi gêc ɲoc ɲalêlôm me.

³⁴ Aê katêc lau, tec gagôm gêŋ tonaŋ me.

Aê katêc tauc gebe ɲoc tawaŋ sêlic aê sec,
tec gajam tauc tôŋ ma kasa aŋga ɲoc andu gaja atom me.

³⁵ “Ojae, ɲoc ɲac tageŋ êmoa, gebe êŋô aêmaŋ.

Aê gawa ɲoc biŋ samob sa tomalageŋ sugac.

Galoc ɲaniniŋ ɲataŋ êjô aê aocmaŋ.

Ojae, aê jatap papia tobiŋ, taŋ ɲoc ɲacjo sêgôliŋ kêpi aê naŋ samaŋ.

³⁶ Aê oc jaôc papia tau ênsac aê magicm,
aê oc jambec êtôm naŋeŋeŋ.

³⁷ Aê oc jawa ɲoc lêŋ samob sa êndêŋ eŋ
ma jandambiŋ eŋ amboac aê kasêga teŋ.

³⁸ “ɲoc kôm embe êtaŋ êtu gagôm kesona,
ma kôm ɲalôcawa embe êtaŋ taŋiboa,

³⁹ aê embe janiŋ kôm ɲanô, mago jakêŋ ɲaôli atom

ma jalênsu kômwaga,
⁴⁰ go gêñ têkwa-têkwa êpi êjô polom
 ma waôñ sec êpoa êjô Jangom.”

Jobnê biñ tau gêbacnê gêdêñ tonec.

32:1–37:24 Jobnê sêlêb langwa sêjam tauñ tônia ma sêjô Job awa kêtiam atom. Tec ñac wakuc teñ, nê ñaê gebe Elihu, gêwa nê taê gêjam sa. Eñ kêsôm biñ wakuc teñ atom, kêsôm lau langwa têlêac nêñ biñ ñakôniaññageñ ma gêwa Anôtônê ñaclai kapôêñ sa. Biñ tonañ kêtü pelerñ gebe lau-sêsamwaga sêjandêb nasêô lasê biñ, tañ Anôtô kêsôm gêc môkêlatu 38:1–42:6 nañ. * ñagôliñ teñ gebe sêsê gêñ êsêp kôm teñ atom jala 6 ma jala êtu 7ña sêsê gêñ atom. Job gejob ñagôliñ kômña samob ñapep.

38

Anôtô gêwa sa gebe Job gêjam kauc biñ

¹ Go Anôtô gêjô Job awa ma kêsôm biñ kêsä anña mu ilai ñalêlôm gebe

² “Asa tê gêsañ ñoc biñ, tañ kamasañ nañ, auc ña kauc masi nê.

³ Ôñgambam taôm amboac ñac, go aê jatu kênac aôm, ma aôm ôwa sa êndêñ aê.

⁴ “Gêdêñ tañ kasuñ nom ñaalê nañ, aôm gômoa ondoci. Embe ôjala, nañ ôsôm êndêñ aêmañ.

⁵ Asa kêmasañ nom tau ñadôn. Aôm kôjala me.

Ma asa gê dôñ nom tau.

⁶ Nom ñaalê kêsêp asageñ, ma asa kêsuñ ñaalê kêclêsuña,

⁷ gêdêñ tañ utitêna sêjam wê lambiñña ma lau undambêña sêjam lasê totêntac ñajamgeñ nañ.

⁸ “Me asa gêsañ gwêc ñakatam auc gêdêñ tañ kêpulu mênkêpi anña ñamôkê nañ,

⁹ gêdêñ tañ kakêñ tao kêtü ñajakwê ma gamêñ ñamajañ kêtü ñaobo.

¹⁰ Aê kakêñ ñamadiñ gêdêñ gwêc ma gajac balañ auc ña katam ñajana,

¹¹ ma kasôm gebe ‘Ômôêñ e mênôndêñ tonecgeñ ma nêñ ñadembom mênêndêñ tonec.’

¹² “Gêdêñ tañ tênam kêkôc aômña e mênğêdêñ galoc nañ, aôm kôjatu gebe êu bôn

ma kôtôc kelendeñ gêlôm mala me masi.

¹³ Aôm kôsôm gêdêñ eñ gebe êkôc nom ñakêclêsu tônia ma ekoloñ lau alôb-alôb sêsa sêna,

¹⁴ gebe ênam nom ôkwi e nom ñagêñlêlôm samob ênêc awêgeñ ma ñatalô êsa êtôm tamôêc lêkôn.

¹⁵ ñawê kêgamiñ tau gêdêñ lau alôb-alôb ma kêtuc êsêac lemeñ, tañ sêmêtôc nañ tulu.

¹⁶ “Aôm kôsêlêñ e gô lasê gwêc ñamôkê ma kôsêlêñ gômoa ñagêdimbob ñalêlôm me masi.

¹⁷ Têtôc gêmacanô ñakatam gêdêñ aôm, ma gôlic lamboam sec ñasacgêdô me masi.

* 31:40: Anôtô kêmasañ ñagôliñ tokaiñ-tokaiñ kêtü kômña.

¹⁸ Aôm kôjala nom ñamadiñ samob su me.
Aôm embe ôjala gêñ samob tonañ ñai, go ôwa samañ.

¹⁹ “Ñawê ñamalacmôkê ñaintêna gêc ondoc,
ma ñakesec ñamala gêc ondoc.

²⁰ Aôm kôtôm gebe ôwê ñawê to ñakesec nasêô lasê maleñ,
ôkêñ lulugeñ sêsa intêna nêñ malacña me masi.

²¹ Aôm kôjala biñ samob tonañ ñai,
gebe tênam kêkôc aôm gêdêñ têm ñawê to ñakesec ñamatañ
ma nêm bêc ñanamba ñalêlêma atom.

²² “Aôm kôpi andu sêjac sno saña gôja
ma gôlic andu sêjac kompoc saña me masi.

²³ Aê gajac gêñ tonañ sa kêtú bêc gêñwapac to bêc siñña.

²⁴ Gamêñ mu gêwa tau kêkôcña ñaintêna gêc ondoc.

Ma musalô, tañ gêjam nom auc nañ, ñamôkê gêc ondoc.

²⁵ Asa kêkwê kom gêjac kêsêwageñ ñabusawa
ma asa gêjam wapap gêjac ñaintêna,

²⁶ gebe kom ênac êsêp gamêñ, tañ ñamalac teñ gêmôa atom
ma ênac êsêp gamêñ sawa, tañ ñac teñ gêñgôn atom nañ,

²⁷ gebe êmoasiñ gamêñ sawa to ñakeleñ tau
ma êkêñ gêgwañ êpuc aña nom.

²⁸ “Kom ñatama gêmôa me masi.

Asa kêka maniñ ñatetep lasê.

²⁹ Ais kêsa aña asa têtacêlêlôm.

Ma awê ondoc kêkôc umbor ñaômbiñtêtac.

³⁰ Bu tau ñajaña kêsa kêtôm poc
ma gwêc ñaôlic gêjac anô.

³¹ “Aôm kôtôm, gebe ôkic dam ñawalô tôn
ma ôñgamboac i totili su me masi.

³² Aôm kôtôm, gebe ôwê jalêo êpi êmêñ
ma ôkêñ momboañ tolatui sêsa nêñ lêñ me masi.

³³ Aôm kôjala ñagôliñ undambêña
ma kôtôm, gebe ôkêñ ñagôliñ tau ênam gôliñ nom me masi.

³⁴ “Aôm awam kêtôm, gebe êpi tao êna
e tao taña wamu aôm ma ênsêwa kom mênjêpi aôm me masi.

³⁵ Aôm kôtôm, gebe ôsakiñ ôsic gebe êkac
ma êsôm êndêñ aôm gebe ‘Aê tau tonec,’ me masi.

³⁶ Asa kêkêñ kauc gêdêñ kwendec
ma kêdôn talec kapoac gebe êkêñ puc aêac.

³⁷ Asa kêtôm, gebe êsa tao sa tokaucgeñ
ma êndac bulakôp undambêña sa, gebe ênsêwa,

³⁸ ma êmalôm kekop e ñalêsap êsa
ma nom êlêsob tau tôn.

³⁹⁻⁴⁰ “Aôm kôtôm, gebe ôjanda lewenêñ gwada
ma ôkêñ êndêñ lewe ñalatu,

tañ sêc nêñ gêsuy to dêdib gwada sêmôa êcdani nañ,
sêniñ e êoc êsêac tôn me masi.

⁴¹ Asa êkêñ gêñ êndêñ aoco êndêñ tañ ñalatu êtañ mo êndêñ Anôtô

ma ensom elêmê gebe êtap gêñ taniñña sa nañ. * auc nañ.

39

¹ “Aôm kôjala noniñ lôcña kêsû ñalatu ñanoc ma gôlic noniñ saleñña kêsû ñalatu me masi.

² Aôm kôsa ajôn, tañ bôc tonañ taê nañ, sa ma kôjala noc êsu ñalatuña me masi.

³ Bôc tau kêgasuñ tau e kêsû ñalatu su ma ñandañ tau gêbacnê.

⁴ Ñalatu tau embe êtôp êtu kapôên e ñajaña êsa, go êc êna ma êmu êndên têna êna êtiam atom.

⁵ “Asa kêgaboac dorñki gamên sawaña su ma asa gêdim o, tañ gêsô dorñki tôn nañ su.

⁶ Aê kakên gamên sawa kêtû ênê gamên ma kakên nom, tañ gwêcpoc gêc nañ, kêtû ênê gamên êmoaña.

⁷ Eñ gêjac jaê malac ñakicsêa.

Ñac-êwê-ênwaga teñ gêmoea gebe êñô eñ awaña atom.

⁸ Eñ gêjac laoc gamên lôcña, tañ kêtû ênê gamên êniñ gêñña nañ, ma gesom gêñ matac-matac samob.

⁹ “Bulimakao saleñña gebe ênam sakiñ aôm me masi.

Eñ oc êniñ gêñ aña nê m sac êndên êmbêc me masi.

¹⁰ Aôm embe ôkô eñ tôn ña lêpoa, oc ê sakweñ ki ma ênac nom popoc êndañguc aôm me masi.

¹¹ Aôm kôtôm, gebe ôkên êwiñ eñ êtu ênê ôliwalô kapôênña ma ôwi nê m kôm siñ êndên eñ taugen ênam me masi.

¹² Aôm kôtôm gebe ôkên êwiñ eñ gebe êmu êndên aôm êwac ma ejoñ nê m polom êna nê m sêka polom ñamala me masi.

¹³ “Kêcsêwa kêtêlin nê waô gegên taugen, tageñ nê ñawaô tau kêtû magê to ñamaic palê têtac gêwiñña me masi.

¹⁴ Gebe eñ kêsû ñakêcsulu ma gêwi siñ gêc nom, ma nom taugen kêjandañ gêñ tau.

¹⁵ Eñ taê gêjam tonec, gebe ñamalac teñ êka ñakêcsulu popoc me bôc saleñña teñ êngôm êtu secña nec atom.

¹⁶ Eñ gejob nê ñalatu ñapap atom, gêlic êsêac amboac gêñ jaba. Eñ gim tau su ñaômagen, mago taê gêjam biñ teñ kêpi atom,

¹⁷ gebe Anôtô kêkên eñ ñagêbôcñagen, gebe êjala gêñ atom.

¹⁸ Mago eñ embe êndi gebe êc, eñ oc êômac hos to ñac gêñgôn hos ñaôña.

¹⁹ “Aôm kôkên hos ôliwalô me.

Aôm kôkên ênê mom kêtû ênê gêlôn gêsutêkwaña me.

²⁰ Aôm kôkên eñ, tec gêboañ amboac wagô me.

Eñ kêtañ ñakañkañ, tec kêtakê lau.

²¹ Eñ apoap kêkip nom gaboaña sa totêtac ñajamgen, ma kêsa toñaclaigen, gebe êna êsêp siñ ñalêlôm.

²² Eñ kêômac gêñ têtêc tauña ma kêtêc gêñ teñ atom ma kêkac tau ôkwi aña siñ atom.

* 38:41: Momboañ tolatui kêkanôn utitalata, tañ sêgi momboañ

²³ Sôb kêtañ ma oc kêpô kê m e ñaôsic-ôsic.

²⁴ Eñ gêjac tênhêp ma kêlêti gêjam gamêñ kêt u dambê-kêtu dambê.

Eñ embe êñô dauc êtañ, oc êkô atom.

²⁵ Dauc embe êtañ, go êsôm gebe 'Aa.'

Eñ gêmoa jaécgeñ, mago kêlib siñ

ma gêñô laumatanêñ jatu ñaonda to ñakicsêa.

²⁶ "Aômnêm kauc gêjam gôliñ kikiç,
tec gêlam magê ma gêlôb gêja gamêñ ñandañ me.

²⁷ Aôm kôjatu momboañ, gebe êlôp sa

naênam nê sac ênêc lôlôc me.

²⁸ Eñ gêñgôñ poc ma gêjam sac gêc lôc ñatêpôê.

²⁹ Anğa ônê eñ gêdib nê gwada,

eñ mataanô gêu laeñ su gêja ma mata kata sec.

³⁰ Ênê ñalatu sênôm dec,

ma eñ gêmoa gamêñ, tañ ñacmatê gêc nañ." * tonañ kêkanôñ kêcsêwa tonañ.

40

¹ Ma Apômtau kêsôm gêdêñ Job gebe

² "Ñac tañ gebe êmêtôc ñaniniñ ñatau nañ, gebe ênam tau tôñ me.

Eñ êjô Apômtau awamañ."

³ Tec Job gêjô Apômtau awa gebe

⁴ "Ôlic acgom, aê ñac ñaôma,

aê jajô aôm awam amboac ondoc.

Aê jambôc aocsuñ auc ña lemoc.

⁵ Aê kasô ñoc biñ teñ su, oc jasôm teñ êtiam atom, ma janac têku biñ tau atom."

Anôtô kêwaka nê ñaclai sa

⁶ Go Anôtô gêjô Job awa ma kêsôm biñ kêsa anğa mu ilai ñalêlôm gebe

⁷ "Ôndi, ôñgambam taôm amboac ñac.

Galoc aê gabe jatu kênac aôm, ma aôm ôwa biñ tau sa êndêñ aêmañ.

⁸ Aôm gobe ôtiñ biñ êpi aê me.

Aôm gobe ômêtôc aê eogeñ ma

gobe ôwaka taôm sa gebe aôm ñac gêdêñ me.

⁹ Aôm lêmam ñajana kêtôm Anôtônê me.

Ma aôm awam kêtañ amboac wapap gêjac kêtôm aê me.

¹⁰ "Embe amboac tonañ, go ôndi totêmbêlam anğeñ amboac kiñ
ma ônam gêlôñ taôm ñapep toñawasi.

¹¹ Matam ê êsêac, tañ tetoc tauñ sa nañ,

ma ônsêwa nêmtac ñandañ êpi êsêac to ôkôniñ êsêac.

¹² Biññanô, matam ê êsêac ma ôkôniñ êsêac

to ôka lau alôb-alôb tôñ anğa maleñ, tañ sêkô nañ.

¹³ Ônsuñ êsêac sêsêp nom sêna

ma ônsô êsêac tôñ sêmoa lamboam.

¹⁴ Go aê jalambiñ aôm

ma jajala gebe kôku ñacjo tulugac.

¹⁵ "Ôlic gêñsêga Behemot. Aê kakêñ amagêc lulugeñ.

Eñ geñ gêgwañ kêtôm bulimakao.

¹⁶ Mago aôm ôlic ñaclai, tañ gêc ênê ñadambê nañ,

ma ôlic ñajana, tañ gêc ênê 'ñawalô nañ acgom.

* 39:30: Kêcsêwa kaiñ teñ gêmoa gamêñ sawa Aprikana, tec biñ

¹⁷ Ênê ñalêñuc kêpi amboac kaseda,
ma akalô ñajana ma ñagegeb sec.

¹⁸ Ênê ñatêkwa kêtôm gasuc ki jonjon
ma akaiñ ñajana kêtôm balan ki.

¹⁹ “Eñ kêtú gêñ towae ñamataña, tañ aê kakêñ nañ.
Ñac tañ kékêñ eñ nañ, taugen kêtôm gebe êku eñ tulu.

²⁰ Lôc tañ kêtú bôc saleñña nêñ gamêñ dôa-dôaña nañ,
kékêñ gêñ êniñña gêdêñ eñ.

²¹ Eñ gêc ka têkwa-têkwa ñalabu
ma kêsij tau gêc wandob anga siñlêlôm.

²² Eñ gec ka têkwa-têkwa ñaajunlabu
ma gê lamu ka, tañ kékô bumañ nañ.

²³ Eñ kêtêc bu ñasamac atom.

Bu embe ênsalê eñ auc, mago eñ oc êmoa totêtac êpa suger.

²⁴ Asa êtôm, gebe êñgun eñ êsêp mataanô ma êkôc eñ tôn.

Ma asa êtôm, gebe êkim lususuj lasê. * bôc tau ñam sa ma sêjam dôñ kêpi bôc buña, tañ
sêmoa Aprika nañ. Lau ñagêdô sêsôm gebe Behemot kêtôm elefant.

41

¹ “Aôm kôtôm gebe ônac Lewiatan ña êñpan
ma ôkic eñ imbêla tôn ña lêpoa me masi.

² Aôm kôtôm gebe ôkim lususuj lasê ma ôkêñ lêpoa êsêp
ma ôñgauc eñ ña êñpan asap nê ñasê me masi.

³ Eñ oc eter eñ aôm gebe taêm walô eñ
ma asôm bij ñajam-ñajam êndêñ aôm me.

⁴ Eñ oc êmoatiñ poac êndêñ aôm,
gebe ênam sakiñ aôm ender tóngeñ me.

⁵ Aôm oc ôlic eñ amboac moc, tañ kêtú gêñ masiñ nañ,
ma ôtu dôa-dôa ôwiñ eñ
ma ôkô eñ tôn gebe sakiñwagao têtú samuc eñ me.

⁶ Lau iña têtulu eñ
ma lau-têtulu-gêñwaga sêmoata eñ su, gebe lau sênam ôli eñ me.

⁷ Aôm kôtôm gebe ôñgun eñ ña sao e ênam eñ ôli auc
ma ôñgun eñ ña bêlêm êsêp môkêapac me.

⁸ Aôm embe ômoasac eñ, oc êtu siñ, ma ômoasac eñ êtiam atom.

⁹ “Lau tañ taêñ kêka gebe sêkôc Lewiatan tôn nañ,
embe sêlic eñ, go têtakê e sêu tauñ sênêc nom.

¹⁰ Embe sêli ênê ñalêlôm sa, go mataanô êtu koc
ma ñac teñ êtôm gebe êkô eñ lañônêmña atom.

¹¹ Asa êtôm gebe ênac siñ êndêñ eñ ma êmoa toôli samuc.

Lau tañ sêmoa nom ñagamêñ samob nañ, nêñ ñac teñ oc êñgôm êtôm atom.

¹² “Aê gabe jawa eñ akaiñ sa
ma jasôm ênê ñaclai to ñajana lasê êndêñ aôm.

¹³ Asa kêtôm gebe êkwalec ênê ñakwê su
ma êñgun ênê ñakwê siñña lasê.

¹⁴ Asa kêtôm gebe êña eñ awasuj.

Ênê luluj oc êtakê lau ñanô.

¹⁵ Lautuc ñadênañ-dênañ gêsañ eñ dêmôêtêkwa auc,

* 40:24: Behemot eñ bôcsêga kaiñ teñ. Lau ñagêdô sebe sêkip

kêsap tau têt-têt e njaja kêsas.
¹⁶ Lautuc tau njasawa masianô,
 ma mu njalaulau êtôm gebe êsô njasawa tey atom.
¹⁷ Lautuc tau kêsap tau têt njaja
 e gêt tey kêtôm gebe êkac gêt tau sunja atomanô.
¹⁸ Eñ embe êsamuc, go ja njamôsi êsa
 ma mataanô njawê amboac gêlôm kelender.
¹⁹ Jawaô gêlar-gêlar kêsas eñ awasun
 ma ja tomôsi-tomôsi gêlôb kêsas gêmên.
²⁰ Jadaun kêsas eñ lusuawa
 kêtôm njawajaô kêpi anja bu, tañ keletoc nañ.
²¹ Ênê awajaô njandan kêtôm jalana,
 ma ja njawaô gêboan kêsas anja eñ awasun.
²² Eñ gêsutêkwa njaliwalô kain tey.
 Lau tañ dêdac eñ nañ, sêc totêtêc taunjen.
²³ Ênê njadambê e gêoc taun têt-têt,
 ma njalic kêtôm ki, tañ sêpac gêwê jakêsap ôli têt nañ.
²⁴ Ênê nipkalop njaja kêtôm poc,
 amboac poc, tañ sêlêsa polom kêpi nañ.
²⁵ Eñ embe êndi, go njac lai samob têtakê
 ma têtêc taun e nêt meloco êsas.
²⁶ Sij tey êtôm gebe ênac eñ atom,
 ma kê m to sôb ma bêlêm kêtôm gebe êngun eñ lasê atom.
²⁷ Eñ kêsasê bêlêm ki kêtôm sôbolec,
 ma ki jonjon kêtôm ka njanamuc.
²⁸ Sôb tey kêtôm gebe êngôm eñ êc atom,
 ma kêsasê dabanmatu amboac obalaun njapoc.
²⁹ Embe sênac eñ njalopoac, oc ênsasê amboac oba sôb.
 Ma embe sêmbalij kê m êpi eñ, go êôm ac.
³⁰ Eñ akêku njamata kêtôm kekec
 ma kêkip nom palê-palê sa amboac sakwer ki.
³¹ Eñ gêgôm gwêc keletoc kêtôm ku
 ma kêjali e njaboab-boab kêtôm njalêsi keletoc.
³² Eñ embe êkêkoc, oc njagwêc njasênêc êwê kô
 ma njalpic ênam gwêc auc.
³³ Gêt nomja tey kêtôm eñ gêmoa atom,
 Anôtô kêkên eñ nê kêtêc masi.
³⁴ Eñ matapanja gêtac bôc samob, tañ tetoc taun sa nañ,
 eñ kêtubôc towae samob nêt kij.” *

42

Job geoc nê bij lasê ma Anôtô kêkoc eñ sa kêtiam

¹ Go Job gêt Apômtau awa gebe
² “Aê kajalagac gebe aôm njaninij njatau,
 gêt tañ taêm gêtjam gebe ôngômna nañ, aôm kêtôm gebe ôngôm.
³ Asa têt gêsas nêt bij, tañ kômamas nañ, auc njal kauc gêbocgen.
 Aê kasôm bij kêpi gêt, tañ njoc kauc kêsas atom nañ,
 kêpi gêtsga, tañ kêlêlêc aênoc kauc su nañ.
⁴ Aôm kôjatu aê gebe ‘Ôkên tajam njoc bij
 ma ôwa njoc kênac, tañ katu kênac aôm nañ, sa êndên aê.’

* 41:34: Lewiatan oc bôc kain tey amboac iwa.

⁵ Aê gañô aômnêm ñawae kêsô tañocsuñ amboac lau sêjac miñgeñ, mago galoc galic aôm ña matocanô.

⁶ Tec majoc kêtú biñ samob, tañ kasôm nañña. Aê jambu tauc ma janac tauc auc.”

Anôto kékêñ waba gêdêñ Job kêtiam

⁷ Apômtau kêsôm biñ samob tonañ gêdêñ Job su, go kêsôm gêdêñ Elipas anga Teman gebe “Aê têtac ñandan gêdêñ aôm to nêm ñac luagêc gebe amac awa aê sa toñanôgeñ kêtôm ñoc sakiñwaga Job gêwa aê sa nañ atom. ⁸ Galoc akôc bulimakao kapoac 7 to domba kapoac 7 andêñ ñoc sakiñwaga Job ana ma akêñ bôc tau têtú da êtu amacña. Job eterñ mec êtu amacña, ma aê jakêñ tañoc ênê mec ma jakêñ ñagêjô êndêñ amac êtôm nêm keso atom. Amac awa aê sa toñanôgeñ kêtôm ñoc sakiñwaga Job gêwa aê sa nañ atom.” ⁹ Amboac tonañ Elipas anga Teman agêc Bildad anga Sua ma Sopar anga Nama sêja ma sêgôm kêtôm Apômtau kêtatu êsêac. Ma Apômtau kékôc Jobnê mec sa.

¹⁰ Job keteñ mec kêtú nê launja su acgom, go Apômtau kêmoasiñ Job kêtiam ma kékêñ waba, tañ gêmungeñ eñ gêwê kaiñ nañ, kêtú dim luagêc. ¹¹ Go Job lasiio to ñac samob ma lau samob, tañ gêmungeñ sêjala eñ nañ, dêdêñ eñ sêja ma sêngôn ênê andu ma señ gêñ sêwiñ eñ. Êsêac taêñ walô eñ ma sêjac eñ têtac tôn kêtú gêñwapac samob, tañ Apômtau kékêñ gêdêñ eñ nañña. Êsêac samob sêkêñ mone to joc gold tageñ-tageñ kêtôm lemeñgeñ gêdêñ eñ.

¹² Ma Apômtau gêjam mec Jobnê jala ñamuña kêlêlêc nê jala ñamataña su. Eñ kêtap domba 14,000, kamele 6,000, bulimakao 2,000 ma doñki 1,000 sa. ¹³ Eñ kêka latui 7 to latuio têlêac lasê. ¹⁴ Eñ gê awêsêganê ñaê gebe Jemima, awê kêtú luagêcña gebe Kesia, ma awê kêtú têlêacña gebe Keren-Hapuk. ¹⁵ Anga nom ñagamêñ ñagêdô samob lauo tolanôn amboac Job latuio sêmoa atom. Tameñi kékêñ êsêac sêwê kaiñ gêñlênsêm sêwiñ luñi.

¹⁶ Tonañ su, go Job gêmoa nom jala 140 gêwiñ ma gêlic dêbui to abai. ¹⁷ Eñ kêtú ñamalacanô su ma nê jala gêjac pep, tec gêmác êndu. sênam gêlôn taunña kêsêp nañ. *
† Hapuk ñam gebe Katapa saun, tao sêkêñ nêñ gêñ

* 42:17: Alic ñamadiñ 12 gêwa biñ tonañ sa. † 42:17: Jemima ñam gebe Balôsi, Kesia ñam gebe Môsê, Keren

Pesalem Ŋabuku

Pesalem Ŋabuku kētu Bibolo Ŋabuku mecŋa to ŋawê dabuŋ. Lau sêga-wêwaga sêga wê tau gêdêŋ ŋasawa baliŋanô. Lau sejoŋ wê to mec tau sa ma lau Israel sêjam wê to teterŋ mec tau gêdêŋ taŋ sêlic nêŋ om naŋ. Gêdêŋ ŋasawa teŋ lau sêkêŋ Pesalem Ŋabuku kêsêp Bibolo gêwiŋ Bibolo Ŋabuku ŋagêdô.

Lau sêga wê tonec kêpi biŋ tokaiŋ-tokaiŋ. Wê ŋagêdô wê lambiŋŋa, ŋagêdô wê tanam sakiŋ Anôtôŋa, ŋagêdô wê mecŋa. Lau teterŋ Anôtô gebe ênam êsêac sa to taê walô êsêac ma ênam êsêac kêsi. Lau ŋagêdô teterŋ eŋ gebe êsuc nêŋ sec ôkwi. Wê ŋagêdô gêjam danŋe Anôtô gebe gêjam mec nê lau. Ŋagêdô teterŋ eŋ gebe êmêtôc nê launêŋ ŋacjo. Mec tonanŋ ŋagêdô gêjac lau tagerŋ-tagerŋ ŋawae ma ŋagêdô gêjac lau tapaônŋeŋ ŋawae. Wê ŋagêdô geoc ŋac tagerŋ nê ŋalêlôm lasê ma ŋagêdô kêtôc gêŋwapac to biŋ, taŋ Anôtônê lau samob sêoc to sêsaê sêmoa naŋ.

Apômtau Jesu keterŋ Pesalem kētu nê mec amboac tonanŋeŋ. Lau teto-Biŋlênsêm-Wakucwaga sêkôc ŋalô dabuŋ sa anŋa Pesalem ma teto kêsêp nêŋ papia. Lau Buŋa ŋamataŋa e mênŋgêdêŋ galocŋa tetoc buku tonec sa kētu nêŋ buku mecŋa to nêŋ lêŋ ŋagôliŋ.

Pesalem 150 tonanŋ sêwa kêkôc kētu ŋasêbu lemeŋteŋ me buku lemeŋteŋ amboac tonec gebe

Buku kētu ŋamataŋa Pesalem 1–41

Buku kētu luagêcŋa Pesalem 42–72

Buku kētu têlêacŋa Pesalem 73–89

Buku kētu aclêŋa Pesalem 90–106

Buku kētu lemeŋteŋŋa Pesalem 107–150

1

BUKU KÊTU ŊAMATAŊA

Lau gêdêŋ to lau sec

¹ Aweŋ êoc ŋac, taŋ êsa nê lêŋ êtôm lau,
taŋ sêkac tauŋ su anŋa Anôtônê naŋ, nêŋ mêtê atom,
ma êsa lau sec nêŋ lêŋ
to êŋgônŋ lau-susuwaga ŋalêlôm atom.

² Ŋac amboac tonanŋ têtac gêwiŋ Apômtaunê biŋsu
ma taê gêjam ênê biŋsu ŋam kêtôm bêc to geleŋgeŋ.

³ Eŋ kêtôm ka sêse kêkô butali, taŋ gêjam ŋanô kêtôm ŋanocgeŋ naŋ.
Ŋalauŋ oc êmêliŋ atom, ma gêŋ samob, taŋ eŋ gêgôm naŋ, oc êtap ŋanô sa.

⁴ Lau taŋ sêkac tauŋ su anŋa Anôtônê naŋ, amboac tonanŋ atom.
Êsêac têtôm ŋapaôma, taŋ mu kelelo sa.

⁵ Amboac tonanŋ lau-sêkac-tauŋ-suwaga oc sêkô ŋajaŋa êndêŋ noc mêtôcŋa atom,
ma lau sec sêkô gôlôac ŋalêlôm atom amboac tonanŋ,

⁶ gebe Apômtau kêjala lau gêdêŋ nêŋ lêŋ.
mago lau-sêkac-tauŋ-suwaga nêŋ lêŋ oc ênaŋa.

2

Anôtô agêc ŋac, taŋ geŋ oso eŋ naŋ

¹ Lau samuc sêli aweŋ sa kētu asageŋŋa,
ma tenterlatui sêkic biŋ ŋaôma-ŋaôma nec ŋam amboac ondoc.

² Kiŋ nomŋa sêkac tauŋ sa,

ma gôliŋwaga sêkic biŋ sêwiŋ tauŋ sebe senseŋ Anôtô agêc nê ŋac, taŋ geŋ oso eŋ naŋ.

³ Êsêac sêsôm gebe “Tamô êsêacnêŋ lakô êŋgic ma tambaliŋ êsêacnêŋ lêpoa, taŋ kêgi aêac auc, naŋ siŋ.”

⁴ Apômtau, taŋ gêŋgôn lêpôn aŋga undambê naŋ, kaômac ma kêsû êsêac susu.

⁵ Go kêsôm biŋ gêdêŋ êsêac totêtac ŋandaŋgeŋ ma eŋ têtac kêmoatiŋ tôn kêtakê êsêac gebe

⁶ “Aê tauc kakêŋ ŋoc kiŋ gêŋgôn ŋoc lôc dabuŋ Sion.”

⁷ “Aê gabe jasôm biŋ, taŋ Apômtau taê gêjam naŋ, lasê acgom.

Eŋ kêsôm gêdêŋ aê gebe ‘Aêŋoc latuc aôm, ocsalô tonec aê katu aôm tamam.

⁸ Oteŋ aê, go jakêŋ lau samuc têtû nêŋ gêŋlênsêŋ ma jakêŋ nom samucgeŋ êtu nêŋ gamêŋ.

⁹ Aôm oc ônam gôliŋ êsêac ŋa tôcki to olo êsêac êtôm selo kunom.’ ”

¹⁰ Amboac tonaŋ amac kiŋ nêŋ kauc êsamaŋ

ma amac nom ŋagôliŋwaga taêm ênam biŋ, taŋ galêŋ biŋ amac naŋ.

¹¹ Anam sakiŋ Apômtau toatêc eŋgeŋ, au taôm anêc eŋ akaiŋŋa toatêŋêpgeŋ.

¹² Embe masi, oc têtac ŋandaŋ êsa ma amac anaŋa aŋga intêna,

gebe eŋ ŋac têtac dambê.

Aweŋ êôc lau samob, taŋ sê lamu eŋgeŋ naŋ.

3

Mec bêbêcŋa gebe Anôtô ênam sa

¹ Ojae, o Apômtau, lau taŋ sêlêsu aê naŋ, taêsam ŋasecgoç, taêsam dêdi sêkô sebe senseŋ aê.

² Lau taêsam sêsôm kêpi aê gebe “Anôtô oc anam eŋ sa teŋ atom.”

³ O Apômtau, aôm kôtu lautuc gômôê aê aucgoc.

Aôm kôtu aê waec to kôsa môkêcapac sa.

⁴ Gamôêc Apômtau ŋa aoc kapôêŋ,

e kêkêŋ taja ŋoc taŋi aŋga nê lôc dabuŋ.

⁵ Aê kasa tauc sic ma gaêc bêc e kaliŋ tauc siŋ.

Gaêc e matoc jali kêsa gebe Apômtau gêjam aê sa.

⁶ Lausiŋ taŋ topom-topom sêgi aê auc naŋ,

mago katêc êsêac atom.

⁷ O Apômtau, ôndi. O ŋoc Anôtô, ônam aê sa.

Aôm tonaŋ tec kôtap ŋoc ŋacjo samob kêsêp alianô, ma kôtuc lau, taŋ sêkac tauŋ su aŋga aômŋêŋ naŋ, luŋluŋ kêsêlô.

⁸ Apômtau kêtu ênam aêac sa ŋamôkê.

Ônam mec nêŋ laumaŋ.

Dawidnê pesalem teŋ. Gêc latu Absalom gêja su, go gêga.

4

Mec êtulaŋa teŋ gebe Anôtô ênam sa

- ¹ O Anôtô, tañ kômasañ ñoc biñ jagêdêñ,
aê embe jamôêc, nañ ôkêñ tañam aê.
Aê gamoa togêñwapac, go aôm kôgaboac aê su.
Taêm labu aê ma ôkêñ tañam ñoc mec.
- ² O amac lau tembelem aņgeñ,
abe aņgôm aê waec êtu meloc e êndêñ ondoc acgom.
Amac abe taêm ênam biñ dansañ,
tec abe asap gêñ ñaôma têt e êndêñ ondocgeñ.
- ³ Ajalamanñ gebe Apômtau kêjaliñ nê ñac mansañ aê sa.
Embe jamôêc êndêñ Apômtau, oc êkêñ taña aê.
- ⁴ Embe têtmac ñandanñ, nañ aņgôm taôm sec atom.
Taêm ênam biñ tonañ ênêc lêlômgeñ, amoa nêmm gamêñ ma anam taôm têt. ⁵ Ansuj
da gêdêñ
ma akêñ matem Apômtau.
- ⁶ Lau taêsam sêsôm gebe
“Asa oc êmoasiñ aêac.
O Apômtau, ôc lañômanô ñaja sa
mêñêpô aêac.”
- ⁷ Aôm kôkêñ têtac ñajam kêsêp aêñoc ñalêlôm,
kômoasiñ aê kêlêlêc êsêac, tañ sêngôn gêñmasê ñaôgeñ nañ su.
- ⁸ Aê jasa tauc sic to janêc bêc tobiñ malôgeñ
gebe aôm taômgeñ, o Apômtau, kôkêñ aê gamoa ñoc ñajam.
Dawidnê pesalem teñ.

5

Mec teñ kêtú Anôtô ejop aêacña

- ¹ O Apômtau, ôñô ñoc biñ.
Wê tañam ñoc oliñ.
- ² Ojae aêñoc kiñ to ñoc Anôtô, ôñô ñoc tañiboa kapôêñmañ,
gebe aêñoc mec êndêñ aôm êwac.
- ³ O Apômtau, ôñô aê aoc êndêñ bêbêc kanucgeñ.
Kamasañ ñoc da gêdêñ aôm gêdêñ bêbêc kanucgeñ, ma tec matoc teñ-teñgeñ
aômña gamoa.
- ⁴ Aôm kôtôm Anôtô, tañ têtac gêwiñ biñ paliñ-paliñ nañ atom.
Ñac sec teñ êtu nêmm ñacleñ atom.
- ⁵ Lanemtêna sêkô lañômnêmm atom.
Aôm kôkêñ kisa gêdêñ lau-sêgôm-secwaga samob.
- ⁶ Aôm goseñ dansañwaga samob su.
Apômtau gêjam lañôanô ôkwi aņga lau, tañ sêwê kaiñ dec to biñ-dansañwaga nañ
nêñ.
- ⁷ Aôm gôlôc kêtú nêmm têtmac gêwiñ teñgeñña
gebe aê jasô nêmm andu jana.
Aê jateñ mec aņga nêmm lôm dabuñ
ma jau tauc janêc gebe jatoc aôm sa.
- ⁸ O Apômtau, ônam gôliñ aê êtôm nêmm biñgêdêñ.

- Ômansarj nê m intêna ênêc aê larjôcnê m êtu njoc njacjona,
⁹ gebe birjnanô gêc êsêac awensurj atom.
 Ac taênj gêjam birj sesenj gênj surjagenj.
 Êsêacnênj koclabenj kêtôm sêawa gêna.
 Imbelenj geno birj e njawasi larjgwagenj.
¹⁰ O Anôtô, ôkênj njagêjô êndênj êsêac
 gebe nêj dib êtu lakô êndênj tauj.
 Ôti nj êsêac su anja larjômnênjma êtu nêj birj alôb-alôb taêsamnja
 gebe sêli tauj sa gêdênj aôm.
¹¹ Mago lau samob, tarj sê lamu aôm narj, têtac njam êsa.
 Ôtu lautuc êsêac,
 tarj têtac gêwi nj aôm narj,
 gebe sêmoa toôli nj êpigenj.
¹² O Apômtau, aôm gôjam mec njac gêdênj,
 ma nê m moasi nj kêkwa enj auc amboac lautuc.
 Dawidnê pesalem tenj.

6

Mec gebe Anôtô ênam sa êndênj tê m wapacnja

- ¹ O Apômtau, têtac njandaj ênac aê atom.
 Têtac êmoati nj tô nj ma ôsôm aê atom.
² O Apômtau, taêm labu aê gebe aoc kêt u dambê.
 O Apômtau, ômoasi nj aê gebe katakê e katuc urj tagenj.
³ Aê katuc njatutuc njasec.
 O Apômtau, aôm gobe ônac jaê aê e êndênj ondocgenj.
⁴ O Apômtau, ôkac taôm ôkwi ômu ômôênj ma ônam aê sa.
 Ônam aê sa êtu nê m moasi njnja,
⁵ gebe lau, tarj sêmac êndu su sêja narj, taênj gêjam aôm atom.
 Asa oc ênjgôm waem êsa anja lamboam.
⁶ Aê kasê aoc jamêc-jamêc e tekoc gêbac,
 ma gaêc bêc gajac matocsulu sasa gêdênj gêbêc bali nj gebe matocsulu kêsuj laplap
 larjgwagenj.
⁷ Aê kata nj njanô e matocdêbu kêtij ma galic gamênj sapu
 kêt u njoc njacjo sêlêsu aênja.
⁸ Amac secwaga samob aêc su anja aênjoc,
 gebe Apômtau kêkênj tarja njoc tarjiboa kapôênj.
⁹ Aê kata nj e Apômtau kêkênj tarjagoc.
 Apômtau kêkôc njoc mec sagac.
¹⁰ Aênjoc njacjo samob oc selendec sec e nêj meloco êsa,
 go têtai nj tauj su sebenj e sêc tomajenjenj sêna.
 Dawidnê pesalem tenj. Pesalem dambu tau njna kêt u njamatarja.

7

Apômtau kêmêtôc lau jagêdênj njawê

- ¹ O Apômtau, njoc Anôtô, aê gaê lamu aômgenj.
 Ôjanjo aê su anja lau samob, tarj sêjanda aê narj nêj, ma ônam aê sa.
² Embe masi, go njacjo sêmôni nj aê ênjgic to sênsaic aê amboac lewe

gebe ḡoc ḡac-ênam-aê-sawaga masi.

- ³ O Apômtau, ḡoc Anôtô, aê embe jaḡgôm ḡêḡ keso teḡ
êndêḡ ḡac teḡ,
⁴ ma embe jatu kasec ḡac, taḡ jagêc amoa tobiḡmalôḡeḡ taḡḡ naḡ,
ma embe janam êsêac, taḡ sêkêḡ kisa aê ḡaôma naḡ, sa atom,
⁵ go ḡacjo êjanda aê e naê aê tôḡ ma êka aê tôḡ tamiḡ nom
to êḡḡôm aê waec êtu meloc.
- ⁶ O Apômtau, ôndi totêmtac ḡandaḡeḡ ma ôndi sa mêḡonseḡ lau, taḡ sêlêsu aê naḡ, nêḡ
ḡaôndu su.
Aôm taḡ kômêôtôc biḡ naḡ, matam jali êsa gebe ômoasiḡ aê.
⁷ Ôkac tenteḡlatu samob sa wacetoc aôm sa acgom,
gocgo wêc ômu ôpi ôwac nêḡ lôlôc êtiam.
⁸ Apômtau kêmêôtôc lau samob nêḡ biḡ.
O Apômtau, ômêôtôc ḡoc biḡ êtôm nêḡ biḡḡêdêḡ ma ômoasiḡ aê êtu ḡoc biḡ masiḡa.
⁹ Ôkêḡ lau, taḡ sêkac taḡḡ su aḡḡa aôm nêḡ naḡ, nêḡ biḡ alôb-alôb ênac pep,
ma ôpuc ḡac ḡêdêḡ tôḡ êkô ḡajaḡa.
O Anôtô ḡêdêḡ,
aôm kôjala ḡoc ḡalêlôm e ḡôbi lêteḡ.
- ¹⁰ Anôtô kêkam aêḡoc lautuc ḡagabiḡ.
Eḡ ḡêjam lau, taḡ taêḡ ḡêjam biḡḡêdêḡ naḡ sa.
¹¹ Anôtô kêmêôtôc biḡ jagêdêḡ
ma Anôtô tonai kêkêḡ ḡagêjô kêtôm bêcgeḡ.
¹² ḡac teḡ embe ênam tau ôkwi atom, oc Apômtau êuc nê siḡ ḡamata êsa êtu eḡḡa.
Eḡ êkêkam nê sôb êkanôḡ eḡ.
¹³ Eḡ êkêḡ nê sôb-enseḡ-lauḡa nadiḡeḡ eḡ
to ênam jalana tamiḡ nê sôb.
- ¹⁴ Alicḡac me, biḡ alôb-alôb ḡêjam ḡac sec auc. Eḡ taê ḡêḡ wapacḡa.
Ma embe êkôc, oc talic ḡêḡ tau gebe biḡdansaiḡ.
¹⁵ Eḡ kêkwê sê e ḡalêlôm ḡêjac tau Jaê,
mago tau oc nau tau êsêp nê ḡêḡ, taḡ kêkwê naḡ.
¹⁶ ḡêḡwapac taḡ taê ḡêjam naḡ, oc êḡḡôndiḡ eḡ tau,
ma nê ḡêḡ alôb-alôb oc êtap eḡ tau môkêdanḡam sa.
- ¹⁷ Aê aoc êôc Apômtau êtu nê biḡ ḡêdêḡḡa,
ma jaḡḡa wê êpi Lôlôc ḡatau Apômtaunê ḡaê.
Dawidnê wê teḡ, ḡêjam ḡêdêḡ Apômtau kêtui ḡac Benjaminḡa Kus nê biḡḡa.

8

Tatoc Anôtô sa gebe ḡêḡôm aêac waer kêsai

- ¹ O Apômtau, aêacma ḡatau, nêḡ ḡaê ḡawae kêsai ḡêjam nom aucḡoc.
Êsêac sêlambiḡ aôm nêḡ ḡawasi e jagêdêḡ undambê.
² ḡapalê to ḡapalêo dedec aweḡ sêlambiḡ aôm sêwiḡ.
Aôm ḡôboa gamêḡ ḡajaḡa sa
êpuc nêḡ ḡacjo su
ma nêḡ soḡo-soḡo to lau-sêli-aweḡ-sawaga sênam taḡḡ ôkwi.
³ Aê embe jalic undambê, taḡ lêmamlatu kêkêḡ,
ma embe jalic ajôḡ to utitalata, taḡ kômasiḡ naḡ,

- ⁴ (oc taêc ênam tauc gebe) ñamalac tau oc amboac asagen, tec taêm gêjam en, ma ñamalac latu oc amboac asagen, tec gôjam jaom en nec.
- ⁵ Aôm kôkên en kédabin gebe êtôm aôm, ma gôjam gélôn en ña wae to ñawasi.
- ⁶ Aôm kôkên en gêjam gôlin gêñ, tañ lêmam gôgôm nañ, ma kôkên gêñ samob kêsô en ñalabu.
- ⁷ Kôkên domba to bulimakao ma kôkên bôc saleñña gêwiñ.
- ⁸ Aôm kôkên moc, tañ sêmoa umbon ñalabu ma i, tañ sêmoa gwêclêlôm, to gêñ materñ jali gwêcña samob, tañ sêsa nêñ lêñ gédên-gédêngeñ nañ.
- ⁹ O Apômtau, aêacma ñatau, nêñ ñaê ñawae kêsá gêjam nom aucgoc. Dawidnê pesalem teñ.

9

Tanam danje Anôtô gebe en kêmêtôc lau jagédêngeñ

- ¹ Aê gabe aoc êôc Apômtau toñoc ñalêlôm samuc. Aê gabe jasôm aômnêñm gêñsêga, tañ gôgôm nañ samob ñawae lasê.
- ² Aê gabe têtac ñajam ma aoc êôc aôm toôndugeñ. O Lôlôc ñatau, aê gabe janğa wê êpi aômnêñm ñaê, gebe aôm kôkên aênoc ñacjo sênu tañ su sêmu sêsô sêja. Aôm kôtiñ êsêac e sêka enkañ òkwi ma sêjaña,
- ⁴ gebe aôm kômasañ aênoc biñ to kômêtôc jagédên. Aôm-kômêtêc-gédênwaga gôñgôn lêpôn tau ñaô.
- ⁵ Aôm goec biñ lau samuc to gosen alôb-alôbwaga su. Aôm gosen êsêacnêñ ñaê su gêjaña samucgeñ.
- ⁶ Aôm golo ñacjo popoc e gacgeñ maleñmê baliñgeñ sêja. Aôm gosen malac gêwiñ e ñaê samob gêjaña.
- ⁷ Apômtau oc êñgôn nê lêpôn enden tóngeñ. En ketoc lêpôn kêkô gebe êmêtôc biñ.
- ⁸ ñac tagen tonañ tec kêmêtôc lau nomña nêñ biñ jagédên ma kêkên ñagêjô gédên tentenlatu gêjô gêñ, tañ sêgôm nañ.
- ⁹ Apômtau kêtú lau, tañ sêôc gêñwapac nañ, nêñ tuñtêna. En kêtú tuñtêna gebe êsêac sêñgôn ñalêlôm êndên tañ gêñwapac êñgôm êsêac nañ.
- ¹⁰ Amboac tonañ êsêac, tañ sêjala aômnêñm ñaê nañ, sêkên materñ aôm. Aôm Apômtau tec gôwi êsêac, tañ sesom aôm nañ, siñ atom.
- ¹¹ Awem êôc Apômtau, tañ gêñgôn nê lêpôn gêñgôn Sion nañ, asôm ênê gêñsêga lasê êndên tentenlatu sêñô,
- ¹² gebe en taê gêjam gebe êkac êsêacnêñ kamocgôc. En kéliñ môêc, tañ lau ñasec sêmôêc gédên en nañ, siñ atom.
- ¹³ O Apômtau, tañ kôkô aê auc gédên jamac êndu ñasacgêdô nañ, taêm labu aê. Ôlic aêmamañ gebe ñoc ñacjo sêgôm aê kwalecgoc.
- ¹⁴ Aê gabe jasôm aômnêñm gêñ towae lasê samob. Jakô Sion latuo nê sacgêdô ma aoc êôc aôm toôndu, gebe gôjam aê sa.
- ¹⁵ Lau samuc nêñ sê, tañ sêkwê kêtú aênña nañ, êsêac tañ sê tañ sêsêp.

Tauṅ enṅkaiṅ gêwê uc, taṅ sêkic kelecgeṅ naṅ.

¹⁶ Apômtau kêmêtôc biṅ gêwa tau sagac.
Ṇac alôb-alôb gêwê tau lêma ṅalakô.

¹⁷ Lau alôb-alôbwaga sêsêp lamboam sêja,
ma lau samuc samob, taṅ sêliṅ Anôtô siṅ naṅ, amboac tonanṅeṅ.

¹⁸ Anôtô oc êliṅ lau ṅalêlôm sawa siṅ ṅapaṅ atomanô,
ma lau ṅasec sênsaê gêṅ, taṅ sêkêṅ mateṅ naṅ, elêmê atomanô.

¹⁹ O Apômtau, ôndi sa. Ôkêṅ ṅamalac sêṅgôm gêṅ paliṅ atom.
Ôkêṅ lau samuc têtap nêṅ ṅagêjô sa aṅga aômnêm.

²⁰ O Apômtau, ôṅgôm êsêac têtakê.
Ôkêṅ lau samuc sêjala tauṅ gebe êsêac lau ṅaôma.
Dawidnê pesalem teṅ.

10

Mec Anôtô êmêtôc naêndêṅṅa

¹ O Apômtau, amboac ondoc kôkac taôm su wackôkô jaêcgeṅ.
Amboac ondoc kôsiṅ taôm gêdêṅ têm gêṅwapacṅa.

² Lau alôb-alôb tetoc tauṅ sa ma sêjanda lau ṅasec.
Biṅ taṅ êsêac taêṅ gêjam naṅ, êtap êsêac tauṅ sa acgommaṅ.

³ Ṇac alôb-alôb kêkêli tau kêtû nê kauc secṅa
ma ṅac, taṅ gêjam bôlêṅ ṅaôli ôkwi naṅ, kêsôm biṅ meloc kêpi Anôtô e gêwi eṅ siṅ.

⁴ Ṇac alôb-alôb nê biṅ gêjac kolec tau gebe Anôtô êkêṅ ṅagêjô atom.
Eṅ ketoc tau sa ma taê gêjam gebe Anôtô gêmôa atom.

⁵ Eṅ gêgôm nê gêṅ kêmoatiṅ eṅ e gêmôa ṅajam gedeṅ tōṅgeṅ. Aômnêm lêṅ mêtôcṅa
gêjac jaê eṅ.
Eṅ kêtaṅ pêlê nê soṅo-soṅo samob.

⁶ Eṅ taê gêjam gêṅ tau gebe “Aê oc jambeṅ teṅ atomanô,
ma gêṅwapac oc êtap aê sa atomanô amboac tonanṅeṅ.”

⁷ Ênê awasuṅ kapuc boa ṅanô ma biṅdansaṅ to ṅaclai gêjam auc.
Gêṅwapac to gêṅ alôb-alôb gêsac imbêla ṅatêpôêgeṅ.

⁸ Eṅ gêdib lau gêṅgôn gamêṅ gasaṅ e gêjac ṅac, taṅ tobiṅmê naṅ êndu.
Eṅ mata geso lau, taṅ sêpô lêna kêtû gêṅ ṅagêdôṅa naṅ.

⁹ Eṅ gê lamu gamêṅ ma gêdib lau amboac lewe gêdib gêṅ gêmôa gamêṅdani.
Eṅ gêdib gebe êkatôm ṅac ṅasec tōṅ.

Eṅ kêkatôm ṅac ṅasec
gebe ênsaic eṅ naêsêp nê uclêlôm.

¹⁰ Eṅ kêgalab gewec-gewec
e kêtap lau ṅasec sêpô lêna tauṅṅa sa.

¹¹ Eṅ taê gêjam gêc nê ṅalêlôm gebe “Anôtô kêliṅ siṅ.
Anôtô gêsasṅ laṅôanô auc e gêlic sapu.”

¹² O Apômtau, ôndi sa. O Anôtô, ôc lêmam sa.
Ôliṅ lau ṅasec siṅ atom.

¹³ Ṇac alôb-alôb oc êsôm biṅ meloc-meloc êpi Anôtô êtu asageṅṅa.
Ma amboac ondoc taê ênam ênêc nê ṅalêlôm gebe “Aôm oc ôkêṅ ṅagêjô êndêṅ aê
atom nec.”

- ¹⁴ Mago aôm tec gôlic gêngac. Aôm gôlic gêngwapac to lau-sêpô-lênawagagac,
ma aôm lêmam ônam gôlin.
Aôm taômgeņ, tec ņac kêpô lênaņa mata kêsap aôm.
Aôm gôjam mosêbu sa.
- ¹⁵ Ônac ņac alôb-alôb to ņac, taņ kêkac tau su aņga Anôtônê naņ, lêma tulu.
Ôkêņ ņagêjô êpi eņ êjô nê gêņ samob e tomalageņ.
- ¹⁶ Apômtau kêtû kiņ êngôn teņgeņ ma teņgeņ.
Lau samuc maleņmê aņga ênê gamêņ sugac.
- ¹⁷ O Apômtau, aôm kôjala lau ņasec têtac kêkac êsêac aômņa.
Aôm gôe taņam êsêac to kôpuc êsêacnêņ ņalêlôm tôņ,
¹⁸ gebe ômêtôc mosêbu to lau sêngôn jageoņa nêņ biņ êtu katô
e ņamalac nomņa têtakê lau teņ êtiam atom.

11

Lau gedey nêļ lamu

- ¹ Apômtau kêtû ņoc lamu. Ma amboac ondoci asôm gêdêņ aê gebe
“Ôêc ôpi lôc ôna amboac moc.
² Gôlicgac me, dedec-Anôtôwaga sêkac tikoc talam ma sêjô sôb e jadingeņ,
sebe sêpô lau-ņalêlôm-gêdêņwaga êndêņ gamêņ ņakesec.
³ Embe senseņ mêtê ņanombaņ, naņ gedey ņamalac tôņ naņ su
ņac gêdêņ oc êsôm ņabiņ amboac ondoci.”
- ⁴ Apômtau gêmoa nê lôm dabuņ ņalêlôm.
Ênê lêpôn kêkô undambê.
Eņ mata geso lau gamêņ samobņa
ma gêlic gêņ, taņ êsêac sêgôm naņ.
⁵ Apômtau kêsaê ņac gêdêņ to ņac, taņ gedec eņ naņ kêtômgeņ.
Ma nê ņalêlôm kêmoatiņ tôņ kêtû ņac, taņ gêgôm nê gêņ togôliņmê naņņa.
- ⁶ Eņ kêkêņ ja to talao gêjac lau sec amboac kom gêjac
ma kêsakiņ mu ņandaņ kêtû nêņ gêņ êlau êsêacņa.
⁷ Apômtau eņ ņac gêdêņ ma têtac gêwiņ biņgêdêņ.
Lau taņ sêgôm ņanô kêsa naņ, oc sêmoa eņ laņônêmņa.
Dawidnê teņ.

12

Mec Apômtau ênam aêac saņa

- ¹ O Apômtau, ônam aêac sa gebe lau mansaņ têtaiņ su
ma lau wapac maleņmê e gamêņ kêta êņ.
² Sêsôm biņ geo gelom-gelom tau.
Ac sêsôm nêņ biņ awensuņ geno-genogeņ ma nêņ ņalêlôm gêja lulu.
- ³ Ojae, Apômtau enseņ gêdônôlic samob, taņ seno-seno biņgeņ,
to awensuņ, taņ sêboa tauņboa naņ, acgommaņ.
- ⁴ Lau tonaņ tec sêsôm gebe “Tauņma imbelerê kêpuc aêac tôņ to gêdônôlic gêjac aêac sa.
Asa gebe ênam gôliņ aêac.”
- ⁵ Apômtau kêsôm gebe “Aê gabe japuc tauc jandi êtu lau, taņ sêkôninê êsêac sêngôn jageo
to lau ņagêbôc seņ oliņ tauņ elêmê naņņa.
Aê gabe janam lau, taņ sêkêņ mateņgeņ gebe janam êsêac saņa naņ sa.”

- ⁶ Apômtaunê biñ ñalô ñakêñkêñ
kêtôm labi nañ sêjam e ñakep masi amboac kwalamwaô.
- ⁷ O Apômtau, ônam jaom lau ñasec ma ôpuc aêac tônia
êndên lau tônia êtôm têm samob,
- ⁸ gebe lau geo oc dêndi sônia to sêmboa tauñ e sênsiñ aêac auc,
gebe sec gêjam sêga aña ñamalacnên.
Dawidnê pesalem.

13

Mec Apômtau ênam aêac saña

- ¹ O Apômtau, gobe ôliñ aê siñ samucgeñ e êndên ondoc acgom.
Ma gobe ôsiñ lañôm aê e êndên ondocgeñ.
- ² Aêñoc katuc oc êc ñandan
ma ñoc ñalêlôm ñawapac êtôm eleñ to êmbêc e êndên ondocgeñ ma ñoc ñacjo etoc
tau sa êndên aê e êndên ondocgeñ.
- ³ O Apômtau, ñoc Anôtô, ôlic aê ma ôkên tajam aêma.
Ôkên matocanô ñawa êsa gebe gêmacc enseñ aê atom.
- ⁴ Ma ñoc ñacjo etoc tau sa ma êsôm gebe “Aê kaku eñ tulu,”
ma ñoc soño-soño têtû samuc êtu aê kaku saña atom.
- ⁵ Mago aê taêc kêka aôm têtac gêwiñ tengeña.
Ñoc ñalêlôm êtu samuc gebe gôjam aê kêsi.
- ⁶ Aê janam wê êndên Apômtau
gebe eñ kêmoasiñ aê ñanô.
Dawidnê pesalem.

14

*Ñamalacnên sec
(Pes 53:1-6)*

- ¹ Lau meloc tec nêñ ñalêlôm kêsôm gêdên tauñ gebe “Anôtô tenj gêmoo atomanô.”
Êsêac sêgôm gên sec to alôb-alôb ma nêñ tenj gêgôm gên ñajam tenj atom.
- ² Apômtau kêtû kênin ñamalac latuñi aña undambê
gebe oc êtap ñac tokauc tenj, tañ kêtêc Anôtô nañ, sa gêmoo me masi.
- ³ Mago êsêac samob sêkac tauñ su. Samob têtû secñageñ.
Êsêacnên tenj gêgôm gên ñajam tenj atom, masi samucgeñ.
- ⁴ “Lau secwaga samob nêñ kauc gêbôc me. Êsêac têtangôn ñoc lau amboac señ mo
ma êsêac aweñ gêjac Apômtau atom.”
- ⁵ Mago êsêac oc têtakê ñasec
gebe Anôtô gêmoo gêwiñ lau gêdên nêñ gôlôac.
- ⁶ Amac abe akô biñ, tañ ñac ñalêlôm sawa kêkên mata nañ, auc.
Mago Apômtau tau kêtû ênê lamu.
- ⁷ Ojae, moasiñ ênam Israel saña mênêsa aña Sion ecmañ.
Êndên tañ Apômtau êmoasiñ nê lau êtiam nañ, Jakob oc êtu samuc ma Israel oc têtac
ñajam êsa.
Dawidnê pesalem.

15

Lau, tañ sêngôn Anôtônê lôc dabuñ nañ

¹ O Apômtau, asa oc êtu ñacleñ aômnêm bec.
Ma asa oc êngôn aômnêm lôc dabuñ.

² Ñac tagen, tañ kêsa nê lêñ tolañônêm sawagen ma gêgôm gêñ gêdêñ-gêdêñgen nañ,
ma kêsôm biññanô tau, tañ gêc nê ñalêlôm nañ lasê.

³ Ñac tagen, tañ biñ gêga kêsa awasuñ atom nañ.
Ñac tañ gêgôm gwadê sec to kêsac nê ñac jabañ enña atom nañ.

⁴ Ñac tagen, tañ gêlic lau alôb-alôb amboac gêñ ñaôma
ma etoc lau, tañ têtêc Anôtô nañ sa.

Ñac tagen, tañ êngôm biñ nañ kêtôc lêma kêpi nañ, ñanô êsa
ma biñ tau embe êkêñ ñandañ êndêñ en, oc ênam nê ñalêlôm ôkwi atom.

⁵ Ñac tagen, tañ kêkêñ nê mone gêdêñ lau ma taê kêka gebe mone êsu ñalatu kapôênña
atom nañ,
ma kêtû palê gêdêñ biñ kana-kanaña ma kêgôliñ bam ñac tobiñmê atom.

Ñac teñ embe nê lêñ amboac tonañ,
oc nê ñalêlôm ñawiwic atomanô.
Dawidnê pesalem.

16

Anôtô kêtû nê lau nêñ awamata

¹ O Anôtô, ojop aê
gebe aê gaê lamu aôm.

² Aê kasôm gêdêñ Apômtau gebe “Ñoc ñatau aôm.
Ñoc gêñ ñajam ñam aôm taômgen.”

³ Lau dabuñ nomña êsêac lau ñañêñ.
Êsêac sêjac aê matocanô ñajam.

⁴ Lau tañ sêjaliñ anôtô jaba sa nañ, oc sêôc gêñwapac taêsam.
Aê jakêñ da decña êndêñ êsêac atom, ma êsêacnêñ ñaê êsa aocsuñ atom.

⁵ Apômtau kêtû ñoc gêñlênsêm ma ñoc gêñ, tañ gawê kaiñ nañ.
Aôm gojob ñoc lêñlênsêm ñapep.

⁶ Sêjac belo gamêñ e katap ñoc gamêñ ñajam sa.
Biññanô, aê galic ñoc gêñlênsêm e gêjac matocanô ñajam.

⁷ Aê aoc gêjac Apômtau, gebe kêtû ñoc gêjam-sawaga ñajam.
Gêdêñ gêbêc atêc kepeñ aê kêtû biñ tonañña gêwiñ.

⁸ Aê kakêñ Apômtau kêkô lañôcnêm-ñagen gebe matocanô êpi en enden tôngeñ.
En kêkô ñoc anôña, tec aê oc jakô tengeñ.

⁹ Amboac tonañ ñoc ñalêlôm ñajam to ñoc katuc kêtû samuc,
ma aê ôlic gêngôn ñajam.

¹⁰ Gebe aôm oc ôwi ñoc katuc siñ êndêñ lamboam atom.
Aôm oc ôkêñ sê êngamiñ nêm ñac mansañ ôli tôn atom.

¹¹ Aôm kêtôc intêna jañgôn matoc jaliña gêdêñ aê.
Aê jamoa aôm lañômnêmña totêtac ñajam samucgen ma jatap lêmam anôña
ñamoasiñ sa enden tôngeñ.
Dawidnê mec teñ.

17

Ŋac mansaŋ awa gêjac Apômtau

- ¹ O Apômtau, biŋgêdêŋ ŋatau, ôkêŋ taŋam ŋoc taŋi.
Ôê taŋam ŋoc mec gebe kasôm kêsa gêdôcôlic dansaŋ atom.
- ² Aôm taôm oc ômêtôc aêŋoc biŋ,
gebe aôm tec matamanô gôlic gêŋ gêdêŋ.
- ³ Embe ônsaê ŋoc ŋalêlôm me embe ôtuc kêniŋ êsêp ŋoc ŋalêlôm êndêŋ êmbac me embe
ômbêlêm aê,
oc ôtap aê taêc gêjam biŋ geo teŋ sa atom ma aocsuŋ kasôm biŋ keso teŋ atom.
- ⁴ Ŋamalac embe sêŋgôm nêŋ gêŋ oc sêŋgôm, mago aê kasa ŋaclainêŋ lêŋ atom
gebe aôm awamsuŋ gêjac jao.
- ⁵ Ockaiŋ kêpuc aôm waŋam.
Aê kasêlêŋ kaku-kaku atom.
- ⁶ O Anôtô, aê aoc gêjac aôm, gebe aôm kôkêŋ taŋam aê.
Ôê taŋam aê ma ôŋô ŋoc biŋmaŋ.
- ⁷ Oc nêŋ têtac gêwiŋ teŋgeŋŋa lasê.
Aôm gôjam lau, taŋ sêc nêŋ ŋacjo su wacsê lamu nêŋ anôŋa naŋ kêsi.
- ⁸ Ojop aê êtôm aôm taôm gojob nêŋ matamanô.
Ôŋgandê aê jaŋgôn nêŋ magêm ŋaajuŋlabu.
- ⁹ Ojop aê êndêŋ lau sec, taŋ têtû kasec aê naŋ,
to êndêŋ ŋoc ŋacjo, taŋ sêgi aê auc e tapi-tapigeŋ sebe senseŋ aêŋa naŋ.
- ¹⁰ Êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋadani e taêŋ walô aê atom
ma sêboa tauŋ sa ŋa awerŋsuŋgeŋ.
- ¹¹ Aê embe jamoa ŋasawa teŋ, oc sêwa aê auc.
Êsêacnêŋ ŋalêlôm taêŋ gêjam tageŋ tonec gebe sênac aê piŋpaŋ e jansambi sa janêc.
- ¹² Êsêac têtôm lewe, taŋ kesegeŋ gwadaŋa gêmoa naŋ.
Ac têtôm lewe ŋalatu, taŋ sacgeŋ-sacgeŋ gêmoa gamêŋdani ŋalêlôm gêdib nê gwada
gêmoa naŋ.
- ¹³ O Apômtau, ôndi naôndac ŋoc ŋacjo ma ôku êsêac tulu.
Ôc nêŋ siŋ sa ma ônam katuc kêsi aŋga lau secwaga nêŋ.
- ¹⁴ O Apômtau, taôm lêmam ônam aê sa aŋga ŋamalacnêŋ
to lau nom tonecŋa, taŋ taêŋ kêka nêŋ gêŋ nomŋageŋ naŋ nêŋ.
Gêŋ taŋ gôjac tôŋ gêc naŋ, ôkêŋ êndêŋ êsêac e êpô êsêac ôkwi laŋgwageŋ.
Tauŋ sêniŋ e êtôm êsêac ma sêkêŋ ŋagêdô êndêŋ nêŋ latuŋi.
- ¹⁵ Mago aê oc jalic aôm laŋômanô gebe aê gagôm keso teŋ atom.
Embe matoc êpoa êtiam, naŋ jalic aôm endêŋ tôŋgeŋ e tekoc êsa laŋgwageŋ.
Dawidnê mec teŋ.

18

Dawidnê wê kêku ŋacjo tuluŋa

- ¹ O Apômtau, aê têtac gêwiŋ aôm,
taŋ kôtu ŋoc ŋaclai naŋ.
- ² Apômtau kêtu ŋoc lamuanô to kêtu ŋoc tuŋtêna ma kêtu ŋoc gêjamsawaga.
Ŋoc Anôtô kêtu ŋoc lôm, taŋ gaê lamu naŋ, eŋ kêtu ŋoc lautuc to kêtu ŋoc moasiŋ
ŋabulakôp ma kêtu ŋoc lêmpôp ŋajaŋa sec naŋ.

- ³ Aê aoc gêjac Apômtau ma eṅ ênam aê kêsi aṅga ṅoc ṅacjonêṅ.
Talanem Apômtau.
- ⁴ Gêmacanô ṅadembom gênôm aê auc
to gêṅ gebe enseṅ aêṅa kêtakê aê.
- ⁵ Lamboam ṅa-uc kêkic aê auc.
Gêmac ṅalakô mênkêtap aê sa.
- ⁶ Gamoa e katuc uṅ tagerṅ ma aoc gêjac Apômtau.
Gamôc gêdêṅ ṅoc Anôtô gebe ênam aê sa.
Eṅ gêṅgôn nê gamêṅ dabuṅ ṅalêlôm e gêṅô ṅoc môc.
Ma gê taṅa aêṅoc taṅiboa, taṅ kataṅ gaṅgôn eṅ laṅônêmṅa naṅ.
- ⁷ Go ôjô gêjam to nom ṅawiwic kêsa to kôtêṅ-kôtêṅgeṅ ma lôc ṅam kêtêṅep e kôjô-
kôjôgeṅ,
gebe eṅ totêtac ṅandaṅ gêmoa.
- ⁸ Jadauṅ kêsa eṅ lusuawa to ja ṅawaô kêsa eṅ awasuṅ
ma ṅamôsi kêpêlaṅ aṅga ênê kêsa gêja-gêja.
- ⁹ Eṅ kêwê undambê sêlilip kêsêp gêmêṅ.
Ma tao majaṅ gêc eṅ akaiṅ ṅalabu.
- ¹⁰ Eṅ mênghêlob gêṅgôn kerub ṅaô
to mu ṅamagê kêpuc eṅ tôṅ mênkelelo gêmoa.
- ¹¹ Eṅ kêkwa tau auc ṅa gêsunbôm.
Kom ṅamajaṅ to tao tokatap-tokatap kêkôm ênê bec auc.
- ¹² Tao kêkôm ênê ṅawasi auc,
mago kompoc to jawaô mênkêlêpaṅ kêsa.
- ¹³ Go Apômtau kêkêṅ nê wapap kêtaṅ aṅga undambê.
Ma Lôlôc ṅatau kêkêṅ nê awa kompoc to jawaô kêsa.
- ¹⁴ Eṅ kêpê nê ṅacjo ṅa sôb e sêc sêjam gamêṅ aucgeṅ sêja.
Eṅ kêpalip ôsic e kêjanda êsêac êliṅ-êliṅ.
- ¹⁵ Gêgôm e gwêc ṅagêdimbob gêôc tau sa kêtu awê
ma nom ṅataoṅ kêwaka tau sa.
Gebe aôm Apômtau gôjam wambaṅ
e atêm bu gwec-gwecgeṅ.
- ¹⁶ Eṅ kêmêtoç lêma aṅga lôlôc mênkêkam aê tôṅ,
ma gê aê sa aṅga ṅasamac kapôṅ ṅalêlôm.
- ¹⁷ Eṅ kêjaṅgo aê su aṅga ṅoc ṅacjo ṅaclai nê
to aṅga ṅoc gobi, taṅ nêṅ ṅaclai kêlêlêc aê su naṅ nêṅ.
- ¹⁸ Êsêac sebo sêsa dêdêṅ aê gêdêṅ ṅoc bêc wapacṅa,
mago Apômtau kêpuc aê tôṅ.
- ¹⁹ Eṅ kêkam aê sa jakakô gamêṅ kwalam.
Eṅ kêsaic aê sa kasa gaja gebe têtac gêwiṅ aêgac.
- ²⁰ Apômtau kêmoasiṅ aê kêtu laṅôcnêm sawaṅa.
Eṅ gêjam aê sa kêtu lemoc selecṅa.
- ²¹ Gebe aê kasa Apômtaunê lêṅ ṅapep
ma kakac tauc su aṅga ṅoc Anôtônê ṅaucṅageṅ atom.
- ²² Ênê ṅagôliṅ samob gesêṅ ṅoc intêna auc
ma kamasuc ênê biṅsu teṅ atom.
- ²³ Aê kasa ṅoc lêṅ ṅapep e eṅ gêlic aê ṅajam
ma gajob tauc ṅapep gêdêṅ gêṅenseṅ aêṅa samob.

- 24 Amboac tonarj Apômtau kêmoasiñ aê kêtû gamoa ñañêñña,
kêtû aê lemoc selecña, tec eñ mataanô gêlic aê jagêdên.
- 25 Aôm oc ôwa taôm sa êndên ñac ñajam gebe aôm ñac gabêjam.
Aôm oc ôwa taôm sa êndên ñac biññanôña gebe aôm ñac biññanôña.
- 26 Aôm oc ôwa taôm sa êndên ñac mansañ gebe aôm ñac mansañ,
mago ñac keso-keso, tec oc ôtôc taôm êndên eñ e êtakê.
- 27 Aôm kotoc lau mateñ jali sa ñapep
ma kôkôninñ lau mateñ waô tôn.
- 28 Aôm kôtunñ ñoc ja kêpô gamênñ ñajam.
Apômtau, ñoc Anôtô, gêgôm ñoc ñakesec ñawê kêsa.
- 29 Biññanô, aôm embe ôwiñ aê oc jalêti lañôc êlac ñoc ñacjogenñ jana.
Ñoc Anôtô embe êwiñ aê oc jamboañ jañgêli (ñoc ñacjonênñ) tunbôm.
- 30 Anôtô tonarj tec gêjam gôlinñ gêñ samob tomalagenñ.
Apômtaunê biñ ñakênkênñ. Eñ kêtû lau samob, tañ sê lamu eñ nañ, nên lautuc.
- 31 Gebe anôtô teñ oc êmoa ondoc, Apômtau eñ taugençoc.
Ma lamuanô tau teñ oc êmoa ondoc, aêacnênñ Anôtô taugençoc.
- 32 Anôtô tau tonarj tec kêjandinñ aê tônñ ña ñaclai
to gêjam ñoc intêna gebe ockaiñ êndinñ gêñ teñ atom.
- 33 ñac tonarj kêkênñ aê kasêlênñ ñagaô katôm isom.
Eñ ketoc aê kakô ñoc lôc ñamoatêc ñaôgenñ.
- 34 Eñ kêdônñ lemoc siñña,
tec lemoc jakêka talam ñamadi ñajaña.
- 35 Aôm gôsunñ nêrn lautuc êpiñ aê aucña to nêrn anôña kêpuc aê tônñ.
Aôm nêrn moasiñ ketoc aê sa.
- 36 Aê kasêlênñ e aôm kômasañ ockaiñ ñamala ñapep
gebe japô ocgêsu ôkwi atom.
- 37 Aê kajanda ñoc ñacjo e gaê êsêac tônñ
ma pañpañ jagasenñ êsêac popoc.
- 38 Aê kamakinñ êsêac e têtû motam su ma dêdi sa kêtiam atom.
Êsêac sêc ockaiñ ñalabu.
- 39 Aôm kôjandinñ aê ña ñaclai gebe janac siñ ñanô biññanôgoc.
Aôm kôkôninñ ñoc ñacjo tônñ e ockaiñ kaka êsêac tônñ.
- 40 Aôm kôkênñ aênoc ñacjo sêc aê sêja.
Aê gasenñ êsêac samob, tañ sêkênñ kisa gêdênñ aê nañ su.
- 41 Êsêac sêmôêc, mago nênñ ñac-ênâm-êsêac-sawaga teñ gêmoa atom.
Sêmôêc gêdênñ Apômtau, mago eñ kêkênñ taña êsêac atom.
- 42 Aê kadaba êsêac sa kêtôm mu kelelo kekop.
Aê kakip êsêac sa kêtôm sêpiñ bôc-kêpêc sa ança malaclunñ ma sêbaliñ siñ.
- 43 Aôm gôjam aê sa ança siñ tomôkê-tomôkê e kôkênñ aê katu lau samuc nênñ gôlinñwaga.
Lau tañ sêjam kauc aê nañ, tec sêjam sakinñ aê sêmoa.
- 44 Lau jaba sênô aê ñawaegenñ ma tañenñ wamu êndênñ aê.
Êsêac latunji tetoc aê sa.
- 45 Lau jaba latunji katunñ gêjaña
ma sêsunñ taunñ tênêp-tênêpgeñ sêsa ança nênñ tunjlêlôm sêmênñ.
- 46 Apômtau gêmoa mata jali. Aoc êoc ñoc lamu.
Aê jatoc ñoc ñacmoasiñ Anôtô sa.
- 47 Anôtô tau tec kêpuc aê tônñ e kakac ñoc kamocgôc.

- Enj kékônij malac-malac tøj sêsô ñoc gôlij ñalabu.
⁴⁸ ñac tonaj tec gêjam aê kêsî anja ñoc ñacjo, taj ñaclai sec nan, nêj to kêpuc aê sa jakatu ñoc gobi nêj ñatau.
 ñac tonaj tec gêjam aê kêsî anja ñaclai sec nê.
- ⁴⁹ O Apômtau, amboac tonaj jalambij aôm anja lau samuc ñalêlôm ma janja wê êpi aômnmê ñaê.
- ⁵⁰ Aôm tonaj tec kotoc nêmi kin sa ñanô ma kôtôc nêmi têtac gêwij tengeña gêdêj nêmi ñac goej oso eña gêdêj aê Dawid to ñoc gôlôac gedej tøjgej.
 Apômtaunê sakiwaga Dawid kêsôm bij tonec gêdêj Apômtau gêjam enj kêsî anja Saul lêma ma ênê ñacjo ñagêdô nêj.

19

Anôtônê kolej to bijsu

- ¹ Undambê kêwaka Anôtônê wae sa ma umbonj gêjac enj lêma ñakolej ñamiñ.
² Geleña tenj kêkêj bij tau ñawae gêdêj geleña tenj.
 Ma gêbêcauc tenj gêwa kauc sa gêdêj gêbêcauc tenj.
³ Sêsôm bij atom ma sêsam ñalô tenj lasê atom.
 Lau sêjô êsêac aweñ atom.
⁴ Mago êsêac aweñ kêsa gêjam nom ñagamêj samob auc.
 Ma nêj bij kêsa e jagêdêj nom ñamadiñ.
 Enj gê oc ñabec tenj anja tônê.
⁵ Oc tau tonaj kêtôm sagu togêlôngej kêsa gêmêj anja nê andu ma kêlêti kêsa nê lêj kêtôm ñaclai tenj totêtac ñajamgej.
⁶ Kêpi anja umbonj ñamadiñ tenj ma kêlêti e jakêsêp ñamadiñ tenj ma gêj tenj gêc ênê ñandaj su atom.
⁷ Apômtaunê bijsu mansaj kêlau katuj.
 Apômtau gêwa nê bij sa jagêdêj ma kêkêj lau meloc-meloc têtû lau tokauc.
⁸ Apômtaunê jatu e jakêtôm ma gêgôm nêj ñalêlôm e ñajamanô.
 Apômtaunê bijsu e ñakêjkeñ langwagej, tec kêpô aêac mateñanô.
⁹ Tatêc Apômtau tonêj ñalêlôm ñawa ênêc endej tøjgej.
 Apômtaunê mêtôc tau ñanô ma jagêdêj samob.
¹⁰ Bijsu tau tonaj ñanô kêlêlêc gold, kêlêlêc gold, taj sêpac e ñanôgej kêjalij tau sa nan su.
 Bijsu tonaj ñakana ñajam kêlêlêc lêp to ñatêkwi, taj kêpoac ñaobo nan su.
¹¹ Bijsu tonaj kêtû nêmi sakiwaga nê puc.
 Lau taj sêmansaj nan, oc têtap ñamoasij taêsam sa.
¹² Ojae, asa oc taê ênam nê geo tomalagej samob.
 Amboac tonaj ôsuc ñoc keso, taj tauc gajam kauc nan okwi.
¹³ Ojop nêmi sakiwaga gebe etoc tau sa atom.
 Bij jatoc tauc saña ênam gôlij aê atom.
 Go jamoa langcñêm sawagej.
 Jawê kaij bij kapôej tenj atom.
¹⁴ Ôjô aocsuj ñabij ñajam ma bij, taj ñoc ñalêlôm taêc gêjam nan, êndêj aôm êwac.
 O Apômtau, ñoc lamu to kêsîwaga ñanô aôm.
 Dawidnê pesalem tenj.

20

Mec taku nacjo tuluja

- ¹ Apômtau êkêj taña aôm êndêj bêc gêjwapacña.
Jakobnê Anôtô nê ñaê êtu lautuc aôm.
- ² Eñ ênam aôm sa anğa gamêj dabuj
to êpuc aôm tøj anğa Sion.
- ³ Eñ taê ênam aôm nê m da samob.
Ma nê m daja ênac eñ mataanô ñajam.
- ⁴ Eñ êkêj gêj, tañ nê m ñalêlôm taê kêka nañ, ñanô êsa.
Eñ êkêj aôm ôngôm gêj samob, tañ taêm gajam nañ, e ônac dabuj.
- ⁵ Embe ôku nê m nacjo tulu, aêac oc ôlij api toôndugeñ, oc andaiñ obokêam asam aêacma
Anôtônê ñaê.
Apômtau êkêj gêj samob, tañ koteñ nañ, ñanô êsa.
- ⁶ Galoc tec kajala gebe Apômtau gêjam nê ñac, tañ señ oso eñ nañ sa.
Eñ kêkêj taña eñ anğa nê undambê dabuj. Nê anôña aku nacjo tulu tonçlaigey.
- ⁷ Lau ônê ñai-ñai samob taêj kêka nêj kareta siñña to hos,
mago aêac tec taêj kêka aêacnêj Apômtau Anôtô nê ñaclai.
- ⁸ Êsêac tê sêku sa sêsêp jasêc,
mago aêac gacgeñ bôjdagij anğey akô ñajana.
- ⁹ O Apômtau, ôkêj kiñ tau êku nê nacjo tulu.
Ôkêj tañam aêacmêjma môêc.
Dawidnê pesalem teñ.

21

Aweñ gêoc Anôtô kêtuj kêku nacjo tuluja

- ¹ O Apômtau, kiñ têtac ñajam kêtuj kôpuc eñ tøjña
ma ôlij kêpi ñanô gebe aôm gôjam eñ sa.
- ² Biñ tañ nê ñalêlôm taê gêjam nañ, gôgôm ñanô kasa
to biñ, tañ gêdôlic kêsôm lasê nañ, gôgôm kêtuj tøj.
- ³ Aôm gôdêj eñ jakômoasiñ eñ ñanôgeñ.
Aôm kôkêj eñ kêkuc sunsuñ gold teñ.
- ⁴ Eñ keteñ aôm gebe êmoa mata jali, tec gôgôm kêtuj tøj,
gebe gôjac têku ênê jala ma gêmoa e ñêjgeñ su.
- ⁵ Aôm gôjam eñ sa, tec nê-wae kêtuj kapôêj.
Aôm kôgêlôj eñ ña ñawasi to kôwaka eñ sa.
- ⁶ Aôm kotoc eñ sa kêtuj moasiñ ñamôkê ñanô.
Aôm gômoa gôwiñ eñ, tec gêgôm eñ têtac ñajam kêsa.
- ⁷ Kiñ taê kêka Apômtau
ma Lôlôc ñatau nê têtac gêwiñ teñgeñña êpuc eñ tøj ma êku atom.
- ⁸ O kiñ, lêmam oc ôlô nê m nacjo samob tøj.
Nê m anôña oc êtap samob, tañ sêkêj kisa aôm nañ sa.
- ⁹ Aôm embe ojoc taôm lasê,-oc ôndamba êsêac êtôm ja geñ oba.
Apômtau têtac ñandanğ oc êndanğôj êsêac ma ja oc êniñ êsêac su.
- ¹⁰ Kiñ oc enseñ êsêacnêj wakuc anğa nom su
ma oc enseñ nêj gôlôac anğa ñamalac ñalêlôm su.
- ¹¹ Êsêac embe sêniñ oliñ sec êtu aômña me taêj ênam gebe sênsau sêoc aôm,

oc sêngôm gêrlêlôm elêmê.

¹²Enj oc êpê êsêac ña nê sôb
ma êôc êsêac ôkwi e sêc.

¹³O Apômtau, ômôênj tonêm ñaclaigerj,
ec aêac alanem to alambij aômnêm ñaclai.
Dawidnê pesalem tej.

22

Tañiboa to wê lambijña tej

¹O ñoc Anôtô, o ñoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê sij
ma kôkô jaêc ñoc tanj ônam aê saña.

²O ñoc Anôtô, aê aoc gêjac aôm gêdênj geleñña, mago gôjô aê aoc atom.
Ma gêdênj gêbêc, mago ñoc ñalêlôm kêtú malô atom.

³Mago aôm ñac dabuj.
Aôm gônggônj Israelnê wê lambijña ñaô kêtú nêm lêpônj.

⁴Aôm tonañ tec aêac tamerñmai sêkênj materj.
Sêkênj materj aôm, tec gôjam êsêac sa.

⁵Êsêac sêmôêc gêdênj aôm ma gôjam êsêac kêsí.
Êsêac sêkênj materj aôm e gôgôm êsêac majenj kêsá atom.

⁶Aê katôm ñamalac atom, katôm moacênjic.
Lau sêsu aê susu ma ñamalac lañônj gelo aê.

⁷Lau samob, tanj sêlic aê nañ, têtanj pêlê aê.
Sêñala to tédainj gêsuj aê gebe

⁸“Ñac tau tonañ gêsuj tau gêdênj Apômtau, tec Apômtau akôc enj samañ.
Apômtau têtac gêwiñ enj, tec ênam enj kêsímañ.”

⁹Aôm tonañ tec kôkôc aê aña tinoc têtacêlêlôm,
gojob aê ñapep ma gainj tinocnê su tônj.

¹⁰Tinoc kêkôc aê su ma aôm gôjam jaom aê ñapañ.
Gêdênj aê katu awê nañ, aôm kôtu aênjoc Anôtô.

¹¹Ômoa jaêc aêma atom
gebe gêñwapac mênkêdabij ma gêjam-sawaga tej gêmoa atom.

¹²Bulimakao kapoac taêsam sêkôm aê auc.
Bulimakao kapoac Basañña toñaclai sêgi aê auc.

¹³Gênj tau sêña awenj gêdênj aê
kêtôm lewe kêtanj gebe êkaku gênj popoc.

¹⁴Aê gawê amboac labi.
Aênjoc ñatêkwa samob kêsú.

Aênjoc ñalêlôm kêtôm lêp
ma gêwê gêc ñoc wanlêlôm.

¹⁵Aênjoc koclabenj ñakeleñ kêsá amboac ku ñasaboac
ma imbeloc kêsap lôcboam tônj. Ma kôkônij aê tônj gaêc gêmacanô ñakekop
ñalêlôm.

¹⁶Ojae, kêam sêgi aê aucgoc. Secwaga tonj tej sêwa aê auc
ma sêkim lemoc to octapa lasê.

¹⁷Ñoc ñatêkwa samob gêc awênj.
Êsêac materj gê aê e gêjac materjanô ñajam.

- 18 Êsêac sêjac sam ñoc ñakwê gêdêñ taun.
Ma sêpuc kapoac kêtú ñoc ñakwê baliñña.
- 19 O Apômtau, ômoa jaêc aêma atom.
O ñoc ñaclai, mênônám aê sa sebeñ.
- 20 Ônam aê kêsí anña sin
ma ônam aê sa anña kêamnêñ gebe jamoa matoc jali.
- 21 Ônam aê sa anña lewe awasun
ma ojop aê êndêñ bôcgabuñ ñajabo.
- 22 Aê jasôm nêñ ñaê lasê êndêñ ñoc lasitêwai
ma jalanem aôm jakô gôlôac ñalêlôm.
- 23 Amac tañ atêc Apômtau nañ, alambin eñ.
Amac samob, tañ anña Jakobnê gôlôac nañ, atoc eñ sa.
Amac samob, tañ nêñ ñam kêsêp Israel nañ,
anac tênêp eñ.
- 24 Gebe eñ mataanô geo gala to gêjam dêmôê
ñac ñalêlôm sawa, tañ kêpô lêna tau nañ atom.
Eñ gêsarñ lañôanô auc gêdêñ eñ atom.
Apômtau kêkêñ taña eñ gêdêñ tañ gêmôêc gêdêñ eñ nañ.
- 25 Aôm kôtu ñoc lambin, tañ kêsa gôlôac kapôêñ ñalêlôm nañ ñamôkê.
Ñoc bin, tañ gajac mata nañ, gabe jañgôm êtu tôn jakô lau, tañ têtêc eñ nañ
lañônêmña.
- 26 Lau ñalêlôm sawa oc sêniñ gêñ e êôc êsêac tôn.
Êsêac tañ sesom Apômtau nañ, oc aweñ êôc eñ.
Nêñ ñalêlôm êpi-êpi enderñ tôngeñ.
- 27 Nom ñamadinñ samob oc taêñ ênam bin tonañ ma sênam tauñ okwi denderñ Apômtau.
Lau tomôkê-tomôkê samob oc sêu tauñ sênêc eñ lañônêmña.
- 28 Gebe Apômtau eñ kin,
eñ tec gêjam gôlinñ lau tomôkê-tomôkê samob.
- 29 Lau towae samob anña nom oc sewec êndêñ eñ.
Samob tañ têtú kekop nañ, to êsêac tañ lêñ tamac ênduña gêjac êsêac ñawae nañ,
oc sewec êndêñ eñ amboac tonanjerñ.
- 30 Lau samob, tañ ocgo mênjsêsa nañ, oc sênam sakin eñ.
Ma lau oc têtêku Apômtaunê minñ êndêñ nêñ wakuc.
- 31 Êsêac oc sênac minñ êndêñ lau, tañ teneñi sêkôc êsêac atom tagenñ nañ,
gebe Apômtau gêjam êsêac sa. *

23

Apômtau kêtú ñoc ñacgejob

- 1 Apômtau kêtú ñoc ñacgejob,
tec oc japô lêna gêñ teñ atom.
- 2 Eñ kêkêñ aê kasa tauc sic gaêc gamêñ wale-wale
to gêwê aê jakalêwanñ tauc ganğônñ bumata.
- 3 Eñ kêlau ñoc katuc
to gêwê aê kasa lêñ ñanêñ kêtú ênê ñaêña.
- 4 Ma embe jamoa ñakêlêndinñ sec ñalabu, oc jatêc gêñwapac teñ atom,
gebe aôm gôwinñ aê. Nêñ guñ to tôc gêjac aê têtac tôn.

* 22:31: Dawidnê pesalem teñ.

- ⁵ Aôm gono moasiñ aê ma ñoc ñacjo sêlic.
Aôm goeñ oso môkêcapac ña niptêkwi ma kôkêc aêñoc gêñ janômña e mêngec.
⁶ Biññanô, malô to moasiñ êsap aê têtñ êndên bêc samob, tañ jamoa matoc jali nañ,
ma jangôn Apômtaunê andu totêm-totêm. *

24

Kiñ toñawasi

- ¹ Apômtau kêtú nom to gêñ samob, tañ gêjam auc nañ ñatau.
Lau tañ sêngeñ nom tau e jagêdên ñamadiñ nañ, têtú nê gêñ amboac tonañ.
² Eñ kêsuiñ nom tonañ sa kêkô gwêc ñaô
ma kêkwê e ñajaña sec kêkô bu ñaô.
³ Asa oc êpi Anôtônê lôc naêtôm.
Ma asa oc êtôm gebe êkô ênê gamêñ dabuñ.
⁴ Ñac tañ lêma ñawasi ma ñalêlôm ñakêñkêñ langwageñ nañ.
Ñac tañ gêoc tau sa gêdên gêñdansañ atom nañ, to ñac tañ kêtôc lêma kêtú geo
teñña atom nañ.
⁵ Eñ oc akôc mec anga Apômtaunê.
Ma Anôtô, tañ gêjam eñ kêsí nañ, oc êwaka eñ sa.
⁶ Lau tañ sesom eñ nañ, nêñ lêñ amboac tonañ.
Êsêac tañ sesom Jakobnê Anôtô lanðanô.
⁷ O sacgêdôac, asa lanðmanô sa ma katam lanðwaanôac, alêc taôm su
gebe kiñ toñawasi êsô êwac.
⁸ Kiñ toñawasi tau asa.
Apômtau ñaclai to ñactêkwa, Apômtau ñactêkwa, tañ gêjac siñ nañ.
⁹ O sacgêdôac, asa lanðmanô sa ma katam lanðwaanôac, alêc taôm su
gebe kiñ toñawasi êsô êwac.
¹⁰ Kiñ toñawasi tau asa.
Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, ñac tonañ kêtú kiñ toñawasigoc. *

25

Mec Anôtô ejop to êwê aêac ma êsuc nêñ sec ôkwiña

- ¹ O Apômtau, aê jansiñ ñoc katuc sa êndên aôm.
² O ñoc Anôtô, aê kakêñ gêwiñ aôm. Ôkêñ lau sêngeôm aê majoc êsa atom
ma ôkêñ ñoc ñacjo sêoc ôndu aê atom.
³ Samob tañ sêkêñ mater aôm nañ, sêngeôm êsêac majeñ êsa atom.
Lau tageñ, tañ sêkac tauñ su anga aômñem nañ, go majeñ êsa.
⁴ O Apômtau, ôwa nêñ lêñ sa êndên aê.
Ôkêñ aê jajala nêñ intênamañ.
⁵ Ôndôn aê ma ôkêñ aê jasêlêñ jasa nêñ biññanô ñaintêna, gebe aôm kêtú ñoc Anôtô
gêjam aê saña.
Aê kakêñ matoc aôm kêtôm bêcgeñ.
⁶ O Apômtau, taêm ênam nêñ taêm walô to nêñ têtmtac gêwiñ teñgeñña,
tañ gêc gêdên andangeñ e mêngeñdên galoc nañ.
⁷ Taêm ênam ñoc sec to geo ñapalêgeñña atom.
O Apômtau, taêm ênam aê êtu têtmtac gêwiñ teñgeñña to nêñ moasiñña.
⁸ Apômtau eñ ñajam to gêdên.

* 23:6: Dawidnê pesalem teñ. * 24:10: Dawidnê pesalem teñ.

- Amboac tonarj tec kêdônj lau sec sêsa lênj gêdênj.
⁹ Eñ gêwê lau, tarj sêkônij tarj narj, sêsa nênj lênj gêdênj
 ma kêdônj nê lênj gêdênj lau, tarj sêkônij tarj narj.
¹⁰ Apômtau gêwê lau, tarj sêmasarj ênê poac to biñsu narj.
 Sêsa ênê lênj têtac gêwiñ tengeñja to biñjanôña.
- ¹¹ O Apômtau, ôsuc ñoc biñ kapôênj narj ôkwi
 êtu nênj ñaêña.
¹² ñac tarj kêtêc Apômtau narj, eñ asa.
 Apômtau oc êndônj lênj, tarj ñac tau êjalij sa narj, êndênj eñ.
¹³ Eñ tau oc êngônj tomoasiñ
 ma nê wakuc oc sêwê kaiñ gamênj tau.
¹⁴ Lau tarj têtêc Apômtau narj, têtù ênê lau ôlij andarj eñja.
 Ma eñ gêwa nê poac sa gêdênj êsêac.
- ¹⁵ Matoc kêsap Apômtau tônj
 gebe eñ oc ênu ockaiñ su aña lakô.
¹⁶ Ôkac taôm ôkwi êndênj aê ma taêm labu aê
 gebe aê taucgeñanô ganğônj toñoc ñalêlôm ñawapacgeñ.
¹⁷ Ôngôm ñoc ñalêlôm ñawapac êtu gaô
 ma ôngamboac aê su aña ñoc ñandarj.
¹⁸ Taêm ênam ñoc ñalêlôm ñawapac to biñ, tarj kêlênsônj aê
 ma ôsuc aêñoc sec samob ôkwi.
- ¹⁹ Ôlic ñoc ñacjo samob, tarj sêjac aê ñawae narj.
 Êsêacnênj ñalêlôm kêmoatiñ tônj aêña.
²⁰ Ônam gôlij katuc ma ônam aê sa.
 Ôkênj lau sêngôm aê majoc êsa atom gebe aê gaê lamu aôm.
²¹ O Apômtau, biñgêdênj to gênj mansarj êkôm aê auc,
 gebe aê kakênj matoc aôm ñaparj.
²² O Anôtô, ônam Israel sa
 aña nênj gêñwapac samob ñalêlôm. *

26

Ñac mansarj teñ nê mec

- ¹ O Apômtau, nênj mêtôc êwaka aê sa gebe gawê biñ ñakaiñ teñ atom gebe aê kasa ñoc
 lênj lañôcnênj sawageñ
 to taêc kêka aôm ñañêñgeñ.
² O Apômtau, ônsaê aê ma ôjala aê.
 Ômbêlênj ñoc ñalêlôm e ômbi lêtênj.
³ Gebe nênj têtac gêwiñ tengeñja gêjac aê matoc su gedênj tôñgeñ
 ma kasa nênj lênj ñañêñ ñaparj.
- ⁴ Aê ganğônj gawiñ lau kesowaga atom.
 Ma gajac biñ ôkwi gêdênj kalomtêna atom.
⁵ Aê gadec secwaganênj sêkac tauñ saña
 to gajac jaê lau geowaga.
- ⁶ O Apômtau, aê kakwasij lemoc ñabiñ masigeñ.
 Ma kasêlênj kagi nênj altar amboac tonarjgeñ tec gamoa.
⁷ Gebe janam danğe aôm ña aoc kapôênj

* 25:22: Dawidnê teñ.

Ma jasôm aômnêm gênsêga samob ηawae lasê.

- ⁸ O Apômtau, aê têtac gêwiņ nêm andu ηamala,
gamêņ taņ nêm ηawasi gêjam auc naņ.
- ⁹ Ôtiņ ηoc katuc siņ êwiņ lau secwaga nêņ atom.
Ma ôlic ênaņa êwiņ lau-sêjac-ηamalac-ênduwaga nêņ atom.
- ¹⁰ Lau tonaņ lemeņ siņ-dec kêsap tôņ.
Ma sêmêgôm awa ηalêsiņa kêsêp lemeņ anôņa e mênģêc lanģwageņ.
- ¹¹ Ma aê kasa ηoc lêņ tobiņ masigeņ.
O Apômtau, ônam aê kêsi to taêm labu aê.
- ¹² Ockaiņ tec kaka gamêņ ηatapa ηajam tôņ.
Lau embe sêkac tauņ sa, oc sêlambiņ Apômtau. *

27

Apômtau kêtû ηoc Ja to ηoc moasiņ

- ¹ Apômtau kêtû ηoc ja to ηoc moasiņ, amboac tonaņ oc jatêc asa.
Apômtau kêtû katucnê lamu, amboac tonaņ oc jaê go asa.
- ² Lau sec embe sênac aê gebe senseņ aê su,
go êsêac, taņ têtû ηoc soņo-soņo to ηoc ηacjo naņ, sêka selelec e sêu tauņ.
- ³ Siņwaga taêsam embe sêņģi aê auc, oc ηoc ηalêlôm ηatutuc atom.
Ma êsêac embe sênac siņ êndêņ aê, oc têtac êpa sugeņ.
- ⁴ Aê kateņ gêņ tageņ gêdêņ Apômtau ma ηoc ηalêlôm kêkac aê biņ tageņ tonecņa
gebe jaņģôņ Apômtaunê andu êtôm ηoc bêc jamoa matoc jaliņa samob
gebe jalic Apômtaunê ηajam
ma jateņ eņ gebe êwê aê.
- ⁵ Gebe êndêņ bêc ηawapacņa eņ oc êsiņ aê jaņģôņ ênê bec ηalêlôm.
Ênê bec ηagadê oc ênsaņ aê auc. Eņ êsuņ aê sa najaka poc ηajana tôņ.
- ⁶ Amboac tonaņ tecbeloc aņģeņ êndêņ ηoc ηacjo, taņ sêģi aê auc naņ.
Aê gabe jakêņ da aņģa ênê bec ma jakêņ toôndugeņ. Aê jaņģa wê ma janam êndêņ
Apômtau.
- ⁷ O Apômtau, ôkêņ taņam aê gebe aoc gêjac aôm kapôêņ.
Taêm walô aê ma ôkêņ taņam aêmaņ.
- ⁸ Aôm kôsôm gebe “Ansom aê.”
“O Apômtau, amboac tonaņ tec gabe jansom aôm.”
- ⁹ Ôsiņ laņôm aê atom ma ôtiņ nêm sakiņwaga su totêmtac ηandaņņa atom.
O ηoc kêsiwaga Anôtô, aôm kôtu ηoc gêjam-sa amboac tonaņ ôtiņ aê su to ônac
kapoac aê atom.
- ¹⁰ Tinoc agêc tamoc sêwi aê siņ su,
mago Apômtau oc êkôc aê sa.
- ¹¹ O Apômtau, ôtôc nêm intêna êndêņ aê ma ôwê aê jasa gamêņ tapa ηajam.
Ôņģôm êtu ηoc ηacjoņa.
- ¹² Ôwi aê siņ jandêņ biņ, taņ ηoc ηacjo sêkic naņ atom.
Gebe biņ-gêgawaga dêdi sebe sênac aê ma sêjac tênêp gebe senseņ aê su.
- ¹³ Aê kakêņ gêwiņ
gebe jalic Apômtaunê ηajam aņģa gamêņ sêņģôņ mateņ jaliņa.

* 26:12: Dawidnê teņ.

14 Ôkêñ matam Apômtau totêmtac êpa sugerñ ma tonêm ñalêlôm samucgerñ.
Ôkêñ matam Apômtaugeñ. *

28

Mec Apômtau ênam aêac sayja

- 1 O Apômtau, aê aoc gêjac aôm gebe ñoc lamu aôm.
Lañôm elo ma ônam taôm tôñ aê atom,
gebe aôm embe ênam taôm tôñ aê,
aê oc jatôm lau, tañ sêsêp sê sêja e lañômê nañ.
- 2 Embe jamôêc êndêñ aôm ma jaôc lemoc sa êndêñ nêñ lôm ñagamêñ dabuñsêga,
nañ ôkêñ tañam ñoc tañiboa.
- 3 Ôtiñ aê su jawiñ lau, tañ sêkac tauñ su aña Anôtônê nañ, to lau alôb-alôbwaga atom.
Gebe lau tonañ nêñ ñalêlôm keso ma sêbanac biñ gêdêñ nêñ lau jabañ êsêacña.
- 4 Ôkêñ ñagêjô êndêñ êsêac êtôm nêñ gêñ, tañ sêgôm to sêjac lau mateñanô aucña nañ.
Ôkêñ ñagêjô êndêñ êsêac êtôm gêñ, tañ lemeñ sêgôm nañ, ôkêñ gêñ tau ñagêjô
êndêñ êsêac.
- 5 Gebe êsêac mateñ gêdiñ Apômtaunê gôliñ to gêñ, tañ lêma gêgôm nañ atom.
Amboac tonañ oc enseñ êsêac su e ênam êsêac sa êtiam atom.
- 6 Aoc êôc Apômtau
gebe eñ kêkêñ taña ñoc tañiboa kapôêñ.
- 7 Apômtau kêtú ñoc ñaclai to ñoc lautuc.
Ñoc ñalêlôm kêsap eñgeñ, tec gêjam aê sa.
Amboac tonañ ñoc ñalêlôm gegerñ aê sa samucgerñ
gebe jaña wê danjerña êpi eñ.
- 8 Apômtau kêtú nê lau nêñ ñaclai
to kêtú nê ñac, tañ señ oso eñ nañ, nê lautuc.
- 9 Ônam nêñ lau sa to ônam mec nêñ gêñlênsêmmañ
ma ojop to ôsip aêac sa enderñ tôñgeñ. *

29

Ôsic to wapap kêwaka Apômtaunê wae sa

- 1 O lau undambêña, awem êôc Apômtau
ma alanem ênê ñawasi to ñaclai.
- 2 Awaka Apômtaunê ñaê ñawae sa.
Au taôm togêlôn dabuñ anêc Apômtau lañônêm.
- 3 Êsêac sêñô Apômtau awa aña gwêc.
Ma ênê awa kêdôn tau gêsac gwêc.
- 4 Apômtau awa kêtaj toñaclai.
Apômtau awa ñadindiñ kaiñ teñ.
- 5 Apômtau awa, wapap tau, gêjac kaseda.
Apômtau gêjac kaseda, tañ kêkô Lebanon nañ popocgoc.
- 6 Eñ gêgôm lôc Lebanon gêboañ amboac bôclatu.
Ma Hermon amboac bulimakao ñalatu.
- 7 Apômtau awa kêkêñ jawaô kêbêlañ
sinseñ-sinseñ kêsá makeñ-makeñ.
- 8 Apômtau awa kêlêndiñ gamêñsawa e kêtênêp lasê.

* 27:14: Dawid gêga. * 28:9: Dawidnê teñ.

Apômtau kêkôjôc gamênsawa Kades.

⁹ Apômtau awa kêwiwic kamem to giŋ kalaka walôŋa e kêsêlô su.
Ma samob, taŋ sêŋgôŋ nê andu naŋ, sêoc lambiŋ eŋ gebe ŋataugoc.

¹⁰ Apômtau gêjam gôliŋ gwêc ŋagêdimbob.
Eŋ gêŋgôŋ nê lêpôŋ kiŋŋa geden tôŋgeŋ.

¹¹ Apômtau êpuc nê lau tôŋmaŋ.
Apômtau ênam mec nê lau ŋa biŋmalô. *

30

Mec danŋeŋa teŋ

¹ O Apômtau, aê gabe aoc êoc aôm gebe gôjam aê kêsi.

Ma kôkêŋ aêŋoc ŋacjo têtû samuc kêtû aê gajaŋaŋa atom.

² O Apômtau ŋoc Anôtô, aê gamôêc gêdêŋ aôm gebe ônam aê sa.

Ma aôm kômoasiŋ aê, tec aê ŋajam kêsagoc.

³ Apômtau, aôm tec gôwê ŋoc katuc aŋga lamboam kêpi gêmêŋ.

Aôm gômôêc aê tôŋ mêŋkôkêŋ aê matoc jali kêsa kêtiam gebe jaêc su jasêp sêlêlôm jana atom.

⁴ Amac lau mansaŋwaga, awem êoc Apômtau.

Ma alanem ênê ŋaê dabuŋ.

⁵ Gebe eŋ têtac ŋandaŋ olaŋ-olaŋ atom.

Ma nê moasiŋ ênêc enderŋ tôŋgeŋ.

Êmbêc tataŋ taŋiboa

ma eleŋ ôliŋ êpi-êpiŋeŋ.

⁶ Aê tec taêc gêjam e gwala kêpa su

gebe “Oc jaku atomanô.”

⁷ O ŋacmoasiŋ Apômtau, aôm kôwaka aê sa gaŋgôŋ ŋoc malac ŋajaŋa.

Ma gôsaŋ laŋômanô auc gêdêŋ aê e katakê.

⁸ O Apômtau, gêdêŋ tonarŋ aoc gêjac aôm

ma kataŋ gêdêŋ ŋoc Anôtô.

⁹ “Aê embe jamac êndu ma jasêp sê jana,

oc êmoasiŋ aôm amboac ondoc.

Kekop oc etoc aôm sa

ma êwaka nêŋ lêŋ to nêŋ biŋ ŋaŋêŋ sa êtôm me.

¹⁰ O Apômtau, ôkêŋ taŋam aê to taêm walô aê.

O Apômtau, ôtu ŋoc ônam-aê-sawaga.”

¹¹ Aôm gôjam ŋoc gêŋwapac ôkwi kêtû wê.

Aôm kôkac ŋoc abec su ma kôkêŋ têtac ŋajam aê kajandiŋ.

¹² Amboac tonarŋ aê janam tauc tôŋ atom. Aê jalambiŋ aôm.

O Apômtau, ŋoc Anôtô, aê gabe janam danŋe aôm enderŋ tôŋgeŋ. * naŋ.

31

Mec Anôtô ênam aêac sa êndêŋ noc gêŋwapacŋa

¹ O Apômtau, aêŋoc lam u aôm. Ôwi aê siŋ amboac ŋac gêbac atomanô.

Ônam aê sa êtu aôm nêŋ biŋgêdêŋŋageŋ.

² Ôê taŋam aê

ma mêŋônam aê sa sebeŋ.

* 29:11: Dawidnê pesalem teŋ. * 30:12: Dawidnê pesalem, taŋ gêga gêdêŋ sêjac kawi lôm dabuŋ

Ôtu ñoc poclabu ôngandê aê
ma ñoc tunjtêna gebe ôpiñ aê auc.

³ Aôm tec kôtu ñoc poclabu to tunjtênagoc.

Aôm oc ôkam to ôwê aê êtu nê m ñaêña.

⁴ Aôm oc wê aê sa ança uc, tañ êsêac sêkic kelecgeñ kêt u aêña nañ,
gebe aôm kôtu aêñoc lamu.

⁵ Aê jasakiñ ñoc katuc êndên aôm lêmam êwac.

O Apomtau, aôm Anôtô ñañên, tec gôjam aê sa.

⁶ Aôm têtmac gedec êsêac, tañ sêsap gwam ñaôma tôn nañ samucgeñ,
mago aê matoc kêsap Apômtau tôn.

⁷ Aê oc têtac ñajam ma ôlic êpigey êtu nê m têtmac gêwiñ tengeñña

gebe aôm matam gê aê gêdên gangôn jageoña ma kôjala ñoc katuc ôluñ-ôluñ ñam.

⁸ Aôm gôwi aê siñ kêsêp ñacjonê lêma atom.

Aôm kôkên aê ockaiñ kaka gamên ñatapa tôn.

⁹ O Apômtau, taêm walô aê gebe gangôn jageo.

Gêñwapac gêgôm aê matocanô ñatalô kês a e katuc to ôlic kêlênim tau.

¹⁰ ñoc têt gamoa matoc jaliña samob kêt u gêñwapacñageñ gêja

ma katañ tañiboa kêtôm ñoc jala samob.

Aê tekoc gêbac kêt u gamoa jageoña

ma ñoc ñatêkwa kêt u goloñ su.

¹¹ ñoc ñacjo samob têt añ pêlê aê

ma ñoc lau, tañ sackapoagêdô gêdên tauñ nañ, sêsu sam su aê.

Ñoc sêlêb embe sêlic aê, oc têtêc aê.

Lau ten embe têt añ aê sa ança intêna, oc sêc aê.

¹² Êsêac sêliñ aê siñ amboac ñac, tañ gêmac êndu su nañ.

Aê katôm ku ñamoasagac.

¹³ Lau taêsam sêjac biñ kesec-kesec gêdên tauñ. Gêñ secsêga kêkôm aê auc.

Êsêac sêmasañ biñ sêwiñ tauñ gebe senseñ aê su janaña.

¹⁴ O Apômtau, mago aê tec kasap aôm tôngeñ.

Aê kasôm gebe “Ñoc Anôtô aôm.”

¹⁵ Aôm lêmam gôjam gôliñ ñoc lên.

Amboac tonañ ônam aê sa ança ñoc ñacjo to lau, tañ sêlêsu aê nañ.

¹⁶ Ôkên lañômanô êpô nê m sakiñwaga.

Onam aê sa êtu nê m têtmac gêwiñ tengeñña.

¹⁷ O Apômtau, ôwi aê siñ amboac gêñ gêbac atom gebe aoc gêjac aôm.

Ôkên lau alôb-alôbwaga têt u gêñ gêbacmañ ma toawenmêgeñ sêsêp lamboam sêna.

¹⁸ Ômbôc gêdônôlic dansañ auc.

Êsêac tetoc tauñ sa ma sêsôm ñac gêdên nê bôlên paliñ e sêgôm ey wae kêt u sec.

¹⁹ Aôm gôjac nê m moasiñ sa gêjam sêga

kêt u lau, tañ têtêc aôm nañña,

ma kômoeasiñ lau, tañ sê lamu aôm nañ,

ma lau samob sêlic gêdên mateñanô.

²⁰ Aôm kôpiñ êsêac auc ña lañômanô

gêdên ñamalacnêñ poac.

Aôm kôsiñ êsêac ôkwi sêngôn bec ten

gebe imbeleñ ênac êsêac atom.

- ²¹ Aoc gêôc Apômtau,
gebe enj kêtôc nê têtac gêwiñ tengeñña gêdênj aê gêdênj tañ sêgi aê auc sebe sêku aê
tulu nañ.
- ²² Aê katêc tauc ñanôgeñ ma taêc gêjam gebe
“Aôm tec kôtiñ aê su aña lañômnêmña.”
Mago aôm gônô aêñoc tañiboa kapôêj
gêdênj tañ aoc gêjac aôm gebe ônam aê sa nañ.
- ²³ Amac akêñ-gêwiñwaga samob, têtac êwiñ Apômtau.
Apômtau gejob lau-ñañêñwaga ma êkêñ ñagêjô êlêlêc su êndênj lau-tetoc-taun-
sawaga.
- ²⁴ Amac samob, tañ asaê Apômtau amoa nañ,
akô ñajaña totêmtac êpa sugerj. *

32

Tamoa totêmtac êpa sugerj gebe Anôtô kêsuc nêñ sec okwi

- ¹ Aweñ êôc ñac, tañ Anôtô kêsuc ênê sec ôkwi
to kêgadu ênê geo auc nañ.
- ² Aweñ êôc ñac, tañ Anôtô taê gêjam ênê keso atom
ma biñdansañ gêc ênê ñalêlôm atom nañ.
- ³ Gêdênj tañ gajam tauc tônj nañ, ñoc ôlicwalô gêbacnê
gebe katañ tañiboa kêtom bêcgeñ.
- ⁴ Gebe lêmam gêsac aê ma kôkônij aê kêtôm bêc to geleñgeñ.
Ñoc ñalêlôm ñakelerj kêsa kêtôm oc kêpac mêckelep e ñakelerj kêsa.
- ⁵ Amboac tonañ tec gaoc ñoc biñ lasê gêdênj aôm
ma gasañ ñoc geo auc atom.
Aê kasôm gebe “Jaoc ñoc biñ keso lasê êndênj Apômtau,”
tec aôm kôsuc ñoc geo ñatôp ôkwi.
- ⁶ Amboac tonañ lau mansañ samob teteñ êndênj aôm,
êndênj têm sêpô lêna taunña.
Ec embe ñasamac sec ênsalê auc êmêñ,
nañ êtap êsêac sa atom.
- ⁷ Aôm kôtu ñoc gamêñ jasiñ taucña. Aôm gojob gêdênj tañ gamoa jageo nañ.
Nêm moasiñ gôjam aê kêsiña kêkôm aê auc.
- ⁸ “Aê gabe jandônj to jatôc intêna ôsaña êndênj aôm.
Aê matoc êndiñ aôm ma jawa aôm.
- ⁹ Ôtôm hos me doñki kaucmê atom.
Embe gôliñ to gôliñ ñamôkê êsêp awasuñ atom, oc taña wamu aôm atom.”
Apômtaunê biñ tonañ.
- ¹⁰ Ñac alôb-alôb kêtap gêñwapac taêsam sa.
Ma ñac, tañ mata kêsap Apômtau tônj nañ, Apômtaunê têtac gêwiñ tengeñña êkwa
eñ auc.
- ¹¹ O lau gêdênjac, ôlim êpi totêmtac ñajamgeñ êtu Apômtaunja.
Ma amac samob, tañ nêm ñalêlôm ñañêñ nañ, atu samuc toôndugeñ. *

* 31:24: Dawidnê pesalem teñ. * 32:11: Dawid gêga. Pesalem dambu taunña kêtû luagêcña.

33

Lambij êndêj Anôtô, tañ kêkêj to gejob gêj samob nañ

- ¹ O lau gêdêñac, atu samuc Apômtau toôndugen.
Lambij gajac lau mansañ jawae.
- ² Anam danje Apômtau ña gêj wêña.
Aôc eñ sa ña gêj wêña, tañ ñagam lemeñlu nañ.
- ³ Anğa wê wakuc teñ epi eñ.
Ansaic ñagam êtañ toaligen.
- ⁴ Gebe Apômtaunê bij biññanô.
Ma gêgôm nê gêj samob ñañêñgosu.
- ⁵ Eñ têtac gêwiñ bij gêdêñ to bij ñañêñ.
Apômtaunê têtac gêwiñ teñgeñña gêjam nom samuc auc.
- ⁶ Undambê ñanô kêsa ña Apômtaunê bij.
Ma ñagêlôn samob tonañ ñanô kêsa ña ênê awajaô.
- ⁷ Eñ gêjac gwêc sa kêpi tageñ amboac kêsêp bulakôp.
Eñ kêkêj gwec ñagêdimbob kêpoac ñalapsamboam.
- ⁸ Nom samuc têtêc Apômtau
ma ñamalac samob, tañ sêñgôn nom nañ, sêuc labu eñgeñ.
- ⁹ Gebe eñ kêsôm ma gêj ñanô kêsa.
Eñ kêjatu ma gêj tau jakêkô.
- ¹⁰ Apômtau gesen tentenlatunên poac e ñanô masi.
Eñ kêkô bij, tañ lau samuc sêmasañ nañ auc.
- ¹¹ Apômtaunê poac ênêc enden tôngeñ.
Bij tañ eñ kêmasañ gêc nê ñalêlôm nañ, oc elom gôlôac to gôlôac.
- ¹² Awerê êôc lau, tañ Apômtau kêtû nêñ Apômtau nañ,
lau tau, tañ eñ kêjaliñ sa gebe têtû ênê gêñlênsêm nañ.
- ¹³ Apômtau kêtuc kêniñ anğa undambê kêsêp gêmên.
Eñ mataanô kêpi ñamalacnên latuñi samob.
- ¹⁴ ñac tau gêñgôn nê lêpôn ma mata gêdiñ ñamalac samob,
tañ sêñgôn nom nañ.
- ¹⁵ ñac tau tonañ tec kêmasañ samob nêñ ñalêlôm.
ñac tau tonañ tec mata gêdiñ gêj samob, tañ êsêac sêgôm nañ.
- ¹⁶ Siñwaga taêsam ñasec, mago oc sênam nêñ kiñ sa atom.
Ma siñsêlêc ñaclai oc êku ñacjo tulu atom.
- ¹⁷ Teñ embe taê êka nê hos siñña gebe êku ñacjo tulu, oc ênsau tau,
gebe nê hosnê ñaclai tau oc ênam eñ sa atom.
- ¹⁸ Alic acgom, Apômtau mata gê êsêac, tañ têtêc eñ nañ,
to êsêac, tañ sêkên materê ênê têtac gêwiñ teñgeñña nañ,
- ¹⁹ gebe ênam êsêac katuñ sa êtu sêmac êndu atomña
to êôc êsêac, tañ sêmoa materê jali nañ, tôn êndên noc tôbômña.
- ²⁰ Aêacnên katuñ kêtû gwasê Apômtau,
aêanên gêjam-sawaga to aêacnên lautuc eñ.
- ²¹ Biññanô, aêacnên ñalêlôm kêtû samuc eñgeñ,
gebe aêac takên gêwiñ ênê ñaê dabuñ.
- ²² O Apômtau, aômnêm têtac gêwiñ teñgeñña mênêpi aêac

êtom aêac, tec akêñ materñ aôm nec.

34

Anôtô gêjam nê lau, tañ sêpo lêna tauñ nañ sa

- ¹ Aoc êôc Apômtau endenñ tôngeñ.
Ñabinñ lanem ênêc aocgeñ ñapañ.
- ² Ñoc katuc etoc tau sa êtu Apômtau ña.
Êsêac, tañ sêôc gêñwapac nañ, sêñô e têtac ñajam êsa.
- ³ Anam Apômtaunê wae êsa awiñ aê.
Ma tatoc ênê ñaê sa seleñgeñ.
- ⁴ Aê gamôêc Apômtau ma eñ kêkêñ taña aê.
Ma kêjanço aê su aña gêñ samob, tañ katêc nañ.
- ⁵ Matam ê Apômtau, go têtac ñajam êsa
ma asa tembelam sa ñapañ.
- ⁶ Ñac ñalêlôm sawa tonec gêmôêc e Apômtau kêkêñ taña eñ
ma gêjam eñ sa aña nê gêñwapac samob.
- ⁷ Apômtaunê aña kêpiñ êsêac, tañ têtêc eñ nañ auc
ma gêjam êsêac sa.
- ⁸ Ansaê ênac awem to ajala gebe Apômtau eñ ñac gabêjam ñanô.
Aweñ êôc samob, tañ sê lamu eñ nañ.
- ⁹ Amac tañ atu Apômtaunê lau dabuñ nañ, atêc eñgeñ.
Gebe êsêac, tañ têtêc eñ nañ, oc sêpô lêna gêñ teñ atom.
- ¹⁰ Lewe ñalatu tauñ oc sêpô lêna ma mo oc êjô êsêac,
mago êsêac, tañ sensom Apômtau nañ, oc seso gêñ ñajam teñ atom.
- ¹¹ O ñapalêac, amêñ akêñ tañem aêmañ.
Aê gabe jandôn amac êtu atêc Apômtau ña.
- ¹² Asa taê gêjam gebe êñgôn mata jali ñêñgeñ
ma taê kêka gebe nê bêc ênac têku tau ma êtap ñajam sa.
- ¹³ Ojop imbêlam êndên biñ sec
to gêdômôlic êndên biñdansañ.
- ¹⁴ Ônac jaê sec ma ôñgôm gêñ ñajam.
Onsom biñ malô ma ôlêtigeñ e naôê tôn.
- ¹⁵ Apômtau mata kêsap lau gêdên
ma kêkêñ taña nêñ tañiboa.
- ¹⁶ Apômtaunê lanôanô kêkô secwaga auc
gebe enseñ êsêac su e nêñ lau taên ênam êsêac êtiam atom.
- ¹⁷ Lau gêdên embe sêmôêc, go Apômtau oc êkêñ taña
ma ênam êsêac sa aña nêñ gêñwapac samob.
- ¹⁸ Apômtau gêjam tamiñ lau-ñalêlôm-popocwaga.
Eñ gêjam êsêac, tañ nêñ katuñ ôluñ-ôluñgeñ nañ sa.
- ¹⁹ Ñac gêdên gêôc gêñwapac taêsam,
mago Apômtau gêjam eñ sa gêdên gêñ tonañ ñai samob.
- ²⁰ Eñ gejob ênê ñatêkwa samob
gebe ñaterñ tulu atom.
- ²¹ Sec oc ênac ñac sec êndu.
Ma êsêac, tañ têtac sec êndên ñac gêdên nañ, oc têtap ñagêjô sa.
- ²² Apômtau gêjam nê sakiñwaga nêñ katuñ sa.

Ma êsêac, tañ sê lamu erj nañ, oc têtap ñagêjô sa êjô sec atom. * meloc kêtê erj e ñac tau kêtij erj su gêc gêja nañ.

35

Ñac gaôc gêñwapacña nê mec Anôtô ênam erj saña

- ¹ O Apômtau, ônac siñ êndênj êsêac, tañ séjac aê semoa nañ.
Ôku êsêac, tañ sêku aê tulu sêmoa nañ tulu.
- ² Ôja lautuc to maluku sa
ma ôndi mênômam aê samañ.
- ³ Ôkôtênj kê m to ôndairj olo enderj lau, tañ sebe sê aê tôñ nañ.
Ôsôm êndênj ñoc katuc gebe “Aê tec gabe janam aôm sa.”
- ⁴ Ôkênj lau, tañ sesom lêñ senseñ aê suña nañ,
têtu meloc ma sêmbac tauñ su.
Êsêac tañ sêkic aênoc biñ nañ,
sênu tauñ su tomajergerj sêc sêmu sêna.
- ⁵ Ôkênj êsêac têtôm jataê, tañ mu kelelo nañ,
ma Apômtaunê añela êtiñ êsêac su.
- ⁶ Êsêacnênj intêna êtu kesec ma ñalênjô êsa
ma Apômtaunê añela êjanda êsêac.
- ⁷ Êsêac sêwa lakô aê kelecgerj
ma sêkwê sê gebe aê janac tauc êndu.
- ⁸ Gêñwapac êtap êsêac sa eb tagerjmarj ma tauñ sêsêp nêñ lakô, tañ sêwa kelecgerj nañ,
e gacgerj sênaña.
- ⁹ Go ñoc ñalêlôm êtu samuc Apômtau
ma êoc erj sa gebe gêjam aê kêsi.
- ¹⁰ Aê oc jasôm toñoc ñalêlôm samucgerj gebe
“Apômtau, asa oc êtôm aôm,
tañ kôjanjo ñac gêngônj jageonja su aña ñaclainê
to kôjanjo ñalêlôm sawa, tañ gêoc gêñwapac nañ, su aña ñac, tañ kêkônij erj tôñ
nañ.”
- ¹¹ Imbeleñ dansañ sêsa gebe mênjsenseñ aê,
têtu kênac gêñ, tañ gajam kauc ñam nañ, gêdênj aê.
- ¹² Aê kamoasinj êsêac, mago sêkênj sec gêjô ñajam
e aê katuc gêbac su.
- ¹³ Mago gêdênj tañ gêmac kêtap êsêac sa nañ, aê kasô talu kêtú ñoc ñakwê.
Aê gajam dabuñ mo ma kateñ ñoc mec gasañ-lañôcanô auc.
- ¹⁴ Gagôm tauc amboac gagôm kêtú ñoc ñac me lasic tenja.
Gañgônj kapô gaducgerj katôm ñac tenj ñalêlôm ñawapac kêtú tênaña.
- ¹⁵ Mago gêdênj tañ aê katu sec nañ, êsêac sêkac sa toôlij kêpigerj sebe sêsu aê susu.
Ma lau, tañ gajam kauc êsêac nañ, sêsôm biñ alôb-alôb kêpi aê gederj tôñgerj.
- ¹⁶ Êsêac têtôm sêsu-susuwaga sêjam aê katu ôwê to sêgôm aê katu meloc
ma sêmôênj lunlunj gêdênj aê.
- ¹⁷ O Apômtau, gobe ôlic gêñ tonañ e êndênj ondocgerj.
Ôjanda katuc su aña êsêanênj biñ alôb-alôb. Ônam aê kêsi aña lewe matac nêñ.
- ¹⁸ Go janam danje aôm êsêp taêsam sêkac tauñ sa ñalêlôm.

* 34:22: Dawid gêga gêdênj tañ keperj tokauc gêdênj Abimelek gebe

Aoc êôc aôm êsêp lau taêsam ñanô tanjersuj.

- 19 Ôkêñ êsêac, tanj sêkic aênjoc bij sêsingey sêmoa nanj, sêmajec aê atom.
Ôkêñ êsêac, tanj sêkêñ kisa aê ñabinj masigenj nanj, sêsênic matej êtu aêña atom.
- 20 Êsêac sêsôm bij malô-malô atom.
Ma sêgôlij bijdansanj kêpi gamêñ tau ñalau wapac.
- 21 Êsêac sêpa laweygenj kêtú aêña ma sêmôêc gebe “Kec, kec
tauj matej anô talic ñanôgac.”
- 22 O Apômtau, aôm gôlicgac, amboac tonanj ônam taôm tôñ atom.
O Apômtau, ômoa jaêc aê atom.
- 23 Matam jali êsa to ôndi sa gebe ômansanj ñoc bij êtu katô.
O ñoc Anôtô to ñoc Apômtau, ônam gôlij ñoc bijmanj.
- 24 O Apômtau ñoc Anôtô, aôm ñac gêdêñ. Ômêtôc ñoc bij êtu katô
gebe êsêac ôlij êpi atu aêña atom.
- 25 Ôkêñ êsêac sêômac aê êtu bij, tanj sêpuc boa gêc nêñ ñalêlôm nanja atom gebe “Kec,
gêñ amboac tonanj tec aêac taêñ gêjam.”
Ôkêñ êsêac sêkêli tauj gebe “Aêac aserj ey sugac” nanj atom.
- 26 Ôkêñ êsêac samob, tanj ôlij kêpi kêtú ñoc gêñwapacña nanj, majey to môkêñapac
ñawapac êsa acgom.
Ôkêñ êsêac, tanj tetoc tauj sa gêdêñ aê nanj, têtú meloc ma majey êkôm êsêac auc.
- 27 Ôkêñ êsêac, tanj sêlic aê ñajam nanj, tauj têtac ñajam to ôlij êpigenj.
Ma ôkêñ êsêac sêsôm ênêc awêgenj gebe” Apômtau ey ñac kapôêñ. Ey taê gêjam nê
sakinwaga gebe êmoa ñajamgenj.”
- 28 Imbeloc oc êwaka nêñ bijgêdêñ sa,
êñgôm waem êtu tapa endey tôñgenj. *

36

Lau secwaga nêñ bij alôb-alôb to lau gêdêñ

- 1 ñac alôb-alôb gêñô sec ñaawa anja tau nê ñalêlôm.
Ey gedec Anôtô, tec ketoc ey sa atom.
- 2 Ey ketoc tau sa e taê gêjam kêtú tôñ gebe
Anôtô oc êkip sa to atij ey su atom.
- 3 Bij samob, tanj ey kêsôm nanj, bij alôb-alôb to bij dansanj.
Ey gêwi nê gêñ, tanj andanjey gêgôm tokauc ma ñapep nanj, sij su.
- 4 Ey kêsá tau sic jagêc nê mê nanj taê gêjam bij alôb-alôb.
Ey kêsá sec ñalêñ ma lañô gelo bij keso tau atom.

Anôtônê moasiñ

- 5 O Apômtau, nêñ têtac gêwiñ tenjenja kapi e jagêdêñ undambê
ma nêñ bij ñañêñ kapi e jakêpuc kêpi tao.
- 6 Aômnêñ bijgêdêñ kêtôm Anôtônê lôc sêkô ñajana. Aômnêñ mêtôc kêtôm gwêc
ñagêdimbob.
O Apômtau, aôm gôjam ñamalac to bôc sa.
- 7 O Anôtô, nêñ têtac gêwiñ tenjenja ñajamanôgoc,
tec ñamalac latuñi sêlamu aôm magêñ ñajajunlabu.
- 8 Aômnêñ andu ñamoasiñ taêsam gêjac êsêac matej su.

* 35:28: Dawidnê tej.

- Aôm kôkên êsêac sênôm aômnêm gêrlêwê najam najabu,
⁹ gebe aôm kôtu danjôn materj jali namôkê.
 Aômnêm najawê kêpô aêac, tec tauj ajala najawê amboac tonaj.
- ¹⁰ Nêm têmtac gêwiñ tengeñja êmoasiñ êsêac, taj sêjala aôm naj,
 to êmoasiñ êsêac, taj sêsa nêñ lêñ tolanônêm sawageñ naj.
- ¹¹ Ôkên lau tenbelej angeñ enkañ êka aê tôn atom.
 Ma êsêac, taj sêkac tauj su anja Anôtônê naj, sensoc aê atom.
- ¹² Secwaga sebeñ jasêc
 oc sêndi naeo.
 *

37

Lau-secwaga nêñ najam, naj gêñ têlageñja

- ¹ Ôniñ oliñ êtu lau secwaga atom.
 Ôlim taôm êtu lau-kesowagaja atom.
- ² Êsêac oc têtû gegonj sebeñ amboac gêgwanj
 ma sêmêlij amboac gêgwanj namêdôb.
- ³ Ôkên êwiñ Apômtau, ec ôngôm gêñ najamgeñ.
 Ôngônj nêñ gamêñ ma ôngôm gêñ êndêngeñ.
- ⁴ Ôtu samuc Apômtau.
 Eñ oc êkên gêñ, taj nêñ najêlôm taêm kêka naj.
- ⁵ Ôsakiñ nêñ lêñ êndên Apômtau
 ma ôkên êwiñ eñ, eñ oc êngôm najam êsa.
- ⁶ Eñ oc êkên aômnêm biñ gêdênj êpô gamêñ amboac najawê.
 Ma aômnêm biñ najênj najawê amboac oc kêkô najaluj.
- ⁷ Ônam taôm tôn ômoa Apômtau najônêm ma ôkên matam engeñ.
 Ôniñ oliñ naj, taj kêtap nê kôm najanô sa ma naj, taj kêkic launênj biñ ma gêgôm
 najanô kêsa naj atom.
- ⁸ Ojop taôm êndênj têmtac najandaj ma ôkac taôm su anja najêlôm kêmoatiñ tôn.
 Ôniñ oliñ taôm atom, oc êkalem sec.
- ⁹ Apômtau oc enseñ lau-sêgôm-secwaga su.
 Ma êsêac, taj sêkênj materj Apômtau naj, oc sêwê kaiñ gamêñ tau.
- ¹⁰ Saungeñ acgom, go secwaga tau oc malamê
 ma embe onsom anja eñ mala, oc ôtap eñ sa atom
- ¹¹ Mago lau wapac oc têtû gamêñ najau,
 ma moasiñ oc ênam êsêac auc sêmoa nêñ najam.
- ¹² Secwaga kêkic naj gêdênj nê biñ
 ma gêmôê luluj kêtû enja.
- ¹³ Mago Apômtau kêômac eñ
 gebe kêjala gebe saungeñ, go naj tau ênaja.
- ¹⁴ Lau-secwaga sêkac nêñ siñ sa ma sêkêkam nêñ talam,
 sebe senseñ naj nasec to najêlôm sawa ma sênac êsêac, taj sêsa nêñ lêñ gêdêngeñ
 naj êndu.

* 36:12: Apômtaunê sakiñwaga Dawid gêga.

- 15 Mago acnêj siŋ oc êmbuc êsêac tauŋ nêj ŋalêlôm
ma nêj talam oc tulu-tulugeŋ ênaŋa.
- 16 Ŋac-gêdêj nê waba luagêcgeŋ embe ênêc,
oc êlêlêc secwaga taêsam nêj waba ŋanô lasê su.
- 17 Lau taŋ sêkac tauŋ su aŋga Anôtônê naŋ, nêj lemeŋ dambê oc tulu,
mago Apômtau oc êpuc lau gêdêj tôj.
- 18 Apômtau kêjala lau mansaŋ nêj bêc
ma nêj gêjnlênsêm oc ênêc teŋgeŋ.
- 19 Êndêj bêc gêjwapacŋa oc sêpô lêna tauŋ atom.
Êndêj bêc tôbômŋa, naŋ mo oc êoc êsêac tôj.
- 20 Lau taŋ sêkac tauŋ su aŋga Anôtônê naŋ, oc sêmbac sênaŋa.
Ma Apômtaunê ŋacjo oc sênaŋa amboac ŋaola kêsêlô, ma sê su amboac jadauŋ.
- 21 Ŋac sec nê gêj masi, tec oc ênac launêj tôp êtôm atom.
Ma ŋac gêdêj oc êkêj gêj totêtac wapômgeŋ.
- 22 Lau taŋ Apômtau gêjam mec êsêac naŋ, oc sêwê kaiŋ gamêj êtu nêj gêj.
Ma lau, taŋ eŋ kêpuc boa êsêac naŋ, oc sênaŋa.
- 23 Apômtau gêjam gôliŋ launêj lêj
ma kêpuc ŋac, taŋ nê lêj gêjac eŋ mataanô ŋajam naŋ tôj.
- 24 Eŋ embe embeŋ, oc gacgeŋ êsêp naênêc atom
gebe Apômtau kêkam eŋ gêdêj lêma.
- 25 Aê ŋapalêgeŋ e katu ŋac laŋgwa,
mago galic Apômtau gêwi ŋac gêdêj teŋ siŋ atomanô. Ma galic nê gôlôac têtaj gêj
teŋ atomanô.
- 26 Eŋ ŋac têtac wapôm ma êkêj gêj êndêj lau, taŋ teteŋ eŋ naŋ.
Ma nê gôlôac oc têtaj moasiŋ laugeŋ.
- 27 Ôŋgamiŋ taôm êndêj sec ma ôŋgôm gêj ŋajamgeŋ,
go ômoa nêj gamêj teŋgeŋ
- 28 Gebe Apômtau têtac gêwiŋ biŋ gêdêj
ma oc êwi nê lau mansaŋ siŋ atom.
Eŋ oc ejop nê lau gêdêj sêmoa teŋgeŋ,
mago lau alôb-alôb nêj wakuc oc maleŋmê.
- 29 Lau gêdêj oc têtaj gamêj ŋatau
ma oc sêjgôj nêj gamêj tau endeŋ tôjgeŋ.
- 30 Ŋac gêdêj nê awasuŋ kêsôm biŋ tokauc lasê
ma imbêla kêsôm biŋ jagêdêj.
- 31 Ŋac tau nê Anôtônê biŋsu gêc ênê ŋalêlôm,
tec kêsêlêj kêku kêpac atom.
- 32 Ŋac keso gêdib ŋac gêdêj
ma taê gêjam gebe enseŋ eŋ su ênaŋa.
- 33 Mago Apômtau kêkô ŋac gêdêj auc
ma embe êmêtôc ênê biŋ, oc êkêj eŋ lêwaŋ-lêwaŋ atom.
- 34 Ôkêj matam Apômtaugeŋ to ôsap ênê lêj tôj, go etoc aôm sa ôtu gamêj ŋatau
ma aôm ôlic eŋ enseŋ lau sec su.

- ³⁵ Aê galic ñac sec teñ, tañ ketoc tau sa ñanôgeñ
e keleñ gamêñ su amboac kaseda Lebanonña.
- ³⁶ Mago gêdêñ tañ kasêlêñ jagaô lasê eñ mala kêtiam nañ, galic eñ malamê
ma gasom e katap eñ sa atomanô.
- ³⁷ Ômoa tobiñmêgeñ ma ôsa nêñ lêñ êndêñgeñ
gebe Anôtô oc êmoasiñ lau amboac tonañ.
- ³⁸ Lau-secwaga samob oc sênaña.
Ma lau, tañ sêkac tauñ su anğa Anôtônê nañ, nêñ wakuc oc maleñmê.
- ³⁹ Apômtau kêtú lau gêdêñ nêñ ênam êsêac sa ñamôkê
ma kêtú nêñ lamu ñanô gêdêñ noc sêpô lêna tauñña.
- ⁴⁰ Apômtau kêpuc êsêac tônia to gêjam êsêac kêsi.
Eñ gêjam êsêac kêsi gêdêñ lau keso ma kêpuc êsêac tônia gebe sê lamu eñgeñ.
- *

38

Ñac ñasec teñ nê mec

- ¹ O Apômtau, aôm têmtac ñandañ ma ônac aê atom.
Têmtac êmoatiñ tônia ma ôim aê atom.
- ² Gebe aômnêñ sôb keserêñ aêgac.
Ma lêmam kêkôniñ aê tônia ñanô.
- ³ Aôm têmtac ñandañ kêkêñ gêmac gêjam ôlic samucgeñ auc.
Aêñoc geo gêgôm aê ôlic ñagêñlêlôm kêtú masê sugac.
- ⁴ Aêñoc keso gênôm aê auc kêpi e kalêlêc môkêcapac su,
kêkôniñ aê tônia amboac gêñ wapacsêga teñ.
- ⁵ Kêtú aê ñac melocña,
tec ñoc kamoc kêtú kapôêñ e gêmôb.
- ⁶ Aê kapô gaduc gañgônia ducgeñ.
Aêñoc ñalêlôm ñawapac ma ganônia kaukac kêtôm bêc to geleñ.
- ⁷⁻⁸ Lambic gêjac aê secanô.
Ma gêmac gêjam aê ôlic auc.
Kasê aoc jamêc-jamêc e tekoc gêbac.
Ñoc ñalêlôm kêjamuñ aê tec gamôêc.
- ⁹ O Apômtau, aôm kôjala gêñ samob, tañ gajam aoc su nañ,
ma gônia ñoc gaer oliñ sapu atom.
- ¹⁰ Ñoc ñalêlôm ñatutuc ñasec. ñaclai kêtaiñ su anğa aêñoc
ma matocanô ñawê gêjaña amboac tonañgeñ.
- ¹¹ Ñoc ñac to tawan sêkac tauñ su gêdêñ aêñoc gêñwapac
ma ñoc lasitêwai sêmoa jaêc aê.
- ¹² Êsêac tañ sebe senseñ aê su nañ, sêwa lakô aê.
Êsêac tañ sebe aê jambac janaña nañ, sêjam kisa aêgeñ to sêkic ñoc biñ kêtôm bêc
to geleñgeñ.
- ¹³ Ma aê amboac ñac tañasunbic, nañ gônia biñ atom.
Ma amboac ñac awamê, nañ gônia awa atom.
- ¹⁴ Biññanô, aê katôm ñac teñ gônia biñ atomanô
ma awasuñ kêpuc biñ su tau atomanô.

* 37:40: Dawid gêga tonec.

- ¹⁵ O Apômtau, aê matoc kêsap aôm.
O ñoc Apômtau Anôtô, aôm oc ôjô aê aoc.
- ¹⁶ Aê katan aôm gebe êsêac ôlinj êpi êtu aêña atommanj.
Embe ockainj êku êpac, nanj êsêac sêsu aê susu atommanj.
- ¹⁷ Kêdabinj gebe jambenj
ma taêc gêjam ñoc ñandanj gedenj tôngenj.
- ¹⁸ Ojae, aê jasôm ñoc binj lasê acgom,
gebe ñoc ñalêlôm kêtunj aê kêtunj ñoc secña.
- ¹⁹ Êsêac tanj sêkênj kisa aê ñaômagenj nanj, nênj lai kêpoa.
Ma êsêac, tanj nênj ñalêlôm kêmoatinj tônj ñaômagenj kêtunj aêña nanj, lau taêsam ñasec.
- ²⁰ Aê tec kasap binj ñajam tônj.
Ma êsêac sêkênj sec gêjô ñajam ma sêkênj kisa aêgenj.
- ²¹ O Apômtau, ôwi aê sinj atom.
Ñoc Anôtô, ômoa jaêc aê atom.
- ²² O ñoc ñacmoasinj Apômtau,
mêñônjam aê sa. * têlêacña.

39

Aêñoc ñac tanj gêmoa gêñwapac ñalêlôm nanj, gêbu tau

- ¹ Aê taêc gêjam gabe jajop ñoc lênj ñapep
ma imbeloc ênac binj sec teñ atom.
Lau sec embe sêmoa aê ñagala,
oc jakênj ñagôlinj êsêp aocsunj.
- ² Amboac tonanj gajam tauc tônj ñañênj lanjwageñ kakô.
Ma ñoc ñandanj kêpônj aê secanô gêc lêlômgenj.
- ³ Ñoc ñalêlôm gêlanj aê gêc bôcdagi ñalêlômgenj ma taêc gêjam gamoa e kêlakoc aê
amboac ja kêpi gêmênj,
go kapô imbeloc ñagôlinj su.
- ⁴ “O Apômtau, aê oc janğônj matoc jali e êndênj ondod. Oc jamac êndu êndênj ondod.
Ocjamac êndu êndênj ondod.
Ôkênj aê jajala tauc gebe aê gêñ dalamatê sec.”
- ⁵ Ojae, kôsaka ñoc bêc kêtôm samuc tageñ wagenj, matamanô gôlic aêñoc bêc ñawalanj
ñanô masi.
Ñamalac samob gêñ ñajaô-jaô ñaômagenj.
- ⁶ Ñamalac kêsa nê lênj kêtôm gêñ ñakatu teñ. Eñ gêñ ñaôma, mago gêgôm gêñlêlôm kêtunj
tauña elêmê.
Gêjac gêñ sasa gedenj tôngenj ma asa oc êtunj tau ñatau.
- ⁷ O Apômtau, aê oc jakênj matoc asa.
Taêc kêka aôm taômgenjoc.
- ⁸ Ônam aê sa anğa ñoc sec samobmanj.
Ôkênj lau meloc sêsu aê susu atom,
- ⁹ Aê janğ aoc atom, janam tauc tôngenj jamoa,
gebe aôm gôjam gôlinj ñoc lênj tau.
- ¹⁰ Nênj gêñwapac tec kêsac aê nec, ôkôc su anğa aêñoc,
gebe lêmam kêkôninj aê tônj ñanô e oc janğna.

* 38:22: Dawidnê pesalem teñ. Pesalem dambu tauñña kêtunj

- ¹¹ Aôm embe ônac ñamalac teñ êtu nê sec ñagêjônja, oc nê katu ñajam ênarja êtôm abêlôn geñ tau.
Ojae, ñamalac samob gêñ ñajaô-jaô ñaômagoc.
- ¹² O Apômtau, ôñô ñoc mec ma ôkêñ tañam ñoc tañi.
Aê galiñ matocsulu, amboac tonarj ônam taôm tôñ atom.
Gebe aê katu ñacjaba katôm tamoci samob.
Ma katu nêñ ñacleñ teñ.
- ¹³ Ôlêwarj aê gebe jasi aoc su acgom,
go jaêc su e malocmê samucgeñ. *

40

*Wê lambiñña**(Pes 70:1-5)*

- ¹ Aê gaôn Apômtau to gajam aoc su eñ,
ma eñ gewec mênkêkêñ taña ñoc tañi.
- ² Eñ gê aê sa anja gêsun ñakêlêndiñ
to anja lemon ñagôlub-gôlub.
Eñ kêkêñ ockaiñ kaka poc tôñ
ma kêpuc ockaiñ tôñ kasêlêñ ñajana.
- ³ Eñ kêkêñ wê wakuc kêsêp aocsun.
Kêdôn wê lambiñña teñ kêpi aêacnêñ Anôtô.
Lau taêsam sêlic e selendec
e mateñ êsap Apômtaugeñ.
- ⁴ Aoc êoc ñac, tañ mata kêsap Apômtau nañ,
ma gêmoa gêwiñ teñbeleñ angeñwaga atom to kêsa dansantêna nêñ lêñ atom.
- ⁵ O ma Apômtau Anôtô, aôm gôgôm gêñtalô taêsam kêtû aêacña.
Ñac teñ kêtôm aôm gêmoa atom.
Aôm taêm gêjam lêñ moasiñña taêsam amboac tonarj.
Aê embe jawa sa to jasa sa, oc jatôm atom gebe taêsam ñanô lasê.
- ⁶ Da sêbucña to da keleñ gêjac aôm matamanô ñajam atom, mago kômasañ tañocsun
gobe jañô biñ.
Aôm koteñ daja to da wama atom.
- ⁷ Amboac tonarj jasôm gebe “Ôlic acgom, oc jawac
sêwa aêñoc biñ sa gêc biñsu ñabuku.
- ⁸ O ñoc Anôtô, aê jañgôm aômnêm biñ êtu tôñ janac ñawae.
Nêm biñsu gêc ñoc ñalêlôm.”
- ⁹ Aê kasôm aôm gôjam aêac sa ñawae lasê anja lau taêsam sêkac taun sa ñalêlôm.
O Apômtau, aôm taôm gôlicgac gebe aê kagamiñ gêdôcôlic atom.
- ¹⁰ Aê gasañ nêm biñ gôjam lau kêsiña ñawae auc gêc ñoc ñalêlôm atom.
Kasôm lasêgeñ gebe aôm ñac ñanjêñ to gôjam lau sa.
- ¹¹ O Apômtau, amboac tonarj ôñgamiñ taêm walô êndêñ aêma atom.
Nêm têmtac gêwiñ teñgeñña to biñ ñanjêñ oc êkwa aê auc ñapan.

Mec ênam saña

- ¹² Gêñwapac ñalêlêma atom kêgi aê auc.
Ñac sec kêtap aê sa gêjam aucgeñ.

* 39:13: Dawidnê pesalem teñ.

Taêsam n̄asec k̄êlêlêc m̄ôkêclaun̄ m̄ôkêcapacn̄a su,
tec gajac kapoac tauc gacgen̄ gamoa.

¹³ O Apôm̄tau, ôlic n̄ajam ma ônam aê sa.

O Apôm̄tau, ônsaic taôm̄gen̄ mên̄ôpuc aê t̄on̄.

¹⁴ Êsêac tañ d̄êdib aê sebe sensen̄ aê su nañ, ôkên̄ êsêac samob majen̄ to ten̄belen̄ n̄awapac êsa.

Ôkên̄ êsêac, tañ sêkên̄ maten̄gen̄ sebe aê jatu sec nañ, sêc tomajen̄gen̄ sêmu sêna.

¹⁵ Êsêac tañ sêgôm̄ Kec, kec k̄êpi aê nañ,

ôkên̄ êsêac têtakê tomajen̄gen̄.

¹⁶ Ôkên̄ êsêac samob, tañ sesom aôm̄ nañ,

ôlin̄ êpi to têtac n̄ajam êsa êtu aôm̄n̄a.

Ôkên̄ êsêac samob, tañ taên̄ kêka aôm̄nê̄m moasin̄ nañ,

sêsôm̄ lasê ender̄ t̄on̄gen̄ gebe Apôm̄tau n̄ac towae.

¹⁷ O Apôm̄tau, aê tec n̄ac palê-palê to n̄ac n̄alêlôm̄ sawa jamoa naeo, mago aôm̄ taêm gêjam aê.

O n̄oc Anôtô, ônam gamên̄ t̄on̄ atom gebe n̄oc ônam-aê-sa to ôpuc-aê-t̄on̄waga aôm̄goc.

*

41

N̄ac gêmac nê mec

¹ Aoc gêoc n̄ac, tañ gêjam n̄ac n̄asec sa nañ,
gebe êndên̄ gên̄wapac n̄abec Apôm̄tau oc ênam en̄ sa.

² Apôm̄tau ejop en̄ ma êwaka ênê katu sa gebe awer̄ êoc en̄ an̄ga nê gamên̄.

Ma aôm̄ oc ôpô en̄ n̄abênic su êndên̄ nê n̄acjo, tañ têtû kêka-kêka en̄ nañ atom.

³ En̄ embe êmac jaon̄agen̄ ênêc, Apôm̄tau oc ênam malô en̄.

Aôm̄ gôjam ênê gên̄wapac samob ôkwi kêtû gaô.

⁴ Aê kasôm̄ gebe “O Apôm̄tau, taêm labu aêman̄.

Ômoasin̄ n̄oc katuc gebe aê gagôm̄ geo gêdên̄ aôm̄.”

⁵ N̄oc son̄o-son̄o sêjac jatu aê gebe

“Êndên̄ ondoc en̄ oc êmac êndu ma nê n̄aê ên̄an̄a.

⁶ Ten̄ embe êtu n̄aclen̄ aê êmên̄, oc êsôm̄ bin̄ dansañ. Nê n̄alêlôm̄ ênac bin̄ sec-sec sa,
gocgo êsa awê naêsôm̄ lasê.

⁷ Êsêac samob, tañ nêñ n̄alêlôm̄ kêmooat̄in̄ t̄on̄ kêtû aên̄a nañ, sêjac bin̄ kesec-kesec kêtû aên̄a.

Êsêac taên̄ gêjam bin̄kalom k̄êpi aêgen̄ gebe

⁸ “En̄ n̄ac tobin̄ kalon̄-kalon̄ sec,

ten̄ embe ênêc amboac tonan̄, oc êndi sa êtiam atom.

⁹ N̄oc n̄ac mên̄ban̄, tañ ôlic andan̄ en̄ ma gen̄ mo an̄ga aên̄oc nañ,

tec kêkac akain̄ sa gebe êka aê.

¹⁰ O Apôm̄tau, taêm labu aê ma ônam aê sa êtiam,

go jakên̄ n̄agêjô êndên̄ êsêac.

¹¹ N̄oc n̄acjo embe ôli êpi-êpi êtu aên̄a atom,

go aê jajala gebe aôm̄ gôlic aê n̄ajam.

¹² Aôm̄ gôjam aê sa kêtû n̄oc bin̄ masigen̄n̄a

ma kôkên̄ aê kakô aôm̄ lan̄ôm̄nê̄m̄n̄a gedem̄ t̄on̄gen̄.

* 40:17: Dawidnê pesalem ten̄.

¹³ Lambiñ êndêñ Apômtau, Israelnêñ Anôtô
êndêñ galoc to enderñ tîngenñ.

Biññanô, biññanôgoc.

*

42

BUKU KÊTU LUAGÊCÏA

Tanam aweñ su Apômtauña

- ¹ O Anôtô, aê aocsulu kapa aômña
amboac bôcgabuñ, tañ awa ececgeñ gebe ênôm bu nañ.
- ² Ñoc katuc ñaawasulu kêpa Anôtôña, kêpa kêtû Anôtô mata jaliña.
Êndêñ ondoc oc jasa najalic Anôtônê lañðanô.
- ³ Galiñ matocsulu kêtû ñoc mo kêtôm bêc to geleñ,
gebe sênac aêñoc Anôtô ôkwi kêtôm bêcgeñ gebe Nêm Anôtô gêmoa ondoc.”
- ⁴ Jakô ñoc ñalêlôm ñawapac auc atom, taêc ênam biñ tonecgeñ gebe gêmungeñ gawiñ
lau taêsam ma gawê êsêac gadêñ Anôtônê andu gaja.
Aêac awê tolasê ma toôndugerñ aja abe akêñ Anôtônê om.
- ⁵ O katuc tau, amboac ondoc gômoa ñoc ñalêlôm tobiñ wapac ma ôluñ-ôluñgeñ.
Ôkêñ matam Anôtô gebe aê oc janam danje êndêñ eñ, tañ kêsa aê lañðc sa to kêtû
ñoc Anôtô nañ.
- ⁶ Ñoc katuc kêpô gêducgeñ gêmoa ñoc ñalêlôm. Amboac tonañ tec taêc gêjam aôm gamoa
Jordan to lôc Hermon ñatêpôê ñagamêñ tonec.
Gañgôn lôc Misar tonec.
- ⁷ Bu ñasamac teñ gêmôêc biñ gêdêñ ñasamac teñ gêdêñ tañ kêpô kêsêp pocdambê nañ.
Ojae, aômñêm dembom to koteñ samob gênôm aê aucgoc.
- ⁸ Gêdêñ geleñña gaen oliñ gebe Apômtau êkêñ nê moasiñ êsa ma gêdêñ gêbêc nê wê gêc
aocsuñ
to kateñ ñoc mec gêdêñ Anôtô, tañ kêkêñ aê gañgôn matoc jali.
- ⁹ Aê kasôm gêdêñ ñoc poclabu Anôtô gebe
“Amboac ondoc kôliñ aê siñ.
Amboac ondoc gamoa togêñwapacgeñ.
Ma ñacjo kêkônîñ aê tîñ.”
- ¹⁰ Lau tañ sêlêsu aêña nañ, têtañ pêlê aê
e sêjamuñ ñoc ñatêkwa popoc-popocgeñ.
Êsêac têtañ pêlê aê gedêñ tîngenñ gebe
“Nêm Anôtô gêmoa ondoc.”
- ¹¹ O katuc tau, amboac ondoc gômoa ñoc ñalêlôm tobiñ wapac ma ôluñ-ôluñgeñ.
Ôkêñ matam Anôtô, gebe aê janam danje êndêñ eñ, tañ kêsa aê lañðc sa to kêtû ñoc
Anôtô nañ.

*

43

(Gêjac têku pesalem 42)

Mec Anôtô ênam aêac saña

- ¹ O Anôtô, ôwaka ñoc gêdêñ sa ma ônam gôliñ ñoc biñ
êndêñ lau têtac gêwiñmê tînê ñai.

* 41:13: Dawidnê pesalem teñ. * 42:11: Lau Kora nêñ wê teñ.

Ônam aê sa
 aŋga ŋamalac dansaŋ to secwaga nêŋ.
² Aôm kêtû Anôtô, taŋ gejob aê naŋ,
 amboac ondoc kôtiŋ aê su.
 Amboac ondoc jamoa togêŋwapacgeŋ
 ma soŋo-soŋo kékôniŋ aê tôŋ.
³ Ôsakiŋ nêŋ ŋawê to nêŋ biŋ ŋaŋêŋ
 gebe êwê aê.
 Ma ôkêŋ aê jandêŋ nêŋ lôc dabuŋ,
 to nêŋ andu, taŋ gôŋgôŋ naŋ jana.
⁴ Go jandêŋ Anôtônê altar jana.
 Jandêŋ Anôtô, taŋ ôlic kêpi-kêpi eŋŋa naŋ.
 O ŋoc Apômtau Anôtô,
 aê jalambiŋ aôm ŋa gêŋ wêŋagerŋ.
⁵ O katuc tau, amboac ondoc gômoa ŋoc ŋalêlôm tobiŋ wapac
 ma ôluŋ-ôluŋgeŋ.
 Ôkêŋ matam Anôtô gebe aê janam danŋe êndêŋ eŋ,
 taŋ kêsa aê laŋôc sa to kêtû ŋoc Anôtô naŋ.

44

Mec Anôtô ejop aêacŋa

¹ O Anôtô, aêac tauŋ aŋô kêsô taŋeŋsuŋ
 ma tameŋmai sêjac aôm nêŋ miŋ gêdêŋ aêac
 gebe gêdêŋ êsêacnêŋ bec, taŋ sêmoa naŋ, aôm gôgôm nêŋ gêŋsêga gêdêŋ êsêac,
 gôgôm gêdêŋ bêc andanŋeŋŋa.
² Aôm lêmam jagoseŋ lau samuc su ma kôkêŋ nêŋ lau sêŋgôŋ sêjô êsêac maleŋ.
 Aôm goseŋ tentenlatu su, ma kôlainŋ êsêacgeŋ sêjam gamêŋ auc.
³ Êsêac tauŋ nêŋ siŋ kêsi gamêŋ ŋatau su atom.
 Ma êsêac tauŋ nêŋ ŋaclai kêku ŋacjo tulu atom.
 Aôm taômgeŋ nêŋ anôŋa to lêmam ma laŋômanô ŋawê gêgôm
 gebe aôm têmtac gêwiŋ êsêac.
⁴ Aôm taômgeŋ kôtu ŋoc kiŋ to Anôtô.
 Aôm kôkêŋ Jakob kêku nê ŋacjo tulu.
⁵ Aôm ôwiŋ aêac, go akôniŋ ma ŋacjo tôŋ.
 Aôm nêŋ ŋaê êpuc aêac tôŋ, go aka ma ŋacjo popoc.
⁶ Aê kakêŋ gêwiŋ ŋoc talamgeŋ atom.
 Ma aêŋoc siŋ gêjam aê sa atom.
⁷ Aôm taômgeŋ tec kôpuc aêac tôŋ gêdêŋ ma ŋacjo.
 Ma gôgôm êsêac, taŋ nêŋ ŋalêlôm kêmoatiŋ tôŋ kêtû aêacŋa naŋ, nêŋ meloco kêsa.
⁸ Aêac atoc Anôtô sa gederŋ tôŋgeŋ.
 Ma aweŋ gêôc nêŋ ŋaê ŋapaŋ.
⁹ Mago galoc kôtiŋ aêac su to gôgôm aêac majerŋ kêsa
 ma gôwiŋ aêacma siŋwaga atom.
¹⁰ Aôm kôpuc aêac tôŋ atom, tec aêac aêc kêtû ma ŋacjoŋa.
 Ma êsêac, taŋ nêŋ ŋalêlôm kêmoatiŋ tôŋ kêtû aêacŋa naŋ, sê ma waba êliŋ-êliŋ.
¹¹ Aôm gôwi aêac siŋ ŋamelocŋagerŋ amboac domba, taŋ sêwê gebe nasêmbuc naŋ.
 Aôm kôpa aêac êliŋ-êliŋ asêp lau samuc ŋalêlôm.
¹² Aôm kôkêŋ taôm nêŋ lau dêdêŋ lau sêjam ôli êsêac
 ma sêkêŋ ŋaôli sauŋanô amboac êsêac gêŋ ŋaôma teŋ.

- 13 Aôm kôkêñ lau, tañ ma sackapoagêdô gêdêñ tauñ nañ, têtatñ pêlê aêac.
Lau samob, tañ sêgi aêac auc sêngôn nañ, têtatñ pêlê to sêômac aêac.
- 14 Aôm kôkêñ aêac atu lau samuc nêñ biñ makicña
ma tentenlatu têdaiñ gêsun kêtû aêacña.
- 15 Aê taêc gêjam ñoc majoc gedeñ tôngeñ
ma majoc kêkôm lañôcanô auc.
- 16 Gebe gañô biñ pêlêña to biñ alôb-alôb
ma galic ñacjo señ anô-anô gebe sêkac nêñ kamocgôc.
- 17 Aêac atap gêñ tonatñ ñai samob sa,
mago aliñ aôm siñ ma agôm aômnêm poac paliñ atom.
- 18 Aêacma ñalêlôm kêkac tau su aña aômnêm atom.
Ma aêac eñkaiñ geo gala aômnêm intêna atom.
- 19 Mago aôm kôkêñ kêam sec saleñña sêñac aêac popoc
ma gêsunbôm gêjam aêac auc.
- 20 Aêac embe aliñ ma Anôtô siñ
ma aôc lemeñ sa êndêñ anôtô jaba teñ,
21 eñ oc êtap biñ amboac tonatñ sa atom me.
Gebe eñ tec kêjala gêñ samob, tañ aêac ajala gêc ma ñalêlôm ñadim labusêga teñ
nañ.
- 22 Masigoc, sêjaiñ aêac kêtôm bêcgeñ kêtû aômña.
Ma sêgôm aêac atôm bôc, tañ sebe sêmbuc nañ.
- 23 O Apômtau, matam êpoamañ. Gôêc bêc kêtû asageñña.
Matam êlac ma ômasuc aêac enden tôngeñ atom.
- 24 Gôsañ lañômanô auc, o wageñ.
Ma kôliñ aêacma gêñwapac to añañ jageoña siñ.
- 25 Ojae, ma katuñ kêpô gêduc e geñ kekop lañgwageñ.
Aêacma ôliñ kêtap labôc jagêc.
- 26 Ôndi, mênônam aêac samañ.
Ônam aêac sa êtu nêm têtac gêwiñ teñgeñña.
- *

45

Kiñ gêjam awê ñawê

- 1 Biñ êjam-êjam kêôliñ kêpi aña aêñoc ñalêlôm tec gebe ênsêwa êsa. Amboac tonatñ
jansun ñoc wê êndêñ kiñ.
Imbeloc kêtôm ñac lêmagaôña keto kêlêpê.
- 2 Aôm lañômanô ñajam kêlêlêc ñamalac samob, tañ sêngôn nom nañ, nêñ su. Gêdômôlic
e têtac kêsa lañgwageñ.
Amboac tonatñ tec Anôtô gêjam mec aôm gedeñ tôngeñ.
- 3 O ñactêkwa, ôjandiñ nêm siñ êñkaleñ magim.
Nêm laukasap e ñawasi lañgwageñ.
- 4 Ajôc, ñac tau, ônac siñ taumañ. Ôngôm êtu biññanôña to ôpuc biñgêdêñ tôn.
Ma lêmam anôña êwaka nêm ñaclai kapôêñ sa.
- 5 Aômnêm sôb ñamatagosu keserêñ kiñê ñacjo nêñ ñipkalop tôn
ma tentenlatu samob sêu tauñ jasêc amkaiñ ñalabu.

* 44:26: Lau Kora nêñ wê teñ.

- ⁶ Aômnêm lêpôn, tañ Anôtô kêpuc tôñ nañ, êkô tengeñ to tengeñ.
Aôm gôjam gôliñ nêm lau ña biñgêdêñ.
- ⁷ Aôm têtac gêwiñ biñgêdêñ ma nêm ñalêlôm kêmoatiñ tôñ kêtú biñ alôb-alôbña.
Amboac tonañ Anôtô, tañ kêtú nêm Anôtô nañ, geñ oso aôm ña niptêkwi têtac
ñajamña e kôlêlêc samob su.
- ⁸ Lakisia to môsê ma samboa ñamalu kêsa aña nêm ñakwê.
Êsêac sêjam wê sêngôn andu, tañ sêgêlôn ña bôc ñajabo nañ, e gêgôm aôm têtac
ñajamanô.
- ⁹ Kiñ latuñio sêmoa sêwiñ lauo ñagêdô aña nêm andu.
Ma nêm awê togêlôn gold Opirñageñ kêkô aômnêm anôña.
- ¹⁰ O latucoenec, matam ê aê ma ôkêñ tañam ñoc biñ.
Ôliñ nêm lau to tamamnê andu siñ.
- ¹¹ Ma embe kiñ têtac êkac eñ êtu aôm lañômanô ñajamña,
nañ ôkêñ êwiñgeñ gebe eñ kêtú nêm ñatau.
- ¹² Lau Tirusña oc sênsuñ awa êndêñ aôm.
Ma lau tolêlôm oc têtú kêka-kêka gebe aôm ôlic êsêac ñajam.
- ¹³ Kiñ latuo gêmoa andu kiñña ñalêlôm togêlôn ñawasi lañgwageñ.
Ênê ñakwê sêwa gam gold gêwiñ.
- ¹⁴ Êsêac sêwê eñ, tañ kêsô ñakwê talô-talô sa nañ, dêdêñ kiñ sêja.
Ma sêwê ênê sakiñwagao toôngeñ dêdêñ kiñ sêja amboac tonageñ.
- ¹⁵ Sêjam lasê ma sêwê êsêac toôndugeñ
ma jasêso kiñnê andu ñalêlôm sêja.
- ¹⁶ Aôm ôtap latômi taêsam sa, tañ sêjô tamami su nañ.
Aôm oc ôkêñ êsêac têtú kasêga aña gamêñ samob.
- ¹⁷ Aê oc jakêñ lau wakuc ñamuña samob taêñ ênam aôm ñapañ.
Amboac tonañ tentenlatu awenê êoc aôm tengeñ to tengeñ.
- *

46

Anôtô kêtú nêñ lamu to ñaclai

- ¹ Anôtô kêtú nêñ lamu to ñaclai.
Eñ gêjam aêac sa gêdêñ danğôn jageoña gêjac ñawae.
- ² Amboac tonañ embe nom ênaña ma lôc êu tau êsêp gwêc êna,
nañ aêac tatêc tauñ atom.
- ³ Embe gwêc ñadindiñ
ma êñgasim e ê kâpic-kâpic naêpi lôc e êkôtêñ tau, nañ aêac tatêc tauñ atom.
Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêpuc aêac tôñ
Jakobnê Anôtô kêtú aêacnêñ laimôkê.
- ⁴ Bu kapôêñ tec kêpoac ma ñasêli kêmalôm Anôtônê malac
to kêmoasiñ Lôlôc ñatau nê andu dabuñ.
- ⁵ Anôtô tec gêmoa malac tau ñaluñgeñ, tec senseñ su ênaña atom.
Anôtô gêjam malac tau sa gêdêñ bêbêc kanucgeñ.
- ⁶ Tentenlatunêñ lai kêpoa ma kiñnêñ gamêñ kêku,
eñ kêkêñ nê wapap gêjac e nom kêtênêp.
- ⁷ Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêpuc aêac tôñ.
Jakobnê Anôtô kêtú aêacnêñ laimôkê.

* 45:17: Lau Kora nêñ wê têtac gêwiñ tauñña teñ.

- ⁸ Amêñ ma alic Apômtaunê gêñsêga.
Alic gêñ kaiñ teñ, tañ gêgôm anğa nom nañ.
- ⁹ ñac tonañ tec gêjam gôliñ siñ e gêdêñ nom ñamadiñ.
Ñac tonañ tec gêjac talam ñatikoc gêñgic to kêmadôm kê m tulu ma kêkêñ kareta siñña ja geñ su.
- ¹⁰ “Gamêñ ñañêñ êsa ma ajala gebe Apômtau aê taugen.
Tentenlatu tetoc aê sa ma lau anğa nom samob amboac tonanğen.”
- ¹¹ Lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêpuc aêac tôñ.
Jakobnê Anôtô kêtü aêacnêñ lai môkê.
*

47

Anôtô kêtü lau nomña samob nêñ kiñ

- ¹ O tentenlatuac, amakop lememe,
anam lasê Anôtô toôndugen.
- ² Lôlôc ñatau Anôtô eñ ñacsiñsêlêcsêga,
kiñ ñaclai tec gêjam gôliñ nom samucgen.
- ³ Eñ kêkôninñ tentenlatu tônia sêsô aêac ñalabu.
Ma kêkêñ aêac tajam gôliñ lau to-m-to-m.
- ⁴ Eñ kêjaliñ aêacnêñ nomlênsê m sa,
Jakob, tañ eñ têtac gêwiñ nañ, nê gêñ towae.
- ⁵ Anôtô kêpi gêja toôndugen.
Dauc gêwê Apômtau toaligenñ kêpi gêja.
- ⁶ Awem êoc Anôtô, awem êocmañ.
Awêm êoc aêacnêñ kiñ, awem êocmañ.
- ⁷ Gebe Anôtô kêtü nom samucgen ñakiñ
Amboac tonañ anam ênê wê totalô ñajam teñ.
- ⁸ Anôtô kêtü lau samuc nêñ kiñ.
Anôtô kêpônñ tau sic gêngônñ nê lêpônñ dabuñ.
- ⁹ Tentenlatunêñ kasêga sêkac tauñ sa
kêtom Abrahamnê Anôtô nê lau,
gebe nom tau ñagôliñwaga sêsô Anôtô ñalabu,
gebe eñ kêtü ñatau towaegac. *

48

Anôtônê malac ñawê

- ¹ Apômtau eñ ñac kapôênñ, amboac tonañ awerñ eoc eñ ñanô
anğa aêacnêñ Anôtônê malac.
- ² Ênê lôc dabuñ gêgunñ sa lanğwageñ
kêtü ñamalac samob nêñ gêñ ênac matenjanô ñajamña.
Anôtônê lôc tau tec lôc Sion
kiñ kapôênñ nê malac.
- ³ Anôtô kêwaka tau sa anğa êsêacnêñ anulêlôm
gebe eñ laimôkê.
- ⁴ Gôlicgac me, kiñ sêkac tauñ sa
ma êsêac sêwêgeñ sêmênñ,
- ⁵ e sêlic ma têtakê.
Êsêac selendec e nêñ meloco kêsa ma sêc êliñ-êliñ
- ⁶ ma têtênêp tauñ êndu-êndu

* 46:11: Lau Kora nêñ wê teñ. * 47:9: Lau Kora nêñ wê teñ.

- to sêmoa jageo amboac awê, tañ ñapalê kêtuj eñ nañ.
⁷ Aôm kôkêñ musalô kapôên
 e gôjac lau Tarsis nêñ wañ popoc.
- ⁸ Galoc talic gêñ tau kêtôm, tañ tañô nañ,
 aña lau siñ undambêña nêñ Apômtau nê malac,
 aña nêñ Anôtô nê malac,
 tañ eñ kêwaka sa gebe êkô enden tòngeñ.
- ⁹ O Anôtô, aêac taên gêjam aômnêm têmtac gêwiñ tengeña
 amoa nêm lôm dabuj ñalêlôm.
- ¹⁰ O Anôtô, aôm waem kêsa e jagêdên nom ñamadiñ kêtôm nêm ñaê.
 Bîngêdên kêsêp lêmam anôña e mêngec poap tageñ.
- ¹¹ Lôc Sion êtu samuc êtu biñ tonañña.
 Juda latujio sênam lasê toôndugeñ êtu aôm kômêtôc biñña.
- ¹² Asêlên awê aña lôc Sion auc
 ma asa ñaandulatu tunbômña sa.
- ¹³ Asala tunbôm tomalageñ e êmbacnê ma asêlên amoa ñaandu towae ñalêlôm,
 gebe anac miñ êndên lau wakuc sênô,
¹⁴ gebe Anôtô tonañ kêtû aêacnêñ Anôtô êmoa tengeñ to tengeñ.
 Eñ oc êwê aêac enden tòngeñ.
- *

49

Taen kêka awamata atom gebe geñ ñaôma

- ¹ Tentenlatu samob, aña biñ tonec.
 Amac lau, tañ añañ nom samob auc nañ, akên tañemman.
- ² Amac lau ñaôma latuji to apômtau latujiac,
 amac lau tolêlôm ma lau ñalêlôm sawa amboac tonañgeñ.
- ³ Aocsuñ êsôm mêtê lasê
 ma ñoc ñalêlôm taê ênam biñ tokauc acgom.
- ⁴ Aê jaê tañoc êndên bîngôliñ langwa
 ma jawa ñam sa to janac gêñ wênja êtañ.
- ⁵ Êndên bêc wapacña embe ñacjo nêñ biñ alôb-alôb êkôm aê auc,
 nañ jatêc tauc êtu agenña.
- ⁶ Lau sec taên kêka nêñ awageñ
 to tetoc tauñ sa kêtû nêñ waba taêsamña.
- ⁷ ñamalac teñ êkên gêñ ênac da tau êngôm êtôm atom
 ma eñ êkên ñaôli êsi tau suña êndên Anôtô oc êngôm naeo amboac tonañgeñ.
- ⁸ Gebe katuj ñaôli (gebe tamoa mater jali ñaôli) kapôên secsêga,
 ñac teñ êtap sa êtôm atomanô.
- ⁹ Eñ embe taê ênam gebe ênac da tau e êmoa mata jaligeñ ma êsêp sê atom
 oc êngôm êtôm atomanô.
- ¹⁰ Aêac talicgac gebe laumêtê sêmac êndu ma lau meloc to kaucmê sêjaña amboac
 tonañgeñ.
 Ma êsêac oc sêwi nêñ waba siñ naelom lau teñ sêkôc.
- ¹¹ Lau tonañ sê nêñ ñaê kêpi nom ñagamên ñagêdô,
 mago nêñ sê kêtû nêñ malacmôkê, kêtû nêñ andu totêm-totêm.
- ¹² Bîññanô, ñamalac tonê gêlôngeñ, tec êmoa nê tengeñ atom.

* 48:14: Lau Kora nêñ wê teñ.

Enj kêtôm bôc, tañ ênaña nañ.

- 13 Lau tañ taêñ kêpa tauñ su nañ,
ma êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ êsêacnêñ biñ ma oc têndañguc êsêac nañ, nêñ lêñ kêtôm tonañgeñ.
- 14 Êsêac têdênañ tauñ têtôm domba gebe lamboam gêwê kaiñ êsêac.
Gêmac anô kêtû nêñ ñacgejob.
- 15 Ma Anôtô oc ênam ñoc katuc kêsi aña lamboam ñañaclai
gebe eñ oc ênam aê kêsi.
- 16 Amboac tonañ embe ôlic ñac teñ nê awa êtu taêsam
ma nê andu ñagêñlêlôm ênsac tau ñaô-ñaô, nañ têtac sec atom,
- 17 gebe eñ embe êmac êndu, oc êkôc gêñ samob tonañ ñai ñateñ êna atom.
Ênê gêlôn ñawasi oc êwiñ eñ êna atom.
- 18 Eñ embe êlambinñ tau gebe êmoa ñajam aña nom
ma lau embe sêlambinñ eñ gebe kêtap nê kôm ñanô taêsam sa,
- 19 oc ênam eñ sa atom, eñ naêndêñ tamai to nêñ lau ñanô,
tañ sêlic oc ñawê kêtiam atom nañ.
- 20 Binñanô, ñamalac tonê gêlôn oc êmoa teñgeñ atom.
Enj kêtôm bôc, tañ ênaña nañ.

*

50

Anôtô eñ mêtôcwaga

- 1 Ñaniniñ ñatau Apômtau Anôtô gêmôêc gêdêñ nom ma kêsôm nê biñ
aña oc kêpiña jagêdêñ oc kêsêpña.
- 2 Anôtônê ñawê kêpoac lasê aña Sion,
tañ kêtû malac togêlônşêga nañ.
- 3 Aêacnêñ Anôtô gêmêñ togamêñ gêmacgeñ atom.
Ja kêdañgac-kêdañgac gêmunñ eñ kêsêp gamêñ kêlañgañ.
- 4 Eñ gêmôêc gêdêñ undambê ôña ma gêdêñ lau nomña,
gebe êmêtôc nê lau.
- 5 Eñ kêsôm gebe “Akac ñoc lau-mansañwaga,
tañ sêkêñ da sêmoatiñ poacña gêdêñ aê nañ, sa sêmêñ.”
- 6 Tec undambê êsôm ênê biñ gêdêñ lasê
gebe Anôtô tau eñ mêtôcwaga.
- 7 “O ñoc lau, akêñ tañem aê gabe jasôm biñ.
O Israel tau, aê gabe jawa nêñ keso, tañ gôwê kaiñ nañ lasê. Anôtô, aômnêñ Anôtô
aê.
- 8 Aê gabe jasôm aôm êtu nêñ daña atom
gebe matocanô galic nêñ daja gedêñ tôniañgeñ.
- 9 Aê gabe jakôc bulimakao kapoac aña nêñ andu
to noniñ kapoac aña nêñ sapalêlôm atom,
- 10 gebe gwada saleñña samob
to bôc tokaiñ-tokaiñ, tañ sêmoa lôc tolôc nañ, ñatau aê.
- 11 Moc samob, tañ sêmoa lôlôc nañ, aê kajala kêtû tôñ
ma gêñ, tañ sêmoa obalêlôm nañ, ñatau aê.
- 12 “Mo embe êjô aê, oc jasôm êndêñ aôm atom,
gebe nom samucgeñ to ñagêñlêlôm samob ñatau aê.

* 49:20: Lau Kora nêñ wê teñ.

- 13 Aê oc gaerj bulimakao ñamêsôm
me oc ganôm noniñ ñadec me.
- 14 Ôkêñ danje êtu da êndênj Apômtau,
ma ôngôm biñ, tañ gôjac mata nañ, ñanô êsa êndênj Lôlôc ñatau.
- 15 Ma awam ênac aê êndênj bêc ôpô lênaña,
go janam aôm sa ma awam êc aê.”
- 16 Mago Apômtau kêsôm gêdênj ñac-kêkac-tau-suwaga gebe
“Amboac ondoc aôm kôsa aêñoc biñsu sasa ma aêñoc poac ñabiñ gêc awamgenj.
- 17 Aôm tonañ tec godec ñoc mêtôc
ma kôtiñ ñoc biñ su gêc dêmdêmmuña.
- 18 Embe ôtap geñgeñtêna teñ sa, oc wê eñ êtu nê m sêlêb
ma mockaiñtêna êtu nê m ñac ôlim andañña.
- 19 “Aôm kôlêwanj awamsuñ gêdênj biñ sec
ma imbêlam geno-geno biñdansañ ñapanjenj.
- 20 Aôm gôñgôñgeñ ma kôgôliñ biñ kêpi lasim
to gôga biñ kêpi taôm tênam latu,
- 21 Aôm gôgôm gêñ tonañ ñai, mago aê gajam tauc tôñ, tec taêm gêjam gebe aê katôm
aôm.
Tageñ galoc jaec biñ aôm gebe jawa nê m kauc sa.
- 22 “Amac tañ aliñ Anôtô siñ nañ, taêm ênam biñ tonañ acgom.
Embe masi, oc janserj amac su anaña ma ñac teñ êtôm gebe ênam amac sa atomanô.
- 23 ñac tañ êkêñ danje êtu da nañ, etoc aê sa
ma ñac, tañ êsa nê lêñ lañônê m sawagenj nañ, oc jakêñ eñ êlic Anôtônê moasiñ.”

*

51

Mec Anôtô êsuc sec ôkwiña

- 1 O Anôtô, taêm walô aê gebe aôm ñac moasiñ.
Aôm taêm walô ñatau kapôêñ, onseñ aêñoc sec su.
- 2 Ôkwasiñ ñoc tôp su
ma ômbuñ ñoc geo su e jatu selec.
- 3 Gebe aê tauc kajala ñoc kesogac
ma matoc gê ñoc geo gederj tôñgeñ.
- 4 Aê gagôm sec gêdênj aôm taôm gôc
ma gagôm gêñ, tañ aôm gôlic gebe sec nañ.
Tec kômêtôc aê jagêdênj
ma nê m mêtôc tau solop.
- 5 Ojae, tinoc kêkêkam aê tobiñgeñ
ma kêkôc aê tosecgeñ.
- 6 Aôm gobe biññanô ênam ñamalacnêñ ñalêlôm auc,
amboac tonañ ôwa mêtê tokauc ñabiñ ñalêlômña sa êndênj aê.
- 7 Ônsêlô ñoc geo su tomalagenj gebe jatu selec.
Ôkwasiñ aê gebe ñakêñkêñ lañwageñ.
- 8 Ôkêñ aê jatu samuc to têtac ñajam êsa
ma ôlic, tañ gôjac popoc nañ, ôli êpi-êpi êtiam.
- 9 Ônsañ lañômanô auc êndênj ñoc sec

* 50:23: Asapnê pesalem teñ.

ma ômbuņ aêņoc geo samob su.

- ¹⁰ O Anôtô, ôkêņ ģoc ģalêlôm ģawa êsa
ma ôkêņ ģalau wakuc to ģaņêņ teņ êņģôņ ģoc ģalêlôm.
- ¹¹ Ôtiņ aê su aņga laņômniem atom
ma ôkôc nêni ģalau Dabuņ su aņga aê atom.
- ¹² Ôkêņ nêni moasiņ êņģôm aê têtac ģajam êsa êtiam
ma ôpuc aê tônia ģa ģalau taņoc wamuņa.
- ¹³ Go aê jandônia aômniem biņ êndêņ lau, taņ sêģeli aômniem biņ sêmoa naņ,
ma lau sec sênam tauņ ôkwi dêndêņ aôm sêmu sêwac êtiam.
- ¹⁴ O Anôtô, ģoc moasiņ ģaAnôtô, ônam aê sa gebe jamac êndu atom,
ģo imbeloc êôc aôm sa toônduģeņ gebe aôm ģac ģêdêņ.
- ¹⁵ O Apômtau, ondelec ģêdôcôlic
gebe aocsuņ ģasôm aôm waem lasê
- ¹⁶ gebe da ģêģac matamanô ģajam atom
ma embe jansuņ daja êwac, aôm oc ôlic ģajam atom.
- ¹⁷ Da taņ ģêģac Anôtô mataanô ģajam naņ, katuņ popoc.
O Anôtô, laņôm eo ģalêlôm popoc to ôluņ-ôluņ atom.
- ¹⁸ Moasiņ ģatau aôm, ômoasiņ Sionģeņ.
Ômboa tuņbôm Jerusalemņa sa êtiam.
- ¹⁹ Go da ģanô to daja ma da samuc ênac matamanô ģajam,
ģo sêkêņ bulimakao kapoac wacênsac nêni altar ģaô.
* propete Natan ģêdêņ eņ ģêģa. Pesalem dambu tauņņa kêtui aclêņa.

52

Anôtônê mêtôc to moasiņ

- ¹ O ģaclaisêga aôm, kotoc taôm sa nêni secņa kêtui aģeņņa.
Anôtônê têtac ģêwiņ teņģeņņa ģêc ģedeņ tôniaģeņ.
- ² Aôm kalomtêna, taêm ģêģam imbêlam ģabiņģêga
e wai-waiôma.
- ³ Aôm têtac ģêwiņ sec kêlêlêc ģajam su
ma têtac ģêwiņ biņ dansaņ kêlêlêc biņģanô su.
- ⁴ Aôm imbêlam dansaņ.
Têtac ģêwiņ biņ alôb-alôb ģaôma.
- ⁵ Amboac tonaņ Anôtô oc enseņ aôm su ônaņa samucģeņ. Eņ oc êtiņ to enseņ aôm su
aņga nêni beclêlôm
ma oc êkip aôm sa aņga lau materj jali nêņ ģamêņ.
- ⁶ Lau ģêdêņ oc sêlic e têtêc tauņ
ma sêômac aôm gebe
- ⁷ “Kec, alic ģac tônia kêkêņ Anôtô kêtui nê lamu atom.
Kêkêņ ģêwiņ nê awa taêsam ma ģêģam kauc gebe sec êpuc eņ tônia.”
- ⁸ Ma aê tec katôm katêkwi ģawawa ģajam
kakô Anôtônê andu.
Aê taêc kêka Anôtônê têtac ģêwiņ teņģeņņa
ģedeņ tôniaģeņ.
- ⁹ Aê oc janam danģe aôm endeņ tôniaģeņ êtui nêni ģêņ, taņ ģôģôm naņņa

* 51:19: Dawidnê pesalem ģêga ģêdêņ eņ ģêmoa ģêwiņ Baseba ma

ma jatoc nê m ñaê sa êndên lau mansa sênô gebe aôm gabêjam.
 * mênkêtêku biñ gêdên Saul gebe Dawid kêsô Abimeleknê andu gaja nañ.

53

*Ñamalacnêñ sec**(Pes 14:1-7)*

- ¹ Lau meloc tec nêñ ñalêlôm kêsôm gêdên tañ gebe “Anôtô teñ gêmoa atomanô.”
 Êsêac sêgôm gên sec to alôb-alôb ma nêñ teñ gêgôm gên ñajam teñ atom.
- ² Apômtau katuc kênin ñamalac latuñi aña undambê
 gebe êtap ñac tokauc teñ, tañ kêtêc Anôtô nañ, sa gamoa me masi.
- ³ Mago samob sêkac tañ su, samob têtú secñageñ.
 Êsêacnêñ teñ gêgôm gên ñajam teñ atom, masi samucgeñ.
- ⁴ Lau secwaga samob nêñ kauc gêbôc me. Êsêac têdañgôn ñoc lau amboac señ mo
 ma êsêac aweñ gêjac Apômtau atom.
- ⁵ Mago êsêac têtakê ñasec kêtôm têtakê teñ gêmuy su atomanô
 gebe Anôtô kêsá nê m ñacjo nêñ ñatêkwa salin-salingeñ.
 Eñ oc êku êsêac tulu samucgeñ
 gebe eñ kêtin êsêac su.
- ⁶ Ojae, moasin ênam Israel saña mênêsa aña Sion ecmañ.
 Êndên tañ Apômtau êmoasin nê lau êtiam nañ, Jakob oc êtu samuc, ma Israel oc
 têtac ñajam êsa.
- *

54

Anôtô ênam aêac sa êndên nêñ ñacjo ñamec

- ¹ O Anôtô, ôkên nê m ñaê ênam aê sa
 ma nê m ñaclai êwaka ñoc biñgêdên sa.
- ² O Anôtô, ôkên tañam ñoc mec.
 Wê tañam êndên aocsuñ ñabin,
- ³ gebe lau jaba tetoc tañ sa gêdên aê ma ñaclaikoc têtú kêka-kêka sebe senseñ katuc su.
 Êsêac sêsa Anôtô lañô sa atom.
- ⁴ Aê galicgac, Anôtô kêtú ñoc gêjam-aê-sawaga.
 Apômtau kêpuc katuc tôn ñajana.
- ⁵ Sec tañ aêñoc ñacjo sêgôm nañ, naêpi êsêac tañ.
 Onseñ êsêac su gebe aôm ñac ñajên.
- ⁶ Go aê jansuñ ñoc da êndên aôm totêtac ñajamgeñ.
 O Apômtau, aê gabe aoc êôc nê m ñaê gebe gabêjam ñanô,
- ⁷ gebe aôm kôjañgo aê su aña gênwapac samob
 ma matocanô galic ñoc ñacjo e têtac ñajam gebe sênañagac.
- * Saul sêja ma sêsôm gebe Dawid kêsin tau gêmoa êsêacnêñ gamên.

55

Ñac teñ keteñ nê mec kêtú nê ñac jabañ kêkac tau su aña ênê

- ¹ O Anôtô, ôkên tañam ñoc mec

* 52:9: Dawidnê wê teñ. Gêga gêdên taê ñac Edomña Doeg
 pesalem teñ, gêga gêdên tañ lau Sipit dêdên

* 53:6: Dawidnê pesalem teñ.

* 54:7: Dawidnê

- ma ôsiñ taôm êndên ñoc tañiboa atom.
- ² Ôñô aê ma ôjô aênjoc biñ.
Aê gaen oliñ tauc ma gao tonjoc gênwapacgen,
- ³ kêtú ñacjonên ñaonda
ma kêtú lau, tañ sêkac taun su anğa Anôtônê nên ñaôndu,
gebe êsêac sêgôliñ gênwapac kêpi aê
ma sêkên kisa aê ñawaôboa.
- ⁴ ñoc ñalêlôm ñatutuc ñasec gêc ñoc wañlêlôm.
Gêmacanô gêgôm aê katakê e gêjac ñoc lênô auc.
- ⁵ Katakê e katênêp
to ôliclu gêbuc.
- ⁶ Aê kasôm gebe “Ojae, balôsimagê ênêc aêmamañ
gebe jalôp sa jaêc gên tonec su najalêwan tauc jamoa ñoc ñasawa teñ.
- ⁷ Oc jaêc balingen jana,
jalêwan tauc janğon ñoc gamên sawa tau.
- ⁸ Oc jaêc jana ñoc gamên kêsiñ teñ
gebe mu-gêbuc to gamên-kêlanğan ê aê tôn atom.”
- ⁹ O Apômtau, onsen êsêac su ma ôwa êsêac nên biñ êngic
gebe galic sêgôm gên ñaclai to sêkac taun kêkôc anğa malac.
- ¹⁰ Êsêac sêgi malac kêtôm bêc to gelenğen sêsêlên sêmoa ñaturbôm ñaô
ma gên keso to biñwapac gêjam malac auc.
- ¹¹ ñaclai sec gêjam gamên auc.
Ma sêkônin lau to sêsau biñdansañ anğa malacluñ.
- ¹² ñacjo embe êsu aê susu
oc jaôc gênwapac tonañ.
Embe ñoc soño-soño êkian tau sa êndên aê
oc jasiñ tauc ôkwi.
- ¹³ Mago aôm, tañ kêtôm aê nañ,
aôm ñoc ñac jaban aê to ñoc ñac, ôlim andañ aênğa gôgôm gên tau.
- ¹⁴ Aêagêcnên biñ gelom tau e ñapep
ma tawê toôndugen dawiñ taun dadên Anôtônê andu taja.
- ¹⁵ Ojae, ñoc ñacjo sêmac sênañamañ ma sêsêp lamboam tomaten jaligen sênamañ
gebe biñ alôb-alôb gêjam nên andu to nên ñalêlôm auc.
- ¹⁶ Aê tec gamôêc gêdên Apômtau
ma Apômtau oc ênam aê kêsi.
- ¹⁷ Aê gabe jaten to janiñ oliñ tauc êndên êtula ma elenğa to ocsalô
ma oc êkên taja aê aoc.
- ¹⁸ Eñ oc ênam katuc kêsi gebe êmoa tomalô ec êsêac mênğtêtu gasuc aê atom
gebe êsêac, tañ sebe senseñ aê nañ, taêsam ñalêlêma atom.
- ¹⁹ Anôtô tañ gênğon nê lêpôn gêdên andanğenanô nañ,
oc êkên taja aê ma êkônin êsêac tôn.
- Êsêac têtêc Anôtô atom
ma sênam taun ôkwi atom amboac tonanğen.
- ²⁰ Aênjoc ñac, tañ gêmunğen ôli andañ aê nañ, lêma kêpi tau nê lau.
Eñ gêjac nê poac popoc.
- ²¹ Awasunğen oso biñ e ñawasi kêtôm bôc ñalêsi,
mago biñ tau ñamata kêtôm siñ.
Eñ kêbanac biñ ñajam-ñajamğen kêlêlêc niptêkwi su,

mago kêtôm tédainj sinj gebe sênac.

²² Ôkac nê m gêw w apac tolagic su êndênj Apômtau, erj oc ênam aôm sa.
Erj oc êkênj njac gêdênj êku atomanô.

²³ Binjanô, o Anôtô, aôm oc ôku êsêac tulu
ma sêsêp sê njadimlabu sêna.
Lau tanj sêwê kainj dec to binjansa njac, oc sêmac êndu njatêkwa galigerj.
Ma aê tec taêc kêka aômgerj.

*

56

Mec matej êsap Anôtôja

- ¹ O Anôtô, taêm labu aê gebe njamalac sêu lai aênja elêmê.
Lau sinjwaga sêlêsu aê gedênj tônggerj.
- ² Njoc njacjo sêu lai aê gedênj tônggerj
gebe êsêac, tanj tetoc tau njac sa ma sêkênj kisa aê nanj, lau taêsam njasec.
- ³ Gêdênj njasawa, tanj njoc njalêlôm njagogo gamoa nanj,
aê taêc kêka aômgerj.
- ⁴ Aê taêc kêka Anôtô ma katêc tauc atom.
Aê kalambij Anôtô kêt u binj, tanj erj gêjac mata nanj. Njamalac oc sêngôm asagerj
êndênj aê.
- ⁵ Kêtôm bêc samobgerj njoc njacjo sêlênsônj aê.
Êsêac taênj gêjam binj tagerj tonêc gebe sêkic aênjoc binj.
- ⁶ Êsêac sêkac tau njac sa ma dêdib aênjoc lênj semoa
gebe taênj kêka sebe senserj aê su.
- ⁷ O Anôtô, ôkerj njagêjô êndênj êsêac êtu nênj secnja.
Aôm têtmac njanda njac ma ôku tenterjlatu tulu.
- ⁸ Aôm kôsa aênjoc noc njawapacnja sa. Aôm kôkênj aê matocsulu kêsêp nê m laclu jakêpoac.
Aôm koto njoc bêc njawapacnja kêsêp nê m bukugoc.
- ⁹ Embe jamôêc êndênj Apômtau oc njoc njacjo sêc su.
Aê kajala kêt u tônj gebe Anôtô ênam aê sa.
- ¹⁰ Aê oc jalambij Anôtô êtu nê binjja.
Aê kalambij Apômtau kêt u binj, tanj gêjac mata nanj.
- ¹¹ Aê taêc kêka Apômtau, tec katêc tauc atom.
Njamalac têtôm gebe sêngôm asagerj êndênj aê.
- ¹² O Anôtô, kôm tonêc gêjac aê njawae gebe janngôm binj, tanj gajac mata gêdênj aôm nanj,
njanoêsa.
Aê oc jansuj da danjerja êndênj aôm êwac.
- ¹³ Gebe aôm gôjam aênjoc katuc sa gebe jamac êndu atom
ma gôjam ockainj sa gebe jaka bêtêlib atom.
Gebe jasêlênj jamoa Anôtô lanjônêmja
ma jamoa njawê, tanj kêt u lau matej jali nanj, njalêlôm jawinj.
* erj tônj anja malac Gat nanj.

57

Mec Anôtô ênam aêac saja

(Pes 108:1-5)

¹ O Anôtô, taêm labu aê, taêm labu aêmanj

* 55:23: Dawidnê wê têtj. * 56:13: Dawidnê pesalem têtj, gêga gêdênj tanj lau Pilisti sêkôc

gebe ɲoc katuc gê lamu aômgerɲ.
 Aê gabe jaê lamu aôm magêmlabu
 e ɲaclai enseɲ aê suɲa ê su acgom.

² Aê gamôêc gêdêɲ Lôlôc ɲatau Anôtô.

Gamôêc gêdêɲ Anôtô, taɲ gêjam gôliɲ ɲoc biɲ gêmoa naɲ.

³ Eɲ kêkêɲ nê gêɲ ênam aê saɲa aɲga undambê mênjêsa. Eɲ oc êɲgôm lau, taɲ sêjanda aê naɲ, majenj êsa.

Anôtô oc êkêɲ nê têtac gêwiɲ tenɲerɲa to biɲ ɲaɲêɲa êmêɲ.

⁴ Aê gaêc lewe ɲalêlôm.

Êsêac gwadatêna sec.

Lunɲun kêtôm kêm to sôb

ma imbeleɲ kêtôm siɲ ɲamata.

⁵ O Anôtô, ôwaka taôm sa aɲga undambê

ma nê m ɲawasi ênam nom samucɲerɲ auc.

⁶ Êsêac sêkic uc aê gebe jawê

ma sêkônij aê katuc tôɲ.

Êsêac sêkwê sê teɲ geserɲ aê auc,

mago êsêac tauɲ sêu tauɲ sêsêp.

⁷ O Anôtô, aê têtac kêpa su, têtac kêpa sugoc.

Aê janam wê to janac gêɲ wêɲa êtaɲ.

⁸ O ɲoc katuc, ôndi sa. O gêɲ wêɲaagêc, andi sa.

Aê gabe jaɲu gamêɲ êu bôɲ sa.

⁹ O Apômtau, aê gabe janam danɲe aôm jamoa lau taêsam ɲalêlôm.

Aê gabe jalambiɲ aôm jamoa tenterlatu ɲalêlôm.

¹⁰ Gebe aôm nê m têtac gêwiɲ tenɲerɲa kêpi e jagêdêɲ undambê

ma aôm nê m biɲ ɲaɲêɲ e gêdêɲ tao.

¹¹ O Anôtô, ôwaka taôm sa aɲga undambê

ma nê m ɲawasi ênam nom samucɲerɲ auc.

* pocgêsuɲ naɲ.

58

Mec Anôtô êmêtôc lau alôb-alôbɲa

¹ O amac gôliɲwagaac, amac amêtôc biɲ katôgerɲ me masi.

Amac amêtôc ɲamalac samob jagêdêɲ me masi.

² Masianô, amac taêm gêjam biɲ alôb-alôb gêc nê m ɲalêlôm.

Amac agôm gêɲgeo gêjam gamêɲ samob auc.

³ Lau taɲ sêkac tauɲ su aɲga Anôtônê naɲ, sêgôm nêɲ gêɲ sêjac m gêdêɲ nêɲ têm ɲapalêgerɲa kwananɲerɲ.

Lau dansanɲwaga seo kwananɲerɲ gêdêɲ taɲ teneɲi sêkôc êsêac su naɲ.

⁴ ɲamalac gêjam êsêac auc kêtôm gêjam moac sec auc.

Ac têtôm moac, taɲ gêbôc taɲasuɲ auc gebe êɲô biɲ atom naɲ.

⁵ Têtôm moac, taɲ kêkêɲ taɲa nê gôliɲwaga awa

to ɲac mectomaɲa, taɲ kêsôm ɲamec kêtô tôɲ naɲ atom.

⁶ O Anôtô, ônac êsêacnêɲ lunɲun popoc aɲga aweɲsuɲ.

O Apômtau, ôkip lewe matac nêɲ ɲani sa.

* 57:11: Dawidnê pesalem teɲ gêga gêdêɲ taɲ gêc Saul su aɲga

- ⁷ Ôkerj êsêac sê su êtôm bu kêtaij su.
Êsêac têtû masê amboac gêgwanj intênaña.
- ⁸ Êsêac sênaña amboac i, tañ daôn sa ança maleñ nanj.
Êsêac têtôm ñapalê, tañ têna kêkôc ej ñamatê ma gêlic gamênj ñawê sapu nanj.
- ⁹ Sêjala atomgerj ma sebob êsêac amboac waônj.
Sêmoa materj jaligerj ma Anôtô têtac ñandanj êju êsêac sa sênaña.
- ¹⁰ Ñac gêdênj embe êlic sêkênj ñagêjô êndênj ñac, tañ gêgôm sec nanj, oc ôli êpi.
Eñ oc êkwasiñ akaiñ êsêp ñac alôb-alôb nê dec.
- ¹¹ Ma lau oc sêsôm gebe Biñnanô, lau gêdênj têtap nêñ ñagêjô ñajam sa.
Biñnanô, Anôtô tañ kêmetôc biñ ança nom nanj, tec gêmoa.”

*

59

Mec Anôtô ênam aêac saña

- ¹ O ñoc Anôtô, ôjanço aê su ança ñoc ñacionênj.
Ôtu aênçoc lamu êndênj ñoc soño-soño.
- ² Ôjanço aê su ança secwaga nêñ.
Ma ônam aê sa ança lau, tañ sêkêc dec siñ nanj nêñ.
- ³ Gôlicgac me, êsêac têtû kêka-kêka sebe senseñ katuc su. Ma ñactêkwa sêkac sa sebe senseñ aê.
O Apômtau, aê gagôm gêñ geo teñ atom.
- ⁴ Aênçoc biñ masi, mago êsêac sêlêtigerj mênjtêdenañ taun sêkô sebe sênac aê.
Ôndi mênjônac aê sa ma ônac êsêac.
- ⁵ O Apômtau, lau siñ undambêña nêñ Anôtô ma Israelnênj Anôtô aômçoc, ôndi, ôkênj ñagêjô êndênj lau samuc samob.
Taêm labu êsêac, tañ sêgôm aômnmê biñ paliñ ña biñ alôb-alôb nanj, nêñ teñ atom.
- ⁶ Êsêac amboac kêamgerj sêmu e mênjseola malac auc kêtôm kêtulagenj.
- ⁷ Ôlic êsêac awenj ôpic kêsa. Imbeleñ kêtôm siñ gebe êsêac taênj gêjam gebe “Asa oc êñô aêac.”
- ⁸ O Apômtau, aôm kôômac êsêac.
Aôm kôsu lau samuc susu.
- ⁹ Ñoc ñaclai aôm, gabe matoc êsap aômgerj gebe aôm Anôtô, kôtu ñoc tuñtêna.
- ¹⁰ Ñoc Anôtô oc êpuc aê tônjônj êmênj tonê têtac gêwiñ aênja.
Eñ oc êkênj aê jalic ej êku ñoc ñacjo tulu.
- ¹¹ Ônac êsêac êndu atom ec ñoc lau materjanô êpi êsêac ma sêliñ biñ siñ atom. Aôm ñaclai, onsoc êsêac gebe seo êliñ-êliñ sêmoa.
O Apômtau, aêacma lamu aôm, nêñ ñaclai êtiñ êsêac piñpanj nasênêc.
- ¹² Êsêac awençunj sec, ma biñ, tañ kêsa gêdônjôlic nanj, amboac tonanj.
Ôkênj êsêac sêwê nêñ tetoc taun sa êtu uc ma sêwê nêñ biñ alôb-alôb to biñdansañ, tañ sêsôm nanj, amboac tonanj.
- ¹³ Têmtac ñandanj ma onsenj êsêac su. Ônsenj êsêac su e maleñmê samucgerj.
Ôkênj êsêac sêjala gebe Anôtô ñacgôliñ tau tec gêjam gôliñ ança Jakob e gêdênj nom ñamadiñ.

* 58:11: Dawidnê pesalem teñ.

- ¹⁴ Aênoc ñacjo amboac kêamgerj sêmu e mênseola malac auc kêtôm kêtulagerj.
¹⁵ Êsêac sêoc jaan-jaan gebe têtap nêj gwada sa ma embe têtap sa êtôm atom, oc sêkêj Iêsu.
¹⁶ Mago aê gabe jaŋga wê êpi aômnêm ñaclai ma aoc êoc nêm têtac gêwiŋ tengeŋŋa ña ôndu êpi êtôm bêc samob gebe aôm kôtu ñoc turjtêna gêdêj ñoc noc kapô lêna taucŋa, tec gaê lamu aômgerj.
¹⁷ Ñoc ñaclai aôm, tec gabe jaŋga wê êpi aôm gebe Anôtô kêtû ñoc turjtêna, ñoc Anôtô, taŋ têtac gêwiŋ aê naŋ.
 * dêdib eŋ aŋga nê andu gebe sênac eŋ endu.

60

*Mec Anôtô ênam aêac sa êndêj nêj soŋo-soŋoŋa
 (Pes 108:6-13)*

- ¹ O Anôtô, aôm kôtiŋ aêac su ma gosenj aêac êliŋ-êliŋ.
 Aôm têtac ñandaŋ su ma galoc ônam aêac sa êtiam.
² Aôm kôwiwic gamêj e kôkac nom kêkôc.
 Ômakop ñasêawa auc êtiam gebe gamêj ñakôjô-kôjô.
³ Aôm kôkêj nêm lau sêoc gêŋwapac ñasec.
 Aôm kôkêj gêj aêac anôm e kêjaŋiŋ aêac.
⁴ Aôm gôjac lau, taŋ têtêc aôm naŋ, nêj gêbôm su gebe sêkac tauŋ sa ma sêc nêj ñacjo nêj talam su.
⁵ Ônam nêm lau, taŋ têtac gêwiŋ êsêac naŋ sa.
 Nêm anôŋa ênam aêac sa ma ôkêj taŋam aêacmêjmaŋ.
⁶ Ñac dabuŋ Anôtô kêsôm nê biŋ lasêgac gebe
 “Kaku ñacjo tulu, tec ôlic kêpigenj. Aê gabe janac sam Sikem, gabe janam dôj bumaŋ Sukot.
⁷ Aê katu Gilead to Manase ñatau ma Epraim kêtû môkêcapac ñakululuŋ.
 Juda kêtû ñoc gôliŋ.
⁸ Moab kêtû laclu jakwasij taucŋa. Aê janû ñoc atapa su ma jambaliŋ naênsac Edom.
 Aê oc janam lasê êtu Pilistiaŋa.”
⁹ Asa oc êwê aê jasa malac ñajaŋa jana.
 Asa oc êwê aê jasa Edom jana.
¹⁰ O Anôtô, aôm oc kôtiŋ aêac su me.
 O Anôtô, aôm oc ôwê aêacma lau siŋŋa atom me.
¹¹ Ônam aêac sa êndêj ñacjomaŋ
 gebe ñamalac oc sênam aêac sa êtôm atom.
¹² Anôtô êwiŋ aêac, go taku nêj ñacjo tulu
 gebe eŋ oc êka aêacnêj ñacjo popoc samob.

Dawidnê teŋ gêdêj taŋ gêjac siŋ gêdêj lau Aramea aŋga Naharalm to Soba ma Joab kêkac tau ôkwi ma gêjac lau Edom 12,000 aŋga Gaboaŋ Gwêcŋa.

61

Mec Anôtô ejop aêacŋa

- ¹ O Anôtô, ôŋô ñoc taŋi kapôêj.
 Ôkeŋ taŋam ñoc mec.

* 59:17: Dawidnê pesalem teŋ gêdêj taŋ Saul kêsakiŋ lau gebe

- ² Ganğôn gêdêñ nom ñamadiñ ma aoc gêjac aôm
gebe ñoc ñalêlôm ñatutuc ñasec.
Poc kapôêñ tec kêkô, ma aê tauc oc japi jatôm atom.
Amboac tonañ aôm ôkam aê, go japi.
- ³ Gebe aê gaê lamu aômgeñ.
Aôm kôtu ñoc tuñtêna gêdêñ ñacjo.
- ⁴ Ojae, jañgôn nêñ beclêlôm enderñ tòngeñman.
Jañgôn nêñ magêñ ñalabugeñman.
- ⁵ Gebe aôm Anôtô kôkêñ tañam biñ, tañ gajac mata nañ.
Aôm kôkêñ aê gawê kain êsêac, tañ têtêc aômnêñ ñaê nañ, nêñ gêñlênsêñ.
- ⁶ Ônac têku kinê bêc wakuc-wakucgeñ ênêc.
Ôkêñ eñ êmoa tojala-tojala ñapañ.
- ⁷ Ôkêñ eñ êñgôn nê lêpôn êñgôn Anôtô lañônêñgeñ.
Ôkêñ nêñ têtac gêwiñ teñgeñña to biñ ñañêñ êkwa eñ auc.
- ⁸ Amboac tonañ aoc êoc nêñ ñaê enderñ tòngeñ
ma jañgôm biñ, tañ gajac mata nañ, ñanô êsa êtôm bêcgeñ.
*

62

Anôtô taugen eñ lamuanô

- ¹ Aêñoc katuc gêôn Anôtô ñañêñgeñ
gebe eñ oc ênam aê sa.
- ² Eñ taugen kêtú ñoc poclabu ma ñoc gêjam-sawaga.
Eñ kêtú ñoc laimôkê, tec oc jaku sa samucgeñ atom.
- ³ Amac samob aboa taôm sa api ñac tageñ abe aku eñ tulu
amboac tuñ, tañ kêôpac kwanageñ nañ, e êndêñ ondocgeñ.
- ⁴ Êsêac taêñ gêjam biñ tageñ tonec gebe têtêñ eñ aña nê lêpôn.
Êsêac têtac gêwiñ biñdansañ. Aweñsun gêjam mec, mago nêñ ñalêlôm kêpuc boa.
- ⁵ O ñoc katuc, ôôn Anôtô ñañêñgeñ
gebe eñ kêtú aê kakêñ matoc ñamôkê.
- ⁶ Eñ taugen kêtú ñoc poclabu ma ñoc gêjam-sawaga.
Eñ kêtú ñoc laimôkê, tec oc jaku sa atom.
- ⁷ Anôtô kêtú ñoc moasiñ to waec ñamôkê.
Anôtô kêtú ñoc poctêna, tañ gaê lamu nañ.
- ⁸ O ñoc lauac, taêm êka eñ ñapañ. Ansêwa nêñ ñalêlôm sa êndêñ eñ.
Anôtô kêtú aêacnêñ lamu.
- ⁹ Ñamalac ñaôma latuñi têtôm gêñ ñajaô-jaô, kasêga latuñi têtôm gêñ ñanômê.
Embe tanam dôn êsêac, oc dôn êmandi êsêac sa gebe samob ñagaô kêlêlêc ñajaô-jaô
su.
- ¹⁰ Taêm êka ñaclai êkônêñ ñamalac tònña atom ma akêñ mateñ gebe ajañgo gêñña atom.
Embe nêñ awa êtu taêsam, nañ nêñ ñalêlôm êsap tôn atom.
- ¹¹ Anôtô kêsôm biñ kêtú dim tageñ, mago aê gañô biñ luagêc kêsêp tau lêlôm gebe
Anôtô eñ ñaclai.

---

* 61:8: Dawidnê teñ.

¹² Ma aôm Apômtau, kôtu têtmac gêwiņ tengeņņa ŋatau
gebe aôm kôkêņ ŋagêjô gêdêņ ŋamalac kêtôm gêņ samob, taņ êsêac sêgôm naņ.

*

63

Tanam aweņ su Anôtô

¹ O Anôtô, aôm kôtu ŋoc Anôtô, aê gasom aôm.
Katuc gêjam awa su aôm.

Ôlic kêtû sawa aômņa
amboac gamêņ ŋakeler, taņ bu masi samucgeņ ma kêtû sawa bu naņ.

² Aê gabe matoc ê aôm aņga nêma gamêņ dabuņ
ma jalic nêma ŋaclai to ŋawasi.

³ Gebe aôm têtmac gêwiņ tengeņņa ŋajam kêlêlêc jaņgôn matoc jaliņa su,
tec aoc êôc aôm.

⁴ Amboac tonañ aê jalambiņ aôm êtôm ŋoc bec jaņgôn matoc jaliņa samob
ma jaôc lemoc sa to aoc ênac nêma ŋaê.

⁵ ŋoc katuc kêtap moasiņ sa e gêôc eņ tôn
ma aoc gêôc aôm toôndugeņ.

⁶ Êndêņ taņ jasa tauc sic najanêc ŋoc mê naņ, jasa aôm laņôm sa
ma taêc ênam aôm êndêņ êmbêc samuc.

⁷ Gebe aôm gôjam aê sagac,
tec gajam wê totêtac ŋajam samucgeņ gaņgôn aôm magêm labu.

⁸ Aêņoc katuc kêsap aôm tôn ŋajana.
Lêmam anôņa kêkam aê sa kakô ŋaņêņ.

⁹ Ma êsêac, taņ têtû kêka-kêka sebe senseņ aê su naņ,
oc sênaņa sêsêp nom ŋakêlêndiņ sec sêna.

¹⁰ Siņ enseņ êsêac su
ma têtû kêam sec saleņņa nêņ gwada.

¹¹ Mago kiņ oc têtac ŋajam Anôtôņa. Êsêac samob, taņ têtôc lemeņ
kêpi eņ naņ, oc têtû samuc gebe eņ oc êmbôc dansaņtênanêņ aweņsuņ auc.

* Judaņa naņ.

64

Mec Anôtô ejop aêac êndêņ ŋacjo alôb-alôb

¹ O Anôtô, kataņ nec, ôkêņ taņam aê aoc.
Ojop katuc êndêņ ŋacjo, taņ kêtakê aê naņ.

² Ôkô aê auc êndêņ lau secwaga nêņ biņ, taņ taêņ gêjam gêc nêņ ŋalêlôm sebe senseņ aê
naņ.

Ma êndêņ lau geo, taņ sêkac tauņ sa toôndugeņ sêmoa naņ.

³ Sêuc imbeleņ kêtôm siņ.
Sêsôm biņ ŋamalic kêtôm sêpê sôb.

⁴ Sêpê ŋac mansaņ ŋa siņ geņgeņgeņ.
Sêpê eņ paliņ-paliņgeņ ŋamelocņageņ.

⁵ Sêjatu tauņ siņ geoņa ma sêmoatiņ sebe sêkêņ lakô.
Êsêac taêņ gêjam gebe "Asa oc êlic aêac."

⁶ Êsêac taêņ gêjam kêsêp biņ alôb-alôb. Taêņgêjam gebe "Ajac dabiņ tomalageņ sugac,"
gebe ŋamalac samob nêņ ŋalêlôm kêtôm gêsuņbôm seclêlôm.

* 62:12: Dawidnê pesalem teņ. * 63:11: Dawidnê pesalem gêga gêdêņ taņ gêmoa gamêņ sawa

- ⁷ Sêgôm tauṅ amboac tonauṅ e Anôtônê sôb kêtap êsêac sa,
go sêjala tauṅ gebe ôliṅ lasê sep tagerṅ.
- ⁸ Eṅ oc enseṅ êsêac êtu nêṅ imbeleṅṅa.
Samob tauṅ sêlic êsêac nauṅ, têdaiṅ gêsunṅ gêdêṅ êsêac.
- ⁹ Go ṅamalac samob têtêc tauṅ sêsôm Anôtônê gêṅsêga lasê
ma nêṅ kauc kêsa kêpi ênê gôliṅ.
- ¹⁰ ṅac gêdêṅ têtac ṅajam kêtû Apômtauṅa ma gê lamu enṅerṅ.
Ma ṅalêlôm mansauṅ samob sêmoa ṅajam to ôliṅ kêpigerṅ.

*

65

Danṅe kêtû Anôtônê moasiṅ ṅalêlômṅa

- ¹ O Anôtô, lau awenṅ êôc aôm aṅga Sionmaṅ.
Ma sêṅgôm biṅ, tauṅ sêjac mata gêdêṅ aôm nauṅ, ṅanô êsa.
- ² Aôm kôkêṅ tauṅam mec,
amboac tonauṅ ṅamalac samob dêndêṅ aôm sêwac
- ³ êtu nêṅ geo ṅatonṅa. Aêacma geo embe êlêlêc aêac su,
go ôsuc ôkwi.
- ⁴ Aê aoc êôc ṅac, tauṅ aôm kôjaliṅ enṅ sa gebe êtu gasuc aôm
wacêmoa nêṅ malacluṅ nauṅ,
gebe aômnêṅ andu to lôm ṅagêṅ ṅajam,
tec oc êôc aêac tôṅ.
- ⁵ O Anôtô, aêacma kêsiwaga, aôm kôkêṅ tauṅam aêac
to gôjam aêac sa ṅa gêṅtalô.
Lau aṅga nom ṅamadiṅ samob to êsêac, tauṅ sêṅgônṅ gwêcm aṅga jaêcsêga nauṅ,
sêkêṅ mateṅ aômṅerṅ.
- ⁶ Aôm ṅactêkwa, tauṅ kôjandiṅ ṅaclai kêtû nêṅ ômbiṅkap nauṅ,
tec kôkwê lôc tolôc sa kêkô.
- ⁷ Aôm gôê gwêc kêtû malô to gôgôm ṅadembom ṅatip kêsa
ma gôgôm tentenlatu samob nêṅ wambaṅ kêtû malô.
- ⁸ Gôgôm e lau, tauṅ sêṅgônṅ nom ṅamadiṅ jaêcsêga nauṅ,
têtêc tauṅ kêtû nêṅ gêṅtalôṅa.
Aôm gôgôm lau gamêṅ oc kêpi to oc kêsêṅṅa
sêjam lasê toôndugeṅ.
- ⁹ Aôm kokeleṅ nom ma kôsanem ṅa bu.
Aôm kômoasiṅ nom ṅanôṅerṅ.
Aôm Anôtô kôkêṅ nêṅ bu kêsuṅ e ṅalap-lap laṅwageṅ.
Aôm kômasauṅ nom amboac tonauṅ, tec kôkêṅ launêṅ gêṅ kômṅa kêpi ṅajamṅerṅ.
- ¹⁰ Aôm kôsanem nom ṅawampôm e ṅapep sawa to kôlênsim nom e kêtû palê.
Aôm kôkêṅ kom kêmalôm nom ma gôjam mec gêṅ e kêpi ṅajam.
- ¹¹ Aôm gôjac dabiṅ jala ṅa nêṅ moasiṅ totau-totau
ma wauṅam ṅalêsi gêṅnôm gamêṅ gêjam auc.
- ¹² Bôcnêṅ gamêṅ sêniṅ gêṅṅa ṅamêdôb ṅajamṅerṅ ṅapanṅ.
Ma gamêṅ ṅamatu gêbuc tau sa e têtac kêsa laṅwageṅ.
- ¹³ Bôc sêjam oba auc amboac oba kêsô ṅakwê
ma gaboauṅ kêkwa tau auc ṅa molauiṅ.
Êsêac sêjam lasê
to sêjam wê sêwiṅ tauṅ totêntac ṅajamṅerṅ.

*

* 64:10: Dawidnê pesalem teṅ. * 65:13: Dawidnê pesalem teṅ. Wê teṅ.

66

Wê lambiņ to dangenja tej

- ¹ Gamêņ samob awem êoc Anôtô toôndugenj.
² Atoc ênê ŋaê ŋawae sa.
 Alambiņ ej e ŋawasi lanğwagerj.
³ Asôm êndênj Anôtô gebe “Aômnêm gôliņ e ŋajamanô kaiņ tej.
 Aômnêm ŋacjo tetoc aôm sa kêtû nêm ŋaclai gêjam sêgaņa.
⁴ Lau gamêņ samobņa sewec êndênj aôm ma aweņ êoc aôm.
 Samob tetoc nêm ŋaê sa.”
- ⁵ Amêņ ma alic gêņ, taņ Apômtau gêgôm naņ.
 Ej gêjam gôliņ ŋamalacnêņ latuņi e têtac kêsa lanğwagerj.
⁶ Ej gêjam gwêc ôkwi kêtû gamêņ ŋakelerj, tec ejkaiņ sêsa ŋasamac ŋamala sêja.
 Ma aêac têtac ŋajam kêtû ejņa.
⁷ Ej ŋagôliņ, nê gôliņ oc ênêc tenğerj. Mata kêsap tentenlatugenj, tec gêmoa.
 Lau-sêli-tauņ-sawaga oc tetoc tauņ sa êndênj ej atom.
⁸ O tentenlatuac, alanem aêacma Anôtô.
 Anğôm ênê wae êtu tapa ŋanô.
⁹ Ej gêjam aêac katuņ sa, tec tamo a materj jali
 ma kêpuc ejkaiņ tôņ, tec taku atom.
- ¹⁰ O Anôtô, aôm kôsaê aêacgac.
 Aôm kôpac aêac e awê kêtom sêpac silber gêwê.
¹¹ Aôm kôkêņ aêac awê uc.
 Aôm kôkêņ gêņwapac gêsac aêac dêmôêņtêkwa tôņ.
¹² Aôm kôkêņ ma ŋacjo sêka aêac lênsônj. Aôm kôkêņ aêac asa ja to bu ŋasamac ŋalêlôm
 aja,
 mago galoc gôwê aêac sa jaakô gamêņ ŋajam.
¹³ Aê todajagerj jasô nêm andu
 ma jaņgôm biņ, taņ gajac mata su naņ, ŋanô êsa.
¹⁴ Gêdênj taņ kapô lêna naņ, kasôm lasê
 ma aocsuņ kasôm kêtû tôņ gebe jaņgôm gêņ tau tonaj.
¹⁵ Aê gabe jansuņ domba ŋalêsi êtu daja to domba kapoac ŋada ŋamalu êsa êndênj aôm.
 Aê gabe jamansaņ bulimakao to noniņ kapoac atu da êndênj aôm.
- ¹⁶ Amac lau, taņ atêc Anôtô naņ, samob amêņ aņô.
 Aê gabe janac miņ biņ, taņ ej kêmoasiņ ŋoc katuc naņ.
¹⁷ Aê aocsuņ gamôêc kapôêņ gêdênj ej
 ma wê lambiņņa gêc imbeloc ŋatêpôê.
¹⁸ ŋoc ŋalêlôm embe taê êka biņ eso,
 oc Apômtau êkêņ taņa aê atom.
¹⁹ Mago Apômtau kêkêņ taņa aêgoc.
 Ej gê taņa aêņoc mec.
- ²⁰ Aê aoc êoc Anôtô gebe gêjac kapoac ŋoc taņiboa atom.
 Ma kêgamiņ nê têtac gêwiņ tenğerņņa gêdênj aê atom.

*

67

Seņ mo lasê ŋawê dangenja

- ¹ Anôtô taê labu to ênam mec aêac.
 Ej oc êkêņ lanğdanô êpô aêac.

---

* 66:20: Wê tej.

- ² Gebe lau nomŋa sêjala nêmlêŋ
to lau samuc samob sêjala ŋaclai ônam lau saŋa.
- ³ O Anôtô, tenterlatu awerŋ êôc aôm.
Tenterlatu awerŋ êôc aôm tomalagerŋ.
- ⁴ Tenterlatu ôliŋ êpi ma sênam wê toôndugerŋ gebe aôm kômêtôc launêŋ biŋ jagêdêŋ
ma gôwê tenterlatu samob aŋga nom.
- ⁵ O Anôtô, tenterlatu awerŋ êôc aôm.
Tenterlatu awerŋ êôc aôm tomalagerŋ.
- ⁶ Nom gêjam ŋanôgac.
Anôtô, aêacnêŋ Anôtô, gêjam mec aêac.
- ⁷ Anôtô gêjam mec aêac
ma nom ŋamadiŋ samob têtêc erŋ.
- *

68

Anôtô kêku nê ŋacjo lulu ŋawê lambiŋŋa

- ¹ Anôtô êndi êkô gebe enseŋ nê ŋacjo êliŋ-êliŋ
ma êsêac, taŋ nêŋ ŋalêlôm kêmooatiŋ tôŋ kêtû erŋŋa naŋ, sêc su aŋga ênê laŋônêmlêŋ.
- ² Anôtônê laŋôanô enseŋ lau, taŋ sêkac tauŋ su aŋga ênê naŋ,
êtôm mu kêdaba jadauŋ to ja kêpac lêp gêwê.
- ³ Ma lau gêdêŋ têtac ŋajamgeŋ to têtû samuc sêkô Anôtô laŋônêmlêŋ
ma ôliŋ êpi toôndugerŋ.
- ⁴ Anam wê êpi Anôtô. Awem êôc ênê ŋaê. Anam ŋac, taŋ kêsa gamêŋ sawa naŋ, nê intêna.
ŋac tau nê ŋaê gebe Apômtau. Akô erŋ laŋônêmlêŋ ma anam lasê toôndugerŋ.
- ⁵ Anôtô taŋ gêmoa nê andu dabuŋ naŋ,
kêtû mosêbunêŋ tamerŋi to awêtucnêŋ gêjam-sawaga.
- ⁶ Anôtô gêjam lau sawa sa gebe têtac gôlôac sa ma kêgaboac lau kapoacwalôŋa su jasêmoa
nêŋ tauŋŋa.
Ma kêmasê gêsuntêkwa ŋatorŋwaga sa e nêŋ gamêŋ, taŋ sêŋgôŋ naŋ, kêtû keleŋ
laŋgwageŋ.
- ⁷ O Anôtô, gêdêŋ taŋ gôdi gôwê lau sa ma kôtu êsêacnêŋ ŋamata
to gêdêŋ taŋ amkaiŋ kôka gamêŋ sawa tôŋ naŋ,
- ⁸ nom kêtênêp to umboŋ kêsêwa kom
kêtû Anôtônê laŋôanô kêtû awêŋa.
Lôc Sinai kêtênêp kêtû Anôtô gêô lasê lôc tauŋa.
Israelnêŋ Anôtô gêô lasêgac.
- ⁹ O Anôtô, aôm kôkêŋ kom gêjac kêsêwageŋ
ma kôlau nêmlênsêmlêŋ, taŋ gelo-gelo naŋ.
- ¹⁰ Aômnlêmlêŋ gôlôac têtac nêŋ gamêŋ sêŋgôŋŋa sa.
O Anôtô, nêmlêmlêŋ moasiŋ kêmasaŋ gamêŋ tau kêtû lau ŋalêlôm sawaŋa.
- ¹¹ Apômtau kêjatu sa
ma lauo taêsam ŋasec sêjam wêsiŋ e ŋawae kêtû tapa.
- ¹² “Lausiŋ totoŋ-totoŋ to nêŋ kiŋ sêc, sêcgoc”
ma lauo sêjac sam ŋawaba gêdêŋ tauŋ.
- ¹³ Talic êsêac amboac balôsi ŋaôsic-ôsic amboac silber ma ŋawaô joŋsamuc ma ŋaôsic-
ôsic amboac gold.
Amacnlêmlêŋ lauo ŋagêdô sêmoa domba nêŋ sapa ŋalêlôm kêtû agenŋa.

* 67:7: Wê teŋ.

- 14 Gêdêñ tañ ñajana ñatau Anôtô kêpa kiñ êliñ-êliñ nañ,
eñ kékêñ sno gêjac anga lôc Salmon.
- 15 Aôm lôc Basanña kôtu lôc towae.
Aôm lôc Basanña ñatêpôê jabo-jabogoc.
- 16 Amac lôc ñagêdô, tañ jabo-jabo nañ, asagenñ têtac ñandanñ gêdêñ lôc, tañ Anôtô gebe
êñgônñ êtu nê gamêñ nañ.
Biññanô, Apômtau oc êñgônñ tônê endenñ tôngeñ.
- 17 Anôtô gêmêñ anga Sion ña nê kareta sinña taêsam ñalêlêma atom.
Apômtau gêmêñ anga Sinai mêngeê lasê nê gamêñ dabuñ.
- 18 Aôm kôpi lôlôc jagôwê lau kapoacwalônña sêwiñ aôm. ñamalac sêsuñ nêñ gêñ gêdêñ
aôm gêwac.
Gêsuñtêkwa ñatonñ oc sêñgônñ sêwiñ Apômtau Anôtô amboac tonañ.
- 19 Aweñ êoc Apômtau, eñ kêsip aêac sa bêc to bêc.
Eñ Anôtô, tañ gêjam aêac sa nañ.
- 20 Anôtô tonañ tec kêtû aêacnêñ Anôtô, tañ gêjam aêac kêsi nañ,
ma Apômtau Anôtô eñ ñatau, tec oc ênam tasa pañ lêndanñ ôkwi.
- 21 Biññanô, Anôtô oc elo nê ñacjo môkêñapac popoc,
oc ênac ñac, tañ kêsêlêñ tonê secgeñ nañ, môkêdanñam popoc amboac tonañ.
- 22 Apômtau kêsôm kêtû tôn gebe “Aê oc jajonñ êsêac anga Basan sêmu sêmêñ.
Biññanô, oc jajonñ êsêac anga gwêc ñagêdimbob sa sêmu sêmêñ.
- 23 Gebe ôkwasiñ amkaiñ êsêp nêñ declêlôm.
Nêm kêam imbelenñ têtap nêñ gwada anga ñacjonêñ sa.”
- 24 O Anôtô, lau sêlic nêm gôlôac ñawalanñ baliñ.
Sêlic ñoc kiñ Anôtônê walanñ baliñ omña sêmoa gamêñ dabuñ.
- 25 Lau sênam wê ña awenñwaga têtû ñamata, go lau, tañ sêjac gêñ wêña kêtanñ nañ, têtû
ñamu
ma lauo takinñ sêmoa ñasawa togegobgeñ.
- 26 Awem êoc Apômtau Anôtô anga gôlôacnêñ sêkac sa ñalêlôm.
Amac tañ Israel kêtû nêm ñamôkê nañ, awem êoc Apômtau.
- 27 Lau Benjaminña tonñ sauñ ec teñ sêwê sêmoa ônê, lau Judanêñ kasêga tonñ kapôênñ teñ
kêdaguc,
go kasêga Sebulonña to kasêga Naptaliña amboac tonanñgeñ têtû ñamu.
- 28 O Anôtô, ôñgôm nêm lai êpoa.
O Anôtô, onderñ gêñ, tañ gôjam aêac saña nañ tôn.
- 29 Kiñ oc sejonñ awa sa dêndêñ aôm sêna Jerusalem
êtu nêm lôm dabuñña.
- 30 Ôlêñ biñ bôcbôm Aiguptuña, tañ sêmoa bumanñ ñasiñlêlôm nañ.
Ôlêñ biñ tentenñlatui, tañ têtôm bulimakao kapoac to ñalatu nañ,
e samob sêmbu taunñ ma sêkêñ silber êndêñ aôm.
Onsenñ lau, tañ têtac gêwiñ siñ nañ, êliñ-êliñ.
- 31 Kasêga anga Aiguptu sêmêñ.
Lau Aitiopiaña sêlêti ma sêmêtoç lemeñ gêdêñ Anôtô.
- 32 Amac kiñ nomña anam wê êpi Anôtô.
Awem êoc Apômtau,
- 33 tañ gêmunñ andanñgeñanô gêmoa nê undambê lôlôcña nañ.
Anô eñ gêoc awa sa ma gêmôec ña awa kapôênñ.

³⁴ Aoc Anôtô ñaclai lasê. Eñ gêjam gôliñ Israel tonawasigen
ma nê ñaclai gêc tao ñalêlôm.

³⁵ Anôtô ñaclai kainj tej kêsã anğa nê gamêñ dabuñ gêmêñ.
Eñ Israelnêñ Anôtô. Eñ kêkêñ ôliñ walô gêdêñ nê lau.

Lambin êndêñ Anôtô.

*

69

Mec Anôtô ênam saña

¹ O Anôtô, ônam aêma saman

gebe bu gênôm aê auc e gabe janaña.

² Aê malocmê kasêp lemoñ gôlub-gôlub gaja. Gamêñ tej kêtôm gebe jaka tônia gêc atom.
Aê katap bugaboañ sec sa ma ñasamac kêkôm aê auc.

³ Katañ tauc e tekoc gêbac ma ñoc koclabeñ kêtũ dambê-dambê lanğwageñ.
Aê gaonj to kakêñ matoc Anôtô e matocanô ñabob kêsã.

⁴ Lau tañ têtac gedec aê kêtũ ñam teña atom nañ, taêsam ñasec,
sêlêlêc môkêclauñ môkêcapacña su.

Lau tañ sebe senseñ aê su nañ, ñaclai sec

ma êsêac sêgôliñ biñ kêpi aê. Êsêac sêkac aê gebe jakêñ gêñ êjô gêñ, tañ gajam
geñgeñ atom nañ.

⁵ O Apômtau, aôm kôjala ñoc keso
ma ñoc geo kêsiñ tau gêdêñ aôm atom.

⁶ O Anôtô, tañ kêtũ lausiñ undambêña nêñ ñatau nañ,
ôkêñ aê gebe janğôm lau, tañ mateñ gê aôm nañ, majey êsa atom.

O Israelnêñ Anôtô,

ôkêñ aê gabe janğôm lau, tañ sêsap aôm tônia nañ, waen sec atom,

⁷ gebe aê gaoc gêñwapac sec kêtũ aôm ña.

Majoc e tecbeloc ñawapac kêsã kêtũ aômña.

⁸ ñoc lasitêwai sêlic aê amboac ñac jaba

ma tinocnê lau sêlic aê amboac ñac gamêñbômña tej.

⁹ Gebe gaim tauc su nêmm anduña e katu meloc su.

Ma lau, tañ sêmbu aômña nañ, nêñ biñ sêmbuña mênkêpi aê gêwiñ.

¹⁰ Aê katu kasec ôlic gebe katañ to gajam dabuñ mo,

mago lau sêsu aê susu.

¹¹ Aê ganonj kaukauc kêtũ ñoc ñakwê

ma êsêac sêga wê susuña kêpi aê.

¹² Lau embe sêngônj malacluñ nañ, oc sênam aênoc biñ êtu biñgalôm

ma lau, tañ bu kêjanj êsêac nañ, sêga wê sec kêpi aê.

¹³ O Apomtau, aê tec jansuñ ñoc mec êndêñ aôm.

O Anôtô, ôjô ñoc mec êndêñ noc, tañ aôm gôlic ñajam nañ.

Ôjô aê aoc êtu nêmm têtac gêwiñ teñgeña,

êtu onğôm nêmm biñ, tañ gôjac mata nañ, ñanô êsa.

¹⁴ Ôkam aê sa anğa lemoñ gebe gôdubub jasêp e najanaña atom.

Ônam aê sa anğa ñoc ñacjo nêñ, ma anğa bu ñagêdim êwiñ.

¹⁵ Ôkêñ ñasamac ênsalê aê auc atom.

Ma ôkêñ aê janôm bu su jasêp gêdimbob me janêc êsêp sê jana atom.

* 68:35: Dawidnê pesalem tej. Wê tej.

- 16 O Apômtau, ôkên tañam aê gebe nêmtac gêwiñ teñgeñja tau ñajam.
Ôkac taôm ôkwi êndên aê êtu nêmtac labu ñanôja.
- 17 Ôsiñ lañôm ôkwi êndên nêmtac sakiñwaga atom.
Aê gamoa jageo, ôjô aêñoc biñ galocgeñ.
- 18 Ôndên aê ômôên ma ônam aê kêsi.
Ôsa aê lañôc sa êndên ñoc ñacjo.
- 19 Aôm gôlic aêñoc biñ, tañ sêgôm aê êndu-êndugeñ to gangôn jageo ma sêgôm aê katu meloc nañgac.
Aôm kôjala ñoc soño-soño samobgac.
- 20 Sêsu aê susu e katuc gêbac to popocgeñ,
tec gamoa jageo ñanô.
Kasaê gebe sê malô aê elêmê
ma kakên matoc gebe sênam aê sa e masi.
- 21 Êsêac sêkên ñaikisi aê gaen kêtú mo
ma gêdên tañ bu gêjô aê nañ, sêkên bu ñamakic gêdên aê ganôm.
- 22 Nêmtac moasiñ êtu nêñ lakô
ma nêñ moasiñ daña êtu nañ sê sêu tauñ êsêpña.
- 23 Ôkên êsêac mateñanô êtu kanuc sêlic gamên atom
ma ôkên êsêac magiñ êsu.
- 24 Ôkêc nêmtac tañdañ êpi êsêac
ma nêmtac ñalêlôm ñamondec-mondec êtap êsêac sa.
- 25 Nêñ malac oc êtu gasañ ênêc
ma nêñ andulêlôm êtu tuc êkô.
- 26 Gebe êsêac sêjanda ñac, tañ aôm taôm gôjac en nañ,
ma sêjam biñgalôm kêpi lau, tañ aôm gôjac êsêac ôliñ lasê nañ, nañ ñandañ.
- 27 Ônsalê nêñ keso ñagêjô ênsac nêñ keso ñagêdô ñaô.
Ma ôkên êsêac sêwê kaiñ nêmtac moasiñ ônam ñamalac kêsiña atom.
- 28 Nêñ ñaê ênêc êwiñ lau gêdên nêñ atom.
Senseñ êsêacnêñ ñaê su aña buku mateñ jaliña ñalêlôm.
- 29 Aê tec gangôn jageo ma gaôc gêñwapac ñanô.
O Anôtô, ôsip aê sa ma ônam aê kêsi.
- 30 Aê gabe jaña wê jañgôm Anôtônê ñaê ñawae êsa.
Janam dañge to jatoc en sa ñanô.
- 31 Jañgôm amboac tonañ ec Apômtau êlic ñajam êlêlêc bôc kapoac,
êlêlêc bulimakao kapoac to ñajabo ma bôc, tañ enkêku gêwa kêkôc nañ su.
- 32 Lau tañ sêôc gêñ wapac nañ, embe sêlic oc têtac ñajam êsa.
Amac tañ asom Anôtô amoa nañ, nêmtac ñalêlôm engeñ amac sageñ.
- 33 Gebe Apômtau kêkên taña lau ñalêlôm sawa
ma kêliñ nê lau, tañ sêngôn kapoacwalô nañ, siñ atom.
- 34 Undambê to nom awen êôc Anôtô.
Gwêc tau to ñagên mateñ jali samob, tañ gêmoa ñalêlôm nañ, amboac tonangeñ.
- 35 Gebe Anôtô oc ênam Sion kêsi ma êkwê malac Judaña sa êtiam
ma nê lau nasêngôn tônê ma têtú gamên ñatau.
- 36 Ênê sakiñwaga nêñ wakuc oc sêkôc sa êtu nêñ gêñlênsêm
ma êsêac, tañ têtac gêwiñ en nañ, oc sêngôn tônê.

*

* 69:36: Dawidnê teñ.

70

*Mec Anôtô ênam saja**(Pes 40:13-17)*

- ¹ O Anôtô, mênjônâ aê sa.
O Apômtau, ônsaic taômgenj mênjôpuc aê tøj.
- ² Êsêac tañ dèdib aê sebe sensej aê su nañ,
ôkênj êsêac majej to teñbelej ñawapac êsa.
Ôkênj êsêac, tañ sêkênj matej sebe aê jatu sec nañ,
sêc tomajenjenj sêmu sêna.
- ³ Êsêac tañ sêgôm “Kec, kec” kêpi aê nañ,
ôkênj êsêac têtakê tomajenjenj.
- ⁴ Ôkênj êsêac samob, tañ sesom aôm nañ,
ôlij êpi to têtac ñajam êsa êtu aôm ña.
Ôkênj êsêac samob, tañ taênj kêka aômnêm moasiñ nañ,
sêsôm lasê endej tøjgenj gebe “Apômtau ñac towae.”
- ⁵ O Apômtau, aê tec ñac palê-palê to ñac ñalêlôm sawa.
O Anôtô, ôlêti sebej ôndênj aê ômôênj.
O Apômtau, ônam gamênj tøj atom
gebe ñoc ônam-aê-sa to ôpuc-aê-tøjwaga aôm goc.
*

71

Ñamalacanô teñ nê mec

- ¹ O Apômtau, aê gaê lamu aômgenj.
Ôkênj aê jamoa tomajocgenj atom.
- ² Ôñgamboac aê to ônam aê sa êtu nêm biñgêdênjña.
Ôê tañam aê ma ônam aê kêsi.
- ³ Ôtu ñoc poclabu jaê lamuña to ñoc laimôkê ônam aê saña.
Aôm tonañ kôtu ñoc poclabu to ñoc laimôkê.
- ⁴ O ñoc Anôtô, ôjanjo aê su anja lau, tañ sêkac taun su anja aômnêm nañ lemenj.
Ôjanjo aê su anja lau alôb-alôb to lêsutêna nênj.
- ⁵ O Apômtau, aê kakênj matoc aômgenj.
O Apômtau, aê ñapalêgenj ma taêc kêka aôm.
- ⁶ Gêdênj tinoc kêkôc aê su ma gasuj tauc gêdênj aôm, kasa anja tinocnê e aôm gôlôm
aêgenj,
amboac tonañ oc jalambiñ aôm endej tøjgenj.
- ⁷ Lau samob sêlic aê amboac gêñsêga teñ,
mago aôm kôtu aênjoc lamu ñajaña.
- ⁸ Aocsuj kêsuj aômnêm lanem sa
ma gêgôm waem kêtû tapa kêtôm bêcgenj.
- ⁹ Aê katu ñamalacanôgac, tec ôtiñ aê su atom.
Ñoc ñaclai gêbacnê, tec ôwi aê siñ atom.
- ¹⁰ Gebe ñoc ñacjo sêsôm biñ kêpi aê
ma êsêac, tañ sêkic ñoc biñ nañ, sêjam biñgalôm sêwiñ taun
- ¹¹ ma sêsôm gebe “Anôtô gêwi enj siñgac,
ajanda enj e naakam enj tøj gebe ênê kêsiwaga masi.”

* 70:5: Dawidnê pesalem teñ. Tañjiboa teñ.

- ¹² O Anôtô, ômoa jaêc aê atom. O ñoc Anôtô, ôlêtigenj mênjônâ aê sa.
- ¹³ Êsêac tañ sêkênj kisa aê nañ, majenj êsa e sênaña
ma sêsu êsêac, tañ sebe sêkênj aê jandac gêñwapac nañ, susu e sêmoa totenbelej
ñawapacgenj.
- ¹⁴ Aê gabe jakênj matoc aôm endenj tônjenj
ma jañgôm waem êsa êlêlêc su.
- ¹⁵ Aocsuñ êsôm nêmbiñgêdênj to nêmbiñjalai ônam ñamalac saña lasê êtôm bêcgenj.
Aê oc jasa moasiñ tonañ sa êtôm atom.
- ¹⁶ Aê gabe jasa Apômtau Anôtô nê gêñ ñalalai sa.
Aê gabe jalambiñ aôm taômgenj nêmbiñgêdênj.
- ¹⁷ O Anôtô, aê ñapalêgenj ma aôm kôdônj aê,
tec gaoc nêmbiñgêdênj lasê ñapanj e gêdênj galoc.
- ¹⁸ O Anôtô, embe jatu ñamalacanô e môdê ênam aê auc,
nañ ôwi aê siñ atom.
Gebe jasôm nêmbiñjalai êndênj lau wakuc,
tañ mênjsêsa êtu ñamu nañ.
- ¹⁹ O Anôtô, nêmbiñjalai to biñgêdênj kêsuñ kwandanj kêpi e jagêdênj undambê.
O Anôtô, tañ gôgôm gêñ ñalaisêga nañ, asa oc êtôm aôm.
- ²⁰ Aôm kôkênj gêñwapac to gêñ ñandanj gêjam aê auc elêmmê.
Mago aôm oc ôkênj aê tekoc saki êsa êtiam ma ôwê aê sa anja nom ñalêlômssêga japi
jamênj êtiam.
- ²¹ Aôm oc oloc aê sa êlêlêc
ma ônac aê têtac tônj.
- ²² O ñoc Anôtô, amboac tonañ oc aoc êoc aôm ña gêñ wênja
kêtu aôm ñac ñañênja.
O Israelnênj ñac dabuñ,
aê gabe jañgôm gêñ wênja êtanj êndênj aôm.
- ²³ Aê gêdôcôlic ênam lasê êtu têtac ñajamña
ma katuc, tañ gôjam kêsi nañ, amboac tonañgenj.
- ²⁴ Imbeloc oc êsôm nêmbiñgêdênj gêjam aê saña lasê êtôm bêcgenj
gebe êsêac, tañ sebe sêkênj aê jandac gêñwapac nañ, majenj êsa e sêmoa totenbelej
ñawapacgenj.

72

Mec kêtu kijja

- ¹ O Anôtô, ôndônj kiñ gebe êmêtôc biñ ña nêmbiñgêdênjña
ma ôkênj nêmbiñgêdênj êndênj kiñ latu.
- ² Gebe ênam gôliñ nêmbiñgêdênj lau ña biñgêdênjenj
ma êmêtôc lau ñasec nêñ biñ katôgenj.
- ³ Lôc sênam ñanô moasiñ êmoasiñ lauña
ma gamênj ñabau sênam ñanô biñgêdênj.
- ⁴ Kiñ êmêtôc lau ñalêlôm sawa nêñ biñ naêndênjenj, enj ênam lau sêpô lênaña sa
ma êka êsêacnênj lêsutêna popoc.
- ⁵ Gôlôac to gôlôac têtêc aôm
êtôm têm, tañ oc ajônj êpô gamênj nañ.
- ⁶ Kiñ êtôm kom, tañ gêjac kêsêp kôm
ma enj oc êtôm kom, tañ kêmalôm nom nañ.
- ⁷ Êtôm kiñ tau nê têm biñgêdênj ênac tau lêtênj amboac ñaola ñajam
ma wama ênam gamênj auc kêtôm ajuñ ñawê kêpô gamênj gêoc aucgenj.

- ⁸ Ênê gamêñ gôliñña ênêc gwêc ñamadiñ tej e naêndêñ ñamadiñ tej
ma aña bu Euprat e naêndêñ nom ñamadiñ.
- ⁹ lau gamêñ sawaña sêpôn aenduc êndêñ eñ
ma nê ñacjo sêu tauñ sênêc nom.
- ¹⁰ Kiñ Tarsis to lau, tañ sêngôn nuc nañ,
oc sejoñ nêñ awa nasênsuñ êndêñ eñ.
Lau Arabia to Aitiopia ñataui
oc sêkêñ nêñ awamata êndêñ eñ.
- ¹¹ Biññanô, kiñ samob oc tetoc eñ sa.
Lau samuc samob oc sênam sakiñ êndêñ eñ.
- ¹² Gebe eñ oc ênam ñac ñalêlôm sawa, tañ awa gêjac eñ nañ sa
ma ñac ñasec, tañ gêjam-sawaga gêmoa atom nañ, amboac tonanğeñ.
- ¹³ Eñ oc taê labu ñac ñaôma to ñalêlôm sawa
ma ejop lau sawa nêñ katuñ.
- ¹⁴ Eñ oc ênam êsêacnêñ katuñ kêsi aña lêsutêna to ñaclai-secwaga lemer.
Eñ oc êlic lau tonanğ ñai nêñ dec amboac gêñ ñanô.
- ¹⁵ Kiñ oc êngôn ñênğeñ ma sêkêñ gold Arabiaña êndêñ eñ.
Êsêac teteñ mec êtu eñña enderj tônğeñ ma Anôtônê mec êpi eñ ñapañ.
- ¹⁶ Mo êmôp lasê ênêc ênê gaboanğ
ma êtu secña ênêc lôctêpôê.
Mu êoc ênê gênkaiñ ñatêpôê naêsêp-naêsêp amboac aña Lebanon
ma ñamalac êlêc aña malac êtôm gêgwanğ gêlêc aña nom.
- ¹⁷ Ênê ñaê oc ênêc enderj tônğeñ.
Ênê wae ênêc êtôm oc êpô gamêñ.
Lau nomña samob awerj êoc eñ
ma teteñ Anôtô gebe ênam mec eñ to êkêñ eñ êmoa totêtac ñajamğeñ.
- ¹⁸ Lambiñ êndêñ Apômtau, lau Israelnêñ Anôtô.
Eñ tağeñ tec gêgôm gêñsêga gêmoa.
- ¹⁹ Lambiñ êndêñ ênê ñaê towae enderj tônğeñ.
Ênê ñawasi ênam nom auc samucğeñ.

Biññanô, biññanôğoc.

- ²⁰ Isai latu Dawid nê mec gêbacnê gêdêñ tonec.

Salomonê tej.

73

BUKU KÊTU TÊLÊACÏA

Anôtô kêmêtoç biñ jagêdêñğeñ

- ¹ Biññanô, Anôtô kêmoasiñ lau mansanğ
to kêmoasiñ êsêac, tañ nêñ ñalêlôm ñawa nañ, amboac tonanğ.
- ² Mago aê kadabiñ gebe japô ockaiñ ôkwi
ma kadabiñ gebe jaka bêlip tağeñ
- ³ gebe matoc katu lanemtêna kêtú sêmoa ñajam-ñajamña
ma galic lau alôb-alôb têtú lau tolêlôm.
- ⁴ Lau tonanğ ñai sêjam kauc ñandanğ
ma sêmoa ôliñ ñajam to ôliñ samuc.
- ⁵ Êsêac sêoc gêñwapac têtôm lau ñagêdô atom.

- Ma sêlic nandanj tej têtôm lau nâgêdô atom.
- ⁶ Amboac tonanj tec tetoc tauj sa kêtû nêj gêlôn, taj sênônj nanj,
ma nâclai kêkwa êsêac auc amboac nêj nâkwê.
- ⁷ Êsêac tonanj têtôp e matenânô kololoc gêja
ma sêsêwa biñ meloc, taj taênj gêjam gêc nêj nâlêlôm nanj, kêsa awê.
- ⁸ Êsêac sêsu biñ susu tonênj nâlêlôm nâmalic.
Êsêac tetoc tauj sa ma sêpô biñ kêpi laugenj.
- ⁹ Awênjsunj kêsôm biñ gesenj undambê
ma imbeleñ kêsôm biñ gêjac laoc nomgenj.
- ¹⁰ Amboac tonanj tec lau dêdênj êsêac
ma sêlib êsêacnênj biñ kêtôm sêlib bu.
- ¹¹ Êsêac sêsôm gebe “Anôtô oc êjala biñ amboac ondoc
ma Lôlôc Njatau oc êjôn biñ nâam amboac ondocgenj.”
- ¹² Alic acgom, lau alôb-alôb nêj biñ amboac tonanj
sêmoa nâjam gedenj tônjenj sêjac nêj awa sa-sa.
- ¹³ Ojae, kamasanj nâc nâlêlôm e nâtipsawa nâômâgoc
ma kakwasinj lemoc e gawê geo tej nâkainj atom.
- ¹⁴ Mago gênwapac gêgôm aê kêtôm bêcgenj
ma gênj kêlêsu aê kêtôm nâgeleñ samob.
- ¹⁵ Aê embe taêc ênam gebe aê jasôm biñ amboac tonanj jawinj
oc jansau nêam launênj gôlôac.
- ¹⁶ Amboac tonanj katu kêka-kêka gebe jajala nâam elêmê,
mago galic gebe nâwapac.
- ¹⁷ E kasô Anôtônê gamênj dabunj gaja,
go nâc kâuc kêsa kêpi lau alôb-alôb nêj lêtjêpôê.
- ¹⁸ Biñnanô, aôm kotoc êsêac sêkô gamênj nâlênjô,
go gôgôm êsêac sêu tauj e popoc-popocgenj sêjana.
- ¹⁹ Seseñ êsêac su weñ tagenj,
sêjana tonênj nâlêlôm nâtatucgenj.
- ²⁰ Êsêac têtôm aêac taêc bêc e taêc mê.
Mateñ gêlac ma talic gênj nâkatu tau malamê.
- ²¹ Gêdênj taj nâc nâlêlôm nâmakic kêsa
e kêtunj aê masi nanj,
- ²² aê katu meloc e nâc kâuc gêjana,
katôm bôc gamoa aôm lanômniêmna.
- ²³ Mago kasap aôm tônj gedenj tônjenj.
Aôm kôkam aê tônj gêdênj lemoc anôna.
- ²⁴ Aôm gôwê aê kêtôm, taj taêm gêjam nanj,
ma êtu nâamu aôm oc ôkôc aê sa tonjawasigenj.
- ²⁵ Aênjoc asa tej gêmoa undambê
ma nâc asagenj gêc nom gebe japô lêna. Aôm taômgenjoc.
- ²⁶ Ôlic to katuc oc êtu palê,
mago Anôtô kêtû nâc gênjlênsêm tenjenj ma tenjenj.
- ²⁷ Biñnanôgoc, êsêac taj sêmoa jaêc aôm nanj sênanja.
Aôm gosenj lau samob, taj sêkac tauj su anja aômniêm nanj su.
- ²⁸ Mago aêgoc tec galic nâjam gebe jamoa Anôtô nâgalagenj.
Aê gaê lamu Apômtau Anôtô gebe jasôm aômniêm gênj samob, taj gôgôm nanj lasê.

*

74

Têtañ nêj lôm, dabuñ kêtù ñacjo sesej suña

- ¹ O Anôtô, amboac ondoc kôtiñ aêac su ñanôgerj.
Ma têtmac ñandañ sec gêdêñ gêñ, tañ gojob nañ.
- ² Taêm ênam nêñ gôlôac, tañ gêmungerj kôjaliñ ma kôwaka êsêac sa têtù taôm nêñ lau nañ.
Taêm ênam lôc Sion, tañ gônğon kêtù nêñ malac nañ.
- ³ Ôsêlêñ openğ gamêñ popoc tau, tañ gacgerj gêc-gêc nañ.
Ojae, gêñ samob, tañ kêkô gamêñ dabuñ ñalêlôm nañ, ñacjo sesej sugoc.
- ⁴ Nêñ ñacjo sêjam wambañ ñamelocñagerj anğa nêñ gamêñ, tañ lau sêkac tauñ sa sêmoa nañ.
Êsêac sêguñ nêñ bam kêkô gebe gamêñ tonañ kêtù êsêacnêñ.
- ⁵ Êsêac têtôm kômwaga saleñña,
tañ sêsap ka tulu ña nêñ ki nañ.
- ⁶ Êsêac sêga katapa tonatalô popoc
ña nêñ ki to hama kapôêñ.
- ⁷ Êsêac sêkêc nêñ gamêñ dabuñ ja gerj su
ma sesej nêñ ñaê ñaandu ñadabuñ su e gêjaña samucgerj.
- ⁸ Êsêac taêñ gêjam gêc tauñgerj gebe “Aêac dansenğ êsêac su e tomalagenğ.”
Ma sêkêc Anôtônê sakiñ dabuñ ñamala samob, tañ kêkô-kêkô nañ, ja gerj su.
- ⁹ Aêacma gêbôm dabuñ samob maleñmê.
Propete teñ gêmoa kêtiam atom, ma aêac samob ajam kauc ñanoc gêñ tonañ oc êmbacnê êndêñ ondoc.
- ¹⁰ O Anôtô, kalomtêna oc sêsôm nêñ biñ susu e êndêñ ondocgerj.
Ñacjo oc sêngôm aômñêñ ñaê oc êtu meloc endenğ tônğgerj me.
- ¹¹ Amboac ondoc kôtaiñ lêmam su.
Amboac ondoc kôkapiñ lêmam tônğ.
- ¹² Mago Anôtô kêtù aêñoc kiñ gêdêñ andanğgerj tauanô.
Eñ gêjam ñamalac sa kêtôm nom ñagamêñgerj.
- ¹³ Aôm gôwa gwêc kakôc ña nêñ ñaclai kapôêñ
ma golo secsêga gwêcña mômêapac popoc.
- ¹⁴ Aôm gôga bôcsêga Lewiatan mômêapac kêkôc
ma kôkêñ eñ ôli kêtù bôc gamêñ sawa nêñ.
- ¹⁵ Aôm kôkêñ bumata kêpulu to keseleñ.
Aôm gôwa bu kapôêñ-kapôêñ gêngic-gêngic e ñakeleñ kêsa samucgerj.
- ¹⁶ Aôm kôtu geleñña ñatau. Aôm kôtu gêbêcauc ñatau.
Aôm tec kotoc ajônğ to oc sêkô maleñ.
- ¹⁷ Aôm gôjac lôcawa nom e gêdêñ ñamadiñ.
Aôm kôkêñ oc kêsa to komôgoc.
- ¹⁸ O Apômtau, taêm ênam gebe nêñ ñacjo sêômac aôm.
Êsêac sêkac tauñ su anğa aômñêñ ma sêgôm nêñ ñaê kêtù gêñ meloc.
- ¹⁹ Ôwi nêñ balôsinê katu siñ êndêñ kikiç atom.
Ôliñ aômñêñ lau ñasec nêñ katuñ siñ samucgerj atom.
- ²⁰ Matam êndiñ nêñ poac, tañ kômotiñ gawiñ aêac nañ,
gebe ñaclai sec gêjam gamêñ ñakesec nomña samob auc.

* 73:28: Asapnê.

- ²¹ Ôkêñ ñac, tañ gêôc gêñwapac nañ, maja êsa atom.
Lau ñalêlôm sawa to lau ñasac aweñ êôc nêñ ñaêmañ.
- ²² O Anôtô, ôñdi sa ma ônam nêñ gêñ kêsimañ.
Taêm ênam biñ meloc, tañ lau alôb-alôbwaga sêgôliñ kêpi aôm kêtôm bêc to geleñgeñ.
- ²³ Oliñ nêñ ñacjo nêñ ñaonda siñ atom.
Nêñ soño-soño nêñ wambañ, tañ kêpi gedeñ tôñgeñ nañ, amboac tonañ.

*

75

Anôtô kêmetôc ñamalacnêñ biñ jagêdêñ

- ¹ O Anôtô, aêac aweñ gêôc aôm. O Anôtô, aêac alanem aôm.
Aêac asôm aôm waem lasê ma awa gêñtalô samob, tañ aôm gôgôm nañ sa.
- ² Anôtô kêsôm gebe “Aê kakêñ ñoc noc mêtôcña
ma oc jamêtôc biñ naêndêñgeñ.
- ³ Embe nom êkôtij tau ma ñamalac samob, tañ sêngôñ nom nañ têtêñêp,
go aê janderñ nom ñanombañ tôñ.
- ⁴ Aê aoc ênac tetoc taurñ sawaga gebe ‘Atoc taôm-sa atom.’
Ma êndêñ lau alôb-alôbwaga gebe ‘Asa môkêmapac sa amboac secgeñmañ.
- ⁵ Asa môkêmapac sa ñanôgeñ
amboac tonañ atom. Amêtôc gêsômtêkwa êtu baliñ alanem taômgeñ atom.’ ”
- ⁶ Mêtôcwaga oc mêñêsa aña oc kêpiña ma aña oc kêsêpña atom
ma êmêñ aña gamêñ gêmu kêpi to gêmu kêsêpña atom amboac tonangeñ.
- ⁷ Anôtô oc êmêtôc biñ êmoa.
Eñ oc êkôniñ lau teñ tôñ me etoc lau teñ sa.
- ⁸ Apômtau lêma kêkam laclu teñ,
tañ ênê têtac ñandañ ñawain ñajaña kêpoac nañ.
Eñ kêkêc kêsêp laclu
ma lau alôb-alôb sêlib ñatetep samob gêwiñ.
- ⁹ Ma aê oc ôlic api toôndugeñ ñapañ
gabe aoc aoc Jakobnê Anôtô.
- ¹⁰ Eñ asap lau sec samob, tañ sêkac taurñ su aña Anôtônê nañ, nañ ñaclai tulu.
Eñ êkiañ lau gêdêñ nêñ ñaclai sa êtu kapôêñ.

*

76

Wê aweñ êôc Anôtôña

- ¹ Anôtônê wae kêsa aña Juda.
Ênê ñaê kesewec aña Israel.
- ² Êsêac sê ênê bec aña Salem.
Ma nê andu kêkô Sion.
- ³ Aña tonañ tec eñ gêjac talam ñasôb-ôsic popoc
ma gêgôm lautuc to siñ ma laukasap samob amboac tonangeñ.
- ⁴ Lôc teñgeñña ñatau aôm ñac ñawasi.
Samob têtêc aômgeñ.
- ⁵ Sêjañgo ñaclai ñasiñsêlêc nêñ waba su.

* 74:23: Asapnê teñ. * 75:10: Asapnê wê teñ.

- Êsêac sêjac tuluc e sêlij taurj sij ma ñactêkwa samob lemenj kêtû golorj.
- ⁶ O Jakobnê Anôtô, aôm gôjam wambarj e kômônarj kareta to gôgôm hosnêj meloco kêsa.
- ⁷ Aôm embe têtac ñandarj êsa ma asa oc êkô aôm larjômnêm gebe aôm ñaclai sec.
- ⁸ Aôm kôsôm biñ katô anja undambê gobe ômêtôc biñ, tec lau nomña sêñô e gêjac êsêacnêj lênô auc sêñgônj.
- ⁹ Gêdêj tonarj Anôtô gêdi gebe êmêtôc biñ gebe êôc lau samob, tarj sêôc gêñwapac anja nom narj sa.
- ¹⁰ Ñamalacnêj têtac ñandarj oc êñgôm aôm waem êtu tapa. Ma êsêac, tarj sêwê sij sa narj, oc sêlic nêm om.
- ¹¹ Anac mata biñ ma anjôm ñanô êsa êndêj Apômtau, amacnêm Anôtô. Lau samob, tarj sêñgônj sêgi eñ auc narj, sênsuj nêj gêj êndêj Anôtô, tarj têtêc eñ narj.
- ¹² Ñac tau kêkônij kasêga, tarj tetoc taurj sa narj, ma kêtakê kij kapôêj-kapôêj ñasec.
- *

77

Gêñwapac embe êñgôm aêac, narj Anôtô taê walô aêac

- ¹ Aê gamôêc gêdêj Anôtô ña aoc kapôêj. Biññanô aê gabe jamôêc. Gamôêc kapôêj gêdêj Anôtô gebe eñ êkêj tarja aê.
- ² Gêdêj tarj gêñwapac gêgôm aê narj, aê katej mec gêdêj Apômtau, mago gêj teñ gêjam malô aê atom.
- ³ Aê embe taêc ênam Anôtô, oc janiñ oliñ tauc. Embe taêc ênam biñ ñam, oc ñoc kauc ensom mala ôkwi.
- ⁴ Eñ kêkêj aê gajam jali gêbêcauc samuc. ñoc ñalêlôm ñatutuc e kasôm biñ jageo.
- ⁵ Aê taêc gêjam kêsêp bêc gêmungerja ma jala, tarj gêjaña wanêcgerj su narj, amboac tonarj.
- ⁶ Kêtôm gêbêcgerj aê taêc gêjam biñ jakêsa-jakêsa. Aê taêc gêjam biñ gêc ñoc ñalêlôm ma kakip sa e ganac matoc gebe
- ⁷ “Apômtau oc êtiñ aêac su samucgerj ma êmoasiñ aêac êtiam atomanô me masi.
- ⁸ Ênê têtac gêwiñ teñgerja gêbacnê me. Ma biñ, tarj eñ gêjac mata narj, gêjac pep su me.
- ⁹ Anôtô oc kêlij êmoasiñ lauña sij me. Ênê têtac ñandarj gêbôc nê taê walô auc me.”
- ¹⁰ Tec kasôm gêdêj tauc gebe “Aêñoc ñalêlôm ñawapac ñanô gebe Apômtau gêjam nê gôlij ôkwi.”
- ¹¹ Aê gabe taêc ênam gêj, tarj Apômtau gêgôm narj. Biññanô, gabe taêc ênam nêm gêñtalô, tarj gôgôm gêdêj andanjen narj.
- ¹² Jakip gêj samob, tarj aôm gôgôm narj, ñam sa ma jasala aôm nêm gêñsêga samob.
- ¹³ O Anôtô, nêm intêna dabuj. Lau samuc nêj anôtô ondoc kapôêj kêtôm aôm.
- ¹⁴ Aôm taômgerj Anôtô, tarj gôgôm gêñsêga narj. Aôm kôwaka nêm ñaclai sa gêdêj tenterlatu sêlic.

* 76:12: Asapnê wê teñ.

- 15 Lêmam njajaña gôjam nêam lau,
Jakob agêc Josep laturji kêsî.
- 16 O Anôtô, gêdênj tarj bu gêlic aôm narj, kêtêc aôm.
Ma gwêc njagêdim kêtênêp lasê.
- 17 Tao sêsêwa kom njasec to umboj njatêtac kékênj wapap gêjac.
Ma aômnêam sôbôsîc geñ gamênj gêngic-gêngic.
- 18 Aômnêam wapap njakicsêa njadindij kaiñ teñ, ôsîc kêpô gamênj njawê kêsâ
e nom njawiwic dendêngeñ to kôtênj-kôtêngeñ.
- 19 Aômnêam intêna gêjac gwêc gêngic ma nêam lêñ gêwa njasamac kapôênj êlij-êlij,
mago sêlic warjam atom.
- 20 Aôm gôwê nêam lau amboac njacgejob gêwê nê domba.
Mose agêc Aron sêjam aôm lajôm.

*

78

Sêlênj bij Israel kêtû tarjnjêcnya

- 1 Ao njoc lauac, akênj tarjem njoc mêtê.
Aê tarjem aocsurj njabinj.
- 2 Aê gabe jara aoc êtu jasôm binjgôlijnja.
Aê gabe jaônj binjgôlijj têm njamata tauanônja sa.
- 3 Binj tarj aêac anjô to ajala
ma tamerji sêjac miñ gêdênj aêac narj.
- 4 Binj tau aêac ansa auc êndênj aêacnênj njapalê atom,
tanac miñ êndênj lau wakuc, tarj têtandjguc narj, gebe
Apômtau gêgôm nê gênj towae ma njacjai
to gêñsêgagenj.
- 5 Eñ gêwa binj sa anja Jakobnênj
to kêtaka binj sa anja Israelnênj
ma kêsakij aêacnênj mimi
gebe sêsôm lasê êndênj nêñ wakuc.
- 6 Gebe lau wakuc, tarj têtandjguc êsêac narj, sêñjô njawae
ma tauñ sênac njamiñ elom nêñ wakuc.
- 7 Sêñgôm amboac tonarj, go sêkênj materj Anôtô to sêlijj gênj, tarj eñ gêgôm narj, siñ atom
ec sêñgôm ênê binjsu êtu tônj.
- 8 Gebe êsêac têtû gôlôac gêsuntêkwa njatonjboa
têtôm nêñ mimi.
Êsêacnênj njalêlôm geo gala
ma nêñ katuj kêsap Anôtô tônj njanênj atom.
- 9 Epraimnê gôlôac sêpê talam lemerj kata,
mago gêdênj siñ njabêc narj sêc njamelocnjagenj.
- 10 Êsêac sêmasarj Anôtônê poac atom
ma sebe sêsa nêñ lêñ êtôm ênê binjsu atom.
- 11 Êsêac sêlijj ênê gêñsêga, tarj gêgôm narj siñ
ma gêñtalô, tarj eñ gêgôm êsêac sêlic narj, amboac tonanjenj.
- 12 Eñ gêgôm gêñsêga êsêac tamerji sêlic.
Gêgôm anja gamênj Aiguptu njagaboarj Soan.
- 13 Eñ gêwa gwêc kékôc ma kékênj êsêac sêwê sêsêp njalunjenj sêja.
Eñ gêlêc dembom sa kêpi e amboac tunjôm.

*

77:20: Asapnê teñ.

- 14 Eñ gêwê êsêac ña tao gêdên ocsalô
ma ña ja gêdên gêbêc.
- 15 Eñ gêga poc kêkôc anğa gamên sawa
ma kêkên bu kapôên anğa nom ñalêlôm gêmên mênêsêac sênôm e gêôc êsêac tôn.
- 16 Eñ kêkên bu kêpulu anğa poc ñalêlôm
ma bu tau gêc ñasamac lanğwageñ kêsâ gêja.
- 17 Mago êsêac sêkên sec gêjô geder tôngeñ
ma sêli tauñ sa gêdên Lôlôc ñatau anğa gamên sawa.
- 18 Êsêac sêsaê Apômtaugeñ sêjac ñawae
ma sêkapiñ eñ gebe êkên mo êndên êsêac êtôm êsêac tauñ têtac gêwiñ.
- 19 Êsêac têtan pêlê Anôtô gebe
“Talic acgom, Anôtô oc êkên mo êndên aêac anğa gamên sawa me masi.
- 20 Eñ gêjac poc
e bu keseleñ ñasamac lanğwageñ kêsâ gêja,
ma oc êkên mo to gwada
gebe nê lau sênin amboac tonanğeñ me masi.”
- 21 Apômtau gênô biñ amboac tonan e têtac ñandan kêsâ.
Ênê ja kêsâ gebe enser Jakob, ma nê lai kêpoa gebe enser Israel
- 22 kêtü êsêac sêkên gêwiñ Anôtô atomña ma kêtü êsêac têtac kêpa sugen gebe Anôtô
ocgo ênam êsêac sa nec atomña.
- 23 Mago eñ kêjatu tao lôlôcña
ma gêlêc undambê ñakatam su
- 24 ma kêkên mana kêsêlô kêtôm kom gêjac gebe sênin.
Amboac tonan eñ kêkên mo undambêña gêdên êsêac.
- 25 Amboac tonan êsêac ser anğelanên mo kêtü nên gên.
Ma Anôtô kêkên gêdên êsêac kêtôm êsêac têtac gêwiñ.
- 26 Eñ kêkên musalô kêsâ umbon
ma ñaclai ñatau kêkalem mula gêmên.
- 27 Eñ kêkên gwada kêsêlô kêtôm kekop
ma moc tomagê kêtôm garjac gwêcña.
- 28 Eñ kêkên kêsêlô kêsêp nên gamên, tan sêc nan ñaluñgeñ,
kêgi nên bec, tan sêngôn nan auc.
- 29 Ser e gêôc êsêac tôn ñanôgeñ.
Gên tan teter nan, eñ kêkên kêlêlêc gêdên êsêac.
- 30 Nên ñalêlôm kêkac êsêac gên amboac tonanña ñawaô
ma ser gên gêc awenğeñ
- 31 e Anôtô têtac ñandan kêsâ gêdên êsêac
ma gesen êsêacnên lau ñactêkwa ñagêdô su ma gêjac lau Israel nên lau matac
ñagêdô êndu.
- 32 Anôtô gêgôm nê gên amboac tonan, mago êsêac sêgôm nên sec sêsin sugen,
ma sêkên gêwiñ ênê gêntalô atom.
- 33 Kêtü gên tonanña tec Apômtau kêkên êsêacnên bêc gêjanña amboac awenjaô
ma kêkên gên ñaclai sec sep tagenña gesen nan jala sêmoa mater jalinja su.
- 34 Gêdên tan Anôtô gesen êsêac nan, gocgo awen gêjac eñ kêtiam
ma sêjam tauñ ôkwi to sesom eñ.
- 35 Ma taên gêjam nên lamu Anôtô
gebe Lôlôc ñatau Anôtô kêtü nên kêsawaga.
- 36 Mago awenğsur sêsôm biñ dansan
ma imbeleñ sêsau
- 37 gebe nên ñalêlôm kêsap eñ tôn ñajanña atom

ma sêmasañ ênê poac kêtû anô atom.

- 38 Mago eñ taê walô êsêac ma kêsuc êsêacnêñ sec ôkwi
ma gesen êsêac tauñ su sêjaña atom.
Eñ gêjam têtac ñandan tôn gêdêñ êsêac
ma kêkêñ nê ñaclai kêtû awê kêpi êsêac samucgen atom.
- 39 Eñ taê gêjam êsêac gebe gêñ palê-palê,
têtôm gêñ ñajaô-jaô, tañ êna e êna-ênagen ñañ.
- 40 Sêli aweñ sa aña gamêñ sawa gêdêñ eñ elêmê
ma sêgôm ênê ñalêlôm ñawapac kêsa.
- 41 Êsêac sêsaê Anôtô todim-todim kêtû gêñ wakuc-wakucña elêmê
ma sêgôm Israelnêñ Anôtô dabuñ têtac ñandan kêsa.
- 42 Êsêac taên gêjam ênê lêma ñajaña atom,
sêlin bêc, tañ eñ gêjam êsêac kêsi aña nêñ ñacjonêñ ñañ siñ.
- 43 Gêdêñ tañ gêgôm nê gêñtalô aña Aiguptu
to gêgôm nê gêñsêga aña gamêñ gaboañ Soañña ñañ.
- 44 Eñ gêjam nêñ bu ôkwi kêtû dec
e lau Aiguptu nêñ bu sênômña masi.
- 45 Eñ kêkêñ lelon taêsam ñasec gêñac êsêac
to ôpôac, tañ sêgôm êsêac têtû meloc ñañ.
- 46 Eñ kêkêñ moac tamoac sen êsêacnêñ gêñ ñanô aña kôm
ma gêñ, tañ lemeñ sêgôm ñakoleñ elêmê ñañ, wagô jasesen su.
- 47 Eñ kêkêñ kompoc gêjac êsêacnêñ wain ñamôkê popoc
ma kom ñamatu kêtuc nêñ gêñlêwê êndu.
- 48 Eñ kêkêñ kompoc gêjac nêñ bulimakao
ma ôsic gen nêñ bôc totoñ su.
- 49 Eñ kêbaliñ nê têtac ñandan kêpi êsêac ñawaô.
Eñ gen oliñ sec e nê ñalêlôm kêmoatiñ tôn ma kêkêñ gêñwapac sec toñaê-tonjaê
samob.
- 50 Eñ kêpô nê têtac ñandan ñabênic sugen gêdêñ êsêac.
Eñ kêjaño êsêac katuñ su atom, gêsini êsêac sugen sêsêp gêmac sec ñalêlôm sêja.
- 51 Eñ gêjac ñapalê ñamêc samob êndu aña Aiguptu,
Lau matac samob nêñ ñamêc sêjaña aña Hamnê bec.
- 52 Go gêwê nê lau sêsa sêmêñ têtôm ñacgejob gêwê nê domba
ma gêjam gôlin êsêac aña gamêñ sawa kêtôm domba pom kapôên teñ.
- 53 Eñ gêwê êsêac sêmoa ñañêngeñ e têtêc tauñ atom,
mago kêkêñ gwêc kêmakop êsêacnêñ ñacjo auc.
- 54 Amboac tonañ gêwa êsêac e sêô lasê ênê gamêñ dabuñ,
sêô lasê lôc, tañ eñ lêma anôña kêkôc kêtû nê gêñ ñañ.
- 55 Eñ gesoc lau samuc sêmuñ-sêmuñ
ma kêkêñ Israelnêñ gôlôacmôkê sêngôn lau tau nêñ gamêñ.
- 56 Mago êsêac sêsaê Lôlôc ñatau Anôtô to sêli tauñ sa ñapan
ma sêsap ênê biñsu tôn atom.
- 57 Sêkac tauñ su aña ênê ma sêgôm ênê biñ paliñ têtôm tamenji.
Êsêacnêñ lêñ keso kêtôm talam, tañ sêkêkam ñasôb mata kôtên-kôtêngeñ ñañ.
- 58 Êsêacnêñ sakiñ gamêñ ñabaña gêgôm eñ têtac ñandan
ma nêñ sakiñ anôtôi jabaña kêbôli ênê ñalêlôm auc.
- 59 Anôtô gêlic e ñalêlôm kêmoatiñ tôn
ma kêtiñ Israel su samucgen.
- 60 Eñ gêwi nê bec aña Silo siñ.

- Mala tau, tañ eñ jagêmoa ñamalac ñalêlôm nañ.
- ⁶¹ Eñ kêkêñ nê poac ñakatapa,
tañ kêtú ênê ñaclai to ñawasi ñabelo nañ, ñacjo sêkôc sêja.
- ⁶² Eñ gêwi nê lau siñ gêdêñ ñacjonêñ siñ
ma nê ñalêlôm kêbôli auc kêtú nê gêñlênsêmña.
- ⁶³ Siñ geserê ênê lau matac su
ma nêñ lauo takin sêjam wê ñacña kêtiam atom.
- ⁶⁴ Siñ geserê ênê dabuñwaga su
ma sêlôc gêdêñ êsêacnêñ awêtuc gebe têtãñ tañiboa kêtú êsêacña atom.
- ⁶⁵ Sêgôm sêmoa e Apômtau mata gêlac kêtôm ñac teñ gêc bêc e kêlin tau siñ, go mata
gêlac.
Kêtôm ñac siñsêlêc teñ gênôm gêñ e kêjanin eñ.
- ⁶⁶ Eñ gêjac nê ñacjo kêsêp dêmôêmunagerê
ma gêgôm êsêac e majerê tauñ êndu-êndu.
- ⁶⁷ Eñ kêtin Josepnê bec su
ma kêjalin gôlôac Epraimña sa atom.
- ⁶⁸ Eñ kêjalin gôlôac Judaña sa.
Lôc Sion tau, tañ têtac gêwiñ nañ.
- ⁶⁹ Eñ kêsuñ nê gamêñ dabuñ sa kêpi e jakêtôm undambê.
Gêgôm e gêjac malac su kêtôm nom, tañ êkô ñêñgerê nañ.
- ⁷⁰ Go kêjalin nê sakinwaga Dawid sa,
kêkôc eñ su aña gamêñ dombaña.
- ⁷¹ Kêkôc eñ aña domba têna to ñalatu nêñ
gebe ejop ênê lau Jakob to ênê gêñlênsêm Israel.
- ⁷² Dawid gejob êsêac toñalêlôm ñañêñ
ma gajam gôlin êsêac ña lêma kwalam lanawa.
- *

79

Mec Anôtô ênam nê lau kêsiña

- ¹ O Anôtô, lau samuc sêsô nêñ gamêñ sêja.
Êsêac seserê nêñ lôm dabuñ ñadabuñ ma sêjamu Jerusalem e popocgerê.
- ² Êsêac sêkêñ nêñ sakinwaga nêñ ñawêlêlan kêtú moc, tañ sêmoa umborê ñalabu nañ,
nêñ gwada.
Sêkêñ nêñ lau mansañ nêñ ñawêlêlan gêdêñ bôc ñaclai.
- ³ Êsêac sêkêc êsêacnêñ dec siñ kêtôm bu, sêgôm sêgi Jerusalem auc e kêsô tau
ma ñac teñ gêmoa gebe ênsuñ ñacmatê nañ gêmoa atom.
- ⁴ Aêacma lau malac ñagêdô, tañ dêmôêñ gêjac tauñ nañ, sêsu aêac susu
ma tenterlatu, tañ sêñgôñ makeñ-makeñ nañ, sêlic aêac amboac gêñ meloc ma
têtãñ pêlê aêac.
- ⁵ O Apômtau, oc gobe ôli nêñ ñalêlôm sa ñapan e êndêñ ondoc acgom.
Nêñ têtac ñandan êndanac-êndanac amboac jawaô e êndêñ ondoc, go êm-
bacnê.
- ⁶ Ôkêñ nêñ têtac ñandan naêpi lau samuc, tañ sêjam kauc aôm nañ,
to êpi tenterlatu, tañ aweñ gêjac nêñ ñaê atom nañmarê.
- ⁷ Gebe êsêac sêjac aêacma lau êndu
ma sêgôm nêñ malac kêtú gasañ.

* 78:72: *Asap gêga.*

- ⁸ Ôkên tamenînêj sec ñagêjô êpi aêac atom. Taêm labu aêac sebermanj
gebe aêac awi atu gwasâê aômña siñ.
- ⁹ O Anôtô, tañ kôtu aêacma kêsiwaga nañ, ônam aêac samañ.
Ôñgôm nêma ñawae êsa.
Ônam aêac sa to ôsuc aêacma biñ ôkwimañ.
Ôñgôm êtu nêma waemña.
- ¹⁰ Amboac ondoci lau samuc sênac aêac ôkwi gebe
“Lau tônia nêñ Anôtô oc gêmoa ondoci.”
Ôkac nêma sakiñwaga, tañ lau samuc sêkêc êsêacnêñ dec siñ nañ,
nêñ kamocgôc êndêñ aêac materjanô alicmañ.
- ¹¹ Ôkên tañam lau kapoacwalôña nêñ biñ, tañ señ oliñ tauñña nañ.
Lêmam ñajañaboa, amboac tonañ ônam lau, tañ sêkic êsêacnêñ biñ gebe sêmac
êndu nañ sa.
- ¹² O Apômtau, aôm ôkên ñagêjô êpi lau, tañ têtanj pêlê aôm sêñgôn aêacma gamênj
ñamadiñ nañ acgom.
Ma ôkên êsêacnêñ biñ ñagêjô êtu dim 7.
- ¹³ Ma aêac tec atu nêma lau to tonj, tañ aôm gojob êsêac nec, abe anam danje aôm endenj
tônjenj,
ma gôlôac to gôlôac sêñgôm aôm waem êsa êtôm têmgenj.

*

80

Mec gebe Anôtô ênam Israel sa êtiamña

- ¹ O Israelnêñ ñacgejob, tañ gojob Josep kêtôm domba ñatonj teñ nañ, ôkên tañam.
Aôm tañ gônğôn kerub ñaô nañ, oc taôm lasê
² êndêñ Epraim agêc Benjamin ma Manase.
Ôndi tonjaclai mênjônma aêac sa.
- ³ O Anôtô, ônam aêac sa êtiam.
Ôkên lañômanô mênjêpô aêac gebe ênam aêac sa.
- ⁴ O Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô,
nêma lau teteñ mec elêmê ma aôm gobe ôê têtmac ñandanj tôn e êndêñ ondocijenj.
- ⁵ Aôm kôkên êsêac señ mateñsulu kêtú nêñ mo.
Aôm kôkên êsêac sênôm mateñsulu, tañ kêsêp laclu e mênğec nañ.
- ⁶ Aôm kôpô aêac siñ e tenteñlatu sêsu aêac susu
ma aêacma ñacjo sêômac aêac.
- ⁷ O Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, mênjônma aêac sa êtiam.
Ôkên lañômanô mênjêpô aêac gebe ênam aêac sa.
- ⁸ Aôm kôkip wainmôkê teñ sa anja Aiguptu
ma kôjanda lau samuc sêsa gebe ôsê êsêp êsêac maleñ.
- ⁹ Aôm kôwaka ñagamênj sa ñapep,
tec ñawakac keselenj ñajam ma gêjam gamênj auc.
- ¹⁰ Ka tau kêkên ajuñ lôc samob
ma ñalaka gêjam kaseda kapôênj auc.
- ¹¹ Ka tau ketoc laka kêsa e jagêdênj gwêc
ma ñasêli kêpi e jagêdênj bu Euprat.
- ¹² Amboac ondoci tec gosenj ñatunj su.

* 79:13: Asapnê teñ.

- Lau samob, tañ sasa intêna tonañ nañ, oc sênam geñgeñ ñanô.
- ¹³ Bôcgabuñ kêsuc popoc
ma bôc saleñña ñagêdô señ katu nêñ mo.
- ¹⁴ O lausij undambêña nêñ Apômtau, ômu ômôênj êtiam.
Ôtuc kêniñ anğa undambê ma matam e wainmôkê tau e taêm walô nêñ geñ êtiam.
- ¹⁵ Taêm walô nêñ gêñ, tañ lêmam anôña kasê nañ.
ma ñasêli, tañ gôjac kolec nañ.
- ¹⁶ ñacjo dêdim gêñgic e ja-geñ su.
Lanğomanô ñajaê êndênj êsêac ma onseñ êsêac su sênaña.
- ¹⁷ Ôkênj lêmam eo ñac, tañ kêkô nêñ anôña nañ auc.
Eo ñamalac latu, tañ gôlôm eñ e kêtü kapôênj nañ auc.
- ¹⁸ Go aêac akac tañ su anğa aômnêñ êtiam atom.
Ôkênj aêac anğônj materj jali ma aweñ êôc aômnêñ ñaê.
- ¹⁹ O lausij undambê nañ Apomtau, mênğonam aêac sa êtiam.
Ôkênj lanğomanô mênğepô aêac gebe ênam aêac sa.

*

81

Wê omña to biñ sênam tañj ôkwiña

- ¹ Awem êôc Anôtô, tañ kêtü aêacnêñ gêjam-sawaga nañ toôndugeñ.
Awem êôc Jakobnê Anôtô toôndugeñ.
- ² Apuc wê sa ma anac oñ êtañ
ma anğôm gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ êtañ.
- ³ Anac dauc êtañ êndênj ajônj mênğêô lasê
ma embe ajônj êtu samuc nañ, anac atañ êtu nêñ om ñawaenja,
- ⁴ gebe Israelnêñ mêtê amboac tonañ.
Jakobnê Anôtô kêjatu nê biñ amboac tonañ.
- ⁵ Kêkênj kêtü biñsu gedêñ Josep gêdênj tañ gebe enseñ Aiguptu nañ.
Aê ganğô biñ samuc teñ, nañ tañocsuñ gêjac kwananğeñ atom nañ gebe
- ⁶ “Aê kajonj gêñwapac su anğa aôm magim
ma kakênj aôm gôwi nêñ gadob kômña siñ.
- ⁷ Gêdênj tañ kôtap gêñwapac sa nañ, awam gêjac aê ma gajam aôm sa.
Anğa ñoc gamênj kêjanğañ, tañ kasiñ tau gamoa nañ, aê kakênj tañoc aôm. Anğa bu
sêli aweñ saña Meriba aê kasaê aôm.
- ⁸ ñoc lauac, akênj tañem gabe jalênj biñ amac.
O Israel, tañam wamu aêmamañ.
- ⁹ Ônam sakiñ anôtô jaba teñ atomanô.
Ma aôm oteñ mec êndênj tentenlatunênj anôtôi teñ atom.
- ¹⁰ Aê Apômtau, tec katu nêñ Anôtô, tañ gawê aôm anğa gamênj Aiguptu nañ.
Ôña awamsuñ kacgeñ gebe jalôm aôm.
- ¹¹ “Mago ñoc lau sêkênj tañeñ aê atom
ma Israel sêgôm aênoc biñ kêtü tônj atom.
- ¹² Tec gawi êsêac siñ kêtü gêsuntêkwa ñatonñña
sêsa nêñ lênj kêtôm êsêac tañ nêñ ñalêlôm.
- ¹³ Ojae ñoc lau sêkênj tañeñ aêmañ.
Israel sêsa ñoc lênjmañ.

* 80:19: *Asap gêwa nê biñ sa.*

- ¹⁴ Go jakônij êsêacnêj ñacjo tôj seberj
ma jaku êsêacnêj ñacjo samob tulu.
- ¹⁵ Êsêac tañ têtac gedec aê nañ, oc sewec toñalêlôm ñatutucgeñ sêkô aê lañôcnêm
gebe nêj ñagêjô oc ênêc endej tôngeñ.
- ¹⁶ Mago aê gabe jalôm aôm ña mo mataêjamgeñ
ma gabe jakêj lêp anja poclabu êsa wacêlau aôm.”

*

82

Anôtô ej ñacgôlijsêga

- ¹ Anôtô gêmoa nê lau sêkac tañ sa ñaluñgeñ.
Eñ kêmêtôc biñ gêngôj gôliñwaga sêkac tañ sa ñalêlôm.
- ² “Awi amêtôc kesonja siñmañ
ma akêj êwiñ lau, tañ sêkac tañ su anja Anôtônê nañ, nêj biñ atom.
- ³ Amêtôc lau ñaôma to mosêbu nêj biñ êtu katô
ma anam lau ñasec to ñalêlôm sawa sa.
- ⁴ Apuc ñac sawa to ñac, tañ kêpô lêna gêj nañ tôj.
Ajanjo eñ su anja lau, tañ sêkac tañ su anja Anôtônê nañ lemeñ.
- ⁵ “Êsêac lau meloc to nêj kauc masi.
Amacnêm mêtê kêtú sec samucgeñ ma biñgêdêj malamê anja nom.
- ⁶ Biññanô, aê tauc kasôm-gac gebe ‘Amac atu anôtôdiger
ma amac samob atu Lôlôc ñatau latuiger.’
- ⁷ Mago oc amac êndu atôm ñamalac
ma aku e anaña atôm kasêga sêjaña.”
- ⁸ O Anôtô, ômôdêj ma ônam gôliñ nom samucgeñ
ma tentenlatu samob têtú aôm-nêm gêj.

*

83

Tapô lêna takô ñacjo ñalêlôm ñamec

- ¹ O Anôtô, ôngamiñ taôm atom.
O Anôtô, ônam taôm tôj to awam mêgeñ atom.
- ² Gôlicgac me, nêm ñacjo aweñ aliñ-alonj kêsá sêmoa
ma êsêac, tañ nêj ñalêlôm kêmôatiñ tôj kêtú aômña nañ, sêsa lañôñanô sageñ.
- ³ Êsêac sêgôm gêñlêlôm sebe senseñ nêm lau su
ma sêmoatiñ poac sebe senseñ lau, tañ sê lamu aôm nañ.
- ⁴ Êsêac sêsôm gebe “Amêj nadansêj êsêac su ec nêj teñ ênêc êtiam atom
ma taêj ênam ñaê Israel êtiam atomanô.”
- ⁵ Biññanôgoc, êsêacnêj ñalêlôm tageñ ma sêmoatiñ nêj biñ e gacgeñ gêc-gêcgeñ,
sêmoatiñ poac gebe senseñ aôm su.
- ⁶ Lau tañ sêngôj Edom to Ismaelwaga nêj bec
lau Moab to lau Hagar amboac tonañ.
- ⁷ Lau Gebal to Amon ma Amalek,
lau Pilisti to lau Tirusña amboac tonangeñ.
- ⁸ Lau Asuriaña sêsap lau tônê ñai tôj.
Lau tonañ ñai sêpuc Lotnê latui tôj.
- ⁹ Onseñ êsêac êtôm gêmungeñ goseñ Midian
ma êtôm goseñ Sisera to Jabin anja bu Kison.

* 81:16: Asapnê teñ. * 82:8: Asapnê pesalem teñ.

- ¹⁰ Lau tonan̄ ñai sêjan̄a an̄ga Endor
ma nêñ ñawêlêlan̄ gêmôb gêc nom.
- ¹¹ Onseñ êsêacnêñ kasêga êtôm gosen̄ Oreb ma Seb.
Onseñ êsêacnêñ lau towae samob êtôm Seba agêc Salmuna.
- ¹² Lau tonan̄ ñai tec sêjac aweñ gebe
“Aêac tajan̄go Anôtônê gamêñ su.”
- ¹³ O ñoc Anôtô, onseñ êsêac êtôm mu kêlai kekop jagêñgôn̄ gêñ êndu
ma êtôm mu kelelo jataê.
- ¹⁴ Onseñ êsêac êtôm ja geñ oba
ma êtôm jawaô kêdan̄gac kêpi lôc.
- ¹⁵ Nêm gamêñ kêlan̄gan̄ êtakê êsêac
ma nêm mu-gêbuc êpuc soc êsêac amboac tonan̄.
- ¹⁶ O Apômtau, ôkêñ majen̄ êkwa êsêac lan̄ñanô auc,
ec sensom gebe sênam sakiñ aôm.
- ¹⁷ Ôkêñ êsêac majen̄ to têtakê ñanô
e nêñ meloco êsa ma sênan̄jamañ.
- ¹⁸ Ôñgôm êsêac amboac tonan̄ e sêjala gebe aôm taômgen̄ tec kôtu Apômtau.
Lau nomña samob tetoc aôm sa gebe Lôlôc ñatau aôm taômgen̄.

*

84

Tanam aweñ su Anôtônê andu ñawê

- ¹ O lausiñ undambêña nêñ Apômtau,
nêm andu e têtac kêsa lan̄gwagen̄goc.
- ² ñoc katuc gêjam awa su Apômtaunê lôm ñamalaclun̄
e taê gêjac tau kêsi-kêsi.
- Ôlic to katuc kêpi-kêpigen̄ ma gêjam wê
kêtu Anôtô mata jaliña.
- ³ O lausiñ undambêña nêñ Apômtau,
o ñoc kiñ to ñoc Anôtô,
kêclêwam kêtap nê andu sa
ma mocbibi gêjam nê ic gebe êsu ñalatuña gêc nêm altar ñagala.
- ⁴ Aoc gêoc lau, tañ sêñgôn̄ nêm andu ñalêlôm
ma sêlambiñ aôm geden̄ tôn̄gen̄ nañ.
- ⁵ Aê aoc gêoc lau, tañ lan̄ñ gêlac nêm gamêñgen̄ sêja
ma nêñ ñaclai ñam kêsêp aôm nañ.
- ⁶ Embe nasêsa gaboan̄ ñakeleñña, oc sêñgôm gaboan̄ tau êtu gamêñ bumataña
ma komô saun̄ êkêñ bu ênam gamêñ tau auc.
- ⁷ Êsêac sêwê taên̄ andan̄gen̄
e sêlic Anôtô an̄ga Sion.
- ⁸ O lausiñ undambêña nêñ Apômtau Anôtô, ôñô ñoc mec.
O Jakobnê Anôtô, ôkêñ tañam.
- ⁹ O Anôtô, matam ê aêacma kiñ
ma matamanô ôlic nêm ñac, tañ señ oso eñ nañ lan̄ñanô.
- ¹⁰ Amoa nêm-malaclun̄ bêc tagen̄gen̄
ñajam kêlêlêc amoa aêacma malac bêc tausen su.
Jajop ñoc Anôtônê andu ñakatam oc êmoasiñ aê
êlêlêc jan̄gôn̄ lau kesowaga nêñ bec su ñên̄gen̄.

* 83:18: *Asapnê pesalem wêña ten̄.*

- ¹¹ Gebe Apômtau Anôtô kêtü ñoc ñawasi to lautuc, eñ kêkêñ moasiñ to wae.
Eñ oc êngamiñ gêñ ñajam teñ êndên lau, tañ sêsa nêñ lêñ lanjônêm sawa nañ atom.
- ¹² Lausiñ undambêña nêñ Apômtau,
aê aoc êôc ñamalac, tañ taê kêka aôm nañ.

*

85

Israel tetey gebe Anôtô taê walô êsêac

- ¹ O Apômtau, aôm kômoasiñ nêñ launêñ gamêñ.
Aôm gôjam gêñwapac, tañ gêgôm Jakob nañ ôkwi.
- ² Aôm kôsuc nêñ launêñ biñ ôkwi
ma gôsañ êsêacnêñ geo samob auc.
- ³ Aôm kôpuc nêñ têtac ñandañ tôñ
ma gôwi nêñ têtac ñalakoc siñ.
- ⁴ O Anôtô, aêacma kêsiwaga, mênônâm aêac sa êtiam
ma ôwi ôlim ñakam aêacña siñ.
- ⁵ Aôm oc gobe têtac ñandañ êndên aêac enderñ tôñgeñ me.
Aôm oc gobe ôê têtac ñandañ tôñ elom-elom ma wakuc samob me.
- ⁶ Aôm oc ôkêñ aêac asê aweñ su êtiam
gebe nêñ lau ôliñ êpi êtu aômña êtiam me masi.
- ⁷ O Apômtau, ôtôc nêñ têtac gêwiñ teñgeñña êndên aêac
ma ôkeñ aêac awê kaiñ nêñ moasiñ.
- ⁸ Aê gabe janô biñ, tañ Apômtau Anôtô tau kêsôm kêsa awa nañ.
Eñ kêsôm biñmalô
gêdên nê lau, gadên nê lau dabuñ,
tañ sêmu dêndên nêñ lêñ meloc êtiam atom nañ.
- ⁹ Kêdabiñgac gebe ênam lau, tañ têtac eñ nañ, sa biññanôgeñ
gebe ñawasi ênam aêacnêñ gamêñ auc.
- ¹⁰ Têtac gêwiñ teñgeñña to biñ ñañêñ oc sêwiñ tauñ.
Biñgêdên to biñmalô oc sêmbôdên tauñ.
- ¹¹ Biñ ñañêñ oc êpoa aña nom êpi êmêñ
ma biñgêdên oc atuc kêniñ aña undambê asap êmêñ.
- ¹² Apômtau oc êkêñ gêñ ñajam
ma nañ nom ñanô esewec êlêlêc su.
- ¹³ Biñgêdên oc êmuñ eñgeñ
ma biñmalô oc êpuc eñ waña. *

86

Tapô lêna tauñ dangôn ñamec

- ¹ O Apômtau, mênwê tañam to ôkêñ tañam aê
gebe aê ñac sawa gangôn jageo.
- ² Ojop aêñoc katuc gebe aê ôlic andañ aôm tec gamoa.
O ñoc Anôtô, ônam nêñ sakiñwaga, tañ mata kêsap aôm nañ sa.
- ³ O Apômtau, ñoc Anôtô, taêm walô aê
gebe aoc gêjac aôm gederñ tôñgeñ.
- ⁴ Ôkêñ nêñ sakiñwaganê ñalêlôm êtu samuc.
O Apômtau, aê kasuñ ñoc ñalêlôm sa gêdên aôm.

* 84:12: Kora latui nêñ pesalem teñ. * 85:13: Kora latui nêñ pesalem teñ.

- ⁵ Gebe aôm Apômtau, kôtu ñac gabêjam ma kôsuc biñ ôkwi kêlêlêc.
Aômnêm têmtac gêwiñ tenjerña gêdên lau samob, tañ awerñ gêjac aôm nañ.
- ⁶ O Apômtau, ôñô ñoc mec.
Wê tañam ñoc tañiboa kapôên.
- ⁷ Embe japô lêna, oc aoc ênac aôm
gebe aôm oc ôjô aênoc mec.
- ⁸ O Apômtau, anôtôi nêñ tej kêtôm aôm gêmoa atom.
Ma gêñ ñanô tej oc êtôm gêñ, tañ aôm gôgôm nañ, atom amboac tonañerñ.
- ⁹ O Apômtau, lau samuc samob, tañ kôkên êsêac nañ, oc mênşépôn enñduc êndên aôm.
Ma sênğôm nêm ñaê ñawae êsa.
- ¹⁰ Gebe aôm taômgerñ ñac kapôên tec gôgôm gêñşêga.
Biññanô, aôm taômgerñ tec kôtu Anôtô.
- ¹¹ O Apômtau, ôndôn nêm lên êndên aê,
go tañoc wamu aôm ñañêngerñ.
Ôndôn aê gebe janam sakin aôm
toñoc ñalêlôm samucgerñ.
- ¹² O Apômtau ñoc Anôtô, gabe aoc êoc aôm toñoc ñalêlôm samucgerñ
ma jañğôm nêm ñaê ñawae êsa enderñ tôngerñ.
- ¹³ Gebe aôm têmtac gêwiñ aê tenjerñ.
Aôm kôjañgo katuc su aña lamboam ñakêlêndiñ.
- ¹⁴ O Anôtô, lau tenbeleñ añerñ sêkêli tañ gêdên aê ma ñaclai totonjerñ dêdib katuc
sêmoa
ma êsêac sêsa aôm lañôm sa elêmê atom.
- ¹⁵ O Apômtau, aôm Anôtô taêm labu to kômoasiñ kêlêlêc.
Aôm ñac gabêjam tec gôê biñ tôn ma nêm têmtac gêwiñ tenjerña gêc gederñ tôngerñ.
- ¹⁶ Ôkac taôm ôkwi ôndên aê ma taêm labu aê.
Ñajaña ñatau, ôpuc nêm sakinwaga tôn gebe aê gajam sakin aôm kêtôm tinoc
gêgôm.
- ¹⁷ Ôñğôm gêñtalô tej êpi aê gebe jajala nêm moasiñ. Ôkên ñoc ñacjo sêjala e majerñ êsa
êndên êsêac sêlic gebe aôm Apômtau tec gôjam aê sa to gôjam malô aê. *

87

Jerusalem ñalambiñ

- ¹ Apômtau kêkwê nê malac sa kêkô lôc dabuñ.
- ² Apômtau têtac gêwiñ Sion ñasacgêdô
kêlêlêc gamên ñagêdô, tañ Jakobnê lau sênğôn nañ su.
- ³ O Anôtônê malac, ôkên tañam biñ tonec,
tañ erñ kêsôm kêpi aôm nañ gebe
- ⁴ “Aê kasa Aiguptu to Babilon sa gêwiñ lau-tañerñ-wamu-aêwaga.
Ma lau Pilistia to Tirus ma Aitiopia nêñ malacmôkê Jerusalem.”
- ⁵ Ma sêsôm êpi Sion gebe lau tokaiñ-tokaiñ nêñ malacmôkê
gebe Lôlôc ñatau tau kêpuc tôn gebe êkô ñajaña.
- ⁶ Apômtau eto tentenlatu nêñ ñaêmôkê ma êwa êsêac sa gebe
“Teneñi sêkôc êsêac aña Jerusalem, Jerusalem ñatau êsêac.”
- ⁷ Êsêac sênam wê to têtê gebe
“Aôm kôtu ma moasiñ samob ñamôkê.”

* 86:17: Dawidnê mec tej.

*

88

Ñac togêñwapac nê wê kêtañ tauña

- ¹ O Apômtau, tañ kôtu aêñoc kêsiwaga to Anôtô nañ,
aê gamôêc gêdêñ ocsalô ma aoc gêjac aôm gêdêñ gêbêc.
- ² Ôñô ñoc mec
ma wê tañam ñoc tañiboa gebe ônam sa.
- ³ Gebe katuc gêôc gêñwapac e têkwa gêbac
ma kasa pañ lamboam ñalêndañ.
- ⁴ Êsêac sêsam aê gawiñ lau, tañ sê su sêsêp sêlêlôm sêja nañ.
Aê katôm ñac, tañ nê ôliwalô gêjaña su nañ.
- ⁵ Aêñoc mê gêc ñacmatê ñalêlôm
katôm êsêac, tañ sêjac êsêac êndu sêc sêlêlôm nañ.
Lau tonañ ñai aôm taêm gêjam êsêac kêtiam atom
gebe lêmam gêjam êsêac sapu sugac.
- ⁶ Aôm kôtiñ aê su kasêp lamboam ñalabuanô gaja,
kasêp gêsunbôm ñakêlêndiñ sec.
- ⁷ Aômnêm têmtac ñandañ kêsac aê êndu.
Ma nêmtac ñandañ ñadembom samob kêkôniñ aê tôñ.
- ⁸ Aôm kôkêñ ñoc lau mênbañ samob sêjac jaê aê gebe sêlic aê amboac gêñ ñanô masi teñ.
Kôlai aê auc, tec gabe jasa e jatuc-jatuc.
- ⁹ Gañgôn jageo e matocanô kêtú wao.
O Apômtau, aê aoc gêjac aôm kêtôm bêcgeñ ma galam lemoc gêdêñ aôm.
- ¹⁰ Aôm oc ôñgôm gêñtalô êpi ñacmatê me masi.
Êsêac oc dêndi mênşêlanem aôm me masi.
- ¹¹ Êsêac oc sênac miñ biñ êpi aômnêm têmtac gêwiñ teñgeñña anğa sêlêlôm me masi.
Oc sêsôm biñ êpi aômnêm biñ ñañêñ anğa gêñ gêmôb ñamala me masi.
- ¹² Êsêac oc sêsôm aômnêm gêñtalô ñawae anğa gêsunbôm me masi.
Oc sêsôm nêmtac biñgêdêñ lasê anğa gamêñ sêliñ tauñ siñña me masi.
- ¹³ O Apômtau, amboac tonañ aoc gêjac aôm.
Ñoc mec gêdêñ aôm gêwac kêtôm bêbêcgeñ samob.
- ¹⁴ O Apômtau, amboac ondoc kôtiñ aê su
ma gôsañ lañômanô auc gêdêñ aê.
- ¹⁵ Aê tekoc saki masi gêdêñ ñapalêgeñ ma tec gamoa jageo ñapañ.
Aê tekoc gêbac kêtú nêmtac ñagêjô ñawapacña.
- ¹⁶ Aôm têmtac ñandañ ñawaô kêku aê tulu.
Aômnêm gêñwapac kêtakê aê e katuc uñ tageñ.
- ¹⁷ Kêtôm bêc samob kêkôm aê auc amboac bu ñasamac
ma gêjam aê auc samucgeñ.
- ¹⁸ Aôm kôkêñ ñoc ñac to tawañ sêjac tauñ gêñgic anğa aêñoc
ma galic gêsunbôm kêtú ñoc tawañ.

*

89

Sênac mateñ biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ

- ¹ O Apômtau, aê gabe jañga wê êpi nêmtac gêwiñ teñgeñña enden têtgeñ.

* 87:7: Kora latui nêñ pesalem wêña teñ. * 88:18: Kora latui nêñ pesalem wêña teñ.

- Gabe jasôm nêmbiŋ ɲaŋêŋ lasê êndêŋ gôlôac e naêsu kwananŋeŋ.
² Aôm tec gôjac mata gebe têtac gêwiŋ tenŋeŋɲa tau oc ênêc endeŋ tônŋeŋ.
 Aôm kôwaka nêmbiŋ ɲaŋêŋ sa ɲapep kêtôm, taŋ kômasaŋ undambê naŋ.
³ Aôm kôsôm gebe “Aê kamoatiŋ poac gêdêŋ ɲac, taŋ kajaliŋ eŋ sa naŋ,
 ma gajac mata gêdêŋ ɲoc sakiŋwaga Dawid gebe
⁴ ‘Aê jakêŋ nêmbiŋ gôliŋ kiŋɲa elom nêmbiŋ wakuc ɲapaŋ
 ma jawaka nêmbiŋ lêpônŋ sa êtôm gôlôac to gôlôac samob.’ ”
- ⁵ O Apômtau, undambê sêlanem aôm nêmbiŋ gêŋtalô
 ma lau dabuŋ, taŋ sêkac tauŋ sa naŋ, aweŋ gêôc aôm gebe aôm ɲac ɲaŋêŋ.
⁶ Gebe asa oc êtôm Apômtau aŋga tao lôlôcɲa
 ma anôtôinêŋ latuŋi asa oc êtôm Apômtau.
⁷ Anôtô ɲaclai gêŋgônŋ lau dabuŋ sêkac tauŋ sa ɲalêlôm
 ma samob, taŋ sêmoa eŋ laŋôanônŋa naŋ, têtêc eŋ ɲanô.
- ⁸ O Apômtau, lausiŋ undambêŋa nêŋ Anôtô, asa oc êtôm aôm.
 O Apômtau, aôm ɲaclai sec ma nêmbiŋ ɲaŋêŋ kêkwa aôm auc.
⁹ Aôm gôjam gôliŋ gwêc, taŋ kêgasim naŋ.
 ɲadembom embe êkuc-êkuc, aôm oc ôŋgôm ɲatip êsa.
¹⁰ Aôm gôjac gêŋsêga Rahab popoc jamuŋ-jamuŋeŋ.
 Lêmam ɲajaŋa gesenŋ nêmbiŋ ɲacjo êliŋ-êliŋ
¹¹ Aôm kôtu undambê to nom ɲatau.
 Aôm kôkêŋ nom samuc to gêŋ samob, taŋ gêjam nom tau auc naŋ.
¹² Aôm kôkêŋ gamêŋ musaŋgu-m to mula-mɲa.
 Lôc Tabor to Hermon ôliŋ kêpi kêtû aôm nêmbiŋ ɲaêŋa.
¹³ Lêmam dambê ɲactêkwa sec.
 Lêmam ɲajaŋa to kôsuiŋ nêmbiŋ anônŋa sa.
¹⁴ Biŋgêdêŋ to biŋ ɲaŋêŋ kêtû nêmbiŋ lêpônŋ ɲanombaŋ.
 Têtac gêwiŋ tenŋeŋɲa to biŋ ɲaŋêŋ gêc aôm laŋômnêmbiŋ.
- ¹⁵ O Apômtau, aê aoc gêôc lau, taŋ laŋômanô ɲawê kêpô êsêac
 ma ôliŋ kêpi kêtû aôm ɲaŋ naŋ.
¹⁶ Êsêac tapi-tapiŋeŋ kêtû nêmbiŋ ɲa ɲapaŋ.
 Ma sêjam lasê kêtû aôm nêmbiŋ biŋgêdêŋɲa.
¹⁷ Gebe aôm kôtu êsêac waerŋ to ɲaclai ɲamôkê.
 Aôm nêmbiŋ moasiŋ kêwaka aêacma ɲaê sa e ɲapep.
¹⁸ Gebe Apômtau kêtû aêacnêŋ lautuc ɲatau
 ma Israelnêŋ ɲac dabuŋ kêtû aêacnêŋ kiŋ nê ɲatau.

Anôtônê biŋ, taŋ gêjac mata gêdêŋ Dawid naŋ

- ¹⁹ Gêdêŋ gêmuiŋeŋ aôm gôwa nêmbiŋ sa gêdêŋ nêmbiŋ sakiŋwaga ɲaŋêŋ ɲa ɲakatu gebe
 “Aê kakêŋ sunsuŋ kiŋɲa gêdêŋ ɲactêkwa tenŋ kêkuc ênam lau sa. Aa kakêŋ lêpônŋ
 kiŋɲa gêdêŋ ɲac, taŋ kajaliŋ sa aŋga lau nêŋ naŋ.
²⁰ Aê katap ɲoc sakiŋwaga Dawid sa,
 gaerŋ oso eŋ ɲa ɲoc niptêkwi dabuŋ
²¹ gebe lemoc êpuc eŋ tônŋ endeŋ tônŋeŋ
 ma lemoc êkêŋ ɲaclai êndêŋ eŋ.
²² Nê ɲacjo ênsau êôc eŋ êtôm atom
 ma secwaga tenŋ êku eŋ tulu atom.
²³ Aê gabe jansiŋ ênê ɲacjo popoc sêncê eŋ laŋônêmbiŋ
 ma janac êsêac, taŋ sêkêŋ kisa eŋ naŋ êndu.
²⁴ Aê ɲoc biŋ ɲaŋêŋ to têtac gêwiŋ tenŋeŋɲa êpuc eŋ tônŋ.

- Aênoc njaê oc êsunj ênê wae sa.
- ²⁵ Aê jakênj ênê gôlinj namadinj
anğa gwêc njaluņ e êndênj bu kapôênj Euprat.
- ²⁶ Eņ oc awa ênac aê gebe 'Aênoc tamoc aôm,
aôm kôtu noc Anôtô to noc moasinj namôkê.'
- ²⁷ Aê gabe jakênj eņ êtu latuc namêc.
Eņ kêtuj kinj nomņa nênj njatau.
- ²⁸ Aê oc jamoasinj eņ endenj tôngeņ
ma matoc êsap noc poac tônj njajaņa êtu eņņa.
- ²⁹ Aê gabe jawaka ênê gôlôac nênj teņ sa endenj tôngeņ gebe êtu kinj
ma ênê lêpônj êkô njapaņj êtôm undambê.
- ³⁰ "Ênê latui embe sêwi noc binj sinj
ma nênj lênj eso aênoc binj, taņ kajatu naņ,
³¹ ma embe sêngôm aênoc binj êtu meloc
ma sêkênj taņeņ noc binjsu atom,
³² oc jai êsêac nja palip êtu sêkac tauņ suņa
ma oc janac êsêac êtu nênj kwalecņa.
³³ Mago gabe jaņgaminj noc moasinj êndênj Dawid atom
ma jansa noc binj njajênj auc êndênj eņ atomanô.
³⁴ Aê gabe jaņgôm noc poac êtu binj lêlêņa atom
ma janam binj, taņ aocsuņ kasôm lasê naņ, ôkwi atom.
- ³⁵ "Aê njac dabuņ, tec katôc lemoc sa kêpi tauc katu dim tagenj
gebe jansau Dawid teņ atomanô.
³⁶ Ênê gôlôac oc sêmoa endenj tôngeņ.
Ênê lêpônj êtôm oc, taņ kêkô aê laņôcnêm naņ.
³⁷ Eņ oc êmoa endenj tôngeņj êtôm ajônj,
taņ kêtôm gêwa-binj-tau-sawaga njajênj anğa tao lôlôcņa naņ."

Taņi kêtuj sêku kinj tuluņa

- ³⁸ Mago galoc aôm kôtiņ to kômasuc ma têmtac njandanj
gêdênj nênj njac, taņ goeņ oso eņ naņ.
- ³⁹ Aôm kôsap poac, taņ kômoatiņj gêdênj nênj sakinwaga naņ tulu
ma gôgôm ênê sunsuņ kêtuj meloc ma kôpalip kêsêp lêsap gêja.
- ⁴⁰ Aôm goseņj ênê tuņbôm samob êliņ-êliņ
ma kôsiņ baliņj ênê malac totuņbôm e popoc jamuņj-jamuņgeņj.
- ⁴¹ Lau samob, taņ sêsa tonaj sêja-sêmênj naņ, sêjaņgo gêņ anğa ênê
nê lau mênbaņj eņ sêsu eņ susu.
- ⁴² Aôm kôkênj lau, taņ sêlêsu eņ naņ, sêku eņ tulu.
Aôm kôkênj ênê njacjo samob e sêpi-sêpigeņj kêtuj eņņa.
- ⁴³ Aôm kôkênj eņ gêc tonê siņj njamatageņj gêja
ma gêdênj siņj kêsa naņ, kôpuc eņ tônj atom.
- ⁴⁴ Aôm gôgôm e ênê njawasi gêjaņa samob
ma kôtiņj ênê lêpônj piņpaņj jagêc nom.
- ⁴⁵ Aôm kôgasuņj ênê bêc njapalê matacņa kêtuj dambê
ma kôkênj maja to njawapac kêsâlê eņ auc.

Mec teņ kêtuj Anôtô êjaņgo eņ suņa

- ⁴⁶ O Apômtau, gobe ônam taôm auc samucgeņj e êndênj ondocgeņj acgom.
Aôm nênj têmtac njandanj njajawaô êndanğac e êndênj ondocgeņj acgom.

- 47 O Apômtau, taêm ênam aêac anğôñ materj jali ñam
ma taêm ênam gebe kôkênñ ñamalac samob gebe oc sê su seberj.
- 48 ñamalac teñ gêmoa ondoc gebe ênam kauc gêmac ma êmoa enderj tòngeñ.
Asa oc êjañgo tau nê katu su anğa lamboam.
- 49 O Apômtau, aômñnêm têtmtac gêwiñ, tañ gôjac mata gêdênñ andanğeñ tauanô nañ,
to biñ, tañ aôm ñac biñ ñağênñña gôjac mata kêpi Dawid nañ, gêc ondoc.
- 50 O Apômtau, taêm ênam nêm sakiñwaga nê gênwapac
gebe kajala gêc ñoc ñalêlôm amboac tonec gebe tentenlatu samob sêlic aê amboac
gên lêlênña teñ.
- 51 O Apômtau, nêm ñacjo têttañ pêlê
to sêsu nêm ñac, tañ goeñ oso eñ nañ, susu kêtôm nê lênñ samobgeñ.
- 52 Lambin êndênñ Anôtô enden tòngeñ
- Biññanô. Biññanôgoc.

*

90

*BUKU KÊTU ACLÊÑA**Anôtô gêmoa teñgeñ ma ñamalac gêmoa têlageñ*

- 1 O Apômtau, aôm kôtu aêacma lamu.
Gôlôac to gôlôac sê lamu aôm.
- 2 Lôc gêboa tau sa atomgeñ ma aôm kôkênñ nom to ñağênñlêlôm samob atomgeñ,
nañ aôm Anôtô gêmoa teñgeñ to teñgeñ.
- 3 Aôm kôkênñ ñamalac têttañ kekop kêtiam
ma kôsôm gebe “O ñamalac latui, amu ana.”
- 4 Aôm gôlic jala tausen kêtôm bêc nôgeñña, tañ gêjaña nañ,
ma kêtôm ajam jali dambêgeñ gêdênñ gêbêc.
- 5 Aôm kôtiñ aêac su amboac bu lau. Êsêac sêmoa dambêgeñ amboac taêc bêc ma taêc mê
têlageñ.
Êsêac têtôm oba ñamêdôb, tañ kêpuc wakuc gêdênñ bêbêcgeñ nañ.
- 6 Bêbêcgeñ kêpuc ñajam-ñajamgeñ
e kêtula ma kêmêliñ e kêtta masê.
- 7 Aôm têtmtac ñandanñ kêdanğac aêac su
ma aômñnêm ñalêlôm kêmoatiñ tònñ kêtakê aêac secanô.
- 8 Aôm kotoc aêacma geo kêkô aôm lañômñnêmña.
Aôm lañômnanô ñawê kêpô aêacma sec, tañ gêc lêlômgeñ nañ.
- 9 Gebe aôm têtmtac ñandanñ gêjac aêacma bêc samob gênğic.
Aêacma jala kêtôm atañ aweñ kêtta dambê.
- 10 Aêac amoa materj jali ñajala jagêdênñ 70.
Ma embe anğôñ ñêngeñ, nañ oc naêndênñ 80.
Mago jala tau ñanô gênwapac to ñanômê
ma gê su seberj amboac moc gêlôb.
- 11 Asa oc taê ênam aôm têtmtac ñandanñ ñağaclai
ma asa kêtêc têtmtac kêbôli auc.
- 12 Amboac tonañ ôndônñ aêac gebe asa ma bêc sa ñapep
gebe ma ñalêlôm êjala mêtê tokauc.

*

89:52: ñac Esraña Etan nê wê teñ.

- ¹³ O Apômtau, ômu ômôêhmanj, gobe ômoa jaêc aêac e êndêh ondocgej.
Taêm walô nêh sakiwagamarj.
- ¹⁴ Aôm têmtac gêwiñ tengehja êoc aêac tôh êtôm bêcgej,
ec ôliñ êpi to têtac najam êtôm ma bêc samob.
- ¹⁵ Ôkêh bêc aêacma njalêlôm najam êsaña e naêtôm bêc, taj kôkônij aêac tôh naj,
to êtôm jala, taj gêhwapac kêkôm aêac auc naj.
- ¹⁶ Ôwa nêh kolej njam sa êndêh nêh sakiwaga
ma ôwa nêh njawasi sa êndêh êsêacnêh njapalê amboac tonangej.
- ¹⁷ O Apômtau, aêacma Anôtô, nêh moasih mênêpi aêac.
Ônam mec aêacma lemej njakolej, bihjanô, ônam mec ma lemej njakolehmanj.
- *

91

Tamoa Naniniñ Natau nê ajuñlabu

- ¹ Njac taj gêh lamu Lôlôc Nataugej
ma gêhgôh Naniniñ Natau nê ajuñlabu naj,
² oc êsôm êndêh Apômtau gebe “O njoc lamu to njoc laimôkê.
O njoc Anôtô, taj taêc kêka aôm naj.”
- ³ Gebe eñ taugej oc êjanjo aôm su anja njac-gêdib-mocwaga nê lakô
ma ênam aôm sa êndêh gêmac sec.
- ⁴ Eñ oc êngandê aôm auc nj nê magê ma aôm oc ôhgôh ênê magêlabu najamgej.
Ênê biñ najênjê kêtû lautuc to maluku.
- ⁵ Aôm oc ôtêc gêhsêga gêbêcña atom
ma ôtêc sôb, taj gêlôb gêdêh ocsalôhja naj, atom amboac tonangej.
- ⁶ Aôm oc ôtêc gêmac sec, taj kêmoasac tokesecgej
ma ônaj gesej lau gêdêh ocsalô naj, êtap aôm sa atom amboac tonangej.
- ⁷ Lau tausen, taj sêwiñ aôm naj, embe sênaña, ma tausen to tausen, taj sêmoa kêsi
lêmam anôhjaña naj, embe sênaña naj,
mago oc êjac aôm sa.
- ⁸ Aôm taôm matamanô êpi lau kesowaga
ma ôlic njagêjô, taj oc êtap êsêac sa naj.
- ⁹ Apômtau kêtû aômnêh lamu.
Aôm kôjaliñ Lôlôc Natau sa gebe êtu nêh laimôkê,
- ¹⁰ tec oc ôndac gêhwapac atom
ma gêh sec tej oc êsa nêh bec njagala atom.
- ¹¹ Gebe eñ oc êsakiñ nê anjela êtu aômña
gebe sejop aôm anja nêh lêh samob.
- ¹² Êsêac oc sêsip aôm sa nj lemej
gebe amkaiñ êndij êpi poc atom.
- ¹³ Aôm oc ôsêlêh ôhgêli lewe to moac.
Aôm oc ôka lewe to moactêna popoc.
- ¹⁴ Anôtô kêsôm gebe “Aê oc janam lau, taj sêsap aê tôh totêntac gêwiñgej naj sa
ma japiñ êsêac, taj sêjala njoc njê naj auc.
- ¹⁵ Êndêh taj aweñ ênac aê, oc jakêh tajoc êsêac. Êndêh taj sêhgôh naeo, oc jamoa jawiñ
êsêac
ma janam êsêac kêsi to jatoc êsêac sa.
- ¹⁶ Aê oc jakêh êsêac sêmoa materj jali njêngej
ma jatôc njoc moasih êndêh êsêac sêlic.”

* 90:17: Anôtônê njac Mose nê mec.

92

Wê lambiyya

- ¹ Tanam danje Apômtau kêtû gêñ ñanô mataêjam.
O Lôlôc Ñatau, aêac alanem nêñ ñaê.
- ² Êndênj bêbêcgeñ samob aêac asôm nêñ têtac gêwiñ tengeñña lasê
ma êndênj êmbêc akêñ nêñ biñ ñañêñ ñawae.
- ³ Apip gêñ wêña ñagam lemelu ma anac kalingwanjsêga êtanj
ma anac gêñ wêña ñagêdô amboac tonanjenj.
- ⁴ Gebe aôm Apômtau gôgôm nêñ gêñ ñajam e kêmoasiñ aêñoc ñalêlôm,
tec gajam wê ma katuc samuc nêñ lêmam ñakôm.
- ⁵ O Apômtau, aômñên kôm ñanô kapôênjanô.
Aôm taêm gêjam biñ samob kêsêp lêlôm e jakôkip sa.
- ⁶ Ñac tanj nê kauc masi nanj, oc êjala gêñ tonanj ñai atomanô.
Ma ñac meloc oc êjala ñam sapu.
- ⁷ Lau tanj sêkac tauñ su anja Anôtônê nanj, têtôm gêgwanj ñamêdôb wakuc ñajam, ma lau
samob, tanj sêgôm sec nanj, têtôm ka ñaola kêsa,
mago oc sêmoa atom, sênaña samucgeñ.
- ⁸ Ma aôm Apômtau oc ôñgôn nêñ lêpônj, tanj kêkô lôlôcña nanj,
endenj tônjenj.
- ⁹ O Apômtau, aômñên ñacjo oc sênaña biñjanô. Nêñ ñacjo oc sênaña biñjanôgoc.
Aôm oc onseñ lau samob, tanj sêgôm sec nanj, popoc êliñ-êliñ.
- ¹⁰ Aôm gôgôm aê ôlic walô kêsa amboac bôc bulimakao kapoac ñaclai teñ.
Aôm goeñ oso aê ña gêñ têtac ñajamña.
- ¹¹ Aê galic sêku ñoc ñacjo tulu
ma ganô lau sec sêwakic.
- ¹² Lau gêdênj sêpoa sêpi amboac nip
ma têtû baliñ kêtôm kaseda Lebanonña.
- ¹³ Êsêac têtôm ka, tanj sêsê kêsêp Apômtaunê andu nanj.
Êsêacnêñ ñaola gêjac lêtênj anja aêacnêñ Anôtônê malacluñ.
- ¹⁴ Êsêac sêjam ñanô gêdênj tanj môdê kêpi êsêac nanj.
Nêñ ñatêkwi taêsam ma ñalauñ ñawawa lanjwageñ.
- ¹⁵ Biñ tonanj gêwa sa gebe Anôtô eñ ñac ñañêñ
ma biñ keso teñ gêc ñoc lamu atom.

*

93

Anôtô kêtû kiñ

- ¹ Apômtau kêtû kiñ. Eñ kêsô ñawasi kiñña kêtû nê ñakwê. Apômtau gêjam gêlônj sa ma
kajandiñ ñaclai kêtû nê ômbiñkap.
Ñac tau gedeñ nom tônj ñajana gebe wiwic atom.
- ² Aômñên lêpônj kêkô ñajana kwananjenj gêdênj andanjenj ma ñapanj.
Aôm gômoa gêdênj têm kêsa atomgeñ.
- ³ O Apômtau, bu ñasamac kêsa, ñasamac kêsa e ñadindiñ ñanô.
Ñasamac kêsa e gamêñ gêônj-gêônj
- ⁴ Apômtau lôlôcña kêtû ñatau ñajana, eñ kêlêlêc bu ñasamac kapôênj ñadindiñ.
Kêlêlêc gwêc, tanj kêgasim ñatêna nanj su.

* 92:15: Wê Sabatña.

- ⁵ Biñ tañ aôm gôwa sa nañ, ñañêñ to biññanô.
O Apômtau, ñamalac tetoc nêñ andu sa gebe gamêñ dabuñ ma sêñgôm enden
tôngeñ acgommanj.

94

Anôtô kêtú lau samob nêñ mêtôcwaga

- ¹ O Apômtau, aôm kôkac kamocgôc ñatau.
Kamocgôc ñaAnôtô mênjô lasê.
- ² Aôm tañ kômêtôc lau nomña nêñ biñ nañ, ôndi samañ.
Ôkêñ ñagêjô êndên lau, tañ tetoc tauñ sa nañ.
- ³ Secwaga tetoc tauñ sa
ma ôlinj kêpi kêtú nêñ secña e êndên ondocgeñ.
- ⁴ Êsêac sêsôm biñ alôb-alôb e awenjôpic mêngeñbôc lañgwageñ.
Secwaga samob sêkêli tauñ ñanô.
- ⁵ O Apômtau, êsêac sêka nêñ lau popoc.
Êsêac sêkônij nêñ gênjlênsêm tônj.
- ⁶ Êsêac sêginj awêtuc to mosêbu êndu
ma sêjac lau jaba, tañ sêmoa aêacma gamêñ nañ êndu.
- ⁷ Êsêac sêsôm gebe “Anôtô oc êlic sapu.
Jakobnê Anôtô kêpuc mata tônj aêac atom.”
- ⁸ Amac lau meloc, tañ amoa lau ñalêlôm nañ, nêñ kauc êsa acgommanj.
Ma amac lau gêbôc oc êndên ondoc acgom, go ajala biñ ñam.
- ⁹ ñac tau, tañ kêkêñ aêac tañeñsunj kêsap tônj nañ, oc êñjô biñ atom me.
Ma ñac tau, tañ kêkêñ aêac mateñanô nañ, oc êlic gamêñ teñ sapu me.
- ¹⁰ ñac tau, tañ gêwa ñamalacnêñ kauc sa to gêjam gôlinj tenterlatu samob nañ,
oc êkêñ ñagêjô atom me.
- ¹¹ Apômtau tec kêjala biñ, tañ ñamalac tañ gêjam gêc nêñ ñalêlôm nañ, e jakêkip sa,
mago êsêac tauñ têtôm awenjaô ñaôma.
- ¹² O Apômtau, aê aoc êôc ñac, tañ aôm gôjam gôlinj eñ nañ,
to aoc êôc ñac, tañ aôm gôwa nêñ biñsu sa gêdên eñ nañ.
- ¹³ Aôm gobe ômbôc gênwapac auc êndên eñ,
ôñgôm ômoa e êndên bêc, tañ sêkwê sê gebe ñac alôb-alôb êsêp êna nañ.
- ¹⁴ Apômtau oc êtiñ nê lau su atom
ma oc êwi nê gênjlênsêm siñ atom.
- ¹⁵ Biñgêdên oc êwaka tau sa aña gamêñ mêtôcña êtiñ
ma lau gêdên oc sêpuc biñgêdên tau tônj.
- ¹⁶ Asa oc êpuc aê tônj êndên lau secwaga.
Asa oc êkô êwiñ aê êndên lau alôb-alôb.
- ¹⁷ Apômtau embe ênam aê sa atom,
oc ñoc katuc wanêcgeñ naêmoa nê gamêñ ñañêñ su.
- ¹⁸ Gêdên tañ katêc tauc gebe janac tauc êndu nañ,
nêñ têtac gêwiñ teñgeñña kêpuc aê tônj, o Apômtau.
- ¹⁹ Gêdên tañ gênwapac gêjam ñoc ñalêlôm auc nañ,
aôm gôjam malô aê e gôgôm aê têtac ñajam kêsá kêtiam.
- ²⁰ Lau sêmetôc biñ kesowaga to êsêac, tañ sêjam biñsu ñamata ôkwi-ôkwi nañ,
oc sêwê kaiñ aôm me.
- ²¹ Lau tonañ sêkac tauñ sa gebe sêkic ñac gêdên nê biñ

ma sêmetôc lau, tañ nêñ biñ masi samucgeñ nañ, gebe sêmac êndu.

²² Mago Apômtau tec kêtû ñoc tuntêna ñajana sec.

Ñoc Anôtô kêtû ñoc poc, tañ gaê lamu nañ.

²³ Eñ oc êkêñ ñagêjô êndêñ êsêac êtôm nêñ biñ alôb-alôb ma enseñ êsêac tauñ êtu nêñ secña.

Biññanô, Apômtau aêacnêñ Anôtô, oc enseñ êsêac su.

95

Talambij Anôtô to tanam sakiñ eñ ñawê

¹ Amêñ, talambij Apômtau.

Lasê êtañ to têtac ñajam êndêñ aêacnêñ moasiñmôkê.

² Aêac todañgegeñ dandêñ eñ tawac takô eñ lañônêm.

Tanam wê lambiñña toaligerñ.

³ Gebe Apômtau eñ Anôtô kapôêñ.

Eñ kêtû anôtôi samob nêñ kiñsêga.

⁴ Eñ gêjam gôliñ nom ñakêlêndiñ

to lôc ñatêpôê samob.

⁵ Eñ kêtû-gwêc ñatau gebe eñ kêkêñ.

Eñ kêtû masarñm ñatau gebe eñ kêlêsoñb ña lêma.

⁶ Amêñ, tawec ma tateñ mec êndêñ eñ.

Tapôñ aenduc êndêñ Apômtau, tañ kêkêñ aêac nañ,

⁷ gebe eñ kêtû aêacnêñ Anôtô ma aêac tatu ênê lau, tañ eñ gejob nañ, ma domba, tañ eñ gêjam gôliñ nañ.

Ojae, êndêñ ocsalô tonec akêñ tañem eñ awamañ.

⁸ “Anğôm nêñ ñalêlôm ñadani asa êtôm sêgôm aña Meriba,

ma êtôm sêgôm gêdêñ bêc sêmoa gamêñ sawa Masaña nañ atom.

⁹ Gêdêñ tonañ Tamemi sêsaê aê.

Aê gagôm ñoc gêñ ñagêdô êsêac tauñ sêlicgac, mago sêsaê aê.

¹⁰ Gôlôac tonañ sêgôm aê têtac kêbôli auc kêtôm jala 40 ma aê kasôm gebe’ Êsêac lau tonañ nêñ kauc kêlêsa ñapañ

ma êsêac sêkô tauñ auc gêdêñ aêñoc lêñ.’

¹¹ Amboac tonañ têtac ñandañ ma katôc lemoc kêtû tôñ gebe

‘Êsêac oc sêsô aêñoc gamêñ sêniñ awenña atomanô.’ ”

96

Wê lambiñña

¹ Anğa wê wakuc êpi Apomtau.

Amac lau gamêñ samobña, anğa wê êpi Apômtau.

² Anğa wê êpi Apômtau ma awem êoc ênê ñaê.

Asôm ênê moasiñ ñawae lasê êtôm bêc to elenğeñ.

³ Asôm ênê ñawasi lasê êndêñ tentenlatu

to ênê gêñsêga êndêñ lau nomña samob.

⁴ Apômtau eñ ñac kapôêñ, amboac tonañ samob awenğ êoc eñ.

Tatêc eñ êlêlêc anôtôi samob su.

⁵ Gebe tentenlatu nêñ anôtôi samob gwamğeñ.

Apomtau tağeñ tec kêkêñ undambê.

⁶ Wae to ñawasi kiñña kêkôm eñ auc.

Ñaclai to ñawasi gêjam ênê gamêñ dabuñ auc.

⁷ O lau samuc nêñ gôlôac, atoc Apômtau sa.

- Atoc Apômtaunê ñawasi to ñaclai sa.
- ⁸ Atoc Apômtaunê ñaê towae sa.
Asô ênê malacluj ana ma ansuj da êndên ej.
- ⁹ Au taôm anêc Apômtau lajônêm togêlôn dabunjen.
Nom ñagamên samob, atênêp êtu enja.
- ¹⁰ Asôm bij tonec lasê êndên lau samuc gebe “Apômtau katu kin.
Ej kêsuj nom ñam tôn ñajaja gebe kôjô-kôjô atom. Ej oc êmêtôc tentenlatunên
bij naêndênjen.”
- ¹¹ Undambê atu samuc ma nom têtac wapi,
gwêc tau to gên matej jali samob, tañ sêmoa ñalêlôm nañ, ñadindij êsa.
- ¹² Kôm to gên kômña samob sênâm lasê.
Ka salenjenaña samob sêmôêc toaligenj.
- ¹³ Sêkô Apômtau lajônêmña gebe ej oc êmênj.
Bijnanô, ej oc amênj gebe êmêtôc nom.
Ej oc amêtôc gamênj samob ña binjêdên
to tentenlatu ña nê bij ñanjên.

97

Anôtô ej gôlijsêga

- ¹ Apômtau kêtû kin. Nom tau ênam lasê toôndujen.
Nuc samob, atu samuc.
- ² Tao ñamajan kékwa ej auc.
Binjêdên to bij katô kêtû ênê lêpôn ñanombañ.
- ³ Ja anja ênê gêmuj-gêmujenj.
Ja kêdangac ênê ñacjo su sêjana.
- ⁴ Ênê ôsic kêpô nom
ma lau, tañ sênjôn nom nañ, sêlic e têtakê.
- ⁵ Apômtau gêgôm lôc gêwê e kêtôm lêp
gebe ej kêtû lau nomña samob nêñ Apômtau.
- ⁶ Undambê sêwaka ênê binjêdên sa
ma tentenlatu samob sêlic ênê ñawasi.
- ⁷ Lau samob, tañ sêjam sakinj gwam to tetoc tauñ sa kêtû nêñ gwamña nañ, oc sêkô
tomajenjenj.
Anôtôi samob sêu tauñ sêc ej lajônêmña.
- ⁸ Sion gênô e têtac ñajam ma Juda latunjo awenj gêôc toôndujen
kêtû aôm Apômtau, kômêtôc binja.
- ⁹ Gebe aôm, Apômtau, kêtû nom samuc ñatau towae.
Aôm kôlêlêc anôtôi samob ñênjenj su.
- ¹⁰ Apômtau têtac gêwiñ lau, tañ sêkênj kisa êndên sec nañ.
Ej tau gejob nê lau mansañ katuñ ma kêjanjo êsêac su anja lau geo nêñ lemenj.
- ¹¹ ñawê kêsâ gebe êpô lau gêdên
ma têtac ñajam kêpi êsêac, tañ nêñ ñalêlôm ñanjên nañ.
- ¹² Amac lau gêdên atu samuc Apômtaunja
ma anam danje ej.

98

Anôtô kêtû nom samucjenj ñagôliñwaga

- ¹ Apuc wê wakuc tenj sa êndên Apômtau
gebe ej gêgôm gênjsêga.

Ênê lêma anôña

to ñaclai dabuñ kêku nê ñacjo tulu.

² Apômtau kêsôm eñ kêku ñacjo tulu ñawae lasê.
Eñ geoc nê biñgêdên lasê gêdên tentenlatu samob.

³ Eñ taê gêjam nê têtac gêwiñ tengeña to biñ ñañêñ,
tañ gêjac mata gêdên gôlôac Israel nañ.

⁴ Lau gamêñ samobña awem êoc Apômtau toôndugeñ.
Anam lasê to apuc wê lambiñña sa.

⁵ Anğôm gêñ wêña êtañ gebe êñğôm Apômtaunê wae êsa.
Anğôm ña gêñ wêña ma apuc wê tau sa.

⁶ Anac dauc to posauno êtañ.
Awem êoc kiñ Apômtau toôndugeñ.

⁷ Gwêc to ñagêñ samob, tañ gelec-gelecgeñ sêmoa ñalêlôm nañ, ñadindiñ êsa
ma lau samob, tañ sêñğôñ nom auc nañ, amboac tonanğeñ.

⁸ Bu kapôêñ ñasamac, amakop lememe.
Lôc samob sêkêli taun sêpi-sêpigeñ sêkô Anôtô lanğogeñ.

⁹ Sêñğôm êndên Apômtau gebe eñ oc mênêmêtôc ñamalac nomña nêñ biñ.
Eñ oc êmêtôc lau samob, tañ sêñğôñ nom auc nañ, ña biñgêdên ma biñkatô.

99

Anôtô eñ kiñ towae

¹ Apômtau kêtü kiñ. Tentenlatu têtênêp taun êndu-êndu.
Nê lêpôn kêkô kerub nêñ magê ñaô e nom kôjô-kôjôgeñ.

² Apômtau kêtü ñac kapôêñ anğa Sion.
Eñ ñatau kêlêlêc tentenlatu samob su.

³ Lau samob sêlambiñ ênê ñaê towae to ñaclai kaiñ teñ
gebe eñ ñac dabuñ.

⁴ O kiñ toñaclai,
aôm têtmac gêwiñ biñgêdên.

Aôm kôwaka ñagôliñ gêdên sa
ma kômêtôc biñ kêtü katô anğa Jakobnê.

⁵ Atoc Apômtau, aêacnêñ Anôtô sa
ma au taôm naanêc taon, tañ akaiñ kêka tôn nañ, gebe eñ ñac dabuñ.

⁶ Mose agêc Aron têtü ênê dabuñwaga, ma Samuel gêmoea gêwiñ êsêac, tañ awenğ gêoc
ênê ñaê nañ.

Êsêac awenğ gêjac eñ, tec eñ kêkêñ taña êsêac.

⁷ Eñ gêmoea tao ñalêlôm ma kêsôm biñ gêdên êsêac.
Êsêac sêmasañ ênê biñsu to biñ, tañ eñ kêtatu gêdên êsêac nañ.

⁸ O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôkêñ tañam êsêac.
Aôm Anôtô kôsuc êsêacnêñ biñ ôkwi ma gôjac êsêac kêtü sêğôm kesonja.

⁹ Atoc aêacnêñ Apômtau Anôtô sa ma au taôm naanêc ênê lôc dabuñ ñalabu
gebe aêacnêñ Apômtau Anôtô eñ ñac dabuñgoc.

100

Wê lambiñña

¹ Amac lau gamêñ samobña, lasê êtañ totêmtac ñajam êndên

² Apômtau. Anam sakiñ Apômtau toôlim êpigeñ.

Mêñakô eñ lañônêm toôndugeñ.

³ Ajala Apômtau gebe eñ Anôtô.

Eñ kêkêñ aêac tec tatu ênê gêñ. Aêac tatu ênê lau to toñ, tañ eñ gejob nañ.

⁴ Awê asô ênê sacgêdô ana todañge ma asô ênê lôm dabuñ ñamalacluñ toôndugeñ.

Anam dançe eñ to awem êoc ênê ñaê.

⁵ Gebe Apômtau eñ ñac gabêjam, ênê moasiñ oc ênêc teñgeñ
ma ênê biñ ñañêñ ênêc teñgeñ to teñgeñ.

*

101

Kiñ gêjac mata biñ

¹ Aê gabe jañga wê api moasiñ to biñgêdêñ.

O Apômtau, aê gabe janam wê êndêñ aômgeñ.

² Aê gabe jasa lau lañônêm sawa nêñ lêñ

Aôm oc ôndêñ aê ômôêñ êndêñ ondoc.

Aê gabe jañgôn ñoc andulêlôm
toñoc ñalêlôm ñawageñ.

³ Aê gabe matoc êndiñ
gêñ eso atom.

Aê jakêñ kisa êndêñ êsêac, tañ sêkac tauñ su aña Anôtônê.

Biñ amboac tonañ êtap aê sa atom.

⁴ Ñalêlôm keso ênac jaê aê.

Aê gabe janam kauc gêñ sec.

⁵ Aê gabe jansen lau,

tañ sêgôliñ biñ sacgeñ kêpi nêñ lau sackapoa gêdô gêdêñ tauñ nañ.

Lau teñbeleñ añgeñ ma êsêac, tañ nêñ ñalêlôm kêkiañ tauboa nañ,

galic êsêac keso ñoc ñalêlôm.

⁶ Matoc gê lau, tañ sêgôm nêñ gêñ ñañêñgeñ nañ,
gebe sêmoa sêwiñ aê.

Lau tolañônêm sawa
oc sênam sakiñ aê.

⁷ Ñac teñ embe ênam biñ dansañ ña lêmageñ
oc êñgôn ñoc andu atom.

Matoc geso lau,

tañ sêsôm biñ dansañ sêmoa nañ.

⁸ Lau samob, tañ sêgôm biñ alôb-alôb nañ,

jansen êsêac su aña gamêñ tonec êtôm bêcgeñ.

Ma lau samob, tañ sêgôm sec nañ,

oc jansen êliñ-êliñ aña Apômtaunê malac.

*

102

Ñac matac tonê ñalêlôm ñawapac nê mec

¹ O Apômtau, ôkêñ tañam ñoc mec

ma ôkêñ ñoc tañiboa e wacdiñgeñ aôm.

² Êtôm ñasawa, tañ ñoc ñalêlôm ñatutuc nañ,

* 100:5: Pesalem dançeña teñ. * 101:8: Dawidnê pesalem teñ.

ônsañ lañômanô auc êndêñ aê atom.
Wê tañam aê.

Êtôm ñasawa, tañ jamôêc nañ, ôkêñ tañam aê ñagaôgeñ.

- ³ Ojae, ñoc bêc gêôñ sa katôm jadauñ
ma ñoc ñatêkwa ñandañ kêtôm ja geñ gêmoa ñalêlôm.
- ⁴ Aêñoc ñalêlôm kêsêlic e kêtû masê amboac gêgwañ
ma gêgôm aê e kaliñ tauc siñ ma gaen gêñ atom.
- ⁵ Kasê aoc jamêc-jamêc
e ñoc ñamêsôm gedec ñatêkwa.
- ⁶ Aê katôm moc gwêcña, mago jagamoa gamêñ sawa.
Aê katôm mocki gêmoa gamêñ gasañ.
- ⁷ Aê gabe janêc bêc e gagôm jageo ma katañ tauc.
Aê katôm moc ñanô kêsû tagen, tañ gêñgôn nip nañ.
- ⁸ Ñoc ñacjo sêsu aê susu kêtôm bêcgeñ.
Êsêac tañ sêkêli tañ kêtû aêña nañ, sêpuc boagen gebe aê janañaman.
- ⁹ Ojae, aê gaen wao kêtû ñoc mogoc
ma gabe janôm gêñ, nañ ganôm matocsulu toôn-toôn
- ¹⁰ kêtû aôm têtac ñandañ to nêñ ñalêlôm kêmoatiñ tôñña
gebe aôm gôc aê sa ma kôgônñiñ aê.
- ¹¹ Aêñoc bêc kêtôm katuñ kêtû baliñ.
Ojae, aêma kamêliñ amboac gêgwañgoc.
- ¹² Mago aôm Apômtau, tec kêtû kiñ gônñgôn nêñ lêpôn geder tôñgen
ma gôlôac to gôlôac tetoc aômnêm ñaê sa.
- ¹³ Aôm oc ôndi ma taêm walô Sion gebe ñanoc aôm taêm walôña kédabiñgac.
Ñanoc tau mênkêsa su.
- ¹⁴ Aômnêm sakiñwaga têtac gêwiñ Sion tau ñaalê
ma nêñ ñalêlôm kêmoatiñ tôñ kêtû gamêñ tau ketocña.
- ¹⁵ Ec lau samuc oc têtêc Apômtaunê ñaê
ma kiñ nomña samob têtêc nêñ ñawasi.
- ¹⁶ Biññanô, Apômtau oc êkwê Sion sa êtiam.
Eñ oc eoc tau lasê tonê ñawasi.
- ¹⁷ Eñ oc êkac lañôanô ôkwi êndêñ lau, tañ sêjac kapoac êsêac nañ, nêñ mec
ma êmbôc tañasuñ auc êndêñ êsêacnêñ tañjiboa atom.
- ¹⁸ Biñ tonañ ñai teto ênêc e lau wakuc sêlic
gebe lau, tañ teneñi sêkôc êsêac su atomgeñ nañ, awen êc Apômtau.
- ¹⁹ Gebe eñ gêjam tuc aña nê lôlôc dabuñ
gebe Apômtau kêtuc kêniñ aña undambê kêsêp nom gêmêñ
- ²⁰ gebe êkêñ taña êndêñ lau kapoacwalôña nêñ oliñ
ma êñgamboac lau, tañ têtû lau gêbac nañ, su sêmoa mater jali.
- ²¹ Gebe sêsôm Apômtaunê ñaê lasê aña Sion
ma nê wae aña Jerusalem.
- ²² Sêñgôm êndêñ tañ tentenlatu sêkac tañ sa nañ,
ma kiñnêñ lau sebe sênam sakiñ êndêñ Apômtau amboac tonañ.
- ²³ Aê kasa ñoc lêñ gamoa e eñ gêgôm aêñoc ñaclai kêtû goloñ.
Eñ gêjam aêñoc bêc ganñgôn matoc jaliña su kêtû dambê,
- ²⁴ e galoc katañ gebe “Ñoc Anôtô, ôkaja aêma êndêñ ñoc bêc ñaluñgeñ atom
gebe aôm kêtû têt tengeñ to tengeñ natau.”

- 25 Andanjen tauanô gôjac m nom
ma undambê kêtû lêmam ñakôm.
- 26 Geñ tonanñ ñai oc sênaña ma aôm oc gacgenj ômoa.
Gên tonanñ ñai samob oc têtû manê amboac ñakwê.
Aôm oc ôjô gênj tau êtôm tajô ñakwê
ma aôm oc ônam gênj tau tonanñ ôkwigenj.
- 27 Mago aôm ômoa amboac gômoa endenj tônggenj
ma nêma jala oc ñatêku êsu atom.
- 28 Aôm nêma sakiñwaga nêñ laturji oc tec sêmoa nêñ ôlinj ñajamgenj
ma nêñ gôlôac oc sêmoa aôm lanjôm nêma ñapanj.
* lêna tau êndu-êndu nanj, nê tanjiboa gêdênj Apômtau kêtû nê kwalecña.

103

Talambij Apômtaunê moasiñ

- 1 O katuc tau, ôlanem Apômtau
ma aênjoc ñalêlôm samucgenj, êlanem ênê ñaê dabuj.
- 2 O katuc tau, ôlanem Apômtau
ma ôlinj ênê moasiñ samob, tanj gêjam aôm sa nanj, siñ atom.
- 3 Gebe enj tec kêsuc aôm nêma biñ samob ôkwi
to gêgôm aôm nêma gêmac samob ñajam kêsa.
- 4 Enj gêjam aôm kêsi anja sec
ma kêkênj têtac gêwinj tenjenña to taê walô kêtû sunsunj gêdênj aôm.
- 5 Aôm gônggônj ênê moasiñ ñaô kêtôm têm gômoa nomña.
Amboac tonanñ tec gômoa ôlim matac kêtôm momboanñ.
- 6 Apômtau kêwaka biñgêdênj sa
to kêwaka lau samob, tanj kêkôninj êsêac tônj nanj, sa amboac tonanjenj.
- 7 Enj gêwa nê lêñ sa gêdênj Mose
ma Israel laturji sêlic ênê gênjsêga.
- 8 Apômtau kêtû taê walô to moasiñ ñam.
Enj têtac ñandanj gaôgenj atom ma têtac gêwinj tenjenña gêjam sêga.
- 9 Enj oc êli biñ lanjwa sa elêmê atom
ma ê têtac ñandanj tônj ênêc ñapanj atom.
- 10 Enj gêjac aêac kêtôm nêñ sec atom
to kêkênj ñagêjô gêdênj aêac kêtôm nêñ geo atom.
- 11 Ênê têtac gêwinj tenjenña gêdênj lau, tanj têtêc enj nanj kapôênanô,
kêtôm ñasawa, tanj genj umbonj to nom gênjic nanj.
- 12 ñasawa tanj enj kêkênj genj aêac to nêñ geo gênjic nanj,
kêtôm ñasawa, tanj genj oc kêpi to oc kêsêp gênjic nanj.
- 13 Apômtau taê walô nê lau, tanj têtêc enj nanj,
kêtôm tama tenj taê walô nê ñapalê.
- 14 Gebe enj kêjala aêac ôlinj ñam su
enj kêjala gebe aêac kekop ñaôma.
- 15 ñamalacnê bêc kêtôm gêgwanj
to kêtôm ñaola, tanj kêkô obalêlôm nanj.
- 16 Mu embe êsêlênj naêpi, oc malamê eb tagerj
e talic êtiam atom.
- 17 Mago Apômtaunê têtac gêwinj tenjenña gêdênj lau, tanj têtêc enj nanj, gêc tenjenj to
tenjenj
ma ênê moasiñ naelom gôlôac to gôlôac.

* 102:28: Pesalem dambu tanjña kêtû lemenjenña. ñac tanj kêpô

- 18 Biñ tonañ kêpi lau, tañ sêmasañ ênê poac
to taên gêjam ênê biñsu gebe sêngôm êtu tônia nañ.
- 19 Apômtau kêsâ nê lêpôn sa kêkô undambê.
Eñ kiñ gêjam gôliñ gamêñ samob.
- 20 Amac ênê anjela to ñaclaisêga, tañ akêñ tañem ênê biñ to atu ênê jaewaga nañ,
alanem Apômtau.
- 21 Amac lausiñ undambêña samob to ênê sakiñwaga, tañ agôm ênê biñsu kêtû tônia nañ,
alanem Apômtau.
- 22 Amac ênê gêñ samob, tañ kêkêñ gêc gamêñ samob, tañ eñ gêjam gôliñ nañ, alanem
Apômtau.
O katuc tau, ôlanem Apômtau.

*

104

Apomtau gejob nê gêñ, tañ eñ kêkêñ nañ

- 1 O katuc tau, ôlanem Apômtau. O ñoc Apômtau Anôtô, aôm ñac kapôêngoc.
Aôm kôsô ñawasi kiñña to ñaclai kêtû nêm.ñakwê.
- 2 Aôm gôî taôm auc ña ñawê kêtû nêm gadê.
Aôm gôlam undambê kêtôm becobo.
- 3 Aôm gôjac nêm andu ñadembon tônia tamiñ bu.
Tao kêtû nêm kareta ma gôngôn mu ñamagê ñaô.
- 4 Aôm kôkêñ mu kêtû nêm jaewaga.
Aôm kôkêñ ôsic towaô kêtû nêm sakiñwaga.
- 5 Aôm kôsuiñ nom ñaalê kêsêp ñêñgeñ gêja, tec kêkô ñajaña,
amboac tonañ oc wiwic atomanô.
- 6 Aôm kôkêñ gwêc kêkwa nom tau auc kêtôm ñakwê
ma bu tau kêpoac e kêlêlêc lôc su.
- 7 Aôm goec biñ bu, tec gê su.
Aôm gôjac wapap kêtaiñ, tec kêtaiñ tau su gêja.
- 8 Aôm kôkêñ lôc kêpi ma gaboañ gênê kêsêp gêja
e kêtôm ñamadiñ, tañ aôm kôtôc nañ.
- 9 Aôm kôtôc bu tau ñamadiñ gebe êngêli atom
gebe bu tau ênam nom samucgeñ auc êtiam atom.
- 10 Aôm kôkêñ bumata kêpulu kêsâ gaboañ
ma bu tau keselen kêsâ lôc ñasawageñ gêja.
- 11 Gêñ mateñ jali saleñña samob sênôm.
Bôcgabuñ sênôm e gêc êsêac tônia.
- 12 Moc tañ sêmoa umbon ñalabu nañ, sêjam sac sêngôn ñalêndañ.
Sêjam nê wê kêtaiñ kêsâ ñalaka ñasawa.
- 13 Aôm kôkêñ kom anga nêm andu lôlôcña mênkêmalôm lôc.
Aôm gôjam kôm ñamoasiñ gêc tônia.
- 14 Aôm kôkêñ gêgwan kêpi gebe bôc sêniñ
ma gêñ tolauiñ gebe ñamalac sênâm ñakôm
e têtap gêñ sêniñña sa anga nom
15 to wain gebe êngôm ñamalacnêñ ñalêlôm ñajam êsa ma niptêkwi gebe êngôm
ñamalacnêñ lañônânô sênic-sênic êsa.
- 16 Kaseda Lebanonña sênôm bu e gêc êsêac tônia.

* 103:22: Dawidnê teñ.

- Ka tau Apômtaunê ka, tañ tau kêsê nañ.
- ¹⁷ Moc sêjam ic sêngôn ka tau
ma boaloc gêjam sac gêngôn kêmêsic.
- ¹⁸ Lôc baliñ kêtû noniñ gêbôm nêñ gamêñ
ma mojan têkam sê lamu ñapoclabu.
- ¹⁹ Aôm kôkêñ ajôn gebe êtôc têm ñanoc.
Oc tau kêjala ñanoc naêsêpña.
- ²⁰ Aôm kôkêñ ñakesec, tec gêbêcauc,
go gêñ salerña samob oliñ palê êsa.
- ²¹ Lewe matac têtaiñ sebe sêniñ nêñ gwada,
sêjatu nêñ mo anga Anôtônê.
- ²² Oc embe êpi, oc têtaiñ tauñ su
nasêsa tauñ sic sênêc nêñ gêsun.
- ²³ Go ñamalacgeñ êsa naênam nê kôm,
êngôm nê gêñ êmoa e êmbêcauc.
- ²⁴ O Apômtau, aômnêm kôm taêsam ñanô lasê.
Aôm kômasañ gêñ tau samob tomêtêgeñ ma aômnêm gêñ, tañ kôkêñ nañ, gêjam
nom auc.
- ²⁵ Gwêc tau kêpoac ñatapa kêsô gedec lañgwageñ.
Gêñ materñ jali saun to kapôên e gelec-gelecgeñ.
- ²⁶ Wañ sêsêlêñ sêmoa
ma gasu-gasu, tañ kôkêñ nañ, gêjam nê ôwê gêmoa.
- ²⁷ Gêñ tonañ ñai samob sêôn aômgeñ
gebe aôm oc ôkêñ nêñ mo êtôm ñanocgeñ.
- ²⁸ Aôm embe ôkêñ, oc sejoñ sa.
Aôm embe ôlam lêmam, oc ñanô ñajam êoc êsêac tôñ.
- ²⁹ Aôm embe ônsañ lañômanô auc, oc têtakê.
Aôm embe ôkôc êsêac awenjaô su, oc sêmac êndu ma têtû kekop êtiam.
- ³⁰ Aôm embe ôkêñ awamjaô, oc materñ jali êsa.
Aôm gôjam nom lañô ôkwi kêtû wakuc.
- ³¹ Apômtaunê ñawasi oc ênêc tengeñ.
Apômtau oc êtu samuc nê geñ, tañ kêkêñ nañ.
- ³² Eñ mata gê nom, tec kêkôtêñ tau.
Eñ lêma kêmoasac lôc, tec ñajadaun kêsâ.
- ³³ Aê gabe jañga wê êpi Apômtau êtôm ñoc bêc jañgôn matoc jali samob.
Aê jañga wê lambiñña êndêñ ñoc Anôtô êtôm ñoc têm, tañ jamoa nañ.
- ³⁴ Eñ êñô aêñoc wê ñajammañ
gebe Apômtau gêgôm aê têtac ñajam kêsâ.
- ³⁵ Lau secwaga sênaña anga nom ma lau, tañ sêkac tauñ su anga Apômtaunê nañ
malerjmê.

O katuc tau, ôlanem Apômtau. Aleluja.

105

Anôtô kêmoasiñ Israel ñanô

- ¹ Anam danje êndêñ Apômtau, awem ênac ênê ñaê.
Anam ênê gêñ, tañ gêgôm nañ, ñawae êsa êndêñ tentenlatu.
- ² Anam wê êpi eñ to anam wê lambiñña êndêñ eñ.

- Anam ênê gêñsêga samob ñawae êsa.
- ³ Atoc taôm sa êtu ênê ñaê daburña.
Êsêac tañ sesom Apômtau nañ, ôliñ êpi e tapi-tapigen.
- ⁴ Apuc Apômtau to nê ñaclai ñam.
Ansom ênê lañôanô enden tônggen.
- ⁵ Taêm ênam ênê gêñsêga, tañ en gêgôm nañ.
Taêm ênam ênê gêñtalô to biñ, tañ awasun kêmêtôc nañ.
- ⁶ Ênê sakiñwaga Abraham nê latui amac.
Jakobnê latui tec kêjaliñ amac sa.
- ⁷ En Apômtau, aêacnên Anôtô.
En nom samucgen ñatau.
- ⁸ En taê gêjam nê poac geden tônggen.
En taê gêjam nê biñ, tañ gêjac mata kêpi gôlôac to gôlôac ñêngeñ su nañ.
- ⁹ En taê gêjam poac, tañ kêmoatiñ gêdên Abraham nañ,
ma biñ, tañ kêtôc lêma gêdên Isak ma kêsôm kêtú tôn nañ.
- ¹⁰ Biñ tonañ en kêsôm kêtú tôn gebe êtu Jakobnê biñsu
ma kêtú Israelnê poac ênêc tengeñña.
- ¹¹ Gêdên tañ en kêsôm gebe “Aê gabe jakên gamên Kanaan êndên aôm,
nom tañ gajac sam kêtú aômnêm gêñlênsêm nañ.”
- ¹² Gêdên tañ êsêac lau luagêcgen sêmoa nañ,
amboac lau jaba aña gamên tau.
- ¹³ Êsêac aña lau ten jaselom lau ten
ma aña gamên ten jasêpi gamên ten.
- ¹⁴ Ma en gêlôc gebe lau ten sêkônin êsêac tôn atom
ma gec biñ kiñ ñagêdô kêtú êsêacña.
- ¹⁵ En kêsôm gebe” Amosac ñoc lau, tañ gaen oso êsêac nañ atom
ma atu kasec aênoc propete atom.”
- ¹⁶ Gêdên tañ Apômtau kêsakiñ tóbôm kêsá nên gamên
ma gebe enen ñamalac ôliñ ñaseney mo samob su nañ,
- ¹⁷ en kêsakiñ ñac ten nê ñaê Josep gêmur êsêac,
tañ lau ten sêjam ôli en amboac gêñôma ten nañ.
- ¹⁸ Sêkapiñ ênê akaiñ tôn ña ka
ma sêsô en gêsutêkwa tôn ña kapoacwalô.
- ¹⁹ En gêmôa amboac tonañ e biñ, tañ kêsôm lasê nañ ñanô kêsá,
go Anôtônê biñ kêwaka en sa.
- ²⁰ Gocgo kiñ kêkên lau jasêgaboac en su.
Ñac tañ gêjam gôliñ lau jaba taêsam nañ, kêlêwan en jagêmôa nê tauña.
- ²¹ Ñac tau kêkên en kêtú ênê andu ñatau
ma gêjam gôliñ ênê waba samob.
- ²² Kêkên en gebe ênam gôliñ ênê kasêga êtôm nê ñalêlôm taê gêjam
ma êndôn mêtê êndên ñac tau nê gôliñwaga towae.
- ²³ Go Israel gêja Aiguptu.
Ma Jakob gêngôn gamên tonañ kêtú wakac.
- ²⁴ Gêdên tonañ Apômtau kêsun nê lau sa e têtú taêsam.
Kêsun êsêac sa têtú dani sêlêlêc nên ñacjo, tañ sêlêsu êsêacña nañ.
- ²⁵ Go gêjam lau Aiguptu nên ñalêlôm ôkwi e sêkên kisa gêdên nê lau
ma sêgôm Anôtônê sakiñwaga kwalec.
- ²⁶ Tec kêkên nê sakiñwaga Mose

- agêc Aron, tañ kêjaliñ eñ sa nañ.
- ²⁷ Ñac ulu tonañ sêgôm ênê gêntalô anğa lau tau nêñ
ma sêgôm gêñsêga anğa lau Aiguptu nêñ gamêñ.
- ²⁸ Eñ kêkêñ gêsunbôm to gêgôm gamêñ nakanuc kêsa,
mago êsêac sêkêñ tañeñ ênê biñ atom.
- ²⁹ Eñ gêjam êsêacnêñ bu ôkwi kêtú dec
ma kêkêñ êsêacnêñ i sêmac êndú.
- ³⁰ Eñ kêkêñ ôpôac seola gamêñ auc
e sêsô nêñ kiñ nê balêm ñalêlôm sêja.
- ³¹ Eñ kêjatu ma danğuc topom-topom Aleluja. sêmêñ.
Kawañ sêjam êsêacnêñ gamêñ samob auc.
- ³² Eñ kêkêñ kompoc kêtuc êsêac
ma ôsic kêkac kêpô gamêñ gêjô kom su.
- ³³ Kom tau gêjac êsêacnêñ aiñ to jambô
ma gêjac êsêacnêñ gamêñ ñaka popoc.
- ³⁴ Eñ kêjatu ma wagô sêmêñ.
Wagô wakuc taêsam ñalêlêma atom.
- ³⁵ Gêñ tonañ ñai señ gamêñ tonañ ñagêñ tolaun samob
ma señ êsêacnêñ kôm ñanô su.
- ³⁶ Go gêjac lau nêñ ñacmêc samob êndú anğa nêñ gamêñ,
gêjac êsêacnêñ lau matac ñamêcğoc.
- ³⁷ Ma kêkêñ nê lau sêwê tosilber ma goldgeñ sêja.
Ma ênê lau tau nêñ teñ kêsêlêñ gêbôc-gêbôc atom.
- ³⁸ Aiguptu sêlic êsêac sêc sêja, gocgo nêñ ñalêlôm kêlêwan tau
gebe têtêc êsêac ñanô.
- ³⁹ Eñ kêkêñ tao teñ kêgadê êsêac
ma jawaô gebe êpô êsêac êndêñ êmbêc.
- ⁴⁰ Êsêac teteñ, go eñ kêkêñ kêmbico sêmêñ
ma kêpuc êsêac tôñ ña mo kêsêp anğa undambê.
- ⁴¹ Eñ gêga poc kêkôc ma bu kasa
e keseleñ kêsa gamêñ sawa kêtôm bu kapôñeñ
- ⁴² gebe eñ taê gêjam nê poac dabun.
Eñ taê gêjam nê sakiñwaga Abraham.
- ⁴³ Amboac tonañ eñ gêwê nê lau sêsa sêja.
Ma êsêac sêjam wê totêntac ñajamgeñ.
- ⁴⁴ Eñ kêkêñ lau samuc nêñ gamêñ gêdêñ êsêac
ma êsêac sêwê kaiñ lau tau nêñ awa to waba kêtú nêñ gêñ
- ⁴⁵ gebe êsêac sêmansañ ênê biñsu
ma sêñgôm biñ, tañ eñ kêjatu nañ, êtu tôñ.

Aleluja.

106

Anôtô kêmoasiñ nê lau

- ¹ Aleluja.
Anam danğe êndêñ Apômtau gebe eñ gabêjam.
Ênê moasiñ oc ênêc teñgeñ biññanôgoc.
- ² Asa kêtôm gebe êsôm Apômtaunê gêñsêga lasê tomalageñ
ma asa oc êñgôm ênê wae êsa naêtôm.
- ³ Aê aoc êôc êsêac, tañ sêsap biñgêdêñ tôñ

ma sêmasañ biŋgêdêŋ gederj tôngeŋ naŋ.

⁴ O Apômtau, taêm ênam aê êtôm, taŋ taêm walô nêmu lau naŋ.

Mêŋônâma aê aoc sumañ

⁵ gebe jalic lau, taŋ kôjaliŋ êsêac sa naŋ, sêmoa nêŋ ŋajam ma êmoasiŋ ŋoc ŋalêlôm
gebe têtac ŋajam êsa êtu nêmu lau têtac ŋajamŋa ma jamoa ôlic êpigeŋ êtu nêmu
gêŋlênsêmŋa.

⁶ Aêac to ma mimi agôm secgoc.

Aêac agôm keso to geogoc.

⁷ Ma mimi sêmoa Aiguptu ma tetoc aôm nêmu gêŋsêga sa atom, ac taêŋ gêjam nêmu moasiŋ,
taŋ gêjam êsêac auc naŋ atom.

Êsêac gêsuntêkwa ŋatorj kêsa gêdêŋ Lôlôc ŋatau aŋga Gwêckoc,

⁸ mago eŋ gêjam êsêac sa kêtû nê ŋaêŋa
gebe êwaka nê ŋaclai sa ŋamalac sêlic.

⁹ Eŋ kêsaic biŋ kêpi Gwêckoc e ŋakelenj kêsa.

Eŋ gêwê nê lau sêsêlêŋ selom ŋamakenj amboac sêmoa gamêŋ ŋakelenj.

¹⁰ Eŋ gêgôm gêŋ tonañ gêjam êsêac kêsi aŋga lau, taŋ sêjanda êsêac naŋ lemeŋ
ma kêjanjo êsêac su aŋga nêŋ ŋacjo nêŋ ŋaclai.

¹¹ ŋadembom kêsiŋ lau, taŋ sêlêsu êsêac naŋ auc
e ŋanô kêsû teŋ kêsêp siŋsawa atom.

¹² Gêdêŋ tonañ sêkêŋ gêwiŋ ênê biŋ
ma sêjam wê lambiŋŋa kêpi eŋ.

¹³ Mago êsêac sêliŋ ênê gêŋsêga siŋ sebeŋ
ma seseŋ ênê gôliŋ popoc.

¹⁴ Êsêac sêkêŋ gêwiŋ nêŋ ŋalêlôm ŋakalac aŋga gamêŋ sawa
ma sêsaê Anôtô aŋga gamêŋ ŋagêlêŋ.

¹⁵ Tec eŋ kêkêŋ gêŋ, taŋ êsêac têtaj naŋ,
mago kêkêŋ gêmâc sec gesenj êsêac.

¹⁶ Aŋga gamêŋ becŋa êsêac sêjam lêmuŋ Mose
ma sêgôm Anôtônê dabuŋwaga Aron amboac tonañgeŋ.

¹⁷ Tec nom gêŋac ma kêdanjgôŋ Datan
ma kêmakop toŋ Abiramŋa auc.

¹⁸ Ja kêsa aŋga êsêacnêŋ toŋ ŋalêlôm
e jawaô geŋ alôb-alôbwaga su.

¹⁹ Êsêac sêmasañ nêŋ bulimakao ŋakatu gold teŋ aŋga Sinai
ma sêjam sakiŋ ŋakatu gold tau.

²⁰ Ma sêkêŋ bôc, taŋ seŋ gêgwanŋa naŋ, nêŋ teŋ ŋakatu
gêjô nêŋ Anôtô nê ŋawasi su.

²¹ Êsêac sêliŋ nêŋ gêjam-sawaga Anôtô,
taŋ gêgôm gêŋsêga aŋga Aiguptu naŋ siŋ.

²² ŋac tau gêgôm gêŋtalô aŋga gamêŋ tonañ,
gêgôm gêŋ ŋaclaisêga aŋga Gwêckoc.

²³ Amboac tonañ Anôtô kêsôm gebe
enseŋ nê lau su.

Mago nê sakiŋwaga Mose, taŋ Anôtô kêjaliŋ eŋ sa naŋ,
kêkô Anôtônê têtac ŋandanj auc gebe enseŋ êsêac su atom.

²⁴ Go sêkêŋ gêwiŋ biŋ, taŋ eŋ gêjac mata naŋ atom
ma sêbu gamêŋ ŋajam tau.

- 25 Êsêac têtû dindiņ biņ kêtôm nêj beclêlômgerj
ma sêkêj taņeņ Apômtaunê awa atom.
- 26 Tec eņ gêoc lêma sa ma kêsôm kêtû tônj gebe
enseņ êsêac aņga gamêj sawa.
- 27 Go êta êsêacnêj wakuc êliņ-êliņ sêsêp tentenlatu ŋalêlôm
e sêmac êndu aņga gamêj jaba.
- 28 Go êsêac sêsap Bal Peor tônj
ma seņ gwam matê ŋada.
- 29 Êsêac sêgôm gêj amboac tonaj e sêgôm Apômtau têtac kêbôli auc
ma gêmac sec teņ gêgôm êsêac.
- 30 Go Pinehas gêdi ma kêmêtôc êsêac
e gêmac sec gêoņ sa.
- 31 Ŋac tau gêgôm nê gêj amboac tonaj tec lau sêlic eņ amboac ŋac mansaņ
ma gôlôac to gôlôac taêj gêjam eņ gedêj tôngeņ.
- 32 Go sêgôm Anôtô têtac ŋandaņ kêsa aņga bu Meriba
e Mose kêtap ŋagêjô sa gêjô êsêac.
- 33 Êsêac sêgôm Mosenê ŋalêlôm gêoņ eņ sa sec
e kêsôm biņ tokauc masi.
- 34 Israel sesêj lau samuc
kêtôm Apômtau kêsakiņ êsêacņa atom.
- 35 Êsêac sêjam tauņ
e têtêku lau samuc naņ lêj jaba.
- 36 Ma sêjam sakiņ êsêacnêj gwam,
tec kêtû lakô gêdêj êsêac.
- 37 Êsêac sêkêj latuņio to ŋac têtû da
gêdêj lau samuc nêj ŋalau sec.
- 38 Êsêac sêkêc lau tobiņmê nêj dec siņ gebe sêkêj latuņio to ŋac kêtû da gêdêj
Kanaannêj gwam.
Sêgôm amboac tonaj tec sesêj nom ŋadabuņ su.
- 39 Êsêac sêjac môp tauņ tec sêkac tauņ su aņga Anôtônê.
Êsêac sêgôm nêj gêj amboac tonaj tec sesêj poac popoc.
- 40 Go Apômtau têtac ŋandaņ kêsa gêdêj nê lau
gebe nê ŋalêlôm kêmoatiņ tau tônj kêtû nê gêjnlênsêmņa.
- 41 Eņ gêwi êsêac siņ sêsêp lau samuc lemeņ,
tec lau, taņ sêkêj kisa êsêac naņ, sêjam gôliņ êsêac.
- 42 Nêj ŋacjo sêkôniņ êsêac tônj
e sewec sêsô ŋacjo lemeņ ŋalabu samucgeņ.
- 43 Apômtau gêjam êsêac sa kêsêp ŋasawa ŋapaņ,
mago êsêac gêsuntêkwa ŋatonj ma nêj sec gêjam sêga e kêkôniņ êsêac tônj.
- 44 Tajeņ gêdêj taņ tetaņ taņ gêdêj eņ naņ,
Apômtau kêkêj taņa to taê walô êsêac kêtû nêj gêjwapacņa.
- 45 Eņ taê gêjam nê poac, taņ kêmoatiņ kêtû êsêacņa naņ,
ma taê walô êsêac kêtû nê têtac gêwiņ tengeņņa.
- 46 Ma kêkêj êsêac, taņ sêwê êsêac sêņgônj kapoacwalô naņ,
nêj ŋalêlôm taêj walô êsêac.
- 47 O Apômtau, aêacma Anôtô, ônam aêacmêj sa
ma ônac aêac sa aņga lau samuc nêj êtiam

gebe aêac anam danje êndêñ aômnêm ñaê dabur
ma têtac ñajam êsa êtu nêm waemña.

⁴⁸ Aweñ êôc Apômtau Israelnêñ Anôtô êndêñ galoc to enderñ tôngeñ,
ma lau samob sêlôc gebe “Birñjanô.”

Aleluja.

107

BUKU KÊTU LEMEÏTEÏÏA

Apômtau gêjam aêac sa

- ¹ “Anam danje êndêñ Apômtau gebe eñ ñac gabêjam,
ênê moasinñ ênêc teñgeñ biñjanô.”
- ² Lau tañ Apômtau gêjam êsêac kêsi ma kêjanço êsêac su ança gêñwapac nañ,
sêsôm amboac tonañ.
- ³ Lau tañ eñ gêjac êsêac sa sêmên ança oc kêpi to oc kêsêp ma ança musançu-m to mula-
m nañ,
sêsôm amboac tonañ.
- ⁴ Nêñ lau ñagêdô seo sêmoa gamên sawa, tañ intêna masianô nañ,
ma têtap malac sêñgônña teñ sa atomanô.
- ⁵ Mo to bu gêjô êsêac
e katuñ tekweñ gêbac.
- ⁶ Gêñwapac tonañ gêgôm êsêac e aweñ gêjac Anôtô,
tec gêjam êsêac sa ança nêñ ñandanñ tau
- ⁷ ma gêwê êsêac katôgeñ
e sêô lasê malac teñ ma sêñgônñ.
- ⁸ Êsêac sênam danje êndêñ Apômtau êtu ênê têtac gêwiñ teñgeñña
ma êtu ênê gêñsêga, tañ gêgôm gêdêñ ñamalac latuñi nañña,
⁹ gebe eñ kêlau êsêac, tañ bu gêjô êsêac nañ,
ma kêkêñ gêñ ñajam gêôc êsêac, tañ mo gêjô nañ têt.
- ¹⁰ Nêñ lau ñagêdô sêñgônñ gêsunbôm to ñakesec,
sêlai êsêac têt ña ki sêñgônñ jageo
- ¹¹ gebe êsêac sêli aweñ sa gêdêñ biñsu
ma sêbu Lôlôc ñatau nê biñ.
- ¹² Koler ñajana kêkôninñ êsêac e tekweñ gêbac.
Êsêac sêu taunñ jasêc ma nêñ gêjam-sawaga masi.
- ¹³ Gêñwapac tonañ gêgôm êsêac e aweñ gêjac Apômtau,
tec eñ gêjam êsêac sa ança nêñ ñandanñ tau.
- ¹⁴ Eñ gêwê êsêac sêsa ança gêsunbôm to ñakesec
ma kêsaic nêñ kapoacwalô gêñgic.
- ¹⁵ Lau tonañ aweñ êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwiñ teñgeñña
ma êtu ênê gêñsêga, tañ gêgôm gêdêñ ñamalac latuñi nañña,
¹⁶ gebe eñ kêtuc katam ki popoc
ma kêtuc balañ ki tulu.
- ¹⁷ Nêñ lau ñagêdô têtap gêmác sa kêtu nêñ secña
ma sêôc ñandanñ kêtu nêñ geonña.
- ¹⁸ Lau tonañ nêñ ñalêlôm gedec gêñ taniñña samob
e sêsa pañ lëndañ sêmac êndunña.
- ¹⁹ Gêñwapac tonañ gêgôm êsêac ma aweñ gêjac Apômtau,

- tec eņ gêjam êsêac sa aņga nêj ņandarj tau.
- ²⁰ Eņ kêsakinj nê biņ gebe êņgôm êsêac ņajam êsa
ma kêjaņgo êsêac su aņga sê.
- ²¹ Lau tonarj awerj êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwiņ tengeņņa
ma êtu ênê gêņsêga, taņ gêgôm gêdêj ņamalac latuņi naņņa.
- ²² Êsêac sêkêj da danje
ma sêsôm ênê gêj, taņ gêgôm naņ, lasê êsêp wê têtac ņajamņa.
- ²³ Nêj lau ņagêdô sêlac sêsa gwêcô sêja
sebe têtulu gêj aņga gwêc sawa.
- ²⁴ Êsêac sêlic gêj, taņ Apômtau gêgôm naņ,
to ênê gêņsêga gwêc sawaņa.
- ²⁵ Gebe eņ kêjatu e mu gêbuc
ma gêli gwêc ņadembom kapôêj sa.
- ²⁶ Gwêc tau kêsurj êsêac sa sêpi e jadêdêj undambê, go gêu êsêac sêsêp e gacgeņ sêsêp
gwêclêlôm sêja.
Ma gêgôm êsêac e atêj uc-ucgeņ.
- ²⁷ Êsêac katuj kêlau e sêku amboac bu kêjaņij êsêac
ma nêj meloco kêsa samucgeņ.
- ²⁸ Gêjwapac tonarj gêgôm êsêac e awerj gêjac Apômtau,
tec eņ gêjam êsêac sa aņga nêj ņandarj tau.
- ²⁹ Eņ gêgôm mutêna kêtû malô
ma kêkêj bênôj kêsêp
- ³⁰ e êsêac têtac ņajam kêsa gebe gwêc kêtû malô,
go gêwê êsêac sêsô lêlôm, taņ sepej naņ sêja.
- ³¹ Lau tonarj awerj êôc Apômtau êtu ênê têtac gêwiņ tengeņņa
ma êtu ênê gêņsêga, taņ gêgôm gêdêj ņamalac latuņi naņņa.
- ³² Êsêac tetoc eņ sa aņga gôlôac ņalêlôm
ma sêlanem eņ aņga laumatanêj sêkac sa ņalêlôm.
- ³³ Eņ gêjam bu ôkwi kêtû gamêj sawa
ma bumata kêtû gamêj kelej.
- ³⁴ Nom ņalêsi ņajam kêtû mêcgauc
kêtû lau, taņ sêņgôj naņ, nêj geoņa.
- ³⁵ Go gêjam gamêj sawa ôkwi kêtû bugêjactorj
ma gamêj kelej kêtû bumata.
- ³⁶ Ma eņ kêkêj gamêj tau gêdêj lau, taņ mo gêjô êsêac naņ sêņgôj,
go sêkwê nêj malac sa gebe sêņgôjņa.
- ³⁷ Êsêac sêjam nêj kôm to sêsê kôm wainņa
e gêjam ņanô gêôc tau tôj-tôj.
- ³⁸ Eņ gêjam mec êsêac têtû lau taêsam
ma kêkêj nêj bôc ņalêlêma atom.
- ³⁹ Gêdêj taņ gêjwapac kêkônij êsêac e sêpô lêna tauj êndu-êndu
ma nêj gêj ņajam kêtaij su e têtû wapi naņ,
- ⁴⁰ eņ kêsêwa majerj kêpi kasêga
ma kêkêj êsêac seo sêmoa gamêj sawa naņ, intêna masi.
- ⁴¹ Mago eņ gêôc ņac ņalêlôm sawa sa aņga gêjwapac ņalêlôm
ma gêjac ênê gôlôac sa têtû kapôêj.
- ⁴² Lau mansarj sêlic e têtac ņajam kêsa
ma gêjac lau secwaga samob nêj lêno auc.
- ⁴³ Lau tokauc taêj ênam biņ tonarj
ma sêjala Apômtaunê têtac gêwiņ tengeņņa ņanô.

108

Mec Anôtô ênam aêac sa anja nacjo nêj

(Pes 57:7-11; 60:5-12)

- ¹ O Anôtô, hoc ñalêlôm kêpa su gabe janam wê to jangôm gêj wêja êtañ.
O katuc tau, ôndimarj.
- ² Gêj wêja totau-totau, andi.
Aê gabe janu gamêj kelenderj sa.
- ³ O Apomtau, aê gabe jalanem aôm anja lau ñalêlôm.
Aê gabe aoc êoc aôm anja tentenlatu ñalêlôm.
- ⁴ Gebe aômnêm têtac gêwiñ tengeñja kêpi-kêpi e jagêdêj undambê
ma aômnêm bij ñañêj kelenderj tau e jagêdêj tao.
- ⁵ O Anôtô, ôsuñ taôm sa e êndêj undambê ñaô
ma nêm ñawasi ênam nom samuc auc.
- ⁶ Ôkêj tañam aêac ma ônam nêm lau, tañ têtac gêwiñ êsêac nañ sa.
Nêm anôja engeñ aêac sa.
- ⁷ ñac dabuñ Anôtô kêsôm anja nê gamêj dabuñ gebe
“Aê jawa Sikem êkôc-êkôc totêtac ñajamgeñ ma janac sam gaboañ Sukot êndêj hoc
lau.
- ⁸ Gilead to Manase kêtû hoc gamêj.
Epraim kêtû môkêcapac ñakululuñ ki to Juda kêtû hoc tôc gôliñja.
- ⁹ Moab kêtû hoc laclu jakwasij taucña.
Aê jambaliñ hoc atapa êpi Edom ma hoc dimai êpi Pilistinêj gamêj.”
- ¹⁰ O Anôtô, asa oc êwê aê jandêj malac totuñbôm ñajaña jana.
Asa oc êwê aê najaô lasê Edom.
- ¹¹ O Anôtô, aôm oc gôwi aêac sij
ma kôtu aêacma lausij nêj laumata atom me.
- ¹² Ônam aêac sa êndêj ñacjomañ
gebe ñamalac oc sênam aêac sa êtôm atom.
- ¹³ Anôtô êwiñ aêac, go danserj nacjo alij-êlij.
Eñ taugerj tec oc êka aêacnêj nacjo popoc.

*

109

Ñac-gêmoa-gêjwapac-ñalêlôm nê tañi

- ¹ O Anôtô, aê aoc gêoc aôm,
amboac tonañ ônam taôm tøj aê atom,
- ² gebe lau alôb-alôb to lau dansañ sêña awerj gêdêj aê
ma sêgôlij bij kêpi aê.
- ³ Nêj bij têtac ñandañ secña kêkôm aê auc
ma sêjac aê ñam mêgeñ.
- ⁴ Aê kateñ mec kêtû êsêacña.
Aê têtac gêwiñ êsêac, mago sêjam kisa aê.
- ⁵ Aê kamoasij êsêac, mago sêkêj sec gêjô
Aê têtac gêwiñ êsêac, mago sêkêj kisa aê.
- ⁶ Ôkêj ñac alôb-alôb teñ êmêtoc hoc nacjo
ma nê nacjo teñ êngôlij bij êpi eñ.
- ⁷ Êsêac sêmêtoc eñ ma sêkip ênê keso sa

* 108:13: Dawidnê pesalem teñ. Wê teñ.

- ma ñac tau nê mec êtu nê sec.
- ⁸ Ênê bêc êngôn mata jaliña êtu dambê
ma nê sakiñ elom ñac teñman.
- ⁹ Ênê ñapalê têtú mosêbu
ma nê awê êtu awêruc.
- ¹⁰ Ênê ñapalê sêmoa nêñ alê katuc ñagala atom,
sensom mo ma teteñ sêôn-sêôngeñ.
- ¹¹ Ñac sec tau, tañ launêñ tôp gêc eñ nañ, nê waba samob êpêla tau su
ma lau jaba sêjañgo ênê koleñ ñanô su.
- ¹² Eñ êtap nê ñac taê walô eñña teñ sa atomanô
ma lau teñ sênam jaom ênê mosêbu atom.
- ¹³ Ênê wakuc samob sêmac êndu
ma sênam kauc dêbuñinêñ ñaê samucgeñman.
- ¹⁴ Apômtau taê ênam ênê mimi nêñ keso
ma êsuc tênanê sec ôkwi atomanô.
- ¹⁵ Apômtau taê ênam nêñ sec endeñ tôngeñ
ma enseñ lau sec tonañ nêñ ñaê su samucgeñ e sêliñ siñ aña nom.
- ¹⁶ Gebe ñac tau taê gêjam têtac gêwiñ lauña atom.
Eñ kêjanda lau sêngôn jageoña to lau ñalêlômsawa ma lau sêpô lêna tauña e sêmac
êndu.
- ¹⁷ Eñ têtac gêwiñ gebe êpuc boa lau amboac tonañ sêpuc boa eñ tau.
Eñ têtac gedec moasiñ, tec moasiñ ênac jaê eñ.
- ¹⁸ Biñ kêpuc boaña kêkôm eñ auc amboac kêsô ñakwê.
Gêñ tau tonañ êsêli ênê ôlilêlôm popoc amboac bu ma êndanuc ênê ñatêkwa
amboac niptêkwiman.
- ¹⁹ Biñ kêpuc boaña tonañ kêtôm obo, tañ eñ gêjac nañ,
ma kêtôm ômbiñkap, tañ kêjandiñ gedeñ eñ tôñ nañ.
- ²⁰ Apômtau oc êngôm aêñoc soño-soño
to êsêac, tañ sêsôm biñ sec kêpi aê nañ, amboac tonañgeñman.
- ²¹ Ma aôm Apômtau, ñoc Anôtô, mênômoa ôwiñ aê êtu nêñ ñaêña
ma ônam aê sa êtu nêñ têtac gêwiñ teñgeñña.
- ²² Gebe aê ñac ñalêlôm sawa kapô lêna
ma aêñoc ñalêlôm popoc jamuñ-jamuñgeñ.
- ²³ Aê ôlic kêtaiñ e kêtôm katuñ kêtú baliñ su.
Aê katôm siob, tañ mutêna kêdaba piñpañ.
- ²⁴ Aê gajam dabuñ mo e ocmatu kêtú golor
ma ôlic kêtú sec e ñatêkwa kêsá awê samob.
- ²⁵ Êsêac sêkêñ aê katu êsêacnêñ gêñ lêlêña teñ
ma têdaiñ gêsuiñ kêtú aêña.
- ²⁶ O Apômtau, ñoc Anôtô, mênôpuc aê tôñ.
Ônam aê sa êtu nêñ têtac gêwiñ aê ñanôgeñña.
- ²⁷ Ôkêñ ñoc ñacjo sêjala gebe aôm lêmam gôjam aê sa.
Aôm Apômtau gêjam gôliñ amboac tonañgeñ.
- ²⁸ Êsêac sêpuc boa aêman, mago aôm ônam mec aê.
Êsêac tañ sêjanda aê nañ, sêkumañ gebe aômnêñ sakiñwaga aê jamoa totêtac
ñajamgeñ.
- ²⁹ Majeñ êtu ñoc soño-soñonêñ ñakwê
ma êsêac sênac biñ majeñña êtu nêñ obo.
- ³⁰ Aocsuiñ ênam danje kapôêñ êndêñ Apômtau.

Aê jalambij er jamoa launêj sêkac sa ñalêlôm,
³¹ gebe er kêkô ñac ñalêlôm sawa nê anôña
 gebe ênam er sa êndêj êsêac, tañ sebe sensej er su nañ.

*

110

Apômtau agêc nê kij, tañ gerj oso er nañ

¹ Apômtaunê bij gêdêj ñoc Apômtau gebe

“Mêjôngôj aêjoc anôña

e jakêj nê m ñacjo

sênêc amkaij ñalabu acgom.”

² Apômtau êkêj nê m gôlij ñac lai esewec aña Sion ma êsa êna êtu tapa.

Ônam gôlij nê m ñacjo.

³ Êndêj bêc, tañ aôm ônac nê m ñacjo nañ,

nê m lau sêwij aôm sênac ñawaegenj.

Êtôm nop êpoac bêbêc kanucgenj

aôm nê m lau mata sêwac êndêj aôm nê m lôc dabuj.

⁴ Apômtau kêtôc lêma sa su

ma oc ensej nê bij atom gebe

“Aôm kôtu ñac dabuj sêga ômoa tenjenja

kôtôm Melkisedek tau.”

⁵ Apômtau kêkô aôm nê m anôña.

Êndêj ênê bêc têtac ñandañja oc êku kij samob tulu.

⁶ Er oc êmêtôc tentenjatunêj bij ma êkêj nêj ñacmatê sên am gamêj auc.

Er ênac lau môkêj êkôc aña gaboaj tapa.

⁷ Kij oc ênôm bu, tañ kêpoac gêdêj intêna ñatali nañ,

amboac tonañ tec êsa môkêapac sajenj.

*

111

Awej êoc Anôtô êtu êmoasij ôlij to katuñja

¹ Aleluja.

Aê gabe janam danje Apômtau toñoc ñalêlôm samucgenj.

Janjôm amboac tonañ aña lau mansañ to gôlôac ñalêlôm.

² Apômtau gêgôm gêj sêga kapôêj.

Êsêac samob, tañ têtac kêkac êsêac kêt u gêj tonañja nañ, sêpuc gêj tau ñam.

³ ñawasi to ñac lai gêjam samob, tañ er gêgôm nañ auc

ma ênê bij gêdêj oc ênêc enderj tôjgenj.

⁴ Apômtau kêkêj nê gêjtalô taujala gebe taliñ sij atom.

Er ñacmoasij to ñac gabêjam.

⁵ Er kêkêj mo gêdêj êsêac, tañ têtêc er nañ.

Er taê gêjam nê poac gederj tôjgenj.

⁶ Er kêkêj lau samuc nêj gêj lênsê m gêdêj nê lau,

tec gêwa nê ñac lai sa gêdêj êsêac.

⁷ Gêj tañ lêma gêgôm nañ, ñañêj to gêdêj.

Ênê bij su samob kêt u katô.

* 109:31: Dawidnê pesalem tej. * 110:7: Dawidnê pesalem tej.

- ⁸ Eñ k waka biñsu tau sa gebe  n c enderj tôngenj
ma k k nj biñsu tau tobiñ  n ng  ma tobiñ  n ng .
⁹ Eñ g jam n  lau k si ma kêmoatiñ n  poac tengeñña g d nj  s ac.
 n   a  dabuñ to  n lai.
¹⁰ Tat c Apômtau k tu m t   am  wa lau samob, tañ s ng m  n   sa nañ, n nj kauc sa.
Talambiñ ej enderj t ngenj.

112

Embe tat c An t  oc  nam a ac sa

¹ Aleluja.

- A  aoc  c  ac, tañ k t c Ap mtau
to g g m  n  biñsu  n  k sa totêtac  jamgenj nañ.
²  n  wakuc oc t tu gamênj  tau tor lai.
Ma Ap mtau  nam mec lau mansanj n nj g l ac.
³ G nj mas  to awa  n c  n  andu
ma  n  biñgêdênj oc  n c enderj t ngenj.
⁴ Eñ k p  lau mansanj k t m  aw  k p  gamênj  akesec.
Eñ  ac g d nj tec ta  labu ma k moasiñ lau.
⁵ A  aoc  c  ac, tañ ta  wal  lau to g jam lau sawa sa nañ,
ma  ng m n  g nj samob na nd ng nj.
⁶ Eñ oc  k   jajaña  ku atoman 
ma lau oc ta nj  nam ej enderj t ngenj.
⁷⁻⁸ Gênjwapac  awae oc  ng m ej  t c tau atom.
 n   al l m  n ng  ma ta   ka Ap mtau!
Eñ t tac k pa su ma k t c tau atom.
 nd nj  amu ej oc  ku n   acjo tulugenj.
⁹ Eñ g jac sam n  g nj g jac  awaegenj g d nj lau  al l m sawa amboac tonanjenj.
 n  biñgêdênj oc  n c enderj tôngenj. Eñ oc  tu apômtau towae.
¹⁰  ac tañ k kac tau su anga An t n  nañ, g lic e k tu m si.
Eñ gêmênj luluñ, mago  n  masi. Lau secwaga embe ta nj  ka biñ tenj oc  n 
 nsuñ tau  nd nj  s ac atom.

113

Aweñ  c moasiñ  tau An t 

¹ Aleluja.

- Ap mtaun  sakiñwaga amac,
alanem Ap mtaun   a 
² Aweñ  c Ap mtaun   a 
 nd nj galoc ma  n c enderj tôngenj.
³ Aweñ  c Ap mtaun   a 
annga oc k pi e  nd nj oc k s p.
⁴ Apômtau k l l c tentenlatui samob su.
 n   awasi kelej undamb  su.
⁵ Asa oc  t m Apomtau, a acn nj An t ,
tañ gêngônj n  l p nj anga l l c nañ.
⁶  ac tau nañ gewec,
go katuc k niñ undamb  to nom.
⁷ Eñ k kam  al l m sawa anga kekop

- ma gêôc ñac kapô lênaña sa anğa wao.
⁸ Gebe etoc eñ êngôn êwiñ kasêga,
 êngôn nabañ ênê launên kasêga.
⁹ Eñ kékên awê kapoac gêwê kaiñ andu
 ma kékên eñ kékôc ñapalê e têtac ñajam kêsa langwageñ.

Aleluja.

114

Wê Pasaja ten

¹ Alleluja.

- Gêdên tañ Israel gêdi anğa Aiguptu,
 gedên tañ Jakobnê gôlôac dêdi anğa lau awen jaba nañ,
² Juda kêtü Apômtaunê gamên dabuñ
 ma Israel kêtü ênê gamên gôliñña.
³ Gwêc tau gêlic e kêtaiñ su
 ma bu Jordan gêlêc tau sa jakêkô.
⁴ Lôc sêboañ têtôm domba kapoac
 ma gamên ñabau têtôm domba ñalatu.
⁵ O gwec, asageñ gêgôm aôm tec kôtaiñ su.
 O Jordan, asageñ gêgôm aôm tec gôlêc taôm sa jakêkô.
⁶ O lôc, asageñ gêgôm amac tec aboañ amboac domba kapoac.
 O gamên ñabau, asageñ gêgôm amac, tec aboañ amboac domba ñalatu.
⁷ O nom, ôwiwic taôm gebe Apômtau gêmên,
 Jakobnê Anôtô mêngegêmoa gêwiñ aôm.
⁸ ñac tau gêjam poc ôkwi kêtü bu ñatoñ
 ma poclô kêtü bumata, tañ kêpulu kêpi gêmên nañ.

115

Anôtô mata jali nê wae êsa

- ¹ O Apômtau, otoc aêac sa atom, otoc aêacma ñaê sa atom, otoc taômnêm ñaê sa
 êtu nêm têtac gêwiñ tengeñña to nêm biñ ñañêñña.
² Amboac ondoc lau samuc têtü kênac gebe
 “Êsêacnên Anôtô gêmôa ondoc.”
³ Aêacnên Anôtô gêmôa undambêgoc,
 eñ gêgôm gên samob, tañ nê ñalêlôm taê gêjam nañ.
⁴ Êsêacnên gwam silber to gold,
 nañ ñamalac lemeñ sêgôm.
⁵ Êsêacnên awensuñ gêc, mago sêsôm biñ atom.
 Matejanô gêc, mago sêlic gamên Aleluja. atom.
⁶ Êsêac tañensuñ gêc, mago sênô biñ atom.
 Lusunsuñ gêc, mago sênü gên atom.
⁷ Êsêac lemeñ gêc, mago sêmoasac gên atom. Eñkaiñ gêc, mago sêsêlên atom
 ma nêñ koclabeñ kêtaiñ atom.
⁸ Lau sêmasañ-gên-tauwaga têtôm nêñ gên tau
 ma lau samob, tañ taên kêka gwam nañ, amboac tonageñ.
⁹ O amac Israelwaga, taêm êka Apômtau.

- Eñ kêtù amacnê̄m lautuc ma gêjam-sawaga.
¹⁰ O Aronnê gôlôac, taêm êka Apômtau.
 Eñ kêtù amacnê̄m lautuc to gêjam-sawaga.
¹¹ O amac, tañ atêc Apômtau nañ, taêm êka Apômtau.
 Eñ kêtù amacnê̄m lautuc ma gêjam-sawaga.
¹² Apômtau taê gêjam aêac, eñ oc ênam mec aêac.
 Eñ oc ênam mec Israelnê̄n gôlôac ma oc ênam mec Aronnê gôlôac.
¹³ Eñ oc ênam mec êsêac, tañ têtêc Apômtau nañ,
 lau sauñ to lau kapôê̄n.
¹⁴ Apômtau êkê̄n amac atu taêsam.
 Eñ êkê̄n amac atu taêsam ma nê̄m gôlôac amboac tonan̄geñ.
¹⁵ Apômtau tañ kêkê̄n undambê̄ to nom nañ,
 ênam mec amac.
¹⁶ Undambê̄ kêtù Apômtaunê̄ undambê̄
 ma nom tec eñ kêkê̄n gêdê̄n ñamalac.
¹⁷ Ñacmatê̄ to êsêac, tañ sêc sêsêp nê̄n gamê̄n ñan̄ê̄nna sê̄ja nañ,
 nê̄n teñ oc êlanem Apômtau atom.
¹⁸ Mago aêac oc talanem Apômtau
 galoc to oc endeñ tòn̄geñ.

Aleluja.

116

Anôtô gêjam ñac, tañ kêsa pañ lëndan̄ nañ, sa ñawê danger̄a

- ¹ Aê têtac gêwiñ Apômtau gebe eñ kêkê̄n taña aê
 ma gêñô ñoc tañiboa.
² Eñ gê taña aê.
 Amboac tonan̄ jamôêc êndê̄n eñ êtôm ñoc bêc samob.
³ Tamac êndu ñalêpoa gêsô aê tôn̄ ma katêc tauc ñasec kêtù lamboam̄na.
 Aê gaôc gêñwapac to kapô lêna
⁴ e aoc gêjac Apômtaunê̄ ñaê gebe
 “O Apômtau, aê jateñ aôm ônam aê kêsiman̄.”
⁵ Apômtau eñ ñacmoasiñ to gêdê̄n.
 Aêacnê̄n Anôtô kêtù taê labu ñamôkê.
⁶ Apômtau gejob lau meloc-meloc.
 Aê katu palê, mago eñ gêjam aê sa.
⁷ O katuc tau, naôlêwan̄ taôm êtiam
 gebe Apômtau kêmoasiñ aôm̄gac.
⁸ Biññanô, aôm gôjam katuc kêsi an̄ga tamac êndun̄a.
 Aôm kôpuc matocgasi tôn̄ gêdê̄n matocsulu ma goder̄eñ ockain̄ tôn̄ gebe jaka selelec
 atom.
⁹ Aê jasa ñoc lêng jamoa Apômtau lan̄ônê̄m
 an̄ga gamê̄n sêñgôn̄ mateñ jaliña.
¹⁰ Gêdê̄n tañ aê kasôm gebe “Ñoc ñalêlôm popoc-popocgeñ” nañ,
 mago gawi kakê̄n gêwiñ Anôtôn̄a siñ atom.
¹¹ Gêdê̄n tañ kapô lêna ñasec nañ, aê kasôm gebe
 “Ñamalac samob dansantêna.”
¹² Aê oc jakê̄n asageñ êndê̄n Apômtau

- êjô nê moasiņ, taņ kêkêņ gêdêņ aê naņ.
¹³ Aê gabe jaôc moasiņ ŋalaclu sa êtu danġe
 ma gabe aoc ênac Apômtaunê ŋaê.
¹⁴ Biņ taņ gajac mata gêdêņ Apômtau naņ, gabe jaņġôm êtu tôņ.
 Gabe jaņġôm êtu tôņ aņga ênê lau samob ŋalêlôm.
¹⁵ Apômtaunê lau mansaņ embe sêmac êndu,
 oc êlic amboac ġêņwapac teņ.
¹⁶ O Apômtau, nêġ sakijwaga aê, nêġ sakijwaga latu aê.
 Aôm kôġaboac lêpoa, taņ ġêsô aê tôņ naņ su.
¹⁷ Aê jakêņ da danġeņa êndêņ aôm
 ma aoc ênac Apômtaunê ŋaê.
¹⁸ Biņ taņ gajac mata gêdêņ Apômtau naņ, gabe jaņġôm êtu tôņ.
 Gabe jaņġôm êtu tôņ aņga ênê lau samob ŋalêlôm.
¹⁹ Aê gabe jaņġôm jakô Apômtaunê andu ŋamalacluņ,
 aņga aôm, Jerusalem, ŋaluņġeņ.

117

Alambij Apômtau

- ¹ Amac lau nomņa samob, awem êôc Apômtau.
 Amac tenteņlatu samob, alanem eņ.
² Gebe ênê têtac ġêwiņ teņġeņņa tau toņaclaigeņ
 ma ênê biņ ŋaņêņ oc ênêc endeņ tôņġeņ.
 Aleluja.

118

ġôlôac sêlic om ŋawê danġeņa

- ¹ Anam danġe êndêņ Apômtau gebe eņ ŋac gabêġam.
 Biņņanô ênê moasiņ ênêc endeņ tôņġeņ.
² Israel sêsôm lasê amboac tonec gebe
 “Biņņanô, ênê moasiņ ênêc endeņ tôņġeņ.”
³ Aronnê ġôlôac sêsôm lasê amboac tonec gebe
 “Biņņanô, ênê moasiņ ênêc endeņ tôņġeņ.”
⁴ Lau-têtêc-Anôtôwaga samob sêsôm lasê amboac tonec gebe
 “Biņņanô, ênê moasiņ ênêc endeņ tôņġeņ.”
⁵ Aê kapô lêna ma aoc ġêġac Apômtau,
 tec Apômtau kêkêņ taņa aê ma ġajam aê sa.
⁶ Aê katêc tauc atom gebe Apômtau ġêwiņ aê
 ŋamalac oc sêņġôm asageņ êndêņ aê.
⁷ Apômtau ġêwiņ aê, oc ênam aê sa
 ma jaku ŋoc ŋacjo tulu.
⁸ Daê lamu Apômtau
 ŋajam kêlêlêc taêņ kêka ŋamalac su.
⁹ Daê lamu Apômtau
 ŋajam kêlêlêc taêņ kêka ŋamalacnêņ laumata su.
¹⁰ Tenteņlatu samob sêġi aê auc,
 mago aê gaseņ êsêac su ġajam Apômtau laņô.
¹¹ Sêġi aê auc e kêsô tau,
 mago aê gaseņ êsêac su ġajam Apômtau laņô.
¹² Êsêac sêġi aê auc amboac banic, mago ja kêkwanam êsêac su amboac oba,

- mago aê gasen êsêac su ña Apômtaunê ñaclai.
¹³ Êsêac têtuc aê ñajaña gebe jambeñ,
 mago Apômtau gêjam aê sa.
¹⁴ Apômtau kêtú ñoc ñaclai to ñoc ñac kalanem-erwaga.
 Er kêtú ñoc kêsîwaga.
- ¹⁵ Wêsîñ toôndu kêpi anğa lau gêdên nêñ bec.
 Apômtau lêma anôña gêgôm gêñsêga ñaclai.
¹⁶ Apômtaunê lêma anôña kêsîp ñamalac sa.
 Apômtaunê lêma anôña gêgôm gêñsêga ñaclai.
¹⁷ Aê oc jamac êndu atom, jañgôn matoc jali
 ma jasôm Apômtaunê ñaê lasê.
¹⁸ Apômtau gêjac aê matocgasi aucgen,
 mago gêlôc gebe jamac êndu atom.
- ¹⁹ Alêc lôm dabuñ tau ñakatam su êndên aê.
 Aê gabe jasô najanam danđe êndên Apômtau.
- ²⁰ Apômtaunê sacgêdô tonec
 gêjac lau gêdên tauñgen ñawae.
- ²¹ Aê gajam danđe aôm gebe kôkên tanam aê
 ma kôtu ñoc kêsîwaga.
- ²² Poc, tañ sêkwêwaga sêbaliñ siñ nañ,
 tec kêtú poc kêclêsuña.
²³ Gêñ tonañ Apômtau gêgôm,
 tec mateñanô talic amboac gêñsêga.
²⁴ Bêc tau tonañ Apômtau kêkên.
 Aweñ êoc toôndu ma ôliñ êpi-êpigermañ.
²⁵ O Apômtau, ônam aêacmêñ sa.
 O Apômtau, ôkên aêac atap koleñ ñanô sa.
- ²⁶ Aweñ êoc ñac, tañ gêmêñ gêjam Apômtau lañô.
 Aêac anam mec amac anğa Apômtaunê andu.
²⁷ Apômtau er Anôtô, er kêkên ñawê gêdên aêac.
 Atê wê tolêsôger ma anam gêlôn altar ñajabo.
- ²⁸ Ñoc Anôtô aôm, aê gabe janam danđe êndên aôm.
 Ñoc Anôtô aôm, aê gabe jatoc aôm sa.
- ²⁹ Anam danđe êndên Apômtau gebe er ñac gabêjam.
 Biññanô, ênê moasiñ ênêc ender tônger.

119

Anôtônê biñ wae

- ¹ Aoc êoc êsêac, tañ sêsa nêñ lêñ lañônñem sawa
 ma sêsêlêñ kêtôm Apômtaunê biñsu nañ.
² Aê aoc êoc êsêac, tañ sêmasañ ênê biñsu
 ma tañer wamu er tonên ñalêlôm samucgen nañ.
³ Êsêac sêgôm keso ter atom.
 Sêsa ênê lêñ katôger.
⁴ Aôm kôjatu nêñ ñagôliñ

- gebe ñamalac sêmansaŋ tomalageŋ.
⁵ Ojae, ñoc lêŋ ñaŋêŋgeŋ
 ma jamansaŋ aômnêm biŋsu ñapepmaŋ.
⁶ Aômnêm biŋsu samob embe ênêc aê laŋôcnêmŋageŋ
 oc jaŋgôm tauc majoc êsa atom.
⁷ Aê embe jaŋô nêm biŋsu gêdêŋ êtu tôŋ,
 oc jalambiŋ aôm toŋoc ñalêlôm makeŋgeŋ.
⁸ Aê gabe jamansaŋ aômnêm biŋsu.
 Ônam aê sapu samucgeŋ atom.

Taŋeŋ wamu êndêŋ Apômtaunê biŋsu

- ⁹ ñacsêŋom teŋ oc êsa nê lêŋ mata sawa amboac ondoc.
 Eŋ êsap aômnêm biŋ tôŋ acgom, go êsa êndêŋ.
¹⁰ Aê gasom aôm toŋoc ñalêlôm samucgeŋ.
 Ôkêŋ aê janac jaê aômnêm biŋsu atom.
¹¹ Aê kamasanŋ nêm biŋ gêc ñoc ñalêlôm
 gabe jaŋgôm sec êndêŋ aôm atom.
¹² O Apômtau, aoc gêôc aôm
 ôndôŋ nêm ñagôliŋ êndêŋ aê.
¹³ Aocsuŋ jasa biŋ, taŋ aôm awamsuŋ kôjatu naŋ,
 samob sa ñapep.
¹⁴ Aê têtac kêkac aê aômnêm biŋsu ñalêŋŋa
 kêlêlêc têtac kêkac aê awa nomŋa su.
¹⁵ Aê japuc biŋ, taŋ aôm kôjatu naŋ ñam
 ma matoc êndiŋ aômnêm lêŋgeŋ.
¹⁶ Aêŋoc ñalêlôm kêkac aê aômnêm biŋsuŋageŋ.
 Aê gabe jaliŋ aômnêm biŋ siŋ atom.

Tatu samuc Apômtaunê biŋsu

- ¹⁷ Ômoasiŋ nêm sakiŋwaga aê gebe jamoa matoc jali
 ma jajop aômnêm biŋ.
¹⁸ Ôkêŋ matocanô êpoa lasê
 gebe jalic aômnêm biŋsu ñagêŋsêga.
¹⁹ Aê katu ñacleŋ ñaôma gaŋgôŋ nom.
 Ônsanŋ nêm biŋsu auc êndêŋ aê atom.
²⁰ ñoc ñalêlôm gêjam aoc su
 aômnêm biŋ taŋ kôjatu naŋ e tekoc gêbac.
²¹ Aôm goec biŋ lau kesowaga, taŋ teŋbeleŋ aŋgeŋ
 ma sêkac tauŋ su aŋga nêm biŋsu naŋ.
²² Aê kamasanŋ aômnêm biŋsu,
 amboac tonanŋ ôŋgôm aê majoc êmbac ma lau sêsu aê susu atom.
²³ Kasêga sêkac tauŋ sa sêkic aêŋoc biŋ sêmoa,
 mago nêm sakiŋwaga aê tec kapuc aômnêm biŋsu ñam.
²⁴ Aômnêm biŋsu gêgôm aê têtac ñajam kêsa
 gebe kêtu ñoc gôliŋwaga.

Ñalêlôm kêkac aê gebe taŋoc wamu Apômtaunê biŋsu

- ²⁵ Aê kapô lêna tauc gaŋgôŋ wao ñaô,
 amboac tonanŋ mêŋônam aê sa êtôm, taŋ gôjac mata naŋ.
²⁶ Gêdêŋ taŋ gajac miŋ ñoc biŋ gêdêŋ aôm naŋ, aôm kôkêŋ taŋam aê.
 Ôndôŋ nêm ñagôliŋ êndêŋ aê jaŋô.

- 27 Ôkêñ aêñoc kauc êsa êpi intêna, tañ nêmbiñsu kêjatu nañ,
oc japuc aômnêm gêñsêga ñam.
- 28 Aêñoc ñalêlôm ñawapac gê tângey ma galiñ matocsulu elêmê.
Ôkêñ ôlicwalô êsa êtôm gôjac mata.
- 29 Ôñgamiñ aê êndêñ biñ dansañ ñalêñ
ma ômoasiñ aê ña aômnêm biñsu.
- 30 Aê kajaliñ lêñ biññanôña sa.
Kakêñ nêmbiñsu kêkô aê lañôcnêmña.
- 31 Aê kasap aômnêm biñsu tôñ.
O Apômtau, ôkêñ aê jañgôm tauc paliñ atom.
- 32 Aê gabe jalêti jasa aômnêm biñsu ñalêñ
gebe ñoc ñalêlôm kêkac aê lêñ tonañña.

Mec kauc êsaña

- 33 O Apômtau, ôndôn aê nêmbiñsu ñalêñ.
Aê gabe matoc êsap e wacjâ lasê.
- 34 Ôkêñ ñoc kauc êsa gebe jamansiñ aômnêm biñsu
ma jamansiñ toñoc ñalêlôm samucgeñ.
- 35 Ôwê aê jasa aômnêm biñsu ñalêñ
gebe katu samuc aômnêm biñ tonañ.
- 36 Ôkêñ ñoc ñalêlôm êsap awa tôñ atom,
êsap nêmbiñsugeñ tôñ.
- 37 Ônam matocanô ôkwi aña gêñ nomña.
Ôkêñ aê jasa nêmbiñ lêñ topalêgeñ.
- 38 Ôkêñ biñ, tañ gôjac mata gêdêñ lau-têtêc-aômwaga nañ,
ñanô êsa êpi nêmbiñ sakiñwaga aê amboac tonañgeñ.
- 39 Ôkac biñ susu, tañ katêc nañ su
gebe nêmbiñ ñagôliñ ñajam.
- 40 Biñ ñanô, aê gajam aoc su nêmbiñ jatu, tañ gôjac jatu nañña.
Ôkêñ nêmbiñgêdêñ êpuc aê tôñ.

Ôliñ andañ Apômtaunê biñsu

- 41 O Apômtau, ôkêñ nêmbiñ moasiñ êmoasiñ aê.
Ônam aê sa êtôm, tañ gôjac mata nañ,
42 gebe jajô ñac, tañ kêsu aê susu nañ awa,
gebe aê kakêñ gêwiñ aômnêm biñ.
- 43 Ma ôkôc biññanô ñamêtê su aña aê aocsuñ samucgeñ atom
gebe aê kakêñ matoc aômnêm gôliñ.
- 44 Aê gabe jamansiñ nêmbiñsu tonanôgeñ
ma gabe jañgôm endey tângey ñapan.
- 45 Amboac tonañ jasa lañôcnêm sawageñ
gebe aê gasom aômnêm biñ, tañ kôjatu nañ.
- 46 Aê gabe jasôm aômnêm ñagôliñ êndêñ kiñ
tomajoc êmbacgeñ.
- 47 Aê têtac ñajam kêtû nêmbiñsuña,
tañ aê têtac gêwiñ nañ.
- 48 Aê jatoc aômnêm biñsu, tañ têtac gêwiñ nañ sa
ma taêc ênam japuc aômnêm gôliñ ñam.

Aêac taêñ êka Apômtaunê biñsu

- 49 Taêm ênam biñ, tañ gôjac mata gêdêñ nêñ sakiñwaga aê nañ.
Biñ tau kêkêñ aê kakêñ matoc.
- 50 Aê ganğonj jageo ñasec, mago biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,
tec kêpuc aê tøn ma gê malô aê.
- 51 Lau sêkêli taunña sêsu aê susu ñasec,
mago aê kakac tauc su anğa aômñem biñsu atom.
- 52 O Apômtau, aê embe taêc ênam aômñem ñagôliñ lanğwaanônğa,
nañ oc ênac têtac tøn.
- 53 Aê têtac ñandañ sec kêtü lau, tañ sêkac tauñ su anğa Anôtônê nañ,
gebe lau tonañ sêwi nêñ biñsu siñ.
- 54 Aômñem biñsu kêtü ñoc wê lanemña
gêdêñ tañ kasa ñoc lêñ gamoa jaê ñoc malacmôkê ñanô nañ.
- 55 O Apômtau, aê taêc gêjam aômñem ñaê gêdêñ gêbêc
ma kamasañ aômñem biñsu.
- 56 Moasiñ ñanô, tañ gawê kaiñ nañ, tonec
gebe kamasañ aômñem biñsu.

Anôtônê biñsu e ñañêñ lanğwageñ

- 57 Apômtau kêtü ñoc gêñlênsêñ.
Aê kasôm kêtü tøn gebe jamansañ aômñem biñsu.
- 58 Aê katerñ aôm toñoc ñalêlôm samucgeñ
gebe taêm walô aê êtu biñ, tañ gôjac mata nañña.
- 59 Aê taêc gêjam ñoc lêñ
ma gajam gôliñ ockaiñ gêdêñ aômñem ñagôliñ.
- 60 Aê gajam gamêñ tøn atom, kakac taucgeñ
gebe jamansañ aômñem biñsu.
- 61 Lau alôb-alôb nêñ lêpoa gêsô aê tøn,
mago kaliñ aômñem biñsu siñ atom.
- 62 Aê gadi sa gêdeñ gêbêcauc gêja lu gabe janam danğe aôm
êtu nêñ gôliñ gêdêñña.
- 63 Lau tañ têtêc aôm
ma êsêac, tañ tañeñ wamu nêñ jatu nañ, nêñ ñac teñ aê.
- 64 O Apômtau, aômñem têtac gêwiñ teñgeñña gêjam nom auc.
Ôndôn aômñem biñsu êndêñ aê.

Apômtaunê biñsu ñañanô

- 65 O Apômtau, aôm kômosiñ nêñ sakiñwaga ñanôngeñ,
kêtom biñ, tañ gôjac mata nañ.
- 66 Ôndôn mêtê tokauc ma mêtê jakip biñ saña êndêñ aê
gebe aê taêc kêka aômñem biñsu.
- 67 Gêdêñ tañ kôkônij aê atomgeñ nañ, gao gamoa,
mago galoc kamasañ aômñem biñ kêtü tøn.
- 68 Aôm ñac gabêjam ma kômosiñ lau.
Ôndôn aômñem biñsu êndêñ aê.
- 69 Lau teñbeleñ anğeñ sêga biñ kêpi aê,
mago aê kamasañ nêñ jatu toñoc ñalêlôm samucgeñ.
- 70 Êsêacnêñ ñalêlôm ôliñ ñakam amboac ñalêsi kêkêkam lau,
mago aê tec ñoc ñalêlôm kêkac aê kêtü nêñ biñsuña.
- 71 Aôm kôkônij aê, tec kêmosiñ aê
gebe nêñ mêtôc tau kêdôn nêñ biñsu gêdêñ aê.
- 72 Awamsuñ ñabiñsu kêmosiñ aê

kêlêlêc awamata totoj-totoj su.

Apômtaunê bijsu namêtôc gêdêj

- ⁷³ Aôm lêmam kôkêj to kôlêsob aê.
 Ôwa ñoc kauc sa gebe jajala aômniêm bijsu.
⁷⁴ Êsêac tañ têtêc aôm nañ, embe sêlic aê oc têtac ñajam êsa
 gebe aê kakêj matoc aômniêm biñ.
⁷⁵ O Apômtau, aê kajala gebe aôm kômêtôc biñ jagêdêjgenj,
 tec kôkôniñ aê kêtôm aômniêm biñ ñañêj.
⁷⁶ Ôkêj nêniêm têtac gêwiñ tenjenña ênam mañ aêmañ,
 êtôm nêniêm biñ, tañ gôjac mata gêdêj nêniêm sakiñwaga aê nañ.
⁷⁷ Taêm walô aê gebe jañgôn matoc jali
 gebe aê têtac gêwiñ aômniêm bijsunagenj.
⁷⁸ Tenbelej anjen, tañ sêgôm aê waec sec nañ, majen êsa
 ma aê tec taêc gêjam aômniêm biñ, tañ kôjatu nañ ñam.
⁷⁹ Ôkêj êsêac, tañ têtêc aôm to sêjala aômniêm biñ, tañ gôwa sa nañ,
 gebe sêkac tauñ ôkwi dêndêj aê.
⁸⁰ Ôkêj aênoc ñalêlôm êsap aômniêm bijsu tôñ
 gebe jañgôm tauc paliñ atom.

Mec Apômtau ênam saña

- ⁸¹ Aôm nêniêm moasiñ gêjô katuc
 ma kakêj matoc aômniêm biñ.
⁸² Matocanô kêkac gebe jalic biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,
 ma katu kênac gebe “Êndêj ondoc, go ônam malô aê.”
⁸³ Aê katôm bêlabi, tañ dedej e kêtû toñ nañ,
 mago kaliñ aômniêm gôliñ siñ atom.
⁸⁴ Aômniêm sakiñwaga nê bêc tendocgenj gêc.
 Êndêj ondocgenj, go ômêtôc lau, tañ sêlêsu aê nañ, nêñ biñ.
⁸⁵ Lau tañ sêkêli tauñ nañ, sêkwê sê aê.
 Lau tañ seo gala aômniêm biñ nañ, sêgôm biñ tonañ.
⁸⁶ Aômniêm bijsu samob tobiññanôgenj.
 Êsêac sêoc aê ôkwi ña biñ dansañ, amboac tonañ ônam aê sa.
⁸⁷ Saunjenj oc senseñ aê su janaña anga nom,
 mago aê tec gabe jawi biñ, tañ aôm kôjatu nañ, siñ atom.
⁸⁸ Aôm ñacmoasiñ ônam aê sa êtu nêniêm têtac gêwiñ tenjenña gebe jañgôn matoc jali
 gebe jañgôm awamsunj ñabiñ ñanô êsa.

Takêj êwiñ Apômtaunê bijsu

- ⁸⁹ O Apômtau, aômniêm biñ kêtû tôñ kêsa anga undambê
 ma ênêc endej tôñgenj.
⁹⁰ Aômniêm biñ ñañêj ênêc êtôm gôlôac to gôlôac.
 Aôm kôsuj nom su, tec gacgenj kêkô ñajana kêsa.
⁹¹ Gêñ tañ kôkêj nañ, kêkô e gêdêj galoc
 gebe gêñ samob têtû nêniêm sakiñwaga.
⁹² Aômniêm bijsu embe êtu aê têtac gêwiñ ñamôkê atom,
 oc janaña êndêj tañ gêñwapac kêkôm aê auc nañ.
⁹³ Aê gabe jaliñ aômniêm jatu siñ atomanô
 gebe aôm kôkêj, tec kêpuc aê tôñ ganjôn matoc jali.
⁹⁴ Aê katu aômniêm gêñ, ônam aê sa
 gebe aê kapuc aômniêm gôliñ tec gamoa.

⁹⁵ Lau alôb-alôb dêdib aê gebe sensej aê su,
mago aê taêc gêjam aômnêm biñ, tañ gôwa sa nañ.

⁹⁶ Aê galic gêñ samob ñatêku gêc.
Aômnêm biñsu tageñ tec ñamadiñ masi.

Têtac gêwiñ Apômtaunê biñsu

⁹⁷ Aê têtac gêwiñ nêm biñsu kêlêlêc
ma taêc gêjam kêtôm bêcgeñ.

⁹⁸ Nêm biñsu gêc aêña ñapañ
ma gêgôm ñoc kauc kêsa kêlêlêc ñoc ñacjonêñ su.

⁹⁹ Aêñoc kauc kêlêlêc ñoc kêdôñwaga samob nêñ su
gebe aê taêc gêjam biñ tageñ, tañ aôm gôwa sa nañgeñ.

¹⁰⁰ Aêñoc kauc kêsa kêlêlêc kwalam lañgwa nêñ su
gebe aê kamasañ aômnêm jatu.

¹⁰¹ Aê kagamiñ ockaiñ gêdêñ lêñ geo samob
gebe Jamansañ aômnêm biñ ñapep.

¹⁰² Aê kakac tauc su aña nêm gôliñ atom
gebe aôm taôm kôdôñ aê.

¹⁰³ Aê kasaê aômnêm biñ gebe ñakana ñajamanô.
Kasaê ñakana kêlêlêc lêp su gêc aocsuñ.

¹⁰⁴ Aômnêm jatu gêwa ñoc kauc sa,
tec kakêñ kisa gêdêñ biñdansañ samob.

Apômtaunê biñsu kêtú ockaiñ ñaja

¹⁰⁵ Aômnêm biñ kêtú ockaiñ ñadawen
ma ja teñ kêpô ñoc intêna.

¹⁰⁶ Aê katôc lemoc ma jamansañ êtu tônia
gebe tañoc wamu aômnêm gôliñ gêdêñ.

¹⁰⁷ Gêñwapac gêjac aê tônia kasêp ñêñgeñ gaja.
O Apômtau, ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêm biñ, tañ gôjac mata nañ.

¹⁰⁸ O Apômtau, ôkôc ñoc da lambiñña sa
ma ôndônia nêm gôliñ êndêñ aê.

¹⁰⁹ Aê kasa pañ lêndañ gebe jamac ênduña enden tôniañgeñ,
mago kaliñ aômnêm biñsu siñ atom.

¹¹⁰ Lau alôb-alôb sêwa lakô aê,
mago aê gao gala aômnêm jatu teñ atom.

¹¹¹ Biñ tañ aôm gôwa sa nañ, kêtú ñoc gêñlênsêm tengeñña
kêtú aêñoc ñalêlôm kêtú samuc ñam.

¹¹² Aêñoc ñalêlôm taê gêjam kêtú tônia gebe jañgôm aêmnêm biñsu ñanô êsa,
jañgôm enden tôniañgeñ e jamac êndu.

Apômtaunê biñsu kêtú lamu ñajam

¹¹³ Aê kakêñ kisa gêdêñ lau, tañ nêñ ñalêlôm gêja lu nañ,
mago aê têtac gêwiñ aômnêm biñsu.

¹¹⁴ Aôm kôtú ñoc lamu to lautuc.
Aê kakêñ matoc aômnêm biñ.

¹¹⁵ Amac lau secwaga, akac taôm sa naamoa jaêc.
Aê gabe jamansañ ñoc Anôtônê biñsu.

¹¹⁶ Ôpuc aê tônia êtôm biñ, tañ gôjac mata nañ, gebe jamoa matoc jali.
Aê kakêñ matoc aôm, amboac tonañ ôñgôm aê majoc êsa atom.

¹¹⁷ Ôpuc aê tônia gebe jamoa ñajam

ma jamansaŋ aômnêm biŋsu enderŋ tôngeŋ.

118 Aôm oc ôtiŋ lau samob, taŋ seo gala aômnêm biŋsu naŋ, siŋ
gebe êsêac sêsau taunŋ ŋamelocŋageŋ.

119 Lau samob, taŋ sêkac taunŋ su naŋ, aôm gôlic êsêac amboac gêŋ gambu.
Ma aê tec têtac gêwiŋ biŋ, taŋ aôm kôdônŋ naŋ.

120 Aê katêc aôm e ôlilu gêli.
Aê katêc tauc kêtû nêm mêôtôcŋa.

Taŋeŋ wamu Apômtaunê biŋsu

121 Aê kamasanŋ biŋ solop to biŋgêdêŋ kêtû tôŋ.
Ôwi aê siŋ êndêŋ sêlêsutêna atom.

122 Ôjô nêm sakiŋwaga awa gebe ômoasiŋ eŋ.
Ôkêŋ teŋbeleŋ anŋeŋ sêkônîŋ aê tôŋ atom.

123 Matocanô ŋawapac kêsa gebe aê gaônŋ nêm moasiŋ,
gaônŋ aôm gebe ônam aê sa êtôm gôjac mataŋa.

124 Ônam nêm sakiŋwaga sa êtôm nêm têtac gêwiŋ teŋgeŋŋa
ma ôndônŋ nêm biŋsu aê jajala.

125 Nêm sakiŋwaga aê, ôwa ŋoc kauc sa
gebe jajala biŋ, taŋ aôm ôwa sa naŋ ŋapep.

126 Apômtaunê noc gebe êwaka tau saŋa kêdabiŋ
gebe êsêac sêgôm aômnêm biŋsu popoc.

127 Kêtû tonanŋa aê têtac gêwiŋ nêm biŋsu
kêlêlêc awamata totoŋ-totoŋ su.

128 Kêtû tonanŋa nêm jatu gêjam gôliŋ aê.
Aê gadec lêŋ dansanŋ samob.

ŋalêlôm kêkac gebe taŋeŋ wamu Apômtaunê biŋsu

129 Biŋ taŋ aôm gôwa sa naŋ, kaiŋ teŋ.
Kêtû tonanŋa ŋoc ŋalêlôm kêsap biŋ tau tôŋ.

130 Aôm embe ônac nêm biŋ lêtêŋ, oc êpô gamêŋ
ma êwa lau meloc-meloc nêŋ kauc sa.

131 Aômnêm biŋsu gêjô aê
e aoc ec-ecgeŋ.

132 Ôkac taôm ôkwi êndêŋ aê ma taêm walô aê,
êtôm gôgôm gêdêŋ lau, taŋ têtac gêwiŋ nêm ŋaê naŋ.

133 Ôkêŋ nêm biŋ êpuc ockaiŋ tôŋ
ma ôkêŋ gêŋ sec teŋ ênam gôliŋ aê atom.

134 Ônam aê kêsi êndêŋ ŋamalac, taŋ sêkônîŋ aê tôŋ naŋ,
go jamansaŋ aômnêm jatu êtu tôŋ.

135 Ôkêŋ laŋômanô êpô nêm sakiŋwaga
ma ôndônŋ nêm biŋsu êndêŋ aê.

136 Matocsulu keseleŋ amboac bu
kêtû lau sêmasanŋ aômnêm biŋsu atom ŋa.

Apômtaunê biŋsu ŋamêôtôc gêdêŋ

137 O Apômtau, aôm ŋac gêdêŋ
ma aômnêm gôliŋ jagêdêŋ samob.

138 Aôm kômasanŋ nêm biŋsu tobiŋgêdêŋ
ma kômasanŋ tobiŋ ŋanêŋ ŋanô amboac tonanŋeŋ.

139 Aê têtac ŋandanŋ kêlakoc aê sec
kêtû ŋoc soŋo-soŋo sêliŋ aômnêm biŋ siŋŋa.

- 140 Aômnêm biñ, tañ gôjac mata nañ, ñakêñkêñ lanğwageñ
ma nêñ sakiñwaga têtac gêwiñ biñ tau.
- 141 Aê katu ñac sawa to sêbu aê,
mago kaliñ aômnêm jatu siñ atom.
- 142 Aômnêm biñgêdêñ kêtü biñgêdêñ teñgeñña
ma aômnêm biñsu tau biññanô.
- 143 Aê kapô lêna to gêñwapac gêgôm aê,
mago nêñ biñsu gêgôm aê têtac ñajam kêsa.
- 144 Biñ tañ aôm gôwa sa nañ, oc êñêc ñañêñ endey tôniañgeñ.
Ôwa ñoc kauc sa, go jañgônia matoc jali.

Mec Apômtau ênam saña

- 145 Aê gamôêc toñoc ñalêlôm samucgeñ gêdêñ aôm. O Apômtau, ôkêñ tañam aêmañ.
Aê gabe jamansañ aômnêm biñsu êtü tônia.
- 146 Aê aoc gêjac aôm gebe ônam aê sa,
go jañgôm biñ, tañ gôwa sa nañ, ñanô êsa.
- 147 Aê gadi gêdêñ bêbêc kanucgeñ ma katañ tauc kapôêñ.
Aê matoc kêsap aômnêm biñ tec gamoa.
- 148 Matoc jali ñapañ gêdêñ gêbêc baliñ e geleñña
ma taêc gêjam biñ, tañ aôm gôjac mata nañ, gêc ñoc ñalêlôm.
- 149 Ôkêñ tañam aê êtü nêñ têtac gêwiñ teñgeñña.
O Apômtau, ôkêñ aê jamansañ aômnêm gôniañ.
- 150 Lau tañ têtim aê, mago sêkac tauñ su aña aômnêm biñsu nañ,
têdabiñ aêgac.
- 151 Ma aôm Apômtau, tec gômoa aê ñagala
ma aômnêm biñsu samob kêtü biññanô.
- 152 Aê kajala biñ, tañ aôm kômasañ nañ, wanêcgeñ
gebe aôm kômasañ gebe êñêc teñgeñña.

Mec Apômtau ênam kêsiña

- 153 Ôlic ñoc ñandañ ma ônam aê samañ
gebe aê kaliñ aômnêm biñsu siñ atom.
- 154 Ônam gôniañ ñoc biñ ma ônam aê kêsi.
Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêñ biñ, tañ gôjac mata nañ.
- 155 Aôm oc ônam lau alôb-alôb kêsi atom
gebe êsêac sesom aômnêm biñsu atom.
- 156 O Apômtau, aôm taêm walô lau kêlêlêc.
Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêñ biñgêdêñ.
- 157 Lau taêsam sêjanda aê to sêlêsu aê,
mago aê gawi aômnêm biñ, tañ gôwa sa nañ, siñ atom.
- 158 ñoc ñalêlôm gêbu lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga
gebe êsêac sêmasañ aômnêm biñsu atom.
- 159 Ôlic aê, tec têtac gêwiñ nêñ jatu nec.
Ojop aê jamoa matoc jali êtôm nêñ têtac gêwiñ teñgeñña.
- 160 Aômnêm biñ kêtü biññanô anô tau.
Aômnêm gôniañ gêdêñ samob oc êñêc endey tôniañgeñ.

Ñalêlôm samucgeñ êndêñ Apômtaunê biñsu

- 161 Aê gajam kauc tauc ma kasêga sêlêsu aê,
mago ñoc ñalêlôm kêtêc aômnêm biñ tageñ.
- 162 Aê katu samuc biñ, tañ aôm gôjac mata nañ,
kêtôm ñac teñ gêjac siñ e kêtap awa taêsam sa.

- 163 Aê gadec to kakêñ kisa biñ dansañ
ma têtac gêwiñ aômnêm biñsu tagerñ.
164 Aê aoc gêôc aôm kêtôm bêcgerñ kêtû dim 7
kêtû aômnêm gôliñ gêdêñña.
165 Lau tañ têtac gêwiñ nêm biñsu nañ, sêmoa tobiñmalô ñanô
gebe gêñ teñ êñgôm êsêac semberñ atomanô.
166 O Apômtau, aê kakêñ matoc aôm gebe ônam aê sa
ma kamasañ aômnêm biñsugac.
167 Aêñoc ñalêlôm kêmasañ biñ, tañ gôwa sa nañ, kêtû tôñ
ma têtac gêwiñ kêlêlêc.
168 Aê kamasañ nêm jatu to biñ, tañ gôwa sa nañ.
Aôm kôjala aêñoc lêñ samob kêtû tôñ.

Mec Apômtau ênam saña

- 169 O Apômtau, ñoc tañi wacêsô aôm tañamsuñ.
Ôwa ñoc kauc sa êtôm nêm biñ.
170 Ñoc mec wacêsô aôm tañamsuñ
ma ônam aê sa êtôm biñ, tañ gôjac mata nañ.
171 Lanem oc êsêwa êsa aocsuñ
gebe aôm kôdôñ nêm biñsu gêdêñ aê.
172 Imbeloc oc ênam wê êpi nêm biñ
gebe aômnêm biñsu samob jagêdêñ.
173 Ômansañ lêmam gebe ônam aê sa
gebe aê kajala aômnêm jatu.
174 O Apômtau, aê gajam aoc su gebe ônam aê sa
ma aômnêm biñsu gêgôm aê têtac ñajam kêsa.
175 Ojop aê jamoa matoc jali gebe jalanem aôm
ma nêm gôliñ ênam aê sa.
176 Aê gao sic amboac domba gêbôm, onsom nêm sakiñwaga
gebe aê kaliñ aômnêm biñsu siñ atom.

120

Apômtau ênam aê sa aña kalomtênanêñ

- 1 Aê kapô lêna ma aoc gêjac Apômtau,
tec eñ kêkêñ taña aê.
2 O Apômtau, ônam aê kêsi aña gêdôñôlic dansañ
ma aña imbeles geo.
3 Aôm imbêlam geo,
Ñatau oc êkêñ asagerñ êndêñ aôm ma êñgôm aôm amboac ondoc.
4 Oc êkêñ siñwaganê sôb bôjañ-bôjañ
ma sôb tojalana.
5 Ijoc aêma, tec gañgôñ Mesek,
tec gañgôñ Kedarnêñ becobo.
6 Aê gañgôñ gawin lau,
tañ sêkêñ kisa gêdêñ biñmalô nañ kêtômgac.
7 Aê ñac biñmalôña, mago êndêñ tañ jasôm biñ wamaña nañ,
êsêac sêndi êtu siñña.

121

Ñac tañ gejob Israel ñañêñ nañ

- 1 Aê gaôc matocanô sa kêpi lôc.

- 1 Ȩoc ênam-aê-sawaga mênêsa anġa ondoc.
 2 Apômtau taŋ kékêŋ undambê to nom naŋ,
 oc ênam aê sa.
 3 Eŋ oc êkêŋ amkaiŋ êka selelec atom.
 Ȩac taŋ gejob aôm naŋ, ênac tuluc atom.
 4 Biŋŋanô, Ȩac-gejob-Israelwaga
 gêjac tuluc to gêc bêc atom.
 5 Apômtau kêtû nêm gejobwaga. Apômtau kêtû nêm ajuŋ,
 taŋ lêmam anôŋa kêsô Ȩalabu naŋ,
 6 gebe oc êpac aôm êndêŋ ocsalô atom,
 ma ajôŋ êpô aôm êndêŋ êmbêc atom.
 7 Apômtau ejop aôm êndêŋ gêŋ sec samob,
 eŋ gejob aôm katôm.
 8 Apômtau oc ejop aôm êndêŋ taŋ ôsa ôna ma ôsô ômôêŋ naŋ,
 galoc ma enderŋ tôŋgerŋ.

122

Bijmalô ênêc Jerusalem Ȩamec

- 1 Aê gaŋô lau sêsôm gêdêŋ aê gebe “Tawê dandêŋ Apômtaunê andu tana”
 ma gêgôm aê têtac Ȩajamanô.
 2 O Jerusalem,
 galoc eŋkaiŋ kêka aômnêm sacgêdô tôŋgac.
 3 O Jerusalem, sêkwê aôm sa kêtiam
 kêtôm malac, taŋ tuŋbôm kêpiŋ auc e Ȩajaŋa naŋ.
 4 Gôlôac to gôlôac sêpi gamêŋ tonaj
 Apômtau tau nê gôlôac sêpi-sêpi sêmoa
 êtôm eŋ kêjatu êsêac
 gebe sêlanem Apômtaunê Ȩaê.
 5 Anġa tonaj tec tetoc lêpôŋ sêmêtôc biŋŋa kêkô,
 tetoc Dawidnê gôlôacnêŋ lêpôŋ kêkô.
 6 Ateŋ mec êtu Jerusalem êtap biŋmalô saŋa.
 Êsêac taŋ têtac gêwiŋ aôm naŋ, sêmoa Ȩajamgerŋ.
 7 Wama ênêc nêm tuŋbôm Ȩalêlôm
 ma biŋmalô ênêc nêm andu Ȩalêlôm.
 8 Aê gabe jasôm gebe “Biŋmalô êndêŋ aôm”
 êtu Ȩoc lasitêwai to Ȩoc Ȩacŋa.
 9 Aê gabe jateŋ moasiŋ êtu aômŋa,
 êtu Apômtau, aêacnêŋ Anôtônê anduŋa.
 *

123

Mec Apômtau taê walô aêacya

- 1 Aê jaôc matocanô sa wacêpi aôm.
 Matocanô endec undambê, taŋ gôjam gôliŋ gôŋgôŋ naŋ.
 2 Aêac tatôm sakiŋwaga, taŋ mataanô êndêŋ nê Ȩatau to sakiŋwagao, taŋ mataanô gêdêŋ
 nê Ȩatau,
 tec aêac mateŋanô êndêŋ Apômtau, aêacnêŋ Anôtô, e taê walô aêac.
 3 O Apômtau, taêm walô aêac, taêm walô aêacmêŋ.

* 122:9: Dawidnê teŋ.

Aêac arjô lau sêbu aêac e kêmasê aêac sa.

- ⁴ Lau sêkêli tauŋ nêŋ pêlê to terjbeleŋ argeŋ nêŋ biŋ susu
kêmasê aêac katuŋ sa kêlêlêc.

124

Anôtô gêjam Israel sa, tec sêlambij ey

- ¹ Israel galoc sêsôm acgom gebe
“Apômtau embe êmoa êwiŋ aêac atom, oc amboac ondoc.
² Gêdêŋ taŋ ŋamalac dêdi sebe sênac aêac naŋ,
Apômtau embe êmoa êwiŋ aêac atom,
³ oc têndaŋgôn aêac su tomatenŋ jaligenŋ
ma senseŋ aêac su êtu nêŋ têntac ŋandaŋ secanôŋa.
⁴ Bu ŋasamac oc epeŋ aêac lênsônŋ
ma êc aêac su
⁵ e ŋasamac ŋakotonŋ-kotonŋ
ênsaŋ aêac auc.”
- ⁶ Aêac awenŋ êôc Apômtau gebe gêsunŋ aêac dadêŋ ŋacjo luŋluŋ
jakêkaku aêac popoc atom.
⁷ Aêac katuŋ gêwê sa kêtôm moc gêwê dibwaganê lakô sa.
Lakô tau gêŋgic ma aêac tec tajam samuc.
⁸ Apômtau taŋ kêkêŋ undambê to nom naŋ,
nê ŋaê oc ênam aêac sa.

*

125

Anôtô kêtû nê lau Israel nêŋ lamu

- ¹ Lau taŋ ôliŋ andaŋ Apômtau naŋ, têtôm lôc Sion,
taŋ oc kôjô-kôjô atom, êkô ŋaŋêŋ endenŋ tôngeŋ naŋ.
² Lôc kêgi Jerusalem auc ma Apômtau kêgi nê lau auc kêtôm tonaŋ.
Gagôm gêdêŋ galoc ma oc endenŋ tôngeŋ.
³ Lau alôb-alôb sênam gôliŋ lau gêdêŋ nêŋ gamêŋ ŋapaŋ atom.
Embe sêŋgôm, go lau gêdêŋ tauŋ oc sêŋgôm sec.
⁴ O Apômtau, ômoasiŋ lau ŋajam
to êsêac, taŋ taŋeŋ wamu aômnmê jatu naŋ.
⁵ Ma êsêac, taŋ seo sic naŋ,
Apômtau ôtiŋ êsêac su nasêwiŋ lau geowaga.

O Israel, biŋmalô êndêŋ aômmanŋ.

126

Sêjam danje kêtû Anôtô gêjac êsêac sa kêtiamŋa

- ¹ Gêdêŋ taŋ Apômtau gêjam Sionnê gêŋwapac ôkwi naŋ,
aêac asaê amboac aêc mêgeŋ.
² Gêdêŋ tonaŋ aêac gêdônŋ ômac-ômacgeŋ
ma imbeleŋ toôndugeŋ.
³ Biŋŋanô, Apômtau gêgôm gêŋsêga kêtû aêacŋa.
Aêac ôliŋ kêpi ŋanô.
- ⁴ O Apômtau, ônam aêacma gêŋwapac ôkwi,
amboac kom kêkêŋ bu kêsa ŋamaŋ kêtiam arŋa gamêŋ mula-mŋa.
⁵ Lau taŋ sêsê gêŋ tomatenŋsulu naŋ,

* 124:8: Dawidnê teŋ.

oc sêkôc ñanô sa toôndugerj.

⁶ Ñac tañ kêbic mowê tomatasulugerj gêja gebe êsê nañ,
oc êmu êmêñ tomolêpoañ ma totêtac ñajamgerj.

127

Anôtônê mec tageñ ênam aêac sa

¹ Apômtau embe êkwê andu atom,
oc lau tauñ sênam ñakoleñ elêmê.

Apômtau embe ejop malac atom,
oc kelenwaga sênam jali êtôm atom.

² Amac embe andi êndêñ bêbêc kanucgerj
ma anam kôm e êmbêcauc
gebe atap gêñ êoc amac tônia sa, oc aŋgôm elêmê.

Ñam gebe Anôtônê lau têtac gêwiñ êsêacña têtap nêñ gêñ sa êndêñ tañ sênêc bêc
nañ.

³ Latuñi têtû Anôtônê moasiñ gêdêñ aêac
ma eñ gêjam mec aêac ña gôlôac tau.

⁴ Lau matak latuñi
têtôm sôb, tañ kêsêp siñwaga lêma nañ.

⁵ Aê aoc êoc ñac,
tañ kêbic nê sôb tolagic-tolagic nañ.

Ñac tonañ embe êmansañ nê biñ êndêñ nê soño-soño aŋga malac ñasacgêdô,
oc sêñgôm eñ maja êsa atom.

*

128

Tañeñ wamu Apômtau ñagêjô

¹ Aê aoc êoc ñac, tañ kêtêc Apômtau,
tañ kêsa ênê lêñ gêmoa nañ.

² Aôm oc ôtap lêmam ñakoleñ ñañanô sa.
Ma aôm ôtu samuc ma ômoa ñajamgerj.

³ Aômnêm awê êmoa nêm andu amboac m mamaloc,
tañ ñalatu taêsam kêgi auc nañ.

Aômnêm ñapalê têtôm nip keperj
kêgi nêm tebo auc.

⁴ Biññanô, ñac teñ embe êtêc Apômtau,
oc Apômtau ênam mec eñ amboac tonañgerj.

⁵ Apômtau ênam mec aôm aŋga Sion
gebe ôlic Jerusalem ñamoasiñ ênac matamanô ñajam êtôm aômnêm têm ômoa
matam jaliña,

⁶ ma ôlic nêm ñapalênêñ wakuc.
O Israel, biñmalô êndêñ aômmanj.

129

Israel sêoc gêñwapac ma Apômtau gêjam êsêac sa

¹ Israel embe êsôm nê biñ teñ, oc êsôm, nê biñ tonec lasê gebe
“Aê ñapalêgerj ma sêlêsu aê ñasec.

² Biññanô, aê ñapalêgerj ma sêlêsu aê ñasec,

* 127:5: Salomonê teñ.

- mago sêkônij aê tøj atom.
- ³ Lau sakwertêna sêsêlê aê dêmôectêkwa
e popoc jamuŋ-jamuŋgeŋ,
⁴ mago ŋac gêdêŋ Apômtau gêdim lakô,
taŋ lau sec sêwa su naŋ gêŋgic.”
- ⁵ Lau samob, taŋ têtac kêbôli auc kêtû Sionŋa naŋ,
sênu taŋ su tomajeŋgeŋ.
⁶ Oc têtôm gêgwaŋ, taŋ kêkô salôm eŋ, ŋaô naŋ,
êtu kapôêŋ atom tageŋ ma êmêliŋ sebeŋ.
⁷ ŋanô masi, tec ŋac teŋ ejoŋ sa atom
ma teŋ ênac lagiŋ gêŋ tau atomanô.
⁸ Ma ŋac teŋ, taŋ êsa intêna tonaŋ mênjêlic gêŋ tau naŋ, oc êmôêc gebe “Apômtaunê
moasiŋ êpi amac.
Aêac ajam mec amac ajam Apômtau laŋô” nec atom.

130

Mec Apômtau ênam aêac saŋa

- ¹ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm aŋga ŋakêlêndiŋ sec.
² Apômtau, ôkêŋ taŋam aê aoc.
Ôê taŋam ŋoc taŋiboa kapôêŋ.
³ O Apômtau, aôm embe ôê sec tøj,
o Apômtau, asa oc êkô aôm laŋômnêm.
⁴ Mago aôm, tec kôsuc biŋ ôkwi,
amboac tonaŋ tec têtêc aôm.
⁵ Aê gaôn Apômtau. noc katuc gêôŋ eŋ,
tec kakêŋ matoc nê biŋ.
⁶ ŋoc katuc gêôŋ Apômtau gêmoa,
gêgôm kêlêlêc ŋac, taŋ gêdib gamêŋ gebe eleŋŋaŋa naŋ su. Gêgôm kêlêlêc dibwaga
tonaŋ su biŋŋanôgoc.
⁷ Israel, ôkêŋ matam Apômtau
gebe Apômtau kêtû têtac gêwiŋ teŋgeŋŋa ŋamôkê ma gêjam lau kêsi gêjac
ŋawaegeŋ.
⁸ Ma eŋ oc ênam Israel kêsi
aŋga nêŋ sec samob.
*

131

Olij andaŋ Apômtauŋa

- ¹ O Apômtau, aêŋoc ŋalêlôm kêkiaŋ tau sa atom
ma matocanô ketoc tau sa atom.
Aêŋoc ŋalêlôm taê kêka gêŋ,
taŋ kapôêŋ kêlêlêc aê naŋ atom.
² Masianô, aê kakônij ŋoc ŋalêlôm tøj ŋaŋêŋgeŋ.
ŋoc ŋalêlôm ŋaŋêŋ kêtôm ŋapalê, taŋ jamuŋgeŋ gêsac têna lêma dambê naŋ.
³ O Israel, ôkêŋ matam Apômtau
êndêŋ galoc ma ender tøjgeŋ.

Dawidnê teŋ.

* 130:8: Pesalem dambu taŋŋa kêtû 6ŋa.

132

Anôtô ênam mec gamêñ dabuñ

- ¹ O Apômtau, taêm ênam Dawid
to nê gêñwapac samob.
- ² Taêm ênam gebe eñ kêtôc lêma gêdêñ Apômtau
ma gêjac mata biñ gêdêñ Jakobnê Anôtô ñaclai gebe
- ³ “Aê gabe jasô ñoc beclêlôm atom
ma jasa tauc sic janêc ñoc mê atom,
- ⁴ aê gabe matocanô ênam kauc bêc
ma matoc êmôp êtu bêcña atom,
- ⁵ jamoa e jatap Apômtaunê mala teñ sa
ma jatap Jakobnê Anôtô ñaclai nê andu teñ sa acgom.”
- ⁶ Biññanô, aêac añgôn Eprata ma añô andu tau ñawae,
go atap sa aña kôm Jarña.
- ⁷ Aêac asôm gebe “Añôc, tasô ênê andu ñalêlôm tana
nadau taun ma tateñ mec tanêc ênê akaiñ ñataon.”
- ⁸ O Apômtau, ôndi tonêm poac ñakatapa ñaclaiña
ma ôna malam ôlêwan taômña.
- ⁹ Aômnêm dabuñwaga sêsô biñgêdêñ êtu nêñ ñakwê
ma aômnêm lau mansañ sênam lasê totêntac ñajamgeñ.
- ¹⁰ Ôtiñ nêm ñac, tañ goeñ oso eñ nañ, su atom
êtu nêm sakiñwaga Dawidña.
- ¹¹ Apômtau kêtôc lêma ma kêsôm nê biñ kêtú tôn gêdêñ Dawid.
Eñ kêsôm tobiññanôgeñ ma oc ênam ôkwi atom gebe
“Aê gabe jakêñ aôm taôm latôminêñ teñ
êñgôn aômnêm lêpôn.
- ¹² Latômi embe sêmansañ aêñoc poac
to ñoc biñsu, tañ jandôn êsêac nañ,
oc nêñ wakuc sêñgôn aômnêm lêpôn
enden tôngeñ.”
- ¹³ Biññanô, Apômtau kêjaliñ Sion sa
ma taê gêjam gebe êtu ênê andu.
- ¹⁴ Ma eñ kêsôm gebe “Aê maloc jalêwan tauc enden tôngeñña nañ tonec.
Aê taêc gêjam kêtú tôn tec jañgôn tonec.
- ¹⁵ Aê gabe janam mec êsêacnêñ gêñ êlêlêc su.
Aê gabe jakêñ mo êôc nêñ lau ñalêlôm sawa tôn.
- ¹⁶ Aê gabe jakêñ moasiñ êtu nêñ dabuñwaganêñ ñakwê.
Êsêacnêñ lau mansañ oc sênam lasê totêntac ñajamgeñ.
- ¹⁷ Aê gabe Dawidnê ñaclai êpoa lasê aña tônê.
Aê kamasañ aêñoc ñac, tañ gaen oso eñ nañ, nê jakaiñ teñ kêkô.
- ¹⁸ Aê jakêñ majeñ êtu ênê ñacjonêñ ñakwê,
mago eñ êkuc sunsuñ ñaôsic-ôsic êñgôn eñ môkêapac.”

133

Lasitêwai semoa sêwiñ taun ñapep ñabiñ

- ¹ Alicgac me, lasitêwai embe sêñgôn sêwiñ taun,
oc talic ñakatu têtac êsa lanğwageñ.

- ² Bij tonañ kêtôm niptêkwi ñajamanô, tañ sêkêc kêpi Aron môkêapac ma keselej kédaguc ênê êm,
e jagêsac ênê ñakwê gêsutêkwa.
- ³ Kêtôm manij aña lôc Hermon,
tañ kêsêlô mênjkêpi Sion nañ,
gebe gamêñ tonañ Apômtau gêjam mec su
gebe sêmoa materj jali enderj tòngeñ.
- *

134

Anôtônê sakiñ gêbêcña ñawê

- ¹ Ajôc, Apômtaunê sakiñwaga samob, tañ akô Apômtaunê andu gêdênj gêbêc nañ,
alanem Apômtau.
- ² Aôc lememe sa aterj mec akô gamêñ daburj
ma alanem Apômtau.
- ³ Apômtau, tañ kékêñ undambê to nom nañ,
ênem mec aôm aña Sion.

135

Aweñ êôc Apomtau

- ¹ Aleluja.
- Awem êôc Apômtaunê ñaê.
Amac tañ ajam sakiñ Apômtau nañ, alanem eñ.
- ² Amac tañ akô Apômtaunê andulêlôm
to akô aêacnêñ Anôtônê andu ñamalacluj nañ,
- ³ awem êôc Apômtau, gebe Apômtau eñ ñac gabêjam.
Anam wê êpi ênê ñaê gebe eñ têtac kêsa lanjwageñ.
- ⁴ Gebe Apômtau kêjaliñ Jakob sa
ma Israel kêtú ênê gêñlênsêm.
- ⁵ Biññanô, aê galicgac, Apômtau eñ ñac kapôênj
ma aêacnêñ Anôtô kêlêlêc anôtôi samob su.
- ⁶ Gêñ samob, tañ Apômtau têtac gêwiñ aña undambê to nom ma aña gwêc to
gêdimbobsêga samob nañ,
oc êñgôm êtu tônj.
- ⁷ Eñ tec gêwê tao aña gwêcm kêpi gêmênj
ma kékêñ ôsic kêsêp kom ñalêlôm ma kékôc mu su aña nom ñakêclêsu.
- ⁸ Eñ tec gêjac Aiguptu nêñ ñamêc êndu,
gêgôm gêdênj ñamalac to bôc.
- ⁹ Aña tônê eñ kêsakiñ gêñsêga to gêñtalô
gebe êmêtôc Parao to nê sakiñwaga samob.
- ¹⁰ Eñ tec gesenj lau tomôkê-tomôkê taêsam
ma gêjac nêñ kiñ tonjaclai êndu.
- ¹¹ Amboac lau Amor nêñ kiñ Sihon ma Basan ñakiñ Og
ma lau Kanaan nêñ kiñ toê-toê samob.
- ¹² Ma eñ kékêñ êsêacnêñ gamêñ
gêdênj lau Israel sêwê kaiñ.
- ¹³ O Apômtau, aôm nêñ ñaê oc ênêc tengeñ.
O Apômtau, nêñ waem oc êsa êndênj gôlôac to gôlôac.

* 133:3: Dawidnê teñj.

- 14 Gebe Apômtau kêwaka nê launêñ biñgêdêñ sa
ma taê walô nê sakiñwaga.
- 15 Tenteñlatunêñ gwam ñamalac lemeñ sêgômña.
Êsêac sêmasañ ña silber to gold.
- 16 Aweñsunj gêc, mago sêsôm biñ atom.
Materjanô gêc, mago sêlic gamêñ atom.
- 17 Tañesunj gêc, mago sêñô biñ atom
ma sêsi aweñ atom amboac tonañger.
- 18 Lau tañ sêmasañ gêñ tauwaga nañ, oc têtôm nêñ gêñ tonañ
ma lau samob, tañ ôliñ andañ nañ, amboac tonañger.
- 19 O Israelnê gôlôac, alanem Apômtau.
O Aronnê gôlôac, alanem Apômtau.
- 20 O Lewinê gôlôac, alanem Apômtau.
Amac tañ atêc Anôtô nañ, alanem Apômtau.
- 21 Aweñ êc Apômtau anja Sion,
ñatau, tañ gêñgôn Jerusalem nañ.

Aleluja.

136

Wê danjeña teñ

- 1 Anam danje Apômtau gebe eñ ñac gabêjam.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 2 Anam danje anôtôinêñ Anôtô.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 3 Anam danje apômtauinêñ Apômtau.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 4 Eñ gêgôm gêñsêga.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 5 Eñ kêkêñ undambê tokaucger.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 6 Eñ kêmasañ nom gêsac bu ñaô.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 7 Eñ kêkêñ oc to ajôn.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 8 Eñ kêkêñ oc gebe êwê gamêñ êndêñ ocsalô.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 9 Eñ kêkêñ ajôn to utitalata gebe sêpô gamêñ êndêñ êmbêc.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 10 Eñ gêjac Aiguptunêñ ñamêc êndu.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 11 Eñ gêwê Israel sa anja Aiguptu.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 12 Eñ gêgôm ña lêma ñajana ma gêc lêmadambê sa.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 13 Eñ gêwa Gwêckoc kêkêc gêja luagêc.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.
- 14 Eñ gêwê Israel sêsêp ñalêlôm sêja.
Biñjanô, ênê moasiñ ênêc ender tôneñger.

- 15 Eñ kêtij Parao to nê lausij sêsêp Gwêckoc ñalêlôm ma sênôm gwêc su.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 16 Eñ gêwê nê lau sêmoa gamêj sawa.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 17 Eñ gêjac kij toñaclai êndu.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 18 Ñac tau, tañ gêjac kij towae êndu nañ.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 19 Eñ gêjac lau Amor nêj kij Sihon êndu.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 20 Eñ gêjac Basan ñakij Og êndu.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 21 Eñ kêkêj lau tonaj ñai nêj gamêj gêdêj nê lau sêwê kaij.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 22 Eñ kêkêj gamêj tau gêdêj nê sakijwaga Israel.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 23 Eñ tec taê gêjam aêac gêdêj tañ tapô lêna nañ.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 24 Ma gêjam aêac kêsi aña lau, tañ sêlêsu aêac nañ.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 25 Eñ gêlôm gêj taniñña gêdêj gêj materj jaliña samob.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.
- 26 Anam danje êndêj undambê ñatau Anôtô.
Biñjanô, ênê moasij ênêc enderj tôngerj.

137

Lau tañ sêngôj kapoacwalô aña Babel nañ, nêj tanjiboa

- 1 Gêdêj tañ aêac aña Babelnêj bu nañ,
aêac taêj gêjam Sion ma atañ.
- 2 Aêac akêj ma gêj wêña
geñ kalerj ka siuj, tañ kêkô tonaj nañ,
- 3 gebe lau, tañ sêkôc aêac tøj nañ,
sêkac aêac gebe anam ma wê, ma lau, tañ sêlêsu aêac nañ,
sêkac aêac gebe amoa toôndugerj ma sêsôm gebe
“Anam nêj wê Sionña terj aêac aña.”
- 4 Mago aêacmêj oc anam Apômtaunê wê
aña gamêj jaba amboac ondocerj.
- 5 O Jerusalem, aê embe jaliñ aôm sij,
oc lemoc anôña êtu toñ.
- 6 Aê embe taêc ênam aôm atom ma embe jatoc Jerusalem sa êlêlêc ñoc gêj samob, tañ
gêgôm aê têtac ñajam nañ atom,
oc imbeloc êsap lôcboam tøj.
- 7 O Apômtau, taêm ênam bêc, tañ lau Edom sêgôm gêjwapac
gêdêj Jerusalem nañ.
Êsêac sêmôêc gederj tôngerj gebe
“Anseñ êlij-êlij êsêp e êndêj nombañ.”
- 8 O Babel, aôm kalomtênao.

Aêac aweņ êôc ņac, taņ êkêņ gêņ, taņ gôgôm gêdêņ aêac naņ, êmu wacêpi aôm êtiam.

⁹ Aêac aweņ êôc ņac, taņ êôc nêմ ņapalê dedec sa ma êmakij êsêac sêpi poc naņ.

138

Wê danġeņa kêtu Anôtônê bij ņanġeņņa

¹ O Apômtau, aê gabe janam danġe aôm toņoc ņalêlôm samucgeņ. Aê gabe jalambij aôm êndêņ anôtôi sêlic.

² Aê gabe jaterņ mec êndêņ aôm jakô nêմ lôm dabuņ ņamagêņa ma jalanem aôm nêմ ņaê êtu nêմ moasiņ to bij ņanġeņņa gebe aôm kôwaka nêմ ņaê to bij, taņ gôjac mata naņ sa kêlêlêc ņeņgeņ su.

³ Gêdêņ taņ aoc gêjac aôm naņ, kôkêņ taņam aê. Ma kôpuc ņoc ņalêlôm tôn ņa nêմ ņaclai kaiņ teņ.

⁴ O Apômtau, kiņ samob aņga nom embe sêņô awamsuņ ņabij oc sêlambij aôm.

⁵ Êsêac oc sêņga wê êpi Apômtaunê gôliņ gebe Apômtaunê ņawasi gêjam gamêņ auc.

⁶ Apômtau kêtu ņac towaegoc ma gêjam ņac ņalêlôm sawa sa ma kêjala lau-tetoc-taņ-sawaga, taņ sêmoa jaêc eņ naņ, amboac tonanġeņ.

⁷ Aê embe jamoa gêņwapac ņalêlôm, aôm oc ôpuc aê tôn jaņġôn matoc jali.

Aôm kôpuc ņoc ņacjo, taņ têntac ņandarņ sec gêdêņ aê naņ suger ma nêմ anôņa gêjam aê sa.

⁸ Apômtau oc êņġôm gêņ, taņ gêjac mata gêdêņ aê naņ ņanô êsa.

O Apômtau, nêմ moasiņ ênêc teņgeņ. Ônac dabiņ kôm, taņ gôjac m naņ.

*

139

Anôtô kêjala gêņ samob e gêdêņ ņamadiņ to gêmoa gamêņ samob

¹ O Apômtau, aôm gôbi ņoc ņalêlôm lêtêņ e kôjala aê.

² Aê embe jaņġôn me jandi sa, oc ôjala.

Aôm gômoa jaêc, mago kôjala bij, taņ aê taêc gêjam naņ.

³ Aôm gôlic aê kasêlêņ me gaêc

ma kôjala aêņoc lêņ e tomalageņ samob.

⁴ Ȧalô teņ ênsac imbeloc atom tageņ

ma aôm Apômtau oc ôjala kwananġeņ.

⁵ Aôm kôpiņ aê auc aņga muņa ma nêմ ņa

ma gu lêmam gêsac môkêcapac.

⁶ Aê kasaê bij tonanġ kaiņ teņ ņanô

kêlêlêc aêņoc kauc su, tec kajala atom.

⁷ Nêմ Ȧalau gêmoa ma aê oc jasa ondoc

ma aê oc jaêc jamu ondocņa gebe ôlic aê atom.

⁸ Aê embe japi undambê jawac, oc jatap aôm sa.

Ma embe jaja ņoc mê ênêc lamboam, oc jatap aôm sa.

⁹ Aê embe jalôp jandêņ gamêņ oc kêpiņa

ma najalêwan jaņġôn gamêņ oc kêsêpņa jana,

* 138:8: Dawidnê teņ.

- ¹⁰ oc lêmam êwê aê anğa ônê
ma ôsip aê sa ɲa nê m anôɲa.
- ¹¹ Ma aê embe jasôm gebe gêsunjbôm êkôm aê auc samucgerɲ
ma ɲawê, taɲ kêpô aê naɲ, ênam kesec,
- ¹² mago aôm oc ôlic ɲakesec amboac ɲakesec atom.
Ôlic gêbêcauc amboac elenɲa ma ɲakesec amboac ɲawê.
- ¹³ Aôm taômgerɲ tec kôkêɲ aêɲoc ɲalêlôm
ma kôlêsob aê anğa tinoc têtacclêlôm.
- ¹⁴ Aê gajam danɲe aôm gebe kôkêɲ aê ɲamêtê kaiɲ teɲ.
Aêɲoc katuc kêjala gebe aôm nê m gêɲ, taɲ gôgôm naɲ, kêt u gêɲsêga kaiɲ teɲ.
- ¹⁵ Aôm kôjala ɲoc ɲatêkwa ɲasec-ɲasec samob
gêdêɲ taɲ kôkêɲ aê kelec-kelec kôsingerɲ ma kôlêsob aê anğa tinoc têtacclêlôm.
- ¹⁶ Matamanô gôlic aê gêdêɲ taɲ aê ɲanô kêsa atomgerɲ ma koto ɲoc bêc, taɲ taêm gêjam
gebe janğonɲa naɲ, gêc nê m buku kwananɲerɲ.
Gôgôm gêmurɲ kêsêp ɲasawa, naɲ ɲoc bêc teɲ mênjkêsa atomanô naɲ.
- ¹⁷ O Anôtô, biɲ taɲ aôm taêm gêjam naɲ, ɲawapac, oc jajala amboac ondodoc.
Gêɲ tonanɲ taêsam e ɲalêlêma atom.
- ¹⁸ Aê embe jasa sa, oc jalic êlêlêc ganɲac su.
Aê embe janêc e gulurɲ jandi, naɲ jatap aôm sa.
- ¹⁹ O Anôtô, ônac alôb-alôbwaga êndumanɲ
ma ôkêɲ lau, taɲ sêwê kaiɲ dec naɲ, sêc su anğa aêɲoc.
- ²⁰ Lau tonanɲ tec sêkianɲ tauɲ sa ma sêsôm biɲ alôb-alôb kêpi aôm
ma sêgôm aôm nê m ɲaê kêt u meloc.
- ²¹ O Apômtau, aê oc jakêɲ kisa êndêɲ lau, taɲ sêkêɲ kisa gêdêɲ aôm naɲ, atom me.
Ma janam lanğocanô ôkwi êndêɲ lau, taɲ sêli tauɲ sa gêdêɲ aôm naɲ, atom me.
- ²² Biɲɲanô, aê kakêɲ kisa gêdêɲ êsêac ɲajanaɲ,
galic êsêac têt u ɲoc ɲacjo.
- ²³ O Anôtô, ômbi aê lêtêɲ e ôjala ɲoc ɲalêlôm.
Ônsaê aê to ôjala gêɲ, taɲ taêc gêjam naɲ.
- ²⁴ Ma embe ôlic aê jasa lêɲ dansanɲ jamoa,
naɲ ôwê aê jasa lêɲ ɲanğenɲa.

*

140

Mec êtu Anôtô ênam aêac saɲa

- ¹ O Apômtau, ônam aê kêsi êndêɲ lau sec
ma ojop aê êndêɲ lau toɲaclai.
- ² Lau tonanɲ taênɲ gêjam biɲ sec gêc nêɲ ɲalêlôm
ma sêkalom kisa kêtôm bêcgerɲ.
- ³ Êsêacnêɲ imbelerɲ ɲamata kêtôm moac wêmnê.
Moac ɲamalic gêc kêsa paɲ gêdônğolicgerɲ.
- ⁴ O Apômtau, ojop aê êndêɲ lau alôb-alôb lemerɲ.
Ônam jaom aê êndêɲ lau toɲaclai, taɲ sêkic biɲ sebe senserɲ aê naɲ.
- ⁵ Tetoc-taurɲ-sawaga sêwa lakô kêt u aênɲa.
Êsêac sêkic uc gêjac intênataligerɲ ma sêwa lip kêt u aênɲa gebe ênac aê.
- ⁶ Aê kasôm gêdêɲ Apômtau gebe “ɲoc Anôtô aôm.”

* 139:24: Dawidnê pesalem teɲ.

O Apômtau, ôkêj tanjam ñoc tanji kapôêj

- ⁷ O Apômtau, ñoc Anôtô, ñoc ñac, tanj gôjam aê sa ñajana nanj.
Aôm kôtu ñoc lamu gêdêj noc siñña.
- ⁸ O Apômtau, ôkêj bij, tanj lau alôb-alôb taêj gêjam to kêkac êsêac nanj, ñanô êsa atom.
Onsej bij, tanj sêkic kêtû aêña nanj su.
- ⁹ Ôkêj ñoc ñacjo sêku aê tulu atom
ma bij, tanj sêkic kêtû aêña nanj, êpi êsêac tauj.
- ¹⁰ Eñ êkêj ñalana ênsêlô êpi êsêac tauj.
Eñ êtiñ êsêac sêsêp sêlêlôm sêna e dêndi sa êtiam atom.
- ¹¹ ñac-gêga-bijwaga oc êmoa naeo.
Ma gêjwapac oc epej ñac tonjaclai sec nanj, piñpoap-piñpoap e ênaña.
- ¹² Aê galicgac gebe Apômtau oc êmansañ lau sêngôn jageo nêj bij
to êmansañ lau ñalêlôm sawa nêj bij.
- ¹³ Bijñanô, lau gêdêj oc sênam danje êtu aômnmê ñaêña.
Lau gêdêj oc sêngôn sêwiñ aôm.

*

141

Mec kêtulana tej

- ¹ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm ôkac taômgenj ôndêj aê ômôêj.
Embe jamôêc aôm, nanj ôkêj tanjam ñoc aoc.
- ² Ôlic ñoc mec êtôm gasôb jadauj gêdêj aôm.
Ôlic jaôc lemoc sa êtu da êtulana.
- ³ O Apômtau, ôkêj aocsuj ñadibwaga tej
ma ôkêj gêdôcôlic ñakatam ñagejobwaga tej.
- ⁴ Ôkêj ñoc ñalêlôm ewec êndêj gêj sec
gebe jañgôm gêj alôb-alôb atom.
- ⁵ ñac gêdêj tej embe ênac aê me êlêj bij aê, nanj jajala gebe oc têtac gêwiñ aê,
mago aê janac jao gebe lau sec nêj tej êniñ oso môkêcapac atomanô gebe katej
mec gedêj tôngej gebe Apômtau epej êsêacnêj kisa su.
- ⁶ Embe sêmbaliñ nêj mêtôcwaga sêsêp pocsagiñ,
lau oc sêjala gebe Apômtaunê bij bijñanô.
- ⁷ Eñ kêpalip êsêacnêj ñatêkwa jatotoj-totoj sêc gêdêj lamboam ñagêsunawa,
kêtôm poc, tanj têtuc kêkôc e popoc-popocgenj gêc intêna nanj.
- ⁸ Matoc êndiñ aôm, Apômtau ñoc Anôtô. Aê gabe jaê lamu aôm.
Amboac tonaj ôwi ñoc katuc siñ gebe janana atom.
- ⁹ Ojop aê êndêj lakô, tanj sêwa kêtû aêña nanj,
ma êndêj lau secwaga nêj lip amboac tonaj.
- ¹⁰ Ôkêj lau, tanj sêkac tauj su nanj, sêwê tauj nêj uc
ma aê jao gala jana.

*

142

Anôtô ênam aêac sa anga gêjwapac ñalêlôm ñamec

- ¹ Aê aoc gêjac Apômtau kapôêjgenj,

* 140:13: Dawidnê pesalem tej. * 141:10: Dawidnê pesalem tej.

- gamôêc kapôêñ gêdêñ Apômtau.
² Aê kasêwa ñoc tañi gêc eñ lañônêmña,
kasôm ñoc gêñwapac lasê gêdêñ eñ.
³ Gêdêñ tañ ñoc ñalêlôm ñagogo nañ,
mago aôm kôjala lêñ, tañ aê kasa nañ.
Sêwa lakô kelecgeñ
gêc ñoc intêna, tañ kasa nañ.
⁴ Aê matoc geso gêmu anôña,
mago katap ñac teñ gebe ênam aê saña sa atom.
Aê gabe jaê lamu gêñ teñ, mago katap sa atomanô
ma ñac teñ gebe ênam aê saña gêmoa atomanô.
⁵ O Apômtau, aê aoc gêjac aôm.
Aê kasôm gebe ñoc lamu aôm to ñoc gêñlênsêm, tañ gawê kainj aña lau mateñ jali
nêñ gamêñ nañ.
⁶ Ojae, ôñô ñoc tañiboamañ gebe aê katuc gêbac su.
Ônam aê kêsi aña lau, tañ sêlêsu aê nañ, gebe nêñ ôliñ walô kêlêlêc aê su.
⁷ Wê aê sa aña kapoacwalô
gebe jalanem aômnêm ñaê.
Aôm embe ômoasiñ aê,
oc lau gêdêñ sêkac sa sêwiñ aê.
gêñgônj poclabu nañ. *

143

Embe ôliñ to katuj êñgônj naeo, nañ awey ênac Anôtô

- ¹ O Apômtau, ôñô ñoc mec ma ôê tañam ñoc tañi.
Aôm ñac tobiñ ñañêñ, ôkêñ tañam aê êtu nêm biñgêdêñña.
² Ôkic nêm sakiñwaga nê biñ atom
gebe aôm ôlic ñamalac mata jali teñ êtôm ñac gêdêñ atom.
³ Ojae, ñacjo tau kêjanda katuc.
Eñ kêku aê tulu jagaêc nom ma aê katôm êsêac, tañ sêmac êndu su nañ.
⁴ Aêñoc katuc ôluñ-ôluñgeñ
e ñoc ñalêlôm kêtú toñ aña ñoc wanlêlôm.
⁵ Aê taêc gêjam têm gêmuñ andañgeñña ma taêc gêjam aômnêm lêmam ñakôm samob,
tañ gôgôm nañ.
Taêc gêjam jakêsêp aômnêm gôliñ samob.
⁶ Aê galam lemoc ma kateñ mec gêdêñ aôm.
Aêñoc katuc gêjam awa su aôm kêtôm nom ñakeleñ kêsê awa gebe kom ênac.
⁷ O Apômtau, ôkac taômgeñ mênôkêñ tañam aê.
Ñoc ñalêlôm kêtú dambê-dambê su gebe janaña.
Ônsañ lañômanô auc êndêñ aê atom
gebe jatôm êsêac, tañ sê su sêsêp sêlêlôm sêja nañ atom.
⁸ Ôkêñ aê jañô aômnêm têtac gêwiñ teñgeñña ñawae êndêñ eleñña
gebe aê taêc kêka aôm.
Ôtôc intêna, tañ gobe aê jasa nañ, êndêñ aê
gebe jasuj ñoc katuc sa êndêñ aôm êwac.
⁹ O Apômtau, ônam aê kêsi êndêñ ñoc ñacjo.

* 142:7: Dawid gêga wê tonañ gêdêñ tañ

Aê jandêñ aôm wacjaê lamu aôm.

¹⁰ Ôndôñ aê jangôm ñoc gêñ êtôm aôm gôlic ñajam gebe aêñoc Anôtô aôm.
Aômnêm ñalau ñajam êwê aê jasa lêñ ñajêñ.

¹¹ O Apômtau, ôpuc aê tôñ jangôñ matoc jali êtu aômnêm ñaêña.

Ônam aê sa aña gêñwapac êtu aômnêm biñgêdêñña.

¹² Onseñ ñoc ñacjo su ma ômoasiñ aê ma onsoc samob, tañ sêlêsú aê nañ,
gebe nêñ sakiñwaga aê. *

144

Aweñ gêôc Anôtô ñamec. Moasiñ gêjam Israel auc

¹ Aê aoc gêôc Apômtau, tañ kêtú ñoc tuñtêna nañ.

Enj tec kêdôñ lemoc gebe janac siñ ñajaña ma lemoclatu gebe janac siñ ñajaña.

² Enj tec kêtú ñoc balan ma ñoc tuñtêna to ñoc kêsiwaga. Enj tec kêtú ñoc lautuc to ñoc
lamu.

Enj kêkêñ tentenlatu sêsô aê ñalabu.

³ O Apômtau, ñamalac kêtôm asageñ, tec aôm matam gêdiñ enj
ma ñamalac latu tonec kêtôm asageñ, tec aôm taêm gêjam enj nec.

⁴ ñamalac kêtôm awajaô
ma ênê bêc kêtôm gêñ ñajaô-jaô.

⁵ O Apômtau, ôwê nêñ undambê sa ma ôsêp ômôênj
ma ômoasac lôc gebe jadaunj êsa.

⁶ Ôpalip ôsic mênjenseñ êsêac êliñ-êliñ.
Ôpê nêñ sôb ma onsoc êsêac sêc sêna.

⁷ Ômêtôc lêmam aña lólôc mênjôjañgo aê su
ma ônam aê sa aña ñasamac kapôênj aña lau jaba lemeñ.

⁸ Lau tonañ gêdôñôlic sêsôm biñ dansañ
ma nêñ anôña kêtôc gêñ geo.

⁹ O Anôtô, aê gabe jañga wê wakuc teñ êpi aôm
ma jangôm gêñ wêña tonagam lemolu êtañ ma janam wê êndêñ aôm.

¹⁰ Aôm kôpuc kiñ tôñ e sêku ñacjo tulu.
Aôm kôjañgo nêñ sakiñwaga Dawid su aña siñ ñaclai.

¹¹ Ônam aê sa ma ôjañgo aê su aña lau jaba lemeñ.
Aña lau, tañ gêdôñôlic sêsôm biñ dansañ to nêñ anôña têtôc geo nañ.

¹² Aêac latuñi lau matac têtôm ka baliñ
ma aêac latuñio têtôm andu ñajam-ñajam ñaalê poc, tañ sepeñ ñatalô nañ.

¹³ Aêacma andu moña gêlôc lañgwageñ
ma añañgêñ gêñmasê ñaô gedex tôñgeñ.

Aêacma domba sêsu ñalatu tausen to tausen
ma tentausen to tentausen señ gêñ sêmoa oba.

¹⁴ Aêacma bulimakao sêsu ñalatu taêsam ma gêñwapac kêtap sa to sêjam ñalatu su atom.
Lau sêñgôñ sênam aucgeñ, mago tañjiboa ênêc nêñ malaclunj atom.

¹⁵ Aê aoc êôc lau, tañ sêmoa kêtôm biñ, tec tasôm su nec.
Aê aoc êôc lau, tañ Apômtau kêtú nêñ Anôtô nañ.

*

* 143:12: Dawidnê pesalem teñ. * 144:15: Dawidnê teñ.

145

Talanem Apômtau êtu nê moasiŋ to ŋaclaiŋa

- ¹ O ŋoc kiŋ Anôtô, aê gabe jatoc aôm sa
ma jalanem nêŋ ŋaê enderŋ tônŋerŋ.
- ² Aê gabe jalanem aôm êtôm bêcgerŋ
ma aoc êôc nêŋ ŋaê enderŋ tônŋerŋ.
- ³ Apômtau erŋ ŋac kapôêŋ, tec talanem erŋ ŋanômaŋ.
Aêac ŋamalac oc tapuc ênê ŋam natatôm atom.
- ⁴ Gôlôac terŋ sêlanem aôm nêŋ koleŋ êndêŋ gôlôac terŋ sêŋô
ma sêsôm aôm nêŋ ŋaclai ŋagêŋsêga lasê.
- ⁵ Êsêac oc sêsôm aôm nêŋ ŋawasi to waem kiŋŋa lasê,
ma aê gabe jaŋga wê êpi nêŋ gêŋsêga.
- ⁶ Lau oc sêsôm aôm nêŋ gêŋsêga ŋaŋaclai lasê
ma aê gabe jawa aôm nêŋ waem kapôêŋ sa.
- ⁷ Lau oc sênac aôm nêŋ moasiŋ terŋgerŋŋa ŋamiŋ
to têtû samuc aôm nêŋ biŋgêdêŋ toôndugerŋ.
- ⁸ Apômtau erŋ ŋac moasiŋ to taê walô ŋam.
Erŋ gêbiŋ tônŋ ma têtac gêwiŋ terŋgerŋŋa gêjam erŋ auc.
- ⁹ Apômtau erŋ ŋajam gêdêŋ ŋamalac samob
ma erŋ taê labu gêŋ samob, taŋ kêkêŋ naŋ.
- ¹⁰ O Apômtau, gêŋ samob, taŋ kôkêŋ naŋ, sênam danŋe aôm.
Ma nêŋ lau mansaŋ sêlanem aôm.
- ¹¹ Êsêac oc sêsôm aôm nêŋ gamêŋ kiŋŋa ŋawae lasê
ma sênac aôm nêŋ ŋaclai ŋamiŋ
- ¹² gebe ŋamalacnêŋ latuŋi sêŋô aôm nêŋ gêŋsêga
to aôm nêŋ gamêŋ kiŋŋa ŋawasi ŋanô ŋawae.
- ¹³ Aôm nêŋ gamêŋ kiŋŋa ênêc terŋerŋ
ma ônam gôliŋ gôlôac to gôlôac ŋêŋgen êna.
- Apômtau gêgôm nê biŋ samob ŋanô kêsa
ma nê koleŋ samob gêwa ênê têtac gêwiŋ sa.
- ¹⁴ Apômtau kêpuc lau samob, taŋ seberŋ naŋ tônŋ
ma gêjac êsêac samob, taŋ sêŋgônŋ sêpô dêducgerŋ naŋ sa.
- ¹⁵ Lau samob mateŋ gêdiŋ aôm
ma aôm kôkêŋ êsêacnêŋ mo gêdêŋ ŋanoc.
- ¹⁶ Aôm kôlaiŋ lêmam tapa ma gôlôm gêŋ mateŋ jali samob
e gêôc êsêac tônŋ.
- ¹⁷ Apômtau gêgôm nê gêŋ samob gêdêŋgerŋ
ma gêgôm nê gêŋ samob tomoasiŋgerŋ.
- ¹⁸ Apômtau gêmoa êsêac, taŋ aweŋ gêjac erŋ naŋ ŋagala
ma gêwiŋ êsêac samob, taŋ aweŋ gêjac erŋ toŋanôgerŋ naŋ.
- ¹⁹ Erŋ gêjam êsêac, taŋ têtêc erŋ naŋ, nêŋ sêpô lêna sa
to gêŋô êsêacnêŋ taŋjiboa ma kêpuc êsêac tônŋ.
- ²⁰ Apômtau gejob êsêac samob, taŋ têtac gêwiŋ erŋ naŋ,
ma oc enseŋ lau alôb-alôb samob su.
- ²¹ Aoc êôc Apômtaunê wae
ma lau nomŋa samob sêlanem ênê ŋaê dabuŋ terŋerŋ ma terŋerŋ.

*

146

*Talanem Apômtau êtu ênê kôm gêdêŋŋa*¹ Aleluja.

O katuc tau, ôlanem Apômtau.

² Aê gabe jalanem Apômtau êtôm ñoc bêc samob, taŋ gaŋgôn matoc jali naŋ,
ma gabe janam wê êndêŋ ñoc Anôtô êtôm ñoc têm, taŋ jamoa nom naŋ.³ Taêm êka laumata to ñamalac teŋ
gebe êsêac têtôm gebe sênam lau sa atom.⁴ Awerŋjaô embe ênac pep, oc têtû kekop êtiam
ma nêŋ biŋ, taŋ taêŋ gêjam naŋ, oc ênac pep amboac tonarŋeŋ.⁵ Aê aoc êôc ñac, taŋ Jakobnê Anôtô gêjam eŋ sa
ma kêkêŋ mata Apômtau Anôtôgeŋ naŋ.⁶ Ñac tonarŋ tec kêkêŋ undambê to nom ma gwêc to ñagêŋlêlôm samob.
Eŋ ñac ñarŋêŋ enderŋ tôngeŋ.⁷ Ênê mêtôc gêdêŋ gêjam êsêac, taŋ lau sêkôninŋ êsêac tônŋ naŋ sa
ma gêlôm êsêac, taŋ mo gêjô êsêac naŋ. Apômtau kêgaboac lau kapoacwalôŋa su.⁸ Apômtau kêkêŋ materŋpec sêlic gamêŋ kêtiam ma kêsa lau, taŋ sêpô dêducgeŋ naŋ sa.
Apômtau têtac gêwiŋ lau gêdêŋ.⁹ Apômtau gejob lau jaba ma gêjam awêtuc to mosêbu sa.
Mago eŋ geserŋ lau alôb-alôb nêŋ intêna su.¹⁰ Apômtau eŋ kiŋ teŋgeŋŋa.

O Sion, aômnêm Anôtô ênam gôlinŋ enderŋ tôngeŋ.

*

147

*Anôtô kêtû ñaclai to moasiŋ ma mêtê ñatau ñamôkê*¹ Aleluja.Alanem Apômtau gebe tanam wê êndêŋ aêacnêŋ Apômtau tonec gêŋ ñajam.
Lambiŋ tonarŋ ñajam ma jagêdêŋ.² Apômtau kêkwê Jerusalem sa kêtiam.
Eŋ gêjac Israel latuŋi, taŋ sêmoa saliŋ-saliŋ naŋ sa.³ Eŋ kêmoasiŋ êsêac, taŋ ñalêlôm popoc naŋ,
ma kêsabaŋ êsêacnêŋ kamoc ñandaŋ.⁴ Eŋ kêkêŋ utitalata kêtôm tau taê gêjam
ma kêsam êsêacnêŋ ñaê samob tomalageŋ.⁵ Aêacnêŋ Apômtau eŋ ñac kapôêŋ to ñaclaisêga.
Ênê mêtê ñadônŋ gêc atomanô.⁶ Apômtau gêjam lau ñasec sa
ma kêtinŋ alôb-alôbwaga piŋpaŋ jasêc nom.⁷ Apuc Apômtaunê wê danŋeŋa sa.
Anŋôm gêŋ wêŋa êtaŋ êndêŋ aêacnêŋ Anôtô.⁸ Eŋ kêkêŋ tao gêsac umborŋ
ma kêkêŋ kom kêmalôm nom to kêkêŋ gêgwaŋ kêpuc arŋa lôc.⁹ Eŋ gêlôm bôc

* 145:21: Dawidnê wê lanemŋa teŋ. * 146:10: Aleluja.

ma kêkêñ mo gêdêñ aoco ñalatu, tañ têtatñ gêdêñ eñ nañ.

- ¹⁰ Eñ têtac gêwiñ hos ñaclai atom
to gêlic ñamalac, tañ labum ñajaña nañ ñajam atom.
- ¹¹ Apômtau têtac gêwiñ lau, tañ têtêc eñ nañ,
to têtac gêwiñ lau, tañ sêkêñ mateñ ênê têtac gêwiñ tengeña nañ.
- ¹² O Jerusalem, ôlanem Apômtau.
O Sion, ônam wê êndêñ nê Anôtô.
- ¹³ Gebe eñ kêmasañ nê katam ñajaña.
Eñ gêjam mec nê ñapalê, tañ sêmoa nê ñalêlôm nañ.
- ¹⁴ Eñ kêbalañ nê gamêñ ñamadiñ auc ñapep
ma gêlôm aôm gôñgôñ moasu ñaôgeñ.
- ¹⁵ Eñ kêsakiñ nê jatu kêsêp nom gêmêñ
ma biñ tau kêlêti gêjam nom aucgeñ sep tageñ gêja.
- ¹⁶ Eñ kêkêñ sno kêtôm kapok
ma kêkêñ nop kêtôm wao.
- ¹⁷ Eñ kêpalip nê kompoc kêtôm poclô.
Asa oc êoc ênê malotêna tôñ.
- ¹⁸ Eñ kêkêñ nê biñ e gêñ tau gêwê.
Eñ kêkêñ nê mu, tec ñabu keseleñ.
- ¹⁹ Eñ gêwa nê biñ sa gêdêñ Jakob
ma kêsôm nê gôliñ to biñgêdêñ lasê gêdêñ Israel.
- ²⁰ Eñ kêmoasiñ tenteñlatu teñ amboac tonañ atom.
Êsêac sêjala ênê biñsu atom.

Aleluja.

148

Undambê to nom sêlanem Apomtau

¹ Aleluja.

Alanem Apômtau aña undambê.

Alanem eñ aña lolôc.

² Ênê aña samob, alanem eñ.

Ênê lau totoñ-totoñ samob, alanem eñ.

³ Oc to ajôñ, alanem eñ.

Amac utitalata samob, alanem eñ.

⁴ Amac undambê to undambê, alanem eñ.

Amac bu, tañ apoac umbonñ ñaô nañ, alanem eñ.

⁵ Gêñ samob tonañ ñai, alanem Apômtaunê ñaêmañ
gebe eñ kêjatu, tec gêñ tau ñanô kêsa.

⁶ Gebe eñ ketoc gêñ tonañ ñai kêkô gebe êkô endenñ tôñgeñ
ma kêkêñ ñagôliñ, tañ sêñgêli atom nañ, gêdêñ êsêac.

⁷ Amac gêñ nomña, amac gêñsêga gwêcña to gwêc ñagêdimlabunña samob nañ,
alanem Apômtau.

⁸ Aôm ja to kompoc, aôm sno to ômbiñ,
aôm mutêna, tañ gôgôm ênê biñ kêtu tôñ nañ, amboac tonangeñ.

- ⁹ Amac lôc to gamêñ ñabau samob,
 amac gêñkaiñ to nip walañ samob,
¹⁰ amac bôc saleñña ma malacña samob,
 amac gêñ kékêñña ma moc tomagê, alanem Apômtau.
- ¹¹ Amac kiñ aña nom to tenterlatu samob,
 amac kasêga to gôliñwaga nomña samob,
¹² amac ñacsêñom to awêtakiñ,
 amac lau ñanô to ñapalê, alanem Apômtau.
- ¹³ Lau samob tonañ ñai sêlanem Apômtaunê ñaêman
 gebe ênê ñaê tagen tec ñaê towae. Ênê ñawasi kêlêlêc undambê to nomgen.
- ¹⁴ Eñ kékêñ ñaclai gêdêñ nê lau gebe ênê lau mansañ samob sêlanem eñ
 sêwiñ lau Israel, tañ têtû ênê gêñ nañ.

Aleluja.

149

Wê lambiñña teñ

- ¹ Aleluja.
- Anam wê wakuc êndêñ Apômtau.
 Aweñ êôc eñ aña ênê lau mansañ ñalêlôm.
² Israel têtû samuc nêñ ñac, tañ kékêñ êsêac nañ.
 Sion latui aweñ êôc nêñ kiñ toôndugen.
- ³ Êsêac têtê wê sêlanem ênê ñaê
 sênac oñ to gêñ wêña êtañ.
- ⁴ Apômtau têtac gêwiñ nê lau
 ma kékêñ lau palê-palê sêku nêñ ñacjo tulu.
⁵ Anôtônê lau têtû samuc eñ to sênam lasê to ôliñ êpi
 sênêc nêñ mê ma aweñ êôc eñ toôndugen.
- ⁶ Êsêac sêlambiñ Anôtô to aweñ êpigen
 ma sêmêngôm siñ ñamata makeñ-makeñ
⁷ gebe sêkac nêñ kamocgôc aña lau samuc nêñ
 ma sêkêñ ñagêjô êndêñ tenterlatu.
- ⁸ Sênsô êsêacnêñ kiñ ña kapoacwalô tôn
 ma sênsô nêñ lau mata tôn ña kapoacwalô ki
⁹ gebe sêngôm biñ, tañ Anôtô kékic wanêcgen nañ, êtu tôn êpi êsêac.
 Biñ tonañ ketoc Anôtônê lau samob sa.

Aleluja.

150

Alanem Apômtau

- ¹ Aleluja.
- Alanem Apômtau aña nê lôm dabuñ.
 Alanem eñ aña undambê.
² Alanem eñ êtu nê gêñsêgaña
 ma alanem eñ êtu nê ñaclai kapôêñña.
³ Alanem eñ ña dauc ñaôndu.

Alanem eņ ęa gêę wêęa to kalingwaę.

⁴ Alanem eņ ęa wê to oę.

Alanem eņ ęa gêę wêęa to gasuc.

⁵ Alanem eņ ęa gegob êtaę.

Alanem eņ ęa gegob ęakicsêa galaę-galaęeę.

⁶ Gêę samob, taę sêsê aweę naę, sêlanem Apômtau.

Aleluja.

Ŋacmêtê tau

Ŋac tokauc teŋ keto buku Ŋacmêtê Tau tonec. Eŋ kêkip ŋamalacnêŋ lêŋ nomŋa dambê to gejo-gêjac ŋam sa. Eŋ kêtap sa gebe lêŋ tonaŋ kêlênsôn ma biŋgêdêŋ masi. Eŋ kêsaê gebe ŋamalac sêjam nêŋ kôm tosê gogerŋ, tec gêlic gebe ŋamalacnêŋ lêŋ nomŋa ŋanô masi, gêŋ ŋaôma. Ênê kauc kêsa kêpi Anôtô, taŋ gêjam gôliŋ ŋamalacnêŋ têm naŋ, nê lêŋ atom. Eŋ kêpô lêna kêtû biŋ tonaŋŋa, mago eŋ gêjam la lau gebe sênam kôm ŋajaŋa to têtû samuc moasiŋ, taŋ Anôtô kêkêŋ gêdêŋ êsêac naŋ, êtôm têm, taŋ gêjac êsêac ŋawae naŋ.

Ŋalô taŋ sêjaliŋ sa aŋga buku tau ŋamôkêlatu 12 naŋ, kepeŋ biŋ tonaŋ, gebe Anôtô kêkêŋ gêŋ samob ŋanoc su. Ŋalô ŋagêdô gêlêŋ biŋ aêac gebe tasa nêŋ lêŋ nomŋa tokauc ma tatu samuc nêŋ lêŋ ŋaŋêŋ ŋajam êtôm têm, taŋ tamoia nom naŋ.

Biŋ taêsam, taŋ ŋac tokauc taê gêjam naŋ, kêsa aŋga nê ŋalêlôm ŋawapac to ŋatutuc. Mago lau andaŋgeŋŋa sêkêŋ ênê buku tonec kêsêp Bibolo ŋalêlôm gêwiŋ. Tec gêwa sa gebe biŋ takêŋ gêwiŋŋa, taŋ gêc Bibolo ŋalêlôm naŋ, kêkêŋ ŋasawa gêdêŋ lau tonêŋ ŋalêlôm ŋawapac to lau-sê-gowaga amboac tonaŋgeŋ. Lau taêsam sêsaê buku tonec ŋabiŋ amboac tasalakatu teŋ ma sêlic tauŋ nêŋ ŋakatu kêsêp buku tonaŋ ŋabiŋ. Go êsêacnêŋ kauc kêsa gebe Bibolo, taŋ kêtôc gêŋwapac tokaiŋ-tokaiŋ gêdêŋ ŋamalac naŋ, kêkêŋ ŋanô teŋ, taŋ ŋamalac sêkêŋ materŋ e sêjala nêŋ lêŋ nomŋa ŋatêpôê ŋanô naŋ.

3

Gêŋ samob toŋanoc

¹ Gêŋ samob ŋanoc gêc gêdêŋ-gêdêŋgeŋ. Ma kôm samob, taŋ sêjam sêmoia umbonŋ ŋalabu naŋ, ŋanoc gêc amboac tonaŋgeŋ.

² Teneŋŋi sêkôc aêac ŋanoc gêc, ma tamac êndu ŋanoc gêc.

Tasê gêŋ ŋatêm gêc ma tajoŋ ŋanô sa ŋatêm gêc.

³ Sêjac ŋamalac êndu ŋanoc gêc ma sêgôm lau ôliŋ ŋajam êsa ŋanoc gêc.

Danseŋ gêŋ suŋa ŋanoc gêc ma takwê sa ŋanoc gêc.

⁴ Tataŋ taŋiboa ŋanoc gêc ma taômâc ŋanoc gêc.

Tanam abec ŋanoc gêc ma tatê wê ŋanoc gêc.

⁵ Tasac poc êliŋ-êliŋ ŋanoc gêc ma tajoŋ poc sa ŋanoc gêc.

Tamoia dawŋ tauŋ ŋanoc gêc ma tatu mêtê tauŋ ŋanoc gêc.

⁶ Dansom gêŋ ŋanoc gec ma tanam gêŋ sapu ŋanoc gêc.

Tanac gêŋ sa ŋanôc gêc ma tajaiŋ gêŋ ŋanoc gêc.

⁷ Takac gêŋ êŋgic ŋanoc gêc ma tasi gêŋ êpi tageŋ ŋanoc gêc.

Tanam tauŋ tôŋ ŋanoc gêc ma tasôm biŋ ŋanoc gêc.

⁸ Têntac êwiŋ tauŋ ŋanoc gêc ma têtac endec tauŋ ŋanoc gêc.

Tanac siŋ ŋatêm gêc ma daê wama ŋatêm gêc.

⁹ Koleŋwaga oc kêtap ŋanô ondoc sa gêjô nê koleŋ. ¹⁰ Aê galic gêŋwapac, taŋ Anôtô gêu gêsac ŋamalac latuŋi gebe sim tauŋ suŋa. ¹¹ Eŋ kêkêŋ gêŋ samob ŋajamanô gêdêŋ nê noc. Eŋ kêkêŋ kêsêp ŋamalac ŋalêlôm gebe sênam aweŋ su sêŋgôn materŋ jaliŋa, mago ŋamalac kêtôm gebe êkip Anôtônê kôm, taŋ gêjam gêdêŋ taŋ gêjac m kôm tau e gêdêŋ gêŋ samob ŋatêku êsuŋa naŋ, ŋam sa atom. ¹² Aê kajala gebe ŋamalac nêŋ gêŋ ŋajam kêlêlêc gebe sêmoia totêntac ŋajamgeŋ ma têtû samuc moasiŋ tokaiŋ-tokaiŋ êtôm nêŋ bêc sêmoia nomŋa teŋ gêc atom. ¹³ Ma kajala teŋ gebe ŋamalac sêniŋ gêŋ to sênom gêŋ ma sêoc gêŋwapac totêntac ŋajamgeŋ naŋ kêtû Anôtônê moasiŋ teŋ amboac tonaŋgeŋ. ¹⁴ Ma aê kajala gebe gêŋ samob, taŋ Anôtô gêgôm naŋ, oc ênêc endeŋ tôŋgeŋ. Ŋamalac têtôm gebe sênac têku gêŋ teŋ atom ma têtôm gebe sêkôc gêŋ teŋ su atom amboac tonaŋgeŋ. Anôtô kêmasaŋ gêŋ tau amboac tonaŋ kêtû ŋamalac têtêc eŋŋa. ¹⁵ Gêŋ taŋ kêsa galoc naŋ, gêdêŋ andaŋgeŋ kêsa sugac. Ma gêŋ taŋ oc mêŋêsa naŋ, gêdêŋ andaŋgeŋ kêsa su amboac tonaŋgeŋ. Ma Anôtô gesom gêŋ, taŋ gêjaŋa su naŋ kêtiam.

Gêŋ alôb-alôb gêc nom

¹⁶ Ma aê galic gêŋ teŋ aŋga oc ŋalabu amboac tonarŋ gebe Gêŋ alôb-alôb gêc gamêŋ, taŋ gêjac biŋgêdêŋ ŋawae naŋ, ma gêŋ alôb-alôb gêc gamêŋ, taŋ gêjac mêtôc gêdêŋ ŋawae naŋ. ¹⁷ Tec aê kasôm gêc ŋoc ŋalêlôm gebe “Anôtô oc êmêtôc lau gêdêŋ to lau sec êtômgeŋ gebe gêŋ samob ŋanoc gêc ma kôm samob ŋanoc gêc amboac tonarŋgeŋ.” ¹⁸ Aê kasôm gêc ŋoc ŋalêlôm gebe Anôtô gêgôm gêŋ tonarŋ gebe ênsaê to êtôc êndêŋ ŋamalac e sêjala gebe êsêac têtôm bôc. ¹⁹ Gebe ŋamalacnê lêŋ kêtôm bôcnê. Lulugeŋ sêmac êndu kêtômgeŋ. Lulugeŋ sêwê kain awenjaô tageŋ. Ŋamalacnê gêŋ ŋajam kêlêlêc bôcnê teŋ gêc atom. Gêŋ samob gêŋ ŋaôma. ²⁰ Samob sepeŋ gamêŋ tageŋ. Samob ŋam kêsêp kekop. Ma samob têtû kekop êtiam. ²¹ Ŋamalac ondoc kêjala kêtû tôn gebe ŋamalac katu oc êpi lôlôc ma bôc katu oc êsêp nomlêlôm êna. ²² Amboac tonarŋ aê galic gebe gêŋ ŋajam kêlêlêc ŋamalac ênam nê kôm totêtac ŋajamgeŋ teŋ gêc atom gebe gêŋ tonarŋ gêjac eŋ ŋawae. Asa oc êtôm gebe êndôn eŋ e êjala gêŋ, taŋ mênjêsa êtu ŋamu naŋ.

9

Lau sec to lau gêdêŋ

⁷ Amboac tonarŋ ôna ma ôniŋ nêŋ gêŋ totêmtac ŋajamgeŋ to ônôm nêŋ wain tonalêlôm ŋajamgeŋ gebe Anôtô gêlôc gêdêŋ gêŋ, taŋ gôgôm naŋ sugac. ⁸ Ôsô nêŋ ŋakwê kwalam-kwalam ŋapaŋ ma ôniŋ oso môkêmapac. ⁹ Ôtu samuc ôwiŋ nêŋ awê, taŋ têtmtac gawiŋ naŋ, êtôm nêŋ bêc samob, taŋ Anôtô kêkêŋ aôm gômoa oc ŋalabu naŋ. Bêc tonarŋ ŋai, taŋ ê su ŋaômageŋ naŋ, êtu gêŋ, taŋ gêjac aôm ŋawae naŋ, ma êtu nêŋ gôêm taôm su gômoa oc ŋalabu ŋagêjôŋa. ¹⁰ Ônam kôm samob, taŋ êtôm aôm lêmam naŋ, ôtu dôbgeŋ gebe aŋga lamboam, taŋ aôm kopeŋ naŋ, aôm ônam kôm atom ma taêm ênam biŋ atom to ôjala biŋ atom ma ôtap kauc sa atom amboac tonarŋgeŋ.

¹¹ Aê galic gêŋ teŋ kêtiam aŋga oc ŋalabu gebe Lau embe sêniŋ kwan-kwaninoc, go êsêac, taŋ sêlêti ŋajaŋa naŋ, têtû ŋamata atom. Lau ŋactêkwa sêku nêŋ ŋacjo tulu atom. Laumêtê têtap mo sa atom. Lau tokauc têtû lau tolêlôm atom. Lau lemeŋmêtêŋa têtû lau towae atom. Têm to gêŋwapac gêjam gôliŋ lau samob. ¹² Gebe ŋamalac gêjam kauc nê noc. Ŋamalac têtôm i, taŋ gêwê wasaŋ sec naŋ, ma têtôm moc, taŋ lip gêjac naŋ. Êndêŋ têt sec lakô oc ênac ŋamalac sep tageŋ.

11

Gêŋ taŋ ŋac tokauc gêgôm naŋ

¹ Ônac sam nêŋ mo êtu moasiŋ. Êndêŋ ŋasawa ec baliŋ, go ôtap sa êtiam. ² Ônac sam gêŋ tau êndêŋ lau taêsam gebe aôm gôjam kauc gêŋwapac, taŋ oc êtap aôm sa aŋga nom naŋ. ³ Tao embe ênac lênsôn, go êsêwa kom êsêp nom. Ma ka embe êku êsêp gamêŋ gêmu kêsêp me gêmu kêpiŋa, naŋ ênêc ŋamala, taŋ êku êsêp naŋ. ⁴ Ŋac taŋ kêsaê mu naŋ, oc êpalip ŋawê atomanô, ma ŋac teŋ, taŋ gejob tao naŋ, oc ejoŋ kôm ŋanô sa atom amboac tonarŋgeŋ. ⁵ Aôm gôjam kauc mutêpôê to gôjam kauc ŋapalê dedec, taŋ gêc têna têtacclêlôm naŋ, nê ŋatêkwa ŋam, tec gôjam kauc Anôtô, taŋ kêkêŋ gêŋ samob naŋ, nê kôm amboac tonarŋgeŋ. ⁶ Ôsê nêŋ gêŋ êndêŋ bêbêcgeŋ ma lêmam êlêwaŋ atom e êndêŋ êtula gebe aôm gôjam kauc ondoc oc êpoa, ŋawê taŋ kôsê gêdêŋ bêbêcgeŋ me ŋawê, taŋ kôsê gêdêŋ kêtula naŋ, me lulugeŋ oc êpi ŋajam êtôm taugenŋ.

12

Puc êndêŋ lau wakuc

¹ Amboac tonarŋ taêm ênam Anôtô, taŋ kêkêŋ aôm naŋ, êndêŋ nêŋ bec ŋapalêgeŋŋa gebe bêc sec to jala mênjêô lasê, taŋ aôm oc ôsôm gebe “Bêc tonarŋ kêmoasiŋ aê atom.” ² Êndêŋ tonarŋ oc to ŋawê ma ajôn to utitalata ênam kanuc ma ŋamajaŋ êkô êndanguc kom ênac. ³ Êndêŋ ŋasawa tonarŋ gejobwaga anduŋa oc têtênêp (lemeŋ) to lau ŋajaŋa têtû goloŋ (eŋkain). Lauo taŋ sêlêsa polom naŋ (luŋluŋ), sêwi kôm siŋ gebe têtû luagêcgeŋ.

Ma êsêac, taŋ têtû kênîŋ sêsa katam saunŋ naŋ (materŋanô) têtû kanuc. ⁴ Katam taŋ kêsa intêna naŋ (taŋeŋsunŋ), oc ŋajaŋa êsa gebe ôŋô malacluŋ ŋakicsêa atom. Sêlêsa polom ŋakicsêa ma musik êtaŋŋa oc ôŋô saunŋanôgeŋ. Tageŋ moc êtaŋ êndêŋ bêbêc oc êŋu aôm sa. ⁵ Ŋamalac oc têtêc gebe sêsêlêŋ gamêŋ ŋabau ma sêsa nêŋ intêna tonêŋ ŋalêlôm ŋatutucgeŋ (ôliŋ walô gêjaŋa). Wa ŋaola ênac lêtêŋ (môdê êsa) ma wagô êka gwec-gwecgeŋ (têntac walô ŋawapac êsa) ma ŋamalac êŋgôm mocsac gêŋ teŋ êtiam atom.

Gebe eŋ oc êna nê andu teŋgeŋŋa (sêô) ma lau-têtaŋ-taŋiboawaga sêsêlêŋ sêmoa intêna. ⁶ Kapoacwalô silber oc êŋgic ma laclu gold oc embeŋ ma popoc. Bulakôp oc popoc ma waba tatê buŋa oc ênaŋa. ⁷ Kekop taŋ ŋam kêsêp nom naŋ (ôliŋ), oc êmu êna nom êtiam ma awajaô êmu êndêŋ Anôtô, taŋ kêkêŋ naŋ, êna êtiam. ⁸ Ŋacmêtê Tau kêsôm gebe “Gêŋ samob gêŋ ŋaôma, gêŋ ŋaôma samuc geŋ.”

Jesaia

Lau sê buku tonec ñaê kêpi propete kapôên Jesaia, tañ gêmôa nom gêdên jala 800 ma 700 ñasawa gêmuy Kilisi gêmên nom nañ. Eñ gêjam kôm ança Jerusalem. Lau tokauc, tañ sêkip Bibolo ñam sa nañ, nêñ ñalêlôm kêpi tageñ gebe buku ñabiñ ñagêdô ñam kêsêp Jesaia tau, mago biñ ñagêdô ñam kêsêp lau teñ, tañ sêmoa nom têtadaguc Jesaia nañ. Êsêac sêjam kauc lau tendoc sêwê kaiñ buku ñabiñ sêwiñ propete, mago biñ tonec gêc awê gebe lau sêkatoñ papia ñagêdô sa kêtü Jesaianê buku. Biñ tañ kêsêp papia tau nañ, gêjac miñ gamên Judaña ñamiñ, tañ kêsâ gêdên ñasawa ec baliñ amboac jala 200.

Môkêlatu 1–39 Môkêlatu tonec gêjac miñ gamên Judaña ñagênwapac ñanô teñ. Lau Asuria sebe sejoñ gamên Judaña. Jesaia gêlic gebe lau Juda nêñ ñacjo ñanô lau Asuria atom, ñacjo ñanô lau tau nêñ sec to tañeñpêc gêdên Anôtônê biñ ma nêñ sêkên gêwiñ kwalecña. Propete gêjac biñsu nê lau to gêjam dôn ñagêdô gwalêkiñ gebe êkalem lau to nêñ gejobwaga gebe sêsa nêñ lêñ tobiñgêdên ma tomêtôc gêdêngeñ. Eñ gêlên biñ to kêkên puc êsêac gebe êsêac embe sêkên tañeñ Anôtô atom, go têtap gênwapac sa ma sênaña. Anôtô oc êmêtôc êsêac ñabiñ gêjam sêga, mago biñ Anôtô ênam mec lau-sêsap-eñ-tônwaga kêsêp môkêlatu tonec gêwiñ. Jesaia amboac tonangeñ kêsôm kêtü têtam wamaña teñ, tañ oc ênêc nom nañ, ma Dawidnê wakuc teñ oc êmên tañ êtu kiñ ñanô tau nañ.

Môkêlatu 40–55 Lau teto môkêlatu tonec gêdên tañ lau Juda taêsam sêngôn kapoacwalô ança Babel nañ. Nêñ ñacjo sejoñ êsêac e sêkên mateñ ñanô teñ kêtiam atom. Propete kêsôm jaen ñajam lasê gebe Têlagen oc Anôtô êngamboac nê lau su ança kapoacwalô ma êwê êsêac sêmu sêna nêñ malacmôkê Jerusalem êtiam gebe sênac m nêñ lêñ wakuc teñ. Biñ towae gêjam sêga gêc môkêlatu tonec gebe Anôtô kêtü lau-m samob nêñ lêñ ñatau. Ma biñ teñ, tañ Anôtô taê gêjam kêpi nê lau nañ, tonec gebe eñ êsakiñ êsêac sêndên lau-m nomña samob sêna, ma eñ ênam mec lau nomña samob êtu Jerusalemña.

Ñasêbu tañ kêsôm gebe “Anôtônê sakiñwaga” nañ, têtü ñasêbu towae, tañ lau sêjala kêtü tôn gêc Biñlênsêm Langwaña nañ.

Môkêlatu 56–66 Môkêlatu tonec ñabiñ kêkanôn lau, tañ sêmu sêja Jerusalem nañ. Êsêacnêñ ñalêlôm ñatutuc, tec propete gêjac êsêac têtac tôn ma kêsôm kêtü tôn gebe Anôtô êngôm nê biñ, tañ gêjac mata gêdên nê lau nañ, ñanô êsa.

Biñ ñagêdô kêkanôn biñgêdên to mêtôc gêdên ma biñ ñagêdô gêlên biñ lau gebe sêmansañ om to sêkên da ma teteñ mec. Ñalô towae teñ gêc 61:1-2. Gêdên tañ Apômtau Jesu kêkôc nê kôm sa nañ, eñ gêwa nê kalem sa ña ñalô tonañ.

Jesaia geoc biñ lasê kêkanôn lau Juda to Jerusalem

¹ Gêñ tañ Amos latu Jesaia gêlic kêkanôn lau Juda to Jerusalem gêden têtam, tañ Usia agêc Jotam ma Ahas agêc Hiskia têtü Judanên kiñ nañ tonec.

² O undambê ôñô, o nom ôkên tañam,
gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
“Aê galôm to kapôn latuci, mago êsêac sêbuc dêmôên aê.

³ Bulimakao kêjala nê ñatau
ma dorñki kêjala nê ñataunê sac.
Mago lau Israel sêjala atom,
aênoc launên kauc kêsâ atom.”

⁴ Ijoc, amac lau secmên,
amac lau totôp kapôên, sec ñalatu amac,
ma agôm gên sakop-sakop sec.
Êsêac sêwi Apômtau siñ,
êsêac sêmajec Israelnên ñac dabun,

êsêac sêbuc dêmôêṅ eṅ.

⁵ Amac abe aê janac amac êtiam êsêp ondoc,
tec asap nêṁ lêṅ laṅwa tôṅ ṅapaṅ nec.
Gêmac kêtap môkêmapac samucgeṅ sa,
ma ṅanipkalop samucgeṅ gêmac-gêmac.

⁶ Aṅga môkêmdaṅgam e jakêsêp emtapa amac amoa toôlim samuc atom,
sêṁ mala to pipi ma kamocbôm gêjac têc ôlim auc,
ma amac apip ṅatêkwi su atom, asabaṅ atom,
ma akêṅ katêkwi gebe êmalôm kamocṅa atom.

⁷ Nêṁ nom kêtṁ gasaṅ ma ja geṅ nêṁ malac su.
Lau jaba têdaṅgôṅ nêṁ kôm ṅanô ma amac matemanô alicgeṅ.
Nêṁ gamêṅ kêtṁ gasaṅ kêtôm lau jaba seseṅ su.

⁸ Sion latuo taugēṅ gacgeṅ gêmoa
amboac bec jakwa asê kêkô kôm wainṅa,
amboac bec, taṅ sêjam kêkô kôm katimṅa naṅ,
ma amboac malac, taṅ ṅacjo sêgi auc.

⁹ Lau siṅ undambêṅa nêṅ Apômtau
embe endec aêacnêṅ lau ṅapopoc sêmoa atom,
oc tatôm lau Sodom ma maleṅmê amboac lau Gomora.

Kalem sênam tauṅ ôkwiṅa

¹⁰ Amac gôliṅwaga Sodom ṅa, aṅô Apômtaunê biṅ.
Amac lau Gomora, akêṅ taṅem aêacnêṅ Anôtônê biṅsu.

¹¹ Apômtau kêsôm gebe
“Amacnêṁ da gwalêkiṅ gebe êmoasiṅ aê amboac ondoc.
Aê ôlic ṅakam nêṁ domba kapoac
ma bulimakao ṅalêsi, taṅ akêṅ kêtṁ daja naṅ.
Aê têtac gêwiṅ bulimakao kapoac to domba kapoac
me noniṅ kapoac ṅadec atom.

¹² “Gêdêṅ taṅ amac mênjakô aê laṅôcnêṁ naṅ,
asa kêjatu amac gebe aka aêṅoc malacluṅ popoc.

¹³ Akôc da ṅaôma andêṅ aê amêṅ êtiam atom.
Nêṁ da ṅadauṅ gêôc aê e ṅasu sec.
Aê gadec nêṁ om ajôṅ gêô lasêṅa ma sabat to nêṁ akac sa ṅaonda.
Aê gadec nêṁ biṅ alôb-alôb to nêṁ omsêga samob.

¹⁴ Aê têtac gedec nêṁ om ajôṅ gêô lasêṅa
ma noc aniṅ moasiṅ kapôêṅṅa.
Gêṅ tonāṅ ṅai kêsac aê

e ôlic ṅakam gebe jaôc.

¹⁵ Embe alam lemēṁ êtu atēṅ mecṅa,
oc jansaṅ matocanô auc.

Ma embe atēṅ mec gwalêkiṅ,
oc Jakêṅ taṅoc atom,
gebe dec gêjam lemēṁ auc.

¹⁶ “Akwasiṅ taôm e atu selec,
ma anseṅ sec, taṅ agôm naṅ su
gebe ênêc aê laṅôcnêṁ êtiam atom.

¹⁷ Andôṅ taôm êtu aṅgôm gêṅ ṅajamṅa.

Ansom biñ gêdên.
Amêtôc êsêac, tañ sêlêsu lau nañ.
Akwa mosêbu ma anam êsêac sa,
ma apuc awêtucnêñ biñ tôñ.”

¹⁸ Apômtau kêsôm gebe
“Ajôc, amênman, tamansañ biñ dawin taun acgom.
Embe nêñ sec êtuñ gamên amboac dêlêcola,
oc jalic êtôm tao kwalam.
Ma embe amboac obo asôsamuc,
oc jañgôm êtu sêpôma amboac gwêcôpic.
¹⁹ Embe akên êwiñ ma akên tañem aênoc biñ,
oc aniñ moasiñ nom tonecña êtiam.
²⁰ Mago embe tañempêc ma ambuc dêmôêm aê,
siñ oc enseñ amac su.
Biñ tonañ kêsa Apômtau tau awa.”

Anôtô êmêtôc Sion ma ênam Sion kêsi

²¹ Ojae, gêmunğen malac tau kêsap Apômtau tôñ,
mago galoc kêtú awê mockaino sec sugac.
Gêmunğen biñ gêdên gênğôn tonec
ma biñ mansañ gêjam malac tau auc,
ma galoc lausiñ geñgeñ sênğôn.
²² Nêñ silber kêtú matê
ma sêgaluñ bu gêwiñ nêñ wain.
²³ Nêñ kasêga sêbuc dêmôên aê
ma sênğôn sêwiñ geñgeñtêna.
Êsêac têtac gêwiñ biñ kana-kana
ma taên kêka gebe lau sêkên gên ñaômagen êndên êsêac.
Êsêac sêkwa mosêbu ma sêjam êsêac sa atom
ma sênğô awêtucnêñ biñ atom.

²⁴ Amboac tonañ tec Apômtau, lausiñ undambêña nên Apômtau
ma Israelnên laimôkê kêsôm gebe
“Aê, aê oc jakêc ñoc têtac ñandañ êpi ñoc ñacjo
ma jakên ñagêjô êpi ñoc soño-soño.
²⁵ Aê oc jaja lemoc ôkwi ma janac aôm
to jakên ja êniñ nêñ ñatêmui su ênaña
ma japac gên jaba, tañ kêgaluñ gên ñanô nañ, su ênaña.
²⁶ Go jakên gôliñwaga êtôm gêmunğa
ma kwalam lanğwa têtú nêñ lau señeñ êtiam êtôm gêmunğa.
Tonañ su acgom, go lau samob oc sêsam aôm gebe Malac-biñ-gêdênña
ma Malac, tañ kêsap Anôtô tôñ nañ.”

²⁷ Mêtôc gêdên oc ênam Sion kêsi
ma biñ gêdên oc êpuc lau Sionña, tañ sêjam taun ôkwi nañ tôñ.
²⁸ Mago lau-sêbuc-dêmôênwaga to lau sec oc senseñ êsêac su sêwiñ taunğen,
ma êsêac, tañ sêwi Apômtau siñ nañ, oc sênaña.
²⁹ Amac oc majem êsa êtu kamem, tañ atoc sa nañña,
ma lanğomanô êmbêlê êtu nêñ kôm ñaolaña, tañ ajaliñ sa nañña.
³⁰ Amac oc atôm kamem, nañ ñalauñ kêsêlô
ma atôm kôm teñ, tañ ñabumata kêpa nañ.
³¹ ñactêkwa oc êtôm dawen

ma ênê kolej oc êtôm ja ñamôsi
 ma ja oc êniñ lulugej êwiñ tau
 ma ñac teñ oc êsi êndu atom. * ñaolaja kêtú nêñ gamêñ sêjam sakiñ anôtôi jabaña. Tec
 lau Israel sêsô mêtê jaba ton

2

Apômtau ênam gôliñ nom ñagamêñ samob towamagen

¹ Biñ tañ Amosnê latu Jesaia gêlic kêkanônñ lau Juda to Jesusalem nañ tonec.

² Êndêñ têm ñam u ña tau gêñ tonec oc êsa
 gebe Apômtaunê lôm ñalôc oc êkô amboac lôc,
 tañ ñatêpôê kelej gamêñ su nañ,
 ma oc êpi kacgeñ êlêlêc lôc samob su ñêñgeñ.
 Ma tentenlatui samob oc sêkac sa aña tônêgeñ.

³ Ma lau taêsam sêpi sêna ma sêoc tañ gebe
 “Ajôc, tapi Apômtaunê lôc tawac
 ma tasô Jakobnê Anôtônê andu ñalêlôm tana,
 gebe êndôn nê mêtê êndêñ aêac e tasa ênê lêñ tônê.
 Gebe ñagôliñ oc êsa aña Sion, ma Apômtaunê biñ êsa aña Jerusalem.”

⁴ Eñ oc êmêtôc tentenlatuinêñ biñ
 ma êmansañ lau gwalêkiñ nêñ lêñ.
 Ma êsêac oc sênam nêñ tubac ôkwi êtu sakweñ
 ma nêñ kêma êtu lêñgêc.
 Lau toñ teñ oc sêoc siñ sa êndêñ lau toñ teñ êtiam atom
 ma sêndônñ mêtê siñña êtiam atom.

⁵ O gôlôac Jakobña, amêñ,
 mênñasêlêñ tamoã Apômtaunê ñawê ñalêlôm.

*2:6–4:6 Anôtô oc êmêtôc lau-tetoc-tañ-sawaga to lau sec, mago gêjac mata gebe
 êmbuñ lau ñapopoc nêñ sec su to êñgôm êsêac têtú wakuc.*

5

Biñgôliñ kêpi kôm wainña

¹ Aê gabe janam wê teñ êtu ñoc ñacña,
 janam wê êpi ênê kôm wainña.
 ñoc ñac kêsap nê kôm wainña teñ
 gêsac lôc tonom ñalêsi ñajam ñaô.

² Eñ kêkac nom ôkwi ñapep ma kêjaliñ poc samob sa
 ma kêpuc wain ñawalô ñajam kêsêp.
 Eñ kêkwê andu ñaatêkwa baliñ kêtú sejop kôm tauña
 ma kêsap sêpip wain ñamala teñ gêc gêwiñ.
 Go taê kêka gebe nê kôm ênam ñanô ñajam,
 mago gêjam ñanô sec ñaômagen.

³ “O amac lau Jerusalemña to amac Judawaga,
 galoc jateñ amac gebe amêtôc aêagêc ñoc kôm wainña ma biñ acgom.

⁴ Aê janam kôm ondoc, tañ gajam atom nañ, êwiñ êpi ñoc kôm wainña.
 Aê taêc kêka gebe ênam ñanô ñajam, mago gêjam ñanô sec ñaômagen kêtú asagenña.

⁵ “Ma galoc aê jasôm gêñ,
 tañ gabe ñangôm êndêñ ñoc kôm wainña nañ, lasê êndêñ amac añô.
 Aê gabe janseñ ñaturñ su, gebe bôc sêniñ su

* 1:31: Lau Kanaan tetoc kamem sa kêtú nêñ anôtô jaba ma kôm

ma jatuc natanjbôm ênsêlô, gebe bôc sêka gamêñ tau popoc.

⁶ Aê oc jakêñ kôm tau êtu gamêñ gasañ
ma janac ñasêli su to jasap nom êtiam atom
e wançanic to gêñ têkwa-têkwa êôc auc
ma jajatu tao ñamajan gebe êkêñ kom ênac êsêp ñoc kôm atom.”

⁷ Lau Israel têtù lausij undambêña nêñ Apômtau nê kôm wainça,
Ma Judawaga têtù wain ñawê, tañ kêjalij sa nañ.
Eñ taê kêka mêtôc gêdêñ, mago gêlic sêkêc dec sij.
Eñ taê kêka bij gêdêñ, mago kêtap tanjiboa sa.

5:8-30 Bij ojae kêpi lau sec tokaiñ-tokaiñ kêsêp môkêlatu tonec. * lau tau têtay lasê kêtù mêtôc geo to ñandan, tañ kêtap êsêac sa nança.

6

Anôtô geoc tau lasê ma kêkalem Jesaia

¹ Gêdêñ jala, tañ kij Usia gêmâc êndu nañ, aê galic Apômtau tau gêngôn lêpôn kijña
teñ ñaô lôlôcgeñ, ma nê ñakwê baliñ kêsêp e kêjalec lôm dabuñ ñalêlôm auc. ² Añela
Serapim sêkô Apômtau ñaô. Êsêac samob nêñ magê 6-6 kêtôm êsêacgeñ. Êsêac sêkwa
lanôñanô auc ña magê luagêc ma sêkwa eñkaiñ auc ña magê luagêc ma sêlôp ña magê
luagêc. ³ Ma añela teñ gêmôêc bij gêdêñ teñ ma sêmôêc gelom-gelom gêja gebe
“Lausij undambêña nêñ Apômtau
eñ dabuñ, dabuñ, dabuñ.

Ênê ñawasi gêjam nom samucgeñ auc e gêdêñ ñamadiñ.”

⁴ Ma ñaôndu, tañ kêsa añela teñ awasuñ nañ, kêwiwic andu ñataonj e jadauñ kêkôm lôm
ñalêlôm auc.

⁵ Go kasôm gebe “Ijoc, aêma oc janaña, gebe aê ñac togêdôcôlic ñatêmui ma gamoa
gawij lau-gêdônôlic-ñatêmuiwaga, mago matocanô galic Kij, lausij undambêña nêñ
Apômtau.”

⁶ Go Serapimnêñ teñ kêgandonj jalana teñ sa ança altar ma kêkôc kêsêp lêma, go gêlôb
gêdêñ aê gêmêñ ⁷ mênkêmoasac aê aocsuñ ma kêsôm gebe “Gôlicgac me, aê kamoasac
gêdômôlic, tec gesen nêñ tîp su ma kêsuc nêñ sec ôkwi.” ⁸ Go ganô Apômtau awa kêsôm
gebe “Aê oc jasakiñ asa êna ma asa oc naêtu aêacma ñacjaeñ.” Go aê kasôm gebe “Aê tec
gamo, ôsakiñ aê.” ⁹ Ma eñ kêsôm gebe “Naôsôm êndêñ lau tînê gebe
'Añô bij amboac añô, mago añô êtu tîñ atom.
Alic gêñ amboac alic, mago ajala atom.’

¹⁰ Ôngôm lau tonañ nêñ ñalêlôm ñadani êsa
to tançesuñ êôc auc
ma mateñ êmôp,
gebe moae sêlic gêñ ña mateñanô
ma sêñô bij ña tançesuñ
to sêjala bij ênêc nêñ ñalêlôm e sênam tauñ ôkwi ma ôlij ñajam êsa.”

¹¹ Tec katu kênac gebe
“O Apômtau, aê jasôm lasê e êndêñ ondocgeñ.”

Ma eñ gêjô aê aoc gebe
“Ôsôm e êndêñ tañ malac samob êtu gasañ
ma ñamalac maleñmê
ma andu samob êtu tuc
ma gamêñ e ñagêlêñ nañ.

¹² Ma Apômtau oc êtiñ lau nasêngôn gamêñ jaêcsêga,
ma malac gasañ taêsam ênêc gamêñ tonec ñalêlôm.

* 5:7: Tanjiboa ñam gebe mêtôcwaga sêmêtôc lau kesogeñ, tec

¹³ Ma embe lau 10-10 nêḡ tagerḡ-tagerḡ gacgerḡ sêmoa, oc senerḡ êsêac êtiam amboac sêsap kamem me kalelonḡ e ḡakatuc gacgerḡ êkô.”
ḡakatuc tau tonarḡ ḡawê dabuḡ tau.

7

Jesaianê wae ḡamatarḡa gêdêḡ kij Ahas

¹ Gêdêḡ têm, tarḡ Usia latu Jotam nê latu Ahas kêtu kij Judarḡa narḡ, kij Resin arḡa Suria agêc Remalianê latu Peka, tarḡ kêtu kij Israelḡa narḡ, sêpi Jerusalem sêja sebe sênac sij êndêḡ malac tau, mago sêku tulu atom. ² Gêdêḡ tarḡ sêkêḡ ḡawae gêdêḡ kij Dawid nê wakuc gebe “Suria to Epraim sêmoatiḡ poac gêdêḡ tauḡ” narḡ, eḡ to nê lau nêḡ ḡalêlôm kêtênêḡ ḡasec amboac mu kêwiwic ka saleḡḡa.

³ Go Apômtau kêsôm gêdêḡ Jesaia gebe “Amagêc latôm Sear-Jasub asa naandac Ahas arḡa busawa, tarḡ kêsa arḡa bugêjactonḡ ḡaḡḡa narḡ ḡaawa, narḡ gêc lau-sêkwasiḡ-obowaga nêḡ kôm ḡaintêna, ⁴ ma ôsôm êndêḡ eḡ gebe ‘Ojop taôm ḡapep ma ôpuc taôm tôḡ. Ôtêc taôm atom ma nêḡ ḡalêlôm ḡatutuc êtu Resin arḡa Suria agêc Remalianê latu nêḡ têntac ḡandarḡḡa atom. Êsêagêc têtôm jakalic luagêc, tarḡ ja gêoc e kêtu jec narḡ. ⁵ Suria agêc Epraim ma Remalianê latu sêmasarḡ biḡ gêdêḡ tauḡ sebe sêḡḡôm aôm sec, ma sêsôm gebe ⁶ “Ajôc, tapi Juda tana ma tatakê êsêac ḡamelocḡagerḡ ma taku êsêac tulu e sêwi gamêḡ tau sij êndêḡ aêac, ma takêḡ Tabelnê latu êtu kij arḡa tônê.” ’ ’ ⁷ Apômtau Anôtô kêsôm biḡ tonec gebe

“Biḡ tonarḡ oc êtu tôḡ atom ma ḡanô êsa atom,

⁸ gebe Damasku kêtu Suria ḡamôkê ma Resin kêtu Damaskunê ḡatau.

Jala 65 ênarḡa acgom, go sênac Epraim popoc e sêmoa amboac lau-m tagerḡ êtiam atom.

⁹ Samaria kêtu Epraim ḡamôkê ma Remalianê latu kêtu Samarianê ḡatau.

Amac embe akêḡ êwiḡ atom, narḡ oc akô ḡajarḡa atom amboac tonarḡerḡ.”

Jesaia geoc Imanuelnê biḡ lasê

¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdêḡ Ahas kêtiam gebe ¹¹ “Oterḡ gêḡtalô terḡ arḡa Apômtau, aôm nêḡ Anôtô nê. Gêḡtalô tau êpi arḡa lamboam me êsêp arḡa lôlôc.” ¹² Tagerḡ Ahas gêjô nê biḡ gebe “Aê oc jaterḡ atom, ma oc jansaê Apômtau atom.” ¹³ Tec Apômtau kasôm gebe “O gôlôac Dawid, akêḡ tarḡem aêḡoc biḡ. Amac alênsônḡ ḡamalac, nec alic kêtôm atom, tec abe alênsônḡ aêḡoc Anôtô êwiḡ nec. ¹⁴ Amboac tonarḡ Apômtau tau oc êkêḡ gêḡtalô terḡ êndêḡ amac amboac tonec gebe Awêtakiḡ terḡ oc taê e êkôc latu terḡ ma ê ênê ḡaê gebe Imanuel. ¹⁵ Êndêḡ tarḡ êjala lêḡ êtiḡ sec su to êjaliḡ ḡajam sarḡa narḡ, eḡ êniḡ su gêjac anô to lêpgerḡ. ¹⁶ ḡapalê tau êjala lêḡ êtiḡ sec su to êjaliḡ ḡajam sarḡa atomgerḡ, ma kij luagêc, tarḡ sêḡôm aôm taêm dani taôm narḡ, nêḡ gamêḡ oc êtu gasarḡ. ¹⁷ Apômtau oc êkêḡ têm kaiḡ terḡ êpi aôm to nêḡ lau ma tamamnê gôlôac. Gêdêḡ tarḡ Epraim sêkac tauḡ su arḡa Juda e mênḡgêdêḡ galoc narḡ, têm amboac tonarḡ kêtap amac sa atom. Anôtô êkêḡ kij Asuriaḡa êkôniniḡ aôm.”

¹⁸ Êndêḡ bêc ônê Apômtau oc êmôêc kawarḡ arḡa bu Aiguptuḡa ḡamôkê to banic arḡa gamêḡ Asuriaḡa ¹⁹ mênḡsênac têc nêḡ gamêḡ ḡasalic to pocsawa auc ma sênam warḡanic to ḡagamêḡ wale-wale auc amboac tonarḡerḡ.

²⁰ Êndêḡ bêc ônê Apômtau oc êkôc kij Asuriaḡa arḡa bu ḡamakerḡ ônêḡa mênḡêtu kekec bôjarḡ ma êkaliḡ môkêmlauḡ to ôlimlu ma nêḡ êm ênarḡa amboac tonarḡerḡ.

²¹ Êndêḡ bêc ônê ḡac terḡ oc eḡgerḡ bulimakao tagerḡ ma domba luagêcgerḡ. ²² Ma bulimakao to domba sêkêḡ su kapôêḡ e êtôm gebe lau ḡapopoc, tarḡ gacgerḡ sêḡḡônḡ gamêḡ tau narḡ, sêniḡ su gêjac anô to lêpgerḡ.

²³ Êndêñ bêc ônê wanjanic to gêñ têkwa-têkwa oc êoc gamêñ samob, tañ sêsê wain 1,000 kêsêp, tañ ñaôli mone silber 1,000 nañ auc. ²⁴ Wanjanic to gêñ têkwa-têkwa oc êoc gamêñ tau auc samucgeñ, tec lau embe sêsa gamêñ tau, oc sêsêlêñ totalam ma sôbgeñ. ²⁵ Ma amac oc api gamêñ ñabau, tañ gêmungeñ asap ña kinom nañ, ana atom, êtu atêc wanjanic to gêñ têkwa-têkwaña, ma gamêñ ñabau tau oc êtu bulimakao sêsêlêñ ñamala ma domba oc sêka popoc. * †

8

Propete latu nê ñae

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôkôc poc tapa kapôêñ teñ ma oto êsêp êtôm tañ teto sêmoa nañ gebe ‘Maher-salal-has-bas.’ ” ² Ma kakôc daburwaga Uria agêc Jeberekia nê latu Sakaria mênswiñ gebe sêlic biñ tau sêwiñ. ³ Gêdêñ tonañ aê gadêñ propeteo gaja ma eñ taê e kêkôc latu teñ. Tec Anôtô kêsôm gêdêñ aê gebe “Wê ênê ñaê gebe Maher-salal-has-bas, ⁴ gebe ñapalê tau êsôm Mamac me Nenec atomgeñ, ma kiñ Asuriaña oc êjanjo Damaskunêñ gêlôn to Samarianêñ awamata su anja êsêacnêñ.”

⁵ Apômtau kêsôm gêdêñ aê kêtiam gebe

⁶ “Lau tonec sedec bu Siloa,
tañ keseleñ ñañêñ lanwgawen nañ,
ma têtêc taun kêtü Resin agêc Remalianê latuña
e têtü tonañña Apômtau gêgôm bu ⁷ Kêtü tonañña Apômtau gêgôm bu gêc kapôêñ
ma keseleñ toñaclaigen,
ma oc êsuñ e ênam ñasêli auc
to ênsalê ñatali auc.

Kiñ Asuriaña to nê ñawasi kêtôm bu tau tonañ.

⁸ O Imanuel, bu tau oc êc êsa Juda
e ênsalê gamêñ tau auc ma êsuñ ênam aucgeñ êpi e êndêñ nêñ koclabeñ,
ma bu ñamagê oc ênam nêñ gamêñ aucgeñ êna.”

⁹ O lau tomôkê-tomôkê, ajala biñ tau ma atakêmañ.
O amac lau gamêñ jaêcñaac, akêñ tañemmanñ.

Añgambam taôm ma atakêmañ.
Añgambam taôm ma atakêmañ.

¹⁰ Amansañ biñ awiñ taôm,
mago ñanô masi.

Anam biñgalôm awiñ taôm,
mago biñ tau êtu tôn atom, gebe Anôtô mêngeñwîñ aêac.

Atêc Apômtau taugen

¹¹ Apômtaunê lêma ñajaña kêkôc aê tôn ma eñ gêjac biñsu aê, gebe jasa lau tonec nêñ lêñ atom, ma kêsôm gebe ¹² “Biñ samob, tañ lau tonec sêsam gebe poac sêkic biñña nañ, asam gebe poac sêkic biñña atom, ma gêñ, tañ êsêac têtêc nañ, amac atêc atom ma atakê atom. ¹³ Atoc lausiñ undambêña nêñ Apômtau taugen sa, gebe eñ ñac dabur. Atêc eñ taugen ma atakê êtu eñ taugenña. ¹⁴ Gebe eñ oc êtu gamêñ dabur lau sê lamuña teñ êndêñ Israel nêñ toñ lulugeñ, mago êtu poc sêndiñ eñkaiñña to poctêna têtac êmbôli aucña ma êtu sa to lakô êndêñ lau Jerusalem amboac tonañgeñ. ¹⁵ Êsêacnêñ taêsam oc sêndiñ eñkaiñ êpi poc tau ma sênac taun êndu e ôliñ popoc ma lakô tau oc ênac êsêac e ênsô êsêac tôn.”

¹⁶ Jakic ñoc biñ gaoc lasêña tôn
ma japac biñ, tañ kadôn nañ, ña peñ ñajaña êsa
ênêc ñoc ñacseñominêñ ñalêlôm.

¹⁷ Aê oc jansaê Apômtau, tañ kêsîñ lanjônô gêdêñ gôlôac Jakob nañ,

* 7:25: Sear-Jasub ñam gebe ñapopoc oc sêmu sêmêñ. † 7:25: Imanuel ñam gebe Anôtô mêngeñwîñ aêac.

ma jakêñ matoc engeñ.

¹⁸ Alicgac me, lau siñ undambêña nêñ Apômtau, nañ gêngôn lôc Sion nañ, kékêñ aê to ñoc ñapalê, tañ Apômtau kékêñ gêdêñ aê nañ, atu gêñtalô to puc gêdêñ lau Israel.

¹⁹ Lau embe sêsôm êndêñ amac gebe “Awem ênac lau toñjalau geoc biñ lasêña ma mectomañwaga, tañ sêsôm biñ kesec-kesec ma ole-ole nañ,” go asôm gebe “Aêac awen ênac nêñ Apômtau atom ma tateñ ñacmatê êtu sênam lau mateñ jali saña me.”

²⁰ Êsêac embe sêsôm gebe “Dandêñ biñ, tañ kêdôn to geoc lasê nañ tana, nec atom,” oc sêlic gêu bôn atom biññanôgeñ.

²¹ Êsêac oc sêlênsa êtôm gamêñgeñ tonêñ ñalêlôm ñawapac ma mo êjô êsêac. Ma embe sêoc tóbôm, oc têtac êmbôli auc ma sêpuc boa nêñ kiñ to nêñ Anôtô.

Êsêac oc sêoc mateñanô sa êpi undambê
²² ma mateñanô êsêp nom, mago sêlic gêñwapac to ñakesecgeñ ma têtêc tauñ ñawaô êkôm êsêac auc ma seo sêmoa gêsunbôm ñalêlôm.

Mago êsêac, tañ sêmoa totêtêc tauñboa nañ, oc sêngôn tokesec êtiam atom. Gêmungeñ eñ gêbu gamêñ Sebulon to Naptali, mago êtu ñamu eñ oc êngôm lau samuc nêñ Galilaia, nañ gêc bugêjacton ñalêndañ aña bu Jordan ñamakeñ ôñêña nañ, êtu gamêñ towae. * sêkac waba su sep tageñ. †

9

Têna kêkôc biñmalô ñatau ma eñ kêkôc nê gôliñ sa

¹ Lau tañ sêngôn gêsunbôm nañ, sêlic ja kapôêñ teñ. Ma ñawê kêpô êsêac, tañ sêngôn gêmác ñagamêñ kanucña nañ.

² Aôm kôkêñ lau têtú taêsam ma gôgôm êsêac têtac ñajam gêjam sêga. Êsêac sêmoa aôm lañômnêmña toôliñ kêpigeñ têtôm lau, tañ señ mo lasê nañ, ma amboac lau, tañ sêjac sam ñacjonêñ awamata.

³ Gebe gêñwapac ñata, tañ gêsac êsêac nañ, ma tôc magiñmña to nêñ ñac, tañ kêlêsu êsêac nañ, nê sêm nañ aôm kôpôn tulu toc tageñ amboac gêdêñ Midiannê têm.

⁴ Gebe siñwaganêñ atapa samob to nêñ ñakwê siñña, tañ dec gi auc nañ, êsa ja ma êniñ su.

⁵ Gebe awê teñ kêkôc ñapalê teñ kêtú aêacña, kékêñ latu teñ gêdêñ aêac gêmêñ. Ñagôliñ gêsac eñ magim ma sêsam eñ gebe “Mêtêñam, Laimôkê, Teñgeññam, Biñmalôtau.”

⁶ Ênê gôliñ oc ênam sêga, ma biñmalô oc ênêc teñgeñ aña Dawidnê lêpôn to nê gamêñ kiñña.

* 8:22: Maher-salal-has-bas ñam gebe Kêjañgowaga têtabiñ gebe † 8:22: Bu tau bu Euprat, tañ kêpoac Asurianêñ gamêñ nañ.

Gebe eņ oc ênac m ȳagôliņ tau to êpuc tȳn
 ȳa mêtȳc gêdêņ to biņ gêdêņ
 êndêņ galoc ma enden tȳnġen.
 Lausiņ undambêņa nêņ Apȳmtau nê ȳalêlȳm kêkac eņ,
 tec êņġȳm biņ tonanġ êtu tȳn.

9:7–10:34 Anȳtȳ kêmêtȳc gamêņ Israelņa kêtu puc gêdenġ gamêņ Judaņa. Mago lau Asuria, taņ têtu Anȳtȳnê waba mêtȳcņa gebe êmêtȳc nê lau sec nanġ, têtap ġêņwapac sa e sênaņa amboac tonanġen. *

11

Isainê wakuc ênam ġȳliņ lau naêndêņ

- ¹ ȳasêli tenġ êlêc anġa ȳakatuc Isai
 ma ȳawakac tenġ êlêc sa.
² Ma Apȳmtaunê ȳalau oc êsêp mêņênsac eņ ȳaȳ.
 Eņ ȳalau kauc mêtêņa to tajala ġêņņa.
 Eņ ȳalau êwa biņ saņa to ȳalau ȳaclaiņa.
 Eņ ȳalau takip biņ ȳam saņa to tatêc Apȳmtaunġa.
³ Eņ oc êtêc Apȳmtau êtu ênê têtac ȳajam ȳam.

Eņ oc êmêtȳc biņ êpi ġêņ, taņ mataanȳ ġêlic nanġ atom
 ma êkêņ êwiņ biņ, taņ tarjasuņ ġêņȳ nanġ, paliņ-paliņġen atom.

- ⁴ Eņ oc êmêtȳc lau ȳasec nêņ biņ êndêņġen
 ma êmansaņ lau wapac nêņ biņ solopġen.
 Eņ oc ênac wauc-wauctêna ȳa sêm awasuņņa
 ma nê awajaȳ oc enseņ lau alȳb-alȳb su.
⁵ Eņ ênac biņ ġêdêņ êtu nê obo ênêc dambê palê
 ma biņ ȳaņêņ êtu nê ômbiņkap.

⁶ Kêam saleņņa to domba ȳalatu oc sêmoa sêwiņ tauņ
 ma pusip saleņņa to noniņ ȳalatu oc sênêc sêwiņ tauņ.
 Bulimakao ȳalatu to lewe oc sêniņ ġeņ sêwiņ tauņ
 ma ȳapalê sauņ tenġ oc êwê êsêac.

⁷ Bulimakao to iwa oc sê sêlêb êndêņ tauņ
 ma nêņ ȳalatu oc sênêc napaņ-napaņ tauņ,
 ma lewe oc êniņ ġêġwaņ êtȳm bulimakao.

⁸ ȳapalê dedec oc êtu dȳa-dȳa êņġȳ moacwêmnê ġêsuņ ȳaȳ
 ma ȳapalê sauņ oc êkêņ lêma êsȳ moacmȳsinê ic êna.

⁹ Lau oc sêņġȳm tauņ sec to sêlênsu tauņ anġa aêņoc lȳc dabuņ atom,
 gebe lau sêġala Apȳmtau kêtu tȳn kêtȳm gamêņġen
 amboac dembom ġêġam ġwêc samucġen auc.

¹⁰ Êndêņ bêc ônê Isainê ȳawakac oc êtu ȳabelo tenġ êkȳ
 ma lau samob sêlic
 ma tenterlatu samob sensom to têtu kênac eņ
 ma ênê malac êtu gamêņ towae.

11:11-16 Anȳtȳ ġêġac mata gebe ejoņ nê lau ȳapopoc sa anġa nom ȳagamêņ samob.

12

Wê tanam danġeņa

- ¹ Êndêņ bêc tȳnê aȳm oc ôsȳm gebe
 “O Apȳmtau, aê gabe janam danġe êndêņ aȳm
 gebe têtac ȳandanġ ġêdêņ aê,

* 9:6: ȳalȳ êsêac kêkanȳn ȳau Juda to Jerusalem.

mago gôjam têtmac nandan tau ôkwi
ma gôjac aê têtac tøj.

² “Alicgac me, Anôtô kêtü noc moasinj namôkê,
tec gamoa taêc kêpa sugen ma katêc tauc atom,
gebe Apômtau Anôtô enj kêtü noc naclai to noc wê lambinja
ma kêtü noc kêsiwaga.”

³ Amac oc atê bu anja bumata dangôn maten jalinja totêtmac najamgen. ⁴ Ma êndên
bêc tônê amac oc asôm gebe

“Anam danje êndên Apômtau, awem ênac ênê jaê.
Asôm ênê gênsêga jawae êtu tapa anja lau samuc nêj.
Asôm lasê gebe ênê jaê towae.

⁵ Anam wê lanemja êndên Apômtau gebe gêgôm gênsêga tojaclai.
Naasôm jawae ênam nom najamên samob auc.

⁶ O amac lau Sionja, anam lasê ma anam wê toôndugen
gebe Israel nêj nac Dabun enj kapôên ma gêmoa amac nalêlôm.”

13:1–27:13 Anôtô oc êmêtôc lau jaba to-m-to-m, tanj sêngôn sêsi gamên Israel to
Judanja nanj, jawae kêsêp môtêlatu tonec. Mago pesalem lambinja to Anôtônê lau sêoc
gênwapac e Anôtô ênam êsêac kêsi jawae kêsêp nasawa tonec gêwinj.

28

Puc gêdên Epraim

¹ Ojae lau Epraim. Êsêacnên waenj gê su amboac sunsun jaolaja nêj kasêga, tanj wain
kêjanj nanj sêkuc. Êsêac tenbelej anjen, mago wain kêku êsêac tulu. ² Alicgac me,
Apômtaunê nactêkwa najanja tenj gêmoa. Enj oc mênjêo lasê amboac kompoc to gamên
kêlanjanj sec to amboac bu nasamac kapôên. Enj oc êku gamên tulu tojaclai kapôên.
³ Ma najco oc sêka lau Epraim nêj gôlinwaga, tanj wain kêjanj êsêac nanj, nêj sunsun
towae popoc. ⁴ Ma gôlinwaga, tanj tetoc tauj sa nanj, nêj jawasi oc ê su e malamê amboac
jambô nalêwê namatana, nanj lau sêlic ma najagôgenj têtin su ma senj nanj.

⁵ Êndên bêc ônê lausinj undambêna nêj Apômtau oc êtu sunsun jawasi to nanjen
najam êndên nê lau najpopoc. ⁶ Ma enj oc êtu nac-kêmêtôc-bijnwaga nê nalau mêtôc
gêdênja ma êtu êsêac, tanj sêpuc sec najco anja malac tau nasacgêdô nanj, nêj naclai
namôkê.

Apômtau gelej binj to gêjac mata binj kêpi Jerusalem

⁷ Wain kêjanj dabunwaga to propete amboac tonanjen ma bu najanja gêgôm êsêac
sêku-sêku. Lau tau sênôm bu najanja e kêjanj êsêac. Wain kêlênsôn êsêac ma bu najanja
gêgôm êsêac sêku-sêku. Êsêac embe seoc binj lasê, go sêkô wiwicgen ma embe sêmêtôc
binj, go sêkô kôjô-kôjôgenj. ⁸ Êsêac sêluc e nasu gêjam nêj tebo auc ma gamên najam tenj
gêc atom.

⁹ “Enj oc êndôn kauc tajala binja êndên asa ma êwa jaen najbinj sa êndên asa. Êndên
najpalê nasac-nasac, tanj gocgo sêwi tenerjinên su sinj nanj me. ¹⁰ Enj kêdôn binsu tenj ma
binsu tenj, binsu tenj ma binsu tenj, najgôlinj tenj ma najgôlinj tenj, najgôlinj tenj ma najgôlinj
tenj, kêdôn najgec anja tonec ma najgec anja ônê.”

¹¹ Binjanô, Apômtau oc êsôm binj êndên lau tonec ja lau samuc awen ma ja lau jaba
nên binj. ¹² Gêmunjen enj kêsôm gêdên êsêac gebe “Alêwanj taôm anja tonec. Akên lau-
têkwenj-gêbacwaga sêlêwanj tauj. Anin awen anja tonec.” Mago êsêac sêkên tanjen atom.
¹³ Kêtü tonanja Apômtau oc êsôm binj tonec êndên êsêac gebe “Binsu tenj ma binsu tenj,
binsu tenj ma binsu tenj, najgôlinj tenj ma najgôlinj tenj, najgôlinj tenj ma najgôlinj tenj, êndôn
najgec anja tonec ma najgec anja ônê. Ma êsêac embe sêsêlên oc sembenj sêsêp muja e
ôlinj popoc ma lakô ênac êsêac to sêkôc êsêac tøj.”

Alê kêlêsunja kêtü Sionja

¹⁴ Kêtu tonañña amac lau-susuwaga, tañ ajam gôliñ lau Jerusalemña tonec nañ, akêñ tañem Apômtau awa. ¹⁵ Amac asôm gebe “Aêac tamoatiñ poac dawin gêmacanô ma tamasañ biñ dawin lamboam gebe êndên têm ñawapac sec mênêsarja oc êtap aêac sa atom, gebe biñ dansañ kêtu aêacnên gamên tasiñ tañña.” ¹⁶ Kêtu tonañña Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alic acgom, aê kakên alêpoc kêkô Sion, poc ñajana ten, poc mataêjam ten kêtu alê kêclêsunja ma lau, tañ sêkên gêwiñ nañ, oc sêc su atom. ¹⁷ Ma aê oc jakên mêtôc gêdên êtu ñadôn ma biñgêdên êtu dôñpoc. Go kompoc oc enser nên lamu dansañ su ma bu ñasamac êsun nên gamên sêsiñ tañña sa.”

¹⁸ Go nêm poac gêdên gêmacanô nañ, oc sêsap tulu ma nêm biñ, tañ amoatiñ gêdên lamboam nañ, oc senseñ su. Gêñwapac ñamata secsêga tonañ embe êpi lau êkajageñ oc êjamuñ amac popoc êwiñ. ¹⁹ Oc wacêtap amac sa todim-todim êtôm bêc samob, tañ mênêsa nañgoc. Amac oc aoc ñawapac tonañ êmbêc to eleñ samobgeñ. Ma biñ, tañ Anôtô eoc lasê nañ, oc êtakê amac ñanô-ñanô.

28:20–29:24 Anôtô kêkên puc nê lau gebe êmêtôc êsêac, mago gêjac mata gebe ênam êsêac kêsî amboac tonañgeñ. * okwi jakêpi lau tau kêtiam. † solopgeñ.

30

Taey êka Aiguptuña ñanô masi

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ojae lau, tañ sêli tañ sa gêdên aê nañ. Êsêac taên gêjam biñ, tañ aê kamasañ atom nañ, to sêgôm ñanô kêsî ma sêmoatiñ poac keso aênoc ñalau, tec têtêku sec gêsac sec ñaô. ² Êsêac dêdi sêsêp Aiguptu sêja, mago têtû kênac aê atom. Êsêac sebe sê lamu Aiguptu, tec taên kêka Paraonê ñaclai. ³ Ma Paraonê ñaclai oc ênam amac sa atom to Aiguptu, tañ aê lamu nañ, êngôm amac majem êsa. Ma lamu, tañ asom arja Aiguptu ñaajuñlabu nañ, oc êmbu amac. ⁴ Biññanô, laumata Aiguptuña sêngôn Soan ma ñajaeñwaga sêo lasê Hanes, ⁵ mago lau Judaña majen êsa gebe taên kêka lau, tañ sênam êsêac sa naeo nañ. Lau Aiguptuña tonañ oc sênam amac sa to sêpuc amac tôn atom, oc sênam lau majen êsa to sesen êsêac waen ñajam su.”

⁶ Anôtônê biñ kêpi bôc Negebña tonec gebe “Laujaen sêsêlên sêsa gamên, tañ kêtakê to kêlênsôn lau nañ. Lewe ma moacwêm ma moactêna kaiñ ten sêmoa gamên tau. Laujaen tau sêkên nên waba to awamata gêsac donki to kamele ñaô. Êsêac sebe sêkên gên tau dêdên lau, tañ têtôm gebe sênam êsêac sa atomanô nañ. ⁷ Aiguptu ênam êsêac sa naeo to ñadma. Tec kasam gamên tau gebe ‘Rahab, tañ gêngôn e ñañên lanğwageñ.’ ”

Lau tañeñpêcña

⁸ Go Anôtô kêsôm gêdên aê gebe “Ôna oto biñ tonañ êpi poctapa êsêac sêlic ma oto êsêp buku ten gebe ênêc enden tôngeñ. Gebe lau ñamuña sêsam e sêjala miñ tau. ⁹ Gebe lau tonañ sêli tañ sa gêdên Anôtô ñapan. Êsêac biñdansañ ñalatui ma sêkên tañeñ Apômtaunê ñagôliñ atom. ¹⁰ Êsêac sêsôm gêdên lau-geoc-biñ-lasêwaga gebe ‘Alic gên ten atom.’ Ma gêdên propete gebe ‘Aoc biññanô lasê êndên aêac atom. Asôm biñ, tañ aêac abe arjogeñ nañ lasê. Akên aêac akôc ma biñ taên gêjamña tôn. ¹¹ Akên ñasawa ma akô intêna auc atom. Aêac abe arjô Israelnên Anôtô Dabuñ nê biñ êtiam atom.’ ”

¹² Mago Israelnên Anôtô Dabuñ kêsôm gebe “Amac adec biñ, tañ kasôm gêdên amac ma taêm kêka ñaclai sec to biñdansañ gebe êtu amacnêm sejen. ¹³ Kêtu tonañña amac awê biñ ñakain. Amac atôm tunbôm baliñ, tañ kêôpacgeñ nañ. Amac aku sa sep tageñ naguluñ. ¹⁴ Amac popoc amboac kuanô, atôm ku, tañ selo popoc samucgeñ nañ, e ñasaboac ten êtôm gebe sêkên ja ñalana êsêp ma sêkati buña atom.”

¹⁵ Gebe Apômtau Anôtô, Israelnên ñac Dabuñ kêsôm gebe “Embe anam taôm ôkwi ma akên êwiñ aêgeñ, nañ oc janam amac kêsî. Arjôm ñañên ma akên matem aêgeñ, go nêm ñaclai êsa.” ¹⁶ Mago amac akên tañem atom ma asom gebe “Masi, aêac oc arjôn hos ma aêc su.” Tec amac oc aêc su biññanô. Ma asôm gebe “Aêac oc arjôn hos ma aêc su

* 28:19: Biñ susu, tañ Jesaianê ñacjo sêsôm nañ, Apômtau kakac † 28:19: Dôn tau sêmasañ ña gam to poc gebe atoc gên

wey tagerj.” Tec nê m ñacjo oc sêjanda amac wey tagerj amboac tonanjerj. ¹⁷ Ñacjo tagerj embe êkôtêj lêma, go amacnê m lau tausen oc sêc su. Ñacjo lemerj tey embe sêkôtêj lemerj ma amac samob aêc su e obokêam ñajamoa taugerj êkô lôc ñaô êtu ñabelo tey. ¹⁸ Mago Apômtau gêdêj amac gêmoa gebe taê walô amac. Eñ gêdi gebe têtac labu amac gebe Apômtau eñ Anôtô gêdêj ma lau, tañ sêdêj eñ nañ, oc têtac ñajam êsa.

30:19-33 Anôtô taê walô nê lau, tañ sêdêj gêjwapac to ñandan ma êmêtôc lau Asuria.

31

Anôtô oc êtu lautuc Jerusalem

¹ Ojae êsêac, tañ aê lamu Aiguptu ma taên kêka hosgerj ma sêkêj materj kareta gebe taêsam to siñwaga, tañ sêjgôn hos ñaô nañ, gebe êsêac ôliñwalô kêlêlêc. Mago sêkêj materj Israelnêj Ñac Dabuñ atom ma teterj Apômtau kêtú ênam êsêac saña atom. ² Mago Anôtô eñ ñac tokauc. Eñ kêkêj gêjwapac kêkônij êsêac tôj. Eñ gêjam nê biñ ôkwi atom. Eñ oc êndi naenserj lau secwaga nêj gôlôac ma enserj êsêac, tañ sêjam lau sêgôm secña sa nañ. ³ Lau Aiguptu êsêac ñamalac, êsêac Anôtô atom. Êndêj tañ Anôtô oc êmêtôc lêma nañ, gêjam-sawaga oc ênac tau êndu ma ñac, tañ eñ gêjam eñ sa nañ, oc emberj ma êsêac samob oc sênaña sêwiñ tauñ.

⁴ Apômtau kêsôm biñ tonec gêdêj aê gebe “Lewe têna me lewe ñalatu embe têtac gwada sa, go gejobwaga bôcña nêj wamban to ñakicsêa êtôm gebe êtakê êsêac e sêc su nec atom. Ma aê, lausij undambêña nêj Apômtau amboac tonanjerj. Ñaclai tey oc êkô aê auc atom êtôm tonan. Aê oc jatu lautuc lôc Sion. ⁵ Aê, lausij undambêña nêj Apômtau, oc jakêj sêlij Jerusalem -amboac moc kelelo gebe ênam ñalatu kêsi. Aê oc janam malac tau sa to jaku ñacjo tulu.”

⁶ Apômtau kêsôm gebe “O lau Israel, akac taôm ôkwi andêj aê, tañ ajam dêmôem nañ. ⁷ Gebe êndêj ñasawa tey amac samob oc ambaliñ nê m gwam sec, tañ lemêm kêmasañ ña silber to gold nañ, siñ ênaña. ⁸ Siñ oc enserj lau Asuriaña su ña ñamalacnêj ñaclai atom. Lau Asuriaña oc sêc siñ su sêna ma nêj lau matak têtú gêjôma. ⁹ Êsêacnêj kiñsêga oc êtênêp tau êndu-êndu ma nêj laumata siñña têtakê e sêc su ma sêwi nêj gêbôm siñña siñ.” Apômtau tañ nê ja kêsa Sion ma nê ja ñawao gêc Jerusalem nañ, nê biñ tonan.

32

Kij biñ gêdêjña

¹ Alic acgom, kiñ tey oc ênam gôlij ña biñ gêdêj ma kasêga sênam gôlij ña mêtôc gêdêj.

² Êsêac samobgerj oc têtôm gamêj, tañ keperj mu auc nañ, ma têtú launêj lamu gamêj êlanğarña.

Êsêac têtôm bu kêsa gamêj ñakelej ma têtôm poclabu ñaajuñ anğa gamêj sawa.

³ Go êsêac, tañ sêlic nañ, materjanô êmôp atom ma êsêac, tañ sêjô biñ nañ, oc sê tañerj.

⁴ Lau tañ sêsôm biñ beleb-belebgerj nañ, oc sêmêtôc biñ êndêjgerj, ma êsêac, tañ sêsôm biñ kwac-kwac nañ, oc sêsôm biñ ñanêj êsa.

⁵ Êsêac sêsam lau meloc gebe apômtau êtiam atom ma tetoc lau wauc-wauctêna sa amboac lau towae atom.

⁶ Gebe ñac meloc oc êsôm biñ meloc

ma nê ñalêlôm taê gêjam secgerj,

gebe êngôm gêj toAnôtômêgerj

ma êsôm biñdansañ êpi Apômtau

ma êwi lau, tañ mo gêjô êsêac nañ, siñ sêmoa tomo êjô êsêacgerj

ma êngamiñ bu êndêj lau, tañ bu gêjô êsêac nañ.

⁷ Wauc-wauctênanê mêtê sec,

eñ taê gêjam biñ sec kêtú wakuc-kêtú wakuc

ma lau sêpô-lêna-taunwaga embe sêwa nêj biñ sa gebe biñjanô,
oc ñac tau enseñ êsêac su ña nê biñdansañ.

⁸ Mago ñac mansañ taê gêjam biñ mansañgen
ma êsap gêñ mansañ tônñ ñajañagen.

Propete gêlên biñ lauo Jerusalemña

⁹ Amac lauo, tañ anğônñ ñaômagenñ nañ, andi, anğô aê aoc,
ma êsêac latuñio amac, tañ akêñ gêwiñ biñ paliñ-paliñgenñboa nañ.
akêñ tañem ñoc biñ.

¹⁰ Jala teñ ma bêc ñagêdô ênaña acgom,
go amac lauo, tañ akêñ gêwiñ biñ paliñ-paliñgenñboa nañ atakê,
gebe wain ñanô oc êtu lêwê atom, ma noc aniñ mo lasêña mênjêsa atom.

¹¹ Amac lauo, tañ anğônñ ñaômagenñ nañ atênêpmanñ,
amac lauo, tañ akêñ gêwiñ biñ paliñ-paliñgenñboa nañ atakêmanñ.
Akwalec nêñ ñakwê su ma amoa ñaômagenñ, go asô talu êtu nêñ ñakwê.

¹² Atañ tañiñoa êtu nêñ kom ñajamña
êtu nêñ wain ñajamña,

¹³ êtu ñoc launêñ nom, tañ wanğanic to gêñ têkwa-têkwa gêjam auc nañña
ma êtu gôlôac, tañ sênğônñ malac tatu samucña totêntac ñajamgenñ nañña.

¹⁴ Gebe andu kapôênñ oc êtu tuc, ma malac toñaonda tau êtu gasañ.
Gamênñ ñabau to andu soso dêdib ñacjoña oc êtu bôcnênñ gêsunñ endenñ tônğenñ,
ma êtu donki gêbôm nêñ gamênñ ôwêña,
ma êtu dombanênñ gamênñ sêninñ gêñña.

¹⁵ Biñ tonañ ênêc e Apômtau ênsêwa ñalau anğa lôlôc mênjêpi aêac,
go gamênñ sawa ênam tau ôkwi êtu kôm toñanô ñajam,
ma kôm toñanô ñajam ênam ñanô êlêlêc su.

¹⁶ Ma mêtôc gêdênñ oc ênêc gamênñ sawa
ma biñ gêdênñ êmoa kôm toñanô ñajam ñalêlôm.

¹⁷ Ma biñ gêdênñ ênam ñanô biñmalô
ma mêtôc gêdênñ ênam ñanô tamoa ñañjênñ totêntac êpa sugenñ endenñ tônğenñ.

¹⁸ ñoc lau oc sênğônñ tobiñmalô
ma sêlêwanñ taunñ sênğônñ andu ñajaña to gamênñ êmacgenñ.

¹⁹ Ma saleñ oc êku guluñ tageñ
ma malac popoc samucgenñ êsêp êtap ênêc.

²⁰ Aê aoc êôc amac, tañ asê nêñ gêñ êsêp bugala
ma akêñ bulimakao to donki taunñ sêmoa nêñ gêñ.

33

Apômtau oc ênam Jerusalem kêsi

¹ Ojae aôm ñac-gosenñ-gênñ-suwaga-ma, tañ sesenñ aôm taôm su atom nañ,
ma aôm ñac-kôjanğo-gênñwagama, tañ ñac teñ kêjanğo nêñ gêñ su atom nañ.
Êndênñ tañ onsenñ genñ êmbacnê nañ, oc senseñ aôm taôm su,
ma êndênñ tañ ôjanğo gêñ e êmbacnê nañ, êsêac oc sêjanğo nêñ gêñ.

² O Apômtau, taêm walô aêac,
aêac aônñ aôm amoa.

Ôtu aêacma lemenñ êtôm bêbêcgenñ
ma aêacma kêsiwaga êndênñ têm gêñwapacña.

³ Êndênñ tañ lau oc sênğô aôm awam amboac wapap gêjac nañ, oc sêc.
Êndênñ tañ aôm ôndi sa nañ,
tenteñlatu samob sêc êliñ-êliñ.

⁴ Ma lau oc sejoŋ ŋawaba amboac lêsêc sejoŋ gwada
ma waba tau ê êsêac amboac têpa gê lêsêc.

⁵ Tatoc Apômtau sa gebe eŋ gêŋgôn lólôc.
Eŋ oc êkêŋ mêtôc gédêŋ to biŋ gédêŋ ênam Sion auc.

⁶ Eŋ oc ênam gôliŋ aômnêm têm samob êsêlêŋ ŋaŋêŋgeŋ
ma êkêŋ moasiŋ ênam aôm kêsiŋa to kauc mêtêŋa
ma kauc tajala gêŋŋa ênam sêga.
Tatêc Apômtau kêtû ênê awamata.

⁷ Alic acgom, siŋsêlêc têtari sêmoa intêna
ma wama ŋasêliŋwaga têtari secanô.

⁸ Intênasêga kêtû gasari ma lau teŋ sêsêlêŋ sêsa kêtiam atom.
Êsêac sêjac poac popoc ma sêpêlê lau-sêwa-biŋ-sawaga
ma tetoc ŋamalac teŋ sa kêtiam atom.

⁹ Nom kêtari toŋalêlôm ŋawapacgeŋ.
Lôc Lebanon kê mêliŋ tomajageŋ.
Gaboari Saronŋa kêtôm gamêŋ sawa.
Ma lôc Basan to Karmel kêtû kwalam.

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe
“Galoc aê kamasari tauc gebe jandi,
galoc aê oc jandi jakô.

¹¹ Amac taêm, mago akêkam gêŋ ŋapa
ma akôc ŋalaŋ ŋamasêgeŋ.

Nêm awemjaô kêtôm ja ŋawaô, tari oc êniŋ amac su tari.

¹² Ma tenterlatu samob oc têtôm usu ŋapa, tari sêpac kêtû ŋop tari,
têtôm wanŋanic, tari sêsap su ma sêkêŋ ja geŋ tari.

¹³ Amac lau, tari amoa jaêcsêga tari, aŋô gêŋ, tari gagôm tari ŋawae.
Ma amac lau, tari amoa ŋagala tari, ajala ŋoc ŋaclai.”

¹⁴ Secwaga Sionŋa têtêc tariŋ ŋasec,
ma lau alôb-alôb têtakê ŋanô ma sêsôm gebe
“Aêacnêŋ asa oc êtôm gebe êŋgôn êwiŋ ja, tari êsa enderi tôngeŋ tari.”

¹⁵ ŋac tari kêsâ nê lêŋ gédêŋgeŋ ma kêsôm biŋŋanô tari,
ŋac tari gedec gêŋ, tari lau sêjariŋo tari,
ma gêôc lêma tôŋ gédêŋ awa êtim eŋŋa
ma kêkêŋ tari biŋ sêkêc dec siŋŋa atom,
ma gêsari mataanô auc gebe êlic gêŋ sec atom

¹⁶ ŋac tonari tec êŋgôn lólôc.
lôc to poc sagiŋ oc êtu ênê lamu
ma aŋga tonari oc sêkêŋ mo êndêŋ eŋ ma êpô lêna bu atom.

¹⁷ Matamanô oc êpi nêm kiŋ tonê ŋawasi,
matamanô oc êu laiŋ su êna.

¹⁸ Nêm ŋalêlôm oc taêm ênam ŋawapac larŋwa, tari katakê aôm tari,
gebe “ŋac kêsâ gêŋ saŋa gêmôa ondoc.

ŋac gêjam dôŋ gêŋŋa gêmôa ondoc.
ŋac kêsâ andu jaliŋa samob saŋa gêmôa ondoc.”

¹⁹ Matamanô oc êpi lau-tetoc-tariŋ-sawaga êtiam atom.

Êsêac sêsôm aweŋ teŋ, tari gôjam kauc ŋam,
ma imbeleŋ kêpêlê biŋ, tari kôjala atom.

²⁰ Matamanô êpi Sion, tari kêtû aêacnêŋ omsêga ŋamala.

Matamanô oc êpi malac njanên Jerusalem tau,
 tañ kêtôm becobo, tañ kékô gedey töngey njan.
 Lau tey oc sêmbuc njaalê sa atom.

²¹ Ma Apômtau oc êmoa êwiñ aêac tonê njanasi kinja.

Eñ oc êtu aêacnên bu kapôên to nawanwen,
 tañ manowa ma wan tolac têtôm atom gebe sêsô sêna njan.

²² Gebe Apômtau kêtü aêacnên mêtôcwaga ma kêtü nên gôlinwaga.
 Apômtau kêtü nên kin ma oc ênam aêac kêsî.

²³ Nêm lêpoa kêm kêtü golorj ma gê jamoa tön atom,
 tec agerj lac sa kêtôm atom.

Go sênac sam awa, tañ sêjanjo njan,
 ma lau pulinj oc sêkôc sêwiñ amboac tonanjen.

²⁴ Njan malac tonanja tey oc êsôm gebe “Gêmac gêgôm aê,” nec atom.
 Apômtau oc êsuc lau, tañ sênjôn malac tau njan, nên sec ôkwi.

34:1-17 Môkêlatu tonec geoc Anôtônê njanjo nên nandan, tañ ensey êsêac su sênanja
 njan lasê. * sa. Lau jaba sêsôm tauñ awen katu sejop to sêkôninj êsêacnja. † wan gebe
 sênac sin êndên Israel njan, nên bin sa.

35

Anôtô kêmasanj nê lau têtü wakuc

¹ Gamên gasanj to gamên njakelenj oc têtac njam
 ma gamên sawa oc êtu samuc ma njaola ênac lêtên amboac mênaminj.

² Njaola êsa ênam aucgenj
 ma gamên tau oc êtu samuc ma ênam wê totêtac njamgenj.
 Ma sêkên Lebanon njanawasi
 ma Karmel to Saron njagêlôn êndên gamên tau.
 Êsêac oc sêlic Apômtaunê njanasi
 ma Anôtônê njanasi kinja.

³ Angôm lememe, tañ kêtü palê njan, njanja êsa
 to angôm emduc, tañ kêtü golorj njan, njam êsa.

⁴ Asôm êndên lau tonên njalêlôm njatutuc gebe
 “Akô njanja ma atêc taôm atom.
 Alic acgom, nêm Anôtô oc êmên êtu êkac kamocgôc
 to êkên njagêjônja ma ênam amac kêsî.”

⁵ Go materpêc materj êlac
 ma tanjensujbic tanjensuj êpoa lasê.

⁶ Go maginj kêsü sêmboanj sa têtôm mojava
 ma awenjê sênam wê lambinja,
 gebe bumata oc êu lasê êsa gamên gasanj
 to bu kapôên êsa gamên sawa.

⁷ Kekop nandanj oc êtu bugêjactorj
 ma bumata oc êpulu anja nom gelo-gelo,
 ma gêgwanj to ôpic ma sinj êpi anja kêam gamên sawanja malenj.

⁸ Ma intênasêga tey oc ênêc tonec,
 ma sêsam intêna tau gebe “Intêna dabuj.”
 Lau môpja sêsêlênj sêsa tonanj atom,

* 33:24: Njamadinj 18 to 19 gêwa lau Israel nên têm gêjwapacnja † 33:24: Njamadinj 23 gêwa lau Israel nên njanjo,
 tañ sêlac

ma lau meloc sêmoa intêna tau atom.

⁹ Lewe teŋ oc êmoa tônê atom

ma bôclai teŋ oc êsêlêŋ êmoa intêna tau atom,
oc tatap êsêac sa sêmoa tônê atom,

lau taŋ Apômtau gêjam êsêac kêsi nanŋeŋ, oc sêsêlêŋ intêna tau.

¹⁰ Ma êsêac, taŋ Apômtau kêgaboac

su naŋ, oc sêmu sêmêŋ

mêŋsêô lasê Sion towêgeŋ.

Têntac ŋajam teŋgeŋŋa oc ênsac êsêac ŋaô

têntac ŋajam to têtac ŋagaô oc ênam êsêac auc

ma gêŋwapac to taŋjiboa oc êwi êsêac siŋ.

36:1–39:8 Lau Asuria nêŋ kiŋ Sanherib gêwê nê siŋwaga sêô lasê gamêŋ Judaŋa ŋamiŋ kêsêp môkêlatu tonec. Mago Anôtô gêjam malac Jerusalem sa ŋa lêŋ kaiŋ teŋ. Kiŋ Hiskia kêtap gêmac kapôeŋ sa, mago ôli ŋajam kêsa kêtiam.

40

Anôtônê biŋ gêjam malô Sionŋa

¹ Nêŋ Anôtô kêsôm gebe

“Anam malô, anam malô ŋoc lau.

² Asôm biŋ malôgeŋ êndêŋ Jerusalem

ma amôêc êndêŋ eŋ

gebe ênê sakiŋ gêŋômaŋa ŋatêŋ gêbacnê

ma sêsuc ênê keso ŋatôp ôkwi,

gebe Apômtau lêma kêkêŋ ŋagêjô kêlêlêc su

gêjô ênê sec samob.”

³ Awa teŋ gêmôêc gebe

“Amansaŋ Apômtaunê gamêŋ êsêlêŋ êsaŋa aŋga gamêŋ sawa

to amêtôc intêna êtu solop aŋga gamêŋ ŋakelen êtu nêŋ Anôtôŋa.

⁴ Gaboaŋ samob oc êôc sa

ma lôc to gamêŋ ŋabau êtu tapa

ma sêmêtôc ŋapoalic êtu solop

ma sêmansaŋ gamêŋ kalon-kalon ŋatip êsa.

⁵ Go Apômtaunê ŋawasi oc eoc tau lasê

ma ŋamalac pebeŋ oc sêlic gêŋ tau sêwiŋ tauŋ

gebe Apômtaunê awa kêsôm biŋ tau.”

⁶ Awa teŋ kêsôm gebe “Ômôêc.”

Ma aê kasôm gebe “Jamôêc asageŋ.”

“Gêŋ nomŋa samob kêtôm gêgwaŋ

ma ŋamalacnêŋ gêlôn samob kêtôm ŋaola kômŋa.

⁷ Êndêŋ taŋ Apômtau êju nê awajaô naŋ,

gêgwaŋ êmêliŋ ma ŋaola êsêlic.

Biŋŋanô, lau têtôm gêgwaŋ.

⁸ Gêgwaŋ kêmêliŋ ma ŋaola kêsêlic,

mago aêacnêŋ Apômtaunê biŋ oc ênêc enden tônŋeŋ.”

⁹ O Sion, jaenwaga ŋawae ŋajamŋa,

ôpi lôc baliŋ teŋ ôna.

O Jerusalem, jaenwaga ŋawae ŋajamŋa,

ôpuc awam sageŋ.

Ôsôm êndêŋ malac Judaŋa gebe “Alic nêŋ Anôtô tonec.”

¹⁰ Alic acgom, Apômtau Anôtô gêmêñ toñaclai
ma eñ tau lêma gêjam gôliñ gêñ samob.
Alic acgom, lau tañ eñ kêku êsêac atom tulu nañ, sêwiñ eñ
ma lau, tañ gêjam kôm kêpi êsêac nañ, sêmuñ eñ.

¹¹ Eñ oc engeñ nê domba êtôm ñacgejob
ma êsip domba ñalatu tamiñ bôdagi,
go êwê ñatêna malôgeñ.

Israelnêñ Anôtônê dôñ masi

¹² Asa kêkati gwêc ña lêma ma gêjam dôñ
ma kêsaka undambê.
Asa gêjam dôñ nom ñakekop kêsêp bakep
ma gê dôñ lôc samob to kêsaê gamêñ ñabau ñañawapac.

¹³ Asa gêjam gôliñ Apômtaunê ñalau
ma mêtêmôkê ondoc kêdôñ eñ.

¹⁴ Eñ gêjam kênac asa gebe êwa biñ sa êndêñ eñ
ma asa kêtôc intêna mêtôc gêdêñña gêdêñ eñ
ma kêdôñ kauc gêdêñ eñ
ma kêtôc intêna êjala gêñ ñamña gêdêñ eñ.

¹⁵ Alic acgom, tentenlatu têtôm bu ñatetep, tañ kêsap bakep tônia nañ,
ma têtôm kekop, tañ lau sênam dôñ êtôm atom nañ.
Alic acgom, nuc ñawapac kêtôm gêñgambu teñ.

¹⁶ Ka Lebanonña kêtôm gebe sênac pac êtu dajaña
ma bôc Lebanonña kêtôm gebe êtu daja tau atom.

¹⁷ Eñ gêlic tentenlatu samob amboac gêñ ñaôma
gêlic êsêac têtôm gêñ teñ atom.

¹⁸ Amac alic Anôtô kêtôm asa,
ma anam dôñ eñ êpi asageñ.

¹⁹ Anam dôñ eñ êpi gwam me.

Ñacmêtê kêpac gêñ tau,
ma ñac-kêpac-goldwaga kêkwa gêñ tau auc ña gold
ma kêmasañ kapoacwalô silberña kêtû gêñ tauña.

²⁰ ñac ñalêlôm sawa oc êjaliñ ka ñajaña teñ sa gebe êtu namuc atom
ma êtap kwalam lanğwa teñ sa,
gebe êsap ñakatu teñ tañ êkô ñañêngeñ nañ.

²¹ Amac ajala atom me. Amac añaô atom me.
Êsêac sêjac miñ biñ tau gêdêñ amac gêdêñ andanğenña su atom me.
Amacnêm kauc kêsa gêdêñ Anôtô kêkêñ nom nañ, atom me.

²² Eñ taugen gêñgôn nom ñamadiñ lolôcña ñaô
ma gêlic ñamalac têtôm wagô
ma kêlaiñ umbor kêtôm obo teñ,
go gêlam gêñ tau kêtôm becobo, gebe lau sênğôn ñalabu.

²³ Eñ gêgôm kasêga têtû gêñ ñaôma
ma gôliñwaga nomña têtôm gêñ ñanô masi.

²⁴ Sêsê êsêac ma sêpôn êsêac
ma ñawakac keseleñ kêsêp nom,
go eñ gêju awajaô kêpi êsêac e gacgeñ sêmêliñ
ma mulai kêlai êsêac sa amboac gêñgambu.

²⁵ ñac dabuñ tau kêsôm gebe Amac oc anam dôñ aê êpi asa,

ma aêagêc asa atôm tauṽ.

²⁶ Aôc matemanô sa êpi lôlôc ma alic.

Asa kêkêṽ utitalata samob tônê ṽai.

ṽac, taṽ gêwê êsêac totonṽ-totonṽ sêsa sêmêṽ

ma kêsam êsêac samob nêṽ ṽaê naṽ,

nê ṽaclai kapôêṽ ma eṽ ṽaniniṽ ṽatau,

tec nêṽ teṽ gêṽaṽa atom.

²⁷ Aôm kôsôm gebe “ṽoc lêṽ kêsiṽ tau gêdêṽ Apômtau

ma ṽoc Anôtô gêôc lêlêc ṽoc biṽ, taṽ taêc kêka naṽ.”

O Jakob, aôm kôsôm biṽ tonanṽ kêtû agenṽa,

o Israel, aôm kôtaṽ taṽiṽboa tonanṽ kêtû agenṽa.

²⁸ Amac ajala to aṽô biṽ tonec atom me gebe

Apômtau eṽ Anôtô teṽgenṽa.

Eṽ kêkêṽ nom ṽamadiṽ samob.

Eṽ oc êtu goloṽ atom ma têkwa êmbac atom.

Aêac tatôm gebe takip ênê kauc êṽala biṽṽa ṽam sa atom.

²⁹ Eṽ kêkêṽ ṽaclai gêdêṽ lau tekweṽ gêbac

ma ṽajaṽa gêdêṽ lau palê-palê.

³⁰ Lau matak oc têtû goloṽ ma tekweṽ êmbac,

ma ṽapalê wakuc oc sêu tauṽ,

³¹ mago êsêac, taṽ taêṽ kêka Apômtau naṽ, oc têtap ṽaclai wakuc sa.

Êsêac oc sêkêṽ magê amboac momboanṽ.

Êsêac oc sêlêti, mago tekweṽ êmbac atom,

êsêac oc sêsêlêṽ, mago têtû goloṽ atom.

41

Anôtô gêṽac mata biṽ gêdêṽ Israel

¹ “Amac nuc samob, jamangṽeṽ ma akêṽ taṽem aê.

Ma tenterlatu samob têtap nêṽ ṽaclai wakuc sa.

Êsêac têtû gasuc mênṽsêsôm nêṽ biṽ.

Aêac samob dawṽ tauṽ natakô êtu mêtôcṽa.

² “Asa kêjaliṽ ṽac, taṽ kêku ṽacjo tulu ṽapanṽ naṽ, sa aṽga oc kêpiṽa.

ṽac tau kêkêṽ tenterlatu taêsam sêsô eṽ ṽalabu

to kêka kiṽ tônṽ.

Ênê siṽ gêṽac êsêac popocgeṽ e têtôm kekop

ma nê talam kêṽanda êsêac e têtôm gêṽgambu, taṽ mu gêṽu naṽ.

³ Eṽ kêṽanda êsêac kêdaguc ma kêsa nê lêṽ toôli samucgeṽ,

eṽ kêlêti e akaiṽ gedec nom.

⁴ Asa kêkalem gôlôac to gôlôac samob gêdêṽ andanṽeṽ ṽanô

ma kêmasanṽ to gêgôm gêṽ tonanṽ.

Aê Apômtau, aê ṽac, taṽ gagôm gêṽ tau.

Aê katu ṽamata ma oc jatu ṽamu.

⁵ “Nuc samob sêlic gêṽ tau ma têtakê

ma nom ṽamadiṽ têtênêṽ,

êsêac têtû gasuc-têtû gasuc sêmêṽ.

⁶ Lau sêṽam tauṽ sa

ma sêsôm gêdêṽ tauṽ gebe ‘Têntac êpa sugerṽ.’

⁷ ṽacmêti awa gegeṽ ṽac-kêpac-goldwaga tônṽ.

Kamunda awa gegeṽ ṽac-keto-ṽatalôwaga tônṽ

ma kêsôm gebe 'Gêñ tau ñajamanô.'
Ma sêjac gêñ tau tòn ña bêlêm gebe wiwic atom.

⁸ "Ma ñoc sakiñwaga aôm, Israel,
aôm Jakob, tañ kajaliñ sa nañ,
ñoc ñac Abraham nê wakuc aôm
⁹ aê kakôc aôm aña nom ñamadiñ
to gamôêc aôm aña nom ñakêclêsu jaêcsêga
ma kasôm gêdêñ aôm gebe 'Aêñoc sakiñwaga aôm,
aê kajaliñ aôm sa ma katiñ aôm su atom.'

¹⁰ Ôtêc taôm atom gebe aê gamoa gawiñ aôm,
têmtac ñagogo atom gebe aômniêm Anôtô aê.
Aê oc jakêñ ñaclai êndêñ aôm, aê oc janam aôm sa,
aê oc japuc aôm tòn ña lemoc anôña, tañ kêku ñacjo tulu nañ.

¹¹ "Alic acgom, êsêac tañ têtac ñandaj gêdêñ aôm nañ,
oc sêsu êsêac susu ma sêngôm êsêac majerj êsa.

Êsêac tañ sêkêñ kisa gêdêñ aôm nañ,
oc têtôm gêñ ñaôma ma sênaña.

¹² Aôm oc onsom nêm ñacjo, mago oc ôtap êsêac sa atom,
ma êsêac, tañ sêjac siñ gêdêñ aôm nañ, oc maleñmê sênaña.

¹³ Gebe aê Apômtau, aômniêm Anôtô,
kakam lêmam anôña tòn.

Aê tec kasôm gêdêñ aôm gebe 'Ôtêc taôm atom,
aê oc janam aôm sa.' "

¹⁴ Apômtau kêsôm gebe" O ñoc gêñenec Jakob, ôtêc taôm atom.
Amac lau Israelña, oc janam amac sa,
gebe amacniêm kêsiwaga aê, Israelniêñ ñac dabuñ.

¹⁵ Ôlic acgom, aê gagôm aôm kôtu olo,
olo wakuc ñajaña.

Aôm oc ôtuc lôc popoc e êtu kekop,
ma gamêñ ñabau e êtu gêñgambu.

¹⁶ Aôm oc okolonj gêñ tau e mu êju ñapa su,
mulai oc êlai gêñ tau êliñ-êliñ.

Ma aôm oc têtac ñajam êsa êtu Apômtauña,
ma waem êsa êtu Israelniêñ ñac dabuñña.

¹⁷ "Lau ñalêlôm sawa to sêpô-lêna-tauñwaga embe sensom bu elêmê
ma bu embe êjô êsêac e imbeleñ ñakelerj êsa,
nañ aê Apômtau oc jakêñ tañoc êsêac.

Aê, Israelniêñ Anôtô, oc jawi êsêac siñ atom.

¹⁸ Aê oc jakêñ bu enseleñ êsa lôc kalonj-kalonj
ma bumata êpoac gamêñ ñagaboañ.

Aê oc janam gamêñ sawa ôkwi êtu bugêjactorj
ma bu êpulu êpi gamêñ ñakelerj.

¹⁹ Aê oc jasê kaseda to kakêlim
ma kabôêñ to katêkwi êkô gamêñ sawa
ma jakêñ siuñ êkô gamêñ ñakelerj
ma kalelonj to kêmêsic êwiñ amboac tonanjenj

²⁰ gebe lau samob oc sêlic to sêjala
ma sêsala e nêñ kauc êsa,

gebe Apômtaunê lêma gêgôm gêṅ samob tonar
ma Israelnêṅ ṅac dabuṅ kékêṅ gêṅ tau.”

Anôtô kêpêlê anôtôi dansar

²¹ Apômtau kêsôm gebe “Amansarṅ nêṅ biṅ.”

Kiṅ Jakobṅa kêjatu gebe “Akêṅ lau-sêwa-nêṅ-biṅ-sawaga sêsa sêmêṅ.
Sêsa sêmêṅmaṅ ma sêsôm biṅ samob, taṅ oc mênṅesaṅa naṅ lasê.

Anac miṅ biṅ laṅgwa samob ṅam
gebe ênêc ma kauclêlôm ma taêṅ ênam.

²² Ma awa gêṅ, taṅ oc mênṅesaṅa naṅ, sa êndêṅ aêac
gebe taêṅ ênam gêṅ tau êtu anô ṅalêṅ.

²³ Asôm gêṅ, taṅ mênṅesa êtu ṅamu ṅa naṅ, êndêṅ aêac,
ec ajala gebe amac anôtôi biṅṅanô.

Ajôc, aṅgôm gêṅ teṅmaṅ, ṅajam me sec
gebe aêac alic ma atakê.

²⁴ Mago amac gêṅ ṅaôma
ma nêṅ koleṅ ṅanô masi samucgeṅ
ma ṅac, taṅ kêjalij amac sa naṅ, eṅ ṅac alôb-alôb.

²⁵ “Aê gajac ṅac teṅ sa aṅga gamêṅ nodoṅa, tec gêmêṅ.
Gêmêṅ aṅga oc kêpiṅa. Eṅ oc awa ênac ṅoc ṅaê.

Eṅ oc êka gôlijwaga tôṅ amboac lêsap
ma amboac ṅac-kêpac-kuwaga kêka nomku.

²⁶ Asa gêwa gêṅ tau sa gêdêṅ andanṅeṅ gebe aêac ajala
me kékêṅ ṅawae gêmuṅ gebe aêac alôc gebe ‘ṅajam.’

Lau teṅ sêwa sa atom, lau teṅ sêkêṅ ṅawae gêmuṅ atom.
Lau teṅ sêṅô nêṅ biṅ atom.

²⁷ Aê kasôm biṅ tau lasê gêdêṅ Sion kêtṅ ṅamata
ma kasakiṅ jaenṅwaga to ṅawae ṅajam tau gêdêṅ Jerusalem.

²⁸ Aê matocanô gêja, mago galic ṅac teṅ atom.

Aê embe jatu kênac, oc nêṅ ṅac êwê êsêacṅa teṅ gêmôa
gebe êjô aê aocṅa nec atom.

²⁹ Alic acgom, êsêac samob têtṅ gêṅ ṅaôma ma nêṅ koleṅ ṅanô masi samucgeṅ.
Nêṅ gwam kêtôm mu ṅaôma.” * † ṅagêdô sa. Alic 40:19-20

42

Apômtaunê sakiṅwaga

¹ “Alic acgom, ṅoc sakiṅwaga, taṅ gajac eṅ sa naṅ,
ṅac taṅ kajalij eṅ sa ma katuc galic eṅ ṅajam naṅ,
tau tonêc.

Aê kakêṅ ṅoc ṅalau jagêśac eṅ ṅaô
ma eṅ oc êkôc biṅgêdêṅ êndêṅ tenterlatu samob êna.

² Eṅ oc êmôêc êkac sageṅ atom
ma êlaiṅ nê biṅ êtu tapa ênêc malacluṅ atom.

³ Eṅ oc êpôn sôbolec, taṅ tulu kwananṅeṅ naṅ,
tulu samucgeṅ atom

ma êsi dawenṅ gasilana êmac atom.

Eṅ oc êwaka biṅgêdêṅ sa ṅaṅṅeṅeṅ.

⁴ Eṅ oc êtu palê me êtu golorṅ atomanô
e ênac dabiṅ biṅgêdêṅ aṅga nom,

* 41:29: Biṅ tonar kêkanôn kiṅ towae Kores. † 41:29: ṅamadiṅ 6 to 7 gêwa lau-sêsap-gwamwaganêṅ kôm

ma nuc sêkêñ materñ ênê biñsu.”

⁵ Apômtau Anôtô, tañ kêkêñ undambê ma kêlainñ gêñ tau
ma kêmasañ nom to ñagêñlêlôm samob
ma kêkêñ lau nomña sêsê aweñ
to kêkêñ materñ jali gêdêñ gêñ samob, tañ sêsêlêñ sêmoa nom ñaô nañ,
kêsôm biñ tonec gebe

⁶ “Aê Apômtau, aê kakalem aôm tobiñgêdêñgeñ
ma kakam aôm tôñ gêdêñ lêmam ma gajam jaom aôm.
Aê kakêñ aôm kôtu ñoc poac ñabelo gêdêñ lau,
ma kôtu tenterlatunêñ ja.

⁷ Gebe ôñgôm lau materñpec nêñ materñanô êpoa lasê
to ôwê lau kapoacwalôña sêsa anña gêsun sêmêñ
ma êsêac, tañ sêñgôn tokesecgeñ nañ, sêsa anña kapoacwalô sêmêñ.

⁸ Aê Apomtau, aêñoc ñaê tau tonañ.
Aê jawi ñoc ñawasi siñ êndêñ lau teñ atom
ma jawi ñoc waec siñ naelom gwam atom.

⁹ Alic acgom, biñ lanñwa ñanô kêsa sugac
ma galoc oc jasôm biñ wakuc lasê.
Biñ tau ñanô kêsa atom tageñ ma jasôm lasê êndêñ amac kwananñeñ.”

Talambij Apômtau, gebe gêjam nê lau kêsi

¹⁰ Anña wê wakuc teñ êndêñ Apômtau
ma alanem eñ e êndêñ nom ñamadiñ.
Gwêc to ñagêñlêlôm ñadindiñ êsa
ma nuc to lau, tañ sêñgôn tonañ nañ, sêlambij sêwiñ.

¹¹ Gamêñ sawa tau to malac gamêñ sawaña sêôc aweñ sa
ma lau Kedar nêñ malac amboac tonañ.
Lau tañ sêñgôn gamêñ Sela nañ, sênam lasê
ma nêñ ñaôndu êpi anña lôc ñatêpôê.

¹² Êsêac tetoc Apômtau sa
ma sêsôm ênê wae lasê anña nuc.

¹³ Apômtau oc êsa amboac ñactêkwa teñ,
eñ êli tau sa amboac ñac siñña teñ.
Eñ ênam wambañ to ênac mu.
Eñ êtôc tau êndêñ nê ñacjo gebe eñ ñac siñsêlêc.

Anôtô gêjac mata gebe ênam nê lau kêsi

¹⁴ “Aê ganñgôn gamêñ gêmac ñasawa ñênñeñ,
aê kasôm biñ atom ma gajam tauc tôñ.
Ma galoc aê oc jatañ lasê amboac awênê gabêsi sec.
Aê oc jasê aoc e tekoc êmbac-êmbac.

¹⁵ Aê oc janñgôm lôc to gamêñ ñabau êtu gasañ
ma ñagêgwanñ samob êsêlic.
Bu kapôêñ oc ñamañ ñaôma
ma bugêfactonñ ñakelenñ êsa.

¹⁶ “Aê oc jawê lau materñpec sêsa intênasêga, tañ sêjam kauc nañ,
ma sêsa intêna sauñ, tañ sêjala atom nañ.
Aê janam ñakesec, tañ gê êsêac auc nañ, ôkwi êtu ñawê
ma gamêñ kalonñ-kalonñ ñatip êsa.
Gêñ samob tonañ ñai aê oc janñgôm ma jandec sênêcña atom.

¹⁷ Êsêac tañ sêkêñ gêwiñ anôtôi jaba
ma sêsôm gêdêñ gwam gebe 'Aêacma anôtôi amac' nañ,
oc sênu tauñ su tomajeñgen sêna."

Lau Israel seso tañey wamu ñamoasiñ

¹⁸ "Amac lau tañemsuñbic añô biñ,
ma amac lau matempec alic to asala gêñ.

¹⁹ Asa matapec kêtôm ñoc sakiñwaga
ma asa tañasuñbic kêtôm ñoc jañwaga, tañ kasakiñ ey nañ.
Asa matapec kêtôm ey, tañ ôli andañ aê nañ,
ma tañasuñbic kêtôm Apômtaunê sakiñwaga.

²⁰ Aôm gôlic gêñ taêsam, mago kôsala atom.
Aôm tañamsuñ kêpoa lasê, mago gôñô biñ atom."

²¹ Kêtu nê biñgêdêñña Apômtau gêlic ñajam,
gebe êngôm nê biñsu êtu kapôêñ to ñawasi êsa.

²² Mago kêjañgowaga sêjam genjen ma sêjañgo lau tonec nêñ gêñ samob su.

Êsêac samob têtôm bôc kêsêp sê
ma sêsiñ tauñ sêngôn kapoacwalô.

Êsêac têtù ñacjonêñ gêñ sugac ma ñac teñ gêmoa gebe ênam êsêac kêsiña atom.

Ñacjo sêjañgo êsêac su ma ñac teñ kêsôm gebe

"Akêñ êsêac sêmu sêna," nec atom.

²³ Amacnêm asa êkêñ taña biñ tonañ.

Asa oc êñô ma taê ênam êtu têm, tañ oc mênjêsa nañña.

²⁴ Asa kêkêñ Jakob gêdêñ lau saic-saic

ma Israel gêdêñ kêjañgowaga.

Apômtau tañ aêac dagôm sec gêdêñ ey nañ, gêgôm atom me.

Êsêac sêsa ênê lêñ mansañ atom

ma tañey wamu ênê biñsu atom.

²⁵ Tec ey kêsêwa ñandañ têtac ñandañña to siñ ñajaña kêpi ey.

Ey kêkêñ jawaô kêkôm ey auc, mago nê kauc kêsa atom.

Gêñ tau gen ey ôli, mago kepeñ ênê ñalêlôm atom.

43

Apômtau taugen ey kêsiwaga ñanô

¹ O Jakob, o Israel, galoc Apômtau, tañ kêkêñ aôm

ma kêmasañ aôm nañ, kêsôm biñ tonec gebe

"Ôtêc taôm atom, gebe aê gajam aôm kêsi su.

Aê gamôêc aôm ma kasam nêm ñaê anôgen, aôm kôtu aêñoc gêñ.

² Embe olom gwêc, aê oc mênjawuñ aôm.

Ma embe ôsêlêñ ômoa ja ñalêlôm, oc ênam aôm atom

ma jawaô oc êniñ aôm atom,

³ gebe Apômtau, aômnêm Anôtô aê,

Israelnêñ ñac dabuñ to nêm kêsiwaga aê.

Aê kakêñ Aiguptu kêtu awa gêjam ôli aôm surja

ma kakêñ Aitiopia to Seba gêjô aôm

⁴ gebe aê galic aôm kôtôm awamata teñ

ma kakiañ aôm sa to têtac gêwiñ aôm.

Aê kakêñ gamêñ gêjô aôm

ma kakêñ lau tomôkê-tomôkê gebe ômoa matam jali.

⁵ Ôtêc taôm atom gebe aê mênjawuñ aôm,

aê oc jajoñ nêm wakuc sa anga oc kêpiña

ma janac aôm sa anğa oc kêsêpna.

⁶ Aê oc jasôm êndên musanğu-m gebe Ôwi sinman,
ma êndên mula-m gebe Ôngamiñ atomman.

Ôkên latuci anğa gamên jaêc
to ñoc latucio anğa nom ñamadiñ

⁷ ma lau samob, tañ sêwê kaiñ ñoc ñaê
ma kakên to kamasanğ êsêac kêtú ñoc waecña nañ,
sêndên aê sêmên.

⁸ “Akên lau, tañ matenpec, mago matenjanô gêc nañ,
to lau, tañ tanjensunbic, mago tanjensunğ gêc nañ, sêsa sêmên.

⁹ Akên tenterlatu samob sênac tauñ sa
ma lau tomôkê-tomôkê sêkac sa sêpi tagen.

Êsêacnên asa kêtôm gebe êwa gên tonec sa
ma êtôc gên andanğenña êndên aêac.

Êsêac sêkên nên lau, tañ sêpuc êsêacnên biñ tônia nañ, sêsa sêmên gebe sêwaka êsêac sa
e sênô ma sêsôm gebe Biñ tau biñjanô.”

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Aênoc lau-sêpuc-ñoc-biñ-tôniawaga
to ñoc sakiñwaga, tañ kajaliñ êsêac sa nañ amac

gebe amac ajala to akên êwiñ aê
ma nêma kuc êsa gebe aê tau tonec.

Anôtô teñ kêsá gêmunğ aê atom
ma teñ oc êndanğuc aê atom.

¹¹ Aê, aê taucgen Apômtau
ma kêsawaga teñ gêmoa gêwiñ atomanô.”

¹² Apômtau kêsôm gebe “Aê kasôm biñ lasê to gajam amac kêsá
ma aê kakên ñawae gêdên amac gêmunğ su.

Gêdên tonanğ anôtô jaba teñ gêmoa amac ñalêlôm atom
ma amac atu ñoc lau-sêpuc-ñoc-biñ-tôniawaga.

¹³ Aê Anôtô gêdên andanğenña
ma galoc amboac tonanğenğ

ma teñ kêtôm gebe êjanğo gên su anğa aê lemoc atom.
Aê gajam kôm ma asa oc êtôm gebe êkô kôm tau auc.”

¹⁴ Apômtau, nêma kêsawaga ma Israelnên ñac dabunğ kêsôm biñ tonec gebe
“Aê oc jasakiñ biñ êna Babel êtu amacña

ma jatuc kapoacwalô ñabalanğ popoc
ma lau Kaldea nên lasê ênam tau ôkwi êtu tanjiboa.

¹⁵ Aê Apômtau, amacnêma ñac dabunğ,
aê kakên Israel ma katu amacnêma kiñ.”

¹⁶ Apômtau gêjam intêna kêsêp gwêc ñalêlôm
ma gêjam intêna gelom bu ñawenğwenğ

¹⁷ ma gêwê kareta to hos ma siñwaga to nên siñsêlêc sêja
e sêsêp jasêc, êsêac oc sêndi sa êtiam atom.

Êsêac sêmac amboac dawenğ gasilana.

Apômtau, tañ gêgôm gên tonanğ nañ, kêsôm biñ tonec gebe

¹⁸ “Taêm ênam gên lanğwa atom
ma aê go taôm êtu gên gêmunğenña atom.

¹⁹ Alic acgom, aê gagôm gên wakuc teñ
ma galic gên tau kêpoa.

Amac alic gên tau atom me.

Aê oc janam intêna êsa gamêñ sawa êna
ma jakêñ bu enselen êsa gamêñ ñakelen.

²⁰ Bôc saleñña ma kêambôm to kêcsêwa oc tetoc aê sa
gebe kakêñ bu kêpoac gamêñ sawa
ma bu kapôêñ keselen kêsa gamêñ ñakelen
gebe êkêñ bu êndêñ ñoc lau, tañ kajaliñ êsêac sa nañ sênôm.

²¹ Aê kakêñ êsêac têtû ñoc lau gebe sêsôm ñoc waec lasê.

²² “O Jakob, aôm awam gêjac aê atom.
O Israel, aôm gôim taôm su kêtû aêña atom.

²³ Aôm kôkêñ domba kêtû daja gêdêñ aê
me kotoc aê sa ña nêñ da ñagêdô atom.

Aê kakôniñ amac ña da atom
ma kalênsôn amac ña biñ da ñamalunja atom.

²⁴ Aôm gôjam ôli têt kêtû aêña ña nêñ mone
me kômoasiñ aê ña nêñ da toñalêsi atom.

Aôm kôkôniñ aê ña nêñ sec
to kôlênsôn aê ña nêñ geogen.

²⁵ Aê, aê taucgen gasen nêñ geo su
ma oc taêc ênam nêñ sec êtiam atom kêtû aê taucña.

²⁶ Taêm ênam ma ôkêñ puc aê gebe tajô biñ tau dawin taur.
Aôm ôwa nêñ biñ sa ma ôwaka taôm sa gebe kôsôm biññanô.

²⁷ Tamam ñamataña gêgôm sec
ma nêñ sêliñwaga sêgêli ñoc biñ.

²⁸ Kêtû tonanña aê kakôc ñoc dabun su anga kasêga lôm dabunña
ma kakêñ Jakob gebe lau senseñ eñ su
ma kakêñ Israel gebe lau sêsôm biñ êpi eñ.”

44

Apômtau taugen eñ Anôtô

¹ “O ñoc sakiñwaga Jakob, o Israel, tañ kajaliñ sa nañ,
galoc ôkêñ tañam.

² Apômtau tañ kêkêñ aôm
to kêmasañ aôm anga tênâm têtacclêlôm ma oc ênam aôm kêsi nañ,
kêsôm biñ tonec gebe

O ñoc sakiñwaga Jakob, o Israel,
tañ kajaliñ aôm sa nañ, ôtêc taôm atom.

³ Gebe aê oc jakêc bu êsêp gamêñ ñakelen
ma bu oc êpoac nom gelo-gelo.

Aê oc jakêc ñoc ñalau êpi nêñ wakuc
ma jakêc ñoc mec êpi nêñ gôlôac.

⁴ Ma êsêac oc sêlêc amboac gêgwan anga gamêñ ñawambuc ñajam
ma sêpi amboac ka, tañ kêkô bulêndañ nañ.

⁵ ñac teñ oc êsôm gebe ‘Apômtaunê ñac aê.’
Ma teñ oc êsam tau ña Jakobnê ñaê.
Ma teñ oc eto êpi lêma gebe ‘Apômtaunê gêñ,’
ma ê tau êpi Israel.”

⁶ Apômtau, Israelnêñ kiñ to kêsiwaga
ma lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
“Aê ñac ñamata to ñamu, anôtô teñ gêmoa gêwiñ aê atomanô.

⁷ Asa kêtôm aê. Êsa mênêwa sa,
êkên tau êkô aê lanôcnêm ma êwa tau sa.
Ëac andanjenja asa geoc biñ, tañ ocgo mênêsa nañ, lasê kwananjen.
Eñ eoc gên, tañ ocgo mênêsa êtu ñamu nañ, lasê êwiñman.
⁸ Atêc taôm atom ma aê go taôm atom.
Aê gajac miñ to gawa biñ tau sa gêdên amac gêdên andanjenja atom me.
Amac atu ñoc lau-apuc-ñoc-biñ-tônwaga.
Anôtô teñ gêmoa gêwiñ aê me masi.
Lamu ñanô teñ gêmoa atom. Aê kajala teñ atom.”

Sakiñ gwamña tonec gên meloc

⁹ Lau-sêsap-gwamwaga êsêac gên ñaôma ma nêñ kôm ñanô, tañ tetoc sa nañ, ñanô masi. Ma lau, tañ sêsap êsêac tôn nañ, sêlic to sêjala gên teñ atom, tec oc sêmoa tomajenjen. ¹⁰ Asa kêsap gwam ma kêmasañ ñakatu ñaôma ma ñanô masi. ¹¹ Alic acgom, ñac tau nê sakiñwaga oc majen êsa, ma lau lemen-mêtêwaga tau ñamalac ñaôma. Êsêac samob sêkac tauñ sa nasêkô acgom, go têtakê ñanô ma sênngôm êsêac samob majen êsa.

¹² ñac-kêpac-kiwaga kêkên ki kêsa ja e ñalana kêsa. Eñ kêsac ña hama gebe êkên gwam ñalanô. Eñ gêjam kôm tolêma ñajana sec e mo gêjô eñ ma têkwa gêbac. Eñ gêjam dabun bu, tec ôliwalô gêbacnê.

¹³ Kamunda teñ gê dôñ nê ka ma keto ñakatu ña kêlêpê. Go kêsap ña ki kêdaguc ñadôn tau ma kêwaka ñamalac ñakatu sa e kêtôm ñamalac lanô, gebe kêkô andu teñ. ¹⁴ ñac tau kêsap kaseda me kêjaliñ kaleloñ me kamem teñ sa anga saleñ me moae kêsê kaseda teñ ma kom gêlôm ka tau e kêtú kapôên. ¹⁵ Go ka tau êtu ñac teñ nê kamasê, eñ êkôc ñagêdô ma ênsêlu ma ñagêdô gebe eno nê gên. Mago ka ñagêdô tec eñ kêsap kêtú anôtô jaba ma gêjam sakiñ gên tau, ma kêmasañ gwam ma kêpôn aduc gêdên gên tau. ¹⁶ Ka ñamaken tec eñ kêkên ja gen ma kêpac gwada ma gen bôc e gêôc eñ tôn, ma eñ kêsêlu ja gêwiñ ma kêsôm gebe “Kec, galoc kasêlu jagac.” ¹⁷ Ma ka tau ñamaken eñ kêsap kêtú nê anôtô gwam ma kêpôn aduc to gêjam sakiñ ma keteñ mec gêdên gên tau gebe “Ônam aêac kêsi gebe ñoc anôtô aôm.”

¹⁸ Lau tau tonañ sêjala gên teñ atom ma nêñ kauc masi gebe nêñ mateñanô gêmôb e sêlic gên teñ atom ma nêñ ñalêlôm ñadani e sêjala gên teñ atom. ¹⁹ Êsêac taên gêjam biñ teñ atomanô ma nêñ kauc to jala gebe sêsôm biñ amboac tonecña masi gebe “Ka tau ñamaken aê kakên kêsa ja ma gano ñoc gên to kapac gwada e gêôc aê tôn ma ka tau ñamaken aê oc jasap êtu gên alôb-alôb teñ me. Aê oc japôn ocduc êndên ka ñadambê teñ me.” ²⁰ ñac tañ mata katu gên ñaôma-ñaôma nañ, nê ñalêlôm dansañ gêjam gôliñ eñ keso ma eñ kêtôm gebe ênam tau kêsi atom. Eñ kêtôm atom gebe êsôm biñ tonec gebe “Gên tañ lemoc anônja gêgôm nañ gên dansañ.”

Apômtau eñ Israelnêñ kêsiwaga

²¹ “O Jakob ma Israel, taêm ênam biñ tonañ,
gebe ñoc sakiñwaga aôm.

Aê kamasañ aôm kôtu ñoc sakiñwaga.

O Israel, aê oc jaliñ aôm siñ atom.

²² Aê gasen nêñ keso su amboac mu kêdaba tao
ma nêñ sec gê su amboac ômbiñ.

Ômu ôndên aê ômôên gebe aê gajam aôm kêsi.”

²³ O undambêac, anam wê gebe Apômtau gêgôm gên tau ñanô kêsa.

O nom ñalêlômac, anam lasê.

O lôcac, o saleñac to ñaka samob, apuc wê sa
gebe Apômtau gêjam Jakob kêsi
ma geoc nê ñawasi lasê anga Israel.

²⁴ Apômtau, nê m kêsiwaga, taŋ kêmasaŋ aôm aŋga tênam têtacclêlôm naŋ, kêsôm biŋ tonec gebe

“Aê Apômtau, taŋ kakêŋ gêŋ samob naŋ.

Aê taucgeŋ galam umboŋ ma gaja nom.

Asa gêmoa gêwiŋ aê.

²⁵ Aê gasêŋ laudansaŋ nêŋ puc gebe ŋanô êsa atom ma gagôm lau-seoc-biŋ-lasêwaga têtû meloc ma kakêŋ lau tokauc sênu tauŋ su sêja ma nêŋ kauc kêtû meloc.

²⁶ Aê kapuc ŋoc sakiŋwaganêŋ biŋ tôŋ ma gagôm ŋoc jaenwaganêŋ biŋ ŋanô kêsa. Aê kasôm kêpi Jerusalem gebe ‘Lau oc sêŋgôn tonec,’ ma kêpi malac Judaŋa gebe ‘Lau oc sêkwê malac tonec sa ma aê oc jajac malac ŋapopoc sa êtiam.’

²⁷ Aê kasôm gêdêŋ gwêc ŋagêdim gebe ‘Ôtu kelej, ma aê oc jaŋgôm nê m bu êpa.’

²⁸ Aê kasôm kêpi kiŋ Kores gebe ‘Ŋoc ŋacgejob dombaŋa eŋ ma eŋ oc êŋgôm ŋoc biŋ ŋanô êsa.’

Aê kasôm kêpi Jerusalem gebe ‘Lau sêkwê malac tonec sa êtiammaŋ,’ ma kêpi lôm dabuŋ gebe ‘Lau sênac m kôm sêkwê aôm saŋa.’ ”

45

Apômtau kêjaliŋ kiŋ Kores sa

¹ Apômtau kêsôm biŋ tonec gêdêŋ nê ŋac Kores, taŋ geŋ oso eŋ naŋ, gebe Aê kakam ênê lêma anôŋa tôŋ, gebe êku tenterlatu tulu êmuŋ eŋ ma êkwalec kiŋnêŋ ŋakwê su to êlêc katam su eŋ, gebe sênsaŋ auc atom.

² “Aê oc jasêlêŋ jamuŋ aôm ma jaŋgôm lôc êtu tapa ma jatuc katam ki popoc ma janac balaŋ ki tulu-tulugeŋ.

³ Ma oc jakêŋ awa totau-totau, taŋ sêsiŋ gêc gamêŋ ŋakesec naŋ, êndêŋ aôm ma awamata, taŋ sêjac sa gêc gamêŋ ŋakêsiŋ naŋ êwiŋ.

Gebe ôjala gebe Apômtau Israelnêŋ Anôtô aê, tec gamôêc aôm ŋa nê m ŋaê anôgeŋ,

⁴ kêtû ŋoc sakiŋwaga Jakobŋa ma kêtû Israel, taŋ kajaliŋ sa naŋŋa. Aê gamôêc aôm ŋa nê m ŋaê anôgeŋ.

Aôm gôjam kauc aê, mago aê gaê aômnê m ŋaê.

⁵ Aê Apômtau ma teŋ gêmoa gêwiŋ atom.

Anôtô teŋ gêmoa gêwiŋ aê atom.

Aôm gôjam kauc aê, mago aê gajam gêlôn aôm

⁶ gebe lau aŋga oc kêpi to aŋga oc kêsêpŋa sêjala gebe Anôtô teŋ gêmoa gêwiŋ aê atom.

Aê Apômtau ma teŋ gêmoa gêwiŋ atom.

⁷ Aê kakêŋ ŋawê to kamaŋa ŋakesec.

Aê kamaŋa gêŋ ŋajam ma kakêŋ gêŋwapac.

Aê Apômtau, taŋ gagôm gêŋ samob tonar ŋai naŋ.”

Apômtau kêkêŋ undambê to nom

⁸ “O undambêac, ansêwa aŋga lôlôc, ma biŋgêdêŋ êsêp aŋga umboŋ amboac kom gêjac. Nom tau êŋa gebe Apômtaunê moasiŋ ênam kêsiŋa êpoa

ma êkêñ biñgêdêñ êpi êwiñ amboac tonanğen.
Aê Apômtau kakêñ gêñ tau.”

⁹ Ojae êndêñ ñac, tañ gêjam saic biñ gêdêñ nê ñac-kêkêñ-erwaga nañ.
Eñ kêtôm kunom teñ, tañ gêjac saic biñ gêdêñ ñac-gêjac-kuwaga nañ.
Nomku kêsôm gêdêñ ñac-gêjac-kuwaga gebe
“Aôm gôgôm asageñ.” Kêsôm me.

Ma kôm ñanô tau kêsôm gebe “Nêm lêmam ñamêtê masi.” Kêsôm me.

¹⁰ Ojae êndêñ ñac, tañ kêsôm gêdêñ tama gebe “Aôm kôka asageñ lasê,”
ma kêsôm gêdêñ awê teñ gebe “Aôm kôkôc asageñ.”

¹¹ Apômtau, Israelnê ñac dabuñ, ma nê ñac-kêkêñ-erwaga kêsôm biñ tonec gebe
“Amac abe atu kênac aê êtu latuciña me.

Me abe ajatu aê êtu kôm, tañ lemoc êngôm nañña me.

¹² Aê kakêñ nom ma kamasanğ ñamalac, tañ sêmoa nom nañ.
Aê lemoc kalaiñ undambê ma aê kajatu gêñ undambêña samob.

¹³ Aê kajaliñ kiñ Kores sa kêtü biñgêdêñña
ma janam nê intêna samob êtu solop.

Eñ oc êkwê ñoc malac sa
ma êngamboac ñoc lau kapoacwalôña su.

Eñ êngôm êtu ñaôli to ñagêjô teñña atom.”

Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonanğ.

¹⁴ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Awamata Aiguptu to Aitiopia ñagêñ têtuluña
ma lau waso-waso aña Seba oc dêndêñ aôm sêmêñ ma têtü nêm gêñ.

Êsêac sêndanğuc aôm. Êsêac sêmêñ tokapoacwalôğen
ma sêpônğ aerñduc êndêñ aôm ma têtanğ êndêñ aôm gebe
‘Anôtô gêmôa gêwiñ aômğen
ma anôtô teñ gêmôa gêwiñ atomanô.’ ”

¹⁵ Biññanô, aôm Anôtô, tañ kôsiñ taôm nañ.

O Israelnêñ Anôtô aôm kêsiwaga tau.

¹⁶ Êsêac sêkôniniñ nêm ñacjo samob tônğ ma sêngôm êsêac majenğ êsa.

Lau-sêsap-gwamwaga sêc sêwiñ tauñ tomajenğenğ sêja.

¹⁷ Mago Apômtau gêjam Israel kêsi

ma oc ênam êsêac kêsi endenğ tônğenğ.

Êsêac oc sêkôniniñ amac to sêngôm amac majemğ êsa atom endenğ tônğenğ.

¹⁸ Gebe Apômtau, tañ kêkêñ undambê nañ, eñ taugenğ Anôtô

ma kêkêñ to kêmasanğ nom e ñajanağ kêsa.

Eñ kêkêñ gêñ tau wauc-waucgenğ atom,

eñ kêmasanğ kêtü lau sêngônğña.

Apômtau tonanğ kêsôm biñ tonec gebe

“Aê Apômtau ma teñ gêmôa gêwiñ atom.

¹⁹ Aê gajac biñ kesec gamoa gamêñ ñakesecña atom.

Aê kasôm gêdêñ Jakobnê wakuc atom gebe

‘Ansom aê añağ gêñ wauc-wauc ñalêlôm.’

Aê Apômtau kasôm biññanônğenğ,

aê kasôm biñ lasê gêc awêgenğ.

Anôtô ñanô to anôtôi dansanğ Babilonja

²⁰ “Amac tentenğlatu ñapopoc, tañ asêp siñ sawa nañ,
amêñ akac taôm sa api tagenğ.

Lau tañ sêbalañ nêñ gwamka sêwêgenğ

ma teterj mec gêdêj anôtô tej,
 taj kêtôm gebe ênam êsêac kêsi atom naj,
 lau tonañ nêj kauc masi.

²¹ Awa nêj biñ sa ma akêj nêj biñ tau êsa êmêj
 ma amansañ biñ awiñ taôm.
 Asa gêjac miñ biñ tonec gêdêj andanjen.
 Ma asa geoc biñ tau lasê wanêcgeñ su.
 Aê Apômtau kasôm atom me.
 Anôtô tej gêmoa gêwiñ aê atom.
 Aa Anôtô ñanô to kêsiwaga ma tej gêmoa gêwiñ atom.

²² “O nom ñamadiñ samobac, akac taôm ôkwi andêj aê amêj
 ma janam amac kêsi
 gebe aê Anôtô ma tej gêmoa gêwiñ aê atom.

²³ Aê katôc lemoc kêpi tauc
 ma biññanô kêsa aê aocsuñ,
 biñ tau êmu êndêj aê êmêj êtiam atom.
 Lau samob sêpôn aenduc êndêj aêgeñ
 to lemeñ samob têtôc êpi aê
 ma samob sêsôm gebe

²⁴ ‘Biñgêdêj to ñaclai ñam kêsêp Anôtô taugen.
 Lau samob, taj sêjam saic biñ en naj, oc dêndêj en sêna tomajenjen.’

²⁵ Israelnêj wakuc samob oc ôliñ êpi ma waen êsa êtu Apômtaunagen.’ ”

46

Nom ñaApômtau to lau Babilon nêj anôtôi jaba

¹ “Babilonnêj anôtôi gêbacnê. Gêmunjen lau Babilon sêjam sakinj Bel agêc Nebo, mago galoc sêkêj anôtôi tonañ gêsac donji ñaô. Bôc tekwenj gêbac ma sêbalañ gêj tau kêtû waba gêsac êsêac ñaô. ² Gwam kêtôm gebe ênam tau sa atom. ñacjo sêjanjo su ma sêbalañ sêja kapocwalô.

³ “O gôlôac Jakob to gôlôac Israel nêj lau ñapopoc, anô ñoc biñ. Aê kasip amac sa gêdêj taj tenemi sêkôc amac to amac asa amêj naj, e mênjgêdêj galoc. ⁴ Amacnêj Anôtô aê. Aê janam jaom amac e atu lau ñanô tomôdê. Aê kakêj amac ma jajop amac ma aê oc janam amac sa to janam amac kêsi.

⁵ “Oc anam dôn aê êpi ñac ondoc gebe aêagêc atôm taun. ñac ondoc kêtôm aê ma amac oc ansaê aê katôm asa. ⁶ Lau sêsêwa nêj gold sa anja nêj talu ma sêjam dôn nêj silber. Êsêac sêjam ôli kwalam langwa tej gebe êmansañ nêj gold êtu gwam ma sêpôn aenduc to sêjam sakinj gêj tau. ⁷ Êsêac sêoc gêj tau sa ma sêbalañ jagêsac magiñm jatetoc geñ tau kêkô ñamala ma gacgeñ kêkô tônê. Gêj tau katôm gebe êwi ñamala tau siñ atom. ñac tej awa embe ênac oc êjô en awa atom to ênam en sa anja gêjwapac atom.

⁸ “Amac taj ajam dêmôem aê naj, taem ênam biñ tonañ ma asala gêj, taj gagôm naj. ⁹ Taem ênam gêj, taj gagôm gêdêj andanjen, ajala gebe Anôtô aê taucgeñ ma tej kêtôm aê gêmoa atomanô. ¹⁰ Gêdêj taj gajac m ñoc kôm naj, kasôm kôm ñatêpôê lasê kwananjen. Gêdêj andanjen aê gaoc biñ, taj oc mênjêsa su naj lasê. Aê kasôm gebe ‘Biñ taj taêc gêjam naj oc êkô ma gêj samob, taj gabe janjôm ñanô êsa naj, oc janjôm ñanô êsa.’ ¹¹ Aê gamôec ñac tej gebe êmêj anja oc kêpiña. En oc êpôp êsêp amboac kicic gebe êngôm biñ, taj aê taêc gêjam naj, êtu anô. Aê kasôm tec oc ñanô êsa.

¹² “Amac gêsumtêkwa ñatorwaga, taj ajam kauc gebe bêc jaku ñacjo tuluna gêc jaec naj, anô ñoc biñmaj. ¹³ Aê kakêj bêc jaku ñacjo tuluna kêdabinj. Bêc tau gêc jaec atom. Noc janam amac kêsiña ênam tau tôn atom. Aê gabe janam Jerusalem sa ma jatoc Israel sa anja tônê.”

47:1–48:22 Sêku malac Babilon tulu ñawê kêsêp môkêlatu 47. Môkêlatu 48 kêtôc Anôtônê lêñ gêjam gôliñ lau-mña to gêjam nê lau sarja.

49

Apômtaunê sakiñwaga kêtù tentenlatunên ja

¹ O amac nucac, añô ñoc biñ

ma amac lau gamên jaêcñaac, akên tañem.

Apômtau kêkalem aê gêdên tinoc kêkôc aê atomgeñ.

Eñ gê aênoc ñaê aña tinoc têtacclêlôm.

² Eñ gêgôm aocsuñ ñamata amboac bôjañ

ma kêsij aê gamoa nê lêma ñalabu.

Eñ gêgôm aê katu sôb ñawanic sawa teñ

ma kêsij aê ôkwi kasêp nê atali sôbña ñalêlôm.

³ Eñ kêsôm gêdên aê gebe “Ñoc sakiñwaga aôm, Israel, aôm oc ôwaka ñoc waec sa.”

⁴ Mago aê kasôm gebe “Aê gaim tauc su ma kajaiñ ñoc ñaclai ñaômageñ.

Mago ñoc biñgêdên gêc Apômtaunja

ma ñoc ñaôli gêc ñoc Anôtônja.”

⁵ Ma galoc Apômtau, tañ kêmasañ aê aña tinoc têtacclêlôm,

gabe jatu ênê sakiñwaga nañ, kêsôm gebe

Jakôc Jakob êmu êndên eñ êna êtiam

ma Israel sênac taun sa sêndên eñ sêna.

Tec Apômtau ketoc aê sa

ma ñoc Anôtô kêtù ñoc ñaclai ñam.

⁶ Eñ kêsôm gebe “Aôm kôtu ñoc sakiñwaga

gebe ômboa Jakobnê gôlôac sa

ma ôkôc Israelnên lau ñapopoc sêmu sêmên êtiam necgeñ atom,

aê oc jakên aôm ôtu tentenlatunên ja amboac tonañgeñ

gebe ñoc moasiñ janam lau kêsija naêndên nom ñamadiñ.”

⁷ Biñ tonec Apômtau, Israelnê kêsiwaga ma nê ñac dabuñ

kêsôm gêdên eñ, tañ lau sêsu eñ susu ma tentenlatu sedec eñ

ma gôliñwaga sêlic eñ kêtù gênôma nañ, gebe

“Kiñ oc sêlic aôm ma dêndi sa êtu aôm ña

ma kasêga oc sêpôn aenduc êndên aôm

êtu Apômtau ñañên, tañ kêtù Israelnê ñac dabuñ

ma kêjaliñ aôm sa nañja.”

Apômtau gêjac mata gebe sêkwê Sion sa êtiam

⁸ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Aê kakên tañoc aôm gêdên têm moasiñña

ma gajam aôm sa gêdên bêc gajam lau kêsija.

Aê gajob aôm ma kakên aôm kôtu poac gêdên lau,

gebe jamboa nên gamên sa êtiam

ma janac sam nên nomlênsêm, tañ kêtù gasañ nañ.

⁹ Tec jasôm êndên lau kapoacwalôña gebe ‘Asa amên,’

ma êndên êsêac, tañ sêngôn ñakesec ñalêlôm nañ, gebe

‘Asa awê amên.’

Êsêac oc têtap nên mo sa aña intêna

to sêlôm taun aña lôc kwalam.

¹⁰ Mo to bu oc êjô êsêac atom
ma mu njanarj to oc oc êpac êsêac atom
gebe nãc, tarj taê walô êsêac narj, oc ejonj êsêac
ma êwê êsêac sêndênj bumata.

¹¹ Aê oc janjôm njoc lôc samob êtu intêna
ma jamansarj intênasêga samob êtu solop.

¹² Alic acgom, lau njagêdô oc sêmênj anja jaêc
ma njagêdô anja nodo to anja oc kêsêpna
ma njagêdô anja gamênj Siene.”

¹³ O undambêac, anam lasê. O nom, nãndu êpi.
O lôcac, lasê êtarj
gebe Apômtau gêjac nê lau têtac tôj
ma taê walô nê lau, tarj sêoc wapac narj.

¹⁴ Mago Sion kêsôm gebe “Apômtau gêwi aê sinj,
njoc Apômtau kêlij aê sinj.”

¹⁵ “Awê tejj oc êtôm gebe êlij nê gênj dedec sinj
ma taê walô nê têtacclêlôm njanarj atom me.
Ma embe êlij sinj, narj aê oc jalinj aôm sinj atomgoc.

¹⁶ Ôlic acgom, aê gajac bô nênj nãê gêc lemoc tapa,
nênj tunjbôm kêkô aê lanjcnênj njanarj.

¹⁷ Nênj lau-sêkwê-aôm-sawaga sêlêtigenj sêmênj
ma êsêac, tarj sesenj aôm su to sêgôm aôm kôtu gasarj narj, sêc sêja.

¹⁸ Oc matamanô sa ma ôlic.
Êsêac samob sêkac tauj sa dêdênj aôm sêmênj.”
Apômtau kêsôm gebe “Aê jasôm êtu tôj gebe
aôm oc ônam êsêac samob sa êtu nênj gêlônj
ma ôjandinj êsêac amboac awê gebe ênam njacnja kêjandinj nê ômbinjkap.

¹⁹ “Binjanarj, nênj malac gasarj to nãalê katuc
ma nênj gamênj, tarj lau sesenj su narj,
oc êtu saunj-saunj êtu nênj launja
ma êsêac, tarj sesenj aôm su narj, sêc su jaêcgenj sêja.

²⁰ Nênj gôlôac, tarj kôkôc gêdênj gônjgônj tonjalêlôm njawapacgenj narj,
oc sêsôm êsô tarjamsunj gebe
'Gamênj tonec e kêtuj saunj-saunj ma kêtôm aê atom,
ônjgôm njasawa êtu kapôenj gebe êtôm aê janjônjja.'

²¹ Ma aôm oc ôsôm êndênj taôm gebe
'Asa kêkôc gôlôac tonec.
Aê awê kapoac ma njoc nãpalê masi.
Êsêac sêkênj aê ganjônj kapoacwalô anja gamênj jaêc
ma lau tonec asa gêlôm êsêac,
sêwi aê sinj gamoa tauja,
tec lau tonec sêmênj anja ondoc.' ”

²² Apômtau Anôtô kêsôm binj tonec gebe
“Alic acgom, aê oc jaêc lemoc sa êndênj lau samuc
ma oc jakênj puc êndênj lau tomôkê-tomôkê
ma êsêac oc sêsip nênj latômi tamij bônjdagi
ma sêkuc nênj latômio sênjônj magijnj nãê sêmênj.

²³ Ma kinj oc têtuj tamemi sêpô mo amacnja,
ma nênj kwijn oc sêlôm amac têtôm tenemi.

Êsêac oc sêpôn aenduc êndên amac lañôñanô êsêp nomgen
ma oc sêlêsoþ kekop anga emkair.

Go amac ajala gebe aê Apômtau.

Ma êsêac, tañ sêôn aê nañ, oc majer êsa atom.”

²⁴ Lau têtôm gebe sêjanço ñactêkwanê waba su me.

Êsêac têtôm gebe sênam gôliñ-waganê lau kapoacwalôña kêsi me.

²⁵ Mago Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Aê oc janam ñactêkwanê lau kapoacwalôña kêsi

ma jajanço gôliñwaganê waba su.

Aê oc janac siñ êndên êsêac, tañ sêjac aôm nañ,

ma janam nêm gôlôac wakuc kêsi.

²⁶ Êsêac tañ sêkônin aôm nañ, oc jakêñ êsêac sênin tauñ nêñ ñamêsôm

to sênôm tauñ nêñ dec e êjanin êsêac êtôm wain kêjanin lau.

Go ñamalac pebeñ sêjala gebe aê Apômtau, Jakobnê ñaclai,

nêm kêsiwaga to nêm gêjam-sawaga.”

50

¹ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Teneminên papia-gajac-sêmôcwalô-gêñgicña,

tañ êsêac sêkôc gêdên aê gawi êsêac siñña nañ, gêc ondoc.

Ma ñac ondoc nê tôp gêc aê

gebe kakên amac gêdên eñ aja.

Alicgac me, aê kakên amac gêdên lau sêjam ôli amac kêtü nêm secña

ma aê gawi tenemi siñ kêtü êsêac tauñ nêñ geonja.

² “Amboac ondoc, gêdên tañ aê gaô lasê nañ, ñac teñ gêmoa atom.

Ma gêdên tañ aê gamôec nañ, teñ gêjô aênoc biñ atom.

Ñoc lemoc kêtü dambê tec janam kêsi jançôm êtôm atom me.

Ñoc ñaclai kêtü palê, tec janam sa atom me.

Alicgac me, aê gaec biñ ma gwêc ñakeleñ kêsa.

Aê gajam bu ôkwi kêtü gamên sawa

e i sêpô lêna kêtü buña

ma bu gêjô êsêac êndü.

³ Aê kakên umboñ kêsô majan kêtü nê ñakwê

to kakên talu katu nê gadê abecña.”

Anôtônê sakiñwaga tañña wamu êsa

⁴ Apômtau Anôtô kêkên imbeloc jandôn lauña gêdên aê

gebe jasôm ñalô ñajam êndên lau tekweñ gêbac.

Kêtôm bêcgeñ samob eñ kêmasañ aê tañocsuñ gebe jançô biñ

kêtôm lau tokauc sênô.

⁵ Apômtau Anôtô gêjac aê tañocsuñ lasê

ma aê gadec ma gajam dêmôec atom.

⁶ Aê kakên dêmôec gêdên êsêac, tañ si lau ña sêm nañ,

ma alicanô gêdên êsêac, tañ sêbu ñoc sêm sa nañ.

Aê kakwa lañôanô auc gadên lau,

tañ sêsu aê susu to sêkasôp kêpi aê nañ atom.

⁷ Mago Apômtau Anôtô gêjam aê sa,

tec tecbeloc ñawapac kasa atom.

Aê kamasañ lañôcanô kêtôm poc

ma kajala kwanançen gebe êsêac têtôm gebe sênçôm aê majoc êsa atom.

⁸ Eñ tañ oc êwaka ñoc biñgêdên sa nañ, gêmoa ñagala.

Asa gebe êngôlinj biñ êpi aê.
Dawin tauj dandên ej tana.

Ëoc soño-soño ondoc.

Ej mênjêtu gasuc aêmanj.

⁹ Alic acgom, Apômtau Anôtô gêjam aê sa.

Asa oc êngôm aê jañgôn naeo.

Alic acgom, êsêac samob oc têtû manê amboac ñakwê tej,
tañ buleserj serj nañ.

50:10–51:23 Propete gêjac Anôtônê launêj ñalêlôm tôn ma geoc lasê gebe Anôtônê biñ, tañ gêjac mata gebe ênam nê lau kêsî to êkêj êsêac têtû wakuc nañ, oc ñanô êsa.

52

Anôtô ênam Sion kêsî aña kapoacwalô

¹ O Sion, matam êlac, ôsô nê m ñaclai sa.

O malac dabuj Jerusalem, ôsô nê m ñakwê ñawasi sa
gebe lau samuc to lau ñatêmui tej oc sêsô sêmênj êtiam atom.

² O awê kapoacwalôña Jerusalem, okolonj kekop su aña taôm ma ôndi sa.

O latuo kapoacwalôña Sion, ôkac lêpoa su aña gêsuntêkwa.

³ Apômtau kêsôm gebe “Lau sêkôc aôm ma sêkênj ñaôli tej gêjô aôm atom, tec oc janam aôm kêsî tonjaôli masigerj amboac tonanjerj. ⁴ Gêmungerj ñoc lau sêsêp Aiguptu sêja sebe sêngôn tônê. Go lau Asuria sêlêsu êsêac ñaômagerj. ⁵ Ma galoc aê galic asagerj aña tonec. Êsêac sêjanjo ñoc lau su ñaômagerj ma nêj gôlinjwaga sêsu êsêac susu, go sêjainj ñoc ñaê kêtôm bêcgerj ñapanj. Apômtaunê biñ tonec. ⁶ Kêtu tonanña ñoc lau oc sêjô ñoc ñaê êtu tôn ma êndênj bêc ônê oc sêjala gebe aê taucgerj tec kasôm gebe Aê tau tonec.”

⁷ Op, ñawae-ñajamwaga, tañ mênjkêpi lôc nañ,
akainj ñakicsêa ñajamanô.

Ej kêsôm wama lasê to kêkênj ñawae ñajam gêmênj
ma kêsôm moasinj Anôtô ênam aêac kêsîja lasê

to kêsôm gêdênj Sion gebe

“Nê m Anôtô kêtû kinjac.”

⁸ Ôñô, nê m dibwaga sêôc aweñ sa
ma sêjam lasê gebe tauj materjanô sêlic
Apômtau gêmu gêmênj Sion kêtiam.

⁹ O Jerusalem ñapopoc, ôpuc wê sa ma ônam toôndugerj
gebe Apômtau gêjac nê lau têtac tôn
ma gêjam Jerusalem kêsî.

¹⁰ Apômtau kêmêtôc nê lêma dabuj gebe tenterjlatu samob sêlic
ma nom ñamadinj samob sêlic aêacnênj Anôtônê moasinj gêjam lau kêsîja.

¹¹ Ajôc, ajôc, awi gamênj tonec siñ,
amoasac gênj ñatêmui atom.

Amac tañ abalanj Apômtaunê laclu nañ,
awi gamênj tonec siñ ma amansañ taôm atu selec.

¹² Gebe amac oc asa akacgerj atom
me aêc su amboac lau sêc siñ atom
gebe Apômtau oc ejop amac
ma Israelnênj Anôtô oc êkwa amac auc.

Apômtaunê sakinjwaga nê ñandanj

¹³ “Alic acgom, ñoc sakinjwaga oc êtap kôm ñamoasinj sa,
oc sêkianj ej to tetoc ej sa e êngônj lôlôcgerj.

¹⁴ Lau taêsam têtakê kêtû enña

gebe sêlic eņ ôli todecgeņ kêtôm ñamalac atom
ma laņđanô kêtôm ñamalacnêņ atom.

¹⁵ Ma tenterlatu taêsam oc têtakê êtu eņņa amboac tonanņeņ.

Ma kiņ oc sêkaptic awenșuņ êtu eņņa

gebe êsêac oc sêlic gêņ, taņ lau sêkêņ ñawae gêdêņ êsêac atom naņ,

ma sêjala gêņ, taņ sêņô ñawae su atom naņ. * kiņ Kores kêkêņ laclu tau lau sejoņ sêmu sêja.

53

¹ “Asa kêkêņ gêwiņ biņ, taņ aêac taņđ naņ.

Ma Apômtaunê lêma ñaclai geoc tau lasê kêpi asa.

² Gebe ñac tau kêpuc kêtôm ka ñasêli teņ aêac talic,
kêtôm ñawakac teņ kêpoa aņga nom ñakelen.

Ênê ñakatu to ñawasi gebe êmansaņ aêac mateņanô ñajamņa masi.

Ma ênê laņđanô gêjac aêac mateņanô ñajam atom.

³ Ñamalac sêsu eņ susu to sêsu sam su eņ.

Eņ ñac togêņwapac, taņ kêjala ñandaņ gêmacņa kêtu têt.

Eņ kêtôm ñac, taņ lau sêsaņ laņđanô auc gêdêņ eņ naņ.

Êsêac sêsu eņ susu, ma aêac talic eņ amboac gêņ ñađma.

⁴ “Biņņanô, eņ kêbalaņ aêacnêņ gêmac

to kêsip aêacnêņ gêņwapac sa,

mago aêac tec talic eņ kêtôm ñac, taņ Anôtô kêlêsu

to gêjac ma kêkônij têt eņ naņ.

⁵ Tazeņ sêguņ eņ ôli lasê kêtu aêacnêņ geoņa

ma sêjac eņ ôli popoc kêtu aêacnêņ secņa.

Ma ñagêjô, taņ eņ kêtap sa naņ, kêkêņ aêac tamoa tođlij samucgeņ

ma ênê sêmmala gêgôm aêac ôlij ñajam kêsa.

⁶ Aêac samob dajo tatôm domba gêbôm

ma tasa tauņ nêņ lêņ gêdêņ-gêdêņgeņ.

Ma Apômtau gêu aêacnêņ sec samob jagêșac eņgeņ.

⁷ “Sêjac to sêlêsu eņ, mago kêtaņ atom.

Sejoņ eņ amboac domba, taņ sebe sêmbucņa

ma amboac domba ñalatu, taņ sebe sêkapiņ ñađlilu naņ,

ma kêtaņ atom.

⁸ Gêdêņ taņ sêkônij eņ naņ, sêmetôt eņ kêtôm ñagôlij atom.

Asa kêtôm gebe ênac ênê wakucnêņ miņ.

Oc masi gebe seser eņ su aņga nom

ma sêjac eņ êndu kêtu ñoc launêņ geoņa.

⁹ Sêkwê ênê sê gêc gêwiņ lau alôb-alôb nêņ

ma sêsuņ eņ gêc gêwiņ lau tolêlôm.

Mago ñac tau gêgôm keso teņ atom

ma biņdansaņ teņ kêsa eņ awasuņ atom.

¹⁰ “Mago Apômtau gêlic ñajam, tec kêkêņ ñandaņ kêpi eņ to kêkônij eņ ña gêmac.

Ñac tau embe êkêņ tau êtu da êjô sec su,

oc êlic nê wakuc ma êmoa bêc gwalêkiņ

to biņ, taņ Apômtau taê gêjam naņ, oc êņgôm êtu anô.

¹¹ Eņ oc êlic nê katu ôluņ-ôluņ tau ñaņanô e têtac ñajam êsa ma êoc eņ katu têt.

Aêñoc sakiņwaga gêdêņ tau nê ñandaņ gêgôm lau taêsam têt u gêdêņ

* 52:15: Laclu lôm dabuņņa tau tonec. Lau Babel sêjaņgo su ma

gebe eñ gêôc nêñ sec gêjô êsêac su.

¹² Amboac tonañ gabe jakêñ eñ êwê kainj gêñlênsêm êwiñ lau towae ma êwê kainj lau ñajanã nêñ siñ ñanô êwiñ gebe eñ kêkêc nê dec siñ ma gêmac êndu ma sêsam eñ gêwiñ lau sec, eñ tañ gêôc taêsam nêñ sec su ma keterñ mec kêtú secwagaña nañ.”

54

Apômtau têtac gêwiñ Israel gedey tângey

¹ Apômtau kêsôm gebe

“O awê kapoac, tañ kôkôc ñapalê atom nañ, ôpuc wê sa. Aôm awê, tañ ñapalê kêtuy aôm atom nañ, ônam wê toôndugerñ ma têtac ñajam êsa. Gebe awê sawa nê ñapalê taêsam kêlêlêc awê toñac nê su.

² Ônac têku nêñ andu ma ôngôm nêñ balêm ênac tau jaê, ôñgamiñ salôm to waba anduña atom.

³ Gebe aôm oc ôtu taêsam ma ônam gamêñ, tañ gêc nêñ anô to gasêña nañ auc. Ma nêñ wakuc oc sêwê kainj tenterlatu têtú nêñ gêñlênsêm to sêñgôn malac gasañ samob auc.

⁴ “Ôtêc taôm atom, gebe sêñgôm aôm majam êsa atom. Ma têtambêlam ñawapac êsa êtu sêsu aôm susuña atom. Gebe gêñ, tañ gêgôm aôm majam kêsa gêdêñ aôm ñapalêgeñ nañ, oc ôliñ siñ ma taêm ênam kôtu awêtuc ñabiñ wapac êtiam atom.

⁵ Gebe ñac, tañ kêkêñ aôm nañ, kêtú nêñ akweñ, nê ñaê gebe Lausiñ undambêña nêñ Apômtau. Ma Israelnêñ ñac dabuñ kêtú nêñ kêsiwaga, sêsam eñ gebe Nom samucgeñ ñaAnôtô.

⁶ Gebe Apômtau gêmôêc aôm amboac gêmôêc awê, tañ nê akweñ gêwi eñ siñ ma gêñgôn tonjalêlôm ñawapacgeñ nañ, ma amboac awê, tañ ñac wakuc kêtin eñ su nañ. Nêñ Anôtônê biñ tau tonec.

⁷ Aê gawi aôm siñ têtageñ, mago taêc walô aôm ñanô, tec jajoñ aôm sa êtiam.

⁸ Aê têtac ñandañ sec, tec gasañ lañôcanô auc gêdêñ aôm têtageñ, mago kêtú aêñoc têtac gêwiñ teñgeñña aê oc taêc walô aôm. Apômtau, nêñ kêsiwaga, nê biñ tau tonec.

⁹ “Aê galic têt tonec kêtôm Noanê bêt. Aê katôc lemoc gebe Noanê bu êsuñ gamêñ sa êtiam atom, tec aê katôc lemoc amboac tonangeñ gebe oc têtac ñandañ êndêñ aôm to jaec biñ aôm êtiam atom.

¹⁰ Lôc oc êc su ma gamêñ ñabau oc ñawiwic-êsa, mago ñoc têtac gêwiñ teñgeñña oc êwi aôm siñ atom ma ñoc poac wamaña oc ñawiwic êsa atom. Apômtau tañ taê walô aôm nañ, nê biñ tau tonec.”

Jerusalem wakuc

¹¹ “Aôm tañ gômoe jageo ma gamêñ kêlanğañ aôm ma teñ gêtac aôm têtac tôn atom nañ, ôlic acgom, aê jakêñ nêñ alê êkô poc ñaô

ma jau nêmborj ênsac pocawa ñaô.

¹² Aê oc jamansaj nêmbôcdêmôê ña pocawa kokoc to nêmb katam ña pocawa ñaôsic-ôsic ma nêmb sagij samob ña poc ñawasi tokaij-tokaij.

¹³ Apômtau tau oc êndôj nêmb latômi samob ma nêmb wakuc oc têtap kôm ñamoasiñ kapôêj sa.

¹⁴ Aôm oc ôkô biñgêdêj ñaô.

Lau teñ oc sêkônij aôm tôj atom, tec ôtêc taôm atom.

Ma gêj êtakê aômña oc êndambiñ aôm atom, oc ênac jaê aôm.

¹⁵ Lau teñ embe sêkêj kisa êndêj aôm, nañ ñam êsêp aê atom ma aôm taôm oc ôku ñac, tañ ênac siñ êndêj aôm nañ tulu.

¹⁶ Ôlic acgom, aê kakêj ñac-kêpac-kiwaga, tañ gêguc ja gebe êmansaj waba siñña nañ, ma kakêj ñac, tañ enseñ waba tau su nañ, amboac tonaj.

¹⁷ Waba siñña, tañ sêmasaj gebe sênac aômña nañ, ñateñ êpi aôm atom ma lau, tan têtij biñ êpi aôm nañ, aôm oc ôwa êsêacnêj dansaj sa êndêj noc mêtôcña. Gêj tonaj kêtu Apômtaunê sakiñwaganêj gêjñlênsêmb ma kêtu moasiñ, tañ kakêj gêdêj êsêac nañ. Apômtaunê biñ tau tonec.”

55

Apômtau gebe êkêj nê taê walô êndêj lau samob ñaômagen

¹ “Ajôc, amac lau, tañ bu gêjô amac nañ, samob andêj bu amêj.

Ma amac, tañ nêmb mone masi nañ, amêjmañ.

Akôc ma aniñ.

Mêñakôc wain to su ñaôma toñaôli masigen.

² Amboac ondoc, tec ajaiñ nêmb mone kêpi gêj, tañ gêlôm amac amboac mo atom nañ, ma nêmb kôm ñaôli gêjô gêj, tañ gêôc amac tôj atom nañ.

Añô, añô ñoc biñ ma oc aniñ geñ ñajam ma nêmb katôm oc êtap moasiñ ñajam sa.

³ Akêj tañem ma andêj aê amêj.

Añô gebe nêmb katôm oc sêñgôn materj jali.

Aê oc jamoatiñ poac teñgenña êndêj amac êtu têtac gêwiñ teñgenña, tañ gajac mata gêdêj Dawid nañña.

⁴ Ôlic acgom, aê kakêj eñ gêwa biñ sa gêdêj lau tomôkê-tomôkê, ma kêtu tenterlatunêj ñatau to gôliñwaga.

⁵ Ôlic acgom, aôm oc ômôêc lau tomôkê-tomôkê, tañ gôjam kauc êsêac nañ, ma lau tomôkê-tomôkê, tañ sêjam kauc aôm nañ, oc dêndêj aôm sêwac êtu Apômtau, aômnêmb Anôtô ma Israelnêj ñac dabuñ, tañ kêwaka nêmb ñawasi sa nañña.”

⁶ Ansom Apômtau, gebe têmb atap eñ saña tec gêc.

Aweñ ênac eñ, gebe gêmoa amac ñagala.

⁷ ñac sec êwi nê lêj siñ

ma ñac alôb-alôb êwi nê biñ, tañ taê gêjam nañ siñ

ma êmu êndêj Apômtau êna êtiam

gebe eñ tau oc taê walô eñ.

Eñ êmu êndêj aêacnêj Anôtô êna gebe eñ oc êsuc ênê sec ôkwi samucgen.

⁸ Apômtau kêsôm gebe “Biñ, tañ aê taêc gêjam nañ, kêtôm biñ, tañ amac taêmb gêjam nañ atom,

ma amacnêmlêj kêtôm aênoc lêt atom,
⁹ gebe njasawa, tañ geñ aênoc lêt to amacnêmlêj
 ma biñ, tañ aê taêc gêjam to biñ, tañ amac taêm gêjam nañ, gêngic nañ,
 kêtôm njasawa, tañ geñ undambê to nom gêngic nañ.

¹⁰⁻¹¹ “Aênoc biñ oc êtôm kom to sno gêjac kêsêp anga umboñ gêmênj
 ma oc êmu êpi êtiam atom
 e êmalôm nom ma njawê êpoa to êlêc sa
 ma êkênj njawê êndênj nac-kêpalip-njawêwaga
 to êkênj mo gebe lau sênij.
 Ma aênoc biñ, tañ kêsâ anga aocsuñ gêja nañ,
 oc êmu êmênj toñanômê atom amboac tonanjenj.
 Oc ênam kôm êtôm tañ aê taêc gêjam nañ.

¹² “Gebe amac oc asa totêmtac njamgenj ana
 ma jawê amac tobiñmalôgenj.
 Lôc to gamênj njabau oc lasê êtañ êtu amacña
 ma ka saleñña samob oc sêmakop lemeñ.
 Ma kêmêsic oc êpi êjô gênj têkwa-têkwa
 ma môsi êpi êjô locgôm
 ma gênj tonañ êngôm Apômtaunê wae êsa
 ma êtu njabelo tenjenña, tañ senseñ su atomanô nañ.”

^{56:1-57:21} njalôtêna nğagêdô, tañ kêkanônj biñ takênj gêwiñña to nmalacnênj lêtj sêwi
 Anôtô siñña nañ, kêsêp njasêbu tonec. Njasêbu tau njabij njamuñña gêjac mata gebe Anôtô
 ênam nê lau sa to gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi.

57

Sakiñ Anôtônê gêdênj to keso

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ômôêc ôpuc awam sagerj. Ôc awam sa amboac dauc kêtañ.
 Ôsôm ñoc lau nêñ biñ alôb-alôb lasê êndênj êsêac to ôwa gôlôac Jakob nêñ sec sêgômñña
 sa. ² Êsêac sesom aê kêtôm bêcgenj ma têtac gêwiñ sebe sêjala ñoc intêna. Kêtôm lau,
 tañ sêgôm gênj mansañ ma sêwi nêñ Anôtônê nğagôliñ siñ atom. Êsêac teteñ aê kêtû mêtôc
 gêdênjña ma njalêlôm kêkac êsêac gebe têtû gasuc Anôtônê.”

³ Ma lau têtû kênac gebe “Aôm embe ôlic aêac atom, go anam dabuñ mo êtu asagenña.
 Ma embe ôsala aêac atom, go atu mêtê tauñ êtu asagenña.”

Tec Apômtau kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic acgom, gêdênj bêc ajam dabuñña amac
 agôm nêmlêj geñ, tañ taêm gêjam nañ, to akônij nêmlêj kômwaga samob. ⁴ Alic acgom, amac
 ajam dabuñ mo gebe asôm to ajac taôm ma aperiñ taôm nja lememe. Dabuñ tañ amac agôm
 nañ, dabuñ njanô gebe jakênj tañoc nêmlêj mec anga lôlôc nec atom. ⁵ Tonañ dabuñ teñ, tañ
 gêjac aê matocanô njam nañ me. Bêc teñ gebe nmalac teñ êkênj nandanj êndênj tau ôli
 me. Tonañ njalênj gebe môkêapac ênac tuluc amboac siñ teñ gêjac bic ma êsô talu êtu nê
 nğakwê ma êliñ waô me. Aôm kôsam gênj samob tonañ njai gebe gôjam dabuñ mo me. Bêc
 teñ, tañ gêjac Apômtaunê matocanô njam me.

Taênj walô lauña gêjac Anôtô mataanô njam

⁶ “Mêtê anam dabuñña, tañ galic njam nañ, tonec gebe ôñgamboac nğaclai sec nğalêpoa
 su to ôkôc mêtôc geo nğagênjwapac su. Ôwi lau, tañ kôkônij nañ siñ ma ôpônj gênjwapac
 nğakioñ tulu. ⁷ Ônac sam nêmlêj mo êndênj lau, tañ gênj gêjô êsêac nañ. Ma ôkênj lau njalêlôm
 sawa to andu masiñña sênjgônj nêmlêj andu. Ma embe ôlic lau ôliñ nğôma, nañ ôkênj nğakwê
 êndênj êsêac ma ôñgamiñ taôm êndênj taômlênj lau atom.

⁸ “Go nêmlêj ja njawê oc êpô amboac oc kêtuj tau ma nêmlêj gêmec oc êmbacnê sebeñ ma
 nêmlêj biñgêdênj oc êwê aôm ma Apômtaunê nğawasi oc êndanğuc aôm. ⁹ Go embe ômôêc,

naŋ Apômtau oc êjô aôm awam. Embe ôkalem, naŋ erj oc êsôm gebe 'Aê tec gamoa.' Êndênj ôkac gêŋwapac to ôtôc lêmam ma mêtôc geo su anŋa nêŋ ŋalêlôm. ¹⁰ Embe ôkênj mo êndênj lau gêŋ gêjô êsêacŋa ma ônam malô êsêac, taŋ sêôc gêŋwapac naŋ, êndênj tonaŋ nêŋ ŋawê oc êpô lasê ma nêŋ ŋakesec amboac ŋawê ocsalôŋa. ¹¹ Ma Apômtau oc êwê aôm tônŋerj ma êlôm aôm anŋa gamêŋ sawa. Aôm nêŋ ŋatêkwa oc ŋajaŋa êsa ma aôm amboac kôm, taŋ bu kêmalôm nom ŋajam naŋ, amboac bumata ŋakêŋkêŋ, naŋ bu êpa atomanô. ¹² Nêŋ lau sêkwê malac, taŋ popoc wanêcŋerj su naŋ, sa êtiam ma ônsuj nêŋ mimi wakuc nêŋ ŋam sa êtiam. Lau oc sêsam aôm gebe ŋac, taŋ kêbênôc tunbôm ŋalasê naŋ ma kêmasaŋ andu gebe êŋgônj êtiam."

Tajop Sabat ŋamoasiŋ

¹³ Apômtau kêsôm gebe "Embe ôŋgamiŋ amkaiŋ êndênj om ma ôtulu gêŋ êndênj ŋoc bêc dabuŋ atom. Ma embe ôsam sabat tau gebe nêŋ bêc ôtu samucŋa ma ôlic Apômtaunê bêc dabuŋ ŋajam ma otoc sa ma ôwi nêŋ lêŋ laŋgwa siŋ, ônam kôm to ônam kôm awaŋa ma biŋgalôm agwa-agwa atom, ¹⁴ go ôtap nêŋ moasiŋ sa anŋa Apômtaunê ma aê oc jakêŋ aôm ôsêlêŋ ômoa nom samuc ŋamoasiŋ ŋaôŋerj. Aê oc jakêŋ aôm ôwê kaiŋ tamam Jakob nê gêŋlênsêŋ. Biŋ tonaŋ Apômtau kêsôm kêsa awa."

59:1-21 Propete kêpuc boa launêŋ sec ma lau tau sêŋô ma seoc nêŋ sec lasê. Apômtau kêmasaŋ lêŋ gebe ênam nê lau sa to gêjac mata gebe ênam êsêac kêsi.

60

ŋawasi Sionŋa, taŋ mêŋêsa êtu ŋamu naŋ

¹ Ôndi, ŋawê êsa gebe nêŋ ŋawê mêŋgêô lasê su ma Apômtaunê ŋawasi mêŋkêpô aôm.

² Ôlic acgom, ŋakesec gêsarj nom auc ma gêsunbôm gêjam tenterlatu auc, mago Apômtau oc mêŋêpô aôm ma nê ŋawasi oc mêŋênsac aôm ŋaô.

³ Ma tenterlatu oc dêndênj nêŋ ŋawê ma kiŋ oc dêndênj ŋawasi, taŋ mêŋêpô aôm naŋ sêmêŋ.

⁴ Ôc matamanô sa ma matam enso ôlic gebe Êsêac samob sêkac tauŋ sa ma dêdênj aôm sêmêŋ. Nêŋ latômi oc sêmêŋ anŋa gamêŋ jaêc ma lau oc sêsip nêŋ latômio.

⁵ Aôm oc ôlic gêŋ tau totêmbêlam anŋerj ma nêŋ ŋalêlôm êkac aôm to têtac ŋajam êsa gebe gwêc ŋaawa totau-totau oc êndênj aôm êwac ma tenterlatu oc sêkêŋ nêŋ awamata êndênj aôm.

⁶ Kamele taêsam oc sênsarj aôm auc ma kamele ŋalatu sêmêŋ anŋa Midian to Epa. Lau Seba samob oc sêmêŋ ma sêkôc gold to gêŋmalu sêmêŋ ma sêsôm Apômtaunê wae lasê.

⁷ Êsêac oc sejoŋ domba samob anŋa Kedar sêndênj aôm sêmêŋ ma domba kapoac anŋa Nebaiot oc sênam sakiŋ aôm. Êsêac oc sênsac ŋoc altar têtû da ŋajam ma aê jaŋgêlônj ŋoc andu ŋawasi.

⁸ Asa lau tec sêlôp amboac tao ma amboac moŋgôm, taŋ sêlôp dêdênj nêŋ kakai.

⁹ Êsêac sêjac waŋ sa kêtu aêŋa

ma lau Tarsis nêj waŋ têtû ñamata
gebe sêkôc nêj latômi aŋga gamêj jaêc sêmêj
tonêj gold ma silbergej
sebe tetoc Apômtau, aômnêj Anôtô
ma Israelnêj ñac dabuŋ sa gebe eŋ kêwaka nêj ñawasi sa.

¹⁰ “Ma lau jaba oc sêmboa nêj tuŋbôm sa
ma nêj kiŋ oc sênam sakiŋ aôm.

Gebe aê gajac aôm kêtû têtac ñandanŋa,
mago kêtû ñoc moasiŋna tec oc taêc walô aôm.

¹¹ Ma nêj katam oc êlêc su êkôgej endej têtŋgej
êtôm êmbêc to eleŋ oc sênsaŋ auc atom
gebe lau oc sejoŋ tentenlatunêj awamata dêndêj aôm sêmêj
ma nêj kiŋ oc sêwê sêmuŋ êsêac.

¹² Gebe tentenlatu teŋ me gamêj kiŋna teŋ, taŋ ênam sakiŋ aôm atom naŋ, oc ênaŋa.
Lau amboac tonanŋ oc sênaŋa samucgej.

¹³ Lebanon ñaŋawasi oc êndêj aôm êmêj,
kaleloŋ to kêmêsic ma kabôêj amboac tonanŋgej
gebe sêŋgêlôŋ ñoc lôm dabuŋ ñamala
ma aê gabe jatoc octapa ñamala sa.

¹⁴ Go êsêac, taŋ sêkônij aôm naŋ, nêj latuŋi oc sewec dêndêj aôm
ma êsêac samob, taŋ sêsu aôm susu naŋ, oc mênjsêu tauŋ sêncê aôm amkaiŋna
ma oc sêsam aôm gebe ‘Apômtaunê malac,
Israelnêj ñac dabuŋ nê Sion.’

¹⁵ “Lau sêwi aôm siŋ to sedec aôm
ma lau teŋ sêsa nêj gamêj atom,
mago galoc oc jawaka nêj waem sa êncê endej têtŋgej
ma lau oc têtac ñajam êtu aômna êncê teŋgej ma teŋgej.

¹⁶ Aôm oc ônom tentenlatunêj su, kiŋnêj su oc êlôm aôm.
Ma aôm oc ôjala gebe aê Apômtau, aômnêj kêsiwaga
ma nêj gêjamsawaga aê, Jakobnê ñac toŋaclai.

¹⁷ “Aê oc jakêj gold êjô ki joŋjoŋ
ma silber êjô ki jejec
ma ki joŋjoŋ êjô ka
ma ki jejec êjô poc.
Ma jakêj biŋmalô êtu nêj gejobwaga
ma biŋgêdêj êtu nêj gôliŋwaga.

¹⁸ Lau sêŋô gêj ñaclai wauc-wauc-geŋna aŋga nêj gamêj
to senseŋ gêj su ma sênac gêj popoc aŋga nêj gamêj ñamadiŋ ñawae êtiam atom.
Ma aôm ôsam nêj tuŋbôm gebe Gêjam-kêsi
ma nêj sacgêdô gebe Lambij.

¹⁹ “Oc oc êkêj ñawê êndêj aôm êndêj eleŋna êtiam atom
ma ajôn ñawê êpô aôm êndêj êmbêc atom amboac tonanŋgej
gebe Apômtau oc êtu nêj ñawê teŋgejna
ma nêj Anôtô oc êtu nêj ñawasi.

²⁰ Nêj oc naêsêp êtiam atom
ma nêj ajôn oc naênam têtŋ êtiam atom
gebe Apômtau oc êtu nêj ñawê teŋgejna
ma nêj bêc ôtaŋ taŋiboana oc êmbacnê.

²¹ Nêj lau pebeŋ oc têtû lau gêdêj

ma oc sêwê kainj gamênj tonec endenj tînjgenj.

Êsêac oc têtû njoc ka, taj kasê nanj, njasêli

ma njoc lemoc njakôm njanô,

gebe sêwaka aênjoc njawasi sa.

²² Njac sauñ tau oc êtu gôlôac kapôênj,

ma njac njamu êtu lau-m toñaclai.

Aê Apômtau oc jangôm bij tau njanô êsa sebenj êndênj njanoc.” *

61

Njawae njajam Anôtô ênam Sion kêsinya

¹ Apômtau Anôtô nê Njalau kêpi aê gebe Apômtau genj oso aê

gebe jasôm njawae njajam lasê êndênj lau njalêlôm sawa

ma kêsakinj aê gebe janac lau njalêlôm popoc têtac tînj

ma jasôm lasê êndênj lau, taj sênjgônj kapoacwalô nanj,

gebe sênjgamboac êsêac su

ma sêlêc katam su êndênj lau, taj sêsô êsêac tînj nanj.

² Ma jasôm Apômtau ênam lau kêsi njajala

ma aêacnênj Anôtônê bêc êkac kamocgôcña lasê

gebe janac malô lau samob, taj sêmoa toñalêlôm njawapacgenj nanj.

³ Enj kêsakinj aê gebe jamoasinj lau toñalêlôm njawapac anja Sion

to jakênj êsêac sêkuc sunsunj êjô wao, taj gêsac môkênjapac nanj,

ma katêkwi têtac njajamña êjô nênj abec, taj sêjam nanj,

lambinj êjô nênj katunj popoc

gebe lau sêsam êsêac gebe Ka binjgêdênjña,

taj Apômtau kêsê gebe êwaka ênê njawasi sa.

⁴ Êsêac oc sêkwê njapopoc langwaanô sa êtiam

ma sêjac gamênj, taj andanjenj sesenj su nanj sa

ma sêmbênôc malac njapopoc

to gamênj, taj kêtû gasanj gêc langwa sec nanj, e njajam êsa.

⁵ Ma lau jaba oc sejop nênj domba,

lau gamênjbômña oc têtû lau sêkac nênj nom ôkwiña to sênam nênj kôm wainja.

⁶ Ma lau oc sêsam amac gebe Apômtaunê dabunjwaga

ma sê amac gebe Aêacnênj Anôtônê sakinjwaga.

Tentenjlatu samob nênj awamata oc êmoasinj amac

ma amac anjêlônj taôm ña êsêacnênj waba tokainj-tokainj.

⁷ Anôtônê lau têtap bij majenjña sa kêlêlêc

ma lau sêgôm êsêac waenj sec.

Kêtû tonanña êsêac oc sêwê kainj gamênj êlêlêc su

ma êsêac têtac njajam ênêc endenj tînjgenj.

⁸ “Gebe aê Apômtau tau têtac gêwinj binjgêdênj

ma têtac gedec kêjanjgowaganênj lênj alôb-alôb.

Aê oc jakênj êsêacnênj kôm ñaôli solopgenj

ma oc jamoatinj poac tenjenjña êndênj êsêac.

⁹ Ma lau samob, taj sêlic êsêac nanj, oc sêlôc

gebe êsêac lau, taj Apômtau gêjam mec êsêac nanj tonec.”

¹⁰ Aê oc têtac njajam samucgenj êtu Apômtauña

ma njoc katuc êtu samuc njoc Anôtô

gebe enj kêkênj aê kasô Apômtau gêjam aê kêsinya kêtû njoc njakwê

* 60:22: Lebanon njawasi tau kaseda, taj kêkô lôc tau nanj.

ma kêkwa aê auc ña obo biñgêdêñña,
kêtôm ñac-gebe-ênam-awêwaga kêkuc nê sunsur
ma kêtôm awê gebe ênam ñacña gêjam gêlôn tau ña pocawa.

¹¹ Apômtau Anôtô oc êngôm biñgêdêñ to lambiñ êpoa êpi tentenlatu samob lañôñnêmña,
êtôm nom kêkêñ ñakatôm wakuc
ma êtôm kôm kêkêñ ñawê, tañ sêsê nañ kêpoa.

62:1-12 Mòkêlatu tonec propete kêlambij Anôtô gebe ênam nê lau sa êndêñ têm ñamuña teñ.

63

Bêc Anôtô êmêtôc lauña

(Anôtô agêc propete sêjam biñgalôm sêwiñ tañ)

¹ “Asa tê gêmêñ aña Edom, gêmêñ aña malac Bosra tonê ñakwê kêtû koc samucgeñ
ma nê obo ñawasi sec ma kêsêlêñ toñaclaiger.”

“Aê, aê tauc tec kasôm biñgêdêñ lasê ma aêñoc ñac lai kapôêñ kêtôm gebe janam lau kêsiña.”

² “Nêm ñakwê kêtû koc samucgeñ kêtû asageñña ma nêm obo kêtôm lau-sêka-wain-
popocwaga nêñ kêtû asageñña.”

³ “Aê taucgeñ kaka wain popoc, lau teñ sêmoa sêwiñ aê atom. Aê kaka êsêac totêtac
ñandañgeñ, kaka êsêac gaim taucgeñ totêtac ñandañ sec, tec êsêacnêñ dec ñakasi-kasi
mêñkêpi ñoc ñakwê ma gêjam ñoc obo samob auc. ⁴ Gebe ñoc ñalêlôm taê gêjam bêc
jakac kamocgôcña kêtû tôn su ma ñoc jala jakêñ ñagêjônña mêngeê lasê su. ⁵ Aê matoc
geso gamêñ, mago katap ñac ênam aê saña teñ sa atom. Aê katakê gebe ñac êpuc aê
tônña teñ gêmôa atom. Tec tauc lemoc kaku ñacjo tulu ma ñoc têtac ñandañ kêpuc aê
tôn. ⁶ Aê kaka tentenlatu tôn totêtac ñandañgeñ ma kamakiñ êsêac popoc totêtac secgeñ
ma kakêc êsêacnêñ dec siñ kêsêp nom.”

Anôtônê moasiñ gêdêñ Israel

⁷ Aê oc jalambiñ Apômtaunê têtac gêwiñ tengeñña
ma jalambiñ gêñsêga, tañ Apômtau gêgôm gêdêñ aêac nañ.
Eñ kêkêñ nê moasiñ kapôêñ gêdêñ gôlôac Israelña
kêtû taê walô êsêacña ma kêtû nê têtac gêwiñ tengeñña.

⁸ Eñ kêsôm gebe “Biññanô, aêñoc lau tonec,
ñoc latuci, tañ oc sênsau aê atom nañ.”

Tec eñ kêtû êsêacnêñ kêsiwaga kêtû nêñ gêñwapac samobña.

⁹ Jaerwaga me añela gêjam êsêac kêsi atom,
eñ tau gêmôa gêwiñ êsêac, tec gêjam êsêac kêsi.
Eñ têtac gêwiñ to taê labu êsêac, tec kêsi êsêac su.

Eñ gêoc êsêac sa mênkêsip êsêac kêtôm têm lañgwa ñabêc samob.

¹⁰ Mago êsêac sêli aweñ sa
ma sêgôm ênê ñalau Dabuñ têtac ñawapac kêsa.

Tec eñ kêkac tau ôkwi jakatu nêñ ñacjo
ma tau gêjac siñ gêdêñ êsêac.

¹¹ Go êsêac taêñ gêjam ênê sakiñwaga Mose nê têm lañgwa.

“Ñac tañ gêwê nê domba ñagejobwaga kêpi aña gwêc gêmêñ nañ, gêmôa ondoc.
Ñac tañ kêkêñ nê ñalau Dabuñ kêsêp nêñ ñalêlôm nañ,

¹² to kêkêñ nê lêma ñawasi jagêwiñ Mosenê lêma anônña
ma gêwa gwêc kêkôc kêtû êsêacña gebe êwaka nê ñaê tengeñña sa

¹³ to gêwê êsêac sêsêp gwêc ñagêdimbob ñalêlôm nañ
ma sêka selelec atom amboac hos, tañ kêsêlêñ gêmôa gamêñ sawa nañ, gêmôa ondoc.”

¹⁴ Apômtaunê ñalau gêwê êsêac amboac bulimakao sêsêp gaboañ sêja gebe sêlêwan tañ.

Aôm gôwê nêl lau amboac tonar
gebe ôngôm nêl rjâe rjawae êsa.

Mec Anôtô taê walô to ênam nê lau sarja

¹⁵ Matamanô êsêp arja undambê,
arja nêl gamêj dabur to rjawasi ma ôlic.
Nêl ôlim palê to rjaclai tau ma gôjam awam su taêm walô aêacra gêc ondoc.
Ôngamiñ taôm atom

¹⁶ gebe aêacma tamerji aôm.

Abraham gêjam kauc aêac ma Israel kêjala aêac atom.

O Apômtau, aêacma tamerji aôm,

gêdêñ andarjêñ sêsam aôm nêl rjâe gebe Aêacma kêsiwaga.

¹⁷ O Apômtau, amboac ondoc gôgôm aêac aôc aso nêl intêna.

Amboac ondoc gôgôm aêacma rjalêlôm rjadani kêsa gebe atêc aôm atom rja nec.

Ômu ômôêñ êtu nêl sakiñwaga,

tarj têtû nêl gôlôaclênsêm narja.

¹⁸ Lau alôb-alôb sêjain nêl lôm dabur

to aêacma rjacjo sêka nêl gamêj dabur popoc kêtû agerja.

¹⁹ Aêac atôm lau, tarj aôm gôjam gôliñ êsêac atom narj,

ma atôm lau, tarj sêwê kaiñ nêl rjâe atom narj. * lau-sêkawaga nêñ kôm rjagêdô sa. Lau saka wain rjanô e popoc ma rjatêkwi asa. Propete gêjam

64

¹ Ojae, ôkac undambê êngic ma ôsêp ômôêñmarj,
e lôc rjawiwic êsa êkô aôm larjômnêmarj,

² amboac ja gerj gab ma amboac ja gêgôm bu keletoc

gebe êwaka nêl rjâe sa êndêñ nêl rjacjo

ma êngôm tentenlatu têtênêp sêkô aôm larjômnêmarj.

³ Aôm gôgôm gêñsêga kaiñ terj, tarj taêñ gêjam atom narj,

ma kôsêp gômôêñ e lôc rjawiwic kêsa kêkô aôm larjômnêmarj.

⁴ Lau terj sêñô biñ amboac tonar rjaterj gêdêñ gêmurjêñ atom

ma kêsô lau terj tarjêrsurj atom

ma lau terj materjanô sêlic anôtô terj, tarj gêmoa gêwiñ aôm

ma gêjam kôm kêpi êsêac, tarj sêôn erj narj atom.

⁵ Aôm gôwê êsêac, tarj sêgôm gêñ gêdêñ

ma taêñ gêjam nêl lêñ sêmoa narj.

Aôm têmtac rjandarj gêdêñ tarj aêac agôm sec narj,

ma aêac ali awerj sa gêdêñ aôm wanêc-wanêc.

Asa oc ênam sa.

⁶ Aêac samob atôm rjac rjatêmui

ma aêacma koleñ gêdêñ samob kêtôm rjakwê rjajec.

Aêac samob atu masê amboac ka rjalaurj

ma aêacma sec gêju aêac sa amboac mu gêju ka rjalaurj sa.

⁷ Lau terj awerj gêjac aôm nêl rjâe atom

ma lau terj têntac gêboarj gebe sêsap aôm tônia atom.

Gebe aôm kôsij larjômanô gêdêñ aêac

ma kôkêñ aêac asô tauñ ma sec rjarjaclai rjalabu.

⁸ Mago aêacma Tamerji aôm, Apômtau.

Aêac atôm nomku ma aôm kôtôm rjac-kêpac-kuwaga.

Aôm lêmam rjakôm rjanô aêac samob.

* 63:19: Rjamadiñ 2 gawa lau, tarj sejoñ wain rjanô sa narj, ma

⁹ O Apômtau, têmtac nandanj êndênj aêac êlêlêc su atom ma taêm ênam aêacma sec enderj tôngerj atom.

Ôlic ma taêm ênam acgom, aômnêm lau aêac samob.

¹⁰ Nêm malac samob kêtû gamênj gasañ.

Sion kêtû gasañ ma Jerusalem kêtâênj.

¹¹ Êsêac sêkêc aêacma lôm dabuj njam, tanj andanjerj tamerjmai sêlanem aôm sêmoa nanj,

ma sêjac gêj njam samob, tanj têtac gêwiñ nanj popoc.

¹² O Apômtau, aôm gobe ôngamiñ taôm êndênj aêac ma ônam taôm tøj to ôkônij aêac nanôgerj me.

65

Anôtô kêtanj tanjiboa kêtû lau sêkênj dêmdênj enja

¹ Apômtau kêsôm gebe “Aê kasaê êsêac, tanj sêjam materj sa êtu aêja atom nanj, ma kasaê lau, tanj sesom aê atom nanj, gebe têtap aê sa. Aê kasôm gebe ‘Aê tec gamoa, aê tec gamoa’ gêdênj lau, tanj awerj gêjac aê atom. ² Aê kamêtôc lemoc kêtôm bêc samuc gêdênj lau sêli tauñ saña, tanj sêsa nêj lênj alôb-alôb kêtôm tauñ nêj kauc taênj gêjam nanj. ³ Ma sêgôm aê têtac nandanj kêsa napanj tomajerj gêbacgerj. Êsêac sêkênj da anja nêj kôm ma gêj malu kêtû daja gêsac poc tiki-tiki, tanj sêpac nanj nãd. ⁴ Ma sêngônj gamênj sêdja ma sêkac tauñ sa gêdênj gêbêc anja gamênj njakêsij njagêdô. Ma señ bôcanô njamêsôm to gêj, tanj gajac jao nanj, njasulu kêpoac nêj laclu njalêlôm. ⁵ Êsêac sêsôm gebe ‘Amoa nêm taômja ma mênandambiñ aêac atom gebe aêac lau dabuj.’ Lau tonanj têtôm ja dauñ kêtuj aê lusucsuñ, kêtôm ja kêtuj aê bêc samuc.”

65:6-16 Anôtô geoc lasê gebe êmêtôc lau sêbuc dêmdênj enja ma gêjac mata sêngônj materj jali tenjerj njawasi gêdênj lau njalêlôm njanênj. Biñ tonanj lulu kêgaluj tau anja njasêbu tonanj.

Undambê wakuc to nom wakuc

¹⁷ “Alic acgom, aê jakênj undambê wakuc to nom wakuc.

Ma lau oc taênj ênam gêj andanjerjja êtiam atom me oc ênêc nêj kauclêlôm êtiam atom.

¹⁸ Ma lau oc têtac njam to sênam lasê êtu gêj, tanj aê jakênj nanja.

Gebe alic acgom, aê jakênj Jerusalem têtac njam êsa ma njalau têtû samuc.

¹⁹ Ma aê oc têtac njam êpi Jerusalem ma jatu samuc njoc lau.

Ma lau sêngônj lau sêpuc tanjiboa sa ma têtanj anja malac tau êtiam atom.

²⁰ Njapalê dedec teñ oc êmoa bêc luagêcgerj anja malac tau ma êmac êndu atom ma njamalacanô oc êmac êndu atom e nê bêc njatêku êsu.

Gebe napanj dedec nê jala êtu 100, go êmac êndu ma teñ nê jala embe êtôm 100 atom ma êmac êndu, nanj lau oc sêsôm gebe Anôtô kêpuc boa enj.

²¹ Ma êsêac oc sêkwê andu sa ma sêngônj ma oc sêsê kôm wainja ma sêniñ njanô.

²² Êsêac oc sêkwê andu sa ma lau teñ sêngônj atom ma êsêac oc sêsê wain ma lau teñ sêniñ atom

gebe njoc launênj bêc sêngônj nomja oc êtu taêsam êtôm kabônj njabêc, ma njoc lau, tanj kajaliñ sa nanj, oc têtû samuc nêj lemerj njakôm njanô.

²³ Êsêac oc sênam koleñ njadmageñ atom

ma sêka gôlôac lasê êtu sêôc gêṅwapacṅa atom.
 Gebe lau, taṅ Apômtau gêjam mec naṅ, nêṅ wakuc êsêac.
 Ma êsêacnêṅ gôlôac oc sêmoa sêwiṅ êsêac.
²⁴ Êsêac aweṅ ênac aê atomgeṅ ma aê jajô êsêacnêṅ biṅ.
 Êsêac gocgo sêsôm biṅ sêmoa ma aê jakêṅ taṅoc êsêac.
²⁵ Kêambôm to domba ṅalatu oc sêniṅ gêṅ sêwiṅ tauṅ
 ma lewe oc sêniṅ gêṅwaṅ êtôm bulimakao
 ma kekop êtu moacnê mo.
 Êsêac oc sêkêṅ ṅandaṅ to senseṅ gêṅ aṅga ṅoc lôc dabuṅ atom.
 Apômtaunê biṅ tau tonec.”

66

Anôtônê mêtôc to Sionnê moasiṅ, taṅ gocgo mêṅêsa

¹ Apômtau kêsôm biṅ tonec gebe
 “Undambê kêtú ṅoc lêpôṅ
 ma nom kêtú ockaiṅ ṅakademboṅ.
 Amac abe akwê aêṅoc andu amboac ondoc
 ma ṅoc gamêṅ jalêwaṅ taucṅa ênêc ondoc.
² Aê lemoc kamasaiṅ gêṅ samob tonec ṅai,
 tec gêṅ samob tonec kêtú aêṅoc gêṅ.
 Apômtaunê biṅ tau tonec.
 Mago matoc gê ṅac, taṅ kêkôniṅ tau
 ma nê katu ôluṅ-ôluṅgeṅ to gêjac têṅêp aêṅoc biṅ naṅ.”
 66:3-24 ṅasêbu ṅamuṅa nec kêkwa Anôtô êmêtôc lau geo gala, taṅ sêsa nêṅ lêṅ gêjac
 eṅ mataanô ṅajam atom naṅṅa ma ênam mec lau, taṅ têtêc eṅ to taṅeṅ wamu eṅ naṅṅa.

Jeremia

Propete Jeremia gêmoa nom gêmuj Apômtau Jesu amboac jala 600. Eñ gêjam kôm propeteña jala taêsam ma gêjac biñsu Anôtônê lau gebe sênam tauñ ôkwi. Embe masi, go gêjwapac kapôên êtap êsêac sa êtu nêñ sec to nêñ sakiñ gwamñaña. Eñ gêmoa nom e gêlic biñ, tañ kêsôm lasê nañ ñanô kêsa. Kiñ Babilonña Nebukadnesar kêku Jerusalem tulu ma gesen malac to ñalôm dabuj su ma gêwê kiñ Judaña to nê lau taêsam jasêngôn kapoacwalô anga Babilon. Mago Jeremia geoc biñ teñ lasê gêwiñ gebe êsêac sêmu sêmên anga Babilon ma sêmboia nêñ gôlôac sa êtiam.

Buku tau ñasêbu aclê gebe

1. Môkêlatu 1–25 Anôtô kêkên ñawae gêdên nê lau gêdên tañ kiñ têlêac sêjam gôlin êsêac nañ. Kiñ têlêac nêñ ñaê gebe Josia agêc Joiakim ma Sedekia.
2. Môkêlatu 26–45 Jeremianê ñac-keto-papiawaga Baruk gêjac miñ nê biñ ñagêdô. Eñ keto biñ ñagêdô Anôtô geoc lasê ma Jeremia tau nê lên ñamiñ towae ñagêdô kêsêp buku tonec gêwiñ.
3. Môkêlatu 46–51 Anôtô geoc lau jaba nêñ biñ ñagêdô lasê.
4. Môkêlatu 52 Biñ ñatêku teñ, tañ gêjac miñ ñacjo sêku Jerusalem tulu to sesen lôm dabuj su ma sêwê lau jasêngôn kapoacwalô anga Babilon.

Jeremia eñ ñac têtac malô. Eñ têtac gêwiñ nê lau ñanôgen ma gedec gebe êsôm biñ mêtôcña lasê êndên êsêac. Mago Anôtônê biñ kêtuj ênê ñalêlôm kêtôm ja, tec eñ kêtôm gebe êngamiñ biñ tau atom, kêsôm lasêgen.

Buku tau ñalô towae ñagêdô kêkanôn Jeremianê têm wapac atom, kêkanôn têm, tañ gêc nêmña nañ. Êndên têm ônê Anôtô oc êmoatiñ poac wakuc êndên nê lau. Ma êsêac oc sejop poac tônê ñapep. Kêdônwaga to biñsu teñ oc êlên biñ êsêac gebe sêlin poac siñ atomña nec atom, gebe poac tau ñabiñ ênêc nêñ ñalêlôm (31:31-34).

Anôtô kêkalem Jeremia ma kêsakiñ eñ gebe ênam kôm

¹ Jeremianê biñ tonec. Jeremia eñ Hilkiã latu. Hilkiã tau eñ anga dabujwaga, tañ sêmoa malac Anatot anga Benjaminnê gamên nañ, nêñ ñac teñ. ² Gêdên têm tañ Amon latu Josia kêtuj Judanên kiñ ma gêjam gôlin gamên kêtôm jala 13 su nañ, Apômtaunê biñ gêdên Jeremia tau. ³ Biñ tau gêdên Jeremia amboac tonanjen gêdên Judanên kiñ Josia latu Jojakim nê bêc e gêdên Judanên kiñ Josia latu Sedekia nê gôlin ñajala kêtuj 11 ña su ñapan e gêdên jala, tañ sêkên lau Jerusalemña sêngôn kapoacwalô ñaajôn kêtuj lemeñ teñña.

⁴ Ma Apômtaunê biñ gêdên aê gebe

⁵ “Aê kajala aôm gêdên tañ kamasan aôm anga tênam têtacclêlôm atomgen nañ, tênam kêkôc aôm atomgen ma gajam mec aôm su, aê kajaliñ aôm sa gebe ôtu tenterlatunên propete.”

⁶ Go aê kasôm gebe “O Apômtau Anôtô, ôlic acgom, aê ñapalê kwalam ma kajala jasôm biñña atom.” ⁷ Mago Apômtau kêsôm gêdên aê gebe

“Ôsôm gebe’ Aê ñapalê kwalam’ nec atom gebe aôm oc ôndên lau, tañ jasakiñ aôm nañ ôna ma ôsôm biñ, tañ aê jajatu aôm nañ.

⁸ Ôtêc êsêac atom

gebe aê gamoa gawiñ aôm gebe janam aôm sa.

Apômtaunê biñ tau tonec.”

⁹ Go Apômtau kêmetôc lêma mênkêmoasac aê aocsuj ma kêsôm gêdên aê gebe

“Ôlic acgom, aê kakên ñoc biñ kêsêp aôm awamsuj.

¹⁰ Gôlicgac me, ocsalô tonec aê kakên aôm kêtuj tenterlatu to gamên kiñña samob ñatau gebe ômbuc sa ma ôtuc popoc gebe onsen su ma ôku tulu gebe ôkwê sa ma ôsê.”

¹¹ Go Apômtaunê biñ gêdêñ aê gebe “Jeremia, aôm gôlic asageñ.” Ma aê kasôm gebe “Aê galic tali ñalaka teñ.” ¹² Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Aôm gôlic jagêdêñ gebe aê gajam jali ñoc biñ gebe ñanô êsa.”

¹³ Apômtaunê biñ gêdêñ aê kêtú dim luagêcña gebe “Aôm gôlic asageñ.” Ma aê kasôm gebe “Aê galic ku teñ keletoc ma kêku sa anga gamêñ nodoña gêmêñ.” ¹⁴ Go Apômtau kêsôm gêdêñ aê gebe “Anga gamêñ nodoña ñaclai sec enseñ gêñña oc mênêpi lau samob, tañ sêñgôn gamêñ tonec nañ. ¹⁵ Ôlic acgom, aê oc jamôêc gamêñ kiñña samob, tañ gêc nodoña nañ, ñalau toton-oton. Apômtaunê biñ tau tonec. Ma êsêac oc sêmêñ ma tetoc nêñ lêpôn kiñña êkô êkanôn Jerusalem ñasacgêdô samob êtômgeñ ma sêndênay lêpôn kiñña êñgi Jerusalem ñatunbôm auc ma tetoc lêpôn êkô êkanôn malac Judana samob. ¹⁶ Ma aê oc jasôm ñoc mêtôc lasê êpi êsêac êtu nêñ sec samobña gebe êsêac sêwi aê siñ ma sêkêñ da ñamalu gêdêñ anôtôi jaba ma teteñ mec gêdêñ gêñ, tañ êsêac tauñ lemeñ sêmasañ nañ.

¹⁷ “Mago aôm ôjandiñ nêñ ômbiñkap tôn ma ôsôm biñ samob, tañ oc jajatu aôm nañ, êndêñ êsêac. Ôtakê êtu êsêacña atom, embe ôtakê, go aê jatakê aôm anga êsêac lañônêmña amboac tonanğeñ. ¹⁸ Ôlic acgom, ocsalô tonec aê jakêñ aôm ôtu malac ñajana teñ ma ôtu alê ki teñ to ôtu tunbôm ki gebe ôkô ñajana e Judanêñ kiñ to kasêga ma dabunwaga to lau gamêñ tonecña tau sêku aôm tulu atom. ¹⁹ Êsêac oc sênac siñ êndêñ aôm, mago êsêac oc sêku aôm tulu atom gebe aê gamoa gawiñ aôm gebe janam aôm sa. Apômtaunê biñ tau tonec.” * † kêtôm tau. Jeremia gejo Apômtau awa gebe “Aê galic tali... “Ma Apômtau kêsôm gebe “Biññanô

2

Anôtô gêjam jaom Israel

¹ Apômtaunê biñ gêdeñ aê gebe ² “Ôna ma ôsôm biñ tonec lasê êndêñ lau Jerusalemña sêñô gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Aê taêc gêjam aôm gebe kôkêñ taôm samucgeñ gêdêñ aê gêdêñ tañ gômoa ñapalêogeñ nañ.

Aôm têtmac gêwiñ aê amboac awê gebe ênam ñac.

Aôm kôdaguc aê anga gamêñ sawa,
anaga gamêñ, tañ sêsê gêñ teñ kêsêp atom nañ.

³ Apômtau gêlic Israel amboac lau dabun,

Israel kêtú ênê kôm ñamêc.

Lau samob, tañ señ ñamêc tonanğeñ, sêwê kaiñ tôp.

Gêñwapac kêtap êsêac sa.

Apômtaunê biñ tau tonec.”

Lau Israel nêñ tameñi nêñ sec

⁴ O gôlôac Jakob to amac gôlôac Israelña samob, anô Apômtaunê biñ. ⁵ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Amac tamemi têtap ñoc keso ondóc sa,

tec sêwi aê siñ ma sêjac jaê aê

ma têtadaguc gêñ ñaôma e tauñ têtú gêñ ñaôma.

⁶ Êsêac têtú kênac atom gebe

‘Apômtau gêmoa ondóc, Apômtau, tañ gêwê aêac tapi anaga Aiguptu tamêñ

ma gêwê aêac tamoa gamêñ sawa,

tamoa gamêñ gasañ, tañ gêsunğ gêjam auc nañ,

gamêñ kelej to ñakesec,

gamêñ, tañ ñamalac teñ kêsa atom ma ñac teñ gêñgônğ atom nañ,

gêmoa ondóc.’

* 1:19: Têm tonanğ kêsêp jala 608 to 587 gêmunğ Kilisi. † 1:19: Anaga Ebolai aweñ “tali” ma ñalô “tanam jali” kêtanğ

⁷ Ma aê kakêñ amac anğon gamên tonom ñalêsi ñajam
gebe gamên tau ñaka ñanô to ñagên ñajam-ñajam êñgôm amac têtmac ñajam êsa.
Mago gêdên tañ amac aô lasê gamên tau su nañ,
agôm dabuñ tau paliñ
ma agôm ñoc nomlênsêm kêtú gên alôb-alôb.

⁸ Lau dabuñwaga têtú kênac atom gebe 'Apômtau gêmôa ondoc.'
Êsêac tañ sejob biñsu nañ, sêjam kauc aê.
Gejobwaga sêli tauñ sa gêdên aê
ma propete seoc biñ lasê sêjam Bal lañô
ma sêsap gên ñaôma tôn.

Anôtô kêmêtôc nê lau

⁹ "Kêtu tonañña aê kamêtôc amac tec gamoa
ma aê oc jamêtôc nêm gôlôacnên gôlôac amboac tonaññeñ.
Apômtaunê biñ tau tonec.

¹⁰ Alom ana nuc Kupromañ ma alic
me asakiñ lau sêna gamên Kedar gebe sêkip biñ ñam sa ñapep.
Ma alic acgom, biñ amboac tonec kêtap lau teñ sa me masi.

¹¹ Lau samuc nên anôtô ñanô masi,
mago lau-m teñ sesen nên anôtô ma sêkên wakuc sêjô me masi.
Aênoc lau sêkên nên ñawasi gêjô gên ñaôma.

¹² O undambêac, atakê to alendec
ma atênêp êtu biñ tonañña.
Apômtaunê biñ tau tonec.

¹³ Gebe ñoc lau sêgôm sec luagêc kêpi tagen,
êsêac sêwi aê, tañ katu bumata mater jaliña nañ siñ
ma sêgawê sê, tañ bu êpoac atom nañ.

Israelnên tanyêpêc ñagêjô

¹⁴ "Israel en gênôma teñ me.
Me têna kêkôc en gebe êtu sakiñwaga teñ me.
Ma amboac ondoc tec sêjanğo en su.

¹⁵ Lewe sêlic en ma sêkêkwañ.
Ac sêkêkwañ kapôênanô.
Êsêac sesen ênê gamên su e kêtú gasañ
ma ênê malac samob popoc,
lau teñ sênğon kêtiam atom.

¹⁶ Ma teñ gêwiñ gebe lau anğa malac Mempis to Tapane sêkaliñ aôm môkêmlauñ su.

¹⁷ Biñ samob tonañ ñai kêtap aôm sa
gebe gôwi Apômtau, aômnêm Anôtô, tañ gêwê aôm nañ siñ me masi.

¹⁸ Ma galoc gobe ôna Aiguptu ma ônôm bu Nil,
oc ênam aôm sa amboac ondoc.
Ma gobe ôna Asuria ma ônôm bu Euprat,
oc ênam aôm sa amboac ondoc.

¹⁹ Aôm taôm nêm sec oc êmêtôc aôm.
Aôm gôwi aê siñña oc ênac aôm.

Nêm kauc êsa e ôlic gebe aôm gôwi Apômtau, aômnêm Anôtô siñ ma kôtêc en atom,
nañ keso to sec ñanô.

Apômtau, lausiñ undambêña nên Anôtô, kêsôm biñ tonec.

Israel gedec gebe ênam sakiñ Apômtau

²⁰ "Aôm kôbaliñ sakiñ ñagênwapac, tañ kêsac aôm nañ, siñ wanêcgen

ma gômô ñalêpoa gêngic
 ma kôsôm gebe 'Aê gadec gebe janam sakinj.'
 Mago anğa lôc baliñ samob to anğa ka ñalabu samob
 aôm kôsa taôm sic jagôêc amboac awê mockaiñoña teñ.
²¹ Aê tec kasê aôm amboac wain ñamôkê ñajam, tañ tauc kajaliñ sa nañ,
 kasê wain ñasêli ñajamanô teñ.
 Amboac ondoc tec gôjam taôm ôkwi kôtu gêñ sec,
 kôtu wainbôm teñ.
²² Aôm embe ôkwasiñ taôm ña bu ñandan to sop kapôên,
 oc jalic nê m keso ñajec ñapanj.
 Apômtaunê biñ tau tonec.
²³ Aôm kôtôm gebe ôsôm biñ tonec amboac ondoc gebe
 'Aê gajam ñoc dabuñ paliñ atom, aê kadaguc Bal atom.'
 Ôsala nê m lêt, tañ kôsa anğa gaboan nañ,
 ma ôjala biñ, tañ gôgôm nañ.
 Aôm gôjac laoc gamêngeñ kôtôm kamele têna wakuc tobiñ,
²⁴ tañ gêbôm kêsa gamên sawa gêja nañ.
 ñalêlôm ñakalac kêkac eñ, tec kêsê awa kapôên.
 Êndên nê noc eñ êmoa tobiñgeñna nañ, asa oc êtôm gebe ênam gôliñ eñ.
 Lau tañ sesom eñ nañ, oc sênam kôm kapôên atom,
 êsêac oc têtap eñ sa êmoa êwiñ kamele kapoac.
²⁵ Ojop amkaiñ gebe ôsêlên toatapa masigeñ atom,
 ma ojop nê m koclaben gebe bu êjô aôm atom.
 Mago aôm kôsôm gebe 'Aê gadec,
 aê têtac gêwiñ lau jaba
 ma oc jandanğuc êsêacgeñ.'

Anôtô oc ênac lau Israel

²⁶ "Israelnê gôlôac samob to kiñ ma nêñ kasêga to nêñ dabuñwaga ma nêñ propete
 sêmoa tomajengeñ
 têtôm ñac geñgeñ, tañ sê eñ lasê ma gêmoa tomajageñ nañ.
²⁷ Êsêac sêsôm gêdên ka teñ gebe
 'Aênoc tamoc aôm.'
 Ma sêsôm gêdên poc teñ gebe
 'Aôm kôkôc aê.'
 Gebe êsêac sêbuc dêmôên aê,
 lañôñanô gêdên aê atom.
 Mago êndên têm gêñwapac êtap êsêac saña nañ,
 êsêac sêsôm gebe 'Ôndi ma ônam aêac samañ.'
²⁸ Mago nê m anôtôi, tañ taôm kômasañ nañ, sêmoa ondoc.
 Ôjatu êsêac gebe sêndi ma sênam aôm sa êndên têm gêñwapac êtap aôm saña.
 O Juda, nê m anôtôi taêsam têtôm nê m malacgeñ.
²⁹ Amac aôm gêdô gêdên aê kêtû asageñña.
 Amac samob ali taôm sa gêdên aê.
 Apômtaunê biñ tau tonec.
³⁰ Aê gajac nê m gôlôac, mago ñanô masi,
 êsêac sêsô mêtôc ñalabu atom.
 Amac taôm nê m siñ gesen nê m propete
 amboac lewe kêdanğôn gwada.
³¹ Amac lau kaiñ teñ, akên tañem Apômtaunê biñ.
 Amboac ondoc lau Israel sêlic aê katôm gamên sawa teñ
 me sêlic aê katôm gêsunbôm teñ.

Êsêac sêsôm biñ tonec kêtû asageñña gebe
'Aêac tauñ asa ma lêñ, oc andêñ aôm awac êtiam atom.'

³² Awêtakiñ teñ oc êliñ nê gêlôn siñ me masi.
Awê gebe ênam ñacña oc êliñ nê ñakwê omña siñ me masi.
Mago ñoc lau sêliñ aê siñ e ñabêc mañgi masi.

³³ "Aôm kôsa nêñ lêñ kôtap mockaiñ saña tokauc.
Kêtu tonañña ôlim gêjac gêñ sec samob kêtû tôn.

³⁴ Lau tañ nêñ biñ masi nañ, nêñ dec gi nêñ ñakwê ñatali.
Aôm kôtap êsêac sa têtuc andu popoc atom,
mago gôjac êsêac êndu.

Biñ samob tonañ ñai tec gêc,

³⁵ mago aôm kôsôm gebe

'Aêñoc biñ teñ gêc atom.

Apômtaunê têtac ñandañ kêkac tau su aña aê.'

Ôlic acgom, aê oc jamêtôc aôm gebe aôm kôsôm gebe 'Aê gagôm sec teñ atom.'

³⁶ Ojae, aôm gôjam nêñ lêñ ôkwi-ôkwi ñagaôgeñ.

Aiguptu oc êñgôm aôm majam êsa
êtôm Asuria gêgôm aôm majam kêsas su.

³⁷ Aôm oc ôwi Aiguptu siñ amboac tonañ
tolêmam sawageñ

gebe Apômtau kêtin lau, tañ aôm taêm kêka êsêac nañ su
ma aôm oc ôtap moasiñ sa aña êsêacnêñ atom."

3:1-6:15 Lau Juda sêjam sakiñ gwam, tec têtap ñagêjô sa ma sênaña. Êsêac sêkônin lau to sêmêtôc êsêac kesogeñ. Embe sênam tauñ ôkwi atom, oc têtap ñagêjô sa. * andu popoc nañgeñ, êndu sebeñ (Êks 22:1).

6

Juda to Jerusalem oc sênaña

¹⁶ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

"Naakô intêna ñatali ma alic

ma atu kênac intêna andañgeñña

e atap intêna moasiñña tau sa ma asa intêna tau,

go atap katôm ñagamêñ alêwan taômña sa.

Mago êsêac sêsôm gebe 'Aêac adec, oc asa intêna tonañ atom.'

¹⁷ Ma aê kakêñ dibwaga gêdêñ amac, tec sêsôm gebe

'Añô dauc kêtan.'

Mago êsêac sêsôm gebe 'Aêac adec, oc añô atom.'

¹⁸ Kêtu tonañña amac tenterlatu añô

ma amac gôlôac, ajala gêñ, tañ êtap êsêac sa nañ acgom.

¹⁹ O nom, ôñô. Ôlic acgom, aê oc jakêñ gêñ sec,

tañ kêtû êsêac sêkac tauñ su ñañanô nañ, êpi êsêac

gebe êsêac sêkêñ tañgeñ ñoc biñ atom

ma têtin ñoc biñsu su.

²⁰ Êsêac sêkêñ gêñmalu aña gamêñ Seba

ma gêñ ñakana aña gamêñ jaêcsêga gêdêñ aê kêtû ageñña.

Amacnêñm daja kêtôm gebe jakôc sa atom

ma amacnêñm da ñagêdô gêjac aê matocanô atom.

²¹ Tec Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

'Alic acgom, aê jatoc poc sêndin eñkaiñ êpiña êñgôn

* 2:37: Mosenê biñsu kêmasañ biñ gebe sênac lau, tañ têtuc

gebe lau tonec sêndiņ erjkainj êpi e sembenj.
Tameņi to latuņi
ma nêj lau jabaņ to nêj sêlêb oc sênaņa samob.’ ”

²² Apômtau kêsôm biņ tonec gebe
“Alic acgom, lau-m teņ sêmêņ aņga gamêņ nodoņa
ma lau toņ kapôêņ teņ dêdi aņga nom ñagamêņ nodoņa
ma lau toņ kapôêņ teņ dêdi aņga nom ñagamêņ jaêcsêgaņa.

²³ Êsêac sêkôc talam to kêm.
Êsêac lau wauc-wauctêna to taêņ walô lau atom.
Êsêacnêņ ñakicsêa kêtôm gwêc kêgasim ñakicsêa.
Êsêac sêņgônj hos ñaô ma sêsuņ nêj laukasap sa
gebe sênac siņ êndêņ aôm, Sion latuo.”

²⁴ Aêac taņô biņ tonec ñawae,
tec lemeņ kêtu golorj
ma nêj ñalêlôm ñatutuc kêsa,
ñandaņ kêtuj aêac amboac ñapalê kêtuj awê teņ.

²⁵ Ana kôm atom, asêlêņ amoa intêna atom
gebe ñacjonê siņ gebe enseņ amac su
ma gêņ ñaclai sec êtakê amacņa gêjam gamêņ auc.

²⁶ “Ô ñoc lau latuņio, ôsô talu sa
ma ônsambi sa ônsac wao.”
Ôpuc taņiboa sa amboac ñac teņ, taņ gêjam taê tau kêtu nê latu tageņņa.
Ôtaņ ñanôgeņ
gebe ñac-enseņ-gêņ-suwaga oc mênjêpi aêac sep tageņ.

²⁷ “Aê kakêņ aôm gebe ônsaê to ônam dônj ñoc lau
gebe ôjala to ônsaê êsêacnêņ lêņ.

²⁸ Êsêac samob sêli tauņ sa togêsurjêkwa ñatongeņ.
Êsêac sêjac laoc gamêņgeņ ma sêga biņ kêpi lau.
Êsêac têtôm ki jonjorj to ki jejec.
Êsêac samob sêgôm sec.

²⁹ Êsêac sêguc ñajaņa sec gebe ja elom,
mago ki bobobgeņ kêsa aņga ja gêmêņ.
Êsêac sêgôm elêmê,
mago têtôm gebe têtij lau sec su atom.

³⁰ Sêsam lau sec gebe silberbôm, gebe Apômtau kêtij êsêac su.” * † silber sa atom, têtap
ki bobobgeņ sa, ma propete gêjam dônj lau sec kêpi ki bobob tau.

7

Amêtôc nêm lêj to nêm kôm

¹ Biņ taņ Apômtau kêkêņ gêdêņ Jeremia naņ, tonec gebe ² “Naôkô Apômtaunê andu
ñasacgêdô ma ôsôm biņ tonec lasê aņga ônê gebe Amac lau Judaņa samob, taņ asô
sacgêdô tonec amêņ gebe ateņ mec êndêņ Apômtau naņ, aņô Apômtaunê biņ. ³ Lausiņ
undambêņa nêj Apômtau, Israelnêņ Anôtô, kêsôm biņ tonec gebe Amêtôc nêm lêj to
nêm kôm, go aê jakêņ amac aņgônj gamêņ tonec. ⁴ Taêm êka biņdansaņ tonec gebe
‘Apômtaunê lôm dabuj tau tonec, Apômtaunê lôm dabuj tau tonec, Apômtaunê lôm
dabuj tau tonec,’ nec atom.

⁵ “Mago amac embe amêtôc nêm lêj to nêm kôm ñanôgeņ ma embe amansaņ nêm biņ
ñasawaņa ñanôgeņ awiņ taôm, ⁶ embe akônij lau jaba to mosêbu ma awêtuc atom ma
embe akêc lau tobiņmê nêj dec siņ aņga gamêņ tonec atom ma embe andanguc anôtôi

* 6:30: ñalô ñoc Lau Latuņio kêkanônj malac Jerusalem. † 6:30: Êsêac sebe sêpac silber êwê e êtu selec, mago têtap

jaba, tañ senseñ amac su anaña nañ atom, ⁷ go jakêñ amac aṅgôn gamêñ tonec, aṅgôn nom, tañ kakêñ wanêcgeñ gêdêñ tamemi gebe êtu nêñ gamêñ ender tôngeñ nañ.

⁸ “Mago alic acgom, amac taêm kêka biñdansañ, tañ gêjam amac sa atom nañ. ⁹ Amboac ondoc amac abe anam geñgeñ to anac ñamalac êndu ma aṅgôm gêñ mockaino to mockainña ma atôc lememe biñdansaña ma akêñ da gêñmaluña êndêñ Bal to andañguc anôtôi jaba, tañ ajam kauc êsêac nañ. ¹⁰ Su, gocgo amêñ akô aê lañôcnêmña aṅga andu tonec, tañ sê ñoc ñaê kêpi nañ, ma asôm gebe ‘Galoc tamo a ôliñ samuc.’ Asôm su, go aṅgôm gêñ alôb-alôb samob tonañ ñai êtiam me. ¹¹ Amboac ondoc amac alic andu, tañ sê ñoc ñaê kêpi nañ, kêtû kêjaṅgowaganêñ gêsun me. Biññanô, aê tauc galic amboac tonañ. Apômtaunê biñ tau tonec. ¹² Galoc ana ñoc maloc, tañ gêc Silo nañ acgom. Alic gamêñ, tañ kêtû ñoc ñaê ñaandu ñamataña nañ. Alic gêñ, tañ gagôm gêdêñ gamêñ tau kêtû ñoc lau Israel nêñ secña nañ acgom. ¹³ Ma galoc amac agôm sec samob tonañ ñai ma akêñ tañem gêdêñ tañ kasôm biñ gêdêñ amac gamoa nañ atom ma alôc gêdêñ tañ gamôêc amac nañ atom, ¹⁴ tec jañgôm andu, tañ sê ñoc ñaê kêpi ma amac taêm kêka nañ, to gamêñ, tañ kakêñ gêdêñ amac to tamemi nañ, êtôm gagôm gêdêñ Silo. ¹⁵ Aê oc jatiñ amac su gebe jalic amac êtiam atom, êtôm katiñ nêñ tawañ, Epraimnê wakuc samob su. Apômtaunê biñ tau tonec.

Launêñ tañeñpêcña

¹⁶ “Ma aôm, Jeremia, oter mec êtu lau tonaña atom. Awam ênac aê ma nêñ mec êndêñ aê êtu êsêacña atom. Ônam neneñ aê êtu êsêacña atom gebe aê oc jakêñ tañoc aôm atom. ¹⁷ Aôm gôlic gêñ, tañ êsêac sêgôm aṅga malac Judaña to aṅga intêna Jerusalemña nañ, atom me. ¹⁸ Gôlôac ñasec-ñasec sejoñ ka masê sa ma tamenji sêgôm ja gelom, go lau sêgamuc polom gebe sêpac polom êtu undambê ñatauona. Ma êsêac sêkêñ wain kêtû da gêdêñ anôtôi jaba gebe sêñgôm aê têtac ñandañ êsa. ¹⁹ Apômtau kêsôm gebe Amboac ondoc oc sêgôm aê têtac ñandañ kêsa me. Oc masi, sêgôm tauñ têtac ñandañ kêsa e sêlênsôn tauñ secanô. ²⁰ Kêtû tonaña Apômtau Anôtô kêsôm gebe Alic acgom, aê jakêc ñoc têtac ñandañ to ñoc têtac kêbôli auc siñ wacêpi gamêñ tonañ, êpi ñamalac to bôc ma ka aṅga kôm to gêñ ñanô nomña. ñoc têtac ñandañ oc êniñ gêñ amboac ja ma ñac teñ êtôm gebe êsi êmacña atom.”

²¹ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm biñ tonec gebe “Akêñ nêñ daja to nêñ da ñagêdô êpi tager ma taôm aniñ nêñ gêñ. ²² Gebe gêdêñ tañ gawê tamemi sêsa aṅga Aiguptu sêmêñ nañ, aê kasôm biñ teñ kêtû daja to da ñagêdôña gêdêñ êsêac atom ma kajatu êsêac kêtû sêkêñ daña atom. ²³ Mago kakêñ biñsu tonec gêdêñ êsêac gebe ‘Tañem wamu aê, go jatu nêñ Anôtô ma amac atu ñoc lau. Ma asa lêñ samob, tañ kajatu amac nañ, gebe amoa ñajam.’ ²⁴ Mago êsêac tañeñ wamu to sêkêñ tañeñ aê atom. Êsêac sêsa nêñ lêñ kêtôm nêñ ñalêlôm sec kêkac êsêac. Êsêac lañôñanô gêdêñ aê atom, sêbuc dêmôên aê. ²⁵ Gêdêñ bêc, tañ amac tamemi sêsa aṅga Aiguptu sêmêñ e mêngeñgêdêñ galoc nañ, aê kasakiñ ñoc sakiñwaga propete gêdêñ êsêac gamoa e ñabêc manji masi. ²⁶ Mago êsêac tañeñ wamu to sêkêñ tañeñ aê atom. Êsêac gêsuntêkwa ñaton ma sêgôm sec kêlêlêc tamenji su.

²⁷ “Amboac tonañ ôsôm biñ samob tonañ êndêñ êsêac, mago êsêac oc sêkêñ tañeñ aôm atom. Aôm oc ômôêc êsêac, mago êsêac oc sêlôc atom. ²⁸ Ma aôm oc ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Lau-m tonec tec tañeñ wamu Apômtau, êsêacnêñ Anôtô, awa atom ma sêso ênê mêtôc ñalabu atom amboac tonañgeñ. Biññanô gêjaña, gêjac tau gêñgic aṅga êsêac aweñsuñ.

Sêgôm geñ sec aṅga gaboañ Benhinonña

²⁹ “ Ôkapiñ mômêmlauñ ma ômbaliñ siñ.

Ôpuc tañjiboa sa aṅga lôc

gebe Apômtau kêtin gôlôac, tañ ênê têtac ñandañ kêpi êsêac nañ su to gêwi êsêac siñ.’ ”

³⁰ Apômtau kêsôm gebe “Juda latui sêgôm sec gêjac aê matocanô atom. Êsêac sêkên nêj gên alôb-alôb kêkô andu, tañ sê ñoc ñaê kêpi nañ, ñalêlôm gebe sêngôm andu tau ñadabuñ paliñ. ³¹ Êsêac sêkwê gamêñ ñabau Topetña sa ança gaboañ Benhinon gebe sêkên latuñio to ñac sêsa ja têtú da. Aê kajatu biñ amboac tonañ gêdên êsêac teñ atom ma taêc gêjam biñ amboac tonañ gec ñoc kauclêlôm teñ atom amboac tonañgeñ.” ³² Tec Apômtau kêsôm gebe “Ôlic acgom, ñanoc kêdabiñ gebe sêsam gamêñ tonañ Topet me gaboañ Benhinon êtiam atom, sêsam gamêñ tau gebe gaboañ sesen ñamalac suña. Ma Topet êtu gamêñ sêôña gebe gamêñ ñasawa sênsuñ ñacmatêña teñ oc ênêc atom. ³³ Ma lau tonec nêñ ñawêlêlan êtu moc umbon ñalabuña to bôc nomña nêñ gwada ma ñac teñ oc ensoc êsêac sêc su ança tônê atom. ³⁴ Ma aê jañgamiñ têtú samuc to têtac ñajam ñakicsêa ma ñac-gebe-ênam-awêwaga to awê gebe ênam ñacña nêñ aweñ ñaonda ança malac Judaña samob ma ança intêna Jerusalemña gebe gamêñ tau oc êtu gasañ.”

8:1–9:9 Anôtônê jaer ñagêdô kêtú launêñ secña ma ñagêjô, tê gêjac êsêac ñawae nê, ñabiñ gêc ñasêbu tonec. *

9

Mêtôc kêpi Juda

¹⁰ Aê kasôm gebe “Aê jabe jatan êtu lôcña ma ñoc tañiboa êsa êtu gamêñ gêgwan-gêgwanña gebe gên tau ñakeleñ kêsa ma teñ kêsêlêñ kêsa gamêñ tonañ gêja atom. Tañô bulimakao ñakicsêa kêtiam atom. Moc to bôc saleñña sêc êliñ-êliñ sêja su.”

¹¹ Apômtau kêsôm gebe “Aê oc jatuc Jerusalem popoc êliñ-êliñ êtu lênduc, êtu kêambôm nêñ gamêñ. Ma janam Judanêñ malac ôkwi êtu gamêñ sawa, tañ lau teñ sêmoa atom nañ.”

¹² Aê katu kênac gebe “Apômtau, kêtú asageñña gamêñ e popocgeñ ma ñakeleñ amboac gamêñ sawa ma ñamalac teñ kêsêlêñ kêsa tonañ atom. Asa ñac tokauc gebe êjala gên tonañ. Aôm gôwa biñ tau sa gêdên asa gebe êsôm lasê êndên lau ñagêdô.”

¹³ Apômtau gêjô biñ tau gebe “Gên tonañ ñanô kêsa ñam gebe aêñoc lau sêwi biñ, tañ kadôn gêdên êsêac nañ siñ. Êsêac tañen wamu gêdên aê me sêgôm biñ tau, tañ kasôm gêdên êsêac nañ, ñanô kêsa atom. ¹⁴ Masigoc, êsêac gêsuntêkwa ñaton ma sêjam sakiñ anôtô Bal nê ñakatu kêtôm nêñ tamenñi têdôn êsêac. ¹⁵ Amboac tonañ añô biñ, tañ aê Apômtau ñajaña ñatau, lau Israel nêñ Anôtô, gabe jañgôm nañ acgom. Aê gabe jakên gên ñamakic êndên ñoc lau sêniñ ma jakên bu ñamalac êndên êsêac sênôm. ¹⁶ Aê oc jansen êsêac êliñ-êliñ sêsêp tentenlatu ñalêlôm. Êsêac to tamenñi sêñô êsêacnêñ ñaê gêmunñ su atom nañ, ma gabe jasakiñ ñacjo toton-toton dêndên êsêac sêna e jansen êsêac su sênam samucgeñ.”

Lau Jerusalem sêmôc gebe sênam êsêac sa

¹⁷ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe “Taêm ênam gên, tañ ñanô kêsa nañ. Amôc tañipalêo sêmên. Amôc êsêac lauo abec sêmên.”

¹⁸ Lau tau sêsôm gebe “Ôsôm êndên êsêac gebe sêmên ñagaôgeñ ma têtan tañiboa êtu aêacña. Têtan e mater sulu bôlôb-bôlôbgeñ ma matengasi ñawambu êsa.”

¹⁹ Akên tañemmanñ. Tañiboa ñakicsêa ança Sion gebe “Aêac abac su. Aêac majer kêsa samucgeñ kêtú awi ma gamêñ siñña

* 7:34: Undambê ñatauo eñ anôtôo jaba teñ.

ma seserj ma andu su gêjaña.”

²⁰ Aê kasôm gebe

“Amac lauo, akêj tajem Apômtau awa
ma aňô êné biñ.

Andôj tajiboa êndênj nê m latômio
ma nê m tawañi ñawê tajiboaña.

²¹ Gebe gêmacanô tau kêsô aêacma andu ñakatam sauñ
ma kêsô aêacma laumata nêj andu gêmênj.
Gêmacanô gêjac ñapalêo to ñac aňga malac ñaintêna
ma lau wakuc aňga malacluñ.”

²² Ôsôm gebe

“Apômtau kêsôm amboac tonec gebe
Launênj ñawêlêlañ salin-salinj gêjam gamênj aucgenj
amboac bôcnê tac, taj sêpalip gêjam kôm auc.
Ma amboac polom ñanô, taj lau sêjañgowaga sêwi siñ nañ,
ma lau tej sejoñ sa atom.”

²³ Apômtau kêsôm gebe

“Kwalam lanjwa etoc tau sa êtu nê kaucña atom
ma ñac ñactêkwa êtu nê ñaclaiña gebe atom,
ma ñac tolêlôm êtu nê awaña atom.

²⁴ Embe tej taê ênam gebe etoc tau sa
go etoc tau sa gebe gêlic to kêjala gebe Aê Apômtau
gebe aênoc têtac gêwiñ gêc gedênj tôngênj
ma gênj, taj gagôm nañ, gêdênj to solop.
Gênj tonañ aê galic ñajam.
Aê, Apômtau tau, kasôm biñ tonañ.”

9:25–13:27 ñasêbu tonec kêpuc boa sakinj gwamña to kêsôm biñ kapoac walôña lasê ma kêkênj puc lau gebe Apômtau oc êmoatinj poac êndênj nê lau. Anôtô kêkênj puc Jeremia gebe lau sêkic êné biñ ma Apômtau kêpô lêna ñanô kêtú nê lauña. Apômtau agêc Jeremia sêlênj biñ lau gebe tetoc tauñ sa ma sêngôm sec atom.

14

Oc kêsêgô gamênj

¹ Apômtau kêsôm gêdênj aê, Jeremia, kêtú oc kêsêgô gamênjña gebe

² “Juda gêjam abec
nê malac sêmasañ biñña kêtú gasañ
ma nê lau sêc nom tonênj ñalêlôm ñawapacgenj
ma Jerusalem gêmôêc gebe sênam eñ sa.

³ Lau towae sêsakinj nêj sakinjwaga kêtú têtê buña.

Êsêac sêja bumata,
mago têtáp bu sa atomanô.
Êsêac sêmu sêmênj tonênj bulakôp sawagenj.

Êsêac majeñ ma kauc kêlêsoñ,
tec sêsañ lañôñanô auc.

⁴ Kom gêjac atom
ma nom ñakeleñ kêsa lanjwagenj.
Lau-sêkalinj-nomwaga sêmoa tomajengenj,
tec sêsañ nêj lañôñanô auc.

⁵ Mojawa têna gêwi nê ñalatu wakuc siñ
aňga kôm gebe gêgwanj masianô.

⁶ Doñkibôm sêkô gamênj ñabau selec-selec

ma imbelerj olec-olecgerj amboac kêambôm.
Êsêacnêj matejanô kêtû malô gebe gerj sêniņņa masi.

⁷ “Aêņoc lau sêmôêc gêdêņ aê gebe
‘O Apômtau, aêacma sec geoc aêac lasê,
mago ônam aêac sa êtu aômniem ñaêņja.
Aêac akac tauņ su aņga aômniem kêtû dim taêsam.
Aêac agôm sec gêdêņ aôm.

⁸ Aôm taômgerj, tec lau Israel sêkêņ mateņ.
Aôm taômgerj kôtôm gebe ônam aêac sa êndêņ gêņ enseņ aêacņja.
Kêtû asagerņja gômoa ma gamêņ amboac ñacjaba teņ
amboac ñacleņ teņ, taņ gêmoa gêbêc tageņ naņ.

⁹ Kêtû asagerņja aôm gômoa amboac ñac, taņ gêņ teņ kêtakê eņ naņ, amboac siņwaga
teņ nê ñaclai masi gebe ênam saņa naņ.

O Apômtau, aôm gômoa gôwiņ aêac.
Sê aômniem ñaê kêpi aêac. Ôwi aêac siņ atom.’ ”

¹⁰ Apômtau kêsôm biņ tonec kêkanônj lau tonañņja gebe “Êsêac têtac gêwiņ gebe sêlêti
sejo sêja-sejo sêja ma sêjam gôliņ nêņ eņkaiņ atom. Amboac tonañ aê galic êsêac gêjac
aê matocanô ñajam atom. Aê gabe taêc ênam êsêacnêj geo, taņ sêgôm naņ, ñapaņ ma
jakêņ ñagêjô êtu nêņ secņja.”

Tôbôm ñawae

¹¹ Apômtau kêsôm gedeņ aê gebe “Oteņ mec êtu lau tonec sêmoa ñajamņja atom.
¹² Êsêac sêjam dabuņ mo, mago aê gabe jaņô êsêac awerj atom. Êsêac sêkêņ daja to da
keleņ, mago aê gabe jakôc da tau sa atom. Aê gabe janseņ êsêac su ña siņ to tôbôm ma
gêmac sec.”

¹³ Go aê kasôm gebe “Ojae, Apômtau Anôtô, ôlic acgom, propete sêsôm gêdêņ êsêac
gebe ‘Amac oc alic siņ atom ma oc aoc tôbôm atom. Aê oc jakêņ amac aņgônj gamêņ
tonec towamagerj ñapaņ.’ ” ¹⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêņ aê gebe “Propete tonañ seoc
biņdansañ lasê sêjam aê laņôc, naņ aê kasakiņ êsêac atom ma aê kajatu êsêac atom to
kasôm biņ gêdêņ êsêac atom. Êsêac seoc ñakatu dansañ to biņ ñaôma ma dansañ, taņ
êsêac tauņ nêņ ñalêlôm taêņ gêjam naņ, lasê gêdêņ amac. ¹⁵ Amboac tonañ tec Apômtau
kêsôm biņ tonec kêkanônj propete tau gebe Propete, taņ kasakiņ êsêac atom, mago seoc
biņ lasê sêjam aê laņôc ma sêsôm gebe ‘Siņ to tôbôm oc êtap gamêņ tonec sa atom’ naņ siņ
to tôbôm tau oc enseņ êsêac su sênaņa. ¹⁶ Ma lau, taņ propete seoc biņ lasê gêdêņ êsêac
naņ, siņ to tôbôm oc enseņ êsêac su ma sêmbaliņ êsêac siņ sênêc intêna Jerusalemņja ma
ñac teņ êmoa gebe ênsuņ êsêac to nêņ lauo ma nêņ latuņjio to ñacņja atom. Gebe aê gabe
jansêwa êsêac tauņ nêņ sec naêpi êsêac tauņ.

¹⁷ “Aôm ôsôm biņ tonec êndêņ êsêac gebe
‘Matocsulu enselerj êtôm êmbêc to elerjgerj,
enselerj ma êpa atom
gebe sêjac ñoc lau latuņjio, awêtakiņ tau, e kêtap kamoc kapôêņ sa.
Sêjac eņ secanô.

¹⁸ Aê embe jasa kôm jana, oc jalic ñacmatê, taņ siņ geserj êsêac su naņ.
Ma embe jamêņ malac, oc jalic lau togêmac tôbômņja.
Propete to dabuņwaga sêjac laoc gamêņgerj
ma sêpô lêna kauc sênam lau saņa.’ ”

Lau teterj Apômtau ñanôgerj

¹⁹ Aôm kôtij Juda su samucgerj me.
Aôm ôlim ñakam gêdêņ Sion me.
Amboac ondoc tec gôjac aêac

kêtom gebe ôliŋ ŋajam êsa êtiam atom nec.
 Aêac akêŋ materŋ têm ôliŋ ŋajam êsaŋa,
 mago gêŋ êtakê aêacŋagerŋ mênjkêsa.
²⁰ O Apômtau, aêac ajala ma sec to tameninêŋ keso
 gebe aêac agôm sec gêdêŋ aôm.

²¹ Ôtiŋ aêac su atom êtu nêm ŋaêŋa
 ma ôŋgôm nêm lêpônŋ ŋawasi ŋawae êtu sec atom.
 Taêm ênam nêm poac, taŋ kômotaŋ gêdêŋ aêac naŋ,
 ma onseŋ su atom.

²² Tentenlatunêŋ anôtôi jaba têtôm gebe sêkêŋ kom ênac me.
 Me undambê kêtom gebe êŋgôm kom ênsêwa me masi.
 O Apômtau Anôtô, aôm taômgeŋ kôtôm.
 Aêac akêŋ materŋ aôm taômgeŋ
 gebe aôm gôgôm gêŋ samob tonanŋ ŋai ŋanô kêsa.

15

Apômtau têtac ŋandanŋ sec gêdêŋ Juda

¹ Go Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe “Mose agêc Samuel embe sêkô aê laŋôcnêmŋa,
 aêŋoc ŋalêlôm oc ênam tau ôkwi êndêŋ lau tonec atom. Onsoc êsêac sêc su anŋa aê
 laŋôc-anôŋa ma sêc sêna. ² Ma êsêac embe têtû kênac aôm gebe ‘Aêac ana ondoc,’ go
 ôsôm êndêŋ êsêac gebe Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe
 Lau taŋ gêmac sec gêjac êsêac ŋawae naŋ,
 sêndêŋ gêmac sec sêna.

Ma lau, taŋ siŋ gêjac êsêac ŋawae naŋ,
 sêndêŋ siŋ sêna.

Ma lau, taŋ tôbôm gêjac êsêac ŋawae naŋ,
 sêndêŋ tôbôm sêna.

Ma lau, taŋ kapoacwalô gêjac êsêac ŋawae naŋ,
 sêndêŋ kapoacwalô sêna.”

³ Apômtau kêsôm gebe “Aê jajaliŋ gêŋ enseŋ êsêac suŋa aclê sa, siŋ gebe ênac êsêac,
 kêam gebe sêkac êsêac popoc, moc umboŋ ŋalabuŋa to bôc nomŋa gebe senseŋ to
 sêdanŋôn êsêac. ⁴ Ma aê jaŋgôm êsêac têtû gêŋ êtakê nom ŋagamêŋ kiŋŋa samobŋa,
 kêtû Judanêŋ kiŋ Hiskia latu Manase nê sec, taŋ gêgôm anŋa Jerusalem naŋŋa.”

⁵ Apômtau kêsôm gebe
 “O Jerusalem, asa oc taê walô aôm.
 Ma asa êtaŋ aômŋa.
 Asa ênac aôm kêsi
 gebe êtu kênac gebe aôm gômôa amboac ondoc.

⁶ Aôm kôtiŋ aê su.
 Aôm kôkêŋ dêmôêm aê.
 Amboac tonanŋ aê kamêtôc lemoc ma gasenŋ aôm su
 gebe aê ôlic ŋakam kêsa gebe taêc walô aôm.

⁷ Anŋa malac tonec ŋagamêŋ samob
 aê katiŋ amac adêŋ mu amboac gêŋ ŋapaôma.
 Aê gasenŋ aêŋoc lau amac su.

Aê gajac nêm ŋapalêo to ŋac êndu gebe awi nêm lêŋ sec siŋ atom.

⁸ Awêtuc anŋa nêm gamêŋ ŋanamba
 kêlêlêc gaŋac gwêcŋa su.

Aê gajac nêm lau matac, taŋ sêmoa toŋaclai naŋ êndu
 ma gagôm nêŋ teneŋi sêôc gêŋwapac.

Aê gajac êsêac sep tageŋ ŋa gêŋwapac e selendec ŋanô.

⁹ ŋapalê 7, taŋ sêjaŋa naŋ, teneŋi mata kêlô

ma kêsi de sec.
 Nê oc ñawê gêjam tau ôkwi kêtú ñakesec.
 Eñ maja kêsa-ma gêmôa towaemêgeñ.
 Aê gabe jakêñ nêñ ñacjo sêñac amac,
 tañ gacgeñ amoa matem jali nañ, ña siñ.
 Aê Apômtau tau, kasôm biñ tonañ.”

Jeremia kêtan gêdên Apômtau

¹⁰ Ijoc aêma. O tinoc, kôkôc aê o wageñ. Lau gamêñ tonecña samob sêlic aê amboac kisasôm kê to kalomtêna. Aê kakêñ mone kêtú tốp gêdên ñac teñ atom ma kateñ gêñ teñ aña ñac teñnê atom, mago samob sêpuc boa aê. ¹¹ O Apômtau, embe aê janam sakiñ aôm ñajam atom ma embe aê jateñ gêñ kêsi-kêsigeñ êtu ñoc soño-soño, tañ sêmôa gêñwapac to sêpô lêna ñalêlôm nañ atom, go êsêacnêñ biñ sêpuc boa aêña ñanô êsamañ. ¹² Teñ êtôm gebe êpôn ain, ain aña gamêñ gêmu kêsêpña (nodoña), tañ sêgaluñ gêwiñ bras nañ, tulu me. Oc masi samucgeñ.

¹³ Apômtau kêsôm gêdên aê gebe “Aê gabe jasakiñ ñacjo gebe sêjaño amacnêñ awa to gêlôn ñajam-ñajam su gebe êjô nêñ sec, tañ agôm kêtôm gamêñ samobgeñ nañ. ¹⁴ Aê gabe jakêñ amac anam sakiñ nêñ ñacjo aña gamêñ, tañ ajam kauc nañ, gebe aê têtac ñandañ kêtôm ja, tañ gelom gedeñ tôneñ nañ.”

¹⁵ Go aê kasôm gebe “O Apômtau, aôm kôjalagac. Taêm ênam aê ma ônam aê sa. Ôkêñ ñagêjô êndên lau, tañ sêlêsu aê nañ. Ôê kanôn êsêac e sêñac aê êndu nec atom. Taêm ênam gebe êsêac sêsôm biñ kêsi-kêsigeñ kêpi aê kêtú aômñêñ ñaêña. ¹⁶ Aômñêñ biñ gêôc ñoc ñalêlôm tôn. O Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô, nêñ biñ gêgôm aê têtac ñajam kêsa ma ôlic kêpi-kêpigeñ. ¹⁷ Aê gangôn gawiñ lau ômacña ma katu samuc gawiñ êsêac atom. Aôm lêmam kêkanôn aê, tec gamoa ñoc lêtêgeñ ma nêñ têtac ñandañ gêjam aê auc. ¹⁸ Kêtu asageñña gêñwapac kêkônij aê gêmôa. Kêtu asageñña lau sêjam aêñoc kamoc sa kêtôm atom. Kêtu asageñña aêñoc kamoc gemo atom. Aôm gobe ôngôm aê amboac bu, tañ ñakelerê kêsa gêdên têm oc kêsaña nañ me.”

¹⁹ Apômtau gêjô biñ tonañ amboac tonec gebe “Aôm embe ômu ôndên aê ômôên, go jakôc aôm sa êtiam ma aôm ôtu aêñoc sakiñwaga êtiam. Aôm embe ôsôm biñ ñanô teñ, biñ agwa-agwa atom, go aôm ôtu ñoc propete êtiam. Lau oc sêmu dêndên aôm sêwac, tec aôm ôndên êsêac ôna atom. ²⁰ Aê oc jakêñ aôm ôtu tunbôm bras ñajana êndên êsêac. Êsêac oc sêñac siñ êndên aôm, mago sêku aôm tulu atom. Aê gabe jamoa jawiñ aôm ma japuc aôm tôn to janam aôm sa. ²¹ Aê oc janam aôm kêsi aña lau sec to alôb-alôb nêñ ñaclai. Aê Apômtau tau, kasôm biñ tonañ.”

16:1–17:27 Lau Juda sênaña ñapuc kêsêp ñasêbu tonec. Jeremia keteñ mec gebe Apômtau ênam eñ sa ma Anôtô gêjac biñsu lau gebe sênam dabuñ om sabat.

18

¹ Biñ tañ Apômtau kêsôm gedeñ Jeremia nañ, tonec gebe ² “Ôndi, ôsêp ñac-kêpac-kuwaga nê andu ôna. Aê gabe jasôm biñ êndên aôm ôñô aña tônê.” ³ Tec aê kasêp ñac-kêpac-kuwaga nê andu gaja ma ñac tau gêjac ku gêmôa. ⁴ Ma ku, tañ eñ gêjac ña nom nañ, kêtú sec aña eñ lêma, tec eñ gêjam nomku tau ôkwi kêtú ku wakuc teñ kêtôm lau-sêpac-kuwaga nêñ mêtê.

⁵ Ma Apômtaunê biñ gêdên aê gebe ⁶ “O gôlôac Israel, aê katôm gebe jañgôm amac êtôm ñac-kêpac-kuwaga gêgôm nomku atom me.” Apômtau kêsôm gebe “O gôlôac Israel, alic acgom, amac asêp aê lemoc kêtôm nomku kêsêp ñac-kêpac-kuwaga lêma. ⁷ Êndên ñasawa teñ oc jasôm êtu tôn êpi lau-m teñ me gamêñ kiña teñ, gebe jambuc êsêac sa to jakônij êsêac ma jansêñ êsêac su. ⁸ Mago lau, tañ kasôm biñ kêpi nañ, embe sêkac taur su aña sec, go aê janam gêñ sec, tañ gabe jañgôm êndên êsêac nañ ôkwi. ⁹ Ma êndên ñasawa teñ aê jasôm êtu tôn êpi lau-m teñ me gamêñ kiña teñ gebe jakwê sa to jasê. ¹⁰ Mago êsêac embe sêñgôm sec ênêc aê lañôcnêñña ma sêkêñ tañeñ aê aoc atom, go aê janam gêñ ñajam, tañ gabe jañgôm êndên êsêac nañ ôkwi. ¹¹ Amboac tonañ tec

ôsôm êndên lau Juda to êndên êsêac, tañ sêngôn Jerusalem nañ, gebe 'Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Alic acgom, aê kamasañ lêt gêtwapac enseñ amac suña ma taêc gêtjam lêt janac amacña. Amboac tonañ amac samob anam taôm ôkwi aña nêl lêt sec to amêtôc nêl lêt to nêl kôm êtu solop acgom.'

¹² "Mago êsêac oc sêsôm gebe 'Biñ tonañ ñanô masi. Aêac oc andanguc tañ ma têtac gêtwin ma aêac samob oc añaôm biñ, tañ ma ñalêlôm ñadani êkac aêacña nañ, ñanô êsa.' "

¹³ Kêtu tonañña Apômtau kêsôm biñ tonec gebe
"Atu kênac tentenlatu, êsêac oc sêñô biñ amboac tonañ me masi.
Awêtakiñ Israel gêtôm gêt secsga teñ.

¹⁴ Lebanon ñasno oc êwê e ênaña aña poctêna Sirion me.
Me bu lôcña, tañ keseleñ tonalucgeñ nañ, oc êpa me.

¹⁵ Mago ñoc lau sêliñ aê siñ.
Êsêac sêkên da ñamalu gêtên anôtô dansañ.
Êsêac sêoc seso aña nêt intêna,
tañ gêtmuñgeñ sêtjam nañ,
ma sêsa intêna ñamagêña, sêsa intênasêga atom.

¹⁶ Êsêac oc sêngôm nêt gamêt êtu gasañ
ma lau sêsu susu enden têtgeñ.
Ma lau samob, tañ sêwê sêna sêmêt nañ têtakê ma têtaiñ gêtsum.

¹⁷ Aê jansañ êsêac êliñ-êliñ aña ñacjo lañônêmña
amboac mu kelelo ka ñalauñ êliñ-êliñ.
Êndên têt gêtwapacña nañ,
aê oc jatôc lañôcanô êndên êsêac atom, jambuc dêmôêc êsêac."

Lau sêkic Jeremianê biñ

¹⁸ Go êsêac sêsôm gebe "Ajôc, takic Jeremianê biñmañ gebe eñ embe êmoa atom, mago dabunwaga oc êpô lêna biñsu atom ma ñac tokauc êpô lêna biñ ênam lau saña atom ma propete êpô lêna biñ eoc lasêña atom. Ajôc, takêt tañeñ ênê biñ samob ñapepgeñ gebe tanac lakô eñ ña tau nê biñ."

Jeremianê mec

¹⁹ O Apômtau ôkêt tañam aê
ma ôñô ñoc tañiboa.

²⁰ Sec êjô ñajam oc êtôm me.
Êsêac sêkwê sê kêt aêña.
Taêm ênam gebe kakô aôm lañômnêmña
gebe jasôm biñ ñajam êndên aôm êtu êsêacña
gebe janam aôm têtac ñandañ ôkwi aña êsêacnêt.

²¹ Amboac tonañ ôkêt nêt gôlôac ñasec-ñasec sêoc têtôm.
Ôkêt êsêac sêndên siñ ñaçaclai.

Ôkêt nêt lauo têt lauo kapoac to awêtuc
ma nêt ñacwaga têtap gêtmac sec sa e sêmac êndu.
Ma nêt lau matac sênac siñ e siñ enseñ êsêac su.

²² Êndên tañ aôm ôsakiñ kêjangowaga têtap êsêac sa sep tageñ nañ,
tañiboa êpi aña nêt andu samob.

Gebe êsêac sêkwê sê gebe aê jasêp ma sêwa lakô gebe ênac aê.

²³ O Apômtau, mago aôm kôjala nêt biñ samob, tañ sêkic kêt aêña nañ.

Ôsuc êsêacnêt keso ôkwi atom
to ômbun êsêacnêt sec su aña lañômnêmña atom.
Ôkêt nêt ñacjo sêku êsêac tulu sênc aôm lañômnêmña.
Sêndac aôm êndên têt têtac ñandaña.

19

Bij tañ ku popoc kédôñ nañ

¹ Apômtau kêsôm bij tonec gebe “Ôna ma ônam ôli ku teñ, tañ sêpac ña nom nañ. Go ôkôc launêñ laumata ñagêdô to dabuñwaga lañgwa ñagêdô ² ma ôsa gaboañ Benhinonña, tañ gêc Sacgêdô Kusaboacña nañ, ôna ma ôsôm bij, tañ oc jasôm êndên aôm nañ, lasê anga tônê. ³ Ôsôm gebe ‘O amac kiñ Judaña to amac lau, tañ anğôn Jerusalem nañ, akêñ tañem Apômtaunê bij. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm gebe Alic acgom, aê oc jakêñ gêñwapac kaiñ teñ, tañ enseñ gamêñ tonañ su nañ, ma lau samob, tañ sêñô bij tonañ ñawae nañ, oc têtakê sec. ⁴ Lau sêwi aê siñ ma sêgôm gamêñ tonec kêtü sec gebe sêkêñ da gêñmaluña gêdên anôtôi jaba, tañ êsêac to êsêac tamenji ma kiñ Judaña sêjam kauc nañ, anga gamêñ tau. Ma êsêac sêkêc lau tobiñmê nêñ dec siñ e gêjam gamêñ tau auc. ⁵ Ma êsêac sêboa altar sa kêtü Balña gebe sêkêñ latuñi sêsa ja têtü daja êndên Bal. Aê kajatu bij tonañ ma galôc sa atom ma bij amboac tonañ taêc gêjam gêc ñoc kauclêlôm atom. ⁶ Kêtü bij samob tonañ ñaiña Apômtau kêsôm gebe Alic acgom, bêc oc mênêsa, go sêsam gamêñ tonañ gebe Topet me gaboañ Benhinonña êtiam atom, sêsam gamêñ tau gebe Gaboañ sêjac ñamalac ênduña. ⁷ Ma anga gamêñ tonañ aê gabe janseñ bij, tañ Juda to Jerusalem sêmasañ nañ, su ma jakêñ nêñ launêñ ñacjo sênac êsêac êndü ña siñ to jakêñ êsêac sêsêp lau, tañ sêkic êsêacnêñ bij nañ lemeñ. Aê oc jakêñ nêñ ñacmatê têtü moc umboñ ñalabuña to bôc nomña nêñ gwada. ⁸ Aê oc jakêñ malac tonec êngôm lau têtakê ma sêsu susu. Lau tañ sêwê sêja sêmên nañ, oc têtakê ma têndain gêsun êtu gêñwapac, tañ gesen malac tau su nañña. ⁹ Êndên tañ ñacjo to lau, tañ sêkic êsêacnêñ bij nañ, sêñgi malac tau auc to sêkônij êsêac ña gêñwapac ñanô nañ, aê oc jakêñ êsêac sêniñ latuñio to ñac nêñ ñamêsôm ma lau samob oc sêniñ lau sackapoacgêdô gêdên tauñña nêñ ñamêsôm.’

¹⁰ “Go aôm ôtuc ku tau popoc anga lau, tañ sêwiñ aôm nañ lañônñemña ¹¹ ma ôsôm êndên êsêac gebe ‘Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm bij tonec gebe Aê oc jatuc lau tonec to nêñ malac popoc êtôm ñac teñ kêtuc ku popoc e êtôm gebe tambênôc êtiamña atom. Lau sênsun nêñ ñacmatê êsêp gamêñ Topet gebe gamêñ sênsun ñacmatê êsêpña ñateñ oc ênêc atom. ¹² Apômtau kêsôm gebe Aê oc jañgôm malac tonec to lau, tañ sêngôn ñalêlôm nañ, êtôm tonañ e malac tau êtôm Topet. ¹³ Andu Jerusalem to kiñ Judaña nêñ andu êtu gamêñ alôb-alôb êtôm Topet gebe lau sêkêñ da gêñmaluña gêdên umbon ñagêñlêlôm ma sêkêc wain kêtü da gêdên anôtôi jaba anga andu tau ñasalôm ña.’ ”

¹⁴ Go Jeremia gêmên anga Topet, tañ Apômtau kêsakiñ eñ gêja gebe eoc bij lasê nañ, jakêkô Apômtaunê andu ñamalaclun ma kêsôm gêdên lau samob gebe ¹⁵ “Lausiñ undambêña nêñ Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm bij tonec gebe Alic acgom, aê oc jakêñ gêñwapac sec, tañ kasôm lasê su nañ, êpi malac tonec to malac gamêñ tonecña samob gebe êsêac gêsunñtêkwa ñaton sec ma dedec gebe sêñô aênoc bij.”

20

Pasur kêkên Jeremia gêñgôn kapoacwalô, tec eñ etap ñagêjô ñawapac sa

¹ Ma Imer latu dabuñwaga Pasur, tañ kêtü Apômtaunê andu ñagejobsêga nañ, gêñô bij, tañ Jeremia geoc lasê nañ. ² Go Pasur gêjac propete Jeremia ma kêkapiñ eñ akaiñ tôn ña ka, tañ sêmasañ gêc Apômtaunê andu ñasacgêdô gêmu kêpiña, tañ sêsam gebe Benjaminnê Katam nañ ñagala. ³ ñageleñ Pasur kêkôc Jeremia su anga ka ma Jeremia kêsôm gêdên eñ gebe “Apômtau kêsam aômñem ñaê Pasur atom, gê nêñ ñaê gebe ‘Gêñ-kêtakê-lauña-kêpi-makeñ-makeñ.’ ⁴ Gebe Apômtau kêsôm bij tonec gebe ‘Ôlic acgom, aê jakêñ aôm ôtu taôm to nêñ lau nêñ gêñ êtakê amacña. Nem launêñ ñacjo oc sênac êsêac ña siñ êndü ma aôm taôm oc ôlic ña matamanô. Ma aê jakêñ lau Juda samob sêsêp kiñ Babelña lêma. Eñ oc êwê êsêac sêngôn kapoacwalô anga Babel ma ênac êsêac ña siñ. ⁵ Ma teñ êwiñ gebe jakêñ malac tau ñakanom samob to waba samob, tañ sêjac sa nañ, ma nêñ awamata samob to Judanêñ kiñ nêñ gêlôn samob êsêp ñacjo lemeñ. Êsêac oc

sêjanjo su ma sêkôc gêñ tau sêna Babel. ⁶ Ma aôm, Pasur, to nê m gôlôac samob oc angôn kapoacwalô. Oc ana Babel ma amac êndu anja tônê ma sênsuñ aôm to nê m lau samob, tañ goc biñ keso lasê gêdêñ êsêac nañ, anêc tônê.’ ”

Jeremia kêtañ gêdêñ Apômtau

⁷ O Apômtau, aôm kôtim aê ma aê kakêñ gêwiñ nê m biñ ñalêsi. Aôm ñajana kôlêlêc aê su ma kôku aê tulu.

Lau samob sêômac aê ma sêsu aê susu ñapan.

⁸ Kêtôm tê m aê kasôm biñña samob aê katañ to gamôêc gebe “Ojae, ñaclai sec gesen aê ñawaô.” O Apômtau, êsêac sêmajec aê ma têtan pêlê aê ñapan gebe aê kasôm nê m jaen lasê.

⁹ Mago embe jasôm gebe “Aê gabe jalin Apômtau sin ma jasôm biñ janam en lañô êtiam atom,” mago nê m jaen kêlakoc aê amboac ja anja ñoc ñalêlôm. Aê tekoc gêbac gebe jakôc gêñ tau tôn ma katôm gebe jangamin biñ tau atomanô.

¹⁰ Aê ganô lau samob sêjac biñ kesec-kesec gebe “Ñaclai sec kêpi makeñ-makeñ. Amboac tañ daoc en lasê êndên gôlinwaga.” Aê tauc ñoc lau sêsaê gebe jana tauc êndu.

Êsêac sêsôm gebe “Tasau enman, go moae takôc en tôn ma takac kamocgôc.”

¹¹ Mago aôm, Apômtau, gêmoea gôwiñ aê tonajana ma ñaclai amboac tonan êsêac, tañ sêlêsu aê nañ, oc sêgôm elê mê.

Êsêac oc sêngôm nêñ biñ ñanô êsa atom, tec majen êsa enden tôneñ.

Ma lau sêlin biñ majenña sin atomanô.

¹² Mago lausin undambêña nêñ Apômtau, aôm kôsaê lau jagêdên.

Aôm kôjala gêñ, tañ gêc êsêacnêñ ñalêlôm to kauc. Amboac tonan ôkêñ aê jalic aôm ôkêñ ñagêjô êndên ñoc ñacjo gebe aê kakêñ ñoc gêñ samob kêsêp aôm lêmam.

¹³ Anam wê êndên Apômtau.

Alanem Apômtau.

En gêjam lau, tañ sêoc gêñwapac nañ, kêsi anja lau alôb-alôb nêñ ñaclai.

¹⁴ Apuc boa bêc, tañ tinoc kêkôc aê nañman.

Alin bêc, tañ tinoc kêkêñ aê kasa gamên nañ sin.

¹⁵ Apuc boa ñac, tañ gêgôm tamoc têtac ñajam kêsa gêdên tañ en kêkêñ ñawae tonoc gêdên en gebe “Ñapalê ñac. Aôm kôtap latôm ten sa” nañ.

¹⁶ ñac tau tonan êtôm malac, tañ Apômtau gesen su ma taê walô atom nañman.

En êñô sênac wali êndên bêbêcgen ma sin ñakicsêa êndên ocsalô.

¹⁷ Gebe en gêjac aê êndu gêdên katu awê atomgen nañ atom. Embe êngôm amboac tonan, go tinoc têtac lêlôm êtu ñoc sêô.

¹⁸ Tinoc kêkôc aê o wagen.

En kêkôc aê gebe ñandan to gêñwapac êtap aê sa ma jamac êndu tomajocgen me.

21:1–22:30 Jeremia kékêñ Apômtaunê jaen gêdêñ lau Juda gebe êmêtôc to enserj lau-m ñagêdô to nêñ kinj su êtu nêñ tañenpêcña. Apômtau oc êmêtôc to êkêñ ñagêjô êndêñ lau nomña samob.

23

Lau ñapopoc oc sêmu sêmênj

¹ Apômtau kêsôm gebe “Ojae laugejob, tañ sesen to sêsa ñoc gamênj ñadomba êlij-êlij nañ.” ² Kêtu tonañña Apômtau, Israelnêñ Anôtô, kêsôm biñ tonec kêkanônj laugejob, tañ sejop ñoc lau nañ, gebe “Amac ajop ñoc domba ñatorj atom, asa êsêac êlij-êlij ma asoc êsêac sêc sêja. Amboac tonañ oc andec aê êtu nêñ secña. Apômtaunê biñ tau tonec. ³ Ma aê tauc gabe jajorj ñoc domba ñapopoc sa anga gamênj samob, tañ kapalip êsêac nañ, ma jawê êsêac sêmu sêmênj nêñ gamênj sêninj gênjña êtiam. Ma êsêac sênám ñanô e têtú taêsam. ⁴ Aê oc jakêñ laugejob gebe sejop êsêac ma êsêac têtêc tañj êtiam atom me gênj teñ êtakê êsêac êtiam atom ma nêñ teñ êñaña atom. Apômtaunê biñ tau tonec.”

⁵ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, bêc oc mênjêsa, go jañu Dawidnê ñalaka gêdêñ teñ sa. Enj êtu kinj ma ênam gôlij tokaucgenj ma êmêtôc lau naêndêngeñ to etoc biñgêdêñ sa anga gamênj tau. ⁶ Êndêñ nê têm enj oc ênam lau Juda sa ma lau Israel sênjgônj ñañênj êsa. Ma sêsam enj ña ñaê tonec gebe ‘Apômtau-aêacnêñ-biñgêdêñ.’ ”

⁷ Apômtau kêsôm gebe” Alic acgom, têm oc mênjêsa, go lau sêsôm êtiam atom gebe ‘Aê jatôc lemoc êndêñ Apômtau mata jali, tañ gêwê lau Israel sêpi anga Aiguptu sêmênj nañ,’ ⁸ oc sêsôm gebe ‘Aê jatôc lemoc êndêñ Apômtau mata jali, tañ kêkôc to gêwê gôlôac Israel nêñ wakuc anga gamênj nodonja to anga gamênj samob, tañ kêjanda êsêac nañ, gebe sênjgônj tañj nêñ nom.’ ”

Jeremianê jaenj kêtú propeteña

⁹ Aênjoc ñalêlôm popoc ma ñoc ñatêkwa wiwicgenj.

Apômtau to nê biñ dabuj kêtakê aê, tec katôm ñac, tañ gênj kêjainj enj nañ, katôm ñac, tañ gênôm wain anaboa nañ.

¹⁰ Lau tañ sêkêñ dêmôênj Apômtau nañ, sêjam gamênj auc samucgenj. Êsêac sêsa nêñ lênj alôb-alôb ma sêjainj nêñ ôlijwalô kêpi gênj geo. Apômtau kêpuc boa nom gebe êôc wapac ma gêgwanj êtu masê kêtú êsêacña.

¹¹ Apômtau kêsôm gebe

“Propete to dabujwaga sêkêñ gêwiñ Anôtô atom.

Aê katap êsêac sa sêgôm sec anga lôm dabuj tau ñalêlôm.

¹² Intêna tañ êsêac sêsa nañ, ñalênjô to ñakesec.

Aê gabe janjôm êsêac sêka selelec ma sembenj.

Aa oc jakêñ gênjwapac êpi êsêac.

Têm sêkôc ñagêjônja kêdabiñgac.

Aê Apômtau tauc kasôm biñ tonañ.

¹³ Aê galic propete Samarianja nêñ sec.

Êsêac sêsôm biñ sêjam anôtô Bal lanjô ma sêwê ñoc lau seo sic.

¹⁴ Mago aê galic propete Jerusalemña sêgôm sec kêlêlêc.

Êsêac sêgôm gênj mockainjña ma sêsau biñdansañ.

Êsêac sêpuc lau tônj gebe sênjgôm sec.

Amboac tonañ tec teñ gêwi lênj ênjôm secña sij atom.

Aê galic êsêac samob kêtôm malac Sodom

ma têtú sec têtôm lau Gomoraña.”

¹⁵ Tec lausij undambêña nêj Apômtau kêsôm biñ tonec kêtü propete Jerusalemja gebe

“Aê gabe jakêñ gêñ ñamakic êndên êsêac sênij

to bu ñamalic êndên êsêac sênôm

gebe êsêac sêkên nêñ gêñ alôb-alôb gelom-gelomgeñ gêja e gêjam gamên samucgeñ auc.”

¹⁶ Lausij undambêña nêñ Apômtau kêsôm gêdên lau Jerusalem ña gebe “Akên tañem biñ, tañ propete sêsôm nañ atom. Êsêac sêsau sêôc amac, tec akên maten biñdansañ. Êsêac sêsôm biñ, tañ êsêac tauñ taên gêjam nañ, sêsôm biñ, tañ aê kasôm nañ atom.

¹⁷ Êsêac sêsôm gêdên lau, tañ sedec gebe sêkên tañen biñ, tañ aê kasôm nañ, gebe gêñ samob oc ênêc ñajamgeñ êtu êsêacña. Ma êsêac sêsôm gêdên lau samob, tañ môkên takôc nañ, gebe gêñwapac oc êmoasac êsêac atom.”

¹⁸ Aê kasôm gebe “Propete tonañ nêñ teñ kêjala biñ, tañ Apômtau taê gêjam gêc lêlômgeñ nañ atom. Êsêacnêñ teñ gêñô me kêjala ênê jaen me kêkên taña to taña wamu ênê biñ atomanô. ¹⁹ Ênê têtac ñandañ kêtôm mutêna to mulai sec, ekoloñ lau alôb-alôb môkênñapac. ²⁰ Ênê têtac ñandañ êtu malô atom e êndên êngôm gêñ samob, tañ gebe êngômña nañ, su acgom. Êndên bêc, tañ mênêsa nañ, lau oc sêjala gêñ tonañ ênêc awêgeñ.”

²¹ Apômtau kêsôm gebe “Aê kasakij propete tonañ atom, mago êsêac tauñ sêwac. Aê kakên jaen teñ êsêac sêôc atom, mago sêsôm biñ sêjam aê lañôc ²² Êsêac embe sêjala biñ, tañ aê taêc gêjam gêc lêlômgeñ nañ, go sêôc jaen lau e sêwi nêñ lên sec, tañ sêsa nañ, to nêñ gêñ alôb-alôb, tañ sêgôm nañ sij.

²³ “Aê Anôtô, tañ gamoa gamên samob nañ, aê gamoa gamên tagenjen atom. ²⁴ ñac teñ êtôm gebe êsij tau ôkwi êmoa gamên teñ, tañ jalic en sapu nañ atom. Amac ajala gebe aê gamoa undambê to nom samucgeñ me masi. ²⁵ Aê kajala biñ, tañ propete tonañ sêsôm nañ. Êsêac sêsôm biñdansañ sêjam aê lañôc ma sêsôm gebe ‘Aê gaêc mêgoc. Apômtau gêsuj mê gêdên aê.’ ²⁶ Propete tonañ oc sêwê ñoc lau seo ña biñdansañ, tañ êsêac tauñ taên gêjam nañ, e êndên ondocgeñ. ²⁷ Êsêac sêjam kauc gebe mê, tañ êsêac sêsôm nañ, oc êngôm aênoc lau sêlij aê sij, kêtôm êsêac tameri sêlij aê sij ma sêjam tauñ ôkwi gêdên anôtô jaba Bal. ²⁸ Propete tañ ênêc mê nañ, êsôm solopgeñ gebe gêc mêgeñ, mago propete, tañ gêñô aênoc jaen nañ, êsôm jaen tonanjen lasê êndêngeñ. Polom ñapa to polom ñanô gêñ luagêc tonañ ñaasagen ñagêdô gêdên tauñ. ²⁹ ñoc jaen kêtôm ja me kêtôm hama teñ, tañ kêtuc poctêna popoc nañ. ³⁰ Tec aê gadec propete tonañ, tañ sêjam genjen tauñ nêñ propete ñagêdô nêñ biñ ma sêsau gebe aênoc biñ nañ. ³¹ Aê gadec propete, tañ sêsôm tauñ nêñ biñ, mago sêsôm gebe gêmên anja aênja nañ. ³² Akên tañem biñ, tañ aê Apômtau tau kasôm nañ. Aê gadec propete, tañ seoc nêñ mê dansañ lasê nañ. Êsêac sêsôm mê tonañ lasê e nêñ biñdansañ to tetoc tauñ saña gêwê ñoc lau seo sic. Aê kasakij êsêac to kajatu êsêac gebe sêwac nec atom. Êsêac sêjam lau teñ sa atomanô. Aê Apômtau, kasôm biñ tonañ.”

Apômtaunê gêñ kêkônijña

³³ Apômtau kêsôm gêden aê gebe “Jeremia, aênoc lau nêñ teñ me propete teñ me dabujwaga teñ embe êtu kênac aôm gebe ‘Apômtaunê jaen amboac ondoc’, go ôsôm êndên en gebe ‘Aôm kôtu gêñ kêkônijña teñ gêdên Apômtau tau ma en gebe enser aôm su.’ ³⁴ Aênoc lau nêñ teñ me propete teñ me dabujwaga teñ embe êsam biñ tonanjen gebe ‘Apômtaunê gêñ kêkônijña’, go aê oc jakên ñagêjô êndên en to nê gôlôac. ³⁵ Tagen lau samob têtü kênac nêñ ñaci to tawañi gebe ‘Biñ ondoc Apômtau kêsôm gêjô. Apômtau kêsôm asagen.’ ³⁶ Amboac tonañ êsêac sêsôm ñalô tonec ‘Apômtaunê gêñ kêkônijña’ êtiam atom gebe teñ embe êsôm, go aê jangom aênoc jaen êtu gêñ kêkônijña ñanô teñ êndên en gebe lau sêjain Anôtô mata jaliña, Apômtau ñaniniñ ñatau nê biñ. ³⁷ Jeremia, ôtu kênac propete teñ gebe ‘Apômtau kêkên biñ ondoc gêjô amacnêm biñ. Apômtau kêsôm biñ ondoc.’ ³⁸ Ma êsêac embe tañenpêc êndên aênoc jatu ma sêsôm ñalô tonec

'Apômtaunê gêñ kékôniñña', go ôsôm êndênj êsêac gebe ³⁹ Aê biññanôgeñ gabe jajorj êsêac sa ma jatiñj êsêac su lulugeñj êsêac tauñj to malac, tañ kakênj gêdênj êsêac to nêñj mimi nañ. ⁴⁰ Aê oc jañgôm êsêac majerj êsa enderj tôngerj, tañ taliñj siñj atomanô nañ."

24:1-25:38 Biñj mêtôcña, tañ Jeremia geoc lasê gêdênj lau Juda nañ, kêdabiñj gebe ñanô êsa. Ma ñac, tañ Apômtau kêjaliñj sa gebe êkênj ñagêjô êndênj ênê lau êjô erj su nañ, Kiñj Nebukadnesar. Apômtau êkênj ñagêjô êndênj lau nomña samob.

26

Lau sebe sênac Jeremia êndu

¹ Kiñj Judaña Josia latu Jojakim kékôc gôliñj sa wakucgeñj ma Apômtaunê biñj tonec mênjkêsa. ² Apômtaunê biñj tau tonec gebe "Naôkô Apômtaunê andu ñamalacluj ma ôsôm biñj samob, tañ jajatu aôm gebe ôsôm êndênj lau aña malac Judaña samob, tañ sêmênj gebe teterj mec aña Apômtaunê andu nañ. Ôñgamiñj biñj terj atom. ³ Moae êsêac oc sêkênj tarerj ma samob sênam tauñj ôkwi amboac tonanjerj ma jañgôm gêñj, tañ taêc gêjam gebe jañgôm êndênj êsêac êtu nêñj sec, tañ sêgômña nañ atom. ⁴ Ôsôm êndênj êsêac gebe Apômtau kêsôm biñj tonec gebe Amac embe akênj tañem aê atom ma asa lêñj êtôm ñoc biñjsu, tañ kakênj gêdênj amac nañ atom ⁵ ma amac embe aña ñoc sakiñwaga propete, tañ kasakiñj êsêac kakacgeñj gêdênj amac nañ, nêñj biñj atom amboac agôm-agôm amoa, ⁶ go jañgôm andu tonec êtôm gagôm gêdênj Silo ma tenterjlatu aña nom ñagamênj samob embe sêpuc boa lau, go sêsam malac tonec ñaê."

⁷ Dabuñwaga to propete ma lau samob sêñjô Jeremia kêsôm biñj tonanjerj aña Apômtaunê andu. ⁸ Ma gêdênj tañ Jeremia gêjac mata nê biñj, tañ Apômtau kêjatu gebe êsôm êndênj lau samob nañ, dabuñwaga to propete ma lau samob sêkôc erj tônia ma sêsôm gebe "Aôm oc ômac êndu. ⁹ Aôm goc biñj lasê gôjam Apômtau lañjô ma kôsôm gebe 'Andu tonec oc êtôm Silo ma malac tonec oc êtu tuc ma lau terj sêñgônj ñalêlôm êtiam atom kêtû asagerñja.' " Ma lau samob sêkac sa mênjsêgi Jeremia auc aña Apômtaunê andu.

¹⁰ Gêdênj tañ Judanênj kasêga sêñjô biñj tau nañ, êsêac sêwi kiñnê andu siñj jasêsô Apômtaunê andu ma sêñgônj Apômtaunê andu ñasacgêdô, tañ sêsam gebe Sacgêdô Wakuc nañ ñalêlôm. ¹¹ Go dabuñwaga to propete sêsôm gêdênj kasêga to lau samob gebe "Ñac tonec êtap ñagêjô êmac ênduña sa gebe erj geoc malac tonec ênaña ñabiñj lasê amac taôm aña kêsô tañemsuñjac."

¹² Go Jeremia kêsôm biñj gêdênj kasêga to lau samob gebe "Apômtau kêsakiñj aê gebe jaoc andu tonec to malac tonec ênaña ñabiñj, tañ aña su nañ lasê. ¹³ Amboac tonanjerj galoc amêtôc nêñj lêñj to nêñj kôm ma tañem wamu amacnêñj Apômtau Anôtô awa, go Apômtau ênam biñj sec, tañ kêsôm lasê kêpi amac nañ ôkwi. ¹⁴ Tagerj aê tauc, tec kasêp amac lememe sugac, tec aña gôm aê êtôm alic ñajam to naêndênjgeñj nañ. ¹⁵ Mago ajala biñj tagerj tonec êtu tônia gebe amac embe anac aê êndu, go ñac tobiñjmê nê dec ñagêjô êpi amac taôm ma malac tonec to ñalau, tañ sêñgônj ñalêlôm nañ, gebe Apômtau kêsakiñj aê gadênj amac biññanôgeñj gebe jasôm biñj samob tonanjerj ñai êsô amac tañemsuñj."

¹⁶ Go kasêga to lau samob sêsôm gêdênj dabuñwaga to propete gebe "Ñac tonec êwê kaiñj ñagêjô êmac ênduña atom gebe erj kêsôm biñj gêdênj aêac gêjam aêacnêñj Apômtau Anôtô lañjô." ¹⁷ Ma gamênj tau ñalaumata ñagêdô dêdi ma sêsôm gêdênj lau samob, tañ sêkac tauñj sa nañ, gebe ¹⁸ "Gêdênj Judanênj kiñj Hiskia propete Mika aña Moreset geoc biñj lasê ma kêsôm gêdênj Judanênj lau samob gebe 'Lausiñj undambêña nêñj Apômtau kêsôm biñj tonec gebe

Oc sêkac Sion ôkwi amboac sêkac nom ôkwi aña kôm.

Jerusalem popoc-popocgeñj êtu lênduc

ma lôc lôm dabuñña ênam-tau ôkwi êtu saleñbôm.'

¹⁹ Judanênj kiñj to lau Juda samob sêjac ñac tau êndu me. Êsêac têtêc Apômtau ma teterj erj, tec gêjam biñj wapac, tañ kêsôm lasê kêpi êsêac nañ, ôkwi atom me. Ma galoc aêac dabe takalem gêñwapac tau mênjêpi aêac me."

²⁰ ñac tej gêmoa. Eñ geoc biñ lasê gajam Apômtau lañô amboac tonañ. Eñ Semaia latu Uria anğa Kiriati-Jearim. Eñ geoc malac tonec to gamêñ tonec ênaña nabiñ lasê kêtôm Jeremianê. ²¹ Ma gêdên tañ kiñ Jojakim to nê lausij ma nê kasêga samob sênô ênê biñ nañ, kiñ tau gebe ênac eñ êndu. Mago Uria gênô ñawae, tec kêtêc tau ma gêc gêja Aiguptu. ²² Go kiñ Jojakim kêsakiñ Akbor latu Elnatan to lau ñagêdô sêwiñ eñ sêja Aiguptu. ²³ Êsêac sêkôc Uria anğa Aiguptu mênşêkên eñ gêdên kiñ Jojakim gêjac eñ ña siñ êndu ma kêbaliñ ênê ñawêlêlañ kêsêp lau ñaôma nêñ gamêñ sêôña.

²⁴ Sapan latu Ahukam lêma gejo Jeremia auc, tec sêkên eñ gêdên lau gebe sênac eñ êndu atom.

27:1–30:24 Apômtau kêjatu Jeremia gebe êoc ka ñawapac tej êngôm êtu dôn êwa kiñ Babilonña Nebukadnesar nê ñaclai sa. Eñ oc êkônij lau-m ñagêdô ma êkônij lau Juda amboac tonanğen. Propete dansañ gêjac siñ gêdên Jeremia kêtü dôn tonanğña, mago ñagêjô kêtap eñ sa ma gêmâc êndu. Jeremia keto papia tej gêdên lau, tañ sênğôn kapoacwalô anğa Babilon ma kêsôm gêdên êsêac gebe têtü wakac anğa gamêñ jaba, gebe oc sênğôn tônê ñasawa ec baliñ. Mago eñ geoc lasê gêdên êsêac amboac tonanğen gebe êndên ñanoc oc sêmu sêna nêñ malacmôkê êtiam.

31

Lau Israel sêmu sêmên nêñ gamêñ êtiam

¹ Apômtau kêsôm gebe “Êndên têm tonañ oc jatu Israelnênğ gôlôac samob nêñ Anôtô ma êsêac oc têtü aênoc lau.”

² Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Lau, tañ sêsêp siñ sawa nañ, têtap moasiñ sa anğa gamêñ sawa. Gêdên tañ Israel gesom gamêñ êlêwan tañña nañ,

³ Apômtau geoc tau lasê gêdên eñ anğa gamêñ jaêc. Aê têtac gêwiñ aôm ña têtac gêwiñ tenğenña. Kêtu tonanğña aê kamoasiñ aôm gedênğ tônğenğ.

⁴ O awêtakiñ Israelo, aê gabe jakwê aôm sa ôkô êtiam. Ôngêlônğ taôm ña gegob êtiam ma ôsa naôtê wê ôwiñ lau têtac-ñajamwaga.

⁵ Aôm oc ôsê kôm wainña êsêp lôc Samariñaña êtiam. Lau-sêsêwaga oc sêsê ma têtü samuc kôm ñanô.

⁶ Gebe bêc tej oc mênğesa, go dibwaga oc sêmôêc anğa lôc Epraimña gebe ‘Ajôc, andi ma tapi Sion dandên aêacnênğ Apômtau Anôtô tana.’ ”

⁷ Gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Anam lasê totêmtac ñajamğenğ êtu Jakobña. Awem êoc lau tomôkê-tomôkê nêñ ñamatana. Asôm lasê to atoc sa ma asôm gebe ‘Apômtau gêjam nê lau Israel nêñ ñapopoc kêsi.’

⁸ Alic acgom, aê gabe jakôc êsêac anğa gamêñ nodoña ma jajoñ êsêac sa anğa nom ñagamêñ jaêcsêga. Oc jajoñ materğec to puliñ ma lauo, tañ taênğ to êsêac, tañ ñapalê kêtunğ êsêac nañ sêwiñ. Gôlôac toñ kapôênğ tej oc sêmu sêmênğ tonec.

⁹ Êsêac oc sêmênğ tomatenğsulugenğ ma jawê êsêac tobiñmalôgenğ sêmu sêmênğ. Aê jakênğ êsêac sêsêlênğ sêmoa bu ñakênğkênğ ñataligenğ, oc sêsêlênğ sêmoa intêna solop gebe sembenğ atom gebe aê katu Israel tama ma Epraim kêtü ñoc ñacsêga.

¹⁰ “O tenterlatuac, akêñ tañem Apômtaunê biñ
ma asôm lasê anğa gamêñ gwêcña, tañ gêc jaêcsêga nañ.
Asôm gebe ‘Ñac tañ kêsa Israel êliñ-êliñ nañ,
gebe ejoñ eñ sa êtiam
ma ejop eñ amboac ñacgejob gejob nê domba.’

¹¹ Gebe Apômtau gêjam ôli Jakob su
ma gêjam eñ kêsi anğa lau, tañ lemeñ ñajana kêlêlêc Jakobnê su nañ.

¹² Êsêac oc sêmêñ ma sênam wê kapôêñ anğa lôc Sion.

Êsêac ôliñ êpigeñ êtu Apômtaunê moasiñña,
êtu polom to wain ma ñalêsi
ma domba to bulimakao ñalatuña.

Êsêac katuñ êtôm kôm, tañ bu kêmaloñ nañ,
ma sêpô lêna gêñ teñ êtiam atom.

¹³ Go awêtakiñ têtê wê totêntac ñajamgeñ
ma lau matac to lau ñanô têtê samuc.

Aê oc janam nêñ tañiboa ôkwi êtu têtac ñajam.

Aê oc janac êsêac têtac tôñ ma jakêñ êsêac têtac ñagaô êsa êjô ñalêlôm ñawapac su.

¹⁴ Aê oc jalôm dabuñwaga ña gêñ ñajam taêsam
ma ñoc moasiñ êôc ñoc lau tôñ.

Apômtaunê biñ tau tonec.”

Apômtau taê walô nê lau

¹⁵ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Sêñô awa ñaonda anğa Rama.

Sêwakic to têtay tañiboa ñanô.

Rahel kêtay nê gôlôac.

Sêjam malô-malô eñ kêtê nê gôlôacña kêtôm atom gebe sêjanagac.”

¹⁶ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

“Ônam tañiboa tôñ ma ômbuñ matamsulu su

gebe nêñ koleñ oc êtap ñagêjô ñajam sa

ma êsêac oc sêmu sêmêñ anğa ñacjonêñ gamêñ.

Apômtaunê biñ tau tonec.”

¹⁷ Apômtau kêsôm gebe

“Ôkêñ matam têm, tañ gêc nêñña nañ,

gebe latômi oc sêmu sêmêñ tañ nêñ gamêñ.

¹⁸ Aê tec gañô Epraimnê tañiboa tonec gebe

‘Aôm kômêtôc aê amboac kômêtôc bulimakao kapoac wakuc mata dauñ

ma aê kasô nêñ mêtôc ñalabu.

Ôkôc aê jamu jana gebe jamoa ñajam êtiam,

gebe Apômtau, aêñoc Anôtô, aôm.

¹⁹ Aê kakac tauc su mago galoc gajam tauc ôkwi.

Ma gêdêñ tañ ñoc kauc kêsa nañ, aê gabu tauc.

Aê majoc ma ñoc ñalêlôm popoc

gebe ñoc lêñ ñapalêgeñña kêmajec aê.’

²⁰ Epraim eñ ñoc latuc têtac gêwiñ eñña me masi.

Aoc gêjac eñ gebe ñoc gêñenec, me masi.

Têm samob, tañ kasôm biñ kêpi eñ nañ, taêc gêjam eñ gamoa.

Tec ñoc ñalêlôm gêjam awa su eñ

ma kêkac aê gebe taêc walô eñ.

Apômtaunê biñ tau tonec.

²¹ “Ôngun ka êkô êtu nê m intêna nabelo.
Matam êndin intênasêga ma ojop intêna, tañ kôsa nañ.
O awêtakin Israelo, ômu ômôên,
ômu ôndên nê malac tonec nãi ômôênman.

²² O latuco, tañ gôwi aê sin nañ,
aôm gobe o sic e êndên ondocgen.
Gebe Apômtau kêkên gên wakuc anga nom amboac tonec gebe
Awê gêjam nac kêsî.”

²³ Lausin undambêna nê Apômtau, Israelnê Anôtô kêsôm bin tonec gebe “Êndên
tañ aê jamansa launên lên êtu wakuc êtiam nañ, êsêac oc sêsôm bin tonec anga gamên
Judaña to nê malac samob êtiam gebe
‘O malac, tañ bingêdên gêngôn nañ,
o lôc dabun, Apômtau ênam mec aôm.’

²⁴ Ma gamên Judaña to nãmalac samob ma kômwaga to êsêac, tañ sejop domba nator
nañ, oc sêpi tagen sêngôn gamên tau nalêlôm. ²⁵ Gebe aê jangôm katu, tañ têkwa gêbac
nañ, têkwa saki êsa ma jakên gên êndên katu, tañ kêpô lêna nañ, e êoc en tôn.”

²⁶ Su, go matoc gêlac ma galic gamên. Aê gaêc bêc najam kêmoasin aê.

Poac wakuc

²⁷ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm kêdabin gebe jasê nãmalac nawê to bôc nawê
êsêp gôlôac Israel to Juda. ²⁸ Aê matoc gêdin êsêac gêdên tañ sêbuc sa to têtuc popoc,
gêdên tañ sêku tulu to sesen su ma sêlêsu êsêac nañ, tec êndên tañ sêkwê sa to sêsê gên
nañ, matoc êndin êsêac amboac tonanjen. Apômtaunê bin tau tonec. ²⁹ Êndên bêc tônê
oc sêsôm bin tonec êtiam atom gebe
‘Tameri sen wain nanô matac
ma nê gôlôac lunlun sin-sin.’

³⁰ Lau samob sêmac êndu êtu taun nê secña ma lau samob, tañ sen wain nanô matac
nañ, taun lunlun sin-sin.”

³¹ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm oc mênêsa, go jamoatin poac wakuc êndên
gôlôac Israel to gôlôac Juda. ³² Poac tonec oc êtôm poac, tañ kamoatin gêdên êsêac
tameri gêdên tañ kakam êsêac gêdên lemen ma gawê êsêac sêsa anga Aiguptu sêmên
nañ atom. Êsêac sêjac noc poac tonanjen popoc, tec gawa tauc sa gebe êsêacnên natau
aê. ³³ Apômtau kêsôm gebe Bêc tônê nãi êmbacnê acgom, go jamoatin poac tonec êndên
gôlôac Israel gebe jakên to jato noc binsu êsêp êsêacnên nalêlôm ma aê oc jatu nê Anôtô
ma êsêac oc têtû noc lau. ³⁴ Êndên noc tonanjen lau ten oc sêndôn nê lau sackapoacgêdô
gêdên taunña to nê latunni ma sêsôm gebe ‘Ajala Apômtauman’ êtiam atom gebe gôlôac
to nê lau towae samob oc sêjala aê gebe aê oc jasuc êsêacnên geo ôkwi ma taêc ênam
nê sec êtiam atom. Apômtaunê bin tau tonec.”

³⁵ Apômtau kêsôm bin tonec gebe
“Asa kêkên oc nawê gêdên geleña
ma ajôn to utitalata nawê gêdên gêbêc.
Asa gêli gwêc sa e nadembom kêgasim nãkicsêa kapôn.
Nac tau nê nãe gebe Lausin undambêna nê Apômtau.

³⁶ Apômtau kêsôm gebe
Nagôlin najana tonanjen embe ênaña anga aê lanôcnêmña,
go Israelnê wakuc sêmoa aê lanôcnêmña têtôm lau-m tagen êtiam atom enden tönjen
amboac tonanjen.”

³⁷ Apômtau kêsôm bin tonec gebe
“Embe êtôm gebe sênam dôn undambê lólôcña
ma sêkip nom nalabuña nanombar nã sa,
go aê jatin Israelnê wakuc samob su êtu gên samob,

tañ sêgôm nanja. Apômtaunê biñ tau tonec.”

³⁸ Apômtau kêsôm gebe “Alic acgom, têm oc mênêsa, go sêkwê malac sa êtiam êtu Apômtauja. Oc sênac m anja Hananelnê andu soso e naëndên Sacgêdô Kêclêsuja. ³⁹ Ma gam dônja êsêlên solopgeñ e naëndên gamên ñabau Gareb, go êmôê êndên gamên Goa êna. ⁴⁰ Ma gaboan ñawêlêlanja to waonja samucgeñ ma kôm samob e naëndên bu Kidron to Sacgêdô Hosja ñagamên gêmu oc kêpi ña, gamên samob tonan ñai oc êtu Apômtaunê gamên dabuñ. Lau teñ oc senseñ su to têtuc popoc êtiam atom enden tôngeñ.”

32:1–35:19 Jeremia gêjam ôli nom anja nê malacmôkê gêdên tañ Nebukadnesar kêgi malac Jerusalem auc nan. Biñ tonan gêgôm kêtû dôñ teñ ma gebe êwa sa gebe lau sêkên mateñ têm, tañ gêc nêmña nan. Anôtô oc êngôm nê biñ ñanô êsa, Jerusalem oc ênanja, mago êtu ñamu eñ oc êmboa lau Juda sa êtiam. * êsêac sa tatu lau samob nêñ toñ ñamataja.

36

Baruk kêsam biñ lasê anja Apômtaunê andu

¹ Judanên kiñ Josia latu Jojakim gêjam gôlin gamên ñajala kêtû aclêña, go Apômtaunê biñ gêdên Jeremia gebe ² “Ôkôc papia toluñ ma oto biñ samob, tañ aê kasôm gêdên aôm gajac m gêdên Josianê têm e mêngeñ galoc nan, kêpi Israel to Juda ma tenterlatu samob ³ gebe gôlôac Judaña oc moae sênô gên sec samob, tañ aê gabe jañgôm êndên êsêacña nan, ñawae ma êsêac samob sênam tauñ ôkwi anja nêñ lên sec ma aê oc jasuc êsêacnên geo to sec ôkwi.”

⁴ Go Jeremia kêkalem Neria latu Baruk. Jeremia kêsôm ma Baruk keto biñ samob, tañ Apômtau kêsôm gêdên Jeremia nan, kêsêp papia toluñ. ⁵ Ma Jeremia kêjatu Baruk ma kêsôm gebe “Êsêac sêjac jao aê gebe jasô Apômtaunê andu atom. ⁶ Amboac tonan aôm ôna ma êndên bêc sênam dabuñ moña aôm ôsam Apômtaunê biñ, tañ aê kasôm gêdên aôm ma koto kêsêp papia nan, lasê lau samob sênô. Ôsam êndên lau Juda samob, tañ sêmên anja nêñ malac gêdên-gêdêngeñ nan. ⁷ Oc moae teteñ nêñ mec êndên Apômtau ma êsêac samob sênam tauñ ôkwi anja nêñ lên sec gebe Apômtau gebe ejoñ lau tonec ña têtac ñandan sec to têtac kêbôli auc.” ⁸ Ma Neria latu Baruk gêgôm biñ, tañ propete Jeremia kêjatu eñ nan, ñanô kêsa ma kêsam Apômtaunê biñ, tañ gêc papia nan, lasê anja Apômtaunê andu.

⁹ Judanên kiñ Josia latu Jojakim gêjam gôlin gamên jala aclê ma ñaajôn kêtû 9 ma lau Jerusalem ña samob ma lau samob, tañ sêmên Jerusalem anja malac gêdên-gêdêngeñ nan, sêlic om sênam dabuñ moña teñ sêmoa Apômtau lanônêmña. ¹⁰ Go Baruk kêsam Jeremianê biñ, tañ gêc papia nan, lasê gêdên lau samob sênô. Eñ kêsam lasê anja ñac-keto-papiawaga Sapan latu Gemarianê balêm, tañ gêc Apômtaunê andu ñamalacluñ ñaônja nan, kêdabiñ Apômtaunê andu ñasacgêdô, tañ sêsam gebe Sacgêdô Wakuc nan.

Sêsam papia tau gêdên laumata

¹¹ Gêdên tañ Sapan latu Gemaria nê latu Mikaiã gênô Apômtaunê biñ samob, tañ gêc papia nan, ¹² eñ kêsêp kiñnê andu jakêsô ñac-keto-papiawaganê balêm. Kasêga samob sêngeñ tônê, ñac-keto-papiawaga tau Elisama, Semaia latu Delaia, Akbor latu Elnatan, Sapan latu Gemaria, Hanania latu Sedekia ma kasêga ñagêdô samob. ¹³ Ma Mikaiã gêjac miñ biñ samob, tañ eñ gênô gêdên Baruk kêsam papia lasê gêdên lau nan, gêdên êsêac. ¹⁴ Go kasêga samob sêsakiñ Kusi latu Selemia latu Netania nê latu Jehudi gebe êsôm êndên Baruk gebe “Ôkôc papia, tañ kôsam lasê gêdên lau samob nan, ma ômôên.” Amboac tonan Neria latu. Baruk kêkôc papia ma gêdên êsêac gêja. ¹⁵ Ma êsêac sêsôm gêden eñ gebe “Ôngôn sic ma ôsam lasê.” Tec Baruk kêsam papia tau lasê gêdên êsêac. ¹⁶ Gêdên tañ sênô biñ samob tonan nan, êsêac sêsôm gêdên tauñ totêtêc tauñgeñ gebe “Aêac takên biñ samob tonan ñawae êndên kiñman.” ¹⁷ Go têtû kênac Baruk gebe “Ôsôm acgom, aôm koto biñ samob tonan amboac ondoc. Eñ kêsôm gêdên aôm ma koto me.”

* 31:40: Biñ tonan kêkanôn lau Israel gebe Anôtô kêjalij

¹⁸ Baruk gêjô êsêac awenj gebe “Jeremia kêsôm biñ samob gêdênj aê ma aê kato ña busa kêsêp papia.”

¹⁹ Go kasêga sêsôm gêdênj Baruk gebe “Amagêc Jeremia aêc naasiñ taôm ma akênj gamênj, tañ asiñ taôm nañ, ñawae êndênj lau teñ atom.”

Kiñ kêkênj papia la geñ su

²⁰ Êsêac sêkênj papia tau gêc ñac-keto-papiawaga Elisama nê balêm, go sêja kiñnê malacluj ma sêjac miñ biñ samob gêdênj kiñ. ²¹ Go kiñ kêsakiñ Jehudi gebe êkôc papia tau. Ma eñ kêkôc papia tau su anja ñac-keto-papiawaga Elisama nê balêm jakêsam lasê gêdênj. kiñ to kasêga samob, tañ sêgi kiñ auc sêkô nañ. ²² Kiñ tau gêngônj nê andu komônja gebe ajônj kêtû 9ña mênkêsa. Sêgôm ja gelom ma kiñ kêsêlu ja gêmôa. ²³ Jehudi kêsam papia ñasêbu têlêac me aclê su acgom, go kiñ kêkôc bôjañ papiañja ma kêsâ ñasêbu tau gêngic ma kêbaliñ kêpi ja, tañ gelom kêsâ nañ. Eñ gêgôm amboac tonañ e ja geñ papia samucgeñ gêbacnê. ²⁴ Mago kiñ tau me nê sakiñwaga, tañ sênjô biñ tonañ nañ, têtakê ma sêkac nêñ ñakwê gêngic atom. ²⁵ Elnatan agêc Delaia ma Gemaria teteñ kiñ tonajañageñ gebe êkênj papia ja êniñ atom, mago eñ kêkênj taña êsêac atom. ²⁶ Ma kiñ kêjatu tau latu Jeramel agêc Asriel latu Seraia ma Abdel latu Selmia gebe sêkôc ñac-keto-papiawaga Baruk agêc propete Jeremia tônj. Mago Apômtau kêsiniñ êsêagêc ôkwi.

Jeremia keto biñ tau kêsêp papia wakuc kêtiam

²⁷ Kiñ kêkênj papia, tañ Baruk keto kêdaguc Jeremia awa nañ, ja geñ su acgom, go Apômtaunê biñ gêdênj Jeremia kêtiam gebe ²⁸ “Ôkôc papia toluñ wakuc ma oto biñ, tañ kêsêp papia ñamatanañ tañ Judanênj kiñ Jojakim kêkênj ja geñ nañ, êsêp papia tau. ²⁹ Ma ôsôm biñ êkanônj Judanênj kiñ Jojakim amboac tonec gebe ‘Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Aôm kôkênj ja geñ papia tonec ma kôsôm gebe “Kêtû agenña tec aôm koto kêsêp papia gebe kiñ Babelña oc êmênj biññanôgeñ ma êngôm gamênj tonec êtu gasañ ma enseñ ñamalac to bôc samob su sênaña.” ³⁰ Tec Apômtau kêsôm biñ tonec kêkanônj Judanênj kiñ Jojakim gebe Ênê ñac teñ êngônj Dawidnê lêpônj kiñña oc êmoa atom ma êsêac oc sêmbaliñ ênê ñawêlêlanj siñ gebe geleñña ñaoc ñandanj êpac eñ to gêbêc ñamaniñ ênam eñ. ³¹ Ma aê gabe jamêtôc eñ to nê wakuc ma nêñ sakiñwaga êtu nêñ secña. Ma aê oc jangôm biñ sec, tañ kasôm lasê kêtû êsêacña, mago sênjô atom nañ, ñanô êsa êpi êsêac to lau, ta sêngônj Jerusalem nañ, ma lau Juda.’”

³² Go Jeremia kêkôc papia wakuc ma kêkênj gêdênj Neria latu ñac-keto-papia-waga Baruk. ñac tau keto biñ samob, tañ Jeremia kêsôm ma gêc papia, tañ Judanênj kiñ Jojakim kêkênj ja geñ nañ, ma gêjac têku biñ ñagêdô taêsam gêwiñ.

37

Jeremia gêngônj kapoacwalô

¹ Kiñ Babelña Nebukanesar kêkênj Josia latu Sedekia kêtû kiñ anja gamênj Judaña, ma gêjam gôliñ gêjô Jojakim latu Konia su. ² Mago Sedekia to nê sakiñwaga ma lau gamênj taña sêkênj tañeñ Apômtaunê biñ, tañ kêsôm kêsâ propete Jeremia awa nañ atom.

³ Kiñ Sedekia kêsakiñ Selemia latu Jehudi agêc Maseia latu dabuñwaga Sepania gêdênj propete Jeremia ma sêsôm gebe “Oteñ mec êtu aêacña êndênj aêacnênj Apômtau Anôtô.”

⁴ Gêdênj tonañ Jeremia kêsô kêsâ gêwiñ lau gêmôa gebe sêkênj eñ gêngônj kapoacwalô atom tageñ. ⁵ Gêdênj tonañ Paraonê siñwaga toñ teñ sêsa anja Aiguptu sêmênj ma lau Kaldeaña tañ sêgi Jerusalem auc nañ, sênjô biñ tonañ ñawae, tec sêwi Jerusalem siñ ma sêc sêja.

⁶ Go Apômtaunê biñ gêdênj propete Jeremia gebe ⁷ “Apômtau, Israelnênj Anôtô, kêsôm biñ tonec gebe Ôsôm biñ tonec êndênj Judanênj kiñ, tañ kêsakiñ aôm gôdênj aê gômônj gebe ôtu kênac aê nañ, gebe ‘Ôlic acgom, Paraonê siñwaga, tañ sêmênj gebe sênam aôm sa nañ, oc sêc sêmu sêna nêñ gamênj êtiam. ⁸ Lau Kaldea oc sêmu sêmênj ma sênac siñ êndênj malac tonec. Êsêac oc sêku malac tau tulu ma sêkênj ja êniñ. ⁹ Apômtau kêsôm biñ

tonec gebe Ansau taôm ma asôm gebe “Lau Kaldea oc sêmoa jaêc aêac,” nec atom gebe êsêac sêc oc sêna samucgeŋ atom. ¹⁰ Ma amac embe aku lau Kaldea nêŋ siŋwaga samob, taŋ sênac siŋ êndêŋ amac naŋ, tulu e nêŋ lau tokamocgeŋ embe sêmoa, tec lau tonarŋ oc sêndi aŋga nêŋ becobo ma sêkêŋ ja êniŋ malac tonec.’”

¹¹ Gêdêŋ taŋ lau Kaldea nêŋ siŋwaga sêwi Jerusalem siŋ kêtû Paraonê siŋwaga têdabiŋ êsêacŋa naŋ, ¹² Jeremia gêdi aŋga Jerusalem gebe êna Benjaminnê gamêŋ gebe êmansaŋ nê nomlênsêŋ ŋabiŋ êwiŋ nê lau. ¹³ Eŋ gêdê lasê Sacgêdô Benjaminŋa gêdêŋ siŋwaga teŋ, nê ŋaê Iria, gejob sacgêdô tau. Iria eŋ Hanania latu Selemia nê latu. Eŋ kêkôc propete Jeremia tôŋ ma kêsôm gebe “Aôm gobe ôec ôndêŋ Kaldeawaga ôna.” ¹⁴ Ma Jeremia kêsôm gebe “Aôm kôsau, aê jaêc jandêŋ Kaldeawaga jana atom.” Mago Iria kêkêŋ taŋa eŋ atom. Eŋ kêkôc eŋ tôŋ ma gêwê eŋ gêdêŋ kasêga gêja. ¹⁵ Ma kasêga têntac ŋandaŋ gêdêŋ Jeremia ma sêjac eŋ to sêkêŋ eŋ gêŋgônŋ kapoacwalô aŋga ŋac-keto-papiawaga Jonatan nê andu. Gêdêŋ ŋasawa tonarŋ êsêac sêjam andu tonarŋ ôkwi kêtû andu kapoacwalôŋa teŋ.

Sedekia gêjam biŋgalôm gêwiŋ Jeremia

¹⁶ Êsêac sêkêŋ Jeremia gêŋgônŋ andu tonarŋ ŋabalêŋ, taŋ gêc nom ŋalêlôm naŋ, ma gêmoa tonarŋ bêc taêsam. ¹⁷ Ma bêc teŋ kiŋ Sedekia kêsakiŋ ŋac teŋ gebe êkôc Jeremia. Ma kiŋ kêtû kênac eŋ kelecgeŋ aŋga nê andu ma kêsôm gebe “Apômtaunê biŋ teŋ gêc aômŋa me masi.” Jeremia gêjô eŋ awa gebe “Aec, gêc.” Go eŋ kêsôm gebe “Aôm oc ôsêp kiŋ Babelŋa lêma.” ¹⁸ Ma Jeremia kêsôm gêdêŋ kiŋ Sedekia gêwiŋ gebe “Aê gagôm keso ondod gêdêŋ aôm me gêdêŋ nêŋ sakiŋwaga me gêdêŋ nêŋ lau, tec kôkêŋ aê gaŋgônŋ kapoacwalô. ¹⁹ Amacnêŋ propete, taŋ seoc biŋ lasê gêdêŋ aôm ma sêsôm gebe ‘Kiŋ Babelŋa oc êmêŋ ma ênac siŋ êndêŋ amac me êndêŋ gamêŋ tonec atom’ naŋ, sêmoa ondod. ²⁰ O ŋoc ŋatau kiŋ, ôŋô ŋoc biŋ, tec kateŋ aôm lêna-lêna nec, ôsakiŋ aê jamu jana ŋac-keto-papiawaga Jonatan nê andu êtiam atom. Embe ôsakiŋ aê jana, oc jamac endu.” ²¹ Amboac tonarŋ kiŋ Sedekia kêtatu nê lau, tec sêkêŋ Jeremia gêŋgônŋ siŋwaga, taŋ sejob gamêŋ naŋ, nê malacluŋ ma sêkêŋ polom samuc teŋ, taŋ sêkôc aŋga lausêpac-polomwaga nêŋ naŋ, gêdêŋ eŋ kêtôm bêcgeŋ e polom samob gêbacnê aŋga malac. Sêgôm amboac tonarŋ gêdêŋ eŋ ma gêŋgônŋ siŋwaga, taŋ sejob gamêŋ naŋ, nêŋ malacluŋ.

38

Sêjam Jeremia sa aŋga sê

¹ Ma Matan latu Sepatia agêc Pasur latu Gedalia ma Selemia latu Jukal agêc Malkia latu Pasur sêŋô biŋ, taŋ Jeremia kêsôm gêdêŋ lau samob gebe ² “Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe Lau, taŋ sêmoa malac tonec naŋ, oc sêmac êndu ŋa siŋ me tôbôm me gêmac sec. Mago lau, taŋ sêsa dêndêŋ lau Kaldea sêna naŋ, oc sêmoa mateŋ jali. Êsêac sêsêp siŋ sawa nasêmoa tomateŋ jaligeŋ. ³ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe Malac tonec oc êsêp kiŋ Babelŋa nê siŋwaga lemeŋ ma oc sêku malac tau tulu biŋŋanôgeŋ.”

⁴ Go kasêga sêsôm gêdêŋ kiŋ gebe “Ôsôm gebe sênac ŋac tonec êndu gebe ênê biŋ tonarŋ oc êŋgôm lausiŋ, taŋ gacgeŋ sêmoa malac naŋ, to lau samob lemeŋ êtu goloŋ. ŋac tonec taê gêjam biŋ lau sêmoa ŋajamŋa atom, eŋ taê gêjam biŋ lau têtap gêŋwapac saŋageŋ.” ⁵ Kiŋ Sedekia kêsôm gebe “Alic acgom, eŋ kêsêp amac lememe sugac gebe kiŋ kêtôm gebe enseŋ amacnêŋ biŋ su atom.” ⁶ Amboac tonarŋ êsêac sêkôc Jeremia tôŋ ma sêbaliŋ eŋ kêsêp kiŋ latu Malkia nê bukom ŋasê, taŋ gêc siŋwaganêŋ malacluŋ naŋ. Êsêac sêlêwaŋ Jeremia ŋa lêpoa. Mago bu kêpoac sê tau atom, ŋalemoŋgeŋ. Tec Jeremia kêsêp jakêkô lemoŋ ŋalêlôm.

⁷ Mago kiŋnê andu ŋasakiŋwaga teŋ aŋga Aitiopia, ênê ŋaê Ebedmelek, gêŋô ŋawae gebe sêbaliŋ Jeremia kêsêp bukom ŋasê. Eŋ gêmoa kiŋnê andu ma kiŋ tau gêŋgônŋ Sacgêdô Benjaminŋa. ⁸ Tec eŋ gêwi kiŋnê andu siŋ ma gêdêŋ kiŋ gêja jakêsôm gebe ⁹ “O ŋoc ŋatau kiŋ, gêŋ samob, taŋ lau tonec sêgôm gêdêŋ propete Jeremia naŋ, samob sec, êsêac sêbaliŋ eŋ kêsêp bukom ŋasê gebe naêmac êndu gebe polom teŋ gêc malac

atomanô.” ¹⁰ Go kiñ kêjatu ñac Aitiopiaña Ebedmelek gebe “Ôkôc lau tâlêac anğa tonec sêwiñ aôm ma aê propete Jeremia sa anğa sê gebe êmac êndu atom.” ¹¹ Go Ebedmelek kêkôc lau sêwiñ eñ ma sêja kiñnê andu jasêsô balêm ñakwêña sêja ma eñ kêkôc obo gêngic to ñakwê langwa anğa tônê jakêlêwanğ gêñ tau ña lêpoa kêsêp sê gêdêñ Jeremia gêja. ¹² Go ñac Aitiopiaña Ebedmelek kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Ôkêñ obo langwa tonanğ êsô kasumlabu êtu suñ gebe lêpoa êniñ aôm atom.” Tec Jeremia gêgôm amboac tonanğ. ¹³ Ma êsêac sê eñ sa ña lêpoa kêpi gêmêñ ma sêkam eñ sa anğa sê. Sêgôm amboac tonanğ tec Jeremia jagêñgôn siñwaga, tañ sejop gamêñ nanğ, nêñ malacluj kêtiam.

Sedekia gebe êñô biñ anğa Jeremianê

¹⁴ Kiñ Sedekia kêsakiñ lau gebe sêkôc propete Jeremia. Êsêac sêwê eñ gêdêñ kiñ, tañ gêngôn Apômtaunê lôm dabuñ ñasacgêdô kêtú tâlêacña nanğ sêja. Kiñ kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Aê oc jatu kênac biñ teñ êndêñ aôm. Ônsa biñ teñ auc êndêñ aê atom.”

¹⁵ Jeremia kêsôm gêdêñ Sedekia gebe “Aê embe jasôm biñ tau êndêñ aôm, oc ôsôm êndêñ lau gebe sênac aê êndu biññanôgeñ. Ma embe jawa lêñ êmoasiñ aômña sa êndêñ aôm, oc ôkêñ tañem aê atom.” ¹⁶ Go kiñ Sedekia kêtôc lêma kelecgeñ gêdêñ Jeremia gebe “Kêtu Apômtau, tañ kêkêñ aêac tamoa materñ jali nanğña, aê jasôm biññanôgeñ gebe oc janseñ aôm su atom me jakêñ aôm ôsêp lau tonec, tañ sebe sênac aôm êndu nanğ, lemeñ atom amboac tonanğeñ.”

¹⁷ Go Jeremia kêsôm gêdêñ Sedekia gebe “Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô to lau Israel nêñ Anôtô, kêsôm biñ tonec gebe Aôm embe ôkêñ taôm ôsêp kiñ Babelña nê kasêga lemeñ, go ônam samuc ma ja êniñ malac tonec su atom, ma aôm to nêñ gôlôac oc amoa matem jali. ¹⁸ Mago aôm embe ôkêñ taôm ôndêñ kiñ Babelña nê kasêga atom, go malac tonec êsêp lau Kaldea lemeñ ma êsêac sêkêñ ja êniñ malac tau ma aôm ôwê êsêac lemeñ sa atom.” ¹⁹ Ma Sedekia kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Aê katêc Judawaga, tañ sêc dêdêñ lau Kaldea sêja. Moae lau Kaldea sêkêñ aê jandêñ êsêac ma êsêac oc sêñgôm aê sec.” ²⁰ Mago Jeremia kêsôm gebe “Oc sêkêñ aôm ôndêñ êsêac atom. Galoc aôm tañam wamu Apômtau awa, tañ kasôm gêdêñ aôm nanğ, go ênam aôm sa ma ônam samuc. ²¹ Mago aôm embe ondec ma ôkêñ taôm ôndêñ êsêac atom, go biñ, tañ Apômtau kêtôc gêdêñ aê nanğ, êtu tônğ gebe ²² Ôlic acgom, oc sêwê lauo samob, tañ sêñgôn Judanêñ kiñnê andu nanğ, sêsa dêndêñ kiñ Babelña nê kasêga sêna ma êsêac oc sêsôm gebe

‘Nem lau, tañ ôliñ andañ aôm nanğ, sêsau sêoc aôm to sêkôninğ aôm tônğ.

Galoc kôka taôm su kôsêp lemeñ jakôkô ma êsêac sêc sêja.’ ²³ Êsêac oc sêwê nêñ lauo to latômi samob sêsa dêndêñ lau Kaldea sêna, ma aôm taôm oc ôêc êsêac lemeñ su atom, kiñ Babelña oc êkôc aôm tônğ ma ja oc êniñ malac tonec.”

²⁴ Go Sedekia kêsôm gêdêñ Jeremia gebe “Ôkêñ biñ tonanğ êndêñ lau teñ sêñô atom, go ômac êndu atom. ²⁵ Kasêga embe sêñô ñawae gebe gajam biñgalôm gawiñ aôm, ma êsêac embe dêndêñ aôm sêwac ma sêsôm gebe ‘Ônac miñ biñ, tañ aôm kôsôm gêdêñ kiñ ma kiñ kêsôm gêdêñ aôm nanğ, êndêñ aêac, ônsa biñ teñ auc êndêñ aêac atom, go anac aôm êndu atom’ ²⁶ embe sêsôm amboac tonanğ, go ôsôm êndêñ êsêac gebe ‘Aê katerñ kiñ lêna-lêna gebe êsakiñ aê jamu jana Jonatannê andu êtiam atom. Embe jana, oc jamac êndu anğa tônê.’” ²⁷ Go kasêga samob dêdêñ Jeremia sêja ma têtú kênac eñ ma eñ gêjô êsêac aweñ kêtôm biñ, tañ kiñ kêsôm gêdêñ eñ nanğ. Tec êsêac sêwi eñ siñ gacgeñ gêmoa gebe ñac teñ tañasuñ gêjac biñgalôm tônê atom. ²⁸ Ma Jeremia gêñgôn siñwaganêñ malacluj e gêdêñ bêc, tañ ñacjo sêku Jerusalem tulu nanğ.

39:1–51:64 Nebukadnesar kêku malac Jerusalem tulu ma gêwê Judanêñ kiñ Sedekia jagêñgôn kapoacwalô anğa Babilon, mago kêgaboac Jeremia su. Gedalia kêtú gôliñwaga, mago saunğeñ, go sêjac eñ êndu kelecgeñ. Lau Juda ñagêdô sêc su sêja Aiguptu ma sêkac Jeremia gebe êwiñ êsêac. Anôtônê jaenğ, tañ kêkanônğ lau-m ñagêdô nanğ, kêsêp môkêlatu 46–51. Eñ kêsôm biñ mêtôcña lasê gêdêñ êsêac ma gêdêñ lau Aiguptu to Babilon amboac tonanğeñ.

52

Sedekianê gôlinj

¹ Sedekianê jala kêtû 21, go enj kêtû kinj. Enj gêjam gôlinj jala 11 gêngôn Jerusalem. Enj têna Jeremia anja Libna latuo Hamutal. ² Enj gêgôm genj, tanj gêjac Apômtau mataanô najam atom nanj, kêtôm Jojakim gêgôm. ³ Gênj tanj kêtap Jerusalem to Juda sa e Apômtau kêtinj êsêac su anja lanônêmna nanj, nam kêsêp Apômtaunê têtac nandanj.

Seku Jerusalem tulu

Ma Sedekia gêli tau sa gêdênj kinj Babelna. ⁴ Sedekia gêjam gôlinj jala 8 ma ajônj 10 ma nabêc 10 su, go kinj Babelna Nebukadnesar to nê sinwaga samob sêô lasê Jerusalem gebe sênac sinj. Êsêac sêgi Jerusalem auc ma sêmasanj gamênj to gênj sinjra najana najagêdô êtu sêku malac tau tuluja. ⁵ Amboac tonanj nacjo sêgi malac tau auc e kinj Sedekia nê jala gôlinjra kêtû 11. ⁶ Gêdênj jala tonanj naajônj kêtû aclê nabêc 9 tôbôm gêjam sêga anja malac tau, tec lau tau nênj mo masi samucgenj. ⁷ Go nacjo têtuc malac natunbôm nasawa tenj popoc. Tec kinj Sedekia to nê sinwaga samob sêlic ma sêc sêja. Êsêac sêwi malac tau sinj gêdênj gêbêc sêsa sacgêdô, tanj gêc tunbôm luagêc nasawa kêsi kinjê kôm saunja ma sepenj gamênj Arabagenj sêja. Gêdênj tonanj lau Kaldeanja sêgi malac tau auc sêmoa. ⁸ Mago lau Kaldea nênj sinwaga sêjanda kinj Sedekia e sê enj tônj anja gaboanj Jerikonja ma ênê sinwaga samob sêwi enj sinj ma sêc êlinj-êlinj. ⁹ Go sêkôc kinj tônj ma sejonj enj gêdênj kinj Babelna, tanj gêngôn Ribla anja gamênj Hamat nanj, sêja ma enj kêmetôc Sedekia. ¹⁰⁻¹¹ Kinj Babelna gêjac Sedekia latui êndu anja enj tau mataanô ma gêjac Judanênj lau towae samob êndu amboac tonanjenj anja Ribla. Ma kêsôm gêdênj nê lau gebe sêngunj Sedekia mataanô lasê ma sênsô enj tônj na kapoacwalô ki. Go kinj Babelna gêwê enj gêja Babel ma kêkênj enj gêngôn kapoacwalô e gêmac êndu.

Lau Juda sêngônj kapoacwalô

¹² Gêdênj ajônj kêtû lemenj tenja nabêc 10 sinwaga, tanj sejonj kinj Babelna nanj, nênj kasêga Nebusaradan, tanj gêjam sakinj kinj Babelna nanj, kêsô Jerusalem gêja. Gêdênj tonanj kinj Babelna Nebukadnesar gêjam gôlinj nê gamênj jala 19 su. ¹³ Ma Nebusaradan kêkênj ja genj Apômtaunê andu to kinjê andu ma Jerusalem naandu samob. Enj kêkênj ja genj andu kapôênj samob su. ¹⁴ Ma lau Kaldea nênj sinwaga, tanj sêwinj Nebusaradan nanj, têtuc tunbôm, tanj kêgi Jerusalem auc nanj, popoc samucgenj. ¹⁵ Ma kasêga Nebusaradan kêkôc lau nalêlôm sawa najagêdô to lau napopoc, tanj sêngônj malac nanj, ma lau, tanj sêc dêdênj kinj Babelna sêja nanj, ma lau lemenj mêtênja napopoc tônj. ¹⁶ Mago gêwi lau nalêlôm sawa najagêdô sinj gacgenj sêmoa gebe sênam kôm anja kôm wainja to kôm moja.

¹⁷ Ma lau Kaldeanja têtuc Apômtaunê andu naalê, tanj sêmasanj na ki jonjonj nanj, ma sac to bukom, tanj sêmasanj na ki jojonj kêkô Apômtaunê andu nalêlôm nanj, popoc-popocgenj ma sêkôc ki jonjonj tau sêja Babel. ¹⁸ Ma êsêac sêkôc ku to siac ma bôjanj to laclu ma gêjmalu nabulakôp to najênlêlôm samob, tanj sêmasanj na ki jonjonj kêtû sakinj lôm dabunja nanj, samobgenj su. ¹⁹ Êsêac sêkôc laclu saunj to laclu sêkênj wao kêsêpna ma suc to ku ma jakainj to gêjmalu nabulakôp ma laclu sênom wain kêsêpna su amboac tonanjenj. Sinwaganênj kasêga kêkôc gênj, tanj sêmasanj na gold to silber nanj, samob su. ²⁰ Alê kapôênj luagêc to bukom ma bulimakao kapoac 12 nakatu, tanj kêtû bukom tau nasac ma sac najagêdô, tanj kinj Salomo kêmasanj kêtû Apômtaunê andunja nanj, gênj samob tonanj naj êsêac sêmasanj na ki jonjonj. Ma ki samob tonanj nawapac sec, tec sêjam dônj kêtôm atom. ²¹ Alê kapôênj nadônj amboac tonec. Alê tau balinj amboac saka lemenj tenj, ma alê tau nadambê kêtôm lau têlêac sêmbôênj. Êsêac sêmasanj alê tau kêtôm gasuc tonjalêlôm ma nadani nadônj kêtôm lemenjlatu aclê. ²² Ma sêmasanj natêpôê tonatalô na ki jonjonj ma natêpôê nasawa, tanj sepenj natalô kêsêp nanj, kêtôm saka samuc tenj. Ma sêmasanj o to kananô nakatu na ki jonjonj amboac tonanjenj ma sêkênj genkalerj kêgi natalô tau auc. Alê kêtû luagêcna kêtôm tonanjenj. ²³ Kanano 96 genkalerj makej-makej ma kanano nakatu samob kêpi tagej kêtôm 100 genkalerj o nakatu nalêlôm.

²⁴ Ma siɲwaganêɲ kasêga kêkôc ɲac dabuɲsêga Seraia agêc dabuɲwaga, taɲ jakêsô eɲ ɲalabu naɲ, Sepania ma lau têlêac, taɲ sejop lôm dabuɲ ɲasacgêdô naɲ tônia. ²⁵ Aɲga malac Nebusaradan kêkôc Judanêɲ siɲwaganêɲ kasêga to lau 7, taɲ ôliɲ andanɲ kiɲ ma gacgeɲ sêmoa malac naɲ, ma siɲwaganêɲ kasêganê ɲac-keto-papiawaga, taɲ kêjaliɲ siɲwaga sa aɲga gamêɲ Judaɲa ma keto nêɲ ɲaê kêsêp ɲaêmôkê naɲ, ma lau gamêɲ Judaɲa 60, taɲ gacgeɲ semoa malac tau naɲ tônia. ²⁶ Ma Nebusaradan kêkôc êsêac tônia ma kêsakiɲ êsêac dêdêɲ kiɲ Babelɲa, taɲ gêɲgônia Ribla naɲ sêja. ²⁷ Ma kiɲ Babelɲa kêsôm, tec sêjac êsêac êndu aɲga Ribla, taɲ gêc gamêɲ Hamat. Tec lau Juda sêwi nêɲ gamêɲ siɲ ma sêwê êsêac jasêɲgônia kapoacwalô.

²⁸ Lau taɲ Nebukadnesar gêwê êsêac jasêɲgônia kapoacwalô naɲ, nêɲ namba tonec. Eɲ kêkôc lau Juda 3,023 gêdêɲ ênê jala gôliɲɲa kêtû 17. ²⁹ Ma gêdêɲ ênê jala gôliɲɲa kêtû 18 naɲ, eɲ gêwê lau 832 aɲga Jerusalem jasêɲgônia kapoacwalô. ³⁰ Ma gêdêɲ taɲ Nebukadnesarnê jala gôliɲɲa kêtû 23 naɲ, siɲwaganêɲ kasêga Nebusaradan gêwê lau Juda 745 jasêɲgônia kapoacwalô. Lau samob sêpi tageɲ têtôm 4,600.

Êsêac sêgaboac Jojakim su ma tetoc eɲ sa aɲga Babel

³¹ Kiɲ Judaɲa Jojakim gêɲgônia kapoacwalô jala 37 su. Gêdêɲ jala tonanɲ kiɲ Babelɲa Ewilmerodak kêkôc nê kôm gôliɲɲa sa. Tec jala tau ɲaajônia kêtû 12 ma ɲabêc 25 eɲ taê walô kiɲ Judaɲa Jojakim, tec kêgaboac eɲ su aɲga kapoacwalô. ³² Eɲ kêsôm biɲ malôgeɲ gêdêɲ eɲ ma kêkêɲ eɲ gêɲgônia lêpônia teɲ ɲaô ma ketoc eɲ sa kêlêlêc kiɲ ɲagêdô, taɲ sêmoa Babel naɲ su. ³³ Jojakim kêkwalec nê ɲakwê kapoacwalônia su ma geɲ gêɲ gêɲgônia kiɲnê tebo kêtôm bêc samob ɲapanɲ e gêmac êndu. ³⁴ Ma kiɲ kêkêɲ gêɲ ɲagêdô, taɲ eɲ kêpô lêna naɲ, gêdêɲ eɲ kêtôm bêc samob, taɲ eɲ gêmoa mata jali naɲ, e gêmac êndu.

Jeremianê TaŊiboa

TaŊiboa lemeŋ teŋ kêsêp buku tonec ŋalêlôm. TaŊiboa tau ŋam gebe ŋacjo sesen malac Jerusalem su ma sêwê lau jasêŋgôn kapoacwalô aŋga Babilon gêdêŋ jala 586 gêmuy Kilisi gêmêŋ nom. Biŋ ŋawapac gêjam sêga aŋga buku tonec, mago biŋ takêŋ gêwiŋ Anôtôŋa to takêŋ materŋ têm, taŋ gêc nêmnja naŋ, gêc buku ŋalêlôm amboac tonanŋeŋ. Kêtôm jalageŋ Judawaga taêŋ gêjam ŋacjo sesen Jerusalem su gêdêŋ jala 586 gêmuy Kilisi gêmêŋ nomŋa ŋabiŋ ma sêjam dabuŋ mo to têtanŋ taŊiboa tonec aŋga nêŋ lôm dabuŋ ŋamuŋa.

3

Ŋagêjô ma sêjam tauŋ ôkwi to sêkêŋ materŋ

- ¹ Aê ŋac teŋ, taŋ kêjala gêŋwapac gêdêŋ Anôtô kêkêŋ ŋagêjô naŋ.
- ² Eŋ kêtiŋ aê to kêjanda aê kasêp ŋakesec ŋalêlôm gaja, naŋ ŋawê teŋ kêsa atom.
- ³ Ma gêjac aê kêtiam-kêtiam popocgeŋ ma taê labu masi.
- ⁴ Eŋ gêjac aê ôlic lasê ma ŋoc ŋatêkwa popocgeŋ.
- ⁵ Eŋ kêkêŋ aê ganŋôn kapoacwalô gêŋwapac to katêc taucŋa.
- ⁶ Eŋ kêkêŋ aê gamoa ŋakesec kêtôm gêŋmatê lanŋwa teŋ.
- ⁷ Eŋ gêsô aê tônŋ ŋa kapoacwalô ŋajaŋa. Katu ŋac kapoacwalônŋa, taŋ jaêc su êtôm atom.
- ⁸ Aê gamôêc ma katanŋ gebe sênam aê sa. Anôtô gedec gebe êkêŋ taŋa ŋoc môêc.
- ⁹ Eŋ gêbôc ŋoc intêna samob auc ŋa poc sagiŋ. Eŋ gêgôm ŋoc lêŋ kêtû poalic.
- ¹⁰ Eŋ gêdib aê amboac bôc saleŋŋa ber kêboanŋ pusup tageŋ kêpi aê amboac lewe teŋ.
- ¹¹ Eŋ kêjanda aê aŋga intêna ma kêkac aê popoc, go gêwi aê siŋ.
- ¹² Eŋ kêkêkam talam ma kêkêŋ aê katu ênê sôb ŋasokoc.
- ¹³ Eŋ kêpê nê sôb kêsô ŋoc ŋalêlôm ŋanônŋeŋ
- ¹⁴ e lau samob sêômac kêpi aê ma katu biŋ susuŋa gêdêŋ êsêac samob kêtôm bêc samucgeŋ.
- ¹⁵ Eŋ kêkêc bu ŋamakic kêsêp koclabeŋ ma kêsalê aê auc ŋa gêŋ to bu ŋamakic.
- ¹⁶ Eŋ gêgôm lucluŋ kikec-kikec kêpi ganŋac ma ganŋôn wao ŋalêlôm.
- ¹⁷ Ŋoc katuc kêjala wama atom. Aê kaliŋ ŋalêlôm ŋajamŋa siŋ.
- ¹⁸ Amboac tonanŋ tec kasôm gebe “Ŋoc ŋawasi gêjaŋa su ma kakêŋ matoc Apômtauŋa amboac tonanŋeŋ.”
- ¹⁹ Taêc gêjam ŋoc gêŋwapac to gamoa jageonŋa tonanŋ kêtôm ŋamalic sec.
- ²⁰ Aê taêc gêjam biŋ tonanŋ ŋapanŋ ma kêkônŋiŋ aê katuc tônŋ.
- ²¹ Mago biŋ kakêŋ matocŋa gêmu gêmêŋ gêdêŋ aê taêc gêjam biŋ tageŋ tonec gebe
- ²² Apômtaunê moasiŋ gêjac pep su atom ma nê taê labu gêbacnê su atom tageŋ.
- ²³ Bêbêcgeŋ samob mênkêtu wakuc, aômnêm biŋ ŋanêŋ gêjam sêga.
- ²⁴ Katuc kêsôm lasê gebe “Apômtau kêtû ŋoc gêŋlênsêm, tec jakêŋ matoc eŋ.”
- ²⁵ Apômtau eŋ ŋac gabêjam gêdêŋ aêac, taŋ akêŋ materŋ eŋ, gêdêŋ lau, taŋ tonêŋ ŋalêlôm sesom eŋ samucgeŋ naŋ.
- ²⁶ Daônŋ Apômtau gebe mênênam aêac kêsi ŋa awenmêgeŋ nec gêŋ ŋajamgoc.
- ²⁷ Ŋac teŋ embe êôc nê gêŋwapac ênac m êndêŋ eŋ ŋapalêgeŋ oc êmoasiŋ eŋ ŋajam.
- ²⁸ Apômtau embe êkêŋ gêŋwapac naênsac eŋ, naŋ ênam tau tônŋeŋ êŋgônŋ nê tauŋa.
- ²⁹ Eŋ êmbôc awasuŋ auc, ec êmac êndu samucgeŋ atom.

- 30 Eŋ êtôc alianô êndêŋ ŋac, taŋ kêtap eŋ naŋ, ma êkêŋ tau êndêŋ lau sêŋgôm eŋ maja êsa e êoc eŋ tôŋ.
- 31 Gebe Apômtau eŋ taê walô ŋam, tec êtiŋ su enderŋ tôŋgeŋ atom.
- 32 Eŋ embe êkêŋ gêŋwapac êtap aêac sa oc taê walô aêac êtiam gebe gabêjam gêjam eŋ auc
- 33 gebe êkêŋ gêŋwapac to ŋandaŋ tonarŋ kêmoasiŋ eŋ atom.
- 34 Apômtau kêjala embe sêkôniniŋ aêac katunŋ sêsêp kapoacwalô,
- 35 embe sêŋgamiŋ biŋgêdêŋ, taŋ eŋ kêkêŋ gêdêŋ aêac naŋ,
- 36 embe sênam biŋgêdêŋ ôkwi arŋga gamêŋ mêtôcŋa, eŋ kêjala.
- 37 Apômtaunê ŋalêlôm ŋanô kêsa ŋapaŋ.
- 38 Biŋ ŋajam to biŋ sec oc mênêsa êtôm taugerŋ êtu ênê jatunŋ.
- 39 Embe sêkêŋ ŋagêjô êtu aêacnêŋ secŋa, naŋ tali aweŋ sa êtu asagerŋa.
- 40 Tasala to tansaê nêŋ lêŋ ma tamu dandêŋ Apômtau tana.
- 41 Daôc lemeŋ to ŋalêlôm sa êndêŋ Anôtô undambêŋa gebe
- 42 “Aêac agêli to ali tauŋ sa ma aôm Apômtau kôsuc ma biŋ ôkwi atom.
- 43 “Aôm kôkwa taôm auc ŋa têmtac ŋandaŋ ma kôjanda aêac ma gôjac aêac ŋa taêm walô masigerŋ.
- 44 Aôm kôkwa taôm auc ŋa tao gebe aêacma mec êsô wacêtap aôm sa atom.
- 45 Aôm gôgôm aêac atu nom samucgeŋ ŋalênduc to gêŋgambu.
- 46 “Aêacma ŋacjo sêpêlê to sêsu aêac susu.
- 47 ŋalêlôm ŋatutuc ma gêŋwapac kêkôm aêac auc ma aêac amoa atêc tauŋ to alendec ŋanôgeŋ.
- 48 ŋoc matocsulu kêsêwa amboac bu kapôêŋ gebe aêŋoc lau samob sêjaŋa.
- 49 “Matocsulu keselerŋ gê tôŋgeŋ
- 50 e Apômtau êtu kêniŋ arŋga undambê ma êlic aêac.
- 51 ŋoc ŋalêlôm ŋawapac ŋanôgeŋ gebe gêlic gêŋ, taŋ kêtap aêŋoc lauo malacŋa sa naŋ.
- 52 “ŋacjo taŋ sedec aê ŋam masigerŋ naŋ, nêŋ lip gêjac aê amboac moc.
- 53 Êsêac sêbaliŋ aê tomatoc jaligerŋ kasêp sê ma sêsabi poc gêŋgônŋ sêawa auc.
- 54 Bu gêjam aê auc. Aê taêc gêjam gebe ‘Aê gabacgac.’
- 55 “O Apômtau, arŋga sê ŋalêlôm aê gamôêc gêdêŋ aôm,
- 56 ma gêdêŋ taŋ aê katerŋ aôm gebe ‘Ôŋô ŋoc môêc’ naŋ, aôm kôkêŋ tarjam.
- 57 Aôm gôjô aêŋoc biŋ ma kôsôm gebe ‘Ôtêc taôm atom.’
- 58 “O Apômtau, aôm mênêgôjam aê sa to gôjam aê katuc kêsi.
- 59 O Apômtau, aôm gôlic gêŋ geo, taŋ sêgôm gêdêŋ aê naŋ. Ômêtôc aê naêndêŋ.
- 60 Aôm kôjala ŋacjo nêŋ têmtac gedec aêŋa ma sêgôm gêŋlêlôm taêsam kêtu aêŋa.
- 61 “O Apômtau, aôm gônô êsêacnêŋ biŋ kêsi-kêsi, nêŋ gêŋlêlôm samob kêtu aêŋa.
- 62 Sêsôm biŋ kêtôm bêc samob ma sêkic biŋ kêtu aêŋa.
- 63 Gêdêŋ bêbêc e oc kêsêp êsêac têtariŋ pêlê aê.
- 64 “O Apômtau, ôkêŋ ŋagêjô êndêŋ êsêac êtôm gêŋ, taŋ sêgôm naŋ.
- 65 Ôpuc boa êsêac ma ôkêŋ êsêac sêŋgônŋ togêŋwapac ŋanôgeŋ.
- 66 Ôjanda êsêac to onserŋ êsêac su samucgeŋ arŋga nom.”

Esekiel

Propete Esekiel gêmôa nom gêdênj tañ sesen malac Jerusalem su gêdênj jala 586 gêmuñ Kilisi gêmênj nomña nañ. Eñ gêjam sakinj lau, tañ sêngônj kapoacwalô anja Babilon to êsêac, tañ sêngônj Jerusalem nañ. Buku tau gêwa tau kékôc gêja ñasêbu aclê gebe

1. Mòkêlatu 1–24 Propete kékênj puc nê lau gebe ñacjo oc sêku Jerusalem tulu ma senseñ malac tau su ênaña.
2. Mòkêlatu 25–32 Apômtau kékênj jaen gebe êmêtôc lau-m toê-toê, tañ sêkônij ênê lau to sêwê êsêac seogenj nañ.
3. Mòkêlatu 33–39 Gêdênj tañ Jerusalem gêjaña su nañ, Apômtau gêjac nê lau têtac tônj to gêjac mata gêdênj êsêac gebe êmoasiñ êsêac êndênj têm, tañ gêc nêmña nañ.
4. Mòkêlatu 40–48 Esekiel gêlic lôm dabuñ wakuc to ñagênjlêlôm ma gêwa Judawa-ganênj lau-m wakuc sa amboac tonanjenj.

Esekiel kékênj gêwiñ ñanô ma gêlic ñakatu taêsam gêc nê ñalêlôm. Eñ gêlic ñakatu tau gêdênj tañ nê katu kainj teñ kêsanañ. Ma eñ gêwa nê jaen taêsam sa ña dônj, tañ gêjam nañ. Esekiel kékac lau gebe sênam tauñ ôkwi e nêñ ñalêlôm êtu wakuc ma eñ gêlênj binj tamenj gebe sejop nêñ latuñ ñapep. Eñ kêsôm lasê gebe kékênj mata lau sênam tauñ ôkwiña e nêñ lênj êtu wakuc. Esekiel eñ propetegenj atom, eñ dabuñwaga amboac tonanjenj. Kêtu tonanjenj eñ taê kêka ñanô gebe lôm dabuñ êtu wakuc ma lau sêmansañ tauñ e têtû lau dabuñ.

Anôtônê lêpônj

¹ Gêdênj jala kêtû 30 ñaajônj kêtû aclê ma ñabêc kêtû lemeñ teñ aê gamoa gawinj lau kapoacwalônja anja bu Kebar ñatali. Gêdênj tonanjenj undambê gênja ma galic ñakatu, tañ Anôtô gêsunj gêdênj aê nañ. ² Gêdênj ajônj tau ñabêc kêtû lemeñ teñ tonanjenj kinj Jehoiakin gêngônj kapoacwalô ñajala kêtû lemeñ teñ su ³ ma Apômtau kêsôm gêdênj Busi latu aê, dabuñwaga Esekiel, anja bu Kebar, tañ kêpoac Kaldeanênj gamênj nañ. Ma Apômtaunê ñaclai mêngêjam aê auc.

⁴ Aê gaôc matoc sa ma galic mu gêbuc ñatêna sec, tañ gêmênj anja gamênj gêmu kêsêpña (nodoña) totao kapôênjanô, tañ ñawasi kékôm aê auc to ja kêpêlanj kêsana gêmênj ñapanj nañ. Ma anja ja tau ñalêlôm aê galic amboac bras ñamondec-mondec. ⁵ Anja mutêna tau ñalêlôm aê galic ñakatu amboac gênj matenj jali aclê, tañ ñakatu amboac ñamalac. ⁶ Êsêac samob nêñ lañônjanô aclê-aclê to ñamagê aclê-aclê kêtômgeñ. ⁷ Êsêac enj kainj solop ma galic enj poap amboac bulimakao kapoac nêñ ma ñawasi to ñaôsic-ôsic amboac bras. ⁸ Êsêac lemeñ kêtôm ñamalacnênj ma kêsana anja nêñ ñamagê aclê-aclê ñakasunjabu. Ma êsêac lañônjanô to nêñ ñamagê amboac tonec gebe ⁹ Nêñ ñamagê luagêc gêlam e ñatêpôê kêmoasac tau ma êsêac embe sêsêlênj, go sêkac tauñ ôkwi-ôkwi teñ atom, sêsêlênj solopgeñ sêja.

¹⁰ Êsêacnênj lañônjanô ñakatu amboac tonec gebe Êsêac samob nêñ lañônjanô, tañ gêc nêmña nañ, ñakatu amboac ñamalac. Lañônjanô anônja amboac lewe ma lañônjanô gasênja amboac bulimakao to lañônjanô dêmôêmuña amboac momboanjenj. ¹¹ Êsêac sêlam nêñ ñamagê luagêc-luagêc gêmu kêpi e sêmoasac tau. Ma êsêac sêkwa ôlinj auc ña nêñ ñamagê luagêc-luagêc ñagêdô. ¹² Ma samob sêsêlênj solopgeñ sêja kêtôm ñalau gêjam gôlinj êsêac ma sêkac tauñ ôkwi teñ atom.

¹³ Anja gênj matenj jali tonanjenj ñalêlôm gênj teñ gêc, tañ galic amboac ja ñalana kêtôm dawenj ñawê ñaoleb-oleb kêsana. Ja tau ñawê kainj teñ ma ôsic kékac anja ja tau kêsana gêmênj. ¹⁴ Ma gênj matenj jali tau sêlêti sêja sêmênj—sêja sêmênj eb tagenj amboac ôsic kékac.

¹⁵ Gêdênj tañ aê kasala gênj matenj jali tonanjenj nañ, aê galic wil aclê sêkô nom, wil tau tagenj-tagenj kêtôm êsêacgeñ. ¹⁶ Wil aclê tonanjenj kêtôm taugenj, ñawasi amboac pocawa. Kêtôm wilgeñ wil teñ gêjac keso ñalêlômgeñ. ¹⁷ Embe sêsêlênj sêna gamênj tônê me ônê,

oc sêsêlên solopgey sêna, sêkac tauy ôkwi-ôkwi atom. ¹⁸ Ma materjanô gêjam wil samob n̄atali aucgey. ¹⁹ Ma gêy materj jali aclê tau embe sêsêlên, go wil sêsêlên sêwiñ êsêac. Ma gêy materj jali embe sêôn sa sêpi an̄ga nom, go wil sêôn sa amboac tonan̄gey. ²⁰ Gêy materj jali aclê sêsêlên kêtôm nêy n̄alau têtac gêwiñ ma wil dêdi sêwiñ êsêacgey gebe gêy materj jali nêy n̄alau gêjam gôliñ wil amboac tonay. ²¹ Amboac tonay têm samob nan̄ gêy materj jali tauy embe sêsêlên, go wil sêsêlên. Embe sêkô, go wil sêkô. Embe sêôn sa, go wil sêôn sa amboac tonan̄gey gebe gêy materj jali nêy n̄alau gêjam gôliñ wil.

²² An̄ga gêy materj jali môkên̄apac lôlôc gêy tey gêc, tañ galic amboac umbon̄ n̄awasi amboac glas kaiy tey, n̄aê kristal. ²³ An̄ga umbon̄ n̄alabu gêy materj jali tauy sêkô ma sêmêtôc nêy n̄amagê luagêc kêtômgey e tey nê kêmôasac êsêagêc, tañ sêkô ey makey-makey nan̄ nêy. Ma êsêac sêkwa nêy ôliñ auc n̄a nêy n̄amagê luagêc n̄agêdô. ²⁴ Gêdên̄ tañ sêsêlên nan̄, aê gan̄ô nêy n̄amagê n̄akicsêa amboac bu kapôên̄ n̄akicsêa ma amboac Apôm̄tau n̄aclai n̄atau nê awa to gamên̄ n̄adindiñ amboac siñwaga toñ kapôên̄ nêy n̄adindiñ. Gêdên̄ tañ sêkô n̄an̄ên̄ nan̄, sêgasuñ nêy n̄amagê ²⁵ Mago awa tey kêsa an̄ga umbon̄, tañ gêc êsêac môkên̄apac n̄aôn̄a nan̄ n̄apan̄gey.

²⁶ Ma an̄ga umbon̄, tañ gêc êsêac môkên̄apac n̄aôn̄a nan̄, n̄amakey aê galic gêy tey amboac lêpôn̄ sapir majan̄-majan̄na ma n̄akatu tey amboac n̄amalac gêngôn̄ lêpôn̄ tau n̄aô. ²⁷ Ma galic n̄akatu tau n̄amakey n̄aôn̄a n̄awasi amboac bras n̄amondec-mondec ma n̄amakey n̄alabuñ amboac ja n̄awaô. Ma n̄awê n̄awasi kaiy tey kêkôm n̄akatu samucgey auc. ²⁸ Ma n̄awê n̄awasi tau kêtôm kasômbuc, tañ kêkô tao n̄alêlôm nan̄. Apôm̄taunê n̄awasi n̄akatu tau tonay.

Apôm̄tau kêkalem Esekiel gebe êtu propete tey

Aê galic ma gau tauc gaêc lan̄ôcanô gêdên̄ nom ma gan̄ô awa tey, tañ kêsôm biñ nan̄.

2

¹ Ma ey kêsôm gêdên̄ aê gebe “N̄amalac latu, ôndi sa. Aê gabe jasôm biñ êndên̄ aôm.” ² Gêdên̄ tañ awa kêsôm biñ gêmoa nan̄, Apôm̄tau nê n̄alau kêsêp aên̄oc n̄alêlôm gêja ma gêôc aê sa jakakô ma aê gan̄ô awa tau kêsôm biñ gebe ³ “O n̄amalac latu, aê gabe jasakiñ aôm ôndên̄ lau Israel. Êsêac to nêy mimi sêli tauy sa to sêbuc dêmôên̄ aê e mên̄gêdên̄ galoc. ⁴ Êsêac gêsuntêkwa n̄ator̄ to tetoc aê sa atom. Aê jasakiñ aôm ôndên̄ êsêac ôna gebe ôsôm êndên̄ êsêac gebe Apôm̄taunê biñ tau tonec. ⁵ Êsêac lau toñ tey, tañ sêli tauy sa n̄asec, tec êsêac sêkên̄ taneñ me sêkên̄ taneñ atom, mago êsêac sêjala gebe propete tey gêmoa êsêac n̄alêlôm.

⁶ “N̄amalac latu, aôm ôtêc êsêac to nêy biñ atom. Gêy n̄atêkwa to locgôm oc sêkôm aôm auc ma ôngôn̄ alidêbu n̄aô, mago ôtêc êsêacnêy biñ to nêy lan̄ôn̄siboa atom gebe êsêac lau toñ tey, tañ sêli tauy sa n̄asec nan̄. ⁷ Aôm ôsôm n̄oc biñ êndên̄ lau toñ tey, tañ sêli tauy sa n̄asec nan̄, êsêac sêkên̄ taneñ me sêkên̄ taneñ atom.

⁸ “N̄amalac latu, aôm ôkên̄ taneñ biñ, tañ aê gabe jasôm êndên̄ aôm nan̄. Ôli taôm sa êtôm êsêac atom. Ôn̄a awamsuñ ma ôniñ gêy, tañ aê gabe jakên̄ êndên̄ aôm nan̄.”

⁹ Go aê galic lêma tey, tañ kêmêgôm papia toluñ tey nan̄, kêmêtôc tau gêdên̄ aê. ¹⁰ Ma lêma tau kêlain̄ papia tau ma galic teto biñ tan̄iboan̄a to biñ ijoc ma biñ ojaen̄a kêsêp makey-makey.

3

¹ Go Anôtô kêsôm gêdên̄ aê gebe “N̄amalac latu, ôniñ gêy, tañ gêc aôm lan̄ômnên̄na nan̄, ôniñ papia toluñ tonay, go ôna ma ôsôm biñ andên̄ lau Israel.”

² Amboac tonay aê gan̄a aocsuñ ma ey kêkên̄ luñ tau gêdên̄ aê gebe janiñ. ³ Ma ey kasôm gebe “N̄amalac latu, ôniñ papia tec kakên̄ gêdên̄ aôm nec e ênam têm̄tacsêga auc.” Aa gaey gêy tau ma kasaê n̄akana kêtôm lap.

⁴ Go Anôtô kasôm gebe “N̄amalac latu, ôndên̄ lau Israel ôna ma ôsôm n̄oc biñ lasê êndên̄ êsêac. ⁵ Aê jasakiñ aôm ôndên̄ lau toawey talô ma toawey n̄awapac nec atom, jasakiñ aôm ôndên̄ lau Israelgey. ⁶ Aê jasakiñ aôm ôndên̄ lau-m n̄agêdô, tañ sêsôm awey

jaba, tañ aôm gônô atom nañ atom amboac tonanjen. Embe jasakiñ aôm ôndên lau-m amboac tonañ, oc sêkên tañer aôm awam. ⁷ Mago lau Israel oc sêkên tañer aôm awam atom gebe êsêac dedec gebe sêkên tañer aê aoc. Bij tonañ ñam gebe lau Israel samob gêsuntêkwa ñaton ma nañ ñalêlôm ñadani. ⁸ Ôlic acgom, galoc aê jañgôm aôm lañômsiboa atôm êsêacnên ma têmbêlam ñajaña êtôm êsêac teñbeleñ. ⁹ Bijñanô, aê kakên aôm têmbêlam ñajaña kêtôm pocawa kaiñ teñ diamand su. Ôtêc êsêac atom ma êsêac lañôñsiboa êtakê aôm atom gebe êsêac lau toñ teñ, tañ sêli tauñ sa ñasec nañ.”

¹⁰ Go Anôtô kêsôm bij tonec gêwiñ gebe “Ñamalac latu, bij samob, tañ jasôm êndên aôm nañ, ênêc nêñ ñalêlôm ma ôkên tañam aê aoc tau. ¹¹ Gocgo ôndên nêñ lau, tañ sênğôn kapoacwalô nañ, ôna ma ôsôm êndên êsêac, tañ sêkên tañer me sêkên tañer atom gebe ‘Apômtaunê bij tau tonec.’”

¹² Go Anôtônê ñalau kêsip aê sa ma gêdên tañ Apômtau toñawasi gêdi nañ, aê ganô ôjô gêjam ñakicsêa kapôên anğa aê dêmoêcmuña. ¹³ ñakicsêa tau ñam kêsêp gêñ mateñ jali sêkac ñamagê kêpi tau ma wil kêsêlên gêwiñ êsêac. Ma ñakicsêa tau tonañ kêtôm ôjô ñakicsêa. ¹⁴ Go ñalau kêsip aê sa ma kêkôc aê gêc gêja. Ma aê gaêc gaja toñclaigen e ñalêlôm kêpuc aê ma Apômtaunê lêma kêkônin aê ñanôgen. ¹⁵ Tec aê gaô lasê lau kapoacwalôña, tañ sênğôn malac Tel Abib anğa bu Kebar ñatali nañ. Aê ganğôn êsêac ñalêlôm bêc 7 toñoc ñalêlôm gêmô aêgen kêtü gêñ, tañ galic to ganô nañ.

Apômtau kêkên Esekiel kêtü dibwaga teñ

¹⁶ Gêdên tañ bêc 7 gêjaña nañ, Apômtau kêsôm bij gêdên aê. ¹⁷ Eñ kêsôm gebe “Ñamalac latu, aê kakên aôm kôtu dibwaga lau Israelña. Êndên tañ ôñô bij êsa aocsuñ, nañ naôkên puc êsêac ônam aê lañôc. ¹⁸ Aê embe jasôm êndên ñac alôb-alôb teñ gebe eñ oc êmac êndü, mago aôm embe ôkên puc to ôsôm bij êndên eñ e êwi nê lêñ sec siñ ma êmoa mata jali nec atom, oc ñac alôb-alôb êmac êndü êtu nê secña, mago aôm oc ôwê ênê dec ñakaiñ. ¹⁹ Mago aôm embe ôkên puc ñac alôb-alôb ma eñ êwi siñ atom to ênam tau ôkwi anğa nê lêñ sec atom, go eñ oc êmac êndü amboac ñac alôb-alôb, mago aôm gôjam taôm kêsi.

²⁰ “Ma teñ. ñac gêdên teñ embe êwi nê lêñ gêdên siñ ma êñğôm sec ma aê jakên eñ êka selelec, eñ oc êmac êndü, gebe aôm kôkên puc eñ atom, tec eñ êmac êndü êtu ênê secña. Aê oc taêc ênam nê koleñ ñajam, tañ eñ gêgôm nañ, êtiam atom. Mago aôm oc ôwê nê dec ñakaiñ. ²¹ Mago aôm embe ôkên puc ñac gêdên teñ gebe êñğôm sec atom ma eñ embe endec sec, nañgo êmoa mata jali gebe eñ kêkên taña nêñ puc ma aôm oc ônam taôm katôm kêsi amboac tonanjen.”

Esekiel oc êtôm gebe êsôm bij atom

²² Ma Apômtau lêma gêsac aê ma eñ kêsôm gêdên aê gebe “Ôndi sa ma ôsa gaboan ôna. Aê gabe jasôm bij êndên aôm anğa tônê.”

²³ Amboac tonañ aê kasa gaboan gaja ma anğa tonañ aê galic Apômtaunê ñawasi kêtôm aê galic su anğa bu Kebar ñatali. Aê gau tauc lañôcanô gêdên nom, ²⁴ mago Apômtaunê ñalau gêjam aênoc ñalêlôm auc. Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe “Naôsô nêñ andu ma ôlai katam auc. ²⁵ O ñamalac latu, oc sêsô aôm tôn ña lêpoa ma aôm ôtôm gebe ôsa awê ôndên lau atom. ²⁶ Ma aê gabe jakên imbêlam êsap lômboam tôn gebe awammê êsa ma ôtôm gebe ônac biñsu êsêac atom gebe êsêac lau toñ teñ, tañ sêli tauñ sa sec nañ. ²⁷ Mago êndên tañ jasôm bij êndên aôm nañ, jandelec awamsuñ, go aôm ôsôm êndên êsêac gebe ‘Apômtau Anôtô nê bij tonec’. ñac tañ êkên taña nañ, êñô bij tau. ñac tañ endec nañ, endecgen gebe êsêac lau toñ teñ, tañ sêli tauñ sa sec nañ.”

4:1–17:24 Apômtaunê jaen ñagêdô, tañ Esekiel geoc lasê nañ, kêsêp ñasêbu tonec. Anôtônê bij kêkanôn Jerusalem, tañ ñacjo oc senseñ su nañ, ma lau, tañ ñacjo oc sêwê êsêac nasênğôn kapoacwalô nañ. Propete gêwa bij ñawapac ñam sa amboac tonañ. ñam kêsêp launên sakiñ gwamña to nêñ sec.

18

Lau samob sêwê nêj biñ jakaiñ êndên-êndêngej

¹ Apômtau kêsôm biñ gêdên aê gebe ² “Anğa gamêj Israel amac asôm-asôm biñgôliñ lanğwa tonec gebe

‘Tamerji señ wain ñanô matac
ma latunji luñluñ siñ-siñ.’
nañ ñam amboac ondoc.”

³ Apômtau kêsôm gebe “Aê gamoa matoc jali, tec jasôm êtu tôn gebe sêsôm biñgôliñ tonañ anğa Israel êtiam atomanô. ⁴ Ôlic acgom, aê katu lau samob katuñ ñatau. Aê katu tama katu ñatau to latu katu ñatau amboac tonañgej ma ñac, tañ êngôm sec nañ, êmac êndu.

⁵ “Ñac gêdên êsap biñsu tôn ma êsa nê lêt ñañêñgej. ⁶ Eñ êniñ gêt anğa anôtôi jaba nêt gamêj ñabau to êoc mataanô sa êndên Israelnêt gwam atom ma êngôm gêt mockaiñña êndên nê ñac jabañ eñ nê awê ma ênêc êwiñ, tañ ênam ôli ajôn nañ atom. ⁷ Eñ êkônij ñac teñ atom ma êngamiñ ñac teñ nê kamaclauñ atom. Eñ ênam geñgej atom. Eñ êkêt mo êndên lau, tañ mo êjô êsêac nañ, sêniñ to êkêt ñakwê êndên lau toôliñ ñaôma sêsô. ⁸ Eñ êkêt mone êndên lau, mago taê êka ñalakac atom ma eñ êka jaê mone êlêlêc su atom amboac tonañgej. Eñ êngôm sec atom ma êmêtôc launêt biñ naêndêngej. ⁹ Eñ êsa nê lêt êtôm ñoc jatu ma ejop ñoc biñsu ñapepgej. Ñac amboac tonañ eñ ñac gêdên ma êmoa mata jali. Apômtau Anôtô nê biñ tau tonañ.

¹⁰ “Ma latu, tañ ñac amboac tonañ êka lasê nañ, êjanço gêt su ma ênac ñamalac êndu ma êsa tamanê lêt gêdên atom, ¹¹ eñ êniñ gêt anğa anôtôi jaba nêt gamêj ñabau ma êngôm gêt mockaiñña êndên nê ñac jabañ eñ nê awê, ¹² ma êkônij lau ñalêlôm sawa to lau sêpô lêna tauñña ma ênam geñgej gêt to êngaminñ kamaclauñ ma êoc mataanô sa êndên gwam to êngôm gêt alôb-alôb, ¹³ êkêt mone êndên lau ma taê êka ñalakac to êka jaê mone êlêlêc su, oc êmoa mata jali me masi. Masianô. Eñ gêtôm gêt alôb-alôb samob tonañ, amboac tonañ eñ êmac êndu, ma oc êwê eñ tau êmac êndu ñakaiñ.

¹⁴ “Ma latu tañ ñac tau tonañ êka lasê nañ, êlic sec samob, tañ tama gêtôm nañ, ma êtakê to êngôm gêt samob tonañ atom, ¹⁵ eñ êniñ gêt anğa anôtôi jaba nêt gamêj ñabau to êoc mataanô sa êndên Israelnêt gwam atom ma êngôm gêt mockaiñña êndên nê ñac jabañ eñ nê awê atom. ¹⁶ Eñ êkônij lau to êjatu kamaclauñ ma êjanço gêt atom, mago êkêt mo êndên lau, tañ mo êjô êsêac nañ, sêniñ ma êkêt ñakwê êndên lau toôliñ ñaôma sêsô. ¹⁷ Eñ ejop lêma gebe êngôm gêt eso atom ma êkêt mone êndên lau, mago taê êka ñalakac to êka jaê mone êlêlêc su atom. Eñ ejop ñoc jatu to êsa nê lêt êtôm ñoc biñsu, oc êmac êndu atom, eñ êmoa mata jali biññanôgej. ¹⁸ Tagerñ ñac tau tama, tañ gêtôm gêt ñaclai sec to kêjanço launêt gêt ma gêtôm gêt ñajam gêdên nê lau nañ atom, oc êmac êndu êtu nê secña.

¹⁹ “Ma amac atu kênac gebe ‘Latu êoc ñandan êtu tamanê secña atom êtu asagenña.’ Latu kêsap biñsu tôn to têtac gêtwiñ biñgêdên ma gejob ñoc jatu samob ñañêñgej, tec eñ êmoa mata jali biññanôgej. ²⁰ Ñac tañ gêtôm sec nañ, êmac êndu. Latu êoc ñandan êtu tamanê secña atom ma tama êoc ñandan êtu latunê secña atom. Ñac gêdên êtap nê ñagêjô ñajam sa ma ñac sec êtap ñagêjô sec sa êtu nê secña.

²¹ “Mago ñac sec teñ embe êkac tau su anğa nê sec samob, tañ eñ gêtôm nañ, ma ejop ñoc jatu samob ma êsap ñoc biñsu tôn ma têtac êwiñ biñgêdên, nañ êmoa mata jali biññanôgej. Eñ êmac êndu atom. ²² Anôtô oc taê ênam nê sec, tañ eñ gêtôm nañ, êtiam atom. Eñ êmoa mata jali êtu biñgêdên, tañ eñ gêtôm nañña.” ²³ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Amac abe ñac sec teñ embe êmac êndu, oc jalic ñajam me. Masianô. Aê têtac gêtwiñ gebe jalic eñ ênam tau ôkwi ma êmoa mata jali.

²⁴ “Mago ñac gêdên teñ embe êwi nê lêt gêdên siñ ma êngôm sec to êngôm gêt alôb-alôb, tañ ñac sec gêtôm nañ, oc êmoa mata jali me masi. Masianô. Anôtô taê ênam ênê biñgêdên, tañ eñ gêtôm nañ, ñateñ atom. Eñ êmac êndu gebe eñ kêgêli biñsu ma gêtôm sec.

²⁵ “Mago amac asôm gebe ‘Anôtônê lêtj jagêdêj atom.’ Amac lau Israel, akêj tañem aê acgom. Ñoc lêtj jagêdêj atom me. Amac taôm nêj lêtj tonarj jagêdêj atom. ²⁶ Ñac gêdêj teñ embe êkac tau su aña bingêdêj ma êngôm sec, e êmac êndu. Eñ êmac êndu êtu sec, tañ eñ gêgôm narja. ²⁷ Ma ñac sec teñ embe êkac tau su aña sec, tañ eñ gêgôm narj, ma êsap biñsu têtj to têtac êwiñ bingêdêj, go ênam katu kêsi. ²⁸ Eñ gêjam tau ôkwi aña nê sec samob, tañ gêgôm narj, tec êmoa mata jali ma êmac êndu atom. ²⁹ Mago lau Israel sêsôm gebe ‘Apômtaunê lêtj jagêdêj atom.’ O lau Israel, amboac ondod. Aêñoc lêtj jagêdêj atom me. Aê gabe amacnêj lêtj jagêdêj atom.

³⁰ “O lau Israel, kêtj biñ tonarja aê gabe jamêtôc amac samob êndêj-êndêjgeñ êtôm nêj lêtj. Apômtaunê biñ tau tonarj. Amac embe ambu taôm to anam taôm ôkwi aña nêj keso atom, oc anaña êtu nêj secña. ³¹ Ambaliñ nêj sec samob, tañ agôm gêdêj aê narj, siñ ma amansarj nêj ñalêlôm to nêj katôm êtu wakuc. O lau Israel, amac abe amac êndu êtu agenja.” ³² Apômtau kêsôm gebe “Ñac teñ embe êmac êndu, oc jalic ñajam atom. Amboac tonarj anam taôm ôkwi gebe amoa matem jali.”

19:1–32:32 Jaerj ñagêdô, tañ kêsôm lasê gebe Anôtô êmêtôc nê lau narj, ma ñagêdô, tañ kêkanônj lau jaba, tañ sêñgônj sêsi Judawaga narj, kêsêp môkêlatu tonec.

33

Apômtau kêkêj Esekiel kêtj dibwaga teñ

¹ Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe ² “o ñamalac latu, ôsôm êndêj nêj lau gêj, tañ ñanô êsa êndêj noc, tañ jakêj siñ êsa gamêj êmêj. Lau gamêj tonarja sêjaliñ nêj teñ sa êtu dibwaga. ³ Eñ embe êlic ñacjo têtadabiñ, narj eñ ênac dauc êtarj gebe êkêj puc lau samob. ⁴ Embe teñ êñô, mago êkêj taña atom e ñacjo êô lasê ma ênac eñ êndu, go eñ tau êwê kaiñ êmac êndu ñatôp. ⁵ Eñ êmac êndu ñatôp ênêc eñ taña gebe eñ kêkêj taña puc atom. Embe eñ êkêj taña oc moac eñ êtôm gebe êc siñ su. ⁶ Mago dibwaga embe êlic ñacjo sêmêj ma ênac dauc êtarj atom ma êkêj puc lau atom e ñacjo sêô lasê ma sênac ñac teñ êndu, oc ñac tau ênaña êtu nê secña, mago dibwaga êwê ênê dec ñakaiñ.

⁷ “O ñamalac latu, aê jakêj aôm ôtu lau Israel nêj dibwaga. Êndêj tañ ôñô biñ teñ aña aêñoc narj, ôkêj puc êsêac ônam aê lañôc. ⁸ Aê embe jasôm êndêj ñac sec gebe Aôm ômac êndu, mago aôm embe ôkêj puc eñ gebe ênam nê lêtj ôkwi gebe êmoa mata jali narj atom, go eñ oc êmac êndu êtu nê secña, mago aôm ôwê ênê dec ñakaiñ. ⁹ Mago aôm embe ôkêj puc ñac sec ma eñ ênam tau ôkwi aña nê sec atom, oc êmac êndu êtu nê secña, mago aôm gôjam taôm katôm kêsi.

Lau sêwê nêj biñ ñakaiñ êndêj-êndêjgeñ

¹⁰ “Ma aôm ñamalac latu, ôsôm êndêj lau Israel biñ tau, tañ êsêac sêsôm narj gebe ‘Gêj sec to geo, tañ aêac agôm narj, kêkônij aêac têtj e abêlê. Aêac amoa materj jali amboac ondod.’ ¹¹ Aôm ôsôm êndêj êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm gebe Aê gamoa matoc jali biññanôgeñ, tec jasôm êtu têtj gebe ñac sec teñ embe êmac êndu, oc aê têtac ñajam atom. Ñac sec teñ embe ênam tau ôkwi to êmoa mata jali, aê oc têtac ñajam êsa. O lau Israel, anam taôm ôkwimañ, amac abe amac êndu êtu agenja.

¹² “Ma aôm, ñamalac latu, ôsôm êndêj nêj lau gebe Ñac gêdêj embe êngêli biñsu, go êna lêtj gêdêj ênam eñ kêsi atom. Ma ñac sec embe êwi nêj sec siñ, go nêj sec êku eñ tulu ênaña atom. Ñac gêdêj, tañ êngôm sec narj, oc êmoa mata jali atom. ¹³ Aê embe jasôm êndêj ñac gêdêj gebe êmoa mata jali ma eñ taê êka nêj lêtj gêdêj e êngôm sec, go aê taêc ênam ênê lêtj gêdêj teñ êtiam atom ma eñ êmac êndu êtu nêj secña. ¹⁴ Ma teñ. Aê embe jasôm êndêj ñac sec gebe amac êndu biññanôgeñ, mago eñ embe ênam tau ôkwi aña nê lêtj sec ma ejop ñoc jatu to êsap biñsu têtj ¹⁵ ma êngamiñ kamaclaup atom to êjô gêj, tañ kêjarjo su narj, ma êngôm biñsu, tañ kêtj aña gônj matem jali ñam narj, ñanô êsa to êngôm sec atom, narj êmoa mata jali biññanôgeñ, eñ êmac êndu atom. ¹⁶ Aê oc taêc ênam ênê sec, tañ gêgôm narj, ñaterj êtiam atom. Eñ gejob ñoc jatu to kêsap biñsu têtj, tec êmoa mata jali biññanôgeñ.

¹⁷ “Ma nê lau sêsôm gebe ‘Apômtaunê lên jagêdên atom.’ Mago aê gabe êsêacnên lên jagêdên atom. ¹⁸ Nac gêdên embe êwi nê lên gêdên sin ma êngôm sec, oc êmac êndu êtu tonan̄ja. ¹⁹ Ma nac sec embe êwi nê sec sin ma ejop noc jatu to êsap bin̄su tôn̄, oc êmoa mata jali êtu tonan̄ja. ²⁰ Mago amac asôm gebe ‘Apômtaunê lên jagêdên atom.’ O lau Israel, aê oc jamêtôc amac samob êtôm nê lên êndên-êndêngej.”

Nawae gebe Jerusalem ênan̄ja

²¹ Gêdên jala kêtû 12, tan̄ aêac angôn kapoacwalô nan̄, naajôn kêtû 10 nabêc 5 nac teñ, tan̄ gêc sin̄ an̄ga Jerusalem gêmên nan̄, mên̄gêô lasê aê ma kêsôm gebe “Êsêac sêku malac tulu.” ²² Gêdên kêtula, tan̄ gêmun̄ bêc nac tau gêô lasên̄ja nan̄, Apômtau lêma gêsac aê ma eñ kêkên̄ imbeloc kêtû golon̄ gêdên bêc, tan̄ nac tau gêô lasê nan̄, ma aê aocmê kêsa kêtiam atom.

Launên̄ sec

²³ Apômtau kêsôm bin̄ gêdên aê gebe ²⁴ “O namalac latu, lau tan̄ sên̄gôn̄ malac napopoc an̄ga lau Israel nên̄ gamên̄ nan̄, sêsôm gebe ‘Abraham eñ nac tageñ ma Anôtô kêkên̄ gamên̄ samucgeñ gêdên eñ. Mago aêac lau taêsam, tec galoc gamên̄ tau kêtû aêacnên̄ gên̄gac.’

²⁵ “Amboac tonan̄ ôsôm êndên̄ êsêac gebe Apômtau kêsôm gebe Aôm goeñ dec gêwin̄ namêsôm tau. Aôm gôjam sakin̄ gwam. Aôm gôjac lau êndu. Asageñ kêkên̄ aôm taêm gêjam gebe gamên̄ tau kêtû amacnêm. ²⁶ Aôm taêm kêka nêm sin̄. Amac agôm gên̄ alôb-alôb. Amac agôm mockain̄ gêdên̄ nêm lau wacban̄ amac nên̄ lauo. Asageñ kêkên̄ amac taêm gêjam gebe gamên̄ tau kêtû amacnêm.

²⁷ “Ôsôm êndên̄ êsêac gebe Apômtau kêsôm bin̄ tonec gebe Aê gamoa matoc jali bin̄nan̄ôgeñ, tec jasôm êtu tôn̄ gebe lau, tan̄ sên̄gôn̄ malac napopoc nan̄, lau oc sênac êsêac êndu. Êsêac tan̄ sên̄gôn̄ gamên̄ namagên̄ja nan̄, bôcbôm oc sêndan̄gôn̄ êsêac. Êsêac tan̄ sên̄gôn̄ malac najan̄ja me pocgêsun̄ nan̄, gêmac sec oc êngôm êsêac e sên̄an̄ja. ²⁸ Aê gabe jan̄gôm gamên̄ êtu gasan̄. Nên̄ naclai, tan̄ êsêac tetoc tauñ sa kêpi nan̄, oc êmbacnê. Ma gamên̄ Israel nalôc oc êtu gamên̄ sawa e nac teñ êtôm gebe êsa lôc n̄aintêna êtiam atom. ²⁹ Êndên̄ tan̄ aê jan̄gôm gamên̄ êtu gasan̄ êtu sêgôm gên̄ alôb-alôb nan̄ja, êsêac oc sêjala gebe aê Apômtau tau.”

Jaen̄ tan̄ propete kêsôm nan̄ nan̄ô

³⁰ “O namalac latu, nêm lau sêsôm bin̄ kêpi aôm sêkô tun̄bôm n̄agala to andu nasacgêdô. Êsêac sêsôm gêdên̄ tauñ gebe ‘Ajôc, tawac ma tan̄ô bin̄, tan̄ galoc gêmên̄ an̄ga Apômtaunê nan̄.’ ³¹ Amboac tonan̄ lau sêlin̄ tauñ japan̄-japan̄ amboac lau sêgôm-sêgôm ma noc lau sên̄gôn̄ sic sên̄gôn̄ aôm lan̄ômnêm̄ja to sên̄ô nêm bin̄, mago sên̄gôm nan̄ô êsa atom gebe bin̄dansan̄ gêc êsêac awen̄sun̄ ma nên̄ nalêlôm gêgôm mocsac awageñ. ³² Ma êsêac sêlic aôm amboac nac, tan̄ gêjam wê têtac gêwin̄ja n̄ajamgeñ to gêjac gên̄ wên̄ja nan̄. Êsêac sên̄ô aômnêm bin̄ samob, mago sên̄gôm n̄ateñ nan̄ô êsa atomanô. ³³ Ma êndên̄ nan̄ nêm bin̄ nan̄ô êsa-ma oc nan̄ô êsa bin̄nan̄ôgeñ-gocgo sêjala gebe propete teñ gêmoa êsêac nalêlôm.” * êndên̄ namu (Ep 1:14) † n̄abelo gebe eñ oc taê ênam nê tốp tonan̄. ‡ êtiam.

34

Lau Israel nên̄ gejobwaga

¹ Apômtau kêsôm bin̄ tonec gêdên̄ aê gebe ² “O namalac latu, oc bin̄ lasê êkanôn̄ lau Israel nên̄ gejobwaga. Oc bin̄ lasê ma ôsôm êndên̄ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm bin̄ tonec gebe Ojae, amac gejobwaga Israelja, amac ajop taômgeñ. Gejobwaganên̄ kôm gebe sejop domba nec atom me. ³ Amac aen̄ nalêsi to asô n̄akwê, tan̄ awa n̄a domba n̄adilulu ma abuc domba n̄ajam to aen̄ namêsôm tau, mago amac alôm domba tau atom. ⁴ Amac

* 33:33: Kamaclauñ: 1. kêtû n̄abelo gebe tatap nan̄ô tau sa † 33:33: 2. nac teñ embe ênam tốp teñ, go êkên̄ gên̄ teñ êtu ‡ 33:33: Malôgeñ embe ênac tốp tonan̄, go êtap nê gên̄ tau sa

apuc gêñ palê-palê tônia atom to agôm êsêac, tañ gêmac gêgôm êsêac nañ, ôliñ ñajam kêsa atom. Amac asabañ êsêacnêñ kamoc atom ma ajoj êsêac, tañ seo sic nañ, sa ma awê êsêac sêmu sêmên atom to asom êsêac, tañ sêjaña nañ, atom amboac tonañgeñ ⁵ Tec lau sêjac domba tau salij-salij e têtü bôcbôm samob nêñ gwada gebe nêñ gejobwaga masi. ⁶ Êsêac sêjac ñoc domba salij-salij e seo sic sêmoa lôc to gamên ñabau samob. Êsêac sêjac ñoc domba salij-salij e sêjam nom ñagamên samob auc. Ma ñac teñ gêjam jaom êsêac to gesom êsêac atom.

⁷ “Amac gejobwaga, galoc aña biñ, tañ aê Apômtau gabe jasôm êndên amac nañ acgom. ⁸ Aê gamoa matoc jali biññañgeñ, tec jasôm êtu tônia gebe Aênoc domba têtü bôcbôm nêñ gwada ma bôcbôm samob señ ñoc domba kêtü êsêacnêñ mo gebe domba nêñ gejobwaga masi. Aênoc gejobwaga sesom ñoc domba atom. Gejobwaga sêlôm tañgeñ ma sêlôm ñoc domba atom. ⁹ Kêtü biñ tonañ ñaiña amac gejobwaga akên tañem ñoc biñ acgom. ¹⁰ Aê Apômtau Anôtô jasôm lasê gebe aê oc jakalem gejobwaga gebe sêwa nêñ biñ sa. Aê oc jaka jaê ñoc domba aña êsêacnêñ ma janac jao gebe sejop ñoc domba êtiam. Ma gejobwaga sejop tauñ êtiam atom amboac tonañgeñ. Ma aê gabe janam ñoc domba kêsi aña êsêacnêñ awênsoñ e têtü êsêacnêñ gwada atom.”

Ñacgejob ñajam

¹¹ “Aê Apômtau Anôtô jasôm êndên amac gebe aê taucgeñ gabe jansom ñoc domba ma jajop êsêac. ¹² Aê gabe jajop êsêac êtôm ñacgejob gêjam jaom nê domba, tañ lau sêjac salij-salij sêmoa gamên samob nañ. Aê gabe janam ñoc domba kêsi aña gamên samob, tañ lau sêjac êsêac salij-salij gêdên ômbiñ to ñakesec kêkôm gamên auc nañ. ¹³ Aê gabe jakôc êsêac su aña gamên jaba tau ma jajop êsêac sa to jawê êsêac sêmu dëndên tauñ nêñ gamên sêmên êtiam. Aê oc jalôm êsêac aña lôc to gaboañ Israelña ma aña gamên tau ñamala ñajamanô. ¹⁴ Aê gabe jalôm êsêac ña gêgwan ñajam ma êsêac sêniñ gêgwan tau aña Israel ñalôc. Aña tônia êsêac sêlêwan tauñ aña gamên wale-wale ma sêniñ gêgwan ñajamanô aña Israel ñagamên. ¹⁵ Aê taucgeñ gabe jatu ñoc domba nêñ gejobwaga ma gabe jatap gamên sêlêwan tauñña teñ sa êtu êsêacña. Aê, Apômtau Anôtô tauc kasôm biñ tonañ.

¹⁶ “Aê gabe jansom êsêac, tañ sêjaña nañ, ma jajop êsêac, tañ seo sic nañ, sa to jawê êsêac sêmu sêmên ma jansambañ êsêacnêñ kamoc to jañgôm êsêac, tañ gêmac gêgôm êsêac nañ, ôliñ ñajam êsa, mago onañ, tañ toñalêsi ma toôliñwalô nañ, aê oc jansên su. Aê oc jatu êsêacnêñ ñacgejob gêdên tau.

¹⁷ “O ñoc domba, amboac tonañ aê, Apômtau Anôtô jasôm êndên amac gebe Aê gabe jamêtôc domba êndên-êndêngeñ ma jawa domba kapoac to noniñ kapoac êkôc. ¹⁸ Amboac ondoc amac ñagêdô aen gêgwan ñajamanôgeñ jakêtôm atom, tec amac aka gên, tañ amac aniñ atom nañ, popoc nec. Amac anôm bu ñakênkên, tec agôm onañ, tañ amac anôm atom nañ, ñamôp kêsa. ¹⁹ Ma aênoc domba ñagêdô oc sêniñ gêgwan, tañ amac aka popoc nañ, ma sênôm bu, tañ amac agôm ñamôp kêsa nañ.

²⁰ “Amboac tonañ aê, Apômtau Anôtô jasôm êndên amac gebe Aê tauc jamêtôc amac domba, tañ atôp e ñatêku masi nañ, to amac, tañ ôliñ ñasañ nañ. ²¹ Amac alêsuc domba palê-palê to asap êsêac ña nêm jabo e atiñ êsêac su aña toñ ñalêlôm. ²² Mago aê oc janam ñoc domba kêsi. Êsêac têtü nêm gwada êtiam atom. Aê oc jamêtôc domba samob êndên-êndêngeñ. ²³ Aê oc jakên ñoc sakiñwaga Dawid êtu êsêacnêñ gejobwaga. Eñ oc êlôm êsêac ma êtu nêñ ñacgejob ñanô. ²⁴ Aê Apômtau tauc gabe jatu êsêacnêñ Anôtô ma ñoc sakiñwaga Dawid êtu êsêacnêñ gôliñwaga. Aê, Apômtau kasôm biñ tonañ. ²⁵ Aê gabe jamoatiñ poac wamaña êndên êsêac ma jansoc bôcbôm sêwi nêñ gamên siñ, go ñoc domba sênçôn ñajamgeñ aña oba ma sênêc bêc aña saleñ.

²⁶ “Aê gabe janam mec êsêac to gamên, tañ kêgi ñoc lôc dabuñ auc nañ, ma jakên kom ênac êndên ñanoc solop. Kom tau oc êmoasiñ nom. ²⁷ Ka kômña ênam ñanô ma nom êkên gên êpi ñajamgeñ ma lau oc sêmoa ñajam aña tauñ nêñ nom. Ma aê embe jamô ñoc launên kapoacwalô êngic ma jajañgo êsêac su aña lau, tañ sêkônin êsêac tônia lemeñ e

sêmoa nêj tauŋŋa nanjo sêjala gebe aê Apômtaugoc. ²⁸ Lau tenterlatu oc sêjanjo êsêac êtiam atom ma gamêj ŋabôcbôm oc sêndanŋôj êsêac êtiam atom amboac tonanŋe. Êsêac oc sêmoa ŋajam ma teŋ êtakê êsêac atom. ²⁹ Aê oc jasê êsêacnêj kôm moasiŋŋa gebe mo êjô êsêac êndu anŋa gamêj tau êtiam atom. ³⁰ Ma êsêac samob oc sêjala gebe aê, Apômtau Anôtô jamoa jawiŋ êsêac ma lau Israel têtû aêŋoc lau. Aê Apômtau Anôtô, kasôm biŋ tau tonanŋ.

³¹ “Ŋoc domba amac, ŋoc domba ŋatonŋ, taŋ aê galôm nanŋ, atu ŋoc lau. Ma amacnêj Anôtô aê. Apômtau Anôtô kêsôm biŋ tau tonanŋ.”

35:1–36:21 Propete geoc biŋ lasê kêkanônŋ gamêj Edomŋa ma kêsôm lasê gebe lau Israel sêmu sêna nêj malacmôkê êtiam.

36

Lau Israel sêmoa ŋajam êtiam

²² “Amboac tonanŋ ôsôm êndêj lau Israel gebe Apômtau Anôtô kêsôm biŋ tonec gebe O lau Israel, gêj taŋ aê janŋôm nanŋ, aê janŋôm êtu amacŋa atom, aê janŋôm êtu aêŋoc ŋaê dabuŋŋa, taŋ amac agôm kêtû sec anŋa lau samob, taŋ amac aô lasê êsêac nanŋŋa. ²³ Aê oc jawaka ŋoc ŋaê towae ŋadabuŋanô sa. Ŋoc ŋaê kêtû sec anŋa tenterlatunêj, amac agôm ŋoc ŋaê kêtû sec. Ma tenterlatu sêjala gebe Apômtau aê. Aê Apômtau Anôtô kasôm biŋ. Aê oc jawaka tauc sa êpi amac gebe aê dabuŋ. ²⁴ Aê gabe jakôc amac su anŋa tenterlatunêj ma jajonŋ amac sa anŋa gamêj samob ma jawê amac amu andêj taôm nêj gamêj ana êtiam. ²⁵ Aê jansanem bu ŋawa êpi amac e atu selec. Aê jakwasij nêj ŋatêmui to nêj sakiŋ gwamŋa su ênaŋa. ²⁶ Aê gabe jakêj ŋalêlôm wakuc teŋ êndêj amac. Aê gabe jakôc nêj ŋalêlôm ŋadani su ma jakêj ŋalêlôm biŋmalôŋa êndêj amac. ²⁷ Aê oc jakêj ŋoc ŋalau êsêp amacnêj ŋalêlôm ma jajop gebe amac andanŋuc ŋoc biŋsu ma anŋôm jatu samob, taŋ kakêj gêdêj amac nanŋ, ŋanô êsa. ²⁸ Go amac oc anŋônŋ gamêj, taŋ kakêj gêdêj amacnêj mimi nanŋ. Amac atu aêŋoc lau ma amacnêj Anôtô aê. ²⁹ Aê gabe janam amac kêsi anŋa nêj ŋatêmui samob. Aê gabe jajatu nom gebe êkêj ŋanô taêsam gebe aôc tôbôm êtiam atom. ³⁰ Aê gabe jakêj ka ênam ŋanô to kôm ênam ŋanô êtu taêsam gebe tôbôm, taŋ êŋgôm waem sec anŋa tenterlatunêj nanŋ, teŋ êsa êtiam atom, ³¹ go amac taêm ênam nêj lêj alôb-alôb, taŋ asa nanŋ, to nêj sec, taŋ agôm nanŋ, ma majem taôm êtu nêj sec to geonŋa. ³² O lau Israel, ajalamanŋ gebe aê janŋôm gêj tonanŋ ŋai êtu amacŋa atom. Majem to asi taôm êtu nêj lêjŋa. Aê Apômtau Anôtô kasôm biŋ tonanŋ.”

³³ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Êndêj bêc, taŋ jakwasij amacnêj sec samob su atu selec nanŋ, aê jakêj amac anŋônŋ nêj malac ma akwê nêj andu ŋapopoc sa êtiam. ³⁴ Ma jakêj amac awaka gamêj, taŋ lau tê sêwê sêja sêmêj nê, sêlic amboac gamêj sawa nanŋ, sa êtiam. ³⁵ Ma lau oc sêsôm gebe ‘Gamêj tonanŋ kêtû gasanŋ ma galoc talic amboac kôm Eden. Ma malac, taŋ kêtû tuc to sawa ma seserŋ popoc nanŋ, galoc lau sêŋgônŋ ma sêkwê tuŋbôm sa kêtiam.’ ³⁶ Go lau tenterlatu, taŋ sêŋgônŋ sêŋgi amac auc nanŋ, sêjala gebe aê, Apômtau kakwê malac popoc sa ma kasê mo kêsêp gamêj gasanŋ kêtiam. Aê Apômtau gajac mata biŋ tonanŋ ma aê oc janŋôm ŋanô êsa.”

³⁷ Apômtau Anôtô kêsôm biŋ tonec gebe “Aê gabe jakêj lau Israel teterŋ aê gebe janam êsêac sa êtu gêj teŋŋa êwiŋ gebe jakêj êsêacnêj namba êtu kapôêj amboac domba ŋatonŋ teŋ. ³⁸ Lau totonŋ-totonŋ sênam malac, taŋ galoc kêtû tuc nanŋ, auc amboac domba danŋa sêjam Jerusalem auc gêdêj têm omsêganŋa. Êndêj tonanŋ êsêac sêjala gebe Apômtau aê.”

37

Gaboanŋ ŋatêkwa ŋakeleŋŋa

¹ Apômtaunê lêma gêsac aê ma Apômtaunê ŋalau kêkôc aê ma ketoc aê kakô gaboanŋ, taŋ ŋatêkwa gêjam nom auc samucŋe. ² Ma eŋ gêwê aê kasêlêj gaboanŋ tonanŋ samucŋe ma aê galic gebe ŋatêkwa taêsam ŋasec gêjam gaboanŋ tonanŋ auc ma ŋatêkwa tau ŋakeleŋ

langwageŋ. ³ Enj kêsôm gêdêŋ aê gebe “O ñamalac latu, ñatêkwa tonec oc êtôm gebe materj jali êsa êtiam me masi.”

Ma aê gajô enj gajô enj awa gebe “O Apômtau, ñoc Anôtô, aôm taômgeŋ tec kôjala biŋ tonaŋ.”

⁴ Enj kêsôm gebe “Oc biŋ lasê êndêŋ ñatêkwa tau ma ôsôm êndêŋ êsêac gebe O ñatêkwa ñakelenj, akêŋ taŋem Apômtaunê biŋ. ⁵ Apômtau Anôtô kêsôm biŋ tonec gêdêŋ ñatêkwa gebe Alic acgom, aê oc jaju aocjaô êsêp nêŋ ñalêlôm, go matem jali êsa êtiam. ⁶ Aê oc jakêŋ ñakalôc to ñamêsôm êndêŋ amac ma jakwa amac auc ña ñaôlic. Aê gabe jaju aocjaô êsêp amacnêŋ ñalêlôm ma jakêŋ amac matem jali êsa. Go amac ajala gebe aê Apômtau tau.”

⁷ Amboac tonaŋ aê gaoc biŋ lasê kêtôm Apômtau kajatu aê. Ma gêdêŋ taŋ gaoc biŋ lasê naŋ, gaŋô ñakicsêa amboac gegob kêtaj ma galic ñatêkwa sêjac têku tauŋ ma sêlinj tauŋ japaŋ-japaŋ ma sêjac têku tauŋ. ⁸ Gêdêŋ taŋ kapuc matoc tôn gêŋ tau naŋ, ñakalôc to ñamêsôm ma ñaôlic gêjac têc ñatêkwa auc, mago awajaô kêsêp ôlinj atom tageŋ.

⁹ Go Apômtau kêsôm gêdêŋ aê gebe “O ñamalac latu, oc biŋ lasê êndêŋ ñalau. Ôsôm êndêŋ ñalau gebe O awajaô, ômôêŋ aŋga nom makeŋ-makeŋ samob ma ôju êsêp ñacmatê tonec gebe materj jali êsa.”

¹⁰ Amboac tonaŋ aê gaoc biŋ lasê kêtôm enj kêjatu aê. Ma awajaô jakêsêp ñacmatê e materj jali kêsa ma dêdi sa jasêkô. Êsêac taêsam ñasec kêtôm siŋwaga toŋ kapôêŋanô teŋ.

¹¹ Anôtô kêsôm gêdêŋ aê gebe “O ñamalac latu, lau Israel têtôm ñatêkwa tonaŋ. Êsêac sêsôm gebe êsêac têtû kelenj ma nêŋ gêŋ sêkêŋ materjja masi, tec sêbacgac. ¹² Amboac tonaŋ aôm oc biŋ lasê ma ôsôm êndêŋ êsêac gebe Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe O ñoc lauace, alic acgom, aê gabe jaŋa amacnêŋ sêô ma jaŋu amac andi sa ma jakêŋ amac amu ana gamêŋ Israelja êtiam. ¹³ Êndêŋ taŋ jaŋa nêŋ sêô ma jaŋu amac andi sa naŋ, ajala gebe aê Apômtau tau. ¹⁴ Aê gabe jaju ñoc aocjaô êsêp amacnêŋ ñalêlôm ma amac matem jali êsa ma jakêŋ amac aŋgôn nêŋ gamêŋ. Êndêŋ tonaŋ oc ajala gebe Aê Apômtau gajac mata biŋ tonaŋ ma aê oc jaŋgôm ñanô êsa. Aê Apômtau kasôm biŋ tonaŋ.”

Juda to Israel têtû gamêŋ kiŋja tageŋ

¹⁵ Apômtau kêsôm biŋ tonec gêdêŋ aê kêtiam gebe ¹⁶ “O ñamalac latu, ôkôc têt teŋ ma oto biŋ tonec êsêp gebe ‘Êtu Juda to Israel, taŋ sêsap enj tôn naŋja.’ Go ôkôc têt teŋ êtiam ma oto biŋ tonec êsêp gebe ‘Êtu Josep to lau Israel samob, taŋ sêsap enj tôn naŋja.’ ¹⁷ Gocgo ômêŋgôm têt luagêc tonaŋ e ñatêku êndiŋ tau gebe talic amboac gêŋ tageŋ. ¹⁸ Ma nêŋ lau embe sêsôm gebe ‘Ôwa gêŋ tonaŋ ñam sa,’ ¹⁹ go ôsôm êndêŋ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm biŋ tonec gebe Aê gabe jakôc Josep nê têt, taŋ kêsêp Epraim lêma naŋ, to gôlôac Israel, taŋ sêsap enj tôn naŋ, nêŋ ma janac têku ña Judanê têt e têtû têt tageŋ, taŋ jamêŋgôm êsêp aê lemoc.

²⁰ “Ômêŋgôm ka luagêc, taŋ koto biŋ kêsêp naŋ, tôn ña lêmam ma ôtôt lau sêlic. ²¹ Go ôsôm êndêŋ êsêac gebe Apômtau Anôtô kêsôm biŋ tonec gebe Alic acgom, aê gabe jakôc lau Israel sa aŋga tenterjlatunêŋ ma jajoŋ êsêac sa aŋga gamêŋ samob ma jakêŋ êsêac sêmu dêndêŋ êsêac tauŋ nêŋ gamêŋ sêna. ²² Aê gabe jakêŋ êsêac têtû lau toŋ tageŋ aŋga Israel ñagamêŋ lôcŋa. Êsêacnêŋ kiŋ tageŋ ênam gôlinj êsêac ma êsêac sêwa tauŋ êkôc têtû lau toŋ luagêc me têtû gamêŋ kiŋja luagêc êtiam atom. ²³ Êsêac sêŋgôm tauŋ ñatêmui êsa ña nêŋ gwam to gêŋ alôb-alôb kaiŋ teŋ ma nêŋ sec tokaiŋ-tokaiŋ êtiam atom. Aê gabe janam êsêac kêsi aŋga nêŋ lêŋ sêgêli biŋsu to sêgôm secŋa ma jakwasiŋ êsêac têtû selec. Ma êsêac têtû ñoc lau ma aê jatu nêŋ Anôtô. ²⁴ Kiŋ teŋ amboac ñoc sakiŋwaga Dawid ênam gôlinj êsêac ma ñacgejob tageŋ ejop êsêac samob. Êsêac taŋeŋ wamu ñoc jatu to sejop ñoc biŋsu ñapepgeŋ. ²⁵ Êsêac oc sêŋgôn gamêŋ, taŋ kakêŋ gêdêŋ ñoc sakiŋwaga Jakob naŋ, êsêac sêŋgôn nom, taŋ nêŋ mimi sêwê kaiŋ naŋ. Êsêac to nêŋ gôlôac to nêŋ gôlôac nêŋ wakuc samob sêŋgôn gamêŋ tonaŋ endej tôngeŋ. Ma kiŋ teŋ amboac ñoc sakiŋwaga Dawid oc ênam gôlinj êsêac endej tôngeŋ. ²⁶ Aê gabe jamoatiŋ poac wamaŋa

tey êndêy êsêac. Poac tau ênêc êsêacna endey tîngey. Aê gabe janam mec êsêac to jakêy êsêac têtû taêsam ma jakêy ñoc lôm dabuñ êkô êsêac ñaluñ endey tîngey. ²⁷ Aê gabe jañgôn êtu têtê jawiñ êsêac. Aê gabe jatu êsêacnêy Anôtô ma êsêac têtû aêñoc lau. ²⁸ Embe jatoc ñoc lôm dabuñ êkô êsêac ñalêlôm endey tîngey, go tentenlatu oc sêjala gebe aê Apômtau jakêy Israel têtû lau dabuñ.”

38:1–48:35 Apômtaunê jaey tey kêsôm lasê gebe Israelnêy ñacjo oc sênaña ma Anôtônê lau oc sêngôn nêy malacmôkê têtû wakac êtiam. Môkêlatu ñamuña gêwa lôm dabuñ wakuc to ñagêñlêlôm samob, tañ Esekiel gêlic gêdêy tañ katu kaiñ tey kêsâ nañ sa. Biñsu tañ ênam gôliñ sakiñ lôm dabuñña nañ, gêc môkêlatu tonec gêwiñ ma ñagôliñ sênac sam nomña gêc amboac tonanğey.

Esranê buku tonec gêjac têku Miñtau ñabuku luagêc. Lau Juda, tañ sêngôn kapoacwalô anğa Babel nañ, nêy ñagêdô sêmu sêja nêy malacmôkê ma sêkwê nêy malac Jerusalem sa to sêwaka sakiñ omña sa kêtiam.

Êsêac têdênañ miñ tau kêsêp ñasêbu têtêac gebe

1. Môkêlatu 1-2 Lau Persia nêy kiñsêga Kirus kêjatu lau Juda nêy toñ ñamataña gebe sêmu sêna nêy gamêy.

2. Môkêlatu 3-6 Êsêac sêkwê lôm dabuñ sa kêtiam ma sêjac kawi lôm tau. Su, go sêwaka Anôtônê sakiñ omña sa kêtiam.

3. Môkêlatu 7-10 Jala ñagêdô gêjaña acgom, go Esra gêwê lau Juda nêy toñ tey sêô lasê Jerusalem amboac tonanğey. Esra kêjala Anôtônê biñsu kêtû tîñ ey, tec kêmasañ lêt tey gebe lau Juda sêwi nêy lauo jaba, tañ sêjam nañ, siñ gebe sejop lau Israel nêy biñlênsêm, tañ gêjam gôliñ nêy sakiñ dabuñ ñalêñ nañ.

Daniel

Ŋac-keto-bukuwaga Daniel keto buku tau gêdên jala 200 ma 100 gêmuy Kilisi gêmên nomŋa ŋasawa. Gêdên tonan lau samuc nêŋ kin teŋ kêkônij to gejon lau Juda e sêoc ŋandan kapôen. Ŋac-keto-bukuwaga kejon miŋ to ŋakatu, taŋ lau sêlic gêdên taŋ katuj kaiŋ teŋ kêsa nan, sa ma gebe êpuc nê lau tôŋ e sêkên materj têm, taŋ Anôtô êku nêŋ ŋacjo tulu to êkên nê lau sênam gôlij taunj êtiam nan.

Buku tau ŋasêbu luagêc gebe

1. Mòkêlatu 1-7 Judawaganên miŋ, taŋ kêsa gêdên taŋ lau Persia sêjam gôlij nêŋ gamên nan, gêc mòkêlatu tonec. Judawaganên kasêga Daniel. Eŋ to nê lau sêkên gêwiŋ to taŋerj wamu Anôtô, tec sêku nêŋ ŋacjo tulu.
2. Mòkêlatu 8-12 Daniel katu kaiŋ teŋ kêsa, tec gêlic ŋakatu aclê. Ŋakatu tau ŋam gebe êtôc lau Babilon to lau ŋagêdô nêŋ gamên kinŋa kêpi ma gêdên ŋanoc gêjana kêtiam e mênghêdên têm ŋac-keto-bukuwaga keto buku taunja. Ŋakatu tau geoc lasê gebe lau samuc nêŋ kin, taŋ kêkônij Anôtônê lau nan, oc ênanja. Anôtônê /au oc sêku eŋ tulu.

Ŋacsêŋjomi Judana sêmoa kinj Nebukadnesar nê gamên

¹ Gêdên lau Juda nêŋ kin Jehoiakim nê jala gôlijŋa kêtû têlêacŋa nan, kin Babilonja Nebukadnesar jakêgi Jerusalem auc. ² Ma Apômtau kêkên lau Juda nêŋ kin Jehoiakim kêsêp eŋ lêma ma Apômtaunê lôm ŋawaba ŋagêdô gêwiŋ. Ma eŋ kêkôc gêŋ tau jakêsô ênê anôtônê lôm anŋa gamên Sinar ma ketoc waba tau kêkô ênê anôtônê andu kanom ŋa.

³ Go kinj tau kêjatu nê gejobwagasêga Aspenas gebe êjalij lau ŋagêdô anŋa lau Israel nêŋ kinj to nêŋ lau towae nêŋ gôlôac sa. ⁴ Eŋ êjalij lau wakuc sa. Êsêac ôlij ŋago masi to lanônj êjam ma lau tokauc mêtê samobŋa ma lau, taŋ sêjala biŋ nan, ma têtap kauc sa ŋagaôgerj, ma têtôm sênam sakinj sêmoa kinjê andu. Ma Aspenas êndônj êsêac e teto to sêsam awerj Kaldea tau êtu tôŋ. ⁵ Kinj tau kêjatu gebe sêkên gêŋ taniŋŋa to wain anŋa eŋ tau nê tebo êndênj êsêac sêniŋ to sênom êtôm bêcgerj. Ma kêsôm gêwiŋ gebe têndônj êsêac êtôm jala têlêac, go mênghêkôc nêŋ kôm sênam sakinj kinj sa. ⁶ Lau tonan nêŋ ŋaê tonec Daniel agêc Hanania gebe Sadrak ma Misael gebe tonan anŋa lau Juda nêŋ. ⁷ Ma gejobwagasêga gê êsêacnêŋ ŋaê wakuc. Eŋ kêsam Daniel gebe Beltesasar ma Hanania gebe Sadrak ma Misael gebe Mesak ma Asaria gebe Abednego.

⁸ Mago Daniel taê gêjam kêtû tôŋ gebe kinjê gêŋ taniŋŋa to nê wain enserj ênê dabuj su atom, tec keteŋ gejobwagasêga gebe êkên gêŋ tonan êndênj eŋ e enserj ênê dabuj su atom. ⁹ Ma Anôtô taê gêjam Daniel ma kêkên gejobwagasêga gêlic eŋ ŋajam ma taê walô eŋ. ¹⁰ Gejobwagasêga Aspenas tau kêsôm gêdênj Daniel gebe “Aê katêc tauc gebe ŋoc apômtau kinj tê kêjalij nêŋ gêŋ ôniŋ to ônomŋa sa nê, oc êlic gebe aôm ôtôp ôtôm ŋapalê, taŋ nêŋ jala kêtôm aôm nêŋ nan atom ma oc ênac aê êndu.”

¹¹ Go Daniel kêsôm gêdênj sakinjwaga, taŋ gejobwagasêga kêkênj eŋ gebe ênam sakinj Daniel agêc Hanania ma Misael agêc Asaria nan gebe ¹² “Ônsaê nêŋ sakinjwaga aêac êtôm bêc lemenju acgom ma ôkênj gêŋgaga to bugerj aêac aniŋ to anôm. ¹³ Go ônam dôŋ aêac êpi ŋapalê, taŋ serj kinjê moasiŋ nan, ôlic su, go aêacma lau ondoc têtôp ŋajam êlêlêc su, go ôŋgôm êndênj nêŋ sakinjwaga aêac êtôm aôm taêm gêjam.”

¹⁴ Tec eŋ kêkênj taŋa eŋ ma kêsaê êsêac kêtôm bêc lemenju. ¹⁵ Bêc lemenju tonan gêbacnê ma eŋ gêlic gebe Daniel to nê lau ôlij ŋajam ma têtôp sêlêlêc ŋapalê samob, taŋ serj kinjê moasiŋ nan su. ¹⁶ Amboac tonan sakinjwaga tau kêkôc nêŋ moasiŋ to nêŋ wain, taŋ gêjac êsêac ŋawae nan, su ma kêkênj gêŋgagagerj gêdênj êsêac serj.

¹⁷ Ma Anôtô kêkênj kauc to jala gêdênj ŋacsêŋjom aclê tonan e sêjala biŋ to mêtê samob. Ma Daniel kêjala mêtê êwa mê to gêŋ ŋakatu ŋam saŋa gêwiŋ.

¹⁸ Gêdênj têt tañ kiñ Nebukadnesar kêkênj nañ gêbacnê, gejobwagasêga Aspenas gêwê êsêac dêdênj eñ sêja. ¹⁹ Ma kiñ gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac e gêlic gebe êsêac samob nêñ teñ kêtôm Daniel agêc Hanania ma Misael agêc Asaria atom, amboac tonañ sêkênj êsêac sêmoa sêwiñ kiñ napañ. ²⁰ Têt samob, tañ kiñ kêtû kênac êsêac kêtû biñ kauc to jalaja teñ nañ, eñ gêlic gebe êsêac sêjala biñ kêlêlêc lau beñ to mectomañ samob, tañ sêmoa ênê gamênj kiñna nañ su nêñgenj. ²¹ Ma Daniel gêmôa napañ e Kirus kêtû kiñ Babilonja.

2

Nebukadnesarnê mê

¹ Gêdênj Nebukadnesar nê jala gôliñja kêtû luagêc eñ gêc mê e kêkônij eñ nasec ma gêc bêc jageo. ² Tec kiñ kêjatu gebe sêkalem beñwaga to lau mectomañ ma lau-sêpuc-kapoacwaga to lau Kaldea mênşênac miñ mê tau êndênj eñ. Êsêac sêmênj ma sêkô kiñ lañônêm. ³ Go kiñ tau kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê gaêc mê teñ e kêkênj wapac aê tec gabe jañô mê tau ñam.” ⁴ Go lau Kaldeaja awenj gêôc eñ gebe “Kiñ, ômoa endenj tônjenj. Ôsôm nêñ mê tau lasê êndênj aêac ma aêac oc awa mê tau sa.”

⁵ Kiñ tau gêjô Kaldea awenj gebe “Aênoc biñ tonec oc êtu tônj gebe ‘Embe asôm mê lasê to awa ñam sa êndênj aê atom nañ, oc sêkac amac ôlim êñgic-êñgic ma oc senseñ nêñ andu su. ⁶ Mago embe asôm mê lasê to awa ñam sa oc jakênj awa to ñaôli êndênj amac to jatoc amac sa ñanôgenj.’ Tec asôm mê tau lasê to awa ñam sa êndênj aêmañ.”

⁷ Êsêac sêjô awa kêtû dim luagêcña gebe “Kiñ ênac miñ nê mê ñabiñ êndênj nê sakiñwaga aêac acgom, go aêac oc awa ñam tau sa.” ⁸ Kiñ tau gêjô êsêac awenj gebe “Aê kajala gebe amac abe anac têku têt gebe ajala gebe aê kasôm ñoc ñalêlôm gêdênj amac lasê sugac. ⁹ Embe asôm mê tau lasê êndênj aê atom, go biñ tagenj, tañ kakênj puc gêdênj amac su nañ, êtap amac sa êtômgenj. Amacnêñ ñalêlôm kêpi tagenj gebe ansau biñ dansañ to ambanac biñ êndênj aê e aênoc ñalêlôm ênam tau ôkwi. Amboac tonañ asôm mê tau lasê êndênj aê, go jajala gebe amac atôm gebe awa mê ñam sa êwiñ amboac tonañgenj.” ¹⁰ Lau Kaldea sêjô kiñ awa gebe “Ñac tañ êtôm gebe êñgôm kiñnê jatu ñanô êsaja teñ gêmôa nom tonec atomanô. Ma kiñ towae me toñaclai teñ kêjatu biñ amboac tonañ teñ sa gêdênj laumêtê to lau mectomañ ma Kaldea su atomanô amboac tonañgenj. ¹¹ Biñ tañ kiñ tau kêjatu aêac gebe añgôm nañ, ñawapacgosu ma ñamalac teñ oc eoc biñ tau lasê êndênj kiñ êtôm atom. Anôtôi tañ sênjônj sêwiñ ñamalac atom nañ tañgenj.”

¹² Go kiñ tau têtac ñandañ sec e nê ñalêlôm kêbôli auc ma kêjatu biñ gebe senseñ lau mêtê Babilonja samob su sênaña. ¹³ Go sêkênj jatu tau ñawae kêtû tapa gebe senseñ lau mêtê samob su. Tec sêsakiñ lau gebe sensom Daniel to nê lau gebe sênac êsêac sêwiñ.

Anôtô kêtôc mê tau to ñamgenj gêdênj Daniel

¹⁴ Go Daniel tomêtê ma tokaucgenj kêtû gasuc gêdênj kiñnê siñwaga nêñ laumata Ariok, tañ kêsa gêja gebe ênac lau mêtê Babilonja samob êndu nañ, ¹⁵ ma kêtû kênac Ariok gebe “Kiñ kêjatu biñ ñajajañ sec tonañ kêtû asagenja.” Ma Ariok kêsôm ñam lasê gêdênj Daniel. ¹⁶ Go Daniel kêsô gêdênj kiñ gêja ma keteñ eñ gebe êkênj noc teñ acgom ma eñ oc êwa mê ñam sa êndênj kiñ tau. ¹⁷ Ma Daniel gêmu gêja nê andu ma kêsôm biñ tau lasê gêdênj Hanania agêc Misael ma Asaria. ¹⁸ Ma kêsôm gebe teteñ Anôtô undambêña gebe taê walô êsêac ma eoc biñ ñalêlômña tonañ lasê gebe Daniel to nê lau sênaña sêwiñ lau mêtê Babilonja atom. ¹⁹ Ma Anôtô geoc biñ ñalêlômña tau lasê gêdênj Daniel kêsêp mê toñakatu gêbêcña. Tec Daniel kêlambiñ Anôtô undambêña ²⁰ ma kêsôm gebe “Lanem êndênj Anôtônê ñaê endenj tônjenj gebe kauc to ñaclai gêc eññagenj.

²¹ Eñ kêkênj nom ñatêm to ñanoc gêjô-gêjô tau.

Eñ gesenj kiñ ñagêdô ma kêkianj kiñ ñagêdô sa.

Eñ kêkênj kauc gêdênj lau tokauc,

ma mêtê gêdênj lau mêtê.

²² Eñ geoc gênj kêsij tau to gênj ñalêlômña lasê

ma kêjala gêj, tañ kêsiñ tau gêc ñakesec ñalêlôm nañ,
ma ñawê tau gêjam eñ auc.

²³ O Anôtô, abocac nêñ Anôtô aôm,
aê janam danje to jalambiñ aôm
gebe kôkêñ kauc to ñaclai gêdêñ aê
ma galoc goc gêj, tañ aêac atenñ gêdêñ aôm nañ,
lasê gêdêñ aê
ma kôsôm biñ, tañ kiñ gebe êñô nañ, lasê gêdêñ aêac.”

Daniel gêjac miñ mê to gêwa ñam sa gêdêñ kiñ

²⁴ Tec Daniel kêsô gêdêñ Ariok, tañ kiñ kêsakiñ eñ gebe enseñ lau mêtê Babilonña su nañ, gêja ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ônac lau mêtê Babilonña êndu atom. Ôkôc aê najakô kiñ lañônêm ma aê galoc jawa ênê mê ñam sa êndên eñ.” ²⁵ Ariok kêkôc Daniel sa jakêkô kiñ lañônêm sebenjeñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê katap ñac teñ sa anğa lau Juda nêñ, nañ êtôm gebe êwa mê tau ñam sa êndên kiñ.” ²⁶ Go kiñ kêsôm gêdêñ Daniel, tañ sêsam eñ gebe Beltesasar gêwiñ nañ, gebe “Aôm kôtôm gebe ônac miñ mê, tañ galic nañ, ma ôwa ñam sa êwiñ me.” ²⁷ Daniel gêjô kiñ awa gebe “Lau mêtê to lau beñ ma mectomañ to sêpuc-utitalata-ñamwaga nêñ teñ oc eoc biñ kêsiñ taña, tañ kiñ gebe êñô nañ, lasê êtôm atom. ²⁸ Mago Anôtô teñ gêmoa undambê, tañ geoc biñ ñalêlômña lasê. Eñ gêwa biñ, tañ oc ñanô êsa êndên têm ñamuña nañ, sa gêdêñ kiñ Nebukadnesar. Mê to ñakatu, tañ gôlic gêc nêm kauclêlôm gêdêñ gôcêc bêc nañ, tau tonec. ²⁹ O kiñ, aôm gôcêc mê ma taêm gêjam gêj, tañ oc ñanô êsa êndên têm ñamuña nañ. Ma Anôtô, tañ geoc gêj ñalêlômña lasê nañ, kêtôc gêj, tañ oc mênêsa nañ, gêdêñ aôm. ³⁰ Eñ geoc gêj kêsiñ taña tonañ lasê gêdêñ aê kêtû aênoc kauc kêlêlêc lau mateñ jaliña samob nêñ suña nec atom. Eñ gégôm kêtû aôm kiñ ôjala nêm mê ma gêj, tañ taêm gêjam gêc nêm kauclêlôm nañña.

³¹ “O kiñ, aôm gôlic ñakatusêga teñ kêkô aôm lañômnêm toñaclai ma ñawasi kaiñ teñ. Aôm gôlic e kôtakê ñanô. ³² Sêmasañ ñakatu tau ñamôkêapac ña gold ñawasi, ñabôdagi to ñalêma ña silber, ³³ dambêpalê to labum ña kopa, ñaakaiñ ña ki jejec ma ñaatapa ki jejec to nomku. ³⁴ Gêdêñ tañ kôsala gêj tau gômôa nañ, poc teñ, tañ ñamalac teñ lêma kêtuc atom nañ, mênkêsêp ma gesen ñakatu tau ñaakaiñ ki to nomku tau e popoc samucgeñ. ³⁵ Go ki to nomku ma kopa to silber ma gold samob tonañ ñai popoc samucgeñ e kêtôm ñapaôma anğa taka polom ñamala gêdêñ oc kêsa. Mu kêlai gêj tau sa e malamê samucgeñ. Mago poc tau, tañ kêtuc ñakatu tau popoc nañ, kêtôp kêtû lôc kapôen teñ ma gêjam nom samucgeñ auc.

³⁶ “Mê tau tonañ. Ma galoc oc jawa ñam sa êndên aôm, o kiñ. ³⁷ O kiñ, kiñ samob nêñ kiñ aôm goc. Anôtô undambêña kêkêñ aôm kôtu gamên to ñaclai ma ñajaña to ñawasi ñatau. ³⁸ Eñ kêkêñ tentenlatu peber ma gêj mateñ jali nomña to moc umborñ ñalabuña gebe ônam gôliñ samob. ñakatu ñamôkêapac gold tau aôm taôm. ³⁹ Aômnmêm têm êmbacnê acgom, go gôliñ kiñña teñ oc êndanğuc nañ nê ñaclai êtôm aômnmêm atom. Go teñ nañ kêtû têlêacña oc êtôm kopa ma eñ oc ênam gôliñ nom ñagamên samob. ⁴⁰ Go gôliñ kiñña êtu aclêña teñ oc mênêsa nañ ñajaña amboac ki. Tonañ ênac gôliñ gêmunña samob tulu. Ki kêlêsa to kêtuc gêj samob popoc ma gôliñ kiñña tônê êtôm ki, oc êlêsa to êtuc gôliñ ñagêdô popoc amboac tonanğen. ⁴¹ Ma aôm gôlic atapa to alatu tonañ ñamakerñ nomku ma ñamakerñ ki jejec. Tonañ ñam gebe gôliñ kiñña gêwa tau kêkôc. ñamakerñ oc ñajaña amboac ki jejec gebe sêgaluñ ki gêwiñ nomku. ⁴² ñakatu ñaalatu tau ñamakerñ ki to ñamakerñ nomku ñam gebe ênê gôliñ oc ñamakerñ ñajaña ma ñamakerñ palê-palê amboac tonanğen. ⁴³ Aôm gôlic ki to nomku kêsêp taulêlôm kêtôm êsêac oc sênam taun ma sênğaluñ taun sêsêp taunlêlôm, mago oc sêsap taun tôn atom amboac ki to nomku kêsap tau tôn atom. ⁴⁴ Êndên gôliñ kiñña tônê nêñ têm Anôtô undambêña oc êkêñ gamên kiñña teñ, tañ senseñ su ênaña atomanô nañ, mênêsa ma ñagôliñ tau oc elom êndên lau-m teñ atom. Gamên tau oc ênac gamên samob tonañ ñai popoc e êmbacnê ma gamên tau oc ênêc enden tônğen. ⁴⁵ Kêtôm aôm gôlic poc teñ gêdib anğa

lôc ma ñamalac tej lêma kêtuc poc tau atom. Ma poc tau kêtuc ki jejec to kopa ma nomku to silber ma gold popoc. Anôtô ñaclai geoc gêñ tau, tañ ocgo mênjêsa êndên ñamu nañ, lasê gêdên kiñ tau. Mê tau biññanô ma ñam biññanô amboac tonañgeñ.”

Kiñ ketoc Daniel sa

⁴⁶ Go kiñ Nebukadnesar gêu tau lañôanô jagêdên nom ma kêpôn aduc gêdên Daniel ma kêjatu biñ sa gebe sêkên da ñanô ma da gêñ ñamalunja êtu eñja. ⁴⁷ Ma kiñ tau kêsôm gêdên Daniel gebe “Biññanô, aômnêm Anôtô kêtú anôtôi nêñ Anôtô ma kiñ nêñ Apômtau. Eñ geoc-gêñ-ñalêlôm ña-lasêwaga teñgoc gebe aôm goc gêñ kêsiñ tonañ lasê.”

⁴⁸ Go kiñ tau kêkian Daniel sa ñanôgeñ ma kêkên awamata êjamgen gêdên eñ ma kêkên eñ kêtú gamên Babilon ñagôliñwagasêga ma Babilon nêñ lau mêtê nêñ laumata. ⁴⁹ Daniel keteñ kiñ tau e kêkên Sadrak agêc Mesak ma Abednego têtú gôliñwaga gamên Babilonña, mago Daniel tau tec gêmoa gêwiñ kiñ ñapañ.

3

Nebukadnesar kêjatu gebe lau samob sênam sakin gwam gold

¹ Kiñ Nebukadnesar kêkên biñ gebe sêmansañ ñakatu gold tej, baliñ kêtôm meta 27 ma ñadambê kêdabiñ meta 3. Eñ kêkên gêñ tau kêkô gamên Babilon ñagaboañ tej sêsam gebe Dura. ² Go kiñ kêkalem nê gôlôacmôkê nêñ laumata to gôliñwaga ma siñwaga nêñ laumata to mêtôcwaga ma gejobwaga kanomña to lau mêtê ma kasêga to kômwaga towae gamên ñamagêña ñagêdô sêwiñ gebe mênjsênac kawi ñakatu, tañ kiñ Nebukadnesar mênjêjac sa kêkô nañ. ³ Amboac tonañ lau samob tonañ sêkên tañeñ ênê kalem ma sêkac tañ sa mênjsêkô ñakatu tau lañônêmña. ⁴ Ma wambañwaga kêpuc awa sa ma kêsôm gebe “Jatu êndên amac lau samob to tentenlatu ma lau aweñ teñ-aweñ teñ samob gebe ⁵ êndên tañ añô gasuc wêña to gegob ma oñ to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ êtañ nañ, au taôm naapôn emduc êndên ñakatu gold, tañ kiñ Nebukadnesar mênjêjac sa kêkô nañ. ⁶ Ma ñac tej embe êu tau naêpôn aduc êndên ñakatu atom nañ, oc gacgeñ sêmbaliñ eñ êsêp ja ñamondec-mondec ñamala êna.” ⁷ Amboac tonañ gêdên tañ lau samob sênô gasuc wêña to gegob ma oñ to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ ketañ nañ, lau samob to tentenlatu ma lau aweñ teñ-aweñ teñ samob sêu tañ jasêpôn eñduc gêdên ñakatu gold, tañ kiñ Nebukadnesar mênjêjac sa kêkô nañ.

Têdôn Juda têlêac nêñ biñ tañeñpêcña

⁸ Gêdên tonañ lau Kaldea ñagêdô sêmên ma sêgôliñ biñ kêpi Juda têlêac. ⁹ Êsêac sêsôm gêden kiñ Nebukadnesar gebe “O kiñ, ômoa endej tôngeñ. ¹⁰ Aôm kôjatu biñ gebe lau samob, tañ sênô gasuc wêña to gegob ma oñ to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ êtañ nañ, sêu tañ nasêpôn eñduc êndên ñakatu gold. ¹¹ Ma ñac tej embe êu tau naêpôn aduc êndên ñakatu tau atom nañ, oc gacgeñ sêmbaliñ eñ êsêp ja ñamondec-mondec ñamala êna. ¹² Lau Juda ñagêdô sêmoa, tañ kôkian êsêac sa sêjam gôliñ Babilonña nañ, nêñ naê tonec Sadrak agêc Mesak ma Abednego. O Kiñ, lau tau tonañ sêkên tañeñ aômnêm jatu ma sêjam sakin aômnêm anôtô to sêpôn eñduc gêdên ñakatu gold, tañ mênjêjac sa kêkô nañ atom.”

¹³ Go Nebukadnesar têtac kêbôli auc ma kêjatu biñ totêtac ñandangeñ gebe sêkên Sadrak agêc Mesak ma Abednego mênjsêkô eñ lañônêm. ¹⁴ Ma Nebukadnesar kêsôm gêdên êsêac gebe “Sadrak agêc Mesak ma Abednego, amac amboac ondóc. Amac ajam sakin aênoc anôtô ma apôn emduc gêdên ñakatu gold, tañ kakên kêkô nañ, atom nec biññanô me masi. ¹⁵ Ajôc, amansañ taôm. Êndên tañ añô gasuc wêña to gegob ma oñ to gelom ma diñ to dauc ma gêñ wêña tokaiñ-tokaiñ êtañ nañ, au taôm to apôn emduc êndên ñakatu, tañ kamasañ nañ, go ñajam ma êtôm. Ma embe apôn emduc êndên ñakatu atom oc gacgeñ sêmbaliñ amac asêp ja ñamondec-mondec ñamala ana. Tansaê talic acgom, anôtô ondóc tej oc êtôm gebe ênam amac kêsi arga aê lemoc.”

¹⁶ Go Sadrak agêc Mesak ma Abednego sêjô Nebukadnesar awa gebe “Aêac abe anam tañ kêsi to ajô aôm awam atom. ¹⁷ Embe Anôtô, tañ aêac ajam sakin eñ nañ, êtôm gebe

ênam aêac kêsi anġa ja ŋamondec-mondec ŋamala ŋalêlôm to aôm lêmam naŋ oc êngôm.
¹⁸ O kiŋ, mago embe masi, go ôŋô ma biŋ tonec. Aêac oc anam sakiŋ aômnmê anôtô to apôŋ eŋduc êndêŋ ŋakatu gold, taŋ gôjac sa kêkô naŋ, atom amboac tonanġeŋ.”

Sêbaliŋ lau tâlêac sêsêp ja ŋamondec-mondec ŋalêlôm sêja

¹⁹ Go Nebukadnesar têtac ŋandaŋ kêsa ma laŋôanô kêtû koc gêdêŋ Sadrak agêc Mesak ma Abednego. Tec kêjatu gebe sêngôm ja elom anġa ja ŋamondec-mondec ŋamala e ŋandaŋ êlêlêc ja bêc ŋagêdôŋa su ŋêŋgeŋ. ²⁰ Ma kêjatu nê siŋwaga, taŋ nêŋ ôliŋwalô kêlêlêc ŋagêdô nêŋ su naŋ, gebe sênsô Sadrak agêc Mesak ma Abednego tôŋ ma sêmbaliŋ êsêac sêsêp ja ŋamondec-mondec ŋalêlôm sêna. ²¹ Tec sêsô êsêac to nêŋ obo gambam ma ŋakwê baliŋ to kululuŋ ma nêŋ ŋakwê ŋagêdô samob tôŋ ma sêbaliŋ êsêac sêsêp ja ŋamondec-mondec ŋalêlôm sêja. ²² Kêtû kiŋ nê jatu ŋajaŋa, taŋ kêsôm naŋŋa, tec sêgôm ja kêsa kapôêŋanô e ŋamondec-mondec secsêga. Tec ja tau kêlakoc lau tau, naŋ sêkô Sadrak agêc Mesak ma Abednego naŋ, e sêmac êndu. ²³ Mago lau tâlêac tonec Sadrak agêc Mesak ma Abednego seberŋ tolêpoageŋ sêsêp ja ŋamondec-mondec sec ŋalêlôm sêja.

²⁴ Go kiŋ Nebukadnesar kêtakê sauŋ atom ma gacgeŋ gêdi jakêtu kênac nê lau seŋeŋ gebe “Amboac ondoc aêac tabaliŋ lau tâlêac tolêpoageŋ sêsêp jawaô sec ŋalêlôm sêja me.” Êsêac sêlôc gêdêŋ kiŋ gebe “Aec, biŋŋanô, o kiŋ.” ²⁵ Go kiŋ kêsôm gebe “Mago aê galic lau aclê sêmoa ja ŋalêlôm ma sêsêlêŋ kêtôm sêsô êsêac tôŋ atom ma sêmoa toôliŋ samucgeŋ. ŋac taŋ kêtû aclêŋa naŋ, laŋôanô amboac anôtô nêŋ latu.”

Sêwi lau tâlêac tau siŋ

²⁶ Go Nebukadnesar kêtû gasuc ja ŋamala ŋakatam jagêmoêc gebe “Sadrak agêc Mesak ma Abednego, Anôtô Lôlôcŋa tau nê sakiŋwaga amac, asa amêŋ.” Go Sadrak agêc Mesak ma Abednego sêsa anġa ja ŋalêlôm sêja. ²⁷ Ma apômtau to gôliŋwaga ma kiŋ nê lau seŋeŋ sêkac tauŋ sa ma sêlic gebe ja geŋ êsêac ôliŋ to kêlagô môkêŋlauŋ ma geŋ êsêac nêŋ ŋakwê atomanô. ²⁸ Go Nebukadnesar gêoc awa sa ma kêsôm gebe “Aê aoc gêoc Sadrak agêc Mesak ma Abednego nêŋ Anôtô. Eŋ kêsakiŋ nê aŋela ma gêjam nê sakiŋwaga, taŋ ôliŋ andaŋ eŋ to sêsô kiŋnê biŋ ŋalabu atom ma sebe sênam sakiŋ to sêpôŋ eŋduc êndêŋ anôtô jaba nêŋ teŋ atom, sênam sakiŋ nêŋ Anôtô taugenŋ naŋ sa. ²⁹ Kêtû tonanġa aê jasôm biŋ tonec êtu tôŋ gebe Lau teŋ me tentenlatu ma lau aweŋ teŋ-aweŋ teŋ embe sêsôm biŋ alôb-alôb êpi Sadrak agêc Mesak ma Abednego nêŋ Anôtô naŋ, oc sêkac êsêac ôliŋ êŋgic-êŋgic to têtuc nêŋ andu popoc gebe anôtô teŋ gêjam ŋamalac kêsi amboac Anôtô tonec gêmoa nec atom.” ³⁰ Go kiŋ kêwaka Sadrak agêc Mesak ma Abednego sa têtû apômtau anġa gamêŋ Babilon.

4

Nebukadnesar nê me kêtû luagêcŋa

¹ Kiŋ Nebukadnesar nê biŋ tonec êndêŋ lau to tentenlatu ma lau aweŋ teŋ-aweŋ teŋ peberŋ, taŋ sêmoa nom ŋagamêŋ samob naŋ, gebe “Biŋmalô ênam amac auc. ² Aê gabe janac miŋ gêŋsêga to gêŋtalô samob, taŋ Anôtô Lôlôc ŋatau tau gêgôm gêdêŋ aê naŋ gebe

³ “Nê gêŋsêga kaiŋ teŋ ma nê gêŋtalô kapôêŋanô.

Nê gamêŋ kiŋŋa kêtû gamêŋ gêmoa tenġeŋŋa teŋ ma nê ŋagôliŋ gêc gôlôac to gôlôac ŋêŋgeŋ gêja.

⁴ “Aê Nebukadnesar kalêwaŋ tauc gaêc ŋoc andu ma kamoasiŋ tauc gamoa ŋoc andu kapôêŋ. ⁵ Gêdêŋ taŋ aê gaêc mê naŋ, galic gêŋ teŋ kêtakê aê e katuc gêjaŋa. Ma gêŋ ŋakatu, taŋ galic gêc ŋoc kauclêlôm naŋ, kêlênsôŋ aê ŋanôgeŋ. ⁶ Kêtû tonanġa aê kajatu gebe lau mêtê samob anġa Babilon mêŋsêkô aê laŋôcnêŋ gebe sêwa mê tau ŋam sa êndêŋ aê. ⁷ Go berwaga to lau mectomaŋ ma lau Kaldea to sêpuc-utitalata-ŋamwaga samob sêsô sêmêŋ ma aê gajac miŋ mê tau gêdêŋ êsêac, mago sêwa ŋam sa gêdêŋ aê kêtôm atom. ⁸ Kêtû ŋamu Daniel, taŋ sê aêŋoc anôtô Beltesasar nê ŋaê kêpi eŋ ma anôtô

dabuŋ nêŋ ŋalau gêjam eŋ auc naŋ, mênjkêkô aê laŋôcnêm ma gajac miŋ mê tau gêdêŋ eŋ amboac tonec gebe ⁹ O Beltesasar, lau mêtê samob nêŋ laumata aôm, aê kajala gebe anôtôi dabuŋ nêŋ ŋalau gêjam aôm aucgoc, tec gêŋ ŋalêlômŋa teŋ kêsiŋ tau gêdêŋ aôm atom. Mê tec galic nec, ôŋô ma ôwa ŋam sa êndêŋ aê.

¹⁰ “Ŋakatu taŋ galic gêc ŋoc kauclê-lômgeŋ gêdêŋ taŋ gaêc mê naŋ, amboac tonec gebe Aê galic ka teŋ kêkô nom ŋaluŋgeŋ, ma ka tau kêpi e baliŋanô. ¹¹ Ka tau kêtôp e kêtû kapôêŋ to ŋajaŋa kêsa ma ŋatêpôê kêsuŋ sa kêpi e jagêdêŋ undambê. Ma lau nom ŋagamêŋ sêlic ka tau. ¹² Ŋalauŋ ŋawawa ŋajam ma gêjam ŋanô taêsam ŋasec. Kêtôm gebe lau samob sêniŋ ka tau ŋanô e gêôc êsêac tôn. Bôc to gêŋ saleŋŋa sêc ŋaajuŋlabu ma moc sêjam sac sêŋgôn ŋalaka ma gêŋ mateŋ jali samob seŋ ŋanô tau.

¹³ “Aê taêc gêjam ŋakatu, taŋ galic su naŋ, gamoa ma galic gebe aŋela mata jali to kêsala gêŋŋa teŋ kêsêp aŋga undambê gêmêŋ. ¹⁴ Eŋ kêpuc awa sageŋ ma kêsôm gebe ‘Asap ka tau tulu ma asapu ŋalaka su to ansêlô ŋalauŋ ênaŋa ma apaliŋ ŋanô êliŋ-êliŋ êna. Ma ansoc bôc aŋga ajuŋlabu ma moc aŋga ŋalaka sêc su. ¹⁵ Mago andec ŋakatur to ŋawakac gacgeŋ êkô nom ŋalêlôm. Kapoacwalô ki to kopa endeŋ eŋ tôn êkô gêgwaŋ ŋamêdôb kôm ŋa ŋalêlôm. Eŋ êliŋ maniŋ umbonŋa to êniŋ gêgwaŋ êwiŋ bôc. ¹⁶ Nê kauc ŋamalacŋa êmbacnê ma bôc nêŋ kauc naêjô su. Eŋ êmoa amboac tonar e têm ŋasawa 7 êmbacnê. ¹⁷ Biŋ tonar aŋela dabuŋ sêjac mata e kêtû tôn ma sêsôm lasê gebe lau mateŋ jali sêjala gebe Lôlôc Ŋatau kêtû ŋamalacnêŋ gamêŋ ŋatau ma gêjac sam gamêŋ kêtôm eŋ taê gêjam ma oc êkêŋ êndêŋ lau ŋasec teŋ sêwê kaiŋ.’ ¹⁸ Aê kiŋ Nebukadnesar galic mê tau tonar. Ma aôm Beltesasar galoc ôwa mê tau ŋam sa gebe lau mêtê ŋoc gamêŋ samobŋa sêwa mê tonar ŋam sa têtôm atom. Aôm oc ôtôm gebe anôtôi nêŋ ŋalau gêmoa gêwiŋ aôm.”

Daniel gêwa mê tau ŋam sa

¹⁹ Daniel taŋ nê ŋaê teŋ gebe Beltesasar naŋ, kêtakê sauŋ atom e gêjac nê lênô auc ŋasawa ec ŋêŋgeŋ. Mago kiŋ tau kêsôm gebe “Beltesasar, mê tau to ŋam êŋgôm aôm taêm dani taôm atom.” Beltesasar gêjô eŋ awa gebe “O ŋoc ŋatau, aê gabe mê tau êkanônŋ êsêac, taŋ sedec aôm naŋ, ma êkanônŋ aômnmêŋ ŋacjo acgommanŋ. ²⁰ O kiŋ, ka taŋ gôlic kêtôp e ŋajaŋa kêsa ma ŋatêpôê kêsuŋ kêpi e jagêdêŋ undambê ma gêu laeŋ su gêja, ²¹ ma ŋalauŋ ŋawawa ŋajam ma gêjam ŋanô e ŋalaka sêlêlib laŋgwageŋ ma gêŋ samob seŋ ŋanô tau, ma bôc to gêŋ saleŋŋa sêc ŋaajuŋlabu ma moc sêjam sac sêŋgôn ŋalaka naŋ.

²² “O kiŋ, ka tau tonar aôm taôm. Aôm kôtû kapôêŋ ma ŋajaŋa kêsa. Nem ŋaclai kesewec e jagêdêŋ undambê. Nêm waem gêjam nom ŋagamêŋ samob auc. ²³ Aôm kiŋ, gôlic aŋela dabuŋ kêsêp gêmêŋ ma kêsôm gebe ‘Asap ka tonar tulu ma anseŋ su, mago ŋakatur to ŋawakac andec gacgeŋ êkô nom ŋalêlôm. Kapoacwalô ki to kopa endeŋ eŋ tôn ênêc gêgwaŋ ŋamêdôb kômŋa ŋalêlôm. Eŋ êliŋ maniŋ umbonŋa to êniŋ gêgwaŋ êwiŋ bôc e têm ŋasawa 7 êmbacnê.’

²⁴ “Biŋ tau ŋam amboac tonec. O kiŋ, Lôlôc Ŋatau kêmasar biŋ, taŋ kêkanônŋ aôm naŋ. ²⁵ Eŋ oc êtiŋ aôm su aŋga ŋamalacnêŋ naômoe ôwiŋ bôc saleŋŋa ma ôniŋ gêgwaŋ amboac bulimakao ma nop ênôm aôm ônêc awê e têm ŋasawa 7 êmbacnê e nêm kauc êsa acgom, gebe Lôlôc Ŋatau kêtû ŋamalacnêŋ ŋatau ma gêjac sam gamêŋ kêtôm eŋ tau taê gêjam. ²⁶ Ma jatu, taŋ kêsa gebe sendec ka ŋakatur to ŋawakac gacgeŋ êkônŋa naŋ tonar gêwa sa gebe êndêŋ taŋ aôm ôjala Anôtô, taŋ gêjam gôliŋ nom ŋagamêŋ samob naŋ, aôm oc ôtû kiŋ êtiam. ²⁷ O kiŋ, kêtû tonarŋa aê gabe janac biŋsu aôm gebe Ôŋgôm sec êtiam atom, ôsa lêŋ biŋgêdêŋŋa. Ônam lau ŋalêlôm sawaŋa sa ma taêm walô lau ŋasec. Talic acgom, oc ômoa ŋajam me masi.”

²⁸ Biŋ samob tonar ŋai ŋanô kêsa kêpi kiŋ Nebukadnesar. ²⁹ Ajônŋ 12 gêjaŋa su acgom, go kiŋ kêsêlêŋ gêmoe nê andu kiŋŋa aŋga Babilon ŋasalôm tapa-tapa ŋaô. ³⁰ Ma kiŋ awa gêôc tau gebe “Malac tau tonec Babilon kapôêŋ, taŋ ŋoc ŋaclai kêkwê sa kêtû ŋoc gamêŋ kiŋŋa ma kêkêŋ aê waec kiŋŋa kêtû tapa naŋ atom me.” ³¹ Biŋ taŋ kiŋ kêsôm kêsa naŋ,

gêjac pep atom tager ma awa teñ kêsas anja undambê gêmêñ gebe “O kiñ Nebukadnesar, biñ tonec keper aôm gebe gamêñ tonec ñagôliñ kiñña kékac tau su anja aômnêm. ³² Lau oc têtij aôm su anja ñamalacnêñ ma oc ômoa ôwiñ bôc gabuñ. Aôm oc ôniñ gêgwañ amboac bulimakao e têm ñasawa 7 êmbacnê acgom, go nêm kauc êsa ma ôjala gebe Lôlôc ñatau tau gêjam gôliñ ñamalacnêñ gamêñ kiñña ma gêjac sam gamêñ kêtôm eñ tau taê gêjam.” ³³ Ma biñ tau gacgeñ ñanô kêsas kêpi Nebukadnesar. Lau têtij eñ su anja ñamalacnêñ ma eñ geñ gêgwañ amboac bulimakao, nop gênôm eñ ma môkêlauñ kêtû baliñ kêtôm noniñ ôlilu ma lêmakêku kêtû baliñ kêtôm momboañ lêmakêku.

Nebukadnesar kêlambiñ Anôtô

³⁴ “Aê Nebukadnesar gamoa e têm tau gêbacnê acgom, go gaôc matocanô sa kêpi undambê ma ñoc kauc kêsas kêtiam. Aê kalanem Lôlôc ñatau tau ma kalambiñ to katoc eñ, tañ gêmoa tengeñ to tengeñ nañ, sa gebe

Ênê gôliñ oc ênêc tengeñ

to ênê gamêñ, tañ gêjam gôliñ nañ, oc ênêc tengeñ e gôlôac togôlôac ñêngeñ êna.

³⁵ Lau nomña samob amboac gêñôma

ma eñ gêgôm kêtôm taê gêjam gêdên lau undambêña ma gêdên ñamalac nomña amboac tonañgeñ.

Ma ñac teñ kêtôm gebe êkô eñ auc

me êtu kênac eñ gebe ‘Aôm gôgôm asageñ’ nec atom.

³⁶ “Gêdên têm tecênangeñ aênoc kauc ñawa kêsas kêtiam ma ñoc waec to ñawasi amboac tonañgeñ kêtû ñoc gamêñ ñawaeña. Aênoc lau señeñ to apômtaui sesom aê ma sêkên aê katu kiñ kêtiam ma ñoc waec kêsas kêlêlêc gêmuñña su. ³⁷ Galoc aê, Nebukadnesar, gabe jalanem to jalambiñ ma jatoc kiñ undambêña sa gebe eñ gêgôm nê gên samob jakêtôm ma nê gôliñ jagêdên. Êsêac tañ tetoc tauñ sa nañ, eñ oc êkônij êsêac tôn.”

5

Kiñ Belsasar geno moasiñ kapôên

¹ Kiñ Belsasar geno moasiñ kapôênanô teñ kêtû nê gôliñwaga 1,000ña ma gênôm wain gêwiñ lau 1,000 tonañ gêmoa êsêac lañônêm.

² Wain kêjañij Belsasar, tec kêjatu gebe sêkôc laclu gold to silber, tañ eñ tama Nebukadnesar kêkôc anja lôm dabuñ Jerusalemña mênkêkô nañ, sêmêñ gebe kiñ tau to nê laumata ma nê awêi to nêñ aneñio samob sênôm gên êsêp. ³ Tec sêkôc laclu gold to silber, tañ sêjañgo su anja Anôtônê lôm dabuñ Jerusalemña nañ, gêmêñ ma kiñ tau to nê laumata ma nê awêi to nêñ aneñio samob sênôm gên kêsêp laclu tau tonañ. ⁴ Êsêac sênôm wain e tetoc nêñ anôtôi gold to silber ma kopa to ki ma ka to pocña sa ña wê lambiñña.

⁵ Gêdên tonañgeñ lêmalatu teñ mênketo biñ kêpi kiñnê andu ñasagiñ kêkanôn jakaiñ kapôên. Ma kiñ tau gêlic lêma tonañ keto biñ gêmoa. ⁶ Go kiñ lañôanô kêtû sêp ma taê gêjam tau jakêsa-jakêsa to kêtênêp tau êndu-êndu e akaiñ to lêma gêmac langwageñ. ⁷ Kiñ gêmôc ña awa kapôên gebe sêkôc lau mêtê to Kaldea ma sêpuc-utitalata-ñamwaga sêmêñ. Go kiñ kêsôm gêdên lau mêtê Babilonña gebe “Teñ embe êsam biñ tonañ ma êwa ñam sa oc jakên eñ êsô ñakwê asôsamuc ma ênôn kapoacwalô gold teñ êsac gêsutêkwa to êtu gamêñ ñagôliñwaga êtu ñac êtu têlêacña.” ⁸ Go kiñnê lau mêtê samob sêsô sêmêñ, mago sêjam kauc biñ, tañ lêma keto nañ, to sêpô lêna ma sêwa ñam sa êndên kiñ tau atom amboac tonañgeñ. ⁹ Ma kiñ kelendec ñanôgeñ e lañôanô kêtû sêp ma nê gôliñwaga samob têtakê sauñ atom amboac tonañgeñ.

¹⁰ Gêdên tañ kiñ agêc nê gôliñwaga sêsôm biñ sêmoa nañ, kiñ têna langwa kêsô balêm ñalêlôm gêja ma kêsôm gebe “O kiñ, ômoa ender tôngeñ. Taêm dani taôm to lañômanô êtu sêp atom. ¹¹ ñac teñ gêmoa aômnêm gamêñ ma anôtôinêñ ñalau gêmoa gêwiñ eñ. Gêdên tamamnê têm eñ kêtap kauc ñawa to jala ma saê êjam sa kêtôm anôtôinêñ. Ma

aôm tamam Nebukadnesar kékêñ eñ kêtú lau mêtê to mectomañ ma Kaldea to sêpuc-utitalata-ñamwaga nêñ laumata. ¹² Gebe Daniel, tañ kiñ kêsam eñ gebe Beltesasar nañ, nê kauc to saê kaiñ teñ, kêjala mêtê dawa mê ñam sa to daoc biñ lasê ma takip biñ ñam saña kêtú tôn. Ôkêñ biñ gebe eñ êmêñ gebe êwa gêñ tonec ñam sa.”

Daniel gêwa biñ, tañ lêma teñ keto nañ sa

¹³ Go sêkôc Daniel kêsô jakêkô kiñ lañônêm. Ma kiñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm Daniel, lau kapoacwalô Judaña nêñ teñ, tañ tamoc kékôc aôm aña gamêñ Judaña gêmêñ nañ me. ¹⁴ Aê ganô aôm ñawae gebe anôtôi dabuñ nêñ ñalau gêmôa gêwiñ aôm ma saê to jala ma kauc kaiñ teñ gêc aômña. ¹⁵ Lau mêtê to mectomañ mênşêkô aê lañônêm gebe sêsam biñ tonec ma sêwa ñam tau sa êndêñ aê, mago sêgôm têtôm atom. ¹⁶ Ma aê ganô aôm gebe gôwa biñ ñalêlômña sa to wêc gêñ ñam sa. Amboac tonañ embe ôtôm gebe ôsam biñ tonañ ma ôwa ñam sa, go jakêñ aôm ôsô ñakwê asôsamuc ma jatoc aôm sa ña kapoacwalô gold ôñôñña ma jakêñ aôm ôtu gamêñ tonec ñagôliñwaga êtu têlêacña.”

¹⁷ Tec Daniel gêjô kiñ awa gebe “Aômñêm gêñ gacgeñ ênêc aômña, me ôkêñ ñaôli êndêñ ñac teñ. Aê oc jasam biñ tau êndêñ aôm ma jawa ñam sa êndêñ aôm.

¹⁸ “O kiñ, Anôtô Lôlôc ñatau tau kékêñ tama Nebukadnesar kêtú kiñ gamêñ tonecña ma kékêñ ñaclai to ñawasi ma wae gêwiñ. ¹⁹ Ma lau samob to tenterlatu ma lau awerñ teñ-awerñ teñ têtênêp to têtêc tauñ kêtú ñaclai, tañ Anôtô kékêñ gêdêñ eñ nañña. Embe eñ taê ênam gebe ênac ñac teñ êndu oc êngôm. Ma embe taê ênam gebe ñac teñ êmôa mata jali oc êngôm amboac tonañgeñ. Embe etoc ñac teñ sa me êkôninñ teñ tôn oc êngôm êtôm eñ taê gêjam. ²⁰ Mago gêdêñ tañ eñ kékianñ tau sa ma nê ñalêlôm ñadani kêsanañ, Anôtô kékôc eñ su aña nê lêpônñ kiñña ma kêjañgo wae su aña ênê gêwiñ. ²¹ Ma kêtinñ eñ su aña ñamalacnêñ. Ênê kauc kêlênsônñ kêtôm bôcnê ma gêñgônñ gêwiñ donkibôm. Eñ geñ gêgwanñ kêtôm bulimakao to nop gênôm eñ e ênê kauc kêsanañ gebe Lôlôc ñatau taugenñ kêtú ñamalacnêñ kiñ nêñ ñatau ma gêjac sam gamêñ kêtôm eñ tau taê gêjam.

²² “Mago ênê latu aôm, Belsasar gônô gêñ samob tonañ ñai sugac, mago kôkôninñ taôm atom. ²³ Aôm kôkianñ taôm sa gêdêñ Apômtau undambêña. Aôm kôsôm gebe sêkôc laclu lôm dabuñña mênjac to nêñ gôliñwaga ma nêñ awêi to nêñ anerñio samob anôm gêñ êsêp ma alanem nêñ anôtôi silber to gold ma kopa to ki ma ka to poc, tañ sêlic gamêñ to sêñô biñ ma sêjala gêñña gêc atomanô nañ, mago kotoc Anôtô, tañ kékêñ aôm kôsê awam to gêjam gôliñ nêñ lêñ samob nañ, sa atom.

²⁴ “Kêtú tonañña Anôtô kêsakinñ lêma tonañ mêngeô lasê ma keto biñ tonañ. ²⁵ Ma biñ tañ keto nañ, tonec gebe ‘Mene, mene, tekell, peres’ (kêsanañ, kêsanañ, gêjam dôn, gêjac kékôc). ²⁶ Biñ tau ñam amboac tonec ‘mene’ gebe Anôtô kêsanañ nêñ bêc gôliñña sa e ñatêku êsu su. ²⁷ ‘Tekell’ gebe Anôtô kékêñ aôm gônôgônñ dôn e kêtap sa gebe nêñ ñanô masi. ²⁸ ‘Peres’ gebe Anôtô oc ênac nêñ gamêñ êngic ma êkêñ êndêñ lau Mede to Persia sêkôc.”

²⁹ Belsasar kêjatu ma sêkêñ Daniel kêsô ñakwê asôsamuc ma gênônñ kapoacwalô gold. Go sêjam eñ wae sa kêtú tapa gebe eñ kêtú ñac kêtú têlêacña aña gamêñ kiñña tonec. ³⁰ Gêdêñ gêbêc tonañgeñ sêjac Kaldeanêñ kiñ Belsasar êndu. ³¹ ñac Medeña Darius kêjañgo ñaclai gôliñña su. Ênê jala 62.

6

Sêbaliñ Daniel gedey lewe

¹ Darius gêlic ñajam tec kékêñ gôliñwaga saunñ 120 sêjam gôliñ nêñ gamêñ samob. ² Go kékêñ lau tonañ ñai sêsô gôliñwagasêga têlêac ñalabu. Gebe gôliñwaga 120 tonañ sêwa nêñ kôm ñalêñ samob sa êndêñ lau têlêac gebe kiñnê gêñ teñ ênaña atom. Ma lau têlêac tonañ nêñ teñ Daniel. ³ Kiñ ketoc Daniel sa kêlêlêc gôliñwagasêga to gôliñwaga saunñ samob su gebe ênê ñalêlôm mansañ kêlêlêc êsêac samob nêñ. Tec kiñ taê gêjam gebe êkêñ eñ taugenñ ênam gôliñ ênê gamêñ samob. ⁴ Tec gôliñwagasêga to gôliñwaga saunñ samob sesom Daniel nêñ lêñ poalic teñ aña nêñ kolêñ gôliñwagaña sebe sêngôliñ biñ êpi

enja elêmê. Daniel ñac gêdêñ tec têtap biñ me gêñ geo teñ sa gêc enja atom. ⁵ Tec lau tau sêsôm gêdêñ tauñ gebe “Aêac oc tatap biñ teñ sa gebe tañgôliñ êpi Danielña atom. Oc moae tatap ñakeso teñ gêc ênê sakin Anôtô tagenja.”

⁶ Tec gôliñwagasêga to gôliñwaga sauñ tonañ sêkic Daniel nê biñ ma dêdêñ kiñ sêja, go sêsôm gêdêñ en gebe “O kiñ Darius, ômoa enden tòngeñ. ⁷ Aêac gôliñwagasêga to kasêga ma gôliñwaga sauñ to gejobwaga ma lau señeñ gamêñ tonecña alóc kêtú tòn gebe kiñ êjatu ñagôliñ to jao teñ êtu tòn amboac tonec gebe ñac teñ eteñ gêñ teñ anja anôtô teñ me anja ñamalac teñ nê atomanô. Lau samob teteñ êndêñ aôm taômgeñ. O kiñ, jao tonec ênêc bêc 30 geñ. Ma ñac teñ embe êngêli biñ tonañ, nañ sêmbaliñ en êsêp lewe nêñ gêsun êna. ⁸ O kiñ, galoc ôsôm biñ tau êtu tòn ma oto biñ tau ênêc. Ma open nêñ ñatalô êsêp êwiñ gebe lau teñ sênam ôkwi atom. Biñ tau êkô ñajana êtôm lau Mede to Persia nêñ ñagôliñ teñ, tañ lau sênam okwi sêngôm êtôm atom.” ⁹ Tec kiñ Darius kepeñ nê ñatalô kêsêp ñagôliñ to jao ma biñ tau kêtú tòn.

¹⁰ Gêdêñ tañ Daniel gêñô gebe kiñ gêlôc gebe sêngôm biñ tonañ êtu tòn nañ, en kêsô nê andu gêja. Anja andu tau ñabalêm lolôcña ñakatam sauñ kêkanôn Jerusalem. En kêpuc aduc kêtú dim têlêac kêtôm bêcgeñ keteñ mec to gêjam danje Anôtô amboac gêgôm-gêgôm. ¹¹ Lau tonañ dêdib Daniel sêmoa e jatêtap en sa keteñ mec to kêtañ gêdêñ nê Anôtô gêmoa. ¹² Tec lau tau dêdêñ kiñ jasêsôm en lasê kêtú ñagôliñ tau ña gebe “O kiñ, aôm kopeñ nêñ ñatalô kêsêp ñagôliñ gebe ñac teñ eteñ gêñ teñ anja anôtô me ñamalac teñ nê atomanô, samob teteñ êndêñ aôm taômgeñ e bêc 30 ênaja. Ma ñac teñ embe êngêli biñ tonañ, nañ sêmbaliñ en êsêp lewe nêñ gêsun êna me masi.” Kiñ tau gêjô êsêac aweñ gebe “Magobe, ñagôliñ tonañ kêkô kêtôm lau Mede to Persia nêñ ñagôliñ, tañ lau sênam ôkwi sêngôm êtôm êtôm nañ.” ¹³ Go êsêac sêsôm gêdêñ kiñ gebe “O kiñ, Daniel tonañ, nañ sêkôc en anja Juda sêmên nañ, tec kêsô aôm ñalabu atom. En kêgêli aôm nêñ ñagôliñ, tañ kômasañ kêtú tòn nañ, gebe en keteñ mec kêtú dim têlêac gêmoa kêtôm bêcgeñ.”

¹⁴ Kiñ gêñô ñawae e nê ñalêlôm ñawapac kêsa ñanô ma gesom lêñ ênam Daniel kêsiña teñ. En taê gêjam biñ tonañ jakêsa-jakêsa gebe ênam en sa amboac ondóc e oc jakêsêp. ¹⁵ Go lau tonañ sêwiñ tauñ jasêsôm gêdêñ kiñ gebe “Aôm taôm kôjalagac gebe lau Mede to Persia nêñ mêtê tonec gebe kiñ embe êsôm nê biñ teñ êtu tòn me êkêñ ñagôliñ teñ oc ênêc ñapan, lau teñ sênam ôkwi sêngôm êtôm atom.”

¹⁶ Amboac tonañ kiñ kêjatu gebe sêkôc Daniel tòn ma êsêac sêbaliñ en kêsêp lewe nêñ gêsun. Kiñ kêsôm gêdêñ Daniel gebe” Aôm nêñ Anôtô, tañ gôjam sakin en geder tòngeñ gômoa nañ, oc ênam aôm kêsi.” ¹⁷ Ma sêkôc poc kapôên teñ gêsañ gêsú ñawa auc ma kiñ kêkic poc tau tòn ña tau to gôliñwaga nêñ ñatalô gebe lau teñ sênam Daniel kêsi atom. ¹⁸ Kiñ gêmu gêja nê andu e jagedec geñ taniñña gêbêc baliñ tonañ. Ma gedec gebe lau teñ dêndêñ en sêna ma en gêc bêc atom amboac tonanjen.

¹⁹ Gêdêñ gamêñ kêtú gaô acgom, go kiñ gêdi sa ma kêlêti gêdêñ lewe nêñ gêsun gêja. ²⁰ Jakêdabiñ gêsunawa tau ma gêmôêc gêjac asê susu gebe “O Daniel, Anôtô mata jaline ñacsakiñ aôm, nêñ Anôtô, tañ gôjam sakin en geder tòngeñ nañ, oc gêjam aôm kêsi anja lewe nêñ me masi.”

²¹ Tec Daniel awa gêjac kiñ ma kêsôm gebe “O kiñ, ômoa enden tòngeñ. ²² Aênoc Anôtô kêkêñ nê anja gêbôc lewe aweñsun auc e sêñac aê atom gebe en gêlic aê gamoa tobiñmêgeñ ma gagôm geo teñ gêdêñ aôm atom amboac tonanjen.” ²³ Kiñ gêñô e têtac ñajam kêsa samucgeñ ma kêsôm gebe sê Daniel sa anja gêsun. Tec sê Daniel kêpi gêmên e sêlic lewe lemeñ-kêku kêsê en ñagec atomanô, ôli samucanô ñam gebe en ôli andañ nê Anôtô. ²⁴ Go kiñ kêjatu ma sejon lau, tañ sêgôliñ biñ kêpi Daniel nañ, to nêñ lauo to nêñ gôlôac samob jasêbaliñ êsêac sêsêp gêsun sêja. Êsêac sêsêp gêsun su samucgeñ atom, go lewe têdanjac êsêac ma sêkaku êsêac popoc.

²⁵ Go kiñ Darius keto papia teñ gêdêñ lau to tenterlatu ma aweñ teñ-aweñ teñ kêtôm nê gamêñ ñamadiñ samob gêja gebe “Biñmalô ênam amac auc. ²⁶ Aê jasôm êtu tòn gebe aênoc lau peben têtênêp to têtêc tauñ êndêñ Danielnê Anôtô gebe en Anôtô mata jalina

tau, naŋ gêmôa tengeŋ. Ênê gamêŋ oc êkô enderŋ tônggeŋ ma ênê gôliŋ ŋatêku masi. ²⁷ Gêjam kêsi ŋatau to gêjamsawaga eŋ, tec gêgôm gêntalô to gêŋsêga anŋa undambê to nom. Eŋ gêjam Daniel kêsi anŋa lewenêŋ ŋaclai.”

²⁸ Tec Daniel kêtû ŋac towae gêdêŋ Dariusnê têm gôliŋŋa e mênŋgêdêŋ Kirus anŋa Persia nê têm amboac tonangeŋ.

7

Daniel gêc me kêpi bôc aclê

¹ Gêdêŋ kiŋ Babilonŋa Belsasar nê gôliŋ ŋajala kêtû ŋamataŋa Daniel gêc mê to gêlic gêŋ ŋakatu gêdêŋ gêbêc. Go keto mê tau sa, taŋ gêc ŋabiŋ kêsêp papia amboac tonoc ² “Aê Daniel, galic ŋakatu gêdêŋ gêbêc. Ma galic undambê ŋamutêna aclê gêli gwêcsawa sa. ³ Ma bôcsêga kaiŋ aclê sêpi anŋa gwêc sêmêŋ. ⁴ Bôc kêtû ŋamataŋa gêjam lewe teŋ laŋô ma ŋamagê amboac momboanŋ. Aê kasala gamoa ma sêbuc ŋamagê sa ma sêôc bôc tau sa kêkô ŋaakaiŋ luagêcgeŋ amboac ŋamalac teŋ ma sêkêŋ ŋamalac nêŋ kauc gêdêŋ eŋ. ⁵ Go aê galic bôcsêga teŋ kêtû luagêcŋa gêjam bôc saleŋŋa ber laŋô ma kêkô gêôc lêma sageŋ. Eŋ keseneŋ ŋabi têlêac gêc awasuŋ ŋalêlôm ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe’ Ajôc, najau nêŋ deô.’ ⁶ Tonaŋ su, go galic bôcsêga taŋ kêtû têlêacŋa gêjam pusipbôm kapôêŋ (leopard) laŋô tomoc ŋamagê aclê kêkô dêmôêtêkwa ma môkêapac aclê. Ma sêkêŋ nom ŋagôliŋ gêdêŋ eŋ. ⁷ Tonaŋ su, go gaê mê e galic bôc teŋ kêtû aclêŋa. Bôc tau gêŋsêga kaiŋ teŋ ŋanô ma ŋajana sec ma ŋaluluŋ ki kapôêŋ ma geŋ gêŋ ŋawaô to kêkaku gêŋ popoc ma kêlêsa ŋapopoc-popoc kêtiam ŋa akaiŋ. Bôc tau kêtôm bôc ŋamataŋa têlêac tônê atom gebe ŋajabo 10. ⁸ Aê kasala jabo tonaŋ gamoa e jabo sauŋ teŋ kêpi ŋasawa kêtiam ma gêbuc jabo laŋgwa têlêac tonawakacgeŋ sa ma galic gebe jabo tonaŋ ŋamataanô amboac ŋamalacnêŋ ma ŋawasauŋ teŋ gêc, taŋ kêsôm biŋ ketoc tau saŋa naŋ.

ŋac taŋ gêmôa tengeŋ naŋ, nê ŋakatu

⁹ “Aê kasala gamoa ma galic gebe sêkêŋ lêpônŋ kiŋŋa ŋagêdô kêkô ma ŋac, taŋ gêmôa tengeŋ naŋ, jagêŋgônŋ teŋ ŋaô. Nê ŋakwê sêpôma amboac tao kwalam ma môkêlauŋ kêtôm domba ŋaôlilu sêp samuc amboac gwêc ôpic. Nê lêpônŋ kêkô jawaô ŋalêlôm ma lêpônŋ ŋaakaiŋ amboac ja ŋawaô. ¹⁰ Ja ŋawaô amboac bu gêc ŋasamac kêsêwa kêsa anŋa tônê. Ma lau tausen to tausen sêjam sakiŋ eŋ. Lau tentausen dim tentausen sêkô eŋ laŋônêŋ. Mêtôcwaga sêŋgônŋ sebe sêmêtôc biŋ, tec sêkac buku sa.

¹¹ “Aê galic ma gaŋô biŋ ketoc tau saŋa samob, taŋ kêsa jabo tonaŋ awasuŋ. Ma gêdêŋ tonaŋ sêjac bôc kêtû aclêŋa êndu ma sêbaliŋ ŋanô tau kêpi jawaô e geŋ su. ¹² Ma sêkac nom ŋagôliŋ su anŋa bôc ŋagêdô nêŋ, mago sêjac têku nêŋ têm sêmoa mateŋ jaliŋa ŋasawa teŋ gêwiŋ. ¹³ Aê gaêc mê gêdêŋ gêbêc ma galic ŋakatu teŋ amboac ŋamalac latu gêmêŋ gêmôa tao undambêŋa ŋalêlôm jakêtu gasuc ŋac, taŋ gêmôa tengeŋ naŋ, ma sêwê eŋ gêdêŋ eŋ sêja. ¹⁴ Ma sêkêŋ ŋaclai to wae ma gamêŋ gôliŋŋa gêdêŋ eŋ gêwiŋ. Ma tentenlatui to lau tomôkê-tomôkê ma lau aweŋ teŋ-aweŋ teŋ samob sêjam sakiŋ gêdêŋ eŋ. Ênê ŋaclai oc ênêc tengeŋ. Ênê gamêŋ gôliŋŋa ênac pep atom.

Gêŋ ŋakatu tau ŋam

¹⁵ “Ma aê Daniel, ŋoc katuc kelendec ŋanô ma gêŋ ŋakatu, taŋ galic gêc ŋoc kauclêlôm naŋ, kêtakê aê êndu-êndu. ¹⁶ Aê katu gasuc lau, taŋ sêkô tonaŋ naŋ, nêŋ teŋ ma kateŋ eŋ gebe êwa gêŋ tonaŋ ŋam sa acgom. Tec eŋ gêwa ŋam sa gêdêŋ aê ma kêsôm gebe ¹⁷ “Bôcsêga aclê tonaŋ têtôm kiŋ aclê, taŋ oc sêsa anŋa nom. ¹⁸ Mago ŋac Lôlôcŋa nê lau dabuŋ oc sêwê kaiŋ gamêŋ to sênam gôliŋ gamêŋ tau totêm-totêm enderŋ tônggeŋ.’

¹⁹ “Go kateŋ eŋ gebe êwa bôc kêtû aclêŋa, taŋ kêtôm bôc têlêac ŋagêdô tonaŋ atom naŋ, ŋam sa êndêŋ aê. Bôc tonaŋ gêŋsêga kaiŋ teŋ ŋanô, nê luluŋ ki to kêku ki kopa. Eŋ kêlêsa to kêdangônŋ gêŋ ŋawaô ma kêka ŋagêdô popoc. ²⁰ Ma aê kateŋ eŋ gebe êwa jabo lemelu, taŋ kêkô môkêapac ŋaô naŋ, ma ŋajabo teŋ, taŋ kêsa ma geserŋ jabo laŋgwa têlêac su naŋ, ma tomataanô to awasuŋ kêsôm biŋ ketoc tau saŋa sec ma kêtû kapôêŋ kêlêlêc ŋagêdô su naŋ, sa êwiŋ.

²¹ “Aê kasala gamoa ma galic jabo tau gêjac siñ gêdêñ Anôtônê lau dabuñ e kêku êsêac tulu, ²² go ñac, tañ gêmoa tengeñ nañ, mêngeô lasê ma kêmetôc biñ ma kêkêñ ñaclai gêdêñ ñac Lôlôcña nê lau dabuñ ma gêdêñ noc tonañ lau dabuñ sêwê kain gamêñ kiñña.

²³ “Ñac tañ kateñ nañ, kêsôm amboac tonec gebe ‘Bôc kêtú aclêña ñam gebe gamêñ kiñña êtu aclêña oc mênêsa. Ma gamêñ tonañ kain teñ, oc êtôm gamêñ ñagêdô atom. Gamêñ tau oc êndañgôn nom ñagamêñ samob su ma êka tôn êsêp nom to êlêsa popoc.

²⁴ Ma jabo lemelu ñam amboac tonec gebe Kiñ lemelu oc sêsa aña gamêñ tonañ ma teñ oc êsa êtiam êndañguc êsêac. Eñ oc êtôm êsêacnêñ ñagêdô atom ma oc êkônij kiñ têlêac tôn.

²⁵ Eñ oc êsôm biñ alôb-alôb êpi ñac Lôlôcña tau ma êlênsu ñac Lôlôcña nê lau dabuñ. Eñ oc ênsaê gebe ênam mêtê to om ñagôliñ samob ôkwi. Ma lau dabuñ oc sêsêp eñ lêma êtôm ñasawa samuc tageñ ma ñasawa samuc têlêac ma ñasêku teñ êwiñ.

²⁶ Mago mêtôcwaga oc sêkôc nêñ kôm sa ma oc sêjanjo kiñ tonañ nê ñaclai su ma senseñ eñ su ênaña samucgeñ. ²⁷ Ma mêtôcwaga sêkêñ ênê gamêñ to gôliñ ma gamêñ samob, tañ gêc umborñ ñalabu nañ, êndêñ ñac Lôlôcña nê lau dabuñ. Êsêacnêñ gamêñ oc ênêc enderñ tôngeñ ma gamêñ samob oc sênam sakiñ ma tañeñ wamu êndêñ êsêac.’

²⁸ “Biñ tau tonañgeñ. Ma aê Daniel, katakê ñanô e lañôcanô kêtú sêp, ma gajam biñ tau tôn gêc ñoc kauclêlômgeñ.”

8

1-27 *

9

Daniel keteñ mec kêtú nê lauja

¹ Ahasweros latu Darius, tañ nê ñam kêsêp lau Medeña nañ, kêtú kiñ gamêñ Kaldeaña. ² Gêdêñ ênê gôliñ ñajala ñamataña aê Daniel kasam buku dabuñ ma gajam lêsu jala ñanamba, tañ ênaña e sêkwê Jerusalem, tañ kêtú gasañ su nañ, sa êtiam êtôm Apômtau kêsôm lasê gêdêñ propete Jeremia, jala tau ñanamba 70. ³ Go aê kakac lañôcanô ôkwi gêdêñ Apômtau Anôtô ma kateñ mec gêdêñ eñ ma gajam dabuñ ma kasô talu ma ganğôn wao ñaô. ⁴ Aê kateñ mec gêdêñ Apômtau, ñoc Anôtô ma kasôm tauc ñoc to ñoc lau nêñ sec lasê.

Aê kasôm gebe “O Apômtau, Anôtô kapôêñ to ñaclai secgoc, aôm gojob poac to têtmac gêwiñ êsêac, tañ têtmac êwiñ aôm to sênğôm aômnêm biñsu ñanô êsa nañ.

⁵ “Aêac agôm sec to geo ma keso to ali tauñ sa ma akac tauñ su aña nêm biñsu to ñagôliñ. ⁶ Aêac akêñ tañeñ nêm sakiñwaga propete, tañ sêjam aôm lañôm ma sêsôm biñ gêdêñ aêacma kiñ to laumata ma tamenji to lau gamêñ samobña nañ atom. ⁷ O Apômtau, aôm biñgêdêñ ñatau, mago ocsalô tonec aêac amoa tomajenğeñ aêac lau Juda to lau Jerusalemña ma lau Israel samob, tañ gosoc êsêac sêja kêtú nêñ sec, tañ sêgôm gêdêñ aôm jasêmoa ñagala me sêmoa jaêc aña gamêñ samob nañña aêac samob amoa tomajenğeñ.

⁸ O Apômtau, aêac to ma kiñ ma gôliñwaga to tamenji amoa tomajenğeñ gebe aêac agôm sec gêdêñ aômğoc. ⁹ Apômtau, aêacma Anôtô, kêtú taê walô ma kêsuc biñ ôkwiña ñatau, mago aêac ali tauñ sa gêdêñ eñ. ¹⁰ Aêac tañeñ wamu gêdêñ Apômtau, aêacma Anôtô, nê awa atom ma adaguc ênê biñsu, tañ eñ kêkêñ gêdêñ aêac ña ênê sakiñwaga propete nañ atom. ¹¹ Israel samob sêgêli aômnêm biñsu ma sêkac tauñ su ma sedec gebe tañeñ wamu aôm awam. Ma biñ sêpuc boaña to têtôc lemeñña, tañ teto gêc Anôtônê sakiñwaga Mose nê biñsu nañ, sêsêwa siñ kêpi aêac kêtú aêac agôm sec gêdêñ aômña. ¹² Aôm gôgôm nêm biñ, tañ kôsôm gêdêñ aêac to ma gôliñwaga, tañ sêjam gôliñ aêac nañ, ñanô kêsa to kôkêñ gênwapac kapôêñ teñ gebe aña umborñ ñalabu samucgeñ gên teñ kêsa kêtôm, tañ kêsa aña Jerusalem nañ atom. ¹³ Gênwapac tañ teto gêc Mosenê biñsu nañ, samob kêtap aêac sa, mago aêac ajam malô Apômtau, aêacma Anôtô, atom gebe akac tauñ su aña gên sec to akêñ tañeñ êndêñ aômnêm biññanô atom. ¹⁴ Amboac tonañ Apômtau

* 8:1-27: 8:1-27 Daniel katu kain teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ gêwa lau Mede to Persia nêñ miñ sa e gêdêñ têm ñajoc sêku kiñ Antiokus Epipanes tuluña.

kômasañ gêñ wapac tau ma kôkêñ kêpi aêac gebe Apômtau, aêacma Anôtô, eñ nacgêdêñ kêtû nê kôm samobña, tañ eñ gêgôm nañ, mago aêac tañerj wamu eñ awa atom.

¹⁵ “O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kôkôc aômnnêm lau su anja Aiguptu ña lêmam ñajana ma gôgôm aômnnêm ñaê ñawae kêsa e gêdêñ ocsalô tonec aêac agôm sec to gêñ alôb-alôb gêdêñ aôm. ¹⁶ O Apômtau, aêac atej aôm êtu nêm kolengêdêñ samobña gebe ôkêñ nêm têtac ñandaj to ñalêlôm sec ênam jaê nêm malac Jerusalem to nêm lôm dabuñ. Gebe aêacma sec to aêacma tamerj nêñ geonja gêgôm lau, tañ sêgi aêac auc nañ, sêsu Jerusalem to nêm lau susu. ¹⁷ O aêacma Anôtô, amboac tonaj ôkêñ tañam nêm sakinwaga aê ñoc mec to ñoc tañi. O Apômtau, ôkêñ lañômanô êpô nêm lôm dabuñ, tañ kêtû gasañ nañ, êtu aôm taômña. ¹⁸ O ñoc Anôtô, ôkêñ tañam to ôñô aêac, ôsa lañômanô sa ma ôlic aêac to malac, tañ sêsam aômnnêm ñaê kêpi nañ, gebe atu gêñ gêbac. Aêac akêñ ma mec gêdêñ aôm kêtû ma biñgêdêñña atom, akêñ kêtû nêm taêm labu kapôênñageñ. ¹⁹ O Anôtô, ôñô aêac. O Apômtau, ôsuc ma biñ ôkwi. O Apômtau, ôkêñ tañam to ônam aêac sa. O ñoc Anôtô, ônam gamêñ tôñ atom êtu aôm nêm ñaêña gebe êsêac sêsam aômnnêm ñaê kêpi nêm malac to nêm lau.”

Gabriel gêwa biñ tau ñam sa

²⁰ Aê kasôm biñ to kateñ mec amboac tonaj ma gaoc tauc ñoc to ñoc lau Israel nêñ sec lasê ma katañ gêdêñ Apômtau, ñoc Anôtô kêtû ênê lôm dabuñña. ²¹ Aê kateñ mec tau gamoa, tec Gabriel, tañ galic eñ gêdêñ tañ galic ñakatu ñamatana nañ, gêlôb ñagaôgen gêdêñ aê gêmêñ gêdêñ noc da kêtulaña. ²² Eñ gêmêñ ma kêsôm gêdêñ aê gebe “O Daniel, aê mênngaô lasê gebe jawa aôm sa e aôm ôjala. ²³ Gêdêñ tañ gôjac m nêm mec nañ, biñ teñ kêsa ma aê gamêñ gabe jasôm biñ tau lasê êndêñ aôm gebe Anôtô têtac gêwiñ aôm ñanôgen. Amboac tonaj ôsala biñ tau ma nêm kauc êsa êtu gêñ, tañ gôlic nañ.

²⁴ “Anôtô kêkêñ noc jala 70 êtu dim 7 êtu aômnnêm lau to aômnnêm malac dabuñña, go biñ alôb-alôb êmbacnê to sec ênac pep ma Anôtô êsuc nê tôp, tañ gêc amac nañ, ôkwi to êkêñ biñgêdêñ ênêc endej tôñgenña êndêñ amac. Go eñ êñgôm ñakatu, tañ geoc lasê nañ, to propetenêñ biñ ñanô êsa ma êniñ oso gamêñ dabuñanô tau. ²⁵ Amboac tonaj ôjala ma nêm kauc êsa gebe ñasawa, tañ noc ñajatu êsa gebe sêkwê Jerusalem sa êtiamña ma noc kasêga, tañ sêniñ oso nañ, mênêô lasêña êtôm jala 7 êtu dim 7. Sêkwê Jerusalem sa ma sênam intêna to busawa ma êkô tobiñ wapacgen êtôm jala 62 êtu dim 7. ²⁶ Jala 62 êtu dim 7 tonaj êmbacnê, go senseñ ñac, tañ señ oso eñ nañ, su tonagôliñmêgen. Ma gôliñwaga to ñaclai teñ to nê lau oc sêmêñ ma senseñ malac to lôm dabuñ su ênaña. Go têm ñamuña mênêô lasê amboac bu ñatênageñ ma enseñ siñ to gêñwapac ñanô, tañ Anôtô kêjatu nañ. ²⁷ Ma gôliñwaga tonaj oc êmoatiñ poac ñajana teñ êwiñ lau taêsam êtôm jala 7. Ma embe ñasawa tonaj ñamakerj êmbacnê oc ênac jao daja to da ñagêdô. Ma gêñ alôb-alôb, tañ enseñ gêñ ñawaô nañ, êkô gamêñ dabuñ ma êmoa tonaj e ñac, tañ ketoc gêñ tau kêkô tônê nañ, êndac ñagêjô, tañ Anôtô kêmasañ kwananjen kêtû eñña su nañ.”

1-21 *

10

1-45 *

11

1-13 *

12

* 10:1-21: 10:1-12:13 Daniel katu kaiñ teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ kêbênôc ñakatu gêmunña ñamiñ nañ, ma gêjac têtû miñ ñagêdô. * 11:1-45: 10:1-12:13 Daniel katu kaiñ teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ kêbênôc ñakatu gêmunña ñamiñ nañ, ma gêjac têtû miñ ñagêdô. * 12:1-13: 10:1-12:13 Daniel katu kaiñ teñ kêsa ma gêlic ñakatu, tañ kêbênôc ñakatu gêmunña ñamiñ nañ, ma gêjac têtû miñ ñagêdô.

Hosea

Propete Hosea gêjam mêtê lau anġa gamêŋ Israelġa kêdaguc propete Amos. Eŋ gêjam kôm mêtêŋa gêdêŋ têm ŋawapac gêmuŋ siŋ, taŋ geserŋ malac Samaria su gêdêŋ jala 721 gêmuŋ Kilisi gêmêŋ nomŋa naŋ. Lau sêjam sakiŋ gwam ma sêwi Anôtô siŋ kêkêŋ wapac eŋ ŋanôgeŋ. Hosea tau gêjam awê mockaiŋ ma gebe êtu ŋadôndôŋ êpi launêŋ lêŋ sêwi Anôtô siŋŋa. Anôtônê lau sêwi Apômtau siŋ kêtôm Hoseanê awê Gomer gêwi eŋ siŋ kêtû mockaiŋoŋa. Mago êtu ŋamu Anôtônê têtac gêwiŋ tengeŋŋa taê walô nê lau, tec ênam kôm êpi lau Israel e sêmu dêndêŋ eŋ sêna êtiam ma têtû ênê lau êtiam. Anôtônê ŋalô ŋagêdô, taŋ kepeŋ aêacnêŋ ŋalêlôm naŋ, gêwa ênê têtac gêwiŋ nê lauŋa sa. Anôtô kêsôm gebe “O Israel, aê jawi aôm siŋ amboac ondoc. Aê jandec aôm amboac ondoc. Ŋoc ŋalêlôm kêkac aê gebe jaŋgôm aôm sec atom, gebe aê têtac gêwiŋ aôm kêlêlêc.”

¹ Apômtaunê biŋ gêdêŋ Beri latu Hosea. Eŋ kêkêŋ biŋ tau gêdêŋ Usia agêc Jotam ma Ahas agêc Hesehia sêjam gôliŋ gamêŋ Judaŋa, ma Joas latu Jerobeam gêjam gôliŋ gamêŋ Israel ŋa.

Hoseanê awê to nê gôlôac

² Gêdêŋ taŋ Apômtau kêsôm biŋ kêsa Hosea awasuŋ kêtû ŋamata naŋ, eŋ kêsôm gêdêŋ Hosea gebe “Ajôc, ôna ma ônam awê mockaiŋo teŋ êtu nêmu awê ma ôka ŋapalê mockaiŋŋa lasê gebe lau gamêŋ tonecŋa sêgôm mockaiŋ kapôêŋ gebe sêwi Apômtau siŋ.” ³ Amboac tonarŋ eŋ gêja jagêjam Diblaim latuo Gomer ma eŋ taê ma kêkôc ŋapalê ŋac teŋ. ⁴ Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Wê ênê ŋaê gebe ‘Jesrel’, gebe ŋasawa dambêgeŋ, go aê jakêŋ ŋagêjô êndêŋ Jehunê gôlôac êtu dec, taŋ eŋ kêkêc siŋ anġa Jesrel naŋ, ma aê gabe jansenŋ gôliŋ kiŋŋa su anġa Israelnêŋ gôlôac. ⁵ Ma êndêŋ bêc tonarŋ aê oc japôŋ Israelnêŋ talam tulu anġa gaboarŋ Jesrelŋa.”

⁶ Awê tau taê kêtiam ma kêkôc ŋapalêo teŋ. Ma Apômtau kêsôm gêdêŋ Hosea gebe “Wê ênê ŋaê gebe ‘Taêwalômêo’. Gebe aê gabe taêc walô gôlôac Israelġa e jasuc êsêacnêŋ biŋ ôkwi êtiam atom. ⁷ Mago aê gabe taêc walô gôlôac Judaŋa ma aê, Apômtau, nêŋ Anôtô, gabe janam êsêac kêsi. Aê gabe janam êsêac kêsi ŋa talam to tubac ma ŋa siŋ to hos ma lau, taŋ sêŋgôŋ hos ŋaô naŋ atom.” ⁸ Gêdêŋ taŋ Taêwalômêo gêwi su siŋ naŋ, Gomer taê kêtiam ma kêkôc ŋapalê ŋac teŋ. ⁹ Ma Apômtau kêsôm gebe “Wê ênê ŋaê gebe ‘Ŋoc lau atom’ gebe amac Israel atu aêŋoc lau atom ma aê katu amacnêmu Anôtô atom.”

Israel êtu wakuc êtiam

¹⁰ Mago lau Israelnêŋ namba oc êtôm gaŋac gwêcŋa, taŋ tanam dôŋ ma tasa sa daŋgôm êtôm atom naŋ. Ma anġa gamêŋ, taŋ sêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aêŋoc lau atom” naŋ, oc sêsôm êndêŋ êsêac gebe “Anôtô mata jali latui amac.” ¹¹ Ma oc sênac lau Juda to lau Israelġa sa sêpi tagerŋ ma êsêac oc sêjaliŋ nêŋ laumata teŋ sa ma êsêac oc sêpi sêmêŋ anġa gamêŋ tau gebe Jesrel ŋabêc oc êtu bêc kapôêŋanô.

2

¹ Amboac tonarŋ asam nêmu lasitêwai gebe “Anôtônê lau” ma lômio gebe “Apômtaunê taê walô.”

Mockaiŋo Gomer—mockaiŋo Israel

² Ŋoc ŋapalêac, aterŋ tenemi kêsi-kêsigenŋ — akac tenemi gebe eŋ kêtû aêŋoc awê kêtiam atom ma aê katu ênê akweŋ kêtiam atom. Eŋ êwi nê mockaiŋo to êtu mandabŋa siŋ. ³ Embe masi, go aê oc jakwalec ênê ŋakwê su e êkô ôli ŋaôma êtôm bêc, taŋ têna kêkôc eŋ naŋ. Aê oc jaŋgôm eŋ êtôm nom ŋakeleŋ to gasarŋ ma bu êjô eŋ êndu. ⁴ Aê oc taêc walô ênê gôlôac atom gebe nêŋ ŋam kêsêp mockaiŋo ⁵ gebe êsêac teneŋi kêtû mockaiŋo su. Eŋ kêkôc êsêac, mago kêsa nê lêŋ maja gêbacgeŋ. Eŋ kêsôm gebe “Aê jandaŋguc ŋoc lau-têntac-gêwiŋ-aêwaga. Êsêac oc sêkêŋ gêŋ taniŋŋa ma bu to ŋakwê ma obo to niptêkwi ma wain êndêŋ aê.”

⁶ Kêtu tonan̄ja aê oc jambôc ênê intêna auc ɲa gêɲ têkwa-têkwa. Aê gabe jamboa tunbôm êkô eɲ auc gebe eɲ êsa awê atom. ⁷ Eɲ embe êlêti êndan̄guc nê ɲaci, mago eɲ oc êtôm gebe ê êsêac tôn̄ atom. Eɲ oc ensom êsêac, mago êtap nê intêna sa atom. Go eɲ êsôm gebe “Aê oc jamu jandên̄ ɲoc akweɲ ɲamatanā jana êtiam gebe gamoa gawiɲ eɲ ɲajam kêlêlêc galoc nec su.”

⁸ Ma eɲ kêjala gebe aê tauc tonec tec kakêɲ polom to wain ma niptêkwi gêdên̄ eɲ nec atom. Ma aê tec kakêɲ silber ma gold ɲanô lasê, taɲ eɲ kêkêɲ kêtû gêjam sakiɲ Bal naɲ. ⁹ Amboac tonan̄ êndên̄ têm, taɲ sejoɲ ɲanô naɲ, aê oc jakôc polom to wain, taɲ kakêɲ gêdên̄ eɲ naɲ su, ma aê oc jakôc obo to ɲakwê, taɲ kakêɲ gêdên̄ eɲ kêtû eɲ êkwa nê ôli ɲaôma naɲ auc. ¹⁰ Go aê jakwalec nê ɲakwê su e ôli ɲaôma êsa êmoa ênê lau-têtac-gêwiɲ-eɲwaga sêlic ênê ôli ɲaôma ma ɲac teɲ ênam eɲ kêsî aɲga ɲoc lemoc êɲgôm êtôm atom. ¹¹ Aê oc janseɲ ênê bêc êtu samucɲa samob su êwiɲ ênê om kapôên̄ ma ênê om êtôm ajôn̄ja to ênê om sabat ma om dabuɲ ɲagêdô samob. ¹² Aê gabe janseɲ ênê wainmôkê to jambô su gebe eɲ kêsôm gebe “Gêɲkaiɲ tonan̄ kêtû ɲoc ɲaôli, taɲ lau-têtac-gêwiɲ-aêwaga sêkêɲ gêdên̄ aê naɲ.” Aê oc jakêɲ gêɲ tau êtu salerɲ ma bôcbôm oc senserɲ gêɲ tau su. ¹³ Aê oc jakêɲ ɲagêjô êndên̄ eɲ êtu têm samob, taɲ eɲ kêliɲ aê siɲ naɲ, gêdên̄ eɲ gêsôb gêɲmalu gêdên̄ Bal nê om ma jagêjam gêlôn̄ tau ɲa pocawa to gold ma kêlêti kêdaguc nê lau-têtac-gawiɲ-eɲwaga e kêliɲ aê siɲ. Apômtau kêsôm biɲ tau tonan̄.

Apômtau têtac gêwiɲ nê lau

¹⁴ Kêtu tonan̄ja aê gabe jatêlam eɲ e jasa gamêɲ sawa jana, ma jasôm biɲ malôn̄ja êndên̄ eɲ. ¹⁵ Aɲga tônê aê jakêɲ ênê kôm wain̄ja êndên̄ eɲ êtiam ma jakêɲ gaboan̄ Akor̄ja êtu katam takêɲ mater̄ja. Aɲga tônê eɲ êjô aê aoc êtôm gêmur̄ja gêdên̄ eɲ gêmoa awêtakiɲeɲ, gêdên̄ têm, taɲ eɲ kêsa aɲga gamêɲ Aiguptuɲa gêmêɲ naɲ. ¹⁶ Êndên̄ bêc tônê eɲ oc êsam aê gebe “ɲoc akweɲ.” Eɲ êsam aê gebe “ɲoc Bal” êtiam atom. ¹⁷ Gebe aê oc jakôc Balnêɲ ɲaê su aɲga eɲ awasur̄ ma eɲ êsam nêɲ ɲaê êsa êtiam atomanô. ¹⁸ Êndên̄ bêc tônê aê oc jamoatiɲ poac êndên̄ bôcbôm ma moc umboɲ ɲalabuɲa ma êndên̄ gêɲ sêgalab̄ja sêmoa nom ma janseɲ talam to tubac ma siɲ su aɲga gamêɲ samob ma jakêɲ aôm ôsa taôm sic towamager̄.

¹⁹ Aê oc janam aôm ôtu ɲoc awê ender̄ tôn̄geɲ.

Aê oc jamoa jawiɲ aôm mansan̄ to êndên̄geɲ ma têtac gêwiɲ to taêc walô aôm ɲanô.

²⁰ Aê oc janam aôm ɲaɲêɲgeɲ. Ma aôm oc ôjala gebe nêɲ Apômtau aê.

²¹⁻²² Êndên̄ bêc tonan̄ aê oc jajô ɲoc lau Jesrel nêɲ mec teter̄ja, ma jakêɲ kom ênac êsêp nom

ma nom oc êkêɲ polom ɲanô ma wain ɲanô to katêkwi ɲanô.

²³ Ma aê, Apômtau, jasê Jesrel êsêp nom gebe êtu aêɲoc gêɲ.

Ma taêc walô awê “Taêwalômêo”, ma jasôm êndên̄ ɲac “ɲoc lau atom” gebe” ɲoc Lau amac”, ma êsêac sêsôm gebe “Ma Anôtô aôm̄goc.”

3

Hosea agêc awê mockaiɲo

¹ Apômtau kêsôm biɲ gêdên̄ aê gebe “Ôna êtiam ma têtac êwiɲ awê teɲ, taɲ ênê akweɲ têtac gêwiɲ eɲ naɲ, mago gêgôm mockaiɲo. Têtac êwiɲ eɲ êtôm aê, Apômtau, têtac gêwiɲ Israel gamoa. Israel tonan̄ sêjam tauɲ ôkwi gêdên̄ anôtô ɲagêdô ma sebe sêkêɲ polom ɲakana ɲakeler̄ êndên̄ êsêac êtu da.” ² Amboac tonan̄ aê gajam ôli eɲ ɲa silber 15 ma polom ɲanô ɲadôn̄ 7. ³ Aê kasôm gêdên̄ eɲ gebe “Aôm ômoa ôwiɲ aê ɲasawa baliɲ ma ôtu mandab atom. Aôm ônêc ôwiɲ ɲac teɲ atomanô ma aê amboac tonan̄geɲ.”

⁴ ɲam gebe bêc taêsam lau Israel oc sêmoa tonêɲ kiɲ masi ma kasêga masi, nêɲ da masi me nêɲ alê dabuɲ masi, nêɲ kapoac sêpucɲa masi to nêɲ gwam masi, gebe têtû kênac têm ɲamuɲa. ⁵ Êtu ɲamu lau Israel oc sêmu sêmêɲ ma sensom nêɲ Apômtau Anôtô ma nêɲ kiɲ Dawid. Êndên̄ noc tonan̄ êsêac sêndên̄ Apômtau to ênê moasiɲ ɲajam totêtêc tauger̄.

4

Apômtau kêsôm lau Israel

¹ Amac lau Israel, aṅô Apômtaunê biṅ. Gebe Apômtau kêsôm lau tonecṅa tonjamgeṅ. “Biṅ ṅaṅêṅ to têtac êwiṅ gêc gamêṅ tau atom ma êsêac sêjala Anôtô atom amboac tonanṅeṅ. ² Mago êsêac sêpuc boa lau to sêsau biṅdansañ ma sêjac ṅamalac êndu. Êsêac sêjam geṅgeṅ to sêgôm gêṅ mockaiṅo to mockaiṅṅa. Gêṅ ṅaclai sec gêjam sêga ma sêjac ṅamalac sêjac ṅawae. ³ Amboac tonañ gamêṅ tau gêjam taṅi sa ma lau samob, taṅ sêṅgôn gamêṅ tau naṅ, têtū palê e sênaṅa. Bôc tokaiṅ-tokaiṅ samob to moc, taṅ sêmoa umbon ṅalabu naṅ, ma i, taṅ sêmoa gwêc ṅalêlôm naṅ, samob oc sênaṅa.”

Apomtau kêsôm dabuṅwaga

⁴ Apômtau kêsôm gebe “Teṅ êsôm to êmêtôc lau atom, aêṅoc biṅ gêdêṅ amac dabuṅwaga tec gêc. ⁵ Amboac tonañ aôm ônac taôm êndu êndêṅ oc ma propete oc ênac tau êndu êndêṅ êmbêc êwiṅ aôm. Ma aê oc janseṅ aôm tēnam su amboac tonanṅeṅ. ⁶ Aêṅoc lau sêjaṅa gebe sêjam kauc aê. Aôm kôbaliṅ mêtê tokauc siṅ, tec aê oc jambaliṅ aôm siṅ amboac tonanṅeṅ. Aê jatiṅ aôm su aṅga kôm dabuṅwagaṅa. Aôm kôliṅ nêṅ Anôtô nê biṅsu siṅ, tec aê oc jaliṅ aôm nêṅm gôlôac siṅ amboac tonanṅeṅ.

⁷ “Êsêac têtū taêsam, ma nêṅ sec, taṅ sêgôm gêdêṅ aê naṅ, kêtū sêga. Amboac tonañ aê oc janam êsêac waṅ ôkwi atu biṅ majeṅṅa êndêṅ êsêac naṅ-naṅ. ⁸ Aêṅoc lau nêṅ sec kêtū êsêacnêṅ mo ma êsêac materṅ katu ṅoc lau nêṅ keso. ⁹ Amboac tonañ gêṅ, taṅ êtap lau tau sa naṅ, oc etap lau dabuṅwaga sa amboac tonanṅeṅ. Aê oc jamêtôc êsêac êtôm nêṅ lêṅ ma jakêṅ ṅagêjô êtôm gêṅ, taṅ sêgôm naṅ. ¹⁰ Êsêac oc sêniṅ gêṅ, mago êôc êsêac tōṅ atom. Sêṅgôm gêṅ mockaiṅṅa to mockaiṅo, mago sêka gôlôac lasê têtū taêsam atom gebe sêwi aê Apômtau siṅ ma sêjam sakiṅ gêṅ mockaiṅoṅa.”

4:11–5:3 Apômtau kêpuc boa anôtô i jaba ṅasakiṅ.

5

Hosea kêkêṅ puc kêtū sakiṅ gwamṅa

⁴ Sec taṅ êsêac sêgôm naṅ, gêsô êsêac tōṅ, tec gêjac jao gebe sêmu dêndêṅ nêṅ Anôtô sêna. Ma ṅalau mockaiṅṅa gêc êsêacnêṅ ṅalêlôm, tec sêjala nêṅ Apômtau atom. ⁵ Nêṅ tetoc tauṅ saṅa kêsôm Israel lasê. Lau Epraim nêṅ sec gêgôm êsêac sêka keso e seberṅ ma lau Juda seberṅ sêwiṅ êsêac. ⁶ Êsêac oc sensom nêṅ Apômtau ṅa nêṅ domba to bulimakao, mago oc têtap eṅ sa atom, gebe eṅ kêkac tau su aṅga êsêacnêṅ. ⁷ Êsêac sêsa Apômtau auc ma sêkôc ṅapalê ṅacdu. Tec aṅṅ wakuc oc êndanṅgôn êsêac to nêṅ nomlênsêṅ samob.

Siṅ gêc Juda to Israel ṅasawa

⁸ Anac dauc êtaṅ aṅga Gibeā. Anac dauc êtaṅ aṅga Rama. Amôêc kapôṅ aṅga malac Bet Awen. Atakê Benjamin. ⁹ Epraim oc êtu gamêṅ gasañ teṅ êndêṅ bêc jakêṅ ṅagêjôṅa. Aê oc jasôm biṅ, taṅ ṅaṅô êsa biṅṅaṅgeṅ naṅ, lasê êndêṅ Israelnêṅ gôlôacmôkê.

¹⁰ Laumata Judaṅa têtôm lau, taṅ sêjam nom ṅamadiṅ ôkwi, tec aê oc jakêc ṅoc têtac ṅandaṅ êpi êsêac êtôm bu naṅ. ¹¹ Êsêac sêkôniṅ Epraim tōṅ. Sêkôc ênê gamêṅ, taṅ eṅ gêwê kaiṅ jagêdêṅ naṅ, su ṅam gebe eṅ gêja gêdêṅ lau, taṅ têtôm gebe sênam eṅ sa atom naṅ. ¹² Mago Epraim gêlic aê amboac buleserṅ ma Juda gêlic aê amboac tēmoa.

¹³ Gêdêṅ taṅ Epraim kêsaê nê gêmac ma Juda kêsaê nê kamoc naṅ, Epraim gêdi gêja Asuria ma kêsakiṅ biṅ gêdêṅ kiṅ kapôṅ. Mago eṅ kêtôm gebe êṅgôm êsêac ôliṅ ṅajam êsa me êṅgôm nêṅ kamoc emo atom. ¹⁴ Aê oc jatôm lewe teṅ êndêṅ Epraim ma oc jatôm lewe wakuc êndêṅ Juda. Aê, aê tauc jakac êsêac popoc ma jaêc jana. Aê jakôc êsêac jana ma teṅ êtôm gebe ênam êsêac sa atom. ¹⁵ Aê gabe jamu jana ṅoc gamêṅ êtiam e êsêac sêjala nêṅ to sensom aê laṅôcanô. Embe sêpô lêna tauṅ oc sensom aê ma sêsôm gebe

6

¹ “Ajôc, aêac tamu dandên Apômtau tana êtiam, gebe enj kêkac aêac popoc, enj oc êngôm aêac ôlij njam êsa êtiam. Enj gêjac aêac ôlij lasê, mago enj oc ênsambarj aêacnênj kamoc. ² Bêc luagêc ênaña acgom, go enj êngôm aêac materj jali êsa. Êndênj bêc êtu têlêac enj oc ênu aêac sa gebe tamoa enj lanônêmña. ³ Tajala Apômtaumanj, dangôm tanac njaeae gebe tajala Apômtau. Enj oc mênjêd lasê binjanôgej amboac gelemata ma êndênj aêac amboac kom, amboac kom njamuña, taj kêmalôm nom nanj.”

Apômtau gêjô bij

⁴ “O Epraim, aê janngôm asagenj êndênj aôm. O Juda, janngôm aôm amboac ondoc. Nêm têtac gêwijj aê amboac tao gelematana tenj ma amboac maniñ, taj kêpa gêdênj oc kêpigej nanj. ⁵ Kêtu tonanña aê kasakij ñoc propete gebe sênac êsêac, taj gajac êsêac êndu ña aê aoc nabiñ nanj. Ma ñoc mêtôc mênjêpi amboac oc njaewê. ⁶ Aê gabe jalic nêm da atom, gabe jalic amacnêm têtac gêwijj tenjerña. ñoc lau sêjala aênja tonanñ nanô kêlêlêc sêkênj daja su.”

6:7–10:15 Njasêbu tonec gêjac miñj gebe Apômtau kêmetôc nê lau Israel kêtu nêñ secña ma kêtu sêjac nêñ kiñ ênduñja. Njagêjô oc êtap êsêac sa kêtu taênj kêka njaclai jabaña ma kêtu sêjam sakij gwamña amboac tonanñj.

11

Anôtô têtac gêwijj nê lau, taj sêli tauñ sa nanj

¹ “Gêdênj taj Israel ñapalêgej nanj, aê têtac gêwijj enj ma gamôêc ñoc latuc anja Aiguptu gêmênj. ² Aê gamôêc-gamôêc enj, mago enj gaja ec-gêja ec ma kêkênj da gêdênj Bal ma da ñamalu gêdênj gwam. ³ Aê tec kadônj Epraim gebe êsêlênj. Ma kasip enj sa. Mago êsêac sêjala gebe aê gagôm êsêac ôlij njam kêsa nanj atom. ⁴ Aê gajam gôlijj êsêac ña gôlijj taê walônja to gaê êsêac ña lêpoa têtac gêwijjña. Aê gajam êsêac sa gebe kionj, taj gêsac êsêac gêsuntêkwa nanj, êkônijj êsêac tôñ atom ma gawec ma galôm êsêac.

⁵ “Êsêac sedec gebe sêmu dêndênj aê sêmênj, amboac tonanñ oc sêmu sêna Aiguptu êtiam, ma Asuria ênam gôlijj êsêac. ⁶ Siñ oc êsa anja nêñ malac ma enseñ nêñ malac ñakatam ñawalô ma êndanngônj êsêac su anja nêñ malac njañaña ñalêlôm. ⁷ Aênjoc lau sebe sêkac tauñ su anja aênjoc sêmoa, amboac tonanñ kionj ênsac êsêac gêsuntêkwa ma tenj êoc su atomanô.

⁸ “O Epraim, aê jawi aôm siñ amboac ondoc. O Israel, aê jakênj aôm êndênj lau tenterlatu amboac ondoc. Aê janngôm gêñ, taj gagôm gêdênj Adma nanj, êndênj aôm amboac ondoc. Aê janngôm gêñ, taj gagôm gêdênj Seboim nanj, êndênj aôm amboac ondoc. Aênjoc ñalêlôm kêkac tau ôkwi ma taêc walô aôm kêlêlêc su. ⁹ Aê oc janngôm ñoc têtac ñandanj kapôênj nanô êsa atom. Aê gabe jansenj Epraim su êtiam atom. Gebe aê Anôtô, aê ñamalac atom. Aê ñac dabuñ, taj gamoa aôm ñalêlôm nanj, ma aê jawac êtu jansenj sunja atom.”

11:10–13:3 Anôtô êmetôc to êmasuc nê lau êtu nêñ lênj alôb-alôbña nabiñ njagêdô gêc njasêbu tonec. * to Gomora.

13

Mêtôc njamuña kêpi lau Israel

⁴ “Aê Apômtau, aômnêm Anôtô, gêdênj taj aôm gômoa Aiguptu nanj. Aôm kôjala Anôtô tenj gêwijj atom, aê taucgeñ ma Kêsiwaga tenj gêmoa atomanô. ⁵ Aê gajam aôm sa anja gamênj sawa to gamênj ñakelenj. ⁶ Mago gêdênj taj sêsô gamênj ñajamanô tau nanj, senj gêñj gêoc êsêac tôñ. Ma gêdênj taj senj gêoc êsêac tôñ nanj, go tetoc tauñ sa ma sêlijj aê siñ. ⁷ Tec aê gajam duc êsêac amboac lewe ma gadib êsêac anja intêna ñamagê amboac pusip saleñña leopard. ⁸ Aê oc jajanda amac amboac bôc ber têna tenj, taj sêkôc ênê ñalatu su

* 11:9: Adma to Seboim, malac luagêc tonanñ sêjaña sêwijj Sodom

nañ, jajanda ma jakac êsêac ôliñ lasê ma jandanjônñ êsêac amboac lewe kêdanjônñ gwada ma amboac bôcbôm êkac êsêac popoc.

⁹ “O Israel, aê oc janseñ amac su. Asa êtôm gebe ênam amac sa. ¹⁰ Amacnêm ñagêdô sêsôm gebe ‘Ôkênj kiñ to gôliñwaga êndênj aêac’ ma galoc nêm kiñ gêmoa ondoc gebe ênam amac kêsî. Nêm gôliñwaga, tañ sênac siñ êtu amacña nañ, sêmoa ondoc. ¹¹ Kêtu ñoc têtac ñandanña aê kakênj kiñ teñ gêdênj amac ma kêtu ñoc ñalêlôm kêbôli aucña aê kakôc eñ su.

¹² “Aê kakic Israelnênj sec to keso tônj, ma gajac ênê sec sa to gajob. ¹³ Gabêsi mênjgêdô lasê kêtu eñña, mago eñ latu masi, gebe galoc eñ gedec gebe êwi ñaabêlônñ siñ. ¹⁴ Aê oc janam êsêac kêsî êndênj lamboam atom. Jakac êsêac su anña ñaclai gêmacanônña atom. Gêmacanô, nêm ñaclai gêc ondoc. Lamboam, nêm ñaclai onseñ suña gêc ondoc. Aê taêc walô lau tonec êtiam atom. ¹⁵ Epraim oc êtôp amboac siñ, mago mu oc kêpiña oc êmênj, Apômtaunê mutêna oc êô lasê anña gamênj sawa, go ênjgôm ênê bumata êpa ma ênê bu ñamôkê ñakelerj êsa ma êjanngo awamata samob su anña ênê kanom. ¹⁶ Samaria oc êôc nê ñagêjô êtu gêli tau sa gêdênj nê Anôtônña. Siñ oc enseñ êsêac su. Oc sênac êsêacnênj ñapalê ñasec-ñasec popoc ma sêsêlê lauo, tañ sêmoa teñ nañ, nênj têtacwalô.”

14

Hosea gêlênj biñ lau Israel

¹ O Israel, ômu ôndênj Apômtau, aômnêm Anôtô, ôna gebe nêm sec gêgôm aôm gôjac taôm êndu. ² Ômu ôndênj Apômtau ôna ma ôkôc biñ tonec êwiñ. Ôsôm êndênj eñ gebe “Ôsuc ma keso samob ôkwi gebe ñalêlôm ñajam êsa ma akênj awenjsuñ ñalambij êtu da êndênj aôm. ³ Asuria ênam aêac sa atom. Aêac naapi anjônñ hos ñaô atom. Ma aêac oc asôm êndênj lemeñ ñakôm gebe ‘Aêacnênj Anôtô’ nañ êtiam atom gebe aôm taômgenj taêm walô mosêbu.”

Apômtau gêjac mata moasiñ wakuc gêdênj Israel

⁴ “Aê gabe janngôm êsêacnênj gêmac sêwi aê siñña ñajam êsa. Aê oc têtac êwiñ êsêac janac ñawaegenj gebe ñoc têtac ñandanj kêkac tau su anña êsêacnênj. ⁵ Aê oc jatôm manij êndênj lau Israel. Nênj ñaola ênac lêtênj amboac mênamiñ ma nênj ñawakac êsêlênj êsêp nom amboac kaleloñ ñawakac. ⁶ Êsêacnênj ñasêli oc esewec, nênj ñakatu amboac katêkwi ñakatu ma. nênj ñamalu amboac môsê Lebanonña. ⁷ Êsêac oc sêmu sêmênj sênjgônñ aênjoc ajuñlabu êtiam. Êsêac oc têtôm amboac kôm ñajam teñ ma sênam ñaola amboac kôm wainña teñ. Ma nênj wain ñanô êtu wain towae amboac wain Lebanonña. ⁸ O lau Israel, aêagêc gwam ma asagenj ñagêdô gêdênj tauñ. Aê taucgenj jajô aômnêm biñ ma janam jaom aôm. Aê katôm ka, nañ ñalauñ ñamajanñ ñapanñ ma nêm moasiñ samob gêmênj anña aêgenj.”

⁹ Asa kêtu ñac tokauc gebe êjala gênj tonec. Asanê kauc kêsâ gebe êlic gênj tonec. Apômtaunê intêna solop ma laugêdênj oc sêsa intêna tau, mago lau alôb-alôb oc sênac tauñ êndu.

Joel

Joelnê tèm gêmoa nomña to nê lèn kêsiñ tau ma tajala samucgeñ atom. Moae eñ keto nê buku gêdên lau Persia sêjam gôliñ gamên gêdên jala 500 ma 400 gêmurñ Kilisi gêmên nomña ñasawa. Joel gêjac miñ gebe wagô tolêsôb-tolêsôb sêsa gamên Israelña ma oc ñandañ gesen nom su. Eñ kêsaê gebe gênwapac tonañ kêtú puc teñ gebe Anôtônê bêc êmêtôc lau, tañ sesen ênê biñgêdên su nañña kêdabiñ. Propete kékên Anôtônê kalem gêdên lau gebe sênám taunñ ôkwi ma kékên Anôtônê biñ, tañ gêjac mata nañ, gelom êsêac gebe êkatoñ nê lau sa êtiam to ênam mec êsêac. Biñ towae teñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, kêsêp Joelnê buku gebe Anôtô êsakiñ nê ñalau naêpi ñamalac samob, êpi lauo to ñac ma lau wakuc to lanğwa êtômgeñ.

¹ Apômtaunê biñ gêdên Petuel latu Joel tau tonec.

Tañiboa kêtú saseñ gên taniñña

² Amac lau ñanôac, añô biñ
to amac lau gamên tonecña, akên tañem.
Amac alic gênşêga amboac tec teñ ñanô kêsa
gêdên amacnêm tèm me gêdên abeminên tèm me masi.

³ Anac ñamiñ êndên nêm gôlôac wakuc sênjô.
Êsêac sênac ñamiñ êndên nên wakuc ma elom-elom amboac tonanğen êna.

⁴ Gên tañ wagô-kêlêña dedec gęcña nañ,
wagô-sêboanğña mênşen.
Ma gên tañ wagô-sêboanğña dedec gęcña nañ,
wagô-sêlôpña mênşen.
Go gên tañ wagô-sêlôpña dedec gęcña nañ,
wagô-ñatêna-kêsarña mênşen.

⁵ Amac anôm-gên-anaboawaga, matem êlac ma atañ lasêmañ.
Amac anôm-wainwaga samob, apuc tañiboa sa
êtu wain ñakanarña,
tañ sêkac su añga awemsuñ nañ.

⁶ Gebe lau-m teñ sêwê sêpi mênşêjam aênjoc gamên auc,
lau ñactêkwa ma taêsam ñanô lasê.
Luñluñ kêtôm lewe kapoac nê
ma ñani amboac lewe têna nê.

⁷ Êsêac sesen aênjoc wain ñamôkê su
ma sêsap ñoc jambô tulu.
Êsêac selec ñaôlic su sêbaliñ siñ jagêc nom
e ñalaka ñapom ñaôma.

⁸ Atañ tañiboa amboac awêtakiñ, tañ gêjam abec
kêtú nê ñac, tañ sê gêdên eñ nañña.

⁹ Êsêac sêkên gên taniñña to gên tanômña kêtú da
añga Apômtaunê andu kêtiam atom.
Apômtaunê sakiñwaga, dabuñwaga taun,
sêpuc tañiboa sa.

¹⁰ Kôm tau kêtú gasañ
nom tau kêtañ
gebe sêjaiñ kôm ñanô gêjaña,
wain ñanô kêmêliñ ma niptêkwi kêpa.

¹¹ O kômwagaac, nê m ñalêlôm êôc auc
ma kômwaga wainñaac, atanmar.

Kêtu jañgom to polomña
gebe kôm ñanô kêtú sec su.

¹² Wain ñamôkê kêmêliñ
ma jambô kêsêlic.
Aiñ to nip ma uc
to gêñkaiñ samob kêtú masê aña sêñam.
Ma têtac ñajam
gêc su aña ñamalacnêñ.

¹³ O dabuñwagaac, asô talu sa ma atan.
O sakiñwaga altarña, anam tañiboa sa.
Ñoc Anôtônê sakiñwagaac, amêñ
tonê m abecgerñ
gebe sêgamiñ gêñ taniñña to gêñ tanômña ma sêkêñ kêtú da
aña nê m Anôtônê andu kêtiam atom.

¹⁴ Akêñ noc anam dabuñña teñ.
Akalem gôlôac sêpi tagerñ.
Akac kasêga to gamêñ ñatau samob sa sêpi tagerñ
dêndêñ Apômtau, amacnê m Anôtô, nê andu,
go awam ênac Apômtau.

¹⁵ Ojae, bêcsêga taugoc.
Apômtaunê bêc kêdabiñ ma mên gêô lasê
amboac gêñ ñaclai mênkêpoa lasê
aña ñajaña ñatau nê.

¹⁶ Sêkac gêñ taniñña su
gêdêñ aêac mateñanô atom me.
Ma têtac ñajam to ôliñ kêpi
gêwi aêacnêñ Anôtô nê andu siñ atom me.

¹⁷ Gêñ ñawê kêtú matê aña nom ñalêlôm
lêsucm kêpô létêñ
ma andu gêñ ñanôña kêku
gebe kôm ñanô masi.

¹⁸ Bôc têtariñ gêñ
ma bulimakao ñatonñ sêmoa jageo
ma têtariñ gêgwañ sa atom
ma domba totoñ-totoñ sêpô lêna tauñ.

¹⁹ O Apômtau, aê aoc gêñjac aôm, gebe ja gerñ
gêgwañ ñamêdôb aña oba
ma jawaô kêsêgô
gêñkaiñ samob aña sêñam.

²⁰ Bôc saleñña awerñ ec-ecgerñ têtariñ gêdêñ aôm
gebe bu kêpa
ma ja gerñ
gêgwañ ñamêdôb aña oba.

2

Wagô kêtû Apômtaunê bec ñapuc

¹ Anac dauc êtarj anga Sion.

Anac wali anga ñoc lôc daburj tau
e lau gamêj tonecña samob têtênêp
gebe Apômtaunê bêc, tarj mênêsa narj kêdabingac.

² ñakesec to gêsunjbôm ênam bêc tau auc
ma tao to ômbij êkôm bêc tau auc amboac tonarjgerj.
Lau amboac tonarj sêmoa gêdêj gêmurj andarjgerj atomanô
ma oc sêmoa atom e êndêj têm samob ñamadij.

³ Ja kékuc gamêj sa gêmurj lau-m tau
ma ja ñawaô kêdarjgac gêj kêdaguc êsêac.
Gamêj tê gêc êsêac nêmnja nê, kêtôm kôm Eden
ma tê gêc dêmôênmu nê, kêtôm gamêj sawa ma gêj terj gêwê êsêac sa atomanô.

⁴ Êsêacnêj ñakatu amboac hos ñakatu
ma sêlêti amboac hos siñja sêja.

⁵ Êsêac sêboarj sêmoa lôctêpôêgerj
ma ñakicsêa amboac kareta siñja.
ma amboac jawaô kêdarjgac oba
ma amboac lau ñajarja, tê têdênarj tarj êtu sênac siñja nê.

⁶ Lau katuj ñatutuc ñasec
ma larjônânô kêtû sêp kêtû êsêacña.

⁷ Êsêac sebo sêsa amboac siñsêlêc
jasêpi turjbôm amboac kwalam langwa siñja.
Ac sêwê têdaguc tarj sêsa nêj intêna
ma terj geo sic anga nê walarj atom.

⁸ Êsêac sêbôc tarj auc atom.
Sêsap nêj lêj tôj gêdêj-gêdêjgerj.
Êsêac sêwê sêsêli ñacjo sêja
ma gêj terj kêtôm gebe êkô êsêac auc atom.

⁹ Ac sebo sêpi malac sêja
sêlêti sêpi turjbôm
to sêpi andu sêja
sêsô katam saurj amboac geñgerjtêna.

¹⁰ Nom kêkôtêj tau kêtû êsêacña
to umbonj ñawiwic.

Oc to ajônj sêjam kanuc
ma utitalata sêgamiñ ñawê.

¹¹ Apômtaunê wapap gêjac
gêmurj nê siñwaga
gebe ênê siñwaga nêj tonj kapôênj kêlêlêc
ma ñac, tarj gêgôm ênê bij kêtû tôj narj, ñaclai sec.
Gebe Apômtaunê bêc kapôênânô
ma kaiñ terj ñanô.
Asa êtôm gebe êpuc tau tôj.

Anôtô gêlêj bij nê lau gebe sênam tarj ôkwi

¹² Apômtau kêsôm gebe “Galocgerj amu andêj aê amêj

tonêm ñalêlôm samucgeñ.

Anam dabuñ taôm, atan to apuc tarjiboa sa.

¹³ Akac nêmkwêgeñ êngic atom, nêmkwêlôm tec akac êngicmanj.”

Akac taôm ôkwi amu andên Apômtau, nêmkwêlôm, ana gebe moasiñ to taê labu ñam eñ.

Eñ gê biñ tôñ to têtac gêwiñ gêjac ñawae ma têtac êtu lêsi ma êsuc biñ ôkwi.

¹⁴ Asa kêjala. Oc moae Apômtau taê ênam tau e nê ñalêlôm teñ ma êliñ moasiñ teñ su êndên amac, e êtôm gebe akên gên taniñña to tanômña êtu da enderñ nêmkwêlôm.

¹⁵ Anac dauc êtañ aña Sion.

Akên noc bec anam dabuñña teñ.

Akalem gôlôac sêpi tageñ.

¹⁶ Akac lau sa.

Akalem gôlôac sênam dabuñ tauñ.

Kasêga sêpi tageñ.

Ajoñ ñapalêo to ñac

ma ñapalê dedec sa.

Ñac tañ gêjam awê wakucgeñ nañ, êsêp aña nê andu to awê wakuc êsa aña nê balêm êmên.

¹⁷ Dabuñwaga, Apômtaunê lausakiñ tau

têtañ sêkô lôm dabuñ ñasacgêdô to altar ñasawa

ma sêsôm gebe “O Apômtau, taêm labu nêmkwêlôm.

Ondec nêmkwêlôm gênlênsêm êtu meloc, e tentenlatu sêsu susu atom.

Lau to-m-to-m sênac ôkwi êndên tauñ gebe

‘Lau tônê nêmkwêlôm Anôtô gêmôa ondoc’ êtu asageñña.”

Anôtô gênô mec ma kêkên gên taniñña kêtiã

¹⁸ Gocgo Apômtau têtac kêkac eñ nê gamênña, tec taê walô nêmkwêlôm.

¹⁹ Tec Apômtau gêjô êsêac awenñ ma kêsôm gêdên nêmkwêlôm gebe

“Alic acgom, oc jasakiñ polom ñanô

to wain ma niptêkwi e êoc amac tôñ

ma jandec amac atu biñ susuña

êndên tentenlatu êtiã atom.

²⁰ “Aê oc jansoc ñacjo aña gamên gêmô kêpiña êc amac su baliñgeñ êna ma jatiñ eñ naêngôn gamên gasañ to ñagêlên teñ.

Nê pom ñamataña êsêp gwêc oc kêpiña (gwêc matê)

ma nê pom ñamuña êsêp gwêc oc kêsêpña (gwêc ñaluñ) sênana.

E ñajaê to ñasu êôn sa

gebe eñ ketoc tau sa kêlêlêc.

²¹ “O gamên tau, ôtêc taôm atom.

Têmtac ñagaô êsa to ôlim êpigeñ gebe Apômtau gêgôm gênjsêga.

²² Amac bôc sênamña, atêc taôm atom

gebe gêgwanñ ñamêdôb kêpuc aña oba kêtiã.

Gênkaiñ gêjam ñanô

ma jambô to wain ñanô taêsam.

²³ “O Sion latuiac, têmtac ñajam
ma atu samuc êtu Apômtau, aômnêm Anôtôña,
gebe eñ kékên kom gêjac gédên ñatêm
ec êwaka amacnêm gêdeñ sa.
Eñ kêsêwa kom kêsêp kêtú amacña,
kékên kom gêdeñ têm asê geñ to ajac gên sa kêtôm andanğenña.

²⁴ “Polom ñanô êsô têtin-kôm ñanô-ñamala e êlôc
ma wain to niptêkwi ñagasuc mênğec e êkêc.

²⁵ Aê jajô jala ñakôm ñanô, tañ wagô tolêsôb-tolêsôb señ nañ, wagô sêlôpña to ñatêna
kêsarña ma kêlêña
têtu ñoc siñwaga ñatorñ kapôen, tañ kajatu gebe sênac siñ sêndên amac nañ.

²⁶ “Amac oc aninğ gên e êoc amac têt
ma awem êoc Apômtau, nêm Anôtô, tañ kêmoasiñ amac ñajam kêlêlêc nañ, nê ñaê,
ma sênğôm ñoc lau majerñ êsa êtiam atom.

²⁷ Amac oc ajala gebe aê gamoa Israel ñalêlôm
ma aê Apômtau taucğerñ katu nêm Anôtô
ma sênğôm ñoc lau majerñ êsa êtiam atomanô.

Anôtô êkêc nê Ñalau êpi ñamalac peberñ

²⁸ “Go êndên têm teñ acgom
oc jakêc ñoc Ñalau êpi ñamalac peberñ
ma latômio to ñac seoc biñ lasê
to nêm lau ñanô oc sênêc mê
ma nêm ñacseñomi oc sêlic gên ñakatu.

²⁹ Êndên bêc tônê oc jakêc ñoc Ñalau
êpi sakinğwagao to ñac amboac tonanğerñ.

Bêc ñamu tau ñawêc

³⁰ “Oc jakên gênşêga êsa umborñ ma anğa nom, dec to ja ma ja ñatêtac. ³¹ Oc oc ênam
kanuc ma ajôn oc êtôm dec su acgom, go Apômtaunê bêc kapôen to ñaclai kainğ teñ tau
oc mênğesa. ³² Ma ñamalac samob, tañ awerñ ênac Apômtaunê ñaê nañ, eñ oc ênam êsêac
kêsi êndên-êndênğerñ, gebe lau, tê sêwê gênğwapac sa nê, oc sênğonğ lôc Sion to Jerusalem,
ma lau, tê Apômtau êkalem êsêac nanğerñ sêmoa materñ jali êtôm Apômtau gêjac mata
nê.

3

Anôtô êmêtôc ñamalac peberñ êndên Bec ñamuña

¹ “Alic acgom, êndên tañ jawaka Juda to Jerusalem sa nañ,
êndên bêc to ñasawa tônê

² aê oc jakalem tenterlatu samob sêpi tagerñ
ma jawê êsêac sêsêp gaboanğ Josapat sêna,
gebe jamêtôc êsêac anğa tônê
êtu gên samob, tañ sênğôm gédên aênoc lau to ñoc gênğlênsêm Israelña,
gebe sêjam êsêac êlinğ-êlinğ sêmoa tenterlatu ñasawa
ma sêjac sam aênoc nom gédên taunğ.

³ Êsêac sêpuc kapoac
kêtu ñoc lauña

ma sêkên ñapalê gêjô awê mockainğ
ma sêkên ñapalêo lau sêjam ôli ña wain, tañ êsêac taunğ sênôm nañ.

⁴ “Ma amac lau Tirus to Sidon ma Pilistia nênğamênğña samob, aêacnênğ asagerñ ñagêdô
gédên taunğ. Amac abe akên ñagêjô êndên aê êtu gênğ teñña me. Embe akên ñagêjô êndênğ

aê, go janam nê m nagêjô ôkwi wacêtap amac taôm mômêmapac sa wej tager. ⁵ Gebe amac ajanggo noc silber to gold su ma ajon noc awamataêjam kêsô nê m lôm gwam gêja. ⁶ Ma akên lau Juda to Jerusalem gêdên lau Helen sêjam ôli gebe sejon êsêac sêna e sêmoa jaêc nê n gamên n amadij. ⁷ Alicgac me, galoc tec jaôc êsêacnên n alêlôm gebe sêndi anga gamên, taj amac atulu êsêac sêja nan, ma gên amac agôm nan, nagêjô wacêtap amac taôm mômêmapac sa. ⁸ Aê oc jakên latômio to nac sêndên lau Juda sênam ôli nasêsêp êsêac lemen, ocgo ac sêkên êsêac sêndên lau Sabea, tê sêngôn jaêcsêga nê, sênam ôli êsêac. Bij tec Apômtau kêsôm.

⁹ “Asôm bij tonec êtu tapa anga lau tenterlatu nê n gebe ‘Amansan taôm êtu anac sinja.

Ajatu lau sinjêlêc sa.

Akên sinwaga sêmênman

samob sêpi tager.

¹⁰ Apa nê m sakwej ôkwi êtu sinj

to anam lêngêc ôkwi êtu kêm.

Nac ômbôên-ômbôên êsam tau gebe “Aê nactêkwa tej.”

¹¹ Amac tenterlatu, taj angon agi aêac auc nan, andi nagaôgen, naakac taôm sa anga tônêman.’ ”

O Apomtau, ôwê nê m lausij sêsêp tônê sêna.

¹² “Tenterlatu sêndiman.

Ma êsêac sêwê sêna gaboan Josapat

gebe anga tônê aê oc jangôn ma jamêtoc tenterlatu samob,

taj sêngôn sêjam aucgen nan.

¹³ Akên bôjan jalô êna

gebe kôm nanô gêmêc e kêtû masê su.

Asô anaman, aka wain,

taj kêsêp tonjon e mêngêc su nan.

Ma natêkwi êsêp gasuc e mêngêc amboac tonan e wain êkêc

gebe nê n sec gêjam sêga.

¹⁴ “Lau toton-toton

sêmoa gaboan mêtôcna

gebe Apômtaunê bêc kêdabingac

anaga gaboan mêtôcna.

¹⁵ Oc to ajôn sêjam kanuc

ma utitalata sêgaminj nawê.”

Anôtô gebe êmoasij nê lau

¹⁶ Ma Apômtau awa nadindij kêsâ anga Sion.

Apômtau gêmêc bij awa kapôn anga Jerusalem ma umbon to nom nawiwic.

Mago Apômtau kêtû nê lau nê n lamu tej

ma lau Israel nê n tujtêna tej en.

¹⁷ “Ocgo ajala gebe Apômtau, nê m Anôtô aê,

tec gangôn noc lôc dabun Sion nec, aê taucgoc.

Ma Jerusalem oc êtu gamên dabun

ma lau jaba tej oc sêsêlên sênac malac êngic êtiam atomanô.

¹⁸ “Ma êndên bêc tônê wain oc enselen anga lôc

ma su êsêp anga gamên nabau

ma bu enselen

êtom Judanêj bumaŋ samobgeŋ.
Ma bumata teŋ êpulu êpi aŋga Apômtaunê andu
ma êmalôm gaboaŋ Sitim.

¹⁹“Gamêj Aiguptuŋa oc êtu gasaŋ
ma gamêj Edomŋa oc ŋagêlêj êsa
êtu gêj alôb-alôb, taŋ sêgôm gêdêj lau Juda naŋŋa
gebe sêkêc biŋ-masiwaganêj dec siŋ aŋga nêj gamêj.

²⁰Ma lau sêŋgôj gamêj Juda enderj tôŋgej
ma gôlôac oc sêjô-sêjô tauŋ aŋga Jerusalem ŋapaŋ.

²¹Aê oc jakêj ŋagêjô êjô êsêacnêj dec
ma sêwê-biŋ-ŋakaiŋwaga
teŋ êwê sa atom
gebe Apômtau oc êŋgôj lôc Sion.”

Amos

Propete Amos nê biñ kêtü propete samob nêñ biñ ñamatana, tañ teto sa kêsêp buku teñ tomalagen. Têna kêkôc eñ anğa malac Judana teñ, mago eñ gêjam mêtê lau anğa gamêñ Israelña gêdêñ jala 800 ma 700 gêmun Kilisi gêmêñ nomña ñasawa. Gêdêñ ñasawa tonan lau sêpô lêna gêñ teñ atom, sêmoa ñajamgen. Êsêac sêlic nêñ om ma sêsaê gebe sêmoa towamagen. Mago Amos gêlic amboac teñ. Eñ kêsâê gebe lau tolêlômgen sêmoa ñajam ma êsêac sêmoa ñajam ñam kêsêp nêñ sêmêtôc lau ñalêlôm sawa kesogen to nêñ sêkônin êsêacña. Lau sêlic om, tagen nêñ ñalêlôm gêwiñ atom. Êsêac sêjam kauc gebe sêmoa towamagen, mago sêsau tañ. Tec Amos gêjam mêtê lau toôli palêgen ma kêtêc tau atom. Eñ kêsôm Anôtô êmêtôc lau ñawae lasê. Eñ kêtatu gebe Bîngêdêñ ñalêñ êsa êtôm bu keselen ma kêsôm gebe Moae Apômtau taê walô nê launêñ ñagêdô, tañ gacgen sêmoa materñ jali nan (5:15).

¹ Amosnê biñ tau tonec. Eñ gejobwaga dombaña nêñ teñ anğa malac Tekoa. Ôjô gêjam atomgen ma eñ gêlic biñ tau gêdêñ Judanêñ kin Usia agêc Israelnêñ kin Joas latu Jerobeam nêñ têm e ñajala luagêc gêja, go ôjô gêjam. ² Ma eñ kêsôm gebe “Apômtau gêjam wamban anğa Sion to kêkac awa sa anğa Jerusalem e gejobwaga dombaña nêñ gamêñ ñagêgwan kêsêlic to lôc Karmel ñatêpôê kêmêlin.”

Anôtô kêmêtôc lau Israel nêñ lau jabay êsêacña

Siria

³ Apômtau kêsôm biñ tau tonec gebe “Aê oc jawi Damaskusnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom, gebe êsêac sêlêsa Gilead popoc to sêlêsu êsêac. ⁴ Amboac tonan aê jakêñ ja êniñ Hasaelnê andu ma êndanğac Benhadadnê andu kinña. ⁵ Aê gabe jatuc malac Damaskus ñabalan popoc ma janseñ lau Bikat Awenna to ñac, tañ kêmêgôm tôc kinña gêngôn Bet-Eden nan su. Ma lau Siriaña nasêngôn kapoacwalô anğa Kir.” Apômtaunê biñ tau tonec.

Pilistia

⁶ Apômtau kêsôm biñ tau tonec gebe “Aê jawi Gasanêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom, gebe êsêac sêjanğo lau-m samuc teñ su gebe sêkêñ êsêac sêsêp lau Edom lemeñ. ⁷ Amboac tonan aê jakêñ ja êniñ Gasa ñaturbôm ma êndanğac ñaandu kinña su. ⁸ Aê gabe janseñ lau Asdodña to ñac, tañ kêmêgôm tôc kinña gêngôn Askalon nan su. Aê lemoc ejoñ malac Ekron e lau Pilisti nêñ ñapopoc sênaña.” Apômtaunê biñ tau tonec.

Tirus

⁹ Apômtau kêsôm biñ tau tonec gebe “Aê jawi Tirusnêñ keso têlêac me aclêña ñagêjô siñ atom, gebe êsêac sêkêñ lau-m samuc teñ sêsêp Edom lemeñ ma taêñ gêjam poac lasitêwaiña atom. ¹⁰ Amboac tonan aê jakêñ ja êniñ Tirus ñaturbôm

ma êndanġac njaandu kiŋŋa su.”

Edom

¹¹ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe
 “Aê jawi Edomnê keso têlêac me aclêŋa nġagêjô siŋ atom
 gebe eŋ kêjanda lasi nġa siŋ
 ma kêtij nê taê walô lauŋa su.
 ma têtac nġandaŋ nġapaŋ
 to têtac kêmoatiŋ tôŋ gedetŋ tôŋgeŋ.

¹² Amboac tonar aê jakêŋ ja êniŋ malac Teman
 ma êndanġac malac Bosra njaandu kiŋŋa.”

Amon

¹³ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe
 “Aê jawi lau Amon nêŋ keso têlêac me aclêŋa nġagêjô siŋ atom,
 gebe êsêac sêkac lauo, tar sêmoa ter nġa, gêŋgic aŋġa Gilead,
 gebe sêŋgôm taur nêŋ nom nġamadiŋ êtu kapôêŋ.
¹⁴ Amboac tonar jaŋgôm ja elom aŋġa malac Rahab nġaturbôm nġalêlôm
 ma êndanġac njaandu kiŋŋa
 êndêŋ tar wali êtar êndêŋ bêc siŋŋa
 ma êndêŋ tar mu êmbuc êndêŋ bêc mulaiŋa.
¹⁵ Ma êsêacnêŋ kiŋ to nê kasêġa samob sêwiŋ taur
 nasêŋgôŋ kapoacwalô aŋġa gamêŋ jaêc.”
 Apômtaunê biŋ tau tonec.

2

Moab

¹ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe
 “Aê jawi Moabnê keso têlêac me aclêŋa nġagêjô siŋ atom,
 gebe eŋ kêpac kiŋ Edomŋa nê nġatêkwa kêtŋ nġop.
² Amboac tonar aê jakêŋ ja êniŋ Moab
 ma êndanġac andu kiŋŋa aŋġa Kerijot
 ma Moab ênaŋa êsêp siŋ nġakicsêa nġalêlôm
 êndêŋ tar wambaŋ to dauc êtar êmoa nġa.
³ Aê oc jasap gôliŋwaga tulu aŋġa êsêac nġalŋ
 to janac ênê kasêġa samob êndu sêwiŋ eŋ.”
 Apômtaunê biŋ tau tonec.

Juda

⁴ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe
 “Aê gabe jawi Judanêŋ keso têlêac me aclêŋa nġagêjô siŋ atom,
 gebe êsêac têtij Apômtaunê biŋsu su
 to sejop ênê nġagôliŋ atom.
 Ma êsêacnêŋ dansaŋ, tar kêtŋ tamerjinêŋ lêŋ nġagôliŋ nġa,
 gêwê êsêac seo amboac tonarŋeŋ.
⁵ Amboac tonar aê jakêŋ ja êniŋ Juda
 ma êndanġac Jerusalem njaandu kiŋŋa.”

Anôtô kêmêtôc lau Israel

⁶ Apômtau kêsôm biŋ tonec gebe
 “Aê jawi Israelnêŋ keso têlêac me aclêŋa nġagêjô siŋ atom,
 gebe êsêac sêkêŋ nġac gêdêŋ gêdêŋ lau sêjam ôli kêtŋ têtap silber saŋa,
 ma nġac nġalêlôm sawa kêtŋ têtap atapa saŋa.
⁷ Êsêac sêka lau nġalêlôm sawa môkêŋapac tôŋ kêsêp kekop nġalêlôm
 ma sêkô lau-nġalêlôm-nġawapacwaga nêŋ lêŋ auc.

Ŋac terj agêc tama sêsô dêdênj mockainjo tagenj
e sêgôm njoc njaê dabujj kêtuj sec.

⁸ Êsêac sêsa tauj sic sêc altar samob njagala
ma njakwê, tauj sêjanjo su anja launênj nanj, kêtuj nênj mê
ma sênôm wain, tauj lau sêkênj kêtuj nênj bij njagêjônja nanj,
anja nênj Anôtônê andu.

⁹ “Ma aê, tec gamujj amac ma gaserj lau Amor,
tauj waso-waso têtôm kaseda
ma njajana têtôm kamem nanj.

Aê gaserj nênj nanô, tauj genkalerj lôlôc nanj,
to nênj njawakac, tauj gêc nom njalêlôm nanj.

¹⁰ Aê kakôc amac sa anja gamênj Aigupturja api amênj
to gawê amac amoa gamênj sawa kêtôm jala 40,
gebe awê kainj lau Amor nênj gamênj,

¹¹ Ma aê, tec gajac nênj latômi njagêdô sa têtuj propete
ma nênj njacsenjomi njagêdô têtuj lau sêjam dabujj taujnj.
O lau Israel, bij amboac tonanj bijnanô me masi.”

Apômtaunê bij tau tonec.

¹² “Mago amac akênj wain gêdênj lau sêjam dabujj taujnj tau sênôm
to ajac jao propete ma asôm gebe ‘Aoc bij lasê atom.’

¹³ “Alic acgom, aê janjôm nênj gamênj kôjô-kôjôgerj
êtôm wanj, tauj gêlac gwêc sec nanj.

¹⁴ Ŋac, tauj njagaô nanj, embe êc su, oc ênam erj sa atom.
Ma njac njajana nê njac lai nanô masi.

Ma njac njac lai ênam tau sa êtôm atom.

¹⁵ Ŋac talamja oc êkô njajana atom.

Ŋac, tauj njagaô nanj, ênam tau sa atom.

Ma njac, tauj gêngônj hos njaô nanj, ênam katu sa atom.

¹⁶ Ma lau sijsêlêc, tauj sêmoa totêntac kêpa sugerj nanj,
oc sêc toôlij njadma êndênj bêc tonanj.”

Apômtaunê bij tau tonec.

3

Kôm tauj gêjac propete njawae nanj

¹ O lau Israel, anjô bij tonec, tauj Apômtau kêsôm keperj amac gôlôac samob, tauj kakôc
sa anja gamênj Aigupturja api amênj nanj.

² “Aê kajalinj amac taômgerj sa anja gôlôac nomja samob nênj.
Kêtuj tonanj aê gabe jamêtôc amac êtuj nênj keso samobja.

³ “Ŋac luagêc, tauj sêjac noc tauj atom nanj,
sêsêlênj sêwinj tauj me.

⁴ Lewe, tauj kêtap gwada sa atom nanj,
oc êtu awa njadma anja salerj me.

Lewe njalatu, tauj gêjac gênj atom nanj,
oc êkêkwanj anja nê gêsuj me.

⁵ Embe sêwa lakô atom, oc lip ênac moc me.
Gwada terj embe êsêp lakô atom,

oc lipkainj êmandi sa me.

⁶ Dauc embe êtañ anja malac,
oc lau têtakê atom me.

Gêḡwapac embe êtap malac teḡ sa,
naḡ Apômtau gêgôm atom me.

⁷ Biḡḡanô, Apômtau Anôtô êḡgôm gêḡ teḡ atom,
eḡ eoc nê biḡ ḡalêlômḡa lasê
êndêḡ propete, taḡ têtû ênê sakiḡwaga naḡ, êmuḡ acgom.

⁸ Lewe embe êtaḡ asa oc êtêc tau atom.
Apômtau Anôtô embe êsôm biḡ, asa oc eoc biḡ lasê atom.”

Samaria ênaḡa ḡapuc

⁹ Asôm lasê êndêḡ lau, taḡ sêḡgônḡ andu kiḡḡa aḡga Asuria
to êsêac, taḡ sêḡgônḡ andu kiḡḡa aḡga gamêḡ Aiguptuḡa,
gebe “Akac taôm sa aḡga lôc Samariaḡa,
go alic lau sênac seso tauḡ aḡga gamêḡ tau
to sêkônḡiḡ tauḡ sêmoa gamêḡ tau.”

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe “Êsêac sêjam kauc lêḡ sêḡgôm gêḡ naêndêḡḡa.
Êsêac sêboa ḡaclai sêkônḡiḡ lauḡa to sêjaḡgo gêḡḡa sa aḡga nêḡ andu kiḡḡa.”

¹¹ Kêtu tonauḡa Apômtau Anôtô kêsôm biḡ tonec gebe
“ḡacjo sêḡḡi gamêḡ auc ma senseḡ nêḡ tuḡbôm su
ma sêjaḡgo waba su aḡga nêḡ andu kiḡḡa.”

¹² Apômtau kêsôm biḡ tonec gebe “Aê oc janam lau Israel, taḡ sêḡgônḡ nêḡ bec ḡalêlôm
to sêc nêḡ mê ḡawasi ḡaô aḡga Samaria naḡ, kêsi êtôm ḡacgejob gêjam dombalabu
ḡapopoc me taḡalaḡḡ kêsi aḡga lewe awasuḡ.”

¹³ Apômtau Anôtô, lausiḡ undambêḡa nêḡ Anôtô, kêsôm gebe
“Aḡô biḡ tonec ma awa Jakobnê gôlôacnêḡ keso sa.

¹⁴ Êndêḡ bêc, taḡ jamêtôc Israel êtu nêḡ sêgêli biḡḡa naḡ,
aê oc jamêtôc Betel ḡaaltar ma jatuc altar tau ḡajabo tulu
e embeḡ êsêp nom.

¹⁵ Aê jatuc andu komôḡa to andu ockêsaḡa popoc.
Ma andu, taḡ sêkwê toḡagêlônḡ kaiḡ teḡ naḡ, ênaḡa
ma andu taêsam maleḡmê.”
Apômtaunê biḡ tau tonec.

4

¹ “Amac bulimakao Basaḡa,
taḡ amoa lôc Samariaḡa naḡ,
aḡô biḡ tonec.

Amac akônḡiḡ lau ḡalêlôm sawa toḡ to alêsa lau-sêpô-lêḡawaga popoc,
ma asôm gêdêḡ ḡaci gebe
'Akôc gêḡ amêḡ, gebe anômôḡ.'

² Apômtau kêtôc lêma ma gebe nê biḡ ḡanô êsa êtu eḡ ḡac dabuḡḡa gebe
Alic acgom, bêc oc mêḡêsa, go sêḡgauc amac asa amêḡ ḡa lêḡgêc
to sênac nêḡ lauo ḡamuḡa ḡa êḡpaḡ.

³ Ma amac oc akêḡ taôm tageḡ-tageḡ asa tuḡbôm ḡakêlêtêc ḡasawa ana
ma sêmbaliḡ amac siḡ ana Hermon.”
Apômtaunê biḡ tau tonec.

⁴ “Amêḡ Betel ma aḡgôm gêḡ alôb-alôb.
Amêḡ Gilgal ma aḡgôm gêḡ alôb-alôb êlêlêc su.
Akêḡ nêḡ daja êtôm bêbêcgeḡ samob
ma akêḡ nêḡ gêḡ teḡ ḡanô teḡ ḡanô êtôm bêc êtu têlêacḡa samob.

⁵ Akêḡ polom togoleḡ êtu da daḡḡe

to anam nê m da awalaun ɲawae êsa ênêc awêgeɲ.
O lau Israel, biɲ tonanɲ amac têtmac gêwiɲ gebe anɲôm.”
Apômtau Anôtô nê biɲ tau tonec.

⁶ “Kêtôm nê m malac samob, aê kakêɲ amac lumluɲ gêɲac gêɲ teɲ atom
to kakêɲ amac aôc tôbôm moɲa kêtôm nê m gamêɲgeɲ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêɲ aê amêɲ atom.”
Apômtaunê biɲ tau tonec.

⁷ “Aê kagamiɲ kom gêdêɲ amac amboac tonanɲeɲ e ajônɲ têtêac su,
go ajoɲ kôm ɲanô sa.
Aê kakêɲ kom gêɲac malac teɲ,
ma kagamiɲ kom gêdêɲ malac teɲ.
Kôm teɲ kêtap kom sa,
ma kôm, taɲ kêtap kom sa atom naɲ, ɲagêɲ kêmêliɲ.

⁸ Amboac tonanɲ tec malac luagêc me têtêac sêsêlêɲ sêja malac teɲ
sebe sênôm bu, tageɲ sênôm e gêôc êsêac tônɲ atom.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêɲ aê amêɲ atom.”
Apômtaunê biɲ tau tonec.

⁹ “Aê kakêɲ gwa gêɲac amacnê m mo to kakêɲ kôm ɲanô kêmêliɲ.
Aê gaseɲ nê m kôm moɲa to kôm wainɲa su.
Wagô geɲ amacnê m jambô to katêkwi.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêɲ aê amêɲ atom.”
Apômtaunê biɲ tau tonec.

¹⁰ “Aê kasakiɲ kole gêdêɲ amac kêtôm gagôm gêdêɲ Aiguptu.
Aê gajac nê m lau wakuc êndu ɲa siɲ.
Aê kajanda nê m hos sêc sêja.
Ma nê m gamêɲ becɲa ɲasu sec e gêjam gamêɲ-gamêɲ aucgeɲ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêɲ aê amêɲ atom.”
Apômtaunê biɲ tau tonec.

¹¹ “Aê gaseɲ amac su katôm gaseɲ Sodom to Gomora su.
Ma amac atôm jakalic, taɲ sêwê sic anɲa ja naɲ.
Mago amac ajam taôm ôkwi amu adêɲ aê amêɲ atom.”
Apômtaunê biɲ tau tonec.

“Kêtu tonanɲa aê gabe janɲôm biɲ tonanɲ ɲanô êsa êpi ¹² amac, o Israel.
O Israel, aê gabe janɲôm biɲ tonanɲ ɲanô êsa, tec ômansaɲ taôm,
gebe ôndac nê m Anôtô.”

¹³ Ôlic acgom, ɲac taɲ gêboa lôc sa to kêkêɲ mu naɲ,
ɲac taɲ geoc nê biɲ, taɲ taê gêjam naɲ, lasê gêdêɲ ɲamalac naɲ,
ɲac taɲ kêkêɲ gamêɲ kelendeɲ to ɲakesec
ma kêsêlêɲ gêmoa nom ɲabau ɲaô naɲ,
nê ɲaê gebe Apômtau, lausiɲ undambêɲa nêɲ Anôtô. * Basanɲa, taɲ seɲ gêɲgeɲ ma
sêjam kom teɲ atom.

5

Kalem sênam tauɲ ôkwiɲa

¹ O gôlôac Israel, anɲ biɲ tonec ma akêɲ taɲem taɲjiboa, taɲ kataɲ kêtú amacɲa naɲ.

* 4:13: Propete gêjam dôɲ Israelnêɲ lauo kêpi bulimakao

² “Awêtakiñ Israel gêjac tau êndu, eñ oc êndi sa êtiam atom.
Eñ gêjac tau êndu gêc tau nê nom ma ñac teñ oc gêjac eñ sa atom.”

³ Gebe Apômtau Anôtô kêsôm biñ tonec gebe
“Malac tañ êkêñ lau 1,000 sêsa sêna nañ,
nêñ lau 100 geñ sêmoa materñ jali.
Ma malac, tañ êkêñ lau 100 sêsa sêna nañ,
nêñ 10 geñ sêmoa materñ jali.”

⁴ Gebe Apômtau kêsôm biñ tonec gêdêñ gôlôac Israel gebe
“Ansom aê, go amoa matem jali,
⁵ ansom Betel atom, ma ana Gilgal atom
ma asêlêñ alom Berseba ana atom.
Gebe Gilgal oc êñgôn kapoacwalô anga gamêñ jaêc biññanôgeñ,
ma Betel oc ênaña.”

⁶ Ansom Apômtau, go amoa matem jali.
Embe masi, go eñ êpoa lasê êtôm ja e êndangac gôlôac Josep su,
ma ñac teñ êmoa Betel, gebe ênac ja tau êmac atom.
⁷ O amac, tañ ajam lêñ biñgêdêñña ôkwi kêtú gêñ ñamakic sec
ma akôninñ biñgêdêñ tôn gêc nom.

⁸ ñac tañ kêkêñ dam to i totili
ma gêjam ñakesec ôkwi kêtú geleñña
to gêgôm geleñña ñakesec kêsa,
ñac tañ kêkalem gwêc ma kêsêwa kêsêp nom nañ,
ênê ñaê gebe Apômtau.
⁹ Eñ gesenñ lau ñajana su eb tageñ
ma gêgôm malac ñajana kêtú gasañ.

¹⁰ Êsêac têtac gedec ñac, tañ kêpuc biñgêdêñ tôn gêmôa sêmêtôc biñ ñamala
to sê kanônñ ñac, tañ kêsôm biññanô nañ.

¹¹ Amac akwê andu ña poc, tañ apa e ñatip kêsa nañ,
mago oc anğônñ andu tau ñalêlôm atom.
Amac asê kôm wainña ñajam,
mago oc anôm wainñ tau atom,
gebe amac aka ñac ñalêlôm sawa tôn
to akac eñ, gebe êkêñ polom êndêñ amac.

¹² Aê kajala gebe agôm gêñ alôb-alôb taêsam
ma nêñ sec kapôêñanô.
Amac tañ alêsu ñac gêdêñ
to akôc awa ñalêsina

ma akô ñac ñalêlôm sawa auc anga amêtôc biñ ñamala nañ.

¹³ Kêtú tonañña tec ñac tokauc oc ênamñ tau tôn êndêñ têm tonec,
gebe têmñ tau têm sec.

¹⁴ Ansom gêñ ñajam, ansom gêñ sec atom,
gebe amoa matem jali.
Go Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô, êmoa êwiñ amac
amboac asôm su.

¹⁵ Têmtac endec sec ma têmtac êwiñ ñajam
to amansañ biñgêdêñ anga mêtôc ñamala,
ec Apômtau, lausiñ undambêña nêñ Anôtô,

taê walô Josepnê gôlôac ñapopoc.

¹⁶ Amboac tonañ Apômtau, lausij undambêña nêñ Anôtô,
kêsôm bij tonec gebe
“Tanjiboa êpi êtôm malacluj samobgeñ.
Ma lau sêmôêc gebe ‘Ojae, ojae’ êtôm intêna samob.
Êsêac sêkalem lau kômña gebe têtanj
to êsêac, tanj têtanj tanjiboa kêtú tônia nanj, gebe sêpuc tanjiboa sa.
¹⁷ Tanjiboa êtanj êtôm kôm wainña samob
gebe aê oc jasêlêñ jamoa amac ñasawa-ñasawa.”
Apômtaunê bij tau tonec.

¹⁸ Ojae amac, tanj ajam awem su Apômtaunê bêc.
Ajam awem su bêc tonañ kêtú agenña.
Bêc tonañ ñakesec, ñawê atom.
¹⁹ Oc êtôm ñac teñ gêc lewe su,
mago gêdac bôclai teñ,
me gêô lasê andu ma gêjac señeñ tau ña lêma
ma moac teñ gêñac eñ.
²⁰ Apômtaunê bêc tau ñakesec, ñawê atom,
ñakanuc ma ñawasi masi.

²¹ “Aê gadec ma galic nêñ om sec
ma nêñ akac taôm sa omña gêjac aê matocanô ñajam atom.
²² Ma amac embe akêñ daja to dadançe êndênj aê,
oc jakôc sa atom.
Aê matoc ê nêñ bulimakao kêtôp ñajam, tanj akêñ êtu dawama nanj atom.
²³ Aêc su tonêñ wê ñakicsêa ança aêñoc.
Aê gabe janô nêñ gêñ wêña êtanj atom.
²⁴ Mago bingêdênj ñalêñ êsa êtôm bu keseleñ
ma bingêdênj êtôm bu, tanj keseleñ gedeñ tôniañeñ nanj.
²⁵ “O gôlôac Israel, amac akêñ daja to da ñagêdô gêdênj aê gêdênj tanj amoa gamênj
sawa kêtôm jala 40 nanj, me masi. ²⁶ Tec galoc akôc nêñ kinj Sakut to amacnêñ gwam
utitalatannya Kaiwan, tanj amasany kêtú amac taômnya nanj, sa ²⁷ gebe aê oc jawê amac aka
lêlêc Damaskus su naasêp kapoacwalô.” Apômtau tanj nê ñaê gebe lausij undambêña
nêñ Anôtô nanj, kêsôm bij tonañ. * Babel nêñ anôtôi jaba.

6

Senseñ Israel su ñabij

¹ “Ojae êsêac, tanj sêlêwanj sêmoa Sion,
to êsêac, tanj sêñgônj lôc Samariannya totêntac kêpa sugenj,
ma tentenlatu ñamatannya nêñ lau towae,
tanj gôlôac Israel dêdênj êsêac sêja nanj.
² Alom malac Kalne ana ma alic acgom,
go ança ôñê ana malacsêga Hamat.
Go asêp Pilistinênj malac Gat ana.
Êsêacnênj gamênj ñajam kêlêlêc gamênj tonec su me.
Me êsêacnênj nom kapôênj kêlêlêc amacnêñ nom su me.
³ O amac, tanj atinj bêc sec su nanj,
mago akalem ñaclai êkônij launya mênjkêtu dambê.

* 5:27: Sakut agêc Kaiwan nêñ ñam gêc awê atom, moae têtú lau

⁴ “Ojae êsêac, tañ sêsa tauñ sic sêc pôpô, tañ sêjam gêlôn ña jabo nañ, to sêmêtôc tauñ sêsac nêñ mê ñaô, ma señ domba ñalatu anga domba ñatorñ to bulimakao ñalatu, tañ señgeñ e kêtôp ñajam nañ.

⁵ Êsêac sêjam wê ole-ole to sêjac gêñ wêña kêtanñ gêwiñ, ma sêmasañ gêñ wêña wakuc kêtôm Dawid.

⁶ Êsêac sênôm wain kêsêp laclu kapôên to señ oso tauñ ña niptêkwi ñajamanô tau, mago sêmoa tonjalêlôm ñawapac kêtû Josep gêjanña atom.

⁷ Tec êsêac têtû lau, tañ sêngônñ kapoacwalô anga gamêñ jaêc nañ, nêñ ñamata, ma êsêac, tañ sêmêtôc tauñ sêsac nêñ mê ñaô nañ, têtû samuc tauñ toôndugerñ êtiam atom.”

⁸ Apômtau, lausij undambêña nêñ Anôtô, kêsôm gebe Apômtau Anôtô kêtôc lêma kêpi tau gebe

“Aê gadec Jakobnê ketoc tau sa ma têtac gedec ênê andu kinña

ma gabe jakêñ malac to gêñ samob, tañ gêc ñalêlôm nañ, êndênñ ñacjo.”

⁹ Lau 10 embe sêmoa andu teñ, oc sêmac êndu. ¹⁰ Ma ñac teñ, tañ gêjanña atom ma kêsij tau gêngônñ nê andu ñabalêm ñalêlômña nañ, nê tawañ, tañ gebe êkôc eñ ma sejoñ ñatêkwa sa anga andu nañ, embe êsôm gebe “Ñac teñ gêngônñ gêwiñ aôm me masi,” go eñ êjô nê tawañ awa gebe “Masi,” ma êmbaob eñ gebe “Us, jamañgeñ, aêac tasam Apômtaunê ñaê atommañ.”

¹¹ Alicgac me, Apômtau kêjatu, tec oc têtuc andu kapôênñ popoc ma sênac andu saunñ êkôc-êkôc.

¹² Amboac ondoc, hos sêlêti sêmoa poc ñaô ma bulimakao sê sakweñ ki, gebe sêkac gwêc ôkwi me. Mago amac ajam lêñ mêtôcña ôkwi kêtû gêñ ñamalac to agôm biñgêdênñ ñañanô ñamakic kêsâ.

¹³ Amac atu samuc gêñ ñaôma

ma asôm gebe “Aêac aku malac Karnaim tulu ña tauñ ma ôliñwalô atom me.”

¹⁴ “O gôlôac Israel, alic acgom,

aê jajatu tentenlatu tonñ teñ sa, gebe sênac sij êndênñ amac.”

Apômtau, lausij undambêña nêñ Anôtô, kêsôm biñ tonañ.

“Ma êsêac sêkônij amac tônñ anga Hamat ñaintênagêsunñ e naêndênñ bu Arabaña.”

7

Amos gêlic ñakatu wagôña

¹ Apômtau Anôtô kêtôc gêñ tonec gêdênñ aê gebe Aê galic eñ kêmasañ wagô gêdênñ tañ kinñê lau sebob gêgwanñ ñamata su ma gêgwanñ ñamêdôb kêpuc kêtû luagêcña. ² Wagô señ nom ñagêgwanñ su, go kasôm gebe

“O Apômtau Anôtô, aê jateñ aôm gebe ôsuc biñ okwi, gebe Jakob oc êôc gêñ tau amboac ondoc. Eñ saunñanô.”

³ Tec Apômtau gêjam nê ñalêlôm ôkwi ma kêsôm gebe “Biñ tonañ êtu anô atom.”

Amos gêlic ñakatu jaja

⁴ Go Apômtau Anôtô kêtôc gêñ tonec gêdênñ aê gebe Aê galic Apômtau Anôtô kêkalem ja gebe êmêtôc biñ. Ma ja geñ gêdimbobsêga su ma mêngeñ nom gêmoa. ⁵ Go kasôm gebe

“O Apômtau Anôtô, aê jateñ aôm gebe ôwi sij,

gebe Jakob êôc gêj tau amboac ondoc. Eñ saunânô.”

⁶ Tec Apômtau Anôtô gêjam nê ñalêlôm ôkwi ma kêsôm gebe
“Biñ tonañ êtu anô atom amboac tonañgej.”

Amos gêlic ñakatu gam topocña

⁷ Eñ kêtôc gêj tonec gêdêj aê gebe Aê galic Apômtau kêkô tunbôm, tañ sêkwê todôn, tañ sêmasañ ña gam topoc êtôc gêj solopña. Ma eñ lêma kêkôc dôn tonañ ñatej. ⁸ Ma Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe “Amos, aôm gôlic asagej.” Ma aê kasôm gebe “Galic dônjoc teñ.” Go Apômtau kêsôm gebe

“Ôlic acgom, aê kakô ñoc lau Israel ñalêlôm

ma gajam dôn êsêac ña dônjoc.

Aê gabe jaê êsêacnêj biñ tôn êtiam atom.

⁹ Isaknê gamêj ñabau êtu gasañ

to sensej Israelnêj gamêj dabuj su.

Ma aê gabe jandi tosingej gebe janac siñ êndêj Jerobeamnê gôlôac.”

Amos agêc Amasia

¹⁰ Go dabujwaga Betelña Amasia kêsakiñ biñ gêdêj Israelnêj kiñ Jerobeam gebe
“Amos kêkic aômnêm biñ gêmoa gôlôac Israel ñalêlôm. Lau tau têtôm gebe sêôc ênê
biñ tôn atom. ¹¹ Gebe Amos kêsôm gebe

‘Siñ oc ensej Jerobeam su,

ma Israel sêwi nêj gamêj siñ nasêngôn kapoacwalô anga gamêj jaêc.” ’

¹² Ma Amasia kêsôm gêdêj Amos gebe “O ñac-goc-biñ-lasêwaga, wêc siñ su taôm ôna nêj gamêj Judaña, ec ôniñ nêj polom to oc biñ lasê anga ônê. ¹³ Mago oc biñ lasê anga Betel êtiam atomanô gebe Betel kêtû kiñnê gamêj dabuj to kêtû ênê gamêj tau ñalôm dabuj teñ.”

¹⁴ Go Amos gêjô Amasia awa gebe “Aê propete atom, ma propete teñ latu aê atom amboac tonañgej. Mago aê ñac bôcña to ñac kasê ka ñanôña. ¹⁵ Ma Apômtau kêkôc aê su anga bôc ñatoñ ma Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe ‘Ôna oc biñ lasê êndêj ñoc lau Israel.’ ¹⁶ Amboac tonañ galoc ôkêj tañam Apômtaunê biñ.

Aôm kôsôm gebe ‘Oc biñ lasê eso Israelnêj ñalêlôm atom

ma ônam mêtê eso Isaknê gôlôacnêj ñalêlôm atom.’

¹⁷ Kêtû tonañña Apômtau kêsôm biñ tonec gebe

‘Aômnêm awê oc êtu mockaiño êmoa malac,

ma siñ ensej latômio to ñac su.

Ñacjo sênac lôcawa nêj nom to sênac sam êndêj tauñ.

Aôm taôm ômac êndu anga lau samuc nêj gamêj,

ma Israel oc sêwi nêj gamêj siñ nasêngôn kapoacwalô anga gamêj jaêc.” ’

8

Ñakatu kêtû aclêña

¹ Go Apômtau Anôtô kêtôc gêj tonec gêdêj aê gebe Aê galic ka ñanô ñalêwê gadob teñ. ² Ma eñ kêsôm gebe” Amos, aôm gôlic asagej.” Ma aê kasôm gebe “Gal ic ka ñanô ñalêwê gadob teñ.” Go Apômtau kêsôm gêdêj aê gebe

“Aêñoc lau Israel nêj têm mênjêjac pep,

aê jaê êsêacnêj biñ tôn êtiam atom.

³ Êndêj bêc tonañ wê anga lôm dabuj ênam tau ôkwi êtu tañiboa.”

Apômtau Anôtô nê biñ tau tonec.

“Êtôm gamêj samob êsêac sêmbaliñ ñawêlêlañ taêsam siñ ñabiñmêgej.”

Israel sênaña ñatêm kêdabingac

⁴ Amac tañ aka lau sêpô lêna tauñña tôn

ma akônij lau ñalêlôm sawa gamêñ tonecña nañ,
akêñ tañem bij tonec.

⁵ Amac asôm gebe “Êndên ondod ajôn mêngeô lasê ñaôm êmbacnê,
gebe takêñ polom êndên lau sênam ôli.

Êndên ondod sabat êmbacnê,
gebe tatulu mo ma dañgôm dôñ moña êtu sauñ ma mo ñaôli êtu kapôên
ma tansau lau ña dôñdansañ.

⁶ Ma tanam ôli lau ñalêlôm sawa ña silber
to lau sêpô lêna taunña ña atapa
ma takêñ polom ñapa êndên lau sênam ôli amboac tonanñen.”

⁷ Apômtau kêtôc lêma kêpi Jakobnê wae ñajam gebe
“Bijñanôgen, aê jaliñ êsêacnên gên samob, tañ sêgôm nañ, ñateñ siñ atomanô.

⁸ Bij tonec êngôm nom êtênêp
to êngôm lau samob, tañ sêngeñ nom tau nañ, têtan tañiboa
ma êngôm nom samucgen êsuñ êtôm bu Nil
ma ñakotoñ-kotoñ e ê su êtiam êtôm bu Nil anña Aiguptu nañ, atom me.”

⁹ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Êndên bêc tonan
aê jakêñ oc naêsêp êndên têm oc êkô ñaluñña
ma jangôm nom ñagamên ñakesec êsa êndên ocsalô.

¹⁰ Aê gabe janam nêm om têtac ñajamña ôkwi êtu bêc ñawapac
to janam nêm wê samob ôkwi êtu tañiboa.

Aê gabe jakêñ amac samob anac talu
ma samob akaliñ môkêmlauñ su.
Aê gabe jangôm amac atañ tañiboa êtôm ñac,
tañ gêjam taê tau kêtû nê latu tagenñenña,
ma anac dabiñ bêc tau amboac sêjac dabiñ bêc têtac ñamakicña teñ.”

¹¹ Apômtau Anôtô kêsôm gebe “Alicgac me, bêc oc mênêsa,
go jakêñ tôbôm ênam gamên auc.

Tôbôm mo to buña atom, tôbôm sênô Apômtaunê mêtêña.

¹² Lau oc sêsêlên sêwê anña gwêc ñamaken e dêndên gwêc ñamaken
to anña gamên musanngu-mña e dêndên gamên oc kêpiña.

Êsêac sêna sêmên—sêna sêmên ma sensom Apômtaunê mêtê,
mago têtap sa atom.

¹³ “Êndên bêc tonan lauo takiñ tolanôn êjam ma ñacsenom matên êlô êtu bu êjô êsêacña.

¹⁴ Lau tañ têtôc lemeñ êndên gwam Asima Samarianña ma sêsôm gebe
‘Dannê anôtô gêngeñ mata jali, tec aê jasôm bijñanô,’

ma êsêac, tañ sêsôm teñ gebe ‘Bersebanê lamu gêmoe, tec aê jasôm bijñanô,’
nañ êsêac samob oc semben e sêndi sa êtiam atom.” * gêbacnê, tec ka ñanô ñalêwê katu

Apômtaunê bec mêtôcña ñadôn. †

9

Lau teñ sêwê Apômtaunê mêtôc sa atom

¹ Aê galic Apômtau kêkô kêsî altarña ma kêsôm gebe

“Ôtuc alê popoc e salôm ênsêlô
mênêtuc lau samob môkênñapac popoc,
ma êsêac, tañ sêwê sa nañ, aê oc janac ña siñ,
ma teñ êc su atom, teñ ênam samuc atom.

* 8:14: Ka ñanô ñalêwê gêwa sa gebe jala teñ ñatêm ñajam † 8:14: Lau Israel nêñ abec tau tonan.

² “Êsêac embe seweņ nom sêsêp lamboam sêna,
aê lemoc oc jakôc êsêac aņga ônê.

Êsêac embe sêpi undambê sêna,
aê oc jakôc êsêac aņga tônê sêsêp sêmêņ.

³ Êsêac embe sêsij tauņ sêmoa lôc Karmel ņatêpôê,
oc jaê êsêac lasê ma jakôc êsêac tôn.

Êsêac embe sêsij tauņ sêsêp gwêc ņagêdimbob, gebe jalic êsêac atom,
oc jajatu moac, gebe êņac êsêac aņga ônê.

⁴ Êsêac embe sêsêlêņ sêmuņ nêņ ņacjo sêsêp kapoacwalô sêna
oc jajatu siņ, gebe enseņ êsêac su aņga tônê.

Aê matocanô êpi êsêac êtu êmoasiņ êsêacņa atom, êtu êkêņ sec êsêacņa.”

⁵ Apômtau, lausiņ undambêņa nêņ Anôtô, kêmoasac nom e gêwê,
ma êsêac samob, taņ sêņgôn nom tau naņ, têtaiņ lasê,
ma gêņ nomņa samucgeņ kêsuņ kêtôm bu Nil
ma gê su kêtiam kêtôm bu Nil Aiguptuņa.

⁶ Eņ kêkwê nê balêm lôlôcņa aņga undambê
ma kêsuņ nê andu ņaalê kêkô nom.

Eņ taņ kêkalem gwêc ņadembom ma kêsêwa kêsêp nom naņ,
nê ņaê gebe Apômtau.

⁷ Apômtau kêsôm gebe

“O gôlôac Israel, aê galic amac atôm lau Aitiopiņa atom me.
Aê gawê Israel aņga Aiguptu ma lau Pilisti aņga Kaptor
to lau Suria aņga Kir sêmêņ atom me.

⁸ Alicgac me, Apômtau Anôtô mata gê gamêņ kiņņa sec
ma aê gabe janseņ gamêņ tau su ênaņa aņga nom,
tageņ gabe janseņ Jakobnê gôlôac su samucgeņ atom.”
Apômtaunê biņ tau tonec.

⁹ “Alic acgom, aê gabe jajatu biņ
ma jakoloņ gôlôac Israel sêsêp lau tomôkê-tomôkê samob ņalêlôm.
Aê jakoloņ êsêac êtôm sekoloņ polom kêsêp lala
e ņamatu teņ embeņ êsêp nom atom.

¹⁰ Aêņoc launêņ lau sec samob, taņ sêsôm gebe
‘Gêņwapac êtap aêac sa to êoc lêlêc aêac atom naņ,
siņ enseņ êsêac su sênaņa.’ ”

Êtu ņamu Apômtau êmansaņ Israelnêņ biņ êtiam

¹¹ “Êndêņ bêc tônê aê gabe jajac Dawidnê bec, taņ kêku naņ, sa êtiam.
Aê gabe jambôc ņalasê to jamboa ņapopoc sa
ma jakwê sa êtiam êtôm andaņgeņņa,

¹² gebe êsêac sêwê kaiņ Edom ņapopoc to lau tomôkê-tomôkê samob,
taņ sê ņoc ņaê kêpi êsêac naņ.”

Apômtau taņ êņgôm biņ tau êtu anô naņ, kêsôm biņ tonaņ.

¹³ Apômtau kêsôm gebe

“Alic acgom, bêc oc mênêsa, go ņac êkac nom ôkwi mênê ņac ejoņ ņanô saņa tôn,
ma ņac êka wain ņanôņa mênê ņac êsê ņawêņa tôn.

Wain ņakana oc mênțep-mênțep aņga lôc
to enseleņ aņga gamêņ ņabau.

¹⁴ Aê gabe jaņgôm ņoc lau Israel nêņ gêņ mataêjam êtu wakuc.

Êsêac sêkwê malac, taņ seseņ popoc naņ, sa êtiam ma sêņgôn ņalêlôm.
Êsêac sêsê kôm wainņa ma sênôm ņawain.

Êsêac sêê kôm ma sêniŋ ŋanô.

¹⁵ Aê gabe jasê êsêac sêêp tauŋ nêŋ nom

ma sêmbuc êsêac sa aŋga nom, taŋ kakêŋ gêdêŋ êsêac naŋ, êtiam atom.”

Apômtau aômnêm Anôtô, nê biŋ tau tonec. * † êkôc. Têm ŋagêdô lau sekoloŋ ŋop kêsêp lala, tec ŋop ŋajam kêsêp laclu ma ŋapoc gacgeŋ gêc lala ŋalêlôm. Têm teŋ lau sekoloŋ polom ŋanô e ŋanô gêc lala ŋalêlôm ma ŋapa gêjaŋa. ŋamadiŋ tonec kêkanôŋ biŋ polom ŋanôŋa. ‡

---

* 9:15: Lau Israel nêŋ kiŋnê gamêŋ. † 9:15: Lau sekoloŋ gêŋ kêsêp lala, gebe sêwa ŋajam to sec ‡ 9:15: Biŋ tonec ŋam gebe kom oc anam ŋanô ŋapaŋ.

Jona

Buku tonec kêtôm propete ñagêdô nêñ buku atom Buku tau gêjac miñ propete Jona, tañ gebe êwê Anôtônê biñ sa nañ, nê lêñ ñagêñsêga. Anôtô kêsôm gêdêñ eñ gebe êna lau Israel nêñ ñacjosêga Asuria nêñ malacsêga Niniwe. Mago Jona gedec. Eñ gebe êkêñ Anôtônê jaen êndêñ êsêac atom. Eñ taê gêjam gebe Anôtô oc êngôm nê biñ enseñ malac suña ñanô êsa atom, tec gedec gebe êkêñ puc lau malac tônêña. Gêdêñ tañ biñ ñagêdô kêtap eñ sa su nañ, eñ taña wamu Anôtônê biñ lêna-lênagen. Eñ gêja ma kêkêñ Anôtônê jaen gêdêñ lau Niniwe, mago kêsâê gebe Anôtô gesen malac su atom, tec gêôc gêdô gêdêñ eñ.

Buku tau gêwa Anôtô sa gebe eñ kêkêñ gêñ samob ma kêtû gêñ samob ñatau. Mago biñ tonanğen atom, eñ Anôtô, tañ têtac gêwiñ to taê walô nê gêñ kêlêlêc su. Eñ gedec gebe êmêtôc to enseñ nê launêñ ñacjo, eñ têtac gêwiñ kêlêlêc ma gebe êsuc nêñ sec ôkwi to ênam êsêac sa.

Jona gebe ec Apômtau Anôtô

¹ Apômtaunê biñ gêdêñ Amitai latu Jona gebe ² “Ajôc, ôndi ôna malac kapôên Niniwe naônâñ mêtê êsêac ma ôsôm êpi êsêac teñbeñgen gebe nêñ sec ñawae kêpi gêdêñ aê gêmêñ.” ³ Mago Jona gêdi gebe êc su aña Apômtau lañônêñ ma êna Tarsis. Eñ kêsêp Jope gêja e kêtap wañ teñ, tañ gebe êna Tarsis nañ sa. Tec gêjam ôli wañ tau ma kêpi gebe êc su aña Apômtau lañônêñ ma êna Tarsis.

⁴ Mago Apômtau kêbaliñ mu ñaclai sec teñ kêsêp gwêc gêjac, tec mu tau gêbuc ñatêna ma gêgôm gwêc kêtû sec e kêdabiñ gebe wañ popoc. ⁵ Ma lau wañña têtêc tauñ ma aweñ gêjac nêñ anôtôi gêdêñ-gêdêñgen. Ma sêbaliñ waba aña wañ kêsêp gwêc gêja gebe wañ ñagaô êsa. Mago Jona kêsêp wañ ñalêlôm gêja jakêsa tau sic ma gêc bêc e kêliñ tau siñ. ⁶ Go kapitai wañña gêdêñ eñ jakêsôm gebe “Aôm gôêc bêc me. Taêm gêjam asagen. Ôndi saman, awam ênac nêñ Anôtô, oc moae taê ênam aêac, gebe dambac tanaña atom.”

⁷ Go êsêac sêsôm gêdêñ tauñ gebe “Ajôc, tapuc kapoac, talic acgom, gêñwapac, tec kêtap aêac sa nec, ñam kêsêp asa.” Ma sêpuc kapoac e jakêsêp Jona. ⁸ Gocgo sêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôsôm acgom, aôm gôjam kôm amboac ondoc, ma aôm aña ondoc gômôên, nêñ gamêñ ñaê amboac ondoc ma nêñ ñam kêsêp asa lau nêñ.” ⁹ Eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Aê Ebolai teñ ma katêc Apômtau, Anôtô undambêña tau, tañ kêkêñ gwêc to nom nañ.” ¹⁰ Lau sêñô e têtêc tauñ secanô ma sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm gôgôm asagen.” Gebe lau tonanğ sêjala gebe eñ gêc Apômtau su, gebe tau kêsôm gêdêñ êsêac.

¹¹ Go sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aêac añaôm aôm amboac ondoc, gebe gwêc êtu malô ma êpôn aêac êtiâm atom.” Gebe gwêc kêjamuñ êsêac secanôtêna. ¹² Eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Akôc aê ma ambaliñ aê jasêp gwêc jana, ocgo bônôn êsêp. Aê kajalagac, gebe mu gêbuc ñatêna nec ñam kêsêp aênagen.” ¹³ Lau sêñô biñ tau, mago sêsâê sebe sêsô bau sêna êtiâm, tec segolem ñajaña, mago sêgôm elêmê, gebe gwêc kêjamuñ êsêac secanô ma kêtin êsêac su sêsa sêja. ¹⁴ Go aweñ gêjac Apômtau ma sêsôm gebe “O Apômtau, aêac aten aôm gebe ondec aêac e ambac anaña êtu ñac tonecña nec atom ma ôkêñ aêac awê ñac tobiñmê teñ nê dec ñakaiñ atom, gebe aôm, Apômtau, gôgôm kêtôm gôlic gêjac matamanô.” ¹⁵ Go sêkôc Jona tôn ma sêbaliñ eñ kêsêp gwêc gêja, go gwec kêtû malô. ¹⁶ Go lau têtêc Apômtau ñanô-ñanô ma sêkêñ da gêdêñ Apômtau ma sêjac mata biñ gêdêñ eñ.

2

Jona gêjam danğe Apômtau

¹ Ma Apômtau kêkêñ i kapôên teñ gebe êndanğôn Jona. Ma Jona gêmoe i têtacclêlôm geleñña têtêac ma gêbêcauc têtêac. ² Go Jona keteñ mec gêdêñ nê Apômtau Anôtô gênğôn i têtacclêlôm ³ ma kêsôm gebe “Aê kapô lêna tau ñanô ma aoc gêjac Apômtau,

tec eñ kêkêñ tarja aê.

Aê gamôêc anja lamboam ñalêlôm

ma aôm gôê tarjam aê aoc.

⁴ Aôm kôbaliñ aê kasêp gwêc ñagêdimbob gaja,

kasêp gwêc ñaluñgeñ,

ma ñasamac gêjam aê auc,

aômnêm dembom to ñakôtôn-kôtôn samob kêsâlê aê auc.

⁵ Ma aê taêc gêjam gebe 'Aôm kôtiñ aê su anja lañômnêm,

ma oc jañgôm amboac ondoc gebe matocanô êpi nêm lôm dabuñ êtiam.'

⁶ Gwêc ñasamac mêngeñgeñ ñoc koclaben,

ñagêdimbob kêmakop aê auc

⁷ anja lôc ñanombañ tau.

Kasêp nom ñalêlôm gaja

ma ñakatom ñajaja kêsâ gêc geden tôngeñ.

Mago aôm, o ñoc Apômtau Anôtô,

gôê aê sa anja gêsun ñakêlêndiñ gamoa matoc jali.

⁸ Gêdên tarj katuc kêpô lêna tau êndu-êndu nañ,

aê taêc gêjam Apômtau,

ma ñoc mec gêdên aôm

kêsô nêm lôm dabuñ gêwac.

⁹ Êsêac tarj sêsap gwam ñaôma tôn nañ,

sêwi nêñ lamuanô tau siñ.

¹⁰ Mago aê nec jakêñ-da êndên aôm todangegeñ.

ma biñ, tarj gajac mata nañ,

gabe jañgôm ñanô êsa.

Apômtau eñ gêjam sa ñamôkê."

Ma Apômtau kêjatu i jagêluc Jona kêpi bau gêja.

3

Lau Niniwe sêjam tauñ ôkwi

¹ Go Apômtaunê biñ gêdên Jona kêtû dim luagêcña gebe ² "Ajôc, ôndi ôna malac kapôên Niniwe ma ôsôm biñ, nañ oc jasôm êndên aôm nañ, lasê êndên êsêac." ³ Ma Jona gêdi gêja Niniwe kêtôm Apômtau kêsakiñ eñ nañ. Ma Niniwe tau malac kapôênanô sec teñ, tasêlên oc samuc têlêac anja malacgêdô oc kêsêpña e tasa malacgêdô oc kêpiña. ⁴ Ma Jona kêsô malac tau kêsêlên oc samuc teñ, go gêoc awa sa ma gêmôêc gebe "Ñabêc 40geñ, go sêku malac Niniwe tulu ênaña." ⁵ Ma lau Niniwe sêkên gêwiñ Anôtô, tec sêsôm gebe sênâ dabuñ gêñña kêtû tapa, ma lau kapôên to sauñ sêsô talu kêtôm êsêacgeñ.

⁶ Ma biñ tau ñawae gêdên Niniwenên kiñ gêñô, tec gêdi sa anja nê lêpôn kiñña ma kêkwalec nê ñakwê su ma kêsô talu jagêngôn wao. ⁷ Ma eñ kêjatu gebe sêsôm biñ tonec lasê anja Niniwe samucgeñ gebe "Kiñ to nê kasêga nêñ jatu tonec gebe ñamalac to bôc ma bulimakao to domba sêniñ gêñ teñ atom, sêniñ gêgwañ atom to sênôm bu atom. ⁸ ñamalac to bôc sêsô talu ma aweñ ênac Anôtô ma têtâñ ñanôgeñ. Samob sênâ tauñ ôkwi êndên-êndêngeñ ma sêwi nêñ lêñ sec to gêñ alôb-alôb, tarj kêsap lemeñ tôn nañ siñ. ⁹ Tajam kauc, oc moae Anôtô taê ênam teñ ma êwi nê têtac ñandan ñalakoc siñ ma tanaña atom."

¹⁰ Anôtô gêlic gêñ, tarj êsêac sêgôm nañ, gebe sêjam tauñ ôkwi anja nêñ lêñ sec tau, tec taê gêjam teñ ma gêgôm gêñwapac, tarj gebe êngôm êndên êsêac nañ, ñanô kêsâ atom.

4

Jona gêlic Anôtô sec kêtû taê walô lauña

¹ Biñ tonañ kêmasê Jona sa secanô e têtac ñandan kêsâ ² jakateñ nê mec gêdên Apômtau ma kêsôm gebe "O Apômtau, gêdên tarj gamoa ñoc gamêngeñ nañ, aê taêc

gêjam kwananjen gebe biñ amboac tonan oc êsa. Kêtu tonanña tec gaêc gaja Tarsis. Aê kajalagac. gebe moasin to taê labu ñaAnôtô aôm. Aôm gôê biñ tôn to nêmtac gêwiñ tenjenña kêlêlêc su ma taêm walô lau sec e ôngôm nêmtac gêjam ñanô êsa atom. ³ Amboac tonan, Apômtau. aê galoc jaten aôm gebe ôkôc katuc su. Embe jamac êndu, oc êmoasin aê êlêlêc jamoa matoc jaliña su.” ⁴ Ma Apômtau gêjô en awa gebe “Aôm têmtac ñandan oc jagêdên me masi.” ⁵ Go Jona kêsa anga malac jagêngôn ñamagê gêmu oc kêpiña. En gêjam bec ten ma kêsô jagêngôn ñaajuñ, gebe ênsaê gêñ, tañ oc êtap malac tau sa nañ.

⁶ Go Apômtau kêkên ka ten kêpoa kêpi e jakêlêlêc Jona su, gebe êkên ajuñ en môkêapac ma ênam malô ênê ñalêlôm. Ma Jona têtac ñajam ñanô kêtu ka tonanña. ⁷ ñagelen gamên kêtuñ tau ma Apômtau kêkên gaoc ten gêñac ka tau e kêmeliñ. ⁸ Go gêdên oc kêpi nañ, Anôtô kêkên mu ñandan ten anga oc kêpiña kêsêlên ma oc kêpac Jona môkêapac e mata kêlô. Go kêpuc boa tau gebe êmac êndu ma kêsôm gebe “Aê embe jamac êndu, oc êmoasin aê êlêlêc jamoa matoc jaliña su.” ⁹ Mago Apômtau kêsôm gêdên Jona gebe “Aôm têmtac ñandan kêtu kaña oc jagêdên me masi.” Ma Jona gêjô en awa gebe “Aec, aê têtac ñandan jagêdên goc ma katu gêñ gêbacgac.” ¹⁰ Ma Apômtau kêsôm gêdên en gebe “Aôm taêm walô ka, tañ gôjam ñakolen ten atom to gôlôm kêtu kapôên atom, ka tañ kêpi gêdên gêbêc tagen ma kêmeliñ gêdên gêbêc tagen nañ. ¹¹ Ma aê nec oc taêc walô malac kapôên Niniwe tau, tañ ñamalac sêlêlêc 120,000 su sêngôn nañ, atom me. Êsêc sêjala anô to gasê kêtu tôn atom tagen, ma bôc taêsam ñasec sêmoa sêwiñ.”

Mika

Propete Mika gëmoa nom gëdêñ propete Jesaia nê têm. Têna kékôc enj anja gamêñ Judaña ñamalac saunj teñ. Enj kékêñ gëwiñ gebe gamêñ Judaña oc êtap gëñwapac, tañ Amos geoc lasê kêpi gamêñ Israelña nañ, sa amboac tonanjen. Tec Anôtô oc êmêtôc lau Juda êtu nêñ keso kapôêñña. Mago Mikanê jaenj kêtôm Amosnê samucjen atom. Mika geoc lasê gebe lau têtôm gebe sêkêñ materj ñanô ñajam, tañ gëc têm nêmmña nañ.

Mika gêlic ñakatu towae ñagêdô. ñakatu teñ gebe Anôtônê wama ênam nom ñagamêñ samob auc (4:1-4). Teñ gebe kinj kapôêñ, tañ êsa anja Dawidnê gôlôac nañ, êkêñ wama êndênj lau Juda nañ (5:2-4). Ma ñalô towae teñ gëc 6:8. ñalô tau kékatoñ Israelnêñ propete samob nêñ binj sa gebe “Gêñ tañ Apômtau taê kêka anja aômnêm nañ, tonec Ôñgôm gêñ samob tobinjgêdênjen, têmtac êwiñ lau ôsinj sugen ma ôsêlênj ômbu taômgjen ômoa nêmm Anôtô lanjônêmmña.”

¹ Apômtaunê binj gëdênj Mika anja malac Moreset gëdênj kinj Judaña Jotam agêc Ahas ma Hiskia nêñ têm. Enj gêlic binj tau kékanoñ Samaria to Jerusalem.

Tañiboa kêpi Samaria to Jerusalem

² O amac lau tomôkê-tomôkê samob, akêñ tañemmanj, o nom to ñagênjêlôm samob, anjômanj.

Apômtau Anôtô, tañ êsa anja nê lôm dabunj êmênj nañ, gebe êwa amacnêm binj sa e ênêc awêgenj.

³ Gebe alic acgom, Apômtau kêsa anja nê gamêñ gêmênj, enj oc êsêp mênjêka nom ñagamêñ ñabau.

⁴ Ma lôc, tañ akainj êka nañ, oc êwê êtôm lêp ñaobo, tañ ja genj nañ.

Ma gaboanj oc êôc êkôc êtôm bu, tañ gêboanj kêsêp salic nañ.

⁵ Binj samob tonanjen êsa êtu Jakobnê geonja ma êtu gôlôac Israel nêñ secña.

Jakobnê geo tau ñam amboac ondoc ñam kêsêp Samaria atom me.

Gôlôac Juda nêñ sec tau ñam amboac ondoc. ñam kêsêp Jerusalem atom me.

⁶ Kêtu tonanjen aê gabe janjôm Samaria êtu lënduc teñ êkô awê anja gamêñ tau,

janjôm êtu gamêñ sêsê wain êsêpña. Aê jansambi ñapoc êsêp gaboanjen êna

ma jakip malac tau ñanombanjen sa ênêc awêgenj.

⁷ Êsêac oc têtuc Samaria ñakatu samob popoc ma sêkêñ ja êniñ ñada awalaujen

ma aê oc jansenjen ñagwam samob su.

Gebe gêñ samob tonanjen ñai ñam kêsêp mockainjo ñaôli. tec gêñ tau êmu naêtu mockainjo ñaôli êtiam.

⁸ Kêtu tonanjen aê gabe japuc tañiboa sa ma jatanjen,

aê jasô atapa atom, jasêlênjen ña ockainjen ñaôma ma toôlic ñaôma Aê oc jatanjen amboac kêam salejenjen

ma jatanjen amboac kêcsêwa,

⁹ gebe kamoc, tañ Apômtau gêjac nañ, oc emo atom, ma kamoc tau jagelom Juda,

ma gêô lasê ñoc launêñ katam jagêdêñ Jerusalem.

Ñacjo têdabij Jerusalem

¹⁰ Asôm bij tau lasê anğa Gat atom, atañ atomanô.

Ansambi taôm anêc kekop anğa Bet-Le-Aprâ.

¹¹ Amac lau Sapirña, andi asêlêñ.

Lau Sananña sêsa anğa nêñ malac sêmêñ atom.

Tañiboa tañ kêpi anğa Bet-Esel nañ, oc elom amac.

¹² Lau Marotña sêkêñ materñ gêñ ñajam elê mê,
gebe gêñwapac sec kêsêp anğa Apômtaunê gêmêñ
mêñgêô lasê katam Jerusalemña.

¹³ Amac lau Lakisña, amansañ hosnêñ ômbinjkap, gebe sê kareta.

Aôm kôtu Sion latuonê sec ñamôkê,
gebe êsêac têtap Israelnêñ geo sa anğa aôm ñalêlôm.

¹⁴ Amboac tonañ akêñ gêñ êndêñ Moreset-Gat ma awi êsêac siñ.
Aksib ñaandu oc êtu lakô êndêñ Israelnêñ kiñ.

¹⁵ O lau Maresña, aê jasakiñ lau-sêku-amac-tuluwaga êndêñ amac êtiam,
ma Israelnêñ ñawasi oc naêô lasê Adulam.

¹⁶ Ôkaliñ taôm ma ôkapiñ mômêmlauñ êtu nêñ gêñenecña.

Ôkaliñ taôm pomgeñ,

gebe êsêac oc sêwi aôm siñ nasêñgôn kapoacwalô. * ñagêdô nêñ gêñwapac, tañ atap
êsêac sa nañ sa. † êsêac sa nañña.

2

Ojae êsêac, tañ sêkônij lau ñalêlôm sawa tôñ nañ

¹ Ojae êsêac, tañ sêmasañ lêñ sêñgôm secña
ma sêc nêñ mê ñaô to taêñ gêjam lêñ tau nañ.
Embe eleñña lasê, go sêñgôm nêñ lêñ tau ñanô êsa,
gebe nêñ ñaclai gêc.

² Êsêac materñ katu kôm, tec sêjanço su.

Êsêac materñ katu andu, tec sêkôc su.

Êsêac sêkônij andu ñatau to nê andu,
ma sêkônij ñac-gêwê-kaiñ-gêñlên-sêmwaga tonê gêñlênsêm gêwiñ

³ Kêtu tonañña Apômtau kêsôm gebe

“Alic acgom, aê kamasañ lêñ sec kêtu gôlôac tonañña.

Amac atôm gebe andaiñ su anğa gêsômtekwa atom,
ma oc asêlêñ totembelem anğeyñ atom amboac tonañgeñ,
gebe têm tônê oc têm sec.

⁴ Êndêñ bêc tonañ êsêac oc sêñga wê êpi amac
to têtañ tañiboa kapôêñ ma sêsôm gebe Aêac dabaccac.

Êsêac sêjam dôñ ñoc launêñ nomlênsêm e su
ma sêjac sam gêdêñ tauñ.

Lau teñ oc sêkêñ nom tau êmu êndêñ êsêac êtiam atom.

Êsêac sênac sam nom êndêñ lau, tañ seserñ aêac su nañ.”

⁵ Kêtu tonañña amacnêm ñac teñ ênam dôñ nom
êndêñ tañ akac sa amoa Apômtaunê gôlôac ñalêlôm nañ atom.

⁶ Lau sêjam mêtê aê gebe “Ônam mêtê atom,

* 1:16: ñamadiñ 10-15 ñam gêc awa atom. Propete gêwa malac † 1:16: Lau Juda sêkaliñ tauñ katu gêñwapac,
tañ katap

ônâ mêtê êpi biñ amboac tonañ atom,
ñam gebe biñ majerña oc êtap aêac sa atom.

⁷ Apômtau kêpuc boa gôlôac Jakob me.

Apômtau lêma kêtû dambê me.

Gêñ tonañ eñ gêgôm me.

Ênê biñ kêmoasiñ ñac, tañ kêsa lêñ ñañêñ nañ, atom me.”

⁸ Mago amac adi amboac ñacjo gebe anac siñ êndênñ ñoc lau.

Amac akwalec ñakwê su aña lau malô

to aña êsêac, tañ sêsêlêñ taên gêjam biñ siñña teñ atom nañ.

⁹ Amac ajanda ñoc lau nêñ lauo sêsa aña nêñ andu ñajam,

ma añaño ñoc ñawasi su aña êsêacnêñ gôlôac ñasec-ñasec samucgeñ.

¹⁰ Andi ma aêc su, gebe gamênñ tonec gamênñ talêwanñ taunña atom.

Geñerjmôkê gesenñ gamênñ tau su e ñajam êsa êtôm atom.

¹¹ ñac teñ embe ênac laoc gamêngeñ ma êsôm biñ agwa-agwa to biñdansañ gebe

“Aê gabe janam mêtê amac êpi wain to bu ñaclai,”

ñac amboac tonañ oc êtu lau tonañ nêñ ñac-ênâ-mêtêwaga.

¹² “O Jakob, aê gabe jajoñ amac samob sa biññanôgeñ,

aê oc janac Israelnêñ ñapopoc sa.

Aê oc jakênñ êsêac sêpi tagenñ amboac domba sêpi tagenñ sêmoa sapa,

amboac domba ñatonñ, tañ señ gêgwanñ sêwiñ taunñ nañ.

Ma ñamalac taêsam ñaonda êsa.”

¹³ ñac-enseñ-balañ-suwaga oc êsêlêñ êmuñ êsêac.

Êsêac oc têtuc katam popoc ma sêsa sêna.

Êsêacnêñ kiñ oc êmuñ êsêac,

Apômtau oc êsêlêñ êtu êsêacnêñ ñamata. * sênac sam nomlênsêm, tañ Apomtau kêkêñ
gêdênñ êsêac nañ êndênñ taunñ.

3

Anôtô gec biñ lau Israel nêñ laumata

¹ Ma aê kasôm gebe

Amac Jakobnêñ laumata to Israelnêñ gôliñwaga, akênñ tañem.

² Amacnêm kôm, gebe ajala biñgêdênñ me masi.

Amac tañ akênñ kisa gêdênñ gênñ ñajam ma têtmac gêwiñ sec,

amac tañ akwalec ñoc launêñ ñaôlic su

ma amoata nêñ ñamêsôm su aña ñatêkwa,

³ amac tañ aenñ ñoc lau amboac aenñ gwada

ma akwalec nêñ ñaôlic su ma atuc nêñ ñatêkwa popoc-popocgeñ nañ,

amac asa êsêac amboac asa gwada kêsêp ku,

amboac bôc ñamêsôm kêsêp suc.

⁴ Êsêac oc têttañ êndênñ Apômtau,

mago eñ oc êkênñ taña êsêac atom.

Êndênñ bêc tonañ eñ oc ênsañ lañðanô auc êndênñ êsêac,

gebe sêngeñ nêñ gênñ sec.

⁵ Apômtau kêsôm biñ tonec kêkanônñ propete, tañ sêwê aênñoc lau seso nañ, gebe

Êsêac embe têttañ gênñ taniñña sa, go sêmôêc gebe “Wama,”

* 2:13: Lau Israel sêkac sa kêsêp ñasawa ñagêdô, gebe

mago ñac, tañ kékêñ gêñ taniñña kêsêp êsêac aweñsun atom nañ,
oc sênac siñ êndêñ eñ.

⁶ Kêtu tonañña êmbêcauc êkôm amac auc, gebe alic ñakatu êtiam atom,
gêsunbôm êsa, gebe aoc biñ lasê atom.

Oc êsêp gebe êpô propete tonañ êtiam atom,
ma êndêñ ocsalô ñakesec êkôm êsêac auc.

⁷ Go lau-sêlic-ñakatuwaga majerjê ê
ma lau-seoc-biñ-lasêwaga nêñ kauc oc êlênsônj.

Êsêac oc sêmbôc aweñsun auc,
gebe Anôtô gêjô êsêac aweñ atom.

⁸ Mago aê amboac teñ. Ñaclai to Apômtaunê ñalau
ma biñgêdêñ to ñajañña gêjam aê auc,
gebe jawa Jakobnê geo to Israelnêñ sec sa.

⁹ Amac gôlôac Jakob nêñ laumata to gôlôac Israel nêñ gôliñwaga, akêñ tanjem biñ tonec.
Amac adec biñgêdêñ to alênsônj lêñ solop samob.

¹⁰ Amac akwê Sion sa ña dec
ma Jerusalem ña biñ geo.

¹¹ Êsêacnêñ laumata sêmêtôc biñ gêjô awa ñalêsiña su.
Nêñ dabuñwaga têdônj lau, tañ sêjam ôli êsêac nañgerj.
Nêñ propete seoc biñ lasê gêdêñ lau, tañ sêkêñ mone gêdêñ êsêac nañ.
Mago êsêac tañ kêka Apômtau ma sêsôm gebe
“Apômtau gêmoa aêac ñalêlôm gêwiñ atom me.
Gêñwapac teñ êtôm gebe êtap aêac sa atom.”

¹² Mago êsêac oc sêkac Sion ôkwi amboac sêkac nom ôkwi anja kôm,
ma Jerusalem popoc-popocgerj êtu lênduc,
ma lôm dabuñ ñalôc ênam tau ôkwi êtu salerñbôm êtu amacña.

4

Apômtau ênam gôliñ nom ñagamêñ samob towamagerj

¹ Êndêñ bêc ñamuña Apômtaunê
andu ñalôc oc êpi êlêlêc lôc ñagêdô su
ma eleñ gamêñ samob su.

Ma tentenlatu sêwê dêndêñ lôc tau sêna.

² Ma lau tomôkê-tomôkê oc sêmêñ ma sêsôm gebe
“Ajôc, tapi Apômtaunê lôc tana,
dandêñ Jakobnê Anôtônê andu tanamañ,
gebe êndônj nê lêñ êndêñ aêac e tasa ênê intêna.
Gebe ñagôliñ êsa anja Sion ma Apômtaunê biñ anja Jerusalem.”

³ Eñ oc êmêtôc tentenlatu taêsam nêñ biñ
ma ênam gôliñ lau tomôkê-tomôkê ñajañña anja gamêñ jaêc.
Êsêac sênam nêñ siñ ôkwi êtu kinom
ma nêñ kêmm êtu lêngêc.

Lau-m teñ sênac siñ êndêñ lau-m teñ atom
ma têndônj lêñ sênac siñña êtiam atom.

⁴ Êsêac samob sêngônj nêñ wain ñalabu
ma sêngônj nêñ kañanô ñaajuñlabu êndêñ-êndêñgerj,
ma lau teñ têtakê êsêac atom,
gebe lau siñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm sugac.

⁵ Tentenlatu samob sêsêlêñ sêjam nêñ anôtôi jaba lañônj,
mago aêac oc tasêlêñ tanam aêacnêñ Apômtau Anôtô lañô teñgerj ma teñgerj.

Apômtau êngamboac lau Israel su anga kapoacwalô

⁶ Apômtau kêsôm gebe

“Êndên bêc ônê aê oc jajon magiñ kêsû sa ma jakaton êsêac, tañ sêjanda êsêac êliñ-êliñ to êsêac, tañ kakên ñandañ gêdên êsêac nañ sa.

⁷ Aê oc jangôm magiñ kêsû têtû lau ñapopoc, ma êsêac, tañ sêsa êsêac êliñ-êliñ nañ, têtû lau-m ñajaña. Ma Apômtau ênam gôliñ êsêac anga lôc Sion galoc ma enden tôngeñ.”

⁸ O andu soso, tañ domba ñaton sêkac sa sêmoa nañ, o Sion latuonê ñabau gôliñ kiñña ma gamên kiñña, tañ gôlôac Israel sêwê kaiñ gêdên andangeñ nañ, oc êmu êndên aôm êwac êtiam.

⁹ Amboac ondoc tec kôtañ kapôên. Kiñ teñ gêmua gêwiñ aôm atom me.

Me ñac-gêwa-biñ-sawaga gêjaña, tec ñandañ kêtun aôm amboac awê, tañ ñapalê kêtun eñ nañ me.

¹⁰ O Sion latuo, ñandañ êmônnañ aôm ma ôtañ êtôm awê, tañ ñapalê kêtun eñ nañ, gebe galoc oc ôwi malac siñ ma ôsa naôngôn gamên sawa. Aôm oc ôna Babel, ma anga ônê Apômtau oc ênam aôm kêsi ma ênam aôm sa anga nêñ ñacjo lemeñ.

¹¹ Galoc lau-m taêsam sêkac sa sebe sênac siñ êndên aôm. Êsêac sêsôm gebe “Danğôm ênê dabun paliñ e Sion ñapopoc ênac matejanô ñajam.”

¹² Mago êsêac sêjam kauc biñ, tañ Apômtau taê gêjam nañ. Êsêacnên kauc kêsa kêpi biñ, tañ eñ kêmasañ gebe êngôm ñanô êsaña nañ, atom. Eñ kejon êsêac sa amboac sêjac lagic polom toñakain, gebe sêkôc sêna sêka polom ñamala.

¹³ O Sion latuo, ôndi ma ôka polom, gebe aê jakên jabo ki to ampoap ki jonjon êndên aôm. Aôm oc ôka lau-m taêsam popoc ma ôkên êsêacnên waba êtu da êndên Apômtau to êsêacnên awamata êndên nom samuc ñatau.

5

¹ Galoc tunbôm kêkwa aôm auc ma ñacjo sêgi aôm auc. Êsêac si Israelnên gôliñwaga alianô ña tôc.

Kêsiwaga tañ oc êsa anga Betlehem nañ, nê gôliñ

² Mago aôm Betlehem Eprata, aôm gôlôac Judaña nên toñ saunân toñ, aênoc ñac, tañ êtu Israelnên gôliñwaga nañ, mênêsa anga aôm. Ênê ñam kêsêp têm langwaanô to bêc andangeñña.

³ Kêtu tonanña Apômtau oc êwi êsêac siñ e êndên têm, tañ awê tau, tañ ñapalê kêtun eñ nañ, êkôc ñapalê su. Go ñapalênê lasitêwai ñagêdô oc sêmu dêndên Israel latui sêmên êtiam.

⁴ Go eṅ êndi êkô ma êlôm nê domba ṅatorṅ,
gebe Apômtaunê ṅaclai ênam eṅ auc to Apômtau Anôtô nê ṅaê ṅawasi êpuc eṅ tōṅ.
Ma êsêac oc sêṅgōṅ ṅaṅêṅ êsa,
gebe ênê ṅaclai esewec e naêndêṅ nom ṅamadiṅ.

Sêjam kêsi to sêkêṅ ṅagêjô

⁵ Êndêṅ taṅ lau Asur sêsa aêacnêṅ gamêṅ sêmêṅ
ma eṅkaiṅ êka aêacnêṅ kôm tōṅ naṅ,
aêac takêṅ nêṅ laugejob 7 to nêṅ kasêga 8 sêkô êsêac auc.

⁶ Êsêac oc sênam gôliṅ gamêṅ Asuria ṅa siṅ
ma Nimrodnê gamêṅ ṅa siṅ ṅamata,
ma êndêṅ taṅ lau Asur sêsa aêacnêṅ gamêṅ sêmêṅ
ma sêṅgêli aêacnêṅ nom ṅamadiṅ naṅ,
êsêac oc sênam aêac kêsi aṅga Asur lemeṅ.

⁷ Go Jakobnê lau ṅapopoc oc sêmoa lau tomôkê-tomôkê ṅalêlôm
têtôm maniṅ, taṅ kêsêp aṅga Apômtaunê gêmêṅ naṅ,
ma têtôm kom, taṅ kêmoasiṅ gêgwaṅ naṅ,
gêṅ tau gêôṅ ṅamalac to kêsaê ṅamalac latui atom.

⁸ Ma Jakobnê lau ṅapopoc oc sêmoa lau tomôkê-tomôkê ṅalêlôm
têtôm lewe teṅ gêmoa bôc saleṅṅa ṅalêlôm,
têtôm lewe wakuc teṅ gêmoa domba ṅatorṅ ṅalêlôm.

Lewe embe êô lasê, go êka tōṅ
ma êkac êṅgic-êṅgic
ma ṅac teṅ gebe ênam kêsiṅa gêmoa atom.

⁹ Amac lememe akôniṅ nêṅ soṅo-soṅo tōṅ
ma nêṅ ṅacjo samob oc sênaṅa.

¹⁰ Apômtau kêsôm gebe
“Êndêṅ bêc tōnê aê oc jansiṅ nêṅ hos su
ma jatuc nêṅ kareta siṅṅa popoc.

¹¹ Aê oc jansiṅ malac kapôṅ su aṅga nêṅ gamêṅ
ma jaku nêṅ malac ṅajaṅa tulu.

¹² Aê oc jansiṅ nêṅ mectomaṅ su aṅga amac lememe
ma nêṅ lau-seoc-biṅ-lasêwaga oc maleṅmê.

¹³ Aê oc jansiṅ nêṅ gwam to nêṅ alê gwam su aṅga amac ṅalêlôm
ma apôṅ emduc êndêṅ lememe ṅakôm êtiam atom.

¹⁴ Aê oc jambuc nêṅ anôtônê ṅakatu sa
ma jansiṅ nêṅ malac kapôṅ su.

¹⁵ Ma aê oc jamêtôc tentenlatu samob, taṅ sêkêṅ taṅeṅ aê atom naṅ,
toṅoc têtac ṅandaṅ ma totêtac êmbôli aucgeṅ.”

6

Apômtau kêmêtôc Israel

¹ Akêṅ taṅem biṅ, taṅ Apômtau kêsôm naṅ, gebe
Ajôc, ôkô lôc ṅalabu ma ôwa nêṅ biṅ samaṅ,
ma gamêṅ ṅabau êṅô aôm awam.

² O lôcac to amac nom ṅaalê teṅgeṅṅa,
akêṅ taṅem Apômtaunê biṅ mêtôcṅa,
gebe Apômtaunê biṅ teṅ gêc nê lauṅa,
gebe êmêtôc Israel.

³ “O ñoc lauace, aê gagôm asagenj gêdênj amac,
aê kalênsônj amac amboac ondoc.

Ajô aê aocmañ.

⁴ Aê kakôc amac anja gamênj Aiguptuñja api amênj
ma gajam amac kêsi anja andu kapoacwalôña.

Aê kasakiñ Mose agêc Aron ma Miriam sêmuñ amac.

⁵ O ñoc lauace, taêm ênam biñ, tañ kiñ Moabña Balak kêmasañ gebe êngômña nañ,
ma taêm ênam biñ, tañ Beor latu Bileam gêjô eñ awa nañ.

Taêm ênam nêmlêñ anja Sitim e gêdênj Gilgal
ma ajala Apômtaunê gêñsêga gêjam amac kêsiña.”

Bij tañ Apômtau taê kêka nañ

⁶ “Aê jakôc asagenj ma jandênj Apômtau najakô eñ lañônêmmña
ma japônj ocduc êndênj Anôtô lólôcña.

Aê oc jakôc bulimakao ñalatu, tañ ñajala tagenj nañ,
ma jakênj êtu daja êndênj eñ me.

⁷ Apômtau oc êlic domba kapoac 1,000 to 1,000
me ñalêsi, tañ enselenj amboac bu taêsam keselenj nañ, ñajam me.

Me aê oc jakênj ñoc ñacsêga êtu da êjô ñoc geo su,
jakênj ôlic ñamêc êjô ñoc katucnê sec su me.”

⁸ O ñac tau, eñ gêwa gêñ, tañ ñajam nañ, sa gêdênj aôm,
ma gêñ, tañ Apômtau taê kêka anja aômnmêmmña, tonec.

Ôngôm gêñ samob tobiñgêdêngênj,
têmtac êwiñ lêñ moasiñña

ma ôsêlênj ômbu taômgenj ômoa nêmm Anôtô lañônêmmña.

⁹ Akênj tañemmanj. Apômtau awa gêjac malac,
ma lau tokauc têtêc ênê ñaê.

“Amac gôlôac to lau malacña, tañ akac sa nañ, akênj tañemmanj.

¹⁰ Aê katôm, gebe jalinj awa alôb-alôb, tañ gêc lau alôb-alôb nênj andu nañ,
ma dôñdansañ, tañ aê kapuc boa nañ, siñ me.

¹¹ Aê oc jamêtôc ñac, tañ gêjam dôñ gêñ keso
ma kêsau lau ña dôñdansañ nañ, atom me.

¹² Ñaclai sec gêjam amacnêmm lau tolêlôm auc,
ma êsêac, tañ sêngônj nêmm malac ñalêlôm nañ, sêsau biñdansañ
ma imbelej kêbêlê biñdansañ.

¹³ Kêtu tonañña aê gadi, gebe janac aôm popoc
ma jangôm aôm ôtu gasañ êtu nêmm secña.

¹⁴ Aôm oc ôniñ gêñ, mago êôc aôm tôñ atom,
ma mo êjô aôm ñapanjenj.

Aôm ônac waba sa, mago ônam sa atom.

Ma gêñ, tañ gôjac sa nañ, aê oc jakênj êndênj siñ ensenj su.

¹⁵ Aôm oc ôsê gêñ, mago ônac ñanô sa atom,
aôm oc ôsac katêkwi ñanô, mago ôniñ oso taôm ña ñalêsi tau atom.

Aôm oc ôka wain ñanô, mago ônôm wain tau atom,

¹⁶ gebe aôm kôdaguc Omrinê ñagôlinj ma gôgôm gêñ samob, tañ Ahabnê gôlôac sêgôm
nañ,

ma aôm kôsa lêñ, tañ êsêac sêmasañ nañ.

Kêtu tonañña aê jansenj nêmm gamênj su êtu gasañ

to jakêñ lau sêsu nêmu lau susu. Amboac tonan aôm oc ôc biñ majenña ança launêñ.” *

sênam sakiñ anôtôi jaba.

7

Propete kêtan tanjiboa kêtû Israelnêñ mêtê ñajam kêtû secña

¹ Ojae aêma, aê jatôm ñac, tan
gebe ejon kananô sa nan,
mago sejon sa su.

Aê katôm ñac, tan gebe êtap wain nanô sa nan,
mago sejon gêbacnê.

Wain nanô ten genkaleñ, gebe janinña atom.
Jambô ñalêwê gêjô aê, mago masi.

² Lau mansan samob maleñmê ança gamêñ tau,
ma lau gêdên sêmoa lau ñalêlôm kêtiam atom.

Êsêac dêdib ñamalac, gebe sêkêc dec sin
to sêkic uc, gebe sêlô nêñ lasitêwai.

³ Êsêac lemeñ ñagaô kêtû sênngôm secña.

Gôlinwaga sêjatu mone,
ma mêtôcwaga sêkôc awa ñalêsina.

Lau kapôên sêsa lêñ, tan nêñ ñalêlôm kêkac êsêac nan,
ma sêlênsôn biñgêdên.

⁴ Êsêacnêñ lau ñajam têtôm wanjanic,
êsêacnêñ lau gêdên nanô têtôm gêñ natêkwa.

Nêñ dibwaganêñ bêc to bêc êsêac têtap ñagêjô sana mênkêsa,
galoc nêñ kauc kêlênsôn.

⁵ Ôsô nêmu ñac wacban aômña ñalabu atom
ma ôkên êwiñ nêmu ñac ôli andan aômña atom.

Ojop awamsun êndên awê, tan gêc gêwiñ aôm nan.

⁶ Gebe latu gêjac kapoac tama,
ma latuo gêli tau sa gêdên têna,

ma lawao wakuc gêdên lawao langwa.

Ma lau, tan sênngôn andu tager nan, têtû sonjo-sonjo gêdên tauñ.

Apômtaunê ñawê êpô nê lau ma ênam êsêac sa

⁷ Mago aê tec oc jakêñ matoc Apômtau,
aê oc jaôn Anôtô, tan ênam aê kêsi nan.

ñoc Anôtô oc êkên tanja aê.

⁸ O ñoc ñacjo, ôlim êpi êtu aêña atom.

Aê embe jamben, oc jandi sa êtiam.

Aê embe janngôn gamêñ ñakesecña, Apômtau oc êtu ñoc ja.

⁹ Aê gabe jaôc Apômtaunê têtac ñandan, gebe aê gagôm sec gêdên en
e êkôc ñoc biñ sa ma êmêtôc aê.

En oc êwê aê jasa ñawê jana ma aê oc jalic ênê lêñ ênam aê kêsina.

¹⁰ Go ñoc ñacjo, tan kêsôm gêdên aê gebe “Aômnmê Apômtau Anôtô gêmoa ondoc” nan,
oc êlic ma maja êsa.

Aê matocanô jalic biñ tau ñajam,
êsêac sêka ñacjo tau tôn êtôm sêka lêsap tôn ança intêna.

¹¹ Êndên bêc ônê oc sêkwê nêmu tunbôm sa êtiam
ma sênngôm nêmu gamêñ ñamadin êtu kapôên.

¹² Êndên bêc ônê lau ança Asuria e êndên Aiguptu

* 6:16: Israelnêñ kin luagêc Omri agêc Ahab sêjatu lau, gebe

ma anġa Aiguptu e êndên bu Euprat
 ma anġa gwêc ñamakerj e êndên gwêc ñamakerj
 ma anġa lôcdênarj terj e êndên lôcdênarj terj sêndên aôm sêwac.
¹³ Mago nom tau oc êtu gasarj êtu lau, tarj sêngônj nom tau narjja,
 gebe êjô gêj, tarj êsêac sêgôm narj.

Apomtau taê walô lau Israel

¹⁴ Ojop nêmu lau ña nêmu tôc, êsêac têtû nêmu dombalênsêmu.
 Êsêac sêmoa tarjgerj sêmoa salerjbôm,
 mago nom tonjalêsi ñajam kêgi êsêac auc.
 Tec ôwê êsêac acgom, gebe nasêninj gêgwarj ñajam anġa gamêj Basan to Gilead
 êtôm sêgôm gêdênj andarjgerj.

¹⁵ Aê gabe jatôc gêjtalô êndên êsêac
 êtôm andarjgerj gêdênj tarj gômôênj anġa Aiguptu narj.

¹⁶ Tenterlatu sêlic ma êjngôm êsêac majerj êsa êtu nêj ñaclai samobja.

Êsêac sêmbôc awejnsurj auc ma tarjersurj êoc auc.

Êsêac sêndamôê kekop amboac moac to gêj, tarj sêgalab sêmoa nom narj.

¹⁷ Êsêac sêsa anġa nêj malac ñajajja totêtênêpgerj,
 êsêac têtakê êtu aêacnêj Apômtau Anôtônja ma têtêc aôm.

¹⁸ Asa anôtô kêtôm aôm, gebe êsuc sec ôkwi ma taê ênam nê gêjnlênsêmu ñapopoc nêj bij
 alôb-alôb êtjam atom.

Enj gê nê têtac ñandarj tônj gedêj tônjgerj atom,
 gebe enj têtac gêwiwj, gebe taê walô lau.

¹⁹ Enj oc taê walô aêac êtjam

ma êka aêacnêj keso tônj.

Aôm oc ômbalij ma sec samob êsêp gwêc ñagêdimbob êna.

²⁰ Aôm oc ôtôc bij ñarjênj êndên Jakob
 to têtac gêwiwj tenjgerjja êndên Abraham
 êtôm gôjac mata gêdênj aêac tamerjmai gêdênj andarjgerjja.

Habakuk

Propete Habakuk geoc biñ lasê gêdên tañ lau Babilon sêjam gôlinj gamênj gêdên jala 605 gêmuj Kilisi gêmênj nomña nanj. Lau Babilon sêlêsû lau ma nêñ ñaclai sec kêlênsôn Habakuk ñasec. Tec kêtû kênac Apômtau gebe “ñacjo sesenj lau gêdên, tañ ñajam kêlêlêc êsêac nanj, su ma aôm gôjam taôm tôñ kêtû agenña.” Apômtau gêjô enj awa gebe enj êkênj ñagêjô êndênj ñanoc solop. Ma êndênj ñasawa, tañ genj lau gênjic anja noc tau nanj, lau gêdênj sêmoa materj jali êtu sêsap Anôtô tôñ ñanênjenña.

Buku ñabiñ ñagêdô geoc lasê gebe lau geo têtap mêtôc ñajana sa e sênaña.

Biñ ñamuña kêlambiñ Anôtô gebe enj kapôênj kêlêlêc ma gêwa propetenê kêkênj gêwiñ ñajana sa.

¹ Anôtônê biñ, tañ geoc lasê gêdênj Habakuk nanj tonec.

Habakuk kêtañ kêtû mêtôc kesonja

² O Apômtau, aê jamôêc êtu ônam aê saña e êndênj ondocgenj, mago aôm kôkênj tañjam atom. Aê gamôêc gêdênj aôm gebe sêkônij aê tôñ ñanôgenj, mago aôm gôjam aê sa atom.

³ Aôm kôkênj aê galic gênj geo to kasala gênj keso kêtû asagenña. Aê galic sesenj gênj su to sêgôm gênj saic-saicgenj, galic kisa to sinj ñabêlêc gêjam sêga. ⁴ Kêtû tonanña ñagôlinj kêtû goloñ ma biñgêdênj kêsâ awê atom. Gebe ñac sec kêgi ñacgêdênj auc, tec biñgêdênj gêjam tau ôkwi kêtû meloc.

Anôtô gêjô propete awa

⁵ “Asala tentenlatu samob to alic. Alaiñ matemanô to anjac lememe. Gebe aê oc janjôm gênj kainj tenj êndênj amacnêm têm. Lau embe sênac minj êndênj amac nanj, oc akênj êwiñ atom. ⁶ Alicgac me, aê oc jali lau Kaldea sa. Êsêac lau salan-salan to têtac ñamakic, tañ sêsêlêñ sêjac laoc nom samucgenj gebe sêjanjo gamênj, tañ êsêacnênj atom nanj su. ⁷ Lau kalomtêna sec to alôb-alôb sê mêtôc launênj biñ waucwucgenj êtôm tauñ taênj ênam. ⁸ Nêñ hos sêlêti sêlêlêc bôclai Leopard su. Sêlêti ñagaô kêlêlêc kêam-bôm gêdênj gêbêc. Nêñ lau hosña sêmênj amboac momboanj kêpôp kêsêp gebe êtap gwada sa. ⁹ Êsêac samob sêmênj kêtû gênj saic-saicnagenj. Nêñ wali kêtañ gêmuj êsêac. Êsêac sêboa lau kapoacwalô taêsam sa amboac ganjac gwêcña. ¹⁰ Êsêac sêmajec kinj ma sêsu gôlinjwaga susu. Êsêac sêlic malac ñajana totunbôm ma sêômâc. Êsêac sêboa nom sa e gêjam tunbôm tôñ ma sêjanjo gamênj tau su. ¹¹ Go êsêac sêsa amboac mu ilai sêja. Êsêac sêkênj tauñ nêñ ñaclai kêtû nêñ anôtô.”

Habakuk awasuj gêôc ka Apômtau kêtiam

¹² O Apômtau, ñoc Anôtô dabuj, tañ gômôa tenjenj nanj, aêac abe amac êndu atomanô. O Apômtau, aôm kôkênj lau tonanj têtû mêtôcwaga me. O ñoc lamu, aôm kôjatu êsêac gebe sêkênj ñagêjô me. ¹³ Nêm matamanô ñakênkênjosu, tec godec gebe ôsala sec ma ôlic gênj geo. Mago kêtû agenña aôm kôsala sêjanjowaga ma gôjam taôm tôñ gêdênj tañ alôb-alôb têdanjônj lau, tañ nêñ gêdênj kêlêlêc êsêac tauñ nêñ su nanj. ¹⁴ Aôm gôgôm ñamalac amboac i gwêcña. Amboac gênj sêgalabña, tañ nêñ ñatau masi nanj. ¹⁵ ñacjo gêjac lau amboac gêjac i ña êñpanj. Enj gêmô êsêac ña kata. Enj gêlô lau amboac sêlô i ña wasan, tec enj têtac ñajam to ôli kêpi. ¹⁶ Tec enj kêkênj da gêdênj nê wasan ma gêsôb jadaunj kêtû nê gamña gebe kêtû gênj tonanña enj kêtû ñac tolêlôm ma gênjônj gênj masê ñaô. ¹⁷ Enj oc inj i su anja nê wasan ñapanj êmoa ma enserj lau tentenlatu paliñ-paliñgenj êmoa me.

2

Apômtau gêjô Habakuknê biñ

¹ Aê gabe japi najakô ñoc andu ñaatêkwa baliñ ma jalic acgom. Ma jansaê biñ ondoc Apômtau oc êsôm êndênj aê, êjô ñoc biñ, tañ aocsuj gêôc ka enña nanj.

² Ma Apômtau gêjô aênoc biñ ma kêsôm gebe “Oto gêñ, tañ gôlic nañ, ñawagerj êsêp tapele gebe sêsam biñ tau ênêc awêgerj. ³ Gêñ tañ aôm gôlic nañ, oc ênêc e ñanô êsa êndên ñanoc, go êndên ñamu êwaka tau sa gebe êtu dansañ atom. Embe êmênj seberj atom, go ôñ gêñ tau oc mênjêô lasê ma ênam gamênj tônj atom. ⁴ Ôlic acgom, ñac alôb-alôb nê katu oc ênaña, mago ñac gêdênj tau oc êngônj mata jali êtu kêkênj gêwiñja.”

Biñ ojaeña kêpi lau alôb-alôb

⁵ Wain kêjañij lau. ñac tañ ketoc tau sa oc êmoa atom. Eñ gêña awa amboac lamboam. Eñ kêtôm gêmacanô, tañ geñ lasamboa, tagenj gêôc eñ tônj atom. Eñ kejonj lau tentenlatu samob sa gêdênj tau ma kêkatoñ lau to-m-to-m sêsô eñ ñalabu. ⁶ Êsêac samob oc sênja wê kêsi-kêsigenja êpi eñ ma sêsu eñ susu ma sêsôm gebe “Ojae, ñac teñ gêboa launênj gêñ sa kêtû ênê ma gêgôm keso e gêjam sêga. Eñ oc êngôm e êndênj ondocgerj.” ⁷ Lau tañ nênj tôp gêc aômñagerj nañ, oc dêndi sa seberj atom me. Nêm lau, tañ sêlênsu aôm nañ, oc mateñ êlac ma mênjsêjañgo nêm gêñ su êtôm aôm taôm kôjañgo tentenlatu taêsam nênj su gêmuñ nañ. ⁸ Tec lau tentenlatu, tañ gacgerj sêmoa nañ, oc sêjañgo nêm gêñ su êjô ñamalacnênj dec, tañ kôkêc siñ nañ, to gêñ ñaclai, tañ gôgôm gêdênj nom to malac ma lau samob, tañ sênjgônj tonañ nañ.

⁹ Ojae ñac, tañ gêjam launênj bôlênj auc êtu êmboa awa sa anja nê andu ma ênam nê sac ênêc lôlôcgerj gebe ênam tau sa êndênj gêñ enserj eñja. ¹⁰ Aômñêm biñ gêgôm nêm gôlôac majenj kêsa. Gêdênj tañ aôm goseñ lau-m taêsam su nañ, aôm goseñ taôm su amboac tonañgerj. ¹¹ Poc sêpiñ anduña oc sêmôêc lasê ma gamênjtêkwa oc êjô biñ.

¹² Ojae ñac, tañ kêkwê malac sa ña dec ma kêkajo malac ñajaña ña biñ geo. ¹³ Ôlic acgom, lau undambêña nênj Apômtau kêsôm biñ tonec gebe “Lau sêjam koleñ kêtû ja gesenj suña ma tentenlatu sim tauñ su ñaômagerj.” Eñ kêsôm me masi. ¹⁴ Gebe nom ñalau samob nênj kauc êsa êpi Apômtaunê ñawasi êtôm bu gêjam gwêc auc.

¹⁵ Ojae êndênj eñ, tañ êngôm nê lau jabañja sênôm gêñ e êjañij êsêac gebe êlic êsêac ôliñgêdô. ¹⁶ Majam ênam aôm auc êjô waem su. Tec aôm taôm ônom gêñ tau e êjañij aôm. Laclu tañ kêsêp Apômtaunê lêma anôña nañ, oc wacêô lasê aôm e majam êkônij waem tônj. ¹⁷ Gebe gêñ alôb-alôb, tañ gôgôm gêdênj Lebanon nañ, oc êku aôm tulu. Ma bôc samob, tañ gôjac êndu nañ, oc êtakê aôm. Gêñ tonañ êtap aôm sa gebe kôkêc ñamalacnênj dec siñ to gôgôm gêñ ñaclai gêdênj nom to malac ma gêdênj lau, tañ sênjgônj malac tau ñalêlôm nañ.

¹⁸ Gwam teñ, tañ ñac lêma mêtêña kêsap nañ, oc ênam sa amboac ondoc. Gêñ tau ñakatu ñaôma teñ ma biñ dansañ ñamgoc. Kêsapwaga kêkênj gêwiñj tau nê gêñ, tañ kêmasañ gwam awamê nañ, oc ênam eñ sa amboac ondoc. ¹⁹ Ojae ñac, tañ kêsôm gêdênj ka gebe “Matam êlac,” gêdênj poc awamê gebe” Ôndi sa” nañ. Gêñ tonañ oc eoc biñ lasê me. Alic acgom, sêkwa ña gold to silber, mago gêñ tau kêsi awa atom.

²⁰ Mago Apômtau gêmoa nê lôm dabuñ ñalêlôm, nom ñagamênj samob ñañênj êsa sêmoa eñ lañônêmja.

3

Habakuknê mec

¹ Propete Habakuk nê mec, tatenj ñaawa amboac wê.

² O Apômtau, aê ganjô gêñ, tañ aôm gôgôm nañ ñawae.

O Apômtau, aê katakê saunj atom kêtû nêm kômña.

Ônam nêm kôm ñakônijña êndênj tonec.

Ôngôm kôm tau ñawae êsa êndênj ñasawa tonec.

Taêm ênam nêm taêm labu êndênj noc têtmtac ñandanj êsaña.

³ Anôtô gêmênj anja gamênj Edom ma ñac dabuñ tau anja lôc Paran.

Ênê ñawasi gêjam undambê auc

ma nê lambiņ mênġêjam nom auc.

⁴ Ênê ŋawasi kêtôm oc ŋawê.

ŋawê kêsa eņ lêma amboac ôsic kêkac. Ma eņ kêsiņ nê ŋaclai kêsêp ġêņ tonaj.

⁵ ġêmac sec kêsêlêņ ġêmuņ eņ

ma ġêmac ŋawajaôņa kêpuc eņ waņa.

⁶ Eņ ġêdi kêkô ma nom ŋawiwic kêsa.

Eņ mata ġê tenterlatu ma têtênêp.

Go lôc tenġeņņa ġêôc kêkôc.

Gamêņ ŋabau, taņ kêkô wanêc-wanêc naņ, ġênu kêsêp ġêja. Nê mêtê ġêġôm ġêņņa ġêc andanġeņanô.

⁷ Aê galic becobo Kusarņa kêtap ŋawapac sa.

Midiannêņ becobo kêwiwic tau. ⁸ O Apômtau, ġêdêņ aôm ġônġôn nêh hos ŋaô

ma nêh kareta siņņa kêku ŋacjo tulu naņ,

aôm têtmtac ŋandanġêdêņ bu kapôêņ me.

Nêh têtmtac sec ġêdêņ ġwêc tau me.

⁹ Aôm kôka tikoc kêsêp nêh talam.

Aôm kôkêņ sôb kêkô tikoc. Aôm kôkêņ bu ŋasamac kêsêli nom ġêņġic.

¹⁰ Lôc sêlic aôm e ŋawiwic kêsa.

Kom kêsêwa kêsêp ġêmêņ.

ġwêc ŋagêdimbob kêġasim ŋakicsêa kapôêņ

ma ŋadembom kêpigeņ ġêja.

¹¹ Oc kêliņ tau siņ kêpi ġêmêņ atom

ma ajôņ kêkô ŋaņêņ aņga nê mala.

Êsêac têtêc nêh sôb ŋaja

to nêh kêm ŋawasi ŋaôsic-ôsic.

¹² Aôm kôsêlêņ kôka nom totêtmtac kêbuli aucgeņ

ma ġolo tenterlatu popoc totêtmtac ŋandanġeņ.

¹³ Aôm ġôdi ġebe ônam nêh lau sa

ġebe ônam nêh ŋac, taņ ġoerņ oso eņ naņ kêsî.

Aôm kômakiņ ŋac alôb-alôb nê andu

ma ġoerņ andu tau popoc e malamê.

¹⁴ Aôm nêh sôb kêpê ênê môkêapac e palalap

ma ênê laumata sêc êliņ-êliņ amboac mu ġêju ġêņ saliņ-saliņ.

ġebe êsêac selo lau ŋalêlôm sawa popoc ma têtandanġôn êsêac kelecgeņ.

¹⁵ Aôm kôka ġwêc ŋa nêh hos e bu ŋasamac kêsa.

¹⁶ Aê ġaņô e ôlic kêlênim tau

ma ŋakicsêa ġêġôm ġêdôcôlic kêtênêp.

ŋoc ŋatêkwa kêtû palê.

Ockaiņ kêtû mêlê-mêlê.

Aê ġabe ġamanġeņ ġamoa ma ġaôņ bêc Anôtô êkêņ ŋagêjô

êpi lau, taņ sêkônîņ aêac naņ.

¹⁷ Jambô oc êôc atom

ma wainmôkê oc ênam ŋanô atom.

Katêkwi êņġamiņ nê ŋatêkwi

ma ġêņ taniņņa ênam ŋanô atom.

Domba malerņmê aņga nêņ sapa

ma bulimakao sêmoa nêņ andu atom.

¹⁸ Mago aê jatu samuc Apômtau.

Aê janam lasê êtu ñoc moasiñ ñaAnôtô.
¹⁹ Apômtau Anôtô kêtú ñoc ñaclai ñam.
Eñ kékêñ aê kalêti amboac mojava.
Eñ kékêñ aê kasêlêñ aña gamêñ lôcña.

Hagai

Gêdên jala 520 gêmuj Kilisi gêmên nomja Anôtô kékên jaen dambê ñagêdô gêdên propete Hagai. Eñ kejon biñ tonaj sa kêsêp nê buku. Lau Juda sêmu sêmên aña nêñ kapoacwalô ma sêngôn Jerusalem jala ñagêdô su. Mago lôm dabuj ñapopoc gacgen gêc. Anôtônê jaen kékac launên kasêga gebe sêkwê lôm dabuj sa êtiam. Ma Apômtau gêjac mata gebe lau, taj sêjam taj ôkwi e têtü selec nañ, oc têtap nêñ gên ñajam to wama sa êndên têm teñ, taj gêc nêmña nañ.

Jatu gebe sêkwê lôm dabuj sa êtiam

¹ Gêdên kiñ Darius nê gôlin ñajala kêtü luagêcña ñajôn kêtü 6 ñabêc ñamatana Apômtaunê biñ gêmên gêdên Sealtiel latu Serubabel, taj kêtü gôlinwaga Judana nañ, agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua kêsä propete Hagai awa gebe ² “Lausij undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Lau tonec sêsôm gebe ‘Têm takwê Apômtaunê andu sa êtiamña mêngeô lasê su atom tageñ.’ ” ³ Kêtü tonajña Apômtau nê biñ kêsä propete Hagai awa gebe ⁴ “Andu tonec popoc-popocgen gêc, mago amac akwê taôm nêm andu ñajam-ñajamña ñatêm mênkêsä me.” ⁵ Amboac tonaj lausij undambêña nêñ Apômtau kêsôm tonec gebe “Taêm ênam taôm alic acgom, amac amoa amboac ondoc. ⁶ Amac apalip ñawê taêsam, mago ajon ñanô ñagecgen sa. Gên aniñña gêc amac, mago gêoc amac tön atom. Amac akôc ñakwê gebe asô, mago kêjandañ amac atom. Ma lau, taj sêjam kôm kêtü awaña nañ, sêjam kôm, mago kôm ñaôli tau gêlôm êsêac atom.

⁷ “Lausij undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe Taêm ênam alic acgom, amac amoa amboac ondoc. ⁸ Galoc api lôc anamañ ma akôc ka amên ma akwê andu tau gebe ênac matocanô ñajam ma atoc aê sa ñapep êtiam. ⁹ Amac taêm kêka kôm ñanô kapôên, mago gêjam tau ôkwi kêtü sauñ. Amac ajon kôm ñanô tau sa ma aê gaju sa gêjaña. Apômtau kêsôm gebe Aê gagôm tonaj kêtü asagenña. ñam gebe ñoc andu popoc-popocgen gêc ma amac samob ôlim palê kêsä kêtü akwê taôm nêm andu sa kêtômgen. ¹⁰ Kêtü tonajña umbon kêgamiñ maniñ ma nom kêgamiñ ñanô. ¹¹ Ma aê gamôêc oc kêsêgô gamên to lôc ma polom to wain wakuc ma niptêkwi to gên samob, taj nom kékên kêpi gêmên nañ, ma ñamalac to bulimakao ma kôm samob taj sêjam nañ.”

¹² Go Sealtiel latu Serubabel agêc dabuñsêga Jehosadak latu Josua ma lau ñapopoc samob tajeñ wamu Apômtau, nêñ Anôtô nê awa to propete Hagai, taj Apômtau, nêñ Anôtô kêsakiñ eñ nañ, nê biñ ma têtêc Apômtau. ¹³ Go Apômtaunê jaenwaga Hagai kêsôm Apômtaunê biñ gêdên lau tau gebe “Apômtau kêsôm gebe Aê gamoa gawiñ amac.” ¹⁴ Ma Apômtau kékêli Sealtiel latu gôlinwaga Serubabel agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua ma lau ñapopoc samob nêñ ñalêlôm ma êsêac sêmên sêjam kôm kêpi lausij undambêña nêñ Apômtau, nêñ Anôtô, nê andu ¹⁵ gêdên ajôn kêtü 6 ñabêc 24.

2

Lôm dabuj wakuc ñawasi tau ma moasiñ wakuc

¹ Gêdên kiñ Darius nê gôlin ñajala kêtü luagêc ñajôn kêtü 7 ñabêc 21 Apômtaunê biñ kêsä propete Hagai awa amboac tonec gebe ² “Galoc ôsôm êndên gôlinwaga Judana Sealtiel latu Serubabel agêc Jehosadak latu dabuñsêga Josua ma êndên lau ñapopoc samob amboac tonec gebe ³ Amacnêm asa gêmoa, taj gêlic andu ñawasi gêmujña su nañ. Ma amac alic andu galocña tau amboac ondoc. O alic gên galocña amboac gên ñaôma me masi. ⁴ O Serubabel, têtmac êpa sugên. Dabuñsêga Josua, têtmac êpa sugên. Ma lau gamên tonecña samob, têtmac êpa sugên. Apômtaunê biñ tau tonec. Akôc kôm sa gebe aê gamoa gawiñ amac. Lausij undambêña nêñ Apômtau nê biñ tau tonec. ⁵ Aênoc ñjalau oc êmoa amac ñalêlôm, atêc taôm atom. ⁶ Gebe lausij undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Saungen acgom, go aê oc jawiwic undambê to nom ma gwêc

to masanm dim tagenjen êwiñ. ⁷ Aê oc jawiwic tenterlatu peben gebe samob sêkôc nêñ awamataêjam sêmên ma aê jakên ñawasi andu tonecña ênam auc. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec. ⁸ Gebe silber ñatau aê ma gold ñatau aêgoc. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec. ⁹ Lôm dabuñ tonec ñawasi ñamuña oc êlêlêc gêmuñña su. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec ma ança gamênñ tau tonec tec janam mec lau. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec.”

Propete kêtú kênac lau dabuñwaga

¹⁰ Gêdên Dariusnê gôliñ ñajala kêtú luagêc ñaajôn 9 ñabêc 24 Apômtaunê biñ kêsá propete Hagai awa amboac tonec gebe ¹¹ “Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm amboac tonec gebe Ôtu kênac êsêac dabuñwaga gebe sêwa biñ tonec sa gebe ¹² “Ñac teñ embe ênsambañ ñamêsôm da dabuñña êsêp nê ñakwê ñalêsu ma êmoasac polom me gên kêsôc teñ me wain me niptêkwi me gên amboac tonañ ñagêdô ña nê ñakwê nañ, oc gên tau êtu dabuñ me masi.” Ma dabuñwaga sêjô biñ tau gebe “Masi.” ¹³ Go Hagai kêsôm gebe “Mago ñac teñ, tañ gêmoa gêwiñ ñacmatê teñ ma gesen nê dabuñ su nañ, embe en êmoasac gên amboac tonañ ñatenñ nañ, oc gên tau ñatêmui êsa e êtu da êtiam me masi.” Dabuñwaga sêjô biñ tau gebe “Oc selec atom.” ¹⁴ Go Hagai kêsôm gebe” Apômtau kêsôm gebe Lau tonañ nêñ biñ amboac tonañ. Aê galic gôlôacmôkê têtôm tonañ. ¹⁵ Mago galoc taêm ênam ñapep ma ajop gên, tañ mênêsa ênac m êndên bêc tonec ma elom-elom êna. Gêdên tañ adênañ poc teñ gêsac poc teñ ñaô ança Apômtaunê lôm dabuñ atomgenñ nañ, amac amoa amboac ondóc. ¹⁶ Ñac teñ gêô lasê polom ñatonñ, tañ gêjac talu 20 ñawae nañ, mago kêtap polom talu 10 gen sa. Teñ gêô lasê sêpip wain ñamala gebe êkôc gasuc 50, mago kêtap 20 gen sa. ¹⁷ Apômtau kêsôm gebe Aê gajac amac to nêñ gên kômña ña buñ to gwa ma kompoc. Gên samob, tañ amac ajam kôm kêpi nañ, mago amac amu adên aê amên atom. ¹⁸ Ajop ñapep, anac m êndên bêc tonec. Bêc tau ajôn 9 ñabêc 24. Akên Apômtaunê lôm dabuñ ñanombañ gêdên bêc tau. Ajop ñapep gebe ¹⁹ gên ñawê oc ê su ança andu ajac gên saña me masi. Ma wain to jambô ma nip to katêkwi oc ñanômê me masi. Ocsalô aê gajac m gebe janam mec.”

Apomtau gêjac mata biñ gêdên Serubabel

²⁰ Gêdên bêc 24 tonanjen Apômtaunê biñ gêdên Hagai kêtú luagêcña amboac tonec gebe ²¹ “Ôsôm êndên gôliñwaga Judaña Serubabel gebe Aê gabe jawiwic undambê to nom ²² ma japô kiñnên lêpôn ênduc to jansenñ tenterlatu nêñ gamênñ ñaclai su. Aê oc japô nêñ kareta to êsêac, tañ sêkô ñaô nañ, ênduc ma nêñ hos to lau, tañ sênngôn hos ñaô nañ, sêu tauñ ma sensenñ tauñ su sênaña. ²³ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe Êndên bêc tonañ aê oc jakôc ñoc sakiñwaga aôm Sealtiel latu Serubabel gebe jakôc aôm gebe ôtu gôliñwaga ônam aê lañôc gebe aê kajaliñ aôm sa.” Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonañ.

Sakaria

Sakarianê buku gêwa tau kékôc gêja njasêbu luagêc gebe

1. Mòkêlatu 1-8 Sakaria katu kaij teŋ kêsâ e gêlic ŋakatu ma geoc biŋ lasê gêdêŋ jala 520-518 gêmuj Kilisi gêmêŋ nomŋa njasawa. Eŋ gêlêŋ biŋ lau gebe sêkwê Jerusalem to ŋalôm dabuj sa êtiam ma sênam tauŋ ôkwi têtû selec. Ma eŋ geoc lasê gebe Mesianê têm kêdabiŋ.
2. Mòkêlatu 9-14 Lau tauŋ sêkip Bibolo ŋam sa naŋ, nêŋ ŋagêdô sêsâê gebe biŋ, tauŋ kêsêp mòkêlatu tonec naŋ, lau teŋ teto. Êsêac sêjac têku Sakarianê biŋ ma sêsôm biŋ kêpi Mesianê têm to têm ŋamuŋa lasê.

2

Sion ênam lasê êtu Apômtauŋa

¹⁰ Sion latuo, ônam lasê to têtmtac wapigeŋ gebe aê oc wacjagôŋ aôm ŋaluŋ. Apômtau kêsôm amboac tonaŋ. ¹¹ Êndêŋ bêc tônê tentenlatu gwalêkiŋ oc sêmbiŋ tauŋ tôŋ dêndêŋ Apômtau ma têtû aêŋoc laugeŋ, ma wacsêŋgôŋ aôm ŋaluŋgeŋ. ¹² Ocgo ôjala gebe lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsakiŋ aê gawac. Ma Apômtau oc êkôc lau Juda sa têtû ênê gêŋlênsêm sêmoa gamêŋ dabuj ma êjaliŋ Jerusalem tau sa êtiam.” ¹³ ŋamalac pebeŋ sênam tauŋ tôŋ jamaŋgeŋ sêkô Apômtau laŋônêm gebe eŋ gêdi aŋga gamêŋ dabuj taugoc.

9

Kiŋ ŋamuŋa oc ênam nê lau sa

⁹ Ôtu samuc, o Sion latuo.

Ônam lasê, o Jerusalem latuo.

Gôlicgac me, nêŋ kiŋ gêdêŋ aôm gêwac.

Eŋ ŋac gêdêŋ to gêjam sa.

ŋac malô jagêŋgôŋ doŋki teŋ,

gêŋgôŋ bôc wabaŋa ŋalatu ŋaô.

¹⁰ “Aê oc janseŋ kareta siŋŋa su aŋga Epraim ma hos siŋŋa aŋga Jerusalem.

Aê oc japôŋ talam siŋŋa tulu

ma eŋ oc êjatu biŋmalôŋa êndêŋ tentenlatu samob.

Ma nê gamêŋ kiŋŋa oc ênêc aŋga gwêc teŋ e êndêŋ gwêc teŋ,

ma aŋga bu (Euprat) tau e êndêŋ nom ŋamadiŋ tau.

¹¹ “Ma kêtû aômŋa, kêtû poac decŋa, tauŋ kamoatiŋ gêdêŋ aôm naŋ,

aê oc jaŋgamboac nêŋ lau kapoacwalôŋa, tauŋ sêŋgôŋ sê sawa bu masiŋa naŋ su.

¹² Amboac tonaŋ amac lau kapoacwalôŋa, tauŋ akêŋ matem naŋ, amu andêŋ nêŋ lamu ŋaŋêŋŋa amêŋ.

Ocsalô tonec aê jasôm lasê gebe jajô nêŋ gêŋ êtu dim luagêc êndêŋ aôm.

¹³ Gebe aê kakêkam Juda amboac ŋoc talam

ma kakêŋ Epraim kékô tikoc.

O Sion, aê kajatu latômi gebe sênac lau Grik nêŋ latui.

Aê jakam aôm amboac siŋwaga kêmêgôm nê siŋ.”

¹⁴ Êndêŋ tonaŋ Apômtau oc êô lasê êndêŋ êsêac

ma nê sôb oc êlôp amboac ôsic.

Apômtau Anôtô oc ênac dauc êtaŋ

ma êmêŋ amboac mu ilai, tauŋ gêmêŋ aŋga gêmu kêsêpŋa naŋ.

¹⁵ Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau oc ejop êsêac

ma êsêac oc sêndaŋgôn lau dabanŋa
ma sênôm nêŋ dec amboac wain
e têtac êkôc amboac suc mênŋgêc, ŋawambuc kêsa amboac altar ŋakêclêsu.

¹⁶ Êndên bêc tonan nêŋ Apômtau Anôtô oc ênam êsêac kêsi.
En oc ejop êsêac amboac gejobwaga gejob bôc ŋaton ten
gebe êsêacnêŋ ŋawê oc êpô ênê gamên
amboac sunsuŋ pocawa gêwê kô.

Maleaki

Lau sêkwê lôm dabuñ ança Jerusalem sa su ma propete Maleaki keto buku tonec. Biñ tañ kêkên wapac propete nañ, tonec gebe dabuñwaga to lau sêsap poac, tañ Anôtô kêmoinñ gêdên êsêac nañ tulu. Tec propete kêkalem êsêac gebe taên ênam poac tau ma sênghôm ñanô êsa.

Gêdên propete Maleaki nê têm lau sêsa nêñ lên paliñ-paliñgeñ to sêjam sakiñ Anôtô kwalec-kwalec. Dabuñwaga to lau sêsau Anôtô. Êsêac sêgamiñ da, tañ gêjac Apômtau ñawae nañ, ma sêsa nêñ lên kêtôm Anôtônê biñ atom. Mago Apômtau oc êmên ma êmêtôc nê lau. Eñ oc êngôm êsêac têtû selec ma êsakiñ nê jaenwaga teñ gebe êmansañ intêna to êsôm ênê poac lasê.

¹ Biñ pucña. Maleaki kêsôm Apômtaunê biñ, tañ gêdên lau Israel nañ lasê.

Apômtau têtac gêwiñ lau Israel

² Apômtau kêsôm gebe “Aê têtac gêwiñ amac.” Ma amac atu kênac gebe “Aôm têtac gêwiñ aêac ñalên amboac ondóc.” Apômtau kêsôm gebe “Jakob têwa Esau atom me. Mago aê têtac gêwiñ Jakob, ³ ma têtac gedec Esau. Amboac tonañ aê gagôm ênê lôc kêtû gamên sawa ma gawi nê nomlênsêm siñ gêdên bôcbôm.” ⁴ Edom embe êsôm gebe “Sêjac aêacnên malac popoc, mago aêac oc akwê ñapopoc sa êtiam.” Go lausiñ undambêña nêñ Apômtau oc êsôm gebe “Êsêac oc sêkwê sa, go aê janser su. Ma sêsam êsêac gebe ‘Gamên alôb-alôb’ to ‘Lau tañ Apômtau têtac ñandanñ gêdên êsêac geder tôngeñ’ nañ.” ⁵ Ma amac taôm matemanô oc alic ma asôm gebe “Apômtau eñ kapôên kêlêlêc Israelnên gamên ñamadiñ gêja.”

Apômtau gêjam la dabuñwaga

⁶ “Latu ketoc tama sa ma sakiñwaga ketoc nê ñatau sa. Ma aê embe jatu tama teñ ma amboac ondóc atoc aê sa atom. Ma aê embe jatu ñatau, go amboac ondóc atêc aê atom. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonañ gêdên amac dabuñwaga, tañ asu ñoc ñaê susu nañ. Ma amac atu kênac gebe ‘Aêac asu nêm ñaê susu amboac ondóc.’ ⁷ Ñam gebe amac akên gên sec kêtû da gêsac ñoc altar. Ma amac atu kênac gebe ‘Aêac ajaiñ amboac ondóc.’ Ñam gebe amac taêm gêjam Apômtaunê tebo kêtû gên ñaôma teñ. ⁸ Embe akên bôc matapec êtu da, tonañ sec atom me. Embe akôc bôc kêlêc ma gêmac gêgômña teñ, tonañ sec atom me. Ôkên gên tau êndên nêm gôliñwaga eñ oc etoc gên tau sa ma êlic aôm ñajam me.” Lausiñ undambêña nêñ Apômtau nê biñ tonañ.

⁹ Ajôc, amac dabuñwaga, anam malô Anôtônê ñalêlôm gebe eñ taê walô aêac. Amac embe anghôm amboac tonanğeñ eñ oc êngamiñ nê moasiñ êndên amac me masi. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau nê biñ tonañ. ¹⁰ “Ojae, ñac teñ êmoa amac ñaluñmanñ, tañ ênsañ katam auc gebe ja êpô ñoc altar ñaômageñ atom nañ. Amac ajac aê matocanô ñajam atom ma gabe jakôc da teñ ança amacnêm sa atom. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ amboac tonañ. ¹¹ Ança oc ñam e gêdên oc kêsêp aênoc ñaê ñawae kêsâ ança tenterlatunên, ma sêkên da ñamalu to da selec kêtû aênoc ñaênça ança gamên samob gebe aênoc ñaê kapôên ança tenterlatunên. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonañ. ¹² Mago amac asôm gebe ‘Apômtaunê tebo selec atom’ ma akên gên, tañ taôm adec nañ, êtu da, tec atoc aênoc ñaê sa atom. ¹³ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonec gebe Amac asôm gebe ‘Aêac ôliñ ñakam têtû kôm samob tonañña,’ ma apêc gêdôm aê. Amac abe aê jakôc gên amboac tonañ su ança amam lememe. ¹⁴ Aê japuc boa ñac dansañ, tañ gêjac mata bôc selec ñajam teñ, tañ gêmoa nê tonñ ñalêlôm nañ, mago kêkên puliñ teñ gêjô kêtû da gêdên Apômtau. Aê kiñ kapôên, nañ lau tenterlatu samob têtêc aênoc ñaê.

2

¹“Ajôc, amac dabuŋwaga, ŋagôliŋ tau tonec kêkanôŋ amac. ²Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm gebe Amac embe akêŋ taŋem atom ma embe taêm ênam gebe atoc aêŋoc ŋaê sa atom, go japuc boa amac. Ma janam amacnêm mec ôkwi êtu gêŋ japuc boarja teŋ. Biŋŋanô, aê gajam nêm mec ôkwi su gebe amac akêŋ taŋem aêŋoc biŋsu atom. ³Alic acgom, aê jandim amac lememe êŋgic, ma japaliŋ amacnêm bôc daŋa nêŋ tac êpi amac laŋômanô ma jatiŋ amac su aŋga laŋôcnêmŋa. ⁴Go amac ajala gebe aê kasakiŋ biŋsu tonarj kêtû amacŋa gebe aêŋoc poac, taŋ kamoatiŋ gawiŋ Lewi narj, êtu tôŋ. Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm biŋ tonarj. ⁵Ŋoc poac gêdêŋ Lewi gebe eŋ êmoa mata jali to êwê kaiŋ biŋmalô ma eŋ etoc aê sa to êtêc ŋoc ŋaê. ⁶Eŋ kêdôŋ aêŋoc lêŋ tobiŋŋanôgeŋ ma biŋ keso teŋ kêsa ênê awa atom. Eŋ kêsa nê lêŋ gêwiŋ aê towama ma tobiŋgêdêŋgeŋ to gêjam lau taêsam ôkwi aŋga nêŋ lêŋ sec. ⁷Têndôŋ lau sêjala Anôtô ŋanôŋa gêjac dabuŋwaga ŋawae. Lau dêndêŋ êsêac sêna gebe sêŋô ŋoc ŋalêlôm gebe êsêac têtû Apômtau ŋaniniŋ nê jaenwaga. ⁸Mago amac dabuŋwaga ao sic aŋga intêna gêdêŋ. Ma biŋ, taŋ amac adôŋ narj, gêgôm lau taêsam seberj. Amac ajac poac, taŋ kamoatiŋ gawiŋ amac narj popoc. Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau kêsôm biŋ tonarj. ⁹Amboac tonarj aê kakêŋ lau samob sêpêc gêdôŋ amac to sêlic amac amboac gêŋ ŋaôma gebe amac adaguc ŋoc biŋ, taŋ kakêŋ narj, atom ma embe andôŋ aêŋoc lau, go amac apuc êsêac ŋamgeŋ.”

Lau Israel nêŋ kwalec

¹⁰Aêac samob nêŋ tamenj tagen atom. Ma Anôtô tagen kêkêŋ aêac atom me. Kêtû asageŋŋa aêac tajak biŋ, taŋ tajak mata gêdêŋ tauŋ narj gêŋgic. Ma kêtû asageŋŋa aêac tasu poac, taŋ Anôtô kêmoatiŋ gêdêŋ nêŋ mimi narj susu. ¹¹Lau Juda sêjac biŋ, taŋ sêjac mata gêdêŋ Anôtô narj, popoc ma sêgôm gêŋ alôb-alôb aŋga Israel to Jerusalem. Êsêac sêjaiŋ lôm dabuŋ, taŋ Apômtau têtac gêwiŋ narj. Ŋacwaga sêjam lauo, taŋ sêjam sakiŋ anôtôi jaba narj. ¹²Apômtau enseŋ ŋac, taŋ gêgôm gêŋ amboac tonarj narj, sumarj ma eŋ êwê kaiŋ aêacnêŋ lau, taŋ sêkêŋ da gêdêŋ lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau narj, êtiam atom.

¹³Ma gêŋ tonec amac agôm amboac tonarjgeŋ. Amac agadê Apômtaunê altar ŋa matemsulu to nêm taŋi ma nêm oliŋ gebe eŋ êkôc da, taŋ akôc amêŋ narj, sa kêtiam atom. ¹⁴Ma amac atu kênac gebe “Kêkôc sa atom kêtû ageŋŋa.” Ŋam gebe amac asap biŋ, taŋ ajac mata gêdêŋ lauo narj, ajam gêdêŋ amac ŋapalêgeŋ narj popoc. Eŋ kêtû nêm kêpuctôŋo ma aôm kôsap biŋ, taŋ gôjac mata gêdêŋ eŋ narj tulu. Biŋ taŋ gôjac mata kôkô Anôtô laŋônêm gebe ôsap eŋ tôŋ narj. ¹⁵Anôtô gêgôm amagêc nêm awê atu ôli to katu tagen atom me. Ma eŋ gêgôm tonarj kêtû ŋam ondocŋa. Ŋam gebe amagêc atap gôlôac, taŋ têtû Anôtônê ŋapalê ŋanôgeŋ narj sa. Amboac tonarj ajop taôm gebe nêm teŋ êwi nê awê, taŋ gêjam gêdêŋ eŋ ŋac matacgeŋ narj, siŋ atom. ¹⁶Apômtau Israelnêŋ Anôtô kêsôm gebe “Aê gadec mêtê awê to ŋac sêwi tauŋ siŋŋa. Aê têtac sec embe amacnêm teŋ êŋgôm mêtê sec tonarj êndêŋ nê awê. Amboac tonarj ajop taôm gebe anac biŋ, taŋ ajac mata narj, popoc atom ma asap nêm lauo tôŋ.”

Bêc mêtôcŋa kêdabiŋgac

¹⁷Amac asakam Apômtau ŋa nêm biŋ. Mago amac asôm gebe “Aêac agôm eŋ ôli ŋakam kêsa ŋa asageŋ.” Agôm ŋa biŋ tonec gebe “Lausiŋ undambêŋa nêŋ Apômtau gêlic lau, taŋ sêgôm sec narj ŋajam. Ma eŋ têtac ŋajam kêtû êsêacŋa.” Ma amac atu kênac biŋ teŋ gebe “Anôtô taŋ oc êmêtôc biŋ narj, gêmoa ondoc. *

3

¹“Alic acgom, aê oc jasakiŋ ŋoc ŋacjaen gebe êmansarj aêŋoc intêna. Ma Apômtau, taŋ amac asom amoa narj, gaôgeŋ mêŋêô lasê nê lôm dabuŋ. Ŋacjaen taŋ amac akêŋ matem

* 2:17: Gebe enseŋ êsêac su aŋga nêŋ kôm to sakiŋ.

nañ, oc êwac ma êsôm ñoc poac, tañ kamoatiñ nañ lasê. ² Mago asa êtôm gebe êpuc tau tòn êndên bêc eñ êmênña. Asa oc êtôm gebe êmoa êndên eñ êô lasêña.

“Eñ oc êtôm ñac-kêpac-kiwaga nê ja to ñac-kêkwasiñ-obowaga nê sop. ³ Eñ oc êmên gebe êmêtôc biñ amboac ñac, tañ gêgôm silber to gold ñakênkên kêsanañ, ma amboac ñac-kêpac-kiwaga gêjam nê kôm, nañ Apômtau oc êngôm Lewi latui têtü selec gebe sêkên da gêdên êndên Apômtau. ⁴ Go da, tañ lau Juda to lau Jerusalem sêkên gêdên Apômtau nañ, ênac eñ mataanô ñajam êtôm andanğen.”

⁵ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe “Aê oc jawac gebe jawa amac sa ñagaôğen êndên lauber to lau mockaiño to mockaiña ma dansañwaga to êsêac, tañ sêsau sêôc kômwaga nêñ mone ma onañ sêgôm awêtuc to mosêbu sec to têtü kasec lau jaba ma têtêc aê atom nañ.

Takên gey lemelu-lemelu (10-10) ñateñ endey Apômtau

⁶ “Aê Apômtau, gajam tauc ôkwi atom. Ma amac amboac tonanğen Jakob latui ñawakuc amoa ñapan amboac amoa amboac tonanğen. ⁷ Amac akac taôm su anğa aênoc biñsu kêtôm nêmi mimi ma agôm biñsu tau ñanô kêsanañ atom. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe Amu andên aê amên êtiam, go aê jandên amac jawac. Mago amac asôm gebe ‘Aêac amu awac amboac ondoc.’ ⁸ Aê jatu kênac gebe Kêtôm gebe ñac teñ êmbuli Anôtô auc me masi. Ma amac tec abuli aê aucğoc. ⁹ Aê kapuc boa amacnêmi lau samob gebe abuli aê auc. ¹⁰ Akôc nêmi gên lemelu-lemelu ñateñ samob amên andu tajak gên saña gebe gên taniña ênêc ñoc andu. Ansaê aê acgom, go amac oc alic gebe aê oc jalêc undambê ñakatam su ma jansêwa moasiñ ñajamanô wacêpi amac. ¹¹ Aê oc jatiñ wagô su gebe senseñ amacnêmi gên ñanô su atom. Ma nêmi kôm wainña oc ênam ñanô. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonanğen. ¹² Go lau tenterlatu samob aweñ oc êôc amac gebe amacnêmi gamên êtu gamên têtac ñajam ña teñ. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonanğen.”

Anôtô gêjac mata nê moasiñ

¹³ Apômtau kêsôm gebe “Amac awem ola gêdên aê. Ma asôm gebe ‘Aêac asôm biñ ondoc kêpi aôm.’ ¹⁴ Amac asôm gebe ‘Tanam sakiñ Apômtau ñajanô masi. Danğôm nê biñ ñanô êsa ma tasêlên tonjalêlôm ñawapacğen tamoa lausiñ undambêña nêñ Apômtau lanğônêmi oc ñajam amboac ondoc. ¹⁵ Tec aêac talanem tetoc-taun-sawaga gebe lau sec têtac kôm ñanôğen sa atom, êsêac embe sênsaê Anôtô ña nêñ lên sec, mago sêwê ñagêjô sa amboac tonanğen.’ ”

¹⁶ Go lau, tañ têtêc Apômtau nañ, sêjam biñgalôm gêdên taun. Ma Apômtau kêkên taña ma gênô biñ, tañ êsêac sêsôm nañ. Ma teto lau, tañ têtêc Apômtauña ma tetoc eñ sa nañ, nêñ ñaê kêsêp buku teñ sêkô eñ lanğônêmiña. ¹⁷ Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm gebe “Êsêac oc têtü ñoc lau. Êndên bêc, tañ aê jakên nañ, êsêac oc têtü aê tauc ñoc gên. Ma aê taêc walô êsêac êtôm tama, tañ taê walô nê latu, tañ gêjam sakiñ eñ nañ. ¹⁸ Êndên tonanğen amac oc alic êtiam gebe asanğen gêwa ñac gêdên ma ñac alôb-alôb to ñac, tañ gêjam sakiñ aê ma teñ, tañ gêjam sakiñ aê atom nañ gênğic.”

4

Apômtaunê bêc oc êmên

¹ “Alicğac me, bêc tau oc êmên, nañ tetoc-taun-sawaga to sêgôm secwaga samob ja oc êniñ êsêac amboac oba. Êndên bêc tonanğen ja oc êniñ êsêac su e nêñ ñawakac to ñalaka ñapopoc malamê samucğen. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonanğen. ² Mago amac, tañ atêc aênoc ñaê nañ, ñoc ñaclai ênam kêsinañ oc êpô amac amboac oc ma oc ñawê êngôm amac ôlim ñajam êsa. Amac oc amboanğen to amoa ñajam amboac bulimakao ñalatu wakuc, tañ sêsa anğa sapa nañ. ³ Êndên bêc aê janğôm tonanğen ñanô êsanañ amac oc aka lau alôb-alôb tòn gebe êsêac têtôm wao, tañ gêc anğa emtapa ñalabu. Lausiñ undambêña nêñ Apômtau kêsôm biñ tonanğen.

⁴ “Taêm ênam biñ, tañ ñoc sakiñwaga Mose kêdôñ nañ. Biñsu to ñagôliñ, tañ kakêñ gêdêñ eñ aña lôc Horeb (Sinai) kêtú lau Israel samobña nañ.

⁵ “Alic acgom, aê oc jasakiñ propete Elia êndêñ amac êmuñ Apômtaunê bêc kapôêñ to ñawapac kaiñ teñ êwac. ⁶ Eñ oc ênam tameñi nêñ ñalêlôm ôkwi êndêñ nêñ ñapalê, ma ñapalêñ êndêñ tameñi. Embe masi, aê oc jawac ma japuc boa amacnêñ gamêñ.”

Ŋawae Ŋajam kêtôm MATAI KETO

Ŋawae Ŋajam kêtôm Matai Keto nec gêjac jaen Ŋajam tonec Ŋamiŋ gebe Kilisi (Mesia, Kêsiwaga), taŋ Anôtô gêjac mata en naŋ, Jesu tau. Biŋ taŋ Anôtô gêjac mata gêdên nê lau gêc Biŋlênsêm Langwa naŋ, en gêgôm ŋanô kêsa kêpi ŋac tau tonaŋ. Jesu têna kêkôc en aŋga lau Juda nêŋ, taŋ en ŋapalêgeŋ gêmôa êsêac ŋaluŋ e kêtû kapôên naŋ, mago ŋajam gêlam gêdeŋ êsêac lau Juda taungeŋ nê atom, kepeŋ ŋamalac pebeŋ kêtôm nom ŋagamêngeŋ gêwiŋ.

Matai kêdênaŋ nê Ŋawae Ŋajam ŋatitipgeŋ ŋapep. En gêjac m gêdên Jesu têna kêkôc en ŋamiŋ, go keto Jesu gêliŋ sanġu ma Sadaŋ kêlêtom en ŋabiŋ. Go gelom en kêkôc nê sakiŋ Mesiaŋa sa ŋamiŋ gebe gêjam mêtê to kêdôn lau ma gêgôm gêmâc ôliŋ ŋajam kêsa jagêmôa Galilaia ŋagameŋ naŋ. Su go keto Jesu aŋga Galilaia gêja Jerusalem ŋabiŋ, gogco gêjac miŋ gêŋ samob, taŋ kêtâp en sa gêdên nê woke ŋamuŋa naŋ, e jagêdên sêjac en kêpi ka ma Anôtô gêŋu en mata jali gêdi sa aŋga ŋacmatênêŋ naŋ.

Biŋ tê Ŋajam tau gebe êwaka sa ênêc awêgeŋ nê, ŋateŋ tonec gebe Jesu en kêdônsgêa kapôên tau enġoc, taŋ gêwa Anôtônê Biŋsu sa amboac ŋatau en ma kêsôm Anôtônê Gamêŋ ŋawae lasêgeŋ. Biŋ taŋ en kêdôn-kêdôn naŋ, sejoŋ ŋagêdô samob sa gêc ŋasêbu kapôên 5 tonec gebe (1) Biŋ Lôcŋa, taŋ en gêwa lau Gamêŋ Undambêŋa nêŋ ŋam sa gebe sêpô lêna tauŋ kêtû Mêtêŋa to ŋalêlôm ŋawapac ma têtac malô to sebe sêŋgôm Anôtônê biŋ êtu tôŋŋa ma taen walô lau to geŋŋa to ŋalêlôm ŋawa ma sê wama tauŋŋa to sêjanda êsêac kêtû Anôtônê biŋŋa. Go gêwa êsêacnêŋ koleŋ to nêŋ lêŋ ŋam ma Anôtônê moasiŋ to nê ŋagêjô êjam ma sêŋgôn mateŋ jali ŋawasi ŋam sa amboac tonaŋ (môkêlatu 5-7); (2) Jesu kêkêŋ nê ŋacseŋomi 12 sêja ma gêwa nêŋ sakiŋ ŋam sa gêdên êsêac (môkêlatu 10); (3) biŋgôliŋ kêpi Gamêŋ Undambêŋa ŋamŋa (môkêlatu 13), (4) tanac dabiŋ tauŋŋa gêjac Jesunê lau samob ŋawae (môkêlatu 18); go (5) Jesu geoc biŋ nom tonec ŋatêm ênac pep to Anôtônê Gamêŋ mênêsaŋa ŋabiŋ lasê (môkêlatu 24-25).

Ŋadênaŋ

1. Jesunê mimi ŋam to têna kêkôc en ma gêmôa ŋapalêgeŋŋa ŋamiŋ 1:1-2:23
2. Ŋackêsagu Joaŋ nê sakiŋ 3:1-12
3. Jesu gêliŋ sanġu ma Sadaŋ kêlêtom en 3:13-4:11
4. Jesu kêkôc nê sakiŋ sa gêmôa Galilaia 4:12-18:35
5. Jesu gêwi Galilaia siŋ gêja Jerusalem 19:1-20:34
6. Jesunê woke ŋamuŋa aŋga Jerusalem to malac, taŋ gêc malac tau ŋagala naŋ 21:1-27:66
7. Apômtau gêdi sa ma geoc tau lasê ŋamiŋ 28:1-20

Jesu Kilisi nê ŋam

(Luk 3:23-38)

¹ Abraham latu Dawid nê latu Jesu Kilisi nê ŋam ŋabuku tonec.

² Abraham kêka Isak lasê, Isak kêka Jakob lasê, Jakob kêka Juda to lasitêwai lasê, ³ Juda kêka Peres agêc Sera lasê, Tamar kêkôc êsêagêc, Peres kêka Hesron lasê, Hesron kêka Aram lasê, ⁴ Aram kêka Aminadab lasê, Aminadab kêka Nason lasê, Nason kêka Salmon lasê, ⁵ Salmon kêka Boas lasê, Rahab kêkôc en, Boas kêka Obed lasê, Rut kêkôc en, Obed kêka Isai lasê, Isai kêka kiŋ David lasê.

⁶ Dawid kêka Salomo lasê, Urianê awê kêkôc en, ⁷ Salomo kêka Rehoboam lasê, Rehoboam kêka Abia lasê, Abia kêka Asa lasê, ⁸ Asa kêka Josapat lasê, Josapat kêka Joram lasê, Joram kêka Usia lasê, ⁹ Usia kêka Jotam lasê, Jotam kêka Ahas lasê, Ahas kêka Hesehia lasê, ¹⁰ Hesehia kêka Manase lasê, Manase kêka Amos lasê, Amos kêka Josia lasê, ¹¹ Josia kêka Jekonia to lasitêwai lasê gêdên taŋ sêŋgôn gamêŋ jaba Babel naŋ.

¹² Sêngôn gamêj jaba Babel su acgom, go Jekonia kêka Sealtiel lasê, Sealtiel kêka Serubabel lasê, ¹³ Serubabel kêka Abiud lasê, Abiud kêka Eliakim lasê, Eliakim kêka Asor lasê, ¹⁴ Asor kêka Sadok lasê, Sadok kêka Akim lasê, Akim kêka Eliud lasê, ¹⁵ Eliud kêka Eleasar lasê, Eleasar kêka Matan lasê, Matan kêka Jakob lasê, ¹⁶ Jakob kêka Josep, tañ gêjam Maria nañ lasê, ma awê tau tonañ kêkôc Jesu, tañ, sêsam eñ sebe Kilisi nañ.

¹⁷ Gôlôac samob tonañ ñai anga Abrahamnê e gêdêj Dawid nañ nêj ñadênañ 14, ma anga Dawid e gêdêj sêngôn gamêj jaba Babel nañ nêj ñadênañ 14, ma gêdêj sêngôn gamêj jaba Babel e gêdêj Kilisi tau nañ nêj ñadênañ 14.

*Jesu kêtû ñamalac
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Jesu Kilisi kêtû ñamalac ñalên tau tonec. Êsêac sê ênê tana Maria gêdêj Josep. Agêc sêmoa sêwiñ tauñ atom e sêlic awê tau taê anga ñalau Dabuñ nê. ¹⁹ Ma ênê akweñ Josep eñ ñac gêdêj gebe êngôm awê tau maja êsa atom, tec gebe êwi eñ siñ kelecgeñ. ²⁰ Taê gêjam biñ tonañ gêmoe e Apômtaunê anjela geoc tau lasê to gêsuj mê gêdêj eñ ma kêsôm gebe “Dawidnê latu Josep, taêm dani taôm atom, ôkôc nê awê Maria sa wacêngôn êwiñ aôm, gebe eñ taê anga ñalau Dabuñ nê. ²¹ Eñ oc êkôc latu teñ, nañ ôê ênê ñaê gebe Jesu, gebe eñ êsi nê lau su anga nêj sec to ênam êsêac kêsi.”

²² Biñ samob tonañ ñai ñanô kêsa gebe Apômtaunê biñ, tañ kêkêj propete awasuj kêsôm lasê nañ, êtu anô gebe

²³ “Alic acgom, awêtakiñ teñ taê e êkôc latu teñ, ma sê ênê ñaê gebe Imanuel!” (tanam ôkwi gebe “Anôtô mêngewiñ aêac.”)

²⁴ Josep gêc mê e mata gêlac ma gêgôm kêtôm Apômtaunê anjela kêsakiñ eñ, tec jakêkôc nê awê sa mêngeñgôn gêwiñ eñ, ²⁵ ma gêjac jaê eñ ñapep e kêkôc latu su, ma gê ênê ñaê gebe Jesu.

2

Lau mêtê anga oc ñam

¹ Jesu têna kêkôc eñ anga Betlehem Judaiaña gêdêj kiñ Herodo nê têm su, ma lau samuc nêj lau mêtê anga oc ñam jasêo lasê Jerusalem ² ma têtû kênac gebe “Judanêj kiñ, ñapale wakuc nañ, gêmoe ondoci. Aêac alic ênê utitalata anga oc ñam su, tec abe mênjapôn aejduc êndêj eñ.” ³ Kiñ Herodo gêñô e kêtakê ñanô, ma lau Jerusalemña samob amboac tonañ. ⁴ Tec kêkalem launêj dabuñsêga to biñsutau samob sa jakêtu lêsu êsêac ñapep gebe “Kilisi oc têna êkôc eñ anga ondoci.” ⁵ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Anja Betlehem Judaiaña gebe propete keto amboac tonec gebe

⁶ ‘Aôm Betlehem gamêj Judaña, tañ kôtu kasêga Judaña ñamôkê sauñ-sauñma atom, gebe kasêga teñ mênêsa anga aômniêm, tañ ejop ñoc lau Israel.’ ”

⁷ Herodo gêñô su, go kêkalem lau mêtê kelecgeñ gebe sêndêj eñ sêna ma kêtû Iêsu noc utitalata mêngeô lasêña gêdêj êsêac. ⁸ Go kêkêj êsêac sêja Betlehem ma kêsôm gebe “Naatu kênac ñapalê tau ansij sugen e embe atap eñ sa, nañgo mênjasôm ñawae êndêj aê gebe tauc wacjapôn ocduc amboac tonañ.” ⁹ Sêñô kiñnê biñ su, go dêdi sêja. Ma utitalata, tañ sêlic anga oc ñam nañ, kêsêlên gêmuj êsêac e jakêkô gamêj, tañ ñapalê gêc nañ ñaô. ¹⁰ Sêlic utitalata tau e têtac ñajam ma têtû samuc ñanô. ¹¹ Sêsô andu ñalêlôm sêja e sêlic ñapalê agêc têna Maria, tec sêu tauñ ma sêpôn aejduc gêdêj eñ, go sêña nêj talu ma sê awa gold to katêkwi ma lakisia ñajam-ñajam sa jasêkêj gêdêj eñ.

¹² Ma Anôtô kêkêj puc êsêac ña mê gebe sêmu sêndêj Herodo sêna atom, tec sêc sêsa intêna teñ sêmu sêja nêj gamêj.

Josep kêkôc nê gôlôac sa sêja Aiguptu

¹³ Êsêac sêc sêja su, go Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdên Josep ña mê ma kêsôm gebe “Ôndi sa ma ôkôc ñapalê agêc têna sa aêc asap Aiguptu ana, naôngôn ònê jakên biñ aôm acgom, gebe Herodo kêtú kêka-kêka gebe ênac ñapalê êndu.” ¹⁴ Tec Josep gêdi sêc kêkôc ñapalê agêc têna sa gêdên gêbêc, ma sêc sêsêp Aiguptu sêja. ¹⁵ Jasêmoa tonañ e Herodo gêmác êndu acgom, gebe biñ tañ Apômtau kêkên propete kêsôm lasê gebe “Aê gamôêc ñoc Latuc anja Aiguptu gêmên” nañ êtu anô.

Herodo gêjac ñapalê dedec êndu

¹⁶ Gêdên tañ Herodo kêjala gebe lau mêtê sêsau eñ nañ, eñ têtac ñandan kapôên ma kêjatu lau gebe sênac ñapalê ñac anja Betlehem to gamên ñamadiñ, tañ nêñ jala tagen to luagêc nañ, samob êndu kêtóm ñasawa, tañ eñ kêtú lêsú biñ gêdên lau mêtê nañ. ¹⁷ Gêdên tonañ biñ, tañ propete Jeremia kêsôm lasê nañ, kêtú anô gebe

¹⁸ “Sênô aweñ ñaonda anja Rama,
sêwakic to têtan tañiboa ñanô,
gebe Rahel kêtan nê gôlôac,
ma sêjam malô-malô eñ e kêtôm atom,
gebe sêjanagac.”

Sêkôc ñapalê Jesu anja Aiguptu gêmu gêmên

¹⁹ Herodo gêmác êndu su acgom, go Apômtaunê anjela geoc tau lasê gêdên Josep anja Aiguptu ña mê ²⁰ ma kêsôm gebe “Ôndi s ma ôkôc ñapalê agêc têna sa amu ana gamên Israel, gebe êsêac, tañ sêgôm gênjêlôm sebe senseñ ñapalê nañ, sêmac êndugac.” ²¹ Tec Josep gêdi sa, kêkôc ñapalê agêc têna sa ma sêc sêja gamên Israel. ²² Gênô Arkelaus kêtú kin Judaiana gêjô tama Herodo su ñawae e kêtêc tau gebe êna tônê atom, tec gêc mê kêkên puc eñ ma gêc kêtaiñ taugen gêja gamên Galiliana. ²³ Jagêô laeê malac teñ ñaê Nasaret ma gêngôn tonañ gebe propetenên biñ êtu tôn gebe “Êsêac sêsam eñ gebe ñac Nasareña.”

3

Ñackêsagu Joañ gêjam mêtê

(Mar 1:2-8; Luk 3:1-18; Joañ 1:19-28)

¹ Gêdên têm tonañ ñackêsagu Joañ kêpoa lasê ma gêjam mêtê gêmoa gamên sawa Judaiana ² ma kêsôm gebe “Anam taôm ôkwi gebe gamên undambêña kêdabiñgac.” ³ ñac tau tonañ, tec propete Jesaia kêsôm biñ kêpi eñ gebe “Ñac teñ gêmôêc awa tonec gêmoa gamên sawa gebe ‘Amansañ gamên Apômtau êsêlênñña to amêtoc ênê intêna solop.’”

⁴ Joañ tau tonañ kêsô ñakwê bôc kamele ñaôlilu to kêjandiñ ômbiñkap bôc ñaôlic gêc dambêpalê, ma geñ wagô to lêp kêtú nê mo. ⁵ Gêmoa tonañ, go lau Jerusalem to Judaiia samob ma gamên Jordanañ samob sêwê sêsa dêdên eñ sêja. ⁶ Êsêac seoc nêñ sec lasê, go kêsagu êsêac anja bu Jordan.

⁷ Joañ gêlic Parisai to Sadukai nêñ taêsam sêmên gebe ênsañgu êsêac, tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Moac ñalatu amac, asa gêwa sa gêdên amac gebe awê Anôtônê têtac ñandan, tañ oc mênêsa nañ sa. ⁸ Asa nêñ lên êwa amac sa gebe ajam taôm ôkwi. ⁹ Taêm êka to asôm êndên taôm gebe Abraham kêtú aêc tamenji, nec atom. Aê jasôm êndên amac gebe Anôtô kêtôm gebe êñu poc tonec ñai sa têtú Abrahamnê latui. ¹⁰ Ki ñamata gêdên kawakac tec gêc. Amboac tonañ ka samob, tañ sêjam ñanô ñajam atom nañ, oc êsap su ma êmbaliñ êpi ja êna. ¹¹ Aê tec kasagu amac ña bu anam taôm ôkwiña, ma ñac, tañ êndanuc aê nañ, nê ñaclai kêlêlêc aê su, ma aê katôm atom gebe janjen ênê atapa. ñac tonañ oc ênsañgu amac ña ñalau Dabuñ to ja. ¹² Eñ lêma kêkam lala sekolon gênñña gebe êtin gên ñapaoma ma ênac ñanô sa êpi nê andu-gênñanôña êna, go ñapaoma êkên êpi ja, tañ êsa ñapan nañ.”

*Joan kêsagu Jesu anga Jordan**(Mar 1:9-11; Luk 3:21-22)*

¹³ Gêdên tonan tec Jesu anga Galilaia jagêo lasê Jordan gêdên Joan gebe ênsangu en. ¹⁴ Mago Joan gêjac jao tau gebe “Aôm ônsangu aê acgom, go najam. Amboac ondoc gôdên aê gômôên.” ¹⁵ Tec Jesu gêjô en awa gebe “Galoc ondecgen gebe gêjac aêgêc nawae gebe dangôm biñ, tañ Anôtô kêjatu nan, ñanô êsa.” Go Joan kêkên gêwiñ en. ¹⁶ Jesu gêlin sangsu, go gacgen kêpi anga bu gêmên, ma undambê gêña e gêlic Anôtônê ñalau amboac balôsi kêsêp mangêsac en ñaô. ¹⁷ Ma awa teñ kêsâ anga undambê gebe “Aênoc Latuc tau tonec, tec têtac gêwiñ en to galic en najam.”

4

*Sadan kêlêtôm Jesu**(Mar 1:12-13; Luk 4:1-13)*

¹ Gêdên tonan ñalau Dabuñ gêwê Jesu kêsâ gamên sawa gêja gebe Sadan êlêtôm en. ² Ma Jesu gêjam dabuñ mo geleñña 40 ma gêbêcauc 40 e mo gêjô en. ³ Go Sadan jakêsôm gêdên en gebe “Aôm embe Anôtônê latu, go ôsôm poc tonec ñai êtu mo.” ⁴ Ma Jesu gêjô en awa gebe “Teto gêc gebe ‘Mo tager êc ñamalac tôn atom, biñ samob, tañ kêsâ Anôtô awa nan, tec gêc en tôn.’ ” ⁵ Go Sadan kêkêc en agêc sêpi malac dabuñ sêja jaketoc en kêkêc lôm dabuñ ñasalôm ñalami, ⁶ ma kêsôm gêdên en gebe “Aôm embe Anôtônê Latu, go u taôm ôna gebe teto gêc gebe ‘En oc êsakiñ nê anjela êtu aômña mênêsip aôm ña lemen, gebe ôndiñ amkaiñ êpi poc atom.’ ” ⁷ Tec Jesu gêjô en awa gebe “Teto teñ kêtiâm gêwiñ gebe ‘Ônsaê Apômtau aômnnêm Anôtô atom.’ ” ⁸ Go Sadan kêkêc en agêc sêpi lôc baliñ teñ sêja jakêtoç gamên nomña samob toñawasi gêdên en ⁹ ma Kêsôm gebe “Aôm embe ôpôn amdud to oteñ mec êndên aê, oc jaliñ gêñ tonec ñai samob su êndên aôm êwac.” ¹⁰ Go Jesu kêsôm gêdên en gebe “Sadan, ôkêc taôm sa ôc ôna gebe teto gêc gebe ‘Ôpôn amdud êndên Apômtau, aômnnêm Anôtô, to ônam sakiñ en taugen.’ ” ¹¹ Go Sadan gêwi en siñ, ma anjela mênêsêjam sakiñ gêdên en.

*Jesu gêja Galilaia ma gêjac m nê kôm mêtêña**(Mar 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Jesu gêñô sêkêc Joan tôn nawae su ma kêtaiñ tau su gêja Galilaia. ¹³ Go gêwi Nasaret siñ jagêñgôn Kapanaum, tañ gêc gamên Sebulon to Naptali jaban bugêjactonña, ¹⁴ gebe biñ, tañ propete Jesaia kêsôm nan, êtu anô gebe ¹⁵ “Gamên Sebulon to gamên Naptali, tañ gêc kêkanôn bugêjacton anga Jordan ñamakeñ ônêña nan, lau samuc nêñ Galilaia. ¹⁶ Lau tañ sêngôn gêsurbôm nan, sêlic ja kapôn teñgoc, ma êsêac, tañ sêngôn gêmâc ñagamên ñakesec nan, nêñ ja mênkêpigac.” ¹⁷ Gêdên tonan Jesu gêjam mêtê gêjac m gebe “Anam taôm ôkwi gebe gamên undambêña kêdabiñgac.”

*Jesu kêkalem lau inja aclê**(Mar 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Jesu kêsêlên gêmoa bugêjacton Galilaiana e gêlic ñaclagêc lasi, Simon, tañ sêsam en gebe Petere nan, agêc lasi Andrea sêkên wasan sêmoa, gebe êsêagêc ñac ulu inja. ¹⁹ Tec kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Andanguc aê ma oc jakên amagêc alô ñamalac.” ²⁰ Tec gacgen dedec nêñ wasan gêc ma têtadug en.

²¹ Gêwi gamêñ tau siñ ma kêsêlêñ gêja e gêlic ñac teñ agêc lasi kêtiam, Sebedai latuagêc Jakobo agêc lasi Joaņ, sêñgôn wañ sêwiñ tamerñi Sebedai tau sêbênôc nêñ wasañ sêmoa, go gêmôêc êsêagêc. ²² Tec gacgeñ dedec wañ totamenjigeñ kêpoac ma têdaguc eñ sêja.

Jesu gêjam sakij lau

(Luk 6:17-19)

²³ Go Jesu kêsêlêñ gêjac laoc Galilaia ñagamêñ samob ma kêdôn êsêac aña nêñ lôm to gêjam mêtê kapi ñawae ñajam Anôtônê gamêañña ma gêgôm launêñ gêmac to ôliñ ñasec tokaiñtokaiñ ñajam kêsa. ²⁴ Ma ênê wae kêsa gêjam gamêñ Suriaña samob auc, tec sejoñ lau ñasec samob dêdêñ eñ sêja, lau togêmac tokaiñ-tokaiñ ma toñandañ ñagêdô ma lau, tañ ñalau sec gêgôm êsêac to meloc kêtê êsêac ma ñatêkwa kêtü goloñ nañ, ma gêgôm êsêac ôliñ ñajam kêsa samob. ²⁵ Ma lau taêsam aña Galilaia to Malaclemenjlu ma aña Jerusalem to Judaia ma Jordan ñamakeñ ôñêña têdaguc eñ.

5

Bij lôcña

¹ Jesu gêlic lau taêsam, tec kêpi lôc teñ e jagêñgôn sic, ma nê ñacsenjomi dêdêñ eñ sêja.
² Go gêoc awa sa ma kêdôn êsêac to kêsôm gebe

Jesu awa gêoc lau

(Luk 6:20-23)

³ “Aê aoc êoc êsêac, nañ sêpô lêna tauñ kêtü mêtêña, gebe gamêñ undambêña kêtü êsêacnêñ.

⁴ Aê aoc êoc êsêac, nañ ñalêlôm ñawapac, gebe Anôtô oc ênac êsêac têntac tôn.

⁵ Aê aoc êoc êsêac, nañ nêñ ñalêlôm malô, gebe êsêac têtap gêñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ sa.

⁶ Aê aoc êoc êsêac, nañ nêñ êka
ñanô gebe sêñgôm bij, tañ Anôtô
kêjatu nañ ñanô êsa,
gebe Anôtô oc êmoasiñ êsêac.

⁷ Aê aoc êoc êsêac, nañ taêñ walô lau, gebe Anôtô oc taê walô êsêac.

⁸ Aê aoc êoc êsêac, nañ nêñ ñalêlôm ñawa, gebe oc sêlic Anôtô.

⁹ Aê aoc êoc êsêac, nañ sê wama lau, gebe Anôtô oc êsam êsêac gebe latui.

¹⁰ Aê aoc êoc êsêac, nañ ñamalac êjanda êsêac kêtü sêgôm bij, tañ Anôtô kêjatu nañ, ñanô kêsa, gebe gamêñ undambêña kêtü êsêacnêñ.

¹¹ “Aê aoc êoc amac tec ñamalac sêmbu to sêjanda amac ma sêñgôliñ bij ñakaiñ gwalêkiñ êpi amac êtu aêña. ¹² Têmtac ñajam ma atu samuc, gebe nêñ ñagêjô kapôêñ gêc undambê, gebe amac masigeñ ma sêgôm propete langwa amboac tonañ.

Bij nom ñagwêc to ñajaña

(Mar 9:50; Luk 14:34-35)

¹³ “Nom ñagwêc amac. Gwêc embe ñamakic êñaña, oc danjôm ñamakic êsa êtiam amboac ondóc, kêtü secgac. Tambaliñ siñ ma lau sêka tôn.

¹⁴ “Nom ñaja amac. Malac teñ embe ênêc lôc, oc êsiñ tau ôkwi êtôm atom. ¹⁵ Embe têtur ja sa, go sêñgênduc ña suc auc atom, tetoc êkô jakaiñ ñaô, go êpô lau samob, tañ sêmoa andu ñalêlôm nañ. ¹⁶ Amboac tonañ nêñ ja ñawê êsa êpô ñamalac, gebe sêlic amacnêñ koleñ ñajam ma sêlambiñ Tamemi undambêña.

Bij kêpi bijsu

¹⁷ “Taêm anam gebe aê gamej kêtû janserj Mosenê bijsu to propetenêj bij samob suņa atom. Gamêj kêtû janserj suņa atom, kêtû jaņgôm êtu tônia. ¹⁸ Bijņanô, aê jasôm êndênj amac gebe Undambê to nom oc ênaņa ma ñatalô sepej to sêmôêņa ñasaunj tej oc ênaņa aņga Mosenê bijsuņa atom e samob êtu tônia acgom. ¹⁹ Amboac tonaj, ñac tej embe êwi bijsu tonaj ñasaunjanô tej sij ma êndônj lau êtôm tonaj, oc sêsam eņ gebe ñapalê sauņ ec tej aņga gamêj undambêņa. Ma ñac tej embe êmansaņ to êndônj bij tau, oc sêsam eņ gebe ñac kapôêj aņga gamêj undambêņa. ²⁰ Gebe aê jasôm êndênj amac gebe amacnêm biņgêdênj embe êlêlêc bijsutau to Parisai nêj ñeņgeņ atom, oc asô gamêj undambêņa ana atom.

*Bij kêpi têtac ñandaņ**(Luk 12:57-59)*

²¹ “Amac aņôgac gebe sêsôm gêdênj lau ñanô gebe ‘Ônac ñamalac êndu atom. Tej embe ênac ñac tej êndu, oc sêmêtôc eņ.’ ²² Mago aê jasôm êndênj amac gebe ñac tej embe têtac ñandaņ êndênj nê lasitêwainêj tej, oc sêmêtôc eņ. Ma tej embe êsôm lasitêwainêj tej gebe ‘Majam gêbac,’ oc gôlôacnêj laumata sêmêtôc eņ. Ma tej embe êsôm gebe, ‘Melocma gôbacgac,’ oc êsêp lamboam ñakêlêndiņ ñaja êna. ²³ Embe ôkêj nêm da êndênj altar êna ma taêm ênam taôm gebe agêc lasim nêm bij tej gêc, ²⁴ go ondec nêm da ênêc altar ñagala ma ôna agêc lasim amansaņ bij êndênj taôm acgom, go ômu ôna ôkêj nêm da.

²⁵ “Nêm soņo-soņo embe êkêj aôm ôndênj ñac-mêtôcwaga, go ôtu palê êndênj eņ sebej êndênj taņ asêlêj amoa intêna naņ, gebe soņo-soņo êkêj aôm ôndênj mêtôcwaga atom. Moae mêtôcwaga êmasuc aôm ôndênj gejobwaga kapoacwalôņa, go eņ êmbaliņ aôm ôsêp kapoacwalô ôna. ²⁶ Bijņanô, aê jasôm êndênj aôm gebe Oc ôsa aņga tônia ômôêj atom e ônac nêm tốp samob êmbacnê acgom.

Bij mockaiņoņa

²⁷ “Amac aņôgac sêsôm gebe ‘Ôņgôm gêj mockaiņo to mockaiņoņa atom.’ ²⁸ Mago aê jasôm êndênj amac gebe ñac tej embe mata ê awê tej e têtac êkac eņ, naņ êņgôm gêj mockaiņoņa êndênj eņ aņga nê ñalêlôm. ²⁹ Matamanô anôņa embe êtim aôm, naņ ôkip sa ma ômbaliņ siņ. Ôlim ñagêj tej ênaņa acgom, gebe sêmbaliņ aôm toôlim samucgeņ ôsêp lamboam ñakêlêndiņ ôna atom. ³⁰ Ma lêmam anôņa embe êtim aôm, naņ ôndim su ma ômbaliņ siņ. Ôlim ñagêj tej ênaņa acgom, gebe sêmbaliņ aôm toôlim samucgeņ ôsêp lamboam ñakêlêndiņ ôna atom.

*Bij sêndim sêmôcwalô êņgicna**(Mat 19:9; Mar 10:11-12; Luk 16:18)*

³¹ “Êsêac sêsôm tej gebe ‘Ñac tej embe êndim sêmôcwalô êņgic, naņ êkêj papia sêwi tauņ siņņa êndênj awê.’ ³² Mago aê jasôm êndênj amac gebe ñac tej embe êndim sêmôcwalô êņgic, go êņgôm eņ êtu awê mockaiņoņa. Embe awê tobiņ, go tasôm atom. Ma tej embe ênam awê, taņ sêwi siņ su naņ, oc êņgôm gêj mockaiņoņa.

Bij tatôc lemeņņa

³³ “Ma amac aņô tej, taņ sêsôm gêdênj lau ñanô gebe ‘Ôtôc lêmam ônsau atom, ma ôņgôm biņ, taņ kôtôc lêmam naņ, ñanô êsa êndênj Apômtau.’ ³⁴ Mago aê jasôm êndênj amac gebe Atôc lememe atomanô, atôc êndênj undambê atom gebe Anôtônê lêpônj tônia, ³⁵ ma atôc êndênj nom atom gebe ênê akaiņ ñalêpônj, to atôc êndênj Jerusalem atom gebe Kiņ kapôêj tau nê malac. ³⁶ Ma ôtôc lêmam êpi môkêmapac atom gebe aôm tonaj ôņgôm môkêmlauņ tageņ êpô tau ôkwi êtu kwalam me êtu jec nec kôtôm atom. ³⁷ Amacnêm bij amboac tonec acgom gebe ‘Aec’ to ‘Masi’. Embe asôm ñalô êlêlêc tonec su, oc aņga ñac sec tau nê.

*Bij ñagêjôņa**(Luk 6:29-30)*

³⁸ “Amac aṅôgac sêsôm gebe ‘Mataanô êjô mataanô ma luluṅ êjô luluṅ.’ ³⁹ Mago aê jasôm êndêṅ amac gebe Anac jao taôm êndêṅ ṅamalac sec atom. Teṅ embe êtap aôm êsêp alimanô anôṅa, naṅ ôôtôc ṅamakenṅ êndêṅ eṅ êwiṅ. ⁴⁰ Ma ṅac teṅ embe taê ênam gebe êwê aôm ôndêṅ mêtôcwaga ôna êtu êkôc nêṅ ṅakwê ôlimṅa, naṅ ôkêṅ ṅaobo baliṅ êwiṅ. ⁴¹ Ma teṅ embe êkac aôm gebe oṅoṅ ênê waba intêna ṅasawa tageṅ, naṅ ôsêlêṅ ṅasawa luagêc ôwiṅ eṅ. ⁴² Teṅ embe eteṅ gêṅ êndêṅ aôm, naṅ ôkêṅ, ma teṅ embe êkôc tôp aṅga aôm nêṅ, naṅ ôkêṅ dêmôêm eṅ atom.

Bij têtac gewiṅ ṅacjoṅa
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Amac aṅôgac sêsôm gebe, ‘Têmtac êwiṅ nêṅ lau wacbaṅ aôm ma têtac endec nêṅ soṅo-soṅo.’ ⁴⁴ Mago aê jasôm êndêṅ amac gebe Têmtac êwiṅ nêṅ soṅo-soṅo to ateṅ mec êtu êsêac, taṅ sêjanda amac naṅṅa, ⁴⁵ ec atu Tamemi, taṅ gêṅgôṅ undambê naṅ, nê latui, gebe eṅ kêkêṅ nê oc kêpi kêpô lau sec to lau ṅajam, ma kêkêṅ nê kom gêjac lau gêdêṅ to lau keso. ⁴⁶ Embe têtac êwiṅ lau, taṅ têtac gêwiṅ amac naṅ, oc ṅanô amboac ondôc. Teloṅ sêgôm gêṅ tonaṅ amboac tonaṅṅeṅ. ⁴⁷ Ma embe awem ênac nêṅ lasitêwaigeṅ, go aṅgôm gêṅ ṅanô amboac ondôc. Lau samuc sêgôm gêṅ tonaṅ amboac tonaṅṅeṅ. ⁴⁸ Amboac tonaṅ anac dabin taôm ṅapep amboac Tamemi undambêṅa gêjac dabiṅ tau ṅapep.

6

Bij tamoasiṅ launṅa

¹ “Alic taôm gebe anam sakiṅ Anôôtô êtu ṅamalac sêlic amacṅa atom. Embe aṅgôm êtu lau sêlic amacṅa, go atap ṅagêjô aṅga Tamemi, taṅ gêmoa undambê naṅ, nê sa atom.

² “Amboac tonaṅ embe ômoasiṅ lau, naṅ ôkêṅ lau sênac dauc êtaṅ aôm atom amboac lau tetoc tauṅ saṅa sêgôm sêmoa lôṅ to malacluṅ gebe ṅamalac sêlambiṅ êsêac. Biṅṅanô, aê jasôm êndêṅ amac gebe Êsêac seso nêṅ ṅaôligac. ³ Mago aôm embe ômoasiṅ lau, naṅ ôṅgôm kelecgeṅ, lau teṅ sêṅjô ṅawae atom, ⁴ gebe nêṅ moasiṅ êsiṅ tau ênêc lêlômgeṅ, go Tamam, taṅ gêlic gêṅ kêsêp lêlômgeṅ naṅ, êkêṅ ṅagêjô êndêṅ aôm.

Bij tateṅ mecṅa
(Luk 11:2-4)

⁵ “Ma embe ateṅ mec, naṅ atôm lau tetoc tauṅ saṅa atom, gebe êsêac têtac gêwiṅ gebe teteṅ mec sêkô lôṅ to intêna gêga tau ṅamala êtu têtôc tauṅ êndêṅ lau sêlic êsêacṅa. Biṅṅanô, aê jasôm êndêṅ amac gebe Êsêac seso nêṅ ṅaôligac. ⁶ Mago aôm embe oteṅ mec, naṅ ôsô nêṅ balêm ôna e naôlai katam auc, go oteṅ mec êndêṅ Tamam, taṅ gêmoa lêlôm, ma Tamam, taṅ gêlic gêṅ kêsêp lêlômgeṅ naṅ, êkêṅ ṅagêjô êndêṅ aôm.

⁷ “Embe ateṅ mec, naṅ ateṅ êtu biṅ ole amboac lau samuc atom. Êsêac tonaṅ seboṅ sêkôc ṅanô êtu nêṅ ṅalô gwalêkiṅṅa. ⁸ Atôm êsêac atom, gebe Tamemi kêjala gêṅ, taṅ gêjô amac ma abe ateṅ naṅ kwanṅgeṅ. ⁹ Amboac tonaṅ ateṅ nêṅ mec amboac tonec gebe

‘Tamemai, taṅ gêmoa undambê.

Aôm nêṅ ṅaê lau sênam dabuṅmaṅ.

¹⁰ Ômôêṅ ôtu Apômtau ôtôm gamêṅgeṅ.

Aôm nêṅ biṅ êtu tôṅ aṅga nom amboac aṅga undambê.

¹¹ Ôkêṅ aêacma mo êtôm bêcgeṅṅa êndêṅ aêac êndêṅ oc tonec.

¹² Nêṅ tôp, taṅ gêc aêac naṅ, ôsuc ôkwi amboac aêac asuc ma tôp ôkwi gêdêṅ tauṅ.

¹³ Ôwê aêac asa lêtôm atom.

Ôjaṅgo aêac su aṅga gêṅ sec.

(Aôm Apômtau, aôm ṅaniniṅ to ṅajaṅa ma ṅawê ṅatau laṅgwa teṅgeṅ. Biṅṅanô.)’

¹⁴ Gebe amac embe asuc ñamalacnêj biñ ôkwi, go Tamemi undambêña êsuc amacnêm biñ ôkwi amboac tonañ. ¹⁵ Ma embe asuc ñamalacnêj biñ ôkwi atom, go Tamemi êsuc amacnêm biñ ôkwi atom amboac tonañgerj.

Bij tanam dabuñ moña

¹⁶ “Embe anam dabuñ mo, nañ aᅅgôm lañômanô bêlê-bêlê amboac lau tetoc tauñ saña atom. Lau tonañ sêgôm lañôñanô taujala gebe têtêc tauñ êndêñ lau sêlic êsêac sêjam dabuñ mo. Tec biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac seso nêñ ñaôligac. ¹⁷ Amboac tonañ aôm embe ônam dabuñ mo, nañ ôniñ oso môkêmapac to Okwasin lañômanô, ¹⁸ gebe ôtôc taôm ôndêñ lau sêllc aôm gôjam dabuñ mo nec atom, mago Tamam, tañ gêmoa lêlôm nañ, oc êjala ma gêlic gêñ kêsêp lêlômgerj, tec êkêñ ñagêjô êndêñ aôm.

Bij awa undambêña

(Luk 12:33-34)

¹⁹ “Anac nêm awa sa aᅅga nom atom, gebe bulesêñ to da ensêñ gêñ tau su ma geñgeñtêna oc sêkwê ma sênam geñgeñ sa. ²⁰ Anac nêm awa sa aᅅga undambê acgom, gebe bulesêñ to da ensêñ su ma geñgeñtêna sêkwê ma sênam geñgeñ sa atom. ²¹ Gebe gamêñ, tañ nêm awa gêc nañ, nêm ñalêlôm oc êsap tôñ amboac tonañgerj.

Bij kêpi ôlin ñaja

(Luk 11:34-36)

²² “Matamanô kêtú ôlim ñaja. Matamanô embe ñajam, oc ñawê ênam ôlim samucgerj auc. ²³ Ma matamanô embe sec, oc ôlim samuc ñakesec. Embe ñawê, tañ gêc nêm ñalêlôm nañ, ñakesec êsa, go ñakesec tau ênam sêga.

Bij tanam sakin Anôtô to awaña

(Luk 16:13)

²⁴ “Ñac teñ ênam sakin ñatau luagêc êᅅgôm êtôm atom, eñ oc têtac endec teñ ma têtac êwiñ teñ me oc êsap teñ tôñ ma têtac êmbu teñ. Amac amboac tonañ. Atôm gebe anam sakin Anôtô to awa êpi tageñ atom.

Bij tapô sim taañ atomña

(Luk 12:22-31)

²⁵ “Tec aê jasôm êndêñ amac gebe Apô sim taôm êtu aniñ to anôm geñ êoc amac tôñ amoa matem jaliña atom to êtu ñakwê ênsañ ôlimña atom. Amoa matem jali kêlêlêc mo ma ôlim kêlêlêc ñakwê su. ²⁶ Asala moc, nañ sêmoa umboñ ñalabu. Êsêac tauñ sêsê gêñ to sejoñ ma sêjac ñanô sa kêpi andu atom, mago Tamemi undambêña gêlôm êsêac. Ma amac abe oc alêlêc moc tau atom me. ²⁷ Amacnêm asa oc êpô sim tau êtu nê têm êmoa nomñaña ma ênac têku ñasawa tageñ êwiñ.

²⁸ “Amac apô sim taôm ñakwêña kêtú asageñña. Asala mênamiñ, tañ kêpuc kêkô saleñ nañ, gêjam kôm to kêsac obo atom. ²⁹ Mago jasôm êndêñ amac gebe Salomonê gêñ ñawasi samob, tañ kêkwa eñ auc nañ, ñaterj kêtôm gêñ tonañ ñai atomanô. ³⁰ Mago Anôtô embe êkêñ gêgwan, tañ galoc kêkô kôm ma bêbêc sêkêñ êsa ja nañ, ñagêlôm êkwa auc, nañ oc êkêñ gêñ êkwa amac auc êlêlêc atom me. Amac lau akêñ gêwiñ kwalecña. ³¹ Amboac tonañ apô sim taôm to asôm gebe ‘Taniñ asageñ’ me ‘Tanôm asageñ’ me ‘Tasô asageñ’ nañ atom. ³² Gêñ samob tonañ ñai lau samuc oc taêñ êka. Mago Tamemi undambêña tec kêjala gebe apô lêna gêñ samob tonañ ñai. ³³ Amboac tonañ ansom ênê gamêñ to aᅅgôm biñ, tañ eñ kêjatu nañ, êtu ñamata acgom, go gêñ samob tonañ ñai êtu amacnêm êwiñ. ³⁴ Apô sim taôm êtu gêñ eleñ bêbêcña atom, gebe apô sim taôm gêñña oc masi êndêñ eleñ bêbêc atom. Gêñwapac kêlêti bêc samob auc kêtômgerj.

¹ “Amêtôc lau atom, go Anôtô êmêtôc amac atom. ² Gebe Anôtô êmêtôc amac êtôm amac amêtôc lauŋa naŋ, to ênam dôŋ amac êtôm dôŋ, taŋ anam dôŋ lauŋa naŋ. ³ Asageŋ gôlic ka ŋasili, naŋ gêguŋ lasim mataanô ma ka ŋadambê, taŋ kêkô taôm matamanô naŋ, gôlio, sapu. ⁴ Ma amboac ondoc gobe ôsôm êndêŋ lasim gebe ‘Ondecgeŋ ma jambuc ŋasili aŋga matamanô sa.’ Mago ka ŋadambê kêko aôm taôm matamanô. ⁵ Aôm dansaŋtêna, ômbuc ka ŋadambê aŋga matamanô sa êmuŋ acgom e ŋawa êsa, go ômbuc ŋasili aŋga lasim mataanô sa.

⁶ “Akêŋ gêŋ dabuŋ êndêŋ kêam atom, oc sêkac tauŋ ôkwi ma sêŋac amac, to ambaliŋ nêkôm, taŋ kêtû nêkôm awamata naŋ, êndêŋ bôc atom, oc sêka popoc.

Ateŋ, ansom, amandi katam

(Luk 11:9-13)

⁷ “Ateŋ gêŋ, go akôc ŋanô, ansom, go atap sa, amandi katam, go êlêc su êndêŋ amac. ⁸ Gebe ŋac, taŋ keteŋ gêŋ naŋ, êkôc ŋanô sa to ŋac, taŋ gesom naŋ, êtap sa. Ma ŋac, taŋ kêmadî katam naŋ, êlêc su êndêŋ eŋ. ⁹ Amacnêk asa, naŋ latu eteŋ mo ma êkêŋ poc êndêŋ eŋ, ¹⁰ me eteŋ i ma êkêŋ moac êndêŋ eŋ. ¹¹ Amac lau sec, mago ajala akêŋ gêŋ ŋajam êndêŋ nêkôm gôlôac ŋasec-ŋasec. Ma abe Tamemi, taŋ gêmoa umdambê naŋ, êkêŋ gêŋ ŋajam êndêŋ êsêac, taŋ teteŋ eŋ naŋ, êlêlêc su atom me. ¹² Gêŋ samob, taŋ amac abe ŋamalac sêŋgôm êndêŋ amac naŋ, taôm aŋgôm êndêŋ êsêac, gebe Mosenê biŋsu to propetenêŋ biŋ ŋam tau tonec.

Biŋ sacgêdô gasuc-gasucŋa

(Luk 13:24)

¹³ “Asô sacgêdô gasuc-gasuc ana, gebe sacgêdô kapôêŋ to intêna kêsô gedec, taŋ gêwê lau sepeŋ sênaŋa tau naŋ, ma lau taêsam sêsa tonaj. ¹⁴ Ma sacgêdô gasuc-gasuc to intêna saun, taŋ gêwê gêdêŋ gamêŋ danŋoŋ mateŋ jaliŋa naŋ, ma lau, taŋ têtap intêna tonaj sa naŋ luagêcgeŋ.

Tajala ka êndêŋ ŋajanô

(Luk 6:43-44)

¹⁵ “Ajop taôm êndêŋ propete dansaŋ, gebe lau tonaj tonakwê domba ŋadôlic dêndêŋ amac sêwac, mago nêŋ ŋalêlôm amboac kêam ŋaclai sêŋac gêŋ ŋawaô. ¹⁶ Ajala êsêac êndêŋ nêŋ lê geŋ. Aiŋ oc tajoŋ aŋga okêk atom, ma jambô aŋga locgôm atom. ¹⁷ Amboac tonaj ka ŋajam samob gêjam ŋanô ŋajamgeŋ, ka sec tec gêjam ŋanô sec. ¹⁸ Ka ŋajam oc êtôm gebe ênam ŋanô sec atom, ma ka sec oc êtôm gebe ênam ŋanô ŋajam atom. ¹⁹ Ka samob, taŋ ênam ŋanô ŋajam atom naŋ, oc sêsap su ma sêmbaliŋ êpi ja êna. ²⁰ Amboac tonaj ajala êsêac êndêŋ nêŋ lêŋ ŋanô.

²¹ “Lau samob, taŋ sêsam aê gebe ‘Apômtau, Apômtau’ naŋ, oc sêsô gamêŋ undambêŋa sêna tomalageŋ atom, lau tageŋ, naŋ sêŋgôm Tamoc, taŋ gêmoa undambê naŋ, nê biŋ êtu tôŋ. ²² Êndêŋ bêc ônê lau taêsam oc sêsôm enderê aê gebe ‘Apômtau, Apômtau, aêac aoc biŋ lasê ajam aôm laŋôm to atih ŋalau sec ajam aôm laŋôm ma agôm gêŋsêga gwalêki ŋ ajam aôm laŋôm, agôm atom me.’ ²³ Mago aê oc jasôm êpi êsêac gebe ‘Kajala amac atomanô, secwaga, aêc su aŋga aêŋoc.’

ŋac luagêc sêkwê andu

(Luk 6:47-49)

²⁴ “Lau, taŋ sêŋô aêŋoc biŋ tonec ma sêŋgôm ŋanô êsa naŋ, têtôm ŋac tokauc, taŋ kêsun nê andu kêsêp poc. ²⁵ Ma kom gêjac to bu gêc ma mu gêbuc ŋatêna jakêpi andu tau, mago kêku atom, gebe poc kêkapiŋ tôŋ. ²⁶ Ma lau samob, taŋ sêŋô aêŋoc biŋ tonec ma sêŋgôm ŋanô êsa atom naŋ, têtôm ŋac meloc, taŋ kêsun nê andu kêsêp gaŋac. ²⁷ Ma kom gêjac to bu gêc ma mu gêbuc ŋatêna jakêpi andu tau e kêku sa jaguluŋ tageŋ.”

²⁸ Jesu gêjac mata nê biŋ tonec ma lau samob têtakê kêtû ênê mêtêŋa, ²⁹ gebe eŋ kêdôn êsêac kêtôm êsêacnêŋ biŋsutau atom, kêdôn êsêac kêtôm ŋac tonaj taŋ teŋ.

8

*Jesu gêgôm ñac tokamocbôm ôli kêtú selec**(Mar 1:40-44; Luk 5:12-14)*

¹ Gêdên Jesu gêmu kêsêp anja lôc nañ, lau taêsam têdaguc eñ. ² Ma sêlic ñac tokamocbôm teñ mênkêpôn aduc gêdên eñ ma kêsôm gebe “Apômtau, embe têmtac êwiñ, go ôngôm aê jatu selec.” ³ Tec Jesu kêmêtôc lêma jakêmoasac eñ ma kêsôm gebe “Aê gabe ôtu selec.” Ma gacgeñ ênê kamocbôm kêsêlô. ⁴ Go Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Ôlic acgom, ôtu awê êndên lau teñ atom, naôtôc taôm êndên daburwaga ma ôkên da êtôm Mose kêjatu gebe êwaka nêmbiñ sa êndên êsêac.”

*Jesu gêgôm kapitai Kapanaumya nê ñacseñom ôli ñajam kêsa**(Luk 7:1-10)*

⁵ Go jagêô lasê Kapanaum ma kapitai teñ gêdên eñ gêja jaketeñ eñ ⁶ ma kêsôm gebe “Apômtau, aênoc ñacseñom, tê gêc ñatêkwa kêtú goloñ ma ñandan secanô.” ⁷ Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Aê gabe jawac jañgôm eñ ôli ñajam êsa.” ⁸ Ma kapitai gêjô eñ awa gebe “Apômtau, aê galic tauc katôm gebe ôsô ñoc andu ñasalôm ñalabu ôna atom, ôsôm ña awamgeñ ma ñoc ñacseñom ôli ñajam êsa. ⁹ Gebe aê ñac teñ, tañ kasô gôliñwaga ñagêdô ñalabu ma sinwaga sêsô aê ñalabu. Embe jasôm êndên ñac teñ gebe ‘Ôna,’ oc êna, ma êndên ñac teñ gebe ‘Ômôên,’ oc êmên, ma êndên ñoc sakiñwaga gebe ‘Ôngôm gên tonac,’ oc êngôm.” ¹⁰ Jesu gênjô e gênjac lêma ma kêsôm gêdên lau, tañ têdaguc eñ nañ, gebe “Biñjanô, aê jasôm êndên amac gebe Aê katap Israelnên ñac teñ nê kêkên gêwiñ amboac tonañ sa atom. ¹¹ Amboac tañ jasôm êndên amac gebe Lau taêsam anja oc kêpi to oc kêsêpña nasêwiñ Abraham agêc Isak ma Jakob sênin gên sênjôn gamên undambêña. ¹² Ma gamên tau ñaawêlatu nañ têtin êsêac su sêsêp gêsunbôm, tañ gêc dêmôênja nañ sêna. Anja tônê lau oc têtin ma lunlun êkôsiniñ tau ñano.” ¹³ Go Jesu kêsôm gêdên kapitai gebe “Ôna, aômniñbiñ ñanô êsa êtôm kôkên gêwiñ.” Ma gêdên ñasawa tecenañgeñ ñacseñom ôli ñajam kêsa.

*Jesu gêgôm lau taêsam ôlin ñajam kêsa**(Mar 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Ma Jesu gêja Peterenê andu ma gêlic ênê lawao gêmác ôli ñawajaô kapôên gêc. ¹⁵ Tec kêmôasac eñ lêma ma ñandan gêôn su, go gêdi sa mênjêjam sakiñ eñ.

¹⁶ Go ñakêtula sejoñ lau tonjalau sec gwalêkinj dêdên Jesu sêja, jakêtin ñalau sec tonañ ña awagenj, ma gêgôm lau togêmac samob ôlin ñajam kêsa. ¹⁷ Eñ gêgôm amboac tonañ, tec biñ, tañ propete Jesaia kêsôm nañ, kêtú anô gebe “Eñ gêôc aêacnênj gêmác to kêsip aêacnênj ñandan sa.”

*Biñ tandanjuc Jesuja**(Luk 9:57-62)*

¹⁸ Jesu gêlic lau taêsam sêgi eñ auc, tec kêjatu gebe semboñ eñ êna ñamakenj ônênja. ¹⁹ Go biñsutañ teñ gêdên eñ gêja jakêsôm gebe “Mêtêmôkê, gamên, tañ aôm gobe ôna nañ, aê oc jandanjuc aôm.” ²⁰ Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Mojañ sê ic ma moc, tañ sêmoa umbonj ñalabu nañ, sêjam sac, mago ñamalacnê Latunê gamên teñ gebe enden kwalim ênêcña gêc atom.” ²¹ Go ñacseñominênj ñac teñ kêsôm gêdên eñ gebe “Apômtau, ôlôc gebe jana jansunj tamoc acgom.” ²² Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Ôndanjuc aê ma ñacmatê sênsunj tauñ nênj ñacmatê.”

*Jesu kêsôm mu to ñadembom kêtú malô**(Mar 4:35-41; Luk 8:22-25)*

²³ Jesu kêpi wañ ma nê ñacseñomi sêwiñ eñ sêja, ²⁴ go mu gêbuc ñatêna gêli bu sa e ñadembom kêsalê wañ auc, ma eñ tau gêc bêc gêc. ²⁵ Tec êsêac têtú gasuc jasênu eñ ma sêsôm gebe “Apômtau, ônam aêac sa, oc dambac tanaña.” ²⁶ Go eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac atênêp kêtú agenña, akênj gêwiñ kwalecgoc.” Go gêdi sa gec biñ mu to

ñadembom, ma bènônj kêsêp e kênôma. ²⁷ Tec ñamalac sêñac lemerj ma sêsôm gebe “Eñ ñac amboac ondoc tec mu to ñadembom tarerj wamu gêdênj erj nec.”

Ñac luagêc tonjalau sec anja Gadarene ôlij ñajam kêsa

(Mar 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ma Jesu jakêsô lau Gadarene nêj gamênj anja ñagêjactorj ñamakerj ônêja. Tec ñac luagêc tonjalau sec sêsa anja sêô jadêdac erj. Ñaclagêc tau ñac lai sec, tec lau têtêc tauj ma sêsa intêna tonarj atom. ²⁹ Tec agêc têtêc erj êndu ma sêmôêc gebe “Anôtônê Latu, aêacnêj asagerj ñagêdô gêdênj tauj. Amboac ondoc, ñanoc kêdabirj atom ma gômôêj gobe ôlênsu aêac.” ³⁰ Bôcanô matu kapôêj terj serj gêj sêmoa ñasawa ec baliñ, ³¹ tec ñalau sec tau teterj erj gebe “Embe ôtiñ aêac, narj ôkêj aêac asêp bôc tomatu tônê ñai ñalêlôm ana.” ³² Ma erj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Ana.” Tec sêsa jasêsêp bôc tonarj ñalêlôm sêja ma bôc tau samob tomatugerj sêsabi anja sêlic guluj tagerj jasêsêp bu sêjaña.

³³ Go lau bôcña sêc jasêô lasê malac ma sêjac miñ birj samob, tarj kêtap ñaclagêc tonjalau sec sa narj. ³⁴ Go lau malac tonarjña samob sêpuc Jesu t ñtônj sêsa sêja e dêdac erj ma teterj erj gebe êwi êsêacnêj gamênj sirj ma êc êna.

9

Jesu gêgôm ñac ñatêkwa ketu golonj ôli ñajam kêsa

(Mar 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jesu kêpi warj terj ma gelom jakêsô nê malac. ² Ma lau anja tonarj sêbalanñ ñac terj ñatêkwa kêtû golonj gêsac sac gêdênj erj sêja. Jesu gêlic êsêac sêkêj gêwiñ, tec kêsôm gêdênj ñac ñatêkwa kêtû golonj gebe “Latucenec, têtêtac êpa su, gebe aê kasuc aômnêm sec ôkwi su.” ³ Ma birjsutaunêj ñagêdô sêsôm gêdênj taujerj gebe “Ñac tonec kêsôm birj alôbalôbgoc.” ⁴ Mago Jesu kêjala birj, tarj êsêac taênj gêjam sêmoa narj, ma kêsôm gebe “Amboac ondoc, amac taêm gêjam birj sec gêc nêñ ñalêlôm. ⁵ Birj ondoc tasôm ñagaô. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aômnêm sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa ma ôsêlêj.’ ⁶ Ma aê gabe amac ajala gebe ñamalacnê Latu kêtû ñatau anja nom gebe êsuc sec ôkwi anja nomña.” Go awa gêjac ñac ñatêkwa kêtû golonj gebe “Ôndi sa, ôc nêñ mê sa ma ôêc ôna nêñ andu.” ⁷ Tec ñac tau gêdi sa ma gêc gêja nê andu. ⁸ Lau taêsam sêlic e têtakê ma sêlambirj Anôtô, gebe kêpuc ñamalac tônj ña ñac lai amboac tonarj.

Jesu kêkalem Matai

(Mar 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ma Jesu gêdi anja tonarj ma gêlic ñac terj gêngônj telonj malerj, nê ñaê Matai. Tec kêsôm gêdênj erj gebe “Ôndarjguc aê.” Ma erj gêdi kêdaguc erj gêja.

¹⁰ Jesu gerj gêj gêngônj andu tau, ma telonj to lau sec taêsam sêmênj sêngônj sêwiñ Jesu to nê ñacserjomi. ¹¹ Parisai sêlic ma sêsôm gêdênj ênê ñacserjomi gebe “Amboac ondoc, ma amacnêñ mêtêmôkê gerj gêj gêngônj gêwiñ telonj to lau sec.” ¹² Jesu gêjô ma kêsôm gebe “Lau ôlij ñajam sêpô lêna tauñ kêtû doktarj atom, mago lau togêmac tec sêpô lêna. ¹³ Ana ma taêm ênam birj tonec ñam acgom gebe ‘Aê gabe akêj da atom, gabe taêm walô taômgerj.’ Gebe aê gamênj gabe jakalem lau gêdênj atom, jakalem lau secgerj.”

Birj tanam daburj moña

(Mar 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Gêdênj tonarj Joarjñê ñacserjomi dêdênj erj jatêtu kênac erj gebe “Amboac ondoc, tec aêac to Parisai ajam daburj mo, ma aômnêm ñacserjomi sêjam daburj atom nec.”

¹⁵ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Lau embe sêniñ awê ñamoasiñ ma ñac-gebe-ênam-awêwaga êmoa êwiñ êsêac, oc nêñ ñalêlôm ñawapac me. Mago ñabêc oc mênêsa ma sêkôc ñac-gebe-ênam-awêwaga su anja êsêacnêj, narjgo êsêac sênam daburj mo.

¹⁶ “Ñamalac terj ambênôc ñakwê lanjgwa ña obo ñatali wakuc atom, gebe ñatali wakuc oc êêc ñakwê êñgic ma êkac kalalac e êtu sec samucgerj. ¹⁷ Ma ñac terj êkêj wain wakuc êsêp bôc ñaôlic lanjgwa atom. Embe êñgôm, oc wain êêc ñaôlic êpoa e êtaiñ ênaña, ma

naôlic tau Êtu sec. Wain wakuc sêkênj êsêp ñaôlic wakuc acgom, go êmoasiñ gên tau lulugerj.”

Jairi latuo to awê, tañ kêmoasac Jesunê ñakwê nañ
(Mar 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Gêdênj tañ Jesu kêsôm biñ tonañ gêdênj êsêac gêmoa nañ, Iômmôkê tej mênkêpônj aduc gêdênj eñ ma kêsôm gebe “Aênoc latuco galoc gêmac êndu su. Mago ômôênjmanj gebe ôkênj lêmam ênsac eñ ma mata jali êsa.” ¹⁹ Tec Jesu gêdi ma tonê ñacsenjomi têdaguc eñ sêja.

²⁰ Ma awê tej gêjam dec kêtôm Jala 12, nañ kêtû gasuc mênkêkô eñ dêmoêmu ma kêmoasac ênê ñakwê ñalêsô. ²¹ Awê tau kêsôm gêc taugerj gebe “Aê embe jamoasac ênê ñakwêgerj, oc êngôm aê ôlic ñajam êsa.” ²² Tec Jesu kêsâ tau ôkwi jamata gê eñ ma kêsôm gebe “Latucoenec, têtmac êpa su, kôkênj gêwiñ tec gêgôm aôm ôlim ñajam kêsâ.” Ma gêdênj ñasawa tecenañ awê tau ôli ñajam kêsâ.

²³ Go Jesu gêja e gêô lasê Iômmôkênê andu ma gêlic lau sêju gasuc to sêgôm ñaonda kapôênj, ²⁴ tec kêsôm gebe “Aêc su, gebe ñapalêo gêmac êndu atom, gêc bêcgerj tec gêc.” Ma êsêac sêômac eñ. ²⁵ Ma gêdênj sesoc lau sêsa sêja nañ, Jesu kêsô gêja kêkam ñapalêo gêdênj lêma ma eñ gêdi sa. ²⁶ Ma biñ tau ñawae kêsâ kêtôm gamênj tonañ ñai samob.

Jesu gêgôm matenpec luagêc ñajam kêsâ

²⁷ Jesu gêdi anga tonañ, ma matenpec luagêc têdaguc eñ, nañ sêmôêc kapôênj gebe “Dawidinê Latu, taêm walô aêagêc.” ²⁸ Kêsô andu gêja, ma matenpec luagêc tonañ dêdênj eñ sêja, tec Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc akênj gêwiñ gebe aê katôm gebe janngôm gênj tonec me masi.” Agêc sêsôm gederj eñ gebe “Aec, Apômtau.” ²⁹ Go kêmoasac êsêagêc matenjanô ma kêsôm gebe “Nêm biñ, tañ akênj gêwiñ nañ, ñanô êsa.” ³⁰ Ma agêc matenjanô kêpoa lasê. Go Jesu kêbaob êsêagêc gebe “Alic taôm gebe asôm êndênj lau tej sênjô atom.” ³¹ Mago agêc sêsa sêja e sêgôm ênê wae kêsâ kêtû tapa kêtôm gamênj tonañ ñai samob.

Jesu gêgôm awamê kêsôm biñ lasê

³² Êsêac sêsa sêja ma lau sêkôc ñac tonjalau awamê tej sêmênj. ³³ Jesu kêtij ñalau sec tonañ kêsâ gêja su, go awamê tau kêsôm biñ lasê ma lau taêsam tonañ sênjac lemeñ ma sêsôm gebe “Aêac taic gênj tej amboac tonec anga Israel atomanô.” ³⁴ Ma Parisai sêsôm gebe “Eñ kêtij ñalau sec ña ñalau sec nêñ kasêga.”

Jesu taê walô lau

³⁵ Ma Jesu gêjac laoc malac kapôênj to sauñ samob gêja ma kêdônj êsêac anga nêñ lôm togêjam mêtê kêpi ñawae ñajam Anôtônê gamênjña ma gêgôm launênj gêmac to ôlij ñasec samob ñajam kêsâ. ³⁶ Eñ gêlic êsêac lau taêsam ma taê walô êsêac, gebe sêpô lêna tauñ to sêmoa jageo ñanô amboac domba, nañ nêñ ñacgejob masi. ³⁷ Go eñ kêsôm gadênj nê ñacsenjomi gebe “Mo tau tec ñanô kêsâ samob, mago koleñwaga tec luagêcgerj. ³⁸ Amboac tonañ atênj êndênj mo tau ñatau, gebe êkênj koleñwaga nasênac nê gênj ñanô sa.”

10

Jesu kêjalij aposolo 12 sa
(Mar 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Jesu gêmôêc nê ñacsenjomi 12 dêdênj eñ sêja ma kêkênj ñaclai gêdênj êsêac gebe têtij ñalau ñatêmui to sênngôm gêmac to ôlij ñasec samob ñajam êsaña. ² Êsêac aposolo 12 tau nêñ ñaê tonec ñac ñamataña Simon, tañ sêsam eñ gebe Petere nañ, agêc lasi Andrea ma Sebedai latuagêc Jakobo agêc lasi Joañ, ³ Pilip agêc Batolomai, Tom agêc telonj Matai, Alpai latu Jakobo agêc Tadaï, ⁴ Simon Kanaanña agêc Juda Isariot, tañ geoc eñ lasê.

Jesu kêkênj ñacsenjomi 12 kêtû kôm misionña
(Mar 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Lau 12 tonarj Jesu kêsakiñ êsêac to gêjac biñsu êsêac gebe “Asa lau samuc nêj intêna atom to asa lau Samaria nêj malac atom, ⁶ andêj lau Israel nêj domba gêbômgerj ana. ⁷ Asêlêj naanam mêtê to asôm gebe ‘Gamêj undambêja kêdabingac.’ ⁸ Angôm gêmac ôlij ñajam êsa, añu ñacmatê dëndi sa, angôm kamocbôm têtü selec, atij ñalau sec su sêna. Amac akôc ñaômagerj, tec akêj ñaômagerj. ⁹ Gold to silber ma mone sauj ñagêdô êsêp nêj ômbiñkap ñaatali atom. ¹⁰ Ambic atali amoa intêna atom, akôc ñakwê luagêc atom, akôc atapa atom ma aôc tôc atom, gebe kolej tau ñanô oc êlôm kolejwaga.

¹¹ “Embe asa malac kapôej to sauj ana, go atu kênac ñac, tarj sêlic ej jagêdêj aña malac tau ma naangôn awij ej e andi êtiam. ¹² Ma embe api andu tau ana, go awem ênac lau acgom. ¹³ Ma embe lau gêdêj, go amacnêj biñmalô êpi êsêac. Mago embe lau gêdêj atom, go nêj biñmalô êmu wacêpi amac taôm. ¹⁴ Ma embe sêkôc amac sa atom to sêkêj tarj nêj biñ atom, nañ awi andu to malac tau siñ e andôn ñakekop aña emkaiñ su. ¹⁵ Biñ ñanô, aê jasôm êndêj amac gebe Êndêj bêc sêmêtôc biñña Sodom to Gomora oc sêngôn naeo êtôm malac tonarj atom.

Jesunê lau sêc ñandarj

(Mar 13:9-13; Luk 21:12-27)

¹⁶ “Alic acgom, aê jasakiñ amac amboac domba asêp kêam sec ñalêlôm ana. Amboac tonarj angôm nêj gêj tokauc atôm moac ma malô-malô amboac balôsi. ¹⁷ Ajop taôm êndêj ñamalac, gebe oc sêkêj amac andêj mêtôcwaga ana ma si amac aña êsêacnêj lôm, ¹⁸ ma sêwê amac andêj gôlijwaga to kiñ ana êtu aêja gebe awa biñ sa ñarjêngerj êndêj êsêac to lau samuc. ¹⁹ Êndêj tarj sêkôc amac ana nañ, apô sim taôm êtu lej to biñ asômña atom, gebe êndêj noc tau biñ asômña tau ênsuj tau êndêj amac êwac. ²⁰ Gebe amac taôm asôm biñ atom, Tameminê ñalau êc amac awem sa.

²¹ “Têwa êkêj lasi êndêj siñ ma tama êkêj latu ma ñapalêo to ñac sêli tauñ sa êndêj teneri to tameri ma sênsuj êsêac e siñ enserj êsêac su. ²² Ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaêja. Mago ñac, tarj êc gêjwapac totêtac êpa sugerj e ñatêku êsu nañ, Anôtô ênam ej kêsi. ²³ Embe sêjanda amac aña malac teñ, nañ aêc ana teñ. Biññanô, aê jasôm êndêj amac gebe Amac oc anam kôm êpi Israelnêj malac samob tomalagerj atom, ma ñamalacnê Latu êmêj.

²⁴ “Kwapuc oc êlêlêc kwalam lanğwa, ma sakiñwaga oc êlêlêc nê ñatau atom. ²⁵ Kwapuc êtôm nê kwalam lanğwa, ma sakiñwaga êtôm nê ñatau, go êtôm. Embe sêsam gôlôac teñ nêj ñatau gebe Belsebul, oc sêsam ñaê sec êpi ênê lau amboac tonarj.

Aêc tatêc asa

(Luk 12:2-7)

²⁶ “Amboac tonarj atêc ñamalac atom. Gêj samob, tarj sêsarj auc nañ, oc êtu awê, ma biñ samob, tarj gêc lêlômgerj nañ, oc êsa awê. ²⁷ Biñ tarj jasôm êndêj amac kesecgerj nañ, asôm êtu awê, ma biñ tarj añô êsêp tarjemsuj nañ, anam mêtê êpi akô salôm ñaô. ²⁸ Ma atêc êsêac, tarj sênac ôlimgerj êndu, mago sênac katôm êndu têtôm atom nañ atom. Mago atêc Anôtô, tarj kêtôm gebe enserj ôlim to katôm sêsêp lamboam ñakêlêndij sênaña nañ. ²⁹ Kêlijkeiej luagêc, nañ ñaôli sauj ec teñ. Mago ñateñ êu tau êsêp nom atom e Tamemi êlôc sa acgom. ³⁰ ñac tau tonarj kêsa amac môkêmlauñ sa tomalagerj. ³¹ Tec atêc taôm atom gebe amac alêlêc kêlijkeiej taêsam su.

Tasom Killsi lase êndêj ñamalac

(Luk 12:8-9)

³² “Ñac teñ embe êsôm aê lasê êndêj ñamalac, oc jasôm ej lasê êndêj Tamoc, tarj gêngôn undambê nañ, amboac tonarj. ³³ Ma ñac teñ embe ênsê aê auc êndêj ñamalac, oc jansa ej auc êndêj Tamoc, tarj gêngôn undambê nañ, amboac tonarj.

Biñmalô masi, siñgerj

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ “Taêm ênam tonec gebe aê gamêñ gabe jakêñ biñmalô ênêc nom nec atom. Aê gamêñ gabe jakêñ biñmalô atom, gamêñ gabe jakêñ siñ. ³⁵ Aê gamêñ gabe jawa ñamalac êkôc, latu agêc tama, ma latuo agêc têna, ma lawao wakuc agêc lawao langwa. ³⁶ Ma lau gôlôac m teñña têtú ñacjo êndên taun andên-êndêngeñ.

³⁷ “Ñac teñ embe têtac êwiñ tama me têna êlêlêc aê su, oc êwê kaiñ aê atom. Ma teñ embe têtac êwiñ latu me latuo êlêlêc aê su, oc êwê kaiñ aê atom. ³⁸ Ma ñac teñ embe êoc nê kakesotau êndançuc aê atom, oc êwê kaiñ aê atom. ³⁹ Ñac teñ embe taê ênam gebe êmoa mata jali, oc êmac êndu. Ma ñac teñ embe êmac êndu êtu aêña, oc êngôn mata jali.

Bij tatap ñagêjô saña

(Mar 9:41)

⁴⁰ “Ñac teñ embe êkôc amac sa, oc êkôc aê sa, ma teñ embe êkôc aê sa, oc êkôc ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ sa. ⁴¹ Ñac teñ embe êkôc propete teñ sa êtu eñ propeteña, nañ ocgo êkôc ñagêjô êtôm propete êkôc, ma teñ embe êkôc ñac gêdên teñ sa êtu eñ ñac gêdênña, nañ ocgo êkôc ñagêjô êtôm ñac gêdên êkôc. ⁴² Ma teñ embe êkên bu ñaluc laclu teñ êndên lau ñadma tonec ñai nêñ teñ ênôm êtu eñ aêñoc ñacseñomña, nañ jasôm biññanôgeñ êndên amac gebe ñagêjô ñajam eso eñ atomanô.” * sêc samob nê ñatau. Sandañné ñaê teñ, tañ gêwa sa gebe eñ kêtú ñalau sec samob nêñ ñatau.

11

¹ Jesu kêdôn nê ñacseñomi 12 su, go gêdi ança tonañ gêja gebe naêndôn to ênam mête lau êtôm nêñ malacgeñ.

Ñackêsagu Joañ kêkên lau dêdeñ Jesu sêja

(Luk 7:18-30)

² Joañ gêngôn kapoacwalô e gêñô Kilisinê koleñ ñawae, tec kêsakiñ nê ñacseñ omi ñagêdô ³ jatêtu kênac eñ gebe “Aôm ñac tau, tañ sêsôm sebe êmênña nañ, me aêac ansaê ñac teñ acgom.” ⁴ Tec Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Ana ma anac miñ gên, tañ añô to alic nañ, êndên Joañ ⁵ gebe materpeç sêlic gamêñ kêtiam to magiñ kêsú sêsêlên, kamocbôm têtú selet to tañesunbic sênô biñ, ñacmatê dêdi sa to lau sêsôm ñawae ñajam lasê gêdên lau ñalêlôm sawa. ⁶ Ma aê aoc êoc êsêac, nañ têtac lulu kêtú aêña atom nañ.”

⁷ Êsêac sêc sêja acgom, go Jesu gêoc awa sa ma kêsôm biñ gêdên lau toton-toton tau kêpi Joañ gebe “Amac asa gamêñ sawa aja abe al ic asageñ. Abe alic sôbolec teñ mu gêoc jakêsêp mênkêsêp me. ⁸ Aja abe alic asageñ. Abe alic ñac teñ kêsô ñakwê palê-palê me. Alic acgom, lau, tañ sêsô ñakwê palê-palê nañ, sêngôn kiñgeñ nêñ andu. ⁹ Asa aja kêtú ageñña. Abe alic propete teñ me. Aec, aê jasôm êndên amac gebe ñac tau kêlêlêc propete su, ¹⁰ gebe ñac tau tec teto biñ kêpi eñ gebe

‘Ôlic acgom, aê jasakiñ ñoc ñacjaeñ êmun aôm naêmansañ nêñ intêna, tañ gêc aôm lañômnênña nañ.’

Anôtônê biñ tau tonañ. ¹¹ Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Lau samob, tañ lauo sêkôc êsêac nañ, nêñ teñ kêlêlêc ñackêsagu Joañ atom. Mago ñac saun, tañ sêsam eñ kêtú ñamu ança gamêñ undambêña nañ, kêlêlêc eñ su. ¹² Gêdên tañ ñackêsagu Joañ kêpoa lasê e mêngeñgaloc nec Anôtô gêu gamêñ undambêña lasê, ma lau, tañ sêjac tênêp nañ, oc sêjanço su. ¹³ Gebe propete samob to Mosenê biñsu seoc biñ lasê e gêdên Joañ ¹⁴ ma amac embe taêm ênam gebe akôc sa, go akên êwiñ gebe Joañ eñ Elia, tañ sêsôm gebe êmên nañ. ¹⁵ Ñac teñ nê tanasun embe ênêc, nañ êñôman.

¹⁶ “Aê janam dôn lau têm tonecña êpi asageñ. Êsêac têtôm ñapalê, tañ sêmoa malacluñ ma sêmôcêc gêdên taun gebe ¹⁷ ‘Aêac ajac on, mago amac atê wê atom. Aêac atañ tajiboa, mago amac atañ awiñ atom.’ ¹⁸ Joañ gêmên e geñ to gênôm gên atom, ma lau sêsôm sebe ‘Ñalau sec teñ gêgôm eñ.’ ¹⁹ Ñamalacnê Latu mêngeñ to gênôm gên ma mênac sêsôm teñ gebe ‘Alic eñ lasamtêna to gênôm wain anaboa, telon to lau sec nêñ teñ engoc.’ Mago Anôtônê mête tokauc gêjam ñanô kêwaka tau sa.”

* 10:42: Sanda n ae teñ, tañ gêwa sa gebe eñ kêtú ñalau

Jesu geŋ oliŋ malac, taŋ sêkêŋ gêwiŋ atom naŋ
(Luk 10:13-15)

²⁰ Go Jesu gêôc awa sa ma geŋ oliŋ malac, taŋ sêlic ênê gêŋtalô taêsam naŋ, gebe sêjam tauŋ ôkwi atom gebe ²¹“Ojae Korasinma, ojae Betsaidama, gêŋtalô taŋ gagôm aŋga amacnêm naŋ, embe jaŋgôm aŋga Turu to Sidon nêŋ, oc sênam tauŋ ôkwi wanêcgeŋ su ma sêsô talu sa to sênac tauŋ auc. ²² Amboac tonar jasôm êndêŋ amac gebe Êndêŋ bêc Anôtô êmêtôc ŋamalacnêŋ biŋŋa eŋ taê walô lau Turu to Sidon êlêlêc amac su. ²³ Ma aôm Kapanaum gobe sêsuŋ aôm sa e ŋatêpôê nadiŋgeŋ undambê me. Aôm oc u taôm ôsêp lamboam ôna. Gêŋtalô taŋ kêsa aôm nêm gamêŋ naŋ, embe êsa Sodom oc ênêc e mênêndêŋ tonec. ²⁴ Amboac tonar jasôm êndêŋ amac gebe êndêŋ bêc Anôtô êmêtôc ŋamalacnêŋ biŋŋa eŋ taê walô lau Sodom êlêlêc amac su.”

Andêŋ aê amêŋ ma alêwan taôm
(Luk 10:21-22)

²⁵ Gêdêŋ ŋasawa tonar Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Tamoc, undambê to nom ŋatau, aê jalambiŋ aôm gebe gôsa biŋ tônê ŋai auc gêdêŋ lau mêtê to lau tokauc ma goc lasê gêdêŋ ŋapalê dedec. ²⁶ Tamoc, biŋŋanô, aôm gôlic ŋajam amboac tonar, tec gôgôm nêm gêŋ.

²⁷ “Tamoc kêkêŋ gêŋ samob gêdêŋ aê, ma ŋac teŋ kêjala Latu atom, Tama taugenŋ. Ma Tama, naŋ ŋac teŋ kêjala eŋ atom, Latu taugenŋ to lau, taŋ Latu gebe eoc lasê êndêŋ êsêac.

²⁸ “Amac samob, taŋ aŋgôn jageo to aôc wapac amoa naŋ, andêŋ aê amêŋ, go janam amac awem su. ²⁹ Aôc ta ambalaŋ ŋoc wabaŋa e jatu nêm kêdônwaga gebe ŋoc ŋalêlôm malô to katoc tauc sa atom, ec atap malem alêwan taômŋa sa. ³⁰ Gebe ŋoc tê ŋagaô to ŋoc waba ŋawapac atom.”

12

ŋacseŋomi sesolop polom ŋanô gêdêŋ sabat
(Mar 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Gêdêŋ ŋasawa tonar Jesu kêsêlêŋ gêmoa kôm polomŋa ŋalêlôm gêdêŋ sabat. Mo gêjô ênê ŋacseŋomi ma êsêac sesolop polom ŋanô mênseŋ. ² Parisai sêlic e sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gôlicgac me, nêm ŋacseŋomi sêgôm gêŋ, taŋ sêjac jao gebe daŋgôm êndêŋ sabat atom.” ³ Tec eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Biŋ taŋ Dawid to nê lau sêgôm gêdêŋ mo gêjô êsêac naŋ, asam atom me. ⁴ Eŋ kêsô Anôtônê andu jageŋ polom, taŋ sêkêŋ gêdêŋ Anôtô kêtu da ma sêjac jao gebe êsêac sêniŋ atom, lau dabuŋwaga taugenŋ. ⁵ Ma biŋ, taŋ gêc Mosenê biŋsu naŋ, gebe gêdêŋ sabat samob dabuŋwaga sêjac sabat popoc aŋga lôm dabuŋ, mago sêwê ŋakainŋ atom naŋ asam atom me. ⁶ Aê jasôm êndêŋ amac gebe Gêŋ taŋ kêlêlêc lôm dabuŋ su naŋ, tau tonec. ⁷ Embe ajala biŋ tonec gebe ‘Aê gabe akêŋ da atom, gabe taêm walô laugenŋ,’ oc ambu lau, tec nêŋ biŋ masi nec atom, ⁸ gebe ŋamalacnê Latu kêtu sabat ŋatau.”

Jesu gêgôm lêma kêtu goloŋ ŋajam kêsa
(Mar 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Go Jesu gêdî aŋga tonar gêja e kêsô êsêacnêŋ lôm. ¹⁰ Ma ŋamalac teŋ lêma kêtu goloŋ gêmoa tonar. Ma lau ŋagêdô sêmoa, taŋ sebe sêŋgôliŋ biŋ êpi eŋ, tec têtû kênac eŋ gebe “Embe daŋgôm lau ôliŋ ŋajam êsa êndêŋ sabat, oc êtôm me masi.” ¹¹ Tec eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amacnêm asa embe nê domba teŋ êmoa ma êu tau êsêp sê êndêŋ sabat, oc naê sa atom me. ¹² Op, ŋamalac kêlêlêc domba su ŋêŋgeŋ. Tec tatôm gebe tamoasiŋ lau êndêŋ sabat.” ¹³ Go kêsôm gêdêŋ ŋac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Tec kêmêtôc lêma e ŋajam kêsa kêtiam kêtôm ŋamakeŋ. ¹⁴ Ma Parisai sêsa sêkic ênê biŋ gebe senseŋ eŋ.

Sakiŋwaga taŋ Anôtô kêjaliŋ sa naŋ

¹⁵ Jesu kêjala biŋ tonec, tec kêtaiŋ tau su aŋga gamêŋ tonar, ma lau taêsam têdaguc eŋ, ma gêgôm êsêac samob ôliŋ ŋajam kêsa. ¹⁶ Go kêbaob êsêac ŋajaŋa gebe sêsôm eŋ lasê atom, ¹⁷ gebe biŋ, taŋ propete Jesaia kêsôm naŋ, êtu tôn gebe

¹⁸ “Alic acgom, aênoc sakinwaga, taŋ kajaliŋ sa
to ŋoc ŋac têtac gêwiŋ eŋŋa, taŋ gallic eŋ ŋajam naŋ,
oc jakêŋ ŋoc ŋalau êpi eŋ
ma êsôm bêc jamêtôc biŋŋa lasê êndêŋ lau samuc.
¹⁹ Eŋ oc ênam wambaŋ to êmôdec atom,
ma teŋ êŋô eŋ awa aŋga malacluŋ atom.
²⁰ Siŋ taŋ gêjac bic naŋ, eŋ oc êmandôm su atom,
ma dawey gasilana naŋ, eŋ oc êsi êmac atom,
êŋgôm êmoa e êwê biŋgêdêŋ êku ŋaŋacjo tulu,
²¹ ma lau samuc sêkêŋ mateŋ ênê ŋaê.”

Jesu ma Belsebul

(Mar 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Gêdêŋ tonay sêkôc ŋac teŋ tonalau sec, naŋ matapec to awamê, dêdêŋ Jesu sêja. Ma Jesu gêgôm eŋ ôli ŋajam kêsa e awamê kêsôm biŋ lasê to gêlic gamêŋ. ²³ Ma lau samob sê taêŋ ma sêsôm gebe “Ŋac tonec oc Dawidnê Latu me.” ²⁴ Parisai sêŋô, tec sêsôm gebe “Ŋac tônê kêtiŋ ŋalau sec ŋa ŋalau sec nêŋ kasêga Belsebul.” ²⁵ Jesu kêjala biŋ, taŋ êsêac taêŋ gêjam naŋ, ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Gamêŋ teŋ embe êwa tau êkôc, go êtu gasaŋ ma malac me gôlôac teŋ embe sêwa tauŋ êkôc, oc sêmoa atom. ²⁶ Ma embe Sadaŋ êtiŋ Sadaŋ, go êwa tau êkôc. Ma ênê gamêŋ ênêc amboac ondoc. ²⁷ Ma aê embe jatiŋ ŋalau sec ŋa Belsebul, go amac latômi têtitiŋ ŋa asa. Kêtu tonayŋa êsêac tauŋ ocgo sêmêtôc amac. ²⁸ Mago aê embe jatiŋ ŋalau sec ŋa Anôtônê ŋalau, go êwa sa gebe Anôtônê gôliŋ wacêpi amac.

²⁹ “Me ŋac teŋ êsô ŋac ŋajaŋa teŋ nê andu naêjaŋgo ênê waba su amboac ondoc. Eŋ ênsô ŋac ŋajaŋa tau tôŋ êmuŋ acgom, go êjaŋgo ênê waba.

³⁰ “Ŋac teŋ embe êwiŋ aê atom, oc enseŋ aê, ma ŋac teŋ embe ejoŋ ŋanô êwiŋ aê atom, oc êtê salin-saliŋ. ³¹ Kêtu tonayŋa aê jasôm êndêŋ amac gebe ŋamalacnêŋ sec to biŋ alôb-alôb samob Anôtô oc êsuc ôkwi, tageŋ biŋ alôb-alôb êpi ŋalau Dabuŋ, tec Anôtô êsuc ôkwi atom. ³² Ma teŋ embe ênam saic biŋ êndêŋ ŋamalacnê Latu, tec Anôtô oc êsuc ôkwi, mago teŋ embe ênam saic biŋ êndêŋ ŋalau Dabuŋ, naŋ Anôtô oc êsuc ôkwi êndêŋ têm tonec to ônêŋa atomanô.

Biŋ kaŋanôŋa

(Luk 6:43-45)

³³ “Embe asê ka ŋajam, oc ênam ŋanô ŋajam, ma embe asê ka sec, oc ênam ŋanô sec. Gebe ka tajala gêdêŋ ŋanôger. ³⁴ Moac ŋalatu amac. Amac secgoc, tec asôm biŋ ŋajam amboac ondoc. Gêŋ taŋ gelôc gêc nêŋ ŋalêlôm naŋ, mênkêsa awamsuŋ. ³⁵ ŋamalac ŋajam oc êtaiŋ gêŋ ŋajam sa aŋga nê awa ŋajam, taŋ gêc nê ŋalêlôm, ma ŋamalac sec oc êtaiŋ gêŋ sec sa aŋga nê awa sec.

³⁶ “Aê jasôm êndêŋ amac gebe Êndêŋ bêc mêtôcŋa ŋamalac sêwa biŋ agwaagwa samob, taŋ sêsôm naŋ, ŋam sa. ³⁷ Awamsuŋ ŋabiŋ oc ênam aôm kêsi, ma awamsuŋ ŋabiŋ oc êtiŋ aôm su.”

Lau sec sêjatu geŋtalô

(Mar 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Go bijsutau to Parisai nêj ñagêdô sêjô Jesu awa gebe “Mêtêmôkê, aêac abe alic aôm ôngôm gêjtalô teñ.” ³⁹ Tec eñ gêjô êsêac awen gebe “Lau sec to mockaiñña sêjatu gêjtalô, mago gêjtalô teñ oc êndên êsêac atom, gêjtalô propete Jonaña tagen. ⁴⁰ Jona gêmôa gêñsêga têtacclêlôm kêtôm gelenña têlêac ma gêbêcauc têlêac, ma ñamalacnê Latu oc amboac tonanjen. Eñ ômoa nom ñalêlôm êtôm eleyenña têlêac ma êmbêcauc têlêac. ⁴¹ Êndên noc mêtôcña ñacwaga Niniwenña oc sêndi sa sêwiñ lau tônê ma sêmêtôc êsêac, gebe Jona gêjam mêtê êsêac, tec sêjam tauñ ôkwi. Ma alic acgom, teñ kêlêlêc Jona su tec gêmôa. ⁴² Êndên noc mêtôcña kwin anña mula-mña oc êndi sa êwiñ lau tônê ma êmêtôc êsêac, gebe eñ anña nom ñamadiñ, mago gêmên gebe êñô Salomonê mêtê. Ma alicgac, teñ kêlêlêc Salomo su tec gêmôa.

Ñalau sec gêmu gêja nê gamên langwa kêtiam

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Ñalau ñatêmui embe êsa anña ñamalac teñ nê, oc eo êmoa gamên kwalam ma ensom gamên êlêwan tauña e êtap sa atom. ⁴⁴ Go êsôm gebe ‘Aê jamu jana ñoc andu, tañ kasa gamên nañ êtiam.’ Ma embe naêô lasê, oc alic andu tau sawa ma sêkajo sa to sêgêlôn. ⁴⁵ Go naêkôc ñalau 7, tañ nêj sec kêlêlêc ênê su nañ, sêwiñ eñ sêsô nasengôn. Go ñamalac tonan êmoa naeo ñanô êlêlêc gêmunña su. Ma lau sec tônê ñai amboac tonanjen.”

Jesu têna ma lasiio to ñac

(Mar 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Eñ kêsôm biñ gêdên lau gêmôa ma têna to lasii mênșêkô dêmôênja sebe sêsôm biñ êndên eñ. ⁴⁷ Tec ñac teñ kêsôm gêdên eñ gebe “Gôlicgac me, tênam to lasimi tec mênșêkô dêmôênja sebe sêsôm biñ êndên aôm.” ⁴⁸ Mago Jesu gêjô ñac, tañ kêsôm biñ gêdên eñ nañ, awa gebe “Tinoc asa ma lasici asa lau.” ⁴⁹ Ma kêmêtôc lêma jakêtôc nê ñacsenjomi ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê tinoc to lasici tau tonec. ⁵⁰ Lau tañ sêmasañ Tamoc, tañ gêngôn undambê nañ nê biñ nañ, go têtû lasicio to ñac ma tinoc.” *

13

Biñgôliñ ñac kêpalip ñ awênja

(Mar 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Bêc tonanjen ma Jesu anña andu kêsa jagêngôn ambêô. ² Lau topom-topom sêkac sa sêgi eñ auc, tec kêpi wan teñ jagêngôn ma lau samob sêkô bau. ³ Ma gêjac miñ biñ taêsam gêdên êsêac gêjam kêtû biñgôliñjen ma kêsôm gebe

“Alic acgom, ñac kêpalip ñawênja teñ kêsa gêja gebe êpalip ñawê. ⁴ Kêpalip gêmôa e ñagêdô kêsêp intêna, tec moc mênșen su. ⁵ ñawê ñagêdô kêsêp poclêlôm nañ nom kapôên gêc atom. Tec kêpoa sebenjen gebe kêsêp nomlêlôm gêja atom, ⁶ e oc kêpi ma kêsêgô e kêtû masê gebe ñawakac keselen kêsêp gêja atom. ⁷ Ma ñagêdô kêsêp êcmôkê ma êc kêpoa e gejon êndu. ⁸ Ma ñagêdô kêsêp nom ñajam, tec gêjam ñanô. Teñ gêjam 100, ma teñ 60, ma teñ 30. ⁹ ñac teñ nê tanjasuñ embe ênêc, nañ êñô.”

Biñgôliñ tau ñam

(Mar 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ ñacsenjomi dêdên Jesu jasêsôm gêdên eñ gebe “Amboac ondoc tec gôjam kêtû biñgôliñjen gêdên êsêac nec.” ¹¹ Ma eñ gêjô êsêac awen gebe “Amac atap kauc sa, tec ajala gamên undambênja ñabiñ ñalêlômña, mago êsêac têtap sa atom. ¹² ñac tañ nê gên gêc nañ, êtap ñagêdô sa naêwiñ e êlêlêc su. Mago ñac, tañ nê gên masi nañ, sêkôc ñakêsu, tañ gêc eñña nañ, su amboac tonanjen. ¹³ Êsêac sêlic gên e amboac sêlic atom to senjo biñ e amboac sênô atom ma nêj kauc kêsa atom, tec gajam kêtû biñgôliñjen gêdên êsêac. ¹⁴ Ma Jesaianê biñdêm, tañ geoc lasê nañ, kêtû tôn kêpi êsêac gebe ‘Tanjemsuñ oc anô, mago oc nêm

* 12:50: Sadañnê ñaê teñ. Alic Mat 10:25

kauc êsa atom.
 Matemanô oc alic, mago oc ajala
 atom.
¹⁵ Lau tonañ nêñ ñalêlôm ñadani to
 taññsunj gêôc auc ma matenj gêmôb.
 Mago embe amboac tonañ atom,
 go sêlic gêñ to taññsunj sêñô
 biñ ma nêñ ñalêlôm sêjala mêtê
 to sênam tauñ ôkwi ma aê janam
 êsêac sa.'

¹⁶ Aê aoc aôc amac matamanô gebe alic gêñ ma amac taññsunj gebe añô biñ. ¹⁷ Biññanô,
 aê jasôm êndên amac gebe Propete to lau gêdên gwalêkinj sêkênj matenj gebe sêlic gêñ,
 tec amac alic nec, mago sêlic atom to sêñô biñ, tec amac añô nec, mago sêñô atom.

Jesu gêwa biñ gôlinj ñac kêpalip ñawêña ñam sa
(Mar 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ "Amboac tonañ añô biñgôlinj ñac kêpalip ñawêña tau ñam acgom. ¹⁹ Lau embe sêñô
 gamênj undambêña ñabiñ ma sêjala atom, nañ têtôm ñawê, tañ kêpalip kêsêp intêna nañ.
 Ñac sec tau naêjanjo biñ, tañ kêpalip kêsêp nêñ ñalêlôm nañ su. ²⁰ Ma ônañ kêpalip
 kêsêp poc kêtôm lau, tañ sêñô biñ ma gacgenj sêkôc sa totêntac ñajamgenj. ²¹ Mago nêñ
 ñawakac jagêjam atom, êsêac lau daiñdaiñ. Embe gêñ wapac êtap êsêac sa ma sêjanda
 êsêac êtu mêtêña, oc gacgenj sêwi sij. ²² Ma ônañ kêpalip kêsêp êcmôkê kêtôm lau, tañ
 sêñô biñ ma gêñlêlôm-lêlôm nomña to lêtôm awêña ejoñ biñ tau êndu ma sênam ñanô
 atom. ²³ Ma ônañ kêpalip kêsêp nom ñajam kêtôm lau, tañ sêñô biñ e sêjala ma sêjam
 ñanô, teñ gêjam 100, teñ gêjam 60 ma teñ 30."

Biñgôlinj waôñña

²⁴ Go Jesu kêkênj biñgôlinj tau ñatenj gêdên êsêac ma kêsôm gebe "Tanam dôñ gamênj
 undambêña êpi ñac, tañ kêpalip ñawê ñajam kêsêp nê kôm. ²⁵ Ma gêdên tañ lau sêc bêc
 sêc nañ, ênê soño-soño mênkêpalip waôñ ñawê gêsac padi ñaô ma gêc gêja. ²⁶ Ñawê
 gêlêc e jagêuc acgom, go têtap waôñ sa kêpi gêwiñ. ²⁷ Tec ñataunê sakinjwaga mênjsêsôm
 gêdên eñ gebe 'Apômtau, aôm oc kôpalip ñawê ñajamgenj kêsêp nêñ kôm me. Ma waôñ
 tec aña ondoc mênkêsa.' ²⁸ Eñ kêsôm gêdên êsêac gebe 'Gêñ tonañ ñacjo teñ gêgôm.' Ma
 sakinjwaga sêsôm gêdên eñ gebe 'Aôm gobe aêac naajo sa me masi.' ²⁹ Ma eñ kêsôm gebe
 'Masi, gebe amac embe ajo waôñ, oc ambuc padi sa êwiñ. ³⁰ Andec, lulugenj têtü kapôênj
 sêsêlip taunjenj sêkô e êndên têm sêsêpña acgom. Ma êndên noc sêsêpña aê jasôm êndên
 sêsapwaga gebe Ajoñ waôñ tau sa êmuñ mênjanac lagic sa naja êniñ su. Mago gêñ taniñña
 tau anac sa êpi aênoc andu gêñ ñanôña êna.' "

Biñgôlinj gêmêc ñawêña
(Mar 4:31-32; Luk 13:18-19)

³¹ Go kêkênj biñgôlinj tau ñatenj gêdên êsêac ma kêsôm gebe "Gamênj undambêña kêtôm
 gêmêc ñawê ñamalac teñ kêkôc jakêsê kêsêp nê kôm. ³² Gêñ tau talic ñasec-ñasec kêtôm
 gêñ ñagêdô ñamatu atom ma êpi acgom, go êlêlêc gêñ tolaunj ñagêdô su e naêtu ka, ma
 moc umbonj ñalabuña mênjsênam sac sêñgônj ñalaka."

Biñgôlinj jistña
(Luk 13:20-21)

³³ Ma kêsôm biñgôlinj tau ñatenj gêdên êsêac gebe "Gamênj undambêña kêtôm jist, awê
 teñ kêkôc mênkêgalunj gêwiñ polom kêsêp suc têtêac e gêjam aucgenj."

Jesu kêsôm biñ kêtü biñgôlinj ñamña
(Mar 4:33-34)

³⁴ Biñ samob tonañ Jesu gêjam kêtü biñgôlinjenj gêdên lau ma kêsôm biñ teñ gêc awê
 atom, kêsôm kêtü biñgôlinjenj, ³⁵ gebe propetenê biñdêm tonec êtu tônj gebe
 "Aê gabe jaña aoc êtu biñgôlinjña,

aê gabe jaôn biñ sa, tañ kêsij tau
gêc lêlôm gêdêñ Anôtô kêkêñ nom
e mênghêdêñ galoc.”

Jesu gêwa biñgôliñ waônña sa

³⁶ Go kêkêñ lau tonañ sêja ma kêsô andu gêja. Ma nê ñacsenomi dêdêñ eñ jasêsôm gebe “Ôwa biñ waôn kêsêp kômña nañ ñam sa êndêñ aêac acgom.” ³⁷ Tec eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Ñac, tañ kêpalip ñawê ñajam nañ, ñamalacnê Latu. ³⁸ Kôm kêtôm nom, ma ñawê ñajam kêtôm gamêñ undambêña tau ñaawêlatu, go waôn kêtôm ñac sec nê latui. ³⁹ Ma ñacjo, tañ kêpalip waôn nañ Sadañ. Noc sêsêpña kêtôm nom ñabêc ñamuña. Ma sêsapwaga tau añela. ⁴⁰ Kêtôm sejoñ waôn nasêmboa êpi ja êna, ma êndêñ bêc ñamuña oc sênghôm amboac tonañ. ⁴¹ ñamalacnê Latu êkêñ nê añela sêna sejoñ lau kalomtêna to secwaga samob aña ênê gamêñ sa, ⁴² ma sêmbaliñ êsêac sêsêp gamêñ, tañ ja ñawaô kêlakoc sêna, natêtañ ma luñluñ êkôsij tau. ⁴³ Ma lau gêdêñ nêñ ñawê êpoa lasê amboac oc aña Tamerjinê gamêñ. ñac teñ nê tañasuj embe ênêc, nañ êñômañ.

Biñgôliñ awa gêc kômña

⁴⁴ “Gamêñ undambêña kêtôm awa, tañ ñac teñ kêsij ôkwi gêc kôm e ñac teñ kêtap sa ma kêsuj auc kêtiam ma totêtac ñajamgeñ gêja, jakêkêñ nê gêñ samob lau sêjam ôli, go jagêjam ôli kôm tau.

Biñgôliñ kêkômña

⁴⁵ “Ma teñ gêwiñ gebe Gamêñ undambêña kêtôm ñac-kêtulu-gêñwaga teñ gesom kêkôm ñajam-ñajam gêmoa ⁴⁶ e kêtap kêkôm mata êjam teñ sa, go gêja ma kêkêñ nê gêñ samob lau sêjam ôli, go jagêjam ôli gêñ tau.

Biñgôliñ wasañña

⁴⁷ “Ma teñ gêwiñ gebe Gamêñ undambêña kêtôm wasañ, tañ sêkêñ kêsêp gwêc ma gêñ tokaiñ-tokaiñ sêwê ⁴⁸ e toñoma, go sê sa kêpi bau gêja jasênghôn sic ma sêjaliñ i ñajamgeñ sa kêsêp laclu, ma sec nañ sêbaliñ sij. ⁴⁹ Êndêñ nom ñabêc ñamuña nañ, oc amboac tonanğeñ. Añela oc sêsa sêmêñ ma sêjaliñ lau sec aña lau gêdêñ nêñ sa ⁵⁰ ma sêmbaliñ êsêac sêsêp gamêñ ja ñawaô kêlakocña sêna. Aña tônê oc tetañ ma luñluñ êkôsij tau.

Awa wakuc to langwa

⁵¹ “Amacnêm kauc kêsâ kêpi biñ samob tonañ ñai me masi.” Ma êsêac sêlôc sebe “Aec.” ⁵² Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Kêtu tonañña biñsutau samob, tañ sênô biñ gamêñ undambêña katu tôn nañ, têtôm andu ñatau teñ, nañ gê nê gêñ wakuc to langwa sa aña nê awa ñalêlôm.”

Jesunê lau têtij eñ aña Nasaret

(Mar 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jesu gêjac mata biñgôliñ tonañ ñai su, go gêdi sa aña tonañ. ⁵⁴ Jagêô lasê nê malacmôkê ma kêdôn êsêac gêmoa nêñ lôm e têtakê ñanô ma sêsôm gebe “Ñac tonec kêkôc kauc to gêñtalô nec aña ondoc. ⁵⁵ Eñ tonec kamunda latu me masi. Sêsam eñ têna sebe Maria me. Ma lasii Jakobo agêc Josep ma Simon agêc Juda me. ⁵⁶ Ma luio samob sêmoa sêwiñ aêac atom me. Ma eñ kêkôc gêñ samob tônê ñai aña ondoc.” ⁵⁷ Ma têtû môsi eñ. Tec Jesu kasôm gêdêñ êsêac gebe “Lau gamêñ teñ tetoc propete teñ sa kwalec atom, tau nê malacmôkê to nê laugeñ tec sêmbu eñ.” ⁵⁸ Ma eñ gêgom gêñtalô taêsam aña tonañ atom gebe sêkêñ gêwiñ atom. * êsêp ewin gebe polom esuj êtu kapôên. Jist ñañaclai ênam polom samucgeñ auc.

14

Ñackêsagu Joañ gêmac endu

(Mar 6:14-29; Luk 9:7-9)

* 13:58: Bômbôm embe sêpac nañ polom, go sêkêñ gêñ tau

¹ Gêdênj tèm tonañ kinj Herodo gênô Jesu ñawae ² ma kêsôm gêdênj nê sakinwaga gebe “Enj tonec ñackêsagu Joañ. Enj gêdi sa anja ñacmatênênj, tec ñaclai kêpoa kêpi enj.”

³ Gebe Herodo kêjatu gebe sêkôc Joañ tònj ma sênsô enj tònj nasêkênj enj êngônj kapoacwalô kêtû têwa Pilip nê awê Herodiana, ⁴ gebe Joañ kêsôm gêdênj enj gebe “Gôjam awê tonañ tec keso.” ⁵ Ma têtac kêkac Herodo gebe ênac enj êndu, mago kêtêc lau gebe sêlic Joañ kêtôm propete.

⁶ Gêdênj tanj Herodo taê gêjam nê bêc têna kêkôc enja nanj, Herodia latuo jakêtê wê gêmôa êsêac to nê ñaclenj ñalêlôm. Herodo gêlic e têtac ñajam kêsa, ⁷ tec kêtôc lêma ma kêsôm gebe “Gênj tanj otenj nanj, oc jakênj êndênj aôm.” ⁸ Ma têna kêsôm binj kêsêp latuo têtac, tec kêsôm gebe “Ôkênj ñackêsagu Joañ môkêapac êsêp laclu tenj êndênj aê anja tonec.” ⁹ Kinjê ñalêlôm ñawapac kêsa, tagenj kêtû kêtôc lêma ñaclenj sêlic sunja, tec kêjatu gebe sêkênj, ¹⁰ ma kêsakinj jadêdim Joañ gêsutêkwa gêngic anja kapoacwalô. ¹¹ Ma sêkênj môkêapac kêsêp laclu tenj mênjsêkênj gêdênj ñapalêo, ma kêkôc gêdênj têna gêja. ¹² Ma Joañ nê ñacsenomi mênjsêkôc ênê ñawêlêlanj su jasêsunj ma jasêsôm ñawae gêdênj Jesu.

Jesu gêlôm lau 5,000

(Mar 6:30-44; Luk 9:10-17; Joañ 6:1-14)

¹³ Jesu gênô Joañ gêmâc êndu ñawae e kêtainj tau su anja gamênj tonañ jakêpi wanj ma gêja gebe êmoa nê ñasawa tenj tauja. Ma lau sênô ñawae tec sêlêlênj anja nênj malac têdaguc enj sêja. ¹⁴ Jesu jakêsô bau ma gêlic lau topom-topom tau, tec taê walô êsêac ma gêgôm êsêacnênj gêmâc ñajam kêsa.

¹⁵ Oc jagêjam kwalam, tec nê ñacsenomi dêdênj enj jasêsôm gebe “Gamênj tonec gamênj sawa ma oc gêja su. Amboac tonañ ôkênj lau sêc êlinj-êlinj têtôm malacgenj nasênâm ôli nênj mo.” ¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Oc sêc sêna atom, amac taôm akênj gênj êsêac sêninj.” ¹⁷ Go êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Aêacma gênj gêc tonec atom polom lemenj tenj to i luagêcgenj tec gêc.” ¹⁸ Ma enj kêsôm gebe “Akôc gênj tau andênj aê amênj.” ¹⁹ Tec kêjatu lau tau gebe sênjgônj sic sênjgônj gêgwanj, ma kêkôc polom lemenj tenj to i luagêc tau sa mênjmata gedec undambê ma gêjam danje, go kêpô kêkôc ma kêkênj polom gêdênj nê ñacsenomi jasêjac sam gêdênj lau. ²⁰ Samob senj e gêoc êsêac tònj, go sejonj ñapopoc sa kêsêp gadob 12 e mênjgêc. ²¹ Ma êsêac, tanj senj gênj tau nanj, ñacwaga amboac 5,000, ma sêsa lauo to ñapalê sa sêwinj atom.

Jesu kêsêlênj gêmôa ñadembom ñaô

(Mar 6:45-52; Joañ 6:15-21)

²² Ma Jesu kêkac nê ñacsenomi gacgenj sêpi wanj sêmunj enj sêna ñamakenj ônênja ma enj tau êmoa e êkênj lau sêna acgom. ²³ Enj kêkênj lau tau sêja ma taugenj kêpi lôc gêja gebe etenj mec. Oc jakêsêp su ma enj taugenj gêmôa nê tônê. ²⁴ Wanj kêsa e jakêkô ñalunjenj ma dembom kêpônj êsêac secanô gebe mu kêpuc êsêac tònj. ²⁵ Talec kêtanj, go Jesu kêsêlênj gêmôa dembom ñaôgenj kêsa gêdênj êsêac gêja. ²⁶ Ñacsenomi sêlic enj kêsêlênj gêmôa ñadembom ñaôgenj e têtakê ma sêsôm gebe “Joe, balôm tenj.” Tec têtêc e sêwakic. ²⁷ Go Jesu awa kêsa sebenj ma kêsôm gebe “Têmtac êpa su, aê tau tonec, atêc taôm atom.” ²⁸ Tec Petere gêjô enj awa gebe “Apômtau, embe aôm tau tonañ, nanj ôsôm ma jamoa bu ñaô jandênj aôm jawac.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Ômôênj.” Go Petere anja wanj kêsêp kêsêlênj gêmôa bu ñaô gêdênj Jesu gêja. ³⁰ Mago enj gêlic mu ñasênôm ma kêtakê e kêka tau su ma gêmôêc gebe “Apômtau, ôkam aê sa.” ³¹ Tec Jesu kêmetôc lêma ôb tagenj jakêkam enj ma kêsôm gêdênj enj gebe “O aôm ñac, kôkênj gêwinj kwalec, kêtû asagenja nê ñalêlôm gêja lu.” ³² Agêc jasêpi wanj ma mu kêtû malô. ³³ Ma êsêac, tanj sênjgônj wanj nanj, sêpônj aenjudic dêdênj enj ma sêsôm gebe “Anôtônê Latu aôm binjanôgoc.”

Jesu gêgôm gêmâc ôlinj ñajam kêsa anja Genesaret

(Mar 6:53-56)

³⁴ Ma sêja e sêpi bau anja Genesaret. ³⁵ Ma gêdênj tanj lau gamênj tonañja sêjala enj nanj, sêkênj binj kêtôm nênj malac ñamagênja samob gêja, go sejonj lau samob, tanj gênj gêgôm

êsêac nañ, dêdênj eñ sêja ³⁶ ma teterj eñ gebe sêmoasac ênê ñakwê ñataligenj. Tec samob, tañ sêmoasac nañ, ôlij ñajam kêsa.

15

Lau ñanô nêj mêtê

(Mar 7:1-13)

¹ Gêdênj tonañ Parisai to biñsutau anğa Jerusalem dêdênj Jesu sêja ma têtû kênac eñ gebe ² “Amboac ondoc, nê m ñacseñomi sêgêli lau ñanô nêj biñ ma sebe sêniñ gêj, nañ sêkwasiñ lemeñ atom.” ³ Tec eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Ma amac taôm gêdênj tañ amasañ nê m ñagôlij lañgwa nañ, aseñ Anôtônê biñsu gêwiñ. ⁴ Anôtô gêjac jatu gebe ‘Otoc tamam agêc tênâ sa, ma teñ embe êpuc boa tama me têna, nañ senseñ eñ su ênaña.’ ⁵ Mago amac asôm gebe ñac tañ êsôm êndênj tama me têna gebe ‘Aôm taêm kêka ñoc gêj, mago gabe jakênj êtu da,’ ⁶ ñac tonañ embe etoc tama agêc têna sa atom, oc naêndênj. Tec agôm nê m ñagôlij lañgwa ñanô kêsa ma aseñ Anôtônê biñ su. ⁷ Dansañtêna, Jesaia geoc biñ tonec lasê jagadênjgeñ kêpi amac gebe ⁸ Anôtô kêsôm gebe

‘Lau tonec tetoc aê sa ña gêdonôlicgêj,
ma nêj ñalêlôm gêmôa jaêc aê.

⁹ Êsêac sêjam sakiñ aê kwalec,
gebe biñsu, tañ têtônj nañ,
ñamalacnêj biñ ñaômageñ.’ ”

Gêj tañ gêgôm ñamalac kêtu sêc

(Mar 7:14-23)

¹⁰ Go Jesu gêmôêc lau dêdênj eñ sêja ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Anô biñ ma nê m kauc êsa. ¹¹ Gêj tañ kêsô awasuñ nañ, oc êngôm ñamalac êtu sec atom, tageñ gêj tañ kêsa awasuñ, tonañ tec êngôm ñamalac êtu sec.”

¹² Go nê ñacseñomi jasêsôm gêdênj eñ gebe “Parisai tau sêño biñ tonañ e gêli nêj ñalêlôm sa, nê kôjalagac me.” ¹³ Tec Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Gêj samob, tañ Tamoc undambêña kêsê atom nañ, oc êjô sa. ¹⁴ Andec êsêac, êsêac matenpec, tañ sêwê matenpec. Matapec teñ embe êwê matapec teñ, nañ oc agêc lulugeñ sêu tauñ sêsêp sê sêna.” ¹⁵ Ma Petere gêjô eñ awa ma kêsôm gebe “Ôwa biñgôlij tonec ñam sa êndênj aêac acgom.” ¹⁶ Tec Jesu kêsôm gebe “Ma amac tonec amboac ondoc, nê m kauc kêsa atom tageñ atom êsêac me. ¹⁷ Ajala atom me. Gêj samob, tañ êsô awemuñ nañ, oc êsêp ñatêtac ma tau êtaiñ su êna. ¹⁸ Ma gêj samob, tañ kapi anğa ñalêlôm mênjkêsa awemuñ, tonañ tec oc êngôm ñamalac êtu sec. ¹⁹ Gebe gêj tonec anğa ñalêlôm kêpi gêmênj gebe Taên gêjam sec, sêjac ñamalac êndu, dêdim sêmôcwalô gêogic, sêgôm gêj mockaiño to mockaiña, geñgeñ, biñ gêga ma biñ alôb-alôb. ²⁰ Gêj tonañ ñai tec gêgôm ñamalac kêtu sec. Mago embe sêkwasiñ lemeñ atom ma sêniñ gêj, tonañ oc êngôm ñamalac êtu sec atom.”

Awê Kanaanja kêkênj gêwiñ ñajana

(Mar 7:24-30)

²¹ Jesu gêdi kêtaiñ taugenj anğa tonañ jagêô lasê gamênj Turu to Sidonja. ²² Ma gêdênj tonañ awê Kanaanja teñ anğa gamênj tonañ mênjgêmôêc gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aê. Aênoc latuco ñalau sec teñ kêlêsu eñ.” ²³ Mago Jesu gêjô ênê biñ teñ atom. Ma nê ñacseñomi dêdênj eñ jateteñ eñ gebe “Ôkênj eñ ênâmanj, kêtañ-kêtañ kêdaguc aêac nec.” ²⁴ Eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Anôtô kêsakiñ aê gadênj gôlôac Israel taunjenj nêj domba gêbôm tec gamênj.” ²⁵ Ma awê tau kêpônj aduc gêdênj eñ ma kêsôm gebe “Apômtau, ônam aê sa.” ²⁶ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Embe takôc ñapalênênj mo su ma tambaliñ êndênj kêamlatu, oc ñajam atom.” ²⁷ Ma awê tau gêjô eñ awa gebe “Apômtau, kôsômgaç. Mago mo ñapopoc, tañ kêsêlô kêsêp nêj ñataunênj tebo ñalabu nañ, kêamlatu señgoc.” ²⁸ Go Jesu gêjô eñ awa gebe “O awê tau, aôm kôkênj gêwiñ ñajana. Amboac tonañ biñ, tañ koteñ nañ, êtu tônj.” Ma gêdênj ñasawa tonanjenj awê tau latuo ôli ñajam kêsa.

Jesu gëgôm lau taêsam ôlij najam kêsa

²⁹ Ma Jesu gëdi anga tonaj jagêô lasê bugêjactorj Galiliana, go kêpi lôc tej jakêpon tau sic gëngônj. ³⁰ Go lau topom-topom dëdëj enj sêja, naj sejoj nëj magij kësü, pulij, matenpec, awenmê ma gëmac tokainj-tokainj sëwiñ dëdëj enj sêja jatetoc êsêac sêc enj a-mña, ma gëgôm êsêac najam kêsa. ³¹ Lau sêlic awenmê sêsôm biñ to pulij ôlij najam kêsa, ma magij kësü sêsêlëj to matenpec sêlic gamênj, tec sê taênj ma sêlambij Israelnênj Anôtô nanô.

*Jesu gêlôm lau 4,000**(Mar 8:1-10)*

³² Go Jesu gëmôc nê nacsejomi dëdëj enj jakêsôm gebe “Aê taêc walô lau tonec gebe sêmoa sëwiñ aê e bêc tëlêac samuc ma nëj gëj sëniñña masi, tec gabe jakênj êsêac tëntac sawagenj sêna atom gebe oc enkainj to lemej êmac anga intëna.” ³³ Ma nacsejomi sêsôm gëdëj enj gebe “Aêac tamoa gamênj sawa nec, oc takôc polom taêsam anga ondoc gebe lau tonec sëniñj êtôm êsêac.” ³⁴ Tec Jesu këtü kënac êsêac gebe “Amacnëm polom tendocgeñ gëc.” Ma êsêac sêsôm gebe “7 to i palê najêdô.” ³⁵ Go kêsôm lau sëngônj sic sëngônj nom. ³⁶ Ma kêkôc polom 7 to i tonaj sa ma gëjam danje, go kêpô kêkôc ma kêkênj gëdëj nacsejomi, go nacsejomi sêjac sam gëdëj lau. ³⁷ Êsêac samob señ e gëoc êsêac tôj ma sejoj najopoc sa kêsêp gadob 7 e mëngëc. ³⁸ Ma êsêac, taj señ gëj tau naj, najwaga 4,000, ma sêsa lauo to najalê sa sëwiñ atom.

³⁹ Enj kêkênj lau tau sêja acgom, go kêpi waj jagêô lasê gamênj Magadanña. * enaña nec atom. Êsêac sêkênj gëwiñ gebe êsêac embe sêmoasac lau samuc nëj gëj tej, go lau samuc nëj najêmui najêlômña elom êsêac, tec sêkwasiñ lemej gebe najêmui tau tonaj ênaña.

16

*Lau sêjatu gëjtalô**(Mar 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Ma Parisai to Sadukai dëdëj Jesu jasêlêtôm enj ma tetej enj gebe êtôc gëjtalô umdambëña tej êndëj êsêac sêlic. ² Tec enj gëjô êsêac awenj gebe “Êndëj êtula amac asôm gebe ‘Gëjac wëcdëlanj, oc gamênj najam.’” ³ Ma bêbêc asôm gebe ‘Gëjac wëcdëlanj ma gamênj këtüñ tau. Ocsalô gamênj oc êtu sec.’ Gamênj najpuc tec ajala, mago tëm to noc najabelo tec ajam kauc. ⁴ Gôlôac sec to mockainjña sëgôm mocsac gëjtalô, mago gëjtalô tej oc êndëj êsêac atom, gëjtalô Jonaña tageñ.” Go gëjam dëmôê êsêac gacgeñ sêkô ma gëc gëja.

*Parisai to Sadukai nëj jist**(Mar 8:14-21)*

⁵ Nacsejomi jasêsô najakenj ônëña ma sëlij polom siñ sêkôc gëwiñ atom. ⁶ Tec Jesu kêsôm gëdëj êsêac gebe “Alic ma ajop taôm najep êndëj Parisai to Sadukai nëj jist.” ⁷ Ma êsêac taênj gëjam gëc tauñña ma sêsôm gebe “Kec, aêac takôc polom gëwiñ atom, tec kêsôm biñ tonec.” ⁸ Ma Jesu kêjala ma kêsôm gebe “O amac, akênj gëwiñ kwalec, këtü agenña amac taêm gëjam gëc taômñagenj gebe akôc polom gëwiñ atom. ⁹ Nëm kauc kêsa atom tageñ me. Taêm gëjam polom lemej tengeñ, naj gëdëj lau 5,000 me masi. Ma ajoj najêdô-gêdô sa najgadob tendocgeñ. ¹⁰ Ma polom 7, naj gëdëj lau 4,000 naj amboac ondoc. Ajoj najêdô-gêdô sa najgadob tendocgeñ. ¹¹ Amboac ondoc nëm kauc kêsa atom gebe aê kasôm biñ kêpi polom gëdëj amac nec atom. Ajop taôm êndëj Parisai to Sadukai nëj jist.” ¹² Gëdëj tonaj nëj kauc kêsa gebe enj kêsôm biñ sejoj tauñña kêpi jist polomña atom, kêsôm kêpi Parisai to Sadukai nëj mêtê.

*Petere kêsôm Jesu naj**(Mar 8:27-30; Luk 9:18-21)*

* 15:39: Lau tonaj sekwasij lemej gebe najêmui dëmôêña

¹³ Jesu kêsâ gamêñ Kaisarea Pilipiña, go kêtû kênac gêdêñ nê ñacsenjomi gebe “Lau sêsam ñamalacnê Latu sebe asa.” ¹⁴ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Lau ñagêdô sebe ñackêsagu Joañ, ma ñagêdô sebe Elia, ma ñagêdô sebe Jeremia me propetenêñ teñ.” ¹⁵ Go gêjam kênac êsêac gebe “Ma amac nec asam aê abe asa.” ¹⁶ Go Simon Petere gêjô eñ awa gebe “Aôm Kilisi tau, Anôtô mata jali nê Latu aôm.” ¹⁷ Ma Jesu gêjô eñ awa gebe “Jona latu Simon, aê aoc êôc aôm gebe ñamalac teñ geoc biñ tonañ lasê gêdêñ aôm atom, Tamoc taugen, tañ gêngôn undambê nañ. ¹⁸ Ma aêgeñ mênjasôm êndêñ aôm gebe Petere, aôm poc teñ ma jansuñ ñoc gôlôac sa êsêp poc tonec naêkô, ma lamboam ñaçaclai êku tulu atom. ¹⁹ Aê jakêñ gamêñ undambêña ñaki êndêñ aôm gebe gêñ, tañ aôm ôi tôn aña nom nañ, oc si tôn aña undambê ma gêñ, tañ aôm ônac pêla aña nom nañ, oc sênac pêla aña undambê.” ²⁰ Go gêjam ñacsenjomi awen aoc gebe sêsôm eñ wae Kilisiña lasê êndêñ lau teñ atom.

Kilisi geoc êmac êndu to êndi sanja lasê

(Mar 8:31-9:1; Luk 8:22-27)

²¹ Gêdêñ tonañ Jesu geoc lasê gêdêñ nê ñacsenjomi kêtû ñamata gebe “Aê oc jana Jerusalem ma laumata to dabuñsêga ma biñsutau sêkêñ ñandañ taêsam êndêñ aê ma sênac aê êndu e ñabêc êtu têlêac, go jandi sa matoc jali êsa êtiam.” ²² Tec Petere gê eñ jakêsôm eñ gebe “Apômtau, Anôtô êkô biñ tonañ aoc. Biñ amboac tonañ êtap aôm sa atommañ.” ²³ Tec Jesu kêsâ tau ôkwi jakêsôm gêdêñ Petere gebe “Sadañ, ôkôc taôm sa naôkô jaêc, aôm gôwa lakô aê. Aôm taêm gêjam biñ Anôtôña atom, taêm gêjam biñ ñamalacñagen.”

²⁴ Go Jesu kêsôm gêdêñ nê ñacsenjomi gebe “Ñac teñ embe taê ênam gebe êsap aê tôn, nañ ênac kapoac tau ma êôc nê kakesotau êndañguc aê, ²⁵ gebe ñac teñ embe êngôm mocsac gebe êmoa mata jali, nañ oc êmac êndu. Ma teñ embe êmac êndu êtu aêña, nañ oc êngôn mata jali. ²⁶ Ñac teñ embe ênsôb gêñ nomña samob sa êtu ênê gêñ, mago êjaiñ katu, oc ênam eñ sa me masi. Oc ênam eñ sa atom. Ñamalac oc ênac da katu ña asagen. ²⁷ Gebe ñamalacnê Latu oc êmêñ to Tamanê ñasawi ma nê añela oc sêwiñ, ma êkêñ ñagêjô êndêñ ñamalac samob êndêñ-êndêñgeñ êtôm gêñ, tañ êsêac tau ñ sêgôm. ²⁸ Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêac tec sêkô nec nêñ ñagêdô oc sêmac êndu atomgeñ, e sêlic ñamalacnê Latu tonê gôliñ êmêñ acgom.” * kêpi jist. Jist êtôm gebe polom samucgrñ aoc (alic Mat 13:33) ma Parisai to Sadukai nêñ mêtê êtôm gebe ênam launêñ ñalêlôm aoc amboac tonañgeñ. †

17

Jesu ôli kaiñ têñ kêsâ

(Mar 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Bêc 6 gêjaña acgom, go Jesu kêkôc Petere ma Jakobo agêc lasi Joañ sêwiñ eñ. Eñ gêwê êsêac sêpi lôc ñatêpôbê baliñ teñ sêja gebe nasêmoa tauña. ² Ma sêlic eñ ôli kêpô tau ôkwi e lañdanô kêpô gamêñ amboac oc, ma nê ñakwê ñawasi ñaeb ñaôma. ³ Go sêlic Mose agêc Elia seoc tauñ lasê dêdêñ êsêac ma sêjam biñgalôm sêwiñ eñ. ⁴ Tec Petere gêôc awa sa ma kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau, ñajam gebe tamoa gamêñ tonec. Embe ôsôm, go janam bec têlêac aña tonec, aômnmê teñ ma Mosenê teñ ma Elianê teñ.” ⁵ Kêsôm biñ tonañ gêmôa ma sêlic tao toñawê teñ gêjam ajuñ êsêac, go awa teñ kêsâ aña tao kêsôm gebe “Aêñoc Latuc, tañ têtac gêwiñ eñ ma galic eñ ñajam nañ tonec. Akêñ tañem eñ.” ⁶ Ñacsenjomi sêñô e sêu tauñ jasêc ma têtêc tauñ ñanô. ⁷ Go Jesu kêsâ jakêmoasac êsêac ma kêsôm gebe “Andi sa ma atêc taôm atom.” ⁸ Ma gêdêñ tañ sêôc mateñanô sa nañ, sêlic teñ atom, Jesu taugen.

⁹ Êsêac sêsêp aña lôc sêmoa ma Jesu gêjac jao êsêac gebe “Asôm gêñ kaiñ teñ, tañ amac alic nañ, êndêñ ñac teñ atom e ñamalacnê Latu êndi sa aña ñacmatênêñ su acgom.”

* 16:28: Apômtau gêjam dôn Parisai to Sadukai nêñ mêtê † 16:28: Ñaê Petere ñam be poc. (Alic Joañ 1 42)

¹⁰ Go nacsenjomi têtü kênac enj gebe “Amboac ondoci, bijsutau sêsôm sebe Elia êmênj êmuñ acgom.” ¹¹ Tec enj gêjô êsêac awenj gebe “Elia oc êmênj ma êsa gênj samob njanô sa êtiam. ¹² Mago aê jasôm êndênj amac gebe Elia tec gêmênj su, ma sêjala enj atom, ma têtü kasec enj kêtôm taênj gêjam. Ma ñamalacnê Latu oc êtap njanan sa anja êsêacnênj amboac tonanjen.” ¹³ Gêdênj tonanjen nacsenjominênj kauc kêsä gebe biñ, tanjen enj kêsôm gêdênj êsêac nanjen, kêsôm kêpi ñackêsägu Joanjen.

Jesu gêgôm ñapalê tonjalau sec ôli ñajam kêsä

(Mar 9:14-29; Luk 9:37-43)

¹⁴ Ac sêmênj e sêo lasê dêdênj lau, ma ñac tenjen kêsä gêdênj Jesu jakêpônjen aduc gêdênjen enj ¹⁵ ma kêsôm gebe “Apômtau, taêm walô ñoc latuc, tê meloc kêtê enj ma gêmoa jageo njanô, tec gêu tau kêpi ja to kêsêp bu kêtü dim taêsäm. ¹⁶ Aê kakôc enj gadênjen nêm nacsenjomi gamênjen, mago têtôm gebe sênjgôm enj ôli ñajam êsa atom.” ¹⁷ Tec Jesu gêjô enj awa gebe “O amac akênjgêwiñ-atom to laukesowaga, aê jamoa jawiñ amac e êndênjen ondoci, ma jaôc amacnêm biñ e êndênjen ondocijen. Akôc ñapalê andênjen aê amênjen.” ¹⁸ Jesu gec biñ njalau sec e kêsä anja ênê gêja, ma gêdênjen ñasawa tonanjenjen ñapalê tau ôli ñajam kêsä.

¹⁹ Go nacsenjomi dêdênjen Jesu sêja sêkô tauñña ma sêsôm gebe “Amboac ondoci tec aêac atôm gebe atinjen njalau tonanjen atom.” ²⁰ Enjen kêsôm gêdênjen êsêac gebe “Kêtü amac akênjen gêwiñ kwalecña. Biñjanô, aê jasôm êndênjen amac gebe Amac embe nêm akênjen êwiñ êtôm gêmêc ñamatu tagerjen ênêc, ma asôm êndênjen lôc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa anja tonec naôkô ônênja’ oc êmbuc tau sa êna, ma anjgôm gênjen tenjen eselop sa atom. ²¹ [Ñalau amboac tonanjen ñai oc tauñjen sêsä ñagaô sêna atom, tatejen mec to tanam dabunjen mogenjen, go êtôm.]”

Jesu geoc êmac êndu to êndi saña lasê kêtü luagêcña

(Mar 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Ac sêsêlênjen sêmoa Galilaia ma Jesu kêsôm gêdênjen êsêac gebe “Kêdabiñjen gebe sêkênjen ñamalacnê Latu êndênjen ñamalac lemenjen êna ²³ nasênac enjen êndu e bêc êtü têlêac, go êndi sa êtiam.” Ma nacsenjominênjen ñalêlôm ñawapac kêsä njanô.

Biñ takis lôm dabunjen

²⁴ Ac jasêo lasê Kapanaum ma lau, tanjen sêjac takis lôm dabunjen sa nanjen, dêdênjen Petere jasêsôm gebe “Amacnêm mêtêmôkê oc êkênjen takis me masi.” ²⁵ Tec enj gêlôc gebe “Aec.” Ma gêdênjen tanjen Petere kêpi andu gêja nanjen, Jesu sep tagerjen kêsôm gêdênjen enjen gebe “Simon, aôm gobe amboac ondoci. Kij nomña nanjen sêkôc awa to takis anja asa nê, anja tauñjen latunjenjen me anja lau jaba nênjen.” ²⁶ Ma Petere kêsôm gebe “Anja lau jaba nênjen.” Tec Jesu kêsôm gêdênjen enjen gebe “Amboac tonanjen ma êsêac tauñjen latunjen oc gacgerjen sêmoa. ²⁷ Mago aêac dabe danjgôm êsêac sêli awenjen sa atom. Amboac tonanjen ôna bu tau nawenjen i ma ôkôc i ñamatanajen, tanjen ôjac nanjen, ôña awasunjen, go ôtap mone tau ñatenjen sa, ma ôkôc naôkênjen êndênjen êsêac êtü aêagêc lemenjen.”

18

Asa êtü ñac kapôênjen

(Mar 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Gêdênjen ñasawa tonanjenjen nacsenjomi dêdênjen. Jesu sêja ma sêsôm gebe “Asa oc êtü ñac towae êlêlêc anja gamênjen undambênja.” ² Tec enjen gêmôêc ñapalê saunjen tenjen mênjketoci enjen kêkô êsêac ñalunjenjen ³ ma kêsôm gebe “Biñjanô, aê jasôm êndênjen amac gebe Amac embe akac taôm ôkwi ma atôm ñapalê atom, oc asô gamênjen undambênja ana atomanô. ⁴ ñac tanjen kêkôninjen tau kêtôm ñapalê tonec nanjen, kêtü ñac towae kêlêlêc anja gamênjen undambênja. ⁵ Ma tenjen embe êkôc ñapalê tenjen amboac tonec sa êtü ñoc ñaênja, oc êkôc aê sa.

Tatim lau atom

(Mar 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Ñac tej, embe êtim lau sauñ, tañ sêkên gêwiñ aêña nañ nêñ tej e êtu sec, nañ lau oc sêwa poctêmui sa eñ gêsutêkwa ma sêmbaliñ eñ êsêp gwêc gêdimbobsêga êna, go ñajam. ⁷ Ojae êsêac kalomtênâmêñ. Biñkalom oc êsa, mago ojae ñackalomma.

⁸ “Lêmam me amkaiñ embe êtim aôm gebe ôñgôm sec, nañ ôndim su ma ômbaliñ siñ. Ôñgôn matam jali amboac puliñ me magi kêsû nañ, ñajam êlêlêc sembaliñ aôm lêmam to amkaiñ samucgeñ ôsêp ja, tañ kêsû gederñ tongeñña ôna nañ su. ⁹ Ma matamanô embe êtim aôm gebe ôñgôm sec, nañ ôkip sa ma ômbaliñ siñ, ômoa matam jali tomatamanô makeñgeñ nañ, ñajam êlêlêc sêmbaliñ aôm tomatamanô lulu ôsêp ja kêlakoc ñalamboam ñakêlêndiñ ôna nañ su.

Biñ gôliñ domba gêlaja
(Luk 15:3-7)

¹⁰ “Alic taôm gebe ambu êsêac lau sauñ tonec nêñ tej atom. Aê jasôm êndêñ amac gebe Êsêacnêñ añela, tañ sêmoa undambê nañ, sêlic Tamoc, tañ gêmôa undambê nañ, lañôanô ñapañ. ¹¹ [Gebe ñamalacnê Latu gêmêñ gebe ênam gêñgebeñ sa.]

¹² “Amac abe amboac ondoci. Ñac tej embe nê domba 100. sêmoa e ñateñ êmbôm, oc endec 99, nañ sêmoa lôc ma naensom gêbôm tonañ atom me. ¹³ Aê jasôm biññanôgeñ endêñ amac gebe Embe êtap sa, oc êtu samuc gêñ tau ñanô êlêlêc 99, tañ sêbom atom nañ su. ¹⁴ Amboac tonañ tec Tamoc, tañ gêmôa undambê nañ, gebe êsêac sauñ tecenec nêñ tej ênaña atom.

Lasitêwai tobiñ keso
(Luk 17:3)

¹⁵ “Lasim embe êñgôm sec, go ôna e agêc taômgeñ lañômanô êpi tageñ ma ômêtôc eñ. Embe êkêñ taña aôm, go ambiñ taôm tôn lasitêwaiña êtiam. ¹⁶ Ma embe êkêñ taña aôm atom, nañ ôkôc ñac tej me luagêc sêwiñ aôm acgom, gebe ‘ñac luagêc me têlêac, tañ sêñô biñ sêwiñ nañ, sêpuc biñ tau tôn amboac tonañ.’ ¹⁷ Embe êkêñ taña Êsêac tonañ atom, nañ ôsôm êndêñ gôlôac. Ma embe êkêñ taña gôlôac atom, nañ ôlic eñ amboac ñac samuc me telon tej.

Dai biñ tôn to tanac pêla biñ

¹⁸ “Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Gêñ, tañ amac ai tôn aña nom nañ, Anôtô i tôn aña undambê, ma gêñ, tañ amac anac pêla aña nom nañ, Anôtô ênac pêla aña undambê. ¹⁹ “Ma jasôm tej êndêñ amac êwiñ gebe Amacnêñ luagêc embe nêñ ñalêlôm tageñ aña nom êtu gêñ samob, tañ abe aterñ nañña, Tamoc tañ gêmôa undambê nañ, êñgôm ñanô êsa êndêñ amagêc. ²⁰ Gebe gamêñ-gamêñ samob, tañ luagêc me têlêac sêpi tageñ kêtû ñoc ñaêña, tê gêñgôn êsêac ñaluñ.”

Biñgôliñ kêpi sakiñwaga, tañ kêsuc biñ ôkwi atom

²¹ Go Petere kêsû jakêtu kênac Jesu gebe “Apômtau, lasic embe êñgôm sec êndêñ aê, oc jasuc ôkwi êtu dim tendocgeñ. Êtu dim 7 oc êtôm me masi.” ²² Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê jasôm êndêñ aôm gebe êtu dim 7 geñ atom, 70 e êtu dim 7 acgom. ²³ Kêtû tonañña gamêñ undambêña kêtôm kiñ tej, tañ gebe nê sakiñwaga sêwa ênê awa ñabiñ sa êndêñ eñ. ²⁴ Gêgôm gêjac m gêmôa ma sêkôc ñac tej, tañ nê têt kêtôm gold totalu milion samuc tej gêc nañ, dêdêñ eñ sêja. ²⁵ Ma ñac tonañ nê gêñ gebe êjô têtña gêc atom, tec ñatau kêjatu gebe sêkêñ êsêagêc nê awê to nêñ gôlôac ma nêñ waba samob lau sênâm ôli, ma ñaôli tau êjô ênê têt. ²⁶ Tec sakiñwaga kêpôn aduc ma keteñ nê ñatau gebe ‘Ôê aêñoc biñ tôn ma aê janac nêñ têt samob e êmbacnê.’ ²⁷ Amboac tonañ apômtau taê walô ñac tonañ, tec kêgaboac eñ su ma kêsuc têt tau ôkwi gêwiñ.

²⁸ “Sakiñwaga tau kêsû gêja e gêdac nê ñac tej, tañ sêjam kôm sêwiñ tauñ nañ. Ñac tonañ nê têt denari 100 gêc eñña. Tec kêkam eñ têt gêgiñ eñ ma kêsôm gebe ‘Ônac ñoc têt.’ ²⁹ Ma nê ñac tonañ gêu tau ma keteñ eñ gebe ‘Ôê ñoc biñ têt, ma aê janac nêñ têt e êmbacnê.’ ³⁰ Mago eñ gedec jakêbaliñ eñ kêsêp kapoacwalô gebe ênac ênê têt e êmbacnê. ³¹ Tec nê lau, tañ sêjam kôm sêwiñ tauñ nañ, sêlic gêñ tonañ e têtac kêbôli

auc, tec sêja sêsôm biñ tonec lasê samob gêdên nêñ natau. ³² Go nê natau gêmôêc eñ ma kêsôm gêdên eñ gebe 'Aôm sakinwaga sec, aê kasuc aômnêm tôp samob ôkwi kêtú koterj aêña. ³³ Aê tec taêc walô aôm, ma aôm gobe taêm walô nêñ nac amboac tonañ atom me.' ³⁴ Ma nê natau têtac nandan sec ma kêkên eñ gêdên gejobwaga kapoacwalôña gebe sêlênsu eñ e ênac ênê tôp samob su. ³⁵ Ma amac embe asuc lasiminên biñ ôkwi tonêm ñalêlômgerj atom, go Tamoc undambêña êñgôm amac amboac tonañgerj." *

19

Bij sêmôcwalôña

(Mar 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Jesu gêjac mata biñ tônê su acgom, go gêdi anga Galilaia ma kêsêlên e gêo lasê Judaia ñagamên, tañ gêc Jordan ñamakerj ôñêña. ² Ma lau topom-topom têtadaguc eñ jagêgôm êsêac ñajam kêsa anga tônê.

³ Ma Parisai ñagêdô dêdên eñ sêja sebe sêlêtôm eñ ma sêsôm gebe "Ñac teñ embe êwi nê awê siñ êtu biñ gêga teñña paliñ-paliñgerj, oc êtôm me masi." ⁴ Tec eñ gêjô êsêac awerj gebe "Gêdên andanjerj ñac-kêkên-gênwaga kêkên awêlu ñac, nañ asam atom me. ⁵ Anôtô kêsôm gebe 'Amboac tonañ ñac oc êwi tama agêc têna siñ êsap nê awê tôñ, ma agêc lulu têtú ñanô tagerj,' ⁶ ma agêc têtôm gên luagêc êtiam atom, têtôm ñanô tagerj. Gên tañ Anôtô kêkên kékwa tau nañ, ñamalac teñ êkac su atom." ⁷ Go Parisai sêsôm gêdên eñ gebe "Ma kêtú asagenña Mose kêtatu gebe sêkên papia sêwi awê siñña acgom, go sêwi eñ siñ." ⁸ Jesu gêjô êsêac awerj gebe "Mose gêlôc gêdên amac gebe awi nêñ lauo siñ kêtú nêñ kauc ñadaniña. Mago gêdên andanjerj nañ amboac tonañ atom. ⁹ Tec aê jasôm êndên amac gebe ñac teñ embe nê awê êsêlên mockaiñña atom, mago êwi eñ siñ ma ênam awê teñ, nañ oc êñgôm biñ sêjam tauñña popoc."

¹⁰ Go nê ñacseñomi sêsôm gêdên eñ gebe "Embe lauo to ñac sêjam tauñ ñabiñ amboac tonañ, go sênam tauñ ñamoasiñ masi." ¹¹ Ma eñ kêsôm gêdên êsêac gebe "Lau samob oc nêñ kauc êsa êpi biñ tonañ atom, lau tañ Anôtô gêwa sa gêdên êsêac nanjerj. ¹² Lau ñagêdô sêmoa, tañ teneñi sêkôc êsêac têtôm gebe sênam awê atomña kwananjerj, ma ñagêdô ñamalac sêjam êsêac ôkwi gebe sênam awê atom, ma ñagêdô sêmoa, tañ sêjam awê atom kêtú gamên undambêña. Teñ embe êjala ñam, oc êjala."

Jesu gêjam mec ñapalê ñasec-ñasec

(Mar 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Ma sejoñ ñapalê dêdên Jesu sêja gebe êkên lêma ênsac êsêac to eteñ mec. Ma ñacseñomi sec biñ lau. ¹⁴ Mago Jesu kêsôm gebe "Andec, ma ñapalê dêndên aê sêmên. Akô êsêac auc atom, gebe lau tecenañ ñai têtú gamên undambêña natau." ¹⁵ Go kêkên lêma gêsac êsêac su ma gêdi anga tonañ gêja.

Ñacseñom tolêlôm

(Mar 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Ma ñac teñ gêdên eñ jakêtu kênac eñ gebe "Mêtmôkê, aê jangôm gên ñajam ondoc gebe jangôn matoc jali teñgerj." ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe "Amboac ondoc kêtú kênac aê kêtú gên ñajamña. ñac ñajam tagerjanô tê gêmôa. Embe taêm ênam gebe ôñgôn matam jali teñgerj, nañ ômansañ biñsu." ¹⁸ Eñ kêtú kênac gebe "Biñsu ondoc." Tec Jesu gêjô eñ awa gebe "Ônac ñamalac êndu atom. Ôñgôm gên mockaiño to mockaiñña atom. Ônam gerjerj atom. Ôñga biñ atom. ¹⁹ Otoc tamam agêc tênam sa ma têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm." ²⁰ ñacseñom tau kêsôm gêdên eñ gebe "Gên tonañ ñai samob kamasañ su, ma jangôm asagerj teñ êwiñ." ²¹ Jesu kêsôm gêdên eñ gebe "Embe taêm ênam gebe ômansañ taôm e ñapep sawa, go ôna naôkên nêñ waba samob lau sênam ôli ma ôkên ñaawa êndên lau ñalêlôm sawa, go nêñ awa oc ênêc undambê,

* 18:35: Denari tagerj kêtú kômwanên ñaôli bêc tagerjña.

ma ômôêj ôndanguc aê.”²² Æacsenjom tau gêjô biñ tonarj e nê ñalêlôm ñawapac ñanô ma kêsa gêja, gebe nê waba taêsam.

²³ Ma Jesu kêsôm gêdêj nê ñacsenjomi gebe “Biñjanô, aê jasôm êndêj amac gebe Æac tolêlôm embe êsô gamêj undambêja êna, oc êngôm elê mê.”²⁴ Ma jasôm êndêj amac êwiñ gebe Bôc kamele teñ oc êsêli êsô so ñalasê êna ñagaôgeñ êlêlêc ñac tolêlôm êsô Anôtônê gamêj ênaña su.”²⁵ Æacsenjomi sêjô biñ tonarj e têkakê ñanô ma têtû kênac gebe “Ai, amboac tonan asa oc ênam samuc.”²⁶ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Ïamalac oc têtôm gêj amboac tonarj atom, mago Anôtô oc êngôm gêj samob naêtôm.”

²⁷ Go Petere gêjô eñ awa gebe “Ôlic acgom, aêacmêj tec awi ma gêj samob siñ gêcña ma adaguc aôm nec. Oc akôc asageñ êjô.”²⁸ Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Biñjanô, aê jasôm êndêj amac, tec adaguc aê nec, gebe Êndêj tarj gêj samob êtu wakuc narj, Ïamalacnê Latu oc êngôn nê lêpônj ñawasi, ma amac oc arjônj lêpônj 12 amboac tonarj ma amêtôc Israelnêj gôlôacmôkê 12.”²⁹ Lau samob, tarj sêwi andu me lasitêwai me luñio me teneñi me tamerji me ñapalê me kôm siñ êtu aêja, oc sêkôc ñagêjô êtu dim 100 ma sêwê kaiñ sêngônj matenñ jali teñgeñ.³⁰ Ma lau ñamataña taêsam oc têtû ñamu, ma ñamu oc têtû ñamata.

20

Biñgôliñ ñapalê sêjam kôm wainña

¹ “Gamêj undambêja kêtôm kôm wainña ñatau teñ, narj bêbêc kanucgeñ gêja gebe eteñ kômwaga sênam ênê kôm wainña.² Eñ to kômwaga nêj biñ kêpi tageñ gebe têtap denari tageñ-tageñ sa êndêj oc teñ. Su, go kêsakiñ êsêac sêja ênê kôm wainña.³ Oc mêngic lauñ sa ma kêsa gêja e jagêlic lau ñagêdô tau sêkô malacluñ.⁴ Tec kêsôm gêdêj êsêac gebe ‘Ana kôm wainña êwiñmarj, oc janam ôli amac ñajam.’⁵ Tec Êsêac sêja. Go ocsalô to ocmata ma kêsa gêja kêtiam narj gêgôm amboac tonarjgeñ⁶ e oc kêpô sisi, gocgo kêsa gêja e gêdac ñagêdô sêkô ma kêsôm gêdêj êsêac gebe ‘Asageñ oc samuc tonec amac taôm akô tonec.’⁷ Êsêac sêsôm gêdêj eñ gebe ‘Ïac teñ keteñ aêac kêtû anam kômña atom.’ Tec kêsôm gêdêj êsêac gebe ‘Ana kôm wainña êwiñmarj.’

⁸ “Kêtula acgom, go kôm wainña ñatau kêsôm gêdêj nê gejobwaga gebe ‘Ômôêc kômwaga ma ôkêj nêj ñaôli êndêj êsêac, ônac m êndêj lau ñamuña ma êsêlêj e êndêj lau ñamata.’⁹ Tec lau, tarj sêmêj gêdêj oc kêpô sisi narj, sêkôc denari tageñ-tageñ kêtôm êsêacgeñ.¹⁰ Ma lau ñamataña sêmêj, tec seboc oc sêkôc êlêlêc, mago êsêac sêkôc denari tageñ-tageñ kêtôm êsêacgeñ amboac tonarj.¹¹ Ac sêkôc su acgom, go sêli aweñ sa gêdêj ñatau¹² ma sêsôm gebe ‘Lau ñamuña tonec sêjam kôm kêtôm ockatu ñasawa tageñ, mago gôjam ôli êsêac kêtôm aêac, tec aôc wapac to ñandarj oc samucgeñña nec.’¹³ Tec ñatau gêjô acnêj ñac teñ awa gebe ‘Ïacnec, aê gagôm aôm sec atom, taôm gôlôc kêtû denari tageñña gêdêj aê.¹⁴ Ôkôc nêj ñaôli sa ma ôêc ôna. Aê gabe jakêj ñac ñamuña tonec êkôc êtôm aôm.¹⁵ Gêj ñatau aê katôm gebe janjôm ñoc gêj êtôm taêc gêjamña nec atom me. Ma aôm amboac ondoc. Gôlic aê sec kêtû aê ñac wapômña me.’¹⁶ Amboac tonarj tec lau ñamu têtû ñamata, ma ñamata têtû ñamu.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi saña Iasê kêtû têlêacña

(Mar 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Ma gêdêj tarj Jesu gebe êpi Jerusalem êna narj, kêkôc êsêac ñacsenjomi 12 sa jasêmoa nêj tauñña ma kêsôm gêdêj êsêac arja intêna gebe¹⁸ “Alic acgom, aêac tapi Jerusalem tana ma oc sêkêj Ïamalacnê Latu êndêj lau dabuñsêga to biñsutau sêkic ênê biñ,¹⁹ go sêkêj eñ êndêj lau samuc gebe sêsu eñ susu ma si eñ to sênac eñ êpi kakesotau. Ma ñabêc êtu têlêac, go êndi sa.”

Jakobo agêc Joarj teneñi keteñ Jesu kêtû êsêagêcña

(Mar 10:35-45)

²⁰ Gêdêj tonarj Sebedai latuagêc to teneñi dêdêj Jesu sêja ma teneñi kêpônj aduc gebe eteñ gêj arja Jesunê.²¹ Tec Jesu kêsôm gêdêj eñ gebe “Aôm gobe amboac ondoc.” Awê

tau kêsôm gêdênj enj gebe “Ôsôm êtu tônj gebe latucagêc tonec nênj tejn êngônj aôm anônja ma tejn êngônj aôm gasênja anja nênj gamênj.”²² Ma Jesu gêjô enj awa gebe “Amac ajam kauc gênj, tañ atênj nañ. Amac atôm gebe anôm êsêp laclu, tañ aê oc janôm êsêpna nañ me.” Ac sêsôm gêdênj enj gebe “Aêac atôm.”²³ Enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac oc anôm êsêp aênjoc laclu, tagênj aê katôm gebe jakênj lau sêngeñj noc anônja to gasênja atom, gêjac lau, nañ Tamoc kêjal i nj êsêac sa nangeñj nawae.”

²⁴ Êsêac lau 10 sênjô e têtû môsî njaclu lasi. ²⁵ Tec Jesu gêmôêc êsêac dêdênj enj sêja ma kêsôm gebe “Amac ajalagac gebe lau samuc nênj gôlijwaga sêkônij êsêac ma nênj lau kapôênj sêjam gôlij êsêac najana. ²⁶ Mago amac amboac tonanj atom. Njac teñ embe taê ênam gebe êtu amacnênj nac kapôênj, nañ êtu amacnênj sakinwaga. ²⁷ Ma teñ embe taê ênam gebe êtu amacnênj namata, nañ êtu amacnênj gênjôma. ²⁸ Namalacnê Latu gêmênj gebe sênam sakin enja atom, mago gebe ênam sakin to êkênj tau ênac da lau taêsam.”

Jesu gêgôm matapec luagêc sêlic gamênj kêtiam

(Mar 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ma gêdênj tañ sêwi Jeriko sinj nañ, lau topom-topom sêwê têtadaguc Jesu. ³⁰ Ma matapec luagêc sêngeñj intêna njatali, nañ sênjô gebe Jesu kêsêlênj gêmênj, tec sêmôêc gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aêagêc.” ³¹ Tec lau tonanj naji sec biñ êsêagêc gebe sênam tañj tônj. Mago êsêagêc sêmôêc sêpuc sagenj gebe “Apômtau, Dawidnê Latu, taêm walô aêagêc.” ³² Tec Jesu kêkô ma gêmôêc êsêagêc ma kêsôm gebe “Agêc abe jangôm asagenj êndênj amagêc.” ³³ Agêc sêsôm gêdênj enj gebe “Apômtau, ôngôm aêagêc materjanô êpoa lasê.” ³⁴ Tec Jesu taê walô êsêagêc ma kêmoasac êsêagêc materjanô e sep tagênj materj gêlac ma têtadaguc enj. *

21

Jesu jagêô lasê Jerusalem

(Mar 11:1-11; Luk 19:28-38; Joañ 12:12-19)

¹ Ma gêdênj tañ êsêac têtadabij Jerusalem jasêsa Betpage, tañ gêc Lôckatêkwi nañ, Jesu kêsakinj nacsenjom luagêc ² ma kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Agêc asêlênj apenj malac, tañ gêc nênjna nañ, ana ma gaôgeñj andac donki têna teñj sêkô tônj ma njalatu kêkô gêwiñj, nañ angamboac su ma awê andênj aê amênj. ³ Njac teñ embe êsôm biñj êndênj amagêc, nañ agêc asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna geñj tau’ ma oc êkênj gaôgeñj êndênj amagêc.”

⁴ Biñj tonanj kêsa gebe biñj, tañ propete kêsôm nañ, êtu anô gebe

⁵ “Asôm êndênj Sion latuo gebe Gôlicgac me, nênj kinj gêdênj aôm gêmênj, nac malô kêpi jagêngeñj donki ma gêngeñj bôc wabaña njalatu njaô.”

⁶ Njacsenjomagêc sêja jasêsôm kêtôm Jesu kêsakinj êsêagêc, ⁷ sêwê donki têna to njalatu sêja jasêu nênj njakwê gêsac ma Jesu gêngeñj njaô. ⁸ Lau topom nênj taêsam sêja nênj njakwê gêc intêna, ma njagêdô, sêsapu kalauñ mênjsêja gêc intêna. ⁹ Ma lau, tañ sêwê topom-topom sêmunj to têtadaguc nañ, sêmôêc gebe “Osana êndênj Dawidnê Latu, alanem enj, nañ gêmênj gêjam Apômtau lañô. Osana êsa anja lôlôc.”

¹⁰ Ma gêdênj tañ Jesu jagêô lasê Jerusalem nañ, lau malacnja samucgeñj sêjam sêjô ma sêsôm gebe “Tônê asa.” ¹¹ Go lau topom tonanj sêsôm gebe “Propete Jesu, tañ anja Nasaret Galilianañ nañ, nac tau tonsc.”

Jesu kêjanda lau anja lôm dabuj

(Mar 11:15-19; Luk 19:45-48; Joañ 2:13-22)

¹² Ma Jesu kêsô lôm dabuj jakêjanda lau-samob, tañ têtulu gênj sêmoa lôm dabuj njalêlôm nañ, sêsa awê sêja ma kêtij lau sêjam-mone-gêjô-tauwaga nênj tebo to lau-têtulu-balôsiwaga nênj lêpônj piñponj. ¹³ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Teto gêc gebe ‘Aênjoc andu sêsam gebe andu mecña,’ mago amac agôm kêtû kêjangowaganênj gêsuj.”

* 20:34: Alic Mat 18:28

¹⁴ Ma matenpec to magiņ kĕsu dĕdĕņ eņ sĕja ma gĕgôm ĕsĕac ôliņ ŋajam kĕsa aņga lôm dabuņ. ¹⁵ Lau dabuņsĕga to biņsutau sĕlic gĕņ kaiņ teņ, taņ eņ gĕgôm naņ, to ŋapalĕ, taņ sĕmôĕc sĕmoa lôm dabuņ gebe “Osana ĕndĕņ Dawidnĕ Latu,” tec tĕtu mōsi, ¹⁶ ma sĕsôm gĕdĕņ Jesu gebe “Biņ tec ĕsĕac sĕsôm nec aôm gōŋô me.” Ma Jesu kĕsôm gĕdĕņ ĕsĕac gebe “Aec, gaņôgac. Ma bi ŋ tonec gebe “Aôm kōmasaņ lambiņ kĕsa ŋapalĕ sauņ to gĕņ dedec awenșuņ’ nec amac asam atom me.” ¹⁷ Ma gĕwi ĕsĕac siņ kĕsa aņga malac gĕja Betania ma gĕc tōnĕ.

Jesu kĕpuc boa jambô

(Mar 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Gĕdĕņ bĕbĕcgeņ Jesu gĕmu gĕja malac kĕtiam e mo gĕjô eņ. ¹⁹ Ma gĕlic jambô teņ kĕkô intĕna, tec kĕtu gasuc gĕja e gĕlic gĕņ teņ atom, gĕlic ŋalauņ naômageņ. Ma kĕsôm gĕdĕņ ka tau gebe “Aôm oc ônam ŋanô ĕtiam atom endeņ tōņgeņ.” Ma jambô tau kĕsĕlic sep tageņ. ²⁰ Ma ŋacseņomi sĕlic e sĕņac lemeņ ma sĕsôm gebe “Amboac ondoc, tec jambô kĕsĕlic sep tageņ nec.” ²¹ Tec Jesu gĕjô ĕsĕac aweņ gebe “Biņŋanô, aĕ jasôm ĕndĕņ amac gebe Embe akĕņ ôwiņ ma tĕmtac lulu atomanô, oc aņgôm gĕņ amboac tonaņ api jambôgeņ atom. Embe asôm ĕndĕņ lôc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa nau taôm ôsĕp gwĕc ôna,’ ma oc alic ŋanô ĕsa. ²² Ma gĕņ samob, taņ amac ateņ ĕsĕp nĕm mec ŋalĕlôm embe akĕņ ĕwiņ, oc atap ŋanô sa.”

Judawaga tĕtu kĕnac Jesunĕ ŋaclai ŋam

(Mar 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jesu kĕsô lôm dabuņ gĕja kĕtiam jakĕdôn lau. Tec lau dabuņsĕga to launĕņ laumata dĕdĕņ eņ sĕja ma tĕtu kĕnac eņ gebe “Aôm gōgôm gĕņ tonaņ gōjam ŋaclai ondoc laņô. Ma asa kĕkĕņ ŋaclai tau gĕdĕņ aôm.” ²⁴ Jesu gĕjô ĕsĕac aweņ gebe “Aĕ gabe jatu kĕnac biņ teņ ĕndĕņ amac amboac tonaņ. Embe ajô ŋoc kĕnac, go aĕ Jasam ŋaclai, taņ gĕjam aĕ sa ma gagôm gĕņ tau naņ, ĕndĕņ amac amboac tonanĝeņ. ²⁵ Joaņnĕ saņgu aņga ondoc, oc aņga Anôtônĕ me aņga ŋamalacnĕņ.” Ma ĕsĕac taĕņ gĕjam gĕc taunĝeņ gebe “Embe tasôm gebe aņga Anôtônĕ, eņ oc ĕsôm ĕndĕņ aĕac gebe Ma amboac ondoc tec akĕņ gĕwiņ eņ atom. ²⁶ Ma embe tasôm gebe aņga ŋamalacnĕņ, oc tatĕc lau gebe samob sĕlic Joaņ kĕtôm propete.” ²⁷ Tec sĕjô Jesu awa gebe “Aĕac ajam kauc.” Ma eņ kĕsôm gĕdĕņ ĕsĕac gebe “Amboac tonanĝeņ aĕ jasôm ŋaclai, taņ gĕjam aĕ sa ma gagôm gĕņ tau naņ, lasĕ ĕndĕņ amac atom amboac tonanĝeņ.

Biņgôliņ latuagĕcnĕņ biņ keso taunĝa

²⁸ “Amac abe amboac ondoc. ŋac teņ latu luagĕc sĕņgôn. Eņ gĕdĕņ ŋacsĕga gĕja ma kĕsôm gebe ‘Latucenec, ocsalô ôna ônam kôm wainĝa.’ ²⁹ ŋac tau gĕjô eņ awa gebe ‘Apômtau, aĕc.’ Mago gĕja atom. ³⁰ Go gĕdĕņ ŋac sĕu ŋ gĕja ma kĕsôm amboac tonanĝeņ gĕdĕņ eņ. Tec ŋac tau gĕjô eņ awa gebe ‘Aĕ gadec.’ E saunĝeņ, go taĕ gĕjam tau tec gĕja. ³¹ ŋaclagĕc tonanĝeņ nĕņ asa gĕgôm tamerjinĕ biņ kĕtu tōņ.” Ma ĕsĕac sĕsôm gebe “ŋac saunĝeņ.” Jesu kĕsôm gĕdĕņ ĕsĕac gebe “Biņŋanô, aĕ jasôm ĕndĕņ amac gebe Teloņ to mockaiņo oc sĕsô Anôtônĕ gamĕņ sĕna sĕmuņ amac. ³² Joaņ tec gĕdĕņ amac gĕmĕņ ma kĕtôc biņ, taņ Anôtô kĕjatu naņ, gĕdĕņ amac gebe andanĝuc, mago akĕņ gĕwiņ eņ atom. Teloņ to mockaiņogĕņ tec sĕkĕņ gĕwiņ eņ. Amac tec alicgac, mago taĕm gĕjam taôm to akĕņ gĕwiņ eņ atom.

Biņgôliņ kĕpi kôm wainĝa to ŋagejobwaga

(Mar 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ “Aņô biņgôliņ teņ. Andu ŋatau teņ gĕmoa, naņ kĕsĕ wain kôm teņ, gĕsô tuņ e kĕsô tau ma kĕsap sĕpip wain ŋamala to kĕkwĕ andu ŋaatĕkwa baliņ kĕtu sejop kôm taunĝa, go kĕmasaņ biņ gĕdĕņ lau sĕnam kôm ĕpiņja ma eņ tau gĕja gamĕņbôm teņ. ³⁴ Noc wain ŋanô ĕsaņja kĕdabiņ, go kĕsakiņ nĕ sakiņwaga gĕdĕņ kômwaga sĕja gebe sĕkôc ĕnĕ ŋanô. ³⁵ Ma lau-sĕjam-kômwaga sĕkôc ĕnĕ sakiņwaga tōņ jasi teņ ma sĕjac teņ ĕndu ma tĕtuc teņ ŋa poc. ³⁶ Ma kĕsakiņ ŋagĕdô kĕtiam sĕlĕlĕc ŋamataņja su sĕja e sĕgôm gĕņ tonanĝeņ

gêdêj êsêac. ³⁷ Kêtu ñamu eñ kêsakiñ nê latu gêdêj êsêac gêja ma kêsôm gebe 'Êsêac oc tetoc aêñoc latuc sa.' ³⁸ Kômwaga sêlic latu tau gêmêj ma sêsôm gêdêj tauñ gebe 'Ñac-gêwê-kaiñ-gêñlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac eñ êndu ma ênê gêñlênsêm êtu aêacnêj.' ³⁹ Go sêkôc eñ tônia ma têtij eñ aña kôm wainja kêsâ gêja e sêjac eñ êndu. ⁴⁰ Amboac tonañ kôm wainja ñatau embe êô lasê, oc êngôm lau-sêjam-kômwaga tonañ amboac ondoc." ⁴¹ Ma êsêac sêsôm gêdêj eñ geb "Oc enseñ lau sec tonañ popoc ma êwi kôm wainja siñ êndêj lau teñ sênâ kôm êpi, tañ sêkêj kôm ñanô êndêj eñ êtôm ñanocgeñ nañ." ⁴² Ma Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe

"Poc tañ sêkwêwaga sêbaliñ siñ nañ,
poc tonañgeñ tec kêtù poc kêclêsunja.
Gêj tonañ Apômtau gêgôm,
tec mateñanô talic amboac gêñsêga teñ.'

Biñ tonañ teto gêc, oc asam atom me. ⁴³ Amboac tonañ jasôm êndêj amac gebe sêkôc Anôtônê gamêj su aña amacnêm ma sêkêj êndêj lau teñ gebe sênâ ñañanô. ⁴⁴ Ñac teñ embe êtuc êpi poc tonec, oc ôli êñgic, ma poc tau êmbe êtuc êpi teñ, oc êsac eñ popocgeñ."

⁴⁵ Lau dabuñsêga to Parisai sêñô ênê biñgôliñ e sêjala gebe eñ kêsôm biñ kêpi êsêac.

⁴⁶ Tec sebe sêkam eñ tônia, mago têtêc lau gebe sêlic eñ kêtôm propete teñ. *

22

Biñgôliñ kêpi moasiñ awêja

(Luk 14:15-24)

¹ Go Jesu gêôc awa sa ma gêjam kêtù biñgôliñgeñ gêdêj êsêac kêtiam ma kêsôm gebe ² "Gamêj undambêja kêtôm kiñ teñ kêsi awê gebe latu ênam. ³ Ma kêsakiñ nê sakiñwaga gebe nasêkalem êsêac, tañ jaerj moasiñ awêja gêdêj êsêac kwanañgeñ nañ, e dedec ma sêmêj atom. ⁴ Go kêsakiñ sakiñwaga ñagêdô ma kêsôm gebe Asôm êndêj êsêac, tañ jaerj gêdêj êsêac nañ, gebe 'Alicgac, aê gagôm ñoc moasiñ su, gaguñ ñoc bulimakao to bôc ñadambê kapôêj-kapôêj ma gajac dabiñ gêj samob e gêbacnê. Amboac tonañ amêj ma aniñ moasiñ awêja tau.' ⁵ Lau tau sêñô e sêkôñ auc ma sêc êliñ-êliñ. Teñ gêja nê kôm, ma teñ gêgôm nê kôm awaña. ⁶ Lau ñagêdô sêkam ênê sakiñwaga tau tônia ma sêlêsu êsêac e sêjac êsêac êndu. ⁷ Tec kiñnê lai kêpoa ma kêkêj nê lausiñ sêja e seserj lau, tañ sêjac ênê sakiñwaga êndu nañ su ma sêkêc êsêacnêj malac ja geñ. ⁸ Gocgo kêsôm gêdêj nê sakiñwaga gebe 'Moasiñ tau tec gajac dabiñ su, mago êsêac, tañ jaerj gêdêj êsêac nañ, têtôm atom. ⁹ Amboac tonañ naakô intêna gêga tau ma embe andac lau, go akalem êsêac sêmêj sêniñ moasiñ awêja.' ¹⁰ Tec sakiñwaga tonañ ñai sêsa intênaña sêja ma sêjac lau samob, tañ dêdac nañ sa, sec to ñajam gôliñ-goliñgeñ e ñaclerj sêlôc andu moasiñja.

¹¹ "Ma kiñ kêsô gêja gebe êlic ñaclerj. Ma gêlic ñac teñ gêmôa, tañ kêsô ñakwê moasiñja atom. ¹² Tec kêsôm gêdêj eñ gebe 'Ñacnec, aôm kôsô ñakwê moasiñja atom, mago amboac ondoc tec kôsô gômôêj.' Ma ñac tau awamê kêsâ. ¹³ Go kiñ kêsôm gêdêj sakiñwaga gebe 'Ansô eñ lêma to akaiñ tônia ma ambaliñ eñ êsa naêsêp gêsunbôm ñalêlôm êna, ec êtañ ma luluñ êkôsiniñ êpi tau.' ¹⁴ Ñakalem gêdêj lau gwalêkiñ, mago sêjaliñ ulugeñ sa."

Biñ takisja

(Mar 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Go Parisai sêja sêkic biñ sebe sêwa lip Jesu ña tau nê biñ. ¹⁶ Tec sêsakiñ nêj ñacsenomi to Herodonê lau dêdêj Jesu jasêsôm gebe "Mêtêmôkê, aêac alic aôm ñac biññanôña ma kôdôñ Anôtônê intêna ña biññanôgeñ ma goe go lau teñ atom ma kôpuc operj lau teñ atom. ¹⁷ Amboac tonañ ôsôm biñ, tañ taêm gêjam nañ êndêj aêac. Embe takêj takis êndêj kaisara oc eso biñsu me masi." ¹⁸ Mago Jesu kêjala êsêacnêj ñalêlôm sec, tec kêsôm gebe "Amac dansarjêna, amboac ondoc tec abe alêtôm aê. ¹⁹ Akôc mone

* 21:46: Osana ñam gebe lambiñ.

takisña mênjalic acgom.” Tec êsêac sêkôc denari teñ dêdênj eñ sêja. ²⁰ Ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Asa nê ñakatu to ñatalô tonec.” Êsêac sêsôm gebe “Kaisaranê.” ²¹ Tec kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac tonañ akênj kaisaranê gênj êndênj kaisara ma Anôtônê gênj êndênj Anôtô.” ²² Êsêac sênjô biñ tonañ e sê taênj ma sêwi eñ siñ ma sêc sêja.

Ñacmatê sêndi sa ñabij

(Mar 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Gêdênj bêc tonañgeñ ma Sadukai, tañ sêsôm sebe ñacmatê oc sêndi sa atom nañ, dêdênj Jesu sêja ma têtû kênac eñ gebe ²⁴ “Mêtêmôke, Mose kasôm gebe ‘Ñac teñ embe êmac êndu ma nê gôlôac masi, nañ lasi ênam ênê awêtuc gebe êka gôlôac lasê êjô têwa su.’ ²⁵ Lasitêwai 7 sêmoa sêwiñ aêac. Ñacsêga gêjam awê e gêmac êndu. Ênê wakuc masi, tec gêwi nê awê siñ gêdênj lasi, tañ kêsi eñ nañ. ²⁶ Awê tageñ tonañ ma lasitêwa m teñ tonañ sêjam gelom-gelom jakêsu ñac saun. ²⁷ Samob sêmac acgom, go awê tau gêmac êndu kêdaguc. ²⁸ Êndênj noc ñacmatê sêndi saña, eñ oc êtu lau 7 nêñ asa nê awê gebe êsêac samob sêjam eñ su.”

²⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Amac ajala mêtê to Anôtônê ñaclai atom, tec taêm gêjam biñ keso. ³⁰ Gebe êndênj noc ñacmatê sêndi saña ñacwaga oc sênam awê atom ma lauo sênam ñac atom, samob têtôm añela, tañ sêmoa undambê nañ. ³¹ Biñ ñacmatê sêndi saña, tañ Anôtô kêsôm gêdênj amac gêc mêtê nañ, asam atom me. Eñ kêsôm gebe ³² ‘Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aê.’ Eñ ñacmatênênj Anôtô atom, eñ lau matenj jali nêñ Anôtô.” ³³ Lau topom-topom sênjô biñ, tañ Jesu kêdônj nañ, e têtakê.

Biñsu ñalô, tañ kêlêlêc ñagêdô su nañ

(Mar 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Parisai sênjô eñ gêjam Sadukai awenj auc, tec sêkac tauñ sa ³⁵ ma acnênj biñsutañ teñ gebe êlêtôm eñ, tec kêtû kênac gebe ³⁶ “Mêtêmôkê, biñsu ñajatu ondoc kapôênj kêlêlêc ñagêdô su gêc biñsu ñabuku.” ³⁷ Ma eñ kêsôm gêdênj eñ gebe “ ‘Têmtac êwiñ Apômtau, aômnmê Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm kauc samuc êwiñ enjen.’ ³⁸ Biñsu ñajatu ñamatana tonañ tec kapôênj kêlêlêc. ³⁹ Kêtû luagêcña kêtôm tonañ gebe ‘Têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.’ ⁴⁰ Biñsu ñajam luagêc tonañ tec gedênj Mosenê biñsu samob to propetenênj biñ tônj.”

Kilisi asa nê latu eñ

(Mar 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ Parisai sêkac tauñ sa sêmoa ma Jesu kêtû kênac êsêac gebe ⁴² “Amac taêm gêjam biñ amboac ondoc kêpi Kilisi, asa nê latu eñ.” Ma êsêac sêsôm gêdênj eñ gebe “Dawidnê latu.” ⁴³ Eñ kêtû kênac êsêac gebe “Amboac ondoc, ñalau gêoc Dawid awa sa ma kêsam eñ gebe ‘Apômtau’ ma kêsôm gebe

⁴⁴ ‘Apômtau kêsôm gêdênj aênjoc Apômtau gebe mênjônjônj aênjoc anônja

e jakênj nêm ñacjo sênêc amkainj ñalabu acgom.’

⁴⁵ Embe Dawid êsam eñ gebe ‘Apômtau’ mago amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

⁴⁶ Ma ñac teñ kêtôm gebe êjô eñ awa ña biñ teñ atom ma gêdênj bêc tonañ têtêc tauñ e têtû kênac biñ teñ gêdênj eñ kêtiam atom.

23

Jesu geñ oliñ biñsutañ to Parisai

(Mar 12:38-40; Luk 11:37-52; 20:45-47)

¹ Gêdênj ñasawa tonañ Jesu kêsôm biñ gêdênj lau pom kapôênj teñ to nê ñacseñjomi gebe ² “Biñsutañ to Parisai têtônj to sêwa Mosenê biñsu sa. ³ Amboac tonañ biñ samob, tañ sêsôm gêdênj amac nañ, ajop to amansañ. Tageñ gênj, tañ sêgôm nañ, añgôm atom, gebe êsêac sêsôm gêc awenjsunjen, mago tauñ sêgôm atom. ⁴ Êsêac sêkic gênj

ɲawapac ma sêu gêsac lau magiɲm, ma êsêac tauɲ seger taunɲer. ⁵ Êsêac sêgôm nêɲ gêɲ samob kêtù ɲamalac sêlicɲager, sebec naɲerɲer kapôêɲ mecɲa to sêsô ɲakwê ɲalêsô baliɲ. ⁶ Ma êsêac têtac gêwiɲ sebe sênac tauɲ mata-mata gebe sêɲgônɲ ɲamatager aɲga gamêɲ sêniɲ gêɲɲa to aɲga lôm amboac tonanɲer, ⁷ ma sebe lau awerɲ ênac êsêac aɲga malacluɲ to sêsam êsêac gebe 'Mêtêmôkê'. ⁸ Mago sêsam amac gebe 'Mêtêmôkê' atom, ɲac tager kêtù nêɲ mêtêmôkê ma amac samob atu ɲalasi-têwaiger. ⁹ Ma asam ɲac teɲ aɲga nom gebe 'Tamemi' atom, amac Tamemi tager tê gêmôa undambê. ¹⁰ Ma sêsam amac gebe "Laumata mêtêɲa" atom, gebe amacnêɲ laumata mêtêɲa tager tec Kilisi tau. ¹¹ Amacnêɲ ɲac kapôêɲ atu amacnêɲ sakiɲwaga. ¹² Teɲ embe etoc tau sa, go Anôtô êkônɲer eɲ ma teɲ embe êkônɲer tau, go Anôtô etoc eɲ sa.

¹³ "Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, tec êlai gamêɲ undambêɲa auc gêdêɲ ɲamalacgoc. Amac taôm oc asô ana atom, ma lau taɲ sebe sêsô sêna naɲ, tec amac akô êsêac auc sêwiɲ.

¹⁴ ["Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, tec aɲaɲgo awêtucnêɲ andu to ɲawaba ɲawaô, mago akwa taôm auc ɲa mec baliɲ. ɲagêjô oc êtap amac sa êlêlêc.]

¹⁵ "Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, tec ajac laoc gwêc to masanɲger abe anam ɲac jaba tager ôkwi êtu Juda. Ma embe anam eɲ ôkwi su, oc aɲgôm eɲ êtu lamboam ɲakêlêndiɲ ɲalatu êlêlêc amac taôm su.

¹⁶ "Ojae amacmêɲ tec matempec, mago abe awê lau. Amac asôm gebe 'ɲac teɲ embe êtôc lêma êpi lôm dabuɲ, oc êɲgôm nê biɲ ɲanô êsa atom. Ma tager embe êtôc lêma êpi lôm dabuɲ ɲagold, tonanɲ tec oc êɲgôm ɲanô êsa.' ¹⁷ Meloc to matempec ɲanô amac. Gêɲ ondôc ɲanô, gold me lôm dabuɲ, taɲ gêgôm gold kêtù gêɲ dabuɲ. ¹⁸ Ma teɲ gebe 'Teɲ embe êtôc lêma êpi altar, oc êɲgôm nê biɲ ɲanô êsa atom. Ma tager embe êtôc lêma êpi da, taɲ gêsac altar tau ɲaô, tonanɲ tec oc êɲgôm ɲanô êsa.' ¹⁹ O matempecac, gêɲ ondôc ɲanô, da me altar, taɲ gêgôm da kêtù dabuɲ. ²⁰ ɲac embe êtôc lêma êpi altar, naɲ oc êtôc êpi altar tau to gêɲ samob, taɲ gêsac ɲaô naɲ êwiɲ. ²¹ Ma teɲ embe êtôc lêma êpi lôm dabuɲ, naɲ oc êtôc êpi lôm tau to ɲac, taɲ gêmôa lôm ɲalêlôm naɲ êwiɲ. ²² Ma ɲac teɲ embe êtôc lêma êpi undambê naɲ oc êtôc êpi Anôtônê lêpônɲ to ɲac, taɲ gêɲgônɲ ɲaô naɲ êwiɲ.

²³ "Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, amac embe atap laki to gwêc ma môsi 10-10 sa, go akêɲ ɲaterɲ êtu da. Ma biɲsu ɲakoleɲ ɲanô tonec biɲgêdêɲ to taêm walô lauɲa ma akêɲ gêwiɲ, tec awi siɲ, Danɲgôm teɲ ma dawɲ teɲ siɲ atom. ²⁴ Amac matempec, mago abe awê lau. Embe aniɲ gwada saunsaun, go ajaliɲ ɲatêkwa ɲapepger, ma bôc tec aen totêkwager.

²⁵ "Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, tec akwasɲ laclu to suc ɲadêmôêɲa ɲapep ma ɲalêlôm gerger to gêɲ wauc-wauc gêjam auc. ²⁶ Aô, matapec Parisai, ôkwasiɲ laclu ɲalêlôm êmuɲ acgom, go ɲadêmôêɲa ɲawasi êsa êwiɲ.

²⁷ "Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, amac tec atôm sêô, taɲ sêsê ɲadêmôêɲa ɲa pocko gebe ɲakatu ɲajam, go ɲalêlôm naɲ ɲacmatê ɲatêkwa to gêɲ gêmôb gêjam auc. ²⁸ Amac atôm tonanɲ. ɲamalac sêlic amacnêɲ ɲadêmô ɲa amboac lau gadêɲ, mago nêɲ ɲalêlôm tec biɲdansanɲ to gêɲ sec gêjam auc.

²⁹ "Ojae amac dansantêna, biɲsutau to Parisaimêɲ, tec akwê andu kêkô propetenêɲ sêô ɲaô to ajam gêlônɲ lau gêdêɲ nêɲ sêô ³⁰ ma asôm gebe 'Aêac embe danɲgônɲ êndêɲ tamerɲinêɲ têt, oc tawe propetenêɲ dec ɲakaiɲ atom.' ³¹ Amacnêɲ biɲ tonanɲ gêwa amac sa gebe Lau taɲ sêjac propete êndu naɲ, nêɲ latuɲi amac. ³² Amboac tonanɲ anac dabiɲ tameminêɲ secmaɲ. ³³ Moac to lêɲuckêm ɲalatu amac, abe aêc lamboam ɲakêlêndiɲ ɲamêtôc su amboac ondôc.

³⁴ Amboac tonanɲ alic acgom, aê jasakiɲ propete to lau malô ma biɲsutau êndêɲ amac, ma amac oc anac êsêacnêɲ ɲagêdô êndu to anac ɲagêdô sêpi kakesotau ma ai ɲagêdô aɲga nêɲ lôm ma ajanda ɲagêdô selom-selom malacger sêna, ³⁵ gebe dec ɲajam samob, taɲ sêkêc siɲ aɲga nom gêdêɲ ɲac gêdêɲ Abelnê dec e gêdêɲ Balakia latu Sakaria nê dec, taɲ ajac eɲ êndu aɲga lôm dabuɲ tau to altar dajaɲa ɲasawa naɲ, êpi amac samob.

³⁶ Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Gêñ samob tonar ñai ñagêjô oc êtap lau têm tonecña sa.

Jesu kêtañ tañiboa kêpi Jerusalem

(Luk 13:34-35)

³⁷ “Jerusalem, Jerusalem, aôm gôjac propete êndu to kôtuc êsêac, tañ Anôtô kêsakin dêdên aôm sêwac nañ, ña poc êndu. Aê gagôm gêñlêlôm elémê gabe janac aômnêm ñapalê sa amboac talec têna gêjac ñalatu sa sêsô magê ñalabu, mago amac adec. ³⁸ Alic acgom, amacnêm andu oc êtu tuc êkôña. ³⁹ Aê jasôm êndên amac gebe Galoc oc alic aê êtiam atom, e taôm asôm gebe ‘Lambin êndên er, tañ gêmên gêjam Apômtau lañô nañ.’ ”

* nañeñer toatali ñasec-ñasec. Êsêac teto biñsu ñagêdô kêsêp papia ma sêkên kêsêp atali ma sebec gêdên noc mecña. Ñakwê ñalêsô aclê ñam gebe êkên puc lau e sêlin Anôtônê biñsu siñ atom.

24

Jesu geoc senseñ lôm dabuñ su ñabin lasê

(Mar 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jesu kêsa anğa lôm dabuñ gêja ma nê ñacseñomi dêdên er sêja sebe têtôc lôm dabuñ ñaandu êndên er. ² Tec er gêjô êsêac awer gebe “Amac alambin gêñ samob tônê me. Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Poc ter oc êngôn ter ñaô anğa tonec atom, têta samob salin-salinjer.”

Gêñwapac ênac m tau

(Mar 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Jesu jagêñgôn Lôckatêkwi acgom, go ñacseñomi dêdên er sêja jasêmoa nêñ tauñña, go sêsôm gebe “Ôsôm êndên aêac acgom, êndên ondoc bin tonar ñanô êsa ma aser er oc êtu aôm ômôn to nom ñatêku êsuña ñabelo.”

⁴ Ma Jesu gêjô êsêac awer gebe “Alic taôm gebe lau sênac amac ôkwi atom. ⁵ Lau gwalêkin oc sênac aê lañoc sêmên ma sêsôm gebe ‘Aê Kilisi,’ ma sênac lau taêsam ôkwi.

⁶ Malôger oc anô siñ ñawae to siñ ñaboña. Alic taôm, atakê atom. Gêñ samob tonar mênêsa, mago noc ñatêku êsuña atom tager. ⁷ Laum ter sêndi sebe sênac siñ êndên laum ter ma gamên ter êndên gamên ter to tóbôm êsa ma ôjô ênamênac êtôm gamênjer.

⁸ Gêñ samob tonar ñai gêjac m gêñ ñandañ ñanô tau.

⁹ “Go sêkên amac gebe sêlênsu amac e sênac amac êndu. Ma lau tomôkêtomokê têtac endec amac êtu aêñoc ñaêña. ¹⁰ Êndên tonar lau taêsam oc sêwi sêkên gêwiñ siñ to seoc tauñ lasê-lasê ma têtac endec tauñ. ¹¹ Ma propete dansañ gwalêkin oc sêndi sa mênênac lau taêsam ôkwi. ¹² Êtu gêñ alôb-alôb ênam sêgana lau taêsam nêñ têtac gêwiñ oc ñaluc êsa. ¹³ Ma ñac, tañ êpuc tau tôn e êndên ñamadin nañ, Anôtô ênam er kêsi. ¹⁴ Ma sênac mêtê êpi ñawae ñajam Anôtônê gamênña tonec anğa nom samucer er e lau samuc samob sênô, go bêc ñatêku êsuña tau mênêsa.”

Gêñwapac ñanô tau

(Mar 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Embe alic gêñ alôb-alôb, tañ propete Daniel kêsôm ñabin nañ, enser gêñ ñawaô êkô gamên dabuñ—lau tañ sêsam bin tonec nañ, nêñ kauc êsaman — ¹⁶ go êsêac, tañ sêngôn Judaia nañ, sêc sêpi lôc sêna. ¹⁷ Ter embe êngôn salôm ñaô, nañ oc ê-sêp naêkôc nê gêñ su anğa nê andu atom. ¹⁸ Ma ter embe êmoa kôm, nañ êmu naêkôc nê ñakwê atom. ¹⁹ Ojae lauo, tañ sêmoa ter to êsêac, tañ sêkên su ñapalê sêmoa nañmên êndên bêc ônê. ²⁰ Amboac tonar ater mec êtu aêc êndên komô to êndên sabet atomña, ²¹ gebe êndên bêc ônê gêñwapac kapônê êsa êtôm tañ kêsa gêdên nom ñatêm andanjer er e mênêdên galoc atom, ma êtu ñamu oc êsa amboac tonar êtiam atomanô. ²² Ma embe

* 23:39: Mosenê biñsu kêjatu gebe lau Juda sêmansañ

Anôtô ênac bêc tonañ ñagêdô êngic atom, oc lau teñ sêngôn maten jali atom. Mago êtu lau, tañ en kêjalij êsêac sa nanja, tec oc ênac bêc tonañ êngic.

²³ “Êndên tonañ teñ embe êsôm êndên amac gebe ‘Alic acgom, Kilisi tec gêmoa tonec’ me ‘Gêmoa ônê,’ nan akên êwiñ atom. ²⁴ Kilisi dansañ to propete dansañ oc mênssêsa ma sêngôm gêntalô kapôên to gênsêga. Embe têtôm, go sêwê lau Anôtô kêjalij êsêac sanja ôkwi amboac tonañ. ²⁵ Alic acgom, aê kakên puc amac kwananğenğac.

²⁶ “Amboac tonañ embe sêsôm êndên amac gebe ‘Alic acgom, en gêmoa gamên sawa,’ nan asa ana atom. Embe sêsôm gebe ‘Alic acgom, en gêmoa balêmlêlôm,’ nan akên êwiñ atom. ²⁷ Kêtôm ôsic kêkac anğa gamên oc kêpiña gê tönğen e gêdên gamên oc kêsêpña nan ñamalacnê Latu embe êmên, oc êtôm tonañ. ²⁸ Gêngêmbôb teñ embe ênêc, nan aoco sêkac tauñ sa.

Ñamalacnê latu êmu êmên

(Mar 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Gênwapac ñabêc tonañ êmbacnê, go sep tagen oc ênam kanuc ma ajôn êngamin ñawê ma utitalata êpôp-êpôp anğa undambê, ma gên ñaclai undambêña kôtên-kôtênğenğ. ³⁰ Tonañ su acgom, go ñamalacnê Latunê gêbôm anğa undambê mênssêsa ma lau tomôkê-tomôkê samob anğa nom oc têtan tañjiboa ma sêlic ñamalacnê Latu êngôn tao undambêña ñaô tonjaclai ma tonjawi kapôên êmên. ³¹ Ma en oc êsakiñ nê anela todauc êtan kapôên ma êsêac sênac ênê lau, tañ kêjalij êsêac anğa mu aclê ñam to anğa undambê ñamadiñ samobğenğ nan sa.

Kaleloñ êkên puc aêac

(Mar 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² “Kaleloñ êtu biñgôlij êwa nêma kauc sa. Êndên tañ ñalaka êlij têkwi to ñamatadêbu êjac sa nan, ajala gebe ockêsa kêdabiñ. ³³ Amac amboac tonañ. Êndên tê alic gên samob tonañ ñai mênssêsa nê, ajala gebe ñac tau mênkêdabiñ katam. ³⁴ Biñjanô, aê jasôm Êndên amac gebe Gôlôac tonec oc sênaña atom e gên tonañ ñai samob ñanô êsa acgom. ³⁵ Undambê to nom oc ênaña, mago aênoc biñ oc ênaña atomanô.

Ñac teñ kêjala bêc to ockatu atom

(Mar 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ “Bêc tonañ to ockatu ñac teñ kêjala atom e anela undambêña sêjam kauc ma Latu gêjam kauc amboac tonañ, Tama tağen tec gêlic. ³⁷ ñamalacnê Latu êmu êmên ñabêc oc êtôm Noanê bêc. ³⁸ Gêdên tañ bu kêsun atomğenğ nan, señ to sênôm gên ma ñac sêjam awê to awê sêjam ñac, sêgôm sêmoa e gêdên bêc, tañ Noa kêsô wan ñalêlôm gêja nan, ³⁹ ma sêjam kauc tauñ sêmoa e bu kêsun mênğesenğ êsêac samob su. ñamalacnê Latu êmu êmên ñabêc oc êtôm tonañ. ⁴⁰ Êndên tonañ ñac luagêc oc sêmoa kôm, nan Anôtô oc êkôc teñ sa ma êwi teñ siñ, ⁴¹ ma awê luagêc oc sêlai polom sêmoa, nan Anôtô oc êkôc teñ sa ma êwi teñ siñ. ⁴² Amboac tonañ anam jali gebe ajam kauc bêc amacnêma Apômtau êmu êmênña. ⁴³ Ajala tonec gebe Andu ñatau embe êjala ockatu ģenğenğtêna oc êmên êndên êmbêcña, nan oc ênam jali gebe êkô ģenğenğtêna auc, ec êtuc ênê andu popoc atom. ⁴⁴ Tec amansañ taôm amboac tonanğenğ gebe ñamalacnê Latu êmên êndên ockatu, nan amac abe oc êmên atom nan.

Biñgôlij sakiñwaga gêdeñ to kesonja

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ “Sakiñwaga ñanên ma tokauc ondoc, tañ nê ñatau kêkên en gebe ejop ênê komwaga gebe êkên mo êndên êsêac êtôm ñanocğenğ. ⁴⁶ Aê aoc êoc sakiñwaga tonañ, tañ nê ñatau êmu êmên ma êtap en sa gebe kêsap nê kôm tön gêmoa. ⁴⁷ Biñjanô, aê jasôm êndên amac gebe ñatau oc êkên en ejop ênê waba samob. ⁴⁸ Ma sakiñwaga sec tonañ embe taê ênam ênêc tau gebe ‘Ñoc ñatau gêjam gamên tön,’ ⁴⁹ ma ênac m gebe i nê sakiñwaga ñagêdô ma êniñ to ênôm gên êwiñ lau, tañ sênôm gên e kêjanij êsêac nan, ⁵⁰ go sakiñwaga tonañ nê ñatau êmên êndên bêc, nan en gebe oc êmên atom nan, to êndên ockatu, nan en kêjala

atom nañ, ⁵¹ oc ênac eñ popoc to êkên ñagêjô êpi eñ êwiñ dansañtêna, go ac têtan ñanô ma luñluñ êkôsiñ êpi tau anğa ônê.

25

Bingôliñ awêtakiñ 10ña

¹ “Êndên tonan gamên undambêña oc êtôm awêtakiñ 10 sêkôc nêñ lamp sa ma sêpuc ñac-gebe-ênac-awêwaga tontôn sêja. ² Êsêacnêñ lemeñ teñ nêñ kaucmê ma lemeñ teñ tokauc. ³ Kaucmêo sêkôc nêñ lamp sa, mago sêkôc buja gêwiñ atom. ⁴ Ma êsêac tokauc, nañ tec sêkôc buja kêsêp kekec gêwiñ nêñ lamp. ⁵ ñac-gebe-ênac-awêwaga gêjam gamên tôn ma êsêac sêjac tuluc sênğôn e sêc bêc samob.

⁶ “Gêdên gêbêc gêja lugeñ môêc teñ kêtan gebe ‘Aô, ñac-gebe-ênac-awêwaga gêmên, apuc eñ tontôn ana.’ ⁷ Gêdên tonan awêtakiñ samob dêdi sa ma sêmasañ nêñ lamp. ⁸ Go kaucmêo sêsôm gêdên tokauc gebe ‘Akên buja ñagêdô êndên aêac gebe aêacma lamp oc êmac.’ ⁹ Tec tokauc sêjô êsêac awen gebe ‘Masigoc, oc êtôm aêac sêlên atom. Amboac tonan naanam ôli nêñ êndên têtulu-gênwaga acgomman.’ ¹⁰ Êsêac tonan sebe sênacm ôli, tec têtulu lênña sêmoa ma ñac-gebe-ênac-awêwaga gêmên e êsêac, tañ sêmasañ tañ kwananğen nañ, sêsô sêwiñ eñ gebe nasênin ñamoasiñ ma katam ñajana kêsâ.

¹¹ “Sêmoa acgom, go awêtakiñ ñagêdô, nañ sêmên amboac tonan ma sêsôm gebe ‘Apômtau, Apômtau, ôlêc katam su êndên aêac.’ ¹² Mago eñ gêjô êsêac awen gebe ‘Bingânô, aê jasôm êndên amac gebe Gajam kauc amac.’ ¹³ Amboac tonan anam jali, gebe ñabêc to ñaockatu amac ajam kauc.

Bingôliñ gold totaluñ

(Luk 19:12-27)

¹⁴ “Têm tau tonan tanam dôn êpi ñamalac, tañ gebe êna gamênbôm teñ nañ. Eñ kêkalem nê sakiñwaga gebe ênac sam nê waba êndên êsêac. ¹⁵ Eñ kêkên gold talu lemeñ teñ gêdên ñac teñ, ma luagêc gêdên ñac teñ, ma teñ gêdên ñac teñ, kêtôm êsêacnêñ kauc, ma gêc gêja. ¹⁶ Ma ñac, tañ kêkôc talu lemeñ teñ nañ, gêja sebeñ jagêjam kôm kêpi awa tau ma kêtulu gên e kêtap talu lemeñ teñ sa mênğewiñ. ¹⁷ Ma ñac, tañ kêkôc talu luagêc nañ, kêtulu luagêc mênğewiñ. ¹⁸ Ma ñac, tañ kêkôc tageñ nañ, gêja jakêkwê nom ma kêsun nê ñataunê awa auc.

¹⁹ “Ñasawa ñênğen gêjañ su, go sakiñwaga tonan nêñ ñatau gêmu gêmên gebe sêwa awa ñam sa êndên eñ. ²⁰ Ma ñac, tañ kêkôc gold talu lemeñ teñ nañ, kêsâ gêja ma kêkôc gold talu lemeñ teñ mênğewiñ ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aôm kôkên gold talu lemeñ teñ gêdên aê, mago aê katap lemeñ teñ sa mênğewiñ.’ ²¹ Tec nê ñatau kêsôm gêdên eñ gebe ‘O ñajam, aôm sakiñwaga ñajam ma ñajên, tec gojob geñ luagêcgeñ ñapep. Aê jakên aôm ojop gên taêsam. Ôsô nêñ ñataunê gamên têtac ñajamña ôna.’ ²² Ma ñac, tañ kêkôc gold talu luagêc nañ, kêsâ gêja ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aôm kôkên gold talu luagêc gêdên aê, mago aê katap gold talu luagêc sa mênğewiñ.’ ²³ Ma nê ñatau kêsôm gêdên eñ gebe ‘O ñajam, aôm sakiñwaga ñajam ma ñajên, tec gojob gên luagêgeñ ñapep. Aê jakên aôm ojop gên taêsam. Ôsô nêñ ñataunê gamên têtac ñajamña ôna.’ ²⁴ Go ñac, tañ kêkôc gold talu tageñ nañ, kêsâ gêja amboac tonan ma kêsôm gebe ‘Apômtau, aê galic aôm ñac lanôm siboa. Gên tañ aôm kôsê atom, mago kôkôc ñanô, ma gên tañ aôm kôpalip atom, mago gôjac sa elêmê. ²⁵ Aê katêc tauc, tec gaja ma kasun nêñ gold totalu auc kêsêp nom. Ôlic acgom, nêñ gên tau tec gêwac.’ ²⁶ Mago nê ñatau gêjô eñ awa gebe ‘Aôm sakiñwaga sec to ojom, aôm gôlic aê kakoc gên, tañ kêsê atom nañ, ñanô sa to gajac gên, tañ kapalip atom nañ, sa me. ²⁷ Embe amboac tonan, go ôkên ñoc awa êndên lausêjam-mone-gêjô-tauwaga acgomman, go embe jamu jamên amboac tec ma jakôc ñoc gên tonalakacgeñ. ²⁸ Amboac tonan akôc ênê gold totalu tau su ma akên êndên ñac, tañ kêkôc gold talu 10 nañ. ²⁹ Gebe ñac, tañ kêtap gên sa su nañ, oc sêkên ñagêdô naewiñ e êlêlêc su. Ma ñac, tañ kêkôc gên teñ atom nañ, oc sêkôc gên ñagec, tañ gêc eñña nañ su êwiñ. ³⁰ Ma

sakinwaga njanô masi nan, ambalinj enj sinj êsêp gêsunjbômsêga êna. Anja ôné êsêac oc têtanj ma lunlunj êkôsij tau.’ ”

Jesu êmêtôc laum nomja samob

³¹ “Êndênj tanj Namalacnê Latu êmu êmênj tonê njawasi ma anjela samob sêwinj enj nan, êngônj njawasi njalêpônj njô ³² ma êkac laum nomja samob sa sêkô enj lanjônêm ma êwa êsêac êkôc amboac njacgejob gêwa nê domba to nonij kêkôc ³³ ma êkênj domba sêkô êné anônja ma nonij sêkô gasênja. ³⁴ Go kinj oc êsôm êndênj êsêac, tanj sêkô êné anônja nanj gebe ‘Amac tanj Tamoc gêjam mec amac nanj amênj. Tamoc kêmasanj gamênj kwananj enj kêtuj amacnja gêdênj tanj kêkênj undambê to nom nanj. Tec akôc gamênj tau sa êtu nêmj gênjlênsêm. ³⁵ Mo gêjô aê, ma amac akênj gênj aê gaenj, bu gêjô aê, ma amac akênj bu aê ganôm, aê njac jaba, ma amac agôm ja aê. ³⁶ Aê ôlic njôma, ma amac akênj njakwê aê kasô, gêmacc gêgôm aê, ma amac ajac aê kêsi, aê ganjônj kapoacwalô, ma amac adênj aê amênj.’ ³⁷ Êndênj tonanj lau gêdênj oc sêjô enj awa gebe ‘Apômtau, gêdênj ondoc aêac alic mo gêjô aôm, ma akênj gênj aôm goenj, me bu gêjô aôm, ma akênj bu aôm gônôm. ³⁸ Gêdênj ondoc aêac alic aôm njac jaba, ma agôm ja aôm, me ôlim njôma, ma akênj njakwê aôm kôsô. ³⁹ Ma gêdênj ondoc alic gêmacc gêgôm aôm me gônjônj kapoacwalô, ma adênj aôm awac ajac aôm kêsi.’ ⁴⁰ Ma kinj oc êjô êsêac awenj gebe ‘Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Gênj tanj amac agôm gêdênj aênjoc lasici njasec-sec tecenec njai nênj tenj nanj, agôm gêdênj aêgac.’

⁴¹ “Go êsôm êndênj êsêac, tanj sêkô gasênja nanj, amboac tonec gebe ‘Sec njalatu amac, aêc su asêp ja kêlakoc tenj enja, tanj Tamoc kêmasanj kêtuj Sadanj to nê anjelanja nanj ana. ⁴² Mo gêjô aê, ma amac akênj gênj aê gaenj atom, bu gêjô aê, ma amac akênj bu aê ganôm atom. ⁴³ Aê njac jaba, ma agôm ja aê atom, aê ôlic njôma, ma amac akênj njakwê aê kasô atom, gêmacc gêgôm aê, ma gênjônj kapoacwalô, ma amac ajac aê kêsi atom.’ ⁴⁴ Go êsêac oc sêjô enj awa gebe ‘Apômtau, gêdênj ondoc aêac alic mo gêjô aôm, me bu gêjô aôm, me alic aôm njac jaba, me ôlim njôma, me gêmacc gêgôm aôm, me gônjônj kapoacwalô, ma ajam sakinj aôm atom.’ ⁴⁵ Go enj êjô êsêac awenj gebe ‘Binjanô, aê jasôm êndênj amac gebe Gênj tanj amac agôm gêdênj lau njasec-sec tecenec njai nênj tenj atom nanj, agôm gêdênj aê atom amboac tonanj.’ ⁴⁶ Ma êsêac tonanj sêsêp njagêjô njanjanj ênêc tenj enja, mago lau gêdênj oc sênjônj materj jali tenj enj.”

26

Sêkic Jesunê binj

(Mar 14:1-2; Luk 22:1-2; Joanj 11:45-53)

¹ Jesu gêjac mata binj tonanj njai samob su, go kêsôm gêdênj nê njacsenjomi gebe ² “Amac alicgac, bêc luagêc ênanja acgom, ma Pasa, ma oc sêkênj Namalacnê Latu êpi kakesotau êna.”

³ Gêdênj tonanj lau dabunjsêga to launênj laumata sêkac tauj sa sêmoa dabunjsêga, tanj sêsam enj gebe Kaiapa nanj, nê gamênj, ⁴ ma sêkic Jesunê binj gebe sêkôc enj tônj kelecgenj e sênac enj êndu. ⁵ Mago sêsôm gebe “Danjôm êndênj om atom, moae tali launênj njalêlôm sa.”

Awê tenj genj oso Jesu anja Betania

(Mar 14:3-9; Joanj 12:1-8)

⁶ Jesu gêmoo Betania gênjônj njac tokamocbôm Simon nê andu, ⁷ nanj awê tenj kêkôc njop kwalam-kwalam togênjmalu, tanj njôli kapônj nanj. Enj kêtuj gasuc gêdênj Jesu, tanj genj gênj nanj, jakêkêc kêpi enj môkêapac. ⁸ Njacsenjomi sêlic e têtuj môsi ma sêsôm gebe “Amboac ondoc sêjainj gênj tonanj. ⁹ Sêkênj êndênj lau sênam ôlimanj ma sêkôc njawa kapônj ma sêkênj êndênj lau njalêlôm sawa acgom.” ¹⁰ Jesu gênjô ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amboac ondoc tec agôm awê tonec nê njalêlôm njawapac kêsa nec. Enj gêjam kôm njajam kêpi aê. ¹¹ Lau njalêlôm sawa oc sênjônj sêwinj amac njapanj, mago aê oc janjônj jawinj amac njapanj atom. ¹² Enj kêsêwa gênjmalu tonec kêpi aê ôlic gêgôm kêtuj sênsunj aênja. ¹³ Binjanô,

aê jasôm êndên amac gebe Anğa nom samucgen ɲagamên embe sênam mêtê êpi ɲawae ɲajam tonec, go sênac miɲ gên, taɲ eɲ gêgôm naɲ, êwiɲ gebe taên ênam eɲ.”

Juda geoc nê ɲatau lasê
(Mar 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Go êsêac lau 12 nêɲ teɲ, taɲ sêsam eɲ gebe Juda Isariot naɲ, gêdên lau dabuɲsêga gêja ¹⁵ ma kêsôm gebe “Embe jaoc Jesu lasê êndên amac, oc akên asagen êndên aê.” Ma êsêac sêjam ôli eɲ ɲa silber 30. ¹⁶ Gêdên tonanğen eɲ gêdib gebe êtap ɲasawa ɲajam teɲ sa gebe eoc eɲ lasêɲa.

Jesu geɲ Pasa gêwiɲ nê ɲacseɲomi
(Mar 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Joaɲ 13:21-30)

¹⁷ Gêdên Om Polom ɲalucɲa ɲabêc ɲamatara ɲacseɲomi dêdên Jesu sêja ma têtû kênac gebe “Aôm gobe aêac amansaɲ ôniɲ Pasa ɲamala anğa ondoc.” ¹⁸ Ma eɲ kêsôm gebe “Asa malac andên ɲac teɲ ana ma asôm êndên eɲ gebe ‘Mêtêmôkê awa tonec gebe ɲoc noc kêdabiɲ ma aê to ɲoc ɲacseɲomi abe aniɲ Pasa anğôn awiɲ aôm.’” ¹⁹ Ma ɲacseɲomi sêgôm kêtôm Jesu kêsakiɲ êsêac ma sêmasaɲ Pasa.

²⁰ Kêtula acgom ma eɲ to nê ɲacseɲomi 12 sêsa tauɲ sic. ²¹ Seɲ gên sêmoa ma Jesu kêsôm gebe “Biɲɲanô, aê jasôm êndên amac gebe Amacnêm ɲac teɲ oc eoc aê lasê.” ²² Êsêacnên ɲalêlôm ɲawapac ɲanô ma sêkên tauɲ tagen-tagen jatêtu kênac eɲ gebe “Apômtau, oc aê me.” ²³ Ma eɲ gêjô êsêac awen gebe “ɲac tau, taɲ aêagêc asac polom tôn selenğen kêsêp laclu su, ɲac tonaj tec oc eoc aê lasê.

²⁴ ɲamalacnê Latu tau oc êsa nê lêɲ êtôm teto gêc. Tagen ojae ɲac tauma, naɲ eoc ɲamalacnê Latu lasê naɲ, têna êkôc eɲ atommaɲ.” ²⁵ Ma Juda tau, taɲ gebe eoc eɲ lasê naɲ, kêsôm gebe “Mêtêmôkê, oc aê me.” Jesu kêsôm gadên eɲ gebe “Taôm kôsômğac.”

Biɲ moasiɲ dabuɲɲa
(Mar 14:22-26; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²⁶ Seɲ gên sêmoa, go Jesu kêkôc polom mênğêjam danğe ma kêpô kêkôc jakêkên gêdên ɲacseɲomi ma kêsôm gebe “Akôc êwac aniɲ. Aênoc ôlic tonec.” ²⁷ Go kêkôc laclu mênğêjam danğe ma kêkên gêdên êsêac ma kêsôm gebe “Samob akôc êwac anôm. ²⁸ Aênoc dec jamoatiɲ poacɲa tau tonec, taɲ kakêc siɲ kêtû taêsamɲa gebe êsuc sec ôkwi. ²⁹ Aê jasôm êndên amac gebe Aê janôm wain ɲanô tonec êtiam atom, e êndên bêc ônê, go janôm wakuc jawiɲ amac anğa Tamocnê gamên.” ³⁰ Sêsôm wê moasiɲɲa su acgom, go sêpi Lôckatêkwi sêja.

Jesu kêkên puc Petere
(Mar 14:27-31; Luk 22:31-34; Joaɲ 13:36-38)

³¹ Sêsêlên sêmoa, go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Êmbêc tonec amac samob awi aê siɲ gebe teto gêc gebe ‘Aê janac ɲacgejob ma domba samob sêc êliɲ-êliɲ.’” ³² Mago embe jandi sa su, oc jamuɲ amac jana Galilaia.” ³³ Ma Petere gêjô eɲ awa gebe “Samob embe sêwi aôm siɲ, mago aê taucgen oc jawi aôm siɲ atomanô.” ³⁴ Jesu kêsôm gêdên eɲ gebe “Biɲɲanô, aê jasôm êndên aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtaɲ atomgen, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” ³⁵ Ma Petere kêsôm gêdên eɲ gebe “Sênac aê êndu jawiɲ aômmaɲ, aê gabe jansa aôm auc atomanô.” Ma ɲacseɲomi samob sêsôm amboac tonanğen.

Jesu ketey mec gêmoa kôm Getsemane
(Mar 14:32-42; Luk 22:30-46)

³⁶ Go Jesu kêkôc êsêac sa sêja gamên teɲ, ɲaê Getsemane, ma kêsôm gêdên ɲacseɲomi gebe “Anğôn tonec ma aê gabe jana ônê najateɲ mec.” ³⁷ Ma kêkôc Petere to Sebedai latuagêc sêwiɲ eɲ. Nê ɲalêlôm ôluɲ-ôluɲgen ma katu kêlênim tau. ³⁸ Go kêsôm gêdên êsêac lau têlêac gebe “ɲoc katuc ôluɲôluɲgen e gabe jamac. Amoa tonec ma anam jali awiɲ aê.” ³⁹ Go kêsa ɲasawa gênğic sauɲgen e gêu tau laɲdanô jagêdên nom ma ketey mec gebe “Tamoc, embe êtôm, go ôkôc laclu tonec su anğa aênoc. Mago aênoc biɲ êtu tôn atom, aôm taôm nêm biɲ.”

⁴⁰ Go gêmu gêdên ñacsenomi gêja e gêlic êsêac sêc bêc ma kêsôm gêdên Petere gebe “Amboac ondoc, amac oc anam jali ockatu ñasawa tager awiñ aê atôm atom me. ⁴¹ Anam jali to atên mecmanj gebe lêtôm êtap amac sa atom. Ñalau ôli palê, mago ôlim tekwegem gêbac.”

⁴² Go gêja kêtiam kêtû dim luagêcña ma keteñ gebe “Tamoc, embe êtôm gebe ôkôc laclu tonoc su atom, nañ janômmanj. Aôm taôm nêmbiñ êtu tônj.” ⁴³ Ma gêmu gêja kêtiam e gêlic êsêac sêc bêc gebe materjanô ñawapac kêsas su.

⁴⁴ Tec gêwi êsêac siñ kêtiam ma gêja jaketeñ kêtû dim têtêac ma kêsôm biñ tonanjenj kêtiam. ⁴⁵ Go gêmu gêdên ñacsenomi gêja ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aêc bêc to alêwanj taôm amoa me. Alicgac, ñanoc tau kêdabiñgac, oc sêkênj ñamalacnê Latu êsêp lau sec lemeñ. ⁴⁶ Andi sa ma tawac. Alic acgom, ñac-eoc-aê-lasêwaga mênjkêdabiñj.”

Sêkôc Jesu toñ

(Mar 14:43-50; Luk 22:47-53; Joañ 18:3-12)

⁴⁷ Kêsôm biñ kêkô ma êsêac 12 nêñ teñj, Juda, kêkôc lau pom kapôênj teñj sêoc siñ to olopoac anja dabuñsêga to launênj laumata nêñ sêmênj. ⁴⁸ Ñac-eoc-en-lasêwaga kêkênj ñabelo teñj gêdên êsêac ma kêsôm gebe “Ñac tañ jalêsôp enj alianô nañ, ñac tau tonanjenj. Akôc enj tônj.” ⁴⁹ Go gacgeñ kêtû gasuc gêdên Jesu gêja ma kêsôm gebe “O Metêmôkê” ma kêtêsôp enj alianô. ⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Ñacnec, gômôênj kêtû agenña.” Go êsêac têtû gasuc sêja e sêjac lemeñ kêsêp Jesu ma sêkôc enj tônj. ⁵¹ Ma êsêac tañ sêwiñ Jesu nañ, nêñ teñj kêkênj lêma jagêbuc nê siñ sa ma gêjac dabuñsêganê sakiñwaga e kêpa tañalauñ su. ⁵² Ma Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Ônsêmuñ nêmbiñ êsêp ñamala êtiam, gebe samob, tañ lemeñ gêdên siñ nañ, siñ oc enseñ êsêac su. ⁵³ Aôm gobe aê embe jateñ Tamoc gebe êkênj anjela êlêlêc toñ kapôênj 12 su sep tager mênjsênam aê kêsi, oc jatôm atom me. ⁵⁴ Aê embe jañgôm amboac tonanjenj. go biñdêm, tañ teto gêc gebe biñ tonoc mênjêsaña nañ, oc êtu anô amboac ondoc.”

⁵⁵ Gêdên ñasawa tonanjenj Jesu kêsôm gêdên lau tau gebe “Amac amênj abe akôc aê tônj, mago agôm amboac adênj kêjañgowaga teñj, tec aoc siñ to olopoac gêwiñ. Kêtôm bêcgeñ kadônj lau gêngônj lômbabuñ ma amac akôc aê tônj atom. ⁵⁶ Biñ tonanjenj samob mênjkêsa gebe propetenênj biñ, tañ teto gêc nañ, êtu tônj.”

Ma ñacsenomi samob sêwi enj siñ ma sêc su sêja.

Dabuñwaga to laumata sêgôm Jesunê biñ

(Mar 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Joañ 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Lau tañ sêkôc Jesu tônj nañ, sêwê enj dêdênj dabuñsêga Kaiapa sêja. Anja tônê biñsutau to laumata sêkac tauñ sa sêmoa. ⁵⁸ Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc e jakêsa dabuñsêganê andu ñamalacluñ ma kêsô jagêngônj gêwiñ sakiñwaga gebe êlic biñ tau ñam. ⁵⁹ Lau dabuñsêga to laumata samob, tañ sêkac sa sêmoa nañ, sêsôm biñ sebe sêngôliñ êpi Jesu gebe sênac enj ênduñja. ⁶⁰ Lau taêsam sêngôliñ biñ kêpi enj, mago têtap ñanô teñj sa atom. Ñac luagêc dêdi sa kêtû ñamu ⁶¹ ma sêsôm gebe “Ñac tonoc kêsôm gebe ‘Aê katôm gebe janseñ Anôtônê lômbabuñ su ma jakwê sa êtôm bêc têtêac.’ ”

⁶² Ma dabuñsêga gêdi sa ma kêsôm gêdên enj gebe “Aôm gobe ôjô biñ atom me. Biñ amboac ondoc tec sêngôliñ kêpi aôm.” ⁶³ Mago Jesu gêjam tau tônjenj. Ma dabuñsêga kêsôm gêdên enj gebe “Aê jatôc lemoc êpi Anôtô mata jali gebe aôm ôwa taôm sa êndênj aêacmanj gebe Kilisi, Anôtônê Latu tau aôm me masi.” ⁶⁴ Jesu gêjô enj awa gebe “Taôm kôsômgaç. Mago jasôm êndênj amac gebe Oc alic ñamalacnê Latu êngônj ñaniniñ Ñatau nê anônja ma êngônj tao undambêña ñaô êmênj.” ⁶⁵ Kêsôm e dabuñsêga kêkac nê ñakwê gêngic ma kêsôm gebe “Enj kêsôm biñ alôbalôbgoc, tapô lêna lau sêsôm biñ lasêña ñagêdô êtu asagenña. Biñ alôb-alôb tau tec galoc anjogac. ⁶⁶ Ma abe amboac ondoc.” Tec êsêac sêjô enj awa gebe “Enj êmac êndugeñj.”

⁶⁷ Sêsôm tonanjenj ma sêkasôp kêpi enj lanjônê sêmêgôm lemeñ ma têtuc enj, ma ñagêdô têtap enj ⁶⁸ ma sêsôm gebe “Kilisi, oc lasê êndênj aêac. Asa tañ gêjac aôm.”

*Petere gêsa Jesu auc**(Mar 14:66-72; Luk 22:56-62; Joaņ 18:15-18, 25-27)*

⁶⁹ Petere gêngôn malacluj ma sakiņwagao tej kêtû gasuc ej ma kêsôm gebe “Aôm tec gôwiņ Jesu Galilaiņa amboac tonaj.” ⁷⁰ Mago ej kêpa tau gêdêj êsêac samob gebe “Biņ taj kôsôm naņ, aê gajam kauc.” ⁷¹ Go Petere gebe êsa sacgêdôņa êna e sakiņwagao tej gêlic ej kêtiam ma kêsôm gêdêj lau, taj sêkô naņ, gebe “Ŋac tonec gêwiņ Jesu Nasaretņa.” ⁷² Ma Petere kêpa tau kêtiam e kêtôc lêma gêwiņ gebe “Aê kajala ņamalac tônê atom.” ⁷³ Saunģeņ acgom, go lau, taj sêkô-sêkô naņ, têtû gasuc sêja ma sêsôm gêdêj Petere gebe “Biņņanôgoc, êsêacnêj ņac tej aôm, tec awam tau jala.” ⁷⁴ Go ej gêôc awa sa, kêpuc boa tau ma kêtôc lêma gebe “Aê kajala ņamalac tônê atom.” Kêsôm biņ tonaj gêmoa e gacģeņ talec kêtaj. ⁷⁵ Tec taj gêjam biņ, taj Jesu kêsôm naņ, gebe “Talec oc êtaj atomģeņ, ma aôm ônsa aê auc êtu ðim têlêac.” Tec kêsa gêja kêtaj ņanô.

27

*Sêwê Jesu dêdêj gôliņwaga Pilata**(Mar 15:1; Luk 23:1-2; Joaņ 18:28-32)*

¹ Oc mênkêtuj tau ma lau dabuņsêga samob to launêj laumata sêkac tauj sa ma sêkic Jesunê biņ gebe sênac ej êndu. ² Tec sêsô ej tôn ma sêkôc ej dêdêj gôliņwaga Pilata sêja.

*Juda gêjaņa**(Apos 1:18-19)*

³ Gêdêj taj ņac-geoc-ej-lasêwaga Juda gêlic gebe sêkic Jesunê biņ e gêbacnê, tec taê gêjam tau ma kêkôc awa silber 30 naņ gêdêj lau dabuņsêga to laumata gêmu gêja, ⁴ ma kêsôm gebe “Aê gagôm secgoc, gebe gaoc ņac gêdêj lasê.” Ma êsêac sêsôm gebe “Aêacma gêj atom, aôm taôm ôlic.” ⁵ Tec ej kêbaliņ silber siņ gêc lôm dabuņ ma kêtaiņ tau su jagêbic tau êndu.

⁶ Go dabuņsêga sêkôc awa tau sa ma sêsôm gebe “Awa decņa tonec embe takêj êsêp kanom lôm dabuņņa, oc eso biņsu.” ⁷ Tec sêsôm biņ kêpi tagej ma sêjam ôli ņac-gêjac-kuwaga nê kôm gebe sênsuj lau jaba sênc. ⁸ Kêtû tonajņa sêsam kôm tau gebe “Kômdec” e mênģêdêj galoc.

⁹ Tec biņ, taj propete Jeremia kêsôm naņ, kêtû anô gebe “Êsêac sêkôc silber 30, taj kêtû ênê ņaôli lau Israel sêlôc kêpi naņ, ¹⁰ ma sêkêj gêdêj ņac-gêjackuwaga nê kôm kêtôm Apômtau kêsakiņ aê.”

*Pilata kêtû lêsu Jesu**(Mar 15:2-5; Luk 23:3-5; Joaņ 18:33-38)*

¹¹ Êsêac sêkôc Jesu kêkô gôliņwaga lajônêm, ma gôliņwaga kêtû kênac ej gebe “Judanêj kiņ aôm me masi.” Tec Jesu gêlôc gebe “Kôsômģac.” ¹² Go lau dabuņsêga to laumata sêgôliņ biņ kêpi ej, tec gêjô êsêac awerj atom. ¹³ Ma Pilata kêsôm gêdêj ej gebe “Gônô biņ, tê sêgôliņ kêpi aôm nê atom me.” ¹⁴ Ma Jesu gêjô ênê biņ tej atomanô, tec gôliņwaga tau gê taê ņanô.

*Sêsôm kêtû tôn gebe Jesu êmac êndu**(Mar 15:6-15; Luk 23:13-25; Joaņ 18:39-19:16)*

¹⁵ Kêtôm omsêgagenj gôliņwaga kêsa nê lêj tej amboac tonec. Ej kêgaboac ņac kapoacwalôņa tej su gêdêj lau kêtôm êsêac tauj sêsam. ¹⁶ Ma gêdêj tonaj êsêacnêj ņac kapoacwalôņa towae secņa tej gêngôn, ņaê Baraba. ¹⁷ Sêkac tauj sa su, go Pilata kêtû kênac êsêac gebe “Amac abe jaņģamboac asa êndêj amac, Baraba me Jesu, taj sêsam ej gebe Kilisi naņ.” ¹⁸ Pilata kêjalagac gebe sêkêj Jesu kêtû têtac secņa gêdêj ej gêja.

¹⁹ Pilata jagêgôn lêpônj sêmêtoc biņņa, ma nê awê kêsakiņ biņ gêdêj ej gêja gebe “Ôlic gebe ôwê ņac gêdêj tonaj nê biņ ņakaiņ atom, gebe aê gaêc mê kêpi ej ma ênê biņ kêkêj wapac aê ņanô.”

²⁰ Ma lau dabuŋsêga to laumata sêsôm biŋ kêsêp lau têtac gebe tetenj êtu Barabaŋa ma senseŋ Jesu surja. ²¹ Ma gôliŋwaga kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amac abe jaŋgamboac ŋac luagêc tonec nêŋ asa su êndêŋ amac.” Ma êsêac sêsam “Baraba”. ²² Pilata kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Ma Jesu, taŋ sêsam eŋ gebe Kilisi naŋ, oc jaŋgôm eŋ amboac ondoc.” Ma êsêac samob sêsôm gebe “Eŋ êpi kakesotau êna.” ²³ Ma eŋ kêsôm gebe “Eŋ gêgôm sec amboac ondoc.” Mago êsêac sêmôêc sêoc aucgeŋ gebe “Eŋ êpi kakesotau êna.” ²⁴ Pilata gêlic gebe oc êŋgôm êtôm atom ma lau sêli tauŋ sa ênam sêga, tec kêkôc bu jakêkwasiŋ lêma lau sêlic ma kêsôm gebe “Aê jawê ŋac tonec nê dec ŋakaiŋ atom, amac taôm alic.” ²⁵ Ma lau samob sêjô ênê biŋ gebe “Ênê dec êpi aêac tauŋ to ma ŋapalê.” ²⁶ Go Pilata kêgaboac Baraba su gêdêŋ êsêac, ma si Jesu ma kêkêŋ eŋ gêja gebe sênac eŋ êpi kakesotau.

Lau siŋ sêsu Jesu susu

(Mar 15:16-20; Joaŋ 19:2-3)

²⁷ Ma gôliŋwaganê lau siŋ sêkôc Jesu sêja gôliŋwaganê andu ma sêkac siŋwaga samucgeŋ sa gebe sêlic eŋ. ²⁸ Êsêac sêkwalec ênê ŋakwê su ma sêu siŋwaganêŋ ŋakwê asôsamuc baliŋ jagêsaŋ eŋ, ²⁹ go sêmôê okêm kêtû sunsuŋ jasêkêŋ eŋ kêkuc to sêkêŋ ôpic eŋ kêkam gêc lêma anôŋa ma sêpônŋ aenduc gêdêŋ eŋ to sêsu eŋ susu gebe “Judanêŋ kiŋ, ômoa ŋajamônŋ.” ³⁰ Sêkasôp kêpi eŋ to si eŋ ŋa ôpic tau kêsêp môkêapac. ³¹ Sêsu eŋ susu su acgom, go sêkwalec ŋakwê baliŋ naŋ su ma sêu eŋ tau nê ŋakwê gêsar eŋ, go sêwê eŋ sêja sebe sênac eŋ êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi ka

(Mar 15:21-32; Luk 23:26-43; Joaŋ 19:17-27)

³² Sêsêlêŋ sêmoa e jadêdac ŋac teŋ, ŋaê Simon aŋga Kurene, ma sêkac eŋ gebe êoc Jesunê kakesotau su. ³³ Jasêô lasê gamêŋ teŋ, ŋaê Golgata, ŋam gebe “Gamêŋ môkêlacŋa” ³⁴ ma sêkêŋ wain to ŋaikisi gêdêŋ eŋ gebe ênôm. Eŋ kêsaê ma gebe ênôm atom. ³⁵ Sêjac eŋ kêpi kakesotau su acgom, go sêpuc kapoac ênê ŋakwê ma sêjac sam ³⁶ ma sejob eŋ Sêŋgôn tônê. ³⁷ Ma teto ênê biŋ ma sêjac tamiŋ ka gêc eŋ môkêapac ŋaôŋa gebe “Judanêŋ kiŋ Jesu tau tonec.” ³⁸ Gêdêŋ tonar sêjac kêjaŋgowaga luagêc sêpi kakesotau sêwiŋ eŋ, teŋ geŋkaleŋ anôŋa ma teŋ geŋkaleŋ gasêŋa.

³⁹ Ma lau, taŋ sêwê sêja sêmêŋ sêmoa naŋ, têdaiŋ gêsunŋ ma sêsôm biŋ alôb-alôb kêpi eŋ ⁴⁰ gebe “Aôm tau, taŋ gobe onseŋ lôm dabuŋ su ma ôkwê sa êndêŋ bêc têlêac naŋ, embe Anôtônê Latu aôm, go ônam taôm sa ôsêp aŋga kakesotau ômôêŋmaŋ.” ⁴¹ Lau dabuŋsêga to biŋsutau ma laumata sêsu eŋ susu amboac tonar gebe ⁴² “Lau ŋagêdô tec gêjam êsêac sa, mago gêjam tau sa jakêtôm atom. Israelnêŋ kiŋ eŋ, tec galoc êsêp aŋga kakesotau êmêŋmaŋ, go aêac takêŋ êwiŋ eŋ. ⁴³ Eŋ taê kêka Anôtô ma kêsôm gebe Anôtônê Latu eŋ. Tec galoc embe Anôtô taê ênam eŋ, naŋ ênam eŋ kêsi.” ⁴⁴ Ma kêjaŋgowaga, taŋ sêjac êsêagêc sêpi kakesotau sêwiŋ eŋ naŋ, sêbu eŋ amboac tonar.

Jesu gêmac endu

(Mar 15:33-41; Luk 23:44-49; Joaŋ 19:28-30)

⁴⁵ Gêdêŋ taŋ oc kêkô ŋaluŋ naŋ, gêsunbôm gêjam gamêŋ samob auc e gêdêŋ oc mata. ⁴⁶ Ma gadêŋ oc mata tonar Jesu gêmôêc awa kapôêŋ gebe “Êli, Êli, lêma sabatani,” ŋam gebe “Aêŋoc Anôtô, aêŋoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê siŋ.” ⁴⁷ Ma lau ŋagêdô, taŋ sêkô ŋagala naŋ sêŋô, tec sêsôm gebe “Ŋac tau gêmôêc Elia.” ⁴⁸ Ma êsêacnêŋ ŋac teŋ kêlêti sebeŋ jakêzac mêckelep tôn kêsêp bu ŋamakic ma gêjac kêsô ôpic jagêsuŋ gêdêŋ eŋ gênôm. ⁴⁹ Ma ŋagêdô sêsôm sebe “Akôgeŋ ma talic acgom, Elia oc êmêŋ ênam eŋ kêsi me masi.” ⁵⁰ Go Jesu gêmôêc awa kapôêŋ kêtiam ma gêwi katu siŋ.

⁵¹ Ma obo baliŋ, taŋ geŋkaleŋ lôm dabuŋ naŋ, kêkac tau gêŋgic gêja luagêc aŋga ŋaô e jakêsu ŋalabu, ma ôjô gêjam e poc gêoc kêkôc, ⁵² ma sêô gêŋa ma lau dabuŋ, taŋ sêc bêc sêc naŋ, nêŋ taêsam dêdi sa toôliŋgeŋ ⁵³ sêsa aŋga sêô sêmêŋ. Ma gêdêŋ taŋ eŋ gêdi sa naŋ, sêsa malac dabuŋ sêja ma têtôc tauŋ dêdêŋ lau taêsam sêlic.

⁵⁴ Ma kapitai to nê lau, tañ sejob Jesu sêmoa nañ, sêlic ôjô gêjam to gêñ samob tonañ tec têtakê ñanô ma sêsôm sebe “Ñac tonec Anôtônê Latu eñ biññanôgoc.” ⁵⁵ Ma lauo taêsam, tañ têdaguc Jesu aña Galilaia sêmênj sêjam sakinj eñ nañ, sêkô ec jaêcgeñ ma sêlic. ⁵⁶ Ma lauo tau nêñ ñagêdô tonec Maria aña Magdala ma Jakobo agêc Josep teneñj Maria ma Sebedai latuagêc teneñj.

Sêsunj Jesu

(*Mar 15:42-47; Luk 23:50-56; Joañ 19:38-42*)

⁵⁷ Ñakêtula ma ñac tolêlôm teñ aña Arimatia, ñaê Josep, gêmênj. Eñ kêtù Jesunê ñacseñom amboac tonañ. ⁵⁸ Eñ gêdênj Pilata gêja ma keteñ Jesunê ñawêlêlanj, tec Pilata kêjatu gebe sêkênj êndênj eñ. ⁵⁹ Josep kêkôc ñawêlêlanj jakêkwa auc ña obo kwalam-kwalam ñajam teñ ⁶⁰ ma ketoc eñ gêc nê sêô wakuc, tañ kêsap kêsêp poc nañ, ma kêsabi poc kapôênj jagêñgônj sêawa auc, ma gêc gêja. ⁶¹ Ma Maria aña Magdala agêc Maria teñ sêmoa tônê sêñgônj sêkanônj sêô tau.

Sijwaga sejob sêô

⁶² Bêc sêmasañ tauñña gêjaña su, ma ñabêc teñ, go lau dêbuñsêga to Parisai sêwiñ tauñ dêdênj Pilata sêja ⁶³ ma sêsôm gebe “Apômtau, aêac taênj gêjam biñ, tañ dansañtêna tônê kêsôm gêdênj tañ gêmoe mata jaligenj nañ, gebe ‘Bêc têlêac ênaña acgom, go jandi sa êtiam.’ ⁶⁴ Tec abe akênj lau nasejob ênê sêô e bêc têlêac ênaña acgom gebe moae ênê ñacsênjomi nasênam geñgeñ eñ ma sêsôm êndênj lau gebe ‘Eñ gêdi sa aña ñacmatênênj.’ Biñdansañ ñamuña tonañ oc êtu kapôênj êlêlêc gêmunña su.” ⁶⁵ Tec Pilata kêsôm gêdênj êsêac gebe “Akôc siñwagamanj, ana ma amansañ sêô ñajaña êsa e alic naêtôm.” ⁶⁶ Êsêac sêja sêpac katêkwi gêwê kêsêp poc ñasawa e sêmasañ sêô ñajaña kêsa ma sêkênj siñwaga sejob.

28

Jesu gêdi sa

(*Mar 16:1-10; Luk 24:1-12; Joañ 20:1-10*)

¹ Gêdênj woke ñabêc ñamata ñabêbêc kanucgeñ, go Maria aña Magdala agêc Maria teñ sêja sebe sênac e sêô kêsi. ² Ma Apômtaunê añela teñ kêsêp aña undambê gêmênj, tec ôjô gêjam kapôênj ma añela tau kêsabi poc su ma gêñgônj ñaô. ³ Ñac tau ôli amboac ôsic ma nê ñakwê sêp samuc amboac oc ñaboatilo. ⁴ Gejobwaganênj ñalêlôm ñatutuc e têtênêp ma mateñj kêlô sêsêp jasêc.

⁵ Ma añela awa gêjac lauo gebe “Atêc taôm atom. Aê galic amac asôm Jesu, tañ sêjac eñ kêpi kakesotau nañ. ⁶ Eñ gêc tonec atom, eñ gêdi sa su kêtôm tañ eñ kêsôm nañ. Amênj, mênêlic mala, tañ eñ gêc nañ. ⁷ Go sebeñ naasôm ñawae êndênj ênê ñacseñjomi gebe ‘Eñ gêdi sa aña ñacmatênênj su ma alicgac, eñ oc êmunj amac êna Galilaia, oc alic eñ aña ônê.’ Biñ tau tañ kasôm gêdênj amac.” ⁸ Awêlagêc tonañ sêsa aña sêô sebeñ sêja tototec tauñ ma totêntac ñajam samucgeñ. Agêc sêlêti sebe nasêsôm ñawae êndênj ênê ñacseñjomi.

⁹ Tec Jesu gêdac êsêagêc ma kêsôm gebe “Têmtac ñajam êsa.” Ma agêc têtù gasuc sêja e sêkam eñ akairj tônj ma sêpônj aenjuduc gêdênj eñ. ¹⁰ Go Jesu kêsôm gêdênj êsêagêc gebe “Atêc taôm atom. Ana asôm ñawae êndênj ñoc lasici gebe sêna Galilaia acgom, go sêlic aê aña tônê.”

Sijwaga sêsôm Jesu gêdi sa ñawae

¹¹ Agêc sêsêlêñj sêmoa ma siñwaga, tañ sejob sêô nañ, nêñ ñagêdô sêja malac ma sêsôm biñ samob, tañ gêgôm êsêac nañ, ñawae gêdênj lau dabuñsêga. ¹² Ma êsêac sêkac sa sêwiñ laumata ma sêmasañ e sêkênj awa taêsam gêdênj siñwaga ¹³ ma sêsôm gebe “Asôm gebe Aêac aêc bêc, ma gêdênj gêbêc ênê ñacseñjomi sêmênj sêjam geñgeñ ênê ñawêlêlanj. ¹⁴ Ma biñ tau embe ñapuc êsa êndênj gôliñwaga, aêac oc anac eñ têtac tônj ma akac amac su aña gêñwapac.” ¹⁵ Tec siñwaga sêkôc nêñ awa sa ma sêgôm kêtôm sêjac biñsu êsêac. Ma biñ tau kêtù tapa aña Judanênj ma gêc mênjgêdênj galoc.

Jesu geoc tau lasê gêdêñ nê ñacseñomi

(Mar 16:14-18; Luk 24:36-49; Joañ 20:19-23; Apos 1:6-8)

¹⁶ Êsêac ñacseñomi 11 sêja Galilaia jasêpi lôc, tañ Jesu gêjac noc êsêac nañ. ¹⁷ Ac sêlic eñ e sêpôn aenduc ma êsêacnêñ ñagêdô têntac lulu. ¹⁸ Tec Jesu kêsa jakêsôm gêdêñ êsêac gebe “Undambê to nom ñatau aê. ¹⁹ Amboac tonañ ana e akalem lau samob sa têtù ñoc ñapalê, go ansañgu êsêac anam Tamoc agêc Latu ma ñalau Dabuñ nê lañô, ²⁰ ma andôn êsêac gebe sêmansañ biñ samob, tañ kasakiñ amac nañ. Alicgac me, aê jawiñ amac êtôm bêc samob e nom ñatêm êmbacnê.”

Ŋawae Ŋajam kêtôm MARKA KETO

Ŋawae Ŋajam kêtôm Marka Keto kêtû “Jesu Kilisi, Anôtônê Latu, nê Ŋawae Ŋajam,” tec eŋ gêwa Jesu sa gebe ŋac têkwa saki gêgôm kôm ŋadôbgeŋ ma amboac ŋatau eŋ. Gêgôm gêŋ amboac ŋatau eŋ nec, kêtû awê kêpi biŋ eŋ kêdôn-kêdôn naŋ, ma kêpi nê ŋaclai, taŋ kêtij ŋalau sec ŋa awageŋ ma kêsuc launêŋ sec ôkwi naŋ. Jesu kêsam tau gebe Ŋamalacnê Latu eŋ gêwiŋ, taŋ gêmêŋ gebe êkêŋ tau gebe êŋgamboac lau su aŋga sec ŋaŋaclai.

Marka keto Jesunê miŋ gêc awê solop, keto kêtû wakac. Eŋ kêwaka kôm Jesu gêgôm naŋ sa kêlêlêc biŋ eŋ kêsôm to kêdôn lauŋa naŋ. Gêjac m Ŋawae Ŋajam tau keto biŋ dambêgeŋ kêpi ŋackêsagu Joaŋ ma kêpi Jesu gêliŋ saŋgu to Sadan kêlêtôm eŋ naŋŋa ma gacgteŋ gelom Jesu gêgôm gêmac ŋajam kêsa ma gêjam mêtê lau ŋasakiŋ tau. Malôgeŋ acgom, go lau, tê têdaguc Jesu nê, nêŋ kauc kêsa-kêsa kêpi eŋ ma ênê soŋo-soŋo sêkêŋ kisa eŋ ŋandan kêsa. Marka gêjac Jesunê woke ŋamuŋa, taŋ sêjac eŋ kêpi ka ma eŋ gêdi sa aŋga ŋacmatênêŋ ŋamiŋ gêc môkêlatu ŋamuŋa.

Ŋadênaŋ

1. Gêjac m Ŋawae Ŋajam tau 1:1-13
2. Jesu gêjam mêtê gêmoa Galilaia 1:14-9:50
3. Aŋga Galilaia gêja Jerusalem 10:1-52
4. Jesunê woke ŋamuŋa aŋga Jerusalem to malac, taŋ gêc malac tau ŋagala naŋ 11:1-15:47
5. Jesu gêdi sa aŋga ŋaematên ŋ 16:1-8
6. Apômtau gêdi sa su jageoc tau lasê ma kêpi undambê gêja 16:9-20

Ŋackêsagu Joaŋ gêjam mêtê

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Joaŋ 1:19-30)

¹ Jesu Kilisi, Anôtônê Latu, nê nawae najam tonec. ² Ŋawae ŋajam tau gêjac m kêtôm propete Jesaia keto gebe

“Ôlic acgom, Anôtônê biŋ tau tonec, aê jasakiŋ ŋoc ŋacjaeŋ êmuŋ aôm naêmansaŋ nêŋ intêna.

³ Ŋac teŋ gêmôêc awa tonec gêmoa gamêŋ sawa gebe ‘Amansaŋ gamêŋ Apômtau êsêlêŋŋa to amêtôc ênê intêna êtu solop.’ ”

⁴ Ŋackêsagu Joaŋ gêô lasê gamêŋ sawa ma kêsagu lau to gêjam mêtê êsêac gebe “Anam taôm ôkwi to aliŋ saŋgu ma Anôtô êsuc nêŋ sec ôkwi.” ⁵ Tec lau gamêŋ Judaiana to lau Jerusalemŋa samob sêsa dêdêŋ eŋ sêja ma seoc nêŋ sec lasê, go kêsagu êsêac aŋga bu Jordan.

⁶ Ma Joaŋ kêsô bôc kamele ŋaôlilu, taŋ sêwa kêtû obo naŋ, to kêjandiŋ ômbiŋkap bôc ŋaôlic gêc dambêpalê ma geŋ wagô to lêp kêtû nê mo. ⁷ Ma gêjam mêtê gebe “Ŋac teŋ oc êndanŋuc aê, naŋ ŋaclai kêlêlêc aê su. Aê oc jatôm gebe jatu ênê ataliwaga atom. ⁸ Aê tec kasagu amac ŋa bu ma eŋ oc ênsaŋgu amac ŋa Ŋalau Dabuŋ.”

Jesu gêliŋ saŋgu

(Mat 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ Gêdêŋ tonan Jesu aŋga Nasaret Galilaiana gêja ma Joaŋ kêsagu eŋ aŋga Jordan. ¹⁰ Jesu kêpi aŋga bu gêmêŋ e gêlic undambê gêŋa ma Ŋalau Dabuŋ amboac balôsi kêsêp mênŋgêsac eŋ ŋaô. ¹¹ Ma awa teŋ kêsa aŋga undambê gebe “Aêŋoc Latuc aôm, tec têtac gêwiŋ aôm ma galic aôm ŋajam.”

Sadan kêlêtôm Jesu

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ma ñalau Dabuñ kékac Jesu gacgen kêsá gamêñ sawa gêja. ¹³ Gêmoa gamêñ sawa bêc 40 ma Sadarñ kêlêtom en, ma gêmóa gêwiñ bôc salerña, mago anjela sêjam sakin en.

Jesu gêjac m nê kôm mêtêña anga Galilaia
(Mat 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Êsêac sêkôc Joañ tôn su acgom, go Jesu gêja Galilaia jagêjam mêtê kêpi Anôtônê ñawae ñajam ¹⁵ gebe “Noc tau mênkêsá ma Anôtônê gamêñ kédabiñ. Amboac tonañ anam taôm ôkwi ma akêñ êwiñ ñawae ñajam tau.”

Jesu kêkalem lau iña aclê
(Mat 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Jesu kêsêlêñ gêmóa bugêjactorñ Galilairña e gêlic Simon agêc lasi Andrea sêkêñ wasañ sêmóa gebe êsêagêc ñac ulu iña. ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Andanguc aê ma oc jakêñ amagêc alô ñamalac.” ¹⁸ Tec gacgen dedec nêñ wasañ gêcña ma tédaguc en.

¹⁹ Gêwi gamêñ tau siñ ma kêsêlêñ gêja ec saunjen ma gêlic Sebedai latui Jakobo agêc lasi Joañ sêbênôc wasañ sêngôn wañ. ²⁰ E gacgen gêmôêc êsêagêc ma sêwi tamenji Sebedai to nê kômwaga siñ sêngôn wañ ma tédaguc Jesu sêja.

Ñac tonjalau sec
(Luk 4:31-37)

²¹ Anga tonañ jasêsa Kapanaum ma gêdêñ sabat Jesu gacgen kêsô lôm jakedôn lau ²² e êsêac têtakê kêtú ênê mêtêña, gebe en kêdôn êsêac kêtôm biñsutau atom, kêdôn êsêac kêtôm ñac tonjalau ten.

²³ Gêdêñ tonañ ñac tonjalau ñatêmui ten gêngôn nêñ lôm, nañ gêmôêc gebe ²⁴ “Jesu Nasaretña, aêacnêñ asagen ñagêdo gêdêñ tauñ. Aôm gômôên gebe onsen aêac su me. Aê kajala aômngac, Anôtônê ñac dabuñ aôm.” ²⁵ Ma Jesu gec biñ en gebe “Awammê êsa ma ôsa anga ênê ôna.” ²⁶ Ma ñalau ñatêmui kêmônar en e kêwakic kapôên, go kêsá anga ênê gêja. ²⁷ Ma lau samob selendec ñanô e têtú kênac gêdêñ tauñ gebe “Gêñ tonec amboac ondoc, mêtê wakucgoc. En kêjatu ñalau ñatêmui tonjalaignen ma taneñ wamu en.” ²⁸ Ma gacgen ênê wae kêsá kêtôm Galilaia ñagamên samob gêjam aucgen gêja.

Jesu gêgôm lau taêsam ôliñ ñajam kêsá
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Ma êsêac sêsa anga lôm mênșêpi Simon agêc Andrea nêñ andu sêja, ma Jakobo agêc Joañ sêwiñ. ³⁰ Ma Simon lawao gêmác ôli ñawajaô kapôên gêc, tec gacgen sêsôm en ñawae gêdêñ Jesu. ³¹ Tec Jesu gêja e kêkôc en sa e ñawajaô gêwi en siñ ma gêjam sakin êsêac.

³² Kêtula gêdêñ oc jakêsêp êsêac sejon lau gêmác samob ma lau tonjalau sec samob dêdêñ Jesu sêja. ³³ Lau malac tonañña samob sêkac sa jasêkô katamña. ³⁴ Ma en gêgôm lau gêmác tokaiñ-tokaiñ taêsam ôliñ ñajam kêsá ma kêtin ñalau sec taêsam su ma gêjac jao ñalau sec gebe sêsôm biñ atom, gebe êsêac sêjala engac.

Jesu gêjam mêtê gêmóa Galilaia
(Luk 4:42-44)

³⁵ Ma gêdêñ bêbêc kanucgen Jesu gêdi gêja gamêñ sawa ten jaketen mec gêmóa nê tauña. ³⁶ Go Simon to êsêac, tan sêwiñ en nañ, tédaguc en ³⁷ e têtap en sa ma sêsôm gêdêñ en gebe “Lau samob sêsôm aôm.” ³⁸ Ma en kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Tana malac ñagêdô anga ônêña êwiñman najanam mêtê êsêac anga ônêña amboac tonañ, gebe aê gajac kôm tonecgen ñawae tec gamêñ.” ³⁹ Amboac tonañ en gêjam mêtê kêtôm lôm Galilairña samob ma kêtin ñalau sec su.

Jesu gêgôm ñac tokamocbôm ôli kêtú selec
(Mat 8:2-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Ñac tokamocbôm gêdêñ Jesu gêja kêpôn aduc ma kêsôm gêdêñ en gebe “Embe têtmac êwiñ, nañ ôngôm aê jatu selec.” ⁴¹ Jesu taê walô en tec kêmêtoc lêma jakêmoasac

en ma kêsôm gêdên en gebe, “Aê gabe ôtu selec.” ⁴² Ma gacgen kamocbôm gêwi en sin ma ôli kêtû selec. ⁴³ Go Jesu kêmasuc en gacgen kêsâ gêja ⁴⁴ ma kêsôm gêdên en gebe “Ôlic acgom, ôtu awê êndên lau ten atom, naôtôc taôm êndên dêbuwaga ma ôkên da êtu kêtû selecna êtôm Mose kêjatu, gebe êwaka nê biñ sa êndên êsêac.” ⁴⁵ Mago en kêsâ gêja e gêjac tau nê miñ topalêgen ma gêgôm biñ tau kêtû tapa. Tec Jesu jakêsâ malac samob gêmôa awêgen kêtôm gêmunña kêtiam atom, go gêjam tau susu gêmôa ñamagêgen ma lau anğa malac gêdô-gêdô dêdên en sêja-sêja.

2

Jesu gêgôm ñac natêkwa kêtû goloñ ôli ñajam kêsâ

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Jesu gêja Kapanauk kêtiam ma êsêac sênô en ñawae gebe gênğôn nê andu. ² Ma lau taêsam sêkac tauñ sa jasêpô en ñênğôma ma sêkô katam dêmôêña gêwiñ, go en gêjam mêtê êsêac. ³ Gêjam mêtê gêmôa ma sêkôc ñac ten ñatêkwa kêtû goloñ dêdên en sêja. Lau aclê sêbalañ en. ⁴ Lau taêsam sêkô êsêac auc ma sêgôm gênğlêlôm sebe nasêsa Jesu ñagala elêmê, tec sêkac andu ñasalôm sa kêkanônğ onañ Jesu kêkô nañ, go sêlêwan ñac ñatêkwa kêtû goloñ tonañ tomêgen kêsêp gêja. ⁵ Jesu gêlic êsêac sêkên gêwiñ, tec kêsôm gêdên ñac ñatêkwa kêtû goloñ gebe “Latucenec, aê kasuc aôm nê sec ôkwi su.” ⁶ Ma biñsutau ñagêdô, tañ sênğônğ tonañ sêwiñ nañ, taên gêjam gêc nêñ ñalêlôm gebe ⁷ “Ñac tonec kêsôm biñ amboac ondoc. En kêsôm biñ alôb-alôb. Asa kêtôm gebe êsuc sec ôkwi. Anôtô taugen.” ⁸ Tec Jesunê kauc kêtap bi ñ, tañ taên gêjam gêc nêñ ñalêlôm nañ sa, ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Asagen amac taêm gêjam biñ amboac tonañ gêc nêñ ñalêlôm. ⁹ Biñ ondoc tasôm ñagaô êndên ñac ñatêkwa kêtû goloñ. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aôm nê sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa, ôluñ nêñ mê sa ma ôsêlên.’ ¹⁰ Ma aê gabe amac ajala gebe ñamalacnê Latu kêtû ñatau anğa nom gebe êsuc sec ôkwi.” Go kêsôm gêdên ñac ñatêkwa kêtû goloñ gebe ¹¹ “Aê jasôm andên aôm gebe Ôndi sa, ôluñ nêñ mê sa ma ôêc ôna nêñ andu.” ¹² Ñac tau gêdi sa gacgen e kêluñ nêñ mê sa ma kêsâ gêja, samob sêlic en e têtakê ñanô ma sêlambiñ Anôtô gebe “Aêac alic gên ten amboac tonec atomanô.”

Jesu kêkalem Lewi

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Go Jesu kêsâ bugêjatonğ gêja kêtiam ma lau samob dêdên en sêja jakêdônğ êsêac. ¹⁴ Go kêsêlên ma gêlic Alpai latu Lewi gênğônğ telonğ maleñ. Tec kêsôm gêdên en gebe, “Ôndanğuc aê.” Lewi gêdi kêdaguc en gêja.

¹⁵ Jesu genğ gênğ gênğônğ ênê andu, ma telonğ to lau sec taêsam, tañ têtadaguc en nañ, sênğônğ sêwiñ Jesu to nê ñacsenğomi. ¹⁶ Parisainênğ binsutau ñagêdô sêlic en genğ gênğônğ gêwiñ lau sec to telonğ, tec têtû kênac ênê ñacsenğomi gebe “En genğ to gênğ gênğônğ gêwiñ telonğ to lau sec kêtû asagenña.” ¹⁷ Jesu gênğ tec gêjô êsêac awenğ gebe “Lau ôlinğ ñajam sêpô lêna tauñ kêtû doktaña atom. Mago lau togêmac tec sêpô lêna. Aê gamênğ gabe jakalem lau gêdên atom, jakalem lau secgenğ.”

Biñ tanam dabuñ moña

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Joağnê ñacsenğomi to Parisai sêjam dabuñ mo. Tec lau ñagêdô dêdên Jesu sêja têtû kênac en gebe, “Kêtû agenña Joağnê ñacsenğomi to Parisainênğ ñacsenğomi sêjam dabuñ mo, mago aôm nêñ ñacsenğomi masi.” ¹⁹ Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Lau embe sêninğ awê ñamoasiñ ma ñac-ênamawêwaga êmôa êwiñ êsêac, oc sênam dabuñ mo me. Ñac-ênam-awêwaga embe emôa êwiñ êsêac, oc sênam dabuñ mo atom. ²⁰ Mago ñabêc oc mênêsa ma sêkôc ñac-ênam-awêwaga su anğa êsêacnênğ, nañgo êsêac sênam dabuñ mo êndênğ bêc tonañ.

²¹ “Ñac tenğ oc êsi obo ñatali wakuc êpi ñakwê lanğwa atom, gebe ñatali wakuc oc êoc ñakwê êñğic, wakuc êkac su anğa lanğwa ma êkac kalalac e êtu sec samucgenğ. ²² Ma

tey oc êkêc wain wakuc êsêp bôc ñaôlic langwa atom. Embe sêngôm, oc wain êôc ñaôlic êpoa e êtain ênaja ma ñaôlic tau êtu sec amboac tonarj. Wain wakuc sêkêj êsêp ñaôlic wakuc.”

Ñacsejomi sesolop polom ñanô gedêj sabat

(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Gêdêj sabat tey Jesu kêsêlêj gêmôa kôm polom-ña ñalêlôm ma nê ñacsejomi sêsêlêj sêwiñ ma sesolop polom ñanô. ²⁴ Tec Parisai sêsôm gêdêj eñ gebe “Gôlicgac me, êsêac sêgôm gêj, tañ tatôm gebe dangôm êndêj sabatña atom.” ²⁵ Ma eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Biñ tañ Dawid gêgôm gêdêj gêmôa jageo ma mo gêjô eñ to nê lau nañ, asam atom me. ²⁶ Eñ kêsô Anôtônê andu gêdêj ñac dabuñsêga Abiatar nê têm jageñ polom, tañ sêkêj gêdêj Anôtô kêtû da ma sêjac jao gebe lau sêwiñ atom, dabuñwaga tañgeñ, ma kêkêj gêdêj lau, tañ sêwiñ eñ nañ, señ amboac tonañgeñ.” ²⁷ Ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Anôtô kêkêj sabat kêtû ñamalacña, eñ kêkêj ñamalac kêtû sabatña atom. ²⁸ Amboac tonarj ñamalacnê Latu kêtû sabat ñatau gêwiñ.”

3

Ñac lêma kêtû goloñ nê biñ

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jesu kêsô lôm kêtiam ma ñac tey gêmôa tonarj, tañ lêma kêtû goloñ. ² Tec êsêac dêdib Jesu gebe moae êngôm eñ ôli ñajam êsa êndêj sabat, gebe êsêac sebe sêngôliñ biñ êpi eñ. ³ Ma eñ kêsôm gêdêj ñac lêma kêtû goloñ gebe “Ôsa ômôêj.” ⁴ Go kêsôm gêdêj êsêac gebe “Tatôm gebe tamoasiñ lau me dangôm êsêac sec êndêj sabat. Tanam katun sa me dansêj su.” E êsêac sêjam tañ têt. ⁵ Tec eñ têtac ñandan ma mata gê êsêac gelom-gelom e nê ñalêlôm ñawapac kêtû êsêac têtac ñadaniña, go kêsôm gêdêj ñac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Tec eñ kêmêtôc lêma e ñajam kêsâ kêtiam. ⁶ Parisai sêsa e jagacgeñ sêwiñ Herodonê lau ma sêkic Jesunê biñ gebe senseñ eñ su.

Lau taêsam sêkac sa semoa bugêjactoy

⁷ Go Jesu to nê ñacsejomi têtaiñ tañ su sêsa bugêjactoy sêja, ma lau taêsam anja Galilaia to Judaia ⁸ ma anja Jerusalem to Idumaia ma anja Jordan ñamakeñ ôñêja ma anja Turu to Sidon ñagamêñ ñagêdô têtadaguc eñ sêja. Lau taêsam, tañ sêjô eñ gêgôm gêj samob ñawae, tec dêdêj eñ sêja. ⁹ Ma eñ kêsôm gêdêj nê ñacsejomi gebe sêmansañ waj sañ teñ êtu eñja, gebe lau sêkapiñ eñ sa atom. ¹⁰ Eñ gêgôm lau taêsam ôliñ ñajam kêsâ, ma êsêac, tañ ñandan totau-totau gêgôm êsêac nañ, sêsêli-sêsêli lau dêdêj eñ sêja sebe sêmôasac eñ. ¹¹ ñalau ñatêmui sêlic eñ e sêu tañ sêc eñ lañônêmña ma sêmôêc gebe “Anôtônê Latu aôm.” ¹² Tec eñ kêbaob êsêac ñajaja, gebe sêsôm eñ lasê atom.

Jesu kêjaliñ nê aposolo 12 sa

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Go kêpi gamêñ ñabau gêja ma gêmôêc êsêac, tañ nê ñalêlôm kepeñ êsêac nañ, dêdêj eñ sêja. ¹⁴ Ma Jesu kêjaliñ êsêac 12 sa ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amoa awiñ aê e jasakiñ amac anam mêtê lau ¹⁵ to jakêñ ñaclai êndêj amac gebe atinñ ñalau sec.” ¹⁶ Eñ kêjaliñ êsêac 12 tonarj sa ma gê Simonnê ñaê gebe Petere ¹⁷ ma Sebedai latuagêc Jakobo agêc Joañ, tañ gê êsêagêcnêñ ñaê gebe Boaneges, ñam gebe Wapap latuagêc, ¹⁸ ma Andrea agêc Pilip, ma Batolomai agêc Matai, ma Tom agêc Alpai latu Jakobo, ma Tadaï agêc Simon Kanaanña ¹⁹ ma Juda Isariot, tañ geoc Jesu lasê.

Jesu ma Belsebul

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ma Jesu gêmu gêja nê andu, ma lau sêkac sa sêpi tageñ kêtiam, tec eñ to nê ñacsejomi sebe sêwiñ gêj e sêgôm jageo. ²¹ Ênê lau sêjô ma sêsa sebe sêkôc eñ têt sêsôm sebe “Gêj teñ gêgôm eñ”.

²² Ma binsutau, tañ anğa Jerusalem sêsêp sêmên nañ, sêsôm gebe “Belsebul gêwiñ eñ, tec kêtiñ ñalau sec ña ñalau sec nêñ kasêga.” ²³ Amboac tonañ eñ kêkalem êsêac sa ma kêsôm kêtü bingôliñ gêdêñ êsêac gebe “Sadañ oc êtiñ Sadañ amboac ondoc. ²⁴ Gamêñ teñ embe êwa tau êkôc, oc gamêñ tonañ ênêc êtôm atom. ²⁵ Ma gôlôac teñ embe sêwa tauñ êkôc, oc gôlôac tonañ sêmoa êtôm atom. ²⁶ Ma Sadañ embe êkêñ kisa êndêñ tau e êwa tau êkôc, oc êmoa êtôm atom, êtu ñacgêbac.

²⁷ “Mago ñac teñ êsô ñac ñajaña teñ nê andu naêjanço ênê waba su atom. Eñ ênsô ñac ñajaña tau têtñ êmuñ acgom, go êjanço ênê waba.

²⁸ “Binñanô, aê jasôm êndêñ amac gebe ñamalac latuñi nêñ sec samob to nêñ biñ alôb-alôb, tañ sêsôm-sêsôm nañ, Anôtô oc êsuc ôkwi. ²⁹ Mago ñac teñ embe êsôm biñ alôb-alôb êpi ñalau Dabuñ, oc sêsuc sec tau ôkwi atomanô. Sec êsap eñ têtñ ênêc tengeñ.”

³⁰ Êsêac sêsôm gebe “Ñalau ñatêmui gêgôm eñ,” tec Jesu kêsôm biñ tonañ.

Jesu têna to lasii ñanô

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Ma Jesu têna to lasii mênşêkô dêmoêña ma sêkêñ lau jasêmoêc eñ. ³² Lau sêgi eñ auc sênşôn ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Gôlicgac me, tênam to lasimi tec sêsôm aôm sêmoa dêmoêña.” ³³ Tec Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Tinoc to lasici asa lau.” ³⁴ Go mata gaôc lau, tañ sêgi eñ auc sañşôn nañ, ma kêsôm gebe “Alic acgom, aê tinoc to lasici tau tonec. ³⁵ Lau tañ sêmasañ Anôtônê biñ, lau tonañ têtü lasicio to ñac ma tinoc.” *

4

Bingôliñ ñac kêpalip ñawêña

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Go Jesu gêmu jagêjac m kêdôn êsêac gêñşôn ambêô kêtiam. Lau taêsam sêkac sa dêdêñ eñ sêja, tec kêpi wañ teñ jagêñşôn. Sêsu wañ su jakêpoac ma lau samob sêmoa bau e gêdêñ butali. ² Ma kêsôm biñ taêsam gêdêñ êsêac gêjam kêtü bingôliñgeñ. Ma kêsôm kêsêp nê mêtê gêdêñ êsêac gebe ³ “Akêñ tanjem acgom. Alic acgom, ñac-kêpalip-ñawêwaga teñ kêsâ gêja gebe êpalip nê ñawê. ⁴ Kêpalip gêmoa e ñagêdô kêsêp intêna, tec moc mênşey su. ⁵ Ma ñawê ñagêdô kêsêp nompoc, nañ nom ñalêsi gêc atom. Tec gacgeñ kêpoa gebe kêsêp nomlêlôm gêja atom. ⁶ E oc kêpi ma kêsêgô e kêtü masê gebe ñawakac keseleñ kêsêp gêja atom. ⁷ Ma ñagêdô kêsêp êcmôkê, ma êc kêpoa e gejoñ êndü ma gêjam ñanô atom. ⁸ Ma ñagêdô kêsêp nom ñajam, tec kêpi to kesewec ma gêjam ñanô ñajam. Teñ gêjam 30, teñ 60, ma teñ 100.” ⁹ Ma kêsôm gebe “Ñac teñ nê tanşuñ embe ênêc, nañ êñômañ.”

Jesunê bingôliñ ñam

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ma gêdêñ tañ eñ gêmoa taña nañ, êsêac tañ sêwiñ eñ to êsêac 12 têtü kênac eñ kêtü bingôliñ taña. ¹¹ Ma eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac atap Anôtônê gamêñ ñabiñ ñalêlômña tônê sa, mago êsêac, tañ sêmoa dêmoêña nañ, sênşô biñ samob êtu bingôliñgeñ ¹² gebe

‘Êsêac sêlic amboac sêlic ma sêjala atom
to sênşô amboac sênşô ma nêñ kauc êsa atom,
gebe sênam tauñ ôkwi atom ma nêñ sec ênaña atom.’ ”

Jesu gêwa bingôliñ ñac kêpalip ñawêña ñam sa

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac ajala bingôliñ tônê ñam atom, ma oc ajala bingôliñ ñagêdô samob ñam amboac ondoc. ¹⁴ Ñac-kêpalip-ñawêwaga nañ kêpalip mêtê. ¹⁵ Lau tañ sêsêp intêna nañ amboac tonec gebe sêpalip mêtê kêsêp êsêacnêñ ñalêlôm ma êndêñ tañ sênşô nañ e gacgeñ Sadañ mênşjanço mêtê, tañ sêpalip kêsêp êsêacnêñ

* 3:35: Sadañnê ñaê teñ. (Alic Mat 10:25)

nalêlôm nañ su. ¹⁶ Ma tonec têtôm êsêac, tañ sêpalip kêsêp nompoc nañ gebe Gêdên tañ sênô mêtê nañ e gacgeñ sêkôc sa totêntac ñajamgeñ. ¹⁷ Mago êsêacnêñ ñawakac jagêjam atom. Êsêac lau daiñ-daiñ. Embe gêñ wapac êtap êsêac sa me sêjanda êsêac êtu mêtêña, oc gacgeñ sêwi siñ. ¹⁸ Ma ñagêdô, tañ sêpalip kêsêp êcmôkê nañ, têtôm êsêac, tañ sênô biñ ¹⁹ ma gêñlêlôm-lêlôm nomña to lêtôm awêña ma têtac kalac gêñ ñagêdôña ejoñ biñ tau êndu ma sênam ñanô atom. ²⁰ Ma ônañ sêpalip kêsêp nom ñajam têtôm êsêac, tañ sênô biñ to sêkôc sa ma sêjam ñanô, ñagêdô 30, ñagêdô 60, ñagêdô 100.”

Lamp kêkô suc ñalêlôm

(Luk 8:16-18)

²¹ Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Sêkôc lamp sêmên gebe sêngênduc ña suc auc me sêkên êsô pôpô ñalabu me masi. Me sêkôc lamp sêmên gebe sêkên êkô jakaiñ ñaô. ²² Gêñ samob, tañ kêsîñ tau nañ, oc sêkên êsa awê samob. Ma gêñ samob, tañ gêc ñalêlômgeñ nañ, oc êtu awê samob. ²³ ñac teñ nê tañasuj êñôña embe ênêc, nañ êñômañ.”

²⁴ Go kêsôm gêdên êsêac gebe “Gêñ tañ amac añô nañ, taêm ênam. Dôn tañ anam dôn lau nañ, Anôtô oc ênam dôn amac, ma oc ênsalê ñagêdô êlêlêc amacnêm êndên amac êwiñ. ²⁵ ñac tañ nê gêñ gêc nañ, êtap ñagêdô sa naêwiñ. Ma ñac tañ nê gêñ masi nañ, sêkôc ñakêsu, tañ gêc eñña nañ, su amboac tonanğeñ.”

Bingôliñ kêpi ñawê tau kêpoaña

²⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Anôtônê gamên amboac ñamalac teñ gêjac ñawê kêsêp kôm, ²⁷ go gêc nê bêc gêdên gêbêc ma gêdi sa gêdên geleñña, ma ñawê tau kêpoa e kêtü kapôên nañ ñam eñ gêjam kauc. ²⁸ Nom tau gêjam ñakôm, ñakaiñ kêtü ñamata, go ñaola, gocgo ñanô gêjac têc auc. ²⁹ Ma êndên tañ ñanô êtu gagweñ nañ, ñatau gacgeñ êsakiñ bôjan jalô êna gebe noc sênac gêñ ñanô saña mênkêsa.”

Bingôliñ gêmêc ñawêña

(Mat 13:31-32; Luk 13:18-19)

³⁰ Go kêsôm gebe “Aêac tanam dôn Anôtônê gamên êpi asageñ ma tanam bingôliñ ondoc êpi. ³¹ Kêtôm gêmêc ñawê. Embe tapalip êsêp kôm, oc talic ñasec-ñasec kêtôm gêñ ñagêdô ñamatu atom. Gêñ tau saujanô. ³² Mago tapalip êsêp nom acgom, go êpi e êlêlêc gêñ tolaun samob su ma etoc laka kapôên, go moc umboñ ñalabuña sênam sac sêngôn ñaajuñ.”

³³ Eñ kêsôm biñ tau gêdên êsêac gêjam kêtü bingôliñ taêsam kêtôm sêjalaña. ³⁴ Ma kêsôm biñ teñ kêsa awê gêdên êsêac atom, kêsôm kêtü bingôliñgeñ e êsêac to nê ñacseñomi sêmoa taunña acgom, go gêwa biñ samob sa gêdên êsêac.

Jesu kêsôm mutêna kêtü malô

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Gêdên bêc tonan ñakêtulala Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Tanac êngic tana ñamakeñ ônêña.” ³⁶ Sêwi lau siñ ma sêkôc eñ toôngeñ sêja wañ ma wañ ñagêdô sêwiñ eñ. ³⁷ Gêdên tonan mu gêbuc kêtü têna e ñadembom kêsâlê wañ auc ma landôm jagodoc-jagodoc. ³⁸ Ma eñ tau nañ geder kwalim ma gêc bêc gêc wañkuña, tec jasênu eñ ma sêsôm gêdên eñ gebe “Mêtêmôkê, aôm gôlic oc tanaña necgac me.” ³⁹ Tec eñ mata gêlac ma gec biñ mu ma kêsôm gêdên ñadembom gebe “Jamanğeñ ma ônam taôm tôn.” Ma mu kêtü malô to bônôn kêsêp e kênôma. ⁴⁰ Go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac matem golec asageñña. Amac akên gêwiñ atom me.” ⁴¹ Êsêac têtêc taun ñanô ma sêsôm gêdên taun gebe “ñac tonec asa, tec mu to ñadembom tañeñ wamu gêdên eñ nec.”

5

Jesu gêgôm ñac toñalau natêmui ôli ñajam kêsa

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Êsêac jasêsô lau Gadarene nêñ gamên anğa bugêjacton ñamakeñ ônêña. ² Ma gêdên tañ eñ kêsêp anğa wañ nañ, e gacgeñ ñac teñ toñalau ñatêmui kêsa anğa sêô jagêdac

en. ³ Æac tau gêmoa gamêñ sêõña ma lau teñ têtôm gebe sênsô en tõi atom, sênsô en ña kapoacwalô, mago kêtôm atom amboac tonañ. ⁴ Sênsô en akainj tõi to sêbôi en ña kapoacwalô kêtú dim taêsam, mago kêmõnanj kapoacwalô tulu to kêlêsanj Iêpoa gêñgic ma lau teñ nêñ ñaclai kêtôm gebe sênam en tõiña atom. ⁵ Kêtôm bêc to geleñgeñ en gêmoa sêo to lôc gedêñ tõiñgeñ ma kêwakic to kêtuc tau ña poc.

⁶ Æac tau gêlic Jesu kêsa jaêcgeñ ma kêlêti jakêpõñ aduc gêdêñ en ⁷ ma gêmôiêc awa kapôiêñ gebe “Lôlôc Æatau Anôtô nê Latu Jesu, aêagêcnêñ asageñ ñagêdô gêdêñ tauñ, aê aoc gêjac Anôtô nanj kêtú ôiênsu aê atomña.” ⁸ Æac tau kêsôm biñ tonañ gebe Jesu kasôm gêdêñ en gêmunj su gebe “Aôm ñalau ñatêmui, ondec ñamalac tonec ma ôsa ôna.” ⁹ Go Jesu kêtú kênac en gebe “Aômñêm ñaê asa.” Ma en gêjô en awa gebe “Aêñoc ñaê ‘Legion’, gebe aêac lau taêsam.” ¹⁰ Go ketenj Jesu kepeñ ducgeñ gebe êoc êsêac ôkwi sêsa gamêñ tonañ sêna atom.

¹¹ Bôcanô pom kapôiêñ teñ señ gêñ sêmoa gamêñ tau ñalôc. ¹² Tec ñalau tau teten en gebe “Ôkêñ aêac naasêp bôc tõiñê ñalêlôm ana.” ¹³ Ma Jesu gêlôc gebe sêna. Tec ñalau ñatêmui sêsa anja ñamalacnê jasêsêp bôc tonañ ñalêlôm sêja ma bôc tau topomgeñ sêsabi anja salic gulunj tagenj jasêsêp bu. Bôc tau amboac 2,000 ma sênom bu su sêjanja.

¹⁴ Go lau bôcña sêc jasêsôm ñawae anja malac to gamêñ ñakêtu gêdô. Tec lau sêmênj sebe sêlic gêñ tau ñam. ¹⁵ Amboac tonañ dêdêñ Jesu sêja e sêlic ñac, tañ ñalau ñatêmui taêsam sêpõñ en nanj, nê kauc kêsa ma kêsô ñakwê sa gêñgõñ, ñac to Legion tau tõiñê, ma têtêc tauñ ñanô. ¹⁶ Ma êsêac, tañ matenjanô sêlic gêñ, tañ kêtap ñac tonjalau ñatêmui ma bôc sa nanj, sêjac ñaminj gêdêñ êsêac gêwiñ. ¹⁷ Ma êsêac jatetenj Jesu gebe êwi êsêacnêñ gamêñ siñ ma êc êna.

¹⁸ Gêdêñ en kêpi wanj nanj, ñac tau gêmunjenj ñalau ñatêmui gêgôm en nanj, ketenj Jesu gebe “Aê jawiñ aômmanj.” ¹⁹ Mago Jesu gêlôc gêdêñ en atom ma kêsôm gêdêñ en gebe “Ôpi nêm andu ôndêñ nêm lau ôna ma ônac miñ gêñ kapôiêñ, tañ Apômtau gêgôm gêdêñ aôm to taê walô aôm nanj, êndêñ êsêac.” ²⁰ Tec en gêja ma gêjac miñ gêñ kapôiêñ, tañ Jesu gêgôm gêdêñ en nanj, anja gamêñ Malaclemenlunja. Ma lau samob sê taênj ñanô.

*Jairi latuo to awê, tañ kêmoasac Jesunê ñakwê nanj
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

²¹ Jesu kêpi wanj ma gêjac gêñgic jakêsô ñamakenj ônêña kêtiam. Ma lau taêsam sêkac sa dêdêñ en sêja. Ma en gêmoa bugêjactonj nataligenj. ²² Ma lômmôkê teñ, ênê ñaê Jairi, gêmênj e gêlic en ma gêu tau gêc en akaiñña, ²³ ma ketenj en kepeñ ducgeñ ma kêsôm gebe “Latuco tecênê gêmac e awa kêtú dambê. Tec ômôiêñ ma ôkêñ lêmam ênsac en gebe ñajam êsa ma êmoa mata jali.” ²⁴ Tec Jesu gêwiñ en gêja ma lau taêsam têdaguc en e sêkapiñ en sa.

²⁵ Ma awê teñ gêjam dec kêtôm jala 12, ²⁶ ma kêtap ñandanj kapôiêñ sa anja dokta taêsam nêñ ma kêjaiñ nê awa samob. Mago gêjam en sa atom e gêmac gêjam sêga. ²⁷ Awê tau gêñô Jesu ñawae ma gêmênj kêsêli lau gêc en dêmôiêmuña mênkêmoasac ênê ñakwê, ²⁸ gebe en kêsôm gebe “Aê embe lamoasac ênê ñakwêgeñ, oc êñgôm aê ôlic ñajam êsa.” ²⁹ Kêmoasac e gacgeñ nê dec kêpa ma kêsaê ôli gebe gêmac gêwi en siñ. ³⁰ Ma Jesu kêsaê sebenj gebe ñaclai kêsa anja ênê gêja, tec kêkac tau ôkwi gêdêñ lau ma kêtú kênac gebe “Asa kêmoasac ñoc ñakwê.” ³¹ Ma nê ñacseñomi sêsôm gêdêñ en gebe “Aôm gôlic lau sêkapiñ aôm sa sêmoa, mago kôtu kênac gebe ‘Asa kêmoasac aê.’” ³² Ma Jesu kêkac tau ôkwi gebe êlic asa gêgôm gêñ tau. ³³ Mago awê tau kêjala gêñ, tañ kêtap en sa nanj, kêtakê e kêtênêp tau ênduêndu, kêsa jagêu tau gêc Jesu lanjônêmña ma geoc biñ samob lasê gêdêñ en. ³⁴ Ma en kêsôm gêdêñ en gebe “Latucoenec, nêm kôkêñ gêwiñ gêgôm aôm ñajam kêsa, ôsa totêmtac malôgeñ ôna ma nêm gêmac êwi aôm siñ.”

³⁵ Kêsôm biñ gêmoa ma lau ñagêdô sêmênj anja lômmôkênê andu ma sêsôm gebe “Latômo gêmac êndugac, aôm ôiênsônj mêtêmmôkê êtu agenña.” ³⁶ Êsêacnêñ biñ gêlênj Jesu tõi atom ma kêsôm gêdêñ Iômmodê gebe “Ôtêc taôm atom, ôkêñ êwiñgeñ.” ³⁷ Ma en gêlôc gêdêñ lau teñ gebe sêndanjuc en atom, Petere ma Jakobo agêc lasi Joanj tauñgeñ

sêwiñ eñ. ³⁸ Ac jasêô lasê lômômôkênê andu e gêñô ñaonda ma lau têtaj to sêjam taji sa. ³⁹ Ma kêsô gêja e kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac agôm ñaonda to ataj kêtú asageñja. Ñapalêo gêmác êndu atom, gêc bêcgeñ tec gêc.” ⁴⁰ Ma êsêac sêômac eñ. Tec kêjanda êsêac samob sêsa sêja ma kêkôc ñapalê têna agêc tama to êsêac, taj sêwiñ eñ sêja nañ, ma kêsô balêm, taj ñapalêo gêc nañ gêja. ⁴¹ Jakêkam ñapalêo lêma ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Talita kumi,” tanam ôkwi gebe “Ñapalêo, aê jasôm aôm ôndi sa.” ⁴² E gacgeñ ñapalêo gêdi sa ma kêsêlêñ, gebe ênê jala kêtú 12. Ma êsêac selendec ñanô. ⁴³ Go eñ gêjac jao ñajaja gêdêñ êsêac gebe lau tej sêñô ñawae atom, ma kêsôm gebe sêkêñ gêñ ñapalêo tau êniñ. * Legion.

6

Jesunê lau têtij eñ anja Nasaret
(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Ma Jesu gêwi gamêñ tonaj siñ jagêô lasê tau nê malacmôkê ma nê ñacseñomi têdaguc eñ sêja. ² Gêdêñ sabat eñ kêdôn mêtê gêmoa lôm ma êsêac taêsam, taj sêñô nañ, têtakê ñanô ma sêsôm gebe “Ñac tonec kêkôc gêñ tonec anja ondoc, ma kauc, taj eñ kêtaj sa nañ, amboac ondoc, ma gêñtalô, tec eñ lêma gêgôm nec, ñam amboac ondoc. ³ Ñac tonec kamunda, Maria latu ma Jakobo agêc Joses ma Juda agêc Simon teweni nec. Ma ênê lasiio tec sêmoa sêwiñ aêac nec atom me.” Ma têtú môsi eñ. ⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau gamêñ tej tetoc propete tej sa kwalec atom, tau nê malacmôkê to tau nê lasitêwai ma nê gôlôac tec sêmbu eñ.” ⁵ Ma eñ kêtôm gebe êñgôm gêñtalô tej anja tonaj atom, tageñ kêkêñ lêma gêsac lau togêmac luagêcgeñ ma gêgôm êsêac ôliñ ñajam kêsa. ⁶ Ma êsêacnêñ sêkêñ gêwiñ masiña gêjac ênê Iênô auc.

Jesu kêsakiñ nê aposolo sêja
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Jesu gêjac laoc gamêñgeñ jakêdôn lau. ⁷ Go gêmôêc êsêac 12 dêdêñ eñ jakêsakiñ êsêac luagêc-luagêc ma kêkêñ ñaclai gêdêñ êsêac gebe sêkônij ñalau ñatêmui. ⁸ Go gêlêñ biñ êsêac gebe sêkôc gêñ tej sêmoa intêna atom, tôc tageñ. Mo masi, atali masi, awa êsêp ômbiñkap atom. ⁹ Mago sêsô nêñ atapa ma sêsô ñakwê luagêc atom. ¹⁰ Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Embe api andu tej, nañ anjôn tonajgeñ e awi gamêñ tau siñ. ¹¹ Malac tej embe sêkôc amac sa to sêkêñ tajeñ amac atom, nañ awi gamêñ tonaj siñ, ma andôn ñakekop, taj gêc amac emkaiñ nañ, su êtu nêñ geo ñabelo tej êndêñ êsêac.” ¹² Go ñacseñomi sêsa sêja ma sêjam mêtê gebe lau sênam tauñ ôkwi. ¹³ Ma têtij ñalau sec taêsam sêsa sêja to señ oso lau gêmác taêsam ña niptêkwi ma sêgôm êsêac ôliñ ñajam kêsa.

Ñackêsagu Joañ gêmác endu
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Jesunê ñaê ñawae kêsa e kiñ Herodo gêñô ma lau sêsôm sebe “Ñackêsagu Joañ gêdi sa anja ñacmatênêñ, tec ñaclai kêpoa kêpi eñ.” ¹⁵ Lau ñagêdô sêsôm sebe “Eñ Elia,” ma ñagêdô sêsôm sebe “Propete tê sêmoa-sêmoa nê nêñ tej.”

¹⁶ Mago gêdêñ taj Herodo gêñô biñ tonaj ñawae nañ, kêsôm gebe “Joañ taj kajatu dêdim eñ gêsutêkwa gêñgic nañ, gêdi sa.” ¹⁷ Herodo tau tonaj kêsôm sêkôc Joañ tøj ma sêsô eñ tøj gêñgôn kapoacwalô. Herodo gêgôm gêñ tonaj gebe tau gêjam têwa Pilip nê awê Herodia, ¹⁸ ma Joañ kêsôm gêdêñ Herodo gebe “Gôjam têwamnê awê tec keso.” ¹⁹ Herodia geñ anô-anô Joañ gebe ênac eñ êndu, mago gêgôm elêmê, ²⁰ gebe Herodo kêtêc Joañ. Eñ kêjala eñ gebe eñ ñac gêdêñ to ñac dabuñ, tec gejob eñ. Herodo gêñô ênê biñ e kêpô lêna tau ñasec, mago kêkêñ taja eñ gêjac ñawaegeñ.

²¹ Ma gêdêñ ñasawa tej Herodo taê gêjam nê bêc têna kêkôc eñja, tec gêgôm moasiñ kapôêñ gêdêñ nê kiap to kapitai ma laumata Galilaijana. ²² Ma Herodia latuo kêsô jakêtê wê e Herodo to nê ñaclêñ sêlic ñajam. Tec Herodo kêsôm gêdêñ ñapalêo gebe “Embe

* 5:43: Lau Rom sêsam siñwaganêñ toñ kapôêñ tej gebe

têmtac êwijn gêj teñ anja aênoc ma oterj, oc jakêj êndên aôm.”²³ Eñ kêtôc lêma ma kêsôm gêdên ñapalêo gebe “Gêj samob, tañ oterj nañ, oc jakêj êndên aôm. Embe oterj ñoc gamên ñamakerj, oc jakenjerj.”²⁴ Tec ñapanjo kêsâ jakêsôm gêdên têna gebe “Aê jaterj asagerj.” Ma têna kêsôm gebe “Oterj ñackêsagu Joañ mômêapac.”²⁵ E ñapalêo kêlêti gacgerj kêsô gêdên kiñ gêja jaketerj gebe “Aê gabe galocgerj ôkên ñackêsagu Joañ mômêapac êsêp laclu teñ êndên aê.”²⁶ Kiñnê ñalêlôm ñawapac ñanô, tagerj kêtû kêtôc lêmaña to kêtû ñaclerña tec erj gebe enseñ biñ su atom.²⁷ E gacgerj kiñ kêsakerj sirwaga teñ ma kêjatu gebe êkôc Joañ mômêapac êmên. Ñac tau gêja e gêdim Joañ gêsutêkwa gêngic anja andu kapoacwalôña,²⁸ go kêkên mômêapac kêsêp laclu teñ mênjkêkên gêdên ñapalêo, ma ñapalêo kêkên gêdên têna.²⁹ Joañnê ñacseñomi sênô ñawae mênjsêkôc ênê ñawêlêlanj su jasêkên gêc sê teñ.

Jesu gêlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Joañ 6:1-15)

³⁰ Aposolo sêkac sa dêdên Jesu sêja ma sêjac gêj samob, tañ sêgôm to têtôn nañ, ñaminj gêdên erj.³¹ Lau taêsam sêja sêmên-sêja sêmên, ma nêj ñasawa sêniñ gênña gêc atom. Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Ajôc, tana gamên ñasawa teñ tamoã nêj tauña gebe anij awem ñagec.”³² Tec êsêac sêpi wañ sêsô gamên ñasawa teñ sêmoã nêj tauña.

³³ Lau sêlic êsêac sêja ma taêsam sêjala êsêac. Tec lau anja malac samob sêsêlêrj sêwiñ tauñ e jasêo lasê gamên tau, tañ Jesu to nê ñacseñomi sebe sêmoã nañ, sêmuñ êsêac.

³⁴ Gêdên tañ Jesu mênjkêsô nañ, gêlic lau toñ kapôn ma taê walô êsêac gebe êsêac amboac domba, nañ ñacgejobña masi. Tec gêoc awa sa ma kêdôn biñ taêsam gêdên êsêac.³⁵ Oc gêja, tec ênê ñacseñomi dêdên erj sêja ma sêsôm gebe “Gamên tonec gamên sawa ma oc gêja su.³⁶ Amboac tonarj ôkên lau sêc êlij-êlij gebe sêna malac to gamên ñakêtu gêdô nasênam ôli nêj gêj sêniñña.”³⁷ Tec Jesu gêjô êsêac awerj ma kêsôm gebe “Amac taôm akên gêj êsêac sêniñ.” Ma êsêac têtû kênac erj gebe “Amboac ondod, aêac ana anam ôli polom ña denari 200 mênjakên êsêac sêniñ me.”³⁸ Ma erj gêjam kênac êsêac gebe “Amacnêm polom tendocgerj gêc, ana alic acgom.” Êsêac sêlic su ma mênjsêsôm gebe “Polom lemerj teñ ma i luagêc.”

³⁹ Go erj kêjatu êsêac gebe samob sênjôn sic tomôkê-tomôkê sênjôn gêgwarj ñamêdôb wakuc tonarj.⁴⁰ Ma lau sênjôn sic toton-toton, toñ ñagêdô 100, ñagêdô 50.⁴¹ Go Jesu kêkôc polom lemerj teñ to i luagêc tonarj sa mênmata gedec undambê ma gêjam danje, go kêpô polom kêkôc ma kêkên gêdên ñacseñomi gebe sênac sam êndên lau. Ma gêjac sam i luagêc tau gêdên êsêac samob.⁴² Samob serj e gêoc êsêac tôn.⁴³ Go ñacseñomi sejon ñapopoc sa kêsêp gadob 12 e mênjêc ma i ñagêdôgêdô gêwiñ.⁴⁴ Ma êsêac, tañ serj polom tau nañ, ñacwaga 5,000.

Jesu kêsêlêrl gêmôa ñadembom ñaô

(Mat 14:22-33; Joañ 6:15-21)

⁴⁵ Ma Jesu kêkac nê ñacseñomi gacgerj sêpi wañ sêmuñ erj sêna Betsaida, nañ gêc ñamakerj ônêña, ma erj tau êmoã e êkên lau sêna acgom.⁴⁶ Eñ kêkên lau sêja su acgom, go kêpi lôc gêja gebe eterj mec.⁴⁷ Oc jakêsêp su ma wañ kêsâ e jakêkô ñaluñ ma erj taugerj gêmôa baugerj gêmôa.⁴⁸ Ma gêlic êsêac segolem elêmê gebe mu kêpuc êsêac tôn. Talec kêtan, go kêsêlêrj gêmôa ñadembom ñaôgerj kasa gêdên êsêac gêja. Erj gebe êoc lêlêc êsêac êna.⁴⁹ Ac sêlic erj kêsêlêrj gêmôa ñadembom ñaôgerj ma sêjam kauc sebe oc balôm teñ, tec sêwakic.⁵⁰ Êsêac samob sêlic erj e têtakê. Go erj awa kêsâ sebeñ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Têmtac êpa su, aê tau tonec, atêc taôm atom.”⁵¹ Ma erj jakêpi wañ gêwiñ êsêac ma mu kêtû malô. Ma êsêac têtakê e sêjac lemerj ñanô,⁵² gebe êsêacnêj kauc kêsâ kêpi biñ polomña atom, nêj ñalêlôm ñajaña tec gêc.

Jesu gêgôm lau gêmâc anja Genesaret ôlij ñajam kêsâ

(Mat 14:34-36)

⁵³ Ma sêja e sêpi bau anğa Genesaret ma sêsô warj tøn. ⁵⁴ Sêsêp anğa warj sêja e gacgej lau sêjala eñ den tagerj. ⁵⁵ Ma sêlêti sêjam gamêj aucgej e lau sêbalañ lau, tañ gêj gêgôm êsêac nañ, tosac-tosac sêja gamêj, tañ sêjô gebe eñ gêmoa nañ. ⁵⁶ Ma gêdêj tañ gêo lasê malac sauñ to kapôeñ ma gamêj ñakêtu gêdô-gêdô nañ, êsêac sêkêj lau gêmec sec malacluñ kêtômgej ma tetej eñ gebe sêmoasac ênê ñakwê ñataligej, ma samob, tañ sêmoasac eñ nañ, tec ôliñ ñajam kêsa. *

7

Lau ñanô nêj mêtê
(Mat 15:1-9)

¹ Ma Parisai to biñsutau ñagêdô, tañ sêmêj anğa Jerusalem nañ, sêkac sa dêdêj Jesu sêja. ² Ma sêlic ênê ñacseñomi ñagêdô sêkwasiñ lemeñ atom, señ gêj paliñ-paliñgej. ³ Parisai to Juda samob señ gêj atom e sêkwasiñ lemeñ su acgom, gebe têdaguc lau ñanô nêj ñagôliñ. ⁴ Ma embe anğa gamêj têtulu gêjña sêmêj, nañ sêniñ gêj atom e sêliñ bu su acgom. Ma ñagôliñ lanğwa ñagêdô taêsam gêc, tañ têdaguc gêwiñ amboac sêkwasiñ suc to laclu ma ku.

⁵ Amboac tonañ tec Parisai to biñsutau têtü kênac eñ gebe “Amboac ondoc, aômñem ñacseñomi têdaguc lau ñanô nêj ñagôliñ atom, sêkwasiñ lemeñ atom ma señ gêj.” ⁶ Tec eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Jesaia geoc biñ lasê jagêdêjgec kêpi amac dansañtêna amboac teto gêc gebe

‘Lau tonec tetoc aê sa ña gêdônôlicgej,
mago nêj ñalêlôm gêmoa jaêc aê.

⁷ Êsêac sêjam sakiñ aê kwalec

gebe biñsu, tañ êsêac têdôn nañ, ñamalacnêj biñ ñaômagej.’

⁸ Anôtônê biñsu nañ amac awi siñ su, ma ñamalacnêj ñagôliñ lanğwa tec akôc tøn.”

⁹ Ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Anôtônê biñsu tec abanac e ñapep sawa gebe amansañ taôm nêj ñagôliñ lanğwana. ¹⁰ Mose kêsôm gebe ‘Otoc tamam agêc tênam sa. ñac teñ embe êsôm biñ sec êpi têna me tama, nañ sênac eñ êndu.’ ¹¹ Mago amac tec asôm gebe ‘ñac teñ embe êsôm êndêj têna me tama gebe Aêjoc gêj, tañ taêm kêka amoa nañ, Korban,’ ñam gebe jakêj êndêj Anôtônê, ¹² go anac jao eñ gebe ênam têna me tama sa êtiam atom. ¹³ Amac ajam Anôtônê biñ auc ña taôm nêj ñagôliñ lanğwa, tañ adôn gelom-gelom nañ, ma ajam gêj ñagêdô ôkwi gêwiñ.”

Gej tañ gêgôm ñamalac kêtü sec
(Mat 15:10-11, 15-20)

¹⁴ Go Jesu gêmôec lau dêdêj eñ sêja kêtiam ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Samob anjô aêjoc biñ ma nêj kauc êsa. ¹⁵ Gêj dêmôeña teñ embe êsêp ñamalacnê ñalêlôm êna, oc êjgôm eñ êtu sec atom. Mago gêj, tañ kêsa anğa ñamalac gêmêj nañ, tec gêgôm eñ kêtü sec.” [¹⁶ ñac teñ nê tanasuj êjônja êmbe ênêc, nañ êjônman.]

¹⁷ Ma gêdêj tañ gêwi lau siñ kêsô andu gêja nañ, ênê ñacseñomi têtü kênac biñgôliñ tau ñam gêdêj eñ. ¹⁸ Ma eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Ma amac tonec nec, nêj kauc kêsa atom amboac tonañ me. Ajala atom me. Gebe gêj samob, tañ anğa dêmôeña êsêp ñamalac êna nañ, oc êjgôm eñ êtu sec atom, ¹⁹ gebe kêsêp ênê ñalêlôm gêja atom, kêsêp ñatêtacñagej gêja e gê su kêtôm gêgôm-gêgôm.” Tec Jesu gêwa gêj taniñña samob sa gebe ñajam. ²⁰ Ma kêsôm gebe “Tagej gêj, tañ kêsa anğa ñamalacnê nañ, tec gêgôm ñamalac kêtü sec. ²¹ Gebe taêj gêjam biñ sec kêsa anğa ñamalacnêj ñalêlôm, biñ mockaiñña, geñgej, sêjac ñamalac êndu, ²² dêdim sêmôcwalô gêjgic, matej katu, sêgôm sec ñawaô, biñdansañ, wauc-wauctêna, matej dangucboa, sêsôm biñ alôb-alôb, tetoc tauñ sa ma biñ meloc. ²³ Gêj sec samob tonañ ñai tec kêsa anğa ñalêlôm ma gêgôm ñamalac kêtü sec.”

* 6:56: K mwaganêj a c tageja. Alic Mat 18:28

Awê tej kêkêñ gêwiñ ñajana
(Mat 15:21-28)

²⁴ Go Jesu gêdi anga tonañ gêja gamêñ Turuña. Ma kêpi andu tej gêja ma gebe ênam tau aucgen e gêgôm jageo. ²⁵ Ma awê tej, tañ latuo saun ñalau ñatêmui gêgôm en nañ, gêñô en ñawae ma sebeñ gêja gêu tau gêc en akaiñña. ²⁶ Awê tau en Heleno, têna kêkêc en anga Suropoinikianja. En keteñ Jesu gebe êtiñ ñalau sec anga latuonê êsa êna. ²⁷ Mago Jesu kêsôm gêdên en gebe “Ondecgen, ñapalê sêniñ nêñ gêñ e êôc êsêac tôn acgom. Embe takêc ñapalênêñ mo su ma tambaliñ êndên kêamlatu, oc ñajam atom.” ²⁸ Tec awê tau gêjô en awa gebe “Apômtau, mago kêamlatu señ ñapalênêñ mo ñapopoc sêmoa tebo ñalabugoc.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gêdên en gebe “Kêtu biñ tonañña tec ôna. ñalau sec kêsa anga latômonê gêja su.” ³⁰ Ma en gêmu gêja nê andu e gêlic ñapalêo gêc ma ñalau sec kêsa gêja su.

Tañasunbic to awamê ñajam kêsa

³¹ Ma Jesu gêwi gamêñ Turuña siñ kêtiam kêsa Sidonja e jagêô lasê Malaclemenju ñagamêñ gêc bugêjacton Galilaijana. ³² Go sêkêc tañasunbic to nê bi ñ kwackwac dêdên en sêja ma teteñ en gebe êkêñ lêma ênsac en. ³³ Tec Jesu kêkêc en su anga launên jasêkô taunja, go kêkêñ lêmalatu kêsô en tañasun ma kêkasop to kêmoasac en imbêla. ³⁴ Go mata gedec undambê e kêsê awa su ma kêsôm gêdên en gebe “Epata,” gebe “Ôpoa lasê.” ³⁵ Tec tañasun kêpoa lasê ma imbêla kêtu golon e kêsôm biñ ñañên kêsa, ³⁶ ma Jesu gêjac jao gebe sêsôm ñawae êndên lau atom. En gêjac jao gêmoa, tageñ êsêac sêjac miñ biñ tau kêtu tapa-tapa sêjac ñawaeen. ³⁷ Lau sêñac lemeñ ñanô ma sêsôm gebe “En gêgôm gêñ samob ñajam. Tañasunbic sêñô biñ ma aweñmê sêsôm biñ lasê.” *

8

Jesu gêlôm lau 4,000
(Mat 15:32-39)

¹ Gêdên tonanjen lau taêsam sêkac taun sa kêtiam ma nêñ gêñ sêniñña masi. Tec Jesu gêmôc nê ñacsenomi dêdên en jakêsôm gêdên êsêac gebe ² “Aê taêc walô lau tonec gebe sêmoa sêwiñ aê e bêc têlêac samuc ma nêñ gêñ sêniñña masi. ³ Amboac tonañ embe jakên êsêac têtac sawagen sêmu sêna nêñ gamêñ, oc enkañ to lemeñ êmac anga intêna, gebe lau gamêñ baliñña ñagêdo tec sêwiñ êsêac.” ⁴ Ma ênê ñacsenomi têtú kênac en gebe “Aêac takêc mo anga ondoc ma takên lau tonec sêniñ êôc êsêac tôn, tamoã gamêñ sawa nec.” ⁵ Tec en kêtu kênac êsêac gebe “Amacnêm polom tendocgen gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Polom 7.”

⁶ Ma kêsôm gêdên lau gebe sêngôn sic sêngôn nom. Ma kêkêc polom 7 tonañ mêngejam danje su, go kêpô kêkêc ma kêkêñ gêdên nê ñacsenomi gebe sênac sam. Tec sêjac sam gêdên lau. ⁷ Ma êsêacnên i palê luagêcgen gêc, nañ gêjam danje ma kêsôm gebe sênac sam amboac tonañ. ⁸ Señ e gêôc êsêac tôn, go sejoñ ñapopoc sa kêsêp gadob 7. ⁹ Ma lau tau amboac 4,000. Ma kêkêñ êsêac sêja. ¹⁰ Go êsêac to nê ñacsenomi gacgen jasêpi wañ tej ma jasêô lasê gamêñ Dalmanutana.

Parisai teteñ gêñtalô
(Mat 16:1-4)

¹¹ Parisai sêsa sêja jaêc sesen taun sêmoa e sebe sênsaê Jesu. Tec sêsôm gebe “Ông m gêñtalô undambêña tej.” ¹² Jesu gêñô biñ tonañ e nê ñalêlôm ñawapacgosu ma kêsôm gebe “Lau têtú tonecña sêsôm gêñtalô tej kêtu asagenja. Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Lau têtú tonecña oc sêlic gêñtalô tej atomanô.” ¹³ Go gêwi êsêac siñ ma kêpi wañ kêtiam jakêsô ñamakeñ ônêña.

Parisai to Herodo nêñ jist
(Mat 16:5-12)

* 7:37: Asam biñ, tañ gec Mat 15:2

¹⁴ Ɔacseŋomi sêliŋ polom siŋ sêkôc gêwiŋ atom, sêkôc ŋanô tageŋ gec waŋ. ¹⁵ Tec Jesu gêlêŋ biŋ êsêac gebe “Alic ma ajop taôm Ɔapep êndêŋ Parisai to Herodo nêŋ jist.” ¹⁶ Ma êsêac taêŋ gêjam gêc tauŋŋa ma sêsôm gebe “Kec, eŋ kêsôm biŋ tonanŋ gebe aêac takôc polom gêwiŋ atom.” ¹⁷ Ma Jesu kêjala biŋ, taŋ sêsôm nanŋ, tec kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Kêtu asageŋŋa amac taêm gêjam gêc taomŋageŋ gebe akôc polom gêwiŋ atom. Amacnêm kauc kêsa atom ma ajala biŋ tonec ŋam atom tageŋ me. Nêm Ɔalêlôm Ɔadani kêsa me. ¹⁸ Matemanô gêc, mago alic gêŋ atom to taŋemsuŋ gêc, mago aŋô biŋ atom me. Ma taêm gêjam biŋ atom me. ¹⁹ Gêdêŋ taŋ kêpô polom lemeŋ teŋ kêkôc gêdêŋ lau 5,000 nanŋ, ajoŋ Ɔapopoc sa kêsêp gadob tendocgeŋ.” Ma êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gadob 12.” ²⁰ “Ma gêdêŋ taŋ kêpô polom 7 kêkôc gêdêŋ lau 4,000 nanŋ, ajoŋ Ɔapopoc sa kêsêp gadob tendocgeŋ.” Ma êsêac sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Gadob 7.” ²¹ Go eŋ kêtû kênac êsêac gebe “Ajala biŋ tonec ŋam atom tageŋ me.”

Ɔac matapec Ɔajam kêsa aŋga Betsaida

²² Jasêô lasê Betsaida ma lau sêkôc matapec teŋ dêdêŋ Jesu sêja ma teteŋ eŋ gebe êmoasac eŋ. ²³ Tec Jesu kêkam matapec gêdêŋ lêma ma gêwê eŋ agêc sêsa malac Ɔamagê sêja, go kêkasôp kêsêp eŋ mataanô ma gêu lêma gêsac eŋ ma kêtû kênac eŋ gebe “Gôlic gêŋ teŋ me masi.” ²⁴ Ma Ɔac tau kêsa sa ma kêsôm gebe “Aê galic Ɔamalac, galic êsêac sêsêŋŋ amboac ka.” ²⁵ Go Jesu gêu lêma gêsac eŋ mataanô kêtiam ma kêpuc mata tôŋ e mataanô Ɔawa kêsa ma gêlic gamêŋ Ɔaŋêŋ kêsa. ²⁶ Go kêsakiŋ eŋ gêja nê andu ma kêsôm gebe “Ôsa malac ôna atom.”

Petere kêsôm Jesu Ɔam

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

²⁷ Go Jesu to nê Ɔacseŋomi dêdi sêsa malac Kaisarea Pilipi sêja. Sêsêlêŋ e jasêsa Ɔadambê teŋ ma kêtû kênac nê Ɔacseŋomi gebe “Lau sêsam aê sebe asa.” ²⁸ Ma êsêac sêjô eŋ awa gebe “Ɔagêdô sêsôm gebe Ɔackêsagu Joaŋ, ma Ɔagêdô gebe Elia, ma Ɔagêdô gebe propetenêŋ teri.” ²⁹ Go kêtû kênac êsêac gebe “Ma amac taôm nec asam aê abe asa.” Tec Petere gêjô eŋ awa gebe “Aôm Kilisi tau.” ³⁰ Ma Jesu gêjam êsêac aweŋ auc gebe sêsôm eŋ lasê êndêŋ lau teŋ atomanô.

Jesu geoc êmac êndu to êndi saŋa lasê

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

³¹ Go gêoc awa sa ma kêdônŋ êsêac gebe “Ɔamalacnê Latu oc êoc Ɔandanŋ taêsam ma laumata to dabuŋsêga to biŋsutau oc têtinŋ eŋ to sênac eŋ êndu. Ma bêc têlêac ênaŋa, go êndi sa êtiam.” ³² Eŋ kasôm biŋ tonanŋ gêc awageŋ. Tec Petere gê eŋ jaagêc sêkô tauŋŋa ma kêsôm eŋ. ³³ Ma Jesu kêkac tau ôkwi mata gê nê Ɔacseŋomi ma kêsôm Petere gebe “Sadaŋ, ôkôc taôm sa naôkô jaêc. Aôm taêm gêjam biŋ Anôtôŋa atom, taêm gêjam biŋ Ɔamalacŋageŋ.”

³⁴ Go gêmôêc lau to nê Ɔacseŋomi sêmêŋ ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Ɔac teŋ embe taê ênam gebe êsap aê tôŋ, nanŋ ênac kapoac tau ma êoc nê kakesoiau êndanŋguc aê. ³⁵ Ɔac teŋ embe êŋgôm mocsac gebe êmoa mata jali, nanŋ oc êmac êndu. Ma teŋ embe êmac êndu êtu aê to Ɔawae Ɔajamŋa, nanŋ oc êŋgônŋ mata jali. ³⁶ Ɔac teŋ embe ênsôb gêŋ nomŋa samob sa êtu ênê gêŋ, mago êjaiŋ katu, oc ênam eŋ sa amboac ondoc. Oc ênam eŋ sa atom. ³⁷ Ɔamalac oc ênac da katu Ɔa asageŋ. ³⁸ Lau mockaiŋo to lau sec tonec nêŋ teŋ embe maja aê to Ɔoc biŋ, oc Ɔamalacnê Latu maja eŋ amboac tonanŋ êndêŋ têm, tê êmêŋ to Tamanê Ɔawasi ma aŋela dabuŋ sêwiŋ eŋ.” *

9

¹ Ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Biŋŋanô, aê jasôm êndêŋ amac gebe Êsêac tec sêkô nec, nêŋ Ɔagêdô oc sêmac êndu atomgeŋ e sêlic Anôtônê gôliŋ tonŋaclai mênêsa acgom.”

* 8:38: Asam biŋ, taŋ gêc Mat 16:6

*Jesu ôli kaij tej kêsa**(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)*

² Bêc 6 gêjaŋa acgom, go Jesu kêkôc Petere agêc Jakobo ma Joaŋ sêwiŋ eŋ. Ma gêwê êsêac sêpi lôc ñatêpôê baliŋ tej sêja gebe sêmoa tauŋŋa. Ma sêlic eŋ ôl i kêpô tau ôkwi ³ e nê ñakwê sêpôma kêlêlêc oc ñaboatilo su. ⁴ Go Elia agêc Mose seoc tauŋ lasê dêdêŋ êsêac ma sêjam biŋgalôm sêwiŋ Jesu. ⁵ Ma Petere gêoc awa sa kêsôm gêdêŋ Jesu gebe “Mêtêmôkê, ñajam gebe tamoã gamêŋ tonec. Aêac anam bec têlêac acgom, aômñem tej ma Mosenê tej ma Elianê tej.” ⁶ Êsêac têtêc tauŋ ñanô, tec eŋ gêjam kauc biŋ êsômŋa. ⁷ Go tao tej mênŋgêjam ajuŋ êsêac ma awa tej kêsa aŋga tao tau gêmêŋ gebe, “Aêŋoc Latuc taŋ têtac gêwiŋ eŋ naŋ, tau tonec. Akêŋ taŋem eŋ.” ⁸ Ma sep tageŋ ac mateŋ geso gamêŋ e sêlic lau tej sêkô sêwiŋ êsêac atom, Jesu taugen.

⁹ Êsêac sêsêp aŋga lôc sêmoã ma eŋ gêjac jao êsê c gebe “Gêŋ taŋ alic naŋ, anac ñamiŋ êndêŋ ñac tej atom e ñamalacnê Latu êndi sa aŋga ñacmatênêŋ su acgom.” ¹⁰ Êsêac taêŋ gêjam biŋ tonaŋ gêc tauŋŋeŋ sêmoã ma têtû kênac gêdêŋ tauŋ gebe “Êndi sa aŋga ñacmatênêŋ nec ñam amboac ondoc.” ¹¹ Go têtû kênac eŋ gebe “Amboac ondoc, biŋsutau sêsôm gebe Elia êmêŋ êmuŋ acgom” ¹² Tec eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Elia naŋ êmuŋ ma êsa gêŋ samob ñalaŋô sa êtiam. Ma teto kêpi ñamalacnê Latu amboac ondoc gebe eŋ oc êoc ñandaŋ taêsam to têtû kasec eŋ. ¹³ Mago aê jasôm êndêŋ amac gebe Elia tec gêmêŋ su, ma sêgôm eŋ waucwauceŋ amboac teto kêpi eŋ.”

*Ñapalê tonjalau sec ôli ñajam kêsa**(Mat 17:14-20; Luk 9:37-43)*

¹⁴ Ac sêmêŋ ma sêo lasê gêdêŋ ñacseneŋomi ñagêdô ma sêlic lau taêsam sêgi êsêac auc ma biŋsutau to êsêac aweŋsuŋ gêoc ka tauŋ. ¹⁵ Lau sêlic eŋ e gacgeŋ têtakê ma sêlêti dêdêŋ eŋ sêja to sê moalêc eŋ. ¹⁶ Ma eŋ kêtû kênac êsêac gebe “Amac aweŋsuŋ gêoc ka taôm kêtû agenŋa.” ¹⁷ Tec ñac tej aŋga lau taêsam tonaŋ nêŋ gêjô eŋ awa gebe “Mêtêmôkê, aê kakôc latuc gadêŋ aôm gamêŋ gebe ñalau awamê gêgôm eŋ. ¹⁸ Gêŋ tau embe êtap eŋ sa aŋga ñasawa tej, oc êmônã eŋ e awaôpic êsa ma luluŋ ñakicsêa kikec-kikec e êtu toŋ laŋgwageŋ. Ma kateŋ nêŋ ñacseneŋomi gebe têtij ñalau tau e sêgôm kêtôm atom.” ¹⁹ Tec Jesu gêjô êsêac aweŋ gebe “O amac lau-akêŋ-gêwiŋatomwaga, aê jamoa jawiŋ amac e êndêŋ ondoc, ma jaoc amacnêŋ biŋ e êndêŋ ondocgeŋ. Akôc ñapalê tau andêŋ aê amêŋ.” ²⁰ Ma sêkôc ñapalê tau dêdêŋ eŋ sêja. Ma gêdêŋ taŋ ñalau gêlic Jesu naŋ, gacgeŋ kêgasuŋ ñapalê tau e gêjac tau êndu jagêc nom ma kêsabi tau to awaôpic kêsa. ²¹ Go Jesu kêtû kênac tama gebe “Gêŋ tonec gêgôm eŋ kêtôm jala tendocgeŋ su.” Ma eŋ kêsôm gebe “Ñapalêgeŋ ma gêgôm eŋ ²² ma kêtij eŋ kêpi ja to kêsêp bu kêtû dim taêsam gebe enseŋ eŋ su. Mago aôm embe ôtôm, go taêm walô aêac ma ônam aêac sa.” ²³ Ma Jesu kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm gônac aê ôkwi gebe Aôm embe ôtôm me. ñac taŋ kêkêŋ gêwiŋ naŋ, oc êŋgôm gêŋ samob naêtôm.” ²⁴ E gacgeŋ ñapalê tama gêmôc ma kêsôm gebe “Aê kakêŋ gêwiŋ, tageŋ kakêŋ gêwiŋ kwalec, tec ônam sa.”

²⁵ Jesu gêlic lau sêwêgeŋ sêmêŋ, tec gec biŋ ñalau ñatêmui ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm ñalau awammê to taŋamsuŋbic, aê jasakiŋ aôm gebe Ondec eŋ ma ôsa ôna, ma ômu ôsô ñac tau nê ñalêlôm ôna êtiam atom.” ²⁶ Ma ñalau kêgasuŋ eŋ secanô e kêwakic lasê ma kêsa gêja. Ma ñapalê tau gêc amboac ñacmatê, tec lau taêsam sêsôm gebe “Gêmac êndu su.” ²⁷ Go Jesu kêkam eŋ kêsêp lêma ma gegeŋ eŋ sa jakêkô.

²⁸ Gêc gêmu gêja nê andu acgom, go nê ñacseneŋomi têtû kênac eŋ sêmoã tauŋŋa gebe “Amboac ondoc, tec aêac atiŋ ñalau tonaŋ agôm kêtôm atom nec.” ²⁹ Ma Jesu gêjô êsêac aweŋ gebe “Gêŋ tej kêtôm gebe êtiŋ gêŋ amboac tonaŋ ñai su sêsa ñagaô sêna atom, mec tageŋ.”

*Jesu geoc êmac êndu to êndi saŋa lasê kêtû luagêcŋa**(Mat 17:22-23; Luk 9:43-45)*

³⁰ Go ac dêdi aŋga tonaŋ sêsa Galilaiageŋ sêja ma eŋ gebe lau sêŋô êsêac ñawae atom, ³¹ gebe eŋ kêdôn nê ñacseneŋomi ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Lau sêkêŋ ñamalacnê Latu

êsêp ñamalac lemeñ êna nasênac eñ êndu. Sênac eñ êndu e ñabêc têtêac ênaña su acgom, go êndi sa.” ³² Mago êsêacnêñ kauc kêsa kêpi biñ tonañ atom ma têtêc tañ tec têtù kênac eñ atom.

Asa êtu ñac kapôêñ

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Jasêo lasê Kapanaum sêñgôn andu acgom, go kêtù kênac êsêac gebe “Amac asôm biñ amboac ondoc gêdêñ taôm amoa intêna.” ³⁴ Ma êsêac sêjam tañ tôn, gebe ança intêna sêjam kênac tañ kêpi nêñ asa kêtù ñac towae kêtêlêc êsêac ñagêdô su. ³⁵ Go gêñgôn sic ma gêm êc êsêac 12 mênkêsôm gêdêñ êsêac gebe, “Ñac teñ embe taê ênam gebe êtu ñamata, nañ êtu samob nêñ ñamu to samob nêñ sakiñwaga acgom.” ³⁶ Ma kêtêc ñapalê sañ mênketoc eñ kêtêc êsêac ñaluñgeñ, go kêtêc eñ ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe ³⁷ “Ñac tañ kêtêc ñapalê sañ amboac tonec nêñ teñ sa kêtù ñoc ñaêña nañ, kêtêc aê sa. Ma ñac, tañ kêtêc aê sa nañ, kêtêc aê taucgeñ atom, eñ kêtêc ñac, tañ kêsakiñ aê nañ sa.”

Lau tañ sesêñ aêac atom nañ, sêpuc aêac tôn

(Luk 9:49-50)

³⁸ Go Joañ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Mêtêmôkê, aêac alic ñac teñ, nañ kêtêc aêac atom, kêtêñ ñalau sec su ña aômniêm ñaê. Tec ajac jao eñ, gebe eñ kêtêc aêac atom.” ³⁹ Ma Jesu kêsôm gebe “Anac jao eñ atom, gebe ñac tañ êñgôm gêtalô êpi aêñoc ñaê, go gacgeñ êkac awa ôkwi ma êsôm biñ sec êpi aê nañ, oc êñgôm êtôm atom. ⁴⁰ Gebe ñac, tañ kêtêñ kisa gesêñ aêac atom nañ, kêtêc aêac tôn. ⁴¹ Ñac nañ êkêñ bu laclu teñ amac anôm êtu Kilisinê lau amacña nañ, jasôm biññanô êndêñ amac gebe ñagêjô ñajam oc eso eñ atomanô.

Tatim lau atom

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² “Ma ñac teñ, nañ êtim lau sañ, tañ sêkêñ gêtêñ aêña nañ, nêñ teñ e êtu sec nañ, lau sêwa poctêmui sa eñ gêsutêkwa ma sêmbaliñ eñ êsêp gwêc êna, go ñajam.

⁴³ “Lêmam embe êtim aôm, go ôndim êñgic. Tolêmamkatucgeñ ôñgôn matam jali, oc ñajam êlêlêc tolêmam lulugeñ ôsêp lamboam ñakêlêndiñ ñaja, tañ kêsa ñapan nañ ôna. [⁴⁴ Gamêñ nañ ñatêmoa to ñaja êmac atom.] ⁴⁵ Ma amkaiñ embe êtim aôm, nañ ôndim êñgic. Toamkatucgeñ ôñgôn matam jali, oc ñajam êlêlêc sêmbaliñ aôm toamkaiñ lulugeñ ôsêp lamboam ñakêlêndiñ ôna. [⁴⁶ Gamêñ nañ ñatêmoa to ñaja êmac atom.] ⁴⁷ Ma matamanô teñ embe êtim aôm, nañ ôkip sa. Tomatamanô tagerêñ ôsô Anôtônê gamêñ ôna, oc ñajam êlêlêc sêmbaliñ aôm tomatamanô lulugeñ ôsêp lamboam ñakêlêndiñ ôna. ⁴⁸ Gamêñ nañ ñatêmoa to ñaja êmac atom.

⁴⁹ “Sêpalip ja kêpi lau samob kêtôm sêpalip gwêc kêpi gwada. ⁵⁰ Gwêc tau gêtêñ ñajam, mago gwêc tau ñamakic embe ênaña, oc dañgôm ñamakic êsa êtiam amboac ondoc. Gwêc ênêc amacña ma amoa tobiñmalôgeñ awiñ taôm.”

10

Biñ sêmcwalôña

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Jesu gêdi ança tonañ jagêo lasê Judaia to gamêñ, tañ gêtêc Jordan ñamakeñ ônêña nañ, ma lau taêsam sêkac sa dêtêñ eñ sêja kêtiam, tec kêtôn êsêac clmboac gêgôm-gêgôm nañ kêtiam.

² Ma Parisai ñagêdô dêtêñ eñ sêja sebe sêlêtôm eñ ma têtù kênac eñ gebe, “Ñac teñ embe êwi nê awê siñ, oc êtôm me masi.” ³ Tec eñ gêtêc êsêac awêñ gebe, “Mose gêtêc biñsu amac amboac ondoc.” ⁴ Ma êsêac sêsôm gebe, “Mose gêtêc gebe teto papia sêwi awê siñña ma sêwi eñ siñ.” ⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Eñ keto biñsu tonañ kêtù nêñ ñalêlôm ñadaniña. ⁶ Mago andañgeñ gêdêñ tañ Anôtô kêtêñ undambê to nom nañ, kêtêñ awêlu ñac. ⁷ Amboac tonañ ‘ñac oc êwi tama agêtêc têna siñ ma êsap nê awê tôn

⁸ ma agêc lulu têtû ôli tageŋ.' Ma agêc têtôm gêŋ luagêc êtiam atom, têtôm ŋanô tageŋ.

⁹ Gêŋ taŋ Anôtô kêkêŋ kêkwa tau naŋ, ŋamalac teŋ êkac su atom."

¹⁰ Jasêŋgôn andu acgom, go ênê ŋacseŋomi têtû kênac eŋ kêtû biŋ tau tonecŋa kêtiam.

¹¹ Tec Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe "Ŋac teŋ embe êwi nê awê siŋ ma ênam teŋ, oc êŋgôm gêŋ mockaiŋŋa, ¹² ma awê teŋ embe êwi nê akweŋ siŋ ma ênam teŋ, oc êŋgôm gêŋ mockaiŋŋa amboac tonaŋ."

Jesu gêjam mec ŋapalê ŋasec-ŋasec

(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Ma sejoŋ ŋapalê ŋasec-ŋasec dêdêŋ Jesu sêja gebe êmoasac êsêac. Ma ŋacseŋomi sec biŋ lau. ¹⁴ Jesu gêlic e kêtû môsi ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe "Andec ŋapalê dêdêŋ aê sêmêŋ, akô êsêac auc atom, gebe lau tecenaŋ ŋai têtû Anôtônê gamêŋ ŋata. ¹⁵ Biŋŋanô, aê jasôm êndêŋ amac gebe Ŋac taŋ êkôc Anôtônê gamêŋ sa êtôm ŋapalê atom naŋ, oc êsô êna atom." ¹⁶ Go kêmboêŋ to gêu lêma gêsac êsêac ma gêjam mec êsêac.

Ŋacseŋom tolêlôm

(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jesu jakêsa intêna acgom, go ŋac teŋ kêlêti gesen eŋ auc jakêpôn aduc gêdêŋ eŋ ma kêtû kênac eŋ gebe "Mêtêmôkê ŋajam, aê jaŋgôm asageŋ gebe jawê kaiŋ jaŋgôn matoc jali teŋgeŋ." ¹⁸ Tec Jesu kêtû kênac eŋ gebe "Amboac ondoc, kôsam aê gebe ŋajam. Ŋajam teŋ gêmoe atom, Anôtô taugen. ¹⁹ Biŋsu tau tec gônô su gebe 'Ônac ŋamalac êndu atom, ôŋgôm gêŋ mockaiŋo to mockaiŋŋa atom, ônam geŋgeŋ atom, ôŋga biŋ atom, ôŋgambec gêŋ atom ma otoc tamam agêc tênam sa.'" ²⁰ Ma ŋac tau kêsôm gêdêŋ eŋ gebe "Mêtêmôkê, aê ŋapalêgeŋ ma kamasan biŋ samob tonaŋ kêtû tôn aê." ²¹ Ma Jesu mata gê eŋ e têtac gêwiŋ eŋ ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe "Gêŋ tageŋ tec kôpô lêna. Ôna ma ôkêŋ nêwaba samob lau sênam ôli ma ôkêŋ ŋaawa êndêŋ lau ŋalêlôm sawa, go nêwaba awa oc ênêc undambê, ma ômôêŋ ôndaŋguc aê." ²² Ŋac tau gêŋô biŋ tonaŋ e lanôanô kêtû sêp ma kêsô tonê ŋalêlôm ŋawapacgeŋ gêja, gebe nê waba taêsam.

²³ Go Jesu kêsala nê ŋacseŋomi ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe "Lau toawa embe sêsô Anôtônê gamêŋ sêna, oc sêŋgôm elêmê." ²⁴ Ŋacseŋomi têtakê kêtû ênê biŋ tonaŋŋa, tec Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac kêtiam gebe "Ŋapalêac, lau sêsô Anôtônê gamêŋ sênaŋa ŋawapac ŋanô. ²⁵ Bôc kamele teŋ oc êsêli êsô so ŋalasê êna ŋagaôgeŋ êlêlêc ŋac tolêlôm teŋ êsô Anôtônê gamêŋ ênaŋa su." ²⁶ Êsêac têtakê ŋanô ma sêsôm gêdêŋ tauŋ gebe "Ai, amboac tonaŋ, asa oc ênam samuc." ²⁷ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe "Ŋamalac oc têtôm gêŋ amboac tonaŋ atom. Mago Anôtô eŋ kêtôm, gebe Anôtô gêgôm gêŋ samob jakêlôm."

²⁸ Ma Petere gêoc awa sa ma kêsôm gêdêŋ eŋ gebe "Ôlic acgom, aêacmêŋ tec awi ma gêŋ samob siŋ ma adaguc aôm." ²⁹ Ma Jesu kêsôm gebe "Biŋŋanô, aê jasôm êndêŋ amac gebe Ŋac teŋ naŋ êwi nê andu, me lasitêwai, me luio, me têna agêc tama, me ŋapalê, me kôm siŋ êtu aê to ŋawae ŋajamŋa, ³⁰ oc êndêŋ têm tonec êkôc gêŋ tau ŋagêjô êtu dim 100 êjô andu ma lasitêwai to luio, ma tênai to ŋapalê ma kôm, ma oc sêjanda eŋ êwiŋ, ma êndêŋ têm ŋamuŋa oc êŋgôn mata jali teŋgeŋ. ³¹ Lau ŋamataŋa taêsam oc têtû ŋamu ma ŋamu oc têtû ŋamata."

Jesu geoc êmac êndu to êndi saŋa lasê kêtû têtêacŋa

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Êsêac sêsêlêŋ sêmoe intêna sebe sêpi Jerusalem sêna ma Jesu kêsêlêŋ gêmuj êsêac ma êsêac têtakê. Ma êsêac, taŋ têtadaguc eŋ naŋ, têtêc tauŋ. Ma kêkôc êsêac 12 sêmoe nêŋ tauŋŋa kêtiam jagêwa gêŋ, taŋ oc êtap eŋ saŋa naŋ, ŋam sa gêdêŋ êsêac gebe ³³ "Alicgac me, aêac tapi Jerusalem tana, ma oc sêkêŋ Ŋamalacnê Latu êndêŋ lau dabuŋsêga to biŋsutau sêkic ênê biŋ, go sêkêŋ eŋ êndêŋ lau samuc. ³⁴ Ma êsêac sêsu eŋ susu to sêkasôp êpi eŋ ma si eŋ, go sênac eŋ êndu. Ma bêc têtêac ênaŋa, go êndi sa."

Jakobo agêc Joaņ tetey gêņ
(Mat 20:20-28)

³⁵ Ma Sebedai latuagêc, Jakobo agêc Joaņ, dêdêņ ey sêja ma sêsôm gêdêņ ey gebe “Mêtêmôkê, aêagêc abe ôņgôm gêņ, taņ aêagêc atey êndêņ aôm naņ, ñanô êsa êndêņ aêagêc.” ³⁶ Tec Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc abe aê jaņgôm asageņ ñanô êsa êndêņ amagêc.” ³⁷ Go êsêagêc sêsôm gêdêņ ey gebe “Ôkêņ aêagêcma teņ êņgôn nêm anôņa ma teņ êņgôn nêm gasêņa aņga nêm ñawasi ñalêlôm.” ³⁸ Ma Jesu kêsôm gêdêņ êsêagêc gebe “Amagêc ajam kauc gêņ, taņ atey naņ. Amagêc atôm gebe anôm êsêp laclu, taņ aê janôm êsêpņa naņ, ma aliņ saņgu, taņ aê jaliņ naņ me.” ³⁹ Ma êsêagêc sêjô ey awa gebe “Aêagêc atôm.” Ma Jesu kêsôm gêdêņ êsêagêc gebe “Laclu taņ aê janôm êsêp naņ, amagêc oc anôm, ma saņgu, taņ aê oc jaliņ naņ, amagêc oc aliņ. ⁴⁰ Tageņ aê katôm gebe jakêņ lau sêņgôn ñoc anôņa to ñoc gasêņa nec atom, gêjac lau, taņ Tamoc kêmasaņ kêtû êsêacņa naņgeņ ñawae.”

⁴¹ Êsêac lau 10 sêjô e têtû môsi Jakobo agêc Joaņ. ⁴² Ma Jesu gêmôêc êsêac dêdêņ ey sêja ma kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Amac ajalagac gebe lau, taņ seboc têtû lau samuc nêņ gôliņwaga naņ, sêkônij êsêac ma nêņ lau kapôêņ sêjam gôliņ êsêac ñajaņa. ⁴³ Mago amac amboac tonaņ atom. ñac teņ embe taê ênam gebe êtu amacnêm ñac kapôêņ, naņ êtu amacnêm sakiņwaga. ⁴⁴ Ma teņ embe taê ênam gebe êtu amacnêm ñamata, naņ êtu amacnêm gêjôma. ⁴⁵ ñamalacnê Latu gêmêņ gebe sênam sakiņ eyņa atom, mago gebe ênam sakiņ to êkêņ tau ênac da lau taêsam.”

Matapec teņ ñajam kêsa
(Mat 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Êsêac sêsêlêņ e sêô lasê malac Jeriko. Ma gêdêņ taņ êsêac to nê ñacsenomi ma lau taêsam sêwê sêsa aņga Jeriko sêja naņ, Timai latu matapec Batimai keteņ-keteņ gêņ gêņgôn intêna ñatali. ⁴⁷ ñac tonaņ gêjô ñawae gebe Jesu Nasaretna tau ey, tec gêôc awa sa ma gêmôêc gebe “Dawidnê Latu Jesu, taêm walô aêma.” ⁴⁸ Lau taêsam sec biņ ey gebe “Ônam taôm tôn,” mago ey gêmôêc kêpuc sageņ gebe “Dawidnê Latu, taêm walô aêma.” ⁴⁹ Tec Jesu kêkô ma kêsôm gebe “Amôêc ey êmêņ.” Ma êsêac sêmôêc matapec tau ma sêsôm gêdêņ ey gebe “Têmtac êpa su ma ôndi sa, gebe ey gêmôêc aôm.” ⁵⁰ Tec ñac tau kêbaliņ nê ñakwê siņ ma gêboaņ sa gêdêņ Jesu gêja. ⁵¹ Ma Jesu awa gêjac ey gebe “Aôm gobe jaņgôm asageņ êndêņ aôm.” Go matapec kêsôm gêdêņ ey gebe “Mêtêmôkê, aê gabe matoc êlac.” ⁵² Ma Jesu kêsôm gêdêņ ey gebe “Ôêc ôna, aôm kôkêņ gêwiņ gêjam aôm sa.” E gacgeņ mata gêlac ma kêdaguc ey gêmoa intêna.

11

Jesu kêsô Jerusalem gêja
(Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Joaņ 12:12-19)

¹ Ma gêdêņ taņ êsêac têdabiņ Jerusalem jasêsa malac Betpage to Betania, taņ gêc Lôckatêkwi naņ, Jesu kêsakiņ nê ñacsenomi luagêc ² ma kêsôm gêdêņ êsêagêc gebe “Agêc asêlêņ apeņ malac, taņ gêc nêmņa naņ, ana ma êndêņ taņ aô lasê naņ, gacgeņ andac doņki ñalatu teņ sêkô tôn kêkô, ñamalac teņ gêņgôn ñaô kwananげņ atomanô, naņ aņgamboac su ma awê amêņ. ³ ñac teņ embe êtu kênac amagêc gebe ‘Agôm tonaņ kêtû agerņa,’ naņ asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna gêņ tau ma oc êsakiņ gaôgeņ êmu êmêņ tonec êtiam.’” ⁴ Tec agêc sêja e dêdac doņki ñalatu tau sêkô tôn kêkô andu teņ ñasacgêdô kêsi malacluņa ma sêgaboac su. ⁵ Ma êsêac, taņ sêkô tônê naņ, nêņ ñagêdô têtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc abe aņgô-m asageņ, tec agaboac doņki ñalatu tonaņ su.” ⁶ Ma êsêagêc sêsôm biņ, taņ Jesu kêsôm naņ, gêdêņ êsêac e sêwi siņ. ⁷ Ma sêwê doņki ñalatu tau gêdêņ Jesu sêja e sêu nêņ ñakwê gêsac ma Jesu gêņgôn ñaô. ⁸ Ma lau taêsam sêja nêņ ñakwê gêc intêna ma ñagêdô sêja ka ñalauņ, taņ sêsapu aņga kôm ⁹ ma êsêac, taņ sêmuņ to têdaguc naņ, sêmôêc gebe “Osana, alanem ey naņ gêmêņ gêjam Apômtau laņô. ¹⁰ Alanem tamenï Dawid nê gamêņ kiņņa, taņ mênkêsa naņ. Osana êsa aņga lôlôc.”

¹¹ Ma enj gêô lasê Jerusalem jakêsô lôm dabuŋ gêja ma kêsala gêŋ samob gêmôa. Tagenj oc gêja su, tec enj to êsêac 12 sêsa Betania sêja.

Jesu kêpuc boa jambô

(Mat 21:18-19)

¹² Ŋabêbêc sêwi Betania siŋ ma mo gêjô enj. ¹³ Kêkô jaêcgenj ma gêlic jambô tolaunj tenj kêkô, tec kêtû gasuc gêja gebe moae oc êtap jambô ŋanô tenj sa. Gêja e gêlic ŋanô tenj atom, ŋalauŋ ŋaômagenj, gebe jambô ŋanoc atom. ¹⁴ Tec kêsôm gêdêŋ jambô tau gebe “Êtôm têmgenj lau tenj oc sêniŋ ŋanô anŋa aômnmêm tenj êtiam atomanô.” Ma ênê ŋacsenomi sêŋô.

Jesu kêjanda lau anŋa lôm dabuŋ

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Joaŋ 2:13-22)

¹⁵ Êsêac jasêô lasê Jerusalem ma Jesu kêsô lôm dabuŋ gêja e kêjanda lau, taŋ têtulu gêŋ sêmôa lôm dabuŋ ŋalêlôm naŋ, sêsa awê sêja ma kêtij sêjam-mone-gêjô-tauwaga nêŋ tebo to lau-têtulu-balôsiwaga nêŋ lêpônj piŋporj ¹⁶ ma gêjac jao gebe ŋac tenj êôc gêŋ tenj êsêlêŋ êmôa lôm dabuŋ ŋalêlôm atom. ¹⁷ Go kêdônj êsêac ma kêsôm gebe “Teto gêc gebe Anôtô kêsôm gebe ‘Aêŋoc andu sêsam gebe tentenlatu samob nêŋ andu mecŋa.’ Mago amac agôm kêtû kêjaŋgowaganêŋ gêsuj.”

¹⁸ Lau dabuŋsêga to biŋsutau sêŋô ma dêdib sebe sensenj enj su, gebe têtêc enj gebe lau samob têtakê kêtû ênê mêtêŋa.

¹⁹ Oc gêja su, tec Jesu to nê ŋacsenomi sêc sêsa anŋa malac tonaŋ sêja.

Jesu gêwa jambô, taŋ kêtû masê naŋ, ŋabiŋ sa

(Mat 21:20-22)

²⁰ Ŋagelenj ac sêsêlêŋ e sêsa gamêŋ, taŋ jambô kêkô naŋ, ma sêlic jambô tau kêtû masê e jakêsêp ŋawakac tau gêja. ²¹ Ma Petere taê gêjam biŋ tau, tec kêsôm gêdêŋ Jesu gebe “Mêtêmôkê, ôlic jambô, taŋ kôpuc boa naŋ, tec kêtû masê su.” ²² Ma Jesu gêjô êsêac aweŋ gebe “Biŋŋanô, aê jasôm êndêŋ amac gebe ²³ Amac embe akêŋ êwiŋ Anôtô ma asôm êndêŋ lôc tônê gebe Ômbuc taôm sa nau taôm ôsêp gwêc ôna, ma embe asôm totêmtac lulu atom, akêŋ êwiŋ gebe biŋ oc ŋanô êsa, naŋ oc êtu tôŋ. ²⁴ Amboac tonaŋ aê jasôm êndêŋ amac gebe Gêŋ samob, taŋ aterj kêsêp mec ŋalêlôm naŋ, embe akêŋ êwiŋ gebe akôc ŋanô, oc akôc. ²⁵ Embe naatenj nêŋ mec akô ma nêŋ biŋ tenj êndêŋ ŋac tenj ênêc, naŋ asuc ôkwi acgom, gebe Tamemi, taŋ gêmôa undambê naŋ, êsuc amacnêm keso ôkwi amboac tonaŋgenj. [²⁶ Mago amac embe asuc biŋ ôkwi atom, go Tamemi, taŋ gêmôa undambê naŋ, oc êsuc amacnêm keso ôkwi atom amboac tonaŋgenj.]”

Judawaga têtû kênac Jesunê ŋaclai ŋam

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Ac sêmu sêsa Jerusalem kêtiam ma Jesu jakêsêlêŋ gêmôa lôm dabuŋ ŋalêlôm, go lau dabuŋsêga to biŋsutau ma laumata dêdêŋ enj sêja ²⁸ ma têtû kênac enj gebe “Aôm gôgôm gêŋ tonaŋ gôjam ŋaclai ondoc laŋô. Ma asa kêkêŋ ŋaclai tonec gêdêŋ aôm, tec gôgôm gêŋ amboac tonaŋ.” ²⁹ Go Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Aê gabe jatu kênac biŋ tenj êndêŋ amac. Ajô aêŋoc kênac acgom, go jasam ŋatau, taŋ gêjam aê sa ma gagôm gêŋ tau naŋ, êndêŋ amac. ³⁰ Joaŋnê sanŋu nec anŋa Anôtônê me anŋa ŋamalacnêŋ. Ajô ŋoc kênac tonaŋmar.” ³¹ Ma êsêac taêŋ gêjam gêc taunŋenj gebe “Embe tasôm gebe anŋa Anôtônê, enj oc êsôm gebe Ma amboac ondoc tec akêŋ gêwiŋ enj atom. ³² Ma embe tasôm gebe Anŋa ŋamalacnêŋ, tec tatêc lau gebe samob sêlic Joaŋ gebe enj propete tenj.” ³³ Tec sêjô Jesu awa gebe “Aêac ajam kauc.” Ma Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amboac tonaŋ aê jasôm ŋaclai, taŋ gêjam aê sa ma gagôm gêŋ tau naŋ, êndêŋ amac atom amboac tonaŋ.” *

* 11:33: Lambiŋ

12

Biñgôlinj kêpi kôm wainja to njagejobwaga
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Jesu gêôc awa sa ma gêjam kêtû biñgôlinj gêdêñ êsêac gebe “Ŋac teñ kêsê wain kôm teñ ma gêsô tuñ e kêsô tau, go kêsap sêpip wain ñamala ma kêkwê andu ñaatêkwa baliñ teñ kêtû sejop kôm tauña, go kêmasañ biñ gêdêñ lau sênâm kôm êpiña ma eñ tau gêja gamêñbôm teñ. ² Gêdêñ ñanoc eñ kêsakiñ sakiñwaga teñ gêdêñ kômwaga gêja gebe êkôc kôm wainja ñanô anja kômwaganêñ. ³ Êsêac sêkôc ñac tau tônia ma si eñ e sêsakiñ eñ lêma sawagenj gêmu gêja. ⁴ Go ñatau kêsakiñ sakiñwaga teñ gêdêñ êsêac gêmu gêja kêtiam, nañ têtuc eñ kêsêp môkêapac to sêpêlê eñ. ⁵ Ma kêsakiñ teñ gêja kêtiam, nañ sêjac eñ êndu. Ma lau ñagêdô taêsam sêwiñ, nañ si êsêacnêñ ñagêdô ma sêjac ñagêdô êndu. ⁶ Ŋac tagenj gêmoa, ênê latu, tañ têtac gêwiñ eñ ñanô. Kêtû ñamu kêsakiñ eñ gêdêñ êsêac gêja ma kêsôm gebe ‘Êsêac oc tetoc aêñoc latuc sa.’ ⁷ Gêja e kômwaga tonañ ñai sêsôm gêdêñ tauñ gebe ‘Ŋacgêwê-kaiñ-gêñlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac eñ êndu, gebe gêñlênsêm êtu aêacnêñ.’ ⁸ Go sêkôc eñ tônia e sêjac eñ êndu ma sêbaliñ ênê ñawêlêlanj anja kôm wainja kêsâ gêja.

⁹ “Kôm wainja ñatau oc êngôm amboac ondoci. Eñ oc êmêñ ma enseñ kômwaga su ma êkêñ kôm wainja êndêñ lau teñ. ¹⁰ Biñ tonec amac asam me masi gebe ‘Poc tañ sêkwêwaga sêbaliñ siñ nañ, tec kêtû poc ñakêclêsuña.

¹¹ Gêñ tonañ Apômtau gêgôm, tec materjanô talic amboac gêñsêga teñ.’ ”

¹² Êsêac señ anô-anô sebe sêkôc Jesu tônia, mago têtêc lau gebe sêjala biñgôlinj tau ñam jakêsêp êsêac tauñ, tec sêwi eñ siñ ma sêc sêja.

Biñ takisja
(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Ma êsêac sêsakiñ Parisai to Herodonê lau ñagêdô dêdêñ Jesu sêja sebe sêwa lip eñ ña tau nê biñ. ¹⁴ Tec sêmêñ ma sêsôm gêdêñ eñ gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm ñac biññanônia, ma gôê go lau teñ atom gebe aôm kôpuc openj lau teñ atom, mago kôdônia Anôtônê intêna ña biññanôngeñ. Embe takêñ takis êndêñ kaisara, oc eso aêacnêñ biñsu me masi. Takêñ me takêñ atom.” ¹⁵ Mago Jesu kêjala êsêacnêñ dansañ, tec kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amboac ondoci tec abe atim aê. Akêñ denari teñ êndêñ aê jalic acgom.” ¹⁶ Tec sêkôc teñ sêja. Ma eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Asa nê ñakatu to ñatalô tonec.” Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Kaisaranê.” ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Akêñ kaisaranê gêñ êndêñ kaisara ma Anôtônê gêñ êndêñ Anôtô.” Tec êsêac sê taêñ eñ.

Ŋacmêtê sêndi sa ñabin
(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Go Sadukai, tañ sêsôm sebe ñacmatê oc sêndi sa atom nañ, dêdêñ Jesu sêja ma têtû kênac eñ gebe ¹⁹ “Mêtêmôkê, Mose keto ñagôlinj tonec gêdêñ aêac gebe ‘Ŋac teñ têwa embe nê ñapalê masi ma êmac êndu ma nê awêtuc êngônia, nañ lasi ênam ênê awêtuc ma êka gôlôac lasê êjô têwa su.’ ²⁰ Amboac tonañ lasitêwai 7 sêmoa, ñacsêga gêjam awê teñ. Eñ kêka ñapalê lasê atom ma gêmac êndu. ²¹ Go lasi, tañ kêsi eñ nañ, gêjam awêtuc tau. Eñ kêka ñapalê lasê atom ma gêmac êndu. Ma ñac ñawaluj teñ amboac tonañgeñ. ²² Êsêac 7 nêñ gôlôac masi. Samob sêmac êndu, go awêtuc gêmac êndu kêdaguc. ²³ Êndêñ noc ñacmatê sêndi saña eñ oc êtu êsêacnêñ asa nê awê, gebe êsêac 7 sêjam eñ kêtû nêñ awê sugac.” ²⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amboac ondoci ajala biñ, tañ teto gêc nañ, to Anôtônê ñaclai atom, tec taêm gêjam biñ keso nec. ²⁵ Êndêñ tañ sêndi sa anja ñacmatênêñ nañ, ñacwaga oc sênâm awê atom ma lauo sênâm ñac atom, samob têtôm anjela, tañ sêmoa undambê nañ. ²⁶ Biñ kêpi ñacmatê sêndi saña gêc Mosenê buku gêwiñ. Amac asam miñ kêpi ja kêsâ gamêñdani nañ me masi. Gêdêñ tonañ Anôtô kêsôm gêdêñ Mose gebe ‘Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô aê.’ ²⁷ Biñ tonec

nam gebe Anôtô kêtû lau materj jali nêj Anôtô, kêtû ñacmatênêj Anôtô atom. Amac taêm gêjam biñ keso samucgej.”

Biñsu ñalô, tañ kêlêlêc ñagêdô su nañ

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ma biñsutaunêj teñ mêngeô lasê e gêjô êsêac sêpa tauñ ma gêlic gebe Jesu gêjô Sadukai awerj jagêdêngeñ, tec kêtû kênac eñ gebe “Biñsu ñajatu ondoc ñanô kêlêlêc ñagêdô samob su.” ²⁹ Jesu gêjô eñ awa gebe “Biñsu ñamataña tonec gebe ‘O Israel, ôkên tañam gebe Apômtau, aêacnêj Anôtô, eñ Apômtau tagerj. ³⁰ Têmtac êwiñ Apômtau, aômnmê Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêm katôm samuc ma nêm kauc samuc to nêm ñaclai samuc êwiñ eñgeñ.’ ³¹ Ma kêtû luagêcña gebe ‘Têmtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têmtac gêwiñ taôm.’ Biñsu ñajatu kêlêlêc tonañ su teñ gêc atom.” ³² Go biñsutau kêsôm gêdên eñ gebe “Mêtmômê, biññanô, aôm kôsôm jagêdên gebe Anôtô eñ tagerj, teñ gêmoa atom, eñ taugenj. ³³ Ma biñ têtac êwiñ eñ tonên ñalêlôm samuc ma nêj kauc samuc to nêj ñaclai samuc êwiñ eñgeñ, to biñ têtac êwiñ lau mênbañ aêac amboac têtac gêwiñ tauñña, nañ kêlêlêc daja to da ñagêdô samob su.” ³⁴ Jesu gêlic eñ kêsôm biñ tokauc amboac tonañ ma kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm gômôa jaêc Anôtônê gamênña atom.” Ma lau samob têtêc tauñ e têtû kênac biñ teñ gêdên eñ kêtiam atom.

Kilisi asa nê latu eñ

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Go Jesu kêdôn mêtê gêmoa lôm dabuñ ma kêsôm gebe “Amboac ondoc tec biñsutau sêsôm sebe Kilisi eñ Dawidnê latu. ³⁶ Dawid tau ñalau Dabuñ gêoc eñ awa sa ma kêsôm gebe

‘Apômtau kêsôm gêdên aênoc Apômtau gebe

Ôngôn aênoc anôña

e jakên aômnmê ñacjo sênêc amkainj ñalabu acgom.’

³⁷ Dawid tau kêsam eñ gebe ‘Apômtau,’ mapo amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

Ma lau toñ kapôên sêkên taneñ eñ sêjac ñawaegenj.

Lau sejob tauñ êndên biñsutauney mêtê geo

(Mat 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Ma Jesu kêdôn mêtê gêdên êsêac ma kêsôm gebe “Ajop taôm êndên biñsutau, nañ sebe sêsêlên toñakwê baliñgeñ ma sebe lau awerj ênac êsêac anña malacluñ ³⁹ to sebe sênac tauñ mata-mata gebe sêngeñ ñamatagenj anña lôm to gamên sêninj gêñña. ⁴⁰ Êsêac tonañ sêjanço awêtucnên andu su ma sêsabañ ña mec baliñ auc. ñagêjô oc êtap êsêac sa êlêlêc.”

Awêtucnê da

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jesu gêngôn kêkanôn kanom ma mata gê lau, tañ sêkên awa kêsêp kanom nañ. Ma gêlic lau tolêlôm sêkên awa taêsam ⁴² e gêlic awêtuc ñalêlôm sawa teñ gemênj kêkên mone saun luagêc kêsêp kêtôm toea tagerj. ⁴³ Go Jesu gemôêc nê ñacsenomi dêdên eñ mênkêsôm gêdên êsêac gebe “Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Awêtuc ñalêlôm sawa tônê kêkên gêj kêsêp kanom kêlêlêc êsêac samob su, ⁴⁴ gebe lau tau samob sêkôc anña nêj gêj kêlêlêc êsêacña mênsekenj kêsêp gêja, mago eñ kêpô lêna ñanô, mago kêkên nê gêj tonê mo samobgeñ kêsêp gêja.”

13

Jesu geoc senseñ lôm dabuñ su ñabiñ lasê

(Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Ma eñ kêsa anña lôm dabuñ gemênj ma nê ñacsenominên teñ jakêsôm gêdên eñ gebe “Mêtmômê, ôlic poc to andu nê acgom, têtac kêsa lanğwageñ.” ² Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm gôlic andu kapôên tônê me. Poc teñ oc êngôn poc teñ ñaô anña tonec atom, têtâ samob salin-salinjgeñ.”

*Gêñwapac ênac m tau**(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Jesu jagêñgôn Lôckatêkwi kêkanônj lôm dabunj acgom, go Petere agêc Jakobo ma Joanj agêc Andrea têtû kênac enj sêmoa tauñña gebe ⁴ “Ôsôm êndênj aêac acgom, êndênj ondoc biñ tonanj mênjêsa ma asagenj oc êtu gênj tonanj ñai ñanô êsaña ñabelo.”

⁵ Tec Jesu gêoc awa sa ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic taôm gebe lau sênac amac ôkwi atom. ⁶ Lau gwalêkinj oc sênac aê lañôc sêmênj ma sêsam tauñ gebe ‘Aê Kilisi,’ ma sênac lau taêsam ôkwi. ⁷ Ma êndênj anj sijn ñawae to sijn ñabonja, ñaj atakê atom. Gênj samob tonanj mênjêsa, mago noc ñatêku êsuña atom tagenj. ⁸ Laum teñ sêndi sebe sênac sijn êndênj laum teñ ma gamênj teñ êndênj gamênj teñ. Ôjô ênam-ênac êtôm gamênjenj ma tôbôm oc êsa. Gênj samob tonanj ñai gêjac m gênj ñandanj ñanô tau.

⁹ “Amboac tonanj amac ajop taôm ñapep gebe êsêac oc sêkênj amac andênj lau-sêmêtôc-bijnwaga ana to si amac anja lôm ma akô gôlinwaga to kinj lañôñnêmña êtu aêña, gebe awa biñ sa ñañênjenj êndênj êsêac. ¹⁰ Ma sênac mêtê êpi ñawae ñajam êndênj lau samob samob sênjê emunj acgom. ¹¹ Êndênj tañ sêwê to sêkôc amac ana nañ, apô sim taôm êtu biñ asômña emunj atom. Asôm biñ tê Anôtô oc êkênj êndênj amac êndênj noc tônê nêgenj, gebe amac taôm asôm biñ atom, ñalau Dabunj tau. ¹² Têwa êkênj lasi êndênj sijn ma tama êkênj latu, ma ñapalêo to ñac sêli tauñ sa êndênj teneñi to tamenj ma sênsunj êsêac e sijn enseñj êsêac su. ¹³ Ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaêña. Mago ñac, tañ êoc gênjwapac totêtac êpa sugenj e ñatêku êsu nañ, Anôtô ênam enj kêsi.

*Gêñwapac ñanô tau**(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)*

¹⁴ “Êndênj tañ alic gênj alô-alôb êkô gamênj, tañ gêjac enj ñawae atom nañ, (lau tañ sêsam biñ tonec nañ, nêñ kauc êsamanj) êsêae tañ sênjgôn Judaia nañ, sêc sêpi lôc sêna. ¹⁵ Teñ embe êngônj salôm ñaô, nañ êsêp naêsô gebe êkôc gênj su anja nê andu atom. ¹⁶ Ma teñ embe êmoa kôm, nañ êmu naêkôc nê ñakwê atom. ¹⁷ Ojae lauo, tañ sêmoa teñ to êsêac, tañ sêkênj su ñapalê sêmoa nañmênj, êndênj bêc ônê. ¹⁸ Amboac tonanj aterj mec gebe êtap amac sa êndênj komô atom, ¹⁹ gebe êndênj bêc ônê gênjwapac êsa êtôm kêsa gêdênj tañ Anôtô kêkênj undambê to nom e mênjgêdênj galoc atom, ma êtu ñamu oc êsa amboac tonanj êtiam atomanô. ²⁰ Ma Apômtau embe ênac bêc tonanj êngic atom, oc lau teñ sênjgônj mateñjali atom. Mago kêtû lau gêdênj, tañ kêjalijnj êsêac sa nañña, tec gêjac bêc tonanj gênjgic.

²¹ “Ma êndênj tônê ñac teñ embe êsôm êndênj amac gebe ‘Alic acgom, Kilisi gêmôa tonec,’ me ‘Alic acgom, gêmôa ônê,’ nañ akênj êwiñ atom. ²² Kilisi dansañ to propete dansañ oc mênjêsa ma sênjgôm gênjalô kapônj to gênjêga. Embe sê gôm êtôm, oc sêwê lau Anôtô kêjalijnj êsêac saña ôkwi amboac tonanj. ²³ Amboac tonanj ajop taôm, gebe biñ samob tec kakênj puc amac kwanenjenj.

*Ñamalacnê Latu êmu êmênj**(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)*

²⁴ “Gênjwapac ñabêc tonanj êmbacnê, go oc ênam kanuc ma ajônj êngaminj ñawê ²⁵ ma utitalata êpôp-êpôp anja undambê ma gênj ñaclai undambêña kôtênj-kôtênjenj. ²⁶ Ma êndênj tonanj oc sêlic Ñamalacnê Latu tonjaclai kapônj ma tonjawasi êngônj tao ñalêlôm êmênj. ²⁷ Go enj êsakinj anjela ma sênac lau, nañ kêjalijnj êsêac saña nañ, sa anja mu aclê ñam, anja nom ñamadinj e êndênj undambê ñamadinj.

*Kaleloñ êkênj puc aêac**(Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)*

²⁸ “Kaleloñ êtu binjgôlinj êwa nêñ kauc sa. Êndênj tañ ñalaka êlinj têkwi to ñamatadêbu êjac sa nañ, ajala gebe ockêsa kêdabinj. ²⁹ Ma amac amboac tonanenjenj. Êndênj tê alic gênj samob tonanj ñai mênjêsa nê, ajala gebe ñac tau mênjkêdabinj katam. ³⁰ Binjñanô, aê jasôm

êndên amac gebe Gôlôac tonec oc sênaña atom e gêñ tonañ ñai samob ñanô êsa acgom.
³¹ Undambê to nom oc ênaña, mago aêñoc biñ oc ênaña atomanô.

Ñac teñ kêjala bêc to ockatu atom
 (Mat 24:36-44)

³² “Bêc tonañ to ñaockatu ñac teñ kêjala atom. Anela undambêña sêjam kauc ma Latu gêjam kauc amboac tonañ, Tama taugen. ³³ Alic taôm ma anam jaligen gebe amac ajam kauc ñanoc. ³⁴ Tanam dôñ êpi ñamalac, tañ gebe êna gamên teñ nañ, ma gêwi nê andu siñ. Eñ kêkên nê sakiñwaga gebe sênam eñ lañô ma sênam nêñ kôm êndên-êndêngeñ. Ma gêjac biñsu ñac gejob sacgêdôña gebe ênam jaligen. ³⁵ Amboac tonañ anam jali, gebe ñanoc, tañ andu ñatau êmu êmênña nañ, amac ajam kauc, oc êndên êtula, me êmbêcauc êna lu, me êndên talec êtañ, me bêbêcgeñ. ³⁶ Embe êmên sep tagen, nañ êtap amac sa amboac aêc bêc atom. ³⁷ Biñ tañ kasôm gêdên amac nañ, kasôm gêdên samob gebe Anam jali.”

14

Sêkic Jesunê biñ
 (Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Joañ 11:45-53)

¹ Om Pasa to Polom ñalucña ñabêc luagêcgeñ gêc ma lau dabuñsêga to biñsutau sêsôm intêna sebe sêkôc Jesu tôñ kelecgeñ ma sênac eñ ênduña. ² Ma sêsôm gebe “Danğôm êndên om atom, moae tali launên ñalêlôm sa.”

Awê teñ geñ oso Jesu anga Betania
 (Mat 26:6-13; Joañ 12:1-8)

³ Jesu geñ gêñ gêñgôn ñac tokamocbôm Simon nê andu anga Betania tec awê teñ gêmên kêkôc ñop kwalam-kwalam togênmalu ñajamanô, tañ ñaôli kapôên kêlêlêc nañ, mênkêtuc ñop tau popoc ma kêkêc kêpi Jesu môkêapac. ⁴ Lau ñagêdô sêmoa, tañ têtû môsi ma sêsôm gêdên taun gebe “Amboac ondoc sêjain gêñmalu tonañ. ⁵ Sêkên gêñmalu tau êndên lau sênam ôlimañ ma sêkôc êlêlêc denari 300 su ma sêkên êndên lau ñalêlôm sawa acgom.” Ma êsêac sêsac awê tau. ⁶ Tec Jesu kêsôm gebe “Andec eñman, amboac ondoc agôm ênê ñalêlôm ñawapac kêsa. Eñ kêmoasiñ aê ñanôgoc. ⁷ Lau ñalêlôm sawa oc sêñgôn sêwiñ amac ñapan. Embe têtmac êwiñ, oc atôm gebe amoasiñ êsêac. Mago aê oc janğôn jawiñ amac ñapan atom. ⁸ Gêñ tañ eñ kêtôm gebe êñgômña nañ, tec gêgômgaç. Eñ geñ oso aê ôlic kwananğen kêtû sênsuñ aêña. ⁹ Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Anğa nom samucgeñ ñagamên embe sênam mêtê êpi ñawae ñajam, oc sênac miñ gêñ, tañ eñ gêgôm nañ êwiñ, gebe taên ênam eñ.”

Juda Isariot gêlôc gebe eoc Jesu lasê
 (Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Go êsêac lau 12 nêñ teñ, Juda Isariot, gêdên lau dabuñsêga gêja gebe eoc Jesu lasê. ¹¹ Êsêac sêñô e têtac ñajam kêsa ma sêjac mata gebe sêkên mone êndên eñ. Tec eñ gêdib gebe êtap ñasawa ñajam teñ sa gebe eoc eñ lasêña.

Jesu geñ Pasa gêwiñ nê ñacseñomi
 (Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joañ 13:21-30)

¹² Gêdên Om Polom ñalucña ñabêc ñamatana, tañ sêbuc-sêbuc domba Pasaña nañ, ênê ñacseñomi sêsôm gêdên Jesu gebe “Aôm gobe aêac naamansañ gamên ôniñ Pasa ômoaña ênêc ondoc.” ¹³ Tec Jesu kêkên nê ñacseñomi luagêc ma kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Agêc ana malac, oc andac ñac teñ gegen ku buña, nañ andanğuc eñ ¹⁴ e naaô lasê andu, tañ eñ oc êsô êna nañ, ma asôm êndên andu ñatau gebe ‘Mêtêmôkê kêtû kênac aôm gebe ñoc balêm, tañ janiñ Pasa jawiñ ñoc ñacseñomi nañ, gêc ondoc.’ ¹⁵ Ma eñ oc êtôc balêm ñalêlôm kapôên teñ êndên amagêc, tañ gêc ñadeñ ñaôña ma sêpô adên kwananğen nañ. Tec amansañ aêacnên gêñ amoa balêm tonañ.” ¹⁶ ñacseñomagêc sêsa jasêo lasê malac ma têtap sa kêtôm eñ kêsôm gêdên êsêagêc, go sêmasañ Pasa.

¹⁷ Kêtulâ acgom, go Jesu tonê lau 12 sêwiñ tauñ sêja. ¹⁸ Senj gêñ sêngôn ma Jesu kêsôm gebe “Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe Amacnêm ñac teñ, tec geñ gê gêwiñ aê gêmôa nec, oc eoc aê lasê.” ¹⁹ Êsêac sêñô e nêñ ñalêlôm ñawapac kêsâ ma sêkên tauñ tagen-tagen jatêtu kênac eñ gebe “Oc aê me.” ²⁰ Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Amac 12 nêm teñ, tañ kêsac gêñ tôn kêsêp laclu gêwiñ aê. ²¹ ñamalacnê Latu tau oc êsa nê lêñ êtôm teto gêc. Tagen ojae ñac tauma, nañ eoc ñamalacnê Latu lasê nañ, têna êkôc eñ atommañ.”

Apômtaunê moasiñ dabuñ

(Mat 26:26-30; Luk 22:15-20; 1Kor 11:23-25)

²² Senj sêmoa, go Jesu kêkôc polom mêngejam danje su ma kêpô kêkôc jakêkên gêdên êsêac ma kêsôm gebe “Akôc êwac, aênoc ôlic tonec.” ²³ Go kêkôc laclu mêngejam danje su ma kêkên gêdên êsêac ma ac samob sênôm kêsêp tonañ. ²⁴ Go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Aênoc dec jamoatiñ poacña tau tonec, tañ kêkêc siñ kêtû taêsamña. ²⁵ Biññanô, aê jasôm êndên amac gebe oc janôm waiñ ñanô êtiam atom, e êndên bêc ônê, go janôm wakuc anja Anôtônê gamên.” ²⁶ Sêsôm wê moasiñña su acgom, go sêpi Lôkatêkwi sêja.

Jesu kêkên puc Petere

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Joañ 13:36-38)

²⁷ Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac samob oc awi aê siñ gebe teto gêc gebe ‘Aê janac ñacgejob ma domba sêc êliñ-êliñ.’ ²⁸ Mago embe jandi sa su, oc jamuñ amac jana Galilaia.” ²⁹ Ma Petere kêsôm gêdên eñ gebe “Samob embe sêwi aôm siñ, mago aê taucgen oc masi.” ³⁰ Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Biññanô, aê jasôm êndên aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtañ êtu dim luagêc atomgen, ma aôm oc ônsa aê auc êtu dim têlêac.” ³¹ Ma Petere gêôc lêñ tau gêc-gêcgen gebe “Sênac aê êndu jawiñ aômman, aê gabe jansa aôm auc atomanô.” Ma êsêac samob sêsôm amboac tonanjen.

Jesu keten mec gêmôa kôm Getsemane

(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Go ac sêô lasê gamên teñ, ñaê Getsemane, ma eñ kêsôm gêdên nê ñacsenomi gebe “Anğôn tonec, aê gabe jaten mec acgom.” ³³ Ma kêkôc Petere agêc Jakobo ma Joañ sêwiñ eñ. Eñ kelendec ma katu kêlênim tau gêmôa, ³⁴ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Ñoc katuc ôluñ-ôluñgen e gabe jamac. Amoa tonec ma anam jali.” ³⁵ Go kêsâ ñasawa gênjic saunjen gêja e gêu tau gêc nom ma keten gebe embe êtôm, go têm wapacña êôc lêlêc eñ. ³⁶ Ma kêsôm gebe “O Tamoc, aôm kôtôm gên samob, ôkôc laclu tonec su anja aêman. Mago aênoc biñ êtu tôn atom, aômgenêm biñ êtu tôn.”

³⁷ Go gêmu gêja e gêlic êsêac sêc bêc. Ma kêsôm gêdên Petere gebe “Simon, aôm gôc bêc me. Aôm oc ônam jali ockatu ñasawa tagen ôtôm atom me. ³⁸ Anjam jali to aten mecman gebe lêtôm êtap amac sa atom. ñalau ôli palê, mago ôlim tekweñ gêbac.”

³⁹ Go gêja kêtiam ma keten mec kêsôm biñ tonanjen. ⁴⁰ Ma gêmu gêja kêtiam e gêlic êsêac sêc bêc gebe materanô ñawapac kêsâ su ma sêjam kauc biñ sêjô eñ awênja.

⁴¹ Go gêmu gêja kêtû dim têlêacña ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aêc bêc to alêwan taôm amoa me. Kêtômgaç, ñanoc tau kêdabiñgac. Alicgaç me, sêkên ñamalacnê Latu êsêp lau sec lemeñ. ⁴² Andi sa ma tawac. Alic acgom, ñac-eoc-aê-lasêwaga mênkêdabiñgac.”

Sêkôc Jesu tôn

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Joañ 18:2-12)

⁴³ Kêsôm biñ gêmôa ma gacgen êsêac 12 nêñ teñ, Juda, kêkôc lau pom teñ sêôc siñ to olopoac anja lau dabuñsêga to biñsutau ma laumata nêñ sêmên. ⁴⁴ ñac-eoc-eñ-lasêwaga kêkên ñabelo teñ gêdên êsêac gebe “Ñac tañ jalêsôp eñ alianô nañ, ñac tau tonañ. Akôc eñ tôn ma ajop eñ ñapep ana.”

⁴⁵ Jagêô lasê e gacgen gêdên Jesu gêja ma kêsôm gebe “Mêtêmôkê,” ma kêlêsôp eñ alianô. ⁴⁶ Ma êsêac sêjac lemeñ kêsêp eñ ma sêkôc eñ tôn. ⁴⁷ Go êsêac, tañ sêkô sêwiñ Jesu nañ, nêñ ñac teñ gêbuc nê siñ sa ma gêjac dabuñsêganê sakiñwaga e kêpa tanjalauñ su. ⁴⁸ Ma Jesu awa gêjac êsêac ma kêsôm gebe “Amac amên abe akôc aê tôn, mago agôm

amboac adêñ kêjañgowaga teñ, tec aôc siñ to olopoac gêwiñ. ⁴⁹ Kêtm bécgeñ gajam mêtê gamoa lôm dabuñ gawiñ amac ma akôc aê tôn atom, mago galoc agôm gebe biñ, tañ teto gêc nañ, êtu tôn.” ⁵⁰ Ma ñacserjomi s, êwi eñ siñ ma sêc sêja.

⁵¹ Ma ñapalê teñ kêdaguc eñ gêja. Eñ gi tau auc ña obogeñ. Ma êsêac sebe sêkôc eñ tôn. ⁵² Tec kêpô obo siñ gêcña ma gêc ôli ñaômagen gêja.

Dabuñwaga to laumata sêgôm Jesunê biñ

(Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joañ 18:13-14, 19-24)

⁵³ Êsêac sêkôc Jesu dêdêñ ñac dabuñsêga sêja, ma lau dabuñsêga to laumata ma biñsutau samob sêkac tauñ sa. ⁵⁴ Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc êñ e jakêsô dabuñsêganê andu ñamalac-luñ gêja jagêñgôn gêwiñ sakiñwaga ma kêsêlu ja. ⁵⁵ Lau dabuñsêga to laumata samob, tañ sêkac sa sêmoa nañ, sêsôm biñ sebe sêñgôliñ êpi Jesu gebe senac eñ ênduñ. Mago têtáp teñ sa atom. ⁵⁶ Lau taêsam sêgôliñ biñ kêpi eñ, mago nêñ biñ keso tau samob. ⁵⁷ Go lau ñagêdô dêdi sa ma sêgôliñ biñ kêpi eñ gebe ⁵⁸ “Aêac añô gebe eñ kêsôm gebe Lôm dabuñ, tañ sêkwê ña lemeñ nañ, aê oc janseñ su ma jakwê teñ êtiam atôm béc têlêac, jañgôm ña lemoc atom.” ⁵⁹ Sêsôm sêjac ñawaegen, mago nêñ biñ keso tau ñapan.

⁶⁰ Ma dabuñsêga gêdi jakêkô êsêac ñaluñ ma kêtú kênac Jesu gebe “Aôm gobe ôjô biñ atom me. Biñ amboac ondoc sêgôliñ kêpi aôm.” ⁶¹ Mago Jesu gêjam tau tòngeñ, gêjô êsêacnêñ biñ teñ atom. Ma dabuñsêga kêtú kênac eñ kêtiam gebe “Aôm Kilisi, ñac tañ alanem eñ nañ, Latu aôm me.” ⁶² Ma Jesu gêjô eñ awa gebe “Aec, aê tau tonec. Ma amac oc alic ñamalacnê Latu êñgôn ñaniniñ ñatau nê anôña ma êwiñ tao undambêña êmêñ.” ⁶³ Ma dabuñsêga kêkac nê ñakwê gêñgic ma kêsôm gebe “Tapô lêna lau sêsôm biñ lasêña ñagêdô êtu asageñña. ⁶⁴ Biñ alôb-alôb tau tec añôgac. Ma abe amboac ondoc.” Tec êsêac samob sêsôm kêtú toñ gebe “Eñ ñac tobiñ tec êmac êndugeñ.”

⁶⁵ Lau ñagêdô sêkasôp kêpi eñ ma sêkwa eñ lañôanô auc, go sêmêgôm lemeñ ma têtuc eñ ma sêsôm gêdêñ eñ gebe “Oc lasêman, asa kêtuc aôm.” Ma sakiñwaga sêkôc eñ su to têtáp eñgeñ.

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Joañ 18:17, 25-27)

⁶⁶ Ma Petere gêmôa bêbê gêmôa malacluñ ma dabuñsêganê sakiñwagao teñ gêmêñ. ⁶⁷ Eñ gêlic Petere kêsêlu ja, ma mata gê eñ e kêsôm gebe “Aôm tec gôwiñ Jesu Nasaretna amboac tonañ.” ⁶⁸ Mago eñ kêpa tau gebe “Aê kajala ma ñoc kauc kêsa kêpi biñ, tañ aôm kôsôm nañ atom.” Go eñ kêsa sacgêdô gêja ma talec kêtañ. ⁶⁹ Sakiñwagao tau gêlic eñ ma kêsôm kêtiam gêdêñ lau, tañ sêkô-sêkô nañ, gebe “Êsêacnêñ ñac teñ tônê.” ⁷⁰ Ma eñ kêpa tau kêtiam. Saungeñ acgom, go lau, tañ sêkô-sêkô nañ, sêsôm gêdêñ Petere kêtiam gebe “Biññanôgoc, êsêacnêñ ñac teñ aôm gebe aôm ñac Galilaiña teñ.” ⁷¹ Mago eñ gêoc awa sa kêpuc boa tau ma kêtôc lêma gebe “Aê kajala ñac, tañ amac asôm ênê biñ nañ atom.” ⁷² Kêsôm biñ tonañ gêmôa e gacgeñ talec kêtañ kêtú dim luagêcña. Tec Petere taê gêjam biñ, tañ Jesu kêsôm gêdêñ eñ nañ, gebe “Talec oc êtañ êtu dim luagêc atomgeñ ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” Taê gêjam birl tonañ ma kêtañ ñanô.

15

Jesu kêkô Pilata lañônêñ

(Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Joañ 18:28-38)

¹ Bêbêc kanucgeñ lau dabuñsêga to laumata ma biñsutau to lau ñanô samob sêkac sa jasêsôm biñ kêtú tôn, go sêsô Jesu tôn ma sêkêñ eñ gêdêñ Pilata gêja. ² Ma Pilata kêtú kênac eñ gebe “Judanêñ kiñ aôm me masi.” Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Kôsômgec.” ³ Ma lau dabuñsêga sêgôliñ biñ taêsam kêpi eñ. ⁴ Tec Pilata kêtú kênac eñ kêtiam gebe “Aômñêñ biñ ôjô êsêac aweñña gêc atom me. Ôlic acgom, êsêac sêgôliñ biñ gwalêkiñ kêpi aômgec.” ⁵ Mago Jesu gêjô biñ teñ kêtiam atom, tec Pilata gê taê eñ.

Sêsôm kêtû tøj gebe Jesu êmac endu
(*Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Joaņ 18:39-19:16*)

⁶ Kêtôm omsêgagen Pilata kêgaboac ñac kapoacwalôņa teņ su gêdêņ êsêac kêtôm teteņ. ⁷ Ma ñac teņ, ñaê Baraba, gêņgôn kapoacwalô gêwiņ sêli-lausawaga, taņ sêjac ñac teņ êndu gêdêņ taņ sêli tauņ sa naņ. ⁸ Tec lau sêpi sêja ma teteņ Pilata gebe êņgôm êndêņ êsêac amboac gêgôm-gêgôm gêmoa. ⁹ Ma Pilata gêjô êsêac aweņ gebe “Amac abe aê jaņgamboac Judanêņ kiņ su êndêņ amac me masi.” ¹⁰ Gebe eņ kêjalagac gebe lau dabuņsêga sêkêņ Jesu gêdêņ eņ kêtû têtac secņa. ¹¹ Ma lau dabuņsêga sêli lau sa gebe teteņ Pilata êņgamboac Baraba su êndêņ êsêac. ¹² Tec Pilata kêtû kênac êsêac kêtiam gebe “Ma eņ, taņ asam eņ gebe Judanêņ kiņ naņ, jaņgôm eņ amboac ondoc.” ¹³ Ma êsêac sêmôêc kêtiam gebe “Ônac eņ êpi kakesotau.” ¹⁴ Ma Pilata kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Eņ gêgôm sec ondoc.” Mago êsêac sêmôêc sêôc aucgeņ gebe “Ônac eņ êpi kakesotau.” ¹⁵ Pilata gebe ênac malô lau têtac, tec kêgaboac Baraba su gêdêņ êsêac ma kêsôm si Jesu ma kêkêņ eņ gêja gebe sênac eņ êpi kakesotau.

Sijwaga sêsu Jesu susu
(*Mat 27:27-31; Joaņ 19:2-3*)

¹⁶ Sijwaga sêwê Jesu sêja gôliņ-waganê andu ma sêkalem sijwaga samucgeņ sa. ¹⁷ Go sêkêņ eņ kêsô ñakwê asôsamuc teņ ma sêmoê okêm kêtû sunsuņ jasêkêņ eņ kêkuc. ¹⁸ Ma aweņ gêjac eņ to sê moalêc eņ gebe “Judanêņ kiņ, ômoa ñajamôn.” ¹⁹ Ma si eņ ña ôpic kêsêp mômêapac to sêkasôp kêpi eņ, ma sêpôn aenđuc to aweņ gêôc eņ. ²⁰ Sêsu eņ susu su acgom, go sêkwalec ñakwê asôsamuc naņ su ma sêu tau nê ñakwê gêsar eņ kêtiam. Ma sêwê eņ sêsa sêja sebe sênac eņ êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau
(*Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Joaņ 19:17-27*)

²¹ Sêsa sêja e dêdac ñac teņ kêsar aņga kôm gêmêņ, Alesandere agêc Rupu tamerņi Simon aņga Kurene. Tec sêkac eņ g ebe êôc Jesunê kakesotau. ²² Ma sêkôc Jesu sêpi gamêņ Golgata sêja, tanam ôkwi gebe “Gamêņ mokê-lacņa.” ²³ Ma sêsuņ wain togêņ ñamakic gêdêņ eņ gebe ênôm e gedec. ²⁴ Sêjac eņ kêpi kakesotau su, go sebe sênac sam ênê ñakwê, tec sêpuc kapoac gebe sêlic asa oc êkôc asageņ. ²⁵ Oc mênģic lauņ sa ma sêjac eņ kêpi kakesotau gêja. ²⁶ Ma teto ñabiņ gêwiņ gebe “Judanêņ kin tonec.” ²⁷ Ma sêjac kêjaņgowaga luagêc sêpi kakesotau sêwiņ eņ, teņ geņkaleņ ênê anôņa ma teņ geņkaleņ ênê gasêņa. [²⁸ Tec biņ, taņ teto gêc naņ, gebe “Sêsam eņ gêwiņ lau sec” naņ, kêtû tøj.]

²⁹ Ma lau, taņ sêwê sêja sêmêņ semoa naņ, têdaiņ gêsuņ ma sêsôm biņ alôb-alôb kêpi eņ gebe “Op, aôm tau, taņ gobe onseņ lôm dabuņ su ma ôkwê sa êndêņ bêc têlêac naņ, ³⁰ ônam taôm sa ma ôsêp aņga kakesotau ômôêņmaņ.” ³¹ Lau dabuņsêga to biņsutau sêsu eņ susu amboac tonar to sêsôm gêdêņ tauņ gebe “Lau ñagêdô tec gêjam êsêac sa, mago gêjam tau sa jakêtôm atom. ³² Kilisi, Israelnêņ kiņ, êsêp aņga kakesotau êmêņmaņ, go talic ec takêņ êwiņ eņ.” Ma êsêagêc, taņ sêjac agêc sêwiņ eņ naņ, tetaņ pêlê eņ amboac tonar eņ.

Jesu gêmac êndu
(*Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Joaņ 19:28-30*)

³³ Gêdêņ taņ oc kêkô ñaluņ naņ, gêsunbôm gêjam gamêņ samucgeņ auc e gêdêņ ocmata. ³⁴ Ma gêdêņ ocmata tonar Jesu gêmôêc awa kapôêņ gebe “Êli, Êli lama sabatani,” tanam ôkwi gebe “Aêņoc Anôtô, aêņoc Anôtô, amboac ondoc gôwi aê siņ.” ³⁵ Ma lau ñagêdô, taņ sêkô ñagala naņ, sêņô tec sêsôm gebe “Kec, eņ gêmôêc Elia.” ³⁶ Ma ñac teņ kêlêti gêja kêsac mêckelep tøj kêsêp bu ñamakic ma jagêsuņ gêdêņ eņ gênôm ma kêsôm gebe “Akôgeņ ma talic acgom, Elia oc mênêkôc eņ su me masi.” ³⁷ Go Jesu gêmôêc awa kapôêņ ma gêmac êndu.

³⁸ Ma obo baliņ, taņ geņkaleņ lôm dabuņ naņ, kêkac tau gêņģic gêja luagêc aņga ñaô e jakêsu ñalabu. ³⁹ Ma kapitai, taņ kêkô kêkanôn Jesunê kakesotau naņ, kêkô e gêlic Jesu

gêmac êndu amboac tonarj ma kêsôm gebe “Ëac tonec Anôtônê Latu erj birjanôgoc.”
⁴⁰ Lauo ñagêdô sêkô ec jaêcgerj ma sêlic sêwirj. Êsêacnêj ñagêdô tonec Maria Magdalarja ma Jakobo saurj agêc Joses tenej Maria ma Salome. ⁴¹ Gêdêj tarj Jesu gêmoe Galilaia narj, lauo tonarj têdaguc erj ma sêjam sakinj erj. Ma ñagêdô taêsam, tarj sêpi Jerusalem sêwirj erj sêja narj, sêkô sêwirj amboac tonarj.

Sêsurj Jesu

(Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Joarj 19:38-42)

⁴² ñakêtula ma sêmasarj tarj gebe ñaelerj oc sêlic sabat. ⁴³ Tec kasêga towae terj, ñaê Josep arja Arimatia, gêmêj, tarj gêôj Anôtônê gamêj amboac tonarj narj. Erj taê kêpa sugerj kêsô gêdêj Pilata gêja ma keterj Jesunê ñawêlêlarj. ⁴⁴ Pilata gêjô gebe Jesu gêmec êndu su, tec gê go ma gêmôec kapitai tau mênkêtu kênac erj gebe “Ëac tau gêmec êndu su me.” ⁴⁵ Erj gêjô kêtu katô arja kapitanê, tec gêwi ñawêlêlarj sirj gêdêj Josep. ⁴⁶ Ma Josep gêjam ôli obo kwalam-kwalam terj ma jakêkôc erj su arja kakesotau mênkêsabarj erj kêsêp obo tonarj ma ketoc erj gêc sêô terj, tarj sêsap kêsêp poc narj, ma kêsabi poc jagêsarj sêawa auc. ⁴⁷ Ma Maria arja Magdala agêc Joses têna Maria sêlic gamêj, tarj tetoc erj gêc narj.

16

Jesu gêdi sa

(Mat 28:1-8; Luk 24:1-12; Joarj 20:1-10)

¹ Sabat gêbacnê acgom, go Maria arja Magdala agêc Jakobo têna Maria ma Salome sêjam ôli gêjmalu sebe nasêni erj oso erj. ² Tec woke ñabêc ñamatara gêdêj bêbêc kanucgerj jasêô lasê sêô, go oc kêpi. ³ Ma sêsôm gêdêj tarj gebe “Asa ênsambi poc arja seawa su êndêj aêac.” ⁴ (Gebe poc tau kapôêj.) Sêôc materjanô sa e sêlic poc tau sêsabi su. ⁵ Tec sêsô sêlêlôm sêja e sêl ic ñac matac terj to ñakwê sêpsêp bali erj gêjgêj kêsî anôja ma selendec. ⁶ Ma erj kêsôm gêdêj êsêac gebe “Alendec atom. Amac asôm Jesu Nasaretja, tarj sêjac erj kêpi kakesotau narj. Erj gêdi sa su, gêmoe tonec atom. Alic, mala tarj tetoc erj gêc narj tonec. ⁷ Ana ma asôm ñawae êndêj ênê ñacserjomi to Petere geje Erj oc êmurj amac êna Galilaia, oc alic erj arja ônê êtôm birj, tarj kêsôm gêdêj amac narj.” ⁸ Tec lauo tau sêsa arja sêô sêc sêja gebe têtênêp e katuj gêjara. Ma sêsôm birj terj gêdêj lasi terj atom gebe têtêc tarj.

Jesu yeoc tau lasê gêdêj Maria Magdalarja

(Mat 28:9-10; Joarj 20:11-18)

⁹ Jesu gêdi sa gêdêj woke ñabêc ñamatara gêdêj bêbêc kanucgerj su acgom, go geoc tau lasê gêdêj Maria arja Magdala, tarj kêti erj ñalau sec 7 arja ênê sêsa sêja narj, kêtu ñamata. ¹⁰ Awê tau gêja ma kêsôm ñawae gêdêj nê lau, tarj sêmoa sêwirj erj narj. Êsêac sêmoa tonêj ñalêlôm ñawapacgerj ma têtarj. ¹¹ Êsêac sêjô gebe Jesu gêmoe mata jali ma awê tau gêlic erj, mago sêkêj gêwirj atom.

Jesu geoc tau lasê gêdêj ñacserjomi luagêc

(Luk 24:13-35)

¹² Tonarj su acgom, go Jesu geoc tau lasê gêjam ñac terj larjô gêdêj êsêagêc ñac luagêc, tarj sêselêj sêmoa gamêj ñasawa terj. ¹³ ñaclagêc tonarj sêja sêsôm ñawae gêdêj lau ñagêdô, mago sêkêj gêwin êsêagêc atom amboac tonarjgerj.

Jesu geoc tau lasê gêdêj nê aposolo

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Joarj 20:19-23)

¹⁴ Kêtu ñamu erj geoc tau lasê gêdêj lau 11 gêdêj tarj serj gêj sêjgêj tebo, ma kêsôm êsêac kêtu sêkêj gêwirj atom to kêtu nêj ñalêlôm ñadanija, gebe êsêac sêkêj gêwirj lau, tarj sêlic erj gêdi sa ñanô narj, nêj birj atom.

¹⁵ Ma kêsôm gêdêj êsêac gebe “Atôm nom ñagamêj samob ana ma anam mêtê ñawae ñajam êndêj ñamalac peberj. ¹⁶ Lau tarj sêkêj gêwirj ma sêli erj sanju narj, Anôtô oc ênam

êsêac kêsi. Ma êsêac, taŋ sêkêŋ gêwiŋ atom naŋ, oc sênaŋa. ¹⁷ Gêŋtalô tonec oc êwiŋ lau-sêkêŋ-gêwiŋwaga gebe têtij ŋalau sec su sênam aê laŋôc to sêsôm biŋ ŋa awerj wakuc, ¹⁸ lemeŋ sêkôc moac sa ma embe sênôm gêŋ ŋamalic teŋ, oc êmalic êsêac atom, sêu lemeŋ ênsac lau gêmac ma oc ŋajam êsa.”

Jesu kêpi undambê gêja

(Luk 24:50-53; Apos 1:4-11)

¹⁹ Apômtau Jesu kêsôm biŋ gêdêŋ êsêac su acgom, go Anôtô kêsuj eŋ sa kêpi undambê jagêŋgôŋ ênê anôŋa. ²⁰ Ma ŋacseŋomi tauŋ têtôm gamê samob sêja ma sêjam mêtê kêtôm gamêŋgeŋ ma Apômtau gêjam kôm gêwiŋ êsêac to kêpuc nê biŋ tôŋ ŋa gêŋtalô, taŋ gêgôm naŋ.

Ŋawae Ŋajam kêtôm LUKA KETO

Ŋawae Ŋajam kêtôm Luka Keto nec gêwa Jesu sa gebe Israelnêŋ Kêsiwaga, taŋ Anôtô geoc eŋ lasê gêdêŋ êsêac naŋ, ma lau nomŋa samob tapaŋgeŋ nêŋ Kêsiwaga tau eŋ gêwiŋ amboac tonanŋeŋ. Luka taugenŋ keto gebe Apômtaunê Ŋalau Dabuŋ kêkalem Jesu gebe “êsôm Ŋawae Ŋajam lasê êndêŋ lau ŋalêlôm sawa” (4:18). Ŋawae Ŋajam tau tec gêjac lau sêŋgônŋ jageo to sêôc ŋawapac tokaiŋ-tokaiŋ naŋ ŋawae. Aêac tatap ŋalô têtac wapiŋa sa anŋa Lukan gêjam môkêlatu ŋamataŋa luagêc, taŋ kêsôm Jesu gêmêŋ nom nec ŋaboŋa lasê naŋ auc, go anŋa môkêlatu ŋamuŋa, taŋ keto Jesu kêpi undambê gêja ŋamiŋ naŋ, amboac tonanŋeŋ.

Anŋa ŋasêbu 2 to 6ŋa (alic ŋadênaŋ sêpuc gêc ŋalabuŋa) aêac tatap biŋ to miŋ ŋagêdô taêsam sa, naŋ Luka taugenŋ keto gêc Ŋawae Ŋajam tonec, amboac anŋela sêjam wê lambiŋŋa ma gejobwaga bôcŋa dêdêŋ ŋapalê Jesu sêja Betlehem naŋ, to ŋapalê Jesu gêŋgônŋ lôm dabuŋ, go biŋgôliŋ Ŋac Samaritiŋa taê walô ŋac gêbac ma Latu Gêjaŋa to ŋagêdô gêwiŋ. Biŋ taŋ Ŋawae Ŋajam tonec kêwaka sa gêc awêgeŋ naŋ, ŋagêdô tonec gebe Tateŋ mec ŋabiŋ to Ŋalau Dabuŋ nê biŋ ma Anôtô kêsuc sec ôkwi ŋabiŋ.

Ŋadênaŋ

1. Gêjac m Ŋawae Ŋajam tau 1:1-4
2. Joaŋ agêc Jesu nêŋ biŋ ŋapalêgeŋŋa 1:5-2:52
3. Ŋackêsagu Joaŋ nê sakiŋ 3:1-20
4. Jesu gêliŋ saŋgu ma Sadaŋ kêlêtôm eŋ 3:21-4:13
5. Jesunê sakiŋ anŋa Galilaia 4:14-9:50
6. Gêdi anŋa Galilaia gêja Jerusalem 9:51-19:27
7. Jesunê woke ŋamuŋa anŋa Jerusalem ma malac, taŋ gêc malac tau ŋagala naŋ 19:28-23:56
8. Apômtau gêdi sa to jageoc tau lasê ma kêpi undambê gêja 24:1-53

Biŋ tau ŋam

¹ Lau taêsam sêsaê gebe sênac miŋ biŋ, taŋ kêsa gêdêŋ aêacnêŋ têm naŋ, sêpuc gêdôgeŋ. ² Êsêac teto miŋ kêtôm lau, taŋ mateŋanô sêlic gêdêŋ taŋ gêjac m tau ma sêjam sakiŋ mêtê tau naŋ, sêjac tulu gêdêŋ aêac. ³ O ŋac towae Teopili tau, aê tec galic ŋajam amboac tonanŋeŋ, tec kakip biŋ tau sa kagêluc tomalagenŋ ma kato kadênaŋgeŋ gêdêŋ aôm, ⁴ gebe ôjala biŋ, taŋ têtônŋ gêdêŋ aôm naŋ, gebe biŋŋanôgeŋ.

Ŋackêsagu Joaŋ nê puc têna êkôc eŋŋa

⁵ Gêdêŋ kiŋ Judaiaŋa Herodo nê têm naŋ dabuŋwaga teŋ gêmôa, ŋaê Sakaria. Eŋ gêjam sakiŋ gêwiŋ dabuŋwaga Abia nê toŋ. Eŋ gêjam awê anŋa Aronnê wakuc nêŋ, ŋaê Elisabet. ⁶ Anôtô gêlic êsêagêc lulu gêdêŋgeŋ, gebe sêsa nêŋ lêŋ sejop Apômtaunê biŋsu to ŋagôliŋ samob ŋabiŋ masigeŋ sêmôa. ⁷ Agêcnêŋ gôlôac masi, gebe Elisabet eŋ awê kapoac, ma agêc nê akweŋ têtû lauo ŋanô to ŋac.

⁸ Ma gêdêŋ taŋ Sakarianê toŋ nêŋ têm sênam sakiŋŋa naŋ, eŋ gêjam nê kôm dabuŋwagaŋa gêmôa Anôtônê laŋônêŋŋa. ⁹ Ma sêpuc kapoac kêtôm dabuŋwaganêŋ mêtê e jakêsêp eŋ gebe êsô Apômtaunê lôm dabuŋ naêkêŋ da jadauŋŋa. ¹⁰ Ma gêdêŋ noc sêkêŋ da jadauŋŋa naŋ, lau samucgeŋ teteŋ mec semoa dêmôêŋa. ¹¹ Ma Apômtaunê anŋela teŋ geoc tau lasê gedêŋ eŋ kêkô kêsi altar jadauŋŋa ŋaanôŋa. ¹² Sakaria gelic e kêlênsônŋ eŋ ma kêtakê ŋanô. ¹³ Tec anŋela kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Sakaria, ôtêc taôm atom, gebe Anôtô gêŋô nêŋ mecgac. Aôm nêŋ awê Elisabet oc êkôc latôm teŋ ma ôê ênê ŋaê gebe Joaŋ. ¹⁴ Aôm oc ôtu samuc ma ômôa totêmtac ŋajamgeŋ ma lau taêsam têtû samuc êndêŋ bêc têna êkôc eŋŋa amboac tonanŋeŋ. ¹⁵ Eŋ êtu ŋac towae êkô Apômtau laŋônêŋ ma ênôm wain to bu ŋaclai atom. Eŋ ênêc têna têtacîlômgeŋ ma Ŋalau Dabuŋ ênam eŋ auc kwananŋeŋ, ¹⁶ gebe eŋ ênam Israelnêŋ gôlôac taêsam ôkwi dêndêŋ Apômtau,

nên Anôtô, sêmu sêna. ¹⁷ ñac tau tonaj Elianê ñalau to ñaclai êpi enj ma êsêlênj êmuñ Apômtau, gebe ênam tamerinênj ñalêlôm ôkwi êndênj latuñi ma lau tanenpêc dêndênj lau, tanj sêsap biñgêdênj tônj nanj, oc êmansañ lau sênac dabinj nêñ ñalêlôm ñapep êtu Apômtauña.”

¹⁸ Go Sakaria kêsôm gêdênj anjela gebe “Aê jajala biñ tonaj êndênj asagenj, aêagêc ñoc awê atu lauo ñanô to ñac su nec.” ¹⁹ Tec anjela gêjô enj awa gebe “Aê Gabriel tec kakô Anôtô lañônêm, ma enj kêsakinj aê gebe jasôm biñ êndênj aôm ma jakênj ñawae ñajam tonec êndênj aôm. ²⁰ Mago aôm kôkênj gêwiñ aênoc biñ, tanj oc ñanô êsa êndênj ñanoc tau nanj atom. Amboac tonaj oc awammê êsa, ôsôm biñ naeo ômoa e êndênj bêc, tanj biñ tau êtu anô su acgom.”

²¹ Lau sêonj Sakaria elêmê ma sênac materj enj gebe gêmoa lôm dabuñ e ñênjenj su nec. ²² Go kêsâ gêmênj ma gebe êsôm biñ êndênj êsêac e gêgôm jageo. Tec êsêacnênj kauc kêsâ gebe enj oc gêlic gênj ñakatu tenj anjâ lôm dabungac. Amboac tonaj enj gêjam dôñdônj biñgênj gêdênj êsêac ma gêjam tau tônj kêkô.

²³ Gêmoa e nê bêc sakinjña gêbacnê ma gêc gêmu gêja nê andu kêtiam. ²⁴ Têm ñagêdô gêbacnê, go Elisabet kêkêkam ñapalê ma kêsijnj tau gêmoa ajônj lemerj tenj, ma kêsôm gebe ²⁵ “Gênj tonaj Apômtau gêgôm gêdênj aê, gêdênj têm taê gêjam aênja enj kêkac majoc su anjâ launênj.”

Jesunê puc têna êkôc enjña

²⁶ Elisabet kêkêkam ñapalê ñaajônj kêtû 6, go Anôtô kêsakinj anjela Gabriel gêja malac Galilaiña tenj, ñaê Nasaret, ²⁷ gêdênj awêtakinj tenj, tanj sê enj gêdênj ñac tenj, ñaê Josep, kwananjenj gebe agêc sênam tauñ. ñac tau anjâ Dawidnê gôlôac. Ma awê tau nê ñaê Maria. ²⁸ Anjela kêsô gêdênj enj gêja ma kêsôm gebe “O gabêjamo, biñmalô êndênj aôm, Apômtau gêwiñ aômogoc.” ²⁹ Maria gênjô biñ tonaj e kêlênsônj enj ñanô ma taê gêjam gebe “Awa gêjac aê amboac tonec kêtû asagenjña.” ³⁰ Tec anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Maria, ôtêc taôm atom, gebe Anôtô gêlic aôm gêjac mataanô ñajam. ³¹ Ôlic acgom, aôm oc ôkêkam ñapalê e ôkôc latôm tenj ma ôê ênê ñaê Jesu. ³² ñac tau tonaj oc êtu ñac towae ma sêsam enj gebe Lôlôc ñatau nê Latu. Apômtau Anôtô oc êkênj enj êngônj aba Dawid nê lêpônj, ³³ gebe enj oc êtu kinj ma ênam gôlinj Jakobnê gôlôac endenj tônjenj. Ma ênê gamênj kinjña ñatêku masi.”

³⁴ Ma Maria kêsôm gêdênj anjela gebe “Biñ tau ñanô êsa amboac ondoc, gebe aênoc akweñ masi.” ³⁵ Tec anjela gêjô enj awa gebe “Ñalau Dabuñ mênjêpi aôm ma Lôlôc ñatau nê ñaclai mênjênâm ajuñ aôm. Amboac tonaj ñapalê, tanj aôm ôkôc nanj, sêsam enj gebe dabuñ, enj Anôtônê Latu. ³⁶ Gôlicgac me, nêmm tawaño Elisabet, tanj kêtû awêanôgac ma sêsam enj gebe awê kapoac nanj, tec kêkêkam ñapalê gêmoa e galoc ñaajônj kêtû 6gac, ³⁷ gebe Anôtô enj ñaclai, enj kêtôm gênj samobña.”

³⁸ Ma Maria kêsôm gebe “Amboac tonaj, Apômtaunê sakinjwagao aê, ma biñ, tanj kôsôm nanj, oc êtu tônj êpi aê.” Go anjela gêwi enj sinj ma gêc gêja.

Maria kêtû ñacley gêdênj Elisabet

³⁹ Gêdênj ñasawa tonaj Maria gêdi kêsâic tau e jakêpi Judanênj gamênj lôcña jagêdô lasê malac tenj, ⁴⁰ ma kêsô Sakarianê andu gêja e awa gêjac Elisabet. ⁴¹ Elisabet gênjô Maria awa gêjac enj, tec ñapalê gêboanj anjâ têna têtacclêlôm. Ma ñalau Dêbuñ gêjam Elisabet auc ⁴² e awa gêoc enj ña awa kapônj ma kêsôm gebe “Anôtô gêjam mec aôm kêlêlêc lauo ñagêdô su ma gêjam mec ñanô têtacclêlômña gêwiñ. ⁴³ Aê amboac ondoc, tec aênoc Apômtau têna gêdênj aê gêmênj nec. ⁴⁴ Gôlicgac me, awam gêjac aê kêsô tanjocsuñ e ñapalê kêtû samuc tec gêboanj anjâ têtacclêlôm. ⁴⁵ Aê aoc gêoc awê, tanj kêkênj gêwiñ gebe biñ, tanj Apômtau kêsôm gêdênj enj nanj, oc êtu tônj.”

Marianê wê lambijnja

⁴⁶ Go Maria kêsôm gebe
“Aênoc ñalêlôm gêoc Apômtau sa
⁴⁷ ma katuc kêtû samuc ñoc kêsîwaga Anôtô,

⁴⁸ gebe gewec gédêñ nê sakinwagao ñaôma aê,
tec galoc gôlôac togôlôac samob oc aweñ êôc aê.

⁴⁹ Gebe eñ ñaclai ñatau gégôm gêñsêga kêtú aêna, ênê ñaê dabuñ.

⁵⁰ Eñ taê walô gôlôac togôlôac, tañ têtêc eñ nañ.

⁵¹ Ênê lêma gégôm gêñ ñaclai

ma kêta lau, tañ nêñ ñalêlôm sêkiañ tauñ sa nañ, salin-salin sêja.

⁵² Eñ kêtin gôlinwaga ñajana anga nêñ lèpôn su ma ketoc lau ñaôma sa.

⁵³ Lau tañ mo gêjô êsêac nañ, tec kêkêñ gêñ ñajam gêjam êsêac aucgen
ma kêtin lau tolêlôm su tolemeñ sawageñ.

⁵⁴ Eñ gêjam nê sakinwaga Israel sa taê gêjam nê moasin

⁵⁵ kêtôm bin, tañ gêjac mata gédêñ aêac tamenji Abraham to nê wakuc nañ, ma ênêc
enden töngeñ.”

⁵⁶ Maria gêmoa gêwiñ Elisabet amboac ajôn télêac, go gêmu gêja nê gamêñ kêtiam.

Joan têna kêkôc eñ

⁵⁷ Têm Elisabet êkôc ñapalêña kêdabin, tec kêkôc ñapalê ñac teñ. ⁵⁸ Ma ênê lau, tañ
nêñ sackapoagêdô gédêñ tau nañ, to nêñ tawan sêñô Apômtau gégôm nê taê walô ñanô
kêsa kêpi eñ ñawae ma têtac ñajam kêsa sêwiñ eñ.

⁵⁹ Ñabêc kêtú 8 ma sêkac sa sêja sebe sêsa ñapalê tau ma sê tama Sakaria nê ñaê êpi
eñ. ⁶⁰ Mago têna kêsôm gebe “Masi, taê ênê ñaê gebe Joan.” ⁶¹ Tec êsêac sêsôm gédêñ
eñ gebe “Nêm lau teñ sêmoa ondóc, tañ nêñ ñaê amboac tonañ.” ⁶² Ma sêjac kajo tama
gebe mêntau êsôm acgom. ⁶³ Tec eñ gêjam dôñdôn gebe sêkêñ tapele saun teñ êndêñ eñ
ma keto gebe “Ênê ñaê Joan.” Ma samob sê taêñ. ⁶⁴ Ma sep tageñ awasun to imbêla kêtú
golon ma kêsôm bin lasê to kêlanem Anôtô. ⁶⁵ Ma nêñ lau samob, tañ nêñ sackapoagêdô
gédêñ tau nañ, têtêc tauñ. Ma lau samob sêjam bin tau kêtú bingalôm e gêjam lau, tañ
sêngôn Judaia ñagamêñ lôcña nañ, auc samucgeñ. ⁶⁶ Êsêac samob, tañ sêñô bin tau nañ,
taêñ gêjam gêc nêñ ñalêlômgeñ gebe “Ñapalê tonec amboac ondóc.” Êsêac sêlic gebe
Apômtau lêma gêwiñ eñ.

Sakaria geoc bill lasê

⁶⁷ Ma Ñalau Dabuñ gêjam tama Sakaria auc e geoc bin lasê ma kêsôm gebe
⁶⁸ “Aê jalambin Apômtau, Israelnêñ Anôtô, gebe kêtú ñacleñ mêngejam nê lau kêsi.
⁶⁹ Eñ kêkêñ kêsiwaga tonac lai tec mênkêsa anga nê sakinwaga Dawid nê gôlôac,
⁷⁰ kêtôm eñ tau kêsôm kêsa nê propete dabuñ gêmuñña aweñsun gebe
⁷¹ ênam aêac kêsi anga nañ ñacjo to anga lau samob, tañ sêkêñ kisa aêac nañ lemeñ.
⁷² Eñ taê walô aêac tamenji to taê gêjam nê poac dabuñ.
⁷³ Eñ gêjac mata bin to kêtôc lêma gédêñ tamenji Abraham gebe
⁷⁴ ênam aêac kêsi anga nañ ñacjo lemeñ ma êkêñ aêac tanam sakin eñ tatêc tauñ atom.
⁷⁵ Tatu lau dabuñ to gédêñ tamoa en lañônêmña êtôm aêacnêñ têm samob.
⁷⁶ Ma aôm ñapalêenec, lau oc sêsam aôm gebe Lôlôc Ñatau nê propete.
Aôm oc ômuñ Apômtau gebe ômansañ ênê intêna.
⁷⁷ Aôm oc ôkêñ ênê lau sêjala moasin, tañ ñam kêsêp kêsuc nêñ sec ôkwiña.
⁷⁸ Aêacnêñ Anôtô taê walô aêac ñanô tec êkêñ ñawê mênêsa anga lôlôc gebe êtu ñacleñ
aêac
⁷⁹ ma êpô êsêac, tañ sêngôn gêsunbôm to gêmacanô ñakanuc nañ,
to êwê aêac eñkaiñ katôgeñ tasa lêñ binmalôña.”
⁸⁰ Ñapalê tau kêtú kapôn ma nê kauc taê gêjam bin ñapep, go jagêmoa gamêñ sawa e
gédêñ bêc, tañ kêtôc tau gédêñ lau Israel nañ.

¹ Gêdên ñasawa tonañ kaisara Augustu kêjatu biñ teñ gebe teto lau samob, tañ sênggôn nom samucgeñ nañ, nêñ ñaê sa. ² Kôm tau tonañ sêjac m gêdên gôliñwaga Suriaña Kuren gêngôn, ³ ma lau samob dêdi sêja nêñ malacmôkê gêdên-gêdêngeñ gebe teto êsêac. ⁴ Tec Josep anga malac Galilaiña Nasaret kêpi Judaia gêja Dawidnê malac, ñaê Betlehem, gebe eñ anga Dawidnê gôlôac tañ nêñ. ⁵ Eñ gebe teto êsêagêic nê awê Maria, tañ sê êsêagêic dêdên tañ nañ, ma awê tau kêkêkam ñapalê gêmôa. ⁶ Agêc jasênggôn tonañ e têm Maria êkôc ñapalêña kêdabiñ. ⁷ Tec kêkôc latu ñamêc, nañ kêkwa eñ ña obo auc ma ketoc eñ gêc bôcnêñ sac teñ, gebe nêñ gamêñ ñasawa teñ gêc andu ñaclerña atom.

Gejobwaga to anjela

⁸ Ma gamêñ tonañ ñagejobwaga sêmôa jasejop nêñ domba gêdên gêbêc sêmôa oba. ⁹ Tec Apômtaunê anjela teñ gêo lasê gêdên êsêac e Apômtaunê ñawasi kêpô êsêac gêjam aucgeñ ma nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô. ¹⁰ Tec anjela kêsôm gêdên êsêac gebe “Atêc taôm atom, alicgac me, aê jasôm ñawae ñajam atu samucña teñ êndên amac, ñawae tau oc êtu tapa ênam lau samucgeñ auc. ¹¹ Galoc tonec amacnêm kêsiwaga Apômtau Kilisi kêtû ñamalac anga Dawidnê malac. ¹² Amac ajala eñ êndên ñabelo tonec gebe Atap ñapalê dedec teñ sa, tañ sêkwê eñ ña obo auc ma sêkên eñ gêc bôcnêñ sac.”

¹³ Ma sep tageñ lau siñ undambêña taêsam mênswêñ anjela tau ma sêlanem Anôtô gebe ¹⁴ “Anôtônê wae êsa anga lôlôc ma biñmalô ênêc nom, tañ Anôtô gêlic lau tau ñajam.”

¹⁵ Anjela têtaiñ tañ su anga êsêacnêñ sêmu sêja undambê acgom, go gejobwaga sêsôm gêdên tañ gebe “Ajôc, tawac Betlehem ma talic biñ, tañ mênkêsa ma Apômtau kêkêñ ñawae gêdên aêac nañ acgom.” ¹⁶ Ma ac sêsaic tañgeñ sêja e têtap Maria agêc Josep sa ma sêlic ñapalê dedec tau gêc sac. ¹⁷ Sêlic su ma têdôn biñ, tañ anjela kêsôm kêpi ñapalê tau nañ, gêdên êsêac. ¹⁸ Ma lau samob, tañ sêñô biñ nañ gejobwaga sêjac miñ nañ, sê taên ñanô. ¹⁹ Ma Maria kêmasañ biñ samob tonañ ñai ñapep ma taê gêjam gêc nê ñalêlôm. ²⁰ Gejobwaga sêmu sêja ma awên gêoc Anôtô to sêlanem eñ kêtû biñ samob, tañ sêñô to sêlic kêtôm anjela kêsôm gêdên êsêac nañña.

Sê Jesunê ñaê

²¹ Bêc kêtû 8, go sêsa ñapalê tau ma sê ênê ñaê, tañ anjela kêsam gêdên eñ gêc têna têtacêlêlôm atomgeñ nañ, gebe Jesu.

Têtôc ñapalê tau anjela lôm dabuñ

²² Têm sêmbuñ ñatêmui suna gêbacnê kêtôm Mosenê biñsu, go Maria agêc Josep sêkôc ñapalê sêpi Jerusalem sêja sebe sênsuñ eñ êndên Apômtau. ²³ Ac sêgôm kêtôm biñ, tañ teto gêc Apômtaunê biñsu gebe “Ñamêc samob, tañ teneñi sêkôc nañ, sênam dabuñ êsêac ñapep, gebe têtû Apômtaunê gên.” ²⁴ Ma agêc sêkêñ da kêtôm biñ, tañ sêsôm gêc Apômtaunê biñsu gebe “Moñgôm luagêc me balôsi ñalatu luagêc.”

²⁵ Gêdên tonañ ñac teñ, nê ñaê Simeon, gêmôa Jerusalem. ñac tau eñ ñac gêdên to ôli andañ Anôtô ma gêôn Israelnêñ biñmalô ñam gêmôa ma ñalau Dabuñ gêjam eñ auc. ²⁶ ñalau Dabuñ tau gêwa sa gêdên eñ gebe êmac êndu atom e êlic Apômtaunê Kilisi acgom. ²⁷ Tec ñalau Dabuñ gêoc eñ kêsô lôm dabuñ gêja. Ma gêdên tañ têna agêc tama sêkôc ñapalê Jesu sêsô sêja sebe nasêngôm gên êtôm biñsu ñajatu nañ, ²⁸ tec Simeon kêsip eñ sa ma kêlanem Anôtô gebe

²⁹ “Apômtau, galoc ôkôc nêm ñacsakiñ aê tobiñmalôgeñ jawac êtôm nêm biñ,

³⁰ gebe matocanô galic nêm moasiñ ñam,

³¹ tañ kômasañ gêc awêgeñ nañ, gebe lau samob sêlicña.

³² Eñ oc êtu ja êpô lau samuc to êtu nêm lau Israel nêñ ñawasi.”

³³ Tama agêc têna sê taên biñ, tañ sêsôm kêpi ñapalê nañ. ³⁴ Go Simeon gêjam mec êsêac ma kêsôm gêdên têna Maria gebe “Gôlicgac me, ñapalê tonec oc êngôm Israelnêñ lau taêsam semberñ to sêndi sa. Lau ñagêdô oc sênac eñ êtu mu, mago ñagêdô oc sêsôm sêoc aucgeñ. ³⁵ Biñ tonañ êsa gebe eoc lau taêsam nêñ ñalêlôm ñabiñ lasê. Ma aôm taôm nêm ñalêlôm oc epeñ aôm êtôm kêkê nêm ñalêlôm.”

³⁶ Go Panuel latuo, propeteo teŋ, gēngōŋ, ŋaê Ana. Awê tonarŋ anŋa Asernê gôlôalc. Ênê jala taêsam ŋanô. Eŋ gēmoa awêtakingerŋ e gējam ŋac sa ma agêc sēmoa sēwiŋ taunŋ jala 7, ³⁷ go kêtû awêtuc gēngōŋ e nê jala kêtû 84. Mago gēwi lôm dabuŋ siŋ atom, gējam sakinŋ Anôtô ma gējam dabuŋ mo to ketenŋ mec kêtôm gēbêc to gelenŋerŋ. ³⁸ Gêdênŋ ŋasawa tecenanŋerŋ eŋ gêô lasê jagêjam danŋe Anôtô ma gēwa ŋapalê sa gêdênŋ lau samob, taŋ sêôŋ tēm Anôtô ênam Jerusalem kêsina naŋ.

Sêmu sêja Nasaret

³⁹ Sêjac dabiŋ gēŋ samob kêtôm Apômtaunê biŋsu ŋajatu e gēbacnê acgom, go sêmu sêja Galilaia jasênŋōŋ nêŋ malac Nasaret. ⁴⁰ ŋapalê kêtôp e kêtû kapôenŋ ma mêtê gējam eŋ auc to Anôtônê moasiŋ kêpi eŋ.

ŋapalê Jesu gēngōŋ lôm dabuŋ

⁴¹ Kêtôm jalagerŋ Jesu tēna agêc tama sêpi Jerusalem sêja sêlic omsêga Pasa. ⁴² Gêdênŋ taŋ ŋapalê Jesu nê jala kêtû 12 naŋ, ac sêmu sêpi sêja kêtôm omsêga ŋamêtê. ⁴³ Pasa gēbacnê, go êsêac sêc sêmu sêja ma ŋapalê Jesu gacgerŋ gēngōŋ Jerusalem, ma tēna agêc tama sêjam kauc. ⁴⁴ Êsêagêc seboc eŋ oc gēwiŋ nêŋ lau ŋagêdô, tec sêsêlênŋ oc samuc teŋ ma sêsôm eŋ anŋa nêŋ tawaŋ to lau ôliŋ andanŋ taunŋa, ⁴⁵ e têtap eŋ sa atom. Tec sêmu sêja Jerusalem jasêsôm eŋ. ⁴⁶ Sêsôm sēmoa e bêc têlêac gējaŋa acgom, go têtap eŋ sa gēngōŋ lôm dabuŋ kêsêp lau-mêtêwaga ŋalêlôm gēŋô êsêacnêŋ biŋ ma kêtû kênac-kênac êsêac. ⁴⁷ Ma samob, taŋ sêŋô êŋê biŋ naŋ, sêŋac lemeŋ kêtû ênê kauc to biŋ, taŋ gêjô êsêac awerŋ naŋa. ⁴⁸ Agêc sêlic eŋ e têtakê ma tēna kêsôm gêdênŋ eŋ gebe “Latucenec, amboac ondoc, tec gôgôm aêagêc amboac tonarŋ. Ôlic acgom, aêagêc tamam asôm aôm totaênŋ-totaênŋerŋ tec amoa.” ⁴⁹ Ma eŋ kêsôm gêdênŋ êsêagêc gebe “Agêc asôm aê kêtû asagenŋa. Agêc alic ŋoc ŋalêlôm kêkac aê gebe jamoa Tamocnê andu nec atom me.” ⁵⁰ Ma biŋ, taŋ eŋ kêsôm gêdênŋ êsêagêc naŋ, agêc sêjala ŋam atom.

⁵¹ Go gēwiŋ êsêagêc ac sêsêp Nasaret sêja ma eŋ taŋa wamu êsêagêc ŋapep ma tēna kêmasaŋ biŋ samob tonarŋ ŋai gŋc nê ŋalêlôm. ⁵² Jesu kêtôp to nê kauc mêtêŋa kêsa gēwiŋ ma Anôtô to ŋamalac têtac gēwiŋ eŋ.

3

ŋackêsagu Joaŋ gējam mêtê

(Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Joaŋ 1:19-28)

¹ Kaisara Tiberi gējam gôliŋ lau e ŋajala kêtû 15, Ponti Pilata kêtû gôliŋwaga Judaiana, Herodo kêtû kasêga Gallilaiana, tēwa Pilip kêtû kasêga Ituraia to gamênŋ Trakonitiŋa, Lusani kêtû kasêga Abileneŋa, ² ma Anas agêc Kaiapa têtû dabuŋsêga sēmoa. Gêdênŋ tēm tonarŋ Anôtônê biŋ gêdênŋ Sakaria latu Joaŋ, taŋ gēmoa gamênŋ sawa naŋ gēja. ³ ŋac tau tonarŋ gējac laoc gamênŋ Jordanŋa samob ma gējam mêtê lau gebe “Anam taôm ôkwi to aliŋ sanŋu, ma Anôtô êsuc nêŋ sec ôkwi.” ⁴ Biŋ tonarŋ kêtôm biŋ, taŋ propete Jesaia keto kêsêp nê buku gebe

“ŋac teŋ gêmôêc awa tonec gēmoa gamênŋ sawa gebe

‘Amansaŋ gamênŋ Apômtau esêlê a

to amêtôc ênê intēna êtu solop.

⁵ Sênsuŋ gaboarŋ samob auc to senseŋ lôc to gamênŋ ŋabau êtu tapa

ma sêmêtôc ŋapoalic samob êtu solop

to sêmansaŋ intēna kalonŋ-kalonŋ ŋatip êsa.

⁶ Ma ŋamalac samob sêlic Anôtônê lênŋ ênam ŋamalac kêsina.’ ”

⁷ Lau taêsam dêdênŋ eŋ sêja sebe sêliŋ ênê sanŋu. Eŋ kêsôm gêdênŋ êsêac gebe “Moac ŋalatu amac, asa gēwa sa gêdênŋ amac gebe awê Anôtônê têtac ŋandanŋ, taŋ mênŋêsa naŋ sa. ⁸ Anam ŋanô êwa amac sa gebe ajam taôm ôkwiŋa acgom. Ma asôm êndênŋ taôm gebe ‘Abraham kêtû aêac tamerŋi,’ nec atom. Aê jasôm êndênŋ amac gebe Anôtô kêtôm gebe êŋu poc tonec ŋai sa têtû Abrahamnê latui. ⁹ Ki ŋamata gêdênŋ kawakac tec gêc. Amboac tonarŋ ka samob, taŋ sêjam ŋanô ŋajam atom naŋ, oc êsap su ma êmbaliŋ êpi ja êna.”

¹⁰ Ma lau samob sêjam kênac Joaņ gebe “Aêac oc aņgôm amboac ondocgeņ.” ¹¹ Tec eņ gêjô êsêac aweņ gebe “Ŋac teņ nê ŋakwê luagêc embe ênêc, naņ êkêņ teņ êndêņ ŋac, taņ nê ŋakwê masi naņ. Ma ŋac teņ nê mo embe ênêc, naņ êņgôm amboac tonañ.” ¹² Go telonj ŋagêdô dêdêņ eņ sêja amboac tonañ gebe ênsañgu êsêac, tec têtû kênac eņ gebe “Mêtêmôkê, aêac aņgôm amboac ondocgeņ.” ¹³ Tec eņ kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Akôc gêņ aņga launêņ êlêlêc ŋaôli, taņ sêsakiņ amac naņ su atom.” ¹⁴ Ma siņwaga ŋagêdô têtû kênac eņ amboac tonañgeņ gebe “Ma aêac nec oc aņgôm amboac ondoc.” Tec eņ kêsôm gêdêņ êsêac gebe “Aņgôliņ biņ to alênsu lau e aņaņgo êsêacnêņ gêņ su atom. Ŋaôli taņ gêjô nê m kôm naņ, akôc ma kêtôm.”

¹⁵ Lau samob taêņ gêjam biņ jakêsa-jakêsa ma sêjam kênac taũ gêc nêņ ŋalêlômņa kêtû Joaņņa gebe “Moae eņ Kilisi tau tonec nec.” ¹⁶ Tec Joaņ gêjô êsêac aweņ ma kêsôm gêdêņ êsêac samob gebe “Aê tec kasagu amac ŋa bu, mago ŋac teņ oc êmêņ, eņ ŋaclai kêlêlêc aê su. Aê katôm gebe janac pêla ênê atapa ŋalêkôņ atom. Ŋac tonañ tec oc ênsañgu amac ŋa Ŋalau Dabuņ to ja. ¹⁷ Eņ lêma kêkam lala sekolonj gêņņa gebe êtiņ gêņ ŋapaôma ma ênac ŋanô sa êpi nê andu-gêņ-ŋanôņa êna, go ŋapaôma êkên êpi ja, taņ êsa ŋapaņ naņ.”

¹⁸ Joaņ gêjac biņsu lau ŋa biņ ŋagêdô taêsam gêwiņ to gêwa ŋawae ŋajam sa gêdêņ êsêac. ¹⁹ Mago kasêga Herodo, taņ Joaņ gêbu eņ kêtû têwanê awê Herodia to sec samob, taņ Herodo gêgôm naņņa, ²⁰ ŋac tau kêsâlê sec tonec gêsac ŋaô gêwiņ gebe kêlai Joaņ auc gêņgônj andu kapoacwalôņa.

Jesu gêliņ sanġu

(Mat 3:13-17; Mar 1:9-11)

²¹ Gêdêņ taņ lau samob sêliņ sanġu naņ, Jesu geliņ gêwiņ. Keteņ mec gêmoa ma undambê gêņa ²² e Ŋalau Dabuņ gêjam balôsi laņô kêsêp mênġêsac eņ ŋaô, ma awa teņ aņga undambê kêsâ gebe “Aêņoc Latuc tau aôm, tec têtêc gêwiņ to galic aôm ŋajam.”

Jesunê ŋam

(Mat 1:1-17)

²³ Jesunê jala amboac 30 ma gêjac m nê kôm. Ma lau seboc eņ Josep latu, naņ Êli latu, ²⁴ naņ Matat latu, naņ Lewi latu, naņ Melki latu, naņ Janai latu, naņ Josep latu, ²⁵ naņ Matatia latu, naņ Amos latu, nlaņ Naum latu, naņ Esli latu, naņ Nagai latu, ²⁶ naņ Mat latu, naņ Matatia latu, naņ Semein latu, naņ Josek latu, naņ Joda latu, ²⁷ naņ Joanan latu, naņ Resa latu, naņ Serubabel latu, naņ Sealtiel latu, naņ Neri latu, ²⁸ naņ Melki latu, naņ Adi latu, naņ Kosam latu, naņ Elmadam latu, naņ Er latu, ²⁹ naņ Josua latu, naņ Elieser latu, naņ Jorim latu, naņ Matat latu, naņ Lewi latu, ³⁰ naņ Simeon latu, naņ Juda latu, naņ Josep latu, naņ Jonam latu, naņ Eliakim latu, ³¹ naņ Melea latu, naņ Mena latu, naņ Matata latu, naņ Natan latu, naņ Dawid latu, ³² naņ Isai latu, naņ Obed latu, naņ Boas latu, naņ Sala latu, naņ Nason latu, ³³ naņ Aminadab latu, naņ Admin latu, naņ Ami latu, naņ Hesron latu, naņ Peres latu, naņ Juda latu, ³⁴ naņ Jakob latu, naņ Isak latu, naņ Abraham latu, naņ Tara latu, naņ Nahor latu, ³⁵ naņ Serug latu, naņ Reu latu, naņ Peleg latu, naņ Eber latu, naņ Sela latu, ³⁶ naņ Kainan latu, naņ Arpaksad latu, naņ Sem latu, naņ Noa latu, naņ Lamek latu, ³⁷ naņ Metusala latu, naņ Enok latu, naņ Jared latu, naņ Mahalalel latu, naņ Kainan latu, ³⁸ naņ Enos latu, naņ Set latu, naņ Adam latu, naņ Anôtô latu.

4

Sadaņ kêlêtôm Jesu

(Mat 4:1-11; Mar 1:12-13)

¹ Ŋalau Dabuņ gêjam Jesu auc, go gêmu aņga Jordan gêja ma Ŋalau Dêbu ŋ gêwê eņ gêjac laoc gamêņ sawageņ gêmoa, ² e kêtôm bêc 40 ma Sadaņ kêlêtôm eņ. Jesu geņ gêņ atom e bêc samob tonañ gêbacnê, tec mo gêjô eņ.

³ Ma Sadaņ kêsôm gêdêņ eņ gebe “Embe Anôtônê Latu aôm, naņ ôsôm poc tonec êtu mo.” ⁴ Jesu gêjô eņ awa gebe “Teto gêc gebe ‘Mo tageņ êôc ŋamalac tôn atom.’”

⁵ Ma gêwê eñ kêpi jakêtôc gamêñ nomña samob gêdêñ eñ eb tagen. ⁶ Ma Sadan kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê gabe jakêñ ñaclai samob tônê tonjawasigen êndên aôm gebe sêkên gêdêñ aê. Ma aê embe jakêñ êndên ñac ten, oc jakêñ. ⁷ Amboac tonan embe ôpôn amduc êndên aê, go gên tau samob êtu aômnêm.” ⁸ Tec Jesu gêjô eñ awa ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Teto gêc gebe ‘Ôpôn amduc êndên Apômtau, aômnêm Anôtô, ma ônam sakin eñ taugen.’”

⁹ Go Sadan gêwê Jesu agêc sêpi Jerusalem jaketoc eñ kêkô lôm dabun ñasalôm ñalami ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm embe Anôtônê Latu, go u taôm anga tonec ôna, ¹⁰ gebe teto gêc gebe ‘Eñ oc êsakin nê anela êtu aômña gebe mênsejop aôm ¹¹ to sêsip aôm ña lemengeñ gebe ôndin amkain êpi poc atom.’” ¹² Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Bin gêc gebe ‘Ônsaê Apômtau, aômnêm Anôtô, atom.’” ¹³ Sadan kêsâe eñ kêpi bin samob tonan e gêbacnê, go gêwi eñ sin gebe êmoa e noc ten acgom.

Jesu gêjac m nê kôm anga Galilaia

(Mat 4:12-17; Mar 1:11-15)

¹⁴ Go ñalau Dabun kêkac Jesu gêmu gêja Galilaia, ma nê wae kêsâ kêtôm gamêñ tau ñamadin samob gêja. ¹⁵ Eñ kêdôn êsêac anga nêñ lôm e samob sêlambin eñ.

Jesunê lau têtin eñ anga Nasaret

(Mat 13:53-58; Mar 6:1-6)

¹⁶ Eñ gêô lasê Nasaret, nan êsêac sêlôm eñ ñapalêgeñ e kêtû kapôên anga tonan. Ma gêdêñ sabat kêsô lôm gêja amboac gêgôm-gêgôm gêmôa, ma gêdi sa gebe êsam mêtê lasê. ¹⁷ Tec sêkên propete Jesaia nê buku gêdêñ eñ ma kêlain buku tau e kêtap ñalô, nan teto gêc nan sa gebe

¹⁸ “Apômtaunê ñalau kêpi aê.

Eñ geñ oso aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê êndên lau ñalêlôm sawa.

Eñ kêsakin aê gebe jasôm lasê êndên lau, nan sêngôn kapoacwalô nan, gebe sêngamboac êsêac su,

ma êndên matenpec gebe sêlic gamêñ êtiam,

to êndên lau, nan ñamalac sêgôm êsêac êndu-êndu gebe sêmoa nêñ lêtêgeñ

¹⁹ to jasôm Apômtau ênam lau kêsî ñajala lasê.”

²⁰ Go Jesu kêlun buku sa jakêkêñ gêdêñ sakinwaga ma gêngôn sic. Ma lau samob, nan sêngôn lôm nan, maten gê engeñ. ²¹ Ma eñ gêôc awa sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Bin nan teto gêc ma tanjamsun anô nan, kêtû anô gêdêñ ocsalô tonec.” ²² Lau samob sêñô ênê bin moasin, nan kêsôm kêsâ awa nan, ñajam-ñajam e sê taên ma sêsôm gebe “Ñac tonec Josep latu atom me.” ²³ Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Kec, galoc oc abe asôm binâm tonec êndên aê gebe ‘Dokta, ôngôm taôm ôlim ñajam êsaman. Bin nan aêac anô gebe gôgôm anga Kapanau m nan, ôngôm anga taôm nêmalacmôkê amboac tonan acgom.’” ²⁴ Go kêsôm gebe “Binanô, aê jasôm êndên amac gebe Propete ten oc tetoc eñ sa ñapen anga eñ tau nê malacmôkê atom. ²⁵ Ma jasôm ten tobinnanôgeñ êwin gebe Gêdên têm Elia gêmôa nan, undambê ñajana gêc e jala têlêac ma ajôn 6 ma tóbôm kapôên gêjam gamêñ samucgeñ auc nan, awêtuc taêsam sêmoa Israel. ²⁶ Mago Anôtô kêsakin Elia gêdên êsêacnên ten gêja atom, kêsakin eñ gêdên awêtuc, nan gêngôn Sarepta Sidonña nan, taugen gêja. ²⁷ Ma gêdên nan propete Elisa gêmôa nan, kamocbôm gwalêkin sêmoa Israel. Mago êsêacnên ten kêtû selec atom, ñac Suriana Naeman taugen.” ²⁸ Lau samob, nan sêngôn lôm ma sêñô bin tau nan, têtac kêbôli auc nan. ²⁹ Tec dêdi ma têtin eñ kêsâ malacmagê gêja. Malac tau sêkwê gêc lôc. Tec sêwê eñ jasêô lasê sêlic tau gebe têtin eñ pinpan êsêp êna. ³⁰ Mago eñ gêsîn êsêac popoc kêsâ ñalungeñ gêc gêja.

Ñac tonjalau sec

(Mar 1:21-28)

³¹ Jesu kêsêp malac Galiliana Kapanau gêja ma kêdôn êsêac gêdên sabat ³² e êsêac têtakê kêtû ênê mêtêña, gebe kêsôm bin tonclaigeñ. ³³ Ma ñamalac ten tonjalau ñatêmui gêngôn lôm, nan gêmôc awa kapôên gebe ³⁴ “Op, Jesu Nasareña, aêacnên asagen

ngagêdô gêdênj taun. Aôm gômôênj gebe onsej aêac su me. Aê kajala aômngac. Anôtônê njac dabunj aômngoc.”³⁵ Tec Jesu gec binj enj gebe “Awammê êsa ma ôsa anja ênê ôna.” Ma njalau sec kêmônaj njac tau gêmoa e gêu tau kêsêp êsêac njalunjen jagêc, go kêsas anja njamalacnê gêja, mago gêgôm enj ôli kêtû sec atom.³⁶ Tec êsêac samob têtakê e sêsôm gêdênj taun gebe “Binj tonec amboac ondoc. Enj kêjatu njalau njatêmui tonjaclaigenj amboac njatau ma sêc sêsa sêja.”³⁷ Ma ênê wae kêsas kêtôm gamênj tonaj njamalac samobgenj gêja.

Jesu gêgom lau taêsam ôlij njajam kêsas

(Mat 8:14-17; Mar 1:29-34)

³⁸ Jesu gêdi anja lôm kêsas jakêsô Simonnê andu. Ma Simon tau lawao gêmâc ôli njawajaô kapôênj tec gêc, nanj êsêac teteren enj kêtû awê taunja.³⁹ Tec Jesu kêtû gasuc gêja e gêôc gadê enj, go gec binj njawajaô ma gêwi enj sinj e gacgenj gêdi sas mênjgêjam sakinj êsêac.

⁴⁰ Oc jakêsêp acgom, go lau samob, tanj nênj lau gêmâc njagêdô tokainj-tokainj sêc nanj, sejonj êsêac dêdênj Jesu sêja. Ma gêu lêma gêsac êsêac gêdênj-gêdênjenj ma gêgôm êsêac ôlij njajam kêsas.⁴¹ Ma njalau sec sêsas anja lau taêsam nênj amboac tonaj. Êsêac sêwakic to sêsôm gebe “Anôtônê Latu aôm.” Ma Jesu gec binj êsêac to gêjac jao gebe sêsôm binj atom gebe êsêac sêjala gebe enj Kilisi tau.

Jesu gêjam mêtê gêmoa Judaia

(Mar 1:35-39)

⁴² Geleñja lasê, go Jesu gêdi kêsas gamênj sawa tenj gêja. Ma lau sêsôm enj e têtâp enj sas ma sebe sênjgaminj enj gebe êwi êsêac sinj atom.⁴³ Mago enj kêsôm gêdênj êsêac gebe “Kôm tonec gêjac aê njawae gebe jasôm njawae njajam Anôtônê gamênja lasê êndênj malac njagêdô êwinj, gebe Anôtô kêsakinj aê kêtû kôm tonanja.”⁴⁴ Ma enj gêjam mêtê gêmoa lôm Judaianja.

5

Jesu kêkalem nê njacsejomi njamatanja

(Mat 4:18-22; Mar 1:16-20)

¹ Njabêc tenj Jesu kêkô bugêjactorj Genesaret ma lau taêsam sêkatorj enj sas sebe sênjô Anôtônê mêtê.² Ma gêlic wanj luagêc sêpoac, mago lau inja sêwi wanj sinj jasêkwasinj nênj wasan sêmoa.³ Tec jakêpi wanj luagêc tonaj njatenj, tanj njatau Simon nanj, ma keten enj gebe êsu wanj su êkênj bau sinj saunjen. Go gênjgônj sic ma kêdônj mêtê gêdênj lau gênjgônj wanj.

⁴ Gêjac mata nê binj su ma kêsôm gêdênj Simon gebe “Asinj asa gêdim ana e au nênj wasanj êsêp gebe alô i.”⁵ Tec Simon gêjô enj awa gebe “Mêtêmôkê, gêbêc samuc tonec aêac ajam wasan e tekwenj gêbac ma atap njanô tenj sas atom. Mago kêtû aôm nênj binja tec najau wasanj êtiam.”⁶ Sêu wasan ma sêkênj i taêsam auc e gebe ênjgônj wasanj ênjgic.⁷ Tec sêjac kajo nênj lau wanj tenj gebe nasênam jaônj sêwi nj êsêac, tec sêja ma sêjac i tulu kêsêp wanj lulu e gebe ênê.⁸ Simon Petere gêlic e gêu tau jagêc Jesu akainja ma kêsôm gebe “Apômtau, ômoa nênj lêtêgenj, gebe aê njac sec.”⁹ Petere to lau samob, tanj sêwinj enj nanj, têtakê kêtû i taêsam, tanj sêlô nanja.¹⁰ Sebedai latuagêc, Jakobo agêc Joanj, tanj sêwê kainj kôm sêwinj Simon nanj, têtakê amboac tonanjenj. Go Jesu kês jm gêdênj Simon gebe “Ôtêc taôm atom, galoc oc ôlô njamalac amboac tonaj.”¹¹ Ma êsêac sêsinj e jasêsô bau, go dedec nênj waba samob gêc ma têtâguc enj.

Jesu gêgôm njac tokamobôm ôli njajam kêsas

(Mat 8:1-4; Mar 1:40-45)

¹² Njasawa tenj Jesu gêmoa malac tenj ma njac tenj kamocbôm gêjam enj auc gênjgônj. Enj gêlic Jesu e gêu tau jagêc nom, go keten enj gebe “Apômtau, embe têtmtac êwinj, go ônjgôm aê jatu selec.”¹³ Tec Jesu kêmêtôc lêma jakêmoasac enj ma kêsôm gebe “Aê gabe ôtu selec.” E gacgenj ênê kamocbôm gêwi enj sinj.¹⁴ Jesu gêjac jao gebe “Ôsôm binj tonec êndênj lau tenj atom.” Ma kêjatu enj gebe “Naôtôc taôm êndênj dabunjwaga ma ôkênj da êtu kêtû selec a êtôm Mose kêjatu, gebe êwaka nênj binj sas êndênj êsêac.”¹⁵ Tâgenj Jesunê wae

kêtu tapa kêlêlêc, tec lau taêsam sêkac sa sêmêj sebe sêjô ênê bij ma êngôm êsêacnêj gêmac tokaij-tokaij njam êsa. ¹⁶ Go eñ kêtaij tau su kêsa gamêj sawarjagen jaketej mec.

*Jesu gêgôm njac njatêkwa kêtû goloj ôli njam kêsa
(Mat 9:1-8; Mar 2:1-12)*

¹⁷ Gêdêj bêc tej Jesu kêdônj mêtê gêmoa, ma Parisai to bijsutau anja malac Galilaia to Judaija samob ma anja Jerusalem mênjsêngôn. Ma Apômtaunê njac lai gêjam eñ sa gêgôm lau gêmac njam kêsa. ¹⁸ Ma lau sêbalañ njac njatêkwa kêtû goloj tej kêsêp mê, tec têtû kêka-kêka sebe sejoñ eñ sêsô andu natetoc eñ ênêc Jesu lajônêmja. ¹⁹ Mago têtap lêj sejoñ eñ sêsô sênañ sa atom, gebe lau taêsam. Tec sêpi salôm jasêkip salôm sa ma sêlêwanj eñ tomêgeñ kêsêp njaluñgeñ jagêc Jesu lajônêm. ²⁰ Jesu gêlic êsêac sêkêj gêwiñ, tec kêsôm gebe “Njac tau, aê kasuc nêc sec ôkwi.” ²¹ Ma bijsutau to Parisai sêoc aweñ sa ma têtû kênac gebe “Njac tonec asa, tec kêsôm bij alôb-alôb amboac tonec nec. Asa gebe êsuc sec ôkwi, Anôtô taugenj.” ²² Mago Jesu kêjala bij, tañ êsêac taênj gêjam nañ, ma gêjô êsêac aweñ gebe “Amboac ondoc tec taêm gêjam bij amboac tonañ gêc nêc njaluñgeñ. ²³ Bij ondoc oc tasôm njagaô. Tasôm tonec gebe ‘Aê kasuc aôm nêc sec ôkwi’ nec, me tasôm gebe ‘Ôndi sa ma ôsêlêj.’ ²⁴ Ma aê gabe amac ajala gebe njamalacnê Latu kêtû njatañ anja nom gebe êsuc sec ôkwi,” go kêsôm gêdêj njac njatêkwa kêtû goloj gebe “Aê jasôm êndêj aôm gebe Ôndi sa. Ôluñ nêc mê sa ma ôc ôna nêc andu.” ²⁵ Njac tau gêdi sa sep tagenj gêdêj êsêac matenânô sêlic, go kêluñ nêc mê, tañ eñ gêc nañ, sa ma gêc gêja nêc andu ma kêlanem Anôtô. ²⁶ Lau samob têtakê njanô ma sêlambij Anôtô tonêj njaluñgeñ ma sêsôm gebe “Ocsalô tonec aêc alic gêj kaij tej.”

*Jesu kêkalem Lewi
(Mat 9:9-13; Mar 2:13-17)*

²⁷ Jesu gêgôm tonañ su, go kêsa gêja e gêlic telonj tej, njac Lewi, gêngôn telonj maleñ ma kêsôm gêdêj eñ gebe “Ôndanjuc aê.” ²⁸ Tec njac tau gedec nêc gêj samob gêcja ma gêdi kêdaguc Jesu gêja.

²⁹ Lewi gêgôm moasiñ kapônj tej anja nêc andu kêtû Jesuñ, ma telonj to lau njagêdô taêsam señ gêj tau sêngônj sêwiñ êsêac. ³⁰ Tec Parisai to nêj bijsutau têtû môsi ma sêsôm gêdêj ênê njacseñomi gebe “Amboac ondoc tec amac aenj to anôm gêj anjônj awiñ telonj to lau sec nec.” ³¹ Ma Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Lau ôliñ njam sêpô lêna tañ kêtû doktañ atom, mago lau gêmac tec sêpô lêna. ³² Aê gamêj gabe jakalem lau gêdêj atom, jakalem lau secgeñ gebe sênam tañ ôkwi.”

*Bij tanam dabuñ moja
(Mat 9:14-17; Mar 2:18-22)*

³³ Ma êsêac sêsôm gêdêj Jesu gebe “Joanê njacseñomi sêjam dabuñ mo to tetenj mec elêmê ma Parisainêj njacseñomi amboac tonañ. Mago aôm nêc nec señ to sênôm gêj.” ³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Lau embe sêniñ awê njamoasiñ, ma njac-gebe-ênâm-awêwaga êmoa êwiñ êsêac, oc amac akac êsêac gebe sênam dabuñ mo me. Masianô. ³⁵ Mago njabêc oc mênêsa ma sêkôc njac-gebe-ênâm-awêwaga su anja êsêacnêj. Êndêj bêc tônê, go sênam dabuñ mo.”

³⁶ Go kêsôm bingôliñ tej gêdêj êsêac gêwiñ gebe “Lau tej sêkac obo njatali su anja njakwê wakuc gebe sêsi êpi njakwê langwa atom. Embe sêngôm, go sêkac njakwê wakuc êngic ma njakwê wakuc njatali naêtôm njakwê langwa atom. ³⁷ Ma lau tej sêkêj wain wakuc êsêp bôc njalic langwa atom. Embe sêngôm, oc wain wakuc êc njalic êpoa e êtaiñ ma njalic tau êtu sec. ³⁸ Takêj wain wakuc êsêp njalic wakuc ênamañ. ³⁹ Ma lau, tañ sênôm wain langwa su nañ, sebe sênôm wain wakuc atom. Êsêac sêsôm gebe ‘Wain langwa njam kêlêlêc.’”

6

*Ŋacsenomi sesolop polom gêdên sabbat**(Mat 12:1-8; Mar 2:23-28)*

¹ Gêdên sabbat teŋ Jesu kêsêlêŋ gêmôa kôm polomŋa ŋalêlôm, ma nê ŋacsenomi sesolop polom ŋanô mênjsêlêsa popoc ma seŋ. ² Tec Parisainêŋ ŋagêdô sêsôm gebe “Amboac ondoc amac agôm gêŋ, taŋ biŋsu gêjac jao gebe danğôm êndên sabbat atom naŋ.” ³ Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Amac asam biŋ, taŋ Dawid gêgôm gêdên mo gêjô eŋ tau to êsêac, taŋ sêwiŋ eŋ naŋ, atom me. ⁴ Eŋ kêsô Anôtônê andu gêja ma kêkôc polom, taŋ sêkêŋ gêdên Anôtô kêtû da naŋ, mêngeŋ to kêkêŋ gêdên êsêac, taŋ sêwiŋ eŋ naŋ, seŋ amboac tonar. Mago polom tau biŋsu gêjac jao gebe lau teŋ sêniŋ atom, daburwaga tau ŋerŋ.” ⁵ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Ŋamalacnê Latu kêtû sabbat ŋatau gêwiŋ.”

*Ŋac lêma kêtû goloŋ ŋajam kêsa**(Mat 12:9-14; Mar 3:1-6)*

⁶ Gêdên sabbat teŋ Jesu kêsô lôm gêja ma kêdôn êsêac. Ma ŋac teŋ gênğôn tonar, taŋ lêma anôŋa kêtû goloŋ. ⁷ Ma biŋsutau to Parisai dêdib Jesu gebe moae êŋğôm ŋac tau ôli ŋajam êsa êndên sabbat, sebe têtap lêŋ sênğoliŋ biŋ êpi eŋŋa sa. ⁸ Mago Jesu kêjala êsêac taên gêjam biŋ tonar tec kêsôm gêdên ŋac lêma kêtû goloŋ gebe “Ôndi sa ôkô ŋaluŋ.” Ma ŋac tau gêdi sa kêkô. ⁹ Ma Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê jatu kênac amac acgom, oc tatôm gebe tamoasiŋ lau me danğôm êsêac sec êndên sabbat. Tanam katun kêsî me tajaiŋ.” ¹⁰ Go mata gê êsêac gelom-gelom ma kêsôm gêdên ŋac tau gebe “Ômêtôc lêmam.” Ŋac tau kêmêtôc lêma e ŋajam kêsa kêtiam. ¹¹ Tec êsêac têtac ŋandar gêôc nêŋ ŋalêlôm auc ma sêsôm ŋabiŋ sêwiŋ tauŋ gebe sênğôm Jesu amboac ondoc.

*Jesu kêjaliŋ nê aposolo 12 sa**(Mat 10:1-4; Mar 3:13-19)*

¹² Gêdên ŋasawa tonar Jesu kêpi lôc gêja gebe eteŋ mec. Tec gêbêc samuc tonar keteŋ mec gêdên Anôtô ŋapar ¹³ e geleŋŋa lasê, go gêmôc nê ŋacsenomi mênkêjaliŋ 12 sa anğa êsêacnêŋ ma kêsam êsêac gebe “Aposolo.” ¹⁴ Simon taŋ gê eŋ gebe Petere gêwiŋ naŋ, agêc lasi Andrea, ma Jakobo agêc Joan, Pilip agêc Batolomai, ¹⁵ Matai agêc Tom, Alpainê latu Jakobo ma Simon, taŋ sêsam eŋ gebe Seloto naŋ, ¹⁶ Jakobonê latu Juda, go Juda Isariot, taŋ geoc eŋ lasê naŋ.

*Jesu gêjam sakiŋ lau taêsam**(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Jesu gêwiŋ êsêac sêsêp anğa lôc sêmên e sêsa ŋadeŋ teŋ, go nê ŋacsenomi pom kapôên teŋ ma lau ŋagêdô taêsam anğa malac Judaiaŋa samob ma anğa Jerusalem to anğa gamên gwêcŋa Turu to Sidonŋa sêwiŋ. ¹⁸ Lau tonar ŋai samob sêja sebe sênğô ênê biŋ ma sebe eŋ êŋğôm êsêacnêŋ gêmac tokaiŋ-tokaiŋ ŋajam êsa. Ma gêgôm êsêac, taŋ ŋalau ŋatêmui kêlêsu êsêac naŋ, ŋajam kêsa amboac tonar. ¹⁹ Ŋaclai kêsa anğa ênê, tec gêgôm samob ôliŋ ŋajam kêsa, amboac tonar lau pebeŋ sêgôm mocsac gebe sêmoasac eŋ.

*Biŋ moasiŋ to biŋ ojaeŋa**(Mat 5:1-12)*

²⁰ Jesu kêsa laŋðanô sa gêdên nê ŋacsenomi ma kêsôm gebe “Aê aoc êôc amac lau ŋalêlôm sawa, gebe Anôtônê gamên kêtû amacnêŋ.
²¹ Aê aoc êôc amac, taŋ mo gêjô amac galoc naŋ, gebe oc aniŋ gên e êôc amac tôn.
Aê aoc êôc amac, taŋ galoc atar naŋ, gebe oc aômac.

²² “Aê aoc êôc amac embe ŋamalac têtac endec amac to sêmasuc ma sêmbu amac to sêsôm gebe amac lau sec êtu Ŋamalacnê Latuŋa. ²³ Têmtac ŋajam êsa êndên bêc ônê toôlim êpigeŋ gebe amacnêŋ ŋagêjô ŋajam kapôên gêc undambê. Êsêacnêŋ lau ŋanô sêgôm gên tonar gêdên propete amboac tonarŋerŋ.

²⁴ “Ojae amac lau tolêlôm, gebe nêŋ moasiŋ tec akôc kwanarŋerŋ.

²⁵ Ojae amac, tañ galoc têtmac kêkôc nañ, gebe mo oc êjô amac.

Ojae amac, tañ galoc aômac nañ, gebe almac oc têtmac ñawapac to atañ.

²⁶ “Ojaê amac, embe lau samob aweñ aôc amac nañ, gebe êsêacnêñ lau ñanô sêgôm gêñ tonañ gêdên propete dansañ kêtôm tonañgeñ.

Têtmac êwiñ nêñ soño-soño

(Mat 5:38-48; 7:12)

²⁷ “Mago aê jasôm êndên amac, tec añô aêñoc biñ amoa nec, gebe Têtmac êwiñ nêñ soño-soño to amoasiñ êsêac, tañ têtmac gedec amac nañ. ²⁸ Anam mec êsêac, tañ sêpuc boa amac, to atañ mec êtu lau, tañ sêsac amac nañña. ²⁹ ñac, tañ êtap aôm alimanô ñamakerñ nañ, ôkên ñamakerñ êndên eñ êwiñ, ma ñac tañ êjanço nêñ ñakwê su nañ, ôñgamiñ obo êndên eñ atom. ³⁰ Samob tañ tetenñ gêñ êndên aôm nañ ôkên, ma êsêac, tañ sêkôc nêñ gêñ su nañ, otenñ êêac gebe sêkên êm u êmên êtiam atom. ³¹ Gêñ tañ amac abe lau sêñgôm êndên amac nañ, taôm añgôm êndên êsêac.

³² “Embe têtmac êwiñ lau, tañ têtmac gêwiñ amac nañ, oc ñanô amboac ondoc, gebe lau sec têtmac gêwiñ lau, tañ têtmac gêwiñ êsêac nañ amboac tonañ. ³³ Ma embe amoasiñ lau, tañ sêmoasiñ amac nañ, oc ñanô amboac ondoc. Lau sec sêgôm nêñ gêñ amboac tonañ. ³⁴ Ma embe akên gêñ êtu têt êndên lau ma taêm êka gebe sênac ñatôp, oc ñanô amboac ondoc. Lau sec sêkên gêñ kêtù têt gêdên lau amboac tonañgeñ. ³⁵ Têtmac êwiñ nêñ soño-soño to amoasiñ lau ma akên gêñ êsêac, taêm êka ñagêjô atom, go amacnêñ ñagêjô ñajam êtu kapôên ma atu Lôlôc ñatau latui, gebe eñ kêtù lau têtmac dani to lau sec nêñ ñac gabêjam. ³⁶ Taêm walô lau amboac Tamemi taê walô.

Bij lamêtôc launja

(Mat 7:1-5)

³⁷ “Amêtôc lau atom, go Anôtô êmêtôc amac atom. Anac jatu lau atom, go Anôtô ênac jatu amac atom. Anac pêla lau, go Anôtô ênac pêla amac. ³⁸ Akên gêñ êndên lau, go Anôtô êkên gêñ êndên amac. Oc êkên gêñ êndên amac êsêp nêñ gadob e mênêc ma ekolon, go ênsalê ñagêdô ênsac ñaô êwiñ, gebe dôñ, tañ anam dôñ lau nañ, oc Anôtô ênam dôñ amac.”

³⁹ Go Jesu kêsôm biñgôlinñ tonec gêdên êsêac gebe “Matapec teñ kêtôm gebe êwê matapec teñ atom. Agêc lulu oc sêu tauñ sêsêp sê sêna. ⁴⁰ Kwapuc teñ êlêlêc kwalam lanğwa atom. Mago kwapuc samob embe sênac dabiñ ñapep, go têtôm nêñ kwalam lanğwa.

⁴¹ “Asagerñ gôlic ka ñasili, nañ gêguñ lasim mataanô, ma ñadambê, tañ kêkô taôm matamanô nañ, gôlic sapu. ⁴² Ma amboac ondoc ôsôm êndên lasim gebe ‘Lasicenec, ondecgeñ ma jambuc ñasili, tañ gêguñ matamanô nañ sa.’ Mago ka ñadambê, tañ kêkô aôm taôm matamanô nañ, gôlic sapu. Aôm dansañtêna, ômbuc ka ñadambê aña taôm matamanô sa acgom e matamanô ñawa êsa, go ômbuc ñasili, tañ gêguñ lasim mataanô nañ sa.

Tajala ka endey ñanô

(Mat 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ “Ka ñajam oc ênam ñanô sec atom, ma ka sec oc ênam ñanô ñajam atom. ⁴⁴ Ka samob tajala êndên ñanô êndên-êndêngeñ. Sêpip jambô ñanô aña locgôm atom ma sêwa aiy aña okêm atom. ⁴⁵ ñamalac ñajam kêtaiñ gêñ ñajam sa aña nê awa ñajam, tañ gêc nê ñalêlôm nañ, ma ñamalac sec kêtaiñ gêñ sec sa aña nê awa sec. Gebe gêñ, tañ gêlôc gêc nê ñalêlôm tonañ tec mênêsa awasuñ.

Ñac lulagêc sêkwê andu

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ “Amboac ondoc, amac asam aê gebe ‘Apômtau, Apômtau,’ mago agôm biñ, tañ kasôm nañ, ñanô kêsâ atom. ⁴⁷ Lau samob, tañ dêdên aê sêmên to sênço aêñoc biñ ma sêgôm ñanô kêsâ nañ, aê janam dôñ êsêac amboac tonec. ⁴⁸ Êsêac têtôm ñac, tañ kêkwê andu teñ. Eñ kêkwê sê baliñgeñ kêsêp gêja e poc kêkapiñ ñaalê têt. Gêdên tañ bu kêsâ kapôên nañ,

ņasamac kêgasim jakêpi andu tau, mago kêwiwic jageo, gebe poc kêkapij tøj. ⁴⁹ Ma ñac tañ gøjô biñ, mago gëgôm ñanô kêsa atom nañ, kêtôm ñac, tañ kêkwê nê andu kêkô nom ñaô kêkwê alê kêsêp gēja atom. Ma bu kêsa kapôênj jakêpi andu tau ma gacgeñ kêku sa jagulunj tageñ.”

7

Jesu gëgôm lau Rom nêñ kapitainê sakinwaga ôli ñajam kêsa

(Mat 8:5-13)

¹ Jesu kêsiôm nê bi ñ samob tonañ gëdênj lau sênjô su, go kêsêp Kapanauam gēja. ² Ma kapitai teñ nê sakinwaga, tañ têtac gëwiñ eñ nañ, gëmac jaonagenj gëc. ³ Tec nê ñatau gøjô Jesu ñawae ma kêsakinj Judanênj lômmôkê dëdênj eñ sēja gebe teteñ eñ mênjênâm ênê sakinwaga sa. ⁴ Lau tau jasêô lasê dëdênj Jesu ma teteñ eñ sepeñ ducgeñ gebe “Ôkênj tañam eñmanj, ⁵ gebe eñ têtac gëwiñ aëacnênj lau ma kêkwê aëacma lôm.” ⁶ Tec Jesu gëwiñ êsêac gēja. Kêsêlênj e gëjam andu ñasawa kêtü dambê, go kapitai kêsakinj nê lau jasêsôm gëdênj eñ gebe “Apômtau, ôjainj taôm atom, gebe aê galic tauc katôm gebe ôsô ñoc andu ñasalôm ñalabu ômôênj atom. ⁷ Aê galic tauc amboac tonañ, tec gabe jatoc tauc sa jandênj aôm jawac atom. Amboac tonañ, ôsôm ña awamgeñ ma ñoc ñacsenjom oc ôli ñajam êsa. ⁸ Gebe aê ñac teñ, tañ kasô lau kapôênj ñalabu ma siñwaga sêsô aê ñalabu. Embe jasôm êndênj ñac teñ gebe ‘Ôna,’ oc êna. Ma êndênj ñac teñ gebe ‘Omôênj,’ oc êmênj, ma êndênj ñoc sakinwaga gebe ‘Ôñgôm gëñ tonec,’ oc êñgôm.” ⁹ Jesu gøjô biñ tonañ e gëñac lêma ma kêsa tau ôkwi jakêsôm gëdênj lau, tañ têtadaguc eñ nañ gebe “Lauac, anja Israelnênj aê katap kêkênj gëwiñ kapôênj amboac tonañ sa atomgeñ.” ¹⁰ Go lau, tañ kapitai kêsakinj êsêac nañ, sêmu sēja andu e sêlic sakinwaga tau ôli ñajam kêsa.

Jesu gëñu awêtuc teñ latu mata jali kêsa

¹¹ ñasawa baliñ atom, go Jesu gēja malac teñ ñaê Nain, ma nê ñacsenjomi to lau taêsam sêwê sëwiñ eñ. ¹² Eñ kédabiñ malac ñasacgêdô ma gëlic sêbalañ ñacmatê teñ sêsa sêmênj, awêtuc teñ nê latu tageñ tonañ, tec lau malacña taêsam sëwiñ eñ. ¹³ Apômtau gëlic awê tau e taê walô eñ ma kêsôm gëdênj eñ gebe “Ôtañ atom.” ¹⁴ Go kêtü gasuc jagêu lêma gêsac katapa e lausêbalañwaga têtü malô sêkô. Go kêsôm gebe “Ñapalê, aê jasôm aôm ôndi sa.” ¹⁵ Ma ñacmatê gëdi gëñgônj e kêsôm biñ lasê. Go Jesu kêkênj eñ gëdênj têna gēja. ¹⁶ Lau samob têtakê ma sêlanem Anôtô gebe “Aëacnênj propete kapôênj teñ mênjkêpi anja aëacnênj ma Anôtô mênjkêtu ñacleñ nê lau.” ¹⁷ Go ênê biñ ñawae kêtü tapa anja Judaia tau to ñagamênj ñamagênja samob gēja.

Ñackêsagu Joañ kêkênj nê ñacsenjomi têtü kênac Jesu ñam

(Mat 11:2-19)

¹⁸ Ma Joañnê ñacsenjomi sêkênj gëñ samob tonañ ñawae gëdênj eñ. Tec gëmôêc nê ñacsenjom luagêc ¹⁹ mênj kêsakinj êsêagêc gebe dëndênj Apômtau sêna ma sêsôm gebe “Ñac tañ sêsôm sebe êmênjña nañ, ñac tau aôm tonec, me aêac ansaê ñac teñ acgom.” ²⁰ ñac ulu tau dëdênj Jesu sēja ma sêsôm gebe “Ñackêsagu Joañ kêsakinj aëagêc tec adênj aôm amênj ma kêsôm gebe ñac tañ sêsôm sebe êmênjña nañ, ñac tau aôm tonec, me aêac ansaê ñac teñ acgom.” ²¹ Gëdênj ñasawa tonañ Jesu kêmoasiñ gëmac taêsam to lau ôlinj kêtunj êsêac ma ñalau sec gëgôm êsêac nañ, ôlinj ñajam kêsa ma gëgôm matenpec taêsam sêlic gamênj kêtiam. ²² Tec eñ gëjô êsêagêc awenj gebe “Ana ma anac miñ geñ, tañ alic to anjô nañ, êndênj Joañ gebe matenpec sêlic gamênj kêtiam to magiñ kêsü sêsêlênj, kamocbôm têtü selec to tañeñsunbic sênjô biñ, ma ñacmatê dëdi sa to lau sêsôm ñawae ñajam lasê gëdênj lau ñalêlôm sawa. ²³ Ma aê aoc êôc êsêac, tañ têtac lulu kêtü aênja atom.”

²⁴ Joañnê ñacjaeñ luagêc tonañ sêc sêmu sēja acgom, go Jesu gëôc awa sa ma gëwa J oañ sa gëdênj lau gebe “Amac asa gamênj sawa aja abe alic asagenj. Abe alic sôbolec teñ mu gëôc jakêsêp mênjkêsêp me. ²⁵ Me aja abe alic asagenj. Abe alic ñac teñ kêsô ñakwê palê-palê me. Alicgac me, lau tañ sêsô ñakwê togênj ma sêmoasiñ taunj ôlinj nañ, sênjgônj

kiñnêñ andugeñ. ²⁶ Me aja abe alic asageñ. Abe alic propete teñ me. Biññano, aê jasôm êndên amac gebe ñac tañ kêlêlêc propete su. ²⁷ Ñac tau tonañ, tec teto biñ kêpi eñ gebe ‘Anôtô kêsôm gebe Ôlic acgom, aê jasakiñ ñoc ñacjaeñ êmuñ aôm naêmansañ nêñ intêna, tañ gêc aôm lañômnêmña nañ.’ ²⁸ Aê jasôm êndên amac gebe lau samob, tañ lauo sêkôc êsêac nañ, nêñ teñ kêlêlêc Joañ su atom. Mago ñac saun, tañ sêsam eñ kêtú ñamu anga Anôtônê gamêñ nañ, kêlêlêc eñ su.”

²⁹ Lau samob to telon, tañ sêñô biñ tonañ nañ, tañeñ wamu Anôtônê biñ, tañ kêtatu jagêdêngeñ nañ, sêliñ Joañnê sañgu su. ³⁰ Mago Parisai to biñsutau sêpô Anôtônê mêtê ñagôliñ, tañ kêmasañ kêtú êsêacña nañ siñ, tec sêliñ ênê sañgu atom.

³¹ “Aê janam dôn lau têm tonecña êpi asageñ, ma êsêac oc têtôm asa lau. ³² Êsêac têtôm ñapalê, tañ sêñgôn malaclun ma sêmôc biñ gelom tau gebe ‘Aêac ajac on, mago amac atê wê atom. Aêac atañ tañiboa, mago amac atañ awiñ atom, ³³ ñackêsagu Joañ gêmêñ e geñ mo atom to gênôm wain atom, tec amac asôm gebe ‘Ñalau sec teñ gêgôm eñ.’ ³⁴ Ñamalacnê Latu gêmêñ e geñ to gênôm gêñ ma amac asôm gebe ‘Alic eñ lasamtêna to gênôm wain anaboa, telon to lau sec nêñ ñac engoc.’ ³⁵ Mago biñ amboac tonañ Anôtônê mêtê tokauc kêwaka tau sa kêpi êsêac, tañ têtú ênê lau nañ.”

Jesu kêtú ñacleñ Parisai Simon

³⁶ Parisainêñ teñ keteñ Jesu gebe êniñ gêñ êwiñ eñ. Tec Jesu kêsô Parisai tonañ nê andu jagêñgôn gebe êniñ gêñ. ³⁷ Ma awê teñ gêmoa malac tonañ. Eñ awê sec. Eñ gêñô Jesu geñ gêñ gêñgôn Parisainê andu ñawae, tec kêkôc gêñmalu kêsêp kekec kwalam-kwalam teñ. ³⁸ Eñ jakêkô Jesu dêmôêmu kêsî akaiñña ma kêtat e matasulu gêgôm Jesu akaiñ ñawambuc kêsâ. Tec gêbuñ ña mômêlaun ma kêlêlêc eñ akaiñ ma geñ oso ña gêñmalu. ³⁹ Parisai tañ kêkalem Jesu nañ, gêlic ma taê gêjam gêc taugen gebe “Ñac tonec embe propete teñ, oc êlic awê tec kêmooasac eñ nec, to êjala ênê lêt, gebe eñ awê sec.” ⁴⁰ Ma Jesu gêjô biñ tau ma kêsôm gebe “Simon, aê gabe jasôm ñoc biñ teñ êndên aôm.” Go eñ kêsôm gebe “Mêtêmômê, ôsômman.” ⁴¹ Tec Jesu kêsôm gebe “Ñamalac teñ kêkêñ mone kêtú têt gêdên ñac luagêc. Ñac teñ nê têt kêtôm denari 500, ma teñ nê 50. ⁴² Êsêagêc têtôm gebe sênac têt tau atom, tec ñatau gêwi ñabiñ siñ. Aôm gobe êsêagêcnêñ asa oc têtac êwiñ eñ êlêlêc.” ⁴³ Tec Simon gêjô Jesu awa gebe “Aê gabe ñac, tañ awa ñatau gêwi gêñ taêsam siñ gêdên eñ nañ.” Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Kôsôm jagêdên.” ⁴⁴ Go Jesu kêkac tau ôkwi gêdên awê tau ma kêsôm gêdên Simon gebe “Aôm gôlic awê tonec me masi. Aê kasô nêñ andu gamêñ, mago aôm kômêñ bu ockaiñña gêdên aê atom, e eñ matasulugeñ gêgôm ockaiñ ñawambuc kêsâ ma gêbuñ ña mômêlaun. ⁴⁵ Aôm kômêlêc aê alicanô atom, mago gêdên tañ aê kasô gamêñ e mêngeñ tonec eñ kêlêlêc ockaiñ gedên têtgeñ tec gêmoa. ⁴⁶ Aôm goeñ oso mômêcapac ña niptêkwi atom. Mago eñ tec geñ oso ockaiñ ña gêñmalu. ⁴⁷ Amboac tonañ jasôm êndên aôm gebe Ênê sec taêsam gêjaña, gebe eñ têtac gêwiñ ñanô. Mago ñac, tañ nê sec luagêcgeñ gêjaña nañ, eñ têtac gêwiñ ñagecgeñ.” ⁴⁸ Go Jesu kêsôm gêdên awê tau gebe “Aôm nêñ sec aê kasuc ôkwi su.” ⁴⁹ Ma lau, tañ señ gêñ sêñgôn sêwiñ eñ nañ, sêc awen sa ma sêsôm gêdên tauñ gebe “Ñac tonec asa, tec kêsuc sec tau ôkwi gêwiñ nec.” ⁵⁰ Go Jesu kêsôm gêdên awê tau gebe “Kômêñ gêwiñ, tec gêjam aôm kêsî. Ôcê ona totêmtac malôgeñ.”

8

Lauo tañ sêsêlêñ sêwiñ Jesu nañ

¹ Ñasawa saungeñ, go Jesu kêsêlêñ kêsô malac saun to kapônêñ ma gêjam mêtê to kêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamêñña lasê. Ma ñacseñomi 12 sêwiñ eñ. ² Ma lauo ñagêdô, tañ kêtin ñalau sec anga êsêacnêñ to gêgôm êsêacnêñ gêmâc ñajam kêsâ nañ, sêwiñ amboac tonañ, Maria tañ sêsam eñ gebe Magdalaña, nañ ñalau sec 7 sêsâ anga ênê nañ, ³ ma Herodonê gejobwaga Kusa nê awê Joana, ma Susana to lauo ñagêdô taêsam, tañ sêmoasiñ Jesu to nê ñacseñomi ña nêñ gêñ tokaiñ-tokaiñ.

Bingôliŋ ŋac kêpalip ŋawêŋa
(Mat 13:1-9; Mar 4:1-9)

⁴ Ma gêdêŋ taŋ lau taêsam sêkac sa to lau aŋga malac tomalac sêwê dêdêŋ Jesu sêja naŋ, eŋ kêsôm ŋa bingôliŋgeŋ gebe.

⁵ “Ŋac-kêpalip-ŋawêwaga teŋ kêsa gêja gebe êpalip nê ŋawê. Kêpalip gêmoa ma ŋagêdô kêsêp intêna, naŋ ŋamalac sêka tôŋ ma moc, taŋ sêmoa umborŋ ŋalabu naŋ mênserŋ su. ⁶ Ma ŋagêdô gêsac poc ŋaô, naŋ kêpoa e su, go kêmêliŋ, gebe nom ŋawambuc gêc atom. ⁷ Ma ŋagêdô kêsêp êcmôkê ŋalêlôm, naŋ êc kêpoa gêwiŋ tec gejoŋ endu. ⁸ Ma ŋagêdô kêsêp nom ŋajam, tec kêpi jagêjam ŋanô e kêtû dim 100.” Kêsôm biŋ tonarŋ su, go gêmôêc gebe “Ŋac teŋ nê taŋasurŋ êŋôŋa embe ênêc, naŋ êŋômarŋ.”

Bingôliŋ tau ŋam
(Mat 13:10-17; Mar 4:10-12)

⁹ Ma ênê ŋacserŋomi têtû kênac bingôliŋ tau ŋam gêdêŋ Jesu. ¹⁰ Tec eŋ kêsôm gebe “Amac atarŋ kauc sa, tec ajala Anôtônê gamêŋ ŋabiŋ ŋalêlômŋa. Mago lau ŋagêdô oc sêŋô êtu bingôliŋgeŋ, gebe sêlic gêŋ e amboac sêlic atom, ma sêŋô biŋ e sêjala atom.

Jesu gêwa bingôliŋ ŋac kêpalip ŋawêŋa ŋam sa
(Mat 13:18-23; Mar 4:13-20)

¹¹ “Ma bingôliŋ ŋam tau tonec gebe Ŋawê kêtôm Anôtônê biŋ. ¹² Êsêac taŋ sêsêp intêna naŋ, sêŋô biŋ e Sadarŋ mênkêjaŋgo biŋ su aŋga êsêacnêŋ ŋalêlôm gebe sêkêŋ êwiŋ atom ma sênaŋa. ¹³ Ma êsêac taŋ sêsac poc ŋaô naŋ, gêdêŋ taŋ sêŋô biŋ naŋ, sêkôc sa totêntac ŋajamgeŋ. Mago êsêacnêŋ ŋawakac masi. Ac sêkêŋ gêwiŋ ŋasawa saurŋgeŋ ma gêdêŋ noc lêtômŋa sêwi tauŋ siŋ. ¹⁴ Ma ônarŋ kêsêp êcmôkê naŋ, êsêac taŋ sêŋô biŋ ma sêc sêja e gêŋ Iêlôm-lêlôm to waba ma moasiŋ ôliŋŋa gejoŋ êsêac, tec nêŋ ŋanô kêtû gagweŋ atom. ¹⁵ Ma ônarŋ kêsêp nom ŋajam naŋ, êsêac taŋ sêŋô biŋ e sêkôc sa tonêŋ ŋalêlôm mansarŋ to ŋajam ma sêjam ŋanô gedêŋ tôŋgeŋ.

Lamp kêkô suc ŋalêlôm
(Mar 4:21-25)

¹⁶ “Ŋac teŋ êtuŋ lamp ma êŋgênduc ŋa suc auc me êkêŋ êsô pôpô ŋalabu atom, etoc êkô jakaiŋ ŋaô gebe êsêac, taŋ sêsô sêmêŋ naŋ, sêlic nawê. ¹⁷ Gebe gêŋ samob, taŋ kêsiŋ tau naŋ, sêkêŋ êsa awê ma gêŋ samob, taŋ gêc lêlômgeŋ naŋ, oc ŋapuc êsa ma ênêc awêgeŋ.

¹⁸ “Amboac tonarŋ taêm ênam nêŋ lêŋ arŋô biŋŋa acgom gebe ŋac, taŋ nê gêŋ gêc naŋ, oc êtap ŋagêdô sa naêwiŋ. Ma ŋac teŋ, taŋ nê gêŋ masi naŋ, oc sêkôc ŋakêsu, taŋ eŋ geboç kêkôc naŋ, su amboac tonarŋgeŋ.”

Jesu têna to lasii
(Mat 12:46-50; Mar 3:31-35)

¹⁹ Go Jesu têna to lasii dêdêŋ eŋ sêja e têtôm gebe têtû gasuc eŋ atom gebe lau taêsam. ²⁰ Tec lau sêsôm ŋawae gêdêŋ Jesu gebe “Tênam to lasimi tê mênserŋ sêkô dêmôêŋa sebe sêlic aôm.” ²¹ Mago eŋ gêjô êsêac aweŋ ma kêsôm gebe “Lau taŋ sêŋô Anôtônê biŋ ma sêgôm ŋanô kêsa naŋ, tec têtû aêŋoc tinoc to lasici.”

Jesu kêsôm mutêna kêtû malô
(Mat 8:23-27; Mar 4:35-41)

²² Ŋabêc teŋ acgom, go Jesu to nê ŋacserŋomi sêpi warŋ teŋ, ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Tanac êŋgic tana bugêjactorŋ ŋamakeŋ ônêŋa.” Tec ac sêlac sêja. ²³ Sêlac sêmoa ma eŋ gêc bêc. Go mu gêbuc ŋatêna mênkêjamurŋ bugêjactorŋ ma ŋadembom kêsalê warŋ auc e sêmoa jageo. ²⁴ Tec ŋacserŋomi têtû gasuc jasêŋu eŋ ma sêsôm gebe “Mêtêmôke, mêtêmôkê, aêac oc dambac tanaŋa.” Tec eŋ mata gêlac ma gec biŋ mu to ŋadembom sec e kêtû malô to bônôŋ kêsêp. ²⁵ Go kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amac akêŋ gêwiŋ ŋanô gêc ondoc.” Ma êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋatutuc e sêŋac lemeŋ ma sêsôm gêdêŋ tauŋ gebe “Ŋac tonec asa, tec kêjatu mu to bu ma taŋeŋ wamu gêdêŋ eŋ nec.”

Jesu gêgôm ñac tonjalau sec ôli ñajam kêsa
(Mat 8:28-34; Mar 5:1-20)

²⁶ Go ac sêlac sêja Gadarenenêñ gamên, tañ gêc Galilaia ñamakeñ ônêña. ²⁷ Ma gêdên tañ Jesu jakêpi bau nañ, ñac teñ tonjalau sec kêsa ança malac jagêdac eñ. ñac tau kêsô ñakwê atom e ñasawa ñêngeñ ma gêngôn andu atom, gêmôa gamên sêðñageñ. ²⁸ Eñ gêlic Jesu e kêwakic ma gêu tau gêc eñ akaiñña, go gêmôêc ña awa kapôên gebe “Lôlôc ñatau Anôtô nê Latu Jesu, aêagêcnên asageñ ñagêdô gêdên tauñ. Aê jateñ aôm gebe Ôlênsu aê atommañ.” ²⁹ Eñ kêsôm biñ tonañ gebe Jesu kêjatu ñalau ñatêmui gebe êsa ança ñamalac tau nê êna. Gebe ñalau tonañ kêsaic eñ todim-todim, tec sejop eñ ma sêbôên eñ ña kapoacwalô to sêsô eñ akaiñ tôn. Mago eñ kêmônãñ gên, tañ sêsô eñ tônña nañ gêngic-gêngic, ma ñalau sec tau kêkac ñamalac tonañ kêsa gamên sawa gêja. ³⁰ Go Jesu kêtú kênac eñ gebe “Aômñem ñaê asa.” Ma eñ kêsôm gebe “Legion,” gebe ñalau sec taêsam sêsêp eñ. ³¹ Go ñalau tau teteñ Jesu gebe êmasuc êsêac sêsêp gamên ñakêlêndiñ sec sêna atom.

³² Bôcanô toñ kapôên teñ ser gên sêmoa gamên tau ñalôc, tec ñalau teteñ Jesu gebe êlôc ma sêsêp bôc tonañ ñalêlôm sêna. Tec Jesu gêlôc gêdên êsêac. ³³ Tec ñalau sec sêsa ança ñamalac tonañ ma jasêsêp bôc tonañ ñalêlôm sêja ma bôc tau totongen sêsabi ança salic gulun tageñ jasêsêp bugêjacton ma sênôm bu su.

³⁴ Lau bôcña sêlic gên tonañ ma sêc jasêsôm ñawae ança malac to gamên ñakêtu gêdô. ³⁵ Tec lau sêsa sêja sebe sêlic gên tau e jasêô lasê Jesu ma sêlic ñac, tañ ñalau sec sêsa ança ênê sêja nañ, nê kauc kêsa ma kêsô ñakwê sa jagêngôn Jesu akaiñña ma têtêc tauñ ñanô. ³⁶ Ma êsêac, tañ tauñ mateñanô sêlic ñac tonjalau sec ôli ñajam kêsa nañ, sêjac ñamiñ gêdên êsêac gêwiñ. ³⁷ Ma lau samob ança Gadarenenêñ gamên nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô, tec teteñ Jesu gebe êwi êsêac siñ. Tec Jesu kêpi wañ ma gêc gêmu gêja kêtiam. ³⁸ ñac tau, tañ ñalau sec sêsa ança ênê nañ, keteñ Jesu gebe êmoa êwiñ eñ. Mago Jesu gêwi eñ siñ ma kêsôm gebe ³⁹ “Ômu ôna nêmu andu ma ônac miñ gên kapôên, tañ Anôtô gêgôm gêdên aôm nañ.” Tec eñ gêc gêja ma kêsôm gên, tañ Jesu gêgôm gêdên eñ nañ, lasê ança malac samucgen.

Jairi latuo to awê, tañ kêmoasac Jesunê ñakwê
(Mat 9:18-26; Mar 5:21-43)

⁴⁰ Lau samob sêðñ Jesu sêngôn e gêmu gêmên kêtiam, tec sêkôc eñ sa. ⁴¹ Ma lômmôkê teñ, ñaê Jairi, jagêu tau gêc Jesu akaiñña ma keteñ eñ gebe êna ênê andu ⁴² gebe ênê latuo tageñgeñ, tañ nê jala kêtú 12 nañ, tec gêmac e awa kêtú dambê su.

Jesu gêdi gêja ma lau taêsam sêkapiñ eñ sa. ⁴³ Ma awê teñ gêjam dec kêtôm jala 12 ma gêjam ôli dokta kêkên nê awa samob gêjaña su. Mago teñ kêtôm gebe êngôm eñ ôli ñajam êsaña atom. ⁴⁴ Êñ kêtú gasuc mênkêkô Jesu dêmôêmu ma kêmoasac ênê ñakwê ñalêsô, ma sep tageñ nê dec kêpa. ⁴⁵ Ma Jesu kêtú kênac gebe “Asa kêmoasac aê.” Tec êsêac samob sêpê tauñ ma Petere kêsôm gebe “Mêtêmôkê, lau taêsam sêkapiñ aôm sa to têtin aôm.” ⁴⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Teñ kêmoasac aê, tec kêsaê ñaclai kêsa ança aêñoc gêja.” ⁴⁷ Awê tau gêlic gebe oc êsiñ tau êtôm atom, tec gêja tokêtênêpgeñ jagêu tau gêc Jesu akaiñña ma gêwa nê biñ kêmoasac eñ e gacgen ñajam kêsaña ñam sa lau samob sêñô. ⁴⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Latucoenec, kôkên gêwiñ gêgôm aôm ñajam kêsa, ôêc ôna totêmtac malôgeñ.”

⁴⁹ Jesu kêsôm biñ tonañ gêmôa ma ñac teñ ança lômmôkênê andu gêmên ma kêsôm gebe “Latômô gêmac êndugac, ôlênsañ Mêtêmôkê êtiam atom.” ⁵⁰ Jesu gênô mago kêsôm gêdên Jairi gebe “Ôtêc taôm atom, ôkên êwiñgeñ, go ñapalêo ñajam êsa.” ⁵¹ Go Jesu jagêô lasê andu ma gêlôc gêdên teñ gebe êpi andu êwiñ atom, Petere agêc Joañ ma Jakobo ma ñapalêo têna agêc tama tauñgeñ. ⁵² Lau samob têtãñ to sêjam tañi sa kêtú ñapalêoña. Mago Jesu kêsôm gebe “Atañ atom, ñapalêo gêmac êndu atom, gêc bêc tec gêc.” ⁵³ Ma êsêac sêðmac eñ gebe sêlic ñapalêo gêmac êndu tomatêgeñ. ⁵⁴ Go Jesu kêkam ñapalêo lêma e awa gêjac eñ ma kêsôm gebe “Ñapalêo, ôndi sa.” ⁵⁵ Tec ñapalêonê katu gêmu

gêmêj e gacgej gêdi sa, ma Jesu kêjatu gebe sêkêj gêj êndêj ñapalêo tau êni. ⁵⁶ Têna agêc tama selendec ñanô. Ma Jesu gêjac jao êsêagêc gebe sênac miñ biñ tau êndêj lau teñ atom. * Legion. 8:48 Luk 7:50

9

Jesu kêsakiñ nê lau 12

(Mat 10:5-15; Mar 6:7-13)

¹ Jesu gêmôec êsêac 12 sêpi tagen ma kêkêj ñajana to ñaclai gelom êsêac gebe têtin ñalau sec samob to sêngôm gêmac ôlin ñajam êsa. ² Go kêsakiñ êsêac sêja gebe sênam mêtê êpi Anôtônê gamêj to sêngôm gêmac ñajam êsa. ³ Ma eñ kêsôm gêdêj êsêac gebe “Akôc gêj teñ amoa intêna atom. Aôc tôc atom. Ambic atali atom. Akôc mo atom. Akôc mone atom. Akôc ñakwê luagêc atom. ⁴ Embe api andu teñ, nañ aŋgôn tonanjen e awi gamêj tau siñ. ⁵ Ma lau embe sêkôc amac sa atom, nañ awi malac tonan siñ ma êndôn ñakekop aŋga emkaiñ su êtu geo ñabelo teñ êndêj êsêac.” ⁶ Tec ñacsenomi têtôm malacgen sêja ma sêsôm ñawae ñajam lasê to sêgôm gêmac ñajam kêsâ kêtôm malacgen.

Jesunê biñ kêlênsôn Herodo

(Mat 14:1-12; Mar 6:14-29)

⁷ Kasêga Herodo gêjô biñ samob tonan ñawae e kêpô lêna tau ñanô, gebe lau ñagêdô sêsôm sebe “Joan gêdi sa aŋga ñacmatênêj.” ⁸ ñagêdô sêsôm sebe “Elia tec geoc tau lasê.” Ma ñagêdô sêsôm sebe “Propete lanŋwa nêj teñ gêdi sa.” ⁹ Ma Herodo kêsôm gebe “Joan tec gabuc eñ gêsutêkwa gêngic su. Mago tonê asa, tê ganô ñawae amboac tonec kêpi eñ nê.” Ma gêgôm mocsac gebe êlic Jesu ñanô.

Jesu gêlôm lau 5,000

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Joan 6:1-14)

¹⁰ Aposolo sêmu sêmêj kêtiam ma sêjac miñ gêj, tañ sêgôm nañ, gêdêj eñ. Go kêkôc êsêac sa ma ac têtaiñ tauñgen sêja malac teñ, ñaê Betsaida, gebe nasêmôa nêj tauñja. ¹¹ Mago lau sêlic ma têtadaguc eñ, tec kêkôc êsêac sa ma kêsôm Anôtônê gamêj ñawae gêdêj êsêac, to gêgôm êsêac, tañ sêpô lêna nañ, ôlin ñajam kêsâ.

¹² Kêdabiñ gebe oc naêsêp, ma ñacsenomi 12 jasêsôm gêdêj eñ gebe Aêac tamoa gamêj sawa nec, ôkêj lau sêc êlin-êlin gebe sêna malac to gamêj ñakêtu gêdô nasêlêwan tauñ ma têtap nêj mo sa.” ¹³ Mago Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac taôm akêj gêj êsêac sêniñ.” Tec êsêac sêsôm gebe “Aêacma polom lemeñ teñgen ma i luagêcanô tec gêc. Aôm gobe aêac ana anam ôli mo êtu lau samob tonanña me.” ¹⁴ Êsêac ñacwaga amboac 5,000. Tec Jesu kêsôm gêdêj nê ñacsenomi gebe Asôm êsêac sêngôn sic toton-toton êtôm 50-50 sêwiñ tauñ.” ¹⁵ Tec ñacsenomi sêgôm amboac tonan ma samob sêngôn sic. ¹⁶ Go kêkôc polom lemeñ teñ to i luagêc tonan sa mêmata gedec undambê ma gêjam danje, go kêpô kêkôc-kêkôc ma kêkêj gêdêj ñacsenomi, gebe sênac sam êndêj lau. ¹⁷ Señ e gêc êsêac tôñ samob, go sejon ñapopoc sa kêsêp gadob 12.

Petere kêsôm Kilisi ñam

(Mat 16:13-19; Mar 8:27-29)

¹⁸ ñasawa teñ Jesu keteñ mec gêmôa tauña ma nê ñacsenomi sêwiñ eñ. Go kêtû kênac êsêac gebe “Lau sêsam aê sebe asa.” ¹⁹ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Ñagêdô sêsôm gebe aôm ñackêsagu Joan, ma ñagêdô sêsôm gebe aôm Elia, ma ñagêdô sêsôm gebe Propete lanŋwa nêj teñ, tec gêdi sa.” ²⁰ Ma Jesu kêtû kênac êsêac gebe “Ma amac nec asam aê abe asa.” Tec Petere gêjô eñ awa gebe “Aôm Anôtônê Kilisi tau.”

Jesu geoc êmac êndu to êndi saña lasê

(Mat 16:20-28; Mar 8:30-9:1)

* 8:56: Lau Rom sêsam siñwaganêj toñ kapônêj teñ gebe

²¹ Ma Jesu gêjam êsêac awerj auc to gêjac jao gebe sêsôm lasê êndênj lau tej atomanô.
²² Ma kêsôm gebe “Îamalacnê Latu oc êoc njanan taêsam. Laumata to lau dabunjsêga ma bijsutau oc têtij ej to sênac ej êndu e njabêc êtu têlêac, go êndi sa êtiam.”

²³ Ma kêsôm gêdênj êsêac samob gebe “Îac tej embe taê ênam gebe êsap aê tônj, nanj ênac kapoac tau ma êoc nê kakesotau êtôm bêcgej, go êndanjuc aê, ²⁴ gebe njac tej embe êngôm mocsac gebe êmoa mata jali, nanj oc êmac êndu, ma tej embe êmac êndu êtu aênj, nanj oc êngônj mata jali. ²⁵ Îac tej embe ênsôb gêj nomja samob sa ma êjaij tau to ênam tau sapu, oc ênam ej sa amboac ondoc. ²⁶ Îac tej embe maja aê to njoc bij, Îamalacnê Latu oc maja ej amboac tonanj êndênj tanj êmênj totau nê njawasi ma Tamanê njawasi ma anjela dabunj nêj njawasi. ²⁷ Bijsutanô, aê jasôm êndênj amac gebe Êsêac tec sêkô-sêkô nec, nêj njagêdô oc sêmac êndu atomgej e sêlic Anôtônê gôlij su acgom.”

Jesu ôli kaij tej kêsa

(Mat 17:1-9; Mar 9:2-8)

²⁸ Jesu kêsôm bij tonanj su ma njabêc 8 gêjanja acgom, go kêkôc Petere agêc Joanj ma Jakobo sêpi lôc tej sêja gebe etej mec. ²⁹ Tec ketej gêmoa e lanjanô kaij tej kêsa ma nê njakwê e njabêc njanô. ³⁰ Ma sêlic njac luagêc sêjam bingalôm sêwij ej. Njagêc tau Mose agêc Elia. ³¹ Tec agêc seoc tauj lasê tonjwasigenj mênjsêsôm ênê lênj, tanj oc ênac dabij anja Jerusalemja nanj, lasê gêdênj ej. ³² Petere to nê njac luagêc, tanj sêwij ej nanj, sêc bêc sêc e materj gêlac, go sêlic Jesunê njawasi, ma njagêc tonanj sêkô sêwij ej. ³³ Agêc dêdi sêmoa gebe sêwi Jesu sij, go Petere kêsôm gêdênj Jesu gebe “Mêtêmôkê, njajam gebe tamoanonec. Aêac anam bec têlêac acgom, aômnmê tej ma Mosenê tej ma Elianê tej.” Petere gêjam kauc bij, tanj tau kêsôm nanj. ³⁴ Kêsôm bij tonanj gêmoa ma tao tej mênjgêjam ajuj êsêac e kêkôm êsêac auc ma njacsejomi têtêc tauj njanô. ³⁵ Go awa tej kêsa anja tao tonanj gêmênj gebe “Aênjoc Latuc tecenec, tec kajalij ej sa nanj akênj tanjem ej.” ³⁶ Awa tonanj kêsa gêmênj ma sêlic Jesu taugej kêkô. Sêlic gêj tonanj e sêjam tauj tôngej, tec gêdênj njasawa tonanj sêjac mij bij, tanj sêlic nanj, njawae gêdênj lau tej atom.

Jesu gêgôm njapalê tonjalau sec ôli njajam kêsa

(Mat 17:14-18; Mar 9:14-27)

³⁷ Njabêbêc sêsêp anja lôc sêmênj e dêdac lau taêsam. ³⁸ Ma njac tej anja lau tonanj nêj gêmôêc gebe “Mêtêmôkê, aê jatej aôm gebe ôlic njoc latuc acgom, gebe njoc gêj tagejanô. ³⁹ Njalau sec tej kêkam ej e kêwakic sec ma kêjamuj ej e awaôpic kêsa, ma êwi ej sij atom e njasawa ec bali. ⁴⁰ Tec aê katej nênj njacsejomi gebe têtij njalau tau e sêgôm jageo.” ⁴¹ Ma Jesu gêjô ej awa gebe “Ojae, amac akênj-gêwij-atom ma amac laukesowaga, aê jamoa jawij amac e êndênj ondoc ma jaoc amacnê bij e êndênj ondocgej. Ôkôc latôm êmênj tononec acgom.” ⁴² Njapalê kêsêlênj gêmoa ma njalau tau kêmonanj to kêjamuj ej. Tec Jesu gec bij njalau sec ma gêgôm njapalê njajam kêsa, go kêkênj ej gêdênj tama gêmu gêja. ⁴³ Ma êsêac lau samob têtakê njanô kêtuj Anôtônê njac lai kapôênja.

Jesu geoc êmac êndu to êndi saja lasê kêtuj luagêcja

(Mat 17:22-23; Mar 9:30-32)

Lau samob sênjac lemej kêtuj ênê gêj samob, tanj gêgôm nanja, sêmoa ma Jesu kêsôm gêdênj nê njacsejomi gebe ⁴⁴ “Akênj tanjem bij tecenec njapep, gebe sêkênj Îamalacnê Latu êndênj njamalac lemej êna.” ⁴⁵ Mago êsêacnênj kauc kêsa kêpi bij tonanj atom, ma bij tau kêsij tau gêdênj êsêac e sêjala njam atom. Ma têtêc tauj tec têtuj kênac ej kêtuj bij tauja atom.

Asa êtu njac kapôênj

(Mat 18:1-5; Mar 9:33-37)

⁴⁶ Njasawa tej êsêac taênj gêjam jakêsa-jakêsa gebe nêj asa kêtuj njac towae kêlêlêc êsêac njagêdô su. ⁴⁷ Tec Jesu kêjala bij, tanj êsêac taênj gêjam gec nêj njalêlôm nanj, ma kêkôc njapalê tej ketoc ej kêkôc kêsi enja ⁴⁸ ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Îac tej embe êkôc njapalê tononec sa êtu aênjoc njênja, nanj êkôc aê sa. Ma njac tej embe êkôc aê sa, nanj

êkôc ñac, tañ kêsakiñ aê nañ sa. Amacnê ñac, tañ alic eñ ñac sauñ ec teñ nañ, eñ ñac kapôên.”

*Ñac tañ kêkên kisa amac atom nañ, kêpuc amac tôñ
(Mar 9:38-40)*

⁴⁹ Tec Joaņ gêjô eñ awa gebe “Mêtêmôkê, aêac alic ñac teñ kêtiñ ñalau sec su ña aôlmnê ñaê, tec ajac jao eñ gebe eñ kêdaguc aêac atom.” ⁵⁰ Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Anac jao eñ atom, gebe ñac, tañ kêkên kisa gesen amac atom nañ, kêpuc amac tôñ.”

Lau Samaria sêkôc Jesu sa atom

⁵¹ Ñanoc tañ Anôtô gebe êkôc Jesu saña nañ kêdabiñ, tec Jesu kêsêlên kepen Jerusalem gêja, ⁵² ma kêsakiñ laujaen sêmuñ eñ. Ma êsêac sêsô lau Samaria nêñ malac teñ sebe sêmansañ ênê gamên kwananğen. ⁵³ Mago lau tau sêkôc eñ sa atom gebe eñ kêsêlên kepen Jerusalemgen. ⁵⁴ Ñacserjomagêc Jakobo agêc Joaņ sêlic ma sêsôm gebe “Apômtau, aôm gobe aêac asôm gebe ja êsêp anğa undambê mênjênin êsêac su me masi.” ⁵⁵ Tec Jesu kêkac tau ôkwi ma gec biñ êsêagêc gebe “Asa ñalau latu amagêc. Ñamalacnê Latu gêmên gebe enen launên katuñ su atom, gêmên gebe ênam sa.” ⁵⁶ Ma ac sêc sêja malac teñ.

*Lau sebe sêndanguc Jesu
(Mat 8:19-22)*

⁵⁷ Êsêac sêsêlên sêmoa intêna ma ñac teñ kêsôm gêdên eñ gebe “Gamên tañ aôm gobe ôna nañ, aê oc jandanguc aôm.” ⁵⁸ Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Mojañ sê ic ma moc, tañ sêmoa umboñ ñalabu nañ, sêjam sac. Mago Ñamalacnê Latu nê gamên teñ gebe enden kwalim ênêcña gêc atom.” ⁵⁹ Go kêsôm gêdên ñac teñ gebe “Ôndanguc aê.” Ma ñac tonañ kêsôm gebe “Apômtau, ôlôc acgom gebe jana jansuñ tamoc acgom.” ⁶⁰ Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Andec ñacmatê sênsuñ tauñ nêñ ñacmatê ma aôm ôna ôsôm Anôtônê gamên ñawae lasêmañ.” ⁶¹ Go ñac teñ kêsôm gebe “Apômtau, aê gabe jandanguc aôm. Tagen ôlôc êmuñ êndên aê gebe jana ma jakam ñoc gôlôac lemeñ acgom.” ⁶² Tec Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Ñac tañ lêma gêdên wañ ñagôliñ su ma mataanô geogeo nañ, kêtôm Anôtônê gamên atom.”

10

Jesu kêsakiñ lau 70 sêja

¹ Tonañ su, go Apômtau kêjaliñ lau 70 sa sêwiñ ma kêsakiñ êsêac luagêc-luagêc gebe sêmuñ sêna malac to gamên, tañ eñ taê gêjam gebe êna nañ. ² Ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Mo tau tec ñanô kêsasamob, mago koleñwaga tec luagêcgen. Amboac tonañ aten êndên mo tau ñatau gebe êkên koleñwaga nasênac nê gên ñanô sa. ³ Alic acgom, aê jasakiñ amac amboac domba asêp kêam sec ñalêlôm ana. ⁴ Akôc awa êsêp ômbinğap ñaatali atom. Ambic atali atom. Asô atapa atom. Ma awem ênac lau anğa intêna atom. ⁵ Embe api andu teñ, go asôm êtu ñamatagen gebe ‘Biñmalô êpi andu tonec.’ ⁶ Ma biñmalô latu teñ embe êngôn tônê, go amacnê ñaênsac eñ. Ma embe masi, go êmu êndên amac êwac êtiã. ⁷ Anğôn andu tau tonañ ma anin to anôm gên, tañ sêkên êndên amac nañ, gebe koleñwaganê ñaôli gêjac eñ ñawae. Alom-alom andu atom. ⁸ Ma embe naasa malac teñ e sêkôc amac sa, go anin gên, tañ êsêac sêkên amac nañ, ⁹ ma anğôm lau gêmac, tañ sêmoa malac tau nañ, ôliñ ñajam êsa to asôm êndên êsêac gebe ‘Anôtônê gamên kêdabiñ amacgac.’ ¹⁰ Ma embe asa malac teñ e sêkôc amac sa atom, go aêc mênjako intêna ma asôm gebe ¹¹ ‘Amacnê malac ñakekop, tec gi aêac enkain nec, aêac êndôn su wacêpi amac taôm. Mago biñ tonec ajala gebe Anôtônê gamên kêdabiñ su.’ ¹² Aê jasôm êndên amac gebe Êndên bêc Anôtô êmêtôc biñña lau Sodom oc sênğôn naeo êtôm lau malac tonañna atom.

*Ojae kêpi malac, tañ sêjam tauñ ôkwi atom
(Mat 11:20-24)*

¹³ “Ojæ Korasinma, ojæ Betsaidama. gëntalô tañ gagôm anja amacnêm nañ, embe jañgôm anja Turu to Sidon nêñ, oc sênam taunj ôkwi wanêcgeñ ma sêsô talu to sêliñ wao sa sêngônj. ¹⁴ Êndênj bêc mêtôcña Anôtô taê walô lau Turu to Sidon êlêlêc amac su. ¹⁵ Ma aôm Kapanaum tonañ, gobe sêsuj aôm sa e nadiñgeñ undambê me. Aôm oc u taôm e gacgeñ ôsêp lamboam ôna.”

¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdênj nê ñacseñomi gebe “Ñac tañ gêñj amac nañ, gêñj aê, ma ñac tañ kêmasuc amac nañ, kêmasuc aê. Ma ñac tañ kêmasuc aê nañ, kêmasuc ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ.”

Lau 70 tonañ sêmu dêdênj Jesu sêja

¹⁷ Lau 70 sêmu sêmênj kêtiam totêntac ñajamgeñ ma sêsôm gebe “Apômtau, ñalau sec tañeñ wamu gêdênj aêac gêwiñ kêtü aôm nêñ ñaêña.” ¹⁸ Ma Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê galic Sadañ tau gêu tau anja undambê amboac ôsic. ¹⁹ Alicgac me, aê kakênj ñaclai gelom amac gebe aka moac to alidêbu ma akônij ñacjo tau nê ñactêkwa samob tônj, ma gêñ teñ oc êñgôm amac atu sec atomanô. ²⁰ Tägeñ atu samuc êtu ñalau sec tañeñ wamu amacña nec atom, atu samuc gebe teto amacnêm ñaê gêc undambê.”

Jesu têtac ñajam kêsa

(Mat 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Gêdênj ñasawa tonañ ñalau Dabuñ gêjam Jesu auc e têtac ñajam kêsa ma kêsôm gebe “Tamoc, undambê to nom ñatau, aê jalambiñ aôm gebe gôsaj biñ tônê auc gêdênj laumêtê to lau tokauc ma goc lasê gêdênj ñacpalê dedec. Aec, Tamoc, biññanô, aôm gôlic ñajam amboac tonañ, tec gôgôm nêñ gêñ.

²² “Tamoc kêkênj gêñ samob gêdênj aê. Ma ñac teñ kêjala Latu atom, Tama taugenj. Ma teñ kêjala Tama atom, Latu taugenj to êsêac, tañ Latu gebe eoc lasê êndênj êsêac nañ.”

²³ Go kêsa tau ôkwi mênkêsôm gêdênj nê ñacseñomi taunjeñ gebe “Aê aoc êoc materjanô, tañ sêlic gêñ ônañ amac alic nañ, ²⁴ gebe aê jasôm êndênj amac gebe Propete to kiñ gwalêkiñ sebe sêlic gêñ, tec amac alic nec, mago sêlic atom to sebe sêñj biñ, tec amac añj nec, mago sêñj atom.”

Biñgôlin ñac Samaria taê walô ñacgêbac

²⁵ Biñsutau teñ gêdi sa gebe ênsaê eñ, tec kêsôm gebe “Mêtêmôkê, aê jañgôm asageñ, ec jawê kaiñ jañgônj matoc jali teñgeñ.” ²⁶ Jesu gêjô eñ awa gebe “Teto biñ ondoc gec Mosenê biñsu. Aôm kôsam amboac ondoc.” ²⁷ Tec ñac tau kêsôm gebe “Têmtac êwiñ Apômtau, aôm nêñ Anôtô, tonêm ñalêlôm samuc ma nêñ katôm samuc ma nêñ ñaclai samuc ma nêñ kauc samuc êwiñ eñgeñ, ma têtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têtac gêwiñ taôm.” ²⁸ Ma Jesu kêsôm gêdênj eñ gebe “Kôsôm jagêdênj. Ôñgôm amboac tonañgeñ, go ômoa matam jali teñgeñ.”

²⁹ Ñac tonañ gebe êwaka tau sa, tec kêtü kênac Jesu gebe “Lau ondoc mênbañ aê.” ³⁰ Go Jesu gêjô eñ awa gebe “Ñac teñ anja Jerusalem kêsêp Jeriko gêja e kêsêp kêjañgowaga ñalêlôm. Êsêac sêkwalec ênê ñakwê su ma sêjac eñ gêwê siñ sa ma sêc sêja. ³¹ Gocgo ñac dabuñwaga teñ gêjam kauc ñac tonañ ñabiñ kêsêlêñ kêsêp intêna tonañgeñ gêja e gêlic ñac tau gêc ma gêoc lêlêc eñ gêja. ³² Ma Lewi teñ amboac tonañgeñ. Mêngeô lasê gamênj tau e gêlic eñ su ma gêoc lêlêc eñ gêja. ³³ Go ñac Samarijana teñ kêsêlêñ gêmoa e jagêô lasê gêdênj eñ, tec gêlic e taê walô eñ ³⁴ ña kêtü gasuc gêdênj eñ jakêkêc niptêkwi to wain kêsêp ênê kamoc su, go kêsabañ ma gêoc eñ sa gêñgônj tau nê bôc ñaô ma kejoñ eñ kêpi andu ñacleñña jagejob eñ. ³⁵ Ñabêbêc gê denari luagêc sa jakêkêñ gêdênj andu ñatau tonañ ma kêsôm gebe ‘Ojop eñ ñapep. Ma gêñ, tañ ôkênj êlêlêc ñaôli tonañ su nañ, embe jamu jamênj, go janac ñatôp.’ ³⁶ Aôm gobe lau têtêac tonañ nêñ asa kêtü ñac, tañ kêjañgowaga sêjac eñ nañ, nê ñac jabañ eñ.” ³⁷ Tec biñsutau kêsôm gebe “Ñac tañ taê walô eñ nañ.” Go Jesu kêsôm gêdênj eñ gebe “Ôêc ôna ma ôñgôm amboac tonañgeñ.”

Jesu kêtü ñacleñ Maria agêc Marta

³⁸ Ac sêsêlêh-sêsêlêh sêmoa e jasêo lasê malac teŋ. Ma awê teŋ, ŋaê Marta, kêkôc eŋ sa kêsô ênê andu gêja. ³⁹ Ma lasio teŋ gêmoo, nê ŋaê Maria, naŋ gêŋgôn Apômtau akaiŋŋa ma gêŋô ênê biŋ. ⁴⁰ Marta gim tau su kêtû sakiŋŋageŋ, tec gêdêŋ Jesu jakêsôm gebe “Apômtau, lasico gêwi sakiŋ siŋ gêdêŋ aê taucgeŋ gajam nec, oc gôlic ŋajam me masi. Ôsôm êndêŋ eŋ gebe ênam aê samaŋ.” ⁴¹ Tec Apômtau gêjô eŋ awa gebe “Marta, Marta, aôm kôpô sim taôm to gôm taôm su gêŋ taêsamŋa elêmê. ⁴² Aômnêm gêŋ ŋanô tageŋ masi. Maria kêjaliŋ nê gêŋ ŋajam sa sugac, oc sêkôc su aŋga ênê atom.”

11

Bij tateŋ mecŋa

(Mat 6:9-15; 7:7-11)

¹ ŋasawa teŋ Jesu keteŋ mec gêmoo gamêŋ teŋ. Keteŋ e su ma nê ŋacseŋominêŋ teŋ kêsôm gedeŋ eŋ gebe “Apômtau, ôndôn aêac êtu ateŋ mecŋamaŋ êtôm Joaŋ kêdôn nê ŋacseŋomi.” ² Ma eŋ kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Êndêŋ ateŋ mec, naŋ asôm gebe

‘Tamemai,
Aômnêm ŋaê lau sênam dabuŋmaŋ.

Ômôêŋ ôtu Apômtau ôtôm gamêŋgeŋ.

³ Ôkêŋ aêacma mo êtôm bêcgeŋŋa êndêŋ aêac êtôm bêcgeŋ.

⁴ Ma ôsuc aêacma sec ôkwi,
gebe aêac tauŋ asuc launêŋ tôp ôkwi amboac tonageŋ.

Ôwê aêac asa lêtôm atom.’”

⁵ Ma Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amacnêm ŋac teŋ embe êndêŋ nê gwadê êna ên eŋ êmbêcauc êna lugeŋ naêsôm êndêŋ eŋ gebe ‘Gwadêc, ôkêŋ mo têlêac êndêŋ aê, ⁶ gebe ŋoc ŋac teŋ kêtû intênaŋageŋ mêngeô lasê gêdêŋ aê, ma ŋoc gêŋ gebe jakêŋ êndêŋ eŋŋa masi,’ ⁷ ma embe nê gwadê tonageŋ êmoa nê gamêŋ ŋaŋlômgeŋ ma êjô eŋ awa gebe ‘Ôlênsôn aê amboac secgeŋmaŋ. Katam ŋajara kêsaa ma aêac to ŋoc gôlôac sauŋ êu tauŋ jaaêc sugac. Aê katôm gebe jandi sa jakêŋ gêŋ teŋ êndêŋ aômŋa atom,’ ⁸ go amboac ondoc. Aê jasôm êndêŋ amac gebe ŋac tau embe êndi sa mênêkêŋ êndêŋ eŋ êtu ênê gwadê eŋŋa atom, mago oc êndi sa naêkêŋ gêŋ, taŋ kêpô lêna naŋ, êtu eŋ keteŋ gêoc aucgeŋŋa. ⁹ Amboac tonageŋ aê jasôm êndêŋ amac gebe Ateŋ gêŋ, oc akôc ŋanô. Ansom gêŋ, oc atap sa. Amandi katam, oc êlêc su êndêŋ amac. ¹⁰ Gebe ŋac, taŋ eteŋ gêŋ naŋ, êkôc ŋanô. Ma ŋac, taŋ ensom naŋ, êtap sa. Ma ŋac, taŋ êmandi katam naŋ, katam oc êlêc su êndêŋ eŋ. ¹¹ Tama asa aŋga amacnêm naŋ latu eteŋ mo êndêŋ eŋ ma êkêŋ poc, me eteŋ i ma êkêŋ moac êjô i êndêŋ eŋ, ¹² me eteŋ ŋakecsulu ma êkêŋ alidêbu êndêŋ eŋ. ¹³ Amac lau sec ajala akêŋ geŋ ŋajam-ŋajam êndêŋ nêm gôlôac ŋasec-ŋasec, ma abe Tamemi undambêŋa êkêŋ ŋalau Dabuŋ êndêŋ lau, taŋ teteŋ eŋ naŋ atom me.”

Jesu ma Belsebul

(Mat 12:22-30; Mar 3:20-27)

¹⁴ Jesu kêtiŋ ŋalau sec toawamê kêsaa gêja. ŋalau tonageŋ kêsaa gêja su, go awamê tau kêsôm biŋ lasê, ma lau samob sêŋac lemeŋ. ¹⁵ Tec êsêacnêŋ lau ŋagêdô sêsôm gebe “Eŋ kêtiŋ ŋalau sec ŋa Belsebul, taŋ kêtû ŋalau sec nêŋ kasêga naŋ.” ¹⁶ Ma ŋagêdô sebe sênsaê eŋ, tec sêsôm gêŋtalô undambêŋa aŋga ênê. ¹⁷ Jesu kêjala biŋ, taŋ êsêac taêŋ gêjam naŋ, ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Gamêŋ teŋ embe êwa tau êkôc, oc êtu gasaŋ, ma gôlôac teŋ oc senseŋ gôlôac teŋ. ¹⁸ Ma Sadaŋ to nê lau embe sêwa tauŋ êkôc, go nêŋ gamêŋ ênêc amboac ondoc. Amac taŋ asôm gebe aê kêtiŋ ŋalau sec ŋa Belsebul naŋ, taêm ênam biŋ tonageŋ. ¹⁹ Aê embe jatiŋ ŋalau sec ŋa Belsebul, go amac latômi têtitiŋ ŋa asa. Kêtû tonageŋa êsêac tauŋ ocgo sêmêtôc amac. ²⁰ Ma aê embe jatiŋ ŋalau sec ŋa Anôtônê ŋaclai, go êwa sa gebe Anôtônê gôliŋ wacêpi amac.

²¹ “ŋactêkwa teŋ embe lêma tokêmgêŋ ma ejop nê gamêŋ êmoa, oc nê waba ênêc teŋgeŋ ²² Mago ŋac siŋsêlêc teŋ embe êndac eŋ, oc êku eŋ tulu ma êjaŋgo ênê laukasap, taŋ taê kêka naŋ su, ma ênac sam ênê waba.

²³ “Ñac tañ êwiñ aê atom nañ, enseñ aê. Ma ñac tañ ejoñ ñanô sa êwiñ aê atom nañ, êtê salij-salij.

Ñalau sec gêmu gêja nê gamêñ langwa kêtiam
(Mat 12:43-45)

²⁴ “Ñalau ñatêmui embe êsa anga ñamalac teñ nê, oc eo êmoa gamêñ kwalam ma ensom gamêñ êlêwan taña, e embe êtap sa atom, go êsôm gebe ‘Aê jamu jana ñoc andu, tañ kasa gamêñ nañ êtiam.’ ²⁵ Ma embe naêo lasê, oc êlic sêkajo sa to sêgelôñ. ²⁶ Go naêkôc ñalau 7, tañ nêñ sec kêlêlêc ênê su nañ, mênjsêsô nasênjôn. Go ñamalac tonañ êmoa naeo ñanô êlêlêc gêmunña su.”

Jesu awa gêoc lau

²⁷ Jesu kêsôm biñ tonañ gêmoa ma awê teñ anga lau tau nêñ gêoc awa sa ma kêsôm gêdên eñ gebe “Aê aoc êoc têtacclêlôm, tañ kêkêkam aôm to su, tañ aôm gônôm nañ.” ²⁸ Mago Jesu kêsôm gebe “Biññanô, aê aoc êoc êsêac, tañ sênjô Anôtônê biñ ma sêmasañ nañ.”

Lau sêjatu gênjalô
(Mat 12:38-42)

²⁹ Lau taêsam sêkac sa sêpi tageñ, go Jesu gêoc, awa sa ma kêsôm gebe “Lau têm tonecña êsêac lau sec. Ac sêsôm gênjalô, mago gênjalô teñ oc êndên êsêac atom, gênjalô Jonaña tageñ. ³⁰ Kêtom Jona kêtú lau Niniwe nêñ gênjalô, ñamalacnê Latu êtu lau têm tonecña nêñ gênjalô amboac tonanjen. ³¹ Êndên noc mêtôcña kwin anga mula-mña oc êndi sa êwiñ gôlôac têm tonecña nêñ lau ma êmêtôc êsêac, gebe eñ anga nom ñamadiñ, mago gêmên gebe êñô Salomonê mêtê. Ma alic acgom, ñac teñ kêlêlêc Salomo su tec gêmoa. ³² Êndên noc mêtôcña ñacwaga Niniweña oc sêndi sa sêwiñ lau têm tonecña ma sêmêtôc êsêac gebe Jona gêjam mêtê êsêac, tec sêjam tauñ ôkwi. Ma alic acgom, ñac teñ kêlêlêc Jona su tec gêmoa.

Biñ kêpi ôlij ñaja
(Mat 5:15; 6:22-23)

³³ “Ñac teñ embe êtuñ ja sa, oc êsiñ ôkwi me êñgênduc ña suc auc atom. Eñ etoc êkô jakain ñaôgen gebe êsêac, tañ sêsô sêmên nañ, sêlic ñawê. ³⁴ Matamanô kêtú ôlim ñaja. Matamanô embe ñajam, go ñawê ênam ôlim samucgen auc. Ma matamanô embe sec, go ôlim samuc ñakesec. ³⁵ Amboac tonañ ojop taôm ñapep gebe ñawê, tañ gêc nêm ñalêlôm nañ, ñakesec êsa atom. ³⁶ Ôlim samuc embe ñawê êsa e ñagênjêlôm teñ ñakesec atom, oc ñawê êsa samucgen êtôm ja ñanô kêpô aôm.”

Jesu geñ oliñ Parisai to biñsatau
(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Jesu kêsôm biñ tonañ gêmoa ma Parisai teñ keteñ eñ gebe êna êniñ gên ocsalôña êwiñ eñ. Tec kêsô gêja e jagênjôn sic. ³⁸ Parisai tonañ gêlic eñ gebe êniñ gên, mago kêkwasiñ tau gêmun atom, tec gênac lêma. ³⁹ Ma Apômtau kêsôm gêdên eñ gebe “Kec, amac Parisai akwasiñ laclu to suc ñadêmôêña ñapep, mago nêm ñalêlôm nañ genjen to sec gêjam auc. ⁴⁰ Amac lau meloc, ñac tau, tañ kêmasañ gên ñadêmôêña nañ, kêmasañ gên ñalêlômña gêwiñ atom me. ⁴¹ Akên gên, tañ gêc laclu to suc ñalêlôm nañ, êtu moasiñ êndên lau, go talic amacnêm gên samob ñawasi.

⁴² “Ojae amac Parisaimên, amac embe atap lai to môm ma gên gêga 10–10 sa, go akên ñaten êtu da ma awi biñgêdên to têtac gêwiñ Anôtônja siñ. Dangôm teñ ma dawî teñ siñ atom.

⁴³ “Ojae amac Parisaimên, tec têtac gêwiñ abe anjôn ñamatagen anga lôm to sê moalêc amac anga malacluñjen. ⁴⁴ Ojae amacmên, tec atôm sêo, tañ gamên kêkên auc nañ. ñamalac sêka tôñ paliñ-paliñjen ma sêjam kauc.”

⁴⁵ Tec biñsatau teñ kêsôm gêdên eñ gebe “Mêtêmôkê, kêsôm biñ tonañ tec gêbu aêac biñsatau gêwiñ amboac tonanjen.” ⁴⁶ Ma Jesu kêsôm gebe “Ojae amac biñsautamên

amboac tonanjen. Amac akêjen gêjen wapac kêsac lau, mago taôm lemmlatu tenj kêmoasac gêjen wapac nagec atom. ⁴⁷ Ojae amacmêjen, tec aboa propete, tanj tamemi sêjac êsêac êndu nanj, nêjen sêo sa. ⁴⁸ Tec amac awa tameminêjen gêjen, tanj sêgôm nanj, sa to alic njan, gebe êsêac sêjac propete êndu ma amac aboa êsêacnêjen sêo sa. ⁴⁹ Amboac tonanjen Anôtônê mêtê kêsôm lasê gebe 'Aê oc jasakij propete to laujaenj dêndêjen êsêac sêna, ma oc sênac êsêacnêjen nagecêdo êndu to sêjanda nagecêdo,' ⁵⁰ Amboac tonanjen Anôtô êjatu propete samob nêjen, dec, tanj sêkêc sij gêdêjen Anôtô kêkêjen undambê to nom e mênjgêdêjen galoc nanj, nagecêdo anja lau têm tonecna nêjen, ⁵¹ anja Abelnê dec e gêdêjen Sakarianê dec, tanj sêjac enj êndu anja altar dajana to lôm dabunjen nasawa nanj.

⁵² "Ojae amac bijsutaumêjen, amac akôc ki, tanj êlai andu tajala mêtê namja nakatann su. Amac taôm asô aja atom ma akô lau, tanj sebe sêsô sêna nanj, auc amboac tonanjen."

⁵³ Jesu kêsana anja andu tonanjen gêja ma Parisai to bijsutau sêoc awenjen sa ma sêkac enj to têtê lêsê enj kêtê bijen taêsamja. ⁵⁴ Aê dêdib enj sebe tau êwa lip tau na bijen, tanj êsôm nanj.

12

Jesu gêlêjen bijen nê nacsejenomi

(Mat 10:26-27)

¹ Lau taêsam nasec sêkac taujen sa e gamêjen gêlôc, ma Jesu kêsôm bijen gêjac m gêdêjen nê nacsejenomi gebe "Ajop taôm êndêjen Parisainêjen jist. Jist tau êsêacnêjen dansanjen. ² Gêjen samob, tanj sêsanjen auc nanjen, oc êtu awê, ma bijen samob, tanj gêc lêlôm nanjen, oc êsa awê. ³ Amboac tonanjen bijen samob, tanj asôm kesecjenjen, oc sênjô ênêc awêjenjen. Ma bijen, tanj atu dindij gêdêjen taôm anjônjen balêmlêlôm nanjen, oc sênam mêtê êpi anja malaclunjen.

Aêac tatêc asa

(Mat 10:28-31)

⁴ "Noc lauac, aê jasôm êndêjen amac gebe Êsêac tanjen sênac ôlimjenjen êndu, mago têtôm gebe sêngôm gêjen nagecêdo êwijsa atom nanjen atêc atom. ⁵ Aê jakêjen puc amac êtu nac, tanjen atêc enja nanjen. Atêc Anôtô, tanjen ênac namalac êndu su acgom, go nê njaclai êtôm gebe êmbalij enjen êsêp lamboam nakêlêndij êna. Kec, jasôm êndêjen amac gebe Atêc nac tau tonanjen.

⁶ "Kêlijkeljen lemenjen tenjen nanjen njaôli saujanô. Mago Anôtô kêlij njatenjen sij atomanô. ⁷ Ma nac tau, nanjen kêsana amac môkêmlaujen sa tomalagenjen. Amboac tonanjen atêc taôm atom gebe amac tonanjen alêlêc kêlijkeljen taêsam su.

Tasôm Kilisi lasê endenjen namalac

(Mat 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ "Aê jasôm êndêjen amac gebe Nac tenjen embe êsôm êndêjen namalac gebe Aê katu ênê gêjen, nanjen Namalacnê Latu êsôm enjen lasê êndêjen Anôtônê anjela. ⁹ Ma nac tenjen embe ênsa aê auc êndêjen namalac, nanjen Namalacnê Latu ênsê enjen auc êndêjen Anôtônê anjela amboac tonanjen.

¹⁰ "Nac tenjen embe êsac Namalacnê Latu, nanjen Anôtô oc êsuc ôkwi. Mago tenjen embe êsôm bijen alôb-alôb êpi Njalau Dabunjen, nanjen Anôtô oc êsuc ôkwi atom.

¹¹ "Embe sêkêjen amac akô lôm me gôlijwaga me lau tojaclai lanjônjenmja, nanjen apô sim taôm êtu lêjen me bijen ajô êsêac awenjen me asômjen atom, ¹² gebe êndêjen noc tau tonanjen Njalau Dabunjen oc êndônjen bijen, tanjen amac asômjen nanjen êndêjen amac."

Bijngôlij kêpi nac meloc tolêlôm

¹³ Go nac tenjen anja launêjen kêsôm gêdêjen Jesu gebe "Mêtêmôkê, ôsôm teoc gebe êwa aêagêcma gênlênsêm êkôc ma êkêjen njakenjen êndêjen aê acgom." ¹⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêjen enjen gebe "Njacnec, asa kêkêjen aê gebe jamêtôc bijen to janac sam amagêcnêm gênlênsêm."

¹⁵ Go kêsôm gêdêjen êsêac gebe "Alic taôm to ajop taôm êndêjen matem katu gêjen tokaijen-tokaijenja, gebe nac tenjen oc êmoa mata jali êtu nê waba taêsamjen atom."

* 11:54: Sadañnê njaê tenjen.

¹⁶ Go kêsôm bingôliņ teņ gêdêņ êsêac gebe “Ŋac tolêlôm teņ nê kôm gêjam ŋanô taêsam, ¹⁷ tec taê gêjam gêc tau gebe ‘Janġôm amboac ondoc, gebe ŋoc gamêņ janac ŋoc kôm ŋanô saņa masi.’ ¹⁸ Go kêsôm gebe ‘Aê janġôm amboac tonec, jansenj ŋoc andugêņ-ŋanôņa su ma jakwê êtu kapôêņ, go janac ŋoc kôm ŋanô to gêņ samob sa êpi tageņ. ¹⁹ Go jasôm êndêņ ŋoc katuc gebe Katucenec, nêġ gêņ taêsam gêc kêtôm jala taêsamņa. Ôņġôņ nêġ ŋêņgeņ, ôniņ to ônôm gêņ ma ômoa totêmtac ŋajamgeņ.’ ²⁰ Mago Anôtô kêsôm gêdêņ eņ gebe ‘Melocma, êmbêc tonec jakalem katôm su ma gêņ, taņ kômasaanj naņ, oc êtu asa nê.’ ²¹ Lau taņ sêjac nêņ gêņ taêsam sa kêtu taunņa, mago Anôtô gêlic êsêac amboac lau tolêlôm atom naņ, nêņ biņ amboac tonaj.”

Tapô sim tauņ atomņa

(Mat 6:25-34)

²² Go Jesj kêsôm gêdêņ nê ŋacserjomi gebe “Kêtu gêņ tônêņa aê jasôm êndêņ amac gebe Apô sim taôm êtu aniņ gêņ êoc amac tøj amoa matem jaliņa atom to êtu ŋakwê êsanj ôlimņa atom. ²³ Amoa matem jali kêlêlêc mo ma ôlim kêlêlêc ŋakwê su. ²⁴ Alic aoco acgom. Êsêac sêsê gêņ atom ma sêjac gêņ ŋanô sa atom. Êsêacnêņ Iêsucm to andu sênac gêņ saņa masi. Mago Anôtô gêlôm êsêac. Ma amac alêlêc moc tau su ŋêņgeņ. ²⁵ Amacnêġ asa êpô sim tau êtu nê têġ êmoa nomņa ma nê êpô sim tauņa ênac têku ŋasawa tageņ êwiņ. ²⁶ Embe anġôm gêņ sauņ ec teņ naêtôm atom, naņ apô sim taôm êtu gêņ ŋagêdôņa êtu aģeņņa. ²⁷ Alic mênamiņ, taņ kêpi naņ, gêjam kôm to kêsac obo atom, mago jasôm êndêņ amac gebe Salomonê gêņ ŋawasi samob, taņ kêkwa eņ auc naņ, ŋateņ kêtôm gêņ tonaj ŋai atomanô. ²⁸ Anôtô embe êkêņ gêgwanj, taņ galoc kêkô kôm ma bêbêc sêkêņ êsa ja naņ, ŋagêlôm êkwa auc, naņ oc êkêņ gêņ êkwa amac auc êlêlêc atom me, amac lau akêņ gêwiņ kwalecņa. ²⁹ Ma ansom gêņ aniņ to anômņa atom to aê go taôm atom. ³⁰ Gêņ samob tonaj ŋai nom ŋatenterlatu oc sensom. Mago amac Tamemi tec kêjala gebe apô lêna gêņ tonaj. ³¹ Amboac tonaj ansom ênê gamêņ, go gêņ tonaj ŋai êtu amacnêġ.

Bij awa undambêņa

(Mat 6:19-21)

³² “Amac toņ sauņ tonec, atêc taôm atom, gebe Tamemi têtac gêwiņ gebe êkêņ gamêņ tau êndêņ amac. ³³ Akêņ nêġ waba lau sênam ôli ma akêņ awa tau êmoasiņ lau ŋalêlôm sawa. Awa nêġ atali monerņa, taņ êtu manê atom naņ, to anac nêġ awa ŋanô, taņ ênarņa atomanô naņ, sa ênêc undambê. Ģeņģeņtêna nasêsa atom ma buleserņ enseņ su atom. ³⁴ Gebe gamêņ, taņ nêġ awa gêc naņ, nêġ ŋalêlôm oc êsap tøj amboac tonanģeņ.

Bij tanam jaliņa

³⁵ “Apeņ obo sa ma aoc nêġ ja sa, ³⁶ ma atôm lau, taņ sêoņ nêņ ŋatau gebe êġu êmêņ anģa moasiņ awê to ŋacņa. Embe êtuc katam, go sêlêc su sebeņ êndêņ eņ. ³⁷ Aê aoc êoc sakiņwaga, taņ Apômtau oc êtap êsêac sa sênam jaligerņ êndêņ noc êġu êmêņņa. Biņjanô, aê jasôm êndêņ amac gebe Eņ oc epeņ nê obo sa ma mêņjêsôm êsêac sêņġôņ sic, go eņ tau mêņjênam sakiņ êsêac. ³⁸ Aê aoc êoc êsêac, taņ Apômtau embe êġu êmêņ êndêņ omm êsa me êu bôņ ma êtap êsêac sa sêjam jali sêmoa. ³⁹ Ajala tonec gebe andu ŋatau embe êjala ockatu êmbêcņa ondoc ġeņģeņtêna oc êmêņ, naņ êkô ġeņģeņtêna auc, gebe êtuc ênê andu popoc atom. ⁴⁰ Tec amansarņ taôm amboac tonanģeņ, gebe Ŋamalacnê Latu êmêņ êndêņ ockatu ŋasawa, taņ amac abe eņ oc êmêņ atom naņ.”

Sakiņwaga gêdêņ to keso

(Mat 24:45-51)

⁴¹ Go Petere kêsôm gebe “Apômtau, aôm kôsôm bingôliņ tonaj gêdêņ aêac taunģeņ me gêdêņ êsêac samob gêwiņ.” ⁴² Tec Apômtau gêjô eņ awa gebe “Sakiņwaga ŋanģeņ ma tokauc asa. Eņ ŋac, taņ nê ŋatau oc êkêņ eņ ejop ênê kômwaga gebe êkêņ mo êtôm døj êndêņ êsêac êndêņ ŋanoc. ⁴³ Aê aoc êoc sakiņwaga, taņ nê ŋatau êġu êmêņ ma êlic eņ kêsap nê kôm tøj ġêmoa. ⁴⁴ Aê jasôm biņjanôģeņ êndêņ amac gebe ŋatau oc êkêņ eņ

ejop ênê waba samob. ⁴⁵ Ma sakinwaga tonan embe taê ênam ênêc tau na gebe 'Ŋoc natau gêjam gamêj tôn' ma ênac m gebe i sakinwagao to nac ma êniñ to ênôm gêj e êjanij en, ⁴⁶ go sakinwaga tonan nê natau oc êmêj êndên bêc, tañ en gebe êmêj atom nan, to êndên ockatu, tañ en gêjam kauc nan, ma oc ênac en popoc to êkên ñagêjô êndên en êwiñ lau-sêkên-gêwiñ-atomwaga.

⁴⁷ "Sakinwaga tañ kêjala nê natau nê biñ, mago kêmasañ to gêgôm ênê biñ kêtú tôn atom nan, oc êndac sêm ñanô. ⁴⁸ Mago nac, tañ gêjam kauc natau nê biñ ma gêgôm keso, tañ kêtôm gebe sêmêtôc en na sêm nan, oc êndac sêm ñanô atom. Nac, tañ sêkên gêj taêsam gêdên en nan, Anôtô oc êjatu gêj taêsam anga ênê. Ma nac, tañ sêkên gêj taêsam jakesen sa gêwiñ nan, Anôtô oc êjatu ñanô taêsam êlêlêc anga ênê.

Jesu gêwa lau kêkôc

(Mat 10:34-36)

⁴⁹ "Aê gamêj gabe jambaliñ ja ênêc nom ma taêc kêka gebe jalic elom lasêman. ⁵⁰ Ŋoc busanñu gabe jaliñña naterñ tec gêc, tec ñoc ñalêlôm ñatutuc ñanô, gabe gêj tau êmbacnê acgom. ⁵¹ Amac abe aê gamêj gabe jaê wama anga nom me. Masigoc, aê jasôm êndên amac gebe gamêj gabe jawa amac êkôc. ⁵² Êndên galoc tonec lau lemeñ teñ embe sêñgôn andu tagen, oc sêwa tauñ êkôc. Têlêac sêmoa gêdôgeñ ma luagêc sêmoa gêdôgeñ, luagêc sêmoa gêdôgeñ ma têlêac sêmoa gêdôgeñ. ⁵³ Tama agêc latu ma latu agêc tama, têna agêc latuo ma latuo agêc têna, lawao lanñwa agêc lawao wakuc ma lawao wakuc agêc lawao lanñwa oc sêwa tauñ êkôc-êkôc amboac tonanñen."

Têm to noc ñabelo

(Mat 16:2-3)

⁵⁴ Go Jesu kêsôm gêdên lau gebe "Amac embe alic ñamajañ êpuc êpi gwêcm, oc asôm sebeñ gebe 'Kom oc ênac,' ma oc êtôm tonan. ⁵⁵ Ma musanñu embe êsêlên, oc asôm gebe 'Gamêj oc ñandan êsa,' ma oc êtôm tonan. ⁵⁶ Amac dansañtêna, nom to umbonñ ñapuc tec ajala, mago amboac ondóc tec ajala noc tonec atom.

Tamansañ biñ êndên nêj soño-soño

(Mat 5:25-26)

⁵⁷ "Ma amboac ondóc amac taôm ajala biñ êndêngeñ atom. ⁵⁸ Embe amagêcnêm soño-soño andên gôliñwaga ana ma agêc asêlên amoa intêna ñadambê, nan têtac êtu lêsi êndên taôm, gebe moae en ê aôm ôndên mêtôcwaga ôna, go mêtôcwaga êkên aôm êndên gejobwaga kapoacwalôña ma gejobwaga kapoacwalôña êmbaliñ aôm ôsêp kapoacwalô ôna. ⁵⁹ Aê jasôm êndên aôm gebe Oc ôsa anga tônê ômôên atom e ônac nêm tôp samob êmbacnê tomalagen acgom."

13

Jesu gêlên biñ lau kêtú nêl secña

¹ Gêdên ñasawa tonan lau ñagêdô sêmoa, tañ sêjac miñ gêdên Jesu kêpi lau Galilaiana ñagêdô, tañ Pilata gêjac êsêac êndu gêdên tañ sêkên da gêdên Anôtô. ² Tec Jesu gêjô êsêac aweñ gebe "Amac abe Galilaia tonan lau sec sêlêlêc lau Galilaiana ñagêdô samob su, tec sêôc gêjwapac amboac tônê me. ³ Aê jasôm êndên amac gebe Masigoc. Maiao amac embe anam taôm ôkwi atom, oc anaña samob amboac tônêgeñ. ⁴ Me abe lau 18, tañ andu tonatêpôê baliñ anga Siloamña kêku sa jagêjac êsêac êndu nan, lau geo sêlêlêc lau ñagêdô samob, tañ sêñgôn Jerusalem nan su me. ⁵ Aê jasôm êndên amac gebe Masigoc. Mago amac embe anam taôm ôkwi atom, oc anaña samob amboac tônêgeñ."

Biñ aiñ gêjam ñanô atomña

⁶ Go Jesu kêsôm biñgôliñ tonec gebe "Nac teñ kêsê nê aiñ teñ kêsêp nê kôm moña ma gêja gesom ñanô e kêtap sa atom. ⁷ Tec kêsôm gêdên nac-gejobkômwaga gebe 'Gôlicgac me, aê gamêj kêtôm jala têlêac gasom aiñ tonec ñanô, mago katap sa atom. Amboac tonan ôsap su, êkô nom auc êtu agenña.' ⁸ Tec gejobwaga gêjô en awa gebe 'Apômtau,

ondec, êkô jala tecenec êwiñ, ma jasap nom to jaôc bôckêpêc êpi ñamôkê. ⁹ Moae oc ênam ñanô. Embe masi, go ôsap su.’”

Jesu gêgôm awê tej gêmac kegasuñ ej ôli ñajam kêsa gedey sabat

¹⁰ Gêdên sabat tej Jesu kêdôn lau gêmoa lôm tej. ¹¹ Ma awê tej gêmoa tonaj ñalau gêmacña tej gêgôm ej kêtôm jala 18. Ej gêmoa gewec-gewecgeñ ma kêtôm gebe êsa sa atom samucgeñ. ¹² Jesu gêlic ej tec gêmoêc ej ma kêsôm gêdên ej gebe “Awê, aê kêgaboac aôm su anja nêm gêmacgac.” ¹³ Go gêu lêma gêsac ej e sep tageñ awê tau kêmetôc tau kêtiam ma kelanem Anôtô. ¹⁴ Mago lômmôke gêlic Jesu gêgôm gêmac ñajam kêsa gêdên sabat e kêtû môsi, tec kêsôm gêdên lau gebe “Bec kômña 6 tec gêc. Amboac tonaj amên êndên bêc tônegeñ gebe sêngôm amac ôlim ñajam êsanja. Amên êndên sabat atom.” ¹⁵ Ma Apômtau gêjô ej awa gebe “Amac dansarjêna, amac samob agaboac nêm bôc to dorñi anja sêniñ gêñ ñamala su gêdên sabat ma awê êsêac jasênôm bugoc. ¹⁶ Ma awê tau, Abraham latuo tecenec, Sadarj gêsô ej tôn kêtôm jala 18 nec, oc janngamboac ênê Iêpoa su êndên sabat atom me.” ¹⁷ Jesu kêsôm biñ tonaj e nê soño-soño samob majey tauñ. Ma lau samob têtac ñajam kêtû gêñsêga ñajam samob, taj ej gêgôm nanja.

Bingôlinj gêmêc ñawêña

(Mat 13:31-32; Mar 4:30-32)

¹⁸ Ma Jesu kêsôm gebe “Anôtônê gamên kêtôm asageñ ma jaê dôn êpi asageñ. ¹⁹ Gamên tau kêtôm gêmêc ñawê, ñamalac tej kêkôc jakêsê kêsêp nê kôm. Gên tau kêtû kapôên e kêtû ka, go moc umboñ ñalabuña jasêjam sac sêngôn ñalaka.”

Bingôlinj jistña

(Mat 13:33)

²⁰ Go Jesu kêtû kênac kêtiam gebe “Jaê dôn Anôtônê gamên êpi asageñ. ²¹ Gamên tau kêtôm jist awê tej kêkôc ma kêgaluñ gêwiñ polom kêsêp suc têlêac e gêjam aucgeñ.”

Bij sacgêdô gasuc-gasucña

(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Go Jesu kêsêlên jakêdôn-kêdôn lau anja malac sauñ to kapôên lanjô gêlac Jerusalemgeñ gêja. ²³ Ma ñac tej kêsôm gêdên ej gebe “Apômtau, lau taj sêngôn materj jali nan, oc luagêcgeñ me.” Tec Jesu gêjô êsêac aweñ gebe ²⁴ “Atu kêka-kêka gebe asô sacgêdô gasucgasuc ana. Aê jasôm êndên amac gebe Taêsam oc sêngôm gêñlêlôm elêmê, mago têtôm gebe sêsô sênanja atom.

²⁵ “Êndên taj andu ñatau êndi naêlai katam auc nan, amac oc akô awê ma atuc katam to asôm gebe ‘Apômtau, ôlêc su êndên aêac.’ Ma ej oc êjô amac awem gebe ‘Aê gajam kauc amac amên anja ondoc.’ ²⁶ Go amac aôc awem sa ma asôm gebe ‘Aêac aej to anôm gêñ amoa awiñ aôm, ma kôdôn aêac gômôa ma malacluñ.’ ²⁷ Mago ej oc êsôm êtiam gebe ‘Aê gajam kauc amac amên anja ondoc, amac sec ñakoleñwaga samob, ataiñ taôm su anja aêñoc.’ ²⁸ Amac oc alic Abraham agêc Isak ma Jakob to propete samob sêmoa Anôtônê gamên, mago amac taôm oc têtin amac su naamoa ônê. Anja ônê oc têtaj sêwakicgeñ ma luñluñ êkôsij tau ñanô. ²⁹ Ma lau oc sêmên anja oc kêpi to oc kêsêp ma anja musanju-m to mula-mña, nasêngôn êtu sêniñ gêñña anja Anôtônê gamên. ³⁰ Alicgac me, lau ñamuña oc têtû ñamata, ma ñamatana oc têtû ñamu.”

Jesu têtac gêwiñ Jerusalem

(Mat 23:37-39)

³¹ Gêdên ñasawa tonanjen Parisai ñagêdô dêdên Jesu sêja ma sêsôm gebe “Ôêc anja tonec ôna, gebe Herodo gebe ênac aôm êndu.” ³² Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Ana ma asôm êndên ñac imbêla pap tône gebe ‘Gôlicgac me, aê tec kêtin ñalau sec ma gagôm gêmac ñajam kêsa. Oc janngôm êndên galoc ma bêbêc, ma êndên bêc êtu têlêacña oc janac dabiñ ñoc kôm. ³³ Lên tonec gêjac aê ñawae gebe jasêlên galoc to bêbêc ma ñaelen gebe propete tej kêtôm gebe ênanja anja gamên tej atom, anja Jerusalem tageñ.’

³⁴ “Jerusalem, Jerusalem, aôm gôjac propete êndu to kôtuc êsêac, taŋ Anôtô kêsakinj dêdêŋ aôm sêwac naŋ, ŋa poc endu. Aê gagôm gêŋlêlôm elêmê gebe janac aômnêm ŋapalê sa amboac talec têna gêjac ŋalatu sa sêsô magê ŋalabu, mago amac adec. ³⁵ Alic acgom, amacnêm andu oc êtu tuc êkôŋa. Ma aê jasôm êndêŋ amac gebe Alic aê atom e asôm gebe ‘Lambiŋ êndêŋ eŋ, taŋ gêmêŋ gêjam Apômtau laŋô naŋ.’”

14

Jesu gêgôm ŋac gêmac ôli ŋajam kêsa

¹ Gêdêŋ sabat teŋ Jesu kêsô Parisainêŋ kasêga teŋ nê andu gaja gebe sêniŋ geŋ ma lau dêdib eŋ sêmoa. ² Sêmoa e ŋac ôli kêsuiŋ-kêsuiŋ teŋ gêdêŋ Jesu gêja. ³ Tec Jesu gêôc awa sa ma kêsôm gêdêŋ biŋsutau to Parisai gebe “Embe dangôm gêmac ŋajam êsa êndêŋ sabat, oc eso biŋsu me masi.” ⁴ Mago êsêac sêjam tauŋ tôŋ. Tec Jesu kêkam ŋac tau e gêgôm eŋ ôli ŋajam kêsa ma kêkêŋ eŋ gêc gêja. ⁵ Go kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amacnêm asa, embe latu me bôc embeŋ êsêp sê tobu êndêŋ sabat ma oc ê eŋ sa sebeŋ êndêŋ sabat atom me.” ⁶ Ma êsêac têtôm gebe sêjô biŋ tonaiŋ atom.

Biŋ tamoasiŋ lau to takôniŋ tauŋŋa

⁷ Jesu gêlic gebe ŋacleŋ sêgôm mocsac gebe sêŋgôŋ ŋamataŋageŋ, tec kêsôm biŋgôliŋ teŋ gêdêŋ êsêac gebe ⁸ “Ŋac teŋ embe êkalem aôm gebe ôniŋ awê to ŋac ŋamoasiŋ ôwiŋ, naŋ ôŋgôŋ ŋamata atom, gebe moae ŋatau kêkalem ŋac towae teŋ êlêlêc aôm su êwiŋ êmêŋ, ⁹ go ŋac, taŋ kêkalem amagêc wacêsôm êndêŋ aôm gebe ‘Ôwi malam siŋ êndêŋ ŋac tonecmaŋ.’ Ma aôm oc ôndi tomajamgeŋ naôŋgôŋ ŋamuŋa. ¹⁰ Embe sêkalem aôm, naŋ naôŋgôŋ ŋamuŋa acgom. Go ŋac, taŋ kêkalem aôm naŋ, embe êmêŋ, oc êsôm êndêŋ aôm gebe ‘Ŋoc ŋac, ôsa mênôŋgôŋ ŋamataŋa.’ Amboac tonaiŋ oc etoc aôm sa êndêŋ lau samob, taŋ sêŋgôŋ sêwiŋ aôm naŋ sêlic. ¹¹ Teŋ embe etoc tau sa, naŋ Anôtô oc êkôniŋ eŋ, ma teŋ embe êkôniŋ tau, naŋ Anôtô oc etoc eŋ sa.”

¹² Go Jesu kêsôm gêdêŋ ŋac, taŋ kêkalem eŋ naŋ gebe “Embe ono gêŋ ocsalô me êtulaŋa, naŋ ôkalem nêm lau to lasimi ma tawaŋ to lau tolêlôm, taŋ acnêm sackapoagêdô gêdêŋ tau naŋ, gebe moae sêkalem aôm ŋagêjôŋa naŋgeŋ atom. ¹³ Embe ono moasiŋ, naŋ ôkalem lau ŋalêlôm sawa to puliŋ ma magiŋ kêsu to matenpecgeŋ, ¹⁴ go aê aoc êôc aôm, gebe êsêac tonaiŋ oc sêkalem aôm ŋagêjôŋa atom, ma êndêŋ taŋ lau gêdêŋ sêndi sa naŋ, Anôtô oc êkêŋ ŋagêjô êndêŋ aôm.”

Biŋgôliŋ moasiŋ kapôêŋŋa

(Mat 22:1-10)

¹⁵ Ŋacleŋnêŋ teŋ gêŋô biŋ tonaiŋ ma kêsôm gêdêŋ Jesu gebe “Aê aoc êôc ŋac, taŋ oc êniŋ gêŋ anga Anôtônê gamêŋ naŋ.” ¹⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ŋac teŋ gêgôm moasiŋ kapôêŋ ma kêkêŋ jaeŋ lau taêsam. ¹⁷ Kêdabiŋ gebe sêniŋ ŋamoasiŋ tau ma kêsakinj nê sakinwaga teŋ gêja gebe naêsôm êndêŋ lau, taŋ jaeŋ gêdêŋ êsêac kwananŋeŋ naŋ gebe ‘Amêŋ, gebe gajac ŋabiŋ gêŋ gêbacnê.’ ¹⁸ Ma êsêac samob nêŋ ŋalêlôm kêtôm taugen tec sesen tauŋ su. Ŋac ŋamataŋa kêsôm gêdêŋ eŋ gebe ‘Aê gajam ôli kôm teŋ, tec najanac kêsi acgom. Amboac tonaiŋ jateŋ aôm gebe naômansaŋ ŋoc biŋ.’ ¹⁹ Ma ŋac teŋ kêsôm gebe ‘Aê gajam ôli bôc 10, tec najanac ŋoc gêŋ kêsi. Aê jateŋ aôm gebe naômansaŋ ŋoc biŋ.’ ²⁰ Go teŋ kêsôm gebe ‘Aê galoc gajam awê sa, tec katôm gebe jawac atom.’ ²¹ Sakiŋwaga tonaiŋ gêmu jagêjac miŋ biŋ samob tonaiŋ ŋai gêdêŋ nê ŋatau. Teic andu ŋatau têtac ŋandaŋ kêsa ma kêsôm gêdêŋ nê sakinwaga tonaiŋ gebe ‘Sebeŋ ôna ma ojoŋ lau ŋalêlôm sawa to puliŋ ma matenpec to magiŋ kêsu sa anga malac ŋaintêna sauŋ to kapôêŋ mênŋsêsô gamêŋ tonec.’ ²² Ma sakinwaga kêsôm gebe ‘Apômtau, biŋ taŋ kôjatu aê gebe jaŋgômŋa naŋ gagôm su, mago andu gêlôc atom tageŋ.’ ²³ Tec ŋatau kêsôm gêdêŋ sakinwaga tau gebe ‘Ôsa kôm ŋaintêna to tuŋmagê ôna ma ôkac lau gebe sêsô sêmêŋ e ŋoc: andu êlôc.’ ²⁴ Ma aê jasôm êndêŋ amac gebe Lau taŋ sêŋô aêŋoc jaeŋ su naŋ, nêŋ teŋ oc êsac aêŋoc moasiŋ ŋagec atom.”

Bij tasap Jesu tøjña
(Mat 10:37-38)

²⁵ Lau taésam sêwiñ Jesu sêja, tec kêsa tau ôkwi ma kêsôm gêdênj êsêac gebe ²⁶ “Ïac teñ embe êndênj aê êmênj ma têtac endec tama agêc têna ma nê awê to ñapalê ma lasiio to ñac ma ênac kapoac tau atom, nañ oc êtôm gebe êtu ñoc ñacseñom atom. ²⁷ Ïac teñ embe êoc nê kakesotau êndañguc aê atom, nañ oc êtôm gebe êtu ñoc ñacseñom atom. ²⁸ Amacnêm teñ embe taê ênam gebe êkwê lôm teñ, go êñgônj sic ma êsa waba andu tauña ñaôli samob sa êmuñ acgom e êjala gebe nê awa kêtôm gebe ênac dabiñ kôm tau. ²⁹ Eñ embe êñgôm amboac tonañ atom, go êu demboñ ênsac ñaômagerj ma êtôm gebe ênac dabiñ andu atom. Ma lau samob, tañ sêlic nañ, oc sêsu eñ susu ³⁰ ma sêsôm gebe ‘Ïac tônê kêkwê lôm gêjac mgeñ, mago kêtôm gebe ênac dabiñ atom.’ ³¹ Ma kiñ teñ, tañ nê siñwaga 10,000 embe ênac siñ êndênj kiñ teñ, tañ nê siñwaga 20,000 nañ êñgônj sic ma taê ênam tau ñapep êmuñ acgom e êjala gebe nê ñaclai kêtôm gebe êku ñacjo tulu me masi. ³² Embe êtôm atom, go êsakiñ lau-sê-wamawaga nasêpuc ñacjo tøj jaêcgeñ ma teterj êtu wamaña. ³³ Amboac tonañ amacnêm ñac teñ embe êwi nê gêñ samob siñ samucgeñ atom, oc êtôm gebe êtu ñoc ñacseñom atom.

Gwêc tañ kêtú sec
(Mat 5:13; Mar 9:50)

³⁴ “Gwêc tonañ gêñ ñajam, mago embe ñamakic ênaña, oc danğôm ñamakic êsa êtiam amboac ondoc. ³⁵ Oc êtôm gebe tapalip êsêp kôm to êpi lënduc êna atom, tambaliñ siñ ñaômagerj. Ïac teñ nê tanjasuñ êñôña embe ênêc, nañ êñômañ.”

15

Bingôliñ domba gêjaña
(Mat 18:12-14)

¹ Telonj to lau sec samob têtú gasuc Jesu sêmênj sebe sêñô eñ. ² Tec Parisai to biñsutau têtú môsi ma sêsôm gebe “Ïac tonec kêkôc lau sec sa ma geñ gêñ gêñgônj gêwiñ êsêac.” ³ Go Jesu kêsôm bingôliñ tonec gêdênj êsêac gebe.

⁴ “Amacnêm ñac teñ embe nê domba 100 sêmoa e ñaterj eo tau, oc êñgôm amboac ondoc. Eñ oc êwi 99 siñ sêmoa gamênj sawa ma naensom nañ gêbôm e êtap sa. ⁵ Embe ensom êmoa e êtap sa, oc êu ênsac magim ma êtu samuc nê gêñ ⁶ e naêpi nê andu, go êmôêc nê tawañ to lau sackapoagêdô gêdênj tauña mênjêsôm êndênj êsêac gebe ‘Têmtac ñajam awiñ aê gebe aê katap ñoc domba, tañ gêjaña nañ, sa kêtiam.’ ⁷ Aê jasôm êndênj amac gebe Ïac sec tagerj embe ênam tau ôkwi, nañ lau undambêña oc têtú samuc eñ êtôm tonañ êlêlêc lau gêdênj 99, tañ sêpô lêna biñ sênam tauñ ôkwiña atom nañ.

Bingôliñ mone gejaña

⁸ “Me awê teñ embe nê mone 10 ênêc ma embe teñ ênaña, oc êñgôm amboac ondoc. Eñ êtuñ ja sa naêsa gamênj ma ensom ñapañ e êtap sa. ⁹ Eñ embe êtap sa, oc êmôêc nê lauo to lau sackapoagêdô gêdênj tauña ma êsôm gebe ‘Têmtac ñajam awiñ aê, gebe aê katap ñoc mone, tañ gêjaña su nañ sa kêtiam.’ ¹⁰ Aê jasôm êndênj amac gebe Ïac sec tagerj embe ênam tau ôkwi, Anôtônê anjela oc têtú samuc eñ êtôm tonañ,”

Bingôliñ latu gêjaña

¹¹ Go Jesu kêsôm gebe “Ïac teñ latuagêc sêmoa. ¹² Ma ñac saunj kêsôm gêdênj tama gebe ‘Tamoc, ôkênj gêñ samob, tañ gawê kaiñ nañ, êndênj aê.’ Tec tama gêwa waba kêkôc gêdênj êsêagêc. ¹³ Bêc jauc atom, go ñac saunj kêkênj nê waba samob lau sêjam ôli su ma kêkôc ñaawa gêdi gêja gamênjbôm. Anja ônê kêsa lênj sêlênj e kêjaiñ nê awa samob. ¹⁴ Kêta nê gêñ salin-salinj e gêbacnê samob ma tóbôm kapôênj kêsa gamênj tonañ, go ñac tau gêñgônj jageo ñanô. ¹⁵ Tec jakêsap gamênj ñatañ teñ tøj, tañ kêsakiñ eñ gebe ejop ênê bôcanô, nañ sêmoa sêñam. ¹⁶ Ïac tau taê kêka tagerj tonec gebe êniñ gêñ ñaôlic, tañ bôc señ-señ nañ, gebe êoc eñ tøj, mago lau teñ sêkênj gêñ teñ gêdênj eñ atom. ¹⁷ Tec taê gêjac tau kêsi-kêsi gebe ‘Tamocnê kômwaga taésam e gêñ kêlêsuc êsêac, mago aê tec mo

êjô aê êndu anga tonec nec. ¹⁸ Aê jandi jandênj tamoc najasôm êndênj eñ gebe Tamoc, aê gagôm sec gêdênj Anôtô to gêdênj aôm. ¹⁹ Amboac tonanê ôsam aê gebe latôm aê êtiam atom. Ôkênj aê jatu nê m kômwaga tenj.' ²⁰ Go gêdi gêdênj tama gêja.

"Kasêlênj jakêsa jaécgeñ e tama gêlic eñ. Tec taê walô eñ ma kêlêti jakambôênj eñ ma kêlêsoñ eñ alianô. ²¹ Go latu kasôm gêdênj eñ gebe 'Tamoc, aê gagôm sec gêdênj Anôtô to gêdênj aôm. Amboac tonanê ôsam aê gebe latôm aê êtiam atom.' ²² Ma tama kêsôm gêdênj nê sakiñwaga gebe 'Sebenj akôc ñakwê ñajamanô tau mênjakênj eñ êsô ma akêka joc êsêp eñ lêma to akênj atapa êsêp eñ akainj. ²³ Ma akôc bôc, tanj talôm e kêtôp ñajam nanj, mênjanğunj gebe taniñ totêntac ñajamgeñ, ²⁴ gebe latuc tecenec gêmec êndu su, mago mata jali gêmoa. Gêjanja su, mago katap eñ sa kêtiam.' Ma samob sêmoa totêntac ñajamgeñ.

²⁵ "Latu ñacsêga gêmoa kôm. Eñ gêmu gêmênj e kêdabiñ andu su, go gêñô onj to wê. ²⁶ Tec gêmôêc ñapalê tenj jakêtu kênac gêñ tônê ñam gêdênj eñ. ²⁷ Ma ñapalê kêsôm gêdênj eñ gebe 'Lasim gêmu gamênj tec tamam gegunj bôc, tanj talôm e kêtôp ñajam nanj, gebe kêtap lasim sa toôli samucgeñ kêtiam.' ²⁸ Têwa têtac ñandanj e gebe êsô andu êna atom. Tec tama kêsa gêja jagêjam malô-malô eñ. ²⁹ Ma eñ gêjô tama awa gebe 'Gôlicgac me, jala taêsam gajam sakiñ gêdênj aôm ma kagêli aôm nê m biñsu tenj atom. Mago kôkênj noniñ ñalatu tenj gêdênj aê gebe aêac to ñoc lau aniñ totêntac ñajamgeñ nec atomanô. ³⁰ Mago latôm, tanj kêjaiñ nê m waba gêmoa gêwiñ mockainjo nanj, gêmênj acgom, gocgo gôgunj bôc, tanj talôm e kêtôp ñajam nanj, kêtû eñja.' ³¹ Tec tama kêsôm gêdênj eñ gebe 'Latucenec, aôm gônğônj gôwiñ aê ñapanj, ma aênjoc gêñ samob kêtû aôm nê m gêwiñgac. ³² Aêac têtac ñajam to ôliñ kêpi nec jagêdênjgoc, gebe lasim tecenec gêmec êndu su, mago mata jali gêmoa. Eñ gêjanja su, mago tatap eñ sa kêtiam.' "

16

Bingôlinj gejobwaga secña

¹ ñasawa tenj Jesu kêsôm gêdênj nê ñacsenomi gebe "Ñac tolêlôm tenj gênğônj ma nê gejobwaga tenj gêmoa. Ma lau sêju biñ gêdênj ñatau gebe gejobwaga kêjaiñ ênê waba. ² Tec ñatau gêmôêc eñ ma kêsôm gêdênj eñ gebe 'Biñ amboac ondoc tec ganjô kêpi aôm nec. Ôwa kôm gejobwaganja sa acgom gebe aôm nê m kôm gejobwaganja gêbacnê.' ³ Gejobwaga tonanê kêsôm gêdênj tau gebe 'Ñoc ñatau oc êkôc ñoc kôm gejobwaganja su anga aênjoc, tec janğôm asagenj. Kôm takwê nomña oc janğôm êtôm atom, ma embe jaterj gêñ, oc majoc. ⁴ Aê kajala gêñ, tanj gabe janğôm nanj, ec sêkôc aê sa janğônj nêñ andu êndênj noc ñatau êtiñ aê su anga kôm gejobwaganja.' ⁵ Go kêkalem lau samob, tanj nê ñataunê tôp gêc êsêacña nanj, tagenj-tagenj dêdênj eñ sêja ma kêtû kênac gêdênj ñac ñamatana gebe 'êoc ñataunê tôp amboac ondoc gêc aômña.' ⁶ Ma eñ kêsôm gebe 'Niptêkwi wapap 100.' Go eñ kêsôm gêdênj ñac tau gebe 'Ôñğônj sic ma ôkôc nê m papia tôpña mênjoto sebenj gebe 50.' ⁷ Go kêtû kênac ñac tenj gebe 'Ma aôm nê m biñ tôpña amboac ondoc.' Tec eñ kêsôm gebe 'Janğom gasuc kapôênj 100.' Ma gejobwaga kêsôm gêdênj eñ gebe 'Ôkôc nê m papia tôpña ma oto gebe 80.' ⁸ Go ñatau kêlanem gejobwaga keso tonanê gebe gêgôm tokauc gebe lau nom tonecña sêgôm gêñ gêdênj tauñ tokauc sêlêlêc lau ñawênja su.

⁹ "Amboac tonanê jasôm êndênj amac gebe Akôc awa nomña naanam lau ôkwi têtac êwiñ amac, gebe sêkôc amac sa anğônj bec tenjenña êndênj noc awa êmbacnêña. ¹⁰ ñac tenj embe ejop gêñ ñasec-ñasec ñapepgeñ, oc ejop gêñ kapôênj-kapôênj êtôm tonanê. ¹¹ Embe ajop awa nomña ñapep atom, ma asa oc êkênj waba ñanô êndênj amac gebe ajopña. ¹² Ma embe ajop gêñ jaba tonec ñapep atom, ma asa oc êkênj gêñ ñanô êndênj amac gebe awê kainj êsa ôlim.

¹³ "Sakiñwaga tenj ênam sakiñ apômtau luagêc êtôm atom, eñ oc têtac endec tenj ma têtac êwiñ tenj me oc êsap tenj tônj ma têtac êmbu tenj. Amac amboac tonanê, atôm gebe anam Anôtô to awa êpi tagenj atom."

*Jesunê bij ñalô ñagedô**(Mat 11:12-13; 5:31-32; Mar 10:11-12)*

¹⁴ Parisai tañ sêgôm mocsac awêña nañ, sêñô bij samob tônê e sêlêc lusunşuñ sa. ¹⁵ Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac tec atoc taôm sa gêdêñ ñamalac gebe lau gêdêñ amac, mago Anôtô kêjala amacnêñ ñalêlôm su. Waen tañ ñamalac sê taên nañ, Anôtô gêlic amboac gêñ alôb-alôb.

¹⁶ “Mosenê biñsu to propetenêñ bij gêbacnê gêdêñ Joaņñê têm, go sêsôm ñawae ñajam Anôtônê gamêñña lasê ma lau samob sêkac tauñ sebe sêsô sêna. ¹⁷ Mago undambê to nom embe ê su, oc ñagaô êlêlêc biñsu ñatalô sauñanô teñ ê suña su.

¹⁸ “Ñac teñ embe endec nê awê ma ênam teñ, oc êñgôm gêñ mockaiñña. Ma ñac teñ embe ênam awê, tañ nê akweñ gedec eñ nañ, oc êñgôm gêñ mockaiñña amboac tonanğeñ.

Ñac tolêlôm agêc Lasara

¹⁹ “Ñac tolêlôm teñ gêñgôn. Eñ kêsô ñakwê asôsamuc to kwalam-kwalam ñajam-ñajam ma kêtôm bêcgeñ kêmoasiñ tau ñapep. ²⁰ Ma ñac ñalêlôm sawa teñ gêñgôn, nê ñaê Lasara. Kamoc gêjac têc eñ auc ma tetoc eñ gêc ñac tolêlôm nê sacgêdô. ²¹ Eñ gebe êniñ mo ñapopoc, tañ kêsêlô anğa ñac tolêlôm nê tebo nañ, ma kêam sêja e têdamôê ênê kamoc. ²² Sêmoa acgom, go ñac ñalêlôm sawa tau gêmâc êndu ma anğela sêsip eñ jatetoc eñ gêñgôn Abrahamnê labum ñaô. Go ñac tolêlôm gêmâc êndu amboac tonanğeñ ma sêsuñ eñ. ²³ Eñ gêmoa lamboam toñandañ kapôên ma gêôc mataanô sa e gêlic Abraham gêñgôn jaêcgeñ ma Lasara gêñgôn eñ labum ñaô. ²⁴ Tec gêmôêc gebe ‘Tamoc Abraham, taêm walô aê ma ôsakiñ Lasara êsac lêmalatu ñatêpôê ñagec tôn êsêp bu ma mênêmoasac imbeloc êtu luc gebe gamoa jawaô ñalêlôm toñandañeñ.’ ²⁵ Ma Abraham kêsôm gebe ‘Latucenec, taêm ênam gebe kôkêc nêñ ñajam su kwananğeñ gêdêñ gômôa matam jali, ma Lasara kêkêc secgeñ. Mago galoc eñ gêñgôn malôgeñ anğa tonec ma aôm gômôa toñandañeñ. ²⁶ Ma bij teñ êwiñ gebe ñasawa kapôên tec gec, geñ aêac to amac gêñgic. Lau teñ anğa tonec embe taên ênam gebe dêndêñ amac sêwac, oc têtôm atom. Ma anğa tonañ amboac tonanğeñ.’ ²⁷ Go ñac tolêlôm kêsôm gebe ‘Amboac tonañ, tamoc, jateñ aôm gebe ôsakiñ eñ êna tamocnê andu. ²⁸ Aênoc lasici lemeñ teñ tê sêñgôn, tê naêkêñ puc êsêac ñapep gebe sêsêp ñandanğ ñagamên tonec sêmên sêwi ñ atom.’ ²⁹ Tec Abraham kêsôm gebe ‘Mose to propete nêñ bij tê gêc êsêacña nê, ac sêñômañ.’ ³⁰ Ma eñ kêsôm gebe ‘Masi, tamoc Abraham, tonec kêtôm atom. Mago ñac teñ anğa ñacmatênêñ embe êndêñ êsêac êna, oc sênam tauñ ôkwi.’ ³¹ Tec Abraham kêsôm gêdêñ eñ gebe ‘Êsêac embe sêkêñ tañeñ Mose to propete nêñ bij atom, oc sêkêñ êwiñ ñac, tañ êndi sa anğa ñacmatênêñ nañ, atom amboac tonanğeñ.’”

17

*Bij kêpi sec**(Mat 18:6-7, 21-22; Mar 9:42)*

¹ Go Jesu kêsôm gêdeñ nê ñacseñomi gebe “Lêtôm tañ êñgôm lau têtû sec nañ mênêsa, mago ojae ñac, tañ lêtôm ñam kêsêp eñ nañma. ² Sêwa poctêmui sa eñ gêsutêkwa ma sêmbaliñ eñ êsêp gwêc êna, go ñajam, gebe êtim lau sauñ tonec nêñ teñ e êtu sec nec atom. ³ Alic taôm.

“Lasim embe êñgôm sec, go wec bij eñ. Ma eñ embe ênam tau ôkwi, go ôsuc ênê bij ôkwi. ⁴ Ma embe êñgôm aôm sec êtu dim 7 êndêñ bec tageñ, ma êkac tau ôkwi êndêñ aôm êmu êwac êtu dim 7 wacêsôm gebe ‘Aê gajam tauc ôkwi,’ go ôsuc ênê bij ôkwi.”

Bij kêpi takêñ gêwiñ

⁵ Aposolo sêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Ôkêñ aêacma akêñ gêwiñ esewec.” ⁶ Tec Apômtau kêsôm gebe “Embe nêñ akêñ êwiñ êtôm gêmêc ñawê ma asôm êndêñ ka kamoc-kamoc tonec gebe ‘Ômbuc taôm sa naôsê taôm ôkô gwêc,’ oc taña wamu êndêñ amac.

Sakiŋwaganê kôm

⁷ “Amacnêma asa nê sakiŋwaga embe êkaliŋ nom me ejop bôc su ma aŋga kôm êmu êmên, oc êsôm êndên eŋ gebe ‘Gacgeŋ mênôŋgôn sic ma ôniŋ geŋ.’ ⁸ Ŋatau teŋ oc êsôm atom. Eŋ oc êsôm êndên sakiŋwaga gebe ‘Ono ŋoc gêŋ ma ômansaŋ taôm êtu ônam sakiŋ aêŋa e janiŋ to janôm gêŋ su acgom, go taôm naôniŋ to ônôm nêma gêŋ êndaŋguc.’ ⁹ Oc ênam danŋe êndên nê sakiŋwaga tonaŋ gebe gêgôm kôm, taŋ kêjatu eŋŋa naŋ, me masi. ¹⁰ Ma amac amboac tonaŋ. Embe aŋgôm kôm samob, taŋ sêjatu amacŋa naŋ, go asôm gebe ‘Aêac sakiŋwaga ŋaôma, tec agôm gêŋ, taŋ gêjac aêac ŋawae naŋgeŋ.’”

Jesu gêgôm lau tokamocbôm 10 ôliŋ têtû selec

¹¹ Jesunê lêŋ kepeŋ Jerusalem, tec kêsêlêŋ kêsa Samaria to Galilaia ŋamadiŋgeŋ gêja. ¹² Ma eŋ gêô lasê malac teŋ ma lau tokamocbôm 10 dêdac eŋ sêkô jaécgeŋ sêkanôn eŋ ¹³ ma sêmdêc sêpuc aweŋ sager eŋ gebe “Mêtêmôkê Jesu, taêm walô aêacmên.” ¹⁴ Jesu gêlic ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aêc naatôc taôm êndên lau dabuŋwaga.” Tec sêselêŋ sêmoa ma ôliŋ têtû selec. ¹⁵ Êsêacnêŋ ŋac teŋ gêlic tau gebe ôli ŋajam kêsa, tec kêkac tau ôkwi gêmu meŋkêlambiŋ Anôtô ŋa awa kapôên, ¹⁶ ma gêu tau laŋôanô jagêdên nom gêc Jesu akaiŋŋa, go gêjam danŋe gêdên eŋ. Ma ŋac tau eŋ ŋac Samariaŋa teŋ. ¹⁷ Ma Jesu kêsôm gebe “Aê gaboc lau 10 ôliŋ têtû selec. Ma 9 sêmoa ondoc. ¹⁸ Nêŋ ŋac teŋ gebe êmu êmên êlambiŋ Anôtôŋa gêmoa atom me, ŋac jaba tageŋ tonec me.” ¹⁹ Go Jesu kêsôm gêdên eŋ gebe “Ôndi sa ma ôc ôna, aômnêma kôkêŋ gêwiŋ tec gêgôm aôm ŋajam kêsa.”

Bij kêpi Anôtônê gôliŋ êmeŋŋa

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Parisai ŋagêdô têtû kênac Jesu gebe “Êndên ondoc Anôtônê gôliŋ êmên.” Tec eŋ gêjô êsêac aweŋ gebe “Anôtônê gôliŋ êmên toŋapuc gebe talic ŋa mateŋanôŋa nec atom. ²¹ Êsêac oc sêsôm gebe ‘Gêc tonec’ me ‘gêc ônê’ nec atom, gebe Anôtônê gôliŋ wacgêc amac ŋalêlôm.”

²² Ma eŋ kêsôm gêdên ŋacsenomi gebe “Ŋabêc ŋagêdô oc êmên, ma amac oc anam awem su gebe alic ŋamalacnê Latunê bêc tageŋgeŋ, mago oc alic atom. ²³ Êsêac oc sêsôm êndên amac gebe ‘Alic, gêmoa ônê. Alic, gêmoa tonec,’ naŋ ana atom ma andanŋuc êsêac atom. ²⁴ Kêtôm ôsic kêkac eb tageŋ ma kêpô umbonŋ ŋalabu aŋga ŋagêdô e jakêsa gêdô naŋ, ŋamalacnê Latu embe êmên, oc êtôm tônê. ²⁵ Mago eŋ êôc ŋandaŋ taêsam to lau têm tonecŋa têtîŋ eŋ su êmuŋ acgom. ²⁶ Gêŋ taŋ sêgôm gêdên Noanê bêc naŋ, oc sêŋgôm êndên ŋamalacnê Latunê bêc amboac tonaŋ. ²⁷ Êsêac samob seŋ to sênom gêŋ ma ŋac sêjam awê to awê sêjam ŋac e gêdên bêc, taŋ Noa kêsô waŋ ŋalêlôm gêja naŋ, ma bu kêsuŋ mênŋeseŋ êsêac samob su. ²⁸ Gêdên Lotnê bêc sêgôm amboac tonaŋgeŋ. Êsêac samob seŋ to sênom gêŋ, ma sêjam ôli gêŋ to sêkêŋ gêŋ gêdên lau sêjam ôli, ma sêse gêŋ to sêkwê nêŋ andu. ²⁹ Mago gêdên bêc, taŋ Lot kêsa aŋga Sodom gêja naŋ, ja to talao aŋga undambê kêsêp e gesen êsêac samob su. ³⁰ Ma êndên bêc, taŋ ŋamalacnê Latu eoc tau lasê naŋ, oc êtôm tonaŋgeŋ.

³¹ “Êndên bêc tônê ŋac teŋ embe êŋgôn salôm ŋaô, naŋ êsêp naêkôc nê gêŋ, taŋ gêc andu ŋalêlôm naŋ atom. Ma ŋac teŋ embe êmoa kôm, naŋ êkac tau ôkwi êmu êna nê andu atom amboac tonaŋgeŋ. ³² Taêm ênam Lotnê awê. ³³ Ŋac teŋ embe êŋgôm gêŋlêlôm gebe êmoa mata jali, oc êmac êndu, ma ŋac teŋ embe êmac êndu, oc êŋgôn mata jali. ³⁴ Aê jasôm êndên amac gebe Êndên êmbêc tau tônê ŋac luagêc embe sênêc mê tageŋ, naŋ Apômtau oc êkôc teŋ sa ma êwi teŋ siŋ. ³⁵ Ma awê luagêc embe sêlai polom sêwiŋ tauŋ sêmoa, naŋ Apômtau oc êkôc teŋ sa ma êwi teŋ siŋ. [³⁶ Ma ŋac luagêc embe sêmoa kôm sêwiŋ tauŋ, naŋ Apômtau oc êkôc teŋ sa ma êwi teŋ siŋ.]” ³⁷ Ma êsêac têtû kênac eŋ gebe “Apômtau, oc ŋanô êsa aŋga ondoc.” Tec eŋ kêsôm gêdên êsêac gebe “Gamên taŋ ŋamêtê teŋ gêc naŋ, aoco oc sêkac sa sêmoa.”

18

Biñgôlinj awêtuc ma mêtôcwagaya

¹ Jesu kêsôm biñgôlinj teñ gêdênj êsêac gebe êkêli êsêac gebe tetey mec napanj têtuc goloñ atom. ² Eñ kêsôm gebe “Mêtôcwaga teñ gêngôñ malac teñ. Eñ kêtêc Anôtô atom ma gê go ñamalac atom. ³ Ma awêtuc teñ gêngôñ malac tonañ, nañ gêdênj eñ gêja-gêja ma kêsôm gebe ‘Ônam aê kêsî anğa ñoc soño-soñonê.’ ⁴ Mêtôcwaga gedec e ñasawa teñ, gocgo kêsôm gêdênj tau gebe ‘Aê katêc Anôtô atom ma gaê go ñamalac atom, ⁵ mago kêtuc awêtuc tonec kêlênsônj aêña, tec gabe janam eñ kêsî, gebe moae nê meloco êsa mênjêtap aê lañôcanô auc.’ ” ⁶ Go Apômtau kêsôm gebe “Akênj tañem bi ñ, tañ mêtôcwaga keso kêsôm nañ. ⁷ Amac abe Anôtô oc ênam nê lau, tañ kêjalij êsêac sa ma awenj gêjac eñ kêtôm bêc to gelenjenj nañ, kêsî atom me. Ma abe oc ênam tau tônj me. ⁸ Aê jasôm êndênj amac gebe Eñ oc ênam êsêac kêsî sebeñ. Tagerj êndênj noc ñamalacnê Latu êmênjña nañ, oc êtap sêkênj gêwiñj ñanô sa anğa nom me masî.”

Biñgôlinj Parisai agêc telonjña

⁹ Jesu kêsôm biñgôlinj tonec gêdênj lau ñagêdô, tañ sêlic tauñ sebe lau gêdênj ma sêbu lau ñagêdô nañ gebe ¹⁰ “Ñac luagêc sêpi lôm dabuñ sêja sebe tetey mec, Parisai teñ ma telonj teñ. ¹¹ Parisai kêsî jakêkô ma keteñ mec gêc lêlômgenj gebe ‘O Anôtô, aê gabe janam danje êndênj aôm gebe aê katôm ñamalac ñagêdô amboac kêjanğowaga to lau sec ma mockaiñ ma amboac telonj tonec atom. ¹² Aê gajam dêbu ñ mo kêtôm dim luagêc kêtôm wokegenj, ma ñoc gêñ samob, tañ katap 10-10 sa nañ, kakôc ñaterj su kêtômgenj mênjkêkênj kêtuc da.’ ¹³ Go telonj tau kêsî jakêkô ñalêtiñ. Eñ gebe êoc mataanô sa êpi undambê atom, go kêpô gêduc ma kêsôm gebe ‘O Anôtô, taêm labu aê ñac secmañ.’ ¹⁴ Aê jasôm êndênj amac gebe ñac tonañ kêsêp nê andu gêja nañ Anôtô gêlic eñ amboac ñac gêdênj kêlêlêc Parisai su. Teñ embe etoc tau sa, go Anôtô êkônij eñ, ma teñ embe êkônij tau, go Anôtô etoc eñ sa.”

Jesu gêjam mec ñapalê

(Mat 19:13-15; Mar 10:13-16)

¹⁵ Lau sejonj ñapalê dedec dêdênj Jesu sêja gebe êkênj lêma ênsac êsêac. Ma nê ñacsenomi sêlic e sec biñj êsêac. ¹⁶ Go Jesu gêmôêc êsêac ma kêsôm gebe “Andec ñapalê dêndênj aê sêmênjmañ. Akô êsêac auc atom, gebe lau tecenañ ñai tec têtuc Anôtônê gamênj ñatau. ¹⁷ Biñjanô, aê jasôm êndênj amac gebe ñac, tañ êkôc Anôtônê gamênj sa êtôm ñapalê atom nañ, oc êsô êna atom.”

Ñac tolêlôm

(Mat 19:16-30; Mar 10:17-31)

¹⁸ Ma kasêga teñ kêtuc kênac Jesu gebe “Mêtêmôkê ñajam, aê jangôm amboac ondoc gebe jawê kaiñ jangônj matoc jali teñgenj.” ¹⁹ Tec Jesu kêtuc kênac eñ gebe “Amboac ondoc kôsam aê gebe ñajam. ñac ñajam teñ gêmôa atom, Anôtô taugenj. ²⁰ Biñsu tec gônjô su gebe ‘Ôngôm gêñ mockaiñjo to mockaiñjña atom. Ônac ñamalac êndu atom. Ônam genjenj atom. Ônga biñj atom. Otoc tamam agêc tênam sa.’ ” ²¹ Ma ñac tau gêjô eñ awa gebe “Aê kamasañ biñj samob tonañ kêtuc tônj su gêdênj aê ñapalêgenj e mênjgêdênj galoc.” ²² Jesu gêñô ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Gênj tagerj tec aôm kôpô lêna. Ôkênj nêma samob lau sênam ôli ma ônac sam ñaawa êndênj lau ñalêlôm sawa, go nêma awa oc ênêc undambê, ma ômônj ôndanğuc aê.” ²³ ñac tau gêñô biñj tonañ e nê ñalêlôm ñawapac kêsî, gebe eñ ñac tolêlôm ñanô.

²⁴ Jesu mata gê eñ ma kêsôm gebe “Lau tolêlôm embe sêsô Anôtônê gamênj sêna oc sêngôm elêmê. ²⁵ Bôc kamele teñ oc êsêli êsô so ñalasê êna ñagaôgenj êlêlêc ñac tolêlôm êsô Anôtônê gamênj ênaña su.” ²⁶ Ma lau, tañ sênjô biñj tau nañ, sêsôm gebe “Ai, amboac tonañ asa ênam samuc.” ²⁷ Tec Jesu kêsôm gebe “Gênj tañ ñamalac sêngôm êtôm atom nañ, Anôtô oc ê gôm naêtôm.”

²⁸ Go Petere kêsôm gebe “Ôlic acgom, aêacmêñ tec awi ma gêñ samob siñ ma adaguc aôm.” ²⁹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Bi anô, aê jasôm êndêñ amac gebe Lau samob, tañ sêwi andu me awê me lasitêwai me teneñi me tamerñi me ñapalê siñ kêtü Anôtônê gamê ña, ³⁰ oc têtap gêñ ñanô tau taêsam sa êlêlêc su êndêñ têm tonec, go êndêñ têm ôñêña oc sêñgônñ mateñ jali tengeñ.”

Jesu geoc nê ñandanñ lasê kêtü têlêacña
(Mat 20:17-19; Mar 10:32-34)

³¹ Go Jesu kêkôc êsêac 12 sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Alic acgom, aêac tapi Jerusalem tana, ma biñ samob, tañ propete teto kêpi ñamalacnê Latu nañ, oc êtu anô, ³² gebe êsêac oc sêkêñ eñ êndêñ lau samuc nasêsu eñ susu to sêlênsu eñ ma sêkasôp êpi eñ. ³³ Êsêac oc si eñ, go sênac eñ êndu e abêc êtu têlêac oc êndi sa êtiam.” ³⁴ Mago êsêacnêñ kauc kêsa kêpi biñ tonañ ñai atom. Biñ ñalô tonañ ñam kêsiñ tau gêdêñ êsêac ma sêjala biñ, tañ Jesu kêsôm nañ atom.

Jesu gêgôm matapec, tañ keteñ-kêtê geñ nañ, mata gêjac
(Mat 20:29-34; Mar 10:4-52)

³⁵ Jesu kêsêlêñ e kêdabiñ Jeriko, ma ñac matapec teñ gêñgônñ intêna ñatali keteñ-keteñ gêñ gêmôa. ³⁶ Eñ gêñô lau taêsam sêsêlêñ ñaonda ma kêtü kênac ñam. ³⁷ Êsêac sêwa sa gêdêñ eñ gebe “Jesu anga Nasaret tec kêsêlêñ gêmêñ.” ³⁸ Ma ñac tau gêmôêc gebe “Dawidnê Latu Jesu, taêm walô aêma.” ³⁹ Tec lau, tañ sêsêlêñ sêmuñ nañ, sec biñ eñ gebe ênam tau tôn, mago eñ gêmôêc kêpuc sagen gebe “Dawidnê Latu, taêm walô aêma.” ⁴⁰ Tec Jesu kêkô ma kêjatu gebe sêkôc eñ dêndêñ eñ sêmêñ. Sêwê eñ kêtü gasuc Jesu, go kêtü kênac eñ gebe ⁴¹ Aôm gobe aê jañgôm asagen êndêñ aôm. Ma eñ kêsôm gebe “Apômtau, aê gabe matoc êlêc.” ⁴² Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Matam êlêc, aôm kôkêñ gêwiñ, tec gêgôm aôm ñajam kêsa.” ⁴³ Ma mata gêlac gaôgeñ e kêdaguc Jesu ma kêlambiñ Anôtô. Lau samob, tañ sêlic gêñ tonañ nañ, sêlanem Anôtô.

19

Jesu agêc Sakai

¹ Go Jesu kêsô Jeriko gebe êsêlêñ töngeñ êna. ² Ma ñac teñ gêmôa, nê ñaê Sakai. Eñ telonñêñ kasêga ma eñ ñac tolêlôm teñ. ³ Eñ kêtü kêka-kêka gebe êlic Jesu êpi ñanôgeñ, mago gêgôm elêmê kêtü lau taêsamña gebe eñ ñac dambê ec teñ. ⁴ Tec kêlêti gêmujñ jakêpi ka kamoc-kamoc teñ gebe Jesu naêsa tonañ ma êlic eñ êpi ñanôgeñ. ⁵ Jesu kêsêlêñ e mênkêkanôn eñ, go mata gedec ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Sakai, ôsêp sebeñ ômôêñ, gebe ocsalô tonec jañgônñ nêmandu.” ⁶ Tec Sakai kêsêp sebeñ mênkêkôc Jesu sa totêtac ñajamgeñ. ⁷ Êsêac samob sêlic ma sêsac biñ to sêsôm gebe “Eñ kêsô ñac sec nê andu gêja gebe êlêwanñ tau.” ⁸ Sakai jakêkô ma kêsôm gêdêñ Apômtau gebe “Apômtau, ôlic acgom, aêñoc waba samob tonec galoc jakêñ ñamakerñ êndêñ lau ñalêlôm sawa, ma moae kasau ñac teñ, tec jakêñ gêñ aclê êjô gêñ, tañ kakôc su nañ.” ⁹ Go Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ocsalô Anôtônê moasiñ ênam ñamalac kêsiña mênkêpi andu tonecgec, gebe Abrahamnê wakuc teñ eñ amboac tonañ. ¹⁰ Gebe ñamalacnê Latu tec gêmêñ gebe ensom gêñ gebeñ ma ênam sa.”

Biñgôliñ mone goldña
(Mat 25:14-30)

¹¹ Jesu kêdabiñ Jerusalem ma lau, tañ sêñô biñ tonañ ñai nañ, seboc Anôtônê gôliñ oc gaôgeñ êô lasê, tec eñ kêsôm biñgôliñ teñ gêwiñ gebe ¹² “Ñac towae teñ gêdi gêja gamêñ jaêcsêga teñ gebe sêkêñ eñ êtu kiñ, go êmu êmêñ êtiam. ¹³ Tec gêmôêc nê sakiñwaga 10 sêmêñ ma kêkêñ mone goldña 10 gêdêñ êsêac. Go kêsôm gêdêñ êsêac gebe ‘Atulu gêñ amoa e jamu jamêñ êtiam.’ ¹⁴ Ñac tau nê lau malacm têtac gedec eñ, tec sêsakiñ laumata têdaguc eñ sêja ma sêsôm gebe ‘Aêac abe ñac tônê êtu aêacma kiñ atom.’

¹⁵ “Sêkên ñac tau kêtú kiñ su, go gêmu gêmên ma kêsôm sêmôêc sakiñwaga, tañ eñ kêkên mone gêdên êsêac nañ, gebe êñô nêñ kôm têtulu gênña ñañanô. ¹⁶ Ñac ñamatana mênkêsôm gebe ‘Apômtau, aômnmê mone gold tagen nañ, tec katulu gên e kêtap 10 sa mênghêwiñ.’ ¹⁷ Ma ñatau kêsôm gêdên eñ gebe ‘Aôm, aôm sakiñwaga ñajam. Aôm gojob gen saunânô ñapep, tec jakên aôm ôtu ñatau ônam gôliñ malac 10.’ ¹⁸ Go ñac kêtú luagêcña mênkêsôm gebe ‘Apômtau, nê mone gold, tec kêtulu gên e kêtap lemeñ teñ sa mênghêwiñ.’ ¹⁹ Tec ñatau kêsôm amboac tonec gebe ‘Amboac tonañ, aôm ônam gôliñ malac lemeñ teñ.’ ²⁰ Ma ñac teñ mênkêsôm gebe ‘Apômtau, ôlic nê mone. Aê kasaban ña obo auc ma tec gec. ²¹ Aê katêc aôm gebe aôm ñac ñajana. Aôm kôkôc gên, tañ kotoc gêcña atom nañ, ma kojon kôm, tañ kôsê atom nañ ñanô sa.’ ²² Go ñatau kêsôm gêdên eñ gebe ‘Aôm ñac sec. Aôm taôm kôkic nê mone bingac. Aôm gôlic aê ñac ñajana ma kakôc gên, tañ katoc gêcña atom nañ, ma kajon kôm, tañ kasê atom nañ ñanô sa. ²³ Amboac ondóc kôkên ñoc mone gêja gamên têtulu moneña atom. Embe jamu jamên amboac tec, go jatap ñoc gên tonjalakacgen sa.’ ²⁴ Go kêsôm gêdên lau, tañ sêkô-sêkô nañ, gebe ‘Akôc mone gold su anga ênê ma akên êndên ñac, tañ nê mone gold 10 gêc nañ.’ ²⁵ Ma êsêac sêsôm gêdên eñ gebe ‘Apômtau, ênê mone 10 gêc sugac.’ ²⁶ Mago eñ kêsôm gebe ‘Aê jasôm êndên amac gebe ñac tañ nê gên gêc nañ, oc sêkên ñagêdô naêwiñ, mago ñac, tañ nê gên masi nañ, oc sêkôc ñakêsu, tañ gêc eñña nañ, su amboac tonañ. ²⁷ Ma ñoc ñacjo, tañ sebe aê jatu êsêacnên kiñ atom nañ, akôc êsêac mênjanac êsêac êndu êndên aê lañôcnêmña.’ ”

Lau sêwê Jesu sêsô Jerusalem sêja

(Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Joañ 12:12-19)

²⁸ Jesu kêsôm biñ tonañ su, go kêsêlên kêpi Jerusalem gêja. ²⁹ Kêsêlên e kêdabin Betpage to Betania, tañ kêsi lôc, tañ sêsam sebe Lôckatêkwi nañ, go kêsakiñ ñacsenomi luagêc ³⁰ ma kêsôm gebe “Agêc asêlên apeñ malac, tañ gêc nê mña nañ ana. Ma êndên tañ aô lasê, oc atap donki ñalatu teñ sa sêkô tôn kêkô, ñamalac teñ gêngôn ñaô kwananjen atomanô nañ. Angamboac su ma awê amên. ³¹ Ma ñac teñ embe êtu kênac amagêc gebe ‘Agaboac su kêtú agenña,’ nañ asôm gebe ‘Apômtau kêpô lêna gên tau.’ ” ³² Ñaclagêc tau sêja e têtap sa kêtôm kêsôm gêdên êsêagêc. ³³ Agêc sêgaboac donki ñalatu sêmoa, go ñatau sêsôm gêdên êsêagêc gebe “Agêc agaboac donki ñalatu su kêtú asagenña.” ³⁴ Ma êsêagêc sêsôm gebe “Apômtau kêpô lêna gên tau.” ³⁵ Go êsêagêc sêwê donki dêdên Jesu sêja, sêu nêñ ñakwê gêsac donki ñalatu ñaô ma sêkên Jesu gêngôn. ³⁶ Eñ kêsêlên gêmoa, tec lau sêja nêñ ñakwê gêc intêna. ³⁷ Eñ kêsêlên intêna, tañ kêsêp anga Lôckatêkwi kepeñ Jerusalem gêja, tec ñacsenomi samob sêoc awer sa ma sêlambin Anôtô totêntac ñajamgen ña awer kapôn kêtú gênsêga samob, tañ sêlic nañña, ³⁸ ma sêmôêc gebe “Alanem kiñ, tañ gêmên gêjam Apômtau lañô nañ. Biñmalô ênêc undambê to ñawasi êsa anga lôlôc.”

³⁹ Ma Parisai ñagêdô, tañ sêwê sêwiñ êsêac ton tonañ nañ, sêsôm gêdên Jesu gebe “Mêtêmôkê, wec bi ñ nê m ñacsenomiman.” ⁴⁰ Ma eñ gêjô êsêac awer gebe “Aê jasôm êndên amac gebe Êsêac tonec embe sênam tauñ tôn, ma poc oc sêmôêc.”

Jesu kêtap kêpi Jerusalem

⁴¹ Eñ kêsêlên e kêdabin malac tau ma gêlic e kêtap lasê ⁴² gebe “Ojae, ñabêc tecenec ôjala gên, tañ gebe ênam malô aômña nañ ôwiñman, mago galoc kêsiñ tau gêdên matamanô. ⁴³ Têm oc mênêsa, go nê m ñacjo mênshêkwê turjbôm to sêwê aôm auc ma sênghi aôm auc e sêkapiñ aôm sa. ⁴⁴ Oc senseñ aôm to nê m ñapalê samob su ma sêwi poc teñ siñ êngôn poc teñ ñaô atom, gebe kôjala noc Anôtô ênam aôm saña atom.”

Jesu kêjanda lau anga lôm dabuñ

(Mat 21:12-17; Mar 11:15-19; Joañ 2:13-22)

⁴⁵ Go Jesu kêsô lôm dabuŋ gêja e kêjanda lau, taŋ têtulu gêŋ sêmoa naŋ, ⁴⁶ ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Teto gêc gebe Anôtô kasôm gebe ‘Aêŋoc andu tonec andu mecŋa,’ mago amac agôm kêtû kêjaŋgowaganêŋ gêsunŋ.”

⁴⁷ Jesu kêdônŋ lau gêmôa lôm kêtôm bêcgeŋ, ma lau dabuŋsêga to biŋsutau ma launêŋ laumata dêdib sebe senseŋ eŋ su. ⁴⁸ Mago têtap ŋalêŋ senseŋ eŋŋa sa atom gebe lau samob sêsap eŋ tônŋ sebe sêŋô eŋgeŋ.

20

Dabuŋsêga sebe sêkip Jesunê ŋaclai ŋam sa

(Mat 21:23-27; Mar 11:27-33)

¹ Ŋabêc teŋ Jesu kêdônŋ lau aŋga lôm dabuŋ to gêjam mêtê êsêac gêmôa ma lau dabuŋsêga to biŋsutau ma laumata dêdêŋ eŋ sêja ² ma sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Ôsôm êndêŋ aêac gebe Aôm gôgôm gêŋ tonanŋ gôjam ŋaclai ondoc laŋô, me asa kêkêŋ ŋaclai tau gêdêŋ aôm.” ³ Tec eŋ gêjô êsêac awenŋ gebe “Aê gabe jatu kênac biŋ teŋ êndêŋ amac amboac tonanŋ. Asôm êndêŋ aê acgom gebe ⁴ Joaŋnê sanŋu nec aŋga Anôtônê me aŋga ŋamalacnêŋ.” ⁵ Ma êsêac taêŋ gêjam gêc taunŋeŋ gebe “Aêac embe tasôm gebe Aŋga Anôtônê, eŋ oc êsôm aêac gebe ‘Ma amboac ondoc tec akêŋ gêwiŋ eŋ atom.’” ⁶ Ma embe tasôm aŋga ŋamalacnêŋ, oc lau samob têtuc aêac ŋa poc êndu, gebe sêjala Joaŋ gebe eŋ propete teŋ.” ⁷ Tec sêjô eŋ awa gebe “Aêac ajam kauc ênê ŋam.” ⁸ Ma Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amboac tonanŋ aê jasôm ŋaclai, taŋ gêjam aê sa ma gagôm geŋ tau naŋ, êndêŋ amac atom amboac tonanŋeŋ.”

Biŋgôliŋ kôm wainŋa ŋakômwagaŋa

(Mat 21:33-46; Mar 12:1-12)

⁹ Go Jesu gêôc awa sa ma kêsôm biŋgôliŋ tonec gêdêŋ lau gebe “Ŋac teŋ kêsê nê wain kôm teŋ, go kêmasanŋ ŋabinŋ gêdêŋ lau sênam kôm êpiŋa ma eŋ tau gêc gêja gamêŋ teŋ gêmôa e ŋasawa ŋêŋgeŋ. ¹⁰ Gêdêŋ noc wain gêjam ŋanôŋa eŋ kêsakiŋ sakiŋwaga teŋ gêdêŋ kômwaga gêja gebe sêkêŋ wain ŋanô ŋagêdô êndêŋ eŋ. Ma kômwaga si eŋ ma sêkêŋ eŋ lêma sawageŋ gêmu gêja. ¹¹ Ma ŋatau kêsakiŋ sakiŋwaga teŋ gêja, naŋ si eŋ ma sêpêlê eŋ amboac tonanŋeŋ e sêkêŋ eŋ lêma sawageŋ gêmu gêja. ¹² Go kêsakiŋ ŋac teŋ gêwiŋ kêtû têtêacŋa, naŋ sêjac eŋ ôli lasê amboac tonanŋ ma têtij eŋ kêsa gêja. ¹³ Ma kôm wainŋa ŋatau kêsôm gebe ‘Aê jaŋgôm amboac ondocgeŋ. Aê jasakiŋ ŋoc latuc, tec têtac gêwiŋ eŋ nec êna. Moae tetoc eŋ sa.’” ¹⁴ Kômwaga sêlic latu tau ma sêsôm gêdêŋ taunŋ gebe ‘Ŋac-gêwê-kaiŋ-gêŋlênsêmwaga tau tonec. Ajôc, tanac eŋ êndu gebe gêŋlênsêm êtu aêacnêŋ.’” ¹⁵ Tec têtij eŋ aŋga kôm wainŋa kêsa gêja e sêjac eŋ êndu.

“Kôm wainŋa ŋatau oc êŋgôm êsêac amboac ondoc. ¹⁶ Eŋ oc êmêŋ ma enseŋ kômwaga tonanŋ su ma êkêŋ kôm wainŋa êndêŋ lau teŋ.” Ma êsêac, taŋ sêŋô biŋ tau naŋ, sêsôm gebe “Masi, amboac tonanŋ atom.” ¹⁷ Tec Jesu mata gê êsêac ma kêsôm gebe “Biŋ taŋ teto gêc gebe ‘Poc taŋ sêkwêwaga sêbaliŋ siŋ naŋ, poc tonanŋeŋ kêtû poc kêclêsuŋa naŋ, ŋam amboac ondoc.’” ¹⁸ Ŋac teŋ embe êtuc tau êpi poc tonec oc ôli êŋgic, ma poc tau embe êtuc êpi teŋ, oc êsac eŋ popocgeŋ.”

Biŋ takisŋa

(Mat 22:15-22; Mar 12:13-17)

¹⁹ Biŋsutau to lau dabuŋsêga sêjala gebe eŋ kêsôm biŋgôliŋ tonanŋ kepeŋ êsêac, tec gagceŋ sebe sêkam eŋ tônŋ gêdêŋ ŋasawa tonanŋeŋ, mago têtêc lau.

²⁰ Êsêac dêdib eŋ ma sêsakiŋ lau sepeŋ biŋwaga, taŋ sêsabanŋ taunŋ gebe lau mansanŋ naŋ, ec sêlô eŋ ŋa tau nê biŋ ma sêkêŋ eŋ êsêp gôliŋwaga lêma gebe êmêtôc eŋ. ²¹ Tec sêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm kôsôm to kôdônŋ jagêdêŋ ma kôpuc opeŋ ŋamalac atom ma kôdônŋ Anôtônê lêŋ toŋanôgeŋ. ²² Aêac embe takêŋ takis êndêŋ kaisara oc eso aêacnêŋ biŋsu me masi.” ²³ Jesu kêjala êsêac têtij eŋ, tec kêsôm gêdêŋ êsêac gebe ²⁴ “Akôc denari teŋ mênjalic acgom. Asa nê ŋakatu to ŋatalô gêc.” Ma êsêac sêsôm gebe “Kaisaranê.” ²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Amboac tonanŋ akêŋ kaisaranê gêŋ

êndêñ kaisara ma Anôtônê gêñ êndêñ Anôtô.”²⁶ Ma êsêac têtôm gebe sêlô eñ ña tau nê biñ lau sêlic nec atom. Ac sê taêñ biñ, tañ eñ kêsôm gêjô êsêac awerñ nañ, ma sêjam tauñ tôn.

Bij ñacmatê sêndi saña

(Mat 22:23-33; Mar 12:18-27)

²⁷ Ma Sadukai, tañ sêsôm gebe ñacmatê oc sêndi sa atom nañ, nêñ ñagêdô dêdêñ Jesu sêja ma têtû kênac eñ gebe ²⁸ “Mêtêmôkê, Mose keto biñsu gêdêñ aêac gebe ñac teñ, tañ gêjam awê sa, mago nê gôlôac masi, embe êmac êndu, nañ lasi ênam ênê awêtuc tau gebe êka gôlôac lasê êjô têwa su. ²⁹ Amboac tonañ lasitêwai 7 tec sêmoa. ñacsêga gêjam awê e nê gôlôac masi ma gêmac êndu. ³⁰ Ma lasi, tañ kêsî eñ nañ, gêjam ênê awêtuc, ³¹ go ñac ñawaluj teñ. Bij tonec kêtap lasitêwai 7 tonañ sa kêtômgeñ gebe sêmac êndu togôlôac masigeñ. ³² Sêmac êndu su, go awêtuc tau gêmac êndu amboac tonañ. ³³ Êndêñ noc ñacmatê sêndi saña nañ, eñ oc êtu êsêacnêñ asa nê awê, gebe êsêac 7 sêjam eñ kêtû nêñ awêgac.”

³⁴ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Lau nom tonecña nañ ñac sêjam awê to awê sêjam ñac. ³⁵ Ma lau, tañ Anôtô ketoc êsêac sa gebe sêndi sa ança ñacmatênêñ to sêwê kai ñ têm ônêña nañ, oc sênam awê to sênam ñac atom, ³⁶ ma sêmac êndu êtiam atom gebe êsêac têtôm anela ma têtû Anôtô latui gebe Anôtô gêñu êsêac dêdi sa ança ñacmatênêñ. ³⁷ ñacmêtê sêndi sa ñabiñ Mose kêsôm lasê amboac tonañ. Eñ gêjac miñ kêpi ja kêsâ gamêñ daniña, tec kêsam Apômtau gebe Abrahamnê Anôtô agêc Isaknê Anôtô ma Jakobnê Anôtô. ³⁸ Bij tonañ ñam gebe Anôtô kêtû ñacmatênêñ Anôtô atom, eñ kêtû lau mateñ jali nêñ Anôtô, gebe samob sêmoa mateñ jali sepeñ eñgeñ.” ³⁹ Ma biñsutañ ñagêdô sêjô eñ awa gebe “Mêtêmôkê, aôm kôsôm jagêdêñ.” ⁴⁰ Gebe êsêac têtêc e têtû kênac biñ ñagêdô gêdêñ eñ kêtiam atom.

Bij kêpi Kilisi

(Mat 22:41-46; Mar 12:35-37)

⁴¹ Go Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ac sêsôm amboac ondoc tec sebe Kilisi Dawidnê latu eñ ⁴² gebe Dawid tau tec kêsôm gêc Pesalem ñabuku gebe ‘Apômtau kêsôm gêdêñ aêñoc Apômtau gebe Ôñgôn aêñoc anôña

⁴³ e jakêñ aômnêm ñacjo sêncê amkaiñ ñalabu acgom.’

⁴⁴ Kec, Dawid kêsam eñ gebe ‘Apômtau.’ Mago amboac ondoc tec Kilisi kêtû ênê latu.”

Lau sejop tauñ endêñ biñsutañ

(Mat 23:1-36; Mar 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Ma Jesu kêsôm gêdêñ nê ñacsenomi lau samob sêñô gebe ⁴⁶ “Ajop taôm êndêñ biñsutañ, tañ sebe sêsêlêñ tonakwê balingeñ ma têtac gêwiñ gebe lau awerñ ênac êsêac ança malacluj ma sebe sênac tauñ mata-mata gebe sêñgôn ñamataña ança lôm to gamêñ sêniñ gêñña. ⁴⁷ Êsêac sêjañgo awêtucnêñ andu su ma sêsabañ ña mec baliñ auc. ñagêjô oc êtap êsêac sa êlêlêc.”

21

Awêtuc kêkêñ da

(Mar 12:41-44)

¹ Jesu gêc mataanô sa ma gêlic lau tolêlôm sêkêñ nêñ da kêsêp Anôtônê kanom ² e gêlic awêtuc ñalêlôm sawa teñ kêkêñ mone saunânô luagêc kêsêp. ³ Go kêsôm gebe “Biññanô, aê jasôm êndêñ amac gebe Awêtuc ñalêlôm sawa tônê kêkêñ kêlêlêc êsêac samob su, ⁴ gebe lau samob tônê sêcôc ança nêñ gêñ kêlêsuc êsêacña sa mênjsêkêñ kêtû da. Ma eñ kêpô lêna ñanô, mago kêkêñ nê gêñ tonê mo samobgeñ kêsêp gêja.”

Jesu kêsôm biñ kêpi senseñ lôm dabuj suña

(Mat 24:1-2; Mar 13:1-2)

⁵ Lau ñagêdô sêsôm biñ kêpi lôm dabuñ gebe sêjam gêlôn ña poc ñajam to ña awalaun, tañ sêkên kêtû daña. Tec Jesu kêsôm gebe ⁶“Têm oc mênjêsa, go gên tê alic nê, ñapoc teñ oc êngôn poc teñ ñaô anga tonec atom, têta samob salin-salin.”

Gênwapac ênac m tau

(Mat 24:3-14; Mar 13:3-13)

⁷ Ma êsêac têtû kênac Jesu gebe “Mêtêmôkê, êndên ondôc biñ tonec mênjêsa ma asageñ oc êtu gên tonan ñai ñanô êsaña ñabelo.”

⁸ Ma Jesu kêsôm gebe “Alic taôm gebe sênac amac ôkwi atom, gebe lau gwalêkin oc sênac aê lañoc sêmên ma sêsam taun gebe ‘Aê eñ.’ Ma sêsôm gebe ‘Ñanoc kêdabinjac.’ Mago andanğuc êsêac atom. ⁹ Ma embe anô sin to lau sêli taun sa ñawae, nan atakê atom, gebe gên samob tonan mênjêsa êmuñ, mago noc nom ñatêku êsuña oc êsa sebeñ atom.”

¹⁰ Go kêsôm gêdên êsêac gebe “Laum teñ sêndi sênac sin êndên laum teñ, ma gamên teñ êndên gamên teñ. ¹¹ Ôjô oc ênam kapôn-kaôn ma tôbôm to gêmac sec êsa êtôm gamêngeñ ma gênjêga têtakê ñamalacña to gênjalô kapôn anga undambê oc mênjêsa.

¹² Gên tonan ñai samob êsa atomgeñ ma sêu lemeñ êpi amac ma sêjanda amac to sêkên amac asô lôm malacña to andu kapoacwalôn ma sêwê amac akô kin to gônjwaga lañônem êtu aênoc ñaêña. ¹³ Ñasawa tonan amacnem noc awa Anôtônê mêtê saña.

¹⁴ Taêm ênam êtu tôn gebe amansan biñ ajô êsêac awenña kwanan-kwanan atom, ¹⁵ gebe aê jansun biñ to kauc êndên amac êwac ma nêma ñacjo samob sêkin auc to senseñ nêma biñ nê sênjôm êtôm atom. ¹⁶ Tenemi to tamemi, ma tewemi to lasimi, ma nêma tawan to nêma lau ñagêdô oc sêkên amac nasênac amacnem ñagêdô êndu, ¹⁷ ma lau samob têtac endec amac êtu ñoc ñaêña. ¹⁸ Mago môkêmlaun tagen oc ênaña anga môkêmapac atom. ¹⁹ Apuc taôm tôn ma atap anğôn matem jali sa.

Jesu kêsôm biñ kêpi senseñ Jerusalem suna

(Mat 24:15-21; Mar 13:14-19)

²⁰ “Amac embe alic sinwaga topomtopom sêwa Jerusalem auc, nan ajala êndên tonan gebe kêdabin gebe malac tau oc êtu gasan. ²¹ Êndên tonan lau, tañ sênjôn Judaia nan, sêc sêpi lôc sêna, ma êsêac tañ sêmoa malacêlôm tau nan, sêc sêsa sêna, ma êsêac tañ sêmoa malacmagê nan, sêso malac sêna atom, ²² gebe ‘bêc Anôtô êkên ñagêjôn tau tônê,’ gebe biñ samob, tañ teto gêc nan, ñanô êsa. ²³ Ojae lauo, tañ sêmoa teñ to ônan sêkên su ñapalê sêmoa nanmên, gebe gênwapac ñanô êtap gamên tonan sa ma Anôtônê têtac ñandan êtap laum tonan sa. ²⁴ Oc sênac êsêac ña sin ma sêkôc êsêac tôn sêwê êsêac nasêsêp tentenlatu samob ñalêlôm. Ma lau samuc sêka Jerusalem popoc sêmoa e lau samuc nêñ noc ênac pep.

Ñamalacnê Latu êmu êmên

(Mat 24:29-31; Mar 13:24-27)

²⁵ “Oc to ajôn ma utitalata kainterkainter êsa ma gwêc ñadembom êngasim ñakicsêa e ñamalac samob, tañ sêmoa nom nan, nêñ meloco êsa ma nêñ ñalêlôm ñatutuc ñanô.

²⁶ Ñamalac têtêc taun to gên, tañ mênjêsa anga nom nan, ñawêc êngôm ñamalac mateñ êiô gebe gên ñaclai undambêña kôtên-kôtêngeñ. ²⁷ Ma êndên tonan oc sêlic Ñamalacnê Latu toñaclai ma toñawasi ñanô êngôn tao teñ ñalêlôm êmên. ²⁸ Ma gên tonan embe êndambin gebe ñanô êsa, nan matem teñteñgeñ to aôc lañôm sa, gebe bêc Anôtô ênam amac kêsiña kêdabin.”

Kalelon êkên puc aêac

(Mat 24:32-35; Mar 13:28-31)

²⁹ Ma Jesu kêsôm binğolin teñ gêdên êsêac gebe “Alic kalelon to ka ñagêdô samob. ³⁰ Embe alic êlêc, go taôm ajala gebe ockêsa kêdabinjac. ³¹ Amac amboac tonan. Êndên tañ alic gên samob tonan mênjêsa nan, amac ajala gebe Anôtônê gamên kêdabin.

³² Binñanô, aê jasôm êndên amac gebe Gôlôac tonec oc sênac atom e gên tonan ñai samob ñanô êsa acgom. ³³ Undambê to nom ênaña ma aênoc biñ oc ênaña atom.

Tanam jali

³⁴ “Ajop taôm gebe gêj êjarinj amac to anôm gêj anaboa ma apô sim taôm êtu gêj nomnja êkôninj nêmlalôm tøj atom, gebe bêc tonanj êtap amac sa sep tagej ³⁵ êtôm lip gêjac gwada nec atom. Bêc tonanj oc êtap lau samob, taj sênggøj nom auc naj sa. ³⁶ Amboac tonanj anam jali to aterj mec njapanj gebe êpuc amac tøj ma awê gêj samob, taj oc êmên naj sa ma naêkô ñamalacnê Latu lajônêm.”

³⁷ Gêdên bêc, taj Jesu kêdøj lau anja lôm dabuj naj, njagêbêc ej kêsa jagêmoa lôc, taj sêsam sebe Lôkatêkwi naj. ³⁸ Ma njabêbêc lau samob dêdên ej sebe sênj ênê bij anja lôm dabuj.

22

Judanêj laumata sêkêc Jesunê bij

(Mat 26:1-5, 14-16; Mar 14:1-2, 10-11; Joaj 11:45-53)

¹ Om Polom ñalucja, taj sêsam gebe Pasa naj, kêdabij ² ma lau dabuj sêga to bijsutau sêgôm mocsac sebe sensej Jesu sunja elêmê, gebe têtêc lau.

³ Ma Sadañ kêsêp Juda, taj sêsam ej sebe Isariot ma gêmoa gêwijn êsêac 12 naj, nê ñalêlôm gêja. ⁴ Ma ej gêdên lau dabuj sêga to sinwaga lôm dabujja nên laumata jakêmasaj lên eoc Jesu lasê êndên êsêacja. ⁵ Tec êsêac têtac njam kêsa ma sêsôm kêtü tøj gebe sêkên mone êndên ej. ⁶ ñac tau gêlôc gebe êngôm, tec gêdib gebe êtap njasawa njam tej sa naj lau sêkac tauj su anja ênê acgom, go eoc ej lasê êndên êsêac.

Sêmasaj moasij Pasaja

(Mat 26:17-25; Mar 14:12-21; Joaj 13:21-30)

⁷ Polom ñaluc njabêc sêmbuc domba Pasaja mênkêsa. ⁸ Ma Jesu kêsakij Petere agêc Joaj ma kêsôm gebe “Agêc naamansaj aêacnên moasij Pasaja gebe taniñ.” ⁹ Tec êsêagêc sêsôm gêdên ej gebe “Aôm gobe aêagêc amansaj anja ondoc.” ¹⁰ Tec ej kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Alic acgom, agêc embe asô malac ana, oc andac njac tej enger ku buja. Andanjuc ej asô andu tau, taj ej êsô êna naj. ¹¹ Go asôm êndên andu njatau gebe ‘Mêtêmôkê kêtü kênac aôm gebe Balêm ñaclejja, taj aê to ñoc njacsenomi aniñ Pasa amoanja naj, gêc ondoc.’ ¹² Ma ej oc êtôc gamên ñalêlôm kapôen tej êndên amagêc, taj gêc njaden ñaôña, sêpô adên kwananjer naj, go amansaj gên anja tonanj.” ¹³ Agêc sêja ma têtap sa kêtôm Jesu kêsôm gêdên êsêagêc ma sêmasaj Pasa.

Bij moasij dabujja

(Mat 26:26-30; Mar 14:22-26; 1Kor 11:23-25)

¹⁴ Noc mênkêsa, tec Jesu jagênjgøj sic ma aposolo jasêwijn ej. ¹⁵ Go kêsôm gêdên êsêac gebe “Ñoc ñalêlôm taêc gêjam gedên tøjgerj gebe janiñ Pasa tonac jawijn amac êmuñ acgom, go jaôc njandan. ¹⁶ Aê jasôm êndên amac gebe Oc janiñ êtiam atom jamoa e janiñ tojanôgerj anja Anôtônê gamên.” ¹⁷ Go kêkôc laclu gêjam danje ma kêsôm gebe “Akôc êwac ma anac sam êndên taôm. ¹⁸ Ma aê jasôm êndên amac gebe Galoc janôm wain njanô êtiam atom e Anôtônê gamên mênêsa acgom.” ¹⁹ Go kêkôc polom mênjgêjam danje su, ma kêpô kêkôc jakêkên gêdên êsêac ma kêsôm gebe “Aênoc ôlic, taj kakên gêjô amacja naj tonanj. Anjôm amboac tonanj ec taêm ênam aêgerj.” ²⁰ Sej su, go kêkôc laclu amboac tonanj ma kêsôm gebe “Laclu tonanj kêtü aênoc dec jamoatiñ poac wakucja tau, taj kêkêc sij kêtü amacja.

²¹ “Alic acgom, njac taj gebe eoc aê lasê naj, lêma gêsac tebo gêwijn aênoc. ²² ñamalacnê Latu tec oc êsa nê lên êna êtôm Anôtô kêmasaj, tagej ojae njac, taj eoc ej lasê najma.” ²³ Ma êsêac têtü kênac tauj gebe êsêacnên asa oc êngôm gên amboac tônê.

Asa lau têtü lau kapôen

²⁴ ñacsenomi sêsôm tauj gebe nên asa oc êtu njac kapôen êlêlêc njagêdô su. ²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Lau samuc nên kin sêkôninj nên lau. Ma êsêac, taj sêjam gôlinj lau toñaclai naj, sêsam êsêac sebe ‘Moasij njatau.’ ²⁶ Amac amboac tonanj atom.

Mago amacnê m hacsêga nanj êtôm hjac sauñ ma kasêga êtôm sakinwaga acgom, go njajam. ²⁷ Hjac ondod kêlêlêc ondod su. Hjac tanj gêngônj gebe êniñ njêngeñ nanj, me hjac tanj gêjam sakinj gêng gêmoa nanj. Hjac tanj gêngônj gebe êniñ gêngña nanj. Aê tec gamoa amac njasawa nec, katôm sakinwaga.

²⁸ “Amac lau tonanj asap aê tônj kêtôm njoc noc lêtômña njapanj. ²⁹ Tamoc gêlij njagôlij su gêdênj aê, tec aê jaliñ su êndênj amac. ³⁰ Anij to anôm gêng anja njoc tebo amoa njoc gamênj ma anjônj lêpônj njaô, gebe amêtôc Israelnênj gôlôac 12 nêñ biñj.

Jesu kêkênj puc gêdênj Petere

(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Joanj 13:36-38)

³¹ “Simon, Simon, ôlic Sadanj gebe êkôc amac su, gebe ekolonj amac êtôm sekolonj lala sêjaliñ njanô to njapa saña. ³² Ma aê tec kateñ kêtû aômña gebe nê m kôkênj gêwiñ ê su atom. Ma êndênj tanj ônam taôm ôkwi su nanj, ôpuc lasimi tônj.” ³³ Tec Petere kêsôm gêdênj eñ gebe “Apômtau, aê gajac njawae gabe jasêp kapoacwalô to jamac êndu jawij aôm.” ³⁴ Tec Jesu kêsôm gebe “Petere, aê jasôm êndênj aôm gebe Êmbêc tonec talec oc êtanj atomgeñj, ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac gebe gôjam kauc aê.”

Bij atali to siñña

³⁵ Go Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Gêdênj tanj kasakinj amac aja akôc awa kêsêp ômbinjak njatati ma abic atali to asô atapa atom nanj, gêng teñ gêjô amac me masi.” Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Masianô, gêng teñ gêjô aêac atom.” ³⁶ Tec eñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Mago galoc amboac teñ. Hjac tanj nê awa to atali gêc nanj, êkôc gêng tau. Ma hjac tanj kêkôc siñ atom nanj, êkênj nê njakwê êndênj lau sênam ôli ma êkôc njawawa naênam ôli siñ teñ. ³⁷ Ma aê jasôm êndênj amac gebe Bij tanj teto amboac tonec nanj, oc êtu tônj êpi aê gebe ‘Sêsam eñ gêwiñ kêjanjowaga.’ Bij tanj teto kêpi aê nanj, oc njanô êsa.” ³⁸ Ma êsêac sêsôm gebe “Apômtau, alic acgom, siñ luagêc tec gêc.” Go eñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Kêtôm su.”

Jesu keteñ mec

(Mat 26:36-46; Mar 14:32-42)

³⁹ Go Jesu kêsa gêja ma kêpi Lôkatêkwi amboac gêgôm-gêgôm gêmoa ma njacsenomi têdaguc eñ. ⁴⁰ Sêô lasê gamênj tau acgom, go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Ateñ mecmanj, gebe lêtôm êtap amac sa atom.” ⁴¹ Go gêwi êsêac siñ ma kêsu tau su kêsa gêja njasawa kêtôm têtuc poc naêsêpña, go kêpônj aduc ma keteñ mec gebe ⁴² “O Tamoc, embe aôm têtmac teñ, nanj ôkôc laclu tonec su anja aênjoc. Mago aênjoc biñ êtu tônj atom, aôm taôm nê m êtu tônj.” [⁴³ Go anjela teñ anja undambê mênjgêôc tau lasê gêdênj eñ ma kêpuc eñ tônj. ⁴⁴ Bij tonanj kêmonanj eñ njanô e keteñ mec njajanja. Ma nê waenj keselenj jatep-jatep amboac dec kêsêp nom.]

⁴⁵ Keteñ mec su ma gêdi gêdênj nê njacsenomi gêja e gêlic biñ gêjac êsêac êndu ma sêc bêc sêc. ⁴⁶ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac aêc bêc kêtû asagenja. Andi sa ma atej mecmanj, gebe lêtôm êtap amac sa atom.”

Sêkôc Jesu tônj

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Joanj 18:3-11)

⁴⁷ Jesu kêsôm biñ tonanj gêmoa ma sêlic lau pom teñ sêmênj, nanj êsêac 12 nêñ hjac teñ, njâê Juda, gêwê êsêac. Juda tau kêtû gasuc gêdênj Jesu gêja gebe êlêsôp eñ alianô. ⁴⁸ Tec Jesu kêsôm gêdênj eñ gebe “Juda, aôm kôlêlêc njamalacnê Latu gobe oc eñ lasê me.” ⁴⁹ Ma êsêac tanj sêsap Jesu tônj sêmoa nanj, sêlic gêng tonanj e sêsôm gebe “Apômtau, aêac oc anac êsêac na siñ me masi.” ⁵⁰ Ma nêñ hjac teñ gêjac dabunjsêganê sakinwaga kêpa eñ tanjalaunj anônja su. ⁵¹ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Andec, agôm kêtôm.” Ma kêmoasac ênê tanjalaunj e njajam kêsa.

⁵² Ma Jesu kêsôm gêdênj lau dabunjsêga to siñwaga lô m dabunja ma laumata, tanj têtû olonj-olonjgeñ dêdênj eñ sêja nanj, gebe “Amac alic aê amboac kêjanjowaga teñ me, tec

aôc siñ to olopoac adêñ aê amêñ. ⁵³ Kêtôm bêcgeñ gawiñ amac gamoa lôm dabuñ, mago êu lememeñ teñ kêpi aê atom. Ma onec amac to ñakesec ñajaclai tau nêmeñ nocgoc.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:57-58, 69-75; Mar 14:53-54, 66-72; Joañ 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Êsêac sêkôc Jesu tõeñ ma sêwê eñ sêsô dabuñsêganê andu sêja. Ma Petere gêjac tau susu kêdaguc. ⁵⁵ Lau sêboa ja kêsa andu tau ñamalacluñ ma sêsêlu sêñgõeñ. Tec Petere jakêsêp êsêac ñasawa. ⁵⁶ Ma sakiñwagao teñ gêlic ja kêpô Petere ma kêpuc mata tõeñ eñ e kêsôm gebe “Ñac tõeñ gêwiñ Jesugoc.” ⁵⁷ Ma Petere kêpa tau gebe “Awê, aê gajam kauc eñ nec.” ⁵⁸ Têlageñ ma ñac teñ gêlic eñ e kêsôm gebe “Êsêacnêñ teñ aôm amboac tonañ.” Mago Petere kêsôm gebe “Ñac tau, aê atom.” ⁵⁹ Ma kêtôm ockatu ñasawa teñ gêbacnê, go ñac teñ kêsôm ñajaja gebe “Biññanô, ñac tõeñ gêwiñ eñ amboac tonañgoc, gebe eñ ñac Galilaija.” ⁶⁰ Tec Petere kêsôm gebe “Ñac tau, biñ tañ aôm kêsôm nañ, aê gajam kauc.” Kêsôm biñ tonañ gêmoa ma gaõeñ talec kêtañ. ⁶¹ Tec Apômtau kêkac tau ôkwi mênmata gê Petere e Petere taê gêjam Apômtaunê biñ, tañ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Êmbêc tonec talec oc êtañ atomgeñ ma aôm ônsa aê auc êtu dim têlêac.” ⁶² Tec kêsa gêja ma kêtañ ñanô.

Lau sêsu Jesu susu to sêjac eñ

(Mat 26:67-68; Mar 14:65)

⁶³ Lau tañ sêkôc Jesu tõeñ nañ, sêsu eñ susu to sêjac eñ. ⁶⁴ Êsêac sêkwa eñ lañdânô ña obo auc, go têtû kênac eñ gebe “Ôsôm lasê gebe asa gêjac aôm.” ⁶⁵ Ma sêsôm biñ alôb-alôb ñagêdô taêsam kêpi eñ gêwiñ.

Laumata sêkip Jesunê biñ sa

(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Joañ 18:19-24)

⁶⁶ Geleñmata ma launêñ lau ñanô to dabuñsêga ma biñsutau sêkac sa ma sêsôm sejoñ Jesu sêja lau ñanô sêkac sa ñamala. ⁶⁷ Go sêsôm gebe “Aôm embe Kilisi, nañ ôsôm taôm lasê êndêñ aêac.” Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê embe jasôm êndêñ amac, oc akêñ êwiñ atom. ⁶⁸ Ma embe jatu kênac biñ teñ êndêñ amac, oc ajô aê aoc atom. ⁶⁹ Ma galoc tonec ñamalacnê Latu oc êñgõeñ Anôtô ñaniniñ ñatau nê anôña.” ⁷⁰ Ma lau samob sêsôm gêdêñ eñ gebe “Amboac tonañ Anôtônê Latu aôm me.” Tec eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac asôm gebe aê ênê Latu.” ⁷¹ Ma êsêac sêsôm gebe “Aêac tapô lêna biñ ñagêdô êtu ageñña. Aêac tauñ tañô biñ tau kêsa eñ tau awa.”

23

Jesu kêkô Pilata lañônêmeñ

(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Joañ 18:28-38)

¹ Lau samob, tañ sêkac tauñ sa sêmoa nañ, dêdi jasejoñ eñ dêdêñ Pilata sêja. ² Go sêc aweñ sa ma sêgôliñ biñ kêpi eñ ma sêsôm gebe “Ñac tonec aêac alic eñ gêli aêacma lau sa, ma kêkô lau auc gebe sêkêñ takis êndêñ kaisara atom to gê tau kêpi kiñ Kilisi.” ³ Tec Pilata kêtu kênac Jesu gebe “Judanêñ kiñ aôm me masi.” Ma Jesu gêjô eñ awa gebe “Kôsômgaç.” ⁴ Go Pilata kêsôm gêdêñ lau dabuñsêga to lau ñagêdô gebe “Aê galic ñac tonec gêwê biñ teñ ñakain atom.” ⁵ Mago êsêac sêsôm ñajaja gebe “Eñ gêli lau sa ma kêdôn kêtôm Judaia ñagamêñ samob. Gêjac m anga Galilaia e mêngeñ tonec.”

Jesu kêkô Herodo lañônêmeñ

⁶ Pilata gêñô biñ tonañ ma kêtu kênac gebe “Ñac tõeñ eñ ñac Galilaija me.” ⁷ E gêñô gebe eñ anga Herodonê gôliñ ñalêlôm, tec kêkêñ eñ gêdêñ Herodo tau, tañ gêdêñ ñasawa tonañ gêmoa Jerusalem nañ gêja. ⁸ Herodo gêlic Jesu e têtac ñajam samucgeñ gebe gêñô eñ ñawaegeñ ma gebe êlic eñ ñanô elêmeñ ma taê gêjam gêwiñ gebe Jesu êñgôm nê gêñsêga teñ eñ êlic acgom. ⁹ Tec kêtu kênac biñ taêsam gêdêñ eñ. Mago Jesu gêjô eñ awa teñ atom. ¹⁰ Ma lau dabuñsêga to biñsutau, tañ sêkô nañ, sêguñ biñ ñajaja kêpi eñ. ¹¹ Go Herodo to nê siñwaga sêmajec eñ to sêsu eñ susu ma sêkêñ ñakwê kwalam-kwalam

gêdêñ eñ kêsô, ma sêkêñ eñ gêdêñ Pilata gêmu gêja kêtiam. ¹² Gêdêñ bêc tonañ Herodo agêc Pilata, tañ gêmunğeñ sêkêñ kisa gêdêñ taunñ nañ, sêwê taunñ auc kêtiam.

Sêsôm kêtü tönj gebe Jesu êmac êndü

(Mat 27:15-26; Mar 15:6-15; Joañ 18:39-19:16)

¹³ Pilata kêkalem lau dabunğeña to kasêga ma lau ñagêdô sa sêpi tageñ, ¹⁴ go kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Ñac tonec amac akôc eñ adêñ aê amêñ kêtü gêli lau saña, mago aê katu lêsü eñ, amac taôm anô. Biñ tañ amac agôliñ kêpi eñ nañ, aê katap ñanô teñ sa anğa ênê atom. ¹⁵ Ma Herodo amboac tonañ, tec kêkêñ eñ gêdêñ aêac gêmu gêmêñ kêtiam. Alicğac me, eñ gêgôm biñ teñ kêtôm gebe dansenñ eñ suña nec atom. ¹⁶ Amboac tonañ jasôm si enğeñ ma jañgamboac eñ su.” [¹⁷ Ñagôliñ teñ gêc gebe Pilata êñgamboac ñac teñ su êtôm omsêgagerñ êndênñ êsêac.] ¹⁸ Tec lau samob sêmôêc gulunğeñ gebe “Eñ ênañamañ, ma ôñgamboac Baraba su êndênñ aêac.” ¹⁹ Ñac tonañ gêli lau sa anğa malac e gêjac ñamalac êndü, tec sêkêñ eñ gênğôn kapoacwalô. ²⁰ Pilata taê gêjam gebe êñgamboac Jesu su, tec kêmasañ biñ gêdêñ êsêac kêtiam. ²¹ Ma êsêac sêmôêc kêkô aucgenñ gebe “Ônac eñ êpi kakesotau, ônac eñ êpi kakesotau.” ²² Go Pilata kêsôm gêdêñ êsêac kêtü dim têlêac gebe “Ñac tonec gêgôm sec amboac ondóc. Aê katap ênê biñ dansenñ eñ su ênañamañ teñ sa atom, tec gabe jai enğeñ ma jañgamboac eñ su.” ²³ Ma êsêac sêkac eñ sêmôêc kapôên ma sêjatu gebe ênac eñ êpi kakesotau êna. ²⁴ Amboac tonañ Pilata kêsôm kêtü tönj gebe sênğôm nêñ biñ ñanô êsa, ²⁵ ma kêgaboac ñac, tañ gênğôn kapoacwalô kêtü gêli lau sa to gêjac ñamalac êndüña nañ, su kêtôm êsêac tetenñ, ma Jesu tec kêkêñ eñ gêja kêtôm êsêacnênñ biñ.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau

(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Joañ 19:17-27)

²⁶ Êsêac sêkôc Jesu sêja e sêkam ñac Kureneña teñ tönj, ñaê Simon, tañ anğa kôm gêmênñ nañ, ma sêu kakesotau gêsac eñ gebe êóc êndañguc Jesu.

²⁷ Lau taêsam ñasec têdaguc Jesu ma lauo, tañ taênñ walô eñ to têtanñ nañ, sêwiñ amboac tonanğeñ. ²⁸ Tec Jesu kêkac tau ôkwi gêdêñ êsêac ma kêsôm gebe “Jerusalem latuio, atanñ aê atom, atanñ taôm to nêm ñapalê acgom. ²⁹ Alicğac me, têm teñ oc êmênñ êsa, go lau sêsôm gebe ‘Aêac awenñ êóc lauo kapoac to êsêac, tañ sêkêkam atom nañ, ma su tañ gêlôm gênñ dedec atom nañ.’ ³⁰ Êndênñ ñasawa tônê oc lau sêoc awenñ sa ma sêsôm êndênñ lôc gebe ‘Au taôm ansac aêac ñaô,’ ma êndênñ gamênñ ñabau gebe ‘Anğênduc aêac auc.’ ³¹ Embe êtap ka matac sa amboac tonec, ma oc êñğôm ka masê amboac ondócgenñ.”

³² Ma sêwê ñac sec luagêc sêwiñ sêja sebe sênac êsêagêc êndü sêwiñ Jesu. ³³ Sêja e sêo lasê gamênñ tau, nañ sêsam sebe “Môkêlac” nañ acgom, go sêjac eñ to ñac sec luagêc sêpi kakesotau, teñ genkaleñ anôña ma teñ genkaleñ gasêña. ³⁴ Ma Jesu kêsôm gebe “Tamoc, ôsuc êsêacnênñ biñ ôkwi, gebe sêjam kauc gênñ, tañ sêgôm nañ.” Go êsêac sêpuc kapoac ênê ñakwê ma sêjac sam. ³⁵ Lau sêkô ma sêlic gênñ tonañ ñai sêwiñ. Kasêga têtanñ pêlê eñ gebe “Eñ gêjam lau ñagêdô sa, ma eñ embe Kilisi, tañ Anôtô kêjaliñ eñ sa nañ, go ênam tau sa amboac tonanğeñ.” ³⁶ Ma siñwaga sêsu eñ susu amboac tonañ ma têtü gasuc eñ sebe sêkêñ bu ñamakic êndênñ eñ ³⁷ ma sêsôm gebe “Embe Judanênñ kiñ aôm, nañ ônam taôm samañ.” ³⁸ Ma biñ teñ gêc eñ ñaôña gebe “Judanênñ kiñ tau tonec.”

³⁹ Ma ñac sec luagêc, tañ senkaleñ nañ, nêñ teñ kêsôm biñ alôb-alôb kêpi eñ gebe “Aôm tonañ oc Kilisi me. Ônam taôm kêsi ma aêagêc awiñmañ.” ⁴⁰ Go nê ñac teñ gêjô eñ awa jagêc biñ eñ gebe “Ñandanñ kêpi aêac kêtôm tau, ma aôm tonañ kôtêc Anôtô atom me. ⁴¹ Aêagêc tec daóc jagêdênñ, gebe kêtü aêagêcnênñ biñ ñagêjô, mago ñac tecenañ gêgôm gênñ teñ keso atom.” ⁴² Ma kêsôm gebe “O Jesu, taêm ênam aêma êndênñ tañ mênjôtu kiñ.” ⁴³ Ma Jesu kasôm gêdêñ eñ gebe “Biññanô, aê jasôm êndênñ aôm gebe Ocsalô tonec aôm ômoa ôwiñ aê anğa Paradis.”

Jesu gêmac êndü

(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Joañ 19:28-30)

⁴⁴ Kêdabinj gebe oc êkô ñalunj ma gêsunjbôm gêjam gamênj samob auc e gêdênj ocmata. ⁴⁵ Oc ñawê gêjaña ma obo baliñ, tañ genkaleñ lôm dabunj nañ, gêngic kêsêp ñalunjenj. ⁴⁶ Ma Jesu gêmôêc kapôênj gebe “O Tamoc, aê jasakinj katuc êndênj lêmam êwac.” Kêsôm tonañ su ma gêmac êndu. ⁴⁷ Kapitai tau gêlic e awa gêôc Anôtô gebe “Biñnanô, ñac tonec enj ñac gêdênjoc.” ⁴⁸ Ma lau samob, tañ mênjsêkô sebe sêlic gênj tau nañ, sêlic e têtuc bôndagi ma sêc sêmu sêja. ⁴⁹ Jesunê lau samob to lauo, tañ têtadaguc enj anja Galilaia sêmênj nañ, sêkô jaêcgenj ma sêlic gênj tonañ samob.

Sêkênj Jesu kêsêp sê

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Joañ 19:38-42)

⁵⁰ Judanênj kasêga tenj gêmoa, nê ñaê Josep, nañ ñac ñajam to ñac gêdênj. ⁵¹ Enj gêlôc sa gêdênj biñ, tañ êsêac sêsôm to sêgôm nañ atom. Enj anja Judanênj malac tenj, ñaê Arimatia. ñac tau gêôn Anôtônê gamênjenj gêmoa. ⁵² Enj gêdênj Pilata gêja ma ketenj Jesunê ñawêlêlanj, ⁵³ jakêkôc su mênjkêsabanj ña obo ma ketoc enj gêc sêô, tañ sêsap kêsêp poc nañ. Tetoc ñawêlêlanj tenj gêc sê tau su atom tagenj. ⁵⁴ Bêc sêmasanj tauñña ma sabat kêdabinj.

⁵⁵ Tec lauo, tañ têtadaguc Jesu anja Galilaia sêmênj nañ, sêwiñ Josep jasêlic sêô to kôm tetoc Jesunê ñawêlêlanj ênêcña. ⁵⁶ Go sêmu sêja ma sêmasanj gênj ñamalu to ñalêsi gebe sêniñ oso ñawêlêlanj. Ma gêdênj sabat tau sêlêwanj tauñ kêtôm biñsu ñajatu.

24

Jesu gêdi sa

(Mat 28:1-10; Mar 16:1-8; Joañ 20:1-10)

¹ Gêdênj woke ñabêc ñamatana gêdênj bêbêc kanucgenj nañ lauo sejonj gênj ñamalu, tañ sêmasanj nañ, sa sêja sêô ² e sêlic sêsabi poc su anja sêawa. ³ Tec sêsô sêja ma têtap Apômtau Jesu nê ñawêlêlanj sa atom. ⁴ Lauo tonañ taênj gêjam jakêsa-jakêsa sêkô e sêlic ñac luagêc tonjakwê ñaeb ñaôma mênjsêkô sêwiñ êsêac. ⁵ Êsêac têtêc tauñ e sêpô dêducgenj sêkô, go êsêagêc sêsôm gêdênj lauo gebe “Amboac ondoc asôm mata jali tau anja ñacmatênênj. ⁶ Enj gêmoa tonec atom, Anôtô gêñu enj sa su. Taêm ênam biñ, tañ enj kêsôm gêdênj amac gêdênj gêmoa Galilaia nañ ⁷ gebe ‘Oc sêkênj ñamalacnê Latu êndênj lau sec nêñ lemeñ nasênac enj êpi kakesotau ma ñabêc êtu têtêac, go êndi sa.’” ⁸ Lauo taênj gêjam ênê biñ tau tonañ, ⁹ tec sêmu anja sêô sêja ma têtônj biñ samob tonañ ñai gêdênj ñacsenomi 11 to lau ñagêdô samob. ¹⁰ Lauo tau tonec ñai Maria anja Magdala agêc Joana ma Jakobonê têna Maria to lauo ñagêdô, tañ sêwiñ êsêac nañ, sêsôm biñ tonañ gêdênj aposolo. ¹¹ Mago lau tonañ sêñô lauonênj biñ tonañ ñai e amboac sêboaco ma sêkênj gêwiñ atom. ¹² Tec Petere gêdi ma kêlêti gêja sêô jakêtuc kêninj kêsêp e gêlic obo kwalam-kwalam tau gêc ma gêñac lêma kêtû gênj tonañña, go gêc gêmû gêja kêtiam.

Ñac luagêc sêja Emaus

(Mar 16:12-13)

¹³ Bêc tonanjenj ma lau tonañ nêñ ñac luagêc sêja malac tenj, ñaê Emaus, nañ gêc Jerusalem ñagala, ñasawa kêtôm ockatu ñasawa têtêac, ¹⁴ ma agêc sêjam biñ samob tonañ ñai kêtû biñgalôm gêdênj tauñ. ¹⁵ Agêc sêsôm biñ tau ma sênac materj gêdênj tauñ sêmoa e Jesu tau jagêô lasê ma kêsêlênj gêwiñ êsêagêc, ¹⁶ mago agêc materjanô kainj tenj e sêjala enj atom. ¹⁷ Go Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Biñ ondoc tec amagêc ajam kêtû biñgalôm gêdênj taôm amoa intêna nec.” Ma êsêagêc sêpô dêducgenj sêkô. ¹⁸ Go agêcnênj ñac tenj, ñaê Kleopa, gêjô enj awa gebe “Aôm ñac jaba tagenj tonec, tec gômôa Jerusalem ma kôjala biñ, tañ sêgôm anja malac gêdênj ñasawa tecenec nañ atom me.” ¹⁹ Go Jesu kêtû kênac êsêagêc gebe “Biñ amboac ondoc.” Tec êsêagêc sêjô enj awa gebe “Biñ tonañ kêpi Jesu anja Nasaret. Enj propete, tañ kêsôm to gêgôm nê gêñ ñajana, Anôtô to lau samob sêlic. ²⁰ Ma aêacma lau dabunjsêga to kasêga sêkênj enj gêdênj lau-mêtôcwaga sebe sênac enj êndu e sêjac enj kêpi kakesotau. ²¹ Mago aêac tec taênj kêka gebe ñac tau tonañ oc ênam Israel sa. Biñ tonañ mênjkêsa ma galoc ñabêc kêtû têtêac. ²² Go aêacma lauo ñagêdô têtakê

aêac gebe bêbêc kanucgeñ sêja sêo ²³ ma têtap ênê ñawêlêlañ sa atom, tec sêmu sêmên ma sêsôm gebe sêlic añela seoc tauñ lasê, nañ sêsôm gebe eñ gêmoa mata jali. ²⁴ Tec aêacma lau ñagêdô sêja sêo ma têtap sa kêtôm tañ lauo sêsôm nañgeñ. Mago ñac tau tec sêlic eñ atom.”

²⁵ Go Jesu kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Melocagêc, tonêm ñalêlôm ñadanigeñ e akên gêwiñ biñ samob, tañ propete sêsôm nañ atom. ²⁶ Ñandañ tonañ gêjac Kilisi ñawae gebe êoc, go êkôc nê ñawasi sa atom me.” ²⁷ Ma eñ gêwa biñ, tañ teto kêpi eñ nañ, sa gêdên êsêagêc gêjac m aña Mose to propete samob nêñ.

²⁸ Ac sêsêlên e têdabiñ malac, tañ sebe sêna nañ, ma eñ gêgôm amboac gebe êoc lêlêc êsêagêc êna. ²⁹ Tec agêc sêsôm sepeñ ducgeñ gebe “Ômoa ôwiñ aêagêcmañ gebe kêtula ma oc jakêsêpgac.” Tec eñ kêsô gêja gebe êngôn êwiñ êsêagêc. ³⁰ Gêdên tañ sêngôn sêwiñ tauñ sebe sêniñ gên nañ, Jesu kêkôc polom mêngejam danje ma kêpô kêkôc jakêkên gêdên êsêagêc. ³¹ Ma agêc mateñanô ñakênkên kêsâ e sêjala eñ su ma malamê. ³² Gocgo agêc sêsôm gêdên tauñ gebe “Kec, gêdên tañ eñ kêsôm biñ gêdên aêagêc aña intêna ma gêwa biñ, tañ teto gêc nañ sa, ma nêñ ñalêlôm kepeñ aêagêc nec atom me.”

³³ Ma gacgeñ dêdi sêmu sêja Jerusalem e têtap êsêac 11 to nêñ lau ñagêdô, tañ sêkac tauñ sa sêngôn nañ sa. ³⁴ Ma lau tonañ sêsôm gêdên êsêagêc gebe “Apômtau gêdi sa biññanôgoc, tec geoc tau lasê gêdên Simon.” ³⁵ Go êsêagêc sêjac miñ biñ, tañ kêsâ aña intêna to sêjala eñ gêdên kêpô polom kêkôc nañ, gêdên êsêac.

Jesu geoc tau lasê gêdên nê ñacsênjomi

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Joañ 20:19-23; Apos 1:6-8)

³⁶ Sêsôm biñ tonañ sêmoa ma Jesu tau kêsâ jakêkô êsêac ñaluñgeñ ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Biñmalô êndên amac.” ³⁷ Mago êsêac têtakê ma têtêc tauñ ñanô seob sêlic ñalau teñ. ³⁸ Tec eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Amboac ondoc tec atakê ma nêñ ñalêlôm ulu-ulu kêtû asageñña. ³⁹ Alic lemoc to ockaiñ acgom, gebe aê tau tec kakô. Mênjamoasac aê alic acgom. Ñalaunê ñamêsôm to ñatêkwa amboac alic aña aênoc nec gêc atom.” ⁴⁰ Kêsôm tonañ ma kêtôc lêma to akaiñ gêdên êsêac. ⁴¹ Êsêac têtac ñajam gêbôc nêñ ñalêlôm auc ma sêkên gêwiñ atom, sê taên ñaômageñ. Tec eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Amacnêñ gên taniñña teñ gêc tonec me masi.” ⁴² Ma sêkên i sigob ñagêdô teñ gêdên eñ. ⁴³ Ma eñ kêkôc su mêngeñ êsêac sêlic.

⁴⁴ Ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Aênoc biñ, tañ gêngôn gawin amac ma kasôm gêdên amac nañ, tonec gebe Biñ samob. tañ teto kêpi aê gêc Mosenê biñsu to propete ma Pesalem nañ, samob oc êtu tôñ.” ⁴⁵ Go gêwa biñ sa gêdên êsêac e nêñ kauc jakêsêp biñ, tañ teto gêc nañ. ⁴⁶ Ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Biñ amboac tonec tec teto gêc gebe Kilisi êoc ñandañ ma êndên bêc êtu têlêac, go êndi sa aña ñacmatênên. ⁴⁷ Ma ênê lau sênam eñ lañô nasênam mêtê lau samuc samob gebe sênam tauñ ôkwi e êsuc êsêacnên sec ôkwi. Êsêac sênam mêtê sênac m aña Jerusalem. ⁴⁸ Biñ tonañ ñai ñasêwa-biñ-sawaga amac. ⁴⁹ Alicgac me, biñ tau, tañ Tamoc gêjac mata nañ, oc jakên wacêpi amac. Mago añgôn malac tonecgeñ e ñaclai aña lólôc êkwa amac auc acgom.”

Jesu kêpi undambê gêja

(Mar 16:19-20; Apos 1:9-11)

⁵⁰ Go gêwê êsêac sêsa Betania sêja e gêoc lêma sa ma gêjam mec êsêac. ⁵¹ Gêjam mec êsêac gêmoa e gêwi êsêac siñ ma Anôtô kêkôc eñ sa kêpi undambê gêja. ⁵² Go êsêac sêpôn aenduc gêdên eñ ma sêc sêmu sêja Jerusalem kêtiam totêntac ñajam samucgeñ. ⁵³ Ac sêmoa lôm dabuñ sêwi siñ atom, sêlanem Anôtôgeñ.

Ŋawae Ŋajam kêtôm JOANJ KETO

Ŋawae Ŋajam kêtôm Joan Keto nec gêwa Jesu sa gebe Anôtônê Bij ênêc tenjen to tenjenŋa enj, taŋ “kêtu ŋamalac mênjêmoa nom gêwiŋ aêac”. Teto Ŋawae Ŋajam ŋam buku tau gêwa sa gebe Lau tê sêsam-sêsam nê, sêkên êwiŋ Jesu gebe Kilisi tau, taŋ Anôtô gêjac mata enj naŋ, Anôtônê Latu tau ma lau, taŋ sêkên êwiŋ enj oc sênjgôn maten jali naŋ (20:31).

Joan Gêjac m nê Ŋawae Ŋajam gêwa Jesu sa gebe Anôtônê Bij Tau ênêc tenjen to tenjenŋa, taŋ ŋaê lulu sêkwa taunjen. En keto gênjalô ŋagêdô, taŋ sêwaka Jesu sa gebe Kilisi, taŋ Anôtô gêjac mata naŋ, to Anôtônê Latu enj. Go keto gênjalô ŋabingalôm, taŋ gêwa bij naŋ Anôtô geoc lasê ŋa gênjalô tau naŋ, ŋam sa. Buku ŋasêbu tonan gêjac ŋagêdô sêkên gêwiŋ Jesu to têdaguc enj ŋaminj, mago ŋagêdô sêli taun sa gêdên enj ma sêjac jao taun e sêkên gêwiŋ enj atom. Jesu to nê ŋacsenomi sêbiŋ taun tôn ŋanênjosu, tec kêtu awê gêdên gêbêc, taŋ sêkôc enj tôn naŋ, ma kêpi bij, taŋ enj kêkên puc to gêjac êsêac têtac tôn gêdên taŋ ŋacjo sêjac enj kêpi ka ŋanoc kêdabiŋ naŋ. Joan keto bij tonan gêc môlêlatu 13-17. Go sêkôc Jesu tôn to sêmêtôc ênê bij ma sêjac enj kêpi ka e gêdi sa to jageoc tau lasê gêdên nê ŋacsenomi ŋaminj naŋ, teto gêc môkêlatu ŋamuŋa.

Joan tec kêwaka bij tonen sa gêc awêgenj gebe Dangôn maten jali ŋam kêsêp Kilisigenj. Anôtô gêsuj moasiŋ ŋanô gêdên ŋamalac sêkôc ŋaômagenj. Moasiŋ tau enj galocgenj gêjac m ma kêkên lau, taŋ sêkên gêwiŋ Jesu gebe intêna to biŋŋanô ma dangonj maten jali ŋamôkê enj naŋ ŋawae (14:6). Go Joanê bij taujala tenj tonen gebe gê dôŋ gênj ŋanô undambêna kêpi ŋamalacnênj gênj kêtôm bêcgenj amboac bu to mo ma ŋawê to gejobwaga to nê domba ma wainmôkê to ŋanjanô.

Ŋadênaŋ

1. Biŋandaŋ 1:1-18
2. Ŋackêsagu Joan ma Jesunê ŋacsenomi ŋamatana 1:19-51
3. Jesu kêkôc nê sakiŋ sa gêjam mêtê lau gêmôa awêgenj 2:1-12:50
4. Jesunê bêc ŋamuŋa anja Jerusalem to malac, taŋ gêc malac tau ŋagala naŋ 13:1-19:42
5. Apômtau gêdi sa anjanacmatênênj ma geoc tau lasê 20:1-31
6. Ŋatêkku gebe Apômtau geoc tau lasê anja Galilaia gêwiŋ 21:1-25

Bij dangôn maten jaliŋa

¹ Anôtô kêkên undambê to nom atomgenj naŋ Bij tau gêmôa. Bij tau tonan gêmôa jagêwiŋ Anôtôgenj, ma Bij tau naŋ Anôtô tau. ² Anôtô kêkên undambê to nom atomgenj naŋ Bij tau gêmôa jagêwiŋ Anôtôgenj. ³ Anôtô kêkên gênj samob ŋa enjenj. Enj kêkên gênj tenj ŋa enj masi nec atom. ⁴ Maten jali ŋam gêc Bij tau ma maten jali tau tonan kêtu ŋamalacnênj ŋawê. ⁵ Ŋawê tau tec mênjkêpô ŋakesec, mago ŋakesec gêjam auc atom.

⁶ Anôtô kêsakiŋ ŋamalac tenj, nê ŋaê Joan. ⁷ Enj gêmênj gebe êwa Bij sa, gebe êwa ŋawê tau ŋam sa, gebe ŋamalac samob sênjô ênê bij ma sêkên êwiŋ. ⁸ Ŋac tau tonan ŋawê tau enj atom, gêmênj gebe êwa ŋawê ŋam sagenj.

⁹ Ŋawê ŋanô tau tonen mênjkêsêp nom e kêpô ŋamalac samob. ¹⁰ Enj gêmôa nom ma Anôtô kêkên nom ŋa enj, mago lau nomŋa sêjala enj atom. ¹¹ Enj gêmênj tau nê gamênj, mago nê lau sêkôc enj sa atom. ¹² Lau taŋ sêkôc enj sa to sêkên gêwiŋ enj naŋ, tec kêkên ŋaclai gêdên êsêac gebe têtû Anôtônê ŋapalê. ¹³ Êsêacnênj ŋam kêsêp dec to têtac kêkac ma ŋac tenj kêka lasêna atom. Nênj ŋam jakêsêp Anôtôgenj.

¹⁴ Bij tau kêtu ŋamalac mênjêmoa gêwiŋ aêac. Ma aêac talic ênê ŋawasi, taŋ moasiŋ to biŋŋanô gêjam enj auc naŋ, ma ŋawasi tau kêtôm Tama kêkên gêdên Latu tagenj. ¹⁵ Joan gêwa enj ŋam sa kêkac awa sagenj gebe “Ŋac tau, naŋ kasôm ênê bij gebe ‘ŋac taŋ êndanguc aê êmênj naŋ, gêmuj aê gebe enj kêtu aênoc ŋamata.’ ”

¹⁶ Aêac samob takôc moasiņ to moasiņ anġa gêņ, taņ gêjam eņ auc samucgeņ nanġoc. ¹⁷ Anôtô kêkêņ biņsu gêdêņ Mose kêsôm lasê, ma moasiņ to biņņanô kêsâ anġa Jesu Kilisi nê. ¹⁸ Ŋamalac teņ gêlic Anôtô atomanô, Anôtônê Latu tageņ, taņ gêņgônġ Tama labum naņ, gêwa eņ ŋam sa.

Ŋackêsagu Joaņ gêjam mêtê

(Mat 3:1-12; Mar 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Juda sêsakiņ lau dabuņwaga to Lewinê wakuc anġa Jerusalem dêdêņ Joaņ sêja gebe têtû kênac eņ gebe “Aôm asa.” Ma Joaņ gêwa biņ amboac tonec sa ²⁰ ma kêsôm lasê to gêsâņ biņ teņ auc atom, kêsôm lasêgeņ gebe “Aê Kilisi tau atom.” ²¹ Tec êsêac têtû kênac eņ gebe “Amboac ondoc, aôm Elia me.” Ma eņ kêsôm gebe “Aê eņ atom.” Tec têtû kênac eņ gebe “Aôm oc propete tau me.” Tec eņ gêjô êsêac aweņ gebe “Masi.” ²² Go têtû kênac eņ gebe “Aôm asa. Ôsôm acgom gebe awa biņ sa êndêņ lau, taņ sêsakiņ aêac naņ. Aôm taôm ôwa taôm sa acgom.” ²³ Tec eņ kêsôm gebe “Aê ŋac teņ awa, taņ gêmôêc gêmôa gamêņ sawa gebe ‘Amansaņ Apômtaunê intêna’ amboac propete Jesaia kêsôm.”

²⁴ Go lau, taņ Parisai sêsakiņ êsêac naņ, ²⁵ têtû kênac eņ gebe “Aôm Kilisi tau atom ma aôm Elia atom, ma aôm propete tau atom, mago amboac ondoc tec kôsagu lau.” ²⁶ Tec Joaņ gêjô êsêac aweņ gebe “Aê tec kasagu lau ŋa bugeņ, ma ŋac tau, naņ amac ajala eņ atom naņ, tec wackêkô amac ŋaluņgeņ. ²⁷ Eņ kêdaguc aê gêmêņ, ma aê katôm gebe janac pêla ênê atapa ŋalêkônġ atom.” ²⁸ Biņ tonâņ kêsâ Betania, naņ gêc Jordan ŋamakeņ ônêņa, gamêņ taņ Joaņ kêsagu lau gêmôa naņ.

Anôtônê domba

²⁹ Ŋageleņ Joaņ gêlic Jesu gêdêņ eņ gêmêņ ma kêsôm gebe “Kec, nê Anôtônê domba, taņ kêsip ŋamalacnêņ sec su naņ, tau tônê. ³⁰ Ŋac tau, taņ ŋawa eņ sa gebe ‘Ŋac teņ êndanġuc aê êmêņ, naņ gêmuņ aê gebe eņ kêtû aêņoc ŋamata.’ ³¹ Aê tec kajala eņ kwananġeņ atom, mago Anôtô gebe lau Israel sêlic eņ, tec aê mênkasagu lau ŋa bugeņ.” ³² Joaņ gêwa biņ ŋagêdô sa gebe “Aê galic Ŋalau kêsêp anġa undambê amboac balôsi mênġemôa gêwiņ eņ. ³³ Aê tauc tec kajala eņ kwananġeņ atom. Mago ŋac, taņ kêsakiņ aê gamêņ gebe jansaņġu lau ŋa bu naņ, kêsôm gêdêņ aê gebe ‘Aôm oc ôlic Ŋalau êsêp mênġemôa êwiņ ŋac teņ. Ma ŋac tau tonâņ oc ênsaņġu lau ŋa Ŋalau Dabuņ.’ ³⁴ Biņ tonâņ aê galic, tec gawa sa gebe Anôtônê Latu eņ.”

Jesunê ŋacseņomi ŋamataņa

³⁵ Ŋageleņ ma Joaņ to nê ŋacseņomi luagêc sêmu jasêkô kêtiam ³⁶ e Joaņ mataanô gêlic Jesu kêsêlêņ gêmêņ ma kêsôm gebe “Kec, nê Anôtônê domba.” ³⁷ Ŋacseņomagêc tau sêjô eņ kêsôm biņ tonâņ, tec têdaguc Jesu sêja. ³⁸ Jesu kêsâ tau ôkwi e gêlic êsêagêc têdaguc eņ ma kêtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc asôm asageņ.” Ma êsêagêc sêjô eņ awa gebe “Rabi” (tanam ôkwi gebe Mêtêmôkê), “aôm gôêc ondoc.” ³⁹ Ma eņ kêsôm gêdêņ êsêagêc gebe “Amêņ, mênġalic.” Tec êsêagêc sêja sêlic gamêņ, taņ eņ gêc naņ, ma gêdêņ bêc tonâņ agêc sêmoa sêwiņ eņ. Ma biņ tonâņ gêdêņ oc geberġ kwalamgeņ.

⁴⁰ Ŋaclagêc taņ sêjô Joaņ kêsôm biņ tau e agêc têdaguc Jesu sêja naņ, nêņ ŋac teņ tec Simon Petere lasi Andrea. ⁴¹ Ŋac tau kêtap têwa Simon sa kêtû ŋamata ma kêsôm gêdêņ eņ gebe “Aêagêc atap Mesia tau sa” (tanam ôkwi gebe Kilisi). ⁴² Go gêwê têwa gêdêņ Jesu gêja. Jesu mata gê eņ ma kêsôm gebe “Aôm Joaņ latu Simon, tasam aôm gebe Kêpa acgom” (tanam ôkwi gebe Petere).

Jesu kêkalem Pilip agêc Natanael

⁴³ Ŋageleņ Jesu gebe êna Galilaia e gêdac Pilip ma kêsôm gêdêņ eņ gebe “Ôndanġuc aê.” ⁴⁴ Ma Pilip tau anġa Andrea agêc Petere nêņ malac Betsaida. ⁴⁵ Pilip gêdac Natanael ma kêsôm gêdêņ eņ gebe “Ŋac taņ Mose keto biņ kêpi eņ gêc biņsu to propete teto naņ, aêac atap eņ sêņac. Eņ Josep latu Jesu anġa Nasaret.” ⁴⁶ Ma Natanael kêsôm gêdêņ eņ gebe “Gêņ ŋajam teņ oc mênġêsa Nasaret me.” Tec Pilip kêsôm gêdêņ eņ gebe “Ômôêņ

ôlic.”⁴⁷ Jesu gêlic Nata nael gêdênj eñ gêja ma kêsôm kêpi eñ gebe “Kec, Israel ñanô eñ, biñdansañ tej gêc ênê ñalêlôm atom.”⁴⁸ Natanael kêtú kênac eñ gebe “Gôlic aê anga ondoc.” Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Pilip gêmôêc aôm atomgeñ, ma aê galic aôm kôkô jambô ñalabu.”⁴⁹ Ma Natanael gêjô eñ awa gebe “Mêtêmôkê, Anôtônê Latu aôm, Israelnêñ kiñ aômgor.”⁵⁰ Go Jesu gêjô eñ awa gebe “Aê kasôm gêdênj aôm gebe Galic aôm kôkô jambô ñalabu, tec kôkênj gêwiñj aê nec me. Aôm oc ôlic ñanô ñagêdô êlêlêc gêñ tonañ su.”⁵¹ Ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndênj amac gebe Amac oc alic undambê êña ma Anôtônê anjela sêpi sêsêp dêndênj Ñamalacnê Latu.” * sêjam ñaê Petere ôkwi kesep tauñ awenj gebe Kêpa. 1

2

Señ awê to ñac ñamoasiñ anga Kana

¹ Ñabêc kêtú têlêac, go sêsi awê anga Kana Galilaiña ma Jesu têna gêmôa gêwiñj. ² Ma sêkênj jaenj gêdênj Jesu to nê ñacseñomi gêja amboac tonañ gebe sêniñ moasiñ sêwiñj. ³ Wain kêpa, tec Jesu têna kêsôm gêdênj eñ gebe “Êsêacnêñ wain masi.” ⁴ Ma Jesu kêsôm gêdênj eñ gebe “Awê, aêagêcnêñ asagenj ñagêdô gadênj tauñ. Ñoc noc mênkêsa atom tagenj.” ⁵ Go têna kêsôm gêdênj sakiñwaga gebe “Eñ embe êsôm biñ tej êndênj amac, nañ anjôm.” ⁶ Lau tau nêñ kupoc buña 6 kêkô kêtôm Judanêñ biñ sêkwasiñ tauñ têtú selecña. Ku tau tagenj ñalêlôm kêtôm sêsêwa bu bakep luagêc me têlêac êsêpña. ⁷ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Asuñ bu êsêp ku tonañ e mênêc.” Tec êsêac sêsusñ bu kêsêp e mênjêc poap tagenj. ⁸ Go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Galoc akati ma akôc andênj Ñac-kêsaê-gêñwaga ana.” Tec êsêac sêkôc sêja. ⁹ Ñac-kêsaê-gêñwaga kêsaê e gêlic bu kêtú wain ma gêjam kauc ñam. Tagenj sakiñwaga, tañ sêsusñ bu tau nañ, tec sêjalagac. Go gêmôêc ñac-gêjam-awêwaga ¹⁰ mênkêsôm gêdênj eñ gebe “Lau samob sêkênj wain ñajam lau sênôm gêmuj e kêtôm, go sêkênj wain ñaôma kêdaguc. Ma aôm kôgamiñ wain ñajam e galoc, go kôkênj.”

¹¹ Jesu gêjac m nê gêñtalô kêpi gêñ tonañ anga Kana Galilaiña ma geoc nê ñawasi lasê, ma nê ñacseñomi sêkênj gêwiñj eñ.

¹² Gêgôm gêñ tonañ su, go agêc têna ma lasii to nê ñacseñomi sêsêp Kapanaum sêja jasêmoa tonañ bec ñagêdô.

Jesu kêjanda têtulu-gêñwaga anga lôm dabuj

(Mat 21:12-13; Mar 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Judanêñ Pasa kêdabiñ, tec Jesu kêpi Jerusalem gêja. ¹⁴ Anja lôm dabuj eñ kêtap sa gebe lau sejoñ bulimakao to domba ma balôsi gebe lau sênam ôli, ma sêjô-monewaga sêñgônj sêwiñj. ¹⁵ Tec gêjam lêpoa kêtú bôcômbiñ ma kêjanda êsêac samob to nêñ domba ma bulimakao anja lôm dabuj sêsa awê sêja. Go kêsêwa sêjô-monewaga nêñ mone siñ ma kêtij tebo piñpoñ. ¹⁶ Ma kêsôm gêdênj lau-têtulu-balôsiwaga gebe “Akôc gêñ tau sa êsa awê êna. Anjôm Tamocnê andu Êtu andu sênam ôli gêñña atom.” ¹⁷ Ma nê ñacseñomi taênj gêjam biñ, tañ teto gêc nañ gebe “Gaim tauc su katu nêñ anduña.”

¹⁸ Tec Juda têtú kênac eñ gebe “Aôm gôgôm gêñ amboac tonañ, nañ ôwa taôm sa ña gêñtalô ondoc êndênj aêac.” ¹⁹ Ma Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Embe anseñ lôm dabuj tonec su ma oc jakwê sa êtôm bêc têlêac êtiam.” ²⁰ Tec Juda sêsôm gebe “Lôm dabuj tecenec sêkwê sêmoa e jala 46 gêjaña, ma aôm tonañ gobe ôkwê sa êtôm bêc têlêac me.” ²¹ Jesu kêsôm biñ lôm dabuñña tonañ kêpi tau ôli. ²² Gêdênj tañ Anôtô gêñu Jesu sa anja ñacmatênêñ nañ, nê ñacseñomi taênj gêjam ênê biñ tau tonañ ma sêkênj gêwiñj biñ, tañ teto gêc to biñ Jesu kêsôm nañ.

Jesu kêjala lau samob

²³ Jesu gêmôa Jerusalem gêdênj omsêga Pasa ma gêgôm gêñtalô lau taêsam sêlic, tec sêkênj gêwiñj ênê ñaê. ²⁴ Mago Jesu kêkênj tau pañ-pañ gêdênj êsêac atom, gebe kêjala

* 1:51: Ñae Kepa to ñae Petere ñam tagenj gebe poc. Lau Juda

êsêac samob, ²⁵ ma kêpô lêna lau sêwa ñamalac teñ ñam sa êndên erña atom, gebe er tau kêjala biñ, tañ gêc ñamalacnên ñalêlôm nañ.

3

Jesu agec Nikodeme

¹ Parisainên ñac teñ gêmôa, nê ñaê Nikodeme. Er Judanên kasêga teñ. ² ñac tonañ gêdên gêbêc gêdên Jesu gêja ma kêsôm gêdên er gebe “Mêtêmôkê, aêac alic aôm mêtêmôkê anga Anôtônê tec gômôên, gebe gêntalô tañ aôm gôgôm nañ, ñamalac teñ oc êngôm êtôm atom, Anôtô êwiñ er acgom.” ³ Ma Jesu gêjô er awa gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên aôm gebe ñamalac teñ embe êtu wakuc atom, oc êtôm gebe êlic Anôtônê gamên atom.” ⁴ Go Nikodeme kêsôm gêdên er gebe “Ñamalacanô êtôm gebe êtu wakuc êtiam amboac ondocgeñ. Oc êtôm gebe êsêp têna têtacclêlôm êtu dim luagêc ma êkôc er êtiam me.” ⁵ Tec Jesu gêjô er awa gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên aôm gebe Bu to ñalau embe êkôc ñamalac êtu wakuc atom, oc êsô Anôtônê gamên êna atom. ⁶ Gêñ tañ ôli kêkôc nañ ôli, ma gêñ tañ ñalau kêkôc nañ ñalau. ⁷ Ôñac lêmam atom gebe kasôm gêdên aôm gebe ‘Amac atu wakuc êtiam.’ ⁸ Mu kêsêlên amboac kêsêlên. Aôm gônô ñakicsêa, mago mu-m to mutêpôê nañ gôjam kauc. Lau tañ ñalau kêkôc êsêac nañ, nêñ biñ amboac tonañ.” ⁹ Ma Nikodeme gêjô er awa gebe “Biñ tonañ êtu anô amboac ondoc.” ¹⁰ Jesu gêjô er awa gebe “Israelnên mêtêmôkê aôm, mago gôjam kauc biñ tonac me. ¹¹ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên aôm gebe Gêñ tañ aêac ajala nañ, tec asôm lasê, ma gêñ tañ aêac alic nañ, tec awa sa. Mago amac akôc aêacma biñ, tañ awa sa nañ, sa atom. ¹² Aê kasôm biñ nomña gêdên amac, mago akên gêwiñ atom. Ma embe jasôm biñ undambêña êndên amac, oc akên êwiñ amboac ondoc. ¹³ ñamalac teñ kêpi undambê gêja atom, ñac tageñ, tañ kêsêp anga undambê gêmên nañgeñ. Er ñamalacnê Latu tau. ¹⁴ Mose gêjac moac ñakatu sa anga gamên sawa ma oc sênac ñamalacnê Latu sa êtôm tônê, ¹⁵ gebe ñamalac samob, tañ sêkên gêwiñ er nañ, sêngôn mater jali teñgeñ.”

¹⁶ Gebe Anôtô têtac gêwiñ ñamalac kain teñ, tec kêkên nê Latu tageñ gêmên gebe samob, tañ sêkên gêwiñ er nañ, sênaña atom, sêngôn mater jali teñgeñ. ¹⁷ Gebe Anôtô kêsakiñ Latu tageñ gêmên nom, gebe êmêtôc ñamalac atom, gêmên gebe ênam ñamalac kêsi.

¹⁸ Lau tañ sêkên gêwiñ er nañ, oc êmêtôc êsêac atom. Ma lau tañ sêkên gêwiñ er atom nañ, têtac mêtôc sagac, gebe sêkên gêwiñ Anôtônê Latu tageñ nê ñaê atom. ¹⁹ Mêtôc tau ñam amboac tonac gebe ñawê gêmên nom, mago ñamalac têtac gêwiñ ñakesec kêlêlêc ñawê su, gebe sêgôm nêñ secgeñ. ²⁰ Lau samob, tañ sêgôm sec nañ, têtac gedec ñawê ma oc nasêô lasê ñawê tau atom, gebe ñawê oc êmbu êsêacnên koleñ. ²¹ Ma lau tañ sêgôm biññanô ñanô kêsa nañ, tec oc nasêô lasê ñawê gebe êpô nêñ koleñ e ênêc awê, gebe sêgôm toAnôtôgeñ.

Jesu agêc ñackêsagu Joan

²² Biñ tonañ su, go Jesu to nê ñacseñomi sêja gamên Judaiña. Er gêmôa gêwiñ êsêac gêmôa tonañ ma kêsagu lau. ²³ Ma Joan kêsagu lau gêmôa Ainon, tañ gêc Salim ñagala nañ amboac tonañ gebe bu taêsam kêpoac tônê, tec lau sêja jakêsagu êsêac, ²⁴ gebe gêdên tonañ sêkên Joan gêngôn kapoacwalô atomgeñ.

²⁵ Joan nê ñacseñomi to ñac Judaña teñ ac sêpa tañ kêtû biñ sêkwasiñ tañ têtû selecña. ²⁶ Go êsêac dêdên Joan sêja ma sêsôm gêdên er gebe “Mêtêmôkê, ôlic acgom, ñac nañ agêc amoa Jordan ñamaken ònêña awiñ taôm ma gôwa er ñam sa nañ, tec tau kêsagu lau ma samob dêdên er sêja.” ²⁷ Tec Joan gêjô êsêac awer gebe “Ñamalac teñ tau êkôc gêñ teñ êtôm atom, Anôtô êkên êndên er acgom. ²⁸ Taôm anôgac gebe kasôm gebe ‘Aê Kilisi atom, mago Anôtô kêsakiñ aê gamuñ er.’ ²⁹ ñac tañ sêsi awê gêjac er ñawae nañ, kêtû ñac-ênam-awêwaga. Mago ñac-ênamawêwaga nê ñac, tañ jakêkô ma gêñô er nañ, kêtû samuc ñac-ênam-awêwaga nê awa. Ma galoc aê amboac tonañ têtac ñajam kêlêlêc samucgeñ. ³⁰ Er êtôp ma aê jamêliñ.”

³¹ Eñ tañ anğa lólôc nañ, kélêlêc samob su. Eñ tañ nê ñam gêc nom nañ, kêtú gêñ nomña ma kêsôm biñ nomña. Ma eñ tañ anğa undambê nañ, kélêlêc samob su ³² Biñ tañ eñ gêlic to gêñô nañ, tec gêwa sa, mago lau teñ sêkôc ênê biñ sa atom. ³³ Ma lau tañ sêkôc biñ tonañ sa nañ, sêlôc kêtú tòn gebe Anôtô eñ ñac biññanôña. ³⁴ ñac tañ Anôtô kêsakiñ eñ nañ, kêsôm Anôtônê biñ, gebe Anôtô kêkêñ ñalau gêdêñ eñ kêtôm dôngeñ atom, eñ kêsêwageñ. ³⁵ Tama têtac gêwiñ Latu, tec kêkêñ gêñ samob kêsêp eñ lêma. ³⁶ Eñ tañ kêkêñ gêwiñ Latu nañ, êngôn mata jali teñgeñ. Ma eñ tañ tañapêc gêdêñ Latunê biñ nañ, êlic gamêñ êngôn mata jaliña atom, gebe Anôtô têtac ñandan giñ eñ tòngeñ.

4

Jesu agêc awê Samariaña

¹ Jesu kejala gebe Parisai sêñô eñ gêjam lau taêsam ôkwi têtú ñacseñomi to kêsagu lau kélêlêc Joan ñawae, ² Jesu tau kêsagu lau atom, ênê ñacseñomigeñ sêgôm, ³ tec gêwi Judaia siñ ma gêmu gêja Galilaia kêtiam. ⁴ Gamêñ tonañ ñaintêna tageñ kêsá Samarianageñ gêja. ⁵ Tec eñ kêsêlêñ e gêô lasê malac Samariaña teñ ñaê Sukar gêc kôm, tañ Jakob kêkêñ gêdêñ latu Josep nañ ñagala. ⁶ Ma Jakobnê bumata kêpoac tonañ. Jesu kêsêlêñ e têkwa gêbac tec gêñgôn bumata tau, ma oc amboac kêkô ñalungeñ.

⁷ Go awê teñ anğa Samaria kêsá gêmêñ gebe êtê bu. Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôkêñ bu mênjanôm.” ⁸ Gêdêñ tonañ Jesunê ñacseñomi sêsa malac sêja sebe sênám ôli mo. ⁹ Ma awê Samariaña tonañ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm Juda ma aê awê Samariaña, mago amboac ondoc tec koteñ gebe jakêñ bu aôm ônôm nec.” (Gebe Juda to lau Samaria nêñ biñ gelom tau atom.) ¹⁰ Go Jesu gêjô eñ awa gebe “Aôm embe ôjala gêñ, tañ Anôtô kêkêñ nañ, to ñac tañ kêsôm gêdêñ aôm gebe Ôkêñ bu mênjanôm nañ, go aômgeñ oter eñ gebe êkêñ bu mata jaliña êndêñ aôm.” ¹¹ Ma awê kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, aômnêm laclu masi ma bu nec gacgeñ kêsêp gêja su, ma aôm oc ôkôc bu mata jaliña tau anğa ondoc. ¹² Aêac tamenñ Jakob kêkêñ bumata tonec gêdêñ aêac. Êsêac to latui ma nê bôc sênôm bu tau. Aôm kôlêlêc eñ su me.” ¹³ Go Jesu gêjô eñ awa gebe “Lau samob, nañ sênôm bu tonec, oc êjô êsêac êtiam. ¹⁴ Mago teñ embe ênôm bu, tañ aê oc jakêñ êndêñ eñ nañ, oc bu êjô eñ êtiam atom, êôc eñ tòn ender tòngeñ. Gebe bu, tañ aê jakêñ êndêñ eñ nañ, êtu bumata êpulu anğa ênê ñalêlôm ma êkêñ eñ êngôn mata jali teñgeñ.” ¹⁵ Tec awê tau kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau, ôkêñ bu tonañ êndêñ aê acgomman, gebe bu êjô aê êtiam atom ma jamêñ tonec êtu jatê buña êtiam atom.”

¹⁶ Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôna ômôc nêm akweñ, agêc amu amêñ tonec.” ¹⁷ Tec awê gêjô eñ awa gebe “Aênoc akweñ masi.” Go Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Kôsôm jagêdêñ gebe nêm akweñ masi. ¹⁸ Aôm gôjam ñac lemeñ teñ su, ma ñac, tañ galoc gôjam gômoa nañ, nêm akweñ eñ atom. Tec kôsôm jagêdêñ.”

¹⁹ Ma awê kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, aê galic aôm propete teñ. ²⁰ Aêac tamenñ teter meç anğa lôc tônê, ma amac tec asôm gebe ater meç ñamala gêc Jerusalem.” ²¹ Go Jesu kêsôm gebe “Awê, ôkêñ êwiñ aê gebe noc teñ oc mênjêsa, nañ ater meç êndêñ Tamoc anğa lôc tônê to Jerusalem atom. ²² Amac tonañ ater meç gêdêñ ñac, tañ ajala eñ sapu nañ, ma aêac tec ater gêdêñ ñac, tañ ajala eñ nañ, gebe Anôtô ênam ñamalac kêsá ñamoasiñ êsa anğa Judanêñ. ²³ Mago noc oc mênjêsa, ma noc tau kêdabiñ su, ma êsêac, tañ teter meç ñanô nañ, oc teter êndêñ Tamoc tonalau ma tobiññanôgeñ. Tamoc tec gesom lau, nañ teter meç amboac tonañ êndêñ eñ. ²⁴ Anôtô eñ ñalau, ma êsêac, tañ teter meç êndêñ eñ nañ, teter tonalau ma tobiññanôgêñ.” ²⁵ Ma awê kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê kajala gebe Mesia, tañ sêsam eñ sebe Kilisi nañ, oc êmêñ. Êndêñ noc êmêñña, oc êwa biñ samob ñam sa êndêñ aêac.” ²⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñac tau aê, tec kasôm biñ gêdêñ aôm.”

²⁷ Gêdêñ tonañ ênê ñacseñomi sêô lasê e têtakê, gebe gêjam biñgalôm gêwiñ awê teñ. Mago nêñ teñ kêsôm gebe “Aôm gobe amboac ondoc,” me “Aôm kôsôm asageñ gêdêñ eñ,” nec atom. ²⁸ Awê tau gedec nê ku kêkô ma gêja malac jakêsôm gêdêñ lau gebe ²⁹ “Amêñ

alic nac tej, t  k s m  oc g n, ta  gag m na , samob las  n . Oc moae Kilisi tau me.”
³⁰ Tec  s ac s sa a ga malac d d n en s ja.

³¹ G d n  sawa tonan en  n   nacse omi jateten en gebe “M t m k ,  ni  g n.”
³² Tec en k s m g d n  s ac gebe “A noc mo tej tec g c, amac ajala atom.” ³³ Ma  n   nacse omi s s m g d n taun gebe “ ac tej k k n g n tani na g d n en me.” ³⁴ Tec Jesu k s m g d n  s ac gebe “A noc mo tonec gebe jang m  ac, ta  k saki  a  gam n na , n  bi   tu t n to janac dabi   n  kole . ³⁵ Amac as m gebe ‘Aj n acl   na a acgom, go tajo  k m  nan  sa,’ as m me masi. Ma a  tec jas m  nd n amac gebe A c mateman   a alic g n k mna gebe mo tau  akwac k tu s l cgcac. ³⁶  ac-kejo -sawaga k k c n   a li tec g moa ma g jac  nan  s ng n materj jali tenge na sa, e  ack s g n waga ag c  ac-kejo -sawaga lulugen t ntac  jam. ³⁷ Bi  tonec bi nan  gebe  ac tej k s  ma  ac tej kejo   nan  sa. ³⁸ A  kasaki  amac gebe ak c k m, ta  ajam atom na ,  nan  sa. Lau tej g jam  ak m su, ma amac ak c  s ac leme g d  su.”

³⁹ Lau Samaria taêsam a ga malac tonan s k n g wi  en k tu bi , ta  aw  k s m las  g d n  s ac na na gebe “En k s m a noc g n, ta  gag m na , samob g d n a .”
⁴⁰ Amboac tonan lau Samaria d d n en s ja ma teten en gebe  moa  wi   s ac. Tec en g moa gam n tonan k t m b c luagêc. ⁴¹ Lau taêsam k l l c s k n g wi  en k tu en tau n  bi na, ⁴² ma s s m g d n aw  tau gebe “A ac ak n g wi  k tu a mn m bi nagen atom, gebe a ac taun a n to ajalagac gebe  ac tecenec k tu  amalac samob n n k siwaga bi nan .”

Jesu g g m ki n   acn  latu  li  jam k sa

⁴³ B c luag c tonan g ja a, go Jesu g di a ga tonan g ja Galilaia. ⁴⁴ En tau tec k s m las  gebe “Propete tej oc tetoc en sa a ga tau n  malac atom.” ⁴⁵ G d n ta  jag d  las  Galilaia na , lau Galilaia a s k c en sa k tu s lic g n samob, ta  g g m g d n om g moa Jerusalem na na, gebe taun s lic om tonan s wi . ⁴⁶ Amboac tonan g mu g ja Kana Galilaia a, ta  g jam bu  kwi k tu wain na .

Ki n   ac tej g moa Kapanau, na  latu g mac g c. ⁴⁷  ac tau g n  Jesu a ga Judaia g m n Galilaia  awae ma g d n en jaketen en gebe  s p  wi  en na ng m  n  latu  li  jam  sa, gebe en awa k tu damb . ⁴⁸ Ma Jesu k s m g d n en gebe “Amac embe alic g ntal  to gênsêga atom, oc ak n  wi  atom.” ⁴⁹ Tec ki n   ac k s m g d n en gebe “Apômtau,  s p  wi  a   aga , gebe  oc  pal  oc  mac  ndu.” ⁵⁰ Ma Jesu k s m g d n en gebe “ na, lat m oc  moa mata jali.”  ac tau k k n g wi  bi , ta  Jesu k s m g d n en na , ma g ja. ⁵¹ Kêsêlên g mu k s p g moa ma n  saki waga s puc en t nt n s ja e s s m g d n en gebe “Lat m g moa mata jali.” ⁵² En k tu k nac ockatu  sawa, ta   ac tau  li k p lac tau su na na g d n  s ac e s s m g d n en gebe “G d n n ger katun g mu k sa ma  li  ndan  gawi en si .” ⁵³ Ma tama k jala gebe oc k t m tonan, tec Jesu k s m g d n en gebe “Lat m oc  moa mata jali.” Amboac tonan  s ac to n  g l ac samob s k n g wi  Jesu. ⁵⁴ G ntal  tonan Jesu g g m k tu luag c g d n ta  g mu a ga Judaia g ja Galilaia na .

5

 ac g mac a ga bug jacton  li  jam k sa

¹ Ton  su ma Judan n om tej k dabi , tec Jesu k pi Jerusalem g ja. ² Ma bug jacton tej k poac Jerusalem k si sacg d  domba a, s sam  a Ebolai awe  gebe Betsada, ma andu s l b leme  tej k k  tonan. ³ Lau tog mac ta sam s c tonan, materjec to magi  k su ma  at kwa k tu golon. [ s ac s n gebe bu tau  akoton-koton  sa ⁴ gebe Ap mtaun  ağla tej k s p bu  aton tau jak jali bu tonan k s p  sawa el m . Bu tonan embe  akotonkoton  sa ma  ac tej embe  s p  tu  mata, na  oc  li  jam  sa, gebe bu tonan kepe  g mac su pali -pali n .] ⁵  ac tej g c tonan, na  g mac g c e  ajala k t m 38. ⁶ Jesu g lic  ac tau gec ma k jala gebe g mac tonan g jam en t n k t m tüm ta sam su, tec k tu k nac en gebe “Gobe  lim  jam  sa me masi.” ⁷ Ma  ac g mac tau

gêjô eñ awa gebe “Apômtau, bu tonarj embe ñakotoñ-kotoñ êsa, narj ñoc ñac teñ gebe êkênj aê jasêp bu ñatorj tau jana narj, gêmoa atom. Tauc gabe jana, tec ñawapac ma lau sêmuñj aê ñapañj.” ⁸ Tec Jesu kêsôm gêdênj eñ gebe “Ôndi sa, oc nê mê sa ma ôsêlênj,” ⁹ e gacgeñ ñac tau ôli ñajam kêsa, gêôc nê mê sa ma kêsêlênj.

Ma gêñ tonarj gêdênj sabat. ¹⁰ Tec Juda sêsôm gêdênj ñac, tarj ôli ñajam kêsa narj gebe “Sabat tec gêc, amboac tonarj kêtôm atom gebe ôc mê.” ¹¹ Ma eñ gêjô êsêac aweñ gebe “Ñac narj gêgôm aê ôlic ñajam kêsa narj, kêsôm gêdênj aê gebe ‘Oc nê mê sa ma ôsêlênj.’ ” ¹² Ma êsêac têtû kênac eñ gebe “Ñac asa tê kêsôm gêdênj aôm gebe ‘Ôc nê mê sa ma ôsêlênj.’ ” ¹³ Mago ñac tarj ôli ñajam kêsa narj, gêjam kauc, gebe lau taêsam sêkac sa sêmoa ma Jesu kêtaiñ tau su anja êsêacnênj.

¹⁴ Tonê su ma Jesu kêtap eñ sa gêmoa lôm daburj ma kêsôm gêdênj eñ gebe “Ôlic acgom, ôlim ñajam kêsagac. Amboac tonarj ôñgôm sec êtiam atom, gebe geñ teñ êtap aôm sa êlêlêc gêmuñña su atom.” ¹⁵ Go ñac tau jakêsôm gêdênj Juda gebe “Ñac tarj gêgôm aê ôlic ñajam kêsa narj Jesu.” ¹⁶ Amboac tonarj Juda señ oliñ Jesu gebe gêgôm gêñ amboac tonarj gêdênj sabat. ¹⁷ Tec Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Tamoc gêjam kôm e mênjgêdênj galoc, ma aê gajam kôm amboac tonarj.” ¹⁸ Kêtû tonarj Juda dêdib eñ ñanogej sebe sênac eñ êndû kêtû gêgôm sabat popocñagerj atom, kêtû biñ, tarj eñ kêsam Anôtô tau gebe Tama ma gêgôm tau kêtôm Anôtô narjja gêwiñj.

Jesunê ñaclai ñam

¹⁹ Go Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndênj amac gebe Latu kêtôm gebe tau êñgôm gêñ teñ atom. Gêñ tarj eñ êlic Tama gêgôm narj, go êñgôm êtôm tonarj, gebe gêñ, tarj Tama gêgôm narj, Latu gêgôm amboac tonarjgeñ. ²⁰ Tama têtac gêwiñj Latu ma kêtôc gêñ samob, tarj eñ tau gêgôm narj, gêdênj eñ ma oc êtôc kôm êlêlêc tonarj su êndênj eñ e amac oc êñac lemem. ²¹ Tama gêñu ñacmatê materj jali kêsa. Ma Latu tau êñu êsêac, tarj taê ênam narj, materj jali êsa amboac tonarjgeñ. ²² Tama tau oc êmêtôc ñac teñ atom. Eñ gêwi mêtôc siñ samucgeñ gêdênj Latu, ²³ gebe ñamalac samob tetoc Latu sa êtôm tetoc Tama sa. Teñ embe etoc Latu sa atom, narj oc etoc Tama, tarj kêsakiñ eñ gêmênj narj, sa atom amboac tonarj.

²⁴ “Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndênj amac gebe ñac tarj gêñô ñoc biñ ma kêkênj gawij ñac, tarj kêsakiñ aê narj, eñ gêñgônj mata jali tengeñ. Ma eñ oc êô lasê mêtôc atom, eñ anja gêmac êndû tau jagelom gêñgônj mata jali. ²⁵ Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndênj amac gebe Noc teñ oc mênjêsa, ma noc tau kêdabiñ su gebe ñacmatê sênjô Anôtônê Latu awa, ma êsêac, tarj sênjô narj, oc sênjônj materj jali. ²⁶ Tama mata jali ñam gêc eñ tauña ma kêkênj Latu mata jali ñam gêc eñ tauña amboac tonarjgeñ. ²⁷ Ma kêkênj ñaclai gêdênj eñ gebe êmêtôc ñamalac gebe eñ ñamalacnê Latu. ²⁸ Anja lemem atom, gebe noc oc mênjêsa ma samob, tarj sêc sêd narj, oc sênjô eñ awa ²⁹ ma mênjêsa. Lau tarj sêgôm geñ ñajam narj, sêndi sa sênjônj materj jali. Ma êsêac, tarj sêgôm sec narj, sêndi sa gebe têtap mêtôc sa.

Lau sêwa Jesunê ñam sa

³⁰ “Aê katôm gebe tauc jangôm gêñ teñ atom. Aê jamêtôc êtôm ganjô. Tec ñoc mêtôc tau jagêdênj gebe gagôm tauc ñoc biñ atom, gagôm ñac, tarj kêsakiñ aê narjgeñ nê biñ.

³¹ “Aê embe jawa tauc ñam sa, oc jawa sa êtôm atom. ³² ñac teñ gêwa aê ñam sa tec gêmoa, ma aê kajala biñ, tarj gêwa sa kêpi aê narj, gebe biñjanô. ³³ Amac tonarj asakiñ lau dêdênj Joanj sêja, ma eñ gêwa biñjanô ñam sa, ³⁴ mago biñ, tarj ñamalac sêwa sa narj, aê nec kakôc sa atom, tageñ kasôm biñ tau gebe ênam amac kêsi. ³⁵ Joanj kêtû ja, narj gelom ñawê kêpô gamênj narj, ma amac abe atu samuc ênê ñawê têlagenj. ³⁶ ñoc biñ gêwa aê ñam saña kêlêlêc Joanjnê su, gebe kôm tarj tamoc kêkênj aê gebe janac dabiñ narj, tec gajam. Ma kôm tau gêwa aênjoc ñam sa gebe Tamoc kêsakiñ aê. ³⁷ Ma Tamoc, tarj kêsakiñ aê narj, gêwa aênjoc ñam sa. Amac anjô ênê awa atom e alic eñ lanjô atom. ³⁸ Ma ênê biñ gêc amacnê ñalêlôm atom, gebe akênj gêwiñj ñac, tarj kêsakiñ aê narj atom. ³⁹ Mêtê tarj teto gêc narj, amac apuc atu dôbgeñ amoa, abe anjônj matem jali tengeñ ñam jakêsêp

biñ tonañ, ma biñ tonañ ñai gêwa aê ñam sagoc. ⁴⁰ Mago amac abe andênj aê amênj akôc matem jali ñam atom.

⁴¹ “Aê jakôc waec anja ñamalacnênj atom. ⁴² Mago aê kajala amac têtmac gêwiñ Anôtôña gêc nê ñalêlôm atom. ⁴³ Aê gamênj gajam Tamoc lanjô, mago amac akôc aê sa atom. Ñac teñ embe êmênj ênam tau lanjô, go akôc eñ sa. ⁴⁴ Amac tañ akôc waem anja taôm nêma ma matem gêdiñ waem anja Anôtô tajeñ nê atom nañ, atôm gebe akênj êwiñ amboac ondoc. ⁴⁵ Taêm ênam gebe aê jandôn amacnêma biñ êndênj Tamoc nec atom. Ñac-êndôn-amacnêma-biñwaga gêmôa, eñ Mose, tañ akênj matem eñ amoa nañ. ⁴⁶ Embe akênj êwiñ Mose, oc akênj êwiñ aê, gebe ñac tônê tê keto biñ kêpi aê. ⁴⁷ Ma embe akênj êwiñ biñ, tañ eñ keto nañ atom, oc akênj êwiñ aênjoc biñ amboac ondoc.”

6

Jesu gêlôm 5,000

(Mat 14:13-21; Mar 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Tônê su ma Jesu gelom bugêjactonj Galilaiana, tañ sêsam teñ gebe Tiberiana nañ, ñamakeñ ônêña gêja. ² Ma lau taêsam tédaguc eñ sêja, gebe sêlic gêñtalô, tañ eñ gêgôm gêdênj lau gêmác nañ. ³ Jesu kêpi lôc jagêngônj sic gêwiñ nê ñacsenomi. ⁴ Ma Judanênj omsêga Pasa kêdabiñ. ⁵ Jesu gêôc mataanô sa e gêlic lau taêsam dêdênj eñ, ma kêsôm gêdênj Pilip gebe “Aêac tanam ôli mo anja ondoc gebe lau tonec sênij.” ⁶ Biñ tonañ Jesu kêsôm gebe ênsaê eñ, gebe tau kêjala gênj, tañ gebe êngômña nañ. ⁷ Ma Pilip gêjô eñ awa gebe “Aêac embe tanam ôli mo ña denari 200 ma mênjtakênj ñagec-ñagec êndênj êsêac êndênj-êndênjenj, mago oc êtôm atom.” ⁸ Go ênê ñacsenominênj teñ, Simon Petere lasi Andrea, kêsôm gadênj eñ gebe ⁹ “Ñapalê teñ kêkôc mo lemeñ teñ ma i luagêc tec gêmôa, mago gênj tecenec oc êtôm lau taêsam tonec ñai amboac ondoc.” ¹⁰ Go Jesu kêsôm gebe “Asôm gebe lau sêngônj sic.” Anja gamênj tonañ gêgwanj taêsam gêc. Amboac tonañ lau, tañ sêngônj sic nañ, amboac 5,000. ¹¹ Go Jesu kêkôc mo ma gêjam danje, go gêjac sam gêdênj lau, tañ sêngônj nañ, ma gêgôm i amboac tonanjenj gebe sênij êtôm têtmac êwiñ. ¹² Señ e gêôc êsêac tônj, go kêsôm gêdênj nê ñacsenomi gebe “Anac ñagêdôgêdô sa, gebe teñ ênaña atom.” ¹³ Mo lemeñ tenjenj tecenañ, mago lau señ e dedec ñagêdô-gêdô gêcña, go sêjac sa kêsêp gadob 12 e mênjgêc.

¹⁴ Ñamalac sêlic gêñtalô, tañ eñ gêgôm nañ, tec sêsôm gebe “Propete tañ êmênj nom nañ ñac tau tonec biññanôgoc.” ¹⁵ Jesu kêjala gebe êsêac sebe sêmênj sêjanjo eñ su ma sêkênj eñ êtu nêñ kiñ, tec kêtaiñ taugenj gêc kêpi lôc gêja.

Jesu kêsêlênj gêmôa ñadembom ñaô

(Mat 14:22-23; Mar 6:45-52)

¹⁶ Kêtula, go nê ñacsenomi sêsêp bugêjactonj sêja ¹⁷ e sêpi wanj teñ sebe sêlac sêna Kapanaum. Gamênj ñakesec kêsa su, mago Jesu gêô lasê êsêac atom tajeñ, ¹⁸ ma mu gêbuc ñatêna e ñadembom secanô. ¹⁹ Sêlac e sêkênj gamênj kêtú sêga gêc wanjkuña, go sêlic Jesu tau kêsêlênj gêmôa ñadembom ñaôgenj mênjkêdabiñ wanj ma têtêc tauñ. ²⁰ Tec eñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê tau tonec, atêc taôm atom.” ²¹ Êsêac sebe nasêkôc eñ êpi wanj, ma eb tajeñ wanj kêsô gamênj, tañ sepeñ nañ.

Jesu kêtú mo ñanô danjônj matênj jaliña

²² Ñageleñ lau, tañ sêmôa bugêjactonj ñamakeñ ônêña nañ, sêlic gebe wanj teñ kêpoac sêclunj gêwiñ atom, wanj tajeñ, ma Jesu tau gêwiñ nê ñacsenomi gêja atom, nê ñacsenomi taunjenj sêja. ²³ Mago wanj ñagêdô anja Tiberia sêlac e jasêsô gamênj, tañ Apômtau gêjam danje ma kêkênj mo êsêac señ nañ ñagala. ²⁴ Gêdênj tañ lau sêlic Jesu to nê ñacsenomi lanjônjmê nañ, ac sêpi wanj jasêsôm Jesu anja Kapanaum.

²⁵ Êsêac têtap eñ sa gêmôa bu makeñ, tec sêsôm gêdênj eñ gebe “Mêtêmôkê, aôm gêdênj ondoc gômôênj tonec.” ²⁶ Ma Jesu gêjô êsêac aweñ gebe “Biññanô, aê jasôm tobijnanôgenj êndênj amac gebe Amac asôm aê kêtú alic gêñtalônja atom, ac asôm aê kêtú aenj mo e gêôc amac tônja. ²⁷ Anjôm mocsac gênj taniña, tañ êtu palê nañ atom,

mago anğôm mocsac gêj taniñña, tañ ênêc e êkêj ñamalac sêngônj materj jali tengeñña nañ. Ñamalacnê Latu oc êkêj gêj tau êndêj amac gebe Tama Anôtô gêlôc gêdêj eñ kêtú tôn sugac.”²⁸ Ma êsêac sêsôm gêdêj eñ gebe “Aêac anğôm amboac ondoc gebe anam Anôtônê kôm.”²⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Anôtônê kôm tau tonec gebe akêj êwiñ ñac, tañ eñ kêsakiñ nañ.”³⁰ Ma êsêac sêsôm gêdêj eñ gebe “Aôm ôngôm gêñtalô ondoc gebe aêac alic ec akêj êwiñ aôm. Aôm ôngôm asageñ.”³¹ Tameñi tec señ mana anğa gamêj sawa kêtôm biñ, tañ teto gêc nañ gebe ‘Eñ kêkêj mo anğa undambê gêdêj êsêac señ.’”³² Go Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêj amac gebe Mose kêkêj mo anğa undambê gêdêj amac atom. Mo ñanô undambêña tonañ Tamoc tau kêkêj gêdêj amac,³³ gebe ñac, tañ anğa undambê kêsêp gêmêj ma kêkêj ñamalac sêngônj materj jali nañ, tec kêtú Anôtônê mo.”³⁴ Ma êsêac sêsôm gêdêj eñ gebe “Apômtau, ôkêj mo tonañ êndêj aêac endeñ tôngeñmañ.”³⁵ Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Aê tauc tec katu mo ñamalac sêmoa materj jaliña tau. Ñac tañ êndêj aê êmêj nañ, mo êjô eñ êtiam atom. Ma ñac, tañ êkêj êwiñ aê nañ, bu êjô eñ êtiam atomanô.

³⁶ “Aê tec kasôm gêdêj amac su gebe Amac alic aêgac, mago akêj gêwiñ atom.”³⁷ Gêj samob, tañ Tamoc kêkêj gêdêj aê nañ, oc êndêj aê êmêj ma ñac teñ embe êndêj aê êmêj, oc jamasuc eñ atom.³⁸ Aê kasêp anğa undambê gamêj gebe jañgôm tauc ñoc biñ êtu tôn atom, jañgôm ñac-kêsakiñaêwaga nê biñ êtu tôn.³⁹ Ma ñackêsakiñ-aêwaga tau nê biñ amboac tonec gebe gêj samob, tañ kêkêj gêdêj aêña nañ, janam ñaterj sapu atom, jañu samob sêndi sa êndêj bêc ñamuña.⁴⁰ Tamocnê biñ tau tonec gebe lau samob, tañ sêlic Latu ma sêkêj gêwiñ eñ nañ, gêñgônj materj jali tengeñ ma aê êñu êsêac sêndi ña êndêj bêc ñamuña.”

⁴¹ Juda sêli awen sa kêtú biñ, tañ kêsôm gebe “Aê mo kasêp anğa undambê gamêj nañña.”⁴² Ma êsêac sêsôm gebe “Ñac tonec Josep latu Jesu me masi. Têna agêc tama tec tajalagac. Ma amboac ondoc tec galoc eñ kêsôm gebe Aê kasêp anğa undambê gamêj nec.”⁴³ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Ali awem sa atom.”⁴⁴ Ñac teñ kêtôm gebe tau êndêj aê êmêj atom. Tamoc tañ kêsakiñ aê gamêj nañ, embe ê eñ, go aê jañu eñ êndi sa êndêj bêc ñamuña.⁴⁵ Teto gêc propetenêj buku gebe ‘Anôtô oc êndônj ñamalac samob.’ Ma samob, tañ sêñô Tamocnê biñ ma sêkêc kauc anğa ênê nañ, tec dêdêj aê sêmêj.⁴⁶ Teñ gêlic Tamoc atom, ñac tageñ, tañ kêsá anğa Anôtô tau nê nañ, taugenj tec gêlic tama.⁴⁷ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêj amac gebe Eñ tañ kêkêj gêwiñ nañ, gêñgônj mata jali tengeñ.⁴⁸ Mo ñamalac gêñgônj materj jaliña aê.⁴⁹ Tamemi señ mana anğa gamêj sawa, mago sêmac êndu.⁵⁰ Mo tecenec kêsêp anğa undambê gêmêj gebe teñ embe êniñ oc êmac êndu atom.⁵¹ Mo mata jali, tañ kêsêp anğa undambê gêmêj nañ aê. Ñamalac teñ embe êniñ mo tau tonec, oc êñgônj mata jali tengeñ. Ma mo tau, tañ aê jakêj nañ, tauc ôlic tec jakêj gebe ñamalac samob sêngônj materj jali.”

⁵² Judawaga awenñsunj gêôc ka tañ ma sêsôm gebe “Amboac ondoc, ñac tonec kêtôm gebe êkêj nê ôli aêac taniñ me.”⁵³ Tec Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêj amac gebe Amac embe aniñ Ñamalacnê Latunê ôli to anôm ênê dec atom, oc matem jali ñam ênêc amacña atom.”⁵⁴ Eñ tañ geñ aêñoc ôlic to gênôm aêñoc dec nañ, gêñgônj mata jali tengeñ, ma aê oc jañu eñ sa êndê bêc ñamuña,⁵⁵ gebe aêñoc ôlic kêtú gêj taniñña ñanô tau, ma aêñoc dec kêtú gêj tanômña ñanô tau.⁵⁶ Eñ tañ geñ aêñoc ôlic to gênôm aêñoc dec nañ, gêmoa aê ñalêlôm ma aê gamoa eñ ñalêlôm.⁵⁷ Tamoc mata jali kêsakiñ aê gamêj, ma aê tec gamoa matoc jali kêtú Tamocña. Ma eñ tañ geñ aê nañ, êñgônj mata jali êtu aêña amboac tonañgeñ.⁵⁸ Mo tau, tañ kêsêp anğa undambê gêmêj nañ, kêtôm mo, tañ tamemi señ-señ ma sêmac êndu nañ atom. Eñ tañ geñ mo tonañ êñgônj mata jali tengeñ.”⁵⁹ Biñ tonañ Jesu kêsôm gêdêj kêdônj mêtê gêmoa lôm Kapanaumña.

Biñ dangônj materj jaliña

⁶⁰ Ênê ñacseñomi gwalêkiñ sêñô biñ tonañ ma sêsôm gebe “Biñ tonañ ñawapac sec. Asa kêtôm gebe êkêj taña.”⁶¹ Jesu kêjala gêc tau gebe nê ñacseñomi sêli awen sa, tec

kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Biñ tonec kêtú kasec amac me. ⁶² Ma embe alic ñamalacnê Latu êmu êpi gamên, tañ andanğenğ gêngôn nañ êna, oc amboac ondóc. ⁶³ ñalau tagenğ êkênğ ñamalac sêngônğ mateñ jali. Ôlinğ oc ênam sa naeo. Biñ tañ kasôm gêdêñ amac su nañ, tau ñalau to mata jali. ⁶⁴ Mago amacnêm ñagêdô sêkênğ gêwiñ atom.” Jesu kêsôm biñ tonañ gebe kêjala êsêac, tañ sêkênğ gêwiñ enğ atomña nañ, ma kêjala ñac, tañ eoc enğ lasêña nañ kawananğenğ. ⁶⁵ Tec kêsôm gebe “Kêtu tonañña tec kasôm gêdêñ amac gebe ñac teñ kêtôm gebe tau êndênğ aê êmênğ atom, Tamoc êlôc êndênğ enğ acgom.”

⁶⁶ Gêdêñ tonañ ênê ñacseñomi gwanğinğ sêwi enğ sinğ sêsêlênğ sêwiñ enğ kêtiam atom. ⁶⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac lau 12 gebe “Ma amac abe aêc ana amboac tonanğenğ me.” ⁶⁸ Ma Simon Petere gêjô enğ awa gebe “Apômtau, aêac oc andênğ asa ana, anğônğ mateñ jali teñgenğ ñam gêc aômgenğ nêm, biñ. ⁶⁹ Ma aêac akênğ gêwiñ to ajala gebe Anôtônê ñac dabuñ aôm.” ⁷⁰ Go Jesu gêjô êsêac awenğ gebe “Aê kajalinğ amac lau 12 sa me masi. Mago amacnêm ñac teñ kêtú Sadanğnê ñac.” ⁷¹ Enğ kêsôm biñ tonañ kêpi Simon Isariot latu Juda, tañ gebe eoc enğ lasê nañ. Êsêac lau 12 nêñ ñac teñ enğ.

7

Jesu to lasii

¹ Biñ tônê su ma Jesu kêsêlênğ gêmoa Galilalagenğ. Enğ gebe êsêlênğ êmoa Judaia atom, gebe Juda dêdib sebe sênac enğ êndú. ² Judanênğ omsêga Lômbec kêdabinğ. ³ Tec Ênê lasii sêsôm gêdêñ enğ gebe “Ôndi anğa tonec ma ôna Judaia gebe nêm ñacseñomi sêlic kôm, tañ aôm ôñğômña nañ sêwiñ. ⁴ ñac teñ embe taê ênam gebe nê wae êtu tapa, nañ êñğôm nê gênğ ênêc lêlômgenğ atom. Embe ôñğôm nêm kôm teñ, go ôtu awê êndênğ lau samob sêlic.” ⁵ Lasii sêsôm biñ tonañ gebe sêkênğ gêwiñ enğ atom amboac tonañ. ⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aênoc noc kêdabinğ atom tagenğ, êmacgenğ nêm noc tec gêc ñapanğ. ⁷ Lau nomña têtac gedec amac atom, têtac gedec aêgenğ, gebe gawa êsêac sa gebe nêñ kôm keso. ⁸ Taôm api ana alic om. Aê tec oc japi jawac êndênğ om tonec atom tagenğ, gebe aênoc noc kêdabinğ atom.” ⁹ Biñ tonañ kêsôm gêdêñ êsêac su ma gêmoa Galilaia.

Jesu gêlic om Lômbecña

¹⁰ Lasii sêpi sêja su sebe sêlic om, go enğ kêpi gêja amboac tonañ, mago gêmoa awê atom, kêsiniñ taugenğ. ¹¹ Gêdêñ om tau Juda sesom enğ ma sêsôm gebe “ñac tau gêmoa ondóc.” ¹² Lau taêsam sêli awenğ sa kêtú enğña. ñagêdô sêsôm gebe “Enğ ñac ñajam”, ma ñagêdô sêsôm gebe “Masi, enğ kêsau lau.” ¹³ Biñ tonañ kêpi enğ, tec êsêacnênğ teñ kêsôm kêtú awê atom, gebe samob têtêc Juda.

¹⁴ Sêlic om e sêkô lunğenğ, go Jesu kêpi lôm dabuñ jakêdônğ mêtê gêdêñ êsêac. ¹⁵ Tec Juda sênac lemeñ ma sêsôm gebe “ñac tônê kêjala mêtê amboac ondóc, têdônğ enğ atom nec.” ¹⁶ Ma Jesu gêjô êsêac awenğ gebe “Aênoc mêtê kêtú tauc êoc gênğ atom, ñac tañ kêsakinğ aê gamênğ nañ, nê gênğ. ¹⁷ Teñ embe taê ênam gebe êñğôm Anôtônê biñ êtu tônğ, oc êjala ñoc mêtê ñam gebe anğa Anôtônê me aê kasôm tauc ñoc biñ. ¹⁸ ñac tañ kêsôm tau nê biñ nañ, gebe êñğôm tau nê wae êsa. Ma ñac tañ gebe êñğôm ñac-kêsakinğenğwaga nê wae êsa nañ, enğ ñac biññanônğ ma keso teñ gêc enğña atom. ¹⁹ Mose kêkênğ biñsu gêdêñ amac atom me. Mago amacnêm teñ kêmasanğ kêtú tônğ atom. Ma amac adib aê abe anac aê êndú êtu asagenğña.” ²⁰ Lau tau sêjô enğ awa gebe “ñalau sec gêgôm aôm. Asa gebe ênac aôm êndú.” ²¹ Tec Jesu gêjô êsêac awenğ gebe “Aê gajam koleñ tagenğ ma amac samob êñac lememe. ²² Mose kêsakinğ amac gebe asa ñapalê, (lênğ tau kê a anğa Mosenê atom, gelom anğa abeminênğ,) tec amac êsa lau gêdêñ sabat amboac tonañ. ²³ Embe sêsa ñac teñ êndênğ sabat gebe senseñ Mosenê biñsu su atom, ma amboac ondóc tec têtac ñandanğ gêdêñ aê gebe gagôm ñac teñ ôli samucgenğ ñajam kêsâ gêdêñ sabat. ²⁴ Amêtôc biñ êtôm alic genğ gêc dêmônğña atom. Amêtôc akip ñam ña êndênğenğ êtôm mêtôc gêdêñ.”

Jesu enğ Mesia me masi

²⁵ Ma lau Jerusalemña ñagêdô sêsôm gebe “ñac tau, tañ dêdib sebe sênac enğ êndú nañ tônê me. ²⁶ Alic acgom, enğ kêsôm biñ gêmoa awêgenğ, mago sêsôm enğ awa auc atom.

Moa kasêga sêjala eñ gebe eñ Kilisi tau me. ²⁷ Ñac tônê aêac tajala ênê ñamgac. Mago Kilisi tau embe êmên, nañ ñac teñ êjala ênê ñam atom.”

²⁸ Jesu kêdôn mêtê gêmoa lôm dabuñ, tec kêsôm biñ kêkac awa sageñ gebe “Amac tec ajala aê to ajala ñoc ñam me masi. Tauc ñoc ñalêlôm kêkac aê tec gamên nec atom. Eñ tañ kêsakiñ aê nañ, ñac biññanoña tau, nañ amac ajam kauc eñ. ²⁹ Aê tec kajala engac, gebe aê anga ênê, ma eñ kêsakiñ aê tec gamên.” ³⁰ Êsêac dêdib eñ gebe sêkôc eñ tôn, mago ñac teñ lêma kêsac eñ atom, gebe nê noc kêdabiñ atom tageñ. ³¹ Lau taêsam sêkên gêwiñ eñ ma sêsôm gebe “Kilisi tau embe êmên, oc êñgôm gênjalô wakuc ondoc êlêlêc ñac tonec su.”

Juda sêsakiñ siñwaga gebe sêkôc Jesu tôn

³² Parisai sêñô gebe lau sêli aweñ sa amboac tonañ, tec lau dabuñsêga to Parisai sêsakiñ sakiñwaga sêja sebe sêkôc eñ tôn. ³³ Ma Jesu kêsôm gebe “Aê jamoa saunğeñ jawiñ amac acgom, go jandên ñac, tañ kêsakiñ aê gamên nañ jana. ³⁴ Amac oc ansom aê e atap aê sa atom, ma gamên, tañ aê jañgôn nañ, amac oc atôm gebe naasa atom.” ³⁵ Tec Juda sêsôm gêdên tauñ gebe “Ñac tônê gebe êna ondoc, tec kêsôm gebe aêac tatap eñ sa atom nê. Eñ gebe êndên lau Helen me. ³⁶ Biñ tec eñ kêsôm gebe ‘Oc ansom aê e atap aê sa atom,’ ma ‘Gamên tañ aê jañgôn nañ, amac atôm gebe naasa atom,’ nec ñam amboac ondoc.”

Biñ kêpi bu mata jali

³⁷ Gêdên omsêga ñabêc kapôên ñamuña nañ, Jesu gêdi ña ma kêsôm kêkac awa sageñ gebe “Ñac teñ embe bu êjô eñ, go mênênôm anga aênoc. ³⁸ Ñac tañ kêkên gêwiñ aê kêtôm biñ, tañ teto gêc nañ, gebe ‘Bu mata jaliña êc ñasamac kapôên êsa anga ênê ñalêlôm êna.’” ³⁹ Biñ tonañ eñ kêsôm kêpi ñalau. tañ eñ gebe lau-sêkên-gêwiñwaga êkêc anga ênê. Jesunê ñawasi kêsa atomgeñ, tec ñalau gêmên atom tageñ.

Lau sêwa tauñ kêkôc

⁴⁰ Lau tañ sêñô biñ tonañ nêñ ñagêdô sêsom gebe “Ñac tonê eñ propete tau, biññanô.” ⁴¹ Ma ñagêdô sêsôm gebe “Ñac tônê eñ Kilisi tau.” Mago ñagêdô sêsôm gebe “Kilisi êsa anga Galilaia me. ⁴² Biñ tañ teto gêc nañ, amboac tonec gebe Kilisi êsa anga Dawidnê ñawê ma êsa anga malac Betlehem, tañ Dawid gênğôn nañ êmên.” ⁴³ Amboac tonañ lau sêwa tauñ kêkôc kêtû Jesuña ⁴⁴ e lau ñagêdô sebe sêkôc eñ tôn, mago ñac teñ lêma kêsac eñ atom.

Judanên laumata sekeñ gêwiñ atom

⁴⁵ Sakiñwaga dêdên lau dabuñsêga to Parisai sêmu sêja ma nêñ ñataui sêsôm gêdên êsêac gebe “Amboac ondoc, tec akôc eñ atom nec.” ⁴⁶ Ma sakiñwaga sêjô êsêac aweñ gebe “Ñamalac teñ kêsôm biñ amboac ñac tônê kêsôm nec atomanô.” ⁴⁷ Tec Parisai sêjô êsêac aweñ gebe “Eñ gêwa amac ôkwi amboac tonañgeñ me. ⁴⁸ Amac alic kasêga to Parisai teñ kêkên gêwiñ eñ su me. ⁴⁹ Mago lau tônê sêjam kauc Mosenê biñsu nañ, acmên sêbacgac.”

⁵⁰ Go êsêacnên ñac teñ, Nikodeme, tañ gêmunğeñ gêdên Jesu gêja nañ, kêsôm gêdên êsêac gebe ⁵¹ “Aêac embe tañô ñac teñ nê biñ to tajala gên, tañ eñ gêgôm nañ atom, biñsu êmêtôc eñ me masi. Oc masi.” ⁵² Tec êsêac sêjô eñ awa gebe “Aôm anga Galilaia amboac tonañ me. Ôsala ôlic acgom, propete teñ gêdi sa anga Galilaia atom.”

⁵³ Êsêac sêc gêdên-gêdêngeñ sêja nêñ andu.

8

Jesu taê walô mockaiño

¹ [Jesu kêpi Lôkatakwi gêja ² e bêbêcgeñ, go gemu gêja lôm dabuñ ma lau samob dêdên eñ sêja, tec gênğôn sic ma kêdôn mêtê gêdên êsêac. ³ Ma biñsutau to Parisai sêwê awê teñ, tañ têtap eñ sa gêjac sêmôcwalô gênğic nañ, jatetoc eñ kêkô êsêac ñaluñ. ⁴ Ma sêsôm gêdên eñ gebe “Mêtêmôkê, awê tonec lau têtap êsêagêc nê mockaiñ sa. ⁵ Mose kêtatu gêc biñsu gebe têtuc lau amboac tonañ ña poc êndu. Ma aôm oc ôsôm amboac ondoc.” ⁶ Êsêac sebe sênğôliñ biñ êpi eñ, tec sêsau sêc eñ ña biñ tonañ. Jesu gewec ma lêmalatu keto gên

gêc nom. ⁷ Ma êsêac têtû kênac eñ sêdc aucgeñ sêmoa, tec eñ kêsa sa ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amacnê m ñac, tañ nê sec masi nañ, êtuc poc êpi awê tonec êtu ñamata.” ⁸ Kêsôm su ma gewec jaketo nê gêñ kêtiam. ⁹ Êsêac sêñô biñ tonañ ma têtaiñ tañ tagen-tagen. Lau ñanô sêc sêmuñ e sedec Jesu taugen kêkô gêwiñ awê, tañ kêkô ñaluñ nañ. ¹⁰ Go Jesu kêsa sa ma kêsôm gêdêñ awê gebe “Awê tau, ma lau tau. Nêñ teñ kêtin aôm me masi.” ¹¹ Ma awê tau kêsôm gebe “Apômtau, masianô.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ma aê latin aôm atom amboac tonañgeñ. Ôna ma ôñgôm sec teñ êtiam atom.”]

Jesu kêtû ñawê nomña

¹² Go Jesu kêsôm biñ gêdêñ êsêac kêtiam gebe “Nom ñaja aê. ñac tañ êndanuc aê nañ, êsêlêñ tokesec atom, mata jali ñaja êpô engeñ.” ¹³ Ma Parisai sêsôm gêdñ eñ gebe “Taôm gôwa taôm nê m biñ sa, tec nê m biñ tonañ biññanô atom.” ¹⁴ Go Jesu gêjô êsêac awen gebe “Aê tauc embe jawa tauc ñoc biñ sa, go ñoc biñ tonañ biññanô gebe ñoc ñam, tañ kasa gamêñ to ñoc lêñtêpôê, tañ jana nañ kajalagac, mago amac ajam kauc ñam, tañ kasa gamêñ to ñoc lêñtêpôê, tañ jana nañ. ¹⁵ Amac amêtôc kôtôm ñamalacnêñ kauc. Aê kêmêtôc ñac teñ atom. ¹⁶ Aê embe jamêtôc biñ, go ñoc mêtôc tau biññanô, gebe aê taucgeñ gamoa atom, ñac tañ kêsakiñ aê nañ, gêwiñ aê. ¹⁷ Teto gêc amac taôm nê m biñsu gebe ‘Biñ tañ ñamalac luagêc sêwa sa kêpi tageñ nañ biññanô.’ ¹⁸ Aê tec gawa tauc ñam sa gamoa, mago Tamoc, tañ kêsakiñ aê nañ, gêwa aê sa gêwiñ.” ¹⁹ Tec êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Tamam gêmoa ondoc.” Ma Jesu gêjô êsêac awen gebe “Amac ajala aê atom, tec ajala Tamoc atom. Embe ajala aê, oc ajala Tamoc êwiñ.”

²⁰ Biñ tonañ Jesu kêsôm gêmoa lôm dabuñ ma kêdôn lau gêmoa balê m, tañ kanom kêkô nañ. Mago lau sêkam eñ tôn atom gebe ênê noc mênkêsa atom tageñ.

Gamêñ tañ aê gabe lêna nañ, amac atôm gebe naasa atom

²¹ Go kêsôm gêdêñ êsêac kêtiam gebe “Aê jana ma amac oc ansom aê e amac êndu tonê m secgeñ. Gamêñ tañ aê jana nañ, amac atôm gebe naasa atom.” ²² Tec Juda sêsôm gebe “Moae gebe êjaiñ tau, tec kêsôm gebe ‘Gamêñ tañ aê jana nañ, amac atôm gebe naasa atom’ nec me.” ²³ Go eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac anga eloñ, mago aê anga lôlôc. Amac anga nom tonec, mago aê anga nom tonec atom. ²⁴ Tec kasôm gêdêñ amac gebe Amac êndu tonê m secgeñ. Ma embe akêñ êwiñ gebe aê ñac tau tonec atom, oc amac êndu tonê m secgeñ.” ²⁵ Ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Ma aôm asa.” Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Êtu asageñña aê jasôm biñ êndêñ amac ñapañ. ²⁶ Aênoc biñ jasôm êndêñ amac to jamêtôc amacña taêsam tec gêc. ñac tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ, eñ ñac biññanôña, ma biñ tañ ganô anga ênê nañ, kasôm lasê gêdêñ ñamalac samob.”

²⁷ Eñ kêsôm biñ kêpi Tama gêdêñ êsêac, mago nêñ kauc kêsa atom. ²⁸ Go Jesu kêsôm gebe “Êndêñ tañ anac ñamalacnê Latu sa nañ, ajala gebe aê tau tonec. Aê gagôm tauc ñoc gêñ atom, gêñ tañ Tamoc kêdôn gêdêñ aê nañ, tec kasôm. ²⁹ Ma ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ, tec gêwiñ aê. Eñ gedec aê taucgêñ gamoa atom, gebe aê gagôm gêñ, tañ eñ gêlic ñajam nañ, ñapañ tec gamoa.” ³⁰ Eñ kêsôm biñ tonañ ma lau gwalêkiñ sêkêñ gêwiñ eñ.

Biññanô oc êñgamboac amac su

³¹⁻³² Go Jesu kêsôm gêdêñ Juda, tañ sêkêñ gêwiñ eñ nañ gebe “Amac embe amoa ñoc biñ ñalêlôm, oc atu aênoc ñacsenomi ñanô “ma ajala biññanô e biññano tau engamboac amac su.” ³³ Tec êsêac sêjo eñ awa gebe “Abrahamnê ñawê aêac ma aêac atu lau teñ nêñ sakiñwaga atomanô, ma amboac ondoc tec kôsôm gebe ôñgamboac aêac su.” ³⁴ Go Jesu gêjô êsêac awen gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe ñamalac samob, tañ sêgôm sec nañ, têtû sec ñasakiñwaga. ³⁵ Sakliñwaga oc êñgôn andu ender tôngeñ atom, latu tec êñgôn ender tôngeñ. ³⁶ Latu embe engamboac amac su, ôc tec amoa nê m lêtêgeñ. ³⁷ Aê kajalagac gebe Abrahamnê wakuc amac, mago amac adib abe anac aê andu ñam gebe aênoc biñ wackêsêp amacnê m ñalêlôm atom. ³⁸ Gêñ tañ aê galic

anğa Tamocnê nan, tec kasôm. Ma biñ, tañ amac anjo anğa tameminê nan, tec agôm amboac tonanğen.”

³⁹ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Tamemai Abraham.” Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Embe Abrahamnê ñapalê amac, nan anğôm gênj atôm Abraham acgom,⁴⁰ ma galoc amac adib abe anac aê êndu. Aê kasôm biñjanô, tañ ganjo anğa Anôtônê nan, gêdênj amac, tec abe anac aê. Abraham gêgôm gênj amboac tonanğ atom. ⁴¹ Amac agôm tameminê geñ.” Ma êsêac sêsôm gêdênj eñ gebe “Mockainj teñ kêka aêac lasê atom, aêac tamemai tageñ tec gêmoa, eñ Anôtô.” ⁴² Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Anôtô embe amac tamemi, oc têtmac êwiñ aê, gebe aê kasa anğa Anôtônê, ma anğa ênê tec gamênj. Tauc kakac tauc tec gamênj nec atom. Ñac tau tônê kêsakinj aê gamênj. ⁴³ Ambôac ondoc tec nêmc kauc kêsa kêpi aênoc biñ atom. Ñam gebe amac akênj tañem aênoc biñ akêtôm atom. ⁴⁴ Amac tamemi Sadañ tau, ma sec, tañ kêkac tameminê ñalêlôm nan, abe anğôm ñanô êsa. Ñac tau tonanğ têt andanğenj kêtû gêjac-ñamalac-ênduwaga ma eñ gêmoa biñjanô ñalêlôm atom, gebe biñjanô gêc eñña atom. Embe êsôm biñdansañ, oc êsôm tau nê geñ, gebe dansañtênato dansañmôkê eñ. ⁴⁵ Mago aê kasôm biñjanô, tec akênj gêwiñ aê atom. ⁴⁶ Amacnêmc asa oc eoc aênoc geo teñ lasê. Aê embe jasôm blğjanô, ma amboac ondoc tec akênj êwiñ aê atom. ⁴⁷ Ñac tañ anğa Anôtônê nan, gênjo Anôtônê biñ. Amac anğa Anôtônê atom, tec anjo ênê biñ atom.”

Jesu agêc Abraham

⁴⁸ Juda sêjô eñ awa gebe “Aêac asôm gebe aôm ñac Samarianja teñ, tec ñalau sec teñ gêôc aôm nec. Aêac asôm jagêdênj me masi.” ⁴⁹ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Ñalau sec teñ gêôc aê atom. Aê katoc Tamoc sa, mago amac agôm aê êndu-êndugenj. ⁵⁰ Tauc gasom waec atom. Ñac tañ gesom ñoc waec ma kêmetôt biñ nan, tec gêmoa. ⁵¹ Biñjanô, aê jasom tobiñjanôgeñ êndênj amac gebe Ñac teñ embe êmansañ aênoc biñ êtu têt, oc êlic gêmacanô atom enderj têtgeñ.” ⁵² Ma Juda sêsôm gêdênj eñ gebe “Galoc aêac ajala ñanôgeñ gebe ñalau sec teñ gêôc aôm. Abraham to propete sêmac êndu, mago aôm kôsôm gebe ‘Ñac teñ embe êmansañ aênoc biñ êtu têt, oc ênsaê gêmacanô atom enderj têtgeñ.’ ⁵³ Aôm kôlêlêc tamemai Abraham, tañ gêmac êndu nan su me. Ma propete sêmac êndu. Aôm gobe ôngôm taôm amboac asa.” ⁵⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Embe janğôm tauc waec êsa, oc ñoc waec ñanô masi. Tamoc tañ amac asôm gebe nêmc Anôtô eñ nan, tec gêgôm aê waec kêsa. ⁵⁵ Amac ajala eñ atom, mago aê tec kajala eñğac. Aê embe jasôm gebe Kajala eñ atom, oc jatu dansañtêna teñ jatôm amac. Mago aê kajala eñ tec kamasañ ênê biñ gamoa. ⁵⁶ Tamemi Abraham têtac ñajam gebe êlic aênoc bêc e gêlic ma kêtû samuc.” ⁵⁷ Ma Juda sêsôm gêdênj eñ gebe “Aôm nêmc jala kêtôm 50 su atom, ma gôlic Abraham amboac ondoc.” ⁵⁸ Tec Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndênj amac gebe Abraham têna kêkôc eñ atomgeñ, ma aê gamoa.” ⁵⁹ Ma êsêac sejoñ poc sa sebe têtuc eñ. Tec Jesu kêtaiñ tau su anğa lôm dabuñ kêsa awê gêja.

9

Ñac têna kêkôc eñ tomatapecgeñ mataano ñajam kêsa

¹ Jesu kêsêlênj gêmoa e gêlic ñac teñ têna kêkôc eñ tomatapecgeñ. ² Ma nê ñacsenjomi têtû kênac eñ gebe “Mêtêmôkê, asa gêgôm sec, ñac tau me têna agêc tama, tec têna kêkôc eñ tomatapecgeñ.” ³ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Ñac tau gêgôm sec atom. Têna agêc tama sêgôm sec atom. Eñ matapec gebe Anôtônê kôm teñ êtu awê êpi eñ. ⁴ Aêac tanam ñac, tañ kêsakinj aê nan, nê kôm êndênj eñgeñ. Ñakesec êsa nan lau teñ oc sênam kôm teñ atom. ⁵ Aê gamoa nom, tec katu nom tau ñaja.” ⁶ Kêsôm biñ tonanğ ma kêkasôp kêsêp nom, go kêjalij e ñalemoñoma jakêkênj kêpi ñac tau mataanô, ⁷ go kêsôm gêdênj eñ gebe “Ôna ma ônsañgu taôm anğa bugêjactonj Siloam” (tanam ôkwi gebe “Ñac tañ sêsakinj eñ nan.”) Amboac tonanğ tec eñ gêja kêsagu tau su ma gêmu gêja tomatanô gêlic gamêngeñ. ⁸ Ênê lau sackapoagêdô gêdênj tauña to êsêac, tañ gêmunğenj sêlic eñ

keterj-keterj gêj nan, sêsôm gebe “Ïac tanj gêj gônj keterj-keterj gêj nan, ñac tau tonec me masi.” ⁹ Tec ñagêdô sêsôm gebe “Aec, ñac tau tonec.” Ma ñagêdô sêsôm gebe “Masi, ñac tej, tanj lanônjanô kêtôm tau nanj.” Ma ñac tau kêsôm gebe “Aê tau tonec.” ¹⁰ Go êsêac sêsôm gêdêj ej gebe “Asagej gêgôm matamanô kêpoa lasê.” ¹¹ Ma ej gêjô Êsêac awej gebe “Ïamalac tanj sêsam ej gebe Jesu nanj, kêlaliñ lemoñ mênkêkêj kêpi matocanô. Go kêsôm gêdêj aê gebe ‘Ôna Siloam ma ônsanju taôm.’ Tec aê gaja kasagu tauc e matocanô kêpoa lasê.” ¹² Ma êsêac sêsôm gêdêj ej gebe “Ma ñac tau gêmoa ondoc.” Ej kêsôm gebe “Aê gajam kauc.”

Parisai sêkip ej mataanô ñajam kêsa ñalêj sa

¹³ Ma êsêac sêwê ñac, tanj gêmunjeñ matapec nanj, dêdêj Parisai sêja, ¹⁴ gebe Jesu kêjaliñ lemoñ ma gêgôm ej mataanô kêpoa lasê tonanj gêdêj sabat tej. ¹⁵ Go Parisai têtû kênac ej kêtiam kêtû mataanô kêpoa lasêña. Ma ej kêsôm gêdêj êsêac gebe “Ïac tau kêkêj nom ñalemoñ kêpi matocanô ma kasagu tauc, tec matocanô galic gamêj.” ¹⁶ Tec Parisai ñagêdô sêsôm gebe “Ïac tonanj anja Anôtônê atom, gebe gêjam dabun sabat atom.” Ma ñagêdô sêsôm gebe “ñac sec tej oc êngôm gêñtalô kapôej tônê ñai amboac ondocgej.” Ma sêwa tauñ kêkôc. ¹⁷ Ma sêsôm gêdêj matapec kêtiam gebe “Ma aôm taôm oc ôsôm biñ amboac ondoc êpi ñac, tanj gêgôm matamanô kêpoa lasê nanj.” Tec ej kêsôm gebe “Ej propete tej.”

¹⁸ Juda sêkêj gêwiñ gebe ej gêmunjeñ matapec ma galoc mataanô kêpoa lasê nanj atom e sêmôêc ñac, tanj mataanô kêpoa lasê nanj, têna agêc tama. ¹⁹ Ma têtû kênac êsêagêc gebe “Amagêc latômi, tanj asôm gebe têna kêkôc ej tomatapecgej nanj, ñac tau tonec me. Ma amboac ondoc tec galoc mataanô gêlic gamêj.” ²⁰ Ma têna agêc tama sêjô êsêac awej gebe “Aêagêc ajala gebe latunj ej, tanj têna kêkôc ej tomatapecgej. ²¹ Mago mataanô gêlic gamêj ñalêj tec aêagêc ajam kauc. Ma ñac tanj gêgôm ej mataanô kêpoa lasê nanj, aêagêc ajam kauc ej amboac tonanj. Atû kênac ej. Ej kêtû kapôej sugac, tau êsôm nê biñ.” ²² Têna agêc tama sêsôm amboac tonanj kêtû têtêc Judanja, gebe Juda sêsôm biñ kêpi tagej gebe “Ïac tej embe êsam Jesu gebe Kilisi,” nanj têtij ej su anja gôlôacnêj. ²³ Têna agêc tama têtêc tonanj, tec sêsôm gebe “Ej tau kêtû kapôej sugac, atû kênac ej tau.”

²⁴ Amboac tonanj sêmôêc ñac, tanj gêmunjeñ matapec nanj, kêtû luagêcña ma sêsôm gêdêj ej gebe “Otoc Anôtô sa. Aêac ajala gebe ñac tônê ej ñac sec.” ²⁵ Tec ej gêjô êsêac awej gebe “Ej embe ñac sec, oc janam kauc. Tagej tonec tec kajala gebe gêmunjeñ matocpec, mago galoc galic gamêj.” ²⁶ Ma êsêac sêsôm gêdêj ej gebe “Ej gêgôm asagej gêdêj aôm. Ej gêgôm matamanô kêpoa lasê ñalêj amboac ondoc.” ²⁷ Ej gêjô êsêac awej gebe “Kasôm gêdêj amacgac mago akêj tanjem atom. Abe anj asagej êtiam. Amac abe atû ênê ñacseñomi awiñ me.” ²⁸ Ma êsêac sêbu ej ma sêsôm gebe “Aôm tec kôtû ênê ñacseñom, ma aêac tec atû Mosenê ñacseñomi. ²⁹ Aêac ajalagac gebe Anôtô kêsôm biñ gêdêj Mose. Mago ñac tônê tec ajam kauc ênê ñam.” ³⁰ Tec ñac tau gêjô êsêac awej gebe “Tonanj gêj kaiñ tej gebe amac ajam kauc ênê ñam, mago gêgôm matocanô kêpoa lasêgoc. ³¹ Aêac tajala gebe Anôtô kêkêj tanja gêdêj lau sec atom. Mago ñac tej embe êsap Anôtô tôn ma êngôm ênê biñ ñanô êsa, nanj Anôtô oc êkêj tanja ej. ³² Gêdêj andanjeñ e mêngeđêj galoc aêac tanjô ñac tej gêgôm ñac, tanj têna kêkôc ej tomatapecgej nanj, mataanô kêpoa lasê ñawae tej atomanô. ³³ Embe ñac tônê anja Anôtônê atom, oc êtôm gebe êngôm gêj tej atom.” ³⁴ Tec êsêac sêjô ej awa gebe “Tênam kêkôc aôm tosec samucgej ma gobe ôndôn aêac me.” Ma têtij ej kêsa gêja.

³⁵ Jesu gêjô têtij ej kêsa ñawae, go gêdêj tanj kêtap ñac lau sa nanj, kêsôm gebe “Aôm kôkêj gêwiñ Ïamalacnê Latu me masi.” ³⁶ Ma ñac tau gêjô ej awa gebe “Apômtau, ej asa gebe jakêj êwiñ ej.” ³⁷ Tec Jesu kêsôm gêdêj ej gebe “Aôm gôlic engac. Ej ñac tau, tanj gêjam binjanm gêdêj aôm gêmoa.” ³⁸ Ma ñac tau kêsôm gebe “Apômtau, aê kakêj gêwiñ.” Ma kêpôn aduc gêdêj ej. ³⁹ Go Jesu kêsôm gêdêj ej gebe “Aê gamêj nom tonec gebe jamêtôc ñamalac, gebe êsêac, tanj sêlic gamêj atom nanj, sêlic gamêj, ma êsêac,

tañ sêlic gamêñ sêmoa nañ, materpec êsa.”⁴⁰ Parisai tañ sêmoa sêwiñ eñ nañ, ñagêdô sêñô biñ tonañ ma sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aêac materpec amboac tonañ me.”⁴¹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac embe matempec, go sec ênêc amacña atom. Mago galoc asôm gebe ‘Aêac alic gamêñ,’ tec nêñ sec kêsap amac têt.”

10

Jesu kêtú ñacgejob ñajam

¹ “Biññanô, aê Jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe ñac tañ kêsô dombanêñ sapa gêja, mago kêsô sacgêdôña atom, kêgêli paliñ-paliñgeñ nañ, kêtú ñacgeñgeñ to kêjañgowaga teñ. ² Ma ñac tañ kêsô sacgêdôña nañ, tec dombanêñ ñacgejob eñ. ³ ñacgejobsacgêdôwaga gêlêc katam su gêdêñ eñ, ma domba sêñô eñ awa ma eñ gêmôêc nê domba kêsam êsêacnêñ ñaêgeñ, ma gêwê êsêac ña sêja. ⁴ Kêkêñ nê domba sêsa awê su, go tau kêsêlêñ gêmuy ma domba têdaguc eñ, gebe sêjala ênê awagac. ⁵ ñac jaba teñ oc têdaguc eñ atom, oc sêc eñ, gebe sêjala lau jaba awêñ atom.” ⁶ Biñgôliñ tonañ Jesu kêsôm gêdêñ êsêac, ma biñ tau, tañ kêsôm gêdêñ êsêac nañ, sêlala ñam atom.

⁷ Go Jesu kêsôm biñ kêtiam gebe “Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe Aê katu domba ñasacgêdô. ⁸ Lau samob, tañ sêmuñ aê sêmêñ nañ, geñgeñtêna to kêjañgowaga. Tageñ domba sêkêñ tajeñ êsêac atom. ⁹ Aê katu ñasacgêdô. Teñ embe êsô aêñageñ êna, oc ênam eñ kêsi. Eñ êsô êsa ma êtap nê gêñ êlôm tauña sa. ¹⁰ Geñgeñtêna gêmêñ kêtú gêñ tageñ tonecña gebe ênam geñgeñ to êmbuc ma enseññageñ. Aê gamêñ gabe êsêac sêmoa mater jali ma nêñ gêñ êlêsuc êsêacgeñ.

¹¹ “Ñacgejob ñajam tau aê. ñacgejob ñajam tau êmac êndu êjô domba su. ¹² ñac tañ gêjôb kêtú awaña nañ, eñ ñacgejob ñanô atom, ma domba têtú ênê gêñ atom. Eñ êlic kêam sec êmêñ, oc êwi domba siñ ma êc êna, ma kêam sec mênêñac to ênam domba tau salin-salin. ¹³ Eñ gejob kêtú awaña, tec gê go domba tau atom. ¹⁴ ñacgejob ñajam aê, tec kajala ñoc gêñ ma ñoc gêñ sêjala aê, ¹⁵ kêtôm Tamoc kêjala aê ma aê kajala Tamoc. Ma aê jamac êndu jajô domba su. ¹⁶ Aêñoc domba ñagêdô sêmoa. Êsêac aña toñ sapa tonecña atom. Amboac tonañ kôm tonec gêjac aê ñawae gebe jawê êsêac sêmêñ e sêñô aê aoc têtú toñ tageñ ma ñacgejob tageñ. ¹⁷ Aê jamac êndu gebe jañgôn matoc jali êtiam. Kêtú biñ tonañña Tamoc têtac gêwiñ aê. ¹⁸ ñac teñ êkôc matoc jali su aña aêñoc atom, tauc jakêñ êna. ñatau aê tec jakêñ êna, ma ñatau aê tec jakôc su êtiam. Tamoc kêjatu aê gebe amboac tonañ.”

¹⁹ Ma Juda sêwa tauñ kêkôc kêtiam kêtú biñ tonañña. ²⁰ Êsêacnêñ gwalêkiñ sêsôm gebe “Ñalau sec teñ gêgôm eñ, tec kêtú meloc. Amac akêñ tañem eñ êtu asageñña.”²¹ Ma ñagêdô sêsôm gebe “Ñac toñalau sec teñ oc êsôm biñ amboac tonañ atom. Ñalau sec teñ kêtôm gebe êñgôm materpec mater êlêc me.”

Juda têtij Jesu su

²² Kêdabiñ om-sêjac-kawi-lôm-dabuñña aña Jerusalem ma komô. ²³ Ma Jesu kêsêlêñ gêmoa lôm dabuñ gêmoa Salomonê lôm sêlêb. ²⁴ Tec Juda sêgi eñ auc ma sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aô, aôm gobe aêac amoa totêntac lulu e êndêñ ondocgeñ. Aôm embe Kilisi tau, nañ ôsôm lasê êndêñ aêac.”²⁵ Ma Jesu gêjô êsêac awêñ gebe “Aê kasôm gêdêñ amacgac, mago amac akêñ gêwiñ atom. Kôm tañ gagôm gajam Tamoc lañô nañ, gêwa aê sa su. ²⁶ Ma amac akêñ gêwiñ atom, gebe amac aña aêñoc dombanêñ atom. ²⁷ Aêñoc domba sêñô aê aoc ma aê kajala êsêac ma têdaguc aê. ²⁸ Aê oc jakêñ êsêac sêñgôn mater jali teñgeñ. Êtôm têm samob oc sênaña atomanô ma teñ oc êjañgo êsêac su aña aê lemoc atom. ²⁹ Tamoc tañ kêkêñ êsêac gêdêñ aê nañ, kêlêlêc samob su, ma ñac teñ kêtôm gebe êjañgo êsêac su aña Tamoc lêma atom. ³⁰ Aêagêc Tamoc atu ñanô tageñ.”

³¹ Tec Juda sejoñ poc sa kêtiam sebe têtuc eñ êndu. ³² Ma Jesu gêjô êsêac awêñ gebe “Aê katôc kôm ñajam taêsam aña Tamocnê gêdêñ amac alic, mago kêtú kôm tonañ ñai ñaondocña tec abe atuc aê êndu.”³³ Go Juda sêjô eñ awa gebe “Aêac abe atuc aôm êndu kêtú kôm ñajam teñña atom, kêtú biñ alôb-alôbña to kêtú aôm ñamalac, mago gôboa

taôm kôtu Anôtônja.”³⁴ Tec Jesu gêjô êsêac awerj gebe “Teto gêc amacnêm bijsu gebe ‘Aê kasôm gebe amac anôtôi.’ Teto gêc me masi.”³⁵ Erj kêsam lau, tarj Anôtônê bijs gêdênj êsêac narj, gebe anôtôi. Bijs tarj teto gêc narj, danserj su atom.³⁶ Aê kasam tauc gebe Anôtônê Latu aê. Ma amboac ondod amac asôm gêdênj aê, tarj Tamoc gêjam daburj aê e kêsakijs aê kasêp nom gamênj narj, gebe Kôsôm bijs alôb-alôb.³⁷ Embe janam Tamocnê kôm atom, go akênj êwijs aê atom.³⁸ Mago embe janam kôm tau, ma amac embe akênj êwijs aê atom, narj akênj êwijs kômgerj ma ajala to nêk kauc êsa gebe Tamoc gêmoa aê njalêlôm ma aê gamoa Tamoc njalêlôm.”³⁹ Tec êsêac sebe sêkam erj tônj êtiam, mago erj gêwê êsêac lemerj sa.

⁴⁰ Go gelom Jordan njamakerj ônênja kêtiam jagêmoa gamênj, tarj gêmungerj Joan kêsagu lau narj.⁴¹ Ma lau taêsam dêdênj erj sêja ma sêsôm gebe “Joan gêgôm gêntalô terj atom, mago bijs samob, tarj Joan kêsôm kêpi njac tonec narj bijsnarj.”⁴² Amboac tonarj lau taêsam sêkênj gêwijs erj arja tônê.

11

Lasara gêmac êndu

¹ Njac terj, nê njê Lasara, gêmac gêc Maria agêc têwao Marta nênj malac Betania.² Maria narj gerj oso Apômtau nj gênjmalu ma gêburj ênê akaijs nj mômêlaujs narj, lu njac Lasara êmac gêc.³ Tec luogêc sêsakijs bijs gêdênj Jesu gebe “Apômtau, ôlic acgom, njac tarj têmtac gêwijs erj narj, tec gêmac gêc.”⁴ Jesu gêjô bijs tonarj ma kêsôm gebe “Tonarj gêmac êmac ênduja atom, êgôm erj gebe Anôtônê wae êsa. Ma Anôtô êwaka Latunê wae sa êwijs.”

⁵ Jesu têtac gêwijs Marta agêc lasio ma Lasara.⁶ Erj gêjô gêmac tonarj njawae su, mago gêngônj gamênj, tarj gêmoa narj, e bêc luagêc gêjaña acgom.⁷ Go kêsôm gêdênj nê njacserjomi gebe “Aêac tamu tana Judaia êtiam.”⁸ Tec njacserjomi sêsôm gêdênj erj gebe “Mêtmômê, galocgerj Juda sebe têtuc aôm nj poc êndu, ma gobe ômu ôna tônê êtiam me.”⁹ Jesu gêjô êsêac awerj gebe “Bêc samuc terj kêtôm ockatu njasawa 12. Njac terj embe êsêlênj êndênj ocgerj, oc êndijs akaijs êpi gênj terj atom, gebe êllc njawê nom tonecna.”¹⁰ Njac terj embe êsêlênj êndênj êmbêc, oc êndijs akaijs, gebe njawê gêc ênê njalêlôm atom.”¹¹ Erj kêsôm tonarj su acgom, go kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aêacnênj njac Lasara gêc bêc su, tec gabe najaru erj.”¹² Ma njacserjomi sêsôm gêdênj erj gebe “Apômtau, embe ênêc bêc, oc ênam erj sa narj.”¹³ Bijs tonarj Jesu kêsôm kêpi Lasara gêmac êndu, mago êsêac seboc erj kêsôm kêpi tanêc bêc talêwarj taurja.¹⁴ Tec Jesu kêsôm lasê gêdênj êsêac gebe “Lasara gêmac êndu.”¹⁵ Aê têtac njajam gebe gamoa erj njagala atom kêtû amacna, gebe akênj êwijs. Amboac tonarj dandênj erj tana.”¹⁶ Ma Tom, tarj sêsam erj gebe Ôlijsbôm narj, kêsôm gêdênj ênê njacserjomi njagêdô gebe “Dawijs erj tanamanj, gebe tamac êndu dawijs erj.”

Jesu kêtû dandi sa to dangônj materj jali njam

¹⁷ Jesu gêdê lasê ma kêtap sa gebe Lasara gêc sêlêlôm bêc aclê su.¹⁸ Betania tonarj gêc Jerusalem njagala, intêna tau kêtôm ockatu njasawa tagerj.¹⁹ Tec Juda gwalêkijs dêdênj Marta agêc Maria sêja-sebe sênac êsêac têtac tônj êtu lujsja.²⁰ Marta gêjô Jesu gêmênj njawae ma kêpuc erj tônjtônj gêja, ma Maria gacgerj gêngônj andu.²¹ Marta kêsôm gêdênj Jesu gebe “Apômtau, aôm embe ômoa tonec, luc oc êmac êndu atom.”²² Ma kajala gêwijs gebe Aôm embe oterj gênj terj êndênj Anôtô, oc Anôtô êkênj êndênj aôm.”²³ Ma Jesu kêsôm gêdênj erj gebe “Lômnjac oc êndi sa.”²⁴ Marta kêsôm gêdênj erj gebe “Aê kajalagac gebe êndênj bêc njamu êndênj tarj njacmatê sêndi sa narj, erj oc êndi sa êwijs.”²⁵ Tec Jesu kêsôm gêdênj erj gebe “Sêndi sa to sêngônj materj jali njam aê. Njac tarj êkênj êwijs aê narj, êmac êndumanj, tagerj oc êngônj mata jali.”²⁶ Lau samob, tarj sêmoa materj jali ma sêkênj gêwijs aê narj, sêmac êndu atomanô, sêmoa terjgerj. Kômênj gêwijs bijs tonec me masi.”²⁷ Ma awê tau kêsôm gêdênj erj gebe “Aec, Apômtau, aê kakênj gêwijs gebe Kilisi Anôtônê Latu, tarj êmênj nom narj aôm.”

Jesu kêtay

²⁸ Marta kêsôm biñ tonañ su ma jagêmôêc lasio Maria mênjkêsôm kelecgeñ gêdênj eñ gebe “Mêtêmôkê tec gêmôa ma gêmôêc aôm.” ²⁹ Maria gênjô e gêdi sa ôb tageñ gêdênj Jesu gêja. ³⁰ Jesu gêô lasê malaclêlôm atom, gacgeñ gêmôa gamênj, tañ Marta jagêdac eñ nañ. ³¹ Juda tañ sêjac Maria têtac tônj sênjônj andu sêwiñ nañ, sêlic eñ gêdi sebeñ kêsa gêja ma têdaguc eñ, seboc eñ êna sêô ma êtañ anja tônê.

³² Maria gêja e gêô lasê gamênj, tañ Jesu gêmôa nañ, jagêlic eñ ma gêu tau jagêc eñ akainja, go kêsôm gêdênj eñ gebe “Apômtau, aôm embe ômoa tonec ma luc oc êmac êndu atom.” ³³ Jesu gêlic êsêac to Juda, tañ sêwiñ tauñ sêmênj nañ, têtay e atê gêmô eñ ma kêlênim tau. ³⁴ Go Jesu kêsôm gebe “Amac atoc ñac tau gêc ondoc.” Ma êsêac sêsôm gêdênj eñ gebe “Apômtau, ômôênj, go ôlic.” ³⁵ Jesu matasulu kêsa ³⁶ ma Juda sêsôm gebe “Alic acgom, têtac gêwiñ eñ ñanôgoc.” ³⁷ Ma êsêacnênj ñagêdô sêsôm gebe “Ñac tau, nañ gêgôm matapec mata gêlac nañ, oc kêtôm gebe ênam Lasara sa e êmac êndu atom me masi.”

Jesu gênju Lasara mata jali kêsa kêtiam

³⁸ Jesu atê gêmô eñ kêtiam e gêô lasê sêô. Ma sêô tau nañ pocgêsunj, tec sêkênj poc tapa gêsanañ auc. ³⁹ Tec Jesu kêsôm gebe “Akac poc tapa su.” Ma ñac gêmôc nê luô Marta kêsôm gêdênj eñ gebe “Apômtau, ñasu kêsa gebe gêc bêc aclê su.” ⁴⁰ Tec Jesu kêsôm gêdênj eñ gebe “Aê kasôm gêdênj aôm, embe ôkênj êwiñ, oc ôlic Anôtônê ñawasi. Kasôm me masi.” ⁴¹ Go sêkac poc su, ma Jesu mata gedec ma kêsôm gebe “Tamoc, aê gajam danje aôm gebe kôkênj tañam aêgac. ⁴² Aê kajalagac gebe kôkênj tañam aê gederj tôngeñ. Mago kasôm biñ tau kêtû lau tec sêkôsêkô necña, gebe sêkênj êwiñ aôm kôsakiñ aê gamênj.” ⁴³ Kêsôm biñ tonañ su ma gêmôêc ña awa kapôênj gebe “Lasara, ôsa ômôênj.” ⁴⁴ Ma ñacmatê kêsa toobo, nañ si eñ akainj to lêma tônj, ma toobo waenja, nañ sêkwa eñ lanjônô auc nanjenj gêmênj. Go Jesu kêsôm gêdênj êsêac gebe “Anjgamboac eñ su ma akênj eñ êna.”

Lau dabuñsêga to Parisai sêkic Jesunê biñ

(Mat 26:1-5; Mar 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Juda tañ dêdênj Maria nañ, nênj taêsam sêlic Jesu gêgôm gênj tonañ e sêkênj gewinj eñ. ⁴⁶ Ma nênj ñagêdô dêdênj Parisai jatedônj geñ, tañ Jesu gêgôm nañ, ñawae gêdênj êsêac. ⁴⁷ Tec lau dabuñsêga to Parisai sêkac laumata sa ma sêsôm gebe “Aêac danjôm amboac ondoc. Ñac tônê tec gêgôm gênjalô taêsam. ⁴⁸ Aêac embe talicgeñ ma êngôm nê gênj, oc lau samob sêkênj êwiñ eñ ma Rom mênjsênjango aêacnênj gamênj tolaugenj su.” ⁴⁹ Ma êsêacnênj ñac teñ, nê ñaê Kaiapa, tañ kêtû ñac dabuñsêga gêdênj jala tonañ gêmôa nañ, kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac ajam kauc biñ. ⁵⁰ Ma nêk kauc kêsa kêpi biñ tonec atom gebe Ñac tageñ êmac êndu êjô lau, go êmoasiñ amac êlêlêc lau samob sênanañ su.” ⁵¹ Biñ tonañ eñ kêsôm tau nê biñ atom. Eñ kêtû ñac dabuñsêga gêdênj jala tonañ gêmôa, tec geoc ñalô tonañ lasê kêpi Jesu êmac êndu êjô launja. ⁵² Eñ oc êmac êndu êjô lau tecenanjenj atom, eñ êkatoñ Anôtônê lau samob, tañ sênjônj palip-palipgeñ nañ, sa sêpi tageñ amboac tonañ. ⁵³ Gêdênj bôc tonañ êsêac sêjac m sêkic êna biñ sênac eñ êndunja. ⁵⁴ Tonañ su ma Jesu kêsêlênj gêmôa awê kêsêp Juda ñalêlôm kêtiam atom, kêtaiñ taugenj anja tonañ gêja malac teñ, ñaê Epraim gêc kêsi gamênj sawana, jatônê ñacseñomi sêmôa tonañ.

⁵⁵ Judanênj Pasa kêdabiñ, tec lau taêsam anja gamênj tonañ sêpi Jerusalem sêja sêmunj Pasa ñanoc, sebe sênac dabiñ tauñ. ⁵⁶ Êsêac sêsôm Jesu sêmôa lôm dabuñ ma sêsôm gêdênj tauñ gebe “Amac abe amboac ondoc, abe eñ oc êmênj êlic om êwiñ me.”

Lau dabuñsêga to Parisai sêjatu biñ gebe “Ñac teñ embe êjala gamênj, tañ Jesu gêmôa nañ, go êsôm lasê gebe sêkôc eñ tônj.”

Maria geñ oso Jesu

(Mat 26:6-13; Mar 14:3-9)

¹ Pasa atom tagen, bec 6gen gêc, tec Jesu gêô lasê Betania. Lasara tañ Jesu gênu enj sa anğa nacmatênên nañ, gêmoa malac tonañ. ² Êsêac sena moasiñ gêdên enj anğa tonañ, tec Marta gêjam sakiñ gêñ ma Lasara genj gêñ gêngônj gêwiñ êsêac. ³ Go Maria kékôc bu namalu, tañ naôli kapôên nañ, kekec teñ mêngeñ oso Jesu akaiñ ma gêbuñ enj akaiñ na môkêlauñ e bu tau namalu kêpônj popoc kékô andu tonañ nalêlôm. ⁴ Tec ênê nacsenjominên teñ, Juda Isariot, tañ gebe eoc enj lasê nañ, kêsôm gebe ⁵ “Amboac ondoc sêkênj bu tau gêdênj lau sêjam ôli na denari 300 atom, gebe sêkênj naawa êndênj lau nalêlôm sawa.” ⁶ Enj taê gêjam lau nalêlôm sawa, tec kêsôm biñ tonañ nec atom. Enj nacgengeñ tec kêbic êsêacnênj kanom, ma gêñ tañ lau sêkênj kêsêp nañ, enj kékôc sa. ⁷ Tec Jesu kêsôm gebe “Ondec engeñ, enj gêjam dônj aênoc bec sênsuñ aênja. ⁸ Lau nalêlôm sawa tec sêngeñj sêwiñ amac napanj, ma aê oc jangônj jawiñ amac napanj atom.”

Sêkic Lasaranê biñ

⁹ Judanênj lau taêsam sênô enj gêmoa tonañ nawae tec sêja, mago sêja kêtû Jesu taugenja atom, sebe sêlic Lasara, tañ Jesu gênu enj sa anğa namatênên nañ êwiñ. ¹⁰ Lau dabuñsêga sêkic biñ gebe sênac Lasara êwiñ, ¹¹ gebe Juda taêsam sêja kêtû enja e sêkênj gêwiñ Jesu.

Jesu kêsô Jerusalem gêja

(*Mat 21:1-11; Mar 11:1-11; Luk 19:28-40*)

¹² Nageleñ ma lau taêsam, tañ sêô lasê kêtû omja nañ, sênô Jesu êna Jerusalem nawae, ¹³ tec sêoc tômtômlauñ sêpuc enj tôntônj sêja ma sêmôêc gebe “Osana, alanem enj, nañ gêmênj gêjô Apômtau lanô nañ, to Israelnênj kiñ,” ¹⁴ Jesu kêtap donki nalatu teñ sa ma gêngônj naô kêtôm teto gêc gebe

¹⁵ “Sion Latuo, ôtêc taôm atom.

Ôlic acgom. nêmm kiñ gêngônj donki nalatu teñ naô gêdênj aôm gêwac.”

¹⁶ Gêdênj tonañ Jesunê nacsenjomi sêjala biñ tonañ nam atom. Mago gêdênj tañ Jesu kékôc nê nawasi sa su nañ, ac taênj gêjam gebe biñ tônê teto kêpi enj. tec sêgôm nanô kêsa amboac tonañ, ¹⁷ Lau tañ sêwiñ enj gêdênj gêmôêc Lasara anğa sêô ma gênu enj sa anğa nacmatênên nañ, tec sêsôm biñ tau lasê. ¹⁸ Amboac tonañ lau sêpuc enj tôntônj sêja, gebe sênô enj gêgôm gêntalô tonañ nawaeagac. ¹⁹ Ma Parisai sêsôm gêdênj taunj gebe “Kec, amac alicgac, amacnêmm biñ nanô masi, lau samob jatêdaguc engeñ.”

Helen nagêdô sebe sêlic Jesu

²⁰ Ma Helen nagêdô sêwiñ êsêac, tañ sêpi Jerusalem sêja nañ, sebe teteñ mec êndênj om. ²¹ Lau tau dêdênj Pilip anğa Betsaida Galilaijana sêja ma teteñ enj gebe “Apômtau, aêacmênj abe alic Jesu.” ²² Tec Pilip jakêsôm gêdênj Andrea ma Andrea agêc Pilip jasêsôm gêdênj Jesu. ²³ Ma Jesu gêjô êsêagêc awenj gebe “Nanoc kêdabiñgac gebe Namalacnê Latunê nawasi êsa. ²⁴ Biñnanô, aê jasôm tobiñnanôgeñ êndênj amac gebe Jangom nawê embe êsêp nom atom, oc êtu palê atom ma tau ênêc. Êtu palê acgom, go ênam nanô taêsam. ²⁵ Nac tañ têtac gêwiñ gebe êmoa mata jali nañ, oc ênam sapu. Ma nac tañ têtac gedec tau gebe êmoa mata jali anğa nom tonec nañ, oc êmoasiñ enj êngônj mata jali tengeñ. ²⁶ Teñ embe ênam sakiñ aê, nañ êndanjuc aêmarj ma gamênj, tañ aê jangônj nañ, njoc sakiñwaga oc êngônj êwiñ. Teñ embe ênam sakiñ aê, nañ Tamoc oc etoc enj sa.

Jesu gêwa tau sa gebe êmac êndu

²⁷ “Galoc aênoc katuc kêlênim tau, ma jasôm biñ amboac ondoc. Jasôm gebe ‘Tamoc, ônam aê kêsi êndênj noc tonec me.’ Masianô, aê gamênj kêtû noc tonecna. ²⁸ Tamoc, ôngôm nêmm naê nawae êsa.” Ma biñ teñ kêsa anğa undambê gêmênj gebe “Aê gagôm nawae kêsagac, ma oc jangôm nawae êsa êtiam.” ²⁹ Lau tañ sêkô nañ, sênô e sêsôm gebe “Wapap gêjac.” Ma nagêdô sêsôm gebe “Anjela teñ kêsôm biñ gêdênj enj.” ³⁰ Tec Jesu gêjô êsêac awenj gebe “Awa tônê kêsa kêtû aênja atom, kêsa kêtû amacna. ³¹ Galoc nom tonec njatêmm mêtôcna. Galoc Anôtô êtiñ nom tonec njatau êsa êna. ³² Ma embe sêsuñ aê sa anğa

nom, oc jaê êsêac samob sa dëndêj aê sêmêj.”³³ Bij tonaj ej kêsôm gebe êwa nê êmac êndu ñalêj sa.³⁴ Tec lau sêjô ej awa gebe “Aêac tec anô gêc biñsu gebe Kilisi tau oc êmoa tengej. Ma amboac ondoc aôm kôsôm sêsur ñamalacnê Latu sa acgom. ñamalacnê Latu tonê asa.”³⁵ Go Jesu kêsôm gêdêj êsêac gebe “Ja tau oc êwê amac ñasawa saungej ôwiñ. Asalêj atôm lau, taj ja gêwê êsêac naj, gebe ñakesec êtap amac sa atom. ñac taj kêsêlêj gêmoa ñakesec ñalêlôm naj, gêjam kauc gamêj, taj gebe êna naj.³⁶ Ja tec gêwê amac gêmoa. Amboac tonaj akêj êwiñ ja tau gebe atu ñawê latui.”

Juda sêkêj gêwiñ Jesu atom

Jesu kêsôm bij tonaj su ma gêja kêsij tau gêdêj êsêac.³⁷ Ej gêgôm gêntalô kapôêj taêsam êsêac sêlic, mago sêkêj gêwiñ ej atom,³⁸ gebe propete Jesaia nê bij êtu anô gebe “Apômtau, asa lau sêkêj gêwiñ aêacma jaen, ma Apômtau geoc nê lêma ñaçaclai lasê gêdêj asa.”

³⁹ Amboac tonaj êsêac têtôm gebe sêkêj êwiñ atom gebe Jesaia kêsôm ten gêwiñ gebe

⁴⁰ “Ej kêpô êsêac matenânô ôkwi

to gêjac kapoac êsêac e nêj ñalêlôm ñadani kêsa,

gebe matenânô sêlic gêj atom

to gêj ñalêlôm sêjala bij atom ma sênam tauñ ôkwi atom,

e jangôm êsêac ñajam êsa atom.”

⁴¹ Bij tonaj Jesaia kêsôm gebe gêlic Jesunê ñawasi to gêwa ej sêjac.

⁴² Bij tonaj gêc, mago kasêganêj taêsam sêkêj gêwiñ ej, tagej sêsôm lasê atom kêtû Parisaija gebe têtij êsêac su anga gônacnêj atom.⁴³ Lau tonaj ñai têtac gêwiñ waen, taj gêc ñamalacña naj, kêlêlêc waen, taj gêc Anôtôña naj su.

⁴⁴ Jesu gêmôêc gêc awêgej gebe “Ñac taj kêkêj gêwiñ aê naj, kêkêj gêwiñ aê atom, kêkêj gêwiñ ñac, taj kêsakiñ aê gamêj naj.⁴⁵ Ma ej taj gêlic aê naj, gêlic ñac, taj kêsakiñ aê gamêj naj.⁴⁶ Aê ja tec gamêj nom, gebe ñamalac samob, taj sêkêj gêwiñ aê naj, nêj ten êmoa ñakesec atom.⁴⁷ Ma ñac ten embe êñô aênoc bij ma êmansaj atom, naj aê oc jamêtôc ej atom, gebe aê gamêj gabe jamêtôc lau nomña atom, gamêj gabe janam lau nomña kêsi.⁴⁸ ñac taj kêpô aê siñ ma kêkôc ñoc bij sa atom naj, kêtap nê ñac-êmetôc-erwaga sa. Bij taj kasôm naj, êmetôc ej êndêj bêc ñamuña,⁴⁹ gebe aê kasôm tauc ñoc bij atom, Tamoc tau, taj kêsakiñ aê gamêj naj, kêtatu aê kêtû bij, taj jasôm to jawa sa nañña.⁵⁰ Ma aê kajala gebe ênê jatu kêtû dangôn matej jali tengej ñam. Amboac tonaj bij, taj gawê sa naj, gawa sa kêtôm Tamoc kêsôm gêdêj aê.”*

13

Jesu kêkwasiñ nê ñacsenomi enkañ

¹ Om Pasa kêdabiñ su ma Jesu kêjala nê noc êwi nom tonec siñ êndêj Tama ênaña gêsuj sa. Ej têtac gêwiñ nê lau, taj sêmoa nom naj ñanô, ma têtac gêwiñ êsêac e gêjac dabiñ kêpi nê ñacsenomi.² Êsêac sen gêj sêngôn ma Sadañ kêbaliñ bij kêsêp Simon Isariot latu Juda su, gebe eoc Jesu lasê.³ Jesu kêjala gebe Tama kêkêj gêj samob kêsêp ej lêma to kêjala gebe mênkêsa anga Anôtônê ma oc êmu êndêj Anôtô êna êtiam,⁴ tec gêdi sa anga tebo ma kêkôc nê ñakwê ñaôña su ma kêkôc obo sakiñña jakêjandiñ.⁵ Go kêkêc bu kêsêp laclu jagêjac m kêsagu ñacsenomi enkañ ma gêbuñ ña obo, taj kêjandiñ naj.⁶ Gêgôm e jakêsa Simon Petere, go ñac tau kêsôm gêdêj ej gebe “Apômtau, aôm gobe ônsañgu aê ockaiñ me.”⁷ Tec Jesu gêjô ej awa gebe “Gêj taj galoc gagôm naj, gôjam kauc malôgej go ôjala.”⁸ Ma Petere kêsôm gêdêj ej gebe “Masianô, aôm ônsañgu aê ockaiñ atomanô.” Jesu gêjô ej awa gebe “Aê embe jansañgu aôm atom, oc ôwê kaiñ aê atom.”⁹ Ma Simon Petere kêsôm gêdêj ej gebe “Apômtau, amboac tonaj ockaiñgej atom, lemoc to môkêcapac êwiñ acgom.”¹⁰ Ma Jesu kêsôm gêdêj ej gebe “Ñac taj gêlij bu su naj, êkwasiñ tau êtiam atom, akaiñ tagej, gebe ej kêtû selecgcac. Amac atu selec amboac tonaj, tagej samob atom.”¹¹ Ej kêjala ñaceoc-er-lasêwaga su, tec kêsôm

* 12:50: Denari tagej kêtû komwaganer ñaoli bec tageñña.

gebe “Amac samob atu selec atom.” ¹² Eñ kesagu êsêac erñkainj su, go kêsô nê ñakwê sa kêtiam jagêngôn sic ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amacnêm kauc kêsâ kêpi gêñ, tañ gagôm gêdêñ amac nañ, me masi. ¹³ Amac tonañ asam aê gebe Mêtêmôkê to Apômtau, nañ asôm jagêdêñ, gebe aê tau tonec. ¹⁴ Apômtau to mêtêmôkê tau aê embe jansangu amac emkainj, go ansangu taôm emkainj êndêñ-êndêngeñ amboac tonanjen, ¹⁵ gebe aê katôc ñadônjon gêdêñ amac gebe amac taôm anjôm amboac gagôm gêdêñ amac su. ¹⁶ Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndêñ amac gebe Sakinwaga kêlêlêc nê ñatau atom, ma jaerwaga kêlêlêc ñac, tañ kêsakinj eñ nañ atom. ¹⁷ Embe ajala biñ tonañ ma embe anjôm ñanô êsa, oc aê aoc êôc amac.

¹⁸ “Ma Jasôm êpi amac samob atom. Aê kajala lau, tañ kajalinj êsêac sa nañ. Mago biñ, tañ teto gec nañ, êtu anô gebe ‘Ñac tañ geñ aênoc mo nañ, gêôc akainj sa gebe êka aê.’ ¹⁹ Biñ tau ñanô kêsâ atom tageñ, ma galoc jawa sa êndêñ amac kwananjen. Ma êndêñ biñ tau ñanô êsa, go akêñ êwiñ gebe aê tau tonec. ²⁰ Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndêñ amac gebe Teñ embe êkôc ñac, tañ aê kasakinj eñ nañ sa, oc êkôc aê sa. Ma teñ embe êkôc aê sa, oc êkôc ñac, tañ kêsakinj aê gamên nañ sa.”

Jesu kêtôc ñac, tañ eoc eñ lasê nañ

(Mat 26:20-25; Mar 14:17-21; Luk 22:21-23)

²¹ Jesu kêsôm biñ tonañ su e katu kêlênim tau, go gêwa sa gêc awêgeñ gebe “Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndêñ amac gebe Amacnêm ñac teñ oc eoc aê lasê.” ²² Ma ñacsenomi matejanô gêdêñ tauñ ma sêjam kauc ñac, tañ eñ kêsôm biñ kêkanôn eñ nañ. ²³ ñacsenominên teñ, tañ Jesu têtac gêwiñ eñ nañ, gêngôn kêsî eñña. ²⁴ ñac tonañ tec Simon Petere kêsênic mata eñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôtu kênac eñ gebe biñ tonañ kêsôm kêpi asa.” ²⁵ Go ñac tau kêsô Jesu asêtêkwa ñalabu gêja ma kêtû kênac gebe “Apômtau, asa.” ²⁶ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Ñac tau tec aê oc jasac mo ñagêdô tôñ ma jakêñ êndêñ eñ.” Go kêsac mo ñagêdô tôñ ma kêkôc jakêkêñ gêdêñ Simon Isariot latu Juda. ²⁷ ñac tau geñ su, ma Sadañ kêsêp ênê ñalêlôm gêja. Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Gêñ tañ gobe ôngôm nañ, ôngôm sebeñ.” ²⁸ Ma êsêac samob, tañ señ gêñ sêmoa nañ, nêñ teñ kêjala biñ, tañ Jesu kêsôm gêdêñ eñ nañ, ñam atom. ²⁹ Nêñ ñagêdô seboç Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ônam ôli aêacnêñ gêñ omña kwananjen,” gebe Juda kêbic kanom. ñagêdô seboç eñ êkêñ gêñ êndêñ lau ñalêlôm sawa. ³⁰ ñac tau geñ gêñ su ma gagceñ kêsâ gêja. Ma gêbêcauc.

Biñsu wakuc

³¹ Juda kêsâ gêja su, go Jesu kêsôm gebe “Galoc ñamalacnê Latunê ñawasi mênkêsâ ma Anôtônê ñawasi kêsâ kêtû eñña. ³² Anôtônê ñawasi embe êsa êtu eñña, go Anôtô êkêñ tau nê ñawasi êndêñ eñ amboac tonañ. Ma êkêñ ênê ñawasi êsa sebeñ. ³³ ñapalêac, aê jamoa jawiñ amac ñasawa saunjen êwiñ, go ansom aê. Ma biñ tañ kasôm gêdêñ Juda nañ, galoc jasôm êndêñ amac amboac tonañ gebe Gamên tañ aê jana, amac atôm gebe naasa atom. ³⁴ Aê jakêñ biñsu wakuc teñ êndêñ amac gebe Akêñ nêñ têtac gêwiñ elom tau. Akêñ nêñ têtac gêwiñ elom tau êtôm aê têtac gêwiñ amac. ³⁵ Embe akêñ nêñ têtac gêwiñ elom tau, go samob sêjala êndêñ tonañ gebe aênoc ñacsenomi amac.”

Jesu kêsôm lasê gebe Simon Petere ênsê eñ auc

(Mat 26:31-35; Mar 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ma Simon Petere kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau aôm ôna ondoc.” Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Gamên tañ aê jana nañ, galoc kôtôm gebe ôndanjuc aê nec atom. Malôgeñ, go ôndanjuc.” ³⁷ Ma Petere kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, amboac ondoc galoc katôm gebe jandanjuc aôm atom. Aê jamac endu êtu aômña.” ³⁸ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Aôm gobe ômac êndu êtu aênja me. Biñjanô, aê jasôm tobiñjanôgeñ êndêñ aôm gebe Talec oc êtañ atomgeñ, ma aôm ônsa aê auc atu dim têtêac.

¹ “Nêm ñalêlôm êlênim tau atom. Akêñ êwiñ Anôtô ma akêñ êwiñ aê. ² Tamocnê andu tec ñabalêm taêsam gêc. Embe ênêc atom, oc jasôm êndêñ amac gebe Jana jamansañ nêm gamêñ. ³ Aê jana jamansañ amacnêm gamêñ su acgom, go jamu jamêñ ma jakôc amac, gebe gamêñ, tañ aê gêngôn nañ, amac aᅅgôn awiñ. ⁴ Ma gamêñ, tañ aê jana nañ, ñaintêna amac alicgac.” ⁵ Tom kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, gamêñ tañ aôm ôna nañ, aêac ajala atom, ma oc alic ñaintêna amboac ondoc.” ⁶ Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Intêna aê ma biññanô to aᅅgôn matem jali ñam aê. ñamalac teñ oc êndêñ Tamoc êna atom, aê jawê eñ acgom. ⁷ Embe ajala aê, oc ajala Tamoc amboac tonañ. Galoc tec ajala eñ ma alic eᅅgac.”

⁸ Go Pilip kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau ôtôc Tamam êndêñ aêac alic, go êtôm aêac.” ⁹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “O Pilip, gamoa gawiñ amac e ñêñgeñ ma kôjala aê atom me. ñac tañ gêlic aê nañ, gêlic Tamoc su. Amboac ondoc tec kôsôm gebe ‘Ôtôc Tamam êndêñ aêac.’ ¹⁰ Aê gamoa Tamoc ñalêlôm ma tamoc gêmoa aê ñalêlôm nec kôkêñ gêwiñ atom me. Biñ tañ kasôm gêdêñ amac nañ, aê tauc ñoc biñ atom. Tamoc tañ gêmoa aê ñalêlôm nañ, gêjam nê kôm tonañ. ¹¹ Akêñ êwiñ aê gebe gamoa Tamoc ñalêlôm ma Tamoc gêmoa aê ñalêlôm. Embe masi, go akêñ êwiñ êtu kôm tonañña. ¹² Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndêñ amac gebe ñac tañ kêkêñ gêwiñ aê nañ, ênam kôm, tañ aê gajam nañ amboac tonañ ma oc ênam êlêlêc tonañ su, gebe aê jandêñ Tamoc jana. ¹³ Ma gêñ samob, tañ aterñ anam aê tañôc nañ, oc jaᅅgôm ñanô êsa, gebe Latu êwaka Tamanê ñawasi sa. ¹⁴ Embe aterñ gêñ teñ êndêñ aê anam aê lañôc, oc jaᅅgôm ñanô êsa.

Jesu gêjac mata ñalau Dabuñ

¹⁵ “Embe têmtac êwiñ aê, oc amansañ aêñoc biñsu. ¹⁶ Go aê jaterñ êndêñ Tamoc ma eñ êkêñ amacnêm ênamawemwaga teñ gebe ômoa êwiñ amac teñgeñ. ¹⁷ ñac tau ñalau biññanôña, tañ lau nomña sêkôc eñ sa êtôm atom nañ, gebe êsêac sêlic to sêjala eñ atom. Amac tec ajala eᅅgac, gebe gêwiñ amac ma gêmoa amacnêm ñalêlôm.

¹⁸ “Aê oc jandec amac atôm mosêbu atom, aê oc jandêñ amac jawac. ¹⁹ ñasawa saungeñ ma lau nomña sêlic aê êtiam atom, mago amac tec oc alic aê, gebe aê gaᅅgôn matoc jali, tec amac oc aᅅgôn matem jali amboac tonañgeñ. ²⁰ Êndêñ bêc ôné amac oc ajala gebe aê gamoa Tamoc ñalêlôm ma amac amoa aê ñalêlôm ma aê jamoa amac ñalêlôm.

²¹ “ñac tañ kêkôc aêñoc biñsu sa ma kamasañ nañ, eñ ñac têtac gêwiñ aêña. ñac tañ têtac gêwiñ aê nañ, Tamoc têtac êwiñ eñ ma aê têtac êwiñ eñ amboac tonañ ma jaoc tauc lasê jandêñ eñ.” ²² Ma Juda, Isariot latu tonañ atom, kêsôm gêdêñ eñ gebe “Apômtau, aôm gobe oc taôm lasê êndêñ aêac, mago êndêñ lau nomña atom, nañ ñam amboac ondoc.” ²³ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “ñac teñ embe têtac êwiñ aê ma êmansañ aêñoc biñ, oc Tamoc têtac êwiñ eñ ma aêagêc andêñ eñ naᅅgôn awiñ eñ. ²⁴ Ma ñac tañ têtac gêwiñ aê atom nañ, kêmasañ aêñoc biñ atom. Ma biñ tau, tañ amac aᅅñ nañ, aêñoc biñ atom, Tamoc tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ nê.

²⁵ “Biñ tonañ nañ aê gêngôn gawiñ amac tec kasôm gêdêñ amac. ²⁶ Ma ênamawemwaga ñalau Dabuñ tau, tañ Tamoc êsakiñ mênênam aê lañôc nañ, oc êndôn biñ samob êndêñ amac to êwa amacnêm kauc sa e taêm ênam biñ samob, tañ kasôm gêdêñ amac nañ. ²⁷ Aê jandec biñmalô êndêñ amac ma aêñoc biñmalô oc jakêñ êndêñ amac. Mago jakêñ êndêñ amac amboac lau nomña sêkêñ nec atom. Nêm ñalêlôm êlênim tau to atêc taôm atom. ²⁸ Amac aᅅñ aê kasôm gêdêñ amac gebe jana ma oc jandêñ amac jamêñ êtiam. Embe têmtac êwiñ aê, oc têmtac ñajam êsa gebe jandêñ Tamoc jana, gebe Tamoc kapôêñ kêlêlêc aê su. ²⁹ Biñ tau ñanô kêsa atom tagerñ, mago gabe jasôm êndêñ amac kwanañgeñ gebe êndêñ tañ ñanô êsa nañ akêñ êwiñ. ³⁰ Aê jasôm biñ gwalêkiñ êndêñ amac êwiñ atom, gebe nom tonec ñatau êmêñ, mago oc êku aê tulu atom. ³¹ Tagerñ aê gagôm gêñ, tañ Tamoc kêjatu aê nañ, gebe lau nomña sêjala aê têtac gêwiñ Tamoc. Andi sa ma taêc aᅅga tonec tana.

15

Jesu kêtù wainmôkê ñanô

¹ “Wainmôke ñanô aê ma Tamoc kêtù kôm wainña ñatau. ² Ñoc ñawalô samob, tañ gêjam ñanô atom nañ, oc eso êngic, ma samob, tañ gêjam ñano nañ, oc ênac ñasêli su gebe ênam ñanô êlêlêc. ³ Amac atu selec su kêtù biñ, tañ kasôm gêdêñ amac nañña. ⁴ Amoa aê ñalêlôm, oc jamoa amac ñalêlôm. Ñawalô teñ embe naêndiñ êsô ñamôkê atom, tau ênêc, oc êtôm gebe ênam ñanô atom. Ma amac embe amoa aê ñalêlôm atom, oc amboac tonañ.

⁵ “Wainmôkê aê ma ñawalô amac. Ñac tañ gêmoa aê ñalêlôm, ma aê gamoa eñ ñalêlôm nañ, gêjam ñanô taêsam, gebe aê embe jawiñ atom, oc atôm gebe aᅅgôm gêñ teñ atom. ⁶ Teñ embe êmoa aê ñalêlôm atom, oc sêmballiñ eñ siñ e êtu masê amboac ñawalô, tañ kêmêliñ ma sejoñ sa nasêmballiñ êpi ja gebe êniñ su. ⁷ Embe amoa aê ñalêlôm ma ñoc biñ oc ênêc amacnêm ñalêlôm, ma embe têtmtac êwiñ gêñ teñ ma aterñ, nañ oc akôc. ⁸ Embe anam ñanô taêsam e atu aêñoc ñacseñomi, go aᅅgôm Tamocnê ñawasi êsa. ⁹ Aê têtac gêwiñ amac kêtôm Tamoc têtac gêwiñ aê. Amoa ñoc têtac gêwiñ, tañ kepeñ amac auc nañ ñalêlôm. ¹⁰ Embe amansañ aêñoc biñsu, oc amoa ñoc têtac gêwiñ, tañ kepeñ amac auc nañ ñalêlôm, atôm aê kamasañ Tamocnê biñsu ma gamoa ênê têtac gêwiñ, tañ kepeñ aê auc nañ ñalêlôm.

¹¹ “Biñ tonañ ñai samob kasôm gêdêñ amac, gebe ñoc têtac ñajam wacênêc amacnêm ñalêlôm ma ênac dabiñ amacnêm têtmtac ñajam ênam amac auc. ¹² Aêñoc biñsu tonec gebe Akêñ nêm têtmtac gêwiñ elom tau êtôm aê têtac gêwiñ amac. ¹³ Ñac tañ êmac êndu êjô nê lau nañ, nê têtac gêwiñ kêlêlêc ñêñgeñ su. ¹⁴ Amac embe aᅅgôm gêñ, tañ kajatu amac nañ, oc atu aêñoc lau. ¹⁵ Aê jasam amac gebe sakiñwaga êtiam atom, gebe sakiñwaga gêjam kauc gêñ, tañ nê ñatau gêgôm nañ. Aê kêsam amacgac gebe atu ñoc lau, gebe gêñ samob, tañ gañô aᅅga Tamocnê nañ, tec gaoc lasê gêdêñ amac su. ¹⁶ Amac tec ajaliñ aê sa atom, aê kajaliñ amac sa ma kasakiñ amac gebe ana ma anam ñanô, ma amacnêm ñanô tonañ ênêc ñapañ. Ma gêñ tañ aterñ anam aê lañôc nañ, Tamoc oc êkêñ êndêñ amac. ¹⁷ Aê jajatu amac gebe akêñ têtmtac gêwiñ elom tau.

Lau nomña têtmtac gedec Jesunê lau

¹⁸ “Lau nomña embe têtmtac endec amac, nañ taêm ênam gebe têtmtac gedec aê kêtù ñamata. ¹⁹ Amac embe aᅅga lau nomña nêñ, oc lau nomña têtmtac êwiñ amac, gebe êsêacnêñ ñagêdô amac. Mago aê kajaliñ amac sa aᅅga lau nomña nêñ, gebe atu lau nomña êtiam atom, tec lau nomña têtmtac gedec amac. ²⁰ Taêm ênam biñ, tañ kasôm gêdêñ amac nañ gebe Sakiñwaga kêlêlêc nê ñatau su atom. Êsêac sêjanda aêgac, tec oc sêjanda amac amboac tonañ. ²¹ Gêñ samob tonañ ñai oc sêᅅgôm êndêñ amac êtu ñoc ñaêña, gebe sêjala ñac, tañ kêsakiñ aê gamêñ nañ atom. ²² Aê embe jamêñ to jawa biñ sa êndêñ êsêac atom, oc nêñ sec masi. Mago galoc embe taêñ ênam gebe sênsa nêñ sec auc, oc sêᅅgôm naeo. ²³ Ñac tañ têtac gedec aê nañ, têtac gedec Tamoc amboac tonañ. ²⁴ Aê embe janam kôm, tañ ñac teñ gêjam atom nañ, aᅅga êsêacnêñ atom, go nêñ sec masi. Tageñ galoc sêlic ñoc kôm tau su, mago têtmtac gedec aêagêc Tamoc. ²⁵ Amboac tonañ biñ, tañ teto gêc êsêacnêñ biñsu nañ, oc êtu anô gebe ‘Êsêac têtmtac gedec aê ñaômageñ.’

²⁶ “Êndêñ tañ jasakiñ ênam-awemwaga aᅅga Tamocnê êndêñ amac êmêñ, ñalau biññanôña, nañ êsa aᅅga Tamocnê nañ, oc êwa aê ñam sa. ²⁷ Ma amac awa aê ñam sa amboac tonañ, gebe amoa awiñ aê gêdêñ gajac m ñoc kôm e mêngeñgaloc.

16

¹ “Biñ tonañ ñai kasôm gêdêñ amac gebe têtmtac lulu e anaña atom. ² Êsêac oc têtitiñ amac su aᅅga gôlôacnêñ. Ñanoc oc mênêsa ma samob, tañ sênac amac êndu nañ, oc sênam kauc gebe sêjam sakiñ gêdêñ Anôtô ña gêñ amboac tonañ. ³ Gêñ tonañ ñai oc sêᅅgôm gebe sêjala Tamoc atom ma sêjala aê atom. ⁴ Biñ samob kasôm gêdêñ amac gebe

êsêac embe sêngôm gêj tau êndêj ñanoc, nañ taêm ênam gebe biñ tau kasôm gêdêj amac su.

Ñalau Dabuñ nê kôm

“Gêmunğen kasôm biñ amboac tonañ gêdêj amac atom, gebe tauc gêngôn gawin amac. ⁵ Ma galoc jandêj ñac, tañ kêsakiñ aê gamêj nañ jana, ma amacnêm ñac teñ kêtû kênac aê gebe ‘Ôna ondoc’ nec atom. ⁶ Aê kasôm biñ tonañ gêdêj amac e amacnêm ñalêlôm ñawapac gêjam aucgen, ⁷ ma aê jasom biññanô êndêj amac gebe jawi amac siñ nec, oc êmoasiñ amac. Embe jawi amac siñ atom, oc ênam-awemwaga êndêj amac êmêj atom. Embe jana, go jasakiñ eñ êndêj amac êmêj. ⁸ Ñac tonañ êmêj, go êwaka lau nomña nêj kauc sa êpi sec tau ma êpi biñgêdêj to êpi Anôtônê mêtôc. ⁹ Êpi sec gebe sêkêj gêwiñ aê atom. ¹⁰ Ma êpi biñgêdêj gebe jandêj Tamoc jana ma amac alic aê êtiam atom. ¹¹ Ma êpi mêtôc gebe Anôtô kêmêtôc nom tonec ñatau su.

¹² “Aêñoc biñ ñagêdô gwalêkiñ gebe jasôm êndêj amacña tec gêc, mago galoc oc asip sa atôm atom. ¹³ Ma êndêj tañ ñac ônê, Ñalau biññanôña, tau êmêj nañ, oc êwê amac ajala biññanô tau tomalagen, gebe eñ oc êsôm tau nê biñ atom. Biñ tañ eñ gêjô nanğen, tec êsôm ma eoc biñ, tañ oc mênêsa nañ, lasê êndêj amac. ¹⁴ Ñac tau oc êwaka aêñoc ñawasi sa, gebe eñ oc êkôc su anğa aêñoc ma êsôm lasê êndêj amac. ¹⁵ Tamocnê gêj samob kêtû aêñoc. Amboac tonañ tec kasôm gebe Ñac tau êkôc su anğa aêñoc ma êsôm lasê êndêj amac.

Ñalêlôm ñawapac ênam tau ôkwi êtu têtac ñajam

¹⁶ “Têlagen acgom ma alic aê sapu, ma têlagen êtiam, go alic aê êtiam.” ¹⁷ Ênê ñacsenjomi ñagêdô sêsôm gêdêj tauñ gebe “Biñ tonec amboac ondoc, tec eñ kêsôm gêdêj aêac nec gebe ‘Têlagen acgom ma alic aê sapu, ma têlagen êtiam, go alic aê êtiam, ma ñalô tonec ‘Aê jandêj Tamoc jana.’” ¹⁸ Ma Êsêac sêsôm gebe “Biñ tonec amboac ondoc, tec eñ kêsôm nec gebe ‘Têlagen.’ Aêac tajala ênê biñ ñam atom nec.” ¹⁹ Jesu kêjala êsêac sebe têtû kênac eñ, tec kêsôm gêdêj êsêac gebe “Amac apuc taôm gebe kasôm gebe ‘Têlagen acgom ma amac alic aê sapu, ma têlagen êtiam, go alic aê êtiam me.’” ²⁰ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgen êndêj amac gebe Amac oc atañ ñanô e apuc tañjboa sa ma atañ ma lau nomña oc têtû samuc. Amac oc amoa tonêm ñalêlôm ñawapacgen, mago nêm ñalêlôm ñawapac tonañ oc ênam tau ôkwi êtu têtac ñajam. ²¹ Awê teñ embe êkôc ñapalê, oc nê ñalêlôm ñawapac gebe nê noc kêdabiñgac. Mago êndêj tañ êkôc ñapalê su nañ, taê ênam ñandarj êtiam atom, têtac ñajam gebe kêkôc ñapalê kêtû awê sugac. ²² Amboac tonañ galoc tonêm ñalêlôm ñawapacgen amoa e êndêj tañ jalic amac êtiam nañ, têtac ñajam êsa. Ma lau teñ oc sêkôc têtac ñajam su anğa amacnêm êtiam atom. ²³ Êndêj bêc ônê oc atu kênac biñ teñ êndêj aê êtiam atom. Biññanô, aê jasôm tobiññanôgen êndêj amac gebe Embe aterj gêj teñ êndêj Tamoc anam aê lañôc, oc êkêj êndêj amac. ²⁴ Mênğêdêj tonec amac aterj gêj teñ ajam aê lañôc atom. Aterj oc akôc ma têtac ñajam êsa samucgen.

Jesu kêku nom tau tulu

²⁵ “Biñ tonec ñai kasôm kêtû biñgôliñ gêdêj amac. Ma ñanoc tau mênêsa, oc janam êtu biñgôliñ êndêj amac êtiam atom, jawa Tamoc ñam sa êndêj amac ênêc awêgen. ²⁶ Êndêj bêc ônanj amac oc aterj gêj anam aê lañôc, nañ aê jasôm êndêj amac gebe aê oc jaterj êndêj Tamoc êtu amacña êtiam nec atom. ²⁷ Tamoc tau tec têtac gêwiñ amac, gebe amac têtac gêwiñ aê ma akêj gêwiñ gebe aê kasa anğa Tamocnê tec gamêj. ²⁸ Aê kasa anğa Tamocnê tec gamêj nom. Ma jawi nom siñ ma jandêj Tamoc jamu jana êtiam.” ²⁹ Tec ênê ñacsenjomi sêsôm gebe “Kec, galoc kôsôm gêc awêgen, gôjam kêtû biñgôliñ atom. ³⁰ Galoc aêac ajala gebe aôm kôjala biñ samob ma kôpô lêna lau gebe têtû kênac biñ teñ êndêj aômña atom. Amboac tonañ tec aêac akêj gêwiñ gebe aôm kôsa anğa Anôtônê.” ³¹ Go Jesu gêjô êsêac awen gebe “Galoc akêj gêwiñ me. ³² Alic acgom, noc teñ oc mênêsa, ma noc tau kêdabiñ sugac, tañ sêsa amac êliñ-êliñ amoa nêm êndêjêndêjgen

ma oc andec aê taucgen jamoa, mago oc taucgen jamoa atom, gebe Tamoc gêwiñ aê. ³³ Aê kasôm biñ tonec gêdên amac gebe tobiñmalôgen amoa aê ñalêlôm. Anğa nom tonec amac amoa tonêm ñalêlôm ñawapacgen, mago têtmtac êpa sugen. Aê kaku nom tau tulu sugac.”

17

Jesu keteñ mec kêtû nê ñacseñomiya

¹ Jesu kêsôm biñ tonañ su, go mata gedec undambê ma keteñ mec gebe “O Tamoc, ñanoc kêdabingac, ôkên Latômnê ñawasi êsa, gebe Latôm oc êkên aômnêm ñawasi êsa. ² Aôm kôkên eñ kêtû gên totau-totau samob ñatau, gebe êkên lau samob, tañ kôkên gêdên eñ nañ, sêngôn maten jali tengeñ. ³ Sêngôn maten jali ñam tonec gebe sêjala aôm Anôtô ñanô tageñ agêc Jesu Kilisi tau, tañ kôsakiñ eñ gêmên nañ. ⁴ Kôm tañ kôsakiñ aê gebe janam nañ, tec gajam e gajac dabiñ su ma kakên aômnêm ñawasi kêsa anğa nom. ⁵ O Tamoc, galoc ôkên ñawasi, tañ gêc aomña nañ, êndên aê, ñawasi tañ gawê kain gêdên nom masigen ma gamoa gawiñ aôm nañ.

⁶ “Aê gawa nêm ñaê sa gêdên ñamalêc, tañ kôkên gêdên aê anğa lau nomña nêñ. Aômnêm gên êsêac, tec kôkbñ êsêac gêdên aê ma sêmasañ aômnêm biñ. ⁷ Galoc sêjala gebe gên samob, tañ kôkên gêdên aê nañ, anğa aômnêmgen, ⁸ gebe biñ, nañ kôkên gêdên aê, tec kakên gêdên êsêac. Ac sêkôc sa e sêjala toñanôgen gebe aê kasa anğa aômnêm, ma sêkên gêwiñ gebe aôm kôsakiñ aê tec gamên.

⁹ “Aê kateñ kêtû êsêacña, kateñ kêtû lau nom-ñaña atom. Kateñ kêtû êsêac tañ kôkên gêdên aê nañña, gebe nêm gên êsêac. ¹⁰ Aênoc gên samob kêtû aômnêm gên, ma aômnêm gên samob kêtû aênoc gên, ma êsêac sêwaka aênoc ñawasi sa. ¹¹ Aê tec janğôn nom êtiam atom, mago êsêacmên gacgen sêngôn nom. Ma aê jandên aôm jawac. O Tamoc dabuñ, ômansañ êsêac gebe sêmoa nêm ñaê, tañ kôkên gêdên aê nañ ñalêlôm, ma têtû gên tageñ amboac aêagêc tageñ. ¹² Gêdên tañ gamoa gawiñ êsêac nañ, kamasañ êsêac sêngôn tonêm ñaêgen, tañ kôkên gêdên aê nañ. Aê gajob êsêac e nêñ teñ gêjaña atom, ñac gêbac latu tageñ, gebe biñ tañ teto gêc nañ, êtu anô. ¹³ Galoc tonec aê jandên aôm jawac, ma biñ tonec jasôm anğa nom êwiñ gebe ñoc têtac ñajam ênam êsêac auc samucgen. ¹⁴ Aê kakên aômnêm biñ gêdên êsêac ma lau nomña têtac gedec êsêac, gebe êsêac anğa lau nomña nêñ atom, têtôm aê tauc anğa nom atom amboac tonañ. ¹⁵ Aê jateñ gebe aôm ôkôc êsêac su anğa nom atom, jateñ gebe ojop êsêac êndên ñac sec. ¹⁶ Êsêac anğa nom atom têtôm aê anğa nom atom. ¹⁷ Ônam dabuñ êsêac ña biññanô tau, gebe aômnêm biñ kêtû biññanô. ¹⁸ Aê kasakiñ êsêac sêmoa nom kêtôm aôm kôsaki ñ aê gamên nom. ¹⁹ Ma aê janam dabuñ tauc êtu êsêacña gebe êsêac têtû dabuñ tobiññanô amboac tonañ.

²⁰ “Aê jateñ êtu êsêac tonec taungenña atom, jateñ êtu lau, tañ sênô êsêacnên biñ e sêkên êwiñ aê nañña êwiñ ²¹ gebe samob têtû gên tageñ amboac aôm, Tamoc, gômoa aê ñalêlôm ma aê gamoa aôm ñalêlôm. Ma êsêac sêmoa aêagêc ñalêlôm, ec lau nomñc sêkên êwiñ gebe aôm kôsakiñ aê gamên. ²² Ma ñawasi, tañ kôkên gêdên aê nañ, tec kakên gêdên êsêac, gebe êsêac têtû gên tageñ amboac aêagêc tageñ. ²³ Aê gamoa êsêac ñalêlôm kêtôm aôm gômoa aê ñalêlôm, gebe ônac dabiñ êsêac têtû gên tageñ, ma lau nomña sêjala gebe aôm kôsakiñ aê gamên to têtmtac gêwiñ êsêac amboac têtmtac gêwiñ aê.

²⁴ “O Tamoc, aê gabe gên, tañ kôkên gêdên aê nañ, sêmoa sêwiñ aê sêngôn gamên, tañ aê oc janğôn nañ, gebe sêlic aênoc ñawasi, tañ kôkên gêdên aê, gebe aôm têtmtac gêwiñ aê gêdên nom ñanô kêsa atom tageñ. ²⁵ O Tamoc, ñac gêdên, lau nomña sêjala aôm atom, mago aê kajala aôm gac, ma êsêac tonec tec sêjala gebe aôm kôsakiñ aê. ²⁶ Aê ñawa nêm ñaê sa gêdên êsêac ma oc jawa sa-jawa sa jamoa, gebe nêm têtmtac gêwiñ aêña ênêc êsêacnên ñalêlôm ma aê jamoa êsêacnên ñalêlôm.”

18

Sêkôc Jesu têt

(Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jesu kêsôm biñ tonañ su, go gêwiñ nê ñacsenjomi sêsa jaselom bu Kidron. Kôm teñ gêc bu ñamakerj ônêñja, ma Jesu to nê ñacsenjomi sêsêp kômlêlôm sêja. ² Juda tañ geoc eñ lasê nañ, gêlic gamêñ tonañ kwananjen, gebe Jesu kêkac nê ñacsenjomi sa anja tonañ elêmê. ³ Juda tau kêkôc lau matu teñ sa ma lau dabuñsêga to Parisai nêñ sakiñwaga ñagêdô sêwiñ sêdc dawej to lamp ma laukasap sa jasêd lasê. ⁴ Jesu kêjala gêñ samob, tañ gebe êtap eñ sa nañ kwananjen, mago kêsa jakêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac asôm asa.” ⁵ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Jesu Nasaretña.” Go eñ kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec.” Ma Juda tañ gebe eoc eñ lasê nañ, kêkô gêwiñ êsêac. ⁶ Jesu kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aê tau tonec,” ma êsêac sênu tauñgen e jasêu tauñ sêc. ⁷ Tec eñ kêtú kênac êsêac kêtiam gebe “Amac asôm asa.” Ma êsêac sêsôm gebe “Jesu Nasaretña.” ⁸ Tec Jesu gêjô êsêac awen gebe “Aê kasôm gêdêñ amac su gebe aê tau tonec. Embe ansom aê, ma andec êsêac onec sêna.” ⁹ Biñ tonañ gebe ênê biñ, tañ kêsôm nañ, êtu anô gebe “Êsêac tañ kôkêñ gêdêñ aê nañ, gajam êsêacnêñ teñ sapu atom.” ¹⁰ Ma Simon Petere, nañ nê siñ gêc, tec gêbuc sa jakêpa dabuñsêganê sakiñwaga tañjalañ anôña su, ma sakiñwaga tau nê ñaê Malku. ¹¹ Tec Jesu kêsôm gêdêñ Petere gebe “Ônsêmuñ siñ êmu êsêp ñaatali êna. Laclu tañ Tamoc kêkêñ gêdêñ aê nañ, oc janôm gêñ êsêp atom me.”

Jesu kêkô dabuñsêga lañônêm

¹² Lau toñ tonañ to nêñ kapitai ma Judanêñ sakiñwaga sêkôc Jesu ma sêsô eñ tøj. ¹³ Go sêwê eñ dêdêñ Anas sêja, Kaiapa tañ kêtú ñac dêbuñsêga gêdêñ jala tonañ gêmôa nañ iawa. ¹⁴ Kaiapa tau tec kêsôm gêdêñ Juda gebe “Ñac tageñ êmac êndu êjo lau, go êmoasiñ lau êlêlêc.”

Petere gêsa Jesu auc

(Mat 26:69-70; Mar 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Simon Petere agêc ñacsenjom teñ têdaguc Jesu sêja. Ma ñac dabuñsêga kêjala ñacsenjom tonanac, tec gêwin Jesu kêsô ñac dabuñsêga nê andu ñamalaclun gêja. ¹⁶ Ma Petere kêkô sacgêdô ñadêmôêña. Go ñacsenjom, tañ ñac dabuñsêga kêjala eñ su nañ, kêsa jakêmasañ biñ gêdêñ awê gejob sacgêdôña ma gêwê Petere agêc sêsô sêja. ¹⁷ Ma awê gejob sacgêdôña kêsôm gêdêñ Petere gebe “Aôm kôtu ñac tônê nê ñacsenjom teñ gôwiñ me.” Ma eñ kêsôm gebe “Masi.” ¹⁸ Gamêñ ñaluc ma kômwaga to sakiñwaga sêmakop ja ma sêsêlu sêkô, tec Petere kêsêlu ja kêkô gêwiñ êsêac.

Dabuñwaga kêtú lêsú Jesu

(Mat 26:59-66; Mar 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ma ñac dabuñsêga kêtú kênac Jesunê ñacsenjomi to nê mêtê ñam gêdêñ eñ. ²⁰ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Aê kasôm biñ gêdêñ lau samob gamoa awêgen ma kadôn mêtê gamoa lôm malacña to lôm dabuñ, tañ Juda samob sêkac sa nañ, elêmê ma kasôm biñ teñ kasiñ atom. ²¹ Aôm kôtu kênac aê kêtú asagenña. Ôtu kênac lau-sênjô-biñwaga acgom, gebe êsêac tec sêjala aênoc bi ñ, tañ kasôm nañ.” ²² Kêsôm bi ñ tonañ gêmôa ma sakiñwaga, tañ sêkô nañ, nêñ teñ kêtap Jesu kêsêp alianô ma kêsôm gebe “Aôm gôjô ñac dabuñsêga awa amboac tonañ me.” ²³ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Embe jasôm eso, nañ ôwa sa gebe keso. Ma embe jasôm êndêñ, ma amboac ondóc gôjac aê.” ²⁴ Go Anas gêsô eñ tøj ma kêsakiñ eñ tolêpoagen gêdêñ ñac dabuñsêga Kaiapa gêja.

Petere gêsa Jesu auc kêtiam

(Mat 26:71-75; Mar 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Simon Petere kêsêlu ja kêkô ma êsêac sêsôm gêdêñ eñ gebe “Aôm anja ênê ñacsenjominêñ teñ amboac tonañ me.” Ma eñ kêpa tau gebe “Masi.” ²⁶ Go ñac dabuñsêga nê sakiñwaganêñ teñ, ñac tañ Petere kêpa eñ tañjalañ su nañ gwadê, tec kêsôm gebe “Aôm tonec tê galic aôm gômôa kôm gôwiñ eñ nê me.” ²⁷ Ma Petere kêpa tau kêtiam, tec sep tageñ talec kêtap.

Jesu kêkô Pilata lañônêm

(Mat 27:1-2, 11-14; Mar 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Bêbêcgeñ ma sêwê Jesu anğa Kaiapanê sêja gôliñwaganê andu. Juda tauñ sêsô gôliñwaganê andu sêja atom, têtêc gebe sênğôm tauñ têtü sec a têtôm gebe sênij Pasa sêwiñ atom. ²⁹ Amboac tonañ Pilata kêsâ gadênj êsêac gêja ma kêsôm gebe “Atiñ biñ ondoc ñakainj kêpi ñac tonec.” ³⁰ Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Ñac tonañ êmbe ñac secanô atom, aêac oc akôc eñ andênj aôm amênj atom.” ³¹ Tec Pilata kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amac taêm akôc eñ awac ma amêtôc eñ êtôm amacnêm biñsu.” Ma Juda sêsôm gêdênj eñ gebe “Aêacma jao kêkô gebe anac ñamalac teñ êndu atom.” ³² Biñ tonañ kêsâ gebe Jesunê biñ, tañ kêsôm gêwa nê êmac êndu ñalênj sa nañ, êtu anô.

³³ Amboac tonañ Pilata kêsô gôliñwaganê andu gêja kêtiam jagêmôêc Jesu ma kêtü kênac eñ gebe “Judanênj kiñ aôm me masi.” ³⁴ Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Aôm taôm taêm gêjam biñ tonañ tec kôsôm, me lau ñagêdô sêwa aê ñam sa gêdênj aôm.” ³⁵ Ma Pilata gêjô eñ awa gebe “Aê Juda me. Aômnêm lau to lau dabuñsêga sêkênj aôm gôdênj aê gômôênj. Aôm gôgôm asagenj.” ³⁶ Ma Jesu gêjô eñ awa gebe “Aênjoc gamênj gêc nom tonec atom. Embe aênjoc gamênj ênêc nom tonec, oc ñoc lau sênac siñ ma Juda sêkôc aê tônj atom. Mago aênjoc gamênj gêc tonec atom.” ³⁷ Ma Pilata kêsôm gêdênj eñ gebe “Amboac tonañ aôm kiñ teñ me.” Tec Jesu gêjô eñ awa gebe “Kôsômğac, aê kiñ teñ. Tinoc kêkôc aê tec gamênj nom tonec gebe jawa biññanô sa. Lau samob, tañ nêñ ñam kasêp biññanô nañ, sênjô aê aoc.” ³⁸ Ma Pilata kêsôm gêdênj eñ gebe “Biññanô tau tonañ asagenj.”

Pilata kêkic Jesunê biñ

(Mat 27:15-31; Mar 15:6-20; Luk 23:13-25)

Kêsôm biñ tonañ su, go kêsâ gêdênj Juda gêja kêtiam ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Aê katap biñ teñ sa kêpi ñac tônê atomanô. ³⁹ Amacnêm mêtê teñ tec gêc gebe jañgamboac ñac teñ su êtôm Pasagenj êndênj amac. Ma galoc abe jañgamboac Judanênj kiñ su êndênj amac me masi.” ⁴⁰ Ma êsêac sêmôêc sêoc aucgeñ kêtiam gebe “Eñ atom, Baraba.” Ma Baraba tau tonañ eñ kêjañgowaga teñ.

19

¹ Gocgo Pilata kêsôm sêkôc Jesu tônj ma si eñ ña lêpoa. ² Ma sêkôc okêm mênjsêmôê kêtü sunsuñ, go sêkênj eñ kêkuc ma sêu ñakwê asôsamuc gêsac eñ, ³ go jasêkô eñ lañônêmña ma sêsêm gebe “Judanênj kiñ, ômoa ñajamônj.” Ma têtap eñ kêsêp alianô.

⁴ Pilata kêsâ gêja kêtiam ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic acgom, aê jawê eñ êsa awê êndênj amac, go taôm ajala gebe katap biñ teñ sa kêpi eñ atom.” ⁵ Go Jesu tosunsuñ okêm ma toñakwê asôsamuc kêsâ awê gêdênj êsêac gêja. Ma Pilata kêsôm gêdênj êsêac gebe “Alic ñamalac tau tonec.” ⁶ Lau dabuñsêga to sakinjwaga sêlic eñ e sêmôêc gebe “Ônac eñ êpi kakesotau êna. Ônac eñ êpi kakesotau êna.” Tec Pilata kêsôm gêdênj êsêac gebe “Taôm akôc eñ awac ma anac eñ êpi kakesotau, gebe aê tauc tec katap biñ teñ sa kêpi eñ atom.” ⁷ Juda sêjô eñ awa gebe “Aêacma biñsu teñ gêc, ma êtu biñsu tonañña tec eñ êmac êndu, gebe kêsam tau gebe Anôtônê Latu.”

⁸ Pilata gêñô biñ tonañ e kêtêc tau ñanô, ⁹ ma kêsô gôliñwaganê andu gêja kêtiam jakêtu kênac Jesu gebe “Aôm anğa ondoc,” e Jesu gêjam tau tônj. ¹⁰ Tec Pilata kêsôm gêdênj eñ gebe “Aôm gôjam taôm tônj aê me. Aôm kôjala gebe aê katu ñatau jañgamboac aôm suña to ñatau janac aôm ôpi kakesotaña me masi.” ¹¹ Ma Jesu gêjô eñ awa gebe “Anôtô lôlôcña embe êlôc atom, aôm ôtu aênjoc ñatau atom. Amboac tonañ ñac, tañ kêkênj aê gadênj aôm gamênj nañ, nê sec kêlêlêc aômnêm su.” ¹² Pilata gêñô biñ tonañ tec gesom intêna êñgamboac eñ suña, mago Juda sêmôêc sêoc aucgeñ gebe “Embe êñgamboac ñac tonañ su, oc kaisaranê ñac aôm atom. Ñac teñ embe êñğôm tau êtu kiñ nañ, oc etoc tau sa êndênj kaisara.”

¹³ Pilata gêñô biñ tonañ su, go gêwê Jesu kêsâ awê e Pilata tau gêñğônj lêpônj sêmêtôc biñña, nañ kêkô gamênj, tañ sêsam sebe “Masacpoc” nañ, sêsam ña Ebolai awenj gebe “Gabata.” ¹⁴ Biñ tonañ sêgôm gêdênj bêc, tañ sêmasañ tauñ kêtü Pasaña nañ. Ñaoc kêkô ñaluñgeñ ma Pilata kêsôm gêdênj Juda gebe “Alic nêm kiñ tauma acgom.” ¹⁵ Ma lau tau sêmôêc gebe “Enañamañ, ênanñamañ. Ônac eñ êpi kakesotau.” Tec Pilata kêsôm gêdênj

êsêac gebe “Amac abe aê janac amacnê m kiñ êpi kakesotau êna me.” Ma lau dabuñsêga sêjô eñ awa gebe “Aêacma kiñ masi, kaisara taugen.” ¹⁶ Sêsôm su, go kêkên Jesu gêdên êsêac gebe sênac eñ êpi kakesotau.

Sêjac Jesu kêpi kakesotau

(Mat 27:32-44; Mar 15:21-32; Luk 23:26-43)

Amboac tonañ sêkôc Jesu sa sêja. ¹⁷ Eñ tau gêoc nê kakesotau ma sêsa gamên, tañ sêsam gebe “Gamên môkêlacña” nañ sêja, sêsam ña Ebolai awen gebe “Golgata.” ¹⁸ Jasêjac eñ kêpi kakesotau anga tonañ, ma ñac luagêc sêwiñ eñ senkaleñ maken-maken, ma Jesu kêsêp ñaluñgen. ¹⁹ Ma Pilata keto ñalô ten ma gêjac tamiñ kakesotau. Ñalô tau gebe “Judanên Kiñ Jesu Nasaretna.” ²⁰ Gamên tañ sêjac Jesu kêpi kakesotau nañ, gêc malacgala, tec Juda taêsam sêsam ñalô tau. Ma teto ñalô tau ña Ebolai ma Rom to Helen awen. ²¹ Tec Judanên lau dabuñsêga sêsôm gêdên Pilata gebe “Oto gebe ‘Judanên kiñ atom,’ oto gebe ‘Eñ tau kêsam tau gebe Judanên kiñ aê.’ ” ²² Ma Pilata gêjô êsêac awen gebe “Biñ tañ kato nañ katogac.”

²³ Siñwaga sêjac Jesu kêpi kakesotau su acgom, go sêboa ênê ñakwê sa gêja toê aclê kêtôm êsêac siñwaga kêtômgen. Ma ñakwê ôliña gacgen gêc. Ñakwê baliñ tau sêsi atom, sêwa samucgen anga gêsutêkwa ma kêsêp e gêdên akaiñ, ²⁴ ma sêsôm gêdên taun gebe “Takac êngic atom, tapuc kapoac ma takên êndên ñac ten êkôc samucgen.” Sêgôm tonañ gebe biñ, tañ teto gêc nañ, êtu anô gebe “Êsêac sêjac sam aênoc ñakwê gêdên taun ma sêpuc kapoac kêtû ñoc ñakwê baliñña.” Gên tonañ siñwaga sêgôm.

²⁵ Jesu têna agêc têna saun, Kleopanê awê Maria, ma Maria Magdalaña sêkô Jesunê kakesotau ñalabu. ²⁶ Jesu gêlic têna agêc ñacsenom, tañ têtac gêwiñ eñ nañ, agêc sêkô sêwiñ taun, tec kêsôm gêdên têna gebe “Awê, ôlic latôm tonañ.” ²⁷ Go kêsôm gêdên ñacsenom tau gebe “Ôlic tênam tonañ.” Ma gêdên ñasawa tau tonanjen ñacsenom tau kêkôc Jesu têna sa jagênngôn ênê andu gêwiñ eñ.

Jesu gêmac êndu

(Mat 27:45-56; Mar 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Tonañ su ma Jesu kêjala gebe gêjac dabiñ nê gên samob e gêbacnê gebe biñ, tañ teto gêc nañ, êtu anô, tec kêsôm gebe “Bu gêjô aê.” ²⁹ Laclu tobu ñamakic kêkô, tec sêsac mêckelep tôn kêsêp bu ñamakic ma sêjac kêsô ôpic jasêsun kêpi gêdên eñ awasun gêja. ³⁰ Jesu gênôm bu ñamakic tau su ma kêsôm gebe “Gajac dabiñ sugac.” Go môkêapac gêjac tuluc ma kêkên nê katu gêja.

Sêgun Jesu kêsêp nê bl

³¹ Gêdên bêc tonañ, bêc sêmansañ taun êtu Pasaña, tec Juda teter Pilata gebe êkên lau têtuc lau tau eñkaiñ tulu ma sêkôc êsêacnên ñawêlêlan su. Teter eñ nañ ñam gebe ñawêlêlan senkaleñ kakesotau êndên sabet atom, gebe sabet tonañ kapôen kêlêlêc. ³² Amboac tonañ siñwaga jatêtuc ñac ñamataña akaiñ tulu ma ñac, tañ sêjac eñ genkaleñ ñamaken nañ, sêgôm eñ amboac tonanjen. ³³ Go deden Jesu sêja e sêlic eñ gêmac êndu su, tec têtuc eñ akaiñ tulu atom. ³⁴ Mago siñwaga ten gêgun eñ ña kem ñamata kêsêp nê bi e gacgen dec to bu kêsâ. ³⁵ Ma ñac, tañ gêlic gen tau nañ, kêsôm lasê ma kêsôm lasê tobiññanôgen. Ñac tau kêjala gebe kêsôm biññanô gebe amac akên êwiñ amboac tonañ. ³⁶ Sêgôm gên tonec gebe biñ, tañ teto gêc nañ, êtu anô gebe “Êsêac oc têtuc ênê ñatêkwa ten tulu atom.” ³⁷ Ma biñ tonec êwiñ gebe “Lau oc mateñ e ñac, tañ sêgun eñ nañ.”

Êsêac sêsun Jesu kêsêp sê

(Mat 27:57-61; Mar 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Biñ tonañ su acgom, go Jesunê ñacsenom ten, tañ gêjam nê ñalêlôm auc kêtû kêtêc Judaña nañ, Josep anga Arimatia, keteñ Pilata gebe êkôc Jesunê ñawelean su, tec Pilata gêlôc. Amboac tonañ Josep jakêkôc ñawêlêlan tau su. ³⁹ Ma Nikodeme, tañ

gêmungeren gederen gêbêc gederen Jesu gêja nan, kêkôc katêkwi to môsê sêgalun gawin tau kêtôm dôn 100 ma gêja amboac tonan. ⁴⁰ Êsêac lau tonan jasekôc Jesunê nawêlêlan su ma sêsabang togenmalugen kêsêp obo kwalam-kwalam kêtôm Juda sesaban nêj nacmatê semoa. ⁴¹ Kôm tenj gêc gamên, tanj sêkên Jesu kêpi kakesotau nan ngala, ma sêd wakuc tenj gec kôm tonan nalêlôm, tanj tetoc nacmatê tenj gêc gêmun su atomanô. ⁴² Ac tetoc enj gec tonan gebe Judanên bêc sêmansan taurja gêbacnê, tec sesun Jesu gêc sêd tonan dambejen.

20

Jesu gêdi sa anja nacmatênên

(Mat 28:1-8; Mar 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Gêdên woke nabêc namata nabêbêc kanucgen nan Maria Magdalaña gêja sêd e gêlic sêkac poc su anja sêawa. ² Tec kêlêti jakêsôm gêdên Simon Petere agêc nacsenom, tanj Jesu têtac gêwin enj nan gebe “Êsêac sêkôc Apômtau sa anja sêd ma ajam kauc gamên, tanj tetoc enj gêc nan.” ³ Tec Petere agêc nacsenom tau sêsa sêd sêja. ⁴ Agêc sêlêti lulugen sêwin taurj sêja e nacsenom, nan kêlêlêc Petere ma gêmun jagêd lasê sêd kêtû namata ⁵ jakêuc kêni e gêlic obo kwalam-kwalam gêc, mago enj tau kêsêp gêja atom. ⁶ Simon Petere kêdaguc e gacgen kêsêp sêlêlôm gêja ma gêlic obo kwalam-kwalam gêc, ⁷ ma obo waenja, tanj sêu gêsac môkêapac nan, gêc gêwin obo kwalam-kwalam tonan atom, sêlun sa ma tetoc gêc taurja. ⁸ Gocgo nacsenom, tanj jagêd lasê sêd kêtû namata nan, kêsêp nalêlôm gêja e gêlic ma kêkên gêwin, ⁹ gebe agêcnên kauc kêsa kêpi bin, tanj teto gêc gebe Enj oc êndi sa anja nacmatênên nan, su atom tagen. ¹⁰ Tonan su, go nacsenomagêc sêc sêmu sêja.

Jesu geoc tau lasê gêdên Maria Magdalaña

(Mat 28:9-10; Mar 16:9-11)

¹¹ Maria mênkêtanj kêkô sê namagê. Kêtanj ma kêtuc kêni kêsêp sê nalêlôm ¹² e gêlic anjela luagêc tonênj jakwê naeb naôma sênngôn gamên, tanj tetoc Jesunê nawêlêlanj gêc nan namala, tenj gênngôn enj môkêapacna ma tenj gênngôn enj akainja. ¹³ Ma agêc sêsôm gêdên enj gebe “Awê, aôm kôtan asagenj.” Tec enj kêsôm gêdên êsêagêc gebe “Êsêac sêkôc hoc Apômtau sa ma aê gajam kauc gamên, tanj tetoc enj gêc nan.” ¹⁴ Kêsôm bin tonan su ma kêkac tau ôkwi e jagêlic Jesu kêkô, mago kêjala enj gebe Jesu nec atom. ¹⁵ Tec Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Awê, aôm kôtan asagenj. Aôm gosom asa.” Ma awê tau geboc enj nac-gejob-kômwaga tenj, tec kêsôm gêdên enj gebe “Apômtau, embe aôm ôkôc enj su, nan ôsôm gamên, tanj kotoc enj gêc nan, nam êndên aê, ma jakôc enj jamên,” ¹⁶ Go Jesu awa gêjac enj gebe “Maria.” Tec awê tau gêjac tau ôkwi ma kêsôm gêdên enj na Ebolai awenj gebe “Rabuni,” gebe “Mêtêmôkê.” ¹⁷ Tec Jesu kêsôm gêdên enj gebe “Ômoasac aê atom, gebe kapi gadên Tamoc gaja atom tagen. Ôndên lasici naôsôm êndên êsêac gebe ‘Aê japi jandên aê Tamoc to ac Tamemi, jandên êdêc Anôtô to amacnêm Anôtô jana acgom.’” ¹⁸ Amboac tonan Maria Magdalaña jakêsôm lasê gêdên nacsenomi gebe “Aê galic Apômtau su, tec kêsôm bin tonec gêdên aê.”

Jesu geoc tau lasê gêdên nacsenomi

(Mat 28:16-20; Mar 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Woke nabêc namatana tonan jakêtula ma nacsenomi sêlai balêm, tanj sênngôn nan, jakatam auc gebe têtêc Juda. Go Jesu jakêkô êsêac nalunjen ma kêsôm gêdên êsêac gebe “Binjalô êndên amac.” ²⁰ Kêsôm bin tonan su, go kêtôc lêma to nê bi gêdên êsêac. Tec nacsenomi têtac najam kêsa gebe sêlic Apômtau. ²¹ Go Jesu kêsôm gêdên êsêac kêtiam gebe “Binjalô êndên amac, aê jasakij amac amboac Tamoc kêsakij aê.” ²² Kasôm bin tonan su, go gêju awajaô kêpi êsêac ma kêsôm gebe “Akôc Nalau Dabunj êwac. ²³ Embe asuc launên sec ôkwi, oc ênana, ma embe aê tôn, oc gacgen ênêc êsêacna.”

Jesu agêc Tom

²⁴ Gêdên tañ Jesu mêngeoc tau lasê nañ, êsêac 12 nêñ teñ, Tom, tañ sêsam eñ gebe Ôlinbôm nañ, gêmoa gêwiñ êsêac atom. ²⁵ Tec ñacseñomi ñagêdô sêjac miñ gêdên eñ gebe “Aêac alic Apômtau su.” Ma eñ kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê embe jalic bêlêm ñamala, tañ gêc ênê lêma nañ atom, ma embe jakên ñemoclatu êsêp bêlêm ñamala atom, ma embe jakên ñemoc êsô ênê bi atom, oc jakên êwiñ atomanô.”

²⁶ Ñabêc 8 gêjaña acgom, go ñacseñomi sênghôn balêm kêtiam ma Tom gêwiñ êsêac. Ac sêlai katam auc sênghôn, ma Jesu jakêkô êsêac ñaluñgeñ, go kêsôm gebe “Biñmalô êndên amac.” ²⁷ Ma kêsôm gêdên Tom gebe “Ôkên Iêmamlatu ênsac tecenec ma ôlic ñemoc ma ôkên lêmam êsô ñoc bi ec têtmtac lulu atom, ôkên êwiñgeñ.” ²⁸ Tec Tom gêjô eñ awa gebe “O ñoc Apômtau to êoc Anôtô.” ²⁹ Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm kôkên gêwiñ kêtü gôlic aêña me. Aê aoc êoc êsêac, tañ sêlic ñanô atom ma sêkên êwiñ.”

Joan keto buku tonec kêtü ñam amboac ondocña

³⁰ Jesu gêgôm gêñtalô gwalêkiñ nê ñacseñomi sêlic, mago teto samob tomalageñ kêsêp buku tonec atom. ³¹ Teto tonangeñ gebe akên êwiñ Jesu, gebe Kilisi tau, Anôtônê Latu eñ, ma akên êwiñ gebe anghôn matem jali êtu ênê ñaêña.

21

Jesu geoc tau lasê gêdên ñacsenomi 7

¹ Tonañ su, go Jesu geoc tau lasê gêdên nê ñacseñomi kêtiam anga bugêjactorñ Tiberiaña, ma ñamiñ tau tonec. ² Simon Petere agêc Tom, tañ sêsam eñ gebe Ôlinbôm nañ, ma Natanael anga Kana Galilianaña, ma Sebedai latuagêc to ñacseñomi ñagêdô nêñ luagêc, ac sênghôn sêwiñ tauñ. ³ Ma Simon Petere kêsôm gêdên êsêac gebe “Aê jana jansom i.” Tec êsêac sêsôm gêdên eñ gebe “Aêac awiñ aôm.” Ac sêsa jasêpi wañ teñ ma gêdên gêbêc tonañ têtap i teñ sa atom. ⁴ Gêdên geleñmata, go Jesu kêkô ambêd ma nê ñacseñomi sêjala eñ gebe Jesu nec atom. ⁵ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Napalêac, amacnêm gêñ taniñña teñ gêc me masi.” Ma êsêac sêjô eñ awa gebe “Masi.” ⁶ Go kêsôm gêdên êsêac gebe “Au wasañ êsêp wañ ñalêsiniñ, tañ kêsî anôña nañ, ma oc atap ñanô sa.” Sêu kêsêp gêja ma sebe sênam jaôn êpi êmên e sêgôm jageo gebe i taêsam gêwê. ⁷ Ma ñacseñom tañ Jesu têtac gêwiñ eñ nañ, kêsôm gêdên Petere gebe “Op, Apômtaugoc.” Simon Petere gêñdô gebe Apômtau, tec kêkwa tau auc ña nê ñakwê, tañ kêkôc su gêc nañ, ma gêu tau kêsêp bu gêja. ⁸ Ñacseñomi ñagêdô towañgeñ sêpoac jabañ bau amboac tasaka ñasawa êtôm 50, tec sêjam jaôn wasañ toigeñ kêpi bau gêja. ⁹ Jasêsô bau e sêlic ja kêsî ma i to mo kêsî gêwiñ. ¹⁰ Tec Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Akôc i, tañ galoc alô nañ, ñagêdô amên.” ¹¹ Tec Simon Petere kêpi wañ gêja ma gêjam jaôn wasañ, tañ i kapônêñ 153 sêwê e toñoma nañ, kêpi bau gêja, mago wasañ gêñgic atom. ¹² Go Jesu kêsôm gêdên êsêac gebe “Amên, aniñ gêñ bêbêcña acgom.” Ñacseñomi samob têtêc tauñ e nêñ teñ katu kênac eñ gebe “Aôm asa,” nec atom. Êsêac sêjala eñgac gebe eñ Apômtau. ¹³ Go Jesu kêkôc mo jakêkên gêdên êsêac ma i amboac tonangeñ. ¹⁴ Jesu gêdi sa anga ñacmatênên ma geoc tau lasê gêdên nê ñacseñomi kêtü dim têtêlacña tonañ.

Jesu agêc Petere

¹⁵ Señ gêñ su, go Jesu kêsôm gêdên Simon Petere gebe “Joan latu Simon, aôm têtmtac gêwiñ aê kêtêlêc êsêac tônê su me masi.” Tec Simon gêjô eñ awa gebe “Aec, Apômtau, aôm kôjala gebe aênoc ñalêlôm gêwiñ aôm. “Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Ojop aênoc domba ñalatu.” ¹⁶ Go Jesu kêtü kênac eñ kêtiam kêtü dim luagêc gebe “Joan latu Simon, aôm têtmtac gêwiñ aê me masi.” Tec Simon gêlôc gêdên Jesu gebe “Aec, Apômtau, aôm kôjalagac gebe aênoc ñalêlôm gêwiñ aôm.” Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Ojop aênoc domba.” ¹⁷ Go kêtü kênac eñ kêtü dim têtêlac gebe “Joan latu Simon, aôm nêñ ñalêlôm gêwiñ aê me masi.” Tec Peterenê ñalêlôm ñawapac kêsî, gebe kêtü kênac eñ katu dim têtêlac gebe “Aôm nêñ ñalêlôm gêwiñ aê me masi,” ma kêsôm gêdên eñ gebe “Apômtau, aôm kôjala gêñ samob, aôm kôjala gebe ñoc ñalêlôm gêwiñ aôm.” Ma Jesu kêsôm gêdên eñ gebe “Ojop aênoc domba. ¹⁸ Biññanô, aê jasôm tobiññanôgeñ êndên aôm gebe Aôm

ñapalêgen, tec taôm kôjandij nêmbinjakap ma kôsêlêñ gôja gamêñ, tañ gobe ôna nañ. Ma embe otu ñac lanjwa, oc ôlam lêmam ma teñ êjandij aômñêm ômbinjakap ma êwê aôm ôna gamêñ, tañ taôm godec gebe ôna atom nañ.”¹⁹ Jesu kêsôm biñ tonañ gebe êtôc Peterene lêñ êmac êndu ma êwaka Anôtônê ñawasi saña. Kêsôm biñ tonañ su ma keteñ eñ gebe “Ôndanjuc aê.”

Jesu agêc ñacseñom, tañ eñ têtac gêwiñ nañ

²⁰ Petere kêkac tau ôkwi e gêlic ñacseñom, tañ Jesu têtac gêwiñ eñ nañ kêdaguc. Gêdêñ êsêac señ Pasa ma eñ gêc kêsi Jesuña ma kêsôm gebe “Apômtau, asa oc eoc aôm lasê.”

²¹ Tec Petere gêlic eñ e kêsôm gêdêñ Jesu gebe “Apômtau, ma ñac tônê oc amboac ondoc.”

²² Ma Jesu kêsôm gêdêñ eñ gebe “Aê embe têtac teñ gebe eñ êmoa e jamu jamêñ, nañ oc aômñêm biñ me. Aôm tec ôndanjuc aêgen.”²³ Amboac tonañ biñ tonec kêsa gêdêñ lasitêwai ñagêdô gêja gebe ñacseñom tônê oc êmac êndu atom. Jesu kêsôm ñalô tonec gebe “Eñ êmac êndu atom” nec atom. Eñ kêsôm tageñ tonec gebe “Aê embe têtac teñ gebe eñ êmoa e jamu jamêñ, nañ oc aômñêm biñ me.”

²⁴ Ñacseñom tonec tec gêwa biñ tau ñai ñam sa ma keto biñ tau ma aêac ajala gebe biñ, tañ gêwa sa nañ biññanô.

²⁵ Jesu gêgôm gêñ ñanô ñagêdô gwalêkiñ gêwiñ. Aê taêc gêjam gebe êsêac embe sêwa samob sa tomalagenñ ma teto, oc êsêp papia taêsam e ênam ñom aucgen.

Gêñ Tañ Apostolo Sêgôm Nan APOSOLO

Gêñ Tañ Aposolo Sêgôm Nan nec Luka keto gêjac têku nê Ñawae Ñajam. Eñ keto buku tau gebe ênac miñ ñalau Dabuñ gêwê lau buña ñamataña sêpuc Jesu waña ma sêsôm ênê Ñawae Ñajam lasê “anğa Jerusalem to Judaia samucgerñ ma Samaria ñagamên e naëndên nom ñamadiñ” (1:8). Mêtê kêlainñ tau gêjac m anğa Judanên gamên acgom, ma gelom-gelom jakêtu lau nomña samobgerñ nên sekên gêwiñ, tec ñamiñ tau tonañ. Luka gebe ênac nê lau têm tônênña têntac tôn, tec keto gebe Mêtê tau kêkêli lau tej sêli tauñ sa gêdên kaisara, tê sejam gôliñ Romnên gamên nê atomanô. Eñ gêwa lau tau nên kauc sa kêpi biñ, tañ lau Juda sêkên gêwiñ to sêkên matergerñ sêmoa nan, gebe kêtú anô kêpi biñ lau buña sêkên gêwiñ necgac.

Buku tau nec ñasêbu têlêac, nan kêtôc aposolo to lau sêsôm Jesunê Ñawae Ñajam lasê kêsá anğa gamên dambê jaselom gamên baliñ ma sêwaka Gôlôac Dabuñ tau sa-sa nan gebe (1) Jesu kêpi undambê gêja su acgom, go gôlôac buña ñamataña kêwaka tau sa anğa Jerusalem tau; (2) Mêtê kêsá anğa Palestina ñagameñ ñagêdô (Samaria to Suria) gêwiñ; ma (3) Mêtê gelom Gwêc Ñaluñ ñagamên ñagêdô samob e jagêdên malacsêga Rom.

Aposolonên buku tonec ñagêbôm tej gebe sêjac Ñalau Dabuñ nê koleñsêga ñamiñ gêjam auc. Gêdên Om Pentekostña Ñalau Dabuñ toñaclaigerñ mênkêpi lau buña anğa Jerusalem, tec gêwê to kêpuc êsêac to nên laumata tôn kêtôm biñ, tê sêjac ñamiñ gec buku tau nê, samob gêmoggerñ. Ac sêkatonñ lau buña ñamataña nên jaenñ sa ñatênagerñ gêc biñ ñagêdô, tañ aposolo sêjam-sejam mêtê lau ma teto sa nan. Go gêsñsêga, tañ teto ñamiñ gêc nan, kêtôc jaenñ tau ñañaclai kêtú anô kêpi lau buña sêsa nên lênña ma kêpi gôlôac samob sêbiñ tauñ tôn tonanôgerñ nanña.

Ñadênanñ

1. Jesu gêjac dabiñ aposolo kêtú nên kôm sêwa enñ ñam saña 1:1-26
  - a. Jesunê awamu kêjatu aposolo sa sêsôm enñ wae lasênña ma gêjac mata Ñalau Dabuñ gêdenñ êsêac 1:1-14
  - b. Sêjaliniñ ñac tej sa gêjô Juda su 1:15-26
2. Sêwa Jesu sa anğa Jerusalem 2:1-8:3
3. Sêwa Jesu sa anğa Judaia to Samaria 8:4-12:25
4. Aposolo Paulu nê sakiñ 13:1-28:31
  - a. Lên Misionña ñamataña 13:1-14:28
  - b. Aposolo sêkac tauñ sa anDa Jerusalem 15:1-35
  - c. Lên Misionña kêtú luagêcña 15:36-18:22
  - d. Lên Misionña kêtú têlêacña 18:23-21:16
  - e. Sêkêc Paulu tôn gênğôn kapoacwalô anğa Jerusalem ma Kaisarea to Rom 21:17-28:31

APOSOLO

Jesu gêjac mata Ñalau Dabuñ

¹ Teopili, biñ ñamataña tec kato su kêpi biñ samob, tañ Jesu gêgôm to kêdôn gêdên tañ gêjac m nê kôm ² e gêdên bêc, tañ Anôtô kêkôc enñ sa nan. Anôtô kêkôc enñ sa atomgerñ ma Ñalau Dabuñ kêkac Jesu tec kêsakiñ aposolo, tañ kêjaliniñ êsêac sa nan. ³ Gêdên tañ kêkôc nê nandanñ su nan, kêtôc tau gêmoa mata jaliña gêdên êsêac gêjagêmu-gêjagêmu ñalên gwalêkiñ. Sêlic enñ kêtôm bêc 40 ma kêsôm biñ kêpi Anôtônê gamên gêdên êsêac. ⁴ Eñ gêmoa gêwiñ êsêac ma gêjac jao gebe “Awi Jerusalem siñ atom ma aôn biñ, tañ Tamoc gêjac mata to anô anğa aênoc nan, e ñanô êsa acgom. ⁵ Gebe Joanñ tec kêsagu lau ña bu, ma amac oc aliñ Ñalau Dabuñ êtu nêmanñ sanğu ñabêc jauc atom.”

*Jesu kêpi undambê gêja
(Mar 16:19-20; Luk 24:50-53)*

⁶ Lau tañ sêkac tauñ sa nañ, têtù kênac eñ gebe “Apômtau, êndên têtù tonoc oc ômansañ Israelnên gamênj êtu gamênj towae êtiam me masi.” ⁷ Ma eñ kêsôm gêdênj êsêac gebe “Amacnêm kôm gebe ajala têtù to noc, nañ ñaclai ñatau Tamoc taê gêjam gêc nê tauña nañ atom. ⁸ Mago ñalau Dabuñ wacêpi amac e atu lau toñaclai ma awa aê ñam sa ança Jerusalem to Judaia samucgen ma Samaria ñagamênj e naêndênj nom ñamadij.” ⁹ Jesu kêsôm biñ tonañ su, go êsêac sêlic eñ kêpi lôlôc gêja e tao teñ kêsip eñ su, tec materanô sêlic eñ sapu.

¹⁰ Eñ kêpi gêja ma êsêac materj gê undambê ñañênj eñ sêkô e sêlic ñac luagêc toñakwê ñaeb ñaôma mênjsêkô sêwiñ êsêac. ¹¹ Ac sêsôm gebe “Amac Galilaiawaga, asagenj akô matem gê undambê. Jesu tau, tañ ança amacnêm kêpi undambê gêja nañ, oc êmu êmênj êtôm tê alic eñ kêpi undambê gêja nê.”

Sêjalij ñac teñ sa gêjô Juda

¹² Go aposolo sêmu ança lôc, tañ sêsam gebe Lôckatêkwi nañ, sêja Jerusalem. Lôc tau gêc Jerusalem ñagala amboac lênj sabbatña teñ. ¹³ Jasêo lasê e gacgenj sêpi andu ñabalêm ñaderj ñaôña, tañ êsêac sêmoasêmoa nañ sêja. Ma êsêac lau tau tonoc Petere agêc Joañ ma Jakobo agêc Andrea ma Pilip agêc Tom ma Batolomai agêc Matai ma Alpai latu Jakobo agêc Simon Seloto ma Jakobo latu Juda. ¹⁴ Lau samob tonañ sêwiñ lauo ñagêdô ma Jesu têtù Maria to Jesu lasii teteñ mec tonênj ñalêlôm kêpi tagenj sêjac ñawae sêmoa.

¹⁵ Gêdênj ñasawa tonañ lasitêwai amboac 120 sênjônj sêwiñ tauñ, go Petere gêdi kêkô êsêac ñaluñ ma kêsôm gebe ¹⁶ “O lasitêwaac, ñalau Dabuñ gêoc Dawid awa sa ma kêsôm biñ kwananjenj kêpi Juda, tañ gêwê lau-sêkôc-Jesu-tônjwaga nañ. Biñ tañ teto gêc nañ, kêtù anô sugac. ¹⁷ ñac tonañ gêwiñ aêac ma gêwê kaiñ sakiñ tonoc gêwiñ.”

¹⁸ ñac tau kêkôc awa geo jagêjam ôli kôm teñ, go gêu tau môkêapac gêmuj e jagêoc gênjic kêsêp ñaluñjenj ma ñatêtac gêwê. ¹⁹ Lau Jerusalemña samob sênjô biñ tonañ ñawae, tec sêsam kôm tau ñaê ña êsêac tauñ awenj gebe Akeldama, ñam gebe “Kômdec.”

²⁰ “Biñ tau teto gêc buku Pesalemña gebe
'Ênê andu oc êtu tuc e ñac teñ ênjônj ñalêlôm atomanô.'

Ma teto biñ tonoc gêwiñ gebe

'Ñac teñ oc êwê kaiñ ênê sakiñ.'

²¹⁻²² “Amboac tonañ ñac teñ mênjêwiñ aêacmañ ma êsôm Apômtau Jesu gêdi sa ñawae lasê. Eñ ñac tañ ança lau, tañ sêsêlênj sêwiñ aêac gêdênj tañ Apômtau Jesu kêsênj gêja gêmênj gêmôa aêac ñasawa gêdênj tañ eñ gêlij Joañnê sanju nañ, e mênjgêdênj gêwi aêac siñ ma kêpi lôlôc gêja nañ.” ²³ Amboac tonañ sêkênj ñac luagêc, Josep, tañ sêsam eñ gebe Barsaba, ma nê ñaê teñ gebe Justu nañ, agêc Matia. ²⁴ Go teteñ mec gebe “O Apômtau, aôm kôjala ñamalac samob nênj ñalêlôm, mênjôtôc ñac tau, tañ kôjalij eñ sa ança ñac luagêc tonoc nênj nañ, êndênj aêac, ²⁵ gebe êkôc sakiñ to aposolonênj kôm sa êjô Juda, tañ gêwi siñ ma gêc gêja nê gamênj.” ²⁶ Ma sêpuc kapoac e jakêsêp Matia ma sêsam eñ gêwiñ aposolo 11. * paliñ-paliñjenj êndênj sabbat atom. Êsêac sêsêlênj intêna dambêjenj, tec sêsam ñasawa tonañ gebe lênj sabbatña.

2

Ñalau Dabuñ kêsêp gêmênj

¹ Gêdênj bêc Pentekostña nañ êsêac samob sêkac tauñ sa sênjônj tagenj. ² Go sep tagenj ñadindiñ kêsâ ança undambê kêtôm mu gêbuc ñatêna mênjgêjam andu, tañ êsêac sênjônj nañ, auc samucgenj. ³ Ma sêlic gênj gêwa gênjic-gênjic amboac ja ñaimbêla mênjgêsac êsêac ñaô gêdênj-gêdênjenj. ⁴ Ma ñalau Dabuñ gêjam êsêac samob auc, tec sêjam lau jaba awenj kêtôm ñalau Dabuñ gêoc êsêac awenj sa.

⁵ Juda mansañ ança gamênj samob, tañ gêc umboñ ñalabu nañ, sêkac tauñ sa jasênjônj Jerusalem. ⁶ Gamênj tau tonañ ñadindiñ kêsâ, tec lau samob sêpi tagenj e têtakê gebe sênjô lau tônê sêjam êsêac tauñ awenj gêdênj-gêdênjenj. ⁷ Lau samob sêlic e gêjac nênj lênô auc

* 1:26: Lau Juda sêjac go gebe sênam kôm go sêsêlênj

to sê taêngeŋ ma sêsôm gebe “Êsêac samob, tê sêsôm biŋ sêmoa nê, lau Galilaiŋa me masi. ⁸ Amboac ondod tec taŋô êsêac sêsôm aêac tauŋ aweŋ, taŋ teneŋi sêkôc aêac ma tasôm naŋ. ⁹ Lau Parta to Mede ma Elam, ma aêac, taŋ dangôn Mesopotamia to Judaia ma Kapadokia ma Pontu to Asia ¹⁰ ma Prugia to Pampulia ma Aiguptu to Libua ŋagamêŋ Kurene ma lau, taŋ tamêŋ aŋga Rom naŋ, ¹¹ Judawaga to lau lêŋŋa ma lau Krete to Arabia, aêac taŋô êsêac sêsôm Anôtônê gêŋtalô kapôêŋ ŋawae ŋa aêac tauŋ aweŋ.” ¹² Gêŋ tonar gêjac êsêac samob naŋ Iênô auc e sêpê lêna ma sêsôm gêdêŋ tauŋ gebe “Gêŋ tonar ŋam amboac ondod.” ¹³ Ma lau ŋagêdô sêsu susu gebe “Wain wakuc kêjaŋiŋ êsêac.”

Petere gêjam mêtê

¹⁴ Tec Petere to êsêac lau 11 dêdi sêkô, go kêsôm kêpuc awa sageŋ gêdêŋ êsêac gebe “Judawaga to amac samob, taŋ aŋgôn Jerusalem naŋ, aê jawa biŋ tonec ŋam sa êndêŋ amac aŋô acgom. ¹⁵ Amac abe lau tonar wain kêjaŋiŋ êsêac me. Masigoc. Oc gocgo tec mêngeŋc lauŋ sa kêkô. ¹⁶ Tageŋ biŋ, taŋ propete Joel kêsôm naŋ, kêtû anô gebe

¹⁷ ‘Anôtô kêsôm gebe Êndêŋ bêc ŋamuŋa oc jakêc ŋoc ŋalau êpi ŋamalac samob e latômio to ŋac oc seoc biŋ lasê, ma nêŋ ŋacsereŋomi oc sêlic ŋakatu, ma amacnêŋ lau ŋanô oc sêncê mê.

¹⁸ Êndêŋ bêc tonar oc jakêc ŋoc ŋalau êpi ŋoc sakiŋwagao to ŋac e seoc biŋ lasê.

¹⁹ Ma oc jakêŋ gêŋsêga aŋga umboŋ Iôlôcŋa ma gêŋtalô aŋga nom elonŋa tonec ŋai, dec to ja ma jadauŋ.

²⁰ Oc oc ênam kanuc ma aŋôn êtôm dec, go Apômtaunê bêc kapôêŋ ma bêc towae tau mênêsa.

²¹ Êndêŋ tônê lau samob, taŋ aweŋ gêjac Apômtaunŋ ŋaê naŋ, tec Anôtô oc ênam êsêac kêsi.’

²² “Amac Israelwaga, aŋô ŋoc biŋ tonec acgom. Anôtô kêwaka Jesu Nasaretŋa sa gedeŋ amac ŋa geŋ kapôêŋ to gêŋsêga ma gêŋtalô. Eŋ kêkêŋ Jesu gêgôm gêŋ tau gêmoa amac ŋalêlôm taôm ajalagac. ²³ Anôtô taê gêjam ŋabiŋ to kêjala kêtû tônŋ kwananŋeŋ gebe êwi ŋac tau siŋ êsêp amac lemec. Amac akêŋ eŋ gêdêŋ lau-seseŋ-biŋsu-popocwaga sêjac eŋ kêpi kakesotau, tec kêtôm amac taôm ajac eŋ êndu. ²⁴ ŋac tau tonar Anôtô kêgaboac eŋ su aŋga gêmac ŋaŋandarŋ ma gêŋu eŋ gêdi sa gebe gemacanô tau kêkôc eŋ tônŋ kêtôm atom. ²⁵ Dawid kêsôm biŋ kêpi eŋ gebe

‘Aê galic Apômtau kêkô ŋoc laŋôcnêŋ gedeŋ tônŋeŋ.

Eŋ gêmoa aêŋoc anônŋa gebe jaku atom.

²⁶ Amboac tonar tec têtac ŋajam kêsa ma imbeloc kêtû samuc.

Aê gamoa toôlic matê-matêgeŋ, mago kakêŋ matoc

²⁷ gebe aôm oc ondec aêŋoc katuc êmoa lamboam atom

ma aôm Ôkêŋ nêŋ ŋac dabuŋ ôli êtu palê atom.

²⁸ Aôm kôtôc intêna jaŋgônŋ matoc jaliŋa gêdêŋ aê.

Aôm oc ôkêŋ aê jamoa aôm laŋômnêŋ e têtac ŋajam ênam aê auc samucgeŋ.’

²⁹ “O ŋoc lasitêwaac, aê gabe jasôm aberŋi Dawid nê biŋ êncê awêgeŋ êndêŋ amac. Eŋ gêmac êndu ma sêsuŋ eŋ ma ênê sêdê gêc aêac ŋalêlôm e gedeŋ galoc. ³⁰ ŋac tonar eŋ propete teŋ ma kêjala biŋ, taŋ Anôtô kêsôm kêtû tônŋ kêpi eŋ gebe ‘Aô mnêŋ wakuc teŋ oc êŋgôn nêŋ lêpônŋ kiŋŋa.’ ³¹ Eŋ propete, tec gêlic biŋ, taŋ ocgo mênêsa naŋ kwananŋeŋ ma kêsôm ŋalô tonec kêpi Kilisi êndi saŋa gebe

‘Anôtô gedec eŋ gêmoa lamboam atom ma eŋ ôli kêtû palê atom.’

³² Ma Jesu tau tec Anôtô gêŋu eŋ gêdi sa ma aêac lau samob tonec alic geŋ tau asôm lasê. ³³ Anôtô kêsuŋ eŋ sa jagêŋgônŋ ênê anônŋa, ma Jesu kêkôc ŋalau Dabuŋ aŋga Tamanê kêtôm Tama gêjac mata gêdêŋ eŋ naŋ, meŋkekec tec amac alic to aŋô. ³⁴ Dawid tau kêpi undambê gêja atomgeŋ, mago kêsôm gebe

‘Apômtau kêsôm gêdêŋ aêŋoc Apômtau gebe Ôŋgônŋ aêŋoc anônŋa

³⁵ e jakêŋ aôm nêŋ ŋacjo sêncê amkaiŋ ŋalabu acgom.’

³⁶ “Amboac tonañ lau Israel samob sêjala ñanôgeñ acgom gebe Jesu tau, tañ amac ajac eñ kêpi kakesotau nañ, Anôtô kékêñ eñ kêtü Apômtau to Kilisi.” ³⁷ Sêñô biñ tonañ e kepeñ êsêacnêñ ñalêlom ñanô ma sêsôm gedeñ Petere to aposolo ñagêdô gebe “O lasitêwaac, aêacmêñ oc añgôm tañ amboac onclodgeñ.” ³⁸ Tec Petere kêsôm gedeñ êsêac gebe “Anam taôm ôkwi ma sensañgu amac sênam Jesu Kilisi lañô êtômgeñ gebe êsuc amacnêm sec ôkwi, go Anôtô êkêñ ñalau Dabuñ êndêñ amac êwac. ³⁹ Gebe Anôtô gêjac mata biñ kêpi amac to nêm ñapalê ma êsêac lau gamêñbômña samob, kêpi êsêac samob, tañ Apômtau, aêacnêñ Anôtô, kékalem êsêac nañ.”

⁴⁰ Ma Petere gêwa sa to gêjac biñsu êsêac ña biñ ñagêdô gwalêkiñ gebe “Akêñ taôm andêñ Anôtô gebe ênam amac kêsi aña lau geo tonañ nêñ.” ⁴¹ Lau tañ sêkôc Peterenê biñ sa nañ, sêliñ sañgu. Ma gêdêñ bêc tonañ lau amboac 3,000 jasêwiñ gôlôac. ⁴² Lau tonañ ñai sêmasañ aposolonêñ mêtê to biñ sêmbiñ tañ tônia ma sêpô polom kékôc to teterñ mec. Sêgôm gêñ tonañ gedeñ tôniañ.

Gôlôacnêñ lêñ

⁴³ Êsêac samob têtac ñatutuc, gebe aposolo sêgôm 0gêñsêga to gêñtalô taêsam. ⁴⁴ Ma êsêac, tañ sêkêñ, gêwiñ nañ, samob sêñgôn sêwiñ tañ ma sêwê kaiñ nêñ gêñ samob sêpi tageñ. ⁴⁵ Êsêac sêkêñ nêñ waba to gêñ lau sêjam ôli ma sêjac sam ñaawa gêdêñ lau samob kêtôm sêpô lêna tañ gêdêñ-gadêñgeñña. ⁴⁶ Êsêac semoa lôm dabuñ kêtôm bêcgeñ, ma nêñ ñalêlôm kêpi tageñ to sêpô polom kékôc kêtôm nêñ andugeñ ma señ nêñ gêñ totêntac ñajam ma tonêñ ñalêlôm ñañêñ. ⁴⁷ Êsêac sêlambiñ Anôtô ma lau samob sêlic êsêac ñajam ma sêmoasiñ êsêac. Ma Apômtau kékêñ lau, tañ gêjam êsêac kêsi nañ, jasêwiñ gôlôac tau kêtôm bêcgeñ.

3

Ñac ñatêkwa kêtü goloñ ôli ñajam kêsa

¹ ñasawa teñ Petere agêc Joañ sêpi lôm dabuñ sêja sebe teterñ mec êndêñ ñanoc ocmataña. ² Ma ñac teñ gêmoa tonañ. Têna kékôc eñ akaiñ to lêma kêtü goloñ. Kêtôm bêcgeñ lau sêbalañ eñ jatetoc eñ gêñgôn lôm dabuñ ñakatam, tañ sêsam gebe Katamñajam nañ, gebe eteñ gêñ êndêñ lau, tañ sêsô lôm dabuñ sêna nañ. ³ ñac tau gêlic Petere agêc Joañ sebe sêsô lôm dabuñ sêna, tec keteñ gêñ gêdêñ êsêagêc. ⁴ Tec Petere agêc Joañ mateñ gê eñ e Petere kêsôm gebe “Matam ê aêagêc acgom.” ⁵ Ma ñac tau mata gê êsêagêc gêjam kauc gebe sêkêñ gêñ êndêñ eñ. ⁶ Go Petere kêsôm gebe “Silber to gold gêc aêña atom, ma gêñ, tañ gêc aêña nañ, tec gabe jakêñ êndêñ aôm. Gajam Jesu Kilisi Nasaretna lañô gebe Ôsêlêñ.” ⁷ Go kékam eñ gêdêñ lêma anônia ma gegeñ eñ sa. Ma gaôgeñ ñac tau atapa to agwam ñajaña kêsa, ⁸ ma gêboañ sa jakêkô ma kêsêlêñ, go gêwiñ êsêagêc kêsô lôm dabuñ jakêlambiñ Anôtô to kêsêlêñ gêboañ kêpigeñ. ⁹ Lau samob sêlic eñ kêlambiñ Anôtô gegeñ taugenê gêmoa, ¹⁰ ma sêjala gebe ñac, tañ gêñgôn kêsi lôm dabuñ ñaKatamñajam ma keteñ-keteñ gêñ gêmoa nañ, ñac tau tonecgoc. Ma sê taêñ to sêñac lemeñ kêtü gêñ, tañ kêtap eñ sa nañña.

Petere gêjam mêtê gêmoa Salomonê lôm seleb

¹¹ ñac tau kêsap Petere agêc Joañ tônia ñapan, tec lau samob sê taêñ ma sêkac sa dêdêñ êsêac sêja jasêkô lôm sêlêb, tañ sêsam gebe Salomonê nañ. ¹² Petere gêlic lau tonañ ma awa gêjac êsêac gebe “Amac lau Israelwaga, asageñ asôm biñ selec kêtü ñac tonecña ma matemanô gêdêñ aêagêc kêtü asageñña. Abe aêagêc tañ ma ñaclai to ñajam tec agôm eñ kêsêlêñ nec me. ¹³ Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô ma tamenñ samob nêñ Anôtô kékêñ nê sakiñwaga Jesu nê ñawasi kêsa. ñac tonañ, tañ amac akêñ eñ gêdêñ ñacjo ma asa eñ auc akô Pilata lañônêm. Pilata gebe êñgamboac eñ su, ¹⁴ mago amac asa ñac dabuñ to gêdêñ tau auc ma ateñ gebe sêñgamboac ñac, tañ gêjac ñamalac êndu nañ, su êndêñ amac. ¹⁵ ñac tau gebe êwê amac añgôn matem jali, mago ajac eñ êndu, nañ tec Anôtô gêñu eñ sa aña ñacmatênêñ, aêac alic gêñ tau tec asôm lasê. ¹⁶ Ma ñac tau, nañ amac alic to ajala eñ nañ, kékêñ gêwiñ Jesunê ñaê, tec ñaê tau gêjam eñ sa. Jesu kêpuc

ñac tau tòn kékên gêwiñ, tec gégôm eñ ôli samucgeñ ñajam kêsâ tec alic eñ kékô amac samob lañômniñña.

¹⁷“O lasitêwaac, aê galicgac gebe amac ajam kauc tê agôm, ma amacnêm kasêga sêjam kauc amboac tonanğeñ. ¹⁸Anôtô gégôm nê biñ, tañ gêôc propete samob aweñ sa ma sêsôm lasê gebe Kilisi êkôc ñandanñ, ñanô kêsâ. ¹⁹Amboac tonanğeñ ambu taôm ma anam taôm ôkwi gebe nêm sec ênaña, ²⁰ma têm moasiñña anğa Apômtaunê lañôanô mênêsa wacêlau amac tekweñ saki êsa, ec êkên Kilisi Jesu, tañ kêjaliñ sa kêtû amacña kwananğeñ nañ êmên. ²¹Ñac tau êmoa undambê e êndên têm Anôtô êmansañ gên samob êtu wakuc êtiã, amboac kêsôm lasê gêôc propete dabuñ aweñ sa gêdên andanğeñ nañ. ²²Mose kêsôm gebe ‘Apômtau, amacnêm Anôtô, oc êñu amacnêm propete teñ sa anğa lasimi to tewemi nên êtôm aê, ma biñ samob, tañ eñ êsôm êndên amac nañ, akên tañem. ²³Lau embe sêkên tañeñ propete tau tonanğeñ nê biñ atom, oc Anôtô enseñ êsêac samob su anğa nê launên.’ ²⁴Propete samob, Samuel to êsêac, tañ tédaguc nañ, sêsôm to sêkên têm tonanğeñ ñawae. ²⁵Propete latuñ amac to poac, tañ Anôtô kêmoatiñ gêdên tamemi nañ, ñalatu amac. Anôtô kêmoatiñ poac tau gêdên Abraham ma kêsôm gebe ‘Êtu nêm wakucña laum nomña samob têtã moasiñ sa.’ ²⁶Anôtô kêtôc nê sakiñwaga gêdên amac kêtû ñamata ma kêsakiñ eñ gebe êmoasiñ amac e anam taôm ôkwi êndên-êndêngeñ ma awi nêm sec tokaiñ-tokaiñ siñ.”

4

Petere agêc Joañ sênğôn kapoacwalô

¹Agêc sêsôm biñ tonanğeñ gêdên lau sêmoa ma lau dabuñwaga to kapitai lôm dabuñña ma Sadukai dêdên êsêagêc sêja. ²Lau tonanğeñ ñai sêlic êsêagêc sec gebe tédôn lau ma sêkên Jesu gêdi sa anğa ñacmatênên ñawae gêdên êsêac. ³Tec sêkôc êsêagêc tòn jasêlai agêc auc sênğôn e bêbêcgeñ acgom, gebe kêtula su. ⁴Lau tañ sênğô Peterenê biñ tau nañ, nên taêsã sêkên gêwiñ ma lau tau nên ñacwaga amboac 5,000.

⁵Ñabêbêc êsêacnên kasêga to laumata ma biñsutau sêkac tauñ sa anğa Jerusalem, ⁶ma ñac dabuñsêga Anas agêc Kaiapa ma Joañ agêc Alesandere ma êsêac ñagêdô anğa ñac dabuñsêga nê gôlôac sêwiñ. ⁷Ma sêsôm sejoñ ñaclagêc tau jasêkô êsêac lañôñnêm, go têtû Iêsu êsêagêc gebe “Asa nê ñaclai to ñaê kêpuc amagêc tòn, tec agôm gên tônê nec.” ⁸Tec ñalau Dabuñ gêjam Petere auc e kêsôm gêdên êsêac gebe “O launên kasêga to laumataac, ⁹galoc amac embe atu Iêsu aêagêc êpi moasiñ, tañ agôm gêdên ñac puliñ nañ, ¹⁰go amac samob to lau Israel samob ajala gebe Jesu Kilisi Nasaretña, tañ amac ajac eñ kêpi kakesotau gêja ma Anôtô gên eñ sa anğa ñacmatênên nañ, nê ñaê gégôm ñac, tañ kékô amac lañômniñ nañ, ôli ñajam kêsâ. ¹¹Ñac tau ‘poc, tañ amac akwêwaga alic gebe sec nañ, tec kêtû poc kêclêsuña.’

¹²Ñacmoasiñ teñ gêmoe atom, ma ñaê ñajam teñ anğa umbon ñalabu gêdên ñamalac gebe ênam aêac saña teñ gêc atomanô.”

¹³Lau tau sêlic Petere agêc Joañ têtãc kêpa su ma nên kauc kêsâ gebe êsêagêc anğa lau ñaôma nên, tañ sêsô lôm teñ atom nañ, tec sê taên ma sêjala êsêagêc gebe sêsap Jesu tòngeñ. ¹⁴Ac sêlic ñac puliñ, tañ ôli ñajam kêsâ nañ, kékô gêwiñ êsêagêc ma sêsôm biñ sêjô agêc aweñña e masi. ¹⁵Amboac tonanğeñ sêjatu êsêagêc sêwi gamên sêkac saña siñ sêsa awê sêja, ma sêmasañ biñ gêdên tauñ ¹⁶ma sêsôm gebe “Aêac danğôm ñaclagêc tônê amboac ondoc. Lau Jerusalemña samob sêlic gênjalô, tê êsêagêc sêgôm nêgac, ma aêac oc dansa auc êtôm atom. ¹⁷Dambôc êsêagêc aweñ auc ñajana gebe biñ tau tonec ñawae êtu tapa êndên lau samob êna atom, ma sêsã ñac tônê nê ñaê êndên lau teñ êtiã atom.” ¹⁸Go sêmôêc êsêagêc mênşêjac jao gebe êsêagêc sêsôm Jesunê ñaê lasê to têndôn ñaê tau teñ êtiã atomanô.

¹⁹Ma Petere agêc Joañ sêjô êsêac aweñ gebe “Taôm taêm ênam alic acgom, Anôtô êlic biñ ondoc naêndên, tañeñ wamu amac me tañeñ wamu eñ. ²⁰Aêagêc atôm atom gebe akapic aweñsuñ êtu gên, tañ alic to anô nañña.” ²¹Amboac tonanğeñ sêjac biñsu êsêagêc ñakôninña ma sêkên agêc sêja. Êsêac têtã lên sêmêtôc êsêagêcña teñ sa atom kêtû

lauņa, gebe samob tetoc Anôtô sa kêtú gêj, taņ gêgôm naņņa. ²² Ņac tau, naņ êsêagêc sêgôm gêjtalô ôli űajam kêsaņa kêpi eņ naņ, nê jala kêtú 40 su.

Gôlôac teterj mec kêtú sêmoa totêntac êpa sugenņa

²³ Sêwi Petere agêc Joaņ siņ su, tec agêc dêdêj nêj lau sêja ma sêjac miņ biņ, taņ lau dabuņsêga to laumata sêsôm gêdêj êsêagêc naņ. ²⁴ Lau tonaņ sêjô su e awenj gêôc Anôtô selenj gebe “O űatau, aôm naņ kôkêj undambê to nom ma gwêc to gêj samob, taņ sêmoa űalêlôm naņ, ²⁵ aôm tau tonaņ kôkêj űalau Dabuņ gêôc aêac abenji Dawid, taņ kêtú aômnmêm sakiņwaga naņ, awa sa gebe ‘Lau samuc nêj űaonda kêpi kêtú asagenņa to lau taêj gêjam biņ űaôma-űaôma naņ, űam amboac ondoc.

²⁶ Kiņ nomņa sêkac taņ sa,

ma kasêga sêmoatiņ biņ sêjgônj tageņ amboac tonaņ, sebe senseņ Apômtau agêc nê űac, taņ geņ oso eņ naņ su.’

²⁷ Biņjanôgeņ, Herodo agêc Ponti Pilata ma lau samuc to lau Israel sêkac sa aņga malac tonec sebe senseņ aômnmêm sakiņwaga dabuņ Jesu, taņ goeņ oso eņ naņ su. ²⁸ Ma sêgôm gêj, taņ aôm taêm gêjam kwananjenj gebe lêmam ôjgômņa naņ, űanô kêsa. ²⁹ O Apômtau, galoc ôlic gebe êsêac sêjô aêac űa biņgenj. Amboac tonaņ ôpuc nêm sakiņwaga aêac tônj gebe asôm nêm biņ totêntac êpa sugenj. ³⁰ Ômêtôc lêmam moasiņ ma ôkêj nêm sakiņwaga dabuņ Jesu nê űaê êjgôm gêjnsêga to gêjtalô.” ³¹ Ac teterj mec tonaņ su, ma gamêj, taņ êsêac sêkac sa sêjgônj naņ, kêwiwic tau e űalau Dabuņ gêjam êsêac samob auc ma sêsôm Anôtônê mêtê totêntac kêpa sugenj.

Gôlôac sêwê kaiņ nêj geņ samob űatoņ tageņ

³² Lau-sêkêj-gêwiņwaga samob têtac tageņ to nêj űalêlôm kêpi tageņ. Ma űac teņ gêlic nê gêj amboac taugenj nê gêj atom, êsêac samob sêwê kaiņ gêj űatoņ tageņ. ³³ Aposolo sêwa Apômtau Jesu gêdi sa űawae sa toņaclaigenj, ma űamoasiņ kapôêj kêpi êsêac samob, ³⁴ gebe êsêacnêj űac teņ kêpô lêna tau kêtú gêj teņņa gêmoa atom, gebe gamêj to and-u űatau samob sêkêj nêj gêj lau sêjam ôli ma sêkôc űaawa ³⁵ jatetoc gêc aposolo eņkaiņņa. Go êsêac sêjac sam gêj tau gêdêj lau, taņ sêpô lêna kêtú gêj teņņa naņ kêtômgenj.

³⁶ Ma Lewinê wakuc teņ gêmoa, nê malacmôkê Kupro. Ênê űaê Josep, mago aposolo sêsam eņ gebe Bamaba, tanam ôkwi gebe “Biņmaņlatu,” ³⁷ űac tau nê kôm teņ gêc, tec kêkêj lau sêjam ôli ma kêkôc űaawa jaketoc gêc aposolo eņkaiņņa amboac tonaņgenj.

5

Anania agêc Sapira nêj biņ

¹ űac teņ, nê űaê Anania, agêc nê awê Sapira sêkêj nêj kôm űagêdô teņ lau sêjam ôli. ² űac tau gêjam űaawa űagêdô auc, nê awê gêlic, ma kêkôc űagêdô jaketoc gêc aposolo eņkaiņņa. ³ Ma Petere kêsôm gebe “Anania, amboac ondoc Sadaņ gêjam nêm űalêlôm auc e kôsau űalau Dabuņ ma gôjam kôm űaawa űagêdô auc. ⁴ Aôm kôkêj gêdêj lau sêjam ôli atomgenj, tec taôm kôtu nêm gêj űatau. Kôkêj gêdêj lau sêjam ôli su, tec kôtu űaawa űatau amboac tonaņ. Amboac ondoc tec taêm gêjam biņ amboac tonaņ gêc nêm űalêlôm. Aôm kôsau űamalac atom, aôm kôsau Anôtôgoc.” ⁵ Anania gêjô biņ tonaņ e gêu tau jatomatêgenj gêc. Ma lau samob, taņ sêjô biņ tonaņ űawae naņ, têtêc taņ űanô. ⁶ Go lau matac dêdi jasêsabaņ eņ ma sêbalaņ eņ sêsa awê jasêsuņ eņ.

⁷ Ockatu űasawa amboac têtêac gêjaņa, ma űac tau nê awê gêjam kauc biņ, taņ gêgôm nê akweņ naņ, tec gêmêj. ⁸ Ma Petere kêtú kênac eņ gebe “Ôsôm êndêj aê acgom gebe Amagêc akôc kôm űaôli tau tecenecgenj me.” Ma awê tau kêsôm gebe “Aec, gêj tau tecenanjenj.” ⁹ Tec Petere kêsôm gêdêj eņ gebe “Amboac ondoc amagêcnêm űalêlôm kêpi tageņ abe ansaê Apômtaunê űalau. Ôlic acgom, lau taņ sêsusj nêm akweņ su naņ, eņmata gêdiņ katam sebe sêmbalaņ aôm sêsa sêna.” ¹⁰ Ma gacgenj awê tau kêku e jatomatêgenj gêc eņ akaiņņa. Lau matac sêsô sêja e sêlic awê tau tomatêgenj gêc, tec

sêbalan en jasêsun en gêwiñ nê akweñ. ¹¹ Gôlôac dabuñ peberñ têtakê ñanô e lau ñagêdô samob, tañ sêñô biñ tau ñawae nañ, têtakê amboac tonanjen.

Aposolo sêgôm gêñtalô to gêñsêga taêsam

¹² Aposolo sêgôm gêñtalô to gêñsêga taêsam sêmoa lau ñalêlôm ma lausêkên-gêwiñwaga samob sêkac tauñ sa sêmoa Salomonê lôm sêlêb. ¹³ Lau ñagêdô têtêc tauñ, tec sêsap êsêac têtê atom, mago tetoc êsêac sa têtôm apômtau towae. ¹⁴ Ma êsêac, tañ sêkên-gêwiñ Apômtau nañ, têtê gwalêkin, gebe lauo to ñac taêsam. ¹⁵ Lau tau sejoñ nêñ gêmac sêsa malacluñ sêja jasêkên êsêac sêc mê to sac ma taên kêka gebe Petere embe êsêlên êmên, nañ katu naênêc ajuñ ênsac êsêacnên ñagêdô êwiñ-êwiñ. ¹⁶ Ma lau taêsam anja malac, tañ gêc Jerusalem ñagala nañ, sejoñ lau gêmac to lau ñagêdô, tañ ñalau ñatêmi gêgôm êsêac nañ sêmên, tec aposolo sêgôm êsêac ôlin ñajam kêsa samob.

Sêkôc aposolo têtê kêtê dim luagêcña

¹⁷ Ma ñac dabuñsêga to nê lau samob, tañ anja Sadukainên ton nañ, sêjam lêmuj aposolo ñanô ¹⁸ e sêkam êsêac têtê ma sêkên êsêac sêñgôn andu kapoacwalôña. ¹⁹ Gêdên gêbêc Apômtaunê anela teñ jagêlêc katam andu kapoacwalôña su, go gêwê êsêac sêsa sêja ma kêsôm gebe ²⁰ “Ana anam mêtê lau akô lôm dabuñ ma asôm biñ anjôn matem jaliña samob lasê.” ²¹ Ac sêñô biñ tonan, tec bêbêc kanucgen sêsô lôm dabuñ sêja ma têtôn lau.

Go ñac dabuñsêga to nê lau sêkac tauñ sa ma sêkalem laumata to Israelnên lau ñanô samob sa ma sêkên lau sêja andu kapoacwalôña gebe sêkôc aposolo tau sêmên. ²² Tec sakinwaga sêja e têtêp aposolo sa sêmoa andu kapoacwalôña atom, go sêmu sêja ma sêsôm gebe ²³ “Aêac aja e alic sêlai andu kapoacwalôña auc e pañ tagen to gejobwaga sejoñ katam sêkô, mago alêc katam su e alic jaôb tagen.” ²⁴ Lôm dabuñ ñakapitai to lau dabuñsêga sêñô biñ tonan ma taên gêjam jakêsa-jakêsa. ²⁵ Go ñac teñ kasôm gedên êsêac gebe “Alic acgom, lau tau, tañ aken êsêac sêñgôn kapoacwalô nañ, têtê jatedôn lau sêkô lôm dabuñ.” ²⁶ Amboac tonan kapitai gêwiñ nê sakinwaga jasêkôc aposolo. Sêkôc êsêac sêjam saicgen atom, têtêc gebe lau oc têtêc êsêac ña poc êndu.

²⁷ Amboac tonan sêwê êsêac sêja laumata sêkac sa ñamala. ñac dabuñsêga kêtê kênac êsêac gebe ²⁸ “Aêac ajac jao ñajana gêdên amac gebe andôn ñaê tonan êtiam atom, mago alic acgom, amacnêm mêtê gêjam Jerusalem aucgen. Amac abe aê ñamalac têtê nê dec êpi aêac me.” ²⁹ Tec Petere to aposolo sêjô êsêac aweñ gebe “Aêac tañen wamu Anôtô êlêlêc ñamalac. ³⁰ Jesu tañ amac akên en genkaleñ kakesotau jaasen en su nañ, tec aêac tameninên Anôtô gêñu en sa. ³¹ ñac tau Anôtô ketoc en sa gêñgôn ênê anôña, gebe êtu laumata to kêsawaga ma ênam Israel ôkwi to êsuc êsêacnên sec ôkwi. ³² Biñ tonan ñai aêac alic ñanô, tec awa sa amoa, aêac to ñalau Dabuñ, tañ Anôtô kêkên gêdên lau tañen wamu enña nañ.”

³³ Lau tonan ñai sêñô biñ tonan e gêli nêñ ñalêlôm sa secanô sebe sênac aposolo endu. ³⁴ Go laumatanên teñ gêdi sa, en Parisai teñ, nê ñaê Gamaliel. En kêdônwaga biñsun teñ ma lau samob tetoc en sa. En kêtatu gebe sejoñ aposolo sêsa awê saunjen. ³⁵ Go kêsôm gêdên laumata gebe “Amac lau Israelwaga, alic taôm ñapep, anjôm lau tonan amboac secgenman. ³⁶ Gêdên ñasawa teñ Teuda ketoc tau sa gebe êtu ñac towae ma lau 400 sêsap en têtê. Tec sêjac en endu, ma lau, tañ sêsap en têtê nañ, sêjanda êsêac samob sêc êlinjêlingen e nêñ kôm gê su. ³⁷ Tonan su, go gêdên bêt, tañ sêsa lau saña nañ, ñac Galilaiña Juda gêdi ma kêlêtôm lau e taêsam sêsap en têtê. Sêmoa e ñac tau gêjana ma sesen êsêac, tañ sêsap en têtê nañ, samob êlin-êlin. ³⁸ Ma galoc jasôm ñoc ñalêlôm êndên amac gebe Awi lau têtê siñ ma akên êsêac sêc sêna. Gêñ amboac têtê embe ñamalac tauñ taên ênam me sêñgôm, oc êtu golon. ³⁹ Ma embe anja Anôtônê, oc anen su atôm atom. Ajop tagen tonen, anen Anôtô atom.”

⁴⁰ Lau tau sêkên gêwiñ Gamalielnê biñ, go sêmôêc aposolo jasi êsêac ña palipgen ma sêjac biñsu êsêac gebe sênam mêtê êpi Jesunê ñaê êtiam atom. Go sêkên êsêac sêsa sêja.

⁴¹ Lau tau sêwi laumata siñ sêsa sêja totêntac ñajamgen, gebe Anôtô ketoc êsêac sa ma

gêlic êsêac têtôm gebe lau sêgôm êsêac majen kêsa kêtû Jesunê ñaêña. ⁴² Êsêac têdôn lau anğa lôm dabuñ to andu kêtôm bêcgeñ ma sêsôm ñawae ñajam lasê gebe Jesu eñ Kilisi, sêwi siñ atom.

6

Sêjaliñ samwaga 7 sa

¹ Gêdên ñasawa tonañ ñacseñomi têtû taêsam. Ma lau Helen têtû môsi lau Ebolai gebe sim êsêacnên awêruc su ña gên, tañ sêjac sam kêtôm bêcgeñña nañ. ² Tec êsêac lau 12 sêkalem ñacseñomi samob sa ma sêsôm gebe “Aêac embe anac sam mo ma oc anğôm Anôtônê mêtê êtôm atom. Gên amboac tonañ aêac alic kêtôm atom. ³ O lasitêwaac, ajaliñ nêma lau mansañ 7, tañ ñalau Dabuñ to kauc mêtêña gêjam êsêac auc nañ sa, gebe mênşêkôc kôm tau tonañ su. ⁴ Aêac lau tonec abe aterñ mec to anam sakiñ êndên mêtêgeñ.” ⁵ Lau samob, tañ sêkac tauñ sa nañ, sênô biñ tonañ ñajam, tec sêjaliñ lau tonec ñai sa, ñac teñ kêkên gêwiñ ñajana to ñalau Dêbu ñ gêjam eñ auc, nê ñaê Stepan, gêwiñ Pilip agêc Prokoro ma Nikanor agêc Timon ma Parmena agêc Judanên ñac lênña teñ anğa Antiokia, nê ñaê Nikolaus. ⁶ Sêkên lau tonañ ñai sêkô aposolo lañônên ma teteñ mec to sêu lemeñ gêsac êsêac.

⁷ Anôtônê mêtê kêtû tapa e ñacseñominên teñ anğa Jerusalem kêtû kapônên, ma lau dabuñwaga taêsam sêkên gêwiñ mêtê to sêsô ñalabu.

Sêkôc Stepan têt

⁸ Moasiñ to ñaclai gêjam Stepan auc ma gêgôm gênşêga to gênşalô kapônên lau sêlic. ⁹ Tec lau ñagêdô anğa teñ, tañ sêsam êsêac sebe Libertini to Kurene ma Alesandriana nañ, dêdi sa ma lau Kilikia to Asiaña sêwiñ. Êsêac to Stepan ac sêpa tauñ kêtû mêtêña. ¹⁰ Eñ kêsôm biñ tokauc ma toñalau Dabuñ, tec êsêac sêku eñ tulu atom. ¹¹ Amboac tonañ sêu biñ gêdên lau teñ jasêsôm gebe “Aêac anğ eñ kêsôm biñ alôb-alôb kêpi Mose to Anôtô.” ¹² Sêgôm sêmoa e dêdac lau to laumata ma biñsutauc sa, jasêkôc Stepan têt ma sê eñ dêdên laumata sêja. ¹³ Ma sêjaliñ lau ñagêdô sa gebe sênşgôliñ biñ êpi eñ gebe “Ñac tonec kêsôm biñ kêpi gamên dabuñ to Mosenê biñsu ñawaô. ¹⁴ Aêac anğ eñ kêsôm gebe Jesu Nasaretña oc enseñ gamên tonec su, ma mêtê, tañ Mose kêkên gelom aêac nañ, eñ oc ênam ôkwi.” ¹⁵ Laumata samob, tañ sêkac tauñ sa sênşgôn nañ, mateñ gê eñ e sêlic lañônê kêtôm anğa teñ nê.

7

Stepan gêjam mêtê

¹ Go ñac dabuñşêga kêsôm gebe “Biñ tau amboac têt me masi.” ² Tec Stepan kêsôm gebe

“O tamocac to ñoc lasitêwaac, an ñoc biñ acgom. Gêmunğen aêac abeñi Abraham gênşgôn Haran atomgeñ, gêmoa Mesopotamiagen e ñawasi ñatauc Anôtô geoc tau lasê ³ ma kêsôm gêdên eñ gebe ‘Ondec nêma gamên ênêc to nêma lau sêmoa ma ôna ôngôn gamên, tañ aê oc jatôc êndên aôm nañ.’ ⁴ Tec eñ gedec Kaldeanên gamên gêcña ma gêdi mênşgôn Haran. Gêmoa e tama gêmac êndu acgom, go Anôtô gêwê eñ anğa tonañ mênşgelom gamên tau tec galoc êmac anğôn nec. ⁵ Gêdên tonañ ênê ñapalê masi, ma Anôtô kêkên eñ gêwê kaiñ gamên ñagec atomanô, mago Anôtô gêjac matagen geder eñ gebe êkên gamên tonec êndên eñ to nê wakuc, tañ sêjô eñ su nañ. ⁶ Ma Anôtônê biñ amboac tonec gebe ‘Nêma wakuc oc têtû lau jaba sêmoa lau teñ nên gamên, ma malacm oc sêkônin esêac têtû nên gênşoma to sejoñ êsêac êtôm jala 400.’ ⁷ Ma Anôtô kêsôm gêwiñ gebe ‘Lau tau, tañ sêkônin êsêac têtû nên gênşoma nañ, aê oc jamêtôc êsêac. Tonañ su, go êsêac sêc sêmu mênşênam sakiñ aê anğa gamên tau tonec.’ ⁸ Go Anôtô kêmoatiñ poac sêsa ñapalêña gêdên Abraham gêwiñ, tec kêka Isak lasê ma kêsa eñ gêdên ñabêc kêtû 8, ma Isak gêgôm gêdên Jakob, ma Jakob gêgôm gêdên aêac abeñi 12 amboac tonanğen.’

⁹ “Aêac aberji têtac sec gêdên Josep e sêkên ej gêdên lau sêjam ôli ej ma sêkôc ej sêja Aiguptu, mago Anôtô gêwiñ ej. ¹⁰ Tec kêjanço ej su ança nê nandan samob to kêkên moasiñ ma kauc mêtêña gêdên ej kêkô kiñ Aiguptuña, Parao, lanônêm. Ma Parao kêkên ej gêjam gôliñ Aiguptu to ênê gôlôac samob. ¹¹ Tôbôm kêsa Aiguptu to Kanaan naganmên samob e sênçôn jageo nanô ma tamenji têtap nêñ gên sêniñña sa atom. ¹² Jakob gênô polom gêc Aiguptu nawae, tec kêsakiñ tamenji sêsêp sêja kêtü namata. ¹³ Sêmoa e sêsêp sêja kêtü luagêcña nan, tec Josep gêwa tau sa gêdên têwai ma Parao gênô Josep tau nê gôlôac nam. ¹⁴ Go Josep kêkên biñ gêja ma kêkalem tama Jakob to nê gôlôac samob sêja. Ma lau tau têtôm 75. ¹⁵ Jakob tau kêsêp gêja e gêmac êndu ança Aiguptu, ma tamenji amboac tonan. ¹⁶ Go sêkôc êsêac sêja Sikem ma sêsun êsêac sêc sêô, tan Abraham gêjam ôli na silber ton teñ gêdên Hamor latui ança Sikem nan.

¹⁷ “Ñanoc sêwi gamên tau siñña, tan Anôtô gêjac mata gêdên Abraham nan, kêdabiñ gebe êmbacnê, ma lau têtü taêsam e sêjam Aiguptu auc. ¹⁸ Sêmoa e kiñ wakuc teñ, tan gêjam kauc Josep nan, gêjam gôliñ Aiguptu. ¹⁹ Ñac tonan kêsau kêtüm aêacnên lau ma gejon tamenji ma kêkac êsêac gebe sêwi nêñ gên dedec siñ paliñ-paliñgeñ gebe sêmoa materj jali atom. ²⁰ Gêdên nasawa tonan Mose têna kêkôc ej, ma Anôtô gêlic ej njam, tec agêc sêlôm ej sêmoa nêñ andulêlôm e ajôn têlêac. ²¹ Go sêwi ej siñ paliñ-paliñgeñ e Parao latuo kêkôc ej sa jagêlôm ej kêtôm latu teñ. ²² Ma têtôn Aiguptunên mêtê samob gêdên Mose, gêmoa e kêtü ñac njanja biñ to kômña.

²³ “Ñac tau gêmoa e nê jala kêtü 40 su, go taê gêjam gebe ênac lasitêwai Israelña kêsi. ²⁴ Gêlic ñac teñ kêlêsu ñac Israelña teñ, tec gêjam Israel tonan kêsi ma gêjac ñac Aiguptuña nan êndu kêtü kêlêsu ñac tonanña. ²⁵ Mose geboc lasitêwai sêjala Anôtô gebe ênam êsêac kêsi ya ey lêma, mago nêñ kauc kêsa su atom. ²⁶ Ñabêbêc lau naganêdô sêsôm tauñ sêmoa e ej gêlic, tec gê wama êsêac ma kêsôm gebe ‘Lauac, amac lau nam tagen. Amboac ondoc tec abe ançôm taôm kwalec nec.’ ²⁷ Ma ñac-kisa-môkêwaga tonan kêtij ej ma kêsôm gebe ‘Asa kêkên aôm kôtü aêacma gôliñwaga to mêtôcwaga. ²⁸ Oc gobe ônac aê êndu amboac nôgeñ gôjac Aiguptu tau nan me.’ ²⁹ Tec Mose gêc su kêtü biñ tonanña jakêtu ñac jaba gêngôn nom Midian e kêka ñapalê luagêc lasê ança tonan.

³⁰ “Jala 40 gêjana gêwiñ, go anela teñ geoc tau lasê gêdên ej ança gamên sawa lôc Sinaiña, kêsêp ja nawaô, tan kêsa gamênñdani nan ñalêlôm. ³¹ Mose gêlic gên tonan e gêñac lêma ma kêtü gasuc gêja gebe êlic gên tau nam acgom. Tec Apômtaunê awa teñ kêsa gebe ³² ‘Tamaminên Anôtô, Abraham agêc Isak ma Jakob nêñ Anôtô aê.’ Tec Mose kêtênêp ma kêtêc tau e gebe êlic gên tau nam atom. ³³ Go Apômtau kêsôm gêdên ej gebe ‘Ôngamboac atapa su ança amkainj gebe gamên, tan kôkô nan, gamên dabu ñ. ³⁴ Aê galic sejon noc lau ança Aiguptu e sêmoa jageo, ma ganô nêñ tanj, tec kasêp gamên gebe janam êsêac kêsi. Amboac tonan ômôn, aê gabe jasakiñ aôm êna Aiguptu.’

³⁵ “Mose tau, tan êsêac sêsa ej auc ma sêsôm gebe ‘Asa kêkên aôm kôtü gôliñwaga to mêtôcwaga nan,’ tec Anôtô kêsakiñ ej kêtü gôliñwaga to kêsiwaga. Ej kêkên anela geoc tau lasê gêdên Mose ança gamênñdani gebe êpuc ej tôn. ³⁶ Ñac tonan kejon êsêac sa ma gêgôm gêñsêga to gêñtalô ança gamên Aiguptu to ança Gwêckoc ma gamên sawa kêtôm jala 40. ³⁷ Mose tau tec kêsôm gêdên Israelwaga gebe ‘Anôtô oc êñu amacnêm propete teñ sa ança lasimi to tewemi nêñ êtôm aê.’ ³⁸ Ñac tagen tonan tec gêmoa gêwiñ gôlôac dabun ança gamên sawa ma gêwiñ anela, tan kêsôm biñ gêdên êsêac to tamenji ança lôc Sinai nan, ma ñac tonan teñ tec biñ mata jaliña gêdên ej gebe êndôn aêac.

³⁹ “Mago aêac tamenji sebe tanen wamu ej atom. Êsêac sêmasuc ej to sêjam nêñ ñalêlôm ôkwi gêdên Aiguptu kêtiam. ⁴⁰ Ma sêsôm gêdên Aron gebe ‘Ômansan aêacma anôtôi gwam gebe sêwê aêacña, gebe Mose, tan gêwê aêac ança Aiguptu amên nan, aêac ajam kauc biñ ondoc kêtap ej sa.’ ⁴¹ Gêdên tonan sêgôm nêñ bulimakao ñalatu ñakatu teñ ma sêkên da gêdên anôtô gwam tau to têtü samuc lemen ñakôm. ⁴² Tec Anôtô gêjam dêmôê êsêac ma kêkên êsêac sêjam sakiñ umbon naganêlôn kêtôm teto gêc propetenên buku gebe

‘Amac lau Israelwaga, gêdên tan amoa gamên sawa e jala 40 nan,

oc akêñ bôc to da gêdêñ aê me masi.

⁴³ Amac abalañ gwam Moloknê bec to anôtô gwam Repan nê utitalata ma agôm gêñ tau ñakatu abe atej mec êpi.

Amboac tonañ aê jawê amac e naangôn Babel ñamakeñ ônêña.’

⁴⁴ “Aêac tameñi sêkôc lôm bec, tañ gêwa Anôtô gêmôa gêwiñ êsêacña sa nañ, sêmôa gamêñ sawa. Ac sêmasañ kêtôm ñadôn, tañ Anôtô kêtôc gêdêñ Mose gêlic ma kêjatu eñ gebe êngômña nañ. ⁴⁵ Tameñi sêbalañ lôm bec tonañ sêwiñ Josua sêja lau samuc nêñ gamêñ, tañ sêkôc su nañ. Anôtô tau gêmun tameñi ma kêtiñ lau samuc su, tec lôm bec kêkô gamêñ tonec e gêdêñ Dawidinê têm. ⁴⁶ Anôtô gêlic Dawid ñajam, tec ñac tau keteñ gebe êtap gamêñ teñ sa ma êsun Jakobnê Anôtônê andu teñ sa êkô. ⁴⁷ Mago gêc e Salomo kêkwê Anôtônê andu tau. ⁴⁸ Tageñ Lôlôc ñatau oc êngôn andu, tañ sêgôm ña lemeñ nañ atom, êtôm propete kêsôm gebe

⁴⁹ ‘Undambê kêtû ñoc lêpôn

ma nom kêtû ockaiñ ñakadembon.

Apômtau kêsôm gebe

Amac abe akwê aêñoc andu amboac ondoc,

me ñoc gamêñ, tañ jañgôn tekoc saki êsaña nañ, oc ênêc ondoc.

⁵⁰ Amac abe gêñ totau-totau samob tonañ ñai tauc lemoc gajam kauc me.’

⁵¹ “Ojae amac, gêsômtekwa ñatorñ ma nêm ñalêlôm to tañemsun ñadani atôm lau samuc. Amac akô ñalau Dabuñ auc ñapañ atôm tamemi tec amoa. ⁵² Propete ondoc teñ amac tamemi sêjanda eñ atom. Ma êsêac sêjac lau, tañ andanjen seoc biñ lasê kwananjen gebe ñac gêdêñ oc êmêñ nañ êndugac. ⁵³ Amac lau tau tonec tec êkêc biñsu anga anelanên, mago amasañ kêtû tôn atom.”

Têruc Stepan ña poc êndu

⁵⁴ Lau sêñô biñ tonañ e gêli nêñ ñalêlôm sa secanô ma sêmôê lunlun eñ. ⁵⁵ Ma ñalau Dabuñ gêjam Stepan auc e mata gedec undambê, gêlic Anôtônê ñawasi ma gêlic Jesu kêkô Anôtônê anônja. ⁵⁶ Tec kêsôm gebe “Op, aê galic undambê gêña ma ñamalacnê Latu kêkô Anôtônê anônagoc.” ⁵⁷ Lau tonañ sêwakic e sêbôc tañesun auc ma gulun tageñ sêja sêgi eñ auc. ⁵⁸ Ma têtin eñ kêsa malacmagê gêja sebe têtuc eñ ña poc êndu. Tec lau biñmôkê sêkôc nêñ ñakwê su ma sêkên jatetoc gêc ñac matac teñ, nê ñaê Saulu, akaiñña. ⁵⁹ Êsêac têtuc Stepan ña poc sêmôa ma keteñ mec gebe “Apômtau Jesu, ôkôc ñoc ñalau sa.” ⁶⁰ Eñ kêpôn aduc ma gêmôêc ña awa kapôn gebe “Apômtau, ôê êsêacnêñ sec tôn atom.” Kêsôm tonañ su ma gêmac êndu.

8

¹ Saulu gêlic êsêac sesen Stepan su e gêjac mataanô ñajam.

Saulu kêlêsu gôloac dabuñ

Gêdêñ ñasawa tonañ lau sêlêsu gôlôac dabuñ Jerusalemña kêlêlêc. Sêgôm e lau samob sêc êliñ-êliñ têtôm Judaia to Samaria ñagamênjen sêja. Aposolo taunjen tec sêmôa. ² Ma lau mansañ ñagêdô sêsun Stepan ma têtan tañiboa ñanô kêpi eñ.

³ Saulu kêpi gôlôac dabuñ nêñ andu kêtômgen ma gê lauo to ñac jakêkên êsêac sêsô kapoacwalô sêja, gêgôm e gesen gôlôac dabuñ êliñ-êliñ.

Mêtê kêtû tapa anga Samaria

⁴ Êsêac tañ sêc êliñ-êliñ kêtôm gamênjen sêja nañ, jasêsôm ñawae ñajam lasê. ⁵ Ma Pilip tec kêsêp malac Samariaña jagêjam mêtê êsêac kêpi Kilisi. ⁶ Lau taêsam sêñô Pilipnê biñ to sêlic gêñtalô, tañ eñ gêgôm nañ, e sêkên tañen eñ totêntac tageñ, ⁷ gebe lau taêsam toñalau ñatêmui sêmôa, nañ ñalau tau sêwakic ma sêsa anga êsêacnêñ sêja, ma ñatêkwa kêtû golon to magin kêsû taêsam ôliñ ñajam kêsa. ⁸ Ma lau, tañ sêngôn malac tonañ nañ, têtac ñajam samucgen.

⁹ Ma ñac mecwaga teñ, nê ñaê Simon, gêngôn malac tonañ, nañ gêmunjen gêgôm mectomañ e gêjac lau Samariaña nêñ Iênô auc ma gêboa tau gebe eñ ñac toñaclai kaiñ

teŋ. ¹⁰ Tec lau sauŋ to lau kapôeŋ samob sêkêŋ taŋeŋ eŋ ma sêsôm gebe “Anôtônê ŋaclai, taŋ sêsam gebe kapôeŋ naŋ, oc ŋac tau tonaŋ.” ¹¹ Êsêac sêkêŋ taŋeŋ eŋ gebe eŋ gêjac êsêacnêŋ Iênô auc ŋa nê mecgeŋ e ŋasawa ec baliŋ su. ¹² Ma Pilip kêsôm ŋawae ŋajam Anôtônê gamêŋ to Jesu Kilisi nê ŋaêŋa lasê e lauo to ŋac sêkêŋ gêwiŋ ma sêliŋ saŋgu. ¹³ Go Simon tau kêkêŋ gêwiŋ amboac tonaŋ e gêliŋ saŋgu ma kêsap Pilip tôn. Eŋ gêlic gêŋtalô to gêŋsêga kapôeŋ e gêjac ênê Iênô auc.

¹⁴ Aposolo taŋ sêŋgôn Jerusalem ŋaŋ, sêŋô ŋawae gebe lau Samariaŋa sêkôc Anôtônê mêtê sa, tec sêsakiŋ Petere agêc Joaŋ dêdêŋ êsêac sêja. ¹⁵ ŋaclagêc tonaŋ sêsêp sêja, go teteŋ mec kêtû lau taŋa gebe ŋalau Dabuŋ êpi êsêac, ¹⁶ gebe ŋalau Dabuŋ kêpi êsêacnêŋ teŋ atom tageŋ, ac sêliŋ busaŋgu ŋaômageŋ kêpi Apômtau Jesu nê ŋaê. ¹⁷ Tec aposolo luagêc sêkêŋ lemeŋ gêsac êsêac acgom, go ŋalau Dabuŋ gelom êsêac.

¹⁸ Simon gêlic aposolo sêkêŋ lemeŋ gêsac lau, ma ŋalau Dabuŋ gelom êsêac, tec kejoŋ awa gêdêŋ êsêagêc gêja ¹⁹ ma kêsôm gebe “Akêŋ ŋaclai tonaŋ êndêŋ aê amboac tonaŋgeŋ. Aê embe jakêŋ lemoc ênsac ŋac teŋ, go Anôtô êkêŋ ŋalau Dabuŋ êndêŋ eŋ.” ²⁰ Tec Petere kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm ônaŋa tonêm awageŋ. Aôm gobe ônam ôli Anôtônê moasiŋ ŋa awa me. ²¹ Aôm gôwê kaiŋ kôm tonec ŋagec atomanô, gebe Anôtô gêlic aômnmêŋ ŋalêlôm geogeŋ. ²² Amboac tonaŋ ônam taôm ôkwi aŋga nêmeŋ geo tonaŋ ma oteŋ Apômtau, moae êsuc biŋ geo, taŋ gêc nêmeŋ ŋalêlôm naŋ ôkwi. ²³ Aê galic nêmeŋ geo kêtôm ŋaikisi ŋamakic gêjam aôm auc to sec ŋalêpoa gêsô aôm tôn.” ²⁴ Go Simon gêjô eŋ awa gebe “Amagêc taôm atêŋ mec êndêŋ Apômtau anam aê aoc gebe biŋ, taŋ agêc asôm naŋ, ŋateŋ êtap aê sa atom.”

²⁵ ŋaclagêc tau sêsôm to sêwa Apômtaunê biŋ sa su, go sêmu sêja Jerusalem ma sêsôm ŋawae ŋajam lasê aŋga Samarianêŋ malac gwalêkiŋ gêwiŋ.

Pilip agêc gejobwagasêga Aitiopiaŋa

²⁶ Apômtaunê aŋela teŋ kêsôm gêdêŋ Pilip gebe “Ôndi ma ôsêlêŋ êndêŋ oc êkô ŋaluŋ ôsa intêna, taŋ aŋga Jerusalem kêsêp Gasana gêja naŋ. “Intêna tau kêsêp gamêŋ sawa. ²⁷ Tec eŋ gêdi gêja. Ma ŋac Aitiopiaŋa teŋ, lau Aitiopiaŋa nêŋ kwin Kandake nê gejobwagasêga, naŋ kwin kêkêŋ eŋ gejob ênê waba samob naŋ, jaketeŋ mec aŋga Jerusalem. ²⁸ Eŋ gêmu gêja nê gamêŋ ma kêsam propete Jesaia nê biŋ gêŋgôn nê kareta ŋaô. ²⁹ Go ŋalau Dabuŋ kêsôm gêdêŋ Pilip gebe “Ôtu gasuc nawê kareta tônê tôn.” ³⁰ Tec Pilip kêlêti kêdaguc gêja e gêŋô eŋ kêsam propete Jesaia nê biŋ ma kêtû kênac gebe “Biŋ taŋ kôsam naŋ, kôjala ŋam me masi.” ³¹ Ma ŋac tau kêsôm gebe “Embe ŋac teŋ êtôc intêna êndêŋ aê atom, oc jajala amboac ondoc.” Go keteŋ Pilip gebe êpi naêŋgôn êwiŋ eŋ. ³² Ma biŋ tau, taŋ ŋac tau kêsam naŋ, tonec gebe

“Sejoŋ eŋ amboac domba, naŋ sebe sêmbucŋa ma amboac domba ŋalatu, taŋ sebe sêkapiŋ ŋaôlilu naŋ, mago kêtat atom.

³³ Gêdêŋ taŋ sêkônriŋ eŋ naŋ, sêmetôc eŋ kêtôm ŋagôliŋ atom. Asa kêtôm gebe ênac ênê wakuc nêŋ miŋ. Oc masi, gebe seseŋ eŋ su aŋga nom.”

³⁴ Go gejobwagasêga tau kêsôm gêdêŋ Pilip gebe “Aê jateŋ aôm ôwa sa acgom. Propete kêsôm biŋ tau kêpi asa. Kêsôm kêpi tau me kêpi ŋac teŋ.” ³⁵ Tec Pilip gêôc awa sa gêjac m nê mêtê ŋa propetenê ŋalô tonaŋ ma kêsôm Jesunê ŋawae ŋajam lasê gêdêŋ eŋ. ³⁶ Agêcnêŋ kareta kêsêlêŋ e jasêô lasê bu teŋ ma gejobwagasêga tau kêsôm gebe “Kec, bu tec kêpoac. Asageŋ êkô aênoc busaŋgu auc.” [³⁷ Go Pilip kêsôm gêdêŋ eŋ gebe “Aôm embe ôkêŋ êwiŋ tonêm ŋalêlôm samucgeŋ, go dangôm.” Ma eŋ gêjô Pilip awa gebe “Aê kakêŋ gêwiŋ Jesu Kilisi eŋ Anôtônê Latu.”] ³⁸ Go eŋ kêjatu gebe kareta êkô, ma Pilip agêc gejobwagasêga sêsêp bu jasêkô, go Pilip kêsagu eŋ. ³⁹ Agêc aŋga bu sêpi sêmêŋ e Apômtaunê ŋalau kêkôc Pilip su, ma gejobwagasêga gêlic eŋ kêtiam atom ma gêc totêtac ŋajamgeŋ gêja. ⁴⁰ Pilip jagêô lasê Asoto, go kêsôm ŋawae ŋajam lasê gêjac laoc malac samob e jagêô lasê Kaisarea.

9

Jesu gêjam Saulu ôkwi

¹ Saulu tau nê ñalêlôm gegej enj sa e gêjô Apômtaunê ñacsejomi ña biñ ma gebe ênac êsêac êndu. Enj gêdêj dabuñsêga gêja ² ma keten enj gebe êkên papia êwa enj saña êndên lau Damaskus nêj Iômmôke gebe Saulu embe êtap lau ñagêdô, nañ sêkên gêwiñ Jesunê mêtê nañ sa, oc ênsô êsêac awê ma ñac tôn ma ejoj êsêac sêna Jerusalem. ³ Enj kêsêlên gêmôa e kêdabiñ Damaskus ma sep tagej ja tenj anja undambê kêpô enj gêjam aucgej ⁴ e gêu tau jagêc nom ma gêjô awa tenj, tañ kêsôm gêdêj enj gebe “Saulu, Saulu, asagerj kôjanda aê.” ⁵ Ma enj kêsôm gebe “Apômtau, aôm asa.” Go ñac tau kêsôm gebe “Aê Jesu tec kôjanda aê. ⁶ Mago galoc aôm ôndi ôsa malac ôna, go sêsôm biñ, tañ gêjac aôm ñawae nañ. Iasê êndên aôm.” ⁷ Ma lau, gêj sêwiñ enj nañ, sêjô biñ tau, mago sêlic ñamalac tenj atom, tec sêjam tauñ tôngej sêkô. ⁸ Saulu gêdi anja nom ma mata gêlac e gêlic gamênj atom. Tec êsêac sêkam enj ma sêwê engej sêja Damaskus. ⁹ Enj gêjgôn tonaj gêlic gamênj atom kêtôm bôc têlêac ma gej to gênôm gêj atom.

¹⁰ Ma ñacsejom tenj gêjgôn Damaskus, nê ñaê Anania, nañ Apômtau gêgôm ênê katu kaiñ tenj kêsâ ma kêsôm gêdêj enj gebe “Anania,” e ñac tau kêsôm gebe “Apômtau, aê tec gamôa.” ¹¹ Go Apômtau kêsôm gêdêj enj gebe “Ôndi ma ôsa intêna, tañ sêsam sebe intêna solop nañ, ôna ma ôtu kênac ñac, tañ sêsam enj sebe Saulu Tarsusña nañ, anja Judanê andu, gebe enj keten mec ¹² ma gêlic ñac tenj, nê ñaê Anania, jakêkên lêma gêsac enj gebe mata êlêc êtiam.” ¹³ Go Anania gêjô enj awa gebe “Apômtau, aê garjô lau taêsam sêsôm gebe ñac tonaj gêgôm aômnêm lau dabuñ, tañ sêjgôn Jerusalem nañ, sec elêmê. ¹⁴ Ma sêsôm gebe kêkôc ñaclai anja lau dabuñsêga nêj gebe ênsô lau samob, tañ awej gêjac aômnêm ñaê nañ tôn.” ¹⁵ Tec Apômtau kêsôm gêdêj enj gebe “Ôna, ñac tau tônê tê gajac dabiñ enj su gebe ejoj ñoc ñaê êndên lau samuc to kiñ ma Israel latuñi êna. ¹⁶ Gebe aê tauc jatôc gêjwapac, tañ enj êôc êtu ñoc ñaêña nañ, êndên enj.”

¹⁷ Tec Anania gêdi gêja e jakêpi andu tau, go kêkên lêma gêsac enj ma kêsôm gebe “Lasicenec Saulu, Apômtau Jesu, tañ geoc tau lasê gêdêj aôm anja intêna, tañ kôsa gômôdên nañ, kêsakiñ aê tec gamênj gebe matamanô êpoa lasê êtiam ma ñalau Dabuñ ênam aôm auc.” ¹⁸ Ma gaôgej gêj, tañ gêsaj Saulu mataanô auc nañ, kêsêlô amboac i ñagala e gêbacnê ma gêlic gamênj kêtiam. Go gêdi sa e gêliñ sanju ¹⁹ ma gej gêj têkwa saki kêsâ kêtiam.

Saulu gêjam mêtê anja Damasku

Bêc ñagêdô Saulu gêwiñ ñacsejomi gêmôa Damaskus. ²⁰ E gacgej gêjam mêtê kêpi Jesu anja Judanênj lôm gebe ñac tau tonaj Anôtônê Latu. ²¹ Ma lau samob, tañ sêjô ênê bi ñ tonaj nañ, sêñac lemej ma sêsôm gebe “Ñac tau, tañ gesen êsêac, tañ awej gêjac ñaê tônê anja Jerusalem nañ, ñac tau tonec me masi. Enj gêmênj gebe ênsô êsêac anja tonecña tôn êwiñ ma ejoj êsêac sêndên lau dabuñsêga sêna atom me.” ²² Ma Saulu gêwa sa ñajana kêlêlêc gebe Jesu tonec enj Kilisi tau. Kêsôm biñ amboac tonaj tec gêgôm lau Juda, tañ sêjgôn Damaskus nañ, nêj kauc kênsonj e torjoma.

Saulu gêc Judawaga su

²³ Bêc ñagêdô gêjana acgom, go Judawaga sêkic ênê biñ gebe sênac enj êndu. ²⁴ Biñ tau ñapuc kêsâ gêdêj Saulu. Ac sêkên lau sejop malac ñasacgêdô gêwiñ kêtôm bêc to gelengej gebe sênac enj êndu. ²⁵ Tec Saulunê ñacsejomi sêkôc enj gêdêj gêbêc jasêkên enj kêsêp sêm, tañ sêwa amboac talu nañ, ma sêlêwanj enj kêsêp tunbôm ñadêmôê gêja.

Saulu gêmôa Jerusalem

²⁶ Gêja e gêo lasê Jerusalem jakêsâê gebe êsap ñacsejomi tônña. Tec gêgôm elêmê gebe samob têtêc enj, sêkên gêwiñ gebe Jesunê ñacsejom tenj enj atom. ²⁷ Tec Barnba gêjam enj sa ma gêwê enj agêc dêdên aposolo sêja. Enj gêjac m iñ biñ Saulu gêlic Apômtau anja intêna ma Jesu kêsôm biñ gêdêj enj. Ma gêjac miñ gêwiñ gebe Saulu kêsôm Jesunê ñaê lasê gêmôa awêgej anja Damaskus. ²⁸ Go Saulu gêmôa-gêmôa gêwiñ êsêac anja

Jerusalem ma kêsôm Apômtaunê ñaê lasê gêmoa awêgen. ²⁹ Enj gêjam biñgalôm gêwiñ lau Juda, tañ sêsôm biñ Helen nañ, e sêpê taunj kêtú mêtêña. Tec êsêac sebe sêkam enj tòn ma sênac enj êndu. ³⁰ Lasitêwai sênô biñ tonañ ñawae ma sêkên enj kêsêp Kaisarea gêja acgom, go sêsakiñ enj anja tonañ gêja Tarsus.

³¹ Gêdên ñasawa tonañ gôlôac dabunj anja Judaia to Galilaia ma Samaria ñagamên samob sênngôn towamag-enj. Lau tau sêsa nêñ lênj totêtêc Apômtaugenj ma ñalau Dabunj kêpuc êsêac tòn to gêjac lênsônj êsêac e têtú taêsam.

Aenea ôli ñajam kêsá

³² Petere kêsêlên-kêsêlên gêmoa e jagêô lasê Anôtônê lau, tañ sênngôn Luda nañ. ³³ Go kêtáp ñac teñ anja tonañ sa, nê ñaê Aenea, tañ nê ñatêkwa kêtú golonj ma gêcgenj kêtôm jala 8. ³⁴ Tec Petere kêsôm gêdên enj gebe “Aenea, Jesu Kilisi gêgôm aôm ñajam kêsá, ôndi sa ma ôlunj nêñ mê sa,” e enj gêdi sa gulunj tagenj. ³⁵ Lau Luda to Saron samob, tañ sêlic ñac tau nañ, sêjam taunj ôkwi dêdênj Apômtau.

Tabita mata jali kêsá kêtiam

³⁶ Awê teñ gênngôn Jope, nê ñaê Tabita, tanam ôkwi gebe Mojawa, nañ kêkênj gêwiñ Jesu. Enj gêjam lau sa ña kolenj tokaiñ-tokaiñ to kêmoasiñ êsêac ñanô. ³⁷ Gêdênj ñasawa tonañ gêmac gêgôm enj gêc e gêmac êndu. Go sêmasañ ênê ñawêlêlanj ma tetoc gêc andu ñadenj teñ. ³⁸ ñacseñomi sênô Petere gêmoa Luda, tañ gêc Jope ñagala nañ ñawae, tec sêsakiñ ñac luagêc jateteñ enj gebe “Ôndênj aêac ômôênj sebermanj.” ³⁹ Petere gêdi ma gêwiñ êsêagêc sêja. Ac sêô lasê su acgom, go sêwê Petere sêpi andu tau ñadenj tonañ sêja. Ma awêtuc samob dêdênj enj sêja e têtôc obo to ñakwê, tañ Tabita gênngônj gêwiñ êsêac ma kêsá nañ, gêdênj enj ma têtanj. ⁴⁰ Tec Petere kêmásuc êsêac samob sêsa sêja, go kêpônj aduc keteñ mec. Tónanj su, go kêkac tau ôkwi gêdênj ñacmatê ma kêsôm gebe “Tabita, ôndi sa.” Ma awê tau mata gêlac e gêlic Petere ma gêdi gênngônj. ⁴¹ Go Petere gêsunj lêma jakekam enj sa ma gêmôêc Anôtônê lau to awêtuc mênkêtôc awê tau gêdênj êsêac gebe mata jali kêsá su. ⁴² Lau Jope samob sênô biñ tonañ ñawae ma taêsam sêkênj gêwiñ Apômtau. ⁴³ Ma Petere gêmoa Jope gênngônj gêwiñ ñac kêmásañ bôc ñaôlicña teñ, nê ñaê Simon, ñasawa ec baliñ.

10

Petere agêc Korneli

¹ ñac teñ gênngônj Kaisarea, nê ñaê Korneli. ñac tonañ kêtú siñwaga toñ teñ, tañ sêsam êsêac sebe “TonjItaliaña” nañ, nêñ kapitai. ² Enj to nê gôlôac samob lau ñajam têtêc Anôtô, ma enj kêmoasiñ lau Juda ñapep to keteñ mec gêdênj Anôtô gedênj tóngeñ. ³ Gêdênj ocmata ñac tonañ katu gêlic Anôtônê anjela teñ katôgeñ gêdênj enj jakêsôm gêdênj enj gebe “Korneli.” ⁴ Korneli kêtakê e mata gê enj ma kêsôm gebe “Apômtau, biñ amboac ondoc.” Go anjela kêsôm gêdênj enj gebe “Nêñ mec to nêñ moasiñ kêpi gêdênj Anôtô jataê gêjam gêmoa. ⁵ Amboac tonañ galoc ôkênj lau sêna Jope nasêkôc Simon teñ, tañ sêsam enj sebe Petere nañ sêmênj. ⁶ ñac tau kêtú ñacleñ jagênngônj gêwiñ Simon teñ, tañ kêmásañ bôc ñaôlic nañ, nê andu kêkô gwêctaligenj.” ⁷ Anjela kêsôm biñ gêdênj enj su ma gêc gêja acgom, gocgo Korneli gêmôêc nê sakiñwaga luagêc ma siñwaga teñ. ñac tau kêtêc Anôtô ma gêjam sakiñ Korneli ñapep. ⁸ Korneli gêjac miñ biñ samob gêdênj êsêac ma kêsakiñ êsêac sêja Jope.

⁹ Lau tonañ sêsêlênj sêmoa e ñagelenj, go jatêdabiñ malac. Gêdênj tonañ Petere kêpi andu tau ñadenj ñaôña gebe eteñ mec, ma oc kêkô ñalunj. ¹⁰ Gêmoa e mo gêjô enj ma gebe êniñ gênj. Tec sêmasañ ênê gênj sêmoa ma katu kaiñ teñ kêsá ¹¹ e gêlic undambê gêña ma sêlêwanj gênj teñ amboac obo kapôênj sêmoatiñ ñalêsu aclê ma sêlêwanj kêsêp nom gêmênj. ¹² Ma bôc nomña kaiñ teñ-kaiñ teñ to gênj, tañ kêkêngeñ nañ, ma moc umbonj ñalabuña sêsêp jasêmoa ñaiêlôm. ¹³ Go awa teñ gêdênj enj gebe “Petere, ôndi sa, ômbuc ma ôniñ.” ¹⁴ Tec Petere kêsôm gebe “Apômtau, masigoc, gênj sec to alôb-alôb amboac tonañ aê gaenj teñ su atomanô.” ¹⁵ Go awa tau kêsá kêtiam kêtú dim luagêc gebe “Gênj

tañ Anôtô kêmasañ kêtü selec nañ, ômbu gebe alôb-alôb atom.” ¹⁶ Biñ tonañ kêsa kêtü dim têlêac su, go gaôgeñ obo tau gegeñ tau sa kêpi undambê gêja kêtiam.

¹⁷ Petere taê gêjam gêñ, tañ gêlic nañ, ñam jakêsa-jakêsa gêmoa ma lau, tañ Korneli kêsakiñ êsêac nañ, têtü kênac Simonnê andu gêdêñ lau e têtap sa mênşêkô ñasacgêdô. ¹⁸ Lau tau sêmôêc têtü kênac gebe “Simon, tañ sêsam eñ sebe Petere nañ, kêtü ñacleñ mênşgênşôn tonec me masi.” ¹⁹ Petere taê gêjam gêñ, tañ gêlic nañ, ñam gêñşôn, ma ñalau Dabuñ kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôlic acgom, lau têlêac mênştêtü kênac aôm sêkô. ²⁰ Ôndi ôsêp ma ôwiñ êsêac, taêm ênam naêsa-naêsa atom, gebe aê tauc kasakiñ êsêac tec sêmêñ.” ²¹ Tec Petere kêsêp jakêsôm gêdêñ êsêac gebe “Aô, ñac tañ asôm nañ, aê tau tonec. Ac amêñ kêtü biñ ondocña.” ²² Lau tau sêsôm gebe “Kapitai Korneli, ñac gêdêñ, tañ kêtêc Anôtô nañ, ma Judawaga sêlic eñ ñac mansañ, ñac tau tônê anjela dabuñ teñ mênşkêsôm biñ gêdêñ eñ gebe êkêñ lau mênşêkôc aôm ôna ênê andu ma êñô biñ anşa aômñêm.” ²³ Tec Petere kêmasañ biñ gêdêñ êsêac sêsô nê andu ñalêlôm sêja ma kêkêñ gêñ êsêac señ.

Ñageleñ eñ gêdi gêwiñ êsêac sêja ma lasitêwai ñagêdô anşa Jope dêdi sêwiñ eñ. ²⁴ Ñageleñ, go jasêô lasê Kaisarea. Korneli kêkalem nê lasitêwai to nê tawan sa kwananşen, ma sêdñ êsêac sêmoa. ²⁵ Gêdêñ tañ Petere kêsô gêja nañ, Korneli kêpuc eñ tônşôn kêsa gêmên e gêu tau gêc eñ akaiñña ma ketoc eñ sa. ²⁶ Tec Petere kêkam eñ sa ma kêsôm gebe “Ôndi sa, aê ñamalac amboac tonañ.” ²⁷ Sêjam biñşalôm sêwiñ tauñ sêsô sêja e gêlic lau taêsam sêkac tauñ sa, ²⁸ ma kêsôm gêdêñ êsêac gebe “Amac alicşac gebe biñşu gêjac jao gebe Judawaga têtü ñacleñ me sênşôn sêwiñ tentenşlatu teñ atom. Mago Anôtô kêtôc gêdêñ aê gebe jambu ñamalac teñ gebe sec to ñatêmui atomanô. ²⁹ Kêtü tonanşa aê ganô amacñêm môêc tec gadec atom, gadi gamên. Ma galoc jatu kênac amac gebe amôêc aê kêtü asagenşa.”

³⁰ Tec Korneli kêsôm gebe “Gêdêñ ocmata teñ aê kateñ mec gamoa ñoc andu e galic ñac teñ tonakwê ñaôsicôsic mênşkêkô aê lañônêm, galoc ñabêc aclê gêjanşa su. ³¹ Ma ñac tau kêsôm gebe ‘Korneli, Anôtô gêñô aômñêm mec ma taê gêjam nêm moasingac. ³² Amboac tonañ ôsakiñ lau sêna Jope nasêkôc Simon, tañ sêsam eñ sebe Petere nañ êmên. Ñac tau kêtü ñacleñ gêñşôn Simon, tañ kêmasañ bôc ñaôlic nañ nê andu, tañ kêkô gwêctali nañ.’ ³³ Tec kakêñ lau ñagaôgeñ dêdêñ aôm sêwac ma aôm gôgôm ñajam gebe gômôên. Aêac samob, tec amoa Anôtô lañônêm nec, abe anşô biñ samob, tañ Apômştau kêsakiñ aôm nañ.”

Petere gêjam mêtê gêmoa Kornelinê andu

³⁴ Go Petere gêôc awa sa ma kêsôm gebe “Galoc aê kajala biññanôşen gebe Anôtô kêpuc opeñ lau teñ atom. ³⁵ Lau samuc samob nêñ teñ embe êtêc eñ ma êñşôm gêñ êndênşen, nañ oc êlic eñ ñajam. ³⁶ Amac anşô biñ, tañ Anôtô kêsakiñ gêdêñ lau Israel. Eñ kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Jesu Kilisi gê wama. Ñac tau kêtü samob nêñ Apômştau. ³⁷⁻³⁸ Amac ajala biñ tau, tañ gêjam Judaia samucşen auc nanşac. Ma biñ tau tonec gebe Anôtô geñ oso Jesu anşa Nasaret ña ñalau Dabuñ to ñaclai. Ma biñ tau gêjac m anşa Galilaia gêdêñ Joañ gêjam mêtê kêpi busanşu su acgom, go Jesu gêjac laoc gamênşen jakêmoasiñ lau to gêgôm lau, tañ Sadanş kêkôninş êsêac tônş nañ, ôlinş ñajam kêsa. Gêgôm gêñ tonañ gebe Anôtô gêwiñ eñ. ³⁹ Ma aêac alic gêñ samob, tañ gêgôm anşa Judanênş gamênş to Jerusalem nañ, tec awa sa. Ñac tonañ êsêac sêkêñ eñ geñşalenş ka ma sêjac eñ êndü. ⁴⁰ Ñac tau tonañ Anôtô gêñu eñ sa gêdêñ bêc kêtü têlêac ma kêkêñ eñ geoc tau lasê. ⁴¹ Geoc tau lasê gêdêñ lau samob atom, gêdêñ aêacşen, tec Anôtô kêjaliñ aêac sa kwananşen gebe awa ênê biñ sa nec. Eñ gêdi sa anşa ñacmatênênş ma aêac tec aerş to anôm gêñ awiñ eñ. ⁴² Go eñ kêjatu aêac gebe anam mêtê lau to awa sa gebe Anôtô kêjaliñ eñ sa kêtü lau mateñ jali to ñacmatê nêñ mêtôcwaga. ⁴³ Propete samob sêwa eñ ñam sa gebe Anôtô êsuc lau pebeñ, tañ sêkêñ gêwiñ eñ nañ, nêñ sec ôkwi êtu ênê ñaênşa.”

Anôtô kêkêñ ñalau Dabuñ gêdêñ lau samuc

⁴⁴ Petere kêsôm biñ tonañ gêmôa ma ñalau Dabuñ mênkêpi êsêac samob, tañ sênjô biñ semoa nañ. ⁴⁵ Ma Judawaga ñanô, tañ sêkênj gêwiñ ma sêwiñ Petere nañ, sê taênj gebe Anôtô kêkêc nê ñalau Dabuñ kêpi lau samuc gêwiñ, ⁴⁶ gebe sênjô êsêac sêjam lau ñagêdô awen ma sêlambij Anôtô. Go Petere kêsôm gebe ⁴⁷ “Ñalau Dabuñ kêpi lau tonec kêtôm kêpi aêac. Asa oc ênac jao gebe sêlij sañgu atom.” ⁴⁸ Go kêsôm sêsagu êsêac sêjam Jesu Kilisi lañô. Ma lau tau teterj Petere gebe êngônj êwiñ êsêac bêc ñagêdô acgom. * Judawaga sêkênj gêwiñ gebe gênj dêmdêña êtôm gebe êngôm nêñ ñalêlôm êtu sec, tec señ palij-paligenj atom, señ gênj, tañ Mosenê biñsu gêwa sa gebe gênj selec nañgenj.

11

Petere gêjac miñ gedêñ gôlôac Jerusalemña

¹ Aposolo to lasitêwai, tañ sênjônj Judaia nañ, sênjô lau samuc sêkôc Anôtônê mêtê sa ñawae. ² Petere kêpi Jerusalem gêja, tec lau Juda ñanô ñagêdô sêsôm enj gebe ³ “Aôm kôpi lau samuc nêñ andu to goenj gênj gônjônj gôwiñ êsêacgoc.” ⁴ Tec Petere gêoc awa sa ma gêwa biñ tau sa tomalagenj gêdênj êsêac gebe

⁵ “Aê katenj mec gangônj malac Jope e katuc kainj teñ kêsâ ma galic gênj teñ amboac obo kapôênj sêmoatinj ñalêsu aclê tônj kêsêp anja undambê gêdênj aê gêmênj. ⁶ Aê gaoc kênij e galic bôc nomña kainj teñ-kainj teñ, bôclai ma gênj kêkênj to moc umboñ ñalabuña. ⁷ Ma ganjô awa teñ kêsâ gêdênj aê gebe ‘Petere, ôndi sa, ômbuc ma ôniñ.’ ⁸ Go kasôm gebe ‘Apômtau, masigoc, gênj sec to alôb-alôb amboac tonañ aocsuñ gêjam kauc samuc.’ ⁹ Go awa tau anja undambê gêjô aê aoc kêtû dim luagêc gebe ‘Gênj tañ Anôtô kêmasañ kêtû selec nañ, ômbu gebe alôb-alôb atom.’ ¹⁰ Ganjô biñ tonañ e kêtû dim têlêac, go gênj samob tonañ ñai kêpi undambê gêja kêtiam. ¹¹ Ma gaôgenj galic lau têlêac, tañ sêsakinj anja Kaisarea dêdênj aê mênjsêo lasê andu, tañ gangônj nañ. ¹² Ma ñalau Dabuñ kêsôm gêdênj aê gebe ‘Ôwiñ êsêac taêm ênam biñ naêsanaêsa atom.’ Tec gawij lasitêwai 6 tecenec e api ñac tau nê andu. ¹³ Go ñac tau gêjac miñ gêdênj aêac gebe gêlic anjela teñ kêkô ênê andu ma kêsôm gêdênj enj gebe ‘Ôsakinj lau sêna Jope ma sêkôc Simon, tañ sêsam enj sebe Petere nañ sêmênj. ¹⁴ ñac tau êsôm biñ, tañ ênam aôm to nêñ gôlôac samob kêsî nañ, êndênj aôm.’ ¹⁵ Aê gocgo gajac m ñoc biñ gamoa ma ñalau Dabuñ kêpi êsêac amboac gêmunjenj kêpi aêac. ¹⁶ Tec aê taêc gêjam Apômtaunê biñ, nañ kêsôm gebe ‘Joan kêsagu amac ña bu, mago amac oc alij ñalau Dabuñ êtu nêñ sañgu nañ.’ ¹⁷ Êsêac sêkênj gêwiñ Apômtau Jesu Kilisi e Anôtô kêmoasi ñ êsêac amboac kêmoasinj aêacgenj. Ma aê asa gebe jakô Anôtô auc.” ¹⁸ Lau tau sênjô biñ tonañ e sêjam tauñ tônj. Ac sêlambij Anôtô ma sêsôm gebe “Anôtô gêjam lau samuc ôkwi, gebe sênjônj matenj jali sêwiñ amboac tonanjenj.”

Gôlôac Antiokiaña

¹⁹ Sêjac Stepan su acgom, go gênjwapac, tañ kêdaguc nañ, gêjam gôlôac salij-salij. Êsêac sêc sêjac laoc gamênjenj e jasêo lasê Poinike to Kupro ma Antiokia ma sêsôm mêtê gêdênj lau teñ atom, sêsôm gêdênj Judawagagenj. ²⁰ Go nêñ lau ñagêdô dêdi anja Kupro to Kurene jasêo lasê Antiokia. Anja tonañ sêsôm Apômtau Jesu nê ñawae ñajam lasê gêdênj lau Helen gêwiñ. ²¹ Apômtau lêma gêwiñ êsêac e lau taêsam sêkênj gêwiñ ma sêjam tauñ ôkwi dêdênj Apômtau sêja.

²² Gôlôac dabuñ Jerusalemña sênjô biñ, tañ êsêac sêgôm nañ, ñawae ma sêsakinj Bamaba gêja Antiokia. ²³ Kêsêlênj jagêo lasê e gêlic Anôtô kêmoasinj lau tonañ ñanô, tec têtac ñajam ma gêlênj biñ êsêac samob gebe nêñ ñalêlôm taênj ênam Apômtaugenj ma sêsap enj tônj ñapanj. ²⁴ Enj tau ñac ñajam ma ñalau Dabuñ gêjam enj auc to kêkênj gêwiñ ñajana, tec gêjam lau taêsam ôkwi e sêkênj gêwiñ Apômtau ²⁵ Go Barnaba tau gêja Tarsus gebe ensom Saulu. ²⁶ Enj jakêtap enj sa, go kêkôc enj gêja Antiokia. Ma êsêagêc sênjônj sêwiñ gôlôac dabuñ jala samuc teñ ma têdônj lau taêsam. Anja Antiokia tonañ tec sêsam Apômtaunê ñacsenjomi gebe lau Kilisiña kêtû ñamataanô.

* 10:48: Judawaganenj biñ têtû selecña ñagêdo gêc Mat 15:2.

²⁷ Gêdêñ ñasawa tonañ propete ança Jerusalem sêsêp Antiokia sêja. ²⁸ Êsêacnêñ terñ, nê ñaê Agaba, ñalau Dabuñ kêkac eñ, tec gêdi ma geoc biñ tonec lasê gebe Tôbôm kapôêñ êsa ênam ñamalac samob nêñ gamêñ auc. Ma biñ tau nanô kêsa gêdêñ kaisara Klaudi nê têm. ²⁹ Tec ñacsenomi sêsôm kêtú tônia gebe sênac lasitêwai, tañ sêngôn Judaia nañ sa. Êsêac samob êtôm ñacanôgeñ sêkêñ êtôm awa, tañ gêc êsêacña nañ. ³⁰ Sêgôm gêñ tau su, go sêsakiñ Barnaba agêc Saulu gebe nasêkêñ awa tau êndêñ laumata. * Judawaga sêkêñ gêwiñ gebe gêñ dêmoêña êtôm gebe êngôm nêñ ñalêlôm êtu sec, tec señ gêñ paliñ-paliñgeñ atom, señ gêñ, tañ Mosenê biñsu gêwa sa gebe gêñ selec nañgeñ.

12

Sêjac Jakobo endu ma sêkôc Petere tônia

¹ Gêdêñ têm tonañ kiñ Herodo kêkac lêma sa gebe ejoñ gôlôac dabuñ nêñ ñagêdô. ² Eñ gêjac Joañ têwa Jakobo ña siñ êndu. ³ Herodo gêlic gebe biñ tonañ gêjac Judawaga matenânô ñajam, tec gêjac têku e kêkôc Petere tônia amboac tonañ. (Biñ tonañ kêsa gêdêñ Om Polom ñalucña.) ⁴ Kêkôc eñ tônia su, go kêkêñ eñ kêsô andu kapoacwalôña gêja. Go kêkêñ siñwaga ton aclê gebe sejoñ eñ. Ton terñ ñalau aclê-aclê. Herodo taê gêjam gebe Pasa êmbacnê acgom, go êtôc eñ êndêñ lau. ⁵ Amboac tonañ sejoñ Petere gêngôn kapoacwalô, ma gôlôac dabuñ teterñ mec gêdêñ Anôtô kêtú eñña gedêñ tôniageñ.

Mec ñaclai kêgaboac Petere su

⁶ Gêdêñ tañ Herodo taê gêjam gebe êtôc Petere êndêñ lau nañ, ñagêbêc sêsô Petere tônia ña kapoacwalô luagêc ma sêkêñ eñ gêc bêc gêc siñwaga luagêc ñasawa. Ma gejobwaga sêkô katamdêmoê ma sejoñ andu kapoacwalôña. ⁷ Ma sep tageñ Apômtaunê anjela geoc tau lasê e ñawê kêpô balêm ñalêlôm. Go anjela tau kepeñ Petere dambê ma gêñu eñ ma kêsôm gebe “Ôndi sa seberñ.” Gêdêñ tonañ kapoacwalô kêsú ança eñ lêma. ⁸ Go anjela kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôjandiñ nêmbiñkap ma ôkic nêmbiñkap taña.” Ma eñ gêgôm amboac tonañ. Go anjela kêsôm gêdêñ eñ gebe “U nêmbiñkap ênsañ taôm ma ôndanguc aê.” ⁹ Petere kêsú kêdaguc eñ gêja. Eñ gêjam kauc gebe gêñ, tañ anjela gêgôm nañ, ñanô atom, geboc gêc mêgeñ. ¹⁰ Agêc sêsêlêñ e jasêlêlêc gejobwaga ñamatana to gejobwaga kêtú luagêcña, go jasêlê lasê katam ki, tañ kêsú intêna malacña nañ. Ma katam tau gêlêc tau su gêdêñ êsêagêc, tec agêc sêsa sêja sêsêlêñ sêmoa intêna. Go sep tageñ anjela malamê. ¹¹ Peterenê kauc ñawa kêsú, go kêsôm gebe “Galoc kajala ñanôgeñ gebe Apômtau kêsakiñ nê anjela kêjanço aê su ança Herodo lêma to gêñ samob, tañ Juda sêkêñ materñ gebe sêngôm nañ.”

¹² Nê kauc kêsú su ma kêpi Joañ, tañ sêsam eñ sebe Marka, têna Maria nê andu gêja. Lau taêsam sêkac tauñ sa ança tonañ ma teterñ mec sêmoa. ¹³ Eñ kêmadi katam anduñ ma sakiñwagao terñ, nê ñaê Rode, gêja gebe êlic ñam. ¹⁴ Eñ gêja e kêjala Petere awa ma têtac ñajam gêjam eñ auc e gêlêc katam su atom, kêlêti kêsô gêja ma kêsôm lasê gebe Petere tec kêkô katamdêmoê. ¹⁵ Ma êsêac sêsôm gêdêñ awê tau gebe “Aôm meloc.” Ma eñ kêsôm ñajana gebe “Masi, ñac tau tônia biññanô.” Tec êsêac sêsôm gebe “Oc ênê anjela.” ¹⁶ Ma Petere kêmadi katam gedêñ tôniageñ e sêlêc su ma sêlic eñ e têtakê ñanô. ¹⁷ Eñ gêjab lêma gêdêñ êsêac gebe jamangêñ, go gêjac Apômtau gêwê eñ ança andu kapoacwalôña kêsú gêmêñ ñamiñ gêdêñ êsêac ma kêsôm gêwiñ gebe “Asôm biñ tonec ñawae êndêñ Jakobo to lasitêwai ñagêdô.” Go eñ tau kêsú malac terñ gêja.

¹⁸ Geleñmata siñwaga selendec ñanô ma sênac materñ tauñ gebe Petere gêja ondóc. ¹⁹ Herodo gesom eñ, mago kêtac eñ sa atom. Amboac tonañ kêtú lêsu gejobwaga ma kêtin êsêac gebe sênac êsêac êndu. Go Herodo tau gêdi ança Judaia kêsêp Kaisarea gêja gêngôn tonañ.

Herodo gêmec êndu

* 11:30: Judawaganêñ biñ têtú selescña ñagêdô gêc Mat 15:2.

²⁰ Herodo têtac nandan gêdên lau Turu to Sidon. Lau tonan nêj njalêlôm kêpi tagen, tec dêdên eñ sêja. Êsêac sêjam nenej kinê sakinwaga andulêlômna, Blasta, ma tetej gebe sê wama taun, gebe kinê nom nanô gêlôm êsêac. ²¹ Gêdên noc sêmasan biñ tonan, go Herodo kêsô nakwê kinna sa jagêngôn lêpôn ma kêsôm bi ñ gêdên êsêac. ²² Tec lau aweñ gêoc eñ gebe “Awa tônê ñamalacnê atom, anôtô teñ nê.” ²³ Ma sep tageñ Apômtaunê anjela gêjac eñ gebe ketoc Anôtô sa atom, tec têmoa señ eñ e gêmac êndu. ²⁴ Go Anôtônê mêtê kêlain tau gêjam gamên auc. ²⁵ Barnaba agêc Saulu sêjam nêj sakin tonan e gêbacnê anja Jerusalem, go sêkôc Joan, tañ sêsam eñ gebe Marka nan, gêwiñ êsêagêc ma sêmu sêja Antiokia.

13

Sêjam mec Bamaba agêc Saulu

¹ Propete to biñsu, tañ sêmoa gôlôac dabuñ Antiokiaña njalêlôm nan tonec, Barnaba agêc Simeon, tañ sêsam eñ sebe Niger nan, ma Luki anja Kurene ma Manaen, tañ agêc kin Herodo ñapalêgeñ sêmoa sêwiñ taun nan, ma Saulu. ² ñasawa teñ êsêac sêjêm sakin Apômtau to sêjam dabuñ mo sêmoa, ma ñalau Dabuñ kêsôm gebe “Awaka Bamaba agêc Saulu sa êtu kôm, tañ kakalem êsêagêc nanña.” ³ Tec sêjam dabuñ mo ma tetej mec, go sêu lemeñ gêsac êsêagêc ma sêkên êsêagêc sêja.

Aposolo sêjam mêtê anja Kupro

⁴ ñalau Dabuñ kêsakin êsêagêc e sêsêp Selaikia sêja. Anja tonan sêlac jasêsô nuc Kupro. ⁵ Sêmoa Salami ma sêsôm Anôtônê biñ lasê anja Judanên lôm. Ma Joan gêjam sakin gêmoa gêwiñ êsêagêc.

⁶ Go ac sêsêlên têdaguc nuc samuc tonan e jasêo lasê Papo. A nja Papo têtap nja Judana teñ sa. Eñ mecwaga teñ to propete dansan, nê ñaê Barjesu. ⁷ ñac tau gêmoa gêwiñ gôlinwaga Sergi Paulus, eñ nja tokauc teñ. ñac tonan kêkalem Barnaba agêc Saulu dêdên eñ sêja, ñam eñ gebe êñô Anôtônê biñ. ⁸ Mago mecwaga Eluma (lau Helen sêjam ênê ñaê ôkwi amboac tonan) gêlêc biñ sa êsêagêc ma gêgôm gênjêlôm gebe ênam gôlinwaga ôkwi êkên êwiñ mêtê atom. ⁹ Tec Saulu, tañ sêsam eñ teñ gebe Paulu nan, ñalau Dabuñ gêjam eñ auc ma kêpuc mata tôn eñ ¹⁰ ma kêsôm gebe “Aôm Sadañ latu. Biñdansan to alôb-alôb gêjam aôm auc samucgeñ, tec kôkên kisa gêdên biñ gêdên samob. Aôm gôjam Apômtaunê intêna solop ôkwi napan. Êndên ondoc, go ôwi siñ. ¹¹ Ôlic acgom, galoc Apômtaunê lêma oc ênac aôm gebe matampec êsa ôlic oc êtiam atom e ñasawa teñ acgom.” Ma sep tageñ nakanuc to ñakesec kêkôm eñ auc ma gesom lau kêlêsaengeñ gebe sêkam eñña. ¹² Gôlinwaga gêlic gên tonan tec kêtakê kêtû Apômtaunê mêtêña e kêkên gêwiñ.

Paulu agêc Barnaba sêmoa Antiokia Pisidiaña

¹³ Paulu to nê lau sêpi wan anja Papo ma sêlac e jasêsô Perge, tañ gêc Pampulia nan. Go Joan kêtain tau su anja êsêagêcnên ma gêmu gêja Jerusalem. ¹⁴ Sêwi Perge siñ ma sêsêlên e sêo lasê Antiokia Pisidiaña. Gêdên sabet sêsô Judanên lôm jasêngôn. ¹⁵ Lômômokê sêsam Mosenê biñsu to propetenên biñ lasê su acgom, go sêsakin biñ gêdên êsêagêc gêja gebe “O lasitêwaagêc, biñ êpuc lau tônia embe ênêc amagêcña, go asômman.” ¹⁶ Tec Paulu gêdi sa gêjab lêma êsêac ma kêsôm gebe

“O Israelwaga to amac, tañ atêc Anôtô nan, akên tañem acgom. ¹⁷ Lau Israel tonec nêj Anôtô kêjalij tamenj sa ma ketoc lau tau sa gêdên tañ sêngôn nom jaba Aiguptu nan, go gêoc lêma sa ma gêwê êsêac anja tonan sêsa sêja. ¹⁸ Ma gêlôm êsêac sêmoa gamên sawa kêtôm jala 40. ¹⁹ Go gesen nom Kanaan nalaum 7 su ma gêjac sam ñagamên tau gêdên êsêac sêwê kain, ²⁰ kêtôm jala 450.

“Tonan su, go kêkên gôlinwaga gêdên êsêac e gêdên propete Samuel nê têm. ²¹ Gêdên ñasawa tonan tetej kin e Anôtô kêkên Kis latu Saulu anja Benjaminnê gôlôac kêtû nêj kin kêtôm jala 40. ²² Go kêsap eñ tulu ma ketoc Dawid sa kêtû nêj kin. Anôtô gêwa nja tonan sa amboac tonec gebe ‘Aê katap Isai latu Dawid sa, nan ñoc njalêlôm galic eñ

ņajam. Eņ oc êņgôm aēņoc biņ samob êtu tōņ.’ ²³ Anġa ênê wakuc Anôtô kēkēņ kēsiwaga Jesu gēdēņ lau Israel kētôm gējac mata. ²⁴ Jesu kētu awê atomgeņ, ma Joaņ kēsôm mêtê lasê gēdēņ lau Israel samob kēpi busaņgu sēnam taņ ōkwiņa. ²⁵ Kēdabiņ gebe Joaņ ênac mata nê koleņ ma kēsôm gebe ‘Amac abe aê asa. Aê ñac tau, taņ asaê amoa naņ atom. Alic acgom, ñac tau oc êndaņguc aê ma aê katôm gebe janac pēla ênê atapa ñalêkōņ atom.’

²⁶ “O lasitēwaac, Abraham latui amac ma amac lau, taņ atēc Anôtô naņ, Anôtô kēsakiņ biņ moasiņņa tonaņ gēdēņ aêac. ²⁷ Lau taņ sēņgōņ Jerusalem naņ, to nēņ laumata sēja la Jesu tōnê to propetenēņ biņ, taņ sēsam kētôm sabatgeņ naņ atom. Mago sêkic ênê biņ, tec sēgôm biņ tau ñaņô kēsa. ²⁸ Êsêac tētap ênê keso enseņ eņ suņa teņ sa atom, mago teteņ Pilata gebe ênac eņ êndu. ²⁹ Êsêac sēgôm biņ samob, taņ teto kēpi eņ naņ, ñaņô kēsa su acgom, go sêkôc eņ su aņga ka jatetoc eņ gēc sêô. ³⁰ Go Anôtô gēņu eņ sa aņga ñacmatênēņ. ³¹ Bêc taêsam eņ geoc tau lasê gēdēņ êsêac, taņ sēwiņ eņ aņga Galilaia sēpi Jerusalem sēja. Ma lau tau tec galoc sēwa eņ ñam sa gēdēņ lau sēmoa. ³² Ma aêac asôm ñawae ñajam, taņ Anôtô gējac mata gēdēņ tamenġi naņ, lasê gēdēņ amac. ³³ Ma biņ tau Anôtô gēgôm ñaņô kēsa kēpi êsêac latuņi aêac, gedēņ taņ gēņu Jesu sa, kētôm biņ, taņ teto gec Pesalem kētu luagēcņa gebe

‘Aôm kôtu aēņoc Latuc,
galoc katu aôm Tamam.’

³⁴ Anôtô gēņu eņ sa aņga ñacmatênēņ, gebe ôli êtu palê atomņa. Eņ geoc biņ tonaņ lasê kwananġeņ ma kēsôm gebe

‘Aê gabe jakēņ Dawidnê gēņ dabuņ to ñaņēņ tau êndēņ amac.’

³⁵ Ma kēsôm ñagêdô gēc madiņ teņ gēwiņ gebe

‘Aôm oc ôkēņ nēm ñac dabuņ ôli êtu palê atom.’

³⁶ Gebe Dawid tē gējam sakiņ kētôm Anôtônê biņ gēdēņ tau nê launēņ tēm, go gēc nê bêc ma sēsuy eņ gēwiņ tamai ma ôli kētu palê. ³⁷ Ma ñac, taņ Anôtô gēņu eņ sa naņ, ôli kētu palê atom. ³⁸⁻³⁹ O Lasitēwaac, amboac tonaņ ajala tonec êwiņ acgom. Aêac asôm lasê êndēņ amac gebe Anôtô kēsuc sec samob ôkwi kētu ñac tōnēņa. Samob taņ sêkēņ êwiņ eņ naņ, tētu lau gēdēņ. Mosenê biņsu êtôm gebe enseņ aêacnēņ sec su e tatu lau gēdēņ nec atom. ⁴⁰ Amboac tonaņ alic taôm gebe biņ, tec propete sēsôm nec, êtap amac sa atom ⁴¹ gebe

‘Amac asēņ-biņwaga alic acgom,

oc aņac lemem, mago anaņa,

gebe êndēņ amacnēm tēm aê oc janam ñoc kôm teņ.

Embe sēnac kôm tau ñamiņ, oc akēņ êwiņ atom.’ ”

⁴² ñac ulu sebe sēsa awê sēna ma lau teteņ êsêagēc gebe êndēņ sabat teņ sēsôm biņ tonaņ ñagêdô êndēņ êsêac êtiam. ⁴³ Lau sēsa aņga Judanēņ lôm ma Judawaga to nēņ lau lēņņa taêsam, taņ têtēc Anôtô naņ, tēdaguc Paulu agēc Barnaba. Agēc sēsôm biņ to sējac biņsu êsêac gebe siņ Anôtônê moasiņ tōņgeņ.

⁴⁴ Gēdēņ sabat, taņ kēdaguc naņ, lau malacņa ec jauc sêkac tau ñ sa sebe sēņô Apômtaunê mêtê. ⁴⁵ Judawaga sêlic lau taêsam tonaņ e tētac sec ma sēsôm biņ alôb-alôb sêoc Paulunê biņ aucgeņ. ⁴⁶ Tec Paulu agēc Barnaba sēsôm totētac kēpa sugēņ gebe “Aêagēc ajac ñawae gebe asôm Anôtônê mêtê êndēņ amac êtu ñamata. Mago amac atij mêtê to amac taôm asaê taôm atôm aņgōņ matem jali teņgeņņa atom, tec aêagēc andēņ lau samuc ana. ⁴⁷ Gebe Apômtau kējatu aêac amboac tonecgeņ gebe

‘Aê kakēņ aôm kôtu lau samuc nēņ ja,

gebe ônam lau kēsi e naêndēņ nom ñamadiņ naņ.’ ”

⁴⁸ Lau samuc sēņô biņ tonaņ e tētac ñajam kēsa ma sêlambiņ Anôtônê mêtê. Ma êsêac samob, taņ Anôtô kējaliņ êsêac sa gebe sēņgōņ materġi jali teņgeņ naņ, tec sêkēņ gēwiņ.

⁴⁹ Ma Apômtaunê mêtê kētu tapa gējam gamēņ samob auc. ⁵⁰ Tagerġ Judawaga sêkalom lauo towae, taņ têtēc Anôtô naņ, to malac tonaņ ñakasêga ñaņô-ñaņô e sêli launēņ ñalêlôm sa gebe sēnac Paulu agēc Barnaba. Tec tētiņ êsêagēc aņga nēņ gamēņ sēsa sēja.

⁵¹ Agêc dedonj kekop anja enkainj su, gebe lau tau nêj biñ êpi êsêac tauj, ma sêja Ikonium.
⁵² ñacseñomi têtac ñajam kêsa to ñalau Dêbu ñ gêjam êsêac auc.

14

Paulu agêc Barnaba sêmoa Ikonium

¹ Gêdênj tañ ñac ulu sêmoa Ikonium nañ, sêsô Judawaganênj lôm amboac tonanjen. Agêc sêjam mêtê kainj tej e Judawaga to Helen taêsam sêjam tauj ôkwi. ² Mago Judawaga, tañ sêkênj gêwiñ atom nañ, sêli lau sa to sêgôm lau samuc nêj ñalêlôm ñamalic kêsa e têtac ñandanj gêdênj lasitêwai ñawaô. ³ Agêc sêmoa tonan ñasawa baliñ. Apômtau tau gêwa êsêagêc sêjam ênê mêtê ñamoasinj sa kêpuc agêc tônj, tec lemej sêgôm gêñsêga to gêñtalô ⁴ e lau malacña sêwa tauj kêkôc e ñagêdô sêwiñ Judawaga ma ñagêdô sêwiñ aposolo. ⁵ Sêmoa, go lau samuc to Judawaga tonênj kasêga dêdi sebe sênac to têtuc êsêagêc ña poc êndu. ⁶ Tec agêc sêjala ma sêc sêja Lukaonia ñamalic Lustra to Derbe ma gamênj ñagêdô, tañ gêc ñamagênja nañ. ⁷ Sêmoa tonan ma sêsôm ñawae ñajam lasê.

Paulu agêc Barnaba sêmoa Lustra

⁸ Ma ñac tej gêngônj Lustra, têna kêkôc enj tomagi kêsugenj e akainj ñajana atom ma kêsêlênj ñagec atomañajana atom ma kêsêlênj ñagec atomanô. ⁹ ñac tau gêñô biñ, tañ Paulu kêsôm nañ. Paulu mata gê enj e gêlic gebe ñac tau kêkênj gêwiñ jakêtm su gebe ôli ñajam êsaja. ¹⁰ Tec kêsôm awa kacgenj gebe “Amkainj ñajana êsa ma ôndi sa ôkô.” Ma enj gêboan sa ôb tagen ma kêsêlênj. ¹¹ Lau pom kapôênj tej sêlic Paulu gêgôm gêñ tonan, nañ sêmôêc ña biñ Lukaonianagenj gebe “Anôtôi têtuc ñamalic ma sêsêp dêdênj aêac sêrrênjoc.” ¹² Ma sêsam Barnaba gebe Dia ma Paulu gebe Hermes gebe enj ñac awa biñja. ¹³ Dianê lôm kêkô malac ñamagê, tec dabunwaga kejoj bulimakao kapoac to ñaola gebe sêngêlônja jagêdô lasê sacgêdô gebe êkênj da êwiñ lau tau. ¹⁴ Aposolo Barnaba agêc Paulu sêñô biñ tonan ñawae e sêkac nêj ñakwê gêngic jasêboan sêsêp lau ñalêlôm ma sêmôêc gebe ¹⁵ “Lauac, abe anjôm amboac ondoc. Aêagêc tonec ñamalic palê-palê atôm amac. Aêagêc asôm ñawae ñajam gêdênj amac gebe anam taôm ôkwi anja gêñ ñaôma tecenec andênj Anôtô mata jali tau ana. Enj ñac, tañ kêkênj undambê to nom ma gwêc to ñagênj totau-totau samob. ¹⁶ Gêdênj têm gêmunja enj gêlôc gebe lau samuc sêsa tauj nêj lênj. ¹⁷ Mago enj gêwa tau sa ña moasinj, kêkênj kom anja undambê gêdênj amac ma têm tomoasu gêlôm amac to kêkênj mo gêoc amac tônj anjônj totêmtac ñajamgenj.” ¹⁸ ñaclagêc sêsôm bi ñ tonan, mago kêtuc kôm kapôênj gebe sêkô lau auc êtu sêkênj da êndênj êsêagêc atomja.

¹⁹ Go Judawaga ñagêdô anja Antiokia to Ikonium sêmênj ma sêjam lau pom tonan ôkwi e têtuc Paulu ña poc ma sê enj kêsa anja malac gêja seboe enj gêmac endu. ²⁰ Go ñacseñomi sêgi enj auc sêkô e gêdi sa kêsô malac gêja. ñageleñ êsêagêc Barnaba sêja Derbe.

Paulu agêc Barnaba sêmu sêja Antiokia Surianja

²¹ ñaclagêc sêsôm ñawae ñajam lasê anja malac tonan e sêjam lau taêsam ôkwi, go sêmu sêja Lustra to Ikonium ma Antiokia Pisidianja kêtiam. ²² Agêc sêpuc ñacseñominênj ñalêlôm tônj to sêjac biñsu êsêac ñajana gebe sêwi biñ sêkênj gêwiñja sinj atom. Ma sêsôm biñ tonec gêwiñ gebe “Ñandanj taêsam êpi aêac acgom, go tasô Anôtônê gamênj tana.” ²³ Go ñaclagêc sêjalij lau sa kêtôm gôlôac dabunjenj têtuc laumata. Go sêjam dabunj mo to teterj mec ma sêsunj êsêac dêdênj Apômtau, tañ sêkênj gêwiñ enj nañ.

²⁴ Go sêsa Pisidianagenj e jasêdô lasê Pampulia. ²⁵ Sêjam mêtê anja Perge su acgom, go sêsêp Atalia sêja. ²⁶ Anja tonan sêlac jasêdô Antiokia, malac tañ gêmunjenj sêkênj êsêagêc sêsêp Anôtônê moasinj ñalêlôm to sêsakinj êsêagêc kêtuc kôm, tañ sêgôm su nañja.

²⁷ Jasêdô lasê su acgom, go sêkac gôlôac dabun sa ma sêjac miñ biñ samob, tañ Anôtô kêkênj êsêac sêgôm nañ, ma gêlêc katam takênj gêwiñja su gêdênj lau samuc. ²⁸ Ma agêc sêmoa sêwiñ ñacseñomi ec ñênjenj. * agêc Hermes.

* 14:28: Lau Rom nêj anôtôi jabe luagêc nêj ñaê Dia

15

Aposolo sêkac tauj sa anga Jerusalem

¹ Lau buña ñagêdô anga Judaia sêsêp sêja Antiokia, ma têdôn lasitêwai amboac tonec gebe “Embe sêsa amac êtôm Mosenê biñ atom, oc Anôtô ênam amac kêsi atom.” ² Paulu agêc Bamaba ma lau tonañ ac aweñsunj gêôc ka tauj ma sêjô biñ tonañ ñapanj. Tec gôlôac dabunj sêsôm kêtû tônj gebe sêkênj Paulu agêc Barnaba ma êsêac tauj nêñ lau ñagêdô dêndênj aposolo to laumata sêpi Jerusalem sêna êtu biñ sêpê tauñña nanj.

³ Amboac tonañ gôlôac dabunj sêkênj êsêac sêsa Poinike to Samariaña sêja ma sêjac miñ lau samuc sêjam tauj ôkwi ñawae e gêgôm lasitêwai samob têtac ñajam kêsa samucgeñ. ⁴ Jasêô lasê Jerusalem su acgom, go gôlôac dabunj to aposolo ma laumata sêkôc êsêac sa, ma ac sêjac miñ gêñ kapôênj samob, tanj Anôtô kêkênj êsêac sêgôm nanj. ⁵ Go lau ñagêdô anga Parisainênj tonj, tanj sêkênj gêwiñ mêtê nanj, dêdi sa ma sêsôm gebe “Asa lau samuc acgom, go anac biñsu êsêac gebe sêmansañ Mosenê biñsu.”

⁶ Tec aposolo to laumata sêkac sa gebe sêjô biñ tau sêlic acgom. ⁷ Ac sêjô biñ tonañ sêmoa e Petere gêdi sa ma kêsôm gêdênj êsêac gebe “O lasitêwaac, amac taôm alicgac gebe gêmunjenj ganjônj gawinj amac ma Anôtô kêjalij aê sa gebe aocsunj jasôm ñawae ñajam lasê êndênj lau samuc sêñô ma sêkênj êwiñ. ⁸ Ma Anôtô, tanj kêjala ñamalacnênj ñalêlôm nanj, kêwaka lau samuc sa ma kêkênj ñalau Dabunj gêdênj êsêac amboac kêkênj gêdênj aêac. ⁹ Eñ kêmoasinj aêac to êsêac ñadônj tagenj. Êsêac sêkênj gêwiñ, tec eñ gêgôm nêñ ñalêlôm kêtû selec. ¹⁰ Ma galoc abe ansaê Anôtô amboac ondôc, tec abe akênj gêñ ñawapac, nanj aêac to tamerji daôc e tatôm atom nanj, ênsac ñacseñjomi maginjm. ¹¹ Mago aêac tec takênj gêwiñ gebe Anôtô gêjam aêac to êsêac kêsi kêtû Apômtau Jesu nê moasinjña ña lêñ tagenj.”

¹² Lau samob sêjam tauj tônjenj ma sêkênj tanjenj Barnaba agêc Paulu nêñ miñ. Êsêagêc sêjac miñ gêñtalô to gêñsêga, tanj Anôtô gêgôm ña êsêagêc lemeñ gêdênj lau samuc nanj. ¹³ Ñaclagêc sêsôm biñ e sêjac mata, go Jakobo gêjô êsêagêc aweñ ma kêsôm gebe “O lasitêwaac, anjô ñoc biñ acgom. ¹⁴ Simon gêjac miñ gebe andanjenj Anôtô kêtû ñaclenj lau samuc gebe êjalij lau teñ sa anga êsêacnênj têtû ênê lau. ¹⁵ Biñ tonañ to biñ, tanj propete teto nanj, ñam kêsêp tagenj amboac tonec gebe

¹⁶ ‘Malôgenj acgom, go aê jamu jamênj ma jakwê Dawidnê bec, tanj kêsêp jakêtap nanj, sa êtiam. Ma jakwê gêñ, tanj kêku sa nanj, sa êtiam to jamansañ êtu solop.

¹⁷ Amboac tonañ lau nomña ñagêdô to lau samuc samob, tanj ñoc ñaê kêpi êsêac nanj, sensom Apômtau.

¹⁸ “Apômtau tanj gêgôm biñ tau kêtû awê gêdênj andanjenj nanj, nê biñ tau tonañ.’

¹⁹ “Amboac tonañ aê taêc gêjam ñoc biñ tonec gebe Lau samuc, tanj sênam tauj ôkwi dêndênj Anôtô nanj, talênsônj êsêac atom. ²⁰ Tagenj tato papia êndênj êsêac gebe sêngaminj tauj êndênj gwam ñagênj môm-môm ma êndênj mockainj to mockainj ma êndênj bôc sêginj êndunja to êndênj dec, ²¹ gebe Mosenê biñ tônê tec sêjam mêtê langwa-langwa kêtôm gamênjenj ma sêsam lasê anga Judanênj lôm samob kêtôm sabatgenj.”

Bij tanj laumata sêmasañ nanj

²² Sêsôm biñ tonañ su, go aposolo to laumata ma gôlôac dabunj samob sêsôm kêtû tônj ma sêjalij nêñ lau ñagêdô sa, gebe sêkênj êsêac sêwiñ Paulu agêc Barnaba sêna Antiokia. Tec sêkênj lasitêwainênj gôlijwaga Juda, tanj sêsam eñ sebe Barsaba nanj, agêc Sila. ²³ Ma sêkênj papia tonec gêdênj êsêac sebe sêkôc sêna gebe

“Amacnêm lasitêwai aêac, aposolo to laumata aweñ gêjac lasitêwai anga lau samuc nêñ, tanj sêngônj Antiokia to Suria ma Kilikia nanj. ²⁴ Aêac anjô ñawae gebe aêacma lau ñagêdô, tanj asakinj êsêac atom, tauj dêdênj amac sêwac nanj, sêlênsônj amac ña tauj nêñ biñ e sêgôm nêñ ñalêlôm ñawapac kêsa. ²⁵ Tec aêac akac tauj sa ma amasañ ma biñ kêpi tagenj e ajalij lau sa ma akênj êsêac sêwiñ aêacnênj ñaclagêc, tanj têtac gêwiñ êsêagêc nanj, Barnaba agêc Paulu, sêwac. ²⁶ Ñaclagêc tonañ sêjac ka kêtû aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê ñaêña. ²⁷ Juda agêc Sila, tanj aêac akênj êsêagêc sêwac, ocgo tauj sêwa biñ

tonañ ñagêdô sa êndên amac êwiñ. ²⁸ Ñalau Dabuñ to aêac asôm kêtù tôn gebe akên biñ ñawapac ñagêdô êkônin amac tôn êwiñ atom, gên tecenecgen, go amansañ ñapep gebe ²⁹ Anğamiñ taôm êndên da gwamña to êndên dec ma êndên bôc, tañ sêgin êndu ma êndên mockaino to mockain nañ. Embe andec gên tonañ ñai, ma oc êtôm. Amoa ñajamôn.”

³⁰ Amboac tonañ sêkên êsêac sêja. Sêsêlên e sêo lasê Antiokia ma sêkac gôlôac dabuñ sa aegom, go sêkên papia gêdên êsêac. ³¹ Ac sêsam papia tau ma têtac ñajam kêsa kêpi biñ, tañ kêpuc êsêac tôn nañ. ³² Juda agêc Sila têtù propete sêwiñ, tec sêjac biñsu lasitêwai to sêpuc êsêac tôn ña biñ gwalêkin. ³³ Sêmoa acgom, go lasitêwai sêwi êsêac siñ tobiñmalôgen sêmu dêdên lau, tañ sêsakin êsêac nañ, sêja kêtiam. [³⁴ Sila taê gajam gebe gacgen êmoa.] ³⁵ Paulu agêc Barnaba sêmoa Antiokia ma têdôn to sêsôm ñawae ñajam lasê kêpi Apômtaunê biñ sêwiñ lau ñagêdô taêsam.

Paulu agêc Barnaba sêwa tauñ kêkôc

³⁶ Bêc ñagêdô gêjaña acgom, go Paulu kêsôm gêdên Barnaba gebe “Aêagêc tamu malac samob, tañ tasôm Apômtaunê biñ lasê nañ tana, ma tanac lasitêwai kêsi gebe sêmoa ñajam me masi.” ³⁷ Ma Barnaba gebe êkôc Joañ, tañ sêsam eñ sebe Marka nañ êwiñ. ³⁸ Mago Paulu gêlic ñac tau kêtôm gebe sêkôc eñ êwiñ êsêagêcña atom, gebe eñ gêwi êsêagêc siñ anğa Pampulia ma kêsêlên gêwiñ êsêagêc kêtù kômña atom. ³⁹ Amboac tonañ êsêagêc awerñsun gêoc ka tauñ ñajaña e sêkac tauñ kêkôc. Barnaba kêkôc Marka gêwiñ eñ agêc sêja Kupro. ⁴⁰ Paulu kajalin Sila sa ma lasitêwai teteñ moasiñ anğa Apômtaunê kêtù êsêagêcna, go sêkên êsêagêc sêja. ⁴¹ Sêsêlên sêsa Suria to Kilikianja jasêpuc gôlôac dabuñ tôn.

16

Timote gêwiñ Paulu agêc Sila

¹ Go sêo lasê Derbe ma Lustra. Ma têtac ñacsenom teñ sa anğa tonañ, nê ñaê Timote. Ñac tau têna Judao teñ, nañ kêkên gêwiñ, ma tama ñac Helenña. ² Lasitêwai Lustra to Ikoniumña sêwa eñ ñam sa ³ e Paulu gebe êkôc Timote êwiñ eñ. Tec kêkôc eñ jakêsa eñ gebe Juda gamên tonañña samob sêjala tama gebe eñ ñac Helenña teñ. ⁴ Sêjac laoc malacgen sêja ma têdôn biñ, tañ aposolo to laumata sêsôm kêtù tôn anğa Jerusalem nañ, gêdên êsêac gebe sejob. ⁵ Amboac tonañ gôlôac dabuñ sêkên gêwiñ ñajaña kêsa, ma lau jasêwiñ-jasêwiñ kêtôm bêcgen.

Paulu gêc me kêpi ñac Makedoniaña

⁶ Ñalau Dabuñ kêkô êsêac auc gebe sênam mêtê anğa Asia atom, tec sêsa Prugia to Galata ñagamên sêja. ⁷ Têdabin Musia ma sêsa Bitunianagen, mago Jesunê Ñalau gêlôc gêdên êsêac atom. ⁸ Amboac tonañ jatêdaguc Musia ñagamên ñamadin ma sêsêp gwêc dêdên Troasña sêja. ⁹ Ma gêdên gêbêc Paulu gêc mê gebe ñac Makedoniaña teñ kêkô ma keteñ eñ gebe “Olom Makedonia mênôn amêac sa.” ¹⁰ Paulu mata gêlac acgom, go aêac asaic tauñgen abe ana Makedonia sebeñ, taên gêjam gebe Anôtônê kalem gêdên aêac gebe asôm ñawae ñajam lasê êndên êsêac anğa tônêña.

Ludia gêjam tau ôkwi

¹¹ Amboac tonañ êsun su anğa Troas ma gacgen apen Samotrakiagen e ñagelen ma asô Neapoli. ¹² Anğa tonañ jaasa Romnên malac wakuc Pilipi, tañ kêtù Makedonia ñamalacsêga nañ, ma anğôn malac tonañ bêc ñagêdô. ¹³ Go gêdên sabet aêac asa malac ñamagê aja e aô lasê bu teñ, gebe aêac taên gêjam gebe teteñ mec ñamala oc gêc tonañ. Aêac anğôn sic ma asôm biñ gêdên lauo, tañ sêkac tau ñ sa nañ. ¹⁴ Ma awê teñ, nê ñaê Ludia, gêmoa; nañ gêjam sakin Anôtô. Eñ anğa malac Tuatira ma kêtulu obo asôsamuc. Eñ gênô biñ tau ma Apômtau kêtù ênê ñalêlôm e kêkên taña biñ, tañ Paulu kêsôm nañ. ¹⁵ Asagu eñ to nê lau su, go keteñ aêac ma kêsôm gebe “Embe alic aê kakên gêwiñ Apômtau ñanôgen, nañ asô mênanğôn ñoc andu,” ma kêkac aêacgen.

Sêkêy Paulu agêc Sila sêsêp kapoacwalô

¹⁶ ñabêc tej aêac abe ana mec ñamala tonañ. Asêlên amoa e adac sakinwagao tej tonalau geoc biñ lasêña. Awê tonañ geoc biñ lasê gêdên lau ma sêkên ñaawa taêsam gêdên ênê natui. ¹⁷ Awê tau kêdaguc aêac to Paulu ma gêmôêc gebe “Lau tonec têtû Lôlôc ñatau Anôtô nê sakinwaga, tec sêwa lên Anôtô ênam ñamalac kêsiña sa êndên amac.” ¹⁸ Awê tau kêsôm biñ tonañ e tobêc-tobêc, tec Paulu têtac ñandarê kêkac tau ôkwi ma kêsôm gêdên ñalau gebe “Aê jajatu aôm gajam Jesu Kilisi larjô gebe ôwi awê tonañ siñ ôsa ôna.” Ma gaôgeñ ñalau tau gêwi eñ siñ kêsa gêja. ¹⁹ Awê tau nê ñataui sêlic nêñ awa ñamôkê gêc gêja, tec sêkôc Paulu agêc Sila tôn ma sê êsêagêc sêsa malacluj dêdên kasêga sêja. ²⁰ Go sêwê êsêagêc dêdên gôliñwaga sêja ma sêsôm gebe “Juda luagêc tonec mênjsêli aêacnên malac sa. ²¹ Agêc têdôn mêtê tej amboac aêac lau Rom tatôm gebe takôc sa ma danjôm ña nanj atom.” ²² Lau malacña sêbu êsêagêc sêwiñ, tec gôliñwaga sêkac êsêagêcnên ñakwê su ma sêjatu gebe si êsêagêc ña sêm. ²³ Si êsêagêc ñanô su acgom, go sêbaliñ agêc sêsêp kapoacwalô sêja ma sêjac biñsu ñagejobwaga gebe ejop êsêagêc ñapep. ²⁴ Sêjac biñsu ñac tau amboac tonañ, tec kêbaliñ êsêagêc sêsô andu kapoacwalôña ñabalêm ñaluñña sêja ma kêkapiñ êsêagêc eñkaiñ tôn ña ka.

²⁵ Sêc e gêbêcauc gêja lu acgom, go Paulu agêc Sila teterj mec to sêjam nêñ wê gêdên Anôtô, ma lau kapoacwalôña sêñô êsêagêc aweñ sêwiñ. ²⁶ Sêgôm sêmoa e gaôgeñ ôjô gêjam kapôên, tec andu kapoacwalôña ñaalê wiwic e katam samob gêlêc tau su sep tagerj ma lau samob nêñ kapoacwalô kêsu. ²⁷ ñagejobwaga mata gêlac e gêlic kapoacwalô ñakatam samob gêña, tec kêtaiñ nê siñ sa gebe êmbuc tau, gêjam kauc gebe lau kapoacwalôña oc sêc sêja. ²⁸ Go Paulu gêmôêc awa kapôên gebe “Ôjaiñ taôm atom, aêac samob tec añgôn.” ²⁹ Tec ñac tau keteñ gebe sêkôc ja sêmên ma kêlêti kêsô gamên ñalêlôm gêja e jakêtênêp tau êndu-êndu gêu tau gêc Paulu agêc Sild eñkaiñña ³⁰ ma gêwê êsêagêc sêsa awê sêja ma kêsôm gebe “O apômtauagêc, aê janjôm asageñ gebe Anôtô ênam aê kêsi.” ³¹ Tec êsêagêc sêsôm gebe “Ôkên êwiñ Apômtau Jesu, go Anôtô ênam aôm to nêm gôlôac kêsi.” ³² Go agêc sêwa Apômtaunê mêtê sa gêdên eñ to nê lau samob, tañ sêngôn ênê andu nanj. ³³ Gêdên gêbêcauc ñasawa tonanjen ñac tau kêkôc êsêagêc sa jakêkwasiñ êsêagêcnên sêm ñamala ma gaôgeñ êsêagêc sêsagu eñ to nê lau samob. ³⁴ Go kêkôc êsêagêc sêsô nê andu jakêkên mo êsêagêc señ, ma tonê gôlôac samob têtac ñajam samucgenj gebe sêkên gêwiñ Anôtôgac.

³⁵ Geleñña lasê, go gôliñwaga sêsakiñ nêñ sakinwaga sêja sêsôm gebe “Ôwi ñac luagêc tonañ siñ.” ³⁶ Tec gejobwaga kêdôn biñ tau gêdên Paulu gebe “Gôliñwaga sêsakiñ lau sêmên gebe jawi amagêc siñ. Amboac tonañ aêc tobiñmalôgeñ ana.” ³⁷ Tec Paulu kêsôm gêdên êsêac gebe “Aêagêc ñac Romña, mago sêmasañ aêagêcma biñ atom. ma si aêagêc akô malacluj to sêbaliñ aêagêc asêp kapoacwalô. Ma galoc sebe sêkên aêagêc kelecgenj ana me. Masigoc, amboac tonañ atom. Êsêac tauñ sêmên ma sêwê aêagêc asa ana.” ³⁸ Sakinwaga tedôn biñ tonañ gêdên gôliñwaga. Ac sêñô ñawae gebe êsêagêc ñac Romña ma têtakê ñanô. ³⁹ Tec sêja sê biñmalo êsêagêc, go sêwê êsêagêc sêsa sêja ma teterj êsêagêc gebe sêwi êsêacnên malac siñ. ⁴⁰ Agêc sêsa anja andu kapoacwalôña ma gêdên Ludia jasêlic lasitêwai ma sê biñmalô êsêac sa su. go sêc sêja.

17

Lau sêli aweñ sa anja Tesaloniki

¹ Êsêac sêsêlên e jasêsa Ampipoli to Apolonia ma jasêo lasê Tesaloniki, nanj Judanên lôm tej kêkô. ² Paulu kêsô lôm gêja amboac gêgôm-gêgôm gêmoa ma gêjam biñganj gêwiñ êsêac kêpi Anôtônê biñ kêtôm sabat têlêac. ³ Eñ kêsôm mêtê lasê to kêwaka Kilisi tau sa gêdên êsêac gebe gêoc ñandarê ma gêdi sa anja ñacmatênên nanj gêjac eñ ñawae. Go kêsôm gêwiñ gebe “Jesu, tañ kasôm eñ lasê gêdên amac nanj, eñ Kilisi tau.” ⁴ Ma êsêacnên ñagêdô sêkên gêwiñ ma sêsap Paulu agêc Sila tôn. Ma Helen, tañ têtêc Anôtô nanj, nêñ taêsam sêwiñ ma kasêganên lauo ñalêlêma atom amboac tonanjen. ⁵ Tec

Judawaga têtac nandan kêsma ma sejon lau sec nâgêdô anga malaclêlôm mênjsêjac êsêac sa gebe sêkalom malac. Tec sêwa Jasonnê andu auc ma sêsôm Paulu agêc Sila sebe sêkôc êsêagêc dêndên lau sêna. ⁶ Mago têtac êsêagêc sa atom. Tec sê Jason to lasitêwai nâgêdô dêdên malac nâgôlinwaga sêja ma sêmôcêc gebe “Lau tau, tê sêlênsôn gamênboa nê, sêjam aêacnên gamên tôn amboac tonançoc. ⁷ Jason tonec kêkôc êsêac sa. Lau samob tônê sesen kaisaranê biñsu su ma sêsôm gebe kin teñ gêmoa nê nêê Jesu.” ⁸ Lau malac tonanña to nâgôlinwaga sênô biñ tonan e kêlênsôn êsêac nânô. ⁹ Tec sêsôm Jason to nê lau nâgêdô sêkên gên sêjac da tauñ su, go sêwi êsêac sinj.

Aposolo sêmoa Beroia

¹⁰ Nâgêbêc tonan lasitêwai sêkên Paulu agêc Sila sebeñ sêja Beroia. Agêc sêo lasê su, go sêo Judanên lôm sêja. ¹¹ Lau tau nên lên mansan nâjam sêlêlêc Juda Tesalonikiña nên su. Ac sêkôc mêtê sa napep sêjac nawaegen ma sêkip buku dabuñ nam sa kêtôm bêcgen, sê dôn mêtê, tañ aposolo sêsôm nan, gebe oc kêtôm tau me masi. ¹² Amboac tonan êsêacnên lau taêsam sêkên gêwiñ ma Helennên lau towaen nên lauo to nâcwaga nâgêdô nâlêlêma atom amboac tonançen. ¹³ Juda Tesalonikiña sênô Paulu kêsôm Anôtônê mêtê anga Beroia gêwiñ nâwae, tec tauñ sêja sebe sêlênsu to sêlênsôn êsêac amboac tonançen. ¹⁴ Lasitêwai sênô nâwae, tec sejon Paulu sebeñ sêsa gwêc sêja, ma Sila agêc Timote gacgen sênçôn. ¹⁵ Lau tañ sêwiñ Paulu nan, sêwê en e jasêo lasê Ateñ. Êsêac sebe sêmu sêna, go en kêmasan biñ gêdên êsêac gebe nasêkac Sila agêc Timote sebeñ dêndên en sêna.

Paulu gêmoa Aten

¹⁶ Paulu gêôn êsêagêc gênçôn Aten ma gêlic sêkên gwam taêsam gêjam malac auc, ma nê nâlêlôm kêbôli auc nânô. ¹⁷ Tec gêjam biñgalôm gêwiñ Judawaga anga nên lôm to êsêac, tañ têtêc Anôtô nan, kêtôm bêcgen ma lau, tañ kêtac êsêac sa anga malacluñ nan, amboac tonançen. ¹⁸ Ma Epikuri to Stoiki nên lau tokauc nâgêdô sebe sênsaê en, tec lau nâgêdô sêsôm sebe “Nâc gwai-gwai natau tonan gebe êsôm asagen.” Nâgêdô sêsôm gebe “En gebe êsôm anôtô jaba nâwae.” Êsêac sêsôm biñ tonan gebe Paulu kêsôm nâwae nâjam lasê kêpi Jesu gêdi sa anga nâcmatênên. ¹⁹ Amboac tonan sêkôc Paulu jasêwê en sêja Areo Pagu (nên sêmêtôc biñ namala) ma sêsôm gebe “Aêac abe ajala biñ wakuc, tañ kôdôn gêdên lau nan awiñ. ²⁰ Aôm kôs m biñ kaiñ teñ kêsêp aêac tañençun, ma aêac abe ajala biñ tonan nam.” ²¹ Lau Aten samob to lau jaba, tañ sênçôn sêwiñ êsêac nan, ôlin palê sebe sêsôm to sênô biñ wakucgen napan.

²² Tec Paulu gêdi jakêkô Areo Pagu naluñgen, go kêsôm gebe “Lau Atenwaga, aê galic amac atoc anôtô sa napepçen. ²³ Kasêlên katôm malacgêdôçen gaja ma kêsala amacnêm gên dabuñ e katap altar teñ sa teto nabiñ gêc gebe ‘Anôtô tañ tajam kauc en nan nê.’ Tec gabe jawa gên tau, tañ ajam kauc ma atoc sa nan, sa êndên amac. ²⁴ Anôtô tau, tañ kêkên undambê to nom ma nâgên totau-totau samob nan, kêtû undambê to nom Natau, mago gênçôn lôm dabuñ, tañ sêkwê nâ lemeñgen nan atom. ²⁵ En kêpô lêna gên, tañ namalac sêgôm nâ lemeñ nan atom, gebe en tau kêkên êsêac sêmoa mateñ jali to sêsê aweñ ma kêkên nâgên samob gêdên êsêac. ²⁶ En kêkên namalac tageñ kêtû namalac toton-toton, tañ sênçôn nom auc nan, samob nên namôkê. En kêkên nên têm sêmoan to gamên sênçôn nâ namadiñ kwanançen. ²⁷ Anôtô gêgôm gên tonan gebe sensom en. Moae sênsaê en ma têtac en sa, gebe en gêmoa jaêc aêac samob nên teñ atom.

²⁸ ‘En kêkôm aêac auc, tec tamoa mateñ jali to dançôm nên gên samob ma tamoa amboac tamoa,’ kêtôm amacnêm sêga-wêwaga nâgêdô sêsôm gebe ‘Aêacnên nam kêsêp en.’

²⁹ Aêacnên nam kêsêp Anôtô, tec tanam dôn Anôtô êpi gwam gold to silber ma poc, tañ namalac taên gêjam namêtê ma sêgôm nan atom. ³⁰ Anôtô gêlic têm, tañ namalac sêjam kauc tauñ nâ gêbacnê, ma galoc gêjac biñsu namalac gebe lau samob êtôm gamên samobçen sênam tauñ ôkwi. ³¹ Ma kêtôc bêc êmêtôc namalac samob êndênçen kêkô

kwananjen ma kêjaliŋ ŋac êmêtôc biŋŋa sa su. Eŋ kêwaka ŋac tau sa gêdêŋ lau samob gebe gêŋu eŋ sa anŋa ŋacmatênêŋ.”

³² Lau tau sêŋô ŋacmatê sêndi sa ŋabiŋ e ŋagêdô sêsu susu ma ŋagêdô sêsôm gebe “Malôgeŋ, go aŋô aôm ôsôm biŋ tonanŋ ŋagêdô êtiam.” ³³ Sêsôm su, go Paulu gêwi êsêac siŋ kêsa gêja. ³⁴ Go lau ŋagêdô sêsap eŋ tôn ma sêkêŋ gêwiŋ. Acnêŋ Areo Pagu ŋalaumata teŋ, nê ŋaê Dionusi agêc awê teŋ, nê ŋaê Damari, ma lau ŋagêdô sêwiŋ. * sêmoasiŋ tauŋ ôliŋ ma sêjam kauc gebe gêŋ ŋanô tau tonanŋ. Stoiki têtû mêtê tauŋ ŋapep ma sêjam kauc gebe ênam êsêac sa sêmoa ŋajamgeŋ. † sêkac tauŋ saŋa.

18

Paulu gêmoa Korinti

¹ Tonanŋ su, go Paulu gêwi Aten siŋ gêja Korinti. ² Anŋa tonanŋ kêtap Juda teŋ sa, nê ŋaê Akwila. Têna kêkôc eŋ anŋa Pontu. Êsêagêc nê awê Priskila sêwi Italia siŋ sêmêŋ wakucgeŋ. Ŋam kêsêp kaisara Klaudi kêjatu gebe Judawaga samob sêwi Rom siŋ. Tec Paulu gêdêŋ êsêagêc gêja. ³ Eŋ gêlic acnêŋ lemeŋ ŋakoleŋ tageŋ, tec gêmoa gêwiŋ êsêagêc ma sêjam kôm sêwiŋ tauŋ. Êsêac sêwa becobo kêtu nêŋ kôm. ⁴ Paulu gêjam biŋgalôm anŋa Judanêŋ lôm kêtôm sabatgeŋ gebe êkêli Juda to Helen gebe sêkêŋ êwiŋgeŋ.

⁵ Sila agêc Timote anŋa Makedonia sêmêŋ acgom, go Paulu gêjam mêtê toôli palêgeŋ ma gêwa Jesu sa gêdêŋ Judawaga gebe eŋ Kilisi. ⁶ Gêdêŋ taŋ Judawaga sêoc ênê biŋ auc ma sêsôm biŋ alôb-alôb nanŋ, eŋ kekoloŋ kekop anŋa nê ŋakwê su ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Nê dec êpi amac taôm môkêmapac. Aê oc jawê ŋakaiŋ atom. Galoc jandêŋ lau samuc jana.” ⁷ Go kêsa anŋa tonanŋ ma jagelom ŋac teŋ, taŋ kêtêc Anôtô nanŋ, nê andu. Ŋac tau nê ŋaê Titi Justu. Nê andu kêkô jabaŋ Judanêŋ lôm. ⁸ Lômmôkê Krispi to nê gôlôac samob sêkêŋ gêwi ŋ Apômtau, ma lau Korinti taêsam sêŋô mêtê e sêkêŋ gêwiŋ ma sêliŋ saŋu.

⁹ Ŋagêbêc Apômtau gêsunŋ mê gêdêŋ Paulu ma kêsôm gebe “Ôtêc taôm atom, ôsôm biŋ lasêgeŋ, ônam taôm tôn atom. ¹⁰ Aê tec gawiŋ aôm ma ŋac teŋ êndi sa ma êŋgôm ôlim êtu sec atom, gebe aêŋoc lau taêsam sêmoa malac tonanŋ.” ¹¹ Paulu kêdônŋ Anôtônê mêtê gêŋgônŋ gêwiŋ êsêac jala samuc teŋ ma ajônŋ 6.

¹² Gêdêŋ taŋ Galio kêtu gôliŋwaga Akaiana nanŋ, Judawaga samob nêŋ biŋ kêpi tageŋ sêli tauŋ sa gêdêŋ Paulu, tec sêwê eŋ dêdêŋ sêmêtôc-biŋ-ŋamala sêja ¹³ ma sêsôm sebe “Ŋac tonec kêpiŋkap lau, gebe sênam sakiŋ Anôtô eso biŋsu ŋalêŋ.” ¹⁴ Paulu gebe êjô biŋ e Galio kêsôm gêdêŋ Judawaga gebe “Amac Judawaga, embe biŋ sec ŋanô me sec kapôêŋ teŋ, go jakôc amacnêŋ biŋ sa êtôm ŋagôliŋ. ¹⁵ Ma embe awemsunŋ êoc ka taôm êtu amacnêŋ mêtê to waem ma biŋsuŋa, nanŋ amac taôm amansaŋ. Aê gabe jatu biŋ tonanŋ ŋamêtôcwaga atom.” ¹⁶ Kêsôm ma kêmasuc êsêac anŋa kêmêtôc-biŋ-ŋamala sêsa sêja. ¹⁷ Tec êsêac samob sêkôc lômmôkê Sostene tôn e sêjac eŋ anŋa sêmêtôc-biŋ-ŋamala ŋatêclubu, mago Galio gêlic amboac gêlic.

Paulu gêmu gêja Antiokia

¹⁸ Paulu gêmoa Koriniti ec ŋêŋgeŋ acgom, go kêkam lasitêwai lemeŋ ma gebe êlêc êna Suria. Ma Priskila agêc Akwila sêwiŋ eŋ. Anŋa Keŋkrea kêsôm sêsêbuŋ ênê môkêlauŋ su gebe gêjac mata biŋ teŋ gêdêŋ Apômtau kêtu gêŋ teŋŋa. ¹⁹ Sêlac e jasêsô Epese, go kêkêŋ êsêagêc sêŋgônŋ ma eŋ tau kêsô Judanêŋ lôm jagêjam biŋgalôm gêwiŋ Judawaga. ²⁰ Lau tonanŋ teteŋ eŋ gebe êmoa bêc ŋagêdô êwiŋ êsêac acgom, mago gêlôc sa atom, ²¹ kêkam êsêac lemeŋ su ma kêsôm gêdêŋ êsêac gebe “Anôtô embe têtac êwiŋ, go jamu jamêŋ êtiam.” Go gêdi anŋa Epese ma gêlac gêja.

* 17:34: Lau Helen nêŋ lau tokauc nêŋ toŋ luagêc. Epikuri † 17:34: Gamêŋ tonanŋ kêtu lau Aten nêŋ gamêŋ laumata

²² Warj kêsô Kaisarea ma erj kêpi bau jakêkam gôlôac daburj su ma kêsêp Antiokia gêja. ²³ Jasêmoa e têm ñagêdô gêjaña acgom, go gêdi kêtiam. Erj kêsâ Galata to Prugia ñagamêngej gêja ma kêpuc lau buña samob tônj.

Apolo gêjam mêtê anga Epese

²⁴ ñasawa tonarj Juda tenj, nê ñaê Apolo, jagêô lasê Epese. Têna kêkôc erj anga Alesandria. Erj ñac tokauc tenj, narj kêjala Anôtônê mêtê ñapep. ²⁵ Êsêac tédônj Apômtaunê mêtê gédênj erj e nê ñalêlôm kékac erj tec kêsôm to kédônj binj kêpi Jesu solopgej. Tagenj erj kêjala Joarjê busangugej. ²⁶ Erj gêjam mêtê gêjac m totêtac kêpa sugenj anga Judanênj lôm. Priskila agêc Akwila sênô erj, tec sêkôc erj sa gêngônj gêwiñj êsêagêc ma sêwa Anôtônê mêtê sa e tomalagenj gédênj erj. ²⁷ Gêmoa e gebe êna Akaia, tec lasitêwai teto papia gédênj lau buña ma teterj êsêac gebe sêkôc erj sa. Erj jagêô lasê Akaia ma gêjam êsêac, tarj Anôtônê moasiñj gêjam êsêac auc e sêkênj gêwiñj sêmoa narj, sa ñapep, ²⁸ gebe kêku Judawaga tulu ña binj tonjaclai gêmoa awêgej lau samob sêlic ma gêwa Jesu sa gebe erj Kilisi kêtôm binj, tarj teto gêc narj.

19

Paulu gêmoa Epese

¹ Gédênj tarj Apolo gêmoa Korinti narj, Paulu kêsêlênj gêmoa Asia ñagamênj lôcña e jagêô lasê Epese ma kêtap ñacsejomi ñagêdô sa anga tonarj. ² Tec kêtû kênac êsêac gebe “Gédênj tarj amac akênj gêwiñj su narj, atap ñalau Daburj sa me masi.” Ma êsêac sêsôm gédênj erj gebe “Masi, aêac tec anô ñalau Daburj gêmoa ñawae tenj atomanô.” ³ Ma erj kêsôm gédênj êsêac gebe “Amac aliñ busangu ondoc.” Tec êsêac sêsôm gebe “Aêac aliñ Joarjê sanju.” ⁴ Go Paulu kêsôm gebe “Joarj kêsagu lau sêliñ busangu sênâm tauñj ôkwiña, ma kêsôm gédênj lau gebe sêkênj ewiñj ñac, tarj oc êndanjuc erj narj ac tau Jesu.” ⁵ Lau tau sênô binj tonarj, tec sêliñ sanju kêpi Apômtau Jesu nê ñaê. ⁶ Paulu kékênj lêma gêsac êsêac acgom, go ñalau Daburj kêpi êsêac e sêsôm binj awenj talô ma seoc binj lasê. ⁷ Lau tau moae têtôm 12.

⁸ Paulu kêsô Judanênj lôm gêja jakêsôm binj totêtac kêpa sugenj gêmoa ajônj têlêac. Erj gêjam binjalôm kêpi Anôtônê gamênj gêwiñj êsêac to gêgôm gênjlêlôm êsêac gebe sêkênj êwiñj Apômtauña. ⁹ Mago lau ñagêdô nêñj ñalêlôm ñadani kêsâ e sêkênj gêwiñj atom, sêbu mêtê, tarj Paulu gêjam narj, gédênj lau, tec Paulu kékac tau su anga êsêacnênj ma kêkôc ñacsejomi sêwiñj erj. Erj gêjam binjalôm gêmoa Turananê lôm kêtôm bêcgej. ¹⁰ Gêgôm gêmoa e jala samuc luagêc, go Juda to Helen samob, tarj sênjônj gamênj Asiaña narj, sênô Apômtaunê mêtê.

Skewa latui

¹¹ Anôtô kêpuc Paulu lêma tônj ma gêgôm gênsêga kapôênj, ¹² gebe lau sêkôc obo waenña to nê ñakwê kômña, tarj erj kêjandiñ narj, su jasêu gêsac gêmac e ôliñ ñajam kêsâ, ma ñalau sec sêsa sêja. ¹³ Ma Judanênj lau têtijñ ñalau secña sêsêlênj sêjac laoc gamêngej. Êsêac tauñj sêsam Apômtau Jesu nê ñaê kêpi lau tonjalau sec, ma sêsôm gebe “Aê jajatu amac ña Jesu, tarj Paulu gêjam mêtê kêpi erj narj, nê ñaê.” ¹⁴ Judanênj ñac dabunjsêga Skewa nê latui 7 sêsa lênj tonarj. ¹⁵ Tec ñalau sec gêjô êsêac awenj gebe “Jesu tarj kajala enjgac, ma Paulu narj kajala erj amboac tonarj. Mago amac tonec asa lau.” ¹⁶ Ma ñamalac, tarj ñalau sec gêgôm erj narj, gêboanj jagêlô êsêac tônj e kêku êsêac tulu ma kêjamurj êsêac e ôliñ ñaômagerj ma todecgej sêc anga andu tonarj sêja. ¹⁷ Ma lau Juda to Helen samob, tarj sênjônj Epese narj, sênô binj tonarj e têtakê samob ma awenj gêôc Apômtau Jesu nê ñaê ñanôgej. ¹⁸ Lau gwalêkiñ, tarj sêkênj gêwiñj su narj, sêmênj ma seoc nêñj sec, tarj sêgôm narj lasê. ¹⁹ Ma êsêac mec-geowaga taêsam sejonj nêñj buku mecña kêpi tagenj jasêkênj ja geñj su gêc lau taêsam lanjônêmña, ma sêsam buku tonarj ñai ñaôli kêpi tagenj kêtôm silber 50,000. ²⁰ Ma mêtê ñajaña kêsâ gêjam gamênj auc kêtôm Apômtaunê ñaclai.

Sêli binj sa anga Epese

²¹ Biñ tonañ gêbacnê su, go Paulu taê gêjam gêc nê ñalêlôm gebe êsa Makedonia to Akaianjageñ êna Jerusalem, taê gêjam gebe “Jana ônê su acgom, go najalic Rom amboac tonanjen.” ²² Ma kêkên nê kêpuctônjwagaagêc Timote agêc Erasta sêja Makedonia, eñ tau gêngôn Asia ñasawa ñagêdô gêwiñ.

²³ Gêdên ñasawa tonañ lau sêli tauñ sa ñanô kêtú mêtêña. ²⁴ ñam gebe ñac-kêpac-silberwaga teñ, nê ñaê Demetri, gêgôm anôtôo Diana nê lôm jaba ñakatu silber ma gêjam ôli kômwaga sêkôc ñaôli sauñ atom anja ênê. ²⁵ Tec ñac tau kêkalem lau tonañ to êsêac ñagêdô, tañ sêwê kain kôm amboac tônê nañ, sêpi tagen, go kêsôm gebe “Lauac, amac ajalagac gebe kôm tonec ñai gêjam aêac sa tec tatu lau tolêlôm. ²⁶ Ma galoc taôm alic to anjogac gebe Paulu tonañ gêgôm gêñlêlôm e gêjam lau taêsam ôkwi, mago gêgôm anja Epese tagen atom, eñ kêsôm biñ gêjam Asia samucgen auc gebe anôtôi, tañ dagôm ña lemeñ nañ, ñanô masi. ²⁷ Biñ tonañ oc êngôm aêacgen nêñ waen kômña êtu sec atom, êngôm lau sêlic anôtôo kapôên Diana nê lôm amboac gên ñaôma êwiñ amboac tonañ e malôgen acgom, go senseñ anôtôo, tañ lau anja Asia samucgen to nom ñagamên samob tetoc eñ sa nañ, nê wae kapôên tau su amboac tonanjen.”

²⁸ Lau tau sênô biñ tonañ e têtac ñandañ secanô ma sêmôêc kêsa aucgen gebe “Epeseñ Diana kapôênjoc.” ²⁹ Sêgôm e malac samucgen ñadindiñ kêsa ma lau samob jasêsêwa sêsa nêñ gamên dôa-dôaña ma sê ñac Makedoniaña luagêc ñai agêc Aristarka, tañ sêsêlên sêwiñ Paulugen nañ sêwiñ. ³⁰ Paulu gebe êsêp lau tonañ ñai ñalêlôm êna e ñacsenomi sesen eñ. ³¹ Ma gôliñwaga Asiaña ñagêdô, tañ têtac gêwiñ Paulu nañ, sêkên puc eñ ma teteñ eñ gebe naêsa gamên dôadôaña atom, ³² gebe êsêac, tañ sêkac sa anja tonañ nañ, nêñ biñ kêlênsôn samucgen, ac sêmôêc kesotau-kesotau. Nêñ taêsam sêkac sa ñaômagen ma sêjam kauc ñam. ³³ Lau ñagêdô sêlic Alesandere, tañ Judawaga sêsuc eñ kêsa gêja nañ, ma sêjam kauc sebe eñ biñmôkê. Tec eñ gêoc lêma sa gebe êwa nê biñ sa êndên lau. ³⁴ Mago êsêac sêjala eñ gebe ñac Judaña, tec sêmôêc gulun-gulunjen gebe “Epeseñ Diana kapôênjoc.” Sêmôêc sêkô kêtôm ockatu ñasawa luagêc.

³⁵ Sêgôm sêmoa, go acnên ñac-ketobiñwaga gêjac êsêac têtac tôn ma kêsôm gebe “Amac Epesewaga, lau samob sêjala malac Epese tec kêtú Diana kapôên nê lôm to lôm ñakatu, tañ kêsêp anja undambê gêmên nañ ñagejobwaga. ³⁶ Biñ tau tonec gêc awê, tasôm biñ taêsam atom. Amboac tonañ nêñ ñalêlôm êtu malô ma anjôm gên teñ paliñ atom. ³⁷ Amac awê ñac luagêc tônê amên, mago êsêagêc sêjanjo gên teñ anja lôm atom ma sêsôm biñ alôb-alôb teñ kêpi aêacnên anôtôo atom. ³⁸ Ma Demetri to nê kômwaga embe nêñ biñ êndên ñac teñ ênêc, nañ noc sêmêtôc biñña gêc ma gôliñwaga semoa, tec sêwaka tauñ samañ. ³⁹ Ma embe nêñ biñ ñagêdô ênêc, nañ amansañ êndên lau malacña nêñ noc sêkac saña. ⁴⁰ Ocsalô tonec aêac tawê biñ talênsôn lauña ñakaiñjoc, gebe aêac tali tauñ sa nec ñam teñ gêc atom, tec tatôm gebe dawa tau ñ sa êtôm atom.” ⁴¹ Kêsôm tonañ su ma kêkên lau sêc êliñ-êliñ.

20

Paulu kêsa Makedonia gêja Helennên gamên

¹ Biñ kêtú malô acgom, go Paulu kêkac ñacsenomi sa ma gêlên biñ êsêac to kêkam êsêac lemeñ ma gêdi gêja Makedonia. ² Eñ gêjac laoc gamên tonañ ma gêlên biñ êsêac ña biñ taêsam e jakêsa Helennên gamên. ³ Gêmoa e ajôn têlêac gêjaña ma gebe êpi wañ êna Suria, tec kêtap sa gebe Judawaga dêdib eñ. Amboac tonañ taê gêjam kêtú tôn gebe êsa Makedonianjageñ êmu êna êtiam. ⁴ Puru Beroiaña latu Sopatra ma Aristarka agêc Sekundu anja Tesaloniki, —Gai agêc Timote anja Derbe ma Tukiki agêc Tropim anja Asia sêsêlên sêwiñ eñ. ⁵ ñac luagêc tonañ sêmuñ ma sêôn aêac anja Troas. ⁶ Aêac alic Om Polom ñalucña su acgom, go asuñ su anja Pilipi ma alac amoa e bêc lemeñ teñ, go jaasô Troas adên êsêac ma anjôn tonañ bêc 7.

Paulu kêtú ñacleñ Troas

⁷ Gêdên woke ñabêc ñamataña aêac akac sa kêtû apô polom êkôcña ma Paulu gêjam biñgalôm gêwiñ êsêac. Enj taê gêjam gebe ñaelen go êndi, tec sêjac têku biñgalôm e gêbêcauc gêja lugen. ⁸ Êsêac têtun lamp taêsam gelom anga ñaden, tañ aêac akac sa nan. ⁹ Paulu gêjam biñgalôm gêmôa ma ñapalê ten, nê ñaê Aitiku, gêngôn katam saun, tec bec gêgôm enj e kêlin tau sin ma geben kêsêp ñaden têlêac tonan gêja e tomatêgen. Tec lau sêkôc enj sa. ¹⁰ Paulu kêsêp jakêtap labôc gêsac enj ñaô, go gêlô enj tôn ma kêsôm gebe “Ali taôm sa atom, katu tec gêmôa enj ñalêlôm.” ¹¹ Go gêmu kêpi gêja kêtiam, jakepô polom kêkôc ma gen, go gêjam biñgalôm gedên tôngen e gêu bôn kêsâ ma gêdi gec gêja. ¹² ñapalê tau, tañ mata jali kêsâ nan, sêkôc enj sêja totêntac ñajamgen.

Dêdi anga Troas e jasêso Milete

¹³ Paulu kêsôm gebe êmôa baugen êna ma aêac lau ñagêdô api wan amun naasô Asos gebe akôc enj sa anga tônê. ¹⁴ Aêac asô Asos e atap tauñ sa kêtiam ma akôc enj sa jaasô Mitulene. ¹⁵ ñabêbêc aêac asun su ma alac e apoac akanôn Kio ma ñageleñ asô Samos e ñageleñ ten, go jaasô Milete. ¹⁶ Paulu taê gêjam kêtû tôn gebe êsô Epese atom, êoc kêsigen êna. Enj gebe ênam gamên tôn êmôa Asia atom, kêkac taugen gebe êna Jerusalem ma embe ñasawa êtôm, go naelic om Pentekost anga tônê.

Paulu gêjam mêtê laumata Epesena ma sebon tauñ

¹⁷ Paulu gêmôa Miletegen ma kêkên bin gêja Epese ma kêkalem gôlôac dabun nêñ laumata gebe dêndên enj sêna. ¹⁸ Jasêso lasê dêdên enj tec kêsôm gêdên êsêac gebe “Amac alic ñoc lên, tañ kasa gêdên gaô lasê gamên Asia wakucgen ma kasa kêtôm têm samob, tañ gamoa gawin amac nan. ¹⁹ Aê gajam sakin Apômtau ma gabu tauc tomatoc-sulugen ma katap lêtôm sa gebe Judawaga dêdib aê. ²⁰ Ma kêgamin bin êmoasin amacña ten atom, kasôm lasê gêdên amac to kadôn amac anga awêgen to andulêlôm gêwiñ. ²¹ Aê gawa sa ñanôgen gêdên lau Juda to Helen gebe sênam tauñ ôkwi êndên Anôtô to sêkên êwiñ Apômtau Jesu Kilisi. ²² Ma galoc ñalau Dabun gêjam gôlin aê gebe jana Jerusalem ma gên, tê êtap aê sa anga ônêña nê, tau kajala atom. ²³ Tagen tonec ñalau Dabun gêwa sa gêdên aê kêtôm malacgen ma kêsôm gebe oc jatap kapoacwalô to gêñwapac sa. ²⁴ Aê taêc labu ñoc katuc atom. Aê gabe janac dabin ñoc lên to sakin, tañ kakôc anga Apômtau Jesu nê nan, gebe jawa ñawae ñajam Anôtônê moasinña sa.

²⁵ “Ma galoc aê kajala gebe amac samob, tañ gajam mêtê kêpi Anôtônê gamên gamoa gawin amac nan, oc alic aê lanôc êtiam atom. ²⁶ Amboac tonan galoc tecenec jawa sa êndên amac gebe Amacnêm ñac ten embe ênaña, aê oc jawê bin tonan ñakain ten atomanô, ²⁷ gebe kêgamin bin ten atom, kasôm Anôtônê bin lasê tomalagen gêdên amac. ²⁸ Ajop taôm to lau samob, tañ ñalau Dabun kêkên amac atu êsêacnên gejobwaga gebe ajop Anôtônê gôlôac dabun, tañ enj gêjam ôli êsêac ña tau nê dec nan. ²⁹ Aê kajala gebe aê embe jawi amac sin jana ma kêam sec oc dêndên amac mênşêlênsôn gôlôac ñawaô. ³⁰ Ma lau ñagêdô anga amac taôm nê oc sêndi mênşênâm mêtê ôkwi e sê ñacsejomi têndañguc êsêac. ³¹ Amboac tonan anam jaligen, taêm ênam gebe jala samuc têlêac gêngôn gawin amac ma gajac binşu amac gêdên-gêdênjen tomatocsulugen kêtôm bêc to geleñ samob, kêlêwan atom.

³² “Ma galoc jansun amac andên Anôtô to nê moasin ñabin ana. Enj kêtôm gebe ênac dabin amac to êkên gêñlênsêm êndên amac awin Anôtônê lau samob. ³³ Aê matoc katu lau ten nêñ silber to gold ma ñakwê atom. ³⁴ Taôm alicgac gebe lemoc tecenec gêjam aê to ñoc lau ma apô lêna sa. ³⁵ Aê kadôn amac kêpi gêñ samobgen ñapan gebe tanam kôm ñajana amboac tonan, ec tanam lau ñasec sa. Taêm ênam Apômtau Jesu nê bin, tañ tau kêsôm gebe ‘Takên gêñ êndên lau nan êmoasin aêac êlêlêc takôc gêñ anga launên su.’”

³⁶ Paulu kêsôm bin tonan su, go kêpôn aduc ma keten mec gêwiñ êsêac samob. ³⁷ Lau samob sêmbôn tauñ to têtan ñanô ma sêlêso enj alianô. ³⁸ Ênê bin, tañ kêsôm gebe êsêac sêlic enj lanôanô êtiam atom nan, tec gêgôm êsêacnên ñalêlôm ñawapac kêlêlêc. Sêgôm tonan su, go sêkên enj kêpi wan gêja.

21

Paulu gêja Jerusalem

¹ Aêac akênj êsêac siñ ma alac e jaasô Kos. Go ñabêbêc jaasô Rodo ma ança tonañ alac e jaasô Patara. ² Aêac atap wañ teñ sa gebe êlac êna Poinike, tec api ma alac aja. ³ Alac e aê Kupro sa mênjakênj gêc gasêña gêja ma apeñ Suria e jaasô Turu, gebe sênam waba ança wañ êsêp bau. ⁴ Aêac atap ñacsenjomi sa ma anğôn awiñ êsêac bêc 7. Lau tonañ ñalau Dabuñ kêkac êsêac e sêsôm gêdênj Paulu gebe êpi Jerusalem êna atom. ⁵ Aêac amoa e ma bêc gêbacnê, go adi gebe asêlênj. Ma lau malacña samob to nêñ lauo ma nêñ ñapalêo to ñac sejoñ aêac ança malac asa sêcluj aja. Go ança ambêo aêac apônj aenđuc to atej mec. ⁶ Su, go akam tauñ ma aêac api wañ, ma êsêac sêc sêmu sêja.

⁷ Aêac alac ança Turu e jaasô Tolemai ma atap lasitêwai gamênj tônêña sa, tec aweñ gêjac tauñ ma anğôn awiñ êsêac bêc teñ. ⁸ ñagelenj adi asêlênj e aô lasê Kaisarea ma asô jaerwaga Pilip nê andu aja ma anğôn awiñ eñ. ñac tonañ samwaga 7 nêñ teñ eñ. ⁹ ñac tau latuio awêtakiñ aclê seoc biñ lasê sêmoa. ¹⁰ Aêac anğônj bêc ñagêdô, go propete teñ kêsêp ança Judaia gêmênj, nê ñaê Agaba. ¹¹ Eñ kêtú ñaclenj gêdênj aêac. ñac tau kêkôc Paulunê ômbiñkap su mênğêsô tau akaiñ to lêma tônj ma kêsôm gebe “ñalau Dabuñ nê biñ tau tonec gebe Judawaga oc sênsô ômbiñkap tecenec ñatau tônj amboac tonec ança Jerusalem ma sêkênj eñ êsêp lau samuc lemej.” ¹² Aêac to malac ñatau anğô biñ tonañ, tec atej eñ gebe êpi Jerusalem êna atom. ¹³ Mago Paulu gêjô aêac aweñ gebe “Amboac ondoc atañ ma agôm aênoc ñalêlôm ñawapac kêsa. Embe sênsô aê tônj ma sênğômmanj. Aê gajac dabiñ tauc gebe jamac êndu ança Jerusalem êtu Apômtau Jesu nê ñaêña.” ¹⁴ Aêac asôm biñ elêmê tec ajam tauñ tônj ma asôm gebe “Apômtaunê biñ êtu anô.”

¹⁵ ñabêc ñagêdô gêjaña acgom, go aêac amasanj ma waba ma api Jerusalem aja. ¹⁶ ñacsenjomi ñagêdô ança Kaisarea sêwiñ, tec sêwê aêac atu ñaclenj Nason. Eñ ñac burja lanğwa teñ ança Kupro.

Paulu kêtú ñaclenj Jakobo

¹⁷ Aêac jaaô lasê Jerusalem su, go lasitêwai sêkôc aêac sa totêntac ñajamgenj. ¹⁸ ñagelenj Paulu kêkôc aêac sa adênj Jakobo aja, ma laumata samob sêkac sa sêmoa tonañ. ¹⁹ Êsêac aweñ gêjac tauñ su, go Paulu gêjac miñ biñ, tañ Anôtô gêgôm gêdênj lau samuc gebe kêpuc ênê sakiñ tônj nañ tomalagenj. ²⁰ Lau tau sênğô e sêlambiñ Anôtô ma sêsôm gêdênj Paulu gebe “O lasitêwa, aôm gôlicgac, Judawaga taêsam ñanô lasê sekênj gêwiñ Kilisi, mago sêsap Mosenê biñsu tônj sêjac ñawae. ²¹ Lau tonañ sênğô ñawae gebe aôm kôdônj Judawaga, tañ sêsêp lau samuc ñasawa nañ, gebe sêwi Mose siñ, ma kôsôm gebe sêsa nêñ ñapalê atom to sêwi lênj mêtê lanğwaña siñ. ²² Ma galoc danğôm amboac ondoc. Lau samob oc sênğô aôm gômôênj ñawae su. ²³ Amboac tonañ ôñğôm êtôm biñ, tec aêac abe asôm êndênj aôm nec. Aêacma lau aclê sêjac mata biñ kêpi biñ teñ tec sênğônj. ²⁴ Naôkôc lau tonañ sa, gebe lau dabuñwaga sênğôm biñ atu selecña êpi aôm ôwi êsêac ma ônam ôli lau, tañ sêkapiñ êsêac môkênjlaunj nañ, go lau samob sêjala gebe bi ñ, tañ têdônj kêpi aôm nañ, ñanô masi. Êsêac tauñ ocgo sêlic aôm gebe kôsa nêñ lênj kôsap biñsu tônjenj. ²⁵ Ma biñ kêpi lau samuc, tañ sêkênj gêwiñ su nañ, aêac asôm biñ tonec kêtú tônj gebe êsêac sênğamiñ tauñ êndênj da gwamña to êndênj bôc ñadec, ma êndênj bôc, tañ sênğiñ êndu ma êndênj mockaiño to mockaiñ.” ²⁶ ñabêbêc Paulu kêkôc lau tau sa, ma sêmasanj ênê biñ êtu selecña gêwiñ lau tau tonañ, go kêsô lôm dabuñ gêja ma kêsôm bêc sênğônj selecña lasê ma sêmasanj noc sêkênj nêñ da êndênj-êndênjenj.

Êsêac sêkôc Paulu tônj ança lôm dabuñ

²⁷ Kêdabiñ gebe ñabêc 7 tonañ êmbacnê ma Judawaga Asiaña sêlic eñ gêmoa lôm dabuñ, tec sêli lau samob nêñ ñalêlôm sa e sêkôc eñ tônj. ²⁸ Ma sêmôêc gebe “Aô, Israelwaga, anam aêac samanj. Alic ñac tau, tañ kêdônj lau ança gamênj samob gêbu lau Israel to Mosenê biñsu ma gamênj tau tonec nañ. Ma galoc gêwê Helen ñagêdô sêsô lôm dabuñ sêja ma gêgôm gamênj dabuñ tau kêtú secgoc.” ²⁹ ñasawa teñ lau tonañ sêlic ñac

Epeseña Tropim gêmôa malacluñ gêwiñ Paulu, tec seboç Paulu oc gêwê eñ kêsô lôm dêbu ñ gêja. ³⁰ Tec malac ñatau samob sêii tauñ sa ma sêjac tauñ sa sêpi tagen jasêkôç Paulu tòn ma sê eñ ança lôm dêbu ñ kêsâ gêja, ma sêlai ñakatom auc seben. ³¹ Lau tau sêsôm sebo sênac Paulu êndu e siñwaganên kapitaisêga gêñô lau Jerusalemña samob sêli tauñ sa ñawae, ³² tec kêkôç siñwaga to nên kapitai ñagêdô sa jasêlêti dêdên lau tau sêsêp sêja. Lau tonañ sêlic kapitaisêga to siñwaga sêmên ma sêwi Paulu siñ sêjac eñ kêtiam atom. ³³ Go kapitaisêga kêtû gasuc gêja, kêkôç Paulu tòn ma kêsôm sêsô eñ tòn ña kapoacwalô luagêc. Go kêtû kênac ênê ñam to biñ, tañ eñ gêgôm nañ. ³⁴ Lau samob sêmôêc kesotau-kesotau e sêôç gamên auc lanwgagen, tec eñ gêñô biñ sapu ma kêsôm sêkôç Paulu dêdên siñwaganên gamên sêja. ³⁵ Sêô lasê ñatêcwale ma lau sebo sênac Paulu, tec siñwaga sêôç eñ sa lôlôçgen, ³⁶ gebe lau tau samob sêwiñ ma sêmôêc pañgen gebe “Enañamanj.”

Paulu gêjam talaj tau

³⁷ Sebo sêkên Paulu êsô siñwaganên gamên êna, tec kêsôm gêdên kapitaisêga gebe “Oc ôlôç gebe jasôm biñ teñ êndên aôm me masi.” Ma ñac tau kêsôm gêdên eñ gebe “Aôm kôsôm biñ Helen me masi. ³⁸ O, aôm ñac Aiguptuñ, tañ wali tengeñ gôli kêjangowaga 4,000 nên ñalêlôm sa ma kojoñ êsêac sêsa gamên sawa sêja nañ, aôm atom me.” ³⁹ Tec Paulu kêsôm gebe “Aê tinoc Judao, tec kêkôç aê ança Tarsus Kilikianña ma gawê kain malac towae tônê gawin, tec kater aôm gebe ôlôç ma jasôm biñ êndên lau tônê.” ⁴⁰ Kapitaisêga gêlôç, go Paulu kêkô têcwale ma gêjab lêma gêdên lau e gamên gêmâç, go awa gêjac êsêac ña awen Ebolai gebe

22

¹ “O lasitêwaac to tamocac, biñ tañ galoc gabe jawa tauc sa êndên amac nañ, anjô acgom.” ² Lau tau sênjô eñ awa gêjac êsêac ña awen Ebolaigen, tec biñ gêmâç samob. Ma Paulu kêsôm gebe ³ “Aê tinoc Judao kêkôç aê ança Tarsus Kilikianña ma katu kapôên ança malac tonec, kasô Gamalielnê lôm ma kêdôn tamerjinên biñsu gêdên aê e tomalagen. Aê gajam sakin Anôtô gajac ñawae katôm tec amac samob agômâgôm amoa nec. ⁴ Aê kêjanda lau, tañ sêsap mêtê wakuc tonec tòn nañ, e gasen êsêac su sêjana ma gêsô êsêac tòn to kakên êsêac lauo to ñac sêsêp kapoacwalô sêja. ⁵ ñac dabuñsêga to laumata samob embe sêwa aênoc miñ sa, oc êtôm tec tauc kasôm nec. Aê kakôç papia ança êsêacnên gêjac lasitêwai Damaskusña ñawae, tec gaja gebe jakôç êsêac, tañ sêmôa tonañ nañ tòn, ma-jakên êsêac sêna Jerusalem gebe têtap nên ñagêjô sa.

Paulu gêjac tau nê miñ Apômtau Jesu gêjam eñ ôkwiña

⁶ “Aê kasêlên gamoa e kêdabiñ Damaskus. Ma gêdên oc kêkô ñaluñgen, go ñawê kapôên teñ gaôgen ança undambê mênjkêpô aê e gêjam aucgen. ⁷ Aê gau tauc jagaêc nom, go ganjô awa teñ gêdên aê gebe ‘Saulu, Saulu, asagen kôjanda aê.’ ⁸ Ma aê gajô biñ tonañ gebe ‘Apômtau, aôm asa.’ Go eñ kêsôm gêdên aê gebe ‘Aê Jesu Nasaretña, tec kôjanda aê.’ ⁹ Lau tañ sêwiñ aê nañ, sêlic ñawêgen, mago sênjô ñac, tañ kêsôm biñ gêdên aê nañ, awa atom. ¹⁰ Go aê kasôm gebe ‘Apômtau, aê jangôm asagen.’ Ma Apômtau kêsôm gêdên aê gebe ‘Ôndi sa ma ôna Damaskus acgom, go sêwa biñ samob, tañ Anôtô gebe ôngômña nañ, sa êndên aôm ança tônê.’ ¹¹ ñawê tonjawi tônê kêpô aê e matocanô kêtû pec ma ñoc lau sêkam aêgen gaja Damaskus.

¹² “Ma ñac mansañ teñ, nê ñaê Anania, kêmasañ biñsu ñapep e Judawaga gamên tônêña samob tetoc eñ sa. ¹³ ñac tau gêdên aê gêmên mênjkêkô aê lanjônêmña ma kêsôm gebe ‘Lasicenec Saulu, matam êlêc.’ Ma gêdên tonanjen matoc gêlac e galic eñ kêkô. ¹⁴ Ma ñac tau kêsôm gebe ‘Tamerjinên Anôtô kêjalij aôm sa gebe ôjala ênê biñ ma ôlic ñac gêdên tau to ôñjô eñ awa, ¹⁵ gebe ôwa eñ sa êndên ñamalac samob ña biñ, tañ gôlic to gônjô nañ. ¹⁶ Ma galoc gobe amboac ondoci. Ôndi sa, mênjawam ênac ênê ñaê ma ôlij sanju êkwasiñ nêm sec su.’

Jesu kêsakin Paulu gêdên lau samuc gêja

¹⁷ “Gamoa acgom, go gamu gamêñ Jerusalem kêtiam mênkaten mec gamoa lôm dabuj e katuc kainj tenj kesa ¹⁸ ma galic Jesu kékô ma kêsôm biñ gédênj aê gebe ‘Ôwi Jerusalem sinj sebenj ma ônsaic taômgenj ôna, gebe êsêac oc sêkôc biñ, tañ aôm gobe ôwa saña nanj, sa atom.’ ¹⁹ Ma aê kasôm gebe ‘Apômtau, êsêac tauñ sêjalagac gebe aê tec kakôc lau, tañ sêkênj gêwi ñ aôm nanj, tøj ma kalêsu êsêac ñanô-ñanô kêtôm Judanênj lômgenj. ²⁰ Ma gédênj tañ sêkêc ñac-gêwa-aôm-sawaga Stepan nê dec sinj nanj, tauc kakô gawinj e galic ñajam ma gajob lau-sêjac-erj-ênduwaga nênj ñakwê.’ ²¹ Ma ñac tau kêsôm gédênj aê gebe ‘Ôec ôna, aê jasakinj aôm ôndênj lau samuc, tañ sênjgônj gamênjbômgenj nanj ôna.’”

Paulu agêc kapitaissêga nênj biñ

²² Lau sênjô Paulunê biñ e mênjgédênj tonanj, go sêli awenj sa ma sêmôêc gebe “Ansenj ñac tonec su anja nom, gebe enj kêtôm gebe êmoa mata jali atom.” ²³ Êsêac sênjala e sêoc gamênj auc lanjwageñ sêkô ma tédainj nênj ñakwê baliñ to sêpalip kekop kêpi jakêkô. ²⁴ Tec kapitaissêga kêjatu gebe sêwê Paulu sêna sinjwaganênj gamênj ma kêsôm gebe si enj ma têtû Iêsu biñ, tañ lau sêmôêc kêpi enj nanj ñam. ²⁵ Êsêac sêsô enj ña ômbinjakap tøj ma Paulu kêsôm gédênj kapilai, tañ kékô ñagala nanj, gebe “Embe ñac Romña tenj, ma amêtôc enj atom, oc êtôm gebe ai enj ñaômageñ me masi.” ²⁶ Kapilai gênjô biñ tonanj, tec gédênj kapitaissêga jakêsôm gédênj enj gebe “Aôm gobe ôñgôm amboac ondóc, ñac tônê enj Romgoc.” ²⁷ Tec kapitaissêga mênjkêtu kênac Paulu gebe “Ôsôm êndênj aê acgom, aôm ñac Romña binñanô me masi.” Ma Paulu gêlôc gebe “Aec, binñanô.” ²⁸ Go kapilai gênjô enj awa gebe “Aê gabe jatu ñac Romña nanj gajam ôli ña awa kapôênj.” Ma Paulu kêsôm gebe “Aê tonec ñac Romña anja tamocnê.” ²⁹ Amboac tonanj lau, tañ sebe têtû lêsu enj nanj, gacgenj sêkac tauñ su. Ma kapitaissêga tau, tañ kêjala gebe Paulu ñac Romña nanj, kêtêc tau kêtû kêsôm sêsô ñac tau tøjña.

Paulu kékô lau dabuñsêga to laumata lanjônêm

³⁰ ñagelenj kapitaissêga gebe êñjô biñ, tañ Judawaga sêgôlinj kêpi Paulu nanj, ñam ñapep. Tec kêsôm sêgaboac enj su ma kékac lau dabuñsêga to laumata samob sa, go kêsôm sêwê Paulu sêsêp sêja jakêkô êsêac lanjônêm.

23

¹ Paulu mata gê lau ñanô, tañ sêkac tauñ sa nanj, ma kêsôm gebe “O lasitêwaac, aê kasa ñoc lênj tonoc ñalêlôm ñawageñ gamoa Anôtô lanjônêmña e mênjgédênj tonec.” ² Tec ñac dabuñsêga Anania kêjatu lau, tañ sêkô jabañ enj nanj, gebe têtap enj awa auc. ³ Ma Paulu kêsôm gédênj enj gebe “Aôm tañ kotoc taôm sa ñaôma-ñaôma nanj, Anôtô êtap aôm. Aôm gônjgônj tonanj gobe ômêtôc aênoc biñ êtôm binjsu ma amboac ondóc tec gosenj binjsu ma kôsôm gebe têtap aê nec.” ⁴ Go lau, tañ sêkô jabañ Paulu nanj, sêsôm gebe “Amboac ondóc aôm gôbu Anôtônê ñac dabuñsêga amboac tonanj.” ⁵ Tec Paulu kêsôm gebe “Lasitêwaac, aê kajala gebe enj ñac dabuñsêga nanj atom. Teto gêc gebe ‘Ôsôm biñ sec êpi launênj gôlinjwaga atom.’”

⁶ Paulu kêjala Sadukainênj lau ñagêdô ma Parisainênj ñagêdô sêmoa sêwiñ, tec gêmôêc kapôênj gédênj êsêac, tañ sêkac tauñ sa nanj, gebe “O lasitêwaac, Parisai tenj latu aê ma aê tauc Parisai amboac tonanj. Êsêac sêmêtôc aê kêtû kakênj matoc ñacmatê sêndi saña.” ⁷ Kêsôm biñ tonanj su ma Parisai to Sadukai sêli tauñ sa sêmoa e sêkac tauñ kékôc, ⁸ gebe Sadukai sêsôm gebe ñacmatê sêndi sa atom ma anjela to ñalau sêmoa atom. Ma Parisai tec sêkênj gêwiñ gênj tonanj ñai samob. ⁹ Lau tau sêmôêc sêoc aucgenj e binjsutau ñagêdô anja Parisainênj tonj dêdi sa ma sesenj tauñ ma sêsôm gebe “Aêac atap sec tenj sa gêc ñac tonec nê atom, tageñ moae ñalau tenj me anjela tenj oc kêsôm biñ gédênj enj nec.” ¹⁰ Sêsôm tauñ ñanô-ñanô e kapitaissêga kêtêc gebe moae sêkac Paulu êkôc, tec kêjatu sinjwaga matu tenj sêsêp mênjsêjanjo Paulu su anja launênj ma sêkôc enj sêja nênj gamênj.

¹¹ ñagêbêc tonanj Apômtau mênjkêkô gêwiñ Paulu ma kêsôm gebe “Têmtac êpa su, aôm gôwa aê sa anja Jerusalem su ma oc ôwa aê sa anja Rom amboac tonanjgenj.”

Lau Juda sêkic Paulunê bij

¹² Gamêñ ñawê kêsa acgom, go Juda ñagêdô sêkac tauñ sa ma sêjac kapoac tauñ gebe sêniñ to sênôm gêñ teñ atom e sênac Paulu êndu su acgom. ¹³ Ma lau, tañ sêkic Paulunê bij amboac tonañ nañ, sêlêlêc 40 su. ¹⁴ Lau tau tonañ dêdêñ lau dabuñsêga to laumata ma sêsôm lasê gebe “Aêac lau tonec ajac kapoac tauñ gebe aniy to anôm gêñ teñ atom e anac Paulu êndu acgom. ¹⁵ Amboac tonañ amac to laumata naansau kapitaisêga gebe êkêñ ñac tau êsêp êndêñ amac êmêñ gebe atu Iêsu ênê bij ñapep. Ma aêac oc naamansañ tauñ kwananğen gebe anac eñ êndu anğa intêna ñadambê teñ. Eñ oc êo lasê amac atom.”

¹⁶ Paulunê sib gêñô sêkic sa lanğwa nê bij ñawae, tec gêja kêsô siñwaganêñ gamêñ jakêsôm lasê gêdêñ Paulu. ¹⁷ Tec Paulu gêmôêc kapitai teñ ma kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ôwê ñapalê tecenec ôndêñ kapitaisêga ôna, eñ gebe êsôm bij teñ êndêñ eñ.” ¹⁸ Tec kapitai kêkôc ñapalê tau sa ma gêwê eñ agêc dêdêñ kapitaisêga sêja, go kêsôm gêdêñ eñ gebe “Ñac kapoacwalôña Paulu gêmôêc aê gaja ma keteñ gebe jakôc ñapalê tecenec jandêñ aôm jamêñ, gebe ñac tau gebe êsôm bij teñ êndêñ aôm.” ¹⁹ Go kapitaisêga kêkam ñapalê tau lêma agêc jasêkô tauñña ma kêtü Iêsu eñ gebe “Aôm gobe ôsôm bij amboac ondóc êndêñ aê.” ²⁰ Ma ñapalê tau kêsôm gebe “Judawaga sêmasañ bij kêtü tônia gebe teteñ aôm ma bêbêc ôkêñ Paulu êsêp êndêñ laumata êna. Êsêac sebe sênsau sêoc aôm gebe têtü Iêsu ênê bij ñapep. ²¹ Amboac tonañ ôkêñ êwiñ êsêacnêñ bij atom, gebe lau kêlêlêc 40 su dêdib eñ sêmoa. Êsêac sêjac kapoac tauñ gebe sêniñ to sênôm gêñ teñ atom e sênac Paulu êndu acgom. Ma galoc sêmasañ tauñ sêsaê aômğen gebe ôlôc.” ²² Go kapitaisêga gêjac biñsu ñapalê tecenasñ gebe “Bij tañ kôsôm lasê gêdêñ aê nañ, ônac miñ êndêñ lau teñ atom.” Ma kêkêñ eñ gêc gêja.

Sêsakiñ Paulu gêdêñ gôliñwaga Peliki gêja

²³ Go kapitaisêga gêmôêc nê kapitai luagêc ma kêsôm gêdêñ êsêagêc gebe “Amansañ siñwaga 200 to lau sêngôn hosña 70 ma lau kêmña 200 gebe sêsa Kaisarea sêna êndêñ 9 oklok êmbêc. ²⁴ Amansañ hos ñagêdô êwiñ gebe Paulu êngôn ñaô ma akôc eñ toôli samucğen andêñ gôliñwaga Peliki ana.” ²⁵ Go keto papia teñ gêwiñ gebe

²⁶ “Aê Klaudi Lusi aoc gêjac gôliñwaga towae Peliki. ²⁷ Ñac tecenec tec Judawaga sêkôc eñ tônia ma sebe sênac eñ êndu. Aê ganô eñ ñac Romña, tec kakôc eñ sa ma gajam eñ kêsî. ²⁸ Aê gabe jakip bij, tañ sêgôliñ kêpi eñ nañ, ñam sa, tec kakêñ eñ kêsêp gêdêñ nê laumata gêja. ²⁹ Aê katap sa gebe bij, tañ sêgôliñ kêpi eñ nañ, ñam kêsêp êsêacnêñ biñsu, mago êsêac tauñ nêñ ñalêlôm kêpi tagen kêtü bij tonanğña atom. Tagen aê galic bij teñ kêtôm amboac tanac eñ êndu to takêñ eñ êngôn kapoacwalôña nañ, gêc atom. ³⁰ Ma ganô bij teñ ñawae gebe dêdib eñ sebe sênac eñ êndu, tec kakêñ eñ sebeñ gêdêñ aôm gêwac ma ka-som gêdêñ lau-sêgôliñ-bij-kêpi-eñwaga gebe dêndêñ aôm sêwac ma sêwa nêñ bij sa êndêñ aôm.”

³¹ Siñwaga tau sêkôc Paulu sa kêtôm kapitaisêganê bij ma gêdêñ gêbêc sêkôc eñ sêja Antipatri. ³² Ñabêbêc sêkêñ eñ gêdêñ lau, tañ sêngôn hos ñaô nañ, gebe sêkôc eñ sêna, go êsêac tauñ sêc sêmu sêja nêñ gamêñ kêtiam. ³³ Lau tonañ jasêdê lasê Kaisarea, go sêkêñ papia gêdêñ gôliñwaga ma sêkôc Paulu dêdêñ eñ sêja. ³⁴ Gôliñwaga kêsam papia su, go kêtü kênac Paulu gebe eñ ñac anğa gamêñ ondócña e gêñô gebe eñ anğa Kilikia. ³⁵ Tec kêsôm gebe “Lau tañ sêgôliñ bij kêpi aôm nañ, sêmêñ acgom, go janô nêñ bij.” Ma kêtatu gebe sejop Paulu êngôn Herodonê andu.

24

Sêmêtoç Paulunê bij

¹ Bêc lemeñ teñ gêjaña acgom, go ñac dabuñsêga Anania kêkôc laumata ñagêdô to ñac teñ, nê ñaê Tertulu, tañ gêjam lau awen gêdêñ gôliñwaga nañ, ma ac sêsêp sêja e sêjac miñ nêñ bij, tañ sêgôliñ kêpi Paulu nañ, gêdêñ gôliñwaga. ² Êsêac sêmôêc Paulu gêmêñ su, ma Tertulu gêoc awa sa gebe êngôliñ bij êpi eñ, tec kêsôm gebe

“O ñac towae Peliki, aôm gômoa, tec aêac amoa tobiñmalô ñajam. Aôm ñac tokauc, tec kômoasiñ lau gamêñ tonecña ñapep. ³ Aêac lau samob anğa gamêñ samob akôc moasiñ tonañ sa to ajam danđe ñanô. ⁴ Aê gabe janam aôm tônia atom, gabe jateñ aômgeñ gebe ôlic ñajam ma ôkên tanam ma biñ dambê. ⁵ ñac tonec aêac ajala eñ ñac kalomtêna sec. Eñ gêli Judawaga anğa nom ñagamêñ samob sa ma kêtü lau mêtê-geowaga Nasaretna nêñ ñamata. ⁶ Galoc eñ gêgôm gênlêlôm gebe êngôm lôm dabuñ êtu sec êwiñ, tec aêac akôc eñ tônia abe amêtôc ênê biñ êtôm aêacma biñsu. ⁷ Mago kapitaisêga Lusi kêsêp e jakêjanço eñ su anğa aêacma ⁸ ma kêsôm gebe lau, tan sêgôliñ biñ kêpi eñ nan, dêndên aôm sêmên. Galoc aôm taôm ôtu lesu eñ, go ôñô biñ samob, tan aêac agôliñ kêpi eñ nan ñam.” ⁹ Ma Judawaga sêpuc biñ tônia sêwiñ eñ ma sêlôc gebe biñ tau amboac tonañ.

Paulu kêsôm biñ gêjam talañ tau

¹⁰ Go gôliñwaga gêjac gêsü gêdên Paulu gebe êsôm nê biñ. Tec Paulu kêsôm gebe

“Aê kajala gebe kôtu lau tonec nêñ mêtôcwaga jala taêsam su. Amboac tonañ jamansañ êôc biñ êndên aôm totêtac êpa sugen. ¹¹ Aôm embe ôpuc biñ tau ñam, oc ôjala gebe aê kapi Jerusalem gaja kêtü jateñ mecña nan bêc taêsam gêjana atom, bêc 12geñ. ¹² Judawaga têtap aê sa gebe aê to lau teñ awensuñ gêôc ka tau anğa lôm dabuñ atom. Ma têtap aê sa gali lau teñ sa anğa Judanên lôm ñagêdô to malacluñ atom. ¹³ Biñ samob, tan galoc lau tônia sêgôliñ kêpi aê nan, êsêac têtôm gebe sêkip ñam teñ sa atom amboac tonañ. ¹⁴ Tager tonec jasôm lasê êndên aôm gebe Aê gajam sakiñ tamocinên Anôtô kêdaguc mêtê wakuc, tan êsêac sêsam gebe mêtê geo teñ nan. Aê kakên gêwiñ biñ, tan gêc Mosenê biñsu to teto kêsêp propetenên buku nan samob. ¹⁵ Aê kakên matoc kêtôm êsêac tec sêkên mateñ sêmoa gebe Anôtô êñu lau gêdên to lau keso sêndi sa. ¹⁶ Amboac tonañ tec katu mêtê tauc gebe jamoa toñoc ñalêlôm ñawagenê êndên Anôtô to ñamalac ñapan.

¹⁷ “Aê gamoa e jala ñagêdô gêjana acgom, go sêkên awa kakôc gadên ñoc lau gamên ma gabe jakên da êwiñ. ¹⁸ Tec kamasan biñ jatu selecña gamoa lôm dabuñ ma gabe jakên da, tec têtap aê sa. Aê kasêp lau teñ ñasawa atom to gali lau teñ sa atom. ¹⁹ Judawaga Asiana nêñ ñagêdô sêmoa lôm sêwiñ. Lau tônia nêñ biñ êndên aê embe ênêc, nan sêmên sêsôm sêkô aôm lanômnmênja, go ñajam. ²⁰ Me êsêac tauñ sêsôm acgom. Êsêac têtap ñoc keso ondóc sa gêdên tan kakô laumata lanô nênmja. ²¹ Moae keso tager tonec gebe kakô êsêac ñaluñ ma gamôêc gebe Galoc amac amêtôc aê gebe kakên gêwiñ gebe ñacmatê oc sêndi sa.”

²² Peliki kêjala mêtê tonañ ñam su, tec gebe ênam êsêac tônia ma kêsôm gebe “Kapitaisêga Lusi êsêp êmên acgom, go tamêtôc amacnêm biñ êmbacnê.” ²³ Go kêsôm gêdên kapilai gebe ejop Paulu êmoa awêgen, ma ênê lau embe taên ênam gebe sêmoasiñ eñ, nan ênac jao atom.

Sejop Paulu sêmoa

²⁴ Bêc ñagêdô gêjana acgom, go Peliki agêc nê awê Judao Drusila sêja ma kêsôm sêkôc Paulu dêdên eñ sêja, go gênô eñ gêwa sêkên gêwiñ Kilisi Jesu ñam sa. ²⁵ Paulu kêsôm biñ kêpi biñgêdên to têtü mêtê tauñ ñapep ma Anôtô êmêtôc ñamalacnên biñja. Eñ kêsôm biñ tonañ, tec Peliki kêtêc tau ma kêsôm gebe “Galoc aôm ôna acgom. ñoc ñasawa teñ embe ênêc, go jamôêc aôm êtiam.” ²⁶ Eñ taê kêka gêwiñ gebe Paulu ênac da tau ña awa êndên eñ, tec kêsôm sêkôc eñ sêja sêmu mêngejam biñgalôm gêdên eñ. ²⁷ Jala luagêc gêjana ma Porki Peste mêngejô Peliki su. Peliki gebe Judawaga sêlic eñ ñajam, tec gedec Paulu tokapoacwalôgenê gêmoa.

Paulu awa gêjac kaisara

¹ Peste kêkôc kôm gôliñwagaña sa e ñabêc têlêac gêjana, go anğa Kaisarea kêpi Jerusalem gêja. ² Anğa tônia lau dabuñsêga to Judawaganên laumata sêu Paulunê biñ gêdên eñ ma semasan biñ gêdên eñ gebe ³ êkên Paulu êpi Jerusalem êndên êsêac êna

ec ac sêlic gebe eñ kêmooasiñ êsêac. Êsêac sêmasañ biñ tau gebe dëndib eñ e senseñ eñ su anğa intêna ñadambê teñ. ⁴ Tec Peste gêjô êsêac awen gebe “Paulu tau tê sêkôc eñ tôn gacgeñ gêmoo Kaisarea, ma saungeñ, go jamu jana amboac tonanğen.” ⁵ Ma kêsôm gêwiñ gebe “Amacnêm kasêga sêwiñ aê sêsêp sêna acgom, go embe sêlic ñac tônê nê biñ ênêc, nañ sêsôm êpi eñ.”

⁶ Peste gêngôn gêwiñ êsêac bêc 8 me 10, go kêsêp Kaisarea gêja. Ñabêbêc jagêngôn nê lêpôn sêmêtôc biñña ma kêsôm sêkôc Paulu sêja. ⁷ Gêja acgom, ma Judawaga, tañ anğa Jerusalem sêsêp sêja nañ, sêwa eñ auc jasêgôliñ biñ sec taêsam kêpi Paulu, mago têtôm gebe sêwaka biñ ñanô teñ sa atom. ⁸ Tec Paulu kêkac biñ su tau gebe “Aê gagôm gêng teñ gasen Judanên biñsu to lôm dabuñ ma kaisara atom.” ⁹ Peste gebe Judawaga sêlic eñ ñajam, tec kêsôm gêdên Paulu gebe “Aôm gobe ôpi Jerusalem ôna ma jamêtôc aômnêm biñ anğa ônê me masi.” ¹⁰ Ma Paulu kêsôm gêdên eñ gebe “Aê kasêp kaisaranê mêtôc ñanlom su, tec sêmêtôc aê anğa tonecmañ. Aôm tec kôjalagac gebe gagôm keso teñ gêdên Judawaga atom. ¹¹ Embe janğôm gêng eso teñ êtôm sênac aê ênduña, oc janac jao tauc atom. Mago lau tonec embe sêngoliñ biñ êpi aê ñaômagen, nañ ñac teñ êtôm gebe êkên aê jasêp êsêac lemeñ atom. Amboac tonan aoc ênac kaisara.” ¹² Kêsôm su, go Peste gêjam biñgalôm gêwiñ ñac kêpuc eñ tônña su, ma sêjô Paulu awa gebe “Awam gêjac kaisara, amboac tonan ôndên kaisara ôna.”

Paulu kêkô Agripa agêc Bernike lanğonêm

¹³ Bec ñagêdô gêjana acgom, go kiñ Agripa agêc nê awê Bernike sêo lasê Kaisarea sebe sêlic to sêkam Peste. ¹⁴ Agêc jasemoa e bêc ñagêdô gêjana acgom, go Peste gêwa Paulunê biñ sa gêdên kiñ ma kêsôm gebe “Peliki gedec ñac kapoacwalôña teñ gêmoo tonec. ¹⁵ Gêdên tañ gaja Jerusalem nañ, Judanên lau dabuñsêga to laumata sêsôm ênê biñ lasê gêdên aê, ma teteñ gebe aê jamêtôc ênê biñ. ¹⁶ Tec aê gajô êsêac awen gebe Romnên mêtê tonec gebe sêmêtôc ñac teñ paliñ-paliñgeñ atom. Ñac tobiñ naêkô lau-sêgôliñ-biñwaga lanğonêm êmuñ ma ênac kolec tau to êwaka nê biñ sa acgom. ¹⁷ Tec lau tau mênşêo lasê e gaôn bêc taêsam atom. Ñageleñ gaja gêngôn lêpôn sêmêtôc biña ma kasôm sêkôc ñac tau sêmên. ¹⁸ Lau-sêgôliñ-biñwaga dêdi, mago sêsôm biñ sec, tañ aê gaboc sêsôm êpi eñ ñateñ atom. ¹⁹ Ac sêsôm biñ luagêc kêpi eñ. Teñ kêtü tauñ nêñ mêtêña ma teñ kêtü ñacmatê teñ, nê ñaê Jesu, tañ Paulu gêwa eñ sa gebe gêmoo mata jali nañña. ²⁰ Aê kapuc biñ tau ñam e kapô lêna tauc, tec katu kênac eñ gebe êpi Jerusalem êna sêmêtôc ênê biñ anğa tônê me masi. ²¹ Mago Paulu keteñ gebe ajop eñ e kaisara tau êmêtôc ênê biñ acgom. Tec kasôm gebe sejop eñ ñapep e jakên eñ êndên kaisara êna.” ²² Go Agripa kêsôm gêdên Peste gebe “Aê tauc gabe janğô biñ anğa ñac tau nê acgom.” Tec eñ kêsôm gebe “Bêbêc go ôñô.”

²³ Ñageleñ Agripa agêc Bernike to nêñ gêlôn kaiñ teñ-kaiñ teñ jasêso gamên ñalêlôm tau sêja. Go kapitaisêga to malac ñakasêga sêwiñ, ma Peste kêtü gebe sêkôc Paulu sêmên. ²⁴ Go Peste kêsôm gebe “O kiñ Agripa to amac samob tec amoo awiñ aêac, alic ñac tau, tañ Judawaga samob anğa Jerusalem to anğa tonec sêkac aê kêtü eñña ma sêmôc ñajana gebe êmoo mata jali êtiam atom. ²⁵ Aê kajala gebe ênê biñ sec kêtôm sênac eñ ênduña teñ gêc atom, tageñ eñ tau awa gêjac kaisara. Amboac tonan tec kasôm kêtü tôn gabe jakên eñ êna. ²⁶ Mago katap ñac tau nê biñ ñanô teñ sa kêtôm gebe jato êndên êoc ñatau ênañ nec atom. Kêtü tonanñ tec kasôm sêkôc ñac tau mênkêkô aôm, kiñ Agripa, to amac samob lanğonêm, gebe tatu lêsu eñ e jajala biñ tau êtu katô acgom, go jato êna. ²⁷ Embe takên ñac kapoacwalôña teñ êna ma dawa ênê biñ sa êwiñ atom, oc êtôm atom.”

26

Paulu gêjac kolec tau

¹ Go Agripa kêsôm gêdên Paulu gebe “Aê galôcgac gebe ôwaka taôm sa.” Kêsôm su, go Paulu kêmêtôc lêma ma gêjam talanñ tau gebe

²“O kiñ Agripa, Judawaga sêgôliñ biñ kêpi aê elêmê e galoc têtac ñajam gebe jawaka tauc sa jakô aôm larjômnêm. ³Aê têtac ñajam kêlêlêc ñam gebe aôm kôjala Judawaganêñ mêtê to nêñ biñ sêpê tauñña samob tomalageñ. Amboac tonañ tec jateñ aôm gebe ôpuc taôm tôneñ ma ôkêñ tanjam ñoc biñ acgom.

⁴“Judawaga samob sêlic aêñoc lêñ ñapalêgeñña, tanj gamoa gawiñ ñoc lau to gêñgôn Jerusalem nanjagac. ⁵Êsêac sêjala wanêcgeñ su gebe aê Parisai. Embe taêñ ênam, go tauñ sêwa biñ tonec sa gebe gajam sakiñ Anôtô kasa êoc lêñ kêdaguc Parisainêñ gôliñ ñajana kaiñ teñ. ⁶Anôtô gêjac mata biñ gêdêñ aêac tameñi gebe ñanô êsa, tec kakêñ matoc gamoa ma galoc katap mêtôc sa kêtû biñ tauña. ⁷Aê kakêñ matoc biñ, tanj aêacnêñ gôlôac sêkêñ mateñ gebe têtac saña nanj, ma sêjam sakiñ Anôtô kêtôm bêc to geleñgeñ kêtû biñ tonanña. O kiñ, kêtû biñ, tanj takêñ mateñ tamoa nanjña, tec Judawaga sêgôliñ biñ kêpi aê. ⁸Amboac ondóc tec akêñ gêwiñ biñ, nanj Anôtô êñu ñacmatê sêndi saña nanj atom.

⁹“Gêmungeñ ñoc ñalêlôm taêc gêjam elêmê gebe janserñ Jesu Nasaretna nê ñaê su ña kisa tokaiñ-tokaiñ. ¹⁰Geñ amboac tonañ tec gagôm anja Jerusalem. Aê kakôc ñaclai anja lau dabuñsêga nêñ ma kakeñ Anôtônê lau gwalekiñ sêsêp kapoacwalô sêja, ma gêdêñ tanj sêkic êsêacnêñ biñ nanj, aê kasôm gawiñ. ¹¹Aê kalêsu êsêac todim-todim kêtôm Judanêñ lôm samobgeñ ma kakac êsêac gebe sêsêm biñ alôb-alôb. ñoc ñalêlôm kêpuc aê melocña ma kêjanda êsêac e gagôm anja malac gamenbômña gêwiñ.

Paulu gêjac tau nê miñ Apômtau Jesu gêjam eñ ôkwiña

¹²“Amboac tonañ kakôc ñaclai anja lau dabuñsêga nêñ ma sêsakiñ aê gaja Damaskus. ¹³O kiñ, kasêlêñ gamoa intêna e gêdêñ oc kêkô ñaluñ ma galic ñawê anja undambê ñawasi kêlêlêc oc su mênkêpô aê to lau, tanj sêwiñ aê nanj, e gêjam aucgeñ. ¹⁴Aêac samob au tauñ jaaêc nom, ma ganjô awa teñ kêsôm ña Ebolai aweñ gêdêñ aê gebe ‘Saulu, Saulu, asageñ kôjanda aê. Kêm tanj gêjam aôm nanj, ôwê sa ôtôm atom.’ ¹⁵Ma aê kasôm gebe ‘Apômtau, aôm asa.’ Tec Apômtau kêsôm gebe ‘Aê Jesu tec kôjanda aê. ¹⁶Amboac tonañ ôndi sa ôkô ñajana. Aê gaoc tauc lasê gadêñ aôm, gabe jamansañ aôm ôtu ñoc sakiñwaga ma ôwa biñ, tanj gôlic su to biñ, nanj jatôc êndêñ aôm nanj sa. ¹⁷Aê gabe janam aôm sa anja Judawaganêñ to anja lau samuc, tanj gabe jasakiñ aôm ôndêñ êsêac ôna nanj nêñ amboac tonañ. ¹⁸Ôñgôm êsêac mateñ êlêc e sênam tauñ ôkwi anja ñakesecña dêndêñ ñawê to anja Sadañnê ñaclai dêndêñ Anôtô sêna. Go jasuc êsêacnêñ sec ôkwi kêtû sêkêñ gêwiñ aêña ma sêwê kaiñ gêñlênsêm sêwiñ Anôtônê lau.’

Paulu gêwa mêtê sa gêdêñ Judawaga to lau samuc

¹⁹“O kiñ Agripa, amboac tonañ tec tanjocpêc gêdêñ biñ undambêña, tanj galic nanj atom. ²⁰Aê gawa sa gêdêñ êsêac, tanj sêngôn Damaskus kêtû ñamata to gêdêñ Jerusalem ma Judaia ñagamêñ samob ma gêdêñ lau samuc, gebe sênam tauñ ôkwi dêndêñ Anôtô sêna to sênam nêñ koleñ ñasakiñ êwaka êsêac sa, gebe sêjam tauñ ôkwi su. ²¹Kêtû biñ tonanña tec Judawaga sêkôc aê tône anja lôm dabuñ sebe sênac aê êndu. ²²Anôtô tec kêpuc aê tône gêmoa e galoc kakô tonec ma gawa biñ sa gêdeñ lau sauñ to kapôêñ. Aê kasôm biñ wakuc teñ atom, kasôm biñ tageñ, tanj propete to Mose sêsôm kêpi geñ, tanj oc ñanô êsaña nanjgeñ, ²³gebe Kilisi kêkôc ñandanj ma gêdi sa anja ñacmatênêñ kêtû ñamata to kêtû ñawê kêpô Judawaga to lau samuc gawiñ.”

Paulu keteñ Agripa gebe ênam tau ôkwi

²⁴Paulu kêwaka tau sa amboac tonañ kêkô ma Peste gêmôc kapôêñ gebe “Paulu, aôm meloc. Kôpuc biñ taesam ñam e gêgôm nêñm kauc kêlênsôn.” ²⁵Go Paulu gêjô eñ awa gebe “O ñac towae Peste, meloc gêgôm aê atom, aê kasôm biññanô ma biñ tokauc. ²⁶Kiñ kêjala biñ tonecgac, amboac tonañ tec aê kasôm ñoc biñ totêtac kêpa sugen gêdêñ eñ, gebe aê kajalagac, eñ keso biñ samob tonec ñai ñateñ atom, gebe gêñ tau kêsa anja gamêñ ñakêsiñ teñ atom, ñanô kêsa gêc awêgeñ. ²⁷O kiñ Agripa, aôm oc kôkêñ gêwiñ propetenêñ biñ me masi. Aê kajala gebe aôm kôkêñ gêwiñgac.” ²⁸Ma Agripa kêsôm gêdêñ Paulu gebe “Ñasawa dambê tecenecgeñ aôm gobe ônam aê ôkwi jatu ñac Kilisiña.”

²⁹ Tec Paulu kêsôm gebe “Aê jaterj Anôtô gebe ñasawa dambê me baliñ, go aôm taômgenj atom, amac lau samob, tañ galoc anjô ñoc biñ nañ, atôm aêgenj, tagerj kapoacwalô tec êngôm amac êwiñ atommañ.”

³⁰ Go kiñ agêc gôliñwaga ma Bernike to nêñ lau dêdi ³¹ jasêsa ma sêsôm gêdênj taunj gebe “Ñac tônê gêgôm sec teñ amboac êmac êndu to êngônj kapoacwalôña atom.” ³² Ma Agripa kêsôm gêdênj Peste gebe “Ñac tônê embe awa ênac kaisara atom, oc tañgamboac eñ su.”

27

Paulu gêjac gêja Rom

¹ Sêsôm biñ kêtû tônj gebe aêac alac ana Italia, tec sêkênj Paulu to lau kapoacwalôña ñagêdô gêdênj siñwaga “Tonj Kaisaraña,” nañ nêñ kapitai teñ, nê ñaê Juli. ² Aêac api lau Adramuti nêñ wañ teñ, tañ gebe naêsô sêcluj gamênj Asiaña nañ, jac agenj lac sa, ma ñac Makedoniaña Aristarka anja Tesaloniki gêwiñ aêac. ³ Ñagelej aêac asô Sidon, ma Juli, tañ kêmoasiñ Paulu ñapep nañ, gêlôc gêdênj eñ gebe naênac nê lau kêsi ma sênam eñ sa acgom. ⁴ Go agenj sa anja tonañ ma aja e mu kêpuc aêac tônj, tec aêc Kupro ñalêlômgenj, ⁵ e jaasac Kilikia to Pampulia nêñ gamênj ma jaasô Mura gêc Lukia. ⁶ Kapitai kêtap lau Alesandria nêñ wañ teñ sa kêpoac tonañ gebe êna Italia, tec gêjac aêac tulu api wañ tonañ.

⁷ Wañ kêsêlênj ñajam atom, aêac agôm elêmmê amoa e bêc taêsam gêjaña, go adabiñ Nidi. Mu kêsêlênj kêtû kapôênj, tec aêac abe asô e jageo. Tec alac apeñ Krete e adabiñ gamênj Salmonerja. ⁸ Ma kêtij aêac e gebe naapi bau ma agôm ñapañ e jaasô gamênj teñ sêsam sebe Lêlômêjam. Gamênj tonañ gêc malac Lasea ñagala.

⁹ Bêc taêsam gêjaña e gamênj kêtû sec, gebe Judawaganênj noc sênam dabuj moña gêbacnê, tec Paulu gêjac biñsu êsêac ¹⁰ ma kêsôm gebe “Lauac, aê kajala gebe aêac embe talac, go tatap gêñ wapac sa ma gêñ taêsam oc ênaña. Waba to wañgenj êtu sec atom, aêac tauñ oc tanaña amboac tonañgenj.” ¹¹ Ma kapitai kêkênj gêwiñ Paulunê biñ atom, kêkênj gêwiñ ñac gôliñña to wañ ñatau nêñ biñgenj. ¹² Sêcluj tonañ kêtôm gebe wañ êpoac ñajam êndênj komô atom, tec lau taêsam sêsôm kêtû tônj gebe sêwi sêcluj tonañ siñ. Êsêac sebe nasêsô Poiniki ma embe êtôm, go sêpoac tonañ êndênj komô. Poiniki tonañ sêcluj Kreteña teñ, tañ gêbôc mu auc.

Gwêc kêtû sec

¹³ Mula kêsêlênj ñajam, tec êsêac taênj gêjam sebe sêngôm nêñ biñ, tañ sêsôm nañ, êtu tônj. Amboac tonañ sê kapoacwalô sa ma sêlac sêjac Kretenênj gamênj baugenj sêja. ¹⁴ Aêac akênj gamênj siñ saunjenj acgom, go mu gêbuc sec teñ kêsa anja nuc tau ¹⁵ mênjkêtap wañ sa, ma abe anja mu e agôm jageo, tec awi siñ ma adam ñaômagenj. ¹⁶ Aêac aêc nuc saunj, ñaê Kauda, ñalêlômñagenj, tec atôm gebe anam gomboa sa, mago kêtû kôm kapôênj. ¹⁷ Êsêac sê gomboa sa, go sêkic lêpoa kêsêp wañ dambê gebe êngamiñ wañ tau tônj. Ma têtêc gebe mu êtiñ êsêac sêpi mêc Surti, tec sêlêc lac su ma adamgenj. ¹⁸ Mu to gwêc kêjamunj aêac kainj teñ e ñabêbêc sêbaliñ waba ñagêdô siñ ¹⁹ ma ñagelej êsêac sêbaliñ wañ ñagênjêlôm ñagêdô siñ ña tauñ lemeñ. ²⁰ Bêc ñagêdô gêjaña ma aêac alic oc to utitalata sapu, ma mu gêbuc secanô e aêac taênj gêjam gebe aêac tauñ sugac.

²¹ Êsêac serj gêñ atom e ñasawa ñênjenj, tec Paulu jakêkô gêwiñ lau wañña ma kêsôm gebe “O lauac, embe akênj tañem aênoc biñ ma anjenj lac sa anja Krete atom, go tatap gêñ wapac tonec sa atom to gêñ teñ ênaña atom. ²² Ma galoc janac biñsu amac gebe têtmtac êpa su, gebe amacnêm ñac teñ oc ênaña atom, wañ tagerj tec oc ênaña, ²³ gebe gêdênj gêbêc tonañ ñoc Anôtô, tañ gajam sakiñ gêdênj eñ nañ, nê anjela teñ mênjgêdênj aê ²⁴ ma kêsôm gebe ‘Paulu, ôtêc taôm atom, aôm oc ôkô kaisara lañônêm. Ma ôlic acgom, Anôtô kêkênj samob, tañ sêlac sêwiñ aôm nañ, gêdênj aôm.’ ²⁵ Lauac, amboac tonañ têtmtac êpa su. Aê kakênj gêwiñ Anôtôgac gebe biñ, tañ anjela kêsôm gêdênj aê nañ, êtu tônj. ²⁶ Mago aêac oc dandam nadansac nuc teñ acgom.”

²⁷ Aêac adam gwêc Adriaña e bêc 14 gêjaña, ñagêbêc e gêja lugeñ ma lau wañña sêsaê gebe têtadabiñ baugac. ²⁸ Ac sêu poc e sêlic saka samuc 15. ²⁹ Tec têtêc gebe moae wañ naênsac poc, tec sêu aña aclê kêsêp wañkuña ma sêpuc boageñ gebe eleñña sebenmañ. ³⁰ Lau wañña sebe sêwi wañ siñ ma sêc sêna, tec sebe sêlêwañ gombo ma sêsau gebe sêu aña wañ nêmaña êsêp. ³¹ Tec Paulu kêsôm gêdêñ kapitai to siñwaga gebe “Lau tônê embe sêmoa wañ sêwiñ atom, ma amac oc anaña samob.” ³² Tec siñwaga dêdim gombo tau ñalêpoa gêñgic ma gêu tau kêsêp gêjaña.

³³ Kêdabiñ gebe eleñña, go Paulu awa gêjac êsêac ma keteñ êsêac gebe sêniñ gêñ. Eñ kêsôm gebe “Bêc 14 gêjaña ma añañgôn ñaômageñ, aeñ gêñ teñ atom. ³⁴ Tec aoc gêjac amac gebe aniñ gêñ tekweñ saki êsa, ma ênam amac sa gebe anam samuc, ma môkêmlaun teñ êmbuc sa aña môkêmapac ênaña atom.” ³⁵ Kêsôm su, go kêkôc mo mêngejam danje Anôtô êsêac samob sêlic, go kêpô kêkôc ma geñ. ³⁶ Go samob nêñ ñalêlôm kêtú malô ma señ gêñ sêwiñ. ³⁷ Ma aêac lau samob tañ añañgôn wañ nañ, lau 276. ³⁸ Señ gêñ e kêtom, go sêbaliñ gêñ taniñña ñagêdô kêsêp gwêc gêja gebe wañ êtu gaô.

Gwêc gesen wañ su

³⁹ Gamêñ ñawê kêsa, mago sêjala gamêñ kêtú katô atom, sêlic ñasuc tolêlôm teñ, tec sêsôm kêtú tôn gebe Embe êtôm, go wañ naêpi bau aña tônê. ⁴⁰ Amboac tonañ dêdim aña gêñgic kêsêp gwêc gêja, to sêgaboac gôliñ su ma segeñ lac saun jamoatêpôêña sa, go mu gêliñ-gêliñ êsêac sêsô bau sêja. ⁴¹ Têtadabiñ mêc ma wañ nêmaña kêsêmuñ e janajana kêsa, tec gwêc kêgasim jagêjac wañkuña popoc. ⁴² Siñwaga sebe sênac lau kapoacwalôña êndu gebe sêkêkôc nasêpi bau ma sêc sêna atom. ⁴³ Mago kapitai gebe ênam Paulu sa, tec gesen êsêacnêñ biñ ma kêjatu lau, tañ sêkêkôc kêtú tôn nañ, gebe sêu taun sêsêp gwêc sêmuñ ma nasêpi bau. ⁴⁴ Go lau ñagêdo sênsac katapa to wañ ñagêñlêlôm ñagêdô-gêdô. Êsêac sêgôm amboac tonañ, tec jasêpi bau tomalageñ.

28

Paulu gêmoa nuc Malta

¹ Aêac añañgôn acgom, go aña nuc tau ñaê gebe Malta. ² Malacm sêmoasiñ aêac ñanô. Êsêac sêboa ja ma sejoñ aêac samob jaasêlu ja, gebe kom to malo gêgôm aêac. ³ Paulu gêsôb gabgab gebe naêkêñ êpi ja, tec ja gêoc moac teñ ôli ñandañ kêsa ma kêkêñ kêsa jagêñac eñ kêsêp lêma. ⁴ Malacm sêlic moac geñkaleñ ênê lêma ma sêsôm gêdêñ taun gebe “Ñac tônê oc gêjac ñamalac êndu. Eñ gêjam samuc aña gwêc, mago gêwê ñagêjô sa atom.” ⁵ Paulu kêdaiñ moac su kêpi ja gêja, mago gêñ teñ gêgôm eñ atom. ⁶ Êsêac sêsaê gebe eñ lêma ênsun auc ma êmac êndu elêmê. Sêdêñ seboc gêñ teñ êngôm eñ e sêlic ñanô masi, tec tañ gêjam biñ teñ kêtú wakuc gebe “eñ anôtô teñ.”

⁷ Nuc tau tonañ ñakasêga tau nê ñaê Pupli. Ênê gamêñ ñagêdô gêc tonañ, nañ kêkôc aêac sa ma gêjac ja aêac bêc têtêac. ⁸ Ma ñac tau tama ôli ñawajaô kapôeñ ma gêjam bu gêc. Tec Paulu kêsô gêdêñ eñ jaketeñ mec ma kêkêñ lêma gêsac eñ e ñac tau ôli ñajam kêsa. ⁹ Gêgôm tonañ tec lau gêmac ñagêdô aña nuc tonañña sêmêñ, ma gêgôm êsêac ñajam kêsa. ¹⁰ Lau tau tetoc aêac sa ñanô e aêac abe alac ana ma sêkêñ gêñ, tañ aêac apô lênaña nañ, kêpi wañ gêdêñ aêac.

Paulu gêo lasê Rom

¹¹ Ajôn têtêac gêjaña, go api Alesandrianêñ wañ teñ alac aja. Wañ tau kêpoac tonañ gêdêñ komô. Sêsap anôtô teñ latuagêc ôliñbôm ñakatu gêc wañnêmaña. ¹² Aêac asô Suraku ma añañgôn tonañ bêc têtêac. ¹³ Go asa aña tonañ ma asô Regi, ma ñageleñ mula kêsêlêñ ma alac e ñabêc kêtú luagêc ma asô Potiolo. ¹⁴ Aêac aja e atap lasitêwai ñagêdô sa sêñgôn tonañ. Êsêac teteñ aêac gebe añañgôn awiñ êsêac bêc 7. Tonañ su, go aja Rom. ¹⁵ Lasitêwai aña tonañ sêñô aêac ñawae ma sêpuc aêac tôniañ sêmêñ e dêdac aêac aña Apiunê malac têtulu gêñña to andu ñacleñña têtêac. Paulu gêlic êsêac e gêjam danje Anôtô totêtac kêpa sugen.

¹⁶ Aêac aô lasê Rom, go sêlôc sa gebe Paulu êmoa nê taunja êwiñ siñwaga teñ ejop eñ.

Paulu gêjam mêtê anja Rom

¹⁷ Gêmoa e bêc têlêac gêjaña acgom, go kêkalem Judanêñ kasêga sa. Êsêac sêpi tagen su, go kêsôm gêdênj êsêac gebe “O lasitêwaac, aê gagôm gênj tenj gasenj gôlôac to tamenjinêñ mêtê langwa atom, mago tec sêkôc aê tônj anja Jerusalem ma sêkênj aê kasêp lau Rom lemeñ. ¹⁸ Êsêac têtû Iêsu ñoc biñ e sêlic gagôm sec amboac sênac aê êndurja atom, tec sebe sênjamboac aê su. ¹⁹ Judawaga sêoc biñ aucgenj, tec ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe aoc ênac kaisara. Êsêac sêgôm tônê, mago aê gabe janjôlinj biñ tenj êpi êsêac atom. ²⁰ Kêtu biñ tonanña tec kakalem amac gebe jalic amac to jasôm biñ êndênj amac gebe gaôc kapoacwalô tonec kêtu biñ, tanj Israel sêkênj mateñ nanña.” ²¹ Go êsêac sêsôm gêdênj enj gebe “Papia tenj kêpi aôm anja Judaia gêdênj aêac gêmênj atom, ma ñac tenj anja lasitêwainênj mênjkêdônj to gêjac miñ biñ sec tenj kêpi aôm gêdênj aêac anjô atom. ²² Mago aêac abe anjô biñ, tanj taêm gêjam nanj acgom, gebe aêac anjô ñawae gebe lau têt m gamênjenj sesenj mêtê, tanj aôm kôsap tônj nanj elêmê.”

²³ Ma ac sêjac noc tauñ kêpi bêc tenj, go êsêacnênj taêsam dêdênj enj sêja ênê andu, jagêjam mêtê gêwa Anôtônê gamênj sa gêdênj êsêac. Enj gêjam nenenj êsêac gebe sêkênj êwiñ Jesu to gêwa Mosenê biñsu ma propetenênj biñ sa gêdênj êsêac kêtôm bêc to gelenjenj. ²⁴ Lau ñamakerj sêkênj gêwiñ Paulunê biñ, ma ñamakerj sêkênj gêwiñ atom. ²⁵ Êsêacnênj biñ keso tau ñapanj e sebe sêc sêna, tec Paulu kêsôm biñ tecenec gebe “Ñalau Dabuñ gêoc propete Jesaia awa sa gêdênj tamemi jagêdênjenj ²⁶ gebe

‘Ôndênj lau tônê ôna ma ôsôm gebe
Tañemsuñ anjô, mago nêñm kauc êsa atom
to matemanô alic, mago ajala atom,
²⁷ gebe lau tônê nênj ñalêlôm ñajana kêsa
ma tañensuñ gêoc auc to mateñ gêmôb,
tec mateñanô sêlic gênj sapu
to tañensuñ sênjô biñ atom,
ma nênj ñalêlôm sêjala gênj atom
ma sebe sênam tauñ ôkwi
mênjjanjgôm êsêac ñajam êsa atom.’

²⁸ Amboac tonan jasôm lasê êndênj amac gebe Anôtônê moasiñ ênam ñamalac kêsiña tonec enj kêkênj gêjac lau samuc ñawae. Êsêac tec oc sêkênj tañenj.” [²⁹ Kêsôm biñ tonan su, ma Judawaga sêc jasêsôm tauñ ñanô.]

³⁰ Paulu gêjam ôli nê gamênj ñalêlôm tenj ma gêmoa e jala samuc luagêc. Enj kêkôc lau, tanj têtû ñacleñ dêdênj enj sêja-sêja nanj, sa samob, ³¹ ma gêjam mêtê kêpi Anôtônê gamênj to kêdônj biñ kêpi Apômtau Jesu Kilisi totêtac kêpa sugenj ma lau tenj sêkô enj auc atom.

Paulunê papia gêdênj lau ROM

Paulunê papia gêdênj lau Rom nec ñac tau keto gebe êkênj puc lau tau gebe ñasawa tej acgom, go naêô lasê Rom gebe ênac gôlôac buña anja malacsêga tau kêsi. Eñ gebe ênam mêtê lau buña tônêña êmoa e su, go naelom Spania ma êsêac sêpuc eñ to nê kôm wakuc tonanj tôn. Go ñam tej gêwiñ gebe êwa biñ lau buña sêkênj gêwiñ nan ñam sa kêtôm tau kêjalagac ma êlênj biñ êsêac sêsa nêñ lênj têtôm lau buña ñanômanj. Mêtê tanj Paulu gêjam-gêjam nan, eñ keto gêc awê tomalagenj anja buku tau tonec.

Eñ awa gêjac lau buña gôlôac Romña e su, go kêsôm eñ taê gêjam êsêac kêsêp nê mec ñalêlôm gêmoa ñapanj nan lasê gêdênj êsêac, gocgo keto ñalôtêna, tanj kêdênan papia tau kêsô ñalabu gêja nan, gebe “Ñawae ñajam tonanj geoc Anôtô kêmasanj ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtû lau gêdênjña lasê. Gêgôm kêtû takênj gêwiñnagenj, tec kêtû lênj tau ñam to ñatêpôê” (1:17).

Go gêwa ñamôkê tonanj kêkôc gêja mata têlêac. (1) ñamalac samob, lau Juda to lau samuc, sêsô sec ñanjaclai ñalabu têtôm taunjenj, tec Anôtô êlic êsêac lau gêdênjña atomanô. Anôtô gêlic lau têtû lau gêdênj ñalênj tagerj gebe sêkênj êwiñ Jesu Kilisi. (2) Go lau, tanj Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdênj kêtû Kilisiña su nan, ac sêmbiñ tauñ tôn tamiñ Kilisi tau e sêsa nêñ lênj samob êtu wakuc amboac tonanjjenj. ñac-kêkênj-gêwiñwaga gê malô tau gêdênj Anôtô kêtû Kilisiña, tec Anôtônê ñalau kêgaboac eñ su anja sec ñanjaclai to gêmacanô tau gêwiñ amboac tonanjjenj. ñac buña nê lênj kêtôm sêsi eñ su anja sec to gêmacgac. Paulu kêsôm Anôtônê Biñsu to nê ñalau gêjam gôliñ ñac buña kêtû nê lênj samobña nan ñabiñ kêsêp môkêlatu tonec ñai gêwiñ-gêwiñ. Anôtô gebe ênam ñamalac peberj kêsi ñabiñ kêtû tôn gêc, tec Aposolo kêpuc biñ tau ñam gebe Anôtô taê gêjam kwananjjenj gebe ejonj ñamalac samobgenj sêwê kainj ênê moasiñ êtu Jesu Kilisiña sêwiñ. Paulu taê gêjam kêtû tônj gebe lau Juda oc sêmbuc dêmôênj Jesu endenj tônjenj atom. (3) Go Paulu gêwa lênj, tanj gêjac lau buña ñawae nan, ñam sa gêc môkêlatu ñamuña gebe tamoa dawij tauñ totêntac êwiñ taunjenj. Eñ keto ñabiñ ñagêdô kêpi tanam sakinj Anôtônja ma tasô gôliñwaga ñalabu tanjenj wamugenjña to tapuc nêñ lau mênbanj tônña ma talênsônj lasitêwai atomña to tatoc tauñ sa êndênj-êndênjña. Go gêjac mata nê papia keto tau nê biñ ñagêdô e awa gêôc Anôtô kêtû ñamu.

Ñadênan

1. Paulu gêjac m nê papia to kewake ñalôtêna sa 1:1-17
2. ñamalac gêngônj jageo gêjac Anôtô ênam eñ kêsi ñawae 1:18-3:20
3. Anôtô gêjam ñamalac kêsi ñalênj gebe têtû lau gêdênj kêtû sêkênj gêwiñ Kilisi kêsi êsêac suña 3:21-4:25
4. Kilisi gêbiñ lau buña tôn sêsa nêñ lênj kêtû wakuc 5:1-8:39
5. Anôtô ênam lau Israel kêsi ñalênj 9:1-11:36
6. Lênj tanj gêjac lau buña ñawae nan 12:1-15:13
7. Paulu gêjac mata nê papia to awa gêjac nê lau ñagêdô 15:14-16:27

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê sakinjwaga aê, Paulu, tanj Anôtô kêkalem aê katu aposolo ma kêjaliñ aê sa gebe jasôm ênê ñawae ñajam lasê. ² ñawae ñajam tau Anôtô gêjac mata kwananj ma kêkênj nê propete sêsôm lasê ma teto gêc buku dabuñ. ³ Biñ tau kêpi ênê Latu, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi, tanj kêtû ñamalac mênkêsa anja Dawidnê wakucnêñ. ⁴ Ma Anôtô gêñu eñ gêdi sa anja ñacmatênênj, tec kêwaka eñ sa tonjaclaigenj gebe eñ kêtû ênê Latu, tanj gêwê kainj ñalau êngôm aêac tatu dabuñña. ⁵ Anôtô kêkênj eñ kêmoasiñ aê to kêkênj sakinj aposoloña gelom aê, gebe jawê lau samuc samob sêkênj êwiñ to tanjenj wamu êtu ênê ñaênja. ⁶ Lau samuc tau nêñ ñagêdô amac, tanj Anôtô kêkalem amac atu Jesu Kilisi nê gêñ awiñ.

⁷ Amboac tonañ aê jato êndên amac samob, tañ Anôtô têtac gêwiñ amac to kêkalem amac atu ênê lau aña Rom nañ.

Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô kêtù gôlôac Romña

⁸ Ma ñoc biñ namataña tau tonec gebe Aê gajam danje ñoc Anôtô kêtù amac samobña gajam Jesu Kilisi lanô gebe lau nomña peberñ sêñô amac akêñ gêwiñ ñawae. ⁹ Anôtô tañ gajam sakiñ eñ tonoc ñalêlôm samucgerñ kasôm Latunê ñawae ñajam lasê nañ, kêtù ñoc gêwa-aê-sawaga ma kêjala kêtù tôn gebe aê taêc gêjam amac gedêñ tôngeñ tec gamoa ¹⁰ ma kateñ mec kêtù amacña ñapañ. Aê kateñ mec kêtù biñ tonecña gebe Anôtô êlôc sa acgom ma êmoasiñ aê gebe jandên amac jawacmañ. ¹¹ Biññanô, aê gajam aoc su amac ñanô, gebe jalic amac ma jakêñ moasiñ ñalauña ñagêdô êndên amac êwac, gebe êpuc amac tôn. ¹² Aê gabe amboac tonec gebe amacnêm akêñ gêwiñ ênam aê sa ma aêñoc kakêñ gêwiñ ênam amac sa, ec tapuc taurñ tôn ña nêñ takêñ gêwiñ elom tau. ¹³ O lasitêwaac, aê gabe jansa biñ auc êndên amac atom. Aê kamasañ biñ kêtù dim taêsam su gebe jandên amac jawac, mago biñ kêkô aê auc e mêngeêdên galoc. Aê jawac gebe janam kôm e jatap ñanô sa aña amacnêm êwiñ amboac katap sa aña lau samuc ñagêdô nêñ. ¹⁴ Kôm tonec gêjac aê ñawae gebe janam sakiñ lau Helen to lau samuc ma lau tokauc to lau kaucmê. ¹⁵ Amboac tonañ ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê êndên amac aña Rom êwiñ.

Ñawae ñajam ñajaclai

¹⁶ Aê majoc kêtù ñawae ñajamña atom, gebe Anôtônê ñaclai, tañ ênam lau sêkêñ gêwiñña samob kêsi nañ, Juda sêmun, go lau samuc amboac tonañgeñ. ¹⁷ Gebe ñawae ñajam tonañ geoc Anôtônê biñgeêdên ñam lasê gebe aña takêñ gêwiñ êndên takêñ êwiñ, kêtôm teto gêc gebe “Ñacgeêdên êngôn mata jali êtu kêkêñ gêwiñña.”

Ñamalac samob nêñ keso

¹⁸ Anôtônê têtac ñandan geoc tau lasê aña undambê mênkêpi ñamalacnêñ dedec Anôtônê to sec samob. Ñamalac sêkônin biñ ñanô tôn ña nêñ geo. ¹⁹ Anôtô têtac ñandan gêdên êsêac, gebe gêñ ñagêdô, tañ kêwaka eñ sa nañ, tec gêc awê gêdên êsêac, gebe Anôtô tau kêkêñ kêtù awê gêdên êsêac su. ²⁰ Anôtônê ñam kêsiñ tau, mago lau, tañ sêjala gêñ, nañ Anôtô kêkêñ nañ, sêjala ênê ñaclai tengeñña to ênê ñawasi Anôtônê. Gêdên tañ eñ kêkêñ undambê to nom nañ, e mêngeêdên galoc gêñ tonañ kêtù awê gêdên êsêac sêlic. Êsêac tec sêpa taurñ ma sêsôm gebe Aêac ajam kauc eñ nec, oc sêngeôm têtôm atom. ²¹ Êsêac sêjala Anôtôgac, mago tetoc eñ sa kêtôm eñ Anôtô atom ma sêjam danje atom. Êsêac taên gêjam biñ meloc-meloc gêbôc nêñ kauc e ñakesec gajam nêñ ñalêlôm auc. ²² Seboc êsêac lau tokauc, mago êsêac lau meloc. ²³ Êsêac sêjam Anôtô tengeñ nê ñawasi ôkwi ma sêkêñ ñakatu gêñ mêtê-mêtêña, tañ ñalanô kêtôm ñamalac to moc ma bôc to gêñ kêgalabña nañ, gêjô su.

²⁴ Kêtù ñamalacnêñ kauc gêbôc tonañña Anôtô gêwi êsêac siñ gêdên nêñ têtac ñakalac e sêgôm gêñ môpña ma sêjain taurñ e ôlin kêtù sec. ²⁵ Êsêac sêjam Anôtônê biññanô ôkwi ña biñdansañ ma tetoc gêñ, tañ Anôtô kêkêñ nañ, sa to sêjam sakiñ gêdên gêñ tonê ñai ma sêwi Anôtô, tañ kêkêñ gêñ samob nañ siñ. Aêac talanem eñ endêñ tôngeñ. Biññanô.

²⁶ Kêtù biñ tonañña Anôtô gêwi êsêac siñ sêsêp ñakalac melocña sêja. Êsêacnêñ lauo sêjam lên lauo to ñacña ôkwi ma sêsa lên keso. ²⁷ Ma ñacwaga amboac tonañ. Êsêac sêwi lên lauo to ñacña siñ ma têtac ñakalac gêdên taurñ ñawaô. Ñacwaga sêgôm gêñ têtac ñakalacña gêdên taurñ, tec têtap nêñ geo ñagêjô sa kêpi taurñ.

²⁸ Êsêac dedec gebe sêjala Anôtô, tec Anôtô gêwi êsêac siñ dêdên kauc meloc e sêgôm gêñ, tañ kêtôm gebe ñamalac sêngeôm atomña nañ. ²⁹ Gêñ geo samob gêjam êsêac auc samucgerñ, sec, geo, lên sesec. Biñ tonec gêlôc gêc êsêacnêñ ñalêlôm gebe Têtac sec, sêjac ñamalac êndu, sêsôm taurñ, sêsau taurñ ma sêgôm lau waen kêtù sec. Êsêac sêsac

lau, ³⁰ sêgôliņ biņ kēpi lau, sêkêņ kisa gêdêņ Anôtô, sêsôm biņ alôb-alôb, sêkiaņ tauņ sa, tetoc tauņ sa ņa awenșuņ kapôêņ. Êsêac têtap sec ņalêņ wakuc sa to taņeņpêc gêdêņ teneņi to tameņi. ³¹ Êsêacnêņ kauc masi to sêsap biņ, taņ sêjac mata naņ tulu. Êsêac têtac gêwiņ lau to taêņ labu lau atom. ³² Anôtônê biņsu gêwa sa gebe lau samob, taņ sêgôm gêņ amboac tonañ, oc sêmac êndu. Êsêac sêjalagac, mago sêgôm gêņ tau sêmoa. Ma gêņ tonañgeņ atom, sêlic lau, taņ sêgôm sec tau sêwiņ êsêac naņ, ņajam amboac tonañgeņ.

2

Anôtô kêmêtôc biņ jagêdêņgeņ

¹ Ojae, amac lau, taņ amêtôc launêņ biņ naņ, oc ansa taôm auc amboac ondod. Amac embe amêtôc lau ņagêdô nêņ biņ, go am u taôm êwiņ, gebe biņ, taņ amêtôc naņ, amac taôm agôm awiņgac. ² Aêac tajalagac gebe Anôtônê metôc êtap êsêac, taņ sêgôm gêņ tonañ ņai naņ, sa biņņanôgeņ. ³ Ma amac lau, taņ amêtôc lau kêtu gêņ tonañ ņaiņa, mago taôm agôm naņ, taêm gêjam amboac ondod. Amac oc aêc Anôtônê mêtôc su me masi. ⁴ Anôtô eņ têtac wapôm to kêpuc tau têt ma gê biņ têt. Ma amac alic gêņ samob tonañ ņai sec me. Anôtônê têtac wapôm gebe êwê amac anam taôm ôkwi. Biņ tonañ amac ajala me masi. ⁵ Amac atoc taôm sa ma ajam nêĵ ņalêlôm ôkwi atom, tec êndêņ bêc Anôtô eoc nê têtac ņandaņ to mêtôc êndêņgeņņa lasêņa naņ, amac oc akalem ênê têtac ņandaņ êpi taôm. ⁶ Anôtô oc êkêņ ņagêjô êndêņ ņamalac samob êndêņ-êndêņgeņ êtôm nêņ koler, taņ sêjam naņ. ⁷ Lau taņ sêjam koler ņajam totêtac kêpa suger ma taêņ kêka ņawasi to waer ņajam ma sêmoa teņgeņ naņ, Anôtô êkêņ êsêac sêņgôn mater jali teņgeņ. ⁸ Ma lau, taņ taêņ gêjam tauņ waenĵeņ to taņeņpêc gêdêņ biņņanô, mago taņeņ wamu gêdêņ gêņ geo naņ, Anôtônê têtac ņandaņ to têtac kêbôli auc gêdêņ êsêac. ⁹ Gêņwapac to ņandaņ êpi ņamalac samob, taņ sêgôm sec naņ. Juda oc têtap sa êmuņ, ma lau samuc amboac tonañ. ¹⁰ ņawasi to waer ņajam ma biņmalô êndêņ lau samob, taņ sêgôm nêņ gêņ ņajam naņ. Juda oc têtap sa êmuņ, ma lau samuc amboac tonañ, ¹¹ gebe Anôtô kêpuc lau teņ ņam atom, gêlic samob kêtôm tauņgeņ.

¹² ņamalac samob, taņ sêjam kauc biņsu ma sêgôm sec naņ, biņsu oc êtiņ êsêac su atom, tauņ sênaņa, ma êsêac samob, taņ sêņô biņsugac, mago sêgôm sec naņ, Anôtô oc êmêtôc êsêac êtôm biņsu tau tonañ, ¹³ gebe lau, taņ sêņô biņsu ņaômageņ naņ, Anôtô êlic êsêac amboac lau gêdêņ atom. Lau taņ sêgôm ņanô kêsa naņgeņ, tec têt u lau gêdêņ. ¹⁴ Lau samuc têtap biņsu sa atom. Mago tauņ embe sêņgôm gêņ, taņ biņsu kêjatu naņ, ņanô êsa, go êsêac, taņ têtap biņsu sa atom naņ, sêkêņ tauņ nêņ lêt ņagôliņ gêwê êsêac kêt u tauņ nêņ biņsu. ¹⁵ Êsêacnêņ lêt gêwa sa gebe Anôtô keto biņsu ņakôm kêsêp êsêacnêņ ņalêlôm. Ma êsêacnêņ awa ņalêlômņa gêwa biņ tonañ sa gêwiņ gebe nêņ taêņ gêjam kêmêtôc êsêac to kêpuc êsêac têt gêwiņ. ¹⁶ Biņ tonañ ņai oc êtu awê êndêņ bêc, taņ Anôtô êkêņ Jesu Kilisi êmêtôc ņamalacnêņ biņ kêsiņ tauņa naņ, êtôm ņoc ņawae ņajam, taņ kasôm lasê naņ.

Lau Juda to Mosenê biņsu

¹⁷ Aôm kôsam taôm gebe Juda to taêm kêka biņsu ma kôlanem taôm Anôtôņa. ¹⁸ Aôm kôjala Anôtônê biņ ma biņsu gêwa nêĵ kauc sa e kôjala gêņ gêdêņ to gêņ keso. ¹⁹ Aôm kôsae taôm gebe kêt u materpecnêņ ņac-êwê-êsêacwaga to lau, taņ sêmoa ņakesec naņ, nêņ ņawê, ²⁰ kêt u lau kauc gêbôc nêņ jaomwaga to ņapalê ņasec-ņasec nêņ kêdônwaga, taņ gôlic biņsu kêt u kauc to biņņanô ņamôkê gêdêņ aôm. ²¹ Amboac ondod kôdôn lau ņagêdô, mago kôdôn taôm atom. Aôm gôjam mêtê gebe tanam geņgeņ atom, mago taôm gôjam geņgeņ me masi. ²² Aôm kôsôm gebe daņgôm gêņ mockaiņo to mockaiņņa atom, mago aôm taôm gôgôm gêņ tau me masi. Aôm gôlic sakiņ gwamņa gebe gêņ sec, mago taôm kôjaņgo gêlôn su aņga gwam ņalôm me masi. ²³ Aôm kôlanem taôm biņsuņa, mago kôgêli biņsu tau tec gôwê Anôtô auc me masi. ²⁴ Biņ tonañ kêtôm biņ, taņ teto gec gebe “Lau samuc sêsôm biņ alôb-alôb kēpi Anôtônê ņaê kêt u amacņa.”

²⁵ Aôm embe ômansañ biñsu, go sêsa aômña ênam aôm sa. Embe ôngêli biñsu, go sêsa aôm surja êtôm sêsa aôm atom. ²⁶ Ma ñac samuc teñ embe ejop biñsu ñajatu, go Anôtô êlic ñac samuc tau êtôm ñac, tañ sêsa eñ nañ. ²⁷ Ma ñac, tañ sêsa eñ atom, mago gêgôm biñsu ñanô kêsa nañ, oc êmêtôc aôm. Êtu agenña. Gebe aôm kôtap biñsu ñabuku sa to sêsa aôm, mago kôgêli biñsu. ²⁸ Ñac tañ sêlic eñ ôli dêmôênageñ gebe Juda nañ, eñ Juda ñanô atom. Ma ñac, tañ sêsa eñ ôligeñ nañ, sêsa eñ ñanô atom. ²⁹ Mago Juda ñanô tau nec eñ ñac, tañ nê ñalêlôm kêsap Judanêñ mêtê têt. Ma ñac, tañ sêsa eñ ñanô nañ, sêsa eñ tonê ñalêlômgeñ. Kôm tonañ gêjac biñsu, tañ teto gêc nañ, ñawae atom, gêjac ñalau Dabuñ ñawae. Ñac tau tonañ nê wae ñam kêsêp ñamalacña atom, kêsêp Anôtôñageñ.

3

¹ Amboac ondoc, lau Juda oc têtap moasiñ sa êlêlêc lau samuc su me masi. Me sêsa launja tau nañ ñanô amboac ondoc. ² Op, moasiñ to ñanô tokaiñ-tokaiñ taêsam. Moasiñ ñamataña tonec gebe Anôtô kêkêñ nê mêtê gêdêñ êsêac. ³ Ñagêdô embe sêkêñ êwiñ atom, go amboac ondoc. Êsêacnêñ sêkêñ gêwiñ atomña oc enseñ Anôtônê lêñ ñañêñ su me. ⁴ Masigoc. Ñamalac samob dansañtêna. Anôtô tauger eñ ñac biññanôña kêtôm teto gêc gebe

“Nêm biñ êwaka aôm sa gebe kôsôm jagêdêñ,
ma lau embe sêmêtôc aôm, nañ oc ôku êsêac tulu.”

⁵ Aêacnêñ biñ geo embe êwaka Anôtônê biñgêdêñ sa, nañ tasôm asageñ. Ma Anôtô embe êjac nê têtac ñandañ sa, oc êngôm eso me masi. Biñ tonañ kasôm kêtôm ñamalacnêñ kaucgoc. ⁶ Masigoc. Anôtô embe enseñ tau amboac tonañ, oc êmêtôc ñamalac samob nêñ biñ êtu katô amboac ondoc. ⁷ Ma amboac ondoc. Ñoc biñdansañ embe êwaka Anôtônê biññanô sa e ênê ñawasi êsa êlêlêc su, nañ eñ oc êmêtôc aê amboac ñac sec teñ me. ⁸ Embe amboac tonañ, go tasôm biñ alôb-alôb gebe “Dangôm secmanñ, gebe sec ênam ñanô ñajamônñ.” Tasôm amboac tonañ me. Lau ñagêdô sêgôliñ biñ kêpi aêac ma sêsôm gebe aêac asôm ñalô tau tonañ. Lau tonañ oc sêndac nêñ mêtôc naêndêñgeñ.

Ñac gêdêñ teñ gêmôa atom

⁹ Amboac ondoc, aêac Juda atap moasiñ ñajam sa êlêlêc su me. Masianô. Aêac asôm sugac gebe Juda to lau samuc samob sêsô sec ñañaclai ñalabu, ¹⁰ kêtôm teto gêc gebe “Ñac gêdêñ teñ gêmôa atomanô.

¹¹ Ñac tokauc teñ gêmôa atom,
ma ñac gesom Anôtôña teñ gêmôa atom.

¹² Samob sêkac tauñ su e têtú sec samobgac.

Ñac têtac wapômña teñ gêmôa atom, masi samucgeñ.

¹³ Êsêacnêñ awensuñ kêtôm sêawa gêña.

Imbeleñ geno-geno biñdansañ e ñawasi lanğwageñ.

Gêdônôlic kêsabarñ moac ñamalac auc.

¹⁴ Awensuñ kêpuc boa ñawaô ma biñ ñaclai gêjam auc.

¹⁵ Sêlêtiğeñ gebe sêkêc dec siñ.

¹⁶ Êsêacnêñ lêñ kepeñ senseñ gêñ popocña ñawaô
to sêngôm launêñ ñalêlôm ñawapac êsaña,

¹⁷ ma sêjam kauc lêñ sê wamaña.

¹⁸ Êsêac sêkô Anôtô lanônêm, mago têtêc eñ atom.”

¹⁹ Aêac tajala gebe biñ samob, tañ biñsu kêsôm nañ, kêkanônñ êsêac, tañ sêmôa biñsu ñalabu nañ. Biñsu êmbôc êsêac awenñ auc ma ñamalac samob sêjala nêñ keso, tañ sêgôm gêdêñ Anôtô nañ, gebe ²⁰ Anôtô kêmasañ ñamalac samob nêñ biñ e gêlic êsêac têtú lau gêdêñ kêtú ñamalac sêgôm biñsu ñanô kêsaña nec atom. Biñsu ñakoleñ tageñ tonec gebe êtôc aêacnêñ sec ênêc awêgeñ êndêñ aêac.

Takêñ êwiñ Kilisiña gêjam aêac kêsi

²¹ Galoc lèn tec Anôtô kêsa gebe êmansañ ñamalacnêñ biñ e êlic êsêac têtù lau gêdên, mêngeoc tau lasê. Geoc tau lasê kêpi biñsu ñalên atom. Mose tau nê biñsu to propete sêwa biñ tau sa. ²² Anôtô kêmasañ ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên nañ gêgôm kêtù sêkên gêwiñ Jesu Kilisiña. Êsêac samob, tañ sêkên gêwiñ Kilisi nañ, têtap moasiñ tonañ sa kêtômgen, ²³ gebe ñamalac peber sêgôm sec tec sêjac jaê Anôtônê ñawasi. ²⁴ Mago Anôtô kêmoasiñ êsêac to kêmasañ êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên ñaômagen, gêgôm kêtù Kilisi Jesu kêsi êsêac surja. ²⁵ Anôtô tau kêkên Kilisi kêtù da wamaña gebe ênê dec enseñ lau, tañ sêkên gêwiñ eñ nañ, nêñ sec su. Biñ tonañ gêwa Anôtô kêmasañ ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên ñalên sa. Gêdên têm gêmunña Anôtô gê ñamalacnêñ biñ tôn ma gêwi nêñ sec ñabiñ siñ gêcña. ²⁶ Mago galoc Anôtô gebe êwaka lèn kêmasañ ñamalacnêñ biñ sa, ec tajala gebe eñ ñac gêdên ma kêmasañ lau, tañ sêkên gêwiñ Jesu nañ, nêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên.

²⁷ Ma aêacnêñ waer tau gêc ondod. Waer tau gêbacnêgac. Biñsu amboac ondod gesen su. Biñsu tañ kêjatu aêac gebe tanam koleñ me. Masianô. Biñ takên gêwiñña. ²⁸ Aêac tajala biñ tonec kêtù tôn gebe Anôtô kêmasañ ñamalacnêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên kêtù sêkên gêwiñnagen, kêtù sêjam biñsu ñakoleñña nec atom. ²⁹ Anôtô kêtù Juda taungen nêñ Anôtô me. Eñ kêtù lau samuc nêñ Anôtô gêwiñ atom me. Aec, lau samuc nêñ gêwiñgoc. ³⁰ Anôtô tagen, tec êmansañ Judanêñ biñ e êlic êsêac têtù lau gêdên êtu sêkên gêwiñña ma êmansañ lau samuc nêñ êtu sêkên gêwiñña amboac tonañgen. ³¹ Amboac tonañ aêac dasen biñsu su kêtù takên gêwiñña me. Masigoc, aêac tatoc biñsu sager.

4

Abraham kêtù ñadôn

¹ Amboac tonañ aêac tasôm asagen êpi aêac abeni Abraham. Ênê biñ amboac ondod. ² Anôtô embe êlic Abraham êtu ñac gêdên êtu gêjam koleñ ñajamña, go Abrahamnê wae êsa. Mago Anôtô gêlic amboac tonañ atom. ³ Biñ tañ teto gêc nañ, kêsôm amboac ondod. Kêsôm gebe “Abraham kêkên gêwiñ Anôtô, tec gêlic eñ ñac gêdên.” ⁴ Ñac tañ gêjam kôm nañ, nê ñaôli kêtù moasiñ gêdên eñ atom, kêtù ênê kôm ñagêjô. ⁵ Ñac tañ gêjam kôm atom, mago kêkên gêwiñ Anôtô gebe kêmasañ lau sec nêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên nañ, Anôtô oc êmansañ ñac tonañ nê biñ êtu nê kêkên gêwiñña. ⁶ Biñ tau kêtôm Dawid kêsôm gêdên tañ awa gêoc ñac, nañ Anôtô kêmasañ ênê biñ e gêlic eñ kêtù ñac gêdên kêtù ênê koleñ gêdên tenña atom gebe

⁷ “Aê aoc êoc lau, tañ Anôtô kêsuc nêñ geo ôkwi to kêgêduc nêñ sec auc nañ.

⁸ Aê aoc êoc ñac, tañ Apômtau taê gêjam ênê sec kêtiam atom nañ.”

⁹ Amboac ondod, Dawid awa gêoc lau nec kêkanôn lau tañ sêsa êsêac nañgen, me kêkanôn lau samuc gêwiñ. Aêac tasôm sugac gebe Abraham kêkên gêwiñ Anôtô, tec gêlic eñ ñac gêdên. ¹⁰ Gêdên ondod biñ tonañ kêsa. Gêdên tañ sêsa eñ su nañ, me gêdên tañ sêsa eñ atomgen nañ. Biñ tau kêsa gêdên tañ sêsa eñ atomgen nañ. ¹¹ Sêsa Abraham atomgen, mago Anôtô kêmasañ ênê biñ kêtù kêkên gêwiñña. Go sêsa eñ kêtù biñ tau tonañ ñabelo. Tec eñ kêtù lau samuc samob, tañ sêkên gêwiñ nañ tameri. Sêsa êsêac atom, mago sêkên gêwiñ Anôtô, tec kêmasañ êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtù lau gêdên. ¹² Eñ kêtù êsêac, tañ sêsa êsêac nañ, tameri amboac tonañ. Mago eñ kêtù êsêac tameri kêtù sêsa êsêacnagen atom, kêtù sêselên sêpuc aêac tameri Abraham wêña ma sêkên gêwiñ kêtôm eñ kêkên gêwiñ gêdên tañ sêsa eñ atomgen nañ.

Takên êwiñ, go tatap moasiñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ñanô sa

¹³ Anôtô gêjac mata gêdên Abraham to nê wakuc gebe nom samuc tau êtu nêñ gênlênsêm. Eñ gêjac mata biñ tonañ kêtù Abraham gêgôm biñsu ñanô kêsaña nec atom, gêjac mata kêtù gêlic eñ ñacgêdên kêtù kêkên gêwiñña. ¹⁴ Embe lau, tañ sêngôm biñsu

ņanô êsa naņ, sêwê kaiņ gêņlênsê, go biņ takêņ gêwiņņa ņanô masi, ma biņ, taņ Anôtô gêjac mata naņ, ê su. ¹⁵ Aêac talicgac gebe biņsu kêkalem Anôtônê têtac ņandaņ. Ma biņsu embe masi, go biņ taņgêli biņsuņa masi amboac tonanņeņ.

¹⁶ Kêtu tonanņa biņ, taņ Anôtô gêjac mata naņ, ņam kêsêp launêņ sêkêņ gêwiņ, gebe sêjala gebe Anôtô êkêņ nê moasiņ ņaômageņ êndêņ Abrahamnê wakuc samob, êndêņ êsêac, taņ sêgôm biņsu ņanô kêsa naņgeņ atom, êndêņ êsêac, taņ sêkêņ gêwiņ têtôm Abraham naņ, amboac tonanņeņ. Gebe Abraham kêtu aêac samob tameņi ¹⁷ amboac teto gêc gebe “Aê kakêņ aôm kêtu tentenlatu taêsam tameņi.” Abraham kêkêņ gêwiņ Anôtô, taņ gêņu ņacmatê mateņ jali kêsa to kêkalem gêņ, taņ gêc atom naņ, gebe mênêsa. ¹⁸ Abraham kêkêņ mata gêņ, taņ kêtôm gebe takêņ mateņ atomņa naņ, ma kêkêņ gêwiņ gebe êtu tentenlatu taêsam tameņi êtôm biņdêm langwa kêsôm gebe “Aômnêm wakuc têtû taêsam têtôm tônê.” ¹⁹ Abraham kêjala gebe nê jala amboac 100 ma kêjala tau gebe ôli kêtu mêtê su, ma Saranê têm êkôc ņapalêņa gêbacnê amboac tonanņeņ, mago Abraham kêkêņ gêwiņ kêtu goloņ atom. ²⁰ Anôtô gêjac mata biņ amboac tonanņ, mago Abraham têtac lulu to kêkêņ gêwiņ kwalec atom. Eņ kêkêņ gêwiņ kêpuc eņ tôn ņajana ma gêgôm Anôtônê ņawasi kêsa. ²¹ Eņ kêjala tonanôgeņ gebe Anôtô kêtôm gebe êņgôm biņ, taņ gêjac mata naņ, ņanô êsa. ²² Kêtu tonanņa tec “Anôtô gêlic eņ gêwê kaiņ biņgêdêņ.” ²³ Ȧalô “Anôtô gêlic eņ gêwê kaiņ biņgêdêņ” naņ, teto kêtu Abraham taugenņa atom. ²⁴ Teto gêc kêtu aêacņa gêwiņ. Aêac embe takêņ êwiņ Anôtô, taņ gêņu aêacnêņ Apômtau Jesu aņga ņacmatênêņ sa naņ, eņ oc êlic aêac lau gêdêņ amboac tonanņeņ. ²⁵ Eņ kêkêņ Jesu gêmac êndu kêtu tagêli biņsuņa ma gêņu eņ sa gebe êmansaņ aêacnêņ biņ êndêņ Anôtô.

5

Anôtô kêmasaņ aêacnêņ biņ ņajanô

¹ Anôtô kêmasaņ aêacnêņ biņ e gêlic aêac tatu lau gêdêņ kêtu takêņ gêwiņņa, tec gê wama aêac kêtu aêacnêņ Apômtau Jesu Kilisiņa. ² Aêac takêņ gêwiņ, tec ņac tau gêlêc katam su ma tamo a moasiņ ņalêlôm to takêņ mateņ tawê kaiņ Anôtônê ņawasiņa toôliņ kêpigeņ. ³ Mago tonanņeņ atom. Aêac ôliņ kêpi kêtu gêņwapacņa amboac tonanņeņ, gebe tajala gêņwapac tau kêkêņ aêac daôc wapac totêntac kêpa sugen. ⁴ Daôc gêņwapac totêntac kêpa sugen kêkêņ aêac tatu lau ņanêņ. Tatu lau ņanêņ, tec takêņ mateņ gêņ, taņ gêc nêmņa. ⁵ Takêņ mateņ oc êņgôm aêac majeņ êsa atom, gebe Anôtô kêkêņ nê Ȧalau Dabuņ gêdêņ aêac, tec kêkêc nê têtac gêwiņ ņanô kêsêp aêacnêņ ņalêlôm.

⁶ Gêdêņ taņ aêac tamo a tonêņ palêpalageņ naņ, Kilisi gêmac êndu gêdêņ ņanoc kêtu lau dedec Anôtôņa. ⁷ Ȧamalac teņ oc êmac êndu êtu ņac gêdêņ teņņa atom. Moae lau tageņ-tageņ oc sêmac êndu êtu ņac ņajamņa. ⁸ Mago Kilisi gêmac êndu kêtu aêacņa gêdêņ taņ tamo a tosecgeņ. Biņ tonanņ gêwa Anôtônê têtac gêwiņ aêacņa sa. ⁹ Kilisinê dec kêmasaņ aêacnêņ biņ gêdêņ Anôtô, tec Kilisi oc ênam aêac kêsi êndêņ Anôtônê têtac ņandaņ amboac tonanņeņ. ¹⁰ Aêac tatu Anôtônê ņacjo, mago eņ gê wama aêac kêtu Latu gêmac ênduņa. Galoc gê wama aêac su ma Latu tau gêmo a mata jali, tec oc ênam aêac kêsi êlêlêc su ņêņgeņ. ¹¹ Mago biņ tonanņeņ atom. Aêac ôliņ kêpi Anôtôņa kêtu aêacnêņ Apômtau Jesu Kilisi gê wama aêac gêdêņ Anôtôņa.

Adam agêc Kilisi

¹² Sec gêmêņ nom kêtu ņamalac tageņ nê secņa. Ma gêmacanô tau mênģêô lasê kêtu sec tauņa. Gêmac tau gelom-gelom e kêtap ņamalac samob sa, gebe samob sêgôm secgac. ¹³ Biņsu mênģkêsa atomgeņ ma sec gêc nom kwananņeņ. Mago biņsu embe masi, oc sec ņadôņ masi amboac tonanņ, tec sêsôm ņabiņ atom. ¹⁴ Mago gêmacanô tau gêjam gôliņ ņamalac samob, taņ sêmo a Adam agêc Mose nêņ têm ņasawa naņ. Êsêac sêgôm sec kêtôm Adam kêgêli biņsu nec atom, mago gêmacanô tau gêjam gôliņ êsêac amboac tonanņeņ. Adam tau kêtu ņac, taņ oc êmêņņa naņ, nê dôņ.

¹⁵ Mago Anôtônê moasiñ ma Adam kégéli biñsu kêtôm tau atom. Taêsam sêmac êndu kêtû ñac tageñ kégéli biñsuña, mago Anôtônê moasiñ to ñamalac tageñ Jesu Kilisi nê moasiñ, tañ lau taêsam sêkôc aômageñ nañ, kapôên kélêlêc su. ¹⁶ Ma moasiñ, tañ Anôtô kékên ñaômageñ nañ, to sec, tañ ñac tageñ gégôm nañ, keso tau. ñac tageñ gégôm sec, tec mêtôc gesen eñ. Mago moasiñ tau kêmasañ lau sêgéli biñsu ñabiñ taêsam kêtû solop. ¹⁷ Biññanô, ñac tageñ kégéli biñ ma kêtû ñac tageñ tonañña gêmacanô gêjam gôliñ gên samob. Mago ñac tageñ tonec, Jesu Kilisi, nê kôm ñanô kélêlêc su. Lau samob, tañ sêkôc moasiñ tolêlôm-tolêlôm to êsêac, tañ Anôtô kêmasañ êsêacnên biñ e gêlic êsêac têtû lau gédên nañ, oc sênam gôliñ sênğôn mater jali êtu ñac tageñ Jesu Kilisiña.

¹⁸ Amboac tonañ, ñac tageñ kégéli biñ, tec gesen ñamalac samob su, ma ñac tageñ gêjam kôm gédên, tec Anôtô kêmasañ ñamalac samob nên biñ e sênğôn mater jali. ¹⁹ ñac tageñ nê tañapêc gégôm lau taêsam têtû sec. Ma ñac tageñ nê taña wamu kêmasañ lau taêsam nên biñ e Anôtô gêlic êsêac têtû lau gédên.

²⁰ Biñsu tau mênğê lasê gebe êngôm lau sênğéli biñsu ênam sêga. Mago gédên tañ sec gêjam sêga nañ, Anôtônê moasiñ tañ kêtôp kêtû kapôên kélêlêc su. ²¹ Amboac tonañ sec gêjam gôliñ kepeñ gêmacanôgeñ, ma Anôtônê moasiñ gêjam gôliñ kepeñ dangôn mater jali teñgeñña kêtû Anôtô kêmasañ aêacnên biñ tatu lau gédên kêtû aêacnên Apômtau Jesu Kilisiña.

6

Aêac tamac êndu dawin Kilisi

¹ Ma galoc tasôm biñ amboac ondoc. Tasôm gebe Tamoac sec ñalêlômman, gebe moasiñ tau ênam sêga me. ² Masigoc, amboac tonañ atom. Aêac dawî sec siñ nañ kêtôm tamac êndu su, tec tasêlên tamoac sec ñalêlôm êtiam amboac ondoc. ³ Amac ajala biñ tonañ atom me. Aêac samob, tañ busañgu gêbiñ aêac tôn tamiñ Kilisi Jesu nañ, busañgu gêbiñ aêac tôn tamiñ eñ gêmac êndu amboac tonañ. ⁴ Gédên tañ taliñ sañgu nañ, Anôtô kêsuy aêac dawin Kilisi gebe tawê kaiñ eñ gêmac êndu. Ma Tamanê ñawasi gênju Kilisi sa aña ñacmatênên, tec aêac tasa nên lên tamoac mater jali wakuc amboac tonañgeñ.

⁵ Aêac tamac êndu dawin Kilisi tatôm eñ gêmac êndu, tec oc dandi sa dawin eñ tatôm eñ gêdi sa amboac tonañgeñ. ⁶ Biñ tonec aêac tajalagac gebe aêacnên ñalêlôm langwa kêpi kakesotau gêwiñ Kilisi, gebe ensey ôliñ ñasec tau su ma tatu sec tau ñasakiñwaga êtiam atom. ⁷ Gebe ñac, tañ gêmac êndu su nañ, gêmac kégaboac eñ su aña sec ñañaclai. ⁸ Aêac embe tamac êndu dawin Kilisi, go takên êwiñ gebe dangôn mater jali dawin eñ amboac tonañgeñ. ⁹ Aêac tajala gebe Anôtô gênju Kilisi sa aña ñacmatênên, tec oc êmac êndu êtiam atomanô. Gêmacanô tau oc ênam gôliñ eñ êtiam atom. ¹⁰ Eñ gêmac êndu tonañ gêmac êndu kêtû dim tageñ ma gesen sec ñañaclai su. Eñ mata jali, tec gênğôn mata jali kêtû Anôtôña. ¹¹ Ma amac amboac tonañ, alic taôm amboac awi sec siñ su kêtôm amac êndu. Ma Kilisi Jesu gêbiñ amac tôn añağôn matem jali kêtû Anôtôña.

¹² Amboac tonañ sec ênam gôliñ amac ôlim, tañ êmac êndu nañ, e tañem wamu têtmtac ñakalac ôlimña nec êtiam atom. ¹³ Akên ôlim ñagênlêlôm êndên sec êtu geo ñalaukasap atom. Akên taôm êndên Anôtô êtôm ñac, tañ mata jali kêsa ma akên ôlim ñagênlêlôm êndên Anôtô êtu biñğêdên ñalaukasap, ¹⁴ gebe sec ênam gôliñ amac êtiam atom, gebe amoa biñsu ñalabu atom, amoa Anôtônê moasiñ ñalabu.

Aêac tatu biñğêdeñ ñasakiñwaga

¹⁵ Ma galoc amboac ondoc. Aêac tamoac biñsu ñalabu atom, tamoac moasiñ ñalabu, tec dangôm sec tamoac me. Masigoc, amboac tonañ atom. ¹⁶ Amac ajalagac, amac embe akên taôm anam sakiñ ñac teñ ma tañem wamu eñ, go atu ñac, tañ tañem wamu eñ nañ, nê sakiñwaga. Embe atu sec ñasakiñwaga, go anaña ma embe atu taña wamu ñasakiñwaga, go Anôtô êmansañ amacnên biñ. ¹⁷ Mago tanam dangê Anôtô, gebe gêmunğen amac atu sec ñasakiñwaga, mago galoc têtôn mêtê gédên amac, tec tañem wamu biññanô tonêm ñalêlôm samucgen. ¹⁸ Kilisi kégaboac amac su aña sec ñañaclai, tec ajam sakiñ

bingêdêj. ¹⁹ Aê jasôm ñoc biñ amboac ñamalac sêsôm nêj acgom, gebe amac ñamalac palê-palê. Gêmunger amac akêj ôlim ñagêñlêlôm kêtû gêj ñatêmui to geo ñasakiñwaga. Ma galoc akêj ôlim ñagêñlêlôm kêtû bingêdêj ñasakiñwaga, tec asa Anôtônê launêj lêj.

²⁰ Gêdêj tañ atu sec ñasakiñwaga nañ, amac asô bingêdêj ñalabu atom. ²¹ Ma amac atap sakiñ tonar, tañ galoc gêgôm amac majem kêsa nañ, ñañanô sa amboac ondod. Ñanô tonec gebe gêmacanô tau. ²² Mago galoc tec Anôtô kêgaboac amac su aña sec ñañaclai ma atu ênê sakiñwaga. Sakiñ tonar ñañanô gebe asa Anôtônê launêj lêj e êtu ñamu aña gôn matem jali tenjen. ²³ Sec ñaôli tau tonec gebe gêmacanô. Ma Anôtônê moasin tau tonec gebe aêacnêj Apômtau Kilisi Jesu gêbiñ aêac tôn dangañ mater jali tenjen.

7

Awê to ñac sêjam tañ kêtû ñadôñdôn

¹ O lasitêwaac, aê galic amac ajala biñsu ñam, tec ñoc biñ tonec êndêj amac gebe Biñsu gêjam gôliñ ñamalac kêtôm nêj têm, tañ sêmoa mater jali aña nom nanjen. ² Awê ten embe ênam ñac, go biñsu êmbiñ êsêagêc tôn sêpi tagen e ñac tau êmac êndu. Ñac tau embe êmac êndu su, go biñsu, tañ gêbiñ êsêagêc tôn nañ êmbacnê. ³ Amboac tonar awê tau nê akwen embe êmoa ma ênam ñac ten, oc êngôm biñ sêjam tañña popoc. Mago nê akwen embe êmac êndu, go biñsu êmbiñ êsêagêc tôn êtiam atom. Ma awê tau embe ênam ñac ten, oc êngôm biñ sêjam tañña popoc atom.

⁴ O ñoc lasitêwaac, amacnêm biñ amboac tonar. Amac awi biñsu siñ kêtôm amac êndu su, gebe atu Kilisinê ôli awiñ, tec atu ñac, tañ Anôtô gêñu en sa aña ñacmatênêj nañ, nê gêngac, gebe tanam ñanô ñajam êtu Anôtôña. ⁵ Gêdêj tañ tañ gêjam tañ ôliñger tamo nañ, biñsu kêjali sec ñagêñ têtac kalacña sa, mên gêjam kôm aña ôliñ ñagêñlêlôm samob e kôm tau ñañanô gebe gêmacanô tau. ⁶ Ma galoc biñsu, tañ gêbiñ aêac tôn nañ, gêbacnê ma tamac êndu, tec dawi gêj, tañ gêsô aêac tôn nañ siñ. Tec galoc tanam sakiñ tênguc lêj langwa, tañ teto gêc biñsu nañ, êtiam atom, tanam sakiñ tênguc ñalaunê lêj wakuc.

Biñsu to sec ñabiñ wapac

⁷ Ma oc tasôm biñ amboac ondod. Biñsu tau oc gêj sec me. Masigoc, amboac tonar atom. Biñsu embe êtôc sec êndêj aê atom, oc jajala sec atom. Biñsu kêsôm gebe “Matam katu atom.” Embe ênac jao biñ tonar atom, oc jajala biñ matoc katuña atom. ⁸ Sec tau gesom lêj êjali têtac kalacña sa aña ñoc ñalêlôm, tec kêtap sa gêc biñsu ñajao to ñajatu ñalêlôm. Embe biñsu masi, oc sec tau êtu gêj matê. ⁹ Gêdêj tañ gajam kauc biñsu nañ, gamoa matoc jali e biñsu ñajao mên gêc lasê, tec sec tau mata jali kêsa ma aê gamac êndu. ¹⁰ Ma biñsu ñajatu, tañ gebe êkêj aê jangôn matoc jali nañ, kêkêj aê gêmac êndu. ¹¹ Gebe sec tau gesom lêj e kêtap sa gêc biñsu ñajao to jatu ñalêlôm, tec kêtiam aê e biñsu tau gêjac aê êndu. ¹² Amboac tonar biñsu tau gêj dabuñ, ma biñsu ñajatu to jao gêj dabuñ to gêdêj ma ñajam amboac tonar.

¹³ Ma amboac ondod, gêj ñajam tonec kêkêj aê gamac êndu me. Masianô, amboac tonar atom. Sec tau gêgôm. Sec tau kêtû awê ñalêj gêjam gêj ñajam lañô mên kêkêj aê gêmac êndu. Lêj tonar gêwa sa gebe biñsu ñajatu to jao kêkêj sec gêjam sêga. ¹⁴ Aêac tajala gebe biñsu ñam kêsêp ñalau. Mago aê ñamalac nomña, tec sec kêkônij aê e gajam sakiñ sec tau. ¹⁵ Aê gajam kauc gêj, tañ gagôm nañ, gebe gêj, tañ têtac gêwiñ gabe jangômña nañ, gagôm atom. Mago gêj, tañ têtac gedec gabe jangôm atomña nañ, tec gagôm. ¹⁶ Embe jangôm gêj, tañ têtac gedec nañ, go êwa sa êndêj aê gebe biñsu tau ñajam. ¹⁷ Amboac tonar, tec aê tauc gagôm gêj tonar atom, sec tañ gêc ñoc ñalêlôm nañ, tec gêgôm. ¹⁸ Aê ñamalac ñaôma tonec kajala taucgac gebe gêj ñajam ten gêc ñoc ñalêlôm langwa tonec atom. Aê têtac gêwiñ gebe jamansañ gêj ñajam, mago katôm gebe jangôm ñajam tau ñanô êsana atom. ¹⁹ Gebe gêj ñajam, tañ têtac gêwiñ gabe jangômña nañ, tec gagôm atom, mago sec, tañ têtac gedec gabe jangôm atom ña nañ, tec gagôm.

²⁰ Aê embe jaŋgôm gêŋ, taŋ têtac gedec naŋ, go aê tauc jaŋgôm gêŋ tau êtiam atom. Sec taŋ gêc ñoc ñalêlôm naŋ, tec gêgôm.

²¹ Amboac tonaŋ aê katap ñagôlinj tonec sa gebe Gabe jaŋgôm gêŋ ñajam, mago sec kêsap aê tøy tec gesenj. ²² Aê têtac gêwiŋ Anôtônê biŋsu ñanôgenj gêc ñoc ñalêlôm, ²³ mago aê kêsâê tauc gebe biŋsu teŋ gêc ñoc ôlic ñagêŋlêlôm. Biŋsu tonaŋ géjac siŋ gêdêŋ biŋsu, taŋ gêc ñoc kauclêlôm naŋ, e gêsô aê tøn kasô sec ñabiŋsu, taŋ gêc ñoc ôlic ñagêŋlêlôm naŋ ñalabu. ²⁴ Ijoc aêma, asa êjaŋgo aê su aŋga ôlic togêmac tonec. ²⁵ Aê gajam danje Anôtô kêtû aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisiŋa. Amboac tonaŋ kasôm biŋ tonec gebe ñoc kauc tec gajam sakinj gêdêŋ Anôtônê biŋsu, ma ñoc ñalêlôm laŋgwa tec gajam sakinj gêdêŋ sec ñabiŋsu.

8

Tasa nêŋ lêŋ to ñalaugenj

¹ Amboac tonaŋ lau, taŋ Kilisi Jesu gêbiŋ êsêac tøn naŋ, têtap mêtôc enserj êsêac sunja sa atom, ² gebe ñalau, taŋ kêkêŋ aêac danjôn materj jali kêtû Kilisi Jesuŋa naŋ, nê biŋsu tec kêgaboac aêac su aŋga sec to tamac êndu ñabiŋsu. ³ Kôm taŋ nêŋ ñalêlôm laŋgwa kêkô auc e biŋsu gêgôm kêtôm atom naŋ, Anôtô gêgôm. Eŋ kêmetôc sec, taŋ gêc ñalêlôm laŋgwa naŋ, e gesenj su gêjaŋa gebe kêsakinj tau Latu toôli nomŋa kêtôm ñamalac ôlinj tosec naŋ, gebe enserj sec su. ⁴ Eŋ gêgôm gêŋ tonaŋ gebe tasa nêŋ lêŋ tandanguc ñalêlôm laŋgwa atom, tandanguc ñalaugenj e taŋenj wamu êndêŋ biŋsu ñajatu gêdêŋ ênam aêac aucgenj. ⁵ Gebe êsêac, taŋ sêsêlêŋ kêtôm nêŋ ñalêlôm laŋgwa gêwê êsêacŋa naŋ, taêŋ gêjam gêŋ ñalêlôm laŋgwaŋa. Ma êsêac, taŋ sêsêlêŋ kêtôm ñalau gêwê êsêacŋa naŋ, taêŋ gêjam gêŋ ñalauŋa. ⁶ Embe taêŋ ênam gêŋ ñalêlôm laŋgwaŋa, oc tamac êndu. Embe taêŋ ênam gêŋ ñalauŋa, oc danjôn materj jali tobiŋmalôgenj. ⁷ ñac teŋ embe taê ênam gêŋ ñalêlôm laŋgwaŋa, oc êtu Anôtônê ñacjo, gebe eŋ kêsô Anôtônê biŋsu ñalabu atom, tau embe têtac êkac eŋ gebe naêsô ñalabu, oc êŋgôm êtôm atom. ⁸ Êsêac taŋ sêsêlêŋ kêtôm nêŋ ñalêlôm laŋgwa gêwê êsêac naŋ, oc kêtôm gebe ênac Anôtô mataanô ñajam atom.

⁹ Mago amac asêlêŋ kêtôm ñalêlôm laŋgwa gêwê amac nec atom, asêlêŋ kêtôm ñalau gêwê amac. Anôtônê ñalau embe êŋgôn amacnêŋ ñalêlôm biŋŋanôgenj, oc biŋ amboac tonaŋ. ñac teŋ embe êkôc Kilisinê ñalau sa atom, oc êtu Kilisinê gêŋ atom. ¹⁰ Ma Kilisi embe êmoa nêŋ ñalêlôm, go ôlim êtu gêŋ matê êtu secŋa, ma ñalau êkêŋ amac aŋgôn matem jali êtu Anôtô kêmasaŋ amacnêŋ biŋ e gêlic amac atu lau gêdêŋŋa. ¹¹ Anôtô gêŋu Jesu aŋga ñacmatênêŋ sa. Ênê ñalau embe êŋgôn amacnêŋ ñalêlôm, go Anôtô, taŋ gêŋu Kilisi aŋga ñacmatênêŋ sa naŋ, êŋgôm amac ôlim, taŋ kêtû mêtê naŋ, mata jali êsa amboac tonaŋenj. Eŋ kêkêŋ nê ñalau gêŋgôn amacnêŋ ñalêlôm gebe ênam kôm tau.

¹² O lasitêwaac, amboac tonaŋ sakinj teŋ géjac aêac ñawae tec gêc. Tagenj tanam sakinj êtôm nêŋ ñalêlôm laŋgwa êkac aêacŋa nec atom. ¹³ Embe asêlêŋ êtôm ñalêlôm laŋgwa êwê amac, oc amac êndu. Mago ñalau embe êwê amac e ôlim ñalêŋ êtu gêŋ mêtê, oc êkêŋ amac aŋgôn matem jali. ¹⁴ Gebe lau samob, taŋ Anôtônê ñalau gêwê êsêac naŋ, têtû Anôtônê latui. ¹⁵ ñalau taŋ amac akôc sa naŋ, kêkêŋ amac atu sakinjwaga e atêc taôm kêtiam nec atom. ñalau taŋ amac akôc sa naŋ, kêkêŋ amac atu Anôtônê latui. ñalau tau kêpuc aêac tøn, tec tamôêc gebe “Tamemai, o Tamemai.” ¹⁶ ñalau tau tonaŋ tec gêwa sa mênjêwiŋ aêacnêŋ ñalau gebe Aêac tatu Anôtônê ñapalêgac. ¹⁷ Embe tatu Anôtônê ñapalê, go tawê kaiŋ ênê gêŋlênsêŋ. Embe tawê kaiŋ Anôtônê gêŋlênsêŋ, go tawê kaiŋ Kilisinê dawiŋ amboac tonaŋenj, gebe aêac embe daôc ñandaŋ dawiŋ Kilisi, oc tatap ñawasi sa dawiŋ eŋ amboac tonaŋ.

Ñawasi taŋ mênjêsa naŋ

¹⁸ Aê taêc gêjam gebe Aêac embe tanam dôn gêŋwapac, taŋ galoc gêgôm aêac naŋ, êpi ñawasi, taŋ malôgenj oc mênjeoc tau lasê êndêŋ aêac naŋ, oc talic gêŋwapac tau gebe ec sauŋ. ¹⁹ Gêŋ samob, taŋ Anôtô kêkêŋ naŋ, sêkêŋ materj to têtû gwasâê ñanoc Anôtô eoc latui lasêŋa. ²⁰ Gêŋ samob, taŋ Anôtô kêkêŋ naŋ, ñalêŋ gêc gebe oc sênaŋa. Tauŋ taêŋ

gêjam lêt tau atom, Anôtô kékêñ êsêac sêsô lêt tonañ ñalabu, gebe sêkêñ materñ biñ tonec gebe ²¹ Anôtô êñgamboac gêñ samob, tañ eñ kékêñ nañ, su aña sakiñ sênaraña ma sêmoa nêñ lêtêgen sêwê kaiñ Anôtônê ñapalênêñ ñawasi. ²² Aêac tajalagac gebe gêñ samob, tañ Anôtô kékêñ nañ, sêmoa jageo to têtatñ ñanô e mênğêdêñ galoc kêtôm awê ñapalê kêtun eñ. ²³ Mago biñ tonanğen atom. Aêac taun tamoa jageo to tatanğ gêc lêlômğen ma tatu gwasê noc tatu Anôtônê latui to noc Anôtô êñgamboac aêac su aña taun ôliñña. Aêac takôc ñalau sa kêtû gêñ tonañ ñakamaclaun. ²⁴ Anôtô kêsi aêac su, tec takêñ materñ ñanô tau. Mago aêac embe talic gêñ, tañ takêñ materñ nañ, ñanô su, oc takêñ materñ gêñ tau êtiam atom. Asa êkêñ mata gêñ, tañ gêlic gêc nañ. ²⁵ Mago embe takêñ materñ gêñ, tañ talic ñanô atom nañ, oc daonğ ñanğenğ tamoa.

²⁶ Ma ñalau tau mênkêpuc aêacnêñ palê-palê tôn amboac tonañ. Aêac tajam kauc tateñ gêñ êndêñ Anôtô naendênğenğña. Mago ñalau tau keteñ gêjô aêac su ñaawa kaiñ teñ kêtôm tasôm naêtôm atom. ²⁷ Mago Anôtô, tañ gêbi ñamalacnêñ ñalêlôm lêtêñ nañ, kêjala biñ, tañ ñalau taê gêjam nañ, gebe ñalau keteñ gêjô Anôtônê lau su kêtôm Anôtô tau taê gêjam.

²⁸ Aêac tajalagac gebe Anôtô gêjam gôliñ gêñ samob gebe gêñ tau êmoasiñ êsêac, tañ têtac gêwiñ eñ nañ êtômğen. Anôtô kêjaliñ êsêac sa kwananğen tec kêkalem êsêac. ²⁹ Gebe eñ kêjala êsêacgac ma kêjaliñ êsêac sa kwananğen gebe têtôm eñ Latunê katu, gebe Latu êtu lasii taêsam nêñ ñacsêga. ³⁰ Ma lau, tañ Anôtô kêkalem êsêac nañ, eñ kêjaliñ êsêac sa kwananğen amboac tonañ. Ma lau, tañ eñ kêkalem êsêac nañ, kêmasanğ êsêacnêñ biñ e gêlic êsêac têtû lau gêdêñ. Go êsêac, tañ kêmasanğ nêñ biñ su nañ, kékêñ nê ñawasi gêdêñ êsêac amboac tonañ.

Anôtô têtac gêwiñ aêac kêtû Kilisi Jesuna

³¹ Aêac oc tasôm biñ amboac ondoc êjô biñ samob tonañ ñai. Anôtô embe êwiñ aêac, oc asa enseñ aêac su. ³² ñac tau taê walô tau nê Latu atom, kékêñ eñ kêtû da kêtû aêac samobña. Eñ kékêñ Latu gêdêñ aêac, tec oc êkêñ gêñ ñagêdô samob gebe êmoasiñ aêacña atom me. ³³ Asa oc êngôliñ biñ êpi lau, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nañ. Anôtô tau kêmasanğ êsêacnêñ biñ sugac. ³⁴ Asa oc êmêtôc êsêac e enseñ êsêac su. Masigoc. Kilisi Jesu, tañ gêmac êndu ma gêdi sa kêtiam nañ, jagênğonğ Anôtônê anônğ ma keteñ Anôtô gêjô aêac su. ³⁵ Asa oc êkac aêac su aña Kilisinê têtac gêwiñ aêacña. Gênwapac me tamoa naeo me lau sêjanda aêacña me mo êjô aêacña me tapô lêna ñakwê to gêñ ñagêdônğ me êndambinğ gêñ ñaclai enseñ aêac sunğ me siñ. Gên tonañ ñai oc êkac aêac su me masi. ³⁶ Biñ tañ teto gêc nañ, gêwa biñ tau sa gebe

“Sêjaiñ aêac kêtôm bêcğen kêtû aômña,
ma sêgôm aêac atôm domba, tañ sebe sêmbucña nañ.”

³⁷ Mago aêac taku gênwapac samob tonañ ñai tulu gebe ñac, tañ têtac gêwiñ aêac nañ, kêpuc aêac tôn. ³⁸ Tonec aê kajala kêtû tôn gebe Tamac êndu me danğonğ materñ jali, aña la me ñaclai, biñ galocña me biñ ñamuña me gêñ ñajana teñ, ³⁹ gêñ Iôlôcña me gêñ elonğña me gêñ nomña teñ kêtôm atom gebe êkac aêac su aña Anôtônê têtac gêwiñ, tañ ñam kêsêp aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nañ.

9

Anôtô to nê lau Israel nêñ biñ

¹ Aê katu Kilisinê ñac, tec kasau atom, kasôm biññanônğen. ñoc awa ñalêlômña, tañ ñalau Dabunğ gêjam gôliñ nañ, gêwa sa amboac tonañ gebe kasau atom. ² Aê gaôc wapac ñanô to ñandanğ kêtunğ ñoc ñalêlôm ñapanğ kêtû teoci to lasici, tañ ma ñam nomña kêsêp tageñ nañña. ³ Aê tauc gabe Anôtô êpuc boa aê jamoa jaêc Kilisi êtu êsêacña. ⁴ Êsêac lau Israelgoc. Êsêac Anôtônê latui to sêwê kaiñ ênê ñawasi. Anôtô kêmoatiñ nê poac to kékêñ nê biñsu gêdêñ êsêac. Eñ kékêñ sakiñ omña ma gêjac mata biñ to biñ gêdêñ êsêac. ⁵ Êsêac sêsa aña abeninêñ ma Kilisinê ñam nomña kêsêp êsêacğen. Talanem eñ, tañ Anôtô ñanô kêlêlêc gêñ samob su nañ, endenğ tônğen. Biññanô.

⁶ Aê jasôm tonec gebe Anôtônê bij kêsêlô nec atom, gebe lau samob, tañ nêñ ñam kêsêp Israel nañ, Israel ñanô êsêac atom. ⁷ Ma Abrahamnê wakuc samob têtú ênê ñ apalê ñanô atom amboac tonañ. Anôtô kêsôm gêdêñ Abraham gebe “Nêm wakuc ñanô oc sêsa ança Isaknêgeñ.” ⁸ Bij tonañ ñam amboac tonec gebe ñapalê tañ teneñi sêkôc êsêac ñalêñ ñamalacña nañ, Anôtônê ñapalê ñanô êsêac atom, mago ñapalê, tañ teneñi sêkôc êsêac kêtú Anôtô gêjac mata êsêacña nañgeñ, tec têtú Abrahamnê wakuc ñanô. ⁹ Bij tañ Anôtô gêjac mata nañ, tonec gebe “Êndêñ ñanoc amboac tonec aê oc jamu jamêñ êtiam ma Sara êkôc latu teñ.”

¹⁰ Mago tonañgeñ atom. Rebekanê bij kêtôm tonañ. ¹¹ Aêac abeñi Isak gêjam eñ e gêmoa teñ. ¹² Eñ kêkôc ôliñbôm atomgeñ ma êsêagêc sêgôm gêñ ñajam me sec teñ atom tageñ, ma Anôtô kêsôm gêdêñ Rebeka gebe “Ñacsêga oc ênam sakiñ ñac sauñ.” Bij tonañ gêwa sa gebe Anôtô gebe êñgôm bij, tañ eñ tau taê kêka nañgeñ, ñanô êsa ma êjaliñ ñac teñ sa êtu ênê koleñ ñajamña atom, êtu kêkalem eññageç. ¹³ Kêtôm bij, tañ teto gêc nañ gebe “Aê têtac gêwiñ Jakob ma têtac gedec Esau.”

¹⁴ Galoc oc tasôm bij amboac ondóc. Anôtô kêsa lêñ geo me. Masigoc, amboac tonañ atom. ¹⁵ Eñ kêsôm gêdêñ Mose gebe “Aê taêc walô ñac, tañ gabe taêc walô eñ nañ, to taêc labu ñac, tañ gabe taêc labu eñ nañ.” ¹⁶ Amboac tonañ Anôtô kêjaliñ aêac sa, ñam kêsêp aêacnêñ taêñ gêjam to nêñ lêñ atom, kêsêp Anôtônê taê walôñageñ. ¹⁷ Teto bij gêc gebe Anôtô kêsôm gêdêñ Parao gebe “Aê kakêñ aôm kôtu kiñ gebe jawa ñoc ñaclai sa êpi aôm e ñoc ñaê ñawae êsa êtôm nom samucgeñ êna.” ¹⁸ Amboac tonañ Anôtô embe têtac teñ, go taê walô lau ma embe têtac teñ, oc êñgôm launêñ ñalêlôm ñadani êsa.

Anôtônê têtac ñandañ to nê taê walô

¹⁹ Talic, go ôsôm bij tonec gebe “Embe amboac tonañ, go Anôtô êmbu aêac êtu asageñña. Asa êtôm gebe enseñ ênê bij, tañ taê gêjam kêtú tônia nañ.” ²⁰ Aôm asa tec otoc taôm sa ma ôjô Anôtônê bij amboac tonañ. Ku teñ oc êsôm êndêñ awê kêpac ku tauña gebe “Aôm kôpac aê lañôc amboac tonec kêtú asageñña,” oc êsôm me. ²¹ Awê-kêlêsob-kuwagao nañ kêtú nomku tau ñatauo atom me. Eñ kêtôm gebe êkôc nomlêsob tageñ ma êñgôm ñamakeñ êtu ku tolarjô gêñ ñajam êsêpña ma ñamakeñ êtu ku ñadoma gêñ sec êsêpña. ²² Anôtô amboac tonañ. Eñ gebe êtôc nê têtac ñandañ ênêc awê ma gebe êwa nê ñaclai sa. Mago eñ gê êsêac, tañ têtac ñandañ kêpi êsêac gebe enseñ êsêac su nañ, nêñ bij tônia. ²³ Ma eñ gebe êwa nê ñawasi tolêlôm-tolêlôm sa amboac tonañ. Ewa sa êpi lau, tañ taê walô to kêmasañ êsêac kwanageñ gebe sêwê kaiñ ênê ñawasi. ²⁴ Eñ ñêkalem aêac ança lau Juda nêñ toññageñ atom, kêkalem aêac ança lau samuc nêñ tônia gêwiñ amboac tonañgeñ. ²⁵ Bij tonañ eñ kêsôm gêc Hoseanê buku gebe

“Aê oc jakalem lau, tañ têtú aêñoc atom nañ,
gebe têtú ñoc lau,
ma êsêac, tañ têtac gêwiñ êsêac atom nañ,
têtú ñoc gêñ têtac êwiñ ñanôña.

²⁶ Ma ança gamêñ, tañ Anôtô kêsôm gêdêñ êsêac gebe
‘Aêñoc lau amac atom’ nañ,
oc sêsam êsêac gebe ‘Anôtô mata jali nê latui.’ ”

²⁷ Jesaia gêmôc kêpi Israel gebe
“Israel latui embe taêsam ñanô têtôm ganac gwêcña,
nañ Anôtô oc ênam ñagêdôgeñ sa,

²⁸ gebe Apômtau oc ênac dabiñ nê bij
ma êñgôm ñanô êsa ança nom ñagamêñ samob êkajageñ”

²⁹ Bij tonañ kêtôm bij, tañ Jesaia kêsôm kwanageñ gebe

“Lau siñ undambêña nêñ Apômtau embe endec aêacnêñ ñawê ñagêdô sêmoa atom,
oc tatôm Sodom to sêlic aêac amboac Gomora.”

Lau Israel to ñawae ñajam ñabiñ

³⁰ Aêac oc tasôm biñ ondod. Tasôm tonec gebe Anôtô kêmasañ lau samuc, tañ sêsôm lêt sêmansañ biñ êndên Anôtôña atom nañ, nêt biñ e gêlic êsêac têtou lau gêdên kêtou sêkên gêwiñña. ³¹ Ma Israel, tañ têtadug biñsu gebe sêmansañ nêt biñ êndên Anôtô nañ, têtap biñsu ñanô sa atom. ³² Têtap sa atom nañ ñam kêsêp asageñ. Êsêac sêkên gêwiñ atom, êsêac taên kêka tauñ nêt kolengeñ. Êsêac dêdiñ eñkaiñ kêpi poc dêndiñ eñkaiñ êpiña, ³³ kêtôm teto gêc gebe
 “Alic acgom, aê jatoc poc teñ lau dêndiñ eñkaiñ êpiña
 to pocșega teñ êngôm lau têtac êmbôli aucña naênğôn Sion.
 Ma ñac, tañ kêkên gêwiñ poc tonañ, oc ênaña, atom.”

10

¹ O lasitêwaac, aê taêc kêka tonoc ñalêlôm samucgeñ ma kateñ mec gêdên Anôtô kêtou êsêacña gebe ênam êsêac kêsi. ² Aê gabe jawa êsêacnêt biñ sa gebe sêgôm Anôtônê biñ topalêgeñ, mago sêgôm tokauc atom. ³ Êsêac sêjam kauc Anôtônê lêt êmansañ ñamalacnêt biñña, tec sêsôm tauñ nêt lêt ma sêsô Anôtônê lêt êmansañ êsêacnêt biñña ñalabu atom. ⁴ ñam gebe Biñsu mênğêjac pep gêdên Kilisi, gebe Anôtô taugen tec êmansañ lau, tañ sêkên gêwiñ nañ, nêt biñ.

Anôtô gebe ênam ñamalac samob kêsi

⁵ Mose keto gebe biñsu kêtôm gebe êmansañ ñamalacnêt biñ êndên Anôtô ma kêsôm gebe “Ñac tañ êngôm ñanô êsa nañ, oc êngôn mata jali.” ⁶ Mago ñac, tañ Anôtô kêmasañ ênê biñ nañ, kêtou kêkên gêwiñña nañ, êsôm ênêc nê ñalêlômgeñ gebe “Asa oc êpi undambê ana,” nec atom. Biñ tonañ ñam gebe êkôc Kilisi êsêp nom êmên. ⁷ Me êsôm tonec gebe “Asa oc asêp lamboam êna,” nec atom. Biñ tonañ ñam gebe êkôc Kilisi aña ñacmatênêt êpi êmên. ⁸ Biñ tau amboac tonec gebe “Anôtônê biñ wacgêc aôm ñagala, gêc aôm awamsuñ to nêm ñalêlôm.” Biñ takên gêwiñña tau tonañ, tec tajam mêtê kêpi. ⁹ Embe awamsuñ ôsôm Jesu lasê gebe eñ Apômtau, ma embe nêm ñalêlôm ôkên êwiñ gebe Anôtô gênou eñ sa aña ñacmatênêt, nañ Anôtô oc ênam aôm kêsi. ¹⁰ Embe nêt ñalêlôm takên êwiñ, go Anôtô êmansañ aêacnêt biñ e êlic aêac tatu lau gêdên. Embe aweñsuñ tasôm biñ lasê, go Anôtô ênam aêac kêsi. ¹¹ Teto biñ gêc gebe “Ñac tañ kêkên gêwiñ eñ nañ, oc ênaña atom.” ¹² Juda to lau samuc têtôm tauengeñ. Êsêac samob nêt Apômtau tageñ. Eñ ñac tolêlôm kêtôm gebe êmoasiñ lau samob, nañ aweñ gêjac eñ nañ, ¹³ gebe “Apômtau ênam lau samob, tañ aweñ ênac ênê ñaê nañ kêsi.”

¹⁴ Lau embe sêkên êwiñ ñac tau atom, oc aweñ ênac eñ amboac ondod. Embe sênô ênê biñ atom, oc sêkên êwiñ amboac ondod. Embe sênam mêtê êsêac atom, ma oc sênô amboac ondod. ¹⁵ Ma Anôtô embe êsakiñ jaerwaga atom, oc sênam mêtê amboac ondod. Kêtôm teto gêc gebe “Op, lau tañ sêsôm ñawae ñajam lasê nañ, eñkaiñ ñakicsêa ñajamanô.” ¹⁶ Mago samob sênô ñawae ñajam tau ma sêkôc sa atom gebe Jesaia kêsôm gebe “O Apômtau, asa kêkên gêwiñ jaen, tañ aêac akên nañ.” ¹⁷ Amboac tonañ takên gêwiñ ñam kêsêp tañô jaen. Tañô jaen ñam kêsêp sêsôm Kilisinê biñ lasê.

¹⁸ Ma gabe jatu kênac gebe Êsêac sênô ñawae ñajam atom me. Masi, sênôgac, gebe teto gêc gebe

“Aweñ ñaonda kêsa gêjam nom ñagamên samob auc,
 ma êsêacnêt biñ gelom-gelom e gêdên nom ñamadiñ.”

¹⁹ Jatu kênac êtiã gebe Israel oc sêjala me masi. Sêjalagac. Andanengeñ Mose kêsôm gebe
 “Aê jakên amac anam lêmouñ êsêac, tañ têtou laum teñ atom tageñ,
 ma jañgôm amac têtac êmbôli auc êndên lau-kauc-masiwaga nañ.”

²⁰ Ma Jesaia kêsôm gêc awêgeñ gebe

“Lau tañ sêsôm aê atom nañ, têtap aê sa,
 ma gaoc tauc lasê gêdên êsêac, tañ têtou kênac aê atom nañ.”

²¹ Go kêsôm tonec kêpi Israel gebe “Gajac kajo lau tañeñpêc to aweñ olaboã kêtôm bêcgeñ elêmê.”

11

Anôtô taê walô lau Israel

¹ Ma galoc jatu kênac acgom gebe Anôtô oc kêtij nê lau su me masi. Masigoc, amboac tonañ atom. Aê tauc nec Israel teñ ança Abrahamnê ñawê ma Benjaminnê gôlôac.

² Anôtô kêtij nê lau, tañ kêjaliñ êsêac sa kwananğen nañ, su atom. Amac ajala biñ, tañ teto kêpi Elia nañ, me masi. Eñ gêbu Israel gêdên Anôtô ma kêsôm gebe ³ “O Apômtau, êsêac sêjac nê propete êndu ma sesen aôm nê altar su e gêjac aê taucgen sa, ma galoc dêdib aê sêmoa sebe sênac aê êndu amboac tonanğen.” ⁴ Ma Anôtônê biñ ondoc gêjô Elia awa. Biñ tonac gebe “Aê kajaliñ ñoc lau 7,000 sa tec sêmoa, lau tonañ sêpôn aenđuc gêdên Bal atom.” ⁵ Ma têm galocña ñabiñ kêtôm tonañ. Lau ñagêdô gacgen sêmoa, nañ kêtôm Anôtô kêjaliñ êsêac sa kêtü nê taê walô êsêacña. ⁶ Anôtô embe taê walô êsêac, go nêñ koleñ ênam êsêac sa êtiam atom. Koleñ embe ênam êsêac sa, go ênê moasiñ tau êtu moasiñ ñanô atom.

⁷ Ma galoc amboac ondoc. Gêñ tañ Israel sêsôm nañ, têtap sa atom. Lau tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nañ, taunğen tec têtap sa, ma êsêac ñagêdô nêñ ñalêlôm ñajana kêsä.

⁸ Kêtôm biñ, tañ teto gêc nañ gebe

“Anôtô gêgôm êsêacnêñ kauc ñawapac kêsä

e materjanô sêlic gêñ atom

to tañesun sêñô biñ atom, tec sêmoa ñapan e mênğêdên galoc.”

⁹ Ma Dawid kêsôm gebe

“Êsêacnêñ moasiñ sêniñña êtu nêñ lakô to nêñ uc

ma êtu nêñ lip ênac êsêacña to nêñ ñagêjô sec.

¹⁰ Ôkên êsêac materjanô êtu kanuc e sêlic gamên atom, ma dêmôñtêkwa êwa lip enden tönğen.”

Anôtô gêjam lau samuc kêsä

¹¹ Amboac tonañ jatu kênac acgom. Êsêac dêdiñ enkaiñ gebe sêu tauñ sênañña me. Masigoc, amboac tonañ atom. Êsêac sêgêli biñ, tec kêtü moasiñ gêjam lau samuc kêsä. Biñ tonañ epen lau Israel nêñ ñalêlôm e sênam lêmuñ lau samuc. ¹² Êsêac sêgêli biñ, tec kêtü moasiñ gêdên lau nomña samob, ma êsêac têtôm Anôtônê mêtê atom, tec kêtü moasiñ gêdên lau samuc. Ma embe êsêac tomalagen sêmansañ Anôtônê biñ, oc moasiñ êlêlêc su nêñgen êndên ñamalac samob.

¹³ Aê jasôm ñoc biñ êndên amac lau samuc gebe Aê tec katu lau samuc nêñ jaenwaga ma jalabiñ ñoc sakiñ tonañ gebe ñajamanô. ¹⁴ Aê taêc kêka gebe jakên ñoc lau sênam lêmuñ amac e janam esêacnêñ ñagêdô kêsä. ¹⁵ Anôtô kêtij êsêac su, tec gê wama ñamalac nomña samob. Ma Anôtô embe êkôc êsêac sa, oc êtôm ñacmatê sêndi sa sêmoa materjali. ¹⁶ Embe tapac polom ma takên polom ñamatarña êndên Anôtô, go polom samucgen êtu ênê amboac tonañ. Ma embe ka ñawakac êtu Anôtônê, go ka ñalaka êtu ênê amboac tonañ.

¹⁷ Katêkwianô ñalaka ñagêdô Anôtô kêsäpu su ma jakêkôc katêkwibôm ñalaka jagêjam jaba. Amac lau samuc atôm katêkwibôm ñalaka tec galoc awê kaiñ ñalêsi, tañ katêkwianô ñawakac kêkên nañ. ¹⁸ Amboac tonañ otoc taôm sa êndên ñalaka, tañ sêsäpu su nañ atom. Embe otoc taôm sa, go taêm ênam taôm gebe aôm gôlôm ñawakac atom, ñawakac gêlôm aôm.

¹⁹ Moae ôsôm gebe “Sêsäpu ñalaka tônê su gebe sênam jaba aê jajô.” ²⁰ Biññanô, êsêac sêkên gêwiñ atom, tec sêsäpu êsêac su. Ma aôm kôkên gêwiñ, tec kôkô êsêac maleñ. Amboac tonañ taêm ênam biñ otoc taôm saña atom, ôtêc taôm. ²¹ Anôtô embe taê labu ka tau ñalaka atom, oc taê labu aôm atom amboac tonanğen. ²² Amboac tonañ matam êsap Anôtônê moasiñ to nê ñajana. Êsêac tañ têtü sec nañ, têtap ñajana sa. Mago aôm kôtap moasiñ sa. Embe ômoa ênê moasiñ ñalêlôm, oc êmoasiñ aôm. Embe masi, oc êsapu aôm su amboac tonañ. ²³ Ma lau Israel embe sêwi nêñ sêkên gêwiñ atomña siñ, Anôtô oc êkên êsêac nasêkô maleñ tau êtiam. ²⁴ Amac lau samuc atôm katêkwibôm ñalaka, tañ sêsäpu

su ma sêjam jaba amac api katêkwianô, nañ kêtû amacnê m̄amôkê kwanan̄geñ atom. Ma Anôtô embe êkên katêkwianô tau n̄alaka tonan̄, tañ kêsapu su nañ, sêmu sêndên tauñ n̄amôkê, oc êngôm n̄agaô êlêlêc.

Anôtô taê walô lau samob

²⁵ O lasitêwaac, aê gabe amac anam kauc biñ n̄alêlômna tonec atom, gebe akêli taôm êtu taôm nê m̄kaucna atom. Biñ amboac tonec gebe Israelnên n̄agêdo nên n̄alêlôm n̄ajana kêsâ ênêc e lau samuc samob tomalagen̄ sêsô Anôtônê gamên sêna su acgom, ²⁶ go Anôtô ênam Israel samob kêsî amboac tonan̄, kêtôm teto gêc gebe

“Kêsiwaga oc mênêsa an̄ga Sion
ma ênam Jakobnê geo ôkwi.

²⁷ Êndên tañ jakôc êsêacnên sec su nañ,
jamoatin̄ n̄oc poac tonec êndên êsêac.”

²⁸ Lau Israel sêkôc n̄awae n̄ajam sa atom, tec têtû Anôtônê n̄ajco kêtû amacna. Mago Anôtô kêjalîn êsêac sa su, tec têtû ênê lau têtac gêwiñ êsêacna kêtû aben̄ija. ²⁹ Biñ tonec kêtû tôn gebe Anôtô ênam nê moasiñ to kalem ôkwi atom. ³⁰ Gêmun̄geñ amac lau samuc tañempêc gêdên Anôtô, ma galoc lau Israel nên tañen̄pêc tec kêkên Anôtô taê walô amac.

³¹ Êsêac amboac tonan̄. Galoc êsêac tañen̄pêc kêtû Anôtô taê walô amacna ma êsêacnên tañen̄pêc oc êkên Anôtô taê walô êsêac ôwiñ amboac tonan̄geñ, ³² gebe Anôtô kêkên tañen̄pêc kêkônin̄ n̄amalac samob tôn, gebe taê walô êsêac samobna.

³³ Ojae, Anôtô eñ n̄ac moasiñ tolêlôm-tolêlômgoç. Kauc mêtên̄a to kauc êjala gên̄na n̄amsêga en̄goc. Asa oc êwa ênê mêtôc n̄am sa, ma asa oc êkip ênê lên̄ n̄am sa.

³⁴ “Asa kêjala Apômtaunê taê gêjam
ma asa kêtû ênê n̄ac-êwa-biñ-sawaga.

³⁵ Me asa kêkên gên̄ teñ gêdên eñ kwanan̄geñ,
tec galoc gebe êkôc nê gên̄ n̄agêjô.”

³⁶ Eñ kêkên to kêpuc gên̄ samob tôn gêmoa ma gên̄ samob tonan̄ n̄ai kepeñ en̄geñ. N̄awasi êndên eñ enden̄ tôngeñ. Biñjanô.

12

Tasa nên lên̄ toKillsiger

¹ O lasitêwaac, aê jalên̄ biñ amac êtu Anôtônê taê walôna gebe akên̄ ôlim êtu da mata jali to dabun̄ êndên Anôtô naêlic ênac mataanô n̄ajam. Amacnê m̄sakin̄ tokauc n̄ajam tau tonan̄. ² Asa nê m̄ lên̄ atôm lau nom tonecna nên̄ atom. Anam taôm ôkwi e nê m̄ n̄alêlôm êtu wakuc gebe nê m̄ kauc êsa êpi Anôtônê biñ, tañ gebe êngôm n̄anô êsana nañ, e ajala gên̄ n̄ajam to gên̄, tañ gêjac Anôtô mataanô n̄ajamna nañ, ma gên̄ tañ Anôtô gêjac dabun̄.

³ Anôtô kêkên moasiñ gêdên aê, tec jasôm êndên amac samob êndên-êndêngeñ gebe Akêli taôm êlêlêc su atom. Taêm ênam nê m̄ gên̄ n̄an̄êngeñ êtôm nê m̄ akên̄ gêwiñ n̄adôn, tañ Anôtô gêjac sam gêdên amac gêdên-gêdêngeñ nañ. ⁴ Aêac ôlin̄ n̄agên̄lêlôm taêsam gêc kêtômgeñ ma ôlin̄ n̄agên̄ tonan̄ samob sêwê kain̄ kôm gêdên-gêdêngeñ nañ. ⁵ Ma aêac amboac tonan̄. Aêac lau taêsam, mago Kilisi gêbiñ aêac tôn tatu ôli tageñ, mago ôli tageñ tau n̄agên̄lêlôm gêdên-gêdêngeñ. ⁶ Anôtô kêmoasiñ aêae n̄a moasiñ tokain̄-tokain̄. Embe tatap moasiñ daoc biñ lasên̄a sa, go tanam kôm tau êtôm nên̄ takên̄ gêwiñ n̄adôn.

⁷ Embe tatap moasiñ sakin̄na sa, go tanam sakin̄. Embe tatap moasiñ tandôn laun̄a sa, go tandôn lau. ⁸ N̄ac teñ embe êlên̄ biñ lau, go êngôm n̄apep. Teñ embe êkên̄ to ênac sam gên̄ êndên lau, go êngôm tonê n̄alêlôm maken̄geñ. Teñ embe êtu gejobwaga, go ejop nê gên̄ topalêgeñ. Teñ embe taê wald lau, go êngôm totêtac wapigen̄.

Lau buña nên̄ lên̄ n̄agôlin̄

⁹ Têmtac êwiñ taôm totêmtac maken̄geñ. Akên̄ kisa êndên sec ma asap n̄ajam tôn. ¹⁰ Têmtac êwiñ taôm lasitêwan̄a êmbiñ amac tôn ma atoc taôm sa êjô taugen̄. ¹¹ Anam nê m̄ kôm samob n̄adôb, anam tokam-tokam atom. N̄alau êkac amac n̄anôgeñ, ec anam sakin̄ êndên Apômtau. ¹² Akên̄ matem to têmtac n̄ajamgeñ. Aôc gên̄wapac totêmtac êpa

suger, ma atej mec ansij suger. ¹³ Anôtônê lau embe sêpô lêna tauj, go anam êsêac sa. Anjôm ja lau topalêgen.

¹⁴ Anam mec lau, taj sêjanda amac nanj, apuc boa êsêac atom, anam mecgen. ¹⁵ Têmtac najam awij lau, taj têtac najam nanj, ma ataj awij lau, taj têtaj nanj. ¹⁶ Taêm ênam nê m gên êpi tagej awij taôm najamgen. Taêm ênam gên towaegen atom, ansuj taôm êndên lau naoma êwij. Akêli taôm êtu nê m kaucja atom. ¹⁷ Akên sec êjô sec atom. Gên taj namalac samob sêlic najam nanj, taêm ênam napep. ¹⁸ Amac taôm ênsaê, embe alic êtôm, go amoa awij lau samob tobiñmalôgen. ¹⁹ O lauace, taôm akac kamocgôc atom. Alij su êndên Anôtônê têtac nandaj êna êtôm teto gêc gebe “Aê oc jakac kamocgôc to jakên najêjô. Apômtaunê bij tau tonaj.” ²⁰ Mago “embe mo êjô nê m sojo-sojo, nanj ôkên ej ênij ma embe bu êjô ej, nanj ôkên ej ênôm. Ôngôm amboac tonaj, ec ej maja sij tagej.” ²¹ Sec êku aôm tulu atom, ôkên najam êku sec tulu.

13

Tajem wamu enden gôlijwaga

¹ Lau samob sêsô nên gôlijwaga najabu, gebe gôlijwaga tauj sêkên tauj atom, Anôtô kêkên êsêac. Anôtô kêtû gôlijwaga, taj sêmoa nanj, nên namôkê. ² Amboac tonaj najac tej embe ensen gôlijwaganên bij, oc êkô Anôtônê najagôlij auc. Ma êsêac, taj sêkô najagôlij auc nanj, têtaj Anôtônê mêtôc sa. ³ Lau taj sêsa nên lên najam nanj, têtêc gôlijwaga atom, lau taj sêgôm sec nanjen, tec oc têtêc. Aôm embe têtmtac êwij gebe ôtêc gôlijwaga atom, nanj ôngôm nê m gên najamgen, go gôlijwaga awa êôc aôm. ⁴ Najac tau kêtû Anôtônê sakiwaga, gebe ejop aôm ômoa najamja. Embe ôngôm sec, oc ôtêc taôm, gebe ej gêôc nê sij namagen atom. Ej kêtû Anôtônê sakiwaga ma gêgôm ênê têtac nandaj nanô kêsa kêpi najac, taj gêgôm sec nanj. ⁵ Amboac tonaj asô gôlijwaga najabunanj, tagej asô najabu êtu atêc Anôtônê têtac nandajagen atom, asô najabu êtu nê m najêlôm êkac amacja êwij. ⁶ Kêtû tonajja akên takis êndên gôlijwaga gebe sêjam kôm tonaj tec têtû Anôtônê sakiwaga. ⁷ Launên tôp, taj gêc amacja nanj anac. Akên takis êndên najac takisja to anam ôli gôlijwaganên takis najêdô amboac tonaj. Asô nê m laumata najabu to atoc lau towaen sa.

Bij têtac gêwij lauja

⁸ Ajop taôm gebe anjôm tôp atom. Tôp tagej tonec ênêc amacja gebe akên têtmtac gêwij elom tau. Najac taj têtac gêwij nê lau jabanj ej nanj, gêgôm biñsu nanô kêsa. ⁹ Biñsu tonec najac gebe “Ôngôm gên mockaiño to mockaiñja atom, ônac namalac êndû atom, ônam genjen atom, matam katu gên atom,” to biñsu najô najagêdô samob, nanj najô tonec kêkatorj sa gebe “Têmtac êwij nê m lau wacbanj aôm amboac têtmtac gêwij taôm.” ¹⁰ Najac taj têtac gêwij nê lau jabanj enja nanj, êngôm êsêac sec atom. Amboac tonaj embe têtmtac êwij lau, go dangôm biñsu samob nanô êsa.

Kilisinê bec kêdabinj

¹¹ Anjôm gen tonaj gebe ajala noc taugac. Aêc bêc kêtôm, galoc noc andi saja mênkêsagac. Gêdên taj takôc takên gêwij sa nanj, Anôtônê moasij ênam aêc kêsija gêc nasawa ec baliñ mago galoc mênkêdabinjgac. ¹² Gêbêcauc gêbacnê ma gelenmatagac. Amboac tonaj takwalec koleñ najakesecja su ma daja laukasap najawêna sa. ¹³ Aêc tasa nên lên napep amboac lau, taj sêsêlên gêdên ocsalôgen nanj. Taniñ lasambo atom to tanôm anaboa atom, dangôm gên mockaiño to mockaiñja atom ma mateñ dangucboa atom, takên kisa êndên lau to tanam lêmuj êsêacboa atom. ¹⁴ Asô Apômtau Jesu Kilisi sa êtu nê m najkwê ma amoasij ôlim napep, tagej ajop taôm êndên têtmtac najalac.

14

Amêtôc lasitêwai atom

¹ Najac tej embe êkên êwij lêna-lêna, nanj akôc ej sa êwij amac, mago alênsônj ej najac tokaiñ-tokaiñ atom. ² Najac taj kêkên gêwij najanja nanj, tec gen gwada to gên samob.

Tagej nac, taj kékêj gêwiñ lêna-lêna nañ, geñ geñ gagagej. ³ Nac taj geñ gwada nañ, êmbu nac, taj gedec gwada nañ atom. Ma nac, taj geñ gêj gagagej nañ, êmêtôc nac, taj geñ gêj ñagêdô samob nañ atom, gebe Anôtô kékôc eñ sêñac. ⁴ Aôm asa, tec gobe ômêtôc nac teñ nê sakiñwaganê biñ. Eñ tau nê Natau oc êjac eñ sa êkô, me êkêj eñ êku sa. Eñ oc êkô gebe ênê Natau ñajana gêmôa, tec oc êjac eñ sa êkôgeñ.

⁵ Nac teñ ketoc bêc teñ sa kélêlêc ñagêdô su, ma nac teñ ketoc bêc samob sa kêtôm taugen. Agêc lulugeñ sêkêj êwiñ nêñ biñ tau ma sêsap têtmañ. ⁶ Nac taj ketoc bêc ñagêdô sa nañ, gêgôm kêtû Apômtau ña, ma nac, taj geñ gêj ñagêdô samob nañ, gêgôm kêtû Apômtauña, gebe gêjam danje gêdêñ Anôtô gêwiñ. Ma nac, taj geñ gêj ñagêdô samob atom nañ, geñ gêj atom kêtû Apômtauña ma gêjam danje Anôtô, ⁷ gebe aêacnêñ teñ gêmôa mata jali kêtû tauñageñ atom, ma teñ gêmac êndu kêtû tauña atom amboac tonanjen. ⁸ Aêac embe tamoa mateñ jali, go tamoa êtu Apômtauña, ma embe tamac êndu, go tamac êndu êtu Apômtauña. Amboac tonan tamoa mateñ jali me tamac êndu, oc tatu Apômtaunê gêñgeñ. ⁹ Kêtû biñ amboac tonanña Kilisi gêmac êndu to gêmôa mata jali gebe êtu ñacmatê to lau mateñ jali nêñ Apômtau.

¹⁰ Aôm kômêtôc lasimnê biñ kêtû asageñña. Ma aôm teñ tonec gôbu lasim kêtû asageñña, gebe aêac samob oc takô Anôtônê lêpôn ñanêmña, ¹¹ êtôm teto gêc gebe “Apômtau kêsôm gebe Aê tec gêñgôn matoc jali biññanô. Amboac tonan ñamalac samob sêpôn aenduc êndêñ aê, ma aweñ samob êôc aê Anôtô.”

¹² Amboac tonan aêac samob tonec oc dawa tauñ nêñ lêñ ñam sa êndêñêndêñgeñ êndêñ Anôtô.

Talênsôj lasitêwai atom

¹³ Amboac tonan tamêtôc lasitêwai êtiam atom, ma asôm êtu têtj gebe êlênsôj to atim nêñ lasitêwai êtiam atom amboac tonanjen. ¹⁴ Apômtau Jesu gêbiñ aê têtj, tec galic ma kajala kêtû têtj gebe gêñ tonan ñai samob ñateñ tau sec atom. Ma nac teñ embe taê ênam gêñ teñ gebe sec, oc êtu sec êndêñ eñ. ¹⁵ Aôm embe ôniñ gêñ, taj êlênsôj lasimnê ñalêlôm nañ, oc ôsa nêñ lêñ totêmtac gêwiñgeñ êtiam atom. Kilisi gêmac êndu kêtû lasimña, tec onseñ eñ su ña nêñ gêñ taniñña atom. ¹⁶ Amboac tonan ajop nêñ gêñ ñajam gebe lau sêsôm biñ alôb-alôb êpi atom. ¹⁷ Anôtônê gamêñ ñam kêsêp sêniñ to sênôm gêñña atom. ñam tau tonec gebe Nalau Dabuñ kékêj biñgêdêñ to biñmalô ma têtac ñajam mêngeñjam auc. ¹⁸ Nac taj ênam sakiñ Kilisi ña lêñ amboac tonan nañ, ênac Anôtô mataanô ñajam to ñamalac tetoc eñ sa. ¹⁹ Amboac tonan tapeñ biñ, taj êmboa biñmalô sa to biñ, taj ênam aêac sa gebe tapuc lasitêwai têtj. ²⁰ Onseñ Anôtônê kôm su ña gêñ taniñña atom. Gêñ samob ñajamgeñ, mago nêñ gêñ taniñña embe êlênsôj nac teñ nê ñalêlôm, nañ ôwi siñ ma ôlic amboac gêñ sec. ²¹ Lasim embe êlic aôm ôniñ bôc me ônôm wain me gêñ teñ e êlênsôj ênê ñalêlôm nañ, ondec ênêcña, go ñajam. ²² Biñ taj aôm kôkêj gêwiñ nañ, ênêc aôm to Anôtônageñ. Aê aoc êôc nac, taj kêsâê nê lêñ e gêlic kêtôm ma kêsâ lêñ tau tonê ñalêlôm makeñgeñ. ²³ Mago nac teñ embe êniñ gêñ totêtac lulugeñ, oc Anôtô êmêtôc eñ, gebe gêgôm gêñ tau tonê kékêj gêwiñgeñ atom. Gêñ samob, taj ñam jakêsêp takêñ gêwiñ atom nañ tau sec.

15

Tamoasiñ tauñgeñ atom, tamoasiñ lau meñbañ aêacña êwiñ

¹ Kôm teñ gêjac aêac lau, taj takêñ gêwiñ ñajana nañ, ñawae gebe tamoasiñ tauñgeñ atom, daôc lau palê-palê nêñ gêñwapac dawinmañ. ² Aêac samob êndêñ-êndêñgeñ tamoasiñ lau meñbañ aêac gebe damboa êsêac sa e sêmôa ñajam, ³ gebe Kilisi kêmoasiñ tau atom amboac tonanjen, kêtôm teto gêc gebe “Lau taj sêmbu aôm nañ, nêñ biñ sêmbuña mênkêpi aêgeñ.” ⁴ Biñ samob, taj gêmunjeñ teto nañ, teto gebe êndôn aêacña, gebe daôc gêñwapac totêntac êpa sugen ma biñ, taj teto gêc nañ, êpuc aêac têtj e êkêj aêac takêñ mateñ Anôtô. ⁵ Anôtô taj kêpuc amac têtj aôc gêñwapac totêmtac kêpa sugen

ma amoa totêmtac malôger naŋ, êkêŋ amac taêm ênam nêmbiŋ êpi tager andanguc Kilisi Jesu nê lêngger,⁶ gebe amac samob têtac tager atoc aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô sa ŋa awem tager.

Ŋawae ŋajam gêjac lau Juda to lau samuc ŋawae kêtômger

⁷ Amboac tonar akôc taôm sa êtôm Kilisi tau kêkôc amac sa, gebe aŋgôm Anôtônê ŋawasi êsa. ⁸ Aê jasôm ŋoc biŋ tonec gebe Kilisi gêmêŋ kêtû lau Juda nêŋ sakiŋwaga gebe êwaka Anôtô sa, gebe eŋ ŋac biŋŋanôŋa ma êŋgôm biŋ, taŋ Anôtô gêjac mata gêdêŋ êsêac aberi naŋ, êtu anô. ⁹ Ma eŋ gêmêŋ kêtû sakiŋwaga gebe lau samuc tetoc Anôtô sa êtu taê walô êsêacŋa. Kêtôm teto gêc gebe

“Amboac tonar aê aoc êoc aôm jamoa lau samuc ŋalêlôm, ma jaŋga wê êpi nêmbiŋ ŋaê.”

¹⁰ Ma kêsôm biŋ teŋ gêwiŋ gebe

“Amac lau samuc têtac ŋajam êsa awiŋ ênê lau.”

¹¹ Ma biŋ teŋ gêc gebe

“Amac lau samuc samob alambiŋ Apômtau, ma tenteŋlatu samob sêlanem eŋ.”

¹² Ma Jesaia kêsôm nê biŋ tonec gebe

“Isainê ŋawakac oc êlêc sa, ma ŋac, taŋ mênêsa naŋ, oc ênam gôliŋ lau samuc, ma lau samuc oc sêkêŋ mateŋ eŋ.”

¹³ Anôtô taŋ kêtû aêac takêŋ mateŋ ŋamôkê naŋ, êkêŋ amac akêŋ êwiŋ ŋajaŋa e têtac ŋajam to biŋmalô ênam amac auc samucger, gebe Ŋalau Dabuŋ êpuc amac tôŋ ma akêŋ matem anac ŋawaeger.

Paulu têtac ŋajam kêtû nê kôm jaerwagaŋa

¹⁴ O ŋoc lasitêwaac, aê kajaJa kêtû tôŋ gebe gabêjam gêjam nêmbiŋ ŋalêlôm auc ma ajala gêŋ samob tomalager ma atôm gebe alêŋ biŋ taôm ŋaŋêŋger. ¹⁵ Mago kato biŋ tonar ŋalô ŋagêdô ec ŋajaŋa gêdêŋ amac, gebe japuc nêmbiŋ ŋalêlôm tôŋ taêm ênam biŋ tau êtiam. Aê kato ŋalô tau gebe Anôtô kêkêŋ moasiŋ gêdêŋ aê, ¹⁶ ma kêkêŋ aê katu Kilisi Jesu nê sakiŋwaga gebe janam kôm êpi lau samuc amboac dabuŋwaga teŋ, taŋ gêjam Anôtônê ŋawae ŋajam ŋasakiŋ dabuŋ gebe Ŋalau Dabuŋ êkalem lau samuc têtû Anôtônê gêŋ e têtû da dabuŋ ênac Anôtô mataanô ŋajamŋa. ¹⁷ Kilisi Jesu gêbiŋ aê tôŋ, tec ôlic kêpi kêtû kômŋa gebe gajam kêtû Anôtôŋa. ¹⁸ Aê katêc tauc, tec jasôm biŋ teŋ atom, biŋ tager, taŋ Kilisi kêkêŋ gebe jaŋgôm e lau samuc taŋer wamu Anôtô naŋ. Aê gajam kôm tau ŋa biŋ to lêŋ. ¹⁹ Kilisi kêkêŋ ŋaclai gêdêŋ aê, tec gagôm gêŋtalô to gêŋsêga, ma Ŋalau Dabuŋ kêkêŋ ŋaclai gêdêŋ aê amboac tonar, tec gajam mêtê Kilisinê ŋawae ŋajam tomalager gajac m aŋga Jerusalem ma gajam e gaô lasê lluriki. ²⁰ Aê têtac gêwiŋ gebe jasôm ŋawae ŋajam lasê êndêŋ lau taŋerŋsuŋ samuc Kilisinê ŋaêŋa. Aê gabe jau ŋoc demboŋ ênsac lau teŋ nêŋ alê mata atom. ²¹ Kêtôm teto gêc gebe

“Lau taŋ sêŋô eŋ ŋawae atom naŋ, oc sêlic eŋ, ma lau taŋerŋsuŋ samuc naŋ, oc sêjala eŋ.”

Paulu gebe êna Rom

²² Kôm tonar kêkô aê auc ŋapaŋ, tec gadêŋ amac gêwac atom. ²³ Kêtôm jalager gajam aoc su gabe jandêŋ amac jawac, ma galoc gajac dabiŋ ŋoc kôm aŋga gamêŋ tonec sugac. ²⁴ Amboac tonar taêc kêka gebe jalic amac êndêŋ wacjasa amacnêmbiŋ gamêŋ êndêŋ taŋ gabe jana Spania naŋ. Aê jatu samuc amac ŋasawa dambê su acgom, go jakêŋ matoc gebe akêŋ aê jana gamêŋ ônê. ²⁵ Galoc tonecger aê kasêlêŋ kapeŋ Jerusalem gebe najanam sakiŋ Anôtônê lau aŋga tônê. ²⁶ Gôlôac dabuŋ Makedonia to Akaiŋa sêmasaŋ kêtû tôŋ gebe sêkêŋ da ênam Anôtônê lau aŋga Jerusalem nêŋ lau ŋalêlôm sawa sa. ²⁷ Êsêac taŋ sêmasaŋ kêtû tôŋ ma sêgôm jagêdêŋ gebe lau Jerusalemŋa nêŋ tôp gêc êsêacŋa, gebe lau samuc sêwê kaiŋ lau Jerusalemŋa nêŋ moasiŋ ŋalêlômŋa, tec gêjac lau samuc ŋawae gebe sênam lau Jerusalem ŋa sa ŋa moasiŋ oliŋŋa. ²⁸ Aê jakêŋ ŋanô, taŋ êsêac sejoŋ sa

nañ, êsêp lau Jerusalemña lemeñ to janac dabuñ kôm tau su acgom, go jandi jasa nê gamênñagerñ jana Spania. ²⁹ Aê kajalagac, embe jandên amac jawac, oc jawac to Kilisinê mec tolêlôm-tolêlôm.

³⁰ O lasitêwaac, aê jaterñ amac êtu aêacnên Apômtau Jesu Kilisi to êtu ñalau Dabuñ nê têtac gêwiñ aêacña, gebe anac siñ awiñ aê ma atey mec êndên Anôtô êtu aêña. ³¹ Ateñ gebe ênam aê kêsi êndên lau sêkên-gêwiñatomwaga, tañ semoa Judaia nañ, to Anôtônê lau sêlic ñoc sakiñ, tañ janam anga Jerusalem nañ, ênac mateñanô ñajam. ³² Go Anôtô embe êlôc sa, go jandên amac jawac totêtac ñajamgeñ ma jasê aoc su janğônñ jawiñ amac. ³³ Biñmalô ñamôkê Anôtô êwiñ amac samob. Biññanô.

16

Paulu awa gêjac lau Romña

¹ Aê jakênñ lasiño Poibe, tañ gêjam sakiñ gôlôac dabuñ Keñkreaña gêmoa, nê ñawae êndên amac. ² Akôc eñ sa êtôm Anôtônê launên mêtê êtu Apômtaunê ñaêña. Eñ embe êpô lêna tau êtu nê kôm me gên teñña, nañ anam eñ sa gebe awê tonañ gêjam lau taêsam sa ma gêjam aê sa gêwiñ.

³ Aê aoc gêjac Priska agêc Akwila, tañ sêjam Kilisi Jesu nê kôm sêwiñ eñ nañ. ⁴ Êsêagêc tec sêjac môkê tauñ kêtü aêña. Mago aê taucgeñ gajam danğe êsêagêc atom, gôlôac dabuñ anga lau samuc nêñ samob sêjam danğe êsêagêc sêwiñ. ⁵ Aê aoc gêjac gôlôac dabuñ, tañ sêkac sa sêmoa agêcnên andu nañ, amboac tonanğeñ. Aê aoc gêjac ñoc ñac Epainete. ñac tau kêtü lau sêkênñ gêwiñ Kilisiña nêñ ñamêc anga Asia ñagamênñ. ⁶ Aê aoc gêjac Maria. Eñ gim tau su kêtü amacña. ⁷ Aê aoc gêjac Androniki agêc Junia. Êsêagêc Juda têtôm aê ma sênğônñ kapoacwalô sêwiñ aê. Aposolo sêjala êsêagêc kêtü tônñ su, ma agêc têtü Kilisinê lau sêmuñ aê. ⁸ Aê aoc gêjac ñoc ñac Ampliata, tañ Apômtau gêbiñ aêagêc tônñ nañ. ⁹ Aê aoc gêjac Urbana. Eñ gêjam Kilisinê kôm gêwiñ aêac. Ma aoc gêjac ñoc ñac Staku gêwiñ. ¹⁰ Aê aoc gêjac Apele, tañ kêsap Kllisi tônñ ñanğenğeñ nañ. Aê aoc gêjac Aristobulunê gôlôac. ¹¹ Aê aoc gêjac Herodion, tañ aêagêcma ñam tageñ. Aê aoc gêjac êsêac, tañ Apômtau gêbiñ êsêac tônñ anga Narikisinê gôlôac. ¹² Aê aoc gêjac awêlagêc Trupaina agêc Truposa. Êsêagêc sim tauñ su kêtü Apômtauña. Aê aoc gêjac Persida. Eñ awê ñajam ma gim tau su ñanğenğeñ kêtü Apômtauña. ¹³ Aê aoc gêjac Rupu, tañ Apômtau kêjaliñ eñ sa nañ, agêc eñ têna, tañ kêtü aê tinoc gêwiñ nañ. ¹⁴ Aê aoc gêjac Asuñkriti agêc Plagon ma Herme agêc Patroba ma Herma to lasitêwai, tañ sêmoa sêwiñ êsêac nañ. ¹⁵ Aê aoc gêjac Pilologo agêc Julia ma Nerea agêc lu ma Olumpa to Anôtônê lau samob, tañ sêmoa sêwiñ êsêac nañ. ¹⁶ Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê launên mêtê. Kilisinê gôlôac samob awenğeñ gêjac amac.

¹⁷ O lasitêwaac, aê jalênñ biñ amac gebe Ajop taôm êndên êsêac, tañ sêwa gôlôac êkôc to sêlênsônñ biñ takênñ gêwiñña, tañ amac anğ to akôc sa nañ. Anğamiñ taôm êndên êsêac. ¹⁸ Lau tonañ ñai sêjam sakiñ aêacnên Apômtau Jesu Kilisi atom, sêjam sakiñ tauñ têtacwalôgeñ. Êsêac sêsôm biñ malô-malô to biñ ñalêsi ñajam ma sêsau lau, tañ sêmoa totêtac makeñgeñ ma taênñ gêjam biñ sec teñ atom nañ, nêñ ñalêlôm. ¹⁹ Amac tañem wamu Anôtônê biñ ñawae kêsä gêjam gamênñ samob auc su, tec aê têtac ñajam kêtü amacña. Aê gabe nêñ kauc êsa êpi geñ ñajam to anac jaê gên sec, ²⁰ Aêacnên biñmalô ñamôkê Anôtô êkênñ Sadañ êso emkaiñ ñalabu ma ênac eñ popoc seberñ. Aêacnên Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êndên amac.

²¹ Timote tañ gêjam kôm gêwiñ aê nañ, awa gêjac amac. Ma Luki agêc Jason ma Sosipatra, tañ aêacma ñam kêsêp tageñ nañ, awenğeñ gêjac amac amboac tonanğeñ. ²² ñac kêlêpêwaga aê, Terti, Apômtau gêbiñ aê tônñ, tec aoc gêjac amac. ²³ ñai tañ gejob aê to kêkênñ nê andu kêtü gôlôac dabuñ nêñ gamênñ sêkac saña nañ, awa gêjac amac. Erasta tañ gejob malac tau ñakanom nañ, agêc aêac lasiñ Kwartä awenğeñ gêjac amac amboac tonañ. ²⁴ [Aêacnên Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êndên amac samob. Biññanô.]

Paulu keteñ mec lambiñña

²⁵ Ŋawasi êndên Anôtô. Eŋ kêtôm gebe êngôm amac akên êwiŋ ŋajaŋa êtôm ŋawae ŋajam, taŋ kakên gêdên amac naŋ, to êtôm Jesu Kilisi nê jaen ma êtôm biŋ, taŋ kêsŋ tau totêm-totêm gêc lêlômgen e galoc geoc tau lasê naŋ. ²⁶ Ma galoc biŋ tau kêtû awê gebe Anôtô, taŋ gêmoea tenŋen naŋ, kêjatu propete gebe teto biŋ tau e lau samuc samob sênô to sêjala ma sêkên êwiŋ to taŋen wamu biŋ tau.

²⁷ Anôtô tagen, taŋ taugen gêwê kaiŋ kauc samob tomôkêgen naŋ, nê ŋawasi ênêc tenŋen ma tenŋen êtu Jesu Kilisiŋa. Biŋjanô.

Paulunê papia namatana gêdên lau KORINTI

Paulunê papia namatana gêdên lau Korintja nec nac tau keto bin, tan kélensôn lau buja e sêsa nêj lên to sêkênj gêwiñ kwalec nan. Bin amboac tonan kélensônj gôlôac, tan Paulu kêwaka sa anja malac Korint nanj gêwiñ. Gêdênj têm nac tau gêmoa nê, Korint tonan lau Helen nêj malac to sêclunj towae tej kêsa pan wanj gamênj-gamênj nalênj, tec lau jaba toê-toê sêja sêmênj-sêja sêmênj napanj, ma gagedô taêsam jasênjgônj malac tau kêtû têlê. Lau Rom sêjanjo sugac, tec sêkênj kêtû gamênj Akaia namalacsêga. Bin amboac tec kélainj Korintwaganênj waenj kêtû tapa gêja gebe malacm têtulu geñ sêjac nawae e têtû awa natau. Lau mêtê tokauc êsêac, tec sêkwê nêj andu to sêmasan nêj gênj ngêdo samob e nakatu najam êndu. Bin mockainjoña to sec ôlinj nakalacga gêjam sêga anja malac tau. Sêjam sakinj gêdênj anôtôi jaba nanô lasê.

Bin tanj kêkênj wapac Paulu tau ma gebe êkôninj en tan nan, tonec gebe Gôlôac Korintga gêwa tau kêkôc-kêkêc. Lau buja têtû palê gêdênj sec ma sêmêtôc lau tobinj jageo, go bin lau to gêc sênam tauñña ma semoa sêwiñ tauñña to bin nalêlêm epenña ma Gôlôac Dabunj ngôlinj to nanô anja Nalau Dabunj nê ma bin nacmatê dëndi saña. Paulu kêpuc bin tonan naj nam e kêkip sa tonanôgenj ma ketoc Nawae Najam kêmêtôc binlensônj tau nalênj.

Anja môkêlatu 13 enj kêwaka têtac êwiñ tauñña sa gebe Anôtônê moasinj najamanô tau gedênj nê lau. Lau kêtôm nom ngagamênjenj sênjô bin tagenj tonan kêtû tônj êsêac e moae kêlêlêc buku tau naminj ngêdô su.

Njadênan

1. Paulu gêjac m nê binj 1:1-9
2. Gôlôac gêwa tau kêkôc 1:10-4:21
3. Awêlagôc nac sênam tauñ napepña 5:1-7:40
4. Lau buja to lau samuc nêj binj 8:1-11:1
5. Lau buja sêlic nêj om nagôlinj 11:2-14:40
6. Killsi gêdi sa gêjac kamoalêc lau buja dëndi saña 15:1-58
7. Sêkênj da gêjac lau buja Judaiana nawae 16:1-4
8. Paulu tau nê binj ngêdô ma gêjac mata nê papia 16:5-24

Paulu gêjac m nê binj

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tan Anôtô taê gêjam kwananjenj tec kêkalem aê nan, agêc lasic Sostene ² aêagêcma binj êndênj Anôtônê gôlôac amac, tan anjônj Korinti nanj. Kilisi Jesu kêkênj amac atu Anôtônê lau awiñ samob, tan awenj gêôc aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê naê kêtôm gamênj samobgenj. Enj kêtû aêac to êsêacnênj Apômtau.

³ Tamenj Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj moasinj to binmalô êndênj amac êwac.

Paulu gêjam danje gêdênj noc Anôtô

⁴ Aê gajam danje gêdênj njoc Anôtô kêtû amacña napanj, gebe enj kêkênj Kilisi Jesu kejon moasinj wackêmoasinj amac. ⁵ Nac tau tonan kêkênj amac atu lau tolêlôm gênj samobnja, atu lau tolêlôm binj tokauc samobnja amboac tonan. ⁶ Tec nawae, tanj gêwa Kilisi sa nanj, kêtû tônj amac sugac. ⁷ Ma amac, tanj asaê aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi eoc tau lasênja nanj, apô lêna ênê moasinj tej atom. ⁸ Nac tau tonan oc êpuc amac tônj atu lau najana, ec êtu namu amoa najbinj masigenj e êndênj aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê bêc. ⁹ Anôtô enj nac nanênj. Enj kêkalem amac ma gêbinj amac tônj taminj Latu, aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi.

Gôlôac gêwa tau kêkôc

¹⁰ O lasitêwaac, aê jalênj binj amac êtu aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê naênja gebe amac samob nêmbinj êpi tagenj ec awa taôm êkôc-êkôc atom. Kauc tagenj to nêmbinjalêlôm tagenj

êkic amac tøj. ¹¹ O ñoc lasitêwaac, Kloenê lau mênjtêdôñ gêdênj aê gebe biñ kisaña gêc amac ñasawa. ¹² Biñ tau amboac tonec gebe Amac samob nêñ biñ keso tau-keso tau amboac tonec gebe “Aê katu Paulune gênj.” “Aê katu Apolonê gênj.” “Aê katu Kepanê gênj.” “Aê katu Kilisinê gênj.” ¹³ Êsêac sêkac Kilisi kêkôc me. Êsêac sêjac Paulu kêpi kakesotau kêtú amacña me. Êsêac sêsagu amac ña Paulunê ñaê me. ¹⁴ Aê gajam danje Anôtô gebe kasagu amacnêñ tej atom, Krispi agêc Gai taunjen. ¹⁵ Tec ñac tej êsôm gebe kasagu enj ña ñoc ñaê nec atom. ¹⁶ Biññanô aê kasagu Stepana to nê gôlôac amboac tonañ, mago amac ñagêdô tec gajam kauc oc kasagu me masi. ¹⁷ Kilisi kêsakiñ aê gebe jansañgu lau atom, enj kêsakiñ aê gebe jasôm ñawae ñajam lasê. Aê jasôm lasê ña biñ tokauc ñamalacña atom, gebe jawê Kilisinê kakesotau auc atom.

Kilisi kêtú Anôtônê ñaclai to mêtê tokauc

¹⁸ Aêac tajala gebe lau, tañ sênaña nañ, sênjô kakesotau ñawae amboac biñ meloc. Mago aêac, tañ Anôtô ênam aêac kêsi nañ, tasaê ñawae tau gebe Anôtônê ñaclai. ¹⁹ Kêtôm teto gêc gebe

“Aê oc jansenj lau tokauc nêñ kauc su
ma oc iatiñ mêtê, tañ laumêtê sêkip sa nañ su.”

²⁰ Lau tokauc sêmoa ondóc. Biñsutau sêmoa ondóc. Lau nom tonecña, tañ sêpa taun nañ, sêmoa ondóc. Anôtô gêgôm kauc-nom tonecña kêtú meloc su. ²¹ Anôtô enj ñac tokauc, tec kêmasañ ñalênj amboac tonec gebe ñamalac taun nêñ kauc êwê êsêac sêjala Anôtô atom. Enj tec gêlic ñajam gebe ênam lau kêsi êtu sêkênj gêwiñ jaen meloc, tañ aêac ajac nañña. ²² Lau Juda sêjatu gênjalô to lau Helen sêpuc kauc ñam sebe têtáp sa. ²³ Mago aêac ajam mêtê kêpi Kilisi, tañ sêjac enj kêpi kakesotau gêja nañ. Juda sênjô e têtac kêbôli auc, ma lau samuc sênjô amboac biñ meloc. ²⁴ Tagenj aêac lau Juda to lau Helen, tañ Anôtô kêkalem aêac nañ, talicgac gebe Kilisi kêtú Anôtônê ñaclai to Anôtônê mêtê tokauc, ²⁵ gebe Anôtônê biñ meloc nañ gênj tokauc kêlêlêc ñamalacnênj kauc su, ma Anôtônê gênj palê-palê nañ gênj toñaclai kêlêlêc ñamalacnênj ñaclai su.

²⁶ O lasitêwaac, taêm ênam Anôtônê kalem gêdênj amac acgom. Enj kêkalem lau tokauc nomña to lau toñaclai ma lau towae taêsam sêwiñ amac atom. ²⁷ Lau tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gênj meloc nañ, Anôtô kêjaliñ êsêac sa, gebe êngôm lau tokauc majenj êsa. Ma lau, tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gênj palê-palê nañ, Anôtô kêjaliñ êsêac sa, gebe êngôm lau ñajaña majenj êsa. ²⁸ Lau tañ ñamalac sêlic êsêac amboac gênj ñaôma to gênj ñanômê to gênj, tañ gêc atom nañ, Anôtô kêjaññ sa, gebe ensenj gênj, tañ gêc nañ su. ²⁹ Amboac tonañ ñamalac tej kêtôm gebe etoc tau sa êkô Anôtô lañônêmña atomanô. ³⁰ Anôtô kêkênj Kilisi Jesu gêbiñ amac tøj ma kêkênj enj kêtú aêacnênj mêtê tokauc ñam. Anôtô kêkênj Kilisi kêmasañ aêacnênj biñ e Anôtô gêlic aêac tatu lau gêdênj, ma gêwê aêac tasa Anôtônê launênj lênj ma kêsi aêac su anja gênj samob ³¹ kêtôm teto gêc gebe “Ñac tej embe etoc tau sa, oc etoc tau sa êtu Apômtaunjenj.”

2

Tasôm Kilisi gêmac endu anja kakesotau ñawae lasê

¹ O lasitêwaac, gêdênj tañ gadênj amac gêwac nañ, gêwac toaoc êjam ma tokauc kapôênj gebe jasôm Anôtônê biñ ñalêlômña lasê êndênj amac nec atom. ² Aê gamoa gawiñ amac nañ taêc gêjam biñ ñagêdô gêwiñ atom, Jesu Kilisi taugenj, tañ sêjac enj kêpi kakesotau gêja nañ. ³ Aê ñac palê-palê ma katêc-katêc tauc, tec gamoa gawiñ amac toñoc ñalêlôm ñatutucgenj. ⁴ Aê kasôm ñoc biñ to gajac jaen amac gabe janam amac ôkwi ña kauc nom ña nec atom, aê gajam mêtê kawaka Anôtônê ñalau to ñaclai sa, ⁵ gebe amacnêñ akênj gêwiñ ñam êsêp ñamalacnênj kauc atom, êsêp Anôtônê ñaclaigenj.

Anôtônê ñalau geoc biñ lasê

⁶ Biññanô, aêac asôm biñ tokauc gêdênj lau, tañ sêkênj gawiñ ñajaña kêsa nañ. Mago biñ tokauc tonañ biñ tokauc nom tonecña atom, to gôliñwaga, tañ sêjam gôliñ nom

tonec ma malôgeṅ oc sênaṅa naṅ, nêṅ biṅ tokauc atom amboac tonanṅeṅ. ⁷ Mago aêac asôm Anôtônê biṅ tokauc, taṅ kêsirṅ tau gêc lêlômṅeṅ naṅ. Anôtô kêjalirṅ biṅ tau sa gêdêṅ kêkêṅ undambê to nom atomṅeṅ, gebe êkêṅ ṅawasi êndêṅ aêac. ⁸ Nom tonec ṅagôliṅwaga teṅ kêjala biṅ tonanṅ atomanô. Êsêac embe sêjala, oc sênac ṅawasi ṅatau êpi kakesotau êna atom. ⁹ Mago kêtôm teto gêc gebe

“Gêṅ taṅ ṅac teṅ mataanô gêlic atom

to ṅac teṅ taṅasurṅ gêṅô atom

ma ṅamalac teṅ taê gêjam gêc nê ṅalêlôm kwananṅeṅ atom naṅ,

gêṅ tonanṅ Anôtô kêmasanṅ gebe êkêṅ êndêṅ êsêac, taṅ têtac gêwirṅ eṅ naṅ.”

¹⁰ Ma Anôtô kêkêṅ nê ṅalau, tec geoc biṅ ṅalêlômṅa tonanṅ lasê gêdêṅ aêac, gebe ṅalau kêkip gêṅ samob ṅam sa, ma kêkip Anôtônê biṅ ṅalêlômṅa sa amboac tonanṅeṅ.

¹¹ ṅamalac asa oc êjala nê gêṅ ṅalêlôm ṅa. ṅamalacnê ṅalau, taṅ gêmoa ênê ṅalêlôm naṅ, taugenṅ tec kêjala. Ma Anôtônê gêṅ amboac tonanṅ, ṅac teṅ kêjala atom, Anôtônê ṅalau taugenṅ. ¹² Ma aêac takôc ṅalau nomṅa sa atom, takôc ṅalau, taṅ gêmêṅ anṅa Anôtônê naṅ sa, gebe tajala moasirṅ samob, taṅ Anôtô kêkêṅ gêdêṅ aêac naṅ. ¹³ Amboac tonanṅ aêac asôm biṅ, taṅ ṅamalacnêṅ kauc kêdôṅ naṅ atom, asôm biṅ, taṅ ṅalau kêdôṅ naṅ, ma awa biṅ ṅalauṅa sa gêdêṅ lau, taṅ sêwê kainṅ ṅalau naṅ.

¹⁴ Mago ṅac, taṅ gêwê kainṅ ṅalau atom naṅ, êkôc gêṅ, taṅ Anôtônê ṅalau êkêṅ naṅ, sa atom. Eṅ oc êlic amboac gêṅ meloc ma nê kauc êsa êpi gêṅ tau atom, gebe ṅalau êwê lau acgom, go sêpuc ṅam naêndêṅṅeṅ. ¹⁵ ṅac taṅ gêwê kainṅ ṅalau naṅ, êtôm gebe êpuc gêṅ samob ṅam, mago ṅac teṅ êpuc ṅac, taṅ gêwê kainṅ ṅalau naṅ, nê ṅam êtôm atom.

¹⁶ Asa kêjala Apômtaunê taê gêjam geboc êndôṅ biṅ êndêṅ eṅ.”

Aêac tec tatap Kilisinê taê gêjam sa.

3

Anôtônê koleṅwaga

¹ O lasitêwaac, gêmunṅeṅ aê katôm gebe jasôm biṅ êndêṅ amac amboac kasôm gêdêṅ lau, taṅ sêwê kainṅ ṅalau naṅ atom. Aê kasṅôm biṅ amboac kasôm gêdêṅ lau toṅalêlôm lanṅwa to gêdêṅ lau, taṅ sêkôc Kilisi sa amboac ṅapalê dedecṅeṅ. ² Aê kakêṅ su gêdêṅ amac anôm, kakêṅ mo atom, gebe amac atôm atom gebe anirṅ gêṅ ṅajana. Ma galoc embe jakêṅ, oc atôm atom amboac tonanṅeṅ, ³ gebe amac asa lau toṅalêlôm lanṅwa nêṅ lêṅ amoa. Amac embe anam lêmurṅ taôm to akêṅ kisa êndêṅ taôm, go êwa amac sa gebe amac lau toṅalêlôm lanṅwa to asa lêṅ ṅamalacṅa amoa atom me. ⁴ ṅac teṅ embe êsôm gebe “Aê katu Paulunê gêṅ,” ma teṅ embe êsôm gebe “Aê katu Apolonê gêṅ,” oc asa lêṅ ṅamalacṅa atom me.

⁵ Amboac ondoc, Apolo eṅ asa me Paulu eṅ asa. Aêagêc sakinṅwaga, taṅ awê amac akêṅ gêwirṅ Kilisi naṅ. Aêagêc ajam ma kôm gêdêṅ-gêdêṅṅeṅ kêtôm Apômtau kêkêṅ gêdêṅ aêagêc. ⁶ Aê kapurṅ ṅawê ma Apolo kêsanem bu, mago Anôtô kêkêṅ gêṅ tau kêpi. ⁷ Amboac tonanṅ ṅac, taṅ kêpurṅ ṅawê agêc ṅac, taṅ kêsanem naṅ, talic amboac ṅanô atom, ṅanô tageṅ ṅac, taṅ kêkêṅ gêṅ tau kêpi. ṅac tau eṅ Anôtô. ⁸ ṅac kêpurṅ ṅawêṅa agêc ṅac kêsanem buṅa agêc têtôm taunṅ. Êsêagêc lulugeṅ sêkôc nêṅ kôm ṅaôli êtôm nêṅ koleṅ, taṅ sêjam naṅ, ⁹ gebe aêagêc ajam kôm awirṅ Anôtô, ma amac atu ênê kôm moṅa to atu Anôtônê andu, taṅ kêkwê gêmoa naṅ.

¹⁰ Anôtô kêkêṅ moasirṅ gêdêṅ aê katu kamunda tokauc, tec kasurṅ andu tau ṅaalê, ma ṅac teṅ gêu demboṅ, go lau samob, taṅ sêkwê andu tau sêmoa naṅ, sejop nêṅ kôm ṅapepṅeṅmaṅ. ¹¹ Alê ṅanô Jesu Kilisi tau tec kêkô sugac, ma ṅac teṅ êtôm gebe ênsurṅ alê teṅ êjô alê ṅanô tonanṅ atomanô. ¹² Mago ṅac teṅ embe êkwê andu êkô alê tau ṅaô, oc êtôm gebe êkôc gold me silber me pocawa me ka me oba me labilaurṅ. ¹³ Lau samob nêṅ kôm gêdêṅ-gêdêṅṅeṅ oc êtu awê. Kilisinê bêc oc êkêṅ kôm tau ênêc awê ma eoc ṅanô lasê ṅa ja ma ja tau êwaka lau samob nêṅ kôm gêdêṅ-gêdêṅṅeṅ ṅaṅanô sa. ¹⁴ ṅac teṅ nê kôm, taṅ kêkwê sa naṅ, embe êkô, naṅ ṅac tau oc êkôc ṅaôli. ¹⁵ Embe ja ênirṅ ṅac teṅ nê

kôm, oc nê kôm ñanô ênaña, mago eñ tau, Anôtô oc ênam eñ kêsi, êtôm êjanço eñ ança ja ñalêlôm su.

¹⁶ Amac atu Anôtônê lôm dabuñ ma Anôtônê ñalau gêngôn amacnêm ñalêlôm. Amac ajala biñ tonañ me masi. ¹⁷ Ñac teñ embe enseñ Anôtônê lôm dabuñ su, nañ Anôtô oc enseñ eñ su, gebe Anôtônê lôm tonañ gêñ dabuñ, ma amac tec atu lôm dabuñ tau.

¹⁸ Ansau taôm atom. Amacnêm ñac, tañ geboc eñ ñac tokauc nom tonecña nañ, êtu ñac meloc acgom, ec êtu ñac tokauc ñanô, ¹⁹ gebe kauc nom tonecña Anôtô gêlic amboac gêñ meloc kêtôm teto gêc gebe

“Eñ gêwa lau tokauc nêñ kaucdansañ kêtû lip ênac êsêacña.”

²⁰ Ma teto teñ gêwiñ gebe

“Apômtau kêjala lau tokauc nêñ taên gêjam ma gêlic gebe ñanô masi.”

²¹ Amboac tonañ ñac teñ etoc tau sa êtu ñamalac teñña atom, gebe gêñ samob kêtû amacnêm. ²² Paulu agêc Apolo ma Kepa, nom tonec ma ançôn matem jaliña to amac êndurña, ma gêñ galocña to gêñ ñamuñaña, gêñ samob tonañ ñai kêtû amacnêm. ²³ Ma amac taôm tec atu Kilisinê gêñ, ma Kilisi tau kêtû Anôtônê.

4

Kilisine aposolo

¹ Amac alic aêac amboac Kilisinê sakinwaga to Anôtônê gêñ ñalêlômña ñagejobwaga acgom. ² Ñatau gebe êtap gêñ tageñ tonec sa ança gejobwaganê gebe eñ ñac ñañêñ. ³ Amac me ñamalacnêñ mêtôc teñ embe êmêtôc aê, oc jalic amboac gêñ ñaôma. Ma aê tauc jamêtôc tauc atom amboac tonañgeñ. ⁴ Aê gabe ñoc keso teñ gêc atom, tageñ biñ tonañ gêwa aê sa gebe katu ñac gêdêñ nec atom. Ñoc mêtôcwaga Apômtau taugen. ⁵ Amboac tonañ amêtôc lau êmuñ noc Apômtau êmêñña atom. Ñac tau tonañ oc êpô gêñ, tañ kêsiñ tau gêc ñakesec ñalêlôm nañ, ñawê êsa ma oc êkêñ biñ, tañ ñamalac taên gêjam gêc nêñ ñalêlôm nañ, êtu awê. Êndêñ tonañ lau samob têtap nêñ lambiñ sa ança Anôtônê êndêñ-êndêñgeñ.

⁶ O lasitêwaac, kêtû amacña aê kato biñ tonañ kêpi aêagêc Apolo. Aê kato kêpi aêagêc gebe jandôn ñalô tonec êndêñ amac gebe Aôc lêlêc biñ, tañ teto gêc nañ atom. Amacnêm teñ etoc ñac teñ sa ma êmbu ñac teñ atom. ⁷ Asa ketoc aôm sa. Aômnêm asageñ gêc, tañ kôkôc ança Anôtônê atom. Embe ôkôc gêñ ança Anôtônê ma amboac ondoc kotoc taôm sa amboac kôkôc atom.

⁸ Amac aerj gêñ gêôc amac tôn sugac. Amac atu lau tolêlôm sugac. Amac taôm ajam gôliñ taômgaç, apô lêna aêac atom. Ojae, aê gabe amac anam gôliñ taôm ñanôgeñmañ, go aêac anam gôliñ awiñ amac amboac tonañgeñ. ⁹ Tageñ aê gabe Anôtô kêdênañ aêac aposolo akô ñamuñageñ atôm lau, tañ sêkic êsêacnêñ biñ nañ, gebe sênac êsêac êndu e ançela to ñamalac nom samucgeñña sêlic amboac êsêac sêgôm dôn teñ. ¹⁰ Aêac atu lau meloc kêtû Kilisiña, ma amac atu lau tokauc awiñ Kilisi. Aêac lau palê-palê, ma amac lau ñajaña. Amac lau towaem, ma aêac lau waerjmê. ¹¹ Mo to bu gêjô aêac, aêac apô lêna ñakwê, lau sêjac aêac ma amoa ñasawagen e mênçêdêñ galoc. ¹² Aêac tauñ lemeñ ajam kôm to aim tauñ sugen. Lau sêbu aêac, mago ajam mec êsêac gêjô. Êsêac sêjanda aêac, ma aêac apuc tauñ tôn. ¹³ Êsêac sêsôm biñ alôb-alôb kêpi aêac, mago aêac akêñ biñ malô gêjô. Aêac atu nom tonec ñagênçambu to ñagênçesuñ-ôpic. Sêlic aêac amboac tonañ e mênçêdêñ galoc.

¹⁴ Aê kato biñ tonañ gebe jañgom amac majem êsa atom, aê galic amac amboac ñoc ñapalê ñajam, tec gabe janac biñsu amac. ¹⁵ Amac moae atap jaomwaga 10,000, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tôn nañ sa, mago atap tamemi taêsam sa atom. Aê tonec katu amac tamemi kêtû Kilisi Jesuña gêdêñ tañ kakêñ ñawae ñajam gêdêñ amac nañ. ¹⁶ Amboac tonañ aê jalêñ biñ amac gebe atêku aê. ¹⁷ Kêtû tonañña aê kasakiñ Timote gêdêñ amac gêwac. Eñ kêtû aênoc ñapalê ñajam to ñañêñ, tañ Apômtau gêbiñ eñ tôn nañ. Eñ êkêñ puc amac gebe taêm ênam Kilisinê lêñ, tañ kasa to kadôn gêdêñ gôlôac dabuñ samob kêtôm gamêngeñ nañ. ¹⁸ Amacnêm ñagêdô seboc aê jandêñ amac jawac atom, tec sêboa tauñ.

¹⁹ Apômtau embe êlôc sa, oc jandên amac jawac seberj ma jaŋô êsêac, taŋ sêboa tauj naŋ, nêj biŋgerj atom, jajala êsêacnêj ŋaclai acgom, ²⁰ gebe Anôtônê gamêj ŋam kêsêp tasôm biŋja atom, kêsêp ŋaclainagej. ²¹ Amac abe amboac ondoc. Aê jandên amac jawac tosêmgerj me jawac totêtac êwiŋ ma toŋalêlôm malôgerj.

5

Tamêtôt biŋ mockaiŋo to mockaiŋja

¹ Lau sêŋô ŋawae gebe biŋ mockaiŋoŋa gêc amacŋa. Biŋ mockaiŋoŋa tau kaiŋ teŋ kêtôm lau samuc sêgôm atom. Ŋac teŋ gêjam tamanê awê. ² Biŋ tonaj gêc, mago amac aboa taôm amoa me. Amoa tonêm ŋalêlôm ŋawapacgerjmaŋ, ec atij ŋac, taŋ gêgôm gêj tonaj naŋ, su aŋga amac ŋalêlôm.

³ Aê tec gamoa jaêc amac, mago ŋoc ŋalau gêmoa gêwiŋ amac tec kêmêtôt ŋac, taŋ gêgôm gêj tau naŋ, nê biŋ su amboac gamoa gawiŋ amac. ⁴ Amac embe akac sa anam aêacnêj Apômtau Jesu laŋô, naŋ ŋoc ŋalau to aêacnêj Apômtau Jesu nê ŋaclai wacêwiŋ amac, ⁵ ma akêj ŋac tau êsêp Sadaŋ lêma gebe ensej eŋ ôli, ec êndên Apômtaunê bêc Anôtô ênam ênê ŋalau kêsi. ⁶ Amac waem ŋajam atom. Jist ŋagec kêtôm gebe ênam polom samucgerj auc. Biŋ tonaj amac ajala me masi. ⁷ Amac atu polom ŋaluc sugac. Amboac tonaj andec jist laŋgwa ênêcŋa gebe atu polom wakuc, gebe sêbuc aêacnêj domba Pasaŋa su. Domba Pasaŋa tau Kilisi. ⁸ Amboac tonaj talic nêj om tojist laŋgwa atom. Jist laŋgwa tau sec to geo. Talic topolom ŋalucgerj. Polom ŋaluc ŋam gebe talic toŋalêlôm ŋawa ma tobiŋŋanôgerj.

⁹ Aê kato gêdên amac kêsêp papia teŋ su gebe Anac jaê lau mockaiŋja. ¹⁰ Aê taêc gêjam gebe êŋgamiŋ taôm êndên nom tonec ŋalau mockaiŋja tapaŋgerj nec atom me aŋgamiŋ taôm êndên lau mateŋ katu gêŋja me kêjaŋgowaga me lau, taŋ sêjam sakiŋ gwam naŋ, atom amboac tonaj. Embe taêm ênam gebe aŋgamiŋ taôm êndên lau samob amboac tonaj, naŋ awi nom siŋ acgom, go êtôm. ¹¹ Aê kato gêdên amac gebe ŋac, taŋ êsam tau gebe amac lasimi eŋ naŋ, embe eŋ ŋac mockaiŋja me ŋac mata katu gêŋja me ênam sakiŋ gwam me êsôm biŋ alôb-alôb me ênom gêj anaboa me êjaŋgo gêjboa, naŋ anac jaê eŋ ma aniŋ gêj aŋgôn awiŋ eŋ atom. ¹² Amboac ondoc, aê jamêtôt lau, taŋ sêmoa môkêj samuc me. Masi. Amac amêtôt êsêac, taŋ sêmoa gôlôac ŋalêlôm naŋ. ¹³ Lau taŋ sêmoa môkêj samuc naŋ, Anôtô oc êmêtôt êsêac, ma amac atij ŋac sec aŋga amacnêm êsa êna. * sêpac nêj polom Pasaŋa, go sêkêj jist êsêp êwiŋ atom. Êsêac sêkasiŋ nêj laclu samob ŋawasi kêsa gebe jist ŋagec êsap laclu tau tôŋ atomanô. Tec Paulu gêjam dôŋ lau buŋa kêpi polom Pasaŋa tau tonaj.

6

Lau samuc nêj mêtôcwaga sêmêtôt lau buna atom

¹ Amboac ondoc, amacnêm ŋac teŋ embe nê biŋ êndên nê ŋac teŋ ênêc, oc maja tau atom ma êndên ŋac samuc teŋ êna gebe êmêtôt ênê biŋ me. Eŋ êndên Anôtônê lau ênamaŋ gebe sêmansaŋ biŋ tau. ² Anôtônê lau oc sêmêtôt lau nomja samob. Biŋ tonaj amac ajala me masi. Amboac ondoc, amac embe amêtôt lau nomja samob, oc atôm gebe amêtôt nêm biŋ ŋasawaŋa ŋasec-ŋasec atom me. ³ Aêac oc tamêtôt aŋela amboac tonaj. Biŋ tonaj amac ajala me masi. Embe tamêtôt aŋela, go tatôm gebe tamêtôt nêj biŋ nom tonecŋa atom me. ⁴ Amboac tonaj biŋ nom tonecŋa embe êlênsôn amac, go lau, taŋ gôlôac dabuŋ sêlic êsêac sêmoa tomôkêj samucgerj naŋ, sêmêtôt biŋ tau me. ⁵ Majem taôm. Amboac ondoc, amacnêm ŋac tokauc teŋ gêmoa, taŋ kêtôm gebe êmêtôt lasitêwainêj biŋ ŋasawaŋa naŋ, oc gêmoa atom me. ⁶ Tec akêj lasitêwainêj biŋ gêdên lau-sêkêj-gêwiŋ-atomwaga gebe sêmêtôt nec.

⁷ Amac akêj taôm adên mêtôcwaga, tec gêwa amac sa gebe asô sugac. Kêtu asageŋja amac aôc sec, taŋ sêgôm gêdên amac naŋ atom. Kêtu asageŋja amac ajac jao gebe

* 5:13: Asam biŋ jist'a, taŋ gêc Mat 13:33. Mago Judawaga embe

sêjango gêñ anga amacña. ⁸ Mago tonanğen atom. Amac taôm agôm sec to ajanğo gêñ su ma agôm gêñ tau gêdên taôm nêñ lasitêwai. ⁹ Amac ajalagac gebe lau sec sêwê kaiñ Anôtônê gamên êtu nêñ gêñlênsêm atom. Ansau taôm atom. Lau mockaiño to mockaiñña to êsêac, tañ sêjam sakiñ gêdên gwam ma êsêac, tañ sêgôm biñ sêjam tauñña popoc to ñapalê, tañ sêkên tauñ têtôm lauo ma ñacwaga, tañ sêkwa ec tauñ nañ, ¹⁰ ma geñgeñtêna to lau mateñ katu gêñña ma lau, tañ sênôm gêñ e kêjañiñ êsêac to êsêac, tañ sêsôm biñ alôb-alôb ma kêjangowaga, lau samob tonañ ñai oc sêwê kaiñ Anôtônê gamên êtu nêñ gêñlênsêm atom. ¹¹ Gêmunğen amacnêm ñagêdô sêgôm gêñ amboac tonê. Mago galoc Anôtô kêkwasiñ amac su e atu Anôtônê laugac. Galoc Anôtô kêmasañ amacnêm biñ e gêlic amac atu lau gêdên kêtü Apômtau Jesu Kilisi nê ñaê to aêacnêñ Anôtônê ñalauña.

Alambiy Anôtô ña nêñ ôlim

¹² “Gêñ samob kêtôm gebe jañğômña,” mago gêñ samob tau oc êmoasiñ aê atom. “Gêñ samob kêtôm gebe jañğômña,” mago ñateñ ênam gôliñ aê atom. ¹³ Biññanô, lau sêsôm gebe Gêñ taniñña gêjac têtacwalô ñawae, ma têtacwalô gêjac gêñ taniñña ñawae.” Mago Anôtô oc enseñ lulugeñ su. Aêac ôliñ gêjac gêñ mockaiño to mockaiñña ñawae atom, gêjac Apômtau tau ñawae. Ma Apômtau gêjac aêac ôliñ ñawae. ¹⁴ Anôtô gêñu Apômtau sa ma oc êñu aêac sa ña nê ñaclai amboac tonañ. ¹⁵ Amac ôlim kêtü Kilisinê ôli ñagêñlêlôm. Amac ajala biñ tonañ me masi. Ma amboac ondoc, oc jakôc Kilisinê ôli ñagêñlêlôm teñ ma jañğôm gêñ tau êtu mockaiño ôli ñagêñlêlôm teñ me. Masigoc. ¹⁶ ñac tañ êmoa êwiñ awê mockaiñoña nañ, êsêagêc oc têtü ôli tageñ. Amac ajala biñ tonañ me masi. Teto gêc gebe “Êsêagêc oc têtü ñanô tageñ.” ¹⁷ Mago ñac, tañ gêbiñ tau tônia tamiñ Apômtau nañ, gêwê kaiñ ñalau tageñ gêwiñ eñ. ¹⁸ Aêc gêñ mockaiñoña su. ñac teñ embe êñğôm sec ñagêdô, oc êlênsônia eñ tau ôli atom. Mago embe êñğôm mockaiñ, oc êñğôm sec êndên tau ôli solop. ¹⁹ Amac ôlim kêtü ñalau Dêbuñ, tañ gêmoa amacnêm ñalêlôm nañ, nê lôm dabuñ. Ôlim kêtü amacnêm gêñ atom, Anôtô kêkên gêdên amac. Amac ajala atom me. ²⁰ Eñ gêjam ôli amac ña ñaôli kapôên. Amboac tonañ alambiy Anôtô ña amac ôlimgeñ.

7

Lauo to ñac sêjam tauñ ñabiñ

¹ Aê gabe jajô biñ, tañ amac ato nañ. ñac teñ embe êmoasac awê atom, oc ñajam. ² Mago kêtü biñ mockaiñoña tec ñacwaga sênam awê êndên-êndêngeñ to lauo sênam ñac êndên-êndêngeñ. ³ ñac êñgamiñ tau êndên nê awê atom, ma awê êñgamiñ tau êndên nê akweñ atom, ⁴ gebe awê kêtü tau ôli ñatauo atom, ñac kêtü nê awênê ôli ñatau, ma ñac kêtü tau ôli atom, awê kêtü ñatauo. ⁵ Anğamiñ taôm êndên taôm atom. Embe taêm ênam gebe anam dabuñ taôm êsêp ñasawa êtu ateq mecña, go amansañ biñ awiñ taôm êmuñ acgom ma ñajam. Têm tau êmbacnê, go amoa awiñ taôm êtiam, gebe Sadañ êlêtôm amac êtu nêñ têtac ñakalacña atom. ⁶ Biñ tonañ aê kasôm amboac jatu atom, kasôm gebe jawa sagerê êndên amac. ⁷ Aê gabe ñamalac samob têtôm aêmañ. Tageñ Anôtô gêjac sam moasiñ gêdên ñamalac gêdên-gêdêngeñ, kêkên teñ gêdên ñac teñ ma teñ gêdên teñ.

⁸ Aê jasôm ñoc biñ êndên lau, tañ sêjam awê to ñac atom ma êndên awê tuc. Êsêac embe sêmoa têtôm aê, go ñajam. ⁹ Mago êsêac embe sênam dabuñ ôliñ têtôm atom, go lauo sênam ñac ma ñacwaga sênam awê samañ. Sênam tauñ tec ñajam êlêlêc sêmoa toôliñ ñakalac su.

¹⁰ Êndên lau to ñac, tañ sêjam tauñ nañ, aê jakên biñsu teñ. Biñsu tau aêñoc atom, Apômtaunê gebe Awê êkac tau su anga nê akweñnê atom. ¹¹ Embe êkac tau su, nañ êmoa nê tauña e taê ênam teñ, go êmansañ bi ñ êndên nê akweñ ma êmu êndên eñ êna êtiam. Ma ñac tau êwi nê awê siñ atom amboac tonanğen.

¹² Êndên lau ñagêdô aêgeñ tec jasôm biñ tonec. Biñ tau Apômtaunê biñ atom. ñac buña teñ embe ênam samuco teñ ma awê tau embe têtac êwiñ gebe êñğôñ êwiñ ñac tonañ, nañ ñac tau êwi eñ siñ atom. ¹³ Ma awê buña teñ embe ênam ñac samuc teñ,

ma ñac tau embe têtac êwiñ gebe êngôn êwiñ awê tonañ, nañ awê tau êwi nê akweñ tonañ siñ atom, ¹⁴ gebe ñac samuc êtu Anôtônê gêñ êtu ênê awêña, ma awê samuco êtu Anôtônê gêñ êtu ênê akweñña. Embe amboac tonañ atom, go nêñ ñapalê têtú gêñ sec, mago êsêac têtú Anôtônê gêñgac. ¹⁵ Mago samuco to ñac, tañ sêjam lau buña nañ, embe sêkac tañ su anga lau buña nêñ, go sêñgôm. Biñ amboac tonañ êkônin awê buña to ñac buña tônia atom. Anôtô kêkalem amac gebe amoa tobiñmalôgeñ. ¹⁶ O awê tau, aôm oc ônam nêñ akweñ kêsî. Kôjala biñ tonañ me masî. O ñac tau, aôm oc ônam nêñ awê kêsî. Kôjala biñ tonañ me masî.

Tasa nêñ lêtj, tañ Anôtô kêmasañ nañ

¹⁷ Aê kamasañ biñ tonec gêdêñ gôlôac dabuñ samob gebe Lau samob sêsa nêñ lêtj êtôm tañ Apômtau gêjac sam moasiñ gêdêñ êsêac gêdêñ-gêdêñgeñ ma êtôm tañ Anôtô kêkalem êsêac nañ. ¹⁸ Anôtô embe êkalem ñac, tañ sêsa eñ su nañ, go ñac tau ênam tau auc atom. Embe êkalem ñac samuc teñ, go sêsa ñac tau atom. ¹⁹ Sêsa lau me sêmoa amboac lau samuc, biñ tau tonañ ñanô masî. Gêñ ñanô tau tonec gebe sêmansañ Anôtônê biñsu. ²⁰ Kôm tañ lau sêjam gêdêñ tañ Anôtô kêkalem êsêac nañ, sêsap tônia mañ. ²¹ Gêdêñ tañ Anôtô kêkalem aôm nañ, aôm oc kôtu ñac teñ nê gêñôma me. Embe amboac tonañ, go biñ tau êkêñ wapac aôm atom. Mago embe sêñgamboac aôm su, nañ ômoa nêñ lêtjgeñ. ²² Gêñôma tañ Apômtau kêkalem eñ nañ, kêtú Apômtaunê ñac, tañ kêgaboac eñ su jagêmoa nê lêtjgeñ nañ. Ma ñac, tañ gêmoa nê lêtjgeñ ma Apômtau kêkalem eñ nañ, jakêtu Kilisinê gêñôma. ²³ Anôtô gêjam ôli amac ña ñaôli kapôñ, amboac tonañ atu ñamalacnêñ gêñôma atom. ²⁴ O lasitêwaac, kôm tañ lau sêjam gêdêñ Anôtô kêkalem êsêac sêmoa nañ, sêsap tônia êndêñ-êndêñgeñ sêwiñ Anôtômañ.

Lau tañ sêjam awê to ñac atom ma awêtuc nêñ biñ

²⁵ Aê katap Apômtaunê biñsu teñ kêpi lau, tañ sêjam awê to ñac atom nañ, sa atom. Mago Apômtau taê walô aê tec katu ñac ñañêñ. Amboac tonañ jasôm ñoc taêc gêjam lasê ma amac akêñ êwiñ ñoc biñ. ²⁶ Aê taêc gêjam amboac tonec gebe galoc gêñwapac tec gêc. Tec ñamalac embe sêmoa amboac sêmoa, oc ñajam. ²⁷ Aôm gôjam awê sa su me. Tec ôñgôm gêñlêlôm gebe ôwi eñ siñña atom. Ma aôm tonañ gôjam awê atom me. Tec onsom awê atom. ²⁸ Mago aôm embe ônam awê sa, oc ôñgôm sec atom. Ma awêtakiñ embe ênam ñac, oc êñgôm sec atom amboac tonañgeñ. Mago gêñwapac nom ña oc êtap lau amboac tonañ sa, tec aê gabe jambôc auc êndêñ amac. ²⁹ O lasitêwaac, aê jasôm ñoc biñ tonec gebe Têm kêtú dambê sugac, amboac tonañ êsêac, tañ sêjam awê sa su nañ, sêmoa amboac sêjam awê atom. ³⁰ Êsêac tañ têtat nañ, sêmoa amboac têtat atom, ma êsêac tañ têtac ñajam nañ, sêmoa amboac têtac ñajam atom. Êsêac tañ sêjam ôli gêñ nañ, sêmoa têtôm lau, tañ nêñ waba masî. ³¹ Ma êsêac, tañ sêjam kôm kêpi gêñ nomña sêmoa nañ, sêmoa têtôm lau, tañ sêjam kôm tonañ atom, gebe nom tonec oc ê su ênaña.

³² Aê gabe amac apô sim taôm atom. ñac tañ gêjam awê atom nañ, kêpô sim tau kêtú Apômtauña, gebe Apômtau êlic eñ ênac mataanô ñajam. ³³ ñac tañ gêjam awê sa nañ, kêpô sim tau kêtú gêñ nomñaña, gebe nê awê êlic eñ ênac mataanô ñajam. ³⁴ Amboac tonañ nê ñalêlôm gêja lu. Ma awê, tañ gêjam ñac sa atom to awêtakiñ sêpô sim tañ kêtú Apômtauña gebe êsêac ôliñ to nêñ ñalau têtú Apômtaunê gêñ. Mago awê, tañ gêjam ñac sa nañ, kêpô sim tau kêtú gêñ nomñaña, gebe nê akweñ êlic eñ ênac mataanô ñajam. ³⁵ Aê kasôm biñ tonañ gebe ênam amac sa. Aê gabe jawa lakô amac atom, aê taêc gêjam gebe amac atu lau mansañ to ñañêñ asap Apômtau tônia totêmtac makeñgeñ.

³⁶ Embe sê awê to ñac gebe sênam tañ, mago sênam tañ sebeñ atom, ma ñac tau embe taê ênam gebe lêtj tonañ keso, ma têtac êkac eñ gebe sênam tañ ñagaô, nañgo sêñgôm ñanô êsa êtôm eñ taê gêjam. Oc sêñgôm sec atom, sênam tañ mañ. ³⁷ Ma ñac embe taê ênam êtu tônia ma biñ teñ êkac eñ atom, ma nê ñaclai êtôm gebe ênam gôliñ tau ma êmansañ nê ñalêlôm gebe ênam awê atomgeñ, oc ñajam amboac tonañ. ³⁸ Amboac tonañ ñac teñ embe ênam awê, oc ñajam, ma teñ embe ênam awê atom, oc ñajam êlêlêc.

³⁹ Sêmôcwalô gêbiñ awê tamiñ nê akwerj kêtôm têm, tañ nê akwerj gêmoa mata jali. Embe nê akwerj êmac êndu, go awêtuc êtôm gebe ênam ñac teñ sa êtôm têtac êwiñ. Tagerj ênam to Apômtaugerj. ⁴⁰ Mago awêtuc embe êmoa amboac awêtuc, oc aoc êôc eñ êlêlêc. ñoc taêc gêjam tau tonañ, ma aê gabe oc kakôc Anôtônê ñalau sa amboac tonañ.

8

Bij kêpi gêñ taniñña, tañ sêkêñ kêtû da gêdêñ gwam

¹ Bij kêpi da gwamña amboac tonec. Aêac tajala gebe aêac samob tatap kauc sêñac. Mago kauc tonañ kêkêli ñamalac e tetoc tauñ sa, ma têtac gêwiñ ñanô tau tec gêboa gôlôac sa. ² ñac tañ taê gêjam gebe kêjala gêñgac, mago eñ kêjala gêñ tau e jagêdêñ ñamadiñ atom tagerj. ³ ñac teñ embe têtac êwiñ Anôtô, nañ Anôtô oc êjala eñ.

⁴ Bij kêpi taniñ gêñ, tañ sêkêñ kêtû da gêdêñ gwamña nañ, amboac tonec. Aêac tajala gebe “gwam mata jali teñ gêmoa nom atom,” tajala gebe “Anôtô ñanô tagerj tec gêmoa.” ⁵ Êsêac oc sêsam ñaclai undambê to nomña ñagêdô gebe anôtôi kêtôm “anôtôi” to “apômtau” taêsam sêmoa. ⁶ Mago Anôtô tagerj tec kêtû aêacnêñ Tamerji. Eñ kêkêñ gêñ samob ma aêac tamoa tapeñ engeñ. Ma Apômtau tagerj gêmoa, Jesu Kilisi. Anôtô kêkêñ gêñ samob ña engeñ, ma aêac tamoa ña engeñ.

⁷ Mago samob têtap kauc tonañ sa atom. Lau ñagêdô, tañ gêmungeñ sêsa lêñ gwamña nañ, sêsap gwam ñalêñ tôñ e mêngeñgaloc. Êsêac señ gwada da gwamña ñanô teñ e gêgôm nêñ ñalêlôm palê-palê ñatêmui kêsa. ⁸ Gêñ taniñña oc êwaka aêac sa êndêñ Anôtô atom. Embe taniñ gêñ atom, oc tasô gêñ ñanô teñ atom. Ma embe taniñ gêñ, oc tatap ñanô teñ sa êlêlêc su atom amboac tonañgeñ. ⁹ Tagerj alic taôm gebe gêñ, tañ amac asaê gebe atôm gebe oc anğôm nañ, êlênsôn lau palê-palê atom. ¹⁰ ñac ñalêlôm palê-palê teñ embe êlic aôm, tañ nêñ kauc kêsa kêpi biñ tonañ nañ, ôniñ gêñ ôñgôn lôm gwamña, oc êôc awasuñ tôñ êndêñ gêñ gwamña tau me. Masigoc. ¹¹ Aômniñ kauc oc êjaiñ ñac palê-palê tonañ e ênaña. Mago ñac tau tonañ kêtû aôm lasim ma Kilisi gêmac êndu kêtû eñña. ¹² Embe anğôm sec êndêñ lasitêwai amboac tonañ e êlênsôn nêñ ñalêlôm palê-palê, go anğôm sec êndêñ Kilisi tau. ¹³ Kêtû tonañña gêñ taniñña embe êtim lasic, go janiñ gwada teñ êtiam atomanô gebe jatim lasic e êtu sec nec atom.

9

Paulu kêwaka aposolonêñ kôm to lêñ sa

¹ Kilisi kêgaboac aê su gamoa ñoc lêtêgeñ atom me. Ma aê aposolo atom me. Aê galic aêacnêñ Apômtau Jesu atom me. Aê gajam kôm kêtû Apômtauña ma amac atu kôm tau ñañanô atom me. ² Lau ñagêdô oc moae sêlic aê katôm aposolo atom, mago katu amacnêñ aposolo. Apômtau gêbiñ amac tôñ, tec atu ñoc sakiñ aposoloña ñabelo.

³ Lau embe sêmêtôc aê go jawaka tauc sa amboac tonec. ⁴ Aê katôm gebe janiñ to janôm gêñ me masi. ⁵ Aê kêtôm gebe janam awê buña ma jasêlêñ jawiñ eñ amboac aposolo ñagêdô to Apômtaunê lasii ma Kêpa sêgôm me masi. ⁶ Aêagêc Barnaba tauñgeñ atôm gebe awi kôm lemeñña siñ atom me. ⁷ Siñwaga ondoc gêjac siñ ma tau gêjam ôli tau. Asa kêsê wain kôm teñ ma geñ ñanô atom. Ma asa gejob bulimakao ma gênôm ñasu atom.

⁸ Aê ñawa biñ tonañ sa kêpi ñamalacnêñ gêñgeñ ma biñsu kêsôm biñ tau gêwiñ amboac tonañ. ⁹ Kêsoñgac. Teto gêc Mosenê biñsu gebe “Ôkic bulimakao, tañ kêka polom ñanô gêmoa nañ, awasuñ auc atom.” Anôtô taê gêjam kêpi bulimakaogêñ me. ¹⁰ Me kêsôm biñ tonañ kêtû aêacña. Biñ tonañ teto kêtû aêac tauñña. ñac tañ êkac nom ôkwi to ñac, tañ ejoñ ñanô sa nañ, agêc lulugeñ sêkêñ mateñ gebe sêwê kaiñ kôm ñanô sêwiñ. ¹¹ Aêac asê ñawe ñalauña kêsêp amac. Embe ajoñ ñanô nomña sa anğa amacnêñ, oc alic amboac gêñ kaiñ teñ me. ¹² Lau ñagêdô embe sêlic êtôm gebe sêwê kaiñ amacnêñ kôm ñanô, go aêac awê kaiñ gêñ alêlêc êsêac su atom me.

Mago aêac akôc gêñ teñ anğa amacnêñ atom, aoc gêñwapac samob, gebe aêacma biñ teñ êkô Kilisinê ñawae ñajam auc atom. ¹³ Amac ajalagac gebe lau, tañ sêjam kôm sêmoa

lôm daburj narj, têtap nêj gêj taniŋja sa anġa lôm daburj. Ma êsêac, tarj sêkêj da jagêsac altar narj, sêwê kaij da tonarj ŋagêdô. ¹⁴ Kêtu tonarjja Apômtau kêjatu gebe lau, tarj sêsôm ŋawae ŋajam lasê narj, kôm ŋawae ŋajamja tau êlôm êsêac amboac tonarj.

¹⁵ Mago aê tonec gagôm gêj samob tonarj ŋai ŋaterj ŋanô kêsa atomanô. Ma kato biŋ tonarj ŋai gebe akêj gêj êndêj aêja nec atom. Aê embe jamac êndu êtu moŋa, oc jalic ŋajam êlêlêc ŋac terj ensej êôc waec kôm tonarjja su. ¹⁶ Aê embe jasôm ŋawae ŋajam lasê, oc êŋgôm aê waec êsa atom. Kôm tonec gêjac aê ŋawaegac. Ojae aêma, embe jasôm ŋawae ŋajam lasê atom, oc jamoa naeo. ¹⁷ Aê tauc embe jajaliŋ kôm tonarj sa, oc jatap kôm tau ŋaôli sa. Mago tauc embe jajaliŋ sa atom, oc êtu ŋoc kôm, tarj gêjac aê ŋawae narj. ¹⁸ Amboac tonarj aê jatap kôm ŋaôli ondod sa. ŋoc ŋaôli tau tonec gebe jasôm ŋawae ŋajam lasê to jakêj ŋawae ŋajam tau ŋaômagerj ma jakac lau gebe sêkêj ŋagêjô, tarj gêjac aê ŋawae kêtu gajam sakiŋ ŋawae ŋajamja narj atom.

¹⁹ Kilisi kêgaboac aê su, tec gamoa ŋoc lêtêgerj, mago aê tauc kakêj tauc katu samob nêj sakiŋwaga, gebe janam lau taêsam ôkwi. ²⁰ Aê katu lau Juda nêj ŋac Judaŋa terj, gebe janam lau Juda ôkwi. Aê tauc kasô Mosenê biŋsu ŋalabu atom, mago katu lau, tarj sêsô biŋsu ŋalabu narj, nêj ŋac kêsô biŋsu ŋalabuŋa terj, gebe janam êsêac, tarj sêsô biŋsu ŋalabu narj ôkwi. ²¹ Aê tauc gamoa Kilisinê biŋsu ŋalêlôm ma yamoa to Anôtônê biŋsumêgerj atom, mago katu lau tobiŋsumê nêj ŋac tobiŋsumêja terj, gebe janam lau tobiŋsumê ôkwi. ²² Aê katu lau palê-palê nêj ŋac palê-palêja terj, gebe janam lau palê-palê ôkwi. Aê katu lau samob nêj ŋac gêj samobja, gebe janam nêj ŋagêdô ôkwi-ôkwi. ²³ Gêj samob tonarj ŋai aê gagôm kêtu ŋawae ŋajamja, gebe jawê kaij ŋawae ŋajam ŋamoasiŋ jawiŋ.

²⁴ Amac alicgac me, êsêac, tarj serj kwanjwaninoc sêmoa narj, samob sêlêti, mago ŋac tagerj oc êtap ŋanô sa. Amboac tonarj alêtigerj gebe atap ŋanô tau sa. ²⁵ Lau samob, tarj sebe sêniŋ kwanjwaninoc narj, têtû mêtê tauj gêj samobja. Êsêac sêgôm gêj tonarj, gebe têtap sunsuŋ têlagerjja terj sa. Mago aêac tec dagôm, gebe tatap sunsuŋ tengerjja tau sa. ²⁶ Aê tauc kêlêti kalêsagerj atom. Ma aêagêc ŋac terj embe aperi tauj, oc jatuc lemoc terj sawa atom. ²⁷ Aê katu kasec ôlic to kêkônij tauc gebe tauc, tarj gajam mêtê lau ŋagêdô narj, jatu meloc atom.

10

Tajop tauj ênderj sakiŋ gwamja

¹ O lasitêwaac, aê gabe jansa biŋ tonec auc êndêj amac atom gebe Tameŋi samob sêsêlêj sêmoa tao ŋalabu ma samob selom gwêc sêja. ² Êsêac samob sêlij tao to gwêc kêtu nêj sanġu, tarj gêbiŋ êsêac tôj tamiŋ Mose. ³ Êsêac samob serj mo ŋalauja tagerj têtôm tauŋgerj, ⁴ ma samob sênôm gêj ŋalauja, gebe êsêac sênôm anġa poc ŋalauja, tarj kêdaguc êsêac narj, Ma poc tau Kilisi tau. ⁵ Mago Anôtô gêlic êsêacnêj taêsam gêjac mataanô ŋajam atom, tec geserj êsêac su anġa gamêj sawa.

⁶ Gêj tonarj ŋai kêtu ŋadônġônj gêdêj aêac gebe tajop tauj ma materj katu gêj sec tatôm êsêac nec atom. ⁷ Ma amac anam sakiŋ gwam atôm êsêacnêj ŋagêdô sêjam sakiŋ nec atom amboac tonarj. Teto gêc amboac tonec gebe “Lau sêŋgônj sic sebe sêniŋ to sênôm gêj ma dêdi sa sebe têtê wê.” ⁸ Aêac danġôm gerj mockaiŋo to mockaiŋja tatôm êsêacnêj ŋagêdô sêgôm narj atom amboac tonarjgerj. Êsêac sêgôm, tec gêdêj bêc tagerj lau 23,000 sêjaŋa. ⁹ Ma aêac tansaê Apômtau tatôm esêacnê ŋagêdô sêsaê erj narj atom amboac tonarjgerj. Êsêac sêgôm, tec moac geserj êsêac. ¹⁰ Aôc gêdô atôm êsêacnêj ŋagêdô sêôc gêdô narj atom. Êsêac sêgôm, tec anġela siŋja gêjac êsêac endu.

¹¹ Biŋ tonarj ŋai kêtap êsêac sa kêtu ŋadônġônj ma teto gêc gebe êkêj puc aêac gebe nom ŋatêm êmbacnêja mêj-kêdabiŋ aêac sugac. ¹² Amboac tonarj ŋac, tarj geboc kêkô ŋajaŋa narj, ejop tau gebe ênac tau êndu atom. ¹³ Lêtôm tarj kêtap amac sa narj, lêtôm kaij terj atom, lêtôm ŋamalacŋagerj. Ma Anôtô erj ŋac ŋarjêj, tec êlôc gebe letôm êtap

amac sa êlêlêc ôlimwalô su atom. Lêtôm embe êtap amac sa, oc êmansarj lêj awê letôm saña, ma êpuc amac tôj e atôm gebe aoc letôm tau.

¹⁴ O lauace, amboac tonarj aêc sakiñ gwamña sumarj. ¹⁵ Amac lau tokauc, tec kasôm biñ gêdên amac. Amac taôm ansaê biñ, tec jasôm nec. ¹⁶ Aêc tajam danje Anôtô kêpi laclu moasiñña ma embe tanôm, go tawe kaij Kilisine dec dawij atom me. Ma embe taniñ polom, tarj tapô êkôc narj, go tawe kaij Kilisinê ôli dawij atom me. ¹⁷ Polom tagerj tec gêc, tec aêc lau taêsam tatu ôli tagerj, gebe aêc samob tawê kaij polom tagerj.

¹⁸ Alic lau Israel acgom. Lau tarj señ da narj, sêwê kaij sakiñ altarja tonarj. ¹⁹ Aê jasôm biñ amboac ondoc. Jasôm gebe da gwamña tau gêñ ñanô teñ me. Me gwam tau gêñ ñanô. Masianô. ²⁰ Mago gabe jasôm tonec gebe Gêñ tarj lau samuc sêkênj kêtû da narj, sêkênj gedej Anôtô atom, sêkênj gêdên ñalau sec. Aê gadec gebe ambiñ taôm tôj tamiñ ñalau sec. ²¹ Amac atôm gebe anôm gêñ êsêp Apômtaunê laclu to êsêp ñalau sec nêñ laclu êpi tagerj atom. Amac atôm gebe awê kaij Apômtaunê moasiñ to ñalau sec nêñ êpi tagerj atom amboac tonarj. ²² Aêc takêli Apômtau e têtac ñandarj êsa me. Aêcñêñ ñaclai kêlêlêc ênê su me.

Dangôm nêj gêñ samob tawaka Anôtônê wae sagerj

²³ “Gêñ samob kêtôm gebe dangôm,” mago gêñ tau samob oc êmoasiñ aêc atom. “Gêñ samob kêtôm gebe dangôm,” mago gêñ tau samob oc êmboa gôlôac sa atom. ²⁴ ñac teñ taê ênam gebe nê gêñ êmoasiñ eñ taugerj nec atom, taê ênam gebe ensom gêñ êmoasiñ lau nagêdôña êwiñ acgom. ²⁵ Anij gwada, tarj sêkênj gêdên lau sêjam ôli anja têtulu gêñ ñamala narj samob. Apuc gwada teñ ñam êtu nêñ ñalêlôm ulu-uluña atom, ²⁶ gebe teto gêc gebe “Nom to ñagênj samob kêtû Apômtaunê gêñgênj.” ²⁷ ñac samuc teñ embe êkalem amac gebe anij gêñ awij eñ ma embe ana, narj anij gêñ samob, tarj sêkênj êndênj amac narj ñaucñagenj, apuc ñam êtu nêñ ñalêlôm ulu-uluña atom. ²⁸ Mago ñac teñ embe êsôm êndênj amac gebe “Gêñ tonarj sêkênj kêtû da gêdên gwam,” narj anij atom êtu ñac, tarj kêkênj puc amacña ma êtu êlênsônj ñalêlôm atomña. ²⁹ Aê kasôm kêpi amac taôm nêñ ñalêlôm atom, kasôm kêpi ñac tau tonarj nê ñalêlôm. Kilisi kêgaboac aê su gamoa ñoc lêtêgenj, tec ñac teñ nê ñalêlôm êmêtôc aê amboac ondocgenj. ³⁰ Aê embe janam danje Anôtô to janiñ gêñ, oc sêsôm biñ alôb-alôb êpi gêñ, tarj gajam danje su narj, êtu asagerjña.

³¹ Gêñ tarj amac aerj to gêñ, tarj amac anôm ma gêñ, tarj amac agômagôm narj, anjôm samob gebe awaka Anôtônê wae sa. ³² Amacnêñ lêñ êlênsônj Juda to Helen ma Anôtônê gôlôac atom. ³³ Aê gagôm amboac tonarj. Aê gagôm ñoc gêñ samob e lau samob sêlic ênac mateñanô ñajam. Aê taêc gêjam gebe êtu moasiñ êndênj aê taucgenj atom, êtu moasiñ êndênj lau taêsam êwiñ gebe Anôtô ênam êsêac kêsi.

11

¹ Atêku aê amboac aê katêku Kilisi.

Lauo to ñac sêlic om ñamêtê

² Aê jalambiñ amac gebe taêm gêjam aê ñapañ tec amoa ma amasañ mêtê, tarj kakênj gêdên amac narj. ³ Aê gabe amac ajala tonec Kilisi kêtû ñacwaganênj môkênjapac ma ñacwaga têtû nêñ lauo môkênjapac, ma Anôtô kêtû Kilisi môkêapac. ⁴ ñac teñ embe eterj mec me eoc biñ lasê ma êkuc gêñ teñ, oc êngôm eñ tau môkêapac, Kilisi kwalec. ⁵ Ma awê teñ embe eterj mec me eoc biñ lasê ma êkuc gêñ teñ atom, oc êngôm tau môkêapac, nê akweñ, kwalec. Kêkuc gêñ teñ atom, tec kêtôm awê, tarj sêsêbuñ eñ môkêlauñ su samucgenj. ⁶ Awê teñ embe taê ênam gebe êkuc gêñ atom, narj sêkapiñj môkêlauñ sumarj. Mago awê teñ embe sêkapiñj me sêkaliñj môkêlauñ, oc êtu biñ majerjña êndênj eñ, tec eñ êkuc gêñ teñ acgommarj. ⁷ ñac êkuc gêñ teñ atom. Eñ kêtû Anôtônê katu to ñawasi. Ma awê tau kêtû ñacnê ñawasi ⁸ gebe ñac tau anja awênê atom, awê anja ñacnê. ⁹ Ma Anôtô kêkênj ñac tau kêtû awênja atom, kêkênj awê kêtû ñacña. ¹⁰ Amboac tonarj awê êkuc gêñ êtu anjelaña. Gêñ tau êwa eñ sa gebe kêsô nê akweñnê ñaclai ñalabu. ¹¹ Apômtau gêbiñ aêc tôñ, amboac tonarj ñac ênam awê sa ma awê ênam ñac sa, ¹² gebe awê kêsa anja

ñacnê ma ñac gêmôa kêtû awê kêkôc eñña. Ma gêñ samob gêmêñ aña Anôtônê. ¹³ Amac taôm asôm acgom. Awê teñ embe eterñ mec êndêñ Anôtô ma êkuc gêñ teñ atom, oc êtôm me masi. ¹⁴ Ñac teñ embe môkêlauñ baliñanô, oc êtu biñ majeñña êndêñ eñ. ¹⁵ Mago awê embe môkêlauñ baliñanô, oc êtu ênê gêlôn. Ñamalacnêñ mêtê kêdôn biñ tonañ gêdêñ amac atom me. Anôtô kêkêñ môkêlauñ baliñ gêdêñ awê gebe êñgandê eñ auc. ¹⁶ Ñac teñ embe taê ênam gebe êkêñ kisa êndêñ mêtê tonañ, nañ jasôm biñ tageñ tonec gebe aêac to Anôtônê gôlôac ma mêtê teñ gêc atom.

Sêgôm Apômtaunê moasiñ ñalêñ kêlênsôñ

¹⁷ Aê gabe jakêñ ñagôliñ teñ êndêñ amac. Aê jalambiñ amac êtu nêñ akac saña atom, gebe nêñ akac sa tonañ kêmoasiñ amac atom, gêgôm amac atu sec. ¹⁸ Biñ tonec tec gañô kêtû ñamata gebe Amac gôlôac akac taôm sa ma awa taôm kêkôc-kêkôc. Aê kakêñ gêwiñ gebe biñ ñagêdô amboac tonañ oc gêc biññanô. ¹⁹ Gôlôac sêwa tauñ êkôc-êkôc oc ñajam, gebe amacnêñ lau mansañ sêwaka tauñ sa têtû awê. ²⁰ Gêdêñ tañ amac akac taôm sa nañ, akac sa kêtû aniñ Apômtaunê moasiñña atom. ²¹ Gêdêñ noc aniñ gêñña amac samob aeñ nêñ gêñ gêdêñ-gêdêñgeñ, tec lau ñagêdô mo gêjô êsêac ma ñagêdô sênôm gêñ e kêjañiñ êsêac. ²² Nêñ andu aniñ to anôm gêñña kêkô atom me. Amac atu kasec Anôtônê gôlôac ma añaôm êsêac, tañ nêñ gêñ masi nañ, majeñ êsa me. Aê jasôm biñ amboac ondôc êndêñ amac. Oc jalambiñ amac me. Masi, aê jalambiñ amac êtu nêñ biñ tonañña atom.

Apômtau Jesu kêkêñ moasiñ dabuñ gêdêñ nê lau

(*Mat 26:26-29; Mar 14:22-25; Luk 22:14-20*)

²³ Biñ tañ kakêñ gêdêñ amac nañ, aê kakôc aña Apômtaunê gebe Gêdêñ gêbêc tañ Juda geoc Apômtau lasê nañ, Jesu tau kêkôc polom ²⁴ mêngejam danje ma kêpô kêkôc, go kêsôm gebe “Aênoc ôlic, tañ gêjô amac nañ tonec. Añaôm amboac tonañ, ec taêm ênam aêgeñ.” ²⁵ Señ su, go kêkôc laclu amboac tonañ ma kêsôm gebe “Laclu aênoc dec poac wakucña tau tonec. Añaôm amboac tonañ, go embe anôm, ma taêm ênam aêgeñ.” ²⁶ Êtôm têm samob, tañ aniñ polom tonec to anôm êsêp laclu tonec nañ, asôm Apômtau gêmâc êndu ñawae lasê e tau êmu êmêñ.

Taniñ moasiñ dabuñ ñapep, takic tauñ nêñ biñ atom

²⁷ Amboac tonañ teñ embe êniñ polom tonec me ênôm êsêp Apômtaunê laclu tonec wauc-waucgeñ, nañ oc êwê Apômtaunê ôli to dec ñakaiñ. ²⁸ Samob sênsaê tauñ êndêñ-êndêñgeñ su acgom, go sêniñ polom to sênôm êsêp laclu tonec. ²⁹ Ñamalac tañ êniñ moasiñ to ênôm êsêp laclu nañ, embe etoc Apômtaunê ôli sa atom, oc êniñ to ênôm gêñ tau êtu êkic tau nê biñña. ³⁰ Kêtû tonañña tec amacnêñ lau taêsam têtap gêmâc sa to ôliñwalô gêjaña ma ñagêdô sêmâc êndu. ³¹ Aêac embe tansaê tauñ ñapep, go Anôtô êmêtôc aêac atom. ³² Apômtau kêmêtôc to gêjac aêac, gebe ênê mêtôc ñamuña enseñ aêac su tanaña dawinñ nom atom.

³³ O lasitêwaac, amboac tonañ embe akac sa êtu aniñ moasiñña, nañ aôn taôm acgom. ³⁴ Teñ embe mo êjô eñ, nañ êniñ gêñ aña nê andu kwananjen, gebe akac taôm sa êtu akic taôm nêñ biñña atom. Tauc jandêñ amac jawac acgom, go jamansañ biñ ñagêdô êwiñ.

12

Ñalau Dabuñ nê moasiñ

¹ O lasitêwaac, aê gabe jansa moasiñ Ñalauña auc êndêñ amac atom. ² Amac ajalagac gebe Gêdêñ tañ amoa lau samucñageñ nañ, nêñ ñalêlôm kêkac amac e awê adêñ gwam awamê aja. ³ Amboac tonañ aê jasôm lasê êndêñ amac gebe Ñac teñ embe Anôtônê Ñalau êoc eñ awa sa, nañ êsôm gebe “Aê japuc boa Jesu” nec atom. Me teñ embe Ñalau Dabuñ ênam eñ auc atom, nañ oc êtôm atom gebe êsôm gebe “Jesu eñ Apômtau.”

⁴ Moasiñ gêdêñ-gêdêñgeñ, mago ñalau tageñ. ⁵ Sakiñ gêdêñ-gêdêñgeñ, mago ña Apômtau tageñ. ⁶ Ñaclai tanam kômña gêdêñ-gêdêñgeñ, mago ñaAnôtô tageñ, tañ gêjam

kôm kêpi lau samob gebe sêngôm gêñ samob ñanô êsa nañ. ⁷ Ñalau geoc tau lasê gêdên ñamalac ñalên gêdên-gêdêngeñ gebe êmoasiñ gôlôac. ⁸ Ñalau kêkên kauc mêtênja gêdên ñac teñ, to ñalau tonanğen kêkên kauc êkip biñ ñam saña gêdên teñ. ⁹ Ñalau tager tonanğen kêkên ñac teñ kêkên gêwiñ ma kêkên moasiñ danğôm lau ôliñ ñajam êsaña gêdên ñac teñ. ¹⁰ Eñ kêkên ñaclai gêdên ñac teñ, tec gêgôm gêñsêga ma kêkên ñac teñ geoc biñ lasê. Eñ kêkên ñac teñ kêjala ñalau ñajam to secña ma kêkên ñac teñ kêsôm biñ awen ñatalô, ma kêkên teñ gêwa biñ awen ñatalôña sa. ¹¹ Ñalau tager tau tonanğen gêjam kôm samob tonanğen ñai. Eñ gêjac sam nê moasiñ gêdên lau gêdên-gêdêngeñ kêtôm eñ tau taê gêjam.

Ôli tager, ma ñagênlêlôm taêsam

¹² Kilisi kêtôm ôli teñ. ôli tau gêñ tager, mago ñagênlêlôm taêsam. Ôli ñagênlêlôm tokaiñ-tokaiñ, mago samob tonanğen têtü ôli tager. ¹³ Aêac samob taliñ sanğü ma ñalau tager gêbiñ aêac têtü tatu ôli tager Juda to lau samuc, gêñôma to lau, tañ sêmoa nêñ lêtêgeñ nañ, ma sêkên ñalau tager gêdên aêac samob tanôm.

¹⁴ Ôli tau ñagênlêlôm tager atom, ñagênlêlôm taêsam. ¹⁵ Akaiñ embe êsôm gebe “Aê lêma atom, tec katu ôli ñagênlêlôm teñ atom,” biñ tonanğen oc êkac eñ su anğa ôli êtôm atom. ¹⁶ Ma tañasuñ embe êsôm gebe “Aê mataanô atom, tec katu ôli ñagênlêlôm t eñ atom,” biñ tonanğen oc êkac eñ su anğa ôli êtôm atom. ¹⁷ Ôli samucgeñ embe êtu mataanôñager, oc êñ biñ amboac ondoci. Ma embe êtu tañasuññager, oc êñu gêñ ñamalu amboac ondoci. ¹⁸ Mago galoci amboac teñ. Anôtô kêkên ôli ñagênlêlôm gêdên-gêdêngeñ kêtôm eñ taê gêjam. ¹⁹ Ôli samucgeñ embe êtu ñagênlêlôm tager, go ôli ñanô tau ênêc ondoci. ²⁰ Mago galoci amboac teñ. Ôli ñagênlêlôm taêsam ma ôli ñanô tager.

²¹ Mataanô kêtôm atom gebe êsôm êndên lêma gebe “Aê kêpô lêna aôm atom.” Ma môkêapac kêtôm atom gebe êsôm êndên akaiñagêc gebe “Aê kêpô lêna amagêc atom.”

²² Amboac tonanğen atom. Ôliñ ñagênlêlôm, tañ talici amboac gêñ palê-palê nañ, embe masi, oc tapô lêna ñanô. ²³ Ôli ñagênlêlôm, tañ talici amboac gêñ ñaôma nañ, têtka auc ñapep. Ma aêac ôliñ ñasec, nañ tajop ñapep sawa. ²⁴ Ôliñ ñagênlêlôm ñajam, nañ tajop amboac tonanğen atom. Anôtô kêmasañ ôliñ ma ketoci ñagênlêlôm ñaôma-ñaôma sa kêlêlêc. ²⁵ Eñ gêgôm amboac tonanğen gebe ôli êwa tau êkôeêkôc atom, ñagênlêlôm samob taên ênam tauñ ma sênam tauñ sa êndênêndêngeñ. ²⁶ Ôli ñagênlêlôm tager embe êtap ñandanğ sa, go ñagênlêlôm samob sêoci ñandanğ sêwiñ. Ma embe tetoci ñagênlêlôm tager sa, go samob têtac ñajam sêwiñ.

²⁷ Amac atu Kilisinê ôli ma atu ñagênlêlôm gêdên-gêdêngeñ. ²⁸ Ma Anôtô kêtênanğ gôlôaci dabuñ nêñ lau ñagêdô amboac tonoci. Aposolo têtü ñamata, propete têtü luagêcña, kêtônğwaga têtü têtêacña. Go kêkên ñagêdô sêgôm gêñsêga, ñagêdô têtap moasiñ sêngôm lau gêmac ôliñ ñajam êsaña sa, ñagêdô sêjam lau sa, ñagêdô sêjam gôliñ gôlôaci, ñagêdô sêsôm biñ awen ñatalôña. ²⁹ Êsêac samob têtü aposolo ma têtü propete ma têtü kêtônğwaga atom. Samob sêgôm gêñsêga atom. ³⁰ Samob têtap moasiñ sêngôm lau gêmac ôliñ ñajam êsaña sa atom. Samob sêsôm biñ awen ñatalôña ma sêwa biñ awen ñatalôña sa atom. ³¹ Ma amac atu kêka-kêka moasiñ ñanô taumanğ.

Ma galoci jatôci lêt, tañ kêlêlêc ñagêdô su nañ, andên amac.

13

Bij têtac gêwiñ ñanôña

¹ Aê embe jasôm ñamalac to anğla awen, mago têtac êwiñ ñanôgeñ atom, oc jatôm ki kêtônğ tau to kelenğkelenğ kêtanğ. ² Ma embe jaoci biñ lasê to jajala gêñ kêsiniñ taunğ to kauc ñam samob, ma embe jakênğ êwiñ ñajanañ êtôm jasôm lôc sêmbuc tauñ saña, mago têtac êwiñ ñanô atom, oc jatu gêñ ñaôma. ³ Ma embe janac sam ñoci waba samob êndênğ lau ñalêlôm sawa to jakênğ ôlici ja êniñ, mago têtac êwiñ ñanôgeñ atom, oc ênam aê sa atom.

⁴ Têtac gêwiñ ñanô gê biñ têt, têtac gêwiñ ñanô kêtôm ñac gabêjam, gêjam lêmuniñ atom. Têtac gêwiñ ñanô kêkianiñ tau sa atom to ketoci tau sa atom, ⁵ kêsa lêt wauc-waucgeñ atom, taê gêjam taunğen nê gêñ atom, têtac ñandanğ sebenğ atom, gê launênğ sec

tôn atom. ⁶ Têtac gêwiñ ñanô tau kêtû samuc gêñ geo atom, kêtû samuc biññanô taugen. ⁷ Têtac gêwiñ ñanô tau gêôc gêñwapac samob, kêkênj gêwiñ biñ samob, kêkênj mata gêñ samob, gêôc gêñ samob totêtac kêpa sugen.

⁸ Têtac gêwiñ ñanô oc êmbacnê atomanô. Biñ daoc Anôtônê biñ lasêña oc ê su êñaña. Biñ awenñ ñatalôña oc êmbacnê. Biñ tajala kauc ñamña oc ê su êñaña amboac tonañ. ⁹ Aêac tajala kauc ñatênagerñ ma daoc biñ lasêña ñatênagerñ amboac tonañ. ¹⁰ Mago êndênj tañ gêñ ñanô tau mênêsa nañ, gêñ ñatênagerñña tau oc ê su êñaña.

¹¹ Gêdênj tañ aê ñapalêgerñ nañ, kasôm biñ katôm ñapalê sêsôm, ma kajala gêñ katôm ñapalê sêjala ma taêc gêjam biñ katôm ñapalê taênj gêjam e katu ñac acgom, go gawi mêtê ñapalêgerñña tau siñ. ¹² Galoc talic gêñ kêtôm tasala gêñ tau kêsêp tasalakatu ñadaunñdaunj teñ, mago êtu ñamu oc talic gêñ samob ñalañô êpi tagen. Galoc aê kajala gêñ ñatênagerñ. Mago êtu ñamu oc jajala gêñ samob tomalagerñ êtôm Apômtau kêjala aê. ¹³ Galoc gêñ têlêac tonec tec gêc gebe Takênj gêwiñ ñanô to takênj materñ ñanô ma têtac gêwiñ ñanô. Mago têtac gêwiñ ñanô tau tec gêñ ñanô kêlêlêc gêñ ñagêdô su ñênjenj.

14

Biñ ñagêdô kêpi moasiñ ñjalaunja

¹ Amacnêm lênj eperñ têtac êwiñ ñanôña ma atu kêka-kêka moasiñ ñjalaunja ma taêm êka moasiñ aoc Anôtônê biñ lasêña êtu ñamatagerñ, ² gebe ñac, tañ kêsôm biñ awenñ ñatalôña nañ, kêsôm biñ gêdênj ñamalac atom, kêsôm gêdênj Anôtô taugen. Lau teñ sênjô biñ tonañ atom, ñalau kêkac eñ tec kêsôm biñ, tañ gêc lêlômgerñ nañ. ³ Mago ñac, tañ geoc Anôtônê biñ lasê nañ, kêsôm biñ gêdênj ñamalac ma gêboa êsêac sa to gêlênj biñ êsêac ma gêjam malô nêñ ñalêlôm. ⁴ Ñac tañ kêsôm biñ awenñ ñatalôña nañ, gêboa tau sa, mago ñac, tañ geoc Anôtônê biñ lasê nañ, gêboa gôlôac dabunñ sa amboac tonañ. ⁵ Aê gabe amac samob asôm biñ awenñ ñatalôña, mago aê têtac gêwiñ kêlêlêc gebe aoc Anôtônê biñ lasê. Ñac tañ geoc Anôtônê biñ lasê nañ, kêmoasiñ gôlôac kêlêlêc ñac, tañ kêsôm biñ awenñ ñatalôña nañ su. Tagerñ ñac teñ embe êwa ênê biñ tau sa e êmboa gôlôac dabunñ sa, oc êtôm amboac tonañgerñ.

⁶ O lasitêwaac, aê embe jandênj amac wacjasôm biñ awenñ ñatalôña, oc janam amac sa amboac ondoc. Aê embe jasôm biñ, tañ gêc lêlômgerñ nañ, lasê ma jawa kauc ñam sa ma jaoc Anôtônê biñ lasê ma jandônj mêtê êndênj amac atom, oc janam amac sa atom. ⁷ Gêñ tañ takôc kêtû tanam wê êsêpña amboac gasuc me kaliñgwanñ nañ, embe sêju me sênac ñalênj tagerñ ñapanñ, oc tajala ñaawa, tañ êsêac sebe sêju me sênac nañ amboac ondoc. ⁸ Ma dauc embe êtañ meloc-meloc, go asa êmansañ tau atu ênac siñña. ⁹ Amacnêm biñ amboac tonañ. Amac embe asôm biñ ênêc awê atom, asôm biñ awenñ ñatalôñagerñ, oc sêjala biñ, tañ asôm nañ amboac ondoc. Amac oc asôm nêmbiñ êsêp sawa. ¹⁰ Lau nomña nêñ awenñ tokaiñ-tokaiñ, mago awenñ samob tonam. ¹¹ Aê embe jajala ñac teñ awa ñam atom, go ñac, tañ kêsôm tau awa nañ, êlic aê amboac ñac jaba, ma aê oc jalic eñ amboac ñac jaba amboac tonañ. ¹² Amac amboac tonañ. Amac atu kêka-kêka moasiñ ñjalaunja, tec ansom moasiñ, tañ emboa gôlôac dabunñ sa nañ, e ênam amac aucgerñ.

¹³ Amboac tonañ ñac, tañ kêsôm biñ awenñ ñatalôña nañ, eteñ mec êndênj Anôtô gebe êkênj moasiñ êwa biñ saña êndênj eñ êwiñ. ¹⁴ Aê embe jateñ mec jasôm biñ awenñ ñatalôña, go ñoc ñalau eteñ mec, mago ñoc kauc oc êjala ñam atom. ¹⁵ Biñ tau amboac ondoc. Aê gabe ñoc ñalau embe eteñ mec, nañ ñoc kauc eteñ êwiñ. Ñoc ñalau embe ênam wê, nañ ñoc kauc ênam êwiñ. ¹⁶ Nêmbiñ ñalauengerñ embe ênam danje Anôtô, go lau ñagêdô, tañ sêmoa nañ, sênac mata nêmbiñ mec ma sêsôm gebe “Biññanô” sêwiñ nañ amboac ondoc. Êsêac sêjam kauc biñ, tañ koteñ nañ. ¹⁷ Aôm oc gôjam danje Anôtô ñajamgerñ, tagerñ nêmbiñ mec gêboa lau ñagêdô sa gêwiñ atom.

¹⁸ Aê gajam danje Anôtô kêtû kasôm biñ awenñ ñatalôña kêlêlêc amac samob suña. ¹⁹ Mago anja gôlôac dabunñ ñalêlôm embe jasôm biñ tokauc ñalô lemeñ teñgerñ gebe jandônj lau ñagêdôña, oc ñajam êlêlêc jasôm biñ awenñ ñatalôña ñalô 10,000 su.

²⁰ O lasitêwaac, taêm ênam biñ atôm ñapalê saurj taêñ gêjam nec atom. Taêm ênam biñ atôm lau kapôêñ taêñ gêjam. Mago lêñ secñja tec atôm ñapalê dedecmañ. ²¹ Apômtau kêsôm biñ teto gêc gebe

“Aê jasôm biñ êndêñ lau tônê janam lau jaba awen

to janam lau, nañ sêsôm biñ jaba lañôn.

Mago êsêac oc sêkêñ tarj aê atom.”

²² Amboac tonañ biñ awen ñatalôña kêtú lau-sêkêñ-gêwiñwaga nêñ ñabelo atom, kêtú lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga nêñ ñabelo. Ma daoc Anôtônê biñ lasêña kêtú lau-sêkêñ-gêwiñ-atomwaga nêñ ñabelo atom, kêtú lau-sêkêñ-gêwiñwaga nêñ ñabelo. ²³ Gôlôac dabuñ embe samob sêkac tauñ sa ma samob sêsôm biñ awen ñatalôña, go lau ñagêdô me lau samuc, tarj nasêwiñ nañ, oc sêsôm biñ amboac ondoc. Oc sêsôm gebe meloc kêtê amac. ²⁴ Mago samob embe seoc Anôtônê biñ lasê ma ñac samuc terj me ñac jaba terj embe naêwiñ, oc samob nêñ biñ eperj to êmêtôc erj ²⁵ e biñ, tarj kêsij tau gêc nê ñalêlôm nañ, êtu awê, go êu tau lañôanô êndêñ nom etoc Anôtô sa ma êsôm lasê ênêc awêgeñ gebe “Anôtô gêmoa gêwiñ amac biññanôgoc.”

Dañgôm nêñ gê ñ samob ñapep sawa

²⁶ O lasitêwaac, biñ tonañ ñam amboac ondoc. Amac embe akac taôm sa, go ñac terj êpuc wê terj sa, terj êndôn mêtê, terj êsôm biñ, tarj gêc lêlômgeñ nañ, lasê, terj êsôm biñ awen ñatalôña ma terj êwa biñ tau sa. Gêñ samob tonañ ñai anğôm êtu amboa gôlôac dabuñ saña. ²⁷ Lau embe sêsôm biñ awen ñatalôña, go ñac luagêc me têlêac sêsôm biñ ma êtôm. Êsêac sêsôm biñ sêndênañ tauñgeñ ma ñac terj êwa biñ tau sa. ²⁸ ñac êwa biñ saña terj embe êmoa atom, go ñac êsôm biñ awen ñatalôña ênam tau tôn êndêñ gôlôac dabuñ, êsôm biñ ênêc erj tau to Anôtônageñ. ²⁹ ñac luagêc me têlêac seoc Anôtônê biñ lasê ma lau ñagêdô sênsaê biñ tau. ³⁰ Anôtô embe eoc biñ, tarj gêc lêlômgeñ nañ, terj lasê êndêñ ñac terj, tarj gêngôn gôlôac ñalêlôm nañ, go ñac, tarj kêsôm biñ gêmoa nañ, êôc nê biñ tôn acgom. ³¹ Amac samob atôm gebe aoc Anôtônê biñ lasê asôm ajô taôm-ajô taômgeñ e andôn lau to alêñ biñ lau samob. ³² Lau seoc biñ lasêña nêñ ñalau tarj wamu êndêñ êsêac, tarj seoc biñ lasê nañ, ³³ gebe Anôtô kêtú gêñ wauc-waucgeñ ñaAnôtô atom, kêtú biñmalô ñaAnôtô.

Mêtê tarj sêgôm anğa Anôtônê launêñ gôlôac samob nañ, sêñgôm anğa amacnêñ amboac tonañ gebe ³⁴ Gôlôac embe sêkac sa, go lauo sênam tauñ tôn. Alôc gebe sêsôm biñ nec atom. Êsêac sêkônij tauñ êtôm Anôtônê biñsu kêsôm. ³⁵ Lauo embe taêñ ênam gebe sêjala biñ ñagêdô êtu tôn, go têtú kênac nêñ ñaci anğa tauñ nêñ êndumañ. Gôlôac embe sêkac sa ma awê terj embe êsôm biñ, oc êtu biñ majerña. ³⁶ Taôm asôm acgom, Anôtônê biñ kêsã anğa amac taômgeñ nêñ me gêsuj tau gêdêñ amac taômgeñ gêwac me.

³⁷ ñac terj embe êlic tau gebe ñac eoc Anôtônê biñ lasêña me êwê kainj moasinj ñalauña terj, nañ êjala gebe biñ, tarj aê kato gêdêñ amac nañ, Apômtaunê jatu. ³⁸ Erj embe êjala biñ tonañ atom, oc amac ajala erj atom amboac tonañ. ³⁹ O lasitêwaac, amboac tonañ atu kêka-kêka gebe aoc Anôtônê biñ lasê ma akô lau, tarj sêsôm biñ awen ñatalôña nañ, auc atom. ⁴⁰ Anğôm gêñ samob naêndêñgeñ ma êtôm ñagôlîngeñ.

15

Apômtau Jesu gêdi sa

¹ O lasitêwaac, aê jakêñ puc amac gebe taêm ênam ñawae ñajam êtiam. Aê kasôm ñawae ñajam tau lasê gêdêñ amac ma amac akôc sa ma ñawae ñajam tau kêpuc amac tôn akô ñajana. ² Embe akôc ñawae ñajam, tarj kasôm lasê gêdêñ amac nañ tôn, go ênam amac kêsi. Mago embe akôc tôn atom, oc akêñ êwiñ ñaôma.

³ Biñ ñamatana, tarj kakêñ gelom amac nañ, gelom aê amboac tonañ gebe Kilisi gêmac êndu kêtú aêacnêñ secña kêtôm teto gêc. ⁴ Êsêac sêsuj erj ma Anôtô gêñu erj sa gêdêñ bêc kêtú têlêac kêtôm teto gêc. ⁵ Erj geoc tau lasê gêdêñ Kepa su acgom, go gêdêñ êsêac

12. ⁶ Go geoc tau lasê gêdên lasitêwai, tañ sêlêlêc 500 su nañ, ma sêlic eñ sêwiñ taunğen. Lau tau nêñ taêsam tec materj jali sêmoa ma ñagêdô sêmac êndu su. ⁷ Go geoc tau lasê gêdên Jakobo su, go gêdên aposolo samob.

⁸ Eñ geoc tau lasê gêdên samob su, go kêtû ñamuanô tau eñ geoc tau lasê gêdên aê amboac tonañ, tec katôm ñapalê, tañ têna kêkôc eñ keso têm. ⁹ Aê katu aposolonên ñac ñamuña terj. Aê katôm gebe sêsam aê gebe aposolo atom, gebe aê kêjanda Anôtônê gôlôac dabuñ. ¹⁰ Mago Anôtônê moasiñ kêkên aê katu aposolo. Ma ênê moasiñ, tañ kêkên gêdên aê nañ, ñanô masi atom. Aê gajam kôm kapôên kêlêlêc êsêac samob su, mago aê tauc gagôm atom, Anôtônê moasiñ, tañ gêwiñ aê nañ gêgôm. ¹¹ Mago mêtê tau aê to êsêac ajam kêtôm taugen ma amac tec akên gêwiñ.

Ñacmêtê oc sêndi sa

¹² Aêac ajam mêtê gebe Anôtô gêñu Kilisi gêdi sa aña ñacmatênên. Ma amboac ondoc amacnêm lau ñagêdô sêsôm gebe ñacmatê oc sêndi sa atom nec. ¹³ Ñacmêtê embe sêndi sa atom, oc Anôtô êñu Kilisi gêdi sa atom amboac tonañ. ¹⁴ Kilisi embe êndi sa atom, oc jaen, tañ aêac ajac gêdên amac nañ, ñanô masi ma amacnêm akên gêwiñ ñanô masi amboac tonañ. ¹⁵ Embe amboac tonañ, oc aêac atu lau, tañ awa biñdansañ sa kêpi Anôtô, aêac awa sa gebe Anôtô gêñu Kilisi sa, mago eñ embe êñu ñacmatê sa atom, nañgo gêñu Kilisi sa atom amboac tonañ. ¹⁶ Anôtô embe êñu ñacmatê sa atom, nañgo gêñu Kilisi sa su atom amboac tonañ. ¹⁷ Mago eñ embe êñu Kilisi sa atom, oc akên êwiñ ñadoma ma amoa tonêm secgen ñapañ. ¹⁸ Ma êsêac, tañ sêkên gêwiñ Kilisi ma sêmac êndu su nañ, sêjaña amboac tonañ. ¹⁹ Aêac embe takên materj Kilisi êndên têm tamo nom tonecñagen, go lau sêlic aêac tatu gên gêbac ma taên walô aêac êlêlêc lau ñagêdô samob su nêñgen. ²⁰ Mago Anôtô gêñu Kilisi gêdi sa aña ñacmatênên sugac. Eñ kêtû lau, tañ sêmac êndu su nañ, nêñ ñamêc. ²¹ Ñamalac tageñ kêtû tamac êndu ñañamôkê, ma ñamalac tageñ kêtû dandi sa aña ñacmatênên ñañamôkê. ²² Biñ tau amboac tonec gebe Adam gêbiñ aêac tôn, tec samob tamac êndu, ma Kilisi gêbiñ aêac tôn, tec samob materj jali êsa. ²³ Mago samob materj jali êsa êndên-êndêngeñ étôm nêñ noc. Kilisi kêtû ñamêc, go êsêac, tañ têtû ênê lau nañ, sêndi sa êndên noc eñ êmu êmênña. ²⁴ Su, go Kilisi ênac dabiñ gên samob. Eñ oc enseñ gôliñ to ñaclai ma ñajaña samob su, ma êkên gôliñ tau êndên Tama Anôtô. ²⁵ Gôliñ kiñña gêjac Kilisi ñawae e Anôtô êkên ñacjo samob sêsô eñ akaiñ ñalabu acgom. ²⁶ Go êtu ñamu enseñ ñacjo gêmacanô tau su. ²⁷ Teto gêc gebe “Gên samob kêsô eñ akaiñ ñalabu.” Teto gebe “Gên samob kêsô eñ ñalabu,” mago biñ tonec gêc awê gebe ñalô Gên samob kêkanôn ñac, tañ kêkên gên samob kêsô eñ ñalabu nañ, gêwiñ atom. ²⁸ Gên samob êsô Latu ñalabu su acgom, go Latu tau êsô ñac, tañ kêkên gên samob kêsô eñ ñalabu nañ, ñalabu amboac tonañ, gebe Anôtô ênam gôliñ gên samob ênam aucgen.

²⁹ Lau tañ sêliñ sañgu sêjô ñacmatê nañ, oc sêngôm amboac ondoc. Ñacmatê embe sêndi sa atomanô, go êsêac sêliñ sañgu sêjô ñacmatê su êtu asagenña. ³⁰ Ma aêac amboac ondoc. Aêac amoa jageo kêtôm bêc samob kêtû gên ñaclai gebe enseñ aêacña nec kêtû asagenña. ³¹ O lasitêwaac, biññanôgoc, aê gêmac êndu kêtôm bêcgen. Aê kasôm biñ tonañ kêtû amac atu ñoc waec, tañ gêc gêwiñ aêacnên Apômtau Kilisi Jesu nañña. ³² Aê gajac siñ gêdên bôc ñaclai aña Epese. Aê embe janac siñ tau êtu biñ ñamalacñagen, oc ênam aê sa amboac ondoc. Ñacmatê embe sêndi sa atom, go taniñ to tanôm gên tanac ñawaegermañ, gebe ñaleñ oc tamac êndu.

³³ Ansau taôm atom. Embe asêlên awiñ lau sec, oc enseñ nêm mêtê ñajam su. ³⁴ Tekwem saki êsa ñapep ma añañôm sec êtiam atom. Aê jasôm biñ tonec e jañgôm amac majem êsa gebe Amacnêm lau ñagêdô sêjam kauc Anôtô.

Aêac oc dandi sa toôliñgen

³⁵ Lau ñagêdô oc têtû kênac gebe “Ñacmêtê oc sêndi sa amboac ondoc. Ma embe mênșêpi, oc sêkôc ôliñ amboac ondoc.” ³⁶ Melocma. Gên tañ kôsê nañ, embe êtu palê atom, oc êpoa atom. ³⁷ Embe ôsê gên, oc ôsê ñadambê, tañ êlêc êpi êmên nañ atom,

oc ôsê ñamatugen, amboac jañgom me gêñ ñagêdô ñawê. ³⁸ Anôtô êkên ñanô êndên ñawê êtôm taê gêjam ma êkên ñanô tokain- tokain êndên ñawê êndên-êndêngeñ. ³⁹ Gêñ samob ôliñ têtôm tauñ atom. Ñamalac ôliñ teñ ma bôc ôliñ teñ ma moc ôliñ teñ ma i ôliñ teñ. ⁴⁰ Ñanô undambêña to ñanô nomña gêc gêdên-gêdêngeñ amboac tonañ. Mago gêñ undambêña ñawasi teñ, ma gêñ nomña ñawasi teñ. ⁴¹ Oc ñawasi teñ ma ajôn ñawasi teñ ma utitalata ñawasi teñ. Ma utitalata tonañ ñai ñawasi gêdên-gêdêngeñ amboac tonañ.

⁴² Êndên noc ñacmatê sêndi saña nañ, oc amboac tonañ. Sêsê gêñ, tañ ê su nañ, ma gêñ teñgeñña oc êndi sa. ⁴³ Sêsê ôli ñaôma ma ôli ñawasi oc êndi sa. Sêsê ôli palê-palê ma ôli toñaclai oc êndi sa. ⁴⁴ Sêsê ôli nomña ma ôli ñalauña oc êndi sa. Embe ôli nomña ênêc, go ôli ñalauña ênêc amboac tonañgeñ. ⁴⁵ Amboac teto gêc gebe “Ñac ñamataña, Adam, kêtù gêñ mata jali.” Mago Adam ñamuña eñ ñalau, tañ kêkên aêac dañgôn materñ jali. ⁴⁶ Ôli ñalauña mênkêsa kêtù ñamata atom, ôli nomña gêmun, go ôli ñalauña kêdaguc. ⁴⁷ Ñamalac ñamataña eñ aña nom, tec kêtù gêñ nomña. Ñamalac kêtù luagêcña gêmên aña undambê. ⁴⁸ Lau nomña têtôm ñac nomña tonañ, ma lau undambêña têtôm ñac undambêña tonañ. ⁴⁹ Aêac tec tawê kaiñ ñac nomña lañô nec, oc tawê kai ñac undambêña lañô amboac tonañgeñ. ⁵⁰ O lasitêwaac, biñ tonec tec jasôm gebe Aêac ôliñ to dec tonec tawê kaiñ Anôtônê gamên atom. Ma gêñ, tañ ê su nañ, oc êwê kaiñ gêñ teñgeñña atom.

⁵¹ Añô acgom, aê jasôm biñ ñalêlômña teñ êndên amac gebe Aêac samob oc tamac êndu atom, mago Anôtô oc êpô aêac samob ôliñ ôkwi kaiñ teñ êsa. ⁵² Biñ tau êsa sep tageñ ma eb tageñ êndên dauc êtañ ñamuña. Dauc tonañ embe êtañ, go ñacmatê oc sêndi sa toôliñ teñgeñña ma Anôtô oc êpô aêac oliñ ôkwi kaiñ teñ êsa, ⁵³ gebe gêñ tonec, tañ ê su nañ, oc êsô gêñ teñgeñña sa amboac ñakwê, ma gêñ tonec, tañ êmac êndu nañ, oc êsô gêñ, tañ êmac êndu atomña nañ sa. ⁵⁴ Mago êndên tañ gêñ tonec, tañ ê su nañ, oc êsô gêñ teñgeñña sa, ma gêñ tonec, tañ êmac êndu nañ, oc êsô gêñ, tañ êmac êndu atomña nañ sa, go biñ, tañ teto gêc nañ, êtu anô gebe “Ñac tañ kêku ñacjo tulu nañ, gesen gêmacanô tau su.

⁵⁵ O gêmacanô tau, aôm kôku ñacjo tulu ñañanô gêc ondod. O gêmacanô tau, nêm kêm tau ondod.”

⁵⁶ Sec kêtù gêmacanô ñakêm, ma biñsu kêtù sec ñañaclai. ⁵⁷ Mago dañge êndên Anôtô, tañ kêkên aêac taku ñacjo tulu kêtù aêacnên Apômtau Jesu Kilisiña.

⁵⁸ O ñoc lasitêwaace, amboac tonañ atu lau ñajaña to amoa nêm ñañên. Anam Apômtaunê kôm ênam amac auc ñapañ. Ma ajala gebe koleñ, tañ anam êtu Apômtauña nañ, oc anam ñaôma atom.

16

Da tanam Anôtônê lau saña

¹ Galoc biñ êpi awa ênam Anôtônê lau saña. Añgôm êtôm biñ, tañ kajatu gêdên gôlôac dabuñ Galataña gebe sênngômña nañ. ² Êtôm woke ñabêc ñamataña samob amac samob êndênêndêngeñ anac awa sa ênêc tauña êtôm gêñ, tañ gêc amacña nañ, ec êndên tañ jaô lasê amac nañ, ajoñ da sa ñalên ñawapac atom. ³ Aê jaô lasê amac su acgom, go jasakiñ lau, tañ amac alic êaêac têtôm nañ, topapia êwa êsêac saña sêna Jerusalem gebe sêkên nêm moasiñ êndên lau ônê. ⁴ Embe jalic êtôm gebe tauc jasêlên, go êsêac sêsêlên sêwiñ aê.

Paulu tae gêjam nê lên ñagêdô

⁵ Aê jana Makedonia su acgom, go jandên amac jawac, gabe jasa Makedonianagen jawac. ⁶ Aê oc jamoa jawiñ amac ñasawa ec, moae jamoa e komô êmbacnê. Go amac anam aê sa to akên aê jasa ñoc lên ñagêdô êtiam. ⁷ Aê gabe jalic amac têlagerñ ma jawi amac siñ seberñ atom. Aê taêc kêka gebe Apômtau embe êlôc sa, go jañgôn jawiñ amac ñasawa ec baliñ. ⁸ Aê jamoa Epese tonec e Pentekost êmbacnê, ⁹ gebe katam teñ gêlêc su samucgeñ gêdên aê, tec janam kôm toñanôgeñ, mago ñoc soño-soño taêsam tec sêmoa.

¹⁰ Timote embe êwac, naŋ amoasiŋ eŋ ec ôli andaŋ amac gebe eŋ gêjam Apômtaunê kôm kêtôm aê tauc. ¹¹ Teŋ êlic eŋ amboac gêŋ ŋaôma atom. Anam eŋ sa to akêŋ eŋ tobiŋmalôgeŋ êndêŋ aê êmu êmêŋ êtiam, gebe aê to lasitêwai aôn eŋ.

¹² Biŋ êpi lasiŋi Apolo amboac tonec. Aê kateŋ eŋ kêtû dim taêsam su gebe êwiŋ lasitêwai êndêŋ amac êwac. Mago eŋ taê gêjam gebe êwac galoc atom, ŋasawa teŋ embe êtap lêŋ ŋajam teŋ sa, go êwac.

Paulu gêjac mata nê biŋ

¹³ Anam jali to akêŋ êwiŋ ma akô ŋajana atôm ŋacgeŋ. ¹⁴ Aŋgôm nêŋ gêŋ samob totêmtac êwiŋgeŋ.

¹⁵ O lasitêwaac, amac ajala Stepana to nê gôlôac. Êsêac lau buŋa ŋamatana aŋga gamêŋ Akaiana ma sêkêŋ tauŋ sêjam sakiŋ Anôtônê lau sêjac ŋawaegeŋ. ¹⁶ Aê jalêŋ biŋ amac gebe asô lau amboac tonanŋ ŋalabu êtôm asô êsêac samob, taŋ sêjam sakiŋ to sim tauŋ su sakiŋ tonanŋa naŋ, ŋalabu amboac tonanŋ. ¹⁷ Aê têtac ŋajam gebe Stepana agêc Potunata ma Akaika dêdêŋ aê sêmêŋ sêjô amac samob su. ¹⁸ Êsêac tonanŋ sêlau amac to aêacnêŋ ŋalêlôm. Tec atoc lau amboac tonanŋ samaŋ.

¹⁹ Gôlôac dabuŋ Asia Saunŋa aweŋ gêjac amac. Akwila agêc Priska to gôlôac dabuŋ, taŋ sêkac sa aŋga êsêagêcnêŋ andu naŋ, aweŋ gêjac amac ŋanô kêtû Apômtaunŋa. ²⁰ Lasitêwai samob aweŋ gêjac amac. Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê lau nêŋ mêtê.

²¹ Aê Paulu tauc kato biŋ aoc gêjac amacŋa tonec ŋa tauc lemoc. ²² Teŋ embe têtac êwiŋ Apômtau atom, oc Anôtô êpuc boa eŋ. Marana tê (ŋam gebe O Apômtau ômôêŋ). ²³ Apômtau Jesu nê moasiŋ wacêpi amac. ²⁴ Aê têtac gêwiŋ amac samob, taŋ Kilisi Jesu gêbiŋ aêac tôn naŋ.

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdên lau KORINTI

Paulunê papia kêtü luagêcña gêdên lau Korintña nec ñac tau keto gêdên ñasawa teñ, tañ ênê to gôlôac Korintña nêñ biñ kêlêsa tau ñasec nañ. Lau buña ñagêdô oc sêli tauñ sa gêdên Paulu ma sêbu eñ ñajaña, mago eñ gêjam awa su ñanôgeñ gebe sê wama tauñmañ. Lau tau sêwi nêñ kisa siñ, tec keto nê kêtü samuc ñawae gêdên êsêac gêja.

Papia ñasêbu ñamataña Paulu keto biñ kêlêsa tau to kêlênsôn eñ to gôlôac Korintña nañ acgom, go gêwa eñ keto nê biñ ñajaña kepeñ lau, tañ sêbu eñ to sêli tauñ sa gêdên eñ nañ, ñam sa e kêsôm nê têtac ñajam lasê kêpi lau tau gebe taên gêjam tauñ e sêjam tauñ ôkwi ma sê wama tauñ, sêgôm kêtü nê papia ñajaña tônêña. Go keteñ gôlôac tau gebe sêkên nêñ da kapôêngeñ sênam lau buña ñalêlôm sawa anga Judaia nañ sa. Gocgo kêkac biñ su tau ma gêwa nê sakiñ sa gebe aposolo ñanô teñ eñ. Eñ keto biñ tonañ gêdên Korintwaga luagêcgeñ, tañ sêbu Paulu gebe aposolo dansañ eñ ma sêboa tauñ sa sebe aposolo ñanô êsêac tauñgeñ nañ.

Ñadênañ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-11
2. Paulu tau to gôlôac Korintña nêñ biñ 1:12-7:16
3. Da kêtü lau buña Judaiaña 8:2-9:15
4. Paulu kêpuc biñ su tau to gêwa tau sa gebe aposolo ñanô teñ eñ 10:1-13:10
5. Paulu gêjac mata nê papia 13:11-14

Paulu gêjac m nê papia ma gêjam danje Anôtô

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tañ Anôtô kêkalem aê nañ, agêc lasic Timote, aêagêcma biñ êndên Anôtônê gôlôac amac, tañ anğôn Korinti to êndên Anôtônê lau samob, tañ ajam Akaia aucgeñ anğôn nañ. ² Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

³ Talanem Anôtô, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi tama eñ. Aêac Tameñi eñ, tañ kêtü taê walô ñatau to gêjam malô samob ñaAnôtô. ⁴ Eñ gêjam malô aêac gêdên tañ nêñ gêñwapac tokaiñ-tokaiñ kêtap aêac sa nañ, e tauñ tatôm gebe tanam malô êsêac, tañ sêmoa gêñwapac tokaiñ-tokaiñ ñalêlôm nañ, ña biñmalô, tañ Anôtô gêjam malô aêac tauñ nañ. ⁵ Kilisinê ñandañ mênkêsâlê aêac auc, mago Kilisinê gêjam malô aêacña mênkêsâlê aêac auc amboac tonañgeñ. ⁶ Aêac embe aóc gêñwapac, go aóc êtu ênam malô amac to ênam amac kêsina. Ma Anôtô embe ênam malô aêac, go êngôm êtu ênam malô amacña, gebe êngôm nêñ ñalêlôm ñajaña êsa e aóc gêñwapac totêmtac êpa sugen atôm aêac aóc gêñwapac tau tonañ. ⁷ Aêac taên kêka amac amoa ma ajala gebe amac, tañ aêc gêñwapac awiñ aêac nañ, awê kaiñ Anôtônê gêjam malô aêacña awiñ amboac tonañ.

⁸ O lasitêwaac, aêac abe ansañ gêñwapac, tañ kêtap aêac sa anga Asia nañ, auc êndên amac atom. Gêñwapac tau kêlêlêc aêacma ôliñwalô su ma kêkônin aêac tön ñanôgeñ e atañ tauñ gebe atu lau gêbacgac. ⁹ Aêac tauñ asaê gebe sêkic aêacma biñ sugac. Mago gêñ tau gêgôm aêac kêtü êwa ma kauc saña gebe taên êka tauñ ma tekweñ saki atom, taên êka Anôtô, tañ gêñu ñacmatê dêdi sa nañ taugen. ¹⁰ Eñ gêjam aêac kêsî anga gêmac ñañaclai ônê ma oc ênam aêac kêsî. Aêac akên mater eñgeñ gebe ênam aêac kêsî êtiam. ¹¹ Ma amac anam aêac sa ater eñ mec êtu aêacña êwiñmañ. Anôtô oc êñô lau taêsam nêñ mec, ma eñ êmoasiñ aêac e lau taêsam sênam danje eñ êtu aêacña.

Paulu kêtü ñacleñ lau Korinti sebeñ atom nañ ñam

¹² Aêacma waen ñam tau tonec gebe aêacma awa ñalêlômña gêwa sa gêdên aêac gebe asa ma lêñ amoa nom atôm Anôtônê lau tolañônêñ sawagen. Kauc ñamalacña gêjam gôliñ aêac atom, Anôtônê moasiñ gêjam gôliñ aêac. Ma lêñ tau tonañ aêac asa ajac ñawaegeñ gêdên amoa awiñ amac amboac tonañgeñ. ¹³ Gebe aêac ato biñ kaiñ teñ gêdên

amac atom, ato biñ, tañ amac atôm gebe asam to ajala nanğen. Aê taêc kêka gebe oc ajala biñ tau tomalagen, ¹⁴ amboac ajala aêacma biñ ñatênagen su gebe êndên Apômtau Jesu nê bêc aêac atu nêem waem ñam, amboac amac atu ma waen ñam.

¹⁵ Aê taêc gêjam biñ tonan kêtû tângac, tec gabe jandên amac jawac êmunğ acgom, gebe atap moasiñ sa êtu dim luagêc. ¹⁶ Aê gabe jasa amacnêem gamênğagen jana Makedonia. Ma anğa Makedonia gabe jamu jandên amac jawac êtiam, gebe anam aê sa ma akên aê jana Judaia. ¹⁷ Aê gabe jasa ñoc lên amboac tonan, tec taêc gêjam biñ paliñpaliñgen me. Me gên, tañ taêc gêjam kêtû tôn gebe jañğôm nan, oc taêc gêjam kêtôm kauc ñamalacña ma jasôm “aêc, aêc” to “masi, masi” êpi tagen me. ¹⁸ Anôtô en ñac ñañên, tec kêjala gebe aêacma biñ gêdên amac kêtû “aêc” to “masi” kêpi tagen nec atom, ¹⁹ gebe Anôtônê Latu Jesu Kilisi, tañ aêagêc Silwana ma Timote ajam mêtê kêpi en gêdên amac nan, nê biñ aec to masl nec atom. Gêdên tañ Kilisi gêmên nan, Anôtô gêlôc gebe “Aec.” ²⁰ Kilisi gêlôc gêdên Anôtônê biñ samob, tañ gêjac mata nan. Kêtû tonanğa aêc tasôm gebe “Biññanô” kêtû Kilisiña gebe talambiñ Anôtô. ²¹ ñac tañ kêpuc aêac to amac tôn tamoa dawin Kilisi ma geñ oso aêac nan, Anôtô tau. ²² En kepen nê ñatalô kêpi aêac, tec tatu ênê gên, ma kakên ñalau Dabuñ kêsêp aêacnên ñalêlôm kêtû ñakamaclaun êtu gên, tañ gebe êkên êndên aêacña nan.

²³ Aê aoc gêjac Anôtô gebe mênêwa ñoc ñalêlôm sa êndên amac gebe taêc walô amac, tec gaja Korinti atom tagen gebe jañğôm amac sec atom. ²⁴ Aêac atu amacnêem akên gêwiñ ñataui atom, amac akên gêwiñ ñajana tec amoa. Tagen aêac abe anam kôm awiñ amac gebe têtmac ñajam êsa.

2

¹ Aê taêc gêjam kêtû tôn gêc ñoc ñalêlômgen gebe jandên amac jawac atom, gebe jañğôm nêem ñalêlôm ñawapac êsa êtiam atom. ² Gebe aê embe jañğôm amacnêem ñalêlôm ñawapac êsa, asa oc êngôm aê têtac ñajam êsa. Lau teñ sêmoa gebe sênğômña atom, lau tañ gagôm nên ñalêlôm ñawapac kêsa nanğen. ³ Aê kato biñ tonan gebe aê embe jawac, go anğôm ñoc ñalêlôm ñawapac êsa atom, gebe kôm tonec gêjac amac ñawae gebe anğôm aê têtac ñajam êsa. Aê kakên gêwiñ gebe aê embe jamoa totêtac ñajamgen, go amac samob amoa totêtmac ñajam amboac tonanğen. ⁴ Aê kato papia tau tonan gêdên amac tonoc ñalêlôm ñawapac to ñatutucgen ma tomatocsulugen. Aê kato kêtû jañğôm nêem ñalêlôm ñawapac êsaña nec atom, kato gebe ajala aê têtac gêwiñ amac ñanôgenğa.

Korinti sêsuc ñac, tañ gêgôm sec nan, nê biñ ôkwi

⁵ ñac teñ embe êli biñ sa, oc êngôm aê tauc ñoc ñalêlôm ñawapac êsa atom, êkên wapac amacnêem ñagêdô. Aê gabe jasôm gebe êkên wapac êndên amac samob nec atom, gabe jakônin en samucgen atom. ⁶ ñac tau kêtap nê sec ñagêjô anğa lau taêsam nên sa sugac, tec kêtôm. ⁷ Amboac tonan galoc asa ñalên teñ ma asuc ênê biñ ôkwi to anam malô en gebe nê ñalêlôm ñawapac êlêlêc e êngôm tau paliñ nec atom. ⁸ Kêtû tonanğa aê jalên biñ amac gebe êtôc nêem têtmac gêwiñ enğa ênêc awê êndên en êtiam. ⁹ Papia tañ kato gêdên amac nan, ñam tau tonec gebe jansaê amac gebe jajala amac oc tañem wamu aênoc biñ samob me masi. ¹⁰ Amac embe asuc ñac teñ nê biñ ôkwi, aê oc jasuc ôkwi amboac tonan. Biñ jasuc ôkwiña teñ embe ênêc, oc jasuc ôkwi êtu janam amac saña jakô Kilisi lañônêem. ¹¹ Aêac tanac jao taunğ êndên Sadañ gebe ênsau êc aêac atom. Aêac tajam kauc ênê gênğlêlôm atom.

Paulu gêmoa Troas tonê ñalêlôm ñatutucgen

¹² Gêdên tañ gaô lasê Troas gabe jasôm Kilisinê ñawae ñajam lasê nan, galic gebe Apômtau gêlêc katam teñ su gêdên aê gebe janam kôm. ¹³ Mago gamoa totêtac malôgen atom, ñam gebe katap lasic Titi sa atom, tec kêkam êsêac lemen ma gaja Makedonia.

¹⁴ Mago danğe êndên Anôtô. En kêkên aêac, tañ Kilisi gêbiñ aêac tôn nan, awaka ênê wae kêku ñacjo tulunğ sa. Ma kêkên aêac gebe aoc Kilisinê wae lasê ênam gamên samob auc êtôm ñamalu ñajam, tañ gêjam gamên popoc nan. ¹⁵ Gebe Anôtô gêlic aêac atu

Kilisinê gêmalu amoa lau, tañ Anôtô ênam êsêac kêsi to lau, tañ sênaña nañ ñalêlôm. ¹⁶ Lau ñamakerj sêñu amboac ñasu gêmacanônja, tañ geserj êsêac nañ. Lau ñamakerj sêñu amboac ñamalu ñajam, tañ kêsa anja gamêñ sêñgônj materj jaliña ma kêkêñ êsêac sêñgônj materj jali. Asa kêtôm sakiñ amboac tonañ. ¹⁷ Aêac atulu Anôtônê mêtê amboac lau taêsam sêgôm kêtû awaña nañ atom. Anôtô kêsakiñ aêac, tec asôm ênê mêtê lasê tonjalêlôm ñawagerj akô Anôtô lañônêm, asôm kêtôm Kilisi gêbiñ aêac tônj.

3

Poac wakuc ñasakiñwaga

¹ Galoc amac alic aêac amboac akianj tañ sa kêtiam me. Me moae aêac apô lêna papia êwa aêac sa êndênj amacña, me apô lêna amacnêm papia êwa aêac sa êndênj laña kêtôm lau ñagêdô sêkôc-sêkôc nec me. ² Aêacma papia êwa aêac saña nañ amac taôm. Papia tau teto kêsêp aêacma ñalêlôm, lau samob têtôm gebe sêjala to sêsam. ³ Biñ tau gêc awê gebe amac atu Kilisinê papia, tañ kêkêñ gêdênj aêac gebe asakiñ. Eñ keto papia tau ña busa kêsêp poc tapa atom, keto ña Anôtô mata jali nê ñalau kêsêp ñamalacnênj ñalêlôm.

⁴ Kilisi kêwaka aêac akênj gêwiñ sa e ôliñ andanj Anôto, tec asôm tonañ. ⁵ Aêac tañ atôm gebe tañ taên ênam biñ to anam kôm amboac tonañ atom. Aêac atôm kôm tau nañ ñam kêsêp Anôtônagerj. ⁶ Eñ kêpuc aêac tônj e atu poac wakuc ñasakiñwaga. Poac wakuc tau ñam kêsêp biñsu tetonja atom, kêsêp ñalau, gebe biñsu tetonja tec geserj ñamalac su, mago ñalau kêkêñ êsêac sêñgônj materj jali.

⁷ Biñsu tañ Anôtô keto kêsêp poc nañ, mênkêsa tonjawasigerj e lau Israel têtôm gebe sêlic Mose lañônô atom kêtû ñawasi, tañ gêjam lañônô auc nañña. Tagerj ñawasi tau tonañ gê su kêtiam. Biñsu tañ kêtû gêmacanô ñasakiñwaga embe êmênj tonjawasi amboac tonañ, ⁸ go ñawasi, tañ êsap sakiñ ñalauña tônj nañ, oc êlêlêc su. ⁹ Sakiñ tañ kêmêtôc ñamalac gebe sênaña nañ, kêtap ñawasi sa, ma sakiñ, tañ kêmasañ ñamalacnênj biñ e Anôtô gêlic êsêac têtû lau gêdênj nañ, kêtap ñawasi sa kêlêlêc su atom me. ¹⁰ Tec ñawasi ônênja embe tanam dôñ êpi ñawasi tonec, oc talic gebe ñawasi ñanô atom, ñam gebe sakiñ tonec ñawasi kêlêlêc ñêngerj su. ¹¹ Embe gênj, tañ ê su nañ, êtap ñawasi amboac tonañ sa, go gênj, tañ ênêc tengerjña nañ, êtap ñawasi sa êlêlêc su.

¹² Aêac akênj materj biñ amboac tonañ, tec amoa totêntac kêpa sugerj. ¹³ Aêac atôm Mose atom. Eñ gêsañ lañônô ña obo auc, gebe lau Israel sêlic ñawasi ê su ênaña anja lañônô nañ atom. ¹⁴ Ma êsêacnênj ñalêlôm ñadani kêsa. Kêtôm têm sêsam poac lañgwa ñabinj, go obo tonañ gêsañ biñ auc ñapanj e mênjgêdênj galoc, sêkôc obo tau su atom, gebe Kilisi taugerj kêtôm gebe êkac obo tau su. ¹⁵ Biññanô, kêtôm têm samob, gênj sêsam Mosenê biñ lasê nañ, obo tau tonañ gêsañ êsêacnênj ñalêlôm auc e mênjgêdênj galoc. ¹⁶ Mago Israel embe sênam tañ ôkwi êndênj Apômtau, go êkac obo tau su. ¹⁷ Apômtau eñ ñalau. Ma Apômtaunê ñalau embe êmoa êwiñ ñamalac, go êñgamboac êsêac su sêmoa nênj lêtêgerj. ¹⁸ Aêac tec obo gêsañ aêac lañônjanô auc atom nec, tatôm tasalakatu, tañ Apômtaunê ñawasi jakêpô lau e Apômtau ñalau êkênj aêac tapô tañ ôkwi tatôm eñ tau katu ma tawê kaiñ ñawasi to ñawasi.

4

Anôtônê awamata kêsêp kunom

¹ Anôtô taê walô aêac, tec kêkêñ sakiñ tonañ gêdênj aêac. Amboac tonañ aêac tatu goloñ atom. ² Aêac akac tañ su anja gênj, tañ kêsiñ tau ma kêtôm gebe êngôm aêac majerj êsaña nañ. Aêac asêlênj asa lênj dansañ atom ma ajam Anôtônê biñ ôkwi atom. Aêac aoc biññanô lasê akô Anôtô lañônêm e awaka tañ sa gêdênj lau samob, tañ sêkênj tañerj nênj awa ñalêlôm ña nañ. ³ ñawae ñajam, tañ ajam nañ, embe êsiñ tau, go êsiñ tau êndênj lau, tañ oc sênaña nañgerj. ⁴ Êsêac sêkênj gêwiñ atom gebe nom tonec ñañatausêga gêsañ nênj ñalêlôm auc e ñakesec kêsa ma sêlic ñawê, tañ kêsa anja ñawae ñajam nañ atom. ñawae ñajam tau gêwa Kilisi, tañ kêtû Anôtô katu solop nañ, nê ñawasi sa. ⁵ Gebe aêac ajam mêtê kêpi aêac tañ atom, awa Jesu Kilisi sa gebe eñ Apômtau ma aêac tañ

gebe atu amacnê m saki njwaga katu Jesuŋa. ⁶ Anôtô taŋ kêsôm gebe njawê êsa anŋa njakesec naŋ, kêkêŋ aêacma njalêlôm njawê kêsa. Njawê tau njam kêsêp ajala Anôtônê njawasi, taŋ gêc Kilisi laŋôanô naŋ.

⁷ Mago awamata, taŋ awê kaiŋ naŋ, kêsêp aêacma njalêlôm amboac kêsêp ku, taŋ sêpac ŋa nom naŋ, gebe ŋaclai njamôkê ênêc awê gebe anŋa aêac tauŋ ma atom, anŋa Anôtônêgeŋ. ⁸ Gêŋwapac tokaiŋ-tokaiŋ kêlêsuc aêacgeŋ, mago kêlêsa aêac popoc atom. Aêac aê go tauŋ, mago katuŋ gêbac atom. ⁹ Lau sêjanda aêac, mago Anôtô gêwi aêac siŋ atom. Sêku aêac tulu, mago seserŋ aêac su atom. ¹⁰ Aêac aôc Jesu gêmac êndu kêpi aêac ôliŋ njapaŋ, gebe Jesu gêmoa mata jali eoc tau lasê êpi aêac ôliŋ amboac tonanŋeŋ. ¹¹ Aêac amoa mateŋ jali, mago asa paŋ gêmac njalêndaŋ njapaŋ kêt u Jesuŋa, gebe Jesu gêmoa mata jali eoc tau lasê êpi aêac ôliŋ mêtê-mêtê. ¹² Amboac tonanŋ ŋaclai tamac ênduŋa gêjam kôm kêpi aêac, ma ŋaclai daŋgôn mateŋ jaliŋa gêjam kôm kêpi amac.

¹³ Teto gec gebe “Aê kakêŋ gêwiŋ tec kasôm lasê.” Njalau taŋ kakac njac tonanŋ e kêkêŋ gêwiŋ naŋ, kêkac aêac amboac tonanŋeŋ. Tec aêac akêŋ gêwiŋ ma asôm lasê amboac tonanŋ. ¹⁴ Aêac ajala gebe Njac taŋ gêŋu Apômtau Jesu gêdi sa naŋ, oc êŋu aêac andi sa awiŋ Jesu to êkêŋ aêac awiŋ amac takô eŋ laŋônê mŋa. ¹⁵ Biŋ samob tonanŋ kêsa kêt u amacŋa. Anôtônê moasiŋ embe ênam sêga anŋa launêŋ, go êsêacnêŋ mec daŋgeŋa êtu dani êlêlêc e Anôtônê njawasi êsa.

Tasa nêŋ leŋ totakêŋ êwiŋgeŋ

¹⁶ Amboac tonanŋ aêac atu goloŋ atom. Aêac ôliŋ embe êtu sec, ma êtu sec. Mago aêacma njalêlôm êtu wakuc êtôm bêcgeŋ, ¹⁷ gebe ma gêŋwapac gêgôm aêac têlageŋ ma asaê amboac njagaô naŋ, êkêŋ njawasi teŋgeŋŋa kapôêŋ êlêlêc gêŋwapac su njêŋgeŋ. ¹⁸ Aêac mateŋ gê gêŋ, taŋ mateŋanô talic sapu naŋ, gebe gêŋ, taŋ mateŋanô talic naŋ, ê su, mago gêŋ, taŋ talic sapu naŋ, oc ênêc teŋgeŋ.

5

¹ Aêac ajala gebe aêacma bec nomŋa tonec embe etoc su, go Anôtô êkêŋ andu teŋ êndêŋ aêac. Andu tau, taŋ njamalac sêkwê ŋa lemeŋ atom naŋ êkô undambê teŋgeŋ.

² Amboac tonanŋ aêac aeŋ oliŋ to ajam aweŋ su ma andu undambêŋa gebe êkwa aêac auc.

³ Embe êkwa aêac auc, go têtac aêac sa toôliŋ njôma atom. ⁴ Aêac anŋgôn bec ôliŋŋa tonec amoa, tec aeŋ oliŋ tauŋ toma njalêlôm njawapacgeŋ. Aêac abe akwalec bec tau tonec su atom, abe asô bec undambêŋa êkwa aêac auc êwiŋ, gebe gêŋ mata jali tau mênênam gêŋ mêtê-mêtê auc. ⁵ Njac taŋ kêmasaŋ aêac kêt u gêŋ tonanŋa naŋ, Anôtô tau, ma kêkêŋ Njalau gêdêŋ aêac kêt u njakamaclaŋ.

⁶ Amboac tonanŋ aêac têtac kêpa su njapaŋ ma ajala gebe têm, taŋ amoa ôliŋgeŋ naŋ, kêtôm amoa gamêŋ jaba ma amoa jaêc Apômtau. ⁷ Aêac alic njanô atom, ma akêŋ gêwiŋgeŋ ma tec asa ma lêŋ. ⁸ Aêac têtac kêpa sugêŋ ma têtac gêwiŋ kêlêlêc gebe awi ôliŋ tonec njabec siŋ ma anŋgôn ma malacmôkê awiŋ Apômtau. ⁹ Aêac amoa ma malacmôkê me amoa jaêc, tec atu kêka-kêka gebe Anôtô êlic aêac ênac mataanô njam. ¹⁰ Gebe aêac samob oc tatu awê natakô Kilisinê lêpônŋ mêtôcŋa nê mŋa, gebe aêac samob êndêŋ-êndêŋgeŋ tatap njagêjô sa êjô njam to sec, taŋ dagôm gêdêŋ têm tamoa toôliŋgeŋ naŋ.

Sakiŋ daê wamaŋa

¹¹ Aêac ajala biŋ atêc Apômtauŋa njam tec ajam kôm kêpi lau gebe sênam tauŋ ôkwi. Anôtô kêjala aêacgac ma aê taêc kêka gebe amac ajala aê gêc nê m njalêlôm amboac tonanŋeŋ. ¹² Aêac abe awaka tauŋ waeŋ sa êndêŋ amac êtiamêtiam atom. Aêac abe êkêli amac e awaka aêac sa atu amac waem njam gebe amac ajô lau, taŋ tetoc tauŋ sa gêŋ dê môtêŋaŋa, mago têtôm gebe tetoc tauŋ sa gêŋ njalêlômŋa atom naŋ aweŋ. ¹³ Aêac embe amoa atôm lau meloc, go amoa amboac tonanŋ êtu Anôtônê me embe amoa tokauc njawa, go amoa amboac tonanŋ êtu amacŋa. ¹⁴ Kilisinê têtac gêwiŋ njanô kêkac aêac, tec aêac ajala gebe njac tageŋ gêmac êndu kêt u lau samobŋa, amboac tonanŋ tec kêtôm lau samob sêmac êndu sugac. ¹⁵ Eŋ gêmac êndu gêjô lau samob su gebe lau, taŋ sêmoa mateŋ

jali naŋ, sêmoa materj jali êtu sêmoasiŋ tauŋŋa atom, sêmoa êtu sênam sakiŋ ŋac, taŋ gêmác êndu gêjô êsêác ma gêdi sa naŋŋagerj.

¹⁶ Amboac tonañ aêac ajam dônŋ ŋac teŋ ŋa lêŋ ŋamalacŋa kêtiam atom. Gêmunŋen tec ajam dônŋ Kilisi ŋa lêŋ ŋamalacŋa, mago galoc ajala eŋ amboac tonañ kêtiam atom.

¹⁷ Amboac tonañ ŋac teŋ embe Kilisi êmbiŋ eŋ tônŋ, go êtu gêŋ wakuc teŋ. Alic acgom, gêŋ laŋgwa gêjaŋa su ma gêŋ wakuc mênŋkêsa. ¹⁸ Gêŋ samob tonañ ŋam Anôtô, taŋ kékêŋ Kilisi gebe ê wama aêac êndêŋ tau ma kékêŋ sakiŋ wamaŋa gêdêŋ aêac. ¹⁹ Anôtô gêmooa gêwiŋ Kilisi ma gê wama ŋamalac samob gêdêŋ tau. Eŋ taŋ gêjam nêŋ geo kêtiam atom ma kékêŋ aêac asôm Anôtô gê wama ŋamalacŋa ŋawae lasê. ²⁰ Kilisi kêsakiŋ aêac gebe ajô eŋ su ma Anôtô kékêŋ aêac gebe alêŋ biŋ amac. Tec atêŋ amac ajô Kilisi gebe Ansuŋ taôm êndêŋ Anôtô gebe ê wama amac êndêŋ tau. ²¹ Kilisi gêjam kauc sec, mago Anôtô kékêŋ eŋ kêtú sec ŋam gêjô aêac su gebe aêac, taŋ Kilisi gêbiŋ aêac tônŋ naŋ, tawê kaiŋ Anôtônê biŋgêdêŋ.

6

¹ Aêac taŋ ajam kôm awiŋ Anôtô naŋ, alêŋ biŋ amac gebe Akôc Anôtônê moasiŋ sa ŋaômagerj atom. ² Anôtô kêsôm gebe

“Aê kakêŋ taŋoc aôm gêdêŋ noc ŋajam ma gajam aôm sa gêdêŋ bêc gajam aôm kêsija.”

Alic acgom, galoc noc ŋajam tau, galoc bêc gêjam aêac kêsija.

³ Aêac agôm gêŋ teŋ, taŋ kêlênsônŋ lau naŋ atom, gebe sêmbu aêacma sakiŋ atom. ⁴ Gêŋ samob, taŋ agôm naŋ, kêwaka aêac sa gebe atu Anôtônê sakiŋwaga. Aêac aôm gêŋwapac totêntac kêpa sugêŋ ma amooa toma ŋalêlôm ŋawapac. Aêac apô lêna tauŋ to aŋgônŋ jageo.

⁵ Êsêác sêjac aêac to sêkêŋ aêac aŋgônŋ kapoacwalô. Aêac asêp lau sêli awerj sa to ŋaonda ŋalêlôm. Aêac ajam koleŋ aim tauŋ sugêŋ. Aêac aêc bêc atom to mo gêjô aêac. ⁶ Aêac amooa toma ŋalêlôm ŋawa to ajala biŋ ŋam. Aêac aê launêŋ biŋ tônŋ ma amooa totêntac wapôm geŋ. ŋalau Dêbuŋ gêwê aêac ma têntac gêwiŋ totêntac makenŋenŋ. ⁷ Aêac asôm biŋŋanô lasê ma Anôtônê ŋaclai kêpuc aêac tônŋ. Biŋgêdêŋ ŋalaukasap kékêli aêac to gêjam aêac kêsi. ⁸ ŋagêdô tetoc aêac sa ma ŋagêdô sêgôm aêac majerj. ŋagêdô sêsôm aêac waerj sec, ŋagêdô sêsôm waerj ŋajam. ŋagêdô sêsôm aêac gebe dansarjêna, mago asôm biŋŋanôgerj. ⁹ Aêac amooa amboac lau sêjam kauc aêac, mago sêjala aêac kêtú tônŋ. Aêac amooa amboac amac êndu, mago amooa materj jaliŋac. Êsêác sêkic aêacma biŋ, mago sêjac aêac êndu atom. ¹⁰ Aêac amooa amboac lau toŋalêlôm ŋawapac, mago amooa totêntac ŋajamŋenŋ ŋapanŋ. Aêac amooa amboac lau ŋalêlôm sawa, mago amooasiŋ lau taêsam. Aêac amooa amboac gêŋ teŋ gêc aêacŋa atom, mago atu gêŋ samob ŋatau.

¹¹ O amac lau Korinti, aêac asôm ma biŋ gêdêŋ amac gêc awêgerj to êlêc ma ŋalêlôm ŋakatam su gêdêŋ amac. ¹² Aêac agamiŋ ma ŋalêlôm gêdêŋ amac atom, mago amac agamiŋ nêŋ ŋalêlôm gêdêŋ aêac. ¹³ Akêŋ ŋajam êjô ŋajammaŋ. Aê kasôm ŋoc biŋ gêdêŋ amac amboac kasôm gêdêŋ ŋoc ŋapalê. Alêc nêŋ ŋalêlôm ŋakatam su êndêŋ aêac.

Aêac tatu Anôtônê lôm dabuŋ

¹⁴ Ambiŋ taôm tônŋ tamiŋ lau-sêkêŋgêwiŋ-atomwaga to anam kôm awiŋ êsêác atom. Biŋgêdêŋ agêc biŋ geo sênam kôm sêwiŋ tauŋ amboac ondóc. ŋawê agêc ŋakesec sêsêlêŋ sêwiŋ tauŋ amboac ondóc. ¹⁵ Kilisi agêc Sadarj nêŋ biŋ kêpi tagerj me. ŋac taŋ kékêŋ gêwiŋ agêc ŋac, taŋ kékêŋ gêwiŋ atom naŋ, sêwê kaiŋ gêŋ tagerj amboac ondóc. ¹⁶ Anôtônê lôm dabuŋ ma lôm gwamŋa ŋam tagerj me. Amac ajala gebe aêac tatu Anôtô mata jali nê lôm dabuŋ kêtôm Anôtô tau kêsôm gebe

“Aê jakwê ŋoc andu sa jaŋgônŋ jawiŋ êsêác to jasêlêŋ jamooa êsêác ŋalêlôm.

Aê oc jatu êsêacnêŋ Anôtô to êsêác oc têtú aêŋoc lau.

¹⁷ Tec akac taôm su aŋga êsêacnêŋ ma êŋgamiŋ taôm êndêŋ êsêác. Apômtaunê biŋ tau tonañ.

Amoasac gêñ ñatêmui atom, go jakôc amac sa
¹⁸ ma jatu amac Tamemi ma amac atu aê latucio to ñac.
 Apômtau ñaniniñ ñatau nê biñ tau tonañ.”

7

¹ O lauace, Anôtô gêjac mata biñ gêdêñ aêac, tec takwasinñ ôlinñ to ñalêlôm ñajec samob su ma tanac dabiniñ tauñ tatu lau dabunñ tasa nêñ lêñ totat c Anôtôgêñ.

Lau Korinti sêjam tauñ ôkwi, tec Paulu têtac ñajam kêsa

² Akêñ ñasawa êndêñ aêac ança nêñ ñalêlôm. Aêac agôm keso gêdêñ ñac teñ atom, aseñ ñac teñ su atom ma awê ñac teñ auc kêtû nê awañ atom. ³ Aê kasôm biñ tonañ gebe jamêtôc amacña atom. Aê kasôm biñ gêmunñ su gebe aêac têtac gêwiñ amac ñanôgêñ, tec tamoã materñ jali dawinñ tauñ, ma tamac êndu dawinñ tauñ amboac tonañgêñ. ⁴ Aê taêc kêpa amac su kasôm amac waem kêtû tapa. Gêñwapac gêgôm aêac ñanô, mago Anôtô gêjam malô aêacña gêjam aê auc to têtac ñajam kêsalê aê auc.

⁵ Gêdêñ tañ aô lasê Makedonia su nañ, ñasawa alêwanñ tauñña teñ gêc atom, gêñwapac kêkôm aêac aucgêñ. Aêac ôlinñ kêtap sin sa ma atêc tauñ gêc ma ñalêlôm. ⁶ Mago Anôtô, tañ gêjam malô lau-ñalêlôm-ñawapacwaga nañ, kêsakinñ Titi mêngegê lasê aêac tec gêjam malô aêac amboac tonañ. ⁷ Titi mêngegê lasê aêac tagerñ tec gêjam malô aêac nec atom, amac ajam malô eñ ñawae nañ mêngegêjam malô aêac gêwiñgoc. Eñ gêjac miñ gêdêñ aêac gebe ajam awem su aê to atañ aê ma nêñ ñalêlôm kêkac amac aêña, tec têtac ñajam kêlêlêc.

⁸ Aê têtac sec gêdêñ tauc ñanô kêtû ñoc papia, tañ kato gagôm amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsaña nañ atom. Aê galic papia, tañ kato e gêgôm amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsa têlageñ nañ ma têtac sec gêdêñ tau ñagec. ⁹ Ma galoc aê têtac ñajam kêsa. Têtac ñajam kêtû nêñ ñalêlôm ñawapac kêsa samucgêñña nec atom kêtû amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsa e ajam taôm ôkwiña. Amacnêñ ñalêlôm ñawapac kêsa ñam kêsêp Anôtô, abacma biñ gêgôm amac atu sec atom. ¹⁰ Gebe ñalêlôm ñawapac, tañ ñam kêsap Anôtôña nañ, êkac aêac e tanam tauñ ôkwi natatap moasinñ Anôtô ênam aêac kêsiña sa. ñalêlôm ñawapac tonañ êkêñ wapac lau teñ êtiam atom. Mago ñalêlôm ñawapac, tañ ñam kêsêp nomña nañ, tec êkêñ aêac tamac êndu. ¹¹ Alic acgom, nêñ ñalêlôm ñawapac, tañ ñam kêsêp Anôtô nañ, kêkac amac kôm tokaiñ-tokaiñña. Kêkêñ amac ôlim kêpi kêtû amansañ nêñ biñña ma alic kesowaga sec. Amac atêc taôm to ajam awem su aê ma nêñ ñalêlôm kêkac amac kêtû aêña. Ma amac amêtôc sec. Amacnêñ kôm samob tonañ kêwaka amac sa gebe awê biñ tau ñakainñ teñ atom. ¹² Amboac tonañ aê kato gêdêñ amac, mago kato kêtû ñac, tañ gêgôm keso me kêtû ñac, tañ sêgôm eñ sec nañña atom. Masi. Aê kato gebe jakêli amac e ôlim palê aêacña ênêc awêgêñ ma amac taôm ajala akô Anôtô lanônênña. ¹³ Biñ tonañ gêgôm aêacma ñalêlôm kêtû malô.

Mago tonañgêñ atom. Titi têtac ñajam gebe amac samob alau ênê ñalêlôm ñawasi kêsa. Ma ênê têtac ñajam gêgôm aêac têtac ñajam kêsa samucgêñ. ¹⁴ Aê kalanem tauc gêdêñ Titi kêtû amacña, ma amac agôm aê majoc kêsa atom. Biñ samob, tañ asôm gêdêñ amac nañ biññanô, tec ma biñ lanemña, tañ asôm gêdêñ Titi nañ, biññanô amboac tonañgêñ. ¹⁵ Titi kêkêñ nê ñalêlôm samucgêñ gêdêñ amac gebe taê gêjam lêñ amac akôc eñ saña. Amac tañem wamu eñ ñapep ma akôc eñ sa toatêc taôm ma atênêp. ¹⁶ Aê têtac ñajam to têtac kêpa su kêtû amacña samucgêñ.

8

Tanam Anôtônê lau sa

¹ O lasitêwaac, aêac anac Anôtônê moasinñ, tañ kêkêñ gêdêñ gôlôac dabunñ Makedoniaña nañ, ñaminñ êndêñ amac anç acgom. ² Gêñwapac kêkôninñ êsêac, mago sêpuc tauñ tôñ ma sêmoã totêntac ñajam samucgêñ. Êsêac lau ñalêlôm sawaanô, mago sêkêñ da totêntac wapômgeñ sêjac ñawae. ³ Aê galic, tec jawa sa enderñ amac gebe tauñ nêñ ñalêlôm kêkac êsêac tec sêkêñ da kêtôm gêñ, tañ gêc êsêacña ma sêkêñ kêlêlêc su. ⁴ Êsêac

teterj aêac napanj gebe alôc ma sêwê kainj sakinj sênam Anôtônê lau saña sêwiñ. ⁵ Êsêac sêkênj da kêtôm aêac taênj kêka necgeñ atom, êsêac sêkênj tauñ samucgeñ dêdênj Apômtau gêmunj, ma Anôtô kêpuc êsêac tônj, go sêkênj tauñ gêdênj aêac amboac tonanjenj. ⁶ Tec aêac asakinj Titi, tanj gêmunjenj gêjac m moasinj tonanj ñakoleñ nanj, gebe ênac dabinj kôm tau anja amacnêm. ⁷ Amac atu lau tolêlôm gênj samob tonec ñainja, akênj gawinj, asôm mêtê, ajala binj, ajam kôm toôlim palêgeñ ma têtmac gêwiñ aêac, tec galoc atu lau tolêlôm amoasinj Anôtônê launja êwiñmanj.

⁸ Aê gabe jakac amac atom. Lau ñagêdô sêgôm toôlinj palêgeñ, tec gabe jansaê amac gebe oc têtmac gêwiñ ñanô amboac tonanj me masi. ⁹ Amac ajala aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê moasinjgac. Enj ñac tolêlôm, mago kêtû ñac ñalêlôm sawa kêtû amacña, gebe ênê ñalêlôm sawa tonanj êkênj amac atu lau tolêlôm. ¹⁰ Aê jawa ñoc taêc gêjam sa êpi binj tau acgom. Binj tonec oc êmoasinj amac. Gêdênj jala lanjwa amac ajac m kôm tau, mago ajam ñaômageñ atom, têtmac gêwiñ ñanôgeñ tec ajam. ¹¹ Amboac tonanj galoc anac dabinj kôm tau ma anjôm binj, tanj nêñ ñalêlôm êkac amacña nanj, ñanô êsa ña gênj, tanj gêc amacña nanj. ¹² Embe nêñ ñalêlôm êkac amac ma akênj êtôm gênj, tanj gêc amacña, go Anôtô êlic ñajam. Akênj geñ, tanj taôm apô lêna amoa nanj atom. ¹³ Aê taêc gêjam binj tonec gebe lau ñagêdô sêmoa ñajam ma sêlêwanj tauñgeñ ma amac aôc gênjwapac nec atom. Amac samob atôm taômgeñ. ¹⁴ Galoc tonec amacnêm gênj taêsam gêc, tec anam êsêacnênj sêpô lênaña sa. Ma êsêacnênj gênj ñagêdô embe ênêc, go sênam amacnêm apô lênaña sa amboac tonanj ma amoa atôm taômgeñ. ¹⁵ Êtôm binj, tanj teto gêc gebe “Ñac tanj kejoñ mana taêsam nanj, nê mana kêlêlêc su atom. Ma ñac, tanj kejoñ luagêc nanj, kêpô lêna atom.”

Titi to nê launêñ binj

¹⁶ Aê gajam danje gêdênj Anôtô gebe kêkac Titinê ñalêlôm e ôli palê kêsa kêtû amacña ma gêgôm kêtôm aê gagôm. ¹⁷ Aêac alênj binj ñac tau tec kêkênj tanja ma tau ôli palê kôm tonanña e nê ñalêlôm kêkac enj ma gêdênj amac gêwac. ¹⁸ Aêac asakinj lasinji tenj, tanj gôlôac dabunj samob sênô enj gêjam mêtê ñajam ñawae nanj, tec gêwiñ enj gêwac. ¹⁹ Mago kêtû tonanjenj atom, gôlôac dabunj samob sêjalij enj sa gebe êsêlênj to ênam sakinj êwiñ aêac êtu moasinj tonanña, gebe Apômtaunê wae êsa to êwaka aêacma têtmac gêwiñ kôm tonecña sa. ²⁰ Aêac agôm tonanj gebe lau tenj sênjolinj binj êpi aêac êtu moasinj kapôênj, tec aêac akôc necña atom. ²¹ Aêac taênj gêjam gebe anjôm ma gênj ñapep sawa êtu Apômtau taugeñ êlicña atom, anjôm êtu ñamalac sêlicña amboac tonanjenj. ²² Ma aêac asakinj lasinji tenj gêwiñ. Aêac asaê enj kêtû dim taêsam kêtû kôm ñagêdôña ma alic enj gêgôm gênj toôli palêgeñ. Enj taê kêpa amac su, tec ôli palê kêsa amacña. ²³ Titi tau tec jawa enj sa gebe ñoc ñac enj, nanj gêjam kôm kêpi amac gêwiñ aê. Ma aêac lasinjiagêc têtû gôlôac dabunj nênj aposolo sêwaka Kilisinê wae saña. ²⁴ Atôc nêñ têtmac gêwiñ êndênj êsêac ma awaka aêacma binj lanemña, tanj asôm kêpi amac nanj sa, gôlôac samob sêjala gebe binjanô.

9

Tanam Anôtônê lau sa

¹ Sakinj tanam Anôtônê lau saña tau gêc awê, tec jato ñabinj êndênj amac êtiam atom. ² Aê kajala gebe nêñ ñalêlôm kêkac amac sakinj tonanña, tec kalanem amac gêdênj lau Makedoniaña ma kasôm gebe “Lau Akaiña sêmasañ tauñ kêtû sakinj tonanña gêdênj jala lanjwa sugac.” Amac waem ôlim palaña tonanj kêkêli lau taêsam ma sêkôc kôm tau sa amboac tonanjenj. ³ Galoc jasakinj lasitêwai tonanj sêwac, gebe binj, tanj kalanem amac nanj, êwaka tau sa gebe binjanô, tec amac amansañ taôm êtôm aê kasôm. ⁴ Aê embe jawinj lau Makedoniaña ñagêdô jawac ma jatap amac sa gebe amasañ taôm su atom, oc ênjôm aêac, tanj taênj kêka amac nanj, majenj ñanô. Aê gabe jasôm binj êpi amac majem êsaña nec atom. ⁵ Kêtû binj tonanña aê taêc gêjam kêtû tônj gebe janac binjsu lasitêwai tonanj,

gebe sêselênj sêmuŋ sêndênj amac sêwac ma sênac dabiŋ moasiŋ, taŋ amac akênj ŋawae gebe asakiŋ naŋ kwananŋerj. Embe anac dabiŋ taôm amboac tonanŋ, go êwa moasiŋ tau sa gebe akênj kêtû aêac akac amacŋa atom, taôm nêŋ ŋalêlôm kêkac amac tec akênj.

⁶ Taêm ênam tonec acgom. Ŋac taŋ kêsê ŋawê luagêcŋerj naŋ, oc ejoŋ ŋanô luagêcŋerj sa. Ma ŋac, taŋ kêsê ŋawê taêsam naŋ, oc ejoŋ ŋanô taêsam sa. ⁷ Lau samob sêkênj atôm nêŋ ŋalêlôm êkac êsêacŋa, sêkênj totêntac secŋerj êtu sêkac êsêacŋa atom, gebe Anôtô têtac gêwiŋ ŋac, taŋ kêkênj totêntac wapômŋerj naŋ. ⁸ Anôtô kêtôm gebe êkênj moasiŋ samob ênam amac auc, gebe atap nêŋ gêŋ êôc amac tônŋa sa ŋapanŋ ma atap sa êlêlêc e atôm gebe anŋôm kôm ŋajam samob, ⁹ kêtôm teto gêc gebe “Eŋ kêpalip nê gêŋ gêdênj lau ŋalêlôm sawa.

Ênê biŋgêdênj oc ênêc enderj tônŋerj.”

¹⁰ Ŋac taŋ kêkênj ŋawê gêdênj ŋackêpalip-ŋawêwaga to kêkênj mo gebe eŋ êniŋ naŋ, oc êkênj ŋawê êndênj amac amboac tonanŋ ma êkênj êtu taêsam e amacnêŋ biŋgêdênj ŋajanô êtu kapôênj. ¹¹ Eŋ êkênj amac atu lau tolêlôm gêŋ samobŋa e atôm gebe akênj gêŋ totêmtac wapômŋerj. Ma aêac anam amac sa e lau sênam danŋe Anôtô êtu nêŋ moasiŋ tonanŋa.

¹² Amac ajam kôm kêpi sakiŋ tonanŋ, tec gêjam Anôtônê lau sêpô lêna taunŋagerj sa atom, êkêli lau taêsam sênam danŋe Anôtô. ¹³ Sakiŋ tonanŋ êwaka amac sa ma êkêli lau sêlambiŋ Anôtô êtu taŋem wamu to asôm Kilisinê ŋawae ŋajam lasêŋa ma êtu têtmtac wapôm gêbiŋ amac tônŋ têmiŋj êsêac to ŋagêdô samobŋa. ¹⁴ Êsêacnêŋ mec, taŋ teteŋ kêtû amacŋa naŋ, gêwa sa gebe sêjam aweŋ su amac kêtû moasiŋ kapôênjanô, taŋ Anôtô kêkênj gêdênj amac naŋa. ¹⁵ Danŋe êndênj Anôtô êtu moasiŋ ŋanô, taŋ kêkênj gêdênj aêac ŋaômagerj naŋa. Aêac tatôm gebe dawa moasiŋ tau sa tomalagerj atom.

10

Paulu kêkac biŋ su tau

¹ Aê, Paulu, tauc jalênj bi ŋ amac êtu Kilisinê ŋalêlôm ŋajam to malônŋa. Lau sêsôm biŋ kêpi aê gebe aê embe jamoa jawiŋ amac, oc jambu tauc, mago embe jamoa jaêc, oc jasôm biŋ ŋajana. ² Aê jateŋ amac gebe Anŋôm aê jasôm biŋ ŋajana êndênj amac êndênj taŋ jamoa jawiŋ amac naŋ atom. Aê taêc gêjam kêtû tônŋ gebe jasôm biŋ ŋajana amboac tonanŋ êndênj lau ŋagêdô, taŋ taênj gêjam gebe aêac asêlênj asa lêŋ ŋamalacŋa. ³ Biŋŋanô, aêac ŋamalac, tec asa ma lêŋ, mago ajac siŋ ŋa lêŋ ŋamalacŋa atom. ⁴ Aêacma siŋ ŋalaukasap ŋam kêsêp nom atom, Anôtônê laukasap tau ŋajana kêtôm gebe anac siŋ ma anseŋ ŋacjonênj tunbôm ŋajana su. Aêac anseŋ ŋamalacnêŋ kauc keso, ⁵ to nêŋ biŋ tetoc taunŋ saŋa, taŋ gêsarj aêac auc e tajala Anôtô sapu naŋ su. Ma êkônij biŋ samob, taŋ taênj gêjam naŋ, tônŋ e êsô Kilisinê biŋ ŋalabu. ⁶ Aêac amasarj taunŋ su gebe êndênj taŋ amac anac dabiŋ taŋem wamu su acgom, go aêac amêtôc taŋerj pêc samob.

⁷ Matem êndij gêŋ, taŋ gêc laŋônêmŋa naŋ. Ŋac teŋ embe êlic tau amboac Kilisinê ŋac, naŋ taê ênam ênêc taunŋa êwiŋ gebe aêac atu Kilisinê lau amboac tonanŋ atôm eŋ. ⁸ Aê embe jalanem tauc êlêlêc su êtu ŋaclai, taŋ Apômtau kêkênj gêdênj aêac naŋa, oc majoc atom. Eo kêkênj ŋaclai amboa amac saŋa, kêkênj ŋaclai anseŋ amac surja atom. ⁹ Taêm ênam gebe aê gabe jatakê amac ŋa ŋoc papia nec atom. ¹⁰ Lau ŋagêdô sêsôm gebe “Ênê papia tec ŋajana to ŋatêkwa. Mago eŋ tau embe êmoa êwiŋ aêac, go talic eŋ ŋac palê-palê ma ênê biŋ amboac ŋanô masi.” ¹¹ Ŋac taŋ kêsôm biŋ tonanŋ naŋ, taê ênam biŋ tonec acgom gebe Aêac taŋ amoa jaêc ma ato ma papia ŋajana naŋ, oc anŋôm biŋ, taŋ ato kêsêp papia naŋ, ŋanô êsa êndênj taŋ wacamo a wiŋ amac.

¹² Aêac abe akianŋ taunŋ e naanam tamiŋ lau ma anam dôŋ taunŋ êpi êsêac, taŋ taunŋ sêwaka taunŋ sa naŋ, nêŋ ŋagêdô atom. Êsêac tonanŋ têtû taunŋ nêŋ dôŋ to sêjam dôŋ taunŋ kêpi taunŋ e nêŋ kauc kêlênsônŋ. ¹³ Aêac tonec abe alanem taunŋ êlêlêc su atom. Anôtô tau kêkênj dôŋ gebe anam dôŋ-ma kôm. Aêac adaguc dôŋ tonanŋ tec wacaô lasê amac. ¹⁴ Amac amoa madiŋ ŋalêlom, tec gêdênj taŋ adênj amac awac toKilisinê ŋawae ŋajamŋerj naŋ, aka lêlêc madiŋ tonanŋ atom. ¹⁵ Aêac alanem taunŋ kêtû lau teŋ nêŋ koleŋŋa atom.

Mago aêac akêñ maten gebe amacnêm akêñ gêwiñ esewec ma akêñ aêacma kôm êlain tau ñanô anga amacnêm e êtôm madiñ, tañ Anôtô kékêñ nañ. ¹⁶ Go asôm ñawae lasê e aka lélêc amac naakêñ êsêp lau samuc nêñ gamên ma alanem tauñ êtu kôm, tañ lau teñ sêjam su anga nêñ tunlêlôm nañ atom. ¹⁷ “Ñac teñ embe êlanem tau, go êlanem tau êtu Apômtaunagen.” ¹⁸ Ñac tañ tau kêwaka tau sa nañ, eñ koleñwaga ñanô atom. Ñac tañ Apômtau kêwaka eñ sa nanjen, tec eñ koleñwaga ñanô.

11

Paulu to aposolo dansañ

¹ Anjô ñoc biñ meloc ñagec acgommanj. Aê kajalagac gebe amac oc anjô. ² Aê gajam lêmur amac kêtôm Anôtô gêjam lêmur gebe amac atôm awêtakiñ ñajam teñ, tañ kési eñ kêtú ñac tagerña nañ, tec gabe jawê amac andên eñ ana. Ñac tau Kilisi. ³ Mago aê taêc dani amac gebe nêm ñalêlôm, tañ kêsap Kilisi tôn ñanênjen nañ, oc êtu sec ma awi eñ siñ atôm Ewa, tañ moac kêsau eñ ña biñdansañ tokauc nañ. ⁴ Gebe ñac teñ embe wacênam mêtê êpi Jesu teñ, tañ aêac ajam mêtê kêpi atom, me embe akôc ñalau teñ sa, tañ akôc sa anga aêacma atom, me embe ñawae ñajam teñ, tañ aêac akêñ gêdên amac nañ atom, oc anjô anac ñawaegenj.

⁵ Aê kasaê tauc gebe “aposolosêga” tonañ lau tokauc sêlêlêc aê su nec atom. ⁶ Moae kasôm biñ amboac kwapuc, mago ñoc kauc amboac kwapucnên atom. Biñ tonañ aêac awa sa gêdên amac gêc awêgenj ña biñ to lên tokaiñtokaiñ.

⁷ Aê gabu tauc gebe jatoc amac sa ma kasôm Anôtônê ñawae ñajam lasê kakôc ñaôli gêjô su atom, tec gagôm sec me. ⁸ Gôlôac dabur ñagêdô sêjam ôli aê gebe janam sakiñ amac. Aê galic amboac kajaño gêñ anga êsêacnênj. ⁹ Gêdên tañ gamoa gawiñ amac tokapô lêna nêñjen nañ, aê kaêlênsôn amac ma katerj gêñ anga amacnêm ñac teñ nê atom. Lasitêwai tañ sêmên anga Makedonia nañ, sêjam ñoc kêpô lêna sa. Aê gajob tauc ma oc jajop tauc ñapep gebe jakên wapac teñ êndên amac atomanô. ¹⁰ Kilisinê biññanô gêjam aê auc, tec jasôm êtu tôn gebe ñoc waec tonañ ñawae êmbacnê anga Akaia ñagamênj samob atomanô. ¹¹ Aê kasôm biñ tau kêtú asagenña. Kasôm gebe têtac gêwiñ amac atom me. Anôtô kêjala gebe têtac gêwiñ amacgac.

¹² Gên tañ gagôm gamoa nañ, oc jawi siñ atom, gebe jakô êsêac, tañ sebe tetoc tauñ sa ma sêsôm gebe sêjam kôm têtôm aêac nañ, waenj auc. ¹³ Lau tônê ñai êsêac aposolo dansañ. Êsêac koleñwaga dansañ, tañ sêjam Kilisinê aposolo lañôn nañ. ¹⁴ Biñ tonañ êtakê amac atommanj, gebe Sadañ tau gêjam anjela ñawênja lañô. ¹⁵ Tec ênê sakiñwaga embe sênam sakiñwaga biñgêdênja lañônj, oc alic amboac gêñ kaiñ teñ atom. Êtu ñamu êsêac têtap ñagêjô sa êtôm nêñ kôm, tañ sêjam nañ.

Paulu gêc ñandañ taêsam kêtú eñ aposoloña

¹⁶ Aê jasôm ñoc biñ êtiam gebe alic aê amboac ñac meloc atom. Mago embe alic aê amboac ñac meloc, nañ alicmanj, tagerj alôc sa gebe jalanem tauc ñagec acgom. ¹⁷ Biñ tec jasôm nec Apômtaunê biñ atom. Aê jasôm biñ lanemña tonec amboac ñac meloc teñ. ¹⁸ Lau taêsam sêlanem tauñ kêtú biñ ñamalacña, tec gabe jalanem tauc êtu tonañña êwiñmanj. ¹⁹ Amac taôm lau tokaucgac, mago anjô lau meloc nêñ biñ ajac ñawaegenj. ²⁰ Ñac teñ embe êkônij amac atu ênê sakiñwaga, me ênij amacnêm mo ñaômagenj, me êkôc amacnêm gêñ, me etoc tau sa, me êtap amac lañômanô auc, oc alic ñajam. ²¹ Aê jasôm tomajocgenj gebe aêacma ñajaña masi, tec agôm gêñ amboac tonañ atom.

Mago ñac teñ embe êkianj tau sa gêñ teñña, go jakianj tauc sa amboac tonañjenj. Galoc kasôm biñ amboac ñac meloc kêtiam. ²² Êsêac Ebolaiwaga me. Aê amboac tonañ. Êsêac Israelwaga me. Aê amboac tonañ. Êsêac Abrahamnê wakuc me. Aê amboac tonañ. ²³ Êsêac Kilisinê sakiñwaga me. Aê jasôm ñagêbôcñagenj gebe Aê gajam sakiñ Kilisi kêlêlêc êsêac su. Aê gajam koleñ kêlêlêc êsêac. Aê gêñgônj kapoacwalô kêtú dim taêsam, si aê kêlêlêc e kêdabiñ gebe jamac êndu. ²⁴ Judawaga si aê kêtú dim lemenj teñ kakôc sêm 39 kêtômgenj. ²⁵ Si aê ña sêm kêtú dim têlêac kêtiam, ma gêdên ñasawa teñ gadam

kapoac gwêc geleŋŋa samuc teŋ ma gêbêcauc samuc teŋ. ²⁶ Aê kasêlêŋ gajac laoc gamêŋ todim-todim, galom bu secsec, ma kêjaŋgowaga to aê tauc ŋoc lau ma lau samuc dêdib aê ŋawaô sebe sênac aê êndu. Aê gêŋgôn malac to gamoa gamêŋ sawa ma kapoac gwêc to gaŋgôn gawiŋ lasitêwai dansaŋ ma gamoa jageo ŋanô. ²⁷ Aê gajam koleŋ e tekoc gêbac ma gêbêc taêsam gaêc bêc atom. Mo to bu gêjô aê ma kêpô lêna tauc gêŋ taniŋŋa samucgeŋ ma malo gêjam aê ma ŋoc ŋakwê masi. ²⁸ Aê gabe jasa biŋ ŋagêdô sa êwiŋ atom, tageŋ tonec gebe kêtôm bêcgeŋ kêpô sim tauc kêtû gôlôac dabuŋ samobŋa, tec kêkônŋiŋ aê tôŋ ŋanôgeŋ. ²⁹ ŋac teŋ embe êtu palê, go aê jatu paŋ atom me. Sec ŋalip embe ênac ŋac teŋ, go aê têtac ŋandaŋ êsa atom me.

³⁰ Lau embe sêkac aê gebe jalanem tauc, go jalanem tauc êtu ŋoc palêpalêŋageŋ. ³¹ Apômtau Jesu Tama Anôtô, taŋ aêac têlanem eŋ endeŋ tôŋgeŋ naŋ, tec kêjala gebe kasau atom. ³² Gêdêŋ taŋ aê gamoa Damasku naŋ, kiŋ Areta nê gôliŋwaga kêsôm gebe sêlai Damasku ŋakatam auc sebe sêkôc aê tôŋ. ³³ Mago sêkêŋ aê kasêp sêm, taŋ sêwa kêtôm talu teŋ naŋ, ma sêlêwaŋ aê kasa katam sauŋ teŋ kasêp tuŋbôm ŋamagêŋa gamêŋ, tec gaêc êsêac lemeŋ su.

12

Paulu katu kaiŋ teŋ kêsa to Anôtô geoc biŋ lasê gêdêŋ eŋ ŋamiŋ

¹ Biŋ tonec gêc awê gebe lanem tau ŋanô masi. Mago talanem tauŋmaŋ. Galoc jawa biŋ katuc kaiŋ teŋ kêsa to Apômtau geoc biŋ lasê gêdêŋ aêŋa sa. ² Aê kajala ŋac teŋ Kilisi gêbiŋ eŋ tôŋ ma kêsuiŋ eŋ sa kêpi undambê ŋadeŋ kêtû têlêacŋa naŋ gêja. Biŋ tonarŋ kêsa ŋajala 14 su. ŋac tau toôligeŋ gêja me gêwi ôli siŋ, aê kajala atom. Anôtô tec gêlic. ³⁻⁴ Aê kajala gebe Anôtô kêsuiŋ ŋac tau tonarŋ sa kêpi paradis. ŋac tau toôligeŋ gêja me gêwi ôli siŋ, aê kajala atom. Anôtô tec gêlic. Anŋa ônê eŋ gêŋô biŋ, taŋ ŋamalac aweŋ sêsôm têtôm atom to sêjac jao gebe sêsôm atom naŋ. ⁵ Aê gabe jalanem ŋac tonarŋ, gabe jalanem tauc atom. Embe jalanem tauc, oc jalanem tauc êtu ŋoc palêpalêŋa. ⁶ Aê embe taêc ênam gebe jalanem tauc, oc jaŋgôm tauc jatu meloc atom, oc jasôm biŋŋanôgeŋ. Mago aê gabe janam tauc tôŋ gebe ŋac teŋ êlic aê ŋajam êlêlêc su atom. Gêŋ taŋ eŋ gêlic aê gagôm to biŋ, taŋ eŋ gêŋô aê kasôm naŋgeŋ êwaka aê sa.

⁷ Anôtô geoc biŋ kaiŋ teŋ ŋanô lasê gêdêŋ aê, mago eŋ gebe aê jatoc tauc sa atom, tec kêkêŋ gêmac toŋandaŋ kaiŋ teŋ gêdêŋ aê, aê galic gêmac tau kêtôm Sadaŋnê aŋela teŋ, taŋ kêtuc aê gebe jatoc tauc sa atom. ⁸ Aê kateŋ Apômtau kêtû dim têlêac kêtû gêmac tauŋa gebe êkôc su anŋa aê. ⁹ Mago eŋ kêsôm gêdêŋ aê gebe “Aôm kôtap ŋoc moasiŋ sêŋac, tec kôpô lêna gêŋ teŋ kêtiam atom, gebe ŋoc ŋaclai ênac dabiŋ tau anŋa lau palê-palê nêŋ.” Amboac tonarŋ aê jalanem tauc ŋoc palê-palêŋa janac ŋawaegeŋ gebe Kilisiŋe ŋaclai êkwa aê auc. ¹⁰ Amboac tonarŋ oc jalic ŋajam gebe jamoa topalê-palêgeŋ ma lau sêŋgôm aê sec to japô lêna tauc ma sêjanda aê to jaŋgôn naeo êtu Kilisiŋa. Êndêŋ taŋ jamoa topalê-palêgeŋ naŋ, jamoa toŋaclaiŋeŋ.

Paulu kêpô sim tau kêtû lau Korintiŋa

¹¹ Aê katu ŋac meloc sugac. Amac akac aê tec katu gêŋ meloc. Kôm awaka aê sana gêjac amac ŋawaegac. Aê ŋac ŋaôma, mago aposolo towae tonarŋ ŋai sêlêlêc aê su atom. ¹² Aê gamoa gawiŋ amac ma gaôc gêŋwapac totêtac kêpa sugerŋ e gagôm gêŋsêga, taŋ kêwaka aposolo sa naŋ. Aê gagôm gêŋsêga to gêŋtalô ma gêŋ toŋaclai. ¹³ Gôlôac dabuŋ ŋagêdô têtap gêŋ ondoci sa, taŋ amac atap sa atom. Gêŋ tageŋ tonec tec atap sa atom gebe aê tauc kalênsôn amac ma kateŋ gêŋ teŋ anŋa amacnêŋ atom. Asuc ŋoc geo tonarŋ ôkwimaŋ.

¹⁴ Galoc kamasarŋ tauc gebe jandêŋ amac jawac êtu dim têlêacŋa. Ma aê gabe jakôc gêŋ teŋ anŋa amacnêŋ atom. Aê gabe jatap amacnêŋ gêŋ sa atom, aê gabe jatap amac taôm sa. ŋapalê sênac awa sa êtu teneŋi to tameŋiŋa atom, teneŋi to tameŋi sênac sa êtu ŋapalêŋa. ¹⁵ Aê têtac gêwiŋ ŋanô gebe jakêŋ ŋoc gêŋ samob to jaim tauc su êtu janam

amac saña. Ma aê embe têtac êwiñ amac êlêlêc su, go amacnê m ñagêjô tonec gebe têtac êwiñ aê ñagecgeñ me.

¹⁶ Biñ tau tonec gêc awê, aê kateñ gêñ e kakêñ wapac amac atom. Tageñ lau ñagêdô sêsôm gebe oc gagôm gêñlêlôm amac ma kasau amac e gajam amac ôkwi. ¹⁷ Amboac ondoc. Aê kasakiñ lau dêdêñ amac sêwac nañ kasakiñ nêñ teñ gebe êwê amac aucña me.

¹⁸ Aê kateñ Titi gebe êwac ma kasakiñ lasiñ teñ gebe êwiñ eñ. Tec Titi oc gêwê amac auc me. Aêagêc asa ma lêñ toma ñalêlôm tageñ atom me. Aêagêc apuc ñac tageñ waña atom me.

¹⁹ Amac abe aêac awa tauñ sa êndêñ amac endenñ tòngeñ me. Masigoc. Kilisi gêbiñ aêac tòn ma aêac asôm biñ akô Anôtô lañônê m. O lauace, geñ samob tonañ aêac agôm gebe amboa amac saña. ²⁰ Aê gaê go tauc gebe moae êndêñ tañ wacjaô lasê amac nañ, jatap amac sa atôm aê taêc gêjamña nec atom. Ma moae amac atap aê sa jatôm amac taêm gêjamña nañ, atom amboac tonañgeñ. Aê katêc gebe moae jatap kisa to biñ lêmunña ma têtac ñandañ, biñ saic-saic to biñ gêga ma biñkalom, atoc taôm sa ma lêñ wauc-waucgeñña sa. ²¹ Aê gaê go tauc gebe aê embe jandêñ amac jawac êtiam, go ñoc Anôtô oc moae êkôninñ aê ma amac alic, ma jatañ api taêsam, tañ sêgôm sec wanêcgeñ su, mago sêjam tauñ ôkwi anña gêñ môp to mockaiñña ma mateñ dangucña, tañ sêgôm nañ atom.

13

Paulu gêlêñ biñ lau kêt u ñamu ma gêjac mata nê papia

¹ Galoc gabe jandêñ amac jawac êtu dim têlêacña. “Ñac luagêc me têlêac sêwa biñ teñ sa acgom, go ñanô êsa.” ² Gêdêñ tañ gamoa gawiñ amac kêt u dim luagêcña nañ, kasôm biñ gêdêñ lau, tañ gêmungeñ sêgôm sec to gêdêñ lau ñagêdô samob gebe Embe jawac êtiam, oc taêc walô amac atom. Galoc gamoa jaêc amac, tec jasôm biñ tonañgeñ êtiam. ³ Amac abe Kilisi êwa tau sa ñanôgeñ gebe aê gajam eñ awa. Eñ gêmoa gêwiñ amac amboac ñac palê-palê atom, gêmoa gêwiñ amac tonaçlaiger. ⁴ Biññanô, eñ ñac palê-palê, tec sêjac eñ kêpi kakesotau. Mago Anôtônê ñaclai kêkêñ eñ gêmoa mata jali. Eñ gêbiñ aêac tòn awê kaiñ ênê palê-palê, mago Anôtônê ñaclai êkêñ aêac amoa mateñ jali awiñ eñ gebe anam amac sa.

⁵ Ansaê taôm acgom. Amac akêñ gêwiñ ñanô me masi. Taêm ênam taômmanñ. Amac ajala gebe Kilisi Jesu gêmoa gêwiñ amac me masi. Embe ajala atom, go atap saê ñanô sa atom. ⁶ Aê taêc kêka gebe amac ajala aêac gebe atap saê ñanô sagac. ⁷ Aêac atenñ Anôtô gebe amac anjom sec teñ atom. Aêac atenñ biñ tonañ kêt u awaka tauñ sa êndêñ amac alic gebe aêac lau ñañêñ nec atom, atenñ gebe amac anjom gêñ ñajamgeñ. Embe alic aêac amboac lau, tañ têtac saê ñanô sa atom nañ, oc êtôm, mago oc êlênsôn aêac atom. ⁸ Aêac tec atôm gebe akôninñ biññanô tòn atom, aêac atoc biññanô sageñ. ⁹ Embe aêac lau palê-palê ma amac lau ñajaña, oc aêac alic totêntac ñajamgeñ. Aêac atenñ ma mec kêt u biñ tau tonecña gebe Anôtô êkêñ amac atu lau ñajaña samucgeñ. ¹⁰ Aê gamoa jaêc ma kato biñ tonec kêt u ñam tonecña gebe êndêñ tañ jaô lasê amac nañ, jansaic biñ amac atom. Apômtau kêkêñ ñaclai tau gêdêñ aê, mago kêkêñ kêt u enseñ amac suña atom, kêkêñ kêt u êmboa amac sañageñ.

¹¹ O lasitêwaac, anjom ñajamônñ. Anac dabiñ taôm ñapep. Alêñ biñ taôm. Nê m ñalêlôm êpi tageñ ma amoa tobiñmalôgeñ. Ma Anôtô, tañ kêt u têtac gêwiñ to biñmalô ñamôkê nañ, wacêwiñ amac.

¹² Aê moalêc taôm to akôc taôm sa êtôm Anôtônê lau nêñ mêtê. Anôtônê lau samob aweñ gêjac amac.

¹³ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ to Anôtônê têtac gêwiñ ma ñalau Dabuñ êmbiñ amac tòn êwiñ amac samob.

Paulunê papia gêdên lau GALATA

Apômtau Jesu nê ñawae ñajam kêlainj tau e sêsôm lasê lalau samuc, tañ nêñ ñam kêsêp Juda atom sênô to sêkôc sa sêjac ñawaegenj sêwiñ-sêwiñ nañ, biñ tonec kêlênsônj gôlôac buña gebe lau teñ têtû lau buña ñanô atom aê sejob Mosenê Biñsu sêwiñ aegom. Paulu taê gêjam gebe aê sêsô Biñsu ñalabu nê gejae êsêac ñawae atom. Masianô. Eñ gebe dambij taunj toñ tamij Kilisi nee takênj gêwiñ taugenj kêtû ñanombananô gebe Anôtô gêlic ñamalac samob gêdênj kêtû sêkênj gewiññagenj. Tagenj lau ñagêdô jasêô lasê gôlôac Galatiaña, nañ sêôc Paulunê biñ tonañ auc ma sêsôm ñajaña gebe Lau sejob Mosenê Biñsu êwiñ acgom, go Anôtô êlic êsêac têtû lau gêdênj. Galatia tonañ Romnênj gamênj teñ gêc Asia Sauñ.

Paulunê papia gêdênj lau Galata nec ñac tau keto gebe lau, tañ sêkênj tañenj mêtê ge o tonañ e seo sic nañ, sêkac taunj ôkwi dëndênj gôlôac buña nêñ sêkênj gewiñ to nêñ lêñ ñañênj nañ. Paulu gêjac m nê papia gêwa tau sa gebe Jesu Kilisi nê aposolo teñ eñ ma gêwê kainj gaê tau, tec gêjam talañ tau gêdênj lau, tañ seboc eñ aposolo ñanô atom nañ. Paulu gesenj esêae ma kêsôm ñajaña gebe ñamalac sêsunj sakiñ aposoloña gelom eñ atom, kekôc anja Anôtônê. Ma Anôtô kêsakiñ eñ gêdênj lau samuc gebe ênam mêtê êsêac êlêlêc lau Judawaga su. Go gelom biñ teñ gebe sêkênj gêwiñ taugenj kêpô lau ôkwi têtû lau gêdênj. Gocgo kêwaka biñ tonec sa gêc môkêlatu 5 to 6 gebe takênj gêwiñ Kilisiña kêkac lau buña têtac gêwiñ taunj, tec gêbiñ êsêac tôn jasêjam taunj sa to sêmoasiñ taunj topalêgenj. ñadênaj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-10
2. Paulu gêwa tau sa gebe eñ aposolo ñanô teñ 1:11-2:21
3. ñawae ñajam Anôtônê moasiñña 3:1-4:31
4. Kilisi kêgaboac lau buña su sêmoa nêñ lêtêgenj, tec sêmansañ biñsu sênac ñawaegenj 5:1-6:10
5. Paulu gêjac mata papia tau 6:11-18

Paulu gêjac m nê papia

¹ Aê aposolo Paulu ñoc biñ tonec. Aê katu aposolo anja ñamalacnênj atom, ma ñamalac teñ kêjaliñ aê sa atom. Jesu Kilisi agêc Tama Anôtô, tañ gêñu eñ anja ñacmatênênj sa nañ, tec kêkênj aê. ² Aê to lasitêwai samob, tañ semoa sêwiñ aê nañ, ma biñ êndênj gôlôac dabun Galatiaña nañ.

³ Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndênj amac êwac.

⁴ Kilisi tau kêkênj tau kêtû aêacnênj secña ma kêjanjo aêac anja nom sec tonec su kêtom Tameñi Anôtô nê biñ. ⁵ ñawasi êndênj eñ tenjenj ma tenjenj. Biññanô.

Ñawae ñajam tagenj tec gêc

⁶ Aê kêtakê, gebe amac akac taôm su seberj anja ñac, tañ kêkênj Kilisine moasiñ kêkaiem amac nañ, ma asunj taôm adênj ñawae ñajam taunja teñ aja. ⁷ Tagenj ñawae ñajam teñ gêc atom, mago lau ñagêdô tec sêlênsônj amac ma sebe sênam Kilisinê ñawae ñajam ôkwi. ⁸ Anjô acgom, aêac me anjela undambêña teñ embe êsôm ñawae ñajam teñ lasê êndênj amac eso ñawae ñajam, tañ aêac asôm lasê sugac nañ, Anôtô oc êpuc boa eñ. ⁹ ñoc biñ, tê kasôm su nê, galoc jasôm ñakônijña êtiam gebe ñac teñ embe êsôm ñawae ñajam teñ lasê eso ñawae ñajam, tañ akôc anja aêacma nañ, Anôtô oc êpuc boa eñ.

¹⁰ Galoc alic amboac ondoc. Alic aê gabe ñamalac sênô ñoc biñ ñajam me Anôtô êñô ñoc biñ ñajam. Me abe aê gagôm gêñlêlôm gebe ñamalac sêlic aê ñajamña me. Embe jangôm êtu ñamalac sêlic aê ñajamña, oc jatu Kilisinê sakiñwaga atom.

Paulu kêtû aposolo ñaminj

¹¹ Lasitêwaac, aê jawa sa êndênj amac gebe ñawae ñajam, tañ kasôm lasê gêdênj amac nañ, ñam kêsêp ñamalacña atom. ¹² Aê kakôc anğa ñamalac teñ nê atom, ma ñamalac teñ kêdônj aê atom, Jesu Kilisi tau geoc biñ tau lasê gêdênj aê.

¹³ Ñoc lênj gêmunğa, tañ kasa gawin lau Juda nañ, amac anğô ñawaegac gebe kêjanda Anôtônê gôlôac ma gasenğ êsêac ñawaô. ¹⁴ Aê gajob Judanênj mêtê kalêlêc lau Juda taêsam, tañ ma jala kêtôm tau nañ su, ma kamasanğ ñoc lau ñanô nênj ñagôlinğ lanğwa toôlic palê kainğ teñ.

¹⁵ Mago Anôtô gêlic ñajam, tec kêjalinj aê sa gêdênj tañ tinoc kêkôc aê atomgenğ nañ, ma kêkênj nê moasinğ mênjkêkalem aê kwananğenğ. ¹⁶ Ma enğ geoc nê Latu lasê gêdênj aê gebe jasôm ênê ñawae ñajam lasê êndênj lau samuc, tec aê katu kênac ñam gêdênj ñamalac teñ atom, ¹⁷ ma kapi Jerusalem gaja gebe jalic lau, tañ têtü aposolo sêmunğ aê nañ atom. Aê gaja Arabia e gamu gaja Damasku kêtiam.

¹⁸ Gamoa e jala têlêac gêjaña, go kapi Jerusalem gaja gabe jalic Kepa, tec ganğônğ gawin enğ bêc 15. ¹⁹ Mago galic aposolo ñagêdô nênj teñ atomanô. Apômtau lasi Jakobo taugenğ tec galic enğ. ²⁰ Biñ tec kato gêdênj amac nec, kasau atom, kato kakô Anôtô lanğônemğa. ²¹ Go gaja Suria to Kilikia ñagamênğ. ²² Gôlôac dabunğ Judaiana, tañ Kilisi gêbinğ êsêac tônğ nañ, sêlic aê lanğocanô atom. ²³ Biñ tagerğ tonec tec sênğô ñawae gebe “Ñac tañ gêmunğenğ kêjanda aêac nañ, tec galoc kêsôm ñawae ñajam lasê kêpi biñ takênğ gêwinğa, tañ gêmunğenğ gesenğ su nañ.” ²⁴ Ma sêlambinj Anôtô kêtü aênğ.

2

Paulu to aposolo ñagêdô nênj biñ

¹ Gamoa e jala 14 gêjaña su acgom, go aêagêc Barnaba api Jerusalem aja kêtiam ma akôc Titi gêwinğ aêagêc. ² Anôtô geoc biñ tau lasê gêdênj aê, tec gaja. Ma ñawa ñawae ñajam, tañ gajam mêtê lau samuc nañ, sa gêdênj laumata amoa ma taunğa, gebe kôm, tañ gajam su to gajam gamoa nañ, janam ñaômagenğ atom. ³ Ma êsêac sêkac aêac kêtü asa ñac Helen Titi, tañ gêmoa gêwinğ aêac nañña atom. ⁴ Lasitêwai dansanğ ñagêdô sebe sêsa enğ. Êsêac sêsêli aêac popoc su mênjsênwinğ sebe sêndib aêac, tañ Kilisi Jesu kêgaboac aêac su anğa biñsuanô nañ. Ma êsêac sebe sêkôninj aêac tônğ asô biñsuanô ñalabu êtiam. ⁵ Mago aêac atu palê to asô êsêac ñalabu ñagec atom, ñam gebe ñawae ñajam ñabinğnanô ênêc amacña.

⁶ Lau ñagêdô sêmoa, tañ sêlic êsêac amboac laumata nañ. Oc têtü laumata ñanô me masi, biñ tonanğ kêkênj wapac aê atom, gebe Anôtô kêpuc lau teñ ñam atom, gêlic samob têtôm taunğenğ. Laumata tonanğ sêkênj ñagôlinğ wakuc teñ gêdênj aê atom. ⁷ Masianô. Êsêac sêjala kêtü tônğ, gebe Anôtô kêkênj kôm jasôm ñawae ñajam lasê êndênj lau samucña gêdênj aê kêtôm kêkênj kôm gêdênj Petere gebe êsôm lasê êndênj Juda, ⁸ gebe Anôtô, tañ kêpuc Petere tônğ kêtü Judanênj aposolo nañ, tec kêpuc aê tônğ gêwinğ katu lau samuc nênj aposolo. ⁹ Jakobo agêc Kepa ma Joanğ, tañ sêsam êsêac gebe gôlôac dêbu ñ ñaalê nañ, sêjala moasinğ, tañ Anôtô kêkênj gêdênj aê, tec sêkam aêagêc Barnaba lemerğ kêtü ambinj taunğ tônğña, ma amasanğ biñ kêpi tagerğ gebe aêac akênj mêtê êndênj lau samuc, ma êsêac sêkênj êndênj Juda. ¹⁰ Tagerğ sêmasanğ biñ tonec gêwinğ gebe aêac taênğ ênam lau ñalêlôm sawa anğa êsêacnênj. Aê tec taêc gêjam biñ tonanğ ma gajam kêtü ñoc kôm gajac ñawaegenğ.

Paulu gec biñ Kepa anğa Antiokia

¹¹ Gêdênj tañ Kepa gêdô lasê Antiokia nañ, aêagêc asenğ taunğ e kasôm kêpi enğ têbêla gebe Gôgôm keso. ¹² Jakobonê lau jasêdô lasê atomgenğ, ma enğ genğ gênğ gênğônğ gêwinğ lau samuc. Mago gêdênj tañ êsêac sêdô lasê su nañ, enğ kêgaminğ tau jagêmoa nê taunğa gebe kêtêc lau buña, tañ sêsap lênj sêsa launğa tônğ nañ. ¹³ Juda buña ñagêdô sêsa lênjdansanğ sêwinğ enğ e sê Bamaba ôkwi jakêsa lênjdansanğ tau gêwinğ amboac tonanğenğ. ¹⁴ Aê galic lau tonanğ nênj lênj keso ñawae ñajam ñabinğnanô, tec kasôm gêdênj Kêpa, êsêac samob sênğô, gebe “Aôm

Juda, tagerê kôsa Judanêj lêj atom, gômoa amboac ñac samuc teñ. Mago amboac ondoc tec kôkac lau samuc gebe sêsa Judanêj lêj.”

Anôtô gêjam Juda to lau samuc kêsi kêtú sêkêj gêwiñja

¹⁵ Teneñi sêkôc aêac Judagerê, aêac lau sec anja lau samuc nêj atom. ¹⁶ Mago aêac tajala gebe ñamalac teñ embe ênam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, ñanô êsa, oc êtôm gebe êmansañ tau e Anôtô êlic eñ ñac gêdêj atom, eñ êkêj êwiñ Jesu Kilisi acgom. Amboac tonañ aêac takêj gêwiñ Kilisi Jesu gebe Anôtô êmansañ aêacnêj biñ to êlic aêac tatu lau gêdêj êtu takêj gêwiñ Kilisiña, êtu tajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, ñanô kêsaña nec atom. Anôtô oc êmansañ ñamalacnêj biñ to êlic êsêac têtú lau gêdêj êtu ñamalac sêjam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ ñanô kêsaña nec atomanô. ¹⁷ Mago aêac embe taênj êka gebe Anôtô êmansañ nêj biñ to êlic aêac tatu lau gêdêj êtu Kilisiña, go tatôm lau sec. Embe amboac tonañ, oc Kilisi êtu sec ñasakiñwaga me. Masigoc. ¹⁸ Aê embe jakwê gêj, tañ gasen su nañ êtiam, go jawa tauc sa amboac ñac, tañ kêgêli biñsu nañ. ¹⁹ Biñsu gêjac aê êndú, tec jawê kaiñ biñsu êtiam atom, gebe jamoa janam sakiñ Anôtôgerê. Sêjac aê kapi kakesotau gawij Kilisi. ²⁰ Gamoa matoc jali nec ñam kêsêp aê tauc atom. Kilisi gêmoa mata jali mênjgêjam ñoc ñalêlôm auc. Aê galoc tec gamoa matoc jali gamoa nom nec, ñam kêsêp kakêj gêwiñ Anôtônê Latu, tañ têtac gêwiñ aê to kêkêj tau kêtú aênja nañ. ²¹ Aê kêtij Anôtônê moasiñ su atom. Biñsu embe êtôm gebe êmansañ ñamalacnêj biñ e Anôtô êlic êsêac têtú lau gêdêj, oc Kilisi gêmac êndú ñaômagerê. *

3

Biñsu to takêj gêwiñ ñabin

¹ O amac Galatawaga, amac lau kauc gêbôc. Aê gawa Jesu Kilisi sa gêdêj amac e kêtôm amac taôm alic eñ genkalerê kakesotau. Ma asa gêwê amacnêm kauc ôkwi. ² Aê gabe janô biñ tagerê tonec anja amacnêm gebe ñalau Dêbuñ gêdêj amac gêwac nec ñam kêsêp amac ajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, e ñanô kêsa me anjô ñawae ñajam e akêj gêwiñgerê. ³ Amac kauc gêbôc amboac tonañ me. Amac ajac m nêm lêj toñalau Dabuñgerê ma galoc abe anac dabiñ ña taôm nêm ôlimwalô me. ⁴ Amac atap moasiñ tonañ ñai sa ñaômagerê me. Moae amboac tonañ nec. ⁵ Anôtô tañ kêkêj ñalau gêdêj amac to gêgôm gêñsêga kapôênj anja amacnêm nañ, oc gêgôm kêtú amac ajam kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, e ñanô kêsaña me kêtú anjô ñawae ñajam e akêj gêwiñja.

⁶ Biñ tonañ kêtôm teto gêc gebe “Abraham kêkêj gêwiñ Anôtô, tec gêlic eñ ñac gêdêj.” ⁷ Amboac tonañ ajala acgom gebe lau, tañ sêkêj gêwiñ nañ, têtú Abrahamnê latui ñanô. ⁸ Biñ tañ teto gêc nañ, gêwa sa kwananjerê gebe Anôtô êmansañ lau samuc nêj biñ e êlic êsêac têtú lau gêdêj êtu sêkêj êwiñja, tec ñawae ñajam gêdêj Abraham kwananjerê gebe “Gôlôac nomña samob têtac mec ñamoasiñ sa êtu aômña.” ⁹ Amboac tonañ lau, tañ sêkêj gêwiñ nañ, têtac mec ñamoasiñ sa sêwiñ Abraham, tañ kêkêj gêwiñgerê nañ.

¹⁰ Samob tañ taênj kêka kôm, tañ biñsu kêjatu nañ, biñsu oc êpuc boa êsêac gebe teto gêc gebe “Biñsu êpuc boa lau peben, nañ sênjôm biñ, tañ teto gêc biñsu ñabuku nañ, samob ñanô êsa tomalagerê atom.” ¹¹ Biñ tonec gêc awê gebe biñsu kêtôm gebe êmansañ ñamalacnêj biñ e Anôtô êlic êsêac têtú lau gêdêj nec atom, gebe teto gêc gebe “Ñac tañ Anôtô kêmasañ ênê biñ e gêlic eñ kêtú ñac gêdêj nañ, êngônj mata jali êtu kêkêj gêwiñja.” ¹² Mago biñsu gêc kêtú takêj êwiñja atom, gêc kêtú dangôm ñanô êsaña amboac teto gêc gebe “Ñac teñ embe êmansañ biñsu tomalagerê, nañgo êngônj mata jali.”

¹³ Biñsu kêpuc boa aêac, mago Kilisi kêsi aêac su. Eñ kêkêj tau kêsô biñ kêpuc boanja ñalabu gêjô aêac su kêtôm teto gêc gebe “Biñsu kêpuc boa lau samob, tañ senkalerê ka nañ.” ¹⁴ Anôtô gêgôm gêj tonañ ma kêkêj Kilisi Jesu gebe mec ñamoasiñ, tañ Anôtô gêjac mata gêdêj Abraham nañ, elom lau samuc gebe aêac takôc ñalau, tañ Anôtô gêjac mata nañ, sa êtu takêj gêwiñja.

Biñsu to biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ

* 2:21: Kepa kêtú Peterenê ñaê teñ. Asam Joañ 1:42.

¹⁵ Lasitêwaac, aê gabe janam dôñ ñoc biñ êpi ñamalacnêñ mêtê acgom. ñac teñ embe êmansañ nê awalênsêm êtu tañ su, go ñac teñ êtôm gebe enseñ su me ênac têku nê biñ teñ atom. ¹⁶ Ma Anôtô gêjac mata biñ gêdêñ Abraham agêc nê wakuc. Eñ kêsom gebe “Aôm to nêñ wakuc” nec atom. Embe êsôm amboac tonañ, go êwa ña gebe ênê wakuc taêsam. Mago kêsôm gebe “Agêc nêñ wakuc,” tec gêwa ña gebe ênê wakuc tageñ. Ênê wakuc tau Kilisi. ¹⁷ Aê gabe jasôm biñ amboac tonec gebe Anôtô kêmasañ awalênsêm kwananğeñ e jala 430 gêjaña acgom, go kêkêñ biñsu kêdaguc. Mago biñsu tau êtôm gebe enseñ awalênsêm su to ênam biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ôkwi atom. ¹⁸ Gêñlênsêm tañ Anôtô gebe êkêñ nañ, embe ñam êsêp biñsu, go biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ, ñanô masi. Mago Abraham kêtap moasiñ tonañ sa kêtû Anôtô gêjac mata gêñ tau gêdêñ eñña.

¹⁹ Ma biñsu tau ñam amboac ondóc. Biñsu tau ñam gebe ñamalac sêñgêlisêñgêli sêmoa e Abrahamnê wakuc, tañ Anôtô gêjac mata biñ kêpi eñ nañ, mênğesa acgom. Anğela sêkêñ biñsu tau kêsêp sêliñwaga teñ lêma. ²⁰ Sêliñwaganê kôm gêjac ñac tageñ ñawae atom. Mago Anôtô eñ ñac tageñ.

Biñsu ñakôm

²¹ Ma biñsu tonañ oc enseñ biñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ su me. Masianô. Biñsu teñ embe ênêc, tañ êtôm gebe êkêñ aêac dañğôn mater jali nañ, go biñsu tonañ oc êtôm gebe êmansañ aêacnêñ biñ e Anôtô êlic aêac tatu lau gêdêñ amboac tonañ. ²² Mago Anôtônê biñ gêwa sa gebe sec kêkônij gêñ samob tônğ, gebe lau, tañ sêkêñ gêwiñ Jesu Kilisi nañğeñ, têtap moasiñ, tañ Anôtô gêjac mata nañ sa.

²³ Gêdêñ tañ biñ takêñ gêwiñña mênğesa atomğeñ nañ, biñsu tau kêgamiñ aêac dañğôn kapoacwalô, gebe êkônij aêac tônğ e êndêñ têm Anôtô eoc biñ takêñ gêwiñña lasê acgom. ²⁴ Amboac tonañ biñsu kêtû aêacnêñ jaomwaga, tañ gêwê aêac dêdêñ Kilisi taja, gebe Anôtô êmansañ aêacnêñ biñ e êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu aêac takêñ gêwiñña. ²⁵ Galoc biñ takêñ gêwiñña mênğesa, tec aêac tasô jaomwaga ñalabu kêtiam atom.

²⁶ Amac samob atu Anôtô latui kêtû akêñ gêwiñ Kilisi Jesuña. ²⁷ Amac samob, tañ alin sañgu su nañ, Kilisi gêbiñ amac tônğ tamiñ eñ, tec asô Kilisi kêtû nêñ ñakwêgac. ²⁸ Talic lau ñagêdô amboac Juda ma ñagêdô amboac lau samuc atom. Talic ñagêdô amboac gêñôma ma ñagêdô amboac lau sêmoa nêñ lêtêgeñña atom. Talic ñagêdô amboac ñacwaga ma ñagêdô amboac lauo atom. Amac samob, tañ Kilisi Jesu gêbiñ amac tônğ nañ, atu ñanô tageñ. ²⁹ Embe Kilisinê gêñ amac, oc atu Abrahamnê wakuc ma awê kaiñ gêñlênsêm êtôm Anôtô gêjac mata.

4

¹ Aê jasôm êpi biñ teñ êwiñ acgom gebe ñac-gêwê-kaiñ-gêñlênsêm-waga kêtû tamanê gêñ samob ñatau. Mago ñac tau embe ñapalê saunğ, nañgo eñ êtôm sakiñwaga. ² Lau ñagêdô oc sênam eñ awa to sejob ênê gêñ e êndêñ noc, tañ tama ketoc kêkô kwananğeñ nañ. ³ Aêac amboac tonañ. Gêdêñ tañ aêac ñapalêgeñ nañ, aêac tajañ sakiñ tasô nom tonec ñagêñlêlôm ñalabu. ⁴ Mago gêdêñ tañ ñanoc tau mênğesa nañ, Anôtô kêsakiñ Latu, awê teñ kêkôc eñ, ma kêsô biñsu ñalabu. ⁵ Eñ kêsô biñsu ñalabu gebe êsi aêac lau, tañ tamoa biñsu ñalabu nañ, su e tatu Anôtônê latui.

⁶ Amac atu Anôtônê latuigac, tec eñ kêsakiñ Latunê ñalau kêsêp aêacnêñ ñalêlôm ma ñalau tau gêmôêc gebe “Tamoc, o Tamoc.” ⁷ Amboac tonañ aôm sakiñwaga kêtiam atom, aôm latu. Embe latu aôm, go Anôtô êkêñ aôm ôwê kaiñ gêñlênsêm amboac tonañ.

Paulu kêpô sim tau kêtû lau Galatana

⁸ Gêmunğeñ amac ajam kauc Anôtô, tec ajam sakiñ gêdêñ anôtôi, tañ nêñ ñanô masi nañ. ⁹ Galoc tonec amac ajala Anôtôgac, moae jasôm amboac tonec gebe Anôtô tau kêjala amacgac, ma amboac ondóc, tec abe akac taôm su amu andêñ nom ñagêñlêlôm palê-palê to ñanô masi ana êtiam, ma abe anac m sakiñ tau êtiam. ¹⁰ Amac atoc bêc to ajônğ ma om to jala sagoc. ¹¹ Aê gaê go to kêpô lêna kêtû amacña gebe moae oc gajam koleñ kêpi amac ñaômageñ.

¹² O lasitêwaac, aê jaterj amac gebe atôm aêmarj amboac aê katôm amac. Amac atu kasec aê atom. ¹³ Amac ajalagac, gêdêj tarj kasôm njawae njam lasê gêdêj amac kêtü njamata narj, kasôm kêtü gêmac kêkô aê tönja. ¹⁴ Aê ôlic togêmac kélênsôn amac to matem paña gêjac aê ma alic aê amboac gêj sec atom. Amac akôc aê sa amboac Anôtônê aña tarj ma amboac Kilisi Jesu tau. ¹⁵ Ijoc amacmêj, nêmtac wapi gêmunja narj gêc ondoc. Aê galic, tec jasôm lasê to jawa sa êndêj amac gebe amac embe alic êtôm, oc akip matemlakôp sa ma akêj êndêj aê. ¹⁶ Ma galoc amboac ondoc. Aê kasôm binjanô gêdêj amac nec katu nêmtac me.

¹⁷ Êsêac lau tonarj sêgôm gêjnlêlôm amac narj njam atom. Êsêac sebe sêkac amac su anja aê gebe atoc êsêac taunjerj sa. ¹⁸ Anjôm gêjnlêlôm gêj njam njam ma anjôm êndêj noc aê jamoa jawij amacnjagerj nec atom. ¹⁹ O njoc njapalêac, njandarj kêtüj aê kêtiam amboac awê njapalê kêtüj erj e Kilisi êtu anô anja amacnêmtac njalêlôm acgom. ²⁰ Ojae, aê gabe jamoa jawij amac galocjerj. Aê gabe jasôm binj êndêj amac janam aoc ôkwi-ôkwi. Aê kapô lêna tauc njanô kêtü amacnja.

Hagar agêc Sara têtü njadôn

²¹ Amac tarj abe amoa binju njalabu narj, asôm êndêj aê acgom, amac anô binju atom me. ²² Teto gêc gebe Abrahamnê latuagêc tec sêmoa, tarj anja sakinjwagaonê ma tarj anja njatauonê. ²³ Njac tarj sakinjwagao kêkôc narj, njam kêsêp njamalacnja. Ma njac, tarj njatauo kêkôc narj, njam kêsêp Anôtônê binj, tarj gêjac mata narjja. ²⁴ Binj tonarj kêtü binjônij gebe awê luagêc têtôm poac luagêc. Tarj kêkanônij lôc Sinai, tec njawakuc tau têtü gêjônma, ²⁵ gebe njê Hagar tonarj sêsam kêpi lau Arabia nêj lôc Sinai ma kêkanônij Jerusalem galocnja, gebe Jerusalem galocnja to njagôlôac têtü gêjônma sêmoa. ²⁶ Mago Jerusalem ôja tau, tarj kêtü tau nê njatauo gêmoa nê taunja narj, kêtü aêac samob tenerji, ²⁷ gebe teto gêc gebe

“Aôm awê kapoac, tarj kôkôc njapalê atom narj, têtmtac njam êsa, ma aôm awê, tarj njapalê kêtüj aôm atom narj, ônam lasê toôndugerj, gebe awê sawa nê njapalê taêsam kêlêlêc awê tonac nê su.”

²⁸ O lasitêwaac, Anôtônê binj, tarj gêjac mata narj, kêkêj amac atu njapalê atôm Isak. ²⁹ Gêmunjerj njac, tarj nê njam kêsêp njamalacnja narj, kêjanda njac, tarj njalau gêjac mata binj kêpi erj narj, ma galoc amboac tonanjerj. ³⁰ Mago binj, tarj teto gêc narj, kêsôm asagerj. Kêsôm gebe “Ômasuc sakinjwagao agêc latu sêc sêna, gebe sakinjwagaonê latu êwê kainj gêjnlênsêmtac êwij njatauonê latu atom.” ³¹ Lasitêwaac, amboac tonarj sakinjwagaonê njapalê aêac atom, njatauonê njapalê aêac.

5

Kilisi kêgaboac aêac su, tec tajop nêj lêtj njapep

¹ Kilisi kêgaboac aêac su gebe tamoa nêj lêtêjerj. Amboac tonarj akô njanja gebe sênam amac ôkwi nasêkônij amac atu sakinjwagaonê etiam atom. ² Alic acgom, aê Paulu jasôm êndêj amac gebe Amac embe asôm gebe sêsa amac, go Kilisi ênam amac sa atom. ³ Njamalac samob, tarj sêsôm gebe sêsa êsêac narj, jawa sa êtiam êndêj êsêac gebe êsêac sêngôm binju samucjerj njanô êsa tomalagerjmarj. ⁴ Amac embe taêm ênam gebe binju êmansarj nêmtac binj e Anôtô êlic amac atu lau gêdêj narj, oc andim taôm ênjic anja Kilisinê e akac taôm su anja moasinj tau. ⁵ Aêac takêj materj gebe Anôtô êmansarj nêj binj e êlic aêac tatu lau gêdêj. Aêac daônij binj tonarj tamoa gebe njalau Dabunj kêkêj aêac takêj gêwij. ⁶ Kilisi Jesu embe êmbinj aêac tönj, oc sêsa aêac me sêsa aêac atom, tonarj njanô masi. Njanô tagerj tonac gebe takêj gêwij êkac aêac têtmtac êwij njanônja.

⁷ Gêmunjerj amac asêlêj nêmtac lêtj njamjerj amoa e asa kêkô amac auc, tec tarjmarj wamu binjanô kêtiam atom. ⁸ Anôtô tarj kêkalem amac narj, kêkô amac auc atom. ⁹ Jist njagerj kêtôm gebe ênam polom samucjerj auc e êsunj. ¹⁰ Apômtau gêbinj aêac tönj, tec

taêc kêka amac, gebe nê m ñalêlôm oc ênam tau ôkwi atom. Ma ñac, tañ kêlênsôn amac nañ, oc êndac nê ñagêjô. ñac tau aê gajam kauc eñ, mago eñ oc êwê sa atom. ¹¹ O lasitêwaac, embe janam mêtê êpi sêsa launja, oc sêjanda aê êtu asageñja. Embe jasôm ñoc biñ amboac tonañ, oc kakesotau ñawae êlênsôn lau teñ atom. ¹² Ojae, lau tañ sêli amac sa nañ, sêsa ôlîngêdô samucgeñ sumañ.

¹³ O lasitêwaac, Anôtô kêkalem amac gebe amoa nê m lêtêgeñ. Tager amac amoa nê m lêtêgeñ êtu têtac ñakalac ñamôkê atom, amac anam sakiñ taôm êtu têtac gêwiñ ñanônjager. ¹⁴ Gebe ñalô tager kêkator biñsu samob sa gebe “Têtac êwiñ lau wacbañ aôm amboac têtac gêwiñ taôm.” ¹⁵ Embe êñac to asac taôm, nañ alic taômgeñ gebe êndanğôn taôm su atom.

Ñalaunê ñanô to têtac ñakalac nê ñanô

¹⁶ Aê jasôm biñ teñ êwiñ acgom gebe Asêlêñ toñalaugeñ ma aņgôm têtac ñakalac êkac amacña ñanô êsa atom. ¹⁷ Aêac tajala gebe Têtac ñakalac gedec ñalau ma ñalau gedec têtac ñakalac. Gêñ tauagêc sêkêñ kisa gêdêñ tauñ, tec amac atôm gebe aņgôm gêñ, tañ abe êñgômña nañ, ñanô êsa atom. ¹⁸ Ma ñalau embe êwê amac, oc amoa biñsu ñalabu atom.

¹⁹ Têtac ñakalac nê ñanô tau tonec ñai tec gêc awêgeñ gebe Biñ mockaiño to mockaiñja, lêñ mômña, wauc-wauctêna, ²⁰ sakiñ gwamña, beñ, kisa, sêsôm tauñ, sêjam lêmuiñ tauñ, têtac ñandañ, sêoc tauñ auc, sêwa tauñ kêkôc, sêkac tauñ su, ²¹ têtac sec, sênôm gêñ anaboa, señ lasam ñawaô to gêñ ñagêdô amboac tonañ. Biñ tonañ ñai jasôm ñakônîñja êndêñ amac amboac kasôm kwananğeñ su gebe Lau tañ sêgôm gêñ amboac tonañ nañ, sêwê kaiñ Anôtônê gamêñ atom.

²² Ma ñalau tau nê ñanô tonec gebe Têtac gêwiñ, têtac ñajam, biñmalô daê biñ tôn, ñalêlôm malô, gabêjam, tamoia ñanğêñ, ²³ malô-malô, tatu mêtê tauñ ñapep. Biñsu ênac jao gêñ amboac tonañja teñ gêc atom. ²⁴ Samob tê têtû Kilisi Jesu nê gêñ nañ, sêjac têtac ñakalac to ñalêlôm kêkac-kêkac êsêacñ kêpi kakesotau gêja su. ²⁵ ñalau embe êkêñ aêac tamoia mater jali, nañ tasa nêñ lêñ toñalaugeñmar. ²⁶ Damboa tauñ êtu waerña atom to tatan pêlê tauñ atom ma têtac sec êndêñ tauñ atom. *

6

Daoc gêñwapac tanam tauñ sageñ

¹ O lasitêwaac, ñamalac teñ embe êñgêli biñsu, nañ amac lau toñalau anam eñ sa ña nê m ñalêlôm malô. Ma alic taôm gebe lêtôm êtap amac sa êwiñ atom. ² Aôc gêñwapac anam taôm sageñ, go aņgôm Kilisinê biñsu ñanô êsa. ³ ñac teñ embe êkian tau gebe eñ ñac towae, mago eñ ñac ñaôma, oc ênsau tau. ⁴ Lau samob sênsaê nêñ koleñ êndêñ-êndêñgeñ sêlic acgom. Embe ñajam, go êtu êsêac tauñ waer. Êsêac sênâm dôñ nêñ koleñ êpi lau ñagêdô nêñ atom. ⁵ Samob oc sêoc tauñ nêñ gêñwapac êndêñ-êndêñgeñ.

⁶ ñac tañ gêñô mêtê nañ, ênac sam gêñ ñajam samob êndêñ mêtê ñakêdônğwaga êwê kaiñ êwiñ.

⁷ Akêli taôm êtu awê Anôtô aucña atom, gebe gêñ, tañ ñamalac êsê nañ, tec êkôc ñanô. ⁸ ñac teñ embe êsê gêñ êsêp têtac ñakalac, oc ñanô têtac ñakalacña enseñ eñ su. ñac teñ embe êsê gêñ êsêp ñalau, oc ñanô ñalauña êkêñ eñ êñgôn mata jali teñgeñ. ⁹ Aêac tanam nêñ koleñ ñajam tokam-tokam atom. Aêac embe tekweñ êmbac atom, go tatap nêñ ñanô sa êndêñ ñanoc. ¹⁰ Nêñ ñasawa tamoasiñ ñamalacña tec gêc. Amboac tonañ tamoasiñ lau samob, mago tamoasiñ gôlôac, tañ sêkêñ gewiñ Kilisi gebiñ aêac tôn nañ, êlêlêc su.

Paulu gêjac mata nê biñ ma gêjac biñsu to gêjam mec gôlôac

¹¹ Alic ñatalô kapônêñ-kapônêñ tonec tauc lemoc kato gêdêñ amac. ¹² Êsêac samob, tañ sebe lau tetoc êsêac sa êtu gêñ nomñaña nañ, sêkac amac gebe alôc ma sêsa amac. Êsêac taêñ gêjam biñ tager tonec gebe lau sêjanda êsêac êtu Kilisinê kakesotaunja atom.

* 5:26: Alic Kor 1.5:6

¹³ Mago lau, tañ sêsa êsêac nañ, taun sejop biñsu atom. Êsêac sebe sêsa amac e tetoc taun sa êtu amacña gebe asô sakin ôlinña tonañ ñalabu. ¹⁴ Mago aê, aê jatoc tauc sa êtu gêñ terña atom, êtu aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê kakesotaunagen. Kêtu kakesotaunã aê galic nom amboac gêñ matê, ma lau nomña sêlic aê amboac gêñ matê. ¹⁵ Sêsa launã me sêmoa samucgenña tonañ ñanô atom. Ñanô tagen tonec gebe Anôtô êkên aêac tatu gêñ wakuc acgom. ¹⁶ Biñmalô to Anôtônê taê walô êndên êsêac samob, tañ sêsa nêñ lên sêndanguc ñagôlin tonañ nañ, to êndên Anôtônê lau Israel êwiñ.

¹⁷ Alênsôñ aê êtiam atom, gebe Jesunê bêlêm ñamala gêc aê ôlicgac.

¹⁸ O lasitêwaac, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasin êwiñ amacnêm ñalau. Biñnanô.

Paulunê papia gêdên lau EPESE

Paulunê papia gêdên lau Epese nec ñac tau keto gebe êwaka biñ, tê Anotôtô taê gêjam gebe êngômña nê, sa ênêc awegeñ gebe “Êndên ñanocgeñ ma embiñ gêñ samob aņge undambê to nom tôn, go êkên Kilisi êtu ñamôkê” (1:10). Go keto kêtú tonecña gewiñ gebe êkêli Anôtônê lau sêsa nêñ lêñ samob sêwaka biñ kapôên tonañ ñam sa, ec sêkên gewiñ Jesu Kilisi êmbiñ ñamalac peberñ toñ têtú gêñ ñanô tageñ.

Paulu gêdên papia tau ñatêna sa gec ñasêbu ñamataña keto kêpi Tameñi Anôtô kêjaliñ nê lau sa têtú ñanô tageñ ñalên. Eñ kêsuc êsêacnêñ biñ ôkwi ma kégaboac êsêac su aņga nêñ sec kêtú Latu Jesu Kilisiña, tec kêkên ñalau Dabuñ kêtú moasiñ kapôên tonañ ñakamaclaup gebe gêjac êsêac ñawae biññanôgeñ. Go kêkêli lau-sêsam-papia-tauwaga gebe sêsa nêñ lêñ samob amboac lau, tañ seņgom Kilisi gêbiñ êsêac tôniaç êtu anô êpi tauñ nêñ sêmbiñ tauñ tônia toñanôgeñña. Kilisi gêbiñ Anôtônê lau tônia têtú gôlôac dabuñ tageñ nec, Paulu gêwa sa to gê dôn kêpi biñ tonec ñai gebe gê dôn gôlôac dabuñ kêpi ôli teñ, tañ Kilisi kêtú ñamôkê nañ, me kêpi andu teñ, tañ Kilisi kêtú ñaalê kêclêsuña nañ, me kêpi awê teñ, tañ Kilisi kêtú ênê akweñ nañ. Paulu keto papia tau keto biñ gêjam dani ma eñ taê gêjam Anôtônê moasiñ, tañ mênkêtu anô kêpi Kilisi naņgac. Ênê ñalêlôm kêkac eñ todim-todim, tec gêga kêtú wê ma kêpuc wê sa kêsêp ñasawa gêwiñ-gêwiñ. Eñ keto biñ samob kepeñ Kilisi têtac gêwiñ ñamalacña to kêkên tau kêtú da gêjô ñamalac suña ma kêsuc ñamalacneñ sec ôkwiña to taê labu ma kêmoasiñ ñamalacña to nê ñalêlôm ñawê ma nê lêñ selecña.

Ñadênañ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Kilisi to Gôlôac Dabuñ 1:3-3:21
3. Lêñ wakuc gêjac lau, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tônia nañ ñawae 4:1-6:20
4. Paulu gêjac mata papia tau 6:21-24

Paulu awa gêjac lau Epese

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tañ Anôtô kêkalem aê nañ, ñoc biñ êndên Anôtônê lau, tañ sêkên gêwiñ Kilisi Jesu sêngôn Epese nañ. ² Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

Moasiñ tañ tatap sa kêtú Kilisiña

³ Aweñ gêôc aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô, tañ kêkên Kilisi ma gêjam mec aêac ña mec ñalêlômña tokaiñ-tokaiñ, tañ ñam kêsêp undambê nañ. ⁴ Anôtô kêkên nom atomgeñ, ma kêjaliñ aêac sa tatu ênê gêñ kêtú Kilisiña e tatu lau dabuñ to ñañên tamoa eñ lañônêm. Anôtô têtac gêwiñ aêac, ⁵ tec taê gêjam kêtú tônia gebe êkên Jesu Kilisi êwê aêac dandên eñ tana natatu ênê latui. Biñ tonañ eñ têtac gêwiñ gebe êngôm ñanô êsa. ⁶ Lambiñ êndên Anôtô gebe kêkên latu, tañ têtac gêwiñ eñ nañ, mênkêtu moasiñ ñawasi tau gêdên aêac.

⁷ Kilisi tau kégaboac aêac su ña nê dec ma kêsuc tagêli biñsu ñabiñ ôkwi. Biñ tonañ gêwa ênê moasiñ kapôênanô sa. ⁸ Anôtô kêsêwa moasiñ tonañ mênkêpi aêac. Eñ ñac tokauc to kêjala biñ, tañ gêc lêlômgeñ nañ, ⁹ tec gêwa nê biñ ñalêlômña sa gêdên aêac ma gebe êngôm biñ tañ taê gêjam kêtú tônia nañ, ñanô êsa gêdên tañ kêkên Kilisi. ¹⁰ Anôtô ênac dabiñ nê biñ, tañ kêmasañ nañ, êndên ñanocgeñ ma êmbiñ gêñ samob aņga undambê to nom tôn, go êkên Kilisi êtu ñamôkê.

¹¹ ñac tau kêkên aêac awê kaiñ gêñlênsêm kêtôm Anôtô kêmasañ kwanañgeñ ma gêgôm biñ, tañ taê gêjam kêtú tônia nañ, ñanô kêsa. ¹² Aêac tañ akên mateñ Kilisi kwanañgeñ nañ, alambiñ Anôtônê ñawasi.

¹³ Ma amacnêmbiñ amboac tonanğen. Eñ kékên amac anô biññanô ñamêtê, ñawae ñajam kêpi lên Anôtô ênam amac kêsinya e akên gêwiñ Kilisi, ma Anôtô kékên ñalau Dabuñ, tañ gêjac mata nañ, kêtü ñabelo atu ênê gênña. ¹⁴ ñalau Dabuñ tau kêtü aêacnên gênlênsêm ñakamaclauñ, gebe ênam aêac kêsî tatu ênê gên ma talambîñ ênê ñawasi.

Paulunê mec

¹⁵ Aê gañô amac akên gêwiñ Apômtau Jesu to têtmac gêwiñ Anôtônê lau samob ñawae, ¹⁶ tec gajam danğe Anôtô kêtü amacña gedey tönğen ma taêc gêjam amac kêsêp ñoc mec ñalêlôm, ¹⁷ ma kater gêacnên Apômtau Jesu Kilisi nê Anôtô, aêac Tameñi eñ, tañ kêtü ñawasi ñatau nañ, gebe eñ êkên ñalau ênsuñ kauc mêtêña to eoc biñ lasêña êndên amac e ajala Anôtô ñanôğen. ¹⁸ Aê kater gebe Anôtô êpô nêmbiñ ñalêlôm ñawê êsa e ajala ênê kalem, tañ akên matem nañ, to ajala moasiñ ñawasi tolêlôm-tolêlôm, tañ gêjac mata gadên nê lau nañ, ¹⁹ to ajala ênê ñaclai kapôên kêlêlêc, tañ gêjam kôm gêmoe aêac takên-gêwiñwaga ñalêlôm nañ. ñaclai ñajaña kapôên tonanğen ²⁰ gêjam kôm gêdên tañ Anôtô gênü Kilisi gêdi sa anğa ñacmatênên ma ketoc eñ gênğôn ênê anôña anğa undambê. ²¹ Kilisi gênğôn tônê ma gêjam gôliñ apômtau to ñaclai ma ñactêkwa to ñataui. Eñ kêlêlêc ñaê towae samob, tañ tetoc sa anğa nom tonec to ôñênña nañ su. ²² Anôtô kékên gên samob kêsô Kilisi akaiñ ñalabu ma kékên eñ kêtü gôlôac dabuñ ñamôkê gebe ênam gôliñ gên samob. ²³ Gôlôac dabuñ tau tonanğ kêtü Kilisi ôli, ma eñ, tañ gêbiñ gên samob tön nañ, gêjam ôli tau auc samucğen.

2

Anôtô gênü aêac sa tamoe mater jali

¹ Amac agêli biñsu to nêmbiñ sec gêgôm amac atu matê su. ² Gêmunğen agôm nêmbiñ gên amboac tonec, asêlên kêtôm nom tonec ñagôiiñ to asô ñatau, tañ gêjam gôliñ ñaclai sec umbon ñalabuña to ñalau, tañ gêjam kôm kêpi lau tañerñpêc gêdên Anôtônê biñ nañ ñalabu. ³ Gêmunğen aêac samob tatôm êsêac ma tasa nên lên kêtôm têtmac ñakalac kêkac aêacña. Aêac dagôm gên, tañ ôliñ to ñalêlôm kêkac aêacña nañ, ñanô kêsâ, tec Anôtô têtac ñandanğ gêdên aêac kêtôm têtac ñandanğ gêdên êsêac ñagêdô.

⁴ Mago Anôtô taê walô aêac ñanôğen ma têtac gêwiñ aêac kêlêlêc, ⁵ tec kékên aêac, tañ tatu mêtê kêtü tagêli biñsuña nañ, tamoe mater jali dawîñ Kilisi. Anôtônê moasiñ gêjam amac kêsî. ⁶ Ma eñ gênü aêac sa dawîñ Kilisi Jesu to ketoc aêac danğôn gamên undambêña dawîñ eñ. ⁷ Anôtô gêgôm gên tonanğ gebe êtôc nê moasiñ tolêlôm-tolêlôm êndên lau êndên têm samob, tañ oc mênêsa nañ. Moasiñ tau gêwa tau sa gêdên tañ Anôtô têtac gêwiñ aêac ma kékên Kilisi Jesu gêmên nañ. ⁸ Gebe Anôtô kêmoeasiñ amac, tec gêjam amac sa kêtü akên gêwiñña. Taôm agôm atom, Anôtô tau kékên ñaômagen. ⁹ ñamalac teñ nê koleñ gêjam eñ sa atom, gebe teñ etoc tau sa atom. ¹⁰ Anôtô tau nê koleñ ñanô aêac. Eñ gêwiñ Kilisi Jesu ma kékên aêac gebe tanam koleñ ñajam, tañ eñ kêmasarñ kwananğen nañ, gebe tasa nên lên taperñ ñanô tonanğen.

Anôtô gêbiñ aêac tön tatu gôlôac dabuñ tagen

¹¹ Amboac tonanğ taêm ênam gebe gêmunğen tenemi sêkôc amac amboac tentenlatui, ma lau Juda, tañ sêsa êsêac ña lemeñ nañ, tec sêsam amac gebe lau samuc. ¹² Gêdên ñasawa tonanğ amac amoe jaêc Kilisi, ma Israelwaga sêlic amac amboac êsêacnên lau ñagêdô amac atom. Amac lau jaba, tec awê kaiñ poac ñamoasiñ, tañ Anôtô gêjac mata gêdên nê lau nañ atom. Amac amoe nom tonec akên matem gên teñ atom to ajam kauc Anôtô. ¹³ Mago galoc awîñ Kilisi Jesu ma amac, tañ gêmunğen amoe jaêc nañ, atu gasuc amên kêtü Kilisi gêmac ênduña.

¹⁴ Kilisi tau kêtü aêacnên biñmalô ñamôkê. Eñ gêbiñ aêac Juda to lau samuc tön tapi tagen to gesen kisa, tañ kêtü balanğ geñ aêac gênğic nañ, su ña tau ôli. ¹⁵ Eñ gesen biñsu ñajatu to ñagôliñ su gebe êkên tonğ luagêc têtü tonğ wakuc tagen êmoe eñ tau ñalêlôm, tec kékên biñmalô. ¹⁶ Eñ gêmac êndu anğa kakesotau, tec gesen kisa su jagêbiñ lulugen tön têtü ôli tagen ma gê wama gêdên Anôtô. ¹⁷ Amboac tonanğ Kilisi gêmên ma gêjam

mêtê kêpi biñmalô tau ñajawae ñajam gêdên amac, tañ amoa jaêc Anôtô to êsêac, tañ têtû gasuc eñ nañ ¹⁸ gebe ñac tau tonañ kékên ñalau tagen gêwê aêac samob dêdên Tama taja.

¹⁹ Amboac tonañ amac atôm lau jaba to lau ñamagêña kêtiam atom. Amac atu Anôtônê launên ñagêdô to atu Anôtônê gôlôac awin. ²⁰ Eñ kékêwê amac sa atu andu akô nombañ aposolo to propete ñaô. Ma Kilisi Jesu tau kêtû andu tau ñaalê kêclêsunja. ²¹ ñac tonañ gedên andu tau tôn ma êngôm êtu kapôên e êtu Apômtaunê lôm dabuñ, ²² ma kêsun amac sa awin atu Anôtônê andu. tañ nê ñalau gêjam auc nañ.

3

Paulu gêjam kôm kêpi lau samuc

¹ Kêtû tonañña aê, Paulu, tec katu Kilisi Jesu nê ñac kapoacwalôña kêtû amac lau samucña nec, katerñ mec gêdên Anôtô. ² Amac anôgac gebe ñac moasin Anôtô kékên sakin gêdên aê kêtû êmoasin amacña. ³ Anôtô geoc nê biñ, tañ gêc lêlômgen nañ, lasê gêdên aê kêtôm biñ, tañ kato dambêgen gêc ñamatana nañ. ⁴ Amac embe asam biñ tau, oc ajala ñoc kauc kêsâ kêpi Kilisinê biñ, tañ gêc lêlômgen nañ. ⁵ Gêdên têm gêmunña ñamalac sêjala biñ, tañ gêc lêlômgen nañ atom. Mago galoc Anôtô kékên nê ñalau geoc biñ tau lasê gêdên nê aposolo dabuñ to propete. ⁶ Biñ tañ gêc lêlômgen nañ, tau tonec gebe Lau samuc sênô ñawae ñajam, tec gêgôm êsêac sêwê kain Anôtônê gênlênsêm to têtû Kilisinê ôli ñagênlêlôm ma têtap biñ, tañ Anôtô gêjac mata kêtû Kilisi Jesunja nañ, ñañanô sa sêwin.

⁷ Anôtô taê walô aê, tec kékên aê katu ñawae ñajam tonañ ñasakinwaga. ñaclai ñatau eñ, tec kékên kôm tonañ gêdên aê. ⁸ Anôtônê lau samob nêñ ñac ñasec aê, mago ñac moasin ketoc aê sa gebe jasôm ñawae ñajam lasê êpi ñac tolêlôm Kilisinê awa tengeñña êndên lau samuc ⁹ to jawa Anôtônê lên êngôm nê biñ ñalêlômña ñanô êsanja sa êndên lau samob. Gêdên andanjanô Anôtô, tañ kékên gên samob nañ, kêsiniñ biñ tonañ gêc lêlômgen, ¹⁰ gebe galoc gôlôac dabuñ sêwa Anôtônê kauc mêtênja tolêlôm-tolêlôm sa êndên apômtaui to ñaclai undambêña. ¹¹ Anôtô kêsâ lên tonañ, tec gêgôm biñ, tañ taê gêjam kêtû tôn gêdên andanjanô nañ, ñanô kêsâ kêpi aêacnên Apômtau Kilisi Jesu tau. ¹² Aêac tasêp eñ tôn to takên êwin eñ, ma tatêc tauñ atom, ôlin andan Anôtô to tasa eñ ñagala totêntac êpa suger. ¹³ Amboac tonañ aê katerñ gebe ñoc gênwapac, tañ gaôc kêtû amacña nañ, êlêc amac sa atom. ñoc gênwapac tau êngôm amac waem êsa.

Kilisinê têtac gêwin aêacña

¹⁴ Kêtû tonañña aê kêpôn oduc gêdên aêacnên Apômtau Jesu Kilisi Tama, ¹⁵ tañ nê ñaê kêpi gôlôac undambê to nomña samob kêtômgen nañ. ¹⁶ Aê katerñ Anôtô gebe êkên ñaclai êndên amac êtôm ênê ñawasi kapôên ma êkên nê ñalau êpuc nêm ñalêlôm tôn ñajana êsa. ¹⁷ Amac akên gêwin Kilisi tec êkên nêm ñalêlôm êtu ênê andu ma têtac êwin ñanô ñawakac enselen naendên amac tañ. ¹⁸ Go amac to Anôtônê lau samob nêm kauc êsa e ajala gebe Kilisinê têtac gêwin aêacña kesewec kêtû tapa to kêtû baliñ ma kêpi gêja to kêsêp gêja ¹⁹ ma ajala Kilisinê têtac gêwin tonañ, tañ kêlêlêc kauc samob ñêngeñ su nañ, gebe Anôtô tau ênam auc samucgen.

²⁰ Ma ñac tau tonañ, tec oc êngôm gên samob, tañ aêac taterñ to taên gêjam nañ, ñanô êsa êlêlêc ñêngeñ su êtôm ñaclai, tañ gêjam kôm gêmoa nêñ ñalêlôm nañ, ²¹ gôlôac dabuñ to Kilisi Jesu tau sêwaka ênê ñawasi sa êtôm gôlôac to gôlôac ma têm to têm ñêngeñ êna. Biñnanô.

4

Aêac tatu Kilisinê ôli tagen

¹ Amboac tonañ aê, tec gangôn kapoacwalô kêtû Apômtauñ nec, jalên biñ amac gebe asa nêm lên êtôm Anôtônê kalem, tañ kêtap amac sa nañ. ² Ambu taôm to amoa tonêm ñalêlôm malôgen, aê biñ tôngeñ ma asip taôm sa totêntac êwingeñ. ³ Ôlim palê gebe

Ŋalau êkêŋ biŋmalô êmbiŋ amac tôŋ atu gêŋ tageŋ. ⁴ Ôlim tageŋ to Ŋalau tageŋ êtôm Anôtô kêkalem amac ma akêŋ matem nêŋ ŋanô kalem ŋa tageŋ. ⁵ Apômtau tageŋ ma biŋ takêŋ gêwiŋŋa tageŋ to busaŋgu tageŋ. ⁶ Ŋamalac samob Tameŋi Anôtô tageŋ, taŋ kêtû gêŋ samob ŋatau ma gêjam kôm kêpi gêŋ samob naŋ, gêjam gêŋ samob auc.

⁷ Aêac samob tonec takôc moasiŋ sa gêdêŋ-gêdêŋgeŋ kêtôm Kilisi tau gêjam dôŋ ma gêjac sam gêdêŋ aêac. ⁸ Kêtôm biŋ tec gêc gebe.

“Eŋ kêpi lôlôc gêja

ma kêkôc lau kapoacwalôŋa sêwiŋ eŋ,

ma gêjac sam gêŋ ŋajam ŋaômageŋ gêdêŋ lau.”

⁹ Ŋalô tonec gebe “Eŋ kapi lôlôc gêja” naŋ ŋam amboac ondod. Ŋam tau tonec gebe kêsêp nom ŋalêlôm ŋakêlêndiŋ gêja gêmuŋ. ¹⁰ Ŋac tau, taŋ kêsêp gêja naŋ, ŋac tau tonaj kêpi e jakêlêlêc undambê samob su gebe ênam gêŋ samob auc. ¹¹ Ŋac tau tonageŋ tec kêkêŋ lau ŋagêdô têtû aposolo ma ŋagêdô têtû propete to ŋagêdô têtû jaerwaga ma ŋagêdô têtû lausakiŋ to kêdôŋwaga. ¹² Kilisi kêkêŋ lau amboac tonaj gebe ênac dabiŋ Anôtônê lau sênam sakiŋ ŋapep gebe sêmboia eŋ ôli sa ¹³ e takêŋ gêwiŋ êmbiŋ aêac samob tôŋ tapi tageŋ to tajala Anôtônê Latu êtu tôŋ ma têtôp tatu lau kapôeŋ e tatôm Kilisi tau nê dôŋ. ¹⁴ Ma tatôm ŋapalê dedec êtiam atom gebe laudansaŋnêŋ mêtê êtêliŋ to êmbam aêac êtôm gwêc to mu kêtêliŋ to gêbam waŋ nec atom. Lau amboac tonaj têtîm to sêsau ŋamalac. ¹⁵ Aêac amboac teŋ. Aêac tasôm biŋŋanô êndêŋ tauŋ totêntac êwiŋgeŋ ma têtôp tatu kapôeŋ e nêŋ lêŋ samob esewec tatôm Kilisi, taŋ kêtû ŋamôkê naŋ. ¹⁶ Ŋac tau tonec tec gêbiŋ ôli ŋagêŋlêlôm samob tôŋ kêpi tageŋ to kêkêŋ ŋaduc gêdiŋ kêsô tau ma ŋakalôc gedêŋ ôli ŋagêŋlêlôm tôŋ. Ôli ŋagêŋlêlôm gêdêŋ-gêdêŋgeŋ embe ênam kôm, taŋ gêjac gêŋ tau ŋawae naŋ, oc ôli êtôp to êmboia tau sa ma têtac gêwiŋ êmbiŋ ŋanô tau tôŋ.

Kilisi kêkêŋ aêac tasa lêŋ wakuc

¹⁷ Amboac tonaj aê jasôm ŋoc biŋ tonec êndêŋ amac toaoc gêjac Apômtaugeŋ gebe Asa nêŋ lêŋ atôm lau samuc, taŋ taêŋ gêjam biŋ ŋaôma-ŋaôma elême naŋ atom. ¹⁸ Ŋakesec gêjam êsêacnêŋ kauc auc. Êsêacnêŋ kauc masi to nêŋ ŋalêlôm ŋadani, tec kêbalaŋ êsêac auc gêdêŋ sêŋgôŋ mateŋ jali, taŋ ŋam kêsêp Anôtôŋa naŋ. ¹⁹ Êsêac sêgôm gêŋ waucwacgeŋ ma sêgôm gêŋ môp-môp samob gêjam auc, sêgôm kêtû mateŋ katu awaŋa tomajeŋ gêbacgeŋ.

²⁰ Biŋ amboac tonaj têtôŋ gêdêŋ amac kêtû Kilisiŋa atom. ²¹ Amac aŋô ŋawae tau to têtôŋ mêtê tau gêdêŋ amacgac kêtôm biŋŋanô, taŋ gêc Jesu tauŋa naŋ. ²² Amboac tonaj awi nêŋ ŋamalac laŋgwa, nêŋ ŋalêlôm geo, taŋ kêsa lêŋ gêmuŋŋa naŋ siŋ. Têtac ŋakalac kêsau gêôc ŋamalac laŋgwa e gesêŋ tau su gêjaŋa. ²³ Amacnêŋ ŋalêlôm to biŋ, taŋ taêm gêjam naŋ, êtu wakuc samucgeŋ. ²⁴ Ma asô ŋamalac wakuc, taŋ Anôtô kêkêŋ kêtôm tau nê katu naŋ sa. Eŋ êwaka tau sa ŋa lêŋ gêdêŋ to dabuŋ biŋŋanôŋa.

²⁵ Amboac tonaj awi biŋdansaŋ siŋ ma asôm biŋŋanô êndêŋ taôm êndêŋêndêŋgeŋ, gebe aêac tatu ôli tageŋ ŋagêŋlêlôm. ²⁶ Embe têtac ŋandaŋ, naŋ aŋgôm taôm sec atom ma aê têtac ŋandaŋ tôŋ e oc naêsêp nec atom. ²⁷ Aliŋ taôm gebe Sadarêŋgôŋ amac ŋasawa atom. ²⁸ Ŋac geŋgeŋ ênam geŋgeŋ gêŋ êtiam atom, tau lêma ênam koleŋ acgom, gebe êkôc nê koleŋ ŋanô ma ênac sam endêŋ lau, taŋ sêpô lêna tauŋŋa naŋgeŋ. ²⁹ Biŋ agwa-agwa êsa awemsuŋ atom, asôm biŋ ŋajamgeŋ, taŋ êpuc lau-sêpô-lênawaga tôŋ to êmoasiŋ lau, taŋ sêŋô biŋ tau naŋ. ³⁰ Ma aŋgôm Anôtônê Ŋalau Dabuŋ nê ŋalêlôm ŋawapac êsa atom, gebe eŋ kêtû ŋabelo Anôtô ênam amac kêsi endêŋ nê becŋa. ³¹ Biŋkalom samob to biŋ keso-keso ma têtac ŋandaŋ to ali awem sa ma biŋ alôb-alôb to biŋ sesec tonaj ŋai samob naŋ, awi siŋ. ³² Amoasiŋ taôm to taêm walô taôm ma asuc nêŋ biŋ ôkwi êndêŋ-êndêŋgeŋ, aŋgôm êtôm Anôtô kêsuc amacnêŋ biŋ ôkwi kêtû Kilisiŋa.

5

¹ Amac atu Anôtônê ñapalê, tañ eñ têtac gêwiñ nañ, tec atêku engeñ. ² Ma asêlêñ totêmtac êwiñgeñ amboac Kilisi gêwiñ aêac to kékêñ tau kêtú aêacña kêtú moasiñ to da gêdêñ Anôtô gêñu ñamalu ñajam.

³ Asôm gêñ mockaiño to mockaiña ma geñ môp-môp samob to biñ matem katu awaña êsêp nêñ biñgalôm atom, gebe Anôtônê lau samob dedec biñ amboac tonañ ñai. ⁴ Andec biñ sesec ma biñ meloc-meloc to biñ agwa-agwa kêtôm amac asôm atomña amboac tonañgeñ, anam danjegeñ êjô. ⁵ Biñ tonec amac ajalagac gebe Mockaiño to mockaiñ teñ me môp ñatau teñ me ñac mata katuboa teñ, tañ talic eñ kêtôm ñac gêjam sakiñ anôtô jabaña teñ nañ, nêñ teñ oc êwê kaiñ gêñlênsêñ aña Kilisi agêc Anôtô nêñ gamêñ atom.

Tasêlêñ tamoa ñawê ñalêlôm

⁶ Lau teñ têtîm amac ña biñ ñaômãñaômã atom, gebe kêtú biñ amboac tonañña Anôtônê têtac ñandan kêtap tañerñpêcwaga sa. ⁷ Awê kaiñ êsêacnêñ biñ atom. ⁸ Biññanô, gêmunjeñ amac amoa tokesec, mago galoc amoa tonawê gebe atu Anôtônê gêñgac, tec asa nêñ lêñ atôm ñapalê ñawêña, ⁹ gebe ñawê ñanô tonec moasiñ totau-totau ma biñgêdêñ to biññanô. ¹⁰ Ansaê gêñ, tañ Apômtau gêlic ñajam nañ. ¹¹ ñakesec ñakoleñ, tañ ñanô masi nañ, anam awiñ atom, akip sa ênêc awêgeñ acgom, ¹² gebe gêñ, tañ êsêac sêgôm kelecgeñ nañ, embe tasôm ênêc awêgeñ, oc majer. ¹³ Gêñ samob, tañ takip sa e ñawê êpô nañ, oc ênêc awê. ¹⁴ Ma gêñ samob, tañ gêc awê nañ ñawê. Tec biñ gêc gebe “Aôm tañ gôêc bêc nañ, matam êlac ma ôndi sa aña ñacmatênêñ, go Kilisi êpô aôm.”

¹⁵ Amboac tonañ ajop taôm êtu nêñ lêñ samobña ñapep. Asêlêñ atôm lau meloc atom, asêlêñ atôm lau tokauc mêtêñageñ. ¹⁶ Ajaiñ têm ênaña ñaômageñ atom, gebe têm tonec sec. ¹⁷ Amboac tonañ atu meloc atom, mago nêñ kauc êsa biñ, tañ Apômtau taê gêjam gebe êñgômña nañ.

¹⁸ Anôm wain e êjañiñ amac atom, gebe gêñ tonañ oc êjaiñ amac. ñalau Dabuñ ênam amac auc acgom ¹⁹ e pesalem to wê dabuñ ma wê ñajam-ñajam êtu nêñ biñgalôm. Apuc wê dabuñ sa to aóc Apômtau sa ña pesalem aña nêñ ñalêlôm. ²⁰ Anam danje êndêñ Tameñi Anôtô enden tònjeñ êtu gêñ samobña anam aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi lañô.

Biñ lauo to ñacña

²¹ Asô taôm ñalabu êtu atêc Kilisiña.

²² Lauo sêsô nêñ ñaci ñalabu êtôm sêsô Apômtau ñalabu, ²³ gebe ñac kêtú awênê môkêapac kêtôm Kilisi kêtú gôlôac dabuñ môkêapac, ma kêtú gôlôac dabuñ, tañ kêtú eñ ôli nañ nê kêsîwaga. ²⁴ Tec lauo sêsô nêñ ñaci ñalabu êtu gêñ samobña, têtôm tañ gôlôac dabuñ sêsô Kilisi ñalabu nañ.

²⁵ Amac ñacwaga têtac êwiñ nêñ lauo atôm Kilisi têtac gêwiñ gôlôac dabuñ ma kékêñ tau kêtú êsêacña. ²⁶ Eñ kékêñ nê mêtê ma kêsagu êsêac ña bu têtú selecña e têtú Anôtônê gêñ, ²⁷ gebe ênac dabiñ gôlôac dabuñ e ñawasi lañgwageñ ma ênac eñ mataanô ñajam. Eñ gebe êlic gôlôac dabuñ ñatêmui to mêliñ-mêliñ ma gêñ ñagêdô amboac tonañ ñai êpi eñ atom, gebe êlic eñ êtu dabuñ to lañônêñ sawageñ. ²⁸ Amboac tonañ êsêac ñacwaga têtac êwiñ nêñ lauo êtôm têtac gêwiñ tañ ôliñ. ñac tañ têtac gêwiñ nê awê nañ, têtac gêwiñ tau. ²⁹ ñac teñ kékêñ kisa gêdêñ tau ôli atomanô. Eñ gêlôm to kêtú mêtê tau ôli ñapep, kêtôm Kilisi gêgôm gêdêñ gôlôac dabuñ, ³⁰ gebe aêac tatu ênê ôli ñagêñlêlôm. ³¹ “Kêtú biñ tonañña ñamalac êwi têna agêc tama siñ ma êsap nê awê tòn, ma êsêagêc têtú ôli tageñ.” ³² Biñ tonec ñam kêsêp lêlôm sêga ma aê gawa sa kêkanônñ Kilisi to gôlôac dabuñ. ³³ Mago kêkanônñ amac gêwiñ. ñacwaga samob têtac êwiñ nêñ lauo amboac têtac gêwiñ tañ, ma lauo samob tetoc nêñ ñaci sa.

6

Bij kêpi ñapalê to teneji ma tameji

¹ Ñapalêac, tañem wamu êndên tenemi to tamemi êtu Apômtauna, gebe bij tonec jagêdên. ² “Otoc tamam agêc tênam sa.” Anôtô kékên biñsu tonar ma gêjac mata bij ten gêwiñ kêtù ñamata gebe ³ “Ôngôm gebe ômoa ñajam to ômoa matam jali ec ñêngeñ anga nom.”

⁴ Tamejiac, atu kasec nêñ ñapalê e anğôm êsêac têtac ñandan êsa atom. Anam jaom êsêac ma amêtôc to alên bij êsêac ña Apômtaunê biñgeñ.

Bij kêpi sakiñwaga to nêñ ñataui

⁵ Amac sakiñwaga, tañem wamu êndên nêñ ñataui nomña. Atêc êsêac to anam go taôm tonêm ñalêlôm ñarên êtôm ajam sakiñ Kilisi. ⁶ Anac ñamalac materanô auc ña tañem wamu êtu sêlic amac ñajamña nec atom, anğôm atôm Kilisinê sakiñwaga ma amansañ Anôtônê bij êtu tôn tonêm ñalêlôm samucgeñ. ⁷ Anam sakiñ topalêgeñ ma anğôm êtôm ajam sakiñ ñamalac atom, anğôm êtôm ajam sakiñ Apômtau. ⁸ Taêm ênam, lau samob, sakiñwaga to êsêac, tañ sêmoa nêñ lêtêgeñ nar, embe sênam koleñ ñajam, oc Apômtau êkên ñagêjô ñajam êndên êsêac êtôm taugen.

⁹ Ma amac ñataui, amoasiñ nêñ sakiñwaga amboac tonanğeñ. Awi bij saic-saic siñ. Taêm ênam gebe êsêac to amac nêñ ñataui gênğôn undambê. Eñ kêpuc lau ñam atom, gêlic samob kêtôm taugen.

Anôtônê laukasap

¹⁰ Ñoc bij ñagêdô tec gêc gebe Apômtau êpuc amac tôn ma nê ñaclai ênam amac auc akô ñajana. ¹¹ Akôc Anôtônê laukasap sa tomalagen e akô ñajana ma aku Sadajñê lëndansañ samob tulu, ¹² gebe aêc tajac siñ gêdên ñamalac nomña atom, tajac siñ gêdên apômtau to ñaclai ma nom ñakesec tonec ñataui to ñalau sec, tañ sêmoa undambê nar. ¹³ Tec akôc Anôtônê laukasap sa tomalagenmar, go atôm gebe akô ñajana êndên bêc sec tau e aku ñacjo samob tulu akôgeñ.

¹⁴ Amboac tonar akôgeñ. Ajandiñ biñjanô ênêc dambêmpalê to anôn biñgêdên êtu nêñ maluku. ¹⁵ Asô biñmalô ñajawae ñajam êtu atapa ma anam anac ñawaegeñ. ¹⁶ Akên gêwiñ êtu nêñ lautuc. Aja sa enden töngeñ, gebe asi ñac sec nê sôb toja samob êndu. ¹⁷ Akuc moasiñ Anôtô gêjam amac kêsirja êtu nêñ kululuñ siñña to aôc Anôtônê mêtê êtu siñ, tañ ñalau kékên nar.

¹⁸ Gên samob tonar anğôm tomedgeñ ma aten Anôtô gebe ênam amac sa. Aten mec êtôm têm samob êtôm ñalau êwê amacña. Kêtu tonanğña anam jali to anğôm atu dôbgeñ ma aten êtu Anôtônê lau samobña. ¹⁹ Ma aten êtu aên aên gebe Anôtô êkên mêtê êndên aê êndên noc jasôm biñña e jawa ñawae ñajam ñabiñ kêsêp lêlômña sa totêtac êpa sugen. ²⁰ Kêtu ñawae ñajam tonanğña aê katu ñacjaen ganğôn kapoacwalô. Tec aten gebe jasôm bij, tañ gêjac aê ñawae nar, lasê totêtac êpa sugen.

Paulu gêjac mata nê bij

²¹ Lasiñi ñajam Tukiki, tañ gêjam sakiñ Apômtau ñarêngeñ nar, ênac aê gamoa to gagôm ñoc gên samob ñamiñ êndên amac gebe ajala. ²² Aê jasakiñ ñac tau êndên amac êwac gebe ênac miñ aêacma bij samob êndên amac ma ênam malô amacnêñ ñalêlôm.

²³ Tameji Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ biñmalô ma têtac gêwiñ to takên gêwiñ ñanô tau êndên lasitêwai êwac. ²⁴ Moasiñ êndên êsêac samob, tañ têtac gêwiñ aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi tengeñ ma tengeñ.

Paulunê papia gêdên lau PILIPI

Paulunê papia gêdên lau Pilipi nec ñac tau keto gêjac Gôlôac ñamataña, tañ enj kêwaka sa anja masanm Airopa nanj ñawae. Malac Pilipi gêc Makedonia, tañ lau Rom sêjanjo su kêtú nêñ gamên nanj. Aposolo gêngônj kapoacwalô, tec keto papia tonec. Enj gêmôa tonê ñalêlôm ñawapacgeñ gêdên ñasawa tonanj gebe kômwaga ñagêdô sêsôm sêôc ênê biñ auc ma mêtê dansanj kêpi sa anja gôlôac Pilipiña, tec kêkênj wapac enj gêwiñ. Mago biñ têtac ñajam to têtac êpa sunja gêjam papia tau auc, ñam kêsêp Paulu kêkênj gêwiñ Jesu Kilisi toñanôgeñña.

Paulu keto papia tau ñamanô tonec gebe ênam danje lau buña anja Plllpl êtu gênj, tê sêsakiñ gêdên enj nêga. Êsêac sêpuc enj tônj gêdên têm, tañ enj gêngônj jageo nanjña. Enj gêlic gênj gwalêkiñ kêlênsônj enj tau to êsêac gêwiñ amboac tañ, tec keto biñ êpuc êsêac têtac tônia to awa engeñ êsêacña ma ôliñ andanj Anôtônia kêsêp papia tonec gêwiñ-gêwiñ. Go gêjam neneñ êsêac gebe sêmboia to tetoc tauñ sa atommanj, sêkênj tauñ sêsô Kilisi ñalabu tosêmbu tauñgeñ. Enj gêônj biñ tonec sa gêdên êsêac taênj ênam êtiam gebe sêsa nêñ lênj têtôm Kilisi gêbiñ êsêac tôniañac nê, ac tauñ sêwê kaiñ kêtú sêmasanj Judanênj biñsu totañem wamugeñ ma sêjop êsêacnênj om to gênj ñagôliñña atom, Anôtônê moasiñ gêdên êsêac tec sêgôm. Ma moasiñ tau gelom êsêac kêtú nêñ sêkênj gêwiññageñ. Gocgo keto têtac wapi to biñmalô, tañ Anôtô gêsunj ñaômageñ gêdên lau, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tônia nanj, ñawae gêdên êsêac amboac tonanjgeñ.

Lau buña sêkênj êwiñ to sêsa nêñ lênj totêtac wapigeñ ma totêtac êpa sugen ma sêngôm to sêôc nêñ geñ sênsiñ sugenña ñabiñ gêjam sêga anja papia tonec ñalêlôm. Paulu tau têtac gêwiñ gôlôac Pilipiña ñanôgeñ nanj kêtú awê anja papia tau gêwiñ. ñadênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-11
2. Paulu tau nê biñ ñagêdô 1:12-26
3. Dambiñ tauñ tônia tamiñ Kilisiña 1:27-2:18
4. Paulu gêwa Timote agêc Epaproditi nêñ kôm ñam sa 2:19-30
5. Paulu gêjam ja lau buña gebe sejob tauñ êndênj ñacjo, tañ sêmôa dêmôênjña to gênj gêdib êsêac gêc lêlômña nanj 3:1-4:9
6. Paulu to nê lau Pilipiña 4:10-20
7. Paulu gêjac mata papia tau 4:21-23

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê sakiñwagaagêc Paulu agêc Timote ma biñ êndênj Anôtônê lau samob, tañ Kilisi Jesu gêbiñ êsêac tônia sêngônj Pilipi nanj, ma êndênj gejobwaga to sakiñwaga êwiñ. ² Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêñ moasiñ to biñmalô êndênj amac êwac.

Paulu keteñ mec kêtú lau Pilipiña

³ Aê gajam danje ñoc Anôtô kêtôm têm samob, tañ taêc gêjam amac nanj. ⁴ Kêtôm têm samob, tañ kateñ ñoc mec kêtú amac samobña nanj, kateñ totêtac ñajamgeñ, ⁵ gebe ñawae ñajam gêô lasê amac wakucgeñ, tec ajam ñakoleñ awiñ aê amoa e mênjgêdên galoc. ⁶ Aê kajala kêtú tônia gebe Anôtô, tañ gêjac m koleñ ñajam tau anja nêñ ñalêlôm nanj, oc ênac dabiñ koleñ tau êndênj Kilisi Jesu nê bêc. ⁷ Aê taêc gêjam amac gêc ñoc ñalêlôm ñapanj, tec gagôm jagêdêngeñ gebe taêc gêjam biñ tonanj kêpi amac samob. ñam gebe gêdên tañ gêngônj kapoacwalô to gêdên tañ gamoa awê ma gajam ñawae ñajam kêsi to kapuc mêtê tônia nanj, amac awê kaiñ moasiñ, tañ Anôtô kêkênj gêdên aê nanj awiñ. ⁸ Aê gajam aoc su amac samob ñam kêsêp Kilisi Jesu nê taê walô aêacña. Anôtô kêjala gebe kasôm biññanô.

⁹ Aê katej ñoc mec tecenec gebe Nêm têtmac gêwiñ ñanô esewec ñapañ ma ajala gêj to awa gêj samob êkôc e ñapep, ¹⁰ ec ajala gêj ñajam tau ma amoa tonêm ñalêlôm ñakêj kênj ma tolanôm nêm sawagenj e êndênj Kilisinê bêc. ¹¹ Ma bingêdênj ñapañ, tañ Jesu Kilisi taugenj êkêj nañ, ênam amac auc gebe Anôtônê ñawasi to wae êsa.

Kilisi kêtû aêac dangôñj matej jali ñamôkê

¹² O lasitêwaac, aê gabe jakêj ñawae êndênj amac añj gebe biñ, tañ kêtap aê sa nañ, kêmoasiñ ñawae ñajam ñanôgenj. ¹³ Siñwaga tañ sejop gôliñwaganê andu nañ, to lau ñagêdô samob sêjalagac, gebe aê gêjgônj kapoacwalô kêtû Kilisiña. ¹⁴ Ma ñoc kapoacwalô kêkêj lasitêwai taêsam, tañ Apômtau gêbiñ êsêac tônj nañ, sêkêj gêwiñ ñajaña kêsa, tec têtêc tau ñ atom ma sêsôm Anôtônê mêtê lasê totêntac kêpa sugenj.

¹⁵ Lau ñagêdô sêwa Kilisi sa kêtû têtmac sec to têtmac ñandañña, mago ñagêdô tec sêjam mêtê tonênj ñalêlôm ñajamgenj. ¹⁶ Lau tau tonañ sêgôm kêtû têtmac gêwiñña. Êsêac sêjala gebe Anôtô kêkêj aê gebe janam ñawae ñajam kêsi. ¹⁷ Lau ñagêdô ônê sêsôm Kilisi lasê tonênj ñalêlôm makenjenj atom, sêgôm kêtû tauñ waenña ma sebe sêkêj gêjwapac êkônij aê êwiñ ñoc kapoacwalôgenj.

¹⁸ Biñ tonañ kêlênsônj aê atom. Aê têtac ñajam gebe sêsôm Kilisi lasê ñalêj tokairj-tokairj. Lau ñagêdô sêsau sêbanac biñ, ma ñagêdô sêsôm tobiññañôgenj. ¹⁹ Ma aê oc têtac ñajam ñapañ gebe aê kajala amac atênj nêm mec kêtû aênja amoa, ma Jesu Kilisi nê ñalau ênam aê sa, tec gêjwapac tonec oc êtu moasiñ êndênj aê. ²⁰ Aê taêc kêka to kakêj matoc ñanôgenj, gebe gêj teñ êngôm aê majoc êsa atom. Aê jamoa matoc jali me jamac êndu, mago jangôm Kilisinê wae êsa ña tauc ôlic totêntac êpa sugenj. Gêmunjenj gagôm, ma galoc amboac tonanjenj. ²¹ Kilisi kêtû ñoc gêjgônj matoc jali ñam, ma embe jamac êndu, oc gêmac tau êtu ñoc moasiñ. ²² Embe jamoa matoc jali aña nom êtu jatap kolej ñanô ñagêdô saña, nañ oc japô lêna gebe jajaliñ ondoc sa. ²³ Biñ luagêc tonec kêlênsônj aê ñanô. Aê têtac gêwiñ gabe janac tauc létênj jamoa jawiñ Kilisi, tonec tec galic ñajam kêlêlêc. ²⁴ Mago kêtû amacña tec gabe jangônj nom tonec. ²⁵ ñoc ñalêlôm kêsaê, tec kajala gebe jamoa jawiñ amac samob ma janam amac sa êtu nêm akêj gêwinña gebe atôp ma akêj êwiñ totêntac ñajamgenj. ²⁶ Aê embe jamu jandênj amac jawac teñ êtiam, oc êngôm amac awem êoc Kilisi Jesu ñanô-ñanô êtu aênja.

²⁷ Biñ tageñ tonec tec gêc gebe Asa nêm lêñ ñapep atôm Kilisinê ñawae ñajam, ec embe jawac, nañ jalic me embe jamoa jaêc, go jañj ñawae gebe akô ñajaña totêntac tageñ ma anac siñ apuc taôm tônj êtu akêj gêwiñ ñawae ñajamña. ²⁸ Atêc nêm ñacjonênj gêj teñ atomanô. Biñ tonañ êwa sa êndênj nêm ñacjo gebe oc sênaja, ma êwa sa êndênj amac gebe oc aku êsêac tulu, gebe Anôtô ênam amac kêsi. ²⁹ Anôtô kêmoasiñ amac kêtû Kilisiña ña lêñ luagêc, teñ gebe akêj gêwiñ eñ, ma teñ gebe aoc wapac kêtû eñña gêwiñ amboac tonanjenj. ³⁰ Ma siñ, tañ gêmunña alic aê gajac ma galoc añj ñawae gebe gajac gamoa nañ, amac taôm anac amboac tonanjenj.

2

Lau buña sêkônij tauñ têtôm Kilisi kêkônij tau

¹ Amac asaê gebe Kilisi kêpuc amac tônj me masi. Ênê têtac gêwiñ amac gêjam malô amac me masi. ñalau dabuñ gêbiñ amac tônj me masi. Amac taêm walô to têtmac gêwiñ taôm me masi. ² Embe amboac tonañ, go anac dabiñ aê têtac ñajam êsa samucgenj ma angôm amboac tonec gebe taêm ênam gêj tageñ to têtmac êwiñ tageñ êmbiñ amac toñ amoa tonêm ñalêlôm tageñ ma apenj biñ tageñ. ³ Angôm gêj teñ êtu amboa taôm nêm awa to waemgenña atom. Ambu taôm to atoc lau ñagêdô sa sêlêlêc amac taôm acgom. ⁴ Taêm ênam amac taôm nêm ñênjenj atom, taêm ênam lau ñagêdô nênj êwiñ. ⁵ Amacnêm ñalêlôm êtôm Kilisi Jesu nê acgommarj.

⁶ Eñ tec katu kêtôm Anôtô, mago taê gêjam gebe iñ katu tonañ tônj atom, ⁷ kêkac tau su aña nê ñawasi ma gêjam sakiñ katu kêtôm ñamalac to gêgôm gêj samob kêtôm ñamalac sêgôm. ⁸ Eñ kêkônij tau ma taña wamu ñapañ e gêmac êndu aña kakesotau. ⁹ Kêtû

biŋ tonanŋa Anôtô ketoc eŋ sa ŋanô ma gê ŋaê, taŋ kêlêlêc ŋaê samob su naŋ, kêpi eŋ, ¹⁰gebe ŋaê Jesu tonec oc êkêŋ êsêac peberŋ, taŋ sêmoa undambê to sêmoa nom ma sêmoa nom ŋalêlôm naŋ, sêpônŋ aenŋduc, ¹¹ma imbeleŋ samob sêsôm lasê gebe Jesu Kilisi kêtû Apômtau gebe Tama Anôtônê wae êsa.

Tatu nom ŋaja

¹²O ŋoc lauace, gêdêŋ taŋ gamoa gawiŋ amac naŋ, taŋjem wamu ŋapaŋ. Ma galoc gamoa jaêc tec aŋgôm anac ŋawae êtôm tônêgeŋ. Atêc to anam go taôm gebe anac dabiŋ nêŋ lêŋ Anôtô ênam amac kêsiŋa, ¹³gebe Anôtô tau gêjam kôm gêmoa nêŋ ŋalêlôm ma kêkac amac gebe aŋgôm ênê biŋ ŋanô êsa e ênac mataanô ŋajam.

¹⁴Aŋgôm nêŋ gêŋ samob tobiŋ diŋdiŋ atom ma taêm ênam naêsa-naêsa atom, ¹⁵gebe asa nêŋ lêŋ laŋômnêŋ sawa tonêŋ ŋalêlôm ŋakêŋkêŋ atu Anôtônê ŋapalê mansaŋ, amoa lau sec to geo ŋalêlôm. Apô êsêac atôm utitalata sêpô gamêŋ. ¹⁶Andêŋ mêtê mata jali tônŋ. Embe aŋgôm amboac tonanŋ, go awaka aê waec sa êndêŋ Kilisinê bêc e êwa aê sa gebe kasa ŋoc lêŋ to gajam ŋoc koleŋ kêjaiŋ tauc ŋaôma atom.

¹⁷Embe sêkêŋ aê jatu da êtu amac akêŋ gêwiŋŋa, naŋ oc têtac ŋajam ma jatu samuc jawiŋ amac samob. ¹⁸Amboac tonanŋ amac têtac ŋajam ma atu samuc awiŋ aêgeŋ.

Timote agêc Epaproditi nêŋ biŋ

¹⁹Aê taêc kêka gebe Apômtau Jesu êlôc ma jasakiŋ Timote sebeŋ êndêŋ amac êwac, gebe jaŋô amac waem êpuc aê tônŋ acgom. ²⁰Aê katap ŋac teŋ sa, taŋ taê gêjam biŋ kêtôm aê to kêpô sim tau kêtû amacŋa amboac ŋac tonec naŋ atom. ²¹Êsêac ŋagêdô samob taêŋ gêjam Jesu Kilisi nê biŋ atom, taêŋ gêjam tauŋ nêŋ biŋgeŋ. ²²Amac ajala gebe eŋ kêwaka tau sêŋac, gêjam sakiŋ ŋawae ŋajam gêwiŋ aê kêtôm latu gêwiŋ tama. ²³Aê kakêŋ matoc gebe jakêŋ ŋac tonanŋ êndêŋ amac êwac ŋagaôgeŋ, tageŋ gabe jansaê ŋoc biŋ e êtu katô acgom. ²⁴Aê taêc kêka Apômtaugeŋ gebe jandêŋ amac jawac sebeŋ amboac tonanŋgeŋ.

²⁵Aê taêc gêjam biŋ teŋ kêtû tônŋ gêwiŋ gebe jakêŋ aêac lasiŋi Epaproditi, taŋ amac asakiŋ eŋ gebe mêŋênam aê sa naŋ, êmu êndêŋ amac êwac. Eŋ gêjam kôm to gêjac siŋ gêwiŋ aê ŋapep. ²⁶Ênê ŋalêlôm kêkac eŋ kêtû amacŋa ma gêmoa jageo ŋanô gebe amac aŋô ênê gêmac ŋawaegac. ²⁷Biŋŋanô, gêmac kapôêŋ gêgôm eŋ e kêsa paŋ sêawa, mago Anôtô taê walô eŋ ma taê walô eŋ taugenŋ atom, taê walô aê gêwiŋ, gebe êsalê gêŋwapac ŋagêdô êpi aê êwiŋ atom. ²⁸Amboac tonanŋ kêkacgeŋ gebe jakêŋ eŋ wacamac alic eŋ, ec têtac ŋajam êsa êtiam, ma ŋagêŋwapac êlêwaŋ aê saunŋeŋ. ²⁹Amboac tonanŋ akôc eŋ sa totêmtac ŋajamgeŋ. Atôc lau amboac tonanŋ sa êtu Apômtau gêbiŋ amac tônŋŋa, ³⁰gebe eŋ kêsa paŋ sêawa kêtû Kilisinê koleŋŋa ma gêjam sakiŋ aê gim tau su gebe ênac dabiŋ sakiŋ, taŋ amac ajac m naŋ.

3

Biŋgêdêŋ ŋanô

¹O ŋoc lasitêwaac, aêŋoc biŋ ŋagêdô tonec gebe Apômtau êŋgôm amac têtac ŋajam êsa. Aê ôl ic ŋakam gebe jato biŋ tonanŋ êtiam-êtiam nec atom. Biŋ tonanŋgeŋ oc êpuc amac tônŋ amoa ŋajam.

²Ajop taôm êndêŋ koleŋwaga sec. Ajop taôm êndêŋ êsêac, taŋ sêgôm mêtê sêsa lau wauc-waucgeŋŋa naŋ. Ajop taôm êndêŋ êsêac, êsêac kêam. ³Aêac tec sêsa aêac ŋanô. Anôtônê ŋalau kêkac aêac, tec tajaŋ sakiŋ Anôtô ma aêac waenŋ ŋam kêsêp Kilisi Jesu. Aêac taêŋ kêka gêŋ ôliŋŋa teŋ atom. ⁴Aê oc jatôm gebe taêc êka gêŋ ôlicŋa amboac tonanŋ. Teŋ embe taê ênam gebe taê êka gêŋ ôliŋŋa, naŋ aê oc jaŋgôm êlêlêc su. ⁵Aê tonec sêsa aê gêdêŋ ŋabêc kêtû 8ŋa. Aê ŋac Israeŋŋa teŋ aŋga Benjaminnê gôlôac. Aê Ebolainêŋ Ebolai teŋ, ma kamasanŋ biŋsu katôm Parisai sêmasanŋ. ⁶Aê kêlênsônŋ gôlôac dabuŋ gajac ŋawaegeŋ. Aê kasa bi ŋsu ŋalêŋ tolaŋôcnêŋ sawageŋ e sêlic aê amboac ŋac gêdêŋ. ⁷Gêŋ samob tonanŋ galic amboac gêŋ ŋanô, mago galoc galic gebe gêŋ ŋaôma kêtû Kilisiŋa. ⁸Biŋŋanô, aê galic gêŋ samob tonanŋ ŋai amboac gêŋ ŋaôma, tageŋ tonec tec galic kêtû gêŋ ŋanô kêlêlêc su. Gêŋ ŋanô tau gebe kajala ŋoc Apômtau Kilisi Jesu kêtû

tôj. Kêtu ñac tonecña tec gawi gêj samob tonañ ñai siñ ma galic kêtôm lëndêm gebe jakôc Kilisi sa êtu gêj ñanô, ⁹ ma aê jatu ênê gêj. Aê gawê kainj tauc ñoc biñgêdên, tañ ñam kêsêp tañoc wamu biñsuña nañ, kêtiam atom. Galoc aê gawê kainj biñgêdên, tañ ñam kêsêp takênj gêwiñ Kilisiña nañ, biogêdên tañ gêmênj anğa Anôtônê nañ, ñam kêsêp takênj gêwiñ. ¹⁰ Biñ tagenj tonec aê gabe jatap sa gebe jajala Kilisi to ñaclai, tañ gêju eñ sa nañ, êtu tôj, ma jaêc ênê ñandanj jawiñ e jatôm eñ, tañ gêmac êndu nañ, ¹¹ ec moae jatap jandi anğa ñacmatênênj sa jawiñ.

Talêti tapej ñanô lau

¹² Aê kakôc ñanô tau su atom tagenj, ma gajac dabiñ tauc gêbacnê atom tagenj. Gocgo kapuc gedej tòngeñ tec gamoa, gabe jakôc ñanô tau tôj, gebe Kilisi kêkôc aê tònjac. ¹³ O lasitêwaac, aê kêsâê gebe kakôc ñanô tau tôj atom tagenj. Biñ tagenj tonec tec jasôm gebe Biñ lanğwa nañ jaliñ siñ ma japuc gwêc êtu gêj, tañ gêc aênoc nêmña nañgeñ, gebe najakôc. ¹⁴ Aê kêlêti kapeñ ñabelo gebe jatap ñanô sa. Ñanô tau Anôtônê kalem ôña, tañ kêkênj Kilisi Jesu kêkalem aê nañ.

¹⁵ Aêac tañ tatu kwalam lanğwa su nañ, samob taênj ênam biñ amboac tonañ acgom. Ma embe taêm ênam biñ teñ eso, nañ Anôtô oc êwa sa êndênj amac. ¹⁶ Tagenj tasa nêj lêt tandanğuc ñagôliñ, tañ gêwê aêac ñapanj e mênğêdênj tonec nañ.

¹⁷ O lasitêwaac, atêku aêmânj ma asala êsêac, tañ sêpuc aêac wa eñ nañ. ¹⁸ Aê kasôm gêdênj amac kêtû dim taêsam sugac ma galoc jasôm tomatoc-sulugeñ gebe Êsêacnênj taêsam sêmoa, tañ nêj lêt kêwaka êsêac sa gebe êsêac têtû Kilisinê kakesotau ñañacjo. ¹⁹ Êsêacnênj lêtêpôê gebe sênaña. Têntacwalô kêtû nêj anôtô ma êsêac tetoc tau ñ sa kêpi gêj, tañ kêtôm gebe êngôm êsêac majenj êsa. Êsêac taênj gêjam gêj nomñageñ. ²⁰ Aêacnênj malacmôkê ñanô tê gêc undambê. Tec daônj tamoa gebe kêsiwaga Apômtau Jesu Kilisi anğa tônê êmênj. ²¹ Eñ oc êpô aêac ôliñ ñaôma lanğwa ôkwi tatôm eñ tau nê ôli ñawasi. Eñ êngôm gêj tonañ ñanô êsa ña ñaclai, tañ kêtôm gebe êkênj gêj samob êsô eñ ñalabu nañ.

4

¹ O ñoc lasitêwaac, aê têtac gêwiñ to gajam aoc su amac, gebe amac tec agôm aê têtac ñajam ma atu aênoc gêlônj. O lauace, amboac tonañ akô ñajaña, gebe Apômtau gêbiñ amac tònjac.

Paulu gêlênj biñ lau

² Aê jalênj biñ awêlagêc Ewodia agêc Suntuku gebe sêmoa têtac tagenj êtu Apômtauña. ³ Ma aê gabe jateñ aôm, ñoc ñac, tañ gôjam kôm ñañêngeñ gôwiñ aê nañ, gebe ônam awêlagêc tonañ sa, gebe êsêagêc sêjam kôm ñawae ñajamña sêwiñ aê têtôm Klemen to lau-sêjam-kôm-sêwiñ-aêwaga ñagêdo, nañ nêj ñaê gêc buku materj jaliña.

⁴ Têmtac ñajam ñapanj gebe Apômtau gêbiñ amac tôj, ma jasôm êtiam gebe Têmtac ñajam. ⁵ Anğôm nêm gêj totêmtac wapôm êwa amac sa êndênj ñamalac samob. Apômtau kêdabiñjac. ⁶ Apô sim taôm atom. Gêj teñ embe êngôm amac, nañ atenj to atanj êndênj Anôtô todanğegeñ. ⁷ Ma Anôtônê biñmalô, tañ ñam kêlêlêc kauc to kauc nomña samob su nañ, ênsôb nêm ñalêlôm to biñ, tañ taêm gêjam nañ, samob sa êkanônj Kilisi Jesu.

⁸ O lasitêwaac, aê jasôm biñ teñ êwiñ acgom gebe Biññanô to biñ mansañ ma biñ gêdênj to biñ ñawa ma biñ tañô ñajamña to biñ ñapep ma biñ ñañênj to piñ wae ñajamña teñ, biñ samob tonañ ñai taêm ênam êtu tôj amac. ⁹ Biñ tañ kadônj to kakênj gêdênj amac ma biñ, tañ anğô to alic aê gagôm nañ, anğôm amboac tonañ. Ma biñmalô ñatau Anôtô oc êwiñ amac.

Paulu gêjam danje kêtû sêkênj geñ sêjam eñ saña

¹⁰ Apômtau kêkênj aê têtac ñajam kêsâ samucgeñ gebe amac amoa ec ñêngeñ e galoc ôlim palê kêsâ kêtiam gebe anam aê sa. Amac abe anam aê sa, mago ñalênj masi. ¹¹ Aê kasôm biñ tonañ kêtû kapô lêna gêjña atom. Aê kadônj tauc gebe geñ ñagec-ñagec, tañ jatap sa nañ, kêtôm aê. ¹² Aê kajala tapô lêna gêjña. Aê kajala danğônj moasu ñaônja. Aê

kajala gêñ samob tonañ kêtú tòn tomalagen. Ñasawa teñ aê gaen gêñ e gêôc aê tòn, ma ñasawa teñ mo gêjô aê. Ñasawa teñ aê katap ñoc gêñ taêsam sa, ma ñasawa teñ kapô lêna gêñ. ¹³ Aê katôm gêñ samob tonañ ñai kêtú Kilisi, tañ kêpuc aê tòn nanña.

¹⁴ Ma amac agôm ñajam gebe aóc ñoc gêñwapac awiñ. ¹⁵ Amac lau Pilipi taôm ajalagêc gebe gêdên tañ gawa ñawae ñajam sa kêtú ñamata ma gawi Makedonia siñ nan, gôlôac dabuñ teñ sêpuc aê tòn ma aêac akên gêñ teñ gêjô tau atom, amac taômgen. ¹⁶ Gêdên tañ gamoa Tesaloniki nan, amac ajam aê sa ma asakiñ gêñ kêtú dim luagêc. ¹⁷ Aê taêc kêka gebe akên gêñ êndên aêña nec atom, masi, aê taêc kêka amac gebe anam ñanô êlêlêc su e êmoasiñ amac. ¹⁸ Gêñ samob, tañ akên nan, kêtap aê sa su ma gêñ tau kêlêlêc aê su. Gêñ tañ Epaproditi kêkôc anga amacnêm gêmên nan, mênkêlêsuc aêgen. Gêñ tonañ kêtôm ñamalu ñajam to da mansañ, tañ Anôtô gêlic gêjac mataanô ñajamanô nan. ¹⁹ Ñoc Anôtô, tañ kêkên Kilisi Jesu gêbiñ amac tòn nan, kêtú gêñ tolêlôm-tolêlôm ñatau tonawasi. Eñ oc êkên gêñ, tañ apô lêna nan, êlêsuc êmacgen. ²⁰ Ñawasi êndên aêac Tamerji Anôtô totêm-totêm. Biñjanô.

Paulu gêjac mata nê biñ

²¹ Aê aoc gêjac Anôtônê lau samob, tañ Kilisi Jesu gêbiñ aêac tòn nan. Lasitêwai tañ sêmoa sêwiñ aê nan, aweñ gêjac amac. ²² Anôtônê lau samob aweñ gêjac amac, ma êsêac, tañ anga kaisaranê anduñ nan, taên gêjam amac ñanô.

²³ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êwiñ amacnêm ñalau.

Paulunê papia gêdênj lau KOLOSO

Paulunê papia gêdênj lau Koloso nec ñac tau keto gêjac gôlôac buña anjga Koloso ñawae. Malac Asia Saurjña tonanj gêc Epese ñagamênj oc kêpiña. Paulu tau kêwaka gôlôac tonanj sa atom. Gêdênj tanj gêngônj Romnênj gêmênj Asia ñamalacsêga Epese tau nanj, enj kêkênj kômwaga jasêjam mêtê lau malac-malac, tec kêsaê gebe kôm ênam jaom gôlôac Kolosonja gêjac enj ñawae gêwiñ. Paulu gênjô gawae gebe lau-mêtêgeowaga anjga Judanênj jasêô lasê gôlôac tau. Lau tonanj sêgalunj Helennênj mêtê jaba ñagêdô to biñ anjelaña kêsêp taulêlôm. Ac sêpiñkap lau gebe awenj êôc “ñaclai to apômtau” tônê sêwiñ. Sêsau sebe lau teñ sêjala Anôtô ñanjênj atom ma sêwê kaiñ enj gêjam êsêac kêsi ñamoasiñ ñanô atom, sêkênj êwiñ mêtê geo tonanj acgom. Go sêsôm teñ gêwiñ, sêsôm sêkacgeñ gebe sêsô êsêacnênj ñagôlinj amboac sêsa ñamalacña ñalabu ma sejop nêñ jao samob amboac sênam dabunj bôc to gênj taniñña toê toê ma gênj ñagêdô taêsam êwiñ e tomalagenj.

Paulu tec keto papia tonec kêwaka lau buña nêñ Mêtê ñanô sagenj gebe êkônij mêtê geo tonanj ñai tônj. Biñ tanj enj keto gêdênj êsêac gêja nanj, ñamatu tonec gebe Jesu Kilisi kêtôm gebe ênam ñamalac peberj kêsi tonjanôgeñ. Lau teñ embe sêkênj êwiñ biñ jaba to sejop ñamêtê kaiñ teñ, oc sêkac tauñ su anjga Kilisinê. Anôtô kêkênj undambê to nom ña Kilisigenj, ma êkalem undambê to nom sêmu dëndênj enj ña Kilisigenj amboac tonanjgeñ. Lau sêmbiñ tauñ tônj tamiñ Kilisi acgom, go Anôtô ênam ñamalac kêsi. ñalênj teñ gêc atom. Kilisi kêtû ñamalac samob tapaôngeñ nêñ kêsiwaga kêtômngac. Paulu kêwaka biñ ñanô kapôênj tonanj sa acgom, go gêwa ñalênj, tanj gêjac lau buña ñawae gebe sêsa to sejop nanj, sa tomalagenj gêdênj êsêac.

Paulu kêkênj Tukiki kêkôc papia tonec gêdênj lau Kolosonja gêja. Enj kêsakiñ ñac gênjôma ñaê Onesimi gêwiñ enj gêmu gêdênj nê ñatau Pilemon gêja, tanj kêtû gôlôac Kolosonja nêñ ñac buña teñ.

Ñadênan

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-8
2. Kilisi tau to nê sakiñ ñam 1:9-2:19
3. Lênj wakuc gêjac Kilisinê lau ñawae 2:20-4:6
4. Paulu gêjac mata nê papia 4:7-18

Paulu awa gêjac lau Koloso

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô kêkalem aê nanj, agêc lasic Timote ² ma biñ êndênj Anôtônê lau to ma lasitêwai, tanj sêkênj gêwiñ Kilisi sêngônj Koloso nanj. Tameñi Anôtô nê moasiñ to biñmalô êndênj amac êwac.

Paulu gêjam danje Anôtô

³ Aêac atenj ma mec gêdênj aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô ma ajam danje kêtû amacña ñapanj. ⁴ Aêac anjô amac akênj gêwiñ Kilisi Jesu to têmtac gêwiñ Anôtônê lau samob ñawae. ⁵ Amac akênj gêwiñ to têmtac gêwiñ ñam kêsêp gênj, tanj akênj matem gêc undambê nanj. Anôtô kêmasañ gênj tau kêtû amacña. Gênj tanj amac akênj matem nanj, ñawae tec anjô su gêdênj tanj biñnanô gêô lasê amac. Biñnanô tau ñawae ñajam. ⁶ ñawae ñajam gêdênj amac gêwac ma gêjam ñanô to kesewec anjga amacnêm kêtôm gêgôm e gêjam nom samucgeñ auc, gêjac m gêdênj bêc, tanj amac anjô to ajala Anôtônê moasiñ tobiñnanôgeñ nanj. ⁷ Aêacnênj kolenwaga Epapra, tanj têmtac gêwiñ enj nanj, kêdônj biñ tonanj gêdênj amac. ñac tau kêtû Kilisinê sakiñwaga ñanjênj gêjô aêac su. ⁸ Enj gêjac miñ gêdênj aêac gebe ñalau Dabunj kêkênj amac akênj nêñ têmtac gêwiñ gelom tau ñanô.

⁹ Kêtû tonanjña gêdênj bêc, tanj aêac anjô biñ tonanj kêpi amac nanj, aêac ajac m to atenj ma mec kêtû amacña gederj tônge. Aêac atenj Anôtô gebe amac ajala ênê biñ êtu tônj e ênam amac auc ma ênê ñalau êkênj kauc mêtêña to kauc êkip ñam saña samob êndênj

amac. ¹⁰ Go atôm gebe asa nêmlê e êwa amac sa gebe Apômtaunê lau amac, ma enj êlic ênac mataanô njam. Anam kolej njam tokaij-tokaij e atap njanô sa ma nêmlêm kauc ajala Anôtônê esewec anja amacnêmlê. ¹¹ Njaclai taj njam kêsêp ênê njaña tonjawi njan, êpuc amac tøj gebe aoc gênwapac totêmtac êpê sugen ma êôn njanênjen. ¹² Ma anam danje totêmtac njamgenj êndên Tamenj, taj gêjac dabinj amac su gebe awê kaij Anôtônê launên gênlênsêmlê anja gamên njanên awin. ¹³ Enj gêjam aêac sa anja njaclai njakesecja ma ketoc aêac danjôn ênê Latu, taj têtac gêwinj enj njan, nê gamên. ¹⁴ Nac tau tonanj kêgaboac aêac su ma kêsuc aêacnên sec ôkwi.

Bij kêpi Kilisi to nê kolej

¹⁵ Nac tonanj gêjam Anôtô, taj talic enj atom njan lanô. Enj kêtugên samob, taj Anôtô kêkên njan njanacsêga, ¹⁶ gebe Anôtô kêkên gên samob, taj gêc undambê to nom njan, njan enjen, gên taj matenanô talic to gên, taj talic sapu njan, amboac gôlinj to apômtaui ma njanacsêga to njaclai. Anôtô kêkên gên samob njan enjen ma kêtugên. ¹⁷ Gên samob tonanj njan masigenj, enj taugenj gêmoa gêmuj ma gêbinj gên samob tøj kêpi tagenj. ¹⁸ Enj kêtugên ôli njanômêapac. Ma enj ôli tau gôlôac dabuj. Enj kêtugên samob njan. Enj kêtugên lau, taj sêndi sa anja njacmatênên njan, nên njanacsêga, gebe enj tau êtugên samob njanamata. ¹⁹ Amboac tonanj Anôtô gêlic njan gebe nê njanô ênam Latu auc samucgenj. ²⁰ Anôtô kêkên enj gê wama gên samob gêdên tau. Enj kêkên Latu kêkêc nê dec sinj anja kakesotau, tec kêkên binjalô gêdên gên samob, taj sêmoa nom to undambê njan.

²¹ Amac tec gêmujgenj amoa jaêc Anôtô. Ma binj, taj taêm gêjam to njakolej sec, taj ajam njan, gêgôm amac atu ênê njacjo. ²² Mago galoc Kilisi gêmac êndu, tec gê wama amac gêdên Anôtô. Enj gebe êmansanj amac atu dabuj ma akô Anôtô lanjônêmlê tolanjônêmlê sawa ma tobij masigenj. ²³ Tec akên êwinj to apuc taôm tøj akô njan. Gên tej êkac amac su anja njawae njan, taj anjô to akên matem amoa njan atom. Sêjam mêtê njamalac samob, taj sêmoa umbonj njalatu njan, ma aê, Paulu tauc, tec katu njawae njan tau njakinjwaga.

Paulu gêjam sakinj gôlôac dabuj

²⁴ Ma galoc gaoc njoc gênwapac totêmtac njanamgenj kêtugên amacnja. Nandanj njagêdô, taj kêtap Kilisi sa atom, gacgenj gêc njan, janac dabi nj êpi tauc ôlic, jajô Kilisi su êtugên. Ma enj ôli tau gôlôac dabuj. ²⁵ Aê katu gôlôac dabuj nên sakinjwaga ma Anôtô kêkên kôm tonac gêdên aê gebe jawa ênê binj sa tomalagenj êndên amac. ²⁶ Gêdên andanjenj binj tau tonanj kêsij tau gêdên njamalac samob gêc lêlômgenj. Mago galoc kêtugên awê gêdên Anôtônê lau. ²⁷ Anôtô gebe êwa sa êndên nê lau gebe binj tonjawi tolêlôm-tolêlôm, taj kêsij tau gêc lêlômgenj njan, jakêtu awê gêdên lau samuc. Binj njalêlômnja tau tonac gebe Kilisi gêmoa gêwinj amac, tec akên matem ênê njawasi. ²⁸ Amboac tonanj aêac asôm mêtê lasê ma alên binj njamalac samob to adônj kauc mêtênja gêdên njamalac samob, gebe anac dabinj njamalac samob sêkô Anôtô lanjônêmlê ma Kilisi êmbinj êsêac tøj, ²⁹ tec gajam kolej to gajac sinj kêtôm Kilisinê njaclai, taj gêjam kôm njan anja njoc njalêlôm njan.

2

¹ Aê gabe amac ajala kolej kapônên, taj gajam kêtugên amac to lau Laodikea ma êsêac samob, taj sêlic aê lanjoc atom njan acgom. ² Aê gajam kolej tonanj gebe nên njalêlôm êtugên malô e têtac êwinj njanô êmbinj êsêac tøj ma têtap kauc êkip njan saña sa tomalagenj. Go sêjala Anôtônê binj njalêlômnja. Binj njalêlômnja tonanj Kilisi tau. ³ Kauc mêtênja to binj taên gêjam njalêlôm-tolêlôm samob kêsij tau gêc Kilisinja.

⁴ Binj tonanj kasôm gebe lau tej sênsau sêoc amac njalêlôm binj njalêlôm atom. ⁵ Ôlic tec gamoa jaêc amac, mago njoc njalau njan gainj amac tøjgenj ma têtac njan gebe galic amac amasanj nêmlê gên samob njapep to akên gêwinj Kilisi njan.

Tasa nêmlê tasap Kilisi tøjgenj

⁶ Amac akôc Apômtau Kilisi Jesu sa su, tec asa nê m lêtj ambi ñ taôm têtj tamirj eñgerj. ⁷ Nê m ñawakac êsêp eñ to amboa taôm sa akô eñ ñaô ma akêñ êwirj ñajana êsa êtôm têtôn amacgac, ma anam danje êndên Anôtô ênam amac auc.

⁸ Alic taôm gebe sêlô amac têtj ña kauc ñamalacña to birjansañ ñaôma e atôm lau kapoacwalôña nec atom. Birj keso tonañ ñam kêsêp Kilisi atom, gelom-gelom anja ñamalacnêñgerj gêmêñ, ñam kêsêp ñaclai nomña. ⁹ Gebe Kilisi tonañ Anôtô ñanô tau gêjam eñ ôli auc samucgerj. ¹⁰ ñac tau tonañ tec kêtj apômtau to ñaclai samob nêñ ñamôkê ma gêbirj amac têtj e matem jali gêjam amac auc.

¹¹ Ma amac, tañ eñ gêbirj amac têtj nañ, sêsa amac ña lemeñ atom. Kilisi kêsas amac tec akwalec ôlim nomña su. ¹² Gêdên tañ alij busañgu nañ, sêsusñ amac awirj Kilisi. Ma gêdên tañ alij busañgu nañ, adi sa awirj Kilisi amboac tonañ. ñam gebe amac akêñ gêwirj Anôtônê ñaclai, tañ gêñu eñ sa anja ñacmatênêñ nañ. ¹³ Ma amac tec agêli birjsu to asa lêtj lau samucña gêgôm amac atu mêtê nec. Mago Anôtô gêñu amac matem jali kêsas awirj Kilisi. Eñ kêsuc aêacnêñ birj, tañ tagêli birjsuna nañ, samob ôkwi. ¹⁴ Eñ gesen papia, tañ teto ñagôlij sêkic aêacnêñ birjña kêsêp nañ, su ma kejon jagêjac kêpi kakesotau. ¹⁵ Anja kakesotau Kilisi kêku apômtaui to ñaclai tulu ma kêtôc êsêac gêdên lau samob sêlic ma kêtê wê sirj kêpi nê ñacjo.

¹⁶ Amboac tonañ lau teñ sêmêtôc amac êtu gêñ anirj to anômña me êtu alic om ñagêdô me ajôn êsô ñaom me sabet atom. ¹⁷ Gêñ tonañ ñai têtj ñanô, tañ mênêsana nañ ñadônjôn, ma ñanô tau Kilisi. ¹⁸ Lau ñagêdô sêmoa, tañ sêsau sêbu tauñ ñanô to sêjam sakiñ anjela. Êsêac tetoc tauñ sa kêtj katun kaiñ teñ kêsas ma sêlic gêñ ñakatuña. Nêñ kauc nomña kêkian êsêac sa ñaômagerj. Akô ñajana gebe lau amboac tonañ sêku amac tulu atom. ¹⁹ Êsêac sêsap Kilisi, tañ kêtj môkêapac nañ, têtj atom. Kilisi tau gêlôm tau ôli to kêkên ñaduc to ñawalô gedên ôli ñagêñlêlôm têtj e kesewec to kêtôp kêtôm Anôtô tau gêsusñ ñaclai.

Kilisi gêbirj aêac têtj tec tamoa mateñ jali

²⁰ Anlac amac êndu awirj Kilisi, tec kêgaboac amac su anja ñaclai nomña. Amboac ondoc tec asa lêtj nomña to asô ñagôlij tonec ñalabu gebe ²¹ “Ôkôc gêñ tonec atom. Ônsaê gêñ tônê atom. Ômoasac gêñ tonec atom.” ²² ñagôlij tonañ ñamalac sêmasañ to têtôn ma kêkanôn gêñ ênêc teñgerj atomña. Embe tanam kôm gêñ tau su, oc êmbacnê. ²³ Êsêac sêjam sakiñ anjela to sêbu tauñ ma sêkônirj tauñ ôlij. ñagôlij tonañ kêtôm gebe ênac lau mateñanô auc e sênam kauc sebe birj tokauc. Mago gêñ samob tonañ ñai kêtôm gebe êkônirj têtac ñakalac têtj atom.

3

¹ Anôtô gêñu amac sa awirj Kilisi. Amboac tonañ ansom ñanô tau, tañ gêc ôña, gêc gamên, tañ Kilisi gêngôn Anôtônê anôña nañgerj. ² Taêm ênam gêñ ôña, taêm ênam gêñ nomña atom, ³ gebe amac amac êndugac, ma nê m anjôn matem jali ñam jagêwirj Kilisi ma kêsirj tau gêc Anôtônagerj. ⁴ Aêac danjôn mateñ jali ñam Kilisi. Êndên noc Kilisi eoc tau lasêña, oc êngôm amac aoc taôm lasê awirj eñ tonjawi amboac tonañgerj.

Lêtj langwa to wakuc

⁵ Amboac tonañ anseñ nom ñagêñlêlôm, tañ gêc nê m ñalêlôm nañ su. Gêñlêlôm tau tonec gebe Gêñ mockainjo to mockainja, gêñ môpña, têtac ñakalac, matem katuboa ma têtac ñamirj, tañ kêtj sakiñ anôtôi jabaña nañ. ⁶ Kêtj gêñ tonañ Anôtônê têtac ñandan oc êtap tañepêcwaga sa. ⁷ Gêñ tonañ ñai gêmungerj amac asa kêtj nê m lêtj e kêkôm amac auc.

⁸ Mago galoc awi gêñ samob tonec sirj gebe Têtac ñandan, têtac kêbôli auc, têtac sec, ma birj alôb-alôb to birj môpña êsa awemsusñ atom. ⁹ Ansau birjansañ êndên taôm atom, gebe amac akwalec ñamalac langwa, nê m ñalêlôm langwa tau to ñagêñlêlôm samob su, ¹⁰ ma asô ñamalac wakuc sa sugac. ñamalac wakuc tau Anôtô kêkên eñ. Ma Anôtô gêjam kôm kêpi eñ ñapan gebe êtu wakuc e êtôm eñ tau ma êjala eñ ñanôgerj.

¹¹ Tatu wakuc amboac tonarj, tec tajam kauc Helen to Juda ma lau-sêsa-êsêacwaga to lau samuc, ma lau larjônj matac to lau gamêj bôm ma gêjôma to lau, tarj sêmoa nêj lêtêgej narj. Kilisi kêtû ñamalac samob nêj ñam ma gêbij aêac samob tôj tapi tagej.

¹² Anôtô têtac gêwiñ to kêjalij amac sa, tec atu ênê lau. Amboac tonarj êkwa taôm auc ña taêm walô lau, têtmac wapi, ambu taôm, ñalêlôm malô ma êôj ñarjêgej. ¹³ Asip taôm sa, ma lau teñ nêj bij embe ênêc, narj sêsuc ôkwi êndêj tauj. Asuc nêj bij ôkwi êndêj taôm êtôm Apômtau kêsuc amacnêj bij ôkwi. ¹⁴ Ma têtmac gêwiñ ñanô ênsôb gêj tonarj sa ma êmbij samob tôj e ñapep sawa. ¹⁵ Ma Kilisinê bijmalô ênam gôlij amacnêj ñalêlôm. Anôtô kêkalem amac gebe êmbij amac tôj ña bijmalô tonarj e atu Kilisinê ôli tagej. Ma anam danje eñ ñapanj. ¹⁶ Kilisinê bij ênam nêj ñalêlôm auc samucgej. Andônj taôm to alêj bij taôm tokauc ma tomêtêgej. Anam pesalem to wê dabuj ma wê ñajam-ñajam. Apuc wê sa to anam danje Anôtô anja nêj ñalêlôm. ¹⁷ Gêj samob, tarj asôm to anjôm narj, anjôm anam Apômtau Jesu larjô, anam danje êndêj Tama Anôtô êtu eñja.

Lêj wakuc êtu gôlôacnêj gôlij

¹⁸ Amac lauo, asô amacnêj ñaci ñalabu gebe lêj tonarj Apômtau gêlic kêtôm.

¹⁹ Amac ñacwaga, têtmac êwiñ nêj lauogej, ma atu kasec êsêac atom.

²⁰ Amac ñapalê, tarj em wamu êndêj tenemi to tamemi êtu gêj samobña, gebe gêj tonarj ñai Apômtau gêlic gêjac mataanô ñajam.

²¹ Tamenjac, alênsônj nêj ñapalê e sênac kapoac tauj atom.

²² Amac sakiñwaga, tarj em wamu amacnêj ñataui nomña êtu gêj samobña. Anac ñamalac matenjanô auc ña tarj em wamu êtu sêlic amac ñajamña nec atom, anam sakiñ tonêj ñalêlôm makeñgej êtu atêc Apômtauña. ²³ Gêj samob, tarj anjôm narj, anjôm tonêj ñalêlôm samucgej ma anjôm êtôm ajam sakiñ gêdêj ñamalac atom, anjôm êtôm ajam sakiñ gêdêj Apômtau, ²⁴ Amac ajalagac gebe oc atap nêj gêj lênsêj sa êtu ñagêjô anja Apômtaunê. Taêm ênam gebe ajam sakiñ gêdêj Apômtau Kilisi. ²⁵ ñac tarj gêgôm geo narj, oc êtap nêj geo ñagêjô sa. Anôtô kêpuc lau teñ ñam atom, gêlic samob kêtôm taugej.

4

¹ Amac ñataui, amoasij nêj sakiñwaga ñapep ma êndêjgej. Taêm ênam gebe amacnêj ñataui gêjgônj undambê amboac tonarjgej.

Paulu gêlêj bij lau

² Ateñ mec ansij sugej ma anam jali todanjegej. ³ Ma atej mec êtu aêacña êwiñ gebe Anôtô êlêc katam su êndêj aêac gebe asôm Kilisinê bij ñalêlômña lasê, gebe kêtû bij tonarjña aê ganjônj kapoacwalô. ⁴ Ateñ gebe jawa bij tau sa ênêc awêgej êtôm kôm, tarj Anôtô kêkêj gêdêj aê narj.

⁵ Asa nêj lêj tokauc mêtêña êndêj lau, tarj sêkêj gêwiñ atom narj. Ajairj têm ênarja ñaômagej atom. ⁶ Amacnêj bijgalôm samob êmoasij lau to êkêli êsêac. Ma ajala lêj ajô lau samob nêj bijña e ñapep.

Paulu awa gêjac nê lau

⁷ Lasirji ñajam Tukiki, tarj gêjam sakiñ Apômtau ñarjêgej to gêjam kôm gêwiñ aê narj, wacênac miñ ñoc bij samob êndêj amac. ⁸ Aê jasakiñ ñac tau êndêj amac êwac gebe ênac miñ aêacma bij samob êndêj amac, ma ênam malô amacnêj ñalêlôm. ⁹ Lasirji ñarjêj to ñajam Onesimi, tarj anja amacnêj narj, oc êwiñ eñ. Êsêagêc sênac miñ bij samob, tarj gêc tonec narj, êndêj amac.

¹⁰ Aristarka tarj gêjgônj kapoacwalô gêwiñ aê narj, awa gêjac amac, ma Barnaba gwadê Marka awa gêjac amac amboac tonarj. ñac tau embe êô lasê amac, go akôc eñ sa êtôm ñagôlij, tarj kasakiñ gêdêj amac gêwac narj. ¹¹ Ma Jesu, tarj sêsam eñ gebe Justu narj, awa gêjac amac amboac tonarj. Lau tecenecgej anja Judawaganêj tec sêjam kôm Anôtônê gamêjña sêwiñ aê, êsêac sêjac aê têtac tôj ñanôgej.

¹² Epapra awa gêjac amac amboac tonanġen. Eñ aŋga amacnê m ma kêt u Kilisi Jesu nê sakinwaga. Eñ keter ġ mec gêjac ŋawaegen kêt u amacŋa, gebe Anôtô ênac dabiŋ amac akô ŋajaŋa amboac ŋacġen, ma êkên nê biŋ ênam amac auc samucġen. ¹³ Aê tauc galic tec jasôm gebe eñ gêjam kôm gim tau su kêt u amac to lau Laodikea ma Hirapoliŋa. ¹⁴ Dokta ŋajam Luka agêc Dema aweŋ gêjac amac.

¹⁵ Amac awem ênac lasitêwai Laodikeaŋa ma Numba to gôlôac dabuŋ, taŋ sêŋgôn awê tau nê andu naŋ. ¹⁶ Amac embe asam papia tonec su, go akên êndên gôlôac dabuŋ Laodikeaŋa nasêsam amboac tonanġen. Ma ŋoc papia, taŋ gêdên Laodikea naŋ, amac asam awiŋ. ¹⁷ Ma asôm êndên Arkipi gebe “Taêm ênam sakiŋ, taŋ kôkôc aŋga Apômtaunê naŋ, ma ônac dabiŋ e ŋapep.”

¹⁸ Aê, Paulu, tauc; lemoc kato biŋ aoc gêj0ac amacna tonec. Taêm ênam aêŋoc kapoacwalo. Anôtônê moasiŋ êndên amac.

Paulunê papia ñamatana gêdên lau TESALONIKI

Tesaloniki nec Romnên gamên Makedonia ñamalacsega. Paulu gêwi Pilipi sinj su acgom, go jakêwaka gôlôac teñ sa anga malac tônê. Gêmoa saunger ma Juda sêjam lêmunj eñ, ñam gebe lau ñagêdô taêsam anga lau samuc nêñ, tañ nêñ ñalêlôm gêwiñ lau Juda nêñ mêtê su nañ, sêbuc dêmôênj êsêac jasênjô ñawae ñajam anga Paulunê. Biñ tonañ gêli Juda sa e sêjanda Paulu ma gêwi Tesaloniki sinj jagelom Berea. Malôger Paulu jagênjôñ Korint acgom, go nê ñac-gêjam-kôm-gêwiñ-eñwaga Timote kêdaguc eñ jakêdônj gôlôac Tesalonikina nêñ biñ gêdên eñ.

Paulunê papia ñamatana gêdên lau Tesaloniki nec ñac tau keto gebe ênac to êpuc lau buña tônêña têtac tônj. Eñ gêjam danje Anôtô kêtú gênjô êsêac sêkênj gêwiñ mêtê to têtac g wiñ tauñ ñawae nañña. Go gêwa nê lêtj, tañ eñ kêsê gêdên tañ gêmoa gêwiñ êsêac nañ, sa kêtiam gebe taênj ênamgerj. Gocgo gêjô biñ, tañ sêjam kênac gêdên eñ kêpi Kilisi êmu êmênña nañ. ñac buña teñ embe ênac êndu êndênj Killsi êmu êmênj su atomgerj, eñ oc êwê kainj êngônj mata jali, tê Kilisi mênjêwaka sa êndênj têm ñamuña tônê nê, me masi. Ma êndênj ondoc Kilisi êmu êmênj êtiam. Sêsunj nêñ kênac amboac tonañ gêdên Paulu gêja, tec keto ñagêjô gebe sêkênj mateñ Kilisi êmu êmênña ma sênac nêñ kôm êtôm bêcgerña ñañênj sêdên eñ sêmoamañ. ñadênãñ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1
2. Paulu gêjam danje to êwa gêôc Anôtô 1:2-3:13
3. Paulu gêlên biñ gebe sêsa lêtj buña sênac ñawae e sênac dabiñ 4:1-12
4. Biñ Kilisi êmu êmênña 4:13-5:11
5. Paulu gêlên biñ kêtú ñamu 5:12-22
6. Paulu gêjac mata papia tau 5:23-28

Paulu awa gêjac lau

¹ Paulu agêc Silwana ma Timote ma biñ êndênj gôlôac dabun Tesaloniki. tañ Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi sêbiñ aêac tônj nañ. Moasinj to biñmalô êndênj amac êwac.

Lau Tesaloniki nêñ lêtj to nêñ sêkênj gêwiñ

² Aêac ajam danje Anôtô kêtú amac samobña gedênj tônjgerj ma taênj gêjam amac kêsêp ma mec ñalêlôm ñapañ. ³ Aêac akô aêacnênj Anôtô to Tameñi lañônêm ma taênj gêjam amacnêm akênj gêwiñ ñakôm to têtac gêwiñ ñakoleñ ma akênj matem aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi totêtac kêpa sugênj. ⁴ O lasitewaac, aêac ajala gebe Anôtô têtac gêwiñ amac to kêjalij amac sa atu ênê gênj. ⁵ Gebe aêac asôm ñawae ñajam gêdênj amac ña awênjgungerj atom, ajam toñaclai ma toñalau Dêbungerj ma ajam mêtê toma ñalêlôm samucgerj. Amac taôm ajala aêacma lêtj, tañ asa gêdênj amoa awiñ amac nañ. Aêac asa lêtj tonañ kêtú anam amac saña. ⁶ Amac atêku aêac to Apômtau. Amac amoa gênjwapac gwalêkinj ñalêlôm, mago ñalau Dabunj kêpuc amac tônj, tec akôc mêtê sa totêtac ñajamgerj. ⁷ Amac agôm amboac tonañ tec atu ñadônjônj gêdênj lau sêkênj-gêwiñwaga samob anga Makedonia to Akaia, ⁸ tec Anôtônê mêtê kêtãñ gelom-gelom anga amacnêm gêja Makedonia to Akaia tageñ atom, masi. Amac akênj gêwiñ Anôtô ñawae gêô lasê gamênj samob, tec aêacma kôm anam mêtêña teñ gêc kêtiam atom. ⁹ Lau tau tonañ sêjac miñ amac akôc aêac saña ñawae gêdênj tañ aêac atu ñacleñ amac nañ, to sêjac miñ amac abuc dêmôêm gwam ma akac taôm ôkwi adênj Anôtô, abe anam sakij Anôtô mata jali toñanôgerj nañ, ¹⁰ ma êsêac sêjac miñ gebe amac êônj Anôtônê Latu anga undambê êmu êmênña. Anôtô gênj eñ sa anga ñacmatênênj ma Jesu tau oc ênam aêac sa êndênj Anôtônê têtac ñandañ, tañ mênjêsa nañ.

2

Paulunê kom, narj gêjam anja Tesaloniki

¹ O lasitêwaac, amac taôm ajalagac gebe aêac adêj amac awac ñaôma atom. ² Amac ajala gebe aêac aôc ñandanj to sêgôm aêac sec anja Pilipi gêmuj su acgom, go aô lasê amac. Mago aêacnêj Anôtô kêkêj aêac têtac kêpa su, tec atêc ñacjo atom, asôm Anôtônê ñawae ñajam lasêgej gêdêj amac. ³ Aêac alêj biñ amac asôm biñ keso me asôm biñ toma ñalêlôm ñatêmui me asau aôc amac nec atom. ⁴ Mago Anôtô kêsaê aêac su, tec kêkêj ñawae ñajam gêdêj aêac gebe asôm lasê. Aêac ajam kôm tau kêtú ñamalac sêlic aêac ñajam ña nec atom, ajam gebe Anôtô, taj kêsaê ma ñalêlôm narj, taugêj êlic ñajam. ⁵ Amac ajalagac gebe aêac asôm biñ ñalêsi gêdêj amac atom ma asabanj materj katu ña biñ banac auc atom. Anôtô kêjala gebe biñ tonarj biññanô. ⁶ Aêac asôm waerj ñamalacña anja amacnêm to lau ñagêdô nêj atom. ⁷ Aêac taj atu Kilisinê aposolo narj, oc atôm gebe ajatu amac e atoc aêac sa. Mago gêdêj taj aêac amoa awiñ amac narj, amoa totêtac malôgej atôm jaomwagao terj, taj kêmoasij gôlôac ñasec-ñasec narj. ⁸ Amboac tonarj ma ñalêlôm kêkac aêac gebe akêj Anôtônê ñawae ñajam enderj amac awê kaiñ awiñ. Mago tonarjgej atom. Aêac têtac gêwiñ amac ñanôgej e abe amac êndu êtu amacña. ⁹ O lasitêwaac, amac oc taêm gêjam ma kolej, taj ajam e tekwerj gêbac narj. Gêdêj taj ajam mêtê Anôtônê ñawae ñajam gêdêj amac narj, aêac ajam kôm lemerjña kêtôm bêc to gelejgej gebe amac aim tekwerj su êtu aêacña atom.

¹⁰ Amac alic ma Anôtô gêlic amboac tonarj gebe biñ, taj aêac asôm narj biññanô. Aêac asa ma lêj awiñ amac lau-akêj-gêwiñwaga amboac Anôtônê lau gêdêj tolarjônjêm sawagerj. ¹¹ Amac alicgac gebe aêac amosij amac gêdêj-gêdêjgej amboac tama terj kêmoasij latuio to ñac. ¹² Aêac alêj biñ to ajam malô amac ma êkêli amac gebe asêlêj êtôm Anôtô êlic ñajam. Eñ kêkalem amac asô ênê gamêj to awê kai ñ ênê ñawasi.

¹³ Kêtu biñ tonecña aêac ajam danje Anôtô ñaparj gêwiñ gebe amac akôc Anôtônê biñ, taj arjô anja aêacma narj, sa amboac ñamalacnêj biñ atom, akôc sa amboac Anôtônê biññanô tau. Ma biñ tau tonarj tec gêjam kôm anja amac akêj-gêwiñwaga nêm ñalêlôm. ¹⁴ O lasitêwaac, amac atêku Anôtônê gôlôac Judaiaña, taj Kilisi Jesu gêbiñ êsêac tôj narj. Gêñwapac taj êsêac sêdc anja Judanêj narj, amac taôm nêm lau sêgôm gêdêj amac amboac tonarjgej. ¹⁵ Lau Juda sêjac Apômtau Jesu to propete êndu ma sêjanda aêac. Anôtô gêlic êsêac gêjac mataanô ñajam atom. Êsêac sêkêj kisa gêdêj ñamalac samob. ¹⁶ Êsêac sebe sêkô aêac auc gebe asôm mêtê, taj ênam lau samuc sa narj atom. Amboac tonarj tec sêgôm nêj sec sêboa sasa ñaparj sêmoa e gêjam sêga. Mago Anôtônê têtac ñandanj kêtap êsêac sa sugac.

Paulu gêjam awa su gôlôac gebe êlic êsêac

¹⁷ O lasitêwaac, êsêac sêkac aêac su amoa jaêc amac ñasawa dambêgej. Aêac alic amac lanjôm atom, mago ma ñalêlôm gêmoa gêwiñ amac ma kêkac aêac ñanô-ñanô gebe alic lanjôm êtiam. ¹⁸ Kêtu tonarjña aêac abe andêj amac awac. Aê, Paulu, gabe janjôm ñanô êsa kêtú dim luagêc su. Mago Sadarj gêbôc aêac auc. ¹⁹ Êndêj noc aêacnêj Apômtau Jesu êmu êmêñña narj, asa lau oc têtú aêac akêj materj to têtac ñajam ma waerj ñagêlôj ñamôkê. Lau terj atom, amac taômgej. ²⁰ Biññanô, ma waerj to têtac ñajam ñam amac taômgej.

3

¹ Kêtu tonarjña aêac atôm gebe aônj têm alic amacña kêtiam atom, tec asôm kêtú tôj gebe aêagêc anjônj Aten ² ma asakij lasiñi Timote, taj gêjam Anôtônê kôm gêwiñ aêac ma kêsôm Kilisinê ñawae ñajam lasê gêmoa narj, êndêj amac êwac. Aêac asakij erj gebe êpuc amac tôj to ênam amacnêm akêj gêwiñ sa, ³ gebe gêñwapac tonarj ñai ênam amacnêm terj ôkwi atom. Taôm alicgac gebe gêñwapac tonarj gêjac aêac ñawae tec gêmoa. ⁴ Gêdêj taj aêac amoa awiñ amac narj, asôm gêdêj amac kwanarjgej gebe aêac oc dandac gêñwapac. Galoc amac alic gebe gêñ tau ñanô kêsagac. ⁵ Kêtu tonarjña aê

katôm gebe jaônj têm jalic amacña êtiam atom, tec kasakiñ Timote gebe janô amac akênj gêwiñ ñawae. Oc moae lêtômtena kêlêtom amac e gesenj aêacma koleñ ñanô su me.

⁶ Galoc Timote gêmu gêdênj aêac gêmênj ma kêsôm amac akênj gêwiñ to têtmtac gêwiñ ñawae ñajam gêdênj aêac. Enj gêjac miñ gebe taêm gêjam aêac totêmtac gêwiñgeñ ñapanj e nêm ñalêlôm kêkac amac abe alic aêacña amboac aêacma ñalêlôm kêkac aêac abe alic amacña. ⁷ O lasitêwaac, amac akênj gêwiñ ñanô ñawae mênjgêjam malô aêac kêtû amacña ma kêpuc aêac, tec amoa jageo to aôc gênjwapac nec tônj. ⁸ Amac embe akô ñajaña awiñ Apômtau, oc êmoasiñ aêac amoa ñajam. ⁹ Amac agôm aêac têtmtac ñajam samucgeñ akô aêacnênj Anôtô lañônêm, tec aêac oc atôm gebe anam danje Anôtô êtu amacña naêtôm me masi. ¹⁰ Aêac atenj enj toma ñalêlôm samucgeñ kêtôm bêc to gelenjenj gebe alic lañôm êtiam ma apuc amacnêm akênj gêwiñ tônj e ñajaña êsa.

¹¹ Aêac Tameñi Anôtô agêc nêñ Apômtau Jesu tau sênam aêacma intêna aô lasê amacña. ¹² Apômtau êkênj amac têtmtac gêwiñ taôm to têtmtac gêwiñ ñamalac samobña esewec ênam amac auc êtôm aêac tauñ têtmtac gêwiñ amac ñanô. ¹³ Apômtau tau êpuc amacnêm ñalêlôm tônj e amoa tolañômniêm sawagenj ma atu dêbu ñ akô aêac Tameñi Anôtô lañônêm êndênj noc aêacnênj Apômtau Jesu êmu êmênjña nañ ênê lau dabuñ samob oc sêwiñ enj.

4

Tasa nêñ lêñ ênac Anôtô mataanô ñajam

¹ O lasitêwaac, aêac adônj amac gebe asa nêm lêñ e ênac Anôtô mataanô ñajam tec agôm amoa. Ma galoc atenj to alênj biñ amac, tañ Apômtau Jesu gêbiñ amac tônj nañ, gebe asa lêñ tonañ anac ñawaegenj e anac dabiñ. ² Gôlinj tañ aêac akênj gêdênj amac ajam Apômtau Jesu lañô nañ ajalagac. ³ Anôtônê biñ tonec êtu tônj gebe asa nêm lêñ atôm ênê lau ma êngamiñ taôm êndênj gênj mockaiño to mockaiñña. ⁴ Ma amac samob ajala nêm lêñ awê to ñacña, tec asa Anôtônê launênj lêñ tau ñapep to êndênjenj. ⁵ Asa nêm lêñ totêmtac ñakalacboa atôm lau samuc, tañ sêjam kauc Anôtô nañ atom. ⁶ Ansau aôc taôm ma ambôli lasitêwainênj gênj auc atom. Aêac asôm to awa sa kwananjenj gêdênj amac gebe Apômtau oc êkênj ñagêjô êtu biñ samob tonañ ñaiña. ⁷ Anôtô kêkalem aêac gebe tasa lêñ môpña atom, enj gebe aêac tasa lêñ dabuñgeñ. ⁸ Ñamalac teñ embe tañapêc êndênj biñ tonañ, nañ enj tañapêc êndênj ñamalac teñ atom, enj tañapêc êndênj Anôtô, tañ kêkênj nê ñalau Dabuñ kêsêp amacnêm ñalêlôm nañ.

⁹ Biñ têtmtac êwiñ lasitêwainja tonañ aêac oc ato êndênj amac atom, gebe Anôtô tau kêdônj amac tec têtmtac gêwiñ taôm amoa. ¹⁰ Taôm agôm kêtû tônj kêpi lasitêwai samob, tañ sênjgônj Makedonia nañ su. O lasitêwaac, tonec tec aêac alênj biñ amac gebe anjgôm anac ñawaegenj. ¹¹ Atu kêka-kêka gebe asa nêm lêñ ñanênjenj to ajop taôm nêm ñênjenj ma amac taôm lememe ñakoleñ êlôm amac êtôm ajatu amac kwananjenj su. ¹² Asa lêñ amboac tonañ, go lau-sêkênj-gêwiñ-atomwaga sêlic ñajam ma amac oc apô lêna taôm êtu gênj teñña atom.

Apômtau êmu êmênj

¹³ O lasitêwaac, aêac abe akô lau, tañ sêc bêc sêc nañ, nêñ ñam auc êndênj amac atom, gebe moae nêm ñalêlôm ñawapac atôm lau, tañ sêkênj mateñ ñanô teñ atom nañ. ¹⁴ Aêac takênj gêwiñ gebe Jesu gêmac êndu ma gêdi sa. Amboac tonañ lau, tec sêc bêc sêc nec, Anôtô oc êkênj Jesu tau êwê êsêac.

¹⁵ Biñ tonañ aêac awa sa gêdênj amac adaguc Apômtau tau nê biñ teñ gebe Êndênj noc Apômtau êmu êmênjña aêac, tec tamoa mateñ jali nec, tamuñ êsêac, tañ sêc bêc sêc nañ atom. ¹⁶ Êndênj tonañ Apômtau tau oc êpô awa, go nê anjelanênj kasêga awa êsa ma Anôtônê dauc êtañ, go ñatawê êsêp anja undambê êmênj. Ma êsêac, tañ sêkênj gêwiñ Kilisi ma sêmac êndu su nañ, oc sêndi sa têtû ñamata. ¹⁷ Go aêac, tec tamoa mateñ jali nec, tao êsuñ aêac sa dawinj êsêac tapuc Apômtau tônjtônj natasa ñasawa ôña e tamoa

dawij Apômtau tengej ma tengej. ¹⁸ Anam malô taôm ña biñ tonañ ma apuc taôm tôn êndênêndêngej.

5

Tamansañ tauñ gebe takôc Apômtau sa

¹ O lasitêwaac, aê jato biñ têm to nocña êndên amac êtu agenña. ² Taôm ajalagac gebe Apômtaunê bêc oc mênêô lasê êtôm geñgeñtêna êmênj êndênj êmbêc. ³ Êndênj tañ ñamalac sêsôm gebe “Galoc biñmalô gêc ma oc tamoã ñajam” nañ, gênjsêga tau êtap êsêac sa gaôgeñ amboac awê ñapalê kêtuj eñ, ma sêc su sênngôm naeo. ⁴ O lasitêwaac, anğôñ tokesec atom, gebe bêc tau êtap amac sa êtôm geñgeñtêna atom, ⁵ gebe amac pebeñ atu ñawê latui to geleñña latui. Aêac tatu gêbêcauc to ñakesec ñagênj atom. ⁶ Amboac tonañ aêac tanêc nêñ bêc tatôm lau ñagêdô atom, tanam jali tokauc ñawageñ acgom. ⁷ Lau, tañ sêc bêc nañ, sêc bêc gêdênj gêbêc. Ma êsêac, tañ sênôm bu e kêjañij êsêac nañ, sêgôm nêñ gênj gêdênj gêbêc. ⁸ Ma aêac, tec anğa geleñña nec, tamoã tonênj kauc ñawageñ acgom. Tanônj takênj gêwiñ to têtac gêwiñ ñamaluku ma takuc takênj mateñ moasiñ Anôtô ênam aêac kêsiña ñakululuñ ki, ⁹ gebe Anôtô kêkênj aêac kêtuj nê têtac ñandañ enseñ aêac suna atom. Eñ kêkênj aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi kêtuj ênam aêac kêsi danğôñ mateñ jaliña. ¹⁰ ñac tau tonañ gêmac êndu kêtuj aêacña gebe aêac tamoã mateñ jali me tamac êndu, mago oc danğôñ mateñ jali dawij engeñ. ¹¹ Amboac tonañ amoasiñ taôm to amboã taôm sa amboac agôm amoã.

Paulu gêjac mata nê papia

¹² O lasitêwaac, aêac aterj amac gebe ajala êsêac, tañ sêjam koleñ anğa amacnêm to sêjam gôliñ amac ma sêmêtôc amac kêtuj Apômtaunã. ¹³ Atôc êsêac sa to têtac êwiñ êsêac êtu nêñ koleñña. Amoã tobiñmalôgeñ awiñ taôm.

¹⁴ O lasitêwaac, aêac alênj biñ amac gebe amêtôc wauc-wauctêna ma aê biñ malô sa êndênj lau ñalêlôm ñatutuc. Anam lau palê-palê sa ma aê samob nêñ biñ tôñ. ¹⁵ Alic taôm gebe akênj sec êjô sec atom, amoasiñ taôm to ñamalac samob anac ñawaegerj.

¹⁶ Têtac ñajam ñapañ. ¹⁷ Aterj mec ênêc awemgeñ. ¹⁸ Anam danğe êtu gênj samobña, gebe Anôtô, tañ kêkênj Kilisi Jesu gêdênj amac nañ, gebe nêm ñalêlôm amboac tonañ. ¹⁹ Akônij ñalau Dabuñ atom. ²⁰ Matempaña ênac biñ, tañ ñalau Nabuñ geoc lasê nañ atom. ²¹ Ansaê gênj samob ma ajalij ñanô sa. ²² Anğamiñ taôm êndênj sec tokaiñ-tokaiñ samob.

²³ Biñmalô ñam Anôtô tau ênac dabiñ amac atu dabuñ ênam aucgeñ, ma êmansañ nêm ñalau to nêm ñalêlôm ma ôlim amoã tolañômnêm sawageñ e aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi êmu êmênj. ²⁴ ñac tau, tañ kêkalem amac nañ, eñ ñac ñañênj, oc ênac dabiñ e êmbacnê.

²⁵ O lasitêwaac, aterj mec êtu aêacña.

²⁶ Amac awem ênac lasitêwai samob ajô aêac su ma aê moalêc taôm to akôc taôm sa atôm Anôtônê launênj mêtê.

²⁷ Aê aoc gêjac Apômtau gebe asam papia tonec lasê êndênj lasitêwai samoo sênjô.

²⁸ Aêacnênj Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êndênj amac êwac.

Paulunê papia kêtû luagêcña gêdên lau TESALONIKI

Noc Kilisi êmu êmênja kêlênsôn gôlôac anja Tesaloniki e lau ñagêdô sênô keso ñapañ. Amboac tonañ Paulunê papia kêtû luagêcña gêdên lau Tesaloniki nec ñac tau keto gesen biñ, nañ gêôn sa anja gôlôac tau sebe Apômtau êmu êmên ñanoc kêdabingac. Paulu gesen biñ tonañ ma gêwa sa gebe Kilisi êmu êmên atom, “Ñac alôb-alôb secsêga”, tañ êkên kisa êndên Kilisi ñawaô nañ, mênêpoa lasê ma êkac ñamalac sênjôm sec to gên alôb-alôb ênam sêga acgom.

Lau sêsam papia tauña sêoc kisa to ñandan, tec aposolo gêlên biñ êsêac gebe sêkên êwiñ ñañên sênsiñ sugen to sênam nên kôm sênac ñawaegen, ec lemen ñakolen êlôm êsêac amboac sêlic Paulu to nê kômwaga sêgôm-sêgôm nañ, ma sêmoasiñ lau sênjôm gên ñajamña enden tônjen.

Ñadênañ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Paulu awa gêoc to awa gêjac Anôtô kêtû gôlôac tauña 1:3-12
3. Biñ Kilisi êmu êmênja 2:1-17
4. Paulu gêlên biñ êsêac gebe sêsa nên lên têtôm lau buña 3:1-15
5. Paulu gêjac mata nê papia 3:16-18

Paulu awa gêjac lau

¹ Paulu agêc Silwana ma Timote ma biñ êndên gôlôac dabuñ Tesaloniki, tañ Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi sêbiñ aêac tôn nañ. ² Tameñi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nên moasiñ to biñmalô êndên amac êwac.

Kilisi êmu êmên ma êmêtôc ñamalac

³ O lasitêwaac, aêacma ñalêlôm kêkac aêac tec ajam danje gêdên Anôtô kêtû amacña ñapañ, gebe amacnêm akên gêwiñ kesewec kêlêlêc, ma akên têtac gêwiñ gelom tau gêdên-gêdênjen gêjam amac auc. ⁴ Agôm amboac tonañ, tec aêac alanem tauñ kêtû amacña gêdên Anôtônê gôlôac ñagêdô. Êsêac sêjanda amac to aoc gênwapac, mago aoc totêtac kêpa sugen ma akên gêwiñ ñajana.

⁵ Biñ tonañ gêwa Anôtônê mêtôc sa gebe jagêdên. Amac aoc gênwapac kêtû Anôtônê gamênja ma Anôtô kêmasañ amac e atôm gebe awê kaiñ gamên tau. ⁶ Ma Anôtô oc êngôm gên naêndên. Eñ êkên lau, tañ sêkên gênwapac gêdên amac aoc nañ, tauñ sêoc gênwapac êjô. ⁷ Ma eñ oc êlêwan gênwapac, tañ aoc amoa nañ, su anja amac to aêac amboac tonañjen. Eñ êngôm gên tau êndên noc Apômtau Jesu eoc tau lasêna anja undambê to nê anjela ñaclai. ⁸ Eñ eoc tau lasê tojawaô ma êkên ñagêjô êndên êsêac, tañ sêjam kauc Anôtô to tañenpêc aêacnên Apômtau Jesu nê ñawae ñajam nañ. ⁹ Êsêacnên ñagêjô gebe sêoc ñandan sênanaja, tañ ênêc enden tônjen. Ac sêmoa jaêc Apômtau lañônêm to nê ñaclai ñañawasi. ¹⁰ Êndên bêc Apômtau Jesu êmênja nañ, Anôtônê lau oc tetoc eñ sa to lau samob, tañ sêkên gêwiñ aêacma biñ, tañ ajac jaen amac nañ.

¹¹ Aêac taên gêjam biñ tonañ, tec aten mec kêtû amacña ñapañ. Aêac aten aêacnên Anôtô gebe êmansañ amac e atom gebe andanguc ênê kalem. Aêac aten Anôtô gebe nê ñaclai ênam kôm êpi amac e êngôm gên ñajam, tañ abe anjôm nañ anô êsa to ênac dabiñ akên gêwiñ ñakolen. ¹² Embe amboac tonañ, go amac atoc aêacnên Apômtau Jesu nê ñaê sa, ma eñ etoc amac sa. Aêacnên Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nên moasiñ êngôm gên tau ñanô êsa.

¹ O lasitêwaac, aêac abe asôm biñ êpi aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi êmu êmêñ to ênac aêac sa tapi tageñ dawij eñña, tec aterñ amac gebe. ² Lau sênam amacnêm kauc ôkwi-ôkwi seben to sêlênsôn amac atom. Êsêac oc sêsôm gebe Apômtaunê bêc gêmêñ sugac. Êsêac oc sêngôliñ biñ êpi ñalau, tañ geoc biñ tau lasê me êpi ñac teñ, tañ kêsôm biñ tau me êpi papia, tañ sêsôm gebe aêac ato nañ. ³ Alic taôm gebe lau teñ sêngôm gêñlêlôm gebe sênsau sêoc amac atomanô. Bêc tau oc êmêñ atomgeñ e ñamalac sêkac tauñ su aña Anôtônê êmuñ ma ñac geserñ biñsuña eoc tau lasê su acgom. Ñac tau tonañ oc ênaña samucgeñ. ⁴ Eñ oc êkêñ kisa êndêñ Anôtô to nê sakiñ samob. Ma eñ oc etoc tau sa ma êngôn Anôtônê lôm dabuñ to êtôc tau êndêñ lau gebe eñ Anôtô.

⁵ Biñ tonañ kasôm gêdêñ amac gêdêñ tañ gamoa gawij amac nañ. Amac oc taêm gêjam biñ tau me masi. ⁶ Ma amac ajala gêñ, tañ kêkô eñ auc gebe êmêñ galoc atom nañ. Eñ eoc tau lasê êndêñ noc, tañ Anôtô êkêñ nañgeñ. ⁷ Ñaclai tañ geserñ biñsu su nañ, gêjam kôm gêmoa, tageñ kêsiñ tau gêc lêlômgeñ. Êsiñ tau e sêkôc ñac, tañ kêkô gêñ tau auc nañ, su acgom. ⁸ Go ñac geserñ biñsuña eoc tau lasê. Ma Apômtau Jesu oc ênac eñ êndu ña nê awajaô. Ma Apômtau embe êmêñ toñawêgeñ, go ñawê tau enseñ eñ su amboac tonañ. ⁹ Ñac geserñ biñsuña oc êmêñ toSadagnê ñajaña ma êngôm gêñ ñaclaiña tokaiñ-tokaiñ ma gêñtalô to gêñsêga dansaña. ¹⁰ Ma eñ êns u êoc êsêac, tañ sênaña nañ, ña dansañ tokaiñ-tokaiñ. Êsêac oc sênaña gebe têtac gêwiñ biññanôña gêc êsêacña atom. Embe têtac êwiñ biññanô, oc Anôtô ênam êsêac kêsi. ¹¹ Kêtu tonañña Anôtô êkêñ ñaclai dansaña êoc êsêac gebe sêkêñ êwiñ biñdansañ, ¹² gebe êsêac samob, tañ sêkêñ gêwiñ biññanô atom ma têtac gêwiñ biñ geo ñawaô nañ, Anôtô êmêtôc êsêac e sênaña.

Anôtô kêjaliñ aêac sa gebe danğon mater jali

¹³ O lasitêwaac, Apômtau têtac gêwiñ amac tec aêacma ñalêlôm kêkac aêac e ajam danğe Anôtô kêtu amacña ñapañ, gebe Anôtô kêjaliñ amac sa gêdêñ andanğeñ ma ñalau Dabuñ kêkêñ amac atu Anôtônê lau e akêñ gêwiñ biññanô tau, tec Anôtô gêjam amac kêsi. ¹⁴ Anôtô kêkêñ aêac asôm ñawae ñajam, tañ kêkalem amac nañ, gebe amac akôc aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê ñawasi sa. ¹⁵ O lasitêwaac, amboac tonañ akô ñajaña ma amansañ mêtê, tañ aêac adôn gêdêñ amac nañ. Biñ ñagêdô asôm ña awerñgeñ ma ñagêdô ato kêsêp papia.

¹⁶ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi agêc Tameñi Anôtô tau, tañ têtac gêwiñ aêac to kêmoasiñ aêac tamoa teñgeñ totêtac malôgeñ ma takêñ materñ ñanô ñajam ôña tau nañ, ¹⁷ ênam malô nêm ñalêlôm to êpuc amac tôn gebe añağôm gêñ samob to asôm biñ samob ñajamgeñ.

3

Ateñ mec êtu aêacña

¹ O lasitêwaac, jasôm teñ êwiñ gebe aterñ mec êtu aêacña gebe Apômtaunê biñ êlêti ênam gamêñ auc êna e ñamalac tetoc mêtê sa amboac amac agôm. ² Ma aterñ gebe Anôtô ênam aêac sa aña lau sec to alôb-alôb nêñ gebe lau taêsam sêmoa, tañ sêkêñ gêwiñ ñawae ñajam atom.

³ Mago Apômtau eñ ñac ñañêñ. Eñ oc êpuc amac tôn ma ejop amac êtu ñac sec tauña. ⁴ Apômtau kêkêñ aêac akêñ gêwiñ gebe biñ, tañ asôm gêdêñ amac nañ, amac amasañ su ma oc amansañ. ⁵ Apômtau tau ênam gôliñ amacnêm ñalêlôm gebe têtac êwiñ Anôtô ma aoc gêñwapac totêtac êpa sugerñ atôm Kilisi tau.

Aêac samob tanam kôm tanac ñawaegen

⁶ O lasitêwaac, aêac ajac biñsu amac ajam aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi lañô, gebe añağamiñ taôm êndêñ lasitêwai, tañ sêsa nêñ lêñ salañ to sêbu biñsu, tañ aêac akêñ gêdêñ êsêac nañ. ⁷ Taôm ajalagac gebe atêku aêac, ec ñajam, gebe gêdêñ tañ aêac amoa awij amac nañ, asa ma lêñ salêñ atom. ⁸ Aêac aerñ amacnêm ñac teñ nê mo teñ ñaôma atom. Aêac ajam ma koleñ e tekweñ gêbac kêtôm bêc to geleñgeñ, gebe amacnêm teñ im têkwa su ñaômagenê êtu aêacña atom. ⁹ Aêac atôm gebe ajatu gêñ taniñña aña amacnêm, mago

agôm atom, abe akên ñadônđôn êndên amac gebe atêku aêacña. ¹⁰ Gêdên tañ aêac amoa awiñ amac nañ, asôm biñ tonec gêdên amac su gebe “Ñac teñ embe endec kôm, nañ êniñ gên atom.” ¹¹ Aêac ato biñ tonañ gebe añô ñawae gebe nêl lau ñagêdô sêsa nêñ lêñ salên. Êsêac sêjam kôm atom, sêgôm gên sêbôcgen. ¹² Aêac anac biñsu lau amboac tonañ to alên biñ êsêac êtu Apômtau Jesu Kilisiña gebe sênam nêñ kôm êtu katô, ec sêniñ tañ nêñ ñêngeñ.

¹³ O lasitêwaac, ôlim ñakam êsa êtu añgôm gên ñajamña atom. ¹⁴ Ñac teñ embe taña wamu aêacma biñ, tañ ato kêsêp papia tonec nañ atom, nañ taêm ênam ênê biñ ma êñgamiñ taôm êndên eñ gebe maja tau. ¹⁵ Mago alic eñ amboac nêl ñacjo atom, anêc biñsu eñ amboac lasimi teñ.

Paulu gêjac mata nê papia

¹⁶ Ma biñmalô Ñatau tau êkên biñmalô êndên amac êtôm têm samob ñalên tokaiñ-tokaiñ. Apômtau êwiñ amac samob.

¹⁷ Aê, Paulu tauc, lemoc kato biñ aoc gêjac amacña tonec. Ñoc papia tonec taujala. Aê kato amboac tonecgen. ¹⁸ Aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi nê moasin êndên amac samob êwac.

Paulunê papia ñamatana gêdên TIMOTE

Timote tau nec en ñac buña matic teñ anja Asia Sauñ. Têna Judao ma tama Helen. En gêwiñ Paulu ma kêpuc en êdên kêtú kom mêtêña samob jakêsap en tôn ñañngosu.

Paulunê papia ñamatana gêdên Timote nec gêc tau keto kêwaka biñ ñatêna têtêac sa. (1) Paulu gêjam la Timote gebe ejop tau êndên mêtêgeo, tañ gêdên sa anja gôlôac buña tau ñalêlom gêwiñ nañ. Mêtêgeo tonañ ñai ñam kêsêp lau ñagêdô sêgaluñ kauc jaba anja lau Juda to lau samuc nêñ kêsêp taulêlôm. Lau seboc lau teñ sênam tauñ kêsi sêngôm naêtôm atom, sêjala gêñ, tê ñam kêsiñ tau gêc lêtôm en nê, êwiñ acgom. Ac tec sêsôm lau sênam dabuñ gêñ taniñña ñagêdô ma sêjac jao lauo to ñac sênam tauñña atom. (2) Go Paulu keto biñ tanam jaom gôlôacña ma om ñasakiñ ñagoliñ ñagêdô gêwiñ. En gêwa kômwaga gôlôacña nêñ ñalêlôm to nêñ gam sa. (3) Gocgo gêlêñ biñ Timote gebe ênac dabuñ tau êtu Jesu Kilisi nê sakiñwaga mansañ ñajam teñ. Ma gêwa ênê kôm, tañ gêjac en ñawae gebe ênam êndên lau buña ñagêdô êndên-êndêngeñ nañ, ñam sa amboac tañ. ñadênañ

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Gôlôac dabuñ tau to gakolegwaga nêñ kôm ñagôliñ 1:3-3:16
3. Timote tau nê kôm to ñagôliñ 4:1-6:21

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tec aêacnêñ kêsiwaga Anôtô agêc Kilisi Jesu, tañ takên mater en tamoanañ, kêjatu aê, ² tec kato ñoc papia tonec gêdên aôm, Timote. Aôm kôtu aê latuc kêtú kôkêñ gêwiñña. Tamerji Anôtô agêc aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu nêñ moasiñ to taên walô ma biñmalô êndên aôm êwac.

Ojop taôm êndên mêtê geo

³ Gêdên tañ aê gaja Makedonia nañ, kasakiñ aôm gebe ôñgôn Epese ma ôsôm êndên lau ñagêdô gebe sênam mêtê teñ eo atom. ⁴ Ôsôm êndên êsêac gebe sêwi miñ langwa ñaôma-ñaôma to nêñ aberji to dêbuñi nêñ ñaê ñadênañ sêpuc tauñ ñamña siñ. Biñ tonañ oc anjom biñ êlênsôn elêmê ma anam lau teñ sa êtu sêkêñ awiñ Anô tônia atom. ⁵ ñagôliñ tañ aôm kôkêñ gêdên êsêac nañ, ñamanô tau tonec gebe têtmac êwiñ ñanô, tañ ñam kêsêp ñalêlôm ñawa to ñalêlôm ñañên ma akêñ êwiñ ñakêñkêñ ñajam tonêm ñalêlôm makengeñ. ⁶ Lau ñagêdô sêwi lêñ tonañ siñ ma sêlênsôn tauñ sêsôm biñ agwa-agwa ñaôma. ⁷ Êsêac seboc têtôn Anôtônê biñsu, mago sêjam kauc biñ, tañ sêsôm to biñgalôm, tañ sêjam sêmoa nañ ñam.

⁸ Aêac tec tajala gebe Anôtônê biñsuanô embe tamansañ ñapep, oc gêñ ñajam samucgeñ. ⁹ Aêac tajala tonec gêwiñ gebe sêmasañ biñsu kêtú lau gêdênña atom. Biñsu tau mênkêsa kêtú lau, tañ sêgôm gêñ wauc-waucgeñ to tañepêc ma dedec Anôtô to sêgôm sec, sêlic gêñ teñ kêtú nêñ gêñ dabuñ atom, sêsôm biñ alôb-alôb ñawaô, sêjac tenerji to tamerji ma ñamalac êndu nañña. ¹⁰ Biñsu tonañ mênkêsa kêtú lau mockaiño to mockaiñña ma ñacwaga, tañ sêkwalec tauñña, ma kêtú êsêac, tañ têtulu ñamalac têtú gêñômaña to lau dansañ ma êsêac, tañ têtôc lemeñ, mago sêsau nañña, ma kêtú êsêac, tañ sêgôm gêñ ñagêdô samob, tañ gesen mêtê ñajam suña nañ. ¹¹ Biñ tonañ gêc ñawae ñajam, tañ Anôtô kêkêñ gêdên aê gebe jasôm lasêña. ñawae ñajam tonec gêwa Anôtô, tañ aweñ gêôc en nañ, nê ñawasi sa.

Paulu gêjam danje Anôtô kêtú taê walô eyña

¹² Aê gajam danje aêacnêñ Apômtau Kilisi Jesu, tañ kêpuc aê tôn ma gêlic aê katôm gebe janam sakiñ en nañ, tec kêkêñ kôm gêdên aê. ¹³ Gêmuñgeñ tec aê kasôm biñ alôb-alôb kêpi Jesu ma kêjanda en to kalêsu gôlôac dabuñ. Mago Anôtô taê walô aê, gebe kakêñ gêwiñ mêtê atom tageñ ma gajam kauc gêñ, tañ gagôm nañ. ¹⁴ Aêacnêñ Apômtau

kêsêwa nê moasiñ kêpi aê ma kêkêñ aê kakêñ gêwiñ to têtac gêwiñ ñanô, tañ ñawakac kêsêp Kilisi Jesu tau nañ. ¹⁵ Biñ tonec tec ñanô, ñamalac samob sêkêñ êwiñ acgomman, gebe Kilisi Jesu gêmên nom gebe ênam lau sec kêsî. Ma aê tec katu lau sec tau nêñ ñac ñamata. ¹⁶ Kêtu biñ tonanña Anôtô taê walô aê gebe Kilisi Jesu êwa nê lêtê ê ñamalacnêñ biñ tônia sa êpi aê êtu ñamata e jatu lau, tañ oc sêkêñ êwi ñ eñ ma sêngôn mater jali tengeñ nañ, nêñ ñadônôn. ¹⁷ Anôtô taugenê kêtú têm samob ñakiñ. Eñ gêmoa tengeñ ma ñamalac ten mataanô gêlic eñ atom. Eñ taugenê kêtú Anôtô. Lanem to ñawasi êndên eñ êtôm têm totêmgeñ. Biññanô.

¹⁸ Latucenec Timote, aê kakêñ ñagôliñ tonan gêdên aôm gebe ojop. Biñ tonan seoc lasê kêpi aôm gebe êpuc aôm tônia ma ônac siñ ñajam. ¹⁹ Ôkêñ êwiñ tonêm ñalêlôm ñanêngeñ. Lau ñagêdô sêwê biñ tonan auc ma sêkêñ gêwiñ atom, tec têtú lau gêbac. ²⁰ Lau tau nêñ ñagêdô tonec Humenai agêc Alesandere. Aê kakêñ êsêagêc sêsêp Sadan lêmá gebe êndôn êsêagêc e sêsôm biñ alôb-alôb êtiam atom.

2

Biñ tateñ mecña

¹ Amboac tonan aê jalên biñ amac gebe angôm gêñ tonec êtu ñamatageñ acgom gebe ater nêñ gêñ êndên Anôtô to ater mec ma taêm ênam nêñ lau êsap nêñ mec ñalêlôm to anam danje êtu ñamalac samobña. ² Ater mec êtu kiñ to gôliñwaga samobña, gebe tamoa nêñ ñajam to danğôn tomalô, ma danğôm nêñ gêñ tasa Anôtônê lêtê to tamansan gêñ samob ñapep. ³ Biñ tonan gêjac aêacnêñ kêsiwaga Anôtô mataanô ñajam ma gêlic jagêdên. ⁴ ñac tau tonan gebe ênam ñamalac samob kêsî ma gebe êkêñ êsêac sêjala biññanô tau, ⁵ gebe Anôtô tageñ tec gêmoa, ma sêliñwaga tageñ tec gêmoa Anôtô to ñamalac ñasawa. Sêliñwaga tau ñamalac Kilisi Jesu, ⁶ tañ kêkêñ tau gêjac da lau pebeñ. Biñ tonan gêwa sa gêdên ñanoc gebe Anôtô gebe ênam ñamalac samob kêsî. ⁷ Anôtô kêkêñ aê katu ñacjaeñ to aposolo ma lau samuc nêñ kêdônwaga gebe jasôm lêtê takêñ gêwiñña to biññanô tau lasê êndên êsêac. Aê kasôm biññanô, kasau atom.

⁸ Aê gabe ñacwaga teteñ mec êtôm gamên samobgeñ. Êsêac embe sêlam lemeñ dabuñ, go têtac ñandan to têtac lulu atom.

⁹ Ma biñ tonec êpi lauo amboac tonanğeñ, gebe sêmansan taun ñapep ma majer taun êtu gêñ secña ma sênam gêlôn taun tokaucgeñ. Êsêac sêmac poac ma sêkôc gold to kêkôm ma sêsô ñakwê toñaôli kapôn-kaôn atom. ¹⁰ Êsêac sênam gêlôn taun ña kôm ñajamgeñ, tec êwa êsêac sa gebe têtôm lauo, tañ têtêc Anôtô nañ. ¹¹ Lauo sênam taun tônia geñ to sêkônin taun, go sênô biñ e êtu tañ êsêac. ¹² Aê jalôc gebe lauo têtôn lauo to têtú ñacwaganên ñatauo nec atom. Êsêac sêmoa sênam taun tônia geñ. ¹³ Anôtô kêkêñ Adam kêtú ñamata acgom, go kêkêñ Ewa kêdaguc. ¹⁴ Ma Adam kêkêñ gêwiñ biñdansan atom, awê tec kêkêñ gêwiñ e kêgêli biñsu. ¹⁵ Lauo embe sêsap sêkêñ gêwiñ to têtac gêwiñ tônia ma sêsa nêñ lêtê sênam dabuñ taun tokaucgeñ ma embe sêkôc ñapalê, go Anôtô ênam êsêac kêsî.

3

Gôlôac dabuñ nêñ laumata nêñ ñagôliñ

¹ Biñ tonec biñ ñanô gebe ñac ten embe taê êka gebe êtu gôlôac dabuñ ñagejobwaga, nañ nê ñalêlôm êkac eñ êtu kôm ñajam tenña. ² Gejobwaga tonan talic eñ ñac mansan samucgeñ, ênam awê tageñ ma êmoa tokauc ñawageñ. Eñ êsa nê lêtê tokauc ma katôgeñ. Eñ êngôm ja lau samob ma eñ êtôm gebe êndôn launa. ³ Ênôm gêñ anaboa atom to lêmá ênac siñ ñawaô atom. Eñ ñac malô to ñac wama. Eñ têtac gamin atom. ⁴ Eñ ênam gôliñ tau nê gôlôac ñapep e nê ñapalêo to ñac tetoc eñ sa totanen wamugeñ. ⁵ ñac ten embe ênam gôliñ tau nê gôlôac êtôm atom, oc ejop Anôtônê gôlôac amboac ondocgeñ. ⁶ Akêñ ñac, tañ kêtú ñac buña dambêgeñ nañ, êtu gejobwaga atom, gebe eñ oc etoc tau sa e

mêtôc, tañ kêtap Sadarj sa narj, êpi erj amboac tonarj. ⁷ Akêñ rjac, tañ lau sêmoa jaêc gôlôacra sêsôm erj wae rjajam narjgerj, gebe sêmbu erj atom to Sadarjnê lip ênac erj atom.

Sakiñwaga gôlôac dabuñja nêñ rjagôlij

⁸ Sakiñwaga gôlôac dabuñja amboac tonarj. Êsêac lau wapac, imbeleñ pap atom, sênôm wain anaboa atom ma sêwê launêñ gêñ auc atom. ⁹ Biñjanô tañ êsêac sêkêñ gêwiñ narj, sêkam tôñ rja nêñ rjalêlôm rjawa. ¹⁰ Ansaê lau tonarj êmuñ acgom. Embe alic êsêac têtôm, go sênam sakiñ gôlôac. ¹¹ Êsêacnêñ lauo amboac tonarjgerj. Êsêac lauo wapac, sêñga biñ atom, sêmoa tokauc rjawagerj ma sêñgôm nêñ gêñ samob rjajêñgerj. ¹² Sakiñwaga gôlôac dabuñja sênam awê tagerj-tagerj ma sênam gôlij nêñ rjapalêo to rjac ma nêñ gôlôac rjapep. ¹³ Êsêac tañ sêjam sakiñ nêñ gôlôac rjapep narj, oc nêñ sakiñ etoc êsêac sa ma sêkêñ êwiñ Kilisi Jesu totêntac êpa sugerj.

Anôtônê mêtê rjabij rjalêlômra

¹⁴ Biñ tonarj kato gêdêñ aôm ma taêc kêka gebe jandêñ aôm jawac sebeñ. ¹⁵ Mago gêñ teñ embe ênam aê tôñ, go papia tonec êwa biñ sa êndêñ aôm e ôjala lêñ ômoa Anôtônê anduñja rjam. Anôtônê andu tau Anôtô mata jali nê gôlôac, tañ kêtü biñjanô rjaalê to rjaseñerj. ¹⁶ Biñjanôgoc, Anôtônê mêtê, tañ kêsiñ tau kêsêp lêlômgerj narj kapôêñanô. Erj geoc tau lasê kêtü rjamalac. Rjalau Dabuñ gêwa erj sa gebe erj rjac gêdêñ. Arjela sêlic erj. Sêjam ênê mêtê gêdêñ lau samuc. Lau nomra sêkêñ gêwiñ erj. Anôtô kêsip erj sa tonawasigerj.

4

Biñ kêpi kêdôñwaga dansarj

¹ Rjalau Dabuñ gêwa sa kwanarjgerj e gêc awêgerj gebe êndêñ têm rjamuñja lau rjagêdô oc sêkac tauñ su arjga sêkêñ gêwiñ rjanôña nasêsap rjalau dansarjña tôñ to sêkôc rjalau sec nêñ mêtê sa. ² Rjalau sec tonarj sêjam rjamalac dansarj larjôn, tañ sêsau lau. Êsêacnêñ rjalêlôm kêtôm ja kêpac gêñ kêtü matê. ³ Êsêac tonarj sêjac jao gebe rjacwaga sênam awê atom ma lauo sênam rjac atom. Ma êsêac sêkac rjamalac gebe sêñgamiñ tauñ êndêñ gêñ taniñña rjagêdô. Mago Anôtô kêkêñ gêñ taniñña tonarj gebe aêac lau takêñ gêwiñ to tajala biñjanôña takôc sa todarjgegerj. ⁴ Gêñ totau-totau samob, tañ Anôtô kêkêñ narj, tau rjajam. Amboac tonarj takôc gêñ tonarj rjai samob sa todarjgegerj ma dambu teñ atom, ⁵ gebe Anôtônê biñ to mec gêgôm gêñ tau kêtü dabuñgac.

Kilisi Jesu nê sakiñwaga rjajam

⁶ Aôm embe ôwa biñ tonarj sa êndêñ lasitêwai, oc ôtu Kilisi Jesu nê sakiñwaga rjajam, gebe takêñ gêwiñ rjabij to mêtê rjajam, tañ kôdaguc narj, kêtü nêm mo gêlôm aômra. ⁷ Mago miñ alôb-alôb to lauo rjanô nêñ biñ ole narj ômasuc. Ôsa Anôtônê lêñ ônsaê-ônsaê e êtu tôñ aôm. ⁸ Embe tansaê gebe tatu mêtê ôliñgerj, oc ênam aêac sa rjanô atom. Mago embe tasa Anôtônê lêñ, oc ênam aêac sa êtu gêñ samobra. Anôtô gêjac mata gebe ênam aêac sa êndêñ têm tamoa materj jali arjga nomra to êndêñ têm dangôñ materj jali arjga ônêña amboac tonarjgerj. ⁹ Biñ tonarj rjanô to gêdêñ kêtôm gebe rjamalac samob sêkôc sarja. ¹⁰ Kêtü mêtê tonarjña aêac tajam koleñ tosiñgerj gebe aêac takêñ materj Anôtô mata jali, tañ kêtü rjamalac samob nêñ kêsiwaga, mago kêtü aêac lau-takêñ-gêwiñwaga nêñ kêtü rjamata.

¹¹ Ôjatu biñ tonarj ma ôndôn lau gebe sêmansarj. ¹² Lau teñ larjôn elo aôm êtu aôm rjac matakra atom. Aôm nêm biñ to nêm lêñ ma têtac gêwiñ to kôkêñ gêwiñ rjanô ma nêm rjalêlôm rjawa êtu rjadôñdôn êndêñ lau-sêkêñ-gêwiñwaga. ¹³ Ôsam mêtê lasê to ôliêñ biñ gôlôac ma ôndôn lau tau ômoa e tauc jawac acgom. ¹⁴ Ôim Anôtônê moasiñ, tañ gêc rjalêlôm narj, su atom. Moasiñ tau gelom aôm gêdêñ tañ seoc Anôtônê biñ lasê gêdêñ

aôm ma gôlôac dabuj nêj laumata sêu lemej gêsac aôm naŋ. ¹⁵ Biŋ tonarj taêm ênam ma biŋ tonarj ênam gôliŋ nê m lêj, gebe lau samob sêlic aômnêm kôm esewec. ¹⁶ Ojop taôm to mêtê, taŋ kôdôj gômoa naŋ ŋapep. Ôsap tôngeŋ. Ôŋgôm tonarj, ec ênam aôm taôm to êsêac, taŋ sêjô aômnêm biŋ naŋ sa.

5

Timote ênam sakiŋ to ejop nê lau ŋapep

¹ Ônsaic biŋ ŋamalacanô teŋ atom, ôlêj biŋ eŋ amboac tamam. Ma lau wakuc naŋ ôlic êsêac amboac lasimi. ² Lauo ŋanô naŋ ôlêj biŋ êsêac amboac tênami, ma lauo wakuc amboac latômio tonêm ŋalêlôm ŋawageŋ.

³ Awêtuc embe awêtuc ŋanôgeŋ, naŋgo otoc êsêac sa. ⁴ Ma awêtuc teŋ embe nê gôlôac to dêbui sêmoa, naŋ sênam eŋ sa êjô moasiŋ taŋ teneŋi to tameŋi sêkêj gêdêj êsêac naŋ. Sêŋgôm amboac tonarj, ec ênac Anôtô mataanô ŋajam. ⁵ Ma embe awêtuc ŋanô, taŋ taueŋj êmoa naŋ, oc êkêj mata Anôtôgeŋ ma êsap mec tôj ma eteŋ Anôtô êtôm êmbêc to eleŋgeŋ. ⁶ Ma awêtuc teŋ embe êsa nê lêj taê ênam tau ôligerj, naŋ talic eŋ mata jali, mago gêmac êndugac. ⁷ Ônac biŋsu êsêac gebe sêmoa tobiŋ masigerj. ⁸ ŋac teŋ embe ejop tau nê lau to êmoasiŋ tau nê lasitêwai atom, oc enseŋ biŋ takêj gêwiŋŋa su. Eŋ êtu ŋac sec êlêlêc lau-sêkêj-gêwiŋj-atomwaga su.

⁹ Oto awêtuc teŋ nê ŋaê êsêp awêtucnêj ŋaêmôkê paliŋ-paliŋgeŋ atom. Awêtuc taŋ nê jala kêtû 60 su ma gêjam ŋac tageŋ naŋgeŋ nê ŋaê êsêp. ¹⁰ Ênê wae gêjam kôm ŋajamŋa ênêc amboac tonarjgeŋ. Eŋ embe êlôm nê gôlôac ŋapep, êŋgôm ja lau, êkwasiŋ Anôtônê lau eŋkaiŋ, ênam lau sêŋgôj jageoŋa sa to êpuc gêj ŋajam samob ŋam, naŋgo nê ŋaê êsêp ŋaêmôkê.

¹¹ Oto awêtuc wakuc nêj ŋaê êsêp ŋaêmôkê atom, gebe êsêac oc taêj ênam biŋ ŋacŋa ma ôliŋ ŋakam êsa êndêj Kilisi. ¹² Lauo tonarj ŋai oc sêsap nêj biŋ, taŋ sêmoatiŋ kêtû ŋamata naŋ, tulu e sêmoa tobiŋgeŋ. ¹³ Lauo amboac tonarj têdôj tauŋ gebe sênam ojom ma sênac laoc launêj andugeŋ. Ma sêjam ojomgeŋ atom, awerŋsurj ŋakasop-kasop ma sêlênsônŋ lau ŋagêdô nêj biŋ to sêsôm biŋ, taŋ têtôm atom gebe sêsôm naŋ. ¹⁴ Amboac tonarj aê gabe awêtuc wakuc sênam ŋac êtiam, ec sêkôc ŋapalê ma sêmansaŋ nêj andu ŋapep. Sêŋgôm amboac tonarj, gebe ŋacjo êmbu aêac êtu lêj keso teŋŋa atom. ¹⁵ Awêtuc tau ŋagêdô tec sêkac tauŋ su ma sêsap Sadaŋ tôngac. ¹⁶ Awêtuc ŋagêdô embe sêŋgôj sêwiŋ nêj awê kêkêj gêwiŋŋa teŋ, go awê tau ênam êsêac sa, gebe êkêj wapac êndêj gôlôac atom. Go gôlôac dabuj têtôm gebe sênam awêtuc sawaanô sa.

¹⁷ Atôc gôlôacnêj laumata, taŋ sêjam jaom nêj gôlôac ŋapep naŋ, sa êlêlêcmaŋ. Aê kasôm biŋ kêpi êsêac, taŋ sêjam mêtê to têdôj lau sim tauŋ sugerj naŋ. ¹⁸ Amac ajala gebe teto gêc gebe “Ôkic bulimakao, taŋ kêka mopolom gêmoa naŋ, awasurj auc atom.” Ma biŋ teŋ gêc gêwiŋ gebe “Koleŋwaganê kôm ŋaôli gêjac eŋ ŋawaegoc.” ¹⁹ Biŋ teŋ embe êpi laumata teŋ, naŋ ôkêj taŋam sebeŋ atom. ŋac luagêc me têlêac sêwa sa êtôm tau acgom, go ôkêj êwiŋ. ²⁰ Lau taŋ sêŋgôm sec naŋ, ômêtôc êsêac aŋga lau samob laŋôŋnêm gebe lau ŋagêdô sêlic ma têtêc tauŋ. ²¹ Aê kakô Anôtô agêc Kilisi Jesu to aŋela, taŋ Anôtô kêjaliŋ êsêac sa naŋ, laŋôŋnêm ma aoc gêjac aôm gebe Ojop ŋagôliŋ tonarj ŋapep. Ômoasiŋ ŋac teŋ êlêlêc ŋac teŋ su atom to taêm labu nêj ŋac ôlim andaŋ taômŋa atom. ²² Ôkêj lêmam ênsac ŋac teŋ gebe ônam mec eŋ êtu sakiŋ teŋŋa sebeŋ atom. Ma ôwê lau ŋagêdô nêj sec ŋakaiŋ ôwiŋ atom. Ojop taôm nêj ŋalêlôm gebe ŋawageŋ.

²³ Ônôm bu ŋaômageŋ atom, ônôm wain ŋagec êwiŋ êtu nêj têmtacwalô to gêmac gêgôm aôm elêmêŋa.

²⁴ Lau ŋagêdô nêj sec kêtû awê sebeŋ ma sec tau kêsêlêj gêmuŋ têm sêmêtôc êsêacŋa. Mago ŋagêdô nêj sec oc êtu awê êndaŋgucgeŋ. ²⁵ Ma koleŋ ŋajam kêtû awê amboac tonarjgeŋ. Ma ŋagêdô embe êtu awê sebeŋ atom, oc êsiŋ tau êtôm atom.

6

¹ Sakiŋwaga samob tetoc nêŋ ŋataui sa ŋapepgeŋ, gebe bi ŋ alôb-alôb êpi Anôtônê ŋaê to mêtê atom. ² Sakiŋwaga taŋ nêŋ ŋataui sêkêŋ gêwiŋ naŋ, taêŋ êpa êsêac su gebe êsêacnêŋ lasitêwai nec atom. Masi. Êsêac sênam sakiŋ sênac ŋawaegen gebe nêŋ sakiŋ oc êmoasiŋ lau sêkêŋ gêwiŋŋa, taŋ Anôtô têtac gêwiŋ êsêac naŋ.

Mêtê geo to awa ŋanô

Biŋ tonec ôndôn to ôlêŋ biŋ gôlôac. ³ ŋac teŋ embe êndôn mêtê teŋ eso mêtê tonar ma êsap aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi nê biŋ ŋajam to Anôtônê lêŋ tôn atom, ⁴ naŋ oc etoc tau sa ŋaômageŋ ma êjala biŋ teŋ atom. Lau amboac tonar nêŋ ŋalêlôm kêkac êsêac keso, tec aweŋsuŋ gêôc ka tauŋ to sêsôm biŋkalom ŋawaô. Biŋ tonar kêtü têtac sec to kisa ma biŋ alôb-alôb to sêga biŋ sec ŋamôkê. ⁵ Lau tonar sêjam biŋgalôm ŋawaô, mago nêŋ kauc kêlênsôn ma sêkac tauŋ su aŋga biŋŋanô tau e seboac Anôtônê lêŋ kêtü intêna têtac awa saŋa teŋ.

⁶ Biŋŋanô, lau embe sêsap Anôtônê lêŋ tôn to sêlic gêŋ, taŋ gêc êsêacŋa gebe kêtôm, naŋ têtac awa ŋanô tau sa su. ⁷ Aêac tamêŋ nom tolemeŋ sawageŋ ma oc dawî nom siŋ tolemeŋ sawageŋ amboac tonar. ⁸ Embe tatap nêŋ mo to nêŋ ŋakwê sa naêtôm aêac, naŋ kêtôm. ⁹ Lau taŋ taêŋ kêka gebe têtü lau tolêlôm naŋ, sêsêp lêtôm ŋalelom ma têtac ŋakalac meloc tokaiŋ-tokaiŋ, taŋ enseŋ êsêac su naŋ, ŋalakô êkô êsêac. Gêŋ amboac tonar ŋai oc êmbam ŋamalac e sêmbac sênaŋa. ¹⁰ Têtac gêwiŋ awa kêtü sec samob ŋawakac. Lau ŋagêdô mateŋ katu gêŋ tonar, tec sêjac jaê sêkêŋ gêwiŋ ma têtac nêŋ kamoc to ŋandaŋ ŋalêlômŋa taêsam sa.

Paulu kêpuc Timote tôn

¹¹ Anôtônê ŋac aôm ôêc gêŋ tonar ŋai samob su. Ôndaŋguc biŋ gêdêŋ ma ôsa Anôtônê lêŋ to ôkêŋ êwiŋ mêtê ma têtac êwiŋ lau to ôc gêŋwapac totêmtac êpa suger ma ômoa tonêm ŋalêlôm malôgeŋ. ¹² Ônac siŋ ŋajam êtu takêŋ gêwiŋŋa ma ôkam ôŋgôn matam jali teŋgeŋŋa tôn. Gêdêŋ taŋ kôsôm kôkêŋ gêwiŋ lasê lau taêsam sêŋô naŋ, Anôtô kêkalem aôm gebe ôŋgôn matam jali. ¹³ Aê kakô Anôtô, taŋ kêkêŋ gêŋ samob sêmoa mateŋ jali naŋ, agêc Kilisi Jesu, taŋ kêsôm biŋŋanô lasê gêdêŋ Ponti Pilata naŋ, laŋôŋnêm ma jajatu aôm gebe ¹⁴ Ômansaŋ biŋsu ŋapep sawa ômoa e aêacnêŋ Apômtau Jesu Kilisi eoc tau lasê. ¹⁵ Êndêŋ ŋanoc acgom, go ŋatau tageŋ, kiŋnêŋ Kiŋ to apômtaunêŋ Apômtau, taŋ aweŋ gêôc eŋ naŋ, êŋgôm gêŋ tonar ŋanô êsa. ¹⁶ Eŋ taugen êmac êndü atom, êmoa teŋgeŋ. Eŋ gêmoa ŋawê, taŋ ŋamalac teŋ êsa ŋagala atom naŋ ŋalêlôm. ŋamalac teŋ gêlic eŋ su atom ma teŋ kêtôm gebe oc êlic eŋŋa atom. Ênê wae êsa to ênê ŋajaŋa ênêc teŋgeŋ. Biŋŋanô.

¹⁷ Ôjatu lau tolêlôm awa nom tonecŋa gebe tetoc tauŋ sa atom. Êsêac sêkêŋ mateŋ awa nomŋa ŋaôma atom, sêkêŋ mateŋ Anôtô, taŋ kêkêŋ gêŋ samob e kêlêsuc aêacgeŋ gebe êŋgôm aêac têtac ŋajam êsa. ¹⁸ Ôjatu êsêac gebe sêmoasiŋ lau to têtü lau tolêlôm koleŋ ŋajamŋa. Êsêac sêmoa totêtac wapômgeŋ to sênac sam nêŋ awa êndêŋ lau sêwê kaiŋ sêwiŋ. ¹⁹ Sêŋgôm amboac tonar, go sênac nêŋ awa sa êtu têm, taŋ oc mênêsa naŋ, ŋamôkê ŋajam gebe têtac sêŋgôn mateŋ jali ŋanô sa.

²⁰ O Timote, ojop gêŋ samob, taŋ kêsêp aôm lêmam su naŋ. Ondec biŋ alôb-alôb ŋaôma to biŋ sêôc tauŋ aucŋa, taŋ sêsam gebe “Biŋ tokauc,” mago sêsau tauŋ, biŋ tau biŋ tokauc atom. ²¹ Lau ŋagêdô sêkôc biŋ tokauc tonar sa, mago seso biŋ takêŋ gêwiŋŋa.

Moasiŋ êndêŋ amac êwac.

Paulunê papia kêtû luagêcra gêdên TIMOTE

Paulunê papia kêtû luagêcra gêdên Timote nec ñac tau keto gebe êpuc nê kêpuc-tônwaga matac tau tôn êtu mêtê ñakolenya. Bij êpuc tau tôn ñañênnya gêjam paplê tonec auc. Paulu gêlên bij to kékêli Timote gebe êwa Jesu Kilisi sa êsap ey tôn ñañêngey ma etoc ñawae ñajam to Bijlênsêm Langwa ñabij ñanô sa ñapan amboac tanj. Timote gêoc ñandan to lau sêli tauñ saboa gêdên ey, mago êngôm nê kôm kêdônwaga to jaenwagana êkô ñajana endey tôngey.

Paulu gêjac biñsu ey kékacgey gebe ênac jaê “biñgalôm ñaôma to kaucgêbôc” gebe kêmoasiñ lau teñ atomanô, gêgôm lau, tanj sêkên tanjeñ bij amboac tonañ sêbac tauñ sugen.

Paulu gêwa tau to nê lên ma nê koleñ sa gêdên Timote gebe ey taê ênam ma êkên êtu ñadônđôn êndên tau. Aposolo gêoc ñandan to kisa, mago kékên gêwiñgey. Ey gê bij tôngey to têtac gêwiñ laugey ma kêpuc tau tôngey, tec gebe Timote êpuc ey wênja.

Ñad ênanj

1. Paulu gêjac m papia tau 1:1-2
2. Awa gêoc Anôtô ma gêlên bij Timote 1:3–2:13
3. Timotenê gôliñ kêtû mêtêgeowagana 2:14–4:5
4. Paulu tau nê bij 4:6-18
5. Paulu gêjac mata nê papia 4:19-22

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê aposolo aê, Paulu, tanj Anôtô taê gêjam kêtû tôn gebe jatu aposolo. Ey gêjac mata gebe Kilisi Jesu êkên aêac dangôn maten jali, tec kêsakiñ aê gebe jasôm bij tonañ lasê. ² Aênoc papia tonec êndên latuc Timote, tanj ñoc têtac gêwiñ aôm nanj. Tameñi Anôtô agêc aêacnên Apômtau Kilisi Jesu nêñ moasiñ ma taên walô to biñmalô êndên aôm êwac.

Paulu gêjam dange Anôtô to kêpuc Timote tôn

³ Aê gajam dange Anôtô ma gajam sakiñ ey toñoc ñalêlôm ñawa kêtôm ñoc lau ñanô sêgôm, ma taêc gêjam aôm kêsêp ñoc meclêlôm kêtôm bêc to gelengey ñapan. ⁴ Aê taêc gêjam aôm matamsulu ma gajam aoc su gabe jalic aôm e têtac ñajam êsa samucgey. ⁵ Aê taêc gêjam aôm gebe kôkeñ gêwiñ ñanô kêtôm dêbôm Lois agêc tênam Ainike êsêagêc sêkên gêwiñ amboac tonañ. Ma aê kajala gebe aôm kôkên gêwiñ kôtôm êsêagêc. ⁶ Kêtû bij tonañña aê gabe aôm taêm ênam Anôtônê moasiñ, tanj kêsêp nêñ ñalêlôm. Moasiñ tau aôm gôwê kaiñ kêtû kakên lemoc gêsac aômña. Ôngôm nêñ moasiñ tonañ elom lasê êtôm jamên. ⁷ Aôm kôjala gebe Anôtô kékên ñalau tatêc tauñña gêdên aêac atom. Ey kékên ñalau ñaclai to têtac gêwiñ tauñña ma tatu mêtê tauñña gêdên aêac.

⁸ Amboac tonañ ôwa aêacnên Apômtaunê mêtê sa tomajam êmbacgey ma majam êtu ênê ñac kapoacwalôña aê atom amboac tonanjen. Anôtô ñaclai êpuc aôm tôn ma ôc ñawae ñajam ñagênwapac ôwiñ. ⁹ Anôtô gêjam aêac kêsî to kêkalem aêac gebe tatu ênê lau. Ey kêkalem aêac kêtû aêacnên koleñña atom, masianô, kêkalem aêac kêtû ey tau nê bij, tanj taê gêjam kwananjen nanña to kêtû êmoasiñ aêacña. Gêdên andanjenanô ey kêmoasi ñ aêac kêtû Kilisi Jesuña. ¹⁰ Ma galoc aêacnên kêsîwaga Kilisi Jesu mêngeô lasê, tec geoc nê moasiñ tau lasê gêdên aêac. Ey gesen gêmacanô su ma nê ñawae ñajam geoc dangôn maten jali teñgeñña lasê.

¹¹ Anôtô kékên aê gebe jatu bij tonañ ñajaenwaga to ñaaposolo ma ñakêdônwaga. ¹² Kêtû bij tonañ ñaiña tec gaôc gênwapac tonec, mago majoc atom. Aê kajala ñac, tanj kakên gêwiñ ey nanj, ma galic kêtû tôn gebe ey kêtôm gebe ejop gên, tanj kékên kêsêp aê lemoc nanj, e êndên bêc ônê. ¹³ Bij ñajam, tanj gônô anga aênoc nanj, êtu ñadônđôn.

Ôndanguc biñ tau toôkê êwiñ ma totêmtac êwiñ, tañ ñam kêsêp Kilisi-Jesu nañgeñ. ¹⁴ Ojop gêñ ñajam samob, tañ kêsêp aôm lêmam sugac nañ. Ma ñalau Dabuñ, tañ gêñgônñ nêñ ñalêlôm nañ, êpuc aôm tôn êtu kôm tonañña.

¹⁵ Aôm gônñ sugac gebe lau Asiaña samob sêkac tauñ su ança aêñoc e Pugele agêc Hermogene sêwiñ êsêac amboac tonañgeñ. ¹⁶ Apômtau taê walô Onesiporonê gôlôac gebe ñac tau kêmoasiñ aê kêtú dim taêsam ma maja kêtú aêñoc kapoacwalôña atom. ¹⁷ Eñ mêngeê lasê Rom e gacgeñ gesom aê ñapañ e kêtap aê sa. ¹⁸ Apômtau êkêñ eñ êtap Apômtaunê taê walô sa êndêñ bêc ônê. Aôm taôm kôjalagac gebe eñ gêjam sakiñ aê ñanô ança Epese amboac tonañ. * tau kêpi gamêñ tañ sêsam teñ gebe Asia sauñ.

2

Kilisi Jesu nê siñwaga ñajam

¹ Ma aôm latucenec, moasiñ tañ ñam kêsêp Kilisi Jesu nañ, êkêñ aôm ôkô ñajaña. ² Ôkêñ biñ, tañ aôm gônñ aê kasôm lasê gêdêñ lau taêsam sêñô nañ, êndêñ lau-ñañêñwaga. Lau tonañ oc têtôm gebe sêndônñ êndêñ lau ñagêdô amboac tonañgeñ.

³ Aôm kôtu Kilisi Jesu nê siñwaga ñajam, tec ôc gêñwapac ôwiñ siñwaga ñagêdô. ⁴ ñac tañ kêtú siñwaga nañ, ênam nê kôm ñagêdô êwiñ atom, gebe siñ ñatau êlic eñ ñajam. ⁵ ñac teñ embe êniñ kwanñwaninoc êwiñ lau ñagêdô ma êlêti êtu ñamata, mago eso ñagôliñ, oc êkôc ñasunsuñ atom, êlêti êtôm ñagôliñ acgom. ⁶ ñac tañ gim tau su kêtú kôm moña nañ, ñac tonañgeñ êniñ kôm ñanô êtu ñamata. ⁷ Taêm ênam ñoc biñ, tañ kasôm nañ, gebe Apômtau êkêñ aômnêm kauc êsa êpi biñ samob.

⁸ Taêm ênam Jesu Kilisi, tañ gêdi sa ança ñacmatênêñ. Eñ ança Dawidnê ñawê kêtôm ñawae ñajam, tañ gawa sa nañ. ⁹ Kêtú biñ tonañña aê gaôc gêñwapac e sêsê aê tôn katôm ñac sec. Mago sêsô Anôtônê mêtê tôn gêwiñ atom. ¹⁰ Kêtú biñ tonañña aê gaôc gêñwapac totêtac kêpa sugen kêtú lau, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nañña, gebe êsêac têtap moasiñ Anôtô ênam êsêac kêsiña to ñawasi tengeñña, tañ ñam kêsêp Kilisi Jesu nañ, sa amboac tonañgeñ. ¹¹ Biñ tonec tec ñanô gebe

“Aêac embe tamac êndu dawin eñ, go dangônñ materñ jali dawin eñ amboac tonañ.

¹² Embe daôc gêñwapac totêntac êpa sugen, go tanam gôliñ lau dawin eñ.

Embe dansa eñ auc, oc ênsê aêac auc amboac tonañgeñ.

¹³ Embe takêñ êwiñ eñ atom, mago eñ oc êmoa ñañêñ, gebe eñ enseñ tau nê biñ êngôm êtôm atom.”

Biñ kêpi koleñwaga ñanô

¹⁴ Biñ tonañ ôsôm êndêñ lau gebe taên ênam. Ma ôwa sa êndêñ êsêac toñanôgeñ ôkô Anôtô lañônêm gebe sêpa tauñ êtu mêtê ñabiñ tokainñtokainñña atom. Lêñ amboac tonañ ñamoasiñ teñ gêc atom, oc êlênsônñ lau-sêñô-biñ-tauwaga. ¹⁵ Ôlim palê ma ôwaka taôm sa êndêñ Anôtô amboac aôm kwalam langwa teñ. Ôwa taôm sa amboac koleñwaga, tañ maja kêtú nê koleñña atom ma kêdônñ Anôtônê biñ-ñanô jagêdêñgeñ nañ. ¹⁶ Ônac jaê biñgalôm ñaôma to alôb-alôb. Biñgalôm tonañ oc êwê lau e sendec Anôtô samucgeñ. ¹⁷ Êsêacnêñ biñ kêtôm kamoc sec, tañ todec-todec ma gelom-gelom nañ. Lau tonañ nêñ ñac luagêc tonec Humenai agêc Pilete. ¹⁸ Êsêagêc seso biññanô sugac. Agêc sêsôm sebe dêdi sa sugac, tec sesen lau ñagêdô nêñ sêkêñ gêwiñ su. ¹⁹ Mago Anôtônê alê ñajaña tec kêkô ma sepeñ biñ tonec kêsêp gêja gebe “Apômtau kêjala nê lau,” ma ñalô teñ tonec gêwiñ gebe “Samob tañ sêsam Apômtaunê ñaê lasê nañ, sêkac tauñ su ança biñ geo.”

²⁰ Ança andu kapôênñ ñalêlôm aêac tatap laclu gold to silbergeñ sa atom, laclu ñagêdô sêmasañ ña ka to nomku amboac tonañ. Laclu ñagêdô kêtú gêñ ñajamña, ñagêdô gêjac gêñ ñaômañaôma ñawae. ²¹ ñac teñ embe êngamiñ tau êndêñ lau tonañ ñai e êtu selec, oc êtôm laclu dabuñ, tañ gêjac gêñ ñajam ñawae nañ, ma andu ñatau oc êlic eñ êtôm gebe ênam kôm ñajam samob ñapep. ²² Ôêc gêñ ñakalac, tañ kêlêtôm lau matak nañ

* 1:18: ñaê Asia kêkanônñ masanñm kapôênñ Asia atom. ñaê

su. Ôtu kêka-kêka biñ gêdên to ôkên êwiñ ma têtac êwiñ to biñmalô ôwiñ lau, tañ aweñ gêjac Apômtau tonjalêlôm ñawagen gebe êpuc êsêac tôn nañ. ²³ Ômasuc biñgalôm meloc to kauc gêbôc. Aôm kôjalagac gebe biñ tonañ oc êtu kisa ñamôkê. ²⁴ Apômtaunê sakinwaga êtôm gebe êtu kisa ñamôkê atom. Eñ têtac malô êndên lau samob ma êndôn êsêac ñapep to êoc launên sec totêtac êpa sugen. ²⁵ Eñ êmêtôc lau-sesen-biñwaga tonê ñalêlôm malôger. Moae Anôtô êkên êsêac sênam tauñ ôkwi e sêjala biññanô tau. ²⁶ Go nêñ kauc ñawa êsa êtiam ma sêkac Sadañnê lakô, tañ kêkô êsêac e sêsô ênê biñ ñalabu nañ su.

3

Bij kêpi têm ñamuña

¹ Taêm ênam biñ tonec acgom gebe Êndên têm ñamuña gêñwapac sec oc mênêsa. ² Êndên tonañ ñamalac oc têtac êwiñ lau ñagêdô atom, sêmoasiñ tauñ ôliñger to mater katu awa. Êsêac sêngôm lanemboa to tetoc tauñ sa ñawaô. Êsêac sêsôm biñ alôb-alôb to tañpêc êndên teneñi to tamenji. Êsêac sênam danje moasiñ teñ atom to sendec mêtê ñalên. ³ Êsêac têtû kasec lau to taên walô êsêac atom. Êsêac sênga biñ to sêngôm eso tonaçlaigen. Êsêac lañôn siboa to têtac endec gêñ ñajam. ⁴ Êsêac seoc nêñ lau lasê êndên ñacjo, sêngôm nêñ gêñ sêkacger e sêngôm gêñ ñagêdô paliñ. Êsêac sêmboa tauñ to têtac êwiñ lên têtac ñakalacña êlêlêc têtac êwiñ Anôtônê su. ⁵ Êsêac oc sêkwê tauñ auc ña Anôtônê mêtê, ma tagen sênsa mêtê ñaçaclai auc. Ônac jaê lau samob tonañ ñai. ⁶ Lau tonañ nêñ ñagêdô oc sêpi andu nasêlêtôm lauo tobiñ, tañ ñakalac tokaiñ-tokaiñ kêkac êsêacña nañ. ⁷ Lauo tonañ sebe sêñô biñ wakuc-wakuc ñapan, mago nêñ kauc êsa êpi biññanô tau atom. ⁸ Lau tonañ sêjac jao tauñ gêdên biññanô tau amboac Jane agêc Jambre sêjac jao tauñ gêdên Mose. ñamalac tonañ nêñ kauc kêtû sec ma sêkên gêwiñ kwalec. ⁹ Mago lau tau sêsa nêñ lên tonañ baliñger atom, gebe nêñ meloc êtu awê êndên lau samob êtôm biñ, tañ kêtap Jane agêc Jambre sa nañ.

Daoc gêñwapac tasêp mêtê tônger

¹⁰ Mago aôm kôdaguc mêtê, tañ kadôn gêdên lau nañ, to ñoc lên. Aôm kopen lêñtêpê tagen gôwiñ aê to kodaguc ñoc kakên gêwiñ. Aôm gôn ñañênger to têtac gêwiñ lau kôtôm aê ma gôc gêñwapac totêtac kêpa sugen gôwiñ. ¹¹ Aôm gôlic lau sêjanda aê to gaoc gêñwapac, tañ kêtap aê sa anga Antiokia to Ikonium ma Lustra nañ. Lau tônê sêlêsu aê ñanôger. Mago Apômtau gêjam aê sa anga gêñ samob tonañ ñaigoc. ¹² Lau samob, tañ sebe sêsa nêñ lên mansanjen to Kilisi Jesugen nañ, oc sêjanda êsêac ma têtap ñandan sa. ¹³ Lau sec to dansantêna oc sêsa nêñ lên geo e ênam sêga. Êsêac oc sênsau lau ñagêdô to sênsau tauñ êwiñ. ¹⁴ Mago aôm ôsap biñ, tañ têdôn gêdên aôm e kôkên gêwiñ ñajana nañ tôn, gebe aôm kôjala lau, tañ têtû nêñ kêdônwaga nañgac. ¹⁵ Ma aôm kôjala gebe aôm ñapalêger ma gônô mêtê dabuñ, tañ teto gêc nañ. Mêtê tonañ kêtôm gebe êkên kauc êndên aôm e ôkên êwiñ Kilisi Jesu ma ôtap moasiñ Anôtô ênam aôm kêsiña sa. ¹⁶ Mêtê samob, tañ teto gêc nañ, Anôtônê ñalau gêsun gêdên ñamalac, tec kêtôm gebe êndôn biññanô êndên aêac ma êmbu aêacnên sec to êmêtôc aêac ma êwê aêac tasa lên gêdên. ¹⁷ Mêtê gêjam kôm tonañ kêpi ñamalac gebe ñac, tañ kêsap Anôtô tôn nañ, ênac dabin tau e êtôm gebe ênam kôm ñajam samob topalêger. * Langwa atom, mago Judawaga sêjac miñgen kêpi êsêagêc. Êsêagêc têtû Paraonê mectomañwag a, tañ sêjac siñ gêdên Mose.

4

¹ Aê kajatu aôm kakô Anôtô agêc Kilisi Jesu, tañ oc êmêtôc lau materjali to ñacmatê ma eoc tau to nê gôliñ lasê nañ, lañôn nêñ gebe ² Ônam mêtê lau topalêger êtôm têm samob, êsêac sêkên tañer me sêkên tañer atom. Ômbu êsêacnên sec to wec biñ êsêac ma ôlên biñ êsêac to ôndôn mêtê êndên êsêac ôñ ñañênger. ³ Aê galic gebe noc oc mênêsa ma lau

* 3:17: ñac luagêc tonañ nêñ miñ kêsêp Biñiênsêm

oc sêkôc mêtê ñajam sa atom. Êsêac tauñ oc sêmboia nêñ kêdônwaga sa êtôm tauñ nêñ têtac ñakalac. Kêdônwaga tonañ oc sêndônñ biñ êtôm êsêac têtac êwiñ gebe sêñônña. ⁴ Lau tônê oc sênam tanjêsunñ ôkwi eo gala anña biññanô ma sêkêñ tanjêñ sêboacogên. ⁵ Amboac tonañ aôm ôñgôm nêñ gênñ samob tonêñ kauc ñawagên. Ôc gênñwapac. Ônam kôm jaenwagaña to ônac dabiññ nêñ sakiñ.

⁶ Aê katu da tec gamoa ma ñoc noc jamac ênduñña kêdabiññgac. ⁷ Aê gajac siñ ñajam tau e gêbacnê. Aê kêlêti e gaô lasê ñoc lêtjêpôê ñabelo ma kêkam kakêñ gêwiñ tôn. ⁸ Galoc sêmasañ sunsunñ biñgêdênña tec kêsaê aê gêc, ma Apômtau, mêtôcwaga gêdênñ tau, oc êkêñ sunsunñ tau êndênñ aê êndênñ bêc ônê. Mago aê taucgênñ oc jatap sa atom, êkêñ êndênñ êsêac, tanñ têtac gêwiñ êñ eoc tau lasênña nanñ, samob sêkuc sêwiñ amboac tonanñgên.

Paulu tau nê biñ ñagêdô

⁹ Ônsaic taôm ôndênñ aê ômôênñ seberñ ¹⁰ gebe Dema têtac gêwiñ gênñ nomña e gêwi aê siñ ma gêc gêja Tesaloniki, ma Kreske gêja Galata, ma Titi gêja Dalmatia. ¹¹ Luka taugênñ tec gêmoa gêwiñ aê. Ôkôc Marka agêc awiñ taôm amênñ. Êñ kêtôm gebe ênam aê sa êtu sakiñña. ¹² Tukiki tec kasakiñ êñ gêja Epese su. ¹³ Embe ômôênñ, nanñ ôkôc ñoc ñakwê baliñ, tanñ gawi siñ gêc Karpanê andu anña Troas nanñ. Ojonñ buku amboac tonañ ma ôliñ bôc ñaôlic, tanñ kato ñoc biñ kêsêp nanñ, siñ atom.

¹⁴ ñac-kêpac-kiwaga Alesandere kêtù kasec aê elêmmê. Apômtau êkêñ ñagêjô êndênñ êñ êtôm gênñ, tanñ êñ gêgôm nanñ. ¹⁵ Ojop taôm êndênñ êñ êwiñ, gebe êñ gesênñ aêacnênñ biñ ñawaô.

¹⁶ Gêdênñ tanñ ñawa tauc sa gêdênñ gôliñwaga kêtù ñamata nanñ, ñac tenñ kêpuc aê tônñ atom, samob sêwi aê si ñgac. Aê kateñ Anôtô gebe êkêñ ñagêjô endênñ êsêac atom. ¹⁷ Mago Apômtau gêmoa gêwiñ aê ma kêpuc aê tônñ, tec gajam mêtê tomalagênñ lau samuc samob sêñô. Ma Apômtau gêjam aê sa gêdênñ lewe awasunñ. ¹⁸ Apômtau tau oc ênam aê sa êndênñ ñamalacnênñ sec samob ma ênam aê kêsi janngônñ ênê gamênñ undambênña. ñawasi êndênñ êñ tenñgênñ ma tenñgênñ. Biññanô.

Paulu gêjac mata nê papia

¹⁹ Ôsôm êndênñ Priska agêc Akwila ma Onesiporonê gôlôac gebe aoc gêjac êsêac. ²⁰ Erasta gacgênñ gênngônñ Korinti ma Tropim kêtap gêmac sa, tec gawi êñ siñ gêc Milete. ²¹ Ônsaic taômngênñ ômôênñ gebe ôsêp komô ñalêlôm atom. Aibulu agêc Pude ma Lini agêc Klaudia ma lasitêwai samob aweñ gêjac aôm. ²² Apômtau êwiñ aômnnêñ ñalau. Moasiñ êndênñ amac êwac.

Paulunê papia gêdên TITI

Titi tonañ têna kékôc eñ ñac samuc. Eñ gênô Mêtê ança Paulunê, tec gêjam tau ôkwi ma gêlij sanju, go kêtû ênê kômwaga ten, tañ gêwiñ eñ to kêpuc eñ tôn kêtû kôm mêtêña kêsap eñ toñ ñañên.

Paulunê papia gêdên Titi nec eñ kêsakiñ gêdñ nê kêpuctônwaga matac gêja Krete. Paulu gêwi eñ siñ gêngôn nuc tonañ gebe ênac dabiñ koleñ ñagêdô-gêdô samob, tañ agêc sêjam e gêbacnê atom tageñ nañ.

Papia tonec kêwaka biñ ñatêna kapônên tâlêac sa. (1) Paulu gêwiñ biñ sa gêdên Titi kepeñ ênê kauc lasê kêpi lau Krete tau gebe tarerjêc ma dansarjêna to ojomtêna ma lasamtêna êsêac, tec gebe Titi êjaliñ êsêac tauñ nêñ lau mansañ ñagêdo sa têtû iaumata, ec sejop to sênam gôlij êsêac sêngôm naêtômgen. (2) Paulu gêsun gôlij ñagêdô geden Titi gebe êndôn lau tokaiñ-tokaiñ ança gôlôac buña ñalêlôm amboac lau ñanô to lauo ñanô (tañ eñ gebe tauñ têndôn lauo matacman nañ), ma lau matac to sakiñwaga. (3) Gocgo Paulu gêlên biñ Titi kêtû lêñ lau buña sêsa-sêsa nañña. Eñ kékac êsêac sê wama tauñña ma sêwiñ tauñ sêmoa tonên ñalêlôm malôgen ma tolarônjanô ñakênkengeñ ñapañ. Eñ ênac jao têtac sec to biñkalom ma sêwa tauñ ekôcña gebe lau buña dendec biñ sec tonañ ñaiña.

Ñadênañ

1. Paulu gêjac m papia tonec 1:1-4
2. Gôlôac ñakoleñwaga 1:5-16
3. Gôlij gêdên lauo ñanô to ñac ma lau matac 2:1-15
4. Paulu gêlên biñ to gêjam ja lau buña 3:1-11
5. Paulu gêiac mata nê papia 3:12-15

Paulu gêjac m nê biñ

¹ Anôtônê sakiñwaga ma Jesu Kilisi nê aposolo aê, Paulu. Anôtô kêsakiñ aê gebe japuc lau-sêkên-gêwiñwaga, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa nañ, tôn to jawê êsêac sêjala biñjanô, tañ ñam kêsêp Anôtônê mêtê nañ, ² ma sêkên maten dangôn maten jali tengeñ, tañ Anôtô gêjac mata gêdên andanengeñ nañ gên samob masiger. Eñ kêsau atom, ³ go gêdên ñanoc tau Anôtô geoc nê biñ lasê ma kékên aê kasôm ñawae ñajam lasê kêtôm aêacnên kêsawaga Anôtô kêjatu aê nañ.

⁴ Aênoc biñ êndên latuc ñanô, Titi, tañ aêagêc takên gêwiñ-ñanô tageñ nañ.

Tamenj Anôtô agêc aêacnên kêsawaga Kilisi Jesu nêñ moasiñ to biñmalô êndên aôm êwac.

Tiilê kôm, tañ gêjam gêmôa nuc Krete nañ

⁵ Aê gawi aôm siñ gônôn Krete gebe ônac dabiñ kôm ñagêdô, tañ gacgeñ gêcña nañ, e êmbacnê acgom. Ôkên laumata sêngôn êtôm malacgeñ amboac kasakiñ aôm.

⁶ ñac lañônêm sawa, tañ gêjam awê tageñ ma nê ñapalêo to ñac sêkên gêwiñ ñapep to nêñ waen wauc-wauctêna to tarerjêcña ten gêc atom nañ, ñac amboac tonañ êtu lômmôkê. ⁷ Aôm kôjala gebe gejobwaga kêtû Anôtônê gên ñasakiñwaga, tec êmoa lañônêm sawagen. Eñ etoc tau sa atom, ñac têtac ñandarjboa atom, ênôm gên anaboa atom, lêma ênac si ñawaô atom ma êwê launên gên aucboa atom. ⁸ Eñ êngôm ja lau, ñac têtac êwiñ biñ ñajamña, êsa nê lêñ tokaucgeñ, ñac gêdên, ñac dabun ma ñac ñalêlôm ñawa êtu mêtê tau ñapep. ⁹ Eñ êkam mêtê ñanô tau tôn êtôm tañ têdôn eñ nañ, e tau êtôm gebe êlên biñ lau ña mêtê solop ma êmêtôc êsêac, tañ sebe senseñ mêtê tau su nañ.

¹⁰ Lau tarerjêcña gwalêkiñ tec sêmoa. Êsêac sêsôm biñ agwa-agwa ma sêsau sêoc lauboa. Lau tañ sêsa êsêac têtû Judawaga nañ, tec sêgôm gên tonañ sêjac ñawaegen.

¹¹ Tanac lau amboac tonañ awensun aucman, gebe têdôn biñ, tañ kêtôm gebe têndôn

atomña nañ, e sêjam gôlôac andu ñagêdôña ôkwi samucgeñ. Sêgôm kêtú ñam tageñ tonecña gebe têtáp awa saña. ¹² Lau Krete tau nêñ ñac teñ, tañ kêtú êsêacnêñ propete teñ nañ, kêsôm gebe “Lau Krete êsêac dansañtêna to bôclai ma ojomtêna, tañ señ lasambo nañ, sêgôm ñapañ sêmoa.” ¹³ Ênê biñ tonañ biññanô. Amboac tonañ ômêtôc êsêac ñajaña gebe gêmac, tañ kêtáp nêñ sêkêñ gêwiñ sa nañ, ñajam êsa êtiam, ¹⁴ ma sêsap Judanêñ sêboaco to ñamalac, tañ sêkac tauñ su aña biññanô nañ, nêñ biñsu tônia êtiam atom. ¹⁵ Lau tonêñ ñalêlôm selec sêsaê gêñ samob gebe selec. Mago êsêac tonêñ ñalêlôm ñatêmui ma sêkêñ gêwiñ atom nañ nêñ gêñ selec teñ gêc atom, nêñ kauc to nêñ ñalêlôm ñatêmui kêtôm taugen. ¹⁶ Ac aweñsuñ sêsôm lasê gebe sêjala Anôtô, mago sêgôm nêñ gêñ sêsa eñ auchoa. Gêñ secsêga êsêac, tañeñpêcboa, ma sêgôm gêñ ñajam teñ ñapep atômanô.

2

Tandôñ mêtê ñajamgeñ

¹ Mago aôm ôsôm biñ êtôm mêtê ñajam. ² Ôsôm êndêñ lau ñanô gebe sêmoa tokauc ñawageñ. Êsêac lau wapac to sêsa nêñ lêñ tokauc. Êsêac sêkêñ êwiñ tonêñ ñalêlôm ñajamgeñ ma têtac êwiñ tauñ ñapep to sêôc gêñwapac totêntac êpa sugen. ³ Ôsôm bi ñ êndêñ lauo ñanô amboac tonañ. Êsêac sêsa nêñ lêñ amboac lauo, tañ sêjam sakiñ gêñ dabuñ nañ. Êsêac sênga biñ atom to sênôm wain anaboa atom. Êsêac têtú kêdôñwagao biñ ñajamña, ⁴ gebe sêndôñ lauo wakuc têtac êwiñ nêñ ñaci to nêñ gôlôac ñasec-ñasec. ⁵ Êsêac sêsa nêñ lêñ tokauc to sêmoa tonêñ ñalêlôm selec. Êsêac sejob kôm andulêlômña ñapep to tañeñ wamu êndêñ nêñ ñaci. Êsêac sêngôm gêñ samob tonañ ñai gebe lau teñ sêsôm biñ alôb-alôb êpi Anôtônê biñ atom.

⁶ Ôlêñ biñ lau matac gebe sêsa nêñ lêñ tokauc amboac tonageñ. ⁷ Aôm taôm ôsa nêñ lêñ samob e ôngôm nêñ gêñ ñajam ôtu ñadôñ êndêñ êsêac. Ô ñdôñ mêtê ñawa êndêñ êsêac ñapepgeñ, ôngôm wapacgeñ. ⁸ Ôsôm biñ ñajam to solopgeñ e aêacnêñ soño-soño têtôm gebe sêsôm biñ sec êpi aêac atom, sêmoa tomajengeñ.

⁹ Ôsôm êndêñ sakiñwaga gebe tañeñ wamu êndêñ nêñ ñataui êtu gêñ samobña e nêñ ñataui sêlic ñajam. Sakiñwaga sêjô nêñ ñataunêñ biñ atom. ¹⁰ Êsêac sênam geñgeñ gêñ teñ atom, sêngôm nêñ gêñ samob ñañêñ to ñajamgeñ, gebe êsêacnêñ lêñ samob êtu aêacnêñ kêsawaga Anôtô nê mêtê ñagêlôñ.

¹¹ Gebe Anôtô geoc nê moasiñ ênam ñamalac pebeñ kêsina lasê. ¹² Moasiñ tonañ kêdôñ aêac gebe takac tauñ su aña lêñ dandec Anôtôña to aña gêñ ñakalac nomña. Kêdôñ aêac gebe tasa nbn lêñ aña nom tonec tokaucgeñ amboac lau gêdêñ to mansañ, ¹³ ma aêac daôñ bêc êjam, tañ takêñ mateñ nañ, gebe Anôtô kapôêñ agêc aêacnêñ kêsawaga Jesu Kilisi nêñ ñawasi mênêoc tau lasê êndêñ bêc tônê. ¹⁴ ñac tau kêkêñ tau kêtú aêacña gebe êngamboac aêac su aña nêñ geo samob ma eñ kêsagu aêac tatu selec ma tatu ênê lau, tec tanam koleñ ñajam tatu dôbgeñ. ¹⁵ Ôsôm biñ tonañ ma ôlêñ biñ to ômêtôc lau toñaclaigeñ. ñac teñ matapaña ênac aôm atom.

3

Lau buña nêñ lêñ

¹ Ôjatu nêñ lau gebe sêsô gôliñwaga to ñaclai ñalabu ma tañeñ wamu êndêñ êsêac to sêmansañ tauñ gebe sênam koleñ ñajam samob. ² Êsêac sêmbu lau teñ atom. Êsêac lau wama to lau wapôm ma sêmoa sêwiñ lau samob tonêñ ñalêlôm malôgeñ. ³ Aôm kôjala gebe gêmungeñ aêac tauñ tamoa tokauc gêbôc ma tañeñpêc e dao sic. Aêac tãjam sakiñ têtac ñakalac tokaiñ-tokaiñ, tañ kêkêli ôliñgeñ nañ. Aêac tamoa togeo ma totêntac secgeñ. Lau têtac gedec aêac ma aêac têtac gedec lau. ⁴ Tageñ gêdêñ tañ aêacnêñ kêsawaga Anôtô geoc nê têtac wapi to têtac gêwiñ ñamalacña lasê nañ, ⁵ eñ gêjam aêac kêsî, kêtú koleñ gêdêñ, tañ aêac tãjam têtadugac Anôtônê biñsu nañña atom, kêtú eñ taê walô aêacñageñ. Eñ kêsagu aêac tec kêkôc aêac kêtiam ma ñalau Dabuñ kêkêñ aêac tatu

wakuc. ⁶ Anôtô kékêñ aêacnêñ kêsîwaga Jesu Kilisi mênkêsêwa ñalau Dabuñ kêpi aêac, ⁷ gebe Anôtô êmansañ aêacnêñ biñ e êlic aêac tatu lau gêdêñ êtu moasiñ tonañña ma aêac tawê kain danğôn materi jali tengeñ, tañ takêñ materi nañ. ⁸ Biñ tonañ tec ñanô.

Aê gabe aôm ôwa sa ñajanageñ gebe êsêac, tañ sêkêñ gêwiñ Anôtô nañ, sênam nêñ koleñ ñajam topalêgeñ. Gêñ tonañ ñajam, oc êmoasiñ ñamalac. ⁹ Ônac jaê êsêacnêñ biñgalôm meloc to nêñ abeñi to dêbuñi nêñ ñaê ñadênañ sêpuc tauñ ñamña ma kisa to siñ, tañ sêjac kêtû biñsuña nañ. Biñ tonañ ñai ñanô masi ma ênam aêac sa atom. ¹⁰ ñac tañ êkac gôlôac êkôc nañ, ôlêñ biñ eñ êtu dim tageñ me luagêc. Embe êkêñ taña atom, go ondec eñ êmoaña. ¹¹ Aôm kôjala gebe ñac amboac tonañ kêsâ lêñ keso to gêgôm sec. Ênê lêñ kêmêtôc engac.

Paulu gêjac mata nê biñ

¹² Embe jasakiñ Arema me Tukiki êndêñ aôm êwac, nañ ôkac taômgeñ ôndêñ aê ômôêñ Nikopoli. Aê taêc gêjam kêtû têtj gebe jamoa têtê êndêñ komô. ¹³ Ôkêñ biñsutau Sêna agêc Apolo sêndi sêmuñ aôm ma alic gebe gêñ êjô êsêagêc anğâ intêna atom. ¹⁴ Ma ôndôtj aêacnêñ lau e sêjala gebe sênam koleñ ñajam ma sênam lau sêpô lêna tauñña sa. Sêngôm amboac tonañ, go sêsa nêñ lêñ toñanômêgeñ atom.

¹⁵ Lau samob, tañ sêmoa sêwiñ aê nañ, aweñ gêjac aôm. Ôsôm êndêñ êsêac, tañ takêñ gêwiñ gêbiñ aêac têtj ma têtac gêwiñ tauñ nañ, gebe aoc gêjac êsêac.

Moasiñ êndêñ amac samob êwac.

Paulunê papia gêdên PILEMON

Pilemon tonarj gôlôac Kolosoŋa nêŋ ŋac towae teŋ eŋ. Onesiminê ŋatau eŋ. Koleŋwaga gêŋôma tonarj gêbôm aŋga nê ŋataunê. Gêdên ŋasawa teŋ eŋ jagêô lasê gêdên Paulu, taŋ gêŋgônj kapoacwalô narj. Onesimi gêŋô mêtê gêwiŋj e gêjam tau ôkwi ma gêliŋ sanju.

“Paulunê papia gêdên Pilemon” nec eŋ keteŋ ŋac tau gebe taê walô nê koleŋwaga aŋga gêŋômanêŋ, taŋ Paulu kêsakiŋ eŋ gêmu gêdên nê ŋatau gêja kêtiam. Eŋ gebe Pilemon êkôc nê sakiŋwaga sa amboac gêŋômagerj atom, êkôc eŋ sa êtôm lasi buŋa teŋ, taŋ eŋ kêsuc ênê biŋ ôkwiŋac narj.

ŋadênarj

1. Paulu gêjac m nê papia 1-3
2. Paulu kêlanem Pilemon 4-7
3. Paulu gêjam neneŋ kêtû Onesimiŋa 8-22
4. Paulu gêjac mata papia tau 23-25

Paulu gêjac m nê papia

¹ Kilisi Jesu nê ŋac kapoacwalôŋa aê, Paulu, agêc Timote ma biŋ êndên aêacma ŋac Pilemon, taŋ gêjam kôm gêwiŋj aêac narj, ² agêc lasiŋio Apia ma Arkipi, taŋ gêjac siŋ gêwiŋj aêac gêmôa narj, ma êndênj gôlôac dabuŋ, taŋ sêŋgônj nêmu andu narj.

³ Tameŋi Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêŋ moasiŋj to biŋmalô êndênj amac êwac.

Pilemonnê têtac gêwiŋj to kêkêŋ gêwiŋj ŋabiŋ

⁴ Aê taêc gêjam aôm kêsêp ŋoc mec ŋalêlôm ma gajam danje ŋoc Anôtô ŋapanj, ⁵ gebe ganô ŋawae gebe aôm têtac gêwiŋj to kôkêŋ gêwiŋj Apômtau Jesu to têtac gêwiŋj Anôtônê lau samob. ⁶ Aê kateŋ mec gebe takêŋ gêwiŋj êmbiŋ aêac tônj e êkêŋ aôm ôjala gêŋ ŋajam samob, taŋ tatap sa aŋga Kilisi nê narj. ⁷ O lasicenec, aôm têtac gêwiŋj lau gêgôm aê têtac ŋajam kêsa ŋanô to gêgôm aê gamoa totêtac malôgerj. Aôm kôlau Anôtônê launêŋ ŋalêlôm tekweŋ saki kêsa.

Paulu kêmasaŋ Onesiminê biŋ

⁸ Amboac tonarj aê katôm gebe jajatu kôm, taŋ gêjac aôm ŋawae gebe ôŋgômŋa narj, êndênj aôm totêtac êpa sugenj êtu Kilisiŋa. ⁹ Mago gabe jaŋgôm atom. Aê, Paulu, taŋ katu ŋac laŋgwa sugac ma galoc katu Kilisi Jesu nê ŋac kapoacwalôŋa gêwiŋj narj, kajatu aôm atom, kateŋ aôm kêtû têtac gêwiŋj tauŋŋa. ¹⁰ Aê tec kateŋ aôm kêtû ŋoc latuc Onesimiŋa. Aê ganjgônj kapoacwalô ma kadônj mêtê gêdên eŋ e kêkêŋ gêwiŋj, tec galic eŋ kêtôm ŋoc latuc, taŋ kêka eŋ lasê narj. ¹¹ Gêmuŋgerj eŋ gêjam kôm gêjam aôm sa atom, mago galoc tec kêtôm gebe ênam aêagêc lulugerj sa.

¹² Aê jasakiŋ eŋ toŋoc ŋalêlôm samucgerj êndênj aôm êmu êwac. ¹³ Aê gabe jakôc eŋ tônj gebe ênam sakiŋ aê, taŋ gêŋgônj kapoacwalô kêtû ŋawae ŋajamŋa narj, êjô aôm su. ¹⁴ Mago taêc gêjam teŋ gebe jaŋgôm atom, aôm taôm ôlôc acgom. Aê gabe jakac aôm gebe ôŋgôm gêŋ ŋajamŋa nec atom. Taôm nêmu ŋalêlôm êkac aôm acgom, go êtôm.

¹⁵ Onesimi gêmôa jaêc aôm ŋasawa dambê tonarj, oc moae ŋam gebe êmôa êwiŋj aôm endenj tôngerj. ¹⁶ Eŋ êmôa êwiŋj aôm amboac gêŋômagerj êtiam atom, masi, êlêlêc gêŋôma su. Têtac êwiŋj eŋ amboac lasim. Aê galic eŋ amboac tauc lasic eŋ amboac tonarj, ma aôm têtac êwiŋj eŋ amboac lasim êlêlêc aê su gebe eŋ kêtû aôm nêmu gôlôacnêŋ teŋ to kêtû aôm lasim kêtû Apômtauŋa.

¹⁷ Amboac tonarj embe ôlic aê amboac nêmu ŋac, narj ôkôc eŋ sa êtôm ôkôc aê tauc sa.

¹⁸ Embe eŋ êŋgôm aôm nêmu gêŋ teŋ êtu sec, me ênac aôm nêmu tôp teŋ atom, narj ôkêŋ aê jawê kaiŋ tôp tau jajô eŋ su. ¹⁹ Aê, Paulu, tauc lemoc kato biŋ tonec gebe “Aê oc janac

ênê tîp.” Aê gabe jasôm biñ ñoc tîp gêc aômña nec atom. Tîp tau aôm taôm. ²⁰ O lasic, biññanô, ômoasiñ aê ñagec êtu Apômtauña to ôlau ñoc ñalêlôm êtu Kilisiña acgom.

²¹ Aê taêc kêka gebe aôm oc tanjam wamu biñ, tec kato gêdêñ aôm nec, ma kajalagac gebe aôm oc ôñgôm êlêlêc aêñoc biñ tonañ su. ²² Ma jasôm teñ êwiñ gebe Ômansañ aêñoc balêm teñ kwananğen gebe aê kakêñ matoc gebe Anôtô êkêñ aê jamu jandêñ amac jawac êtu nêmeccña.

Paulu awa gêjac lau ñamuña

²³ Epapra tanğ gêñgôn kapoacwalô gêwiñ aê kêtû Kilisi Jesuña nanğ, awa gêjac aôm. ²⁴ Ma Marka agêc Aristarka ma Dema agêc Luka, tec sêjam kôm sêwiñ aê nec, awenğ gêjac amac amboac tonanğenğ.

²⁵ Apômtau Jesu Kilisi nê moasiñ êwiñ amac.

JAKOBONÊ papia

Jakobonê papia nec nac tau gêjac lau buña nêj kôm to nêj lêj nagôliŋ gwalêkiŋ sa. Eŋ keto biŋ tau gêjac gôlôac tapaŋgeŋ nawae kêtôm eŋ awa gêjac Anôtônê lau, taŋ sêŋg ɲ kêsi-k sigeŋ aŋga nom ɲagamêŋ samob naŋ. ɲac-ketowaga gebe epeŋ lau buña nêj kauc lasê êpi nêj ɲalêlôm to nêj lêj, taŋ gêjac êsêac nawae naŋ, tec kêwaka nê ɲagôliŋ sa keto ɲalô totau-totau gêjam dani ma keto biŋgôliŋ to ɲadôŋdôŋ gêwiŋ-gêwiŋ e ɲam gêc awê ɲajam. Lau buña nêj ɲagôliŋ tonarŋ kêkwa biŋ tonec ɲai gebe lau tolêlôm to lau ɲalêlôm sawa ma lêtôm to lêj mansarŋ ma tatu kasec to takêŋ êwiŋ ma danŋôm ɲanô êsaŋa to tajop imbeleŋ ma mêtê tokauc to biŋkalom ma teŋbeleŋ aêgeŋ to dambu tauŋŋa ma tatoc tauŋ sa to daê biŋ tônia ma tapuc tauŋ tônia to tateŋ mec.

Jakobo keto papia tonec kêkac lau buña ɲajanaŋgeŋ gebe danŋôm Mêtê ɲanô êsa, ec dawa nêj takêŋ gêwiŋ sa ɲa nêj lêj to nêj koleŋ ênêc awê êndêŋ lau sêlic êpi mateŋanô. ɲadênaŋ

1. Gêjac m nê papia 1:1
2. Takêŋ gêwiŋ to tajala biŋŋa 1:2-8
3. Lau ɲalêlôm sawa to lau tolêlôm 1:9-11
4. Saê to lêtôm 1:12-18
5. Taŋô mêtê ma gacgeŋ danŋôm ɲanô êsa 1:19-27
6. Tapuc lau ɲam atom 2:1-13
7. Takêŋ gêwiŋ gêjac ɲakoleŋ nawae 2:14-26
8. Tajop imbeleŋ ɲapeŋŋa 3:1-18
9. Tajop tauŋ êndêŋ mateŋ katu gêŋ nomŋaŋa 4:1-5:6
10. ɲagôliŋ toê-toê ɲagêdô 5:7-20

Jakobo awa gêjac lau

¹ Anôtô agêc Apômtau Jesu Kilisi nêj sakiŋwaga aê, Jakobo, aoc gêjac gôlôac 12, taŋ sêŋgônia kêsi-kêsigen aŋga nom ɲagamêŋ samob naŋ.

Biŋ kêpi takêŋ gêwiŋ to tajala biŋŋa

² O ɲoc lasitêwaac, lêtôm tokaiŋtokaiŋ embe êtap amac sa, go alic amboac gêŋ têtmtac ɲajam ɲa teŋ. ³ Amac ajalagac gebe gêŋ, taŋ kêsaê amacnêm akêŋ gêwiŋ naŋ, gêgôm amac aoc gêŋwapac totêtmtac kêpa sugen. ⁴ Aoc gêŋwapac totêtmtac kêpa sugen tau ênam ɲanô amboac tonec gebe ênac dabiŋ amac e atu kwalam laŋgwa ma apô lêna gêŋ teŋ atom, ⁵ mago amacnêm teŋ embe êpô lêna kauc mêtêŋa, naŋ eteŋ êndêŋ Anôtô ma êkêŋ êndêŋ eŋ, gebe Anôtô kêkêŋ gêŋ gêdêŋ lau samob totêtac wapômgeŋ ma kêgamiŋ teŋ atom. ⁶ Mago nac tau eteŋ toêkêŋ êwiŋgeŋ, eteŋ totêtac lulu atom, gebe nac-têtac-luluwaga kêtôm gwêc ɲadembom, taŋ mu gêli sa e ɲakotoŋ-kotoŋ kêsa naŋ. ⁷ ɲac amboac tonarŋ taê êka gebe êkôc gêŋ teŋ aŋga Apômtaunê atom. ⁸ Eŋ nac ɲalêlôm-gêja-luwaga ma kêsa nê lêj samob lulusawa.

Lau ɲalêlôm sawa to lau tolêlôm

⁹ Lasimi ɲalêlôm sawa êlanem tau gebe Anôtô ketoc eŋ sa. ¹⁰ Ma nac tolêlôm êlanem tau êtu Anôtô kêkônij eŋŋa, gebe eŋ oc ênaŋa êtôm gêgwaŋ ɲaola. ¹¹ Oc kêpi toŋandaŋgeŋ ma kêsêgô gêgwaŋ e ɲaola kêsêlô ma talic ɲakatu masi. ɲac tolêlôm amboac tonarŋ. Eŋ ênaŋa aŋga nê kôm ɲaluŋgeŋ.

Saê to lêtôm

¹² Aê aoc êoc nac, taŋ gêoc saê totêtac kêpa sugen. Eŋ êwaka tau sa su acgom, go êkôc êŋgônia mata jali ɲasunsuŋ, taŋ Anôtô gêjac mata gêdêŋ lau-têtmtac-gêwiŋ-eŋwaga naŋ. ¹³ ɲac teŋ embe lêtôm êtap eŋ sa, naŋ êsôm gebe “Lêtôm tonec aŋga Anôtônê” nec atom. Sec kêtôm gebe êlêtôm Anôtô atom. Ma Anôtô tau kêlêtôm ɲamalac teŋ atom. ¹⁴ Lêtôm

ɲam kêsêp ɲamalac tau nê têtac kalac, taɲ kêkac to kêlêtôm eɲ naɲ. ¹⁵ Têtac kalac embe taê, go êsu ɲalatu sec. Sec tau embe ênac dabiɲ tau su, go êsu ɲalatu gêmacanô.

¹⁶ O ɲoc lasitêwaace, êkêli taôm atom. ¹⁷ Gêɲ ɲajam samob, taɲ sêkêɲ gêdêɲ amac to gêɲ ɲanô samob, taɲ atap sa naɲ, gêmêɲ aɲga lôlôc. Gêɲ tau kêsêp gêmêɲ aɲga ɲawê ɲataunê. Eɲ gêjam tau ôkwi atom ma eɲ gêjam kanuc atom amboac tonanɲeɲ. ¹⁸ Eɲ taê gêjam kêtû tônɲ, tec kêkêɲ nê biɲɲanô kêka aêac lasê gebe tatu gêɲ samob, taɲ eɲ kêkêɲ naɲ ɲaɲamata.

Taɲô mêtê to danɲôm ɲanô êsa

¹⁹ O ɲoc lasitêwaace, taêm ênam biɲ tonec gebe ɲamalac samob sêɲô biɲ ɲagaôgeɲ acgom, ma sêsôm biɲ malô-malôgeɲ to têtac ɲandanɲ sebeɲ-sebeɲ atom amboac tonanɲeɲ, ²⁰ gebe ɲamalacnêɲ têtac ɲandanɲ gêjam Anôtônê biɲgêdêɲ sa atom. ²¹ Amboac tonanɲ akac ɲatêmui to sec totau-totau su ma akôc mêtê, taɲ Anôtô kêsê kêsêp amacnêm ɲalêlôm naɲ sa. Mêtê tonanɲ kêtôm gebe ênam amac katôm kêsi, tec akôc sa tonêm ɲalêlôm malôgeɲ.

²² Embe aɲô mêtê ɲaômageɲ, oc ansau taôm, aɲgôm mêtê tau ɲanô êsa acgom. ²³ ɲac teɲ embe êɲô mêtê ɲaômageɲ ma êɲgôm ɲanô êsa atom, naɲ êtôm ɲac, taɲ kêsala laɲôanô kêsêp tasalakatu naɲ. ²⁴ Eɲ kêsala tau su, go gec gêja ma kêliɲ laɲôanô ɲakatu siɲ sebeɲ. ²⁵ Mago ɲac, taɲ êtuc kêniɲ êsêp biɲsu ɲanô tau, taɲ kêgaboac aêac su naɲ, ma êsô ɲalabu êmoa to êɲô biɲ e êliɲ siɲ êtiam atom, êɲgôm ɲanô êsa naɲ, Anôtô oc ênam mec ênê kôm samob.

²⁶ ɲac teɲ embe taê ênam gebe ênam sakiɲ Anôtô, mago ênam gôliɲ imbêla atom, oc ênsau tau ma nê sakiɲ Anôtônɲa êtu gêɲ ɲaôma. ²⁷ Sakiɲ ɲawa to mansaɲ, taɲ Tameɲi Anôtô gêlic gêjac mataanô ɲajam naɲ tonec gebe tanac mosêbu to awêtuc, taɲ sêmoa jageo naɲ, kêsi to taɲgamiɲ taun êndêɲ geɲ ɲatêmui nomɲa.

2

Tapuc lau ɲam atom

¹ O ɲoc lasitêwaac, amac akêɲ gêwiɲ aêacnêɲ ɲawasi ɲatau Jesu Kilisi, tec apuc lau ɲam atom, alic samob têtôm taunɲeɲ. ² ɲac teɲ togêlôn gold ma toɲakwê ɲawasi embe naêsô nêm akac saɲa êna, ma ɲac ɲalêlôm sawa teɲ toɲakwê kômɲa embe êsô êna amboac tonanɲ, ³ ma amac matem êndiɲ ɲac toɲakwê ɲawasi e asôm gebe Ôɲgôn lêpôn ɲajam tonec,” ma asôm êndêɲ ɲac ɲalêlôm sawa gebe “Naôkô ônê” me “mêɲônɲgônɲ masac êsi ockaiɲɲa,” ⁴ embe aɲgôm amboac tonanɲ, oc awa lau êkôc atom me. Ma atu mêtôcwaga, taɲ taêɲ gêjam biɲ keso naɲ atom me.

⁵ O ɲoc lasitêwaace, aɲô acgom. Anôtô kêjaliɲ êsêac, taɲ lau nomɲa sêlic amboac lau ɲalêlôm sawa naɲ sa, gebe têtû lau tolêlôm sêkêɲ gêwiɲɲa ma sêwê kaiɲ gamêɲ, taɲ eɲ gêjac mata gêdêɲ lau-têtac-gêwiɲ-eɲwaga naɲ. ⁶ Ma amac abu ɲac ɲalêlôm sawa. Asa lau sêkônɲiɲ amac. Asa lau sê amac jaakô mêtôcwaga laɲônɲnêmɲa. Lau tolêlôm goc. ⁷ Lau tonanɲ sêsôm biɲ alôb-alôb kêpi ɲaê ɲajam, taɲ Anôtô kêkêɲ gêdêɲ amac naɲ.

⁸ Amac embe aɲgôm biɲsu, taɲ aêacnêɲ Kiɲ kêkêɲ gêdêɲ aêac kêtôm teto gêc naɲ, ɲanô êsa, go ɲajam. Biɲsu tau tonec gebe “Têmtac êwiɲ lau wacbaɲ aôm amboac têtmtac gêwiɲ taôm.” ⁹ Mago amac embe apuc lau ɲam, go aɲgôm sec ma biɲsu êmêtôc amac amboac lau-sêgêli-biɲsuwaga. ¹⁰ ɲac taɲ kêmasaɲ biɲsu samob, mago kêgêli tageɲgeɲ naɲ, kêtôm gêgôm samob popoc. ¹¹ ɲac taɲ kêsôm gebe “Ôɲgôm gêɲ mockaiɲo to mockaiɲɲa atom” naɲ, kêsôm teɲ gêwiɲ gebe “Ônac ɲamalac êndû atom.” Ma aôm embe ôɲgôm mockaiɲ atom, mago embe ônac ɲamalac êndû, naɲ kôgêli biɲsugac. ¹² Amboac tonanɲ asôm nêm biɲ to aɲgôm nêm gêɲ atôm lau, taɲ Anôtô oc êmêtôc êsêac êndanɲguc biɲsu, taɲ kêgaboac êsêac su naɲ. ¹³ Ma êndêɲ mêtôc tonanɲ Anôtô taê walô êsêac, taɲ taêɲ walô lau atom naɲ atomanô. Mago ɲac, taɲ taê walô lau naɲ, oc êtêc mêtôc tonanɲ atom.

Takêɲ êwiɲ to ɲakoleɲ ɲabiɲ

¹⁴ O ñoc lasitêwaac, ñac teñ embe ôsôm gebe “Aê kakêñ gawiñ,” mago eñ ñac koleñ atom, oc ênam eñ sa amboac ondoc. Ênê kékêñ gêwiñ oc ênam eñ kési me masi. ¹⁵ Embe lasimi me lasimio teñ nêñ ñakwê masi me sêpô lêna mo kêtôm bêcgeñña ¹⁶ ma amacnêm teñ embe êsôm êndêñ êsêac gebe “Ana tobiñmalôgeñ, asô nêm ñakwê sa êjandan amac to aniñ nêm gêñ,” mago akêñ gêñ êôc êsêac ôliñ tôñña teñ êndêñ êsêac atom, oc ênam êsêac sa amboac ondoc. ¹⁷ Biñ takêñ gêwiñña amboac tonañ. Embe takêñ êwiñ, mago tanam ñakoleñ êwiñ atom, oc takêñ gêwiñ tau êtu gêñ mêtê ñaôma.

¹⁸ Ma ñac teñ embe êsôm gebe “Aôm kókêñ gêwiñ ma aê gajam koleñ,” go jasôm gebe “Ôtôc nêm kókêñ gêwiñ, tañ ñakoleñ masi nañ, êndêñ aê, go aê jatôc ñoc koleñ, tañ êwaka ñoc kakêñ gêwiñ sa nañ, êndêñ aôm.” ¹⁹ Aôm kókêñ gêwiñ gebe Anôtô tageñ tec gêmoa me. Ñajam. Mago ñalau sec sêkêñ gêwiñ biñ tonañ amboac tonanğeñ ma têtêc tauñ ñanô. ²⁰ O melocma, aôm gobe takêñ gêwiñ, tañ ñakoleñ masi nañ, gêñ ñanômêgoc. Aôm gobe aê jawa biñ tau ñam sa êndêñ aôm me. ²¹ Aêac aberñi Abraham amboac ondoc. Gêdêñ tañ eñ kékêñ latu Isak kêtú da gêsac altar ñaô nañ, Anôtô gêlic eñ ñac gêdêñ kêtú ênê koleñ tonanğña. ²² Kec, aôm gôlicgac gebe eñ kékêñ gêwiñ ma gêjam ñakoleñ ulu kêtômgeñ, tec sêjam tauñ sa, tec nê koleñ gêjac dabiñ nê kékêñ gêwiñ su. ²³ Ma biñ, tañ teto gêc nañ, kêtú anô gebe “Abraham kékêñ gêwiñ Anôtô, tec Anôtô gêlic eñ ñac gêdêñ” ma sêsam eñ gebe Anôtônê ñac. ²⁴ Kec, amac alicgac gebe ñamalac êtu ñac gêdêñ êtu nê koleñña, êtu eñ kékêñ gêwiñña tageñ nec atom. ²⁵ Mockaiño Rahab kêtôm tonañ. Eñ kékôc kelenwaga sa ma kékêñ êsêac sêsa intêna teñ sêja. Tec Anôtô gêlic eñ awê gêdêñ kêtú ênê koleñña. ²⁶ Aêac ôliñ embe ñalau masi, oc êtu mêtê. Ma aêacnêñ takêñ gêwiñ embe ñakoleñ masi, oc êtu mêtê amboac tonanğeñ.

3

Bij kêpi imbeleñ

¹ O ñoc lasitêwaac, amacnêm taêsam têtú kêdônwaga atommanğ. Alic acgom, aêac kêdônwaga oc atap mêtôc ñajana sa êlêlêc lau ñagêdô nêñ mêtôc su. ² Aêac samob dagôm keso elêmê. Teñ embe êsôm biñ teñ eso atom, nañ eñ ñac kwalam lanğwa teñgoc ma êtôm gebe ênam gôliñ nê ôli samucgeñ ñapep amboac tonañ. ³ Aêac embe takêñ gôliñ êsêp hos awenşuñ gebe tañeñ wamu aêac, go tanam gôliñ bôc tau ôliñ samucgeñ êwiñ. ⁴ Alic wañ acgom. Gêñ tau kapôêñanô ma mutêna gêñgôn lac ñajana sec, mago ñagôliñ sauñ ec teñ gêjam gôliñ wañ tau kêtôm ñac gôliñña taê gêjam. ⁵ Aêac imbeleñ amboac tonañ. Ôliñ ñagêñlêlôm sauñ teñ, mago kêlanem tau gêñ kapôêñña.

Alic acgom, ja ñamôsi sauñ teñ kêtôm gebe êkêñ ja êniñ oba kapôêñ teñ. ⁶ Imbeleñ kêtôm ja amboac tonañ, geñ geo gêjam imbeleñ auc samucgeñ. Imbeleñ tau ôliñ ñagêñielôm teñ, tañ gêgôm ôliñ samucgeñ ñatêmui kêsa nañ. Lamboam ñakêlêndiñ tau ñaja kêpoa anğa imbeleñ, tec imbeleñ ñaja geñ gêñ samob, tañ Anôtô kékêñ nañ, ma gesen ñalêñ su gêwiñ. ⁷ Ñamalac têtôm gebe senğeñ gêñ materñ jaliña tokaiñ-tokaiñ nañ sêgôm su. Bôc saleñña to moc ma gêñ kêgalabña to i têtú malô e têtú gêñ masiñ. ⁸ Mago ñamalac teñ kêtôm gebe êngôm imbêla êtu gêñ masiñ atomanô. Geñ sec tau oleb-olebbo to ñamalac tamac ênduña gêjam auc. ⁹ Aêac talambiñ Apômtau to Tameñi ña imbeleñ ma tapuc boa ñamalac, tañ Anôtô kékêñ kêtôm eñ tau katu nañ, ña imbeleñ tageñ tonañ amboac tonanğeñ. ¹⁰ Biñ lambiñña to biñ tapuc boanğa kêsa awenşuñ tageñ. O lasitêwaac, biñ amboac tonañ êsa atomanô. ¹¹ Bu ñaluc to ñamakic kêpulu kêpi bumata tageñ me. ¹² O ñoc lasitêwaac, jambô oc ênam aiñ me, ma wain oc ênam jambô me. Ma gwêc oc ênam tau ôkwi êtu bu atom amboac tonañ.

Kauc undambêña

¹³ Asa ñac tokauc ma ñac mêtêña gêmoa gêwiñ amac. Eñ êwaka tau sa ña nê lêñ ñajam to nê koleñ, tañ gêjam tokauc mêtêña ma tonê ñalêlôm malôgeñ nañ. ¹⁴ Mago amac embe anam lêmuñ lau ñawaô to asac lau ênêc lêlômgeñ, nañ atoc taôm sa ma ansau biñdansañ e anseñ biññanô tau su atom. ¹⁵ Kauc tonañ kêsêp anğa undambê gêmên atom, kêsa anğa

nom to geŕ nomŕa ma ŕalau sec nêŕ. ¹⁶ Lau taŕ sêjam lêmurŕ taurŕ to sêsac taurŕ narŕ, oc semoa naeo ma sêŕgôm sec tokairŕ-tokairŕ. ¹⁷ Mago kauc mêtêŕa, taŕ lau sêkôc arŕga ôŕa narŕ, êŕgôm nêŕ ŕalêlôm ŕawa êsa êtu ŕamata. Go sê wama taurŕ ŕagaôgeŕ, têturu lau malô, taŕeŕ wamu, taêŕ walô lau ênam êsêac auc ma sênam ŕanô ŕajam. Êsêac têtac lulu atom ma sêka nêŕ biŕ auc atom. ¹⁸ ŕawê taŕ lau-sê-wamawaga sêsê tobiŕmalôgeŕ narŕ, ênam ŕanô biŕgederŕ.

4

Tajor taurŕ êndêŕ lêŕ nomŕa

¹ Amac akêŕ kisa gêdêŕ taôm to ajac taôm narŕ ŕam kêsêp asagerŕ. Kêsêp gêŕ têtac ŕakalacŕa, taŕ gêjac siŕ arŕga ôlim ŕagêŕlêlôm narŕgoc. ² Amac matem katu gêŕ, mago atôm gebe atap sa atom, tec ajac ŕamalac êndu. Amac agôm mocsac gêŕ, mago atôm gebe atap sa atom, tec ajac taôm to akêŕ kisa gêdêŕ taôm. Amac akôc gêŕ atom, gebe aterŕ mec atom. ³ Amac aterŕ mec, mago akôc ŕanô atom nec ŕam kêsêp amac aterŕ mec kesorŕa gebe aterŕ gêŕ, taŕ abe êjaiŕ êpi gêŕ têtac ŕakalacŕagerŕ. ⁴ Mockairŕ ŕatêna amac. Lau taŕ sê sêlêb gêdêŕ nom narŕ, têturu Anôtônê ŕacjo. Amac ajala biŕ tonarŕ me masi. Terŕ embe ê sêlêb êndêŕ nom, oc êtu Anôtônê ŕacjo. ⁵ Me biŕ, taŕ teto gêc gebe “ŕalau taŕ gêŕgôr aêacnêŕ ŕalêlôm narŕ, gêjam lêmurŕ to gêgôm mocsac ŕanô,” amac abe teto biŕ tonarŕ ŕaômagerŕ me. ⁶ Ma moasiŕ, taŕ Anôtô kêkêŕ narŕ, kapôêŕ kêlêlêc. Amboac tonarŕ tec teto gêc gebe

“Anôtô kêkônirŕ lau, taŕ tetoc taurŕ sa narŕ,
ma kêkêŕ moasiŕ gêdêŕ lau, taŕ sêbu taurŕ narŕ.”

⁷ Amboac tonarŕ asô Anôtô ŕalabu. Apuc taôm tôŕ êndêŕ Sadarŕ, go êwi amac siŕ ma êc su. ⁸ Atu gasuc Anôtô, go êtu gasuc amac. Amac lau sec, akwasirŕ lememe êtu selesc. Ma amac lau-têtac-luluwaga, amansarŕ nême ŕalêlôm ŕawa êsa. ⁹ A jala taôm gebe arŕgôr jageo ma nême ŕalêlôm ŕawapac to atarŕ. Amacnême ômac ênam tau ôkwi êtu taŕiboas ma têtac ŕajam êtu têtac ŕawapac. ¹⁰ Ambu taôm êndêŕ Apômtau, go etoc amac sa.

Amêtôc nême lasitêwai atom

¹¹ O lasitêwaac, arŕga biŕ êpi taôm atom. ŕac taŕ êŕga biŕ êpi lasi me êmêtôc lasi narŕ, êtôm gêga biŕ kêpi biŕsu to kêmêtôc biŕsu. Aôm embe ômêtôc biŕsu, go ôtu ŕac-kêmasarŕbiŕsuwaga atom, ôtu biŕsu ŕamêtôcwaga. ¹² ŕac tagerŕ kêturu ŕac-kêkêŕ-biŕsuwaga to mêtôcwaga. Erŕ kêtôm gebe ênam kêsi me enseŕ su. Mago aôm asa, tec kômêtôc ŕac wacbarŕ aômŕa.

Atôc taôm sa atom

¹³ Ao, amac lau, taŕ asôm gebe “Galoc me eleŕ aêac oc tana malac tônê me ônê nadarŕgôr jala samuc terŕ ma tatulu gêŕ e ŕamone êlêsuc aêacgeŕ.” ¹⁴ Amac ajam kauc gêŕ, taŕ oc êŕgôm amac êndêŕ eleŕ narŕ. Amac oc amoa matem jali me masi. Amac atôm bu ŕawajaô, taŕ talic dambêgeŕ ma gê su. ¹⁵ Asôm biŕ amboac tonec êjô biŕ tônê su gebe “Apômtau embe êlôc, go aêac tamoa materŕ jali ma tanam kôm tonec me tônê.” ¹⁶ Mago galoc alanem taôm to atoc taôm sa. Lanem tokairŕ-tokairŕ amboac tonarŕ samob sec. ¹⁷ ŕac taŕ kêjala êŕgôm gêŕ ŕajamŕa, mago êŕgôm atom, oc êŕgôm sec.

5

Lau tolêlôm taêŕ ênam taurŕ

¹ Ajôc, amac lau tolêlôm, atarŕ to apuc taŕiboas sa êtu gêŕwapac, taŕ wackêdabiŕ amac narŕŕa. ² Amacnême awa kêturu manê to buleserŕ geŕ nême ŕakwê e lasê-lasêgeŕ. ³ Da gênom amacnême gold to silber. Ma ŕada tau tonarŕ oc êkic amacnême biŕ e êniŕ amac ôlim su êtôm ja geŕ gêŕ. Amac ajac awa to awa sa gêdêŕ bêc ŕamuŕa tonec. ⁴ Alic acgom, amac agamiŕ lau, taŕ sêjam amacnême kôm narŕ, nêŕ ŕaôli, tec ŕaôli tau gêmôc to lau-sejorŕ-kôm-ŕano-sawaga nêŕ taŕi jakêso siŕwaga undambêŕa nêŕ Apômtau taŕasuŕ. ⁵ Amac amoasiŕ taôm toôlim kêpiŕgeŕ amoa nom. Amac arŕgeŕ nême ŕalêlôm e ŕadambê kêsa ma

kêtom gebe sêngun amac êndên nanc. ⁶ Amac amêtoc nac gêdên to ajac en êndu ma en gêjam tau nagêjô gêdên amac atom.

Tapuc tauj tøj to tatej mec

⁷ O lasitêwaac, amboac tonan apuc taôm tøjman ma êoj Apômtau e mênêo lasê. Alic kôm natau acgom, en kêsaê gebe kôm ênam nanô najam ma kêpuc tau tøj to gêoj kom gebe ênac êndên nanc. ⁸ Amac apuc taôm tøj amboac tonangen ma aoj anac sejen nêm nalêlôm gebe noc Apômtau mênêo lasêna kédabij. ⁹ O lasitêwaac, anac kapoac taôm e atap mêtoc sa atom. Alicgac me, mêtocwaga tec mênkêkô katamdêmôê. ¹⁰ O lasitêwaac, aoc nandan to apuc taôm tøjgen apuc propete, tan sêsôm bij sêjam Apômtau lanô nan wanen. ¹¹ Alic acgom, aêac awen gêoc êsêac, nan sêoc gêjwapac totêntac kêpa sugen nan. Amac ajoj Job gêoc nandan totêntac kêpa sugen jawae, ma ajala Apômtau gêjac dabij en nalêngac. Bijnanô, Apômtau en taê walô to taê labu natau.

¹² O lasitêwaac, bij tonac ajop êtu namata gebe atoc lemec atom. Atoc lemec êpi undambê to nom me gêj nagêdô ten atomanô. Amac embe asôm gebe “Aec,” nan aêc tonan kêtôm. Me embe asôm gebe “Masi,” nan masi tonan kêtôm amboac tonangen. Angôm amboac tonan, ec mêtoc êtap amac sa atom.

¹³ Amacnêm nac ten embe gêjwapac êtap en sa, nan eten mec. Ma ten embe têtac najam, nan ênam wê dêbu. ¹⁴ Amacnêm ten embe gêmac êngôm en, nan êkên bij gôlôac dabu nêj laumata. Êsêac teten mec êpi en to sênij oso en na niptêkwi sênam Apômtau lanô. ¹⁵ Mec tonan embe teten tosêkên êwijen, go ênam nac gêmac tau sa. Ma Apômtau oc êsu en sa êngôn êtiam, ma nac tau nê sec embe ênêc, oc Apômtau êsuc sec tau ôkwi. ¹⁶ Amboac tonan aoc nêm sec lasê êndên taôm ma aten mec êjô tau êtu taômna gebe ôlim najam êsa. Nac gêdên nê mec gêjam nanô tonac lai. ¹⁷ Elia en namalac kêtôm aêac. En keten mec gebe kom ênac atom, tec kom gêjac atom kêtôm jala têlêac ma ajôn 6. ¹⁸ Go keten mec kêtiam ma undambê kêkên kom e nom gêjam nanô najam.

¹⁹ O lasitêwaac, amacnêm ten embe eo anga lên bijnanôna ma ten embe ênam en ôkwi êmu êmên, ²⁰ go ajala gebe nac, tan gêjam nac sec ôkwi anga ênê lên keso nan, oc ênam ênê katu kêsi anga gêmacanô tau ma êngênduc sec taêsam auc.

PETERENÊ papia ñamataña

Peterenê papia ñamataña nec gêjac lau buña ñawae, tañ eñ kêsam êsac gebe Lau jaba, tañ “Anôtô kêjaliñ êsêac sa” nañ. Lau tau sêngôn kêsi-kêsigen ança Asia Sauñ ñagamên gêmu kêsêpña (ñanodoña). Ac sêngôo salin-salin sêsêp lau samuc ñalêlôm. Keto papia tonec gebe ênac sêsamwaga têtac tôn gebe lau sêjanda to sêlêsu êsêac kêtú nêñ sêkên gêwiñ Anôtôña. Kêtu tonanña ñac-ketowaga gêôn Jesu Kilisi nê ñawae ñajam sa gêdên êsêac gebe taên ênam to sêkên mater eñ, tañ gêmác êndu to gêdi sa ma gêjac mata gebe êmu êmên êtiam nañ. Êsêac tec sêsô nêñ ñandañ ñalabu ma sêôc sêpuc taun tôngeñ gebe sêkên gêwiñ Anôtô tonanôgeñ ñasaê teñ tonan. Ac taên ênam êtu tôn gebe êndên bêc Jesu Kilisi eoc tau lasêña, oc têtap nêñ ñagêjô ñawasi sa.

Ketowaga êjam dan lau tau gebe sêôc gêñwapac totêntac êpa sugen ma kêkêli êsêac sêsa nêñ lêñ têtôm lau, tañ têtú Kilisinê gêngac nañ.

Ñadênañ

1. Gêjac m papia tau 1:1-2
2. Taêm ênam Anôtô gêjam kêsi ñamoasiñ 1:3-12
3. Gêlên biñ gebe tamoa todabuñgeñ 1:13-2:10
4. Daôc ñandañ tapuc Kilisi wagamañ 2:11-4:19
5. Tanam nêñ sakiñ todambu taungeñ 5:1-11
6. Gêjac mata nê papia 5:12-14

Petere awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê aposolo aê, Petere, ñoc biñ êndên lau jaba, tañ Anôtô kêjaliñ êsêac sa sêngôn kêsi-kêsigen ança Pontu to Galatia ma Kapadokia to Asia ma Bitunia nañ.

² Tameñi Anôtô taê gêjam kwanangeñ, tec kêjaliñ amac sa ma kêkên ñalau Dabuñ gêwê amac asa lau Dabuñ nêñ lêñ ma tañem wamu Jesu Kilisi to alin ênê dec e atu selec. Moasiñ to biñmalô êndên amac êwac e ênam amac auc.

Biñ takên materña

³ Talambiñ aêacnên Apômtau Jesu Kilisi Tama Anôtô, tañ taê walô aêac gêjam sêga. Eñ gêñu Jesu Kilisi ança ñacmatênên sa, tec kêkôc aêac tatu wakuc ma takên mater eñ ender tôngeñ. ⁴ Eñ gêgôm gêñ tonan gebe tawê kaiñ gêñlênsêm tengeñña to ñawasi, nañ ê su atom. Anôtô kêmasañ gêñlênsêm tau tonan gêc undambê kwanangeñ kêtú amacña. ⁵ Anôtônê ñaclai gejob amac gebe akên êwiñ e atap moasiñ ênam amac kêsiña sa, tañ eñ kêmasañ kwanangeñ gebe êtu awê êndên têm ñamuña nañ. ⁶ Êndên tônê oc atu samuc. Galoc tecenec oc moae gêñ amboac tonec ênac amac ñawae gebe lêtôm tokaiñtokaiñ êkên wapac amac têlageñ acgom ⁷ e Anôtô ênsaê amacnêm akên gêwiñ tau gebe ñanô. ñamalac sêsaê gold, tañ kêtôm gebe oc ênaña nañ, ña ja. Ma amacnêm akên gêwiñ, tañ kêlêlêc gold tonan su nañ, oc êtap saê sa amboac tonan, gebe êwaka tau sa gebe gêñ ñanô teñ. Ma êndên tañ Jesu Kilisi eoc tau lasê nañ, amac atap lambiñ to ñawasi to waem sa. ⁸ ñac tau tonan amac alic eñ atom, mago têtac gêwiñ eñ. Amac matemanô kêpi eñ galoc atom, mago akên gêwiñgeñ e atu samuc eñ totêmtac ñajam ma totêmtac wapigeñ nañ. ñamalac sêwa biñ tonan ña jakêtôm atom. ⁹ Amac atu samuc gebe atap nêm akên gêwiñ ñajanô sa. ñanô tau moasiñ ênam katôm kêsiña.

¹⁰ Moasiñ tau tonan propete sêsôm to sêkip ñam sa ma seoc moasiñ ênam amac kêsiña, tañ amac atap sa nañ lasê. ¹¹ Kilisinê ñalau, tañ gêmoa êsêacnên ñalêlôm nañ, geoc lasê gebe Kilisi êôc ñandañ e su acgom, go êmoa tonawasigeñ. Êsêac sebe sêkip biñ tonan ñanoc sa gebe êmên êndên ondoc ma êmên amboac ondoc. ¹² Anôtô geoc lasê gêdên propete tonan gebe biñ tonan ênam êsêac taun sa atom, ênam amac sa. Lau tañ sêsôm ñawae ñajam gêdên amac sêsôm bi ñ, tañ propete sêwa sa nañ, lasê gêdên amac. Ma

Ŋalau Dabuŋ, taŋ Anôtô kêsakiŋ aŋga undambê gêmêŋ naŋ, kêpuc êsêac tôŋ. Ŋawae tonarŋ arjela tauŋ têtû kêka-kêka ŋanô gebe sêjala sêwiŋ.

Anôtô kêkalem aêac gebe tasa lêŋ dabuŋ

¹³ Amboac tonarŋ amansarŋ nêŋ kauc ŋajara êsa ma nêŋ ŋalêlôm tekwem sakigeŋ, ec akêŋ matem moasiŋ, taŋ Jesu Kilisi eoc tau lasê ma êkêŋ êndêŋ amac naŋ. ¹⁴ Atôm Anôtônê ŋapalê taŋem wamuŋa, ma têtmac ŋakalac, taŋ kêkac amac gêdêŋ taŋ nêŋ kauc kêsa atomgeŋ naŋ, ênam gôliŋ amac êtiam atom. ¹⁵ Atôm ŋac dabuŋ tau, taŋ kêkalem amac naŋ, ma asêlêŋ to asa nêŋ lêŋ samob atôm lau dabuŋgeŋ, ¹⁶ gebe teto biŋ gec gebe “Amac atu lêu dabuŋ, gebe aê tauc dabuŋ.”

¹⁷ Amac embe awem ênac Anôtô, taŋ êmêtôc ŋamalac êndêŋ-êndêŋgeŋ atôm nêŋ koleŋgeŋ ma êpuc opeŋ ŋac teŋ atom naŋ, ma embe asam eŋ gebe Tamemi, go asa nêŋ lêŋ toatêc engeŋ êtôm têt amoa gamêŋ jaba tonecŋa. ¹⁸ Amac alicgac gebe awa, taŋ ê su amboac gold to silber naŋ, kêsi amac su aŋga lêŋ sec, taŋ gelom amac aŋga abeminêŋ naŋ, ma mênjamo a nêŋ lêtêgeŋ nec atom. ¹⁹ Kilisinê dec kêtu awa ŋanô tau, tec kêsi amac su. Eŋ kêtôm domba ŋabiŋmê to ŋajamanô teŋ, ²⁰ Anôtô kêjaliŋ eŋ sa gêdêŋ taŋ kêkêŋ undambê to nom atomgeŋ naŋ, tec kêkêŋ eŋ mênkêtu awê gêdêŋ têt ŋamuŋa tonec kêtu amacŋa. ²¹ Eŋ kêkêŋ amac akêŋ gêwiŋ Anôtô, taŋ gêŋu eŋ sa aŋga ŋacmatênêŋ ma kêkêŋ ŋawasi gêdêŋ eŋ naŋ. Amboac tonarŋ amac akêŋ gêwiŋ to akêŋ matem apeŋ Anôtôgeŋ.

²² Amac taŋem wamu biŋŋanô, tec gêgôm amac katôm ŋawa kêsa ma gêgôm amac têtmac gêwiŋ lasitêwai ŋanôgeŋ. Amboac tonarŋ akêŋ têtmac gêwiŋ elom tau tonêŋ ŋalêlôm samucgeŋ. ²³ Amac atu wakuc ŋam kêsêp ŋawê, taŋ ênaraŋ naŋ atom, kêsêp ŋawê, taŋ ênêc ŋapaŋ. Ŋawê tau Anôtônê biŋ mata jali, taŋ ênêc teŋgeŋ naŋ, ²⁴ gebe “Ŋamalac samob têtôm gêgwaŋ, ma nêŋ ŋawasi samob kêtôm gêgwaŋ ŋaola. Gêgwaŋ kêmêliŋ, ma ŋaola kêsêlô.

²⁵ Mago Apômtaunê biŋ oc ênêc teŋgeŋ.”

Ma biŋ tau tonarŋ ŋawae ŋajam, naŋ sêsôm gêdêŋ amac.

2

Poc mata jali to lau dabuŋ

¹ Amboac tonarŋ akwalec nêŋ biŋ sec totau-totau to biŋdansarŋ samob ma ajam biŋ auc to têtmac sec ma biŋ gêga samob su. ² Atôm ŋapalê dedec, taŋ têtaraŋ su naŋ, ma ataraŋ su ŋanô mêtê ŋawa tau, gebe atôp atu kapôêŋ e ataraŋ moasiŋ ênam amac kêsiŋa sa. ³ Amac asaê sugac gebe Apômtau eŋ ŋajam. ⁴ Amac andêŋ poc mata jali, Apômtau tau, ana. Ŋamalac têtiraŋ eŋ siŋ su, mago Anôtô kêjaliŋ eŋ sa ma gêlic eŋ amboac poc awamata ŋanô teŋ. ⁵ Ma Anôtô êkwê amac sa amboac poc mateŋ jali atu Ŋalau Dabuŋ nê andu to atu dabuŋwaga dabuŋ, gebe akêŋ da ŋalêlômŋa, taŋ ênac Anôtô mataanô ŋajam êtu Jesu Kilisiŋa, ⁶ êtôm teto gêc gebe

“Alic acgom, aê kajaliŋ poc awamata ŋanô teŋ sa kêtu poc kêclêsuŋa ma kasuŋ kêkô Sion.

Ŋac taŋ kêkêŋ gawiŋ eŋ naŋ, oc ênaraŋ atom.”

⁷ Poc tau tonarŋ kêtu amac akêŋ-gêwiŋ-waga nêŋ awamata ŋanô. Mago êndêŋ êsêac, taŋ sêkêŋ gêwiŋ atom naŋ,

“poc taŋ lau-sêkwêwaga sêbaliŋ siŋ naŋ, kêtu poc kêcŋsuŋa,”

⁸ ma

“kêtu poc sêndiraŋ eŋkaiŋ êpiŋa

to poc têtana êŋgôm lau têtmac êmbôli aucŋa.”

Êsêac tañ sêkêñ gêwiñ Anôtônê biñ atom nañ, dêdiñ enkañ kêpi poc kêtôm Anôtô kêmasañ ñabiñ kwananğen.

⁹ Mago amac atu gôlôac, tañ Anôtô kêjaliñ sa nañ. Amac atu kiñnê dabunwaga to lau dabun m teñ. Amac atu Anôtônê lau solop, tec asôm ñac, tañ kêkalem amac anğa ñakesec adêñ ênê ñawê kaiñ teñ aja nañ, nê gêñtalô ñawae lasê. ¹⁰ Gêmunğen atu Anôtônê lau atom, mago galoc atu ênê lau. Gêmunğen amac atap Anôtônê taê walô sa atom, mago galoc en taê walô amac.

Tasa lêt êtôm Anôtônê sakiñwaga

¹¹ O lauace, aê jalêñ biñ amac, tañ amoa amboac lau waba to lau jaba nañ, êngamiñ taôm êndêñ têtmac ñakalac, tañ gêjac siñ gebe enseñ katôm su nañ. ¹² Asa nêñ lêt amoa lau samuc ñalêlôm tolañômniñ sawagen. Go êsêac, tañ sêngôliñ biñ êpi amac gebe agôm secña nañ, sêsala amacnêñ koleñ ñajam ma sêlambiñ Anôtô êndêñ bôc en êô lasêña.

¹³ Asô ñamalacnêñ ñagôliñ samob ñalabu êtu Apômtauña. Asô kiñ, tañ kêtû ñatau ñamataña nañ ñalabu, ¹⁴ to asô gôliñwaga, tañ en kêsakiñ êsêac gebe sêkêñ ñagêjô êndêñ lau, tañ sêgôm sec to sêlambiñ lau, tañ sêjam kôm ñajam nañ, ñalabu amboac tonanğen. ¹⁵ Gebe Anôtô taê gêjam biñ amboac tonec gebe amac anam kôm ñajam gebe êmbaob lau meloc, tañ sêjam kauc biñ nañ, awenğ auc. ¹⁶ Asa lêt tau amboac lau, tañ Kilisi kêgaboac Êsêac su nañ. Mago kêgaboac amac su ñamoasiñ êtu sec ñasabañ atom. Atu Anôtônê sakiñwaga. ¹⁷ Atôc lau samob sa ma têtmac ôwiñ gôlôac, tañ têtû nêñ lasitêwai nañ. Atêc Anôtô ma atoc kiñ sa.

Kilisi gêôc ñandanğ êtu ñadônğdônğ ênderğ aêac

¹⁸ Amac sakiñwaga asô nêñ ñataui ñalabu to atoc êsêac sa. Asô ñataui ñajam to wapôm tauñgen ñalabu atom, asô ñataui keso ñalabu êwiñ. ¹⁹ ñac teñ embe nê ñalêlôm êsap Anôtô tônğ ma êôc wapac êtu biñ tageñ tonanğña, nañ Anôtô oc ênam mec en. ²⁰ Embe têtap amac to aôc wapac êtu agôm secña, nañ oc êkêñ amac waem amboac ondoci. Mago embe sêkêñ ñandanğ êndêñ amac to aôc wapac êtu agôm ñajamña, nañgo Anôtô ênam mec amac. ²¹ Kêtû biñ tonanğña tec Anôtô kêkalem amac, gebe Kilisi gêôc ñandanğ kêtû amacña. En kêtû ñadônğdônğ gêdêñ amac gebe apuc en waña. ²² En gêgôm sec teñ atom ma têtap biñdansañ teñ sa kêsa en awasunğ atom. ²³ Êsêac sêbu en, ma en gêbu êsêac ñagêjô atom. Sêkêñ en gêôc ñandanğ, mago en kêkôtêñ lêma gêdêñ êsêac atom. En gêliñ nê biñ samob su gêdêñ ñac, tañ êmêtôc biñ ñanğenğña nañgenğ gêja. ²⁴ Aêacnêñ sec kêpi en tau ôli ma en kêkôc sec tau sa kêpi ka gêja, gebe tatu mêtê êndêñ sec, ma materğ jali êsa êndêñ biñgêdêñ. Ênê sêm ñamala gêgôm amac ñajam kêsa. ²⁵ Gêmunğen amac amoa amboac domba sêbôm, mago galoc Anôtô gêjam amac ôkwi adêñ ñacgejob, tañ gejob amac katôm nañ aja.

3

Lauo to ñac nêñ biñ

¹ Amac lauo asô nêñ ñaci ñalabu amboac tonanğen. ñacwaga ñagêdô embe sêkêñ êwiñ Anôtônê biñ atom, go lauo sêsôm biñ teñ atom, nêñ lêtgenğ êngom ñacwaga sênam tauñ ôkwi, ² gebe ñacwaga sêlic amac asa nêñ lêt gêdêñ to atêc Anôtôgenğ, ec sêndanğuc. ³ Anam gêlônğ taôm ña gêñ dêmôênğ amboac môkêmlauñ ñapoactalô tokaiñtokaiñ ma anônğ gold ñawasi to asô ñakwê ñajam-ñajam nec atom. ⁴ Anam gêlônğ taôm ña gêñ ñalêlômña, tañ ê su atom nañ. Gêñ tau tonec gebe amoa tonêñ ñalêlôm malô to ñanğenğ gebe gêñ tonanğ ñai Anôtô gêlic amboac awamata ñanô. ⁵ Andanğenğ lauo dabunğ, tañ sêkêñ materğ Anôtô nañ, sêjam gêlônğ tauñ ña awamata tonanğ, ma sêsô nêñ ñaci ñalabu ñapep. ⁶ Sara kêtôm tonanğ. En taña wamu Abraham ma kêsam en gebe ñoc apômtau. Amac embe anğôm gêñ ñajam to atêc gêñ teñ atom, go atu Sara latuio.

⁷ Amac ñacwaga amboac tonanğ. Awiñ nêñ lauo tokaucgenğ, gebe êsêac ôliñwalô kêtôm amac atom. Atoc êsêac sagenğ gebe êsêac sêwê kaiñ moasiñ danğônğ materğ jaliña amboac tonanğ. Anğôm genğ tau gebe gêñ teñ êkô amacnêñ mec auc atom.

Daoc nandan etu bingêdenya

⁸ Aê jakatorj noc biñ sa amboac tonec gebe Amac samob nêmbiñ elom tau njam. Aoc gêñwapac awiñ taôm, têtac êwiñ lasitêwai to atoc taôm sa atom, êkônij taômgeñ.

⁹ Akêñ sec êjô sec atom ma biñ alôb-alôb êjô biñ alôb-alôb atom, akêñ mecgeñ êjô. Taêm ênam gebe Anôtô kêkalem amac gebe awê kaiñ mec êtu nêmbiñ gêñlênsêm.

Gebe teto gêc gebe

¹⁰ “Ñac tañ têtac gêwiñ gebe êmoa mata jali ma gebe êmoa njamgeñ nañ, ejop imbêla êndên biñ sec to gêdôlic êndên biñdansañ.

¹¹ Eñ ênac jaê sec to êngôm gêñ njam.

Eñ ensom biñmalô ma êndañguc e naê tôn,

¹² gebe Apômtau mata kêsap lau gêdên

ma kêkên taña nêñ mec.

Mago Apômtau lanô gelo lau, tañ sêgôm sec nañ.”

¹³ Embe añgôm njam atu dôbgeñ, ma asa oc êngôm amac atu sec. ¹⁴ Embe aoc gêñwapac êtu adaguc biñ gêdênya, go aê aoc êoc amac. Ñamalacnên biñ êtakê to êlênsôn amac atom. ¹⁵ Atôc Kilisi sa aña nêmbiñ ñalêlôm ma akêñ eñ êtu nêmbiñ Apômtau. Amansañ taôm napañ e lau teñ embe teteñ amac gebe awa biñ, tañ akêñ matem gêc nêmbiñ ñalêlôm nañ sa, nañgo gaôgeñ asôm lasê êndên êsêac. ¹⁶ Añgôm totêtac malô ma ajop taômgeñ, gebe nêmbiñ ñalêlôm njam, ec êngôm êsêac, tañ sêgôlij biñ kêpi amac to sêbu amac, tañ asa Kilisîne lêñ njam nañ majey. ¹⁷ Anôtô embe taê ênam gebe aoc nandan etu agôm njamnañ nañ, oc njam êlêlêc aoc nandan etu agôm secña su. ¹⁸ Kilisi amboac tonañ. Eñ gêmac êndu kêtum tagen kêtum aêacnên secña. Ñac gêdên gêjô aêac lau gêdênme su, gebe êwê aêac dandên Anôtô tana. Êsêac sêjac eñ ôliger êndu, mago Ñalau kêkên eñ mata jali kêsa. ¹⁹ Ma toñalaugeñ gêja gêjam mêtê ñalau, tañ sêngôn kapoacwalô nañ. ²⁰ Gêdên andan geñ êsêac sêkên gêwiñ Anôtônê biñ atom. Anôtô kêsaê êsêac to gê êsêacnên biñ tôn gêdên tañ Noa gêsô wañ gêmoa nañ. Wañ tonañ gêjam lau 8geñ sa selom bu kêsun ñatêna. ²¹ Bu tonañ kêtum busañgu, tañ galoc gêjam amac kêsi nañ ñadôñdôn. Busañgu tau êkwasiñ ñatêmui ôliñña su atom, mago êtu môc endey Anôtô gebe êmansañ ñalêlôm ñawa êsa êtu Jesu Kilisi gêdi saña. ²² Eñ kêpi undambê gêja jagêngôn Anôtônê anôña, ma aña to ñaclai ma ñactêkwa sêsô eñ ñalabu.

4

Tanam tauñ ôkwi ma tasa lêñ wakuc

¹ Kilisi gêoc nandan kêpi tau ôli. Amboac tonañ amansañ taôm e nêmbiñ ñalêlôm êtôm ênê acgom, gebe ñac, tañ gêoc nandan kêpi tau ôli nañ, sec kêlêwan eñ. ² Tec ñamalacnên têtac ñakalac ênam gôlij amac êndên têmbiñ amoa nomña êtiam atom, Anôtônê bingey ênam gôlij amac. ³ Gêdên têmbiñ, tañ gêjaña su nañ, amac agôm lau samuc nêñ biñ kêtum tôn, tec kêtumgac. Amac asa nêmbiñ lêñ mockaiño to mockaiñña ma amoa totêtac ñakalac. Gêñ kêjañij amac ma aey lasam to anôm anaboa añgôn awiñ taôm to ajam sakiñ gêdên gwam aseñ Anôtônê biñsu su. ⁴ Ma galoc asêlên awiñ lau samuc ma asa nêñ lêñ wauc-waucgeñña kêtiam atom, tec sêlic sec ma sêsôm biñ alôb-alôb kêpi amac. ⁵ Mago êsêac oc sêwa nêñ biñ sa êndên ñac, tañ kêmasañ tau su gebe êmêtoc mater jali to ñacmatê nêñ biñ nañ. ⁶ Kêtum biñ amboac tonañña eñ kêsôm ñawae njam lasê gêdên ñacmatê gebe êsêac têtap mêtoc sa kêtum ñamalac têtap sa, mago ñalau sêmoa mater jali kêtum Anôtô gêmoa mata jali.

⁷ Gêñ samob ñatêku êsuña ñanoc kêdabingac. Amboac tonañ taêm ênam taôm ma ater nêmbiñ mec totekem sakiger. ⁸ Tonec tec tasôm êtu ñamata gebe akêñ têtac gêwiñ elom tau ñanôgeñ gebe têtac gêwiñ êngênduc sec samob auc. ⁹ Añgôm ja lau atu môsi atom. ¹⁰ Anam sakiñ taôm êndên-êndêngeñ êtôm moasiñ, tañ akoc nañ, ma atu Anôtônê moasiñ tokaiñ-tokaiñ ñagejobwaga njam. ¹¹ Ñac teñ embe ênam mêtê, nañ êsôm êtôm

Anôtônê biñger. Terj embe ênam sakiñ, nañ ênam êtôm ñaclai, tañ Anôtô kékênj gédênj eñ nañ. Anğôm gênj samob tonañ gebe Anôtônê ñawasi êsa êtu Jesu Kilisiña. ñawasi to ñajana êndênj eñ tengeñ ma tengeñ. Biññanô.

Daoc ñandañ tatôm Kilisine lau

¹² O lauace, alic ñandañ, tañ kélêtôm amac gêmoa nañ, amboac gênj kaiñ tenj, tañ kêtap amac sa nañ atom. ¹³ Têmtac ñajam êsa gebe awê kaiñ Kilisinê ñandañ awiñ. Ma êndênj noc eñ eoc nê ñawasi lasêña nañ, amac oc atu samuc totêmtac ñajamgeñ. ¹⁴ Embe sêmbu amac êtu Kilisinê ñaêña, oc aoc êoc amac, gebe Anôtônê ñalau ñawasi wacêpi amac. ¹⁵ Amacnêm tenj êoc ñandañ amboac ñac, tañ gêjac ñamalac êndu me gêjam geñgeñ gênj me gégôm sec me kégabec launêñ kôm paliñ-paliñgeñ nañ atom. ¹⁶ Mago amac embe aoc ñandañ atôm Kilisinê lau, nañ majem atom. Alambiñ Anôtô gebe kékênj amac awê kaiñ ñaê tonañ.

¹⁷ Noc kédabiñ gebe Anôtô êmêtôc biñ ênac m anğa eñ tau nê gôlôac. Embe êngôm êndênj aêac amboac tonañ, ma êsêac, tañ tañerjêc gédênj Anôtônê ñawae ñajam nañ, oc êngôm êsêac amboac ondocgeñ.

¹⁸ “Anôtô embe ênam lau gédênj kêsi, oc ñalêñ ñawapac, ma lau geo to lau sec oc amboac ondoc.”

¹⁹ Amboac tañ êsêac, tañ sêoc ñandañ kêtôm Anôtô taê gêjam nañ, sêsa nêñ lêñ ñajam to sêsakiñ katuj êndênj ñac ñañêñ, tañ kékênj gênj samob nañ.

5

Tajop Anôtônê domba

¹ Aê jalêñ biñ laumata, tañ sêmoa amac ñalêlôm nañ. Aê laumata tenj katôm amac ma galic Kilisi gêoc ñandañ ma oc jawê kaiñ ñawasi, tañ mênjêtu awê êtu ñamu nañ. ² Ajop Anôtônê domba ñatonj, tañ kékênj gédênj amac nañ, ma ajop êtu sêkac amacña atom. Taôm anğôm anac ñawae êtôm Anôtônê biñ. Anğôm êtu awa geonja atom, anğôm êtu nêm sakiñ topalêgeñña. ³ Ajop êsêac, tañ sêsêp amac lememe nañ amboac gôliñwaga, tañ sêkônij nêñ gôlôac nañ atom. Atu ñadôñdôñ ñajam êndênj nêm domba ñatonj. ⁴ Ma gejobsêga tau embe êo lasê, go amac akôc ñawasi ñasunsuj, tañ ênaña atom nañ.

⁵ Amac lau wakuc amboac tonañ. Asô lau ñanô ñalabu. Amac samob akônij taôm to anam sakiñ taôm êndênj-êndêngeñ, êtôm teto gêc gebe “Anôtô êkô lau, tañ tetoc tauñ sa nañ auc, ma êkênj moasiñ êndênj êsêac, tañ sêkônij tauñ nañ.”

⁶ Amboac tonañ akônij taôm asô Anôtônê lêma ñajana ñalabugeñ, ec etoc amac sa êndênj ñanoc. ⁷ Gêñwapac samob, tañ kékônij amac nañ, apô êpi eñ êna, gebe eñ gejob amac. ⁸ Tekwem saki ma anam jaligeñ, gebe amacnêm ñacjo Sadañ kêsêlêñ kêtaj-kêtaj amboac lewe ma gesom nê gênj gebe êndañgônj. ⁹ Anğamiñ taôm êndênj eñ ma akênj êwiñ ñajana. Ma ajala gebe amacnêm lasitêwai, tañ sêmoa nom ñagamênj samob nañ, sêoc ñandañ tau tonañ têtôm amac. ¹⁰ Moasiñ samob ñatau Anôtô, tañ gêbiñ amac to Kilisi têtaj nañ, kékalem amac gebe akôc ênê ñawasi tengeñña. Oc akôc ñandañ têtageñ ma eñ tau mênjênac dabiñ amac to êpuc amac têtaj, ma êkênj ñaclai êndênj amac to ênsuj amac sa akô ñajana. ¹¹ ñajana êndênj eñ endenj têtageñ. Biññanô.

Petere gêjac mata nê biñ

¹² Aê kato papia dambê tonañ gédênj amac ma lasic Silwana, tañ galic eñ amboac ñac ñañêñ nañ, gêjam aê sa. Aê galêñ biñ to gawa sa gédênj amac gebe Anôtônê moasiñ ñanô tau tonec. Akô ñajana akô moasiñ tau ñalêlôm. ¹³ Gôlôac dabuj anğa Babel, tañ Anôtô kêtajij êsêac sa sêwiñ nañ, aweñ gêjac amac, ma latuc Marka amboac tonañgeñ. ¹⁴ Aê moalêc taôm to akôc taôm sa totêmtac êwiñgeñ.

Biñmalô êndênj amac samob, tañ Kilisi gêbiñ amac têtaj nañ êwac.

PETERENĒ papia kĕtu luagĕcna

Peterenĕ papia kĕtu luagĕcna nec gĕjac lau buņa ņamataņa ņagĕdô tapaŏngej ņawae. Lau-mĕtĕ-geowaga jasĕsĕli-sĕsĕli gôlôac Asia Saunņa, tec Petere keto papia tonec gebe ĕmbôc ĕsĕac auc, ec nĕj mĕtĕ ôlij ņakalacna ĕlainj tau amboac secgej. Lau buņa sĕnac jao tauj ĕndĕj lĕtôm amboac tonaj ņalĕj tonec gebe sĕnac dabij nĕj kauc e sĕjala Anôtô agĕc Apômtau Jesu Kilisi ĕpi ņanôgej, tec Petere gebe ĕsĕac sĕkĕj taņej ĕndĕj lau, taņ tauj materjanô sĕlic Jesu ma tauj taņeņsuņ sĕjô eņ kĕsôm bij to kĕdôj ĕsĕac naņ, sĕnac ņawaegej. Petere gesej lau, taņ sĕsôm sebe Kilisi ĕmu ĕmĕj ĕtiam atom naņ, ņajaņagej. Kilisi gĕmu gĕmĕj su atom tagej nec ņam kĕsĕp Anôtô gĕ bij tŏngej “gebe lau teņ sĕnaņa atom, gebe samob sĕkac tauj su aņga nĕj sec acgommaņ.”

ņadĕnaņ

1. Petere gĕjac m papia tau 1:1-2
2. Anôtônĕ kalem gĕdĕj lau buņa 1:3-21
3. Mĕtĕ-geowaga tĕdôj mĕtĕ dansaņ 2:1-22
4. Kilisi ĕmu ĕmĕj ĕtu ņamuņa 3:1-18

Petere awa gĕjac lau

¹ Jesu Kilisi nĕ sakinwaga to aposolo aĕ, Simon Petere, ņoc bij ĕndĕj amac, taņ aĕacnĕj Anôtô agĕc kĕsiwaga Jesu Kilisi nĕj biņgĕdĕj kĕkĕj amac akĕj gĕwiņ ņanô atôm aĕac. ² Ajala Anôtô agĕc aĕacnĕj Apômtau Jesu ĕtu tŏj e moasiņ to biņmalô ĕnam sĕga aņga amacna.

Anôtô kĕkalem aĕac to kĕjalij aĕac sa

³ Anôtônĕ ņaclai kĕkĕj gĕj samob, taņ kĕpuc aĕac tŏj tamoa matej jali to tasa Anôtônĕ lĕj naņ, gĕdĕj aĕacgac. Kĕkĕj gĕj tau kĕtu tajala ņac, taņ kĕkalem aĕac tawĕ kaij ĕnĕ ņawasi to lĕj ņaņej naņņa. ⁴ Eņ gĕgôm amboac tonaj, tec gĕjac mata gĕj ņanô mataĕjam to kapôĕj-kapôĕj gĕdĕj aĕac. Eņ gĕjac mata gĕj tonaj gebe amac awĕ kaij ņanô aņga Anôtô tau nĕ ma awĕ nom tonec ņaņaclai sa. ņaclai ensej amac suņa tonaj ņam kĕsĕp ņamalacnĕj tĕntac ņakalacna. ⁵ Amboac tonaj ôlim palĕgej gebe nĕm akĕj gĕwiņ ĕnam ņanô lĕj ņaņej. Lĕj ņaņej ĕkĕj kauc ajala gĕjņa. ⁶ Kauc ajala gĕjņa ĕkĕj amac atu mĕtĕ taôm ņapep. Atu mĕtĕ taôm ņapep ĕkĕj amac aôc gĕjwapac totĕmtac ĕpa sugĕj. Aôc gĕjwapac totĕmtac kĕpa sugĕj ĕkĕj amac asa Anôtônĕ lĕj. ⁷ Asa Anôtônĕ lĕj ĕkĕj amac tĕmtac ĕwiņ lasitĕwai. Tĕmtac gĕwiņ lasitĕwai ĕkĕj amac tĕmtac ĕwiņ ņanô tau. ⁸ Gĕj ņanô tau tonaj embe ĕnĕc amacna e ĕnam amac auc, go ĕkĕli amac, ec ôlim palĕ ĕsa to anam ņanô ajala aĕacnĕj Apômtau Jesu Kilisi. ⁹ Ma ņac, naņ ĕtap gĕj tau tonaj sa atom, eņ mataanô kĕtu wao, tec gelic gĕj gĕja baliņ atom ma kĕlij Anôtô kĕkwasiņ ĕnĕ sec laņgwa su gĕjaņa naņ siņ.

¹⁰ O lasitĕwaac, Anôtô kĕkalem amac to kĕjalij amac sa, tec ôlim palĕgej gebe awaka Anôtônĕ moasiņ tau sa. Embe aņgôm amboac tonaj, go ambej anaņa atomanô, ¹¹ ma Anôtô ĕkĕj amac asô aĕacnĕj Apômtau to kĕsiwaga Jesu Kilisi nĕ gamĕj tengeņņa ana.

¹² Amac ajala biņjanô, ma biņjanô tau gĕjam amac auc akô ņajaņa, mago gabe jaŏj bij tau sa aņga amacnĕm ņalĕlôm gebe taĕm ĕnam ņapaņ. ¹³ Jaŏj bij tau sa aņga amacnĕm nec gĕjac aĕ ņawae ĕtôm ņoc tĕm jamoa bec tonec ņalĕlômņa. ¹⁴ Aĕ kajalagac gebe saunģej, go sĕmbuc ņoc bec tonec sa ĕtôm aĕacnĕj Apômtau Jesu Kilisi tau geoc lasĕ gĕdĕj aĕ. ¹⁵ Amboac tonaj tec jawaka ņalĕj teņ sa e ĕndĕj tĕm jawi nom tonec siņ su naņ, bij tonaj ņai ĕŏj sa aņga nĕm ņalĕlôm ņapaņ.

Kilisinĕ ņawasi, taņ propete seoc lasĕ naņ

¹⁶ Gĕdĕj taņ asôm aĕacnĕj Apômtau Jesu Kilisi nĕ ņaclai to ĕmu ĕmĕj ņawae lasĕ gĕdĕj amac naņ, aĕac ajac sĕboaco, taņ ņamalac sĕga tokaucgej naņ atom. Aĕac tauj materjanô alic ĕnĕ ņawasi towae, tec asôm lasĕ. ¹⁷ Aĕac alic gebe eņ Tama Anôtô kĕkĕj

wae to n̄awasi gêdêñ eñ ma n̄awasi n̄atau awa amboac tonec gêdêñ eñ gebe “Aêñoc Latuc, tañ têtac gêwiñ eñ ma galic eñ n̄ajam nañ tonec.” ¹⁸ Awa tecenañ aêac añô kêsap aña undambê gêmêñ gêdêñ tañ amoa lôc dabuñ awiñ eñ nañ.

¹⁹ Amboac tonañ aêac akêñ gêwiñ propetenêñ biñ kêlêlêc. Ma amac embe akôc biñ tau sa, oc n̄ajam amboac tonañ, gebe biñ tau kêtôm dawey kêpô gamêñ n̄akesec e êu bôn acgom, go utitêna mênêpi aña nêm n̄alêlôm. ²⁰ Ajala biñ tonec êtu n̄amata acgom, gebe n̄ac teñ kêtôm gebe êwa propetenêñ biñ, tañ teto gêc nañ, sa n̄a tau nê kauc atom, ²¹ gebe n̄amalac teñ nê n̄alêlôm kêkac eñ tec geoc biñ teñ lasê nec atom. N̄alau Dabuñ gêoc n̄amalac, go sêsôm biñ lasê kêtôm Anôtô gêsun̄.

2

Propete dansañ

¹ Gêmun̄geñ propete dansañ dêdi aña lau Israel n̄alêlôm. Ma kêdôn̄waga dansañ oc mên̄sêsa aña amac n̄alêlôm amboac tonañ. Êsêac oc sêndôn̄ mêtê geo, tañ enseñ n̄amalac su nañ, ma sênsa N̄atau, tañ gêjam ôli êsêac su nañ auc. Êsêac sêkic taun̄ nêñ biñ ma sênaña seben̄. ² Ma lau taêsam sêsap êsêacnêñ lêñ kêli ôliñ n̄akalacña tôn̄, ma kêtû tonaña lau sêsôm biñ alôb-alôb êpi biññanô n̄alêñ. ³ Êsêac mateñ katu gêñ n̄awaô, tec têtulu amacnêm awa n̄a nêñ biñdansañ. Êsêacnêñ mêtôcwaga mata gêdiñ êsêac n̄apep wanêcgeñ ma nêñ n̄ac enseñ êsêac sun̄a gêjac tuluc atom.

⁴ Anôtô taê labu añela, tañ sêgôm sec nañ atom. Eñ kêtin̄ êsêac sêsêp lamboam n̄agêsun̄bôm n̄akesec sêja ma gêsô êsêac tôn̄ sêmoa e êndêñ bêc mêtôcña. ⁵ Eñ taê labu nom lan̄gwa atom, kêkêñ bu kêsun̄ n̄atêna gesen̄ nom n̄alau, tañ sêwi Anôtô siñ nañ su. Noa tañ kêsôm biñgêdêñ lasê to nê lau 7 taun̄geñ tec Anôtô gêjam jaom êsêac. ⁶ Ma Anôtô kêmêtôc malac Sodom to Gomora gebe sênaña, tec kêkêñ ja geñ êsêac su sêjaña. Eñ kêkêñ dôñ tonañ gebe êkêñ puc lau, tañ oc sêwi Anôtô siñ êtu n̄amu nañ. ⁷ Eñ gêjam n̄ac gêdêñ Lot kêsî. Lot tau gêmoa tonê n̄alêlôm n̄awapacgeñ kêtû lau alôb-alôb tonañ nêñ lêñ mockaiña. ⁸ N̄ac gêdêñ tonañ gên̄gôn̄ êsêac n̄alêlôm ma gêlic to gên̄ô nêñ biñ geo kêtôm bêc to bêc ma gejoñ ênê n̄alêlôm gêdêñ e gêmoa jageo. ⁹ Apôm̄tau kêjala ênam lau-sêkêñ-gêwiñwaga kêsî aña lêtôm n̄alêñ ma kêjala êkôn̄in̄ lau sec tôn̄ e têtap n̄agêjô sa êndêñ bêc mêtôcña n̄alêñ amboac tonañgeñ. ¹⁰ N̄agêjô tonañ êtap êsêac, tañ têtac n̄akalac kêkac êsêac e sêsa lêñ môm̄ña ma sêli biñ sa kêpi Apôm̄taunê gôn̄in̄ nañ, sa êlêlêc su.

Êsêac lau n̄aclai sec to tetoc taun̄ sa ma têtêc lau n̄awasi ôña atom, sêsôm biñ alôb-alôb kêpi êsêac gêwiñ. ¹¹ Añela tonañ nêñ n̄ajana to n̄aclai kêlêlêc lau tonañ nêñ su, mago añela sêpuc boa êsêac to sêkêñ êsêac têtap Apôm̄taunê mêtôc sa atom. ¹² Lau tonañ nêñ kauc masi têtôm bôc, tañ têna kêsû gebe n̄amalac sêlô êsêac tôn̄ to sên̄gun̄ êsêac êndu. Lau tonañ sêsôm biñ alôb-alôb kêpi gêñ, tañ sêjam kauc nañ. Êsêac oc sênaña têtôm bôc tau. ¹³ Êsêac têtap n̄andañ sa êjô nêñ geo, tañ sêgôm gêdêñ lau nañ. Êsêac sêjam kauc gebe sên̄in̄ lasam to sênôm anaboa êndêñ ocsalô êtu têtac n̄ajam n̄am. Êsêac gêñ n̄atêmui to gêñ sec. Embe sên̄in̄ gêñ sên̄gôn̄ sêwiñ amac, go sên̄gôm nêñ sec sên̄ac n̄awaegen̄. ¹⁴ Êsêac mateñ dan̄guchoa ma sêgôm sec gedey tôn̄geñ. Êsêac sêwa lip lau palê-palê ma têdôn̄ nêñ n̄alêlôm e sêjala lêñ mateñ katu gên̄ña kêtû tôn̄. Anôtô kêpuc boa êsêac sugac. ¹⁵ Êsêac sêwi lêñ n̄ajên̄ siñ ma sêo sic sêsa Bosoro latu Balam, tañ têtac gêwiñ nê geo n̄aôli nañ, nê lêñ. ¹⁶ Balêm kêsâ lêñ tonañ e Anôtô kêmêtôc eñ kêtû nê keson̄a. Bôc wabaña awamê kêsôm biñ lasê gêjam n̄amalac awa e kêkô propetenê lêñ meloc auc.

¹⁷ Lau tonañ n̄ai têtôm bumata, tañ kêpa nañ, me têtôm tao, tañ mu gêbuc ma kêdaba su nañ. Anôtô kêmasañ gêsun̄bôm n̄akesec kêtû êsêacña. ¹⁸ Êsêac sêsôm biñ lanem-lanem to biñ agwa-agwa ma sêwa nêñ lêñ kêli ôliñ n̄akalacña kêtû lip, gebe ênac lau, tañ sêkac taun̄ su n̄asawa dambêgeñ aña lau, tañ sêsa lêñ keso nañ. ¹⁹ Lau-sêwalipwaga sêjac mata lêñ sên̄gamboac n̄amalac su sêmoa nêñ Iêtêgeñña, mago êsêac taun̄ têtû n̄aclai

enseñ ñamalac suña ñasakiñwaga, gebe gêñ, tañ kêku ñamalac tulu nañ, ñamalac têtú gêñ tau ñasakiñwaga. ²⁰ Lau teñ embe sêkac taur su aña nom ñagêñ môpña êtu sêjala aêacnêñ Apômtau to kêsíwaga Jesu Kilisiña, mago gêñ tau embe êlênsôn êsêac êtiam e êku êsêac tulu, oc têtú sec êlêtêc gêmuñña su. ²¹ Ijoc êsêacmêñ, sêjala biñgêdêñ ñalêñ atommañ. Amboac ondóc sêjala su, mago sêjam dêmôêñ biñsu dabuñ, tañ sêkêñ gêdêñ êsêac nañ kêtiam. ²² Biñgôliñ tonéc ñanô kêsá kêpi êsêac gebe “Kêam señ gêñ, tañ sêluc siñ nañ kêtiam.”

Ma teñ gebe

“Bôcanô tañ gêliñ bu su nañ, jagêjac wandob kêtiam.”

3

Apômtau êmu êmêñ biññanôgeñ

¹ O lauace, papia tonéc kêtú papia kêtú luagêcña, tañ kato gêdêñ amac nañ. Aê kato papia luagêc tau gebe jaôn biñ ñawa samob sa aña nêñ ñalêlôm gebe taêm ênam. ² Aê gabe jaôn biñ, tañ propete dabuñ sêsôm wanêcgeñ su to Apômtau to kêsíwaga nê biñsu, tañ amacnêñ aposolo sêsôm nañ, sa aña nêñ ñalêlôm gebe taêm ênam êtiam. ³ Ajala biñ tonéc êtu ñamata acgom, gebe êndêñ têñ nañ mênêsa lau ñagêdô, tañ sêsa nêñ lêñ êtôm ôliñ ñakalac kêkac êsêac nañ, oc mênêso lasê ma sêsu amac susu ⁴ ma sêsêm gebe “Eñ gêjac mata gebe êmu êmêñ me. Ma galoc gêmôa ondóc. Aêac abeñi sêmac sêja-sêja ma gêñ samob gêc amboac gêc gêdêñ tañ Anôtô kêkêñ undambê to nom nañ, e mênêgêdêñ galoc.” ⁵ Êsêac tañ gebe amboac tonañ nañ, sêliñ biñ tonéc siñ gebe andaogênanô Anôtô kêsôm biñ tec kêkêñ undambê to nom. Nom tau kêsá aña bu ma bu gêjam nom sa. ⁶ Ma bu tau tonañ tec kêsúñ ñatêna e gesêñ nom langwa su gêjaña. ⁷ Mago Anôtô nê biñ gêjam jaom undambê to nom galocña gêmôa e ja enseñ su. Undambê to nom oc sênaña atom, sênêc e êndêñ bêc Anôtô êmêtôc ñamalac to enseñ lau sec suña.

⁸ O lauace, aliñ biñ tageñ tonéc siñ atom gebe Apômtau gêlic bêc tageñ kêtôm jala 1,000 ma jala 1,000 kêtôm bêc tageñ. ⁹ Apômtau gêgôm nê biñ, tañ gêjac mata nañ, ñanô kêsá kêliñ tau siñ-siñ amboac lau ñagêdô taêñ gêjam nañ atom. Eñ kêliñ tau siñ-siñ atom, gê amacnêñ biñ tôn gebe eñ gedec gebe lau teñ sênaña atom. Eñ gebe lau samob sênam tauñ ôkwi.

¹⁰ Apômtaunê bêc oc êmêñ êtôm genjêntêna ma undambê oc ênaña tonakicsêa kaiñ teñ. Ma ja êniñ gêñ umborña e êsêlô ma nom to gêñ nom-ña samob maleñmê. ¹¹ Gêñ samob tonañ oc êsêlô amboac tonañ, tec amac oc amoa amboac ondóc. Asa nêñ lêñ atôm Anôtônê lau to anam sakiñ eñgeñ. ¹² Asa lêñ amboac tonañ ma aôn Anôtônê bêc ma aña gôm gêñlêlôm gebe êo lasê sebeñmañ. Endêñ tônê ja êniñ undambê e êsêlô ma ja êpac gêñ undambêña e êwê ênaña. ¹³ Mago Anôtô gêjac mata biñ kêpi undambê wakuc to nom wakuc, tañ biñgêdêñ ênam auc, ma aêac tec daôn tamoá.

¹⁴ O lauace, amac aôn gêñ amboac tonañ, tec amansañ taôm toolim palêgeñ gebe akô Anôtô lañônêñ tolañômñêñ sawa to nêñ ñalêlôm ñawageñ ma amoa tobiñmalôgeñ. ¹⁵ Ma alic aêacnêñ Apômtau gê biñ tôniañ tau kêtú ênê moasiñ ênam aêac kêsíña ñamôkê, kêtôm tewêñ Paulu, tañ têtac gêwiñ eñ ñanô nañ, keto gêdêñ amac kêtôm kauc mêtêña, tañ Anôtô kêkêñ gêdêñ eñ. ¹⁶ Eñ keto biñ amboac tonañ kêsêp nê papia samob. Biñ ñagêdô, tañ keto gec nê papia ñalêlôm nañ, ñawapac ma lau kauc gêbôc to palê-palê sêwa biñ tau sa kesogeñ kêtôm sêwa biñ ñagêdô, tañ teto gêc nañ, sa kesogeñ amboac tonañ. Êsêac sêgôm gêñ tonañ, tec sêkic tauñ nêñ biñ.

¹⁷ O lauace, amac ajala biñ tonañ kwanangeñ, tec ajop taôm gebe lau alôb-alôb nêñ biñdansañ êwê amac ao sic e êkac amac su aña nêñ ñamôkê ñajaña nec atom.

¹⁸ Aêacnêñ Apômtau to kêsíwaga Jesu Kilisi nê moasiñ to nê kauc mêtêña esewec aña amacnêñ,

Ñawasi êndêñ eñ galoc e naêndêñ bêc teñgeñña. Biññanô.

JOAŃNÊ papia ŋamataŋa

“Joanê papia ŋamataŋa” nec ŋac tau keto kêtú ŋam kapôêŋ luagêcŋa. Teŋ gebe êkêli lau-sêsamwaga gebe sêmbiŋ tauŋ tônia tamiŋ Anôtô agêc Latu Jesu Kilisi, go teŋ gebe ênam la êsêac gebe sejop tauŋ êndêŋ mêtê-geowaga. Embe têtanduguc êsêacnêŋ mêtê geo, oc êkac êsêac su aŋga Anôtô agêc Kilisi nêŋ. Mêtê keso ŋam kêsêp lau, taŋ seboç tamoa nom nec sec, tec têtônŋ gebe Anôtônê Latu Jesu mênkêtu ŋamalac ŋanô atom. Kedônŋwaga dansaŋ tonarŋ sêsôm gebe ŋamalac sêmoa nom nec, kêtú sec ŋamanô tau. Takônŋ nêŋ dabe tamoa materŋ jaliŋa tônia acgom, go amboac tajaŋ tauŋ kêsŋgac. Go lau tonarŋ têtônŋ biŋ keso amboac tec gêwiŋ seboç Anôtô ênam lau kêsŋa gêjac lêŋ mansaŋ to têtac êwiŋ tauŋŋa ŋawae atom.

Joan tec geseŋ biŋ keso tonarŋ ŋai ma gêwa Jesu kêtú ŋamalac ŋanô ŋabiŋ sa gêc awêgeŋ, go kêwaka biŋ tonec sa gêc awê gêwiŋ gebe lau samob, taŋ sêkêŋ gêwiŋ Jesu to têtac gêwiŋ Anôtô naŋ, têtac êwiŋ elom tau amboac tonanŋeŋ.

Ŋadênaŋ

1. Joan gêjac m papia tau 1:1-4
2. Ŋawê to ŋakesec 1:5–2:29
3. Anôtônê ŋapalê to Sadaŋne ŋapalê 3:1-24
4. Biŋŋanô to biŋdansaŋ 4:1-6
5. Têtac êwiŋ launŋa gêjac samob ŋawae 4:7-21
6. Takêŋ gêwiŋ ŋanô kêku gêŋ nomŋa samob tulu 5:1-21

Biŋ taŋ kêtú dangôn matêŋ jali ŋanamôkê

¹ Aêac ato gêdêŋ amac kêpi biŋ, taŋ kêtú dangôn materŋ jali ŋanamôkê naŋ. Biŋ tau tonarŋ gêmoa gêdêŋ Anôtô kêkêŋ undambê to nom atomgeŋ. Aêac aŋô biŋ tau to alic ŋa materŋanô. Aêac asala to ma lemeŋ amoasac biŋ tau. ² Materŋ jali ŋanamôkê geoc tau lasê, tec aêac alic to awa sa ma asôm lasê gêdêŋ amac. Materŋ jali ŋanamôkê teŋgeŋŋa tau gêmoa gêwiŋ Tama ma geoc tau lasê gêdêŋ aêac. ³ Biŋ taŋ alic to aŋô naŋ, aêac asôm lasê gêdêŋ amac amboac tonanŋeŋ, gebe êmbiŋ aêac tônia tapi tageŋ dawŋ Tameŋi agêc Latu Jesu Kilisi. ⁴ Aêac ato biŋ tonarŋ gebe têtac ŋajaŋ ênac dabiŋ tau.

Anôtô eŋ ŋawê

⁵ Ŋawae taŋ aêac aŋô aŋga ênê ma asôm lasê gêdêŋ amac naŋ, biŋ tau tonec gebe Anôtô eŋ ŋawê, ma ŋakesec teŋ gêc eŋŋa atomanô. ⁶ Aêac embe tasôm gebe aêac to eŋ dabiŋ tauŋ tônia tapi tageŋ, mago embe tasa lêŋ ŋakesecŋa, oc tansau biŋdansaŋ ma dangôm biŋŋanô tau ŋanô êsa atom. ⁷ Aêac embe tasa lêŋ ŋawêŋa amboac eŋ tau gêmoa ŋawê ŋalêlôm, go aêac tauŋ dambiŋ tauŋ tônia ma Anôtônê Latu Jesu nê dec êkwasiŋ aêacnêŋ sec samob su tatu selec. ⁸ Aêac embe tasôm gebe nêŋ sec masi, oc tansau tauŋ ma biŋŋanô ênêc aêacnêŋ ŋalêlôm atom. ⁹ Ma embe daoc nêŋ sec lasê, oc ŋac ŋaŋêŋ to gêdêŋ tau êsuc aêacnêŋ sec ôkwi ma êkwasiŋ aêacnêŋ biŋ geo samob su tatu selec. ¹⁰ Aêac embe tasôm gebe dagôm sec atom, oc takêŋ Anôtô êtu dansaŋtêna, ma ênê biŋ ênêc aêacnêŋ ŋalêlôm atom.

2

Kilisi kêtú aêacnêŋ gêjamsawaga

¹ O ŋoc gêŋac, aê kato biŋ tonec gêdêŋ amac gebe aŋgôm sec atom. Mago ŋac teŋ embe êŋgôm sec, go ŋac gêdêŋ Jesu Kilisi tau êtu aêacnêŋ ênam-awenŋwaga êndêŋ Tama. ² Ŋac tau kêkêŋ tau kêtú da kêtú aêacnêŋ secŋa. Mago kêtú aêac taunŋeŋ nêŋ secŋa atom, kêtú lau nomŋa samob nêŋ secŋa. ³ Aêac embe tamansaŋ Anôtônê biŋsu, go êwa aêac sa gebe tajaŋa eŋgac. ⁴ Teŋ embe êsôm gebe “Aê kajala eŋgac,” mago êmansaŋ ênê biŋsu atom, naŋ eŋ dansaŋtêna, ma biŋŋanô gêc ênê ŋalêlôm atom. ⁵ Ŋac taŋ kêmasaŋ Anôtônê biŋ

nañ, gêjac dabiñ nê têtac gêwiñ eñña tonanôgeñ. ⁶ Biñ tonañ gêwa aêac sa gebe Anôtô gêbiñ aêac têtac. Ñac tañ kêsôm gebe “Anôtô gêbiñ aê têtac” nañ, êsa nê lêtac êtôm Kilisinê lêtac.

Biñsu wakuc

⁷ O lauace, aê kato biñsu wakuc teñ gêtac amac atom, biñsu langwa, tañ akôt gêtac gêmungên. Biñ tañ añô su nañ, biñsu langwa tau tonañ. ⁸ Mago aê kato biñsu wakuc teñ, tañ ñanô kêsâ kêtac Kilisi to amac nañ, gebe ñakesec gêtac su ma ñawê tau mêtac kêtac lasêtac. ⁹ Ñac tañ kêsôm gebe “Aê gamoa ñawê ñalêlôm” mago têtac gedec nê lasêtac nañ, gêmoa ñakesec ñalêlôm e mêtac gêtac galoc. ¹⁰ Ñac tañ têtac gêtac nê lasêtac nañ, gêmoa ñawê ñalêlôm ma nê biñ êwa lakô laña teñ gêtac ênê ñalêlôm atom. ¹¹ Mago ñac, tañ têtac gedec nê lasêtac nañ, gêmoa ñakesec ñalêlôm ma kêsâ lêtac ñakesec. Eñ gêtac kêtac gamêtac, tañ gebe êna nañ, gebe ñakesec gêtac eñ matapec kêsâ.

¹² O ñoc gêtac, aê tec kato gêtac amac nec, ñam gebe nêtac sec gêtac kêtac Jesunê ñaêna. ¹³ O tameniac, aê kato gêtac amac, ñam gebe ajala eñ, tañ gêmoa gêtac Anôtô kêtac undambê to nom atomgeñ nañ. O lau matapec, aê kato gêtac amac, ñam gebe aku ñac sec tau tulu su. ¹⁴ O ñapalêac, aê kato biñ gêtac amac, ñam gebe ajala Tamemi su. O tameniac, aê kato biñ gêtac amac, ñam gebe ajala eñ, tañ gêmoa gêtac Anôtô kêtac undambê to nom atomgeñ nañ. O lau matapec, aê kato biñ gêtac amac, ñam gebe atu lau ñajanagac ma Anôtônê biñ gêtac amac nêtac ñalêlôm, tec aku ñac sec tau tulu su.

¹⁵ Têtac êwiñ nom to gêtac nomña samob atom. Teñ embe têtac êwiñ nom, nañ oc têtac êwiñ Tama atom. ¹⁶ Gêtac nomña samob, ôlêtac ñakalac to materac kalac ma gêtac tetoc tañ saña nañ aña Tameniac atom, aña nomnagên. ¹⁷ Nom to ñagêtac ñalêlôm ñakalac oc ênaña, ma ñac tañ êmansañ Anôtônê biñ nañ, oc êna endên têtac.

Kilisinê ñacjosêga

¹⁸ O ñapalêac, têtac ñamña mêtac kêsâ su. Amac añô gebe Kilisinê ñacjosêga oc ênêtac, ma galoc Kilisinê ñacjosêga taêsam sêmoa. Biñ tonañ gêwa sa gêtac aêac gebe têtac ñamña mêtac kêsâ su. ¹⁹ Lau tonañ sêsâ aña aêac nêtac, mago têtac aêac nêtac ñagêtac ñanô atom. Embe aêac nêtac ñagêtac ñanô êsêac, oc sêmoa sêtac aêac sêmoa. Mago sêtac aêac siñ tec gêtac sa gebe êsêac samob têtac aêac nêtac ñagêtac ñanô atom.

²⁰ Mago ñac dabuñ geñ oso amac, tec ajala biññanô tau. ²¹ Aê kato gêtac amac kêtac asageña. Kato gebe amac ajala biññanô atom me. Masigoc. Kato gebe ajala biññanô tau su ma ajala gebe biñdansañ teñ kêsâ aña biññanôña atom. ²² Dansañtêna tau asa. Ñac tañ gêtac Jesu auc gebe eñ Kilisi atom. Ma Ñac tañ gêtac Tama agêtac Latu auc nañ, eñ Kilisinê ñacjosêga tau. ²³ Lau samob, tañ sêsâ Latu auc nañ, sêtac kêtac Tama atom. Ma samob, tañ sêsôm Latu lasê nañ, sêtac kêtac Tama sêtac. ²⁴ Biñ tañ gêmungên añô nañ, ênêtac nêtac ñalêlôm. Biñ tañ gêmungên añô nañ, embe ênêtac nêtac ñalêlôm, go Tama agêtac Latu oc sêtac biñ amac têtac. ²⁵ Ma biñ tau, tañ gêtac mata gêtac aêac nañ, tonac gebe dangôtac materac jali teñgeñ.

²⁶ Aê kato biñ tonañ gêtac amac kêtac êsêac, tañ sebe sêtac amac ajô nañ. ²⁷ Amboac tonañ apô lêtac ñac êndêtac amac teñ atom. Ñalau Dabuñ kêtac amac gêtac samobña gêmoa. Ma biñ tau tonañ biñdansañ atom, biññanô. Amboac tonañ asap Kilisi têtac êtôm biñ, tañ Ñalau kêtac amac nañ.

²⁸ O ñoc gêtac, galoc tonac asap eñ têtac, ec ñac tau embe eoc tau lasê, nañ tamoa totêtac êpa sugên ma êngôm aêac majên êsa êndêtac noc êmu ênêtac nañ atom. ²⁹ Embe nêtac kêtac êsa gebe eñ ñac gêtac, go ajala gebe lau samob, tañ sêtac biñ gêtac nañ, têtac Anôtônê ñapalê.

3

Aêac tatu Anôtônê ñapalê

¹ Alic acgom, Tameniac têtac gêtac aêac kêtac teñ ñanô, tec kêsam aêac gebe Anôtônê ñapalê. Ma aêac tatu ênê ñapalê biñanôgoc. Lau nomña tec sêtac kêtac aêac, gebe

sêjala eñ atom. ² O lauace, galoc tatu Anôtônê ñapalêgac. Mago êtu ñamu aêac oc tamoa amboac ondocgeñ. Biñ tonañ geoc tau lasê gêdêñ aêac atom tageñ. Biñ tonec tec tajalagac gebe Kilisi embe eoc tau lasê, go tatôm eñ tau, gebe aêac talic eñ lañdanô. ³ Ma lau samob, tañ sêkêñ mateñ eñ nañ, sêmansañ tañ têtú selec, têtôm eñ tau kêtú selec.

⁴ Lau samob, tañ sêgôm sec nañ, seser Anôtônê biñsu. Sec tau ñam gebe danser Anôtônê biñsu. ⁵ Amac ajalagac gebe Kilisi geoc tau lasê gebe êkôc sec su. Ma sec teñ gêc eñña atom. ⁶ Lau samob, tañ Kilisi gêbiñ êsêac tônia nañ, sêgôm sec atom. Lau samob, tañ sêgôm sec nañ, sêlic eñ atom to sêjala eñ atom.

⁷ O ñoc gêñac, ajôp taôm gebe teñ êwê amac ajô atom. Ñac tañ gêgôm gêñ gêdêñ nañ, eñ ñac gêdêñ, kêtôm Kilisi tau eñ ñac gêdêñ. ⁸ Ñac tañ gêgôm sec nañ, eñ aña Sadarñê, gebe Sadarñê tau gêjac m sec gêdêñ andañgeñ ñapañ e galoc. Anôtônê Latu geoc tau lasê gebe enseñ Sadarñê kôm su.

⁹ Ñac tañ kêtú Anôtônê ñapalê nañ, gêgôm sec atom, gebe Anôtônê ñaclai kêsêp ênê ñalêlôm. Eñ kêtôm gebe êngôm sec atom, gebe kêtú Anôtônê ñapalê. ¹⁰ Biñ tonec gêwa Anôtônê ñapalê to Sadarñê ñapañ sa gebe Lau samob, tañ sêgôm gêñ gêdêñ atom to têtac gêwiñ lasitêwai atom nañ, Anôtônê ñapalê êsêac atom.

Biñ takêñ têtac êwiñ elom tañña

¹¹ Jaer tañ amac añô gêdêñ andañgeñ nañ, gebe takêñ têtac gêwiñ elom tau. ¹² Aêac tatôm Kain atommar. Eñ aña ñac sec nê, tec gêjac lasi êndu. Gêjac eñ êndu ñam amboac ondoc. Ñam tonec gebe êna lêñ sec, ma lasinê lêñ gêdêñ. ¹³ O lasitêwaac, lau nomña embe têtac endec amac, nañ atakê atom. ¹⁴ Aêac têtac gawin lasitêwai, tec gêwa ea gêdêñ aêac gebe dawi gêmacanô siñ ma talom danğon mateñ jalina. Ñac tañ têtac gêwiñ atom nañ, gacgeñ gêmoa gêwiñ gêmacanô. ¹⁵ Ñac tañ têtac gedec lasitêwai nañ, kêtú ñac-gêjac-ñamalacênduwaga. Amac ajalagac gebe ñacgêjac-ñamalac-ênduwaga oc êwê kain êngôn mata jali teñgeñña atom. ¹⁶ Kilisi kêkêñ tau gêjo aêac su, tec gêwa têtac gêwiñ ñam sa gêdêñ aêac. Amboac tonañ aêac takêñ tañ tajô lasitêwai tanac ñawaeger amboac tonañ. ¹⁷ Ñac teñ embe nê awa nomña ênêc ma êlic nê lasitêwai sêpô lêna tañ, mago nê ñalêlôm ñadani êndêñ êsêac, nañ têtac êwiñ Anôtônê ênêc ênê ñalêlôm amboac ondocgeñ. ¹⁸ O ñoc gêñac, aêac têtac êwiñ ña biñ to ña awensuñ ñadma atom têtac êwiñ ñanðgeñ to ñakoleñ êwiñ acgom.

Takô Anôtô lañônêm totêtac êpa suger

¹⁹ Biñ tonec êwa sa êndêñ aêac gebe aêac aña biññanônña, ma takô Anôtônê lañônêm tonêñ ñalêlôm malô. ²⁰ Nêñ ñalêlôm embe êmêtôc aêac, go tajala gebe Anôtô eñ ñac kapôêñ kêlêlêc aêacnêñ ñalêlôm su ma kêjala gêñ samob. ²¹ O lauace, aêacnêñ ñalêlôm embe êmêtôc aêac atom, nañ takô Anôtô lañônêm totêtac êpa suger. ²² Ma embe tateñ gêñ teñ, oc takôc ñanô su aña ênê, gebe aêac tamasañ ênê biñsu ma dagôm gêñ, tañ gêjac eñ mataanô ñajam nañ. ²³ Ma ênê biñsu tau tonec gebe takêñ êwiñ ênê Latu Jesu Kilisi nê ñaê ma takêñ têtac gêwiñ elom tau êtôm biñsu, tañ kêkêñ gêdêñ aêac nañ. ²⁴ Ñac tañ kêmasañ ênê biñsu nañ, Anôtô gêbiñ ñac tau tônia gêmoa gêwiñ eñ. Anôtô kêkêñ Ñalau gêdêñ aêac, tec gêwa sa gebe Anôtô gêbiñ aêac tônia.

4

Anôtônê Ñalau ma Kilisinê ñacjosêganê ñalau

¹ O lauace, propete dansañ taêsam mênysêsa dêdêñ ñamalac, tec akêñ êwiñ ñalau samob atom. Ansaê ñalau acgom e ajala oc aña Anôtônê me masi. ² Amac ajala Anôtônê Ñalau êndêñ biñ tonec gebe Ñalau tañ êsôm lasê gebe Jesu Kilisi kêtú ñamalac nañ, eñ aña Anôtônê. ³ Ma ñalau, tañ êsôm biñ tonañ lasê êpi Jesu atom nañ, aña Anôtônê atom. Eñ Kilisinê ñacjosêganê ñalau. Amac añô su gebe oc êmêñ ma galoc gêmoa nom sugac.

⁴ O ñoc gêñac, amac aña Anôtônê, tec aku ñacjo tulu su, gebe Ñalau tañ gêmoa gêwiñ amac nañ, ñajana kêlêlêc ñalau, tañ gêmoa gêwiñ lau nomña nañ su. ⁵ Êsêac aña nom.

Kêtu tonanŋa êsêac sêsôm biŋ nomŋa ma lau nomŋa sêkêŋ taŋeŋ êsêac. ⁶ Aêac aŋga Anôtônê. Ŋac taŋ kêjala Anôtô naŋ, kêkêŋ taŋa aêac. Ŋac taŋ aŋga Anôtônê atom naŋ, kêkêŋ taŋa aêac atom. Biŋ tonanŋ gêwa Ŋalau biŋŋanôŋa to ŋalau dansaŋŋa sa gêdêŋ aêac.

Têntac gêwiŋ ŋamôkê Anôtô tau

⁷ O lauace, takêŋ têtac gêwiŋ elom tau gebe têtac gêwiŋ aŋga Anôtônê. Lau samob, taŋ têtac gêwiŋ naŋ, têtô Anôtônê ŋapalê ma sêjala Anôtô kêtô tôn. ⁸ Ŋac taŋ têtac gêwiŋ gêc eŋŋa atom naŋ, gêjam kauc Anôtô, gebe Anôtô kêtô têtac gêwiŋ ŋamôkê. ⁹ Anôtô geoc nê têtac gêwiŋ lasê kêpi biŋ tecenec gebe eŋ kêsakiŋ nê Latu tageŋ gêmêŋ nom gebe danŋôn materŋ jali êtu eŋŋa. ¹⁰ Têtac gêwiŋ ŋam kêsêp aêac têtac gêwiŋ Anôtônŋa nec atom, kêsêp Anôtô têtac gêwiŋ aêacŋa ma kêsakiŋ Latu mênkêkêŋ tau kêtô da kêtô aêacnêŋ secŋa.

¹¹ O lauace, Anôtô embe têtac êwiŋ aêac kaiŋ teŋ amboac tonanŋ, go aêac takêŋ têtac gêwiŋ elom tau tanac ŋawaegeŋ amboac tonanŋeŋmaŋ. ¹² Ŋamalac teŋ gêlic Anôtô atomanô. Aêac embe takêŋ têtac gêwiŋ elom tau, go Anôtô êmbiŋ aêac tôn ma nê têtac gêwiŋ ênac dabiŋ tau ênêc aêacnêŋ ŋalêlôm.

¹³ Eŋ kêkêŋ Ŋalau gêdêŋ aêac aŋga tau nê Ŋalau, tec gêwa aêac sa gebe tamoa dawŋ Anôtô ma Anôtô gêmôa gêwiŋ aêac. ¹⁴ Ma aêac alic to awa sa gebe Tama kêsakiŋ Latu gebe êtu nom ŋakêsiwaga. ¹⁵ Ŋac teŋ embe êsôm lasê gebe Jesu eŋ Anôtônê Latu, go Anôtô êmoa êwiŋ eŋ ma eŋ êmoa êwiŋ Anôtô. ¹⁶ Ma aêac tajala to takêŋ gêwiŋ gebe Anôtô têtac gêwiŋ aêac ŋanô.

Anôtô eŋ têtac gêwiŋ ŋamôkê. Ma ŋac taŋ gêmôa totêtac gêwiŋeŋ naŋ, gêmôa gêwiŋ Anôtô ma Anôtô gêmôa gêwiŋ eŋ. ¹⁷ Aêac tec tamoa nom tatôm Kilisi gêmôa nom. Aêac embe taêŋ ênam bêc mêtôcna totêtac êpa sugêŋ, go êwa sa gebe têtac gêwiŋ gêjac dabiŋ tau aŋga nêŋ ŋalêlôm. ¹⁸ Aêac embe têtac êwiŋ ŋanô, go tatêc tauŋ atom. Têtac gêwiŋ ŋanô kêtiŋ tatêc tauŋŋa su. Tatêc tauŋ ŋam gebe taêŋ gêjam sec ŋagêjô. ¹⁹ Aêac têtac êwiŋmaŋ gebe Anôtô têtac gêwiŋ aêac kêtô ŋamata su. ²⁰ Ŋac teŋ embe êsôm gebe “Aê têtac gêwiŋ Anôtô,” mago eŋ embe têtac endec lasitêwai naŋ eŋ dansaŋtêna. Gebe ŋac teŋ embe têtac êwiŋ lasitêwai, taŋ gêlic êsêac naŋ atom, oc êtôm gebe têtac êwiŋ Anôtô, taŋ galic eŋ atom naŋ, amboac ondóc. ²¹ Biŋsu taŋ takôc aŋga ênê naŋ tonec gebe Ŋac taŋ têtac gêwiŋ Anôtô naŋ, têtac êwiŋ lasitêwai amboac tonanŋeŋ.

5

Takêŋ gêwiŋ go taku nom ŋaŋaclai tulu

¹ Lau samob, taŋ sêkêŋ gêwiŋ gebe Jesu eŋ Kilisi naŋ, têtô Anôtônê ŋapalê. Ma samob, taŋ têtac gêwiŋ tama naŋ, têtac gêwiŋ latu amboac tonanŋeŋ. ² Aêac embe têtac êwiŋ Anôtô to tamansaŋ ênê biŋsu, oc êwa aêac sa gebe têtac gêwiŋ ênê latui amboac tonanŋeŋ. ³ Têtac êwiŋ Anôtô tau tonec gebe tamansaŋ ênê biŋsu. Ma ênê biŋsu tau ŋawapac atom. ⁴ Lau samob, taŋ têtô Anôtônê ŋapalê naŋ, sêku nom tulu. Ma aêacnêŋ takêŋ gêwiŋ kêtô taku nom tulu ŋamôkê. ⁵ Asa tec oc êku nom tulu. Ŋac tageŋ, taŋ kêkêŋ gêwiŋ gebe Jesu eŋ Anôtônê Latu.

Anôtô gêwa Latu sa

⁶ Jesu Kilisi eŋ gêmêŋ ŋa bu to dec. Eŋ gêmêŋ tobugêŋ atom, gêmêŋ tobu ma dec gêwiŋ. Ma Ŋalau tau gêwa biŋ tonanŋ sa gebe biŋŋanô, gebe Ŋalau eŋ biŋŋanô tau. ⁷ Amboac tonanŋ sêwa-biŋŋanô-sawaga têlêac tonec, ⁸ Ŋalau ma bu to dec. Ma êsêac têlêac tau tageŋ. ⁹ Aêac embe takêŋ êwiŋ biŋ, taŋ ŋamalac sêwa sa naŋ, go takêŋ êwiŋ biŋ, taŋ Anôtô gêwa sa toŋanô kêlêlêc su naŋ, amboac tonanŋeŋ. Biŋ taŋ Anôtô gêwa sa naŋ tonec gebe gêwa nê Latu sa. ¹⁰ Ŋac taŋ kêkêŋ gêwiŋ Anôtônê Latu naŋ, gêwê kaiŋ biŋ, tê Anôtô gêwa sa nê. Ŋac taŋ kêkêŋ gêwiŋ Anôtô atom naŋ, kêkêŋ Anôtô kêtô dansaŋtêna, gebe eŋ kêkêŋ gêwiŋ biŋ, taŋ Anôtô gêwa sa kêpi tau nê Latu naŋ atom. ¹¹ Ma biŋ, taŋ Anôtô gêwa sa naŋ, tonec gebe Anôtô kêkêŋ aêac danŋôn materŋ jali teŋeŋ. Ma danŋôn

matej jali tonaj nam kêsêp ênê Latu. ¹² Îac tañ gêwê kaij Anôtônê Latu nañ, gêwê kaij êngôn mata jali. Ma ñac, tañ gêwê kaij Latu atom nañ, gêwê kaij êngôn mata jali atom amboac tonanjen.

Bij danğon matej jali tenğenya

¹³ Aê kato bij tonaj gêdên amac, tañ akên gêwiñ Anôtônê Latunê ñaê nañ, gebe ajala amac awê kaij anğon matem jali tenğen. ¹⁴ Aêac embe tatej gên êtôm ênê bij, oc êkên taña aêac, tec dandên eñ tana totêntac êpa sugen. ¹⁵ Aêac embe tajala gebe êkên taña bij, tañ tatej nañ, go tajala gebe takôc gên, tañ tatej nañ, anğa ênê su.

¹⁶ Îac teñ embe êlic lasi êngôm sec, tañ kêtôm gebe enseñ eñ su ênaña atom, nañ eteñ Anôtô, go êkên eñ êngôn mata jali. Bij tonaj kêkanôn lau, tañ sêgôm sec, tañ kêtôm gebe enseñ êsêac su sênaña atom nañ. Mago sec teñ gêc, tañ kêtôm gebe enseñ ñamalac su sênaña. Aê jasôm gebe ateñ mec êtu sec tonanña atom. ¹⁷ Bij geo samob tonaj sec. Mago sec ñagêdô kêtôm gebe enseñ ñamalac su sênaña atom.

¹⁸ Aêac tajalagac gebe Anôtônê ñapalê samob sêgôm sec atom, Anôtônê Latu tau gejob êsêac, gebe Sadañ tau êmoasac êsêac atom.

¹⁹ Aêac tajalagac gebe aêac anğa Anôtônê ma nom samucgen kêsô Sadañ ñalabu.

²⁰ Ma aêac tajalagac gebe Anôtônê Latu gêmên, tec kêkên kauc gêdên aêac gebe tajala Anôtô ñanô. Ma tamoã dawiñ Anôtô ñanô tau gebe dawiñ ênê Latu Jesu Kilisi. Îac tonaj Anôtô ñanô ma danğon matej jali tenğen ñam eñ. ²¹ O ñôc gênac, ajop taôm êndên anôtôi jaba.

JOAAŃNÊ papia kêtú luagêcña

Joanê papia kêtú luagêcña nec ñaketowaga kêsam tau gebe “Laumata’, tañ keto biñ tau gêdên “Ñatauo to nê gôlôac”, tañ eñ têtêc gêwiñ êsêac ñanô nañ. Joan keto amboac tonên oc moae kêlêwiñ gôlôac teñ to lau buña. Eñ gêlên biñ lau tau kêtú têtêc êwiñ elom tauña ma gêjam la êsêac gebe sejob tauñ êndên mêtê-geowaga tonên biñ, tec keto papia dambê tonec.

Ñadênar

1. Joan gêjac m papia tau 1-3
2. Têtêc êwiñ tauñña kêlêlêc samob su 4-6
3. Tajop tauñ êndên mêtê geo 7-11
4. Joan gêjac mata nê papia 12-13

Joan awa gêjac lau

¹ Gôlôac dabuñ nêñ laumata aê jato biñ tonec êndên aôm ñatauo, tañ Anôtô kêjaliñ aôm sa nañ, to êndên nêñ gôlôac, tañ aê têtêc gêwiñ êsêac ñanô nañ. Mago aê taucgeñ têtêc gêwiñ êsêac atom, lau samob, tañ sêjala biññanô nañ, têtêc gêwiñ êsêac amboac tonar ² kêtú biññanô, tañ gêc aêacnêñ ñalêlôm galoc ma oc ênêc ender tôngeñ nañña.

³ Tama Anôtô agêc Tamanê Latu Jesu Kilisi sêkên moasiñ to taên walô ma biñmalô êndên aêc, tamoã tobiññanô ma totêtêc gêwiñgeñ.

Biñ têtêc gêwiñ to biññanôña

⁴ Aê katap nêñ gôlôac ñagêdô sa sêsa nêñ lên tobiññanôgeñ, kêtôm biñsu, tañ takôc aña Tameninê, tec aê têtêc ñajam ñanô. ⁵ O ñatauo, galoc jater aôm gebe takên têtêc gêwiñ elom tau. Biñ tonar aê kato gêdên aôm amboac biñsu wakuc teñ atom, kato kêtôm biñsu, tañ takôc gêdên andangeñ nañ. ⁶ Têtêc gêwiñ tau tonec gebe tasa nêñ lên têndanğuc Anôtônê biñsu. Biñsu tau tonec gebe tasa nêñ lên totêtêc êwiñgeñ. Biñ tau amac aňô gêdên andangeñ su.

⁷ Lau taêsam mênşsêsa têtôm nom ñagamêngeñ, tañ sebe sênsau amac. Êsêac sêsa Jesu Kilisi kêtú ñamalac auc. Ñac tonar eñ dansarjêna ma Kilisinê ñacjosêga. ⁸ Ajop taôm ñapep gebe kôm, tañ aêc ajam nañ, ñanô ênaña atom, atap ñaôli sa samucgeñ. ⁹ Lau samob, tañ sêc lêlêc Kilisinê mêtê ma sêmoã ñalêlôm atom nañ, sêwê kaiñ Anôtô atom. Ñac tañ gêmoã mêtê ñalêlôm nañgeñ, tec gêwê kaiñ Tama agêc Latu. ¹⁰ Ñac teñ embe wacêô lasê êndên amac tomêtê tonecgeñ atom, nañ aê moalêc eñ ma akôc eñ sa êngôñ nêñ andu atom. ¹¹ Ñac tañ gê moalêc ñac amboac tonar nañ, gêjam kôm sec tau gêwiñ eñ.

Joan gêjac mata nê biñ

¹² Biñ taêsam gêc, nañ gabe jatona. Mago aê gabe jato biñ tau ña busa êsêp papia atom. Aê taêc kêka gebe tauc jandên amac jawac ma larñanô êpi tager to tasôm biñ tajô tauñ awer, ec têtêc ñajam samucgeñ.

¹³ Lasimo tañ Anôtô kêjaliñ eñ sa nañ, nê gôlôac awer gêjac aôm.

JOANJNÊ papia kêtû têlêacn̄a

Joan̄nê papia kêtû têlêacn̄a nec Gôlôacn̄êj “laumata” Joan̄ tau keto gêdêj gôlôac n̄agejobwaga teñ n̄aê Gai. Joan̄ kêlambij̄ Gai gebe gêgôm ja lau buñ̄a n̄agêdô to kêpuc êsêac t̄oñ n̄an̄êj n̄an̄, ma gêjam la lau sejop taun̄j êndêj n̄ac teñ nê n̄aê Diotrepe.

Ñadênañ

1. Gêjac m papia tau 1-4
2. Kêlambij̄ Gai 5-8
3. Gêbu Diotrepe 9-10
4. Gêwa Demetri sa gebe n̄ac mansañ 11-12
5. Gêjac mata papia tau 13-15

Joan̄ awa gêjac lau

¹ Gôlôac dabuj̄ nêj laumata aê jato bij̄ tonec êndêj ñoc n̄ac Gai, tañ têtac gêwiñ eñ n̄anô n̄an̄.

² O ñoc n̄ac, aê kateñ mec gebe ômoa n̄ajam toôlim samucgeñ etôm katôm gêmoa n̄ajam. ³ Lasitêwai n̄agêdô mên̄sêô lasê ma sêjac miñ gebe kôsap bij̄n̄anô t̄oñ gômoa, kêtôm gêmun̄geñ kôsa nê m lêj tobiñn̄anôgeñ n̄an̄, tec gêgôm aê têtac n̄ajam kêsa n̄anôgeñ. ⁴ Aê embe jañô ñoc n̄apalê sêsa nêj lêj tobiñn̄anôgeñ n̄awae, oc êngôm aê têtac n̄ajam êlêlêc n̄awae n̄agêdô n̄atêtac n̄ajam su.

Joan̄ kêlambij̄ Gai

⁵ O ñoc n̄ac, aôm gôjam kôm kôkôc lasitêwai sañ̄a n̄an̄êjgeñ ma kôkôc lasitêwai lan̄oñ matac sa amboac tonañ. ⁶ Êsêac sêjac miñ aôm têtac gêwiñ êsêac n̄awae gêdêj gôlôac dabuj̄ tonec. Aôm embe ônam êsêac sa ma ôkên̄ êsêac sêsa nêj lêj, oc ôngôm n̄ajam ma ênac Anôtô mataanô. ⁷ Êsêac sêsêlêj lêj tonañ kêtû Anôtônê n̄aêñ̄a ma oc sêkôc gêj ênam êsêac sañ̄a teñ aña lau samuc nêj atom. ⁸ Amboac tonañ tec gêjac aêac n̄awae gebe tapuc lau amboac tonañ t̄oñ gebe tatu bij̄n̄anô n̄akoleñwaga dawij̄ êsêac.

Diotrepe agêc Demetri nêj bij̄

⁹ Aê kato papia teñ gêdêj gôlôac dabuj̄, mago Diotrepe, tañ gebe êtu êsêacnêj n̄amata n̄an̄, kêsô aê ñalabu atom. ¹⁰ Amboac tonañ embe jawac, oc jakip bij̄, tañ eñ gêgôm n̄an̄ sa, gebe eñ kêsau bij̄dansañ to kêgôlij̄ bij̄ sec kêpi aêac. Mago tonañgeñ atom. Gêgôm tonec gêwiñ gebe kêkôc lasitêwai sa atom to kêkô lau, tañ sebe sêkôc êsêac sa n̄an̄, auc ma ketij̄ êsêac su aña gôlôac dabuj̄ nêj.

¹¹ O ñoc n̄ac, ôtêku lêj sec atom, ôtêku lêj n̄ajamgeñ. Ñac tañ gêgôm gêj n̄ajam n̄an̄, aña Anôtônê. Ñac tañ gêgôm gêj sec n̄an̄, gêlic Anôtô atom. ¹² Lau samob sêwa Demetri sa gebe eñ n̄ac n̄ajam. Bij̄n̄anô tau gêwa eñ sa amboac tonañ. Ma aêac awa eñ sa awij̄ ma aôm kôjala gebe aêacma bij̄ tonañ bij̄n̄anô.

Joan̄ gêjac mata nê bij̄

¹³ Bij̄ taêsam gêc, tañ gabe jato êndêj aôm. Mago aê gabe jato ña kêlêpê ma busa êndêj aôm atom. ¹⁴ Aê taêc kêka gebe jalic aôm sebeñ ma lan̄oñanô êpi tageñ to tasôm bij̄ tajô taun̄j awen̄j.

¹⁵ Bij̄malô êndêj aôm. Nê m lau ôlim andañ taômñ̄a awen̄j gêjac aôm. Ôsôm êndêj ñoc lau ôlij̄ andañ taun̄ñ̄a gebe aoc gêjac êsêac gêdêj-gêdêjgeñ.

JUDANÊ papia

Judanê papia nec ñac tau keto gebe ênam la lau êndênj mêtê-geowaga, tañ sêsam tauñ gebe lau-sêkênj-gêwiñña êsêac nañ. Bij tec teto gêc papia dambê tonec nec, kêtôm tañ teto gêc Peterenê Papia kêtû luagêcña nañ. ñac-ketowaga kêkêli nê lau-sêsamwaga gebe “Anac siñ êtu bij takênj gêwiñ, tañ Anôtô kêkênj gêdênj nê lau kêtû dim tagerñer ma kêtôm nañña awiñmañ.”

Ñadênarj

1. Gêjac m papia tau 1-2
2. Kêdônjwaga dansarj nêñ ñam ma nêñ bij têtônjña to ñagêjô êtap êsêac saña 3-16
3. Gêlênj bij lau gebe sêsap sêkênj êwiñ tôn ñañênjgerj 17-23
4. Gêjac mata ña mec lambiñña 24-25

Juda awa gêjac lau

¹ Jesu Kilisi nê sakiñwaga ma Jakobo lasi aê, Juda, ñoc bij êndênj êsêac, tañ Anôtô kêkalem êsêac nañ. Tamerji Anôtô têtac gêwiñ êsêac to Jesu Kilisi gêjam jaom êsêac gêmoa.

² Anôtônê taê walô to biñmalô ma têtac gêwiñ ênam sêga anja amacnêm.

Anôtô êmêtôc kêdoñwaga dansarj

³ O lauace, aê taêc gêjam kêtû tônj gebe jato êndênj amac ma jawa Anôtônê moasiñ ênam aêac kêsija, tañ gêjac aêac samob ñawae nañ ñam sa. Ma galoc ñoc ñalêlôm kêkac aê gebe jato êndênj amac ma jalên bi ñ amac gebe anac siñ êtu bij takênj gêwiñña, tañ Anôtô kêkênj gêdênj nê lau kêtû dim tagerñña nañ êwiñ. ⁴ ñamalac ñagêdô sêsap aêac ñalêlôm kelecgerj. Êsêac dedec Anôtô ma sêjam aêacnêñ Anôtônê moasiñ ôkwi e kêtû ôliñ ñakalac ñagên ma sêsa ñatau tagerj, aêacnêñ Apômtau Jesu Kilisi auc. Mêtôc tañ êsêac têtap sa nañ, teto ñabiñj gêc wanêcgerj su.

⁵ Aê gabe jaônj bij, tañ amac ajala samob su nañ, sa anja nêm ñalêlôm gebe taêm ênam êtiam acgom. Apômtau gêjam lau Israel kêsî anja gamênj Aiguptuñña, mago sêkênj gêwiñ atom, tec kêtû ñamu geserj êsêac su. ⁶ Taêm ênam anjela ñagêdô, tañ sejop tauñ nêñ gôliñ atom ma sêwi nêñ maleñ siñ nañ. Anôtô gêsô êsêac tônj ña kapoacwalô tenjerñña sêmoa gêsunbôm ñalabu gebe tau êmêtôc êsêac êndênj bêc kapôênj. ⁷ Taêm ênam Sodom to Gomora to malac, tañ gêc ñagala nañ. Êsêac sêsa lênj têtôm anjela tonañ. Êsêac sêgôm gêñ mockaiñña kaiñ terj to mateñ danguc tauñboa. ñagêjô tañ kêtap êsêac sa nañ, êkênj puc aêac gebe êsêac sêsa ja tenjerñña.

⁸ Lau-mêtê-geowaga tau sêjala bij tonañ, mago sêgôm bij, tañ sêc mê kêpi nañ, ñanô kêsî ma sêjac môp tauñ. Êsêac seserj Apômtaunê gôliñ su to sêsôm bij alôb-alôb kêpi lau ñawasi ôña. ⁹ Anjelasêga Mikael gêgôm amboac tonañ atom. Gêdênj tañ êsêagêc Sadarj sêsôm tauñ to sêjô bij kêtû Mosenê ñawêlêlanñña nañ, erj kêtêc tau ma kêmetôc Sadarj ña bij alôb-alôb atom, erj kêsôm bij tagerj tonec gebe “Apômtau êmêtôc aôm.” ¹⁰ Ma lau tonec sêsôm bij alôb-alôb kêpi gêñ, tañ sêjam kauc ñam nañ. Ma gêñ nomña, tañ sêjala kêtû tañ kêtôm bôc kaucmê sêjala nañ, tec gêñ tau tonanjerj geserj êsêac su. ¹¹ Ojae êsêacmênj, gebe sêsa Kainnê lênj ma têtadaguc Balamnê keso kêtû têtap awa saña to sêli bij sa têtôm Kora, tec sêjaña. ¹² Amac embe aniñ moasiñ awiñ taôm ma êsêac embe sêniñ sêwiñ tomajerj êmbacgerj, go têtôm ñatêmui, tañ jakêsap moasiñ tônj nañ. Êsêac serj gêñ taênj gêjam tauñgerj. Êsêac têtôm tao, tañ mu gêbuc ma kêdaba, mago kêkênj kom atom nañ. Êsêac têtôm ka, tañ ñalaunj kêsêlô, mago gêjam ñanô gêdênj ñatêm atom nañ. Têtôm ka, tañ kêtû masê su ma kêku sa tomôkêgerj. ¹³ Êsêac têtôm gwêc kêjaunj, ma gêñ tañ sêgôm tomajerj gêbacgerj nañ, mênkêsî kêtôm gwêc ñaôpic. Êsêac têtôm

utitalata, tañ sêselên seo-seogen nañ. Anôtô kêmasañ ñagêsunjbôm ñakesec tengeñña kêtú êsêacnên gamên sêmoaña.

¹⁴ Enok tañ kêtú Adamnê wakucnên ñadênañ ñañac kêtú 7ña nañ, geoc biñ Iasê kêpi êsêac wanêcgeñ su gebe “Alic acgom, Apômtau gêmên to nê aña 1,000, ¹⁵ gebe êmêtôc lau samob ma êkên ñagêjô êndên laudedec-Anôtôwaga êjô êsêacnên koleñ geo samob, tañ sêgôm nañ, to êjô lau sec, tañ dedec Anôtô nañ, nêñ biñ sec ñajaña kaiñ teñ samob, tañ sêsôm kêpi eñ nañ.” ¹⁶ Êsêac sêoc gêdô to sêbu Anôtônê gôliñ. Êsêac sêsa nêñ lên têtac ñakalacña to awerñ ola sec ma awerñsun geno-geno biñ gebe têtac moasiñ sa aña launên.

Juda gêjac biñsu nê lau

¹⁷ O lauace, taêm ênam biñ, tañ aêacnên Apômtau Jesu Kilisi nê aposolo sêsôm kwanangeñ nañmañ. ¹⁸ Êsêac sêsôm gêdên amac gebe “Êndên têm ñamuña lau-sêsu-susuwaga oc mênjsêsa, tañ sêsa nêñ lên sêndanruc tauñ nêñ têtac ñakalac secña nañ.” ¹⁹ Êsêac sêwa gôlôac êkôc-êkôc ma taên ênam gên nomñageñ to sêwê kaiñ ñalau Dabuñ atom. ²⁰ O lauace, amboa taôm samañ, akô biñ takên gêwiñña dabuñanô tau ñaô. ñalau Dabuñ êpuc amac tôñ ma atên mec. ²¹ Amoa Anôtônê têtac gêwiñ ñalêlôm ma aôn aêacnên Apômtau Jesu Kilisi nê taê walô êkên amac añañ matem jali tengeñ.

²² Taêm walô êsêac, tañ sêmoa tonên ñalêlôm gêja lulu nañ. ²³ Anam lau ñagêdô kêsi ma ajañgo Êsêac su aña ja, ma taêm walô lau ñagêdô toatêc taômgeñ. Andec nêñ ñakwê, tañ sec ôliñña gêgôm ñatêmui kêsa nañ.

Mec lambiñña

²⁴ Êndên ñac, tañ kêtôm gebe ejop amac gebe amben anaña atom ma etoc amac naakô ênê ñawasi ñanêmña tolañômnêm sawa ma totêmtac ñajamgeñ nañ, ²⁵ êndên Anôtô tageñ, tañ kêtú aêacnên kêsiwaga kêtú nêñ Apômtau Jesu Kilisiña nañ, ñawasi to wae kiñña ma ñajaña to ñaclai. Eñ gêmoa amboac tonañ gêdên andanñanô ma galoc ma oc êmoa endên tôneñ. Biññanô.

BIJ KILISI GEOC LASÊ GÊDÊJ JOAŊŊA

Biŋ Kilisi Geoc Lasê Gêdêj Joaŋŋa nec ŋac tau keto gêdêj ŋasawa teŋ, taŋ lau sêjanda to sêlêsû lau buŋa kêtû nêj sêkêj gêwiŋ Jesu Kilisi gebe Apômtau eŋŋa. Joaŋ keto papia tonec ŋamanô tau nec gebe êkêli lau tône sêkêj mateŋ Anôtô to taêj êka eŋ totêntac êpa sugen ma gebe êpiŋkap êsêac gebe sêsap eŋ tônŋ ŋaŋêŋgeŋŋa êtôm têm, taŋ sêôc wapac to ŋandaŋ naŋŋa sênsiŋ sugen.

Anôtô geoc nom ŋatêm êsu ŋawêc totau-totau lasê gedêg Joaŋ, tec keto gêjam buku tonec ŋamakeŋ kapôêj auc. Gêgôm eŋ kêtû kaiŋ teŋ kêsa, tec gêlic gêj ŋakatu kêpi ŋadônŋdônŋgeŋ ma gêjô biŋ ŋalêwiŋgeŋ, naŋ lau buŋa têm tôneŋa sêjala ŋam gêc awê gêdêj êsêac taunŋeŋ, mago kêsiŋ tau gêc lêlômgeŋ gêdêj lau samuc. Ŋacsakiŋ teŋ embe ênam mêtê aêac, oc êndênaŋ biŋ ŋapep. Eŋ êkêj ŋasêbu samob sêsô ŋalôtêna tageŋ ŋalabu, naŋ eŋ êsam lasê êsêp ŋasawa, ec êwê aêac êndêj tajala biŋŋa. Joaŋ keto buku tonec ŋabiŋ totau-totau kêsô ŋalôtêna ŋalabu gêdêj-gêdêjgeŋ kêtôm tônegeŋ, tec kêdênaŋ gêj, tê katu gêlic to gêjô-gêjô nê, kêsi tau gêc awê ŋajam. Lau sêpuc biŋ tonaj ŋai ŋam ma sêwa sa naŋ, nêj kauc keso-keso tau. Mago buku tau ŋagalôtênasêga tonec gêc awêgeŋ gebe Êtu ŋamu Anôtô oc êkêj Apômtau Jesu Kilisi mênêku nê ŋacjo pebeŋ tulu tomalageŋ ma Sadaŋ tau êwiŋ amboac tonanŋeŋ. Êkêj êsêac sêsô eŋ ŋaŋbu su, gocgo êkêj moasiŋ êndêj nê lau sêsêp eŋ tônŋ ŋaŋêŋŋa naêjô gebe êkêj êsêac sêwê kaiŋ undambê wakuc to nom wakuc ŋawasi sêwiŋ eŋ.

Ŋadênaŋ

1. Joaŋ gêjac m papia tonec 1:1-8
2. Joaŋ katu kaiŋ teŋ kêsa gêlic gêj ŋakatu ŋamateŋa ma biŋ gêdêj gôlôac 7ŋa 1:9-3:22
3. Papia tonapeŋ 7ŋa 4:1-8:1
4. Dauc 7ŋa 8:2-11:19
5. Lêŋuckêm to bôclai luagêc ŋabiŋ 12:1-13:18
6. Katu gêlic gêj ŋakatu ŋagêdô 14:1-15:8
7. Anôtô têtac ŋandaŋ ŋalaclu 7 16:1-21
8. Babilon kêku sa ma sêku Bôc tau tuluŋa to propete dansaŋ ma Sadaŋ tau 17:1-20:10
9. Anôtô êmêtôc biŋ êtu ŋamu 20:11-15
10. Undambê wakuc to Nom wakuc ma Jerusalem wakuc 21:1-22:5
11. Joaŋ gêjac mata buku tonec 22:6-21

Joaŋ gêjac m nê biŋ ma awa gêjac nê lau

¹ Biŋ tonec ŋai Jesu Kilisi geoc lasê. Anôtô tau kêkêj biŋ tonec gêdêj eŋ gebe eŋ êtôc biŋ, taŋ kêdabiŋ gebe mênêsa naŋ, êndêj nê sakiŋwaga samob. Tec kêsakiŋ nê aŋŋa geoc biŋ tau lasê gêdêj ênê sakiŋwaga aê, Joaŋ. ² Aê, Joaŋ, galic gêj samob tonec, tec kasôm Anôtônê biŋ to Jesu Kilisi nê biŋŋanô tau lasê. ³ Aê aoc êôc ŋac, taŋ êsam biŋ tonec lasê to êsêac, taŋ sêjô biŋ Kilisi geoc lasêŋa ma sêmansaŋ biŋ samob, taŋ kato gêc papia tonec naŋ, gebe ŋanoc kêdabiŋ.

⁴ Aê, Joaŋ, ŋoc biŋ êndêj gôlôac dabuŋ 7, taŋ sêmoa gamêj Asiaŋa. Moasiŋ to biŋmalô êndêj amac aŋŋa ŋac, taŋ gêmôa gêdêj andanŋeŋ ma gêmôa galoc ma oc êmêj naŋ nê, ma aŋŋa Ŋalau 7, taŋ sêmoa ênê lêpôn kiŋŋa ŋanêŋŋa naŋ nêj, ⁵ to aŋŋa Jesu Kilisi nê. Eŋ ŋac-gêwa-biŋ-sa-ŋaŋêj-waga ma kêtû ŋacmatê sêndi sa nêj ŋamêc to gêjam gôliŋ kiŋ nomŋa.

Eŋ têtac gêwiŋ aêac ma kêgaboac aêac su aŋŋa nêj sec ŋa tau nê dec. ⁶ Eŋ kêkêj aêac tatu Tama Anôtô nê gamêj to dabuŋwaga. Ŋawasi to ŋajaŋa êndêj eŋ teŋgeŋ ma teŋgeŋ. Biŋŋanô.

⁷ Alic acgom, eŋ oc êmêj totaogêj.

Lau samob oe sêlic eŋ.

Ma êsêac, taŋ sêgun eŋ ôli lasê naŋ, oc sêlic eŋ sêwiŋ.

Lau to-m-to-m anğa nom têtarij êpi enj.
Aec, biñ tau amboac tônê.

Bijnanô.

⁸ Apômtau Anôtô, ñaniniñ Ñatau, tarij gêmoa gêdênj andanğen ma gêmoa galoc ma oc êmênj narj, kêsôm gebe “Aê ñac ñamata to ñamu.”

Joarij gêlic Kilisi

⁹ Amac tewemi aê, Joarij. Jesu gêbiñ aêac tônj, tec gawê kaiñ nê m gênwapac to Anôtônê gamênj ma gaôc gênwapac totêtac kêpa sugenj gawinğ amac. Êsêac sêkênj aê gangônj nuc, tarij sêsam gebe Patmos narj, kêtü kasôm Anôtônê biñ lasê to gawa Jesu sarja. ¹⁰ Gêdênj Apômtaunê om Ñalau gêjam aê auc, tec ganğ awa kapôênj tenj amboac dauc kêtarij anğa aê dêmôc muña. ¹¹ Ñaawa tau kêsôm gebe “Gên tarij ôlic narj, oto êsêp buku tenj ma ôsakiñ êndênj gôlôac daburj 7 tonec, Epese, Smurna, Pergamon, Tuatira, Sardes, Piladelpia ma Laodikea êna.”

¹² Go kakac tauc ôkwi gabe jalic awa, tarij kêsôm biñ gêdênj aê narj. Kakac tauc ôkwi e galic jakaiñ gold 7. ¹³ Ma ñac tenj amboac ñamalac latunj tenj gêmoa jakaiñ tonarij ñasawa. Enj kêsô ñakwê baliñ e jagêdênj agêbi ma kêjandinj ômbinğap gold gêsac bôdagi. ¹⁴ Ñac tau môkêapac to môkêlauñ sêpôma amboac katerj sêpsêp ma amboac tao kwalam, ma mataanô amboac jawaô, ¹⁵ ma akaiñ amboac ki jonjonj, tarij sêpac e ñamondec-mondec kêsa narj, ma nê awa amboac bu kapôênjkapôênj ñakicsêa. ¹⁶ Ñac tau lêma anônja kêkam utitalata 7, ma sinj tenj sêuc ñamata makeñ-makeñ kêsa enj awasunj, ma enj lanğanô amboac oc ñawê tonçalci.

¹⁷ Aê galic enj e gau tauc jatomatêgenj gaêc enj akaiñña, go kêkênj lêma anônja gêsac aê ma kêsôm gebe “Ôtêc taôm atom. Aê ñac ñamata to ñamu. ¹⁸ Aê matoc jali. Aê gamac êndu su, mago aôm gôlicgac, aê matoc jali gamoa tenjenj ma tenjenj, ma kakôc gêmacanô to lamboam ñaki. ¹⁹ Amboac tonarij oto gênj, tarij gôlic narj, sa acgom. Oto gênj, tarij galoc gêc narj, to gênj tarij mênğesa êtu ñamu narj, amboac tonarijenj. ²⁰ Utitalata 7, tarij gêc lemoc anônja narj, to jakaiñ gold 7 ñabiñj, tarij gêc lêlômgenj narj, ñam tau tonec. Utitalata 7 tonarij têtü gôlôac daburj 7 nêñ ançela, ma jakaiñ 7 tonarij têtü gôlôac daburj 7 tau. * saunj. Alic Tim II. 1:15

2

Binj gêdênj gôlôac Epeserja

¹ “Oto biñ tonec êndênj gôlôac daburj Epeserja nêñ ançela.

“Ñac tarij lêma anônja kêkam utitalata 7 ma kêsêlênj gêmoa jakaiñ gold 7 ñasawa narj, kêsôm biñ tonec gebe ² Aê kajala nê m koleñ to gôm taôm su ma gôc gênwapac totêmtac kêpa sugenj. Aê kajala gebe aôm godec lau sec gebe sêmoa sêwiñ aôm atom. Aôm kôsaê êsêac, tarij sê tauñ gebe aposolo, mago êsêac aposolo atom narj, e kôjala êsêac gebe dansarğtêna. ³ Aôm gôc gênwapac, tarij kêtarij aôm sa kêtü ñoc ñaênja narj, totêmtac kêpa sugenj, ma têkwam gêbac atom. ⁴ Tagerj nê m biñ tenj tec gêc. Aôm gôwi nê m têtmtac gêwiñ ñamatarija sinj. ⁵ Amboac tonarij taêm ênam gênj, tarij gôwi sinj su narj, e ônam taôm ôkwi ma ônam kôm, tarij gôjam gêdênj ñamatarija narj êtiam. Embe ônam taôm ôkwi atom, oc jandênj aôm jawac ma jatiñ nê m jakaiñ su anğa ñamala. ⁶ Mago tonec tec gôgôm jagêdênj gebe têtmtac gedec Nikolainê launênj kôm, tarij aê têtac gedec amboac tonarijenj narj. ⁷ Ñac tarij nê tarjasunj gêc narj, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gêdênj gôlôac daburj nec, gebe Tenj embe êku ñacjo tulu, oc jakênj enj êniñ ka danğônj materj jaliña, tarij kêkô Anôtônê paradis narj ñanô.

Binj gêdênj gôlôac Smurnarija

⁸ “Ma oto biñ tonec êndênj gôlôac daburj Smurnarija nêñ ançela.

“Ñac ñamata to ñamu, tarij gêmac êndu e mata jali kêsa narj, kêsôm biñ tonec gebe. ⁹ Aê kajala gebe gônğônj jageo to ñalêlôm sawa. Mago aôm ñac tolêlômğoc. Aê kajala

* 1:20: Ñaê Asia kêkanônj gamênj, tarij sêsam tenj gebe Asia

êsêac, tañ sê taun gebe Juda nañ, sêsôm biñ alôb-alôb kêpi aôm. Mago êsêac Juda atom, êsêac anga Sadañnê lôm. ¹⁰ Ôtêc nandan, tañ oc ôc nañ atom. Gôlicgac me, Sadañ oc êkên amacnêm ñagêdô sêsêp kapoacwalô, gebe ênsaê amac ma oc anğôn naeo êtôm bêc 10. Ôc ñañêngeñ e ômac êndu, go jakên dangôn mater jali ñasunsuñ êndên aôm. ¹¹ Ñac tañ nê tañasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gêdên gôlôac dêbu ñ nec, gebe Teñ embe êku ñacjo tulu, oc gêmacanô kêtû luagêcña êkên nandan êndên eñ atom.

Bij gêdên gôlôac Pergamonña

¹² “Ma oto biñ tonec êndên gôlôac dabuñ Pergamonña nêñ añela.

“Ñac tañ gêc siñ teñ sêuc ñamata makeñ-makeñ nañ kasôm biñ tonec. ¹³ Aê kajala gamên, tañ gônğôn nañ, Sadañnê lêpôn kêkô tônê. Mago aôm kôkam aênoc ñaê tôn ma gôsa kôkên gêwiñ aêña auc atom. Gêdên tañ sêjac ñoc ñac-gêwa-biñ-sa-ñañênwaga Antipas êndu anga amacnêm gamên, tañ Sadañ gênğôn nañ, aôm gôsa aê auc atom amboac tonanğen. ¹⁴ Tager nêñ biñ ñagêdô tec gêc. Lau ñagêdô sêkam Balamnê mêtê tôn sêmoa Pergamon sêwiñ aôm. Balam tonanğ kêdôn Balak gebe êwa lakô lau Israel, gebe sêniñ da gwamña to sênğôm mockaiñ. ¹⁵ Lau ñagêdô sêkam Nikolainê launên mêtê tôn sêmoa sêwiñ aôm amboac tonanğen. ¹⁶ Amboac tonanğ ônam taôm ôkwi. Embe masi, oc jandên aôm jawac sebeñ ma janac êsêac ña siñ, tañ kêsâ aocsuñ nañ. ¹⁷ Ñac tañ nê tañasuñ gêc nañ, êñô bi ñ, tec Ñalau kêsôm gêdên gôlôac dabuñ nec, gebe Teñ embe êku ñacjo tulu, oc jakên mana, tañ kêsiniñ tau gêc nañ, ma jakên poc sêpsêp teñ êndên eñ êwiñ. Aê kato ñaê wakuc teñ kêsêp poc tau, ñac teñ kêjala atom, ñac-kêkôcpoc-waga taugen kêjala.

Bij gêdên gôlôac Tuatiraña

¹⁸ “Ma oto biñ tonec êndên gôlôac dabuñ Tuatiraña nêñ añela.

“Anôtônê Latu, tañ mataanô kêtôm jawaô ma akaiñ amboac ki jonjon nañ, kêsôm biñ tonec. ¹⁹ Aê kajala nêñ koleñ to têtmac gêwiñ ma kôkên gêwiñ ma gôjam sakiñ to gôc gênwapac totêtmac kêpa sugen. Aê kajala gebe galoc gôjam koleñ kapôên kêlêlêc gêmunña su. ²⁰ Tager nêñ biñ teñ tec gêc. Aôm gôlôc gêdên Jesebel, tañ gê tau gebe propeteo teñ ma kêdôn to kêlênsôn ñoc sakiñwaga gebe sênğôm mockaiñ to sêniñ da gwamña. ²¹ Aê kakên ñasawa gêdên eñ gebe ênam tau ôkwi, mago gedec, eñ gebe ênam tau ôkwi anga nê lêñ mockaiñña atom. ²² Ôlic acgom, aê oc jambaliñ eñ siñ ênsac nê mê togêmacgen, ma êsêac, tañ sêgôm mockaiñ gêdên eñ nañ, embe sênam taunğ ôkwi anga gên, tañ sêgôm sêwiñ eñ nañ atom, oc jambaliñ êsêac siñ sêmoa naeo ñanô. ²³ Ma aê jansenê ênê latuio to ñac samob su sênaña, go gôlôac dabuñ samob sêjala gebe aê ñac, tañ kabêlêm ñamalacnên ñalêlôm e gabi lêtên, ma jakên ñagêjô êndên amac êndên-êndêngeñ êjô nêñ kôm, tañ ajam. ²⁴ Mago amac lau Tuatiraña ñagêdô akôc mêtê sec tonanğ sa atom ma akip biñ, tañ sêsam gebe ‘Sadañnê biñ ñalômña’ nañ, sa atom. Tec jasôm êndên amac gebe Aê oc jau gênwapac teñ ênsac amac êwiñ atom. ²⁵ Mago gên, tañ akôc kêtû nêñ gên su nañ, amênğôm ñajanager e aê jawac. ²⁶ Teñ embe êku ñacjo tulu ma ênam ñoc kôm e ênac dabi ñ, oc jakên ñaclai êndên eñ gebe êtu lau samuc nêñ ñatau

²⁷ ma ênam gôliñ êsêac ña tôcki

to elo êsêac popoc llnsim-linsimgen amboac kunom.

²⁸ Ñaclai amboac tonanğ aê kakôc anga Tamocnê, ma jakên utitêna eleñmataña êndên eñ.

²⁹ Ñac tañ nê tañasuñ gêc nañ, êñô biñ, tec Ñalau kêsôm gêdên gôlôac dabuñ nec.

3

Biô gêdên gôlôac Sardesña

¹ “Ma oto biñ tonec êndên gôlôac dabuñ Sardesña nêñ añela.

“Ñac tañ kêkôc Anôtônê Ñalau 7 ma utitalata 7 nañ, kêsôm biñ tonec gebe Aê kajala nêñ koleñ ma waem gêc gebe gômoa matam jali, mago kêtû matê. ² Matam êlêc ma ôpuc gên ñagêdô, tañ gebe êmac êndugen nañ tôn, gebe aê galic aôm gôjac dabiñ nêñ koleñ

ņapep kêtôm ênac Anôtô mataanô ņajamņa atom. ³ Amboac tonaj taêm ênam biņ, taj gônô to kôkôc su naņ, ma ômansaņ e ônam taôm ôkwi. Embe matam êlac atom, oc jawac amboac geņgeņtêna, ma aôm oc ônam kauc noc jandêņ aôm jawacņa. ⁴ Mago aômnmêm lau luagêcgeņ tec sêņgôn Sardes, taj sêgôm nêņ ņakwê ņatêmui kêsa atom. Lau tonaj tec galic êsêac têtôm gebe oc sêsêlêņ toņakwê kwalam sêwiņ aê. ⁵ Teņ embe êku ņacjo tulu, oc jakêņ eņ êsô ņakwê kwalam sa ma jansaņ ênê ņaê su aņga buku mateņ jaliņa atom ma jasôm ênê ņaê lasê êndêņ Tamoc to nê aņela. ⁶ Ȧac taj nê taņasuņ gêc naņ, êņô biņ, tec Ȧalau kêsôm gêdêņ gôlôac dabuņ nec.

Biņ gedêņ gôlôac Piladelpiaņa

⁷ “Ma oto biņ tonec êndêņ gôlôac dabuņ Piladelpiaņa nêņ aņela.

“Ȧac dabuņ to ņac biņņanôņa,
taj kêkôc Dawidnê ki katamņa naņ,
embe êlai su, oc teņ êlai auc êtôm atom,
ma embe êlai auc, oc teņ êlai su êtôm atom,
ņac tau tonaj kêsôm biņ tonec gebe ⁸ Aê kajala nêm koleņ. Ôlic acgom, aê galêc katam teņ su gêdêņ aôm, tec kêkô, ma teņ kêtôm gebe ênsaņ aucņa atomanô. Aê kajala gebe nêm ņaclai ņagec gêc, mago kômasaņ ņoc biņ to gôsa aêņoc ņaê auc atom. ⁹ Ôlic acgom, oc jakêņ êsêac aņga Sadaņņê lôm, taj sê tauņ gebe êsêac Juda, mago êsêac J uda atom, sêsau tauņ naņ, sêndêņ aôm sêwac sêpôn aeņduc sênêc aôm amkaiņņa, ec sêjala gebe aê têtac gêwiņ aôm. ¹⁰ Aê jaņgôm biņ tonaj gebe aôm kômasaņ ņoc biņ to gôc gêņwapac totêmtac kêpa sugêņ. Amboac tonaj aê oc jajop aôm êndêņ noc lêtômņa, taj oc mênęsa aņga nom ņagamêņ samob gebe ênsaê lau samob, taj sêņgôn nom naņ, gebe lêtôm tau êtap aôm sa êwiņ atom. ¹¹ Aê oc jawac sebeņ. Gêņ taj kôkôc kêtu nêm gêņ su naņ, ômêņgôm ņajajaņeņ gebe ņac teņ êjaņgo nêm sunsuņ su atom. ¹² Teņ embe êku ņacjo tulu, oc jakêņ eņ êtu alê êkô ņoc Anôtônê lôm dabuņ. Eņ oc êwi lôm dabuņ siņ êsa êna atomanô. Ma aê jato ņoc Anôtônê ņaê to ņoc Anôtônê malac Jerusalem wakuc ņaê ênsac eņ. Ȧoc Anôtô oc êkêņ malac tau êsêp aņga undambê êmêņ. Ma jato tauc ņoc ņaê wakuc ênsac eņ êwiņ. ¹³ Ȧac taj nê taņasuņ gêc naņ, êņô biņ, tec Ȧalau kêsôm gêdêņ gôlôac dabuņ nec.

Biņ gêdêņ gôlôac Laodikeaņa

¹⁴ “Ma oto biņ tonec êndêņ gôlôac dabuņ Laodikeaņa nêņ aņela.

“Biņņanô ņatau tau, taj gêwa biņ sa ņaņêņ to biņņanôgeņ, gêņ taj Anôtô kêkêņ naņ, samob ņamôkê naņ, kêsôm biņ tonec gebe ¹⁵ Aê kajala nêm koleņ ma kajala gebe aôm ņaluc atom me ņandaņ atom. Ojae, jalic aôm ņaluc me ņandaņ acgommaņ. ¹⁶ Mago aôm ņaluc atom ma ņandaņ atom, aôm ņakola-kola, amboac tonaj aê gabe jakasôp aôm siņ aņga aocsuņ. ¹⁷ Aôm kôsôm gebe Aê ņac toawa ma ņoc waba taêsam, tec kapô lêna gêņ teņ atom. Mago aôm gôjam kauc taôm. Aôm gômoa jageo ņanô ma lau embe sêlic, oc taêņ walô aôm. Aôm ņac ņalêlôm sawa ma matampec to gômoa ôlim ņaômageņ. ¹⁸ Amboac tonaj aê gabe jawa lêņ teņ sa êndêņ aôm acgom. Ônam ôli gold, taj sêpac ņa ja e ņawasi kêsa naņ, êndêņ aê gebe ôtu ņac tolêlôm. Onam ôli ņakwê kwalam gebe ênsaņ aôm gebe majam êsa êtu ôlim ņaômarna atom, ma ônam ôli ņalêsi gebe ôniņ oso matamanô e ôlic gamêņ ņaņêņ êsa. ¹⁹ Aê embe têtac êwiņ lau teņ, oc jamêtôc to jakônij êsêac. Amboac tonaj ôpôn taôm topalêgeņ e ônam taôm ôkwi. ²⁰ Alic acgom, aê tec kakô katamdêmômê ma kamadi kakô. Teņ embe êņô aê aoc ma êlêc katam su, oc jasô jandêņ eņ jana ma janiņ gêņ jawiņ eņ ma eņ êniņ gêņ êwiņ aê. ²¹ Teņ embe êku ņacjo tulu, oc jakêņ eņ êņgôn ņoc lêpôn êwiņ aê, amboac aê kaku ņacjo tulu ma gaņgôn Tamocnê lêpôn gawiņ eņ. ²² Ȧac taj nê taņasuņ gêc naņ, êņô biņ, tec Ȧalau kêsôm gêdêņ gôlôac dabuņ nec.”

¹ Tonañ su acgom, go galic ñakatu teñ. Aê galic undambê ñakatom teñ gêña ma awa ñamataña, tañ kêsôm biñ gêdên aê ma ganô amboac dauc kêttañ nañ, kêsôm gebe “Ôpi ômôên, aê gabe jatôc biñ, tañ oc mênêsa êtu ñamu nañ, êndên aôm.” ² Ma sep tageñ katuc kaiñ teñ kêsâ e galic lêpôn kiñña teñ kêkô undambê ma ñac teñ gêngôn lêpôn tau. ³ Ma ñac, tañ gêngôn lêpôn kiñña nañ, lañôanô ñawasi amboac jabo ma bomsamuc amboac môêc. Ma kasômbuc kêgi lêpôn auc ma galic amboac kalacwaô. ⁴ Go lêpôn 24 kêgi lêpôn kiñña tau auc, ma laumata 24 sênğôn lêpôn tau ñaô. Êsêac sêsô ñakwê kwalam-kwalam to sêkuc sunsuñ gold. ⁵ Ma ôsic kêkac to aweñ kêsâ ma wapap gêjac kêsâ aña lêpôn kiñña tau. Ma dawen 7 gelom kêkô lêpôn tau ñanêmña. Dawen tau Anôtônê ñalau 7. ⁶ Ma gwêc teñ kêpoac lêpôn tau ñanêmña. Gwêc tau ñakênkên langwageñ amboac glas.

Ma aña gamên ñaluñ tau bôc aclê sêkô sêgi lêpôn kiñña auc. Êsêac materanô taêsam gêjam ôliñ nêmña to muña auc samucgeñ. ⁷ Bôc ñamataña kêtôm lewe. Go ônañ kêtû luagêcña nañ, kêtôm bulimakao kapoac. Ma ônañ kêtû têlêacña nañ, lañôanô kêtôm ñamalac. Ma ônañ kêtû aclêña nañ, kêtôm momboañ gêlôb. ⁸ Ma bôc aclê tonañ nêñ ñamagê 6 kêtôm êsêacgeñ. Ma materanô gêjam ôliñ dêmôênja to lêlômña auc. Êsêac sêsôm biñ tonec kêtôm bêc to geleñ sêlêwan atom gebe

“Apômtau Anôtô, ñaniniñ ñatau, en ñac dabuñ, dabuñ, dabuñ.

En gêmoa gêdên andanğen ma gêmoa galoc ma oc êmên.”

⁹ Ma gêdên tañ bôc tau sêkên ñawasi to wae ma danğe gêdên ñac tau, tañ gêngôn lêpôn kiñña ma oc êmoa mata jali teñgeñ ma teñgeñ nañ, ¹⁰ êsêac laumata 24 tonañ sêu tauñ gêdên ñac, tañ gêngôn lêpôn nañ, to teteñ mec gêdên ñac, tañ gêngôn lêpôn nañ, to teteñ mec gêdên ñac, tañ êmoa mata jali teñgeñ ma teñgeñ, ma tetoc nêñ sunsuñ gêc lêpôn ñanêmña ma sêsôm gebe

¹¹ “O Apômtau, aêacma Anôtô, aôm kêtômğoc gebe ôkôc ñawasi ma waem to ñaclai, gebe aôm kôkên gên samob ma aôm nêm biñ kêkên gên samob mênkêsâ to ñanô kêsâ tec sêmoa.” * têtac ñandanğ gêdên nêñ ñataurña nec atom. Êsêac tetoc nêñ Apômtau sa ña lên amboac tonañ.

5

Buku ma domba ñabiñ

¹ Aê galic buku teñ kêsêp ñac, tañ gêngôn lêpôn nañ, nê lêma anôña. Teto biñ kêsêp lêlômña to dêmôênja, go sêkic tôn ma sêkên peñ 7 kêpi ñaomata. ² Go galic aña ñaclai teñ kêsôm biñ kêkac awa sageñ gebe “Asa kêtôm gebe êkac peñ su ma êkac buku tau sa.” ³ ñac teñ aña undambê me aña nom me aña nom ñalêlôm kêtôm gebe êkac buku sa ma êsam atom. ⁴ Ma aê kêttañ ñanô gebe têtap ñac teñ sa kêtôm gebe êkac buku sa ma êsamña nec atom. ⁵ Go laumata tau nêñ teñ kêsôm gêdên aê gebe “Ôtañ atom. Ôlic acgom, lewe aña Judanê gôlôac, Dawidnê wakuc teñ, kêku ñacjo tulu. ñac tonañ tec êkac peñ 7 su ma êkac buku tau sa.”

⁶ Go galic domba teñ kêkô lêpôn kiñña to bôc aclê ma laumata 24 ñalêlôm. Domba tau ñalanô amboac sêbuc su. Nê jabo 7 to mataanô 7. Mataanô 7 tau Anôtônê ñalau 7, tañ kêsakiñ sêjam nom samucgeñ auc. ⁷ Tec domba tau jakêkôc buku su aña ñac, tañ gêngôn lêpôn kiñña ñaô nañ, nê lêma anôña. ⁸ Gêdên tañ en kêkôc buku su nañ, bôc aclê to laumata 24 sêu tauñ sêc domba lañônêmña. Êsêac sêkôc gên wênja kêtômgeñ ma sêkôc laclu gold. Gênmalu tañ kêsêp laclu nañ, Anôtônê launên mec. ⁹ Ma êsêac sêpuc wê wakuc teñ sa gebe

“Aôm kêtôm gebe ôkôc buku ma okac ñapeñ su,

gebe sêbuc aôm ma nêm dec gêjam ôli ñamalac

tomôkê-tomôkê ma aweñ teñ-aweñ teñ ma to-m-to-m ma toton-toton têtû Anôtônê lau.

¹⁰ Aôm kôkên êsêac têtû Anôtônê gamên to dabuñwaga, gebe sênam sakiñ aêacnên Anôtô ma sênam gôliñ aña nom.”

* 4:11: Laumata 24 sêkac nêñ sunsuñ su gêc nom kêtû

¹¹ Go galic to ganô anjela taêsam awen. Anjela tau sêgi lèpônj kinja to bôc ma laumata auc ma nêj namba 1,000 to 1,000 ma 10,000 to 10,000. ¹² Êsêac sêsôm ña awen kapôênj gebe

“Domba tanj sêbuc nanj, kêtôm gebe êkôc ñaclai to gênj tolêlôm-tolêlôm ma kauc mêtêña to ñajanja ma wae to ñawasi ma lambij.”

¹³ Ma ganô gênj samob, tanj Anôtô kêkênj nanj, anja undambê to nom ma anja nom ñalêlôm to gwêc ma genj samob, tanj sêjam aucgenj nanj sêsôm gebe

“Lambij to wae ma ñawasi to ñajanja endej ñac, tanj gêngônj lèpônj kinja nanj, agêc Domba tenjenj ma tenjenj.”

¹⁴ Go bôc aclê tau tonanj sêlôc gebe “Bijnjanô.” Ma êsêac laumata sêu tauj jasêc ma tetenj mec. * taênj ênam gebe lau tenj sêsam papia tau sewinj atom, go sêkic papia tônj ña gam me o tenj ma sêsap ñaomata tônj kêpi tagenj ña katêkwi, go sêpej nêj ñatalô êwa êsêac saña kêsêp katêkwi tau. Katêkwi tonatalô tau sêsam gebe pej. ñac tanj papia gêjac enj ñawae nanj, êkac pej tau su acgom, go êtôm gebe êsam papia tau. tau. Kat kwl to atalô tau Jam gebe pe ac tanj papla gêjac enj ñawae nanj, êkac pe tau 8 U aC 9 Om, go êtôm gebe ñam papla tau.

6

Bij peña

¹ Go galic Domba kêkac buku ñapej 7 ñamatana su. Ma ganô bôc aclê nêj tenj kêsôm awa amboac wapap gêjac gebe “Ômôênj.” ² Ma gaôc matocanô sa ma galic hos kwalam-kwalam tenj. ñac tanj gêngônj hos ñaô nanj, kêmêgôm talam ma sêkênj sunsunj gêdênj enj kêkuc. Ma ñac tau kêsâ gêja kêtôm ñac-kêku-ñacjo-tuluwaga, ma enj oc êku ñacjo tulu.

³ Go Domba kêkac ñapej kêtû luagêcña su. Ma ganô bôc kêtû luagêcña kêsôm gebe “Ômôênj.” ⁴ Ma hos kokoc tenj kêsâ gêmênj. Ma ñac, tanj gêngônj hos ñaô nanj, kêtû ñatauj gebe êkôc bijmalô su anja nom ma êkênj ñamalac sensej tauj, tec sêkênj sinj kapôênj tenj gêdênj enj.

⁵ Go Domba kêkac ñapej kêtû têtêacña su. Ma ganô bôc kêtû têtêacña kêsôm gebe “Ômôênj.” Ma gaôc matocanô sa e galic hos jejec tenj. Ma ñac, tanj gêngônj hos ñaô nanj, kêkôc dônj tanam dônj gênj ñawapacña kêsêp lêma. ⁶ Ma ganô awa tenj kêsâ bôc aclê ñasawa gebe “Kôm bêc tagenja ñaôli kêtôm gebe tanam ôli padi kap luagêc. Kôm bêc tagenja ñaôli kêtôm gebe tanam ôli labi kap 6genj. Mago ôngôm ñalêsi to wain êtu sec atom.”

⁷ Go Domba kêkac ñapej kêtû aclêña su. Ma ganô bôc kêtû aclêña nê awa gebe “Ômôênj.” ⁸ Tec gaôc matocanô sa e galic hos bobob tenj. Ma ñac, tanj gêngônj hos gaô nanj, nê ñaê gebe Gêmacanô. Ma lau lamboamña têtêdaguc enj. Ma sêwa lau nomja kêkôc gêja tonj aclê, ma Gêmacanô to nê lau têtêp ñaclai sa gebe sensej tonj aclê tonanj ñatej su ña sinj to ña têtêbôm ma ña gêmâc tokaij-tokaij to ña bôclai nomja.

⁹ Go Domba kêkac ñapej kêtû lemej tenja su. Ma aê galic lau, tanj sêjac êsêac êndu kêtû sêsôm Anôtônê bij lasê to sêwa bij tau sa ñajênja nanj, nêj katuñ sêmoa altar ñalabu. ¹⁰ Ma êsêac sêmôêc ña awen kapôênj gebe “O ñatauj dabunj to bijjanôña, êndênj ondoc go ômêtôc bij ma ôkênj aêacma dec ñagêjô êndênj lau nomja.” ¹¹ Tec sêkênj ñakwê kwalam-kwalam gêdênj êsêac kêtômgenj ma sêsôm gêdênj êsêac gebe sêlêwanj tauñ saunjenj êwiñ e ñacjo sênac lau, tanj sêjam kôm sêwiñ êsêac to nêj lasitêwai êndu nasêwiñ êsêac, go Anôtô êmêtôc lau nomja.

¹² Ma aê galic Domba kêkac ñapej kêtû 6ña su ma ôjô gêjam kapôênjanô e oc kêtû jec amboac talu ñasaô-saô ma ajônj samuc amboac dec. ¹³ Utitalata umbonja sêpôp sêsêp nom amboac wa tomatac-tomatac sêsêlô êndênj tanj mu êsêlênj kapôênj nanj. ¹⁴ Ma umbonj gêlêc tau amboac sêlêc lacgenj ma lôc to nuc samob sêkênj malej sinj. ¹⁵ Go kinj nomja

* 5:14: Lau ñanô embe teto papia êndênj ñac tenj ma embe

to lau towae ma siŋwaganêŋ kapitai to lau tolêlôm ma ŋajara to gêŋôma ma êsêac, taŋ sêmoa nêŋ lêtêgeŋ naŋ, êsêac samob sêsiŋ tauŋ sêsêp gêsuiŋ to poclabu aŋga lôc. ¹⁶ Ma sêsôm gêdêŋ lôc to poc kapôêŋ gebe “Aku taôm sa mênangênduc aêac auc gebe ŋac, taŋ gêŋgôn lêpôn kiŋŋa naŋ, agêc Domba, taŋ têtac ŋandaŋ naŋ, sêlic aêac sapu. ¹⁷ Gebe agêcnêŋ bêc kapôêŋ têtac ŋandaŋŋa mênkêsa, ma asa kêtôm gebe êpuc tau tôn êkô.”

7

Sepeŋ ŋatalô kêpi Israelneŋ lau 144,000

¹ Tonan su, go galic aŋela aclê sêkô nom ŋakêclêsu aclê ma sêmêgôm nom ŋamu aclê tôn, gebe mu teŋ êsêlêŋ naêpi nom ma gwêc to ka teŋ atom. ² Go galic aŋela teŋ aŋga oc ŋam kêpi gêmêŋ, naŋ kêkôc Anôtô mata jali nê peŋ sepeŋ ŋatalôŋa ma gêmôêc ŋa awa kapôêŋ gêdêŋ aŋela aclê, taŋ têtac ŋaclai sêŋgôm nom to gwêc êtu secŋa sa naŋ gebe ³ “Aŋgôm nom to gwêc ma ka êtu sec atomgeŋ e aêac apeŋ ŋatalô êpi aêacnêŋ Anôtônê sakiŋwaganêŋ teŋbeleŋ su acgom.” ⁴ Go gaŋô sêsa lau, taŋ sepeŋ ŋatalô kêpi êsêac naŋ, nêŋ namba sa kêtôm 144,000. Sepeŋ ŋatalô kêpi Israel latuinêŋ gôlôac samob kêtômgeŋ. ⁵ Aŋga Judanê gôlôac sepeŋ ŋatalô kêpi lau 12,000, aŋga Rubennê gôlôac 12,000, aŋga Gadnê gôlôac 12,000, ⁶ aŋga Asernê gôlôac 12,000, aŋga Naptalinê gôlôac 12,000, aŋga Manasenê gôlôac 12,000, ⁷ aŋga Simeonnê gôlôac 12,000, aŋga Lewinê gôlôac 12,000, aŋga Isakamê gôlôac 12,000, ⁸ aŋga Sebulonnê gôlôac 12,000, aŋga Josepnê gôlôac 12,000, ma aŋga Benjaminnê gôlôac 12,000.

Lau nomŋa totoŋ-totoŋ sêjam sakiŋ Anôtô

⁹ Tonan su, go galic lau taêsam ŋasec, ŋac teŋ kêtôm gebe êsa êsêac saŋa atomanô. Êsêac aŋga lau totoŋ-totoŋ samob nêŋ to lau tomôkê-tomôkê ma lau to-m-to-m samob to lau aweŋ teŋ-aweŋ teŋ. Êsêac sêkô lêpôn kiŋŋa to Domba laŋônêmŋa sêsô ŋakwê kwalam-kwalam ma sêoc tômtôm ŋalauŋ. ¹⁰ Ma sêmôêc ŋa aweŋ kapôêŋ gebe “Moasiŋ ênam aêac kêsiŋa gêmêŋ aŋga Anôtô, taŋ gêŋgôn lêpôn kiŋŋa naŋ, agêc Domba nêŋ.” ¹¹ Ma aŋela samob, taŋ sêkô sêgi lêpôn kiŋŋa to laumata ma bôc aclê auc naŋ, sêu tauŋ têtac labôcgeŋ sêc lêpôn kiŋŋa ŋanêmŋa ma teteŋ mec gêdêŋ Anôtô ¹² ma sêsôm gebe “Biŋŋanô, lambiŋ to ŋawasi ma kauc mêtêŋa to danŋe ma wae to ŋaclai ma ŋajara êndêŋ aêacnêŋ Anôtô teŋgeŋ ma teŋgeŋ. Biŋŋanô.”

¹³ Go laumata teŋ kêtû kênac aê gebe “Êsêac taŋ sêsô ŋakwê kwalam-kwalam naŋ, asa lau ma sêmêŋ aŋga ondôc.” ¹⁴ Ma aê kasôm gebe “Ŋoc apômtau, aôm kôjalagac.” Tec eŋ kêsôm gêdêŋ aê gebe “Gêŋwapac kêkônij êsêac ŋanô, tec sêmêŋ ma sêkwasiŋ nêŋ ŋakwê kêsêp Dombanê dec, tec ŋakwê tau kêtû sêp.

¹⁵ Sêgôm amboac tonan, tec sêkô Anôtônê lêpôn kiŋŋa ŋanêmŋa ma sêjam sakiŋ eŋ kêtôm bêc to geleŋ sêmoa ênê lôm dabuŋ. Ma ŋac, taŋ gêŋgoŋ lêpôn kiŋŋa ŋaô naŋ, mênêtu nêŋ bec.

¹⁶ Mo to bu oc êjô êsêac êtiam atom.

Ma oc to gêŋ ŋandaŋ teŋ oc êtuŋ êsêac êtiam atom,

¹⁷ gebe Domba, taŋ kêkô lêpôn ŋaluŋgeŋ naŋ, oc ejop êsêac ma oc êwê êsêac sêndêŋ bumata mata jali sêna.

Ma Anôtô oc êmburj êsêac materjsulu samob anja matengasi su.”

8

Ŋapej kêtû 7ŋa

¹ Domba kékac ŋapej kêtû 7ŋa su, go undambê ŋagamêŋ ŋaŋêŋ kêsa kêtôm ockatu ŋasawa ŋamakenj. ² Go galic aŋela 7, taŋ sêkô Anôtô laŋônêmŋa naŋ, sêkôc dauc 7.

³ Ma aŋela teŋ gêmêŋ kékô kêsi altarŋa. Eŋ kékôc laclu gold gêŋmaluŋa teŋ. Ma sêkêŋ gêŋmalu taêsam gêdêŋ eŋ gebe êkêŋ êtu da ênsac altar gold, taŋ kékô lêpôŋ kiŋŋa ŋanêmŋa naŋ, êwiŋ Anôtônê lau samob nêŋ mec. ⁴ Ma gêŋmalu ŋajadauŋ gêdêŋ sa anja aŋela, taŋ kékô Anôtô laŋônêmŋa naŋ lêma, kêpi gêwiŋ Anôtônê launêŋ mec gêja. ⁵ Go aŋela kékôc laclu gêŋmaluŋa jakêkêŋ ja anja altar kêsêp e mêngec ma kêbaliŋ kêsêp nom gêja. Su, go wapap gêjac to gamêŋ ŋakicsêa kêsa ma ôsic kékac to ôjô gêjam.

Dauc kêtaŋ

⁶ Ma aŋela 7, taŋ sêkôc dauc 7 naŋ, sêmasaŋ tauŋ gebe sênac êtaŋ.

⁷ Aŋela ŋamataŋa gêjac dauc kêtaŋ ma kompoc to ja ma dec kêgaluŋ gêwiŋ tau kêsêp nom gêja. Sêwa nom samuc kékôc gêja ŋamakenj têlêac ma sêwa ka kékôc gêja toŋ têlêac amboac tonanŋeŋ. Tec ja geŋ nom ŋamakenj teŋ to ka ŋatoŋ teŋ su ma gêgwaŋ matac-matac samob tomalageŋ.

⁸ Go aŋela kêtû luagêcŋa gêjac dauc kêtaŋ ma gêŋ amboac ja geŋ lôc kapôêŋ teŋ gêu tau kêsêp gwêc gêja. Gwêc tau sêwa kékôc gêja têlêac ma ŋateŋ kêtû dec. ⁹ Ma sêwa gêŋ mateŋ jali, taŋ sêsê aweŋ sêmoa gwêc naŋ, to waŋ, taŋ sêpoac gwêc naŋ, kékôc gêja toŋ têlêac ma gêŋ mateŋ jali nêŋ toŋ teŋ to waŋ ŋatoŋ teŋ sêjaŋa.

¹⁰ Go aŋela kêtû têlêacŋa gêjac dauc kêtaŋ. Ma utitalata kapôêŋ teŋ kêpôp anja umbonj kêtôm dawêŋ ŋawaô. Ma sêwa bu samob kékôc gêja têlêac, tec jakêsêp ŋateŋ to kêsêp bumata gêwiŋ. ¹¹ Ma utitalata tau ŋaê gebe ŋamakic. Ma bu têlêac tau ŋateŋ ŋamakic kêsa. Ma ŋamalac taêsam sênôm bu ŋamakic tau, tec sêmac êndu.

¹² Go aŋela kêtû aclêŋa gêjac dauc kêtaŋ. Ma sêwa oc kékôc gêja ŋamakenj têlêac ma sêwa ajôŋ kékôc gêja ŋamakenj têlêac to sêwa utitalata kékôc gêja toŋ têlêac. Ma oc ŋamakenj teŋ to ajôŋ ŋamakenj teŋ ma utitalata ŋatoŋ teŋ gêjam kanuc. Ma têm oc to ajôŋ ma utitalata kêpô nomŋa kêtû dambê kêtôm tonanŋeŋ.

¹³ Go galic to gaŋô momboanŋ teŋ gêlôb gêmôa umbonj ŋalabu ma gêmôêc ŋa awa kapôêŋ gebe “Ojae, ojae, ojae, lau taŋ sêngeŋ nom naŋmêŋ. Aŋela têlêac tec sêmoa. Nêŋ dauc embe êtaŋ, oc êsêacmêŋ sêngeŋ naeo ŋanôgoc.”

9

¹ Go aŋela kêtû lemeŋ teŋŋa gêjac dauc kêtaŋ. Ma galic utitalata teŋ kêpôp anja umbonj kêsêp nom gêja, ma sêkêŋ ki gamêŋ ŋakêlêndiŋ secŋa gêdêŋ eŋ. ² Ma eŋ kêlai gamêŋ ŋakêlêndiŋ ŋakatam su ma jadauŋ kêpi anja gêsunj tau tonanj kêtôm ja geŋ oba ŋatêtac mêngejam oc to gamêŋ auc e ŋakesec kêsa. ³ Ma wagô sêsa anja jadauŋ ŋalêlôm mêngejam nom auc, ma nêŋ ŋaclai kêtôm alidêbu nomŋa nêŋ. ⁴ Ma biŋ gêdêŋ êsêac gebe sêngeŋ gêgwaŋ nomŋa to gêŋ ŋalauŋ matac-matac ma ka sec atom, têtû kasec ŋamalac, taŋ sepeŋ Anôtônê ŋatalô kêpi êsêac teŋbeleŋ atom nanŋeŋ. ⁵ Mago wagô tau têtôm gebe sênac ŋamalac êndu atom, sêlôc gebe sêlênsu êsêacgeŋ êtôm ajôŋ lemeŋ teŋ. Sêlênsu êsêac ŋa ŋandaŋ êtôm alidêbu êŋac lau ŋanandaŋ. ⁶ Êndêŋ ŋasawa tonanj ŋamalac sêngeŋ gêŋlêlôm gebe sêmac ênduŋa, mago sêngeŋ elêmê. Êsêac oc sênam aweŋ su gebe sêmac êndu, mago gêmôc oc êc êsêac sugêŋ.

⁷ Wagô tau ŋalaŋô amboac hos, taŋ sêmasaŋ kêtû siŋŋa naŋ. Êsêac sêkuc gêŋ amboac sunsunj gold, ma êsêac laŋôŋanô amboac ŋamalac laŋôanô. ⁸ Êsêac môkêŋlauŋ baliŋ amboac lauonêŋ ma luŋluŋ amboac lewenêŋ. ⁹ Talic êsêac bônjdagi amboac maluku ki gêsanj auc, ma nêŋ magêŋ ŋakicsêa amboac kareta, taŋ hos taêsam sê ma sêlêti kêtû siŋŋa naŋ. ¹⁰ Ma nêŋ lêŋuc tokêm amboac alidêbunêŋ, ma nêŋ ŋaclai gêc ŋalêŋuc tau

nalêlôm, gebe têtû kasec ñamalac êtôm ajô lemeñ teñ. ¹¹ Añela gamêñ ñakêlêndiñ secña kêtû nêñ kiñ, nê ñaê ña Ebolai awenñ gebe Abadon, ma ña aêac awenñ gebe ñac-gesenñ-gêñ-ñsamob-suwaga.

¹² Ojae ñamatana mêngeja su. Ojae luagêc gacgenñ gêc, oc mênêsa êtu ñamu.

¹³ Go añela kêtû 6ña gêjac dauc kêtanñ. Ma aê ganô awa teñ kêsa anña jabo aclê, *tañ gêsac altar gold, tañ kêkô Anôtô lanônêmña nañ ñakêclêsu. ¹⁴ Awa tau kêsôm gêdênñ añela kêtû 6ña, tañ kêkôc dauc nañ, gebe “Ôñgamboac añela aclê, tañ sêkô êsêac tônia sêmoa bu kapôênñ Euprat nañ su.” ¹⁵ Ma enñ kégaboac añela aclê tonanñ su. Añela tau sêmasanñ tauñ kêpi jala tonanñ ñaajôn to ñabêc ma ñaockatu su gebe sêwa ñamalac samob êkôc êna toñ têlêac ma sênac ñamalacnênñ toñ têlêac tau ñateñ êndu. ¹⁶ Ma aê ganô sêsa siñwaga, tañ sênğônñ hos ñaô nañ, nêñ namba sa, ma namba tau 200 million. ¹⁷ Ma katuc kaiñ teñ kêsa e galic hos to lau, tañ sênğônñ ñaô nañ. Êsêacnênñ maluku kokoc kêtôm ja to majanñ-majanñ ma jonjonñ. Ma hos tau môkênñapac amboac lewenênñ, ma ja to jadaunñ ma talao kêsa êsêac awenñsuñ. ¹⁸ Gênwapac têlêac tonec ja to jadaunñ ma talao, tañ kêsa êsêac awenñsuñ nañ, gesenñ ñamalac, tañ sêwa kêkôc gêja toñ têlêac nañ, ñateñ su. ¹⁹ Hos tau nêñ ñaclai ñam kêsêp êsêac awenñsuñ to nêñ lênuc. Nêñ lênuc tomôkênñapac amboac moac. Ma môkênñapac tau tonanñ têtû kasec ñamalac.

²⁰ Ma ñamalac ñagêdô, tañ gênwapac tonanñ gesenñ êsêac su atom nañ, sêjam tauñ ôkwi anña nêñ kôm, tañ lemeñ sêgôm nañ atom. Êsêac teteñ mec gêdênñ ñalau sec sêwi siñ atom ma teteñ mec gêdênñ gwam, tañ sêmasanñ ña gold to silber ma ki to poc ma ka, ma têtôm gebe sêlic gamêñ to sênô biñ ma sêsêlênñ atom nañ. ²¹ Ma êsêac sêjam tauñ ôkwi anña nêñ lênñ sêjac ñamalac êndu to nêñ sôlônñ toê-toê ma nêñ lênñ mockaiño to mockaiñña ma nêñ biñ genñenña atom. * jabo kapôênñ aclê ma sêkênñ jabo ñakatu tau kêkô altar ñakêclêsu aclê. ma êkênñ Jabo akatu tau k k altar akacñu acñ.

10

Añela to buku saunñ

¹ Go galic añela ñajana teñ anña undambê kêsêp gêmênñ. Enñ kêkôm tau auc ña tao, ma kasôm buc teñ gêsac enñ môkênñapac, ma lanôanô amboac oc ma akaiñ amboac alê ja. ² Buku saunñ teñ kêkac tau sa kwananñenñ kêsêp enñ lêma. Ma ketoc akaiñ anônña kêkô gwêc ma gasênña kêkô bau. ³ Go enñ gêmôêc ña awa kapôênñ amboac lewe kêtanñ. Enñ gêmôêc su, go wapap 7 sêjac ma sêsôm biñ. ⁴ Wapap 7 sêsôm biñ su, ma gabe jato biñ tau. Mago ganô awa teñ kêsa anña undambê gêmênñ gebe “Biñ tañ wapap 7 sêsôm nañ, ênêc aômñagenñ, oto sa atom.” ⁵ Go añela, tañ galic enñ kêkô gwêc to bau nañ,

gêdôc lêma anônña sa kêpi undambê gêja,

⁶ ma kêtôc lêma kêpi ñac mata jaliña, tañ gêmôa tenñenñ ma tenñenñ.

Ñac tau kêkênñ undambê to ñagênñ samob ma nom to ñagênñ samob ma gwêc to ñagênñ samob. Ma añela kêsôm gebe “Têm oc êmbacnê. ⁷ Êndênñ tañ añela kêtû 7ña ênac dauc êtanñ nañ, Anôtô oc ênac dabiñ nê biñ ñalêlômña, amboac kêsôm ñawae ñajam tau lasê gêdênñ propete, tañ têtû ênê sakiñwaga nañ.”

⁸ Ma awa, tañ ganô kêsa anña undambê gêmênñ nañ, kêsôm biñ gêdênñ aê kêtiam gebe “Ôna ma ôkôc buku, tê kêkac tau sa kwananñenñ kêsêp añela, tañ kêkô gwêc to bau nañ, lêma nê su.” ⁹ Tec aê gadênñ añela tau gaja ma kasôm gêdênñ enñ gebe “Ôkênñ buku saunñ tonanñ êndênñ aê.” Ma enñ kêsôm gêdênñ aê gebe “Ôkôc wacônij. Buku tau oc êngôm nêm ñatêtacsêga ñamakic êsa. Mago awamsunñ oc ênsaê ñakana amboac lêp.” ¹⁰ Ma kakôc buku saunñ tau su anña añela lêma ma mênğaenñ e kêsaê ñakana amboac lêp gêc aocunñ. Aê kadanğônñ su, go ñoc ñatêtacsêga ñamakic kêsa. ¹¹ Ma sêsôm gêdênñ aê gebe “Oc biñ lasê êtiammanñ êpi lau to-m-to-m to lau totonñ-tononñ ma lau awenñ teñ-awenñ teñ ma kiñ tokij.”

* 9:21: Lau Juda sêmasanñ nêñ ñagêlônñ teñ. Êsêac sêsap

11

Sêwa-bij-sa-ŋaŋeŋwaga luagêc

¹ Go sêkêŋ ôpic teŋ kêtôm tôc tanam dôŋ gêŋŋa gêdêŋ aê ma sêsôm gêdêŋ aê gebe “Ôndi naônâŋ dôŋ Anôtônê lôm dabuŋ to altar ma êsêac, taŋ teteŋ mec sêmoa lôm dabuŋ ŋalêlôm naŋ. ² Mago ondec malacluŋ lôm dabuŋ ŋamagêŋa ênêcŋa, ônam dôŋ atom, gebe sêkêŋ gêdêŋ lau samuc sêwê kaiŋ ma êsêac oc sêka malac dabuŋ popoc êtôm ajôŋ 42. ³ Ma aê oc jakêŋ ŋoc sêwa-bij-sa-ŋaŋeŋwaga luagêc. Êsêagêc sêsô talu sa ma seoc bij lasê êtôm bêc 1,260.” ⁴ ŋac ulu tonanŋ têtôm katêkwi luagêc me jakaiŋ luagêc, taŋ sêkô nom ŋatau laŋônêm naŋ. ⁵ Ma teŋ embe taê ênam gebe êtu kasec êsêagêc, go ja êsa êsêagêc awenŋsuŋ e naênŋ agêcnêŋ ŋacjo su. Teŋ embe taê ênam gebe êtu kasec êsêagêc, naŋ senseŋ eŋ su ŋa ja êtôm tônêgeŋ. ⁶ ŋaclai gêdêŋ êsêagêc gebe sêmbôc umbonŋ auc e kom teŋ ênac êndêŋ bêc êsêagêc seoc bij lasêŋa atom. Ma ŋaclai gêdêŋ êsêagêc gebe sênâŋ bu ôkwi êtu dec. Ma êsêagêc oc sêlênsu nom ŋa gêŋwapac tokaiŋ-tokaiŋ êtôm taŋ taêŋ gêjam naŋ.

⁷ Êndêŋ taŋ sênâc dabiŋ nêŋ kôm sêwa bij saŋa naŋ, bôc tau oc êpi aŋga ŋakêlêndiŋ sec mênênac siŋ êndêŋ êsêagêc e êku êsêagêc tulu ma ênac êsêagêc êndu. ⁸ Ma êsêagêcnêŋ ŋawêlêlaŋ oc ênêc malacsêga ŋaintêna. Êsêac sêlêwiŋ malac tau gebe Sodom to Aiguptu. Aŋga malac tonanŋ êsêac sêjac êsêagêcnêŋ Apômtau kêpi kakesotau. ⁹ Ma lau aŋga lau to-m-to-m ma lau tomôkê-tomôkê to lau awenŋ teŋ-awenŋ teŋ ma lau totoŋ-totoŋ sêlic êsêagêcnêŋ ŋawêlêlaŋ ênêc êtôm bêc têlêac ma ŋasêku ma sênâc jao gebe sênŋsuŋ atom. ¹⁰ Ma lau nomŋa oc têtû samuc êsêagêc sêmac ênduŋa ma têtac ŋajam, tec sêkêŋ gêŋ ŋajam-ŋajam ŋaômagenŋ êndêŋ tauŋ, gebe propete luagêc tonanŋ sêlêsu lau nomŋa. ¹¹ Bêc têlêac ma ŋasêku gêjaŋa, go ŋalau mata jaliŋa aŋga Anôtônê kêsêp êsêagêcnêŋ ŋalêlôm gêja, tec agêc dêdi sêkô, ma êsêac, taŋ sêlic êsêagêc naŋ, têtêc tauŋ ŋanô. ¹² Ma ŋaclagêc tau sêŋô awa kapôêŋ kêsa aŋga undambê ma kêsôm gêdêŋ êsêagêc gebe “Api tonec amêŋ.” Go tao teŋ kêsuŋ êsêagêc sa sêpi undambê sêja ma agêcnêŋ I acjo sêlic êsêagêc sêpi sêja. ¹³ Ma gêdêŋ ŋasawa tonanŋ ôjô gêjam kapôêŋ e malac tonanŋ ŋaandu samob embe tawa êkôc êna toŋ 10, naŋ ŋateŋ gêjaŋa. Ma ôjô tau gesenŋ lau 7,000 su. Ma lau ŋagêdô têtêc tauŋ, tec tetoc Anôtô undambêŋa sa.

¹⁴ Ojae kêtû luagêcŋa tec mêngeŋa su. Ma ojae kêtû têlêacŋa oc mênêsa.

Dauc kêtû 7ŋa

¹⁵ Go aŋela kêtû 7ŋa gêjac dauc kêtaŋ. Ma awenŋ kapôêŋ kêsa aŋga undambê gebe “Aêacnêŋ Apômtau agêc nê Kilisi têtû nom ŋagamêŋ ŋatau, ma eŋ oc ênam gôliŋ êmoa teŋgeŋ ma teŋgeŋ.”

¹⁶ Go laumata 24, taŋ sêŋgônŋ nêŋ lêpônŋ sêmoa Anôtô laŋônêm naŋ, sêu tauŋ têtap labôcgeŋ sêc ma teteŋ mec gêdêŋ Anôtô gebe

¹⁷ “O Apômtau Anôtô, ŋaniniŋ ŋatau, taŋ gômôa gêdêŋ andanŋeŋ ma galoc gômôa naŋ, aêac anam danŋe aôm gebe kôwaka nêŋ ŋaclai kapôêŋ sa ma gôjam gôliŋ gômôa.

¹⁸ Lau samuc têtac ŋandanŋ kêsa, mago aôm têtac ŋandanŋ kêsa amboac tonanŋeŋ. Noc ômêtôc ŋacmatêŋa

to ôkêŋ ŋagêjô ŋajam êndêŋ propete, taŋ têtû nêŋ sakiniŋwaga

to êndêŋ nêŋ lau ma êndêŋ êsêac lau sauŋ to kapôêŋ,

taŋ têtêc aômniŋ ŋaê naŋŋa, mêngeê lasê.

Noc onsenŋ êsêac, taŋ sesenŋ nom naŋ, tau tonec.”

¹⁹ Ma Anôtônê lôm dabuŋ aŋga undambê ŋakatam gêlêc su e Anôtônê poac ŋakatapa, taŋ kêkô ênê lôm dabuŋ naŋ, kêtû awê. Go ôsic kêkac to gamêŋ ŋakicsêa kêsa ma wapap gêjac to ôjô gêjam ma kom poc gêjac kapôêŋ.

12

Awê ma lêŋuckêŋ nêŋ bij

¹ Ma gêntalô kapôênj tej anga undambê mênkêsa gebe awê tej kêsô oc kêtû nê ñakwê ma kékô ajônj ñaô ma kékuc utitalata 12 kêtû sunsuñ. ² Awê tau taê ma ñapalê kêturj ej gebe êkôc, tec gêngônj jageo ma kêwakic.

³ Go gêntalô tej anga undambê mênkêsa. Lêñuckêm bomsamuc kapôênj tej tomôkêapac 7 ma ñajabo 10 kékuc sunsuñ 7. ⁴ Ma nê Iêñuc gêbam utitalata umboñña tonj têlêac tonaj ñateñ piñpañ, ma kêpalip kêsêp nom gêja. Go lêñuckêm jakêkô awê, tañ gebe êkôc ñapalê nañ lañônêm. Ej kékô ma kêsae gebe awê êkôc ñapalê su acgom, go ej êndanğônj ñapalê tau su. ⁵ Awê tau kékôc ñapalê ñac. Ñapalê tau tonaj oc ênam gôlij lau samuc samob ña tôcki. Go gêñ tej kêjanğo ñapalê su gêdênj Anôtô to nê lêpônj gêja. ⁶ Ma awê tau kêsâ gamênj sawa gêja. Anôtô tau kêmasañ gamênj ñasawa tej kêtû eñña gebe sêlôm ej anga tônê êtôm bêc 1,260.

⁷ Go siñ kêsâ anga undambê. Mikael to nê anjela sêjac siñ gêdênj Iêñuckêm. Ma lêñuckêm to nê anjela sêjac siñ gêdênj êsêac, ⁸ mago sêku êsêac tulu atom, tec lêñuckêm to nê anjela nêñ ñasawa tej gêc undambê kêtiam atom. ⁹ Êsêac têtij Iêñuckêm kapôênj, moac lañgwa tau, tañ sêsam ej gebe Ñackêlênsônj-biñwaga me Sadañ nañ su. Ñac tau kêsau nom ñagamênj samob. Êsêac têtij ej to nê anjela su sêsêp nom sêja. ¹⁰ Go ganğô awa kapôênj anga undambê kêsâ gebe

“Galoc moasiñ to ñajana ma gôlij kiñña gêmu gêdênj aêacnêñ Anôtô gêja.

Ma ênê Kilisinê ñaclai kêsâ,

gebe têtij ñac, tañ kékô Anôtô lañônêm

ma kêgôlij biñ kêpi aêacnêñ lasitêwai nañ su.

Ej kêgôlij biñ kêpi êsêac kêtôm bêc to gelenğej.

¹¹ Ma êsêac sêku ej tulu ña Dombanê dec

to ña nêñ biñ, tañ sêwa sa nañ.

Êsêac têtac gêwiñ gebe sêmoa materj jali atom, tec sêmac êndu.

¹² Amboac tonan undambê to amac, tañ anğônj undambê nañ, têtac ñajam êsa.

Ojae, nom to gwêcmênj,

Sadañ kêsêp gêdênj amac gêwac totêtac ñandanj kapôênj,

gebe ej kêjala su gebe nê têt kêtû dambêgac.”

¹³ Gêdênj tonaj lêñuckêm kêjala gebe têtij ej su kêsêp nom gêja, tec kêjanda awê, tañ kékôc ñapalê ñac nañ. ¹⁴ Ma sêkênj momboañ kapôênj ñamagê luagêc gêdênj awê tau, gebe êiôp êna nê mala, tañ gêc gamênj sawa nañ. Êsêac oc sêlôm ej anga tônê êtôm jala têlêac ma ajônj 6, gebe êmoa jaêc moac. ¹⁵ Tec moac gêluc bu kapôênj kêsâ awasuñ kêdaguc awê tau gêja, gebe êc ej su. ¹⁶ Mago nom gêjam awê tau sa ma gêña awasuñ e kêdanğac bu, tañ lêñuckêm gêluc kêsâ awasuñ nañ su. ¹⁷ Tec lêñuckêm têtac ñandanj gêdênj awê tau ma gêja gebe ênac siñ êndênj ênê wakuc ñagêdô, tañ sêmasañ Anôtônê biñsu to sêwa Jesunê mêtê sa nañ. ¹⁸ Ma lêñuckêm kékô ambêô.

13

Bôc luagêc nêñ biñ

¹ Go galic bôc tej kêpi anga gwêc gêmênj. Bôc tau nê jabo 10 ma môkêapac 7. Ma sunsuñ 10 gêsac nê jabo ñaô ma teto ñaê alôb-alôb gêsac môkêapac. ² Ma bôc tau, tañ galic nañ, ñalanğô amboac pusip saleñña kapôênj ma akaiñ amboac iwanê ma awasuñ amboac lewe awasuñ. Ma lêñuckêm kékênj nê ñajana to nê lêpônj ma nê ñaclai kapôênj gêdênj ej. ³ Ma sêlic bôc tau nê môkêapac tau ñateñ kêtôm sêjac êndu, mago ñakamoc sec tau gêmô. Tec lau nomña samob sê taênj ma têtac bôc tau. ⁴ Ma êsêac teteñ mec gêdênj lêñuckêm gebe kékênj ñaclai gêdênj bôc, go teteñ mec gêdênj bôc tau ma sêsôm gebe “Asa kêtôm bôc tonaj ma asa kêtôm gebe ênac siñ êndênj ej.”

⁵ Ma Anôtô gêlôc gebe bôc etoc tau sa ña awasuñ kapôênj to êsôm biñ alôb-alôb, ma kékênj ñaclai gêdênj ej gebe êngôm gênj tau êtôm ajônj 42. ⁶ Bôc tau gêña awasuñ ma kêsôm biñ alôb-alôb kêpi Anôtô to kêpi ênê ñaê to ênê andu ma kêpi êsêac, tañ sênğônj

undambê. ⁷ Ma Anôtô gêlôc gebe eñ ênac siñ êndên Anôtônê lau e êku êsêac tulu. Ma kêkên ñaclai gêdên eñ gebe êtu lau tomôkê-tomôkê to lau to-m-to-m ma lau awerj teñ-awerj teñ to lau totonj-totonj samob nêñ ñatau. ⁸ Ma lau nomña samob oc teteñ mec êndên bôc tau. Mago gêdên tañ Anôtô kêkên undambê to nom atomgeñ nañ, lau tonañ nêñ ñaê kêsêp Domba, tañ sêjac êndu nañ, nê buku mata jaliña atom.

⁹ Ñac teñ nê tañasuj embe ênêc, nañ, êñômañ.

¹⁰ Embe ênac ñac teñ ñawae gebe êñgôn kapoacwalô, oc êsêp kapoacwalô êna.

Ma embe ênac ñac teñ ñawae gebe sênac eñ ña siñ êndu, oc sênac eñ êndu.

Amboac tonañ Anôtônê lau sêoc gêñwapac totêntac êpa sugen ma sêkên êwiñ.

¹¹ Go galic bôc tañta teñ kêpi anña nom ñalêlôm gêmên. Bôc tonañ nê jabo luagêc kêtôm dombanê, mago kêsau biñ kêtôm lêñuckêm. ¹² Ma gêjam kôm ña bôc ñamataña nê ñaclai gêmôa bôc tau lañônêmña. Ma kêkac nom to êsêac, tañ sêñgôn nom nañ, gebe teteñ mec êndên bôc ñamataña toñakamoc sec, tañ gêmô su nañ. ¹³ Ma eñ gêgôm gêñtalô kapôên-kapôên. Eñ kêkên ja kêsêp anña undambê gêmên nom mên-ñamalac samob sêlic. ¹⁴ Bôc tau kêsau gêoc lau nomña samob ña gêñtalô, tañ Anôtô gêlôc gebe êñgôm êmôa bôc ñamata ñalañônêm nañ. Ma bôc tau kêsôm gêdên lau nomña gebe sêmansañ bôc, tañ kêtap siñ ñakamoc sa, mago gêmôa mata jali nañ, nê ñakatu teñ. ¹⁵ Ma Anôtô gêlôc, tec bôc tau gêju awajaô mata jali kêsêp bôc ñakatu gebe bôc ñakatu êsôm biñ ma enseñ êsêac, tañ teteñ mec êndên ñakatu atom nañ su. ¹⁶ Ma bôc tau kêkac ñamalac samob, lau sañ to kapôên ma lau tolêlôm to lau ñalêlôm sawa ma lau, tañ sêmôa nêñ lêtêgeñ nañ, to gêñôma gebe sepeñ ñatalô teñ ênêc lemeñ anôña me teñbeleñ. ¹⁷ Ñac teñ embe êtap ñatalô tonañ sa atom, oc êtôm gebe ênam ôli gêñ me êkên gêñ êndên lau sênam ôli atom. Ñatalô tonañ bôc tau nê ñaê me ñaê tau ñanamba. ¹⁸ Amboac tonañ lau tokauc mêtêña taên ênam biñ tau acgom. Ñac tokauc êkip bôcnê namba ñam samañ, gebe namba tau ñamalac teñ nê. Ma namba tau 666.

14

Lau 144,000 nêñ wê

¹ Go gaôc matocanô sa ma galic Domba tau kêkô lôc Sion ma lau 144,000, tañ teto êsêagêc Tama nêñ ñaê kêpi êsêac teñbeleñ nañ, sêkô sêwiñ eñ. ² Ma ganô awa teñ kêsa anña undambê kêtôm bu taêsam ñakicsêa ma kêtôm wapap gêjac kapôênjanô. Ma ganô awa tau amboac lau wêña sêjac nêñ gêñ wêña kêtañ. ³ Lau tau sêjam wê wakuc teñ sêkô lêpôn kiñña to bôc aclê ma laumata lañônêmña. Ñac teñ kêtôm gebe êñô wê tonañ e êtu tôn eñ atom, lau 144,000 tañgeñ, tañ Domba gêjam ôli êsêac su anña nom nañ, tec sêjam. ⁴ Lau tonañ ñai têtú sec gêdên lauo atom, sêmôa tonên ñalêlôm ñawasisen. Êsêac têdaguc Domba sêsa intêna samob, tañ eñ kêsa nañ. Domba gêjam ôli êsêac su anña ñamalacnên e têtú Anôtô agêc Domba nêñ gêñ ñanô ñamêc. ⁵ Biñdansañ teñ kêsa êsêac awesuj atomanô, gebe êsêacnên keso masi.

Añela têlêac nêñ biñ

⁶ Go galic añela teñ gêlôb gêmôa undambê ñalêlôm. Eñ kêkôc ñawae ñajam teñgeñña teñ gebe êsôm lasê êndên lau, tañ sêñgôn nom nañ, ma êndên lau totonj-totonj samob to lau tomôkê-tomôkê ma lau awerj teñ-awerj teñ to lau to-m-to-m. ⁷ Eñ kêsôm ña awa kapôên gebe “Atêc Anôtô to atoc eñ taugen sa, gebe ênê mêtôc ñanoc mênkêsa. Ateñ mec êndên ñac, tañ kêkên undambê to nom ma gwêc to bumata nañ.”

⁸ Ma añela teñ kêdaguc mênkêtu luagêc ma kêsôm gebe “Sêku Babel kapôên tulu, sêku tulugac, Babel tau kêkên nê wain têtac ñakalacña gêdên lau samuc sênôm.”

⁹ Go añela teñ kêdaguc êsêagêc mênkêtu têlêac. Eñ kêsôm ña awa kapôên gebe “Teñ embe eteñ mec êndên bôc to êndên nê ñakatu ma êkôc ñatalô ênêc têbêla me lêma, ¹⁰ nañ oc ênôm wain Anôtônê têtac ñandañña, tañ kêkêc kêsêp nê têtac ñandañ ñaclu,

kêgaluñ gêwiñ gêñ teñ atom. Ma sêlênsu ñac tau ña ja to talao ança ançela dabuñ to Domba lañônñemña. ¹¹ Ja tañ êlênsu êsêac nañ, ñajadauñ oc êpi enderñ tòngeñ. Êsêac tañ teterñ mec gêdênñ bôc to gêdênñ ênê ñakatu ma sêkôc ênê ñaê ñatalô sa nañ, oc sêniñ aweñ atom êtôm bêc to elenげñ.”

¹² Amboac tonañ Anôtônê lau, tañ sêmasañ Anôtônê biñsu to sêkênñ gêwiñ Jesu nañ, sêôc gêñwapac totêntac êpa sugerñ.

¹³ Go gañô awa teñ kêsa ança undambê gebe “Oto gebe Aê aoc êôc lau, tañ Apômtau gêbiñ êsêac tòn ma sêmac êndu galoc ma êndênñ bêc ñamuña samobgeñ.” Ñalau Dabuñ kêsôm gebe “Biññanô, êsêac oc sêwi nêñ koleñ siñ ma sêniñ aweñ gebe nêñ koleñ ñanô kêdaguc êsêac.”

Têm sejoñ kôm ñanô saña

¹⁴ Go gaôc matocanô sa ma galic tao sêpsêp teñ ma ñac teñ amboac ñamalacnê latu gêngônñ tao tonañ ñaô. Eñ kêkuc sunsuñ gold ma lêma kêmgôm bôjañ jalô ñamata teñ.

¹⁵ Ma ançela tauña teñ kêsa ança lôm dabuñ mêngegômêc ña awa kapôênñ gêdênñ ñac, tañ gêngônñ tao ñaô nañ, gebe “Ôsakiñ nêñ bôjañ jalô naônêc kôm ñanô sa gebe noc tajorñ kôm ñanô saña mênkêsa ma gêñ nomña kêtû lêwê su.” ¹⁶ Tec ñac, tañ gêngônñ tao ñaô nañ, gêjac bôjañ jalô kêsêp nom ma gêjac nom ñakôm ñanô sa.

¹⁷ Go ançela tauña teñ kêsa ança lôm dêbuñ, tañ kêkô undambê nañ, gêmênñ ma gêôc bôjañ jalô ñamata teñ amboac tonañ.

¹⁸ Go ançela tauña teñ kêsa ança altar gêmênñ gêwiñ, nañ kêtû ja ñatau ma gêmôêc ña awa kapôênñ gêdênñ ñac tobôjañ jalô ñamata tonañ gebe “Ôsakiñ nêñ bôjañ jalô ñamata êna ma ojoñ ñanô ança nom ñakôm wainña sa, gebe wain ñanô kêtû lêwê su.” ¹⁹ Go ançela gêjac nê bôjañ jalô kêsêp nom ma kejoñ wain ñanô ança nom sa jakêbaliñ ñanô tau kêsêp sêpip wain ñamala kapôênñ. Ñamala tau tonañ Anôtônê têtac ñandañ. ²⁰ Êsêac sêpip wain ñanô sêmoa malac ñamagê e dec kêsa sêpip wain ñamala tau. Dec tau kêsunñ kêtôm gebe ênôm hos auc e êndênñ ñagôliñ ma keseleñ gêja kêtôm 300 kilometer.

15

Ançela togeñwapac ñamuña tau

¹ Go galic gêñtalô-kapôênñ kaiñ teñ gêc undambê. Ançela 7 sêkôc gêñwapac ñamuña 7 tau. Anôtônê têtac ñandañ oc ênac dabiñ tau êpi gêñwapac tonac.

² Ma galic gêñ amboac gwêc, nañ kêtôm glas sêgaluñ gêwiñ ja. Ma galic lau, tañ sêku bôc to nê ñakatu ma nê ñaê ñanamba tulu nañ, sêkôc Anôtônê geñ wêña sêkô gwêc glas tau ñatali. ³ Êsêac sêjam Anôtônê sakiñwaga Mose nê wê ma Dombanê wê gebe

“O Apômtau Anôtô, ñaniniñ Ñatau,
aômnêm kôm kapôênñ to kaiñ teñ.
O lau totonñ-totonñ samob nêñ kiñ,
aômnêm lêñ samob jagêdênñ to biññanô.

⁴ O Apômtau, asa oc êtêc aôm atom,
ma asa oc etoc aômnêm ñaê sa atom.
Gebe aôm taômgeñ dabuñ.

Lau totonñ-totonñ samob mênjteterñ mec êndênñ aôm,
gebe nêñ iênñ kômêtôc biñ jagêdênñ kêtû awê sugac.”

⁵ Tonañ su, go galic lômbec undambêña, tañ kêtû Anôtô gêmôa gêwiñ nê lau ñabelo nañ, ñakatam gêlêc tau su. ⁶ Ma ançela 7, tañ sêkôc gêñwapac 7 nañ, sêsa ança lôm dêbuñ sêmgên. Êsêacnênñ ñakwê ñawasi e ñaeb ñaôma ma sêjandiñ ômbiñkap gold gêsac bônñdagi. ⁷ Go bôc aclê nêñ teñ kêkênñ laclu gold 7 gêdênñ ançela 7 ma Anôtô mata jali teñgeñ ma teñgeñña nê têtac ñandañ kêsêp laclu tau e mêngegêc. ⁸ Ma Anôtônê ñawasi to nê ñaclai ñajadauñ gêjam lôm dabuñ ñalêlôm auc ma ñac teñ kêtôm gebe êsô lôm dabuñ êna atomanô e ançela 7 nêñ gêñwapac mênjênac pep acgom.

16

Anôtônê têtac nandan nalaclu 7

¹ Ma ganjô awa kapôênj kêsa anja lôm dabuj ma kêsôm gêdênj anjela 7 tonanj gebe “Ana akêc Anôtônê têtac nandan nalaclu 7 êsêp nom êna.”

² Go anjela namata jakêkêc nê laclu kêsêp nom gêja. Ma lau, tanj sêkôc bôcnê njatalô sa to teterj mec gêdênj ênê njakatu nanj, têtap gwatêlê sec to nandanj sa.

³ Go anjela kêtû luagêcna kêkêc nê laclu kêsêp gwêc gêja e kêtû dec. Ma dec tau amboac njacmatê njadec. Ma gênj matenj jali samob, tanj sêmoa gwêc nanj, sêmac endu.

⁴ Go anjela kêtû têtêacna kêkêc nê laclu kêsêp bu to bumata samob gêja e kêtû dec. ⁵ Ma aê ganjô bu tau njanjela kêsôm gebe

“O njac dabuj tau, tanj galoc gômoa to andanjenj gômoa nanj, aôm njac gêdênj, tec kômêtôc binj njalênj amboac tonanj.

⁶ Êsêac sêkêc Anôtônê lau to propete nênj dec sinj, ma galoc kôkênj dec gêdênj êsêac sênôm. Njagêjô tonanj jakêtôm êsêacnênj keso solop.”

⁷ Ma ganjô awa kêsa anja altar gebe

“Binjanô, Apômtau Anôtô, njaninj Njatau, aômnêm mêtôc tau binjanô to jagêdênjgoc.”

⁸ Go anjela kêtû aclênja kêkêc nê laclu kêsêp oc e kêkênj oc njaja kapôênj kêpac njamalac.

⁹ Njandanj kapôênj tau kêpac njamalac, e sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtônê njê, gebe ênê njac lai kêtû gêjwapac tonanj njamôkê, tec sêjam tauj ôkwi ma tetoc enj sa atom.

¹⁰ Go anjela kêtû lemenj tenja kêkêc nê laclu kêsêp bôc tau nê lêpônj. Ma bôcnê gamênj samob njakesec kêsa. Ma nandanj gêgôm njamalac e sênjac imbelenj. ¹¹ Ma sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô undambênja kêtû nênj nandanj to gwatêlênja. Mago sêjam tauj ôkwi sêwi nênj lênj langwa sinj atom.

¹² Go anjela kêtû 6nja kêkêc nê laclu kêsêp bu kapôênj Euprat e bu tau kêpa. Gêgôm tonanj gebe êmansanj kinj anja oc njamja nênj intêna. ¹³ Ma aê galic njalau njatêmui têtêac amboac ôpoac sêsa anja lênguckêm agêc bôc ma propete dansanj awenjsunj sêmênj. ¹⁴ Êsêac njalau sec, tanj sêgôm gêjntalô nanj, nênj njalau. Êsêac dêdênj kinj, tanj sêngônj têtôm nom njagamênj samobgenj nanj sêja, gebe sejonj êsêac sa ma sênac sinj êndênj njaninj Njatau Anôtô nê bêc kapôênj.

¹⁵ “Alic acgom, aê oc jawac amboac njacgenjenj. Aê aoc êôc êsêac, tanj sêjam jali ma sêsô nênj njakwê banjenj nanj, gebe sêsêlênj toôlinj njadma e lau sêlic êsêac ôlinj njagênj majenja atom.” ¹⁶ Go njalau sec sêkac kinj sa sêpi tagenj anja gamênj, nanj sêsam nj Ebolai awenj gebe Harmagedon.

¹⁷ Go anjela kêtû 7nja kêkêc nê laclu kêsêp njalaulau. Ma awa kapôênj kêsa anja lêpônj kinja, tanj kêkô lôm dabuj nanj, gebe “Gêjac dabinj sugac.” ¹⁸ Ma ôsic kêkac to gamênj njakicsêa kêsa ma wapap gêjac to ôjô gêjam secanô. Ôjô secanô amboac tonanj gêjam gêdênj têm njamalac sêngônj nomja tenj atomanô. ¹⁹ Malacsêga tau kêkac tau kêkôc gêja njapopoc têtêac, ma lau samuc nênj malac sêku sa. Ma Anôtô taê gêjam malac Babel kapôênj, tec kêkênj wain laclu tenj gêdênj enj gênôm. Wain tau ênê têtac nandanj kapôênj.

²⁰ Go nuc samob sêc su ma lôc samob malenjmê. ²¹ Ma kom poc njamatu kapôênj-kapôênj, tenj njawapac kêtôm padi talu tenj gêjac anja undambê kêsêp mênjkêpi njamalac e njamalac sêsôm binj alôb-alôb kêpi Anôtô kêtû kom poc tau njagênjwapacna, gebe gêjwapac tonanj kapôênjanô sec.

17

Awê mockainjo agêc bôc tau

¹ Ma anjela 7, tanj sêkôc laclu 7 nanj, nênj tenj kêsa mênjkêsôm gêdênj aê gebe “Ômôênj, aê jatôc mockainjo towae, tanj gêjngônj bu kapôênj njatali nanj, nê mêtôc êndênj aôm. ² Kinj

nomņa sêgôm gêj mockaiņņa gêdêj eņ, ma lau taņ sêjgôn nom naņ, sênôm ênê wain mockaiņņa e kêjaņij êsêac.”

³ Go katuc kaiņ tej kêsâ e ņac tau gêoc aê kasa gamêj sawa tej gaja. Ma galic awê tej gêjgôn bôc bomsamuc tej ņaô, ma teto ņaê alôb-alôb gêjam eņ ôli auc. Ma bôc tau môkêapac 7 to nê jabo 10. ⁴ Awê tau kêsô ņakwê asôsamuc to bomsamuc ma gêjam gêlôn tau ņa gold ma pocawa to kêkôm. Lêma kêkôc laclu gold, taņ awê tau nê mockaiņ ņagêj môt to ņatêmui kêsêp e mênjêc. ⁵ Ma teto ņaê tej gêc eņ têbela, naņ ņam kêsêp lêlôm gebe “Babel kapôêj, nom ņamockaiņo samob to gêj môtņa samob ņatêna.” ⁶ Ma galic awê tau gênôm Anôtônê lau to lau, taņ sêwa Jesu sa naņ, nêj dec e kêjaņij eņ.

Gêdêj taņ galic eņ naņ, gaê taêc eņ ņanô. ⁷ Mago aņela kêsôm gêdêj aê gebe “Gôê taêm kêtû asageņņa. Aê oc jawa awê to bôc tomôkêapac 7 ma nê jabo 10, taņ kêbalaņ awê tau naņ, nêj ņam kêsêp lêlômņa sa êndêj aôm. ⁸ Bôc taņ gôlic naņ, gêmoa gêdêj gêmunjeņ e galoc malamê, ma malôgeņ acgom, go êpi aņga gêsurbôm êmêj e ênaņa. Lau taņ sêjgôn nom naņ, oc sêlic bôc tau, taņ gêmunjeņ gêmoa e galoc malamê ma oc mênjêc lasê êtiam naņ, ma sê taêj. Mago gêdêj taņ Anôtô kêkêj undambê to nom atomgeņ naņ, lau taņ sê taêj naņ, nêj ņaê kêsêp buku mata jaliņa atom.

⁹ “Amboac tonaj lau tokauc mêtêj taêj ênam biņ tau acgom. Môkêapac 7 têtôm lôc 7, taņ awê gêjgôn ņaô, naņ. Môkêapac tau têtôm kiņ 7 amboac tonaj. ¹⁰ Kiņ lemeņ tej sêjaņa su. Tej tec gêmoa. Ma tej gêmêj atom tageņ. Eņ embe êmêj, oc êmoa ņasawa dambêgeņ. ¹¹ Ma bôc tau, taņ gêmunjeņ gêmoa ma galoc malamê naņ, kêtû kiņ 8ņa. Eņ aņga êsêac 7 nêj, mago oc ênaņa.

¹² “Ma jabo 10, taņ gôlic naņ, têtôm kiņ 10, taņ sêkôc nêj gôliņ kiņņa sa atom tageņ. Mago êsêac oc sêkôc ņaclai kiņņa sa êtôm ockatu ņasawa tageņgeņ sêwiņ bôc tau. ¹³ Êsêacnêj biņ kêpi tageņ ma sêkêj nêj ņajaņa to ņaclai gêdêj bôc tau. ¹⁴ Êsêac oc sênac siņ êndêj Domba, mago Domba tau oc êku êsêac tulu, gebe eņ kêtû apômtaunêj Apômtau to kiņnêj Kiņ. Ma lau, taņ eņ kêkalem to kêjaliņ êsêac sa ma têdaguc eņ ņaņjêgeņ naņ, sênac siņ sêwiņ eņ.”

¹⁵ Go aņela kêsôm gêdêj aê gebe “Bu taņ gôlic mockaiņo gêjgôn ņatali naņ, kêtôm lau to-m-to-m to lau tomôkê-tomôkê ma lau totoņ-totoņ to lau awen tej-awen tej. ¹⁶ Ma jabo 10, taņ gôlic naņ, to bôc tau, naņ têtac gedec mockaiņo. Êsêac sêjaņgo ênê gêj samob su e êmoa ôli ņaômageņ êmoa nê tauņa, ma sêniņ ênê ņamêsôm to sêkêj ja êniņ eņ su. ¹⁷ Biņ tonaj êsa gebe Anôtô kêkêj kêsêp êsêacnêj ņalêlôm gebe sêjgôm ênê biņ êtu anô, tec kêkêj êsêacnêj ņalêlôm kêpi tageņ ma sêwi nêj gôliņ kiņņa siņ gêdêj bôc tau ênêc e Anôtônê biņ ņanô êsa acgom.

¹⁸ “Ma awê, taņ gôlic naņ, kêtôm malacsêga, taņ gêjam gôliņ kiņ nomņa samob.”

18

Babel kêku sa

¹ Tonaj su, go galic aņela tauņa tej aņga undambê kêsêp gêmêj, eņ toņaclai kapôêj, ma nê ņawasi kêpô nom. ² Eņ gêmôêc ņa awa kapôêj gebe

“Sêku Babel kapôêj tulu, sêku tulugac,

Babel kêtû ņalau sec nêj malac sêjgônņa

ma kêtû ņalau ņatêmui to moc sec, taņ ņamalac dedec naņ ņagêsuj,

³ gebe lau samuc samob sênôm ênê wain mockaiņņa

to kiņ nomņa sêgôm mockaiņ gêdêj eņ

ma eņ mata katu gêjboa, tec gêjam ôli gêj gêdêj lau-têtuii-gaņwaga nomņa ņawaô e êsêac têtû lau toêlôm.”

⁴ Go gaņô awa tej kêsâ aņga undambê gebe

“O ņoc lauac, awi malac tonaj siņ

asa amêj, gebe awê kaiņ ênê sec awiņ atom,

ma atap ênê gêjwapac sa awiņ atom.

⁵ Eņ gêgôm sec jagêboa-jagêboa

ma ñatêpôê kêpi e jagêjam undambê tôñ,
ma Anôtô taê gêjam ênê lêñ keso tonañ gêmoa.

⁶ Angôm êndên enj êtôm enj gêgôm gêdênj amac.

Akênj ênê kôm sec ñagêjô êndênj enj êtu dim luagêc.

Enj kêjalij gênj anômña tonaclai kêsêp laclu tej,

tec amac ajalij gênj tonaclai êsêp laclu tej êtu dim luagêc.

⁷ Enj ketoc tau sa ma kêmoasiñj tau ñasac,

tec akênj ñagêjô ñandanj to gênjwapac ñadônj êtôm ênê gênj tonañ.

Enj kêsôm gêdênj tau gêc nê ñalêlômgenj gebe Aê awêtuc atom,

aê ganğônj kwinnê lêpônj

ma gênjwapac tej oc êtap aê sa atom.

⁸ Kêtu tonañña gênj ñandanj tonec ñai êpi enj êndênj bêc tagenj gebe

gêmacanô to gênjwapac ma tóbôm to ja êniñ enj

gebe ênê mêtôcwaga, Apômtau Anôtô, enj ñac ñajaña.”

⁹ Kiñ nomña, taj sêgôm mockaiñj gêdênj enj to sêmoasiñj tauñ ñasac sêwiñ enj nañ, êndênj bêc sêlic ja êniñ gamênj ñajadauñ nañ, oc sênam aweñ su to têtanj tajiboa ñanô êtu enña.

¹⁰ Êsêac oc sêkô jaêcgenj gebe têtêc tauñ êtu ênê andañña ma sêsôm gebe

“Ojae, ojae, aôm malacsêga Babelma,

aôm malac ñajaña,

mago sêmêtôc aôm gêdênj ockatu ñasawa tagenjgenj.”

¹¹ Ma lau-têtulu-gênjwaga nomña sêpuc tajiboa sa ma têtanj kêpi enj gebe lau tej oc sênam ôli êsêacnênj waba êtiam atom. ¹² Waba tau tonec gold to silber ma pocawa to

kêkôm ma obo sêpsêp to asôsamuc ma ñawasi to bomsamuc, ka ñamalu tokaiñj-tokaiñj ma andu ñagênjêlêlôm, taj sêmasañ ña bôc ñajabo to ña ka ñajam-ñajam ma ña ki kokoc

to jejec ma ña poc ñawasi, ¹³ ma môsê to katêkwi ma gênjmalu to salij ma gênjmalu jadauñña, ma wain to niptêkwi ma polom to jangom ma bulimakao to domba ma hos

to kareta ma gênjôma to ñamalacnênj katuj. ¹⁴ Ma lau-têtulu-gênjwaga sêsôm gebe

“Ñanô taj gôgôm mocsac nañ, kêtaiñj tau su anğa aômnnêm.

Ma moasiñj nomña to gêlônj samob gêwi aôm siñj gêjaña,

ma oc ôtap gênj tonañ ñai ñateñ sa êtiam atomanô.”

¹⁵ Lau-têtulu-gênjwaga taj têtulu lau tolêlôm kêtu enña nañ, sêkô jaêcgenj gebe têtêc tauñ kêtu ênê ñandanña ma sêpuc tajiboa sa ma têtanj gebe

¹⁶ “Ojae, ojae, malacsêga tauma.

Enj kêsô ñakwê kwalam-kwalam to asôsamuc ma bomsamuc

ma gêjam gêlônj tau ña gold to pocawa ma kêkôm.

¹⁷ Mago genj tolêlôm-tolêlôm tau gêjaña gêdênj ockatu ñasawa tagenjgenj.”

Ma kapitai wañña samob ma lau, taj sêjam ôli wañj gebe sêna gamênj tengamênj tej nañ, ma lau wañña to êsêac samob, taj sêjam kôm gwêcña nañ, sêkô jaêcgenj. ¹⁸ Êsêac sêlic ja genj malac tau ñajadauñ, tec têtanj ma sêsôm gebe

“Asa malac tej kêtôm malacsêga tônê.”

¹⁹ Êsêac segaiñj kekop mênjsêpalip kêpi môkênjapac ma sêpuc tajiboa sa ma têtanj to sêmôêc gebe

“Ojae, ojae, malacsêga tauma.

Ênê gênj tolêlôm-tolêlôm gêgôm lau samob, taj nêñ wañj kêpoac gwêc nañ, têtulu lau tolêlôm.

Mago gêjaña gêdênj ockatu ñasawa tagenjgenj.

²⁰ O undambê to Anôtônê lau ma aposolo to propete,

têmtac ñajam êsa êtu malac tônênja,

gebe Anôtô kêmetôc malac tau gêjô sec,

taj gêgôm gêdênj amac nañ sugac.”

²¹ Go anjela ñajaña tej gêoc poctêmui kapôênjanôtêna tej sa ma gêu kêsêp gwêc gêja ma kêsôm gebe

“Sêu malacsêga Babel gôdub tagerj amboac tonarj
ma têtap malac tau sa êtiam atomanô.

²² Ma sênac gêj wêja to orj

ma sêju gasuc to sênac dauc êtarj anja nê m malacluŋ êtiam atom.

Ma têtap lau lemeŋ mêtêja tokaiŋ-tokaiŋ samob sa sêmoa aôm ŋalêlôm êtiam atom.

²³ Lamp ŋawê tej êpô aôm êtiam atom,

ma sêjô awêlagêc ŋac sênam tauŋ ŋaonda anja aôm nê m êtiam atom.

Biŋ tonarj êtap aôm sa gebe aôm nê m lau-têtulu-gêjwaga têtû nom ŋatau kapôêjanô.

Ma kôsau lau samuc nomja samob ŋa nê m biŋ beŋja.”

²⁴ Ma têtap propete ma Anôtônê lau to lau samob, tarj sêjac êndu anja nom narj, nêj
dec sa anja malac tau.

19

¹ Tonarj su, go gaŋô ŋaôndu kapôêj anja undambê amboac lau taêsam aweŋ, sêsôm
gebe

“Haleluja.

Aêacnêj Anôtô kêtû moasiŋ ênam aêac kêsiŋa
ma ŋawasi to ŋajaŋa ŋatau.

² Ênê mêtôc samob biŋjanô to gêdêj,

gebe eŋ kêmêtôc mockaiŋo kapôêj gêjô nê sakiŋwaganêj dec,
tarj awê tau kêkêc siŋ narj.”

³ Go êsêac sêsôm kêtiam gebe

“Haleluja.

Malacsêga tau ŋajadauŋ êpi êna endej tøngeŋ.” ⁴ Go laumata 24 to bôc aclê tau sêu tauŋ
jasêc ma teteŋ mec gêdêj Anôtô, tarj gêjgônŋ lêpônŋ kiŋja narj, gebe

“Biŋjanô. Haleluja.”

Dombanê moasiŋ awêja

⁵ Ma awa tej kêsa anja lêpônŋ kiŋja gebe

“Amac samob, tarj atu Anôtônê sakiŋwaga,
ma amac, tarj atêc eŋ, samob, lau sauŋ to kapôêj,
alambiŋ aêacnêj Anôtô.”

⁶ Go gaŋô ŋaôndu amboac lau taêsam aweŋ ma amboac bu taêsam ŋakicsêa to amboac
wapap gêjac kapôêjanô gebe

“Haleluja.

Gebe Apômtau aêacnêj Anôtô, ŋaniniŋ ŋatau,
kêkêc gôliŋ kiŋja sa.

⁷ Têntac ŋajam to tatu samuc

ma dangôm ênê ŋawasi êsa,
gebe Domba ênam awê sa ŋanoc mênkêsa
ma ênê awê tau kêmasaŋ tau sugac.

⁸ Sêkêj ŋakwê sêpsêp toŋawasi eŋ kêsô.

ŋakwê tau Anôtônê launêj lêj gêdêj.”

⁹ Go anja kêsôm gêdêj aê gebe “Oto gebe Aê aoc êôc êsêac, tarj kalem gêdêj êsêac
gebe nasêniŋ moasiŋ Domba ênam awê saŋa sêwiŋ narj.” Ma kêsôm gêdêj aê gebe
“Anôtônê biŋjanô tau tonarj.” ¹⁰ Aê gau tauc gaêc eŋ akaiŋja gebe jateŋ mec êndêj
eŋ. Mago eŋ kêsôm gêdêj aê gebe “Ondecgeŋ, aê katu sakiŋwaga gawiŋ aôm to nê m
lasitêwai, tarj sêwa Jesu sa narj. Aôm oteŋ mec êndêj Anôtô taugeŋ.” Lau tarj sêwa Jesu
sa narj, sêwê kaiŋ ŋalau seoc biŋ lasêja.

ŋac tarj gêjgônŋ hos kwalam-kwalam ŋaô

¹¹ Go galic undambê gêja ma hos kwalam-kwalam tej kêsa gêmêj. Ma ŋac, tarj gêjgônŋ
ŋaô narj, sêsam eŋ gebe ŋac ŋanêj to Biŋjanô. Eŋ kêmêtôc biŋ to gêjac siŋ jagêdêj. ¹² Eŋ
mataânô amboac jawaô ma kêkuc sunsuŋ taêsam. Ma teto ŋaê tej gêc eŋ ôli, tarj ŋac tej

kêjala atom, eñ tauger. ¹³ Eñ kêsô ñakwê terj sêsac tônia kêsêp dec, ma sêsam ñac tau gebe “Anôtônê Bij tau.” ¹⁴ Go siñwaga undambêña sêsô ñakwê sêpsêp tonawasi sêngôn hos kwalam-kwalam ñaô tédaguc eñ. ¹⁵ Ma siñ ñamata terj kêsâ eñ awasun gebe ênac lau samuc ña siñ tau. Ma eñ oc ênam gôlinj êsêac ña tôcki ma êka wain ñanô popoc êsêp Anôtô ñaniniñ Ñatau nê sêpip wain ñamala. Ñamala tau Anôtônê têtac ñandanj kapôênj tau. ¹⁶ Ma teto ñaê tonec gêc ênê ñakwê to eñ akaiñ gebe “Kiñnêñ Kiñ ma apômtaunêñ Apômtau.”

¹⁷ Go galic anjela terj kêkô oc ñalêlôm. Eñ gêmôêc ña awa kapôênj gêdênj moc samob, tanj sêlôp sêmoa umbonj ñalabu gebe “Akac sa amênj êtu Anôtônê moasiñ kapôênjña. ¹⁸ Amênj gebe anij kiñ to kapitaisêga ma lau siñsêlêc nêñ ñamêsôm, ma anij hos to lau, tanj sêngônj hos ñaô nanj, nêñ ñamêsôm to lau, tanj sêmoa nêñ lêtêgeñ ma gênôma to lau saunj ma kapôênj samob nêñ ñamêsôm êtômgeñ.” ¹⁹ Go galic bôc tau ma kiñ nomña to nêñ siñwaga sêkac sa gebe sênac siñ êndênj ñac, gênj gêngônj hos ñaô nanj, to nê siñwaga. ²⁰ Ma êsêac sêsô bôc agêc propete dansanj tônia. Propete dansanj tau gêgôm gênjalô gêmôa bôc lanônêm ma kêsau êsêac, tanj sêkôc bôcnê ñatalô to teterj mec gêdênj ênê ñakatu nanj, ña gênjalô tonanj. Sêsô bôc agêc propete dansanj tônia ma sêbaliñ êsêagêc tomaterj jaligeñ sêsêp jagêjactorj, tanj geñ talao nanj sêja. ²¹ Ma siñ, tanj kêsâ ñac gêngônj hos ñaôña awasun nanj, gêjac lau ñagêdô samob êndu, ma moc samob señ lau tonanj nê ñamêsôm e gaôc êsêac tônia.*

20

Jala 1,000 ñabij

¹ Go galic anjela terj kêsêp anja undambê gêmênj nanj kêkôc gêsunbôm ñaki ma kapoacwalô kapôênj terj kêsêp lêma. ² Eñ kêkôc lêñuckêm, moac langwa tau tônia. Eñ ñac-kêlênsônj-bijwaga Sadanj tau. Anjela gêsô eñ tônia gebe ênêc e jala 1,000 êmbacnê acgom. ³ Go kêbaliñ eñ kêsêp gêsunbôm gêja ma kêlai ñakatam auc, go kêpac katêkwi gêwê kêsêp ñakatam ñasawa gebe ênsau lau samuc êtiam atom e jala 1,000 êmbacnê acgom. Têm tonanj êmbacnê, go sêngamboac eñ su ñasawa ec saungeñ.

⁴ Go galic lêpônj taêsam ma lau sêngônj ñaô. Ma Anôtô kêkênj kôm mêtôcña gêdênj êsêac. Go galic ñamalac, tanj sêjac êsêac êndu kêtû sêwa Jesu sa to sêsôm Anôtônê bij lasêña nanj, nêñ katurj. Êsêac teterj mec gêdênj bôc to gêdênj ênê ñakatu atom ma sêkôc bôcnê ñatalô sa gêc êsêac terbelej to lemeñ atom. Katurj tau materj jali kêsâ to sêjam gôlinj sêwiñ Kilisi têtôm kiñ kêtôm jala 1,000. ⁵ Ñacmatê dêdi sa ñamata tau tonec. Ñacmatê ñagêdô materj jali kêsâ atom tajeñ e jala 1,000 êmbacnê acgom. ⁶ Aê aoc êôc lau dabunj, tanj sêndi sa êtu ñamata nanj. Gêmacanô kêtû luagêcña ñanjaclai kêkônij êsêac tônia atom. Êsêac têtû Anôtô agêc Kilisi nêñ dabunwaga ma sênam gôlinj sêwiñ Kilisi têtôm kiñ êtôm jala 1,000 tau.

Sêku Sadanj tulu

⁷ Endênj tanj jala 1,000 êmbacnê nanj, oc sêngamboac Sadanj su anja nê kapoacwalô. ⁸ Ma êsa êna gebe ênsau lau samuc, Gog to Magog, tanj sêjam nom auc e gêdênj ñakêclêsu aclê nanj, ma ênac êsêac sa gebe sênac siñ. Lau tau têtôm ganjac gwêcña, ⁹ ma êsêac sêsêlênj sêjam nom aucgeñ ma sêwa Anôtônê launênj gamênj sêngônjña to malac, tanj Anôtô têtac gêwiñ nanj, auc e ja kêsêp anja undambê jageñ êsêac su. ¹⁰ Go Anôtô kêbaliñ Sadanj, tanj kêsau êsêac nanj, kêsêp jagêjactorj totalao, tanj gêmunña sêbaliñ bôc tau agêc propete dansanj sêsêp sêja nanj gêja. Ma ñandanj oc êlakoc êsêac êtôm bêc to elenj tengeñ ma tengeñ.

Metôc kapôênj mênkêsâ

¹¹ Go galic lêpônj kiñña kwalam-kwalam kapôênj terj to ñac, tanj gêngônj ñaô nanj. Ma nom to undambê kêtaiñ tau su anja ñac tau nê lanônêmña, jagêjaña kêsêp sawa gêja e malamê. ¹² Ma galic ñacmatê kapôênj to saunj samob jasêkô lêpônj kiñña tau ñanêmña ma

* 19:21: Ñam gebe alambij Apômtau.

sêkac buku ñagêdô sa. Ma sêkac buku teñ sa, nañ buku mata jaliña tau. Ma sêmêtôc ñacmatê nêñ biñ kêtôm nêñ kolen, tañ teto ñabiñ gêc buku tonañ ñai su. ¹³ Gwêc kêkên ñacmatê, tañ sêc ñalêlôm nañ, ma gêmacanô to lamboam sêkên ñacmatê, tañ sêc lamboam ñalêlôm nañ, ma sêmêtôc êsêac gêdên-gêdêngeñ kêtôm gên, tañ sêgôm nañ. ¹⁴ Go sêbaliñ gêmacanô to lamboam sêsêp jagêjacton sêja. Jagêjacton tau gêmacanô kêtû luagêcña. ¹⁵ Ma embe têtap ñac teñ nê ñaê sa ênêc buku mata jaliña tau atom, nañ sêmbaliñ eñ êsêp jagêjacton êna. * Mago kêtû ñamu lau sêsam ñaê luagêc kêpi lau samuc nêñ toñ kapôên, tañ sêkên kisa gêdên Anôtô to nê lau.

21

Undambê to nom wakuc

¹ Go galic undambê wakuc to nom wakuc, gebe undambê ñamataña to nom ñamataña nañ gêjaña su ma gwêc malamê amboac tonañ. ² Ma galic malac dabuñ Jerusalem wakuc, tañ Anôtô kêkên kêsêp anğa undambê gêmên nañ, ñagêlôn amboac awê, tañ sêjam gêlôn eñ gebe ênam ñac. ³ Ma garjô awa kapôên teñ kêsa anğa lêpôn kiñña gebe “Ôlic acgom, Anôtônê andu kêkô gêwiñ ñamalac. Eñ oc êngôn êwiñ êsêac ma êsêac oc têtû ênê lau, ma Anôtô tau oc êmoa êwiñ êsêac. ⁴ Ma eñ oc êmbuñ mateñsulu samob anğa mateñgasi su ma gêmacanô oc ênêc êtiam atom ma gêñwapac to tañiboa ma ñandan oc ênêc êtiam atom, gebe gêñ ñamataña samob gêjañagac.”

⁵ Ma ñac, tañ gêngôn lêpôn kiñña nañ, kêsôm gebe “Ôlic acgom, aê oc janğôm gêñ samob êtu wakuc.” Ma eñ kêsôm gebe “Oto gebe Biñ tonec biñ ñañeñ to biññanô.” ⁶ Ma kêsôm gêdên aê gebe “Ñanô kêsagac. Aê ñac ñamata to ñamu. Aê katu ñam to ñatêpôê. Aê jakên bu anğa bumata mata jali êndên lau, tañ bu gêjô êsêac nañ, sênôm ñaômageñ. ⁷ ñac tañ êku ñacjo tulu nañ, êwê kaiñ gêñ tonañ ñai êtu ênê gêñlênsêm, ma aê jatu ênê Anôtô ma eñ êtu aê latuc. ⁸ Ma lau mateñ golec to sêkên gêwiñ atom, ma lau tosec to sêjac ñamalac êndu, ma mockaiño to mockaiñ ma lauber to gwam ñasakiñwaga ma dansañtêna samob, oc sêwê kaiñ ñagêjacton, tañ ja to talao gelom nañ. Gêmacanô kêtû luagêcña tau tonañ.”

Jerusalem wakuc

⁹ Go anğa 7 tolaclu 7, tañ gêñwapac ñamuña 7 kêsêp e menğêc nañ, nêñ teñ gêmên ma kêsôm gêdên aê gebe “Ômôên, aê jatôc awê, tañ Domba gebe ênam nañ, êndên aôm.” ¹⁰ Tec aênoc katuc kaiñ teñ kêsa e eñ gêoc aê kapi lôc baliñ kapôên teñ gaja, go eñ kêtôc malac dabuñ Jerusalem, tañ Anôtô kêkên kêsêp anğa undambê gêmên nañ, gêdên aê. ¹¹ Gêmên toAnôtônê ñawasigeñ. Malac tau ñawê amboac pocawa, amboac pocawa jaspera ñaôsic amboac glas. ¹² Malac tau ñatuñbôm kapôên ma baliñ tonasacgêdô 12. Ma anğa 12 sêkô sacgêdô tonañ ñaô gêdên-gêdêngeñ. Ma teto Israel latuinên gôlôacmôkê 12 nêñ ñaê kêpi sacgêdô tau. ¹³ Sacgêdô têlêac gêc oc kêpiña, têlêac gêc musañgu-mña, têlêac gêc mula-mña ma têlêac gêc oc kêsêpña. ¹⁴ Ma poc 12 kêtû malac ñatuñbôm tau ñanombañ, ma Dombanê aposolo 12 nêñ ñaê 12 gêc poc tau.

¹⁵ Anğa tañ kêsôm biñ gêdên aê nañ, kêkôc dôn gold teñ gebe ênam dôn malac tau ma ñasacgêdô to tuñbôm. ¹⁶ Malac tau ñalêsingña to ñatakôcña baliñ kêtôm taugen. Anğa gêjam dôn malac tau kêtôm dôn 12,000, ñalêsingña to ñatakôcña ma ñabaliñ kêpi lôlôcña kêtôm taugen. ¹⁷ Eñ gêjam dôn malac ñatuñbôm amboac tonanğen. Ma tuñbôm tau baliñ kêtôm dôn 144 kêtôm ñamalacnên dôn, tañ anğa kêkôc nañ. ¹⁸ Tuñbôm tau êsêac sêboa ña pocawa jasperanğen, ma malac tau sêkwê ña goldanô e ñakênkên langwageñ kêtôm glas. ¹⁹ Êsêac sêjam gêlôn malac ñatuñbôm ñanombañ ña pocawa tokaiñtokaiñ. Nombañ ñamataña jaspera, ma kêtû luagêcña sapir, ma kêtû têlêacña agat, kêtû aclêña emeral, ²⁰ kêtû lemeñ teñña sardonî, kêtû 6ña konelian, kêtû 7ña krisolit, kêtû 8ña beril, kêtû 9ña topa, kêtû 10ña krisopra, kêtû 11ña hiasint ma kêtû 12ña ameti. ²¹ Ma sêkên

* 20:15: Gêdên andanğen Gog kêtû kiñ anğa gamên Magog.

kêkôm tager-tager kêtû sacgêdô 12 ñakatam. Ma malac ñaintêna tau goldanô ñakêñkêñ kêtôm glas e ñawa lañgwager.

²² Ma galic lôm dabuñ teñ kêtô malac tau atom, gebe Apômtau Anôtô ñaniniñ ñatau agêc Domba têtû ñalôm dabuñ. ²³ Ma malac tau kêtô lêna oc to ajôn gebe êpônja nec atom, gebe Anôtônê ñawasi kêtô malac tau ma Domba kêtû ñalamp. ²⁴ Lau toton-toton oc sêsêlêñ sêmoa ñawê tonañ ñalêlôm. Ma kiñ nomña oc sejoñ nêñ waba tonawasi sêsô malac tau sêna. ²⁵ Êsêac sênsañ ñakatam auc atomanô, ñawê oc ênêc ñapañ, eleñ to êmbêc oc naêsa gamêñ tonañ atom. ²⁶ Ma êsêac oc sejoñ lau toton-toton nêñ waba to awa towae sêsô malac tau sêna. ²⁷ Gêñ ñatêmui teñ oc êsô malac tonañ êna atom, ma ñac sec to dansañtêna teñ êsô êna atom amboac tonañgeñ. Lau tañ teto nêñ ñaê kêsêp Dombanê buku mata jaliña nanñgeñ, sêsô sêna. * ñawasi kain teñ ma ñatalô tokainj-tokainj. ñagêdô kokoc, ñagêdô matak-matak to majañ-majañ. Bîn pocawaña gêwa ña gebe ñawasl oc ênam Jerusalem wakuc auc samucgeñ. Malac ñagêñlêlôm tañ ênêc awê to gêñ, tañ êsiñ tau nañ ñawasigeñ.

22

¹ Go aña kêtôc bu teñ gêdêñ aê, ñakêñkêñ kêtôm pocawa. Bu tau bu mata jaliña kêsa aña Anôtô agêc Domba nêñ lêpôn kiñña. ² Bu tau keseleñ kêsêp malacluñ ñaluñgeñ ma ka mata jaliña kêtô bu ñatali makeñ-makeñ. Ka tau gêjam ñanô kêtû dim 12 kêtôm jalageñ, gêjam kêtôm ajôngeñ. Ma ka tau ñalauñ gêgôm lau samuc ôliñ ñajam kêsa. ³ Ma gêñ, tañ Anôtô kêtûc boa nañ, oc tatap ñateñ sa aña malac tonañ atom.

Anôtô agêc Domba nêñ lêpôn kiñña oc êkô malac tau, ma ênê sakiñwaga oc sênam sakiñ eñ. ⁴ Êsêac oc sêlic eñ lañdânô ma ênê ñaê ênsac êsêac teñbeleñ. ⁵ Eleñ to êmbêc oc êsa êtiã atom, ma êsêac oc sêpô lêna lamp ñawê to oc atomanô, gebe Apômtau Anôtô tau oc êpô êsêac ma êsêac sênam gôliñ lau têtôm kiñ sêmoa teñgeñ ma teñgeñ.

Jesu oc êmu êmêñ

⁶ Go aña teñ kêsôm gêdêñ aê gebe “Biñ tonec biñ ñañêñ to biññanô. Ma Apômtau Anôtô, tañ kêtêñ nê ñalau gêdêñ propete nañ, kêsakiñ nê aña gebe êtôc biñ, tañ oc mênêsa seber nañ, êndêñ ênê sakiñwaga.” ⁷ Jesu kêsôm gebe “Ôñô acgom, aê oc jawac seber. Aê aoc êoc êsêac, tañ sêmansañ biñ, tec Anôtô gêdôc lasê gêc buku tonec nec.”

⁸ Aê Joañ, aê ñac, tañ gañô to galic gêñ tonañ ñai. Gañô to galic gêñ tau su acgom, go gau tauc gaêc aña, tañ kêtôc gêñ samob gêdêñ aê nañ, akainña gabe jateñ mec êndêñ eñ. ⁹ Mago eñ kêsôm gêdêñ aê gebe “Ondecgeñ, aê katu sakiñwaga gawiñ aôm to propete, tañ têtû nêñ lasitêwai nañ, ma êsêac, tañ sêmasañ buku tonec ñabiñ nañ. Oteñ mec êndêñ Anôtô taugêñ.”

¹⁰ Ma eñ kêsôm gêdêñ aê gebe “Ôñgamiñ biñ, tañ Anôtô geoc lasê gêc buku tonec nañ, to ôsiñ ôkwi atom, gebe noc gêñ samob tonec ñanô êsaña kêdabiñgac. ¹¹ ñac tañ gêgôm sec nañ, êñgôm nê sec êmoa. ñac tañ gêgôm gêñ môpña nañ, êñgôm nê gêñ môpña êmoa. ñac gêdêñ êñgôm gêñ êndêñgeñ êmoa. Ma ñac dabuñ êsa nê lêñ ênam dabuñ tauña êmoa.”

¹² Jesu kêsôm gebe “Ôñô acgom, aê oc jawac seber ma tonoc ñagêjôgeñ jawac, gebe jakêñ êndêñ lau samob êndêñ-êndêñgeñ êtôm nêñ lêñ. ¹³ Aê ñac ñamata to ñamu, aê ñam to ñamôkê ma gajac m ma oc janac dabiñ.”

¹⁴ Aê aoc êoc êsêac, tañ sêkwasiñ nêñ ñakwê nañ, ec êsêac têtôm gebe sêwê kain ka ñanô sêñgônj mateñ jaliña ma oc sêsô malac tau ñasacgêdô sêna. ¹⁵ Lau amboac tonec oc sêmoa malac ñamagê, kêam to laubeñ ma mockainjo to mockainj ma lau, tañ sêjac ñamalac êndu to gwam ñasakiñwaga ma êsêac, tañ têtac gêwiñ biñdansañ to sêgôm ñanô kêsa nañ.

¹⁶ “Aê, Jesu, kasakiñ ñoc aña gêdêñ amac gebe êwa biñ tonañ sa êndêñ gôlôac dabuñ. Aê katu Dawidnê ñawakac ma nê wakuc. Aê katu utitêna geleñmataña ñawasi tau.”

* 21:27: ñaê 12 tonañ têtû pocawa 12 ñaê. Pocawa tau

¹⁷ Ʒalau agêc awê, taŋ gebe ênam Ʒac naŋ, sêsôm gebe “Ômôêŋ.” Lau samob, taŋ sêŋô biŋ tonan naŋ, sêsôm sêwiŋ gebe “Ômoêŋ.” Lau taŋ bu gêjô êsêac naŋ sêmêŋmaŋ, ma samob, taŋ sebe sêkôc naŋ, sêkôc bu mata jaliŋa taumaŋ, sêkôc Ʒaômageŋ.

¹⁸ Aê jasôm biŋ tonec êtu tôŋ êndêŋ lau samob, naŋ sêŋô biŋ, taŋ Anôtô geoc lasê gêc buku tonec naŋ gebe Teŋ embe ênac têku biŋ teŋ naêwiŋ, oc Anôtô ênac têku gêŋwapac, taŋ teto Ʒawae gêc buku tonec naŋ, êpi eŋ naêwiŋ amboac tonanŋeŋ. ¹⁹ Ma teŋ embe êkôc biŋ, taŋ Anôtô geoc lasê gêc buku tonec naŋ, Ʒateŋ su, oc Anôtô êkôc ênê kaŋanô mata jaliŋa to ênê mala anŋa malac dabuŋ, taŋ teto Ʒabiŋ gêc buku tonec naŋ, su amboac tonanŋeŋ.

²⁰ Ʒac taŋ gêwa biŋ samob tonan sa naŋ, kêsôm gebe “Biŋŋanô, aê oc jawac sebeŋ.” Biŋŋanô, Apômtau Jesu ômôêŋ.

²¹ Apômtau Jesu nê moasiŋ êndêŋ lau samob.

Ŋaê To Ŋalô Ŋam

A

Agat Pocawa ŋawasi ŋajam teŋ. Kwalam-kwalam to majar-ŋajam gêga tau (Geoc 21:19).

Ajôn, Israelnêŋ Takac Kalender

Alabaster Poc amboac jonjon ma palêpalê, tec sêsap kêtû kekec to suc ŋajam-ŋajam, taŋ sêkêŋ ŋaola kêsêp.

Aleŋ Aleq Lau sêmac katuŋ, taŋ lau langwa gêmunŋa seboç mênşsêlêsu ŋamalac. Têtu kasec lau ma sêgôm bôç to kêam sêbôm sêsêp saleŋ sêja. Takac Ŋalau Sec.

Aloe Ka teŋ ŋatêkwi ŋamalu ŋajam. Lau langwa sêkôç kêtû nêŋ gêŋ malu ma kêtû bu gêmacŋa gêwiŋ.

Altar Lau Juda sêkêŋ bulimakao to gêŋ kêtû da gêdêŋ Anôtô. Sêkêŋ gêsac altar ma sêkêŋ ja geŋ. Êsêac sêsap poc kapôêngeŋ kêtû altar ŋamêtê teŋ amboac tonec gebe sêsap ŋakêclêsu aclê e ŋakatu amboac bulimakao ŋajabo kêkô altar ŋakêclêsu aclê tonar ŋaô (Geoc 9:13). Jabo aclê tonar kêtû Anôtônê ŋalai kapôênŋ nadôndôŋ. Anôtô kêtû lau gêbac, taŋ sêlêti jasêkam jabo tau ŋateŋ tôn, gebe sênac êsêac êndu atom nar, nêŋ lamu.

Amen Ŋalô Ebolai aweŋŋa nec tanam ôkwi gebe Gêŋ tau amboac tonar me Ŋanô êsa amboac tônêmar. Go ŋam teŋ gebe Biŋ ŋanôgeŋ. Êtôm tonarŋoc, Magobe. Geoc 3:14 sê Kilisinê ŋaê gebe Amen kêtôm Biŋŋanô (Ŋatau).

Ametist Takac Pocawa.

Anao Takac Aneŋjo, Biŋ Aneŋjoŋa.

Aneŋjo, Biŋ Anellioŋa Lau Israel nêŋ mêtê langwa teŋ amboac tonec gebe Ŋac teŋ embe nê gôlôac masi, êsêagêç awê (kapoac) semasar biŋ gêdêŋ tauŋ ma ŋac tau gêjam agêcnêŋ sakinwagao teŋ kêtû nê awênê anao. Ŋam gebe anao tonar êkôç ŋapalê êjô ênê awê su. Anao kêsam ŋac tonar gebe ŋatau ma lau sêsam eŋ gebe ênê akweŋ. Eŋ gêwê kaiŋ ŋac tau nê waba to gêŋ ma ênê gêŋlênsêŋ gêjac awê tau nê ŋapalê ŋawae gêwiŋ (Gen 25:6; 35:22).

Anôtô Latui Takac Lau Undambêŋa, Aŋela, Bôç.

Anôtô N. Malê gêwa ŋaê Anôtô sa gebe ŋam oc kêsêp Wapômtau Anôtâu. Lau langwa sêsôm gebe kêkêŋ gêŋ samob to gedêŋ tôn ma kêmoasiŋ ŋamalac ŋajam kêlêlêç. Jabêm sêliŋ nêŋ anôtô tonar siŋ e ŋawae kêtû gwasu su, tec tetoc eŋ sa kwalec. Gêŋsêga amboac ôjô me gwêctêna me mutêna embe êŋgôm êsêac acgom, go taêŋ gêjam eŋ ma sêkêŋ da gêdêŋ eŋ. Tetoc bôç to gêŋ gêç ambêô ma sêkêŋ kêpi war ŋasec teŋ sêuç su dedec gêdam gêja. Seboç anôtô kêtaiŋ tau su jagêmoa gwêcm ŋagêdimbob ŋalêlômgeŋ, taŋ kêliŋ ŋamalac ma gêŋ eŋ kêkêŋ nar, samob siŋ su. Sêliŋ eŋ siŋ amboac tonar, tec tetoc nêŋ mimi to abeŋi katuŋ sa gêjô anôtô su. Biŋsu sêô lasê acgom, go sêpuc miŋ langwa tonar ŋam e sê ŋaê tau kêpi Anôtô mata jali, taŋ kêkêŋ undambê to nom biŋŋanôgeŋ nar. Eŋ kêliŋ tau siŋ jagêmoa jaêç atom, taê gêjam nê gêŋ ma gejob to gêjam jaom gêmoa ŋapar. Anôtô mata jali gêwa tau sa gebe eŋ Ŋalau. Aêac tec tanam sakin êndêŋ eŋ tatoc gêŋ ŋagêdô ŋakatu sa êjô eŋ su atom. Gwam to gêŋ ŋakatu, taŋ ŋamalac sêkêŋ kêtû nêŋ anôtôi jaba nar, eŋ gêjac jao gêç Biŋsu ŋamatara.

Eŋ kêjaliŋ lau Israel sa jageoc tau lasê to kêsôm biŋ gêdêŋ êsêac kêsa propete to lau aweŋ. Eŋ gêwê êsêac ma gêgôm gêŋsêga e sêjala eŋ kêpi ŋanôgeŋ. Eŋ kêkêŋ Biŋsu to Ŋagôliŋ ma kêmoatiŋ poac gêdêŋ êsêac. Kêtû ŋamu go geoc tau lasê kêpi Latu Jesu Kilisi, taŋ tau kêtû ŋamalac mênşgêmoa nom nar. Jesu Eŋ Anôtô tau (Joar 14:9). Anôtô aêacnêŋ Kêsiwaga Eŋ. Aêac tec tatêç to têtac êwiŋ ma ôliŋ andar tameŋi undambêŋa Anôtô. Biŋlênsêŋ Langwa to Wakuc gêwa eŋ sa amboac tonar, tec tapuc eŋ ŋam tasam Bibolo tanac ŋawaegeŋ.

Anôtô Têlêtageŋ Ŋaê Têlêtageŋ ŋam gebe Têlêac kêtôm Tageŋ. Biŋ tonageŋ kêlêsoŋ aêacnêŋ kauc gebe gêŋ ŋanô têlêac têtôm gêŋ tageŋ atom. Embe tapuc ŋaê tau ŋam, oc tapô lêna gebe géc lêlômsêga. Aêac tatap ŋaê tonageŋ sa anŋa Bibolo tau solop atom. Kêwaka Anôtô sa gebe tageŋ tê gêmôa, go tonec gêwiŋ gebe Kilisi ma Ŋalau Dabuŋ têtôm Anôtô tau (Joageŋ 1:1; 4:24). Bibolo tec gêwa Anôtônê ŋalageŋ têlêac sa gédêŋ aêac gebe Anôtô Tama agêc Latu ma Ŋalau Dabuŋ. Ŋam kêsêp gêŋ, taŋ Anôtô gêgôm anŋa Gôlôac ŋalêlôm naŋ. Tama Anôtô kêkêŋ gêŋ samob. Eŋ kêkêŋ to têtac gêwiŋ ŋamalac, tec gêlôm to gêjam jaom ma kêmôasiŋ aêac kêtôm tameri ŋanô eŋ. Eŋ kêkêŋ Latu mênŋgêjam aêac kêsî (Joageŋ 1:14), ma kêkêŋ Ŋalau Dêbuŋ kêpuc aêac tôŋ (Rom 8:26). Ŋalau Dabuŋ tonageŋ Apômtau Jesu nê (Kor 11.3:17) ma Tama Anôtô nê amboac tonageŋ (Joageŋ 4:24). Anôtô geoc tau lasê kêpi ŋalageŋ têlêac tonageŋ teto géc Bibolo ŋabuku. Eŋ kêkônŋ tau amboac tonageŋ, ec tajala eŋ ŋaŋêŋ. Ŋalageŋ têlêac, mago Anôtô tauanô tageŋ. Têtac gêwiŋ ŋamôkê eŋ (Joageŋ 1.4:8). Eŋ gebe aêac têtac êwiŋ tauŋ e tatôm eŋ tau katu. Têtac gêwiŋ tauŋ tonageŋ ocgo êmbiŋ aêac tôŋ êtôm gêbiŋ Tama agêc Latu ma Ŋalau Dabuŋ tau tôŋ naŋ (Kol 3:14).

Anôtônê Gamên, Anôtônê Gôliŋ Kiŋŋa. Anôtô kêtû nom samuc ŋagôliŋsêga to ŋakiŋ. Anôtônê Gamên to Ŋagôliŋ tonageŋ kêtû anô anŋa nom gédêŋ Jesu mênŋgêmoa naŋ. Eŋ gêjam mêtê lau gêjac m gebe “Anam taôm ôkwi. Anôtônê Gamên kédabiŋgac” (Mat 4:17; Mar 1:15). Biŋ Anôtônê Gamênŋa gêjam Ŋawae Ŋajam ma Biŋgôliŋ to gêŋtalô samob auc.

Jesu gêmêŋ gebe enseŋ Sadaŋnê kôm su (Joageŋ 1.3:8) ma êwaka Anôtônê Gamên sa (Mat 12:28; Luk 11:20). Gôliŋ tau êtu anô amboac ondoc. Ŋalêŋ tonec gebe Taŋô mêtê ma takêŋ êwiŋ Jesu to êsuc sec ôkwi ma dawî ŋatau laŋgwa siŋ to dawîŋ Jesu êtu nêŋ ŋatau wakuc ma têndaŋguc eŋ to tasêp eŋ tôŋ. Tajaliŋ Jesu sa êtu nêŋ Apômtau nec kêtôm tasô Anôtônê Gamên/Gôliŋ ŋalabu. Tanam tauŋ ôkwi su, tec nêŋ gêŋ ŋagêdô samob ênam tau ôkwi amboac tonageŋ. Nêŋ ŋalêlôm kêtû wakuc, tec nêŋ lêŋ êtu wakuc êndaŋguc. Tauŋ nêŋ tekweŋ saki êŋgôm atom. Lau teŋ tauŋ sêjam tauŋ kêsî atom. Eŋ kégaboac aêac su, tec têtac gêwiŋ lau kêtû nêŋ ŋagôliŋ wakuc e tamoa dawîŋ tauŋ ŋajam.

Aêac tawê kaiŋ Anôtônê Gamên kêtû nêŋ koleŋŋa me nêŋ lêŋ mansaŋŋa atom. Ŋacmoasiŋ Anôtô gêsuiŋ gédêŋ aêac kêtû takêŋ gêwiŋ Kilisiŋa. Kêmôasiŋ aêac ŋajam kêlêlêc su, tec taŋgamiŋ ênê moasiŋ ênêc aêacŋa atom, takêŋ ŋawae elom lau gamên dambê to baliŋŋa êwiŋ. Aêac tec tateŋ kêsêp Mec Tameŋmai gebe “Mênôtu Apômtau ôtôm gamêngeŋ”, gebe sêwiŋ aêac tatu Gôlôac Dabuŋ tageŋ. Anôtô gêjac m gamên tau anŋa nom nec ma kêlaiŋ nê gôliŋ gêmôa e êndêŋ nom ŋatêm ênac pep acgom, go ênac dabiŋ êndêŋ êkêŋ samob êtu wakuc. Gêmac to ŋandaŋ ma gêŋwapac to tapô lêna gêŋŋa ma daŋgôn jageo to siŋ ma gêŋ keso Anôtônê Gamên oc êmbacnê anŋa nom wakuc (Geoc 21:4).-Gamên Undambêŋa to Anôtônê Gamên kékwa tau. Ŋaê lulu ŋam tageŋ gebe Undambê to Nom ŋatau Anôtô. Gamên tau êtu anô ŋalêŋ to ŋagêbôm ma ŋakoleŋ, taŋ gêjac ŋamalac ŋawae naŋ, Biŋgôliŋ kêwaka sa.

Takac Môkêlatu to Ŋamadiŋ Ŋanamba gebe Anôtônê Gamên, Biŋgôliŋ Anôtônê Gamênŋa, Undambê.

Anjela Anôtônê ŋalau sakiŋŋa êsêac, tec sêsô eŋ ŋalabu ma sêgôm ênê biŋ ŋanô kêsâ kêtôm eŋ kêsakiŋ êsêac, tec tasam êsêac gebe Anôtônê lau jaenŋa gêwiŋ. Ŋaê Anôtônê me Apômtaunê anjela elémê kepeŋ Apômtau tau geoc tau lasê mênŋkêsôm biŋ gédêŋ ŋamalac. Anjela nê Anôtônê lau sakiŋŋa têtôm propete to lau, taŋ sêsôm Anôtônê wae lasê (Geoc 19:10; 22:9). Ac têtôm Kilisi atom (Eb 1:4ŋg), tec tatoc êsêac sa amboac eŋ atom. Anjela ŋakatu, tê lau teto-teto nê, kêtôm êsêac ôliŋ ŋalauŋa atomanô. Aêac taêŋ ênam anjela tau amboac siŋsêlêc toŋaclai kaiŋteŋ. (Takac MŊŊ) Ŋalau undambêŋa tonageŋ sêwiŋ Anôtô sêmôa. Sêgi ênê lêpônŋ kiŋŋa auc ma aweŋ gêôc eŋ.

Takac Bôc, Lau Undambêŋa, MŊŊ gebe Anjela.
 Aposolo Ŋaê Aposolo tonanj kêpi lau 12, tanj Jesu kêjalij êsêac sa jatêdaguc enj to sêpuc enj tôŋ nanŋen. Go sê kêpi Paulu to Gôlôac Dabuŋ ŋakoleŋwaga ŋagêdô gêwiŋ gêc Biŋlênsêm Wakuc amboac tonanj. Ŋaê tau ŋam gebe jaerwaga me lau sêsakij êsêacŋa. Anôtô kêsakij êsêac to nê lausakij samob gebe sêsôm ênê Gamêŋ ŋawae ŋajam lasê êndêŋ lau sêŋô, ec sêkêŋ êwiŋ enj ma ênam êsêac kêsi.
 Areo Pagu Ŋaê tonanj ŋam (a) Aresnê lôcmatu gêc Griknêŋ malacsêga Aten, (b) Kaunsil. Laumata malac tauŋa sêkac tauŋ sa-sa anŋa lôc tau, tec ŋaê tau sêsam kêpi kaunsil tonanj gêwiŋ. Sêkac tauŋ sa anŋa lôc tonanj kêtiam atom, mago ŋaê Areo Pagu kêsap tôŋ tec gêc (Apos 17:19-34; Kor I.1:22ŋgg).
 Artemis Lau gêmun andanŋenja tetoc anôtôo tenj tonanj sa sêgôm kêtunêŋ lauo sêkôc gôlôac têtunêŋ taêsamŋa. Ŋaê tau ŋam kêsêp Grik aweŋ. Lau Rom sêsam ŋa tauŋ aweŋ gebe Diana. Kêtu tonanŋa sêsam anôtôo jaba tonanj nê ŋaê sêgalunŋen. Lau Asia Sauŋŋa tetoc Artemis (Diana) sa sêjac ŋawaeger (Apos 19:23-40).
 Asera Anôtôo jaba tenj. Lau Kanaan tetoc sa ma sêkalem enj kêtunêŋ lauo sêkôc ŋapalê taêsamŋa. Aseranê akweŋ Bal. Lau Israel sêku Kanaan tulu jasêŋgôn gamêŋ tau kêtunêŋ têlê, tec taêsam tetoc anôtôo jaba tonanj sa sêwiŋ. Sêsê ka kêkô lôc ma sêsap gwam (alê) kêtunêŋ ŋagêbôm kêkô lôc dabuŋ ŋalêlôm gêwiŋ, tec sêgôm Anôtô têtac ŋandan kasa.
 Asia Anŋa Bibolo ŋaê Asia kêkwa masanŋm kapôên, tanj gamêŋ Saina to India gêc nanj, gêwiŋ atom; kêpi gamêŋ, tanj aêac tasam Asia Sauŋ nanŋen (Tim II.1:15; Geoc 1:4).
 Astarte Anotôo tonanj gêjam jaom lauo sêkôc ŋapalê taêsamŋa, ma siŋ to siŋwaga gêwiŋ. Ŋasakij gêjac gêŋ ôlij ŋakalacŋa ŋawae. Lau Asia Sauŋŋa to gamêŋ ŋagêdônja tetoc enj sa gêjam auc gêdêŋ têtunêŋ langwa têtunêŋ.

B

Bal Lau Kanaan tetoc Bal sa kêtunêŋ anôtôo jaba. Sêgôm gebe êkêŋ nêŋ gôlôc têtunêŋ taêsam. Sêsam Asera gebe Balnê awê. Lau Israel jasêŋgôn gamêŋ Kanaan têtunêŋ têlê acgom, go tetoc anôtôo jaba luagêc tonanj sa sêwiŋ.
 Bal Poacŋa Lau Sikem sê ŋaê tonanj kêpi nêŋ Bal ma tetoc enj sa kêtunêŋ anôtôo jaba (Gôl 8:33).
 Bec Anôtô Gêŋgônŋa Ŋaê tenj gebe Bec Anôtô Gêwa Tau Saŋa. Mose to nê lau sêsun becsêga tau sa. Lau Israel sêlic nêŋ om anŋa Lômbec ŋalêlôm e Salomo kêkwê lôc dabuŋ sa acgom. Lômbec ŋaê tenj gebe Anôtônê Bec me Bec Lanŋonânô Êndêŋ Tauŋŋa (me takac tauŋ saŋa). Takac gebe Lômbec, Ombec.
 Bec Sêmasan Tauŋŋa Woke ŋabêc 5 ŋakêtula, tanj Judao to ŋac sêmasan tauŋ ma sêjac dabij ŋagêŋ samob gebe sêlic nêŋ om Sabat (Mat 27:62; Mar 15:42; Luk 23:54). Gêmun omsêga samob gêwiŋ amboac tonanŋen.
 Belsebul Sadanê ŋaê tenj, nanj gêwa enj sa gebe ŋalau sec samob nêŋ ŋatau enj.
 Beŋ, Biŋ Beŋŋa Anôtô gêjac jao biŋ beŋŋa to sêpuc kapoacŋa gêdêŋ lau Israel, mago lau tau sêwi siŋ samucŋen atom, ŋagêdô sêgôm (Gen 30:14, 37ŋg). Anôtô gêlic gêŋ tau kêtunêŋ sakij gêdêŋ anôtôo jaba to gwam (Sam I.15:23). Lau tanj têtêc beŋ to ŋalau sec nanj, sêkêŋ gêwiŋ Anôtô kwalec, tec sêbu enj gebe gêjam jaom êsêac gêdêŋ sec to gêŋ ŋaclai samob jakêtunêŋ atom. Anŋa Biŋlênsêm Wakuc lau-mec-geowaga sêkêŋ kisa gêdêŋ aposolo (Apos 19:14-18). Sêjac jao beŋ to gwam ŋasakij anŋa Biŋlênsêm Wakuc gêwiŋ (Gal 5:10, 20ŋg; Geoc 21:8). Laimôkê Anôtô taugenj kêtunêŋ gebe ênam nê lau kêsi êndêŋ gêŋ tonanj ŋai samob.
 Beril Pocawa matac-matac me juju.
 Bibolo Propete to lau teto nêŋ buku gêdêŋ-gêdêŋŋen gêdêŋ gêmun andanŋen. Ŋasawa ŋamunja tenj lau tenj sejoŋ sa kêtunêŋ Biŋlênsêm Langwa ŋabuku, tanj teto biŋ Anôtô geoc tau lasê to kêsôm biŋ gêdêŋ ŋamalac nanj ŋamiŋ. Anŋa Biŋlênsêm Wakuc sêsam buku langwa tonanj ŋai sebe Biŋ teto gêc (English gebe Scriptures). Go aposolo to lau teto Jesunê koleŋ ŋamiŋ gêc Ŋawae Ŋajam ma teto papia gêdêŋ

- Gôlôac buŋa to lau gêdêŋ-gêdêŋgeŋ, e kêtû ŋamu sejoŋ sa kêtû Biŋlênsêm Wakuc. Ŋasawa teŋ kêtiam lau teŋ sêsi Biŋlênsêm Langwa to Wakuc ŋabuku samob kêpi tageŋ kêtû buku kapôêŋ samuc tageŋ ŋaê Bibolo. Ŋaê tonan ŋam kêsêp lau Grik aweŋ. Êsêac sêsam buku gebe biblia gebe buku taêsam, buku toêtoê, buku toluŋ.
- Biŋ Tajac Mataŋa Tanac mata biŋ teŋ tasôm êtu tôŋ toaweŋ ênac Anôtô êwiŋgeŋ. Embe biŋ dansan me dangôm ŋanô êsa atom, oc takalem eŋ ênac aêac ŋagêjô (Sam I.1:11; Pes 50:14; 116:14; Apos 18:18; 21:24).
- Biŋgôliŋ Anôtônê Gameŋŋa Apômtau Jesu kêwaka biŋŋanô undambêŋa ŋagêdô ŋam sa gê dôŋ kêpi ŋamalacnêŋ gêŋ gêc awêgeŋŋa gebe êwa launêŋ kauc êsa êpi Anôtônê Gamêŋ. Eŋ gêjam mêtê lau kêsôm biŋgôliŋ gêdêŋ êsêac gêjac ŋawaegeŋ (Mat 13). Takac MŊŊ gebe Biŋgôliŋ.
- Biŋsu Ŋagôliŋ Juda tauŋ sêsam Biŋlênsêm Langwa ŋabuku ŋamatana lementer gebe “Biŋsu” me “Mosenê Buku” me “Mosenê Biŋsu Ŋabuku”. Lau ŋagêdô sê ŋaê Biŋsu tonan kêkwa Biŋlênsêm Langwa samucgeŋ ma ŋabuku samob tapaôŋgeŋ gêwiŋ.
- Biŋsu Ŋakêdôŋwaga Êsêacnêŋ ŋaê teŋ gebe Biŋsutau. Êsêac sêpuc Biŋlênsêm Langwa ŋabuku (Mosenê buku 5) ŋam ma sêwa sa gêdêŋ lau. Sêgôm gêdêŋ Gôlôac Buŋa sêwaka Biŋlênsêm Wakuc sa su. Takac Biŋsutau, Rabi.
- Biŋsutau Êsêac têtû biŋsu ŋakêdôŋwaga to mêtôcwaga kêpi tageŋ. Lau tau dabuŋwaga atom. Juda sêsam êsêac Rabi (Mêtêmôkê) gêwiŋ. Ac sêwa biŋsu ŋam sa ma tauŋ sêjac têtû biŋsu ma sejoŋ lêŋ ŋagôliŋ ŋagêdô sa jagêwiŋ biŋsu tau e lau ŋaôma sejoŋ jageo. Takac Mêtêmôkê, Biŋsu Ŋakêdôŋwaga.
- Bôc Bôc aclê sêkô sêgi lêpôn kiŋŋa auc (Geoc 4:6). Bôc tonan bôc malacŋa me saleŋŋa nê atom. Ŋalau undambêŋa. Tanam ŋalô Grik aweŋŋa ôkwi amboac tonec gebe Gêŋsêga mater jali, me gêŋsêga tomagê. Êsêac sêwa Anôtônê ŋaclai to nê ŋawasi sa gebe jasêkô Lôlôc Ŋatau dabuŋanô tau ŋalaŋônêm. Esek 1:5-13, 10; Geoc 4:6-9 gêwa gêŋ mater jali tonan sa. Lau ŋagêdô taêŋ gêjam gebe tasam êsêacnêŋ ŋaê teŋ gebe Kerubim. Takac Anôtô Latui, Lau Undambêŋa.
- Bôjan ŋalô Gêŋ tau bôjan teŋ, nan gêmôê e talic amboac talec ŋajalô. Sêkam gêdêŋ ŋaka ma sêsap padi to gêŋ.

D

- Da Ŋamalac sêjala tau ŋ gebe taêŋ gêjam geo ma sêsôm geo to sêgôm geo. Samob sêsa nêŋ lêŋ seso Anôtônê biŋ, tec tauŋ taêŋ gêjam gebe sêkêŋ nêŋ gêŋ ŋajam teŋ êtu da êndêŋ Anôtô gebe êŋgôm eŋ têtac êtu lêsi êndêŋ êsêac. Sebe da êkwa nêŋ sec auc êndêŋ Anôtô, tec sêkêŋ. Lau Israel sêkêŋ da tonec ŋai gebe Daja ma dadanŋe to da êpuc ôliŋ tôŋŋa ma dawama to datôp.-Apômtau Jesu Kilisi kêkêŋ tau kêtû da gêjô ŋamalac pebeŋ nêŋ sec su, tec biŋ danŋa tonan gêjac lau buŋa ŋawae atom. Nêŋ ŋalêlôm to nêŋ kauc ma ôliŋwalô samucgeŋ êndêŋ Apômtau êtu aêacnêŋ da danŋe êndêŋ eŋ êjô ênê moasiŋ samob su. Anôtô gebe aêac dansuŋ tauŋ tatu da êndêŋ eŋgeŋ. Da tonan tec gêjac eŋ mataanô ŋajam. Takac Kanom, Takis.
- Dabuŋwaga (a) Lau malac teŋ embe taêŋ ênam sebe sêŋgôm nêŋ gêŋ towae teŋ amboac sê balôm me seno sam, ac sêjaliŋ lau ŋagêdô sa têtû dabuŋwaga. Kôm tonec gêjac dabuŋwaga tonan ŋawae gebe sênam dabuŋ gêŋ ŋagêdô. Êsêac seŋ to sênôm gêŋ paliŋ-paliŋgeŋ atom. Sejoŋ dabuŋ ŋapep. Embe sejoŋ kwalec, sammôkê oc sêjaiŋ tauŋ ŋaôma. Bôc ŋagêdô oc sêmac êndu. Lau beŋ to mectomaŋ sejoŋ nêŋ dabuŋ gwalêkiŋ gebe sêŋgôm nêŋ beŋ ŋawanic êsa.
- (b) Ŋaê dabuŋwaga tonec ŋam teŋ samucgeŋ. Anôtônê lausakiŋ têm Biŋlênsêm Langwana. Lau ôliŋ mansanŋe têtû lau Israel nêŋ dabuŋwaga. Kôm tonec ŋai gêjac êsêac ŋawae gebe Sêmoa Anôtô lanŋônêm ma sêpalip bôc danŋa ŋadec kêpi altar gêja to sêkêŋ daja anŋa altar dajana ma sejoŋ lôm dabuŋ ŋagêŋlêlôm samob (Luk 1:5, 8ŋgg). Ŋacdabuŋsêga kêtû êsêacnêŋ kasêga, taŋ kêtôm Omsêga Wamageŋ kêsô gamêŋ dabuŋanô tau gêja jakêpalip dec kêpi Anôtônê katapa ŋagadê gebe êôn Anôtônê poac

ŊAÊ TO ŊALÔ ŊAM Dabuŋwaga aŋga Lewinêŋ854ŊAÊ TO ŊALÔ ŊAM Gamêŋ Ŋakêlêndiŋ Secŋa

sa ŋakôniŋŋa êtiam, tec gêgôm kêtôm jalageŋ. Dabuŋwaga to nêŋ da samob kêtû Kilisi to nê da ŋanô tau ŋadôndôŋ. Aêac takêŋ da teŋ amboac tônê gêdêŋ Anôtô kêtiam atom.

Dabuŋwaga aŋga Lewinêŋ Dabuŋwaga teŋ aŋga Lewinêŋ gôlôac. Sakiŋ dabuŋwagaŋa gêjac Lewinê wakuc samob ŋawae, mago gêdêŋ ŋasawa ŋamuŋa teŋ êsêac samob tomalageŋ têtû dabuŋwaga atom. Takac Lewi.

Dabuŋ, Tanam dabuŋ mo to gêŋ Tanam dabuŋ gêŋ nec aêac lau Niuginiŋa tajam kauc ŋamêtê atom. Lau laŋgwa sêjam dabuŋ gêŋ sêgôm sêjac ŋawaegeŋ. Sê balôm me seno sam, tec sêkêŋ lau ŋagêdô têtû dabuŋwaga sêjam dabuŋ gêŋgeŋ sêmoa e om tau êmbacnê. Takac Dabuŋwaga (a). Lau Israel sêjam dabuŋ mo to gêŋ gêdêŋ gêŋwapac kêtap êsêac sa (Sam ll.1:11ŋg; 12:22ŋg; Joel 2:12). Gêdêŋ taŋ gêŋ teŋ gêgôm êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋawapac kêsa naŋ (Sam 1.31:13). Kêtû sêmansaŋ tauŋŋa Eks 34:28, Omsêga Wama Apos 28:9. Gêdêŋ taŋ sêjam tauŋ ôkwi gêdêŋ Anôtô naŋ (Jona 3:7ŋgg). Jesu tau gêjam dabuŋ mo kêsêp ŋasawa gêwiŋ (Mat 4:2; Luk 4:2). Eŋ gebe lau buŋa sêŋgôm amboac tonageŋ (Mat 9:14ŋg; Apos 13:2ŋg; 14:23).

Daja Da ŋagêdô sêkêŋ bôc ŋatê to gêŋ ŋagêdôgeŋ kêpi altar ja geŋ su. Ma daja tonec ŋamêtê teŋ. Sêbuc bulimakao me domba me noniŋ teŋ jasêpalip ŋadec kêpi altar e su acgom, go sêu ŋanô samucgeŋ gêsac altar ma ja geŋ gêbacnê, kêtôm sêkêŋ nêŋ ŋanô samucgeŋ gêdêŋ Apômtau gêjô nêŋ sec su.

Dawidnê Malac (a) Aŋga Biŋlênsêŋ Laŋgwa malac Jerusalem solop, taŋ kiŋ Dawid kêjaŋgo su aŋga Jebusitnêŋ gêdêŋ amboac jala 1000 B.C. (gêmuŋ Kilisi gêmêŋ nom) ma kêwaka sa kêtû tau to nê lau nêŋ malacsêga. (b) Aŋga Biŋlênsêŋ Wakuc malac Betlehem, taŋ têna kêkôc eŋ ma ŋapalêgeŋ gêmoa tonageŋ. Go malac tau tonageŋ Jesu têna kêkôc eŋ.

Denari Embe daê dôŋ mone têm tônêŋa êpi aêacnêŋ mone galocŋa oc tapô lêna gebe keso tau ŋanôgeŋ. Denari teŋ kêtû kômwaganêŋ ŋaôli oc samuc tageŋŋa (Mat 20:2). (Mat 18:28; Mar 6:37; Joaŋ 12:5).

Domba Kêmoasiŋ lau Israel ŋajamanô. Seŋ ŋamêsôm to sênôm ŋasu ma sêwa ŋaôlilu baliŋ kêtû obo to sêsi obo kêtû nêŋ ŋakwê ma sêkêŋ domba tau ŋagêdô têtû da gêdêŋ Anôtô gêdêŋ sêjam nêŋ wê to sêlic nêŋ om aŋga lôm dabuŋ Jerusalemŋa. Ŋackêsagu Joaŋ kêsam Jesu gebe “Anôtônê Domba” (Joaŋ 1:29,36). Ŋam amboac tonec gebe (a) Anôtô kêkêŋ Jesu gêmêŋ nom gebe sênac eŋ êtu da êjô ŋamalac pebeŋ nêŋ sec su. (b) Domba nec bôc matamalô teŋ, tec sêlic amboac gêŋ mansaŋ ŋajam (Pet I.1:19). (c) Joaŋ kêsôm lau Aramai aweŋ, taŋ ŋaê tageŋ kêkwa domba ma sakiŋwaga (ŋackolen) gêwiŋ (Jes 53). (d) Aposolo Joaŋ kêsam Jesu gebe “Domba Pasaŋa Wakuc” (Joaŋ 19:36; Kor I.5:7; Pet I.1:18ŋg). (e) Geoclasê gêwa Domba sa gebe kêku gêŋ samob tulu e gêjam gôliŋ gêwiŋ Anôtô (Geoc 5:12; 7:10; 19:5ŋgg; 21:27; 22:1,3).

E

Epikuri Lau tokauc nêŋ toŋ teŋ. Ac sê taŋ kêpi Epikur, lau Grik nêŋ ŋac tokauc ma towae teŋ (+270 B.C.). Têdôŋ nêŋ kauc amboac tonec gebe Tamoa têtac wapigeŋŋa oc êkôniŋ ŋandaŋ samob tôŋ. Sêkêŋ gêwiŋ biŋ agwa-agwa ŋagêdô gêwiŋ. Sêmoasiŋ ôliŋ ŋapepgeŋ gebe seboç gêŋ ŋanô tau tonageŋ (Apos 17:18). Takac Stoiki.

Epod Ŋalô Ebolai aweŋŋa teŋ. Gêŋ tau obo ŋagêdô teŋ, naŋ ŋacdabuŋsêga gêŋôŋ gêsac magi-m-agêc. Obo tau ŋaatali teŋ gêc, naŋ Urim to Tumim kêsêp ŋalêlôm ma gêsac eŋ bôdagi. Ŋagêlôn pocawa 12, naŋ teto Israelnêŋ gôlôacmôkê 12 nêŋ ŋaê kêpi. Ŋalô tau ŋam ŋagêdô oc gêc, mago gêc awê ŋapep atom. Takac Urim to Tumim.

G

Gamêŋ Dabuŋanô Tau Israelnêŋ Lômbec to Lôm Dabuŋ ŋabalêm ŋalêlôm sêga. Poac Ŋakatapa kêkô Apômtaunê balêm tonageŋ, taŋ geoc tau lasê gêmoa naŋ. Ŋacdabuŋsêga kêsô balêm tau kêtû dim tageŋ kêtôm jalageŋ gêdêŋ Omsêga Wama naŋ. Takac Lôm Dabuŋ, Omsêga Wama, Poac ŋakatapa.

Gamêj Ŋakêlêndij Secja Ŋalau sec nêj gamêj kapoacwalôja. Êsêac sêoj Anôtô êmêtôc êsêac êndêj Bêc Ŋamuja tec sêjgôj. Embe taêj ênam gebe sêwi gamêj tau sij, oc sêjgôm elêmê. Takac Gêsunbôm, Lamboam.

Gamêrl Undambêja Takac Anôtônê Gamêj, MŊŊ.

Garnet Pocawa kokoc tej.

Gejobwaga Ŋnga Birjlênsêm Langwa Ŋaê tonec kêpi laumata gamêj me lau-m me malac teja. Ŋnga Birjlênsêm Wakuc Ŋaê tau kêpi lau kainj têlêac gebe (a) Ŋnga Ŋawae Ŋajam Ŋaê tau gêjac Judanêj laumata kapôêj, taŊ têdôj Anôtônê biŊ gêdêj nêj lau naŊ Ŋawae. Ac Ŋagêdô têtû kasêga jasêwiŊ kaunsil (Sanhedrin). (b) Ŋnga Aposolo 11-21 to Ŋnga aposolonêj papia Ŋaê tonaj kêpi gôlôac buja Ŋagejobwaga, taŊ sêjam jaom gôlôac dabuŊ nêj kolej to nêj lêj. (c) Ŋnga Geoclasê Ŋaê kasêga me laumata kêpi lau 24, tê sêjgôj sêgi Anôtônê lêpôj kinja auc nê. Lau tau oc sêjam Anôtônê lau lanôj. Takac Kaunsil.

Gêmêc Ŋawê Matai 13:31 to 17:20 sêpuc gêmêc Ŋawê gêjô ka mastet Ŋawê. Ka lulugej Ŋawê sauŋanô kêtôm tau, amboac dauj Ŋawê.

Gêjmalu Lau Israel sêkôc ka teŊ Ŋatêkwi kêtû nêj gêjmalu ma nêj medisn gêwiŊ. Ac seŊ oso lau sêmac êndû nêj ŊawêlêlaŊ Ŋa gêjmalu tokaiŊ-tokaiŊ amboac tonaj (Mar 16:1; Luk 23:56; JoaŊ 19:40). Takac Katêkwi.

Gêsunbôm Takac Lamboam Ŋakêlêndij Sec.

Gog GêmuŊ andanŋanô Gog kêtû kinj gêjgôj gamêj Magog. EŊ kêtû lau Israel nêj Ŋacjo Ŋnga lau samuc nêj Ŋadôndôj (Geoc 20:8).

Grik (a) Lau Grik tau (JoaŊ 12:20). (b) lau tau nêj gamêj, taŊ gêc Gwêc ŊaluŊ gêdêj ŊanodoŊa (malasêga Aten, Korint, Pilipi). (c) lau Juda tê teneri sêkôc êsêac Ŋnga gamêj jaba ma sêsôm Grik aweŊ kêtû tôj êsêac nê (Apos 6:1; 9:29; 11:20; 18:4; 20:21; Rom 1:14; Kor I.1:22). (d) Ŋaê Grik kêpi lau samuc gêwiŊ (Rom 1:16; 2:9; 3:9; Kor I. 1:23; 12:13; Gal 3:28).

Gwêc Koc Ebolai sêsam sebe Gwêc SiŊ gebe gwêc, taŊ siŊ to ôpic kêkô gêjam auc naŊ. Ŋaê Gwêc Koc kêpi (a) gamêj naŊ andanŋerj bugêfactorj to nom lêplêp gêjam auc, tê gêc Gwêc Koc to Gwêc ŊaluŊ Ŋasawa nê. Gamêj taŊ lau Israel sêwi Aiguptu siŊ ma jasêd lasê naŊ (Eks 14). (b) Ŋasuc taŊ malac Suez gêc naŊ. (c) Ŋasuc taŊ malac Agaba gêc naŊ, ma (d) Gwêc Koc tau.

H

Haleluja Alanem Anôtô, AweŊ êôc Anôtô.

Hermes Lau Grik nêj anôtô jaba teŊ, taŊ kêtû êsêacnêj anôtôi nêj ŊacjaeŊ naŊ (Apos 14:12). Takac Sois.

J

Jala Takac Kalender.

Jala Kêtû 7ja Kêtôm jala kêtû 7ja lau Israel sêsê gêj kêsêp nêj kôm atom. Sebe nom êlêwaŊ tau acgom tec sêgôm. Sebe nêj nom êkêj om. Êsêacnêj tôp êndêj lau teŊ embe ênêc, ac sêwi siŊ gêdêj jala tau. Takac Jala-Lau-Sêsi-AweŊ-Suŋa, ma Om Jala kêtû 7ja.

Jala Wakuc Lau Israel sêjac nêj kôm ŋanô samob sa su acgom, go sêlic nêj Jala Wakuc kêtôm lau Kanaan sêgôm kwanŋerj kêsêp nêj komô naŊ (Eks 34:22). Go kinj Jojakim kêkêj ŋanoc wakuc gêmuŊ Omsêga Pasa (Eks 12:2; Lew 23:5), mago sêsap noc langwa tôj gêwiŊ ŋapaŊ (Lew 23:4). Kêtû ŋamu ac sêwaka ŋanoc ŋamataŋa sa kêtiam. Takac Kalender.

Jala Wakuc Ŋaom (Om Jala Wakucja) Lau Israel sêlic om tonaj to Ombec kêpi tageŊ kêsêp komô gêdêj têm sêjac nêj kôm ŋanô sa gêbacnê su naŋja. Ac taêj gêjam noc sêjac kawi lôm dabuŊ ŋamataŋa (Esra 3:6) ma Anôtô kêmoatiŊ poac gêdêj lau tau kêtû wakuc naŋja. SêlêwaŊ nêj kôm samob gêdêj oc tonaj ma sêkêj da gêdêj

ŋadêmôêtêkwa ŋaô. Sêsaê sêmoa ma sêsam launêj ŋaê lasê-lasê. Sêgôm e kapoac ŋaôŋa embe êkô ŋapaŋ êsa, go ŋaê tê kêsa awej nê, geoc geŋgentêna lasê gêdêj êsêac ma sêjac eŋ ŋagêjô. Têtap lau geo sa ŋa mêtê tonaj keso samucgej. Ŋam gêc awê (Joan 19:24).

Kasêga Takac Gejobwaga, Laumata.

Katapa Takac Poac Ŋakatapa.

Katêkwi Israel sêkôc ka gamêj jabaŋa teŋ (Arabiana) ŋatêkwi kêtû nêj Gêjmalu. Lau Mêtê aŋga oc ŋam sêkêj gêdêj ŋapalê Jesu (Mat 2:11). Katêkwi tonaj ŋapopoc kêsêp laclu (kuki) ma sêkêc ja gej, go ŋajadauj toŋamalu jagêjam andu popoc. Lau sêlic kêtû tetej mec gêdêj Anôtô ŋadôndôj. Takac Gêjmalu.

Kaunsil Lau Juda nêj laumata sêkac tauj sa kêtû sêmansaŋ launêj biŋja. Laumata 70 sêŋgôj Kaunsil tau, taŋ ŋagôlij gêc ŋacdabujsêgaŋa. (Mat 26:59; Apos 5:41; 17:34).

Kawi Omsêga Kawiŋa Lau Juda taêj gêjam nêj siŋsêlêc towae Judas Makabeus kêku lau Siria tulu ma gêjac kawi altar lôm dabuj Jerusalemŋa ma têtuj lampe gelom kêtiam naŋ gêdêj jala 165 B.C. Êsêac sêjac m om tau gêdêj ajôj Kislew ŋabêc 25 (amboac Desember 10) ma sêlic om tau kêtôm oc samuc 8. Juda tauj sêsam om tonaj sebe Hanuka.

Kêpa Ŋaê Kêpa me ŋaê Petere ŋam tagej gebe Poc. Lau Aramai sêsam poc gebe Kêpa lau Grik sêsam gebe Petere. Aposolo Simon kêsam Jesunê ŋam lasê, tec gê ŋaê Poc kêpi eŋ Mat 16:18. (Joan 1:42).

Kilisi Ŋaê Kilisi lau Grik sêsam kêpi Apômtau Jesu gêjô ênê ŋaê Ebolai awejŋa “Mesia” su. Ŋaê lulugej ŋam gebe “Sej oso eŋ”. Sê ŋaê Kilisi kêpi eŋ nê ŋam gebe Anôtô tau kêjaliŋ eŋ sa to kêkalem ma kêsakiŋ eŋ kêtû Kêsiwaga to Apômtau. Takac Taŋij oso.

Kislew Israelnêj Kalender ŋaajôj kêtû 9ŋa. Ajôj tau kêtôm ŋasawa amboac Nowember 15 e jagêdêj Desember 15. Takac Kalender.

L

Lala Sekoloj Gejŋa (Mat 3:12). Takac Siac Têtiŋ Gêjŋa.

Lamboam (a) Gamêj taŋ lau sêmac êndu naŋ, nêj katuŋ sêmoaŋa. Lau Grik sêsam sebe Hades. Êsêac to lau ŋagêdô taêsam taêj gêjam gebe gamêj tau gêc nom ŋalêlôm (Dait 32:22). Lau teŋ aŋga Lamboam sêsa sêmu sêmêj nom natêtôm atomanô. Sêsaê Anôtô gêmoa jaêc êsêac (Pes 6:5; 30:9). Lau gêdêj katuŋ sêsaê Anôtô gebe ênam êsêac kêsi aŋga gamêj tau (Pes 49:15), gebe eŋ kêtû Lamboam ŋatau. (b) Lamboam toŋandaŋ me Lamboam Ŋakêlêndiŋ Sec Grik sêsam sebe Gehenna. Ŋaê luagêc tonaj gêc Biŋlênsêm Wakuc (Mar 9:43, 45, 47). Apômtau Jesu kêsêp Lamboam gêja ŋam gebe gêmac êndu biŋ ŋanôgej, mago Tama Anôtô gêju eŋ sa aŋga ŋacmatênenj, tec mata jali kêsa ma gêdi sa kêtiam. (Rom 10:7; Pet I.4:6; Geoc 1:18).

Lamboam Ŋakêlêndiŋ Sec Gêjac lau sêmac êndu tapaôŋgej katuŋ ŋawae atom. Lau tê Anôtô êmêtôc êsêac e êkic nêj biŋ êtu tôj su nêgej sêŋgôj gamêj tônê êtu têlê gebe nêj sec to geo ŋagêjô tonaj (Mar 9:43, 45, 47). Mêtôc Ŋamuŋa tau tonaj. (Joan 5:29; Pet II.3:7).

Lau Samuc Anôtô kêjaliŋ lau Israel sa têtû ênê lau, ma lau, taŋ eŋ gedec êsêac sêmoaŋa naŋ, ac sêsam sebe lau samuc (Tes I.4:5). Anôtô kêmoatiŋ nê poac gêdêj êsêac atom, gêdêj lau Israelgej. Êsêacnêj ŋagêdôgej ocgo nasêwiŋ Anôtônê lau. Jesu Kilisi kêkêc nê dec siŋ aŋga kakesotau kêtû ŋamalac pebeŋa su acgom, tec ŋabiŋ teŋ (Kol 1:19ŋg). Balaŋ kêsêlô su, tec gej Juda to Grik ma lau samuc gêŋgic sêkô dêmôêŋa amboac gêmuŋa kêtiam atom. Sêkêj gêwiŋ Kilisi gêbiŋ samob tôj, tec têtû Anôtônê laugac (Kol 1:21ŋgg). Takac Grik.

Lau Sec Takac Teloj

Lau Undambêja Lau naŋ sêsêp Anôtô to ŋamalac ŋasawa. Lau Israel gêmuŋa taêj gêjam aŋela sêgi Anôtô auc amboac kiŋ nomŋa teŋ nê lau kapôêj sêgi eŋ auc sêkô, sêjac nêj kolej ŋamiŋ gêdêj eŋ ma sêoŋ eŋ gebe êsakiŋ êsêac êtu kôm wakucŋa (Job

- 1:6; 2:1). Anôtô Latui (Gen 6:2,4) ŋam oc kêsêp ŋalau amboac tonar. Takac Anjela, Bôc.
- Laubeŋ Lauo to ŋac ŋagêdô sêsôm mec kêpi lau gebe dëndac gêŋwapac amboac gêmac to gêŋ êŋgôm êsêac e sêŋgôn naeo ma enser êsêac su sênaŋa. Lau amboac tonar sêmoa Israel sêwiŋ. Lau nar sêkêŋ gêwiŋ Anôtô kwalec taêŋ kêka nêŋ sôlôn to gêŋ gebe ênam êsêac sa. Bibolo gêlic lau tau amboac sêjam saki ŋ gêdêŋ anôtôi jaba, tec gêjac jao ŋajaŋa (Gal 5:10; Geoc 21:8). Aêac lau buŋa takêŋ gêwiŋ to ôliŋ andan Laimôkê Anôtô, tec taêŋ kêka to daê lamu eŋ taugen e tatêc gêŋ teŋ atomanô.
- Laumata (Gôliŋwaga) Takac Gejobwaga.
- Legion Lau Rom nêŋ siŋwaga tor kapôêŋ teŋ amboac lau 6,000. Ŋalô tau ŋam teŋ gebe taêsam ŋasec (Mar 5:9; Luk 8:30).
- Lemeŋ Parisai to lau sêkwasiŋ lemeŋ kêtû ŋatêmuiŋagen atom, ac sejob nêŋ ŋagôliŋ tec sêgôm. Judawaga sêlic gêŋ ŋagêdô gebe selec ma ŋagêdô gebe ŋatêmui. Embe sêmoasac gêŋ teŋ, nar nêŋ biŋsu gêwa sa gebe ŋatêmui, go ŋatêmui tau oc elom êsêac ma êŋgôm êsêac têtû sec. Sêgôm nêŋ ŋalêlôm ŋatêmui kêsa, tec sêkwasiŋ lemeŋ kêtû ŋadôndôn gebe ŋatêmui gêwi êsêac siŋ têtû selec kêtiamŋa. Lemeŋ kêpi gêŋ gwalêkiŋ, tec sê go tauŋ ma sêkwasiŋ lemeŋ todim-todim. Jesu to nê ŋacserjomi sêgôm atom, tec sêsôm ŋabiŋ (Mat 15:2; Mar 7:2; Luk 11:38). Takac Sec, Selec.
- Lêŋuckêŋ Ŋaê tonar gêc lau gêmuŋŋa nêŋ seboacogen. Sêwa Lêŋuckêŋ tau sa gebe amboac pap kapôêŋ teŋ. Ŋagêdô sêsam sebe moac (me iwa). Sadaŋnê ŋaê teŋ tonar (Geoc 12:3 –13:4; 20:2,3). Anôtô kêku Lêŋuckêŋ tulu (Geoc 20:21; 20:7-10).
- Lewi, (a) Ŋac teŋ aŋga Lewinêŋ (Luk 10:32; Apos 4:36). (b) Ŋac teŋ nar kêpuc dabuŋwaga tôo kêtû nêŋ sakiŋ lôm dabuŋŋa.
- Lewiatan Bôclai gwêc to buŋa teŋ, ŋawae kêtû gwasa su. Lau ŋagêdô taêŋ gêjam kêsêp iwa. (Pes 74:14).
- Lômbec Lau Israel sêmoa Lôc Sinai ŋalabu sêmoagen ma Anôtô kêsakiŋ Mose gebe naêsôm lasê êndêŋ êsêac gebe “Lau tau sênsuŋ aêŋoc bec obo dabuŋ teŋ sa gebe najaŋgôn jawiŋ êsêac. “Êsêac tec sêmasaŋ Anôtônê lôm to ŋagêŋlêlôm e sêjac dabiŋ tomalagen. Su go tao jagêsac lômbec ŋaô ma Apômtaunê ŋawasi gêjam gamêŋ tau auc, taŋ sêjala gebe Anôtô mêŋgêŋgôn gêwiŋ nê lau. Takac Eks 33. Takac Bec, Ombec, Omsêga Lômbec.
- Lômmôkê Gôlôac ŋagejobwaga, taŋ sêjam jaom lôm dabuŋ to ŋagêŋlêlôm. Takac Gejobwaga, Kasêga, Laumata.

M

- Magiŋ Kêsu Gam ŋagêmac teŋ gêgôm lau magiŋ kêsu e lemeŋ to/me eŋkaiŋ kêtû goloŋ sêkôc gêŋ me sêsêlêŋ jageo. Ŋagêdô têtû puliŋ. (Mat 11:5; 18:8; Luk 14:13; Apos 3:2).
- Mana Gêŋ nar Anôtô gêlôm lau Israel ma ser gêdêŋ sêô-sêô sêmoa gamêŋ sawa nar. Ŋaê Mana tanam ôkwi gebe “Asagen.” Sêsam amboac tonar gebe gêŋ tau ŋam kêsîŋ tau gêdêŋ lau.
- Mectomaŋ Ŋaê tonar kêpi lau, taŋ sêgôm nêŋ mectomaŋ nar, gebe sêkôc beŋ sa aŋga lau gêmac nêŋ ôliŋ.
- Mesia Ŋaê Ebolai aweŋŋa tonar ŋam gebe “Ŋac taŋ ser oso eŋ nar.” Tanam ôkwi ŋa Grik aweŋ gebe “Kilisi”. Ŋaê tau kêpi Kêsiwaga, taŋ lau Israel nêŋ propete laŋgwa seoc eŋ lasê kêtôm Anôtô gêjac mata eŋ gêdêŋ nê lau. Takac Kilisi.
- Mêtemôkê Kêdônwaga Mêtêŋa me ŋac gêjam mêtê lauŋa, me ŋac kêpuc Mêtê ŋamŋa. (Mat 23:8; 26:25; Mar 9:5; Joaŋ 1:38) Takac Rabi.
- Moac Laŋgwa Ŋaê tonar kêpi Lêŋuckêŋ me Sadaŋnê ŋadôndôn teŋ (Geoc 12:3-17; 20:2-3).
- Moasiŋ Dabuŋ Apômtau Jesu Kêwaka Moasiŋ Dabuŋ sa gêjô Judanêŋ Pasa su. Eŋ kêsam polom to wain gebe eŋ tau nê ŋamêsôm to dec. Biŋlênsêŋ Laŋgwa ŋapoac kêpi domba daŋa ŋadec. Biŋlênsêŋ Wakuc ŋapoac nec kêpi eŋ tau nê dec dêbuŋ, taŋ eŋ kêkêc siŋ aŋga kakesotau gebe êsuc sec ôkwi. Lau buŋa tec ser Moasiŋ Dabuŋ totaêŋ

gêjam eŋ gebe kêtû poac wakuc ŋasêliŋwaga. Moasiŋ Dabuŋ nec ŋaê teŋ gebe Tapô Polom Êkôcŋa (Apos 2:42). Moasiŋ Dabuŋ gêbiŋ aêac lau buŋa tôn tamiŋ Apômtau to tamiŋ tauŋ gêdêŋ-gêdêŋgeŋ tatu Gôlôac Dabuŋ tageŋ. Takac Pasa, Sêliŋwaga. Moloko Lau Kanaan andanŋeŋŋa nêŋ anôtôi jaba nêŋ teŋ, taŋ sêkêŋ gôlôac saunŋ têtû da gêdêŋ eŋ (Dait 12:31).

Môp, Tanac Môp Tauŋ Takac Ŋatêmui, Sec, Selec.

N

Nanŋeŋeŋ Mecŋa Judawaga sêmasaŋ bôc naôlic kêtû ômbiŋkap toatali ŋasec-ŋasec ma sebec. Teto biŋsu ŋagêdô amboac Dait 6:4-9 gelom papia saunŋ ma sêkêŋ kêsêp atali tau gêja. Go gêdêŋ teteŋ mec ŋanoc ac sebec kêtôm nanŋeŋeŋ ma atali toŋalô dabuŋ naŋ gêsac teŋbeleŋ. Ac sêka ômbiŋkap tonanŋ teŋ amboac joc gêc lemeŋ gêwiŋ. (Mat 23:5).

Niptêkwi Takac Taniŋ Oso.

Nisan Israelnêŋ Kalender ŋaajônŋ ŋamataŋa. Ajônŋ tau ŋaê teŋ gebe Abib. Kêkwa ŋasawa teŋ amboac March 15 e jagêdêŋ April 15. Takac Kalender.

Noc Sêjam Dabuŋ Moŋa (Apos 27:9) Noc tonanŋ Omsêga Wama, naŋ sêlic gêdêŋ Oktober 1 (Tisri 10). Ajônŋ tonanŋ lau Juda nêŋ komô kêdabiŋgac, tec sêlac nêŋ waŋ tageŋ-tageŋ kêtû gwêc secŋa. Go gêdêŋ komô tau, Nowember 15 e March 15, sêwi siŋ samucgeŋ, sêlac waŋ teŋ atom e gamêŋ ŋajam êsa acgom. Takac Kalender, Omsêga Wama.

Ŋ

Ŋabelo (Ŋatalô) Takac Peŋ

Ŋacdabuŋsêga Eŋ kêtû lau Juda nêŋ dabuŋwaga nêŋ laumata. Kaunsil ŋagôliŋ gêc eŋŋa. Kêtû dim tageŋ kêtôm jalageŋ eŋ kêsô Gamêŋ dabuŋanô tau anŋa lôm dêbuŋ gêja gêdêŋ Omsêga Wama jakêkêŋ da gêdêŋ Anôtô kêtû eŋ tau to lau Israel samob nêŋ secŋa. Eŋ gêsunŋ da kêtôm bêcgeŋŋa gêdêŋ Anôtô. Anŋa Biŋlênsêŋ Wakuc ŋacdabuŋsêga têlêac tonec nêŋ aê gêc gebe Anas agêc Kaiapas ma Ananias. Kilisi gêmêŋ tec poac lanŋwa ŋasakiŋ samob tonanŋ gêjac pep. (Papia gêdêŋ lau Ebolai.) Takac Kaunsil, Omsêga Wama.

Ŋacsenomi Ŋaê tonec kêpi lau naŋ têdaguc to sêwiŋ ŋac teŋ gebe êndônŋ biŋ wakuc êndêŋ êsêac sêŋô to sêjala. Anŋa Biŋlênsêŋ Wakuc sê ŋaê tonanŋ kêpi lau, naŋ têdaguc ŋackêsagu Joanŋ to onanŋ sêkêŋ gêwiŋ Jesu naŋ, go kêpi lau 12, taŋ Jesu tau kêjaliŋ êsêac sa ma têdaguc eŋ ban-banŋeŋ naŋ.

Ŋalau Dabuŋ Takac Anôtô Têlêtageŋ.

Ŋalau Sec Lau Israel têtêc gebe toŋaclai ma têtôm gebe têtû kasec ŋamalacŋa. Sêlic Ŋalau Sec amboac Sadanŋê lau jaenŋ to nê sakiŋwaga. Takac Alenŋ, Belsebul, Sadanŋ (Mŋŋ).

Ŋalêsô Lau Israel sêsi ŋalêsô geŋkaleŋ ŋakwê ŋalêsu aclê ŋam gebe lau sêlic ma êkêŋ puc êsêac gebe taêŋ ênam Apômtaunê biŋsu ma sêmansaŋ. (Mat 23:5)

Ŋatekwi Ka to gêŋ ŋatêkwi sêkôc kêtû gêŋmaluŋa.

Ŋatêmui Judawaga sebec gêŋ dêmôêŋa ŋagêdô kêtôm gebe êŋgôm êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋatêmui êsa, tec seŋ gêŋ ŋagêdô paliŋ-paliŋgeŋ atom. Sejob ŋajao sêgôm kêtôm Mosenê Biŋsuŋa ŋapepgeŋ. (Apos 10:14ŋg; 11:8ŋg; Eb 9:13) Takac Mop, Selec, Sec.

O

Om Takac Sabat.

Om Ajônŋ Kêsônŋa (Ajônŋ kêsêp gwêc gêja) Lau Israel sêlic bêc, taŋ ajônŋ gêc tôn su ma ŋageleŋ kêtû nêŋ om teŋ tauŋa. Ŋam gebe êsêacnêŋ ajônŋ wakuc teŋ mêŋkêsa ŋanoc tonanŋ, tec tetoc sa kêtôm om Sabat, taŋ sêlêwanŋ kôm ma sêkac tauŋ sa anŋa lôm dabuŋ ma seno moasiŋ jaseŋ sêwiŋ tauŋ. (Kiŋ II.4:23; Jes 1:13ŋg; Am 8:5; Sam I. 20:18-24)

Om Jala Kêtu 7ŋa Lau Juda nêŋ om kainŋen, taŋ sêsê gêŋ kêsêp nom gêdêŋ jala tonan atom, gebe nom êlêwan tau ma nêŋ kôm êkêŋ om amboac tonanŋen. Takac Jala Kêtu 7ŋa, Jala-Lau-Sêsê-Awerŋ-Suŋa.

Om Jala Wakucŋa Takac Jala Wakuc.

Om Polom Ŋalucŋa Lau Israel sêlic om tonan gêdêŋ Omsêga Pasa, taŋ seŋ polom ŋaluc kêtôm bêc 7 (Nisan 15-22 kêtôm April woke ŋamataŋa). Tapac polom ŋamêtê amboac tonec gebe takêŋ jist êsêp polom matac ŋalêlôm ma taŋgaluŋ e êsêli popoc ma êsuŋ. Polom ŋaluc tonan ŋamêtê teŋ. Sêkêŋ jist to gwêc kêsêp atom. Sêgôm gebe lau Israel taêŋ ênam Anôtô gêjam êsêac kêsi anŋa nêŋ ŋacjo Aiguptu nêŋ lemeŋ naŋ. (Eks 12:14-20; Mat 13:33)

Ombec Takac Omsêga Lômbec.

Omsêga Lômbec Lau Israel sêlic omsêga tonan taêŋ gêjam gêŋ tonec ŋai gêdêŋ om tau gebe (a) Anôtô gêjam abeŋi sa ŋa mana to bu ma kêmbico gêdêŋ taŋ sêjam bêbêcgeŋ sêd sêmoa gamêŋ sawa naŋ. Kêtu tonanŋa lau tau sêkaja kalatu to gêŋ jasêjam kêtu nêŋ bec to ŋagadê kêkô nêŋ têclabu to malacluŋ ma nêŋ andu ŋasasacô gêwiŋ. (b) Sêgi malac Jeriko auc e sêoc ŋatuŋbôm popoc. (c) Sêjac nêŋ kôm ŋanô (mopolom to kaŋanô ma niptêkwi to wain) sa kêpi andu gêja. Taêŋ gêjam biŋ tonan ŋai, tec sêkêŋ om tau kêtu nêŋ om têtac ŋajamŋa kapôêŋ teŋ, taŋ sêoc tômtôm to bamlaŋ ma sêjam Pesalem kêtu nêŋ wê to sêkêŋ kôm ŋanô kêtu da gêdêŋ Anôtô ma sêŋô mêtê kêsêp om tau ŋasawa kêtôm bêc 7 tonan ŋapaŋ. Gêdêŋ om tau ŋabêc ŋamuŋa dabuŋwaga teŋ jakêkati bu anŋa Siloa mênkêsêwa kêpi altar dajaŋa gêja gêdêŋ lau samob sêkac sa sêlic toôliŋ kêpigeŋ. Lau Israel sêlic nêŋ om towae tonan kêtôm jalageŋ gêdêŋ ajôŋ Tisri (Oktober. Apômtau Jesu gêlic Ombec naŋ sêpuc ŋamiŋ gêc Joaŋ 7. Lau Juda sêsam ŋa tauŋ aweŋ gebe Sukot. Aêac tasam gebe Ombec.

Omsêga Pasa Takac Pasa.

Omsêga Sêjac Kôm Ŋanô Saŋa Ŋaê teŋ gebe Seŋ Kôm Ŋanô Lasêŋa. Lau Israel sêsuŋ nêŋ kôm ŋanô ŋamêc gêdêŋ Anôtô kêtu nêŋ da daŋge gêdêŋ eŋ. (Eks 34:22) Sêlêwan kôm ma sêmoa totêtac wapigeŋ. Sêlic Omsêga Pasa su ma semoa e ŋabêc 50 kêtôm woke 7 x 7 gêjaŋa acgom, go sêlic om tau, tec sêsam ŋaê teŋ gebe Pentekost. Takac Pentekost.

Omsêga Wama Om tonec lau Israel nêŋ Omsêga kapôêŋanô tau, taŋ ŋacdabuŋsêga kêkêŋ da gêdêŋ Anôtô gêjô lau Israel nêŋ sec samob su (Lew 16). Lau pebeŋ sêjam dêbuŋ mo to kôm gêdêŋ om tonan. Sêlic om tau gêdêŋ nêŋ ajôŋ Tisri ŋabêc 10 (amboac Oktober 1). Ac sêsam ŋa tauŋ aweŋ gebe Yom Kippur. Takac Noc Sêjam Dabuŋ Moŋa.

Oniks Pocawa teŋ.

Osiana Lambiŋ êndêŋ Anôtô, talanem Apômtau. Ŋamanô gebe Ônam samaŋ. Go sêjam ôkwi kêtu nêŋ lasê, naŋ sêmôêc gêdêŋ tauŋ têtac wapigeŋ. (Mat 21:15; Mar 11:9).

Oso Takac Taniŋ Oso.

P

Paradis Undambê tau ŋaê teŋ tonec (Luk 23:43; Kor II.12:3).

Parisai Judanêŋ lau toŋ teŋ, taŋ sêmoa gêdêŋ Apômtau Jesu nê têm naŋ. Ac sêwaka tauŋ sa gebe lau gêdêŋ sêlêlêc ŋagêdô samob su gebe sêmasaŋ Mosenê Biŋsu to tauŋ nêŋ ŋagôliŋ, tê sêjac têku biŋsu tau nê, samob tomalageŋ.

Pasa, Omsêga Pasa Lau Israel nêŋ Omsêga teŋ, taŋ sêlic gêdêŋ ajôŋ Nisan ŋabêc 14 (amboac April 1). Anôtô kêkac nê lau su anŋa Aiguptu, tec kêsôm sêlic om tau gebe taêŋ ênam eŋ gêjam êsêac kêsi êsêp om tonan êtôm jalageŋ (Eks 3:18; 5:3; 7:16). Ŋaê Pasa tau ŋam gebe Anôtô gêoc lêlêc Israelnêŋ andu, taŋ sêsê domba Pasa ŋadec kêpi katam ŋakagêbôc gêja naŋ (Eks 12:23-27). Lau Juda sêsam om tau ŋa tauŋ aweŋ gebe Pesach. Takac Moasiŋ Dabuŋ.

Pentekost Ŋaê Pentekost Ŋam gebe Ŋabêc kêtũ 50. Sêsam amboac tonaj gebe Ŋabêc 50 geņ Omsêga Pasa to Pentekost tau gêņgic. Sêjac nêņ mo to gêņ sa kêpi nêņ andũ gêja su, tec sêlic om tau, taj sêjam danje gêdêņ Ŋacmoasiņ Anôtô.

Peņ, Peņ Sepeņ Ŋatalôņa Embe tato papia êndêņ tauņ, jac tato nêņ Ŋaê ênêc Ŋalabuņa, gebe êwa Ŋac-ketowaga sa êndêņ Ŋac, naņ papia tau gêjac eņ Ŋawae naņ. Lau langwa oc Ŋamņa sêmasaņ nêņ gêbôm teņ kêtũ nêņ peņ, tec sepeņ Ŋatalô kêpi nêņ papia jagêwiņ (Kiņ I.21:8). Peņ Ŋamanô tau tonaj. Biņ naņ sepeņ peņ kêpi Ŋasabaņ gêja naņ, kêsiņ tau gêdêņ lau samob gebe lau teņ sêkac Ŋapeņ atom, Ŋatau taugerņ êkac ma êsam biņ tau (Dait 32:34). Kêtũ tonajņa sêkic Ŋasabaņ Ŋa lêkôn tôn acgom, go sêsap Ŋaomata Ŋa katêkwi tôn tamiņ sabaj tau ma sepeņ Ŋataunê gêbôm (Ŋaê me Ŋabelo me Ŋatalô) kêsêp katêkwi gêja (Geoc 5:1).

Poac Lau teņ embe sêmansaņ biņ teņ e nêņ Ŋalêlôm to awerņ êpi tagerņ ma sêlôc êtu tôn sebe sêņgômņa naņ jac tasam dabe sêmoatiņ nêņ poac gêdêņ tauņ. Ŋam gebe ac sêņgôm nêņ gêņ amboac sênac siņ me sêwiņ tauņ, tec taêņ êka gebe sêmoasiņ tauņ Ŋajamgeņ. Poac amboac tonaj Anôtô kêmoatiņ gêdêņ Ŋac gêdêņ Noa (Gen 9:8-17), ma gêdêņ Abraham (Gen 17:1-8). Anja Biņlênsêm Langwa Anôtô kêmoatiņ nê poac gêjac lau Israel Ŋawae amboac gêgôm gêdêņ taj Mose gêwê êsêac gêmoa naņ (Eks 24:4-8).

Poac Ŋakataka Anôtônê Katapa Sêkôc katapa Ŋaôma ma sêmasaņ nê atom. Sêbuņ ka e Ŋatip acgom, go sêkwa Ŋa gold auc gêc lêlômņa to dêmôêņa. Ŋaakaiņ aclê kêtôm lewe Ŋaakaiņ. Anela Ŋakatu luagêc gêņgôn Ŋabaob gold Ŋaô. Sêmasaņ anela sepeņ têningeņ sêņgôn laņôņanô gêdêņ tauņ ma sêkac magê keso tau. Ŋamakeņņa kêpi e Ŋatêpôê gêdiņ kêsô tau ma Ŋamakeņņa kêsêp e Ŋatêpôê gêdiņ tau tamiņ katapa Ŋabaob. Sêmasaņ Ŋakatu luagêc Ŋa goldgeņ. Riņ aclê gêc makeņ-makeņ gêdêņ Ŋatakôcagêc kêtũ ta Ŋamala. Ta tau sêkwa Ŋa gold auc gêwiņ. Tetoc tapele poc, taj Anôtô kepeņ Biņsu Lemeņlu kêpi naņ, kêsêp katapa, taj sêkêņ kêkô Gamêņ dêbuņanô tau (Dait 10:1-5) anja Lômbec Ŋalêlôm naņ. Apômtaunê Katapa tonaj kêtũ eņ gêmoa nê lau Ŋaluņgeņņa Ŋadôndôn (Nam 10:35; Sam I.4:7; Kiņ I.8:11), tec lau Juda sêbalaņ gêwiņ êsêac gêdêņ taj sêjac siņ gêdêņ nêņ Ŋacjo naņ (Nam 10:33-36). Lau Ŋaôma teņ sêsa Ŋagala atom. Ŋagadê toanela Ŋakatu naņ sêsam sebe Anôtô Gê Wama Ŋabaob. Go Ŋaê teņ gebe Poac Ŋawaņ.

Pocawa Sêuc to sêbuņ pocawa Ŋawasi kêsa e Ŋaôsic-Ŋaôsic tokaiņ-tokaiņ. Lau langwa to wakuc sêgêlôn tauņ Ŋa pocawa tokaiņ-tokaiņ. Ŋawasi kêsap poc tau tôn, tec tetoc sa kêtũ gêņ êjam to Ŋaniniņ ma ênêc teņgeņņa Ŋadôndôn gêwiņ. Pocawa tau Ŋagêdô Ŋaê tonec gebe Jasper, Sapis, Agat, Emerald, Sardoni, Kalsedoni, Kanelian, Krisolit, Beril, Topa, Krisopra, Hiasint, Ametist. (Geoc 21:19-21).

Polom Ŋaluc Polom tonaj sêpac sêkêņ gwêc to jist kêsêp polom matac gêwiņ atom. Juda sêpac ma seņ gêdêņ taj taêņ gêjam abeņinêņ bêc dêdi anja Aiguptu naņņa. Bêc Polom Ŋalucņa kêtũ lau Israel nêņ Om Pasa Ŋabêc Ŋamataņa. Takac Om Polom Ŋalucņa, Pasa.

Propete Awê me Ŋac teņ, naņ kêsôm jaerņ anja Anôtônê lasê. Jaerņ tau gêjac lau Biņlênsêm Langwaņa Ŋawae. Anja Biņlênsêm Wakuc propete seoc biņ lasê gêdêņ Gôlôac Buņa Ŋamataņa. Sêsam Ŋackêsagu Joaņ gebe propete gêwiņ. Propete Ŋagêdô teto nêņ biņ kêsêp buku, tec gelom aêac, Ŋagêdô amboac Natan ma Elia to Elisa teto nêņ biņ sa atom.

Puliņ Takac Magiņ Kêsu.

R

Rabi Ŋalô Ebolai awerņņa tonec Ŋam gebe “Aêņoc Kêdônwaga” “Mêtêmôkê”. Lau sêsam Apômtau Jesu amboac tonaj (Mat 23:8; 26:25; Mar 9:5; Joaņ 1:38). Takac Biņsutau.

S

Sabat Lau Juda sêsam woke ŋabêc kêtû 7ŋa sebe Sabat. Ac sêkêŋ kêtû nêŋ om kêtôm Anôtô kêsôm gêc Biŋsu kêtû têlêacŋa. Sejoj om tau sêjac m gêdêŋ kôm kêtû lemeŋteŋ oc kêsêpŋa e jagêdêŋ kôm ŋanô tê oc kêsêp naŋ. Êsêac sêlêwaŋ kôm samob ma sêkêŋ om ŋapep e mêngêdêŋ têm galocŋa ŋapaŋ. Sêjac jao kôm tonan ŋai gebe têtulu gêŋ atom (Jes 58:13) ma têtun ja elom atom to sejoj ka atom ma sêpac to seno gêŋ atom ma sêwi nêŋ andu ma sêsêlêŋ sêna ŋasawa baliŋ ec teŋ atom (Eks 16:29) to sêna kôm ma sêkôc ŋanô sa atom (Êks 34:21). Lêŋ Sabatŋa naŋ ŋasawa dambê ec teŋ amboac taka nom êtu dim 1,000geŋ ma tamu tana. Jesu gesen biŋ amboac tonan. Alic Mat 12:8,12; Mar 2:27; Joaŋ 9:16. Aposolo sêwaka Apômtaunê Bêc ŋamataŋa sa kêtû Gôlôac Buŋa nêŋ om. Alic Apos 20:7; Kor I.16:2; Kol 2:16; Geoc 1:10. Om Sabat to ŋajao gêjac lau buŋa ŋawae atom. Anôtô eŋ ŋatau tec tanam sakin êndêŋ eŋ toŋalaugeŋ (Joaŋ 4:24).

Sadan Biŋlênsêm Langwa gêwa Sadan sa gebe Anôtô Latui (aŋela) nêŋ teŋ. Sadan kêkac tau su aŋga Anôtônê ma kêkêŋ kisa gêdêŋ eŋ (Juda 6). Eŋ kêtîm lau gebe sêli aweŋ sa êndêŋ Anôtô. Eŋ kepeŋ tokauc gêjam aŋela ŋawêŋa laŋôŋ (Kor II.11:14). Eŋ gêdib lau buŋa (Pet I.5:8). Eŋ kêgôliŋ biŋ ŋawaô (Job 2:1; Geoc 12:10). Kilisi kêku eŋ tulu su (Joaŋ I.3:8; Geoc 20:10).

Sadukai Lau Juda nêŋ lau toŋ teŋ sêmoa gêdêŋ têm Biŋlênsêm Wakucŋa. Lau tau ŋagêdô samob dabuŋwaga. Êsêac tetoc Mosenê Buku Lemeŋteŋ (Pentatoik) naŋ sa ma sêlic Biŋlênsêm Langwa ŋabuku ŋagêdô amboac gêjac êsêac ŋawae atom. Êsêac sêkêŋ gêwiŋ biŋ to sêgôm nêŋ gêŋ ŋagêdô keso, taŋ Parisai sêkêŋ gêwiŋ to sêgôm naŋ (Apos 23:8).

Samaria Ŋaê tonan kêpi gamêŋ, taŋ gêc Judaia to Galilaia ŋasawa naŋ. Lau Asiria sêku malac Samaria tulu ma sejoj ŋalau jasêŋgôn gamêŋ kapoacwalôŋa (jala 722 B.C.). Lau ŋapopoc to lau jaba sêgaluŋ tauŋ sêŋgôn gamêŋ Samariaŋa, tec êsêacnêŋ wakuc to Judanêŋ biŋ kêlêsa tau gedêŋ tôngeŋ. Sêjac jao lau Samariaŋa gebe sêlic om aŋga lôm dabuŋ Jerusalemŋa atom, tec sêwaka tauŋ nêŋ gamêŋ dabuŋ teŋ sa gêc lôc Garisim. Apômtau Jesu gêjam mêtê êsêac gêwiŋ. Takac Samaria, lau Samariaŋa aŋga MŊŊ.

Sapir Pocawa majan-majan ŋaôli kapôêŋ teŋ.

Sec, Dangôm Tauŋ Tatu Sec Mosenê Biŋsu to Ŋagôliŋ gêwa bôc ma kôm ŋagêdô sa gebe sec, tec ŋajao gêdêŋ lau Israel gebe sêniŋ to sêmoasac ma sênam kôm amboac tonan atom. Lau embe sejoj ŋagôliŋ tonan atom, ac sêlic êsêac sêgôm tauŋ têtû sec ma têtôm gebe sêlic om sêwiŋ atom. Lau amboac tonan têtû gasuc gamêŋ dêbuŋ atom ma aweŋ gêôc Anôtô jasêwiŋ gôlôac atom. Sêlic om sêwiŋ atom. Sejoj ŋagôliŋ ŋagêdô e têtû selec kêtîam acgom. Takac Lemeŋ, Selec.

Selec Judawaga seboç gêŋ dêmôêŋa ŋagêdô kêtôm gebe êŋgôm êsêacnêŋ ŋalêlôm ŋatêmui êsa, tec sejoj ŋagôliŋ gwalêkiŋ gebe sêwê kaiŋ biŋ atom. Seŋ bôc to gêŋ paliŋ-paliŋgeŋ atom. Sêmoasac gêŋ ŋagêdô amboac ŋawêlêlaŋ atom. Sêjam kôm teŋ gêdêŋ Sabat to om ŋagêdô atom. Embe sêŋgêli ŋagôliŋ, taŋ oc lau sêlic êsêac amboac sêgôm tauŋ têtû secgac. Lau amboac tonan sêlic om sêwiŋ gôlôac êtîam atom. Sejoj ŋagôliŋ tomalageŋ ma sênam dabuŋ gêŋ e têtû selec êtîam acgom. Ac taêŋ gêjam kêsêp gêŋ, taŋ Mosenê biŋsu gêwa sa gebe selec naŋgeŋ. (Apos 10:15; 11:9; Eb 9:13) Takac Lemeŋ, Ŋatêmui, Sec.

Seliŋwaga Lau malac luagêc embe sêkêŋ kisa êndêŋ tauŋ e ŋac teŋ ê wama êsêac, lau laŋgwa sêsam eŋ sebe Seliŋwaga. Ŋac tau kêkêŋ sêliŋ lau, naŋ sebe sênac tauŋ, tec sêwi nêŋ biŋ kisaŋa siŋ. Kilisi kêtû ŋamalacnêŋ sêliŋwaga to wamawaga gebe eŋ gesen sec su gêdêŋ taŋ kêkêc nê dec siŋ kêtû samobŋa naŋ, tec gê wama ŋamalac gêdêŋ Anôtô ma gêbiŋ aêac tôn tamiŋ eŋ. (Kor II.5:18ŋg; Gal 3:19ŋg; Ep 2:16; Tim I. 2:5; Eb 8:6; 9:15; 12:24) Takac Wama, Wamawaga.

Sêmansaŋ Tauŋŋa Takac Bêc Sêmasaŋ Tauŋŋa.

Siac Têtiŋ Gêŋŋa Lau Israel sejoŋ nêŋ kôm ŋanô amboac polom sa sêgôm amboac tonec gebe Sebob polom amboac padi ŋanô aŋga ŋakairiŋ su ma têta gêc nom tapa-tapa to ŋajaŋa, go sêwê bulimakao sêsêlêŋ sêgi-sêgi e polom ŋanô gedec ŋapa. Go sêkôc sapac ma sêjac gêŋ tau sa kêpi tagen ma dedec gêc e gêdêŋ mu kêsêlêŋ ŋajam, gocgo sêkôc siac jatêtiŋ polom sêkô sêkanônŋ mu, tec gêju ŋapa jakêsêp ŋasawa teŋ ma ŋanô gacgeŋ gêc. Sejoŋ ŋanô kêpi nêŋ andu gêŋ ŋanôŋa gêja ma sêkêŋ ŋapaôma ja geŋ su. Ma kêtôm bêcgeŋ sêsêwa ŋanô tau ŋagêdô kêsêp poc tapa luagêc ŋasawa, taŋ sêlai ŋaôŋa e kêlêsim kêtû polom matac ma sêpac kêtû polom. Takac Polom, Jist.

Simbal Gêŋ wêŋa teŋ. Sêmasaŋ wapap kuku luagêc, naŋ sêkôc tôŋ ŋa lemeŋ gêdêŋ ŋagabiŋ ma dedonŋ kêpi tau e ŋakicsêa ec kapôêŋ. Sêjac nêŋ orŋ to gêŋ wêŋa e simbal kêsêp ŋasawa gêwiŋ ma sêŋô kêmoasiŋ taŋeŋsuŋ ŋajam. Sêjac gêdêŋ sêlic nêŋ om sêŋgônŋ lôm dabuŋ ŋalêlôm gêwiŋ.

Sion Gêmungeŋ ŋaê tonaŋ kêpi kiŋ Dawid taugenŋ nê malac, taŋ ênê lausiŋ sêku lau Jebusit tulu ma sêjaŋgo su aŋga êsêacnêŋ naŋgeŋ. Go ŋasawa ŋamuŋa teŋ sêsam ŋaê Sion kêpi lôc, taŋ lôm dabuŋ kêkô naŋ gêwiŋ (Sam II.5:7). Gocgo sêsam kêpi malac Jerusalem to ŋalau amboac tonaŋ (Pes 48:13; Am 6:1). Ŋaê tau ŋam teŋ gebe Anôtônê malac (Pes 48:1ŋg; Jer 31:6) ma lôc dabuŋ (Pes 2:6) to gamêŋ, taŋ Anôtô gêjam gôliŋ gêŋgônŋ naŋ (Pes 9:11). Ŋaê tau kêtû Israelnêŋ kêsiwaganê ŋadôndônŋ (Pes 2:3ŋg). Anôtô geoc tau lasê aŋga lôc tau ma gêjam mec nê lau (Pes 128:5; 134:3). Aŋga Biŋlênsêm Wakuc ŋaê Sion kêtû lau, tê Anôtô gêjam êsêac kêsî nê, nêŋ malacmôkê (Eb 12:22) ma têm ŋamuŋa ŋadôndônŋ (Geoc 14:1).

Sois (Zeus) agêc Hermes Sois tonaŋ lau Grik nêŋ anôtôi nêŋ ŋatau. Rom sêsam seber Jupiter. Go Hermes kêtû Soisnê ŋacjaeŋ. Rom sêsam sebe Merkur (Apos 14:12).

Sôlôn Sôlôn ŋajao ŋajaŋa gêc Bibolo (Geoc 9:21). Takac Beŋ, Mectomaŋ.

Stoiki Lau tokauc nêŋ toŋ teŋ. Ŋaê tau ŋam kêsêp Stoa kêtû lôm towae teŋ aŋga malacsêga Aten, taŋ sêkac tauŋ sa ma têdônŋ nêŋ biŋ gêdêŋ lau sêŋô (Apos 17:21). Stoiki têdônŋ biŋ amboac tonec gebe Embe tatu lau mansaŋ tasa nêŋ lêŋ tatu mêtê taungeŋ, go gêŋwapac embe êndac aêac, oc êlênsônŋ aêacnêŋ kauc ŋanô-ŋanô atom, talic amboac gêŋ Iêlê ma tamo a nêŋ malôgeŋ (Apos 17:18). Takac Epikuri.

Sunsuŋ Laumata 24 (Geoc 4:10) sêkuc sunsuŋ kêtû waeŋ ŋajamŋa. Êsêac sêkac sunsuŋ su jagêc nom nê sêgôm kêtû têtac ŋandaŋŋa atom. Tetoc Apômtau sageŋ tec sêgôm. Ŋalô dabuŋ tonec gêwa sunsuŋ ŋam sa gebe Kor I.9:12; Tim II.2:5; 4:8; Jak 1:12; Pet I.5:4; Geoc 2:10, 3:11; 4:10.

T

Takis Lau Israel sêkêŋ takis gêdêŋ gôliŋwaga taugenŋ atom, sêkêŋ takis lôm dabuŋa gêwiŋ (Mat 17:24ŋg). Ŋagôliŋ teŋ tonec gêc gebe Ŋac teŋ nê waba to gêŋ lemeŋlu embe ênêc, naŋ êkêŋ ŋatageŋ êndêŋ Anôtô. Ŋagôliŋ tau ŋam gebe sêjam ôli dabuŋwaga to lau Lewi ma lôm dabuŋ ŋagêŋlêlôm ŋa mone to gêŋ tonaŋ. Ŋac teŋ embe êkêŋ nê kôm ŋanô me gêŋ teŋ êndêŋ lau sênam ôliŋŋa mone 100, ŋatau êkêŋ 10 êsêp kanom êna (Gen 14:20; Sam I.8:15; Luk 18:12). Ŋagôliŋ tonaŋ gêjac lau buŋa ŋawae atom, mago ŋagêdô taêsam tau ŋ nêŋ ŋalêlôm kêkac êsêac ma sêkêŋ nêŋ da kêtôm ŋamêtê ŋajamanô tonaŋ, ma ŋagêdô sêgôm sêlêlêc tonaŋ su. Sêjam danŋe Apômtau tec sêgôm. Takac Da, Kanom.

Talu Lau Israel lanŋwa sêsi obo asaŋasaŋ kêtû nêŋ talu. Gêŋwapac embe êtap êsêac sa, go ac sêsô talu obo ŋagonerŋ tonaŋ kêtû nêŋ ŋakwê sêbu taunŋa ma têtanaŋ nêŋ taŋibo a sêŋgônŋ waomôkê (Gen 37:34; Jona 3:5).

Taniŋ Oso Sêkêc niptêkwi kêpi ŋac teŋ môkêapac gebe sêjaliŋ eŋ sa me sakiŋ teŋ gelom eŋ. Lau Israel seŋ oso nêŋ kiŋ gêdêŋ noc, taŋ sêsasuŋ sakiŋ gôliŋwagaŋa jagelom eŋ naŋ. Êsêac tec sêsam nêŋ kiŋ gebe Ŋac seŋ oso eŋŋa. Ŋaê Kilisi (Grik aweŋ) to Mesia (Ebolai aweŋ) ŋam gebe Seŋ oso eŋ, tec gêwa Jesunê sakiŋ sa gebe gêjam ŋamalac kêsî aŋga sec to gêmac kêtôm Anôtô kêkêŋ eŋ kêtû Kêsîwaga to Apômtau.-Lau Israel

sêkôc nêŋ ŋaclêŋ sa ŋalêŋ tonec gebe seŋ oso êsêac môkêŋapac to eŋkaiŋ (Luk 7:46).
Lau buŋa seŋ oso nêŋ gêmâc (Jak 5:14).

Tasa Ŋapalê Lau Israel sêsa nêŋ ŋapalê utiŋôlic. Sêgôm kêtôm poac, taŋ Anôtô kêmôatiŋ gêdêŋ êsêac gebe sêsa ŋapalê samob êtu nêŋ gêbôm teŋ. Lauo sêkôc ŋapalê ma sêmoa e ŋabêc 8 gêjaŋa su, go sêsa, tec têtû Apômtaunê gêŋgac. Sêsa ŋapalê nê kêtû busaŋgu ŋadôndôŋ gêwiŋ Takac MŊŊ).

Têlêtager Ŋam gebe Têlêac mago tager. Takac Anôtô Têlêtager.

Teloŋ to Lau Sec Aŋga Ŋawae Ŋajam ŋaê tonaiŋ kepeŋ lau, taŋ laumata sêjac jao lôm dabuŋ gêdêŋ êsêac gebe sêlic om sêwiŋ atom naiŋ. Ŋam gebe lau tau tetoc ŋagôliŋ ŋagêdô sa kwalec, amboac seŋ gêŋ ŋagêdô paliŋ-paliŋgeŋ me sêka lau samuc nêŋ têt me sêsa nêŋ lêŋ salaŋ. Judawaga mansaŋ tec sêbu lau amboac tonaiŋ. Jesu laŋdânô ŋakêŋkêŋ gêdêŋ êsêac, tec lau ŋagêdô sêlic eŋ sec kêtû tonaiŋŋa (Mar 2:15-17; Luk 7:34; 15:1-2). Eŋ kêgamiŋ Mêtê gêdêŋ êsêac atom.

Tôc Gôliŋŋa Ka dambê teŋ, naiŋ sepeŋ ŋatalô ŋajam-ŋajam kêsêp naiŋ. Kiŋ sêkôc kêtû nêŋ gêbôm. Gêwa êsêac sa gebe lau toŋaclai.

Topas Pocawa jorjor teŋ.

Tumim Takac Urim.

U

Undambê, Gamêŋ Undambêŋa Takac MŊŊ, Anôtônê Gamêŋ.

Urim to Tumim Gêŋ amboac poc sauŋ luagêc, têt sêwa ŋam sa gêc awê ŋapep atom nê.

Israelnêŋ dabuŋwagageŋ sêndêŋ gêŋ tau gêc atali sauŋ teŋ ŋalêlôm. Ac sêkôc gebe eoc gêŋ Anôtô gebe êsêac me nêŋ lau sêŋgômŋa nê lasê êndêŋ êsêac sêjala katôgeŋ (Dait 33:8; Nam 27:21; Sam I.28:6).

W

Wama Takac Omsêga Wama.

Wamawaga Takac Sêliŋwaga. (Tasuc Sec ôkwi-MŊŊ).

Y

Ysop Ka teŋ amboac ôpic. Sêsac ŋalaka tôŋ kêsêp bu me dec ma sêpalip kêpi altar to gêŋ (Eks 12:22). Ôpic taŋ tasam ŋawae gêc Joaŋ 19:29 naiŋ, ysop teŋ ŋakaiŋ.